

PATROLOGIÆ

CURSUS COMPLETUS

SEU BIBLIOTHECA UNIVERSALIS, INTEGRÆ, UNIFORMIS, COMMODA, ŒCONOMICA,
OMNIUM SS. PATRUM, DOCTORUM SCRIPTORUMQUE ECCLESIASTICORUM,

SIVE LATINORUM, SIVE GRÆCORUM,

QUI AB ÆVO APOSTOLICO AD TEMPORA INNOCENTII III (ANNO 1216) PRO LATINIS
ET AD CONCILII FLORENTINI TEMPORA (ANN. 1439) PRO GRÆCIS FLORUERUNT.

RECUSIO CHRONOLOGICA

OMNIUM QUÆ EXSTITERE MONUMENTORUM CATHOLICÆ TRADITIONIS PER QUINDECIM PRIORA
ECCLESIE SÆCULA,

JUXTA EDITIONES ACCURATISSIMAS INTER SE CUMQUE NONNULLIS CODICIBUS MANUSCRIPTIS COLLATAS, PERQUAM
DILIGENTER CASTIGATA; DISSERTATIONIBUS, COMMENTARIIS, VARIISQUE LECTIIONIBUS CONTINENTER ILLUSTRATA;
OMNIBUS OPERIBUS POST AMPLISSIMAS EDITIONES QUÆ TRIBUS NOVISSIMIS SÆCULIS DEBENTUR ABSOLUTAS
DETECTIS, AUCTA; INDICIBUS PARTICULARIBUS ANALYTICIS, SINGULOS SIVE TOMOS SIVE AUCTORES ALICUIUS
MOMENTI SUBSEQUENTIBUS, DONATA; CAPITULIS INTRA IPSUM TEXTUM RITE DISPOSITIS, NECNON ET
TITULIS SINGULARUM PAGINARUM MARGINEM SUPERIOREM DISTINGUENTIBUS SUBJECTAMQUE MATE-
RIÆ SIGNIFICANTIBUS, ADORNATA; OPERIBUS CUM DUBIIS, TUM APOCRYPHIS, ALIQUA VERO
AUCTORITATE IN ORDINE AD TRADITIONEM ECCLESIASTICAM POLLENTIBUS, AMPLIFICATA;
DUCENTIS ET AMPLIUS LOCUPLETATA INDICIBUS AUCTORUM SICUT ET OPERUM, ALPHABETICIS, CHRONOLOGICIS,
STATISTICIS, SYNTHETICIS, ANALYTICIS, ANALOGICIS, IN QUODQUE RELIGIONIS PUNCTUM, DOGMATICUM, MORALE,
LITURGICUM, CANONICUM, DISCIPLINARE, HISTORICUM, ET CUNCTA ALIA SINE ULLA EXCEPTIONE; SED PRÆ-
SERTIM DUOBUS INDICIBUS IMMENSIS ET GENERALIBUS, ALTERO SCILICET RERUM, QUO CONSULTO,
QUIQUID NON SOLUM TALIS TALISVE PATER, VERUM ETIAM UNUSQUISQUE PATRUM, NE UNO QUIDEM
OMISSO, IN QUODLIBET THEMA SCRIPSERIT, UNO INTUITU CONSPICIATUR; ALTERO SCRIPTURÆ
SACRÆ, EX QUO LECTORI COMPERIRE SIT OBIVIUM QUINAM PATRES ET IN QUIBUS OPERUM
SUORUM LOCIS SINGULOS SINGULORUM LIBRORUM S. SCRIPTURÆ VERSUS, A PRIMO
GENESEOS USQUE AD NOVISSIMUM APOCALYPSIS, COMMENTATI SINT.
EDITIO ACCURATISSIMA, CÆTERISQUE OMNIBUS FACILE ANTEPONENDA, SI PERPENDANTUR CHARACTEREM NITIDITATIS
CHARTÆ QUALITATIS, INTEGRITATIS TEXTUS, PERFECTIO CORRECTIONIS, OPERUM RECUSORUM TUM VARIETAS, TUM
NUMERUS, FORMA VOLUMINUM PERQUAM COMMODA SIBIQUE IN TOTO PATROLOGIÆ DECURSU CONSTANTER
SIMILIS, PRETII EXIGUITAS, PRÆSERTIMQUE ISTA COLLECTIO, UNA, METHODICA ET CHRONOLOGICA,
SEXCENTORUM FRAGMENTORUM OPUSCULORUMQUE HACTENUS HIC ILLIC SPARSORUM, PRIMUM AUTEM
IN NOSTRA BIBLIOTHECA, EX OPERIBUS ET MSS. AD OMNES ÆTATES, LOCOS, LINGUAS FORMASQUE
PERTINENTIBUS COADUNATORUM.

SERIES GRÆCA

IN QUA PRODEUNT PATRES, DOCTORES SCRIPTORESQUE ECCLESIE GRÆCÆ
A S. BARNABA AD CONCILII FLORENTINI TEMPORA;

ACCURANTE J.-P. MIGNE,

BIBLIOTHECÆ CLERI UNIVERSÆ

SIVE CURSUUM COMPLETORUM IN SINGULOS SCIENTIÆ ECCLESIASTICÆ RAMOS EDITORE.

PATROLOGIÆ GRÆCÆ TOMUS CXLIII

GEORGIUS PACHYMERÆ. EPHRÆMIUS CHRONOGRAPHUS. THEOLEPTUS PHILADELPHIENSIS.

PARISIIS

APUD GARNIER FRATRES, EDITORES ET J.-P. MIGNE SUCCESSORES,

IN VIA DICTA : AVENUE DU MAINE, 208.

1891

P4 - U

P4

v. 143

TRADITIO CATHOLICA
SÆCULUM XIV. ANNUS 1013-1330

ΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΤΟΥ ΠΑΧΥΜΕΡΗ

ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΑΝΤΑ.

ΠΡΟΗΚΟΥΣΙ

ΕΦΡΑΙΜΙΟΥ ΧΡΟΝΙΚΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΣ.

GEORGI
PACHYMERÆ
OPERA OMNIA.

PRÆMITTUNTUR

EPHRÆMII CHRONOGRAPHI CÆSARES

ET

THEOLEPTI PHILADELPHIENSIS SCRIPTA ASCETICA.

ACCURANTE ET DENUO RECOGNOSCENTE J.-P. MIGNE

Bibliothecæ Cleri universæ

SIVE CURSUM COMPLETORUM IN SINGULOS SCIENTIÆ ECCLESIASTICÆ RAMOS EDITORE

TOMUS PRIOR

PARISIIS

APUD GARNIER FRATRES, EDITORES ET J.-P. MIGNE SUCCESSORES,
IN VIA DICTA : AVENUE DU MAINE, 208

1891

TRADITIO CATHOLICA

SÆCULUM XIV. ANNI 1313-1330.

ELENCHUS

AUCTORUM ET OPERUM QUI IN HOC TOMO CXLIII CONTINENTUR

EPHRÆMIUS CHRONOGRAPHUS.

<i>Editoris Romani Præfatio.</i>	Col. 9
Ephræmii CÆSARES, a Julio Cæsare ad Michaellem Palæologum.	11
Patriarcharum CP. Catalogus.	349

THEOLEPTUS PHILADELPHIENSIVM METROPOLITA.

<i>Notitia.</i>	379
De abscondita operatione in Christo et profectu in vita monastica, ex Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν νηπιτικῶν.	381
Canticum compunctionis ex meditatione æterni iudicii.	403

GEORGIUS PACHYMERES.

<i>Notitia ex Leone Allatio De Georgiis. Insunt argumenta declamationum quas, sophistarum more, exercendi ingenii gratia composuit Pachymera.</i>	407
<i>Notitia altera ex Fabric. Harles, tom. VII.</i>	421
<i>Petri Possini, Soc. Jesu, Dedicatio ad Urbanum VIII summum Pontificem, in persona Georgii Pachymeræ.</i>	435
<i>Petrus Possinus Lectori.</i>	437
Georgii Pachymeræ MICHAEL PALÆOLOGUS sive <i>Historia rerum a Michaelle Palæologo ante imperium et in imperio gestarum.</i>	443
<i>Petri Possini ad Historiam rerum Michaelis Palæologi Observationes.</i>	993
<i>Appendix ad Petri Possini observationes. — Specimen Sapientiæ Indorum veteru n.</i>	1217

256449

ΥΠΑΡΧΟΥ ΟΡΘΟΓΡΑΦΩΣ

EPHRÆMIUS CHRONOGRAPHUS

ANG. MAI PRÆFATIO.

(Scriptorum Veterum nova Collectio, tom. III, pars 1.)

Historia Romani imperii, quod mature in Occidente extinctum, longe diuturnius in Oriente usque ad captam a Turcis Constantinopolim vitam suam propagavit, multorum profecto ingenia facultatemque scribendi exercuit; atque in his præcipue Byzantinos (ut vulgo loquimur) facundi oris homines, quorum magna et perutilia volumina a Gallicanis olim typis accepimus, nunc autem consociatis curis recognita novisque monumentis locupletata, Germani homines doctissimi, consilio et ope ill. Niebuhrii, rursus exhibent. Mihi ex iis qui Cæsaream historiam scripserunt valde utilis atque exoptabilis visus est Ephræmius, cujus chronicon iambicis versibus elaboratum, ab imperii fundatore Julio Cæsare usque ad receptam a Græcis e Francorum dominatione Constantinopolim, per mille scilicet ac trecentos annos extenditur. Jam hic historicus non solum ineditus erat, verum etiam tantæ raritatis, ut non nisi in unico bibliothecæ Vaticanæ codice 1003 superesse videatur. Primus hunc auctorem commemoravit, quod ego sciam, sæculo quinto decimo Raphael Volaterranus in commentariis urbanis lib. xv, p. 176: *Ephræm Græcus ducentis abhinc annis vitas principum Constantinopolitanorum iambico carmine scripsit, quod Opus in bibliotheca Vaticana cernitur*. Atque hoc Volaterrani testimonium non latuit Vossium *De hist. Gr.* lib. II, 29. Deinde Ephræmium sæpe ad partes vocavit magnus Allatius (1), qui nunc *chronographum Byzantinum*, nunc *monachum* appellat, sed nullam præterea notitiam hominis tradit. Laudata apud Allatium fragmenta Ephræmii legisse identidem se demonstrant Vossius *Hist. Gr.* II, 28, 29, Cangius in *Glossario*, Cavæus in *Ecclesiasticis scriptoribus*, Fabricius in *Gr. bibliotheca*, Lequinus in *Patriarchatu Constantinopolitano*, denique Bruckerus *Hist. Philos.* tom. III, p. 549. Hi enim auctores a me sunt observati; neque tamen dubito quin alii quoque ex Allatio Ephræmium noverint. Jam Allatium ad excerptanda Ephræmii fragmenta usum fuisse codice Vaticano 1003, valde affirmarem, nisi varietates scripturæ aliquot perplexum me redderent (2). Præterea in codice acephalo Vaticano nomen Ephræmii non legitur; neque id ego divinavissem, nisi comparato codice cum laudatis ab Allatio fragmentis, mihi innotuisset. Superest ergo ut Allatius vel aliam codicem præ manibus habuerit, vel certe Vaticanum nondum fortasse tum acephalum legerit; paucas autem

(1) De consensione p. 435, 699, 702, 725, 776. Et dissert. de Georgiis (ed. Fabric. Bib. Gr. t. X) p. 664, 687, 607. Item de Psellis (ed. Fabric. Bib. Gr. t. V) p. 22. Et contra Creyghonum p. 306, 330, 526, 539, 614, 701. Et in adnotationibus ad Acropolitam cap. 6, 13, 16, 18, 33. Idem Allatius de consens. p. 435, et ad Acropolitam cap. 33, dictum Ephræmii approbat de Trinobi episcopo Bulgariae primati subjecto; non Byzantino, ut ait Acropolita; quare et ego ad Allatii sententiam jam accedo. Rursus idem in adnot. ad Acrop. cap. 6, failli ait Ephræmium qui Camaterum patriarcham pulsum a Latinis Byzantio narrat, cum ipse sponte antea recessisset. Denique contra Creygh. p. 701, egregie explicat dictionem πομπή ἐπισκόπου, quod sit nempe solemnitas in aulam ingressus novi Cæsaris. Quamobrem versus 6337, in Alexio III, sic explicandus est; lexicographi autem vocabuli ἐπισκόπου ratio nem deinceps habebunt, nec non 1253, γνήφων; et v. 1517, κατινίς; et v. 2096, τεργέριον; v. 3875, 4141, et alibi ὀργόχερος. Item animadvertent phi-

logi, notam *ϛ* adhiberi ab Ephræmio non addimidiam sed ad quamlibet fracti numeri partem significandam.

(2) Hæ varietates partim quidem nihil aliud sunt nisi menda typographica apud Allatium; partim vero, quia fortasse in codice videbantur deteriores lectiones, ab Allatio fuisse suspicor tacite immutatas. Nonnullæ tamen variæ lectiones diversum codicem designare videntur. Sic v. 4764, apud me, id est in codice Vaticano, est τὸς τυγχάνων; at Allatius contra Creygh. p. 527, τυγχάνων τε. Apud me v. 6031, et 10238, est ἐθάδα; at Allat. ἐνθάδε, ut p. 241, n. 2 dixi, Apud me v. 7713, κραταρχεῖ; at Allat. adn. ad Acropol. cap. 18, κατάρχει. Item v. 7716, apud me ἀνδρεῖον; at Allat. loc. cit. ἀρεῖον. Apud me v. 7197 et alibi θεοσοδ.; at Allat. ad Acrop. cap. 43, Θεοδ. Apud me 7206, ἐμπαθεῖ θεα; at Allat. loc. cit. ἐμπαθῆ θεαν. Apud me v. 7404, ἐπιστατικώς; at Allat. loc. cit. ἐπιστεπτικώς. Apud me v. 10355, πω, et 10359, ἐκδοός; at Allat. που et ἐνδοδ, ut proprio in loco dixi.

varietates ipse exscribens effecerit. *Profecto* cum folium tantummodo primum a codice absit, in quo nomen auctoris esse debuit, facile suspicor post Allatii ætatem id excidisse, cum codex Pio VI regnante cujus nunc stemmata gerit, a bibliopego compactus fuit. Et sane mihi narrant, multa hujusmodi damna ab operarum incertia Vaticanis codicibus, præsertim Græcis, accidisse. Sed de codice hæcenus. Jam cum neque Allatius, ut dixi, neque alii eruditi, quidquam de Ephræmio chronographo narrare videantur; mihi quidem de viro hoc quærenti occurrabat Ephræmius ille, quem Joannes XII patriarcha Constantinopolitanus, ante sacram suam dignitatem, legitimis nuptiis genuit; de quo nominatim Ephræmio verba facit Pachymeres in prædicti patriarchæ notitia t. II, lib. IV, dum ait, episcopus inter cæteras criminationes patriarcham reprehendisse, quod bona ecclesiæ Ephræmio filio suo dispensanda relinqueret, non constituto prout leges jubebant œconomo. Reapse et noster chronographus in patriarcharum catalogo memorat masculum Joannis XII filium, sed de se ipso haud diserte loqui significat. Et tamen ætas apprime congruit: namque hic Joanes patriarchatum retinuit usque ad Christi annum 1304; noster autem Ephræmius chronicon suum anno 1313 concludit. Jam ego fontes Ephræmicæ chronologiæ comperi, Zonaram quidem usque ad Alexii I Comneni obitum; Nicetam Choniatham usque ad Balduinum I, imperatorem; deinde vero Georgium Acropolitam. Age vero quod Ephræmius historiam poetico metro conscripserit, nemo magnopere irascatur; primo quia carmen iambicum narrationis perspicuitati peridoneum est, et memoriam legentium apprime juvat; deinde quia Pisidas etiam, Constantinus Manasses, atque Tzetzes impune suas historias versibus composuerunt; qui nihilo minus auctores, præcipueque Tzetzes, magno usui apud eruditos sunt. Atque ego Ephræmii quidem Historiam, propter suam eximiam utilitatem ad Latinam consuetudinem, soluta tamen oratione, transtuli: etsi enim olim poeticam non neglexi, nunc tamen pangendorum versuum plus decem millibus otium mihi voluntasque defuit.

ΕΦΡΑΙΜΙΟΥ ΧΡΟΝΙΚΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΣ.

EPHRÆMII CHRONOLOGI CÆSARES.

* * *

CAIUS ANNIS IV.

Deinde Romanorum imperium tenuit
Caius, vita Epicurus vel potius Satan,
supra humanam naturam extollens semet
divinamque affectans, vilissimus mortalis,
impudicus, scelestus, sanguinarius:
sub quo prima Stephanus gloria martyrum

* * * (1)

ΓΑΙΟΣ ΕΤΗ Δ΄.

Εἶτα κατέσχ' ἃ κράτος τῶν Αὐσόνων,
Γαῖος Ἐπικούρου ἢ Σατὰν τρόπον,
Ἵπὲρ φύσιν βρόττειον αὐτὸν σεμνόνων,
Ἴη καὶ θεουργῶν ἢ κατὰ πύστος φύσιν
Ὡ Ἄνηρ ἀσελγῆς, ἀποφράς, μαιφόνος·
Ἐφ' οὗ Στέφανος πρωτομάρτυρων κλέος

(1) Deest in codice primum folium, quod Julii Cæsaris, Augusti, et Tiberii notitiam continuit. Considerantur igitur ex universo opere versus paulo

minus quinquaginta, ut paginarum ratio demonstrat. Nihil, tamen incognitum in hac lacuna amisisse nos puto.

Μαρτυρίου στέφανον εὔρεν ἐκ λίθων·
Σοφοί τε γνωρίζοντο δύο προκρίτων
Ἰώσηπός τε καὶ Φίλων ἐξ Ἑβραίων.

ΚΛΑΥΔΙΟΣ ΕΤ. ΙΔ'.

- 10 Τούτου καταστρέψαντος ἀθλίως βίον,
Ἐρμου φίλος Κλαύδιος ἠπία φύσις,
Ἰσου τε φύλαξ, ὑπερόπτης χρημάτων,
Τὰς ἡνίας εἴληφεν αἰσωναρχίας.
Τούτου κρατοῦντος, Θεουδᾶς καὶ Σίμων μάγος
15 Πολλοὺς ἐλυμαίνοντο κακοτεχνίαις.
Ἡρῶτος δ' ἐπιδέθηκε τῆς Ῥώμης Πέτρος
Σωτήριον κήρυγμα κυρούσων ἄλλοις.

ΝΕΡΩΝ ΕΤ. ΙΔ'.

- Μεθ' ὃν παρῆλθεν εἰς βασιλείου κράτος
Νέρων ἀσελγῆς ἐμπερὴς τῷ Γαίῳ,
20 Θηλυδρίας ὦν καὶ θύλακος σαπρίας.
Πρῶτος διώκτης, εὐσεβῶν καθαιρέτης,
Χριστοῦ τε μυστῶν προκρίτων ἀναιρέτης.
Ἐἶτα Γάλβας, Ὄθων, σὺν Οὐτίτελλῳ
Ἐπὶ βράχιστον τοῦ κράτους γεγευμένοι.

ΟΥΕΣΠΑΣΙΑΝΟΣ ΕΤ. Ι'.

- 25 Μεθ' οὗς κατηγάσσε τὴν κραταρχίαν
Οὔεσπασιανὸς κλέος βασιλέων,
Ἀρχὴν δράσας εὐ καὶ πλατύνασ εἰς μέγα·
Ἐχθρῶν νικητῆς, φιλότιμος τὴν χέρα,
Ἀνὴρ τις εὐπρόσοιτος, ἡδὺς τοῖς φίλοις
30 Ἵπνηκόις δ' ἅπασι καὶ πεφιλημένοις.

ΤΙΤΟΣ ΕΤ. Γ'.

- Μεθ' ὃν Τίτος παῖς παραλαμβάνει κράτος
θάλασσα καλῶν, φιλοδωρίας χύσις,
Εὐεργετικὸς, συμπαθῆς τις καρδία,
Χρηστὸς τρόποις οἷς ὠραϊζεται κράτῳ·
35 Ἀναξ ἀριστέως καὶ στρατηγὸς γεννάδας,
Ἰουδαϊκοῦ τοῦ θράσους καθαιρέτης·
Οὐ πᾶσιν ἀοίδιμον ζῆδεται τότε,
« Τὸ σήμερον δὲ μὴ βεβασιλευμέναι,
εὐ τινα μὴ δράσαντα ταῖς εὐποιαις »
40 Καὶ, « Δεῖ τινα πρόσωπον ἀνακτος πάλιν
Ἰδόντα, μηδὲν στυγνὸν ἀνθυποστρέφειν. »

ΔΟΜΗΤΙΑΝΟΣ ΕΤ. ΙΕ'.

- Τούτου τὸ βιοῦν ἐκμετρήσαντος μόρον,
Δομητιανὸς ἡ βδελυρὰ καρδία,
Φύσιν Τίτου σὺναιμός, οὐ τρόπους ἄλλως,
45 Ἀναξίως εἴληφε τὴν αὐταρχίαν·
Χριστοῦ κολαστῆς οἰκετῶν καὶ μαρτύρων,
Ἐφ' οὗ φιλητὸν τὴν θεηγόρον χάριν
Νῆσός τις ἐξόριστον ἔσχεν ἡ Πάτμος·
Ἐὔχει δ' Ἀηολλώνιος τερορείαις τότε
50 Πυθαγορικὸς Τυανεύς σοφὸς γόης,
Ὅς καίπερ ὦν πῶβρωθεν ἀναιρουμένου
Δηλοῖ παροῦσι τοῦ τυράννου τὸν μόρον.

ΝΕΡΟΥΑΣ ΕΤ. Α'.

- Τούτου καταστρέψαντος αἰσχροῦ τὸν βίον,
Κλησιν Νερούας, εὐγενῆς ψυχὴν δέμας,
55 Τὰ Ῥωμαϊκὰ σκῆπτρα παραλαμβάνει·
Ταμίον ὄντως ἀρετῶν Χριστοῦ δίχας,
Καλοῦ δὲ παντὸς αὐτοκράτορος τύπος·

A adeptus est coronam de lapidibus.
Item sapientes prælucebant duo,
Josephus atque Philo, uterque Hebræus.

CLAUDIUS AN. XIV.

Postquam Caius misere abruptit vitam,
litteris Claudius et clementia præditus,
justibus tenax, et pecuniæ contemptor,
Romani imperii habenas tractandas cepit.
Eo regnante Theudas et Simon magi
malis permultos artibus decipiebant.
Primus autem Romam accessit Petrus,
salubre cunctis nuntians Evangelium.

NERO AN. XIV.

Post hunc pervenit ad potentiam regiam
Nero, luxuriæ incontinens et Caio par,
B pathicus vir et sacculus putredinis ;
primus piorum persecutor mortifer,
præcipuorum Christi assecularum carnifex.
Deinceps Galba, Otho, Vitelliusque
degustaverunt sceptrum quam brevissime.

VESPASIANUS AN. X.

Post hos ornavit Cæsaream dignitatem
Vespasianus regnatorum decus.
sospitator imperii propagatorque,
hostium victor, et manu munificus,
accessu facilis, jucundusque amicis,
subditis cunctis admodum dilectus.

TITUS AN. III.

Successit in imperium Titus filius
C bonitatis mare, effusa liberalitas,
beneficus, clementi instructus animo,
bonisque moribus qui regnantem decent,
princeps egregius, imperator strenuus,
Iudaicæ ferociæ debellator.
Hujus ab omnibus celebratur dictum :
« Equidem hodie minime regnavi,
quoniam beneficio affeci neminem. »
Itaque : « Qui ad conspectum regis venerit,
eum non oportet tristem inde abscedere. »

DOMITIANUS AN. XV.

Ubi cum vita mortem mutavit Titus,
Domitianus animum scelestum gerens,
Titi natura frater, sed aliis moribus,
Christi servorum martyrumque carnifex,
D imperio contro meritum est potitus.
Sub eo dilectus propheticus discipulus
in quadam exsulavit Patmo insula.
Tunc se jactavit præstigiis Apollonius
Tyaneus, Pythagoricus, impostor callidus ;
qui procul licet degens nuntiavit tamen
tyranni cædem iis qui sibi aderant

NERVA AN. I.

Postquam Domitianus fœde interiit,
Nerva animo et corpore præclaro lucens
Romanæ rei suscepit moderamen.
Hic plane egregius (nisi quod Christo caruit)
bonorumque principum typus fuit.

Sub eo quidam reperit aurum plurimum, amplum nempe thesaurum humi obrutum, quem ad arbitrium Cæsaris effossum retulit. Hic autem et retinere hunc jussit eodemque uti. Cumque ille majorem privato rem esse diceret, Tu vero, inquit Nerva, inventa re vel abutitor.

TRAJANUS AN. XVIII.

Ubi imperium Nerva cum vita dereliquit, Trajanus, hujus adoptione filius, Romanorum sceptrum occupavit, victoriis vir rebusque gestis inclutus. Is tamen pios aliquantum persecutus est : quo tempore contritus bestiarum dentibus Theop horus Ignatius in urbe Roma fuit : atque alii insuper plurimi vitam martyres Christi causa certando consummarunt : quorum intellectu Trajanus interitu. negavit dignos fuisse talia pati, eo quod Christum unice Deum colerent, et ne Christiani vexarentur vetuit. Idem cum præfecto gladium traderet, dixisse fertur : Hunc cape, amice, manu. et si quidem rempublicam bene gesserō, pro mea salute hoc tibi utendum est ; sin male imperavero, hoc me confodito.

HADRIANUS AN. XXI.

Post hunc vita defunctum in imperio, Ælius Hadrianus bellator nobilis regni successor designatus fuit : vir doctus ac magnificus usquequaque, qui etiam vetuit de Christianis pœnas sumi. Huic aliquando equitanti in via preces mulier quædam efflictim obtulit : is autem negavit orantem se posse audire. Tum illa, Ne regnes igitur, respondit : quare is conversus feminae jus reddidit. Idem in Palæstina urbem struxit, ubi Sion funditus eversa fuerat, eamque appellavit Capitolinam Æliam. Templum quoque exortavit Saturnio Jovi, ubi olim Solomon suum condiderat. Quæ res intolerabilis Judæis genti fuit : quare coacto armorum numero, Romanum aggrediuntur præsidium looi, ejusdemque ingentem stragem edunt. Quod ubi Cæsar novit, conjurati exercitus Hebræorum penitus succidit vires : nimirum is quingenta et octoginta hominum millia letho dedit. Pagos etiam gentis subvertit mille cum quinquaginta arcibus nobilibus. Porro quidam ab eo neci addictus, thure in ignem coniecto testatus est, se quidem immerentem ad mortem adigi ; imprecari autem Hadriano ne cum volet mori, voti sui compos fiat : quod revera Hadriano evenit in vitæ termino,

) Nempæ Herodes Atticus, ut narrat in Vitæ Philostratus.

A 'Εφ' οὗ τις (2) ἀμύθητον εὖρε χρυσίον
θησαυρὸν ἄβρὸν ἐγκατακεχωσμένον,
60 "Ὅν ἐκκαλύψας, κράτορος μένει κρῖσιν.
'Ὁ δ' αὖ κεχρησθῆαι μνησεί καὶ κατέχειν·
'Ἄλλ' ὑπὲρ αὐτὸν εὐρεθὲν φάσκει πέλειν,
'Ἡ δ' ὅς, Κατακέχρησο τοῖς εὐρημένοις.

ΤΡΑΙΑΝΟΣ ΕΤ. ΙΙΙ'.

Τούτου λιπόντος σὺν κραταρχίᾳ βίον,
65 Τραιανὸς τις παῖς θετὸς τούτου στέφος·
Καὶ σκῆπερα παρείληφε τὰ τῶν Αὐσόνων·
Εὐρὺ κλέος σχῶν ἐν νίκαις καὶ πρακτέοις·
Εἰ καὶ διώκων εὐσεβεῖς ἦν μετρίως,
Καθ' ὃν χρόνον βέβρωτο θηρίων γνάθοις
70 'Ὁ θεοφόρος Ἰγνάτιος ἐν 'Ρώμῃ,
'Ἄλλοι τε πλείστοι μαρτυρικῶς τὸν βίον
Χριστοῦ χάριν φῦσαν ἠγωνισμένοι·
Τούτων μαθόντα τὸν κρατοῦντα τὸν φόνον.
'Ὡς οὐ πονηρᾶς αἰτίας πάσχειν τάδε
75 Οἷς δὲ Χριστὸν σέβουσιν ὡς θεὸν μόνον,
Μὴ δεῖν κολάζειν θεοπίστοι Χριστιανύμους.
Τούτων γ' ἐπάρχῃ χειρίσαντα τὸ ξίφος,
Δέδεξο τουτοῖ ταῖν χερσῶν, τοῦτον φάναι,
Κἂν μὲν καλῶς ὧ διέπων τὰ τοῦ κράτους,
80 Ἰπὲρ γ' ἑμαυτοῦ τῆδε χρηστέον. φίλε·
Εἰ δ' αὖ γε κακῶς, κατ' ἑμαυτοῦ καρδίᾳς.

ΑΔΡΙΑΝΟΣ ΕΤ. ΚΑ'

Τούτου δὲ βίον καὶ κράτος λειοπίτοτος,
'Αδριανὸς Αἴλιος ἀριστέος μέγας
Διάδοχος δέδεικτο τῆς μοναρχίας·
85 'Ερμαῖκός τε καὶ μεγαλόφρων ὄλοις,
Μὴ δεῖν κολάζειν θεοπίστοι Χριστιανύμους·
Τούτου δ' ἰππεύοντός ποτ' ἐν λεωφόρῳ
'Ἐδεῖτο γυνὴ λιπαρῶς ἔγκυμμένη·
'Ὁ δ', Οὐ σχολάζω, τῆδ' ἐγκυμνη ἄθγει·
90 Καὶ, Μηδὲ βασιλεὺς, πρὸς τόνδ' ἀντίφη,
'Ὁ δὲ στραφαῖς προσέσχεν αὐτῆς τῆ δίκη·
Οὗτος πολίξει πρὸς Παλαιστίνῃ πόδιον
'Ὅπου Σιών ἱδρυτο κατεσκευασμένη,
Καπιτωλίαν καλέσας τήνδ' Αἴλιαν·
95 Καὶ ναὸν ἀντήγειρε Διὶ τῆ Κρόνου,
Ὁὐ πρὶν Σολομῶν τὸν ναὸν τεύξας ἔχει·
Τοῦτ' οὐκ ἀνεκτὸν ἦν Ἰουδαίων φύλῃ·
Συσπειραθέντες τοιγαροῦν ὠπλισμένοι,
'Ἐπίσσι φύλαξι 'Ρωμαίοις τόπου,
100 Καὶ σφῶν γε πλείστους ἔδρασαν ἔργον φόνου·
'Ὁ γνοὺς ὁ κρατῶν, στρατιᾶς δμαχιμίας
'Ἀρδῆν Ἑβραίων ἐκκερῖζει τὸ στέφος·
'Ὀκτώ μὲν ἀνδρῶν καὶ πενήκοντα πάλιν
Ἰσοσυμένας δούς μυριάδας θανάτω,
105 Κώμας κατασκάψας δὲ τούτων χιλίας,
Φρούρια πενήκοντα τεθρολλημένα.
Οὗτός ποτ' ἀνδρὸς ἦν κατακρίνας μόρον·
Καὶ τὸν λαβόντα πῦρ θυμιῶντα λέγειν,
'Ἐγὼ μὲν οὐδὲν ἀδικῶν θνήσκω βίᾳ,
110 Ἀδριανὸν δὲ καὶ ποθοῦντα τεθνάναι
Μὴ τοῦ κατ' εὐχὴν εὐχομαι τυχεῖν τέλους·
'Ὁ καὶ παθεῖν οἱ συνέβη πρὸς τῆ τέλει,

- Νόσῳ χρονίῳ δδέρῳ τετηγμένῳ.
Κάπὶ Θράκης δ' αὐτὸν Ὀδρυσσῶν πρὸς χωρίῳ.
- 115 Ἄλλην πολίξει τὴν δμῶνυμον πόλιν.
ΑΝΤΩΝΙΝΟΣ (3) Ο ΚΑΙ ΠΙΟΣ ΕΤ. Κ'.
Ἐὶτ' Ἀντωνίνος Εὐσεβῆς κεκλημένος,
Βέλτιστος ἀνὴρ εὐαγῆς τε τοὺς τρόπους,
Πάντων τιμῶν μάλιστα τοὺς Χριστωνύμους,
Χειρίζεται κάλλιστα τὴν κραταρχίαν ·
- 120 Ὅστις γε μάχης καὶ βίας ἐγκειμένων,
Ἐπειπερ οὐδὲν εὐπορῶν ἦν χρημάτων,
Ἐἰς ἀγορὰν προὔθηκε τοῖς ἡρημένοις
Ἡάντα τὰ λαμπρὰ καὶ τιμαλφῆ τοῦ κράτους ·
'Αφ' ὧν ἱκανῶν εὐπορήσας χρημάτων
- 125 Καὶ στρατιωτῶν ἠλικίῳς πλείστας ἴλας,
Μάχην κατορθοῖ καὶ βαθὺν πλοῦτον φέρει ·
Καὶ πάλιν ἀπέλαβε τὰ πεπραγμένα,
Αἰρουμένοις δούε τὴν τιμὴν ὠνούμενοις.
ΜΑΡΚΟΣ ΑΝΤΩΝΙΝΟΣ ΕΤ. ΙΖ'.
Καὶ πάλιν ἄλλος Ἀντωνίνος τις Μάρκος
- 130 Πρώτου θετοῦ παῖς, φιλόσοφος τοὺς λόγους,
Τρόπους τε χρηστῶς, εὐμενῆς Χριστωνύμοις.
Παραλαβὼν ἴθυε τὴν κραταρχίαν ·
'Εφ' οὗ φάλαγγ' ἐκέλητο Κεραυνοβόλος,
'Ἦτις μερίδος οὐσα τῶν Χριστωνύμων
- 135 Καίρῳ μάχης ἠῦξαστο Χριστῷ Δεσπότη,
Δίψῃ στρατιᾶς κινδυνευούσης τότε,
'Αντιπάλων τε Βαρβάρων ἐπιθέσει
Καὶ δυσμενεῖς μὲν τῷ κεραυνῷ συμφλέγει,
'Ομβρῶν δ' ἐπὶ στρατεύματι πλουσιῶς ἔει.
- 140 Ἐρμωγένης τ' ἤκμαζε τῆς τέχνης ἰδριεῖ ·
Θυάς τ' ἐναθλεῖ μαρτύρων Χριστοῦ χάριν
Σμύρνης δ' Πολύκαρπος καὶ Ἰουστίνος.
ΚΟΜΟΔΟΣ ΕΤ. ΙΒ'.
Κόμοδος εἶτα μιὰρὸς φαυλεργάτης
Κακῶς ἐπεισέφρησε τῇ κραταρχίᾳ ·
- 145 Ἐφ' οὗ Κλήμης ἦν Στρωματεὺς σοφὸς μέγας,
Καὶ Πάνταινος, κήρυκες ὀρθῶν δογμάτων.
ΗΕΡΤΙΝΑΞ ΚΑΙ ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ.
Μεθ' ὃν κραταρχεῖ Ἡερτιναξ ὁ τριγέρων,
Καὶ σφάττεται δὴ πρὸς μέσοις ἀνακτόροις.
Καὶ σκῆπτρα παρείληφε τὰ τῶν Αἰσόνων
- 150 Ἰουλιανὸς Δίδιος βραχὺν χρόνον.
ΣΕΒΕΡΟΣ ΕΤ. ΙΗ'.
Καὶ Σεβῆρος κράτιστατος ἐχθρῶν ἐν μάχαις
Σφοδρὸς κολαστῆς εὐσεβῶν Χριστωνύμων ·
'Εφ' οὗ σὺν ἄλλοις καὶ πατὴρ Ὀριγένους
Φιλωνίδης (4) εὐρατο μαρτύρων στέφος.
- ΑΝΤΩΝΙΝΟΣ ΚΑΡΑΚΑΛΛΟΣ ΕΤ. Ζ'.
155 Τοῦτου θανόντος, Καρακάλλος τοῦπίκλην
'Αντωνίνος εἴληφε τὴν μοναρχίαν ·
Αἰσχρὸς τις ἀνὴρ καὶ πλέον μαιφόνος.
ΜΑΚΡΙΝΟΣ ΚΑΙ ΑΡΒΙΤΟΣ (5) ΕΤ. Δ'.
Καὶ Μακρίνος βράχιστον ἄρξας τὸν χρόνον ·
Ἐἶτα κατωρχήσατο τῆς κραταρχίας
- 160 Κλήσιν Ἀρβίτος, Σαρδανάπαλος θέσιν,

(3) Cod. hic Ἀντώνιος. Sed in textu Ἀντωνίνος.
(4) Ita cod.

A cum lento hydropis morbo diu tabuit.
Is etiam in Thracia prope castrum Odryssum
de suo dictam nomine novam urbem condidit.

ANTONINUS PIUS AN. XX.
Deinde Antoninus cognomento Pius,
vir optimus sanctisque moribus,
qui Christianos summo in pretio habuit,
felici sane fato ad imperium venit.
Is premente belli necessitate,
quia nihil in ærario pecuniæ erat,
in foro exposuit licitantibus
pretiosa principatus ornamenta omnia :
unde pecunia, quantum sat erat, capta,
conscriptaque militum ingenti manu,
victoriam non sine lauta præda retulit :
B quamobrem res divenditas recuperavit,
civibus qui emerant repenso pretio.

MARCUS ANTONINUS AN. XVI.
Rursumque alius Antoninus Marcus,
prioris adoptione filius, doctrina philosophus,
moribus egregius, Christianis benivolus,
reipublicæ gubernaculum cœpit regere.
Sub eo legio diota Fulminatrix,
de Christianorum hominum conflata numero,
pugnatura Christo Domino supplicavit,
quoniam et siti exercitus laborabat,
et Barbarorum hostium instabat impetus :
statimque hostes fulminibus deflagarunt,
Romans exercitus imbre copioso maduit.
Tunc florebat Hermogenes doctus rhetor.
C Christique causa par martyrum decertavit
Polycarpus Smyrnæ episcopus et Justinus.

COMMODUS AN. XII.
Deinde Commodus impurus, scelestus,
lævo omine adrepsit ad imperium.
Sub eo Clemens Stromatum auctor sapiens,
Pantænusque, orthodoxi ambo prædicatores.

PERTINAX ET JULIANUS.
Mox imperavit Pertinax, grandævus senex,
qui in aula palatii interfectus est.
Sceptrumque arripuit Romani imperii
brevi admodum tempore Julianus Didius.

SEVERUS AN. XVIII.
Hinc Severus hostium in præliis domitor,
dirus piorum Christianorum persecutor :
D sub quo cum aliis pater quoque Origenis
Leonidas martyrii coronam retulit.

ANTONINUS CARACALLA AN. VII.
Hujus exincti monarchiam excepit
Antoninus cognomine Caracalla,
fœdus homo et maxime sanguinarius.

MACRINUS ET AVITUS AN. IV.
Tum et Macrinus brevissime imperavit.
Deinde in imperio debacchatus est
nomine Avitus, cognomine Sardanapalus,

(5) Ita cod.

Priapi quoddam Bacchique mancipium,
moribus vere Sardanapalus alter,
effeminatus admodum et luxuriosus.

ALEXANDER MAMÆE AN. XIV.

Post hunc pervenit ad regnum Alexander
Mamæe filius, Christianorum reverens.
Cum enim ejus mater credidisset
sapientibus Origenis doctrinis,
honor credentium ordini haberi cœptus est.

MAXIMINUS ET ALII AN. III.

Occiso Alexandro, creatur imperator
exsecrandus furiosusque Maximinus quidam,
qui dira commota adversus Christianos
persecutione, plurimos fecit martyres.
Tunc etiam regnaverunt Maximus et Albinus,
et cum Pupieno Publius Balbinus.

GORDIANUS AN. VI.

His extinctis, summa potestas devenit
ad Gordianum quemdam filiumque ejus :
sub quibus inclytus doctrina Origenes
in Palestina discipulos erudiebat ;
quorum erant in numero fratres duo,
Gregorius cognomento Thaumaturgus,

atque Athenodorus doctrina non inferior.

PHILIPPUS AN. VI.

Secutus est Philippus, Christianis benevolus,
imo vero, ut fama est, Christi assecla,
credentium sodalitis adjungi optans,
Christoque suos triumphos referre acceptos ;
quem tamen sacri non admiserunt præsules.
Huic Bostra patria ; prope quam aliam condidit
quam Philippi urbem omnes vocitant.

DECIUS AN. I.

Imperio postea potitus Decius
Christianos sine mora cepit persequi :
cui restiterunt insigni fortitudine
Cyprianus, Babylas, alique plurimi.
Lapsi sunt alii ; in his infelix Origenes.
Tunc fuit Novatus malevoli vir ingenii :
qui cum Romanæ Ecclesiæ sacerdos esset,
eos qui cruciatibus victi sacrificassent,
ad pœnitentiam recipere pernegabat.
Id dogma Patribus a fide alienum visum est ;
cui dum hæret, communionem infelix pellitur.

GALLUS ET ÆMILIANUS AN. I.

Postquam imperium Decius cum vita amisit,
regnavit Gallus impio vir corde præditus,
et Christianorum gravis persecutor,
Deinde vix quatuor mensibus Æmilianus.
Tunc Sabellius erat scævus Afer,
qui divinas impie in Triade personas
confudit et naturam cum his commiscuit.

(5) Ita codex, et ita loquitur etiam Zonaras.

(6) Ita cod. At Zonaras Πομπηϊανός.

(7) Ita cod.

A Ἀνδράποδόν τι Πριίπου Διονύσου.
Ἄλλος τις ὄντως Σαρδανάπαλος τρόπους,
θηλυδρίας τις ἐνδεδιητημένος.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ο ΜΑΜΑΙΑΣ ΕΤ. ΙΔ'.

Μεθ' ὃν παρῆλθεν εἰς βασιλείον κράτος
165 Μομαίας Ἀλέξανδρος εὐσεβεὶς σίβων ·
Μητρὸς γὰρ αὐτοῦ Μαμαίας πιστευσάσης
Διδασκαλίαις ταῖς σοφαῖς Ὀριγένους,
Γιμῆς κατηξίωτο πιστῶν τὸ στίφος.

ΜΑΞΙΜΙΝΟΣ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ ΕΤ. Γ'.

Τούτου σφαγέντος ἀναδείκνυται κράτωρ
170 Θεοστουγῆς τις Μαξιμίμος μαινόλης,
Ὅστις διωγμὸν χαλεπὸν Χριστιανύμοις
Κινήσας, ἀπέφηνε μαρτύρας ὄσους.
B Σὺν Ἀλβίνῳ (5*) Μάξιμος ἔσχε τὸ κράτος
Καὶ Πομπιανὸς (6) Πομπλίῳ σὺν Βαλβίνῳ.

ΓΟΡΔΙΑΝΟΣ ΕΤ. Ζ'.

175 Ὡνπερ θανόντων ζώννυται κραταρχίαν
Γορδιανὸς τις σὺν ὁμωνύμῳ τέκνῳ ·
Ἐφ' ὧν ὁ λαμπρὸς ἐν λόγοις Ὀριγένης
Ἦν ἐκδιδάσκων μύστας ἐν Παλαιστίνῃ ·
Οἷσπερ συνηρίθμητο σύγγονοι δύο
180 Ὁ Γρήγορος νοῦς (7) θαυματουργὸς τοῦ π[ι]-
[κλήν],
Πρὸς δ' αὖ Ἀθηνόδωρος οὐχ ἤττων λόγους.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΕΤ. Ζ'.

Μεθ' οὗς Φίλιππος εὐμένης Χριστιανύμοις,
Μάλλον δὲ Χριστῷ προσδραμεῖν αἰρεῖ λόγους,
Εὐχῶν τε πιστοῖς συμμετασχεῖν ἀσμένως,
C 185 Καὶ οἱ θριαμβεῦσαι γε τὰ πεπραγμένα ·
Ἄλλως προέδρων τόνδε μὴ δεδεγμένων.
Ἦ Βόστρα πατρίς, οὗ κτίσας ἔχει πόλιν
Ἦν πᾶς Φιλίππου τήνδε φημίξει πόλιν.

ΔΕΚΙΟΣ ΕΤ. Α'.

Εἶτα Δέκιος τοῦ κράτους δεδραγμένος
190 Εὐθύς διωγμὸν κατὰ πιστῶν ἐκφέρει ·
Ὅν (8) ὑπερέσχον εὐψύχως ἠνδρισμένοι,
Κυπριανὸς τε Βαβύλας καὶ μυριοὶ ·
Ἦττηντο δ' ἄλλοι, καὶ τάλας Ὀριγένης ·
Τότ' ἦν Ναυάτος (9) ἡ μισάνθρωπος φύσις,
195 Ἐκκλησίας δ' ὧν Ῥωμαίων θηηπόλος,
Ἐφασκε μὴ δεῖν βασάνοις τεθυκότας
Μετανοοῦντας προσδέχεσθαι καθάπαξ ·
D Ὁ Πατράσιν ἔδοξε πίστεως νόθον
Καὶ μὴ μεταγνοῦς, ἐκκεκήρυκται τάλας.

ΓΑΛΛΟΣ ΚΑΙ ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΣ ΕΤ. Α'.

200 Βλον Δεκίου καὶ κράτος λελοιπότος,
Κατῆρξε Γάλλος ἡ βέβηλος καρδία,
Βαρὺς κολαστῆς Χριστιανῶν τυγχάνων ·
Αἰμιλιανὸς τε τέτταρας μῆνας μόλις ·
Ἦνικα Σαβέλλιος ἦν σκαῖος Αἴβυς,
205 Ὁ σύγχυσιν δρῶν ἀσεβῶς ἐν Τριάδι
Θείων προσώπων καὶ συναλείφων φύσεις.

(8) Ita cod. Nisi mavis ὦν.

(9) Ita etiam Zonaras. Sed intelligendus potius Novatianus.

ΒΑΛΛΕΡΙΑΝΟΣ ΚΑΙ ΓΑΛΛΗΝΟΣ ΕΤ. ΙΕ'.

Ἀἰμιλιανοῦ δὲ σφαγέντος ἀθλίως,
Βαλλεριανὸν παραλαμβάνει κράτος,
Βαρὺς διώκτης εὐσεβῶν Χριστιανῶν ·
210 Ὅστις ἀγεννῶς Βαρβάρους Πέρσαις μάχη
Ἀλοῦς, παρ' αὐτοῖς τὸν βίον καταστρέφει.
Καὶ παῖς παρῆλθε Γαληῖνος εἰς κοάτος.
Δεξιὸς ἀνὴρ, φιλότιμος, χαρίεις,
Πολλοὺς ἀνατλάς κινδύνους ἐν ταῖς μάχαις.

ΚΛΑΥΔΙΟΣ ΕΤ. Α' (10).

215 Μεθ' ὃν Κλαύδιος ἀβρέπους δίκης φύλαξ.
Κράτωρ ἀγαθὸς καὶ μαχητὴς γεννάδας,
Πάππος μεγίστου κράτορος Κωνσταντι-
[νου (11).

ΑΥΡΗΛΙΑΝΟΣ ΕΤ. Ζ'.

Τούτου τελευτήσαντος ἐν κραταρχίᾳ,
Αὐρηλιανὸς δυσμενῆς Χριστιανῶν
220 Τὰ σκῆπτρα παρέλιπε τῆς αὐταρχίας ·
Τούτου κρατοῦντος Παῦλον Σαμοσατέω
Κακῶς φρονοῦντα Πατέρων θεῖος στίφος
Ἐπάρατον τίθησι καὶ βδελυκτέον ·
Τῆς δ' Ἀντιόχου καθέδρας δεδραγμένον,
225 Καὶ τήνδε βίᾳ κατέχειν ἤρμητον,
Πεισθεὶς ὁ κρατῶν εὐσεβῶν ἐντυχίᾳ
Γραφαῖς ἀτίμως ἔξελαύνει τοῦ θρόνου.

ΠΡΟΒΟΣ ΕΤ. Ζ'.

Βραχὺν χρόνον Τάκτηος ἀνὴρ προσδύτης.
Εἶσα Πρόβος (12) τις φίλος ἔρμου καὶ μάχης
230 Παραλαβὼν ἔθυσε τὴν κραταρχίαν,
Πρᾶος, μεγαλόψυχος, εὐμενῆς κράτωρ ·
Οὐ ταῖς κατ' ἐχθρῶν ἐμβραδύνοντος μάχαις,
Στρατοῦ δὲ βρωτῶν κινδυνεύοντος σπᾶνει,
Ἐπ' αὐτὸν ἐκλείποντα λιμῆ στείων
235 Ὅμβρον σίτη σύμμικτον ἀμείψασαι λόγος
τὸν ὑψόθεν βλόσαντα τῷ λαῷ μάννα,
Ἦπερ τραφίσαν στρατιὰν ἐνισχύσαι.

ΚΑΡΟΣ ΚΑΙ ΝΟΥΜΕΡΙΑΝΟΣ ΚΑΙ ΚΑΡΙΝΟΣ
ΕΤ. Β'.

Μεθ' ὃν Κάρος τις γεννάδας σὺν υἱεῖν
Ἄναξ ἰδείχθη παραλαβὼν τὸ κράτος ·
240 Νομεριανὸς ἐκδραχεὶ ἀσκού δίκην,
Δηφθεὶς παρ' ἐχθρῶν αἰχμάλωτος ὡς λόγος ·
Καὶ Καρίνος ἀσχιστός, ἀπηνῆς λίαν,
Χριστιανῶν ὄλεθρος, ἔσχε τὸ κράτος ·
Ἐφ' οὗ λελοιπῶς Περσίδα Μάνης τάλας
245 Ῥωμαῖδος κλίμασι παρεισεφθάρη,
Κακίας ἰδὼν ἐξεμῶν ψυχοφθόρον,
Ἄφ' οὗ βδελυκτὸν τοῦνομα Μανιχαίων.

ΔΙΟΚΛΗΤΙΑΝΟΣ ΕΤ. Κ'.

Μετὰ δὲ τούτων ἡ μεγίστη μανίαν
Τὴν κατὰ Χριστοῦ δυὰς ἡ τρισαθλία
250 Βρονῶν ἐριννύς αἰμοχαρῆς καρδία

(10) Male in codice ια', undectm.

(11) Eumenius paneg. Constantini cap. 2 : *Ab illo enim divo Claudio manat in te avia cognatio, qui Romani imperii solutam et perditam dssciplinam primus reformavit.*

(12) Cod. Φλώρος, sine dubio pro *Florianus* ; sed

A VALERIANUS ET GALLIENUS AN. XV.

Post Æmilianum misere interfectum
suscepit imperium Valerianus,
gravis piorum persecutor Christianorum :
qui barbaris a Persis in prælio turpiter
captus, apud ipsos vitam finivit.
Obtuit autem imperium Gallienus filius,
vir dexter, liberalis et amabilis,
qui pericula in prælis multa pertulit.

CLAUDIUS AN. I.

Exin Claudius fuit justitiæ firmus custos,
princeps bonus et bellator strenuus,
maximi principis Constantini avus.

AURELIANUS AN. VI.

B Postquam hic in purpura vitam clausit,
Aurelianus Christianorum odio imbutus
summi imperii sceptrum gestare cœpit.
Eo regnante Paulum Samosatensem
prava sentientem Patrum divinus chorus
edixit esse maledictam et execrabilem :
qui cum Antiochenam invasisset cathedram
eamdemque niteretur vi retinere,
piorum legatione permotus imperator
missis litteris sede turpiter eum ejeoit.

PROBUS AN. VI.

Brevi regnavit Tacitus, vir grandævus.
Dein Florus, et mox Probus domi bellique
bonus, rem cœpit publicam gubernare.
Mitis hic erat princeps, magnanimus, benevolus,
C qui dum diuturnis distineretur bellis,
periclitante exercitu comneatum penuria,
jamque deficiente ob famem viribus,
imber commistus tritico decidisse dicitur
caeleste manna multitudini affundens,
quo pastus vires pristinas recepit miles.

CARUS, NUMERIANUS, ET CARINUS AN. II.

Carus deinde, vir strenuus, cum suis liberis
regium nomen cum potentia excepit.
Numeriano quidem apud hostes captivo.
Cutis detracta dicitur, utris instar.
Carinus turpissimus et crudelis admodum.
Christianorumque pestis, imperium tenuit.
Sub eo Manes calamitosus relicta Perside
D ad Romanas terras adrepsit venenum evomens
improbitatis suæ, animabus exitiosissimum,
Ex hoc Manichæorum fluxit infame nomen.

DIOCLETIANUS AN. XX.

His extinctis, furere in Christum cœpit
gemina mortalium Erynnis atque maxima,
tristimum animorum et cruentissimum

tamen consequentes laudes *Probo* congruunt, teste etiam Zonara. Et quidem *Probus* scribitur in codicibus lemmatibus, non *Florus* aut *Florianus*. Existimo igitur unum versum excidisse, in quo a *Floriano* fiebat transitus ad *Probum*.

par, Diocletianus scilicet et Maximianus, utentes regia potestate crudeliter. Et prior quidem obscuris in Dalmatia genitus parentibus, servili stirpe et conspuenda, arcano Dei decreto imperium obtinuit; cujus deinde participem Herculium fecit Maximianum Christianorum exitio natum. Ergo hi duo ad perniciem conspirantes Christianorum, vel potius propriæ animæ, persecutionem commoverunt asperriam; turmatimque per populos ingentemnumerum martyrum effecerunt certantium fortiter: voluntarias nempe victimas et purissimas, animas usquequaque acceptas Domino. Porro uterque regnator generum sibi legit cui propriam collocavit dilectam filiam: Maximianus nobilem Constantium Chlorum qui maximi Constantini parens fuit; Diocletianus autem Maximinum, cui Galerio quoque nomen erat. Atque his Cæsarea dignitas est tributa. Jam cum Christianam ~~extinguere religionem~~ tyranni duo non possent, conantes licet, abdicaverunt ultro dignitatem suam, Cæsaribusque imperium permiserunt; ita ut Galerius quidem in toto Oriente, Constantius in occiduis regnaret partibus. Erat etiam tertius Romæ tyrannus Herculii filius Maxentius furiosus. Verumtamen Constantius cunctis placidus Christianos diligebat singulariter: at Maximinus permolestus subditis, mulierosus, mœchus, pestis publica, Christianis autem infensissimus, ipsorum, heu! decreverat cædem omnium. Hic in imperii partem advocavit Constantii fœdum generum Licinium malum monstrum et piorum exitium. Hos Maxentius adæquabat suis moribus, Christianorum hostis, et sævus homicida. Hem execrandam triadem, pietatis labem! quam assecuta est justissima ultio Dei.

CONSTANTINUS AN. XXXII.

Ergo Constantius mortem cum vita mutans imperium filio Constantino tradidit, quem ex priore susceperat Helenæ conjugio; qui quomodo reipublicæ navigium rexerit, primusque ad Christum Dominum rex accesserit, dicere non erit, ut reor, supervacaneum, atque audituris absurdum non videbitur. Igitur hic rempublicam a patre traditam præclare gubernabat armis et consilio, nondum initialus, sed tamen recte sentiens, quod ex ipsomet satis conjicere licebat, atque ut rerum exitus deinde docuit. Jam cum imperatores tres tunc essent,

(13) Ita cod. At Latinis est *Constantius*, non *Constans*.

(14) Ita cod. Atqui Licinius *Constantiæ* sponsus

- A** Μαξιμιανὸς Διοκλητιανὸς τε,
Ὡμῶς κατῆρξαν τοῦ βασιλείου κράτους ·
Ὅς πατέρων φῦς δυσγενῶν Δαλματόθεν
Ἄσημος ἢ τριδουλος ἰβδαλυγμένος
255 Θεοῦ κριμάτων τυγχάνει κραταρχίας ·
Ἦς συμμεριστὴν Ἐρκοῦλιον λαμβάνει
Μαξιμιανὸν εὐσεβῶν ἀναιρέτην
Ἐπὶ κακῶ γούν τῷδε συμπεπνευκότε
Χριστοῦ μερίδος ἢ πλεόν σφῶν καρδίας,
260 Διωγμὸν ἀφόρητον ἐξηγερέτην,
Καὶ κατὰ δήμους εἴτε χιλιεστίας
Μάρτυρας ἀπέφθναν ἡγωνισμένους,
Λύθαιρετα θύματα καθηγγισμένα
Ἐμφυχα, παντέλεια, δεκτὰ Κυρίῳ.
265 Γαμβρούς δυὰς εἴληφεν αὐτοκρατόρων
Εἰς τὰς ἐσῶτων φιλιτάτας θυγατέρας ·
B Ὁ μὲν Χλωρὸν Κώνσταντα λαμπρὸν τῷ γένει
Τοῦ παμμεγίστου πατῆρα Κωνσταντίνου.
Ὁ Διοκλητιανὸς δ' αὖ Μαξιμίῳ
270 Ὅς καὶ Γαλέριος ἦν ἐπικεκλημένος ·
Καὶ τοῦσδε τιμᾷ τῇ Καίσαρος ἀξία ·
Ἐπεὶ δὲ Χριστῶνυμον οὐκ ἐνῆν σβίσαι
Πολλὰ καμοῦσι τοῖσδε τυράννοις σέβας,
Ἐκόντες ἀπέθεντο τὴν σκηπτουχίαν,
275 Καίσαροι δόντες διέπειν τὰ τοῦ κράτους ·
Ἀρχὴν Γαλερίῳ μὲν ἀπάσης Ἐσω,
Τῷ Κώνσταντι (13) δὲ βασιλεύειν Ἐσπέρας ·
Ἦν καὶ τρίτος τύραννος ἐν Ῥώμῃ πάλιν
Ἐρκοῦλιου παῖς Μαξέντιος μαινόλης ·
280 Ἀλλὰ Κώνστας μὲν εὐμενὴς ἦν τοῖς ἔθλοις,
Χριστωνύμοις ἔστεργε τῶν ἄλλων πλεόν ·
C Μαξιμίῳ δὲ δυσχερὴς ὑπήκοοις,
Γυναικομανὴς, μοιχικὸς, κοινὴ λύμη,
Χριστωνύμοις δὲ δυσχερέστατος λίαν,
285 Πάνωλεθρίαν τῶνδε φεῦ κατακρίνας ·
Κοινωνὸν οὗτος τοῦ κράτους προσλαμβάνει
Λικίνιον Κώνσταντος (14) αἰσχρὸν νυμφίον
Κακὸν τε θερμέριον (15) εὐσεβῶν φθόρον ·
Καὶ Μαξέντιος ἦν ἴσος τοῦτοιοις τρόποις,
290 Καὶ χριστομάχος καὶ μαιφόνος πλεόν ·
Τριάς ἐναγῆς, εὐσεβῶν ἀναιρέτης,
Ἦνπερ μετῆλθεν ἐνδίκως θεία δίκη.
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΕΤ. ΑΒ΄.
Ὁ τοίνυν Κώνστας τῷ γόνῳ Κωνσταντίνῳ
βίον τελευτῶν καταλείπει τὸ κράτος,
295 Ὅν ἐξ Ἑλένης ἔσχε τῶν πρόσθεν γάμων ·
Οὐ χάριν εἰπεῖν οὐ περιεργὸν τάχα
Κλύουσι προσγένει' ἂν εὐεπιβόλωις,
Ὅπως τε διίδουεν ἀρχῆς τὸ σκάφος,
Καὶ προσδραμεῖν ὑπῆρξε Χριστῷ Δεσπότη ·
300 Ἀρχὴν μὲν οὗτος πατρόθεν δεδεγμένος
Διείπε καλῶς συνέσει στρατηγίαις,
Ἦτι μὲν ἀμύητος, εὐ φρενῶν δ' ἔχων,
Ὡς ἐξ αὐτοῦ δὴ συλλογίσασθαι δεόν,
Ὡς ὕστερον δέδειχε πραγμάτων πέραν ·
305 Τριῶν δ' ὀπόντων αὐτοκρατόρων τότε,
erat, gener *Constantii*.
(15) Ita cod.

- Τούτου, Μαξεντίου τε καὶ Λικινίου,
 Ὃς Μαξιμίνου τὸν βίον λελοιπότος
 Βαρὺς ὁ Μαξέντιος ἦν ὀπηκόσις,
 Δράκων δαφρινός, αἰμοχαρὴς τις κύων·
 310 Ὅπλοις τὸ λοιπὸν ἀμύναι Κωνσταντίνος
 Παρακαλεῖται σφισι τυραντουμένους·
 Καὶ καταπεισθεῖς ἡ συμπαθῆς καρδία,
 Ἐφίσταται ταχιστα Ῥωμαίων πόλει.
 Καὶ πρὸς μάχην ἔτοιμον αὐτὸν ὀτρύνει·
 315 Καὶ δὴ σκοποῦντι καὶ δεδοικότι μάχην,
 Σταυροῦ μεσοῦσης ἡμέρας ὠφθη τύπος
 Τυπούμενός γε πρὸς πόλιν δι' ἀστέρων
 Ἐν γράμμασι φράζουσιν, Ἐν τούτῳ νίκῃ.
 Αὐτίκα τοῖνον ἐκ χρυσοῦ σταυροῦ τύπον
 320 Ὃς ὠπτῶ οἱ πρῖν ἐμφρόνως σχεδιάσας,
 Αὐτοῦ προάγειν στρατιᾶς παρηγγύα·
 Ὃ δὴ πεποϊθῶς, συμπλακεῖς ἐναντίας
 Τρόπαλον ἰσῆ κατὰ τυράννου μέγα,
 Ἔργον φανέντος βρουμάτων ποταμίων,
 325 Ἦτημένον φεύγοντος ἀσχυρῶς ἐκ μάχης·
 Κάνειυθεν οὐκοῦν ἤρξε καὶ Ῥώμης ὄλης,
 Καὶ δόγμα βασιλείον εὐθὺς ἐκφέρει
 Μὴ δεῖν κολάζειν θεσπίζον Χριστωνύμους·
 Καθιστορεῖται καὶ ταδὶ τούτου πῆρι·
 330 Ὃς ταῖς κατ' ἐχθρῶν ἡσυχολιμένον μάχαις
 Ἄνακτα τοῦτον ἱππότην ὠπλισμένον
 Τινά ποτ' ἰδεῖν ἀντὶ σημαίας τύπον
 Σταυροῦ χεροῖν φέροντα σύμβολον νίκης·
 Καὶ πάλιν ὀφθῆναι δὲ τῶδ' ἄνδρας δύο
 335 Ἐν Ἀδριανῷ τῆς μάχης ἡγουμένους,
 Ἀντιπάλων κτείναντας ἀπειδῶς ἴλας·
 Καὶ φῶς περιαστράψαν ἀθρηῆσαι νύκτωρ
 Πάντων ὑπνούτων χάρακα στρατευμάτων.
 Περὶ τὸ Βυζάντιον ἐσκηνημένων·
 340 Ἐκ τῶνδε συνεις ὡς θεὸς καλῶν δότης
 Ἐπιστρέφειν ἤρξατο καὶ συνίεμαι·
 Καὶ Λικίνιον χριστομαχοῦντα βλέπων,
 Ὅπλοις στρατιᾶ καταστρέφει τοῦ κράτους,
 Δίκας τ' ἀπαίτει τόνδε χριστομαχίας·
 345 Ὅθεν μονάρχης ἀξίως αὐτοκράτωρ
 Κωνσταντίνος πῆφηνεν Ἐσπέρας, Ἐω·
 Λύσιν δὲ τοῦ τρύχοντος αἰτοῦντι πάθους,
 Βουλῆν πονηρὰν ὑποτίθενται θύται
 Διδὸς βδελυκτοὶ καὶ γόητες καὶ μάγοι,
 350 Πρὸς ἰασιν αἵματι παίδων ἀφθόρων
 Ἐναποπλύνει σαρκίον κατατρόχον·
 Ἦθροιστο τοῖνον νηπίων πληθὺς ὄση,
 Προθεσμία δ' ὄριστο τούτων θυσίας·
 Παρῆν βασιλεὺς, μητέρων κλύει γόνων,
 355 Ἦνθάνεται δὲ τὰς ἀφορμὰς τῶν γόνων,
 Καὶ γνοὺς, δίδωσι τὰ τέκνα ταῖς μητέραςι,
 Καὶ χρήματα δὲ ταῖσδε πρὸς τούτοις νέμει
 Ἀντίβροπα φάρμακα τῆς πρόσθεν λύπης·
 Οὕτω καλῶς δρᾶσαντι νυκτὸς κατ' ἄναρ
 360 Ἐφίσταται οἱ προκρίτων ἀποστόλων,
 Δυὰς φαινή Πέτρος ἅμα καὶ Παῦλος
 Παρεγγυῶντες γνησίως ἐπισκόπων
 Τὰ καθ' ἑαυτὸν ἀναθέσθαι σὺν πόσῳ,
 Εἰ βούλεται σχεῖν τοῦ πιέζοντος λύσιν,

- A** Constantinus, Maxentius, et Licinius,
 quia jam Maximinus vita excesserat :
 Maxentius quidem subditis gravis erat,
 immanis draco cruorisque sitiens canis.
 Quare ut hunc armis denique compsceret,
 orabant Constantinum oppressi populi :
 a quibus exoratus clemens animus
 celerrime ad urbem Romam copias ducit
 tyrannumque jam paratum ad arma provocat.
 Dum vero incerti martis mente versat curas
 crucis hora meridiana conspexit typum,
 quem astra quædam in cælo conformabant,
 inscriptis hisce litteris : *In hoc vince.*
 Protinus igitur aureæ crucis typum,
 qualis ipsi apparuerat, concinne fabricans,
 suis hunc præferri jussit exercitibus :
B cui sane fisis, conserta cum hoste manu,
 magnam de tyranno victoriam retulit,
 qui fluminis vorticibus absorptus est,
 dum victus fugeret turpiter e prælio.
 Hinc ergo universa potitus Roma est
 regitumque statim edictum proposuit,
 ne quis jam Christianos ad pœnam posceret.
 Alia quoque rei hujus narratio est :
 nempe quod pugnam adversus hostes patrans
 equitem imperator armatum viderit,
 qui pro consueto militum vexillo
 crucem gestabat manibus, victoriæ symbolum.
 Rursus duos eidem conspectos viros
 aiunt, in Hadriani mole cientes pugnam,
 hostiumque turmis plagas imponentes.
C Postremo lucem noctu coruscantem
 valliumque ambientem, cunctis sopitis somno,
 vidisse prope Byzantium cum castra haberet.
 Hinc ergo agnoscens datorem honorum Deum,
 converti ad fidem cepit et recte sapere.
 Tum infestum Christianis Licinium cernens,
 armis correptis hunc imperio deficit,
 et de impietate dignas pœnas sumit.
 Quare jam solus merito imperator
 occidui Constantinus et eoi orbis fuit.
 Exin remedium morbi poscenti gravis
 dirum consilium obtulerunt Jovis
 nefarii sacerdotes et fallaces magi,
 nempe ut investim puerorum sanguine
 infirmum corpus medelæ causa ablueret.
D Infantium ergo colligitur ingens numerus,
 et dies cædis defnita edicitur.
 Præsens imperator matrum audit gemitum,
 hujusque causam quærit ex astantibus ;
 et re comperta, matribus prolem reddit,
 pecuniamque insuper his distribuit,
 quæ sit solatium prioris mœstitiæ.
 His recte gestis, noctu per somnium videt
 astare sibi principum apostolorum
 illustre par, Petrum cum Paulo scilicet ;
 seque adhortantes ut sincere episcopo
 salutem suam dulci cum spe committeret,
 si quidem præsens malum fugare vellet,

immortalemque ac miram vitam adipisci. Postquam eum somnus dereliquit, statim sanctum Silvestrum admodum reverenter advocat; atque ubi venientem conspicit, rem illi cunctam pandit lubentissime: Silvester regem visl rationem edocet. Cur verba longas ducam per ambages? religiosum principi mysterium explicat, initiatumque et credentem baptismo tingit, et sancto educit lavacro incolumem. Ad Christi partes accessit etiam Helena Silvestri verbis edocta pastoris maximi. Ipsa deinceps Sionem Dei urbem invisit, sacrum lignum vestigans crucis, ibique ut templa conderet sanctissima. Religio nostra crevit ex hoc tempore amplius; atque ad orbis pervenit fines apostolorum salubris prædicatio: risitque ver tranquillum orthodoxiæ. Tunc templa passim patuere Christicolis, atque omnis ara falsi cultus concidit Christi virtute Domini et omnium Regis, Itemque Constantini legati ejus. Hic late imperitans gentibus innumeris, prolatis etiam prisca imperii finibus crucis atque Evangelii potentia adjutus, homonymam quoque condidit sibi urbem, ocellum totius mundi splendidissimum. Regum hic piorum pater est appellatus, et christicularum Cæsarum antecessor. Idem episcoporum primam indixit synodum, quibuscum spurium Arii dogma perculit.

CONSTANTIUS MAGNI CONSTANTINI FILIUS
AN. XXIV.

Postquam is terrestre deseruit imperium, proque hoc supernam gloriam adeptus est, cœlorumque regni adiit hæreditatem; nati ex eo liberi tantam imperii molem Constans, Constantius, atque Constantinus, inter se partiti sunt hæredum ritu. Et Constans quidem cum Constantino fratre terras occiduas sibi regendas sumunt, Romam ipsam, Africam, Italiamque, et quidquid mundi usque ad oceanum patet. Oriens Constantio contigit universus, prætereaque Thracia, finesque Macedonici, cum urbe a patre condita et regni sede. Hic sibi creditum optime imperium gerens multos agonas pertulit ac discrimina, perpetuo militans hostesque armis persequens. Deinde occisis in Occidente fratribus, Constantino quia fratrem armis lacessiverat, Constante dolis Magnentii irretito, orbis universi Constantius sceptrum tenuit. Nam Magnentium quidem belli jure sustulit; at Vetraniorem qui præter fas se gesserat, perculsum metu subditum sibi fecit.

(16) Ita cod.

- A 365 Ζωῆς ἀκηράτου τε τοχεῖν καὶ ξένης.
Ἐπεὶ δ' ἀνῆκεν ὑπνος αὐτὸν, αὐτίκα
τὸν ἱερὸν Σίλβειστον εὐλαβῶς ἄγαν
Μετακαλεῖται, καὶ προσελθόντα βλέπει,
Καὶ πάντα διέξεισιν αὐτῷ προφρόνως·
370 Ὁ δ' αὖ ἐπάγει τῶν θεαυμένων λόσιν·
Καὶ τί με δεῖ γράφοντα μακρὰ συμπλέκειν;
Ἐκτίθεταί οἱ τὸν λόγον μυστηρίου.
Μουεῖ τε βαπτίζει τε πιστεύσαντά γε,
Λουτροῦ τ' ἀσινῆ τοῦ παναγοῦς ἀνάγει·
375 Προσῆλθε Χριστῷ καὶ βασιλεῖ Ἑλένη
Διδασκαλαῖς ποιμενάρχου Σιλβέστρου·
Μεθ' οὗ Σιών εβλεψε τὴν Θεοῦ πόλιν
Εἰς φανέρωσιν σταυρικοῦ θεοῦ ζύλου,
Ναῶν τ' ἀναδόμησιν εὐαγιστάτων.
- B 380 Κάντευθεν ἀνθεῖ τὰ καθ' ἡμᾶς εἰς μέγα·
Ἐκτείνεται δὲ καὶ μέχρι γῆς τερμάτων
Σωτήριον κήρυγμα πᾶν ἀποστόλων·
Γελαῖ δ' ἔερ ἤσυχον ὀρθοδοξίας·
Ἄνοιγνυται πᾶς καὶ νεὸς Χριστωνύμοις,
385 Βωμὸς τ' ἀνετέτραπτο πᾶς σὺν τῇ πλάνῃ
Χριστοῦ δυνάμει παντάνακτος Δεσπότηο
Ἐποστρατήγῳ βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ,
Ὅς ἄρξας ἰθῶν ἀπλείτων ἰθναρχίας
Σχοινίσματὰ τε πλατύνας κληρουχίας
390 Σταυροῦ τε κράτει παντοδυνάμοιο λόγου,
Πάλιν πολλίζει τὴν δμῶνυμον πόλιν,
Ὅφθαλμὸν αἰγλήσεντα τῆς οἰκονμένης·
Πατῆρ ἀνάκτων εὐσεβῶν κεκλημένος
Καὶ χριστολατρῶν κρατόρων ἀρχηγέτης·
395 Ἡρώτης ὀριστῆς ποιμενάρχων συνόδοιο,
Μεθ' ὧν καθεῖλεν Ἀρείου δόγμα νόθοιο.
- C ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ Ο ΓΙΟΣ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΚΩΝ-
ΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΕΤ. ΚΑ'.

Τούτου λιπόντος τὴν κάτω μοναρχίαν
Οὐράνιοιο δόξαν δὲ κληρωσαμένου,
Καὶ βασιλείας οὐρανῶν κληρουχίαν,
400 Οἱ παῖδες αὐτοῦ τὴν δλην κραταρχίαν
Κώνστας τε, Κωνσταντίοιο καὶ Κωνσταντίοιο,
Αὐτοῖς διεῖλόν σφισιν εἰς κληρουχίαν·
Κώνστας μὲν ἅμα συγγόνῳ Κωνσταντίνῳ
Λαχόντες ἄρχειν τῶν καθ' Ἑσπέραν τόπων
405 Αὐτῆς τε Ἀρώμης, Ἀφρικῆς, Ἰταλίας,
Καὶ μέχρις αὐτῶν ὠκεανοῦ τερμάτων·
Πᾶσα δ' Ἐῶα τῷ Κωνσταντίνῳ λάχος,
Ἡρὸς τοῖσδε Θράκης, Μακεδονίας ὄροι,
Σὺν τῇ πατρίῳ καὶ βασιλίδι πόλει·
410 Ὅς διέπων ἄριστα τὴν κληρουχίαν
Πολλοὺς ἀγῶνας ἀνέτη καὶ κινδύνους,
Ἄει στραταρχῶν, κατ' ἐχθρῶν κινῶν δόρυ·
Εἶτα σφαγέντων συγγόνων ἐν Ἑσπέρα,
Τοῦ μὲν κινουόντος καθ' ὀμαίμονος ξίφῃ,
415 Τοῦ Κώνσταντος δὲ πρὸς Μαγνεντίοιο δόλῳ,
Πάσης κατηρξεν Ἑσπέρας καὶ τῆς Ἐῶ
Μαγνεντίοιο μὲν ἀνελὼν μάχης νόμοιο,
τὸν δ' αὖ Βρετανίωνα (16) τὸν κακεργάτην
Ἰπήκοοιο βεῖς κατασεισθέντα φόβῳ.

- 420 Ἰπῆρχεν οὗτος εὐχερῆς μὲν τὸν τρόπον,
καὶ πάμπαν εὐρίπιτος ἀνέμου πέδον,
Πειθῆνιός τε τοῖς ἀρειομανίταις,
Ἐνδον δὲ τὸν νοῦν εἰς σέβας ἑβρωμένος·
Κράτωρ ἀριστεύς καὶ μαχητῆς γεννάδας,
425 Ἰδύς, προσηγῆς, εὐμενῆς ὑπηκόοις.
Μερί τε τὴν δίκαιαν ἔγκρατῆς ἄγαν
καὶ σωφρονικὸς, καὶ παθῶν αὐτοκράτωρ,
καὶ τὰς κρίσεις ἦν ἐκφέρων κατὰ νόμους,
δικαιοσύνης δ' οὐδαμῶς ὑπεκτρέχων,
430 Ἀρχαιρεσιάζων τε καθάπερ δέον,
τὰς ἀξίας τε προσνέμων τοῖς ἀξίοις
καὶ πάντα ποιῶν σὺν λόγῳ τὰ τοῦ κράτους·
οὐ συναριθμῶν οὐδένα γερούσια,
Ὅς οὐ μετέσχε τῶν σοφῶν παιδευμάτων,
435 Μῆ δ' αὖ λέγειν ἤσκητο καὶ καλῶς γράφειν
καταλογάδην εἴτε ῥυθμῶν καὶ μέτρῳ,
παιδεύσεως ἔμπειρος, ἔρμου τ' αὖ φίλος·
Ἄνακτι τῶνδ' Ἰουλιανῶς μαινόλης
Ἐπιφυσίς ἤρπασε τὴν κραταρχίαν·
440 Κάλ τοῦδε μακρᾶ συσχεθεὶς ἀγωνίᾳ
καὶ διακαεῖ πυρέτῳ φθισιθρότῳ
Ἐν Μόφου κρήναις τὸν βίον καταστρέφει,
Χολῆν μέλαιναν ἐκπτύσας ἐξ ἑγκάτων·

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ Ο ΗΑΡΑΒΑΤΗΣ ΕΤ. Β' Ω. ΕΤΕΡΟΙ ΔΕ
ΦΑΣΙΝ ΕΤ. Γ'.

- Εἶτα καθαρῶς ἀναδείκνυται κράτωρ
445 Ἰουλιανὸς χριστομάχος μαινόλης,
Ὅστις ἀποστάς Δεσπότης σεσηκότος,
καὶ Χριστιανῶν πίστεως σωτηρίου
τῇ δαιμόνων, φεῦ! ἀπάτη προσεβῆνυ,
τὰ Χριστιανῶν φαυλίσας ἐκ καρδίας·
450 καὶ κατὰ Χριστοῦ παρατάττεται τάλας,
καὶ τοῦδε κλῆσιν ἐκποδῶν θέσθαι θέλει·
καὶ λοιπὸν οἷαις ἐξέτριψεν αἰκίαις
καὶ παντοδαπαῖς, ποικίλαις τιμωραῖς
Ἀντιστατοῦντας εὐσεβῶς Χριστωνύμους,
455 καὶ τῶνδ' ὄσου; ἔδειξε μάρτυρας πάλιν
Δύματος ἄχρι καρτερῶς ἠνδρισμένους,
οὐκ ἔστιν εἰπεῖν χρωμένους συμμετρίᾳ·
κατὰ δὲ Περσῶν ἐκστρατεύσας Βαρδάρων
μετὰ στρατιᾶς μυρίας ῥωμαλείας.
460 καὶ μὴ διαθεῖς ὡς δέοι τὰ τῆς μάχης,
Ἐκέισε κατέστρεψεν ἀθλίως βίον,
Ῥληθεὶς παρά του καιρίαν ἐν τῇ μάχῃ,
εἴτ' Αὐσόνων ἢ Βαρδάρων ἀντιπάλων,
Ἐ χειρὸς ἄλλης πανοθενοῦς οὐρανόθεν,
465 Ἦνίκα φασὶν αἱματὺς καταβρύτου
Πλευρᾶς νυγείσῃς χειρὶ προσδεδεγμένου
εἰς ἀέρα χέοντα, ταῦτ' ἐπιλέγειν,
Ναζωραῖτε, πλησθητε· φεῦ τῆς μανίας!
- ΙΟΒΙΑΝΟΣ ΜΗΝΑΣ Η'. ΟΙ ΔΕ ΕΤ. Α'.

- Τοῦτου καταστρέψαντος, ὡς ἔφην, βίον
470 Δουὶ τυραννήσαντος ἀσεβῶς χρόνοις,
Ψήφῳ στρατιᾶς προκρίτων γερούσιας
Ἰοβιανὸς χιλιάρχος ὢν τότε,
Ἄνηρ ἀγαθὸς εὐσεβῆς Χριστοῦ λάτρις

- A Erat Constantius suapte ingenii levis,
prorsus versatilis ceu pulvis vento expositus
seque ab Arii studiosis sinebat duci,
quaque ipse animum orthodoxum gereret.
princeps egregius, strenuus bellator.
blandus, affabilis, benevolus erga subditos.
Idem cibi potusque temperantissimus,
continens, animi cupiditatum dominus,
dicere jus ex legum norma solitus,
neque a justitia latum unguem discedens;
tum et magistratus pro meritis eligens,
dignis hominibus dignitates largiens,
cuncta demum in imperio sapienter gerens.
Neque in senatum quempiam unquam legit,
nisi doctis imbutum disciplinis,
et qui recto dicere beneque scribere
B seu prosa oratione posset seu rythmo et metro;
nutritus ipse litteris musarumque alumnus.
Hunc contra regem lymphaticus Julianus
consurgens, latrocinio imperium rapuit.
Hinc animi mœrore diuturno captus
Constantius ac lethalis ardore febris,
ad Mopsi fontes vitæ spatium clausit,
atram rejectans bilem de visceribus.

JULIANUS APOSTATA AN. II, MENS. VI; VEL,
UT ALII AIUNT, AN. III.

- Exin absque æmulo imperator est habitus
christomachus Julianus et furiosus;
qui a Rege Servatore suo defecit,
Christianorumque fidem salutarem
C cum dæmonum, heu! fraudibus commutavit,
sacrumque dogma contemptum corde respuit.
Tum contra Christum bellum hic miser movet
hujusque nomen exterminare nititur.
Proinde quot cruciatibus quotque pœnis,
quarum diversas formas vix fari licet,
Christiolarum attriverit constantiam piam,
martyrum quantum numerum effecerit,
qui usque ad sanguinem restiterunt,
studioso mihi brevitatis non licet dicere.
Deinde Persas Barbaros bello appetens,
copiis instructus innumeris fortissimis,
re nihilominus bellica male gesta,
amisit illic vitam infeliciter,
incerto auctore graviter in prælio ictus,
D seu fuit ille Romanus seu hostis Barbarus,
seu cœlestis aliqua validior manus.
Tunc Julianum aiunt manantem sanguinem
suffosso a latere manu cava exceptum
dispersis per aerem his verbis additis:
Nazarene, sitim exple. (Hem vesaniam!)
- JOVIANUS MENS. VII; SEU, UT ALII AIUNT,
AN. I.

- Juliano, sicut dixi, vita orbato
post sceleratam biennii tyrannidem,
suffragio optimatum castrensium consilii
Jovianus per id tempus tribunus militum,
vir bonus atque Christi pius famulus

ad imperii dignitatem fuit subvectus,
 Cæteroquin ipse regnum respuebat,
 Christi se famulum esse dicens,
 atque ethnicis militibus imperatorum negans.
 Hi vero cum Christicolæ se inclamassent,
 tunc imperium Jovianus recepit protinus.
 Et pace mox composita cum Persa rege,
 atque Antiochiam reducto exercitu,
 exsules dudum principes pastores
 ad suos greges edicto revocavit,
 quos inter Athanasium divinum præsulem,
 cunctisque exhibuit Christianis
 ver tranquillum et orthodoxiæ lumen.
 Hic Galatarum Ancyram delatus,
 ibi improviso obitu excessit: terris,
 recentibus, ut fama est, voratis fungis.
 haud plusquam octo mensibus regno fruitus.
 Pietate is, ut dixi, fuit inclytus,
 bonus, tranquillus, benevolus erga subditos,
 staturaque corporis procera lucens;
 litteris etiam mediocriter eruditus;
 vini tamen atque amoris illecebris obnoxius.
 Hujus cadaver apud Byzantium urbem
 in sancto Apostolorum templo est conditum.

VALENTINIANUS AN. XI;
 SIVE, UT ALII AIUNT, AN. X.

Post hunc insedit regiam dignitatem
 Justitiæ simul clementiæque exemplar
 Valentinianus Christianorum decus,
 vir strenuus, animosus ac robustus,
 generis ex Pannonia stirpem trahens;
 princeps bonus et providus erga subditos,
 qui peregrinas quondam in regiones,
 utpote Christianus Deumque Christum colens,
 ab apostata Juliano pulsus fuerat;
 nunc redux ad exercitum, tribunus erat.
 Is ubi supremam dignitatem adiit,
 imperii socium fratrem ascivit suum,
 ærumnosum Valentem, Arianæ asseclam,
 cui partes Orientis regendas tradidit:
 ipse vero Occiduis pie præfuit,
 ubi trophæa nobilia de barbaricis
 gentibus victor statuit ope Numinis.
 Hic omnia boni expromens principis
 justitiæque amore præsertim flagrans,
 orthodoxorum dogmatum defensor,
 spatiosum vitæ curriculum emensus est,
 et cursu vitæ et termino beatus visus,
 expletis quatuor supra octogina annis
 summo in favore Numinis beatitateque;
 ex quo imperium susceperat annis undecim.
 Hic dum in Gallis degeret, mortem obiit,
 Gratiano filio imperium relinquens
 viro rectorum dogmatum defensori.

VALENS AN. III, SEU IV.

Orientis interim regnator Valens
 Arianorum deditus vesaniæ,

(17) Intellige tres vel quatuor annos post Valentiniani fratris obitum.

- A Εἰς βασιλείας τὸ κράτος προεκρίθη·
 475 Ὁ δ' ἦν ἀπειθὴς πρὸς τὸ δέξασθαι κράτος.
 Χριστοῦ μὲν αὐτὸν οἰκίτην εἶναι λέγων,
 Καὶ μὴ κραταρχεῖν ἀσεβοῦς στρατοῦ θέλειν·
 Τούτων δὲ Χριστὸν ἀνακραξάντων σέβειν,
 Εὐθὺς ἀνεζώσατο τὴν κραταρχίαν·
 480 Καὶ σπένδεται δὲ τῷ κρατοῦντι Παρσίδος·
 Καὶ σὺν στρατιᾷ τὴν Ἀντιόχου φθάσας
 Τοὺς πρὶν φυγάδας ἀρχιθύτας ποιμένας
 Εἰς σφῶν ἐπανήγαγε ποιμεναρχίας,
 Μεθ' ὧν Ἀθανάσιον ἔνθεον θύτην,
 485 Καὶ πᾶσιν ἐβράβευσε τοῖς Χριστιανύμοις
 Ἐαρ γαληνὸν ὀρθοδοξίας φάος.
 Εἰς Ἀγκυραν δὲ πεφθακῶς Γαλατίας
 Ἐκεῖ τελευτᾷ διάγων ἑξαπίνης
 Φαγῶν μόκητας ἀρτιφειεῖς, ὡς λόγος,
 B 490 Ὅκτῳ κατασχῶν μῆνας ἀρχὴν καὶ μόνου·
 Ὑπῆρχεν οὗτος εὐσεβῆς μὲν, ὡς ἔβην,
 Χρηστὸς γαληνὸς εὐμενῆς ὑπηκόοις,
 Ἀναδρομὴν σώματος εὐμήκη φέρων,
 Καὶ γραμμάτων δὲ μετριῶς γεγευμένος·
 495 Ἦττητο δ' οἴνου σὺν ἐρωτοληψίαις·
 Καὶ τοῦδ' ὁ νεκρὸς ἐν πόλει Βυζαντίδι
 Ἐν εὐαγεῖ τίθαπτο κηρύκων δόμῳ.

ΟΥΑΑΕΝΩΙΝΙΑΝΟΣ ΕΤ. ΙΑ'. ΟΙ ΔΕ. ΕΤ. Ι'.

- Εἶτα παρῆλθεν εἰς βασιλεῖον κράτος
 Δικαιοσύνης, πραότητος αὐτοῦ τύπος
 500 Οὐαλεντινιανὸς εὐσεβῶν κλέος,
 Γεννάδας ἀνήρ, εὐσθενῆς, ῥωμαῖος,
 C Ἐκ Πανονίας ἀρχῆθεν ὠρμημένος,
 Κράτῳ ἀγαθός, κηδεμὼν ὑπηκόων,
 Εἰς ἀλλοδαπὴν ἐξορισθεὶς πούχθονα
 505 Ὡς Χριστιανὸς καὶ θεὸν Χριστὸν σέβων
 Ἰουλιανοῦ πρὸς Παραβάτου πάλαι·
 Εἶτ' ἀνακληθεὶς χρηματίζει τρεδούνος.
 Ὡς οὖν ἀνεζώσατο τὴν κραταρχίαν,
 Κοινωνὸν ἀρχῆς σύγγονον προσλαμβάνει
 510 Ἀθλιὸν Οὐάλεντα μύστην Ἀρείου·
 Καὶ μοῖραν αὐτῷ παραδοὺς τὴν τῆς Ἐω,
 Αὐτὸς κατῆρχεν εὐσεβῶς τῆς Ἑσπέρας
 Ηερικανῆ τρόπαια κατὰ Βαρβάρων
 Καὶ νίκας ἰστάς τῇ Θεοῦ συμμαχίᾳ·
 515 Καὶ πάντα ποιῶν οἷς σμηνύνεται κράτῳ,
 Δικαιοσύνης ἐς τὰ μάλιστα φίλος,
 D Καὶ δογματῶν πρόμαχος ὀρθοδοξίας,
 Πολυετής τις ἀναφανεὶς ἐν βίῳ,
 Καὶ μακαριστὸς τοῦ βίου καὶ τοῦ τέλους,
 520 Βιοὺς ὀγδοήκοντα τῆς ζωῆς χρόνους
 Πρὸς τέτρασιν αὐτῷ ἐνθῆως εὐδαιμόνως,
 Ἀφ' ὧν κατῆρξεν ἔνδεκα κραταρχίας·
 Οὗτος τελευτᾷ διάγων ἐν Γαλλίαις,
 Γῆν λελοικῶς Γρατιανῷ τὸ κράτος,
 525 Ἀνδρὶ προμάχῳ δογματῶν ὀρθοφρόνων,
 ΟΥΑΑΗΣ ΕΤ. Ι'. (17) ΟΙ ΔΕ ΕΤ. Δ'.
 Ὁ δ' αὐτὸς Οὐάλης βασιλεύων τῆς Ἐω
 Καὶ καθυπαρχεὶς Ἀρειανῶν μανίᾳ,

- Σφοδρὸς διώκτης ὀρθοδοξούντων λάχους
 Ἦν καὶ κολαστὴς δυσμενῆς, φρικαλέος·
 530 Ἀρχιούτας μὲν ποιμένας διδασκάλους
 Ποίμνης ἐλαύνων καὶ τιθεὶς ποβρωτάτω
 Καὶ ποικίλαις σφᾶς ἐκτριβῶν βασάνοις·
 Θεοῦ δὲ θύτας κωλύων θείων δόμων
 Εἰρηταῖς ἐναπέκλειε δεσμητηρίοις·
 535 Ἄλλους δὲ βυθῶν καὶ πορὶ θαλαττίῃ
 Σὺν πυριφλέκτῃ νηϊ καταπυρπόλει·
 Ἔστεργε δ' ὡς μάλιστα μύστας Ἄρειου,
 Καὶ τοῦδε τοῖς δόγμασιν ἀπριεῖ ἐμμένων
 Ἐκκλησίας ἐνειμεν αὐτοῖς τὰς ὄλας,
 540 Σφῶν ὀρθοδόξους ἐκβαλὼν κακοτρόπως.
 Σκυθῶν δὲ θράκης καταδηρύντων ὄρους
 Καὶ πάντα δρώντων Σκυθικὴν ἐρημίαν,
 Ἐναεῖ ἐπεστράτευσε τοῖσδε Βαρβάροις,
 Καὶ συμπλακεὶς ἤτητο δυσκατῶς Σκύθαις·
 545 Τὸν ἐκ ζήφους φεύγων δὲ θάνατον τάλας
 Ἀχρμιεῖ που συρφετιώδει παροστρέχει,
 Κάκει τροφὴ γένοιτο πυρὸς παμφάγου,
 Σκυθῶν ἀναψάντων γε κώμης οἰκίας·
 Κατήρξεν οὗτος πρὸς τρισὶ δέκα χρόνοις,
 550 Βαρὺς κολαστὴς ὀρθοδοξούντων λάχους,
 Θερμὸς δ' ἐραστὴς καὶ πρόμαχος Ἄρειου.

ΓΡΑΤΙΑΝΟΣ ΕΝ ΡΩΜῃ.

- Οὗτω φθαρέντος Οὐάλεντος ἀθλίως
 Ὁ Γρατιανὸς σὺν κασιγιήτῃ φίλῃ
 Πάσης κατήρξεν Ἐσπέρας καὶ τῆς Ἐῷ.
 355 Κράτος μὲν εἶχε Γρατιανὸς πατρὸθεν·
 Ἦ δ' αὖ στρατιὰ τοῦ πατρὸς τεθνηκότος,
 Καὶ μὴ παρόντος Γρατιανοῦ τῷ μόρῃ,
 Ἀνεῖπεν Οὐαλεντιανὸν νέον,
 Καὶ σύγγονος δέδεκτο τὴν κοινωσίαν·
 560 Ζηλῶν βασιλεὺς Γρατιανὸς πατέρα
 Εἰς εὐσέβειαν, ὀρθότητα δογματῶν,
 Αἰτοῦντι θεῖῃ τῷ Βάλεντι συμμάχους
 Οὐκοῦν παρέσχεν ἐξίοντι πρὸς Σκύθας,
 Οὐδ' ἀμαχεῖν δεῖ τοῖς ἐχθροῖς Θεοῦ, φράσας·
 565 Καὶ ποιμένας δ' αὖ ἐνθέους διδασκάλους
 Πρὸς Οὐάλεντος ποιμνίων ἐξουσιμένους
 Τῆς εὐσεβείας ὀρθοδοξίας χάριν,
 Αὐθὺς ἐπανάγαγε ταῖς Ἐκκλησίαις·
 Λεηλατούντων τῶν Σκυθῶν δ' ἔτι θράκην,
 570 Καὶ τῆσδε πάντας ἐξερημοῦντων ὄρους,
 Καὶ τὰ περίεξ ἅπαντα κατεφθαρκότων,
 Ἄτ' ἀκαθέκτων τῇ νίκῃ διδειγμένων,
 Μετακαλεῖται Γρατιανὸς αὐτάναξ
 Λαμπρὸν Θεοδόσιον ἐξ Ἰσπανίας,
 575 Ἄνδρα ἀρείκον, γεννάδα, βουληφόρον,
 Τῇ δ' εὐσεβεῖα μᾶλλον ὠραῖσμένον·
 Ὅν καὶ στρατηγὸν ἀποφήνας ταγματῶν
 Μετὰ στρατιᾶς ἱκανῆς βωμαλάας
 Κατὰ Σκυθῶν πέπομφε τοῦτον βαρβάρων·
 580 Ὅς συμβαλὼν ἤτησε τοὺς ἀντιπάλους
 Τρεψάμενος σφᾶς ἐν μάχῃ κατὰ κράτος,
 Καὶ πάντας ἄρδην παραδοὺς μικροῦ ξίφει·
 Ἔπειτ' ἀφεικῶς στρατιὰν αὐτοῦ μένειν,
 Πρὸς Γρατιανὸν αὐτεπάγγελτος φθάσας
 585 Ἐν Πανονίᾳ διάγοντα τῷ τότε,

- A partis orthodoxæ persecutor vehemens
 sævusque tortor erat et horribilis.
 Pastores quidem præcipuos et magistros
 gregibus suis pulsos et procul ablegatos
 variis præterea pœnis excruciat :
 tum et Dei sacerdotes sacris œdibus
 prohibitos, aretis detinebat vinculis :
 alios aquis præfocabat, medioque mari
 combusta nave flammis exstinguebat.
 Arii vero asseclas impense colens,
 atque ejus dogmatibus mordicus adhærens,
 ecclesias ipsis cunctas regendas dedit,
 ejectis inde per scelus orthodoxis.
 Deinde Gothis Thraciam populantibus
 et vastitatem Scythicam efficientibus,
 imperator Barbaros bello aggressus
 prælio infelici vincitur a Gothis ;
 dumque miser fatum a gladio imminens
 jugit, ac vili se paleario abdit,
 ibi flammæ esca fit edacium,
 dum Gothi ignem subiciunt pagi domibus.
 Hic annis ferme tredecim imperavit,
 gravis orthodoxæ carnifex Ecclesiæ,
 fervidus Arii amator et defensor.

GRATIANUS ROMÆ.

- Sic pereunte misere Valente,
 cepit Gratianus cum germano fratre
 Eoi orbis Occiduique imperium.
 Gratianus quidem a patre rex fuerat dictus ;
 verumtamen exercitus, defuncto patre,
 quoniam Gratianus funeri non intererat,
 C Valentianum juniorem acolamavit,
 admisitque frater regni communionem.
 Gratianus porro Cæsar paternæ æmulus
 pietatis ac dogmaticæ rectitudinis,
 Valenti patruo auxilia postulanti,
 dum Gothis arma inferret, non submitit ;
 non oportere auxiliari hostibus Dei dicens.
 Tum etiam sacros præsules doctores,
 quos Valens ab ovilibus pepulerat
 ob orthodoxæ fidei pium dogma,
 rursus quemque suis Ecclesiis reddidit.
 Dein Gothis Thraciam adhuc infestantibus,
 ejectis incolis facta solitudine,
 agris late cunctis pessum datis,
 cum hostes nulla comprimi vi jam possent,
 D Gratianus imperator advocavit
 splendidum ex Hispania Theodosium,
 virum martialem, strenuum, consiliosem,
 pietate autem maxime conspicuum,
 quem supremum armorum electum ducem
 cum ingenti exercitu ac fortissimo
 adversus Gothos barbaros expedit.
 Is autem prælio inuito victor fuit,
 Gothis vi summa armorum profligatis,
 gladioque propemodum cunctis cæsis.
 Mox ibi derelicto in castris milite,
 ad Gratianum ipsemet nuntius advolat
 in Pannonia tunc temporis diversantem,

et de patrata victoria certiozem facit, summam Gothorum significans occidionem. Gratianum porro ut daret victoriæ præmium, alioqui id jam existimans prodesse imperio, imperatorem creat Theodosium totius orientis, et Macedoniæ ac Thraciæ: occidui mundi terris servatis sibi. Post hæc in Galliis degens interficitur a duce quodam, nomine Andragathio, qui dolo ad cædem ejus grassatus est, postquam sex annis circiter regnaverat; bonus imperator, piusque Christi famulus.

VALENTINIANUS JUNIOR ROMÆ.

Gratiano exstincto partes hesperias cunctas Valentinianus junior frater rexit, qui quidem matris deceptus suasionibus Justinæ Arii dogmata amplexus est: atque hinc piorum turbam amare desiit. Tum rebellante quodam duce Maximo, et jam victoria contra se potito, legatis missis ad Orientis principem inclytum Theodosium suppetias petit. Ille respondit se mirari minime si servus Maximus domino superior fuerit, ipsumque nuper acie profligaverit; quoniam tu, Dominum tuum, Cæsar, exauctoratum famulis connumerat, qui quidem Patri similis substantia est. Attamen sumptis armis imperator Maximum prælio superatum occidit: tum etiam Andragathio caput abstulit, pœnas ab eo repetens cædis regiæ. His gestis domum revertitur imperator. Sed ecce rursus Valentiniano juveni aulicus vir Eugenius adversarius oritur: qua re comperita, metu correptus Cæsar ipse sibi laqueo vitam interrupit.

THEODOSIUS MAGNUS AN. XVII, VEL XVI.

At Theodosius Ausonum imperator Eugenium quoque captis armis persequens prælio devictum vita spoliat, regnoque suo partes hesperias addit. Antequam tamen hæc præclare gereret, Thessalonica in urbe Cæsar versans, orto per populum motu seditioso, contumeliosis civium dictis ipse læditur, atque in tumultu cæditur præfectus. Hæc imperator haud moderate ferens armatos contra populum immisit milites, qui hunc crudeliter gladiis conciderunt, ita ut in tanto congregato numero quindecim millia hominum perierint. Sed Mediolani Ambrosius episcopus Cæsarem admonens tanti commissi sceleris, ad pœnitentiam facti flexit animum: tum lacrymanti rei perpetratæ causa

(18) Annos regni tum Gratiani tum Valentiniani junioris omittit chronologus; verumtamen scimus

A Αὐτὸς βασιλεῖ μνηύει τὰ τῆς νίκης, Καὶ τὸν Σκυθῶν ἄλιθρον ἕμα καὶ φόνον· Ὅθεν βασιλεὺς εἰς ἀμοιβὴν τῆς νίκης, Ἄλλως τε κρίνας ἐμπρέπειν κραταρχίᾳ,
590 Στάφει Θεοδόσιον εἰς βασιλείᾳ Πάσης Ἑώρας, Μακεδονίας, Θράκης. Αὐτῷ δ' ἀπεκλήρωσεν Ἑσπέρας τόπους. Ἐν Γαλλίαις οὖν διάγων ἀνθρώπη Ἰπὸ στρατηγού κλῆσιν Ἀνδραγαθίου
595 Δόλω κατάπραξαντος αὐτοῦ τὸν φόνον· Ἐξ που κτισσῶν τὴν βασιλείαν χρόνους. Κράτωρ ἀγαθὸς εὐσεβὴς Χριστοῦ λάτρις.

ΘΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ ΝΕΟΣ ΕΝ ΡΩΜῆ (18).

Τούτου θανόντος, ἤρξεν Ἑσπέρας δλης Οὐαλεντινιανὸς σύγγονος νέος,
B 600 Ὅστις γε μητρὸς ὑπαρχθεῖς συμβουλίαις Ἰουστίνης ἐδέδεκτο δόγματ' Ἀρείου Κάνταυθεν ἀπέστεργεν εὐσεβῶν στίφος· Καὶ τινος αὐτῷ Μαξίμου στρατηγέτου Ἐπιφυνέντος καὶ νικῆσαντος μάχη,
605 Πρὸς εἰς πεπομφῶς πρὸς κρατάρχην τῆς Ἑω λαμπρὸν Θεοδόσιον αἰτεῖ συμμάχους. Ὁ δ' αὖ ἐδῆλου, μὴ τεθηπέναι, κέγων, Εἰ δούλος ὦν Μάξιμος ὦφθη δεσπότου Ἰπέρτερός τε καὶ νικητῆς ἐν μάχαις,
610 Σοῦ δεσπότην σὸν ἡθετηκότος, κράτορ, Καὶ τόνδε δούλους συγκατηρηθμηκότος, Σύμμορφον ὄντα τῷ Πατρὶ κατ' οὐσίαν. Ὅμως στρατεύσας κατὰ Μαξίμου κράτωρ Ἀτεῖλε τοῦτον κατακρατήσας μάχη·
C 615 Καὶ τὴν κεφαλὴν δ' Ἀνδραγαθίου τέμνει, Ἐκπράξας αὐτὸν εὐθύνας τὰς τοῦ φόνου. Ταῦτα διαθείς βασιλεὺς ὑπιστρέφει· Οὐαλεντινιανῷ δ' αὖ νεωτέρῳ Ἀντήρην Εὐγένιος εἰς τῶν ἐν τέλει·
620 Καὶ γνοὺς τὸ δρᾶμα, συσχεθεῖς ἀναξ φόβῳ Ἐαυτὸν ἐξήγαγεν ἀγχόνῃ βίου.

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Ο ΜΕΓΑΣ ΕΤ. ΙΖ', ΟΙ ΔΕ ΕΤ. Ις'.

Ἄλλὰ Θεοδόσιος αὐσονοκράτωρ Ἐπιστρατεύσας καὶ πάλιν Εὐγενίῳ Κτείνει τε τοῦτον ἐκνικήσας ἐν μάχη
625 Καὶ βασιλεύει καὶ μερῶν τῆς Ἑσπέρας· Ποῖν ἦ δ' ὑπάρξει τάδε κατορθωμάτων, Ἄναξ ἐπιστὰς Θεσσαλονίκη πόλει Δήμου στασιάζαντος ἐξ ἀταξίας, Ἰθρίζεται μὲν οὗτος ἀστοῖς ἀνέδην
D 630 Φονεύεται δ' ὑπαρχος ἐν τῇ συγχύσει· Ταῦτ' οὐκ ἐνεγκῶν ὁ κρατάρχης ἡμέρωσ Στράτεύμ' ἀφήκε τῷ λεῶ ξιφηφόρον, Καὶ τόνδε κατέσφαξαν ἀφειδῶς ξίφει, Ὡς ἐκ τοσοῦτου μυριαριθμοῦ στί
635 Πρὸς πέντε θανεῖν χιλιοστῶσ δέκσ· Ἄλλ' Ἀμβρόσιος Μεδιολάνων θύτης Τόνδ' ἀναμνήσας τοῦ πεπραγμένου μύσουσ, Ἦγαγεν αὐτὸν εἰς συναΐσθησιν πάθους· Καὶ πρόσφορα κῆρνησιν αὐτῷ φαρμάκων

Gratianum regnavisse post patrem annis 9, Valentinianum 17.

- 640 Δακρυβρόουσι τῶν πεπραγμένων χάριν.
 Οὗτος βασιλεὺς εὐσεβὴς ὢν, ἀρθόφρων,
 Σύστημα σεπτῶν ἀρχυβυτῶν ἀλίνας
 Πρὸς τοῖς ἑκατὸν καὶ πενήτηντα πάλιν
 Πνευματομάχου κατὰ Μακεδονίου,
 645 Πνεῦμα τὸ θεῖον οὐ σέβοντος ὡς θέμις,
 Συνεκρότησε σύνοδον τὴν δευτέραν ·
 Ἡ συμφορὰς τὸ Πνεῦμα Πατρὶ καὶ Λόγῳ
 Ἄριστα τρανώσασα σύνθρονον θ' ἅμα,
 Βάλλει Μακεδόνιον ἄρατι ἐνδίκως
 650 Τῆς καθολικῆς ἐκτεμοῦσ' Ἐκκλησίας ·
 Καὶ ποιμενάρχην δεικνύει Βυζαντίδος
 Νεκτάριον λάμποντα βίῳ καὶ λόγῳ,
 Χριστῶνυμον μὲν ἀμύητον δ' εἰσέτι,
 Ὅν ἅμα βαπτίζουσι χριστοὶ θύτην ·
 655 Τοῦ Γρηγορίου καὶ Πατρὸς θεηγόρου
 Αὐθαιρέτως γε τὸν θρόνον λελοιπότος ·
 Οὗτος τελευτᾷ βασιλεύς καθ' Ἐσπέραν
 Ἰλοῖς μερίσας τοῖς δυοῖν κραταρχίαν
 Ὅνωρῳ μὲν δοὺς κατάρχειν Ἐσπέρας,
 660 Ἀρκαδίῳ δ' αὖ τῶν μερῶν τῶν τῆς Ἔω,
 Βεδασιλευκῶς ἑπτὰ καὶ δέκα χρόνους
 Πρὸς πέντε μηνῶν εὐσεβῶς, εὐδαιμόνως ·
 Ἄνηρ ἀγαθὸς καὶ κράτωρ νικηφόρος,
 Τῇ δ' εὐσεβείῳ μᾶλλον ὠραϊσμένος ·
 665 Καὶ κίον' οὗτος ἐν Βοδῆ τεύχει τόπῳ (19) ·
 Ἀνδρείκελον φέροντα τοῦ δειμαμένου.

ΑΡΚΑΔΙΟΣ ΕΤ. ΙΔ'.

- Ἀρκαδῖος γοῦν παραλαβὼν τὸ κράτος
 Διεῖπεν αὐτὸ πλημμελῶς καὶ ῥαθύμως ·
 Νωθὴς γάρ, εὐρίπιστος, ὢν ἀνειμένος,
 670 Καὶ τῇ γυναικὶ πάντα προσπτεισμένος,
 Τρικυμίας ἔπλησε τὴν Ἐκκλησίαν,
 Αὐτῷ δὲ μέμψεις προὔξηνεν ἐνδίκους ·
 Νεκτάριον γάρ ἐκμετροῦσαντος βίον,
 Ἄχθεὶς ὁ χρυσοῦς ἐν λόγοις Ἰωάννης
 675 Ἐξ Ἀντιόχου πρὸς πόλιν βασιλίδα,
 Ταύτης καθωρᾶίσε τὸν σεμνὸν θρόνον ·
 Ἄλλ' ἢ βασιλεὺς ἀδίκως Εὐδοξία
 Μυσήσασα, φεῦ! ἐνθέου παρβήσιας
 Τὸν τῶν ψυχῶν ἥλιον ἕξιον θρόνου
 680 Τίθησιν ἐξύριστον ἐν τοῖς Κομάνοις ·
 Ἀντικαθιστᾷ δ' Ἀρσάκιον πρεσβύτην ·
 Οὗτος βασιλεὺς ἐν Θράκῃ κτίζει πόλιν,
 Ἦν Ἀρκαδίου πάντες ἄδουσι πόλιν.
 Καὶ κίον' ἀνήγειρεν ἐν ξηρολόφῳ
 685 Στήλην ἄνω φέροντα τοῦ δειμαμένου.
 Ἔτη δὲ πρὸς τέσσαρας κατάρξας δέκα,
 Ὅν εὐσεβὴς τις, ὀρθοδοξίας φίλος,
 Ἄλλως δὲ νοῦφος εὐάγωγος τὸν τρόπον,
 Νοσήσας ἐξέλιπε τὸν φαρτῶν βίον.

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Ο ΝΕΟΣ ΕΤ. ΜΒ'.

- 690 Καὶ παῖς Θεοδόσιος ἄρχει τοῦ κράτους
 Πραῦς, προσηγῆς, εὐσεβὴς, χρηστὸς τρόπους,
 Ἐγκύκλιον παιδεύσειν εὐ ἡσκημένος,
 Μαθημάτων ἴδρις τε τῆς τετρακτύος,
 Καὶ πλαστικῆς αὐ καὶ γραφικῆς τεχνίτης,

(19) Locus nimirum urbis Byzantinæ diotus Bos. Zonar. XIV, 4.

- A idoneum culpæ rite remedium contulit.
 Rex hic pro sua pietate et orthodoxia
 præsulum venerandum cœtum congregans,
 centum videlicet et quinquaginta Patrum,
 adversus Macedonium qui divinum
 Spiritum debito honore non colebat,
 secundam celebrandam curavit synodum :
 quæ Patri ac Verbo Spiritum definiens
 honore parem, natura eadem præditum,
 devovit Macedonium justis diris
 atque eum catholica pepulit Ecclesia.
 Byzantii vero præsulem delegit
 Nectarium lingua et moribus eluentem,
 Christicolam quidem, sed nondum initiatum :
 baptizant ergo simul sacrantque episcopum ;
 quoniam Gregorius Pater theologus
 hac semet sede sponte deposuerat.
 B Rex hic hesperii moritur in terris,
 duobus partiens liberis imperium ;
 Honorio quidem partes occiduas tribuens.
 Orienti Arcadium dominum præficiens ;
 postquam regnaverat annis septemdecim
 cum quinque mensibus feliciter et pie :
 vir sane egregius et princeps victoriosus,
 sed pietate tamen multo rutilantior.
 Is et columnam posuit in Bovis loco,
 gestantem regis statuam auctoris sui.

ARCADIUS AN. XIV.

- Arcadius igitur hæres imperii factus
 male illud cœpit gerere et socorditer :
 C hebes enim, versatilis et remissus,
 et cuncta uxoris sinens in arbitrio,
 turbarum fluctibus obruit Ecclesiam,
 sibique justam peperit infamiam.
 Namque ubi Nectarius explevit vitæ cursum,
 aurea lingua præditus Joannes
 Antiochia deducitur ad urbem regiam,
 ut hujus sacram scilicet ornet sedem.
 Sed enim angusta contra fas Eudoxia
 sacros, heu ! perosa liberos sermones,
 solem animarum, sedis apprime dignum,
 exsulem pellit usque ad urbem Comana,
 ipsique Arsacium natu jam grandem sufficit.
 Rex hic in Thracia condidit urbem illam,
 quam Arcadiopolim vulgo vocatam cernimus.
 D Idem columnam posuit in Xerolopho,
 conditoris sui signo superposito.
 Regnavit autem decem cum quatuor annis ;
 vir sane pius atque orthodoxiæ tenax ;
 levis alioqui ingenii, varius ac mutabilis ;
 implicitus in morbum vita mortali cessit.

THEODOSIUS JUNIOR AN. XLII.

- Excipit imperium filius Theodosius,
 mitis affabilis, pius commodisque moribus,
 encyclica doctrina recte exercitus,
 disciplinarum quatuor bene sciens,
 plasticæ insuper atque picturæ gnarus.

jaculo bonus, equum frenare valens,
 blandus, gratosus, subditis benevolus,
 atque orthodoxiæ optimus defensor.
 Imperium tamen administravit molliter,
 permissis enuchis rei publicæ arbitrio,
 Antiocho primo, deinde Amantio,
 insuper et auri famulo Chrysaphio.
 Atque is teneræ adhuc ætatis puer
 germanam sororem vitæ ducem habuit
 omni virtute præditam Pulcheriam :
 tutorem vero supremis patris tabulis
 Isidigerdem Persidis tunc regem ;
 a quo dum timent, cuncti parebant domino,
 nec tyrannidem quisquam affectavit.
 Idem Athenis puellam accersivit,
 imperii pariter ut esset torique socia,
 forma præstantem doctrinisque exercitam,
 Leontio quodam genitam philosopho,
 claram in doctis litteris Eudociam,
 cujus sapientiam in pangindis libris
 homerocentra docent cate scripta.
 Eamdem invisit Sionem urbem Dei
 præsens veneratura sanctos locos,
 magnas opes ferens, vim auri innumeram
 qua excitavit templa Christo Domino.
 Deinde ad urbem regiam pedem retulit.
 Postremum fati functo rege conjuge
 rursus ad sancta semet recipiens loca:
 mortalem ibidem conclusit periodum,
 bene acta vita, atque uti Deo placet.
 Jam vero Arsacio vivis excedente,
 Ecclesiæ sedem occupavit Atticus,
 moribus ac litteris abunde instructus,
 qui Judæum quemdam morbo fractum,
 credentem inquit baptizansque rite,
 lavacri munere sanum educit aquis.
 Deinde vitam concludente Attico,
 episcopatum occupat Sisinius :
 quo vitæ pariter usuram relinquente,
 Nestorius quidam pro eo sedem occupat,
 nefastus, impius, mala mente præditus,
 qui novum dogma stulte garriebat,
 Christum videlicet merum esse hominem ;
 matrem vero virginem Mariam
 non tam Deiparam esse quam Christiparam.
 Quare imperator electorum a Deo Patrum
 concilium venerandum pie congregans,
 quorum Alexandrinus dux erat Cyrillus,
 Nestorium deposuit hominicolam,
 Deinde præfuit Dei Ecclesiæ
 Maximianus orthodoxus præsul :
 quo vita functo, merito in sede sistitur
 Proclus Cyzici archiepiscopus,
 pastor egregius, largitor flexanimus,
 Patris Chrysostomi dilectus discipulus ;
 sub quo, Romani imperatoris jussu
 ab urbem regiam corpus illius rediit.
 Proclus hic sanctus dum pompam supplicem
 ulo innumere comitante duceret ;

- A** 695 Καὶ τοξότης ἄριστος, ἰππικῶν ἄκρος,
 Ἡδὺς, χαρίεις, εὐμηνῆς ὑπηκόοις,
 Ὑπέρμαχος κράτιστος ὀρθοδοξίας.
 Ἡλὴν μαλθακῶς διεῖπε τὴν αὐταρχίαν,
 Κοινῶν μεταχειρίσιν εὐνοῦχοις νέμων,
 700 Ἀντιόχῳ πρῶτα μὲν, εἶτ' Ἀμαντίῳ
 Ἡρὸς τοῖσδε δούλῳ χρυσίου Χρυσάφιῳ ·
 Νέος κομιδῆ τυγχάνων ἠλικίαν,
 Ἀνήγεθ' οὗτος πρὸς κασιγνήτου φίλης
 Τῆς πάντ' ἀρίστης ὀλβίας Πουλχερίας ·
 705 Ἐπίτροπον σῶν ἐν γραφαῖς φυτοσπόρου
 Ἰσδιγέρδην ἔνακτα Περσίδος τότε,
 Οὗ τῷ δέει πᾶς εὐνόει τῷ δεσπότῃ
 Καὶ φευκτέαν ἤγγιτο τὴν τυραννίδα ·
 Ἠγάγεθ' οὗτος ἐξ Ἀθηνῶν καὶ κόρην
- B** 710 Κοινωνὸν ἅμα τοῦ κράτους καὶ τοῦ λέχους
 Λάμπουσαν ὥρα καὶ μαθημάτων τέχνη
 Παῖδα Λεοντίου τινὸς φιλοσόφου,
 Τὴν εὐδόκιμον ἐν λόγοις Εὐδοκίαν,
 Ἦς τὴν σοφίαν δεικνύουσιν ἐν λόγοις
 715 Ὀμηρόκεντρα τὰ σοφῶς γεγραμμένα.
 Αὕτη Σιών ἔβλεψε τὴν θεοῦ πόλιν
 Εἰς προσκύνῃσιν τῶν σεβασμίων τόπων
 Πλοῦτον βρῆθ' ἐφοῦσα, χρυσὸν μυρίον,
 Οἷσπερ νεὸς ἤγειρε Χριστῷ δεσπότῃ.
 720 Μετὰ δ' ἐπὶ νῆεσσιν αὖθις εἰς πόλιν.
 Εἶτα θανάτῳ αὐτάνεκτος συζύγου
 Πάλιν ὑποστρέψασα πρὸς θεοῦ τόπους,
 Ἐκεῖ τελευτῆ καταλιπούσα βίον,
 Ζήσασα κωλῶς καὶ καθὰ θεῶν φίλον.
 725 Ἀρσακίου δὲ τὸν βίον λελοικότος,
 Ἐκκλησίας ἔσχηκεν Ἀττικὸς θρόνον
 Κοσμούμενος βίῳ τε καὶ λόγῳ πλέον ·
 Ὅς Ἰουδαῖον παράλυτον ἐκ νόσου
 Πεισθέντα μυεῖ, καὶ βαπτίσας ὡς δεῖον
- C** 730 Λουτροῦ χάριτος ὑγιῆ τόνδ' ἀνάγει ·
 Τέλει δ' Ἀττικῷ τοῦ βίου χρησαμένου,
 Σισίνιος ἔλαβε τὴν προεδρίαν ·
 Οὐπερ τὸ βιον ἐκμετρήσαντος μόρω,
 Νεστόριός τις ἀντικαθέσθη Θρόνῳ,
 735 Ἀνὴρ ἀποφρᾶς, δυσσεβῆς καὶ κακόφρων,
 Ὅς δογματίζων ἀπεφλυᾶρει μάτην
 Ἄνθρωπον εἶναι τὸν Χριστὸν μόνον,
 Καὶ μητρᾶνάνδρον παρθένον τὴν Μαρίαν
 Οὐ θεοτόκον μᾶλλον ἢ Χριστοτόκον.
 740 Ὅθεν βασιλεὺς Πατέρων θεοκρίτων
 Σύστημα σεπτὸν εὐσεβῶς συναλίσα,
 Ὃν Κύριλλος ἑξάρχος Ἀλεξανδρείας
 Καθεῖλε Νεστόριον ἀνθρωπολάτρη.
 Εἶτα προέστη τῆς θεοῦ Ἐκκλησίας
 745 Μαξιμιανὸς προστάτης ὀρθοφρονῶν.
 Οὐπερ θανάτῳ ἐνθρονίζεται Θρόνῳ
 Πρόκλος Κυζίκου ποιμενάρχης ἄξιως,
 Ποιμὴν ἀγαθὸς καὶ νομιεὺς ψυχροτρόπος,
 Μυστήρ φιλητῆς τοῦ Πατρὸς Χρυσοστόμου,
 750 Ἐφ' οὗ κελεύσει τοῦ κρατοῦντος Ἀύσονων,
 Τούτου τὸ σῶμα πρὸς πάλιν ἤχθη κράτους
 Τούτου λιτανεύοντος ἱεροῦ Πρόκλου
 Μετὰ γε λαοῦ συνδρομῆς ἀπειριτοῦ,

- Ἄρπαγὸν ἄφνω παιδίον πρὸς ἀέρα
 755 Πάντων βλεπόντων καὶ λίαν θαμβουμένων,
 Μεθ' ἱκανὴν ὥραν δὲ καταχθὲν πάλιν
 Ἐφη μυηθῆναι γε μὴ προστιθέσθαι
 Τὸ δταυρωθεὶς πρὸς ῥῆμα δι' ἡμᾶς λέγων
 Τῷ τρισαγίῳ καὶ σεβασμίῳ ὕμνῳ·
 760 Τούτου μεταστάντος δὲ πρὸς θεοῦ νόας,
 Προεδρίαν εἴληψε τῆς Κωνσταντινίου
 Πρεσβύτερος τις Φλαβιανὸς ἀξίως,
 Πρόμαχος ὀρθῶν δογματικῶν Ἐκκλησίας·
 Οὐπερ θανόντος λακτίσει Διοσκόρου
 765 Ἐν ληστρικῇ τε καὶ φονικῇ συνόδῳ
 Θύτης Ἀνατόλιος Ἀλεξανδρείας
 Εἴληψε θῶκον ἱερὸν βασιλίδος.
 Οὗτος Θεοδόσιος αὐσονοκράτωρ
 Καὶ τεῖχος ἀνήγειρε χερσαῖον πόλει
 770 Ἐκ τῶν Βλαχερνῶν εἰς πύλας τὰς Χρυσείας,
 Τοῦργον περὶ τὰς ἐν δυεῖ μοῖσι μόνους,
 Σπουδῇ γ' ἐπάρχου καὶ συνεργῆς Κύρου·
 Ἀγαμένου δήμου δὲ Κύρον τοῦ τάχους,
 Καὶ ταῦτ' ἀνακράξαντες ἐν παρῆρσι,
 775 Κωνσταντίνος μὲν ἔκτισε πρὶν τὴν πόλιν,
 Ἀναεοῖ Κῦρος δὲ νῦν, προθυμίᾳ
 Ταύτη φθονηθεὶς ἐκπεσὼν τῆς ἀξίας,
 Ἐκκλησίας πρόεδρος ὤφθη Σμυρναίων·
 Καὶ Πουλχερίαν οὗτος ἀδελφὴν φίλην
 780 Τῶν βασιλείων ἐκβαλὼν ὡς οὐκ ἔδει
 Ταῖς ὑποθήκαις βασιλικοῦ Χρυσοφίλου
 Ἐν ἐβδόμῳ τήθεισιν ἐγκλεισμένην,
 Φροντίδος αὐτὴν καταπαύσας πραγμάτων·
 Μόλις δὲ συνείη τὸν φθόνον Χρυσοφίλου,
 785 Αὐτὸν μὲν ἐξόριστον ἐνδίκως ἔδρα,
 Τὴν σύγγονον δὲ προσλαβὼν αὐτὴς νέμει
 Φροντίδα κοινῶν τῆδε πραγμάτων δλων·
 Οὗτος νοσήσας ἐξέλιπε τὸν βίον.
 Ὡς φασί, βιοὺς πεντήκοντά που χρόνους,
 790 Καθ' οὓς σχεδὸν κατήρχε τοὺς χρόνους ἔλων.

ΜΑΡΚΙΑΝΟΣ ΕΤ. ζ ζ'.

- Σκῆπτρα μεταβαίνει δὲ πρὸς Πουλχερίαν
 Τρόποις ἀγαθοῖς καὶ σεμνοῖς κοσμουμένην,
 Τῇ δ' εὐσεβείᾳ παρθενία τ' αὐτῆς πλέον.
 Ἡ Μαρκιανὸν ἄνδρα χρηστὸν τοὺς τρόπους,
 795 Σεμνὸν, γεραρὸν, σώφρονα καὶ πρεσβύτην
 Ἐκ στρατιωτικῶν πρασκαλεῖται ταχέως,
 Καὶ τῷδε δηλοῖ τοῦ κρατάρχου τὸν μόρον·
 Καὶ φησιν· Εἴ μοι πίστιν ἀσφαλῆ νέμοις
 Ὡς παρθενίας τῆς ἐμῆς φύλαξ,
 800 Ἦνπερ καθιέρωσα Χριστῷ νυμφίῳ,
 Στέψω βασιλεία σε τῆς Ῥωμαϊδος,
 Τοῦ δ' αὐτῆς κατανεύσαντος ἀσφαλῶς τόδε,
 Μετακαλεῖται βασιλεὺς ἀρχιθύτην,
 Τοὺς ἐν τέλει, σύγκλητον, ἄλλο τε στίφος,
 805 Καὶ Μαρκιανὸν ταινοῖ κράτους στέφει,
 Καὶ κράτομα δείκνυσσι τῆς Ῥωμαϊδος,
 Τῷ δ' αἰχμάλωτῳ χρηματίζαντι πάλαι
 Θέρους ὑπνοῦντι πρὸς φλόγα τὴν ἡλίου,
 Σὺν αἰχμαλώτοις πλείοσι ἐρκους μέσον,
 810 Ἐπιγαταπὰς ἀετὸς σκιὰν ἔδρα·
 Ὁ γνοὺς ἰθὺν ἀρχῆς τόνδ' ὁ κατένων κίδικις

- A** abreptus subito puer in aerem,
 cunctis aspicientibus ingenti stupore percitis,
 post intervallum modicum denuo redux
 dixit divinitus sibi revelatum
 ne *crucifixus* vox adderetur
 voci *pro nobis* trisagio in hymno.
 Proclo ad supernos evolante spiritus
 episcopatum urbis Constantini
 merito obtinuit vir senex Flavianus
 sanorum Ecclesiæ dogmatum defensor :
 quem ubi occidit calcibus Dioscorus
 latrociniali in synodo cruenta,
 Alexandriæ præsul Anatolius
 sacram urbis regiæ sedem occupavit.
 Porro imperator iste Theodosius
 terrestre quoque murum excitavit
 urbis a Blachernis ad portam Auream,
B opus id menses intra duos peragens
 sedulitate et studio præfecti Cyri ;
 cujus demirans celeritatem populus
 atque his audacter verbis suoclamans,
 Constantinus urbem quondam condidit,
 Cyrus nunc renovat ; hujus causa plausus
 vocatus in invidiam gradu exoidit,
 Smyrnæ æque præsul datus est Ecclesiæ.
 Idem Theodosius Pulcheram sororem
 regali pulsam contra fas palatio,
 consilis scilicet invidi Chrysaphii,
 jussit ut clausa viveret in Hebdomo
 omni reipublicæ negotio abstinens.
 Vix demum invidia cognita Chrysaphii,
C hunc quidem merito trusit in exsilium ;
 germanæ vero revocatæ denuo
 summam reip. regendam tradidit.
 Ipse occupatus morbo vitam clausit,
 annos, ut aiunt, natus quinquaginta,
 quos omnes ferme exegit in imperio.

MARCIANUS AN. VI MENS. VI.

- Devenit autem sceptrum ad Pulcheriam
 moribus egregiis inclutam, sed magis
 pietate in Deum atque virginitate :
 quæ Marcianum bene moratum virum
 pudicum, venerabilem, et jam senem
 e castris festinanter ad se vocat.
 et de Cæsaris obitu certiozem facit.
 Tum ait : Si quidem mihi spondes firmiter,
D te castitatis meæ custodem fore,
 quam ego Christo jambu consecravi,
 Romani imperii dominum te faciam.
 Qui postquam firmam ejus rei fidem obtulit,
 regina protinus vocat archypræsulem,
 magistratus, senatum, etiamque turbam
 Marcianumque redimit regni stemmate,
 et Romanorum imperatorem creat.
 Huic olim captivo ac dormienti
 cum aliis conceptivis in septo medio,
 æstivas sole jaculante flammæ,
 advolans aquila umbram præbuit :
 quod cum rescisset dominus hujus regulus,

cumdem liberum remisit in patriam
 Duo quoque fratres idem prodigium
 perspicue viderunt in Lyciæ provincia,
 hique Marciano prædixere imperium.
 Sic iste accepit omina potentis.
 Pulcheria vero publicam rem gerens,
 et cum Marciano regni curas partiens,
 mirum in Blachernis atque incomparabile
 Virgini Matri templum excitavit.
 Cumque Romæ veteris papa esset Leo
 novæ autem præsul Anatolius,
 quod Dioscorus patrarent atque Eutyches
 contra magnum Flavianum-grave facinus
 ne impune foret, imperator est rogatus.
 Jamque synodum contrahi jussum fuerat
 Marciani edicto ac Pulcheriæ.
 philochristorum regum piorum.
 Ergo in urbe Chalcedone divinitus
 theologi Patres convenerunt
 sexcenti cum triginta congregati.
 His præerat Romæ senioris Leo
 novæque Anatolius dius episcopus
 et Juvenalis Sionis sanctæ:
 hique damnarunt merito Dioscorum
 eum Eutyche contra suum nomen misero,
 qui nequaquam duas Christi naturas,
 sed unam impie falsoque affirmabant.
 Tum quia contraria impudenter factio
 calumniabatur temere orthodoxos
 quasi Nestorii vitio laborantes,
 dum hanc de Christo sententiam gererent,
 quod duas naturas perfectas inconfusas,
 sub una junctas tamen persona habuerit;
 ab orthodoxis hæreticisque simul
 duplex confessi protinus conscribitur;
 hasque sigillo probe communitas
 in arca claudunt sacrarum reliquiarum
 puellæ martyris beatæ Euphemis.
 Post tertiam diem precibus peractis
 cunctis sepulcrum patens circumstantibus,
 adstante etiam cum Patribus Cæsare,
 (o admirandum, Christe mi, prodigium!)
 hæreticorum quidem sceletorum liber
 martyris projectus ad pedes fuerat;
 at orthodoxæ fidei libellum
 diva suis manibus firmiter tenebat;
 idque regnanti ac patriarchæ obtulit
 dextra ad eos protensa. (Proh miraculum!)
 Post hæc regina derelictis terris
 sedes ad cælestes transiit Pulcheria,
 quæ bene orthodoxaque cum pietate
 vixerat, sponso optimo subserviens
 Christo in castimonia rectisque operibus
 splendidam virginitatis alens lampadem.
 Dein Marcianus quoque mortem obiit
 senex jam grandævus, rex amabilis,
 bona mens, mitis animus et jucundus.
 Hic auspicio divino ad imperium venerat,
 æque sex ferme annis perfruitus est,

- A** Ἀφῆκεν αὐτὸν πρὸς πατρὶδ' ἀπιέναι.
 Τοῦτ' αὐτὸ πάλιν καὶ δυάς τις συγγόνων
 Κατείδε σαφῶς ἐν θήματι Λυκίας,
 815 Ἡ καὶ προεῖπε τῷδε τὴν κραταρχίαν.
 Οὕτω προαφώριστο τῷδε τὸ κράτος.
 Πουλχερία δὲ φροντίζουσα πραγμάτων,
 Καὶ συνδιαφέρουσα τὴν κραταρχίαν,
 Τὸν ἐν Βλαχέρναις ἀπαράμιλλον ξένον
 820 Νεῶν ἀνιστᾶ Μητροπαρθίνῃ Ἐόρῃ
 Πρεσβυτέρως Ῥώμης δὲ Λέοντος πάπα
 Καὶ ποιμενάρχου δ' Ανατολίου νέας
 Τὰ πρὸ Διοσκόρου τε τοῦ τ' Εὐτυχίως
 Πραχθέντα δεινῶς Φλαβιανὸν εἰς μέγαν
 825 Μὴ παραδραμεῖν ἄνακ' ἕξαιτουμένων,
 Ἴδη γενέσθαι σύνοδος τέτακτό γε
B Μαρκιανῶ δόγματι καὶ Πουλχερίας
 Τῶν φιλοχρίστων εὐσεβῶν βασιλέων.
 Συνῆλθον οὐκοῦν ἐν Χαλκηδόνι πόλει
 830 Ἑξακόσιοι Πατέρες θεηγόροι
 Πρὸς τριάκοντα συναχθέντες ἐνθῶς,
 Ὃν ἦρχε Ῥώμης τῆς παλαιτέρας Ἀίων,
 Νέας τ' Ἀνατόλιος ἔνθεος θύτης,
 Καὶ Ἰουβενάλιος Σιών ἁγίας·
 835 Οἱ δὲ καθεῖλον Διόσκορον ἐνδίκως
 Σὺν Εὐτυχεῖ τε δυστυχεῖ τρισαθλίῃ
 Ἐπὶ Χριστοῦ λέγοντας οὐ διπλᾶς φύσεις,
 Μίαν οὐ μᾶλλον δυσσεβῶς, κακοφρόνως·
 Ἐπεὶ δ' ἀνανιδῶς ὑπεναντίων στίφος
 840 Ὁρθόφρονας ἦν ἐνδιαβάλλον μάτην,
 Ὃς Νεστορίου τὴν λύμην δεδεγμένους,
 Ἐν τῷ φρονεῖν τε καὶ λέγειν Χριστὸν φέρειν
C Διπλᾶς τελείας τὰς φύσεις ἀσογγύτως
 Ἦνωμένας αὖ ἐν μιᾷ γ' ὑποστάσει.
 845 Πρὸς ὀρθοδόξων, δυσσεβῶν, τόμοι δύο
 Γεγράφονται δὴ σὺν δλῇ προθυμίᾳ,
 Καὶ τοῦσδε καλῶς σφραγίσαντες, ὡς δεῖον,
 Ἐν λάρνακι κλείουσι σептῶν λειψάνων
 Εὐφημίας μάρτυρος ὀλίβιας κόρης·
 850 Ἐἶτα μετ' εὐχὰς ἡμέραν τε τὴν τρίτην
 Πάντων παρόντων ἀνεπιγμένου τάφου,
 Καὶ τοῦ κρατοῦντος συμπάρντος Πατρᾶσιν
 ("Ὡ θαυμασίω, Χριστέ μου, τεραστίω),
 Τῶν δυσσεβῶν μὲν αἰρετικῶν που τόμος
 855 Ἐν τοῖς ποσὶ μάρτυρος ἦν ἐβρίμμενος·
 Τὸν δ' αὖ γε λοιπῶν ὀρθοδοξούντων μέρους
 Κατεῖχε χερσὶν ἀσφαλῶς ταῖς ἰδίαις,
D Καὶ τῷ κρατοῦντι καὶ πατριάρχῃ νέμει
 Τὴν δεξιὰν τεύνασα πρὸς σφᾶς. ("Ὡ τέρας!)
 860 Μετὰ δὲ ταῦτα βασιλὶς Μουλχερία
 Γῆθεν μετέστη πρὸς μονὰς οὐρανίουως
 Ζήσασα καλῶς εὐσεβῶς ὀρθοφρόνως
 Χριστὸν θεραπεύουσα καλὸν νομίον
 Ἐν παρθενίᾳ καὶ καλῶν εὐποιίαις,
 865 Κτὶ τῆσδε παιδρὰν ἀνάψασα λαμπάδα.
 Ἐἶτα τελευτᾶ Μαρκιανὸς τὸν βίον
 Ζήσας ἐπὶ μύκιστον ἄναξ χαρίεις,
 Γνώμην ἀγαθὸς, ἱλαρὸς, πρᾶος φύσει·
 Οὗτος θεοπρόβλητος ἐμπρέπων κράτει.
 870 Ἐξ που κατασχὼν τὴν Βασιλείαν χρόνους.

Ἦος γνωματεύων μὴ κινεῖν βασιλέα
Ἐφασκε δεῖο σπλα τε καὶ μάχην δλωσ
Ἄν ἦ δυνατὸν ἤρεμον βιοῦν βίον.

ΛΕΩΝ Ο ΜΕΓΑΣ ΠΤΟΙ Ο ΜΑΚΕΔΑΗΣ ΕΤ. ΙΠ'.

- Τούτου θανόντος καὶ μεταστάντος βίου,
875 Εὐθὺς παρῆλθεν εἰς βασιλεῖον κράτος
Κλῆσιν Λέων τις καὶ Μακέλλης τούπικλην,
Ἄνηρ ἀγαθὸς ἀρετῶν πεπλησμένος,
Μάλιστα φιλοκίτῳ δὲ κατηυγασμένος,
Κράτῳ ἀριστεὺς καὶ μαχητῆς γεννάδας,
880 Ἐχθρῶν κλονῶν φάλαγγας ὥσπερ τις λέων.
Σειρὰν γένους ἔνωθεν ἔλκων ἐκ Θράκης
Ἦ καὶ Δακῶν, ὡς φασί τινες, ἐκ γένους,
Ἰπέρμαχος κράτιστος ὀρθοδοξίας,
Καὶ θαφιλῆς τις ἀπόρων χορηγέτης·
885 Ἐξωθεν οὗτος γνωματεύειν καὶ λέγειν,
Ὡς ἦλιος πάφουθε θερμαίνειν ἥλοις
Οἷς ἂν ἔπαφῆ τὰς φαεινάς ἀκτίνας,
Τὸν αὐτὸν οἶμαι δεῖν βασιλεῖα τρῶπον
Οἷς ἂν ἐπιβλέψαιεν ἀνθρώπων γένους,
890 Σφᾶς ἀξιοῦν οἴκτου τε φιλοδωρίας.
Πρὸ τοῦ κατασχεῖν οὗτος ἀρχὴν καὶ κράτος
Ἄσπαρι δεινῷ τῶν μέγα δυναμένων
Ἰπόσχασιν δέδωκε τῶν παίδων ἕνα
Εἰς καισαρικὴν ἀξίαν προδιβάσαι·
895 Ἐπὶ δ' ἐπιβίβηκε τῆς αὐταρχίας
Ἄσπαρ ἀπῆται τὴν χάριν μετὰ βίας·
Καὶ πορφυρίδος τοῦδ' ἀναιδῶς ἡμίμενος,
Ψευδηγορεῖν, ἔφασκεν, οὐ χρεῖων, ἀναξ,
Τὸν τῆνδε λαμπρὰν πορφυρίδ' ἐνημμένον.
900 Ἄλλ' οὐδὲ πάλιν ἐκδιάξασθαι δεόν
Ὡς τινα δοῦλον, ἀντεπῆγεν ὁ κράτῳ,
Τὸν ἀρχικὴν φοροῦντα λαμπρὰν χλαμύδα·
Οὗτος συνῆκε γαμετῇ τῇ Βηρίνῃ
Ἦ δύο τίκτει βασιλεῖ θυγατέρας,
905 Τὴν Ἀριάδνην, δευτέραν Λεοντίαν·
Ὡν Ἀριάδνη Ζήνωνι συνεζύγη
Ἄνδρὶ δυσειδεῖ καὶ κακίστῳ τοὺς τρόπους,
Ἐλκοντι σειρὰν τοῦ γένους ἐξ Ἰσαύρων,
Μαρκιανὸς δ' ἔγγησε τὴν Λεοντίαν
910 Ἀνθεμίου παῖς βασιλεύσαντος Πρώμης.
Τούτου βασιλεύοντος, ἐν βασιλίδι
Πυρκαϊὰ τις συνέβη φρικαλεὰ
Ἐκ τῆς πρὸς ἄρκτον ἄλμυρᾶς εἰς θατέραν,
Πυρὸς διαζώσαντος ἐν μέσῳ πόλιν,
915 Καὶ πυρπολοῦντος τῆσδε λαμπρὰς οἰκίας,
Τέλλα τε πάντα καὶ σεβασμίους δόμους
Ἐπὶ τετρακτὴν ἡμερῶν ἀνεδότη·
Τῇ δ' Ἀντιόχου καὶ σφοδρὸς γῆς τις κλόνος
Συμβὰς κατηρεῖπωσεν αὐτὴν ἐσχάτως·
920 Ἰσθη σποδὸς δὲ μάλα πολλὴ τῇ πόλει
Εἰς ἐμψόχων κάκωσιν εἰς καρπῶν φθίσιν·
Ἐκ τοῦδ' ὁ κρατῶν συσχεθεὶς ἀγωνία
Πόλιν λελοιπῶς, ἐν βασιλείοις δόμοις
Οὔσι πρὸ τειχῶν, ἀσφαλῶς ἦν διάγων.
925 Ἐφ' οὐπερ ἐσθῆς Μητρᾶνάνδρου Παρθένου
Ἐκ τῆς Σιών τε καὶ Παλαιστίνης τόπου
Πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ἀχθεῖσα πόλιν

A Hujus sententia fuit, ut rex nunquam
commotis armis bellum lacesseret,
si quidem posset vitam quietam degere.

LEO MAGNUS COGNOMENTO MACELLES
AN. XVIII.

- Marciano vitam deserente, ut diximus,
statim pervenit ad potestatem regiam,
nomine Leo quidam, cognomine Macelles,
vir bonus et virtutibus redundans,
misericordia tamen præcipue ornatus,
princeps egregius et bellator strenuus,
hostium catervas quatiens reapse ut leo.
Hic oriundus e Thracia fuit,
vel Dacorum, ut quidam malunt, genere,
fortissimus defensor orthodoxiæ,
B egenis largus subsidiorum præbitor.
Hujus in ore sæpe sententia erat :
sol uti solet omnes calefacere
quibus ostendit splendidum lumen suum :
sic se arbitrari, regem oportere
quoscumque homines intuitu lustraverit,
eos clementia in donis impertiri.
Hic prius quam adiret imperium,
Aspari illustri optimati homini
unum se promiserat ex ejus liberis
ad dignitatem Cæsaris promoturum.
Mox cum imperium obtinuisset Leo,
id beneficium Aspar vi exigebat :
quin impudenter purpuram ejus tangens,
Haud tibi licet, inquit, rex, fidem fallere,
C cum sis hac splendida purpura vestitus.
Atqui vicissim nefas est, ut famulo
vim mihi inferri, respondit imperator,
qui principali chlamyde præfulgeo.
Huic erat juncta nuptiis Verina,
quæ duas regi filias enixa est :
nomen uni Ariadna, Leontiam alteri.
Ex his Ariadna juncta Zenoni fuit
fæda viro facie et moribus pessimis,
qui seriem ex Isauris ducebat generis.
Leontiam Marcianus accepit conjugem
filius Anthemii qui Romæ regnabat.
Leone dominante incendium quoddam
urbe in regali contigit horridum
a boreali mari usque ad alterum
flammis urbem mediam complectentibus,
D splendidasque hujus domos populantibus :
atque inter cætera, sacras etiam ædes
quatruiduanus ignis inclemens hausit.
Antiochiam vero terræ motus quidam
vehemens supremo prostravit exitio :
multusque pluit regi in urbe pulvis,
molestus animantibus et noxius frugibus.
His malis graviter anxius imperator
urbe relicta, ad suburbanum palatium
saluti suæ consulens sedem transtulit.
Sub eo vestis Deiparæ Virginis
ex urbe Sione ac Palestina terra
ad regiam delata metropolim

apud Blachernas in templo fuit reposita,
quod ipse rex Deiparæ excitaverat,
argenteo pretiosoque clausa in loculo :
quare et id templum cœpit appellari
arca honorabilis Virginis laudatissimæ.
Leone dominante dux egregius,
arte strategica optimus Rusticius,
bello præpositus victoriis claruit.
At hoc exstincto, imperatricis fratri
armorum imperium Basileico traditur,
qui transportato in Africam exercitu,
cum esset loci dominus Gizerichus,
ærumnosam in prælio accipit cladem,
copiarumque amisit partem maximam.
Jam ubi vita Anatolium destituit,
Constantinopoleos præsul deligitur
rectorum dogmatum vindex Gennadius :
post quem defunctum in sedis honore,
pessimus locum occupat Acacius.
Imperatori interim nepos nascitur
ex Ariadnæ et Zenonis conjugio.
cui nomen Leoni fecit, coronaque
ætate puerili caput cinxit.
Hic pius morbo imperator Leo
correptus vitam mortalem deseruit,
hærede potentatus nepote dicto.
Annis ipse octodecim imperium rexerat,
princeps humanus, subditis benivolus,
afflabilis, placidus, suavis, et amabilis.

LEO JUNIOR AN. I.

Junior imperium consecutus Leo
infantili plane ætate sceptrum tenuit.
Sed mox vix uno revoluto anno
excessit terris lumine cassus vitæ.

ZENO SIMUL AN. XVII.

Zeno erat Isaurus, ut dixi genere ;
fœdissimus mortalis et mente et corpore,
cinædus, turpis, malitiæ cinnus,
et nefandorum operum patratior,
furialis hominum pestis optimatum ;
haud regio more rempublicam regens,
sed tyrannice cuncta inflammans, subruens,
resque subditorum pro viribus pessumdans,
dogmate pravus, monophysites miser.
Hunc cum videret usquequaque limidum,
Verinæ Basiliscus germanus frater,
armis aggreditur, Verina ferente opem.
Atque illum ad patria suam pulsum trudit ;
deinde sibi diadema cum reliquis
insignibus imperii circumponit.
Sed enim hic confusæ naturæ hæresim,
Eutychetis et Dioscori fermentum sequens,
orthodoxorum Ecclesias acerbis modis
omnique pœnarum genere excruciat.
Chalcedonis venerandam quoque synodum
antiquavit edicto contra fas proposito :
et patriarcham cum synedris pastoribus
ad confirmandum impulit dogma suum.

- A Ναῦ τεθαύριστο τῆ πρὸς Βλακέρναις,
"Ὅν αὐτὸς ἀνήγειρε Μητροπρωθένω,
930 Ἐν ἀργυρᾷ σορῶ καὶ σεβασμίᾳ,
Δι' ἣν κατωνόμαστο καὶ θεῖος δόμος
Σορὸς τιμὰ τῆς πανυμνήτου Κόρης·
Οὗτος κραταρχῶν καὶ στρατηγῶν γεννάδαν
Ῥουστίκιον ἀριστον ἐν στρατηγίαις
935 Προβάλλεται δὴ καὶ κατορθοὶ τὰς νίκας·
Τούτου θανόντος, σύγγονον βασιλίδος
Βασιλίσκον προῦκρινεν εἰς στρατηγίαν,
"Ὅς ἐκπλευκῶς εἰς Ἀφρικὴν σὺν στόλῳ
Κατακρατοῦντος τοῦ τόπου Γιζερίχου,
940 Ἦτταν ὑπέσχε δυσκολὰ κατὰ μάχην,
Καὶ πλείστον ἀπέβαλε τῶν στρατευμάτων
Ἀνατολίου δ' ἐκλελοιπότες βίον,
Ἀρχιθῆτης δέδεικτο τῆς Κωνσταντινίου
B Γεννάδιος πρόμαχος ὀρθοδοξίας
945 Τούτου τὸ βίον ἐν θρόνῳ λειοικότος,
Ἀκάκιος κάκιστος ἔσχε τὸν θρόνον.
Ἐφ' ἑσπερίᾳ θυγατριδῶν τις νέος
Ἔξ Ἀριάδνης καὶ Ζήνωνος συζύγου,
"Ὅν καλέσας Λέοντα, ταινίᾳ στέφει
953 Ἐν ἡλικίᾳ τυγχάνοντα νηπίων.
Οὗτος νοσήσας εὐσεβῆς ἀναξ Λέων
Τὸν φθαρτὸν ἐκλέλοιπε τούτου βίον,
Τῆ θυγατρίδῳ καταλείψας τὸ κράτος,
Βεβασιλευκῶς σὺν ὀκτῶ δέκα χρόνους·
955 Ἀναξ ἰλαρὸς, εὐμενὴς ὑπηκόοις,
Γαληνὸς, εὐέντευκτος, ἡδύς, χαρίεις.

ΛΕΘΝ ΝΕΟΣ ΕΤ. Α'.

- C Νέος δ' ἐπιβάς τῆς βασιλείας Λέων
Κατήρχεν αὐτῆς νηπιᾶζων τῶ χρόνῳ·
Ἔτος δὲ ταύτην ἐν κατασχῶν καὶ μόνον,
960 Ἀπῆρεν ἔνθεν καταλείψας τὸν βίον·

ΖΗΝΩΝ ΟΜΟΥ ΕΤ. ΙΖ'.

- Ζήνων δ' ὑπῆρχεν ἐξ Ἰσαύρων, ὡς ἔφην,
Ἀσχιστὸς ἀνὴρ καὶ δέμας καὶ καρδίαν,
Κίναιδος, αἰσχρὸς, συμφορῆμα κακίας,
Ἐδῶν πονηρῶν ἀθεμίτων ἐργάτης,
965 Ἀνδρῶν ἐρινύς τῶν περιφανεστέρων·
Οὐχ ὡς βασιλεὺς διέπων αὐταρχίαν,
Ἄλλ' ὡς τύραννος ἐμπικρῶν, καταστρέφων,
Καὶ πάντα ποιῶν εἰς φθορὰν ὑπηκόων·
Σέβας κακόφρων Ὀσφυσίτης τάλας·
970 Τούτῳ γε δειλῶ παντάπην πεφυκότι
Βασιλίσκος σὺναιμος ὢν τῆς Βηρίνης
Ἀντῆρε χεῖρα Βηρίνης συνεργίᾳ,
Καὶ τόνδ' ἐφυγάδευσεν εἰς τὴν πατρίδα
Ἔτα περιτίθησιν αὐτῷ τὸ στέφος
975 Καὶ πάντα παράσημα τῆς κραταρχίας
Τῆς συγχυτικῆς κακοδοξίας πέλων
Τῆς εὐτυχοῦς τε καὶ Διοσκόρου λύμης,
Ἐκκηστίας οὗτός γε τὰς ὀρθοφρόνων
Πικρῶς ἐκάκου παντοδαπαῖς ἀκίαις·
980 Καὶ σύνοδον δὲ τὴν κατὰ Χαλκηδῶνα
Σεπτὴν ἀκυροῖ γράμμασιν ὡς οὐκ ἔδει·
Καὶ πατριάρχην καὶ συνέδρους ποιμένας
Ταῦτα κυροῦν ἐπειθε, καὶ τοῖσδ' ἐμμένειν.

- Ἄλλ' ὀρθοδόξων συναθροισθέντες στίφος
 985 Βασιλίσκον βάλλουσι ταῖς δυσφημίαις·
 Τὴν σύνοδον δ' αὖ ἀνεκλήρουσαν πάλιν
 Θεοκρότητον, ἁγίαν, σεβασμίαν·
 Διὰ γε ταῦτα Βασιλίσκος ἀξίως
 Πᾶσιν ἀποτρόπαιος ἦν στουγητέος·
 990 Ὅμως κατὰ Ζήνωνος ἐκπέμπει τάχος
 Ἄνδρας στρατηγούς καὶ σὺν αὐτοῖς δυνάμεις,
 Προσρυσέντες τῷ Ζήνωνι γνησίως
 Σπεισάμενοί τε, πρὸς πόλιν βασιλίδα
 Αὔθεις μετὰ Ζήωνος ἔχον ἐν τάχει·
 995 Καὶ πάλιν ἀπέληφεν οὗτος τὸ κράτος,
 Δήμου τε λαοῦ τόνδε προσδεδεγμένον·
 Βασιλίσκος δὲ προσφυγῶν ἐκκλησίᾳ
 Μετὰ γυναικὸς ἐκέτης καὶ φίλων,
 Ἐπειτ' ἐκείθεν ἔξελασθεὶς ὀρκίους
 1000 Ἐκεῖ λιμῶ τέρθηκε φθαρεὶς ἀθλίως,
 Ἐτη κατασχὼν τὴν βασιλείαν δύο.
 Τοῦτου κρατοῦντος, τῇ βασιλίδι πόλει
 Πυρκαϊὰ τις συνέβη φρικαλέα,
 1005 Ἐκ χαλκοπυρραίων γε πυρὸς ἡμμένον·
 Ἐφ' ἧς κατηθάλωτο καὶ διεφθάρη
 Ἄλλα τε πλεῖστα καὶ δόμος φύλαξ βίβλων·
 Ἐς μυριάδας δώδεκα ποσουμένων·
 Ἐν αἷς χοροῖον καὶ δράκοντος ὡς λόγος
 Ἐν τινι κλεισθεὶς πυρρῶν τὸν τεκνίους,
 1010 Πρόμηθεος ὑπὲρ ἐς πόδας τεταμένον
 Πρὸς τοῖς ἑκατὸν εἰκοσι, θαύμα ξίνον,
 Καθ' οὗ χρυσοῖς γράμμασιν ἐγγεγραμμέναι
 Ἦσαν Ὀμήρου τοῦ σοφοῦ ῥαψωδίαι
 Ἰλιάς, Ὀδύσσεια· φεῦ τῆς ζημίας!
 1015 Ἄναλαβὼν δὲ Ζήνων κραταρχίαν,
 Ἄρματιον μὲν τῷδε συνηρηγκότα
 Προβάλλεται δὴ ταγματῶν στρατηγέτην,
 Ἰδὼν δ' ἐκείνου Καίσαρα πάλιν στέφει·
 Εἶτα τὸν Ἄρματιον ἔκτεινε ἕφι·
 1020 Παῖδα δὲ τὸν Καίσαρα κληρικὸν δρᾶσας
 Περιπολεῖν ἔασεν οὕτω τὸν βίον·
 Ὡς πῖστιν ὀρθὴν οὐκ ἐφύλαξαν φράσας,
 Οὗτοι κραταρχῆσαντι τῇ Βασιλίσκῳ,
 Οὗτ' αὖ ἐμοὶ ταύτην γε φυλάξουσ' ἴσως.
 1025 Πρὸς τοῖσδε πολλοὺς παρέπεμψε θανάτῳ,
 Ἄλλους δ' ἐκάκου κατέτρυχεν αἰκίας
 Τῶν εὐκλειῶν τε καὶ περιφανεστερων·
 Εἰς γὰρ ἀθέσμους ἐκκλίνας ἀσχροῦργίας
 Πράξεις μαιφόνους τε καὶ βδελυκτέας
 1030 Πρὸς δ' αὖ ὑπάχθεις αἰρέσει Διοσκόρου
 Μυσητὸς ἦν ἅπασι καὶ τοῖς ἐν τέλει,
 Ἀριάδνη δὲ τῇ συνεύφη καὶ πλέον·
 Ὅθεν σορῶν τέθαπτο δέξας τεθάναι,
 Κίκεϊ βιαίως τὸν βίον καταστρέφει·
 1035 Οἱ μὲν φασὶ μέθαις τε χρώμενον πότοις
 Ἐκστασιν αὐτὸν τῶν φρενῶν πεπονθέναι·
 Δόξαντα δ' οἰκτρῶς ἐκλελοιπέναι βίον,
 Κατατεθῆναι λάρνακι καθὰ νέκυν·
 Καὶ πωματισθέντος γε τοῦ τάφου λίθῳ,
 1040 Γοῶμενον κάκιστα θανεῖν ἐν τάφῳ·
 Ἄλλοι δὲ παθεῖν τοῦτο δεινῆς ἐκ νόσου
 Δόντα θανεῖν δόκησιν ἀθροῦσιν ὅλοις.

- A** Sed enim orthodoxi coacto cœtu
 Basiliscum maledictis perculerunt ;
 decreveruntque sanctam fuisse synodum
 divinitus congregatam et venerabilem.
 Ob hæc evasit Basiliscus merito
 cunctis abominandus et detestabilis.
 Contra Zenonem tamen is celeriter
 duces cum copiis misit militaribus ;
 quæ ad Zenonem sponte deficientes,
 junctoque secum fœdere ad urbem regiam
 citato gradu cum Zenone redeunt.
 Ergo hic imperium recepit denuo,
 favente populi cuncta multitudine.
 At Basiliscus supplex ad ecclesiam
 confugit cum uxore aliisque affectibus.
- B** Illinc deinde data juranda fide
 excitus, claususque, turre cum parvis liberis,
 ibidem fame misere contabuit,
 postquam biennio regnum retinuerat.
 Adhuc illo regnante, in urbe regia
 calamitas incendii horrenda contigit :
 namque excitatis in foro ærario flammis
 propagatus ignis cum alia absumpsit
 tum inflammavit etiam bibliothecam
 divitem tomis centum viginti millibus.
 in his et draconis quoque fuisse dicitur
 corium prælongum, centum viginti patens
 pedes, mirum, insolitum, in quo scriptæ
 formis litterarum auro rutilantibus
 Homeri sapientis fuerant rhapsodiæ
 Iliis et Odyssea (proh pernicies!).
- C** Recepto igitur Zeno imperio
 Harmatium qui sibi snppetias tulerat
 militaribus copiis ducem præficit,
 prætereaque filium ejus creat Cæsarem.
 Deinde Harmatium gladio percussum necat,
 filiumque ejus Cæsarem clero adscribit,
 sicque illi vitæ veniam retinendæ facit.
 Nam quoniam isti, aiebat, fregerunt fidem
 quam Basilisco principi sponponderant,
 sic ut ipsi mihi servent eadem vereor.
 Præter hos, alios multos letho dedit
 de numero nobilium atque optimatium,
 vel impositis plagis exorciavit.
 Ergo scelestis indulgens facinoribus
 cœdibusque grassans flagitiosis,
 imbutus insuper hæresi Dioscori,
 populo invisus erat et optimatibus,
 conjugi vero Ariadnæ quam qui maxime.
 Quamobrem simulato mortis casu,
 arca conclusus, ibidem mori cogitur.
 Ast alii narrant, hunc indulgere crapulæ
 et potui solitum, mentis perpersum extasim ;
 atque ita creditum vitam finisse misere,
 capsæ fuisse traditum ceu cadaver ;
 tum vero saxi admoto ad sepulcrum obice,
 tristissime ejulantem mors oppressit.
 Alii denique narrant id illi ex gravi
 morbo accidisse, visumque extinctum omnibus.

ANATASIVS AN. XXVII.

Zenone hunc vitæ exitum sortito,
senatus et optimatum de sententia
regina Ariadna ad societatem vitæ
lege jugali traditur Anastasio,
cui fontem generis urbs Epidaurus præbuit.
Tum is Romanus legitur imperator
eunuchi validis artibus Urbicii,
atque ab Euphemio coronatur præsule.
Sic est imperium nactus Anastasius,
cui cognomentum Dicorus adhæsit,
quoniam pupilis fuit dissimilibus,
dextrum videlicet nigricantem oculum,
glaucum sinistrum insigniter gerens.
Ilic tributum auri argentique,
invisum cunctis subditis molestissimum,
malum vectigal pie perimens sustulit;
quo manente, unumquemque opus erat
pro se brutisque etiam animalibus
annuum numisma publico ærario pendere.
Idem venales antea dignitates
et publicarum rerum procuraciones,
sublato abusu, gratis tradebat dignis.
Cæteras quoque regnandi partes recte explebat.
Synchyticorum tamen occupatus hæresi
Ecclesiis orthodoxis molestus erat.
Hoc regnante Anastasio mira res evenit.
Quidam Agarenicæ tribus princeps
cui nomen Alamundarus, homo frugi,
Christo se adjungens, riteque edoctus fidei
dogmata ab orthodoxis archipræsulibus,
baptismatis postremo gratiam impetrat.
Recognita Severus profanos suos
pastores ad hunc mittit sine mora
quorum ope neophytum ad se pelliciat.
Is autem fidei tenax, et Christi lapis
immotus, legatos illos sic coarguit:
curavit enim ut familiaris homo
ad aurem sibi aliquid arcanum diceret:
tum impuris pastoribus inspectantibus,
mœrore se correptum finxit princeps.
Illi causam rogant; quos contra talia refert
nuntiatum sibi, Michaelæm summam
angelorumque ducem nuper mortuum.
Illis sermonem talem respuentibus;
fabula relecta, sic contra fatur regulus:
Cur ergo vos humana cum natura
divinam pati, nuper tulistis dogma?
Tunc illi victi pudore discedebant.
Certior Anastasius nescio quo auctore factus
fulminum jactu sibi in fati esse
ut vitæ et regno terminum imponeret,
cameram struxit arte venustam mira
cui fastigiatae nomen apte fecit;
in qua diversans fulmine erumpente
subitum vitæ finem nactus est.
Is ut Mæsurum Gothorumque, Istri incolarum

A

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΕΤ. ΚΖ.

- Τούτου καταστρέφαντος οὕτω τὸν βίον,
Βουλῆ γερούσιος τε καὶ τῶν ἐν τέλει
1045 Συζεύγνυται δὴ βασιλεὺς Ἀριάδνη
Ἀναστασίῳ πρὸς γάμου κοινωνίαν,
Ἐλκοντι σειρᾶν ἐξ Ἐπιδάμου γένους·
Ὅν κρᾶτορα δέδειχε τῆς Ῥωμαίδος
Οὐδρικίου σπεύσαντος εὐνούχου τόδε,
1050 Εὐφῆμιος δ' ἔστεψε τόνδ' ἀρχιθύτης.
Οὕτως Ἀναστάσιος ἔσχε τὸ κράτος,
Ὅστις ἐπωνόμαστο Δίκωρος θέσιν,
Οἷς οὐχ ὁμοίως ἔσχεν ὀμμάτων κόρας,
Ἄλλὰ μελαντέραν μὲν αὐτῶν θατίραν,
1055 Γλαυκὴν δὲ λαϊὰν ὡς ἐπίσημον φέρων·
Οὗτος βδελυρὰν εἰσφύραν χυσαογύρου
Ἰπῆκοον τρύχουσαν ἅπαν ἐσχάτως
Δασμὸν ποντηρὸν εὐσεβῶς παύσας ἔχει,
Καθ' ὃν τις ἠγάγαστο πᾶς συνεισφέρειν
1060 Ἰπέρ θ' ἑαυτοῦ καὶ προσόντων ἀλόγων,
Ἐτήσιον νόμισμα τῷ κοινῷ φόρον·
Καὶ δημοσίας οὐσας ἀρχὰς ὠνίους,
Πρὸς δ' αὖ διοικήσεις τε κοινῶν πραγμάτων
Παύσας παρεῖχεν ἄδοτ' τοῖς ἀξίοις·
1065 Καὶ τᾶλλα δ' ἀρχῆς εὐτυχῶς ἦν διεύων·
Πλὴν Συγγυτικῶν καθυπαχθεὶς αἰρέσει,
Τὰς ὀρθοδόξων ἦν κακῶν ἐκκλησίας,
Τούτου κρατοῦντος θαυμάσιον συνέθη
Φύλαρχος ἀνὴρ Ἀγαρηνῶν τῶν τότε
1070 Κλήσιν Ἀλαμουδάρος ἀγαθὸς τρόπου
Χριστῷ προσελθὼν καὶ μνηθεὶς εἰκότως
Πρὸς ὀρθοδόξων ἀρχυθῶντων ποιμένων,
Ἐπειτα βαπτίσματος αὐχεὶ τὴν χάριν.
Ταῦτα μαθὼν Σεβῆρος (20) αὐτοῦ ποιμένας
1075 Ἀνιέρους πέπομψε πρὸς τοῦτον τάχος·
Σπεύδων δ' αὐτῶν εἰς ἑαυτὸν ἐλκύσαι
Ἐπεὶ δ' ἐρασθεὶς πίστειω Χριστοῦ πέτρῃ
Ἄσειστος ἦν, μέτεισιν αὐτοὺς ὡδί πως·
Ποιεῖ τινὰ οἱ τῶν ὑπ' αὐτὸν ἐκκρίτων,
1080 Ἡρὸς οὐς ψιθυρίζειν τι προσκευφότα,
Καὶ τῶν βδελυρῶν ποιμένων δεδορκότων,
Ἐῖτα φύλαρχος ἀλύειν ὑπεκρίθη·
Ἦροντο δ' οἱ μὲν αἰτίαν ἤ δ' ὅς τάδε·
Ὡς μὲνυθῆναι Μιχαὴλ πρωτοστάτην
1085 Καὶ ταγματάρχην ἀγγέλων νῦν τεθνάναι,
Τῶν δ' οὐκ ἀνεκτὸν τὸν λόγον ποιουμένων
Ὁ δ' ἐκαλύψας τὸ δρᾶμα, τοῖς δ' ἀντέφη·
Καὶ πῶς παρ' ὁμῶν συμπασθεῖν θεῖαν φύσιν
Ἀνθρωπίνῃ, πέφυκε νῦν δεδογμένον;
1090 Ἐκ τοῦδ' ἀπηλλάττοντο κατησχυμμένοι.
Προγνοὺς βασιλεὺς οὗτος οὐκ οἶδα πόθεν
Ὡς ἐκ κεραιῶν ἀστραπῶν ἀίμαρτό οἱ
Βίου γενέσθαι καὶ βασιλείας πέρας.
Θάλαμον δ' ἀνῆγειρε κάλλιστον δόμον
1095 Θολωτὸν αὐτὸν καλέσας φερωνύμως.
Ἐν ᾧ διάγων ἀστραπῶν βήγνουμένων
Ἐξαπίνης εὐρατο τέρμα τοῦ βίου.
Οὗτος Μυσῶν τε καὶ Σκυθῶν παριστρίων

(20) Scilicet Severus Antiochiæ patriarcha, hæreticus Synchyticus et Theopaschites.

- Ἐπιδρομάς λείας τε μάχας ἐκκλίνων
 1100 Ἐκτισε τεῖχος εὖ μακρὸν κεκλημένον·
 Ἄνδρα τε φρικτὸν εἶδε νυκτὸς καθ' ὕπνου
 Τόμον χερσῶν φέροντα καὶ φάσκοντά οἱ·
 Ὅρα διὰ σὴν φευκτέαν δυσπιστίαν
 Ζωῆς δις ἐπτά σὴς ἀπαλείφω χρόνους·
 1105 Χαλκοῦ τ' ἀνιστᾶ κίονι στήλην Ἰαύρου (21)
 Τῆς πρὶν πεσοῦσης τῷ χρόνῳ τῷ παμφάγῳ.

ΙΟΥΣΤΙΝΟΣ Ο ΘΡΑΞ ΕΤ. Θ'.

- Οὕτω λιπόντος Ἀναστασίου βίον,
 Ἰουστίνος θρᾶξ ἐξ ἀσήμου τοῦ γένους
 Εἰς ὕψος ἀνήκετο τῆς κραταρχίας,
 1110 Αὐτὴν ἔχων ἄνωθεν ἀφωρισμένῃ·
 Μαρτύριον δὲ κινδυνεύων τεθνήσκει
 Πρὸς δικόρου πρὶν, ῥύεται πρὸς ἀγγέλου·
 Ἄνῃρ προσηγῆς εὐσεβόφρων ἀγγίλους,
 Τοῦς πρὶν φυγάδας πίστεως ὀρθῆς χάριν.
 1115 Αὐτὸς κατάγων καὶ τιμῶν ὡσπερ δέον,
 Στοιχῶν τετάρτης συνόδου θελοῖς ὄροις
 Δόγματι πάντας τήνδε θεοπίττει σέβειν,
 Καὶ ταῖς πρὸ αὐτῆς ἐγκρίνειν θεοκρίτοις·
 Καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ Πατέρας θεηγόρους
 1120 Καταγραφῆναι διπτύχοις ἐκκλησίας.

ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΣ Ο ΜΕΓΑΣ ΕΤ. ΔΗ'.

- Καὶ τοῦδε βίον καὶ κράτος λειοπτότος,
 Σκηπτουχίαν εἴληφε τῆν τῶν Αὐσόνων
 Ἰουστινιανὸς μεγαλοουργὸς κρᾶτωρ,
 Πολλῶν δομητῶν καὶ καλῶν δομημάτων.
 1125 Ναῶν, γεφυρῶν, ἀστῶν, λαμπρῶν δόμων,
 Ἄλλων τε πλείστον κτισμάτων καινουργετῆς·
 Ὄνπερ κορωνίς ἀπαράμιλλος πῆλει
 Νὰς σοφίας τοῦ θεοῦ τε καὶ λόγου
 Τῶν πανταχοῦ γῆς θαυμάτων θαῦμα ξένον.
 1130 Οὗτος στρατηγὸς τῆν κατορθῶν τὰς νίκας
 Βελισαρίῳ καὶ Ναρσῇ τοῖς γενάδαις·
 Σωροῦς ἀπείρων χρημάτων χρυσαργύρου
 Ἐκ παντοδαπῶν ἐρανοισμένων τρόπων,
 Ταῦτ' ἦν ἀφειδῶς ἐκκένων ὀσμῆραι
 1135 Εἰς Βαρβάρων ἄμυναν, εἰς κτίσεις δόμων·
 Ἐφ' οὗ κλόνος τῆς συνέθῃ φρικαλέος
 Ἐμφυλίδος τε πρὸς βυζαντιδὶ μάχῃ,
 Καθ' ἣν μυριάριθμον ἐκτάνθη στίφος,
 Μυριάδες τέτταρες ἀνηρημένων.
 1140 Ἦλω πολὺ τε πλῆθος ἀβρένοφθόρων,
 Ὄνπερ κολαστῆς ἀσυμπαθῆς εὐρέθη.
 Οὗτος βραβευτῆς συνόδου πέμπτης ἔφυ,
 Ἦτις τετάρτης ἐμμένουσα τοῖς ὄροις.
 Ὀριγένην, Δίδυμον, σὺν Θεοδώρῳ
 1145 Μοφουεστίας αἰρετικῶ ποιμένι,
 Ἐκκηρύκτους τίθησι καὶ βδελυκτικούς,
 Ἐν τῇδε καὶ σύνευος ἡ Θεοδώρα
 Μερὶς ἀγαθῆ καὶ θεοῦ θεία δόσις
 Βοηθὸς ἀνθάμιλλος εἰς τὰ πρακτέα·
 1150 Ἦς ἔργον οἶκος τῶν σοφῶν ἀποστόλων·
 Οὗτος πρὸς αὐτῶ τῷ τέλει τῷ τοῦ βίου
 Ἄλλισκεται φεῦ αἰρέσει βδελυκτέᾳ,
 Μεθ' ἧς φάος λείλοιπεν ἡλίου τότε.

(21) Nempe suam statuam posuit Anastasius loco statuæ deciduæ Theodosii.

- A incursus, direptiones, ac prælia vitaret,
 murum fundavit merito dictum longum.
 Idem viri terrificam speciem vidit
 per somnium, prælato libro dicentem sibi :
 En ego propter tuam perversam fidem
 bis septem vitæ tuæ annos deleo.
 Is æneam statuam columnæ Tauri imposuit,
 unde prior exciderat edaci impulsa tempore.

JUSTINUS THRAX AN. IX.

Sic amittente vitam Anastasio,
 ortus obscuro Thrax Justinus genere
 ad imperii fastigium sublatus est,
 quod ipsi cœlitus prædestinatum fuerat.
 Ejus rei indicium fuit, quod a dicoro
 jam occidendus, ab angelo est ereptus.

- B Vir fuit mitis, sani dogmatis, perspicax,
 qui rectæ fidei causa extorres homines
 reduxit atque debito in honore habuit :
 hærensque quartæ synodi divinis placitis,
 edicto cunctis mandavit hanc colere,
 et eum priorum voluit reputari numero ;
 Patresque ejus auctores Deo afflatus
 Ecclesiæ diptychis inscribi nominatim.

JUSTINIANUS MAGNUS AN. XXXVIII.

- Postquam Justinus vita regnoque cessit,
 Romanorum sceptrum manu corripuit
 magnificus imperator Justinianus,
 pulchrorum passim auctor ædificiorum,
 templorum, pontium, urbium, palatiorum,
 aliorumque magno numero ædificiorum ;
 C quorum incomparabilis coronis est
 templum sapientiæ Dei Verboque structum,
 miraculorum in orbe omnium maximum.
 Victorias hic per duces patrabat suos
 Narseta ac Belisario viris strenuis :
 quos innumeris modis congererat,
 dein large quotidie profundeabat
 strenuendis ædificiis, propulsandis Barbaris.
 Sub eo motus contigit terræ horrificus,
 atque in urbe Byzantio civile bellum,
 in quo plurima ferro cæsa fuit
 turba, millia scilicet quadraginta.
 Plurimis quoque deprehensis Sodomitis,
 horum imperator fuit inclemens vindex.
 D Idem curavit fieri quintam synodum,
 quæ firmiter insistens quartæ regulis
 Origenem atque Didymum eum Theodoro
 hæretico pastore Mopsuestiæ
 damnatos sacro subdidit anathemati.
 Tunc etiam conjux Cæsaris Theodora
 præolarum Dei donum et pars optima
 gerendis rebus æmula auxiliatrix erat.
 Ipsa sapientium struxit ædem apostolorum.
 Jam vitæ termino proximam Justinianus
 in execrandam hæresim heu incidit,
 qua innexus solis hujus lucem deseruit.

JUSTINUS JUNIOR AN. XIII.

Post hunc Justinus comis atque pius
ornavit a Deo datum regium stemma,
et vir pragmaticus et bonus imperator,
beneficus, benivolus, modesto spiritu,
probus, magnanimus, miti ingenio.
Hic velut arca re bona redundans,
virtutibusque rege dignis præditus,
justitia tamen magis præfulgebatur,
Ipsi sociata fuit fœdere conjugii
femina a Deo docta Deique reverens,
Sophia dicta, moribus vere sophia.
Hæc miseris spem ferendo ætatem trivit.
Nam exstinguendis fenerantium sortibus
quotquot in urbe regia versari novit,
alieno ære pressos expedit,
syngraphas atque pignora ad se recepit;
quorum alterum dominis restitui jussit,
alterum igni tradens, rem malam abstulit.
Justinus infirmam corporis ob compagem
raroque ob morbum prodiens in publicum,
hominibus injustis auxit impudentiam:
quare mœroris jaculo confixus,
consilii que inops cum Davide aiebat:
Quis, oro, vindex latus leget meum?
Quis adversariis mecum adversabitur?
Tum quidam adstans, ceu quoniam Isaias,
vir animosus, iniquitatis osor,
Rex, inquit, adsum; opera mea prompta est.
Ergo is obtinuit munus præfecturæ.
Hunc rex hortando fecit animosior
contra rapaces homicidasque lupos.
Sic iste ad rem gerendam munitus fuit.
Ergo dum juridico pro tribunali sedet,
quidam accessit ignobilis atque pauper
de viro nobili splendidoque exoptulans
propter injuriæ crimen et maleficium.
Ergo is peccati auctorem in jus vocat,
qui vadimonium deserit. Vocat iterum:
ille superbis rem præterit auribus.
Id ubi datori potestatis regi
innotuit, dictum laude dignum protulit:
Si quidem ipse præter jus quid fecero,
hortor de regio detrahas me throno.
Igitur prætor rapiens ex convivio
hominem illum forte tunc prandentem,
pauperis causam ut par est cognovit:
cumque rapinæ crimen emersisset,
plagis merito impositis castigat reum
propter contempti judicii impudentiam.
Multam præterea rapta pro re persolvere
longe graviolem cogitur ille invitus:
eamque pauperi prætor habendam tribuit.

TIBERIUS AN. IV.

Ubi Justinus sceptrum cum vita amisit,
exstitit imperii successor Tiberius
religionis amans homo legumque reverens,
nihil in Ecclesiæ institutis innovans,
sed in præscriptis conquiescens regulis,

A ΙΟΥΣΤΙΝΟΣ Ο ΝΕΟΣ ΕΤ. ΙΓ'.

Μετ' ὃν προσηγήσ, εὐσεβής, Ἰουστίνος
4155 Κοσμητὸ βασιλεῖον ἐκ Θεοῦ στέφος,
Ἄνθρωπος περιδίξιος, ἀγαθὸς κρᾶτωρ,
Εὐεργετικὸς, εὐμενής, ταπεινόφρων,
Χρηστός, μεγαλόψυχος, ἠπία φύσις·
Οὗτος ταμείον ἀγαθῶν πεπλησμένον
4160 Ἐν βασιλικαῖς ἀρεταῖς διαπρέπων
Δικαιοσύνη μάλλον ἠγλαϊσμένος·
Ὁπερ συνήπτο πρὸς γάμου κοινωνίαν
Γυνὴ θεόφρων καὶ Θεὸν φοβουμένη
Κληθῆσιν Σοφία, καὶ σοφὴ τις τοὺς τρόπους·
4165 Ἦς ἔργον οἶκτος ἀπορῶν καὶ χρηστότης.
Ἡὕτη δανεισταῖς καταβαλοῦσα χρεῖα
Ἄπασιν οἷς οἰκήσις ἦν αὐτῆ πόλις
Χρεῶν λύσις δ' ὄφλουσι καθισταμένη,
Ἐγγραφὰς ἀπέληψε, μνημόνας δόσεις,

B

4170 Ὅν θάτερον μὲν τοῖς κεκτημένοις νέμει,
Τὸ δ' ὑπὸν δίδωκεν εἰς ἀμνηστίαν·
Οὗτος νοσώδους σαρκίου πλάσιν ἔχων
Καὶ μὴ προῖων συχνάκις ἐκ τῆς νόσου
Ἄρπακτικοῖς ὑἕξησεν ἀναισχυντίαν.

4172 Ῥομφαίᾳ λύπης τοιγαροῦν τετρωμένους
Μετὰ Δαδίδ ἔφασκεν ἀπορῶν τάδε·
Τίς ἂν τιμωρὸς ὑμπαρᾶσθησάιτό μοι;
Ἦ νῦν ἀναστήσαιο κατ' ἀντιδίκων;

Καὶ τίς παρελθὼν, ὡς Ἡσαίας πάλαι,
4180 Ἀνδρεῖος ἄνθρωπος καὶ μισῶν ἀδικίαν,
Ἄναξ, ἰδοὺ πάριμι, κέχρησά μοι.
Ἐπαρχικὴν εἴληψεν οὐκοῦν ἀξίαν,
Πρὸς δ' αὖ σθένος κρᾶτιστον ἐκ βασιλείως

C

Καθ' ἀρπακτόρων καὶ λύκων βροτοκτόνων
4185 Οὕτω κατωχύρατο τάνδρῳ τὸ σθένος.
Ἐπεὶ δὲ προῦκάθητο κρινώδως δέον,
Προσηλθεν αὐτῷ δυσγενῆς τις καὶ πίνης
Κατ' ἀνδρὸς ἰστάς εὐγενοῦς περιβλέπτου
Ἦνδίκιας ἔγκλημα καὶ φαλουργίας.

4190 Μετακαλεῖται τὸν βέκτην τῆς κακίας·
Ὁ δ' οὐκ ἀπαντᾷ· καὶ πάλιν δις μνηθεῖ·
Καὶ πάλιν αὐτὸς οὐδ', ἄκροισ ὡσι κλύων.
Ἦκουστο ταῦδα τῷ δότῃ τῆς ἀξίας·
Ἦ δ' ὅς παρευθὸς ἀξίειπαινον λόγον·

4195 Κἂν αὐτὸς εἰπὼν ἀδικῶν ἐγὼ πελω,
Κατάσπασόν με τοῦ βασιλείου θρόνου,
Κάντεῦθεν ἀνάρπαστον ἐκ συσσιτίου
Τὸν ἄνδρα λαβὼν ἐστιώμενον τότε.

D

Καὶ συνδικάσας τῷ πένητι πρὸς δίκην,
4200 Καὶ καταλαβὼν ἀρπαγῆ κεχρημένον,
Αἰκίζεται μάστιξιν αὐτὸν ἀξίαις
Τῆς εἰς δικαστήριον ἀναισχυντίας·
Εἰσπράττεται δὲ καὶ δίκην ἀδικίας
Εἰσπραξίν ὧν ἤρπασε πολλαπλασίω·

4205 Καὶ ταῦτα τῷ πένητι δίδωσι φέρων.

TIBERIOS ET. Δ'.

Τούτου τὸ βιοῦν καὶ κράτος λελοιπότης,
Ἄρχει μετ' αὐτὸν Τιβέριος τοῦ κράτους
Φιλευσεθής τις καὶ Θεοῦ τρέμων νόμους,
Μηδὲν νεοχμῶν τῶν ἔθων Ἐκκλησίας.
4210 Ἄλλ' ἐξομαρτῶν τοῖς νόμοις τοῖς κειμένοις,

- Σοφῶς φυλάξας τῇ θετῇ μητρὶ σέβα,
 Ὡς ἦν θεμιτὸν Σοφίᾳ βασιλίδι.
 Μελίχως, εὐέντευκτος, ἡδὺς τοῖς φίλοις,
 Ἐχθροῖς δὲ δεινὸς καὶ τιθεὶς σφισὶ δέος
 1215 Καλοῖς στρατηγοῖς καὶ στρατῶν εὐανδρίᾳ.
 Οἷς συγκαθεῖλε δυσμενῶν πολλὰς πόλεις,
 Λεῖαν μακρὰν τ' ἤλασε λάφυρα σκύλα ·
 Εἰς πάντα φιλότιμον αὐχῶν τὴν χέρα
 Εἰς ἔνδεων οἰκτὸν τε καὶ πτωχῶν δόσιν ·
 1220 Κτίσεις τε ναῶν καὶ δόμων γηροτρόφων.
 Ὅς αἰχμαλώτους βαρβάρους Πέρσας πάλαι
 Εἰς τὴνδ' ἀχθίντας τὴν βασιλίδι πόλιν
 Μετῆμφιακῶς ἐν στολαῖς σφᾶς ἐντίμως
 Εἰς ἰδίαν πέπομφεν ἦκειν πατρίδα ·
 1225 Ἐφ' οὗ πεπομφῶς Ἀδάρων ἀρχηγέτης
 ἤτησεν ἄνδρας τεχνίτας χειρωνακτας
 Αὐτῶν σταλῆναι πρὸς βαλάνειου κτίσιν ·
 Ὅ δ' αὖ λαβῶν, γέφυραν ἐν ῥοαῖς Ἰστρου
 Τεύξας, ἐκάκου Ῥωμυλίδος τοῦς ὄρους.

ΜΑΥΡΙΚΙΟΣ ΕΤ. Κ'.

- 1230 Τούτοιο τελευτήσαντος εὐσευῶς βίον,
 Μαυρίκιος κρᾶτιστος ἔσχε τὸ κράτος,
 Ἄνῆρ μεγαλήψυχος ἀνδρεία φύσει,
 Ἄλλος τις Ἰῶβ ἀναφανείς γεννάδας,
 Καὶ μακαριστὸς τοῦ τέλους χρηματίας ·
 1235 Τάλλα μὲν οὗτος πᾶσιν ἦν περιφλέμενος,
 Ἰδὺς, ἰλαρὸς, εὐμηνὴς αὐτοκράτωρ,
 ἦθος βεβηκὸς, ἐμβριθὲς προδεικνύων,
 Εἰζὸς τι σεμνὸν ἄξιον τυραννίδος,
 Φρενῶν βᾶθει, σώματος ἀλκῆ τ' ἐμπρέπων,
 1240 Θεοῦ συνίεις εἰς θελημάτων τέλος.
 Πλὴν εἶχε καὶ τι παρακλίζον τῷ βόδῳ,
 Ἢ τῷ σίτῳ τι καὶ ζιζάνιον τάχα,
 Φειδωλὸς ὑπέκληπτο πᾶσι καὶ γνίφῳν (22),
 Ἢ τῶν τε χρυσοῦ χρημάτων οὗτος κρᾶτωρ ·
 1245 Καὶ δῆλον ἐξ ὧν κατερεῖ τρέχων λόγος ·
 Ἐπῆλθεν ἄρχων Ἀδάρων θρᾶκη τότε
 Σὺν ἀμυθήτου στρατιᾶς ὁμοιχμῆς,
 ἤλασε λεῖαν καὶ λάφυρα λαμβάνει.
 Καὶ πλῆθος ἐζώγησεν ἄλλο μυρίον
 1250 Ἄνδρῶν, γυναικῶν, καὶ βρεφῶν, καὶ νηπίων.
 Ἐς χιλιάδας ἕξ δις ἀριθμουμένων.
 Καὶ τί με δεῖ γράφοντα μεγκύνειν λόγον;
 Ἰστᾶ τιμὴν σφῶν χιλιάδας ἕξ μόνας
 Ἢ βαρβαρική φιλόχρυσος καρδία ·
 1255 Αἰτεῖ τί δοχθὲν, προσφέρει τι καὶ βίας ·
 Ὅ μὲν βασιλεὺς φεῦ προτιμᾶ χρυσίον ·
 Ὅ Βάρβαρος δὲ (μὴ ῥαγῆς μοι καρδία)
 Ὡ θηριώδους, ὦ μανικῆς καρδίας
 Κτείνει τοσοῦτον μυριάριθμον σίφος ·
 1260 Αἱματόφυρτος ἔλκεται βούς αἱμάτων,
 Ὡς κατὰ πρᾶνοῦς ὕδωρ ψυχρὸν ἐκτρέχον ·
 Ἄναξ συνῆκεν ἔμμονον φέρων φρένα,
 Αἰσθητικὴν καρδίαν, ὡς σῆς ὀστέων
 Ἢ περ κακοῦ γένοιτο τελχίνος φθόνῳ.
 1265 Θεὸν λιπαρεῖ τοῦ μίσους τὰς εὐθύνας

(22) Ita cod. Quare hinc aperte cognoscimus huic vocabulo sensum eumdem a Niceta etiam

- A** matri adoptivæ legitimum obsequium præbens prudenter Sophiæ reginæ. Vir blandus, comis, jucundus amicis, hostibus formidandus quos terrebat egregiis forti cum milite ducibus, quorum virtute multas urbes hostium diruit, et opimas manubias retulit. Idem munificam cunctis porrexit manum clemens erga miseris, largus indigis, struendis templis et gerotrophis deditus. Barbaros etiam Persas captivos quondam ad hanc traductos urbem regni sedem, singulos exornatos decoris vestibus ad suas remisit patrias postliminio. Rege sub hoc, legatos Abarorum princeps misit qui peterent dari sibi opifices artis peritos ad structuram balnei : quos ubi accepit, ponte junxit Istrum, atque hinc Romanos fines vastare cœpit.

MAURICIUS AN. XX.

- Postquam Tiberius pie vitam clausit, regnum obtinuit Mauricius præstantissimus vir magni spiritus, indole forte præditus, alter quodammodo visus patientia Jobus, vitæ suæ termino laudatissimus. Hic universo populo in amore fuit, suavis, hilaris, benivolus imperator, morum constantiam gravitatemque gerens, statura venerabili et rege digna, mentis consilio, corporis vigore cluens, semperque ad Numinis placita cursum dirigens. Verumtamen in rosa spina fuit, et tritico zizanium subnatum est : parcus atque avarus hic videbatur omnibus atque auri fame laborans imperator ; quam rem sermo sequens confirmabit. Rex Abarorum Thraciam tunc invasit cum conjurato exercitu innumerabili, prædam abduxit, manubias rapuit. In his ingentem turbam cepit vivam virorum et mulierum ac puellorum, quorum sunt numerata millia duodecim. Porro ut historiam rei pauci exæquar, his simul cunctis nummum haud plus sex mille barbarica avaritia pretium statuit ; petit responsum, minas intentat quoque : at rex hominibus, pro nefas ! aurum præfert. Tum Barbarus (ah mihi ne cor dispereat !) prob belluinum animum ac furiosum ! tam grandem turbam ense districto metit : atra volvuntur humi fluenta sanguinis frigidus ut labitur per præsepæ aquæ humor. Id audiit immotam mentem gerens rex, corde tamen vulnerato, ceu depascitur ossa teredo invidi magi fascino. Deum igitur rogat, cito culpæ pœnam

Choniata tribui, quem auctorem non recte intelligit Cangius in lexico.

ut ab se repetat, et animum cura solvat.
 Ergo visus est sibi per somnium cernere
 multam utroque e sexu mortalium turbam
 adstare coram imagine Christi Domini,
 regemque adversus clamoribus expostulare;
 ipso præsente remque cum metu audiente.
 Tunc ab imagine vox emissa sonuit;
 ubinam is vellet malorum pœnam luere
 qui se avaritiæ obstrinxit piaculo?
 num hic, ubi supplicium clementius erit,
 an illic alias pœnas experiri?
 Is hic se malle, verbo intellecto, ait.
 Tum se traditum Phocæ fuisse audiit.
 Somno discusso, verissimum visum putat,
 quæ vidit quæque audiit in eo spectaculo.
 Protinus ergo advocat Philippicium
 carcere ex injusto, vinculis detractis,
 quæ suspicione motus eum gravaverat;
 pacem impertit, veniam vicissim
 præteritarum impetrat injuriarum.
 Horum gestorum talis fuit exitus.
 Exin exercitus motu seditioso
 imperatorem acclamavit Phocam,
 qui fretus armis Byzantium veniens,
 stemmate ornatur manu archipræsulis,
 Mox pretium operæ facturum se putavit,
 si Mauricii genus omne perimeret.
 Quamobrem de mandato oruenti animi,
 Phocæ tyranni, inquam, scelestissimi,
 (mitto enim quidquid intermedium exstitit)
 principis uxor liberique gladio
 cæduntur. Aderat spectans Mauricius
 cædemque heroico tolerabat animo,
 gratias imo Deo ob eandem agens.
 Ipse ad extremam nece injusta periit.
 Rex hic quadraginta Christi martyrum
 templum absolvit ornans mirifice,
 nempe quod Tiberius struere cœperat.

PHOCAS TYRANNUS AN. VIII.

Phocas tyrannice regnum occupavit,
 nefarius homo, sanguinarius animus,
 sævus tyrannus, cruoris canis appetens,
 mulierosus, comessator, ebriosus,
 imperii dedecus, vel magis exitium,
 prosperitatis Romanæ eversor,
 carnifex populi, dæmon, et labes;
 aqua, igne, mari, gladio, perdens,
 alios tristissime (pro miseriam!)
 alios imminutos corporis partibus
 sinens ignominiam suam circumferre.
 Dum hic ignave desidet domi
 eoas incursarunt provincoias Persæ:
 armis pulsarunt fines Cappadocas,
 Galatarum terras et Paphlagonum,
 ex Cœlesyria cunctaque Armenia
 prædas egerunt usque Chalcedonem:
 tum Palæstinam et fines Phœnicios

- A** Ὡδ' εἰσπραχθῆναι σχεῖν τε κακῶν τὴν λύσιν.
 Ἔδοξε γοῦν τι κατ' ἄναρ οὕτω βλέπειν,
 Πολύ τι πλῆθος γηγενῶν παρεστάναι
 Ἄνδρῶν, γυναικῶν ἐκόνι τοῦ Δεσπότης,
 1270 Καταβοῶν τέ σφας ἄνακτος σὺν γόοις
 Αὐτοῦ συνόντος, συμπαραστώτος τρόμου.
 Φωνῆς τ' ἀκούειν εἰκόνας προΐγμένης,
 Ποῦ τῶν κακῶν βούλοιο δοῦναι τὴν δίκην
 Τὸν τοῦ μύσους ἀτίον ἐκ φειδωλίας;
 1275 Ἐνταῦθ' ἔπου μέτριον ἔσται τὸ τρύχον,
 Ἡ ταῖς ἐκεῖθεν παραπεμφθῆναι δίκαις;
 Τὸν δ' ὦδε φάναί συνείντα τοῦ λόγου·
 Παραδοθῆναι λοιπὸν Φωκᾷ προσκλῦει.
 Ὑπνοῦ δ' ἀνέντος, ὕπαρ οὐκ ἔναρ κρίνει,
 1280 Ἄν εἶδεν, ὧν ἤκουσεν εἶναι τὴν θέαν
 Μετακαλεῖται Φιλιππικῶν οὖν τάχος
 Ἐῖρκτης τε δεσμῶν τῶν ἀδίκων ἐκλύσας
 Οἷς αὐτὸν ἐξέθλιβεν ἐξ ὑποψίας.
 Καὶ σπίνδετα! γε καὶ κομίζεταί λύσιν
 1285 Ἄν' αὐτὸν εἰργάσατο κακῶν ἀδίκως.
 Καὶ ταῦτα μὲν πέπρακτο τόνδε τὸν τρόπον.
 Ἡ δὲ στρατιὰ στασιάζουσα τότε
 Φωκᾶν ἀνηγόρευσαν εἰς βασιλεῖα·
 Μεθ' οὗ πόλιν φθάνουσι τὴν βασιλίδα,
 1290 Καὶ ταινιοῦται παλάμαις ἀρχιθύτου·
 Σπούδασμα προὔργου τῆδε λοιπὸν γίνεται
 Τὸ Μαυρικίον παγγενῆ δοῦναι ξίφει.
 Ὅθεν καλεῖσται, φεῦ φονικῆς καρδίας,
 Φωκᾷ τυράννου τοῦδε καὶ φαυλεργάτου
 1295 Δεῖ γὰρ ἐπιτρέχοντα λιπεῖν τὰν μέσην,
 Γυνή τε παῖδες ἐκθερίζονται ξίφει,
 Τοῦ Μαυρικίου συμπαρόντος δρωμένοις,
 Καὶ τὰς σφαγὰς φέροντος ἀνδρειοφρόνως,
 Καὶ τῶνδε χάριν τῆ Φεῦ κατεδότος.
 1300 Καὶ τὸ τέλος τέθηκην ἀδίκῃ κρίσει.
 Οὗτος τεσσαράκοντα Χριστοῦ μαρτύρων
 Νεῶν τελειοῖ φα:δρύνει ὑπὲρ λίαν
 Μὲρὸς Τιβερίου κτίσεως πρὶν ἡργμένης.
 ΦΩΚΑΣ Ο ΤΥΡΑΝΝΟΣ ΕΤ. Η΄.
 Φωκᾶς τυραννεῖ τοῦ βασιλείου κράτους,
 1305 Ἄνηρ ἀποφρὰς αἰμοχαρῆς καρδία,
 Τύραννος ὠμὸς καὶ φιλαίματος κύων,
 Γυναικομανῆς καὶ φίλοιος καὶ πότης,
 Αὐταρχίας ὄνειδος ἢ μάλλον λύμη,
 Τῶν Ῥωμαϊκῶν ἀφανιστῆς πραγμάτων,
 1310 Ὑπηκόων δῆμιος, ἀλάστωρ, φθορὸς,
 Ὑδατι, πυρὶ, καὶ θαλάσση καὶ ξίφει
 Οἰκτιστα τοὺς μὲν ἐκδιδοῦς, φεῦ τοῦ πάθους.
 Τῶν δ' αὖ μέρος μέρος τι σώματος τέμνων,
 Περινοστεῖν ὄνειδος εἶα τῆ βίῃ (23).
 1315 Οὗ βῆθμια συνεχεῖ τ' οἰκουρίῃ
 Ἐῶα Πέρσαι κατέδραμον χωρία,
 Ἐπῆλθον ὄπλοις Καππαδοκίας ὄροις,
 Καὶ Γαλατίας καὶ Χαλκιδόνων τόποις,
 Κολίης Συρίας, τῆς δ' ἄλλης Ἀρμενίας,
 1320 Αἰηλατοῦντας καὶ μέχρι Χαλκηδόνος,
 Παλαιστίνην δὲ καὶ τόπους τῆς Φοινίκης

(25) Hæc Phocæ verissima vituperatio prorsus infirmat fidem laudativæ inscriptionis his annis in Ro-

- Τοῖς ὄφ' αὐτοὺς συνέταξαν χωρίους.
 Τὸ δ' Ἀβάρων στράτευμα πάλιν ἐν δύοσι
 Χώρας δυτικὰς κατέκειρε καὶ πόλεις.
 1325 Ἡ στρατιὰ δ' ἔφθαρτο Ῥωμαίων μάχαις
 Λοιμὸς τε λιμὸς κατέτρεχε τὰς πόλεις
 Ἀμετρία κρύους τε καὶ κτηνῶν φθίσις,
 Κακὰ διωλύγια ποικίλα πάθη.
 Τὸ κατ' Ἀντιόχειαν δ' Ἑβραίων φύλον
 1330 Στάσιν κινουσί καὶ μάχην Χριστιανύμοις,
 Καὶ δρῶσι πολλοὺς εὐσεβῶν ἔργον ζήφους·
 Μεθ' ὧν Ἀναστάσιον αὐτῆς ποιμένα,
 Καὶ νεκρὸν αὐτοῦ τῷ πυρὶ δεδωκότας.
 Οὕτω κακῶν τις ἰλιάς κάθ' ἐκλόνει,
 1335 Καὶ κυμάτων σύβροια, καθάπαξ φάναι,
 Λαίλαψ τε δεινὴ καὶ καταγιγίς καὶ ζάλη
 Καὶ τρικυμία πνευμάτων ἀντιπνόνων
 Ἐπιλονίκου τῷ βυθῷ καταδύσαι
 Αὐταρχίας ὀλκάδα τῆς ἐγκοσμίου,
 1340 Ναύαρχον οὐκ ἔχουσαν οἰακοστρόφον.
 Οὕτω κακῶς πάσχοντος Αὐσόνων κράτους
 Στρατηγὸς Ἡράκλειος Ἀφρικῆς τότε
 Στόλῳ πεπλευκῶς εἰς βασιλίδα πόλιν
 Ἦττησε Φωκᾶν συμπλακεῖς τῷδ' εἰς μάχην,
 1345 Καὶ τόνδε κτείνας παραλαμβάνει τὸ κράτος·

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ ΕΤ. ΛΑ'.

- Φωκᾶ φθαρέντος, ὡς ἔφην, αὐτοκράτωρ
 Ἡράκλειος πέφηνεν ἀριστεύς μέγας
 Ἄλλος τις ὄντως Ἡρακλῆς κατὰ σθένος,
 Οὐ θηρίων γῆν ἐκαθαίρων ἀλόγων
 1350 Οὐδ' Εὐρυσθέως προσταγαῖς εἶκον βίῃ,
 Ἄλλ' ἀπελαύνων ἐκδιώκων μακρόθεν
 Πόρρω τε τιθεὶς γῆς ἔλης Ῥωμαίδος
 Χριστοῦ δυνάμει οταυρικῆ παντευχίᾳ
 Ὡς θῆρας ἄλλους ἀγρίου φιλαιμάτους
 1355 Ἦρσας ἀναιδέϊς ἀρπαγαῖς κεχρημένους.
 Ὅς ὦν στρατηγὸς καρτερόψυχος μάχαις
 Καὶ ζηλοτυπῶν πατρίων νόμον χάριν
 Κλέους τε τοῦ πρὶν Αὐσόνων κραταρχίας
 1360 Πολλοὺς ἀνατλάς καὶ μεγάλους κινδύνους,
 Ὑπερμαχεῖ κάλλιστα Ῥωμαίων ὄρων
 Εἰς πίστειως σύστασιν εὐσεβυφρόνων,
 Εἰς ἀντέρεισιν εὐαγῶν Χριστοῦ νόμων

- A in provinciam Persicam redegerunt.
 At in occidente Abarorum exercitus
 terras atque urbes populabatur.
 Romanæ vires præliis sunt accisæ.
 urbes afflixit fames cum pestilentia,
 vis nimia frigoris et jumentorum lues,
 malorum cohors immensa et multiformis.
 Tum etiam Antiochiæ Judaicus populus
 seditiosa pugna Christianos appetiit,
 permultasque piorum vitas gladio messuit ;
 in his pastorem urbis Anastasium,
 cujus etiam cadaver igni tradidit.
 Sic malorum ilias quætiebat omnia,
 prorsus veluti quidam concursus fluctuum,
 turbo, procella, maris æstuatio,
 B gravis tempestas natuum adversariorum,
 certabant profundo mergere
 mundani imperii navigium
 navarcho destitutum qui clavum regeret.
 Cum res Romanæ ita laborarent,
 Africæ per id tempus dux Heraclius
 armatam classem appellens ad urbem regiam,
 Phocam conserto prælio debellavit ;
 quo occiso, sibi imperium vindicavit.

HERACLIUS AN. XXXI.

- Phoca sublato, ut dixi, imperator
 processit Heraclius ingens heros
 alter reapse Hercules propter vires :
 nec vero terram purgans òrutis belluis,
 neque Eurysthei mandata coactus faciens,
 C verum expellens longissimeque persequens
 Romanisque finibus procul submovens,
 Christi virtute crucisque panoplia.
 feras alias sævas et sanguinarias
 dirosque lupos atque canes rabidos,
 impudicos nempe Persas ac direptores.
 Hic cum dux esset in præliis strenuus
 et patriarum legum amore flagrans,
 dum veterem imperii gloriam revocat
 multis magnisque implicuit se periculis.
 fines Romani orbis protexit strenue,
 orthodoxorum dogmata confirmavit,
 pro sanctis Christi legibus arma movit,

mano foro detectæ sub columna honorî ejus regnantis ab assentatore dicata, quæ est hujusmodi :

† OPTIMO CLEMENTIS, FELICISSIMOQUE
 PRINCIPI DOMINO N. FOCAE IMPERATORI
 PERPETVO A DO CORONATO TRIVMPHATORI
 SEMPER AVGVSTO
 SMARAGDVVS EX PRAEPOS. SACRI PALATII
 AC PATRICIVS ET EXARCHVS ITALIAE
 DEVOTVS EIVS CLEMENTIAE
 PRO INNVMERABILIBVS PIETATIS EIVS
 BENEFICIIS ET PRO QVIETE
 PROCVRATA ITAL. AC CONSERVATA LIBERTATE
 HANC STATVAM PIETATIS EIVS
 AVRI SPLENDORE MICANTEM HVIC
 SVBLIMI COLVMNAE AD PERENNEM
 IPSIVS GLORIAM IMPOSVIT AC DEDICAVIT.
 DIE PRIMA MENSIS AVGVST. INDICT. VND.
 CP. PIETATIS EISV ANNO QVINTO

proque dilatandis etiam imperii finibus, prorsus ut rem Romanam restitueret. Tunc autem Persidis regnatore Chosroeo eoas ubique terras deprædante, fines quoque invadente Palæstinos, ita ut Theopolim ipsam Sionem cæperit : Christicularum periit immensus numerus millia hominum scilicet nonaginta ; partim in ipso prælio gladiis cæsa, partim dolo Hebræorum pessumdata. Quippe hi captivos fraudulenter emptos, tenui repensa Barbaris pecunia, protinus gladiis, pro dolor ! conficiebant. Barbari Sionis pastorem sacrumque lignum in Persidem abduxerunt patriam suam. **Asc** imperator audiens angebatur, nempe militum numero pauciore instructus, item pecuniæ auxilio destitutus, quominus hostem barbarum propulsaret. Mox tamen opes numerosumque exercituum armorumque apparatus apte instruens, pecunia e templis mutuata gratis, collecto de provinciis idoneo milite, adversus Chosroem Deo victorioso fretus cum exercitu in Persidem facit impetum. Exin vigorem animis subdente Deo, victorias nobiles, splendida tropæa, rex illic præsens retulit de Barbaris. Occidit enim hostium catervas plurimas, prædam abegit, manubias abstulit, strage, igne, vastitate attrivit Barbaros. His Heraclius patris intra sexennium, post sanctum lignum cum Sionis præsule Hierosolymis rursus collocatum, ad regiam urbem septimo revertitur mirifica lætitia redundans anno, hymnis innumeris celebratus populi, heros et victor prædicatus nobilis. Hic rex quibusdam pastoribus obnoxius vel potius mercenariis, imo et lupis, ex his synchyticis impurisque fontibus perniciosi perpetavit execrabilem. Sub eo Mahumetus populi seductor fallax turpis atheorum princeps Agarenorum, nefandæ religionis antecessor, ad hominum exitum orbi innotuit. Feminae hic ditis Persidis cum esset famulus, impostor, homo obscurus, stirpe ignobili, hanc habuit tori sociam et malitiæ. Exin evasit princeps doctorque nugax nescio quo pacto apud Agaræ posteros. Idem progrediens ex Æthribi regionibus imperatori post victoriam reduci occurrens, sedem ad incolendum petiit ; qua mox impetrata, Syriam incursavit, et Romanorum terris potiri cæpit.

CONSTANTINUS HERACLII FILIUS
AN. I.

Postquam Heraclius finem vitæ imposuit,

- A** Εἰς τε πλατυσµὸν τοῦ κράτους σχοινησµάτων,
1365 Ἐπάνοδόν τε Ῥωμαϊκῶν πραγµάτων.
Ληλατοῦντος τὴν καῦτα Χοσρόου
Περσῶν κρατάρχου πάντα τῆς Ἑω μέρη,
Κατοδραµόντος καὶ Παλαιστίνης ὄρους,
θεοῦ πόλιν τε τὴν Σιών ἠλωκότος,
1370 Χριστωνύμων ἔφθαρτο πλῆθος μυρίων
Ἐς μυριάδων ἑννέα ποσοµένων·
Τὸ μὲν θερσθέν τῶνδε πρὸς μάχην ξίφει,
Τὸ δ' αὖ φονευθέν Ἐβραίων κακουργίᾳ.
Ἄνούµενοι γὰρ αἰχµαλώτους δυστρόπως
1375 Μικρᾶς τιμῆς οὗτοί γε πρὸς τῶν Βαρβάρων
Ἐπήγον εὐθὺς τῇ τομῇ φεῦ τοῦ ξίφους.
Πέρσαι δὲ Σιών ποιµένα θεῖα ξύλα
Ἐς Περσίδ' ἀπήγαγον αὐτῶν πατρίδα.
Ταῦθ' ὁ κρατῶν γνοὺς κερκολεῖται καρδίαν.
- B** 1380 Στρατεύουμ' ἀποχρῶν μηδαµῶς κερκτηµένος,
Μηδ' αὖ δαπάνην χρηµάτων ἀναλόγων
Εἰς ἀντιπαλάµησιν ἐχθρῶν Βαρβάρων.
Ὅμως δὲ καὶ χρήµατα καὶ στρατοῦ στίφος
Καὶ τὰ πρὸς ἐξόπισιν εὐ ἀπαρτίσας,
1385 Τὰ μὲν πρὸς οἰκῶν ἱερῶν χάριν δάνους
Τὸν δ' ἐκ θεµάτων συναγεῖρας ὡς δέον,
Κατὰ Χοσρόου σὺν θεῶν νίκης δότῃ
Μετὰ στρατιᾶς ἐκβάλλει τῇ Περσίδι·
θεοῦ τοιοῦτον ἐμπνέοντος τὸ σθένος
1390 Περιφανῆ τρόπαια γενναίας νίκης
Ἐκεῖ παρῶν δίδρακε κατὰ Βαρβάρων.
Ἐκτείνε καὶ γὰρ Βαρβάρων πλείστας Ἦλας,
Ἦλασε λείαν καὶ λαφυραγωγίαν,
Δητῶν ἐρηµῶν πυρπολῶν τὰ Βαρβάρων,
C 1395 Ταῦτ' ἐα χρόνοις ἔξ Ἡράκλειος ἀνόσας,
Ἐύλα τε σεπτὰ καὶ Σιών ἀρχιθύτην
Ἱερουσαλήμ ἱγκαταστήσας πόλει,
Πρὸς βασιλίδα καθυποστρέφει πύλει
Ἐν ἐξδόμῳ κάλλιστα χαίρων τῶν χρόνων,
1400 Ἐγµούµενος στόµασιν ἀστῶν μυρίων,
Ὅσθεις ἀριστεὺς γεννάδας νικηφόρος.
Οὗτος βασιλεὺς ἐξομαρτῶν ποιµέσιν
Ἦ μάλλον εἰπεῖν µισθοῖς τε καὶ λύκοις
Ἐκ συγχυτικῶν οὐ καθαρῶν ναµάτων
1405 Ἀνατροπὴν ποτίζει βδελυκτίαν.
Ἐφ' οὗ Μουχοῦµετ λαοπλάνος καὶ φέναξ
Φύλαρχος αἰσχρὸς Ἀγαρηνῶν ἀθέων
Καὶ µυσταγωγὸς ἀθεµίτων ὀργῶν
Φθισίβροτος λύμῃ τις ἐξέφυ βίῳ.
- D** 1410 Ὅς ὦν γυναικὸς Περσίδος θῆς πλουσίας
Ἀνήρ γόης ἄσημος ἀτίµοι γένους,
Σύνευνον ἔσχε τήνδε κακοτεχνίας.
Ἐῖτα φύλαρχος καὶ διδάσκαλος πλάνος
Οὐχ οἷδ' ὅπως γένοιτο τῶν ἐκ τῆς Ἀγαρ.
1415 Οὗτος προῖων ἐξ Ἀθρίβου χωρίων
Ἐποστρέφοντι βασιλεῖ νικηφόρῳ
Προσῆλθεν αἰτῶν γῶρον εἰς κατοικίαν·
Καὶ παραλαβὼν κατέδραµε Συρίαν,
Καὶ Ῥωμαϊκῶν κατακρατεῖ χωρίων.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ο ΓΙΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΕΤ. Α'.

1420 Τοῦδ' Ἡρα κλείου τὸν βίον λελοικότος,

Κωνσταντίνος παῖς ὀρθόφρων ἔσχε κράτος.
Μεθ' ὃν σὺν υἱῷ Ἑρακλωνᾶ Μαρτίνα (24) ·
Ὃν γλώσσαν ἢ μὲν τέμνεται μάλ' ἐνδίκως,
Ἑρακλωνᾶς δὲ τοῦ προσώπου τὴν βίνα,

1425 Φυγὴν κατακριθέντες ἐνδικωτάτην

ΚΩΝΣΤΑΣ Ο ΓΙΟΣ ΑΥΤΟΥ ΗΤΟΙ Ο ΕΓΓΟΝΟΣ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΕΤ. ΚΖ'.

Ἔτα κατάρχει τοῦ κράτους τῶν Αὐσόνων
Κώνστας, διώκτης εὐσεβεστέρου μέρους,
Κωνσταντίνου παῖς, ἔγγονος δ' Ἑρακλείου ·
Τάλλα μὲν οὐκ ἄχρηστος ὄφθεις τις κράτωρ,

1430 Ἐδάς δ' ἀχρεῖος Ολοφουίτης τάλας ·

Ὃς ἐκδιώκων ὀρθοδοξούντων μέρος,
καὶ Μάξιμον δ' ἤλασε τὸν θεηγόρον
Σὺν τοῖς μαθηταῖς, καὶ Μαρτίνον τὸν πάπαν.

Ὅμαιμον αὐτοῦ κτείνας οὗτος ὁ κράτωρ

1435 Μισητέος κέκριτο καὶ βδελυκτέος,

καὶ μᾶλλον οἷς δέδρακε κακῶς ἀφίους.
Διατριβὰς οὖν ἐκλιπὼν Βυζαντίδος,
πρὸς Σικελίαν τὴν μέγιστην ἐκπλεῖι,
καὶ Συράκουσαν ἔσχεν εἰς κατοικίαν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ο ΗΩΓΩΝΑΤΟΣ ΕΤ. ΙΖ'.

1440 Τοῦτου σφαγέντος καὶ μεταστάντος βίου,
Κωνσταντίνος παῖς εὐσεβῆς Πωγωνάτος
Παραλαβὼν ἔθυε τὴν κραταρχίαν ·

Ἄνηρ ἀγαθός, ὀρθοδοξίας φίλος

Ὅστις πατρῶν κακοδοξίαν λύων

1445 Ἐβροισε σεπτῶν πατέρων θεῖον στίφος,

Συνέδριον κάλλιστον ὀρθοδοξίας,

Ἐπί γε Χριστοῦ δογματισάντων ἅμα

Διττὰς θελήσεις καὶ φύσεις ἠνωμένας,
καὶ καθελόντων πάντα Ὀλοφουίτας.

1450 Τοῦτου κρατοῦντος, Ἀγαρηνῶν τις στόλος

τῇ βασιλίδι προσβαλὼν ταύτη πόλει (25)

Ἐβόσκετο ξύμπαντα τὸν περίξ τόπον ·

Ἦρος μὲν ἰστάς χαλεπὰς ναυμαχίας,

Ὀρμιστο χεიმῶνος δὲ τοῖς νεωρίοις

1455 Τοῖς τῆς Κυζικοῦ μέχρις ἑβδόμου χρόνου ·

Ἐπεὶ δὲ τετράχωτο μήκει τοῦ χρόνου,

Ἠλοῖά τε συντέτριπτο τοῦτου τὰ πλέω,

Ὀφλισκάνων γέλωτα καθυποστρέφει,

καὶ κατὰ τὴν κέλευθον ἅπας ἐφθάρη

1460 Λαίλαπι δεινῇ τῇ Θεοῦ συνεργίᾳ.

πρὸς τοῖς δ' Ἀδάρων στρατιᾷ φρικαλέα

Ἐπῆλθε ταύτη τῇ βασιλίδι πόλει,

Φρίσσοσα τοῖς δόρασι καὶ πανοπλίαις.
καὶ πᾶσα κατέφθαρτο Ῥωμαίων σθίνει,

1465 Τῶν νεκριμαίων Βαρβάρων ποσομένων

Ἐς χιλιάδας τριάκοντα τὰς ἔλας.

Ἰγρόν τε πῦρ εὖρητο τοῦτοισ τοῖς χρόνοις

Σύρου παρὰ τοῦ τέκτονος Καλλινίκου.

ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΣ Ο ΠΙΝΟΤΜΗΤΟΣ ΕΤ. Ι'.

Ἐτ' Ἰουστινιανὸς ἤρξε τοῦ κράτους

1470 Κωνσταντίνου παῖς, εὐσεβῆς κατὰ ἔδασ,

(24) Scilicet Martina noverca sustulit veneno
Constantinum privignum, invasitque tyrannidem
cum Heraclona filio; cujus sceleris justas pœnas
mox dedit.

A Constantinus filius regnavit orthodoxus,
post quem Martina cum Heraclona filio.
Sed enim matri merito lingua exciditur,
turpiter Heraclonas truncatur naribus,
uterque exsilio multatur justissimo.

CONSTANS CONSTANTINI FILIUS,
HERACLII NEPOS, AN. XXVII.

Exin Romanorum obtinet imperium
Constans piarum persecutor partium,
Constantini filius, nepos Heraclii.
Cæteris usibus non malus imperator,
dogmate sed pravus, monophysita miser;
qui dum negotium facessit orthodoxis,
Maximum quoque theologum expulit
cum suis discipulis, cumque Martino papa.

B Cum vero et proprium fratrem occidisset,
invisus plane evasit et abominabilis,
tum præsertim quia sanctos injuria affecerat.
Ergo Byzantii degere jam non sustinens,
ad insularum maximam Siciliam venit,
et Syracusis stabilem sedem fixit.

CONSTANTINUS POGONATUS AN. XVII.

Cum violenta Constans obiisset nece,
Constantinus Pogonatus prædicti filius,
delatum ad se imperium cœpit regere;
vir bonus, dogmatis recti amans:
qui ut patris hæresim solveret, congregavit
venerabilium Patrum divinum cœtum,
pulcherrimum synedrium orthodoxiæ;
qui definierunt, in Christo fuisse simul

C duas voluntates naturasque unitas duas,
cunctisque valedixerunt monophysitis.
Hoc imperante, quædam Agarenorum
classis ad hanc adnavigans urbem regiam,
populabatur omnem circa locum;
vere quidem acres committens naumachias,
hieme se subducens ad navalia

Cyzici; atque id septennio factitavit:
sed cum jam lapsu temporis attrita esset,
contractæque laborarent pleræque naves,
ridicula jam classis reversa est;
tum universa in cursu pessum ivit
turbine gravi, vi conspirante Dei.

Insuper Abarorum formidabilis
exercitus ad hanc urbem accessit regiam,
D lanceis horridus et cataphracto milite.

Attamen universus Romanis viribus
succubuit. tot cadentibus in acie Barbaris
ut triginta millium summa collecta fuerit.
Ignem quoque græcum his temporibus
Syrus invenit artifex Callinicus.

JUSTINIANUS RHINOTMETUS AN. X.

Deinde Justinianus regnare cœpit
Constantini filius, religione sincerus,

(25) Hinc atque ex aliis locis similibus satis ap-
paret chronologum Ephræmium fuisse vel patria
Byzantinum vel saltem incolatu.

dogmate rectus, sed crudelis admodum.
 Hic e barbaris Sclavis delectu habito,
 puberes juvenes, bellatores validos
 cruentum Martem in præliis spirantes
 conscripsit, millia triginta scilicet,
 novum exercitum earum præcipue,
 quem appellavit populum eximium :
 quo delectatus confidensque maxime,
 bellum suscepit adversus Arabes,
 pace cum ipsis dirempta inique.
 Barbaros igitur armis est aggressus,
 Qui abruptum fœdus ægre ferebant.
 Arabum copiæ vicissim processerunt
 Jurati fœderis scriptum suspensum
 conto gestantes primis in ordinibus.
 Mox obstinato acricque conserto prælio,
 novæ phalangis defecit subito
 pars major, scilicet viginti mille,
 seque fœdissime adjunxit hostibus.
 Quamobrem turpiter victus imperator
 Ægre periculo elapsus revertitur.
 Tunc autem (eheu inhumanum animum !
 novæ phalangis partem residuam
 gladiatorum ictibus cunctam subjecit.
 Barbari autem prohibente nemine
 eos cunctas incursabant partes.
 Ipse struendis domibus dabat operam,
 in regis palatiis tempus conterens,
 gravis jam omnibus et intolerabilis.

LEONTIUS AN. III.

Igitur invisus imperio dejicitur
 Justinianus, Leontio rebellante
 doloque facili potentiam arripiente.
 Namque carceribus detentos liberans,
 hos adjutores habuit facinoris,
 aliosque multos rei perficiendæ socios.
 Quare priorem throno regem detrahens,
 eumque naribus ense inhoneste truncans,
 ad Chersonem urbem custodiendam misit
 Sic ad Leontium delata republica,
 classeis profecta ex Arabum ditione
 populabatur fines urbesque Africæ.
 Vicissim igitur mittitur a Cæsare
 classis quæ hostibus adversetur :
 hæc autem, prælio cum Barbaris conserto,
 Vinctur, et rediens Cretæ tenet littora.

APSIMARUS AN. VII.

Illic Apsimarum, defectionis socium
 quemdam, Romani Dominum imperii creant :
 Quicum ad urbem regiam properantes
 throno Leontium protinus deturbant,
 eumque duro carcere concludunt,
 naribus prius de facie præcisus.
 Justinianus interim Chersone urbe
 profugiens, veluti accipiter laqueo,

(26) Ita cod.

(27) En belle Ephræmius confirmat vocabulum
 αινίς, quod ab antiquioribus lexicis abest, quod-

- A Φρονῶν μὲν ὀρθᾶ, πλὴν δ' ἀπηνῆς εἰς ἄγαν.
 Οὗτος Σηλαβικῶν (26) Βαρβάρων ἀποκρίνας
 Ἠβῶντας ἄνδρας ὀπλίτας ῥωμαίτους
 Φονικὸν ἐκπνέοντας ἄρην ἐν μάχαις,
 1475 Ἐς χιλιάδας τρεῖς δέκ' ἀριθμουμένους,
 Νέον συνεστήσατο σύνταγμα φίλον,
 Λαὸν περισύσιον αὐτὸ καλέσας
 Ἐφ' ᾧ γεγηθῶς καὶ πεποισῶς μειζόνως
 Κατ' ἀντιπάλων ἐστράτευσεν Ἀβράδων,
 1480 Σπονδᾶς λευκῶς τὰς πρὸς αὐτοὺς ἀδίκως.
 Ἐπῆλθε τοίνυν σὺν στρατιᾷ Βαρβάρους
 Σύγχυσειν ὄρκων ἐν λύπῃ ποιουμένοις ·
 Στρατὸς δ' Ἀράδων ἀντεπήγχετ' αὐτῶν
 Σπονδῶν γραφὴν ἔνορκον ἐκκρεμασμένην
 1485 Κοντοῦ φέρων σφῶν στρατιᾶς ἡγουμένης.
 Καὶ συβραγείσης καρτερᾶς δεινῆς μάχης
 B Ἀποστατήσαν ἐκ φάλαγγος τῆς νέας
 Τὸ πλείστον αὐτῆς, χιλιάδες δις δέκα,
 Προστίθεται κάκιστα τοῖς ἀντιπάλοις.
 1490 Ἐντεῦθεν αἰσχυρῶς βασιλεὺς ἠττημένος
 Μόλις φυγῶν κινδύνον ἀνθυποστρέφει.
 Καὶ τρικαῦτα, φεῦ ἀπανθρώπου τρόπου.
 Τοὺς ἐκ νέου τάγματος ἐκλελειμμένους
 Πάντας μαχαίρας τῇ τομηκαθυπάγει.
 1495 Καὶ βάρβαροι μὲν τοῦ κατειργόντος σπάνει,
 Ἐφα πάντα κατέδραμον χωρῖα ·
 Αὐτὸς δ' ἀπησχόλητο κτίσασαι δόμους
 Ἐνδιατρίδων τοῖς βασιλείοις δόμοις,
 Τοῖς πᾶσι βαρῶς δυσασχθῆς δεδαιγμένος.

LEONTIOS ET. Γ.

- C 1500 Ὅθεν μισηθεὶς ἀπελχλάται κράτους
 Ἐπιφύοντος τῆς τοῦ Λεοντίου,
 Καὶ κράτος ἀρπάσαντος εὐχερῶς δόλω,
 Ὅς τοὺς φυλακτικῶς ἐγκαθειργμένους λύσας,
 Μεθ' ὧν ἐθάβρει δράματος συνιστόρων,
 1505 Ἄλλων τε πολλῶν, ἐκτελεῖ ζεδογμένα,
 Καὶ καθελῶν ἄνακτα τὸν πρὶν τοῦ θρόνου,
 Τεμῶν τε βίνα τοῦ προσώπου καινίδι (27),
 Εἰς Χερσῶνα πέπομφεν ἔμφρουρον πέλιν.
 Οὕτω κρατοῦντος τοῦ κράτους Λεοντίου,
 1510 Στόλος πεπλευκῶς Ἀβράδων ἐνθαρχίας
 Ὅρους Ἀφρικῆς κατέκειρε καὶ πόλεις ·
 Καὶ πέμπεται δὴ πρὸς βασιλέως στόλος
 Εἰς ἀντιπάρταξιν ὑπεναντίων,
 Ὅς συβραγείς ἠττητο Βαρβάρους μάχῃ
 D 1515 Καὶ καλινιστῶν πρὸς Κρητῶν νῆσον φθάσει.

ΑΨΙΜΑΡΟΣ ET. Ζ'.

- Ἐνθ' Ἀψίμαρόν τινα συναποστάτην
 Ἀνεῖπον ὡς ἄνακτα τῆς Ῥωμαϊδος ·
 Μεθ' οὗ πόλιν φθάνουσι τὴν βασιλίδαν,
 Καὶ καθελόντες τὸν Λεόντιον θρόνον
 1520 Φρουρᾷ καθειργνύουσι μεστῇ πικρίας,
 Πρόσθεν τεμόντες τοῦ προσώπου τὴν βίνα.
 Ἦν δ' Ἰουστινιανὸς ἐν τῇ Χερσῶνι
 Ὅθεν διαδράς, ἰέραξ ὡς ἐκ βρόχων,

que Herodianus nuper editus epimer. p. 63. expli-
 cat μάχαιρα.

- Πρὸς Βουλγάρων ἄρχοντα διέπτη τάχος·
 1525 Καὶ πείσας αὐτὸν δωρεαῖς διαφιλέσιν
 Ὑποσχέσει κήδους τε καὶ χωρῶν δόσει,
 Σὺν βαρβαρικῇ στρατιᾷ φθάσει πόλιν.
 Καὶ νυκτὸς ὄλκον ὑπόγειον εἰσδύσας
 Ἐντὸς δι' αὐτοῦ γίγνεται Βυζαντίδος.
 1530 Καὶ πάλιν ἀπέληφε τὴν κραταρχίαν,
 Λεόντιον τὸν Λεόντιον σὺν Ἀψιμάρφῳ
 Ἀμοιβαδὸν πρὶν κεκρατηκότας κράτους·
- ΠΑΛΙΝ Ο ΠΙΝΟΤΜΗΤΟΣ ΕΤ. Ζ.
 Ἀμύνεται δὲ καὶ τινες τῶν ἐν τέλει.
 Οὗτος τρέφων ἔναυσμα μήνιδος χόλου
 1535 Πόλει Χερσῶνος καὶ προσοίκοισι Χερσῶνος,
 Ζητοῦσιν αὐτὸν ἀνελεῖν πεφευγῶτα,
 Ἐκ τῶνδ' ἀνῆψε θυμικὴν σφοδρὰν φλόγα
 Εἰς τῶνδε πυρπόλησιν, εἰς ἔρημίαν·
 Στρατιᾶν οὐκοῦν εὐτρεπίσας μυρίαν.
 1540 Καὶ ναυτικὸν στράτευμα σὺν βαρεῖ στόλῳ
 Ἐφ' ὧν ἐπίστα καὶ στρατηγῶν δυάδα,
 Πρηστῆρας ἐπέπομφε κατὰ Χερσῶνος·
 Φειδῶ κελεύσας μηδεὸς λαβεῖν ἄλλως
 Οἷς ἡ πόλις πέφυκε κατοικοῦμένη,
 1545 Κτείνειν δὲ πάντας ὡς προβάτων ἀγέλην,
 Κτείνοντας ἐκτέμνοντας, ὧν τραγωδίας
 Πιμπρῶντας αὐτοῦς ἐκθερίζοντας ξίφει,
 Οἱ μὲν πόλιν ἐπλησαν οὕτω τοῦ φόνου,
 Μύσους τ' ἐναγοῦς καὶ στεναγμῶν καὶ γόων
 1550 Σωροῦς ἀναστήσαντες αὐτῇ πτωμάτων,
 Ὡς σφίσι ἐντέταλτο, φεῦ, φεῦ τοῦ πάθους !
 Οὐδ' ἀνεκτὴν ἡμῶσιν ἡμέροις θέαν,
 Πάντας ἀφειδῶς ὑπάγοντες τῷ ξίφει,
 Μόνης ἀώρου νηπιῶν τλιχίαις
 1555 Καὶ μεираκίσκων συμπαθῶς πεφεισμένοι.
 Ὁ δὲ κρατῶν γνοῦς νηπιῶν σωτηρίαν,
 Φάλαρις ἡ Ἐχέτος Ἡρώδης πλέον,
 Κύων ὁ φιλαίματος, ἐξώργιστό πως,
 Οἷς ταῦτα μὴ γένοιτο πάρεργον σπάθης·
 1560 Καὶ μηνιῶν ἦν, καὶ στελεῖν ἄλλον στόλον
 Δράσοντα τὴν δῆωσιν ἡπεῖλει τάχος·
 Ταῦτ' ἄρα λαὸς Χερσῶνος λελειμμένους
 Στόλος τε παρῶν ἐκ βασιλείας τότε
 Ἀποστατήσας Φιλιππικὸν Βαρδάνην
 1565 Εὐθὺς ἀνευφήμησαν ὡς βασιλεία·
 Μεθ' οὗ καταπλεύσαντες ἦγον εἰς πόλιν,
 Καὶ συλλαβόντες ἐκθερίζουσι ξίφει
 Κάραν φονουργὸν κράτορος σὺν τῷ γόνῳ.
 ΦΙΛΙΠΠΙΚΟΣ Ο ΚΑΙ ΒΑΡΔΑΝΗΣ ΕΤ. Β' ς.
 Οὕτω μὲν ἔσχε Φιλιππικὸς τὸ κράτος,
 1570 Δοκῶν μὲν εἶναι ῥητορικὸς ἐν λόγοις,
 Ἐπήβολος λόγον τε καὶ μαθημάτων,
 Καὶ πρὸς τι πᾶν εὐχρηστος ἐν συνουσίαις,
 Πρὸς δ' αὐτὸν περιδέξιος ἐν συντηγίαις·
 Ἀδέξιος πάμπαν δὲ πρὸς τὰ πρακτέα,
 1575 Τὴν γλῶσσαν ἀρχῶν μὴ συνδέουσαν λόγοις (28)·
 Οὗτος πεπωκὼς συγγυτικῶν ναμάτων
 Ἔσπευδε τάλας ἀκυρῶσαι καθάπαξ
 Σύστημα σεπτῶν Πατέρων θεηγόρων,

(28) Ita codex; quæ lectio improbabilis videtur.

A ad Bulgarorum regem raptim advolat :
 quo magnis sibi donis conciliato
 oblati etiam nuptiis et terris aliquot,
 cum barbarico exercitu ad urbem venit,
 arcanumque aquæductum noctu permeans
 intra Byzantii mœnia recipitur.
 Sic ergo rursus imperium adipiscitur.
 Leontio cum Apsimaro interfectis,
 qui alternatim antea regnaverant.

RHINOTMETUS ITERUM AN. VI.

Exin et senatores interfecit aliquot.
 Tum ulticis iræ fomitem corde gerens
 contra Chersonem contraque hujus finitimos,
 qui se extorrem perdere conjuraverant,
 nunc demum excitavit ingentem flammam
 ut eos igne redigeret in solitudinem.

B Igitur comparato ingenti exercitu,
 cum maritimo milite et classe gravi,
 duobus etiam præpositis ducibus,
 fulgurum instar contra Chersonem misit;
 mandans ut nemini prorsus parcerent,
 quotquot in urbe cives habitarent,
 sed cunctos ritu pecudum interficerent.
 mactando, jugulando (heu tragediam !)
 intolendum mitibus spectaculum,
 Illi sic jussi cæde replerunt urbem,
 infandis cædibus et luctu et gemitibus ;
 exstruxeruntque in urbe ingentem cumulum
 aggestis cadaveribus (pro miseriam !)
 cunctis inclementer trucidatis civibus.

C Ex his infantium tantum acerba ætas
 ac puellorum meruit clementiam.
 At ubi rex cognovit servatos pueros,
 Phalaris alter, Echetus, Herodes,
 canis imo cruentus, ira excanduit,
 quod hæc mantissa cædi non accesserit.
 Jamque furebat, et statim novam classem
 exitii causa missurum se minabatur ;
 interim tamen reliquos Chersonis populus
 cum classe regia tunc ibi præsentem
 conversis armis Philippicum Bardanem
 subito motu Cæsarem acclamarunt :
 quo duce ad urbem regiam navigantes :
 Justiniano potiti, gladio demetunt
 ejus credule caput et filii pariter.

D PHILIPPICUS BARDANES AN. II. MENS. VI.

Atque ita imperium obtinuit Philippicus,
 vir sermone quidem admodum rhetoricus,
 doctrinis atque litteris eruditus,
 omni consilio abundans in colloquiis,
 præterea satis dexter in variis casibus ;
 sed tamen ad gerendas res ineptus,
 vana lingua præditus haud factis consentanea.
 Cum hic synchyticos fontes ebibisset,
 statim heu miser abrogare voluit
 impio stultorum synedrio hæreticorum,

augustum Patrum theologorum cœtum qui divinam sextam synodum approbaverant. Namque in partium hæreticarum monacho prædicti imperii mercedem promiserat petenti sextæ synodi abrogationem. Sub eo Mæсорum turmæ Thracios fines ablata incursaverunt præda innumera, ipsius regalis urbis usque ad mœnia. Tum et Agareni terras orienti obversas omni re corrassa armati diripuerunt. Ergo dum hic Cæsar pigre maleque gerit imperium, vel rempublicam dum potius subruit, et simul recta dogmata perverti curat, a senatoribus captus in convivio lumine oculorum merito orbatus fuit.

ANASTASIUS, QUI ET ARTEMIUS, AN. I,
VEL UT ALII AIUNT. AN. II.

Deinde summa rerum fuit concedita regali cum fastigio sapienti viro protasecretis doctrinarum cato, qui apostolorum itemque Patrum dogmata. collaudans, apprime amabat orthodoxiam, ad rerum quoque regimen recte exercitus, nunc Anastasius nomine, Artemius olim. Hic pastorem hæreticum Joannem statim deposuit, Germanumque magnum ad Byzantinam censuit transferendum sedem e Cyzico cum pastorum consilio. Idem et classem misit adversus hostium classem Phœniciæ Syriæque vastantem littora navarchum autem classi præposuit Magnæ diaconum Ecclesiæ, quem honore generalis decoravit logothetæ. Is feliciter navigans Rhodum usque, illio in navalibus portum tenuit. Cum autem venisset robur militum cum tribunis qui classem apte regerent, tum demum ut in mandatis a rege habuerat diaconus duces cœpit violenter iracundeque cogere ad navigandum; qui simul omnes statim conspirantes crudeliter diaconum gladio cœdunt. Deinde ad Adramyttium profecti urbem, ibi Theodosium quemdam exactorem publicorum vectigalium deprehendentes, virum imperando plane ineptum, affatim rudem, merum idiotam, et quidem reluctantem acclamant Cæsarem. Re comperta Anastasius, discessit protinus, Bithynamque urbem Nicæam insedit.

THEODOSIUS ADRAMYTTENUS AN. II.

Theodosius autem Byzantium properans, intra receptus creatur imperator. Tum vero assumptis electis senatoribus quibuscum præsul quoque Germanus erat, Nicæam simul cuncti ad regem veniunt, ut fama est, rem actam nuntiantes. Is autem statim veste mutata comam

- A** Ἐκτῆς κυρωτὸν συνόδου θεοκρίτου
1580 Ματαιότητος δυσσεβεί συνεδρίῳ·
Τινὶ μοναχῶν αἰρετικῆς φρατρίας
Αἰτοῦντι χάριν τῆς προγνώσεως τίνων
Τοῦ κράτος ἔξιν ἀθέτησιν συνόδου
Ἐφ' οὗ Μουσῶν στρατεύμα θράκης χωρία
1585 Ἦλασε λείαν καταδραμὸν μυρίαν.
Φθάσαν πρὸ τειχῶν ἄστεως βασιλίδος.
Οἱ δ' Ἀγαρηνοὶ τὰ μέρη τὰ καθ' Ἐω
Δηλατοῦσι καὶ σκυλεύουσιν ὄπλοις.
Ὅτω βρθύμως, πλημμυλῶς ἀρχὴν στρέφων,
1590 Μᾶλλον δὲ κοινὰ πράγματα καταστρέφων,
Εἰλικρινῆ τε δόγματα διαστρέφων,
Ἐν συσσιτεῖσι συσχεθεὶς τοῖς ἐν τέλει,
Ἐσθεστο λίχνους ἀξίως τῶν ὀμμάτων.

B ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ Ο ΚΑΙ ΑΡΤΕΜΙΟΣ ΕΤ Α' ΟΙ ΔΕ
ΕΤ Β'.

- Ἐῖτα παρῆλθεν εἰς διοίκησιν ὄλων
1595 Ἀρχὴν τε βασιλείου πρωτασηκρήτις
Σοφός τις ἀνὴρ καὶ μαθημάτων ἴδρις,
Ἀποστολικῶν δογμάτων ἐπαινέτης,
Πρὸς δ' αὖ πατρικῶν, φίλος ὀρθοδόξιας·
Ἦσκημένος πράγματα καλῶς διέπειν,
1600 Αναστάσιος Ἀρτέμιον παιδόμεν.
Ὅς Ἰωάννην αἰρετικὸν ποιμένα
Καθεῖλεν εὐθύς· Γερμανὸν δὲ τὸν μέγαν
Μετατέθεινα· πρὸς θρόνον Βυζαντιδος
Ἐκ Κυζικίου κέκρικε σὺν ἀρχιθύταις.
1605 Ὅστος στόλον πέπομεν κατ' ἔχθρῶν στόλου,
Ὅρους κακοῦντος Φοινίκης καὶ Συρίας,
Ναύαρχον εἶναι προσεταχῶς τοῦ στόλου
Θεοῦ μεγάλης λευτήν Ἐκκλησίας.
Αὐτὸν τιμήσας γενικὸν λογοθέτην·
1610 Ὅς ἐκπεπλευκὸς εὐμαρῶς ἄχρι Ῥόδου
Ἐλλοιμενίζει τοῖς νεωρίοις Ῥόδου.
Ἐπεὶ δὲ συνήθροιστο ταγματῶν στίφος,
Καὶ ταγματάρχαι πρὸς συναρσιν τοῦ στόλου,
Ὡς ἦν βασιλεῖ προσεταγμένον τόδε,
1615 Βίαν ἐπήγε τοῖς στρατηγοῖς λευτήης,
Ἦρὸς ἀπόπλου σφᾶς ὀργίλιος παροξύνων.
Οἱ δὲ στασιάζουσι πάντες εὐθέως,
Καὶ λευτήν σφάττουσιν ἀφειδῶς ξίφει·
Καὶ πρὸς πόλιν φθάνουσιν Ἀτραμυττίου
1620 Ἐνθα Θεοδόσιον πρακτόρων ἕνα
Τῶν δημοσίων ἐσφορῶν εἰληφότες,
Ἄνδρα πρὸς ἀρχὴν μηδ' ὄλωσ πεφυκότα,
Ἄγροῖκον ὄντως ἰδιώτην παντάπαν
Ἄκοντ' ἀνηγόρευσαν εἰς βασιλεία·
1625 Ὅ γνοὺς Ἀναστάσιος ὤχετ' αὐτίκα
Καὶ Βιθυνῶν Νίκαιαν καταλαμδάνει.

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Ο ΑΤΡΑΜΥΤΤΗΝΟΣ ΕΤ Β'.

- Ὅ δ' αὖ Θεοδόσιος φθάσας τὴν πόλιν
Εἴσεισιν ἐντὸς, ἀναδείκνυται κράτωρ·
Καὶ παραλαβὼν προκρίτους γερουσίας,
1630 Οἷς καὶ συνηπτο Γερμανὸς ἀρχιθύτης,
Εἰς Νίκαιαν ἤκουσι πρὸς βασιλεία,
Ἄ συμβεβήκει οἰκνύνοντας, ὡς ἔπος.
Ὅ δ' αὖ μετῆμφιαστο καρεῖς τὴν κόμην

- Μοναδικῷ τάγματι κατειλεγμένος ·
 1635 Καὶ καθαρῶς εἴληψε τὴν σκηπτουχίαν
 Νέος Θεοδόσιος ἕξω κινδύων,
 Χρηστὸς μὲν ἀνὴρ εὐμένης ὑπηκόοις,
 Ἡδὺς γεραρὸς καὶ σεμνὸν φέρων βίον ·
 Εἰς δ' αὖ μεταχειρίσιν ἄρχικὴν ἔδωκε
 1640 Ἢ διέπειν πράγματα πλημμελὲς πάνυ ·
 Ὅς κληρικὸς κέκαρτο λιπῶν τὸ κράτος
 Μετὰ τε βραχὺν τῆς βασιλείας χρόνον.
- ΛΕΩΝ Ο ΙΣΑΥΡΟΣ ΕΤ. ΚΑ΄.
 Τυραννικῶς δὲ κατακρατεῖ τοῦ κράτους
 Ὁ θηριώδης ἐξ Ἰσαυρίας Λέων
 1645 Ἀνὴρ ἀποφράς, δυσσεβὴς, κακεργάτης,
 Ἀνήμερος θῆρ καὶ θαφεινὸς τις δράκων,
 Ἀσπίς ἰὸν τρέφουσα θανατηφόρον,
 Τελχίν, ἐριννὺς, κέρβερος, ψυχοφθόρος,
 Ἡ βασιλίσκος ἐμφυσήματι μόνφ,
 1650 Βροτοὺς ἀναιρῶν καὶ παραπέμπων ἄδη,
 Λύσσης μανίας ἐμπιπλησμένος κύων,
 Ἐπωνύμως λέοντι πάντα δεικνύων,
 Προσηγορίαν ὡς δὲ θηριωδίαν
 Καὶ βλέμμα καὶ νίνημ καὶ φονουργίαν ·
 1655 Ὅς πρῶτος ἠθέτησε τιμὴν εἰκόνων,
 Καὶ τοῦ τιμῶν ἔπαυσε Χριστοῦ τὸν τύπον,
 Ἰνδάλματα, φεῦ ! καλέσας τὰς εἰκόνας ·
 Ὡς αἰρετικῶν ἀσεβῶν διδαγμάτων
 Θησαυροφυλάκιον αὐτῶν καρδίαν ·
 1660 Ἀνὴρ ἄγροικος σκαπανεὺς ὄνηλάτης
 Πρὸσθεν βίον βάνασσον ἔλαυν ἐκ νέου,
 Ἐτ' αὐτοκράτωρ, ὦ θεοῦ τῶν κριμάτων !
 Καὶ βασιλεὺς δέδεικτο τῆς Ῥωμαϊδος
 Οὐ μᾶλλον ἢ τύραννος ἀνθρωποκτόνος.
 1665 Τῷ δ' ἐντυχόντες ἄνδρες Ἑβραίων δύο
 Γόητες ἄκρωσ μαγικῆν ἠσκημένοι
 Ἐξ Ἀβράδων ἄρχοντος ἐκπεφυγότες ·
 Ὠφθέντες ὡς φένακες αὐτῷ καὶ πλάνοι,
 Διατριβὰς ἔχοντι κατ' Ἰσαυρίαν
 1670 Νέφ βαναύσφ καὶ πένητι καθάπαξ
 Προεἶπον αὐτῷ τὸ κράτος Ῥωμαϊδος.
 Τοῦ δ' ἀφορῶντος πρὸς τύχην καὶ τὴν τέχνην,
 Προβρόησεὺς τ' ἔκδασιν μὴ δεδεγμένου,
 Οἱ δ' ἰσχυρῶς ἔφασκον ἐκβῆναι τάδε,
 1675 Ἦτουν ἱεπίστοις, εἰ πέρας πεφασμένοις
 Ἐψοίτο, τυχεῖν τοῦσδε καταθυμίων,
 Καὶ δὴ προαχθεὶς ὀμνύει σφίσι νέος,
 Ἡ μὴν ἀμαρτεῖν οὐδαμῶς αἰτουμένων
 Καιροῦ διδόντος τὴν ἔκδασιν τῶν λόγων.
 1680 Ἐπεὶ δ' ἐπιβέβηκε τῶν σκήπτρων Λέων,
 Δυὰς Ἑβραίων τῷ κρατοῦντι προστρέχει,
 Ἀναμνησθεὶ τῶν προὔπεσχημένων,
 Αἰτεῖ σεβαστῶν ἀθέτησιν εἰκόνας.
 Καὶ πείθεται βασιλεὺς δοῦναι χάριν
 1685 Ἀχαριν ὄντως καὶ λίαν ψυχοφθόρον
 Ἰουδαϊκῆ δυάδι τρισσαθλίᾳ ·
 Νέμει δὲ ταύτην, ὦ ξένων ἀκουσμάτων !
 Καινῆς τραγωδίας τε δυσσηχεστάτης ·
 Τοῦ χριστομαχεῖν ὧδε λοιπὸν ἠργήμενος
 1690 Πάντα ταραχῆς ἀναπιμπλᾷ καὶ ζάλης.
 Ἐπεισεσῶν γὰρ ὡς λέων βρυχητίας

A radit, cœtuique jungitur monastico.
 Sic legitimam accepit potestatem
 novus Theodosius extraque pericli aleam ;
 indole vir bona, subditis benivolus,
 suavis, venerandus, castis moribus ;
 sed ad regendos tamen imperio populos
 et res administrandas plane futilis.
 Quare se sponte exauctorans fit clericus
 post modicum in imperio exactum tempus.

LEO ISAUROS AN. XXIV.

Exin imperium corripuit tyrannice
 ferinus ille ex Isauria Leo
 scelestus homo hæreticus et maleficus,
 bellua crudelis et draco sanguinarius,
 aspis venenam alens exitiosum,
 B magus, erinnys, cerberus, animarum
 pestis, vel basiliscus afflatu solo
 mortales perimens atque demittens orco,
 rabie atque furore concretus canis,
 cuncta leonis nomini præ se ferens
 congrua, ferinum ingenium animi,
 intuitum, gestam, homicidiam manum.
 Primus hic imaginibus abrogavit
 honorem, vetuitque coli Christi crucem,
 imagines habens, heu ! in idolorum loco.
 Nimirum hic hæresibus scelestissimis
 arcam veluti præbuit pectus suum :
 rusticus vir, fossor, agaso, qui a puero
 vecturas onerum corpore suo fecerat,
 is deinde imperator (o Dei judicia !)
 C et rex creatus est Romanarum rerum,
 imo potius tyrannus homicida.
 Huic olim occurrentes Judæi duo
 præstigiatores, magiæ periti apprime,
 ab Arabum principe extorres facti,
 cui impostores planique visi erant,
 huic, inquam, in Isauria degenti adhuc
 adolescenti bajulo et prorsus pauperi
 Romani imperii sceptrum prædixerunt.
 Is cum fortunam suam artemque inspiceret,
 vaticinationem veridicam non putabat ;
 illi vehementer rei exitum promittebant,
 fidemque postulabant, si facta congruerent
 dictis, ut voti sui compotes ab eo fierent.
 Ergo permotus juvenis juratam fidem
 obtulit, fore ut illi impetratis gaudeant,
 D si vaticinii exitum tempus afferat.
 Cum ergo sceptrum reapse obtinuit Leo,
 ad imperatorem accurrunt Judæi duo,
 admonent promissorum, petuntque ab eo
 ut venerandas imagines tolli curet.
 Annuit imperator ut beneficium
 maleficum vere, animabus exitiosissimum,
 par Judæorum tristissimum impetraret ;
 idque concedit ; o rem auditu absurdam !
 o tragœdiam novellam et ingrattissimam !
 Sic ergo persequendi initium faciens
 omnia tumultu replet ac turbatione.
 Nam furialiter aggressus ceu leo rugiens,

Ecclesiam, clerum, fideliumque ovile, gregem pastoris dilaceravit Christi, et martyres exhibuit ipsi plurimos qui strenue usque ad sanguinem certaverunt pro veneranda Domini sui imagine. In his cœtum duodecim sapientium ac docendis litteris præpositorum cum suo præsule et vitæ moderatore, quem magistri œcumenici ornabat dignitas, Christi combustos martyres effecit; cum bibliotheca librorum instructissima diris impiisque flammis eos absumens. Germanum quoque præsulem primarium irreligioso dogmati haud assentientem expulit, et pro eo lupum obstruit gregi. Idcirco Roma senior adversus novam dissociavit communionis vincula, quum præideret ipsi Gregorius divus, qui objugato nequicquam Iconomacho pacifica pactus est cum Francie fœdera populo Barbaris oriundo Germanicis, liberumque aerem respirare maluit. Leone regnante, Arabum exercitus innumerus partim mari classe vectus partim pedester Byzantio appropinquavit prædandoque totam nudavit viciniam. Is tamen universus Dei virtute periit.

CONSTANTINUS COPRONYMUS AN. XXXIII.

Leone extincto, excepit potentatum Constantinus filius vel potius catulus, qui Copronymi cognomine distinctus est: vir præstigiator magus et maleficus, dæmoniacorum magister mysteriorum, hæreseon malus cinnus et colluvies, errorum omnium scatebra vel sentina; haud minus falsi dogmatis infaustus hæres, quam regie dignitatis, patri factus; fidelium exagitator, piornm carnifex, quotquot Christi Domini crucem adorabant. Hic ob sua maleficia atque hæresim atque ob ferinum cruentumque ingenium justum cunctorum odium in se converterat, Artavasdi potissimum curopalatae militari civilique dignitate insignis,

(29) En alterum Byzantinæ bibliothecæ incendium sub Leone Isaurico, post primum quod accidit sub Basilisco (v. 1017). Quo jam minus miremur tot auctores sempiterno exitio periisse.

(30) His lectis, quæ ob Germani patriarchæ constantinæ orthodoxiamque collaudandam, atque ob Leonis Isaurici imp. crudelissimam hæresim objugandam dicit noster Ephræmius; puderet, credo, si viveret, Cavæum doctissimum Anglicanum, qui (Script. eccl. ed. an. 1720, p. 408) de Germano agens ita scribere ausus est: *Integro quadriennio Germani pertinaciam patienter tulit clementissimus imperator (Leo Isauricus); cum vero nullis monitis, nullis documentis ad sanam mentem et obedientiam decretis cæsareis ac synodicalibus præstandam adduci posset, anno demum 730 habita synodo, sede patriarchali motus est. Sed ita nimirum loqui solent homines cum præjudicato partium studio jactantur.*

- A** Ἐκκλησίᾳ κλήρω τε πιστῶν ἀγίῳ
Ποίμνῃν κατεσπάραξε Χριστοῦ ποιμένος,
Καὶ μάρτυρας ἔδειξεν αὐτῷ μυρίους
1695 Αἵματος ἄχρι καλῶς ἡγωνισμένων
Ἵπὲρ σεβαστῆς εἰκόνας τοῦ Δεσπότη·
Μεθ' ὧν σοφῶν σύστημα διπλῆς ἐξέδος
Ἀνδρῶν λογάδων καὶ διδασκάλων λόγων
Σὺν σοφῶν προέδρων πρακτικῶν παραινέτη
1700 Οἰκουμεικῇ τῇ τιμῇ διδασκάλῳ
Χριστοῦ παριστῆ μάρτυρας πυριφλέκτους,
Αὐτῷ δόμῳ φύλακι παντοίων βίβλων (29)
Συγκαταφλέξας σπᾶς ἀπειδῶς ἀθέτως·
Καὶ Γερμανὸν δὲ ποιμενάρχην τοῦ θρόνου
1705 Τῷ δυσσεβεῖ δόγματι μὴ πεπεισμένον
Ἑλάσας (30), ἀντίστησε τῇ ποιμνῇ λόκον.
Ταῦτ' ἄρα Ῥώμῃ πρεσβύτες τῆς πρὸς νέαν
Διαβράγισα φιλίας κοινωνίας
Αὐχοῦσα Γρηγόριον (31) εὐθεον θύτην
1710 Τὴν χριστομέχρον ἐξελέγχοντα πλάνην
Εἰρηνικᾶς τίθησι σπονδὰς πρὸς Φράγγους
Ἐκ Γερμανικῶν Βαρβάρων καταηγμένους,
Ἐλευθερον θέλουσα πνεῖν τὸν ἀέρα.
Τούτου κρατοῦντος στρατιὰ τις Ἀρβᾶδων
1715 Μυριάριθμος ναυτικῆς ναυαρχίας
Πεζῆς τε λοιπῆς προσβαλοῦσα τῇ πόλει
Λεηλατοῦσα κατέκρινε τὰ περίεξ,
Ἡ πᾶσα κατέφθαρτο τῷ Θεοῦ σθένει.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ο ΚΟΠΡΩΝΥΜΟΣ ΕΤ. ΑΓ'.

- Τεθνηκότος Λέοντος, λαμβάνει κράτος
1720 Κωνσταντίνος παῖς ἡ σκύμνος μᾶλλον φάσαι,
Ἐπώνυμον σχῶν τὴν Κοπρώνυμον θέσιν·
C Ἀνὴρ γῆς μάγος τε κακῶν ἐργάτης
Τῶν δαιμονικῶν μυσταγωγῶς ὀργίων,
Τῆς δυσσεβείας κυκεῶν ἢ πλημμύρα·
1725 Καὶ παντοδαπῆς ἀμάρα δυσπιστίας,
Οὐχ ἤττον ὀφθαίς κακοδοξίας τάλας
Κληροῦχος ἤπερ πατέρων αὐταρχίας,
Πιστῶν ἐλάτηρ, εὐσεῶν ἀναιρέτης,
Οἷς προσκυνητὸς χαρακτήρ ἦν Δεσπότη.
1730 Τούτῳ δι' ἂ πέπρακτο κακῶν (32) καὶ πλάνῃν
Καὶ θηριώδη καὶ φονουργὸν κακίαν,
Ἵντι μισητῶ πᾶσιν ἐνδίκῳ τρόπῳ,
Τῷ δ' Ἀρταβάσδῳ κουροπαλάτῃ πλέον
Ἀνδρὶ στρατηγῷ σὺν τῷ βουλευφόρῳ,

Ecce enim Cavæus idem, pontificiæ auctoritatis, ut tum tempora erant, odio imbutus, id præfatione quoque p. 21 insulsum errorem ex aliena ridicula relatione hausit. Quia enim in bibliothecæ Vaticanæ publicis legibus illud quoque mandatum est, ut a peritis scriptoribus antiqui codices, siqui carie vel slio chartarum vitio vehementius laborant, diligenter et fidelissime exscribantur; atque ita tum vetus exemplar, tum novum juxta custodiatur; id cum suo relato Cavæus ad impiæ fraudis suspicionem oblique convertit; quasi nos adeo corruppendis auctoribus indulgeamus, ut ei proprium etiam munus et conductos stipendio homines decreverimus. Quo dicto nihil impudentius, nihil gravi auctore indignius esse potest.

(31) Intellige Gregorium II.

(32) Malim κακῶς.

- 1735 Τῆ δ' εὐσεβείᾳ μᾶλλον ἠγαλασμένῃ.
Κατύεται τις ἐν θέματ' Ὀψικίου
Κατ' Ἀρράβων στράτευμα κινουῦντι τότε
Ἐνέδρα δεινὴ πρὸς στρατιᾶς ἐγκρίτων
Πρωτοεργὸν Ἀρτάβασδον ἐξευρηκότων ·
- 1740 Ἦν γνοῦς ἡ κρατῶν, ἐκδιδράσκει τὸν μόρον
Ἴπποις ταχυπτέροις τε καὶ προθυμίᾳ.
Ἡ δὲ στρατιὰ καὶ λοχαγοὶ ταγμάτων
Ἀνεῖπον Ἀρτάβασδον ὡς βασιλέα,
Μεθ' οὗ κατειλήφασι τὴν Κωνσταντινίου ·
- 1745 Ἦς ἀσμένως ἐντοσθεν ἑλθὼν ὡς δέον
Φημίχεται στόμασιν ἀστῶν ὡς ἀναξ
Ἀνακτορικῆς τυγχάνων εὐφημίας.
Εὐθὺς δ' ἀνεστήλωσε Χριστοῦ τὸν τύπον
Καὶ προσκυνεῖν δέδωκεν αὐτὸν ὡς θέμις.
- 1750 Ἐπίσταται δὲ καὶ Κοπρώνυμος πόλει
Τὸ πρὶν ἀναπαιτῶν ἀδεῶς ἔχειν κράτος ·
Ἐπεὶ δ' ἀπηγόρευον ἄπαντες τόδε,
Ἦρὸς ἔπλα χωρεῖ καὶ μάχας ἐμφυλίου,
Καὶ δρᾶ τι κακὸν ἀστικῶς καὶ τὴν πόλιν,
- 1755 Εἰσπλεῖν σιτηγῶς κωλύσας νῆας ἔσω ·
Ἄφ' οὗ πολίταις βουλιμίᾳ συνέβη.
Ἐπεὶ δ' ἐπεισέφρησε συγκλονῶν πόλιν
Σὺν στρατιᾷ τε μηχαναῖς τε καὶ δόλῳ,
Συνίσταται μάχῃ τις ἐξ ἑκατέρων
- 1760 Ἀντιστατοῦντος αὐτοκράτορος νέου.
Ἄλλὰ κριμάτων τὴν ἄβυσσον Κυρίου
Τίς ἂν ἱκανῶς ἐξιχνιάσει πως ;
Νίκην ἀπηνέγκατο τύραννος μάχῃ ·
Ἦτις το δ' Ἀρτάβασδος αἰσχροῦς ὀρθόφρων,
- 1765 Καὶ συσχεθεὶς ἔσβεστο λύχνους ὀμμάτων
Σὺν υἱεῖσιν αἰσχιστα διττοῖς, ὧ δίκης !
Ἄλλοι τε πλείστοι τῶν ἐπισήμων πάλιν
Κακοῦ παραπέλαυσαν ἐκ Κοπρώνυμου.
Οὗτος βδελυρὸς ἀσεβῆς συναλίσας
- 1770 Ἀνιέρων σύστημα μισθίων λύκων
Ὅμορφόνων ἦ καὶ πλέον κακοφρόνων,
Ὅ συνόδων κέκληκεν, ὧ Θεοῦ νόμοι !
Οἰκουμένην ἑβδόμην, ὧ τῆς πλάνης !
Ἐπ' ἀθετήσει τῶν σεβαστῶν εἰκόνων
- 1775 Θεῖον Βλαχερνῶν καταλαμβάνει δόμον ·
Ἐπ' ὀκρίσαντος δ' ἀναβὰς τολμητίας
Φωνῇ τορῶν τε καὶ χερσὶ βδελυκτικᾷ
Ἦς φατινάρχην δεικνύει Βυζαντίδος
Κωνσταντῖνον τάλανα Σουλίου λύκον ·
- 1780 Τελῶν δ' αὐτοῦ τὴν ἀθεμιτουργίαν,
Ἐῖτα μετ' αὐτοῦ ποιμένων τ' ἀνιέρων
Πάντων ὀρώντων καὶ κλυόντων ἐν φόρῳ
Τὴν προσκύνησιν καὶ τιμὴν τὴν εἰκόνων
Ἀπηγόρευσε δυσσεβῶς, ὧ μανίας !
- 1785 Καθυποβαλὼν ἀφρόνως ὁ μαινόλης
Ἄραϊς ἀναθέματος ἄνδρας ὀλβίους,
Σοφὸν Γερμανὸν, Γεώργιον Κυπρίοθεν
Τοὺς ποιμενάρχας τῆσδε τῆς Κωνσταντινίου,
Πρὸς δ' αὖ Ἰωάννην τε τὸν Δαμασκόθεν.
- 1790 Οὗτος διωγμὸν ἀσεβῶς φρικαλέον
Κατ' εὐσεβοῦντων προσκυνητῶν εἰκόνων
Ἦς χριστομάχος ἀνακινήσας τάλας
Πάντας ἐκάκου, καὶ πλέον βακενδύτας,

- A** sed pietate magis exornati.
Ergo versanti in provincia Opsicii
Copronymo, dum Arabes bello premeret,
insidiæ graves a copiarum summatibus
struuntur duce Artavasdo facinoris.
Re comperta imperator, necem effugit
equis velocibus et exporrecto animo.
Tum vero exercitus ordinumque duces
imperatrem creant Artavasdum ;
quicum ad urbem Constantini veniunt ;
ibenterque in eam receptus Artavasdus
merito civium vocibus rex salutatur,
eique tanquam domino fit acclamatio.
Is autem exerit statim Christi crucem
colendamque exhibuit prout decebat.
- B** Sed et Copronymus urbi supervenit
pacifice postulans recipere imperium ;
quod dum communi voto cuncti pernegant,
is arma movet civileque bellum :
statimque insigni cives damno afficit
frumentarias naves accessu prohibens,
ex quo fames gravissima urbi accidit.
Sed postquam urbis mœnia subiit quatiens
exercitu machinis et artificio,
utrimque pugna accenditur, dum Copronymo
omni resistit ope imperator novus.
Sed judiciorum Domini quis abyssum
scrutari satis poterit ? superior
commisso prælio discedit tyrannus,
turpiter vincitur Artavasdus pius,
- C** captusque orbatur miserrime utroque lumine
cum duobus filiis (heu supplicium !)
insuper et alios optimates plurimos
malis suppliciis perdidit Copronymus,
Impius hic maledictusque congregans
urbam de mercenariis profanis lupis
concordi vel exordi potius mente præditis,
quos appellavit synodum (o Dei leges !)
septimam œcumenicam (o imposturam !)
ob augustas imagines abolendas
ad sanctum Blachernense processit templum :
ibique inscenso impudenter ambone
elata voce, impia protenta dextera,
Byzantinæ urbis antistitem declarat
Constantinum infaustum Sylæi lupum :
- D** peractaque illic impia cærimonia,
cum illo aliisque episcopis profanis
cunctis in foro audientibus videntibusque
venerationem honoremque imaginum
abrogat hic hæreticus (o vesaniam !)
Stulte etiam subjecit furiosus homo
maledictis anathematis sanctos viros
sapientem Germanum, Georgium Cyprium,
qui Byzantii hujus pastores fuerant ;
ac Joannem insuper Damascenum.
Idem scelestus persecutione horribili
commotus adversus cultores imaginum,
tristissimi christomachi persona induta,
cunctos vexabat, præsertim saccophoros

quos inter Stephanum et Andream monachos Christi Domini martyres effecit, aliamque plurimam cum monachis catervam. Eo regnante tyrannice, Palæstinam tum etiam Syriam et ipsam urbem regiam maximus terræ motus agitavit, isque mortalium numerum ingentem hausit. Præterea morbus pestilens exitiosus late per orbem grassans afflixit urbes : nec porro narranti mihi supputare extinctorum lue hominum licet numerum. Summa etiam hiems et gravissima, quotquot fuerunt, regiæ urbi ingruens, permultum huic detrimentum attulit : frigoris enim vis intolerabilis dura constrinxit glacie et constipavit cum ipsum mare tum fluviis vastissimos : quare et hic portus Constantinopoleos gradu cuique calcabilis evasit, lanigeris pecudibus atque onerariis jumentis, cunctisque demum pede utentibus. Mox tepescente post solutam hiemem aere flatibus veris advenientis, gelida crusta dissilire cœpit : tum ventus vehemens gelida fragmenta, insulis amplis collibusque paria, impulit in muros urbique allisit ; quare tum corruit maxima pars mœnium. Atque has rerum vices est experta urbs dum imperium teneret Copronymus.

LEO FILIUS COPRONYMI EX CHAZARA AN. V. C ΛΕΩΝ Ο ΥΙΟΣ ΑΥΤΟΥ Ο ΕΚ ΧΑΖΑΡΑΣ ΕΤ. Ε

Illo claudente sine penitentia vitam, imperii sceptrum filius excepit Leo, quem Chazara peperit patri Constantino : improbus vir, imo Libyca quædam bellua, hæres paterni regni et furoris simul. Hic sub primordiis se simulavit pium, ferinum ingenium mente repositum celans. Vulpinam ergo vestem et speciem gerens, vulgo habebatur bonus piusque princeps ; præsertim quia munificus cunctis manu subditis large dona conferebat, sibi confirmans regni fundamentum diuturnamque a benivolentia potentiam. Quare ut gratiæ amorisque indicium facerent populus simul et duces exercituum rogarunt ut hujus filius Constantinus imperatorium consequeretur nomen. Is autem precatus est ut jurati omnes lege sancirent ne præter se quemquam præterque filium suum et hujus posteros ad imperatoriam veherent dignitatem ; nemoque repugnavit sermoni improbo. Lex ergo conditur plena juratis formulis. Tum Leo pietatis fletam abiciens speciem, ferinum animum revelavit omnibus : nactusque aliquot cultores imaginum viros illustres, corpore animoque nobiles, æruoiatos pessime inclusit carcere.

- A** Μεθ' οὗ Στέφανον, Ἀνδρίαν μονατρύπους
1795 Μάρτυρας ἀπέφηνε Χριστοῦ Δεσπότου,
Ἄλλους τε πλείστους σὺν μονασταῖς μιγάδας.
Τούτου τυραννοῦντος, ἐν τῇ Παλαιστίνῃ
Κάν τῇ Συρίᾳ καὶ βασιλίδι πόλει
Σεισμὸς μέγιστος καὶ κλόνος γῆς συνέβη,
1800 Δι' οὗ βροτῶν ἔφθαρτο μυρίον στίφος.
Ἄλλη φθορά τε καὶ φθισίδροτος νόσος
Ἐπισεισεῦσα κατέτρυχε τὰς πόλεις ·
Ὡς μὴ δυνατὸν ἐκνομίζεσθαι τάχα
Τὸ πλῆθος ἅπαν τῶν νεκριμῶν φθάνειν ·
1805 Χειμῶν τε πάντων βαρυτάτος καὶ μέγας
Ἐπισεισπαικῶς τῇ βασιλίδι πόλει,
Πολλὴν ἐνεργάσατο ταύτῃ τὴν λύμην,
Ὡς κρυσταλωθῆναι γε τῷ πολλῷ ψύχει
Κρύει τ' ἄμετρω συμπιληθῆναι πάλιν
B 4810 Θάλατταν αὐτὴν καὶ ποταμῶν ἀπέλευτος ·
Ὡς τόνδε πορθμὸν τὸν πρὸ τῆς Κωνσταντινίου
Βατὸν πέλειον ἔπασιν τοῖς ἡρημένους
Ταλασιουργοῖς κτήνῃσιν ἀχθηφόροις,
Καὶ πᾶσιν ἀπλῶς τοῖς ποσὶ κεχρημένοις.
1815 Θαλφθέντος ἀίρος δὲ χειμῶνος λύσει ·
Ἐπιδιδούσης εἰς ἔαρος ἀλίας
Τὸ κρυσταλωδὲς συνεχὲς διεβράβη,
Καὶ πνεῦμα σφοδρὸν τμήματα τῶν κρυστάλων
Πολυπλήθους νήσους τε καὶ βουνοῖς ἴσα
4820 Ἐπῆγε τείχη καὶ προσήρασον πόλει,
Καὶ πλείστα κατήρειψε τειχέων τότε.
Ταῦτα μὲν οὕτω συνέκυρσε τῇ πόλει
Κοπρωνομῶντος κατέχοντος τοῦ κράτους.
C Οὗ περ καταστρέφαντος ἀσεβῶς βίον
1825 Τούτου Λέων παῖς ἔσχε τὴν κραταρχίαν
Χαζάρας ἐκφύς τῷ πατρὶ Κωνσταντίνῳ ·
Ἀνὴρ πονηρὸς, Λιθυκὸν τι θηρίον,
Κληροῦχος ἀρχῆς καὶ πατρῴας μανίας ·
Ὅς πρῶτον ἄρξας εὐσεβεῖν ὑπεκρίθη,
1830 Τὸν θῆρα δ' ὑπέκρυψεν ἔνδον καρδίας ·
Ἀλωπεκῆς δ' ἔνδυμα καὶ σχῆμα φέρων
Ἠᾶσι δοκῶν ἦν εὐσεβῆς, χρηστὸς κρᾶτωρ,
Καὶ μᾶλλον οἷσπερ φιλότιμον τὴν χεῖρα
Παρεῖχε πᾶσι δαψιλῶς ὑπηκόοις,
1835 Αὐτῷ κρατῶντων τοῦ κράτους τὰς κρηπίδας,
Καὶ μνώμενος χρόνιον εὖνον τὸ κράτος ·
Ὡν περ χάριν τίνοντες αὐτῷ καὶ σχέσιν
Ξόγκλυδες ἄμα καὶ στρατηγοὶ ταγματῶν
Ἦτοῦντο παῖδα τοῦδε τὸν Κωνσταντίνον
D 1840 Ἀνακτορικῆς τυγχάνειν εὐφημίας.
Ὁ δ' ἐμπεδοῦν ἅπαντας ὄρκους ἤξίου
Ἦ μὴ ἐκυτοῦ παρεκτὸς καὶ φιλάτου
Καὶ τοῦδε σειρᾶς καὶ γένους κατηγμένων
Μηδ' ἐν ἐλέσθαι κράτορ' ἄλλον σφᾶς δλωσ ·
1845 Καὶ πᾶς τις εἶξε τοῖς παρανόμοις λόγοις.
Ὅθεν τόμος γέγραπτο μεστὸς ὄρκιων.
Τῆς εὐσεβείας οὔτος ἐκδύς τὸ δρῆμα,
Θῆρα τὸν ἐντὸς ἀπογοιμοῖ τοῖς ὄλοις ·
Καὶ τινὰς εὐρῶν προσκυνητὰς εἰκόνων
1850 Ἀνδρας τιμίους, εὐγενεῖς ψυχῆν, δέμας,
Διχίζεται κάκιστα καὶ καθειργνύει.

ΕΙΡΗΝΗ ΣΥΝ Τῷ ΓΙΩ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝῶ. ΚΑΙ Α ΙRENE CUM CONSTANTINO FILIO. DEINDE
 ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΟΝΟΣ. ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗ ΠΑΛΙΝ SOLUS CONSTANTINUS. ITERUM IRENESOLA.
 ΜΟΝΗ. ET. ΚΑ'. SUMMA ANNORUM XXI.

- Τούτου καταστρέψαντος ἐν τάχει βίον,
 Εἰρήνη κρατεῖ σὺν γόνῳ Κωνσταντίνῳ,
 Ἄνδρεια γυνὴ φύσιν, εὐλογημένη,
 1855 Εἰρηνικὴν διδοῦσα τοῖς πᾶσι δόσιν,
 Δῶρον Θεοῦ σθένος τε τῆς κραταρχίας,
 Ἰαήλ Δεδώρα τε σώτειρα κράτους,
 Ὡς ἀββενόφρων καθελούσα παντάπαν
 Τὴν Χριστομάχον Εἰκονομάχων πλάνην,
 1860 Ἐν συνοδικῇ Πατέρων θείων κρίσει.
 Καὶ πρὶν μὲν αὐτῇ σὺν Κωνσταντίνῳ γόνῳ
 Ταῖς εἰκόσιν ἦν ἀποδιδούσα σέβας,
 Καὶ τὴν σχετικὴν προσκύνησιν ὡς δέον.
 Ὡς δ' ἐγκαταῆς γένοιτο τῆς μοναρχίας
 1865 Ἐκκλησίας ἤνωσεν ἀλλήλαις ἑλάς
 Περιελοῦσα σκανδάλων τὰς αἰτίας.
 Ταράσιον γὰρ τῶν περιδόξων ἕνα
 Τῶν δογμάτων πρόμαχον ὀρθοδοξίας
 Πρωτασηκρήτις συγκλητικὸν ἔξιν
 1870 Ἐν ἐκλογῇ τε Πατέρων θεοκρίτων
 Καὶ κανονικῇ συνοδικῇ τε κρίσει
 Εἰς πατριάρχων ἀναβιβάξαι θρόνον·
 Κἂν τῇ Νικαίᾳ Πατέρων θεηγόρων
 Συνηλικυῖα σύνοδον πανταρχόθεν
 1875 Ἐοὺς ἀθετοῦντας προσκύνησιν εἰκόνων
 Ἀναθέματι παρέπεμψεν ἐνδίκως·
 Ἐκκλησίᾳ δ' ἐνεῖμε νόμον τὸν πάλαι,
 Ἀγλαίαν κάλλος τε σεπτὰς εἰκόνας.
 Ταύτης κρατούσης, ἐν μακρῷ τείχει Θράκης
 1880 Ἀνὴρ ὀρύττων κατὰ τύχην σκαπάνος
 Ἐντυγχάνει λάρνακι τινι λιθίνῃ
 Νεκρὸν φερούσῃ γράμματ' ἐγγλυμμένα,
 Λέγοντα Χριστὸν Μαρίας ἐκ παρθένου
 Μίλλειν τεχθῆναι, καὶ Θεὸν τοῦτον σέβειν.
 1885 Ἐπι δ' ἀνάκτων Εἰρήνης Κωνσταντίνου
 Πάλιν ἰδεῖν ἥλιον αὐτὸν ἀκτίσιν.
 Καὶ πυρκαϊᾶς συμδάσης ὀλεθρίας
 Ἀνακτόρων κέκαυτο τῆς Ἐκκλησίας
 Θωμαίτης κάλλιτος ἐκλαμπρος δόμος
 1890 Ὅς ἐνδον εἶχεν ἐντεθησαυρισμένα
 Ὡς Μωσαϊκὰς καὶ θεογράφους πλάκας
 Τὰ χρυσογλώττω Πατρὶ συγγεγραμμένα
 Σεπτὰ σχεδιάσματα Γραφῆς ἐνθόου,
 Ἐκφανσιν, ἀνάπτυξιν, ἀύχουντα ξένην,
 1895 Ἄντινα συμπέλεκτο, φεῦ τῆς ζημίας!
 Καὶ δρᾶμα συνέστηκεν ἐκ σκευωρίας
 Τῆς τε στρατιᾶς καὶ λοχαγῶν ταγμάτων
 Ἐν βασιλίδι συναλισθέντων πόλει
 Κατὰ κρατούντων Εἰρήνης Κωνσταντίνου.
 1900 Οἷσπερ συνηριθμητο καὶ Μωσηλέ τις
 Ἀνὴρ στρατηγὸς δεξιὸς πρὸς μάχας,
 Ἄνακτ' ἀνειπεῖν Καίσαρα Νικηφόρον,
 Τοῦ Κωνσταντίνου πατρὸθεν θεῖον μέγαν.
 Ὁ φωραθὲν πέπαυκε τὴν τυραννίδα,
 1905 Τῶν δραματοργῶν καὶ συνιστόρων ἅμα
 Δίκην τισάντων σέμματος τὴν ἔξιν.

- Leone paulo post amittente vitam,
 regnat Irene cum Constantino filio,
 virili animo mulier et benedicta,
 largiens universo populo pacis munus,
 ipsamet Dei domum et publicæ rei robur,
 Jael altera et Debora et imperii salus :
 quæ delevit fortiter ubique
 Iconomachorum hæreticum errorem
 per synodicum sanctorum Patrum judicium.
 Ipsa jam pridem cum Constantino filio
 imaginibus cultum adhibebat,
 easque debito honore prosequabatur.
 B Deinde vero consecuta imperium
 cunctas Ecclesias inter se sociavit,
 scandali causa procul ablegata
 Tarasium enim perillustrem hominem
 orthodoxorum dogmatum defensorem,
 protasecretis et gradu senatorem,
 venerandorum Patrum suffragiis
 canonicoque synodi judicio
 patriarchalem evehit ad sedem.
 Tum Nicææ Patrum theologorum
 universale congregans concilium
 eos qui imaginibus cultum negabant
 percudit justo fulmine anathematis :
 Ecclesiæ vetus institutum reddidit,
 lucem, splendorem, sanctasque imagines.
 C Hæc imperante, in longo Thraciæ mero
 nescio quis fossor dum terram forte subruit,
 quamdam offendit arcam lapideam,
 corpore incluso, litterisque insculpis,
 quæ aiebant : Christum de Maria virgine
 naturum, seque hunc ut Deum venerari :
 sub Constantino autem atque Irene
 rursus se radios solis visurum.
 Exin damnificis flammis excitatis
 Ecclesiæ in patriarchio deflagavit
 pulcherrimum ædificium splendidumque
 nomine Thomaites, in quo repositæ
 Mosaicarum inстар tabularum
 Patris Chrysostomi scripturæ erant,
 eximie scilicet commentationes
 D quæ sacra biblia mire declarabant.
 Has absumpsit ignis (proh perniciem !)
 Tum etiam motus seditiosus exstitit
 a militibus ordinumque ducibus
 in urbe regia conspirantibus.
 adversus Irenem et Constantinum.
 Horum in numero Moselus quidam erat
 dux militaris, belli peritus ;
 hique acclamabant Cæsarem Nicephorum,
 qui Constantini magnus erat patruus.
 Re deprehensa, tyrannis oppressa est,
 criminis auctoribus et consciiis simul
 debitas moliminis pœnas luentibus.

Mos elus autem et Cæsar Nicephorus
 lucem oculorum merito amiserunt.
 Sed Constantinus procedente tempore
 curam reipublicæ uni sibi vindicans,
 communione imperii matrem submovet,
 fitque reapse contras fas monarcha :
 quæ res malorum mundo cohortem peperit
 ingratumque facinus piis auribus,
 quod quamvis tragicam vicit tragœdiam,
 reumque ipsum oculis cassum dedit.
 Irene enim doloris impatientia
 et recipiendi imperii amore percita
 calicem filio parat sane amarum
 mulsimumque miscet morte temperatum :
 conscios habens doli ac ministros
 quod muneribus ceperat et promissis
 duces exercituum et senatores ;
 quibus adjuncta filium imperio dejicit
 eique exstinguit lumina oculorum.
 Heu quid non cogis homines, ambitio,
 maleficiorum socium præbens fascinum !
 te nihil habent dæmones exitiosius.
 Tunc sol tantum non sustinens videre crimen,
 nonnisi hebetem lucem obscuramque emisit
 diesque exhibuit noctibus persimiles ;
 atque ita manserunt tenebræ ad plures dies.
 Sic ergo imperium rursus ad Irenem
 rerumque arbitrium, metu remoto, rediit.
 Jam Hadriano papa Romæ mortuo,
 vir venerabilis honorandusque Leo
 pontificalem rite occupavit sedem ;
 cui seditiosi invidique homines
 oculum haud lethaliter vulnerarunt,
 spe sua, volente sic Deo, frustrati.
 Is vero ad regem Francorum Carolum
 confugit, hujusque ope recepit sedem,
 malefocisque meritam infixit pœnam.
 Quare is Carolum stemmate regali ornavit,
 cumque Romæ imperatorem fecit.
 Hinc tenuerunt Romam Franci barbari,
 qui Germanorum genere oriundi erant,
 quod me superius meminisse jam scribere.
 Gens hæc olim sua relicta patria
 fines Italiæ primitus ingressa est,
 eamque armis susque deque concursans,
 inclytæ præsertim Romæ molesta erat.
 Sed enim imperante Leone Isaurico
 hæresimque fovante, ut jam diximus,
 Romæ veteris primas et sacerdos
 Gregorius ab se repulit divinitus
 jugum imperii et sacram communionem,
 et cum externo genere Francorum,
 omisso bello, pacem fœdusque iniit.
 Denique sub Irene Constantinoque regibus,
 intra Romana mœnia Francos Leo,
 Carolo coronato, ut dixi, exceptit ;
 qui sic totius Italiæ evaserunt domini.
 Carolus post receptam coronam regiam
 legatos misit ad Irenem principem

- A** Ὁ Μωσῆς δὲ καὶ Νικηφόρος Καῖσαρ
 τὴν ὀμμάτων πύρρῳσιν ἔσχον εἰς δίκην.
 Ὁ Κωνσταντῖνος συμπροϊόντι χρόνῳ
 1910 Θαβρῶν ἐαυτῷ πραγμάτων τὴν φροντίδα,
 Κοινωνίας ἔπαυσε μητέρα κράτους.
 Καὶ δείκνυται μόναρχος, οὐ καλῶς δράσας,
 Ὁ συμφορᾶς ἦνεγκε τῷ βίῳ βάρος,
 Καὶ δρᾶμα πικρὸν ἀκοζὶς εὐγνωμόνων
 1915 Πᾶσαν τραγικὴν ἐκνικῶν τραγωδίαν,
 Αὐτῷ δὲ τῷ δράσαντι φωτὸς ζῆμίαν ·
 Αὕτη γὰρ οὐ φέρουσα πρᾶως τὴν λύπην
 Φιλαρχίας ἔρωτι καὶ κράτους σχίσαι,
 Παιδὶ σκύφον κίρνησι μεστὸν πικρίας
 1920 Καὶ κυκῶνα θανάτου πεπλησμένον,
 Συνίστορας ἔχουσα καὶ ῥέκτας δόλου
B Οὓς δωρεαῖς ἔπεισεν ἀβραῖς καὶ λόγοις
 Τοῦς ταγματάρχας στρατιᾶς τοῦς τ' ἐν τέλει,
 Δι' ὧν συνέσχε καθελὼν τόνδε κράτους,
 1925 Καὶ φωτὸς ἡμαύρωσεν αὐτοῦ τὰς κόρας ·
 Φεθ' οἷα ποιεῖς καὶ τυρβεῖς, ὦ φθόνη,
 Τελχίνα συνέριθον αὐχῶν κακίας,
 Ἡ δαιμόνων κάκιστον ἀνθρωποκτόνον !
 Τόθ' ἤλιος φῶς μὴ φέρων βλέπειν μύσος,
 1930 Ἄμυδρὸν ἐξέλαμπε καὶ βεβυσμένον
 Τὰς ἡμέρας θρῶν νυξὶ παρεικασμένας,
 Καὶ τοῦτο πολλῶν ἡμερῶν παρατάσει.
 Οὕτω μὲν αὖθις Εἰρήνην κραταρχίαν
 Καὶ πραγμάτων πρόνοιαν ἔσχεν ἀφόβως ·
 1935 Τοῦ δ' Ἀδριανοῦ πάπα θνόντος Ῥώμης,
 Αἰδοῖος ἀνὴρ καὶ σεβᾶσμιος Λέων
 Προεδρίαν εἴληφε ταύτης ἐνόμως ·
C Ὅν στασιασταὶ συλλαβόντες ἐκ φθόρου
 Ὅμμα τ' ἐλωθήσαντο τοῦδ' οὐκ εἰς βάθος
 1940 Σφῆλαντος αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ τὰς ἐλπιδας.
 Ὅθεν Καρούλφ προσφευεῖς βῆγί Φράγγων,
 Τοῦτου συνάρσει λαμβάνει πάλιν θρόνον,
 Καὶ τοῦς ὑβριστὰς ἀνταμύνεται δίκη ·
 Ὅν καὶ διαδεῖ βασιλικῆ ταινίᾳ,
 1945 Ἀναγορεύσας αὐτοκράτερα Ῥώμης ·
 Ἀφ' οὗ κατέσχον βάρβαροι Φράγγοι Ῥώμην,
 Ἐκ Γερμανῶν ἔλκοντες ἄνωθεν γένος,
 Ὡς ἀνόπιν εἴρητο συγγράφοντί μοι.
 Ἴταλλας μὲν τοῖς δροῖς εἰσεφθάρη
 1950 Πρῶτον γένος σφῶν ἐκλιπὸν τὴν πατρίδα,
 Καὶ τὴν Ἴταλῶν τοῖς ὄπλοις κατατρέχον,
 Ῥώμην μεγαλῶνυμον ἠνία πλέον.
D Τοῦ δ' Ἰσαύρου Λέοντος ἄρχοντος κράτους
 Καὶ δυσσεβοῦντος, ὡς ἔφη φθᾶσας λόγος,
 1955 Ῥώμης παλαιᾶς ἰ. πρόεδρος καὶ θύτης
 Ἀποστατήσας Γρηγόριος ἐνθῆως
 Ζυγοῦ τε κράτους ἱερας κοινωνίας
 Ἐξωθεν ὄντι σπένδεται Φράγγων γένει,
 Καὶ τὴν πρὸς αὐτοῦς συγκαταλύει μάχην.
 1960 Ἐπὶ δ' ἀνίκτων Εἰρήνης Κωνσταντίνου
 Ῥώμης Λέων ἐντοσθεν αὐτοῦς εἰσάγει
 Καὶ ταινιοῖ Κάρουλον, ὡς ἔφη ἄνω,
 Κάντεῦθεν ἤρξαν τῆς ὄλης Ἴταλλας.
 Κάρουλος οὗτος ἀξιώθεις τοῦ στέφους
 1965 Ἐστειλε πρέσβεις πρὸς κρατοῦσαν Εἰρήνην

Γάμουσ ἐαυτῶ μνώμενος βασιλίδος,
Καὶ τῆδε τυχὸν στερκτέουσ πεφηνότας.
Καὶ τάχ' ἄν ἤκε πρὸς πέρας τὰ τῶν γάμων,
Εἴ μὴ μέγα τις ἐν βασιλείουσ σπάδων
1970 Ὡ κλησίαις Ἄετιος ἰσχύων τότε,
Κῆδος τὸ πρὸς Κάρουλον ἰσχυσε σθέσαι,
Πάντα κινήσας λίθον, ὡς παροιμία,
Τῷ παρενεῖραι τῇ κραταρχίᾳ θέλειν
Ἄεοντα κασίγνητον ἄνευθεν φόδου.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ Ο ΓΕΝΙΚΟΣ (33) ΕΤ. Θ. ΕΤΕΡΟΙ
ΔΕ Η'.

- 1075 Ὅθεν βασιλὶς τοῖς ὄλοις μισουμένη
Ἐκπιτωσιν ὑπέμεινε τῆς μοναρχίας.
Ἄλλου παρεισφρήσαντος αὐτῇ σὺν δόλῳ
Τοῦ λογοθέτου γενικοῦ Νικηφόρου,
Ἄνδρὸς μιανοῦ κακοήθους τοῦς τρόπους.
1980 Ἐρασιχηρήματου τε καὶ φιλαργόρου,
Ἡάσης ταμείου κακίας ἀπληστίας
Ἐφορκον, ἀδέβαιον ἀδοῦντος τρόπον.
Ὅστος τεμῶν ὄρκια τῇ βασιλίδι
Δῆλον τιθείση χρημάτων ἀποκρύφω
1985 Ἰθασυρὸν ἀθρόν τῆδέ που κεκρυμμένων,
Ἄχαρι μηδὲν μηδαμῶς πεπονηθέναι·
Ἐπεῖπύρ ὁπέδειξεν αὐτῷ μυρία,
Εἰς νῆσον ἐξόριστον ἐκπέμπει βίᾳ
Ἐπωνυμίαν Ἰριγίπου κεκτημένην.
1990 Εἶτα μετατίθησιν εἰς νῆσον Δέσπον.
Ὅρκων ἐαυτοῦ μηδὲνα τιθεῖς λόγον·
Ἐνθα περαίνει τὸν δρόμον τοῦτου βίου.
Ἰανσπερμία δ' ὦν παντοδαπῆς κακίας
Ἄπληστίας μάλιστα τῆς ὄλεθρίας
1995 Κακῶν ὑπῆρξεν εὐρετῆς τελεσμάτων,
Καπιναλληλέγγυον εἰσπρασιν νόθον
Ἐπινοήσας συντριβὴν ὑπηκόοις.
Καὶ τοῦτο δεῖγμα τῆς ἐαυτοῦ κακίας
Ὡς ἐκπλίω γένοιτο γεῦμα τοῦ πίθου.
2000 Ἄνῆρ παλιγκάπηλος ἀφνειὸς πάνυ
Πρὸς τοῦδε κληθεῖς, ἐκβιάζεται λέγειν
Ἄριθμὸν αὐτῷ τοῦ προσόντος χρυσοῦ.
Καὶ φάμενον τὸν, οὐκ ἄληθεῖν φάναι.
Τοῖνον ἐπιθεῖς σὴν κεφαλῇ μου χέρα
2005 Ὅμυσε, φησὶ, κατὰ ταύτης εἰς τόσα.
Ὅ δ' ἔδρα βληθεῖς δειλίᾳ τὴν καρδίαν,
Εἰπῶν δεκάκις χρυσοῦ λιτρας δέκα,
Ἄς καὶ κομισθῆναι γε προστάττει τάχος·
Ἄνπερ δέκα δούς, εἶχε λοιπὰς ὁ κράτωρ,
1010 Ὅ δὲ τοσοῦτου, σάμενος, σοὶ χρυσοῦ.
Ὅστος κατ' ἐχθρῶν ἐκστράτεύσας Βουλγάρων
Δηλατούντων δυτικὰττα χωρία,
Μάχην συνῆψε καρτερὰν ἀντιπάλοις·
Καὶ πρῶτον εὐτύχησε κατὰ Βαρβάρων·
2015 Εἶτα νικάται, κτείνεται πρὸς τῇ μάλῃ·
Προσκαίνεται δὲ μυριάριθμον στίφος
Ἄνδρῶν στρατηγῶν, εὐγενῶν τῶν ἐν τέλει.
Τῆς δὲ στρατιᾶς οὐδ' ἀριθμησαιοτό τις.

A ut sibi conciliaret ejusdem nuptias,
quæ res ipse reginæ valde placuit.
Et nuptiæ quidem fortasse peragenda erant,
nisi in aula regali spado quidam,
nomine Aetius, tunc præcipue præpotens
affinitatem Caroli impedivisset,
omnem, ut est in proverbio, movens lapidem ;
nempe ut tutius Leonem fratrem suum,
quod sibi erat in votis, imperio obtruderet.

NICEPHORUS GENERALIS AN. IX, VEL UT
ALII AIUNT, AN. VIII.

- Ergo regina Irene invisâ omnibus
amissionem imperii perpessa est,
alio per fraudem occupante sceptrum
B generali nempe legotheta Nicephoro ;
viro nefando, prædilo malis moribus,
pecuniæ cupido, atque opum amasio,
omni malitia pleno, avarissimo,
Instabilis perjuroque et mente et lingua.
Hic obligata imperatrici fide
opes reconditas sibi revelanti,
thesaurum grandem quem seposuerat,
nihil molestum fore experturam ;
postquam illa ostendit auri acervum,
protinus exulem pepulit in insulam
quam vulgo nomine indignant Principis :
inde ad aliam insulam Lesbum transtulit,
nulla sacramenti ratione habita,
ubi illa vitæ suæ cursum clausit.
C Ipse concretus homo malitia omnigena
sed avaritia in primis pestifera
novorum tributorum inventor exstitit,
velut illegitimæ capnicæ pensionis
excogitatio subditis molestissima.
Age jam proferam improbitatis specimen,
ut gutta totius doli gustus sit.
Vir dardanarius et apprime dives
a rege accersitus effari cogitur
quantam auri vim gestaret in oculis.
Is dicit ; rex verum dixisse negat.
Porro tuam, inquit, capiti meo manum
imponens, jura per hanc quantum habeas,
Is paruit, animum quatiente metu ;
dixitque centum auri se habere libras :
quas illico ad se afferri rex mandavit ;
D datisque decem, reliquas rex retinuit ;
Haud opus est tanto tibi, dicens, auro.
Hic suscepta in Bulgaros expeditione,
qui regiones hesperias incursabant
gravem cum hostibus pugnam commisit :
et primum quidem Barbaris superior fuit ;
mox victus, vitam amisit in prælio.
Periit simul cæterva plurima
ducum, nobilium, et senatorum.
Nam gregariorium numerum iniverit.

(33) Codex mendose habet in titulo rubricato ο τοῦ γενικοῦ. Sed emendatur a textu mendum marginis.

STAURACUS NICEPHORI FILIUS AN. I, VEL Α ΣΤΑΥΡΑΚΙΟΣ Ο ΥΙΟΣ ΑΥΤΟΥ ΕΤ. Α', ΟΙ ΔΕ
UT ALII AIUNT MENSE I. ΜΗΝΑ (34).

Cæso Nicephoro rex Bulgarorum
caput abscedit, ejusque compagem osseam
argento auroque affabre exornans
dein habuit pro scypho (heu piaculum!)
in lætis cœtibus atque conviviis,
irridens scilicet Romanorum reges
et suæ victoriæ plaudens magnopere.
Tum et Stauracius in prælio sauciatus,
Nicephori invenustus et simplex filius,
qui imo insipiens et intellectu carens
brevi superstes, mox vitam amisit,
regui specie, non regno, potitus.

MICHAEL RHANCABÆUS AN. II.

Stauracio exstincto successit imperator
illustris Michael dictus Rhancabæus,
vir honorabilis, indoles gratissima,
probis moribus, mitis, honestatis ara,
et religiosus bonæ rei thesaurus,
rectorum dogmatum defensor optimus.
Hic cum videret virtute ac litteris.
insignes homines de Studii cœnobio
Platonem, Theodorum, cum fratre suo
Thessalonicensi Josepho, clausos carcere,
quia patriarchæ sapienti Nicephoro
communicare prorsus recusabant
sacra in synaxi atque mysteriis,
quoniam laicus homo ad eximiam sedem
patriarcharum subito pervenerat,
atque in hoc proposito firmiter hærebant;
curavit statim ut gregem pastori adjungeret
Cum vero multi renovare insaniam
adversus sacras molirentur imagines;
ipse aliquot captis pœnaque coercitis,
cunctos ad colendam adegit crucem.
Monacho rursus quodam deprehenso,
qui Deiparæ Virginis imaginem
male dedolaverat (proh vesaniam!)
hunc statim lingua merito privavit.
Deinde Michael conscripto exercitu
Mœsos aggregitur Thraciam vastantes:
cumque se horridæ pugnæ implicisset
vincitur ipse, Bulgari triumphant.
Jam causa cladis fuit sine dubio Leo,
Armenia oriundus, dux copiarum,
et obtinendi sceptri summe cupidus:
qui calente prælii discrimine
sponte per dolum parmulam abjecit,
fugiens ipse copiasque adhortans
ad suam præcipitem imitandam fugam.
Sic conciliavit imperio infamiam.
Postea rebellans purpuram sumpsit.
At Christi mores imitatus Michael,
re cognita, imperio ultro se abdicavit,

(34) In titulo rubricato scribitur per compendium
μη., nihilque additur, ita ut videatur intelligendus
ensis unus. Attamen Zonares regnanti Staura-

2020 Τούτου πεισόντος, Βουλγάρων ἀρχηγέτης
Τεμών κεφαλὴν καὶ λαβὼν τῆσδ' ὀστέον,
Καὶ τοῦτο κελῶς σκευάσας χρυσαργύρῳ.

Ἐχρῆτο λοιπὸν ὡς κύλικι, φεῦ μύσους!

Ἐν φιλοτισίαις τε καὶ συσσιτοίαις,

Ἐπιγγελῶν ἀναξί Ῥωμαίων τάχα,

2025 Κάπῃ κατορθώματι κομπάζειν μέγα.

Καὶ Σταυράκιος δ' ἐν μάχῃ τετραυρῶμος

Ἡῖς τις δυσειδής, ἀελλῆς Νικηφόρου,

Ἀδελτέρός τε καὶ φρονήσεως ἄταρ,

Βραχύ τι βιούς ἀπολείπει τὸν βίον,

2030 Φαντασίαν σχῶν οὐκ ἀλήθειαν κράτους.

B ΜΙΧΑΗΛ Ο ΡΑΓΚΑΒΑΙΟΣ ΕΤ. Β'.

Τούτου θανόντος ἀνεδεικνύται κρᾶτωρ
Λαμπρὸς Μιχαὴλ τοῦπικλῆν Ῥαγκαβαῖος,
Ἄνῆρ τιμῆεις, χαρισιστῆρ φύσις,

Χρηστὸς τρόπου πρᾶός τε, καλῶν ἐστιά,

2035 Φιλευσεδής τις ἀγαθῶν μυρμηκία (35),

Υπέρμαχος κρᾶτιστος ὄρθων δογματῶν.

Οὗτος λογαδὰς ἀρετῆς, λόγου φίλος

Εὐρῶν μοναχῶν τῆς μονῆς τοῦ Στουδίου

Πλάτωνα Θεόδωρον ἄμ' ὁμογνίῳ

2040 Θεσσαλονίκης Ἰωσήφ κηθιργμένους,

Ὡς ποιμενάρχη τῷ σοφῷ Νικηφόρῳ

Μὴ συμμετασχέιν ἀξινύοντας μηδὲλως

Κοινωνίας θείας τε καὶ μυστηρίων,

Ἄτ' ἐκ λαϊκῶν εἰς πανύζηλον θρόνον

C 2045 Τῶν πατριαρχῶν ἀθρῶς ἀνηγμένῳ,

Καὶ τοῖδε λοιπὸν ἐμμένειν ἤρημένους,

Σπεύσας συνάπτει ποιμῆνι καὶ ποιμνίῳ*

Ἄνδρῶν δὲ πολλῶν κινεῖσαι τὴν μανίαν

Τὴν κατὰ σεπτῶν εἰκότων πειρωμένων,

2050 Συσχῶν τινὲς ἀφῶν σωφρονίσας τ' αἰκίαις,

Ἐπεισε πάντας εὐσεβεῖν Χριστοῦ τύπον.

Καὶ νινὰ δ' εὐρῶν τῶν μοναχῶν οὐ πάλιν

Τῆς μητρανάνδρου Παρθένου τὴν εἰκόνα

Κακίως ἀποξέσαντα, φεῦ τῆς μανίας

2055 Γλώσσης ἀπεστέρησεν εὐθὺς ἐνδίκως·

Καὶ Μιχαὴλ δὲ στρατιᾶν συναλίσας

Κατὰ Μουσῶν ἔξεισι δροῦντων Θράκην

Καὶ συγκροτήσας τὴν μάχην φρικαλίαν,

Ἦτταν ἀπηνέγκατο, Βούλγαροι νίκην,

D 2060 Αἰόντος ἤττης αἰτίου πεφηνότος

Ἐξ Ἀρμενίας στρατιάς στρατηγέτου,

Ἐρωτ' ἐρῶντος δριμύτατον τοῦ κράτους.

Συρρήξεως οὖν συμπεσοῦσης καὶ μάχης

Αὐθαίρετος ῥίψασπις ὤφθη σὺν δόλῳ,

2065 Αὐτός τε φεύγων καὶ στρατιᾶν προτρέπων

Αὐτὸν μιμεῖσθαι προτροπάδην τε τρέχειν

Οὕτω περιέβαλεν αἰσχύνην κράτει.

Ἐπειτ' ἀποστὰς ἀναζώννυται κρᾶτος·

Καὶ γνοὺς Μιχαὴλ ὁ φιλοχρίστου τρόπου,

2070 Ἐκὼν ὑπέξιστατο τῆς κραταρχίας

cio duos attribuit menses cum sex diebus.

(35) Ita codex, non μυρμηκία.

Πέμψας τυράνῳ τὰ παράσημα κράτους,
Αὐτὸς δ' ὑπεκστὰς, γίγνεται μελαμφόρος.

ΛΕΩΝ Ο ΑΡΜΕΝΙΟΣ ΕΤ. Ζ'.

- Οὕτω μὲν οὕτος σκῆπτρα λαβὼν κατέχει
Σκαῖος λέων θῆρ ἄλλος ἐξ Ἀρμενίας.
- 2075 Ἱεροβοὰμ ἄλλος ὑπάρξας, νέος
Κάκιστος ὄντως οἰκέτης καὶ δραπέτης
Ἐκ Σολομῶνος δεσπότης βασιλέως
Ἀποστατήσας καὶ δόλον προσαρτύσας,
Μᾶλλον δ' ἀποστὰς καὶ νοστήσας ἐσχάτως
- 2080 Κακῆν ἐπανάστασιν ἄμ' ἀποστάσει ·
Ὑφαλος ἀνήρ, ὀργιλώτατος, φέναξ,
Μῆνιν καταύων εἰς φρυκτώρησιν πάθους,
Καὶ κατακυρπόλῃσιν οἷς ἔδρα χόλον,
Ὅψις στυγνὸς τις συννεφῆς τὰς ὀφρύας,
- 2085 Ἄπιστος ἦθος, ποικίλος χαμαιλέων,
Κακὸν τι τερμέριον (36) ἐδουρῶν στίφει
Βαρὺς κολαστῆς μικρὰ προσκεκρουκῶσι.
Τοῖς προσκυνηταῖς εἰκόνας Χριστοῦ πλέων.
Πλὴν πρὸς μάχας ἦν γεννάδας τολμητίας,
- 2090 Θυμουργὸς, ὄξυς, ἀρείκδς καθάπαξ,
Κοινῶν τε διοίκησιν εὖ ἡσκημένος.
Καὶ γὰρ στρατεύσας κατὰ Μυσῶν Βαρβάρων
Κατατρεχόντων γῆς ὄρους Ῥωμαϊδος,
Περιφανὲς τρόπαιον ἰστᾶ καὶ νίκην,
- 2095 Λεῖαν Μυσῶν θείς τὰ κατὰ σφᾶς, ὡς λόγος.
Πρὸς δ' αὖ δικαίου καὶ νόμων ἦν τις φύλαξ,
Πράγματα δημόσια καλῶς διεύων ·
Οὐ χρημάτων γὰρ ὠνίους ἐθναρχίας
Ἢ ταγματῶν γε προὔτιθις στρατηγίας,
- 2100 Ἢ κοινὰς ἀρχὰς πραγμάτων τε φροντίδας,
Ἀνδράσιν ὑπὴν μὴ πεφυκῶσι νέμων ·
Πάσας δὲ τιθεὶς σὺν λόγῳ τε καὶ κρίσει
Ἀρχαιρείας καὶ διοικήσεις ὅλων.
Τοῖς δ' ἀρπαγαῖς χαίροντας εἶργεν ἐνδόμως ·
- 2105 Καὶ γὰρ ποτ' ἀνδρὸς γαμετὴν πενεστάτου
Τῶν τινος ἀρπάσαντος εὐγενεστάτων,
Ἐπει τιμωρὸς ὤπτο μηδόλως κλύων
Ἵπαρχος οὕτω πράγματος παρανόμου,
Αὐτὸς δι' αὐτοῦ τὸν βιαστὴν εὐθύνει.
- 2110 Τὸν δ' ὑπαρχὸν πέπαυκε τῆς λειτουργίας.
Ἄλλ' ἀποδεκτέα μὲν ὑπάρχει τάδε ·
Ἢ δ' αὖ σεβαστῶν μανία κατ' εἰκόνων
Ἄπαν ὑπερβέβηκεν εἶδος κακίας.
Ἔστεργε καὶ γὰρ ἧ συνεσχέθη πλάνη,
- 2115 Εἰς ἧν περ ἐμπέμψακεν ἡπατημένος
Πρὸς ἀμονάχων δυστρόπων λαοπλάνων,
Οἷς μυσταγωγοῖς χρώμενος παραινέταις
Ὡς εἶπεν ἀπόβρῆτα φράσειν εἰδῶσιν,
Καρποῦ τε τοῦ πνεύματος ἡξιωμένοις.
- 120 Καὶ τῶν δ' ἀλιτήριος εἶξας τοῖς λόγοις
Ἄνανεοὶ κάκιστα τὴν ἐσεσμένην
Ἐκ συνοδικῆς ἀποφάσεως πλάνην,
Καὶ πνεῖ σφοδρὸν τι καὶ λεόντειον τάλας
Κατ' ὀρθοδόξων εὐσεβῶν Χριστοῦ φίλων ·
- 2125 Καὶ ποιμενάρχην τὸν σοφὸν Νικηφόρον.
Τὸν δόγμ' ἀνατρέποντα τὸ βδελυκτέον

A missis tyranno dignitatis insignibus :
ipseque secedens, sit atratus monachus.

LEO ARMENIUS AN. VII.

- Sic iste quidem sceptrum occupavit,
scævus leo, nova bellua ex Armenia,
alter Hieroboam, vere novellus
pessimus famulus et fugitivus
a Salomone domino suo rege
deficiens structis insuper insidiis ;
imo rebellans, paransque animo
scelestum bellum nedum apostasiam :
subdolos homo, iracundus, fallax,
confovens iram ad obsidendum facinus,
ad consumendum quos odio haberet,
trux vultu, adducto tristis supercilio,
- B infidis moribus, varius chamæleon,
noxium piorum cœtui portentum,
gravis culparum levium punitor,
maxime si quis Christi typum coleret.
In pugnis tamen animosus audax,
promptus, actuosus, mavortius affatim,
rei quoque publicæ regendæ prudens.
Hic armis sumptis contra Mæsos Barbaros,
qui Romanas terras incursabant,
trophæum insigne post victoriam struxit,
spoliis opimis, ut aiunt, relatis.
Justi præterea legumque custos
publicam rem præclare dirigebat :
neque venales pretio præfecturas
vel militares obtulit ducatus ;
- C neque civiles item magistratus
viris commisit muneri ineptis ;
sed cum ratione rectoque iudicio
officia attribuit et procuraciones.
Raptores autem legibus coercuit :
nam et uxorem viri pauperrimi
oum summas quidam sibi vindicasset,
quoniam præfectus haud admissis precibus
tam scelestum facinus non vindicaverat ;
ipse imperator puniit raptorem,
præfectum autem officio spoliavit.
Atque in his quidem laude dignus Leo.
Sed enim odio sanctorum imaginum
omnem excessit malitiæ limitem.
Quippe hunc errorem valde amplectebatur,
in quem inciderat fuco deceptus
- D a pseudis monachis impiis impostoribus
qui sibi in sacris aderant consiliarii,
ceu nempe eventuum arcanorum conscii,
et sancti Spiritus munere exornati.
Quamobrem horum instinctus sermonibus
impious princeps pessime resuscitat
synodico exstinctam decreto hæresim,
gravem leoninamque iram spirans
adversus et orthodoxos pios Christophilos :
et archipræsulem doctum Nicephorum,
qui abominando dogmati resistebat,

36) Ita codex ; cujus vocabuli notionem ab aliis discere studes.

sede depositum pellit in exsilium
 ad Præconesum insulam Hellesponticam ;
 ad quam dum navi deportatus ducitur,
 mirum in cursu contigit prodigium.
 Nam sancti viri cognito spiritaliter
 itinere dius Theophanes, procul licet,
 qui monasterio præerat in agris posito,
 et ture facibus incensis magnum
 prosequabatur veluti salutans virum.
 Vicissim de nave hic cernuus adorabat
 amicum qui transeuntem se honorabat.
 Igitur nautis jure demirantibus
 et quemnam adoraret sciscitantibus,
 Inclytum, inquit vaticinans, Theophanem
 confessorem et monachorum præsidem,
 qui sanctum asceterium in agro incolunt.
 Deinde Leo balbum Michaellem
 splendidum virum ex optimatum numero
 quem hactenus amicum in aula habuerat,
 vinctum carceri tradit custodiendum :
 mox etiam immitti animo decernit ipsi
 luendum igne supremum supplicium :
 et sine mora rem transacturus erat,
 nisi regina conjux intercessisset.
 Ergo hic dimissus vinculis, conjuratos
 advocat, notos sibi rei gerendæ socios,
 quibuscum Leoni statim struit insidias.
 Hi sub auroram introgressi clanculum
 in aulam regiam, Papiæ favore,
 sub clericali veste succinoti gladiis,
 ceu matutinis cantiois daturi operam,
 armis eductis Leonem confodiunt
 psallentem in ecclesia inter clericos :
 qui territus ad divinum altare confugiens
 in eo violentam pertulit necem loco,
 quem violaverat hæreticus infelix.
 Quæ priusquam occideret, hoc visum accidit.
 Mater Leonis conspexit per somnium
 in Blachernensi templo adstantem sibi
 feminam exornatam in regium morem,
 quam circumstabat cum decenti ordine
 candidatorum manipulus virorum.
 Sed pavementum redundabat sanguine.
 Insuper audiit dicentem mulierem ;
 ut regis matris scyphus ad bibendum
 cruore plenus exhiberetur.
 Qua talem potum prorsus respuente,
 mulier respondit, Nonne filius tuus
 divinum Filium meum et me colentibus
 plagas imponit præter fas oruentas ?
 Ipsa rogavit igitur regem filium
 scelus ut omitteret, nequid mali accideret ;
 verum hic maternis haud paruit monitis.

MICHAEL BALBUS AN. IX.

Sic interfecto, ut diximus, Leone,
 Michael balbus procedit imperator,
 qui pedes adhuc pedicis conculosos
 gestans ad regium devenit fastigium ;
 atimque ad Magnam progressus Ecclesiam

- A** Τίθησιν ἐξόριστον ἐκβα ὦν θρόνου
 Εἰς Προικόντισον νῆσον Ἑλλησποντίων ·
 Εἰς τὴν διαπόντιος τὴν ἐσταλμένος,
 2130 Καὶ κατὰ τὸν πλοῦν, ὡ τεραστίου λόγου !
 Τῷ πνεύματι γνοὺς τὴν κέλευθον ἀγίου
 Θεοφάντης πόβρωθεν ἔνθεος λύχνος
 Μονῆς προεστῶς τῆς κατ' ἀγρὸν κειμένης
 Θυμιάμασιν ἑμμέναις τε λαμπάσιν
 2135 Προὔπεμπεν οἶον δεξιούμενος μέγαν.
 Ὁ δ' ἐκ κελύθου προσκύντησιν τὴν νέμων
 Τῷ τῆν προπομπῆν τυτρεπικῶτι φίλῳ.
 Ὡς εἰκὸς οὐκοῦν θαυμασάντων ναυτῶων
 Καὶ τίνι προσκύνησιν εἰπόντων νέμαι,
 2140 Ἡ δ' ὅς προαθρῶν, Γεννάδα Θεοφάνει
 Ἐμολογητῆ καὶ μοναχῶν προστάτῃ
 Ἀσκουμένων κάλλιστα κατ' ἀγρὸν μέγαν.
B Οὗτος κατασχῶν Μιχαὴλ τραυλὸν θέσιν
 Τῶν τινα λαμπρῶν καὶ περιφανεστάτων
 2145 Καὶ πρόσθεν οἱ φίλων τε καὶ τιμωμένων,
 Ἐν φυλακῇ τίθησι καὶ καθειργνύει ·
 Εἶτα κατακέρκιεν αὐτοῦ καὶ μόρον
 Τὸν διὰ πυρὸς ἢ μιὰρὰ καρδίᾳ ·
 Καὶ τάχ' ἂν ἐξήγνυσεν αὐτὸν πυτίκα,
 2150 Εἰ μὴ βασιλεὺς εὐνέτις τὴν ἐνοστάτις.
 Ἐπει δ' ἀφείθη, καλίστας συνωμότας
 Συνίστορας δέσμιος οὐς ἤδει τάχος,
 Σὺν σφίσι τῷ Λέοντι καττύει λόχον ·
 Οἱ καὶ κατ' ὄρθρον παραβουσθέντες λάθρα
 2155 Τοῖς βασιλεῖσι Παπίου συνεργίᾳ
 Ἐν κληρικῶν σχήματι καὶ ξιφηφόροι,
 Ὡς δῆθεν ἀνοίσοντες ψόδας ὀρθρίας,
C Σφάττουσι τὸν Λέοντα τοῖς ξιφιδίοις
 Ἐν τῷ νεῷ ψάλλοντα σὺν κληρουμένοις,
 2160 Θείᾳ τραπέζῃ προσπεφυγῶτα φόβῳ,
 Ἐκεῖ βιαίως τὸν βίον λειοπίοτα,
 Ἐνθα περ' ἐξέβρισεν ἀσεβῶς τάλας.
 Πρὶν ἢ δὲ ταῦτα συμπέσειν, ὥπται τάδε ·
 Ἐδοξε μητρὶ τοῦ Λέοντος κατ' ὄναρ
 2165 Ναῶν Βλαχερνῶν εἰσδύσαν παρεστάναι
 Γυναῖκα καταθρεῖν κοσμίαν βασιλίδᾳ
 Λευχεινοῦσιν ἀνδράσι τιμωμένην,
 Λορυφορομένην τε σὺν εὐταξίᾳ.
 Τὸ δάπεδον δὲ πλήρες αἱμάτων βλέπειν.
 2170 Πρὸς δ' αὐτὸ ἀκούσαι τῆς δορυφορουμένης
 Σκεῦος λεγούσης μητρὶ τοῦ βασιλέως
 Νέμειν πιεῖν αἵματος ἐμπεπλησμένον.
D Πόσιν δὲ τῆσδε παντελῶς ἀρνούμενης,
 Γυναῖκα φάνει, Σὸς δὲ παῖς οὐχ αἱμάτων
 2175 Ἰδὼν Θεὸν μου προσκυνοῦντας κάμῃ γε
 Τίθησι πλήρεις μαστικῶν παρανόμως ;
 Ἐδεῖτο παιδὸς τοιγαροῦν στεφηφόρου
 Λῆξαι μανίας μὴ κακὸν τι καὶ πάθη ·
 Ἄλλ' τὴν ἀπειθῆς μητρικαῖς συμβουλαῖς.
 ΜΙΧΑΗΛ Ο ΤΡΑΥΛΟΣ ΕΤ. Θ'.
 2180 Οὕτω σφαγέντος τοῦ Λέοντος, ὡς ἔφην,
 Τραυλὸς Μιχαὴλ ἀναδείκνυται κράτωρ,
 Ἐτι σιδήρῳ τοὺς πόδας καθειργμένος
 Ἀναγορευθεὶς βασιλεὺς αὐτοκράτωρ ·
 Εἶτ' εἰς μεγάλην προσδραμῶν ἐκκλησίαν

- 2185 Παρ' ἀρχιθύτου γίνεται στεφηφόρος.
 Ἄνωθεν οὗτος εἴλαε σειρὰν τοῦ γένους
 Ἐκ Φρυγίας μὲν, ἄστος δ' Ἀμορίου,
 Ἐκφὸς πενιχρῶν ἀπόρων τε πατέρων,
 Ἄνῆρ ἀποφράς, δυσσεβῆς. πιστῶν λύμη
- 2190 Βαρὺς τιμωρὸς ὀρθοδοξούντων μέρους,
 Ἡάρδαλις οἶον ποικιλόχρους σέβας,
 Ἄλλος χαμαιλέων τις ἀμείβων χροῶς,
 Τῆς ἀρετικῶν παντοδραπῆς κκκίας
 Πανσπερμία τις παμμιγῆς βδελυκτέα,
- 2195 Ἄθιγγάνοις τε καὶ χριστομάχοις φίλος,
 Σαδδουκαίοις μάλιστα τοῖς τρισαθλοῖς,
 Ἄλλη τε λοιπῶν αἰρετικῶν φρατρία,
 Ἔστργε τὰ Σάββατα καὶ νομηνίας·
 Μέλλοντ' ἀγαθὰ καὶ πάλιν δρόμου βίον,
- 2200 Καὶ τῶν προφητῶν διέσυρε τὸ στίφος·
 Οὐκ ᾤετ' εἶναι δαίμοντας τὸ παράπαν·
 Τὸν Ἰούδαν ἔφασκεν εἶναι δεκτίον·
 Μὴ κατὰ καιρὸν ἐκτελεῖσθαι κατ' ἔθος.
 Πάτρχα τὸ σωτήριον ἀπεφλύδαρει·
- 2205 Ἥορνεϊαν ὠνόμαζεν οὐχ ἁμαρτίαν,
 Οὐτ' ἄλλο κακῶν, φιλόποινος καρδία·
 Θεόν τ' ὀμνύει τῶν ὄλων παρηγγία,
 Ὡς μὴ τρισυπόστατον ὀμνῶν Τριάδα.
 Οὗτος βαρὺς ἔπνευσε ἐνσεβῶν μέρει
- 2210 καθυποβαλῶν αἰκίας σφᾶς ἀγρίαις
 Καὶ φυγαδείαις καὶ τελευταῖον μόροις
 Ἵπερ σεβαστῶν προσκυνητῶν εἰκόνων·
 Πρὸς τοῖσδε καθελργνυσι φωστῆρας δύο
 Εὐθύμιον Σάρδεων σὺν Μεθοδίῳ,
- 2215 Τύπτει τ' ἀπειδῶς μαστίγων πολλῶν βᾶρει
 Ὅν Εὐθύμιος εὐψύχως φέρων πόνους
 Ἐναποθήσκει βασιάνοις λαβῶν στίφος·
 Καθειργνυται δὲ Μεθόδιος μακρόθεν.
 Ἄνακτι τῷδε Θωμᾶς τις ἀποστάτης
- 2220 Ἐπιφρεῖς δπλοῖς τε καὶ βαρεῖ στόλῳ
 Πορθῶν ἐδήου τὰ πέριξ Βυζαντιδος·
 Καὶ τοῦτ' ἐπὶ μήκιστον οὐ καλῶς ἔδρα·
 Ὅμως δίκην εἴσε συσχεθεῖς τάλας
 Διπλοῦν ὀποστάς ὧν ἔδρασε τὸν μόρον.
- 2225 Τοῦτου κρατοῦντος, Ἀγαρηνῶν τι γένος,
 Οἴκησιν ἴσχον δυτικὴν Ἰβηρίαν,
 Ἀρχῷ προσῆλθεν ἀξιοῦν ἀποικίαν
 Σφίσι παρασχεῖν εἰς τινα θέσθαι τόπον,
 Τοῦ δὴ κατ' αὐτοὺς ἐστενωμένου τόπου
- 2230 Καὶ μὴ σθένοντος σφῶν φέρειν συνοικίαν.
 Καὶ πείθεται φύλαρχος αὐτῶν τοῖς λόγοις,
 Καὶ τοῦσδε λαβῶν ἐξέπλευσε σὺν στόλῳ,
 Λαφυραγωγῶν, πυρπολῶν νήσους ὄλας.
 Καὶ πειρατικῆς ἀνακιμπλῶν ναυτίας.
- 2235 Ἐπεὶ δὲ καθώρμισε τριήρεις Κρήτη,
 Τὸ πᾶμφορον δ' ἐβλεψε νήσου καὶ θέσιν
 Εἰς κράσεως ἔχουσαν ἄλλων θ' ὠρίων,
 Φλέγει μονωθεῖς πάντα πυρὶ τὸν στόλον·
 Καὶ τοῦ κατ' αὐτὸν ναυτικοῦ πεφλεγμένου
- 2240 Καρδίαν οἶχ ἦκιστα καύσεως στόλου
 Καὶ γαμετῶν καὶ φιλιτῶν μιμημένου,
 Νῦν ὑμῖν ὠδε χώρος εἰς κατοικίαν
 Γάλα, μέλι· βέουσα γῆ τις, ἀντέφη,

- A ab archipræsule stemma regni accipit.
 Hic sui trahebat generis originem
 urbe ex Amorio Phrygia in provincia,
 genitus infimis sine re parentibus.
 Ipse vir nequam, hæreticus, fidelium
 pestis, et carnifex partis orthodoxæ :
 secta tam varius quam curium pardaleos,
 alter quin aleo discolor chamæleon,
 hæreticorum omnigenæ malitiæ
 cinnus atque colluvies abominabilis,
 Athinganis christomachisque favens,
 ac Sadducæis potissime tristissimis,
 aliisque insuper sectis hæreticis ;
 Sabbata observabat et neomenias,
 futuræ vitæ bona et resurrectionem
- B et prophetas omnes irridebat ;
 dæmonas prorsus nullos esse putabat ;
 Judam dicebat esse laude dignum ;
 præter suum tempus paschalem ritum
 a nobis celebrari blaterabat ;
 scortationem negabat in culpis ponere
 vel quidquam esse mali furiosus homo ;
 Deum sic jurare summum suadebat,
 tanquam trium hypostaseo non sit Trias.
 Hic molestus erat partibus orthodoxis,
 quas cruciatibus diris exercebat,
 nec non exsiliis et supremis suppliciis
 propter augustarum cultum imaginum.
 Præterea comprehendit insignes duos,
 Sardinum episcopum Euthymium cum Methodi
- C multoque et gravi verberare cæcidit.
 In his Euthymius fortiter dolores ferens
 stemma lucratus moritur in cruciatu ;
 Methodius remotum in carcerem ablegatur.
 Regnanti huic Thomas rebellis quidam
 hostis exortus, armis et classe gravi
 cunctam Byzantii diripiebat viciniam ;
 idque permulto malum duravit tempore :
 sed ad extremum captus infelix Thomas
 factorum suorum duplam persolvit pœnam.
 Sub hoc item rege, Agarenorum quædam
 tribus occiduum incolens Iberiam
 principem suum precibus fatigabat
 ut se in coloniam duceret ad alias terras,
 quoniam arctiore nunc habitabat loco
- D qui jam non caperet incolarum numerum.
 Paruit tribulium princeps sermonibus,
 impositoque in navibus populo
 insulas œcepit deprædari, incendere,
 mareque opplevit piraticis navigiis.
 Cumque appulisset ad Cretam triremes,
 miratus insulæ uherem naturam,
 temperiem æris, commoditates cæteras,
 remotis arbitris, classi subjecit ignem.
 Post id, cum socia turba dolore arderet
 haud minus quam incendio flagrabant naves,
 propter uxorum ac pignorum memoriam :
 Nunc, ait princeps, vobis hic est manendum
 in regione quæ lacte et melle fluit ;

quam ut occupetis, ore vos, amici,
ductisque uxoribus piguora procreetis.
Tempore ex illo Ismaelis populus
fortiter insulam ejusque arces tenuit.

THEOPHILUS MICHAELIS FILIUS AN. XII.

Mortali Michael vita discedens
imperium filio tradidit Thephilo ;
qui religione a pueris imbutus prava
paternæ visus et potentæ simul
hæreseosque heres et successor :
imo copioso regioque modico,
ut in proverbio est, patrem superans,
impietatis suæ fervidum furorem,
contra cultores imaginum spirans.
Cæterum juris incorrupti tenax
justarumque legum custos erat ;
cujusce rei proferam testimonia
Illustris vir imperatricis frater,
nomine Petronas, dignitate drungarius,
adversus vicinam feminam injurius erat,
dum exstruendis altius cubiculis
illius domum detrimento afficeret.
Mulier igitur regem invocavit,
qui jussit a Petrona damnum resciri.
Hic de sua nihil remisit injustitia.
Accessit ergo ad regem mulier iterum,
contra drungarii vim expostulans,
suamque injuriam clamitans quæstæ est.
Tunc rex commissis qui rem cognoscerent,
ubi Petronam criminari affinem scivit,
flagris in eum rite animadvertit,
et sic punitum publice iu urbe exposuit :
tum ædificium a fundamentis subruit,
jussitque feminæ materiam attribui.
Insuper onerariam plenam mercibus
navem conspicatus e regia domo,
quæ nuper a mercando reversa fuerat :
ut hanc reginæ conjugis esse audiit,
ipsam cum mercibus igne consumpsit ;
quia reges, inquit, haud decet mercari
nec dardanariorum vitam sequi ;
sed privatorum id conditioni relinquere,
ut hinc tuendæ vitæ copiam habeant.
At quantum justus fervidus amans erat,
tantum gravis iracundusque erat
adversus veræ religionis assecras :
sacrarum etenim odio imaginum
imbutus, quicumque his adhibebant honorem,
sanctos vitæ angelica viros præditos,
velut hostes, impios abominabiles,
omni affligebat molestiarum genere,
nullam omittens sævitie speciem.
Cruciabat igitur, pellebat in exsilium,
urebat, cæco victos tenebat carcere,
mergebatur aquis, longis urgebat penis,
faciem compungebat (o supplicium novum !)
Quæ patrans hic furiosus satanicola,
sibi videbatur rem Deo acceptam facere
sique gratum exhibere famulitium

- A** Ἦνπερ κατοικήσατε συσχόντες φίλοι,
2245 Καὶ φίλτατα κτήσεσθε γήμαντες τάχα.
Ἐκ τοῦδε λοιπὸν Ἰσμαὴλ ἰσχυρὸν γένος
Νῆσον κατέσχον καὶ τὰ τῆς νήσου κράτη
ΘΕΟΦΙΛΟΣ Ο ΓΙΟΣ ΑΥΤΟΥ ΕΤ. ΙΒ .
Ὁ Μιχαὴλ δὲ τὸν βίον καταστρέφει
Λιπῶν τὸ κράτος παιδὶ τῷ Θεοφίλῳ
2250 Σέβας μὲν οὐ τρέφοντι καλὸν ἐκ νέου,
Ἄλλὰ παρῶς δυσσεβείας καὶ κράτους
Ὁφθέντι κληροῦσιν τε καὶ διαδόχῳ,
Μᾶλλον δὲ πολλῶ καὶ βασιλικῶ μέτρῳ
Νικῶντι, καθά φασι, τὸν φυτοσπόρον
2255 Τῆς δυσσεβείας διαπύρῳ μανίῳ,
Ἦν προσκυνηταῖς ἐμπυῶν ἦν εἰκόνων.
Στάθμη δὲ δίκης ἀβρέπτους πεφυκότι,
B Καὶ τῶν νόμων φύλακι τῶν εὐ κειμένων·
Καὶ τῶνδε μαρτύριον ἂ μέλλω φράσειν·
2260 Λαμπρῶν τις ἀνὴρ σύγγονος βασιλίδος
Κλησιν Πετρωνᾶς, δρουγγάριος ἀξίαν,
Ἐν γειτόνων γύναιον οἰκοῦν ἡδίκει
Τῷ τὰς διαίτας τῶν δόμων ὕψον μέγα
Τῷ δωματίῳ προξενεῖν τοῦδε βλάβην·
2265 Ὁ καὶ προσῆλθε βασιλεῖ τούτου πέρι.
Ὁ δ' εὐ κελεύει Πετρωνᾶ λύσαι βλάβην.
Ἄλλ' οὗτος αὖθις ἀδικῶν οὐκ ἀνίει·
Πρόσεισι γυνὴ τῷ στεφηφόρῳ πάλιν
Καταβοῶσα τῆς βίας δρουγγαρίου,
2270 Τὴν ἀδικίαν ἐκτραγωδεῖ σὺν γόοις·
Στείλας βασιλεὺς ἐξετάζει τὴν δίκην,
Καὶ γνοὺς Πετρωνᾶν ὑπόδικον αἰτίας
C Αἰκίζεταί μάστιγι αὐτὸν ἐνόμῳς,
Καὶ στηλιτεύει φανερώς ἐν τῇ πόλει,
2275 Καὶ συγκατασπᾶ τὰς διαίτας ἐκ βήθρων
Καὶ τῇ γυναικὶ τὰς ὕλας διανέμει·
Καὶ φορτίδα δὲ τῶν ἀγωγίμων πλέαν
Ἰδὼν προκούφας ἐκ βασιλείων δόμων
Ἐξ ἐμπορίας κατάρασαν ἀρτίως
2280 Καὶ βασιλίδος τυγχάνειν γνοὺς φορτίδα
Ἐμφορτον αὐτὴν τῷ πυρὶ καταφλέγει,
Μὴ δεῖν βασιλεῖς ἐμπορεύεσθαι λέγων,
Μήτ' οὖν παλιγκάπτλον ἀνύτειν βίον·
Μοῖρα δ' ἰδιώτιδι ταῦτ' ἀφιέναι,
2285 Ὡς ἂν ἀφερμαὶ συμπορίζωνται βίου.
Ἄλλ' ὡς δικαίου διάπυρος ἦν φίλος.
Οὕτως ἐπαχθῆς καὶ δύσσοργός τις λείαν,
Τιμωρὸς ὑπῆν εὐσεβῶν ἡρημένους.
D Ἐλύττα καὶ γὰρ κατὰ σεπτῶν εἰκόνων,
2290 Καὶ προσκυνητᾶς ἱερῶν μορφωμάτων
Ἄνδρας ἁγίους, ἀγγελικούς τὸν βίον
Ὡς δυσμενεῖς τε δυσσεβεῖς, στυγητέους
Πάσαις ἐκάκου τῶν λυπηρῶν ἰδέαις,
Μηδὲν προλείπων εἶδος ἀπανθρωπίας,
2295 Ἐκίλειτ', ἀπῆλαυνε, κατεπυρπόλει,
Εἶρηκτῇ ζοφώδει κατέκλειε δεσμίους
Βυθοῖς ἐδίδου καὶ μακραις κακουχίαις,
Ἔστιζεν ὕψεις, ὡ ξένης τιμωρίας !
Καὶ ταῦτα ποιῶν ἐκμανῶς Σατὰν λάτρεις
2300 Αὐτῷ δοκῶν ἦν τὰ Θεῷ πράττειν φίλα,
Ἦ καὶ λατρίαν τῷδε δεκτὴν προσφέρειν,

- Ἦ φησι Χριστὸς ἐν λόγοις Ἐθαγγέλοις.
 Ταῦτ' ἄρα πλείστους ἐνθέως ἠνδρῖσμένους
 Καὶ χριστομάχοντ οὐδ' ἐλέγξαντας πλάνην
 2305 Μόρφω παραδούς μάρτυρας ἀπειργάκει·
 "Ἄλλοι δ' ἐναπέμειναν ἀλείπτει βίφ,
 Οἱς Μεθόδιος θυνάριθμος τυγχάνει
 Καὶ Θεοφάνης σωφρόνως στιγματίας,
 Καὶ ζωγράφος Λάζαρος καυθεὶς τὰς χέρας,
 2310 Αἷς εὐχερῶς ἔγραφεν εἰκόνας πάλιν.
 Θεόφιλος σχεῖν σύζυγον βίου βέλων
 Κοινωνὸν ἅμα τοῦ κράτους καὶ τοῦ λέχους,
 Χορὸν συνῆξε παρθένων πολλαχόθεν
 Καλῶν ἀπασῶν, ὄψιν εὐπρεπεστάτων
 2315 Ἐν αἵσπερ ἐξέλαμπε τῶν ἄλλων πλέον
 Οἷος σελήνης πλησιφαοῦς τις κύκλος
 σώματος ὄρα, λαμπρότητι τοῦ γένους
 Καὶ μαρμαρυγαῖς τῶν λόγων Εἰκασία·
 Χρυσοῦν τι μῆλον ἀμέλει φέρων ἀναξ
 2320 Περιπολῶν ἦν τὸν χορὸν τῶν παρθένων
 Μνήστρον σκοπῶν δοῦναί τι τοῦτο φιλότατη·
 Ὡς οὖν θεᾶται παριῶν Εἰκασίαν,
 Κάλλους περιτοῦ θυμάσας κάρην, ἔφη.
 Διὰ γυναικὸς φαῦλα πάντ' ἀπεβρύθη.
 2325 Ἦ δ' ἠρήμ' ἀντέφησεν εὐστόχως ἄγαν,
 Ἄλλ' ἐκ γυναικὸς πηγάζει καὶ βελτίω·
 Ὅ δ' αὖ θαυμάσας τὴν παρθένον,
 Καὶ δούς τὸ μῆλον παρθένω Θεοδώρῳ.
 Χώραν ἐχούση πατρίδα Παφλαγόνων,
 2330 Πλὴν εὐπατριδῶν πατέρων κατηγμένη
 Καινηνὸν αὐτὴν ἄγεται κράτους, λέχους,
 Τὴν Εἰκασίαν παραβλέψας, ὡς ἔφη·
 Ἦ μὴ τυχοῦσα κοσμικῆς σκηπτουχίας
 Οὐ νομφίω τε γημενοῦς βασιλέως,
 2336 Πλουτεῖ νοητὸν παντάνακτα νομφίον,
 Καὶ βασιλείας οὐρανῶν κληρουχίαν.
 Μονάσασα δὲ καὶ μονὴν δευμαμένη,
 Ἦσκειτ' ἐν αὐτῇ προσλαλοῦσα ταῖς βίβλοις,
 Ἦς μεστὰ συγγράμματα χαρίτων ἔφυ.
 2340 Ἦ δὲ βασιλὶς ἡ Θεοῦ θεῖα δόσις
 Στέργουσα κρύβδην εἰκόνας σεβασμίας
 Κατεῖχεν ἔνδον εὐλαδῶς κιθωτίου,
 Μανίαν ἐκκλίνουσα τοῦ συνευνέτου
 Ἦνπερ προσῆγε προσκυνηταῖς εἰκότων.
 2345 Καὶ δὴ ποτ' αὐτῆς προσκυνούσης εἰκότων,
 Αἴσχιον ἀνδράριον αὐτοῦ θεορίτου
 Παράφορον νοῦν καὶ παρακεκομμένον,
 Ἄνακτόροις ἄθυρμα, ψυχαγωγία,
 Ἦρώτ' ἐπίσταν, Τί τὰδ' ἐστὶ, ὦ Μάνα ;
 2350 Οὕτω γὰρ ὠνόμαζε τὴν βασιλίδαν·
 Ἦ δ' ἀφελῶς εἰρηκε, Κατὰ νινία.
 Ἐκεῖθεν οὖν ἔδραμε πρὸς βασιλέα
 Ἐκεῖνό τ' ἀνθρώπιον ὡς εἰθιστό οἱ.
 Ὅ δ' ἤρετο ἐξ ὅτου περ' ἔκειν καὶ πόθεν·
 2355 Τόδ' ἐκμάνας ἔφησεν ἦκειν ἐνθάδε,
 Καὶ τ' ἦνδε κατὰ προσκεκτῆσθαι νινία.
 Συνεὶς βασιλεὺς εἰκόνας τὰ νινία,
 Θυμοῦ πνέων ἄπεισι πρὸς βασιλίδαν
 Καὶ λοιδορεῖται καὶ καθικνεῖται λόγοις.
 2360 Ἦ δ' ἦν σοφιστὴν ἀπατώσα κακίας,

- A** ut ait Christus in sermone evangelico.
 Si ergo plurimos decertantes fortiter,
 scelestamque hujus arguentes næresim,
 morte damnatos efficiebat martyres.
 Aliquot tamen martyrii hortatores
 supervixerunt, in quibus Methodius,
 Theophanesque honesto compunctus stigmatē,
 et pictor Lazarus qui perustis manibus,
 belle tamen rursus pingebat imagines.
 Jam Theophilus appetens vitæ sociam
 imperii simul torique participem,
 chorum undecumque collegit virginum,
 quarum etsi nulla non erat formosissima
 inter has tamen magis emicabat,
 qualis est lunæ cumulus orbis,
B venusto corpore et generis splendore
 sermonisque etiam dignitate Icasia.
 Aureum ergo pomum manu gerens
 chorum virginem rex circumibat,
 ut hunc gratissimæ daret arbabonem.
 Ut autem vidit in transitu Icasiam,
 formam eximiam mirans puellæ, ait :
 Cuncta obvenerunt mala per mulierem.
 Illa submisso, sed prudenter admodum,
 Atqui ex muliere meliora manant, ait.
 Rex admiratus virginem, præterit ;
 pomoque tradito virgini Theodoræ
 patriam quidem habenti Paphlagoniam,
 sed de patriciis genitæ parentibus,
 hanc simul imperii torique participem
 fecit, præterita, ut jam dixi, Icasia :
C quæ ubi mundanum non est adepta sceptrum,
 terrenique regis nuptiis excidit,
 spiritalē et omnium Regem sponsum
 lucrata est et cælestis regni sortem.
 Monialis enim condito monasterio,
 in hoc se exercuit litteris dans operam ;
 ejusque exstant pleni lepore libri.
 At imperatrix, inclytum Dei donum,
 sacras imagines clanculum colens,
 servabat reverenter in arca conditas
 insanum odium conjugis declinans,
 quo cultores imaginum prosequabatur.
 Cumque illa aliquando has ipsas coleret,
 homuncio quidam Thersite deformior
 dementi mente præditus et insipiens,
D regii palatii ludicrum ludibrium,
 rogavit adstans : Quid hæ tunt, o Mana ?
 hoc enim nomine reginam appellabat.
 Illa pure respondit, Sunt pulchræ pupæ.
 Protinus ad regem illinc cursu concito
 homuncio ille venit pro more suo.
 Rex sciscitatur undenam ipse veniat :
 vesanus illinc sese redire ait,
 et reginam possidere pulchras pupas.
 Rex pupas intelligens esse imagines,
 ira inflammatus pergit ad reginam,
 eamque objurgat compellans verbis asperis.
 Ipsa cavillatorem decipiens improbum,

ait se in speculo contemplantem spectra,
formam suam appellasse puparum nomine,
Sic elocuta regis exstinxit iram.
Rex hic Theophilus sæpenumero
tum per se ipse tum per duces bellicos,
quos multos habuit forti animo præditos,
Mauelem præsertim ac Theophobum
feliciter bellavit cum hostium cæde.
Ambo enim erant dextri fortesque,
neminique cedebant suorum temporum
strenuitate vel arte imperatoria.
Ipse Theophilus liberalem manum
munificamque omnibus porrigebat.
Quare etiam hospitium splendidum magnum,
ad peregrinos exiendos exstruens
suumet ædificio nomen indidit,
quod antea fuerat scortorum lustrum.
Nec rei veneræ prorsus erat obnoxius,
sed castimonie studebat mirifice.
Alexio autem cognomento Moseli
ex Armeniorum Crinitarum claro genere,
strenuo viro et duci magnanimo,
et venustate vultus exornato,
Mariam filiam nuptiis copulavit,
addito honore tituli cæsarei ;
misitque cum classe contra Longobardos.
Sed enim invidente comitatu,
atque apud regem calumniante Cæsarem
uxor dum vixit calumnias dispulit.
Sed postquam illa vitam deseruit,
statim Alexius mundi se pompa abdicans
Cæsarea dignitate, propinquis, caris,
profanique omni tumultu sæculi,
pauperem Christi exemplo saccum induit,
cænobiumque tonsa coma ingressus est
Anthemii scilicet quod ipse construxerat,
ibique monachus vitæ confecit cursum.
Exin Amorio Theophili patria
Agarenorum capto exercitibus,
innumerabilis turba gladio periit,
aliasque plurima servituti addicta
ad Barbaros jure belli abacta est :
atque in his erant legionum duces
illic bellantium quadraginta duo,
qui etiam martyres denique evaserunt.
Hos ut redimeret rex legationem misit
significantem Persidis tyranno
ut hos dimitteret acceptis redimiis
centenariis quatuor cum viginti.
Sed verba respuerunt aures barbaræ.
Quare imperator longo mœnore affectus,
contracto morbo misere abruptit vitam,
uxorem atque optimates valde exorans
ut abolendos curarent imagines ;
atque ut Joannem lupum, non pastorem,
Ecclesiæ cathedram retinere sinerent.

(37) Cod. τετραπλῆ.

- A Τὰς ἐν κατόπτροις ἐμφάσει λέγουσά πως
Μορφῆς ἐμῆς ἰδεῖν τε φράσαι νινία.
Οὕτω θυμοῦ σθένουσιν εἰπούσα φλόγα.
Οὗτος βασιλεὺς Θεόφιλος πολλάκις
2365 Καὶ δι' ἑαυτοῦ καὶ στρατηγῶν ταγμάτων
Ἄλλων τε πολλῶν ἀνδρικῶν. εὐκαρδίων,
Μανουὴλ δ' οὐχ ἤκιστα καὶ Θεοφόδου,
Μάχας κατώρθου κτινύων ἀντιπάλους·
Ἦστην γὰρ ἄμφω δεξιῶ, ῥωμαλέω,
2370 Καὶ τῶν κατὰ σφῆς οὐδενὸς λειμιμένω
Εὐανδρίας τε καὶ καλαῖς στρατηγίαις.
Καὶ χεῖρα δ' εἶχε φιλόδομον. πλουσίαν,
Εὐεργετικὴν, φιλόδωρον εἰς ὄλους·
Ἦθεν ξενῶνα καὶ φασινὸν καὶ μέγαν
2375 Εἰς ἀνάπαυμα τῶν ξένων ἀπαρτίσας
Κλῆσιν ἐκτουτοῦ τῆ δομήματι νέμει,
Οἴκων γυναικῶν ὄντα τὸ πρὶν ἀσέμων·
Ἦττητὸ δ' οὐδὲν ἀφροδισίων σφόδρα
τῆ σαφροσύνη προσετηκῶς ἐκτέμνω·
2380 Ἄλεξιφ δὲ τῆ Μωσηλὲ τοῦπίκλην
Ἐξ Ἀρμενίων Κρηνητῶν λαμπροῦ γένους
Ἄνδρι στρατηγῶ, γεννάδα, ῥωμαλέω
Κατὰ χαρίτων ὄψιν ἡγλαίσμειν,
Μαρίαν συνήκισε τὴν θυγατέρα,
2385 Τιμήσας αὐτὸν ἀξίῃ τῆ Καισάρων·
Καὶ σὺν στόλῳ πέπομφε πρὸς Λογιβάρδους
Φθονομένω δὲ τοῖς κατ' αὐτὸν ἐνδράσι
Καὶ τῶ βασιλεῖ γ' ἐνδιαβεδλημένου,
Διαβολῶν σύζυγος ἦν ζῶσα λύτις·
2390 Ἐπεὶ δ' ἐκείνη κατέλιπε τὸν βίον,
Εὐθὺς περιφάνειαν ἐχιγπῶν βίου,
Καίσαρος ἀξίαν τε, συγγενεῖς, φίλους,
Ἄλλὰ τε πάντα καὶ πλέον τύρβην βίου,
Τὸ κατὰ Χριστὸν ἀμφιέννυται ῥάκος,
2395 Καὶ τρήγα κερφεὶ τὴν μονὴν ὑπεισέδου,
Ἦν αὐτὸς ἀνήγειρε τὴν Ἀνθεμίου·
Ἐν ἧ μονάζων καταλύει τὸν βίον.
Τοῦ δ' Ἀμορίου πατρίδος Θεοφίλου
Ταῖς Ἀγαρηνῶν στρατιαῖς ἡλωκότος,
2400 Ἄπειριθιμήτου δὲ κτανθέντος στίφους
Καὶ πλῆθος ἦλω μυριάριθμον τότε
Ἄχθὲν δορυδάτων οὐτοῖς Βαρβάρους,
Ἐν οἷς στρατηγοὶ τῶν ἐκεῖθι ταγμάτων
Δεκάς τετραπλῆ (37) σὺν ἀπλῆ ξυνωρίδι,
2405 Οἱ μαρτύρων εὐραντο καὶ στέφη τζλος·
Ἦνπερ πέπομφε πρέσβεις ὁ κράτωρ
Ἄπαγγελούντας τῶ κρατοῦντι Περσίδος
Λοῦναι λαβόντα λύτρα τὴν λύσιν σφισιν
Κεντηνάρια πρὸς τέτρασι δις δέκα.
2410 Ἄλλ' οὐ προσέσχεν ἀκοῆ φαύλη λόγοις·
Ἦθεν βασιλεὺς ἐκτακεῖ μακροῦ λύπη
Νοσήσας ἀπέβρηξε κακῶς τὸν βίον,
Πολλὰ δετθθεῖς συζύγου τῶν τ' ἐν τέλει
καθαίρεισι στέργοντας τῶν εἰκονισμάτων
2415 Τῶν Ἰωάννην λύκον, οὐχὶ ποιμένα,
Ἐφ' καθέδραν κατέχειν Ἐκκλησίας.

quomodo gens Mæсорum ad fidem venerit.
 Femina apprimè nobilis ex Bulgaris
 natura soror principis Mæсорum
 Constantinopolim captiva ducta est.
 Hæc autem degens regio in palatio
 ad salutare lavacrum accessit
 edocta Christianorum religionem
 simulque litteris Græcis erudita.
 Hæc deinde dimissa, rogante fratre,
 atque ad hunc reversa, Christianos, ut par erat,
 omni verborum magnificabat honore :
 atque ut baptismatis gratiam reciperet,
 fratrem egregiis hortabatur monitis :
 sed is loquentem immota mente audiebat.
 Verumtamen cum Bulgaros corripuisset
 pestis, nullumque adesset remedium mali,
 nisi Deus fieret summi exitii aversor,
 Christianæ princeps feminae precii annuens
 agnovit Dei virtutem insuperabilem,
 sibi que mitti postulavit episcopum :
 a quo superveniente initiatur rite,
 et lavacrum recipit incorruptionis.
 Ob id Bulgaricus efferatus populus
 principem suum molitus est occidere :
 sed enim fratus validis crucis armis
 rebelles conserta princeps pugna domuit.
 Tunc omnes vera pariter fide imbuti
 dium libentes baptismata receperunt.
 Igitur quoad præfuit Theodora,
 reginarum gloria Theodora.
 Romanæ res feliciter se habebant :
 sed postquam summa cessit potentia in filium,
 sus deque permisceri cœperunt omnia.
 Pecuniæ opumque Michael acervos
 totis, ut aiunt, plaustris effundebat,
 comissans, potans, inter palpones græcans.
 Idem etiam platanum affabre ex auro factam
 duosque gryphos et leones totidem,
 atque aliam plurimam variam suppellectilem
 quæ dignitati regis ornamento erat,
 stulte conflavit ut pecunia fieret.
 Rex Michael, quoniam ex proprio genere
 non suppetebat regni successor hæres
 Romanorum regem Basilium creat,
 eique nuptiis copulat Eudociam
 Inceris filiam, concubinam suam.
 Patria Basilii Macedonia fuit,
 ubi ex obscuris natus est parentibus,
 qui manu propria agrum excolebant :
 vir fortis, dexter, viribus præpollens,
 ætate florida, bene comatus, blandus,
 et bono animo et mente constanti præditus.
 Huic multa imperium portenderunt
 signa jam inde a teneris unguiculis,
 ex quibus dicem carmine pauca admodum.
 Æstivo tempore radiis sub solaribus
 dormientis, uti mos est rusticorum liberis,
 advolans aquila (mirum prodigium !)
 umbram expansis alis puero præbuit.

- A** Εἰς πίστιν ἦκεν εὐσεβῆ Μυσῶν ἔθνος.
 Γυνή τις ὄντως εὐγενῆς ἐκ Βουλγάρων,
 Ὅμαιμος οὕτω τοῦ Μυσῶν ἀρχηγέτου,
 2470 Ἦχθη δορυάλωτος εἰς Κωνσταντίνου.
 Ἦ γ' ἐνδιατρίβουσα τοῖς ἀνακτόροις,
 Βαπτίσματι πρόσεισι τῷ σιωτηρίῳ.
 Τὸ Χριστιανῶν ἐκδιδαχθεῖσα σέβας,
 Καὶ γνῶσιν ἔσχε γραμμάτων Ἑλληνίων.
 247 Ἀὕτη λυθεῖσα παρακλήσει συγγόνου
 Καὶ τῷδ' ὄφθεισα. Χριστιανούς, ὡς δεόν,
 Ὑπῆρχε θαυμάζουσα σεμνόνουσά τε,
 Καὶ τόνδε βαπτίσματος ἔνθεον χάριν
 ἔπειθε λαθεῖν ταῖς ναλαῖς συμβουλαῖς
 2480 Ὅ δ' ἦν τίως ἀτεγκτος οὐδ' εἶκων λόγοις,
 Ἐπει δ' ἐπιστέργεσι λοιμὸς Βουλγάρους.
 Οὐκ ἦν δὲ λύσις οὐδὲ φυγὴ τῆς νόσου ·
B Θεὸς δὲ λυτῆρ ὤπτο λοιμοῦ παμφάνου,
 Ἡροσσχῶν γυναικὸς ταῖς λιταῖς χριστιανύμου.
 2485 Ἐγνω Θεοῦ δύναμιν ἀμαχον τίως,
 Καὶ οἱ σταλῆναι ποιμενάρχην ἡξίου ·
 Παρ' οὐ σταλέντος καὶ μυεῖται κατ' ἔτος,
 Καὶ λαμβάνει βάπτισμα τῆς ἀφθαρσίας ·
 Ὅς χάριν ἔθνος ἐκμανὲν τὸ Βουλγάρων
 2490 Ἀρχιτέτην σφῶν ἀνελεῖν τόνδ' ἡξίουν ·
 ἀλλὰ πεποισθῶς σταυρικῆ παντευχίᾳ
 Ἦτησεν αὐτοὺς συμπλακῆς κατὰ κράτος,
 Καὶ τόνδε πάντες εὐσεβοῦσι τὸν τρόπον
 Βάπτισμα θεῖον προφρόνως δεδεγμένοι,
 2495 Ἐως μὲν ὑπῆν ἐγκρατῆς αὐταρχίας
 Ἦ Θεοδωρώνουμος ἀνασῶν κλέος
 Εὐ εἶχε τὰ πράγματα τῆ Ῥωμαίδι ·
C Ἐπει δ' ὅπερ ἔστατο παιδί τοῦ κράτους,
 Ἄπαντα πεπλήρωτο τῆς ἀκοσμίας,
 2500 Σωροῦς Μιχαῆλ χρημάτων καὶ πραγμάτων
 Ὅλαις ἀμάξαις ἔκκενοῦντος ἀφθόνως
 Κώμοις, μέθαις, κόλαξιν, ἔργοις ἀτόκοις.
 Ὅς ἐκ χρυσοῦ πλάτανον εὐ ἐργασμένην
 Γρύπας τε διττοὺς καὶ λέοντας αὐ τόσους
 2505 Εἶδη τε πλείεστα παντοδαπῶν κοσμιωνά
 Εἰς κόσμον, εἰς ἐκπληξιν ὄντα τοῦ κράτους
 Χωρεῖα παρέδωκεν ἐξ ἐμπληξίας.
 Ἄναξ Μιχαῆλ οὐκ ἔχων ἐξ ὄσφρος
 Κληροῦχον ἀρχῆς καὶ διάδοχον κράτους,
 2510 Ἄνακτα Βασιλεῖον Αὐτόνων στέφει,
 Συζεύξας αὐτῷ πρὸς γάμου κοινωνίαν
 Αὐτοῦ παλλὰκην Ἰγκερος Εὐδοκίαν.
 Χώρας δ' ὁ Βασιλεῖος ἐξέφυ πάλαι
D Μακεδονίας ἐξ ἀσήμων πατέρων
 2515 Αὐτοουργία τε χρωμένων γεωργίᾳ,
 Ἰσχυρὸς ἀνὴρ, δεξιὸς, Ῥωμαλέος,
 Εὐήλιξ, ἡβῶν, εὐωρόσιτος, δασύθριξ,
 Ψυχὴν ἀγαθὸς, τὰς φρένας ἐβῆρωμενος ·
 Ὅ πολλ' ἐμνάτο σύμβολα κραταρχίαν
 2520 Εὐθὺς ἀπ' αὐτῆς παιδικῆς ἡλικίας
 Ἄφ' ὧν βράχιστα σημανῶ στιχοουργίᾳ.
 Θέρους βρεφικῶς τῷδ' ὑπ' ἀκτίνα πάλαι
 Ὑπνοῦντι, καθὰ γηπόνων ἔθος τέκνοι,
 Ἐπικαταπτὰς ἀετὸς θαῦμα ξῖνον
 2525 Σκιὰν ἀνεῖς πτέρυγας ἔδρα τῷ βρέφει ·

- Περὶ βρέφους ἔδρασε μήτηρ ἐκτ' πῶς
 Τὸν ἀετὸν βλέψασα μὴ κατ' ἐλπίδας
 Σκιὰν σχεδιάζοντα τῷ βρεφυλλίῳ,
 Καὶ τόνδε λίθοις ἀπελαύνει μακρόθεν·
 2530 Καὶ τῆσδ' ἀπούσης, ὄρνις ὡς πρὶν κατέπτη
 Τελῶν τὸ λειτούργημα παιδίῳ πάλιν,
 Καὶ πάλιν ἀπήλαυεν ἡ γειναμένη,
 Καὶ τοῦτ' ἔδρατο πολλάκις τῆς ἡμέρας.
 Ὡς δ' ἐφήθων ἤψατο τῆς ἡλικίας.
 2535 Ἄγνῳς τις ὦν ἄπασιν ἐσχάτως πένης
 Βαδίσας ἦκε πρὸς πόλιν Κωνσταντινίου,
 Ὡς ἂν ὑπάρξας τῶν τινοσ θῆς εὐπόρων,
 Ζῶην τὰ συνέχοντα κρῶτο πρυσφόρως·
 Πόλιν δ' ὕπεισθὺς κατέβαρθεν ἐσπέρας·
 2540 Διομηθεύς μάρτυρος ἐν ναοῦ πύλῃ
 Ὡς τις πενιχρὸς εὐτελὴς νεανίας.
 Ὅναρ δ' ὁ μάρτυρ ἐμφανίζεται νύκτωρ
 Τινὶ καθ' ὕπνουσ τῶν ἔσω νεωκόρων,
 Καὶ οἱ τὸν ἐκτὸς ἐγκλεούσται τάχος,
 2545 Εἰσαγαγεῖν ἄνακτα τῆς πύλης ἔσω.
 Ὅ δ' ὑπεξελθὼν καὶ Βασίλειον μόνον
 Εὐρῶν ὑπνοῦντα κατὰ λιτοῦ δαπέδου,
 Πύλῃν ὑπῆλθε τοῦ νεῶ καὶ τὸν δόμον,
 Δόξας ὄναρ φάντασμα μάταιον πέλειν,
 2550 Καὶ πάλιν εἶχε τὸν νεωκόρον κλίνη·
 Καὶ πάλιν ὄψις ταυτα οἱ παρηγγύα·
 Καὶ πάλιν ἐξέδραμε τῆς πύλης τάχος,
 Καὶ Βασίλειον εὐρεν ὑπνοῦντα μόνον.
 Ἐπαὶ δὲ τρὶς γένοιτο ταῦτα κατ' ὄναρ,
 2552 Καὶ σύνεσις ἦν οὐδαμῶ νεωκόρω,
 Δηλοῖ τὸ τρίτον ἐμφανῶς μάρτυρος λέγων,
 Εἶναι τὸν ἐκτὸς κείμενον βασιλέα.
 Ὅν εἰσαγαγὼν ὡς δέον νεωκόρος
 Φιλοφροσύνης καὶ ξενίας ἤξιου·
 3560 Εἶτα συνιστᾷ τόνδε τῷ τῶν ἐν τέλει,
 Κάκεινος ἠκελίωσεν ἄνακτι πάλιν.
 Ὅ δ' ὕψος ἐβράβευσε τῆς κραταρχίας.
 Καὶ τις μοναχῶν ἀρεταῖς ἔστεμμένους
 Μίλλοντά τ' εἰδὼς Πνεύματι θείῳ λέγειν,
 2565 Κρήτην πατρίδα καὶ μὴν κεκτημένους
 Ἐκεῖσ τῷδε πρὸ κράτους ἀφιγμένω
 Προεῖπεν ἀνάβρῃσιν εὐ κραταρχίας.
 ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Ο ΜΑΚΕΔΩΝ ΕΤ ΙΒ'.
 Οὗτος Μιχαὴλ ἀνελὼν εὐεργέτην
 Καὶ βασιλευτήν καὶ δότην τὸν τοῦ στέφους,
 2570 Αὐτοκράτωρ μὲν αρχὸς ὦφθη τῶν ἔλων.
 Ὅθεν συνιεῖς αἰκίᾳ συνειδότος
 Φόνου δυσαχθὲς καὶ μισαιφόνον μύσος
 Ἐξίλειον ἐσπευδε Δεσπότην ἔλων
 Ἄβυσσον ὑπάρχοντα τῆς εὐσπλαγγνίας,
 2575 Ἐργοῖς φιλοκίτοις καὶ καλῶν εὐποιαῖς,
 Μεθ' ὧν, νεῶν κάλλιστον, εὐπρεπῆ ξένον
 Πολυτελὲς θέαμα τέρψιν ὀμμάτων
 Ἐν βασιλείοις καινίσας Ἡρωταγγέλιω
 Νέαν ἀποκέκληκε τονδ' ἐκκλησίαν·
 2580 Καὶ πάλιν ἄλλον Ἠλίᾳ τῷ Θεοδίτῃ,
 Ὅν ἐξόχως ἦν καὶ τιμῶν καὶ σεμνῶν
 Πομπαῖς ἑορταῖς θαυσιλῶς ταῖς δι' ἔτους.
 Οὗτος δι' αὐτοῦ καὶ στρατηγῶν καὶ στόλου

- A Tunc filio timuit mater vehementer
 aquilam videns præter expectationem
 umbram tæfello infanti suppeditantem;
 lapidumque jactu procul abigebat avem.
 Matre recedente, aquila rursus advolat,
 atque suum puero præbet ministerium.
 Rursus hanc mater abigit; idque sæpe
 per vices illa die factitatum fuit.
 Ut vero e pueris excessit Basilius,
 omnibus ignotus atque egentissimus
 ad Constantini urbem pedester venit,
 nempe ut alicui diviti cavans operam
 vitæ adjuncta sustentandæ acciperet.
 Ergo ingressus urbem dormiebat vespere
 in valvis templi martyris Diomedis
 tanquam egemus vilisque adolescentulus.
 B En autem martyr se conspiciendum obtulit
 uni ex ædituis noctu per somnium; jubens
 ut festinanter eum qui cubabat foris
 regem, reclusis valvis, introduceret.
 Egressus ille cum Basilius solum
 nuda humo dormientem offendisset,
 in templum regressus domum se recepit,
 vanum se somnium æstimans vidisse;
 itaque in lecto rursus se composuit.
 Sed ecce oblata species mandatum repetit.
 Ipse celeriter janua se proripit,
 et Basilius dormientem solum reperit.
 Cumque jam tertio somnium occurrisset,
 neque rem ædituis prorsus intelligeret,
 martyr ad extremum aperte dixit
 C eum, qui foris cubabat, esse regem.
 Tunc introductum, ut par erat, ædituis
 blandis officiis recreavit et hospitio:
 tum cuidam optimati commendavit,
 qui rursus illum regi familiarem reddidit,
 a quo Basilius regium honorem retulit.
 Quin adeo quidam virtute fulgens monachus,
 Spiritu divino futurorum præcius,
 in Creta patria monasterium incolens,
 illuc venienti ante imperium Basilio
 veraciter prædixit regem creatum iri.
 BASILIUS MACEDO AN. XII.
 Hic Michael em erga se beneficium
 regnique datorem postquam interfecit,
 solus cunctarum dominus rerum exstitit.
 D Quare conscientie stimulis compunctus
 dum scelus credis reputat infandæ,
 placare aggressus est communem Dominum,
 cujus clementie nullus est terminus,
 bonis operibus et largiendo egenis.
 Tum etiam templum novum pulcherrimum
 mirum gratumque oculis spectaculum
 regio in palatio angelorum principi
 condidit, Novamque appellavit ecclesiam.
 Rursusque templum aliud Eliæ Thesbitæ,
 quem colebat præcipue per anni cursum
 pompis, diebus festis, honore lauto.
 Hic per suos duces perque exercitum

perdebat hostes igne gladio vinculis,
urbesque illorum suo adjunbebat regno.
Hic templi Sophiæ absidem occiduam
jam laborantem temporis injuria
artificum refecit eleganter manu :
multisque aliis terræ motu dirutis
delubris congruam suppeditavit opem.
Judæos quoque multos ad rectam fidem
pellexit, vitæ agendæ adjumentis præbitis.
Quin Rossos hactenus errori deditos
ad religionem Christi curavit trahere.
Egregius etenim missus ad hos episcopus
suasit cunctis ut ad Christum accederent,
Christi evangelica narrans miracula.
Tum Rossi postulabant signum cernere
quod narratarum rerum fidem faceret.
Ergo verbi evangelici divinum librum
episcopus cum precibus in ignem misit ;
hunc autem vis flammæ non læsit vorax.
Qua re attoniti Dominum sunt secuti
Rossi, et baptismi munus susceperunt.
Exin Leonem filium Basilius
Santabareni absurdis consiliis obsequens
invidi pravique viri, in custodiam tradidit.
Et quidem oculos forte amissurus erat
dilectus filius Leo mandato patris,
ni patriarcha cun conscriptis patribus
precibus fregissent parentis consilium.
Sed tamen jam diu in vinculis manebat Leo.
Ecce autem præbito publice convivio
psittacus avis loquax et imitatrix
Leonis inter epulas nomen cœpit
ingominare convivisque expressit lacrymas ;
qui ad genua domini flagitanter proni
reconciliarunt denique filium patri,
qui Leoni dignitatem cum gratia reddidit.
Rex aliquando venans in cervum incidit
eximia magnitudine celsisque cornibus.
quem statim instructus armis cursu appetit ;
jamque occisurus erat elato gladio,
cum ille contra irruens hostem cornibus
sublatum in avios locos fuga abrupuit.
Sed enim comes juvenis prævertens cursu
regem præciso baltheo neci eripuit ;
qui sane egregium servatori præmium
contulit, abscisso capite. Proh injustitiam !

LEO SAPIENS AN. XXV.

Exstincto Basilio, successor hæres
filius imperii habenas tractandas cepit
Leo mundanæ sapientiæ nullius inscius.
quadriga doctrinarum apprimè exercitus,
arcana divinaudæ præsertim arte,
quæ sit incantationibus cursuque siderum,
quæque peritis cuncta futura pandit.

(39) Profecto rei divinatoriæ artique astrologorum
vanissimæ male deditus fuit Leo; cujus rei
testem me videre memini codicem perantiquum
insignem, e Byzantina aula ut puto profectum, in
quo mendacis perniciosæque artis præcepta copio-

- A** Ἐχθροὺς ὑπῆρχε κτινύων, εἴργων, φλέγων
2585 Καὶ σφῶν πόλεις ἄρπαγμα τιθεὶς τῷ κράτει
Ναοῦ Σοφίας καὶ δυτικῆν ἀψίδα
Κάμνουσαν ἔδη τῷ χρόνῳ τῷ παμφάγῳ
Ἦδρασε χερσὶ τεχνιτῶν εὐμηχάνως·
Ναοὺς τε πολλοὺς γῆς κλόνην τεθραυσμένους
2590 Τὴν δυνατὴν σύναρσιν εἰσήξε σφίσιν·
Πολλοὺς τ' ἐπισπάσατο τῶν Ἰουδαίων,
Πρὸς πίστιν ὄρθην χρηματικῶν συναργίᾳ.
Καὶ ῥῶς ἔθνος πρὶν κεκρατημένον πλάνῃ
Χριστῆν προσελθεῖν εὐσεβῶς δράσας ἔχει·
2595 Σταλεὶς γὰρ αὐτοῖς ἀρχιθύτης τῶν πάντων
Ἐπειθε πάντας τῷ Χριστοῦ προσίεναι
Εὐαγγελίῳ καὶ Χριστοῦ τεραστοῖσι.
Οἱ δὲ πρὸς αὐτοῦ κατιδεῖν ἤθουν τίρας
Πρὸς πίστιν ὧν ἔφασκε Χριστοῦ θαυμάτων·
B 2600 Εὐαγγέλων γοῦν πυκτιδα θείων λόγων
Εὐξαμένους τε καὶ πυρὸς θέντος μέσον
Ἄφλεκτος ὦπτο τῷ πυρὶ τῷ παμφάγῳ.
Οἱ δ' ἐκπλαγύντες προστίθινται Κυρίῳ
Βαπτίσματος δώρημα προσδεγμένοι·
2605 Καὶ παῖδα τὸν Λέοντα πεισθεὶς ἀτόκους
Σανταδαρηνοῦ βασκάνου συμβουλίαις,
Γόητος ἀνδρὸς, φυλακῆ καθειργνύει
Καὶ τάχ, ἂν ἀπέσβεστο λύχνους ὀμμάτων
Ὁ φιλατος παῖς πρὸς φυτοσπόρου Λέων,
2610 Βί μὴ πατριάρχης τε καὶ γερούσια
Λιταῖς ἀπέριξαν σκέμματα τὸν πατέρα·
Ἐμφρουρος ἦν ὁμοῦς δὲ μακρὸν τὸν χρόνον·
Δήμηφ δὲ κοινῆς ἡγμένης πανδαισίας
Πτηνὸν μιμηλὸν ψιττακὸς, ζῶον λάλον,
C 2615 Λέον, Λέον, κέρχης συγχῶως ἐν πότῳ,
Καὶ συσσίτους δείκνυσσι πλήρεις σακρῶων·
Καὶ προσπεισόντες λιπαρῶς τῷ δεσπότῳ
Ἐβλιεοῦνται τῷ πατρὶ τὸν υἱέα·
Καὶ σπένδεται οἱ καὶ πάλιν νέμει κράτος.
2620 Θηρῶν ἑλάφῳ βασιλεὺς ἐντυγχάνει
Ἵπερφυῆ τε καὶ λίαν κερασοφόρῳ,
Ἐφ' ὃν ξιφῆρης κατίτεινε τὸν δρόμον,
Καὶ φθὰς ἐπῆρε τὸ ξίφος πλήξει θέλων.
Ὁ δ' ἀνθυποφθὰς τοῖς κέρασι σφαγέα
2625 Ἄρας ἀπῆει κατὰ δυσδάτων τόπων.
Καὶ τις προλαβὼν ἐξομαρτούντων νέων
Ζώνην τεμὼν σέσωκε τὸν βασιλέα.
Ὅς σῶστρα καλὰ τῷ σεσωκότῳ νέμει
Τομὴν κεφαλῆς· φεῦ δίχης τῆς ἀδικίης !
D ΛΕΩΝ Ο ΣΟΦΟΣ ΕΤ. ΚΕ'.
2630 Βασιλεῖος δὲ τὸν βίον λελοιπότεος
Διάδοχος παῖς ἀναδείκνυται κράτους
Λέων σοφίας κοσμικῆς πάσης ἴδρις,
Τῆς τετρακτύος τῶν σοφῶν μαθηματικῶν,
Θαὶ μαντικῆς αὐτῆς ἀποβόρητου πλέον
2630 Τῆς δι' ἐμφῶδων καὶ δρόμου τῶν ἀστέρων,
Μύστασις διδούσης τὴν πρόγνωσησιν τῶν ὄλων (3)

sissime tradantur. Ex eo nimirum codice fragmenta tria Juliani Laodicensis nuper ego edidi
Nota quoque sunt oracula, quæ Leonis imp. nom
præ se ferunt.

- Ἐλλά μὲν οὗτος εὐσεβὴς ἦν, ὀρθόφρων,
 Κοινῶν τε διοίκησιν ἤγεν ὡς δέον·
 Τετραγαμίᾳ δ' ὠμιληκῶς συζύγων
 2640 Καὶ πρὸς νόμων κώλυμα μὴ φέρειν λέγων
 Κυδοιμὸν ἐντίθησι πρεσβύταις νόμων·
 Καὶ ποιμενάρχην ἐνστάτην δεδειγμένον
 Ποίμνης ἐλαύνε καταγαγὼν τοῦ θρόνου.
 Πρῶτην δὲ τιμῶν συζύγων βασιλίδα
 2645 Ἄγχιστα ναοῦ κηρύκων ἀποστόλων (40)
 Νεῶν ἀνιστᾷ τῆδε τῶν ἐξαισίω,
 Ἐν ᾧ σορὸν τίθησιν αὐτῆς λειψάνων.
 Καὶ πάλιν ἄλλον καινίσας θεῖον δόμον
 2650 Χριστοῦ οἶλιν ζωῆ γε Ἀζάφω φίλῳ
 Ἐν τῷδ' ἐθησαύρισε κάκεινου ἰέμας,
 Καὶ Μαγδαληνῆς Μαρίας τῆς ὀλβίας.
 Πρὸς τοῖσδ' ἀνιστᾷ καὶ μονὴν Κωνσταντίνῳ
 Ἐν ταῖς νοσηταῖς τῷ Παφλαγόνι γένος
 2655 Καὶ θηλυδρίᾳ, πλὴν δ' ὅμως πεφιλέμῳ,
 Ὅν ἀποκαίρας πρῶτον εἰς βρακενδύτην
 Ἀόγοις προαχθεῖς Βαμωνᾶ τοῖς βασκάνοις·
 Εἶτ' ἐκδύσας ἄμφια τὰ μονοτρόπων
 Ἄξια, τιμᾷ τοῦ παρακοιμωμένου,
 2660 Ὅφ καὶ μονὴν ἤγειρε τὴν εἰρημένην.
 Τὸν δ' ἐν νεῷ μάρτυρος θύτα Μωκίου,
 Ἐστῶτα δ' ἀγχοῦ κιχλίδος θεῖου δόμου,
 Δορυφορίας βασιλικῆς ἡγμένης
 Κατὰ κάρας ἐπληξεν ἀνὴρ τις βάκτρῳ·
 2665 Καὶ τάχ' ἂν αὐτὴν συνέτριψεν ἐσχάτως,
 Εἰ μὴ προσαβράξαν γε βάκτρον λυχνία
 Τὸ πλεῖστον ἀφήρητο βιαίας ῥύμης·
 Ὅ σὺ δ' ἂν εἰργάσατο θροῦν τοῖς ἐν τέλει·
 Προήγορος δὲ κἂν μονοτρόποις μέγας
 2670 Μάρκος παρῶν ἔφησε τῷ στεφηφόρῳ·
 Ὁ συνυφῆνας τῷ μεγάλῳ Σαββάτῳ
 Μέλος τετραπόδιον εὐφροσύνης,
 Ἐκ τοῦ παρόντος ἐς νέωτ' ἀραρότως,
 Δέκατον ἄρξων, βασιλεῦ, ἴσθι χρόνον·
 2675 Καὶ σύνδρομον γένοιτο τοῦργον τῷ λόγῳ.
 ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ο ΑΔΕΛΦΟΣ ΑΥΤΟΥ ΜΗΝ. ΙΓ'.
- Ἄγοντος ἀρχὴν καὶ βίον λειοπόντος,
 Ὁρμαίμος Ἀλέξανδρος ἔσχε τὸ κράτος,
 Ἄνὴρ ἀσελγῆς, ἐκδεδῆγτημένος,
 Ἄθυρμ' ἐρώτων, ἀκολασίας φίλος,
 2680 Κώμοις, μέθαις χαίρουσα χοιρώδης φύσις,
 Ῥίκτης κρυφίων Ἀφροδίτης ὀργίων,
 Φαύλοις, ἀγύρταις, ἀνδράσιν εὐτραπέλοις
 Τριωβολιμαίοις τε χειρίζων κράτος·
 Ὅστις κατωρχήσατο τῆς κραταρχίας
 2685 Ὡς συγγόνου πρόβῆσις ἐν γ' ἔτος μόνον,
 Μῆνας δεκατρεῖς δυστυχεστάτους φέρων.
 ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ο ΥΙΟΣ ΛΕΟΝΤΟΣ Ο ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΝΗΤΟΣ ΣΥΝ Τῷ ΠΕΝΘΕΡῷ ΑΥΤΟΥ ΡΩΜΑΝῶ Τῷ ΛΑΚΑΠΗΝῶ. ΟΜΟΥ ΕΤ. ΚΖ'.
- Τοῦτου καταστρέψαντος ἀεχρῶς τὸν βίον

(40) Locutionem *nuntius apostolus*, quæ est in editione Eusebii Meridionalensi, p. 70, reprehendit ut incredibilem, abjiciendamque judicavit, in suis animadversionibus doctus quidam vir Italus.

- A Hic cæteroquin pius et orthodoxus rem dirigebat æquo jure publicam; sed tamen quartis celebratis nuptiis. nec legum hac in parte frenum patiens, tumultu perturbavit custodes juris; et patriarcham adversantem sibi grege procul pepulit detractum throno. Tum ut suam primam conjugem reginam Theophanonem mortuam honoraret, delubro proximam apostolorum ædem huic extruxit ingentis molis ibique reliquias ejus in arca posuit. Rursusque aliam instaurans sacram ædem. amico Christi redivivo Lazaro, ibidem corpus ejus clausit loculo, nec non beatæ Magdalene Mariæ.
- B Cœnobiū in super struxit Constantino Paphlagoni in eo loco qui Nidus dicitur, turpi viro, sed tamen dilecto sibi; quem coma tonsa jussit esse monachum verbis instinctus Samonæ invidentis: postea detracta monachali veste cubicularii honore condecoravit illum cui monasterium, ut dixi, struxerat. Exin imperatorem in templo martyris Mocil versantem, dum regii satellites cancellis propinquarent divinæ domus, nescio quis fuste percussit in capite; quod quidem illi prorsus confregisset, nisi pendenti lychno illius fustis multum de vi lethali perdidisset.
- C Atque id proceres valde turbavit facinus. Fatidicus autem et clarus inter monachos Marcus, qui panxit carmen tetraodidum Sabbati magni pervenusto metro, forte ibi præsens regem sic est affatus: Tempore ex hoc certum te esse volo. decem adhuc annos fore regnaturum: fuitque verbis reapse eventus consonus.
- ALEXANDER LEONIS FRATER MENS. XIII.
- Leone deserente cum vita imperium, frater obtinuit sceptrum Alexander, vir impudicus perditisque moribus, servus libidinum, incontinentiæ deditus, comessator, ebriosus, ingenium brutum, atque arcanorum Veneris orgiorum assecla.
- D Improbis hic scurris circumforaneis vilibusque rem gerendam tradebat publicam. Qui postquam in imperio debacchatus est anno, ut frater prædixerat, haud plus uno, mense misere interiit tertio decimo.
- CONSTANTINUS LEONIS FRATER PORPHYROGENITUS CUM SOCERO SUO ROMANO LACAPENO ANN. XXVI.
- Ubi Alexander turpiter vitam clausit,

Sed ecce tibi κήρυξ ἀπόστολος *nuntius apostolus* apud Ephræmium. Quare sic reapse legerat olim interpres Armenius etiam apud Eusebium.

Constantinus purpuræ germen primum
Leonis filius imperium obtinuit,
ætatem prorsus teneram adhuc degens.
Dum is cum matre rei præsideret publicæ,
Romanus quidam Lacapenus patria,
dux exercituum munere drungarius,
fefellit puero regnatori fidem.
Mox ad regni societatem admissus fuit
non sine gravi jurejurando pactoque inito
fore ut conregnaret cum rege puero,
imperiique et pueri simul tutelam gereret,
atque huic incolumem servaret potentatum
cujus reapse hæredem pater fecerat.
Sed non servavit Lacapenus fœdera :
quis adeo filios tres designavit Cæsares ;
sibi que vindicavit publicarum rerum
curam universam imperii que regimen.
Interim tamen Constantinus quoque
cum sene ejusque liberis imperabat.
Atque ita tempus lapsum est diutinum ;
nimirum viginti et sex fluxerunt anni.

CONSTANTINUS SOLUS AN XV.

Tunc demum comprehensus Constantinus
cauto artificio idoneoque tempore
patrem cum filiis regibus insitivis
dominio exiit solusque imperium tenuit.
Huic pius erat et orthodoxo animo,
et nihil in Ecclesiæ institutis innovans,
imo huic dilectæ ceu matri obediens,
et divinorum dogmatum defensor,
et juris observantiam in primis exigens.
Idem doctrinis præditus sapientibus
profanisque litteris eximie instructus,
harum quoque gessit semper patrocinium,
quibus tradendis magistros præposuit.
Tamen indignæ imperio dotes inerant :
namque rempublicam socorditer regebat,
nimis irascebatur delinquentibus
pœnisque erat sumendis inexorabilis.
Idem magistratus senatoriosque gradus
præferurasque et militares ordines
viris tradebat prorsus haud idoneis,
indignis omnique vitio laborantibus,
officia cuncta auro venalia exhibens.
Hic cum Romano dum regnaret adhuc,
imago Christi Domini haud manu facta
miro artificio in mantili picta
Edessa urbe Byzantium translata fuit.
Rossicus etiam plurimus exercitus
quindecim mille naves onerarias,
ut fama est, ducens, cunctaque depopulans
ab urbem regiam direxit cursum.
Sed enim prope universus auxilio Dei
Virgine quoque matre ferente opem
Romanæ classis impetu deletus fuit.

ROMANUS CONSTANTINUS FILIUS AN III.

Ῥῶμιν Πορφυρογενίτῳ βίῳ
Ῥῶμανος υἱοῦ αὐτοῦ ἐξῆλθεν,

- A** Κωνσταντῖνος βλάστημα πρῶτος πορφύρας
Λιόντος υἱὸς παραλαμβάνει κράτος
2690 Νέος κομιδῆ τυγχάνων ἡλικίαν.
Σὺν μητρὶ δέκοντι τῷδε τὸ κράτος
Ἐπιφυσίς Ῥωμανὸς ἐκ Λακάκης
Πέλων στολάρχης δρουγγάριος ἀξίαν,
'Απεστάτησε τοῦ νέου στεψηφόρου ·
2695 Ὅρκους φρικαλίοις δὲ συνθήκαις θ' ἔμα
Εἰς βασιλείας προσδεχθεὶς κοινωνίαν,
'Ὡς συνανάσσει τῷ νέῳ στεψηφόρῳ,
Καὶ κηδεμῶν ἦ τοῦ νέου καὶ τοῦ κράτους,
Καὶ τῷδε τηρήσει κραταρχίαν
2700 Ὡς κληρὸν ὄντως πατρῶν δεδεγμένῳ ·
Οὐ πάντ' ἐφυλάξατο τῶν συγκαίμωνων,
'Ἄλλ' υἱίας τρεῖς εἰς βασιλείας στέφει,
Αὐτῷ ἀπεκλήρωσε κοινῶν πραγμάτων
B φροντίδα πᾶσαν καὶ διοίκησιν κράτους.
2705 Ἔως δὲ συνίθουε καὶ Κωνσταντῖνος
Τῷ πρεσβύτῳ καὶ τοῖς νεωτέροις κράτος,
Καὶ μακρὸς ἐξήνυστο τῷ μέσῳ χρόνος
Πρὸς εἴκοσιν ἐξ παραβύβειντων χρόνων.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΟΝΟΣ ΕΤ. ΙΕ΄.

- Καὶ τριηκῶτα συλλαβῶν Κωνσταντῖνος
2710 Ὡς νουνεχῶς τε καὶ λίαν ἐπηθόλωε
Φίτῳ τε παιδῶς ἀνακτας παρεγγράφους
Καθεῖλεν ἀρχῆς καὶ μοναρχεῖ τοῦ κράτους.
Ἐπῆρχε δ' οὗτος εὐσεβῆς τις, ὀρθόφρων,
Μηδὸν νεοχμῶν τῶν ἐθῶν Ἐκκλησίας,
2715 Εἶκων δὲ ταῦτη καθὰ μητρὶ φιλότατη,
Ἐπερμαχῶν τε δογμάτων τῶν ἐθῶν,
Καὶ πάντα ποιῶν πρὸς φυλακὴν τῶν νόμων ·
'Ἦν ἐν μεθέξει καὶ σοφῶν μαθημάτων
Παιδεύσεώς τε τῆς θύραθεν εἰς ἄκρον ·
2720 Ὡς καὶ προμηθεὺς ὥπτο συνεῖναι βίῳ,
Τῆς σοφῶν ἐπιστήμης γε τάξας τεχνίτας ·
Πλὴν εἶχεν ἅττα μὴ προσήκοντα κράτει.
Αὐταρχίαν γὰρ μαλακῶς ἦν ἰθύνων ·
'Ὀρᾶτο καὶ δύσοργος ἡμαρτηκόσιν,
2725 Πρὸς δ' αὖ κολαστῆς ἀπαράττητός σφισιν,
'Ἀρχαιρεσιάζων δὲ βουλάς τ' ἐκφέρων, ἡ
'Ἀρχαῖς τε κοιναῖς καὶ στρατηγίαις ὄλαις
'Ἀνδρας ἐπίστα μηδαμῶς πεφυκότας,
'Ἀναξίου δὲ καὶ μοχθηροῦς εἰσάπαν,
2730 Ἄρχαίς ἀπάσας χρημάτων δρῶν ὠνίσσεως.
Τούτου Ῥωμανῷ συνάσσοντος τότε
Εἶκων ἀχειρότευκτος Χριστοῦ δεσπότου
'Ἐν χειρομάκτρῳ διαγραφείσα ἔτιως
'Ἐξ Ἐδέσης ἤνεκτο πρὸς Βυζαντιδα ·
2735 Καὶ Ῥωσικὸς τις μυριάριθμος στόλος
Φέρων ἀριθμὸν ὀκτάδων πρὸς τοῖς δέκα,
'Ὡς φασί, πεντεχιλιοστώτας ὄλας
Ληλατήσων κατέπλευσε πρὸς πόλιν ·
Σχεδὸν δ' ἄπας ἐφθάρτο τῷ Θεοῦ σθένει
2740 Καὶ μητρανάνδρου Παρθένου συμμαχίᾳ
Πρὸς ἀντιπύρου Ῥωμαϊκοῦ τοῦ στόλου.

ΡΩΜΑΝΟΣ Ο ΥΙΟΣ ΑΥΤΟΥ ΕΤ. Γ΄.

Τοῦ πορφυρανοῦς δ' ἀπολιπόντος βίον
'Ὁ παῖς Ῥωμανὸς ἀναδείκνυται κράτῳ,

- Ὡπερ συνήπειτο πρὸς γάμου κοινωνίαν
2745 Θεοφανῶ τις ἐκ χαμερποῦς τοῦ γένους,
 Ἦ τάνδρι τίκει παῖδας ἄρβενας δύο,
 Τὸν Βασίλειον, πρὸς δὲ τὸν Κωνσταντῖνον,
 Οὗς βασιλικῆ ταινίᾳ στέφει φίτους·
 Ἄνῆρ τρυφηλός, ἐκδεδιητημένος,
2750 Μίθαις τε κώμοις προστετηκὼς ἐξόχως,
 Φιληδονίαις, ἀφροδισίοις, πότοις,
 Ἄνδράσι λοιμοῖς συνδιάγων καὶ φθόροις.
 Κοινῶν δὲ διοίκησιν ἦν ἐγχειρίσας
 Ἰωσήφ τινι τῇ ἐπικλησιν Ἑρίγγῃ
2755 Πραϊποσίτῳ τε καὶ παρακτιμωμένῳ·
 Ὅμως στρατηγῶις ἀνδρικοῖς κεχρημένος
 Στόλῳ τε βαρεῖ κατ' ἐχθρῶν ἀντιπάλων,
 Νίκας κατώρθου τοὺς ἐναντίους τρέπων·
 Φωκᾶν Νικηφόρον γὰρ ἄνδρα γεννάδαν
2760 Σὺν συγγόνῳ Λέοντι στρατηγῶς ἔχων,
 Αἰρεῖ δι' αὐτῶν ὑπεναντίων πόλεις,
 Καὶ θράσος ἐχθρῶν ὑποκλίνει τῷ κράτει,
 ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΦΩΚΑΣ ΕΤ. Ζ.
 Τοῦτου κατατρέψαντος ἀσχυρῶς τὸν βίον,
 Καὶ κράτος υιοῖς γαμητῆ ληλοϊκότος,
2765 Φωκᾶς Νικηφόρος τις ἀποστάς κράτους
 Ἄνηγορεύθη βασιλεὺς αὐτοκράτωρ
 Παρὰ στρατηγῶν τῆς Ἑω καὶ ταγμάτων.
 Οὗτος στρατεύσας κατὰ Σύρων Κιλικίων
 Πολλὰς πόλεις σφῶν εἴλε τῆς μάχης νόμῳ,
2770 Ἄδαναν, Ῥωσὸν, τεῖχος Ἀναζαρβέων,
 Πρὸς ταῖσδε Ταρσὸν καὶ Μόψου τὴν ἐστίαν,
 Ὡν καὶ πόλεις ἤγαγε πρὸς Βυζαντίδα
 Ἐχούσας εὖ τέχνης τε καὶ ποικιλίας·
 Καὶ θεῖον τύπωμα Χριστοῦ τοῦ Δεσπότητος
2775 Εὐρῶν κεράμῳ προστυπωθὲν ἀτέχνως
 Ἐξ Ἱερᾶπόλεως ἄσπετος Σύρων,
 Καὶ βόστρυχόν γ' αἵματι συμπεφυρμένον
 Ἐκ προδρομικῆς κάρας ἀνελημμένον.
 Ἄνακομίζει πρὸς πόλιν βασιλίδα.
2780 Καὶ φρούρια πλεῖστα δὲ τῶν ἐναντίων
 Κράτει καθυπέταξε τῆς Ῥωμαίδος.
 Καὶ ταῦτα μὲν κάλλιστα κατορθωμάτων.
 Ἠλὴν τοῦδε λαμπρὸν ἐπισκιάζον εἰχέ τι·
 Ἦττητο χρημάτων τε καὶ χρυσαργύρου,
2785 Κάντεῦθεν εἰς ἃ μὴ δέον παρακλίνας
 Δασμοῖς τε καινοῖς κατατρύχων καὶ φόροις
 Ἰπήκοον πᾶν ταῖν χεροῖν τῶν πρακτόρων,
 Ὡφθη μισητὸς πᾶσι καὶ τοῖς ἐν τέλει·
 Καὶ μᾶλλον οἷς ἔθιμα τῆς Ἐκκλησίας
2790 Ἄνατρέπειν ἔσπευδε καὶ κακῶς λύειν,
 Ψῆφον πρὸς αὐτὸν ἐλκύων ἐπισκόπων·
 Καὶ τῷ ταμίῳ ποιμένος τεθνηκότος
 Τὰ πτωχικὰ πράγματα τῆς Ἐκκλησίας
 Συνεισφέρειν δεῖν θεσπίσας παρανόμως.
2795 Οὐχ ἤττον ἐξέμηνε πάντας πρὸς μῖσος
 Τὸ κατ' ἐκείνου τεῖχος ὑπερρημένον,
 Ὅ κυκλόθεν τέτευχε τοῖς ἀνακτόροις,
 Ἰψιτενέες τ' ὄν καὶ περιδρομον λίαν.
 Καὶ δόγμα δ' εἰσήνεγκεν οὗτος ἐν μέσῳ
2800 Θεοπίζον ὡς δεῖν στρατιώτας ἐξίσου
 Μάρτυσι τιμᾶν καὶ γεραίρειν τοῖς ὕμνοις

- A** cui matrimonii jure conjuncta erat
 Theophano plebeio prognata genere.
 Hæc viro peperit masculos filios duos,
 videlicet Basilium et Constantinum,
 quos regio quoque stemmate ornavit genitor :
 vir voluptarius et corruptis moribus,
 potando, comessando plus nimio deditus,
 deliciisque et veneri et conviviis,
 sodalibus utens pessimis et corruptoribus.
 Rei vero publicæ curam gerendam tradidit
 Josepho cuidam, cui Bringæ agnomen erat,
 præpositi gerenti munus et cubicularii.
 Is tamen strenuos habens in armis duces
 valido cum exercitu victorias retulit
 feliciter, suosque hostes in fugam compulit.
B Phocam quippe Nicephorum fortem virum
 Leonemque fratrem ejus duces habuit;
 quorum virtute cepit hostium urbes
 fastumque illorum imperii jugo subdidit.
 NICEPHORUS PHOCAS AN. VI.
 Postquam Romanus turpiter vitam clausit,
 relicto imperio conjugii atque liberis,
 Phocas Nicephorus fallens imperio fidem
 electus est ad honorem regium
 ab Orientis ducibus et exercitibus.
 Hic bellum gerens contra Syros Cilicas
 multas illorum urbes vi martia cepit,
 Adanam, Rosum, Anazarbensium murum,
 præterea Tarsum atque Mopsuestiam,
 quarum etiam portas Byzantium transtulit
 insigni arte et vario persectas opere.
C Divinam quoque Christi Domini effigiem
 baud manu factam et in olla inventam
 Syrorum ex urbe Hierapoli,
 capillique partem concretam sanguine
 e Præcursoris capite desumptam,
 ad urbem regiam transtulit.
 Locos quoque munitos hostium plurimos
 Romanorum redegit in ditionem.
 Et hæc quidem splendide ab eo sunt facta,
 Verum hujus lucis nullæ non erant tenebræ;
 pecuniæ laborabat cupiditate, proptereaque ab æquo declinans jure
 novorum tributorum molestia imposita
 quæstorum manibus subditos vexabat.
 Hinc plebi et optimatibus exosus erat;
D præsertim qui canones Ecclesiæ
 per scelus violare molitus est,
 episcoporum aliquot suffragiis captis.
 Nempe ad regium ærarium defuncto episcopo
 opes Ecclesiæ pauperibus debitas
 iniqua lege deferendas sanxit.
 Nec minus odii publici incendit flammam
 excitata jussu ejus muri moles
 insignis celsitudinis et magni ambitus,
 quæ pallatium undique circumvallabat.
 Is etiam novum protulit decretum
 quo martyrum honore jubebat milites
 coli, sacrisque hymnis celebrari,

qui in prælio cæsi vitam amisissent :
eamque rem, ut arbitror, perfecisset,
ni patriarcha cum cæteris episcopis,
proceresque, ut par erat, obstitissent.
Huic infensus Joannes Tzimisches
propter acceptas sine merito injurias,
audacibus cum sociis insidias struxit,
dirum nempe molimen, mortis laqueum,
facinoris ministram reginam habens.
Quare cum sociis in cistam impositus,
quam regina astute præparaverat,
impervium locum noctu conscenderunt,
latronumque ritu nocturnorum
vel tanquam feræ sævæ ac sanguinariæ
in regium irruerunt armati gladiis
thalamum, ibique regem trucidarunt.

JOANNES TZIMISCHES AN. VI. MENS. VI.

Exin egregius Tzimisches Joannes
communi voto factus est imperator;
pauloque post regali etiam stemmate
a patriarcha caput ejus est cinctum.
Dux erat hic eximius, incomparabilis,
quo nemo ætate ejus præstantior armis,
et manu propria fortis et strategmate,
animi audacia præditus cum consilio,
optimus imperator, amicis blandus,
hostibus intolerandus et formidabilis.
Hic pro vi sui nominis gratosus,
hilaris, mitis, subditis benivulus,
passus est etiam ob patratam cædem
objurgari se temploque excludi
a Polyucto cato patriarcha,
ceu Nathanem objurgantem audiit David.
Exsules autem statim revocavit
quos in exsillium truserat Nicephorus;
quos inter erant præcipui episcopi,
qui detrectarant libello subscribere,
quo decernebat imperator Nicephorus
ne quis se inconsulto præsul fieret,
nec pastoralis honore frueretur.
Decretum id conscidit Tzimisches :
tum suum divisit egenis peculium :
quin et canonicam satisfactionem præstitit,
ob culpæ veniam cædisque expiationem.
Deinde contra Rossos profectus Barbaros
gravi conserto prælio superior fuit.
Tunc etiam quidam visus est a pluribus
eques vir incognitus qui Romanis
favebat, pugnans copiis contra Barbaros.
Porro hunc innotuit esse Theodorum
magnum, Christi militem atque ducem.
Quo autem pacto innotuit, verbis pandam.
Femina quædam erat pia, pudica
templo cuidam regia in urbe assidua,
quæ die una ante consertum prælium
visa sibi est Deiparam cernere
virorum comitatu permultorum
deductam, veluti reginam decet.
Insuper hæc dicentem audire credidit :

- A** Μάχαις σφαγίντας και λειοπότας βίον·
Και τάχ' ἄν ἐξήνυστο πρὸς πέρας τόδε,
Εἰ μὴ πατριάρχης τε σὺν ἀρχιθύταις,
2805 Πρὸς δ' αὖ λογάδες ἀντέστησαν εἰκότως.
Τούτῳ Τζιμισχῆς ἐγκειτῶν Ἰωάννης
Ἐφ' οἷς κακῶς ἐδρασεν αὐτὸν ἀδίκως,
Σὺν οἷς ἐθάβρει καττίει τούτῳ λόχον
Και σκέμμα δεινὸν και παγίδα θανάτου,
2810 Αὐτουργὸν αὐχῶν τοῦ λόγου βασιλίδα.
Χρησάμενος δὲ σὺν ἑταίροις σαργάνῃ
Ἦν ἡτέρπισσε βασιλεὺς εὐμηχάνως,
Ἐπὶ λθὼν ἡλίβατον ἄνοδον νύκτωρ,
Και βασιλείῃ καθάπερ βυκτιλόχοι
2815 Ἦ θῆρες εἰπεῖν ἄγριοι βροτοκτόνοι,
Παρεισφθαρέντες θαλάμῳ ξιφηφόροι
Σφάττουσι τόνδε τὸν βασιλέα ξίφαι.

B ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΤΖΙΜΙΣΧΗΣ ΕΤ. Ζ. ς.

- Μεδ' ὃν Τζιμισχῆς γεννάδα Ἰωάννης
Εὐθὺς ἀντιγόρευτο πρὸς παντὸς κράτωρ.
2820 Μετὰ δὲ μικρὸν βασιλικῇ ταινίᾳ
Παρ' ἀρχιθύτου διαδεῖται τὴν κάρην.
Ἄνηρ στρατηγὸς ἀπαράμιλλος, ξένος,
Τῶν καθ' ἑαυτὸν ἐν μάχαις διαφέρων
Εὐάνδρῳις τε, συνεταιρὶς στρατηγίαις.
2825 Ψυχῆς παραστήμασι σὺν εὐδουλίᾳ,
Αὐτοκράτωρ ἄριστος, ἡδὺς τοῖς φίλοις,
Ἐχθροῖς δυσαντίβλεπτος ἢ φρικαλέος.
Οὗτος χαριτώνυμος, ὀλβία χάρις,
Ἰραῦς, ἰλαρὸς, εὐμενὴς ὑπηκόοις,
2830 Ὅς ἡμέρωσ ἤνεγκε τὴν διὰ φόνον
Ἐπιτιμίαν και νεῶ τὴν κωλύμενην
Τοῦ ποιμεναρχοῦ και σοφοῦ Πολυεύκτου,
Ὡς πρὶν ὃ Δαβὶδ τοὺς ἐλέγχους τοῦ Νάθαν·
Τοὺς μὲν φυγάδας καταγαγῶν αὐτίκα.
2835 Οὕς πρὶν ἐφυγάδευσε φθὰς Νικηφόρος,
Ἐν οἷσπερ ἦσαν και λογάδες ποιμένων
Καθυπογράψαι μὴ θελήσαντες τόμῳ,
Ὡ θεσπίσας ἦν βασιλεὺς Νικηφόρος
Ἄνευ ἐκείνου μηδένα προεδρίας
2840 Ποιμαντικῆς τε τυγχάνειν προστασίας,
Ὅνπερ διατέμνηκεν εἰς λεπτὰ τόμον·
Ὅν δ' εἶχε πλοῦτον διένειμεν ἀπόροισι,
Και κανονικὴν ὑπέδω λειτουργίαν
Εἰς ἄφεσιν πταίσματος, εἰς λύσιν φόνου.
2845 Εἶτα κατὰ Ῥώσ ἐκστρατεύσας Βαρβάρων
Ἦττησεν αὐτοὺς ἐν μάχῃ κατακράτης
Ἦνικα και τὲς ὥπτο πολλοῖς ἱππότης
Ἄγνωστος ἀνήρ Ῥωμαϊκῶν ταγμάτων
Ἰπερμαχῶν ἄριστα κατὰ Βαρβάρων.
2850 Ἐγνωστο δ' εἶναι Θεόδωρον τὸν μέγαν
Χριστοῦ στρατιώτην τε και στρατηλάτην·
Ἐγνωστο δ' οὕτως, ὡς προῖών σοι φράσω·
Γυνὴ τις ὑπῆν εὐλαθῆς και κοσμία
Ναῦ πρόσεδρεύουσα πρὸς Βυζαντιδί,
2855 Ἦτις πρὸ μιᾶς ἡμέρας ταύτης μάχης
Ἐδοξεν θρῆϊν μητρᾶνανδρον Παρθένον
Δορυφορομένην τε και προηγμένην
Ἄνδράσι πολλοῖς, καθάπερ βασιλίδα·
Και ταῦθ' ὑπαρ ἔδοξε φαιμένης κλύειν·

D

- 2860 Ὁ Κυριθεόδωρος, ὃ στρατηλάτα,
Ἐμός τε καὶ σὸς προσφιλῆς Ἰωάννης
Βαρεῖς ἀγῶνας καὶ δυσηνύτους ἔχει·
Σὺ δ' ἄλλ' ἐπικούρησον αὐτῷ ταχύνας.
Τόδ' ἡ θεωρὸς τοῖς συνοῦσιν ἐκφέρει
- 2865 Μνήμη διδοῦσι καὶ γραφῇ τὴν ἡμέραν.
Καὶ πάνθ' ὑπῆρχε σύνδρομα χρόνῳ μάχης.
Οὗτος στρατεύσας καὶ κατὰ Κιλικίας
Ἡάμπολλ' ἐχειρώσατο νόμους φρουρίων·
Ἵσα δ' ἀφηνίασε τῆς κραταρχίας,
- 2870 Πρὸς τὴνδ' ἐπανήγαγε ταῖς στρατηγίαις·
Οὗτος νεῶν ἤγειρε Χριστῷ Δεσπότη
Πολυτελεῖ κάλλιστον ἐν Χαλκῇ ξένον.
- ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Ο ΒΟΥΓΑΡΟΚΤΟΝΟΣ ΕΤ. Ν'.**
Τούτου τὸ βιοῦν ἐκμετρήσαντος μόρφ,
Κληροῦχος ἀρχῆς τῆς πατρῴας ἐνόμωας
- 2875 Βασίλειος δέδεικτο καὶ σκηπτουχίας,
Ὁ Ῥωμανοῦ παῖς πορφυροδαστος κλάδος,
Αὐτοκράτωρ κράτιστος ἐν στρατηγίαις
Αὐταρχίας τέλαντον αὐξήσας μέγα·
Ὡς πιστός, ὡς φρόνιμος ὢν ὑπηρέτης
- 2880 Οὐ πρὸς τρυφάς τε καὶ πρὸς ἀνέσεις βλέπων,
Οὐδ' ἀμελείᾳ μήτε μὴν οἰκουρίᾳ
Ἦ μαλακίᾳ προσετηκῶς μηδόλας,
Ἄλλὰ στραταρχῶν πάντα καιρὸν τοῦ βίου
Καὶ ταῖς κατ' ἐχθρῶν ἐντροφῶν ἀεὶ μάχαις.
- 2885 Ἀνήρ ἀγαθὸς, εὐσεβῶν νόμων φύλαξ,
Μηδὲν νεοχμῶν τῶν ἔθων Ἐκκλησίας (41),
Ταῖς ἀρετῶν χάρισιν ἠγλαισμένος,
Μᾶλλον δ' ἐραστῆς σωφροσύνης, ἀνδρείας.
Οὗτος καθάπερ ἀετοῦ λαχὼν φύσιν,
- 2890 Ἦ πτηνὸς ὢν φρόνησιν ἢ προθυμίαν,
Τὸ μὲν πρὸς αὐτὴν ἐκστρατεύων τὴν Ἔω,
Τὸ δὲ πρὸς αὐτοὺς τοὺς ὄρους τῆς Ἑσπέρας
Ἦ πρὸς μέρη βόρεια καὶ μεσημέριας
Χώρους ἐπῆρει Βαρβάρων ἀντιπάλων,
- 2895 Ληλατῶν σφᾶς, πυρπολῶν, πορθῶν πόλεις
Ἐρμυνά τε φρούρια τῆς μάχης νόμῳ·
Καὶ δειγμ' ἐναργῆς ἡ Σκυθῶν ἐρημία,
Δεῖα τε Μυσῶν (42) κατὰ τὴν παροίμιαν,
Ἡερῶν τ' Ἀβασγῶν ἐκτριβῆ τῶν τ' Ἀβά-
[ρων,
- 2903 Ὄνπερ καθεῖλε τὸ θράσος κατὰ κράτος·
Καθεῖλε δ' οὐχ ἤκιστα καὶ τυραννίδα
Τὴν τοῦ Σαμουήλ Βουλγάρων ἀρχηγέτου.
Καὶ σφῶν δ' ἀνείλε δυσαρθίμους ἐν μάχῃ·
Συβρῆξιος γὰρ συμπεσοῦσης καὶ μάχης,
- 2905 Μυσῶν ἐχειρώσατο χιλιούτας
Πεντάδας εἰς τρεῖς τὰς ὄλας ποσομένους,
Ἵν δμμάτ' ἐξέκοψε πάντων ἐνδίκως·
Κᾶν τῶνδε βραχεῖς παραδοὺς πομποὺς σφίσι
Καὶ θάτερον σφᾶς ὀμμάτων ἐσβεσμένους,
- 2910 Πάντας ἀφῆκεν ἴναί πρὸς Μυσίαν·
Οὗς δυστυχῶς ἔχοντας ἰδὼν σφῶν κράτῳ
Τέθηκε τρωθεὶς τῆς ἀθυμίας βέλει.

44 Hujus religiosissimi principis insigne χει-
μήλιον possidet bibliotheca Vaticana; menologii
scilicet Græci picturatum codicem nobilissimum,
cujus mentionem feci in collectionis meæ Vaticanæ

- A** O domine Theodore, o dux exercitus,
meus itemque tuus amicus Joannes
gravi in agone vertitur et perdifficili;
quamobrem ad ferendam opem propera.
Illam rem visam narravit præsentibus,
qui diem memoriæ scriptoque consignarunt.
Reapse visio congruit cum pugnæ tempore.
Idem, suscepto bello adversus Cilicas,
permultas cepit horum munitas arces.
Quotquot autem negabant subesse imperio,
eas armis motis compulsi ad obsequium.
Hic templum excitavit Christo Domino
in Chalce, dives opum et miro opere.

BASILIIUS BULGARICIDA AN. L.

- Jornnes fatis functo, patrium sceptrum
B hæredis jure ac nomine legitimo
obtinuit Basilius cum regio titulo
Romani filius, genitus in purpura,
egregius exercituum imperator,
qui dititionis fines valde ampliavit.
Fidelis hic et prudens administrator
delicias haud spectabat requiemve corporis,
neque socordiam nec domi desidiam,
nulloque captus erat voluptatis genere,
sed universam degens in armis vitam
pulsandis in prælio hostibus gestiebat.
Vir bonus, legum sacrarum custos,
nihil immutans in Ecclesiæ moribus,
virtutum ornamentis valde rutilans,
apprime studens fortis esse et temperans.
- C** Hic sortitus veluti naturam aquilæ,
certe habens mentem efficaciamque volucrem
nunc in Orientis bellum gerebat plagis,
nunc in hesperis finibus, nunc sub borea,
nunc denique per tractus meridionales
bello quatiebat Barbaros adversarios,
deprædans, urens, depopulans urbes
munitasque arces, prout fas est belli.
Rei testis est Scythiæ solitudo,
prædaque Mæсорum, ut ait proverbium,
Persarum, Abasgorum clades, et Abarorum,

- quorum audaciam aperto Marte fregit.
Nec vero secius contudit tyrannidem
Bulgarorum principis Samuelis,
ejusque gentis occidit innumeros,
D Etenim facto pugnæ conflictu gravi,
Mæсорum tantum captivavit numerum
ut ea æstimata sint millia quindecim,
quais cunctis oculos lata sententia eruit.
Hos autem paucis ducibus instructos,
quos uno tantum oculo exœcaverat,
remisit cunctos liberos in Mæsiam.
Quos ubi sic affectos rex suos vidit,
mæroris ietus telo mortem obiit.

secundo volumine præf. p. 1.

(42) Mysos dicit pro Mæsis perpetuo Ephræmius.
Proverbium tamen loquitur de Mysis. Zenob V,
15; Diog. VI, 42.

Atque hinc Basilius Augustus magnus
vulgo vocari Bulgaricida cœpit.
Mœsorum autem captis hesperiiis urbibus
Achride, Scopiis, et Presthlabis geminis,
Sardicæ quoque et Bidinæ castellis
Pernicoque, cum arcibus triginta quinque,
cunctas Romano subdidit imperio.

CONSTANTINUS BASILII FRATER
AN. II. MENS. VI.

Postquam grandæva ætate hic mortem obiit,
Constantinus frater imperium tenuit;
vastum quidem corpus viresque jactans,
sed tamen corde timidus et infractus,
molli morum genere et ignavo,
theatri atque alæ studio deditus,
deliciis, ganæ, vino, et rei veneræ,
voluptatum mancipium atque gulæ,
æmulam vitam degens Sardanapalo :
Barbaris cunctis hostibus ludibrio,
quorum incursum haud armis repellere,
nec gladiis propulsare, ob metum, censuit;
verum tributis subditos atterens,
multaque et varia sine fine exigens,
barbaros deleniebat donorum cumulo,
collatis etiam summis dignitatibus :
sic Barbarorum mitigans ferociam.
Calumniis autem facilem aurem præbens,
iracundiæ, invidiæ, malignitati obnoxius,
multos mortales spoliavit vita ;
oculorum alios orbavit lumine
suspicionum momento impulsus levi.
Demum senecta et morbis conflictatus,
jamque instare cernens vitæ finem,
Romanum Argyropulum adoptavit,
eique filiam propriam nuptui dedit,
pulsæ per dolum conjuge legitima.
Exin imperii quoque pondus tradidit :
brevique adhuc superates, efflavit animam.

ROMANUS ARGYROFULUS
AN. V ET MENS. VI.

Romanus ergo constituitur imperator,
vir bonus, pius, nobilitate cluens,
litterarum artiumque amicus omnium,
publici recti juris peritissimus,
versuræ cum mutua fidejussione eversor,
erga egenos omnes largus opum,
et captivorum redemptor plurimorum.
Maximam templi hic Sophiæ absidem
pulchro artificio ac splendido compegit,
multamque auri vim attribuit clericis,
et publicum dissolvit æs alienum.
Idem collatis in Phœniciam armis
contra fœdifragos impios Agarenos,
qui subditas imperio urbes ceperant,
conserta manu pugnavit infeliciter,
fugaque evasit in urbem Antiochiam,
atque illinc semet contulit Byzantium.
Dein alio ingenio se ostendit præditum,

A Κάκ τοῦδε Βασίλειος Αὐγουστος μέγας
Πᾶσιν ἐπωνόμαστο Βουλγαροκτόνος·
2915 Ἐλὼν δὲ Μουσῶν τὰς καθ' ἑσπέραν πόλεις
Ἀχρίδα καὶ Σκόπια, Πρεσθλάδας δύο
Τὰς ἐν Σαρδικῇ καὶ Βιδίνῃς χωρία,
Σὺν Ηερνίκῃ φρουρίᾳ θ' ἑπτὰ πεντάδας,
Πάντα καθυπέταξε Ῥωμαίων κράτει.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ο ΑΔΕΛΦΟΣ ΑΥΤΟΥ ΕΤ. Β' ς

2920 Τούτου μεταλλάξαντος ἐν γῆρᾳ βίον
Κωνσταντίνος σύναιμος ἄρχει τοῦ κράτους,
Ὅγκον μὲν αὐγῶν σωματικὸν καὶ σθένος,
Δειλὸς δὲ πάμπαν καρδίαν, ἀνειμένος,
Ἥθους πεφυκὼς μαλθακοῦ καὶ βῆθύμου,

B 2925 Θεατρομανῶν καὶ κύβους προσανέχων,
Τρυφαίς τε, κώμοις, ἀφροδισίοις, μέθαις,
Ἦδυπαθείαις ἐντροφῶν, συσσιτίοις,
Βίον βίων ἀντικρυς Σαρδαναπάλου·
Ἄθυρμα πᾶσι Βαρβάρους ἐντιπέλοισι,

2930 Ὃν ὄρμας οὐκ ἔκρινε δεῖν ὄπλοισι τρίπαινον,
Ἦ συνελαύνειν σφᾶς ἕξει πρὸς δειλίαν·
Ἰπηκόους δὲ καλαμώμενος φόροις
Εἰσπράξεσι τε παντοδαπαῖς συχνάκις
Ἐδεξιοῦτο δωρεαῖς σφᾶς ἀφθούοις,

2935 Τῶν ἀξιωματῶν τε τοῖς ὑπερτάτοις·
Οὕτω κατεπράνε Βαρβάρων θράσος.
Διαβολαῖς δ' εὐεϊκτον οὐς ἦν ὑπέχων,
Ἦττητο θυμοῦ καὶ φθόνου καὶ κακίας·
Ταῦτ' ἄρα πολλοὺς ἐστέρησε τοῦ βίου,

C 2940 Ἄλλων δ' ἐπήρου τὰς κόρας τῶν ὀμμάτων
Ἐξ ὀπνοίας καὶ ψιλῆς ὑπόψιας.

Ἐπεὶ δὲ τετρύχωτο γῆρα καὶ νόσοις,
Καὶ καθέωρα προσδόκιμον τὸ μέτρον,
Ἀργυρόπουλον Ῥωμανὸν προσλαμβάνει,

2945 Καὶ τῷδε συνήκισε τὴν θυγατέρα,
Δόλῳ γυναικὸς τῆς νομίμου χωρίσας.
Ἐἶτα παραδίδωσι καὶ κραταρχίαν·
Ἐπιβιόους δὲ τοῖσδε μικρὸν, ἐκπνέει.

ΡΩΜΑΝΟΣ Ο ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ ΕΤ. Ε' ς.

Καθίσταται δὲ Ῥωμανὸς αὐτοκράτωρ,
2950 Ἄνθρωπος ἀγαθός, εὐσεβής, εὐπατριδής,
Λόγον ἑταῖρος καὶ τέχνης ἐγκυκλίου,
Τῶν δημοσίων εὐαγῶν ἴδρις νόμων,

D Εἰσπράξεως ὀλεθρὸς ἀλληλεγγύου,
Εὐεργετικὸς ἀπορουμένους ὄλοις,

2953 Δορυβαλῶτων δυσαριθμήτων λύτης
Ναοῦ Σοφίας τῆς μεγίστης ἀψίδος
Εὐμήχανός τις φιλόκιμος συνδέτης,
Χρυσοῦ χορηγὸς ἀφθόνου κληρουμένους,
Κοινῶν χρεῶν λύτης τε καὶ δότης πάλιν.

2960 Οὗτος στράτεύσας κατὰ τῶν ἐν Φοινίκῃ
Σπονδᾶς λυσάντων Ἀγαρήνων ἀθέων
Πόλεις θ' ἐλόντων τὰς ὑπηκόους κράτει
Καὶ συμπλακεῖς ἤττητο δυσκλειῶς σφίσι.
Καὶ διεσώθη πρὸς πόλιν Ἀντιόχου,

2965 Κάκειθεν ἀνέβουξε ἐπὶ Κωνσταντίνου·
Καὶ λοιπὸν ἠλλοιωτο γνώμην τὴν πάλαι,

- Και πάντας ἐξέθλιβε τοὺς ὀπηκόους
 Εἰσπράττει φόρων τε δασμῶν ἐκτόπων,
 Δεικνύμενος πράκτωρ τις, οὐκ αὐτοκράτωρ,
 2970 Πικρὸς λογιστῆς εἰσφορῶν καὶ παιπάλη,
 Ταῦτα δὲ πάντα καὶ μακρῶ τούτων πλέω
 Κενῶν ὀπῆρχε καὶ δαπανῶν πλουσίως,
 Ἐν ᾧ καθιδρύσατο σεμνεῖψ ξένω
 Τῇ μητρανάνδρῳ καὶ περιδλέπτω Κόρῃ,
 2975 Ὅπερ καθυπέταξε κτήσεις παμφόρους
 Πόλεις τὰ πολλὰς καὶ φόρους ἐτησίους,
 Καὶ πλέθρα γῆς πάμπολλα καὶ πλείστας δόσεις,
 Πάντα μοναστῶν ἀκατάλληλα βίω.
 Οὗτος στρατηγοῖς ἀνδρικοῖς βουλευφόροις
 2980 Καὶ ταγματάρχαις συντοῖς κεχρημένους
 Στρατεύματι τε ναυτικῷ ῥωμαλέω
 Νίκας κατώρθω, κατεναυμάχει στόλους·
 Καὶ γὰρ κατακείρουσιν ἐν βαρεῖ στόλῳ
 Τοῖς Ἀγαρηνοῖς Ἰλλυρικὰ χωρία,
 2985 Καὶ δρῶσι κακῶς τὰς ἐκεῖ κώμας πόλεις,
 Ῥωμαϊκὸς τις ἐντυχῶν σφίσι στόλος
 Πυρίφλεκτον σφῶν ἀποδεικνύει στόλον·
 Καὶ πάλιν ἄλλος τις χιλιόναυς στόλος
 Ἐξ Ἀφρικῆς ἔπλευσε τὰς νήσους φλέγων.
 2990 Καὶ πᾶς μικροῦ πέφλεκτο Ῥωμαίων στόλῳ,
 Ὅς αἰχμαλώτους εἶλε πεντακοσίους
 Καὶ δεσμίους πέπομφεν εἰς Βυζαντιδα.
 Τῶν πρὸς δ' Εὐφράτην κειμένων περ ἀστέων
 Στρατηγὸς ἐκράτησεν Ἐδέσσης μᾶχῃ·
 2995 Ὅς αὐτόγραφον καὶ θεόγραφον πλέον
 Εὐρῶν ἐπιστόλιον Χριστοῦ Δεσπότη (43)
 Στέλλει βασιλεῖ δῶρον ἡγαπημένον,
 Τούτου κρατοῦντος, γῆς κλόνος τις συνέθη,
 Ὅ πολλὰ κατῆρειπε τῆς δομημάτων.
 3000 Ἄπαντα λαμπρῶς ἀνεκαίνισσε κράτωρ·
 Ἐπεὶ δὲ μίτος τοῦ βίου ἐκόποτό οἱ
 Νόσῳ τακέντι ποικίλῃ φθισιθρότῳ.

ΜΙΧΑΗΛ Ο ΠΑΦΛΑΓΩΝ ΕΤ. Ζ'.

- Ζωὴ βασιλεῖς δεικνύει βασιλεῖα
 Τὸν τῆσδ' ἐραστὴν Μιχαῆλ Παφλαγῶνα,
 3005 Ὁραῖον ὄψιν εὐπρεπῆ κεκασμένον,
 Τῆς φύσεως ἀντικρὺς ἀγάλμα ξένον·
 Πρὸς δ' αὖ ψυχικαῖς ἀρεταῖς ἠνθισμένον,
 Ἀγαθὸν, εὐέντευκτον, ἰλαρὸν τρόπους.
 Τούτῳ τὸ κάλλος προξενεῖ κράτους στέφος.
 3010 Γένους γὰρ ἐκφύς εὐτελῶν καὶ ξυγκλύδων·
 Κάλλους δ' ἔχων εὖ καὶ μελῶν εὐκοσμίας,
 Ἐρώμενος δέδεικτο τῆς βασιλίδος,
 Κάντεῦθεν ἀνήνεκτο, καθάπαξ φάναι,
 Εἰς ὕψος οἶον καὶ θρόνον κραταρχίας.
 3015 Πλὴν γούς Ῥωμανὸς ὡς ἐνῆν πεπραγμένα
 Ἔτι περιῶν καὶ κρατῶν εὖ τοῦ κράτους,
 Πίστει παρέξειν ὄρκιοις φρικαλέοις
 Μιχαῆλ ἠνάγκασε μῆδεν εἰδέναι,
 Ὅ δ' εὐπετῶς δέδρακε μὴ δέισας δίκην·
 3020 Ὅθεν τι δαιμόνιον, ὡς Σαοὺλ πάλαι,

(43) Intellige epistolam ad Abgarum regem Edes-
 senum; quæ recitatur ab Eusebio Cæsariensi Hist.
 I, 13, et a Mose Armenio Hist. II, 29. Quamobrem

- A** cunctisque gravis cœpit esse subditis,
 insolitis tributorum coactionibus,
 exactor visus potius quam imperator,
 acerbusque quæstor et persubtilis.
 Has tamen omnes mulloque plures opes
 magnificas effudit in impensas,
 dum sanctuarium exstrueret novum
 Virgini Matri venerandæ Dominiæ;
 cui fructuosa attribuit prædia,
 multarumque urbium annuos redditus,
 sed jugera multa ac dona plurima,
 quæ res monachis non erant congruæ.
 Fortibus idem et consiliis ducibus
 catisque simul utens centurionibus,
 pedestri pariter nauticoque exercitu
 valens, felices retulit victorias.
B Cum enim Agareni ingenti classe
 oras haberent infestas Illyrii,
 urbesque damnis et pagos afficerent,
 his superveniens Romanorum classis
 hostiles naves assumpsit incendio.
 Rursus mille navium advenit classis
 ex Africa per insulas incendia jactans.
 Sed parum abfuit quin omnem inflammarent
 Romani, qui ceperunt quingentos milites,
 vinclisque onustos miserunt Byzantium.
 Quin et ad urbes Euphratides missus
 dux quidam prælio Edessam cepit:
 ibique autographum, imo theographum
 repertum Christi Domini epistolium
 donum gratissimum misit ad Cæsarem.
C Hoc imperante terræ motus accidit,
 quo domorum numerus ingens corruit,
 quas omnes liberaliter refecit Cæsar.
 Exin tabido morbo multiformi
 flum abrupti sibi vitæ sensit.

MICHAEL PAPHLAGON AN VII.

- Tum Zoe regina Cæsarem dixit
 amasium suum Michaellem Paphlagonem
 formoso vultu venustoque præditum,
 rarum naturæ veluti figmentum:
 insuper animi florentem virtutibus,
 bonum et comem et moribus hilarem.
 Huic forma scilicet regium stemma contulit,
 vili namque stirpe plebeiaque erat:
D sed venustate præstans atque elegantia
 amorem sibi reginæ conciliavit,
 atque hinc consecendit, ut strictim dicam,
 tantum in fastigium regni que thronum.
 Quem cum amorem Romanus rescivisset,
 superstes adhuc et imperium retinens,
 sacramento astrinxit Michaellem
 ut affirmaret nihil se tale scire.
 Ille juravit facile, haud verens Deum.
 Quamobrem dæmon irruens in ipsum,
 res quidem jamdiu notissima erat; Ephræmibus
 autem loquitur de ipso (si credere fas est) auto-
 grapho.

veluti Saulem quondam suffocabat,
 prorsus, ut fama erat, perjurii causa.
 Feliciter is tamen imperium rexit :
 ipsemet enim, vel per delectos duces,
 pulsavit hostes, et vi captas urbes
 denuo Romano subdidit imperio.
 En vero ex Africa rursus profecta classis
 insulis nocens maritimisque locis,
 cuncta a Romanis mersa fuit liburnis.
 Tum etiam strenuus dux Maniaces
 Siculam armis expugnatam insulam
 Romano vectigalem imperio reddidit.
 Sed parum abfuit quin Edessenam urbem
 Arabum quoddam strategema caperet,
 nisi artificium irritum Deus fecisset.
 Namque optimates Arabes duodecim
 ad Edessenam urbem accesserunt,
 dona se ferre Cæsari simulates,
 quingentosque camelos præ se agebant,
 onere utrinque singulis imposito,
 maximis cistis, cum incluso milite.
 Ergo dolose poscebant urbem ingredi,
 cistasque secum sub vespera inferre,
 nempe ut per noctem dramatis finem facerent.
 Ante quam tamen Barbaris fraus succederet,
 comperta res convertit in exitium,
 atque in dolosi caput ruit dolus :
 etenim cunctos Romanus ensis messuit.
 Deinde Michael morbo vexatus gravi
 finemque vitæ proximum aspiciens,
 regiæ despiciens purpuræ fulgorem
 suæque dignitatis insignia reliqua,
 regali maluit palatio digredi
 ac suburbanum monasterium adit,
 quod ipse ædificaverat duobus fratribus,
 nempe mirificis sanctis Anargyris :
 in quo receptus, pulchra cæsarie tonsa,
 pauperem, Christi amore, saccum induit
 Sed enim mox citissime vita excessit,
 editis fervidæ signis poenitentiam.

MICHAEL CALAPHATES MENS. IV.

Rursum imperium ad reginam devolvitur
 quæ fraudulentis delentia sermonibus,
 juratis verbis et quorundam consiliis,
 Cæsarem regemque appellat Michaellem
 et Romanorum imperatorem creat,
 impurum hominem, genere vili satum,
 ob mores tamen suos pejorem adhuc,
 subdolum atque ingratum beneficiis,
 vecordem, invidum, iracundo ingenio,
 verba immutantem et vane gloriosum.
 Hic regni sedem statim ac obtinuit,
 genus cognatum suum cæpit persequi,
 et genitalem cunctis vim eripuit,
 barbatis etiam et maritis jamdiu.
 Quin et exsilium decrevit avunculo,
 cujus favori culmen debebat regium.

(44) Intellige SS. Cosman et Damianum.

- A** Ἐνοκῆσαν αὐτῶν, συνένειπεν ἀθλίως,
 Ὡς ἦν ἀκούειν, τῆς ἐφορκίας χάριν.
 Ὅμως διεῖπεν εὐτυχῶς τὰ τοῦ κράτους,
 Καὶ δι' ἑαυτοῦ καὶ στρατηγῶν ἐκκρίτων,
 3025 Ἐπιμένει' ἐχθρῶν καὶ δορυκτῆτους πόλεις
 Αἰρῶν ὑπῆγε τῷ κράτει τῶν Αὐσονῶν.
 Ἐκ τῆς δ' Ἀφρικτῆς αὐθις ἐκπλεύσας στόλος
 Νήσους τε κακῶν καὶ παραλόους τόπους,
 Ῥωμαϊκῶν πᾶς καταποντώθη στόλος.
 3030 Καὶ Μανιάκης εὐσθενῆς στρατηγέτης
 Ἐλὼν Σικελῶν νῆσον ἐν στρατηγείᾳ,
 Ταύτην καθυπέταξε τῇ κραταρχίᾳ.
 Μικροῦ δ' ἂν εἶλεν Ἐδεσσηνῶν τὴν πόλιν
 Ἀρβανδικῆ τῆς δραματουργία τότε,
 3035 Εἰ μὴ θεὸς γ' ἔσφηλεν αὐτὴν αὐτίκα,
 Κεγιστᾶνες γὰρ Ἀρβανδῶν ἐθναρχίας
B Πόλει προσῆλθον δώδεκα τῆς Ἐδέσης,
 Πλασάμενοι δῶρ' ἄττα βασιλεῖ φέρειν,
 Πεντακοσίας καμῆλων ἡγούμενοι,
 3040 Ἄγθος φερουσῶν καθ' ἑκάτερον μέρος
 Θήβας μεγίστας αἰς ἐνθὴν τρισόπλιτης,
 Ὅσπερ δολίως ἱκίτευον εἰς πόλιν
 Συνεισαγαγεῖν θήβας ἐσπέρας σφίσι,
 Ὡς νυκτὸς αὐτοῖς τὸ δράμα λάβη πέρας.
 3045 Οὕτω δὲ τοῦτ' ἔσχηκε Βαρβάρους τέλος·
 Καὶ δράμα γνωσθὲν, εἰς κακὸν ἀντεστράφη
 Τοῖς ἔλλοχοι καὶ συνίστοροι δόλου·
 Ἦντες γὰρ ἀνήρηντο Ῥωμαίων σπάθη·
 Ἐπεὶ δὲ τετράχωτο Μιχαὴλ νόσῳ.
 3050 Λύσει δ' ἑώρα καὶ τομῆν ἐγγὺς μόρου,
 Τὴν βασιλικὴν παριδῶν ἀλουργίδα
C Καὶ βασιλείου σύμβολα πάντα κράτους,
 Ἐκ βασιλείων ἀπανίσταται δόμων,
 Καὶ τὴν πρὸ τειχῶν εὐαγῆ μονὴν φθάσει
 3055 Ἦν αὐτὸς ἀνήγειρε δυοὶ συγγόνιοις
 Θαυματοβρύταις ἁγίοις Ἀναργύροις (44),
 Ἐνθα καταχθεὶς καὶ καρεὶς καλὴν κόμηνη,
 Τὸ κατὰ Χριστὸν ἐνδιδύσκειται βᾶκος·
 Ἐἶτα μετὰ βράχιστον ἐκλείπει βίον
 3060 Θερμῆς δεδειχῶς τῆς μετανοίας τρόπους.
 ΜΙΧΑΗΛ Ο ΚΑΛΑΦΑΤΗΣ ΜΗΝ. Δ.
 Καὶ πάλιν ἦκε πρὸς βασιλίδαν κράτος
 Ἦτις οὐπόλοις καταβελχθεῖσα λόγοις
 Ὅρκους τε φρικτοῖς καὶ τινῶν συμβουλαῖς
 Στέφει Μιχαὴλ Καίσαρα Βασιλέα,
 3065 Καὶ κράτορα δεικνύσι τῆς Ῥωμαίδος·
 Ἄνδρα ῥυπαρὸν, δυσγενῆ, φαύλου γένους,
 Κᾶκ τῶν τρόπων κάκιστον ὄντα τὸ πλεον,
 Ὑπουλον, ἀχάριστον εἰς εὐεργέτας,
 Ἄγνωμονα, βᾶσκανον, ὀργίλον φύσει,
 3070 Τὴν γλῶτταν ἀντίφθογγον, αὐχούντα λόγοις
 Ὅστις ἐπεὶ περ ἐγκατεστάθη κράτει,
 Τὸ συγγενὲς μέτεισιν οἰκεῖον γένος,
 Ἀποστέρων σφᾶς ἀρβενωπίας ὄλης,
 Κᾶν ἦν ὑπηγνήτης τις ἡ γήμας πάλαι.
 3075 Καὶ μητράδελφον ἐξόριστον δεικνύει
 Δι' οὗ τὸ βασιλεῖον εὐρατο κράτος.

- Ἐτε' ἀπελαύνει τῶν ἀνακτόρων βίῃ
 Δέσποιναν αὐτοῦ κυρίαν εὐεργέτιν.
 Κεῖρει τε ταύτην καὶ κατακλείει τέλος
 3080 Νήσῳ Πριγκίπου, συκοφαντίας πλάσεις.
 Ἄ δῆμον ἐξέμηγε μαθόντα τάδε·
 Καὶ τῷ τυχόντι δεξιὰν πᾶς ὀπίστας
 Ὡς σμῆνος οἶον τῶν μελισσῶν συνέθει
 Τῶν βασιλείων εὐθὺς σὺν προθυμίᾳ.
 3085 Ἄνεβράγη γοῦν ἐμφύλιός τις μάχη,
 Καὶ πλῆθος οὐ βράχιστον ἐν τῇδ' ἐφθάβῃ.
 Τέως Μιχαὴλ ἀπορηθεὶς τοῖς ὄλοις
 Μέλαν τι τριβώνιον ἐνδύς ἀθλίως
 Μονῇ Στουδίου προσπεφυγῶς ἱκέτης
 3090 Ὑπαισέδῳ τράπεζαν ἱλαστηρίου·
 Ἦς ἐκβαλόντας ἐκτυφλοῦσιν ἀθλίως·
 Χειρίζεται δὲ δυὰς ἡ τῶν συγγόνων
 Ζωῆ Θεοδώρα τε τὴν κραταρλίαν.
- ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ο ΜΟΝΟΜΑΧΟΣ ΕΤ. ΙΒ'.
- Ζωῆ δ' ἐρώσα τήνδε κατέχειν μόνη
 3095 Ἡρὸς συνάσειαν γαμικὴν συνεζύγη
 Τῷ Κωνσταντίνῳ τοῦπικλῆν Μονομάχῳ,
 Καὶ κράτορα δείκνυσιν αὐτὸν Αὐσόνων·
 Ὅντ' εὐγενῶν τε καὶ περιδόξων ἕνα
 Ὡς εὐπατριδῶν ἐκφυέντα πατέρων,
 3100 Λόγοις ὀμιλήσαντα πάνυ μετρίως,
 Ἐρωτικῶς δ' ἔχοντα πλὴν πρὸς τοὺς λόγους
 Ῥάθυμον ἦθος μαλακόν τ' ἀνειμένον,
 Τρυφαίς προσσπνέχοντα γλυκυθυμίας.
 Ἐρωτοληψίαις τε συνισχημένον,
 3105 Τῶν ἀξίων νέμοντα τὰς τιμὰς χύδην,
 Οἷς οὐ προσῆκεν ἀγοραίοις ἀνδράσιν,
 Καὶ δημοσίων χρημάτων ὄλους ὄλους
 Ὅλαις ἀμύξαις ἀναλίσκοντα μάτην,
 Οὐκ εἰς τὸ κοινῇ συμφέρον Ῥωμαῖδι,
 3110 Ἦ χρήσιμόν τι τῷ κράτει συνεισφέρον.
 Ἄντηρε τῷδε βασιλεῖ Μανιάνης
 Ἀποστατήσας καὶ στρατιὰν ἀλίσας,
 Ἄνηρ στρατηγὸς εὐσθενῆς καὶ γεννάδας,
 Οὐπὲρ κλέος μέγιστον ἐν στρατηγίαις·
 3115 Ὅς μηδοσιῶν ἐν τυραννίδι δράσας
 Ἐξάπνης τέθνηκεν ἀρτύων μάχην.
 Μεθ' ὃν τις ἄλλος Τυρνίκιος τοῦπικλῆν
 Ὅστις ἐπῆλθε σὺν στρατιᾷ τῇ πόλει·
 Ἄλλὰ κρατηθεὶς ἐστέρητο τοῦ φάους.
 3120 Καὶ Ῥωσικὸς πάλιν δὲ τῇ πόλει στόλος
 Ἐπεισέφρησε μυρίον στρατὸν φέρων,
 Ὅς ναυμαχίᾳ πᾶς σχεδὸν διεφθάρη.
 Καὶ Πατζινάκῃ τῶν Ἡριστρῶν ἔθνος
 Ληλατοῦντες κατέδραμον τὴν Θρακίαν·
 3125 Σπονδὰς δεδράκότες δὲ Ῥωμαίοις τέλος,
 Τὰς πανοπλίαις κατέθεντο καὶ μάχας.
 Τοῦτου κρατοῦντος Οὐνικῶν Τούρκων ἔθνος
 Ὁρμώμενον πρὶν ἐξ ὀρίων Καυκασίων
 Ἐπῆλθε πρῶτον Ῥωμαίδος τοῖς ὄροις·
 3130 Κᾶκ τοῦδ' ἔθισθεν τῇ κατ' αὐτῆς μανίᾳ
 Ἐληγεν οὐδὲν τῆσδ' ὄρους κατατρέχον,
 Ἐκ τῶν μερῶν ὅπως δὲ τῶν προσαρκτίων
 Οἶα λύμη τις οὐ καλῶς εἰσεφθάρῃ
 Εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς γειννάσιον λεκτέον

- A Deinde regio pepulit palatio
 dominam suam beneficam reginam,
 eamque attonsam clausit ad extremum
 Principis in insula, calumnias dictitans.
 Rem ut cognovit populus, furiis arsit,
 et tumultuariis correptis armis,
 ut apum ab examine fieri solet,
 regium ad palatium raptim cucurrit.
 Ergo civilis pugna conserta est,
 nec brevis hominum numerus occisus,
 Donec suis rebus desperans Michael
 pulla miserabiliter indutus tunica
 ad Studii monasterium supplex fugit,
 atque sub aræ asylo semet condidit :
 unde protractus excæcatur miser.
- B Duabus autem traditur sororibus
 Zoæ Theodoræque imperii sceptrum.

CONSTANTINUS MONOMACHUS AN. XII.

- Sed cum sola Zoe regnare cuperet,
 Constantinum cognomento Monomachum
 sibi conjunxit fœdere conjugii
 et Romanorum imperatorem fecit.
 Porro hic de cœtu nobilium erat,
 atque patriiciis ortus parentibus :
 et vix quidem litteras attigerat,
 easdem tamen amore dignabatur.
 Cæterum ignavis moribus solutisque erat,
 deliciis deditus et hilaritatibus,
 amoris quoque obnoxius illecebris.
 Tum dignitates conferebat temere
 C viris vulgaribus ac præter meritum.
 Ærarii quoque publicam pecuniam
 effuso luxu ac stolido effundebat,
 qui nec Romanis rebus quidquam proderat,
 nec imperii commoda adaugebat.
 Adversus regem hunc Maniaces arma
 rebellans sustulit congregato milite,
 strenuus imperator et magnanimus
 ductandis exercitibus jamdiu clarus ;
 sed post tyrannidem nulla re patrata
 repente periit dum pugnam instrueret.
 Exin tyrannide Tornicius quidam
 arrepta, ad urbem regiam armatus venit,
 sed victus, oculorum multatur lumine.
 Rossica præterea contra Byzantium classis
 D adventavit plurimum vehens militem,
 quæ prope omnis navali prælio periit.
 Tum Patzinacæ, gens Istri accola,
 Thraciam prædantes concursaverunt :
 qui tamen fœdere cum Romanis icto
 arma bellumque demum posuerunt.
 Monomacho regnante gens Turcarum
 Hunnica, Caucasii oriunda jugis,
 Romani primum imperii fines attingit :
 quo postquam odio semel est imbuta,
 nullum jam fecit incursionum finem.
 Porro hi de boreæ quomodo regionibus
 ceu pestis quædam omine tristi advenerint,
 juxtaque nos assederint, dicendum superest.

Persidis princeps Mahumetus nomine bellum exercens cum Babylonis atque cum Indis hostibus acerrimis Turcarum auxilio rem bene gessit. Igitur victor cum his regressus ad principatum suum Mahumetus socios ad propriam removere patriam volebat, quoniam utiles compererat. Quare hi fuga montes petiverunt, ibique vitam aliquandiu tolerarunt: mox prædabantur vicinam regionem, agros, urbes, pagosque Agarenorum. Ergo contractos Mahumetus milites viginti mille contra Turcas mittit; sed una nocte cuncti a Turcis perunt: qui jam audaces hac victoria redditi aperto Marte gerere bellum incipiunt, et cum Mahumeto consertis manibus, ipsum occidunt, potiuntur opum, atque Agarenos spoliant imperio, suæque genti publicam rem vindicant, Agarenos autem sibi faciunt subditos. Monomachus Manganorum monasterium pulchro varioque opere præfulgens laute excitavit maximis impensis victorioso martyri Georgio; ibique vim ingentem profudit opum, talenta multa vel potius innumera. Cumque alia rursus indigeret pecunia, periculosam aulam tractare cœpit. Quibusdam enim populis ideo immunibus quia tuendis invigilabant finibus, et Barbaros accessu prohibebant tributum indixit et vectigal annuum: et sic locorum perdidit custodes. Atque hinc Barbaris facilis ingressus in Romanorum terras deinde patuit.

THEODORA ET MICHAEL AN. III.

Postquam excessit e vivis Monomachus, purpuræ flosculus Theodora virgo Romanorum scæptrum gestare cœpit, ad quam potiore jure pertinebat. Hæc monasterio teneris ab annis semet concludens, tonsaque capillos, Christi conjugium sacrum præoptaverat. Nunc regina splendida, jucundissima virtutumque ornatibus decorata, hilaris, gloriosissima, perpetua virgo. Quæ cum imperium, ut dixi, adiisset, cuncta pro suo naviter gerebat munere, virilem præ se ferens vim ac spiritum, ut illa fortis celebrata Debora. In tribunali quippe sedebat regio aulica pompa custodibusque cincta reipublicæ gerendæ impendens curam æquis cum legibus judiciisque rectis, officia quoque utiliter conferens,

(45) Lege Zonaram XVII, 20.

- A 3135 Μουχούμετ ἀνὴρ ἑγεμὼν τῆς Περσίδος
Ἦρατο μάχην κατὰ Βαβυλωνίων
Ἰνδῶν θ' ἐαυτῶ δυσμενῶν ἀντιπάλων,
Δι' ὧν τροποῦται τοὺς ἐχθροὺς κατὰ κράτος.
Νικηφόρος γοῦν σὺν σφίσι·ν ἀφιγμένους
3140 Ἦρὸς τὴν ἑαυτοῦ Μουχούμετ ἔθναρχίαν,
Παλινδρομῆσαι πρὸς πατρίδα συμμάχους
Οὐκοῦν μεθῆει χρησίμους δεδειγμένους·
Ἵθεν φυγόντες ἀνέδραμον εἰς ὄρη,
Καὶ τῆδε τὴν δίαίταν εἶχον ἐν χρόνῳ,
3145 Καὶ κατιόντες κατεδῆρουν τὰ πύριξ,
Ἄγρους, πόλεις, κώμας τε τῶν ἐκ τῆς Ἄγαρ·
Στρατεύματα τοίνυν εὐτρεπίσας Μουχούμετ
Στέλλει κατ' αὐτῶν μυριάδας που δύο·
Ἵ οὐκὲς ἄρδην τοῖς Τούρκοις κατεσφάγη·
B 3150 Κἀκ τοῦδε θρασείας τῇ νίκῃ δεδειγμένοι,
Καὶ τὴν κατὰ πρόσωπον ἰστώσι μάχην·
Καὶ συμπλακέντες κατὰ μάχην Μουχούμετ',
Κτείνουσιν αὐτὸν καὶ κρατοῦσι τοῦ τόπου.
Ἄποστεροῦσι τοῦ κράτους τοὺς ἐξ Ἄγαρ,
3155 Καὶ τοῦτο χειρίζουσι τοῖς ἐκ τοῦ γένους,
Τοὺς δ' Ἄγαρηνούς ἔσχον εἰς ὄπηκούς.
Οὗτος βασιλεὺς καὶ μονὴν τῶν Μαγγάνων
Ἔχουσαν εὖ κάλλους τε καὶ ποικιλίας
Ἦγειρε λαμπρῶς ἀφθόνοις χορηγίαις·
3160 Γεωργίῳ μάρτυρι τῷ καλλινίκῳ,
Ἐν ᾗ μυρίας ἀνάλωσε δαπάνας
Πολυταλάντους καὶ δυσσριθμουμένας.
Ἐπεὶ δ' ἔδεῖτο χρημάτων ἄλλων πάλιν,
Ἦρξατο κινεῖν ἢ κινεῖν οὐκ ἦν δέον·
C 3165 Χώρας γὰρ ἀτέλειαν αὐχούσαις τόπων,
Εἰς φυλακὴν δὲ συντελοῦσαις πάλαι
Καὶ κωλυούσαις Βαρβάρους τὰς ἐξόδους,
Δασμούς ἐπιθεῖς καὶ φόρους τοὺς δι' ἔτους,
Φρουροὺς καταργεῖ καὶ κατοπτῆρας τόπων.
3170 Κἀκ τοῦδε λοιπὸν πάροδος τοῖς Βαρβάροις
Ἦπήρξε βόσθη Ῥωμαίους πρὸς τόπους.
ΘΕΟΔΩΡΑ ΚΑΙ ΜΙΧΑΗΛ ΕΤ. Γ'·
Μονομάχου δὲ τὸν βίον λελοιπότος,
Τὰ Ῥωμαϊκὰ σκῆπτρα παραλαμβάνει
Ἦ πορφυρανθῆς παρθένος Θεοδώρα,
3175 Ταύτῃ διαφέροντα μᾶλλον πατρόθεν (45)·
Ἦ τις μονῆ τε καὶ μοναχῆς παιδὸθεν
Ἐκδοῦσ' ἑαυτὴν καὶ τρίχα χειραμένη
Χριστῷ καθιέρωτο καλῶ νυμφίῳ,
Βασίλις ἐκλαμπουσα ταῖς ἀγλαΐαις,
D 3180 Ταῖς ἀρετῶν χάρισιν ὠραΐσμένη,
Φαιδρὰ, κудίστη, παρθένος διὰ βίου.
Ἄρτι δὲ κράτος, ὡς ἔφην, δεξαμένη
Ἄπαντ' ἐπολεῖ τὰ προσήκοντα κράτει,
Λῆμ' ἀββενόπων δεικνύουσα καὶ σθένος,
3185 Ὡς ἀββενόφων δειῶρα θρυλουμένη.
Καθῆστο καὶ γὰρ ἐν βασιλείῳ θρόνῳ
Δορυφορίας βασιλικῆς ἡγμένης,
Ἐπιστατοῦσα τοῖς ὄλοις ὤσπερ δέον,
Σὺν ἐνόμῳ καὶ δικαιοκρασίᾳ,
3190 Ἀρχαιρεσιάζουσα πρὸς τὸ συμφέρον,

- Ψήφους τιθεῖσα καὶ δίκας κατὰ λόγον,
Καὶ βασιλικῶς χρηματίζουσα πάλιν
Τοῖς πρέσβεισιν ἤκουσιν ἐξ ἰθναρχίας.
Οὐκοῦν θεὸς κύνιστον εὐδαιμον κράτος
- 3195 Παρέσχεν αὐτῇ φυλακῆς χάριν νόμων,
Αὐτοῦ τε σεπτῶν ἐνθίων προσταγμάτων
Καὶ συνδιεῖπε τῆδε τὴν κραταρχίαν,
Εὐ πάντα τιθεῖς ὡς θεὸς παντοκράτωρ·
Οὐ γάρ ποτ' ὤπτο τῆσδε κρατούσης ἄλλως
- 3200 Ἀποστάτης τις ἢ τυραννίδος βέκτης,
Οὐκ ἐνδρομῆ τις ἐθνικῆς ὀμειχίας
Ἵπλα κινούσης κατὰ Ῥωμαίων κράτους,
Οὐ δυσχερές τι καὶ πρόσαντες τῷ βίῳ.
Πάντα δὲ καλὰ καὶ πλεῖν θυμηδίας,
- 3205 Ἵρων κράσις εὐκράτος, εὐετηρία,
Εὐθηνία πάγκαρπος, ἀφθονος χύσις,
Καὶ γῆ μέλι βίουσα καὶ γαλ' ἀφθόνης,
Καὶ βίος ἡσύχιος εὐτυχῆς ἔγαν.
Ἐπει δὲ βίον ἐκλιπεῖν πάντως ἔδει,
- 3210 Πρὸς τέρμα βίου κράτορα Ῥωμαῖδος
Τινὰ Μιχαῆλ στρατιῶτῃν δεικνύει
Γηραιὸν ἄνδρα, παντάκασι πρεσβύτην,
Ἄβληχρὸν, ἀδέξιον εἰς κραταρχίαν
Ἐκ νωχελίας φυσικῆς γήρουσ θ' ἄμα,
- 3215 Ἐλκοντα σεῖρὰν ἐκ Βυζαντίου γένους,
Ἐπὶ βράχιστον τοῦ κράτους γεγευμένον
Καὶ μηδοτιοῦν τῶν καλῶν πεπραχότα.
Ἐφ' οὗ δυὰς ἤκμασε τῶν ἀριστέων,
Τῶν τε στρατηγῶν συνέσει τ' εὐανδρίῃ
- 3220 Βίου τε λαμπρότητι καὶ τῇ τοῦ γένους
Καὶ πᾶσιν εὐδόκιμος ἐνδοξὸς πᾶν
Ὁ Κατακαλὼ τοῦπίκλιν κακασμένος (46),
Πρὸς τῷδ' Ἰσαάκιος Κομνηνῶν γένους,
Ὅστις ἀποστάς πορφυρίδα καὶ στέφος
- 3225 Αὐτῷ περιέθηκεν ἀντάρας κράτει,
Καὶ κράτος ἀδήριτον ἔσχεν εισάπαν.
Ἐξίσταται δὲ Μιχαῆλ κραταρχίας.
- ΙΣΑΑΚΙΟΣ Ο ΚΟΜΝΗΝΟΣ ΕΤ. Η' ς.
Αὐτοκράτωρ οὖν Κομνηνὸς δεδειγμένος
Ἰσαάκιος εὐσθενῆς στρατηγέτης,
- 3230 Οὐ τῷ θεῷ γέγραφε τὴν εὐτυχίαν,
Αὐτῷ δὲ μάλλον χειρὶ τι ξιφηφόρῳ.
Καὶ τοῦτο δῆλον, οἷς ἑαυτοῦ τὸν τύπον
Στατήρι τυπῶν δεξιὰν τεταμένην
Ἐσπασμένην ἔγραψε γυμνὸν τὸ ξίφος.
- 3235 Ἦ δ' οὗτος ἀνὴρ, ἐν κεφαλαίῳ φαναι,
Ἦθος σοβαρὸς καὶ κατώφρουμένος,
Ἄρξιος πρὸς ἔργα, πῦρ πνέων ἐν ταῖς μάχαις,
Δραστήριος μάλιστα καὶ τολμητίας,
Στρατηγίαν ἄριστο, ἀνδρεία φύσις,
- 3240 Οὐκ ὠμιλικῶς πλὴν προσανέχων λόγοις·
Χάριτας οὗτος ἐκτίων ἀρχιθύτῃ
Τῆς εἰς τὸ κράτος συνδρομῆς συνεργίας,
Φροντίδα πάντων πραγμάτων Ἐκκλησίας
Ἐνεῖμε τῷδε, καὶ δεῦν ὀφικίον
- 3245 Οἰκονόμου τε σκευοφύλακός θ' ἄμα
Ἡρόβλησιν ἀπέταξε τῇ Ἐκκλησίᾳ,

(46) Cod. κεκαυμένος.

- A** jus rectum dicens et suffragia ferens :
insuper regia cum majestate excipiens
quæ mittebantur gentium legationes.
Ergo gloriosum ipsi Deus regimen :
concessit propter legum observantiam :
et quia divinis non discedebat regulis,
idecirco Deus, inquam, huic imperium
prosperum tribuit, utpote omnipotens.
Namque hac regnante nullus rebellis exstitit,
nemo tyrannidem uspiam arripuit ;
nullus incursus conjuratorum gentium
armis Romanum pulsavit imperium ;
nil molestum adversumve mundo accidit.
Quin omnia fausta plenaque lætitiæ,
cœli temperies, fructuum fertilitas,
- B** annonæ vilitas et copia rerum,
terra melle fluens et lacte uberrime,
vitæ quies, felicitas omnigena.
Sed quia suprema instabat necessitas,
Romanum moriens imperatorem creat
Michaelem quemdam agnomine Stratiotam,
senam vel potius ævo decrepito,
debilem, atque ineptum ad imperium
segnitie naturali senioque simul,
qui Byzantina in urbe natus erat.
Hic degustato brevissime imperio,
nihil memoria dignum regnans fecit.
Sub eo virorum par floruit egregiorum,
bellica scientia atque fortitudine,
splendore simul vitæ avitique generis ;
ille nimirum celebris ac laudatissimus
- C** qui cognomento dictus est Catacalo :
alter Isaacijs Comnenorum genere,
qui manifeste ab imperio deficiens
purpuram induit coronamque cinxit,
et sine bello stabile regnum tenuit.
Michael autem imperio se abdicavit.

ISAACIUS COMNENUS AN. VIII, MENS. VI.

- Ergo imperator processit Comnenus
belli fortissimus dux Isaacijs,
fortunam suam nequaquam Deo tribuens,
sed sibi magis brachioque ensifero.
Id declaravit, cum suum typum
stateræ eudens, protentam dexteram
enseque nudo armatam inscripsit.
Erat hic vir, ut summam dicam,
more severo, adducto supercilio,
impigra opera, igneus in præliis,
audaci animo, actuosus ac maxime,
egregius dux, martio corde præditus,
rudis litterarum, sed tamen studiosus.
Hic patriarchæ debitam gratiam referens
qui sibi imperium adeunti faverat,
cunctarum illi rerum Ecclesiæ curam
tribuit, et duorum simul officiorum
œconomi videlicet et scevophylacis
creandi potestatem Ecclesiæ dedit ;

quæ res suffragio regis fiebat antea.
 Deinde Scythas Pannoniosque aggrediens.
 bello vicit; illos prælio frangens,
 his vero postulatam impertiens pacem.
 Ergo cum victor bello reverteretur,
 loco Mæsiæ quodam cui nomen Lobitzo
 hieme deserviente tentorium statuit.
 Verum cessante nive, sub quercum abiit
 ramosissimam, grandem et insolitam,
 cum optimatum comitatu Cæsar
 regio progrediens nempe tabernaculo,
 ubi in consilio negotia expediverat:
 cum ecce subito fragor excitatus
 regem ejusque socios de quercu amovit,
 ipsa autem vulsa radioitus corruit;
 at Cæsar necem cum comitatu effugit.
 Quamobrem grates debitas ut Deo redderet
 regio in palatio Theclæ apostolicæ,
 (ejus enim festo die vitarat fatum)
 pulcherrimum delubrum excitavit.
 Huic visus est venanti in angustis locis
 aper magnus, horrendus, exsertis dentibus,
 quem Cæsar ense stricto dum persequitur,
 ille se maris fluctibus submergens,
 spectantium subito evanuit oculis.
 Tunc aiunt fulminis velut ictu percitum
 imperatorem humi concidisse stratum,
 spumas ore agentem, nec jam aliquid
 intelligentem sensibus; donec paululum
 mente recepta, tradidit imperium
 Ducarum Constantino familia nato.
 Is autem paupercula indutus tunica
 ad monasterium Studii se contulit,
 atque ibi reliquam exegit vitam
 pulchre recedens pravo vitæ genere.
 Hic tyrannidis crimen objicientibus,
 Nolui, respondit, conservo diu obsequi,
 qui mihi debitam gratiam non referret.

CONSTANTINUS DUCAS AN. XII.
 Cum Ducas, uti dixi, imperii habenas
 corripuisset facile et labore nullo,
 nobiles multos, simul et plebeios,
 ad dignitates extulit sublimes;
 vir bonus, pius, mansueto ingenio,
 mitis, tranquillus, subditis benevolus,
 regula juris, judiciorum lanx quædam:
 Ignavus cæteroquin atque socors;
 et frugi quidem homines diligens,
 sed laborans audi absurdo amore,
 minutus, sordidus, minimis lucris inhians.
 Nempe præcipuum collocabat studium
 idque quotidie sedulo curabat
 ut pluris dominus fieret pecuniæ,
 splendidum auri congerens thesaurum
 et grave pondus argenti innumeris.
 Augendis igitur annuis redditibus
 tributis publicis atque vectigalibus
 instabat impensissime et verbo et opere,
 aque redemptoribus venalia dabat.

- A** Πρὸ τοῦ βασιλεῖ τήνδε δρῶν ἀνειμένην·
 Καὶ κατὰ Σκυθῶν ἰκστρατεύσας καὶ Οὐγγρων
 Ἦτησε· τοὺς μὲν καταβαλὼν ἐν μάχαις,
 3250 Σπονδὰς δ' Οὐγγροῖς ἔθηκεν ἕξαιτουμένους.
 Νικηφόρος γοῦν ἀνωποστρέφων μάχης
 Χώρῳ Λοβιτζῶ Μυσίας κεκλημένῳ
 Χειμῶνος ὥρῃ πηγνύει σκηνὴν φέρων·
 Ὑπῆλθε δὲ δρῶν, νικητοῦ πεπαυμένου,
 3255 Ἐν τοῖς μεθ' αὐτοῦ προκρίτοις γερουσίας
 Πασῶν μεγίστην καὶ πολὺκλιωνον ξένην·
 Σκηνῆς προελθὼν τῆς βασιλείου τότε
 Οὐκάρ συνεστῶς ὠμίλει δεδογμένα·
 Θροῦς δ' ἔξαιπνῆς καὶ βοῆ τις συμβῆσα
 3260 Τοῦτον μεθιστῆ τῆς δρυὸς τοὺς τ' ἐν τέλει·
 Ἦ δ' αὐτίκα πέπτωκεν ἐκ βίτων ἄλη,
B Καὶ βασιλεὺς πέφυγε σὺν ἄλλοις μόρον·
 Ὅθεν χαριστήρια τῷ Θεῷ ὄρων
 Ἐν βασιλείοις ἰσαποστόλῳ θέλῃ,
 3265 (Μνήμη γὰρ αὐτῆς ἐκδιδράσκει τὸν κόρον)
 Ἐάλλιστον ἀνήγειρε ναὸν ἐν βάθρων.
 Θηρῶντι τῆδε πρὸς στενωπὸν που χωρίοις
 Σὺς ὦπτο φρικτὸς καὶ μέγας χαυλιόδουε,
 Ὅν τῶν διώκων ἰππότης ξιφηφόρος·
 3270 Σὺν δ' ὑποδύντα κυματούμενον σάλον
 Ὅρῳσιν ἀθέατον εἶναι παντάπην·
 Ὡς ἀστραπῆς δ' ἄλματι βληθέντα λόγος
 Πσεῖν κρατοῦντα πρὸς χθόνα παραυτίκως
 Ἄφρον τε τοῦ στόματος ἐκπτύοντά πως
 3275 Καὶ συνιέντα μηδοτιῶν μηδῶλωε
 Μικρὸν δ' ἀνανήψαντα δοῦναι τὸ κράτος,
 Τῷ φύντι Δουκῶν ἐκ γένους Κωνσταντίνου.
C Αὐτὸν δὲ τριδώνιον ἡμφιεσμένον
 Μονῆ προσελθεῖν εὐαγεί τοῦ Στουδίου,
 3280 Κάκει τὸ λοιπὸν τοῦ βίου διανύσαι
 Καλῶς ἀνασφῆλαντα τῆς καχεξίας.
 Τυρανίδος δ' ἔφασκεν αἰτιωμένους
 Ὅτι περ, Ὀκνον τῷ συνοικίῃ τέως
 Ὑπηρετῶν εὖ εἰκότων μὴ τυγχάνειν,
 ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ο ΔΟΥΚΑΣ ΕΤ ΙΒ'.
 3285 Ἐπει δὲ Δούκας, ὡς ἔφην, αὐταρχίας
 Ἀπραγμόνως ἔτυχε καὶ χωρὶς πόνου,
 Πολλοὺς γερουσίας τε καὶ τῶν συρφετῶν
 Εἰς ὕψος ἀνήγαγεν ἀξιωματῶν·
 Ἀνὴρ ἀγαθός, εὐσεβής, πρῶος φύσει,
 3290 Χρηστὸς, γαληνός, εὐμενὴς ὑπηκόοις,
 Γνώμων δικαίος καὶ δικῶν ζυγοστάτης·
 Γνώμην δὲ νωθρὸς νωχελής τε καθάκαθε,
 Ἄνδρας ἔραστὰς ἀρετῆς στέργων πάνυ,
 Ἦττων χρυσοῦ δὲ χρημάτων αὐ ἐκτόπως,
 3295 Ματαιολοιχός, δυσγρίπιστος καὶ γνίφων,
 Ἀνώτερον σπούδασμα τιθεὶς φροντίδος
 Σχολῆς τε πάσης ἡμέραν ἕξ ἡμέρας
 Πῶς χρημάτων γένοιτο πολλῶν δεσπότης,
 Θησαυρὸν ἀβρὸν ἡρανικῶς χρυσοῦ
 3300 Ἀδρὸν τε σωρὸν ἀπλέτων ἀργυρίων.
 Τοῖνον ἐπαύξειν εἰσφορὰς ἐτησίους
 Δασμούς τε κοινούς δημοσίους δ' αὐ φόρους
 Ἔσπευδε καὶ πράγμασιν ἀεὶ καὶ λόγοις
 Σφᾶς ὠνίους δρῶν χρημάτων ἡρημένοις

- 3305 Ἡ καὶ τελώναις συλλογὴν τὴν τῶν φόρων
Ἐπι γε ρητῇ κατεπίστευ' ἐκτίσει·
Ἐπιδρομὰς δὲ βαρβάρους ἀντιθέτοις
Οὐκ ἐκστρατείας οὐδ' ὀπλίταις καὶ μάχαις
Ἡγάπ' ἀνείργειν ἐξ ἄρας γε δειλίας,
- 3310 Ἀλλὰ χρυσαργύρω τε δώροις ἀφθόνοις
Φιλοφροσύναις καὶ τιμαῖς ὑπερτάταις
Σφᾶς ἡμεροῦν ἔσπουδε πρᾶνθιν κράτει·
Κᾶκ τοῦδ' ἔφα Ρωμαϊδὸς χωρία
Ἐσθαρτο κλειῖστα θρασύτητι Βαρβάρων,
- 3315 Ἄσση δ' ὀπίσχον αὐχένα σφίσι πάλιν
Χώραί τε πολλαὶ Ρωμαϊκαὶ καὶ πόλεις.
Ἐπασχεν οὐχ ἦττον δὲ κακῶς συχνάκις
Μέρη δυτικὰ στρατιᾶς ἀπουσίᾳ·
Οὕτων γὰρ ἔθνος ἐκ Σκυθῶν παριστρίων
- 3320 Ἴστρον διαβάν μυριάριθμον σίφους
Ἡ φασιν ἐξήκοντα χιλιοστύες
Θράκης ἐπῆει Μακεδονίας ὄρους
Δηοῦν, λεηλατοῦν τε καὶ καταστρέφον,
Ὁ καὶ προῆλθε μέχρις αὐτῆς Ἑλλάδος·
- 3325 Πέρας ἄπαν ἔφθαρτο μικροῦ Βουλγάρους,
θεοῦ συναρήγοντος αὐτοῖς ὑπόθεν.
Τέως δ' ἀνάξ' ἔξεισι κατὰ Βαρβάρων,
Ταῖς παρὰ πάντων μέμψασιν ὠρμημένους,
Ἄγων μεθ' αὐτοῦ στρατιώτης πρὸς μάχην
- 3330 Πρὸς τοῖς ἑκατὸν πεντηκοντάδα μίαν·
Ὅς τὰς φορητὰς οἰκίας καθιδρύει
Ἐν τοῖς πρὸ τειχῶν χωρίοις Βυζαντίδος
Οὐ Βαρβάρων ἄθερος ἠνώτιστό οἱ·
Ἐφ' οὐ κλόνος γῆς συνέθη φρικαλέος
- 3335 Δι' οὐ κατηρέπωντο ναοὶ καὶ δόμοι,
Ἑλληνικὸς τε βωμὸς ἐν τῇ Κυζίκῳ
Κάλλιστον ἔργον καὶ θέαμά τι ξένον
Πέπτωκεν εἰς γῆν κατασεισθεὶς τῷ κλόνω.
Σεπτὸς δὲ ναὸς Πατέρων θεηγόρων
- 3340 Ἐν Νικαίᾳ σέσειστο καὶ διεβράγη.
Οὗτος λόγους ἔστεργε τῶν ἄλλων πλέον,
Ἄκρω λιχανῶ τῶνδ' περ γεγευμένος,
Καὶ τοὺς λογίους ἦν τιμῶν τε καὶ σέβων
Κᾶκ τῶν λόγων ἔφασκεν οὐχ ἦττον θέλειν
- 3345 Ἡ βασιλείας γνώριμον καθεστάναι.
Οὗτος τὸ βιοῦν ἐκμετρῶν λείπει κράτος
Τέκνοις ἑαυτοῦ συζύγῳ βασιλίδι,
Ἐγγραφον ὄρον τῆσδε πρὶν δεδεγμένος
ὡς οὐχ ὀμιλήσειε δευτέρους γάμοις·
- 3350 Ὅν εἰς φυλακῆν ποιμενάρχῃ χειρίζας
Βίον τὸν ἀνθρώπινον ἐκλείπει μόρφ.
ΡΩΜΑΝΟΣ Ο ΔΙΟΓΕΝΗΣ ΒΤ. Α' ς.
Ἄυτη γε μέντοι τόνδε λαβοῦσ' ἀπάτη
Τῷ Διογένει Ρωμανῶ συνεζύγη
Καὶ κρᾶτορ' αὐτὸν ἀπέφηνεν Ἀσόνων,
- 3355 Ἄνδρα στρατηγὸν ἀπαράμιλλον, ξένον,
Ἀρτίον, κράτιστον ἐν πάσαις μάχαις,
Βριαρόχειρα καὶ μαχητὴν γεννάδα,
Ἡθος σοβαρὸν ἐμβριθὲς κεκτημένον,
Ψυχῆς τε παράστημα πλουτοῦντα μέγα,
- 3360 Ἄνδρειον ὄντως καὶ σθένος βωμαλέον,
Τρόπους τε χρηστὸν καὶ θεῶ περιφιλμένον
Προκινδυνεύειν προφρόνως ἤρημένον

- A Quin etiam publicanis exactionem
pacta mercede, ut diximus, locabat.
Jam barbarorum proximorum incursum
nequaquam armis neque virtute bellica
arcere solitus fuit ob nimium metum,
sed vi pecuniæ et donis abundantibus,
blanditiis atque honoribus supremis,
benevolos imperio studebat reddere.
Ergo Romana in oriente ditio
Barbaro incurso laboravit plurimum ;
iterum arces jugum subierunt,
multaque loca urbesque imperii.
Neque minora patiebatur damna
orbis occiduis militum absentia ;
Uzi enim Scythæi stri accolæ,
- B fluvio trajecto cum immenso numero,
nam nonaginta millia fuisse fama est,
Thraciam incursarunt ac Macedoniam,
omni exterminii genere sævientes,
et ipsam Græciam usque penetrarunt.
Sed demum cunctos Bulgari ceciderunt,
Numine cœlitus ipsis auxiliante.
Interim Cæsar moverat in Barbaros
omnium conviciis domo protrusus,
secum ad bellum conficiendum ducens
haud plures centum quinquaginta milites.
Ergo tentoriis imperator fixis
in suburbanis Byzantii locis,
ibi intellixit Barbarorum cædem.
Illo regnante, terræ motus horridus
multa delubra proruit atque domos ;
araque Græca Cyzicena urbis,
opus pulcherrimum et visu mirum,
humi dejecta incubuit, terræ tremitu.
Templum quin etiam divinorum Patrum
Nicæna in urbe concussum dissiluit.
Ducas præ cæteris litteras Cæsaribus
dilexit, summis quas labris attigerat,
atque eruditos homines in pretio habuit,
seque dicebat a litteris malle
quam ab imperio fieri gloriosum.
Is fato urgente, tradidit imperium
liberis suis reginæque conjugii,
juratam prius fidem ab hæc exigens
secundas nuptias haud se petituram :
qua scheda patriarchæ Cæsar tradita,
D humanæ vitæ teminum imposuit.

ROMANUS DIGGENES AN. IV. MENS. VI.

Cum sic regina fefelisset conjugem,
Diogeni Romano deinde nupsit,
ipsique regiam dignitatem contulit.
Erat is summus et invictus dux,
fortissimus, in præliis Martem spirans,
maximis viribus audaciaque pollens,
severis moribus gravibusque præditus,
animi quoque dotibus prædives,
vir vere strenuus atque pectus validum,
optima vita et Deo gratissima ;
et qui libenter pro subjectis populis

et pro exercitibus adibat pericula.
 Hujus diversas cum hoste pugnas,
 victorias, palmas, et strenuitates,
 cætera honesta facta verbis dicere
 summario in opere admodum difficile.
 Is contra hotes profectus Barbaros,
 Persas videlicet, qui loca finitima
 Ciliciam et Phœnicem devastabant,
 Orientis urbes raptui prædæque habebant;
 cum nis, inquam, gravi conserto prælio
 captus est a Barbaris, heu! vir strenuus,
 vir qui hostiles legiones prosternebat,
 Romani imperii caput et defensor.
 Ergo ad Persarum regem vinctus trahitur,
 sed captivo licet statu, nactus est
 benevolentiam plurimam atque curam.
 Imo et honore regio cultuque est habitus
 egregio exemplo apud Persarum dominum
 Azanem illum fama celeberrimum,
 animo et verbis mitibus uti solitum,
 æqui amatorem, nominis clari cupidum.
 Quin etiam splendido mox impetrato reditu
 cum captivis dimittitur honorifice.
 Sed cum Romani imperii fines attigit,
 veluti ex summa tempestate incolumis
 in portum regni sui tutum veniens,
 ibi naufragium, o dira fati invidia!
 fecit, et oculi vivo sunt erepti.
 Sic æger ergo abiit in insulam
 (cui nomen prima) proximam Byzantio,
 in qua is olim monasterium struxerat;
 ibique moriens requiem laborum habuit.
 Illo regnante, Blachernorum templum
 insigne, flamma edaci absumptum fuerat.

MICHAEL CONSTANTINI DUCAE FILIUS SIVE
 PARAPINACES AN. VI. MENS VI.

Deinde Michael, vulgo Parapinaces,
 Constantini filius imperium adiit,
 ingenium leve dissolutum, stolidum,
 ignavum et ineptum ad imperium,
 qui ne privatam quidem rem suam gerere,
 nedum imperii publicam valebat.
 Ergo cum nihil frugis sciret agere,
 aliis habenas imperii committens,
 is se cum litteris quotidie oblectabat,
 ineptisque stolidè occupationibus.
 Quare res publica laborare cœpit,
 imperiique navis periclitari,
 ne sævis undis ac tempestatibus.
 in Amphitrites barathro mergeretur.
 Namque ut feroces belluæ furentesque
 nonnulli duces cupidi tyrannidis
 navem reipublicæ naufragam dederunt.
 Nempe et fecunda capitibus hydra,
 sic apostatici prodibant duces.
 Primus Ruselius quidam rebellat,
 deinde Cæsar, tum Nestor vestarcha:
 evin Nicophorus agnomine Bryennius,
 qui ex illustribus erat optimatibus:

- A
 Ἰππικῶν ἀριστα καὶ στρατευμάτων
 Οὐ τὰς κατ' ἐχθρῶν συμπλοκάς τε καὶ μάχας,
 3365 Νίκας, ἀριστείας τε, γενναίους ἀθλοῦς,
 Καὶ τἄλλα καλῶν παραδίδόναι λόγῳ
 Ἐργῶδες ἴστι συντομίᾳ χρωμένοις.
 Οὗτος κατ' ἐχθρῶν ἐκστρατεύσας Βαρβάρων
 Περσῶν κακούντων τὰ πρόσοικα χωρία
 3370 Τὰ πρὸς Κιλικίᾳ τε καὶ τῇ Φοινίκῃ
 Λεηλατούντων καὶ πόλεις τὰς καθ' ἕω,
 Καὶ συβράγεισης καρτερᾶς ἀμφοῖν μάχης,
 Φεῦ φεῦ! ἰάλω Βαρβάρους ὁ γεννάδας,
 Ὅ πάντα λαμπρὸς, ὁ κλονῶν ἐχθρῶν Γλας,
 3375 Ὁ Ῥωμαῖδος ἡγεμῶν καὶ προστάτης·
 Ἦχθη τε Περσάνκτι δισμῶτης ἀναξ·
 Πρὸς δ' αὖ δουράλιωτος, ἀπαχθεὶς δ' ὄμοσος
 Φιλοφροσύνης καὶ θαραπείας ὄσης·
- B
 Τιμῆς βασιλείου τε καὶ δόξης πάλιν
 3380 Ἔτυχε καλῶς πρὸς κρατοῦντος Περσίδος
 Ἀζᾶν ἐκείνου τοῦ περιθρουλουμένου
 Ἀνδρὸς μετρίου τὸ φρόνημα καὶ λόγον
 Ἰσοῦ τ' ἔραστοῦ φιλοτίμου τοὺς τρόπους·
 Ἐπανόδου δ' ἔπειτα λαμπρὰς τυγχάνει
 3385 Σὺν ἀχμαλώτοις ἀπολυθεὶς ἐντίμως.
 Ἐπειδ' ἐπανάξευξεν εἰς Ῥωμαῖδα,
 Ἐπανασωθεὶς ὡσπερ ἐκ τρικυμίας
 Ὡς εἰς ἔκλυστον λιμένα κρταρχίαν,
 Ἐνταῦθα ναυάγιον, ὦ δεινοῦ φθόγου!
 3390 Ἔτλη στερηθεὶς τοῦ φάους τῶν ὀμμάτων.
 Οὕτω δ' ἔχων ἄπεισι πρὸς καλουμένην
 Πρώτην γε νῆσον πλησίον Βυζαντιδός·
 Ἐνθα μονὴν ἔγειρεν οὗτος ἐκ βάθρων,
 Κάκει τελευτᾶ σαββατίας τῶν πόνων·
- C
 3395 Ἐφ' οὗ Βλαχερονῶν εὐπρεπῆς νεὸς ἄπας
 Ἐπυρπολήθη τῷ πυρὶ τῷ παμφύγῳ.
- D
 ΜΙΧΑΗΛ Ο ΓΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΔΟΥΚΑ
 ΗΤΟΙ Ο ΠΑΡΑΠΙΝΑΚΗΣ ΕΤ. ζ ς.
 Εἶτα Μιχαὴλ Παρπινάκης θείων
 Κωνσταντίνου πατρὸς παραλαμβάνει τὸ κράτος,
 Χαῖνός τις ἔθος, ἀφελῆς, ἀνειμένος,
 3400 Ἀπαλὸς, ἀδέξιος εἰς κρταρχίαν,
 Τὰ καθ' ἑαυτὸν διέπειν οὐκ ἰσχύων,
 Μὴ τοὶ γε κράτος καὶ διοίχτησιν ὄλων.
 Πρὸς οὐδοτιοῦν προσπεφυκῶς κρειττόνων,
 Ἄλλους ἐπιστῶν ἠνίασι ταῖς τοῦ κράτους,
 3405 Αὐτὸς προσεῖχε τοῖς λόγοις ὁσημέραι,
 Οἷς τ' οὐ προσῆκεν ἀμαθῶς κερημένους.
 Ὅθεν κακῶς ἔπασχεν κοινὰ πραγμάτων,
 Ὀλκὰς τ' ἐκινδύνους τῆς κρταρχίας
 Δειναῖς τρικυμίας τε καὶ καταγίσι
 3410 Εἰς Ἀμφιτρίτης τὸν βυθὸν καταδύναει·
 Ὡς ἄγριοι γὰρ κακίαι πεπνευκότες
 Ἄνδρες στρατηγοὶ βασιλειῶντες τότε
 Ὀλκάδα κράτους κατέδυσαν εἰς βῆθος·
 Ὡς γὰρ πολυκέφαλος ἄλλη τις ὕδρα
 3415 Οὕτως ἀποστάτιδας ἦν ὄρᾶν κρας.
 Ἀφίσταται πρῶτα τῶν Ῥουσιλίδος τις,
 Πρὸς τῷδε Καίσαρ καὶ Νέστωρ τις βεσπάρχης,
 Νικηφόρος τε Βρυένιος τοῦπίκλην
 Ὅς παρασήμοις ὠράιστο τοῦ κράτους·

- 3420 Ἄλλος Νικηφόρος τις Βοτανειάτης,
Ὅς καὶ κατῆρξε τοῦ κράτους τῶν Αὐσόνων ·
Σὺν οἷς λιμός τε καὶ βροτῶν φθίσις
Βαρεῖα κατέτρωχε τοὺς ὑπηκόους,
Καὶ τις φόρων εἰσπραξίς ἀδικωτάτη.
- 3425 Ταῦτα μὲν οὕτω συμβέβηκεν, ὡς ἔφην.
ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ Ο ΒΟΤΑΝΕΙΑΤΗΣ ΕΤ. Γ'·
Φημίξεται δὲ Βοτανειάτης κράτωρ,
Καὶ διαδεῖται βασιλικῇ ταινίᾳ ·
Καὶ τηνικαῦτα φιλοτιμίαν ξένην
Τῆν τῶν χρεῶν ἅπασιν ἐκτομὴν νέμει
- 3430 Χρεωκοπίαν δημόσιον θεσιπίας ·
Ἄνῆρ ἱλαρὸς, ἀπαλὸς, χρηστὸς τρόπους,
Ἄλλως δὲ νωθὸς. χαῦνος, ἐκλελυμένος,
Πρὸς πραγμάτων πρόνοιαν οὐκ εὖ πως ἔχων ·
Τὸ δ' αὖ ἐτῶν μήκει τε καὶ γήρωι νόσοις ·
- 3435 Ὅθεν παραδοὺς ἤνicias ἄλλοις κράτους,
Αὐτὸς τρυφαῖς ἔχαιρε καὶ συσσιτίοις,
Λουτροῖς πανημέροις τε καὶ πανδαισίαις.
Ὁ Μιχαὴλ δὲ γίνεται μελαμφορός,
Ἐπ' ἀρχιθύτης καὶ πρόεδρος γ' Ἐφέσου ·
- 3440 Τοῦτου συνεύφη πρὸς γάμου κοινωνίαν
Βοτανειάτης οὐ καλῶς συνεζύγη.
Ἀποστασίας δ' εἰσέτι Βρυεννίου,
Τυραννίδος τ' αὐτοῦ καλῶς ἐξημμένου,
Καὶ μὴ θεῖναι δωρεαῖς πεπεισμένου,
- 3445 Στέλλει κατ' αὐτοῦ βασιλεὺς τὰς δυνάμεις,
Ἀλεξίφ δούς Κομνηνῶ ταύτας ἄγειν ·
Ὅς συμπλακεῖς ἤτησε τυράννον μάχη,
Καὶ φωτὸς ἐστέρησεν αὐτὸν ὀμμάτων.
Πρὸς δ' αὖ τυραννίσαντα καὶ Βασιλάκην
- 3450 Περμφεῖς Κομνηνός, συμπλακεῖς οἱ πρὸς μάχην ·
Ἦτις κραταιῶς καὶ στερίσκαι τοῦ φάους ·
Καὶ Βαράγγων σύστημα τοῦ στερηφόρου
Κατεξαναστὰν ὑπέρπεστο πρὸς μάχην ·
Ἀντιπαρατάξει δὲ χειρὸς δυσμάχου
- 3455 Καθυπεκλήθη καὶ συνεγνωσται πάλιν.
Ἰστατον ἀνταίρει δὲ Βοτανειάτη
Κομνηνός Ἀλέξιος τυραννοκτόνος ·
Ὅς καταλαβὼν Ἀδριανουῦ τὴν πόλιν,
Στρατόν τ' ἀγείρας, ἀναδείκνυται κράτωρ,
- 3460 Καὶ βασιλικοῖς ἀναδείκνυται συμβόλοις.
Μεθ' ὧν ἀπίρας τὴν Κωνσταντίνου φθάνει,
Καὶ τήνδ' ἑλὼν μάχη τε καὶ στρατηγίᾳ
Ἐῖσεισιν ἐντὸς τῶν βασιλείων δόμων.
Ἄπεισι δ' αὐτῶν Βοτανειάτης τάχος,
- 3465 Καὶ τρίχα κερεῖς ἀμφιέννυται ῥάκος
Ἐν Μητρανάνδρου τῇ μονῇ περιβλέπτου,
Ἐνθα βανῶν ἔτυχε τιμῆς ἐντίμου.
ΑΛΕΞΙΟΣ Ο ΚΟΜΝΗΝΟΣ ΕΤ. ΑΖ'·
Οὔτω μὲν Ἀλέξιος εὖρατο κράτος,
Ὅς καὶ τεταίνωσο πρὸ ἀρχιθύτου ·
- 3470 Κράτωρ ἀγαθὸς καὶ στρατηγὸς γεννάδας,
Φρικτὸς μὲν ἐχθροῖς, εὐμενὴς δ' ὑπηκόοις,
Ἄνῆρ περιδείξιος, δόξος ἐν μάχαις,
Ἐῖδος προδεικνύς ἄξιον τυραννίδος,
Καὶ πρῶτον ἦθος καὶ φιλαγάθος τρόπους.
- 3475 Γένους ἔχων εὖ, σώματός τ' εὐροθμίας,
Ἐργῶν στρατηγίας τε καὶ μάχης ἔθρις,

A denique Nicephorus alius Botaniata,
qui et imperium Romanum obtinuit.
Pestis præterea hominumque lues
gravis afflxit populos imperii,
et injustissima vectigalium exactio.
Sic ergo res humanæ tunc se habebant.
NICEPHORUS BOTANIATA AN. III.

Ergo appellatur rex Botaniata
atque solemnī stemmate exornatur :
qui sui nominis ecelebrandi cupidus
cunctam ærario debitam pecuniam
remisit, novas tabulas instituens :
vir lætus facilis moribusque commodis,
cæterum segnis, levis, dissolutus,
neque ad reip. curam idoneus ;
B nam et senecta et morbis præmebatur :
quamobrem alios reip. præponens,
ipse deliciis epulis ac balneis
comissabundus quotidie indulgebat.
Michael autem clericus tondetur,
exin fit primas Ephesi episcopus :
cujus uxorem sibi consociavit
haud laudabiliter Botaniata.
Jam rebellante postea Bryennio
tyrannidemque perfide affectante,
neque se donis placidum præbente.

mittit in ipsum copias imperator
bellique ducem Comnenum Alexium,
qui pugna tyrannum patrata vicil,
atque oculorum lumine spoliavit.
Item adversus Basilicem rebellem
C missus Comnenus, consertis manibus
fortiter vicil illumque excæcavit.
Quin et Varangi conjurati in Cæsarem
publice ad arma seditiosa iverunt :
sed manu forti protinus perdomiti,
veniam moliminis mox impetrarunt.
Ipsam postremo Botaniatam aggreditur
tyrannicida Comnenus Alexius :
atque occupata Hadriani urbe
collectisque copiis, fit imperator,
atque regalibus ornatur insignibus.
Sic ergo accedens ad Constantini urbem,
cepit hanc prælio et peritia bellica,
et regiam ipsam occupavit domum ;
qua festinanter exiens Botaniata,
D monachi tunicam, tonsa coma induit
in monasterio venerandæ Virginis,
ibique moriens sepelitur magnifice.

ALEXIUS COMNENUS AN. XXXVII.

Sic ergo Alexius nactus est imperium,
quin et a summo præsule coronatus :
bonus imperator et dux strepuus,
hostis tremendus, civibus benivolus,
egregius vir, impiger in præliis,
vultum præ se ferens imperio dignum,
mitem consuetudinem honestosque mores.
Stirpe erat nobili, corpore decenti,
operis bellici maxime peritus

nec vero auri cupidini obnoxius,
 nec rursus iræ sanguinis sitiēti ;
 neque superbis fastosisve moribus,
 vel unquam subditis aditu difficiliis,
 vel pœnæ exactor inexorabilis ;
 sed in benignitatem propensus magis,
 suavis, moderatus, graciosus, facilis,
 prompto et acuto ingenio arcanoque simul,
 optimus orthodoxæ defensor fidei,
 nec conviviorum amans neque luxus :
 tum et virtutis doctrinæque studiosos
 viros honorans et officiis colens.
 Huic in imperii sede collocato
 nuntius advenit, Italum Robertum
 Dalmatiæ urbem Epidaurum
 armis cepisse et plurimis navigiis.
 Ergo profectus Cæsar cum exercitu
 illuc, et pugna cum hoste patrata,
 noster profugit prælio infaciliter
 cladem Romano referente exercitu,
 atque Byzantium Cæsar est reversus.
 Barbari autem cum Roberto duce
 populabantur oppida Romana,
 captis Larissa Castoriaque urbibus.
 Contra Robertum rursus est egressus
 inclytus Cæsar cum ingenti exercitu,
 atque Castoriam recuperavit.
 Robertum autem astu est aggressus.
 cujus rationem interest narrare.
 Cæsar ornatum regium circumposuit
 germano proprio, copiasque tradidit ;
 cumque jussit expositas præbere
 in acie, coram agmine Roberti ;
 qui si copias suas contra commovisset,
 monuerat fratrem cedere effusa fuga.
 Interim Cæsar modico cum milite
 per cæca reptans difficilia loca
 tota diripuit Barbarorum castra,
 quotquot ibi reperit cæsi gladio.
 Cognita re barbarus, metu attonitus
 animo simul viribusque concidit,
 cunctique sunt reversi in patriam suam
 risum lucrati, imo et ignominiam.
 Postea Turca, cui nomen Tzachas,
 Chii jam dominus, adornata classe,
 Samum et Lesbum atque Rhodum capit,
 aliasque præfecturas ; sed inde pulsus
 præliis maritimis a Romanis fuit.
 Tunc etiam Cyprus defecit ab imperio
 occupata videlicet a Rhapsommato.
 Fertilem insupater Cretensium insulam
 rabidus quidam Caryces rebellis
 vi captam, dominus veluti insidebat.
 Utramque tamen insulam imperio
 classis Romana denuo restituit.
 Hoc impetrante Cæsare, terræ motus
 admodum vehemens atque terrificus
 speciosas domos templaque magnifica
 diruit passim, vique sua contrivit.

- A** Οὐ γρημάτων ἤτητο καὶ χρυσαργύρου,
 οὐτ' αὐ θυμοῦ τε καὶ χόλου φθισιβρότου,
 οὐχ ὑπερόπτης καὶ σοβαρὸς τις τρόπος·
 3480 Ἡ δυσπρόσιτος ἦν ὑπερκόιος ἄλως,
 Ἡ πρὸς κόλασιν ἀπαραίτητος ἔχων·
 Ἐπικλιντὴς δὲ πρὸς φιλανθρώπους τρόπους,
 Μέτριος, ἡδὺς, εὐπρόσιτος, χαρίεις,
 Πτηνὸς φρόνησιν, ἀγχινοῦς ἔκ κρυψίνους,
 3485 Ἐπέρμαχος κάλλιστος ὀρθοδοξίας,
 Διαιταν ἀορᾶν οὐ φιλῶν οὐδ' αὐ πότους·
 Ἄνδρας λογίους ἀρετῆν τ' ἔσχηκότας
 Σέβων τε τιμῶν καὶ προσανέχων σφίσι.
 Ἡγγελοτὸ τῆδε τοῦ κράτους δεδραγμένω
 3490 Ὡς τις Ἴταλὸς Ῥωμπερτὸς κεκλημένος
 Εἰς Δαλματίας τὴν Ἐπίδαμον πόλιν
 Σὺν στρατιᾷ κατήρε καὶ βραεὶ στόλῳ.
B Ἐξείσι τοίνυν ἐκστρατεύσας ὁ κράτωρ,
 Καὶ τῆδ' ἐπιστάς συμπλακεῖς τ' ἀντιπάλῳ,
 3495 Ἡρεῦγεν οὗτος δυσκλειῶς ἐκ τῆς μάχης,
 Τῆς Ῥωμαϊκῆς στρατιᾶς ἡττημένης·
 Καὶ βασιλεὺς μὲν τὴν Κωνσταντίνου φθάνει·
 Οἱ Βάρβαροι δὲ σὺν στρατάρχῃ Ῥωμπερτῳ
 Λεπλοτοῦντες Ῥωμαϊκὰ χωρία
 3500 Ἀφίσσαν εἶλον καὶ Καστορίαν πόλεις·
 Ἐξείσι λοιπὸν κατὰ Ῥωμπερτοῦ πάλιν
 Ἄναξ ὁ κλεινὸς σὺν στρατιᾷ μυρίῳ,
 Καὶ Καστορίαν ἀναλαμβάνει πάλιν,
 Καὶ Ῥωμπερτον μέτεισι δραματουργίῳ·
 3505 Ὅπως τὸ δράμα συμπέπλασται βῆτιον·
 Σχῆμα περιέθισιν ἀρχικὸν κράτωρ
 Λύτου τ' ἀδελφῶν καὶ στρατιᾶν προσνέμει
 Καὶ οἱ κατὰ φάλαγγα τήνδε Ῥωμπερτοῦ
 Στήσαι παρηγγύησεν εὐπεπτόλως·
C 3510 Κἂν μὲν κατ' αὐτοῦ συγκινή τὰς δυνάμεις,
 Στρέψαντα νῶτα προτροπαδῶν φυγγάνειν·
 Δι' ἀφανῶν δὲ δυσβάτων τε χωρίων
 Ἄναξ διεκδύς σὺν ὀπλίταις βραχέσι,
 Ληΐζεται χάρακα πάντα βαρβάρων,
 3515 Καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ παραδίδωσι ξίφει·
 Ὁ Βάρβαρος γνοὺς συσχεθεὶς ἀθυμίῳ
 Παρεῖτο χεῖρας καὶ δέμας καὶ καρδίαν,
 Καὶ πάντες ἀπύχοντο πρὸς σφῶν πατρίδα
 Ὀφληκότας γέλωτα, πρὸς δ' αὐ ἀίσχύνην·
 3520 Καὶ Τοῦρκος αὐθις Τζαχᾶς τις κεκλημένος
 Χίον κατασχῶν καὶ στόλον καταρτίσας
 Αἰρεῖ Σάμον Λέσβον τε νήσους καὶ Ῥόδον,
 Ἄλλας τε δεσποτείας, ἐξέλθεται πάλιν
 Ῥωμαϊκῶν στόλῳ καὶ ναυμαχίῳ.
 3525 Ἀποστατεῖ δὲ τηνικαῦτα καὶ Κύπρος
 Τοῦ Ῥαφομάτου τήνδε κατεσχηκότος.
 Καὶ πάλιν ἀμφιβύζον εὐφορον κρήτην
 Ἄνηρ Καρύκης δυσμενῆς ἀποστάτης
 Βίῳ κατασχῶν, εἶχε πρὸς κατοικίαν·
 3530 Ἐπανεσώθη δ' αὐθις Ἀδύσωνων κράτει
 Νήσων δυὰς αὐτῆ γε Ῥωμαίων στόλῳ.
 Τοῦτου κρατοῦντος καὶ κλίνας γῆς συνέβη,
 Σεισμός τε δεινὸς καὶ λίαν φρικαλέος.
 Ὑψ' οὐ καλοὶ δῶμοι τε καὶ ναοὶ ξένοι
 3535 Καταπεσόντες συνετρέβησαν βίῳ·

- Συνηρεφεῖς τε καὶ μακρὰι στοαὶ πάλιν
 Πτῶσιν παθοῦσαι συνέχουσιν ἀπλέτους.
 Καὶ Πατζινάκαι Σκυθικὸν πάλιν ἔθνος
 Θράκης ἔφηει, Μακεδονίας ἕρους,
 3540 Αὐτῶν νομάς τε καὶ τόπους λελοιπότες.
 Ἄλλὰ κατ' αὐτῶν ἐκστρατεύσας ὁ κράτωρ
 Καὶ συμπλακείς, ἤττητο τοῖσδε Βαρβάρους,
 Ὡς στρατιωτῶν τοῖς ὄπλοις πεποιθότων,
 Καὶ μὴ νικητῇ τῷ Θεῷ καλῶν δότῃ.
 3545 Καὶ πάλιν ἐστράτευσε κατ' αὐτῶν ἀναξ,
 Καὶ σάφρονός γε στρατιᾶς δεδειγμένης
 Ῥοπής τε θείας ἐλπιδας ἐξαψάσης,
 Συμμίξας αὐτοῖς ἐκνικᾶ κατὰ κράτος,
 Καὶ σφῶν τὸ πλῆθος ἐκθερίζουσι ξίφει ·
 3550 Ἄλλους δ' ἐλύντες αἰχμαλώτους ἐν μάχῃ
 Ἥρημένοις σφᾶς ἀπέδοντ' ἀργυρίου.
 Ὁ δ' αὐτοκράτωρ ἐκ Σκυθῶν ἀποκρίνας
 Νέους σφριγῶντας εὐσηθενεῖς καὶ μαχίμους
 Ἐν Μογλένων ψικισα τοῦτοις χωρίοις,
 3555 Οἰκειὸν οἱ σύντογμα τοῦτους καλέσας,
 Οἱ καὶ μέχρι νῦν ἀπὸ Μογλένου τόπου
 Ἦσι καλοῦνται Μογλενοπατζινάκαι.
 Καὶ στρατιὰ τις Ἰταλῶν ἐξ ἐσπέρας
 Ἄνεισι βαδίσασα πρὸς Βυζαντιδα,
 3560 Ἐχούσα τὸ πρόθυμον ὡς πρὸς τὴν ἔω ·
 Ἦς συγκίνησιν ἐμφανῶς προμηγύει
 Πληθὺς ἀκρίδων ἐσπέρας πρὸς τὴν ἔω,
 Διὰ τε Θράκης, Μακεδονίας ὄρων
 Τὴν ἀέριον πτῆσιν ἐξεργασμένη.
 3565 Φράγγων δὲ μως στρατεύματα πορθμὸν διέβη,
 Ἐφίσταται δὲ τῇ Νικαίῳ πόλει
 Χερσὶ Τούρκων αἰσχίστα τυραννομένη ·
 Καὶ σὺν χρόνῳ δὲ καὶ μάχῃ φρικτὰ ἐφ
 Φθορᾶ τε πολλῇ πρὸς μερῶν ἐκατέρω
 3570 Αἰρουσὶ Φράγγοι τὴν πόλιν κατὰ κράτος,
 Καὶ τῷ βασιλεῖ τήνδε πολλῶν χρημάτων
 Ἄπεμπολοῦσι καὶ προχωροῦσι πρόσω ·
 Καὶ προσβαλόντες Ἀντιόχῳ τῇ πόλει
 Αἰρουσὶν αὐτὴν μηχαναῖς τε καὶ μάχῃ ·
 3575 Μεθ' ἣν ἀγῶσιν ἰσχυροῖς τε καὶ μάχῃ
 Καὶ τὴν Σιών αἰροῦσι τὴν Θεοῦ πόλιν ·
 Καὶ Ραῖμοῦνδος, οὗ πατήρ ἦν Ρομπέρτος,
 Τῶν παρ' Ἰταλοῖς εἰς ἐπισήμων πέλων,
 Πίστει ἐνόρκους ἔδρα πρὸς βασιλεῖα
 3580 Τὴν δὲ πρὸς αὐτὸν ἐμπεδοῦσας φιλίαν
 Καὶ δουλικὴν εὐνοίαν ἀεὶ καὶ σχέσιν.
 Ὅθεν λαβὼν χρήματα πρὸς βασιλέως,
 Καὶ δωρεὰς αὐτοῦ φιλοτιμίας ξένας,
 Ἠρὸς Συρίαν ὤρμησεν καὶ Κιλικίαν ·
 3585 Τῆς δ' Ἀντιόχου κατακρατήσας μάχῃ,
 Οὗς εἶχεν ὄρκους πρὸς βασιλέως, δράσας
 Σπονδὰς τε φρικτὰς ἤθετηκῶς αὐτίκα,
 Ἄσπονδος ἐχθρὸς εὐρέθη Ῥωμαῖδος.
 Ἐκ τῶν ἐφῶν τοιγαροῦν πρὸς ἐσπέραν
 3590 Μέλλων ἀπαίρειν ἢ βέβηλος καρδία,
 Αὐτοῦ κατεψεύσαντο θάνατον φόβῳ.
 Ὡς νεκρὸς οὖν ἐντεθεὶς ἐψευσμένος
 Ἦ νεκρὸς ἔμπρους λαρνακίδῳ τότε
 Ἀπῆκτο χερσὶν οἰκετῶν πρὸς πατρίδα

- A** Tum vero opacæ prolixæque porticus
 stratæ mortales oppresserunt plurimos.
 At Palzinacæ Scythica gens denuo
 Thraciam vastabant atque Macedoniam
 suis relictis patriis atque pascuis.
 Contra hos correptis armis imperator,
 manu conserta, victus est a Barbaris,
 quia nostri millites confidebant armis,
 non Deo victore honorumque auctore.
 Rursus profectus contra eosdem Cæsar
 modesto cum exercitu atque pio
 et qui victoriam cœlitus sperabat,
 inito prælio debellavit hostes,
 numerumque plurimum gladio messuit :
 reliquam captam belli jure turbam
 victor exercitus sub corona vendidit.
B At imperator sibi de Scythia legit
 eximios juvenes validos, pugnares
 quos in regione posuit dicta Mogleno,
 suam hanc appellans perculiarem manum ;
 hic nunc etiam a statione Mogleni
 vulgo appellantur Moglenopatizinae.
 En autem Italus ex occidente exercitus
 processit, urbem ad Byzantinam tendens,
 sed orientales cursus petens plagas.
 Hujus portendit manifeste motum
 vis locustarum ingens ex hesperiis
 eos petens locos, ac volatum
 per Macedoniam Thraciamque dirigens.
 Francorum quoque exercitus fretum transiit
 atque Nicænam urbem circumsegit
C Turcarum manibus turpiter oppressam ;
 quam diuturnis horridisque pugnis
 multoque utrinque militum excidio
 expugnatam Franci per vim summam,
 Cæsari græco multo repenso pretio
 divididerunt, perrexeruntque ulterius :
 delatique ad urbem Antiochiam,
 hanc artificio et præliis obtinuerunt.
 Posthinc certaminum magno labore
 Sionem quoque ceperunt urbem Dei.
 Tum et Raimundus filius Roberti,
 nobilis Italus Cæsari nostro fidem
 juratam dedit fore ut amicitiam
 perpetuam secum coleret, et obsequium
 devoti animi reverentiamque haberet.
D Ob id accepta a Cæsare pecunia,
 donis affectus insolitisque honoribus,
 perrexit in Siciliam moxque in Syriam.
 Ast Antiochia fortiter potitus.
 quam regi obtulerat juratam fidem
 sacrumque fœdus illico fefellit,
 perfidum hostem semet imperio exhibens.
 Mox ab oriente rursus in Hesperiam
 homo scelestus cum rediturus esset,
 metuens sibi, mortem simulavit.
 Ergo fallaci, tanquam mortuus, dolo
 vel moribundus conditur in capea
 atque ita a famulis defertur in patriam

falso dicentibus mortuum hunc esse.
 Cum sic in patriam evasisset astu,
 Cæsari multum obtrectavit temere,
 congregatoque exercitu Latino
 ad Epidaurum urbem classem appulit,
 hujusque mœnia machinis pulsabat.
 Sed spe frustratus cum nihil proficeret,
 omisso bello, mittit legationem,
 et impetrato Cæsaris colloquio,
 fœdus cum ipso denuo pacemque facit.
 Bogomilarum sub Alexio hæresis
 invisæ Deo emerit et execrabilis,
 cujus Basilius quidam auctor erat,
 medicus vulgo dictus, minister Satanæ,
 qui clam permultis pestem suam afflabat,
 atque animabus dogmata exitiosa.
 Hic multos annos hac illacque cursans,
 orbis provincias atque urbes peragrans,
 tristi postremum omine adventavit
 in hanc imperii maximam metropolim.
 Sed imperator orthodoxiæ tenax
 hominis fraudem cauto artificio aggreditur.
 Nam simulata callide persona
 credulum se benivoluntque finxit,
 sæpe ac benigne eum scelesto versans,
 ac familiari demulcens colloquio,
 servatoremque errantium appellans.
 His homo impius delentus verbis
 exitiosum vomuit venenum,
 pessimæ exponens dogmata doctrinæ.
 Quæ pius Cæsar simul ac agnovit,
 scelesti nempe effata magisterii,
 protinus vulgo patefieri voluit,
 impostoremque hominem Christi hostem
 tradidit flammis communi suffragio
 Multos præterea Manichæos Cæsar
 tum magisterio tum cati suasionibus
 ad religionem veram revocavit.
 Orphanis quoque pueris attribuit
 domum et victum assignavit uberem
 his et alendis et curandi sedulo.
 Quin et grammaticæ ludum aperuit
 orbis adolescentibus, vel de paupere
 stirpe progenitis, multosque redditus
 et largos sumptus suppeditavit
 simul discipulis atque magistris.
 Comneno Alexio moderante imperium,
 incendia quoque in urbe acciderunt,
 quibus absumptæ multæ partes sunt.
 Vehemens quoque tempore sub verno
 spiritus multa detrimenta fecit
 humi dejectis passim ædificiis :
 quibuscumque decidit admiranda statua
 imposito columnæ porphyreticæ
 cujus in Placoto basis erat posita :
 illa cum caderet, forte præsentis ibi
 mu'tos mortales mole sua contrivit.
 Imbrium quoque nimia vis cælo
 conchum effusa passimque inundans

- A 3595 Μάτην θρυλούτων τόνδε νεκρὸν τυγχάνειν.
 Ἐπεὶ δὲ λαθῶν ἀπεσώθη πατρίδι,
 Πολλὰ κατειπῶν τοῦ κρατοῦντος ἀλόγως
 Καὶ συναλίσας στρατιᾶν ἐκ Λατίνων
 Ἐπιδαμνίων προσκαταίρει τῇ πόλει,
 3600 Καὶ τήνδ' ἔλειν ἔσπευδε τειχομαχίαις.
 Ἄλλ' ἑλπίδων ἔψευστο μὲν ἀνύσας·
 Πρεσβύεται γοῦν ἀπογνοῦς τῶν ἑλπίδων,
 Καὶ τῷ κρατοῦντι πρὸς λόγους ἀφιγμένος,
 Σπονδὰς πρὸς αὐτὸν ἐκτελεῖ καὶ συμβάσεις.
 3605 Τούτου κρατοῦντος ἀρεσίαι Βογομίλων
 Θεοστυγῆς πέφτηνε καὶ βδελυκτέα,
 Ἦς μυσταγωγὸς ἱατρός τις τοῦπίκλην
 Κλητῆν δὲ Βασίλειος, Σατάν ἐργάτης·
 Ὅς λάθρα πολλοὺς ἀνεπίμπλα τῆς λύμης
 B 3610 Καὶ τῶν παρ' αὐτοῦ δογματῶν ψυχοφθόρων·
 Πολλῶν ἐτῶν ὄρμους τε καὶ περιδρόμους
 Χώρας ἐπιῶν καὶ πόλεις οἰκουμένης,
 Ἐπιπολάζει καὶ τελευταῖον ταλας
 Πόλει· μεγίστη τῆδε καὶ βασιλίδι.
 3615 Ἄλλ' ὁ κρατάρχης ὀρθοδοξίας φίλος
 Μέτεισιν αὐτοῦ πανσόφῃ τέχνῃ πλάνην·
 Πλασάμενος γὰρ ὑποκρίθεις τ' ἐντέχνως
 Πίστιν βεβαίαν, εὐμένειαν οἱ τρέφειν,
 Θαμὰ πρεσβῆι τῷ τρισαλιτηρίῳ,
 3620 Ἄγαν προστηνῶς καθομιλῶν συχναίεις,
 Σωτήρα καλῶν τόνδε πεπλανημένων.
 Τοῖσδ' ὁ βδελυρὸς καταβελχθεὶς τοῖς λόγοις·
 Ἴδὼν κακίας ἐξεμεί ψυχοφθόρον.
 Ἐκπυστα τιθεὶς δόγματα πονηρίας·
 3625 Ἄ γνοῦς ὁ κρατῶν φιλόχριστος καρδίᾳ
 Ὀλέθρια δόγματα διδασκαλίαις
 Γόητος ἀνδρός, μισοχριστοῦ καὶ πλάνου
 Καὶ στηλιτεύει καὶ θριαμβεύει πρόφρων,
 Ψήφῳ τε κοινῇ τῷ πυρὶ τόνδε φλέγει.
 3630 Οὗτος βασιλεὺς καὶ Μανιχαίων πάλιν
 Πολλοὺς πρὸς εὐσέβειαν ἦν ἐφελκύσας.
 Διδασκαλίαις καὶ σοφαῖς συμβουλίαις.
 Καὶ παισὶ δ' ἀνήγειρεν ὄρφανοῖς δόμον,
 Τάξας σιτήσεις δαψιλεῖς ἐν τῷ δόμῳ
 3635 Ἐπιμελείας καὶ τροφῆς τούτων χάριν·
 Καὶ γραμματικῶν ἀπίταξεν αὐ πάλιν
 Μουσεῖον εἰς παιδεύειν ὄρφανῶν νέων
 Οὐκ εὐθρόων τε πατέρων πεφνηγόντων,
 Νείμας μαθηταῖς καὶ διδασκάλοις νέων
 3640 Πλείστασι σιτήσεις, δαπάνας, χορηγίας.
 D Ἐπὶ χρόνων τούτου δὲ τῆς κραταρχίας
 Καὶ πυρκαϊαὶ συνέδησαν τῇ πόλει,
 Καὶ πλείστα τῆσδε κατανήλωσαν μέρη·
 Ἐπνευσε δ' ἦρος ἀνέμου τις σφοδρότης
 3645 Βιαιοτάτου, προξένου γε κινδύνων,
 Ἦ πολλὰ κατήρειπε τῶν δομημάτων·
 Μεθ' ὧν χαμαὶ πέπτωκεν ἀγάλμα ξένον,
 Ἄνωθεν ἐστῶς, κλονος πορφυρέου
 Τοῦ πρὸς Ἠλακωτῶ τὴν βάσιν ἰδρυμένου·
 3650 Ὅ κατενεχθὲν παρατυχόντων τόπῳ
 Πολλοὺς ἀνέϊλε συντετριπὸς ἐσχάτως.
 Κατερέσθη δ' ἄνωθεν ὑετὸς μέγας
 Χύδην κριτῶν καὶ κατακλύζων μέγα,

- Ἴφ' οὐ κατηρέπωντο πλεῖστα δωμάτων.
 3655. Ζῶων δ' ὑπῆρξε καὶ βροτῶν πολλὴ φθίσις.
 Οὗτος στρατεύσας κατὰ Τούρκων βαρβάρων
 Ἀφίκτο καὶ μέχρι γε Φολομιλίου ·
 Εὐρῶν δ' ἔρημον ὀπλιτῶν ἄστυ τόδε,
 Ἀποδρασάντων τοῦδε Βαρβάρων δέει,
 3660 Αἰρεῖ τε τοῦτο καὶ στίφος τι φρουρίων,
 Κρησφύγετα σπήλαια τῶν ἐγγυρίων,
 Καὶ τοὺς ἐν αὐτοῖς προσλαβὼν οὕτω κρῖνας
 Ὑποστρέφει κάλλιστα πρὸς Βυζαντίδα,
 Μετοικίσει σφᾶς κακὰ νοῦν ἄλλῃ γ' ἔχων.
 3665 Τοῦτων πορείαν τὴν πρῆσω ποιουμένων
 Οἱ μὲν σφριγῶντες καὶ νεάζοντες χρόνῳ
 Ποσὶν ἐγρῶντο καθ' ὁδὸν τοῖς ἴδιοις ·
 Οὐσπερ λυγρὸν δ' ἔτρυχε γῆρας καὶ νόσος,
 Τοῦτοισι ὑποζύγια παρεῖχε κράτῳ ·
 3670 Χαρεϊμένους πλάσι δὲ σώματος πάλιν
 Ἄσπισι μακραις ἐντιθείς εὐμηχάνως
 Νέοις σθεναροῖς σφᾶς παρηγγύα φέρειν.
 Αὐτὸς δ' ἄνω κάτω περ ἰππότης θέων
 Ὡς σφῶν προμηθεὺς καὶ φύλαξ εὐζωτίας,
 3675 Εἴ τινα που βλέψει προσκεκμηκότα
 Βρωτοῦ, ποτοῦ σπάνει τε καὶ μακρῷ δρόμῳ,
 Τρόνδ' ἀνεκτάτο χριστομιμήτῳ τρόπῳ.
 Οὕτως ὑποστρέφοντι συντεταγμένῳ
 Σουλτὰν προσήλθεν ἰππότη στεφηφόρῳ,
 3680 Ἠρόβρωθεν αὐτὸς ἀποθὰς ἵππου δρόμου,
 Καὶ προσκύνησιν ἀποδοὺς ὥσπερ θέμις,
 Σπονδὰς τε δράσας φιλικὰς καὶ συμβάσεις,
 Σὺν φιλοτίμοις δωραῖς ὑποστρέφει.
 Ὁ δ' αὐτοκράτῳ πρὸς πόλιν Κωνσταντινίου
 3685 Αὐθις ἐπανεζεύξε σὺν εὐθυμίᾳ ·
 Ἐνθα νοσῶν ἔκειτο λοιπὸν ἐν κλίνῃ
 Σφοδρῶς ἐπιβρέυσαντος ἐκ χαρξίας
 Βάθροισ ποδῶν βεύματος ὑλωδεστέρου ·
 Παρ' οὐ δαμασθεῖς ἰσχάτως τὸ σαρκίον
 3690 Μετ' οὐ πολὺ δέδεκτο τέρμα τοῦ βίου,
 Κατὰ στομάχου μύδρον (47) εἰσδεδεγμενος
 Ἀσκληπιαδῶν προσταγῆ τε καὶ κρίσει.
 ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΚΟΜΝΗΝΟΣ ΕΤ. ΚΔ'.
 Τοῦτου τὸ βιοῦν καὶ κράτος λειοπτόες,
 Χειρίζεται κάλλιστα τὴν κραταρχίαν
 3695 Ἰωάννης παῖς ἀρετῶν συστοιχία,
 Ὅντῳ χαριτώνυμος ὀλβία χάρις,
 Ἄναξ ἀγαθὸς καὶ μαχητὴς γεννάδας,
 Ἐχθρῶν νικητὴς καὶ παθῶν αὐτοκράτῳ,
 Πλήρες ταμεῖον ἀγαθῶν θεοδότων (48),
 3700 Ἡδὺς, ἱλαρὸς, εὐμενὴς ὑπηκόοις,
 Χρηστὸς, προσηγῆς, εὐπρόσιτος, χαρῆεις,
 Θάλασσα καλῶν φιλοδωρίας πλῆα,
 Φύσις ἀπαράμιλλος, εὐλογημένη,
 Ταῖς βασιλικαῖς ἀρεταῖς διαπρέπων,
 3705 Σὺν τῇ γε λοιπῇ τῶν καλῶν εὐκοσμίᾳ,
 Γνώμων δικαίου, πραότητος αὐτότυπος
 Καὶ τῆς ἀληθείας γε τῆς ἐν τοῖς λόγοις ·
 Πρῶτος μετὰ γε πρῶτον εὐσεβανάκτων
 Ηιστὸς, φρόνιμος, οὐκ ἐτῆς ὑπῆρτης,

(47) *Judicent eruditi de hujus vocabuli sensu.*

- A** ædificiorum latam stragem edidit.
 Bestiarum denique et hominum lues fuit.
 Cæsar cum Turcis barbaris belligerans
 pervenit usque ad urbem Philomelium ;
 quam cum desertam milite invenisset,
 quia metus Barbaris fugam suaserat,
 hanc capit, et simul castella aliquot
 asyla veluti et specus incolarum.
 Atque hos captos Cæsar sibi vindicans
 cum gloria insigni Byzantium rediit,
 alio translatos cogitans deponere.
 Ergo horum longum carpentium iter.
 validi quidem atque ætate vegeti
 pedibus propriis metiebantur viam ;
 ægrotis autem vel senio confectis
 clemens jumenta dabat imperator :
B qui autem corpore prorsus erant fracto
 hos longis scutis affabre compositos
 forti inventæ deportandos tradidit.
 Tum eques ipse hac illacque cursans
 tanquam curator et salutis custos,
 si quem videret male laborantem
 cibi potusve inopia aut longo cursu,
 hunc imitator Christi recreabat.
 Hoc imperator cum rediret ordine
 occurrit ei equitanti sultanus,
 qui et ex equo procul et celeriter
 descendens, debitum obtulit obsequium :
 tum conventionibus amice initis,
 cum honorificis donis recessit.
 Porro imperator in urbem Constantini
C lætante animo semel restituit.
 Sed ibi posthinc ager in lecto jacuit,
 dum pravus humor generalis morbo
 ad imo pedes plurimus descenderet :
 a quo corruptum denique corpusculum
 haud multo post vivendi finem fecit,
 cum medicorum consulto judicio
 ardentem pilulam stomacho recepisset.
 JOANNES COMNENUS AN. XXIV.
 Posquam is vitam imperiumque amisit,
 rerum dignissimus corripit habenas
 Joannes filius, virtutum congeries,
 dulce reapse nomen et gratiosum.
 rex simul bonus, bellatorque strenuus,
 hostium victor, cupidinum domitor,
D plenus thesaurus divinorum munerum,
 suavis, hilaris, subditis benivolus,
 mitis, benignus, beneficus, comis,
 mare redundans liberalitate,
 indoles benedicta incomparabilis,
 Jotibus rege dignis longe rutilans,
 atque aliis etiam bonis ornatissima,
 justitiæ norma, clementiæ typus,
 et in loquendo veritatis tenax.
 Primus hic post primum Christianum regem
 fidelis, prudens, œconomus famulus

(48) *Cod. θεοσδῶτων.*

qui talentum imperii valde auxit;
semper in armis pro salute publica,
 alienas urbes vindicans imperio,
 consilio, verbis, opera et arte bellica,
 victor sæpiissime hostium plurimorum,
 ceu quondam David hostes propulsabat
 prece pia, forti manu, peritia ducis.
 Hujus victorias dicere vel prælia
 virtutumque numerum et ornatum,
 rhetori quoque summo operosum sit.
 Nos ex ingenti acervo pauca sumimus.
 Hic occupato pacifice imperio
 largitus est honores cognato generi
 cunctisque tribuit pro dignitate munera :
 nempe gerendis reip. officii
 propinquos sibi sanguine præposuit.
 Hi vero ipsi conjurati in regem
 exitiosas moliantur insidias
 paulo post initum ab illo imperium.
 Atque his dux erat peragendo operi
 regis germana soror princeps Anna.
 Quorum cum essent detectæ insidiæ,
 nullius corpus violatum fuit,
 sed patrimonia tantum sunt erepta :
 atque hæc ipsa paulo post restitui
 mira imperavit Cæsar clementia.
 cunctis remittens criminis reatum ;
 parcens in primis principi sorori,
 ipsique opes pro dignitate reddens.
 Id quomodo sit gestum, lubet dicere.
 Auri atque argenti vasa gemmasque nitidas
 et multi generis vestem atque insignem,
 maximi pretii opes in quadam domo
 sororis suæ principis repositas
 Cæsar spectabat cum Joanne Axuch ;
 Quin etiam tunc sic ferunt locutum :
 Hem ut generis mei sors est conversa !
 utque inimica mihi nunc est cognatio,
 et qui benivoli olim, nunc sunt malivoli !
 Quamobrem jubeo præsentis opes
 ut tibi sumas, Axuch dulcissime.
 Is liberali regi grates agit ;
 sed licet, inquit, sensus meos dicere !
 Rege annuente, sic orsus est loqui :
 Quanquam injustam vim et insidias
 contra te, Cæsar, soror est molita,
 et abdicavit factis fraternitatem,
 natura tamen facit consanguineam.
 Vincis igitur Christiana clementia
 malum sororis animum et injurium ;
 illique hæc omnia largire benivole
 ad quam paterno magis jure pertinent.
 His morem gerens monitis Cæsar
 cuncta libenter tribuit sorori.
 Etenim, inquit, regno sim indignus,
 si meo generi minus sim benivolus,
 quam tu, qui lucri prodigus contemptor

(49) Simultatem suam adversus fratrem, dolo-
 remque quod is imperium extincti parentis oo-

- A 3710 Κραταρχίας τάλαντον αἰξήσας μέγα,
 Ἄει στραταρχῶν, ὑπεραθλῶν τοῦ κράτους,
 Ἠόλεις ἔθνικῆς ὑποτάττων τῷ κράτει,
 Γνώσει, λόγῳ, πράγματι, καὶ πείρᾳ μάχης,
 Μυριόνικος πλειστάκις δεδειγμένος,
 3715 Ὡς πρὶν ὁ Δαβὶδ κατ' ἐχθρῶν ἀντιμάχων
 Λιταῖς, στρατηγίαις τε σὺν εὐανδρίαις ·
 Οὗ τοὺς ἀγῶνας καὶ νίκας καταλέγειν,
 Τῶν ἀρετῶν θ' ἑμίλον αἶς ἦν ἐκπρέπων,
 Καὶ ῥήτορι γένοιτ' ἂν ἔργον ἐξόχῳ.
 3720 Μικρὰ ἄττα δ' ἤμιν ἐκ περιττῶν λεκτέον ·
 Οὗτος κατασχὼν ἀσφαλῶς κραταρχίαν
 Τιμὰς ἐπεδράβευσε τοῖς ἐκ τοῦ γένους,
 Καὶ πᾶσιν ἀπλῶς δωρεὰς ἀναλόγους,
 Κοινῶν προμηθεὶς ἀποτάξας πραγμάτων
 B 3725 Ἐκ τῶν καθ' αἶμα καὶ προσηκειωμένων ·
 Σὺστρεμμα τῷδε βασιλεῖ νῶν ἐκ γένους
 Καττίεται σκέμμα τε θανατηφόρον
 Μετὰ γε βραχὺν τῆς κραταρχίας χρόνον,
 Πρωτοῦργὸν ἄμα καὶ στρατηγέτιν ἔχον
 3730 Ὅμαιμον αὐτοῦ τὴν Καισάρισσαν Ἄνναν (49)
 Καὶ φωραθέντων τῶν συνιστῶντων λόχον,
 Ἄεικῆς οὐδεὶς εἰς δέμας πέπονθέ τι,
 Ὅτι γε μὴ ψίλωσιν οὐσίῳν μόνον,
 Ἄς ἀποδοῦναι βασιλεὺς κεκτημένους
 3735 Μετὰ γε βραχὺ προστέταχεν ἐνόθως,
 Αἰτίας ἀφεῖς πᾶσι προσκεκροκόσι,
 Σπεισάμενος πρώτιστα τῇ Καισάρισσῃ
 Καὶ πλοῦτον αὐτῇ συνεπιδοῦς ἀξία ·
 Ὅπως δὲ τοῦτο συμβέβηκε φραστέον ·
 C 3740 Τὴν ἐν χρυσαργύρῳ τε λιθομαργάροις
 Ἐσθημασί τε ποικίλοις τιμαλφίσιν
 Οὐσίαν ἀμύθητον ἐν τινι δόμῳ
 Τῆς κασιγνήτου Καισαρίστῃς κειμένην
 Ἄναξ ἐπισκοπῶν ἦν σὺν Ἀξούχ Ἰωάννῃ ·
 3745 Ἦνικα τόνδε καὶ ταδὶ φάναι λόγος ·
 Ὡς τάξις ἀντίστραπτο κάμοι τοῦ γένους !
 Καὶ συγγενὲς μὲν δύστροπὸν μοι τυγχάνει,
 Ἄλλότριον δ' εὖνουν τε καὶ πεφιλμένον !
 Ὅθεν κελεύω τὰ προκειμένα τάδε
 3750 Φίλτατον Ἀξούχ προλαβόντα κατέχειν.
 Ὁ δ' εὐχαριστεῖ τῆς μεγαλοψυχίας.
 Μετὰ δὲ γ' εἰπεῖν λιπαρεῖ δεδογμένα ·
 Καὶ τὸν λαβόντα τοῦ λέγειν ἐξουσίαν ·
 Εἰ καὶ βιαίων ἀδίκων τε πραγμάτων
 3755 Κατῆρξεν, ἄναξ, σὴ κασίγητος φάναι,
 Ἔργοις τ' ἀπωμόσατο φιλαδελφίαν,
 Ἄλλ' ἢ φύσις σὺναιμον αὐτὴν δεικνύει ·
 Νίκησον οὐκοῦν χριστομιμήτην τρόπον
 Γνώμην ὁμαίμου δυσμενῆ, κακεργάτιν,
 3760 Καὶ τὰ κατ' ὄψιν πάντα δὸς κατὰ χάριν,
 Ταῦτῃ διαφέροντα μᾶλλον πατρόθεν.
 Ταῦτῃ γε πεισθεὶς βασιλεὺς παραιφάσει
 Πάντα προθύμως Καισαρίσση προσνέμει
 Ἐτῆν ἂν, εἰπὼν, τοῦ βασιλείου κράτους
 3765 Παντάπαν ἀνάξιος, εἰ περὶ γένος
 Τοῦμόν κριθείης εὐμενέστερος σὺ γε,

cupavisset, satis demonstrat ipsa Anna Comnena
 in Alexiadis suæ calce.

- Ἄνωτερος κέρδους τε κτήσεως τόσης.
 Οὕτως ἀμνησικάκος ἦν ἄναξ ἔδε,
 Θερμός τ' ἐραστής χριστομιμήτων τρόπων!
- 3770 Μήτηρ δὲ τοῦδε καὶ βασιλὶς Εἰρήνη,
 Εἰ καὶ πρὶν ἀπέστεργε τόνδ' οὐκ ἐνδίκως
 Οὐκ ἄξιον κρίνουσα πρὸς κραταρχίαν,
 Ὡς τῆ θυγατρὶ μνωμένη τὰ τοῦ κράτους,
 Γαμβρῶν τε τῶ Καίσαρι τῶ Βρυεννίῳ,
- 3775 Λόχου φονῶντος οὐ συνίστωρ εὐρέθη·
 Μᾶλλον δὲ γνοῦσα εἰς ἔπειτα τὸ δρᾶμα
 Ἐπήβολον λόγιον ἐξεῖπεῖν λόγος,
 Γνώμην τε κεδνήν, συνετήν μάλ' εὐστόχως,
 Ὡς οὐχ ὑπόντα χρῆθ' διφθῆν βασιλεία,
- 3780 Παρόντα δὲ στέργειν τε τοῦτον καὶ σέβειν.
 Οὗτος στρατεύσας κατὰ Περσῶν βαρβάρων
 Τὰς πρὸς Κομνηνάκτα συνθήκας πάλαι
 Διαλυσάντων, καὶ πόλεις Ῥωμαίδος
 Τὰς πρὸς Φρυγίᾳ καὶ Μαιάνδρῳ κειμένας
- 3785 Κατατρεχόντων καὶ κακῶς δρώντων ὅπλοις·
 Καὶ συμβαλὼν ἤττησεν αὐτοὺς πολλᾶκις,
 Τρεψάμενος σφᾶς εὐκλεῶς ἐν ταῖς μάχαις.
 Καὶ Λαοδικέων δὲ λαμβάνει πόλιν,
 Καὶ τήνδε τειχῶν κατοχυρώσας κράτει,
- 3790 Καὶ πάντα θεῖς εὖ καὶ καθῶς ἦν συμφέρον,
 Πρὸς βασιλίδα καθυποστρέφει πόλιν,
 Οἷα βασιλεὺς ἀγαθός, νικηφόρος
 Τοῖς βασιλ.κοῖς ἀναδούμενος κρότοις.
 Μετὰ δὲ μικρὸν ἀπανίσταται πάλιν,
- 3795 Καὶ γίνεται δὴ κατὰ τὴν Παμφυλίαν,
 Αἰρεῖ τε Σωζόπολιν μηχανουργίᾳ
 Πόλιν ἐρυμνὴν καὶ κατησφαλισμένην,
 Ἄλλα τε πλείστα τῶν ἐκεῖ πολυχινῶν
 Στρατηγικαῖς τέχναις τε καὶ μάχης νόμῳ·
- 3800 Ἐν οἷς περ ἠρίθμητο καὶ κεκλημένον
 Δύσληπτον ὄντων Ἰερακορυφίτου,
 Ἐρύμα τειχῆρές τι δύσμαχον πάνυ.
 Πάλαι μὲν ὄντα τῶ κράτει Ῥωμαίδος
 Ἐπήκοά τε καὶ συντριβημένα,
- 3805 Ζυγῶν δὲ Περσῶν καθυπαίχοντα τότε·
 Οὗτος περὶ πέμπτον γε τῆς ἀρχῆς χρόνον
 Ἐθνοῦ Σκυθικοῦ κατακείροντος Θρᾶκην
 Καὶ πάντα ταύτης Σκυθικὴν ἐρημίαν,
 Ὅ φασι, δρώντος ἐκδρομαῖς πανημέροις,
- 3810 Κινεῖ κατ' αὐτῶν Ῥωμαϊκὰς δυνάμεις,
 Καὶ συμπλακεῖς σφίσι γε τῶ Θεοῦ σθένει
 Κατατροποῦται Σκυθικὰς πάσας Ἴλας,
 Καὶ τρισχιστεὺς ἀναδείκνυται κράτῳ
 Βουλαῖς στρατηγικαῖς τε, λιταῖς ἐνθίοις·
- 3815 Οὐ γὰρ ἀναξ σύμβουλος ἦν χρηστός μόνον
 Καὶ γε στρατηγὸς ἐν μάχαις ῥωμολόος,
 Ἄλλὰ καθά τις καὶ Μωσῆς ἄλλος νέος
 Χεῖρας ἀνυψῶν εἰκόνι σεβασμίᾳ
 Τῆς μητρανάνδρου καὶ πανυμνήτου Κόρης
- 3820 Στήμασιν οἰκτροῖς καὶ σταλαγμοῖς δακρῶων
 Παρεμβολὰς ἔκρινε τὰς τῶν βαρβάρων
 Θεοῦ διδόντος τὴν νίκην οὐρανῶθεν
 Περιφανῆ τε καὶ περίπυστον λίαν.
 Καὶ γὰρ τοσοῦτον μυριάριθμον στίφος
- 3825 Δορυαυτῶν συνελήφθη βαρβαρῶν,

- A nunc tot oblatas respuisti opes.
 Adeo clemente rex hic erat animo,
 atque imitator Christi studiosus!
 Cæterum mater ac regina Irene
 quanquam Joanni immerenti infensa,
 quem haud imperio dignum reputabat,
 idque studuerat olim committere
 filiæ atque genero Cæsari Bryennio,
 nunc insidiarum tamen ignara fuit.
 Quin certior postea moliminis facta
 fertur dixisse commodum effatum,
 atque prudentem admodum sententiam,
 non esse vestigandum latentem regem,
 sed huic præsentī amanter obsequendum.
 Idem suscepit contra Persas bellum,
 qui cum Comneno fœdus olim initum
 frægerant, atque urbibus Romanis
 in Phrygia et ripa Mæandri positis
 armatis incursionibus molesti erant.
 Ergo non semel manibus consertis,
 profligando hoste gloriam retulit.
 Urbem quin adeo cepit Laodiceam,
 quam mox munivit mœnium præsidio,
 cunctisque bene ut opus fuit dispositis,
 ad urbem regiam reditu se recepit;
 ibique veluti rex victoriosus
 plausu solemnī populi est receptus.
 Brevi intervallo, discessit denuo
 et cum exercitu pergens in Pamphyliam
 vi strategematis cepit Sozopolim
 urbem excelsam undique munitam.
- C Alias quoque plurimas urbeculas
 partim astutia partim vi bellica
 cepit, quas inter aditu difficile
 castrum, cui nomen Hieracoryphites,
 mœnibus celsum et inexpugnabile.
 Quæ cunctæ arces in Romani imperii
 sinibus positæ eidemque obnoxix
 Persarum jugum postea subierant.
 Anno Joannis imperantis quinto,
 Scythica cum gens Thraciam vastaret,
 et solitudinem, ut est in proverbio,
 Scythicam faceret perpetuis incursibus;
 Romanas copias Cæsar contra eduxit:
 Deique ope prælio commisso
 Scythicas cunctas disjecit phalanges,
 et victoriosus imperator exstitit
 consilio, manu, precibus ad Deum.
 Non enim tantum rex consilius erat
 atque per pugnas fortis imperator,
 sed velut alter Moyses novellus
 manus attollens ad augustam imaginem
 laudatissimæ Virginis Deiparæ
 supplicii gestu profusisque lacrymis
 barbaricos exercitus superavit,
 victoriam cœlitus donante Deo,
 splendidam prorsus et celeberrimam.
 Etenim tantus Barbarorum numerus
 in potestatem decedit victoris,

ut in Romanis terris occiduis
pagi et coloniae tunc de his Barbaris
conflatae fuerunt et nunc adhuc maneant,
quibus et gentis inditum est nomen.
Alii conscripti sunt auxiliares
atque Romanis admisti exercitibus.
Magnam vim quoque sub corona vendidit.
victor exercitus auro licitantibus.
Paulo post Caesar armis rursus motis
contra Triballos barbaros est profectus,
fidem juratam perfide fallentes;
quos debellatos violento Marte
denuo pacem facere coegit:
cumque manubias illinc abegisset,
militem proprium praeda replevit,
spoliis innumeris, opibus copiosis.
Captivum autem vulgus ultra fretum
transtulit in Bythiniam, eique sedes
haud procul urbe Nicomedia attribuit.
Idemque partim milites conscripsit,
partim reip. fecit vectigales.
Istrum aestivo tempore transgressi
Hunni ceperunt urbem Branitzobon,
cujus dejectis cunctis aedificiis,
lapides etiam Zeugmion tulerunt:

tum etiam agrum incurserunt Sardicæ.
Igitur his occurrens imperator
inter paludes valido cum milite
haud procul Istro hostibus congressus
claram de Barbaris retulit victoriam;
et Chrasmmum cepit cum Francochorio,
que pars Peoniae prestantior erat.
Tum etiam Zeugmii moenia expugnavit.
illincque praedam abstulit innumeram,
manubiis ipse plurimis ditatus
simulque omnis Romanus exercitus.
Pace cum Hunnis barbaris composita,
in orientem transtulit exercitum;
perque Bithynos transiens et Paphlagonas
celeri cursu pervenit Castamonem,
hancque Romano vindicavit sceptro,
(quam Persarmenii jam pridem tenebant)
scalis et machinis arietantibus
ad hanc capiendam naviter usus.
Post hæc, captivos plurimos ducens
rex atque praedam innumerabilem,
regiam ad urbem retulit pedem
exceptus plausibus qui decent victorem:
atque ob recentem suam victoriam
media deduxit urbe triumphum.
Adornans enim artificio insolito
currum argento auroque fulgidum,
quem niveorum quadriga equorum
apte et decenter junctorum trahebat,
huic venerandam imposuit Cæsar
inviolatæ Deiparæ imaginem;

(50) In codicis margine γρ. Ζεύγιμον.

- A** Ὡς κατὰ δυσμῶν Ῥωμαϊκοῖς ἐν τόποις
Ἐκ τῶνδε κώμας καὶ συνοικίας ἔλας
Καὶ συσταθῆναι καὶ παραμένειν ἔτι,
Ἐπωνυμίαν ἐξ ἔθνους κεκτημένης.
3830 Τάγμασι δ' ἄλλους συμμαχοῦς ἐν ταῖς μάχαις
Καταλεγῆναι Ῥωμαϊκοῖς καὶ στίχαις·
Μοίρας δὲ πολλὰς ἀποδόσθαι χρυσοῦ
Ἵπὸ στρατιᾶς σφῶν πάλιν ἡρημένοις.
Μετὰ δὲ μικρὸν ὕστερον πάλιν ἀναξ
3835 Ἐπιστρατεύσας τοῖς Τριβαλοῖς βαρβάροις
Ὅρκια συγγέουσι ἐκ κακουργίας
Σφᾶς ἐνίκησας ἐν μάχῃ κατὰ κράτος
Τὸ βάρβαρον τίθησιν ἐνσπονδον πάλιν·
Λεῖαν δ' ἐκείθεν ἀπελάσας μυρίαν
3840 Πλήσας τε τὸ στράτευμα τῶν σκυλευμάτων
B Ὀλβου τε πολλοῦ καὶ λαφύρων μυρίων·
Πλήθος δορυλάτων εἰς ἐπαρχίαν
Τῆν τῶν Βιθυνῶν κατὰ τὴν Νικομήδους
Διαβιδάσας ἐγκατοικίζει φέρων.
3845 Καὶ τῶνδε τοὺς μὲν στρατιᾶ καταλέγει,
Τοὺς δ' αὖ παρήκε συντελεῖν κοινῶ φόρους.
Οὐνοὶ τὸν Ἴστρον ἐκπεράσαντες θέρους
Κατακρατοῦσιν ἄστεως Βρανιτζόβης,
Καὶ τῆσδε πάσας κατερείπαντες βάρεις
3850 Μετήγαγον πρὸς Ζεύγιμον (50) καὶ τοὺς)
[θου
Ἐπιδραμόντες καὶ Σαρδικῆς χωρία.
Οὐκοῦν ἐπὶ σφᾶς ἐκστρατεύσας ἡ κράτωρ
Ἐν ὑδροχέρσῃ (51) καὶ σθεναρᾷ δυνάμει
Κατὰ τὸν Ἴστρον συμπλακεῖς ἀντιπέλοις
3855 Ἴσθησι λαμπρὰν κατὰ βαρβάρων νίκην·
Καὶ Χράσμον εἶλε σὺν τῷ Φραγγοχωρίῳ,
Γῆς Μαιόνων κράτισσον ὑπάρχον μέτρος·
Πρὸς δ' αὖ παρεστήσατο τείχος Ζευγιμένου,
Κάκ τοῦδε λεῖαν ἀπέλασι μυρίαν,
3860 Καὶ λάφυρ' ἐκτήσατο καὶ πλείστα σκύλα,
Αὐτός τε καὶ στράτευμα Ῥωμαίων ἅπαν
Σπεισάμενος δ' ἔπειτα βαρβάρους Οὐνοῖς
Πρὸς τὴν ἔω στράτευμα διαβιδάσας,
Διὰ Βιθυνῶν χωρίων, Παφλαγόνων
3865 Ἐφίσταται τάχιστα τῇ Κασταμόνι,
Καὶ τῆνδ' ἐπανάσσωσε τῇ Ῥωμαίδι
Περσαρμενίοις κεκρατημένην πάλαι,
Χρησάμενος κλιμαξί, τειχομαχίαις
Εἰς τῆσδε τὴν ἄλωσιν ὡς ζύμηχάνως.
3870 Τοιαῦτα δράσας αἰχμαλώτων τε στίφος
D Καὶ λεῖαν ἀμύθητον εἰληφώς ἀναξ
Πρὸς βασιλίδαν τὴν πόλιν ὑποστρέφει
Οἷα νικητῆς ἀναδοῦμενος κρότοις·
Κἀπὶ τροπαίῳ προσφάτω καὶ τῇ νίκῃ
3875 Κατήγαγε θρίαμβον ἐν μέσῃ πόλει.
Τεύξας γὰρ ἄρμα σὺν τεχνουργίᾳ ξένον
Χρυσαργύρῳ κάλλιστα διελημμένον
Ὁ χιονώδης τετρακτύς συστοιχία
Ἴππων τις εἴλκεν εὐφυῶς ζευγνυμένων·
3880 Ἐν τῷδε σεπτῆν ἀναβιδάζει κράτωρ
Τῆς μητρανάνδρου Παρθένου τὴν εἰκόνα,

(51) De hoc vocabulo judicent hellenistæ.

- Ἐν ἧ πεποιθὸς καὶ κατορθῶν τὰς νίκας
 Ὡς συστρατηγέτιδι κατ' ἐχθρῶν μάχης
 Προσηγε τὴν πρέπουσαν εὐχαριστίαν,
 3885 Ἦς καὶ προσηγε σὺν ὄλῃ γερούσι
 Ποσὶ βαδίζων σταυρικὸν σκηπτρον φέρων.
 Ἄλλὰ βραχὺς ἤνυστο κατ' οἶκον χρόνος,
 Καὶ πάλιν ἐστράτευσεν ἀναξ ἡριεὶς
 Μετὰ στρατιᾶς ἀρείκῃς προφρόνως
 3890 Ἐπὶ Τανισμάνιον εἰς Κασταμόνα
 Στρατηγὸν ἄνδρα παρὰ Περσαρμενίοις,
 Ταύτην ἐλόντα τειχομαχίᾳ πόλιν,
 Καὶ φύλακας κτείναντα Ῥωμαίους ξίφει
 Καὶ τήνδ' ἱπανέσωσε Ῥωμαίων κράτει·
 3895 Πρὸς τοῖσδε Γάγγραν καταπορθεὶ τὴν πόλιν
 Ἐν ἧ γε φρουρὸς ἀποτάξας ὀπλίτας
 Ἐκ Ῥωμαϊκῆς στρατιᾶς δισχιλίους
 Καὶ πάντα βεῖς εὖ, εἰς πόλιν ὑποστρέφει·
 Καὶ τῆδε μικρὸν ἐνδιατρίψας χρόνον
 3900 Κατακρατοῦντος Ἀρμενίας Λεβούνου
 Ἐπιστρατεύει στρατιὰν πλείστην ἄγων,
 Κατηκόους σίνοντος Αὐσόνων πόλεις,
 Οὐκοῦν ἐπιβάς Ἀρμενοκιλικίας,
 Ταρσὸν παρεστήσατο φαεινὴν πόλιν,
 3905 Καὶ τὴν Ἀδάνην καὶ Βακά, στρατηγίᾳ.
 Ἐπειτ' ὄχυρὰν Ἀναζάρβην σὺν βίᾳ
 Περικλυτὸν τε καὶ Κολώνειαν πόλιν·
 Καὶ δὴ μετελθὼν τὰς πέριξ ταύτας πόλεις
 Ἐρυμνά τε φροῦρια καὶ κώμας ὄλας,
 3910 Ἐπίσταται δὲ τοῖς τόποις τῆς Συρίας,
 Καὶ τὴν πόλιν εἴφεισι τὴν Ἀντιόχου,
 Ῥαῖμούνδου πρίγκιπος ἅμα τοῖς ὄλοις
 Εὖ χερσὶν αὐτὸν ὑπὸ τῆς δεδεγμένου,
 Καὶ πᾶσι τιμήσαντος αὐτὸν εἰκόσιν.
 3915 Ἐφ' ἡμέραις οὖν ἐνδιατρίψας πόλιν,
 Αὐτῷ τε τὸν πρίγκιπα λίξιον δράσας,
 Σὺν τῷδε Τριπόλεως κρατοῦντα τότε,
 Ἄναξ χαριτώνυμος ἔξεισι πάλιν,
 Καὶ πρὸς παρευφράτιδος ἅπεισι πόλεις,
 3920 Παρ' Ἀγαρηνῶν οὐ καλῶς κρατουμένας
 Καὶ τῶνδε πορθεὶ τειχομαχίαις ὄπλοις
 Πεζᾶ, Χάλεπ, Νίστριον, Καρφαρᾶ, Φέρεπ·
 Ἐκ τῶν δὲ λοιπῶν ἀστῶν δῶρα ξένα
 Καὶ πλείεστα λαβὼν καὶ λίθους καὶ μαργάρους
 3925 Πολὺν τε χρυσὸν καὶ λαφυραγωγίαν,
 Καὶ λυχνίτην φέροντα σταυροῦ τὸν τύπον
 Χρημᾶ τι πανθαύμαστον, ἔκπληκτον, ξένον·
 Πρὸς δ' αὖ γε καὶ τράπεζαν ἔκλαμπρον πάνυ
 Ἐξ ἀμιμήτου συντεθειμένην τέχνης
 3930 Πολυτελεῆ τε χρυσότευκτον, ποικίλην·
 Ἄ πάντα συνείληπτο τοῖς Πέρσαις πάλαι
 Συσχοῦσιν αὐτάνακτα τὸν Διογένην·
 Πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ἔρχεται πόλιν
 Ἄγων μεθ' ἑαυτοῦ κασίγητον σὺν γόνυ
 3935 Τὸν σεβαστοκράτορα τὸν πρὶν φυγάδα,
 Τῷ τηνικαῦτα προσρῦντα γνησίως
 Ἄνακτι τῷδε καὶ κασιγνήτῳ φίλῳ·
 Ὅς ἐκλιπῶν πρὶν διατριβᾶς Αὐσόνων
 Σχέσιν ὄμογιου τε καὶ βασιλέως
 3940 Πρὸς Περσάνακτα φυγὰς ἐκλυπῆς τρέχει·

- A** cui quia confisus victor exstiterat.
 nunc ceu belli sociæ et auxiliari
 convenientes reddebat grates ;
 præcedens ipse cum toto senatu
 pedester, sceptrum gestans cruciferum.
 Sed brevi domi tempore permansit ;
 rursusque ad bellum rex amabilis
 profectus impigre cum valido exercitu
 venit Castamonem contra Tanismanium,
 qui dux delectus a Persamenis
 prædictam urbem expugnaverat,
 gladio Romanum cædens præsidium.
 Hanc ergo Cæsar recuperavit.
 Insuper Gangra occupata urbe,
 ibique impositis præsidii causa
 de nostro exercitu bis mille armatis,
B cunctis pacatis, Byzantium rediit.
 Attamen breviter hic commoratus,
 profectus est cum ingenti exercitu,
 imperitante Armenis Levuno,
 nostrasque urbes damnis afficiente.
 Ergo progressus in Armeno-Ciliciam
 splendidam urbem occupavit Tarsum,
 Bacam et Adanem peritia bellica.
 Mox Anazabum summa vi expugnavit,
 et Coloneam et Periclytum urbes.
 Proximis quoque subjugatis oppidis,
 cum munitis castellis cunctisque pagis,
 venit in Syriæ usque regiones
 atque Antochiam urbem ingreditur,
C Raimundo principe cum cuncto populo
 hunc excipiente studio proclivi
 omnique debito cum honore.
 In hac paulisper demoratus urbe
 cum sibi obnoxium effecisset principem
 cumque eo Tripoleos etiam dominum,
 rex gratosus progressus ulterius
 ad Euphratesias festinavit urbes,
 quas Agareni contra fas tenebant.
 Ex his perdomuit machinis et armis
 Pezan, Caleph, Nistrion, Carpharan, Pherep.
 Ex aliis autem urbibus donaria mira
 multaque retulit, gemmas, margaritas,
 magnam vim auri, prædæque cumulum,
 lychnitem quoque cui crux impressa erat,
 rem miram et stupendam atque insolitam :
D insuper mensam multo splendidissimam
 elaboratam arte inimitabili,
 pretiosissimam auream variegatam :
 quæ cuncta Persæ quondam diripuerant,
 cum captivassent Cæsarem Diogenem.
 Ad urbem autem rediit Joannes
 habens germanum cum nepote secum.
 sebastocratoreum, dico, pridem profugum,
 tunc vero amanter semet permittentem
 regi Joanni peramanti fratri.
 Hic derelictis Romanis finibus,
 spretoque affectu fratris atque cæsaris,
 ad Persam regem tactus dolore fugerat :

sed sero tandem mali sui conscius consilio egregio rediit ad Cæsarem tutique fidem reditus impetravit. Namque reversum cernens imperator Numini gratius reddidit supromo æque re gaudens ut trophæis mille. Ergo complexus officio debito utrumque, ut olim, habuit charissimum. Brevi moratus apud urbem tempore, ut sese habebat, transit in Bithyniam, contempta corporis mala valetudine; Turois Romanas terras infestantibus; quos ubi sola terruit præsentia, usque ad Lopadium venit civitatem: ubi dum moratur copiasque contrahit, gravis est visus militi mitis Cæsar, quoniam ad fortes extimulabat pugnas, bellique longas ferre cogebat moras. Igitur castra commovens Lopadio rex cum innumero transiit exercitu contra Agarenos barbaros Ponti incolas, jugo prementes Neocæsaream: punire quoque studens Constantinum

Gabram tyrannum Trapezuntiorum. Ergo progreditur Neocæsaream quam circumfuso obsidet exercitu. Atque hanc capturus imperator erat, nisi improvisa incidens calamitas suscepto militem bello retardasset. Nam cum instaret pugna contra Barbaros egregium quemdam ex Italia equitem equo carentem cernens imperator, fratris sui filio juxta adæquitanti equum mandavit cedere Latino. Ille enimvero facturum negavit, vixque coactus equiti cessit equum. Ob id dolore maximo percussus, præcipite exiguæ mentis consilio Cæsaris hic nepos, prælio fervente, ex improviso perfugit ad Barbaros, a quibus lubentissimo exceptus animo, paulo post etiam cultui Christiano nuntium heu remittit, ac matrimonio jungitur filiæ principis Iconii. Exinde Cæsar valde mœrente animo cæpit reverti gradatim Byzantium, reditum dissimulans et consilii inops. Tandem in urbem regiam delatus. ibique brevi tempore subsistens: mox denuo egressus cum ingenti exercitu Phrygiam præteriens atque Lyciam, ad nobilem pervenit urbem Attali, quam ubi cum finitimis ordinavit, palude quoque capta Pasgusæa, venit in Isauriæ fines et in Syriam atque Antochiam versus propinquavit, ardente studio moliens hanc urbem gravi depulso Latinorum jugo

- A** Μόλις δὲ συνεῖς οὐ γὰρ κακοῦ τυγχάνει,
Μαλινδρομεῖ κάλλιστα πρὸς βασιλεία,
Καὶ δεξιὰς ἔτυχε τῆς ἐπανόδου.
Ἐπανόντα καὶ γὰρ ἰδὼν ὁ κρᾶτωρ
3945 Θεῶν χαριστήρια τῶν ἔλων θύει
Οὐχ ἔττον ἤσθεις ἢ νίκαις ταῖς μυρίαις·
Καὶ χαριέντως προσπλακεῖς κατὰ δέον
Τὸ φίλτρον ἀπένειμεν ἀμφοῖν ὡς πάλαι.
Χρόνον δὲ βραχὺν ἐνδιατρέψας πόλει
3950 Ὡς εἶχεν ἐξώρμησε πρὸς Βιθυνίαν,
Καταφρονήσας σώματος καχεξίας,
Τούρκων κακούτων Ῥωμαϊκὰ χωρία,
Οὓς ἐκτροήσας καὶ μόνη παρουσία
Πρὸς Λοπάδιον ἀφικνεῖται τὴν πόλιν·
2955 Ἐνθα βραδύων συνάγων τε δυνάμεις
Στρατῶν βαρῶν ἐδοξεν ἵπρ᾽ ἀνάξ
Ἵς διανιστῶν ἀρείκας πρὸς μάχης,
Καὶ προσδιάζων καρτερὸν ἐν τῇ μάχῃ.
Τοῖνον ἀπάρας βασιλεὺς Λοπαδίου
3960 Ἐπιστρατεύει σὺν στρατιᾷ μυρίᾳ
Τοῖς κατὰ πόντον Ἀγαρηνοῖς βαρβάροις
Κατακρατούσιν τῆς Νεοκαισαρέων·
Σπεύδων μεταλθεῖν καὶ Γαβρᾶν Κωνσταντι-
[νον
Κατατυραννεύοντα Τραπεζουντίων.
3965 Ἐφίσταται γούν τῇ Νεοκαισαρέων,
Καὶ τῆδ' ἐριστῇ τὰς δυνάμεις κυκλόθεν.
Καὶ τάχ' ἂν εἴλε τῆνδε κρατάρχης τότε
Εἰ μὴ τι συμβῶν ἀπροόπτῳ τι πάθος
Ἀπειρῆς τὸ στρατεύμα τῆς διαμάχης·
3970 Πρὸς βαρβάρους γὰρ ἐστάτης μάχης τότε,
Ἐξ Ἰταλίας δεξιὸν τιν' ἵπποτην
Ἄνιππον ἰδὼν ἐγκλεῖσεται κρᾶτωρ
Ἄγχοῦ συνιπεύοντα τὰδελφῶν γόνον
Ἴππον παρασχέιν ἀποβάντα Λατίνῳ.
3975 Ὅ δ' οὐ νεμείν ἔφασκε μάλ' ἀντιλέγων,
Μόλις δ' ἄκων δίδωσιν ἵπποτη
Κὰκ τοῦδε πλησθεῖς οὐ μικρᾶς ἀθωμίας
Μικροψυχήσας ἐκ φρενῶν ἀδελφίας
Ἄδελφόπαις οὗτος γὰρ καιρῶ τῆς μάχης
3980 Ἐξ ὑπογείου προστρέχει τοῖς βαρβάροις
Καὶ τοῖσδε δεσθεῖς ἀσμενεστάτῳ πύθῳ,
Μετά γὰρ βραχὺ καὶ χριστώνομον σέβας
Ἐξόμνυται φεῦ! καὶ συνεζήγη τάλας
Θυγατρὶ Περασάνακτος Ἰκονιέως.
3785 Ἐντεῦθεν ἀνάξ συσχεθεῖς ἀγωνίᾳ
Ἐποστρέφειν ἤρξατο πρὸς πόλιν βάρην
Κλέπτων ἀναχώρησιν ἐξ ἀδουλίας.
Ὅμως πεφρακῶς τὴν βασιλίδα πόλιν,
Ἐν τῇδε μικρὸν ἐνδιατρέψας χρόνον,
3990 Ἐξεῖσι πάλιν σὺν στρατιᾷ μυρίᾳ.
Καὶ παραδραμῶν Φρυγίαν καὶ Λυκίαν,
Τὴν Ἀττάλου πέφρακεν εὐκλεᾶ πόλιν
Καὶ τῆσδε θεῖς εὐ ὡς προσῆκον τὰ περίξ
Ἐλών τε λίμνην Πασγοῦση κεκλημένην,
3995 Πρὸς Ἰσαυρίας ἀφικνεῖται τὸ κλίμα,
Καὶ πρὸς Συρίαν καὶ πόλιν Ἀντιόχου
Ἐπιμελὲς σπούδασμα τιθεὶς καὶ λόγον,
Ἐλευθερώσαι τὴν Ἀντιόχου πόλιν

- Τῆς Λατινικῆς δυσαχθοῦς τυραννίδος,
 4000 Καὶ τήνδ' ἐνώσαι τῇ πόλει Κωνσταντίνου,
 Ἐπειτα Σιών ἀφικέσθαι πρὸς πόλιν,
 Καὶ φιλοτίμοις ἀναδῆσαι καὶ ξένοις
 Δώροις, ἀναθήμασι Δεσπότης τάφον,
 Τὸ δ' ἐν κύκλῳ πᾶν βαρβαρικὸν καθᾶραι.
 4003 Οὐκοῦν ἐπιστάς Ἀντιοχείων πόλει
 Ταύτης εἰδῆς, κατέκειρε τὰ πέριξ ·
 Ἐπεὶ δέ οἱ πρόθυμον οὐ κατ' ἐλπίδας
 Συμβαῖνον ἐσκόπησεν ἀγχίνους ἀναξ
 Ἡρὸς Κιλικίων ἄπεισι πανστρατὶ μέρη ·
 4010 Ἐνσηνοβατεῖ δ' ἐν φαραγγώδει τόπῳ,
 Ἐνθα Κοράκων φώλεοι κλῆσις τόπῳ,
 Καὶ πρὸς κυνηγέσιον ὄρμα κατ' ἔθος ·
 Σοὶ δ' ὅπαντ' ἀκατὰ λόχμην ἀγρίῳ,
 Καὶ δόνδε τῷ δόρατι πλήττει καιρίαν ·
 4015 Τῇ δ' ἀντερείσει τοῦ σὸς καμουσά πῶς
 Δορυφόρος χεῖρ ἀυτάνακτος δεσπότης,
 Καὶ παρενεχθεῖσά τι μικρὸν εὐθέως (51)
 Τῆς παρὰ πλευρὸν παραψάσει φαρῆτρας,
 Ἰοτρόφα βέλεσμά θηρῶν εἰς φόνον
 4020 Ἐνδον φερούσης · καὶ χυθέντων ἀράκτων,
 Εἰς τῶνδε φεῦ! ἔπληξε κράτορος χέρα
 Καὶ φθαρτικὴ δύναμις ἡ τοῦ φαρμάκου
 Κατὰ γε μικρὸν ἀπονεκροῖ καὶ φθίνει
 Ἄνακτα θεῖον, τρισαριστέα μέγαν,
 4025 Καὶ συναλαίνει πρὸς τὸ τοῦ βίου πέρας.
 ΜΑΝΟΥΗΛ Ο ΚΟΜΝΗΝΟΣ ΕΤ. ΔΗ'.
 Πρὶν ἢ δὲ θανεῖν Μανουὴλ βασιλέα
 Ἰστατον υἱὸν συνομαρτοῦντα στέφει,
 Καὶ κράτορα δεικνύσι τῆς Ῥωμαϊδος.
 Στράτευμα' ἐπὶ τούτοις δὲ Ῥωμαίων ἄπαν
 4030 Σὺν τοῖς στατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς ταγμάτων
 Ἀνεῖπον αὐτὸν Αὐσονάρχην ἀσμένως.
 Ἐπειτ' ἐπανεξέυξε πρὸς Βυζαντιδα
 Μετὰ στρατιᾶς Μανουὴλ ἀναξ νέος,
 Ἀνακομίζων καὶ πατρὸς ναοὶ νέκυν.
 4035 Καὶ καταλαβὼν τὴν βασιλίδαν πόλιν
 Βασιλικῆς ἔτυχε τῆς εὐφροσύνης,
 Πρῶτον σταλόντων καὶ προσηυτρεπικόντων
 Τὴν εἴσοδον κάλλιστα τὴν εἰς τὴν πόλιν
 Ἀξούχου μεγάλου τὴν τιμὴν δομestίκου,
 4040 Καὶ βασιλείου Τζιτζιλούκη τοῦπικλήν ·
 Ἠλθὺν ὡς ἔφην (52) φθὰς Μανουὴλ πόλιν κράτους
 Παρ' ἀρχιθύτου ταινιοῦται κατ' ἔθος,
 Καὶ πᾶσιν ἀστοῖς προσδέδεκτο προφρόνως
 Διαγορευθεὶς βασιλεὺς αὐτοκράτωρ ·
 4045 Νεανίας ὢν ἀρείκδς ἐν μάχαις,
 Κάλλιστος, ἡδὺς, εὐμενῆς ὑπηκόοις,
 Τοῖς πᾶσιν ἀσπᾶσιος ὡς μεγαλόφρων ·
 Ἡρὸς δ' αὖ φρενήρης, χαρίεις, πεφιλημένος
 Τῶν δημοτικῶν ἐντριβῆς γε πραγμάτων,
 4050 Τῇ τοῦ προσώπου καλλονῇ κεκασμένος,
 Καὶ πᾶσι καλοῖς ἐμπρέπων θεοδότοις (53),
 Ῥώμη τε τοῦ σώματος, εἶδει, συνέσει,
 Ψυχῆς παραστήματι φιλοκινδύνῳ,
 Ἰθυτενεὶ σχήματι τῆς ἡλικίας,

(51) Cod. εὐθέως.

(52) Cod. ἔφθην.

- A** præstare liberam, atque Constantini
 urbi devotam rursus restituere.
 Dein Sionem cogitabat accedere
 ut pretiosis prorsus et insolitis
 Christi sepulcrum donis exornaret,
 cunctosque Barbaros accolae deleret.
 Itaque aggressus Antiochiam urbem
 hujus vastabat milite viciniam :
 tamen cum votum sibi non succedere
 rex prudens sensit, moto hinc exercitu
 transtulit sese Cilicum in terras.
 Ibi in silvoso præruptoque loco,
 quod vulgo dicitur Corvorum latibulum,
 Cæsar venatum de more profectus
 obvium habuit in dumeto aprum,
B quem hasta statim percudit lethaliter :
 verum objectu resistentis apri
 armata manus Cæsaris repressa,
 retroque cito cedere coacta
 hærentem lateri tetigit pharetram,
 quæ venenata in ferarum perniciem
 tela gestabat : his repente effusis,
 unum proh dolor ! Cæsaris fixit manum ;
 moxque veneni vis exitiabilis
 sensim dimanans membraque corrumpens,
 regem divinum victoriosum magnum
 vitæ mortalis adigit ad terminum.
 MANUEL COMNENUS AN. XXXVIII.
 Manuelem moriens pater edixit regem
 minimum natu filium præsentem sibi,
 atque huic Romanum tradidit imperium.
C Tunc etiam cunctus Romanus exercitus
 cum ducibus et ordinum centurionibus
 ipsum libenter salutavit regem.
 Dein perrexit ire Byzantium
 Manuel cum copiis imperator novus,
 patris adducens nave cadaver.
 Cumque ad regalem pervenisset urbem,
 plausu, qui decet regem, est exceptus ;
 præmissis scilicet qui recto ordine
 urbis ingressum regi appararent,
 Azucho magno in aula domestico
 et Basilio dicto Tzitziluca.
 Ingressus autem Manuel metropolim
 a patriarcha rite coronatur,
 cunctisque a civibus volente animo
D rex salutatur atque imperator.
 Erat hic juvenis strenuus in præliis,
 Egregius usquequaque, mitis, lenis,
 cunctis acceptus, utpote magnanimus,
 cordatus insuper, elegans, amabilis,
 et publicorum prudens negotiorum,
 vultus insigni venustate præditus,
 atque divinis donis florentissimus,
 corporis robore, forma, sapientia,
 prompto ad pericula subeunda animo,
 artuum procero pro ætate habita,

(53) Cod. θεοσδότοις, ut v. 3721.

lætus, jucundus, comitate obvia.
 verum patientia maxime excellabat,
 et leni animo præ cæteris regibus ;
 heros Hercules insuperabilis,
 sui que regni validus defensor,
 pastor bonus, vigil ovilis custos,
 luporum rabiem a grege depellens,
 atque huic libera pascua procurans :
 comis regnator, validus bellator,
 Ajax, Achilles, Nestor consilius,
 eques vel ipso Priamo peritior,
 Hector phalangas sternens adversas,
 moribus jucundis, acuto ingenio,
 hostibus formidandus, bonus subditis,
 hilaris, accessu facilis, gratiosissimus,
 mille relatis rex inclytus palmis,
 et simul omnis eruditionis amans,
 Mavortii par decertans in præliis,
 alacer ad pugnas atque pericula,
 semper belligerans hasta que hostes premens,
 seque victricibus laureis exornans.
 Hic bello moto contra Turcas Barbaros,
 eois locis quibus nomen melangia,
 hostium incursum armis conpesouit ;
 imposito que urbibus præsidio,
 regiam ad metropolim redux se recepit.
 Deinde Persas persequendos censuit,
 qui ad Pithecam oppida incursabant,
 thema que Thracesium diripiebant.
 Ergo transgressus Lydiam atque Phrygiam,
 castellis adfuit Cæsar laborantibus,
 atque his firmum attulit subsidium,
 submovit que Persas quam longissime.
 Ad Philomelium postea progressus,
 barbaris Turcis ibi quoque occurrit,
 imoque in pede jaculo transfigitur,
 ab Agareno qui lancea prostratus
 telum inferius in solem conjecit.
 Indidem autem ceu pernix aquila
 ad Iconiensem urbem transvolavit,
 hujusque omni devastato agro
 reversus est ad imperii metropolim.
 Jam qualem pater olim præ se tulerat
 curam reipublicæ, talem gessit filius.
 Idem conjugii junxit sibi fœdere
 ex Alamannis puellam nobilissimam,
 virtutum ornamentis haud minus miram
 quam corporis compage et pulchritudine.
 Regnante Manuele, ex orbe occiduo
 germanicus instar turbinis exercitus
 gravis et cunctis rebus exitiosus
 Romano imperio derepente incubuit,
 Sioniam prætendens expeditionem.
 Hujus Conradus dux erat exercitus,
 rex pius et Christo maxime devotus ;
 qui data Cæsari jurata fide
 per fines nostros amice transiturum,
 nec se nec milites fore nobis nocuos,
 ad ipsam Constantini devenit urbem

- A** 4055 Ἦθει προσηνεῖ, χαροπῶ, περιλιμένῳ ·
 Ἀνεξικακία δὲ μάλιστα ἐκράτει
 Καὶ πραότητι τῶν κατ' αὐτὸν ἀνάκτων ·
 Ἦρωσ Ἡρακλῆς ἀπαράμιλλος φύσει,
 Ὑπερμαχῶν κάλλιστα τῆς κληρουχίας,
 4060 Ποιμὴν ἀγαθὸς, ἄγρυπνος ποιμνὴς φύλαξ,
 Λύκους διώκων δυσμενεῖς τοῦ ποιμνίου,
 Καὶ τῶδε διδοὺς τὴν νομὴν ἐλευθέραν ·
 Ἀναξ προσεγῆς καὶ μαχητῆς γεννάδας,
 Ἀΐας, Ἀχιλλεὺς, καὶ Νέστωρ βουληφόρος,
 4065 Ὑπερ Πρίαμον εὐμέλιος ἱππότης ·
 Ἐκτωρ φάλαγγας ἐγγύων ἐναντίων ·
 Ἐπίχαρις ἦθος τε, πτηνὸς τὴν φρένα,
 Φρικτὸς μὲν ἐχθροῖς, εὐμνῆς δ' ὕπηκόοις,
 Ἰλαρὸς, εὐέντευκτος, ἡδέϊα χάρις,
B 4070 Μυριόνικος τρισαρπτεὺς αὐτάναξ,
 Ἑρμοῦ τε παιδείας τε παντοίας φίλος,
 Ἀντικρυς Ἄρης ἐν μάχαις ἀντιπάλων,
 Ὁξὺρόποδς τις πρὸς μάχας καὶ κινδύνους,
 Ἄει στραταρχῶν, κατ' ἐχθρῶν κινῶν δόρυ,
 4075 Καὶ ταῖς κατὰ σφῶν ἀναδοῦμενος νίκαις.
 Οὗτος στρατεύσας κατὰ Τούρκων βαρβάρων
 Κατὰ τὰ μετέγεια τῆς ἑω τόπους
 Τούρκους μετέλθεν ἀναχαιτίσας ὄπλοις
 Καὶ τῆς φυλακῆς φροντίσας τῶν ἀστέων,
 4080 Εἰς τὴν βασιλεύουσαν ἀνυποστρέφει.
 Εἶτ' ἐκστρατεύει κατὰ Περσῶν καὶ κάλιν
 Τὰς πρὸς Πιθηκῶν κατατρεχόντων πόλεις,
 Λεηλατούντων καὶ Θρακησίων θέμα.
 Τοῖνον ὑπερδὲς Αὐδίας καὶ Φρυγίας
C 4085 Ἀναξ ἐπέστη φρουροῖς κακουμένοις,
 Καὶ δυνατῆν σὺναρσιν αὐτοῖς εἰσφέρει
 Καὶ Πέρσας ἀπήλασεν ὡς πορρωτάτω ·
 Καὶ πρὸς Φιλομήλιον ἀπελθὼν πόλιν,
 Κάκεισε Τούρκοις βαρβάροις ἐντυγχάνει ·
 4090 Καὶ πείραται δὴ τὸν ποδὸς ταρσὸν βέλος ·
 Ὑπ' Ἀγαρηνοῦ λογοτροῦτου κειμένου
 Ἄνω κατὰ πέλματος ἀφέντος βέλος ·
 Κάκειθηεν ὡς τις ἀετὸς ταχυπτέρυξ
 Ἐπτη πρὸς αὐτὴν Ἰκονίῶν πόλιν,
 4095 Καὶ τῆσδε πάντα κατακείρων τὰ περίξ,
 Πρὸς βασιλίδα τὴν πόλιν ὑποστρέφει ·
 Ὑπῆρξε φροντίς, ὡς πατρὶ τοῦτου πάλαι,
 Καὶ τῶδε κοινῶν πράξεων στεφηφόρῳ,
 Ὅς καὶ συνήφθη πρὸς γάμου κοινωνίαν
 4100 Ἐξ Ἀλαμανῶν εὐγενεστάτη κόρης,
D Ταῖς ἀρετῶν χάρισιν ὠραισμένη
 Οὐχ ἦττον ἢ σώματος ὦρα καὶ πλάσει.
 Τοῦτου κρατοῦντος, ἐκ κλιμάτων ἰσπέρας
 Ἀλαμανῶν στρατεύματα καθάπερ νέφος
 4105 Δεινὸν τετριγὸς φθαρτικὸν τε καθάπαξ
 Ἐπεισέφρησεν ἀθρόον Ῥωμαῖδι,
 Τὴν πρὸς Σιών ἀφίξιν αὐχούν αἰτίαν ·
 Ἄνω ῥήξ Κορβάνος ἦν στρατηγὸς ταγματῶν,
 Φιλευσεθῆς ῥήξ καὶ φιλόχριστος πλέον,
 4110 Ὅς ὄρκα θεῖς ἄνακτι πιστευτία,
 Ἦ μὴν παρελθεῖν φιλίως Ῥωμαῖδα
 Αὐτόν τε καὶ στρατεύματα καὶ βλάβης δίχα,
 Καὶ μέχρις αὐτῆς τῆς Κωνσταντινοῦ φθάσει

- Σὺν τῇ στρατιᾷ καὶ λεῖψ̄ καθηκόψ
 4115 Μῆδὲν νεοχμώσας τι τῶν συγκειμένων ·
 Ἄφ' οὗ γε πορθμὸν ἐκπεράσαντες τάχος
 Ἦνυτον αὐτῶν τὸν προκειμένον δρόμον.
 Ὁ δ' αὐτοκράτωρ, κεκρικῶς εἶναι δέον
 Δι' ὕδροχέρσου (54) στρατιᾶς ζῶμαλέας
 4120 Ἐπιστρατεῦσαι τῇ Κερκυραίων ἄκρῃ,
 Ἐκ Σικελῆς προσφάτως ναυαρχίας
 Ὑποστάσῃ πόρθησιν ἐξ ἀβουλίαις,
 Πρὸς τοῦτ' ἀπησχόλητο νυκτὸς ἡμέρας ·
 Καὶ συναλίσας στρατιᾶν πανταχόθεν
 4125 Φρίσσουσαν αἰχμαῖς μυριάριθμον ξένην,
 Χιλιόναυον στόλον τε πρὸς τοῖς δ' ὀπλίταις
 Πρὸς νῆσον ἐστράτευσεν τὴν τῶν Φαιάκων,
 Καὶ τῆδ' ἐπιστᾶ τὰς δυνάμεις κυκλόθεν,
 Καὶ κατακρατεῖ τῆσδε λιμῆν καὶ βίῃ ·
 4130 Καὶ τρισσαριστέος Πελαγονίαν φθάνει ·
 Ἄφ' ἧς ἐπελθὼν Τριβαλοῖς ὡσπερ λείων
 Σπονδὰς διαλύσαςι τὸς συγκειμένας,
 Καὶ Ῥωμαϊκὰς καταδηοῦσι πόλεις.
 Βρυχῆματι σφᾶς κατέπληξε καὶ μόνω ·
 4135 Λείων θ' ἐλάσας καὶ λαφυραγωγίαν
 Ἐκεῖθεν ἀμόθητον ἄμ' ἀνδραπόδοις,
 Πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ἀνθυποστρέφει ·
 Κἀπὶ τροπαίῳ προσφάτω καὶ τῇ νίκῃ
 Κατήγαγε θρίαμβον ἐν μέσῃ πόλει.
 4140 Ἄρτι δ' ὑπεκλάμποντος ἦρος καὶ πάλιν,
 Ἄναξ ἐπέστη Πελαγονίας τόποις,
 Καὶ Τριβαλλάρχην Οὖρεσιν κακεργάτην
 Μέτεισεν αὐθις κατὰ Ῥωμαίων δπλα
 Κινουῦντα κακῶς Παϊόνων συμμαχίῃ ·
 4145 Ὅσ' ἀναθαρσῆσαντα κατὰ συστάδην
 Τὴν πρὸς κρατοῦντα μὴ κατοκνήσαι μάχην.
 Τῶς βασιλεὺς συμπλακεῖς σφισι μάχῃ
 Τρόπαιον ἰστᾶ κατὰ βαρβάρων μέγα.
 Ὁ τ' Ἀρχιζουπάνος γε κλησιν Βακχίνος
 4150 Μόνω βασιλεῖ κατ' ἐπιλέγδην μόνος
 Μέγας τε φυτὴν καὶ Βριαρόχειρ γίγας,
 Ἄλλος Γολιάθ ὑπέροφρος τοῦς τρόπους
 Ἄνακτι Δαβὶδ πρὸς μάχην συνεπλάκη ·
 Καὶ θλαῖ παραπέτασμα σιδηροῦν κράνους
 4155 Τὸ πρὸ προσώπου βάρβαρος πλήξας ξίφει ·
 Ἄναξ δὲ διέπειρε βαρβάρου χεῖρα
 Τριχῶν τε τοῦτον εὐφυῶς δεδραγμένους,
 Ζῶντα στρατιᾷ ταχέως παριστάνει ·
 Καὶ βαρβαρικοῦ διαλυθέντος στίφους,
 4160 Νίκην ἀπηνέγκαντο Ῥωμαῖοι πάλιν.
 Ἔτι δ' ἰδρωτάς Μανουῆλ μάχης φέρων
 Οὐδ' ἐκτινάζας τοῦ προσώπου τὴν κόριν,
 Ἐκεῖθεν ἐξώρμησε κατὰ Παιόνων,
 Ἐγκλημ' ἐπάγων σφισι τὴν συμμαχίαν
 4165 Τὴν πρὸς Τριβαλοῦς Ῥωμαϊκῶν καθ' ὄρων ·
 Σάουβον οὐκοῦκ ἐκπερασας ὡς δέον
 Φραγγοχωρίῳ καὶ Ζευγμίνῳ τῇ πόλει
 Ἐπεισπεσῶν ἔκειρε πάντα τὰ περίξ,
 Κἀκεῖθεν ἀπήλασεν λείων μυρίαν,
 4170 Καὶ πλοῦτον εἶλε καὶ λάφυρα καὶ σκύλα ·

(54) De hujus vocabuli novitate et ambiguitate jam monni lestorem v. 3875; ubi etymologiam

- A** cum suis copiis populoque subdito,
 nec præter fœdus quidquam est molitus.
 Atque hinc trajecto sine mora freto,
 susceptum porro continuarunt iter.
 Jam imperator necessarium judicans
 cum præpotente validoque exercitu
 ferre suppetias arci Corcyrææ,
 quæ nuper cladem a Sicula classe
 ob consilii imprudentiam passa fuerat;
 huic curæ diu noctuque intentus erat:
 et congregato undecunque exercitu
 armis horrifico innumero miro
 et mille navium classe plena milite;
 cum his accessit ad Phœacum insulam
 eamque viribus undique circumdedit,
 et fame demum vique debellavit.
- B** Mox victor venit in Pelagoniam,
 unde Triballos invasit ceu leo,
 qui fœdus ante initum irritaverant,
 atque Romanis urbibus molesti erant.
 Hos ergo terruit vel solo rugitu;
 et prædam inde referens ac manubias
 innumerabiles cum mancipiis,
 rursus ad regiam urbem pedem retulit;
 atque ob recentem nobilem victoriam
 rite triumphum media urbe egit.
 Tum rursus, vere vix se aperiente,
 adfuit Cæsar Pelagoniæ terris
 et Triballorum principem injurium
 Uresim impetit, qui nuper arma
 sociis Pæonibus in Romanos moverat:
- C** quare et audebat manifesto Marte
 cum nostro Cæsare pugnam non respuere.
 Verum patrato cum Barbaris prælio,
 trophæum ingens Cæsar reportavit.
 Sed Archizupanus, vulgo Bacchinus,
 singulare cum Cæsare certamen
 suscepit, magna præditus membrorum
 mole, et Briareo par centimano,
 vel gigas Goliath superbens in Davidem.
 Barbarus ergo munimentum galeæ.
 ori prætentum Cæsaris, ense frangit;
 at manum barbari Cæsar configit,
 eumque coma fortiter correptum,
 pertrahit vivum ad nostrum exercitum.
 Quare barbarico dissoluto agmine,
D Romani denuo referunt victoriam.
 Manuel adhuc pugna sudorem gerens,
 necdum de facie pulvere deterso,
 illinc in Pæonas transtulit exercitum
 crimen viturus societatis bellicæ
 quam cum Triballis contra nos inierant.
 Ergo trajecto cum copiis Savo,
 et Francochorium Zegminumque urbem
 occupans, agros quaquaversus vastans,
 illincque abductis plurimis manubiis,
 opibus auctus prædaque onustus,
 secutus in interpretando sum: nunc tamen mihi
 prorsus videtur epithetum adjectivum fortitudinis.

reversus et ad imperii metropolim,
nobilem agens per urbem triumphum,
captos Triballos Unnosque ducens
splendidis togis decenter indutos,
insignis pompæ mirum ornamentum.
Brevi intervallo in urbe demoratus,
rursus pœonium bellum est agresus
Cæsar, et Sardicam urbem usque venit,
ibique pacem hostibus est largitus.
Illinc profectus contra Triballum satrapam,
hunc in itinere tantopere exterruit,
ut obedientem fecerit imperio ;
et sic Byzantium redux venit Cæsar.
Sed vere exorto, iterum egressus
ad Pelagoniæ terras semet transtulit :
ibique intelligens moliri tyrannidem,
Hunnosque ad bellum exstimulare
Comnenum Andronicum tunc regentem
Brenitzobæ thema et Bellegradi,
officio spoliat, catenisque onustum
mittit Byzantium, ibique mandat
quam tutissimo carcere custodiri.
Interim princeps Pœonum, violato
fœdere, terras incurabat omnes
Branitzobæ atque Bellegradi :
sed Cæsar præsens damnum perpessus
tulit suppetias cum vindiciis :
mox ad metropolim pedem referebat,
compositis cunctis in occidente rebus.
Postea transtulit bellum in Ciliciam ;
pervectusque Adanam atque Tarsum,
harum castella instauravit rite,
quæ Romano imperio obnoxia erant,
sed nuper a Toruse vexata fuerant ;
et Antiochiam usque progressus est,
in quam cum suis custodibus est receptus
et cum vexillis regiis ut imperator,
effusis obviam extra portas civibus,
eique valde gloriosam curantibus
ingressus pompam cum secuadis plausibus.
Dumque ibi manet Manuel imperator
in ludorum agone ostendit civibus
validæ manus opera virilia
heroicæ digna generoseque indolis,
contorum certaminibus vincens equites
Italicos hastarum laude inclytos.
Sic fortitudinis indicibus editis
atque prudentis in præliis peritiæ,
suique admiratione concitata,
ad Constantini rediit urbem patriam.
Idem consortem tori atque imperii
duxerat forma inclytam puellam
Antiochiæ satrapa prognatam
Petebino equite ex Italia :
nempo quia primam conjugem amiserat
ex Alamaanis genitam principibus.
Atque hæc hujusmodi sortita sunt exitum.

- A** Καὶ παλιννοστεῖ πρὸς βασιλίδρα πόλιν,
Καὶ κατάγει θρίαμβον εὐσημον πόλει
δορυαλώτους Τριβαλοῦς, Οὐννοὺς ἄγων,
στολὰς τιμαλγεῖς εὐφωῶς ἡσθημένους
4175 Πομπὴν θ' ὑπεξαίροντας αὐτῶν τῆ θεῶν ·
Καιρὸν δὲ βραχὺν ἐνδιαιτρίψας πόλει
Ἐπιστρατεύει Παίσιον αὖθις ἀναξ,
Καὶ πρὸς Σαρδικὴν ἀφικνεῖται πόλιν,
Κἀκεῖ παρῶν τέθεικε συμβάσεις σφίσιν.
4180 Χωρεῖ δ' ἐκεῖθεν πρὸς Τριβαλῶν σατράπην,
Καὶ τόνδ' ὁδοῦ πάρεργον ἐντρομον ὁράσας,
Πειθῆνιόν τε τῆ κράτει τῶν Αὐτόνων
Ἡρὸς τὴν βασιλεύουσιν εἴσεισι πόλιν ·
Ἦρος δ' ἐπιλάμποντος ἐξεῖσι πάλιν,
4185 Καὶ πρὸς πεδία Πελαγονίας φθάνει ·
Κἀκεῖ διαγνοὺς βασιλείωντα δόλιφ
Οὐννοὺς τ' ἐπαλείφοντα πρὸς ξιφουλκίαν
Κομνηνὸν Ἀνδρόνικον ἄρχοντα τότε
Βρανιτζόβης θέματος καὶ Βαλλεγραδῶν,
4190 Ἐπαυτεν ἀρχῆς, καὶ καθειρήσας ἐν πέδιλοις
δέσμιον ἀπέστειλεν ἐν Βυζαντίδι,
Καὶ φυλακῆ δέδωκεν ἀσφαλεστάτην.
Καὶ τρινηκῆτα Πασιόνων ἀρχηγέτης
Σπονδὰς λευκῶς κατέδραμε χωρία
4195 Βρανιτζόβης ξύμπαντα καὶ Βαλλεγραδῶν ·
Τέως ἐπιστάς βασιλεὺς καχουμένοις,
Ἦμυνην αὐτοῖς ὡς ἐν παρουσίᾳ,
Καὶ πρὸς βασιλεύουσιν ἀνθοποστρέφει,
Εὖ πράγματα θεῖς πάντα τὰ πρὸς ἐσπέραν ·
4200 Καὶ λοιπὸν ἐστράτευσε πρὸς Κιλικίαν ·
Εἰς Ἄδαναν οὖν καὶ Ταρσὸν ἀφιγμένος
Καὶ ταῖσδε τὰ πρόσσοικα θάψας ὡς δέον
C Ἰπῆκοα φρούρια Ῥωμαίων κράτει
Πάσχοντα κακῶς πρὸς Τορούση (55) τῆ τότε
4205 Καὶ μέγροι λαμπρὰς Ἀντιοχείας φθάνει,
Ἦς ἔνδον εἰσῆλασε σὺν δορυφόροις
Καὶ παρασῆμοις βασιλικοῖς ὡς κράτωρ
Δικαχυθέντων ἐκ πολῶν οἰκητόρων
Καὶ σκευσάντων φιλότιμόν οἱ λίαν
4210 Πομπάιν εἰσέλευσιν εὐφῆμοις κρότοις.
Ἐνθα διάγων Μανουὴλ αὐτοκρατορ
Ἐν παιδιᾷς δέδειχεν ἀγῶν· σφίσι
Ἀνδρείας ἔργα καὶ γερός βωμκλέας,
Ἠρωϊκῆ πρόποντα γενναίᾳ φύσει
421 Κοντῶν ἀμίλλαις ἐκνικῆσας ἱππότας
Ἰταλιώτας ἀγερώχους πρὸς δόρυ.
D Εὐανδρείας οὕτω δὲ δεῖξας τὸ σθένος
Ἐμπειρίαν τε συνετὴν τὴν ἐν μάχαις
Καὶ θαύματος ξύμπαντας ἐμπλήσας ἄναξ
4220 Οὐκὰδ' ἐπανάξευξε πρὸς Κωνσταντινοῦ.
Κοινωνὸν οὗτος τοῦ λέχους καὶ τοῦ κράτους
Ἐγγμε κάλλος εὐπρεπεστάτην κέρην
Ἀντιοχείας σατράπου θυγατέρα
Ἰταλιώτου Πετεβίνου ἱππότου ·
4225 Πρώτην σύνευνον ἀποβαλὼν θανάτῳ
Ἐξ Ἀλαμανῶν ἀρχικῶν οὖσαν γένους.
Ταῦτα μὲν ὡς συνέκυρσεν, ὡς ἔφην ·

(55) De Toruse Armenio Nicetas Choniata Hist. III, 1.

- Κομνηνὸς Ἀνδρόνικος δ' ἔγκαθειργμένος
 Δι' ἄς περ ἰστόρησεν αἰτίας λόγος,
 4230 Εἰρκτῆς διαδράς μηχανῆ πολυτρόπῃ
 Εἰς Γάλιτζαν ἔδραμε Ῥωσικὴν πόλιν,
 Καὶ τῷ σατραπέοντι ταύτης ἀσμένως
 Δεχθεὶς, παρ' αὐτῷ πλείστον ἐμμένει χρόνον.
 Οὕτω δὲ συνέδησεν αὐτοῦ πρὸς πόθον
 4235 Καὶ φίλιν σχέσιν τε σατράπην χρόνῳ,
 Ὡς συνεδρεύειν συναριστῶν σατράπῃ
 Καὶ τῷδε συνέστιον αἰεὶ τυγχάνειν.
 Ὅμως κρῖνων ὄνειδος οἰκτίον κράτῳ
 Πρωτεξαδέλφου τὴν φυγὴν Ἀνδρονίκου
 4240 Ἀπόδρασίν τε κάπῃ τῆς ξένης ἄλην
 Ἐπιμελὲς τίθησιν ἔργον καὶ λόγον
 Ὅστ' ἀπολαθεῖν τόνδε πατρίδα πάλιν ·
 Καὶ μᾶλλον οἷς ἔγγελλε φήμη καὶ τάδε
 Ὅτι Σκυθικὴν στρατιάν παροξύνει
 4245 Θράκης ἐπειθεῖν Μακεδονίας ὄροις.
 Ἐκεῖθεν οὐκοῦν εὐμένως αὐτοκράτῳ
 Ηἰστίεις παρασχῶν καὶ λαβῶν ἐπανάγει
 Κομνηνὸν Ἀνδρόνικον πρὸς νῆν πατρίδα ·
 Καθ' ὃν χρόνον Παίονες ἤθητῆκότες
 4250 Ἄς πρὸς κρατοῦντα συνέθεντο ξυμβάσεις,
 Χώρας ἐπήλθον Ἀύσονων παριστρίοις ·
 Καὶ Ῥωμαῖκοῖς συμβαλόντες τάγμασι
 Νίκην ἀπηνέγκαντο καὶ πλήθος σκόλων.
 Τοῖνον ἐπιστὰς βασιλεὺς τῷ Ζευγμίνῳ
 4255 Ἠλωκότι Παίοσιν ἄρτι βερβάρους,
 Ἐπανασώζει καὶ πάλιν Ῥωμαῖδι
 Εὐβουλαῖς νίκαις τε καὶ στρατηγίαις.
 Καὶ μὴν περιώνυμον ἔργον καὶ τόδε
 Ἀναπέφανται τοῦ καλοῦ στεφηφόρου ·
 4260 Πόλεις Ἀσιaticides εὐχρηστοὶ βίῳ
 Χλιαρὰ καὶ Πέργαμος ἄλλαι τ' αὖ πόλεις,
 Ὡν τὰ πέριξ πάσχοντα Πέρσαις βαρβάρους
 Δηρούμενά τε, πυρπολούμενά σφισι
 Κωμηδὸν ὡς ἔχοντα τὴν συνοικίαν,
 4265 Ἄναξ περιέβαλε τεύχεσιν τάδε ·
 Καὶ διαλαβῶν φρουρίοις ἀσφαλέσι
 Τὸν χώρον, ἀπήλλαξε Περσικῆς λύμης.
 Οἰκητόρων οὕτω δὲ πλήθουσι τάδε
 Καὶ πᾶσι καλῶς τοῖς κατὰ βίον βρῖθει,
 4270 Ἄγροῖς τε φυτῶσί τε, χάρισι ξέναις,
 Φρούρια ταῦτα καὶ πόλεις εἰρημέναι
 Ὡς τῶν μεγάλων κατακρατεῖν ἀστέων.
 Ταῦτα μὲν οὕτω συμβέβηκεν, ὡς ἔφην ·
 Ὅρκους δὲ πάλιν συγγεάντων Παίωνων,
 4275 Ἐξεῖσιν ἀναξ τῶν βασιλείων δόμων,
 Καὶ πρὸς Σαρδικὴν ἀφικνεῖται τὴν πόλιν,
 Οὗ συμβαλεῖν τέτακτι Ῥωμαίων ἱλαῖς.
 Ἐπεὶ δὲ συνήθροιστο πᾶν στρατευμάτων
 Κρίσει στρατηγῶν βασιλεὺς βουληφόρων,
 4280 Κοντοστέφανον Ἀνδρόνικον δεικνύει,
 Ἄνδρ' ἀρεϊκόν, ἀπτότητον ἐν μάχαις,
 Καὶ τὴν κατ' Οὐγγρων ἀνατίθησι μάχην ·
 Ὅς παρολαβῶν Ῥωμαϊκῆς δυνάμεις
 Ὁρμῆ κατὰ σφῶν σὺν Θεῷ νίκης δότῃ ·
 4285 Καὶ δὴ περάσας Σάουδον Ἴστρον θ' ἄμα
 Ὑπειρέδου Ζεύγμινον Ἀύσονων πόλιν,

- A** Comnenus autem habitus in vinculis
 ob jam narratas causas Andronicus,
 versuto astu carcere se proripiens
 in Russicam confugit Galitzam urbem,
 ibique a satrapa prono animo exceptus,
 longo permansit apud ipsum tempore.
 Tanta autem sibi junxit amicitia
 et quotidianis satrapam officii,
 ut illi semper in convictu adesset
 ejusque mensa assidue uteretur.
 At Cæsar sibi probrosam existimans
 Andronici fugam patruelis
 et in alieno solo vagam vitam,
 cœpit putare qua ratione posset
 hominem in patriam suam retrahere :
- B** præsertim quia didita fama erat
 arma Scytharum ab illo commoveri,
 Macedoniæque et Thraciæ adesse finibus.
 Ergo benivola oblata fide
 Cæsar et recepta invicem, reduxit
 Commenum Andronicum ad lares patrios.
 Sub idem tempus Pæones effracta
 quam Manueli sponponderant fide,
 nostras ad Istrum incursabant terras,
 et cum Romanis congressi militibus
 victoria et spoliis plurimis sunt potiti.
 Quamobrem Cæsar Zeugminum progressus,
 quam urbem nuper Pæones occupaverant,
 rursus Romano vindicat imperio
 victoriis et consiliis et arte Lellica.
 Inclytum aliud et famigeratum
C præclari regis opus inclaruit.
 Urbes Asiaticas utiles reipublicæ
 Chliaram Pergamum aliasque aliquot,
 (quarum ager misere Persis barbaris
 obnoxius, igne et ferro vastabatur,
 propterea quod pagatim habitabantur)
 mœnibus Cæsar cunctas circumclusit :
 et communitam validis castellis
 provinciam, damno Persico prohibuit.
 Sic autem crevit incolarum numerus,
 sic ampliata sunt vivendi comoda
 agris, arboribus, peregrinisque bonis,
 ut hæc castella prædictæque urbes
 vel ipsis magnis urbibus antistent.
 His ita gestis ; interim Pæonibus
D fidem juratam denuo rumpentibus,
 relicta regia pergit imperator
 Sardicam usque urbem, quo conductus
 Romanis legionibus conventus erat.
 Ubi universæ convenerunt copiæ,
 ducum prudentium Cæsar de consilio
 Andronicum creat contostephanum,
 virum mavortium præliis invictum,
 eique bellum committit Hungaricum.
 Is vero assumpto exercitu Romano
 pergit in hostes cum Deo propitio,
 trajectisque Savo et Istro fluviis
 ingreditur Zeugminum urbem nostram ;

et cum Pœonicis congressus legionibus, splendidum ex hoste trophæum retulit; atque illinc venit ornatus adorea ad Cæsarem qui lætus eum excepit. Paulo post igitur ad regalem urbem Cæsar reversus cum victoriæ auctore duxit triumphum apprime magnificentum, confertis plenum spectatorum turbis militibus captivis ac manubiis. Nam procedebat affabre composita, quadriga argento auroque exornata, nivei quam ducebant candoris equi. Ibi locari jusserrat imperator Virginis augustam Deiparæ imaginem, belli velut sociæ tutelæque. Hanc sequebantur regii cognati pulcherrime exornati suis insignibus. Deinde Cæsar ut gigas fortissimus, vel potius ceu sponsus adveniens thalamo, maximus admirandus luce rutilans equitans procedebat decenter admodum : post quem Contostephanus victoriosus hymnis a cuncto exercitu celebratus. Postquam ad templum devenerunt maximum, illic ingressus Cæsar læto animo gratias egit victoriæ auctori Deo, ejusque laudes divite lingua dixit; tum se ad regium contulit palatium. Hic Manuel rex atque porphyrogenitus supremo Numini gratias persolvit, suscepto filio de secundis nuptiis : ob quem lætitia publici convivii cives universos opipare excepit; charumque filium appellavit Alexium. Regnante Manuele, gentis Venetæ colonia quædam civium Italarum Venetiis venit ad regiam metropolim : ibique genuinis adscripta civibus, exin in omnes sparsa est provincias Romani imperii, lautosque thesauros opum congessit et potentiam amplam, multoque magis intendit audaciam. Nec solum nostro populo diffidebant Veneti, sed edicta spernebant regia, neque minarum tangebantur metu. Horum superbiam haud diutius Cæsar ratus ferendam utpote insanabilem, litteras regias per provincias omnes Romani imperii clanculum dimisit, quæ ut caperentur Veneti mandabant, et rei gerendæ tempus præscribebant. Ergo conducta certa dies fuit, qua sunt reapse capti Latini omnes, improbi moris pœnas uti luerent. Tamen qui Veneti urbem Constantini tunc incolebant, festinanter omnes conscensa nave vespertino tempore, velaque ventis naviter pendentes in suam patriam fuga devenerunt :

- A** Καὶ Παιονικαῖς συμπλακαῖς ἱλαρχαῖς,
Περιφανῆς τρόπαιον ἰσθῆ καὶ νίκην ·
Κάκειθεν ἀνέξευξεν ὡς νικηφόρος,
4290 Καὶ βασιλεὶ δίδεκτο λίαν ἀσμένως.
Μεθ' ἡμέρας οὖν τὴν βασιλεῖον πόλιν
Ἄναξ πεφθακῶς σὺν νίκῃς παραιτίῳ
Κατήγαγε θρίαμβον ἐκλαμπρον πάνυ,
Στενούμενον πλήθει τε τῶν θεωμένων
4295 Τῶν τ' αἰχμηλῶτων καὶ σκύλων καὶ λαφύρων.
Ἠγεῖτο γὰρ τέτρωρον εὖ ἡρμοσμένον
Ἀργύρεόν πως, ὑπόχρυσον μετρίως,
Ὁ χιονώδεις εἶλκον ἵπποι τὴν θῆαν ·
Ἐφ' οὗ γε σεπτὴν ἀναβιδάζει κρότωρ
4300 Τῆς μητρανάνδρου Παρθίνου τὴν εἰκόνα,
Ὡς συστρατήγου συμμίχου τ' ἀπροσμάχου ·
B Μετὰ δὲ λαμπροὶ καὶ βασιλεῖψ γένει
Κυδρούμενοι κάλλιστα καὶ ταῖς ἀξίαις ·
Ἐπειθ' ὁ κρατῶν ὡς γίγας Βριαρόχειρ
4305 Ἢ μᾶλλον εἰπεῖν νυμφίος γ' ἐκ παστάδος
Κύδιτος φη, μέγιστος ἀστράπτων φάει
Ὀχοῦμένους προήλθεν εὐπρεπῶς ἄγαν ·
Μεθ' ὃν Κοντοστέφανος αἰτίος νίκης,
Ἵμνούμενος ἔμπασι τῆς στρατηγίας ·
4310 Μέγαν δὲ ναὸν πεφθακῶς αὐτοκράτωρ,
Καὶ τόδ' ὑπεισθῶς εὐχαριστεῖ προφορῶνως
Τῷ νικοποιῷ παντάνακτι Δεσπότῃ,
Καὶ τοῦδε λαμπρῶς αἶνεσιν γλώσση φράσας
Ἐκείθεν ἔκει πρὸς βασιλείου δόμους.
4315 Οὗτος Μανουὴλ πορφυρανόθης αὐτάναξ
Θεῖψ χαριστήρια τῶν δῶλων θύει
Γεννήσας υἱὸν ἐκ γάμων τῶν δευτέρων,
C Ἐφ' ἣ θαλαῖας καὶ καλαῖς πινδαισίαις
Ἀστυπολίνας εἰστιακῶς πλουσίως,
4320 Κέκλιτκεν Ἀλέξιον υἱέα φίλον.
Τούτου κρατοῦντος καὶ Βενετικῶν γένος
Ἀνδρῶν ὑπέρξεν Ἰταλῶν ἀποικία
Ἐκ Βενετίας εἰς βασιλεῖαν πόλιν,
Καὶ τῆσδ' ἐνεργάφησαν ἀστοῖς γνησίοις,
4325 Κάν τῆσδ' ἐφελπώθησαν εἰς πᾶσαν χθόνα
Διασπαρέντες Αὐσόνων κραταρχίας,
Ἐντυμμένοι πλουτοῖν δὲ βαθὺν πραγμάτων,
Αὔξην τε μακρὰν, αὐθάδειάν τε πλέον,
Οὐκ Αὔσοντας ἔγγυτο δυσμενεῖς μόνον,
4330 Ἀλλὰ βασιλείων γε καὶ προσταγμάτων
Καὶ τῶν ἀπειλῶν εἶχον ἀνεπιστρόφως
Τὴν σφῶν τολοιπὸν ὑπεροψίαν ἄναξ
D Οὐκουν φορητὴν οὐδ' ἰάσιμον κρίνων,
Γράμματα βασιλεία κατ' ἐπαρχίαν
4335 Ῥωμαϊκὴν πέπομφεν ἄπασαν λάθρα
Κατάσχεσιν δηλοῦντα τῶν Βενετικῶν,
Χρόνον τε καθ' ὃν ταῦτα πραχθῆναι δέον.
Ἵριστο τοίνυν ἡμέρα προθεσμίας,
Ἦς ἐνστατης πᾶς συνελήφθη Λατίνων
4340 Τῆς δυστροπίας εἰσπραχθέντες εὐθύνας.
Βενετικῶν δοσι δὲ τὴν Κωνσταντίνου
Πόλιν κατῆκουσι ἀποδράσαντες τάχος
Ἐπιθεθηκότες τε νηὶς ἐσπέρας
Τοῖς ἀνέμοις λίσσῃ τε δόντες ὡς δέον
3445 Ἀπῆσαν φεύγοντες ἐς σφῶν πατρίδα ·

- Καὶ σφᾶς μὲν εἶχεν ἡ Βενετία τότε·
 Μετὰ δὲ μακρὸν ἠὲ τρεπικότες στόλον
 Νήσους ἐκάκουν ἐκπλέοντες εὐδρόμω·
 Ἄλλ' ἀντίπρωρος Αὐσόνων σταλεῖς στόλος
 4350 Πλοῦ σφᾶς ἀπαίρηε πειρατικοῦ καὶ μάχης.
 Τοῖνον ἀποστάντες γε τοῦ διὰ μάχης
 Ἐχθροὺς κακῶς δρᾶν ἀμύνεσθαι τ' αὖ στόλφ,
 Πρὸς βῆγα συνέθεντο τῆς Σικελίας
 Ὅρκια πιστὰ συμβάσειε τε φίλιας.
 4355 Ὁ γνοὺς βασιλεὺς ὁ προμηθεὺς Αὐσόνων
 Καὶ τὰς ἐπὶ λύμῃ γε τῆς Ῥωμαϊδος
 Συμφωνίας σφῶν ἐνοοούμενος λῦσαι
 Ἄς βῆγι συνέπραξεν ἀμύνης χάριν,
 Ἄνεξικάκως, εὐμενῶς, εὐμηχάνως
 4360 Πρὸς φίλιαν εἴλκυσεν αὐτοὺς τὴν πάλαι.
 Ἄμνηστιαν δούε τῶν σφίσι πεπραγμένων·
 Πρὸς δ' αὖ ἔθη δίδωσιν αὐτοῖς τὰ πάλαι·
 Καὶ σφῶν ὄσων εἴληφε τριπρὶν οὐσίαν
 Καὶ τήνδε βασιλείου ἐφροῦρει στέγη,
 4365 Τοῖς Βενετικοῖς ἀπέδωκε προφρόνως
 Γενναίαν ἄναξ οὐτοσί πλουτῶν οὖσιν,
 Ὁξύβρόπος τ' ὦν ἐν μάχαις ἀντιπάλων,
 Δραστηριὸς τε καρτερόψυχος λίαν,
 Καὶ διενεργῶν δ' ἑαυτοῦ τὰς μάχας,
 4370 Δεῖσεν ἵππον ἀνέδαινεν αὐτίκα,
 Καὶ τῆς στρατιᾶς ἦν προμαχῶν εὐθύμω.
 Ἐξείσι τοῖνον κατὰ σουλτάνου πάλιν
 Κατατρέχοντος Ῥωμαϊκᾶ χωρίᾳ,
 Καὶ γίνεται δὴ πρὸς θέμα Δορυλίου,
 4375 Ἐνθα χρονίζων εὐ ἀνακτίζει τόδε
 Τείχει τ' ὄχυρῶ καὶ περτείχφ ξένφ
 Περιβαλὼν εὐ κατοχυρώσας θ' ἄμα·
 Καὶ δούε φυλακὴν ὡς ἐνῆ τῶδ' ἀξίαν,
 Μερῶν ἀπανίστατο τῶν Δορυλίου·
 4880 Ἐπίσταται δε φρουρίφ τῶ Σοσβλέφ·
 Κακῶν ὁμοίως ἀνακτίσας ὡς δέον,
 Καὶ πάντα θεῖε εὐ, πρὸς πόλιν ὑποστρέφει·
 Βραχὺς ἐφεξῆς παρελήλυθε χρόνος·
 Καὶ καθ' ἑαυτοὺς βασιλεὺς καὶ σουλτάνος
 4385 Ἰπέσμυχον πῦρ ἐν σποδιᾷ καρδίαι
 Ἐναυσμα βραχὺ μνησικακίας χόλου,
 Καὶ τοῦτ' ἀνάψαι κατέσπευδον εἰς φλόγα·
 Ἐκότερος γοῦν ἐγκαλῶν ἐκατέρφ,
 Ἰπῆρχε σαφῶς καὶ διηπεῖλει μέγα·
 4390 Ὁ ἐν βασιλεὺς τὰς ὑπούσας δυνάμεις
 Πάσας ἀθροίσας ὡς ἐνῆν πανταχόθεν
 Ἄλλας τ' ἐπ' ἄλλαις συναγαγὼν ὡς δέον
 Ἐξ Ἰταλῶν τε καὶ Σκυθῶν παριστρίων
 Καὶ συγκροτήσας μυριάριθμον στίφος
 4395 Ἄφανίσων ἄπεισι Περσικὸν φύλον,
 Καὶ κατερείφων Ἰκόνιον εἰς ἔδος,
 Πρὸς δ' αὖ γε Περσάνακτα καθίξων βίφ
 Καὶ συμπατήσων, ὡς ἔθος, κατ' αὐχίνος·
 Ἄπάρας οὐκοῦν ἐκ Βυζαντίου τάχος
 4400 Μετὰ στρατιᾶς διὰ Φρυγίας μέσης,
 Εἰς Χώνας ἦλθεν εὐ πόλιν ὑπισμένην·
 Κάκειθεν ἐξώρμησεν εἰς ἔρουμά τι
 Ἢ Μυριοκέφαλον ἦν κληῖσις πάλαι,
 Ἄφ' οὐπερ εἰσήλαυνεν εὐθὺ Περσίδος

- A** Sicque Venetiis interim manserunt.
 Multo post tamen ordinata classe,
 facili cursu infestabant insulas :
 verum opposita Romanorum classis
 cohibebat illos a suo latrocinio.
 Quare dimisso decertandi studio
 neque jam hosti navibus nocentes,
 cum rege Siculo conventionē facta
 fidem juratam pangunt amicitiae.
 Cognita re, Cæsar imperii tutor,
 ad Romanorum damna conjuratam
 deliberavit solvere amicitia
 quam studio ultionis cum rege pepigerant.
 Nempe patienter, callide, benevole
 illos ad veterem traxit amicitiam,
 facti cujusvis impertita venia.
- B** Insuper prisca privilegia indulisit :
 et quidquid Venetæ rei captum fuerat
 et in quæstorio servabatur regio,
 reddidit ipsis animo libente.
 Hic tam egregio præditus ingenio
 Cæsar, ad pugnas alacer pangendas,
 efficax, animo admodum constante,
 et per se ipse bella conficiens,
 ubi opus erat, statim equo incenso
 primus in acie strenue perstabat.
 Iterum ergo pergit in sultanum
 a quo Romanæ incursabantur terræ,
 et usque ad thema pervenit Dorylei.
 Ibi subsistens instauravit urbem
 validis mœnibus miroque vallo
- C** ei circumposito, cum propugnaculis ;
 impositoque idoneo præsidio
 ex agro Dorylei castra movit,
 atque Subleo adfuit castello :
 ipsoque pariter apte communito,
 et reliquis dispositis, ad urbem redit.
 Sed brevi requies intervallo fuit :
 invicem quippe Cæsar et sultanus
 ignem fovebant sub cordis cineribus,
 fomitem promptum meditæ ultionis,
 atque erupturum protinus in flammam.
 Uterque scilicet accusabant invicem
 querelis manifestis minisque gravibus.
 Quamobrem Cæsar vires universas
 undique contrahens, hisque supplementa
- D** alia atque alia, ut par erat, addens
 ex Italis atque Scythiis ad Istrum positis,
 congregatoque innumero exercitu,
 Persicam pergit cœu deleturus gentem,
 Iconiumque humi prostraturus,
 ejusque regem insuper capturus,
 ut pede collum, de more, calcaret.
 Igitur raptim profectus Byzantio
 cum suis copiis Phrygiam pertransiens,
 Chonas devenit elegantem urbem.
 Illinc ad castrum quoddam est progressus,
 cui nomen vetus erat Myriocephalon :
 unde pervasit in ditionem Persicam

tendens ad mœnia inclyti Iconii, cum exercitu valido, fortissimo et cum expertis præliandi ducibus, itineris stationes prudenter metiens propter jumenta machinis onusta cum artificibus suis inermibus neque gerendi belli peritis. Neo vero sultanus non cogebat copias. imo gentiles accersebat suppetias, et defensionem strenue apparabat. Tamen legatos misit ad Cæsarem juratum fœdus qui memorarent, fidemque ratam esse postularent. Sed enim irrita fœdera cernens Sultanus, locos occupat difficiles atque viarum obsidet angustias, clausuram olim dictam Tzibritzen, per quam Romanus cum Cæsare exeroitus gressurus erat veniens Myriocéphalo. Illuc sultanus suas copias conjicit more barbarico latens in insidiis, ut mox dolose Romanos invaderet. Est autem locus undique præruptus, Angustus valde et prorsus impervius, Tœnarus infernus, Charontis campus, vallis difficiles ducens in anfractus. Illapso igitur in angustias exeroitu, velites quidem et ordinum præfecti, queis præcedendi cæteris cura data, prætereuntes sine damno locum ad spatiosa tuti devenerunt. At imperator in extremo agmine, post jam exortos insidiis Barbaros telaque in ipsum saxaque jacentes, utpote acclivi ex utroque latere, nec iter persequi facile poterat, nec propulsare a semet periculum : nec quisquam aliquid agere in exeroitu milite dignum strenuumque poterat, curribus, bobus, machinisque bellicis, aggeris instar viam impredientibus. A tergo autem Persicus exercitus nimborum instar jacula conjiciens arduum prorsus reddebat regressum. Cadebat ergo bos cum bubulco suo, cum equo eques exspirabat misere Persarum telis confixus mortiferis; atque turmatim cadebantur omnes, tanquam brutarum grex belluarum, et circumclusi feriebantur cuncti imperviis in furcis et sine exitu : et plenæ valles erant cadaveribus faucesque hiantes montium et cavernæ : rivi cruoris decurrebant, heu ! misto brutorum hominumque sanguine, cuncta erant plena miseræ et gemitnum. Atque hæc fiebant Cæsare spectante qui suis nullam ferre opem poterat. Quin summo ipse erat in discrimine :

- A 4405 Τειχῶν Ἰκονίου τε τοῦ περικλυτοῦ
Μετὰ στρατιᾶς εὐσθενοῦς βῶμαλέας·
Καὶ ταγματάρχων ἀρείκων ἐν μάχαις,
Σταθμοὺς ἀπίρσεις νουνεγῶς καὶ σὺν λόγῳ
Τὰς καθ' ὁδὸν δρῶν χάριν ὑποζυγίων
- 4410 Ἄ μηχανὰς ἐν εἴχῃ καὶ σφῶν τεχνίτας
Ὅντος ἀόπλους ἀδαεῖς τε τῆς μάχης·
Πλὴν οὐδ' ὁ σουλτάν ἡμέλει στρατευμάτων,
Συμμαχικὸν δ' ἔθροισεν ἐκ τῶν συμφύλων
Πρὸς ἀντιπαράταξιν ἡττηπισμένον.
- 4415 Πρίστεις δ' ὄμωσ πίπομφε πρὸς βασιλίᾳ,
Αἰτῶν ἐνὸρκους φιλίας καὶ συμβάσεις,
Ἐξάνουσιν τε βασιλεῖ βουλευτέων.
Ἐπει δ' ἰώρη συμβάσεις ἀνηνύτους,
Αἰρεῖ προφθάτας σουλτάνος δυσχωρίας
- B 4420 Καὶ τοὺς στενωποὺς ἀτραπῶν πορευσίμων.
Κλεισοῦρας ἢ κέκλητο Τζιβρίτζη πάλαι·
Δι' ἧς στρατιὰ Ῥωμαϊκὴ καὶ κράτωρ
Ἐστειυδὸν ἔλθειν ἐκ Μυριοκεφάλου·
Οὐ παραβύει σουλτάνος τὰς δυνάμεις,
- 4425 Λόχον καθίσας ὡς ἔθος τοῖς Βαρβάροις,
Ὡς ἂν ἐπισπίσωσι Ῥωμαίοις δόλωφ.
Ἔστι δ' ὁ χώρος ἀπόκρημος εἰσάπαν
Στενὸς κοιμηθῆ δυσστιβευτός τε πλείον,
Ταίναρον ἄδου καὶ Χαρώνεια πέδα,
- 4430 Αὐλῶν προήκων δυσπόρευτον εἰς τρίβον.
Ἀψαμένης οὖν στρατιᾶς δυσχωρίας,
Στρατεύματα μὲν καὶ λοχαγοὶ ταγμάτων
Οἷς ἦν προάγειν στρατιᾶς τεταγμένον
Διεκδραμόντες ἀπαθείς κακῶν τόπων,
- C 4435 Εἰς πλάτους ἡύλισθησαν ἐξω κινδύνου·
Ἀγχοῦ δὲ κράτωρ παριῶν οὐραγίας
Ἐπισπεσόντων ἐξ ἐνὸνδρας Βαρβάρων,
Βέλη τ' ἐπ' αὐτὸν ἀφέντων καὶ λίθους
Ὡς κατὰ πρानοῦς ἐξ ἑκατέρου μέρους
- 4440 Οὐκ ἔχει ῥῆστα τὴν ὁδὸν παριέναι,
Ἦγουν αὐτοῦ κινδυνεύοντ' ἀμόνειν·
Ἄλλ' οὐδὲ πάλιν ἐκ στρατιᾶς τις δρῶσα
Γενναῖον ἡδύνατο μαχητῆ πρόπον,
Βοῶν, ἀμαξῶν, τεχομάχων ὀργάνων,
- 4445 Ὡς ἀντίφραγμα τῆς ὁδοῦ προκειμένον·
Καὶ κατὰ νότου Περσικὴ φάλαγξ πάλιν
Βελῶν νιφάδας ἀφείσασα μυρίων
Παλινδρόμησιν χαλεπὴν ἔδρα πάνυ.
Ἐπιπτε τοίνυν βοῦς ἅμα βοηλάτῃ,
- 4450 Ἴππεὺς σὺν ἴππῳ συναπέψυχον βίᾳ
Ἐν Περσικῷ βλήματι θανατηφόρῳ,
Καὶ πάντες ἐσφάττοντο κατὰ πληθύας
Ὡς ἀγέλη τις θρεμμάτων, φεῦ ! ἀλόγων,
Καὶ πάντες ἐφθείροντο συγκεκλισμένοι
- 4455 Ἐν δυσπορεύτῳ δυσδάτῳ τε χωρίῳ·
Τῶν νεκρῶν σωμάτων αἱ κοιλάδες
Τίμητι τε καὶ σήραγγες ὑπῆρχον πλείαι·
Προῦδαινον, υἱμοί, βύακες λύθρων ὄλαι
Ἐξ ἀλόγων αἵματος, ἐκ βροτῶν ἅμα,
- 4460 Καὶ πάντα μεστὰ συμφορᾶς ἦν καὶ γόων.
Καὶ ταῦτ' ἔδρατο κράτορος διδορκότος
Καὶ συμπαρόντος, μὴ σθένοντος δ' ἀμόνειν
Ἐν χρῶ δὲ μᾶλλον κινδύνου πεφυκότος

- Μολις μετὰ τραύματα τῶν Θεοῦ σθένει
 4465 Ὅμως διαδράς τὰς λαβὰς τῶν Βαρβάρων
 Θεοῦ συνάρσει καὶ κραταίῃ δυνάμει
 Σκιὰν ὑπελθὼν ὁ κρατέρησ ἀχράδος,
 Ἰσχὺν καμουσαν ἀνεκτᾶτο μετρίως,
 Πρὸς δ' αὐτὸν ὡς ἐντὴν ἀναψύχων
 4470 Μὴ σώματος φύλακα, μὴ δορυφόρον
 ἔχων συνεστῶτᾶ γε τῷ τηνικάδε.
 Οὔτω δ' ἔχοντα κατιδὼν τι ἱκπίων
 Ῥωμαϊκῆς φάλαγγος ἀσήμερον γένους
 Τῆς συμφορᾶς ᾤκτιρεν αὐτὸν τῆς τότε ·
 4475 Ὅθεν προσελθὼν ἀσμένως στεψηφόρῳ
 Διακονεῖν ἤρεϊτο τὰ κατὰ σθένος,
 Καὶ τῇ κεφαλῇ κυνέην συνηρμάσει
 Τῆς ἐν κεφαλῇ παρακλίναςαν ἰδρᾶς,
 Καὶ σύμμαχος δ' ἦν τῆς ἐνεσώσθη τύχῃ.
 4480 Τοῦτου βασιλεὺς εἰς χεῖρα λαβὼν δόρυ
 Πέρσας ἐπ' αὐτὸν εἰσρέοντας ἀπλῆτους
 Καὶ τὸνδ' ἱλαῖν σπαύδοντας ἤ καὶ κτιννόναι
 Ἄπώσαστο σφᾶς τῇ Θεοῦ συμμαχίᾳ,
 Καὶ διαπεῖρει τῶν ἐπιόντων ἕνα.
 4485 Ἄλλον τε πάλιν ἱεπέτης κτείνει ξίφει.
 Μετ' οὐ πολὺ δὲ τῶν ὀπλιτῶν Αὐσόνων
 Περὶ κρατοῦντα συναλισθέντων δέκα,
 Σὺν τοῖσδε τὴν ἔμπροσθεν ἤνυκε τρίβον
 Τοῖς φθάσαι τάγμασι συμμαχίᾳ ἔλλων ·
 4490 Πρὶν ἢ δὲ ταῦτα συμπεσῶν, ὅπ' ἀχράδα
 Ἐαυτὸν ἀνέψυχεν ὡς εἶχε κράτωρ ·
 Πέρσης δ' ἐπελθὼν εἶλεν αὐτὸν ἠνίας,
 Ὅ δ' αὐτὸν κεφαλῆς κτενογῶν κειρίαν
 Δορατίου τμήματι τῷ μετὰ χίρας
 4495 Τοῦτον θαντοῖ καταβαλὼν εἰς χθόνα.
 Ἐπὶ σφᾶς δὲ τάγματα χειρόνως λίαν
 Ὅσα γε συγκακλειστο τῇ δυσχωρίᾳ,
 Καὶ πλὴν ὀλίγων πάντα κακίως ἐφθάρη ·
 Ἐἰ γὰρ παρήλθον καὶ φάραγγα τὴν μίαν,
 4500 Ἀλλά γε λοιπὰς οὐκ ἐντὴν διακδύνασι
 Ἀκινδύως ἔξ τὰς ταφρώδεις κοιλάδας,
 Περσῶν ἱερεσιώτων γε ταῖς διεξόδους ·
 Πρὸς τοῖσδε καὶ πνεύσαντος ἀνέμου τότε
 Καὶ θίνα βαθεῖάν γε παρακειμένην
 4505 Ἐκ γῆς ψαμμώδους ἀνακοκύντος βία
 Δεινῶς τ' ἀναφέροντα εἰς ὕψος μέγα
 Καὶ νύκτα δρώντος ἀτεχνῶς τὴν ἡμέραν,
 Ῥωμαϊκαὶ φάλαγγες ὡς δὲ βαρβάρων
 Φύρδην ἀναμίξ συμπλακείσαι πρὸς μάχην
 4510 Ἐν νυκτομαχίᾳ καθὰ καὶ τῷ σπῶτα,
 Ἐκαινόν, ἀπίσφατον ἀλλήλους ξίφει,
 Μῆδὲν διακρίνοντες ἔξ ἀβλεψίας ·
 Ἐπῆγε φίλος τὸ ξίφος κατὰ φίλου,
 Καὶ Βάρβαρος δ' ἔσφατε τὸν συμπυλβήτην
 4515 Ὡς ἀντίμαχον δυσμενῆ, κενεργάτην ·
 Ὡς τὸν βλῆσκον ἔφησε κατ' ἄλλον λόγον (56),
 Τῶν νεκρῶν πτωμάτων καὶ σωμάτων
 Τῶν Ῥωμαϊκῶν ἀναμίξ καὶ Βαρβάρων,

(56) Sine dubio designat Ephræmius Nicetæ Choniatae historiam lib. vi, 3, ubi hæc ipsa partim verba leguntur. Se autem interfuisse rebus gestis

- A nam post accepta vulnera, Deo favente,
 vix Barbarorum manibus elapsus,
 Dei profecto auxilio et magna ope,
 piri silvestris umbram imperator
 subiit, fessas refecitque viros,
 solus, ut poterat semet refocillans,
 orbatu omni corporis custode,
 nullo cum armis milite præsentē.
 Sic solitarium conspicit quidam
 exercitus Romani gregarius eques,
 acerbi casus misericordia tactus
 ad Cæsarem accessit prompto animo,
 opemque ferre pro viribus cœpit :
 atque illi in capite galeam composuit
 quæ capitalia prohiberet vulnera,
 præsentisque socius fortunæ aderat.
 B Hujus correpta imperator lancea
 plurimos Persas contra se ruentes,
 ut vel captivum ducerent vel occiderent,
 repulit omnes Numinis auxilio :
 atque unum quidem ipse irruentem fudit,
 alium similiter eques ense occidit.
 Paulo post circa Cæsarem armati
 decem de nostro exercitu adstiterunt,
 cum quibus iter reliquum cœpit prosequi,
 præviis conjungi cupiens ordinibus.
 Sed hæc priusquam fierent, atque Cæsar
 solus sub piro adhuc se reficeret,
 Perses accurrens hunc trahebat loro ;
 sed imperator Persæ caput iotu
 mortali vulneravit hastæ fragmine,
 C eumque exanimatum stravit humi.
 Ergo miserime tunc laboravit
 in illis furcis clausus exercitus,
 paucis que exceptis, perierunt cuncti.
 Nam etsi anfractum unum transierant,
 adhuc supererant ad evadendum
 omne periculum sex profundæ valles,
 quarum Persæ obsidebant exitus.
 Præterea validus spirabat ventus,
 qui circumjectum pulverem multum
 ex arenoso solo sustollens
 late spargebat cum molesto turbine
 diemque noctis instar effliciebat.
 Quare Romanus miles cum barbaro
 tumultario conflictu mistus
 D tanquam in nocte pugnam conserebat :
 cædebant invicem et jugulabant,
 nullum discrimen patiente tempore.
 Sic ergo amicus amicum feriebat,
 Barbarus occidebat gentilem suum
 quasi sibi adversarium et maleficum.
 Sic vallis indiscretim complebatur,
 ut quidam dicit oculatus testis
 scriptor historię, mortuis corporibus
 Romanorum pariter ac Barbarorum,

Manuelis Cæsaris, ait ipse Nicetas in Historiæ proœmio.

cum interfectis variis animalibus,
 equis ac bobus, asinis, mulabus,
 quasi in communi conditis sepulcro.
 Imo erat hominum cœmeterium,
 si fas ita loqui, admistis belluis.
 Romani sane perierunt plurimi,
 quos inter ingens regiæ stirpis numerus.
 Atque hæc talem habuerunt exitum.
 Imperator autem dum conatur assequi
 legiones suas, ut dixi, præcedentes,
 a Turcis vetabatur ulterius progredi,
 nec acervatis minus cadaveribus.
 Tamen difficiles eluctatus locos,
 nec torrente superato fluvio,
 alio et adjuncto Romanorum globo,
 viam, ut poterat, absolvebat reliquam.
 Quem transeuntem conspicata phalanx
 Arabum equitum splendide ornatorum,
 ruit in ipsum violento cursu
 ut quasi præda potiretur illico.
 Is vero hortatus animos suorum
 barbaricum manipulum vicit facile.
 Paulatim autem lenteque progrediens
 modo cruenta pugna decertans,
 modo etiam hoste liber, ad extremum
 magno cum gaudio ad suos pervenit :
 qui quidem nihil gravius dolebant,
 quam quia cum ipsis non adesset Cæsar,
 summoque erant metu solliciti.
 Ante quam autem misceretur suis
 Manuel rivos decurrentes nactus
 aqua levare depoposcit sitim :
 cumque ei quispiam aquam obtulisset,
 hæc summis labris leviter gustata,
 statim ex ore reliquam projecit,
 ceu si potus ille non descenderet
 ad imum stomachum renitente œsophago.
 Mox ubi agnovit tinctam aquam tabo,
 ingemuit, sibi haud placuisse dicens
 aquam Christiano sanguine sædatam.
 Tum quidem præsens importunus, audax ;
 impudens blatero et lingua intemperans,
 Semel novellus conviciari solitus,
 sic christo Domini cœpit maledicere :
 Haud nunc primum, sed antea sæpe,
 plenum cratera Christianorum sanguine
 bibisti, subditos divexans populos,
 maturus veluti racemus comprimitur,
 per tributorum gravium exactiones
 potans illorum abundanter sanguinem.
 Tulit patienter Cæsar hanc vesaniam,
 nec contra quidem quidquam mussitavit
 mitis monarcha, nec infrendit dentibus.
 Iterum Cæsar dum videret sacculos
 publici nummi custodes diripi
 a persequentium Barbarorum impetu,
 atque ad tutelam hortaretur suos,
 nempe ut aliena pulsa vi servarent
 futuram ipsis utilem pecuniam :

- A** 4520 Καὶ θνησιμαίων παντοδαπῶν ἀλόγων,
 Ἴκπων, βοῶν, ὄνων τε σὺν ἡμιόνοις,
 Τάρον τε κοινὸν τοῖς ὄλοις χρηματίζουσι,
 Μᾶλλον πολυάνδριον, εἰ χρεῶν φάναι,
 Ἐκ γηγενῶν πάμμικτον ἀλόγων θ' ἄμα.
- 4525 Πεπτῶκασι πλείους δὲ Ῥωμαίων μάχη
 Καὶ τῶνδε πλείους τοῦ βασιλείου γένους,
 Καὶ τὰυτὰ μὲν πέπρακτο τόνδε τὸν τρόπον ·
 Ὁ δ' αὐτοκράτωρ, ὡς ἔφη, ἀπειγμένος
 Ἰλαῖς συνελθεῖν ταῖς προηγησαμέναις,
- 4530 Τούρκους πορείας εἰργεται τῆς εἰς πρόσω,
 Οὐδὲν δὲ μεῖον καὶ κολωνοῖς πτωμάτων
 Ὅμως διελθὼν δυσπόρους μόλις τόπους
 Καὶ τὸν παραβρέοντα χειμάρρου ῥέον
 Καὶ στίφος ἕλλο Ῥωμαϊκὸν ἄλλασα
- B** 4535 Ὡς εἶχε, διήνυτε τὴν προκειμένην ·
 Ὅν παριόντα βαρβαρικὴ τις φάλαγγι
 Ἴπκοις ἐπλισμοῖς ἐκπεπῆς Ἀβραβίτοις
 Ἰδοῦσ', ἐπ' αὐτὸν ἱμακῶς πως συνέθει,
 Ὡς θήραμα σπύδουσα τόνδ' ἔλειν τάχα.
- 4540 Ὁ δ' ἀβρηνώσας τῶν συνόντων τὰς φρένας
 Ὀδοστάτας ἤτησε βῆστα Βαρβάρους.
 Κατὰ βραχὺ δὲ συμπροῖων καὶ βάδην
 Νῦν μὲν νόμῳ μάχης τε καὶ μεθ' αἰμάτων,
 Ἐνιαχοῦ δὲ καὶ μάχης πάλιν δίχα
- 4545 Τρισάσμενος μέμικτο τοῖς ποθομένοισι,
 Οὐ μάλλον αὐτῶν δυσχεραίνουσι χάριν
 Ἦπερ δι' αὐτὸν μὴ παρόντα ταῖς Ἰλαῖς,
 Ἀγωνιῶσι καὶ δεδοικῶσι σφόδρα.
 Μήπω δὲ τοῖς τάγμασι συμμίξας κράτωρ,
- C** 4550 Ἄλλ' ἐν παραβρέοντι χειμάρρῳ πέλων
 Πιεῖν ὕδωρ ἤτησε διψήσας μέγα ·
 Καὶ τις ὕδωρ ἤνεγκεν αὐτῷ πρὸς πόσιν ·
 Σπάσας δὲ τοῦδε καὶ περικλύσας στόμα
 Τὸ λοιπὸν ἐκ στόματος ἐκχεῖ σὺν τάχει,
- 4555 Ὡς τοῦ ποθέντος μὴ κατωλισθηκότος
 Δι' οἰσοφάγου πρὸς τὰ κάτω κοιλάς.
 Εἶτα ποτὸν γνοὺς συμπεφυρμένον λύθρῳ
 Ὀμωξεν, εἰπὼν οὐ καλῶς γεγευκέναι
 Ἰδατοφύρτων Χριστιανῶν αἱμάτων.
- 4560 Καὶ τις παρεστῶς ἱκαμὸς θρασὺς τότε,
 Τὴν γλώτταν ἀκόλαστος, ἀναιδής, λάλος,
 Κατὰ Σεμεῖι λοιδορεῖν εἰθισμένος,
 Χριστῷ Κυρίου λοιδορούμενος λέγει ·
 Οὐκ ἔρτι πρῶτως, ἀλλὰ πολλάκις, ἔναξ,
- 4565 Πλήρη κρατῆρα Χριστιανῶν αἱμάτων
 Ἰπήκοον πᾶν καλαμύμενος πίσεις ·
 Ἦ καὶ πεπείρους καθὰ συνθλίβων βότρυς
 Εἰσπράξει φορῶν τε καὶ τελῶν βάρει
 Αἱματος αὐτῶν ἐμφορῇ κατακόρως.
- 4570 Ὁ δ' ἡμέρωσ ἤνεγκε τὴν παροινίαν,
 Ἀνεξικάκως τονθρῶσας μηδόλως,
 Μηδ' ὑπ' ὀδόντα γρύξας ὁ πρᾶυς ἄναξ.
 Καὶ πάλιν αὐτοῦ καθρωῶντος θυλάκουσ
 Τοὺς τοῦ χρυσοῦ φύλακας ἐρηγνυμένους
- 4575 Ἐκ θρασύτητος καὶ βίας τῆς Βαρβάρων,
 Καὶ τοὺς ἐξουτοῦ ῥωννύοντος ὡς δέον
 Ἐπεισπεσεῖν τέ σφισι καὶ κτᾶσθαι τάδε
 Ἄμεινον αὐτῶν, συμφερώτερον πάνυ,

- Αὔθις ἐπιδιάς ὁ θρασὺς μωμοσκόπος
 4580 Ἐλοιδορεῖτο τῷ κρατάρχη καὶ πάλιν,
 Ἄνακτι Δαβὶδ Σεμεὶ καθὰ πάλαι·
 Ἐκὼν πρὶν ἐχρῆν ταῦτα Ῥωμαίοις νέμειν,
 Οὐκ οὐν γε νυνὶ, δυσχερῆς κτῆσις ὄτε·
 Εἰ δ' αὐτὸς ἀνὴρ τυγχάνεις ὦν ἰσχύος
 4585 Ἐρπαγμέν' ἀνάσωσον Αὔσοσι πάλιν·
 Ὅ δ' αὖ προσηνῶς κερτόμου φέροι λόγους
 Ὡς κωφὸς αὐτόχρημα μὴ κλύων ὄλωσ.
 Ἐπεὶ δὲ παύει νύξ ἐπαλωῦσα μάχην,
 Καθῆστο πᾶς ἔμφροντις ἀσχάλλων μέγα
 4590 Ἐν νῷ προαθρῶν τὸν προκείμενον μόρον.
 Ὅ δ' αὐτοκράτωρ τῆς φρενὸς καὶ τοῦ κράτους
 Ἄναξίαν ἔφρασε βουλήν ἔν μείσῳ,
 Οἷς εἶχε θαρσύνειν ἀνδράσι βουλευφόροι·
 Ἢ δ' ἦν λαθραία δυσκλεῆς φυγὴ νύκτωρ,
 4595 Ψυχῶν δὲ λοιπῶν ἐπαγωγὴ πρὸς μόρον,
 Πρὸς αἰχμαλωσίαν τε δυστυχαστάτην,
 Ἦν πᾶς διωλύγιον ᾤμῳξε κλύων,
 Καὶ βαρῶς ἤνεγκε τὰ δεδομένα,
 Παραφρονούντος οὐχ ὕγιου δασπότηου
 4600 Τὸ σκέμμα κρίνας καὶ κατακρίνας πλέον.
 Τούτοις μαλαχθεὶς Μανουὴλ τὴν καρδίαν
 Καὶ σχῶν λογισμὸν ποιμένος καὶ προστάτου,
 Πάντ' ὥπτο καὶ δρῶν καὶ λέγων πρὸς συμ-
 [φέρων.

- Θεὸς δ' ὁ ποιῶν πάντα καὶ μετατρέπων,
 4605 Ὁ μαστιγῶν τε καὶ θεραπεύων πάλιν,
 Ὁ θανάτων τε καὶ πνοῆν αὐθις νέμων,
 Ὁ βῆδον ἀφείδ' ἀσεβῶν οὐκ εἰς τέλος
 Κλήρη δικαίων, καὶ λάχει Χριστιανύμων,
 Ὁ πρὶν λεόντων ἡμερώσας τὸ θράσος,
 4610 Ἴν' ἀσίνης γένοιτο δίκαιος πάλαι,
 Κάκεινος οὗτος ἡμεροὶ τοῦ Βαρβάρου
 Τὴν θηριώδη καὶ φονῶσιν καρδίαν,
 Πρεσβείαν οὐκοῦν ἐκπεπομφῶς σουλτάνου,
 Σπονδὰς ἀπαιτεῖ καθαρὰς καὶ φίλιαν·
 4615 Καὶ σπένδεται δὲ βασιλεὺς τῷ σουλτάνῳ·
 Εἴτ' ἀπαναστὰς τῶν συγνητῶν χωρίων,
 Δι' ἧς προῆκεν ἀσμένως ὑποστρέφων,
 Οἰκτρὸν βλέπει θέαμα μεστὸν δακρύων,
 Καὶ συμφορὰν οἴκτιστον ἀξίαν γόων,
 4620 Τραγῳδίαν τ' ἄρβήτην ὤμοι τοῦ πάθους
 Ἰερεμίου τῆς φιλοκίτου καρδίας
 Τῆ δ' ἂν ἀποχρήσοντος εἰς θρηνηψίαν
 Ὅς ἐξισοῦν κάτοιιδε πάθει γόου·
 Ὁρῶντο γὰρ φάραγγες, ἄλφη, κοιλάδες,
 4652 Πεδία, τέμπη, καὶ νάπαι, καὶ χαράδραι
 Τῶν νεκρομαίων σωματίων πεπλησμένα
 Ὡς εἰς κολωνῶν ὑπερανφικισμένα.
 Καὶ κειμένων πᾶς ἦν σσειμένος δέρξ
 Τὸ τῆς κορυφῆς, καὶ φαλῶς τετμημένος·
 4630 Ὡς ἦν ἀκούειν βραρυάροις πεπραγμένον,
 Ὡς ἂν τὸ νικῶν ἀμφίδοξον τυγχάνη,
 Ἐκατέρωθεν μυρίων πεπτωκότων·
 Ὅμως βασιλεὺς ἐφθακῶς Χύνας πόλιν,
 Ἐκαῖσ' ἐνηυλίσσατο σὺν πύσαις ἱλαίς,
 4635 Αὐτόν τε στρατὸν ἀναπαύων ἐκ πόνων·
 Εἴτ' εἰς Φιλαδέλφειαν ἦκε τὴν πόλιν,

- A** denuo astans ille audax nebulo
 novo convicio regem verberabat,
 velut ille Semei quondam Davidem :
 Sponte oportebat hunc nobis antea nummuin
 dare, non nunc ægre recipiendum.
 Quod si tu validus vir es et frugi,
 raptam recupera nobis pecuniam.
 Cæsar tranquille conviciantem pertulit,
 præteritque verba surdis auribus.
 Sed postquam pugnam nox diremit,
 sedebat unusquisque valde mœrens,
 mente præsentem fati vim revolvens.
 Tum Cæsar animo ac dignitate sua
 indignam prorsus protulit sententiam
 inter adstantes viros consiliarios :
B nempe nocturnæ auctor erat fugæ,
 fato permessa reliqua multitudinæ
 miserimæque captivitati :
 quam quisque audiens magnopere ingemuit
 ægroque tulit animo sententiam ;
 idque consilium veluti insanientis
 Cæsaris judicans, ultro reprobavit.
 Ergo jam mentem Manuel immutans
 seque pastorem atque duocem præbens
 exin saluti consulebat publicæ.

- Sed Deus auctor mutatorque rerum,
 plagas imponens vicissimque curans,
 mortificans et vitam rursus tribuens ;
 qui virgam impii non sinit perpetuam
 contra justorum sortem Christianorum ;
C olim leonum qui inhibuit impetum,
 ut justus ille maneret incolumis ;
 idem nunc barbari ferinam regis
 et sanguinariam mitigavit indolem.
 Itaque missis sultanum legatis
 sincerum fœdus amicitie obtulit.
 Sic inter Cæsarem pax sultanumque convenit.
 Inde digressus, per infaustos locos
 quibus processerat, nunc lubens revertitur
 Manuel, et cernit lugubre spectaculum,
 dignam infinitis stragem lacrymis,
 malorum ineffabilem tragædiam,
 cui gemebundum Jeremiæ pectus
 pro merito defendæ opus foret,
 atque exæquando lacrymis tanto malo.
D Nam videre erat foveas, lucos, valles,
 campos, saltus, voragine, fauces montium,
 interfectis corporibus oppletas,
 quorum acervi passim consurgebant.
 Jacentium autem cutis detracta erat
 capitibus, et virilia quoque exsecta ;
 barbarorum opus, ne circumcisis victor
 A victo incircumciso jam differret,
 quoniam utrinque innumeri ceciderant.
 Denique Cæsar Chonas urbem tenuit,
 ibique requievit cum omni exercitu,
 semet et militem relaxans laboribus.
 Philadelphiam postea progressus,

ibi permultis perstitit diebus.
 Illinc præmissis nuntiis Byzantium,
 omnem rei gestæ ordinem exponit,
 et dirum casum verbis non imminuit.
 Tum quia Dorilæum non diruerat,
 cujus eversio rata erat sædere,
 misit legatos sultanus ad Cæsarem,
 qui de jurata admonerent fide.
 Cæsar coactis non standum dicens,

legatos re infecta ad eum remisit.
 Persa furens, iterum collecto exercitu,
 viginti quatuor armatorum millibus
 ex validiore delectorum numero,
 præponens ipsis bello gerendo duocem
 de suis nobilibus satrapis unum,
 mittit in nostræ ditionis urbes
 quæ ad Mæandrum flumen sunt positæ.
 Is dux Tralles urbem sibi vindicat,
 Luma et Antiochiam in Phrygia sitam,
 item Pentachira cum castellis aliquot,
 atque maritimos populatur pagos.
 Sed Cæsar missis suis exercitiis,
 multis legionibus cum egregiis ducibus,
 hostes prævalida manu cecidit;
 quorum ex tanto numero paucissimi
 necis cruentæ fatum vitarunt :
 multamque attulit recreationem
 rebus Romanis facinus præsens,
 quoniam Persarum fregit audaciam.
 Sed et Claudiopolis sub idem tempus
 ab Agarenis tentata est Barbaris.
 Cognita re, Manuel expedite admodum
 atque e vestigio itineri se commisit,
 sine regali lecto, sine culcita,
 ne proprium quidem ferens tentorium,
 dum obsessores satagit prævertere.
 Itaque noctes agebat insomnes,
 et viæ duces adhibebat lampadas
 per Bithynorum asperas regiones
 valde festinans destinatum iter.
 Sicubi corpori quies tribuenda erat,
 Scamnum præstabat ad residendum tellus,
 stramineumque supponebat lectum.
 Ergo quandoque ruente pluvia,
 sicubi rex decreverat dormire,
 molestæ desuper perluebant guttæ
 et subter rivus aquæ decurrebat.
 Attamen Cæsar magis his gaudebat,
 quam si regali stromate supinus
 curisque liber somnis indulgeret.
 Tandem progressus prope Claudiopolim
 Barbaros Persas conjecit in fugam,
 simulque civibus et agri incolis
 fiduciam attulit et lumen lætitiæ.
 Hic imperator struxit in Catascope
 ad ipsa Ponti ostia monasterium
 duci fidelium Michaeli archangelo
 atque militiæ spiritualis principi :

- A** Κάκει διατέτριψε συχνὰς ἡμέρας·
 Ἄφ' οὐ πεπομφῶς ἀγγέλους Βυζαντιοῖς
 Τὰ συμβεβηκότα γε πάντα μηνύει,
 4640 Καὶ γ' ἐκτραγωδεῖ συμφορᾶς θῆγον λόγῳ.
 Ἐπεὶ δὲ Δορόλαιον οὐ κατεσκάφη,
 Καταστροφῆς γε κειμένης ἐν ὄρκιοις,
 Πρεσβεύεται δὲ πρὸς κρατοῦντα σουλτάνου,
 Καὶ τῶν πρὸς αὐτὸν ἀνεμνησεν ὀρκίων.
 4645 Ὁ δ' οὐ προσίσχειν τοῖς κατ' ἀνάγκην φρά-
 [σαι,
 Πρίσβεις ἀπράκτους ἐξαποστέλλει πάλιν.
 Μανεῖς δ' ὁ Πέρσης στρατιᾶν ἀποκρίνας
 Πρὸς εἴκοσι τέτταρας ἀριθμουμένην
 Ἐς χιλιάδας εὐσθενῆ βωμαλέαν,
 4650 Καὶ ταγματάρχην τῆδ' ἐπιστήσας ἵνα
B Τῶν ὄψ' αὐτὸν ἐκπεπῶν μεγαίσάνων,
 Κατ' ἀστίων πίπομφε τῆς Ῥωμαίδος
 Τῶν πρὸς Μαιάνδρῳ τῷ ποταμῷ κειμένων.
 Ὅς καὶ παρεστήσατο Τράλλεις τὴν πόλιν,
 4655 Λουμᾶ τ' Ἀντιόχειαν τὴν πρὸς Φρυγίᾳ,
 Καὶ Πεντάχειρ σὺν ἐρύμασιν ὄτοις,
 Κώμας σκυλεύσας καὶ παραβαλαττίλους.
 Ἄλλὰ βασιλεὺς ἐκπεπομφῶς δυνάμεις
 Ἰλας τε συχνὰς καὶ καλοὺς στρατηγέτας,
 4660 Ἡμόνατ' ἐχθροὺς ἀνελὼν κατὰ κράτος·
 Ὡς ἐκ τοσοῦτων ἰσχύσαι βραχυτάτους
 Τὸν ἐκ ξίφους θάνατον ἐκπεφευγέναι·
 Πολλὴν δὲ τουτὶ τὴν ἀνάβρωσιν φέρει
 Τοῖς Αὐσόνων πράγμασι τοῦργον τῷ τότε,
 4665 Φρόνημα Περσῶν καταβαλὼν καὶ θράσος.
 Γούτου κρατοῦντος καὶ πόλις ἡ Κλαυδίου
C Ἐπασχε κακῶς Βαρβάρους τοῖς ἐξ Ἄγαρ·
 Ὁ γνοὺς Μανουήλ, εὐσταλῶς μάλ' αὐτίκα
 Ὡς εἶχεν ἐξώρμησεν εὐθὺς φρουρίου,
 4670 Ἀνακτορικὴν οὐ κλίνην, οὐ στοιβάδα,
 Ἄλλ' οὐδὲ βασιλεῖον αὐλαίαν φέρων
 Ἐν τῷ προφθάσαι τευχρομαχοῦντος θέλει,
 Οὐκοῦν ἰαῶν ἀπύπουσ καὶ τὰς νύκτας
 Ἐχρήτο φωτὶ πρὸς πορείαν λαμπάδων
 4675 Διὰ Βιθυνῶν δυσσιβήτων χωρίων
 Σφοδρῶς ἐλαύνων τὸν προκείμενον δρόμον.
 Ὅπου δ' ἐχρήν γε διαναπαύσαι δέμας,
 Ἦν καθέδρα τοῦδαφος αὐτῷ καὶ κλίσις,
 Πάλιν φρουρὸς ὑπεβέβλητο κλίνη.
 4680 Καταβράχεντος ὑετοῦ ποτ' οὖν λάβρου
D Ἐν ᾧπερ ὑπνοῦν ἠτύρεπιστο χωρίῳ,
 Ταῖς σταγόσιν ἀνωθεν ὠχλεῖτο σφόδρα,
 Καὶ κατιόντι βέβρυμι κάτω κλίνης·
 Ὁ δ' ὑπερήσθη συμβεβηκότι πλέον
 4685 Ἦ βασιλικῶν στραμᾶτων οἱ κειμένων
 Ἀνακλιθεὶς ὑπνωττες ἔξω φροντίδων.
 Ὅμως ἐφθακῶς πλησίον τῆς Κλαυδίου
 Φυγάδας εἰργάσατο Πέρσης Βαρβάρους,
 Ἀστυπολίταις καὶ προσοίκοις δ' αὖ πάλιν
 4690 Θαρσος παρέσχε καὶ φασος θυμηδίας.
 Οὗτος μονὴν ἤγειρεν ἐν Κατασκέπῃ
 Κατ' αὐτὸ πόντου κειμένην που τὸ στόμα
 Τῷ τῶν ἀβλῶν στρατιῶν ἀρχηγέτῃ
 Πιστῶν δ' ὀδηγῷ Μιχαὴλ πρωταγγέλῳ,

- 4695 Καθ' ἦν τι κτησείδιον οὐδὲν οὐδόλως
 Οὔτε πλέθρα γῆς οὐδ' ἀγρούς οὐ χωρία·
 Μονοτρόπων δὲ συναγαγῶν προκρίτους.
 Ἐν τῇδε προϋνόησεν αὐτοδὸς ἀνύτειν
 Ἀπράγμονά τε καὶ φιλήσυχον βίον,
 4700 Τὰς σφῶν σιτήσεις καὶ διαίτας δι' ἔτους
 Κοινοῦ ταμείου θεσπίσας προσλαμβάνειν.
 Παρὰ δὲ Ῥωμαίοις γε θεσμοῦ κειμένου
 Κρατοῦντος, οἴμαι, τοῦδε κάπτι Βαρβάρους
 Τοῖς στρατιώταις τὰς δόσεις ὀψωνίων
 4705 Ἐκ τοῦ ταμείου παρέχεσθαι δι' ἔτους
 Καὶ τούσδ' ἀκριβοῦν εἰ πεπειράνται μάχης,
 Εἰ τόξον εἰ οἶδαςιν ἐντείνειν μάλα,
 Δόρυ τε κινεῖν καὶ κραδαίνειν ἐντέχνως,
 Εἰ σώματος φέρουσι βίωμην καὶ σθένος,
 4710 Ψυχῆς τε παράστημα πρὸς τοὺς κινδύνους,
 Κἄτ' ἐγγράφεισθαι σὺν λόγῳ καταλόγοις·
 Οὗτος σιτηρέσια τῶν στρατευμάτων
 Κατέσχε λαβῶν ὡς λίαν ἀσυμφόρως·
 Ἐπινοεῖ δὲ τὰς παροίκων τὰς δόσεις.
 4715 Καὶ ταῖσδε δίψας σφῶν θεραπεεῖν θέλει.
 Ἐντεῦθεν οὐκοῦν οὐκ ἐπιλέγδην ἅπας
 Τάγμασι κατείλεκτο τῶν στρατευμάτων,
 Ἄλλὰ θελήσας ἐγκριθεῖς ἦν αὐτίκα·
 Ταῦτ' ἄρ' ἀνατέτραπτο τὰ τῶν Αὐσόνων,
 4720 Καὶ χειρόνως πύσχουσιν, ὡς ἔστι βλέπειν.
 Ἐμφυτον ἄναξ εὐτυχῶν χάριν λόγων
 Εὐγλωττίας κλέος τε καὶ φρενῶν βάθος,
 Οὐ λαμπρῶς ἦν συντιθεῖς γράφων μόνον.
 Ἐπιστολῶν χάριτας οἷς δέδοκτό οἱ,
 4725 Ἄλλ' ὠδίνων γε καὶ κατηχητηρίους
 Ἡ παῖδας ἀπέκτικεν εὐγενεῖς λόγους,
 Οὓς φασὶ σελέντια, συνετοὺς ἄγαν.
 Ὅθῳ προῖων ἡμῶντος καὶ δογμάτων
 Περὶ Θεοῦ λέγειν τε καὶ κλύειν θέλει·
 4730 Νοῦν γυσεφίκοις δόγμασι δ' ἐπιστάνων
 Πεύσεις προσῆγε καὶ λύσεις τούτων πέρι.
 Ὡς ἂν μνηθεῖς πρὸς Χριστοῦ τούτων πέρι,
 Ζητήσεως οὖν τρηναῦτα συμβάσης (57)
 Διεξιόντων γραφικοῦ βήτου πέρι
 4735 Ὡς προσδέχεσθαι προσφέρειν τε σύναμα
 Σάρκα λαβόντα τὸν Θεόν τε καὶ Λόγον,
 Καὶ τῶν τότ' ἀνδρῶν ἐν λόγῳ τεθραμμένων
 Ἀποκριθέντων εἰς ἐναντία μέρη,
 Λόγοι προῆλθον ἐξ ἑκατέρου μέρους
 4740 Ἀντιφατικῶς ἀντερίζοντος λόγοις,
 τῇ κρείττονι δόξῃ δὲ προσταθειμένου
 Καὶ πατρικῇ κάλλιστα τοῦ βασιλέως,
 Καθηρέθησαν ἱερᾶς λειτουργίας
 Ἄνδρες λογάδες λευϊτῶν Ἐκκλησίας,
 4745 Ἀντίφρονες μείναντες ἀνεπιστρόφως,
 Σωτηρίχος τις Παντεύγενοσ τοῦπίκλην
 Τελῶν ὑποψήφιος Ἀντιοχείας (58)

- A nil tamen prorsus possidendum tribuit,
 non agri prædia, non villarum reditus ;
 sed monachorum selectiores congregans
 illic eos voluit in cōnobio degere
 curis expertem et quietam vitam :
 annui porro victus subsidia
 publico jussit ex ærario accipere.
 Jam cum Romanis æque Barbarisque
 usque ad hunc Cæsarem firma lex fuisset
 ut cibariorum demensa militibus
 exhiberentur ex ærario annua ;
 atque horum peritia exploraretur,
 num arcum apte in primis scirent tendere,
 movere hastam et vibrare ex arte ;
 num corpus firmum validumque haberent,
 nec non audacem ad pericula animum,
 B atque ita in albo scite scriberentur ;
 hic imperator militum cibaria
 sustulit, lucro reip. damno ;
 hisque incolarum pensiones substituit,
 quibus ingluviem militum satiare.
 Hinc nemo rite jam miles conscriptus
 allegebatur in copiarum ordines ;
 sed voluntarius quisque fiebat miles :
 et sic Romana pessum res est data,
 et quam videmus patitur ruinam.
 Cæsar doctrinis a pueritia imbutus,
 verborum gloria, sensuum altitudine,
 non solum splendido stylo componebat
 epistolarum pro libito gratiam,
 sed catecheticos etiam sermones
 C ceu genuinam parturiebat sobolem,
 vulgo silentia dicta, cate admodum.
 Hinc sumpta audacia, etiam de dogmatibus
 divinis voluit dicere et audire :
 mentemque abstrusis inserens mysteriis
 horum quæstiones ambiebat solvere
 tanquam edoctus esset a Christo interpres.
 Ergo tunc orta quadam controversia
 super Scripturæ loco disputantium,
 in quo et accipere simul et offerre
 dicitur incarnatum Verbum Dei ;
 cum ejus temporis eruditi homines
 discordes ferrent hac de re sententias,
 verba fiebant ex utraque parte
 dum suum quisque oppugnat adversarium.
 D Cumque meliori calculum adjiceret
 Patrum sententiæ, ut par erat, Cæsar :
 sacro depulsi sunt ministerio
 viri præcipui in Ecclesiæ officiis,
 qui pertinaces in sententia manserant.
 Soterichus quidam, vulgo Panteugenus,
 Antiochenus electus episcopus :

(57) Ex hoc versu usque ad v. 4764, exstat locus apud Allatium contra Creygh. p. 526,

(58) Wolfius interpres Nicetæ Choniatae hist. vii, 5, haud scio an significatum intellexerit vocabuli ὑποψήφιος, quod tamen explicat Cangius, citato ipso nostro Ephræmio, cujus fragmenta lege-

rat apud Allatium. Rursus idem nescivisse videtur, Theopolim esse Antiochiam ipsam. Quare verba ὁ ὑποψήφιος τῆς Θεοῦ πόλεως μεγάλτης Ἀντιοχείας Σωτηρίχος ὁ Παντεύγενοσ, vertit *Hypopsephius theopolitan. Soterichus Panteugenus Antiochen.* ; quasi *hypopsephius* proprium nomen esset viri theopoli-

item Eustathius Epidauri præsul,
 et Thessalorum Michael tunc rhetor,
 ac Basilaces sapientium Pauli
 interpretes litterarum ac levita.
 Post annos aliquot idem monarcha
 aliud proposuit explicandum thema :
 Dominus dixit passionis tempore,
Major me pater est ¹. Tum parum curans
 Cæsar jam cognitas Patrum sententias,
 propriam procudit interpretationem,
 et tempestatem concitavit maximam
 Ecclesiæ simul et doctis præsulibus,
 Ergo coacta delectorum synodo
 impulit Cæsar, vi quoque adhibita,
 omnes libello ut ita subscriberent :
 Assentior ego Petrum sententiis,
 quas inspirati de Verbo scripserunt,
 Christo majorem scilicet esse Patrem,
 Id autem aio dictum, quia creatam
 passibilemque carnem sumpsit.
 Sic porro supposebat Filium Patri
 postquam nostri gratia carnem sumpserat.
 Hæc consignata litteris purpureis
 lapideisque tabulis insculpta
 pulchro artificio, in templo Sophiæ
 instar ephigraphes spectanda exposuit.
 Aliam rursus controversiam movit,
 nempe ut anathema Mohamethis Deo
 eximeretur dyptichis suadebat,
 ne forte contumelia fieret Numini
 omnium Domino atque regnatori.
 Rem judicandam obtulit episcopis,
 qui rejecerunt omnes ut blasphemiam,
 Iratus Cæsar renovat libellum
 falsæ Mohamethis faventem fidei,
 ac superiores castigantem Cæsares
 tanquam inscite maledixissent Deo ;
 atque hunc libellum edidit legendum.
 Sed patriarcha restitit audacter,
 et cum pastore conspirarunt omnes ;
 Thessalonicæ præsul inter primos
 vir celebratus virtute ac litteris ;
 atque pastorum gloria Eustathius
 zelo divino viscera perustus
 novum ac spurium improbavit dogma,
 dicens : Enimvero forem ego indignus
 episcopali stola atque solio,
 prorsusque insanus merito æstimarer .
 si a pæderasta vafro mulione
 magistro omnis actus execerandi
 et doctrinarum scelestarum mysta,
 qui monstrum quoddam finxit holosphyron

¹ Joan. xiv, 28.

tani, et quidem diversi a Sotericho Antiocheno.
 Allatus tamen contra Creygh. p. 526, officii no-
 men retinet : *Antiochiæ hypopsephius*, sicut alibi
 ὑπατος vertitur ab eodem *hypatus*. Exstat autem
 in cod. Vat. 2146, p. 124, scriptum Demetrii Ge-
 misti ὅπως ὁ ὑποψήφιος εἰς τὸ ἅγιον εἰσέρχεται Βῆμα.
 (59) Ergone in urbe Byzantio cathedra fuit in-

- A
 Εὐστάθιος πρόεδρος Ἐπιδαμνίων,
 Ὁ τῶν Θεσσαλῶν Μιχαὴλ ῥήτωρ τότε,
 4750 Καὶ Βασιλάκης τῶν σοφῶν Χαύλου λόγων (59)
 Διδάσκαλός τις τυγχάνων καὶ λευϊτης.
 Μετὰ δὲ λυκάβαντας οὗτος ὁ κράτωρ
 Ῥητὸν προτιθεὶς εἰς ἀνάπτυξιν πάλιν,
 Ὁ Δεσπότης εἴρηκε καιρῶ τοῦ πάθους,
 4755 Μείζων ἐμοῦ πέφυκε Πατὴρ μου, λέγων (60).
 Μικρὸν τε προσσχὼν ἀναπτύξει Πατέρων (61)
 Οἰκείαν ἐξήγησιν ἀντεπισφέρει,
 Καὶ τρικυμίας ἀναπιμπλῆ καὶ ζάλης
 Ἐκκλησίαν τε καὶ σοφοῦς ἀρχιούτας·
 4760 Ὁμηγυριν οὖν ἐκ λογάδων ἀλίσας
 Ἐνήγειν ἀνάξ προστιθεὶς τι καὶ βίας
 Ὑπογράφειν ἕκαστον οὕτως ἐν τόμῳ·
 Στιχῶ μὲν αὐτὸς βήσσει καὶ Πατέρων
 B
 Ἄς εἶπον ἐκ Πνεύματος εἵνεκα Λόγου
 476 Τοῦ μείζον' εἶναι τοῦ Χριστοῦ τὸν Πατέρα.
 Ἀέγω δὲ τοῦτο καὶ λειλῆθαι καθότι
 Κτιστὴν παθητὴν σάρκα λαμβάνει Λόγος.
 Τοῦθ' ὕφειν φέρει δὲ πρὸς τὸν Πατέρα
 Ἰπὺ λαβόντι σάρκα τῶν βροτῶν χάριν.
 4770 Ἐρυθροσημάντῳ δὲ δοῦς γραφῆ τάδε
 Καὶ πλαξὶ καλῶς ἐγχαράξας λιθίναις
 Ἐπὶ Σοφίας τοῦ νεῶ Θεοῦ Λόγου
 Ἀνάγραφα τίθησιν ὡς ἐστὶ βλέπειν.
 Ἐτι κινεῖ ζήτημα καὶ πάλιν τόδε·
 4775 Ἀνάθιμ' εἶη τῷ Θεῷ τοῦ Μωάμεθ,
 Τόδ' ἀπαλειψάι πυκτίων παρηγγύα,
 Ὡς μὴ καθυβρίζοιτο, φησί, τῶν ὄλων
 Ὁ παμβασιλεὺς καὶ Θεὸς καὶ Δεσπότης.
 Τίθησι δὴλον ποιμήσι σέκιμμα τόδε·
 C
 4780 Ἀπαγορεύει πᾶς κλύων βλαφημίαν.
 Μάνεις ὁ κρατῶν καινοποιεῖ δὴ τόμον
 Συνηγοροῦντα λαοπλάνῳ Μωάμεθ,
 Τῶν πρὶν δ' ἀνάκτων καθικνούμενον μάλα
 Ὡς λοιδοροῦντων ἀμαθῶς Θεῷ Λόγῳ·
 4785 Εἰς ἀφρόσιν ἐκδίδωσι τὸν τόμον.
 Ὁ πατριάρχης ἀντίθεθ ἠρασακίως,
 Καὶ πᾶς συνιῶν συνομαρτεῖ ποιμένι,
 Καὶ μᾶλλον ὁ πρόεδρος Θεσσαλονίκης
 Περιδόητος ἀρετὴν τε καὶ λόγον,
 4790 Τῶν ποιμεναρχῶν Εὐστάθιος τὸ κλέος
 Ζήλω θεϊκῷ καταφλεχθεὶς καρδίαν
 Ἠλεγξε δόγμα καινοφανὲς καὶ νόθον.
 Εἶην ἂν ἀνάξιος, εἰπὼν, παντάπαν
 Ἰῆς ποιμεναρχῶν καὶ στολῆς καὶ τοῦ θρόνου,
 D
 4795 Ἠλίθιος δὲ καὶ νομιζομένην πλάνον
 Εἰ παιδεραστὴν καὶ καμηλώδη πλάνον
 Μύστην τε πάσης πράξεως βδελυκτίας
 Καὶ μυσταγωγὸν ἀσεβῶν διδαγμάτων
 Ὀλόσφυρὸν τι καὶ πεπλασμένον τέρας

terpretando Paulo occupata ? Hinc videlicet tot
 Paulinarum Epistolarum Græci commentarii in
 bibliothecis mss. nobis occurrunt.

(60) Hujus rei causa celebratum concilium Græ-
 cum, hactenus ineditum, ergo prelo jam subjeci.

(61) Has sententias legis interim apud Cho-
 niatum VII, 5.

- 4800 Ψιλῆς ἐπινοίας γε καὶ συγητέας
θεὸν καλοῖν ἀτρεκῆ κτίστην ἔλων.
Ὁ δ' ὡς πεπονθῶς ἐσχάτην παροινίαν
Ὀνειδεῖσιν ἐπλυνε τοὺς ἀρχιθύτας
Κόσμου τὰ μωρὰ τοῦσδε καλῶν ἀλόγως ·
- 4805 Κάπυ μεγάλης δικάσασθαι συνόδου
Πρὸς τοῦσδ' ἀπειλῶν ἐμμανῶς ἐκακράγει
Πάπα παρόντος τῶν προκειμένων χάριν.
Ὅμως θυμοῦ λήξαιτος, ὁ πραῦς ἀνάξ
Σπουδῆ προέδρου τῆσδε τῆς Κωνσταντίνου,
- 4810 Τῷ Θεσσαλίας ἀρχιθύτῃ συνέδῃ,
Ἐνδοὺς τὰ οἱ δόξαντα φάναι προφρόνως.
Τίλος δ' ἐπειπῶν καὶ βασιλεὺς τοιάδε
Ὡς δεῖ σοφόν τε συντόν πεφυκότα
Μῆδὲν παρακλίρια λαλεῖν θρασέως
- 4815 Μῆδὲ προβάλλειν ῥήματ' αἰσχρὰ καθάπαξ,
Τοῦ μηνιῶν ἐπικυσε πρὸς τὸν ποιμένα ·
Οὕτω μὲν ἐξήνυστο τὰδ' ὡς ἂν ἔφην ·
Τὰ δόγματα δ' ὥριστο τῆδε συνόδῃ
Ὡς τῶν βιβλίων ἀπαλειφῆ παντάπαν,
- 4820 « Ἀνάθεμα εἶη τῷ θεῷ τοῦ Μωάμεθ · »
Ἄνεγγραφῆ δ', « Ἀνάθεμα τῷ Μωάμεθ
καὶ τῇ διδαχῇ τοῦδε καὶ πάσῃ πλάνῃ. »
καὶ τοῦτο κυρώσαντες οἱ τῆς συνόδου
τῶν συνόδων λήγουσι καὶ τῶν συλλόγων.
- 4825 Περιπεσιῶν δὲ βασιλεὺς δευτῆ νόσῳ
καὶ γνοὺς ἑαυτὸν πλησιάζοντα μόρῳ,
ἐκῆπτρα παριδῶν καὶ τὰ λαμπρὰ τοῦ βίου,
Ἐλθῶν τε κακῶν εἰς συναίσθησιν ἔλων,
τὸ τῶν μοναχῶν ἀμφιέννυται ῥάκος ·
- 4830 Ἐἶτ' ἀπολείπει τὸν βίον καὶ τὸ κράτος,
Ὅκτῳ κατάρξας καὶ τριάκοντα χρόνους,
ταφεὶς πατρώῃα πρὸς μονῆ σδασμῆα
κλήσιν φερύσση παντοκράτορος λόγου,
Ὅσπερ δομήτωρ βασιλεὺς Ἰωάννης,
- 4835 Γυναικὶ λιπῶν σὺν ἀώρῳ τεκνίῳ
Κραταρχίαν τε καὶ διοίκησιν ἔλων.

ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ Ο ΚΟΜΝΗΝΟΣ ΣΥΝ ΑΛΕΞΙΩ Τῷ
ΥΙῷ ΜΑΝΟΥΗΛ ΕΤ. Α', ΚΑΙ ΜΟΝΟΣ ΕΤ. Β'.

- Ἐπιβεβηκότος δὲ τῆς αὐταρχίας
Παιδὸς Μανουῆλ σὺν τεκούσῃ φιλότῃ
Ἠλικίαν ἄγοντος ἀπαλὴν ἔτι,
- 4840 Ἀκοσμίας πέπληστο Ῥωμαίων πράγῃ,
καὶ πλημμελῶς ἔπασχε καὶ σφόδρ' ἀτάκτως,
καὶ χεῖρον ἤπερ Φαίθων παῖς Ἡλίου
Ὅτ' ἦν ἐπιβὰς χρυσοκολλήτου δίφρου,
Ὡς μῦθος αἰρεῖ, καὶ τὸ πᾶν ἐφθαρκότος
- 4845 Ἀπαλότῃ καὶ πλεον γ' ἀπειρίῃ,
Ὅστος γὰρ Ἀλέξιος ἀπαλὸς κράτωρ
Κυνηγεσίῳ προσητηκῶς ἐκτόπως.
Ἰπηλασσίῳ καὶ μίμοις καὶ παιγνίοις
κοινῶν ὀλίγα φροντίδων γε προύνει.
- 4850 Μήτηρ δὲ πάλιν καὶ βασιλὶς Μαρία
φροντίδα κοινῶν ἀναθεῖσα πραγμάτων
πρωτοσεβαστῷ πρωτοβεστιαρίῳ
Ἄσποντις ἐξήνυσεν αὐτῇ τὸν βίον.
τοῖσιν ἀπεινύγοντο τοῖς τελοῦμένοις
- 4855 οἱ τῆς γερουσίας τε καὶ τῶν ἐν τέλει,

- A. vili mentis partu et detestando,
Deum dicerem omnium creatorem.
At Cæsar œstro percitus insano
probrosiis verbis obruit episcopos,
mundi quisquiliis stolide appellans;
æque œcumenica minabatur synodo
disceptaturum, furiose inclamans,
papæ interposito de his iudicio.
Mox ira omissa, mansuetus Cæsar,
præsulis opera Byzantinæ urbis
cum Thessalo pastore pacem fecit,
illi concedens liberam sententiam.
Postremo id quoque dixit imperator,
frugi et prudentem virum non decere
aspere quidquam inhonestumque loqui,
nec turpia verba prorsus effulire :
- B
atque in pastorem furere desivit.
Hic fuit dicti exitus negotiî.
Tamen in synodo definitum fuit
ut e libellis prorsus delerentur
verba, « Sit anathema Mohamethis Deo,
sed scriberetur, « Mohamethi anathema
ejusque magisterio et omni errori. »
Atque hoc perscripto decreto Patres
fecerunt cœtuum synodique finem.
Postea Cæsar gravi morbo implicitus
æque jam morti proximum cognoscens,
sceptrum contemnens splendoremque mundi
præteritæque vitæ jam pœnitens,
pauperem induit monachi tuniculam;
moxque cum sceptro vitam deseruit
- C
post annos regni octo et triginta,
sepultus sacro patris monasterio,
omnipotente cui nomen a Verbo,
Cæsare suctore ædificiî Joanne.
Reliquit autem Manuel imperium
uxori et ævi teneri filiolo.

ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ ΚΟΜΝΗΝΟΣ ΚΑΤΑ ΑΛΕΞΙΟΥ Τῷ
ΜΑΝΟΥΗΛΙ ΥΙῷ ΑΝ. Ι, ΚΑΙ ΜΟΝΟΣ ΑΝ. ΙΙ.

- Cum Manuelis filius ad imperium
cum sua dilecta matre pervenisset
teneram adhuc exigens ætatem,
Romana res sus deque perturbata
pessime habebat valdeque incomposite,
magis quam cum Phaethon solis filius
aureum regens, veluti est in fabulis,
curram mundana cuncta exurebat,
ob puerilem suam imperitiam.
Alexius hic tener imperator
assiduis vacans perditæ venatibus,
equitationi, mimis, et aliis ludicris,
tenuem reipublicæ curam gerebat.
Maria item genitrix regina
negotiorum commisso regimine
protosebastro protovestiarîo,
expertem curis vitam agitabat.
Suffocabantur interim tributis
cuncti optimates ac senatores;

atque suspectum magnopere habebant
 protosebastum veluti tyrannum.
 Comnenus autem Andronicus habitans
 longa jam mora in ΟΕΝᾶο oppido,
 postquam rescivit de monarchæ obitu,
 illinc Byzantium cœpit accedere,
 omnes decipiens fallensque sermonibus,
 præsentibus verbis, litteris longinquos,
 seque pro Cæsaris salute adesse,
 atque ut periculum latens effugeret
 novus monarcha per suum auxilium :
 denique ut fidem tueretur datam
 regiæ domui, sacramento adhibito,
 cum e Chaldea redux ad aulam venit.
 Hunc Andronicum enim qui exsul fuerat
 multasque gentium sedes permutaverat,
 atque apud Altuchum Chaldææ principem
 postremo versabatur, ibique demum
 finem molesti erroris cursuumque fecerat,
 Manuel imperator revocavit,
 donisque exceptum perhumaniter
 in ΟΕΝᾶο urbe hospitari jussit,
 juratum tamen antea promissum exigens
 fore in officio ac fide permansurum.
 ΟΕΝᾶο discessit posthinc, ut dixi,
 Comnenus Andronicus Sisyphii moris,
 atque Paphlagonum occupatis locis,
 multorum sibi suppetias adjunxit
 suæque improbitatis socios fecit :
 quibus stipatus cuncta perturbabat,
 illa præsertim abutens fraude,
 quod se pro novi Cæsaris salute
 cuncta fingeat agere atque dicere.
 Sane protosebastus in odio erat
 vulgoque detestabilis ob actus suos,
 quoniam mortales cunctos despiciebat,
 sibique uni rempublicam vindicabat :
 nil enim erat in universo imperio,
 quod hujus potestati non pareret.
 Quare cuncta metropolis spem salutis
 in Andronico reponerat uno,
 atque hunc tyrannidis appellabat vindicem,
 et clandestinis invitabat litteris
 ut ad regalem adventare urbem
 omni seposito festinaret metu ;
 nam se prompto cives dicebant studio
 urbanas illi portas aperturos.
 Hos ille audiebat perlibenter nuntios,
 jamque affectabat manifeste tyrannidem
 castellis occupandis ac provinciis.
 Accessit etiam Nicæam Bithyniæ,
 eamque blandis tentavit sermonibus ;
 sed illa verbis minime gessit morem,
 ejusque fraudibus fuit insuperabilis.
 Sed cum occupavisset Nicomediam,
 eamque suis jam partibus adjunxisset ;
 missus est cum justo copiarum numero
 dux Andronicus cognomento Angelus
 ut bello aperto hostibus resisteret :

- A** Πρωτοσεβαστὸν θεωροῦμαι λίαν
 ὡς ἀτεχνῶς τύραννον ἐκ τῶν πραγμάτων.
 Κομνηνὸς δ' Ἀνδρόνικος οἰκίσεις ἔχων
 Καὶ διατριβὰς κατὰ γῶρον Οἰναίου,
 4860 Ἐπεὶ πύθοιτο τοῦ κρατοῦντος τὸν μόρον,
 Ἐκειθεν ἦει πρὸς πόλιν Κωνσταντίνου,
 Πάντα ἀπατῶν καὶ φανακίζων λόγοις
 Οἷς ἐντύχοι γ' ἂν, τοῖς δ' ἀποῦσι καὶ γράφειν,
 Ἵπὲρ κρατοῦντος τὴν ἔλευσιν τιθῆναι,
 4865 Καὶ τοῦ φυγεῖν κίνδυνον ἔρποντα θέλειν
 Ἄνακτι τῷδε τοῦδε τῇ συμμαχίᾳ ·
 Καὶ τοῦ φυλάξει βιβλίον τῶν ὀρκίων,
 Ὅτι πρὸς βασιλεῖς ἦν ὁμωμοκῶς πάλαι,
 Ὅτι προσῆλθεν ἄνακτ' ἐκ τῆς Χαλδίας ·
 4870 τοῦτον γὰρ Ἀνδρόνικον ὄντα φυγάδα
 Ἐθνῶν τε πολλῶν διαμεψίνετα τόπους,
B Παρὰ δ' Ἄλτοῦχῳ τῷ κρατοῦντι Χαλδίας
 Τέλος καταλύσαντα καὶ πεπαιγμένον
 Ἄλτης τε πικρᾶς καὶ μακρῶν περιδρομῶν,
 4875 Μετακαλεῖται Μανουῆλ αὐτοκράτωρ
 Καὶ δεξιότατα δωρεαῖς φιλοφρόνως,
 Καὶ πρὸς πόλιν Οἴκειον στέλλει διάγειν,
 Ὅρκους πρὸς αὐτοῦ πρὶν γε προσδεδογμένους
 Ὁρθῆς πρὸς αὐτὸν ἀγάτης καὶ φιλίας ·
 4880 Ἐπειτ' ἀπῆρεν, ὡς ἔφην, ἐξ Οἰναίου
 Κομνηνὸς Ἀνδρόνικος Σίτυφος τρόπους
 Χώρας ἐπιστάς τοῖς ὄροις Παφλαγόνων,
 Πολλοὺς ἐπισπάσατο πρὸς συμμαχίαν
 Καὶ συνερίθους τῆς ἑαυτοῦ κακίας ·
 4885 Μεθ' ὧν ἐπιῶν πάντα κυκῶν ἰστρόβει,
 Καὶ μάλλον ἤπερ προὔτιθει δελητίῳ,
C ὡς ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ νέου βασιλέως
 Ἄπαντα καὶ ὄρῳ μηχανήτο καὶ λέγειν.
 Πρωτοσεβαστὸς δ' ἦν πάλιν μισητῆος,
 4890 Καὶ πᾶσιν ἀπόστοργος ἐκ δυσπραξίας.
 ὡς τῶν καθ' αὐτὸν ὑπερόπτης τυγχάνων
 Καὶ βασιλείας ἀνέχων τὰς φροντίδας ·
 Οὐδὲν γὰρ ὑπῆν τῆς ὄλης κραταρχίας
 Ὅ μὴ διεξήγυστο τοῦδε τῷ κράτει ·
 4895 Τῷ τοι πρὸς Ἀνδρόνικον ἅπαντα πόλις
 Ἐλπιδας ἀνένεινε τῆς σωτηρίας,
 Καὶ τόνδ' ἐκάλει τῆς τυραννίδος λύτην,
 Καὶ παρεκάλει γράμμασι λαθριδίσις
 Τὴν εἰς βασιλεύουσαν εἴσοδον πόλιν
 4900 Καταταχῆσαι μηδένα δεδοικῶτα,
 Ἄλλ' ὑπέταίς, ὃ φασί, χερσὶν ἀσμένως
D Ἀναπετασόντων γε τῷδε τὰς πύλας.
 Ὅ δ' ἀσμένως μὲν καὶ τὰδ' ἦν δεδεγμένους,
 Ἄει δ' ἐχώρει πρὸς σαφῆ τυραννίδα,
 4905 Χώραις ἐπιῶν φρουρίσις τε καὶ τόποις.
 Ἐπεὶ δ' ἐπέστη καὶ Βιθυνῶν Νικαίᾳ,
 Καὶ τήνδ' ἔλεῖν ἔσπευδεν αἰμύλοισι λόγοις,
 Οὐκ ἔσχεν αὐτοῦ τοῖς λόγοις πειθηνίαν,
 Ἄλλ' ἐμφανῶς ἦν ἀτίνακτος ἀπάταις.
 4910 Ἄλλ' ὡς ἐπιθέθηκε τῆς Νικομήδους,
 Καὶ τήνδ' ἐπισπάσατο πρὸς συμμαχίαν,
 Μεθ' ἱκανῆς ἔσταλτο ταξιαρχίας
 Στρατηγὸς Ἀνδρόνικος Ἄγγελος θέσιν
 Πρὸς ἀντιπαράταξιν ἅμα καὶ μάχην ·

- 4915 Ὅς ἐκτομῆ συμπλακαεῖς Ἀνδρονίκου
Ἐκ Παφλαγόνων στρατιᾶς ἡγουμένῳ
Καὶ γηπονούτων ἀδαῶν ὄλωσ μάχης,
Ἦττητο κακῶς καὶ τρέχει πρὸς τὴν πόλιν.
Ἦττημένον γοῦν εἰσδραμόντα τὴν πόλιν,
4920 Χρήματ' ἀπῆτουν καταθέσθαι σὺν τάχει
Ὅσα πρὶν ἀνάλωσε πρὸς μάχας φθάσας·
Ὅθεν λυπηθεὶς πρὸς φυγὴν εὐθύς βλέπει
Μεθ' οὐλέων ἕξ ὀπλιτῶν ῥωμαίων,
Καὶ τῆς πρὸς Ἀνδρονίκου ἄπτεται τρίβου·
4925 Ὅς θάρσος ἄρας Ἀγγέλου παρουσίᾳ
Πορθεῖν ἐπίσας καὶ κατατρέχειν τόπους
Εὐθὺ μετ' αὐτοῦ τῆς Κωνσταντινίου τρέχει·
Καὶ δὴ πεφθακῶς πλησίον Χαλκηδόνος
Σκηπὴν ἐκεῖ πήγνυσι καὶ παραμένει·
4930 Πρωτοσεβαστὸς δ' Ἀλέξιος οὐκ ἔχων
Πεζῆ στρατιᾶ καθελεῖν ἀποστάτην,
Τόνδ' ἀπελάσαι δεῖν κρίνει ναυμαχίᾳ·
Ἡλείστας τριήρεις τοιγαροῦν ἐξαρτύσας,
Καὶ ταῖσδε καλύψας γε τὴν Προποντίδα,
4935 Καὶ τὸν μέγιστον Κοντοστέφανον Δουῦκαν
Δειξας στολάρχην τοῦ στόλου καὶ προστάτην,
Πρὸς τὴν κατ' ἐχθροῦ δυσμενοῦς πέμπει μά-
[χην,
Ἦ καὶ φυλακὴν τῆσδε τῆς Κωνσταντινίου·
Μετὰ βραχὺ δὲ πρὸς βασιλέως
4940 Σταλείς πρὸς Ἀνδρόνικον ὁ Ξιφιλῖνος
Εἰς τῶν ἀρίστων ἐντρόφῳ Ἐκκλησίᾳς
Ἐπαγγελίας ἀφθόνων θωρημάτων
Αὐτῷ προσῆγεν ἀξίων τε μειζόνων
Ἐὶ σκέμμ' ἀφεικῶς τὸ προκείμενον τάχος
4945 Παλίνδρομος γένοιτο χωρὶς αἰμάτων.
Ὅ δ' οὐ προσέσχε· ἐμβριθῶς δὲ μῆνυει
Παραφάσει δ', ὡς φασί, τοῦ Ξιφιλῖνου,
Ὡς, Ἐ! περ Ἀνδρόνικον ἀθρῆσαι θέλεις
Πάλιν ἐπανήκοντα σὺν ἡσυχίᾳ,
4950 Πρωτοσεβαστὸν ἀπέλασον ἐκ μέσου,
Καὶ πλημμελείας εὐθύνας ἐκτινύντω.
Σὲ δ' ἢ τεκοῦσα βασιλῆς, ἄναξ, πάλιν
Κατὰ μοναχοῦς τὴν τρίχα κειραμένη,
Βίον βιούτω καθ' ἑαυτὴν ὡς θεόν.
4955 Σὺ δ' ὡς πατὴρ διαθήκη βούλειται,
Κληροῦχος ὦν ἄνασσει τῆς κραταρχίας.
Ὅσῳ παρῆλθον ἡμέραι τυχεῖν πάνυ,
Καὶ παραλαβὴν τὰς τριήρεις δοῦξέ μεγας
Χωρεῖ πρὸς Ἀνδρόνικον ἄπτέρῳ τάχει·
4960 καὶ τοῦτ' ἐπῆρε τοῦ τυράννου τὸ θράσος,
Πρωτοσεβαστὸν δ' ἠφάνισε καθάπαξ.
Τοῖνον ἀποστάς τοῦδ' ἄπας τῶν ἐν πόλει
Βαλὼν τε τοῦτον τοῖς σκώμμασιν ἀνέδην,
Προστίθεται δὴ φανερώς ἀποστάτην,
4965 Καὶ τοῦδε γῆρας καὶ φυγὴν ἔν σενιόνων.
Πρὸς τοῖς δ' ἀνεῖντο παῖδες εἰρκτῆς ὡς τάχος·
Αὐτοῦ τυράννου καὶ κατακλειστων σίφος·
Καθεύρηνται δὲ, φεῦ τύχης τῆς ἀστάτου |
Πρωτοσεβαστὸς ἐν μέσοις ἀνακτόροις,
4970 Καὶ σθένονται δὴ τὰς κόρας τῶν ὀμμάτων,
Ἀνδρονίκου κρίναντος ὡδ' ἀποστάτου,
Μετὰ φαινῶν προκρίτων γερούσιας·

- A** qui cum eunucho Andronici congressus
duce copiarum Paphlagoniarum,
rudium quamvis belli agricolarum,
turpiter profligatus Byzantium fugit.
Ergo cum victus redisset ad urbem,
ab eo pecuniam statim repetebant
cives, quam bello gerendo insumpserat :
quod ægre ferens maturavit fugam
cum sex armatis fortibusque liberis,
et semet recta ad Andronicum contulit :
qui roboratus Angeli præsentiæ,
aliosque omittens occupare locos,
cum Angelo Byzantium direxit iter :
et cum Chalcedonis esset in vicinia,
ibi tentorium fixit substititque.
B Protosebastus haud potis Alexius
exercitu pedestri rebellem opprimere,
nauticis coplis resistendum censuit.
Cum ergo plurimas instruxisset triremes
ita ut totam implerent Propontidem,
et Contostephanum maximum Ducam
scholarcham creavisset summumque ducem,
jussit cum hoste invito decerte,
vel certe Byzantinam tutari urbem.
Paulo post missus legatus a Cæsare
ad Andronicum ivit Xiphilinus,
unus illustrium Ecclesiæ alumnorum,
ipsi oblaturus plurimam pecuniam
et dignitatum titulos summarum,
si, quod susceperat, omisso molimine
statim incruentus retro cederet.
Renuit, ac superbe respondit ille,
ut fama est hortante Xiphilino :
Si quidem, Cæsar, Andronicum aves.
retro pacifico cedentem cernere,
protosebastum loco depelle,
criminique pœnas ab eo reposce.
Præterea regina parens tua
monacharum instar attonsa comam.
vitam, ut par est, solitariam degat :
tu vero, ut est in patris supremis tabulis,
hæres imperii regnato legitimus.
Paucis deinde clapsis diebus
dux magnus sumptis secum triremibus
ad Andronicum celeri cursu fugit :
D quæ res tyranni extulit audaciam,
protosebastum autem prorsus fregit :
passimque populus in urbe rebellans
hunc impudenter appetebat conviciis,
apostatæque partibus adhærebat,
ejus demirans formam et senectam.
Insuper filii liberantur carcere
tyranni ejusdem, aliique plurimi :
clauditur autem. o fortunæ inconstantia!
protosebastus regio in palatio,
eique lumen oculorum exstinguitur,
sic decernente Andronico rebelle
cum splendorum procerum corona.

Tum ipse ad urbem adventavit regiam,
 regique humile obtulit obsequium,
 humi prostratus, lacrymas profundens.
 Exin correptis reipublicæ habenis,
 cœpit ad arbitrium cuncta suum gerere.
 Et regem quidem occupabat venatibus
 astutus homo et lusibus idoneis
 custodia septum vigili et malevola :
 ipse regendi imperii suscepit curam ;
 mortalium dira Erinnyes, cruentus canis,
 maleficus Andronicus, proh calamitas !
 ac manifestam invasit tyrannidem.
 Et præmiis quidem ornavit eximiis
 cum alios multos tum apprime Paphlagonas
 qui rebellanti sibi auxillum tulerant :
 ac dignitates splendidas sublimes
 amicis suis attribuit et noxæ sociis.
 Illustres autem viros et stirpes nobiles,
 partim injusto carcere conclusit,
 partim domo, cognatis, patria procul
 nullius pepulit criminis convictos,
 alios denique oculis privavit.
 Ergo ubique miseria, ubique dolor,
 suspiria ubique, lacrymæ, ejulatus.
 Nam properabat Andronicus homines
 (breviter ut dicam) tollere de medio
 vel genere conspicuos, vel consilio,
 vel forti manu præditos vel prudentia ;
 videlicet ut tute, remoto obice,
 regium genus funditus extereret.
 At Manuelis sultanus morte cognita,
 Sozopolim occupavit aliasque urbes,
 et Cotyæam arcem armata manu :
 insuper terras Romanorum proximas
 plurimas sibi vindicavit bellans.
 Nec vero interea minus laborabant
 per Asiam pagi rustici multæque urbes
 civili seditione cum variis cœdibus.
 At enim callidus Andronicus volens
 studiosus regis ac peramans videri,
 a patriarcha mox coronari jussit
 imperatorem Romanorum Alexium,
 quem ipse propriis humeris ut regem extulit
 sublimem in suggestum cum fictis lacrymis :
 quamobrem vulgo est creditus patre melior,
 regisque adolescentis tanquam tutor :
 sed enim hunc projecit mox in barathrum,
 ut David ait alicubi rex fatidicus.
 Jam postquam omnes sustulit e medio,
 mente agitabat sedula quotidie
 quo pacto totum raperet imperium
 proque suo voto gereret ac libito.
 In primis igitur, o diram sententiam :
 morte reginam damnat injustissima
 criminibus confictis, eamque laqueo
 crudeli suffocatam, vita spoliat :
 atque, o patientiam, Christe bone tuam !
 arena jubet obrui cadaver
 marino abjectum littore sine honore.

- A** Ὅστις ἀπῆρε πρὸς πόλιν βασιλίδα
 Καὶ τῷ βασιλεῖ προσκύντησιν προσέμει
 4975 Βαθείαν, εἰς γῆν ταυθεῖς καὶ δακρύων·
 Κοινῶν ἔπειτα πραγμάτων διδραγμένους
 Ἐχρήτο τοῖσδε καθά οἱ δεδογμένον.
 Κυνηγεσίους βασιλεῖ προσανέχθειν
 Ἐνθούσ δ' δεινὸς παιδίαίς τε προσφόροις
- 4980 Μετὰ φυλάκων δυσμενῶν κατασκόπων·
 Ἐπειτ' ἀνεζώσατο κοινῶν φροντίδα
 Βροτῶν ἑριννύς καὶ φιλαίματος κύων,
 Ῥέκτες τε καλῶν Ἀνδρόνικος, ὦ πάθους
 Καὶ φανερώς ἔψατο τῆς τυραννίδος.
- 4985 Ἀμείβεται μὲν δωρεαῖς ἀβραῖς πάνυ
 Ἄλλους τε πολλοὺς καὶ πλείον Παφλαγόνας
 Ἰοὺς τῷδε συμπράξαντας ἀποστασίαν·
 Τιμᾷ δὲ λαμπραῖς καὶ μεγάλας ἀξίας
 Οὐς εἶχε πιστοὺς καὶ συνεργοὺς κακίας·
- B** 4990 Ἀνδρῶν ἐπιτίμων δὲ καὶ λαμπρῶν γένει,
 Οἱ μὲν φυλακαῖς ἐγκαθέρχοντ' ἀλόγως,
 Οἱ δ' οἰκίας τε συγγενῶν καὶ πατρίδος
 Μακρὰν ἀπηλύοντο χωρὶς αἰτίας,
 Ἄλλοι δ' ἀπισθύνοντο λύχνους ὀμμάτων,
- 4995 Καὶ πάντα μεστὰ συμφορᾶς ἦν καὶ πάθους
 Πλήρη δακρύων καὶ στεναγμῶν καὶ γόων·
 Ἐσπευδε καὶ γὰρ Ἀνδρόνικος ἐκ μίσου,
 Ὡς συνελὼν εἴποιμι, θεῖναι ταχέως
 Προὔχοντας ἀνδρας εὐγενεῖς, βουλευφόρους,
- 5000 Ῥώμη διαφέροντας ἥ καὶ συνέσει,
 Ὡς δ' ἀδελφὸς τε κωλύμενος πάσης δίχα
 Ἄρδην τὸ βασιλεῖον ἐκτρέψῃ γένος.
 Ὁ δ' αὖ σουλτάνος, Μανουὴλ γνοὺς τὸν μῦθον.
- C** Κατέσχε Σωζόπολιν, ἄλλας τ' αὖ πόλεις,
 5005 Καὶ τὸ Κοτυαεῖον ἄστου τῆ μάχῃ·
 Ῥωμαϊκὰ δὲ καὶ πρόσσοικα χωρῖα
 Πλείεστα παρεστήσατο τῷ μάχης νόμῳ.
 Ἐπασχον οὐχ ἦττον δὲ δυστυχεστάτως
 Ἀσιαναὶ κώμαί τε καὶ πόλεις,
- 5010 Ἐξ ἐμφυλίου στάσεως φθισιθρότου·
 Εὐνοὺς βασιλεῖ καὶ φιλόστοργος θέλων
 Δοκεῖν πανοῦργος Ἀνδρόνικος τυγχάνειν,
 Χερσὶ στεφθῆναι ποιμένος σπεύδει τάχα
 Τὸν Ἀλέξιον αὐτοκράτορ' Ἀυσόνων,
- 5015 Ὅντιν' ἐπ' ὤμων ὡς ἀνακτα βαστάσας
 Ἐπ' ὀκρίθαντος ἀνάγει δακρυχέων·
 Ὅθεν τισὶν ἔδοξε πατρὸς βελτίων,
 Καὶ κηδεμῶν εἶναι τις ἀνακτος νέου·
 Ἄρας δὲ τόνδε κατέρβραξεν εἰς χάος,
- D** 5020 Ὡς που μελωδεῖ Δαβὶδ ὁ προφητᾶναξ,
 Μετὰ δὲ τὸ ξύμπαντας ἐκ μίσου δρᾶσθαι,
 Ὡς κυριεύων τῆς ὅλης κραταρχίας
 Καὶ τήνδε καθὼς ἐσκόπει διεξάγων,
 Ἀναπολῶν ἦν κατὰ νοῦν ὀσημέραι,
- 5025 Καὶ πρῶτα μὲν, φεῦ τῆς ἀπανθρώπου δίκης !
 Μῶραν κατακέκρικεν ἄδικον πάνυ
 Τῆς βασιλείου αἰτίας ἀναπλάσας,
 Ἦν ἀπαγαγῶν πνιγμονῇ πικρᾷ βίου,
 Σῆς ἀνοχῆς, εὐσπλαγχνε Χριστέ μου Λόγε !
- 5030 Ψάμμῳ κρυβῆναι τῆσδε νεκρὸν ἀτίμως
 Ἀκταῖς κελεύει τῆς θαλάσσης ὡς τύχοι

- Σπουδῆ δ' ἔπειτα φρατρίδας Ἀνδρόνικου,
 Συμβασιλεύειν Ἀνδρόνικος προύκριθη
 Νέψ βασιλεῖ καὶ κράτος συνδέπειν.
 5035 Καὶ καταλαβὼν τὸν Θεοῦ μέγρον δόμον
 Καὶ ταινιωθεὶς, ὡς ἔθος στεφεφόροις,
 Ἄρτον δεῆσαν οὐράνιον λαμβάνει·
 Καὶ κατὰ φρικτῶν ὀμνύει μυστηρίων
 Ἥ μὴν φυλάξειν τῷ νέψ στεφεφόρῳ
 5040 Ἡστίον ἀκραίφνῃ, καὶ νεμεῖν τοῦδε κράτει
 τὴν δυνατὴν σύναρσιν, ὡς πατὴρ φίλος.
 Ἐπει δ' ἔσω γένοιτο τῶν ἀνακτόρων
 Ἄναγορευθεὶς βασιλεὺς αὐτοκράτωρ
 Ἐφορκος Ἀνδρόνικος αἰμύλος φύσει,
 5045 Μνήμην φέρων ἔναυλον ὀρκίων ἔτι,
 Ὡς θῆρ ἐφορμᾷ τῷ νέψ στεφεφόρῳ,
 Καὶ τόνδ' ἐθοιήσατο, φεῦ οἰκτροῦ πάθους !
 Τόξου γὰρ αὐτὸν πνιγμονῇ νευρᾶς νόκτωρ
 Βίον παρόντος δυστυχῶς ὑπεζάγει,
 5050 Ἐπεισπεσόντων τῶδὲ τινων ἀδίκως.
 Καὶ σῶμα μὲν δίδωσι θαλάττης βίθει,
 Τὴν δ' αὖ κεφαλὴν σώματος τετμημένην
 Ἐν παραβύστω καταποντίζει (62) τόπῳ.
 Οὕτως Ἀλεξίου δὲ λιπόντος βίον
 5055 Ἀνδρόνικος μόναρχος ὤφθη τοῦ κράτους,
 Πολιδὸς ἀνὴρ, ἀποφράς κακῶν ῥέκτης,
 Ἀνδρῶν ἐριννύς καὶ φιλαίματος κύων,
 Δράκων δαφρινός, σκορπίος βροτοκτόνος,
 Κακόν τι τερμέριον, ἕδης παμφάγος,
 5060 Στύξ συμφορῶν γέμουσα δακρύων, γόων,
 Φέναξ, σοδαρός, ἀγέρωχος τὸν τρόπον,
 Ἀπατεῶν, θῶψ, ποικιλίς, χαμαιλέων,
 Τῶν καθ' ἑαυτὸν ὀργιλώτατος γέρων,
 Καὶ μισοφαθῆς, ζυσμενῆς ὑπηκόος,
 5065 Δῆμιος ἀνδρῶν εὐγενῶν ἀριστέων,
 Καὶ βασιλείου τοῦ γένους ἀναρέτης
 Ὅς παραλαβὼν τὴν ἔλων αὐταρχίαν,
 Μνηστῆ συνήφθη πρὸς γάμους Ἀλεξίου
 Αἰαν ἀθέσμως φιλόπορνος ὢν γέρων.
 5070 Ἐκλιπαρεῖ δὲ πατριάρχην ποιμένας
 Τοῦ πρὸς Μανουὴλ ὀρκίου λαθεῖν λύσιν·
 Οἱ δ' ὡς τὰ πάντα πρὸς χάριν καὶ φιλίαν
 Δεσμεῖν τε λύειν πρὸς Θεοῦ δεδεδυμένοι,
 Ἀμνηστίαν ἐνειμαν ἠνομημένων,
 5075 Καὶ λύσιν ὄρκων δυσλύτων τῷ πεμπέλῳ·
 Καὶ φαῦλον ἔσχον ἀντιμισθίαν γέρας,
 Σφᾶς συνεδρεῦειν, εἰ τύχοι, καθημένῳ.
 Τοῦτου τυραννήσαντος, ὡς ἔφη λόγος,
 Ἀποστατοῦσι τοῦ κράτους τῶν Αὐσόνων,
 5080 Εἴκειν τυράννῳ μὴ θέλουσαι πρὸς βίαν,
 Προῦσά τε καὶ Νίκαια Βιθυνῶν πόλις.
 Στρατιᾶν οὐκοῦν Ἀνδρόνικος ὀκλίσας,
 Εὐθὺ Νικαίας ἵεται θυμοῦ πνέων,
 Καὶ τήνδ' ἔλειν ἔσπευδε τειχομαχίαις
 5085 Καὶ μηχαναῖς γε καὶ μάχαις πολυτρόποις.
 Οὐδὲν πλέον δ' ἤνυεν ἰστάς τὴν μάχην,
 Ἄλλ' ἦν ἀσινής ἀτίνακτος ἡ πόλις,
 Ταῖς μηχαναῖς τε καὶ δελῶν ταῖς νιφάσιν.

(62) Cod., καταποντίζει.

- B** Mox conjuratæ suæ factionis studio
 socius imperii Andronicus dicitur,
 ut juvene cum rege rem summam gereret.
 Igitur progrediens in templum maximum,
 more solemnī, redimittitur stemmate,
 atque cœlesti rite pane vescitur
 ibique formidandis in mysteriis
 jurat se fidem adolescenti regi
 immotam servaturum, ejusque imperio
 pro viribus fauturum ut patrem decet.
 Deinde regium ingressus palatium
 acclamatusque rex et imperator
 perfidis Andronicus blanditiis usus,
 recentem sacramenti memoriam gerens,
 illico regem juvenem aggreditur,
 eumque mactat, proh lugubre facinus !
B Etenim arcus nervo noctu strangulat,
 sicque infelicem vitæ imponit finem,
 usus ad id quorundam iniquo officio.
 Et corpus quidem mergit profundo mari,
 avulsum autem cervicibus caput
 secreto loco sepeliendum curat.
 Sic ergo Alexio deserente vitam,
 solus imperium tenuit Andronicus,
 vir canus, detestandus et maleficus,
 civium Erinnyes, cœdique anhelans canis,
 draco cruentus, scorpiusque lethifer,
 horrendum monstrum, orcus insatiabilis,
 Styx plena miseriis, gemitibus, lacrymis,
 dolosus, tetricus, moribus superbis,
 deceptor, assentator, versipellis, varius,
C senex suorum temporum feriosissimus,
 lucifugus, et in subditos ira plenus,
 natorum loco nobili virorum carnifex,
 denique regiæ extinctor prosapiæ.
 Qui summo rerum occupato imperio
 Alexii sponsam sibi nuptiis junxit,
 scelere manifesto scortator senex.
 Quin sacramenti Manuelli præstiti
 a patriarcha petiit atque episcopis
 absolutionem : qui servientes gratiæ
 pro suo ligandi solvendique arbitrio
 divinitus concessio, dederunt veniam,
 tam gravi sacramento solventes senem :
 ridiculumque retulerunt præmium,
 nempe ut cum ipso interdum considerent.
D Hoc exercente, ut diximus, tyrannidem,
 a Romanorum defecere imperio,
 propterea quod tyranno parere nollent,
 urbes Bythinæ Prusa et Nicæa.
 Igitur Andronicus instructo exercitu
 statim Nicæam pergīt iram spirans,
 quam nitebatur capere mœnia quatiens,
 et machinis et vario pugnæ genere.
 Nec tamen bene evenit oppugnatio
 sed firma urbs perstabat atque incolumis
 machinas contra telorumque nimbos.

Sed regi demum, acceptis conditionibus, cessit ad pristinum ordinem revertens Nicæa pulchris domibus turribusque instructa. Tunc Prusam Andronicus castra transtulit exeroitu cum valido, struotisque vineis, et vallo circumjecto, variisque machinis, urbem summis viribus conabatur capere. Sed tamen illa resistebat fortiter, propulsabatque machinas et aggressiones. Sic pugnabatur ab utroque exeroitu sæpe repetitis per diem præliis, bellumque longo trahebatur tempore. Postremo laborasset cum murus leviter, subrutum cives proreus crediderunt, et mox ruinam tracturum extremam : quæ res bellantium intus resolvit manus, mortalique animos pulsavit metu. Tunc obessores, repugnante nemine, in urbem irrumpebant studio alacri superabantque appositis mœnia scalis. Porro Andronicus ipse in urbem irruit seu violenta fera leoque rugiens, suæque iræ et gladio, proh dolor ! cives cunctos propemodum consumendos tradidit. Atque alios quidem duro supplicio enecuit, aliis exstinxit lumen oculorum, aliis utrumque pedem abscidi jussit, at manus aliis, heu sanguinarium animum ! Hos oculis digitisque privavit simul, illos vicissim pedibus atque oculis, At Theodorum Angelum, heu diram pœnam ! adolescentem nobilem et pulcherrimum effossis oculis senex crudelissimus asino vili imposuit absque duce, Romanisque finibus procul expulit : quem errabundum invenientes Turcæ suis receperunt domibus et hospitio, et qua par erat confoverunt cura. Leonem item cognomine Synesium et Manuelem Lachanam egregios viros, cum quadraginta circiter ornatissimis deque primaria nobilitate hominibus, miserabiliter ramis suspendit arborum quæ circa urbem Prusam germinabant. Sic post inflictas quamplurimis pœnas, illinc ad urbem transitit Lopadium, ibique pari grassatus sævitia, excæcatoque etiam uno episcopo, non quasi temere, sed conficta causa ; ad principalem urbem pedem retulit, gaudens Cadmea misere victoria, atque civili sanguine fuso gestiens. Habebat Andronicus audacem famulum similem prorsus, ut aiunt, suo simili, acrem, audacem, turpem, sanguinarim, seque studiosè conformantem domino, malorum instrumentum, cruentem virum plenum malitia acerbitate, bile, immitti rigidaque natura præditum

- A** Ὅμοιος ὕπαισι βασιλεῖ συμφωνίῃ,
5090 Καὶ τὴν πρὶν ἀπέλαβε τάξιν ἐννόμως,
Νίκαια καλλιπυργὸς εὐ ψικισμένη.
Ἐφίστατο δὲ καὶ Προυσαίων πόλει
Μετὰ στρατιᾶς βασιλεὺς βωμάλιας·
Καὶ Λάρακα θεῖς τειχομαχίαις ὄλαις
5055 Καὶ μηχαναῖς Ἰσραυδοὶ καθελεῖν πόλιν·
Ἄλλ' ἡ πόλις ἦν ἀντίχουσα ἑβρώμενως,
Καὶ μηχανὰς λύουσα βήστα καὶ μάχας·
Καὶ συμπλοκαὶ δ' αὐτὴ ἐξ ἑκατέρου μέρους
Πολλάκις ἦσαν ἡμέρας πεπραγμέναι·
5100 Καὶ τοῦτ' ἐπὶ μέγιστον ἰδρᾶτο χρόνον.
Τίλος λεπιοσθέντος δὲ τειχῶς βραχὺ τι
Καὶ τοῦ σσεῖσθαι δόξαν ἀστοῖς εἰσάπαν
Κλίσειν τε παθεῖν ἐμβαλόντος ἰσχύτην,
Ἡἴς τις μηχανῆς ἔνδον ἀνείθη χέραις,
B 5105 Ἐναποθανῶν παρὰ βραχὺ τῷ δέει
Ἐντεῦθεν εἰσῆλασαν ἔνδον εἰς πόλιν
Οἱ τὴνδ' ἔλειν σπεύδοντες ἄνευ κωλύμενης,
Χρησάμενοι κλιμαξί πρὸς συνεργίαν.
Ὁ δ' Ἀνδρόνικος εἰσπεπαικῶς εἰς πόλιν
5110 Ὡς ἀγριὸς θῆρ, ὡς λέων βρυχητίας,
Πάντας παρανάλωμα θυμοῦ καὶ ξίφους
Μικροῦ κατειργάσατο, φεῦ τοῦ πάθους !
Τοὺς μὲν παραδοὺς πικροτάτῃ θανάτῃ,
Τοὺς δὲ στερήσας τοῦ φάους τῶν ὀμμάτων·
5115 Ὡν δ' αὐτὸς πόδας τέτμηκεν ἄμφω πρὸς βίαν,
Καὶ χεῖρας ἄλλων, αἰμοχαρῆς καρδία·
Οὓς δὲ στερεῖ φάους τε καὶ τῶν δακτύλων,
Ποδῶν πάλιν ἄλλους τε καὶ τῶν ὀμμάτων.
Θεόδωρον δ' Ἀγγελον, οἰκτιστοῦ πάθους !
C 5120 Ἠΐθεον, κάλλιστον, ἄνδρα γέννάδαν
Ἐξ ὀμμάτων θεῖς δυσανάλητος γέρον,
Ὅν τ' ἐπιθεῖς εὐτελεῖ πομποῦ δίχρα,
Γῆς Ῥωμαϊκῆς ἀπελαύνει μακρόθεν.
Ἄλώμενον Τοῦρκοι δὲ τόνδ' εὐρηκότες
5125 Ἀπαγαγόντες εἰς ταυτῶν οἰκίας
Ἐπιμελείας ἀξιοῦσιν ἀξίας.
Λέοντα δ' ἀθῆς Συνέσιον τοῦπέκλητον,
Καὶ τὸν Αἰαχυνᾶν Μανουὴλ ἄνδρας ξένους
Μετὰ δεκάδος τετραπλῆς ποσομένης
5130 Ἄνδρῶν ἀρίστων, εὐγένους, ἀριστέων,
Οἰκτρῶς ἀπῆρῆσε δένδρων τοῖς κλαδοῖς
Ἠαραπεφυκῶτων γε Προυσαίων πόλει,
Ποιναῖς δ' ἀπηνῶς ἐποβαλῶν μυρίους,
Ἐκεῖθεν ἦκε πρὸς Λοπάδιον πόλιν,
D 5135 Κάκει παραπλήσια τοῖς πρώην δράσας.
Ἐπισκόπων ἕνα τεθεῖς ἐξ ὀμμάτων
Οὐκ εὐαφορμῶς, ἀλλὰ συνθεῖς αἰτίαν,
Πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ἔρχεται πόλιν,
Γαυρούμενος Καδμείῃ δυσκλεῶς νίκῃ,
5140 Γαννόμενός θ' αἵμασι τοῖς ἐμφυλλοῖς.
Ἦν Ἀνδρόνικῃ καὶ θρασὺς ὑπερήτης,
Ὅμοιος ἦ λέγουσι παραπλήσιον,
Θερμουργὸς, αἰσχροῦς, ἀποφράς, μιαιφόνος,
Προαιρέσει σύμμορφος αὐτοῦ δεσπότη,
5145 Τῶν συμφορῶν ὄργανον, ἀνὴρ αἵματων,
Πλήρης κακίας καὶ χόλου καὶ πικρίας,
Ἀκαμπές, ἀμειλικτὸν ἔθος εἰσθέρων,

- Καλούμενος Στέφανος ἐξέτι νέου,
 Τῆς ὕβρεως στέφανος αἰσχρόνης ἄμα,
 5150 Ἐπώνυμον δ' ἄγιοχριστοφορίτης,
 Ἡ μάλλον εἰπεῖν ἀντιχριστοφορίτης.
 Τοῦτῃ βασιλεὺς ὀργάνῳ κεχρημένος
 Πλείστους ἀνήρει, κατέλευεν, ἤδικαι·
 Δι' οὗ γε κατέλευσεν ἀδίκῳ κρίσει,
 5155 Καὶ Δούκαν Ἀνδρόνικον σὺν Μακροδοῦκῳ,
 Ἄνδρας ἀρίστους, εὐγενεῖς στρατηγέτας·
 Τειχῶν γὰρ ἐκτός ἐστι βασιλείοις δόμοις
 Ἄνακτος ὄντος Μαγανῆν κεκλημένους,
 Ὀρμῆε τε πλείστης συνδρομῆς παντὸς γέ-
 [νους
- 5160 Ἐκεῖσα προετάγματι συνηθροισμένου,
 Ἐξάγεται δὴ τῶν ἐκεῖ που δωμάτων
 Ἀνδρῶν λεχθεῖσα δυὰς ὡς θανουμένη,
 Καὶ παρὰ πάντων ληθολογεῖται τάχος,
 Στεφάνου κατάρχοντος ἀνόμου φόνου,
 5165 Καὶ πάντα θαρβύροντος εἰς φονουργίαν.
 Ἐἶτα νεκροῦς σφῶν, ὧ μισανθρώπου τρόπου
 Ζύλοιο ἀπδώρησαν ἄσπετος πέραν,
 Τοιοῖσδ' ἐνησμένιζεν ἔργοις ἀτόποις
 Πιοιναῖς ἀπανθρώποις, πράξεσιν ὀσημέραι
 5170 Καὶ θανασίμοις τε καὶ στυγητέαις
 Φονουργῆς Ἀνδρόνικος, ἡ φαδλὴ φύσις
 Τοῦτου κρατοῦντος Θεσσαλονικῆ πόλις,
 Πόλις περιώνυμος ἀρίστη κλέος
 Πρόεδρος οὐσα Θεσσαλικῶν ἀστέων
 5175 Φεῦ φεῦ ! ἔάλω Σικελικῶν ὀμαιχιμῆ,
 Καὶ βαρβαρικῶν κατεδουλώθη κράτει·
 Ἀλέξιος γὰρ ἐκ Κομνηνῶν τις γένους
 Κάκιστος ἀνὴρ καὶ φηροεὺς Ῥωμαῖδος
 Παρ' Ἀνδρονίκου φυγαδευθεὶς εἰς Σκύθας,
 5180 Φυγὰς ἀπαίρει πρὸς Σικελίαν τρέχων,
 Καὶ τῷ τυραννεύοντι τῆσδε Λατίῳ
 Εἰς ἔψιν ἐλθὼν εἰς ὀμιλίαν λόγων
 Ὡς εἶχεν ἐξέμνηε κατ' Ἀνδρονίκου·
 Ὅθεν στρατιὰν εὐτρεπίσας μυρίαν
 5185 Πεζὴν τε ναυτικὴν τε βῆξε Σικελίας
 Ἐπὶ πόλιν πέπομφε χώρας τ' Αὐσόνων·
 Ἐπὶ μὲν Ἐπίδαμον στρατὸν ἱππέων,
 Τὸν ναυτικὸν δὲ κατὰ Θεσσαλονικῆς.
 Καὶ τὴν μὲν Ἐπίδαμον, ὡς νόμος μάχης,
 5190 Στρατὸς κατέσχε, καὶ σὺν αὐτῇ τὰ περίε·
 Καὶ διαδραμῶν καὶ σκυλεύσας τὰν μέσῃ,
 Ταῖς ναυτικαῖς μέμικτο ταξιαρχίαις,
 Θεσσαλονικῆς προσμενούσας τοῖς ἄροις·
 Καὶ συνδραμόσης στρατιᾶς ἑκατέρας
 5195 Καθ' ἄλλα, κατ' ἡπειρον εἰς ὀμαιχιμῆν,
 Καὶ προσθαλούσης τῇ πόλει πανταχόθεν,
 Φεῦ φεῦ] ἔάλω Θεσσαλονικῆ πόλις,
 Πόλις προεδρεύουσα τῶν Μακεδόνων,
 Καὶ Σικελίοις ἔκλινε πρὸς βίαν κάραν·
 5200 Καὶ λοιπὸν οἶας τῶν κακῶν ἱλιάδας,
 Καὶ συμφορῶν πέλαγος ἡ τραγωδίας
 Πέπονθεν, εἶδεν ἀθλίως αὐτῇ πόλις,
 Οὐκ ἐκτραγωδήσειεν ἂν τις ἀξίως.
 Τῶν Σικελῶν γὰρ εἰσρύντων εἰς πόλιν,
 5205 Ἡβηδὸν ἐσφαττοντο παντες τῷ ξίφει·

A Stephanum, id est Coronam, a puero dictum,
 coronam nempe infamiae et contumeliae ;
 martyr is quidem nomen prae se ferentem,
 sed Antichristi opera patrantem.
 Hoc Andronicus instrumento utens
 plurimos laesit, mactavit, lapidavit.
 Per hunc injuste lapidavit etiam
 Andronicum Ducam cum Macroduca,
 viros egregios nobilesque duces.
 Nam cum in regia extra muros domo
 Mangane dicta imperator degeret,
 atque illuc plurima plebis infinitae

ipsius jussu turba coacta esset,
 producti sunt publicum ex iis domibus
 duo praedicti viri ad supplicium,
 B perque omnium manus sunt lapidati,
 caedis faciente initium iniquae Stephano,
 atque ad cruentum facinus exhortante.
 Deinde extinctos, o crudele facinus !
 lignis suspenderunt e regione urbis.
 His se oblectabat immanibus operibus,
 suppliciis inhumanis et exsecrandis
 et exitiosis actibus quotidie
 crudelis Andronici ingenium pessimum.
 Hoc imperante urbs Thessalonica,
 nobilitas illa, gloriosa civitas,
 Thessalicarum urbium regina,
 heu ! Siculorum capta est exercitu,
 et in barbaricum caesit dominatum.
 C Etenim quidam Comnenus Alexius
 pessimus homo patriaeque exitium
 ab Andronico relegatus in Scythiam,
 profugus exsul venit in Siciliam,
 atque Latinum insulae tyrannum
 conveniens, atque admissus ad colloquium
 hunc Andronici tanto inflammavit odio,
 ut congregatis copiis innumeris
 nauticis et pedestribus rex Siciliae
 contra Romanas expedit terras ;
 equestres quidem ad Epidaurum copias,
 nauticas autem ad Thessalonicam.
 Et Epidaurum quidem virtute bellica
 cepit terrestres miles cum vicinia ;
 populatusque terras interpositas
 cursu pervenit illinc ad classem suam
 D Thessalonicae in sinibus exspectantem·
 Utroque igitur concurrente exercitu
 a continente terra nempe ac mari,
 et quaquaversus urbem circumdante,
 heu heu ! capta est Thessalonica civitas,
 illa, inquam, Macedonum metropolis,
 et Siculis coacta cervicem flexit.
 Deinceps quantas malorum Iliadas
 calamitatum tragodiaeque pelagus
 perpessa sit ac viderit infelix civitas,
 nemo pro meritis sane narrare queat.
 Siculis enim in urbem irrumpentibus,
 puberes cuncti caedebantur gladio,

reliqui bonis nudabantur misere,
matronæ virginesque deonestabantur :
omnia templa et parthenopœa
despoliabantur violenta manu :
plateæ omnes, angiportus, viæ,
morticinis corporibus plenæ erant,
cruentique tabi rivis redundabant.
Ergo lacrymæ ubique, luctus, clamor,
ululatus, et horribilis tragœdia :
sic enim paucis dicere rem verbis juvat ;
mistusque ferebatur ad cœlum clamor.
Atque his civitas atterebatur malis.
At Andronicus malitiam suam non desinens,
quin adeo ceu furiarum quidam famulus,
et lymphatorum dæmonum minister,
crudelis nempe Echetus vel Cambyses,
vel Phalaris ferinus vel Scythæ Tauricus
subditos cunctos miser devorabat.
Etenim fratres Sebastianos duos
diro suspensos interfecit liguo.
Alexium Manuelis nothum filium,
cui spuriam filiam suam jugarat nuptiis,
oculis cassum fecit sententia iniqua,
ejusque potiores assecelas excœcavit.
Scribam autem quemdam dictum Mamalum
flammis exurendum in stadio tradidit.
Tripsychum quoque, o justum Dei judicium !
inique multis pessima qui fecerat,
œcum solisque radiis carentem fecit.
Atque ut summatim breviterque dicam,
hujus novelli tempore Timonis,
pœnæ, tristitia, calamitum cumulus
unctos tenebant, lacrymæque juges,
et malorum quidam torrens ac tempestas.
Qua die enim nemini male fecerat,
nobilitum nempe hominum atque procerum,
hac se vixisse non putabat die.
Feminæ ergo et viri rapti domibus
vinculis, fame, mortibus, vexationibus.
oculorum orbitate et cruciatibus,
aliisque pœnis plectebantur innocui.
His se oblectabat actibus imperator.
Sed boni quiddam æquique simul inerat :
nam beneficiis recreabat plurimis
pauperes subditos tenuesque, siquidem
vere sibi benevolos comperiret :
ac præpotentium injustas direptiones,
criminumque fontem avaritiam
cuncto Romano submovens imperio,
meliori conditioni provincias reddidit.
Tunc nusquam exactoris audisses minas,
qui tenuiorum patrimonia quateret
quamlibet ostendens malitiæ causam ;
neque venatia exposita vidisses
tunc vectigalia publica redemptoribus :
verum qui Cæsari rem dedisset Cæsaris,
de reliquo securam agebat vitam.
Jam qui tributa publica exigebat
stipendiis ipse instructus id juste agebat :

- A** "Ἄλλοι δὲ πάλιν ἐσκυλεύοντ' ἀθλίως·
Γυναῖκες ὑβρίζοντο παρθένους ἅμα.
Καὶ πᾶς νεὼς τις παρθένων τε καὶ δόμος
τῶν ἔνδον ἡρήματο πάντων πρὸς βίαν·
5210 Πᾶσα δ' ἀγυιὰ καὶ στενωπὸς καὶ τρίβος
Διματοφόροις ἦν κεχραμένη λύθροις,
Καὶ νεκρικαίων σωμάτων πεπλησμένη·
Πανταχόθεν γοῦν δάκρυα, θρήνος, γόος,
Καὶ κώκυτος τις, καὶ τραγῳδία ἔστη,
5215 Ἴνα καθάπαξ συνελὼν τὸ πᾶν φράσῃ,
Καὶ συμμιγῆς θροῦς ἀνεπίμπτ' ἀθρόον.
Τοιοῖσδ' ἐτετρόχωτο κκοῖς ἡ πόλις.
Ὁ δ' Ἀνδρόνικος τῶν κανῶν οὐκ ἐμέλασεν·
Ἄλλ' οἷα δοῦλος ἀτεχνῶς ἐριννύσων
5220 Ἦ τελγίνων ὦν θαυμάτων ὑπηρέτης,
Ἦγουν ἀπηνῆς Ἐχέτος ἢ Καμδύσης,
Ἦ Φάλαρις ἄγριος ἢ Ταυροσκύθης
ὑπήκοον πᾶν ἐκρεανόμεναι τάλας·
Ὁμαίμονας μὲν Σεβαστιανούς δύο
5225 Κακῶς ἀναρτῆ καὶ θανατοῖ τῷ ξύλῳ·
Ἄλλεῖον δὲ Μανουὴλ παῖδα νόθον,
Ὅν εἶχε γαμβρὸν εἰς θυγατέρα νόθην,
Ἐξ ὀμμάτων τήθησιν ἀδελφὸν δίκην,
Καὶ τῶν ὑπ' αὐτὸν ἐκυρφοῖ τοὺς βαλτίους
5230 Ἔνα δὲ τὸν Μάμαλον ὑπογραφίων
Ἡμερὶ παραδίδωκεν ἐν τῷ σταδίῳ·
Καὶ Τρίψυχον δ' αὖ, ὡς ἐπαινῶ σ', ὦ δίκην !
Ὅς ἔδρασεν χεῖριστα πολλοὺς ἀδίκους,
Ἔσθηκε τυφλὸν μὴ βλέποντα φωσφόρον.
5335 Ὡς ἐν κεφαλαίῳ δὲ καὶ βραχεῖ φάναι,
Ἐφ' ἡμερῶν τούτου γε Τίμωνος τρόπον,
Θλίψις, ὀδύνη, συμφορῶν μυρμηκία
Πάντας κατεῖχε, συνοχὴ τε δακρύων,
Καὶ γαλεπῶν σύβροια καὶ τρικυμίας·
5240 Καθ' ἣν γὰρ οὐκ ἔδρασε κακῶς ἡμέραν
τῶν τινα λαμπρῶν τιμίων τῶν ἐν τέλει,
Παντάπαν ἀβίωτον ἡγεῖθ' ἡμέραν·
Ὅθεν γυναῖκες, ἄνδρες ἡγμένοι βίῃ
Φρουρῆ τε λοιμῶ καὶ κολάσει καὶ μόρῃ
5245 Ὡπῶν σβίσει τε σωματικαῖς αἰκίαις,
Ἄλλαις τε ποιναῖς περιδίδοντ' ἀδίκους.
Τοιαῖσδ' ἐνησμένιζε πράξεων ἄναξ·
Ὅμως μετεῖχεν ἀγαθῶν καὶ μετρίων·
Ἔθαλπε καὶ γὰρ δωρεαῖς ὑπηκόων
5250 τοὺς ἐνδεεῖς τε καὶ πένθους πλουσίους.
Ἦν εὐνοοῦντας ἦσθετο σφᾶς ἀδόλως·
Καὶ τῶν δυνατῶς ἀρπαγᾶς τὰς ἀδίκους
Καὶ κακῶν πίδακα πλειονοξίαν
Ἐκ Ῥωμαίδος ἀπελάσας χωρίων
5255 Ἐπαρχίας ἤγαγεν εἰς ἐπιδόσεις·
οὐκ ἦν ἀπειλὴν πράκτορος κλύειν τότε
Καὶ τὰ πηνήτων πάντα καλαμωμένου,
Ἐν τῷ μόνον πρόφασιν εὐρεῖν κακίας,
οὐ δημοσίων ὠνίους τὰς ἐκτίσεις
5260 Ὅρῃν τελομένηας γε τοῖς ἡρημένοις,
Ἄλλ' ἀποδούς τις Καίσαρι τὰ Καισάρων
Ἰπῆρχε λοιπὸν ἀπαθῆς κακῶν ἔτι·
Ὡς δημόσια πᾶς τις εἰσπράττων τότε
Ὅφωνίους ἦν τὰδ' ἀπαιτῶν ἐν δίκῃ.

- 5265 Ἀρχαιρεσιῶν προῖκα παρεσχημένον
Πασῶν ἀριστίνδην τε καὶ κατ' ἀξίαν.
Οὐδὲν δὲ πλουτίνδην γε τοῖς ἐκ τριόδων.
Ἡ Δαβὶδ οὐκοῦν ἐμμελῶς ψάλλων λέγει,
Δικαιοσύνης, πρὸς δὲ γ' εἰρήνης χάρις
- 5270 Συνῆλθον, ἡσπάσαντο φίλιως τότε·
Ἔθρος δ' ἐναγῆς καὶ παράνομον λαν
Καὶ πρᾶξιν ἀπάνθρωπον ἀδικωτάτην
Τῶν ναυαγούσων φορτίδων κατὰ τόπους
Ἐκ πνευμάτων βίας τε καὶ καταϊγίδος
- 5275 Καὶ συντριβειῶν, εἴτ' ἀπταῖς ἐβρίμμένων
Ἀγωγίμων σκύλευσιν, ἀρπαγῆν, λύσιν
Πρὸς τῶν πρόσοικων ἀσεβῶς τελοουμένας.
Ἔστησεν οὗτος ἄντιπνεύσας ὡς κράτωρ
Σφοδραῖς ἀπειλαῖς, προσταγαῖς ἐμβριθέσιν
- 5280 Ἀσυμπαθῶς θάνατον ἔξειν ζημίαν,
Πάντα παραβαίνοντα προσεταγαμένα,
Παρεγγυώσας καὶ κυρούσας εἰσάπαν·
Εἴ τις γὰρ, εἶπε, χωρίων παραλλίων
Κύριός ἐστιν εὐγενῶν, ἐριτίμων,
- 5285 Ἡ παρ' ἐμοῦ πέφυκεν ἀρχὴν διέπων
Πρώτισθ' ἐαυτὸν, εἴθ' ὑπηκόων στίφος
Καταρτισάτω πρὸς Θεοῦ θεῖον φόβον
Ἑποστολήν τε τῆς ἐμῆς κραταρχίας·
Ἡ δεσπότης πᾶς κτήματος παραλλίου
- 5290 Ἐπαρχίας ἄρχων τε, κἄν ἢ τιμίων,
Ὁ παρὰ νηῶν ναυαγούσων λαμβάνων
Ἀγωγίμων τι φανερώς γινωσκέτω
Πρόσιμον ἔξω τὸν θάνατον ἐνδίκῳς.
Κἄν ἢ μὲν αὐτὸς καθάρως τῆ καρδίᾳ,
- 5295 Χερσὶ δ' ἀθῶος ἀμίθυκτος τ' εἰσάπαν,
Οἱ δ' ὑπὸ χεῖρα κάτοχοι ταῖς αἰτίας·
Ἀρχοντι καὶ γὰρ ἐξισούσθαι προστάτη
Ἐῴθεν ἅπαν ὑποχείριον θέλειν.
Τίσει δὲ πότμον ἐντολῶν παραδάτης,
- 5300 Φρικαλέον τε καὶ δυσήκουστον τάχα,
Παθῶν κρεμάθραν, ἀνάταξιν τ' ἀθλίαν,
Νεὼς ἐφ' ἱστοῦ συντριβείσης τῷ σάλπῃ.
Τοιοῦνδ' ἐπίσεισας γε σύμπασιν δέος,
Θεοστύγες πέπαυκε κρατῆσαν ἔθος·
- 5303 Καὶ λοιπὸν οὐκ ἦν καθορᾶν τὰς φορτίδας
Περιπεσοῦσας ἐκ σάλου ναυαγίῃ,
Ἀγωγίμων σκύλευσιν ὑφισταμένας·
Ἄλλ' ἦν γαλήνην ἐκ τρικυμίας βλέπειν
Διγελῶσαν ναυαγούσας δικάσιν·
- 5310 Ἦν καὶ κολαστῆς χειροδικαῖς ἀνδράσι,
Ποινήν τε τιθεὶς ἀδικοῦσι καὶ δίνην,
Κἄν ἦν ἀδικῶν εὐγενῶν, λαμπρῶν γένει,
Ὡς μὴ κατ' ὄψιν, ἀλλὰ δικαίως κρίνων,
Καὶ κατὰ μικρὸν ἦ φασὶ καὶ τὸν μέγαν.
- 5315 Καὶ τῶν τεσσαράκοντα Χριστοῦ μαρτύρων
Ναὸν περιώνυμον ἠγλαΐσμενον
Χρόνῳ παλαιωθέντα καὶ κεκμηκότα
Ἀνανοῖ κάλλιστα πλείστασι δαπάναις·
Οὐ καὶ δόμους ἤγειρε πρὸς κατοικίαν,
- 5320 Δεῖσαν ἐλθεῖν πρὸς νεῶν τῶν μαρτύρων
Πολυτελεῖς καὶ ποικίλους τέχνη ξένους.
Καὶ πατέρας δὲ τῶν λόγων καὶ τοὺς λόγους
Οὗτος βασιλεὺς ἀξίους τιθεὶς λόγου

- A** quia gratis nempe dabantur dignitates
cunctæ cuique optimo ac merenti,
nemini indigno qui pecunia emeret.
Ergo, ut carminibus psalter David cecinit,
iustitia simul et venusta pax
tunc conjuratæ amice osculabantur.
Insuper morem impium, scelestissimum,
facinus inhumanum injustissimum,
nempe uti naves alicubi naufragæ
ventorum violentia et tempestatis
contractæ, et mox ad littora projectæ
sarcinæ direptionem ac perniciem
contra fas omne ab accolis paterentur,
sustulit Andronicus regio nutu :
qui gravi jussu ac minis vehementibus
certam constituit mortem ac supplicium
- B** his qui decretum violarent suum,
idque cum pœna æternum ratumque voluit.
Siquis locorum, inquit, maritimorum
possessor est de genere optimatum,
seu magistratum traditum a me gerens,
primo se ipsum dein subditorum, ordinem
ad Dei sanctum timorem instituat,
atque ad imperii nostri reverentiam.
Tum prædii siquem dominum maritimi
provinciæ præsidem, quamvis nobilem,
de naufragarum navium quidpiam sarcinis
percepisse certo constabit indicio,
hunc manet dirum merito supplicium :
etiamsi forte ipsemet mente purus
manuque prorsus incontaminatus fuerit,
si tamen ejus subditi se reos fecerint ;
quandoquidem rectori prædientique
subditi cuncti conformari solent.
Transgressor autem legis perpetiatur
inauditam illico horrendam mortem,
triste nempe suspendium extensionemque
in malo navis naufragæ experietur.
Cum talem cunctis incussisset metum,
inveterati moris cessavit scelus.
Exin jam nulli contigebat navi
ut spoliaretur onere a prædonibus,
si forte in mari faceret naufragium :
sed tempestati serenitas successerat
periclitantibus favens onerariis.
- D** Insuper Andronicus injustos homines
pœna afflictebat debitaque ultione,
quantumvis reus nobilis clarusque foret :
scilicet haud pro persona, sed juste judicans,
et tenuem atque magnum perinde æstimans.
Is etiam Christi quadraginta martyrum
celebre valde templum et ornatissimum,
tunc laborans temporis injuria,
instauravit optime impensa plurima :
ibique ædes ad habitandum struxit,
siquando ad dictum templum ipse accederet,
vario artificio sumptuosoque miras,
Insuper litteras cum suis professoribus
hic imperator plurimi festimavit,

largisque fovit donis prout fas erat.
 Jam cum hic esset prorsus lanius hominum,
 Imo vero Satan alter homicida,
 ubi concepit, ut ait David, dolorem,
 iniquitates peperit! eheu, mortem.
 Decretum sit, proh inhumanum facinus!
 ut cuncti inclusi carcere vel exsules
 mari, vel gladio, vel alio mortis genere,
 nemine excepto, vitæ finem cernant,
 ipsi et conjuncti omnes jure generis.
 Cur enim, ait, uno resecto capite,
 alia consurgent plura et pejora?
 hem execranda, horribilis sententia!
 hem maledictum satanicum decretum,
 a quo tot letho destinabantur homines!
 Atque hoc inscriptum libellis decretum
 ab iniquissimis acceptum iudicibus
 Andronicus imperator custodiebat:
 idque heu quantocius exsecuturus erat,
 pecudum instar tot homines jugulans,
 quotquot per imperium in vinculis erant
 cum consanguineis cunctis et affinis.
 nisi Creator generis humani ac Dominus
 præoccupasset perdere Andronicum,
 taliaque in cassum vertere consilia.
 Interim Andronicus cuncta cernens
 adversa sibi fieri et difficilia
 propter victores Siculos exercitus,
 qui Thessalonicam occupaverant.
 prout superior narravit historia.
 et nunc jam Serras Bolerumque advenerant;
 insuper gnarus subditis se invlsium,
 ad divinandum temporis futuri casus
 per homines hariolos convertit animum
 abominanda utens hydromantia.
 Et interesse quidem cum hariolis
 noluit ipse, derisionem cavens;
 verum hæc ministro commisit Stephano
 sacra nocturno tempore peragere:
 qui ad se vocans Sethum quemdam nomine
 cæcum, sed arte hariolum, ob idque olim
 justa sententia oculis privatum
 a Manuele purpuræ regiæ flosculo;
 interrogare cœpit malos dæmonas
 per nefariæ artis incantationes,
 quisnam post Andronicum Cæsar foret?
 vel hujus quisnam raperet imperium?
 Dæmon ex pelvi retulit ambigua,
 et perobscure dum per aquam loquitur
 delineavit litteris fallacibus,
 quantum conjicere licuit, Isaacium.
 Nec vero nominis cuncta elementa scripsit,
 sed semiplenæ obtulit tanquam lunæ
 figuram dimidiatam, atque ambigue
 et lunæ iota litteram præposuit.

(63) Scilicet antiquus typus Græci sigmatis est C. cui præposita I satis portendebat nomen Isaacii IC. Verum Nicetas Choniates hist. II, 9, ait litte-

- A** Σφᾶς δωρεαῖς ἤδυνεν ἀβραῖς ὡς θίμις ·
 5325 Ἐν δ' ἀτεχνῶς μάγειρος ἀνθρώπων ὄδε,
 Μᾶλλον δὲ Σατάν ἄλλος ἀνθρωποκτόνος,
 Ἥ φησι Δαβὶδ, ὠδινύσας δὴ πόνον,
 Παρανομίας ἀποτίκται, φεῦ! μόρον ·
 Ὁριστο τοίνυν, ὦ μισανθρώπου τρόπου,
 5330 Καθειργημένους ξύμπαντας εἴτε φυγάδας
 Ἄρδην βυθῶ τε καὶ ξίφει καὶ θανάτῳ
 Παραδοθέντας τὸν βλον καταστρέφειν,
 Αὐτούς τε πάντας καὶ προσήκοντας γένει.
 Τί γὰρ κεφαλῆς εἰ μιᾶς τετμημένης
 5335 Φυγίσται κάρηνα χεῖρῳ καὶ πλίῳ;
 Ὡ παμμίθρου καὶ θεοστύγους δίκης,
 Καὶ σατανικοῦ σάμματος μισητίου,
 Κατακρίνοντος παντός ἀνθρώπου μόρον!
 Σκέμμα πονηρὸν ἐγγραφὲν τόμοις τότε
- B** 5340 Πρὸς τῶν κρινόντων ἀνομα δικασπόλων,
 Εἴληφεν Ἀνδρόνικος φυλάττειν κράτῳ ·
 Ὁ τάχ' ἂν ἐξήλυτο, φεῦ! φεῦ! πρὸς πέρας,
 Καὶ πάντες ἐσφάττοντο θρέμματων δίκην
 Οἱ πανταχοῦ γῆς Αὐσόνων καθειργημένοι
 5345 Σὺν τοῖς καθ' αἶμα καὶ προσήκουσι γένει,
 Εἴ μὴ βροτουργός τῶν ὄλων καὶ Δεσπότης
 Ἐθῆκεν Ἀνδρόνικον ἐκποδῶν φθάσας,
 Σκέμματα δ' ἀπίδειξεν ἄκυρα τάδε ·
 Οὗτος στανά οἱ καθορῶν πανταχόθεν
 5350 Πράγματα συμβαίνοντα δύσκολα πάνυ
 Ἐκ Σιλικῶν δυσμάχων στρατευμάτων,
 Ἄπερ παρεστήσατο Θεσσαλονικτῆν,
 Ὡς ἀνόπιν εἴρκεν ἱστορεῖν φθάσαν,
 Καὶ μέχρι Σερβῶν καὶ Βολερού πεφθᾶσαι ·
- C** 5355 Πρὸς δ' αὐ ἐαυτῷ δυσμενοῦς ὀπηκόου
 Ἄπειθε πρὸς πρόβησι τῶν μέλλων χρόνῳ
 Τὴν ἐκβασιν δίδωσιν ἡρωτηκόσι
 Τὴν διὰ πλουτοῦ μαντικῆς τε φευκτίας.
 Ἄλλὰ παρεῖναι τοῖς τελουμένοις τότε
 5360 Αὐτὸς μὲν ἀπέπατο, μῶμον ἐκκλίνων
 Ἵππρέτη δ' ἀγιοχριστοφορίτη
 Φέρων ἀνατίθησι νυκτεργασίαν ·
 Ὅς παραδῶν τινα Σῆθ κεκλημένον
 Πηρὸν μὲν ὕφεις, μαντικὴν δ' ἠσκημένον,
 5365 Οὗ χάριν ἐγκέκοπτο τὰς κόρας πάλιν
 Πρὸς πορφυρανθοῦς Μανουὴλ μάλ' ἐνδοκίμῳ ·
 Πυθάνεται δὴ τῶν πονηρῶν πνευμάτων
 Φαύλης ἐκποδῆς μαντικῆ πεπραγμένης,
 Ὅστις μετ' Ἀνδρόνικον ἀρξῶν τυγχάνει,
 5370 Ἢ παραλύσων τόνδε τῆς κραταρχίας.
 Πνεῦμα δ' ἀνεῖλεν ἐκ πλουτοῦ βεδουμένα,
 Μᾶλλον δ' ἀμυδρῶς ὡς ἐν ὕδασι λέγον
 Σκιαγραφεῖ γράμμασι πεπλανημένοις
 Ἰσαάκιον, ὡς ἐνῆν ἀπεικάσαι ·
 5375 Οὐ κλήσεως γράμματα συντάξαν ὄλα,
 Ὡσπερ σελήνης δ' ἀμφικύρτου φαντάσαν
 Ἡμίτονον σχῆμά τι καὶ πεπλασμένον,
 Καὶ τοῦδ' ἰῶτα προγράφει λοξῶς τύπον (63)

ram I non præpositam, sed subjunctam fuisse, ob augendam ambiguitatem.

- Ἦκουσεν Ἀνδρόνικος πύσσεως λόγους,
 5380 Καὶ καιρὸν εἰπεῖν ἀξιοῖ καθ' ὃν τάδε.
 Πεύσις τολοιπὸν γίνεται δὴ δευτέρα,
 Καὶ πνεῦμ' ἀνεῖλε δι' ἐπασμάτων τάδε ·
 Ὡς ἡμέρας ἔντοσθεν ὑπάρξει τάδε,
 Καθ' ἣν τὸ τρισόλβιον ὑψοῦται ξύλον ·
 5385 Μίαν δ' ὁ Σεπτέμβριος ἦγε πρὸς δέκα,
 Ἐπὶν ἰδρᾶτο πρᾶξις ἀβήτουργίας
 Ἄ λῆρον ἠγήσατο γνοὺς ταῦτα κράτωρ ·
 Πῶς ἂν ποτ' ἰσχύσειεν εἰπὼν Κυπρῶθεν
 Πλεύσας Ἰσαάκιος ἐν βραχεῖ χρόνῳ
 5390 Ὅστω καταστρέψαι με τῆς κραταρχίας;
 Τὸν Κυπρίων τύραννον οἰθηθεὶς πύλειν
 Τὸν καθεκαῖν μέλλοντα τόνδε τοῦ κράτους,
 Ἄνδρα Κομνηνῶν ἐκ γένους κατηγμένον,
 Ἄποστάτην δὲ τοῦ κράτους δεδαιγμένον,
 5395 Ἀρχὴν τε τὴν ὑπαρχον, εἰς ἀναρχίαν
 Τυραννίδα τε δυσμενῶς τεθεικότα,
 Τὴν Ἰσάκου κλησιν δὲ πεπλουτηκότα ·
 Ὅστω νομισας Ἀνδρόνικος καὶ φράσας,
 Εἰς ἀρχικὰ δώματα τὰ πρὸς Ἀνάπλη
 5400 Ἦρὸς διατριβὴν καὶ διάχουσιν ἔβη.
 Ὅ δ' αὖ κακοῦργος ἀντιχριστοφορίτης
 Τρέχων ἀφῆκτο σὺν ἄλλοις οἰκταῖς
 Ἦρὸς οἰκίαν εὐκτιστον Ἰσαακίου,
 Καὶ τόνδ' ἐφώνει τῶν δόμων κατιναί ·
 5405 Καὶ τῷδ' ὁμάρτεῖν οὐ δοκεῖ πορευτέον.
 Ὅ μὲν δεδιὼς τὴν δημοκλήν αὐτίκα
 Θεοκλυτῶν ὑπῆρχε βυσθηναί μόρου ·
 Ὅ δ' ἀγρίῳ βλέμματι καὶ βοῇ πάλιν
 Αὐτὸν καταλθεῖν ἐγκλεύσεται τάχος.
 5410 Ἄλλ' ὡς ἑώρα βραδύνοντα καὶ πάλιν,
 Τοῖς οἰκταῖς ἦν ἐκραγῶν μετὰ χόλου
 Σύροντας αὐτὸν κατέγειν οἰκημάτων ·
 Μύλις καταλθεῖν ἐκδίασθεῖς τῇ βίᾳ
 Ἴππον τ' ἀναβάς ἠῤυρετισμένον τότε
 5415 Ἐξ Ἀγγίλων Ἰσακος ἀνδρειοφόρος
 Σπασάμενος φάσαγον ἠκονημένον,
 Ἐφάλλεται δὴ ἀντιχριστοφορίτη,
 Καὶ κατενεγκῶν τοῦδε πληγὴν καιρίαν,
 Διχῆ κεφαλὴν δέκωψε τῇ σπάθῃ ·
 5420 Ὅν καὶ προκειῖσθαι τοῖς κυσὶ λιπῶν ἔλωρ,
 Ὅλωφ βυτῆρι πρὸς νεῶν τρέχει μέγαν
 Δι' ἀγορᾶς τε καὶ λεωφόρου μέσης ·
 Καὶ χειρὶ γυμνῶν τὸ ξίφος φέρων ἔτι
 Πᾶσιν τορὸν κέκραγε, τῷδε τῷ ξίφει
 5425 Τεμεῖν κεφαλὴν ἀντιχριστοφορίτου.
 Ἐπει δὲ ναδὸν εἰσέδραμε τὸν μέγαν,
 Τὸν τῶν φονουργῶν ἔσχεν εἰς στάσιν τόπον (64).
 Ἔτα συνεβέβη κατὰ χιλιουσίας
 Ἄπειρα πλῆθη πρὸς θέαν Ἰσαακίου,
 5430 Ὅθς καὶ καθικέτευσε τῷδ' ἐπαμύνοι
 Καὶ τὴν δυνατὴν εἰσφέρειν συμμαχίαν,
 Ὅντι πρὸς αὐταῖς τοῦ θανάτου ταῖς πόλαις ·

- A** Oraculi Andronicus verbis cognitū,
 Tempus poposcit scire quo hæc fierent.
 Iterum ergo rogatur oraculum.
 Tum sic composito carmine dæmon ait :
 Hæc intra diem exitum sunt habitura
 quo venorandum solet exaltari lignum :
 porro Septembris jam erat dies undecima
 dum hæc arcana divinatō fieret.
 Hæc imperator nugas esse credidit.
 Quomodo enim, inquit, Cypro poterit
 huc navigare Isaacius tam brevi tempore,
 meumque regni solium evertere ?
 Existimabat enim tyrannum Cyprium
 et eversionem sui venturum throni,
 virum Comæna de gente progenitum,
B qui perduellem semet imperio exhibens
 insulæ præfecturam ad se rapuerat,
 ibique sævam exercebat tyrannidem,
 atque Isacus nomine appellabatur,
 Sic Andronicus dicens atque existimans,
 ad regias ædes ivit quæ sunt in Anaplo
 ut sese in illo oblectaret hospitio.
 Interim tamen maleficus Stephanus
 cum paucis raptim venit familiaribus
 ad pulchras ædes Isaacii Angeli,
 eumque voce jussit prodire domo,
 seque ducem sequi quorsum tenderet.
 Ille minaci consternatus voce,
 ut se morti subduceret Deum rogabat.
 Stephanus torvis oculis inclamans iterum
 ut sine mora sequeretur jubet.
C Verum ut vidit demorantem adhuc,
 intendit vocem ad satellites suos,
 ut eum correptum ædibus protraherent.
 Tum demum tali vi coactus equum,
 qui bene instructus aderat, conscendit
 Angelus Isaacius, sumptoque animo
 acutum gladium de vagina promens
 impetu contra Stephanum impium ruit,
 atque eum mortali consecutus ictu,
 caput bifariam ensis acie secuit;
 et prædam canibus hominem relinquens,
 effuso cursu magnum ad templum venit
 per viam publicam perque forum medium;
 nudumque adhuc manu gladium gerens
 cunctis inclamabat, Hoc ego gladio
 capite obtruncavi scelestum Stephanum.
D At ubi in magnum pervenit templum,
 homicidarum pulpitem insedit.
 Deinceps conflente turba maxima
 innumeroque populo ad Isaacium,
 hic obsecrabat ut sibi suppetias
 ferrent et validam defensionem,
 in ipsis nempe posito mortis januis.

(64) Nicoetas Choniates lib. II, 10 : Τὸν θεῖον εἰσιόντων νεῶν, ἀνεῖσι τὸν ἀνάσταθμον, ὃν οἱ φονεῖς ἀνερχόμενοι, τὸ οἰκεῖον ἀνακαλυμμένως διατρανοῦσι πλημμύλημα, τὴν ἐκ τῶν εἰσιόντων τε καὶ ἐξιόντων τὸ ἱερώτατον τιμῆνος ἀττοῦντες συγχώ-

ρησιν : templum ingressus eam sedem conscendit in qua homicidæ suum facinus publice confitentis, ab ingredientibus sanctissimum locum egredientibusque veniam petunt.

Reapse ad hoc fautores permulti erant, maxime quidem genere propinqui. Cumque a rege nemo superveniret qui cœpta illa minis disturbaret, prædicti fautores sumpta audacia liberis jam succiamabant vocibus, atque Isaacio firmam spondebant opem. Ergo ut illa præterit prima dies, jamque alia advenerat, summo mane populus cunctus Byzantinæ urbis fluminis instar ociter ruentis ad præcipuum confluit templum Dei. Cur autem ego longos sermones nectam? incessunt maledictis Andronicum, Isaaciumque dignum edicunt stemmate. Insuper omnes carceribus clausos emittunt, atque turbam conficiunt maximam. Tunc vero innumeros vidisses ensiferos, thoracibus et scutis armisque accinctos, alios denique lignis clavisque instructos, Sic ergo adstante concione omnigena rex atque imperator Isaacius concordii labio a cunctis acclamatur, dum ei quidam in caput imponeret imperatoris maximi Constantini coronam quæ de sacra pendebat mensa. Cum Andronicum tamen adhuc timens coronam Isaacius egre admitteret, patruus ejusdem præsens Joannes Ducas, vir canus, imo et calvus et senecio, denudans caput pileo, obsecrabat ut suam frontem redimirent stemmate. Populus recalvastrum caput cernens, negavit huic coronam se donaturum; aitque regem senem se jam nolle, Andronici nempe causa a quo malorum tantam nuper congeriem perpessi erant. Tunc ergo a populo electus imperator Isaacius, ut meum hactenus carmen dixit, ad regiam pedetentim ibat domum cum patriarcha populoque plurimo. At Andronicus in Meludii regia versans, ut gestam rem inaudiit, venit trireme ad palatium magnum, volucris nempè cursu fretum permeans. Superveniente tunc novello Cæsare, repugnare cœpit armis senex dominus, tela cum paucis desuper conjiciens contra adventantes omnes atque Cæsarem. Sed cum se frustra laborare senex sensit, purpureas crepidas et coronam abjecit, crucemque miser collo abstulit: barbaricumque capiti imponens pileum, trireme inscens ad Tauridem fugiebat. Ingressus autem palatium Isaacius, statim Romani universi imperii dominus acclamatus atque imperator misit qui Andronicum ad se retraherent; quem prope urbem Chelen comprehensum,

- A** Ὡ καὶ κτανιζόντας εἶχεν εἰς τόδε
Ἄλλους τε πολλοὺς καὶ προσήκοντας γέναι.
5435 Ἐπεὶ δὲ παρῆν οὗ τις ἐκ βασιλείως
Ἐπαγνακτῶν οὐδ' ἄλλως τοῖς ὀρωμένοις,
Οἱ συλλεγίντες θάρσος ἀνελιφότες
Ἐγρῶντο γλώττη παντάπασιν ἀπόλω,
Καὶ τῷδ' ἐπηγγέλλοντο σύναρσιν ξέντην.
5440 Ὡς οὖν ἐκείνη παρέδραμεν ἡμέρα,
Ἄλλη δ' ἐπέλθε, πρωίας οὐστὺς ἔτι,
Ὅμιλος ἅπας ἀστικός Βυζαντίδος
Κατὰ ποταμῶν ρεύματα ταχυρῶδων
Εἰς ναὸν εἰσέρρευσε τοῦ Θεοῦ μέγαν.
5445 Καὶ τί με δεῖ γράφοντα μηκύνειν λόγῳ;
Βάλλουσι Ἀνδρόνικον ταῖς δυσφημίαις,
Κρίνουσι δ' Ἰσακίον ἕξιον στέφους.
- B** Πρὸς τοῖσδε πάντας φιλακαῖς καθειργμένους
Ἀνέντες εἰρηκτῆς, πλείστον ἔθροισαν στέφος.
5450 Ἦν λοιπὸν ἰδεῖν μύρους ξιφτοφόρους
Πεπραγμένους θώραξιν, ἀσπίδων, ὀπλοῖς,
Ἄλλους βροχίλοις καὶ ξύλοις ὀπλισμένους
Καὶ συναγωγῆς παμμειγῶς ἔθροισμένης
Ἰσαάκιος βασιλεὺς αὐτοκράτωρ
5455 Φημίξεται δὴ παρὰ πάντων χειλέων,
Ἐφαρμόσαντός τινος αὐτοῦ τῆ κάρφῃ
Στέφος μεγίστου κράτορος Κωνσταντινοῦ
Ἄνω τραπέζης μυστικῆς ἡρτημένον.
Τούτου τὸ πρῶτον Ἀνδρόνικου τῷ δέει
5460 Στεφτοφόρον βῆσθα μὴ δεδεγμένον,
Θεὸς συνεστώς οἱ Δούκας Ἰωάννης
Ἀνὴρ πολίτης, φαλακρὸς, βαθυγύρων,
Κάλυμμα κάρφας ἐκβαλὼν ἐπιπέρει
C 5465 Ἐπὶ κεφαλῇ ἰδῶν θείναι στέφος
Δῆμος δ' ἰδόντες ἐψιλωμένην κάρφην,
Λαθεῖν ἀπηγόρευσεν αὐτῷ τὸ στέφος.
Γέροντ' δ' ἐπ' αὐτοῦς βασιλεύειν μηκέτι
Δι' Ἀνδρόνικον μὴ θέλειν εἰρηκότες,
5470 Πολλὰ παρ' αὐτοῦ τῶν κακῶν πεπονθότες.
Τέως δ' ὑπάρξας δημοκρόδητος κρέτωρ
Ἰσακος, ὡς ἄνωθεν ἱστορεῖν ἔφη,
Ἦε πρὸς οἴκους τοὺς βασιλείους βῆσθα
Σὺν πατριάρχῃ καὶ λεῷ πλείστου στίφαι.
5475 Ἀνδρόνικος δ' ὦν ἐν Μηλουδίου δόμοις,
Ἐπέπερ ἠνώτιστο τὰ πεπραγμένα,
Ἦκε τρίτρηι πρὸς καλῆτιον μέγα
Ἐν ἰπτέρῳ δὴ τινι πεπλευκῶς τέχει.
Ὡς οὖν ἀφῆκτο καὶ νεόχριστος κρέτωρ,
D 5480 Ἀντιμυχεῖν ἤρξατο κρατάρχης γέρον
Ἰστοῦς ἀφίεις ὑψόθεν σὺν βραχέσιν
Πᾶσιν ἐπιούσι τε καὶ στεφτοφόρῳ.
Ὡς τηγάως δ' ἔγνωκε μοχθεῖν τριγέρον,
Πέδιλα βίψας κοκκοβαφῆ καὶ στέφος
5485 Καὶ τοῦ τραχήλου σταυρὸν ἐκβαλὼν τέλει
Ἐνθεῖς δὲ κρατὶ βαρβαρικόν τι πῖλον,
Ἐμβὰς τρίτρηι πρὸς Ταυροσκύθας ἔκλει·
Εἶσω δ' Ἰσαάκιος ἀρχικῶν δόμων,
Εὐθὺς παρελθὼν βασιλεὺς τ' αὐτοκράτωρ
5490 Ἀναγορευθεὶς Ῥωμαῖδος τῆς θαῆς
Ἐστειλεν Ἀνδρόνικον ἄζοντα τάχος·
Ὅν κατὰ Χελὴν ἄπτω συνεληφότες,

- Ἔς φθὰς ἔφην φεύγοντα πρὸς Ταυροσκύθας
Ἄνακτι παρέστησαν Ἰσαακίῳ.
5495 Καὶ λοιπὸν οἷαι ἐξέτριψεν αἰκίαις
Ἄσαις τε ποιναῖς Ἰσαάκιος κράτωρ
Τὸν ἄθλιον γέροντα τόνδε καὶ βίαις
Οὐκ ἂν τις ἰσχύσειεν εἰπεῖν βράδιω·
Ὅμως φράσαιμ' ἂν συνελὼν κατὰ σθένος·
5500 Καθεῖργονται πρῶτα μὲν οὗτος εἰς πόλιν
Δαιμοῖς σιδηροῖς ἐνδεθεῖς δειρὴν πόδας·
Ἐἴτ' ἐμφανισθεῖς ἀθλίως οὕτως ἔχων
Τῷ βασιλεῖ, σκώμμασι βάλλεται τάλας
Καὶ λοιδορησῶν νιφάσιν ἀπειρίτων,
5505 Ῥαπίζεται μάλιστα γλουτοῦς καὶ φάχιν,
Κέραν ψιλοῦται τῶν τριχῶν καὶ τὴν γένυν,
Καὶ τοὺς δόντας ἐξεκρούσθη πρὸς βίαν·
Ἐκδίδεται παγγίνιον ἄθυρμα, γέλως
Μισοῦσιν αὐτὸν καὶ κακοῦν ἤρημνοις.
5510 Φέρει παροινίας τε, μάλιστα, ὕβρεις,
Πυγμῆς κατὰ στόματος, ἄλλας αἰκίσεις,
Κακῶν Ἰλιάδα τε καὶ τραγωδίαν,
Καὶ συμφορῶν πέλαγος οὐ μετρούμενον·
Καὶ πρὸς γυναικῶν ἐμπαροινεῖται πλέον,
5515 Πρὸς τοῦδε φάος ὀμμάτων ἐσβεσμένον,
Ἢ καὶ παθουσῶν ζημίαν τῶν συζύγων,
Τυχὸν δὲ καὶ σφῶν ἐκτύφλωσιν ὀμμάτων,
Πρὸς μισοφαοῦς τοῦδε φαύλης καρδίας,
Τέλος καθεσθεῖς, ὦ ξενων ἀκουμάτων !
5520 Ἐπὶ καμῆλου ψυριώσεως ἀθλίως
Ὁ πρὶν βασιλεὺς αὐτοκράτωρ Δυσόνων,
Ὁ βασιλικοῖς ἀναδούμενος κρότοις,
Δι' ἀγορᾶς τε καὶ μέσης λεωφόρου
Πομπεῖσται κἀκίστα συνελεγμένοις,
5525 Σῶμα καλύπτων εὐτελεῖ τῷ βράχι,
Ἀκαλυφές τε δεικνύων τὸ κρανίον,
Οἰκτρὰ τις ὄψις, ἀκοῆ φρικαλέα,
Πηγᾶς δακρύων ἐκκαλούμεναι τάχα
Οἷς ἡμέροις ὀμμασι πρὸς κακουμένους
5530 Καὶ συγγενὲς πέφυκεν ἀθρεῖν ἐνθῆως.
Ὁ ξυγλύδων ὄχλος δὲ καὶ τῶν σαρφάκων
Ἄλλαντοπῶλαι, βυρσοδέψαι καὶ βράπται
Παλιγκαπήλων ἀλόγιστος φρατρία
Πομπῆ παρόντες κπὶ θριάμβῳ τῷ τότε,
5535 Ἄτιμοποιῶ καὶ γελοιώδει πλέον,
Οὐδὲν παρῆκαν αἰκίας, τιμωρίας
Ἐἰδός τι λοιπῆς κακίας, βδελυρίας,
Ὅ μὴ προσήγον ἀσεβῶς Ἀνδρόνικῳ !
Οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν, π περιττῆς μανίας !
5540 Ἐτυπτον, ἐσπάραττον αὐτοῦ κρανίον
Καὶ νῶτ' ἀφαιδῶς ταῖς κρούναις τε καὶ ξύλοις·
Οἱ δ' αὖ γε πλευρᾶς καὶ νεφροῦς πρωκτὸν
[πάλιν
Ξυφιδίοις ἔπειρον ἦ καὶ βραφρίων·
Ἄλλοι δ' ἐμίνθουν τὴν ῥίνα τοῖς βολβίτοις,
5545 Τῶν δ' ὄψεων λύματα τὰ τῶν γαστέρων
Σπόγγρις κατηκόντιζον αὐτοῦ συχνάκις·
Οἱ δὲ θρασεῖς τε καὶ πλέον τολμηταί
Ἐλιθολεύσσουν ἀποκαλοῦντες κύνα
Καὶ Κέρβερον θῆρᾶ τε καὶ μιαιφόνον
5550 Καὶ τοῖσδε τὰ σύστοιχα, φεῦ τῆς μανίας !

- A dum fugeret, ut diximus, ad Scythas Tauricos,
imperatorī obtulerunt Isaacio.
Quantis deinde attriverit cruciatibus
quotque suppliciis Isaacius imperator
infelicem hunc senem quotque pœnis,
vix et humano effabile eloquio,
attamen dicam breviter pro viribus.
Urbano primum concluditur carcere,
collum calenis vincetus atque pedes ;
atque hac tristi exhibitus in specie
regi, conviciis appetitur miser
maledictisque obruitur innumeris :
verberibus lumbos teritur et nates,
barba et capillo carptim nudatur caput,
excutiuntur dentes inflictis ictibus,
B ludibrique gratia ac risus traditur
suismet inimicis et carnificibus.
Fert petulantias, contumelias, verbera,
tunditur os alapis, varie affligitur,
malorum Iliadem tragœdiamque patitur
et miseriarum infinitum pelagus :
præsertim vero vexatur a feminis,
quibus oculorum lumen eripuerat,
vel maritos partim nece abstulerat,
partim effossis oculis excœcaverat
pro sua sævitia mortalis hic pessimus.
Postremo impositus, hem auditu horribile !
scabioso infelicitèr camelo,
qui Romanorum nuper imperator,
quem circa regii resonabant plausus,
per forum ducitur perque vias publicas
triumphum turba spectante turpissimum,
C ipse vix tectus vili tunioula
tegmine nudum cranium ostentans ;
lugubre visu narratuque horribile
uberis lacrymas sine dubio eliciens
mitibus ex oculis, qui solent miseros
naturaque socios, prout fas est, aspicere.
At plebeiorum vilissima colluvies,
factores et coriarii ac sutores,
Dardanariorum stolidi collegia,
pompam ducentes triumphumque hujusmodi,
vel potius id ludibrium et deridiculum,
nullum prætermittēbant pœnæ genus
opprobrii, maleficii, contumeliæ,
quin Andronico per nefas impingerent.
D Alii siquidem, o vesanum furorē !
percussum discerpebant ipsius cranium
dorsumque ligneis inclementer clavis :
alii latus, renes atque podicem
suffodiebant cultris atque subulis,
alii inquinabant fimo nares bubulo,
alii spurcitiis corporum in vultum ejus
spongiiis expressas sæpe conjiciebant :
audaces autem quidam ac ferocios
lapidibus appetebant, dicentes canem
et Cerberum atque feram sanguinariam,
atque his similia per summum furorē.

Verum ut verba ad compendium conferam, nemo in immenso illo fuit spectaculo, quin molestis ictibus et conviciis tunc infelicem senem non verberaret. Scortum denique quoddam impudentissimum correptam de culina in viam deferens ollam fervente admodum aqua plenam in Andronici effudit furiose genas. Atque hæc perpetuens multoque plura, contra tot mala durans vir magnanimus In tot dolorum fluctibus et procellis, tantoque miseriarum oblutans pelago, malorum inquam nimbo quamvis pressus, fortiter tamen Domino agebat gratias, constantem in supplicii mentem retinens. Sic ergo in stadium ductus cum ignominia parumper adhuc spirans ad columellas prostantes illic pedibus est suspensus. Furiosus tamen populus necdum satur vorandis ejus carnibus, suspensi miseri. membris etiam genitalibus insultavit, tunicula reducta, hem pudorem! Quidam acutum gladium per guttur egit, alius Latinus podicem ense fodit: Latini vero circumstantes reliqui gladiis cædebant miserum corpusculum ingeminatis continenter ictibus, sponsione velut mutua utri acutius acinaces ferirent experientes. Sic Andronicus in suppliciis luctans in tantoque crociatum mari naufragus, spiritum sibi violenter raptum in columellis illis effudit turpiter. Atque hunc imperii vitæque finem habuit homo ærumnosus, postquam imperaverat biennio fere stemmate revinctus, uno præterea dominatus anno absque corona, et purpuræ decore. Erat in egregia forma corporis, proceritate præditus heroica, augusta facie et prorsus admirabili, prævalidaque utens valetudine. Post aliquot autem dies de suspendio detractum ejus cadaver in quodam stadii fornice sine cura proiectum jacuit; donec ad Ephori tandem monasterium composuerunt quidam in brevi loculo; ubi adhuc corpus spectatur a cupidis, integritatem suam prorsus retinens. Is autem toto deperibat animo apostoli divinas Pauli epistolas; a quibus, admiranda velut scatebra in orationes suas et scripta ducebat rivulos, quæ componebat nobili artificio. Quin sacram Pauli cœlispicis imaginem auro argentoque insignem Andronicus in quadraginta Martyrum delubro a semet dedicatam colebat admodum. Hæc autem Andronici instante fato

- A** Ὡς ἂν δὲ φαίην ἐν βραχεῖ τὸ πᾶν λόγῳ,
Οὐδεὶς ὑπῆρχε συναλισθείσης θίας
Ὅς οὐ κακοῖς ἔβαλλε βλήμασι λόγοις
Τὸν δυστυχῆ γέροντα τῷ τηλικᾶδε.
5555 Μία δὲ γυνὴ πορνικῆ λαγνιστάτῃ
Ἐξ ὀπτάνειου σκευῶς ἀρκάσασά τι
Σφοδρῶς γὰρ καχλάζοντος ὕδατος πλείον
Τούτου παρειῶν ἱμμανῶς καταχέει.
Τόσα δὲ παθῶν καὶ πολὺ τούτων κλέω
5560 Καὶ τηλικαῦτα δυσχερῶν ὁ γεννάδας
Ἡρὸς συμφορῶν κύματα καὶ καταιγίδας
Καὶ χαλιπῶν πέλαγος, ἀντήλων ὄμιμας
Καὶ νιφάδας φέρων τε κακῶν εὐφύχων,
Ἐν πᾶσιν εὐχάριστος ἦν πρὸς Δεσπότῃν,
5565 Ἐββῶμενον φρόνημα κἂν δευνοῖς ἔχων.
B Οὕτω δ' ἀπαχθεὶς ἀτίμως ἐν σταδίῳ
Ποδῶν ἀπηώρητο βραχὺ τι πνέων
Ἐν τοῖς ἐκεί που καθιδρυμένοις στέλοις·
Μετὰ δ' ἀπαιώρησιν ἄφρονες πάλιν
5570 Ὡς μὴ λαθόντας τοῦδε τῶν σαρκῶν κόρον,
Αἰδῶ τε κακῶς παιδικός τε διδύμους
Χιτῶν' ἀναστίλλοντες ἔδρων, ὦ πάθους!
Καὶ κατὰ τοῦ φέρυγγος ὥστ' τις ἔξφορ·
Καὶ τις Λατίνων καθ' ἕδρας ἀκινάκην·
5575 Λοιποὶ περιστάντες δὲ τόνδε Λατίνων
Τοῖς ξίφεσιν ἔπαιον αὐτοῦ σαρκίον
Συχνὰ καταφέροντες αὐτοῦ συντόνωσ,
Πεῖραν δοκιμῆν προσλαβεῖν ἤρημένοι
Ὅποιον αὐτῶν τμητικώτερον πέλει.
5580 Οὕτως ἐναθλῶν ἐν τοσαύταις βασάνοις
Καὶ τηλικαῦτῃ συμφορῶν τρικυμῆ
Ψυχὴν ἐναπέβρηξεν αὐτοῦ πρὸς βίαν
Ἐπὶ συλλίσκων ἀτίμως ἤρτημένοις·
Τοιοῦτο τέρμα τοῦ κράτους καὶ τοῦ βίου
5585 Πολύτλας Ἀνδρόνικος εὗρεν ἐν βίῳ,
Χρόνοις μὲν ἄρξας δυσὶ που στεφηνόφορος,
Κοινῶν δ' ἐνὶ κύριος ὢν τῶν πραγμάτων
Ἄνευ γλαυμῶδος καὶ πολυτίμου στέφους.
Ἦν οὖν φυτὴν σώματος εὐφυῆς πάνυ,
5590 Ἡρωϊκόν τ' ὄρθιον εὖ φέρων δέμας,
Ἀγῆτος εἶδος καὶ γεγαρὸς εἰσάπαν
Σῶμα προδεικνύς ὑγιές τ' ἐββῶμενον.
Μεθ' ἡμέρας δὲ κατενεχθεὶς ὑψόθεν
Ὅ τοῦδε νεκρὸς ἐν μιᾷ τῶν ἀψίδων
5595 Ἀτημελήτως ἐββίφη τοῦ σταδίου·
Ἐἶτα περὶ που τὴν μονὴν τὴν Ἐφδρου
Ἐν τινὶ κατέθεντό τινες χωρίῳ·
Ὅπτανεται δὲ σῶμα τοῦδ' ἤρημένοις
Ἀκραίφνης, ἀλώδητον εἰσῆτι μένον.
5600 Ψυχὴν δὲ παντάπασιν ἦν ἐκλιμπάνων,
Εἰς τοὺς θεαυγεῖς κήρυκος Παύλου λόγους
Ἀφ' ὧν ἀπαντῶν ἐκ πίδακος ὡς ξένης
Ἐπιστολὰς ἤρδευεν αὐτοῦ καὶ λόγους,
Ἄ συντιθεὶς ἦν εὐφυῶς καὶ συγγράφων·
5605 Οὐ καὶ θεόπτου Παύλου σεπτὴν εἰκόνα
Καλλύνας Ἀνδρόνικος ἐν χρυσαργύρῳ
Νεῖψ τεσσαράκοντα Χριστοῦ μαρτύρων
Ἀναθετικῶς, προσκυνῶν ἦν καὶ σέβων.
Ἦτις ἀπεστάλαττεν ὀμμάτων δάκρυ

- 5610 Ἀνδρονίκου φθίνοντος οἰκτιστον μόνον·
 Ὁ γνοὺς ἀκριδῶσοιτας ἐκπῆμπε τάχος
 Τὴν ἀκοήν τε καὶ τὰ τῆσδε καθάπαξ.
 Τὸν πιστόν οἱ Στέφανον ἄλλοις σύνμα.
 Ἐπεὶ δ' ἀπῆλθεν, ἀντιχριστοφορίτης
- 5615 Σπουδῆν ἐτίθει πάντα σαφῶς εἰδῆναι,
 ὡς πάντ' ἀληθῶς μηνύσῃ πεπομφότι.
 Ὑφάσματι γοῦν ἀθιγεῖ Παύλου κόρας
 Σεπτῶς ἐναπέψησεν· αἱ δ' ὡσπερ πίδαξ
 Δάκρυον ἀπέλειβον ὡς ψυχρὸν ὕμα·
- 5620 Ἄ πρὸς θεατῶν Ἀδρόνικος γνωρίσας,
 Μέγα στενάξας θαυμάσας τε πλειόνως,
 Κάραν ταλαντεύσας τε τῆδε κἀνθῆδε
 Λύτοῦ χάριν εἶρηκε Παῦλον δακρύειν
 Κακὸν προσημαίνοντα τῷ δὲ που τάχα.
- 5625 Φιλεῖν γὰρ αὐτὸν ἐκθύμως ἄγαν ἔφη,
 Καὶ οἱ τιμαλῶν ἐξέχεσθαι βημάτων,
 Πρὸς τοῦδε λοιπὸν ἀντιφιλεῖσθαι δέον·
 Ὅ τι δὲ κακὸν προὔλεγον τὰ δακρῶν,
 Εἶρηκε σαφῶς ἀνόπιν πεφρασμένα.

ΙΣΑΑΚΙΟΣ Ο ΑΓΓΕΛΟΣ ΕΤ. Θ', ς.

- 5630 Ὡς οὖν ἐπιβέβηκεν οὕτω βῆδως
 Ἰσαάκιος Αὔσινων κραταρχίας,
 Ἰλαρὸς, εὐέντευκτος ἦν ὑπήκοοις,
 Ἠδὺς, προσηγῆς καὶ φιλοικτιρμῶν δλοῖς·
 Παρ' Ἀνδρονίκου τοὺς κακῶς πεπονθότας,
- 5635 Ἦ τῶν ἐνότων ὑπεσπόντας ἀδίκως,
 Ἦ σώματός τι τῶν μελῶν τετμημένους,
 Ἐδεξιούτο δωρεαῖς σφᾶς ἀφθόνως.
 Ἀφαιρηθεῖσιν ἀποτινῆς οὐσίας.
- 5640 Ἦ ἀναξ γὰρ οὕτος, ἴνα συλλήβδην φράσω,
 Ὑπῆρχεν ἐκφύι· εὐγενοῦς λαμπροῦ γένους
 Κομνηνιαδῶν Ἀγγέλων ὑμνουμένων·
 Νεανίας κάλλιστος, εὐπρεπῆς λίαν,
 Ἀκμαῖος, εὐμήκης τε καὶ ῥωμαλέος,
 Εὐρωστος ἰσχὺν καὶ σθεναρὸς τὰς χέρας,
- 5645 Μελίχως, εὐπόσιτος, εὐσεβῆς ἄγαν,
 Ἐς μητρᾶνανδρον Παρθένον πίστιν τρέφων
 Ἀβῆρτην εἰπεῖν καὶ τιμὴν σέβας σχέσιν·
 Λόγων ἑταῖρος, ἐρμητικὸς, χαρῖεις,
 Τιμῶν λόγους εὐ καὶ λόγων τοὺς πατέρας·
- 5650 Οἶκτεφ πενητων καὶ φιλεσπλάγγχοις τρόπος,
 Εὐποιεῖα τε τὴν ψυχὴν κεκασμένος.
 Μεταδοτικὸς, συμπαθῆς στερουμένοις,
 Εὐεργετῶν ἀπαντας ἀπορουμένοις,
 Πτωχοῦς πένητας, ὀρφανοῦς, χήρας, ξένους·
- 5655 Ἦν καὶ χορηγῶν παρθένους τὰ πρὸς γάμους,
 Καὶ πανδοχεῖα καὶ κτηχετούντων δόμους
 Ἀννεῶν τε φιλοτιμῶς καλλῶν,
 Εἰς ἀνάπαυσιν, εἰς ἴασιν τῆς νόσου,
 Τῶν συνιόντων ἀσθενῶν, πτωχῶν ξένων,
- 5660 Τὰ πρὸς δαπάνην προσνέμων μάλᾳ σφίσει·
 Ἦθος μαλακὸς, νοηχελῆς, ἀνειμένος,
 Πολυτελής δίαιταν, ἐσθητὰς ἄμα,
 Τράπεζαν αἰεὶ Σολομώντειον φέρων,
 Καὶ καινοφανεῖς στολὰς καθημέραν·
- 5665 Μεταδοτικὸς βρωμάτων διακόνους.
 Ἐχρηῆτο λουτροῖς ἑβδομάδος πολλάκις,

- A** oculis lacrymarum profudit guttas.
 Audita re, Andronicus statim misit
 ad explorandum famam studio sedulo
 fidelem sibi Stephanum cum comitibus.
 Ergo profectus impius ille Stephanus
 curam impendit probe ut rem cognosceret,
 veridicoque ore mittenti diceret.
 Quamobrem Pauli oculus linteolo puro
 abstersit reverenter; is autem veluti
 fons, lacrymarum frigidum fudit rivum.
 Id quod ubi intellexit a spectatoribus,
 ingemuit Andronicus, miransque plurimum,
 caput hac illac quassans, Paulum ait
 lacrymas illas causa sui profundere,
 aliquid forte mali portendentem :
- B** nam se Paulum amare efflictim dixit,
 ejusque summe verba pretiosa colere;
 quare se amari ab illo vicissim, æquum.
 Quid autem mali lacrymæ prædicerent,
 a me superius dicta perspicue docent.

ISAACUS ANGELUS AN. IX. MENS. VI.

- Igitur postquam tam facile obtinuit
 Romani imperii thronum Isaacius,
 hilaris erat, subditis accessu facilis,
 suavis, mitis, erga omnes clemens.
 Is ab Andronico male passos,
 vel injuste bonis pulsos propriis,
 vel membro aliquo corporis mulctatos,
 prolixis beneficiis recreabat,
C reddens ablata cunctis patrimoniam.
 Hic enim Cæsar, ut summatim dicam,
 genitus erat nobili, illustri genere
 e Comneniadis agnomento Angelis,
 speciosus valde juvenis et pulcherrimus,
 floridus, validus, corpore procero,
 viribus præpollens fortique manu,
 comis, benevolus, apprimeque pius :
 erga Deiparam miram fiduciam gerens.
 eamque summa religione colens :
 litterarum amans. gratiosus, doctus,
 litteras ac litteratos honorans simul :
 misericordî animo erga egenos,
 ad beneficia conferenda pronus,
 largus opum, indigos charitate fovens,
D cunctis demum subveniens necessitatibus,
 inopibus, mendicis, viduis, pupillis, advenis,
 virgines quoque dotabat ad nuptias :
 publica hospitia atque noscomia
 instaurabat studioseque ornabat,
 ad requiem corporum morborumque curam,
 quicunque convenissent infirmi, pauperes,
 omnia ad victum affluenter tribuens,
 Cæterum mollis moribus, ignavus, socors,
 et sumptuosus valde victu ac vestibus,
 convivium semper solomontæum apparans,
 semetque novis stolis quotidie exornans,
 lautasque suis ministris largiens epulas.
 Sæpe utebatur balneis in hebdomada,

unguentorum semper odore fragrans,
 exornatusque ut sponsus vel ut pavo
 procedere de regis solebat ædibus.
 Idem promptus ad iram eique indulgens,
 misericordiam tamen iræ admiscens.
 Nec vero imperium administrans optime,
 sed inconsultus potius novator rerum :
 cœnacula, balnea, domos splendidas
 fundans, ædificans sumptuoseque instaurans ;
 statuta Ecclesiæ innovans, perturbans ;
 pastores alios in sede constituens,
 alios per solum deturbans arbitrium.
 Ad hunc regnantem convenerunt undique
 fortium virorum innumeræ catervæ
 ex urbibus Romanis aliisque terris
 tum orientalis orbis tum occidui :
 e quibus justum conscribens exercitum,
 adnumeravit Romanis legionibus.
 Militibus quin etiam extra metropolim,
 ut propulsandis hostibus promptos faceret,
 victum submitit lautaque stipendia,
 auri nimirum summam cujus pondero
 pol centenarios quadraginta penderet.
 Jam vero, ut retro diximus, miles Siculus
 Romanas urbes vexabat concursans :
 Serras orasque Strymonis devastaverat :
 urbem Amphipolim, expugnatis mœnibus,
 ceperat nuper cum propinquis locis ;
 Boleron occupaverat cum Mosynopoli :
 ipsamque urbem se capturum regiam
 ceu nidum derelictum autumabat,
 copiis suis mœnia circumdans.
 Jamque etiam classis Sicula stationem
 in suburbanis insulis insederat.
 Verum Romani ductor exercitus
 Branas vir magnanimus et consiliuosus
 Italo cum hoste consertis manibus,
 Numinis prælia inclinantis ope,
 magnum de Barbaris retulit trophæum,
 et Sicularum plurimam stragem edidit.
 Vivos quin etiam legionum duces
 Ricardum cepit Balduinumque comitem,
 quos in metropolim misit ad Cæsarem.
 Captivum fecit cum prædictis ducibus
 exitium patriæ Commenum Alexium,
 malorum causam et procellæ flabram,
 atque oculorum lumine privavit.
 Quotquot autem Itali effugerunt cædem,
 Thessalonicam properantes urbem,
 navibus abierunt in patriam suam.
 Qui vero in illa substiterunt urbe,
 malos male justus ensis perdidit,
 superveniente exercitu Romano.
 Ergo omnes Siculi peribant gladio
 magnanimorum domiti virorum manibus,
 præsertim ab Alanis tunc auxiliariis.
 Talionem siquidem reddentes Latinis,
 sævitiæque memores recentis
 Thessalonica capta quam expromperant

- A** Ὀσφραίνεται αἰεὶ καὶ μύρων εὐωδίας,
 Καὶ φιλόκαλος ὡς τῶν καὶ νυμφίος
 Ἄει προχέει τῶν βασιλείων δόμων·
 5670 Ὀργίλος ἦν τις καὶ θυμῷ πλίον νέμων·
 Πλήν εἶχε θυμὸν συμπαθεῖ κεκραμένον·
 Οὐ δειπῶν κάλλιστα τὴν κραταρχίαν·
 Καινουργὸς ὑπὲρ πραγμάτων παραλόγων.
 Αουτρά, διαιτήσεις τε καὶ λαμπροὺς δόμους
 5675 Δομούμενος, κτίζων τε καινίζων ξένως·
 Ἐκκλησίας ἔθιμα καινουργῶν, φύρων,
 Ὅν μὲν καθιστὰς ποιμεναρχῶν εἰς θρόνον,
 Ὅν δ' ἐξάγων αὐτὸν καὶ μόνῃ προαιρέσει
 Τοῦτω προσῆλθε τοῦ κράτους τετευχόσθι
 5680 Ἄνδρῶν ἀπειρήθμον εὐσθενῶν σιφῶς
 Ἐκ Ῥωμαϊκῶν ἀστέων πανταχόθεν
B Χώρων τε λοιπῶν τῆς εἰς τῆς ἰσπερας,
 Οὐς εἰς στρατιᾶν ἀποτάξας ὡς δέον,
 Ῥωμαϊκοῖς τάγμασιν ἐγκαταλείγει·
 5685 Καὶ τοῖς θύραθεν οὐσι ταγμάτων πάλιν
 Ὀψώνια πέπομφε καὶ πλείστας δόσεις,
 Ἡρὸς τὴν κατ' ἐχθρῶν παραθρῆζόντων μάχην,
 Κεντηνάρια χρυσίου στείλας σφίσι
 Ποσούμενα ξύμπαντα τετρακίς δέκα.
 5690 Ἦν δ', ὡς ἔφην, στράτευμα Σικελῶν ἄνω
 Ἠόλεις ἐπιὸν Ῥωμαϊκῆς καὶ τρύχον.
 Σέβρας μὲν ἡμαύρωσε Στρυμμόνος τόπους,
 Ἀμφίπολιν δὲ τειχομαχίᾳ πόλιν
 Ἦδη παρεστήσαντο σὺν τοῖς ἐν κύκλῳ.
 5695 Εἶλον Βολερὸν Μοσυνόπολιν πόλιν
 Καὶ τὴν βασιλεύουσαν αἰρήσειν πόλιν
C Ὡς νοσίων ἔρημον ὦνον αὐτίκα,
 Κύκλῳ περιστήσαντες αὐτῶν δυνάμεις·
 Καὶ σῶν στόλος δὲ νησίσι ἀμφιῤῥύτοις
 5700 Ἐλλιμενίζει ταῖς περὶ πόλιν φθάσας.
 Ἄλλὰ στρατηγὸς στρατιᾶς τῆς Αὐσόνων
 Ἡρηνᾶς ἀνὴρ τις γεννάδας, βουλευφόρος
 Ἐχθροῖς Ἰταλοῖς συμπλακείς κατὰ μάχην
 Θεοῦ συνάρσει συντρίβοντος τὰς μάχας,
 5705 Τρόπαιον ἰσῆ κατὰ βαρβάρων μάχα,
 Καὶ πλείστον εἰργάσατο Σικελῶν φόνον·
 Ζωγρεῖ τε καὶ Βαλδουῖνον κόντον,
 Τὸν Ῥικάρδον τε καὶ Βαλδουῖνον κόντον,
 Οὐς βασιλεῖ πέπομφε πρὸς πόλιν κράτους·
 5710 Ζωγρεῖ δὲ σὺν οἷς ἐρῆθη στρατηγέταις
 Κομνηνὸν Ἀλέξιον πατρίδος φόρον
 Ῥέκτην τε κακῶν κυκεῶνά τε ζάλης,
 Καὶ φωντὸς ἐστέρησεν αὐτὸν ὀμμάτων.
 Ὅσοι δ' Ἰταλῶν ἐξέφυγον τὸν φόνον,
 5715 Θεσσαλονίκην καταλαβόντες πόλιν,
 Ναυσὶν ἀπηλλάττοντο πρὸς τὴν πατρίδα·
 Ὅσοι δ' ἐναλύοντες ἦσαν τῇ πόλει
 Κακοὶ κακῶς ὥλλοντο δικαίως ξίφει,
 Ἐπιφθασάσθι στρατιᾶς σφᾶς Αὐσόνων·
 5720 Ἦαντες δ' ἀπεσφάττοντο Σικελοὶ σπάθη,
 Ἄλλοις τε πολλοῖς ἀνδράσι εὐκαρδίαις,
 Τοῖς δ' Ἄλανοῖς μάλιστα συμμάχοις τότε·
 Ἀντὶῤῥόπα δρῶντες γὰρ οὗτοι Ἀκτινοῦς
 Ἦν πρὶν καθυπέστησαν ἀσπλάγχην τρέπη
 5725 Ἐπὶ κατασχέσει γε Θεσσαλονίκης,

- Ἐπῆγον εὐθὺς τὸ ξίφος κατὰ κίρας,
 Που σύγγονος, φάσκοντες, ἢ συμφυλέτης ;
 Οὐς πρὶν ἀνείλον δηλαδὴ κατὰ πόλιν.
 Τοῦτων δὲ ναοὶς προσπεφυγῶτας πάλιν
 Σφάττοντες ἀνέγραζον ἐν παρῆρησι,
 5730 Που, που παπᾶς πέφυκεν ἀνηρημένος ;
 Οὐς ἐν νεῦς ἔκτειναν οἱ μισοφύλοι ·
 Ἐπὲν ὑπῆρχε καθορᾶν τι καὶ ξένον
 Τοὺς κύνας οὐ θίγοντας ἀστῶν σωματίων
 Τῶν νεκρимаίων ἀμφοῶσι ἐβρίμμένων ·
 5735 Τοῖς δ' Ἰταλῶν πτώμασι τῷ τηλικάδε
 Ἐπιμανέντας ἐσθίειν κατὰ κόρον
 Καὶ τυμβορυκτεῖν εἰ δεήσει πολλάκις ·
 Οὕτως ἀπηλάθη μὲν ἐκ Θεσσαλλίας
 Ἡ Σικελικὴ στρατιὰ σὺν αἰσχόρῃ ·
 5740 Αἱ δὲ τριήρεις αἱ κατὰ Βυζαντίδος
 Ἐκπέλευσαι σφῶν, ὡς ἔφαμεν ἀνόπιν,
 Μακρῶς πεθοῦσαι πρὸς στρατιᾶς Αὐσόνων
 Πλείστους τε ναυτῶν ἀποβάλλουσαι μόρφῃ
 Οὔσαι περὶ που δις ἑκατὸν καὶ πλείον
 5745 ὄρχοντ' ἀγενῶς, ἀκλειῶς πρὸς πατρίδα ·
 Ὡν, φασί, πολλαὶ κατέδυσαν εἰς βᾶθος
 Κατὰ γὰρ τὸν πλοῦν πνευμάτων καταγίσι
 Περιπεσοῦσαι καὶ κλύδωνι καὶ σάλῃ ·
 Ὡ ἀπολίεθαι κατὰ τῆσδε τὰς μάχας
 5750 Ἄνδρῶν Ἰταλῶν μαχιμῶν πρὸς Αὐσόνων
 Πλείους σχεδὸν που χιλιοστῶν δέκα ·
 Καὶ συσχεθῆναι κατὰ διπλῆν τὴν μάχην
 Ἄνδρας Σικελοὺς τέτταρας χιλιάδας ·
 Οἱ δημοσίαις φυλακαῖς καθειρημένοι
 5755 Ὄλοντο λιμῷ καὶ κρύει καὶ τῇ νόσῳ.
 Ἠγάγεθ' οὗτος καὶ σύνευνον δευτέρην,
 Πρώτης θανούσης, παῖδα βηγῶς Οὐγγρίας ·
 Ἦς οὐ θελήσας νυμφικὴν δαῖτα γάμου
 Ἐκ δημοσίων χρημάτων ἐστίασαι,
 5760 Φειδοῖ τε τούτων καὶ φιλοχρόσῳ τρόπῳ
 Ἐκ τῶν ὑπ' αὐτὸν ἀστῶν ὑπηκόων
 Χωρῶν τε λοιπῶν ἦν τὰδ' ἤρασιμένος ·
 Ὡν χάριν Μυσῶν ἐκταραχθέν πως ἔθνος
 Καθ' Αἴμιον οἰκοῦν, οἷ κικλήσκονται Βλάχοι,
 5765 Ἄπεστέτησεν Αὐσόνων κραταρχία,
 Ἀφαίρεσιν σφῶν θρεμμάτων εὐρηκότες,
 Τῆν Πατρόγλους (65) τρόφασια, ἢ φησιν
 [λόγος.
- Καὶ συνεπαλείφουσαν αὐτοὺς πρὸς τὸδε
 Δυὰδ' ἀδελφῶν Ἀσάνην τε καὶ Πέτρον ·
 5770 Καὶ τοῦσδε Μυσοὺς καὶ γένος καὶ τὸν τρόπον ·
 Οἱ πρὶν ὀκνοῦντας βαρβάρους συμφυλέτας
 Ἀποστασίαν καὶ τὸ βραχῆναι κράτους,
 Σφᾶς παραβαρβρόνουσι δραματουργίᾳ,
 Ἢ μᾶλλον εἰπεῖν δαιμονιώδει πλάνῃ.
 5775 Περιφανῆ κτίζουσιν ἱερὸν δόμον
 Μυροβλύτη (66) μάρτυρι τῷ Δημητρίῳ,

(65) Cod. Hætroklos. De iis dici proverbium Diogenianus vii, 47, ait, qui cum proprias calamitates ob metum deplorare non ausint, sub alieno prætextu eas deflent. De Patroclo sordidissimo Aristophanes in Pluto 1, 28.

(66) Cognomenentum hoc S. Demetrio attribuitur

- A** recta capitibus enses impingebant,
 fratrum suorum gentiliumque vindices
 quos illi nempe per urbem mactaverant
 Quod si qui ad sacra asyla confugiebant,
 hos jugulantes clamabant ferociter,
 Ubinam est occisus per vos sacerdos?
 nam et se sacris cædibus impiaverant.
 Tum et mirandum quiddam videre licuit,
 canes parcentes civium corporibus,
 si quæ projecta jacebant in vicis ;
 ast Itolorum certatim cadavera
 avida fame ibidem devorantes,
 quin et sepulcris sæpe protrahentes.
 Sic e Thessalicis pulsus fuit finibus
 eum ignominia Siculus exercitus.
B Triremes autem, ut superius diximus,
 Byzantina urbe fugientes procul,
 male a Romano milite sunt mulctatæ,
 atque amiserunt plurimam turbam nauticam :
 cumque ducentæ essent vel etiam plures,
 turpiter victæ fugiebant in patriam :
 quarum permultas fama est in cursu
 ventorum vim perpessas et tempestatis,
 naufragas medio periisse mari.
 Quare in his præliis bellatores Itali
 contra Romanum decertantes militem
 occubuerunt decem ferme mille :
 terrestrique simul et maritimo
 bello sunt capti quater mille Siculi,
 qui carceribus publicis conclusi
 frigori sunt enecti et morbo et fame.
C Alteram duxit Isaacius conjugem,
 mortua priore, Ungariçi regis filiam :
 quarum nuptiarum sponsalisque pompæ
 nolens de fisco regio impensas facere,
 dum huic parcat victus avaritia,
 cœpit pecuniam subditis ex urbibus
 et reliquis castellis coacervare :
 unde commoti populi Mæsororum,
 incolæ Hæmi, qui dicuntur Blachi,
 fidem Romano negarunt imperio,
 propterea, quod suis gregibus spoliabantur,
 Patroclis occasio, ut est in proverbio.

Ad id præterea facinus sunt compulsi
 a fratribus duobus Asane et Petro

- D** Mæsis et ipsis genere et ingenio.
 Hi populares suos, qui descere
 a partibus imperii subtimebant,
 exaceruerunt callido artificio,
 seu dæmoniacæ fraude, ut rectius dicam.
 Splendidum isti condiderunt fanum
 Demetrio martyri unguentifluo,

etiam in argentea tabella cum his litteris in Christianis inscriptionibus. Αὕτη ἡ στάμνος φέρει μύρον ἅγιον ἐκ τοῦ φρέατος ἀντλήσασα, ἐν ᾧ τὸ σῶμα τοῦ μυροβλύτου ἁγίου Δημητρίου τοῦτο ἀναβλύζον καίτα.

ibique quosdam familiares dæmonum
lymphatos homines dolose collocarunt,
oculos distortuentes, effusis comis :
atque his mandarunt ut tanquam inspirati
sic loquerentur inter multitudinem :
nempe quod Deus Bulgaros atque Morsos
in libertatem vindicare vellet :

propterea Demetrium quoque magnum
Thessalonicam cum suo templo insigni
atque Romanas deserentem sedes,
huc demigrasse opem allaturum.

Quare jam mora protinus abrupta
armis Romanos commotis appeterent,
eosque in prælio sine venia occiderent,
neminem vivum prælio dimitterent.

Hæc inelamantes bacchici divini
persuaserunt barbaris ut arma caperent,
qui Romanam ditionem ad Hæmum sitam
concurserunt totam diripientes.

Petrus quin etiam aurea corona caput
vinxit, et pedes calcels purpureis.

Hos ergo aggressus armis imperator.
prælio victos compulit in fugam.

Asan vero Petrusque auctores sceleris
Istro transmissos cum suis rebellibus,
adjungere semet barbaris loci accolis.

Cæsar cum posset universam Mœsiam
percurrere recteque eam componere,
quoniam nusquam quisquam resistebat,
tale nihil ad tutelam præstitit.

inflammatis igitur frumenti cumulis,
simul Blachorum fraudibus deceptus,
ad urbem regiam retulit inde pedem,
relictis ibi rebus in discrimine.

Tum Asan atque Petrus assumptis Scythiis
in patriam redeunt, prohibente nemine,
rursusque ingressi Romanas regiones
Mœsis exercent dignum latrocinium.

Contra hos venit cum innumero exercitu
Alexius dux cognomento Branas,

qui regiæ jamdiu inhians coronæ,
nunc conspirantes legiones nactus,

a Cæsare deficiens sumpsit purpuram,
atque Byzantium concito cursu veniens
constitit improvisus ante mœnia ;

ibique civium, verbis et armis magis,
sollicitabat valde quotidie animos.

Sed imperator congregato exercitu
ex viris militaribus externi generis,

Italici nempè, Scythiis, Iberis, Turcis,
Italici Corradi consilio impulsus
ausus est pugna tyranno resistere.

Nobili genitus fuerat de genere
Italicorum principum Corradus,
vir clarus, omni laude florentissimus
naturæ dotibus præditus eximiis,
mentis sapientia, viribus corporeis,
strenuus patrandis præliis et prævalidus,
Cæsaris sororem in conjugio habens,

A Εἰς ὃν θιασώτας γέ τινας δαιμόνων
Ἐνθουσιώντας ἐμδιβάσαντες δόλφῃ
Διατρόφους κόρας τε, χαίτας ἀνέτους,
5780 Τοιαύτε θείας ἐξ ἐπινοίας τάχα
Λέγειν ὑπηγόρευον αὐτοῖς εἰς δλους,
Ἵτι θεὸς Μυσῶν τε Βουλγάρων γίνους
Ἐλευθερίαν εὐδοκεῖ ζυγοῦ λύσειν.

Ταῦτ' ἄρα λιπεῖν καὶ Δημήτριον μίγαν
5785 Θεσσαλονικῆν καὶ νεῶ κάλλος ξένου
Διατριδάς τε Ῥωμαϊκᾶς καθάπαξ
Ἐλθεῖν πρὸς αὐτοὺς συμμαχίῃσιντα σφίσι ·
Μίλλειν τοιοπὸν οὐδὲ βραδύνειν ἔνι,
Χρῶν δὲ κινεῖν κατὰ Ῥωμαίων ἔπλα,
5790 Ἀνηλεῶς κτείνειν τε τοῦτους ἐν μάχῃ.
Ζωγρεῖν δὲ μηδὲν, μηδ' ἐπὶ λύτροις λθεῖν.

B Τοιαῦτ' ἀνακράζοντες οἱ θεοτρόποι,
Ἵπλων γενέσθαι κατέπεισαν βαρβάρους,
Καὶ τὰ καθ' Αἴμον Ῥωμαϊκᾶ χωρῖα
5795 Κατέδραμον ξύμπαντα κείροντες βίβ ·
Ἡέτρος δ' ἀναδεί καὶ χρυσῷ στίφει κάραν
Καὶ φοινικούν πέδιλον εἰλίσσει πόδας ·
Ἵθην κατ' αὐτῶν ἰσοστρατεύσας ὁ κρᾶτωρ
Ἐτρέψατο σφᾶς καὶ τίθησι φυγάδας.

5800 Ἀσάν δὲ, Ἡέτρος, κακίας ἀρχηγέται,
Ἵστρον διαβαίνουσι σὺν ἀποσταταῖς,
Καὶ συνέμιξαν βαρβάρους παριστροῖς.
Ἵναξ δ' ἐπελθεῖν Μυσίας πάσης δρους
Καὶ τὰ κατ' αὐτὴν εὐ διαθέσθαι πάνυ

5805 Τῇ κωλυσόντων ἰσχύων ἐρημίᾳ,
Τοιοῦτον οὐδὲν ὤπτο κατειργασμένος ·
Πυρὶ δὲ καρπῶν παραδούς θημωνίας,
Καὶ ταῖς ἀπάταις ὑπάρχεις ταῖς τῶν Βλάχων,

C Παλινδρομεὶ δὴ πρὸς πόλιν βασιλίδα,
5810 Τάχει λελοιπῶς ὠδίνοντα πραγμάτων.
Ἵσάν δὲ Πέτρος σὺν Σκύθαις εἰς πατρίδα
Ἀσθίς ἐπανέδραμον ἀνυποστόλως ·
Ἐπήεσαν σὺν Ῥωμαϊκοῖς χωρῖοις
Λεῖαν Μυσῶν ἅπαντα δρῶντες, ὡς λόγος ·

5815 Καθ' ὧν ἀφίκτο σὺν στρατιᾷ μυρίᾳ
Στρατηγὸς Ἀλέξιος Βρανᾶς τοῦπίκλῆν ·
Ἵς δὴ τρέφων ἔρωτα πλάαι τοῦ στέφους
Καὶ τρηικαῦτα συνδρομῆν σχῶν ταγμάτων,
Ἵποστατήσας, σύμβολα τὰ τοῦ κράτους

5820 Αὐτῷ περιθεῖς, πρὸς Βυζαντίδα τρέχει ·
Καὶ δὴ πρὸ τειχῶν τῷλίσατό που φθάσας,
Πειρώμενος λόγοις τε τοῖς ὅπλοις πλέον
Ἵστυπολιτῶν ὡς ἐνὸν καθ' ἡμέραν ·
Καὶ βασιλεὺς δὲ στρατιᾶν συναλίσας

D 5825 Ἀνδρῶν ὀπλιτῶν ἐκ φύλων ἄλλοθρόων
Σκυθῶν, Ἵταλῶν, Ἵγαρηνῶν, Ἵθήρων,
Ἵταλιώτου Κορράδου συμβουλίᾳ,
Ἵντικατέστη τῷ τυράννῳ πρὸς μάχην.
Ἵπῆρχε δ' ἐκφῶς εὐπατριδῶν πατέρων

5830 Τῶν παρ' Ἵταλοῖς ἀρχικῶν ὁ Κορράδος,
Ἵνῆρ περιώνυμος ἐν καλοῖς δλοῖς,
Λαχῶν φυσικῆν εἴ γέ τις εὐκληρίαν,
Φρενῶν τε βαθύτητα, σώματος σθένος,
Δραστήριος μάχας τε καὶ Ῥωμαλέος ·

5835 Γαμβρόδ κρατούστος εἰς σὺναιμον τυγχᾶ

- Θεόδοτον δώρημα φανείς τῷ τέτε
 Ἄνακτι τῷδε κατὰ τήνδε τήν μάχην·
 Ὅς ἐκ Λατίνων συναγείρας ἱππότας
 Ἄρειμανίους δις ἑκατὸν καὶ πλεόν,
 5840 Πεζοὺς καταφράκτους δὲ πεντακοσίους
 Ἦγειτο τῶνδε καὶ κατορθοῖ τήν νίκην·
 Παρῆν δὲ κατάφρακτος ὄπλοις καὶ κράτῳ
 Μετὰ στρατηγῶν εὐσθενῶν τε ταγμάτων.
 Ἐπεὶ δ' ἔπῳρχε συμπλοκῆς καιρὸς μάχης,
 5845 Εὐώνυμον μὲν εἶχε Καμμότζης κέρας
 Πρωτοστράτῳ ὦν, εὐγεγῆς, βουληφόρος·
 Τὸ δεξιὸν δὲ βασιλεὺς ἦν διέπων·
 Σὺν Ἴταλοῖς δ' ἦθνε Κορράδος μέσον.
 Καὶ βρανᾶς δ' ἐξήταζεν αὐτοῦ δυνάμεις
 5850 Μίσον μὲν αὐτὸς κατέχων τῶν ταγμάτων
 Τὰ δ' αὖ ἑκατέρωθεν ἰλάρχαι πάλιν·
 Καὶ συββάγεισης παρ' ἑκατέρων μάχης,
 Ἴν' ὡς ἔπος φράσαιμι συνελὼν λόγῳ,
 Πίπτει Βρανᾶς ἀσχιστα Κορράδου ξίφει,
 5855 Καὶ τὴν κεφαλὴν τέμνεται παραπίκα,
 Καὶ τέρμα μάχης καὶ τυραννὸς λαμβάνει.
 Ἐπεὶ δ' ἐπρεσβεύσαντο πρὸς βασιλεῖα
 Οἷς περ μετῆν σθένους τε λαμπροῦ καὶ
 [γένους
 Ἐκλιπαροῦντες λύσειν εὐρεῖν πτζισμάτων,
 5860 Ἄναξ βραβεύει πᾶσι τὴν ἀμνησίαν·
 Καὶ προσδραμύνας εὐμνῶς δεδευμένους
 Πᾶσι κεχρησθαι γνησίῳ μεταμέλῳ
 Ἐπὶ παραβάσει γε φρικτῶν ὀρκίων
 Τῶν πρὶν πρὸς αὐτὸν ὑπεσθῆαι σὺν λόγῳ·
 5865 Λύσειν δ' ἀναθέματος αἰτεῖν αὖ πάλιν
 Παρ' ἀρχιθύτου τῆσδε τῆς Κωνσταντινίου,
 Ὁ σφας καθυπέβαλον ἀστοὶ πρὸ τρίτης
 Ἐστώτες ἄνω τειχῶν πυργωμάτων,
 Καὶ δρώμενα βλέποντες αὐτοῖς ἀνώμας.
 5870 Καὶ τῶνδε πολλοὶ τῶν κακῶν ἤσθημένοι,
 Θερμῶς προσήλθον τῷ μεγάλῳ ποιμένι·
 Ἄλλοι δὲ δόξαν εἰσοδοχῆς δεδωκότες
 Τῇ τῆς κεφαλῆς κατανεύσει καὶ μῶνῃ,
 Ὡς λῆρον ἠγγήσαντο τὴν συμβουλίαν·
 5875 Κατὰ Μυσῶν ξείσιν καὶ πάλιν ἄναξ,
 Καὶ τὰς κατ' αὐτοὺς ἐκδρομὰς τὰς ἀσχέτους
 Πάνυ τι μικρὸν ἀναχαιτίσας ὄπλοις,
 Τὴν Ἀδριανοῦ καταλαμβάνει πόλιν.
 Μυσοὶ δὲ κώμας κατέκειρον καὶ πάλιν
 5880 Τὰς πρὸς Φιλιππούπολιν κατοικουμένας·
 Ἄφιγμένου δ' ἄνακτος εἰς πάσχον μέρος
 Ἄφ' ὧν ἀπανίστατο χωρίων ἄναξ,
 Ἐκεῖτο ἔφηει δύστροπον Μυσῶν ἔθνος.
 Οὗτος θέλων οὖν ἀμύνασθαι βαρβάρους
 5885 Ἐπίσταται δὲ τοῖς ὄροις Τριαδίτζης
 Καὶ μηδοτιοῦν ἐκ κρύους διανύσας,
 Εὐζωνῆς αὐτὸς τὴν Κωνσταντινίου φθάσει,
 Στρατὸν παρεικῶς αὐτόθι παραμένειν,
 Ἴππων ἀμίλλαις ἐντροφῶν καὶ παιγνίοις.
 5890 Ἦρος δ' ἀπαίρει τῆς Κωνσταντινίου πάλιν,
 Καὶ τοὺς Μυσοὺς μέτεισιν, αὖθις τοῖς ὄπλοις·
 Περὶ δὲ παράστασιν ἰδρώσας πάνυ
 Τινὸς Λοβιτζοῦ φρουρίου τῶν αὐτόθι,

A vere cœleste per id tempus donum
 regi concessum ob imminens discrimen.
 Neque hic Latinis collectis equitibus
 Martem spirantibus paulo plus ducentis,
 cataphractisq; peditibus quingentis,
 ducem se præbuit historiamque retulit.

Cæsar quin etiam Ἰστίγᾶτος adfuit
 cum ducibus ac fortibus ὀφθίνibus.
 Cumque jam acies essent ἴν προκίηκτῳ,
 sinistro cornu præfuit Cammytzes
 protostator et nobilis consiliarius;
 dexterum ipse Cæsar cornu rexit;
 medium tenuit Corradus exercitum.
 Aciem et Branas ordinavit suam,
 mediam ipse occupans phalangem,

B alas tribunis regendas attribuens.
 Mox concurrentibus utrinque aciebus,
 ut paucis verbis tantam rem complectar,
 Corradi Branas cadit ense turpiter
 eique caput statim amputatur,
 sitque simul pugne finis et tyrannidi,
 Deinde nobiles, qui rebelles fuerant,
 legationem ad Cæsarem submiserunt,

criminis veniam sibi deposcentes.
 Cæsar se præbuit cunctis indulgentem,
 atque accedentes benevole excipientis,
 cunctis prudenter veram pœnitentiam
 violatorum fœdorum suadebat :
 atque ut sacri vinclis anathematis

C a patriarcha Byzantinæ urbis
 peterent solvi, quibus ante triduum
 a civibus obstricti rite fuerant,
 dum summis mœniis stantes atque turribus
 mala rebellium spectarent facinora.
 Atque in his multi tacti pœnitentia
 ad magnum præsulom fervide accedebant :
 ast alii vanam speciem consensus
 capitis nutu tenus simulantes,
 exhortationem Cæsaris ridebant.
 Ipse profectus iterum in Mœsiam
 hostium effusas passim excursions
 sane parumper armis compescuit,
 progressus usque ad urbem Hadriani.
 Interim Mœsi devastabant rursus

D circa Philippi civitatem pagos.
 Dum laboranti rex parti succurreret,
 locum quem vacuum abiens reliquerat,
 contumax statim Mœsa gens tenebat.
 Barbaros ergo debellare studens
 ad Triaditzæ contulit se fines :
 sed cum rigente hieme nil proficeret,
 expeditus ipse Byzantio venit :
 dumque illic miles manet sub Jove frigido,
 circi spectabat ludicra certamina.
 Attamen verno tempore Byzantio
 rursus discedens Mœsos armis petiit :
 cumque ob capiendum laborasset diu
 Lobitzum quoddam Mœsiæ castellum,

inconsummatam operam omittens,
iterum regiam rediit in urbem.
Scilicet pulchræ gratia Propontidos,
ædificiorum commoda et ornatus,
venatio dulcis et simul equitatio,
piscium præda, cum hilaritatibus,
diu longinquum non sine hæc Cæsarem,
sed ad fruendum sese comprehēbant.
Asanis quoque urbem Cæsar cepit
tertiumque ex æjus fratribus Joannem
obsidis loco præditum accepit.
Nihil hic tamen minus postea nocuit
presta malitia pessima Romanis urbibus.
Adhuc tenente imperium Isaacio
defecit quidam Mancaphas cognomine
Philadelphensis civis Theodorus
Lydiæque et patriæ invasit tyrannidem
atque urbes plurimis multavit damnis
cum harum pagis, circum arma ferens.
Philadelphicæ Cæsar ad fines veniens
in sua patria conclusit rebellem,
qui tunc idoneum nactus est agnomen
dictus ab actis fatuus Theodorus.
Cum Philadelphi tamen haud posset urbem
capere Cæsar vi peritiæque bellica,
quod fuit reliquum, condiciones obtulit :
nempe ut depositis imperii insignibus
privatam vitam Mancaphas exigeret ;
urbs autem veterem ordinem reciperet,
seque priori domino submitteret.
Mancaphas tamen profugiens ad sultanum,
Turcis assumptis secum auxiliariis,

Romani imperii fines incursabat.
Missus cum donis legatus ad sultanum,
Mancapham annuente reduxit sultano
regiam ad urbem, ibique Cæsar vinculis
perpetuoque illum addixit carceri.
Cognita res sultani exacuit fratres
ad iracundiam plurimam atque ad arma,
perfidiam criminantes quod prodiderat
munerum gratia transfugam sibi supplicem.
Jamque armis sultanum aggressuri erant,
nisi hic speciosis rem purgasset verbis :
ait enim hominem a se patriæ redditum
fide interposita, ne vel moreretur,
neve quid mali pateretur corpore.
Per illud tempus rex quoque Alamanniæ
misit legatos qui rogarent Cæsarem
ut sibi atque exercitui pacificum
Romanam per ditionem annueret transitum
proficiscenti ad Palestinæ locos.
Ad regem autem cursus logotheta
Cæsar præmisso, fœdera composuit.
Accepta vicissimque oblata fide
stabilem fore cum rege amicitiam,
logotheta ad Cæsarem est reversus.
Rex autem fines imperii ingressus
usque ad Philippi urbem promovit castra.

- A** Καὶ τοῦργον ἀνήνυτον ἀφεικῶς πάλιν
5895 Πρὸς τὴν βασιλεύουσαν εἴσεισι πόλιν·
Αἱ Χάριτες γὰρ τῆς καλῆς Κροποντιδος
Αἱ καλλοναὶ τε τῆσδε καὶ κάλλη δόμων,
Τερπνὰ κυνηγεία σὺν ἱππασίᾳ,
Σῶν ἰχθύων ἄγρα τε σὺν εὐθυμίᾳ
5900 Μακρὸν θυραῖον τυγχάνειν οὐκ ἤφει,
Ἄλλὰ τρέχειν ἤπειγον αὐτὸν πρὸς τάδε,
Κατίσχειν ἀναξ γαμετῆν Ἀσάν τότε,
Καὶ ἠτίον δι' συγγόνων Ἰωάννην
Ἐπίφηε, δόντων εἰς ἡμερίας λόγον·
5905 Ὅς ὑστερὸν δέδρακε Ῥωμαίων πόλεις
Κάκιστα πάντων, φεῦ μισανθρώπου τρέψου!
Τούτου κρατοῦντος τοῦ βασιλείου κράτους,
Ἀποστατήσας καὶ Μαγκαφᾶς τοῦ πικλῆν
Θεόδωρός τις Φιλαδελφεὺς τῷ γίνει,
B 5910 Κατατυραννεῖ πατρίδος καὶ Λυδίας,
Καὶ πλείστα δεινῶν εἰργάσατο τὰς πόλεις,
Κώμας τε λοιπὰς αἷς ἐπέη σὺν ὄπλοισι.
Ἄναξ δ' ἐπιστάς Φιλαδελφείας ὄροις
Ἐμφρουρον αὐτὸν ἐγκαθιστῆ πατρίδι,
5915 Ἦνικ' ἐπωνόμαστο καὶ μάλ' ἐνδικῶς
Ὁ Μωροθεόδωρος ἐκ τῶν πραγμάτων.
Πλὴν μὴ δυνθεῖς τὴν Φιλαδέλφου πόλιν
Ἄναξ ἔλειν ὄπλοισι τε καὶ στρατηγίαις,
Πρὸς συμβιβάσεις δεύτερον πλοῦν ἐτρέπη
5920 Ὅς ἂν Μαγκαφᾶς, παράσημα τοῦ κράτους
Ῥίφας, καθ' αὐτὸν τὸν βίον διανύτη,
Ἦθη δὲ τὰ πρὶν ἢ πόλις ἀναλάβη,
Καὶ πάλιν ἰθύνοιτο παρ' οὐ καὶ πάλαι.
C Μαγκαφᾶς οὗτος κάσους εἰς τῷ σουλτάνῳ
5925 Τούρκου τε λαβῶν συμμάχους κατ' Ἀϊ-
[σόνων,
Χώρας ἐπέη Ῥωμαϊκῆς ἐκτρίδων.
Σταλείς δὲ σὺν χρήμασι πρέσβους σουλτάνῳ
Καὶ τόνδε λαβῶν κατανοῦσι σουλτάνου,
Πρὸς βασιλίδι τὴν πόλιν ἀναφέρει,
5930 Καὶ δεσμὰ καὶ κάθειρξιν ἄληκτα φέρει.
Καὶ τοῦτου παρῴξιν σουλτάν συγγόνους
Πρὸς τὴν κατ' αὐτοῦ καὶ μάχην καὶ μανίαν.
Ἐγκλημά οἱ φέροντας ἀδίκου δίκης
Καταπροδόντι πρόσφυγα δώρων χάριν.
5935 Καὶ τάχ' ἂν ἡμύναντο τοῦτον τοῖς ὄπλοισι,
Εἰ μὴ τιθεὶς πρόφασιν εὐλόγον τάχα·
Ἐφασκεν αὐτὸν ἀποδοῦναι πατρίδι
Ἐπ' ἀφαιρέῃ μῆτε θανεῖν μηδὲ λωας,
Μήτ' εἰς δέμας τι τῶν κακῶν πεπονθῆναι.
5940 Τῷ τηνικαῦτα καὶ ῥήξ Ἀλαμανίας
Ἔστειλε πρέσβεις ἀξίων βασιλέα
Αὐτῷ παρασχέιν σὺν στρατιᾷ φιλίως
Γῆς παραδραμεῖν Ῥωμαϊδος τοὺς δρους
Πρὸς Παλαιστίνης τοὺς τόπους ὠρμημένῳ.
5945 Πρὸς ῥήγα τοίνυν, τοῦ ὄρμου λογοθέτην
Ἄναξ πεπομφῶς, συμβιβάσεις ἀρτύει·
Λαβῶν τε πλείους καὶ δεδωκῶς αὐ πάλιν
Ὅς ἔμπεδα κείτο τὰ τῆς φιλάς,
Αὐθὶς ἐπανέδραμε πρὸς βασιλέα·
5950 Καὶ ῥήξ ἐπιστάς τοῖς ὄροις Ῥωμαϊδος,
Καὶ πρὸς Φιλίππου τὴν πόλιν ἐπεφθάκει,

Καὶ δὴ μετὰ γε εἰς πρὸς ἀλλήλους σχέσεις
Καὶ φιλονεικούς διενέξεις καὶ μάχας,
Βασιλικῶν τε ῥηγικῶν τε ταγμάτων
5955 Ἀκαμανῶν στράτευμα πορθμὸν διέβη,
Καὶ πρὸς Φιλαδέλφειαν ἦκε τὴν πόλιν·
Διὰ δὲ Φρυγίας τε Αἰαδικαίας
Ἐφίσταται τάχιστα Φιλομηλίῳ
Ἐν ᾧ μάχην ἴσθησι ῥῆξ πρὸς σούλτανον·
5960 Καὶ τόνδε νικᾷ καὶ κρατεῖ πολιχνίου,
Ὅπερ σκυλεύσας ἐμπιμπρᾷ μετὰ τόδε.
Ἔϊτα παρθακῶς Ἰκονιῶν πόλιν,
Καὶ τήνδ' ἐλὼν ὄπλοις τε καὶ μάχης νόμῳ
Ὀδεύσει λοιπὸν τὴν προκειμένην τρίβον·
5955 Εἰς δ' Ἀντιόχου τὴν πόλιν ἠπειγμένους
Ἐναπεπνίγη, φεῦ θεοῦ τῶν κριμάτων |
Ἐναποληφθεὶς ταῖς δίναις τῶν ὀδάτων
Ἰτὸς δ' ἐκείνου τὸ κράτος δεδεδυμένος
Καὶ μέχρις αὐτῆς Ἀντιοχείας φθάνει,
5970 Κάκειθεν ἦκων Συριακὰς πρὸς πόλεις
Ἐλευθεροῖ τὰς γε τῶν ἐκ τῆς Ἄγαρ·
Πολλὰ δὲ καμῶν κλίσεως Χριστοῦ χάριν,
,Ἐκεῖ καταέλυκε καὶ τὸν βίον.
Οἱ δ' Ἀλαμανοὶ ναοὶ πρ' εἰς τὴν πατρίδα·
5975 Λύθεις ἐπικνήχθησαν εὖ σεσωσμένοι·
Καὶ Φραγγίας ῥῆξ Γερμανῶν (67) τ' ἄρχων
[πάλιν
Ναοὶν ἐπῆλθον ὀπλῆται τοῖς ἐξ Ἄγαρ·
Οὐκ ἴσχυσαν ὅμως δὲ Σιών ἁγίας
Σφᾶς ἐξελαῖσαι καὶ νέμειν χροϊτωνόμοις·
5980 Ἄρχοντο δὲ πλῆ καὶ πάλιν ἐξ πατρίδα,
Ὅ δ' Ἰγκλίτων ῥῆξ κατάρας ἐξ τὴν Κύπρον
Τύχης τε κρατεῖ τοῖς ὄπλοις κατὰ κράτος·
Δισμῆ δὲ συσχῶν καὶ τύραννον τῆς Κύπρου
Κομνηνὸν Ἰσάκιον (68) ἔχετον τρόπους·
5995 Καὶ καταπλεύσας πρὸς Παλαιστίνης τόπους
Στράτευμα κατέλιπεν οἰκίον Κύπρω
Ὁ Γερμανῶν ῥῆξ δηλαδὴ τῶν Ἰγκλίτων
Καὶ τῆσδ' ἐκυρίευσεν ὡς υπηκόου,
Ζωῆς δ' ἀφορμὰς αὐτόθεν κεκτημένος.
5990 Ἐν τῷ μέλλειν δὲ πρὸς πατρίδ' ἀπίναί
Ῥηγὶ Κύπρον δέδωκε τῆς Παλαιστίνης
Οἰκεῖν τε ταύτην, εἰ σχολὴν ἄγει μάχης.
Καὶ κυριεύει καὶ κρατεῖ τῆς Κυπρίων,
Ὡς ὑπ' ἐκείνου προσνεμηθείσης πόθω
5995 Ζωηφόρῳ μνήματι τῷ τοῦ Κυρίου,
Καὶ συναφθείσης τοῖς ὄροις Παλαιστίνης.
Ἄγων. μετὰ γων, συγγέων, μετατρέπων
Ἀνθρώπινα θεῖά τε πράγματα κράτῳ
Καὶ δραματούργων, ὡς δέδοκτό οἱ μόνω,
6000 Εὐθύς ἐρείσας τὸν πόδα κραταρχίῳ,
Τὸν πατριάρχῳ τοῦ θρόνου παραλύει,
Τὸν Καματηρὸν Βασιλεῖον ἀδίκως·
Τὸν Μουντάνην δὲ Νικίταν ἀντεισάγει,
Τριπέμπελόν τε καὶ χρόνῳ περριμένον·

A Exin alternabant vario affectu,
insuper contendebant dimicabantque
regis prædicti Cæsarisque milites,
donec Alamannum agmen fretum transiit,
et Philadelphi usque ad urbem venit :
præteriensque Phrygiam et Laodiceam,
celeri cursu pervenit Philomelium,
ubi rex pugnam cum sultano ciet,
eoque victo, potitur oppidulo,
idque diraptum consumit incendio.
Pergit deinde ad Iconium urbem,
quam postquam expugnavit virtute bellica,
propositum sibi prosequeretur iter :
jamque ad Antiochi urbem properabat,
cum suffocatus est, o Dei judicium !
B rapidis undis fluminis abreptus.
Ipsius autem filius suscepto imperio
usque ad Antiochi progreditur urbem :
unde ad Syriacas pergens civitates,
Agarenorum jugum ab illis depulit :
Christique causa plurimum laborans,
is quoque vitæ terminum illic habuit.
Tum Alamanni navibus inscensis
reversi sunt in patriam incolomes.

Rex quoque Galliæ et Britannię dominus
cum classibus armatis supervenerunt ;
cumque Agarenos pellere ex urbe sanota
frustra tentassent, ut Christianis traderent,
C marino rursus cursu in patriam redeunt.
Antea tamen in Cyprum excenderat
Anglorum rex, et insula potitus fuerat,
ejusque vinelis tyrannum tradiderat
Comnenum Isaacium, novellum Echetum.
Tum Palestinas navigans ad terras,
præsidium suum in Cypro reliquerat
Germanicorum, inquam, rex Anglorum,
ejusque dominum se gerebat insulæ,
et commeatum militi hinc subvehebat.
Verum in patriam reversurus postea
Cyprum donavit Palæstino regi,
ut illic pacis tempore vitam gereret,
quod ipsi regnum tribuit affectu pio
propter vivificum Domini sepulcrum,
D quia prope Palæstinæ fines erat.
Interim imperator sus deque agebat
cuncta humana et divina ferens, rapiens,
commutans, ut sit in scenis, pro suo arbitrio,
summa videlicet fretus potestate.
Sede dejecit injusta sententia
Camaterum Basilium patriarcham :
substituitque Nicetam Montanum
vel potius depontanum, confectum senio ;

(67) Ita codex. Et quidem infra Ephræmius declarat Germanos hoc loco se intelligere Anglos, qui olim scilicet in Britanniam et Germania commigraverant.

(68) Cod. Ἀλέξιον, manifeste errore, quem coarquit Nicetas, imo ipsemet Ephræmius, qui de Isaacio Cypri tyranno in superioribus verba fecit.

quem mox despiciens ob ineptitudinem pontificali invitum honore exiit. Porro Leontium quemdam in sede posuit monachum et virtuti navantem operam, quem sibi demonstratum a sancta Virgine noctu, affirmavit in publica concione : sibi que nomen, ejus virtutem, formam descriptam esse cœlitus ceu in tabula. Verumtamen hunc etiam solio pepulit, pensi non habens quiddam ante dixerat. Deinceps vero pastorem transferre maluit : quippe sanctæ Sionis archipræsulem nomine Theodosium, Latinum genere, sibi familiarem atque imperii vatem, ad patriarchæ summum honorem transtulit. Sed nihil huic profuit facti novitas ; utroque enim excidit sacerdotio, Sionis nempe ac regiæ metropoleos, admissus inconsulte, ejectus turpiter. Ad extremum Georgius Xiphilinus Constantini pastor est datus urbi. Cæsari natæ fuerant ex primis nuptiis virgines pulchri aspectus siliæ duæ ; quarum priorer rite comas tonsam instar agnæ Domino sacratam obtulit : proterea que vertit in monasterium parthenonemque maximis impensis palatium dictum antea Joannizæ : hoc, inquam, attribuit natæ diversorium. Alteram autem tradidit nuptam filio regis Siciliæ nomine Tancredi. Apud se vero imperii paterni herodem alebat Alexium filium natu minimum, qui patriam suam oppressit malorum cumulo. Nec soli Branas Theodorusque Lydus calcaneum extulerunt contra Cæsarem, verum post illos etiam Alexi duo, qui se jactabant titulo fictitio de Manuele imperatore genitos. Alter ex his instructus a sultano militum Persicorum ingenti numero prædam agebat ex Romanis oppidis : cui noctu consopito prope Harmala sacerdos quidam caput amputavit, cæsareique exercitus duci obtulit. Alter autem in prælio occisus fuit a Basilio chartulario Chumno. Basilius etiam quidam, vulgo Chotzas, a Cæsare deficiens in urbe Tarsia Romanæ ditioni molestus erat : sed demum captus exocœtatur miser, Rursusque alius, et posthinc alius denuo, tellure ceu gigantas educit fabula, imo permulti obstiterunt Isaacio : sed omnes, Deo volente, perierunt. Hic princeps quia sui nimium amans erat, iracundus, levi de causa suspicax, invidia quoque flagrans adversus subditos. multos mulctavit membris optimates :

- A** 6005 Οὐπερ καταγούς ἀφίλειαν αὐτίκα
 Ἄκοντα κατήγαγεν ἱεροῦ θρόνου·
 Καί τινα Λεόντινον ἐγκαθιδρύει·
 Ἄνδρα μοναστήν, ἀρετῆς ὄντι ἐργάτην·
 Ὅν τῷδε δεῖξαι τὴν ἀπειρανδρον Κόρην
- 6010 Ἐφασκε νυκτὸς συλλόγων ἰθροισμένων,
 Ἐίδος τε κλησιν, ἀρετῆν. τοῦδ' εὐστόχως
 Μάλα διαγράψασαν ὡς ἐν εἰκόνι·
 Ἄλλὰ γε καὶ τόνδ' ἀπελάυνει τοῦ θρόνου,
 Πάντα παριδὼν τὰ προηγηρομένα
- 6015 Μετάθειν δὲ δραματουργεῖ ποιμήνος·
 Ἀρχιθούτην γὰρ τῆς Σιών τῆς ἁγίας
 Κλησιν Θεοδόσιον, φῦντα Λατίνων,
 Ἐθάδα τῷδε καὶ προήγορον κράτους,
 Εἰς πατριάρχων ἀνάγει προεδρίαν.
- B** 6020 Ἄλλ' οὐδὲν ἀπάνωτο τῆς καινουργίας·
 Ἄμφοῖν γὰρ ἐκπίπτωκεν ἱεραρχίαι,
 Σιών τε τῆς πρὶν καὶ βασιλίδος πάλιν,
 Καὶ τῶνδ' ἀτίμως ὁ προβληθεὶς ἀκρίτως.
 Ἐπειτα Γεώργιος ὁ Ξιφιλίνος
- 6025 Ποιμὴν ἀναδίδεικτο τῆς Κωνσταντίνου.
 Ἐκ τῶν πρὶν εἶχεν αὐτοκράτωρ σπερμάτων
 Παῖδας φυτεύσας καλλιπαρθένους δύο.
 Ὡν ἀποκίρει κατ' ἔθος πρεσβυτέρων
 Καθιερῶσας ὡς ἀνάδα Κυρίῳ·
- 6030 Μεταβελτικῶς δ' εἰς μονὴν ἀποκειμένων
 Καὶ παρθενῶνα διατάσει ὡς ἀφθόνοις
 Ἰωαννίτζη τὸν κεκλημένον δόμον,
 Ἐνταῦθ' ἐνασκεῖν καὶ κατοικεῖν προσνέμει.
 Ῥηγὸς δὲ συνέζευξεν υἱῷ δευτέρων
- C** 6035 Τῆς Σικελίας τοῦ Ταγγρεῖ κεκλημένου.
 Κληροῦλον ἀρχῆς πατρικῆς ἀνατρέφων
 Τὸν υἱὸν Ἀλέξιον ὕστατον χρόνῳ,
 Ὅς συμφορᾶς ἤνεγκε πατρίδι βάρος·
 Οὐ Αὐδῆς Θεόδωρος, οὐ Βρανᾶς μόνον
- 5040 Πτερισμὸν ἦραν κατὰ τοῦ στεφηφόρου,
 Ἄλλὰ σὺν αὐτοῖς καὶ δυὰς Ἀλεξίων,
 Ὅς σφᾶς ἐπωνόμασαν αὐτοὺς υἱίας
 Τοῦ πορφυρανθοῦς Μανουῆλ βασιλεως·
 Ἄφ' ὧν δὲ μὲν γε προσλαδῶν ἐκ σουλτάνου
- 6045 Συμμαχικὸν τι Περσικὸν πλείστον στίφος
 Πόλεις ἐπιὼν κατέκειρεν Αὐσόνων·
 Ὅν νυκτὸς ὑπόπτωτοντα καθ' Ἄρμαλά που
 Κτείνας θύτης τις καὶ τεμῶν αὐτοῦ κάραν
 Ἦνεγκεν αὐτῆν ταγμάτων στρατηγίτη.
- D** 6050 Καὶ ἄτερος δὲ κτείνεται κατὰ μάχην
 Ἡρὸς Βασιλείου χαρτοῦλαρίου Χοῦμνου.
 Καὶ τις δὲ Βασίλειος Χοτζᾶς τοῦ πίκλην
 Ἀποστατήσας κατὰ Ταρσίαν πόλιν
 Χώρας ἐκάκου Ῥωμαϊκᾶς καὶ πόλεις,
- 6055 Ὅς συσχεθεὶς ὄμματα πηροῦται τάλα·
 Καὶ πάλιν ἄλλος, κάπτι τῷδ' ἄλλος πάλιν,
 Ὡς ἐκ χθονὸς γίγαντας αἰρεῖ τις μῦθος,
 Καὶ πληθὸς ἀνέστησαν Ἰσαακίῳ·
 Καὶ πάντες ἀπώλοντο τῇ Θεοῦ κρίσει.
- 6060 Ὅργίλιω δὲ φιλαυτοῦ οὗτος ὁ κράτωρ
 Κᾶξ ὑπονολας καὶ λαβῆς μικρᾶς μόνης,
 Καὶ ζηλοτυπῶν καὶ φθονῶν ὑπηκόοις,
 Πολλοὺς ἀρίστων παρέβλαψεν εἰς δέμας·

- Φάους μὲν ἐστέρησε τοῦ τῶν ὀμμάτων
 6065 Κομνηνὸν Ἀνδρόνικον ἄνευ αἰτίας,
 Καὶ Κωνσταντῖνον Ἀσπιέτην τοῦπίκλην.
 Ἄλλους δ' ἐναπίκειρε φροντιστηρίοις.
 Λεηλατούντων σὺν Κομάνοις τῶν Βλάχων
 6070 Τὰ κατὰ δύοσιν Ῥωμαϊκὰ χωρία,
 Ὅπλα κατ' αὐτῶν βασιλεὺς αἶρει πάλιν.
 Ἄγγιγαλον οὖν παραμείψας τὴν πόλιν
 Ἐΐσεισιν Αἶμον τὴν Βλάχων παροικίαν
 Πάντα δὲ τάκει φρουρίων, πολιχνίων
 Εὐρώων ἔρουμην ἰσχὴν ἐνδεδυμένα,
 6075 Καὶ τεύχεσι πύργοις τε διειλημμένα·
 Μυσοῦς δὲ βλέψας ἀγγύων αἰγῶν δίκην
 Τοὺς ἀποκρήμους καταλαβόντας τόπους
 Ὡς Ῥωμαϊκὴν συμπλοκὴν δεδιότας·
 Πρὸς δ' αὖ Σκυθικὸν ὑφορώμενος στίφος
 6080 Ἐποστροφῆς ἤψατο τῆς πρὸς τὴν πόλιν·
 Διὰ δὲ τεμπῶν δυσβάτων τε χωρίων
 Καὶ τρυμαλιᾶς οἷον εἰπεῖν δυσπόρου
 Αὐλῶνι σαφῶς πάντα παρειακασμένης
 Τὴν ἐς Βεβρόνην ἐκδρομὴν θεημιένος,
 6085 Ἀπώλεσε πλεῖστόν τε τῶν στρατευμάτων·
 Κάκεινος δὲν ἔφθαρτο παρὰ βραχὺ τι,
 Εἰ μὴ βοηθοῦ τοῦ Θεοῦ τέτευχέ πως.
 Ὡς γὰρ ἑαυτοὺς παρέδουσιν εἰς μέσον
 Ἄναξ τε καὶ στρατεύμα δυσπόρου πόρου,
 6090 Ἠγούμενα μὲν διέθη στρατευμάτων
 Κακῶν ἀπαθῆ κινδύνου τε καὶ μάχης·
 Μέσον δὲ τῆς φάλαγγος ὁ κρατῶν ἔχων,
 Ἐπίθεισιν εὐρατο πρὸς τῶν βαρβάρων
 Οἰστοῖς βαλόντων καὶ δόρασι καὶ λίθοις
 6095 Ἐκατέρωθεν αὐτὸν ὀπλίταις ἄμα,
 Ὡς παραμικρὸν τόνδε φυγεῖν τὸν μόρον,
 Πέσειν δὲ πολλοὺς στρατιώτας γεννάδας.
 Ὅμως διεκδύς δυσσέλιθτον χωρίον
 Καὶ πρὸς Βεβρόνην ἀποσθαιὲς σὺν βίᾳ
 6100 Ἐμφροντιν εὐρε στρατιᾶν τοῦτου χάριν
 Φήμη δυσήχη μάλα τεθροημένην
 Τῷ τοι βασιλεὺς τὴν Κωνσταντῖνου φθάει,
 Ἐκ τοῦδε φήμην οὐ καλὴν ἀνατρέπων·
 Μικρὸν δ' ὄφρυός καθυφῆκε καὶ τύφου
 6105 Ἐπαναδραμῶν εἰς πόλιν τὴν τοῦ κράτους,
 Ἀθουμίας δόρασιν ἐμπεπαρμένην
 Ἐφ' οἷς κακῶς πίπονθε τὴν φυγὴν ἔχων·
 Πρὸ τοῦδ' ἀνασπῶν τὰς ὄφρυς ἐπηρμένως
 Μετὰ σοβαρᾶς καὶ φρενὸς καὶ καρδίας,
 6110 Ἐπιστράτευσε κατὰ Μυσῶν βαρβάρων
 Ὅμφας προφητῶν κατὰ νοῦν περιστρέφων,
 Ὡς ἔξοδον μὲν θεῖτο σὺν θυμηδίᾳ,
 Ἐπάνοδον δὲ μάλλον ἀγαλλιᾶσσι·
 Βουνοὶ τε προσδέξαιτο χαίροντες μάλα
 6115 Καὶ πάντα χαρήσαιντο τὰ δρυμοῦ ξόλα,
 Τοῦ δ' ἐξιόντος, εἰσιόντος αὖ πόλιν.
 Οὐτός γε, δόξαις ἀπαδούσαις ἐμμένων,
 Χάριν ἑαυτοῦ γνωματεῶν ᾗν τάδε·
 Ὡς οὐ δι' ἂ πέπρακτο πλημμελημάτων
 6120 Ἄπασι κοινῇ τῇ Θεοῦ θεῖα κρίσει
 Θεῷ δίκην τίνυμεν ἀμάρτημάτων·
 Λαῶν παρδοθέντες ἄφρονι τίως

- A** oculorum quidem eripuit lumen
 Andronico Comneno immerenti,
 et Constantino cognomento Aspietæ.
 Alios addixit tonsos monasteriis.
 Cum prædarentur Blachi cum Comanis
 Romanas terras ad occidentem positas,
 rursus hos contra capit arma Cæsar.
 Quamobrem urbe Anchialo præterita,
 Hæmum ingreditur Blachorum sedem :
 sed cum castella ibidem cunctasque urbeculas
 præsidii invenisset munitas validis,
 mœnibus atque turribus convestitas ;
 Mœsos item cerneret, tanquam capreas,
 prærupta atque inaccessa tenentes loca,
 ne cum Romanis pugnam statariam gererent :
B Scytharum quoque incursum pertimesceret ;
 reditum ad urbem regiam instruere cœpit
 angustus per anfractus locosque impervios :
 nimirum per convallem prorsus similem
 foramini, ut ita dicam, impenetrabili,
 Berroen versus militum direxit iter,
 quorum amisit scilicet partem maximam :
 atque ipse summo haud aberat exitio,
 ni sospitator Deus tulisset opem.
 Nam cum se in medias coniecissent fauces
 Cæsar exercitusque tam stricti tramitis,
 prima quidem transiit frons exercitus
 sine molestiis prælii atque incolumis :
 sed media phalanx, in qua Cæsar erat,
 incursum barbarorum cœpit perpeti,
C qui telis, lanceis, saxis utroque ex latere
 ipsum ejusque agmen impetebant.
 Quare vix is supremum vitavit fatum,
 multis amissis strenuis militibus.
 Sed tamen tam difficilem emensus locum,
 magno cognatu incolumis Berroen venit,
 ubi sui causa invenit anxium militem
 tristi rumore valde peturbatum.
 Igitur imperator Byzantium properat
 expeditionis famam non pulchram referens :
 et sic remisso superbæ supercilio,
 ingressus est imperii metropolim ;
 mœroris nempe aculeis transverberatum
 propter acceptam cladem gerens animum.
 Antehac enim elato supercilio,
D superbia inflatus ac tumente animo
 adversus Mœsos barbaros processerat ;
 dicta prophetica mente revolvens,
 quod cum lætitia scilicet foret exitus,
 reditus autem magis adhuc lætus :
 quodque exsultantes colles se reciperent,
 ipsæque lætarentur saltus arbores,
 se procedente ex urbe vel redeunte.
 In his se oblectans canticis prophetiis,
 sibique blandiens hæc secum reputabat :
 nequaquam ob communia quæ fiunt peccata
 inter mortales, celso Dei judicio
 persolvere nos debitas malitiæ pœnas,
 cum tradimur barbarico insano populo

ad punitionem justam correctionemque, qui Dei misericordis mos esse solet; sed quia Branæ tyrannidem secutus erat Christianus populus imperio deficiens, idcirco his esse implicitum aiebat malis. O scæva ingenia stultaque consilia si quis hanc mentem gerit et sententiam, piorum nempe innumeras a Deo catervas barbaræ genti ad interitum tradi quamlibet propter erroris insaniam, qua læsus sit fortasse mortalis dominus! Quin adeo universalem monarchiam sibi vaticinans spondebat, et Palæstinam jugo subtractam redditurum se imperio; et se lac populorum ebibiturum, divitias voraturum, et pinguedinem medullis exhausturum, ut ait propheta. Effutivit etiam palam in concione disertis verbis, romano Andronicum præfuturum annis imperio novem; ni redegiasset Deus ad triennium, ex que Andronicus sceptro abuti cœperat: subtractum autem Andronico sexennium. ceu purpuræ segmentum vi direptum, ad sui fuisse adjectum regni spatium: seque propterea per id sexennium fortasse haudquaquam fore prorsus optimum. Verum ne elapsis quidem prædictis annis visus est mores suos conferre in melius. Blachorum gens jam erat intolerabilis, Romanis spoliis manubiisque dives eximiasque opibus instructa ad bellum: quare Romanam incursans provinciam oppidum Varnam cepit cum Anchialo, et Triaditzæ quoque invasit agrum, Naissum delevit denique cum Stumpio, abductis inde innumeris manubiis, viris cum feminis, et gregibus omnigenis. Conclusus ergo quaquaversus hostibus nec jam tueri victos valens Cæsar, exercitum bifariam divisit ducibus, partim ad locos jubens abire hesperios, partim ad terras nupero afflictas bello: Varnamque instauravit cum Anchialo, idoneumque imposuit his præsidium. Ipse profectus denuo Philippopolim Mæsurum ac Scytharum repressit impetum et sua præsentia et ducibus pugnacibus. Cumque Triballus princeps Scopiorum urbem cum universo agro popularetur, impetum fecit Cæsar cum exercitu illumque triumphali prostravit prælio. Exin præteriens cunctum Naissi agrum, progressusque ad ampli fluentia Savi, ibi in congressum venit cum caro socero, cui Belæ nomen erat, Ungariæ rege; cujus colloquio fruitus, atque ut decuit invicem impertitis amoris signis, illinc reversus est, vocante officio,

- A** Πρὸς σωφρονισμὸν μασιγῶσιν μετρίαν,
Ἐπερ φιλοίκτου, συμπαθοῦς Θεοῦ νόμος·
6125 Ὅτι δ' ὀπίσω τῆς Βρανᾶ τυραννίος
Ἐπῆρξε λαός, τοῦδ' ἀποστάς τοῦ κράτους,
Τοιοῖσδε κακοῖς ἐκδεδοῦσθαι συνίδη.
Ἐ τῶν πονηροῦ σκαμμάτων καὶ σκαρμάτων!
Εἰ ταῦτά τινὲς εἰσιν ὑπειληφότες,
6130 Ὡς μυριάδας εὐσεβῶν ἐκδοῦς ἔχει
Θεὸς πρὸς ἀπώλειαν εἶθαι βαρβάρῳ,
Οὐτινοσοὶν ἀντίψυχον παροινίας
Ἦντος καθ' ἡμᾶς τοῦ κακῶς πεπονθότες.
Πρὸς τοῖσδε προὔφοιθαζεν ὡς μοναρχίαν
6135 Περιβαλεῖται, καὶ Παλαιστίνην πάλιν
Ἐλευθερώσας προσεμεῖ κραταρχίᾳ.
Καὶ γὰρ δ' ἔθνων θηλάσει κατὰ κόρον,
Καὶ πλοῦτον αὐτῶν φάγεται καὶ τὰ πᾶχη
Ἐκμυελεῖ κατὰ τὴν θειοπτίαν.
6140 Καὶ τοῦτ' ἀμαθῶς συλλόγων ἠλισμμένων
Ἐφασκε λαμπρῶς, ὡς Ἀνδρόνικος χρόνων
Ἐμελλεν ἄρξειν ἐννάδα Ῥωμαίδος·
Θεὸς δὲ συνίσταται εἰς τὴν τριάδα,
Κακοῦ φανίντος Ἀνδρονίκου τῷ κράτει.
6145 Ἡ δ' ἐξῆς αὕτη τῶν χρόνων Ἀνδρονίκου
Ὡς πορφύρα βᾶκος τι διεβρήγμενον
Ἐπιβέβληται τοῦδε τῆ κραταρχίᾳ·
Καὶ κατὰ τούτους οὐκ ἀγαθὸς τοὺς χρόνους
Γένοιτ' ἂν ἴσως οὐδὲ βελτίων πάνυ.
6150 Ἐπεὶ δε παρίδραμεν ἐξᾶς τῶν χρόνων,
Αὐτὸς πάλιν ἦν οὐχ ἑαυτοῦ βελτίων.
Βλάχων ὑπῆρξεν ἀνυπόστατον φύλον
Ἠλησθὲν λαφύρων Ῥωμαϊκῶν καὶ σκύλων
Καὶ πλοῦτον ἀβρὸν ἐνδύθεν πρὸς τῆς μάχης
6155 Τολύον ἐπῆε Ῥωμαϊκοῖς χωρίοις,
Καὶ Βάρναν εἴλε σὺν Ἀγχιάλῳ πόλεις
Καὶ Τριάδιτζης κατέδραμε τοὺς ὄρους,
Καὶ Νίσσον ἠφάνισε σὺν τῷ Στουμπίῳ,
Λεῖαν ἐκεῖθεν ἀπαγαγὸν μυρίαν
6160 Ἀνδρῶν, γυναικῶν, παντοδαπῶν ἀλόγων.
Κυκλούμενος γοῦν τοῖς ἐχθροῖς πανταχόθεν,
Καὶ μὴ σθένων πάσχουσιν ἀμόνειν ἀναξ,
Εἰς τοὺς στρατηγούς στρατιᾶν κερματίσας,
Τὴν μὲν μέρει πέπομφε πρὸς ἐσπέραν,
6165 Ἄλλη δὲ τήνδε πρὸς πονοῦν πάντως μέρος
Καὶ Βάρναν ἀνέκτισε σὺν Ἀγχιάλῳ,
Καὶ ταῖσδε φρουρᾶν ἱκανὴν ὑπεισάγει·
Αὐτὸς δ' ἐπιστάς τῇ Φιλίππου καὶ πάλιν
Μυσῶν τε Σκυθῶν ἀνεχαίτιζε στίχας
6170 Καὶ δι' ἑαυτοῦ καὶ στρατηγῶν εὐόπλων·
Καὶ τριβαλάρχου καταδηοῦντος πόλιν
Σὺν τοῖς πέριξ ἄκασι τὴν τῶν Σκοπίων,
Ὅρμᾳ κατ' αὐτοῦ βασιλεὺς σὺν δυνάμει,
Συμπλακεῖς ἤτησεν αὐτὸν ἐσχάτως.
6175 Χῶρον παραλλάξας δὲ πάντα τοῦ Νίσσου
Καὶ πρὸς Σάουθον πεφθακῶς βαθυδίνην
Ἐκεῖσε συνέμιξε κηδεστῆ ἑλίῳ
Οὐγγρίας ῥηγί τῷ Βελᾷ κεκλημένῳ,
Καὶ οἱ προσαγόρευσιν ἀποτινύσει
6180 Καὶ τὴν πρεπῶδη δεξιῶσιν καὶ σχέσιν·
Ἐπειτ' ἐκεῖθεν ἀπαναστάς ὡς δέον,

- Μεθ' ἡμέρας εἴσεισι Φιλίππου πόλιν,
Κάσιθεν ἀνέζευξεν εἰς Κωνσταντίνου.
'Επει δὲ Μυσῶν καὶ Σκυθῶν δεινὸν φύλον
6185 'Ἐπεστράτευσεν καὶ πάλιν Ῥωμαῖδι,
Ἀρῶν δὲ φθάνει μέχρι τῆς Ἀρκαδίου,
Καὶ στρατιᾶν ἤττησεν αἰσχρῶς Αὐσόνων
Πρὸς ἀντιπαράταξιν ἐκτεταγμένην,
'Ἐγνω δὲ αὐτοῦ σφᾶς μετελθεῖν ὁ κράτωρ,
6190 Ἀπογραφὴν οὖν, συλλογὴν καθημέραν
'Ορῶν ὑπῆρχεν Ῥωμαϊκῶν ταγματῶν·
Πρὸς δὲ ξενικὸν συμμαχικὸν μυρίον
Μισθοῦ συνιδὸν ἐξ ὄλης ἔθναρχίας.
'Ὡς οὖν ἀπειράριθμον ἤθροισθη σίφος,
6195 Ἐξείσιν ἦρος τῆς Κωνσταντίνου κράτωρ,
Χρυσοῦ κεντηνάρια πέντε πρὸς δέκα,
'Ἀργυρίου δ' αὖ ἐξήκοντα ἑπηγμένους·
Καὶ πρὸς Ῥαιδεστόν τὴν πόλιν ἀφιγμένους,
'Ἐκεῖ φύσας ἔφαγε μυστικὸν Πάσχα,
6200 Ἐορτάσας ἔγερσιν ἡμῶν Δεσπότου
Πρώτην κυριώνυμον, ὡς πιστοῖς ἔθος.
Εὐγγίνεται δ' ἐνταῦθα Βασιλακίῳ
'Ανδρὶ βιοῦντι βίον ἐξηλλαγμένον
Καὶ διαγωγὴν ἀσυνήθη τοῖς ὄλοις·
6205 Ὅστις τὰ πρόσθεν προβλέπειν εἶχε κλέος,
Εἰς δὲ συνέρρει πᾶς τις ὡς εἰς Λοξίαν.
Οὐδὲν διεξήει δὲ τρανὴς συνόλωσ,
Οὐδ' ὕγιες τε καὶ δικυκρινημένον,
'Ἀλλὰ γριφώδη πάντα, πεπλανημένα·
6210 Ἐν δ' αὖ γε πολλοῖς ἀπεφλύαρει λόγους
Εὐτραπελίας καὶ γέλωτος ἀέλους,
Μαστοῦς γυναικῶν ἀναδιφῶν παλάμαις,
Περιαθρῶν τε καὶ σφυρὰ τούτων πάλιν,
'Ἐφ' οἷς συνεῖρε καὶ μακρὰς ληρωδίας.
6215 Ὅμως ἐπισπάσατο συρφάκων ἔχλον,
Καὶ οἱ προσεῖχον οἶα καὶ προηγόρωφ.
Συνείπετ' αὐτῷ καὶ τινα γραϊδίων
Ὀίστηλατουμένων τε καὶ παραφῶρων
Τα δρώμενά οἱ πάντα καὶ λελεγμένα
6220 Διατρανούστων ἀφικνουμένοις ὄλοις.
Τοῖς πλείοσι δ' ἔδοξε τούτων εἰδῶτων
Προφητικὸς τις καὶ Θεῶν πεφιλμένος·
Οἷς σύνεσις δ' ἦν καὶ φρένες κρῖνειν δέον,
Γέλοιος ὑπελιηπτο ληρώδης γέρων·
6225 Ἐδοξε δ' ἄλλοις πνεῦμα Πύθωνος φέρειν·
'Ὅστις ἐπιστάντι γε τῷ στεφηφόρῳ
Καὶ τόνδ' ἰλαρῶς εὐλογῆσαντι τότε
Οὐδὲν κατέλιπε προσσχέιν συνόλωσ·
'Ἄνω δὲ κάτω βασιλικῶς πῶς ἡγμένους
6230 Ὀνειδεσιν ἔβαλλε συνειλεγμένους,
Τοὺς δ' ἐν τέλει μάλιστα καὶ γερούσιας·
Καὶ κράτορα δ' οὐχ ἔττον ἦν κακῶς λέγων·
Καὶ οἱ κρατὸς δ' ὤρμησεν ἀρπάσαι πῖλον.
Μόλις δὲ λήξας πωλικῶν κινήματων,
6235 Τῇ διὰ χειρὸς εὐτελεῖ βακτηρίῳ
'Ὀμματ' ἄμαυροῖ βασιλικῆς εἰκόνας
Ἐπὶ πίνακος αὐτόθ' ἐγγεγραμμένης·
Τοῦ δ' ὡς μεμηνότες καταγούους ἀναξ.
'Ἄλλαις ἑαυτὸν φροντίσιν ἐνησχόλει.
6240 Ἐκείθεν εἰς Κύψελλα φρούριον φθάσας,

- A** brevique post pervenit Philippopolim,
atque hinc concessit Constantinopolim.
Sed quoniam Mœssi et Scythæ gentes effere
rursus molestis erant Romanis terris
prædantesque pervenerant Arcadiopolim,
exercitu Romano victo turpiter
qui contra exire in aciem ausus fuerat ;
bellum constituit Cæsar per se gerere.
Conscribebatur itaque quotidie exercitus,
Romanique ordines centuriabantur :
plurimus etiam advena et auxiliaris
conducebatur miles in cuneto imperio.
Jamque collectis copiis prope innumeris,
vere ineunte Cæsar Byzantio exivit,
auri quidem centenarios quindecim,
argenti sexaginta secum ferens.
- B** Et ad Rhædestum usque progressus urbem
mysticum ibi manducavit pascha,
resurrectionem Christi solemnem peragens,
primam nempe Dominicam, Christiano more.
Ibi in colloquium venit cum Basilacio
viro vivente insolitum vitæ genus,
nulli suetos profitente mores,
qui futura canendi cluebat gloria,
cunctis ad eum venientibus ceu ad Loxiam.
Nec tamen is dicebat perspicue quidquam,
neve qui sanum probeque definitum,
verum fallacia cuncta et perobscura.
Profecto ejus sermones plerumque erant
sourrilliter effusi risuque digni.
Papillas feminarum contrectans manibus
C inspiciensque pariter illarum talos,
longas tum demum nectebat cantilenas.
Plebeiam tamen turbam is illexerat
præbentem aures sibi tanquam vatij.
Comitabantur illum et quædam vetulæ
vecordi cæstro percitæ atque insanæ,
quæ gestus ejus pariter et dicta omnia
edisserebant populi coronæ.
Vulgares ergo homines qui hunc noverant,
prophetæ loco habebant Deoque chari :
verum cordati et sano judicio præditi
ridiculum nugacumque putabant senem :
alii postremo pythonicum credebant.
Is accedentem per id tempus principem
et salutantem comiter ac benevole
D nullo dignatus est respectu, auditu :
imo hac illac discurrens tanquam baccha
conviciis circumstantes onerabat,
præfectos præsertim ac senatores ;
nec minus ipsi Cæsari maledicebat :
quin et detrabere capite tentavit apicem.
Demum desistens equinis saltationibus,
vili quem forte manu gerebat baculo
oculos violavit regiæ imaginis
quæ prostabat ibidem picta in tabula.
Tunc homine ut insani contempto cerebri
Cæsar ad alias animum convertit curas.
Illinc promotis ad Cypsella castris,

animi causa venatum est profectus,
 invitavique fratrem ut secum iret.
 Hic autem venæ simulans sectionem
 venatorum excursum declinavit :
 quare imperator solus est profectus.
 Tunc conjurati idoneum nacti tempus
 germanum ejus Alexium raptim ducunt
 intra tentorium regium thronoque collocant,
 et Romanum salutant imperatorem,
 plausibus, ut fit regibus, concrepantes.
 Audita re Isaacius Deum rogabat
 ut se præsentis discrimini eriperet.
 Tum missos cernens equites qui se caperent
 celeri cursu instantes, habenis laxis
 cœpit et ipse in fugam se conjicere :
 oppositique fluvii transtis fluctibus,
 calcaribus urgebat cursum equi.
 Sed tamen captus in oppido Stagira
 orbatus est oculorum luminibus
 in venerando monasterio Beræ,
 cujus fundator fuerat Sebastocrator
 Imperatoris Andronici genitor.
 Sic Isaacius luminibus cassus
 regio in palatio clauditur ceu carcere,
 ubi propter doloris acerbiteriam
 nullum per dies complures gustavit cibum.
 Exin ad duas columnas (sic locus dicitur)
 domus ipsi assignatur in Propontide.
 postquam Romanum dominus imperium
 rexerat annis novem cum septem mensibus,

ALEXIUS ANGELUS AN. VIII, MENS. VI.

Atque ita Alexius imperio potitus
 rerumque summam solus administrans,
 non tamen festinavit Byzantium statim,
 sed occiduis partibus laborantibus,
 propter molestos principes Mæсорum
 Asanem atque Petrum infaustos fratres,
 opem curamque consuit impendendam.
 Significavit tamen conjugi dignitatem suam
 senatusque parti quæ in urbe erat,
 cleroque toti, civibusque simul.
 Atque hanc novarum notitiam rerum
 nemo non libenter hausit auribus.
 Dum tamen Euphrosyne ducæna
 ad magnum templum regina procederet,
 plebeis turbæ conspirata manus
 virum cognomine Contostephanum,
 Alexium autem nomine, deducens
 in magnum Dei venerandum templum,
 imperatorem Romanum salutavit.
 Verum is captus statim ab optimatibus
 meritam habuit carceris custodiam.
 Deinde cunctus populus ad templum currens
 imperatricem salutabat Euphrosynen.

(69) Atqui Ephræmius in titulo scripserat notam ζ", quæ in Græcorum scriptis significat partem dimidiam. Quamobrem et ego perpetuo scripsi mens. VI, quæ anni pars est dimidia. Sed tamen tum ex hoc loco, tum etiam aliunde necessario

- A Πρὸς θήραν ἐξώρμησε τέρψεως χάριν·
 Καὶ συνεκάλει καὶ σύναϊμον πρὸς τόδε·
 Σκεψάμενος δὲ τὴν ἐλεβδὸς σχάσιν ὄδε
 Τοῦ πρὸς κυνηγέσιον ἐκκρούει δρόμου·
 6245 Ἐξεῖσι δ' οὕτως αὐτοκράτωρ καὶ μόνος,
 Συστορες δὲ προσλαβόντες σκαμμάτων
 Σύναϊμον Ἀλέξιον ἄγουσι τάχος
 Σκηνὴ πρὸς αὐτὴν καὶ βασιλείον θρόνον,
 Καὶ τόνδ' ἀνεῖπον αὐτοκράτορ' Αὐσόων·
 6250 Τοῖς βασιλικοῖς ἀλαλάζοντες κρότοις.
 Καὶ γούς Ἰσαάκιος τὰ πεπραγμένα,
 Θεοκλυτῶν ἦν κίνδυνον παρφυγῆναι.
 Ἐπεὶ δὲ συνίζοντας αὐτὸν ἰκπότες
 Ἐώρα συντρέχοντας ἀπτερω τάχει,
 6255 Ἄνεῖς χακινὰ πρὸς φυγὴν μετετρέπη·
 Καὶ ροῦν ποταμοῦ διαβάς προκειμένου,
 Ἦλαυνεν ἵππον φυγαδεύων ἢ σθένος.
 Πλὴν συσχεθείς γε κατὰ Στάγειραν πόλιν,
 Ἐκκόπεται δὴ τὰς κόρας τῶν ὀμμαμάτων
 6260 Κατὰ σεμνεῖον εὐαγὲς τὸ τῆς Βήρας,
 Οὐπερ δομήτωρ σεβαστοκράτωρ ἔφω
 Τοῦδ' Ἀνδρονίκου καὶ τοκεύς στεφηφόρου.
 Οὕτω δ' Ἰσαάκιος ἐκκοπεῖς κόρας,
 Ἐν βασιλείοις ἐγκαθειρῆγνυται δόμοις
 6265 Οὐχὶ μετασχὼν οἰασοῦν ἐδητύος,
 Διὰ τὸ πάθος ἡμερῶν συχῶν πάνυ.
 Ἐπει' ἐκείθεν ἔσχεν αὐτὸν οἰκία
 Ἦ κατὰ διπλοῦν κίονα Προποντιδος,
 Σὺν μηνσὶν ἑπτὰ (69) λυκάθαντας ἐννεία
 6270 Κραταρχίας ἔρξαντα τῆς τῶν Αὐσόων.
- C ΑΛΕΞΙΟΣ Ο ΑΓΓΕΛΟΣ ΕΤ. Η', ς".
 Οὕτω δ' ἐπιβάς Ἀλέξιος τοῦ κράτους
 Καὶ τῶν δλων σχῶν καθαρώς αὐταρχίαν,
 Οὐκ εὐθὺς εἰσέδραμε πρὸς Βυζαντιδα,
 Ἄλλὰ κακῶς πάσχουσι τοῖς κατὰ δύσιν
 6275 Παρὰ Μυσαρχῶν κασιγνήτων δυστρόπων
 Ἀσάν τε Πέτρου τῆς κακῆς ξυνορίδος
 Προστρέχει πράγμασι καὶ τοῖσδε ἀμύνει.
 Δηλοῖ δ' ἐπ' αὐτῶν τὸ πραχθὲν τῇ συζύγῳ.
 Γερουσίας μέρει τε τῇ κατὰ πόλιν,
 6280 Κλήρω τε παντὶ καὶ πολιτεῖα πάλιν·
 Καὶ πᾶς τις ὡσὶν ἀκοὴν πεπραγμένων
 Ἄγαν ἱλαρῶς ἠδέως ἠκικμοί.
 Τῆς δ' Εὐφροσύνης Δουκαίνης βασιλίδος
 Πρὸς τὸν μέγιστον ναὸν ἀφικνουμένης,
 6285 Στίφος βαναύσων φρατρίαν δεδρακότες
 Ἄνδρα Ἐπιτοστέφανόν τινα τοῦπίκλην,
 Ἀλέξιον κλησεὶ δὲ, συνειληφότες
 Ἐν τῇ μεγίστῳ τοῦ Θεοῦ θείῳ δόμῳ
 6290 Ἄνεῖπον ὡς ἀνακτα τῆς Ῥωμαίδος.
 Λαμπρῶν δ' ἐνίοις συσχεθείς παραυτίκῃ
 Φρουρὰν ὑπέστη καὶ καθειρξὴν ἐνδίκως.
 Καὶ λοιπὸν ἅπας προστρέγων θείῳ δόμῳ
 Τὴν Εὐφροσύνην ἀνύμνει βασιλίδα.

constat, prædictam notam liberiore sensu ab Ephræmio usurpari ad significandum quemlibet anni excessum. Quis enim tot Cæsares annis N. cum mensibus adamussim sex regnavisse credat!

- 6295 Μεθ' ἡμέρας δ' εἴσεισι καὶ κράτωρ πόλιν,
 Οὐ πᾶσιν ἀσπάσιος ὦν χάριν ἔδρα
 Εἰς σύγγονον φίλον τε καὶ βασιλέα,
 Οἷ καὶ παρεφθέγγοντο δήπουθεν τάδε,
 "Ἄν οἶδεν ὕδωρ τοὺς πεπωκότας πνίγειν,
 6300 Τί λοιπὸν ἄλλο καὶ πίων ζήσαιτό τις ;
 Εἰ δ' οὐ λυτροῦται τὸν σύναιμον κινδύνου
 Ὁ φίλος αὐτάδελφος, οἴχεται φύσις.
 Ὅμως παρελθὼν εἰς νεῶν Θεοῦ μέγαν
 Καὶ ταινιωθεὶς ταῖν χεροῖν ἀρχιθύτου,
 6305 Ἐξείσειν αὐθις ὡς ἔθος στεφηφόροις·
 Ἴππος προσήχθη γαῦρος εἰς ἵππασίαν
 Φατνιστὸς Ἀβράβδιος, εὐ ἡσκημένος·
 Ὡς οὖν ἐπῆλθεν ἐγκαθιζῆσαι δίφρω,
 Ἴππος φριμάσσων, γαυριῶν ἦν ἐκτόπως,
 6310 Ἐμπροσθίου δ' ἄνωθεν ἀνυψῶν πόδας
 Καὶ βλοσυρὸν τι καὶ μαυιῶδες βλέπων.
 Τὸ δάπεδον δ' ἔδυξε κόπτων σχηνάκις,
 Τὸν ἀναβάτην ἀπεισελετ' ἐξόχως·
 Ἐπεὶ δὲ λαβῶν ἐμβεδήκει τῷ δίφρω
 6315 Ἦνία λαβῶν ἐν χεροῖν αὐτοκράτωρ,
 Οὐχ ἦτον Ἴππος ἀγέρωχος ἠτάκτει
 Πόδας ἀνυψῶν καὶ κροαίων ἀγρίως
 Μετ' ἐξακούστων χρεμμετισμῶν καὶ κρότων·
 Καὶ ταῦτα ποιῶν οὐκ ἔληξε παράπαν,
 6320 Ἔως κεφαλῆς τοῦ κρατοῦντος τὸ στέφος
 Χαμαὶ πεσεῖν δέδρακε, καὶ τούτου μέρη
 Θραυσιῖν τε παθεῖν, δυσκλεᾶ τ' ἀκοσμίαν,
 Αὐτὸς δ' ἀπεσφαίριστο (70) μάλ' ἐπεστρίδι
 Ἴππον δ' ἀναβάς ἄλλον ὁ στεφηφόρος
 6325 Πομπὴν ἐπισόδιον εἶχεν ἀνύσας
 Σὺν τῷ πεσόντι καὶ τεθραυσμένῳ στέφει·
 Ἀπαίσιος δ' ἔδοξεν οἰωνὸς τόδε.
 Ἰππῆρχεν οὗτος ἀγαθὸς τρόπου κράτωρ,
 Μελιχρός, ἡσύχιος, ἠπία φύσις,
 6330 Ἰλαρόν, εὐέντευκτον ἦθος εὐ φέρων,
 Μεταδοτικὸς καὶ φιλοκτιρμῶν πλέων,
 Πᾶσι προσιτὸς, εὐμενὴς ὑπήκοις,
 Ἥδὺς, χαρίεις, εὐπρεπὴς ὄψιν ἄγαν,
 Ὅρθιος, εὐῆλιξ τε, Νιρεύς τις νέος,
 6335 Οὕτινα βλάψας εἰς δέμας, εἰς οὐσίαν,
 Οὔτ' αὖ νεοχμώσας τι τῆς Ἐκκλησίας
 Οὐ καινίσας ἔθιμα τῆς κραταρχίας·
 Μισῶν διαδόλους τε θῶπας καθάπαξ·
 Αἰσθητικὴ τις καρδία σῆς ὀστέων,
 6340 Τῆς εἰς ἀδελφὸν ἀδίκου παροινίας
 Ἐν συντριβῇ πνεύματος εὐ ἡσθημένος
 Καὶ κατανύξει καρδίας δακρυχέων·
 Ἐφ' οὐ γυνή τις οὐκ ἐφάνη γαμέτου
 Ἐκ τοῦδε κακῶς εἰς δέμας πεπονθότος,
 6345 Χαρεῖας ἀμφίδρυφος ἢ καὶ λυσίθριξ,
 Οὐδ' ἀπελαθεὶς ὦπτό τις πατρίδος·
 Πλὴν ναυχελῆς ἦν καὶ μαλακὸς τῆν φύσιν,
 Οὐδ' εὐ πεφυκῶς πρὸς διοίκησιν δῶν,
 Ἐκ τῆς φυσικῆς νωθρότητος συντρόφου
 6350 Καὶ τῆς τρυχούσης τοὺς πόδας καχεξίας.
 Οὗτος γὰρ τοίνυν ἀσφαλῶς σχῶν τὸ κράτος,

- A** Post dies aliquot Cæsar quoque in urbem
 haud cunctis venit ob suum facinus
 contra germanum fratrem suumque dominum.
 Atque convicians aliquis sic forte aiebat :
 Si bibentes quidem præfocat aqua,
 quis jam alio potu vitam toleret ?
 et si fratrem non redimit a discrimine
 germanus frater, periiit natura,
 Attamen progressus ad templum magnum,
 et patriarchæ coronatus manibus,
 exiit ad pompam Cæsaribus solitam :
 ad quem sublimis, ut insideret, ducitur
 equus Arabs de præsepibus et bene exercitus :
 verum dum Cæsar in ephippium insilit,
 subsultans equus valdeque ferociens,
B seque anteriores arrigens in pedes,
 torvis in iracundia suffusus oculis,
 et pavimentum unguis sæpe quatiens,
 miro sessorem recusabat nisu :
 sed cum repente ephippium occupasset
 prehendissetque frenum imperator,
 nihilo tamen ferociebat minus
 equus elatis pedibus terramque verberans,
 sonorisque hinnitibus aerem complens ;
 neque a furore hujusmodi prius destitit,
 quam capite coronam excussit Cæsari
 humi projectam, cujus etiam partes
 confractæ sunt infauste atque indecore :
 sessor autem strato corruit purpureo.
 Quamobrem alio incenso Cæsar equo
 qualemcumque demum absolvit pompam
C cum stemmate confracto et deciduo ;
 quod lævum omen visum est spectantibus.
 Erat hic Cæsar indole bona præditus,
 comis, tranquillus, mansueto ingenio,
 hilaris, accessu affatuque facilis,
 clemente animo, manu liberali,
 cunctorum precibus patens, et benevolus :
 blandus, gratosus, formosusque admodum,
 procerus, virente ætate, alter Nireus.
 Nemini hic corpori reive nocuit,
 neque in Ecclesia quidam innovavit,
 nec obrogavit item imperii legibus ;
 assentationis æque et calumniæ osor.
 Cumque esset tenero imbutus animo
 crimen adversus fratrem, ut cariem ossium,
D exulcerata fixum gerebat mente,
 gemitibusque et lacrymis expiabat.
 Ipso regnante nulla unquam mulier
 propter mariti mutilatum corpus
 vel laceravit genas vel solvit comam,
 nec quisquam patria pulsus in exsilium.
 Cæterum socors remissoque ingenio,
 neque ad rempublicam regendam idoneus
 propter natura insitam segnitiam,
 et quia pedibus etiam laborabat.
 Quietus ergo moderans imperio

(70) Cod. ἐπεσφαίριστο.

atque in regali desidens palatio plurimos donis largiter ditabat eximiisque augebat dignitatibus. In orientem postea cum copiis transiit : audivit enim, denuo rebellem Alexium quemdam in provincia Cilicum, (illius nomine scilicet assumpto Alexii Cæsare Manuele nati) pagos incursum urbesque perturbare, Ad Melangiorum ergo præsidia pergens, atque illic etiam salutatus dominus reversus est in urbem imperator. Obortum est deinde Romano imperio molestum monstrum atque inexpectatum tyrannus ille Cypriorum Isacius ; qui ad sultanum repente profugiens atque ibi nactus auxiliares copias, Romanas terras urbesque divexabat. Sed enim ambos mors oppressit demum. Cæsar de terris occiduis sollicitus peritum ducem cognomento Aspietam cum numeroso validoque exercitu adversus Mæsos barbaros hostes misit verum infelici commisso prælio, captus est barbaris Aspieta Mæsis. Plurimum rursus Cæsar gerens curam occiduarum urbium afflictarum, Isacium, cui tradiderat filiam nuptui, sebastocratem dignitate, misit denuo cum prævalido ingente exercitu : sed ab Asane captus et hic barbaro, vincla diuturna et carcerem perpressus, ibidem violenta morte obiit. Verum et ipse barbarus Asan periit manu cujusdam Mæsi Ibanci domitus ; Petrusque obtinuit Musiæ principatum.

Sed cum hic etiam gladio fuisset cæsus, princeps Mæsorum exstitit Joannes Petri Asanisque frater, ingenio pessimo, et Romanarum urbium perniciæ. Ibanus autem ad Cæsarem confugiens atque libente animo receptus Romanis partibus utilem se præbuit, floribus nempe juvenis, forti manu, sed ad sumendam iram paratissimus. Huic collocavit Cæsar in matrimonium in aulam advenienti neptem suam. et præfecturam tradidit Philippopoleos. Is autem contra Mæsos et contra Scythas firmum Romani imperii munimen erat. Jam cum Sicilia ab Alamannis barbaris turpiter esset domita, tunc in Italiam vi deportata est ceu præda belli filia quoque Cæsaris Isaacii ; et regis Alamanniæ germano fratri Philippo juncta est nuptiali sædere,

(71) Cod. λαβήν.

- A** Καὶ βασιλεῖσι ἐνδιαιτρίψας δόμοις,
Καὶ δωρεαῖς τοὺς πλεῖστους καταπίνας
Καὶ φιλοτίμοις ἀξίαις καθυδύνας,
6355 Μετὰ στρατιᾶς ἐκπερῆ πρὸς τὴν Ἰω·
Ἦκουστο καὶ γὰρ ὡς ἀποστιάτης πάλιν
Ἄλεξις τις Κιλικίων ἐπαρχίας
Προσηγορίαν ὑποδύς Ἀλεξίου
Ὁὐπερ τοκεὺς ἦν Μανουὴλ αὐτοκράτωρ,
6360 Κώμας ἐπιῶν ἀνέσειε τὰς πόλεις.
Τοίνυν ἐπιστάς φρουροῖσι Μεληγγείων,
Καὶ τοῖς ἐκείσε βασιλεὺς αὐτοκράτωρ
Ἀναγορευθεὶς πρὸς πόλιν ὑποστρέφει·
Ἐἴτ' ἀνεφύη Ῥωμαῖδος τῷ κράτει
6365 Κακὸν τι τερμέριον ἄελπτον πάλιν.
Ἰσακίος τύραννος αἰσχρὸς Κυπρίων,
Ὅς ἐξαπίνης προσρueis τῷ σουλτάνῳ
B Κάκειθεν εὐρῶν συμμαχικὸν τι στίφος
Χώρας ἐκάκου καὶ πόλεις Ῥωμαῖδος.
6370 Ὡλλυντο δ' ἄμφω παραπεμφθέντες μόρφ.
Φροντίδα τιθεὶς δυτικῶν χωρῶν ἄδαξ,
Μετὰ στρατιᾶς ἱκαντὸς εὐκαρδίου
Ἄνδρα στρατηγὸν τοῦπικλῆν Ἀσπιέτην
Κατὰ Μυσῶν πέπομφεν ἐχθρῶν βαρβάρων·
6375 Χρησάμενος δὲ μὴ δεόντως τῇ μάχῃ.
Αὐτοῖς ἐάλω βαρβάρους ἀντιμάχοις,
Ποιούμενος λόγον δὲ πλείονα πάλιν
Κράτωρ δυτικῶν ἀστῶν κακουμένων,
Ἰσακίον γαμβρὸν εἰς θυγατέρα
6380 Τὸν σεβαστοκράτορα πέμπει δευτέρως
Σὺν δυσαρθίμῳ στρατιᾷ Ῥωμαλέῳ.
Κάκεινος Ἀσὴν συσχεθεὶς τῷ βαρβάρῳ
Χρόνια δεσμὰ καὶ κάθειρξιν ὑπίδου,
C Ἐν οἷς ἐναπέψυξε βίαιῳ μόρφ.
6385 Πλὴν ἀλλὰ καὶ βάρβαρος Ἀσὴν ἐφθάρη
Κληῖσιν Ἰθαγκῶ τινι Μυσῶν ἐκ γένους·
Καὶ Πέτρος ἀρχὴν τὴν Μυσῶν λαβὼν (71)
[ἔχει.
Καὶ τοῦδε κακῶς ἀποκτανθέντος ξίφει,
Ἰωάννης δέδεικτο μυσαρχηγέτης,
6390 Ἀσὴν Πέτρον σὺναιμος, αἰσχιστος τρόπους,
Τῶν Ῥωμαϊκῶν ἀστῶν καθαιρέτης.
Ὁ δ' οὖν Ἰθαγκὸς προσρueis στεφηνφόρφ
Καὶ παρὰ τοῦδε προσδεχθεὶς μάλ' ἀσμένως,
Χρήσιμος ὤππο τῷ μέρει τῶν Αὐσόνων,
6395 Ἀχμαῖος ὢν τις καὶ γέρας Ῥωμαλέος,
Ὁξύβροπος δ' οὖν πρὸς θυμὸν καὶ μανίαν.
D Τοῦτ' ἐκατηγγύησε πρὸς συνοικίαν
Τὴν θυγατρίδην βασιλεὺς ἀφιγμένην.
Ἦπαρχον ἀρχὴν τῆς Φιλίππου χειρίσας,
6400 Ὅς ἦν ἐπιτελίσματα Μυσοῦ καὶ Σκύθαις,
Τειχῆρες Αὐσόνων δὲ χωρίων μέρει.
Τοῖς Ἀλαμανοῖς βαρβάροις Σικελίας
Αἰσχρῶς ἀλούσης, ἐν Ἰταλίᾳ τότε
Δορυάλωτος συναπήχθη πρὸς βίαν,
6405 Καὶ θυγάτηρ ἄνακτος Ἰσαακίου,
Καὶ κασιγνήτην ῥήγος Ἀλαμανίας
Φιλίππῳ συνέζευκτο πρὸς γάμου σχέσιν,

- Πόσιν ἑαυτῆς ἀποβαλοῦσα μόρφ
 Τοῦ Σικελῶν ἄρξαντος υἱὸν πρὸ χρόνων ·
- 6410 Ἦ κυκεῶνα πικρίας ἀψινθίου
 Ποτήριον δ' οὐχ ἤττον ὀργῆς Κυρίου
 Ὀλέθριον κίρνησι τῇ Βυζαντίδι.
 Πάσχων τὰ τοῦ σώματος ἄρθρα καὶ βάρθρα
 Οὐ συνεχῶς μὲν καὶ διὰ βίου κράτωρ,
- 6415 Κατὰ δὲ κύκλους καὶ τινὰς περιόδους
 Ἐκ τινος ὄλης σώματος καχεξίας,
 Ὀδύνας εἶχε καὶ δυσποίστους πόνους,
 Ἐπειστυνόντος τοῦ κακοῦ καὶ τοῦ πάθους,
 Ἐσπερος οὐκοῦν τηνικαῦτ' ἀφιγμένον
- 2420 Πόνοις νικηθεὶς καὶ περιωδυνίας,
 Τολμᾷ τ' ἡ πράγμα κινδυνώδης καὶ ξένον,
 Ὀλεθρον αὐτῷ προξενεῖν παραβόλως ·
 Σιδήρια γὰρ πυρακτωθέντα σφόδρα
 Σκελοῖν ἐπιτίθησιν ἀμφοῖν καὶ βάρθροι,
- 6425 Καὶ πρὸς βάθος δέδρακε καυτῆρα μάλα.
 Καὶ πρὸς βραχὺ μὲν βραϊσάντων τῶν πόνων,
 Μεθ' ὕβρεων ἄπαντες Ἀσκληπιάδαι
 Μακρὰν ἀπηλαύνοντο κράτορος λόγῳ ·
 Μετὰ δὲ τοῦτο φλεγμοναὶ καυτηρίας
- 6430 Κατέτρυχον κρατοῦντα καὶ ποδαλγίας,
 Καὶ πᾶς ἰατρὸς εἰσκέκλητο σὺν τάχει ·
 Καὶ πάντας ὑπέθραττεν οὐ φαῦλον δέος,
 Μήπως ἀνείρθθην καθόδου τῆς πρὸς πόδας
 Εἰωθὸς αἷμα σὺν ὕλῃ καταβρέειν,
- 6435 Ἐνσκήψαν εἰς καιρία σώματος μέλη
 Ὅσσι κρατάρχη θάνατον παρατύχια,
 Μεταπισσεῖται δ' ἀλλαχού κραταρχία.
 Τούτων λόγος μάλιστα τῇ βασιλίδι,
 Κληροῦχον υἱὸν οὐκ ἐχούση τοῦ κράτους,
- 6440 Μόνην ξυνωρίδα δὲ τῶν θυγατέρων,
 Χῆτιν (72) παθουσῶν τῶν συνευῶν πρὸ χρό-
 νων ·
- Ἦν Εἰρήνη μὲν ἡ χρόνῳ πρεσβυτέρα
 Συνῆπτο καλῶς πρὸς γάμου κοινωσίαν
 Κοντοστεφάνων ἐκ γένους Ἀνδρονικῶν,
- 6445 Μόρφ μαλακῶ καταλύσαντι βίον ·
 Ἦ δευτέρα δ' Ἄννα γε συνψέει πάλιν
 Ἰσακίῳ Κομνηνιάδῃ νέῳ
 Μυσῶν καθεῖρξει τὸν βίον λελοιπότι,
 Ὡς ἱστορῶν ἔφρασεν ἀνόπιν λόγος.
- 640 Ταῦτα μὲν οὕτω τῷ βασιλεῖ συνέβη.
 Ὅμως βραϊσας, ἀπάρας Βυζαντίδος,
 Ἐφίσταται γε Θεσσαλονίκη πόλει,
 Κάκειθεν ὄρμᾳ κατὰ Χρύσου τοῦ Βλάχου,
 Ὅς παραλαβὼν Στρούμιτιζαν σὺν τοῖς πέριξ,
- 6455 Καὶ τι κατασχὼν εἰς τυραννείου λόγον
 Ὑπερφυῆς, τειχῆρες, αἰπεινὸν λίαν
 Ἐρυμα, δεινόν, Πρὸσακον κεκλημένον,
 Ὅ συνδραμοῦσαι φύσις ἅμα καὶ τέχνη
 Ἀπρόσμαχόν τ' ἅμαχον εἰργάσαντό πως,
- 6460 Ἦν Ῥωμαϊκοῖς γεινιάζουσαι ὄροι
 Μέγα τι κακὸν ἀφανίζουσα λύμη.
 Τοῖνον ἐπιστᾶς βασιλεὺς τῷ Προσάκῳ
 Μετὰ στρατιᾶς ἀξιαγᾶστου λίαν,

- A quoniam priorem ipsi mors abstulerat
 sponsum Scioiliæ quondam regis filium.
 Hæc femina conditum amaro absinthio
 Dominicaque tanquam ira plenum
 calicem propinavit patriæ suæ.
 Pellibus et arthritide laborans Cæsar
 haud quidem sine requie vel intervallo,
 sed temporibus certis ac periodis,
 propter vitiosum corporis humorem
 dolores patiebatur intolerabiles,
 dum se per corpus morbus circumageret.
 Igitur verno tunc instante tempore,
 cum angeretur solitis doloribus,
 novum audacter tentavit remedium,
 quod ipsi summum attulit discrimen :
- B fervidas enim admodum ferri laminas
 & trique cruri et pedibus imponens
 inussit grave carnibus cauterium.
 Et sedatis quidem parumper doloribus
 non sine conviciis omnes Asclepiadas
 Procul a se facesser e jubebat Cæsar :
 verum cauterii post hinc inflammatio
 dolorque pedum Cæsarem cruciabat ;
 revocatique medioci sunt celeriter,
 quos omnes haud vanus invasit timor,
 ne prohibitus quominus in pedes fueret
 solitus humor sanguinis et saniei,
 in corporis præcipuis stagnaret partibus,
 ægrumque subitanea morte opprimeret,
 atque ad extraneas sceptrum abiret manus.
 Sermo hic ferax apud reginam maxime,
 quæ masculum hæredem haud pepererat,
 sed feminarum tantum par filiarum,
 quarum jam erat utraque sponso vidua.

- Irene natu major juncta fuerat
 splendidi sane nuptiis Andronico,
 progeniem suam trahenti de Contostephanis ;
 sed is abruptim vitam ob suam mollitiem.
 Junior æque nupta fuerat Anna
 Comnenorum surculo Isaacio,
 qui apud Mæsos obiit in vinculis,
 ut nostra historia desuper narravit.
 Atque ita Cæsaris se res habebant :
 qui male firmus adhuc Byzantio excedens
 Thessalonicam contulit se in urbem :
- D inde perrexit contra Chrysum Blachum
 qui Strummitza occupata cum vicinia,
 tenensque quoddam, veluti regiam suam,
 peridoneum, munitissimum et sublime
 ingens castellum cui nomen Prosacon,
 quod ars certatim cum natura effecerat
 bellantibus inaccessum inexpugnabile,
 Romanæ illic proximis ditionis finibus
 grave imminabat malum et exitium.
 Accedens ergo Prosacon imperator
 cum florente exercitu et permiro,

consertaque gravi cum Mœsis pugna,
 vi nitebatur debellare Chrysum,
 ejusque arcem armis occupare.
 Post multam autem cædem ac laborem
 ad pacis condiciones respexit Chrysus,
 se Cæsari nimirum fore subditum,
 si retinere hanc sibi liceret arcem,
 et si daretur regia de stirpe uxor.
 Sic re confecta Cæsar discedens Prosaco,
 regressus est ad urbem Constantini.
 Exin Romano imperio fidem fregit
 perfuga Ibanus in Philippi urbe,
 detrimentisque affectit nostros plurimis :
 nam et acie sæpe discessit victor,
 Cammytze quoque capto protostratore,
 et incurravit nostræ ditionis urbes
 quæ sunt Boleron versus usque Xanthiam,
 omnia late diripiens, agens, ferens :
 vir sine dubio præditus ferino corde,
 rabidi canis instar Romanos allatrans ;
 qui eo vesaniæ furorisque evasit,
 ut milites Romanos in prælio captos
 frustatim esse cæderet in convivio.
 Quare imperator abiens Byzantio
 semet Orestis contulit ad urbem :
 cumque rebellem cerneret fortem admodum,
 Romanos autem semet comitantes
 prælio abhorrere atque metu exanimes,
 inops consilii curis æstuabat.
 Igitur condiciones rebelli obtulit,
 armorum pugnæque interim non immemor ;
 exercitumque omnem secum trahens
 contulit se in provinciam Philippopoleos.
 ibique castrum cepit vi Stenimachum,
 ubi Barbarorum erat ingens numerus,
 quos urbem populatus captivavit.
 Deinde capto falsis promissionibus
 crudeli Ibanco, pessimo adversario,
 victor reversus est Constantinopolim.
 Regnante Alexio de Comnenis Angelis,
 Joanne autem Camatero Ecclesiæ
 sacrum tenente solium Byzantinæ,
 novum emersit spuriumque dogma,
 cujus magister erat et creator
 monachus quidam dictus Sicidites,
 infima vere blaterans et ventriloquus.
 Nam controversia exorta utrum dicere
 imo et diserte credere nos oporteat,
 corpus Dominicum in mysteriis sumptum
 incorruptivum esse, ut post passionem
 admirandamque anastasim ; an corruptivum
 quale ante mortem fuerat ac passionem ;
 altera pars aiebat incorruptivum,
 freta doctriinis atque testimoniis
 cati Cyrilli et Patris Chrysostomi,
 Eutychieque Byzantini præsulis,
 et Nyssenorum phosphori Gregorii,
 qui scripto suo suadent magisterio,
 istud a nobis sumptum in mysteriis

- A** Καὶ συγκροτήσας καρτερῆν Μυσοῖς μάχην
 6465 Σπουδῆν ἔτιθει τοῦ Χρύσου κατισχύσαι,
 Ἐλεῖν τε καὶ φρούριον αὐτοῦ τοῖς δπλοῖς.
 Μετὰ φόνον γούν καὶ κάματον μυρίον
 Εἰς συμβάσεις βλέψαντος αὐτῷ τοῦ Χρύσου
 Τοῦ καθυπεκκῆν βασιλεῖ διὰ βίου,
 6470 Ἐρυμα κατέχειν βασιλεῖ διὰ βίου,
 Καὶ σύζυγον σχεῖν ἐκ βασιλείου γένους.
 Ἄναξ μεταστάς τῶν μερῶν τοῦ Προσάκου.
 Εἴσεισι ἀϋθίς τὴν πόλιν Κωνσταντινέου.
 Ἀφίσταται δὲ τοῦ κράτους Ῥωμαῖδος
 6475 Πρόσφυξ Ἰθαγκὸς ὢν ἐν Φιλίππου πόλει,
 Καὶ πλείστα δεινῶν Ἀύσωνας κατειργάσει,
 Καὶ στρατιᾶν ἤτησεν αὐτῶν πολλὰς,
 Ἐλὼν πρωτοστράτηρα Καμμύτζην μάχη·
 Ἐπιδραμῶν δὲ καὶ πόλεις Ῥωμαῖδος
- B** 6480 Τὰς πρὸς Βολερὸν μέχρις αὐτῆς Ξανθείας,
 Καὶ πάντα μυσῶν, ἧ φσι, λείαν δράσις·
 Ἄνηρ ἀτεχνῶς αἰμοχαρῆς καρδία,
 Κύων μανικὸς καθυλακτῶν Ἀύσωνων·
 Ὅς ἐς τοσοῦτο μανίας ἐληλάκει,
 6485 Ὡς συσχεθέντας Ἀύσωνων κατὰ μάχην,
 Τέμνειν μεληδὸν ἐν πτόψ ξιφειδίῳ.
 Ὅθεν βασιλεὺς ἀπάρας Βυζαντίδος
 Ὅρεσιτάδα καταλαμβάνει πόλιν·
 Ὅρων ἀποστάτην δὲ δόσμαχον πάνυ,
 6490 Καὶ συνὸν αὐτῷ Ῥωμαϊκὸν τι στίφος
 Πρὸς συμπλοκὴν φρίσσον τε καὶ θνησκον δίει,
 Ἐξηπορεῖτο φροντίσι προσανέχων,
 Πιλὴν προὔκαλετο πρὸς φιλιαν ἐνοστάτην,
 Μηδὲ στρατιᾶς ἀμελῶν καὶ τῆς μάχης·
- C** 6495 Καὶ παραλαβὼν τὰς δυνάμεις τὰς ὄλας
 Καὶ τῆς Φιλίππου τὴν ἐπαρχίαν φθάσας,
 Στενίμαχον φρούριον εἶλεν ἐκ μάχης,
 Ἐνθα συνήκτο βαρβάρων πλείστον στίφος,
 Οὓς κατεδουλώσατο, πορθήσας πόλιν·
 6500 Ἐπειτα συσχῶν ἀπατη, ψευδορκίαις
 Ἰθαγκὸν ὤμων, δόσμαχον, κακεργάτην,
 Εἴσεισι καλλινίκος τὴν Κωνσταντινέου.
 Τούτου κρατοῦντος Κομνηναγγελωνόμου,
 Ἰωάννου δὲ Καματηροῦ τὸν θρόνον
 6505 Βυζαντιάδος ἰθύνειν εἰληχότος,
 Δόγμ' ἀνεφύη καινοφανὲς καὶ νόθον,
 Γεννήτορά τε καὶ διδάσκαλον φέρον
 Τινὰ μοναχὸν Σικιδίτην τοῦ πικλήν,
 Λαλοῦντ' ἀληθῶς ἀπὸ γῆς καὶ κοιτίας.
- D** 6510 Ζητήσεως οὔσης γὰρ εἰ χρῆ καὶ λέγειν
 Νοεῖν τε σαφῶς σῶμα Χριστοῦ Δεσπότου,
 Ὁ ληπτὸν ἔστιν ἡμῖν ἐν μυστηρίαις
 Ἄφθαρτον εἶναι, καθάπερ μετὰ πάθος
 Καὶ θεῖαν ἀνάστασιν, ἧ φθαρτὸν λέγειν
 6515 Ὅποιον ἦν πρὸ θανάτου καὶ τοῦ πάθους
 Ἄφθαρτον οἱ μὲν ἀπεδείκνυον τότε,
 Διδασκαλικάις χρώμενοι μαρτυρίαις
 Σοφοῦ Κυρίλλου καὶ πατρὸς Χρυσοστόμου,
 Εὐτυχίου τε ποιμένος Βυζαντιδος,
 6520 Καὶ Γρηγορίου φωσφόρου Νουσαίων·
 Οἵπερ περιστάνοσι διδασκαλίαις
 Ἐκεῖνο σῶμα Δεσπότου πεφυκέναι.

- Τὸ νῦν πρὸς ἐστίασιν ἡμῖν τυγχάνον·
 Ὁ κρείττον ὄφθην θανάτου μετὰ πάθος
 6525 Ζωῆς κατῆρξεν ἀφθίτου βροτῶν χάριν·
 Οὐ κἄν μέρος τις τυγχάνη δεδεγμένος,
 Ἄπαν λαβῶν ἄπεισι σῶμα Κυρίου,
 Καὶ προσθεουργεῖ τοὺς μετασχόντας ξένως.
 Οἱ δ' ἐκ μερίδος τῆς ἐναντίας πάλιν
 6530 Ἔφασκον αὐτὸ μηδὲ τύπον παρέχειν
 Σεπτῆς μακαρίας τε παλινζωίας·
 Τελούμενον δὲ θυσίαν μόνην φέρειν.
 Κάντευθεν ἀνου, φαρτὸν, ἄψυχον πέλειν,
 Καὶ τὸν μετασχόντα δὲ λαμβάνειν μέρος,
 6535 Οὐχ ἄπαν τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ Δεσπότου·
 Εἰ γὰρ, φασίν, ἄφθαρτον ὄπην καθόλου,
 Ἦν ἂν ἀναφῆς, ἀθέκτον τοῖς ὄλοις.
 Τοιαῦτα συνείροντες οἶδε δυστρόπως,
 Ἄπλουστέρους ἔπειθον ὑπέκειν σφίσι.
 6540 Τῇ κρείττονι δόξῃ δὲ προστεθεὶς ἄναξ
 Ἐἶα φθινύθειν τὴν ἄλλως τοὺς θατέρως.
 Μυσῶν γένος κάκιστον εἰς συμμαχίαν
 Στίφος Κομάνων προσλαβὸν παριστρῶν
 Χώρας ἐπέσει Ῥωμαϊκὰς ἐκτρίβον
 6545 Καὶ λείαν ἀμύθητον αἰχμαλωσίαν
 Καὶ σκῦλα πλείστα κερδάναν ὑποστρέφει.
 Καὶ τῷτ' ἂν εἶχεν εἰσαεὶ δρᾶν ἐξ ἔθους,
 Εἰ μὴ τὸ Χριστιάνουμον εὐσεβὲς φύλον
 Τῶν Ῥῶς ἀπεῖρξέ σφας κακῆς προθυμίας·
 6550 Ὁ γὰρ Γαλιτζῆς ἡγεμῶν παραινέσει
 Τοῦ ποιμονάρχου Ῥωσικῆς Ἐκκλησίας
 Στίφος στρατιᾶς ἠλικῶς ὡς μυρίον
 Ἐπῆλθε τῇ γῆ τῶν Κομάνων ἀθρόον,
 Καὶ χώραν ἠφάνισεν αὐτῶν ἐσχάτως·
 6555 Καὶ τοῦτο δρᾶσας πλειστάκις φιλοφρόνως
 Εἰς εὐσεβῶν καύχημα τῶν Χριστιανύμων,
 Σφᾶς συμμάχεῖν ἔπαυσε Μουσῆς βαρβάρους.
 Καὶ τις Κομνῶν ἐκφωεὶς Ἰωάννης
 Ἄνηρ πιθώδης σωματικῆν τὴν πλάσιν
 6560 Προκοιλίος τε καὶ λιπόκρεως λίαν
 Παχὺς ἐπίκλην ἐκ θέας φερωνύμου
 Ἄγτάρας ὥπτο βασιλεῖ κατὰ πόλιν·
 Νεῶν γὰρ εἰσδύς τὸν θεοῦ θεῖον μέγαν
 Καὶ τῶν περὶ τράπεζαν ἡωρημένων
 6565 Στέφανον ἐνθεὶς τῇ κρατὶ παρανόμως,
 Στεφανίτης ἔξεισι τοῦ θεοῦ δόμου·
 Καὶ σὺν φρατρίᾳ καὶ συνιστόρων στίφει
 Ὀντων ἐπισήμων τε λαμπρῶν ἐκ γένους,
 Ἐΐσεισιν εὐθύς εἰς παλάτιον μέγα,
 6570 Τοῖς βασιλικοῖς ἀναδούμενος κρότοις·
 Καὶ βασιλείου καθίσας ἐπὶ θρόνου
 Τινὰς ἐδωρήσατο λαμπραῖς ἀξίαις.
 Ὁ συρφετῶν ὄχλος δὲ καὶ τῶν ξυγκλύδων
 Ἄνὰ στενωποὺς ἀμφόδους Βυζαντίδος
 6575 Πρὸς δ' αὖ ἀγυιάς ἐκτρέχοντες, λιμένας
 Ἄνηγόρευον Αὐσόνων βασιλέα
 Ἐλευθέρω σόματι τόνδ' Ἰωάννην,
 Τιθέντες εἰς ἄρπαγμα λαμπρὰς οἰκίας.
 Νυκτὸς δὲ χανδὸν ἐμφορηθεὶς ἀκράτου
 6580 Παχὺς φρένας κλησίην τε τύραννος νέος,
 Ἄνεῖς τε πύλας ἀνέτους ἀνακτόρων

- A** Domini corpus prorsus esse ejusmodi,
 quale devota morte post passionem
 æternam accepit vitam nostri gratia :
 neque aliquantam partem nos percipere,
 sed universum Christi corpus Domini,
 a quo sumentes sanctificamur mire.
 Verum contrariæ partis defensores
 dicebant ipsum haud præferre typum
 sacræ ac beatæ Domini anastaseon,
 sed sacrificium unice mysterio fieri ;
 hinc corruptivum, sine sensu, exanime.
 A nobis autem sumi partem tantum,
 non universum corpus Christi Domini :
 nam si hoc prorsus incorruptivum,
 nec palpabile fore nec visibile.
- B** Hæc isti falso blaterantes ore
 imperitiori turbæ faciebant fucum :
 sed imperator obsequens meliori dogmati
 sivit contrarios frustra laborare.
 Pessima gens Mœsorum cum socia manu
 accolarum Danubii Comanorum
 terræ Romanas incursabat vastans,
 prædamque agebat plurimam et captivos,
 quibus ditata in patriam se recipiebat.
 Atque id deinceps semper actura fuerat,
 nisi Rossorum pia gens Christiana
 cohibuisset Barbaros a maleficio.
 Galitzæ quippe princeps, adhortante
 Ecclesiæ summo Rossicæ pastore,
 plurima militari coacta manu,
 in Comanorum agrum repente irruit
 eumque extrema affecit vastitate :
 quod cum egisset sæpe amico animo
 ad solatium piorum Christianorum,
 Comanicum auxilium Mœsis abstulit.
 Joannes quidam de Comnenis genitus,
 corporis mole doli formam referens,
 projecto ventre, carnibus pinguisimis,
 nomine idoneo dictus vulgo Crassus,
 Cæsari se rebellem in urbe præbuit.
 Ingressus enim templum Dei maximum,
 coronam ex iis quæ mensa pendebant sacra
 ausu scelesto imposuit in caput suum,
 atque ita coronatus templo exit :
 et cum favente conspirato globo
 hominum splendorum de classe nobili,
 recta processit ad palatium magnum,
 plausibus concrepantibus in morem regium ;
 mox cum regali consedisset throno,
 splendidis quosdam donavit dignitatibus.
 Miscella vero populi colluvies
 per angiportus, vias vicosque urbis
 perque plateas currens atque portus
 Romanum proclamavit imperatorem
 libera lingua clamitans hunc Joannem ;
 et simul opulentas spoliabat domos.
 Verum sequente nocte mero oppressus
 crassus hic mente et nomine tyrannus,
 regiæ patentibus per socordiam januis,

dum ejes per orbem esset dilapsa cohors,
 a Cæsaris militibus repente captus
 calamitosum caput ensi obtulit.
 Cammytzes quoque protostrator, tentum
 quem supra dixi in vinculis apud Mæsos,
 effracto sibi Chrysi manu carcere,
 eum hoc conspirans defecit a Cæsare,
 et Pelagoniam cunctam occupavit :
 tum etiam cepit Prilapum levi nisu,
 atque Thessaliæ dominum se gessit :
 nullo obsistente demum commovit Helladem,
 rebellemque fecit Peloponnesum.
 Tum et rebellis alius repente apparuit
 (tanquam illi quondam gigantes sparti)
 Joannes Cyprius vulgo Spyridonaces,
 hoc habens cognomentum paterna ex domo,
 fœdum quid visu, moribus et corpore,
 oculis homo strabis, arte opifex,
 humili sorte genitus et terræ filius,
 Cæsaris olim palatinus famulus,
 interioris fisci custodiæ impositus :
 exin Smolenam præfecturam nactus,
 inexpectata dignitate elatus
 ad apostasiæ proruit vesaniam.
 Tertiam habebat Cæsar tunc miseriam,
 suetos sibi podagræ dolores.
 Bifariam igitur distributo exercitu,
 partem ducendam contra Spiridonacem
 genero Alexio tradidit Palæologo :
 alteram vero traditam Œnopolitæ
 ad debellandum misit Cammytzem hostem.
 Prælio conserto utrumque rebellem vicit,
 ejecitque imperio eum Dei ope :
 et Chrysum quoque populit Strummitza.
 Adhuc Alexio retinente imperium,
 Asanis atque Petri Mæsorum frater
 in principatu patriæ successor
 Joannes arma extulit contra imperium :
 statimque aggressus cum plurimo exercitu
 in Rhodopeiis jugis Constantiam urbem
 bene munitam fastigiisque impositam
 facili prælio sibi vindicavit.
 Hujus dejectis mœnibus, scelestus homo
 Varnam perrexit urbem ad mare sitam,
 quam continenter tribus diebus quatiens,
 denique captam exæquavit solo,
 ejusque cives in subjecta fossa
 hic dæmon obruit vivos, heu dolorem!
 Sabbati magni et benedicti die,
 Christi sacram passionem nil reveritus :
 tum demum in suam patriam est reversus.
 Nunc opus haud inepto tragœdo foret,
 quam sum ego, ut caneretur digne
 calamitatum pelagus et abyssus,
 malorum inquam Ilias et tragœdia,
 quæ Constantini simul urbi contigit :
 imo opus foret contra summo vato

- A** Ὀπλιτικῆς φάλαγγος ἐσκαδασμένης
 Ἐλαθεν ἀλοῶς ὀπλίταις βασιλεύς,
 Καὶ τὴν κεφαλὴν ἐκκοπεῖς παναθλίως·
 6583 Καὶ δέσμιος δὲ πρωτοστράτωρ Καμμύτζης
 Ὅν φθάσας εἶπον τοῖς Μυσοῖς ἠλωκίνας
 Εἰρκτῆς· τὲ δεσμῶν ἐκλυθεὶς παρὰ Χρύσου,
 Σὺν τῷδ' ἀποστάτησιν Αὐσόνων κράτους,
 Καὶ κατακρατεῖ Πελαγονίας ὅλης·
 6590 Συνέσχε καὶ Πριλαπον ἄστου βλάβως,
 Κατατυραννεῖ Θεσσαλικῶν χωρίων,
 Παρακινεῖ τε βῆσται καὶ τὴν Ἑλλάδα,
 Παλιμβολον τίθησι Πέλοπος κλίμα.
 Πρὸς τῷδ' ἀποστάτης γε δεύτερος πάλιν,
 6595 Σπαρτούς κατὰ γίγαντας, ἀφ' ἧνης ἀνέβη
 Ἰωάννης Κύριος Σπουριδωνάκης,
 Τούτων ἄνωμον σχῶν ἐκ πατρῶας ἐστίας·
B Αἰσχροὶ τὲς εἶδος ἠλικίαν καὶ τρέπους,
 Χειρῶνάκτης τέχνην τε, τὰς ὄψεις στράδων,
 6600 Τυχὴν χαμπερπῆς καὶ χθόνιος παντάκην,
 Ἰπηρετῶν ἔνακτι τὰ κατὰ δόμους,
 Φύλαξ ταμείων τῶν ἔσω τεταγμένος·
 Εἶτα Σμολένων κλίμα λαχὼν δεικτεῖν·
 Ὅς κατεπαρθεὶς ἀξίαις παραλόγοις
 Ἐπρὴθι πρὸς ἀπόνοιαν ἀποστασίας.
 6605 Ἰπῆν βασιλεῖ καὶ κακὸν τρίτον τότε
 Εἰωθὸς οἱ νόσημα τῆς ποδαλδίας.
 Στρατευμάτων τοῖνον διελὼν πᾶν εἰς δύο.
 Τὸ μὲν παρέτχε κατὰ Σπουριδωνάκου
 Γαμβρῶν Παλαιολόγῳ τῷ Ἀλεξίῳ·
 6610 Τὸ δ' εἶχε πέμψας Ἰνοπολίτη (73) πάλιν
 Εἰς ἀντιμαχῶσ κατὰ Καμμύτζη μάχην.
C Καὶ συμβαλὼν ἤττησε τοὺς ἀποστάτας
 Καὶ φυγάδας τίθησι τῷ Θεοῦ σθένει.
 Καὶ Χρῶσον ἀπέλασε χώρας Στρουμιμίτζης·
 6615 Ἐφ' ἡμερῶν τούτου γε τῆς κραταρχίας
 Ἰωάννης ἔξεισι μουσαρχηγέτης
 Σύναιμος Ἀσπὴν καὶ Πέτρον τῆς Μυσίας
 Μετὰ στρατιᾶς κατὰ Ῥωμαίων ὄρων,
 Καὶ διαβῶν ὀπλιτῶν πολλῶν Ἰλαίς
 6620 Κατὰ Ῥοδόπην τὴν Κωνσταντιανὴν πόλιν,
 Φοισμένην εὖ καὶ κολώνειαν πόλιν,
 Ταύτην παρεστήσατο βῆσται τῆ μάχῃ·
 Καὶ κατερείψας τὸν περιβολον τάλας
 Εἰς Βάρναν ἔχε τὴν παράλιον πόλιν,
 6625 Καὶ τήνδε τρισι κατασεύσας ἡμεραῖς
 Παραλαβὼν κε κατεδαφίσας ἅμα,
D Καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ καταχώσας φεῦ πάθους !
 Ζωοὺς ἀλάττωρ παρακειμένη τάρφῳ
 Κατὰ μέγα Σάββατον εὐλογημένον,
 6630 Μηδὲν σεβασθεὶς τὰ Χριστοῦ θεῖα πάθη,
 Ἐκεῖθεν ἀνέστρεψεν εἰς τὴν πατρίδα.
 Φυλὸν τραγυφδὸν οὐκ ἔδει παριέναι
 Τιοῦτον οἶος ὧν ἐγάγε τυγχάνω,
 Εἰς συμφορῶν πέλαγος εἰς τόσον βέθοος
 6635 Τραγυφῶδας τε καὶ κακῶν Ἰλιάδος
 Ἄ πάντα συμβέβηκε τῇ Κωνσταντινίου·
 Ἄλλ' ὅστις ἂν ἤμελλεν ἐκ διαμέτρου

(73) Οἰνοπολίτης Joannes hic dicitur a Niceta lib. III, 7, nempe urbis Ōnei civis.

- Ἄπαντα νικᾶν τραγικὸν πρὸς τὸ κλαίειν
 Καὶ δραματούργον συμφορῶν ἀνθρωπίνων,
 6640 Οἱοί περ ὄντες τυγχάνουσιν ἐκτόπως
 Σοφοκλεῖς, Αἰσχύλοιοι τε σὺν Εὐριπίδαϊς ·
 Πίσυνοσ ὦν ὄμως δὲ κἀγὼ τῷ λόγῳ,
 Αὐτοῦ διδόντος, ἐξερω̄ τι πρὸς σθένος.
 Καθεῖλεν Ἀλέξιος Κομνηνὸς κράτωρ
 6645 Σύναιμον Ἰσακίου ἄρχικου θρόνου ·
 Καὶ τάχ' ἂν ὑπὴν συμφέρον κραταρχίῃ,
 Εἰ τοῦδε μηδὲν φυλακῆς κατημέλει.
 Νυνὶ δὲ διάγοντι τῷδ' Ἰσακίῳ
 Κατὰ γε διπλοῦν κίονα Προποντίδος,
 6650 Ἀνεύθυνον ξύμπασιν ἦν προσιέναι
 Καὶ καθομιλεῖν, πάντα τε δρᾶν ἀνέδην.
 Διακόνους οὖν Ἰταλοῖσ κεχρημένους,
 Ἀνδράσι φίλοις, γράμματ' ἐπέμπει λάθρα
 Φίλῃ θυγατρὶ τῇ συνεύφῳ Φιλίππου
 6655 Ἀλαμανῶν ἄρχοντος εὐτυχῶσ τότε
 Δηλοῦν τά οἱ ξύμπαντα συμβεβηκότα ·
 Κάκειθεν ἀντίγραφα προσδεδεγμένους,
 Πέμπει πρὸς αὐτὴν Ἀλέξιον υἱέα,
 Ὅν καὶ λιπεῖν ἤλπιζε κληροῦχον στέφους,
 6660 Λαθόντα τὴν ἀσθησιν οἷσ τούτου λόγος.
 Ὅπως δὲ λαθῶν διέδρασε, λεκτέον ·
 Οὐτός γε συνέξεισι τῷ στεφίφθῳ
 Στράτευμα κινήσαντι κατὰ Καμμύτζῃ ·
 Εἰς δ' οὖν Δαμοκράνειαν ἐσκηνημένου
 6665 Ἀπώχει' αὐτὸσ ἀποδρᾶσ πρὸς Ἀθύραν.
 Ἐφθλκίον δὲ νηὸσ εὐρείασ πάυ
 Ἐλλησποντίαισ πηγαῖσ καθωρμισμένησ
 Ἦσ ἡγεμῶν ἦν ἐκ Λατίνων Ἡισσαῖοσ
 Προευτρεπισθὲν εἰσ δοχὴν τὸν δραπέτου,
 6670 Ἐκεὶ κατάραν ἐξεπίτηδες τότε,
 Ἦρπακὸσ ἐξέπλευσε τὸν νεανίαν,
 Καὶ πρὸσ μὲγ' ἀπήνεγκε πλοῖον Λατίνου.
 Ἐπεὶ δὲ δρασμὸσ διέγνωνστο τοῦ νέου,
 Σταίλασ ἐρευνᾶ βασιλεὺσ πλοῖον μέγα ·
 6675 Οὐδὲν δὲ καὶ ὄρασάντεσ ἀπεσταλμένοι,
 Παλινδρομοὶ φθάνουσι πρὸσ βασιλέα.
 Κειράμενοσ γάρ εὐφωῶσ οὐτοσ κόμην,
 Ἐσθήμασί τε σχηματισθεῖσ Λατίνων,
 Εἰλούμενοσ τ' αὐ ἀνάμιξ αὐτῶν ὄχλω,
 6680 Ἄγνωστοσ ἦν ἅπασι καὶ τοῖσ εἰδόσιν.
 Οὕτωσ ἀποδρᾶσ Ἀλέξιοσ, ὡσ ἔφην,
 Πρὸσ κασιγνήτην ἐν Σικελίᾳ πλῆει,
 Καὶ τῆδ' ἐποφθεῖσ ἐκτραγυδεῖ τὰ πάθη ·
 Ἢ δ' ἐκλιπαρεῖ τὸν σύνευνον ἀμῦναι
 6685 Φίλω τε πατρὶ δυστυχῶσ πεπραγότε
 Καὶ συγγόνῳ πλάνητι γυμνῷ τ' ἀστέγῳ.
 Ταῦτα μὲν οὕτω συνέκυρσε τῷ τότε ·
 Ἰπῆν δ' ἐριννὺσ φθαρτικὴ καὶ πρὶν πόλει,
 Ἐρικός τις Δάνδουλοσ δοῦξ Βενετίας,
 6690 Ἀνὴρ ἀγύρτης καὶ παλαιὸσ κακίαν,
 Ἄδερ ἀλιτήριοσ, Λυσόνων λύμη,
 Ὃσ ὑποτόφων ζώπυρον βασκανίας
 Ἐναύσματ' αὐ μῆνιδοσ ἐνδοθεν φέρων
 Ὡσ ἐν σποδιᾶ τῆσ ἐαυτοῦ καρδίασ
 6695 Τῆσ δῆθεν, ὡσ ἔφασκεν, εἰσ συμπυλῆτασ
 Παρ' Ἀυσόνων πρὶν ζημίασ παροινίας,

- A** qui quemvis superaret plorando tragicum
 humanarumque actorem miseriarum ;
 quales fuerunt scilicet illi eximii
 Sophocles Æschylusque atque Euripides.
 Verum et ego fretus facundiæ viribus,
 harum opè aliquid conabor fari.
 Comnenus Cæsar expulerat Alexius
 germanum Ieaacium regali throno ;
 idque fortasse fuerat imperio utile,
 nisi custodiam pulsi neglexisset.
 Nunc cum Isaacius domum habitaret
 ad duas columnas sitam in Propontide,
 erat cuique liberum accedere,
 colloquia atque negotia audacter agere.
 Ergo Isaacius usus ministris Italis
B amicis sibi viris, arcanas litteras
 mittit ad filiam suam Philippi uxorem
 tunc Alamannis imperantis feliciter.
 In his significabat fortunam suam :
 receptisque illinc vicissim litteris
 mittere Alexium filium ad ipsam statuit,
 (quem et sperabat regni hæredem linquere)
 clam illis scilicet qui observabant juvenem.
 Sed ut latuerit fuga, iuvat eloqui.
 Profectus hic cum Cæsare nuper fuerat
 bellum Cammytæ, ut diximus, inferenti :
 cum autem Damocraniæ mora fieret,
 fuga adolescens contulit se Athyræ.
 Cumque famulus lembus ingentis navis
 cujus navarchus erat Pisanus civis,
C ad Hellesponti caput progressus esset,
 paratus nempe ad excipiendum profugum ;
 repente admotus Athyræ littoribus
 recepto adolescente altum tenuit,
 atque ad Pisani navem eundem transtulit.
 Sed mox ut fuga innotuit adolescentis,
 navigium magnum Cæsar scrutari iussit
 ministros a se missos ; sed isti tamen
 ad eum reversi sunt negotio infecto.
 Etenim apte tonso capillo juvenis
 vestimentoque simulans se Latinum,
 cum se permiscuisset turbæ nauticæ.
 cunctis vel familiaribus fuit incognitus.
 Sic fuga elapsus, ut dictum est, Alexius
 ad sororem confert se in Siciliam,
 atque apud illam casus flet domesticos ;
D quæ sponsum exoravit ut vindex fieret
 parenti suo tam gravibus oppresso malis,
 fratrique nudo, exsuli et sine laribus.
 Dum hæc peragebantur, Erinny's alia
 exitiosa Byzantinæ urbi
 dux Venetiarum erat Ericus Dandulus,
 vir fraudulentus, veterator pessimus,
 Aper exsecrandus. imperii pestis,
 qui arcanam flammam nutriens livoris
 atque odii tomitem jamdiu gerens
 tanquam sub mentis cinere repositum,
 ob suis illata, ut aiebat, civibus
 a nobis detrimenta atque injurias,

auræ secundæ flabrum exspectabat
 ut suæ malitiæ facem inflammaret
 maximam, luculentam et septemPLICEM
 contra Romani columen imperii.
 Tunc ergo idoneam nactus occasionem,
 facem ingentium sustulit irarum,
 suppeditante tempore materiam ignibus.
 Is conspiratus habuit ad facinus
 viros toparchas nobiles Latinos
 in Palæstinam mox navigaturos
 ob liberandum Domini sepulcrum.
 Cum his ad nostram conjuravit luem.
 Erant hi bellica virtute insignes
 Montisferrati dignitate marchio
 nomine Bonifacius, vir fortissimus,
 Balduinusque comes provinciæ Flandriæ,
 insuper sancti Pauli Ericus comes,
 prætereaque Pleo Doloius comes,
 cum audacibus aliis viris plurimis.
 Ac navigia universæ prope classis
 constructa sunt Venetiis per triennium :
 celeres naves decem supra centum,
 equis vehendis, optime compactæ :
 sexaginta præterea triremes.
 Tum et rotundæ sunt collectæ naves
 undique versum ex Italiæ oris
 perample molis ad septuaginta :
 quibuscum erat prodigiosum quoddam
 maximum quotquot umquam visa fuerant
 navigium, cui mundi nomen fecerant.
 Implerunt autem classem mille equites
 armati omnes, imo cataphracti :
 scutati autem milites centum mille
 in varios armaturæ distincti ordines ;
 plerique tamen erant ballistarii.
 Jam cum parata esset ad cursum classis,

tunc dilatavit faces abyssus mala,
 inhorruit procellosum ærumnæ mare,
 incubitque urbi malorum cumulus.
 Infaustus Alexius Isacii filius
 imperatoris quondam Byzantini,
 is qui clam antea fugerat ex urbe,
 litteris papæ senioris Romæ
 atque Alamanniæ regis communitus,
 navigaturis adfuit in Palæstinam,
 petens reverti in patriam cum ipsis,
 suffragio adjutus, inquam, et papæ et regis,
 qui se prædictis viris habituros
 gratiam aiebant, siquidem reponerent
 adolescentem in paterno imperio :
 præter quam quod innumera pecunia
 idemmet et officio gratus foret,
 si illorum ope imperium reciperet.
 Callidi homines variisque agendis
 exerciti negotiis tunc exceptum
 simplicem puerum, fraudibus expositum,

- A** Εὐκαιρίαν πνεύματος ἦν ἀναμένων
 ὡς πυρσὸν ἀνέψειεν αὐτοῦ κακίας
 Περιφανῆ, μέγιστον ἐπιπλασίως
 6700 Κατὰ κραταρχίας τε καὶ Ῥωμαίδος.
 Δραξάμενος γούν τρινηκαῦτ' εὐκαιρίας
 Τῆν πυρκαϊάν ἦρεν εἰς μέγα φθόνου.
 Ἦλθον χορηγοῦντος δὲ καιροῦ τῆ φθόνου
 Συνωμότας τῶν εἰς σὺναρσιν κακίας
 6705 Ἄνδρας τοπάρχας εὐγενεῖς ἐκ Λατίνων
 Ἐκπλεῖν ἐτοιμοὺς εἰς Παλαιστίνης ὄρους
 Πρὸς ἐκδικίαν μνημάτος ζωηφόρου ·
 Βουλευέται δὲ κατὰ Ῥωμαίων σφίσιν.
 Ὅδοι δ' ὑπάρχον ἀραιοὶ γεννάδαι
 6710 Μόντης Φεράντης μαρκεσίος ἀξίαν
 Κλησίν Βονιφάτιος, ἀμάρτιος σθίνος,
 Βαλδουίνος κόμης τε χώρας τῆς Φλάντρας ·
B Ἡρὸς δ' αὖ Ἐρῆκος ἀγίου Παύλου κόμης ·
 Καὶ Δολόικος κόμης τῆς χώρας Πιλέης ·
 6715 Πλείστοις σὺν ἄλλοις ἀνδράσι τολμηταίσις.
 Πλοῖα δ' ἐτύχθη παντὸς ὡς εἰπεῖν στόλου
 Εἰς Βενετίαν ἐν τρισὶν ὕλοις χρόνοις ·
 Δρόμωνες ἵππων εἰσοδοχεῖς πρὸς τοῖς δέκα
 Ἐκατὸν εὖ πικρὸν τῆ τέχνη πεπηγμένοι,
 6720 Ἐξήκοντα νῆες τε τριήρεις πάλιν.
 Ἔτι δὲ συνήλιστο πλοῖα στρογγύλα
 Πανταχόθεν μέγιστα τῆς Ἰταλίας
 Πληροῦντ' ἀριθμὸν ὑπὲρ ἐπτάκις δέκα ·
 Οἷσπερ συνηρήμητο πλοῖόν τι τέρας
 6725 Πελώριον, μέγιστον ὦν ποτ' εἶδὲ τις,
 Κόσμος σφίσιν οὕτω γ' ἐπικεκλημένον ·
 Εἴσεισι τοίνυν ἵππος αὐτὰ χίλια,
C Ὅπλοις γε κατάφρακτος εὖ ὠπλισμένη ·
 Ἄσπις δ' ὁμοίως μυριάδες που δέκα (74) ·
 6730 Εἰς παντοδαπούς ὀπλίτας τετμημένη ·
 Εἰς τζαγρατοζότας δὲ τῶν ἄλλων πλέον.
 ὡς δ' ἦν πρὸς ἐκπλοῦν ἠὑτρεπισμένοσ στό-
 [λος,
 Ἐνταῦθα βυθὸς ἀνεβράγη κακίας
 Καὶ συμφορῶν θάλασσα κυματομένη
 6735 Ἐπὶ κακῶ κακόν τι προσθάλλον πόλει ·
 Δαλὸς γάρ Ἀλέξιος τῆς Κωνσταντινου
 Ἰσακίου παῖς τοῦ βεθασιλευκότος
 Ὁ πρὶν ἀπεδράς λάθρα τῆς Βυζαντίδος,
 Γράμμασι πάπα τῆς παλαιτέρας Ῥώμης
 6740 Ἀλχμανῶν τε βῆγος ὠχυρωμένους,
 Τοὺς ἐν στόλῳ πλέοντας εἰς Παλαιστίνην,
D Ἐκπλεῖν σὺν αὐτοῖς ἡξίου πρὸς πατρίδα,
 Συναξιούτων τῆδε ῥήγος καὶ πάπα,
 Οἱ χάριτας ἔρασκον ὀφλήσειν σφίσιν,
 6745 Εἰ τοῦτ' μειράκιον εἰς κραταρχίαν
 Αὐθις ἐπανέξουσι τὴν φυτοσπόρου ·
 Πρὸς τοῖσδ' ὕμᾶς καὶ τοῦτο σωροῖς χρημάτων
 Ἀμείψει γε καὶ θεραπεύσει τάχα,
 Ἐἴπερ δι' ὕμῶν ἀπολήψεται κράτος ·
 6750 Ἄνδρες πανοῦργοι λοιπὸν εἰσοδεγεμένοι,
 Πολυτρόποις πράγμασιν ἐνθεθραμμένοι,
 Παῖδά τιν' ἀπλοῦν, εὐκόλον πρὸς ἀπάτην

(74) Rectius sine dubio Nicetas III, 9, scribit ἄσπις τρισμυρία scutati milites triginta mille.

- Σύμπλουν, ὀμοτράπεζον, ἀλήτην ξένον,
 Ὅρκοις ἀναπέθουσι συνθέσθαι σφίσιν,
 6755 Ἄ μηδαμῶς πέφυκε δέξασθαι πέρας·
 Οὐ γὰρ θλάσσας κατένευσε χρημάτων
 Τούτοις παρασχεῖν, ἀλλὰ καὶ συμμαχίδας
 Νῆας τριήρεις πεντήκονθ' ἄμ' ὀπλίταις
 Κατ' Ἀγαρηνῶν ἀπόπλουν ποιούμενοις·
 6760 Πρὸς τοῖσδ' ἐπηγγείλατο, φεῦ ἀμαθίας (85) !
 Ἐθῶν ἀνακαίνισιν ἀρχαίων πάπα,
 Ἐθῆ νεοχμῶσαι τε τῆς Ἐκκλησίας,
 Καὶ πίστεως δὲ παραποίησιν δρᾶσαι
 Ἦν στερεκτέαν κρίνουσι παῖδες Λατίνων.
 6765 Ἀλλὰ τὰ πρυμνήσια λίσσας ὁ στόλος
 Πρὸς Ἰάδαρα τὴν πολίχνην κατάρας,
 Ἐμάχετ' αὐτοῖς, τοῦτο δόξαν Δανδαύω.
 Ὡς δ' οὖν παρεστήσατο φρούριον, στόλος
 Ἐπιδαμνίων ἐγκαθώρμισται πόλει·
 6770 Καὶ τοῖσδ' ἀνηγόρευτο Ῥωμαίων ἄναξ
 Ἀλέξιος παῖς Ἴτζλοῖς ὁ συμπλέων.
 Ταῦτα σαφῶς γνοὺς ὁ κρατάρχηρ Αὐσόνων
 Ἦξας σαθρὰς καὶ παλαιὰς τῆς χρόνῳ
 Νῆας τριήρεις ἀνακαινίζειν τέχνη,
 6775 Εἰς εἴκοσιν μὲλις ἀναριθμουμένας·
 Ὅρμου δ' ἀναχθεὶς ἐξ Ἐπιδάμνου στόλος
 Τυχῶν ἐπιφόρου τε πνεύματος λίαν
 Αὔρας τε λαμπρὰς ἐκ πρύμνης ποντιάδος.
 Ἐφίσταται τάχιστα τῇ Κωνσταντινίου
 6780 Ἀστυπολιτῶν μῆτινος κατειδότος
 Σχεδὸν κατέπλου Ἰταλῶν ἐναντίων·
 Καὶ τί με δεῖ γράφοντα μηκύνειν λόγον ;
 Γνόντες Λατίνοι δειλίαν τῶν Αὐσόνων
 Οἷς σφας ἐώρων τῶ δέει τευνηκότας
 6785 Μιτνοῦσιν ἀκταῖς εὐχερῶς ἕξω φόβου·
 Στράτευμα δ' ἐξάγουσιν εἰς γῆν ἰππέων·
 Νῆες δὲ πλοῖα καὶ δρόμωνες αὐτὴν πάλιν
 Πρὸς κόλπῳ εὐθὺς εἰσπλέουσιν τὸν πρόσω.
 Ἀλύσεως δὲ προσβαλόντες φρουρίω
 6790 Ἐνάλιοι τε καὶ χθόνιοι κυκλόθεν,
 Οὓς μὲν φυλάκων εἰρράσαντο φυγάδας
 Οὓς δ' αὐτὴν θαλάσσης παρέπεμψεν τῶ βάθει,
 Κατὰ μάχην κτείναντες ἀθισταμένους.
 Ἀλύσεως δ' ἔπειτα ῥαγεῖσης μέσον
 6795 Εἰσρῦεται πᾶς εὐχερῶς ἔνδον στόλος,
 Καὶ κακὸν ἀνύποιστον ἦν ἀργαλέον·
 Στράτευμα λοιπὸν ἰππικὸν πεζὸν θ' ἄμα
 Καὶ πᾶς προσέσχον τῶ Κοσμιδίω στόλος.
 Στρατὸς δ' ἐκεῖ χάρακα πεζὸς πηγνύει,
 6800 Ἐπὶ πεφυκότος γε χώρῳ γηλόφου·
 Τάφρω περιδρόμῳ τε διειλημμένον
 Σταθρῶμασι τε ξυλλίνοις ἐν τῶ μέρει·
 Ἄφ' οὗ θεατὰ τὰ βασιλεῖα πέλει·
 Ταῖς ἦσοι δ' αὐτὸ ναυλοχεῖ πάλιν στόλος.
 6805 Ἦν οὖν τολοιπὸν καρτερὰς μάχας βλέπειν
 Ἐκατέρωθεν πολλὰκις τῆς ἡμέρας.
 Ἄνδρες δ' ὀπλίταις γεννάδα στρατηγέται
 Εὐτοὶ βασιλεῖ καὶ προσήκοντες γένει,
 Μετὰ στρατιᾶς ἰππικῆς πεζῆς θ' ἄμα

- A navis mensæque socium, errantem, advenam,
 juratis verbis adigunt spondere
 quæ nunquam poterant exitum sortiri :
 neque enim tantum maria pecuniæ
 promisit daturum, sed quinquaginta
 cum auxiliari milite triremes
 Agarenorum profligando bello.
 Præterea promisit, heu stultitiam !
 restitutum prisca se papæ jura,
 ritus Ecclesiæ nostræ reformaturum,
 talem se denique in Græciam reducturum,
 qualem Latini profitentur, fidem.
 Postquam sublati demum classis anchoris
 ad parvam urbem Iadara pervenit,
 hanc suadente expugnavit Dandulo ;
 B quam ubi cepit arcem, progressa classis
 ad Epidaurum urbem obvertit proras :
 ibique est acclamatus Romanus Cæsar
 puer Alexius cum Italis navigans.
 His intellectis Romanus imperator
 triremes putres et senio fatiscientes
 instaurari jussit ab opificibus,
 quæ vix viginti numero fuerunt.
 Portu discedens Epidauri classis
 ventis propitiis utens ad miraculum,
 quippe marina aura urgente puppes,
 Constantinopolim tenuit celerrime,
 nemine prope civium sciente adhuc
 Italicorum hostium adventum.
 Nec vero longas loquar per ambages :
 C Gnari Latini quantus esset civium
 metus, quo cunctos cernebant exanimés,
 classem secure ac facile advertunt oris :
 ipsi cum equis in terram desiliunt :
 cuncta diversi generis navigla
 in ulteriorem provehuntur sinum
 usque ad castellum quod Catenæ dicitur.
 Sic oppugnantes terra marique urbem
 partim custodes mœnium fugabant
 partim classarios mari demergebant,
 eratque cœdibus inquinatum prælium.
 Ut autem media fracta est catena,
 omnis continuo classis introibat,
 eratque malum nimium, ineffabile.
 Reliquus miles pedes equesque simul
 tum classis etiam pergunt ad Cosmidium.
 D Ibi pedester miles castra struit
 in eminentis stationis loco,
 (e regione regii palatii)
 quæ partim fossa circumducta munit,
 partim decussim trabibus defixis :
 cuncta item classis constitit in littore.
 Tum vero utrinque Martis opus grave
 per diem sæpe peragi vidieses.
 Magnanimi correptis armis duces
 bene volentes Cæsari vel stirpe proximi
 cum peditatu simul equitatuque

(75) Hoc loco schismaticum se demonstrat aperte Ephræmius.

Latinis resistebant forti animo :
portisque es efferebant ut ostenderent
bellicis viribus urbem non destitui,
neque se aleam pugnae detrectare.
Profecto tum Romanos vidiasses strenuos,
atque Mavortiae memores virtutis ;
praesertim ubi imperatoris gener
bellum ducatu regebat mirifico
Lascaris Theodorus in praелиis leo.
Hic enim pugnas fortiter sustentans
caedebat, concidebat adversarios.
Quare collectus Latinus exercitus
terrestris et maritimus, proh rabiem diram !
impetu statuit capere Byzantium
si certe praevaleat ; sin autem minus,
oblatis conditionibus hinc recedere.
Ergo Latini hostes in aciem prodeunt
atque naves promovent usque ad Petrium ;
grandes habentes in antennis scalas
funibus alligatas arte mira.
Arietem alii machinam objectant
solum urbanorum flagellum mœnium,
et circumponunt homines arinigeros,
nimirum ballistarios qui hostem verberent.
Tunc atrox exardescit ad mœnia bellum
terrore plenum maximis conatibus.
Ariete expugnatore ruperunt facile
obversum mari murum ; sed sunt repulsi
a nostris auxiliariibus qui in urbe erant.
At classarii desuper e scalis
lapidibus feriebant, telis, gladiis
turrium custodes mœniumque vindices,
brevique eosdem in fugam conjecerunt.
Deinde hostes mœnibus potiti
urbanis ignem domibus injiciunt
inde a Blachernis ad œdem Evergetæ.
Tunc dirum casum cernens imperator
trepidationem lacrymasque civium,
horumque verens maxime querimoniam,
ægre et coactus tandem in arma rapitur,
et cataphractus prodiens palatio
trahit nobilium equitum catervam
peditumque juvenum fortem manum.
Et fortasse aliquod peractus erat
utile urbi facinus et imperio,
si cum hostibus manum conservisset,
vel certe Lascari genero fortissimo
maxime optanti pugnam permisisset :
nunc conservandæ vitæ dum studet miles
acceleravit urbi discrimen summum.
Nam Cæsar armis sumptis in speciem tantum
postquam se brevi armatum ostendit civibus,
nulla re digna gesta recessit statim ;
et qui jucundus nuper in praelium venerat,
mox ignominia plenus ex eo disce-sit,
aucta Latinis hostibus audacia,
Cum recepisset ergo se in palatium
Romanus Cæsar Comnenus Alexius,
utile sibi censuit ac necessarium.

- A** 6810 Συνεπλίκοντο Λατίνοις εὐκαρδίως·
Τὸ μὲν παριστάνοντες ὡς ἔνδον πόλις
Ὀπλιτικὸν μάχιμον, εὐσθενὲς φέρει,
Τὸ δ' αὖ ἐκωτῶν ἐν μάχαις εὐανδρίαν·
Ἡνίκ' ἀθρεῖν ἦν οὐκ ἀγενῆ τ' Αὐσόνων
- 6815 Οὐδ' ἀρείκις ἀνδραγαθίας ξίμα·
Καὶ μᾶλλον ἔνθα γαμβρὸς ἦν βασιλείας
Μάχας στρατηγῶν καὶ διευθύνων ξένως
θεόδοτος Λάσκαρις ἐν μάχαις λέων.
Οὗτος τολυπέων γὰρ ἀρίστα μάχας
- 6820 Ἐπληττε, κατέπληττε τοὺς ἀντιπάλους·
Συσπειραθὲν στρατεύμα λοιπὸν Λατίνων
Χερσαῖον ὕδρατῶν τε, φεῦ τῆς μανίας !
Ἐργωκε δεῖν πως προσβαλεῖν Βυζαντίου·
Ἴν' εἴ μὲν ἰσχύσειν· εἰ δ' οὖν, συβάσει
- B** 6825 Δράσαν, ἀπήν πρὸς κελεύθους ἰθίας·
Οἱ μὲν τολοιπὸν ἀντιμάχων Λατίνων
Πλοῖα φέροντες ἰσῆσαι πρὸ Πετρίων,
Διὰ κάλων κλίμακας ἰσχυόντα ξένας,
Ἰστοῖς πρὸς ὕψος εὐτέχνως συνδουμένας·
- 6830 Οἱ δὲ κριὸν τεύχουσι μηχανήματι
Καθαιρετικὸν τειχέων πολισμάτων·
Κύκλιφ περιστήσαντες ἀνδρας ὀπλίτας
Τζαγρατοξότας εἰς μάχην ἀντιμάχων·
Καὶ τηνικαῦτα συγκροτοῦσι τὴν μάχην
- 6835 Ὡς κρατερὰν τε καὶ σφόδρα φρικαλέαν,
Ὁ τειχειπλήτης δὲ κριὸς βράδιως
Ἐβόηξε τεῖχος πρὸς θάλασσαν τὸ βλέπον·
Κᾶν ἀπεκρούσθη συμμάχοις τοῖς Αὐσόνων·
Πλοῖοις δ' ἐνόητες ἐκ κλιμάκων ὑψόθεν
- 6840 Ἠφίεσαν λίθους τε νοντοῦς καὶ ξίφη
C Φύλακι πύργων καὶ προμάχοις τειχέων,
Καὶ πρὸς φυγὴν τρέπουσιν αὐτοὺς βράδιως.
Λοιπὸν κρατοῦσι τειχέων πυργωμάτων,
Καὶ πυρπολοῦσιν οἰκίας ἰδρυμένας
- 6845 Ἐκ τῶν Βλαχερνῶν ἐς μονὴν Εὐεργέτου.
Ἰδὼν δὲ δυστόχημα τοῦτ' αὐτοκράτωρ
Καὶ συνοχὴν δάκρυα τῶν ὑπηκόων
Μέμψεις δὲ τούτων εὐλαθῆθεις καὶ πλέον,
Μόλις ὀπλίτης γίνεται καὶ σὺν βίῃ.
- 6850 Τῶν βασιλείων δ' ἐξίῳν ὀπλισμένους,
Πλείστους ἐπεσπάσατο λαμπροὺς ἱππίας,
Καὶ περικτὴν φάλαγγα γενναίων νέων·
Καὶ ταχ' ἂν ἔργον εὐκλεὲς πέπρακτό οἱ
Σωτήριον πόλει τε καὶ κραταρχίῃ,
- 6855 Εἰ συνεπλάκη τοῖς ἐχθροῖς ἐναντίας,
D Ἡ συμπολοκὴν Λάσκαρι γαμβρῶ γεννάδα
Ὀργῶντι μάλα συγκεχωρηθεὶ τότε·
Νῦν δ' ὑπὲρ' αἴσαν ἡ στρατιῆς δειλία
Εἰς ἔσχατον κίνδυνον ὡσεὶ τὴν πόλιν.
- 6860 Μόνον γὰρ εἰς ἐνδειξιν αὐτὸν ὀπλίτας
Μικρὸν τε φανεῖς ὁ κρατάρχησ ὀπλίτης,
Εὐθὺς ἀπεκρούφατο μηδὲν τι δράσας·
Ἀσπασίος μὲν ἐξίῳν πρὸς τὴν μάχην,
Ἐπανίων δ' ἀσχιτος ἐκ μάχης τάχα,
- 6865 Θρασύτερους θεῖς ἀντιμάχους Λατίνους·
Ὅμως ὑπεισὸς τοὺς βασιλείους δόμους
Κομνητὸς Ἀλέξιος Αὐσονοκράτωρ,
Ἐργωκε δεῖν οἱ συμφέρον τε τυγχάνειν

- Ἄντιφερ(ζειν) μηδὴν ἀκμῆ κινδύνου.
 6870 Ἐξεῖσι νυκτὸς τοιγαροῦν λεληθότως,
 Πρὸς Δεβελτὸν δ' ἄπεισι φρούριον θρακῆς,
 Ἐνθα προητοίμασε τὴν κατοικίαν,
 Ὅκτῶ κατασχὼν τὴν βασιλείαν χρόνους
 Σὺν μῆσι τρισὶν ἡμέραις αὖθις δέκα.
 ΑΛΕΞΙΟΣ Ο ΓΙΟΣ ΙΣΑΑΚΙΟΥ ΜΗΝ. Ζ΄.
- 6875 Αὖθις δ' Ἰσαάκιος ἄρχοι τοῦ στέφους
 Σὺν Ἀλεξίῳ τεκνίῳ περιφλέμῳ
 Ἐπεὶ γὰρ Ἀλέξιος ἀπέστη κράτους,
 Καὶ πρὸς Δεβελτὸν ἀπέδρασεν, ὡς ἔφην,
 Εὐθὺς ἀνηγόρευτο πρὸς γερουσίας
- 6880 Ἰσαάκιος βασιλεὺς πηρὸς φάη,
 Εἰρκῆς τε δεσμῶν ἀνεθεὶς παραλόγως·
 Καθεργγυται δὲ βασιλεὺς Εὐφροσύνη.
 Ὡς δ' ἐγκατέστη καὶ πάλιν κραταρχίῳ,
 Τίθεισι δῆλον πᾶν τὸ συμβᾶν Λατίνοις·
- 6885 Οἱ δ' οὖν ἐκπέμπουσιν αὐτῶ σὺν τάχει,
 Ὡς ἤξιωτο πατρικῆς συνεδρίας
 Κοινωνίας τε τοῦ βασιλείου κράτους.
 Καὶ πᾶς προσιῶν δημοτῶν τῶν ἐν τέλει
 Ἄμφοιν προσήγε προσκύνησιν καὶ σέβας.
- 6890 Μετὰ βραχὺ δὲ καὶ πρόκριτοι Λατίνων
 Τοῖς βασιλείοις παραβαλόντες δόμοις
 Τιμῶν τυχόντες δωρεῶν τ' αὐτῶ ἀφθόνων
 Αὖθις ἀπηλλάττοντο σὺν εὐταξίῳ.
 Τούτοις βασιλεὺς δαφιλῶς καθημέραν
- 6895 Ὅλας θαλάσσας χρημάτων ἦν παρέχων,
 Εἰ καὶ σφίσι κέραιον βάνις τις τάδε.
 Χρήζων τολοιπὸν πλειόνων εἰς δαπάνην
 Τῶν ἱερῶν ἤψατο, φεῦ κειμηλίων,
 Σκευῶν τε θεῶν καὶ σεβαστῶν εἰκόνων !
- 6900 Καὶ τῶνδε κόσμον ἀθελίως λαμβάνων
 Ὡς κοινὸν ἀργύριον ἦ καὶ χρυσίον
 Παρεῖχεν ἔχθροῖς Ἰταλοῖς τόνδ' ἀφθόνως.
 Οὗτος Πισσαίου Ἰταλοῦς τοὺς ἐν πόλει
 Διαφόρους ὄντας γὰρ τοῖς Βενετικοῖς,
- 6905 Ἐπὶ κακῶ, φεῦ! τῆς ὅλης Ῥωμαϊδοῦ
 Σπεύσας φιλοῖ καὶ καταλλάσσει τότε.
 Οἱ δ' ἀντιμάχοις προσρύντες αὐτίκα
 Ἄει διῆγον σύσσειτοι συνημμένοι·
 Ὅθεν Φραγγῖσκοι προσλαβόντες τι μέρος
- 6910 Τῶν προσρύντων Πισσαίων Βενετικῶν
 Δι' ἀκατίων προσπελευκότες πόλει
 Συνεισπεσόντες ὀπλίται ξιφηφόροι
 Τῇ συναγωγῇ κρυφίως τῶν ἐν Ἄγαρ,
 Ἄπαντα ληστεύουσι τᾶνδον καθάπαξ·
- 6915 Τέως δ' ἀπεκρούσθησαν Ἰσμηλίταις,
 Ἄστυπολίταις σφίσι συμμαχοῦμένοις.
 Οἱ δ' ἐκμανέντες πῦρ ἐνίῃσι δόμοις.
 Καὶ πυρπολοῦσι τῷ πυρὶ τῷ παμφάγῳ
 Τὰ πλεῖστα καὶ κάλλιστα τῆς Κωνσταντινου.
- 6920 Ἄφῃ μὲν ἀπῆρξατο πυρὸς τῷ τότε
 Ἐκ συναγωγῆς, ὡς ἔφην, τῶν ἐξ Ἄγαρ·
 Τὸ καὶ Μιτάτον τοῖς ὄλοις κεκλημένον
 Ὅ πρὸς θάλασσαν Εἰρήνης τῆς ἀγίας
 Ἄγγωμάλως Ἰδρυτο ναῦ τιμίῳ,
- 6925 Καὶ πάντα φλέξαν, ἀφανίσαν τὰ περίξ.
 Δεῖρβύη πῦρ' παντ' ἐρημοῦν τὰ κύκλω

A Instanti jam periculo non diu resistere.
 Clam igitur per noctem dilapsus ædibus
 abiit Debeltum Thraciæ castellum,
 ubi jam sibi instruxerat diversorium ;
 postquam tenuerat regnum annis octo,
 tribus præterea mensibus, diebus decem.

ALEXIUS ISAACII FILIUS MENS. VI.

Tunc iterum Isaacius potitur stemmate
 cum dilecto suo filiolo Alexio :
 nam postquam prior Alexius cessit regno
 atque Debeltum, ut diximus, profugit,
 a seuatu protinus imperator
 cæcus Isaacius est acclamatus,
 carcere suo præter spem emissus.
 Contra regina Euphrosyne custodiæ traditur.

B Ille recepto iterum imperio
 peractam rem significat Latinis :
 qui statim ipsi remiserunt filium
 ut consideret eum parente domino
 sociumque honorem obtineret regni.
 Tunc universus populus cum magistratibus
 utrique simul domino obsequium obtulit.
 Paulo post etiam duces Latinorum
 Cum ad regales ædes se contulissent,
 honoribus affecti donisque innumeris,
 quieti recesserunt cum recto ordine.

His imperator affatim quotidie
 maria pecuniæ in sinum ingererat,
 quanquam hæc ipsis videbantur guttæ.
 Mox ad impensas indigus pecuniæ
C cœpit diripere sacros thesauros,
 vasa divina, venerandas statuas,
 quibus illicite detrahens ornatum,
 argenteosque et aureos nummos conflans,
 hostibus large profundeat Italia.

Is et Pisanos urbis inquilinos
 antehac a Venetis odio dissidentes,
 heu ! cum pernicie universi imperii
 inter se studuit jungere amicitia.
 Illi adversariis exin reconciliati
 cum his curabant quotidie convivia.
 Tum etiam Franci, quos ultra accessit,
 cymbis in urbem subito delati
 impetum faciunt simul armata manu
 in synagogam clam Agarenorum,

D ejusque omnem rapiunt suppellectilem :
 verum a Turcis demum sunt repulsi,
 opem ferentibus Byzantii civibus.
 Illi efferati faculas injiciant
 civium tectis, consumuntque incendio
 plurima et optima urbis ædificia.
 Magni fuit autem incendii initium
 a synagoga, ut diximus, Agarenorum,
 qui locus vulgo dicitur Mitatum ;
 idque ædificium pertinet ad mare
 ubi et Irenes divæ templum surgit :
 illic progrediens amburensque omnia
 propagatumque gravi cum exitio

devenit usque ad inclytum circum maximum,
 qui sanctissimæ Sophiæ templo adjacet :
 atque ad oppositum venit usque mare,
 longe lateque media omnia concremans.
 Nec tutum erat ad amicos accedere,
 nisi quis cymba semet circumveheret.
 Hæc Isaacius cum mœnore audiebat :
 sed hujus filius patriæ perniciēs
 tanto gaudebat urbis exterminio.
 Romanis rebus ita se habentibus
 nuper ejectus Cæsar Debelto veniens
 armis insedit urbem Hadriani.
 Infaustus juvenis re cognita Alexius,
 Constantinopoli cum exercitu exivit
 habens Latinum in comitatu ducem
 Montisferrati marchionem Bonifacium,
 quem mercede conduxerat ad bellum
 sexdecim auri datis centenariis.
 Igitur Thraciæ peragratis urbibus,
 reque confecta ex animi sententia,
 usque ad Cypsella oppidulum progressus,
 mox ad metropolim retro pedem tulit.
 Dein scelestis partibus adhæsit
 hominum qui parentem excæcaverant
 thronoque deturbaverant, faventes patrio ;
 quam rem ægerrime cæcus rex ferebat,
 qui moliebatur jamdiu supplicium sumere
 de viris qui se tanto malo affecerant.
 Hinc maledictis filium incessebat,
 quem versari cum pessimis audiebat,
 tali gaudentem maxime consortio ;
 ludere quotidie alea cum Italis
 commessarique, et dignitatem regiam
 dedecorare singulos per actus.
 Ergo hunc oderant populus et optimates :
 nec minus odio dignus pater erat.
 qui concinnatis ridiculis oraculis,
 quæ universale sibi spondebant regnum,
 ut læso cerebro judicabat fatue,
 a se conjunctum iri occiduum orbem
 deblaterans aiebat orienti,
 totiusque mundi dominum se fore :
 quam patiebatur insuper cæcitatē,
 arthritidisque morbum atque podagram
 se positurum veluti exuvias.
 Hæc ei suadebant catillones monachi,
 omnia ventris causa et fari et gerere
 imperatoris soliti in convivio ;
 qui huic monarchiam verbis despondentes
 interim mero sese ingurgitabant ;
 ejusque infirmas manus deosculantes,
 mox recepturas robur prædicebant.
 Credulus senex his præbebat aures
 deliramentis atque vaticiniis,
 atque lætitiis iucedebat omnibus.
 Astrologis quin etiam apprime deditus,

(76) Invectionem hanc a Niceta sumit Ephraemius ; quæ si veritate nititur. sine dubio vituperandi sunt monachi illi. Sed enim quam sæpe hæc

- A** Ἀχρι μεγίστου καὶ περικλύτου δόμου
 Θεοῦ Σοφίας καὶ παναγίου Λόγου,
 Διῆκε μέχρι καὶ θαλάσσης θατῆρας
 6930 Κατὰ τε μέγος πυρπολοῦν καὶ πρὸς πλάτος·
 Οὐκ ἦν τότε ἀκίνδυνος ἡ φίλων θία,
 Εἰ μὴ τις ἐχρήζατο πορθμαίῳ τάχα.
 Ταῦτα μὲν Ἰσάκιος ἤχθητο κλύων·
 Υἱὸς δὲ τούτου πυρπολητῆς πατρίδος
 6935 Ἐχαιρε τῆσδε συντελεσμῶ καὶ φθίσει.
 Οὕτως δ' ἐχόντων πραγμάτων Ῥωμαῖδι,
 Ὁ πρῖν κρατάρχης ἀπάρας Δεβελτόθεν
 Τὴν Ἀδριανοῦ καταλαμβάνει πόλιν·
 Ὁ γούος ὁ δαλὸς Ἀλλέξιος πατρίδος
 6940 Ἐξείσιν ἔμα στρατιᾷ Βυζαντιδος,
 Ἐχων μεθ' αὐτοῦ συστράτηγον Λατίνων
 Βονιφάτιον μαρκῆσιον Φεράντης,
 Συνεκστρατεύσαι πείσας αὐτὸν χρυσοῦ
 Κεντηναροῖς ἕξ δλοῖς πρὸς τοῖς δέκα.
 6945 Περιδραμῶν οὖν Θρακικὰς οὗτος πόλεις,
 Καὶ πάντα θεῖς εὐ εἰς ἐκτουτο συμφέρον,
 Ἄχρι Κυψέλλων κατιῶν πολυχνίου,
 Δύθις ἐπανάστρεψεν εἰς Βυζαντιδα.
 Καὶ λοιπὸν ἐξήρτητο κακῆς φρατρίας
 6950 Ἡ συνδιεπράξατο πῆρῳσιν φῖτου
 Τῷ πατραδέλφῳ καὶ καθαίρεισιν κράτους
 Ἐφ' οἷς ἀπηγγόνιστο πηρὸς αὐτάναξ·
 Ἐκαίροφυλάκει γὰρ ἐκτισιν τέως
 Τῶν τόγγε κακῶς εἰς φάος δεδρακότεων.
 6955 Ὅθεν τὴν υἱὸν λοιδορῶν οὐκ ἀνίει,
 Καὶ μᾶλλον οἷς ἐκλυεν ἀνδράσι φθόροις
 Καίρειν τε τοῦτον καὶ μάλα γεγηθῆναι,
 Καὶ συγκυβεύειν Ἰταλοῖς καθημέραν,
 Καὶ συγκραιπαλᾶν τε καὶ βυκαίνειν στέφος,
 6960 Ἀνάξια ξύμπαντα δρῶντα τοῦ κράτους.
 Πν οὖν στυγητὸς πᾶσι καὶ τοῖς ἐν τέλει·
 Οὐχ ἦττον ὑπῆν καὶ πατὴρ στυγητέος,
 Ὅμρας τινας λόγια συνθεῖς ἀτέμνωσ
 Ἄπερ προηγόρευεν οἱ μπναρχίαν,
 6965 Ὡς ψιτ' αὐτὸς δοξομαχίῶν ἀλόγως,
 Αὐτὸν τε συνάφοντα δύσει τὴν ἐω
 Ἐφασκεν εἶναι, μὴ νῶν δ' τι λέγοι,
 Κράτος τε παγκόσμιον ἕξοντα τότε·
 Πρὸς τοῖσδε καὶ τύφλωσιν ἦν περιφέρει,
 6970 Ἀρθρίτιδα νόσον τε καὶ ποδαλίαν
 Ἀποξύσασθαι καθάπερ λεβηρίδα,
 Ὡσθ' οἱ προτένθαι τῶν μοναχῶν καὶ λίχνοι
 Οἱ πάντα γαστρι δρῆν λέγειν τ' εἰθισμένοι
 Τούτῳ συνεσθιόντες ἐν συσσιτίῳ
 6975 Μόναρχον ἀρχὴν συγκαθίστων οἱ λόγοις,
 Ἀνοσημίαν πίνοντες ἄχρι καὶ κόρου,
 Καὶ κατεφίλου ἀπατῶντες τὰς χέρας
 Καὶ προὔλεγον σφῶν ἀνακαίνισιν σθένους (76)
 Ὁ δὲ προσεῖχεν ὡς ἀπλανέσι σφίσι
 6980 Καὶ θεσιπιδήμασι ταῖς ληρωδίας
 Ἐπιγεγηθῶς σφῶν, ἐπεσχιρτα μέγα·
 Προσκεῖμενος τ' ἦν ἀστρολέσχαις καὶ μάλα,

crimina vel falso dicantur vel exaggerentur a scriitoribus parum piis aut odio aliquo imbutis, satis novimus.

- Καὶ τοῖσδ' ὑπέκλων πρὸς τὸ δῆθεν συμφέρον
Ἐπραττε πολλὰ τῶν ἀθέσμων ἀλόγως·
- 6985 Καὶ σὺν Καλυδώνιον ἔργον τι ξένον
Ἔδρας ἐφ' ἧς ἴδρυτο καταδιβάσας
Ἦνεγκεν εἰς μέγιστον ἀρχεῖον βίᾳ
Δήμου συώδη μανικὴν ἀταξίαν
Παύων ἐπιφρίσσουσαν ἀτασθαλίαις.
- 6990 Ὅ δ' ἔλλοχῶν ἦν τῇ βασιλίδι πόλει
Στρατὸς Λατίνων ἱππικὸς καὶ νηϊτικὸς
Φιλαργορίας ὧν ἔραστής εἰσάγων,
Ἄπληστος ὄντως πίθος, ὡς παροιμία·
Συχρῶς ἐπιόντες δὲ τὴν Προποντιδα
- 6995 Καὶ τὰ περίεθ' ἅπαντα τῆς Βυζαντιδος,
Ναοὺς τε θεῶν καὶ περικλυτοὺς δόμους
Πάντας ἐληΐζοντο, κατεπυρόλουσαν.
Ἵθην πολιτῶν συναλισθέντες στίφος,
Ἦττον λαβεῖν στρατιῶν ἐξ ἀνάγκης
- 7000 Ἦγήτορα σφῶν κατ' ἐχθρῶν ἀντιπάλων,
Ἄλλ' ἐξεκώφει πᾶς τις ἐν τούτοις λόγοις,
Μάλιστα δ' ἀνένευον οἱ στεφφηφόροι
Μηδ' ὡσὶν ἄκροις τὴν πρὸς Λατίνους μάχην
Ἄκουστέαν κρῖνοντες ἐξ ἀμαθίας.
- 7005 Ὁ Δούκας δὲ Μούρτζουφλος ἐξελθὼν μόνος
Τοῖς Ἰταλοῖς που συνεπλάκη πρὸς μάχην·
Καὶ μὴ τις τοῦτω γε συνησπικέτος,
Οὔτω βασιλεῖ δόξαν ἐκ βασκανίας,
Τάχ' ἂν ἐκινδύτευσεν, εἰ μὴ τοξόται
- 7010 Ἐπήμυναν πόρρωθεν ἐξ τοξευμάτων.
Ταῦτ' ἄρα δῆμος πᾶς ὁ τῆς Βυζαντιδος
Συσπειραθέντες ἀπατόξευον λόγους
Ἀσχροὺς κατ' ἄμφοῖν τοῖν κρατούντων. ^{Ἀύσ-}
[ων·
- Καὶ τιν' ἐδίφωσαν εἰς κρατάρχην ἐκπόνως·
- 7015 Καὶ τινα Νικόλαον συνειληφότες
Νεανίαν ἄκοντα Καναθὸν θέσιν
Εἰς κράτορα χροῖουσι τῆς Ῥωμικίδος,
Τούτου πραχθέντος Ἀλέξιος δεῖν ἔγνω
Σὺν Μαρκεσίῳ λατινικῆς δυνάμει
- 7020 Ἐν βασιλείῳ εἰσαχθῆναι ταχέως·
Ὁ γὰρ Ἰσαάκιος λοισθητῶν πνέων
Ἐκειτο μηδὲν γηίνων ἡσθημένος.
Ὡς οὖν τάδ' ἐνώμιστο, δημῶδες στίφος
Καὶ παραχρᾶς ὤδινε καὶ τρικυμίας·
- 7025 Τὸν καιρὸν ἀρμόδιον ἀρπάσας Δούκας
Πρὸς ἦνπερ εἶχε σκέψιν ἐν τῇ καρδίᾳ,
Ἀλεξίῳ πρόσεισι νυκτὸς σὺν δόλῳ,
Καὶ τόνδ' ἀπατᾶ καὶ δεδίττεται λόγοις,
Ὡς δῆθεν αὐτὸν ἀνελεῖν σπεύδων ὄχλος,
- 7030 Ἐπὶ θύραις ἔστηκε πᾶς ξιφηφόρος
Ἐφ' οἷς Λατίνους συμμετέσχε σκευμάτων.
Ἵθην λιπαρεῖ τὸν Δούκαν νεανίας.
Ἀύτῳ συνοῖσον ὑποθέσθαι πρὸς τάδε.
Ὁ δ' αὖ περισχῶν τουτονὶ καταμόνας,
- 7035 Δι' ἀφανοῦς ἄπεισι πυλίδος λάθρα
Ἐῖς τι βαθὺ σκηνώμα τῶν ἀποκρύφων·
Κάκεισε δεσμεῖ τόνδε καὶ καθειργνύει,
Μετὰ δε βραχὺ θανατοῖ δι' ἀγχόνης·
Αὐτὸς δ' ἀνηγόρευτο Ῥωμαίων κράτωρ
- 7040 Τοῖς βασιλικαῖς ὠραῖσθεις συμβόλοις.

A dum his obsequitur in gerendis rebus,
absurda multa fecit et illicita.
Nam et suum Calydonium opus mirum
de base sua commotum, in qua steterat.
in maximum transferri palatium voluit;
quasi cohibiturus hac re ferociam
populi horrentem atque petulantiam.
Insidiabatur interim urbi regiæ
exercitus Latinus terra et mari
profundæ deditus semper avaritiæ,
dolum vere inexplebile, ut ait proverbium.

Is sine fine excurrrens per Propontidem,
perque Byzantii cuncta suburbana,
sacra delubra cum nobilium villis
passim subjecto prædabatur igne.

B Quare conspirans civium multitudo
exercitum a regibus postulabat,
qui sibi contra hostes suppetias ferret.
Verum hæ preces canebantur surdis;
et renuebant maxime regnatores,
qui ne mentionem quidem, ob suam stultitiam,
bellandi cum Latinis, ferre poterant.
Solus Murtzuffus Ducas armis sumptis
cum Italis conflixit aliquando:
verum cum nemo ferret ei suppetias,
propter invidiam sic volente Cæsare,
in summo fuit discrimine, ni sagittarii
illi adfuissent eminus conjectis telis.
Igitur universus Byzantii populus
seditiose murmurans, conviciis
turpibus appetebat utrumque Cæsarem,

C studioseque alium quærebat dominum.
Reapse quemdam cognomento Canabum,
nomine Nicolaum, invitum juvenem
imperatorem cives constituerunt.
Tunc enimvero Alexius cum Marchione
(namque Isaacius animam ægebat
nihil jam rerum terrenarum sentiens)
ad palatii custodiam sine mora
Latinos admovendos censebant milites.
Sed res perlata ad populi notitiam
tumultum statim peperit et seditionem.
Tempus id idoneum ratus Ducas
ad exsequenda mentis suæ consilia,
noctu ad Alexium fraudulenter venit,
eumque falsis terreat sermonibus,
nempe quod ipsum statim occisurus
in foribus staret populus districtis gladiis,
propterea quod Latinis faveret partibus.
Tunc enixe Ducam rogabat juvenis
ut sibi adesset ultor in discrimine:
quem ille pallio obtectum in solitudine,
per occultum posticum clam deductus
in depressum quoddam tentorium abdidit
ibique vinctum miserum custodire tre
pauloque post funesto exstinguit lac.
Romanus autem ipse fit imperator.
assumptis regii culminis insignibus

ALEXIUS MURTZUFLUS M. II, CUM D. XV. A ΑΛΕΞΙΟΣ Ο ΜΟΥΡΤΖΟΥΦΛΟΣ ΜΗΝ. Β'. ς'.

Ducas imperii adeptus potestatem
 ærarium cernens vacuum pecunia,
 a superiorum temporum publicanis
 in jus vocatis aurum exegit plurimum,
 idque ad gerendam contulit republicam.
 Tum armis captis, Italis resistens,
 horum excursus cohibebat facile :
 quamobrem gratus admodum erat civibus,
 præsertim vero militum cohortibus.
 Et quia Flandriæ comes Balduinus
 Phileæ regionem milite vastabat,
 adversus illum statim Cæsar exiit :
 sed enim perpetrato Martis opere,
 terga Romanis convertit exercitus,
 parumque absuit Cæsar ab interitu ;
 imago vero virginis Deiparæ,
 quam nostri reges belli sociam vocant,
 pugna fervente capta est ab hostibus.
 Tum pacis conciliandæ omissa cura,
 ad capiendam urbem diripiendamque
 se comparabat exercitus Latinus.
 Ergo sublatis anchoris navigia,
 in quibus erant machinæ cum scalis,
 ab Evergetæ monasterii ora
 usque ad Blachernas coram constiterunt.
 Vicissim Ducas transtulit tentorium
 proximi collis statuens in specula,
 unde conspicua classis hostium erat,
 mœnibus jam cum milite appropinquans.
 Moxque congressi cum propugnatoribus
 urbani muri et turrium custodibus
 Latini pugnam validam ciebant ;
 sed inferiores illa fuerunt die.
 Postea totus rediit exercitus :
 duoque viri per scalam prorepentes,
 quam inter fixerant ad Petria,
 in apprehensam turrim desiluerunt,
 præsidiumque gladiis profligantes
 signum lætitiæ sustulerunt suis :
 tunc Italarum omnis cohors irruit.
 Qui vero Cæsarem circumstabant aulici
 atque Romani exercitus rectores
 in pedes cuncti semet conjecerunt,
 atque unum mille timidi fugiebant,
 qui cum ad portam pervenissent auream,
 novo dejecto festinatim muro,
 misere foras semet proripiebant.
 At inimici, heu lugubrem tragœdiam !
 late palantes passim per Byzantium
 latrocinando spoliant nobilium domos,
 nihil nefandum urbi non efficiunt :
 regali quoque occupato palatio,
 inclusas opes penitus diripiunt.
 Cæsar plateas triviaque percurrrens
 centuriare nitebatur populum,
 suadebatque ut hostibus resisterent :
 at meliora consilia nemo audiebat
 quamlibet urbi et sibi profutura :

Ὡς οὖν κατέσχε τὴν κραταρχίαν Δούκας,
 Χρυσῶνας εὐρῶν ἐν στενῷ πεφυκότας,
 Συσχῶν τελώνας πράκτορας τῶν πρὶν φόρων
 Ὅγκον παρ' αὐτῶν εἶλε χρημάτων μέγαν,
 7045 Καὶ τοῖσδ' ἐχρήτο πρὸς διοίκησιν δλων ·
 Καὶ τοῖς Ἱταλοῖς ἀντιπῶν ἐπλίτης,
 Τὰς ἐκδρομὰς σφῶν ἀνέκοπτε βρόδιως ·
 Ὅθεν ποθεινὸς ὑπῆρχεν ὑπηκόοις,
 Ἐξαιρέτως δὲ στρατιωτῶν ταῖς ἱλαῖς ·
 7050 Καὶ Βαλδουίνου τοῦ κόμητος τῆς Φλάντρας
 Τὰ πρὸς Φιλίαν κατακείροντος μέρη,
 Ὁ βασιλεὺς ἐξεῖσι κατ' αὐτοῦ τάχος ·
 Καὶ συβραγείσης ἐξ ἑκατέρων μάχης,
 Ἡ Ῥωμαϊκῇ στρατιᾷ νῶτα κλίνει ·
 B 7055 Ἐνθ' ἐν παραπόλλυτο μικροῦ καὶ κράττωρ ·
 Εἰκῶν τε σεπτῆ τῆς μητρανάνδρου Κόρτης,
 Ἦν οἱ ἀνακτες πλουτοῦσι στρατηγέτιν,
 Ἐχθροῖς ἐάλω κατὰ τήνδε τὴν μάχην ·
 Ἀφείντο δ', ἡμέληντο καὶ συμβιδάσεις ·
 7060 Κεὶ λοιπὸν ὑπὲρπῖστο φάλαγγ Λατίνων
 Πρὸς ἀστος πόρθῃσιν ἄλωσιν θ' ἅμα ·
 Ἠτόνων οὖν ἀποπλεῦσαντα σκάφη
 Ἐφ' ὧν ὑπῆρχον κλίμακες σὺν ὄργανοις,
 Ἀκτῇ προσίσχει τῆς μονῆς Εὐεργέτου,
 7065 Ἔως Βλαχερνῶν συνεχῶς ἀφιγμένη ·
 Καὶ Δούκας αὖθις πηγνύει σκηνὴν φέρων,
 Ἐπὶ κολωνοῦ πλησίον παντεπόπου,
 Ἐνθα θεατὰ τῶν ἐχθρῶν ἴσαν σκάφη,
 Ἄ καὶ προσέσχε τεύχεσι σὺν ὀπλίταις ·
 C 7070 Οἱ συμπλακέντες ταῖς πρὸ τειχῶν ἱλαῖς
 Καὶ τοῖς ἐπὶ πύργων γε καθισταμένοις,
 Πρὸς σφᾶς ἀγῶνα καὶ μάχην συνεκρότουν ·
 Ἦττον δ' ἀπηνέγκαντο τὴν τόθ' ἡμέραν.
 Ἐξῆς δὲ προσβάλλουσι πανσοῦδὶ πόλει ·
 7075 Καὶ δύο δ' ἄνδρες ἐκ μιᾶς τῶν κλιμάκων
 Ἰερυμένης ἀγγίστα χώρου Μετρίων,
 Εἰς χῶρον ἀφήλξαντο τὸν συνημμένον ·
 Καὶ φυλακικὸν ἐχθροῦσαντες ξίφει,
 Σύσσημον ἴσαν χαρμονῆς τοῖς φυλέταις,
 7080 Καὶ πᾶν Ἱταλῶν συνδεδράμηκε στίφος.
 Περὶ βασιλεῖα δὲ τοῦτ' ἤθηρκότες,
 Καὶ Ῥωμαϊκῆς στρατιᾶς ἱλαρχία,
 ὦχοντο πάντες ἀπίοντες ἐν φόβῳ,
 Κατὰ χιλίους ὑφ' ἐνὸς πεφευγότες ·
 D 7085 Καὶ τὰς χρυσεῖας καταλαβόντες πύλας
 Καινὸν τε τεῖχος ἔβαστα καθηρηκότες,
 Ἐξήεσαν τρέχοντες ἀκλεῶς πάνυ ·
 Ἀντίμαχοι δὲ, φεῦ ξένης τραγῳδίας !
 Διασπαρέντες πολλαχῇ Βυζαντίδος
 7090 Συλῶσι ληστρεῦοῦσι λαμπρὰς οἰκίας,
 Καὶ πάντα τὰ χεῖριστα δρῶσι τὴν πόλιν ·
 Κατακρατοῦσι καὶ βασιλείων δόμων,
 Τὸν τοῖσδ' ἐνόητα πλοῦτον ἐσκυλευκότες.
 Ἄναξ δ' ἀγιᾶς τριόδους περιτρέχων
 7095 Ἐσπευδε λαὸν συναγείρειν εἰς ἱλας,
 Πρὸς δ' ἀντιπράταξιν ὑπεναντίων ·
 Οἱ δ' οὐχ ὑπέικον κρείττον' ὑψηγομένῳ
 Καὶ συμφέροντα καὶ σφίσι καὶ τῇ πόλει,

- Τῶν οὐσιῶν δ' ἕκαστος ἡτοῦργει τάχος
 7100 Μετάθεσιν τε καὶ κατάχωσιν πλέον.
 Ἴδῶν δ' ὁ Δούκας ὡς ὄνησις οὐκ ἔνι,
 Ἥ καὶ δεδιῶς ὑπὲρ αὐτοῦ πλειόνως
 Μὴ συσχεθῆις τίσειεν ἀθλίως δίκας,
 Τοὺς βασιλείους εἰσδραμῶν λαμπροὺς δόμους,
 7105 Καὶ βασιλίδα παραλαβὼν Εὐφροσύνην,
 Σὺν θυγατρᾶσι τ' ἐμβαλὼν λευβαδίῃ
 Ἄλοὺς μιᾶς ἔρωτι τούτων ἐκτόπως,
 Ἐξῆσι φεύγων πατρίδα Βυζαντιδα ·
 Ἄνηρ ὑπάρχων ἀρείκος ἐν μάχαις,
 7110 Στεφᾶνός μιν χητῆς, γυνάδας, βῦμαλτος,
 Σοφισματίας, κρυψίνους τε τὸν τρόπον,
 Περυκέναι πράγμασι κομπάζων ὄλοις ·
 Οὐ σωματικῆς εὖ ἔχων συμμετρίας,
 Αὐχῶν τὰς ὀφρῦς μᾶλα συνεσπασμένας,
 7115 Καὶ βραγχίων φάρυγγα, δύσηχος λόγον,
 Ἥλικίαν μέσος τε καὶ κοῖλος φύσει,
 Ἄδικος εὐνήν, φιλογόνης καὶ λάγνος,
 Πρωτοβεστιάριος ὧν τὴν ἀξίαν,
 Ὅταν κατῆρξε τοῦ βασιλείου κράτους,
 7120 Ἐξ ἡμέρας δέκα τε σὺν μησὶ δύο
 Τῆς βασιλείας τὸ κράτος διηθύνας.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Ο ΛΑΣΚΑΡΙΣ ΕΤ. ΙΘ'.

- Ἐπει δ' ὁ κρατῶν ἀπέδρασεν, ὡς ἔφην,
 Δούκας τε καὶ Λάσκαρις ἦρισαν κράτους,
 Καταλαβόντες τὸν θεοῦ μέγαν δόμον,
 7125 Ἄμφω μαχηταὶ καὶ καλοὶ νεανίαι ·
 Κλήρω (77) δὲ λαχὼν Λάσκαρις κραταρχίαν,
 Τέως μὲν ἀπέπατο σύμβολα κράτους ·
 Συνεξίων δὲ τοῦ νεῶ τῷ ποιμένι
 Κατὰ Μίλιον καὶ μέρη Βυζαντιδος
 7130 Τοὺς συνιόντας εὐμενῶς ἠντιβόλει,
 Καὶ παρεκάλει πρὸς μάχην ἀντιπάλων,
 Μάλιστα πάντων τούτων περὶ βασιλεία
 Σειόντας ὤμων ἀρεῖκ' ἄττα ξίφη
 Κελτούς λιπαρῶν, προτρέπων οὐκ ἀνλεί.
 7135 Ἐπει δὲ θωπεύων τε καὶ παροτρύνων
 Οὐκ εἶχε τινα τὸν κλύοντα μηδὲως,
 Ἥδη δὲ καὶ φάλαγξ τις ὤπτο Λατίνων.
 Μεθίσταται τάχιστ' ἐκέθεον, ὡς δέον,
 Καὶ πρὸς φυγὴν ἔβλεψε καὶ σωτηρίαν ·
 7140 Ἄντιμαχοὶ δὲ κατ' ἐρημίαν τάχα
 Τῶν κωλύσόντων ἐκδρομὰς σφῶν ἀνέτους,
 Ἐπήεσαν κτείνοντες ἀπειδῶς ξίφει
 Τὸν προστυχόντα καὶ σκυλεύοντες βία,
 Ληλατοῦντες, πυρπολοῦντες τὴν πόλιν,
 7145 Καὶ πάντα δρῶντες, ὃ δυσουλοῖστος θίας !
 Κόσμον συλῶντες ἱερὸν θεῶν δόμων,
 Σεπτὰ τε κειμήλια καὶ θεοὺς πέπλους,
 Ἐκτυπα Χριστοῦ, Μητρὸς αὐτοῦ πανάγνου
 Εἰς γῆν καταβράσσοντες, ἄλλων θ' ἁγίων ·
 7150 Καὶ τὸν παρ' αὐτοῖς κόσμον ἐκ χρυσαργύρου
 Ὅντα διαρπάζοντες οἱ παραβάται ·
 Σεμνὰς γυναῖκας ἱεράς τε παρθένους

(77) *Sortem* intelligo, non *clerum*; et falli mihi videtur Wolfius Nicetæ interpretis qui dictionem ἐκ δὲ κλήρου τὸ πρωτεύον εὐληφῶς explicat a *clero*

PATROL. GR. CXLIII.

- A sed unusquisque suis raptim opibus
 studebat transferendis aut infodiendis.
 Cum ergo Ducas hilum non proficeret,
 sibi que vehementer jam timeret,
 ne captus graves pœnas hosti lucret,
 regias ad ædes festinatim convolans,
 atque illinc sumptam Euphrosynem reginam
 parvo in phaselj cum filiabus collocans,
 quarum unam ipse effictim deperibat,
 exsul profugit patria Byzantio.
 Vir sine dubio strenuus in præliis,
 constans bellator, magnanimus, fortis,
 callidus, et consilia celare solitus,
 cunctis se jactans idoneum negotiis :
 corporis forma non satis concinna,
 B adductum semper gerens supercilium,
 faucibus raucis, aspera loquela,
 statura media et valgus a natura,
 lascivus, mulierosus et adulter.
 Is dignitate protovestiarius erat
 cum summam potestatem est adeptus :
 cujus regales tenuit habenas
 diebus sexdecim supra menses duos.

THEODORUS LASCARIS AN. XVIII.

- Post fugam Cæsaris, de capiendo imperio
 Lascaris et alius Ducas decertarunt
 in Dei templum maximum profecti;
 fortis uterque egregiusque juvenis;
 verum sors Lascari contulit imperium,
 qui regia tamen non eumpsit insignia :
 C sed comitante patriarcha egressus
 ad Milium atque ad alias urbis partes,
 populi turmas blande compellabat
 ad resistendum hostibus adhortans :
 præcipue vero stipatores regios,
 grandes gestantes humeris bipennes,
 Celtas enixis perurgebat precibus.
 Sed cum nec blandis suadenti verbis,
 neque adhortanti quispiam auscultaret,
 jamque appareret cohors Latinorum ;
 Lascaris illinc, ut par erat, abiens
 fuga saluti consulendum censuit.
 Interim hostes, obviantem nemine
 qui cohiberet liberos excursus,
 Orco mittebant inclementer animas
 D civium cæсорum, opes auferebant,
 igne latrociniiisque vastantes urbem.
 O intolerandum lugubre spectaculum !
 sacer templorum ornatus diripitur,
 veneranda cimelia almæque vestes,
 icones Christi Matrisque sanctissimæ,
 aliorumque superum sternuntur humi ;
 atque his pretiosum impia vi detractum
 metallum sibi vindicant apostatæ.
 Matronas venerandas sacrasque virgines

prælatas. Alibi quoque idem mihi Nicetæ interpretis non semel peccare videbatur. Confer. v Gr. in hoc volumine p. 116, n. 1.

ad stuprum rapiunt violenta manu :
 alia scelesta (nam dicendum breviter)
 facinora committunt his similia.
 Ergo angiportus, trivia, et ambulaora,
 sancta delubra, et anguli reconditi,
 fora, viæ, vici, compita, plateæ,
 luctu, gemitibus, clamore, et ululatibus
 virorum, feminarum, alioque genere
 multiplicis tragœdiæ personabant.
 Sed postquam spoliis explevit ingluviem,
 linem prædando tum denique imposuit
 crudelium detestanda gens Itolorum.
 Visum deinde est primariis ducibus
 annuere liberum ex urbe discessum
 quibusvis solumi vertere placeret.
 Ergo millenæ exhibant catervæ
 miserabiles, tristes et pannosæ,
 sanguine potius, ut aiunt, quam lacrymis
 præsentem deplorantes fortunam suam.
 Itali vero tumidi superbia,
 ceu si quadrididum jam tenerent orbem,
 regesque regum semet effecissent,
 quotquot sub I'hœbi radiis imperitant ;
 inter se cunctum dividebant mundum,
 provincias, urbes, singuli sortientes,
 et potentatum verbis occupantes.
 Veneto duce suadente Dandulo
 (homine cæcos oculos gerente,
 luce sed mentis heu nimis instructo)
 ut imperator fieret Latinus
 de Venetis, Lombardis, Franciscve electus,
 datis suffragiis electores nobiles
 imperatorem faciunt Byzantii ;
 Balduinum comitem provinciæ Flandriæ,
 eximia adolescentem forma præditum,
 pium, et Christo maxime devotum,
 hilarem, mitem, apprimeque castum,
 eleemosynis etiam indulgentem,
 cumulatam multis a Deo virtutibus,
 sed pudicitia in primis ac justitia.
 Hic per præconem bis in hebdomada
 maxima voce jubebat edici
 ne quis in regia noctu cubitaret,
 qui non conjunctus conjugii legitimæ
 sed meretrici contra fas conviveret.
 Erat et legum justitiæque custos :
 feminam quamvis renuens attingere,
 nec teneriore contuens aspectu,
 quandu propria tori socia abesset.
 Ergo imperator electus Balduinus
 abiit ex urbe ad partes occiduas,
 haud tanquam illas pugna subacturus,
 sed imperator volens salutari
 obsequioque a cunctis coli subditis.
 Quare nec veteris imperii milites
 in suum voluit conscribi exercitum.
 Adrianopolim Philippopolimque
 aliasque ad urbes Thraciæ profectus.
 Latinoque his imposito præsidio,

- A** Ἐλκοντες εἰς ὕβριν τε καὶ φθορὰν βίῃ,
 Καὶ τὰλλα κακῶν δρῶντες, ὧδ' εἰπεῖν ἔπος,
 7155 Σύστοιχα τοῦτοις καθάπαξ εἰκότα.
 Ἐν οὖν στενωποῖς, τριόδοις, λεωφόροις,
 Ναοῖς, σεμνεῖσι, γωνίαις ἀποκρύφεις,
 Ὀδοῖς, ἀγυιαῖς, καὶ πλατείαις, ἀμφόδοις,
 Θρήνων, στεναγμάτων τε, κωκυτῶν, γέων,
 7160 Εἰδούς τε λοιπῆς δυστυχοῦς τραγῳδίας
 Ἀνδρῶν, γυναικῶν ἦν παρῖοσι κλύειν.
 Ἐπεὶ δ' ἰκανῶς εἶχε τῶν σκυλευμάτων,
 Ἐπαυσε λείας καὶ λαφυραγωγίας
 Ἐχθιστον ἔθνος Ἰταλῶν μαιφόνων.
 7165 Ἐδοξε δὲ σφῶν προκρίτοις στρατηγεῖταις
 Ἐπὶ ἀπαρῆν πάντας ἐκ Βυζαντίδος
 Οἷς ἡδὺ καὶ πρόθυμον ἦν ἐξίναι.
 Ἐξήτεσαν οὖν κατὰ χιλιοστάς,
B Οἰκτροὶ, κατηφεῖς, βράχοις εἰλημένοι,
 7170 Αἵμασι μᾶλλον ἢ δάκρυσιν, ὡς λόγος,
 Κλαίοντες οὗτοι τῆς ἐνεστώσης τύχης,
 Οἱ δ' Ἰταλοὶ, φῶ ὑπεροψίας τόσης !
 Ὡς εἴ γε τετραχίλιμον ἔργοντες κτίσιν,
 Ἡ καὶ βασιλεῖς ἐγκαθεστῶτες τάχα
 7175 Βασιλείων πάντων γε τὸν ἐπὶ γῆθονα,
 Αὐτοῖς διεῖλον σφίσι τὴν οἰκουμένην,
 Χώρας, πόλεις ἕκαστος εἰς κληρουχίαν
 Καὶ δεσποτεῖαν λαμβάνοντες ἐν λόγοις.
 Βενετικῶν δόξαν δὲ δουκὶ Δανδούλῳ,
 7180 Πηρῶ μὲν ἀνδρὶ τὰς κόρας τῶν ὀμμάτων,
 Νοὸς φρένας δὲ καὶ λῆαν ἐβρωμένῳ,
 Ψῆφῳ κρατάρχην ἐκλεγῆναι Λατίνων,
 Ἐκ τε Φραγγίσκων, Βενετικῶν, Λαμπάρδων
C Ἐπιλεγέντες εὐγενεῖς ψηφηφόροι
 7185 Εἰς ἄνακτα χροιοῦσι τῆς Κωνσταντίνου
 Βαλδουίνου κόμητα χώρας τῆς Φλάντρας,
 Νεανίαν κάλλιστον, ὠραῖον φύσει,
 Φιλευσοδῆ τε καὶ φιλόχριστον λίαν,
 Ηραῦν, ἰλαρὸν, σωφρονέστατον μάλα
 7190 Μερῖδα καὶ μέλλοντι διδόντα βίῳ,
 Ἠολλῶν ταμῆιον ἀρετῶν θεοσδότων,
 Μάλιστα ἔραστὴν σωφροσύνης καὶ δίκης,
 Ὡς εἶχε δις κήρυκα τῆς ἐβδομάδος
 Τορὸν βοῶντα μὴ καθεύδειν μηδένα
 7195 Τῶν βασιλείων ἔνδοθεν καθ' ἐσπέραν
 Μηδὲν νομίμῳ γυναικὶ συνημμένον,
 Πόρνην δ' ἀθέσμως συμβιῶν ἡρημένον.
 Ἦν καὶ φύλαξ νόμων τε δίκης τ' ἐνδόμου
 Γυναικὶ προσσχεῖν οὐ θελήσας οὐδόλως
D 7200 Μηδ' ἂν μέχρι βλεμματός ἐμπαθεῖ θέα
 Ὅσον περ ἀπῆν τῆς συνεούου τὸν χρόνον.
 Αὐτοκράτωρ οὖν ἀναδειχθεὶς, ὡς ἔφη,
 Ἐξίσιν εἶτα πρὸς μέρη τῆς ἐσπέρας.
 Οὐχ ὡς κρατήσων τῶνδε τῆς μάχης νόμφ,
 7205 Ἄλλ' ἵνα γνωσθῆ βασιλεὺς αὐτοκράτωρ,
 Καὶ προσκυνηθῆ πᾶσι τοῖς ὑπηκόοις.
 Ταῦτ' ἄρα τάγμα στρατιωτῶν Ἀδρόνων
 Δεῖν οὐκ ἔκρινε προσλαθεῖσθαι συνόλως ·
 Εἰς Ἀδριανοῦ τὴν πόλιν δ' ἀφιγμένος,
 7210 Καὶ τὴν Φιλίππου Θρακικῆς τ' ἄλλας πόλεις,
 Καὶ ταῖσδε φρουρὰν ἐμβαλὼν ἐκ Λατίνων,

- Θεσσαλονίκη καταλαμβάνει πόλιν·
Καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἐκχθέντες ἀσμένως,
Μετὰ κρότων αἰνῶν τε, φωνῶν αἰσίων
7215 Αὐτούς τε παρέδωκαν ἅμα καὶ πόλιν
Ἄνακτι τῷδε Βαλδουίνῳ προφρόνως·
Ὅτι καὶ καθικέτευσαν αὐτὸν συντόνως,
Μήτ' αὐτὸν στρατεύμα παρελθεῖν ἔσω
Θεσσαλονίκης ἀξιώσαι τειχεῶν·
- 7220 Ὁ καὶ δεδρακῶς εὐμενῶς Βαλδουίνος,
Αὐθις καθυπέστρεψεν εἰς Βυζαντίδα·
Καὶ σπένδεται γε Δανδούλου συμβουλῆ
Τῷ πρὶν δι' ἔχθρας τυγχάνοντι καὶ μάχης
Ἐξω διατρίβοντι τῷ μαρκεσίῳ·
- 7225 Ὅστις ἀποστάς Διδυμοτιχοῦ θέλων
Ἐφίσταται τάχιστα Θεσσαλονίκη,
Καὶ τὴν πόλιν εἰσεῖσε ταύτην ἀμάχως,
Καὶ ζημιώσας τοὺς πολλὰς ἀδικῶς
Ἐῖς χρήματά τε καὶ τιμαλφεῖς οἰκίας,
- 7230 Μαρτὶαν ἀφείλε τὴν σύμφωνον αὐτόθι
Τὴν κρέττορος πρὶν γαμητὴν Ἰσακίου,
Ἐκείθεν ἐξώρμησε τάγμασιν ἅμα,
Καὶ τὰς πόλεις μέτεισιν τὰς πρὸς ἑσπέραν.
Σέβζας παρεστήσατο σὴν τῇ Βεβρόζῳ
- 7235 Κρατεῖ Λαρίσσης Ἑλλάδος τε τῆς Ἰλλης,
Λίρει τε τὴν Πέλοπος, ἄλλας αὖ πάλιν
Συγκειμένας ἀγχιστα χώρας καὶ πόλεις·
Καὶ πᾶν γε μικροῦ τὸ πρὸς ἑσπέραν κλίμα
Δουλον παρεστήσατο Λατίνων κράτει,
- 7240 Καὶ Βαλδουίνος ἐν πόλει διατρίβων
Πέπομφεν Ἐβρόην σύγγονον πρὸς ἔσω.
Καὶ Πέτρου ἀνδρα γεννάδα, βωμαλέον
Ἡρωϊκὸν τε τὴν φυτὴν καὶ τὸ σθένος·
Ἄφ' ὧν Ἐβρόης μὲν προσλαβὼν συμμαχίαν
- 7245 Ἐξ Ἀρμενίων τῶν ἐνοίκων Τρωάδος
Χώρας ἑκάκου, κατέκειρε καὶ πόλεις
Ἄτ' μηδὲν ὑπέκυπτον Ἰταλῶν κράτει·
Διὰ δὲ τεμπῶν καὶ στενῶν τῶν τῆς Ἰδης
Εἰς τὴν Πετρίωνος πέφθακεν πόλιν·
- 7250 Ἐξ ἄστεος Πέτρος δὲ Πηγῶν ἀπάρας
Ἦει πρὸς Λοπάδιον εὐχερῶς πόλιν·
Ἐπὶ πρὶν ἀπήντων Ῥωμαϊκῆι δυνάμει
Θεοδώρῳ Λάσκαρι κρατάρχῳ τότε
Εἰς ἀντίμαχον εὖ μάχην ὠπλισμένοι,
- 7255 Ἐν Ποιμανητῷ χωρίῳ κεκλημένῳ.
Εἶτα Λατίνων οὐκ ἐνεγκοῦσαι σθένος
Ἐχόντο λοιπὸν εἰς φυγὴν τετραμμένα·
Κρατεῖ δὲ Πέτρος εὐχερῶς Λοπαδίου,
Ἐκ γειτόνων ἄλλων τε λοιπῶν ἀστέων.
- 7260 Ἐπεὶ δὲ προσβάλλει καὶ Προῦση πόλει
Ἀνηνύτοις ἔγνωκεν ἐγγχειρεῖν μάτην·
Μεθίσταται γοῦν καταλιπὼν τὴν πόλιν.
Προυσαίοις δ' ἴσα καὶ Φιλαδέλφου πόλις
Δουλείας ἀνάλωτος Ἰταλῶν μένει·
- 7265 Θεόδωρος γὰρ Μαγκαφᾶς τις τοῦπίκλῃν
Ἄνωθεν αὐχῶν ἄστῳ πατρίδα τόδε,
Ἐβρόῃ συνάψας Λατίνων ἀρχῷ μάχην
Ἐν τινὶ χώρῳ τῷ πρὸς Ἀτραμυττίῳ,
Αὐτὸς μόνον πέφευγε τὸν ἐκ τοῦ ξίφους,
- 7270 Οὐδὲν δὲ μεῖον καὶ πόλις ἀνωτέρα

- A Thessalonicam postea concessit :
cujus omnis obviam populus hilariter
cum plausibus processit et laudationibus ;
seque libenter Balduino regi
cum civitate obtulerunt subditos,
tamen evixis precibus rogarunt
ut ipse pariter ejusque exercitus
urbis introitu vellent abstinere :
id quod clementer Balduinus annuit,
moxque se redux contulit Byzantium.
Exin obtemperans Danduli consiliis
reconciliatur Marchioni irato
imo cum armis procul urbe stanti :
qui statim libens Didymoticho veniens
Thessalonicam contulit se in urbem
eamque nullo resistente obtinuit :
- B Cujus injusta affectit cives.
pecunia et domibus exuens præcipuis.
Ibi relicta conjuge Maria,
quæ Cæsaris Isacii jam uxor fuerat,
inde discessit comitante exercitu,
terras percurrens ad Occidentem positas.
Serris potitus est, nec non Berrhœa.
Larissam occupavit, totamque Helladem,
item Peloponnesum, et alias rursus
hisce confines urbes et provincias :
cunctamque pene regionem occidentem
subditam fecit Latinorum imperio.
Interim Balduinus in urbe residens
fratrem Erricum ad Orientem misit
cum Petro forti, magnanimo viro,
heroicis prædito viribus et statura.
Erricus quidem roboratus auxilio
Armeniorum Troadis incolarum,
terras vastabat, urbes diripiebat,
quæcunque Italis negabant obsequium.
Dein per Idæ montis angustas fauces
ad Ætioniæ urbem est progressus.
De Pegis autem urbe procedens Petrus
itinere pergebat Lopadium facili,
ubi Romanas primum offendit vires
sub Theodoro principe Lascareo
ad decertandum instructas egregie
haud procul oppido Pœmaneno dicto.
Hæ tamen robori Latinorum impares
castris exutæ in fugam se dederunt :
- D Petrusque facile potitur Lopadio,
atque huic proximis aliis civitatibus.
Sed cum Prusensem quoque tentasset urbem,
irritam novit ludere se operam ;
urbi molestus nec fuit diutius.
Æmula Prusæ Philadelphæ civitas
Latinæ servituti haud subjacuit.
Eam Theodorus Mancaphas cognomine
generis stirpem ab hac urbe repetens
pugna conserta cum Latino Errico
quodam in loco haud procul Atramyttio,
ipse vix quidem necem evitavit,
nihilò tamen minus ipsa civitas

Latino immunis mansit dominatu.
Interim marchio Hesperias civitates
bellans Latino subigebat nomini,
quibusdam nostris utens viæ duobus.
Sgurus autem Leo cohorte imposita
Atticæ loco celebri Thermopylis,
ut ibi prælians Italis resisteret;
nulla re digna laudibus patrata,
raptim Corinthum fuga se proripuit.
Hic erat ortus Nauplii regione,
modicum nactus a patre principatum :
verum reciproco temporum euripo,
præpostero varioque fortunæ cursu,
usque progrediens magnus e parvo evasit.
Is et Corinthum oppidum diripuit,
et Argos simili posthinc latrocinio.
Postremo Athenas etiam invadebat,
verum repulsus verbis archipræsulis
Michaelis Choniatæ sapientissimi,
Thebas celeriter excurrit heptapylas,
easque sibi facili bello vindicat :
et dum Larissæ faucibus exiret,
imperatori quondam Alexio occurrit,
qui borealibus partibus digressus,
exsulum more hac et illac errans,
nunc ad Thessalica Tempe pervenerat,
habens in comitatu Eudociam filiam,
quam tunc desponsam collocavit Sguro.
Ipsa quidem olim matrimonio fuerat
principi juncta Triballorum Stephano,
qui repudiatam remisit in patriam,
Eadem Murtzuffo Ducæ deinde nupsit
postquam hic imperium patriamque amiserat.
Sed hunc deinde captum Alexius dolo,
rex erro erronem regem sorte pari,
lumine cassum oculorum reddidit.
Sævis postremo Latinorum manibus
Ducas exceptus Byzantiumque ductus,
pertulit pœnam, quod Alexio Angelo
gulam funesto laqueo fregisset.
Nam de sublimi Tauri columna
præcipitatus est, proh Dei iudicium !
et sic collisus violenter obiit.
Interim marchio venit in Bœotiam,
eamque sibi bello fecit subditam ;
Atticam quoque obtinuit cum Eubœa :
Atque ut paucis rem verbis expediam,
integro nondum præterlapso anno
eoa simul ditio atque occidna
nostra in Latinum cessit dominatum.
Alexius posthinc exsul imperator
cum in Latinum marchionem incurrisset,
exiit invitatus imperii insignibus :
tum ad Hesperium salsi aeris locum
mittitur, ut vitam ibi suam clauderet,
non sine Euphrosyne conjugæ regina,
sedem fortunæ congruam sortiti.
Cæsaris autem stipatores regii,
strenui viri, stirpis generosæ

- A** Τῆς Ἰταλῶν ἔμεινε κυριαρχίας.
Μαρκίσσιος δὲ τὰς πρὸς ἑσπέραν πόλεις
Αἰρῶν ὑπέγχε τῷ κράτει τῶν Λατίνων,
Ἐχων ποδηγούς τινεὶς ἐκ τῶν Αὐσόνων.
7275 Αἰών δὲ Σγουρὸς ὑποκαθίστας λόγον
Ἐν θερμοπύλαις Ἀττικῆς τῷ χωρίῳ.
Πρὸς δὴθεν ἀντίμαχον Ἰταλῶν μάχην.
Μηδὲν δὲ γενναῖόν τι καὶ δράσας ὄλωσ
Ἐκαίθεν εἰς Κόρινθον ὄχετο τρίχων·
7280 Ὅς ἐξέφυ μὲν ἐκ κλίματος Ναυπλίου
Πατρύσας ἔρχων μετρίας κληρουχίας.
Ἀνωμαλίᾳ καιρικῇ δὲ πραγμάτων
Φορᾷ τε τύχης ἀστάτου καὶ συγχύσει
Ἀεὶ προῖων ἐκ μικροῦ μέγας ἔφυ·
7285 Ληίζεται δὲ καὶ Βηρινθίων πόλιν,
Ἄργος παριστήσατο πᾶν λησταρχία.
Τέλος προσεβράσει δὲ καὶ ταῖς Ἀθήναις·
Ἄλλ' ἀποκρουσθεὶς ἀρχιποιούμενος λόγοις
Τοῦ Χωνιάτου Μιχαῖλ τοῦ πανσόφου,
7290 Θήβαις ἐφπμᾶ ταχέως ἑπταπύλοις,
Καὶ τὰθδε συσχῶν βῆστα τῆς μάχης νόμοι,
Πρὸς Λαρίσσης ἔξεισι τὰς διεξόδους,
Ἐνθα βασιλεῖ συνέμι' Ἀλεξίῳ,
Ὅς ἀπαναστὰς ἐκ μερῶν προσαρκτίων
7295 Ἀλώμενός τε τῆδε κάκεισ' ὡς πλάνης
Καὶ θεταλικοῖς τέμπεσι προσεβρύη,
Ἄγων μεθ' αὐτοῦ παῖδα τὴν Εὐδοκίαν,
Ἦνεπερ κατηγγύησε τῷ Σγουρῷ τότε.
Συνῆπτο δὲ πρὶν πρὸς γάμου κοινωνίαν
7300 Ἀρχηγετούντι τῶν Τριβαλῶν Στεφάνῳ,
Ὅς ἐκβαλῶν ἔπειψε τήνδ' εἰς πατρίδα.
Ἡ Δούκης συνώκησε Μούρτζουφλος θέσει
Μετὰ στήρῃσιν καὶ κράτους καὶ πατρίδος
Ὅντινα συσχῶν Ἀλέξιος σὺν δόλῳ
7305 Ἄναξ πλάνης ἀνακτα πλανήτην ἴσον
Ἐθῆκε τυφλὸν, ὀμμάτων λύχνους σβέσας.
Ἐἴτ' εἰς Λατίνων ἐμπεσῶν δεινὰς χέρας
Δέσμιοις ἀχθεὶς εἰς πόλιν τὴν τοῦ κράτους,
Δίκας ὑπέσχε τοῦ δι' ἀγγλόνης μόρου
7310 Ὅντιν' ἐπῆγεν Ἀγγέλων Ἀλεξίῳ·
Εἰς κίονα γὰρ ἀναχθεὶς Ταύρου μέγαν
Ἐκαίθεν ἠκόντιστο, φεῦ δίκης ἰ κάτω
Καὶ συντριβεὶς ὄλλυτο βιαίῳ μόρῳ,
Μαρκίσσιος δὲ τὴν Βοιωτίαν φθάσας,
7315 Ταύτην παρεστήσατο ταῖς στρατηγίαις·
Κρατεῖ προῖων Ἀττικῆς σὺν Εὐβοίᾳ.
Ὅς ἐν κεφαλαίῳ δὲ συντεμῶν φράσω,
Μήπω παριππεύσαντος ἀκριδῶς ἔτους,
Ἐφῶν, ἑσπέριον Αὐσόνων κλίμα
7320 Ἄπαν ὑπείκει τῷ κράτει αἰῶν Λατίνων.
Ἄναξ δὲ φυγὰς Ἀλέξιος σὺν χρόνῳ
Εἰς ὄψιν ἔλθων Λατίνῳ Μαρκσίῳ,
Τὰ σύμβολ' ἀφήρητο τῷ κράτους ἔκων,
Εἰς ἀλμυρὸν δ' ἔσταλτο χῶρον ἑσπέρας
7325 Ἐκαὶ διάγειν καὶ διανύειν βίον
Σὺν Εὐφροσύνῃ συζύγῳ βασιλίδι,
Σχόντες τύχῃ σύμφωνον ἀτεχνῶς τόπον.
Ὅσοι δὲ συνείποντο τῷ στεφηφόρῳ
Ἄνδρες μαχηταὶ καὶ γένους ἐριτίμου

- 7330 Πόλεις Θρακικὰς πατρίδας κεκτημένοι
Ἦροῦντο συνεῖναι γε τῷ Μαρκεσίῳ,
καὶ δυνατὴν σύναρσιν οἱ συνεισφέρειν,
καὶ λιπαροῦσιν ὑπὸ τῆδε τυγχάνειν.
Ὁ δ' οὐ προσέσχε τῇ δεήσει σφῶν δλωσ,
- 7335 Μὴ χρεῖαν ἴσχειν βωμαϊκῶν ταγμάτων
Ἦ τῆς παρ' αὐτῶν φάμενος συμμαχίας.
Ὡς δ' ἰκέται γίνονται καὶ Βαλδουίνου
Ὡς σφίσι τὸ πρόθυμον ἦκη πρὸς πέρας ·
καὶ τι προβαῖνον οὐχ ἐώρων εἰκότων,
- 7340 Προσῆλθον ἀρχῷ Μυσίας Ἰωάννη,
Ἄσαν συναίμα καὶ Πέτρου τῶν ἐξ Αἴμου,
Ἄνδρι στρατηγῷ, γεννᾶδα τολμητῆρα
Πάσας διαφθείροντι Ῥωμαίων πόλεις
Χώρας τε λοιπὰς νειμένας πρὸς ἑσπέραν
- 7315 Σκυθῶν ἑταιχίμια τε καὶ συμμαχία ·
Ὁς λατινικὴν ὑφορώμενος βλάβην,
Πρόσφυγας ἄνδρας ἀσμένως δεδεγμένος,
πρὸς τὰς ἑαυτῶν ἀποπέμπει πατρίδας,
τούτοις καλεῖσας δρῶν τι κακὸν Λατίνους
- 7350 Οὐκ εὖ πρὸς αὐτὸν διακειμένους τέως ·
Φόβους δ' ἐπισειλοντας αὐτῷ καὶ μάχας,
Ἐκπτωσιν ἀρχῆς καὶ σκύλευσιν πατρίδος,
εἰ προσφέροιτο μὴ σφίσιν ὡς δεσπόταις
καὶ πάνθ' ὑπέικοι τοῖς παρ' αὐτῶν βράδιωσ.
- 2355 Ὡς οὖν ἐπανῆκόν γε πρὸς τὰς πατρίδας
Πόλεις δυτικὰς Αὔσονες τοῦτον τρόπον,
τὰς τῶν Θρακῶν τε καὶ Μακεδόνων πόλεις
Ἄφηνιάσαι δρῶσι Λατίνων κράτους,
θεοῦ συνάρσει καὶ Μυσῶν συνεργίῳ,
- 7360 Πολλοὺς Ἰταλῶν παραπέμψαντες μόρφω,
Μάλιστα ἐνοίκους τῶν διδύμων τειχέων ·
οὓς δ' αὖ φυγάδας εἰς πόλιν δεδρακότες.
καὶ τοῦτο τοῦργον λατινικῆς κακίας
Ἐλευθέραν ἔδρασε πᾶσαν τὴν Ἔω,
- 7365 πρὸς κατεπεῖγον Ἰταλῶν ὠρημένων,
καὶ σφᾶς φρονεῖν μέτρια τίθεισι τέως
τοῦς Ἑλλάδα νῆσόν τε Πέλοπος ξένην
Ὅπλοις ἐλόντας καὶ κατωφρυωμένους ·
Πκὴν Ἀδριανοῦ, Διδυμοτείχον, πόλεις
- 7370 Κάλλιστα κρατύναντες Αὔσωνων στίφος,
κατεῖχον αὐτὰς συμμαχοδόντων καὶ Βλάχων.
Ἰωάννης δὲ συντεταγῶς δυνάμει
καὶ συμμαχίῳ ἐκ Σκυθῶν μυριάδας
σπουδῆν ἐτίθει Λατίνους λεληθέναι.
- 7365 Ἐπεὶ δ' ἐπανάστασιν Αὔσωνων μάθοι
Ἄναξ Ἰταλῶν Βαλδουίνος καὶ δρᾶμα,
στέλλει στρατιὰν πρὸς πόλεις ἀποστάσας ·
Ἦ συνέσχε Τζουρουλδὸν σὺν Βιζύῳ
καὶ ταύτας ὑπέταξε Λατίνων κράτει ·
- 7580 Ἄνδρων κενὴν δ' εὗρηκε τὴν Ἀρκαδίου
Ῥυφενῶν τε καὶ περιόπτων γένει ·
Ὅμως ἐνόητες ἐκχυθέντες τῆς πόλης
καὶ συμπλακέντες Ἰταλοῖς κατὰ μάχην,
τραπέντες ἀώλωντο πάντες τῷ ξίφει,
- 7385 Φειδῶ Λατίνων οὐδένων εἰληφότων ·
Ἄλλ' οὐδ' ὄσιας τῶνδ' ἔτυχέ τις δλωσ.
Ἦ δ' αὖ γε λοιπὴ στρατιὰ τῶν Λατίνων
Ἦς Βαλδουίνος ἠγμῶν ὤπῃ ἄναξ

- A Thracias urbes patriam habentes,
ut cum marchione facerent stipendia,
validam ipsi offerebant operam,
ejusque imperio postulabant obsequi :
ille tamen preces prorsus respuit ;
nec sibi Romano opus esse milite
dixit, nec illorum expetere auxilia.
Iidem Balduino fuerunt supplices,
si forte fierent voti sui compotes ;
rerum cum spe frustratos semet cernere
ad Mœsiæ principem Joannem veniunt
Petri Asanisque fratrem in Hæmo natum,
audacem virum, bellatorem strenuum,
et Romanarum urbium perniciem,
quas cum Hesperis vastabat regionibus,
fretus Scytharum fœdere et auxiliis.
- B Is ut Latinis detrimentum faceret,
supplices illos excipit libenter
inque suam singulos patriam remittit ;
mandans ut damnis Latinos afficerent,
quos sibi infensus jamdiu coiebat,
terroremque belli, diræptionem patriæ,
et principatus jacturam minantes,
nisi serviret dominis Latinis
jussaque prompto faceret obsequio.
Reversi in patriam milites, quos diximus,
urbibus Hesperis Thraciæque simul
itemque Macedoniæ suaserunt
ut a Latino imperio deficerent,
Deo favente, Mœsis auxiliantibus.
- C Italos multos demiserunt Orco
Didymotichi incolas potissime :
alios Byzantium coegerunt fugere.
Atque hæc cædes Latino flagello
eoas etiam terras liberavit,
dum ad graviora damna accurrunt Itali :
et simul illos modestiores reddidit
qui fastu elati Pelopis tenebant
armis provinciam magnam atque Hollandem.
Didymotichum simul et Adrianopolim
Romani egregio imposito præsidio
auxiliantibus retinebant Blachis.
Joannes autem contrahebat copias
atque accersebat Scythica subsidia,
idque Latinis clam curabat fieri.
- D Sed conspirantium Romanorum motibus
rex Italarum Balduinus cognitis,
militem mittit ad rebelles urbes,
a quo cum Byzia capitur Tzurulus,
Latinoque jugo utraque subjicitur.
Urbem Arcadii cuncti deseruerant
cives pecunia vel stirpe conspicui :
reliquis tamen portis agressus populus
pugnam cum Italis maluit committere ;
verum fugati omnes cœduntur gladio,
dum Latinorum furor parcat nemini,
ac ne sepulcri quidem gratiam annuit.
Reliquus autem Latinus exercitus,
quem Balduinus ipse ducebat Cæsar,

ad Orestiadem contulit se urbem,
namque structis obsidens aggeribus
summo conatu nitebatur capere.
Tunc urbs periclitans legationem mittit
ad Bulgarorum principem Joannem
validum petens militum auxilium,
qui se impendente discrimine eriperet.
Ille libenter legationem audit :
cumque auxiliarium agmine Scytharum
exercitum Latinum repente aggressus,
in fugam versum penitus devicit ;
cepitque vivum Balduinum Cæsarem,

per multis juvenem ornatum virtutibus,
sed castimonia in primis ac justitia,
ut mea superior retulit historia ;
quem diu Ternobi carcere cœtentum,
exercitumque plurimis cruciatibus,
denique miserando supplicio affecit
præcipitatum rupibus altissimis.
Post hunc Latinis imperat Byzantii
Balduini frater nomine Ericus,
vir comi aspectu, subditis benivolus,
et simul fortis dux et animosus,
atque ad ciendas pugnas paratissimus.
Hic habuit Græcos milites fortissimos,
quos bene instructo agmine ducebat,
triumphalem phalangem et selectam.
Idem sæpe gravem belli ludit aleam
cum Romanorum principe Lascareo,
nostrasque urbes cepit et provincias,
animi fortitudine et copia militum :
Lentiana nempe urbem ac Pœmaneum,
Ochyra quoque armis superavit :
quibus in certaminibus tres perierunt
nobilitate et opibus insignes viri,
Dermocrates qui dux erat exercitus ;
et Andronicus gente Palæologus
cui nuptui Cæsar Irenem tradiderat
majorem natu filiam et charissimam ;
denique unus e Cæsaris fratribus.
Byzantii imperium retinente Errico
Latinus quidam Pelagius cardinalis,
homo temerarius, contemptor legum,
a papa missus in regiam metropolim
tanquam legatus suus et summus præsul,
digna mittente aggressus committere,
monachos omnes atque sacerdotes,
quotquot incolebant Constantinopolim,
cœpit vexare et carceribus claudere
ob controversa dogmata ritusque ;
quam rem gravate ægreque ferebant cives,
præsertim optimates ac senatores :
qui Erricum adeuntes imperatorem
mala suorum deprecantes gentilium
hoc usi sunt sermone confidenter :
Nos, imperator, ex aliena gente

A
7390 Ὁ ρεστιάδα καταλαβοῦσα πόλιν,
Ἐκεῖθι πευ χάρακα βυλοῦσα μένει,
Ταύτην ἔλειν σπεύδουσα παντὶ τῷ τρόπῳ.
Πρεσβεύεται γοῦν ἡ κακουμένη πόλις
Πρὸς Ἰωάννην τὸν κρατοῦντα Βουλγάρων,
Τὴν δυνατὴν συναρσιν ἐξαιτουμένη,
7395 Ἐπικριμαμένου τε κινδύνου λύσιν.
Ὁ δ' ἀσμένως δίδωκε πρεσβείας λόγους ·
Καὶ συμμαχικὸν σκυθικὸν λαβῶν στίχος ·
Ἐπισκεπαικῶς Ἰταλῶν στρατῶ λάθρα,
Τοῦτον τροποῦται καὶ νικᾷ κατὰ κράτος ·
7400 Ζωγρεῖ τε καὶ σφῶν κράτορα Βαλδουίνου

Κομῶντα πολλὰς ἀρετῶν νεανίαν,
Μάλιστα πασῶν σωφροσύνη καὶ δίκη,
Ὡς φθὰς προστόρησεν ἀνόπιν λόγος ·
B
7405 Ὅνπερ καθείρξας μακρὸν ἐν τῷ Τρινόβῳ
Δράσας τε δεῖνὰ μυρία κακοτρόπως,
Πέρας καθυπέβαλεν οἰκτρῶ θανάτῳ
Κατ' ἡλιθάτων κατακρημνίσας τόπων.
Μεθ' ὃν κραταρχεῖ Λατίνων τῶν ἐν πόλει
Κλησιν Ἐβρῆς σὺναιμος ὢν Βαλδουίνου,
7410 Ἄνῃρ ἰλαρὸς, εὐμενὴς ὑπηκόος,
Πρὸς δὲ στρατηγὸς εὐσηνὴς, τολμητίας,
Ὁξύβροπις τε πρὸς μάχας ἀντιπάλων ·
Καὶ στρατιώτας γεννάδας ῥωμαίουσιν
Ἑλληνας ἀνδρας συντετραγμένους ἄγων,
7415 Ἐπὶ λικτον φάλαγγα καὶ νικηφόρον.
Οὗτος μάχης αἴτιος ὦφθη πολλὰκις
Τῶν Αὐσόνων ἔνακτι τῷ Λασκαρίῳ,
Καὶ σφῶν παρεστήσατο χώρας καὶ πόλεις
C
7420 Πλήθει στρατιᾶς καὶ ψυχῆς προθυμίας ·
Λεντιανὰ τε, Ποιμανητὸν τὰς πόλεις
Καὶ τὰς Ὀχυράς καταπορθήσας μάχῃ ·
Καθ' ἣν τριάς δλωλεν ἀνδρῶν τῷ ξίφει,
Πανευγενῶν τε καὶ περιόπτων βίῳ,
Δερμοκαίτης ἡγεμὸν στρατευμάτων,
7425 Παλαιολόγων Ἀνδρόνικος ἐκ γένους
Γαμβρός κρατοῦντος εἰς Εἰρήνην τυγχάνων
Τὴν πρωτόπαιδα φιλιτῆτην θυγατέρων ·
Πρὸς τοῖσδε τοῦδε καὶ φίλων εἰς συγγένων.
Ἐβρῆ κρατοῦντος τοῦδε τῆς Κωνσταντίνου
7430 Πελάγιος τις ἀρχιθύτης Λατίνων
Θερμουργὸς ἀνῆρ, ὑπερόπτης τῶν νόμων (78),
Πρὸς πάπα πεμφθεὶς εἰς πόλιν βασιλίδεα,
Ὡς ποιμενάρχης καὶ λεγάνος τοῦ πάπα,
Ἐνημμένος δίκαια τοῦ πεπομφότος,
D
7435 Ἡνίας θυπόλους τε καὶ μονοτρόπους
Οἰκίτορας ἔδρασε τῆς Κωνσταντίνου
Πάνδεινα κακὰ καὶ καθείρξει ἀτόπους
Χάριν ἐθῶν τε δογματῶν ἀμφιβόλων ·
Ὁ δὲ λύπην ἤνεγκεν ἀστοῖς καὶ βάρος,
6440 Μάλιστα τοῖς προὔχουσι καὶ τοῖς ἐν τέλει ·
Οἱ πρὸς τὸν Ἐβρῆν τὸν κρατοῦντ' ἀφιγμένοι
ἤτοῦντο λύσιν δυσχερῶν τοῖς φυλῆταις,
Καὶ τὰδ' ἐπιλέγοντες ἐν παρῆρσι ·
Ὡς Πρὶν μὲν ἡμεῖς ἀλλοδαπῆς ἐκ φύτλης

(78) Verba sunt schismatici hominis et a pontificis partibus alieni.

- 7445 Φόντες, βασιλεῦ, καὶ νομῆς ἐλευθέρας
 Ἄλλοις τ' ἐθίμοις παρ' ὁμᾶς κωρημένοι.
 Σοῦ πλήν ἐκόντες ὑπειτάγημεν κράτει·
 Καὶ σωματικὴν ἐκτείνειν ὑπουργίαν,
 Οὐ πνευματικὴν ψυχικὴν κοινωνίαν,
- 7450 Ἡμᾶς παρεσχέκαμεν αὐτοῦς σοὶ τάχα.
 Ἡ γοῦν τὰ δεινὰ λύσον ἡμῖν εὐθέως,
 Ἡ χειρὸς ἀπόλυσον ὡς ἐλευθέρους
 Παλινδρομήσαι πρὸς νομὰς τῶν Ἀσόνων.
 Ταῦτα Βασιλεὺς εὐμενῶς δεδωγμένως,
- 7455 Καὶ Μελαγίου μὲ θέλοντος λαγῆτου,
 Τὴν συμφορὰν λέλυκε τοῖς κωρηγμένοις,
 Δεσμώτας ἀφείκε καὶ νεῶς βατούς ὄλοις,
 Ταῦτα μὲν οὕτω συμβέβηκεν ἐν πόλει·
 Εἶμι δὲ λοιπὸν πρὸς κρατοῦντας Ἀσόνων,
- 7460 Καὶ τὰ κατὰ σφᾶς ἱστορήσω τὴν λόγῳ.
 Ὡς οὖν ἐφίλω τοῖς Ἰταλοῖς ἡ πόλις,
 Θεόδωρος μὲν δ' Ἀσκαρίας τοῦπίπλην
 Ὅν γαμβρὸν ἐγνώρισε κρατοῦντος λόγῳ
 Ἄπῃρε προφθὰς τῆσδε σὺν ὁμοζόγῳ,
- 7465 Καὶ καταλαβὼν τὴν Νικαίων πόλιν
 Ὀμεινέτιν φίλτατα τῇδ' ἐνεισάγει·
 Αὐτὸς δὲ Προῦσαν χωρία τὰ ἐπὶ πέριξ
 Περιπολῶν ἄλλας τε κώλας καὶ πόλεις,
 Τῆδ' εὐνοεῖν ἐπειθε τάσδε τοῖς λόγοις,
- 7470 Καὶ τόνδ' ἔχειν ἔνακτα δεσπότην μόνον·
 Καὶ τῶν κατὰ νεὺν οὐδόλωσ ἀμαρτάνει·
 Πολλοῦ γὰρ οὕτω παραδραμόντες χρένον
 Καθίσταται δὴ βασιλεὺς αὐτοκράτωρ
 Πρὸς ποιμενάρχου Μιχαὴλ βυζαντιδος
- 7475 Ἄρτι λαβόντος τὴν λεῶ προεδρίαν,
 Τῇ βασιλικῇ ταινιωθεὶς ταινίᾳ.
 Ἀσκαρίας οὕτω βασιλεὺς δεδειγμένος
 Σφόδρ' ἀβρένωπιως πραγματίων κραταρχίας,
 Ἡ μᾶλλον εἰπεῖν βασιλικῶς, ἡμῖνός
- 7480 Ταύτην διεῖπεν, ἀντέχων πρὸς κινδύνους
 Μάχας τε δεινὰς τὰς πρὸς ἔχθρους Λατίνους·
 Ἄναξ ἀγαθὸς καὶ στρατηγὸς γεννάδας,
 Ὁξυρόπός τε πρὸς μάχας καὶ κινδύνους,
 Ὑπερμαχῶν ὡς κράτιστα τῆς κραταρχίας,
- 7405 Ἄποβράπιζων ἐνὸν ποίμνης λύκους,
 Φοικτὸς μὲν ἔχθροῖς, ἡμερος δ' ὀφηκόσσι,
 Μικρὸς τὸ σῶμα, πλὴν μαχητῆς ἐν μάχαις,
 Ἄει στρατεύων, κατ' ἔχθρων κινῶν δόρυ,
 Αὔξων, πλατύνων τοὺς ὄρους τῶν Ἀσόνων,
- 749h Καὶ Ῥωμαῖδος ἀναλαμβάνων πόλεις,
 Ἐλευφερῶν τε τάσδε τῆς τυραγνίδος
 Ὅλοισι στρατηγίαις τε καὶ μάχης νόμῳ.
 Φίλοικτος, εὐέντευκτος, εὐσπλαγχνος πάνυ,
 Μεταδοτικὸς, φιλοδωρίας χάρις,
- 7495 Καθαιμένον γένειον εἰς μέγα φέρων,
 Φοξὸς μελάγχρους μετρίως οὐ πρὸς βᾶθος,
 Ἐρωτος ἦττων, ἀφροδισίωγ, χόλου,
 Μακροῦς ἀνατλὰς κινδύνους καὶ καμώτους
 Ἐν ταῖς κατ' ἔχθρῶν δυσμάχοις ἀγωνίαις
- 7500 Χάριν γὰρ κοινῶν πραγμάτων ὑπηκόων·
 Ὅ τῶνδ' ὀφείλει πᾶς τις ἐκτείνε· χάριν,
 Καὶ πάλιν οἷς εἰ ἀναθληῆσαι κρατος
 Ἡδὴ μαρνανθὲν Ἀσόνων ἀπειργάσει.

- A** alioque grege et libero prognati
 discrepantesque a vestris habentes ritus,
 sponte tamen tuo paremus imperio ;
 sed enim ministerium præbere corporum,
 non spiritualium rerum communionem
 exhibere tibi hercle parati sumus.
 Vel ergo statim fac malorum finem ;
 vel manumitte, ut liberi possimus
 ad gentis nostræ passua reverti.
 Hæc imperator audii libenter,
 invitoque licet Pelagio legato,
 vincula solvit, molestias expedit,
 cunctis patere sacra templa voluit.
 Hæc in regali contigerunt urbe.
 Nunc ad Romanos principes transgredio,
 horumque historico res dicam sermone.
- B** Post regiam captam ab Italis metropolim
 Theodorus dictus cognomento Lascaris,
 quem Cæsaris Alexii scimus generum,
 illinc secessit festinans cum conjuge :
 cumque in Nicænam pervenisset urbem,
 ibi deposuit conjugem dilectam :
 ipse autem Prusam cum locis circumjectis,
 aliisque pagos peragrans et urbes,
 idoneis populis conciliabat sermonibus,
 ut se unum regem dominumque agnoscere
 neque non compos voti sui fuit.
 Haud enim longo præterlapso tempore
 reapse rex creatur et imperator,
 eumque Michael Byssantiæ urbis
 nuper sortitus patriarchæ titulum
 rite regali redimit corona.
- C** Lascaris ergo creatus imperator
 imperii pondus admodum viriliter,
 imo potius regaliter, sustinuit,
 eemet periculis jugiter objiciens,
 pugnasque graves cum Latinis conserens,
 rex simul bonus et fortis imperator
 ad durum Martis opus paratissimus,
 et pro republica strenue decertans,
 lupos ovili pro viribus submoveas,
 hostibus formidandus, blandus subditis,
 corpore parvo sed ad prælia vivido,
 lanceam semper contra hostes quatiens,
 Romani fines proferens imperii,
 urbes Latina liberans tyrannide
- D** atque ad antiquum dominatum revocans
 armis et vario belli stratagemate.
 Idem erat clemens, misericors, oomis,
 liberalique manu ac munifio :
 demissam acuto, subnigro colore,
 ad venerem proclivis atque ad iram.
 Hic diu graves pertulit labores
 duris cum hoste luctans certaminibus
 pro suis subditis atque pro republica.
 Huic certe omnes gratiam debemus,
 quod jam exstinctum Romanum imperium
 ipsius opera maxime revixerit.

Hinc enim Cæsar summopere studuit ut ex Oriente Latinos ejiceret, ibique nostrum firmaret imperium. Etenim Latini, prohibente nemine, non solum terras tenebant occiduas, sed Orientis quoque partem maximam. Namque Bythyniæ insederant provinciam, Lentiana, Pœmanenum atque Barim, Lopadium, atque Ochiram cum viciniis. Quin et devenerant Atramyttium usque, maritimosque locos urbesque omnes abactis prædis sibi subjugaverant. Nec minus animum Cæsaris mordebant circa suam natæ ditionem tyrannides. Ecce enim parva Sampsonis in urbe ejusque villis imperabat Sabas; et Philadelphię Theodorus fatuus, David Comnenus cuncta Paphlagonia, illius frater Alexii, cujus pridem Trapezuntiorum civitas jugum tulerat; hic porro dicebatur Comnenus magnus: ambo autem proprii generis originem ab Andronico Cæsare trahebant, ex hujus filio Manuele sati. Et Theodorum quidem atque Sabam Lascaris, Deo favente, statim vicit, Atque hinc Celbiani se fecit dominum, Philadelphię Mæandricæ, Neocastorum. Sed Paphlagoniam ægrius obtinuit, Comneno debellato armis Davide: unde acquisivit cum Heraclea Amastridem, Cytorum, Cromnamque urbes cum circumjectis agris atque oppidulis, et Paphlagonum dominus evasit. Turoas vero Italosque perpetuis præliis ægre mehercle, sed tamen devicit, vires videlicet ministrante Deo. Sed conturbavit animum Lascareos exsul Alexius olim imperator, socer ipsius sceptrum nunc tenentis. Etenim ille post amissum regnum, ut mea superior retulit historis, Thessalonicam errabundus venit; atque a Maria genere Alamanna, quæ conjux fuerat fratris Isaacii, nunc in marchionis nuptias concesserat, exceptus peramanter et honorifice, diversabatur ibi cum sua uxore. Verum cum civium animos tentaret, mox cum uxore et liberis est ejectus. Is ad Corinthi protinus tyrannum Sgurum profectus, fœdere conjugii huic copulatam tradidit filiam suam. Mox illino navi recessit in Ætoliam ad Michaëlem huic dominantem et simul Epiro, quam veterem vocant; (erat enim Alexii ex fratre nepos;) sed interceptum piratæ Longobardi ad Michaëlem, auro repenso, mittunt.

- A** Τούτῳ κραταρχήσαντι φροντίς μυρία
7505 Ἐὰ τῆς Ἐφίας ἐξελάσαι Λατίνους,
καὶ Ῥωμαϊκῶ τῆνδ' ὑποκλίνει κράτει·
Ἐπεὶ Λατίνοι κωλυσάντων τῆ σπάνει
οὐ χώρας ἐκράτησαν ἐσπέρας μόνον,
Ἄλλὰ γε μικροῦ καὶ μερῶν πάσης ἔσω.
7510 καὶ γὰρ κατέσχον Βιθυνῶν ἅπαν θέμα,
Λεντιανὰ τε. Ποιμνηνὸν καὶ Βάριν,
Λοπάδιον τ' αὖ Ὀχυρὰς καὶ τὰ περίεξ.
Προῆλθον ἄχρις Ἀτραμυττίου τόπων,
καὶ πάνθ' ἀπλῶς παράλα χωρία, πόλεις
7515 αὐτοῖς καθυπέταξαν ἐσχυλευκόντες·
οὐχ ἤττον ὑπέθροττον ἄνακτα πάλιν
αἱ κατὰ χώρους Δυσόνων τυραννίδες·
αὐτίκα καὶ γὰρ τοῦ Σαμψῶν πολυχνίως
B Σὺν τοῖς προσοίκοις ἔρχε τούπικλην Σάβας·
7520 καὶ Μωροθεόδωρος Φιλαγγελφίας·
Δαβὶδ Κομνηνὸς Ἡφλαγονίας ὄλης,
Ἀλεξίου σύναιμος ὢν τοῦ πρὸ χρόνων
Κατατυραννήσαντος Τραπεζουντίων,
Ὅστις ἐπωνόμαστο Κομνηνὸς μέγας·
7525 Κατηγέτην ἄμφω δὲ σειρὴν τοῦ γένους
Ἐξ Ἀνδρονίκου τοῦ βεβασιλευκότος,
Ἐκ τοῦδε παίδος Μανουῆλ πεφυκότες.
Ἄλλ' εὐχερῶς μὲν Θεόδωρον Σάβαν
Ἄναξ μετήλθε τῆ Θεοῦ συμμαχίᾳ.
7530 Κάντειθεν ὦπτο Κελβιανοῦ δεσπότης.
Φιλαδελφίας Μαιάνδρου, Νεοκάστρων.
καὶ Παφλαγονίας δὲ κρατεῖ τῷ χρόνῳ,
Καταπαλαίσας Κομνηνὸν Δαβὶδ μάχῃ·
Ὅθεν παρετήσατο σὺν Ἡρακλείᾳ
C 7535 Ἀμάστριδα, Κύτωρον, Κρώμναν τὰς πόλεις
πρὸς τοῖς περίεξ ἅπασι καὶ πολυχνίοις.
καὶ κατεκυρίευσεν καὶ Παφλαγονίων,
Πέρσας δ' Ἰταλοὺς ταῖς καθημέραν μάχαις
οὐκ εὐχερῶς μὲν, ἐτροπούτο δ' οὖν ὁμοῦς
6540 Σθένει θεϊκῶ συμμαχοῦμενος τάχα,
Παρέσχε δ' αὐτῷ πράγματα δυσθυμίας
Ὁ φυγὰς Ἀλέξιος Δυσόνων ἄναξ,
Ὦν πενθερὸς τούτου γε τοῦ βασιλέως,
οὗτος γὰρ οὗτος ἐκπεσὼν κραταρχίας,
7545 Καθάπερ ἱστόρησε φθάσας μοι λόγος,
Ἄλώμενος πέφθακε Θεσσαλονίκη·
καὶ πρὸς Μαρίας Ἀλαμάνων ἐκ γένους,
Ἡ πρὶν συνψύκει συγγόνῳ Ἰσακίῳ,
Μαρκεσίῳ δὲ τηνικαῦθ' ὤμευνέται,
D 7550 Ἄριστα δεχθεὶς καὶ φιλοφρόνως πάνυ.
Ἐκεῖσε διέτριβε σὺν τῇ συζύγῳ.
Ὡς δ' αὖ ἀνασειὼν τὴν πόλιν ἐφωράθη,
Ἄμα γυναικὶ καὶ τέκνοις ἀπηλάθη,
καὶ πρὸς τυραννεύοντα τῶν Κορινθίων
7555 Σγουρὸν βαδίσας, πρὸς γάμου κοινωνίαν
Τούτῳ κατηγγύησε τὴν θυγατέρα·
Κάκειθεν ἀπέπλευσε πρὸς Αἰτωλίαν
πρὸς τὸν κρατοῦντα Μιχαῆλ ταύτης τότε,
πρὸς δ' αὖ παλαιᾶς Ἡπείρου κεκλημένης
7560 Πρωτεζάδελφον συγγενῆ πέλοντά οἱ·
Ἐβλίσκεται δὲ πειραταῖς Λογγιβάδοις,
Ἄπεμπολεῖται πρὸς Μιχαῆλ χρυσοῦ·

- Ἐγ' ἱκανὸν γοῦν ἐνδιατετριφός
 Τοῖς τοῦ Μιχαὴλ χωρίοις Ἀλεξίου,
 7565 Θνήσκει βασιλὶς Εὐφροσύνη πρὸς νόσου,
 Καὶ θάπτεται δὴ τῷ πολυχλίῳ Ἄρτης.
 Αὐτὸς δ' ἀπέπλει πρὸς πόλιν τὴν Ἀττάλου,
 Ἐνθα πεφθακώς τῷ κρατοῦντι Περσίδος
 Ἰαθατίῃ προσδέδεκτο γνησίως ·
 7570 Ὅν αὐτὸς ἐκφεύγοντά τ' ἀδελφοῦ χέρας
 Καὶ πρὸς πόλιν ἤκοντα πρὶν δεδεγμένους
 Θ τὸν κατωνόμασι παῖδα βαπτίσας,
 Καὶ οἱ συνεξῆει γε τῆς Κωνσταντινου.
 Ἐπειτ' ἐκεῖθεν ἀποδράς οὐκ οἶδ' ὅπως
 7575 Πάλινδρομήσας εὐχερῶς πρὸς πατρίδα,
 Ἰκονίου δέδεικτο σουλτάν Περσάνας ·
 Καὶ τηνικαῦτα δυστυχοῦντ' Ἀλεξίῳ
 Ὄφθη παρηγόρημα καὶ σωτηρία.
 Οὐτὸς γε τοῖνον, ἰκέτη τίνων χάρην,
 7580 Ἠρεσθεύεται δὴ πρὸς νεὸν στεφηνόρον,
 Καὶ παραχωρήσας γε τῆς κραταρχίας
 Τῷ πρὶν κρατοῦντι πενθερῷ παρηγγύα.
 Ἐτ' ἐκστρατεύσας καὶ κατὰ Ῥωμαῖδος
 Μετὰ στρατιᾶς δυσσαριθμήτου μάλα,
 7585 Ἄγων μετ' αὐτοῦ καὶ κρατοῦντα φυγάδα,
 Τὴν Ἀντιόχου καταλαμβάνει πόλιν
 Τὴν πρὸς Μαιάνδρῳ τῷ ποταμῷ κειμένην.
 Ἄλλ' οὐδ' ὁ κρατῶν τῶν καθ' αὐτὸν ἡμέλει.
 Ἄλλα προσοῦσιν στρατιᾶν συναλίνας,
 7590 Ἐλπιδας ἐξάψας τε Χριστοῦ Δεσπότης,
 Ἐπὶ σουλτάνον ἵεται θαρβύλαιος.
 Συβρῆξέως γοῦν συμβολῆς τε συμβάσης,
 Τὸ πλεῖστον ἠφάνιστο τῶν στρατευμάτων
 Ἄνακτος, ὃν μάλιστα Λατίνων γένους.
 7595 Ἐργ' ἀρείκα καρτερὰ δεδειγμένους ·
 Ῥωμαϊκῇ δ' ἔφευγεν ἀκόσμως φάλαγγι,
 Ταύτης μενόντων μετρίων κατὰ μάχην
 Ἀγωνίας τέρμα τε πᾶν σκοπομένων.
 Οὕτω δὲ νίκης μειδιώσης Βαρβάρους,
 7600 Ἄνω θέων κάτω τε σουλτάν ἱππότης
 Ἀναδιφῶν ἦν τὸν κρατάρχην Δύσωνων ·
 Καὶ τόνδε καθ' ὁμίλον εὐρὴν ἱππότην
 Ῥώμη πεποιθώς καὶ σθένει βραχιόνων,
 Πλήττει κορόνη κατὰ κάρας αὐτίκα,
 7605 Καὶ κατὰ γῆν βέβληκε βίψας ἐκ δίφρου
 Πλησθέντα τύψει συστροφῆς τε καὶ σκότους.
 Ἐν χρῶ δὲ κινδύνου γε τῆδε τυγχάνων,
 Ἀφνης ἑαυτὸν ἀναλαβὼν ὁ κράτωρ
 Πλησθεὶς τε θείας ἐξ ἐπιπνοίας σθένους,
 7610 Σπαθείς ἐπὶ πόδας τε γεναίους μάλα,
 Στάθην τ' ἐρύσας κουλεοῦ τέμνει πόδας
 Θηλείας ἵππου Ηερσάνακτος εὐψύχως,
 Καὶ τόνδε χαμαὶ κατέβαλεν ὀφθῆεν ·
 Ἐτ' ἐξαπίνης μηδενὸς πῶς εἰδότες
 7615 Σουλτάν κάραν τέμματο τὴν μαιφόνον ·
 Καὶ λοιπὸν ἠνέγκατο τὴν νίκην κράτωρ,
 Τοῦτ' τροπαιούχημα τὸν βασιλεῖα
 Ποιεῖ μὲν ἐχθροῖς βαρβάρους φρικαλέον,
 Ἢδὼν ὑπερήκοις δὲ καὶ περιλάμενον ·
 7620 Πρὸς τοῖσδ' ἱκανῆς ἐμπιμπλᾶ θυμηδίας
 Καὶ λήματος θάρσους τε τούτους εἰκότως.

- A** Dum ergo longo diversatus tempore
 In Michaelis ditione Alexius
 moritur ex morbo Euphrosyne regina
 atque in oppidulo sepelitur Arta.
 Ipse navigavit ad urbem Attali,
 ubi est susceptus animo libente
 a Turcarum sultano Iathatine,
 quem ipse olim profugum a fratre
 Constantinopoli hospitem exceperat
 et in bapltismo filium adoptaverat.
 quicum Byzantium quoque deseruerat.
 Sed postea Iathanines nescio quomodo
 feliciter reversus in patriam suam
 Turcarum rex et sultanus Iconii evasit.
 Hic ergo tunc ærumnoso Alexio
B ara salutis fuit et solamen.
 Etenim reddens supplicanti gratiam,
 misso ad novellum Cæsarem legato,
 hortatus est ut imperio decederet
 socero suo domino priori.
 Deinde sumptis contra nostros armis
 egressus est cum innumero exercitu,
 exsulem habens in comitatu Alexium;
 Antiochiamque occupavit urbem,
 illam videlicet ad Mœandrum sitam.
 At neque Lascaris rebus suis deerat
 qui congregatis, quotquot habuit, viribus,
 spemque suam collocans in Christo Domino,
 contra sultatum exiit audacter.
 Sed mox conserto prælio gravissimo,
C maxima pars exercitus cæsarei
 cæsa est, Latinis constans stipendiariis,
 postquam ediderat strenua facinora:
 gentilis autem nostra confuse phalanx
 acie profugit, paucis exceptis
 qui pugnae reliquum exspectarunt exitum.
 Dum sic victoria Barbaris arridet,
 hac illac eques sultanus oberrans
 Romanum vestigabat imperatorem:
 quem ubi vidit equitem in turba,
 robore proprii brachii confisus
 clava percussit Cæsarem in capite,
 eumque ephippio proruit in terram
 ictu patientem vertiginem, tenebras.
 In tanto versans Lascaris discrimine,
D illico tamen spiritum recepit,
 divinitusque robore repletus,
 pedibus insistens vigore magnanimo,
 evaginato ense succidit pedes
 fortiter equæ sultanum gestantis,
 atque hunc humi præcipitem sternit:
 mox improviso, incertoque auctore,
 crudele caput sultano præciditur;
 statimque ad nostros transit victoria.
 Atque hic successus triumphalis Cæsarem
 barbaris fecit hostibus terribilem.
 et subditis jucundum ac gratissimum:
 insuper populi recreavit animos
 idoneaque fiducia replevit.

Exinde pacem cum Romano imperio
superba gens Turcarum libens fecit.
Quare imperator postea Latinis
gerendis bellis expeditior fuit.

Nunc media ex pugna socero recepto
exhibuit justum præter spem honorem :
atque eum Nicænam transferens in urbem,
imperii tantum detractis insignibus,
dat Hyacinthi pro sede cœnobium,
in quo defunctus, sepelitur magnifico.
Atque ita se res Lascareos habebant.
Nunc nostra historia iterum convertitur
ad Michaelē cognomento Angelum,
qui retinebat, ut superius diximus,
subditam Epirum veterem cum Ætolla.
Huic tres erant Michaeli fratres,
Manuel, Theodorus, et Constantinus :
ex quibus Theodorus Nicæna in urbe
apud Romanum versabatur Cæsarem.
Jam quia filio legitimo hærede
principatus sui Michael carebat
(nam quem habebat dictum Michaelē
spurium de vetita susceperat copula)
oravit Cæsarem ut ex aula sibi
Theodorum illum liberum remitteret.
Annuens Cæsar statim misit hominem
fide jurata sibi promittentem
conservaturum animum benivolū
atque sinceram, quoad viveret, fidem
ipsi et imperii nempe successoribus.
Sic Theodorus ad Occidentem veniens
cum Michaelē versabatur fratre
Ætoliæ, ut dixi, principe et Epiri.
Sed postquam Michael crudeliter cæsus
a viro cui Romano nomen erat
noctu sopitus apud Bellegradum
vitam repente cum necē commutavit,
fratris principatum Theodorus excipit,
dux bellicosus, strenuus pugnator,
alter Briareus gigas in præliis,
qui mox fraternum patrimonium augens
e parvo magnum spatiosumque reddidit,
proferens hujus dilatansque fines ;
Bulgarorumque et Italorum urbibus,
Illyricis oppidis et Triballiacis
efficiens opulentum et amplicans.
Ut enim paucis dicam, sibi subdidit
Achridem, Prilapum, Pelagoniam,
cum suis agris et oppidis finitimis.
Thessaliam occupavit cum Achaia,
et Macedoniam cum Thraciæ partioula,
Dalmatiam acquisivit cum Epidauro,
Illyrii tractum, monticolos Albanos,
Sed nihil huic tantam gloriam peperit
quantam Petri Latini clades splendida.
Hic quia sororem in conjugio habebat
Errici et Balduini imperatorum,
a Papa coronatus Latinus Cæsar,

- A** Ἐντεῦθεν ἐσπίεστω Ῥωμαίων κράτει
Ἡ πρὶν ἀλαζῶν Περσικῆ χώρα πρόφρων.
Καὶ λοιπὸν ἐσχόλαζε Ῥωμαίων κράτῳ
7625 Γαῖς πρὸς Λατίνων συμπλοκαῖς τε καὶ μά·
[χαῖς.
Καὶ πενθερὸν δὲ προσλαβὼν ἐκ τῆς μάχης
Τιμήσας εἰκότα τε καὶ παρ' ἑλπίδα,
Ἀπαγωγῶν δὲ πρὸς πόλιν Νικαίων,
Καὶ παράστημα τοῦ κράτους ἀπεκδύσας,
7630 Μονῇ διάγειν Ἰακίνθου προσέμει·
Ἐνθα θανὼν ἔτυχε ταφῆς ἐντίμου.
Ταῦτα μὲν οὕτω συνέβη Λασκαρίῳ.
Νῦν βούλεται λόγος δεδηλωῆσθαι πάλιν
Περὶ Μιχαὴλ ἀγγελωνουμένου
7635 Τοῦ πρὶν κυριεύσαντος, ὡς ἔφη λόγος,
Παλαιᾶς Ἡπείρου τε σὺν Αἰτωλίῃ.
Τούτῳ τριᾶς ὑπῆρχε συγγόνων φίλη,
Μανουὴλ, Θεόδωρος, καὶ Κωνσταντῖνος·
Ἄφ' ὧν ὁ Θεόδωρος ἐν Νικαίων
7641 Παρὰ βασιλεῖ διέτριβεν Ἀδύωνων.
Ἐπεὶ δὲ παιδὸς γησιβοῦ διαδόχου
Ἀρχῆς Μιχαὴλ ἰδίας οὐκ εὐτόρει,
(Ὁ γὰρ παρ' αὐτῷ Μιχαὴλ κεκλημένους
Νόθος τις ὑπῆν ἐκ παρανόμων γάμων),
7645 Δεῖται κρατούντος τοῦ Θεοδώρου πέρι,
Ἴνα παρ' αὐτὸν ἀφθεις καταλάβῃ.
Πεισθεὶς ἀναξ πέπομφε τοῦτον εὐθέως,
Πίστεις ἐνόρκους βασιλεῖ δεδοκῶτα
Ἡ μὲν φυλάξειν εὐνοικίην οἱ σχεῖν
7650 Καὶ πίστιν ἀνόθευτον εἰς τέλος βίου
Αὐτῷ τε δῆπου καὶ διαδόχοις κράτους.
Οὕτως ἐπιστὰς Θεόδωρος ἐσπέρα
Συνῆν ἀδελφῷ Μιχαὴλ, ὡς ἂν ἔφη,
Αἰτωλίας ἄρχοντι καὶ τῆς Ἡπείρου.
7655 Ἐπεὶ δ' ἀπηνῶς Μιχαὴλ σφαγεῖς ἔζει
Πρὸς ἀνδρὸς οὕτω Ῥωμαίου κεκλυμένου,
Νυκτὸς καθέδων ἐν Βελλεγράδων ὄροις
Ἐξελίνης ἄλοιπε τόνδε τὸν βίον,
Ἀρχὴν ἀδελφοῦ Θεόδωρος λαμβάνει
7660 Ἀνὴρ στρατηγός, εὐσθενής καὶ γεννάδας,
Γίγας Βριαόχειρ τις ὄξυς ἐν μάχαις·
Ὅς παραλαβὼν συγγόνου κληρουχίαν,
Ἀρχὴν τε μικρὰν εὐόριστον καθάπαξ,
Ἡῶξησεν, ἐπλάτυνε ταύτης τοὺς δρους
7665 Ἐκ Βουλγάρων γῆς, Ἴταλικῶν ἀστέων,
Ἰλλυριῶν τε καὶ Τριβαλῶν χωρίων
Ταύτην ἐπαύξων, εὐρόνων, μεγάλωνων,
Ἔθηκε καὶ γὰρ ὑφ' ἑαυτὸν, ὡς ἔπος,
Ἀχρίδα, καὶ Πρίλαπον, Πελαγονίαν,
7670 Σὺν τοῖς πέριξ ἅπασι χωρίοις, τόποις
Κρατεῖ Θεσσαλίας τε σὺν Ἀχαΐῃ,
Μακεδονίας καὶ μέρους τινὸς Θράκης,
Αἰρεῖ Δαλματίαν τε σὺν Ἐπιδάμνῳ,
Ἰλλυρίδα γῆν, Ἀλβανούς ὀριτρόφους.
7675 Εὐρὺ δὲ οἱ τίθησι μάλλον τὸ κλέος
Ἡ κατὰ Πέτρου Λατίνου λαμπρὰ νίκη.
Γαμβρός γὰρ οὗτος εἰς ἀδελφῆν τυγχάνων
Ἐρῆν Βαλδουίνου τε τῶν βασιλέων,
Πρὸς πάπα χρισθεὶς εἰς κρατάρχην Λατίνων,

- 7680 Ἐβρῆ θανόντος, εἰς Βύζαντες ἐστάλη.
 Εἰς Ἐπιδαμνίων δὲ κατάρας πόλιν.
 Δι' Ἀλβανῶν ἔσπευδε τὴν Κωνσταντίνου
 Μετὰ στρατιᾶς καταλαβεῖν εὐόπλου
 Ἄλλὰ προφθάσας Θεόδωρος γεννάδας
- 7685 Τοῦτον τροποῦται καὶ νικᾷ κατὰ κράτος
 Αὐτὸν τε καὶ στρατεύμα δυοῦ ἄρθην ξίφει
 Πρὸς τοῖσδε Δυβρᾶχιον αἰρεῖ τὴν πόλιν,
 Καὶ στρατιὰν μὲν ἐμπιμπλᾷ λεία σκύλων,
 Ἄυτὸς δὲ βασιλεῖον εἴληφε στέφος,
- 7690 Πέτρου παρόντος κατὰ μάχην, ὡς ἔφην.
 Οὗτος πλατύνας εὐτυχῶς ἀρχῆς ὄρους
 Ταῖς ἀλλεπαλλήλοις τε κερφωθεὶς νίκῃς,
 Ἐν οἷς ὑπῆρχε προσμένειν οὐκ ἠγάπα.
 Ἄλλὰ φρονεῖ μέγα τι καὶ παρ' ἔξιν.
- 7695 Φημιζεται γοῦν βασιλεὺς αὐτοκράτωρ
 Τῶν ὧν κατῆρχεν ἀστέων καὶ χωρίων,
 Στεφθεὶς κεφαλὴν βασιλικῆ ταινίᾳ
 Παρ' ἀρχιῦτου Βουλγάρων Δημητρίου.
 Θεὸς δ' ἐπαυδόκησε τοῖτοισι οὐδόλως.
- 7700 Μιτεῖ γὰρ ὄντως ὑπερηφάνους φύσει.
 Ὅθεν δίκην δέδωκεν ὑστερον θράσους,
 Σβέσειν ὑποστάς τοῦ φάους τῶν ὀμμάτων.
 Κατὰ μάχην οὕτω δὲ κτανθέντος Πέτρου,
 Παισί τ' ἐπὶ τέτρασι λιπόντος βίον.
- 7705 Ῥομπέρτω, Φιλίππῳ τε καὶ Βαλδουίνῳ,
 Πρὸς τῆδε μιᾷ θυγατρὶ τῆ Μαρίᾳ.
 Τοῦτων κραταρχεῖ Ῥομπέρτος Βυζαντίδος
 Πράγμασι κοι οἷς μαλακῶς κεχρημένος,
 Μετ' Ἐβρῆν κατάρξαντα τὸν τεθνηκότα
- 7710 Ἄνδρειον ἄνδρα καὶ πάνυ βωμάλειον.
 Ἐἶτα μετ' αὐτὸν σύγγονος Βαλδουίνος,
 Μέτριος ἀνήρ, σωφρονικὸς, χαρῆς,
 Ἐφ' οὗ κραταῦντος ἡ Κωνσταντίνου πόλις
 Ἐπανεσώθη Ῥωμαίων κραταρχίᾳ.
- 7715 Ἡ δ' αὖ Μαρία πρὸς γάμου κοινωνίαν
 Τῷ Λασκαρίῳ βασιλεῖ συνεζύγη
 Πρώτης γυναικὸς ἐκλελοιπίνας βίον,
 Τῆς δ' ἀκ Κιλικίων δευτέρας εἰς πατρίδα
 Διὰ τι μῖσος ἀποπεμφθεῖσης πόλιν.
- 7720 Οὗτος γυναικάδελφον αὐτοῦ Ῥομπέρτον
 Εἰς Εὐδοκίαν τὴν τρίτην θυγατρῶν
 Σπεύδων ἀγαγεῖν γαμβρὸν ἀθέσμων τρόπον.
 Ἐριν ἐνῆκε ποιμενάρχη τῷ τότε
 Τῷ Φιλοσόφῳ Μανουῆλ κεκλημένῳ
- 7725 Μὴ συγκατανεύοντι τῷδε τῷ γάμῳ.
 Θεὸς δὲ λύει τὴν ἀθεσμογαμίαν,
 Πρὶν ἢ γενέσθαι τήνδε, τοῦ βασιλέως
 Βίον τὸν ἀνθρώπινον ἐκλελοιπότες.
 Ἐπι κραταρχοῦντι γὰρ τῷ Λασκαρίῳ
- 7730 Πράγματα πολλὰ καὶ μακρὰς ἀγωνίας
 Ἐβρῆς παρεῖχεν ὁ κρατῶν Βυζαντίδος,
 Τιθεὶς ὅθ' αὐτὸν Ἄωμικὰ χωρίᾳ,
 Ἀσηλατίων τε καὶ κατατρέχων πόλεις·
 Δραστήριος γὰρ καὶ σθεναρὸς ὧν χεῖρας
- 7735 Κτὶ πρὸς μάχας ἔτοιμος, ἀντικρὺς Ἄρης,
 Τὰ Ῥωμαῖκὰ δ' ἡσθενηκότα βλέπων·
 Καὶ μᾶλλον ἀφ' οὗ σουλτάνου κατισχύσας
 Λάσκαρις ἀνὰ ἀπέβαλεν ἱππότηας

- A** defuncto Errico, missus est Byzantium.
 Atque Dyrrhachium delatus ad urbem,
 mox per Albanos itinere pedestri
 ibat Byzantium cum instructo exercitu.
 Sed anteventens Theodorus strenuus
 Petrum insigni percussit victoria,
 ipsum cum toto exercitu delevit.
 Urbem quin etiam tenuit Dyrrhachium,
 suumque præda ditavit exercitum :
 ipse regalem induit coronam,
 in acie Petro, ut diximus, occiso.
 Nam aucta sua feliciter ditione
 et cumulatis elatus victoriis
 non fuit contentus acquisitis opibus,
 sed ad majora præter fas anhelans,
- B** imperatorem Cæsarem se dixit
 ejus quæ sibi suberat ditionis :
 atque regali coronatur stemmate
 a Bulgarorum Demetrio archipræsule.
 Sed Deus rem gestam minime probavit,
 qui mentes odit hominum superbas.
 Quamobrem Michael seram luit pœnam
 utroque lumine orbatus oculorum.
 Petrus in pugna apoliatus vita
 quatuor reliquit liberos superstites,
 Robertum et Philippum ac Balduinum,
 præterea filiam feminam Mariam.
 Ex his Robertus imperavit Byzantii,
 sed administrans ignave rempublicam,
 post vita functum Cæsarem Erricum
 strenuum virum et plane fortissimum.
- C** Post illum frater regnavit Balduinus
 modestus vir et temperans ac gratosus
 quo dominante, Constantini civitas
 ad Romanorum rediit imperium.
 Petri Maria filia nuptiali vinculo
 imperatori Lascari conjungitur,
 qui uxorem primam flevit extinctam,
 secundam autem Cilice gente natam
 nescio quo odio in patriam remiserat.
 Idem Robertum conjugis germanam
 optabat generum, contra fas Ecclesiæ
 jugando tertiam filiam Eudociam.
 Cum Manuele patriarcha jurgium
 hinc ortum est, philosopho appellato,
 hujusmodi vetante ne fierent nuptiæ.
- D** Sed Deus abruptillicitum conjugium :
 prius quam enim fieret, ipse Cæsar
 humanæ vitæ terminum imposuit.
 Cæterum adhuc imperante Lascare,
 molestias multas, prælia diutina
 Byzantii dominus Erricus exhibuit,
 dum sibi Romana oppida subjiceret,
 sus deque urbes diriperet, ageret.
 Vir enim erat efficax, forti manu,
 alacer ad pugnas semper, et Marti pari :
 qui cum Romanos laborantes cerneret,
 præsertim quia dum sultanum debellaret
 Lascaris Cæsar, equites amiserat

Italos viros strenuos mavortios :
perpetuo nostros lacessebat bello.
Quin cum in sinibus obviarent nulli,
tanta est elatus confidentia Erricus,
ut usque in Ioniam faceret excursus
vastatis late terris interpositis,
nil bello intactum linquens, donec tandem
coram Nymphæi regia tentorium sigeret.
Sed mox Byzantium reducem tulit pedem.
Hæc Lascareos Erricique res fuerunt.
Deinde pacis federe coaluerunt,

cujus hujusmodi conditiones erant :
Nempe ut urbs Ochyra cum agro suo
et pagi monti circumjecti Cymino
(qui mons ab urbe Ochyra non abest)
Latinis dominis incolisque cederent.
Calamus autem pagus, unde incipit
Neocastorum quæ dicitur provincia,
neutrius partis esset ac deserta.
Regiones autem ad Orientem versæ,
Neocastra videlicet atque urbs Pergamus,
Celbianum, Chliara, atque Smyrna
cum circumjecto regionum latere
Lascari cuncta Cæsari parerent.
Nuno jam fert animus omnia quæ Bulgari
per illud tempus contra nos fecerunt
historiæ reliquo pandere sermone.
Adhuc florente Byzantino imperio
causa multorum exstitit malorum
rei nostræ publicæ Bulgarica natlo.
Nam et Isacium, Angelum cognomine,
magna devicit apud Berroen clade;
ita ut cum cætera præda diripuerit
crucis Dominicæ sacrosanctum lignum,
quod erat nostris regibus in præliis
ducis instar, robur, victoriæ omen.
Theca fuit, specie eximia et ineffabili,
auro gemmisque rutilans pretiosis,
et laborati operis artificio,
sinu complectens venerandum lignum,
quod Dominus suffixo quondam corpore
sanctificavit sanguine perfusum.
Inerant et aliæ ex utroque latere
thecæ ab aurifice pervenuste effictæ,
martyrum Christi reliquias gestantes,
Deiparæque Virginis lac sanctissimum,
cum venerandæ zonulæ segmento,
mirisque aliis rebus religiosissimis.
Alexio quoque Isacii successori
æque Comnenis Angelis progenito
permultas Bulgari pugnas obtulerunt.
Mox occupata ab Italis Byzantio
ejusque imperio ad nihilum redacto,
regnator Bulgarorum Joannes
homo inhumanus vel cruentus canis
Petri Asanisque frater detestandorum,
Latinos obsidentes Adrianopolim,
eamque summa vi nitentes capere,

- A** Ἄνδρας Ἰταλοῦς, ἀρείκοις, γεννάδας,
7740 Συγχῶς ἐπιστράτευε Ῥωμαίων ἔθροις·
Τῶν κωλυσόντων οὐδένων δρωμένων,
Παρά τοσοῦτον τοῦ θράσους ἀφιγμένον
Ὡς καταδραμεῖν καὶ μέχρις Ἰωνίας
Ληλατοῦντα τὰ μεταξὺ χωρία,
745 Δηρῶντι, ἀφανίζοντα τῆς μάχης νόμφ,
Σκηνάς τε πῆξαι κατὰ χώρον Νυμφαίου ;
Ἐῖθ' ὑπονοστήσαντα τὴν πόλιν φθάσαι.
Ταῦτ' ἄρα Λασκάριος, Ἐρβῆ συνίδη.
Ἐἰς σπονδᾶς ἀμφοῖν συμβάσεις τ' ἀφιγμέ-
[νων,
- A** Δι συμβιβάσεις τάδε καὶ συμφωνίαι·
Ὡς ἂν Ὀχυρὰν τὴν πόλιν καὶ τὰ περὶ
τὰ κατ' ὄρος τ' αὐτοῦ Κυμινᾶ χωρία
7750 Τυγχάνον ἀγγυῶ φρουρίου λελεγμένον,
Φύλον κατὰσχῆ καὶ νέμηται Λατίνων.
7755 Κάλαμος ἡ κόμη δὲ, παρ' οὗ τὸ κλίμα
τῶν Νεοκάστρων τὴν καταρχὴν λαμβάνει,
Ἐρημος ἀόικητος ἦ τε καὶ μέρη·
τὰ δ' ἀπὸ τοῦδε καθ' ἑω νενευκότα,
Νεόκαστρα ταῦτ' ἐστὶ Πέργαμος πόλις,
7760 Κελδιανόν τε καὶ Χλιαρὰ καὶ Σμύρνα,
Σὺν τοῖς κατ' εὐθὺ καίμεινους καὶ πλαγίως
Ἄπαντ' ἀνεῖται βασιλεῖ Λασκαρίῳ.
Πρόθυμον ὄρμη καὶ τὰ παρὰ Βουλγάρων
Ἐπεισεύοντα Ῥωμαῖδι τῷ τότε
7765 Τῆς ἱστορίας παραδοῦναι τῷ λόγῳ.
Καὶ πρὶν μὲν εὖ ἔχοντος Αὐσόνων κράτους,
Πολλῶν κακῶν αἴτιον ἔθνος Βουλγάρων
Ἰππῆρξε Ῥωμαίοις τε καὶ κραταρχίᾳ.
C Ἰσάκιον γὰρ ἀγγελῶνυμον πάλαι
7770 Κατὰ Βεβρόνη ἐκνικᾶ κατὰ κράτος
Ὡστε πρὸς ἄλλοις καὶ σεβάσμιον ξύλον
Σταυροῦ διαρπίσαντας αὐτοὺς κερδάναι
Ὅν Αὐσόνων ἀνκατις ἐχθρῶν ἐν μάχαις
Ἰππῆτορ' εἶχον καὶ τρόπαιον καὶ σθένος
7775 Ἀμήχανον, κάλλος τε καὶ ποικιλίαν,
Χρυσῶ τιμαλφέσι τε λίθοις μαργάροις
Καὶ τεχνικαῖς χάρισιν ὠραϊσμένον·
Τούτου μέσον φέροντα, τιμίῳ ξύλῳ
Ἢ σωματικῶς προσπαγεῖς ὁ δεσπότης
7780 Χριστὸς κητηγίασαν αἵματι τότε·
θήκας τ' ἐφεξῆς ἐξ ἑκατέρου μέρους
Χρυσῶ τεχνίτη προσφυῶς εἰργασμένους
Ἐν αἷς προσῆν λείψανα Χριστοῦ μαρτύρων
D Καὶ μητρανάνδρου Παρθένου σιπτὸν γάλα,
7785 Τεμάχιον ζώνης τε τῆσδε τιμίας,
Καὶ πλείστα τιμήντα καὶ θαυμαστία.
Καὶ τῷ μετ' αὐτὸν παραλαβόντι κράτος
Ἄλεξιῳ γε Κομνηναγγελωνύμῳ
Πολλοὺς ἀγῶνας προὔξενησαν καὶ μάχας.
7790 Ἄρτι δ' ὀλοῦσης Ἰταλοῖς Βυζαντίδος,
Καὶ τοῦ κατ' αὐτὴν καταλυθέντος κράτους,
Ὁ κυριεῶν Βουλγάρων Ἰωάννης,
Σκαιὸς τις ἀνὴρ καὶ φιλαίματος κύων
Ἄϊαν, Πέτρον σὺναιμος ὢν ἀλαστόρων,
7795 Ἐν Ἀδριανοῦ Λατίνους σκηνοῦμένοις
Καὶ τῆνδε ἐλεῖν σπεύδουσι παντὶ τρόπῳ,

- Ἐπιστρατεύει σὺν στρατιᾷ σκυθίδι,
 Καὶ κατακράτος ἔκνικᾷ σφᾶς τοῖς ὄπλοις
 Ὡς καὶ κρατάρχην σφῶν ἀνεζωγρηκέναι
 7800 Τὸν Βαλδοῦϊνον, ὡς ἀνόπιν ἐβρέθη.
 Ἐπεὶ δ' ἔλειν ἔσπευδεν Ὀρεισιᾶδα
 Καὶ τοῖς ὑπ' αὐτὸν ὑπαγαγεῖν φρουροῖς,
 Ἄλλ' ἦν χανῶν ἀντικρυς ὡς λύκος μάτην.
 Ἐντεῦθεν οἶον ἐκμανεῖς ὁ μαινόλης
 7805 Καὶ κατεπάρθει, Συναχηρεῖμ ὡς πάλαι,
 Ἄλλως τε μηδὲν ἐμποδῶν ἔχων ὄλωσ
 Μακεδονίαν καὶ Θράκην κατατρέχει,
 Κώμας ἐρημῶν καὶ κατασκάπτων πόλεις,
 Δηῶν, σκυλεύων, ἐκ βάρβρων ἀνατρέπων·
 7810 Καταστρέφει πρῶτα μὲν Φιλίππου πόλιν,
 Πόλιν περιώνυμον, εὐκλειεστάτην·
 Ἐπειτα κατήρειψε τὰς ἄλλας πόλεις,
 Κῶδιτον Ἡράκλειαν καὶ Σηλυβρίαν,
 Ραιδεστόν καὶ Πάνιον σὺν Διονίῳ,
 7815 Τραϊανοῦ τε καὶ Μάρωνος τὰς πόλεις,
 Πόλιν Μουσινόπολιν καὶ τὴν Σταγεῖραν,
 Καὶ πλείστας ἄλλας ἢ βέβηλος καρδίᾳ.
 Οὕτως ἐρημῶν καὶ σκυλεύων τὰς πόλεις,
 Φθάσει περιώνυμον Θεσσαλονίκην,
 7820 Κάκει βιαίως τὸν βίον καταστρέφει
 Πλευρίτιδι μὲν, ὡς ἀκούειν ἦν, νόσῳ·
 Ὡς δ' αὖ κλύειν πέφυκε σαφῶς εἰδότες,
 ὅτι τίθεται πᾶς, χριστομάρτυρος ξίφει
 Θεσσαλονίκης προστάτου Δημητρίου.
 7825 Τοῦτου δ' ἀποβρέχεται, ὡς ἔφη, βίον,
 Ἀδελφόπαις τις Βορίλας κακλημῖνος,
 Σκυθίδα θείαν γαμετὴν παρανόμως
 Γήμας, ὑπῆρξεν ἐγκρατῆς καὶ Βουλγάρων·
 Ἄσπν δὲ παῖδα παιδαγωγός τις λάθρα
 7830 Νέον κομιδῆ παραλαβὼν ὡς τάχος,
 Πρὸς Σκύθας ἀπήγαγεν εἰς σωτηρίαν.
 Ἄννα βασιλῆς συζύγῳ Λασκαρίῳ
 Θυγατέρας τέσσασ' ἔσχε, λέϊπει βίον,
 Εἰρήνην, Μαρίαν τε σὺν Εὐδοκίᾳ.
 7835 Ἄλλὰ Μαρίαν δευτέραν κατὰ γένος
 Εἰς κῆδος ἐξέδωκε ῥηγὸς Παιόνων
 Νύμφην ἐφ' οὗ βασιλεὺς φυτοσπόρος,
 Ἐπανιόντος ἐκ Σιῶν πρὸς πατρίδα.
 Πρώτην δ' Εἰρήνην ἡρμόσατο πρὸς γάμον
 7840 Παλαιολόγων ἐκ γένους Ἀνδρονίκου,
 Ὄν δεσποτικῆς ἤξιωσεν ἀξίας.
 Τοῦτου θανόντος ὡς προφθᾶς ἔφη λόγος,
 Ταύτην συνῆψε κατὰ δευτέρους γάμους
 Πλήρει χαρίτων ἀνδρὶ χαριτωνύμῳ
 7845 Βατάτῃ Δουκῶν ἐκ γένους κατηγμένῳ,
 Σχόντι Διδυμότειχον ἄστου πατρίδα
 Αὐχοῦντι τιμῆν πρωτοβεστιαρίτου.
 ὅτι πενθερὸς λέλοιπε θνήσκων τὸ κράτος·
 Ἐν δ' Ἰακίνθου τῇ μονῇ τοῦτου νέκυν·
 7850 Ἐγγὺς βιώσας πεντήκοντά χρόνων
 Ἐξ ὧν ἐβασίλευσεν ὀκτώ πρὸς δέκα.

ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΔΟΥΚΑΣ ΗΤΟΙ Ο ΒΑΤΑΤΖΗΣ
 ΕΤ. ΛΓ'.

Ἰωάννης οὕτω δὲ τυχὼν τοῦ κράτους,
 Εὐθὺς τεταίνωτο παρ' ἀρχιεῦτου

- A aggressus est cum Scythico exercitu,
 et summa clade affectos debellavit :
 quorum etiam principem Balduinum
 ab ipso vivum captum supra diximus.
 Deinceps Orestiadem tentavit Bulgaros
 ut eum ditionis oppidis adjungeret :
 sed inbiavit frustra tanquam lupus.
 Hinc ergo malo percitus furore
 superbusque ut aliter Senacherimus,
 cum nihil uspiam ipsi jam resisteret,
 Thraciam Macedoniamque concursabat
 pagos desolans, oivitates diruens,
 vastans, deprædans, a fundamentis quatiens.
 In primis quidem evertit Philippopolim
 famigeratam urbem et nobilissimam
 B deinde et alias prostravit civitates,
 inolytam Heracleam, ac Selybriam,
 Rhædestum, Panium, cum Daonio,
 Maroneam insuper et Trianopolim,
 itemque Mosynopolim et Stagiram,
 aliasque plurimas, hic pessimus mortalis.
 Sic vastitati indulgens et latrociniiis
 Thessalonicam denique illustrem venit,
 ubi immaturum habuit vitæ finem
 pleuritidis, ut fama fuit, extinctus morbo :
 vel eum potius, ut aiunt, recte conscii,
 vulgoque creditur, Christi martyr perculit
 Thessalonicam protegens Demetrius.
 Postquam tyrannus vivis exemptus fuit,
 hujus ex fratre nepos dictus Borilas
 C Scythidi junctus amitæ incestis nuptiis,
 Bulgaræ gentis excepit dominatum.
 Asanis autem pædagogus filium
 puerum adhuc clandestina fuga
 consulens vitæ transtulit ad Scythas.
 Anna regina conjugii Lascario
 tribus filibus editis vita excessit,
 Irene et Maria scilicet atque Eudocia.
 Mariam, quæ nata erat secundo loco
 regis Pæoniæ filio in matrimonium
 Sione revertenti in patriam suam
 genitor Cæsar tradidit desponsam.
 Majorem natu Irenem nuptui tradidit
 Palæogorum surculo Andronico,
 quem etiam despotæ dignitate ornavit.
 Quo tamen extincto, ut retro diximus,
 D eamdem collocavit secundis nuptiis
 Joanni et re et nomine gratioso
 Vatatzæ de Ducarum stirpe genito,
 et oriundo urbe Didymoticho,
 protovestiarii dignitate ornato.
 Atque huic socer moriens imperium tradidit :
 ipse in Hyacinthi sepelitur cœnobio,
 statis anno ferme quinquagesimo,
 duodeviginti dominatus annos.

JOANNES DUCAS VATATZES
 AN. XXXIII.

Sic assecutus Joannes imperium,
 statim a patriarcha est coronatus

Emmanuele, cui cognomen philosopho post Maximum tenente sacrum thronum. Ille deinceps ad imperii regimen remque gerendam publicam gnave incubuit. Dux enim erat sapiens et consilius, animo instructus alacri et audace, robusto brachio viribusque reliquis; præcipue tamen præditus prudentia, et sustinendis præliis invictissimus: rex bonus pariter bellatorque strenuus: beneficus, misericors apprime, benivulus in subditos et benignissimus, hostibus formidandus, intolerabilis, creditum sibi imperium prudenter tuens: verus recte factorum fons et thesaurus, et suo consentiens nomini, id est gratiosus: augens, dilatans ditionis fines armis, peritia bellica, et consilio, sæper in aciem ducens, pugnisque occurrens,

urbes Romano vindicans imperio, prudentia, voce, manu, et Martis opere, quas vel Latini subditas sibi fecerant, vel alii contra imperii rebelles perfidi: mitem comemque indolem præ se ferens, modestus, aditu facilis, liberalis, monachorum reverens et sacerdotum, episcopos angelorum instar habens, nihil in ecclesiasticis immutans moribus, apostolicorum dogmatum laudator statutarumque a Patribus regularum: ingenti ad res præclaras instructus animo, cujus demonstrat liberalitatem martyrum salutarium cœnobium nobile, quod mundi dicitur merito miraculum. Sed enim brevis quædam interdum nebula virtutum ejus solem infuscabat; amoris vincebatur quandoque illecebris. Erat et ipsi splendida tori socia Irene decus inclytus reginarum, pars optima conjugii, eximia indoles, ad res gerendas æmula auxiliatrix, virilis mulier animi. Dei reverens, magnanima, pudica, novella Debora, æque cum viro publicam rem gubernans; gravesque secum regni curas dividens: femina pientissima, morata admodum, atque Amalthea verum, ut aiunt, cornu. Hujus opus mirum et pulcherrimum arte simul et marmorum varietate Prusæa in urbe Præcursoris templum; quod sanctuarium tradidit incolendum a se fundatum monachis Deique famuliis. Ipsi placebant docti apprime homines, monachi quoque et Dei sacerdotes, et sublevabat opibus laute egenos. At vero Cæsar ægro ferebat animo Romanos brevi linea conclusos fines, atque universi vineam imperii

- A** Τοῦ Φιλοσόφου Μανουὴλ κεκλημένου,
7855 Ὅστις μετὰ Μάξιμον ἔσχε τὸν θρόνον·
Καὶ λοιπὸν ἐδράξατο τῆς κραταρχίας
Κοινων τὸ λοιπὸν ἀβένωπως πραγμάτων·
Ἦν γὰρ στρατηγὸς συνετὸς, βουλευφόρος,
Ψυχῆς παραστήματι σὺν εὐτολμίᾳ
7860 Ῥώμῃ βραχιόντων τε σώματος σθένει,
Κοσμούμενος μάλιστα συνέει πλεόν,
Καὶ καρτερικὸς ἐν μάχαις ἀντιπάλων·
Ἄναξ ἀγαθὸς καὶ μαχητὴς γεννᾶδας,
Εὐεργετικὸς καὶ φίλοικτος εἰσάγων,
7865 Ὑπηκόους μὲν εὐμενῆς, ἡδὺς μάλα,
Ἐχθροὺς δὲ φρικτὸς καὶ δυσάντητος θεῶν,
Ἡροκιδνεύων προφρόνως κληρουχίας,
Ταμείων ὄντως τῶν ἀγαθουργημάτων,
Ὅπως χαριτῶ ἰσχυρὸς, ἔνθεος χάρις,
B 7870 Αὐξων, πλάτωνων τοῦς δρους Ῥωμαῖδος,
Ὅπλοισι, στρατηγίαισι τε σὺν εὐβουλίαισι,
Συχνῶς στραταρχῶν, καρτερῶν ἐν ταῖς μά-
χαισι,
Ἐπινασώζων τὰς πόλεις Ῥωμαῖδι
Γνώσει, λόγῳ, πράγματι καὶ πείρᾳ μάχης,
7875 Ἄς ὑπ' ἐαυτοῦς ὑπέταξαν Λατῖνοι,
τῶν Αὐσόνων τ' αὖ οὐ καλῶς ἀποστάται·
Προσηγὲς εὐέντευκτον ἦθος δεικνύων,
Μέτριος, εὐθὺς, εὐπρόδοτος, χαρίεις,
Τιμῶν μοναχοῦς καὶ Θεοῦ θυηπόλους,
7888 Ἴσα προσεῖχε δ' ἀγγέλοις ἀρχιθύταις,
Ἐκκλησίας ἔθιμα μὴ παρατρέπων,
Ἄποστολικῶν δογμάτων ἐπαινέτης,
Καὶ τῶν πατρικῶν καὶ νόμων τῶν κειμένων,
Γνώμην μεγαλόψυχον ἐν καλοῖς ἔχων·
C 7885 Δειγμὰ τι σαφὲς τῆς μεγαλοδωρίας,
Μονὴ περιθρύλλητος ἢ τῶν σωσάνδρων,
Ἦ μάλλον εἰπεῖν, θαῦμα τῆς οἰκουμένης.
Ἰλὴν εἶχε μικρὸν συσκιᾶζον βραχέως
Τῶν ἀρτῶν ἥλιον αὐτοῦ τι νέφος·
7890 Ἦττητο βραχὺ τῆς ἔρωτοληψίας.
Ἐπῆρχεν αὐτῷ καὶ σύζυγος ὄλβια
Ἐπὶ τὴν λαμπρὰ βασιλισσῶν τὸ κλέος,
Μερὶς ἀγαθῆ καὶ φύσις ἐξαισία,
Βοηθὸς ἀνθάμιλλος εἰς τὰ πρακτέα,
7895 Ἄνδρεία γυνὴ καὶ Θεὸν φοβουμένη,
Σεμνὴ, μεγαλόψυχος, ἄλλη Δεβώρα,
Οὐχ ἥττον ἀνδρὸς διέπουσα τὸ κράτος,
Καὶ συνδιαφέρουσα τῷδε φροντίδας,
Πανευλαθῆς τε κοσμία, ξένη φύσις,
D 7900 Κέρας Ἀμαλθείας τε σαφῶς, ὡς λόγος,
Ἦς ἔργον ἀμήχανον εἰς κάλλους λόγον,
Εὐτεχνίας τε μαρμάρων ποικιλίας,
Ὁ Προδρόμου κάλλιπος ἐν Προύσῃ δόμος,
Ὅν εἰς σεμνεῖον καθέδρασαν ἐνθέως
7905 Μονοτρόπων εὐ καὶ λατρευτῶν Κυρίου.
Αὕτη λόγων ἔστεργε πατέρας μάλα,
Μονοτρόπους αὐ καὶ Θεοῦ θυηπόλους,
Καὶ τῶν ἀνεκτῶν ἦν χορηγέτις ξένη.
Τῷ δ' οὐκ ἀνεκτὸν ἦν βλέπειν στερηφόρῳ
7910 Τοῦς Ῥωμαῖκοὺς εὐπεριγράπτους ἄρους,
Τὴν ἄμπελὸν τε τῆς δλης κραταρχίας

- Συσι καθάπερ Ἴταλοις λωδουμένην·
 Ὅθεν πεπειθῶς συντρίβοντι τὰς μάχας,
 Καὶ νικοποιῶν πανσθενουργῶ Δεσπότη
- 7915 Μάχην συνάπτει Λατίνοις φρικαλέαν
 Ἐν Ποιμανηνοῦ χωρίοις κεκλημένου·
 Οὐ ταγματάρχῃ τῶν ἄνω στρατευμάτων
 Νεῶς ἀνεῖται Μιχαὴλ πρωταγγέλω.
 Ἦγοῦντο τοίνυν στρατιᾶς μὲν Αὐσόνων
- 7920 Ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ βασιλεὺς ἐμπρέπων
 Πᾶσιν ἀρίστοις ὡς ἐν ἡρώων Ἰλαίς
 Τοπρὶν Ἀχιλλεὺς ἀπολάμπων τοῖς θπλοῖς,
 Καὶ ταῖς κατ' ἐχθρῶν ἀναδοῦμένος νίκαι·
 Τοῦ Λατινικοῦ δ' ἀναριθμητοῦ στίφους
- 7925 Ἄλλοι τε πάλιν καὶ δυὰς ὁμαίμωνων
 Θεοδώρου Λάσκαρι τοῦ βασιλέως,
 Οἱ πρὶν ἀποδράσαντες ἐκ βασιλείῃς
 Τῶν τῶν Ἰταλῶν ὑπεκλίθησαν κράτει·
 Καὶ τηνικαῦτα κατὰ Ῥωμαίων σφίσι
- 8930 Καὶ συνεμάχουν καὶ συνεχρότουσιν μάχῃν·
 Καὶ συβράγεισιν ἐξ ἑκατέρου μάχης,
 Νικίην ἀπηνέγκαστο Ῥωμαίων ἄναξ,
 Κατὰ κράτος δ' ἤτηντο Λατίνοι πάλιν,
 Ἐνθα βασιλεὺς ὤπτο βήγνων, τρέπων
- 7935 Ἐναντίων φάλαγγας ἐνθέει σθένει,
 Πᾶσι κελεύων, ἐμπιπλῶν προθυμίᾳ,
 Ἐνοπλος, ἱππότης θεῖ, λογχίτης ἄμα,
 Ἄνω κάτω θέων τε καὶ περιθέων,
 Ἐβαλλεν ἐχθροῦς τῶν ὀρατι καιρίαν,
- 7940 Αὐτὸς δ' αὐτοῦ τὴν μάχην καταρτῶν·
 Καὶ σὺν ὀλιγοῖς, ὡς Ἰδεῶν τις νεός,
 Ἄλλοθρότων ἤτησε τὰς μοιρῖδας·
 Οὐς μὲν παρανάλωμά μάχαιρας θράσας,
 Οὐς δ' ἀτ' ἡμαλώτους ἀπαγαγῶν δεσμύτους·
- 7945 Ἐλῶν δὲ τυφλοὶ καὶ Λάσκαριους τότε.
 Τουτὶ τροπαιοῦχῆμά, Λατίνων θράσος
 Ὅφρῶν τε καὶ φύσημα συνεστῆιλε πως·
 Ἦψωσε Ῥωμαίων δὲ κράταρχίαν,
 Κάπι μὲγ' ἀνήγαγε τῆς εὐτολμίας.
- 7950 Ἄλλη δὲ πάλιν Λατινικὴ τις φάλαγγξ
 Σέρβας κατατρέχουσα τὴν πόλιν τότε
 Ὀλεθρον, ἤτεταν φυλετῶν γινῶσα, τάχος
 Ἐκείθεν ἀπέδρασε σὺν ἀποσμίᾳ,
 Καλῆς στρατιᾶς Ἀγγέλου Θεοδώρου,
- 7955 Ὅν φθάσας ἱστορήσε τοπρόσθεν λόγος
 Ἐπίθεσιν δειλάσα προσδοκωμένην·
 Οὗτος γὰρ, ὡς ἔφημεν, ἄρξας ἀστέων
 Ὀρεστιάδος, Σερβῶν, Θεσσαλονικῆς,
 Ἄλλων πολιχνίων τε καὶ χωρᾶς ὀσηῆς,
- 7960 Καὶ βασιλικοῖς ὠραισθεῖς συμβόλοις,
 Ἀντίμαχος κράτιστος ἦν τοῖς Λατίνοις.
 Ἀντίθετος δὲ καὶ κραταρχοῦντ' Αὐσόνων·
 Οὗτος μὲν αὐτὸν ἤξλου μάλ' ἐνδίκως
 Τῶν δευτερείων ἀπολαθεῖν τοῦ κράτους,
- 7965 Καὶ τῶν ὑφ' αὐτὸν κυριεύειν ἀστέων·
 Αὐτὸς δ' ἀπρὶξ ἦν τοῦ στίφους δεδραγμένος·
 Προῦβάλλετ' οὐκουν δεσπότης παραλόγως,
 Καὶ σεβαστοκράτορας καὶ δομειστικούς,
 Ὅφφικίων ἄλλα τε καθάπερ κράτωρ.
- 7970 Ὁ δ' αὐτοκράτωρ ἐκνικῆσας, ὡς ἔφην,

- A ab Italis vastatam tanquam suis.
 Quare confusus præliorum arbitro
 victorioso omnipotenti Domino,
 pugnam cum Latinis commisit asperam
 in Pœmaneni oppidi territorio,
 ubi cœlestium ordinum tribuno
 templum consurgit Michaeli archangelo.
 Romanum ergo ducebant exercitum
 cum alii multi tum Cæsar præcellens
 fortibus cunctis, tanquam in heroicis
 Achilles quondam splendidus ordinibus,
 victoriarum gloria clarissimus.
 Latinum vero innumerum exercitum
 ducebant, præter alios, fratres duo
 Lascareos Theodori regnantis nuper,
- B qui a Cæsare Joanne deficientes
 ad Italorum partes se contulerant;
 nunc conspirantes cum hostili exercitu
 adversus nos in aciem prodierant.
 Ergo exercitibus utrimque concurrentibus,
 Cæsar Romanus retulit victoriam,
 et Latinorum sunt prostratæ vires.
 Tunc cernebatur Cæsar perrumpens, fugans
 hostium phalanges robore divino,
 ounctos imperio regens, audacia complens,
 vectus equo cataphractus et hastam tenens,
 sus deque currens, ordines perlustrans,
 hostes lethifera lancea percutiens,
 ipsemet manu propria bellum gerens;
 pauoisque comitantibus, ceu novus Gedeo,
 hostium magnas proterens castrivas,
- C quos partim gladio mœssuit in acie,
 partim constrictos vinculis abduxit;
 Lascareos quoque captos excœcavit.
 Atque hoc tropæum contudit audaciam
 superbosque spiritus Latinorum:
 nostratium autem extulit fortunam,
 et confidentiam plurimam restituit.
 Tunc alius quoque exercitus Latinus,
 qui Serras bello quatiebatur orbem,
 clade suorum cognita, celeriter
 illinc tumultuaria recessit fuga:
 nimirum metuens ne Theodori Angelī
 cujus jam nostra meminit historia,
 in se ruentem cerneret exercitum,
- D Hic enim, ut jam diximus, urbium dominus
 Serrarum, Orestīados, Thessaloniceæ,
 oppidorumque aliorum cum agris suis,
 et jam assumptis regis insignibus,
 Latina prælia egregie sustinebat.
 Sed nostro quoque resistebat Cæsari,
 qui sane patiebatur æquo animo
 secundum esse Angelum in imperio
 suarumque urbium dominum se gerere;
 sed hic coronam retinebat mordicus,
 designabatque absurde sebastocratoras,
 despotas, et domesticos, atque alia hujusmodi
 nomina dignitatum tanquam Cæsar.
 At imperator post victoriam illam

quam de Latino retulit exercitu,
compressa hostium tumida superbia,
urbes cum territoriis occupavit,
Lentiana statim atque Pœmanenum,
Charioron deinde et Vervenicum.
Idem longarum navium classe instructo,
multam Latinis præbebat molestiam
ipsos aggrediens terra marique sæpius,
prædas abducens, pro viribus atterens,

urbes illorum armis intercipiens,
quas inter Madytum et Calliupolin,
cum circumjectis pagis ac territoriis.
Atque in his bellis dum versatur Cæsar,
ab Andronico patitur insidias
patruelis filio, Nestongo dicto,
qui conjuratos habuit viros nobiles
fratrem Isacium, atque Tarohaniotam
Synadenum, et Phlamulium, et Maorium
hæteriarcham magnum, aliosque plures.
Re cognita imperator, cremata classe,
oeleri cursu se recepit Ochyras :
ubi quæstionem de negotio instituens,
prædictos culpæ reperit affines.
Quare Nestongum primarii rei fratrem,
Macriumque simul, multavit oculis :
alios inclusit; Andronicum pariter
vinculis Magnesiæ custodiendum tradidit,
unde is elapsus abiit ad Turcas.
Ex illo autem tempore imperator
armatis se custodibus circumsepsit,
ob corporis tutelam atque vitæ,
omissa jam priore facilitate
simplicis moris et procul suspicione.
Atque ad hoc etiam adjudicem habuit,
tori consortem et vitæ subsidium,
virili præditam spiritu reginam
atque regali ad res gerendas indole,
Irenem, parem nonini, auctorem pacis.
Jam cum Italici cernerent inutile
a se susceptum bellum contra Cæsarem,
pacis cum ipso fœdus pepigerunt :
et urbe quidem Pegis excesserunt
atque aliis oppidiis territorisque,
quotquot ad Austrum nobis erant posita :
sed borealem Byzantii viciniam
retinuerunt, cum Bithyniæ partibus.
Deinceps vero quies a bellis erat.
Hoc rerum statu, cives Orestiadus
mittunt ad Cæsarem legationem supplicem,
valde rogantes ut submisso exercitu
ipsorum urbem gravi Latinorum
ereptam jugo libertati redderet.
Is ergo cum exercitu statim misit
protostratorem Isem et Cammytzem,
qui progressi illuc, in urbem facile
pronis excepti votis penetrarunt.

(79) Acropolita tribuit hoc cognomen Synadeno;
t Ephræmius videtur Isacio dare.

- A Τὴν τῶν Ἰταλῶν στρατιάν κατὰ κράτος,
καὶ καθελῶν σφῶν τὸν μεγαλόψυχον τύπον,
Ἦρει πόλεις χώρας τε ταῖς στρατηγίαις,
Λεντιανὰ τε Ποιμανηρὸν αὐτίκα,
7975 Καὶ Βερβενικὸν καὶ Χαρίορον πάλιν.
Πηξάμενος δὲ καὶ νῶν μακρῶν στόλον
Ἡρεῖχε πολλὰ πράγματα τοῖς Λατίνοις,
Ἐκ γῆς ἐπιῶν καὶ θαλάσσης πολλάκις,
καὶ σφᾶς σκυλεύων καὶ κακῶς δρῶν ὡς σφέ-
[νος,
- 7980 Καὶ τὰς ὑπ' αὐτοῦ παραλαμβάνων πόλεις,
Μάδυτον εἴλε καὶ πόλιν τὴν Καλλίου
Σὺν τοῖς περὶ ἄπαι χωρίοις τόποις,
Ταύταις κρατοῦντος, ἐμβραδύοντος μάχαις,
καττύεται οἱ παρ' Ἀνδρονίκου λόχος
- B 7985 Πρωτεξαδέλφου Νεστόγγου γε τοῦπίκλην,
Συνίστορας ἔχοντας ἄνδρας ἐντίμους,
Ἰσαάκιον σύγκαιμον Ταρχανιώτην (79)
καὶ Συναδηρὸν καὶ Φλαμούλιον μέγαν,
Ἐταιριάρχην Μακρηρὸν, ἄλλο στίφος·
- 7990 Ὁ γνοὺς βασιλεὺς καὶ πυρὶ δοὺς τὸν στόλον
Πρὸς τὰς Ὀχυράς (80) τὴν πόλιν ἀποτρέχει·
Κάκει τὸ πρᾶγμα δοὺς ἑασμῶ καὶ κρίσει
Ἰπευθύνους εὔρηκε τοὺς εἰρημένους.
καὶ Νεστόγγον μὲν σύγγονον πρωτεργάτου
- 7995 Καὶ τὸν Μακρηρὸν ἐστέρησεν ὀμμάτων·
καθεῖρεν ἄλλους· τὸν δ' Ἀνδρόνικον πάλιν
Εἰρηκτῆ παραδιδῶσιν ἐν Μαγνησίᾳ
Ἄφ' ἧς ἀποδράς ὄψει εἰς τὴν Περσίδα.
Ἐκ τοῦδ' ἑαυτῷ λοιπὸν ὁ στεφανόφορος
- C 8000 Φρουροὺς περιστάσει καὶ ξιφηφόρους
Πρὸς φυλακὴν σώματος ἢ σωτηρίαν,
Ἐλευθερίας τῆς πρὶν ἐκλελησμένος,
τῆς θ' ἀπλοικῆς βιοτῆς τῆς ἀτέχου.
Ἐχων βοθητὸν καὶ συνεργὸν εἰς τόδε
- 8005 Κοινωνὸν εὐνής καὶ βοηθὸν τοῦ βίου
τὴν ἀρρένωτον λῆμα προσκεκτημένην
Ἦθός τε βασιλείου ἐν τοῖς πρακτέοις
Εἰρήνην βασιλίσσαν εἰρήνης δότιν
Ἀσύμφορον κρίναντες αὐτοῖς τυγχάνειν
- 8010 Ἰστῆν Ἰταλοὶ πρὸς βασιλεία μάχαις,
Συνῆλθον αὐτῷ συμβάσεις δεδρακότες,
καὶ παραδόντες ἄστῳ Πηγῶν εὐθέως·
Ἐπειθ' ὑπεκστάντες δὲ χωρῶν ἀστέων
τῶν πρὸς νότον γε κειμένων κράταρχιζ·
- 8015 τῶν δ' αὖ πρὸς ἄρκτον πλησίον Βυζαντιδος,
Ἐτι κρατοῦντες σὺν Βιθυνίας τόποις.
καὶ λοιπὸν ὑπὴν ἀναχωχὴ τῆς μάχης·
Ὀβτως ἔχοντων, ὡς ἔφην, τῶν πραγμάτων,
Οἰκήτορες στέλλουσι πρὸς βασιλεία
- D 8020 Ὀρεσιτάδος λιπαροῦντας ἱκέτας,
Ὡς ἂν σταλείσης στρατιᾶς, τούτων πόλεις
Ἐλευθέρα γένοιτο χειρὸς Λατίνων
μετὰ στρατιᾶς τοιγαροῦν πέμπει τάχος
Ἰσην πρωτοστράτωρα σὺν τῷ Καμμύτζη,
- 8025 Οἱ τὴν πόλιν φθάσαντες, ἔνδον τειχέων
εὔ προσδεχθέντες εἰσέδραμον ἀσμένως.

(80) Hoc nomen v. 7757, singulari numero scribitur.

- Ἐπεὶ δὲ Θεόδωρος Ἀγγέλων γένους
 Σχεδὸν κατήρχε Μακεδονίας ὄλης,
 Τῆς γείτονος Θράκης τε σὺν τοῖς κύκλῳ,
 8030 Ἄνευ Ῥοδόπης Ἀχριδοῦ Μελενίκου·
 Τούτων γὰρ ἦρχε Σθλάβος ὀνομασμένος,
 Οὐ τὰ κατ' αὐτὸν ἐξερεῖ τάχα λόγος·
 Ἐπεὶ κατήρχεν ἐκ Θεσσαλίας ἕρας,
 Τὴν Ἀδριανοῦ καταλαμβάνει πόλιν,
 8035 Καὶ τῆσδ' ὑπῆρξεν ἐγκρατῆς συμφωνίᾳ·
 Ἐξηλάθη γοῦν στρατιὰ βασιλέως
 Κακῶν ἀπαθῆς, καὶ τρέχει πρὸς τὴν ἔω.
 Οὕτω κατασχὼν Θεόδωρος τὴν πόλιν,
 Ἄει παρῆχε πράγματα τοῖς Λατίνοις,
 8040 Τὰς σφῶν σκυλεύων καὶ κατατρέχων πόλεις.
 Ἐπῆλθε μὲν Βιζύη Λατίνων πόλει,
 Πρὸς δ' αὖ γε Βρύσει χωροῖς θ' ὀπηκόις,
 Καὶ παντα πορθεῖ καὶ σκυλεύει τὰ πέριξ·
 Ἐπιστρατεύει καὶ μέγχι Βυζαντίδος,
 8045 Καὶ τοῖς Ἰταλοῖς ἐντίθησιν δειλίαν.
 Οὗτος πρὸς Ἀσάν τὸν κρατοῦντα Βουλγάρων
 Σπονδὰς ἔθηκε συμβάσεις τ' ἐνωμότους·
 Ἀσάν δ' ὑπῆρχεν οὗτος υἱὸς Ἀσάνη
 Τοῦ Βουλγάρων ἄρξαντος ἔμπροσθεν χρόνου·
 8050 Ὅστις θανόντος τῷδε τοῦ φυτοσπόρου,
 Καὶ τοῦ Βορίλα Βουλγάρων σχόντος κράτος,
 Καθάπερ ἱστορήσε φθάσας μοι λόγος,
 Φυγὰς ἀπέδρα πρὸς Σκύθας παριστρίου·
 Ἔϊτα Σκυθικὸν Ῥωσικὸν λαβῶν στίφος,
 8055 Ἐπιστρατεύσας τῷ κρατοῦντι Βορίλῳ
 Ἀνακαλεῖται τὴν πατρὸς κληρουσίαν·
 Καὶ κατὰ μάχην συμπλακεῖς, τοῦτον τρέπει,
 Ἐλών τε τυφλοῖ καὶ κραταρχεῖ Βουλγάρων
 Πρὸς τόνδε τοῖνον Ἀσάνην Ἰωάννην
 8060 Ἀναξ ἑπακτὸς Θεόδωρος, ὡς ἔφην,
 Εἰρηνικὰς θεῖς συμβάσεις μεθ' ὀρκίων
 Καὶ κῆδος ἔδρα, τοῦδε παῖδα Μαρῖαν
 Τὴν ἐκ νοθείας προσλαβῶν νόμφην φίλην
 Ἐῖς αὐτάδελφον τὸν Μανουὴλ ἐνώμωε.
 8065 Μετὰ δὲ μικρὸν συμβάσεις διαλύσας
 Καὶ συναλίσας στρατιᾶς πλείστον στίφος,
 Ἐπιστρατεύσε Βουλγάρων ἀρχηγέτη·
 Καὶ συβράγιστος ἐξ ἑκατέρων μάχης
 Ἦταν ὑπέστην Θεόδωρος ἐσχάτην,
 8070 Λύτοῦ στρατιᾶς ἀκλεῶς λελυμένης·
 Καὶ συσχεθεὶς αἴσχιωτα Μυσοῖς βροχάροις
 Πρὸς Ἀσάν αἰχμάλωτος ἀπήχθη τάλας
 Μετὰ λογάδων προσγενῶν ἐριτίμων,
 Ἄλλου τε πολλοῦ μυριαρίθμου στίφους.
 8075 Ἄλλ' Ἀσάνης μὲν Θεόδωρον κατέχων
 Πολλῆς θεραπείας τε τιμῆς ἤξιον·
 Πληθὸς δ' ἄλωτὸν ἐκλύει πρὸς πατρίδας
 Ποσὶν ἐλευθέροις τε καὶ δόχῳ φόβου
 Ἐπαναδραμεῖν ἐκ φιλανθρωποῦ τρόπου·
 8080 Τάχα δ' ἐκυτῶ καὶ τιθεὶς τὸ συμφέρον·
 Μετὰ γὰρ ἀπόλυσιν αὐτῶν εὐθέως
 Μετὰ στρατιᾶς ἑξῆς, πρὸς τὰς πόλεις
 Ἦρει τε ταύτας εὐχερῶς ἄνευ μάχης,
 Καὶ τοῖς ὑπ' αὐτὸν συνέταττε φρουρίοις.
 8085 Τὴν Ἀδριανοῦ παραλαμβάνει πόλιν,

- A** At Theodorus ille stirpe Angelus,
 cunctæ erat prope Macedoniæ dominus,
 finitimæque Thraciæ cum viciniis.
 Rhodope excepta Achride Melenico :
 (namque his terris imperabat Sthlabus.)
 Nunc age res gestas Theodori fabor.
 Hic e Thessalia cum armis progrediens
 ad Hadriani urbem semet contulit,
 quam occupavit, incolis faventibus.
 Quamobrem inde expulsæ regiæ copiæ
 in orientem rediere incolumes.
 Sic Theodorus urbe hac potitus
 nunquam Latinis non erat molestus,
 horum concursans urbes et deprædans.
 Is Byziam quoque Latinorum urbem
B insedit atque Brysin pagosque subditos,
 cunctamque late diripuit viciniam.
 Denique Byzantii mœnia progressus usque
 magnum Italicis intulit timorem.
 Hic cum Asane Bulgarorum rege
 juratum fœdus amicitiaë pepigit.
 Erat hic autem Asan Asanis filius
 Rjus qui olim imperabat Bulgaris :
 isque excedente vita parente suo,
 Bulgaricumque regnum rapiente Borila,
 veluti nostra historia jam retro dixit,
 fuga trans Istrum in Scythiam evaserat :
 mox comitante Scythico Russoque milite
 dominatori Borilæ bellum inferens,
 recuperavit patrium imperium :
 æmulum enim acie profligatum.
C captum cœcavit ; ipse regnum tenuit.
 Cum hoc, ut dixi, Asane Joanne
 cæsareæ dignitatis usurpator
 fœdus pacificum statuit Theodorus ;
 tum etiam affinitatem, nam Mariam
 istius notham filiam justis nuptiis
 germano fratri Manueli junxit.
 Sed enim paulo post contempto fœdere,
 contractoque plurimo copiarum numero,
 Bulgaro regnatori bellum intulit :
 mox concurrentibus utrinque viribus
 extremam cladem Theodorus pertulit,
 ejus dilapso turpiter exercitu.
 Ipse indecore captus a Mœsis barbaris
D infelix ad Asanem victus ducitur
 cum selectis nobilibus et præcipuis,
 et cum ingenti vulgi multitudine.
 Verum Asanes captum Theodorum
 benignitate multa et honore habuit,
 captivumque vulgus militum in patrias suas
 libero pede solutumque metu
 sivit reverti ob suum clementem animum,
 quin et fortasse ob suam utilitatem.
 Nam post emissos vinculis captivos.
 statim cum proprio exercitu percurrit urbes :
 easque obtinuit facile et sine prælio,
 suæque adjunxit ditionis oppidis.
 Hadrianopolim occupavit urbem,

munitumque oppidum Didymotichum, deinde Thraciam cunctamque Macedoniam Bolerum quoque cepit, Xanthiam, Serras, Prilapum, latos Pelagoniæ campos, cum circumjectis omnibus castellis. Cepit et Prespam, Deabolin, Achrin, Albaniam cunctam, Illyricam provinciam, Valachiæ quoque concursavit fines; postremo in patriam reducem tulit pedem. Oppida vero partim nobis cessit, partim in sua retinuit potestate. Ob has res gestas visus est Asaneas vir admirandus, cunctis laudabilis: clemens reapse erat mitisque admodum, neque sævitia Barbaris ingenua stirpisque velut propria hic laborabat: nec rursus nostro sanguine gaudebat, velut priores impii reges Bulgari; sed bono erat clementique ingenio, et nostris æque ac Bulgaris gratissimus. Captivus vero, ut dixi, Theodorus, et jam expertus diu benivolentiam, postea moliri fraudes deprehensus, meritam pœnã excæcatus pertulit. Ejus autem frater Manuel despota prædicto e prælio fuga se subducens Thessalonicam urbem cursu petiit, ejusque nullo resistente dominum se gessit, atque urbium cæterarum, quæ ad occidentem reliquæ sibi fuerant. Hic cum vocari despota voluisset regias tamen usurpabat tesseras, nempe rubrica utens in subscriptionibus: in quem jocatus est acute admodum nescio quis dicens: Congruit vocari, ut est in psalmo, te regem et despotam. Ille etiam Sthlabus, cujus antea memini, Bulgarus gente Asanisque affinis, insederat præsidium Melenici, et Rhodopem tenebat cum castellis ejusque montis pagis dominio firmo: despotæ quoque acceperat dignitatem a Byzantino imperatore Henrico,

cujus et notham filiam habebat conjugem. Hic nunc Latinas sequebatur partes, nunc Bulgaris favebat popularibus, Comneno quoque sæpe Theodoro: nemini vero firmam servabat fidem homo desertor atque versipellis. Jam cum Robertus Italus imperator vivendi finem in Bœotia fecisset, Byzantii sceptrum Joannes excepit, decrepatus vir, qui Sionis rex erat. Atque hic nostro Cæsari bellum intulit in orientem navibus directis, atque occupato Lampsaci navali. Verum nil ultra aggressus, retro cessit.

- A** Μεθ' ἦν Διδυμοτείχων ἀσφαλῆ πόλιν,
Ἐπειτα Θράκην Μακεδονίαν ὅλην,
Βουλερόν εἶλε καὶ Ξάνθειαν καὶ Σιῆβας,
Ἄστου Πριλαποῦ, Πελαγονίας πλάτη,
8090 Σὺν τοῖς πέριξ ἅπασιν χωρίοις τόποις·
Αἰρεῖ τε Πρέσπαν, Δεάβολιν, Ἀχρίδα.
Ἄλβανὸν ἅπαν, Ἰλλυριῶν τὸ κλίμα,
Καὶ τῆς Βλαχίας τοὺς ὄρους κατατρέχει·
Ἐπειτ' ἐπανεζεύξε πρὸς τὴν πατρίδα·
8095 Καὶ φρουρίων μὲν τινα Ῥωμαίοις νέμει,
Ἄλλα δ' ἀφῆκεν ὑφ' αὐτὸν τυγχάνειν.
Ἐντεῦθεν οὖν ἔδοξεν οὕτως Ἀσάνης
Θαυμαστός ἀνὴρ, μακαριστὸς τοῖς ἔθλοισ·
Ἦν γὰρ ἀληθῶς συμπαθὴς, πρῶτος πάντων·
8100 Οὐ γὰρ ἐχρήτο καθ' ὑπερκλίων φόνοις,
Οὐδ' εἶγεν ὠμότητα τὴν ἐν βαρβάροις
Σύμφυτον οἷον συμπεφυκυῖαν γένει,
Ἦ Ῥωμαϊκοῖς αἵμασιν ἐνετρώφα,
Ὡς πρὶν κρατάρχαι Βουλγάρων κακοτρόπως
8105 Ἄλλ' ἦν ἀγαθὸς καὶ φιλόνηπος φύσει,
Τῷ τοι ποθεινὸς Αὔσοσιν ἦν Βουλγάροις.
Φρουρούμενος δὲ Θεόδωρος, ὡς ἔφην,
Φιλοφροσύνῃς τ' ἀπολαύων ἐν χρόνῳ,
Ἐπεὶ τυρεύειν μηχανὰς ἐφωράθη,
8110 Τοὺς ὀμμάτων ἔσβεστο λύχνους ἐνδίκως.
Αὐτοῦ δ' ἀδελφὸς Μανουὴλ ὁ δεσπότης
Κατὰ μάχην ὦν καὶ φυγῇ κεχρημένος,
Θεσσαλονικὴν καταλαμβάνει πόλιν,
Καὶ τῆς δ' ἐκυρίευσεν πραγμάτων δίχα
8115 Σὺν τοῖς γε λοιποῖς ἀστέων καὶ χωρίων
Τοῖς κατὰ δύσιν ἐγκαταλελειμμένοις.
Οὗτος καλεῖσθαι δεσπότης ἤρημένος
Ἐχρήτο μᾶλλον βασιλικοῖς συμβόλοις
Ἐν ὑπογραφαῖς διὰ κοκκίνου γράφων,
8120 Ἦρὸς ὅν τις ἀπέσκηψεν εὐστόχως μάλα
Ὡς Σοὶ προσάδειν ἀρμόδιον τυγχάνει
Σὲ τὸν βασιλεῖα τε δεσπότην ἅμα.
Καὶ Σθάβος ἀνὴρ, οὐπερ ἐμνήσθη ἄνω,
Ἐκ Βουλγάρων φῶς προσγενῆς ὦν Ἀσάνη,
8125 Λαβὼν κατέειχε φρουρίον Μελενίκου,
Καὶ τῆς Ῥοδόπης ἤρχε σὺν τοῖς φρουρίοις,
Καὶ τοῖς ἐν αὐτῇ χωρίοις ἀραρότως,
Καὶ δεσποτικῆς ἀξίας γε τυγχάνει
Πρὸς τοῦ κρατοῦντος Ἐβρῆ τῆς Κωνσταντῆ
[νοσ.]
8130 Οὐ καὶ συνήθη τῇ θυγατρὶ τῇ νόθῃ.
D Ἦνιοθ' οὗτος συνεμάγει Λατίνοις,
Ἐνίοτ' αὖθις Βουλγάροις τοῖς φυλέταις,
Καὶ Θεοδώρῳ τῷ Κομνηνῷ πολλάκις·
Τινὶ δ' ἀπάντων οὐ συνήρχετ' εἰς λόγον,
8135 Ἄλλοπρῶσαλλος, εὐρίπιστος τυγχάνων.
Τοῦ δὲ κρατοῦντος Ἰταλῶν τοῦ Ῥομπέρτου
Βίον καταστρέψαντος ἐν Βοιωτίᾳ,
Σφῶν Ἰωάννης παραλαμβάνει κράτος,
Ἐξωρος ἀνὴρ, τῆς Σιώ, ῥῆξ τυγχάνων,
8140 Ὡς καὶ μάχην ἴσθησι πρὸς βασιλεῖα,
Μετὰ γε νηῶν ἐκπεπλευκῶς εἰς ἔω,
Καὶ τῆς Λαμψάκου κατάρας νεωρίῳ,
Πλέον δὲ μὴδὲν δεδρακῶς, ὑποσορέφει·

- 8145 Ὁ γὰρ βασιλεὺς Αὐσόνων Ἰωάννης
 Γενναῖος ἀντίμαχος ἦν, ἀντιστάτης ·
 Εἰ καὶ καθυπέστρεψεν ἄρτι τῆς μάχης
 Τῆς πρὸς Καίσαρα Γαβαλᾶν ἀποστάτην ·
 Εἰ καὶ τριήρεις καὶ δυνάμεις αὐτὸν πάλιν
 Παλαιολόγῳ παραδοὺς Ἀνδρονίκῳ,
 8150 Ὃν εἶχε δομέστικον μέγαν τῷ τότε,
 Πρὸς τὴν Ῥόδον πέπομφε κατ' ἀποστάτου ·
 Ἄλλ' οὖν μετρίους παραλαβὼν ὀπλίτας,
 Ὅπλοις ἀπεῖργεν ἐκδρομὰς τοῖς Λατίνοις.
 Καὶ τὰ κατὰ μάχην δὲ τὴν ἀποστάτου,
 8155 Αἴσιον ἔσχε Παλαιολόγῳ πέρας,
 Καὶ κατὰ νοῦν τείνοντα τοῦ βασιλέως.
 Τοῦ λατινάρχου δ' ἐκλελοιπότες βίον,
 Κηροῦχος ἀρχῆς Βαλδουίνος γίνεται,
 Ἥπιος ἀνὴρ, σωφρονικός, χαρῖεις ·
 8160 Ἄνεξ δὲ τιθεὶς τοῖς ὑπηκόοις σθένος,
 Καὶ τοῖς ὑπ' αὐτὸν ἄστεσι καὶ χωρίοις
 Εἰρηνηκὴν σύναρσιν εἶτε καὶ πλάτος,
 Ἐναντίοις δὲ συστολήν καὶ δειλίαν,
 Κηδὸς τε κατήλλαξε μνηστειᾶν θ' ἅμα
 8165 Ἡρὸς τὸν κρατοῦντα Βουλγάρων τὸν Ἀσάνην,
 Καὶ πιστὰ συντέθεικεν δοκίαν πάλιν,
 Σπονδὰς ἐνωμότους τε καὶ συμφωνίας ·
 Ὡς εἰ παρείκοι συγκροτοῖτο προσφόρων,
 Καὶ συμμαχοῖτο πρὸς μάχας ἐναντίων ·
 8170 Καὶ πάλιν εἰ δέοιτο χειρὸς Αὐσόνων,
 Καταπολαύει Βουλγάρων ἀρχηγέτης.
 Τοῦτων παραχθέντων ὄνπερ εἰρήκειν τρόπον,
 Συνέρχεται δὴ πρὸς πόλιν τὴν Καλλίου
 Μετὰ συνένου καὶ θυγατρὸς Ἑλένης,
 8175 Ἀσάν βασιλεῖ καὶ βασιλίδι τότε,
 Καὶ συνελοῦσι συνάφειαν υἱέων,
 Θεοδώρου Λάσκαρι συνεζευγμένου
 Ἀσάν θυγατρὶ κατὰ νόμους Ἑλένη ·
 Ἐπευλόγει δὲ τοὺς γάμους ἀρχιθύτης
 8180 Θεῖος Γερμανὸς συμπάρων τελοῦμένους,
 Τῷ τῆνικαῦτα ποιμενάρχῃς Τρινόβου
 Τῷ Βουλγαρίας (81) ὑποκειμένος θρόνον,
 Οὐκ οἶδ' ὅπως κέκριτο συνόδου κρίσει
 Θεσπίσματι τε τοῦ κρατοῦντος Αὐσόνων
 8185 Τιμὴν πατριάρχου γε καὶ κλήσιν ἔχειν,
 Κηδὸς τιμώντων τῶν κρατούντων οἱ χάριν.
 Ἐπεὶ δ' ἐπεπλήρωτο τὰ κατὰ γάμους,
 Βασιλεὺς Ἐρήνην μὲν ἅμα νυμφίους
 Οἴκαδ' ἀπήει κατὰ τοὺς ἕω τύπους ·
 8190 Ἡρὸς Μυσίαν δ' αὐτὴ βασιλεὺς Βουλγάρων.
 Δυὰς δ' ἀνάκτων σὺν δυνάμεσι πάλιν
 Μακεδόνιν κατέδραμε καὶ Θράκην,
 Καὶ Λατινικὰ χωρία τε καὶ πόλεις
 Αὐτοῖς διεῖλον καὶ κατέσχον ἀμάχως ·
 8195 Τὰ Μάδυτα (82) μὲν καὶ Χερβρόνησου πλάκα
 Πόλιν Καλλίου σὺν ὄρει τε τοῦ Γάνου
 Μάχῃ παρεστήσατο προφθὰς ὁ κράτωρ,
 Οὗ καὶ πόλιν ἐκτίσε πρὸς πόδας ὄρους ·
 Ἀρχῆς δ' ὄρους ἐπηξεν ἄχρι Μαρτζης ·

(81) Rectius Acropolita ait Κωνσταντινουπόλεως.
 Neque certe Joannes Græcus imperator decretum
 condidisset de episcoporum Bulgarorum inter se

- A** Joannes enim imperator noster
 validus erat obex et adversarius.
 Qui quanquam bello vix perfunctus fuerat
 adversus Gabalam Cæsarem rebellem :
 et quanquam naves etiam cum militibus
 Andronico traditas Palæologo
 (qui magnus illi tunc erat domesticus)
 rebellis causa Rhodum amandaverat ;
 attamen paucis stipatus militibus
 armis Latinas incursiones repulit.
 Insuper pugnam adversus rebellem
 prospero eventu gessit Palæologus
 et ex sententia Cæsaris Joannis.
 Imperatore Latinorum mortuo,
 hæres imperium Balduinus adiit,
B vir mitis ac modestus et graciosus.
 At Cæsar noster subditorum auctis
 viribus, et securæ pacis munere
 per cuncta imperii oppida florente,
 perterrefactis hostibus et repressis ;
 affinitatem quoque, quæsitis nuptiis,
 cum Bulgarorum rege Asane junxit,
 juratamque fidem rursus obtulit
 et firmas amicitie conditiones :
 nempe ut utilem operam conferret sibi
 Bulgarus et bellorum socius fieret :
 idem vicissim, si Romano auxilio
 forte indigeret, frustra non requireret.
 His quemadmodum dixi constitutis,
 profectus est Asanes Calliopolim
 cum tori socia, filiaque Helena,
 ad Cæsarem reginamque præsentem ibi,
 et liberorum celebrarunt nuptias ;
 Asanis nempe filia datur Helena
 Lascari Theodoro in matrimonium
 benedixitque nuptiis patriarcha
 rei gestæ præsens Germanus venerabilis.
 Tempore illo Ternobi archipræsul
 metropolitæ Bulgaro antea subditus
 patriarchalem titulum obtinuit
 nescio quo sacræ synodi judicio
 decretoque simul nostri Cæsaris
 qui affinitati tribuit hanc gratiam.
 Post celebratos nuptiarum ritus
 regina Irene cum novitiis sponsis
 in orientem redux domum petiit ;
D et Bulgara regina in Mæsiam rediit.
 At reges ambo stipati exercitibus
 Thraciam Macedoniamque percurrerant,
 et latina castella urbesque captas
 absque labore bellico dividebant.
 Madyta quidem et tractum Chersonesi,
 Ganum etiam montem et Calliopolim
 antea noster bello Cæsar ceperat ;
 oppidum quoque ad montis pedem struxerat :
 finesque imperii protulit Maritzam usque ;

prærogativis.

(82) Hoc nomen vers. 7987 effertur singulari numero.

verum regiones reliquas ad boream sitas
 rex Bulgarorum sibi vindicavit.
 Quin adeo Byzantina usque ad mœnia
 cum armis ambo reges appropinquarunt,
 incutientes mirum Latinis metum :
 verum instante hieme rex uterque
 in suum reversus est deinde imperium.
 Jam Theodorus imperatoris filius
 impubes adhuc teneraque ætate,
 quamquam puellæ nondum idoneus erat,
 diversabatur tamen cum epona Helena
 apud reginam matrem amantissimam.
 Sed enim Asan, ut credere par erat,
 gestæ cum nostro Cæsare rei pœnitens,
 misso legato, precibus fallacibus
 ad se reduci petiit filiam suam,
 ut ejus alloquio et visu frueretur,
 quoad versaretur in Hadriani urbe
 conjuge cum dilecta et cum exercitu ;
 ad sponsum suum postea reversuram.
 Igitur missam filiam parens perfidus
 haud jam remisit, lacrymantem licet,
 neque promissum reditum concessit :
 verum cum ipsa abiit in Mœsiam ;
 comites tantum retro jussit cedere.
 Mox infinita Scytharum multitudo
 Istro trajecto cum feminis ac liberis,
 invito Asane, per Æmum atque Rhodopen
 effusa est in agrum Macedoniæ,
 cum universa Thracia hunc depopulans :
 Ænumque usque pervenerunt urbem
 atque ad occiduas item partes Scythæ :
 quorum alii liberis vagabantur tribubus
 qua se flumen Hebrus in mare exonerat ;
 olii occupatis villulis utrinque
 in hujus hora stationem fixerant,
 et per planitiem locaque maritima ;
 unde ruentes prædis indulgebant
 urbe capiendo, pagos exurendo,
 Scythica ubique facta solitudine.
 Denique captivam turbam in Græcis urbibus
 hastæ suppositam pecunia commutabant.
 Ast Itolorum impudens gens sædifraga
 ingenti adversus nostros ira exæstuans
 ob inflictas a Cæsare clades varias,
 cum Scythis et Asane fœdus pepigit ;
 et sic cum armis Scythicis et Bulgaricis
 contra Romanum Cæsarem commovit bellum.
 Ergo accesserunt ad Tzuruli arcem,
 atque hanc machinis undique cingentes
 summis oppugnabant connisi viribus,
 jaculis ex adverso saxisque jactis,
 atque tormentis muros suffodientes
 nihil exoidio idoneum omittebant.
 Verum omnes machinæ, arcus, tela
 in irritum lusumque recidebant.
 Erat enim arcis præses duxque belli
 Nicephorus et nomine et factis victor
 Tarchaniotarum genitus familia,

- A** 8200 Τὰ δ' αὖ κατ' ἄρκτον προσνευκότεα μέρη
 Κληρουγίαν εἴληψε Βουλγάρων ἄναξ.
 Καί μέχρι δ' αὐτῶν τειχέων Βυζαντίδος
 Ἄνακτες ἄμφω προσπελάζουσιν δπλοῖς,
 Καί ποῖαν οἴαν ἐντιθοῦσι Λατίνοις ·
 8205 Ἐκάτερος δ' ἔπειτα τῶν βασιλείων
 Χειμῶνος ὑπέτρεψεν εἰς κραταρχίαν.
 Ὅ μὲν γε Θεόδωρος ἄνακτος γόνος
 Ἄνηθος ὦν τις καί νεώτατος φύσει,
 Εἰ καί συνήει μηδὲμαί γε τῆ κέρη,
 8210 Πλὴν ἀλλ' ἀνήκτο σὺν Ἑλένη συζύγῳ
 Πρὸς βασιλίδος εὐμένως φιλοφρόνως ·
 Μεταμεληθεὶς δ' ὡς ἐντὶν ἀπεικάσει,
 Ἐφ' οἷς Ἀσὴν δέδρακε πρὸς βασιλίαν,
 Στεῖλας πρὸς αὐτὸν ἐκλιπαρεῖ σὺν δόλῳ
B 8215 Αὐτῇ σταλῆναι τὴν φίλην θυγατέρα
 Προσῆσεώς τε καὶ φίλης θείας χάριν
 Ἐν Ἀνδριανοῦ τῇ πόλει σκηνουμένῳ
 Μετὰ στρατιᾶς καὶ συνένου φιλιότητος,
 Μετὰ δ' ἐπανήκειν γε πρὸς τὸν γαμέτῳ.
 8220 Σταλεῖσαν οὐκοῦν προσλαβὼν φυτοσπόρος
 Οὐκοῦν μεθῆκε καὶ δακρύουσαν μάλα
 Ἐπαναδραμεῖν, ὡς ὑπόσχεσις, πάλιν ·
 Ἄλλὰ σὺν αὐτῇ πρὸς Μυσοῦς ἀποτρέχει,
 Μεθεὶς ὑπαδούς ἱέναι παλινδρόμους ·
 8225 Εἶτα Σκυθικὸν μυριάρθμον τείφος
 Ἴστρον περάσαν σὺν γυναίξῃ καὶ τέκνοισι,
 Ἄκοντος Ἀσάν, δι' Αἴμου καὶ Ῥοδόπης
 Χύδην ἐπῆλθε Μακεδονίας τόποις,
 Καὶ τήνδ' ἐλήσαντο σὺν πάσῃ θράκη,
C 8230 Εἰς Αἴνον αὐτῇ πεφθακότας τὴν πόλιν,
 Καὶ τὰ πρὸς ἐσπέρας γε νεύοντα μέρη ·
 Ἄν οἱ μὲν εἶχον τὰς νομάς ἐλευθέρας,
 Κατὰ ποταμὸν Εὐρὸν ὠνομασμένον,
 Ὅς ἐκβολὰς τίθησιν εἰς Ἀμφιτρίτην ·
 8235 Οἱ δ' αὖ ἐνηλιζόντο τοῦδε χωρίοις,
 Κὰν τοῖς πεδίοις καὶ τόποις παραλίοις,
 Ἐφ' ὧν ἐδήρουν, ἐσκύλευον τὰ πέριξ,
 Αἰρουῦντες ἄσθη, πυρπολοῦντες χωρία,
 Καὶ πάντα δρῶντες Σκυθικὴν ἐρημίαν ·
 8240 Τοὺς δ' αἰχμαλώτους εἰς πόλεις τὰς Αὐσόνων
 Πωλοῦντες ἦγον ἀργύρου καὶ χρυσοῦ.
 Τὸ δ' Ἰταλῶν ἕκασπονδον, ἀναιδὲς γένος
 Κατ' Αὐσόνων μῆνιν τε καὶ γόλον τρέφον
 Ἐφ' οἷς κακῶς πέπονθεν ἐκ βασιλείως,
D 8245 Συνῆλθεν Ἀσάν καὶ Σκύθαις εἰς συμβάσις ·
 Καὶ σὺν στρατιᾷ Σκυθικῇ καὶ Βουλγάρων
 Ἐπ' αὐτὸν ὄρματ' τὸν κρατάρχην Αὐσόνων.
 Ὡς δ' ἔχον ἐνθ' ἔρουμα Τζουρούλου πάλαι
 Περιλαβόντες μηχαναῖς πάσαις τότε,
 8250 Μάχην ἐπ' αὐτὸ καρτεράν συνεκρότου,
 Τόξοις, λίθοις βάλλοντες ἐξ ἀναντίας,
 Καὶ μηχαναῖς τύπτοντες αὐτοῦ τὰς βάρεις,
 Καὶ πάντα δρῶντες ὥστε πορθῆσαι τότε.
 Ἄλλ' ἦσαν αὐτοῖς μηχαναῖ, τόξα, βέλη,
 8255 Ἐωλα πάντα καὶ σαφῆς ληρωδία ·
 Ὅ γὰρ ἔσω φουράρχος ἦ στρατηγέτης
 Νικηφόρος κλήσει τε καὶ τρόποις πλείον
 Ταρχανειῶ τῶν ἐκ γένους κατηγμένους,

- 'Ο τοῦ μεγάλου δομestικού νυμφίος
 8260 Παλαιολόγων ἐκ φυλῆς Ἀνδρονίκου,
 Εἰς πρωτόπαιδα Μαρίαν θυγατέρα,
 Τῆς βασιλείου τραπέζης ὑπηρετής,
 Μετὰ δὲ δομestικός ὄφθεις τις μέγας,
 Ἀνδρεῖος ἀνὴρ, συνετὸς καὶ γεννάδας,
 8265 Θεοῦ θεράπων νουνεχῆς θ' ὑπηρετής,
 Ταῖς εὐτυχίαις καὶ στρατηγίαις μέγας·
 "Ὅς ταῖς κατ' ἐχθρῶν ἀναδούμενος νίκαις,
 Στεβρῆός τις ἀντίμαχος ἦν ἀντιστάταις
 Ἀποτρέπων φάλαγγας αὐτῶν εὐψύχως,
 8270 Θεοῦ σθένει τε καὶ στρατηγίας τέχνῃ.
 Οὕτως ἐχόντων, ὡς ἔφην, τῶν πραγμάτων,
 Ἄσαν τολυπεύοντι τὰ κατὰ μάχην,
 Ἀγγέλλεται μήνυμα μεστὸν πικρίας,
 "Ὡς σύζυγός τε καὶ σὺν αὐτῇ παιδίον,
 8375 Καὶ Τρινόβου πρόεδρος αὐτίκα μάλα
 Τεθνήσκειν ἤδη τὸν βίον λελοιπότες
 "Ὡς οὖν ταῦτ' ἠνώτιστο, λύσας τὴν μάχην,
 Εὐθύς ἐπανάξευξε πρὸς τὴν Μυσίαν,
 Πυρὶ παραδοὺς τειχέων καθαιρέσει.
 8280 Μόνον δὲ φύλον Ἴταλῶν λελειμμένον,
 Καὶ τοῦτ' ἐπανάξευξε πρὸς Βυζαντίδα,
 Ἄστου λελοιπὸς ἀσινὲς, βλάβης δίχα.
 Ἄσαν δὲ συνεῖς συμφορᾶς τὴν αἰτίαν
 "Ὡς ἔκτισις πέφυκε τῆς ἐφορκίας,
 8285 Πρεσβεύεται τάχιστα πρὸς βασιλέα,
 Ἄνανεῶν κηδὸς τε καὶ συμβιβάσεις,
 Ἄ δεδράκε πρὶν, ἠθέτησε δ' ὑστέρως.
 Ὁ δ' ἀσμένως ἤκουσε πρεσβείας λόγους,
 Καὶ σπένδεται δὴ συγγινώσκει τ' αὐτὰ μάλα
 8290 Μετανοοῦντι Βουλγάρων ἀρχηγέτη,
 Ἐφ' οἷς κανῶς ἔπραξεν ὄρκους συγγέας·
 "Ὅς λοιπὸν ἐκπέπομφε καὶ θυγατέρα,
 Καὶ συμβιβάσεις ἐμπεδοῖ καὶ φιλιαν,
 Καὶ πάλιν αὐσόνων τε Βουλγάρων μέσον
 8295 Ὑπῆρχεν εἰρήνης τε καὶ φιλίας κλέος.
 Ἐξαπορηθεὶς τοῖς ὄλοις Βαλδοῦϊνος
 "Ὡς συνελαθεὶς εἰς πόλιν πανταγῶθεν,
 Πρὸς τεῦ κρατοῦντος Αὐσόνων Ἰωάννου
 Πρὸς ῥῆγχα Φράγγων ἐν τριήρεσι πλείε,
 8300 Καὶ συμμαχικὸν προσλαβῶν πλείστον μάλα,
 Καὶ διοδεύσας Γαλλίας, Ἴταλιαν,
 Εἰς Ηαιόνων ἔφθασε λιπαρὰν γῆδον·
 Ἄφ' οὗ περάσας τὸν βαθυδίνην Ἰστρον,
 Προσέσχε Μυσῶν τοῖς ἀποκρήμνοις τόποις,
 8305 Οἱ καὶ παρέσχον δίοδον τοῖς Λατίνοις,
 Τὰς πρὸς κρατοῦντα σπονδὰς ἠθετηκότες.
 Εἶλον δ' Ἴταλοὶ καὶ Τζουρουλὸν τῷ τότε
 Σκύθας ἔχοντες συμμάχους παριστρίους
 Τοῦ Πιτραλίφα πρὸς φυλακὴν φρουρίου,
 8310 Ἐνκοσθεν ὄντος εὐγενοῦς στρατηγέτου.
 Ἄναξ δ' ἐπελθὼν Νικομηδείας τόποις
 Δι' ὑγροχέρσου στρατιᾶς ῥωμαλέας,
 Δακιδύζης φρούριον εἶλε τῇ μάχῃ,
 "Ἐρυστά τ' ἄλλ' ἤ κλητίς Νικητιάτου.
 8315 Καὶ λείπον ἀπῆλθε πλῆθος λαφόρων.
 Πέπονθη δ' ἄλλως ἐν στίλῃ δυστυχίαν·
 Τοῦ γὰρ Κοντοφρῆ Μανουήλ κεικλημένου

- A** qui domestici magni gener erat
 Andronici gente Palæologi,
 cujus seniore[m] filiam Mariam duxerat,
 Idem et regiæ mensæ pincerna erat;
 mox et magnus domesticus fuit creatus :
 vir sane fortis, prudens et magnanimus,
 admodum religiosus Dei famulus,
 fortuna et rebus bellicis præclarus.
 Hic ob relatas nobilis victorias,
 hostibus erat firmus adversarius,
 quorum phalanges repellebat fortiter
 divino auxilio fretus et arte bellica.
 Ecce autem rebus ita se habentibus
 Asani, ut dixi, ad bellum incumbenti
 nuntius venit plenus amaritæ
B quod ejus simul uxor ac filiolus,
 atque archipræsul Ternobi, repente
 vitam cui[m] morte nuper commutaverunt.
 Quibus ille auditis, omisso bello,
 statim in Mœsiam maturavit reditum,
 igne consumptis bellicis tormentis.
 Tunc et Latina derelicta phalanx
 Byzantium sibi redeundum censuit,
 et sic Tzurulus perstitit incolumis.
 Tunc vero Asanes infortunium suum
 justam perjurii pœnam esse intelligens,
 protinus misit ad Cæsarem legatos
 pacem instaurans et affinitatem,
 quam olim is compositam mox resciderat.
 Cæsar libenter legationem audiit,
C fœdusque renovavit, et veniam obtulit
 resipiscenti Bulgarorum regi
 de violato fidei juratæ jure;
 qui mox et filiam remisit ad sponsum,
 et confirmavit fœdus amicitiaë.
 Atque ita rursus inter nos ac Bulgaros
 benevolentiaë ac pacis munus floruit.
 At Balduinus rebus suis desperans,
 propterea quod in urbe Constantinopoli
 prorsus conclusus esset a nostro Cæsare;
 adnavigavit ad Francorum regem,
 a quo permagnis instructis auxiliis
 permeatisque Galliis atque Italia
 ad Pænonum pervenit pingue solum;
 ubi trajecto maximo Danubio
 accessit ad montanas Mœsorum sedes,
D qui transitum Latinis concesserunt,
 contra promissas Cæsari conditiones.
 Tunc Tzurulum quoque ceperunt Itali
 auxiliantibus Scythis Istri accolis;
 quanquam illius arcis custodia tradita
 nobili ducl Petraliphæ fuerat.
 Nicomediensem Cæsar invadens agrum
 forti ac potente stipatus exercitu
 vi superavit Dacibyzaë castellum,
 aliamque arcem dictam Nicetiatæ,
 magnamque prædæ copiam inde abegit.
 Verum accepi[m] mari detrimentum.
 Quoad enim Manuel Contopheus

dux sapiens et rei nauticæ peritus navarchus præfuit, classis bene habuit : sed postquam id officium obtinuit Iaphreus a Cæsare, et cum Italis pugnam iniit, summam ab his peressus cladem est, in prælio amissis tredecim navigiis. Atque hic fuit prædictæ eventus rei. Asanes autem in fœdere manebat, etsi non prorsus, attamen ex parte. Is defuncta sibi, ut supra diximus, Ungarica consorte, secundis nuptiis duxit uxorem contra jus canonicum Theodori filiam Comnenangeli, quem ipse olim oculis orbaverat, nomine Irene, aspectu formosissimam, fratris affinitatem haud reveritus. Erant huic Theodoro quatuor liberi, Joannes, et Demetrius, atque Anna, denique Irene uxor Asanis Bulgari ; quæ apud ipsum peperit tres liberos Michaellem, Mariam, et Theodoram. Carcere porro emissus ob istas nuptias Theodorus ille, de quo sæpe diximus, Thessalonicam venit haud absque dolo : nam cum galero pannosaque veste olam intra mœnia oppidi receptus, conjuratorum conspiratis viribus fratrem, ut dicam breviter, in vincla conjicit, pristinum ipse dominatum recipit. Mox unum e suis liberis Joannem insignibus ornari regiis voluit, atque hunc regem appellari jussit ; ipse suscepit reipublicæ curam. Porro germanum exsulem ad urbem Attali expulit, ejusque conjugem remisit, o fortunæ inconstantiam ! ad patrem Asanem. Cæteroque Manuel profectus Pergamo ad Cæsarem Joannem supplex venit, ejusque nactus pium patrocinium, atque ut par erat peramanter habitus, pecunia instructus itemque sex triremibus, quibus ad terram posset tuto exscendere, ad Valachiæ oras direxit cursum : cumque appulisset navem Demetriadem contractis brevi copiis occupavit Pharsala, Platamonem et Larissam. Mox in colloquium venit cum duobus fratribus, Theodoro cæco et Constantino : quibus obtemperans, jusjurandum violat, volens scilicet nolens, ut ait proverbium, quod nuper nostro Cæsari præstiterat ; et cum germanis societatem iniit. Sed enim paulo post hic Manuel moriens amaram præ se tulit pœnitentiam ob violatam fidei religionem. Regina quoque Irene vita excessit atque ad cœlestes transiit stationes :

(83) Recole v. 8068.

- A** Ἄνδρὸς στρατηγοῦ, δεξιῶ νναρχίαν,
Ὅντος στολάρχου τοπρῖν, εὐτύχει στόλος·
8320 Ὡς δ' Ἰαφρὲ ναύαρχος ἐν βασιλείᾳ
Ἀντικαταστάς Ἰταλοῖς συνεπλάκη,
Ἦταν ὑπέσχε παρὰ τούτον ἐσχάτην,
Τρεῖςκαίδεκα ναῦς ἀποβαλὼν ἐν μάχῃ.
Ταῦτα μὲν οὖν ἐσχῆκε τόνδε τὸν τρόπον·
8323 Ὁ δ' Ἀσάνης ἔστεργε συμβάσεις τέως,
Εἰ μὴ καθαρῶς, ἀλλὰ τὸ πλέον μέρος.
Τούτῳ θανοῦσης, ὡς ἔφην, τῆς συζύγου
Τῆς ἐξ Οὐγγρίας, πρὸς γάμους γε δευτέρους
Ἠγάγετ' ἀθέσμως τε καὶ παρανόμως
8330 Τὴν Θεοδώρου παῖδα Κομνηναγγέλου
Ὅν φωτὸς ἐστέρησι τοπρῖν ὀμμάτων,
Κλησιν Εἰρήνην, ἀγαθὴν ὄψιν πάντο,
Μὴ κασιγνήτου κῆδους (33) ἐν νῦ λαμβάνων·
Παίδων δ' ὑπῆρχε τετρακτὸς Θεοδώρου,
B 8335 Ἰωάννης τε, Δημήτριος σὺν Ἄννῃ,
Εἰρήνη τ' αὐτὸν σύνευνος Ἀτὰν Βουλγάρου,
Ἦ παῖδῆς οἱ τρεῖς ἀποτίεσσα φθάνει,
Μιχαὴλ, Μαρίαν τε καὶ Θεοδώραν.
Εἰρκατῆς δὲ δεσμῶν ἐκλυθεὶς κῆδους χάριν
8340 Ὁ μνημονευθεὶς Θεόδωρος πολλάκις,
Θεσσαλονίκην καταλαμβάνει πτόλιν·
Μετὰ φανάκης δ' εὐτελῶν τε ῥακίων
Εἶσω παρελθὼν τῆσδε λαθῶν τειχέων
Συνιστόρων σθένει τε καὶ συνεργίᾳ
8345 Δεσμοὶ τ' ἀδελφῶν, ἐν κεφαλαίῳ φάναι,
Καὶ τὸ πρῖν ἀνείληφε τῆς γῶρας κράτος·
Εἶτ' Ἰωάννην, υἱέων φίλων ἕνα
Τοῖς βασιλικοῖς ὠραίσιας συμβόλοις,
Πρὸς δ' αὐτὸν καλεῖσθαι θεσπίσας βασίλειαν,
C 8350 Λύττος διεῖπε πραγμάτων τὰς φροντίδας.
Τὸν σύγγρονον δὲ πρὸς πόλιν τὴν Ἀττάλου
Ἐπεμψεν ἐξέριστον, αὐτὸν δ' εὐνέτιν
Ἄσάν πατρὶ πέπομφεν, ἀστάτου τύχης
Ἄλλὰ Μανουὴλ ἀπάρας ἐξ Ἀττάλου
8355 Πρὸς τὸν χαριτώνυμον ἀνακτα τρέχει,
Καὶ τοῦδε τυχῶν εὐμενοῦς γε προστάτου
Φιλοφρονηθεὶς δ' ἱκανῶς ὡσπερ δέον,
Χρήματα λαθῶν καὶ τριήρεις ἐξ πάλιν
Δι' ὧν κατασχέειν ἠδυνήθη τὸν τόπον,
8360 Πρὸς τὰ Βλαχίας ἐξεπεστάλη μέρη·
Καὶ καταλαθῶν Δημητριάδος τόπον,
Στράτευμ' ἱκνῶν ἐν Βραχεῖ συναλίσας,
Ἄρχει Φαρσαλίων, Πλαταμῶνος, Λαρίσσης
Εἶτα συνῆλθε τοῖν δυοῖν ὀμαιμόνοι
D 8365 Πηρῶ Θεοδώρου τε καὶ Κωνσταντίνου,
Καὶ τοῖσδε πεισθεὶς ὀμελεῖ τῶν ὀρκίων
Ἐκῶν ἄκων, ὡς φασὶ, καὶ συγκατεμένων
Τῶν πρὸς κρατάρχην Λύττων Ἰωάννην·
Ἐσπεύτατο σφῖσι δὲ καὶ συνεκράθη.
8370 Μετ' οὐ πολὺ θνήσκων δὲ Μανουὴλ ὄδε
Ἐγρήτο πολλῶν καὶ πικρῶ μεταμέλεω
Ἰαραβασίας ὀρκίων φρικαλέων.
Λεῖπει δὲ βίον καὶ βασιλῆς Εἰρήνην,
Καὶ πρὸς μονὰς βέβηκε τὰς οὐρανίους,

- 8375 Γυνὴ φίλοις, ἀρχικῆ, σώφρων, ξένη,
Χάρισι πολλῶν ἀγαθῶν κοσμουμένη.
Μετὰ βραχὺ δὲ καὶ κρατάρχης Βουλγάρων
Ἀνθρώπινον λείλοιπεν Ἀσάνης βίον,
Ἦπιος ἀνὴρ καὶ φιλοκτιρμῶν φύσει,
- 8380 Ἄριστος ὄφθεις παρὰ Μυσοῖς βαρβάρους.
Εὐεργετικὸς Αὔσοσι καὶ φυλέταις,
Πᾶσιν ἐπαρκῶν τὰς σιτήσεις ἀφθόνοος,
Μερίδα καὶ μέλλοντι προσνέμων βίῳ.
Τούτου τελευτήσαντος, ἀρχὴν Βουλγάρων
- 8385 Παιὶς Καλλιμάνος παραλαβὼν κατέχει,
Ὅν βασιλῆς ἔτικτεν αὐτῷ Μαρία
Ἐκ Παιόνων ἔχουσα σειρὰν τοῦ γένους ·
Ἰπῆρχεν αὐτῷ καὶ σόναιμος ἡ θάμπαρ.
Ἐκ δ' Ἀγγελίνης Εἰρήνης Ἀσὴν ἔφυ
- 8390 Ἄννα, Μιχαῆλ, καὶ σὺν αὐτοῖς Μαρία.
Καλλιμάνος γοῦν κράτος ἀνεψωσμένος
Τὰς πρὸς κρατάρχην ἐμπεδοῖ συμβιδάσεις,
Καὶ πάλιν εἰρήνη τις ἦν ἐν τῷ μέσῳ ·
Πηρὸς δὲ Θεόδωρος σὺν Ἰωάννῃ
- 8395 Θεσσαλονίκης ἐκράτει καὶ τῶν πέριξ ·
Μεθ' οὓς ὑπῆρχε δεσπότης Κωνσταντίνος
Πηροῦ σὺναιμος καὶ Μιχαῆλ Ἐγγονος,
Μυσῶν κραταρχῶν Μανουὴλ τε τοῦ λάχους.
Οὕτως ἔχόντων πραγμάτων, Ἰωάννης
- 8400 Στρατηγετῶν κράτιστος, ἀνάκτως κλέος,
Βουλεύεται δὴ καθελεῖν Ἰωάννην
Τῆς βασιλικῆς ἀξίας καὶ τοῦ θρόνου,
Ὡς τήνδε κατέχοντα μάλ' ἀναξίως.
Ὅθεν παρ' αὐτὸν εἰσκαλεῖται καθ' ἑῷ
- 8405 Τὸν Ἰωάννου Θεόδωρον πατέρα,
Ἄναξ φρενήρης, καὶ τιμᾶ φιλοφρόνως ·
Εἶτα δυνάμεις Ῥωμαϊκάς, Σκυθίδας
Ἄς εἶχε κληρὸν ἰδιαίτατον δράσας,
Εὐ συναθροίσας, ἐκστρατεύει προφρόνως
- 8410 Κετ' Ἰωάννου διὰ Μακεδονίας ·
Χριστοῦ πόλιν οὖν παραμείψας Στρυμμόνα,
Προσέσχε φρουρίῳ γε τῷ τῆς Ῥεντίνης
Πάμπαν ἐρήμῳ τῶν συνοικούντων ἔσω,
Ἄποδρασάντων τῶν φυλάκων ἐκ φόβου ·
- 8415 Ὁ καὶ λαβὼν, φύλακας ἔνδον εἰσάγει.
Ἐπειτ' ἐκείθεν σὺν στρατῷ καὶ δυνάμει
Ἐφίσταται τάχιστα Θεσσαλονίκη ·
Ἦς τειχέων ἄγχιστα πηγνύει φέρων
Σκηνὰς βασιλείους τε καὶ παντευχίας ·
- 8420 Παρὰ δ' ἑαυτῷ τῶν στρατευμάτων στίφος
Ἄ πάντ' ἐδήουν ἐκδρομαῖς κεχρημένα,
Ληλατοῦντα τὰ πρόσσοικα χωρία ·
Σκύθαι δὲ μᾶλλον ἠφάνιζον πλειόνω
Συχνῶς ἐπιόντες γε πάντα τὰ πέριξ ·
- 8425 Καὶ ταῦτα δρῶντες Σκυθικὴν ἐρημίαν.
Ὁ δ' αὖ στίλος πάραλα κατεπυρπύλει
Ὅπερ στολάρχης Κοντοφρέ τις γεννάδας.
Εἶποντο τῷδε βασιλεῖ στρατηγέται
Ἄνδρες λογάδες, ἀρεῖκοί, γεννάδαι,
- 8430 Ἄριστος Ἀνδρόνικος ἐν στρατηγίαις,
Παλαιολόγος ἐν δομειστικῶι μέγας,
Πρωτοβεστιᾶριος Ῥαοὺλ τοῦπίκλην,
Τορνίκης Δημήτριος ἀγαθὸς φύσει,

A misericors, pudica, imperio digna,
mirabilis et affluens virtute mulier.
Paulo post etiam Bulgarorum dominus
deseruit mortalem Asanes, vitam,
vir clemens et misericors natura,
optimus sine dubio inter Mœsos barbaros,
beneficus in nostros et cives suos,
cunctis dilargiens vitæ subsidia,
partem sibi reponens futuro sæculo.
Hoc vita functo, regnum Bulgarorum
ipsius filius excepit Callimanus,
quem ex regina susceperat Maria
genus de populo Pæonum trahente.
Erat huic etiam namar germana soror.

B Asani Michael, Mariam, Annam.
Jam vero Callimanus imperio adito
cum nostro Cæsare fœdus renovavit ;
eratque rursus pax ambolus populis.
Theodorus autem cæcus cum Joanne
Thessalonicam cum locis finitimis
regebat, et sub illis cæci frater
despota Constantinus, et demum Michael
Manuelis nepos partem Mœsiæ.
Hoc reipublicæ statu, Cæsar noster
optimus imperator et gloria regum
Joannem illum Thessalonicensem
imperatorio statuit detrahere gradu,
quem iste nullo possidebat jure.
Quare in orientem prudente consilio
Joannis patrem Theodorum vocat,
atque benivolis exoipit officiis.
C Deinde copiis propriis atque Scythicis,
quarum selectam manum sibi asciverat,
egregie comparatis, in Macedoniam
contra Joannem pergebat alacriter :
prætervectusque Strymona et Christopolin
ad Rentinæ castellum castra transtulit,
quod sane offendit incolis desertum,
ipse dilapsis præ metu custodibus ;
ipse occupatum munit præsidio.
Illinc deinde cum potente exercitu
Thessalonicam propere contendit,
et prope mœnia fixit tabernacula
Cæsar cum omni bellico apparatu :
cujus dispersi copiarum manipuli
D omne vastabant late territorium
prædam agentes proximis e villis :
præcipue vero Scythæ molesti erant,
dum perpetuis per agrum incursionibus
Scythicam facerent ubique solitudinem.
Interim classis littora infestabat
cujus navarchus fortis Contophreus erat.
Cæsaris castra sequebantur duces
viri præcipui strenui mavortii,
Andronicus inclytus Palæologus
expertus dux et magnus domesticus :
Raulus item protovestiarius,
egregiusque Tornices Demetrius :

et qui concilium publicum regebat
 Tarchaniatorum de gente Nicephorus :
 protosebastus item Contostephanus,
 et Petraliphas magnus chartularius,
 cum aliis multis claris senatoribus.
 Dum ibi incumbit ad bellum exercitus,
 ecce defertur nuntius ad Cæsarem
 quod Tachariorum gens commisso prælio
 vires Turcarum penitus fregisset.
 Morari Cæsar nequiens omiassa
 obsidione conditiones obtulit,
 et mediatorem rei legatum misit
 ipsum Joannis patrem Theodorum.
 Mandabat autem Cæsar ut Joannes
 imperii cuncta deponeret insignia
 calceos rubros, pyramidis lapillum ;
 nomenque et dignitatem haberet despota,
 benivolumque animum servaret Cæsari.
 His actis, imperator inde abesset
 post confirmatum sacramento fœdus.
 Theodorumque Angelum filio tradidit.
 Reverso autem Cæsari orientem
 Iathatines sultanus Iconii
 misit legatos atque onixis precibus
 ab eo suppetias petiit et societatem,
 male mulcatus scilicet a Tachariis
 deque rerum summa jam periclitans.
 Utile sibi Cæsar esse intelligens
 si laboranti sultano subveniret,
 libente animo excepit legationem,
 et cum sultano venit in colloquium
 Tripolitana in urbe ad Mæandrum,
 ubi conscriptis firmiter conditionibus
 de sufficiendis invicem auxiliis
 in suum quisque rediit imperium.
 Brevi post illud tempus in Thessalia
 excessit vita despota Joannes,
 vir bonus, pius legum servantissimus,
 modestus, comis, clemens erga subditos,
 et semper sacræ deditus hymnodia
 cumque potioribus monachis conversans.
 Hujus defuncti stationem excipit
 despotaque a Cæsare dignitatem
 frater Demetrius moribus incomptis,
 amori obnoxius, Veneris mancipium,
 viris plerumque pessimis se socians,
 et corruptorum juvenum familiaris.
 Tunc otiosus a bellis imperator
 paucis stipatus Hellespontum trajicit,
 occiduasque terras armis appetit.
 Cissum castellum Thraciæ præteriiit,
 Hebrumquo flumen vectus equo tranans
 Zichnorum illico adfuit urbem.
 Ibi intelligit, Bulgarorum regem
 Callimanum vitali privatum luce.
 Attamen pergens Serræ usque venit,
 quam et sagace obtinuit consilio,
 Mæso Dragota oppidum tradente,
 cujus præsidio et curæ mandatam fuerat.

- A** Πράγματα κοινὰ φροντίδας τ' αὐ ἀνέχων
 8435 Ταρχανειωτῶν ἐκ γένους Νικηφόρος,
 Πρωτοσεβαστὸς Κοντοστέφανος πάλιν,
 Καὶ Πετραλίφας χαρτουλλάριος μέγας
 Μετὰ γε πολλῶν εὐκλειῶν βουλευφόρων.
 Ἀμφιπονουμένων δὲ τῆδε ταγμάτων,
 8440 Ἀφ' ἱκτὴ τὶ μήνυμα πρὸς βασιλέα,
 Ὡς Ταχαρίων ἔθνος ὠνομασμένον
 Τοῦρκοις συνελθὼν, ἐκνικᾷ σφᾶς ἐν μάχῃ.
 Ταῦτ' ἐμβραδύειν μὴ δυνάμενος κράτωρ,
 Ἀφείς τὸ πορθεῖν, ἀφορᾷ πρὸς συμβάσεις,
 8445 Πρέσβον μεσιτεύοντα ταῦταις λαμβάνων
 Τὸν Ἰωάννου Θεόδωρον πατέρα.
 Τὰ δ' ὀρκίων ἦν ὡς ἀπαντ' Ἰωάννησ
 Τὰ σύμβολα ρίψαντα τῆς κραταρχίας.
 Πέδιλ' ἐρυθρὰ καὶ πυραμίδος λίθον,
B 8450 Κλήσιν κεκτῆσθαι καὶ τιμὴν τὴν δεσπότου,
 Καὶ φίλον εὐνοῦν βασιλεῖ καθεστάναι.
 Οὕτω δεδρακῶς βασιλεὺς ὑποστρέφει,
 Κατεμπεδώσας ὀρκίους τὰς συμβάσεις ·
 Θεόδωρον δ' Ἀγγελοῦ λιπῶν φιλιτάτω.
 8455 Ὡς οὖν ἐπανέζευξε πρὸς τὰ τῆς ἔω,
 Ἰαθατίνης σουλτάν Ἰκονιέων
 Ἐπεμψε πρέσβεις λιπαρῶν βασιλέα
 Τυχεῖν βοηθείας τε καὶ συμμαχίας
 Κακῶς πεπονηῶς, ὡς ἔφην, Ταχαρίοις,
 8460 Καὶ κινδυνεύων ἀπολέσθαι παντάπαν.
 Συνεὶς βασιλεὺς ὡς ἑαυτῆ συμφέρει
 Εἰ δυστυχοῦντι συμμαχῆσει σουλτάνω,
 Πρὸς εἰσὶ εἰσοδέεικτο καὶ μάλ' ἀσμένως ·
 Ὅθεν κρατάρχης καὶ σουλτάν συνελθόντων
C 8465 Ἐν τῇ Τριπόλει τῇ πρὸς Μαιάνδρω πόλει ·
 Σπεισάμενοι δὲ καὶ δράσαντες συμβάσεις
 Ὡς ἂν συνασπίζοιεν ἀλλήλοισ μάχῃ,
 Πρὸς πατρίδας ὦχοντο καὶ κραταρχίας.
 Μετὰ δὲ μικρὸν ἀπολείπει τὸν βίον
 8470 Ἐν Θεσσαλίᾳ δεσπότης Ἰωάννης,
 Ἀνὴρ ἀγαθὸς, εὐλαβὴς, νόμων φύλαξ,
 Σώφρων, ἱλαρὸς, εὐμενὴς ὑπηκόοις,
 Ἀεὶ σχολάζων ἱεραῖς ὑμνηδίαις,
 Καὶ ναζιραίων προκρίτοις ἐντυγχάνων.
 8475 Τούτου θανόντος, λαμβάνει κληρονομίαν
 Καὶ δεσποτικὴν ἐξ ἀνακτος ἀξίαν
 Δημήτριος σὺνάμιος, οὐ καλὸς τρόπους,
 Ἐρωτος ἦττων, δοῦλος ἀφροδισίων,
 Τὰ πολλὰ συνῶν ἀνδράσιν ἀβελτέροις,
D 8480 Καὶ μειρανίοις συνομιλῶν δυστρόποις.
 Ἄγων δὲ μάχης ἀνακαχθῆν ὁ κράτωρ,
 Περάσας Ἑλλήσποντον ἅμα βραχέσιν
 Ἐπιστρατεύει τοῖς κατὰ δύσιν τόποις.
 Κισσὸν παραμείψας δὲ φρούριον Θράκης
 8485 Εὐρῶν τε τὸν ῥοῦν ἐκπεράσας ἱππότης,
 Εὐθὺ Ζιγνῶν ἤλαυε τοῦ πολιχνίου.
 Μήνυμα δ' ἤκεν ὡς ὁ Βουλγάρων ἄναξ
 Καλλιμάνος λέλοιπεν ἡλίου φῶς ·
 Βαίνων δ' ὅμοις πέφθαγε Σέρβας τὴν πόλιν,
 8490 Ἦν καὶ παρεστῆσατο ταῖς εὐθουλίαις ·
 Μυσοῦ Δραγωτᾶ παραδόντος τὴν πόλιν
 Τοῦ τῆσδε φρουράρχου τε καὶ πρωτοστάτου.

- Φιλοφρονηθεὶς δ' ἐκ βασιλέως ἔδωκε,
 Πρὸς Μελενίκου τὴν πόλιν ἀπεστάλη·
 8495 Ἔϊτα (τί πολλὰ μηχανόνοντα δεῖ γράφειν ;)
 Σὺν Νικολάῳ Μαγκλαβίτῃ τοῦπίκλῃν
 Ἄνδρ' ἠφρονίμῳ καὶ πάνυ δραστηρίῳ
 Παραδιδούσι τῷ κρατάρχῃ τὴν πόλιν,
 Τοπρὶν προδάντων χρυσοσημάντων λόγων
 8500 Ἐρυθρογράφων ἐξ ἀνακτος, ὡς ἔθος,
 Ἡόλει τυπούντων δωρεὰς χορηγίας.
 Τοῦτων τελεσθέντων δὲ τόνδε τὸν τρόπον,
 Οἱ κρείττονές τε καὶ περιδλεπτοὶ γένει
 Οἰκητόρων ἤκουσι πρὸς βασιλέα
 8505 Καὶ μᾶλλον οἷς Ἄρης τε καὶ μάχη φίλα,
 Ἄνδρες σθεναροί, γεννάδαι, βωμαλέοι,
 Πλείους ἀριθμῷ πεντακοσίων τάχα,
 Καὶ βασιλεῖ τίνουσι πρόσφορον σέβας.
 Ἔϊτα κατῆρξεν ἀμαχεὶ στεφφφόρος
 8510 Στενομάχου τε Τζεπαίνης πολυχνίων,
 Χώρας τε πάσης πρὸς Ῥοδόπῃ κειμένης,
 Καὶ Βελέσθου Δίου γε σύμπαντος τόπου·
 Καὶ Βελεσσὸν εἶλε δὲ σὺν τοῖς Σκοπίοις·
 Κατέσχε καὶ Πρίλαπον ἄμα τοῖς πέριξ,
 8515 Πελαγονίας τοὺς ὄρους καὶ τὰ πλάτη,
 Καὶ φρούριον Πρόσακον ἄμ' Εὐτζα πόλει.
 Ταῦτα καθυπέταξε τῇ κραταρχίᾳ
 Ἄναξ χαριτώνυμος ἄνευθεν μάχης·
 Ἐφ' οἷς παρέσχεν αἰτήσασι Βουλγάροις
 8520 Ἐγγύθου μόνους γε τοῦτοις ἐμμένειν.
 Ἐπειτ' ἐπῆλθε Θεσσαλονίκης ὄρους,
 Καὶ τῆσδε κρατεῖ τῇ θεοῦ συμμαχίᾳ.
 Ὅπως δ' ἐάλω, συνελών δήπου φράσω.
 Ταύτης κρατοῦντος, ὡς ἔφην, Δημητρίου
 8525 Ἀτασθάλου τε δυσαναγώγου νέου,
 Καὶ παιδίαῖς χαίροντες αἰεὶ καὶ μέθαις,
 Καταμελοῦντος ἀσικίων δὲ πραγμάτων,
 Καττύεται οἱ σκέμμα καὶ σκευωρία
 Παρὰ πολιτῶν γνωρίμιον τῇ πατρίδι,
 8530 Ἰατροπούλου, Σπαρτηνοῦ, Κουνσουλάτου,
 Σὺν οἷς Καμπανός, Σίσυφος ἄλλος τρόπους·
 Ἐκ δ' εὐγενῶν Λάσκαις καὶ τις Τζιρίθων·
 Οἱ καὶ δόλιφ πέμπσαντες ὡς βασιλέα
 Σκηνοῦμένον που καθ' ὄρους Μελενίκου
 8535 Τοῦτον Καμπανὸν τῶν συνιστόρωθ ἔνα,
 Τῇ μὲν προφάσει πραγματεύσεως χάριν,
 Τῷ δ' ὄντι λαβεῖν χρυσοσημάντων λόγων
 Ἐρυθρογράφων ἀσφάλειαν πετρίδι.
 Ἄπαντα κρατῶν ἐκπεραίνει προφρόνως,
 8540 Ἀλώσεως ἤνυσαν ἅπαντα λόχον.
 Ἐπαναδραμῶν Καμπανός γούν εἰς πόλιν,
 Ἐκαστα σαφεῖ λάθρα τοῖς συνωμόταις·
 Ἔϊτα βασιλεὺς μηνύει Δημητρίῳ,
 Ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν προσκύνησιν ἐκτίσων,
 8545 Καθάπερ ἔστολχῃσε τοπρὶν ὀρκίοις,
 Τὴν δεσποτικὴν ἀξίαν δεδεγμένος·
 Ὁ δ' ἀκλινὴς ἦν, μηδαμῶς ἑπάτων.
 Τοῖνον ἐπιστάς Θεσσαλονίχῃ κράτωρ
 Πάλιν ἐδήλου ταῦτα τῷ Δημητρίῳ·
 8550 Ἄλλ' ἦν ἀπειθὴς ἀμελῶν συμβουλίας.
 Τῶν πραγμάτων οὖν τῇδε διακειμένων

- A** Hic delinitus a Cæsare officiis,
 legatus est ad urbem Melenicum :
 is autem (ne rem longo sermone differam)
 cum Nicolao conspirans manclavita
 sagacis mentis viro et efficaci
 imperatori nostro urbem tradidit :
 præmisso tamen aureo libello,
 quem Cæsar rite minio subscripserat,
 urbi spondente largitiones plurimas.
 Rebus hoc modo denique compositis,
 ecce optimates et genere conspiciui
 lucolæ urbis ad Cæsarem venerunt,
 præcipueque viri sueti bellis,
 assecleæ Martis, strenui, pugnaces,
 quorum quingenti aut ferme paulo plures
 debitum obtulerunt obsequium Cæsari.
- B** Ipse deinde sine prælio obtinuit
 urbeculas Stenimachum et Tzepenam,
 terrasque cunctas ad Rhodopen positas,
 Belesbum, Dium, cum omni territorio.
 Belessum insuper occupavit cum Scopiis,
 Prilapum quoque cum locis finitimis,
 et Pelagoniæ fines cum sua planitie,
 Prosacum castrum cum oppido Eutza.
 Hæc, inquam, omnia subdidit imperio
 absque cruore Joannes imperator.
 Bulgaris autem promisit postulantibus,
 his se contentum terminis futurum.
 Thessalonicam postea perrexit,
 atque hac favente potitus est Numine,
 cujus rei ordinem brevis expediam.
- C** Urbem tenente, ut dixi, Demetrio
 scelesto juvene et pessime morato
 perpetuæ dedito crapulæ et lasciviæ
 et negligente publicæ rei curam,
 fit contra ipsum conspirata factio
 civium in patria minime obscurorum
 Iatropuli, Sparteni, Consulati,
 cum quibus erat Campanus, alter Sisyphus ;
 nobiles autem duo, Lascaris et Tziritho.
 Hi fraudulenter miserunt ad Cæsarem
 tunc Melenici in agro demorantem,
 Campanum illum, ut dixi, conjuratum ;
 prætextu quidem publici negotii,
 revera ut bullam auream impetraret
 minio subscriptam ad salutem patriæ.
- D** Annuit cunctis libenter imperator ;
 illi dedendæ urbi navarunt operam.
 Namque Campanus in urbem profectus
 rem omnem gestam sociis patefecit.
 Mox imperator significat Demetrio,
 ut ad se veniat obsequium præbiturus,
 quod se facturum sacramento obstrinxerat,
 cum dignitatem despotæ impetraverat.
 Morem jubenti juvenis non gessit.
 Thessalonicam igitur accedens Cæsar,
 idem mandatum Demetrio significat,
 qui id rursus surdis præterit auribus.
 Quæ cum ita se haberent, en repente

fama clamorque diditur per urbem portam a viris patefactam aliquot mare spectantem, et mœnibus receptam phalangem armatorum jam irrumpere. Ibi tumultus maximus est ortus, et reseratis foribus introrsus, ingreditur exercitus Cæsarque simul : Demetrius autem fugit in acropolin ; qui mox salutis fide sibi data, semel cum arce imperatori tradidit. Sic urbs Thessalonica capta fuit : ubi imperator substitit parumper, ordinatisque rebus ex sententia, lætus ad eas provincias rediit a cunctis celebratus ceu triumphator. Reliquit autem exercitus occidui generalemque urbium rectorem magnum domesticum Palæologum ducendi pugnandique scientissimum, atque ornamentis abundantem omnibus. Hujus vero filium Michaelē Comnenum, qui dein Romanum tenuit imperium, Serris præfecit atque Melenico, et circumjectis omnibus regionibus. Alios præterea statuit præfectos regendis variis urbibus ac provinciis. Demetrium autem in urbe Lentianis diu retinuit custoditum carcere. Jam patriarcha Byzantii Germano vitam sedemque simul relinquente, ut in æternas stationes pergeret ; Methodius quidam de Hyacinthi cœnobio insedit solium tempore brevissimo : quo moriente, sedes Byzantina perdiu caruit præside pastore. Paulo post etiam magnus domesticus mortali excessit vita Palæologus monachi in speciem rite convestitus : missus est autem Theodorus Philes qui copiarum regimen exciperet. Tunc urbs Thessalonica et Berrhœa imperatorem ipsum habebant dominum. Theodorus autem cæcus Angelonymus Bodenis imperabat et Staridolis, cum Ostrobi provincia et confinibus. A Platamone autem atque inferius in partibus ad hesperum conversis, nec non Blachiam, Achaïam et viciniam, antiquamque Epirum cum Ætolia, Illyriumque et oppidum Dyrrachium, Prilapum etiam, Pelagoniam cunctam, nobilem Achrin, splendidamque Prespam, Quem clandestinis nuptiis genuerat Michael Theodori frater Comnenangelus, cujus jam nostra meminit historia. Hic erat rerum in occidente status. Cæsar relicti regia Nymphæi, vere appetente, Hellespontum transiit,

- A** Βοή τις ἔνδον ἀθρόως ἐξεβράχη
Ἵς πυλῖς ἀνέφκτό τισιν ἀνδράσιν
Ἵπ καθ' ἄλα νεύουσα, καὶ συνεβράχη
8555 Ὀπλιτικὴ τις ἔνδον τειχέων φάλαξ.
Ἐν τῷ δὲ τις θροῦς παμμιγῆς ἔρθη μέγας,
καὶ τῶν πολῶν ἔντοσθεν ἀνεψγμένων,
στρατιὰ συνήλασεν ἔνδον καὶ κράτωρ·
φεύγει δὲ Δημήτριος εἰς ἄκραν πόλιν,
8560 Ἐχέγγυον δὲ προσλαβὼν σωτηρίας
αὐτὸν τε φρουρὰν τῷ κρατάρχῳ προσένεμα.
οὕτως ἐλάω Θεσσαλονικὴ πόλις·
οὐ διαγαγὼν βασιλεὺς βραχὺν χρόνον,
καὶ διαθεῖς ἅπαντα καθάπερ δῖον,
8565 Χαίρων ἐκἀνέρευξεν εἰς ἔω τόπους,
Ἵγνούμενος ξύμπασιν ὡς νικηφόρος.
- B** Ἄφεις στρατηγὸν τῶν δυτικῶν ταγμάτων
πάντων ἐπιστάτην τε χωρῶν, ἀστέων
Παλαιολόγον ἐν δομestίκοις μέγαν,
8570 Ἴνδρα στρατηγίαις τε καὶ μάχης Ἴδριν,
καὶ παντοδαπαῖς καλλοναῖς ἰνθισμένον·
τον δ' αὖ Κομνητὸν Μιχαῆλ τούτου γόνον,
τὸν ὑστέροις ἄρξανα Ῥωμαίων χρόνοις,
Ἐπιστατεῖν Σαβρῶν τε καὶ Μελενίκου,
8575 καὶ τοῦ μεταξὺ καὶ περὶ τούτων τόπου·
καὶ πάλιν ἄλλους ἀλλαχοῦ γῆς καὶ τόπου
Ἄρχειν ἐφῆκε καὶ διευθύνειν πόλεις·
Δημήτριον δὲ Λεντιανῶν ἐν πόλει
Ἐμφρουρον εἶχεν ἐν μακρῷ καθειργμένον.
8580 τοῦ δ' ἀρχιούτου Γερμανοῦ Βυζαντίδος
βίον λιπόντος καὶ σὺν αὐτῷ τὸν θρόνον,
Ἄναδραμόντος δ' εἰς μονὰς αἰωνίους,
Μεθόδιός τις ἐκ μονῆς Ἰακίνθου
Ἐπὶ βράχιστον παραλαμβάνει θρόνον,
8585 τούτου θανόντος, εἰς μακρὸν χρόνον θρόνος
Ἐρημος ὑπῆν ποιμένος καὶ προστάτου.
Μετὰ δὲ μακρὸν καὶ δομestικός μέγας
Παλαιολόγος ἐξαιμεθεῖ τὸν βίον,
τὰ τῶν μοναχῶν ἐνδυσθεῖς πρὶν, ὡς θέμις·
8590 καὶ φιλῆς Θεόδωρος ἐξαπεστάλη
Ἄρχειν, στρατηγεῖν ἀντ' ἐκείνου ταγμάτων.
Θεσσαλονικὴ καὶ Βέρβροια μὲν πόλεις
τὸν αὐσονάρχην δεσπότην εἶχον τότε.
Περὶ δὲ Θεόδωρος ἐκφῶς Ἄγγέλων
8595 Κατῆρχεν αὐθις Βοδηῶν, Σταριδόλων,
σὺν Ὀστροβοῦ κλίματι καὶ τῶν ἐν κύκλῳ.
τῶν ἐκ Πλαταμῶνος δὲ καὶ κατωτέρω
D Μερῶν κλιόντων ὡς πρὸς ἐσπέραν τόπους,
σὺν Ἀχατῶ Βλαχίας καὶ τῷ περὶ
8600 Παλαιᾶς Ἠπείρου τε σὺν Αἰτωλίας,
Ἄμ' Ἰλλυρικῶν καὶ Δυβράχιων πόλει,
Ἐπι Περιλάπου Μελαγονίας ὄλης,
Κλεινῆς Ἀγρίδος. σελασφόρου καὶ Πρὸσσης,
Ὁ Μιχαῆλ ἦν δεσπότης ὁ δεσπότης
8605 Ὅς ἐκ νοθείας Μιχαῆλ πρὶν ἐξέφυ
Κομνηναγγέλου συγγόνου Θεοδώρου,
Ἵς ἀνόπιν εἴρηκε φθάσας μοι λόγος.
οὕτω μὲν ἔσχε τὰ πρὸς ἐσπέραν μέρη.
Ἄναξ δὲ λιπὼν βασιλεῖον Νυμφαίου
8610 Ἵπρος φανέντος Ἐλλάσποντον διέβη,

- Καὶ βάλλεται χάρακα κατ' ἄστου φθάσας
 Τὸ τῆς Τζουρουλοῦ, καὶ νόμῳ τῷ τῆς μάχης
 Καθαιρετικῶν μηχανημάτων τέχνη
 Ῥῆστα παρεστήσατο φρούριον τόδε·
- 8615 Οὐ κασιγνήτην Εἰρήνης βασιλίδος
 Εὐδοκίαν ἔντοσθεν εὐρῶν εὐνέτιν
 Παρ' Ἰταλοῖς ἄρχοντος Ἀσελδεκάε
 Κάλλητι παρέπεμψεν εἰς Βυζαντίδα,
 Πάντων γυμνώσας τῶν ἐνότων πραγμάτων
- 8620 Αὐτὴν τε προσπόλους τε καὶ δορυφόρους.
 Ἐκαίσε δ' ὦν σύνευνος αὐτῆς ἀπέδρα
 Πρινὴ κρατάρχην προσβαλεῖν τῷ φρουρίῳ,
 Τρόμφ τε ληφθεὶς καὶ ψυχῆς ἀνωία.
 Ἢδὴ παρεστήσατο καὶ τὴν Βιζύην
- 8625 Πέμψας κατ' αὐτῆς στρατιᾶν αὐτοκράτωρ.
 Τούτοις ἐάλω τοῖς χρόνοις νῆσος Ῥόδος
 Τοῖς Γενουταῖς Ἰταλοῖς μετὰ δόλου.
 Ἐπεὶ γὰρ ἀπόδημος ἦν ἐπιστάτης
 Ῥόδου Γαβαλᾶς Ἰωάννης τῷ τότε
- 8630 Ὅμαιμος ὦν Καίσαρος ἄρξαντος Ῥόδου
 Συνεστρατεύων Αὐσονάρχη δεσπότη,
 Νῆσον κατέσχον οἱ λελεγμένοι λάθρα·
 Ὁ γνούς βασιλεὺς ἐν Θράκῃ διατρέδων,
 Καντακουζηνῶν ἐκ γένους Ἰωάννην
- 8635 Σὺν στρατιᾷ πέπομφε Ῥοδίῳ πόλει·
 Ὅς ἐκτεπλευκῶς καὶ κατάρας ἐν Ῥόδῳ,
 Κατέσχε Φιλήρημον ἄστου τῆ μάχῃ·
 Ἀφ' οὐπερ ἐχθροῖς ἀντεπιῶν εὐψύχως
 Ῥῆστα κατέσπα τὴν ὄφρυν σφῶν καὶ θράσος.
- 8640 Καὶ τάχ' ἂν εἶλε καὶ πόλιν κατὰ κράτος,
 Εἰ μὴ πρίγκιψ ἤμυνε τῆς Ἀχαιᾶς,
 Ὅπλιτας αὐτοῖς συμμάχους δούς ἱππότας.
 Ὡς οὖν ἐπανεζευξεν ἐκ μάχης ἀναξί,
 Ναῦς ἱππαγωγούς εὐτρεπίσας καὶ στόλον,
- 8645 Ἴππους ἐν αἷς ἔβαλε τριακοσίους,
 Εἶτ' ἀποτάξας καὶ σκολάρχην τοῦ στόλου
 Τινὰ Κοντοστέφανον ἄνδρα γεννάδαν,
 Πρωτοσεβαστοῦ τὴν τιμὴν εἰληχότα,
 Εἰς νῆσον ἀπέστειλε τὴν τῶν Ῥοδίῳ·
- 8650 Καὶ κατὰ μάχην συμπλακεῖς Γενουταῖς,
 Κατὰ κράτος σφᾶς ἐκνικᾷ καὶ συντρέβει,
 Καὶ νῆσον ἀνέσωσεν Αὔσοσι πάλιν.
 Ὁ δ' αὐτοκράτωρ πρὸς Μιχαὴλ δεσπότην
 Κῆδός τε ποιεῖ συμβάσεις τ' ἐνωμότους.
- 8655 Παῖς δεσπότητος γὰρ Μιχαὴλ Νικηφόρος
 Εἰς γαμετὴν εἴληφε τὴν Θεοδώρου
 Ἄνακτος υἱοῦ Μαρίας θυγατέρα·
 Τῆς τοῦ Μιχαὴλ συζύγου Θεοδώρας
 Δι' Ἑλλησπόντου φθασάσης χώρους ἔω,
- 8660 Μετὰ γε παιδὸς φιλάτου Νικηφόρου
 Καὶ τὴν ἐπ' αὐτῷ συγγένειαν δρασάσης,
 Εἶτα σὺν αὐτῷ πρὸς δύσιν χωρησάσης.
 Ἀλλὰ Μιχαὴλ Αἰθίοψ ὦν καρκίνος.
 Οὐκ εὖ βαδίζειν οὐδὲ ῥύπτεσθαι θέλει·
- 8665 Συμφωνίας γὰρ ἠθετηκῶς συμβάσεις,
 Ἄναπέφανται δυσμενῆς ἀποστάτης,
 Σύμβουλον εὐρῶν πατράδελφον εἰς τόδε
 Θεόδωρον Ἄγγελον εὐρίπον τρόπους.
 Ὡς οὖν τάδ' ἠνώτιστο τῷ στεφηφόρῳ,

- A** valloque statim circumclusit arcem
 Tzuruli, et mox adhibito Martis opere,
 admotis machinis obsidionalibus,
 facile arcem sibi vindicavit :
 ubi sororem reginæ uxoris suæ
 Eudociam deprehensam, quæ nupserat
 Aseldecao Italo dynastæ,
 celeri equo impositam Byzantium misit,
 erepto omni ornatu et supellectile
 ipsi, comitibusque et satellitibus.
 Nam sponsus ejus fuga se subduxerat
 percitus metu, consternatus animo
 priusquam arcem Cæsar obsideret.
 Neque diu post cepit quoque Byziam
 missis infestis copiis imperator.
- B** Per idem tempus astu fuit capta
 ab Italis Januensibus Rhodus insula.
 Nam cum abesset exteris in terris
 Rhodi præfectus Gabalas Joannes
 (Cæsaris frater qui Rhodi princeps fuerat)
 imperatoris domini castra sequens,
 hostes prædicti clam ceperunt insulam.
 Rem ubi in Thracia novit imperator,
 Cantacuzenum cum copiis Joannem
 ad Rhodiensium oppidum direxit.
 Ille cum classem Rhodum appulisset,
 oppidum cepit prælio Phileremum ;
 ex quo progressus fortiter in hostes
 ipsorum facile contudit audaciam :
 jamque capturus erat et metropolin,
 nisi obstitisset ipsi Achaiaë princeps,
 qui armatos equites hostibus concessit.
 Sed suo bello redux imperator
 equestribus navigiis cum classe instructis
 ibi trecentos equos imposuit.
 Tum et navarchum classi præpositum
 Contostephanum quemdam virum strenuum
 protosebasti dignitate præditum,
 in Rhodiensem ire jussit insulam :
 qui Januenses in prælium vocatos
 potenter debellavit ac protrivit,
 et sic imperio insulam restituit.
 At imperator cum Michaelē despota
 affinitatem panxit et amicitiam.
 Filius enim despotæ Nicephorus
 uxorem sibi Theodoro genitam
 imperatoris filio Mariam junxit.
 Et Theodora Michaelis conjux
 per Hellespontum ivit in orientem
 una cum dulci filio Nicephoro
 ad copulandas nuptias prædictas :
 exin cum ipso rediit in patriam.
 Attamen Michael Æthiops et cancer
 nec recte incedere poterat nec albescere.
 Namque deletis pacis conditionibus
 rabidum semet præbuit rebellem,
 nactus ad hoc conspirantem patruum
 Angelum Theodorum versipellem.
 Hæc imperator cum intellexisset,

Romanas vires denuo collegit,
 suosque duces robore præcipuos;
 Tarchaniotam scilicet Nicephorum
 nomen gerentem meritis idoneum,
 regii insignitum pincernæ officio,
 domesticique magni gerentem vices :
 strategopulum strenuum Alexium :
 filium præterea magni domestici
 Palæologum Michaelem decus juvenum :
 demum Macrinum et tyrannum Budelum.
 His cūcibus stipatus atque exercitu
 Thessalonicam contulit se in urbem :
 atque illinc pergens ad Bodenum castrum,
 ibi defixit regium tentorium,
 diuque mœnia perstans oppugnabat.
 Sed Theodorus evolarat arce
 ad Michaelem despotam profugiens.
 Mox ad Ostrobi lacum ivit Cæsar,
 exercitumque misit contra despotam.
 Paulo post venit insperatus nuntius
 ad comitatum Cæsaris Glabas quidam
 gratam Castoria referens notitiam;
 simulque Petraliphas senator nobilis,
 qui Demetrii Tornicæ gener erat,
 et Michaelis despotæ uxori frater.
 Ut ergo ad Cæsarem pervenit Petraliphas,
 ipsum exercitumque implevit gaudio :
 ait enim, illico deditam Castoriam
 cum territorio cuncto et cum Deaboli.
 Goleamus etiam nobilis Albanus
 reginæ Irenes neptem in matrimonio
 habens desponsam, invitatus litteris
 lubens ad pacem confirmandam venit.
 Quos omnes Cæsar benivole exceptos
 multis ornavit ultro beneficiis.
 Ubi hæc rescivit Michael despota
 misit legatos, Naupacti episcopum,
 nobilem Maliasenum, ac Lampetem ;
 qui conditiones firmarunt cum Cæsare.
 Igitur Michael Prilapum concessit,
 Belessum, Croas, ditioni cæsareæ.
 Postea subscriptas misit conditiones
 ad Michaelem despotam imperator
 per Phocam episcopum Philadelphicæ,
 Isaacium ducem, et Hyaleam :
 qui Michaeli Larissæ occurrentes
 pacis negotium rite transegerunt :
 atque abducentes illinc Nicephorum
 despotæ filium, cum eoque pariter
 qui rebellarat Angelum captivum
 ad Cæsarem legati remearunt :
 cui Michaelis hunc filium Nicephorum
 despotæ dignitate ornare placuit.
 Hesperiiis rebus sic Cæsar dispositis,
 atque Bodenensium hieme transacto,
 veris sub ortu, reliquit ibidem
 plerasque copias; ipse comitantibus
 paucis armatis, castra nuper dedita
 invisit; nempe venit ad urbem Lychnidum,

- A** 8670 Τὰς Ῥωμαϊκὰς δυνάμεις συναλίσας
 Καὶ τοὺς ὑπ' αὐτὸν εὐσημεῖς στρατηγίτας,
 Ταρχανειωτῶν ἐκ γένους Νικηφόρον
 Κληῖσιν ἀληθεύουσιν εὐκεκτημένον,
 Τὴν ἀξίαν τε τὴν ἐπὶ τῆς τραπέζης,
 8675 Πληροῦντα δ' ἔργα μεγάλου δομestίκου·
 Στρατηγόπουλον Ἀλέξιον γεννάδαν,
 Καὶ φίλον υἱὸν μεγάλου δομestίκου
 Ηαλιολόγον Μιχαῖλ κλέος νέων,
 Καὶ τὸν Μακρηνὸν καὶ τύραννον Βουδελέον·
 8680 Παραλαβὼν τοούτους τε καὶ τὰς δυνάμεις,
 Θεσσαλονικὴν καταλαμβάνει πόλιν.
 Κάκειθεν ἄρας ἐν Βοθητῶν φρουρίῳ
 Ἀνακτορικὰς σκηνὰς ἐγκαθιδρύει,
 Καὶ τοῦτο ποθεῖ μηχαναῖς καὶ σὺν χρόνῳ.
B 8685 Ἐφθῆ δ' ἀποδρὰς Θεόδωρος φρουρίου,
 Καὶ τῷ Μιχαῖλ δεσπότη προτεβέρῳ.
 Εἶτα βασιλεὺς Ὀστροβοῦ φθάνει λίμνην,
 Καὶ στρατὸν πέπομφε κατὰ δεσπότη.
 Μετὰ δὲ μικρὸν παρὰ πᾶσιν ἐλπίδα
 8690 Προσελθέτην ἀνακτὶ Γλαβᾶς τοῦ πύκλῃν
 Ἐκ Καστορίας, ἀγγελεὺς τῶν κρειττόνων,
 Καὶ Πετραλίφας εὐγενῶν τῶν ἐν τέλει,
 Γαμβρὸς Τορνικῆ τυγχάνων Δημητρίου,
 Γυναϊκάδελφος Μιχαῖλ τοῦ δεσπότη.
 8695 Ὡς οὖν προσῆλθε βσιλεῖ Πετραλίφας
 Αὐτόν τε χαρὰς ἐμπιμπλᾶ στρατεύματά τε·
 Εὐθὺς προτεβέρῳ γάρ ἦ Καστορία
 Καὶ τὰ πέραξ ἅπαντα σὺν Δεαδόλει.
 Καὶ Γολεάμος Ἀλβανῶν εἰς ἐντίμων
C 8700 Αὐτανεψιὴν Εἰρήνης βασιλίδος
 Σύνεουν ἀύχων, εἰς διμηρα φιλίας
 Γράμμασι πεισθεὶς, αὐτεπάγγελτος φθάνει·
 Οὕσπερ κρατάρχης εὐμενωσ δεδεγμένως
 Πολλαῖς ἐδωρῆσατο ταῖς εὐποιαις.
 8705 Ταῦτ' ἄρα μαθὼν Μιχαῖλ ὁ δεσπότης
 Ἐπεμφε πρέσβεις, ποιμένα Ναυπακτιῶν,
 Μαλιασηνὸν εὐγενῆ, καὶ Λαμπέτην
 Πρὸς τὸν κρατοῦντα, καὶ τιθοῦσι συμβάσει
 Καὶ παραχωρεῖ Μιχαῖλ τοῦ Πριλλάπου,
 8710 Βελεσσού, Κροῶν ἀστίων στεφφόρω.
 Εἶτ' ἀσφαλῆς τίθησιν ὄρκους ἐγγράφως.
 Καὶ Μιχαῖλ πέπομφεν ἀναξ δεσπότη
 Δι' ἀρχιθῶτου Φωκᾶ Φιλαδελφείας,
 Ἰσακίου Δούκα τε καὶ Ἰαλέα,
D 8715 Ὅτ' πρὸς Λαρίσση Μιχαῖλ εὐρηκότες,
 Σπονδὰς πεπληρώκασι καθάπερ δέον·
 Ἐπειτα παῖδα τοῦδε τοῦ Νικηφόρον
 Παραλαβόντες καὶ μετ' αὐτοῦ δ' αὖ πάλιν
 Τὸν Ἀγγελὸν δέσμιοι ὡς φαυλεργάτην
 8720 Αὐτοῖς ὑποστρέφουσι πρὸς βασιλέα.
 Τιμᾶ δ' ὁ κρατῶν ἀξία τοῦ δεσπότη,
 Τὸν τοῦ Μιχαῖλ παῖδα τὸν Νικηφόρον.
 Οὕτω περάνας τὰ πρὸς ἐσπέραν κράτωρ,
 Κἂν τοῖς βοθητῶν παραχειμάσας τόποις,
 8725 Ἦρος φανέντος καταλιπὼν αὐτόθι
 Ηλιεῖστον στρατῆρα, σὺν ὀπίταις μετριοῖς ;
 Βλέψων ἀπῆε προσρῶντα φρουρίων·
 Ἀφίκτο λοιπὸν εἰς Λυχνιδὸν τὴν πόλιν,

- Ἐβλεψε Δεάβολιν καὶ Καστοριαν.
 8730 Ἐλθὼν δ' ἐκείθεν ἀναλαβὼν δυνάμεις
 Θεσσαλονίκην παραμείψας τ' αὐ πόλιν,
 Ἐνθα δικαστήριον ἀθροίσας μέγα,
 Κριτάς τ' ἐν αὐτῷ καὶ δικαστὰς καθίσας,
 Προὔθηκεν ἐξέτασιν ἀστάτου λόγου
 8735 Ὅν Μαγκλαβίτης Νικόλαος ἐκ φθόνου
 Ἐν τοῖς Βοδηνοῖς βασιλεῖ σκηνοῦμένῳ
 Ἐξεῖπε λάθρα κατὰ Κομνηνιάδου
 Κλήσει Μιχαὴλ Παλαιολόγων γένους.
 Ὁ δ' εἶχεν ὧδε, συντεμόντα με φράσαι·
 8740 Ἐπεὶ γὰρ ἐκλείοιπε Τορνίκης βίον,
 Ὅστις προσῆκε Μιχαὴλ κατὰ γένος,
 Ἦν βαρυθυμῶν καὶ σκυθρωπάζων ὄδε,
 Ἦενθων στέρησιν συγγενοῦς ἀνδρὸς τάχα·
 Ἄπερ δ' ἐπὶ τούτοις γε φιλεῖ συντρέχειν,
 8745 Ὅτου χάριν, ἔφη τις, ἡγεμῶν στένει ;
 Ὁ πεῦσιν ἀκούσας δὲ τάληθῆ λέγει,
 Λῆτιον εἶναι Τορνίκη φράσας μόρον.
 Ὁ δ' ἀνανεύσας ὧδινει πονηρίαν,
 Κάκεινα φάσκει κατὰ Παλαιολόγου
 8750 Ἄ μηδ' ἐπὶ νοῦν ἐμβέδληκε παράπαν,
 Μήτ' οἶδεν εἰπεῖν ἢ γινώσκειν συνόλωσ·
 Νοῦς δ' ὑπέτεινε βασκανῶν συνηγόρῳ
 Ὡς δῆθεν ἐν νῷ συστρέφει κακουργίαν
 Γνώμην τ' ἀποστάτιδα Παλαιολόγος·
 8755 Καὶ βούλεται γε πρὸς γάμου κοινωνίαν
 Λαβεῖν ἀδελφὴν Καλλιμάνου τὴν Θάμαρ·
 Ἐἴτα κατασχεῖν καὶ Μιλενίκου πόλιν
 Σὺν τοῖς πέριξ ἅπασι φρουροῖσι τόποις·
 Κἄν τοῦτο συμβῆ, φεῦ τόποις τοῖς ἐνθάδε
 8760 Τοῖς ἄρτι κατάστασιν εὖ σχοῦσιν ἔφη.
 Ἀποκριθεὶς δ' εἶρκεν ἄτερος τάδε·
 Ἐταῖρε, κἄν γένοιτε τοιοῦτον, φίλε,
 Οὐ χεῖρον ἔσται τὰ καθ' ἡμᾶς καὶ πάλιν·
 Ἐν Θεσσαλονικῇ γὰρ ἡγεμῶν ἐνι
 8765 Παλαιολόγος ἐν δομειστικοῖς μέγας·
 Ἐν δ' αὖ παρ' ἡμῶν Μιχαὴλ τούτου γόνος
 Ἐπιστατεῖ γῶρας τε καὶ τῶν πραγμάτων·
 Ἄσθ' ὑπὸ τούτοις τὰ καθ' ἡμᾶς ἡγμένα
 Οὐ κοσμικὴν ἂν καθυποσαζή ζάλην.
 8770 Ἦκ τῶνδ' ἀναστὰς ἄτερος Μαγκλαβίτη
 Τὰ θατέρῳ πέφραδεν ὠμιλημένα·
 Μαγκλαβίτης δ' αὖ βασιλεῖ καταλέγει.
 Κατασχεθέντες τοιγαροῦν ἄνδρες δύο
 Οἱ καθ' ἑκτοῦς τὸν λόγον δεδρακότες,
 8775 Ἐπυθάνοντο τῶν λελεγμένων χάριν·
 Καὶ τῶνδ' ὁ μὲν συνεῖπε νὸν λόγον φάναι,
 Πλὴν ἄφ' ἑαυτοῦ μηδενὸς συνειδότες
 Κατήγορος δ' ἔφασκε καὶ συνειδότες
 Τούτου Μιχαὴλ Παλαιολόγου φάναι·
 8780 Ὁ δ' ἀντέβαιεν ἰσχυρῶς ἀντιλέγων·
 Καὶ λοιπὸν ἤυτρέπιστο τούτου δὴ χάριν
 Στρατηγικὴ τις ἀπόδειξις ἐκ μάχης·
 Ἐκότερος γοῦν ὀπλίτης δεδειγμένος
 Εἰσῆλθε τὸ στάδιον ἱππεὺς λογχίτης·
 8785 Εἴτα συνεπλάκησαν ἄμφω πρὸς μάχην·
 Καὶ τὴν νίκην κατήγορος κομίζεται,
 Ῥίψας τὸν ἀνθάμιλλον ἄφ' ἵππου κάτω.

- A spectavit et Deabolin ac Castoriam.
 Moxque reversus, exeruitu recepto
 Thessalonicam denuo migravit,
 ubi senatu celebri coacto,
 delectisque quæstoribus ac iudicibus,
 instituit quæstionem de dubio crimine
 quod manclavites Nicolaus invidus
 apud Bodenos ad Cæsarem detulerat
 clam Comneniadem contra Michaellem
 Palæologorum genitum familia :
 cujus negotii seriem brevi evolvam.
 Postquam Tornices vitam dereliquit,
 qui Michaellem genere attingebat,
 hic erat mœstus facieque tristi,
 cognati viri dolens desiderio.
 B Ut autem his in rebus haud raro evenit,
 rogabat quidam, Cur dux noster gemit ?
 Porro is qui audiebat respondit vere,
 causam mœroris esse, Tornicæ fatum.
 Ille prior negans, parturit malitiam,
 eaque dicit contra Palæologum,
 quæ prorsus ille mente non revolverat,
 nedum verbis attigerat aut notitia.
 Hinc accusator invidus putabat,
 mala consilia, mentem apostaticam,
 versare secum et alere Palæologum :
 et quod præterea conjugem ambiret
 Thamar Callimani ducere sororem :
 mox occupare Melenici urbem
 cum sua vicinia munitisque locis :
 quod si fiat, inquit, væ terris nostris
 C quæ sunt recente vix pace compositæ.
 Alter respondens loquebatur ita :
 O sodes, etiamsi forte hæc eveniant,
 res nostra publica pejus non habebit :
 Thessalonicæ etenim moderator
 magnus est domesticus Palæologus :
 apud nos autem filius ejus Michael
 res et provinciam magistratus regit :
 quare res nostræ, talibus præsidibus,
 magnis jactari incommodis haud poterunt.
 Jam hunc sermonem alter colloquentium
 ad Manclavitæ detulit notitiam :
 is autem Cæsarem conscium rei fecit.
 Quamobrem comprehensi viri duo,
 quos habuisse scripsimus colloquium,
 D interrogantur quidnam inter se dixerint.
 Atque horum unus, sic locutum fassus ;
 sed sponte sua, addidit, conscio nemine.
 At accusator affirmabat conscio
 dicta hæc fuisse Michaelle Palæologo ;
 ille constanter contra pernegabat.
 Tum militari moro sit decretum
 rem cognoscendam esse per duellum.
 Uterque igitur cum lorica et galea
 venit in stadium eques hastam tenens ;
 et mox conserto valido duello
 accusatori arrisit victoria,
 qui proturbavit adversarium equo.

Tunc isfe eadem super se rogatur,
qui superiore constans in sermone

rei Michaellem inscium affirmat :
quamobrem gladio decollandus traditur ;
statimque vinctis manibus, velatis oculis,
iudicio injusto ad necem ducebatur.
Sed cum cervicem jam offerret ictui,
interrogatur rursus a carnifice :
homo constanter adhuc et sancte dejerans
immunem criminis Michaellem ait.
Injusto tunc subducitur supplicio,
traditur tamen carceris custodiæ.
Questio deinde exploratioque criminis
in Michaellem vertitur Comnenum ;
qui ferrum candens tangere jubetur,
atque ita ambigam controversiam solvere.
Hic confidenter respondit iudicibus :
Si testimonium quispiam in me diceret,
huic ego armis equidem resisterem ;
nunc accusante nemine, non video
contra quem possim iudicio contendere.
Quod si patrare jubeor miracula,
homo peccator equidem non potero.
Jam fervefactum igne siquis ferrum
viventis nudis collocet in manibus,
nescio cur manus non sit ambustum.
Ibi inter iudices sedens episcopus
Philadelphiam, gratificari volens,
hunc Michaellem evocat secreto,
et sic cum illo insipienter loquitur :
Cum sis tu nobili vir conditione,
et de nobilibus genitus parentibus,
oportet te pro generis dignitate
et cogitare semper et operari :
cum ergo testes criminis non adsint.
divino te iudicio committas velim,
tuique facias per ignem peritiam,
Audacter ille et comode respondit :
Miror cur vectes, res sacra dicatur ;
quem hercle timet manus mea contingere,
qui sum peccator, ut antea jam dixi.
Tu vero sanctus et dius Dei sacerdos
Deo sacrificium manibus offerre solitus,
si tibi placet, age, captis infulis
totaque stola rite convestitus,
vectem ardente fervefac camino,
tuisque puris manibus sublatum
in meas transfer sordidatas manus.
Tunc sane spero omnipotentem Deum
rem tui gratia miram peracturum,
dissimulatis interim peccatis meis.
Sic Michael. Respondit autem archipræsul :
Est hic, o sodes, Barbarorum ritus,
Romanis minime legibus ascriptus,
neque sacris canonibus Ecclesiæ
receptus unquam, neque sanctis Patribus :
quare insuetus nobis hic mos barbaricus.
Recte respondit Michael sciteque admodum :

- A Καὶ πάλιν ἠρωτᾶτο τοῦ λόγου χάριν,
'Ο δ' ἐμμένων ἦν τοῖς πρὶν οὐχ ἦττον λό-
γους,
- 8790 Ἄθῶον εἶναι Μιχαὴλ φάσκων λόγου·
"Ὅθεν κατακρίτεο θανατῆν ἐκ ξίφους·
Δεθεῖς οὖν καὶ καλυφθεὶς τὰ φάη
'Απήγετ' εἰς θάνατον ἀδικῶ κρίσει.
Προὔτεινεν αὐχένα δὲ δέξασθαι μόρον·
- 8795 Καὶ πάλιν ἠρωτᾶτο παρὰ δημίου·
'Ο δ' ἀματκίνητος ἦν δεδογμένων,
"Ὀρκοῖς ἀθῶων Μιχαὴλ φρικαλέοις·
'Ἄλλ' οὗτος ἐβρόσθη μὲν ἀδικου μόρου,
Καθειργμένος δὲ φυλακῆν ὕπαισίδου·
- 8800 Ἦ δ' ἐξέτασις καὶ βάσανος τοῦ λόγου
Πρὸς τὸν Κομνηνὸν Μιχαὴλ μετηνέχθη·
Καὶ τόνδε μύθρον χειρίζεται κατηξίου,
Καὶ σκέψιν οὕτως ἀμφιβάλουσαν λύσαι·
'Ο δ' ἀντεπήγε πρὸς κριτὰς πεποιθότως·
- 8805 Ὡς εἰ μὲν ἦν τις κατ' ἐμοῦ τάχα λέγων,
Πρὸς αὐτὸν ἂν ἠγωνισάμην σὺν ὀπλοῖς·
Κατηγόρου δὲ μὴ παρόντος μοι τέως,
Πρὸς τίνα δεῖ με τὴν δίκην καθιστάναί ;
εἰ θαυματουργεῖν δ' ἐγκελεύεται μὲ τις·
- 8810 Ἄλλ' ὦν ἀλιτρός, οὐ δυνήσομαι τόδε,
'Ενθεὶς δὲ τις σίδηρον ἐκκεκαυμένον
Πνέοντος ἀνδρὸς χερσὶν ἐψιλωμέναις,
Οὐκ οἶδα πῶς ἂν οὐ καταφλέξῃ χέρας·
Παρῶν δὲ ποιμῆν τῆς Φιλαδέλφου τότῃ,
- 8815 Λαχῶν δικάζειν καὶ τὰ πρὸς χάριν λέγειν,
Τοῦτον Μιχαὴλ παραλαβὼν ἰδίῳ,
Τοιαῦτά τι δήπουθεν οὐκ εὖ ὠμίλει·
Ὡς σὺ μὲν ἀνὴρ εὐγενὴς ὦν τυγχάνεις
Καὶ εὐγενῶν ἕψος δὲ πατέρων πάλιν·
- C 8820 Καὶ δεῖ σε λοιπὸν τοῦ γένους ἐπαξίως
Πάντ' εὐνοεῖν τε καὶ πέρατι διδόναι·
'Ἐπεὶ γὰρ οὐ παρῆσαι μάρτυρες λόγου
Θεῖα τε δεῖξει καὶ σαφεῖ τεκμηρίῳ
Μύθρῳ χρεῶν ἔλεγχον ἐκτίσαι, φίλε·
- 8825 'Ο δ' ἀνδρικῶς ἔφησεν εὐεπιβόλως·
Τέθηπα πῶς ἅγιον ᾄδεται μύθρος·
'Ὁπερ δέδοικα χεῖρὶ μου προσεγγίσθαι,
'Ὡς ἂν κλιτρός, ἤπερ ἀνόπιν ἔφην.
σὺ δ' ἅγιός τε καὶ θεῖνῳ θεῖος θύτης
- 8830 Χερσὶ προσάγων Κυρίῳ τὴν θυσίαν·
εἰ γοῦν κελεύεις, ἐνδύς ἱεραρχίας
σὺ τὴν στολὴν ἄπασαν, ὡς ἔστιν ἔθος,
Σιδέριον πύρωσον ἐν τῇ καμίνῳ,
Καὶ τοῦτο λαβὼν τῇ καθαρᾷ χεῖρὶ σου
- 8835 Χερσὶν ἐπίθεε ταῖς ἐμαῖς ταῖς ἀνάγκοις·
Καὶ δὴ θεῶ πέποιθα παντοδυνάμῳ
'Ὡς θαυματούγησαι ταῖς σαῖς δυσωπταῖς
Ἡλθὼν παριδῶν τῶν ἐμῶν ἀμαρτάνων·
οὕτω Μιχαὴλ· ἀρχιούτης δ' ἀντίφη·
- 8840 Ὡς οὗτος, ὦ βέλτιστε, βαρβάρων νόμοις,
οὐ Ῥωμαϊκοῖς ἐγκατάγραφος νόμοις,
οὐ κανόσι θεοῖς τε τῆς Ἐκκλησίας
Δεκτὸς πέφυκεν, οὐ Πατρῶσιν ἁγίοις·
'Ἡμῖν δ' ἀγνώς τις βαρβαρικός θ' ὁ τρόπος·
- 8845 Ἦ δ' ὅς Μιχαὴλ προσφυῶς, ἐπηβόλως·

- Οὐκοῦν, μέγιστε ποιμενάρχα Κυρίου,
 Τὰ κατ' ἑμαυτὸν ἐκτελεσθῆναι δεόν,
 Ὡς Ῥωμαῖκοὶ διατυποῦσι νόμοι·
 Εἰ μὲν γὰρ αὐτὸς ἐξέφυν ἐκ βαρβάρων,
 8850 Ἡ βαρβαρικοῖς ἀνατέθραμμαὶ νόμοις,
 Τάχ' ἂν δικαίως σφῶν ὑπήγομεν δίκαις·
 Ῥωμαῖος ὑπάρχων δὲ κάκ τούτου γένους,
 Τοῖς Ῥωμαῖκοῖς ὑπαχθῆσομαι νόμοις,
 Οὕτω Μιχαὴλ φαμένῳ τὰ τῆς δίκης.
 8855 Ἀνεῖται τηρικαῦτα πρὸς βασιλέως·
 Ὅμως παρῆχεν οὐ μικρὰν ὑποψίαν,
 Πέμπει τὸ λοιπὸν χαριτώνυμος κράτωρ
 Τοῦτον πρὸς υἱὸν καὶ διάδοχον κράτους
 Καὶ ποιμενάρχην Μανουὴλ Βυζαντιδος,
 8860 Οὗτος γὰρ ἤρχε τηρικαῦτ' Ἐκκλησίας·
 Ὁ δ' ὑποβάλλει Μιχαὴλ φρικαλέοις
 Ἐπιτιμίοις, ἀφορισμοῖς καὶ λέγειν,
 Ἡ μὲν καθαρῶς εὐνοεῖν τῷ δεσπότη
 Καὶ βασιλεῖ πάντα γε τὸν ζωτῆς χρόνον,
 8865 Μισεῖν τ' ἀποστάτιδα γνώμην ἐκτόπως.
 Τοῦτου πραχθέντος βασιλεὺς Ἰωάννης
 Εἰς συνάφειαν γαμικὴν συζευγύει
 Τοῦτῳ Μιχαὴλ Παλαιολόγων γένους
 Τὴν Θεοδώραν ἔγγονον τοῦ συγγόνου
 8870 Τοῦ σεβαστοκράτορος Ἰσαακίου·
 Καὶ λοιπὸν αὐτὸν εὐμενῶς ἦν προσβλέπων,
 Καὶ συνέταττεν εὐνοοῦσι γησιῶς.
 Οὕτω συνηνέχθη μὲν ὑπάρξει τάδε·
 Ὁ δ' αὐτοκράτωρ ἦκεν εἰς Νικαίων
 8875 Μηνὸς περὶ που τέρμα Φεβρουαρίου.
 Ἐπὶ κλίνης δὲ καθίσας καθ' ἑσπέραν
 Παρῆχεν ἀνάπαυσιν αὐτῷ σαρκίῳ·
 Μετὰ βραχὺ δ' εὐρητο πρηνῆς ἐν κλίνῃ
 Ἐξαπίνης ἀναυδος, οὐκ ἑπαίων.
 8880 Ταῦτ' ἄρα συνέδραμον Ἀσκληπιάδαι
 Ἐκαστος συμφέροντες ἄκος τῆς νόσου,
 Πρὸς δ' αὐτὸν ἀμυχὰς ἐν ποσὶ θεβεικότες,
 Τάλλα τε δρῶντες ὧν διδάσκαλος τέχνη·
 Ἄλλ' οὐδὲν ἤττον ἡμέραν εἰς δευτέραν
 8885 Ὑπῆρχεν ἀκίνητος, ἄφωνος κράτωρ,
 Ἐμπληξίας νόσῳ γε συνισχημένος·
 Νόσου δὲ μικρὸν βάλσας πλὴν δυσκόλου
 Εἶχε χρόαν σώματος ἠλλοιωμένην·
 Ἀφῆκτο λοιπὸν εἰς βασιλείους δόμους
 8890 Τοὺς ἐν Νυμφαίῳ καὶ βραχὺν βιοῦς χρόνον
 Ἀπῆλθε πρὸς Κύριον ἐκλιπὼν βίον·
 Ἄναξ ἀγαθὸς καὶ στρατηγὸς γεννάδας
 Πρὸς δυσὶν ἐξήκοντα βιώσας ἔτη,
 Ἐξ ὧν κατῆρξε πρὸς τριάκοντα τρία.
 8895 Ἐπεὶ δ' ἔτετρόχωτο χλαετῆ νόσῳ,
 Ἐπιπολάζων τοῖς τόποις ἦν Νυμφαίου,
 Κατὰ διαστήματα πάσχων τοῦ χρόνου·
 Ἐν παλατιῳ διάγων γὰρ ἔσθ' ὅτε
 Ἐπὶ κλίνης ἀναυδος ἦν ἐρῶμιμμένος·
 8900 Ἐνίστο' αὖθις ἱππότης δεδειγμένος
 Ἐκινδύνευεν ἐκπεσεῖν ἐφεστρίδος,
 Εἴ μὴ παριππεύοντες ἀντεῖχον νέοι·
 Εἶτα καθεστῶς τὸ φρόνημα λαμβάνων,
 Βάδην ὑπῆρχεν εἰς δόμους ὑποστρέφων

- A** Igitur, o mi maxime Dei pontifex,
 me meo jure agere sit æquum,
 atque Romanis legibus præcipitur.
 Nam si parentibus natus essem barbaris,
 atque barbaricis innutritus legibus,
 juste, ut opinor, ad hoc jus compellerer :
 nunc cum Romana stirpe sim creatus,
 Romanis volo desceptare legibus.
 Sic Michaelē cibi patrocinantem
 Cæsar tunc quidem dimittendum censuit ;
 nec tamen ille gravi suspitione caruit.
 Mittitur ergo a domino gratioso
 ad filium suum imperii successorem
 Manuelemque præsulē Byzantii
 (hic enim per id tempus Ecclesiæ præerat)
B qui perquam gravibus Michaelē minis
 canonicisque jussibus cogit dicere,
 se vere domino bene velle Cæsari,
 fidemque in omni vita servaturum,
 atque apostasia prorsus alienum fore.
 Peractis his Joannes imperator
 matrimoniali copulat consortio
 huic Michaeli stirpe Palæologo
 Theodoram neptem germani sui,
 sebastocratoris scilicet Isaacii :
 jamque eum benigno respiciebat vultu,
 atque amicorum habebat in numero.
 Hic fuit dicti exitus negotii.
 Postea Nicæam ivit imperator
 ferme sub mensis finem Februarii.
C Vespere porro lectulo decumbens
 corpusculi quieti indulgebat :
 paulo post subito cernuus in culcitam
 mutus inventus est et nihil audiens :
 quamobrem accurrentes Asclepiadæ
 morbo medelam variam adhibebant,
 et pedes etiam punctim vellicabant,
 promentes artis omne magisterium.
 Nihilo tamen minus jam die secunda
 immobilis mutusque jacebat Cæsar,
 sensibus cunctis morbo consopitis.
 Mox aliquantum reviguit ; quamquam
 corpusculo defluserat omnis color.
 Quare defertur in Nymphæi regiam,
 ubi sat brevi tempore superstes,
D postea defunctus ad Dominum abiit :
 rex sane bonus et fortis imperator,
 annis duobus supra sexaginta
 vixit, in imperio triginta tribus.
 Is postquam gravem incidit in morbum,
 circa Nymphæi regiam diversans
 ex intervallo deficiebat animo.
 Interdum enim in palatio degens
 loquela in lecto carens recumbebat :
 interdum etiam equitans in publico,
 lapsurus erat cernuus ephippio
 ni adequitantes subvenissent juvenes :
 et mox erectus, spiritu recepto,
 revertebatur pedibus in regiam,

vel gestatus a famulis in sellula.

THODORUS DUCAS LASCARIS AN. III.
MENS. ALIQUOT.

Sic vitæ termino Joannes imposito hæredem dignitatis et imperii filium reliquit Theodorum Lascarim cognomen id habentem a majoribus, annos tunc natum tres supra triginta, ut tradiderunt temporum periti. Huuc more solito clypeo sublatum imperatorem salutavit populus : isque Nymphæi regia profectus Philadelphiam sine mora accessit, ubi cum sultano fœdus confirmavit. Illinc Nicænam progressus in urbem regium plausum audiit solemniter. Mox congregatis undique pastoribus præcipuaque rite cleri parte cum his de summo præsule deliberabat, quoniam Manuel patriarcha obierat mensibus ante Cæsarem duobus. Atque id urgebat, ut accepto stemmate in occidentem iret cum exercitu, res ibi turbante Michaelæ Bulgaro quem ex Asane ediderat filia Angeli. Cæsaris enim hic audito obitu, nostra inoursabat graviter castella Hesperis que nocebat provinciis. Itaque aliis alios eligentibus ad patriarchæ summam dignitatem, communis demum Blemmydam sententia Nicephorum honore dignum censuit, virum virtute et mente præstantissimum, omni exornatum doctrinarum genere, suæque ætatis nemini secundum, disciplinarum omnium magistrum et summo amore Cæsari devinctum, cui litteras discenti præceptor fuerat, necnon ad alias pulchras disciplinas. Mire ergo Cæsari placebat electio, qui hunc ad sacrum solum vocabat haud preces solum sed vim quoque adhibens. Sed repugnantem dignitati cernens, neque se omnino patientem flecti, ad monachum Arsenium suffragium vertit degentem prope lacum Appolloniatis, nulla propemodum præditum doctrina, unius leviter conscium grammaticæ, gravibus prorsus scientiis expertem. Atque hunc accitum festinatim Cæsar, jamque præsentem, patriarcham elegit : pastoribusque præcipit, celeriter ipsum ordinibus initiare ut sacris : qui tridui spatio consecrant Arsenium diaconum presbyterum et episcopum : a quo imperator corona redimitus

A 8905 Ἡ καὶ φορτίην τοῖς ὑπηρετουμένοις.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΔΟΥΚΑΣ Ο ΛΑΣΚΑΡΙΣ ΕΤ. Γ', ς.

Οὕτω τὸ βιοῦν ἐκμετρῶν Ἰωάννης
θεόδωρον κληροῦχον ἀρχῆς καὶ κράτους
τὸν παῖδα κατέλιπεν, ἐκ Λασκαρίων
τοῦ πρώτου μόνον φέροντα τῶν προπατόρων·

8910 Ἄγοντα τρεῖς ἄνθρωποι τοῦ βίου χρόνου
πρὸς τρισὶν ἄλλοις, ἔφασαν εἰδότες.
Ὅς αὐτοκράτωρ βασιλεὺς ἐπ' ἀσπίδος
Ἄναγορευθεὶς κατὰ κρατῆσαν ἔβη,

8915 Τὴν φιλαδέλφου καταλαμβάνει πόλιν,
Ἄφ' οὗ βαβυλοῖ τὰς πρὸς σουλῶν συμβάσεις.
Κάκειθεν ἔλθων εἰς Νικαίαν πόλιν,

B
Βασιλεὺς ἔτυχε τῆς εὐφημίας·
Εἶτ' ἀρχιθύτας ἀλίτας πανταχόθεν

8920 Κλήρου τε παντὸς τοῦς λογάδας ὡς διόν,
Σὺν τοῖσδ' εἰδὶσα προστάτην Ἐκκλησίαν,
τοῦ ποιμενάρχου Μανουὴλ τεθνηκότος
Πρὶν θανεῖν ἀνακτα μῆσί που δύο·
Ἔσπευδεν οὖν ὡς ταινιωθεὶς τῷ στέφει

8925 Ἐπιστρατεύσει τοῖς κατὰ δύσιν τόποις
Πάτρουσι· κακῶς πρὸς Μιχαὴλ Βουλγάρο
Ὅν Ἀγγέλου παῖς ἀπέτικτον Ἀσάνη·
Μαθὼν γὰρ οὗτος τὸν μέρος βασιλέως
Σφοδρῶς ἐπήει· Ἀωμαῖκοῖς φρουροῖς

8930 Τοῖς κατὰ δύσιν κειμένοις καὶ χωροῖς.
Ἄλλων παρ' ἄλλων τοιγαροῦν καλουμένων
Εἰς ποιμεναρχίαν τε καὶ προεδρίαν,
Ἡ δόξα κοινῇ βλεμύδην Νικηφόρον (84)

C
Προστασίας ἄξιον εἶναι προὔτιθει,

8935 Ἄνδρ' ἀρετῇ τε συνέσει κεκασμένον.
Ἴδριν σοφίας παντοδαπῆς καὶ λόγων,
Καὶ τῶν κατ' αὐτὸν οὐδενὸς λελειμμένων,
Τετρακτύος διδάσκαλον μαθημάτων,
Φιλοῦντα φιλοῦντα πρὸς βασιλέως,

8940 Διδάσκαλον φανέντα τῆδε τῶν λόγων,
Παιδείας ἄλλης καὶ καλῶν διδασμάτων·
Καὶ βασιλεὺς οὐχ ἴττον ἠγάπα τόδε.
Ἔσπευδεν οὐκοῦν τόνδ' ἐνιδρῦσαι θρόνον,
Πεῖραν προσάγων, προστιθεὶς τι καὶ βίας.

8945 Ὡς δ' εἶδεν οὐ θέλον· π τὴν προεδρίαν,
Τρόπῳ δὲ παντὶ μηδόλως πεπεισμένον,
Ἐπὶ μοναχὸν Ἀρσένιον ἐτρέπη,

D
Ἄσκοῦντ' Ἀπολλωνιάδος κατὰ λίμνην,
Πεῖραν ὀλίγην γραμματικῆς ἡμμένον.

8950 Ἐπιπολαίως γραμματικῆς ἡμμένον,
Ἄυλων δ' ἀγευστον ἐγκρίτων μαθημάτων.
τοῦτον μετεστεύλατο ταχέως κράτωρ,
Καὶ δὴ παρόντα πατριάρχην δεικνύει·
Καὶ ποιμεναρχίας ἐγκλειύεται τάχος

8955 Ἄπαντ' ἐπ' αὐτῷ τὰ κατὰ νόμους δρόσαι,
Ὅν καὶ τελοῦσιν ἐν τρισὶ τόνδ' ἡμέραις
Δικαζόντων τε καὶ θύττων ποιμένα·
Παρ' οὗ βασιλεὺς ταινιωθεὶς τῷ στέφει,

(48) Hic est, cujus orationem de regis officio, ad Theodorum imp. scriptam, ego nuper edidi in coll. Vat. volumine secundo.

- 8960 Ὃς εἶχεν ἐξώρησεν εὐθὺς πρὸς δύοιν
Πορθμὸν διαδὲς ναυσὶν Ἑλλησποντίων·
Καὶ καταλαβὼν Ἀδριανοῦ τὴν πόλιν,
Ἐν τῷδε διήγαγεν ἡμέραν μίαν·
Ἔτ' ἐκτρατεύει πρὸς τὰ Ῥοδόπης μέρη
Κατὰ Μιχαὴλ Βουλγάρων ἀρχηγέτου
- 8965 Σὺν στρατιᾷ κατ' Ἐῆρον ἐσκηγέτου
Ὅς εἶλε Στενίμαχον, Τζέπαιναν, Οὔστραν,
Κρυβούς, Περπεράκιον καὶ Περιστίτζαν,
Ἐφραῖμ, Κριτζιμὸν, Ἀχριδοῦ πάντα τόπον,
Ἰπήκοα φρούρια τῇ Ῥωμαίδι·
- 8970 Οὔτως ἐπιόντος δὲ κρατάρχου δρόμῳ,
Ὁ Μιχαὴλ γνοὺς ἐκ κατασκόπων δράμα
Φυγὰς ἀπιὼν ᾤχετο πρὸς πατρίδα
Αὐτός τε καὶ στρατεύμα διὰ δυσπόρων
Συνηρεφῶν τριβῶν τε καὶ δυσεκδέτων.
- 8975 Εὐρώων κενὸν δ' ἔωθεν ἕναξ τὸν τόπον,
Ἐπὶ Βεβρόν ἤκε τὴν ἐν γειτόνων·
Ἐλὼν δὲ ταύτην καὶ σκυλεύσας τὰ περίξ.
Εἰς Ἀδριανοῦ τὴν πόλιν ὑποστρέφει
Μετὰ λαφύρων ἀμυθῆτων τε σκύλων·
- 8980 Ἀφ' οὗ πεπομφῶς στρατιᾶν διὰ τάχος,
Ἡύλει παρεστήσατο τὰς ἀποστάσας·
Καὶ βασιλεὺς δ' ἐξεῖσι κατὰ Ῥοδόπης,
Καὶ Στενίμαχον, Κρυτζιμὸν, Περιστίτζαν,
Ἐκασώζει κράτει τῶν Αὐσόνων·
- 8985 Ἐμεινε δ' ἀνέλωτος Τζέπαινα μόνη
Διὰ τε κρυμὸν καὶ τόπου δυσχωρίαν.
Ἦρος δ' ἐπιλάμψαντος αὐτίκα γράφει
Ἄναξ στρατηγοῖς τοῖς κατὰ Σέρβας πόλιν
Τῷ Στρατηγοπούλῳ καὶ Τορνικίῳ
- 8990 Μετὰ στρατιᾶς προβαλεῖν τῇ Τζεπαινῇ.
Ἐξήσαν οὖν παρὰ τόνδε τὸν τόπον·
Ἔτ' οὐκ ἰδόντες στρατιᾶν ἐναντίων,
Οὐχ ὀπίστας ἶόντας εἰς μάχην ἔλωσ·
Φύλλων δὲ κτύπων καὶ ψόφων ἤσθημένοι,
8995 ᾤχοντ' ἀκόσμως ἐν φυγῇ λελοϊπότες
Ἴππους πανοπλίας τε καὶ σκευὴν ἔλην
Τοῖς ἵπποφοροῖς καὶ συβώταις Βουλγάρων·
Ὁ γνωσθὲν ἤνισεν ἀνακτα ἰαν.
Οὐχ ἤττον ἤνισεν εἰσπεσὸν πάλιν
- 9000 Λυποῦν τι κακὸν Δραγωγτᾶς ἐκ Βουλγάρων,
Ἄρχων στρατιᾶς τῆς κατὰ Μελενίκου·
Ὅστις ἀποστάς καὶ στρατὸν συναλίσας
Κατατρέχων ἦν τὰ περίξ Μελενίκου·
Ἄστου δὲ συνέκλεισε πορθῆσαι θέλων.
- 9005 Ἦκουστο ταῦτα βασιλεῖ στρατηγέτῃ,
Καὶ τὴν ταχίστην ἀετός τις καθέπερ
Ὀκιστος ἔπητ' πρὸς Μελενίκου τόπους
Μετὰ στρατιᾶς καὶ στρατηγῶν ταγμάτων.
Καὶ καταπλήξας στρατιᾶν ἐναντίων
- 9010 Αἰφινδίῳ τε καὶ στρατιᾶς τῇ σίφει,
Ἐτρέψατο σφᾶς εἰς φυγὴν κατακράτος,
Κτείνων, διώκων, αἰχμαλώτους λαμβάνων,
Ὡς ἐκ τοσοῦτων ἐκφυγεῖν βραχεῖς μόρον,
Καὶ πρὸς Μυσίας διασωθῆναι μέρη.
- 9015 Ὁ δ' αὖ Δραγωγτᾶς συμπαθηθεὶς ἀθλίως
Ἴππων ποσὶν τίθησκεν ἐκλιπὼν φάος.
Ὅτω βασιλεὺς διαθεῖς πάνθ' ὡς ὄσον,

- A** in occidentem protinus discedit,
Hellespontiacum navibus fretum transiens.
Atque Hadriani delatus ad urbem,
ibi vix uno demoratus die,
castra promovit Rhodopem versus
contra Bulgaricum principem Michaellem,
qui cum exercitu ad Hebrum morabatur ;
Stenimachum ceperat, Tzæpænam, Ustram,
Cribos, Perperacium, et Peristitzam,
Ephræmum, Critzimum, cunctam Achridem
quæ nobis arces antea parebant.
Nunc de irruente celeriter Cæsare
ab explorante Michael admonitus,
fuga se statim retulit in patriam
ipse cum copiis, per locos difficiles
perque dumosos sine calle saltus.
- B** Mane cum vacuum locum reperisset
Cæsar, propinquam pervenit ad Berrhoen :
qua capta, agroque proximo direpto
Hadrianopolim semet recipiebat
non sine multis spoliolorum divitiis.
Atque illinc misso protinus exercitu
reouperavit urbem apostolicas.
Ipse perrexit imperator ad Rhodopen,
Stenimachumque, Peristitzam, Crytzimum,
Romano rursus addidit imperio.
Una Tzæpæna perstitit invicta
ob loci asperitatem atque hiemis.
Sed vere exorto, statim dedit litteras
ad duces Cæsar Serris demorantes
Strategopulum scilicet et Tornicium,
ut cum exercitu quaterent Tzæpænam.
Illi ad hunc agmine tendentes locum,
cum nec vidissent hostilem exercitum
neque ruentes in prælium armatos,
foliorum tantum sonitu perterriti
turpiter diffugerunt, abjectis etiam
equis et armis et sarcina universa.
quæ præda cessit armentariis Bulgaria.
Rem autem Cæsar pertulit ægerrime.
Nec minus aliud superveniens malum
sensit, videlicet Bulgarum Dragotam,
nostras regentem Melenici copias.
Rebellans enim, congregato exercitu,
populabatur Melenici fines
ipsamque urbem obsidens premebat.
- D** Audiit hoc in castris imperator,
atque volatum aquilæ æmulatus
vis compendio pergit Melenicum
cum suis copiis ordinumque ducibus :
perterritoque hostium exercitu
subito adventu militumque numero,
fugam ingentem atque cladem edidit,
persequens, cædens, captivos intercipientes,
ut pauci ex tot interitum vitaverint,
qui fuga in Mæsiæ partes evaserunt.
Dragotas autem proculcatus misere
equorum pedibus vitæ rupit filum
His Cæsar actis ex animi sententia,

et defectorum feminis ac liberis alio translatis, procul Melenico. Thessalonicam illinc est reversus: unde transmisso Axio profundo, Bodenos venit aquis abundantes: ubi laborans ventris doloribus, paulum propterea substitit diebus. Mox recreatus, Prilapum invisit, ubi non paucis perstitit diebus. Deinde transit ad Belesum oppidum; contra quod machinis bellicis directis, in deditionem mox cives accepit, qui obtenta nequid paterentur fide semet ac oppidum permiserunt Cæsari. Quamobrem arci imposito præsidio, per Nautzapoleos aridam regionem, aqua laborans atque commeatu, ægre pervenit tamen ad urbem Serras; ubi ex Oriente litteris perlatis, Turcas agente Tacharionum denuo periclitari intelligit et conturbari. Quod ubi Cæsar novit, cursu concito, processit sine mora ad Hebrum flumen: ubi rumore falsum esse intelligens. de itinere suscepto nonnihil devians Didymotichum contulit se in urbem, deinde ad inclytam Hadrianopolin, et ad Tzepenam oppugnandam rediit; sed cum nihil proficeret reversus est ad munitum oppidum Didymotichum: ubi relicto non modico exercitu cum ducibus et oppidi custodibus, Lascari Manuele, et Margarite homine rusticano et pulte alito Neocastrique originem trahente; insuper belli ordine præscripto; illinc discedens Hellespontum transit, stationesque Lampsaci constituit: ubi suos duces celsis dignitatibus auxit, ornavit, præmiaque distribuit. Georgium quidem vulgo Muzalonem protovestiarium et simul protosebasti nec non stratopedarchæ ornavit titulis: hujus autem fratrem Andronicum, magni donavit officio domestioi: Angelum denique fecit protostratorem. His actis imperator revertebatur ad suum regale Nymphæi palatium: ubi per hiemis tempora versatus, vere appetente exercitum collegit innumerum pedestrem atque equestrem, concretum Mæsis, Italis, atque Scythis. præcipue tamen viris nostri generis: dirigensque iter in occidentem, Helespontiacam Lampsacum devenit: ubi cladem exercitus intellexit ducumque relictorum Didymotichi. Nam Cæsare in longinquis absente locis, rex Bulgarorum conscripta Scytharum

- A** Καὶ τὰς ἀπίστων γαμητὰς καὶ τεχνία Ποβρῶτάτω θεῖς ἄστεος Μελενίκου,
9020 Ἐκείθεν ἔκειν εἰς Θεσσαλονικίων·
Ἄφ' οὗ περάσας Ἀξειὸν βαθυδίην
Ἄστου Βοδηνῶν ὑδατόβρυτον φθάνει·
Ἐνθα νοσήσας κοιλιᾶκόν τι πάθος,
Μικρόν τι χῶρον προσμένει τοῦτου χάριν.
9025 Εἶτα βραίσας ἄστου Πριλλάκου βλέπει,
Οὗ διαγαγῶν οὐκ ὀλίγας ἡμέρας,
Ἐπ' στρατεύει Βελεσῶ τινι πόλει,
Καθαιρητικὰς μηχανὰς ἐπηγμένους·
Ἦνπερ παρεστήσατο τῇ συμφωσίῃ
9030 Τοῦ μή τι' παθεῖν ἔρκον εἰσδεξαμένων
Τῶν ἔκδοι δυνάτων καὶ προδόντων τὴν πόλιν.
Ἄπαντα τοῖνον εὖ διαλείς φρουρίου,
Διὰ Ναυτζαπόλεως ἀνδρῶν τόπου
B Σὺν ἀπορίῃ καὶ ποτῶν καὶ βρωμάτων,
9035 Εἰς Σέβρας ἔκει τληπαθῶς πλὴν τὴν πόλιν
Ἐνθα γραφὴν δίδεικτο πρὸς τῶν ἐξ ἔσω.
Ἵτι τὰ Τούρκων πρὸς Ταχαρίων ἔθνους
Κυμαίνεται νῦν καὶ ταράσσεται πάλιν.
Ταῦτα διεγρούς, συντεταγμένῃ δρόμῳ
9040 Πέφθακεν Ἐῦρον τὸν ποταμὸν ἐν τάχει·
Οὗ μῆγυμα γνοῦς ἀερεκὲς μὴ τυγχάνειν,
Τρίβου παρεκκλίνας τι καταλαμβάνει
Διδυμότειχον ὠνομασμένην πόλιν·
Εἶτα κωδίστην Ἀδριανοῦ τὴν πόλιν.
9045 Καὶ πάλιν ἐστράτευσεν κατὰ Τζεπαίνης·
Καὶ μῆδοτιοῦν δεδρακῶς, ὑποστρέφει
Κατὰ Διδυμότειχον ἀσφαλῆ πόλιν·
Ἐνθα λελοικῶς στρατιᾶν οὐ μετρίαν,
C Καὶ ταγματάρχας καὶ φύλακας φρουρίου,
9050 Μανουὴλ τὸν Λάσκαριν καὶ Μαργαρίτην
Ἄγροικον ἀνδρα πιτύροις τεθραμμένον
Ἐκ Νεοκάστρων σείραν ἔλκοντα γένους·
Καὶ νουβητήσας σφᾶς δέοντα πρὸς μάχα,
Ἐκείθεν ἄρας Ἑλλησποντον δίδει·
9055 Καὶ σκηνὰς αὐτοῦ πηγγύει πρὸς Λαμψάκῳ,
Καὶ τοὺς ὑφ' αὐτὸν ἀξίαις ὑπερτάταις
Τιμᾶ, κωδαίνει δωρεᾶς τε προσνέμει.
Γεώργιον μὲν Μουζάλωνα τούπικλην
Πρωτοεστιαρίον ἀναδεικνυει
9060 Πρωτοσεβαστὸν στρατοπεδάρχην μέγαν·
Ἀνδρόνικον δὲ σύγγονον τοῦτου πάλιν
Μέγαν κατωνόμασεν ἐν δομestίοις·
Τὸν Ἄγγελον δὲ πρωτοστράτωρα πάλιν
Ταῦτα δεδρακῶς βασιλεὺς ὑποστρέφει
9065 Πρὸς βασιλείους τοὺς ἐν Νυμφαίῳ δόμου
Οὗ διαγαγῶν χειμερινὰς ἡμέρας,
Ἦρος φανέντος στρατιᾶν συναλλίας
Μυριάριθμον πεζικὴν οὐ ἱππότιν
Μυσοῖς συγχροτουμένην, Σκυθιαῖς,
9070 Μάλιστα πάντων Ῥωμαϊκῆ πλεθού,
Ὡς πρὸς δύσιν ἔτεινεν ὄρημα κράτωρ,
Καὶ Λάμψακον πέφθακεν Ἑλλησποντίαν·
Ἐνθα περ ἔγνω συμφωρᾶν στρατευμάτων
Καὶ τῶν στρατηγῶν τῶν ἐν Διδυμότειχῳ.
9075 Ἐπεὶ γὰρ ἀπὴν βασιλεὺς μακρὰν τόπου,
Ὁ Βουλγαράναξ ἐκ Σκυθῶν συναλλίας

- Χιλιάδας τέτταρας, εἴτε καὶ πλείον,
 Κατὰ Θρήνης πίπομφε χωρῶν, ἀστέων ·
 Οἱ πρὸς ποταμὸν Ῥηγίνα κεχυμένοι,
 9080 Ἄπαντ' ἐποιοῦν Σκυθικὴν ἐρημίαν ·
 Ἐνθα στρατηγοὶ προσταγῆς βασιλέως
 Οὐκ οἶδα τί παθόντες ἐκλελησμένοι,
 Ἐπαφίᾳσι τὴν στρατιάν τοῖς Σκύθαις ·
 9085 Νικῶσιν ἠνέγκαντο βαρβάρων στίφος,
 Καὶ κτείνεται στράτευμα Ῥωμαίων ξίφει ·
 Ἄλλισκεται δὲ Μαργαρίτης τοῖς Σκύθαις
 Πολλοῖς σύναμα καὶ πιπράσκειται σφίσι ·
 Ὁ γούος δ' κρατῶν καταταγῆσας δρόμῳ
 9090 Βουλγαροφύγῳ προσπελάζει φρουρίῳ
 Καὶ τινὰς εὐρῶν βαρβάρων ἐν Βιζύῃ,
 Ἔργον σπάθης τήθειν αὐτοῦ καὶ ξίφους,
 Πλὴν καταλαβὼν τὸν ποταμὸν Ῥηγίνα,
 Σκηνὰς ἐκεῖ πῆγνυσι καὶ παραμένει ·
 9095 Ἐνθα περ Οὐρον Ῥῶσον ὠνομασμένον
 Τὸν Παιόνων πίπομφε βῆγα (8) Μυσάναξ
 Πρὸς τὸν κρατάρχην Θεόδωρον Αὐσόνων,
 Ὡς ἂν ἐρωτήσεις τὰ πρὸς συμβάσεις.
 Ἀφιγμένος γοῦν Ῥῶσος ὡς βασιλέα
 9100 Ἦν πενθερός γε Βουλγάρων ἀρχηγέτου
 Καλῶς ἐδέχθη καὶ λιαν φιλοφρόνως,
 Καὶ συμβιβάσεις ἐκτελεῖ σὺν ὀρκίοις ·
 Αἱ δ' ἦσαν, ὡς Τζέπεινα Ῥωμαίων κράτει
 Πρὸς Βουλγάρων ἀρχοντος ἀφεθῆ ἄλλιν ·
 9105 Τοῦτων βασιλεῖ κατὰ νοῦν πεπραγμένων,
 Ἄρας ἐκεῖθεν, Θεσσαλονικὴν βλέπει,
 Ἐχων μεθ' αὐτοῦ καὶ Μιχαὴλ δεσπότη
 Σύνευρον ἅμα φιλιτάτῳ Νικηφόρῳ,
 Ὅδοιποροῦντας εἰς περὶ τῶν γάμων.
 9110 Ἦνυστο τοῖνον τὰ τῶν γάμων ὡς δεόν ·
 Παῖδα κρατάρχου Μαρίας Νικηφόρος
 Κατὰ νόμους σχῶν εἰς γάμου κοινωνίαν.
 Πλὴν πρόσθεν ἀπέλυσεν Αὐσόνων κράτει
 Σέρβια Δυρράχιον οὗτος δεσπότης
 9115 Περὶ γυναῖκός δειλιῶν καὶ φιλιτάτου ·
 Ἐν τοῖσδε διάγοντος ἀνακτος τότε,
 Γραφὴν τις ἐκπέπομφεν οἱ Βιθυνόθεν
 Διεξιούσαν ὡς ἀποδράτας ἔχει
 Πρὸς Περσίδος γῆν ἡγεμῶν Βιθυνία
 9120 Παλαιολόγος Μιχαὴλ Κομνηνόπαις.
 Τοῦτ' ἀνακυκᾷ καρδίαν βασιλέως ·
 Ὅμως ἀπίων ἐν φυγῇ πρὸς Περσίδα
 Γράμμ' ἐγχαράττει προσταταῖς Βιθυνίας
 Ἐν ὑπογραφαῖς ἀσφαλισθὲν ἰδίαις ·
 9125 Διαγορευθὲν ὡς Ἐκείνος μὲν τάχα
 Φεύγει δεδιώς τὴν σβέσιν τῶν ὀμμάτων ·
 Αὐτοὶ δ' ἔχεσθε νουεχῶς τῶν πραγμάτων.
 Καὶ πάντα δρᾶτε πρὸς φυλακὴν ἀστέων
 Χώρας τε λοιπῆς, φησί, καὶ στρατευμάτων.
 9130 Τοῦτ' κομισθὲν τὸν κρατάρχην ἠδύνει ·
 Πλὴν διαθείς εὐ τὰ καθ' ἐσπέραν ἀναξ,
 Μετὰ στρατιᾶς ἐκτρέχει πρὸς τὴν ἔω
 Λιπῶν στρατηγούς κατὰ Θεσσαλονικὴν

- A** milla ferme quatuor aut etiam plura
 per Thraciæ immisit terras atque urbes :
 qui circa flumen, cui nomen Regina,
 vagi palantes omnia corrumpabant.
 Tunc nostri duces, Cæsaris mandato
 nescio quo pacto oblivioni tradito,
 cum suis copiis aggrediuntur Scythas :
 et jam utrinque armis concurrentibus,
 barbara phalanx retulit victoriam,
 cæsusque noster fuit gladio exercitus :
 ipse quin etiam Margarites capitur
 cum aliis multis, atque a Scythis venditur.
 Cæsar re cognita, subditis calcaribus
 ad arcem Bulgarophygun accurrit statim :
 Byziciæque naclis aliquantos barbaros,
B occidione omnes gladio occidit.
 Verum progressus ad Reginam fluvium,
 tentorium ibi fixit, atque substitit.
 Atque illuc Urum cognomento Rosum
 Pæoniæ regem misit rex Bulgaricus
 ad Romanum Cæsarem Theodorum
 ut de integranda pace verba faceret.
 Imperatorem igitur conveniens Rosus,
 qui socer erat regnatoris Bulgari,
 amanter est exceptus et honorifice,
 juratæque pacis sunt conditiones
 nempe ut Romano Tzerænam imperio
 rex Bulgarorum denuo concederet.
 Qua re peracta ex animi sententia,
 Thessalonicam illinc Cæsar venit,
C despota quoque Michaelis habens
 in comitatu uxorem cum filio suo
 ob peragendas nuptias Nicephoro.
 Ergo nuptiarum celebratur ritus,
 Cæsaris filiam Mariam Nicephorus
 legitimo conjugio sibi copulat.
 Antea tamen cesserat imperio
 nostro Dyrrachium Serviorumque castrum
 despota uxori filioque timens.
 Dum in hoc Cæsar versatur negotio
 accipit litteras missas ex Bithynia
 significantes profugisse ad Turcas
 Bithyniæ rectorem Palæologum
 Michaellem illum Comnenis natum :
 quæ res turbavit imperatoris animum.
 Cum ille tamen ad Turcas profugeret,
D schedam Bithyniæ scripsit magistratibus
 quam propria manu subscribens firmavit :
 significans, se quidem extorrem ire,
 ne pateretur oculorum damnum ;
 cæterum ipsi rem prudenter gererent,
 et custodirent sedulo civitates.
 provinciamque et milites recte regerent.
 Quæ res nuntiata imperatori placuit :
 jamque ordinatis in occidentem rebus,
 ad orientem cum milite excurrit,
 relicto duce Thessalonicæ

(85) Falli videtur Ephræmius. Acropolis enim dicit hunc Urum Ungariæ regis generum, non regem.

Lascari Michæele viro strenuo,
 Prilapi autem Scuterio Xylea
 congruum sibi cognomen gerente.
 Belesso imposuit locisque finitimis
 custodem Theodorum Calampacem.
 Illyrium denique Chabaroni tradidit.
 His super, summo dignitatis apice,
 constituit Georgium acropolitam
 prætoris titulo pridem exornatum.
 Georgius hic contulit se Berrhoeam,
 ubi exspectabant eum legati papæ :
 quibuscum ex sententia negotium gessit,
 eosque posthinc dimisit in patriam.
 Deinde accessit ad Serviorum castrum,
 præteriensque oppido Castoria,
 per Achrin iter faciens Albanum venit,
 atque illinc demum ad urbem Epidaurum :
 in qua dispositis prout visum est rebus,
 viam emensus per Chunabiam, Matem,
 Ciltabin atque Debren parvas urbes,
 ut potuit pervenit ad urbem Prilapum.
 Atque ibi versanti Acropolitæ
 tristis repente rumor est intellectus,
 Chabarorem scilicet Constantinum
 in Caninorum conclusum castello,
 a sonore uxoris Michaelis despotæ
 Maria deceptum nuptiis et amore,
 vinctum teneri ferreis compedibus.
 Interim vero Michaelē despota
 pacis cum Cæsare violato jure,
 ditionem nostram armis concursare :
 jamque invanisse cunctam Pelagoniam,
 universumque Prilapi territorium,
 unico excepto Prilapi præsidio,
 quod tamen ipsam proditione cepit.
 acropolites autem in arce degens,
 quadam conscensa castelli turricula,
 perstabat illic ; donec juratam fidem
 obtulit illi despota, force incolumem,
 atque ad suum Cæsarem dimissum iri,
 Tunc se permisit hosti cum turricula.
 Michael tamen despota perjurus
 solidis illum vinculis astrinxit.
 Ecce autem Michael Comnemus ille,
 quem sæpe memoravit historia nostra,
 non sine sacramento in fidem Cæsaris
 rursus recuptus, a Turcis regreditur :
 et cum Macedonum militum exercitu
 in occidentem mittitur contra despota.
 Is igitur se contulit Thessalonicam ;
 moxque conjunctus Michaeli Lascari
 simul in agrum incurrit Berrhoeæ,
 atque inde prædam abstrahit innumeram.
 Sic perturbato rei publicæ statu,
 pessimus etiam Triballorum princeps
 perjurus vir, crudelis, temerarius,
 mille conscriptis et amplius militibus,
 Romanas terras vagans infestabat.
 Neque cessabat in occidento Michael.

- A** Μιχαήλ Λασκάριον ἄνδρα γεννάδαν,
 9135 Ἐν δὲ Πριλλάπῳ Σκουτέριον Ξυλίαν
 Ἐπωλυμίαν ἀτρεκτῆ κακτημένον ·
 Ἐν δ' αὖ Βελεσσῶ τοῖς περικύκλῳ τόποις
 Φύλακα Θεόδωρον τὸν Καλαμπάκην ·
 Ἰλλυριῶν δὲ Χαβάρων ἐπιστάτην.
 9140 Πρὸς τοῖσδε Γεώργιον Ἀκροπολίτην
 Ἀρχοντα πάντων καὶ πρόεδρον δεικνύει,
 Πρόσθεν τιμῆσας τῇ πραιτωρος ἀξίᾳ.
 Οὕτως ἀφίκτο πρὸς πόλιν Βεβροαίων,
 Κάκιστα πρέσβεις προσμένοντας τοῦ πάπα
 9145 Ἐὖ τὰ κατ' αὐτοὺς διαθέεις ὥσπερ δέον,
 Ὑποστρέφειν δέδρακε πρὸς τὴν ἀπείρῃα.
 Εἶτα παρελθὼν φρούριον τῶν Σερβίων,
 Καὶ Καστορίαν πραιμείψας τὴν πόλιν,
 Δι' Ἀχρίδος πέφθακεν Ἀλθάτου τόπον,
B 9150 Κάκισθεν ἔχεν εἰς Ἐπίδαμνον πόλιν,
 Κάκιστ' διαθέεις τὰ κατὰ νοῦν ὡς δέον,
 Διὰ Χουναβίας τε καὶ Μάτης τόπων,
 Κιττάβωος Δεύρης τε τῶν πολιχνίων,
 Ὡς εἶχε κατέλαβεν ἄστου Πριλλάκου ·
 9155 Ἐνθα διατρέθοντι κατ' ἄστου τόδε
 Δυσάγγελος φήμη τις ἔχεν ἀθρόον,
 Ὅτι περ ἁλοῦς Χαβάρων Κωνσταντῖνος
 Ἐν κατελλίῳ Κανίων πρὸς Μαρίας
 Γυναικαδέλφους Μιχαήλ τοῦ δεσπότη, ἄστυ
 9160 Ἐρωτοδέσμαις ἀπατηθεὶς καὶ γάμψῃ
 Εἰρκίην κατακέκριτο κλοιά καὶ πέδας.
 Καὶ τηλικῶτα Μιχαήλ ὁ δεσπότης
 Τὰς πρὸς κρατοῦντα συμβάσεις διαλύσας,
 Χώρας ἐπήει Ῥωμαϊκὰς σὺν ὄπλοις,
C 9165 Πᾶσάν τε κατέδραμε Πελαγονίαν,
 Καὶ τὸν περίεξ ἄπαντα χώρον Πριλλάκου ·
 Τὸ φρούριον λείπειτο Ηριλλάκου μόνον,
 Ὅπερ προδόντων συνέλαβε καὶ τόδε ·
 Ἀκροπολίτης δ' εὐρέδεις ἔνδον τότε,
 9170 Ἐρύματός τι καταλαβὼν πυργίον,
 Ἐκεῖ διῆγε, καὶ λαβὼν πρὸς δεσπότη
 Ὅρκια κακῶν ἀπαθῆ πεφηνένας
 Καὶ παραπεμφθῆναι δὲ πρὸς βασιλέα,
 Αὐτὸν παραδέδωκε σὺν τῷ πυργίῳ.
 9175 Ὁ Μιχαήλ δ' ἔφορκος ὦν ὁ δεσπότης,
 Δεσμοῖς περιέβηκεν αὐτὸν ἀφύκτοις.
 Ὁ δ' αὖ Κομνηνὸς Μιχαήλ, οὐ πολλακις
 Μνήμην ἐποιήσαμεν ἀνόπιν λόγου,
 Ὅρκια λαβὼν πιστὰ πρὸς βασιλέως,
D 9180 Πρὸς τόνδ' ἐπανέζησεν ἐκ τῆς Περσίδος ·
 Ἦ δούς στρατιῶν ἐκ Μακεδόνων ἀναξ,
 Εἰς ἐσπέραν πέπομφε κατὰ δεσπότη ·
 Καὶ καταλαβὼν Θεσσαλονίκην πόλιν
 Καὶ που συνελθὼν Μιχαήλ Λασκαρίῳ,
 9185 Σὺν τῷδ' ἐπῆλθε τὰ μέρη τῆς Βεβροαίας,
 Καὶ λείαν ἀπῆλασεν ἔμφεν μυρίαν.
 Τῶν πραγμάτων οὕτω δὲ διακειμένων,
 Καὶ Τριδάλάρχης ἢ κάκιστος καρδία,
 Ἐκσπονδὸς ἀνὴρ, ἀποφράς, μιαιφόνος,
 9190 Ὑπὲρ χιλίους στρατιῶν συναλλίας,
 Τὰ Ῥωμαϊκὰ κατέδραμε χωρίζ.
 Ὁ δεσπότης δὲ Μιχαήλ τὰ πρὸς δύσιν

- Δῆων, ἐρημῶν οὐκ ἔλγηε καθόλου
 Καὶ τῆ κατ' αὐτὸν προστιθεὶς ἐξουσίᾳ
 9195 Ὅθεν στρατιὰν ἱκανὴν ἀποκρίνας
 Ἦς ἡγεμῶν παῖς Θεόδωρός τις νόθος,
 Πρὸς τὰ Βοδηνῶν ἐξαποπέλλει μέρη·
 Ἦ Ῥωμαϊκῶ συντοχοῦσά που στείφει,
 Ἦττησεν, ἐσκέδασεν αὐτὸ βράδιως·
 9200 Ὁ γνοὺς Μιχαὴλ Παλαιολόγος τότε
 Ἀνὴρ μαχητῆς, γεννάδας, Ῥωμαῖος
 Ὡς εἶχεν ἐξώρμησε κατ' ἀντιπάλων·
 Καὶ τινα τῷ δόρατι πλῆξας ἱππότην,
 (Ἦν δ' ἄρα Θεόδωρος παῖς ἀποστάτου),
 9205 Ἐῖς γῆν καταβέβληκεν ἐξ ἐφεστρίδος.
 Ὁ δ' αὖ Κομνηνῶ προσδραμὸν ἠντιβόλει
 Ζωῆς τε χάριν καὶ ψυχῆς πεφιλμένης,
 Καὶ συμπαθοῦς ἔτυχε συγγνώμης τότε.
 Πλὴν ἠγνοεῖτο τίς ἄρα καὶ τυγχάνει·
 9210 Τῷ τοι παραδίδωσι φυλάσσειν Τούρκω.
 Ὁ δὲ αὖ φονεύει καὶ παραπέμπει μόρφ.
 Τουτὶ μὲν οὕτω Μιχαὴλ δεδραμένος
 Σὺν τοῖς δ' ὑφ' αὐτὸν ἀρεϊκοῖς ἀνδράσι
 Παφλαγονίαν πατριδὰ κεκτημένοις,
 9215 Πολλοὺς μὲν ἔργον εἰργάσατο τοῦ ξίφους·
 Ζωοὺς δὲ συνέσχηκεν εἴκοσιν πάλιν
 Ἄνδρας τιμίους, ἐγκρίτους ἀποστάτη.
 Ταῦτα μὲν οὕτω συμβέβηκεν ὡς ἔφην·
 Ὁ Μιχαὴλ Βουλγάρων ἀρχηγέτης,
 9220 Ὅς δὴ γυναικάδελφος ἦν βασιλέως,
 Ἐχθρὸς δ' ἄσπονδος Ἀυσόνων κραταρχία,
 Πρὸς Καλλιμάνου καιρίαν βεβλημένος
 Πρωτεφάδελφου προσγενοῦς πεφυκότος,
 Ἐξαπίνης τέθνηκεν ἐκλιπὼν φάος·
 9225 Οὗ τῆ γυναικὶ συναφθεὶς Καλλιμάνος,
 Ἔδοξεν ἀρχὴν προσλαβεῖν καὶ Βουλγάρων.
 Ἀλλὰ Ῥώσος Οὐρός μὲν ὡς θυγατέρα
 Μετὰ στρατιᾶς συμπεσὼν προσλαμβάνει·
 Φονεύεται δὲ Καλλιμάνος Βουλγάρους.
 9230 Ἐρημον οὐκοῦν γνησίῳ διαδόχῳ
 Ἰπῆρχε λοιπὸν τὸ κράτος τοῖς Βουλγάρους·
 Ἀλλ' οἱ παρ' αὐτοῖς ἔγκριτοι Βουλευφόροι
 Ἀρχηγετῆν τάσσουσιν ἀρχῆς Βουλγάρων
 Τείχου τὸν Γίδν τὸν καλὸν Κωνσταντῖνον·
 9235 Ὡς ἂν δὲ καὶ δόξειεν ἐκ κληρουχίας
 Εἰς βουλγαρικὸν ἐγκαθεστάναι θρόνον
 Ἐρίτιμοι πέμπουσι πρέσβεις Βουλγάρων
 Πρὸς τὸν κρατοῦντα Θεόδωρον Ἀυσόνων
 Ἴνα συναφθῆ τῷ Τείχῳ Κωνσταντῖνῳ
 9240 Εἰρήνην πρώτη τοῦδε τῶν θυγατέρων
 Ἀσάν κρατάρχου Βουλγάρων οὐσ' ἐγγόνῃ·
 Ἄ καὶ περατοῖ σὺν προθυμίᾳ κρέτωρ.
 Ἐπεί δ' ὁ Τείχου ἦν ἔχων ὀμμενέτιν,
 Ταύτην διαζεύξαντες ἀνδρὸς ἀνόμως,
 9245 Εἰς φυλακὴν πέμπουσι τῷ στεφηφόρῳ.
 Μετὰ δὲ ταῦτα χαλεπωτάτῃ νόσῳ
 Περιπεσὼν ἔκειτο κρατάρχης κλίην·
 Ἦ δ' ἦν ἀνιάτρευτος Ἀσκληπιάδαις,
 Καὶ σφῶν τέχναις ἀκαμπτος οὐδ' εἰκουσά-
 [πως.
 9250 Τοῖνον ἀπογνοὺς καὶ διαγνοὺς ὡς δέον,

- A** despota damnis omnigenis faciendis
 et suæ ditioni terris subigendis.
 Nam comparato idoneo exercitu,
 quem notho filio Theodoro tradidit,
 jussit invadere Bodenorum agrum :
 atque ibi nostras quas offendit copias
 vicit, dispersit facili negotio.
 Michael re cognita Palæologus
 bellator vir magnanimus, fortis,
 abrupta mora hostibus occurrit :
 et quemdam hasta equitem percussum
 (erat is filius perfidi Theodorus)
 humi projecit ephippio depulsum.
 Ille Comneni provolutus genibus
 vitam rogabat sibi conservaret,
B reque ipsa veniam mitem impetravit,
 quanquam ejus ignota conditio erat :
 Turcæque homini custodiendus traditur,
 qui miserum captivum gladio perimit.
 Atque hanc victoriam Michael patravit
 Mavortiorum quos ducebat militum
 opera usus, patria Paphlagonum.
 Et multos quidem interemit hostes,
 præterea viginti vivos cepit
 viros insignes de rebellis aula.
 Atque hunc prædicta res exitum habuit,
 Michael autem Bulgarorum dominus,
 cujus soror Cæsari nupta erat,
 nostri sædifragus hostis imperii,
 a consobrino suc Callimano
C mortifero repente percussus vulnere
 vitam cum morte statim commutavit :
 cujus uxore ducta Callimanus
 visus est regnum obtinere Bulgaricum.
 Sed regis socrer accurrens cum exercitu
 Rosus Urus filiam suam recipit :
 occiditurque a Bulgaris Callimanus.
 Jamque carebat successore legitimo
 Bulgaricæ reipublicæ vacans thronus.
 sed optimales gentis ac senatores
 ad Bulgarorum thronum advocarunt
 egregium Tichi filium Constantinum.
 Atque ut legitimo successoris jure
 regnum adire videretur Bulgaricum,
 ad Romanorum Cæsarem Theodorum
 mittit senatus legationem petens
 ut jungeretur dicto Constantino
D Irenæ filia Cæsaris natu major,
 quæ Asanis regis Bulgari neptis erat.
 Et Cæsar noster rem libenter annuit
 Tum quia jam Constantino uxor erat,
 hanc a suo viro abstractam illicite
 imperatori custodiendam mittunt.
 Morbo post hæc correptus gravissimo
 Cæsar Theodorus tenebatur lecto ;
 et nil medendo proficiebant medici,
 artem Hippocratis superante morbo.
 Quare spe vitæ prudenter abjecta

ornamentisque regis depositis

monachi Cæsar induit tuniculam,
omnia sua confitens peccata
coram hominibus sed presertim Deo
(namque hunc transversum egerant illicebæ
amorque scorti nobilis haud protritii).

Accedens ergo ad Mitylenas episcopum
cui confiteri solitus peccata fuerat,
ad hujus pedes accidit prostratus humi
eosque calidis perluebat lacrymis,
cœu quondam Christi femina peccatrix :
quare et madebat fletu pavementum.
Atque hæc verba geminabat confitens :
Te, Christe, dereliqui ; propitius esto.
Sic continenter repetens bonus Cæsar,
ad stationes transiit cælestes,
filio relinquens regnum Joanni
septenni ferme ætate aut paulo amplius :
ipse quatuor nondum plenos annos
Romanum sceptro rexerat imperium :
vir sane bonus, regnator religiosus,
hilaris, blandus, subditis benivolus,
omni doctrina et litteris ornatus ;
fidelis Domini atque prudens famulus
qui regni talentum ampliavit, auxit,
et patrimonium strenue protexit :
princeps benignus, fortis imperator,
quique in Ecclesia nihil innovavit,
laudabilis tum vita tum imperio ;
egregio demum ex hac terra transitu
atque salubri pœnitentia felix !
Delatum est cadaver ad cœnobium
a patre exstructum salutarium martyrum,
ubi et fundator jacet honorifice.

JOANNES THEODORI FILIUS ET MICHAEL
PALÆOLOGUS.

Moriens Theodorus tres reliquit domi
filios, quem dixi parvulum Joannem
hæredem dignitatis et imperii,
duasque inuuptas insuper virgunculas,
Eudociam videlicet ac Theodoram.
Nam major natu Irene Ticho nupserat,
Mariam minorem duxerat Nicephorus
filius, ut dixi, Michaelis despotæ.
Tenera plane ætate Joannes erat ;
quamobrem cavens rex pater filiolo,
huic supremis tabulis imperium liquerat,
adactis prius in sanctum jusjurandum
subditis universis ac magistratibus
ut conservarent stabilem filiolo fidem :
quem commendavit postea tutoribus,

(86) Hinc intelligimus quid spectat Nicephorus
sub prædictæ orationis initio, ubi graviter invehi-
tur in amorem illegitimum. Quanquam Joannem
quoque Theodori parentem præ oculis habere po-
tuit cujus in amore fragilitatem noster innuit

A Ῥίψας τὰ λαμπρὰ τοῦ κράτους καὶ τοῦ στί-
φους,

Τὰ τῶν μοναχῶν ἐνδιδύσκειται βάκχῃ
Ἐξαγορεύσας πάντα οἱ πεπραγμένα
Ἐμπροσθεν ἀνθρώπων τε καὶ θεοῦ πλείον·
9255 Πόρνης γὰρ οὗτος σὺφρονος θρυλλουμένης,
Τὴν πίστιν ἐν νῦν προσλαβὼν καὶ τὸν πό-
[θον (86)]

Τῷ ποιμενάρχῃ προσδραμῶν Μιτυλήνης
Ὁ σφαλμάτων ἦν ἀνακαλύπτων βέβη,ῃ
Εἰς τοῦδαφος πέπτωκεν αὐτοῦ πρὸς πόδας,
9260 Καὶ τούσδε θερμοὺς δάκρυσιν ἀποκλύσει
Ὡς πρὶν γυνὴ βέβηλος Χριστοῦ δεσπότη·
Ὡς καὶ γενίσσθαι πηλὸν ἐκ τῶν δακρύων.
Ἐξαγορεύει ταῦτα συνείρων λόγοις·
Σὲ, Χριστὲ, κατέλιπον· ἴλωος ἔσο.

B 9265 Οὕτω δεδρακῶς συνεχῶς χρηστὸς κράτῳ,
Πρὸς τὰς μονὰς βέβηκε τὰς οὐρανοῦς,
Λιπῶν τὸ κράτος παιδί τῷ Ἰωάννῃ
Ἐπταίει του τυγχάνοντι καὶ πλείον·
Μήπω καθαρῶς τέτταρας ἔλους χρόνους
9270 Τὴν Ῥωμαϊκὴν ἰθύναν κραταρχίαν·
Ἀνὴρ ἀγαθὸς, εὐσεβὴς αὐτοκράτῳ,
Ἠδὺς, ἰλαρὸς, εὐμενὴς ὑπηκόοις,
Ἰδρις σοφίας παντοδαπῆς καὶ λόγων.
Πιστὸς Κυρίου, νουεχὴς ὑπηρέτης,
9275 Τάλαντον αὔξων, πλατύων κραταρχίας,
Προκινδυνεύων εὐφύχως κληρουχίας·
Ἄναξ προσηνὴς, καὶ στρατηγὸς γεννάδας,
Μηδὲν νεοχημώσας τι τῆς Ἐκκλησίας,
Ἐπαινετός τε τοῦ βίου καὶ τοῦ κράτους,
C 9280 Καὶ μακαριστὸς τῆς καλῆς μετοικίας
Καὶ τῆς μετανοίας γε τῆς σωτηρίου.
Τούτου θανόντος εἰς ταφὴν νέκυν φέρει
Μενὴ πατρῶσα Σωσάνδρων κεκλημένη,
Οὐ καὶ πατὴρ τέθαπτο θανῶν ἐντίμως·

ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΤΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΚΑΙ ΜΙΧΑΗΛ
ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ.

9285 Οὗτος βίῳ λέλοιπε παιδία τρία,
Ὅν πρόσθεν εἶπον χαριτώνυμον νέον
Κληροῦχον ἀρχῆς καὶ διάδοχον κράτους·
Καὶ θήλεια δ' ἄζυγα πρὸς τούτῳ δύο,
Εὐδοκίαν τε καὶ Θεοδώραν ἄμα.
9290 Πρώτη δ' Εἰρήνη τῷ Τείχῳ συνεζύγη
Ἡ δευτέρα δὲ Μαρία Νικηφόρῳ
C Παιδί Μιχαήλ, ὡς ἔφαμεν, δεσπότη.
Νεώτατος δ' ἦν παῖς Ἰωάννης πίνυ·
Ὅθεν δεδιῶς τεχνίου φύτης ἄναξ,
9295 Ἐν διαθήκαις τῷδε λείπει τὸ κράτος,
Ἠρόσθεν προδάντων ὀρκίων φρικαλέων
Ἰπηκόοις ἅπασι καὶ τοῖς ἐν τέλει
Ἡ μὴν φυλάξειν τεχνίῳ πίστιν, σφέσιν·
Εἶτα παραδίδωσι τοῖς ἐπιτρόποις,

Ephræmius v. 7896 ; Aliatius autem in adnotatio-
nibus ad Acropolitam cap. 52 Nicephori ejusdem
recitat epistolam de pellice Joannis Marcesina,
quam ipse Nicephorus sacra æde excluserat.

- 9300 Ὦν πρῶτος ὑπῆν Γεώργιος Μουζάλων
Πρωτοβεστιάριος ὦν τὴν ἀξίαν.
Ἄλλὰ τριταῖος οὐδέπω πρὸς τῷ τάφῳ
Ἐκείτο νεκρὸς ἄνακτος θεβειμένος,
καὶ πάντ' ἀναμιξ̄ μετὰ τε τρικυμίας.
- 9305 Εἷς γὰρ Σωτάνδρων τὴν μονὴν ἀφιγμένων
Τῶν ἐν τέλει τε καὶ στρατευμάτων στίφους;
Ὡς ἂν ὁσίαν θῶσι τεβηγκότι,
τοῖς κασιγνήτοις συμπαρῆν καὶ Μουζάλων.
καὶ τῆς φρικώδους θυσίας τελουμένης,
- 9310 Μουζάλων παρίστατο σὺν ὁμογνίοις ·
Ἄλλ' οἱ γερουσίας τε καὶ τῶν ἐν τέλει
Συσπειραθέντες πάντες εἰς ὁμαιχμίαν,
Ὡς ἄγριοι θῆρες τε καὶ βροτοκτόνοι,
Ἐπὶ μονὴν ἤλαντο τὴν σεβασμίαν,
- 9315 Ῥινηλατοῦντες ἐκλαφῆσαι σὺν βίῃ
Πρωτοβεστιάριον σὺν ὁμαιμόνοις ·
σὺν κασιγνήτοις Μουζάλων ἤσθημένος,
Ἐνδον τραπέζης παναγοῦς ὑπέσεδυ.
Ἄλλ' οἱ μιαιοὶ καὶ φονικοὶ τοὺς τρόπους
- 9320 Ποσὶ βεβήλοισι εἰσδραμόντες εὐθέως
εἰς ἱερὰν τράπεζαν ἱλαστηρίου,
Ξιφηφόροι τε καὶ θυμοῦ πεπνευκότες,
Φεῦ ἀσεβείας βαρβαρικῆς μανίας!
Μελήδων ἐκτέμνουσι τοὺς ἀναιτίους,
- 9325 Καίτοι διαθήκης τε καὶ τῶν ὀρκίων
Τρανῶς τε σαφῶς ἀνεγνωσμένων τρίτου
Ἐπὶ γερουσίας τε καὶ στρατευμάτων,
καὶ τοῖσδε παντὸς ἐμμένειν εἰρηκτότος ·
Μετὰ δὲ τήνδε τὴν κακὴν φονουργίαν,
- 9330 Οἱ γ' ἐν τέλει τε καὶ λοχαγοὶ ταγμάτων,
κλήρος πατριάρχης τε σὺν ἀρχιθύταις
Συνειδραμόντες εἰς μίαν συμφωνίαν,
Σκέψιν ἐτίθουσι πραγμάτων κοινῶν χάριν,
Τίς ἂν κυβερνήσειε προσδεδεγμένος
- 9335 Τῆς Ῥωμαϊκῆς ὀλκάδα κραταρχίας ·
Ἐπυθάνοντο τοιγαροῦν κατὰ γένη
καὶ κατὰ τάξιν πάντες οἱ τῶν ἐν τέλει.
καὶ πλείοσιν ἦν ἡ βοπή καὶ καρδία
Ἐπὶ Κομνηνὸν Μιχαὴλ τεταμένην.
- 9340 Ὅθεν τί μακροὺς δεῖ περιάγειν κύκλους;
Χειρίζεται δὴ τὴν διοίκησιν ὅλων
καὶ Ῥωμαϊκῶν πραγμάτων τὴν φροντίδα
Ὅστος Μιχαὴλ Παλαιολόγων γένους,
Δραστήριός τις καὶ πεφυκὸς πρὸς τόδε,
- 9345 Εἶδος προδεικνύς ἄξιον τυραννίδος,
βλοσυρὸν ἦθος καὶ λεόντειον φέρων,
Φρικτὸς μὲν ἐχθροῖς, ἤμερος δ' ὑπηκόοις,
Ἄναξ ἀριστεύς καὶ στρατηγὸς γεννάδας,
πρῶτα μὲν ἀξίωμα λαβῶν δεσπότητος,
- 9350 Μετὰ δὲ μικρὸν ταινιωθεὶς τῷ στέφει
Παρ' ἀρχιθύτου κατὰ τὴν Νικαίαν.
Ὅστος Λατίνους ἐξελαύνει πατριδός
τῆς Κωνσταντίνου βασιλίδος ἀστέων,
Ἐλευθερώσας τήνδε Λατίνων βίαν.
- 9355 Τιμᾷ δ' ἀδελφὸν Κομνηνὸν Ἰωάννην
τῆ σεβαστοκράτορος εὐθὺς ἀξίῃ,
Ἐκδημον ὄντα τοῖς καθ' ἐσπέραν τόποις ·
Ἄλλεξιν δὲ στρατηγόπουλον πάλιν

- A** quorum Georgius Muzalo primus erat
protovestiarium tunc honore fungens.
Sed enim necdum triduum peractum erat
ex quo imperator tumulto jacebat,
jamque æstuabant omnia tanquam mare,
Namque ad cænobium salutarium martyrum
progressis magistratibus atque exercitu
ut principi defuncto justa solverent,
Muzalo quoque cum germanis venit.
Dum ergo sacra celebratur missa,
Muzalone cum fratribus adstante,
en senatores aliique magistratus
conspiratione unanimi conflata,
ceu furibundæ feræ atque homicidæ
in sanctum cursim irruunt cænobium
- B** ob lacerandum violentis unguibus
cum suis germanis protovestiarium :
qui re intellecta, sub asyllum sacrum
mensæ sanctissimæ raptim confugerunt.
Verum scelesti illi et sanguinarii
pollutis pedibus penetrare ingressi
usque ad aræ pacificæ mensam sacram,
districtis gladiis turgidi furore,
hem tetrum scelus ! hem rabiem barbaricam !
frustati in gladiis innocentes cædunt.
Etsi supremæ tabulæ ter fuerant
cum sacramenti formula prælectæ
coram senatu et coram exercitibus,
qui se in obsequio fore cuncti dixerant.
Post hanc scelestam perpetratam cædem,
civiles magistratus et duces militum,
clerus cum patriarcha aliisque episcopis,
ad regni veluti coeuntes comitia,
de reipublicæ summa deliberabant,
quisnam videlicet in demortui loco
Romani imperii navem clavo regeret :
et rogabantur nobilium sententiæ
per singulas familias perque ordines.
Ac suffragiorum sane major numerus
Comnenum designabat Michaelem.
Cur ergo longis differam rem sermonibus ?
Rei publicæ universæ moderamen
Romanique imperii cura traditur
huic Michaeli gente Palæologo ;
qui vir erat efficax et rei idoneus,
corporis formam regno dignam gerens ;
- D** severo more et vultu truculento ;
hostibus forminandus, comis subditis ;
optimus princeps, et fortis imperator.
Is primo accepit dignitatem despotæ :
paulo post autem in urbe Nicæna
a patriarcha stemmate est redimitus.
Hic est, qui nostra patria Latinos expulit,
reginamque urbium Constantinopolim
Latino jugo liberam assuerit.
Is Comnenum Joannem fratrem suum
creavit sine mora sebastocratorem.
quanquam absentem in Hesperiiis partibus
Strategopulum insuper Alexium

ad domestici magni officium legit :
 alium denique fratrem Constantinum
 Cæsarea dignitate conspicuum fecit,
 atque ad tuendam misit Paphlagoniam,
 Ad Michaelē vero legavit despotam
 Philem Theodorum ob petendam pacem
 constringendumque vinculum amicitiae,
 reposedasque imperio arces aliquot :
 simulque ut duos captivos tristi eximeret
 Acropolitam carcere et Chabaronem.
 Despota tamen durus et refractarius
 imperatoris legationem audiit,
 nec postulanti quidquam prorsus annuit.
 Quamobrem imperator ira percitus
 scripsit ad fratrem sebastocratorem,
 qui in occidente, ut dixi versabatur
 cum selectis ducibus et cum exercitu,
 ut Michaeli bellum inferret despotæ.
 Quod jam commotum despota cognoscens,
 qui Castoriam cum armis insidebat,
 fugam arripuit per præruptos locos.
 Sebastocrator autem sic diffugiēte
 Michaelis exercitu adversario,
 impetum fecit contra urbes despotæ
 Bulgarum patriarcham secum ducens
 Cabasilam divum Constantinum,
 cujus egregiis monitis et consiliis
 inclytam acquisivit urbem Achrim :
 Dealolin deinde arcem alteram
 machinis et belli viribus expugnavit.
 Tunc Michael de summa sollicitus,
 quotquot habebat copiis congregatis,
 Latinis quoque assumptis auxiliariis
 ab Achaïæ principe, Siciliæque a rege,
 quorum uterque erat gener despotæ,
 ad committendam exiti nobiscum pugnam.
 Præteriens ergo Stani Sosci que arces
 et Pelagoniæ humilem planitiem,
 Prilapi propter constitit præsidium :
 ubi se angustis cernens versantem rebus,
 fortunæque aleam periculosam,
 noctu profugit cum filio Nicephoro,
 exercitum in castris illic deserens.
 Sed tamen mane postero ros nocturna,
 ex his quæ sunt secula, nobis notuit.
 Pars enim illa copiarum despotæ,
 quæ nostræ gentis milite conflata erat,
 cum viris se nobilibus atque ducibus
 sebastocratori tradidit Joanni :
 atque in his erat fugientis despotæ
 adulterinus quidam Joannes filius.
 Tum auxiliaris cunctus Latinus miles
 vinculis astrictus cum Achaïæ principe
 dimissus est ad Cæsarem captivus.
 Provincia autem omnis cum urbeculis
 in nostram cessit subdita ditioem.
 Postea domesticus magnus Alexius,
 Raul Joannes et Strategopulus
 usque ad oppidum Artæ decurrerunt,

- A** Προβάλλει· εἰς μέγιστον ἐν δομestίκοις ·
 9360 Κωνσταντῖνον ἄλλον δὲ σύγγονον πάλιν
 τῆ Καισαρικῆ ταινιώσας ταινίῃ,
 Πρύμαχον ἀπέστειλε τῶν Παφλαγόνων ·
 Καὶ πρὸς Μιχαὴλ ἐκπέκομφε δεσπότην
 τὸν Φιλῆν θεόδωρον, αἰτῶν φιλίαν
- 9365 Σύνδεσμον εἰρήνης καὶ τῆς συμφωνίας,
 Καὶ τινα λύσει φρουρίων Ῥωμαῖδι·
 Πρὸς δ' αὐ καθειργμένους γε τῶν ἐξ Αἰσόνων
 Χαβάρωνά τε καὶ τὸν Ἀκροπολίτην.
 Ἄλλ' ἦν ἀπιθῆς Μιχαὴλ πρὸς τοὺς λόγους
- 9370 Πρεσβευτικούς ἀνακτος, ἀτεγκτος πάνυ,
 Καὶ μηδοτιοῦν ἐκτελῶν αἰτουμένων ·
 Ὅθεν βαρυνθεὶς βασιλεὺς τούτων χέλη
 τῆ σεβαστοκράτορι συγγίνῃ γράφει
 τοῖς κατὰ δυσμῆν ἐμμένοντι· που τόποις,
- B** 9375 Μετὰ στρατιάς καὶ στρατηγῶν ἐκκρίτων
 Μάχην συνάψαι· Μιχαὴλ τῷ δεσπότη.
 Καὶ τοῦτο δρῶντος συνεῖς ὁ δεσπότης
 Στρατῶ συνυπάρχοντος ἐν Καστορίῃ
 Φυγὰς ἀπέπη κατ' ἀποκρήμνων τόπων.
- 9380 Σεβαστοκράτωρ δ' ἐκπαδῶν υπαρξάσσης
 Οὕτω στρατιάς Μιχαὴλ ἀντιμάχου,
 Κατ' ἀστῶν ὤσμησε τῶν τοῦ δεσπότηου,
 Ἐχων μεθ' αὐτοῦ ποιμενάρχην Βουλγάρων
 τὸν θεῖον Καβάσιλαν τὸν Κωνσταντῖνον ·
- 9385 Οὐ νοθεύσεις καὶ καλαῖς συμβουλαῖς
 Πόλιν παρεστήσατο κλεινὴν Ἀχρίδος ·
 Ἐπειτα Δεάθολιν ἄλλο φρουρίων
 ταῖς μηχανουργίαις τε καὶ μάχης νόμῳ.
 Ἐξαπορηθεὶς Μιχαὴλ γοῦν τοῖς δλοῖς,
- C** 9390 Ἐνοῦσαν αὐτῷ στρατιᾶν συναλίσας
 Καὶ Συμμαχικὸν προσλαβῶν ἐκ Λατίνων
 τῶν τοῦδε γαμβρῶν πριγκιπὸς τ' Ἀχαΐας
 Καὶ Σικελῶν ἄρχοντος ἄλλου νυμφίου,
 εἰς ἀντιπαράταξιν ἦκεν Αἰσόνων ·
- 9395 Στανὸν παραμείψας δὲ, Σωσκὸν χωρία,
 Καὶ Πελαγονίας δὲ τὰς πεδιάδας
 Ἄγχοῦ Πριλλάπου φρουρίου κτεστάθη ·
 Κάκει συνιδῶν ὡς στενά οἱ τυγχάνει
 τὰ τῆς τύχης ἅπαντα καὶ πλήρη ζάλης,
- 9400 Νύκτωρ ἀπέδρα σὺν τέκνῳ Νικηφόρῳ,
 Σκηνοῦμενον στράτευμα λιπὼν κῦτόθι.
 Ἐωθεν ἀμέλει δὲ διεγνωσμένου
 τὰ τοῦδε τοῦ δράματος ἐκ τῶν πραγμάτων,
 Προστίθεται μὲν ἐκ φάλαγγος δεσπότηου
- D** 9405 Ἡ Ῥωμαϊκοῦ τοῦ γένους κατηγμένη
 Σὺν ταγματάρχαις ἀνδράσι τ' ἐριτίμοις
 τῷ σεβαστοκράτορι χαριτωνύμῳ ·
 Ἐν οἷς γε συντέτακτο καὶ παῖς τις νόθος
 Ὁ Ἰωάννης τοῦ φυγάδος δεσπότηου.
- 9410 Συμμαχικὸν ξύμπαν δὲ Λατίνων γένους
 Σὺν Ἀχαΐας συσχεθέντες πριγκίπῳ,
 πρὸς τὸν κρατάρχην ἐστάλησαν ἐν πέδαις.
 Χώρα δὲ πᾶσα σὺν πολιχνίοις δλοῖς
 τῷ Ῥωμαϊκῷ καθυπεκλήθη κράτει.
- 9415 Ἀλέξιος γοῦν ἐν δομestίκοις μέγας
 Στρατηγόπουλος καὶ Ῥαοὺλ Ἰωάννης
 Καὶ μέχρις αὐτῆς κατέδραμον τῆς Ἄρτης,

- Λεηλατουῦντες, ἐκτριβόντες ἐσχάτως
 Χώραν Μιχαὴλ δεσπότου σὺν φρουρίοις.
 9420 Σεβαστοκάτωρ Ἰωάννης δ' αὖ πάλιν
 Πρὸς Πάτραν ἐστράτευσεν νῆν νεωτέραν
 Ἐχων μεθ' αὐτοῦ καὶ τὸν υἱὸν δεσπότου.
 Οὐ φθὰς ἐμνημόνευσεν ἀνόπιν λόγος,
 Ὅστις σὺν ἄλλοις ἀπνδράσας μετρίοις
 9425 Τρέχει πρὸς αὐτοῦ πατέρα τὸν δεσπότην,
 Νήσους περιπλέοντα τὰς ἀμφιβρύτους,
 Τὴν τῶν Κεφαλήνων τε καὶ τῆς Λευκάδα,
 Ἐρημος ὧν ἄθλιος ἀρχῆς πατρίδος·
 Ἐπεὶ δ' ἐπανέδραμε πρὸς τὸν πατέρα,
 9430 Σὺν τῷδ' ἄθροίσας στρατιὴν οὐ μετρίαν,
 Τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐξελαύνει μακρόθεν
 Ὅρων παλαιᾶς Ἡπείρου μάχης νόμφ.
 Ἄλλὰ χαριτώνυμος σεβαστοκράτωρ,
 Καὶ τοῦδ' ἐκυρὸς Κωνσταντίνος Τορνίκης
 9435 Ἐν τῇ Λαμψάκῃ βασιλεῖ προσηλθέτην·
 Καὶ τὸν μὲν αὐτάδελφον αὐτοῦ τὴν χάριν
 Τῷ δεσποτικῷ ταινιοῖ λαμπρῷ στέφει·
 Εἰς ἀξίαν δὲ σεβαστοκρατορίας
 Ἀναβιάζει Τορνίκην Κωνσταντίνου·
 8440 Ἀλέξιον δὲ Στρατηγόπουλον πάλιν
 Εἰς Καισάρων ἤγαγε λαμπρὰν ἀξίαν·
 Τὸν Καισάρια δὲ σύγγονον Κωνσταντίνου
 Εἰς σεβαστοκράτορα καὶ τόνδ' ἀνάγει·
 Πλὴν χρυσοφαῖς ἀτούς φορεῖν νέμει·
 6445 Ἐν τοῖς πεδίοις, παράσημον ἀξίας.
 Ἦρος δ' ἐπιλάμπαντος ἄρας Λαμψάκου
 Ἀναξ Μιχαὴλ σὺν στρατεύμασιν ὄλοις
 Ἐπιστρατεύειν τῇ Κωνσταντίνου πόλει,
 Εἴ πως δυνηθῆ Λατινικῆς κακίας
 9450 Ἐλευθερωῶσαι τήνδε ταῖς στρατηγίαις.
 Καὶ ταῦτ' ἐποίησε τοῖς λόγοις πεπεισμένος
 Οὐχ ἦττον ἤπερ τῷ στρατευμάτων σθένει,
 Ἄνδρὸς Λατίνου κλησιν Ἀσελδεκάς
 Ἠόλιον προδώσειν βασιλεῖ προφαμένου.
 9455 Ἐπεὶ δ' ἐπιστρατεύσειεν ἐτ Βυζαντίδι,
 Καὶ φανερώς ἐγνώκε τὰ τῆς ἀπάτης,
 Λύθεις ἐπανεζεύξεν εἰς ἕω τόπους,
 Ἐνθα προσελθὼν Τορνίκης ἐκ Νικαίας
 Δι' Ἀρσένιον λιπαρώς ἠντιβόλοι
 9460 Ὡς ἐγκρατῆς γενοῖτο πάλιν τοῦ θρόνου·
 Ἐπεὶ γὰρ ἐστέρητο ποιμένος θρόνος
 Ἄρτι θανόντος Ἐφέσου Νικηφόρου
 Ὅς δὴ μετήχθη πρὸς θρόνον Βυζαντίδος·
 Τοῦ δ' Ἀρσενίου τοῦτον ἀπειπαμένου,
 9465 Ἐδεῖτο πάλιν τόνδε λαβεῖν τὸν θρόνον·
 Δύσωνον δ' ἐαυτῷ ποιμενάρχην μὴ θέλων
 Ἄρχειν βασιλεὺς, παρακλήσεις ἠκύρου.
 Οὗτος γὰρ Ἀρσένιος ὧν ἀρχιθύτης
 Στέφει Μιχαὴλ τῷ κραταρχίας στέφει,
 9470 Ἀνακτα δέξας αὐτοκράτορ' Αὐσώνων·
 Ἐπειτα φανείς δυσμενῆς οὐκ οἶδ' ὅπως
 Σὺν Ἀνδρονίκῳ Σάρδεων ἀρχιθύτῃ
 Πρὸς δ' αὖ Μανουὴλ τῷ Θεσσαλονικίῳ,
 Μονῆ παραδέδωκεν αὐτὸν διάγειν,
 9475 Ἐκὼν λελοιπῶς τὴν λεῶν προεδρίαν·
 Ὅθεν βασιλεὺς ποιμεναρχῶν τὸ στέφος

- A diripientes, vastitati dantes
 terram arcesque Michaelis despotæ
 Sebastocrator deinde Joannes
 ad novas Patras produxit exercitum,
 habens in comitatu filium despotæ
 spurium illum de quo retro diximus :
 qui fuga elapsus cum paucis comitibus
 raptim reversus est ad patrem despotam,
 qui oberrabat cymbis circa insulas
 Cephaleniam infelix atque Leucadem
 exsul et patrio spoliatus regno.
 Sed enim post reversum ad se filium
 recuperatis adhuc non parvis copiis,
 exercitum nostratem procul expulit
 antiqua Epiro armis debellatum.
 B Sebastocrator interim Joannes
 cum Constantino socero Tornice
 imperatorem Lampsaci convenerunt ;
 is autem fratrem propter ea quæ gesserat
 sublimi dignitate ornavit despotæ :
 Tornicemque simul Constantinum
 promovit ad officium sebastocratoris :
 ite ὁ Alexium Strategopulum
 splendido titulo decoravit Cæsaris,
 Constantino denique fratri Cæsari
 sebastocratoris detulit honorem ;
 aureas insuper aquilas concessit
 indicium dignitatis gestare in calceis.
 Mox vere exorto, Lampsaco discedens
 cum copiis cunctis imperator Michael
 Constantinopolim versus direxit iter ;
 C nimirum experturus an arte bellica
 hanc posset jugo Latino subducere.
 Idque tentabat confidens promissis
 (haud sane secius quam viribus bellicis
 Latini viri, cui nomen Aseldecæ,
 urbem spondentis nobis proditurum.
 Sed ubi accessit ad Byzantii mœnia,
 seque deceptum sensit imperator,
 in orientem flexit cursum denuo.
 Ibi Nicæna in urbe obvium habuit
 Tornicem supplicantem ut Arsenius
 patriarchalem sedem recuperaret.
 Nam destituta Ecclesia pastore fuerat
 mortuo nuper Ephesio Nicephoro
 illinc translato ad sedem Byzantinam ;
 D quam cum Arsenius sponte deseruisset,
 nunc se volebat rursus in eam restitui.
 Verum infensum patriarcham respuens
 obtrudi sibi Michael abnuebat,
 Hic sane Areenius pontifex dum esset
 regiam coronam Michaeli imposuerat,
 Romanumque fecerat imperatorem.
 Mox Michaeli nescio cur iratus,
 cum Andronico Sardium episcopo,
 et Manuele Thessalonicensi,
 ad monasterii quietem se contulerat,
 sponte dimissa Byzantina sede.
 Quare imperator ex synodi sententia

metropolitam Ephesi Nicephorum
ad Byzantinas infulas transtulerat.
Nunc postulante rursus utilitate,
volens nolens, ut dicitur, Tornice orante,
sedem Arsenio reddit imperator.
Hic fuit dicti exitus negotii.
Idoneum postea collectum exercitum
Strategopulo Cæsari demandans,
misit ad Hesperios debellandos hostes.
Obiter tamen et Byzantium visere
jussit, et illi minas ostentare.
Res ita est acta. Cæsar illuc veniens
armatis vacuum deprehendit urbem,
quia paulo ante classis profecta erat
ad spoliandam insulam Daphnusiã.
Ut ergo noctu accessit ad mœnia Cæsar
comites habens quosdam ex urbe perfugas,
ab his fuit certior factus, esse antiquitus
urbani quoddam muri foramen patens.
Protinus ergo adstitit illi loco :
ubi introgressus per foramen miles
reliquis sociis valde audaciam auxit ;
ita ut aliud mox penetrarit miles ;
deinde tertius, atque ad extremum quindecim :
qui continuo refractis introrsus portis
patentem cunctis copiis fecerunt aditum.
At cives improvise percussis casu
in subterraneis adytis cellisque abditis
in angulis obscuris sacrisque templis
vel monasteriis semet abstrudebant.
Latinus autem Cæsar Balduinus
cursim se regium contulit ad palatium,
ex quo celeri nave in patriam fugit.
Interim noster miles spoliabat urbem,
vias concursans, vicos et angiportus,
Jam quæ ad Daphnusiã classis iverat
cognovit urbis casum apud Anaplum,
raptimque ad ejus tutelam advolabat.
Verum jam noster miles Latinas domos
igne subjecto cunctas concremabat :
quæ res e mari procul spectata Italis,
horum cohibuit impetum, dispersit classem,
Sic ad Romanum rediit imperium
Constantinopolis urbium regina,
Indictione quarta, Julii mensis
quinta supra vicesimam labente die.
anno ex quo mundus Deo creante cœpit
sexmillesimo et septingentesimo.
prætereaque nono et sexagesimo.
Sub Italarum hostium dominio.
quingenta et octo annos fuerat.
Nimirum Deo collibuit ut Constantini
omnium linguæ celebrata civitas
vere mundi miraculum et magnum decus
liberaretur Latinorum tyrannide
nostrique imperii rursus ditioni accederet.
Michael imperator tunc diversans
ad Meteorium audiit repente
auntium remorem voluptate plenum

- A** Νικηφόρον πρόεδρον ὄντ' Ἐφεσίων
Τῆς Κωνσταντίνου δεικνύουσι προστάτην.
Ἐπει δ' ἐλειτούργησε τῶν χρεῶν τότε,
9480 Ἐκὼν ἄκων, ὡς φασί, λιτῶς Τορνίκη
Ἀρσενίῳ δίδωσιν ἀναξ τὸν θρόνον,
Ταῦτα μὲν οὕτω συμβέβηκεν, ὡς ἔφη·
Στράτευμα δ' ἀναξ ἰκανὸν συναλίσσας,
καὶ τοῦτο δοὺς Καίσαρι Στρατηγοπούλῳ
9485 καθ' ἑσπερίων ἐκπέπομφε δυσῶων
Πλὴν ἐν παρέργῳ καὶ Βυζαντίδα φθάσαι
καὶ τῆδ' ὀμκλῆν προσεράσαι παρηγγόα·
Ἵπῆρξεν οὕτω· καὶ φθάσας Καίσαρ πόλιν
Ἐρημον εὔρειν ὀπλιτῶν οἰκητόρων,
9490 πρὸς βραχίος σφῶν ἐν στόλῳ πεπλευκότεων
Ἐπὶ σκύλευσιν νησιδος Λαφουσίας
Ὡς τοίνυν ἦκε νυκτὸς εἰς ταύτην πόλιν
Ἐχων ὀπαδοὺς φυγάδας ταύτης Καίσαρ,
Ἐγὼν παρ' αὐτῶν ὡς ὀπῆ τις τυγχάνει
9495 Κατὰ γε τεῖχος συμβεθεκῦτα πάλαι.
Ἐφίσταται γοῦν ἢ τάχος πρὸς τὸν τόπον,
καὶ δι' ὀπῆς τις ὀπλίτης προσεργύσας,
Ἐνῆκε θάρσος οὐ βραχὺ συνοπλίταις·
Ἐῖτ' ἄλλος εἰσείρπυσεν ὀπλίτης πάλιν,
9500 καὶ πάλιν ἄλλος, καὶ τριάς ποῦ πενταδων
Ἐῖτα καταβῆξαντες οὗτοι τὰς πόλιας
Ἐβαστην παρέσχον εἴσοδον μάσαις Ἰταίς.
Οἱ δ' ἐντὸς ἐν δράματι κατεπηχότες
εἰς γῆς μυχοὺς ἔδδον, εἰς στοῶν βάθη,
9505 Ἐῖς ἀποκρύφους καὶ σκοτεινάς γωνίας,
εἰς ἱεροῦς τ' αὐ καὶ σεβασμίους δόμους.
C Βαλδουίνος δ' ὄρμησε λατινῶναξ
Ἐπὶ μεγάλους καὶ βασιλείους δόμους,
Ἐφ' ὧν φυγὰς ἔπλευσε πρὸς τὴν πατρίδα.
9510 Στράτευμα δ' ἐσκύλευε Ῥωμαίων πόλιν
ταύτης ἱπὸν καὶ στενωποὺς καὶ τρίβους.
Ὁ δ' ἐκπεπλευκὼς εἰς Λαφουσίαν στόλος
κατ' ἀνάπλου γοῦς συμβεθηκῶτα πόλει,
τάχιον ἐπικλεῖ προσδοηθήσων πόλει,
9515 Ἄλλ' ἢ στρατιὰ λατινικαῖς οἰκίαις
Ἐνιασί πῦρ καὶ φλέγουσι τὰς δῆλας·
Ὅπερ θεαθὲν Ἰταλοῖς καὶ μακρόθεν,
Ὅρμην ἀπεῖρξε καὶ σκεδανύει στόλον·
Ἵπὸ ἀραταρχίαν δὲ λοιπὸν Αὐσόνων
9520 Αὐθις ὑπήχθη βασιλεῖς τῶν ἀστέων
Οὕσης τετάρτης Ἰνδικτιῶνος τότε,
καὶ πέντ' ἄγοντος πεντάκις Ἰουλλου,
Ἐλοῦς δ' ἐπιτρέχοντος ἀρχῆς ἀπ' ἄκρῆς
Χιλιάδων ἕξ ἑπτακοσίοις ἅμα
6525 Ἦρὸς δ' αὐ ἐνὸς δέοντος ἐπτάκις δέκα.
Ἐχθροῖς δ' Ἰταλοῖς ἤδε τυραννομένη
Ὁκτώ πρὸς πεντήκοντα τοῖς ἔλοισι χρόνοις·
οὕτω θεοῦ νεύσαντος ἢ Κωνσταντίνου
Ἠόλις πολυθρύλλητος ἀνθρώποις ἔλοισι
9530 Οἰκουμένης θαυμά τε καὶ μέγα κλέος
Ἐλευθερώθη Λατίνων τυραννίδος
καὶ Ῥωμαικῶν κακουκελίθῃ κράτει,
τῷ δὲ κρατάρχη Μιχαὴλ σκηνομένη
Περὶ Μεταώριον ἤκουσ' ἀθρόως
9535 Εὐάγγελος φήμη τις ἠδονης πλέα

Πρὸς κασιγνήτης φιλάτης Εὐλογίας,
 Ὡς τὴν περιλάλητον ἅπασιν πόλιν
 Περιπολοῦσι τὰ στίφη τῶν Αὐσόνων·
 Ἐστ' ἄγγελός τις ὢν θεατῆς πραγμάτων·
 9540 Ἐλθὼν σαφῶς ἤγγειλε τὰ πεπραγμένα·
 Μετὰ δὲ μικρὸν καὶ λατινάρχου στίφος
 Πίδιλ' ἐρυθρὰ καὶ βασιλεῖον ξίφος
 Κομίζεται δὴ βασιλεῖ τῶν Αὐσόνων·
 Ὅς δὴ ταχύνας καταλαμβάνει πόλιν
 9545 Καὶ που κατεσχῆνωσεν αὐτῆς πλησίον.
 Ἐστ' ἀναβάντος τοῦ προέδρου Κυζίκου
 Ἐς τινα πύργων τῆς πύλλης χρυσέας,
 Αὐτῶ συνουστῆς εἰκόνας σεβασμίας
 Τῆς μητρανάνδρου καὶ πανυμνήτου Κόρης,
 9550 Ὡς μὴ πρῶντος ποιμένος Βυζαντιδος
 Θεῶ τ' ἀναπίμποντος εὐχὰς Δεσπότη
 Πίπτει βασιλεὺς ἀκαλυφῆς εἰς χθόνα,
 Πάντες τε συμπίπτουσιν αὐτῶ κατόπιν.
 Μετὰ δὲ συμπλήρωσιν εὐχαριστίας,
 9555 Εἰσῆλθε πύλιν χρυσέαν στεφροφορός
 Παρ' ἡ βαδίζων ἐς μονὴν τοῦ Στουδίου,
 Ἐχων σεβαστὴν εἰκόνα Θεοτόκου
 Ἐμπροσθεν ἠγμένην τε καὶ τιμωμένην·
 Κάκει λειοπῶς εἰκόνα σεβασμίας,
 9560 Ἐφ' ἔπος ἔκκεν εἰς Θεοῦ νεῶ μέγαν·
 Καὶ προσκυνήσας, εὐχαριστήσας ἔμπα
 Τῶ πανοθενουργῶ, θαυματουργῶ Δεσπότη,
 Μετὰ προκομπῆς βασιλικῆς καὶ κρότων
 Εἰσῆλθε χαίρων εἰς ἀνάκτορον μέγα.

Καὶ ποιμεναρχῶν τὸν κατάλογον σκόπει Ρώμης νέας,
 Βελτιστε, τῆς Κωνσταντινου.

9565 Ἢ πρωτόκλητος Ἀνδρέας ἀποστόλων
 Τῆς εὐσεβείας ἐγκατασπείρων σφόδρον
 Τοῖς Ποντικοῖς κλίμασι καὶ Βιθυνίας
 Ὅδῳ προῖων, καὶ Βυζαντιδα φθάνει·
 Ἦν φαίδρυνας δόγμασιν ἐνθεοῦ λόγου,
 9570 Χριστῶ τ' ἀγείρας εὐσεδῶν ἐκκλησίας
 Εὐκτῆριον τεύξας τε τοῖς πιστοῖς δόμον
 Ἐν Χρυσόπολει τῇ κεκλημένη πόλει,
 Ἐπίσκοπον τίθησιν ἐν ταύτῃ Στάχυν (87),
 Ἐνα μαθητῶν ἑβδομήκοντα Λόγου·
 9575 Ὅς ποιμένας θρέμματα καλῶς Δεσπότη,

A significantē dulci sorore Eulogia ;
 nempe quod urbem orbis famosissimam
 jam occupassent agmina Romana.
 Deinde nuntius qui spectator fuerat,
 adfuit pure gestam rem significans.
 Mox insignia Cæsaris Latini,
 coronam, rubros calceos, regium ense,
 allata noster imperator accipit,
 qui properandum cœnuit ad urbem,
 nec procul illa stationem cepit.
 Mox quia Byzantii patriarcha aberat
 Cyzici antistes contulit se in turrim
 quæ super aurea porta sublimis eminet,
 delata secum veneranda imagine
 ter gloriosæ Virginis Deiparæ,
 B ibique sacras Domino peregit preces.
 Interim nudo capite procubuit humi
 princeps, simulque omnis procubuit populus.
 Peractis autem Domino rite gratiis,
 portam ingreditur Imperator Auream,
 pedester pergens ad cœnobium Studii,
 sectans augustam Deiparæ imaginem
 præ se gestatam hymnisque celebratam.
 Exin relicta ad Studium imagine,
 eques ad ædem Dei processit maximam,
 ubi adorato altari et gratiis actis
 omnipotenti prodigioso Numini,
 cum regia pompa, plausibus concrepantibus,
 imperatorium lætus palatium adiit.

C *Patriarcharum accipe nunc catalogum novellæ
 Romæ Constantinopoleos.*

Apostolorum Andreas protocletus
 dum religionis vere semen spargeret
 per Ponti regiones ac Bithyniæ
 ultra progressus pervenit Byzantium ;
 quam cum divino verbo illustrasset urbem
 et conflavisset Christo credentium cœtum.
 ædem orandi causa piis fidelibus
 ædificavit proxima in Chrysopoli,
 constituitque episcopum ibi Stachyn
 de septuaginta discipulis unum :
 qui administrato recte grege Domini,

(87) De Byzantinorum episcoporum ante Cons-
 tantini Magni ætatem falsa serie, a Stachy usque
 ad Probum, satis præter alios disseruit Lequinius
 in *Orientalis Christiani* tomo primo. Hoc certe rec-
 tissime dicitur, suppositum illum Dorotheo martyri
 libellum, in quo prædicta series proponitur, haud
 ante Photiana tempora fuisse confictum ; quando-
 quidem et ille Byzantinorum episcoporum catalo-
 gus, qui a me in collectionis Vaticanæ volumine
 primo recitatus est seriem illam ignorat ; quia videlicet
 is catalogus auctorem Photiano schismate
 seniore habet. Desinit enim in Methodio I, qui
 sanctum illum Ignatium præcessit, contra quem
 Photius tyrannus debacchatus est. Ephræmium,
 præsentis catalogi auctorem, schismatico fuisse
 animo, satis cognoscimus ex Alexii III, Theodori-
 que I, Vitis. Is igitur, ut alii paris dogmatis par-
 tiumque Græci seriem prædictam, invita licet
 veritate, non est aspernatus ; quæ vel patriæ gloriæ,

D ut sit, nimio amore, vel ob falsa exaggerandum
 Byzantini episcopatus antiquitatem, contra Ro-
 manæ Ecclesiæ prærogativas, conficta fuit. Est
 igitur primus Byzantii indubius episcopus ille
 Metrophanes sub Constantino Magno : vel potius
 sub Severo imp. Philadelphus, secundum Simeonem
 Metaphrastem : neque enim credibile vide-
 tur Byzantium haud ignobilem urbem caruisse
 episcopo usque ad novæ urbis fundatorem, vel po-
 tius veteris ampliorem magnum Constantinum.
 Philadelpho dat successorem Metaphastes Euge-
 nium ; huic Rufinum, denique Rufino Metropha-
 nem. Constantini ævo viventem. Non agnoscit au-
 tem tum falsi Dorothei tum etiam ejus asseclæ
 Ephræmii catalogus hos episcopos *Philadelphum*,
Eugenium et *Rufinum* ; quos tamen solos Maurini
 monachi in sua chronologia prudenter scripse-
 runt : itemque ab his tribus Lequinius seriem
 suam exorditur.

e terra ad cœli transit stations.
 Post quem pastores dati sunt fidelibus.
 Onesimus, fructuosus re et nomine ;
 Polycarpus, Plutarchus, Sedecion,
 Diogenes, Eleutherius, atque Felix ;
 sanctus deinde Polycarpus alius.
 Atque hi cuncti metuentes ethnicos
 trans fretum pastoralis vacarunt curæ.
 Post hos Athenodorus sacerdos divus
 Byzantinæ urbis Ecclesiam rexit :
 qui nova quoque condita ad orandum sæde
 in regione quæ dicitur Olea,
 ibi synaxes celebrabat pie :
 quam sædem postea magnus Constantinus
 instauratam plurimum exornavit.
 Exin pontificatum gesserunt Zoilus,
 Laurentius, et Alypius, atque Pertinax
 vir consularis et senator nobilis,
 qui ædificavit templum mirum, splendidum
 quodam in loco cui nomen est Sycæ,
 Sequuntur Olympianus et divus Marcus
 Deinde Cyrillianus et Castinus,
 a quo Byzantii primo delubrum fuit
 ad locum justo nomine dictum Petrium
 martyrii Euphemie a fundamentis conditum
 quæ nuper stadium vicerat martyrii.
 Christi deinde gregi præfuit Titus.
 Hinc Domitianus Probi imperatoris
 frater, haud minus animo quam stirpe nobilis.
 hujusque filii Probus et Metrophanes :
 sub quo postremo pius Constantinus
 ad Byzantinam urbem semet transferens,
 hujus pomœrium protulit amplissime,
 eamque Romam jussit vocari novam.
 Postquam deseruit vitam Metrophanes,
 divus Alexander occupavit sedem
 facundia et sanctorum moribus magis præditus,
 sub quo coacta fuit Patrum synodus
 Nicææ prima ob damnum Arium ;
 quem ipsemet sanctarum precum telo
 percussus letho confectumque tradidit.
 Deinde Paulus orthodoxie columnen,
 qui alumnus fuerat presbyter Ecclesie
 Alexandrique episcopi discipulus,
 ad salutaria gregem minavit pascua.
 Idem Cucusum pulsus exul fuit
 propter rectorum dogmatum defensionem,
 ubi et violentum habuit vitæ exitum
 ab adversariis suffocatus laqueo.
 Postea hunc Eusebius Nicomediensis
 pontificatum tenuit Byzantii
 vesaniæ Arianæ fervidus defensor ;
 qui Beryti episcopus olim fuerat,
 illinc translatus postea Nicomediæ,
 denique jussu Cæsaris Constantii
 in Byzantina ponitur sublimi sede.
 Postea senior Macedonius, lupus

(88) Dorotheo est Εὐζώϊος.

- A** Γῆθεν μετέστη πρὸς μονὰς οὐρανίου·
 Μεθ' ὃν νομεῖς ὠφθησαν εὐσεβοφρόνων
 Ὁ κλητὴν Ὀνήσιμος ἅμα καὶ τρόπον·
 Πολύκαρπος, Πλούταρχος, καὶ Σεδεκίων,
 9580 Διογένης, Ἐλευθέριος, καὶ Φίλιξ,
 Ἄλλος τε Πολύκαρπος ἱερὸς πάλιν.
 Οὗτοί γε πάντες ἀσεβῶν ὑποψία
 Πέραν ὑπὲρ ἄρον ἰθύνοντες ἀγέλην·
 Μεθ' οὗς Ἀθηνόδωρος ἔνθεος θύτης
 9585 Ἐκκλησίαν ἔθηκε τῆς Βυζαντιδος·
 Ὅς οἶκον εὐκτέριον ἄλλον καινίσας
 Κατὰ γε χῶρον Ἐλαία κεκλημένον,
 Ἐκεῖ συνάξεις ἔκτελῶν ἦν ἐνθίως·
 Ὅν Κωνσταντῖνος εὐσεβοκράτωρ μάλα
 9590 Ὑστατον ἀνύψωσε καλλύνας μάλα·
B Ἐἶτα Ζωῖλος (88) λαμβάνει προεδρίας·
 Καὶ Λαυρέντιος, Ἀλύπιος, Περτίναξ
 Ἰππατικός τις εὐγενῆς τῶν ἐν τέλει,
 Ὅς ναὸν ἀνίστην εὐαγγῆ, ξένον
 9595 Ἐν τινὶ Συκαῖ προσκεκλημένῳ τόπῳ·
 Ἐπειτ' Ὀλυμπιανὸς καὶ θεῖος Μάρκος,
 Πρὸς τοῖσδε Κυριλλιανὸς καὶ Καστῖνος,
 Ὅς πρῶτον ἀνέγειρεν ἐν Βυζαντίῳ
 Εὐφημῆς μάρτυρι σηκὸν ἐκ βάρων,
 9600 Ἐν τῷ Περτίνῳ τῷ θερωνύμῳ τόπῳ,
 Τότ' ἐκδραμοῦση τὸν δρόμον μαρτυρίου·
 Μεθ' οὗ τις Τίτος προστατεῖ Χριστοῦ λάχους
 Ἐπειτα κασίγητος ἀνακτος Πιρόδου
 Δομετιανὸς (89) εὐγενῆς ψυχῆν, δέμας·
 9605 Καὶ τοῦδε παῖδες σὺν Πιρόδῳ Μετροφανεῖ·
C Ἐφ' οὗ μέγιστος εὐσεβῆς Κωνσταντῖνος
 Εἰς ἄστῳ βυζάντιον ἐλθὼν τῷ τότε,
 Τούτῃ μετεσκεύασεν εἰς εὖρος μέγα,
 Πρῶμην ὄρισας τοῦτο καλεῖσθαι νέαν.
 9610 Μητροφάνους δὲ τὸν βίον λειοπίτος,
 Ὁ θεῖος Ἀλέξανδρος ἔσχε τὸν θρόνον·
 Κοσμούμενος λόγῳ καὶ βίῳ πλείον·
 Ἐφ' οὗ γε συνήθροιστο Πατέρων στέφος
 Κατ' Ἀρείου τῷ πρῶτον ἐν Νικαίῳ,
 9615 Ὅστις βαλὼν Ἀρειὸν εὐχῆς τῷ βέλει,
 Τούτῳ θανατοῖ καὶ παραπέμπει μόρφ.
 Ἐπειτα Παῦλος ὀρθοδοξίας στόλος,
 Πρεσβύτερος τρόφιμος ὢν Ἐκκλησίας
 Ἀλεξάνδρου μύστης τε σεπτοῦ ποιμένος,
 9620 Ποίμνην ποδηγεῖ πρὸς νομὰς ψυχοτρόφους,
 Ὅν ἔσχεν ἐξόριστον Κουκουσὸς πάλαι
D Ἰπερμαχοῦντα δογματῶν ὀρθοφρόνων,
 Οὗ καὶ τέλος βίαιον εὖρε τοῦ βίου,
 Παθῶν παρ' ἐθρῶν πνιγμονὴν τε καὶ βρόχον.
 9625 Μεθ' ὃν τις Εὐσεβῖος Νικομηδείας
 Προεδρίαν εἴληψε τῆς Κωνσταντινου,
 Θερμὸς πρόμαχος Ἀρειανῶν μανίας,
 Ὅς Βηρυτοῦ πρόεδρος ὑπαρξας πάλαι
 Κάκειθεν ἀχθεῖς εἰς πόλιν Νικομηίδους,
 9640 Πρὸς Κωνσταντίου καθιδρύεται τρίτον
 Τῆς Κωνσταντινου τῷ πανυψίλῳ θρόνον·
 Πνευματομάχος Μακεδόνιος γέρων

(89) Dorotheo est Δομέτιος.

- Λυμαντικὸς λύκος τις, οὐ νομεὺς, ὅπως
 Ἡαρεισφθαρεῖς ἔλαθε ποιῆμνη Δεσπότη·
- 9635 Ὅν ἀπελάσας Κωνσταντίου τοῦ θρόνου
 Δι' οὗς γε προὔξενησσο ἀδίκους φόνους,
 Καὶ μᾶλλον οἷσπερ ἱερὸν πατρὸς νέκυν
 Ἀνακομίσας ὤπτο νοῦ Κηρύκων
 Ἐῖς Ἀκακίου μάρτυρος θεῖον δόμον,
- 9640 Ἀδοξον Εὐδόξιον Ἀρείου φίλον
 Ἀντικαθιστῆ λύκον ἀντὶ ποιμένος·
 Ὅς τυγχάνων πρόεδρος Γερμανικείας,
 Ἐῖτα κατασχὼν Ἀντιοχείας θρόνον,
 Τέλος τυραννεῖ καὶ θρόνον Βυζαντίδος.
- 9645 Πρὸς τοῖσδε Δημόφιλος μύστης Ἀρείου
 Ἐπίσκοπός τις Βεβρόσης τῆς ἐν Θράκῃ
 Μετατεθείς ἤσχυε τὴν προεδρίαν,
 Οὐπερ τὸ βιοῦν ἐκμετρήσαντος μόρφῃ,
 Εὐάργιδος τις ὀρθοδοξίας φίλος
- 9650 Προεδρίαν ἐῖληφε τῆς Κωνσταντινίου
 Πρὸς Εὐσταθίου μακαριστοῦ ποιμένος,
 Ὅστις πρὸς Οὐάλεντος ἐξώσθη θρόνον,
 Μὴ δὲ βραχὺ τι τοῦ λάχους γεγευμένος,
 Ἐῖτα προέστη κοσμίως Ἐκκλησίας
- 9655 Ὁ γρήγορος νοῦς, ἡ θεηγόρος λύρα
 Θεῶν κινηθεὶς πρὸς κυβέρησιν θρόνου,
 Ὅστις ἀνέτλη μυρίους τοὺς κινδύνους
 Ὑπερμαχῶν κάλλιστα τῆς Ἐκκλησίας·
 Ἐφ' οὗ συνέστη κατὰ Μακεδονίου
- 9660 Ἀθροισμα σεπτῶν συνόδου τῆς δευτέρας
 Ἐν βασιλίδι τῇ Κωνσταντινίου πόλει.
 Αὐθαρέτως τούτου δὲ λιπόντος θρόνον
 Ἡ σύνοδος χρίουσι ποιμένα πόλει
 Νεκτάριον λάμποντα βίῃ καὶ λόγῃ,
- 9665 Συγκλητικῶν τε καὶ περιδύξων ἕνα,
 Χριστῶνυμον μὲν, ἀμύτητον δ' εἰσέτι·
 Ὅν ἅμα βαπτίζουσι, χρίουσι θύτην.
 Οὐπερ μεταλλάξαντος εὐαγῶς βίον,
 Κλέτς μοναστῶν ἅμα καὶ πρεσβυτέρων
- 9670 Στόμα τὸ χρυσοῦν ἡ θεόδοτος χάρις,
 Ἢ τῶν λόγων θάλασσα, φύσις ἡ ξένη,
 Λαμπτήρ καθάπερ ἀρετῶν λάμπων φάει
 Ἐξ Ἀντιόχου κατηύγασεν ἐνθέως
 Τῆς Κωνσταντινίου τὸν περικλυτὸν θρόνον,
- 9675 Ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τὴν τετρακλίμον κτίσιν
 Διδασκαλαίαις φαιδρύνει καθημέραν,
 Οἰκουμένης ἥλιος ὢν ψυχοτρόφος.
 Οὗ τοῦ θρόνου φεῦ ἰ ἀπελασθέντος φθόνη,
 Εἰς δ' ἄλλοδαπὴν ἐκδιωχθέντος χθόνα
- 9680 Τὴν ἐν Κομάνοις ἐσχάτην ἐρημίαν,
 Οὗ μακαριστὸν ἔσχε καὶ τέρμα βίου,
 Γηραιὸς Ἀρσάκιος ἐμψυχὸς νέκυς
 Πρὸς βασιλίδος ἐγκατεστάθη θρόνῳ
 Εὐδοξίας, φεῦ οἷος ὢν μετὰ τίνα ἰ
- 9685 Μετ' ἥλιον ζώψωσις εἰτ' ἄκοσμία.
 Τούτου καταστρέψαντος ἐν θρόνῳ βίον,
 Πρεσβύτερός τις εὐλαθῆς Ἐκκλησίας
 Κλήσιν Ἀττικὸς, ἐμπρέπων βίῃ, λόγῳ,
 Κοσμεῖ καθέδραν ἱερὰν Βυζαντιδος.
- 9590 Μεθ' οὗν τις Σισίνιος ἀνὴρ πρεσβύτης
 Τῆς κατ' Ἐλαίαν ὢν θύτης ἐκκλησίας,

- A** vorax, non pastor, ille Pneumatomachus
 in gregem Domini clanculum irrupit :
 donec eum sede pepulit Constantius,
 propter patratas cædes, et præsertim
 propter translatum Constantini patris
 sacrum cadaver e templo Apostolorum
 ad martyris Acaçii sacram sædem :
 substituitque infamem huic Eudoxium
 Arii studiosum, lupum pro pastore ;
 qui cum fuisset præsul Germaniciæ,
 Antiochenam postea tenuisset sedem,
 denique et Byzantinam inique invasit.
 Secutus est Demophilus Arii discipulus
 qui ex episcopatu Berrohoæ Threlicæ
 translatus, hunc primatum decoravit :
- B** cujus cum vitam fatum abrupisset,
 Evagrius orthodoxæ tenax fidei
 a beatæ memoriæ Eustathio episcopo
 in Byzantina sede constituitur ;
 qui statim a Valente exsul pellitur,
 ne parum quidem degustato honore.
 Deinde præfuit magnifice Ecclesiæ
 Gregorius lyra et animo theologus
 a Deo promotus ad sedis gubernaculum :
 qui se innumeris obtulit periculis
 dum forti manu protegit Ecclesiam.
 Sub hoc coaluit contra Macedonium
 secunda Patrum veneranda synodus
 in Constantini regia metropoli.
 Gregorio sponte sedem relinquente,
 synodus urbi præficit pastorem
- C** Nectarium vita et litteris fulgentem,
 senatorem nobilem et optimatem,
 usseclam Christi, sed nondum initiatum :
 quare baptizant simul et mystam unguunt.
 Atque hoc sancte vitam concludente,
 monachorum illud decus et presbyterii,
 aureum os, cœlitus gratia data,
 mare eloquentiæ, ingenium prodigiosum,
 virtutum luce splendens tanquam lampas,
 Antiochia divinitus effulsit
 ad Byzantinam collustrandam sedem ;
 vel potius universo illuxit mundo,
 quem magisterio suo quotidie illuminat,
 vere universi orbis sol vivificus.
 Atque hoc sede ab invidis expulso
 D atque ad extraneas proterrito regiones,
 nempe ad Comanicam Ponti solitudinem,
 ubi et beatum habuit vitæ terminum ;
 decrepitis Arsacius et vix spirans
 Eudoxiæ jussu augustæ in pastoralis
 (qualis post quantum !) sed constituitur ;
 nempe post solem tenebræ et confusio.
 Hoc vitam simul sedemque relinquente,
 Atticus florens moribus et litteris,
 qui pius erat presbyter Ecclesiæ,
 sacram onnavit cathedram Byzantii.
 Post hunc grandævus etate Sisinnius,
 Ecclesiæ sacerdos ad Oleam positus,

utilis, mitis, venerandus pastor.
 Quo mortuo, Nestorius sacerdos olim
 Antiochenæ Ecclesiæ, impii dogmatis,
 protervum os, et animus profanus,
 exitiosusque lupo, sedem insilit.
 Atque is tamen exutus dignitate,
 quia spuriorum dogmatum auctor erat,
 ab Ephesino tertio concilio
 cui præerat Cyrillus Alevandrinus,
 justo in exsilium pellitur iudicio.
 Deinde sedit Byzantina in cathedra
 homo Romanus, Ecclesiæ sacerdos,
 Maximianus orthodoxiæ columen.
 Postquam hic terram cum cælo commutavit,
 Patris Chrysostomi dilectus discipulus
 sacer creatur patriarcha Proclus :
 qui ordinatus olim pastor Cyzici
 a beato Sisinnio patriarcha,
 a Cyzicenis nescio cur exclusus,
 interim vacuus ab officio fuerat,
 nunc ad Byzantii promotus est cathedram.
 Dominicus hic gregem recte pavit,
 mortalesque exuvias magistri sui
 curavit pervehendas ad metropolim.
 Proclo ex convictu hominum sublato
 Flavianus veri dogmatis defensor
 Ecclesiæ nostræ presbyter alumnus
 pontificatum adiit digne admodum.
 Post quem exatinctum ex calce Dioscori
 in Ephesina synodo latrociniali,
 ubi rectorum dogmatum protector erat,
 sacerdos Anatolius Alexandrinus
 creatur pastor Constantinopoleos ;
 opilio bonus, rectæ fidei turris,
 sub quo concilii quarti sacer cætus
 utiliter Chalcedone congregatus
 alienum declaravit ab Ecclesia
 Alexandrinum miserum Dioscorum,
 cum Eutyche et aliis paris furfuris.
 Postea Gennadius vir egregius,
 fidei typus et omnis honestatis,
 Ecclesiæ alumnus simul et sacerdos,
 clavum suscepit regendum Ecclesiæ.
 Post quem Acacius orphanorum præses,
 presbyter Ecclesiæ, sed secta pessimus,
 patriarchatum improbe subripuit.
 Is etiam quartam venerandam synodum,
 quantum in ipso erat, abolevit miser.
 Post hunc duplici vere exstinctum morte
 Flavitas presbyter ministerio addictus
 in templo Theolæ martyris apud Sycas,
 profanus et blasphemus monophysita,
 atque Acaciani dogmatis sectator,
 patriarchatum contra jus obtinuit.
 Hoc autem breve mortuo post tempus,
 Ephemius tanto dignus sacerdotio
 presbyter pridem in Ecclesia Dei,
 Neapolique præses orphanorum,
 ad summam cathedram optime deligitur :

- A** Πρᾶος, γεραρὸς καὶ νομεὺς ψυχотρόφος.
 Τούτου θανόντος, Νεστορίου τις θύτης
 Τῆς Ἀντιόχου δυσσεβῆς καὶ κηρόφιον
 9695 Στόμα βδελυρὸν καὶ βέβηλος καρδία,
 Ἡ λυμῶν λόκος τις, ἐμπηδᾶ θρόνῳ·
 Ὅστις γυμνωθεὶς ἱερωσύνης θρόνου
 Δι' ἄπερ ἠρέζετο δόγματα νόθα
 Ἡρὸς συνόδου τρίτης τῆς ἐν Ἐφέσῳ
 9700 Ἦς προστάτης Κύριλλος Ἀλεξανδρείας,
 Εἰς ἐξορίαν ἀπελήλαται δικη.
 Ἐπ' ἐγκατέστη τῷ Βυζαντίδος θρόνῳ
 Γένει Ῥωμαῖος καὶ θύτης Ἐκκλησίας
 Μαξιμιανὸς ὀρθοδοξίας βᾶσις·
 9705 Γῆθεν μεταστάντος δὲ τοῦδε πρὸς πόλιν,
 Μύστης φιλητὸς τοῦ Πατρὸς Χρυσοστόμου
B Καθίσταται πρόεδρος ἱερὸς Πρόκλος,
 Ὅστις γε χρισθεὶς ποιμενάρχης Κυζίκου
 Πρὸς Σισινίου μακαριστοῦ ποιμένος
 9710 Καὶ Κυζικηνοῖς μὴ δεχθεὶς οὐκ οἶδ' ὅπως
 Ἄγων σχολὴν δὲ τὸν διαμέτρου χρόνον,
 Τότ' εἰς καθέδραν ἤρθε Βυζαντίδος.
 Ποίμην δὲ καλῶς ποιμάναντος Δεσπότου
 Διδασκάλου σώμα τε συνηρηκτός·
 9715 Ἀνακομισθῆναι γε πρὸς πόλιν κράτους,
 Εἶτα λιπόντος γηγενῶν παροικίαν,
 Ὁρθῶν πρόμαχος Φλαβιανὸς δογματῶν
 Πρεσβύτερος τρόφιμος ὢν Ἐκκλησίας
 Προεδρίαν εἴληφε μάλ' ἐπαξίως.
 9720 Οὐπερ θανόντος λακτίσει Διοσκόρου
 Ἐν Ἐφεσίῳ ληστρικῶ συνεδρίῳ
 Ὡς ὑπερασπίζοντος ὀρθῶν δογματῶν,
C θύτης Ἀνατόλιος Ἀλεξανδρείας
 Ποίμην ἀναδέδεικτο τῆς Κωνσταντινῶν
 9725 Νομεὺς ἀγαθὸς, πύργος ὀρθοδοξίας·
 Ἐφ' οὗ τετάρτης συνόδου θεῖον στίφος
 Καλῶς ἀλίσθεν ἐν πόλει Χαλκηδόνι
 Ἄλλοτριον τίθησι τῆς Ἐκκλησίας
 Διόσκορον δύστηνον Ἀλεξανδρείας
 9730 Ἄμ' εὐτυχεῖ τε καὶ σφίσι δμοτρόποις.
 Ἐπειτα Γεννάδιος ἀνὴρ γεννάδας,
 Γῆς εὐσεβεὺς καὶ καλοῦ ποντὸς τύπος.
 Ἐκκλησίας τρόφιμος ἅμα καὶ θύτης,
 Τοὺς οὐκὰς ἔθνευ τῆς Ἐκκλησίας.
 9735 Μεθ' ὃν τις Ἀκάκιος ὀρφανοτρόφος,
 Ἐκκλησίας θύτης τε κάκιστος σέβας,
 Κακῶς ἐπεισέφρησεν τῇ προεδρίῳ·
 Ὅστις τετάρτην σύνοδον σεβασμίαν
 Τό γ' εἰς ἑαυτὸν ἀκουροῖ ψήφοις τάλας.
 9740 Τούτου θανόντος τὸν διπλοῦν ὄντως μόρον
 Ἀνὴρ Φλαβίτας μάρτυρος νουὸ θείκλης
 Τοῦ κατὰ Συκᾶς διακειμένου θύτης,
 Ἀνίερος, βλάσφημος, Οἰοφυσίτης,
 Ἀκακίῳ σύμπνου καὶ σύμφρων σέβας,
 9745 Ἀναξίως ἔσχηκε τὴν προεδρίαν.
 Τούτου τελευτήσαντος ἐν βραχεὶ χρόνῳ,
 Εὐφήμιος ἀξίως ἱεραρχίας
 Πρεσβύτερος μὲν τῆς Θεοῦ γ' Ἐκκλησία
 Τῆς δ' αὖ Νεαπόλεως ὀρφανοτρόφος,
 9750 Πιστεύεται κάλλιστα τὴν προστασίαν

- Ἵσσιος ἀνὴρ, ὀρθοδόξων προστάτης,
 Ὅντιν' ἀναθέματι μὴ πεπεισμένον
 Καθυποβαλεῖν σύνοδον τρισολβίαν
 Ἐν Χαλκηδόνι συναλισθεῖσιν πάλαι
 9755 Ἄναξ Ἀναστάσιος ἐκβαλὼν θρόνου,
 Τίθησιν ἐξόριστον ἀδίκῃ δικῇ·
 Ἀντικαθιστᾷ δ' εἰς θρόνον Βυζαντίδος
 Σκευῶν μέγαν φύλακα τῆς Ἐκκλησίας
 Θεῖον Μακεδόνιον ἐκ πρεσβυτέρων·
 9760 Ὅν ἀθετῆσαι μηδαμῶς ἡρημένον
 Εἰρημένον σύστημα σεπτῶν Πατέρων,
 Εἰς Εὐχάριτα φυγαδεύει τὴν πόλιν.
 Τιμόθεον δ' αἰτιμον ἐγκαθιδρύει,
 Θύτην μὲν ὄντα, σκευοφύλακᾶ θ' ἄμα
 9765 Ἐκκλησίας πρῖν, αἰρετικὸν δ' αὖ σέβας,
 Ὁρθόφροσιν ἄχθος τι φανέντα μέγα.
 Τοῦτου καταστρέψαντος ἀθλῶς βίον,
 Ἰωάννης σύγκελλος ἄμα καὶ θύτης,
 Γίνει Καππαδόκης δὲ, λαμβάνει θρόνον·
 9770 Οὐπερ τελευτήσαντος ἐν προεδρίῳ,
 Ἐπιφάνιος ἐμφανῆς ὦν τὸν βίον
 Πρεσβύτερος σύγκελλος ἔσχε τὸν θρόνον.
 Τοῦτου θανόντος Ἀνθίμος Τραπεζοῦντος
 Ἐπιβάτης δέδεικτο τοῦ σεπτοῦ θρόνου,
 9775 Νοσῶν Σεβήρου καὶ Διοσκόρου νόσον,
 Ὅν Ἀγαπητὸς καθελὼν Ῥώμης πάπας.
 Εἰς ποιμενάρχην τῆς βασιλείδος χρίει
 Μηνᾶν λόγῳ λάμποντα καὶ βίῳ πλέον
 Ἐκκλησίας τρόφιμον ὄντα καὶ θύτην
 9780 Ἀλεξανδρία, τῶν Σαμψῶν ξενοδόχον.
 Οὐπερ μεταλλάξαντος εὐαγῶς βίον
 Εὐτύχιός τις καὶ μοναστῆς καὶ θύτης
 Μονῆς κατ' Ἀμάσειαν εὐαγεστάτης,
 Λόγων ἑταῖρος ἀρετῆς τ' αὖ ἐργάτης,
 9785 Νομῆς ἀγαθὸς ὥπτο Χριστοῦ θρεμμάτων·
 Ἐφ' οὗ γε πέμπτης συνόδου θεῖον σίφος
 Καλῶς ἀλισθὲν ἐν βασιλίδι πόλει
 Στοιχοῦν τετάρτης συνόδου θείους δροῖς
 Αὐτοῖς γε συγγράμμασι τὸν Ὀριγένην
 9790 Τίθησιν ἐκκήρυκτον ἄμα Διδύμῳ
 Καὶ Θεόδωρον τὸν τῆς Μοψουεστίας.
 Ἐξωσμένῳ θρόνου δὲ τοῦδ' Εὐτυχίου
 Ἐφ' οὐπερ ἐξήλεγχε τὸν βασιλέα
 Δόγμα στυγητὸν κρατύνοντα καὶ νόθον
 9795 Τῶν σάρκα φθαρτὴν μὴ λεγόντων σχεῖν Λόγον,
 Σχολαστικὸς τις εὐσεβῆς Ἰωάννης,
 Τῆς Ἀντιόχου τυγχάνων θρηπόλος,
 Προεδρίαν εἴληφε τῆς Κωνσταντινου.
 Χρησαμένου τέλει δὲ τοῦδε τοῦ βίου,
 9800 Καὶ πάλιν Εὐτύχιος εὐτυχεῖ θρόνον.
 Μεθ' οὗ καθωράισε τὴν Ἐκκλησίαν,
 Ἀνὴρ χαριτώνυμος, ὄλιβιον κᾶρα,
 Νηστευτῆς τοῦπάνυμον ἐξ ἔργων φέρων
 Ἐκκλησίας τρόφιμος ὦν καὶ λευτῆς.
 9805 Σύγκελλος ἀξίαν δὲ Πνεύματος δόμος,
 Ὁς Μαυρίκιον ταινοῖ λαμπρῶ στέφει.
 Τοῦτου δ' ἀναλύσαντος εἰς θείους δόμους,
 Κυριακὸς τις οἰκονόμος καὶ θύτης
 Θεοῦ μεγάλης ἀγίας Ἐκκλησίας,

- A** vir sanctus et protector orthodoxorum :
 quem renuentem subdere anathemati
 beatum illum cœtum episcoporum
 qui Chalcedone olim coactus fuerat,
 Cæsar e sede depulit Anastasius
 extorremque fecit edicto iniquo :
 ejusque loco ad cathedram Byzantii
 extulit magnum Ecclesiæ scevophylacem
 divum Macedonium tunc presbyterum,
 quem item renuentem valedicere
 prædicto Patrum nobili concilio
 ad urbem Euchaiticam Cæsar expulit .
 Timotheumque ignobilem obrusit,
 sacerdotem quidem et scevophylacem
 Ecclesiæ pridem, sed hæresi pollutum :
B id quod ægerrime tulerunt orthodoxi.
 Post hujus autem infelicem obitum,
 syncellus simul et presbyter Joannes
 Cappadox gente sedem occupavit.
 Post quem pastoris in munere defunctum,
 splendidis prædictus Epiphanius moribus
 presbyter et syncellus ad sedem venit.
 Hoc quoque mortuo, Trapezuntius Anthimus
 sedem sanctissimam jussus est conscendere,
 quanquam Severo deditus et Dioscoro :
 quo tamen Agapetus Romæ papa
 exauctorato, fecit patriarcham
 Mennam Alexandrinum facundia clarum
 magisque moribus, alumnus sacerdotem
 Ecclesiæ, xenodochio præfectum Sampsonis.
C Quo pie mortale deserente vitam,
 Euty chius quidam monachus et sacerdos
 ex Amaseno sanctissimo cœnobio
 amicus litterarum, virtutis auctor,
 Christiani bonus pastor ovilis fuit.
 Sub eo quintæ synodi divus cœtus
 regali in urbe rite congregatus,
 insistens quartæ synodi canonibus
 ipsisque ejusdem formulis, Origenem
 ejecit ab Ecclesia, simulque Didymum,
 et Theodorum Mopsuestiæ episcopum.
 Eutychio postea cathedra depulso,
 propterea quod reprehendisset Cæsarem,
 qui falsum dogma et pessimum fovebat
 de Christi in terra carne incorruptibili ;
D scholasticus Joannes homo pius
 Antiochena ex urbe tunc sacerdos
 patriarchatum adiit Byzantinum.
 Sed ubi is quoque vitæ metam attigit,
 rursus Euty chius in sede constituitur.
 Post quem Ecclesiæ splendidus illuxit
 Joannes alter, homo beatissimus,
 dictus verace titulo Jejinator,
 qui Ecclesiæ alumnus fuerat et levita
 syncellusque officio in æde Spiritus.
 Hic Mauricium redimivit stemmate.
 Cum autem superas adisset sedes,
 Cyriacus œconomus et sacerdos
 magnæ atque sanctæ Dei Ecclesiæ

sacrum successit in pontificatum, divinus vir et orthodoxiæ columen. Quo deserente terrenum hunc primatum, ad Thomam sacellarium et sacerdotem defertur populi sacer principatus, apostolicum hominem religiosissimum. Huic solarem deserenti lucem successor datus est levita Ecclesiæ ptochotrophii præfectus ad portum Phruxi Sergius pollutus dogmate monophysitico. Cui morienti Pyrrhus substituitur haud minus Sergio hæresi corruptus. Erat is magnæ presbyter Ecclesiæ, præfectus monachorum, cænobii abbas quod est trans fretum in urbe Chrysopoli, divini Verbi Matri dedicatum antiquitusque conditum a Philippico. Postquam expulsus Pyrrhus Ecclesia fuit, Paulus Ecclesiæ œconomus et sacerdos, præses custodum, dogmate perversus, semet ovili obstruit tanquam lupus. Post quem defunctum impie in ministerio sedem recuperavit denuo Pyrrhus. Deinde Petrus pessimus ad sedem venit, levita Ecclesiæ, præses ptochotrophii, referendarius, curatorque senum in eo quod est Neapoli ptochodochio, Sergii Pyrrhique et Pauli sectans hæresim. Hoc passo, ut vere dicam, mortem duplicem, Alius Thomas orthodoxiæ amans, qui Ecclesiæ alumnus erat et levita, præclare gubernavit Christi Ecclesiam. Atque hoc pie concludente vitam, pontificatum adiit Joannes, sacerdos et protodiscipulus Ecclesiæ, scevophylax, syncellus, et œconomus, et gerocomii Rosorum Dexiocratis præfectus; pastor utilis ovili. Quo moriente, levita Constantinus, vasorum custos in Ecclesia Dei. periodeuta Thraciæ et Macedoniæ, ad Ecclesiæ summam est proventus; probatus vir, et decus orthodoxorum. Hoc in suprema cathedra demortuo, sacer Theodorus Christi Dei sacerdos sanctorum in Ecclesia vasorum custos, syncellus dignitate, præfectus monachis, summa cum laude præfuit Ecclesiæ, atque orthodoxa dogmata defendit. Sed tamen hoc injuste depulso sede Georgius religiosus Christi presbyter, qui summus erat scevophylax Ecclesiæ, et synocellus etiam patriarchæ, pontificatus munere fungi cœpit, opilio bonus, custos divinæ legis: sub quo, mandante Cæsare Constantino orthodoxo principe Pogonato, divinus venerandæ cœtus synodi regali in urbe rite congregatus

- A 9810 Τὴν ἱερὰν εἴληψεν ἱεραρχίαν, θεῖος τις ἀνὴρ ὀρθοδοξίας στόλος. Τοῦτου λιπόντος τὴν κἀτω προεδρίαν, Θωμᾶς σακελλάριος ἄμα καὶ θύτης Πιστεύεται δὲ τὴν λεῶν προστασίαν,
- 9815 Ἀποστολικὸς, εὐσεβέστατος σέβας. Οὐπὲρ τὸ φάος ἐκλειπότος τόδε, Ἀντικατέστη λευίτης Ἐκκλησίας Πτωχοτρόφος τε λιμένος τῶν τοῦ Φρίξου Σέργιος ἀνὴρ Ολοφύσσης σέβας.
- 9820 Τοῦτου θανόντος, ἀντικατέστη Πύρρος, Ἀνὴρ ὁμοῖος Σεργίῳ κατὰ σέβας, Θύτης μεγάλης τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας, Ἀρχῶν σεμνείων καὶ μονῆς ἐπιστάτης Ἐν Χρυσόπολει διακειμένης πέραν,
- B 9825 Ἀνεμίνης δὲ τῆ Θεοῦ Μητρὶ Λόγου Τῆς Φιλιππηκῆ συσταθείσης πρὸ χρόνων. Τοῦτου διωχθέντος δὲ τῆς Ἐκκλησίας Οἰκονόμος καὶ θύτης τῆς Ἐκκλησίας Κἀπὶ φυλακῶν δυσσεβῆς Χαῦλος σέβας
- 9830 Παρεσεφθάρη ποιμνίῳ τις ὡς λύκος. Οὐπὲρ θανόντος δυσσεβῶς ἐν τῷ θρόνῳ, Καὶ πάλιν ἀπέλαβε τὸν θρόνον Πύρρος. Ἐἶτα Πέτρος κάκιστος ἔσχε τὸν θρόνον, Ἐκκλησίας ὦν λευίτης πτωχοτρόφος,
- 9835 Καὶ ζαιφερενδάριος καὶ γηροκόμος Τοῦ κατὰ Νεάπολιν πτωχείου τότε, Σύμφρων Σεργίου καὶ Πύρρου καὶ Παύλου. Τοῦτου θανόντος τὸν διπλοὺν ὄντως μόρον, Θωμᾶς τις ἄλλος ὀρθοδοξίας φίλος
- C 9840 Ἐκκλησίας τρῶφιμος ὦν καὶ λευίτης Χριστοῦ καλῶς ἴθυε τὴν Ἐκκλησίαν. Οὐπὲρ μεταλλάξαντος εὐσεβῶς βίον, Ἰωάννης εἴληψε τὴν προεδρίαν, Θύτης τε πρωτεύδικος ὦν Ἐκκλησίας,
- 9845 Καὶ σκευοφύλαξ, σύγκελλος, οἰκονόμος, Γηροκόμος τε Ῥωσῶν Δεξιοκράτους Ποίμνην ποδηγῶν πρὸς νομᾶς ψυχοτρόφους. Τοῦτου θανόντος Κωνσταντίνος λευίτης Καὶ σκευοφύλαξ τῆς Θεοῦ γ' Ἐκκλησίας,
- 9850 Περιοδευτὴς Θράκης, Μακεδονίας Ἀρχιθύτης δέδεικτο τῆς Ἐκκλησίας Σπουδαῖος ἀνὴρ, εὐσεβοφρόνων κλέος. Τοῦτου καταλύσαντος ἐν θρόνῳ βίον, Θεόδωρος τις ἱερὸς Χριστοῦ θύτης
- D 9855 Ἐκκλησίας τ' αὐ ἱερῶν σκευῶν φύλαξ, Ἀρχῶν μονῶν τε, σύγκελλος τὴν ἀξίαν, Προσταταὶ κάλλιστα τῆς Ἐκκλησίας, Ὀρθῶν προμαχῶν εὐσεβῶν τε δογμάτων. Τοῦτου ῥιφέντος ἀδίκως ποιμνὴς θρόνου,
- 9860 Κεώργιος τις εὐλαβὴς Χριστοῦ θύτης Ἐκκλησίας ἔγχετος ὦν σκευοφύλαξ, Καὶ ποιμενάρχου σύγκελλος τὴν ἀξίαν, Ἐκκλησίας εἴληψε τὴν προεδρίαν, Νομὸς ἀγαθὸς καὶ Θεοῦ νόμων φύλαξ.
- 9865 Ἐφ' οὗ κελεύσει κράτορος Κωνσταντίνου Ὀρθόφρονος γε τοῦ πικλῆν Πωγωνάτου Ἐκτῆς σεβαστῆς συνόδου θεῖον στίφος Ἐν βασιλίδι συναλιζοθὲν τῇ πόλει,

- 'Επί γε Χριστοῦ τοῦ θεανθρώπου Λόγου
 9870 Καλῶς ἐδογματίσεν εὐσεβοφρονως
 Διττὰς θελήσεις καὶ φύσεις ἡνωμένας,
 Καὶ πάντα κατήσχυεν Οἰοφυσίτην,
 Οὐ γῆθεν ἀπάραντος εἰς σκητὰς ἄνω,
 Θεόδωρος αὐτὸν ἀπολαμβάνει θρόνον.
 9875 Τοῦτου μεταστάντος δὲ πρὸς Θεὸν μόρφω,
 Ἐκ βασιλείων ἀσηκρητίς τις Παῦλος
 Ποιμαντικῆς ἔτυχε καὶ προεδρίας,
 Ποιμαντικῆς ἄξιός ὢν καὶ τοῦ θρόνου.
 Καὶ τοῦδε τὸ ζῆν ἐκμετρήσαντος μόρφω,
 9880 Καλλινικός τις γεννάδας θυηπόλος
 Καὶ σκευοφύλαξ Βλαχερνῶν ἐκκλησίας,
 Ἄνθρωπος λόγῳ βίῳ τε καλῶς ἐμπρέπων,
 Ἀζῶν ἐκυβέρνησε τὴν Ἐκκλησίαν·
 Ὅτινα Ἐρινόμητος ἀναξ ἀδίκως
 9885 Πηρὸν δεδρακῶς ἐξελαύνει τοῦ θρόνου.
 Κῦρον δ' ἀπ' Ἀμάστριδος ἀγαγὼν θύτην
 Ἐγκλειστον ὄντα, ποιμενάρχην δεικνύει·
 Ὅν Φιλιππικὸς βασιλεὺς ὁ Βαρδάνης
 Ὑπερμαχοῦντα δογμάτων τῶν ἐνθίων
 9890 θρόνου τε ποιμνῆς ἀπελάσας ἀδίκως,
 Ἀντικαθιστᾷ λευτήν Ἰωάννην.
 Ὅντα χαρτουλλάριον οἰκονομίου
 Ἄνδρα στυγητὸν, Εὐτυχοῦς, Διοσκόρου
 Ὁμόφρονα μύστην τε, τῆς ποιμνῆς λύκον,
 9895 Ὅς ἐξεβλήθη τοῦ θρόνου μάλ' ἐνδίκως.
 Θύτης δὲ Χριστοῦ καὶ νομῆς ψυχотρόφος
 Θεῖος Γερμανὸς ἀρεταῖς λάμπων λόγοις,
 Ἐπὶ λυχνίαν ἐντεθεὶς ὡς τις λύχνος
 Τῆς Κωνσταντινίου τῆς περιόπτῃ θρόνω,
 9900 Ἀδύον διδασκαίς καταλάμπυρε κτίσιν (90).
 Ὅστις προβλήθεις ποιμενάρχης Κυζικίου
 Καὶ τοῖς ἐκεῖσε μὴ δεχθείς οὐκ οἶδ' ὅπως
 Ὑπὲρ σχολάζων τὸν διαμέσου χρόνον·
 Μετατεθείς δὲ πρὸς Βυζαντινὸς θρόνον,
 9905 Ποιμνῆν καθωδήγησεν εὐσεβοφρόνως,
 Τοῦδ' ἀπελασθέντος δὲ κακῶς τοῦ θρόνου
 Πρὸς κράτορος Λέοντος ἐξ Ἰσαυρίας
 Πρώτου σεβαστῶν εἰκόνων καταλύτου,
 Ἐφ' ᾧ περ ἐξηλεγε τοῦτον ἐνθῆως,
 9910 Νέκυς (91) Ἀναστάσιος εἰκόνων λύτης
 Πρεσβύτερος σύγκελλος ὢν Ἐκκλησίας,
 Ποιμνῆν τυραννεῖ παραλαβὼν τὸν θρόνον.
 Μισθωτὸς οἰκτρὸς, ἀντικρυς λύκος φθόρος,
 Ὅς πρῶτος ἐθέτησε τιμὴν εἰκόνων.
 9915 Τοῦτου διπλοῦν θάνατον ὑπεστηκότος,
 Κωνσταντίνος ἄθλιος Συλαίου λύκος
 Ἀναστασίῳ πάντ' ἔοικὼς εἰς σέβας,
 Σχολὴν ἄγων, ἤρπασε τὸν θεῖον θρόνον·
 Ὅτινα Κοπρώνυμος, αἰνῶ σ', ὦ δίκη,
 9920 θρόνου κατασπάσας γε καὶ μάλ' ἐνδίκως,
 (Οὐ πίστεως αὐτὸ οὐδὲ δογμάτων χάριν)
 Ἐβηκεν ἐξόριστον εἰς ἀλλοτρίαν·

- A de Christi Verbi essentia theanthropica
 rectam sententiam protulit et catholicam,
 duas voluntates statuens et duas naturas
 conjunctas ; omnes damnans Monophysitas.
 Georgio mox translato ad sedes superas,
 iterum Theodorus recepit pedum.
 Quo transeunte ad Dominum per obitum,
 Paulus qui in regia erat a secretis
 patriarchali honore insignitus fuit,
 dignus revera postorali munere.
 Post hunc communi fato exemptum vivis,
 Callinicus egregius Dei sacerdos
 in Blachernarum templo vasorum custos,
 vir litteris et moribus spectatus admodum,
 Ecclesiae curam gubernandae excepit :
 B quem Rhinotmetus Cæsar iniquo jussu
 oculis excæcatum sede pepulit :
 substituitque Cyrum ex Amastride
 presbyterum, e monachis quos aiunt inclusos.
 Sed hunc oivina dogmata tuentem
 Philippicus Bardanes potitus sceptro
 sententia injusta pepulit ovili,
 levitamque ad sedem Joannem extulit,
 qui œconomatus erat chartularius,
 abominandum hominem, Eutychetti
 Dioscoroque deditum, in grege lupum ;
 qui demum sede pulsus est justissime.
 Sacerdos autem Christi et pastor bonus
 divus Germanus, litteris ac virtutibus
 splendens, lucerna veluti in candelabro,
 C et Byzantina eminens conspicua sede
 sermonis magisterio effulsit orbi.
 Cyzicenorū pastor electus fuerat ;
 sed nescio cur ab illis non receptus,
 interim mansit expert ministerio :
 postea translatus ad Byzantinam sedem
 gregem Christianum rectis minavit semitis.
 Sed enim hunc sceleste detraxit sede
 Leo Cæsar Isauricus, qui bellum
 primus indixit sanctis imaginibus,
 objurgante divinitus Germano.
 Successit falso nomine Anastasius
 presbyter et syncellus in Ecclesia,
 sed iconomachus et tyrannus gregis,
 mercenarius miser, lupus exitiosus,
 qui honorem primus abrogavit imaginum.
 D Hoc temporali morte æternaque extincto,
 iufelix Constantinus Sylæi lupus,
 par Anastasio dogmatis impietate,
 munere suo vacuus, invasit sedem :
 quem Copronymus tamen, vah ! justa pœna
 sede detraxit sane merentissimum
 (nequaquam fidei causa neque dogmatum),
 et procul urbe pepulit extorrem :

(90) Germani hujus prolixum Tractatum de vitæ termino antea ineditum, habes in collectionis Vaticanæ volumine I, p. 285-315 ; quod scriptum sibi Photius in Amphiloichianis usurpaverat, uti docui coll. præd. t. II, p. 682, ubi ejusdem complemen-

tum ex alio codice protuli.

(91) Argutia Ephræmii est de contraria significatione νέκυς et ἀναστάσιος, quasi vivificans, vel resurgens.

deinde rursus Byzantium revocatum, impositumque asello circumduxit; dumque ederentur ludi in stadio equestres, miserum illic jussit truncari capite: quem ante extremum ictum interrogarunt, utrum probaret synodum Iconomacham; et quanquam dixit recte sensisse synodum, nihilo tamen minus truncarunt capite. Successit huic Nicetas eunuchus servus, imo mancipium vile et inascitissimum, Apostolorum presbyter in æde, scevophylaxque templi Chalcoopratorum, advocatus Ecclesiæ et cœnobiarcha, sanctarum Christi imaginum destrutor, qui irrepsit in ovile tanquam lues. Post hunc Nicetam in officio mortuum Paulus Cypro oriundus et vir laicus, neque sacrarum venerator imaginum, ad hierarchicum venit principatum. Hic morbo arreptus cathedram deseruit, atratumque et tonsus se fecit monachum, mœrens lugensque quod fuisset præsul dum vexaretur miserime Ecclesia, et quod imagines coli vetuisset. Hunc internuntio misso regnatores quidnam gerendum esset interrogarunt: respondit is, cogendam esse synodum quæ malis obviam iret œcumenicam, onitatemque Ecclesiæ procurandam, neque salutis aliam spem esse reliquam. Illi remisso nuntio, rogabant denuo: Cur autem tu cum cathedram adires colendis imaginibus interdixisti? Ille incusavit principum vesuniam. Et nunc ad Deum confugiens cum lacrymis universalem judicem exorabat ne de se ceu patriarcha judicaret; pauloque post devenit ad vitæ terminum. Deinde sacram illustravit sedem Tarasius rectæ fidei defensor, litteris æque et moribus insignis, protasecretis, nobilis stirpe et animo: sub quo convenit ad Nicænam urbem venerandorum Patrum concilium septimum, qui decreverunt sacris imaginibus reddendum esse ut antea honorem debitum: Nicetamque, Anastasium, et Constantinum, mercenarios revera, non pastores, anathemate justo perculerunt. Jam cum Tarasius ad securum portum ex tempestate vitæ appulisset navem, sedis ac morum pariter successor Nicephorus electus est protasecretis, vir sane stirpe nobili et patricius divinorum dogmatum tutelam gerens, atque ut par erat Christi gregem protegens. Porro hunc ovili depulit ac sede Armenius ille merito dictus Leo, quia dissidentem dogmate videbat

- A** Καὶ καταγαγὼν αὐθις αὐτὸν εἰς πόλιν Ἐπιθιδάτας καὶ θριαμβεύσας ὄνη
9925 Ἴπποδρομίας ἡγμένης ἐν σπαθίῳ
Τέτμηκεν αὐτοῦ τὴν παναθλίαν κάραν·
Ὅν ἤρετο πρὶν ἐκλιπεῖν ξίφει βίον,
Εἰ σύνοδον στέργει τὴν κατ', εἰκότων.
Καὶ τήνδε καλῶς φαμένου δογματίσαι,
9930 Οὐχ ἤττον ἐκτέτμηκεν αὐτοῦ τὴν κάραν·
Μεθ' ὃν Νικήτας ἐκτομίας οἰκότριψ,
Μᾶλλον δὲ καὶ τρίδουλος ἀμαθῆς πάνυ,
Πρεσβύτερος μὲν κηρύκων θεοῦ δόμου,
Ναοῦ σκουφύλαξ δὲ χαλκοπρατείων,
9935 Ἄρχων σεμνείων, ἐκδικός τ' Ἐκκλησίας,
Χριστοῦ σεβαστῶν εἰκότων καθαιρέτης,
Ποίμνη παρεϊσφόρησε καθ' ἃ τις λύμη.
B Τοῦτου καταστρέψαντος ἐν θρόνῳ βίον,
Ἐκ λαϊκῶν Παύλος τις ἀνήρ Κυπρόθεν
9940 Οὐ χρηματίζων προσκυνητῆς εἰκότων,
Ἡροδρίαν εἴληφεν ἱεραρχίας.
Οὗτος νοσήσας καὶ λιπῶν προεδρίαν
Μονῆ προσελθὼν κείρεται μελαμφόρος,
Στένων, δακρύων οἷς κατέσχε τὸν θρόνον
9945 Ἐκκλησίας αἰσχίστα τυραννουμένης,
Καὶ σεπτὰς ἤθιτσε τιμῆν εἰκόνας·
Ὅν οἱ βασιλεύοντες ἀπεσταλκότες
Ἦροντο τούτοις ὑποθέσθαι πρακτέα·
Ἦ δ' ὅς, Συνελθεῖν σύνοδον δεῖ Πατέρων
9950 Οἰκουμενικῆν εἰς Ἰασίον τῆς νόσου.
Ἐκκλησιῶν θ' ἔνωσιν ἀπεσχισμένων·
Ἄλλως τυχεῖν γὰρ οὐκ ἐνὶ σωτηρίας.
C Οἱ δ' ἀντεπίγον τῷδ' ἐπιστάντες πάλιν·
Καὶ πῶς, προεδρίαν σὺ μέλλων λαμβάνειν,
9955 Ἀπηγόρευσας προσκύνησιν εἰκότων;
Ὅ δ' αὖ κρατούτων ἡτιᾶτο μανίαν·
Ὅθεν στένων νῦν προσπεφευγὼς Κυρίῳ
Κατικετέων λιπαρῶς κριτῆν ὄλων,
Ὡς ποιμηνάρχην μὴ κριθῆναι με κρίσει·
9960 Μετὰ δὲ μικρὸν ἀπολείπει τὸν βίον.
Μεθ' ὃν κατηγάξιεν ἱερὸν θρόνον
Ταράσιος πρόμαχος ὁρθοδοξίας,
Κοσμοῦμενος βίῳ τε λαμπρῷ καὶ λόγῳ,
Ἡρωτασηκρήτις, εὐγενῆς ψυχῆν, δέμας·
9965 Ἐφ' οὗ συνέστη κατὰ Νίκαιαν πόλιν
Τῆς ἐδόδομης ἄροισμα σεπτῶν Πατέρων·
Οἱ καὶ κυροῦσιν εἰκόνας σεβασμίας
Ὡς πρὶν τιμῆν τε καὶ σέβειν ἐπαξίως
Νέκυν δ' Ἀναστάσιον καὶ Κωνσταντῖνον
D
9970 Σὺν τῷ Νικήτῃ μισθίους οὐ ποιμένας
Ἀναθέματι παρέδωκαν εἰκότως.
Ἡρὸς νηέμους δὲ λιμένας Ταράσιο
Βίον καθορμίσαντος ἐκ τρικυμίας
Διάδοχος θρόνου τε τοῦδε καὶ τρόπου
9975 Νικηφόρος δέδεικτο πρωτασηκρήτις.
Ἀνήρ τις ὄντως εὐγενῆς, εὐπατρίδης,
Προκινδυνεύων δογμάτων τῶν ἐνθῶν.
Χριστοῦ τε ποιμνῆς ὑπεραθλῶν ὡς θέμις,
Ὅντινα ποίμνης ἀπελάσας καὶ θρόνου
9980 Ἐξ Ἀρμενίας θηριώνυμος Λέων
Οἷς συμφρονούντα μηδαμῶς ἔχων σέβας

- Μηδ' αὖ συνοβρίζοντα Χριστοῦ τὸν τύπον,
Τίθησιν ἐξόριστον εἰς νήσων μίαν.
Θεόδοτον δὲ Κασιτηρᾶν τοῦπίκλην
9985 Ἡ Μελισσηνὸν ἐγκαθηιδρύει θρόνον,
Ἄνδρα βέβηλον, εἰκόνων καθαιρέτην,
Καὶ λύκον αὐτόχρομα Χριστοῦ θρεμμάτων,
Θρέμμα πονηρὸν ἄστεως Νακωλείας.
Τούτου θανόντος δυσσεβῶς ἐν τῷ θρόνῳ
9990 Ἀντώνιδος τις Κασσυματᾶς τοῦπίκλην
Νομεὺς Συλαίου δυσσεβῆς ἔσχε θρόνον,
Θεανδρικόν τύπωμα μισῶν Δεσπότη.
Ἐἶτ' Ἰαννῆς ἄβλιος, ὁ σκαῖος γόης,
Τοῦ μισοχρίστου κράτορος Θεοφίλου
9995 Διδάσκαλος κάκιστος, εἰκόνων λύτης ·
Ὅν οἱ κρατοῦντες Μιχαὴλ, Θεοδώρα
θρόνου κατασπάσαντες ὡς λαοπλάνον
Ἀρχιθυτῶν ψήφῳ τε καὶ συμφωνίᾳ,
Ἄνδρα μοναστήν καὶ Θεοῦ θεῖον θύτην
10000 Μεθόδιον σύμμαχον ὀρθοδοξίας,
Στίγματα βαστάζοντα σαρκὶ Δεσπότη (92)
Εἰς θῶκον ἀνάγουσι τῆς βασιλίδος,
Ἐπὶ λυχνίαν ἀναθέντες τὸν λύκον.
Τούτου μεταστάντος δὲ πρὸς τὸν Δεσπότην,
10005 Ποιμὴν θεαυγῆς ὤπτο τῆς βασιλίδος
Ἰγνάτιος παῖς Μιχαὴλ βασιλεύς,
Κανὼν ἀκριβοῦς ἀρετῶν καὶ δογμάτων,
Παιδεύσεως μέλημα καὶ λόγων κράτος.
Ὅν ἐκτομίαν θηριώνυμος Λέων
10010 Κράτος κατασχὼν ἀπίσθηε σὺν βίᾳ ·
Ἐἶτα μονάσας ὡς Θεοῦ θεῖος νόμος,
Ἦστατον ἔσχε τῆς Κωνσταντινῶν θρόνον ·
Τούτου Μιχαὴλ καταγαγὼν τοῦ θρόνου,
Μᾶλλον δὲ Κάισαρ Βάρδας ἀδίκῳ δίκῃ
10015 Ἄνδρα πανοῦργον (93) καὶ σοφώτατον λίαν
Ἐκ λαϊκῶν Φώτιον πρωτασηκρήτις,
Ἀντικαθιστᾶ ποιμενάρχην ἀδίκως.
Τοῦδ' ἀπελαθέντος ἐκ προεδρίας,
Ἰγνάτιος ἔσχηκε τὸν θρόνον πάλιν.
10020 Οὗ γῆθεν ἀπάραντος εἰς πόλου πλάτος,
Ἀνάγεται Φώτιος αὐθις πρὸς θρόνον ·
Οὗ καὶ πάλιν αὐτὸν καταχθέντος τοῦ θρόνου,
Ἀδίδυμος Στέφανος ἄνακτος γόνος
Τοῦ Βασιλείου, λευίτης τὴν ἀξίαν,
10025 Προεδρίαν εἴληφε τῆς Κωνσταντινῶν.
Μεθ' ὃν τις Ἀντώνιος ἀσκητῆς μέγας
Αὐχῶν πατρίδα τὴν βασιλίδα πόλιν,
Ὅσιος ἀνὴρ, ἀρετῆς ἕστεμμένος,
Οἴκτου νεῶς, ἀντικρυς ἀγαθωσύνη.
10030 Τούτου λιπόντος γεηρᾶν οὐσίαν,
Μεταβεβηκὸς δὲ πρὸς θείους νόας,
Ἀρχιθύτης δέδεικτο τῆς Βυζαντιδος
Ἀνὴρ μοναχός, εὐλαβῆς, σοφὸς μέγας,
Κλησιν μὲν Νικόλαος, ἄξιος θρόνου,
10035 Μυστικός ἀξίαν δὲ πρόσθεν τυγχάνων,
Ἐκφυὸς Ἰταλῶν, εὐφυῆς περὶ λόγους.

(92) Quia scilicet fidei rectæ causa plagas perpes-
sus fuerat.

(93) En ut de Photio schismatis primo auctore
loquitur Ephræmius, quanquam ipsemet addictus

- A neque illudentem secum Christi cruci :
exsulem ergo misit in quamdam insulam.
Pro quo Theodotum, vulgo Casiteram
vel Melissenum dictum, in sede posuit ;
profanum hominem, imaginum osorem,
lupum revera in grege Dominico,
germen infaustum urbis Nacoliæ.
Post hunc in suo demortuum officio,
Antonius quidam Cassimatas dictus
impious Silæi episcopus, sit patriarcha ;
qui exsecratur Domini sacram crucem.
Sequitur miser Jannes, ineptus magus,
antichristiani Cæsaris Theophilli
magister pessimus, imaginum destructor :
quem regnatores Michael et Theodora
sede detrudunt veluti impostorem ;
B concordique suffragio episcoporum
monachum atque dium Dei presbyterum
Methodium rectæ fidei defensorem,
Domini in carne sua ferentem stigmata,
ad sacrum thronum evellunt metropoleos,
in candelabro scilicet ponentes lampadem.
Exin translato ad Dominum Methodio,
splendidus pastor metropoleos exstitit
Rhancabi Michaelis Ignatius filius,
regula exacta dogmatum ac virtutum,
doctrinæ cinnus, litterarum columen,
quem fecerat eunuchum Armenius Leo
injusta vi, cum raperet imperium,
quique deinde monachus pie vixerat,
postremo Byzantinam conscendit sedem :
C e qua deinde Michael hunc deturbavit,
vel potius Bardas Cæsar, injusto jussu :
callido viro et plane versutissimo
laico Photio tunc protasecretis,
patriarchatum interim usurpante.
Sed enim Photio pariter de sede pulso,
stationem suam Ignatius recuperavit :
quo transeunte ad superas regiones
in sacram sedem revocatur Photius.
Tandem ejecto denuo de sede Photio,
Stephanus eviratus, levita officio,
imperatoris Basilii filius,
pontificatum Byzantinum rexit.
Post quem Antonius quidam asceta magnus,
natus in urbe regia Constantinopoli,
D vir sanctus, et virtutibus affluentissimus,
misericordiæ templum et bonitatis.
Hoc dimittente mortales exuvias
atque beatos angelos conscendente,
patriarcha Byzantii electus est
monachus homo pius, sapiens, magnus,
nomine Nicolaus, sede dignus,
qui fungebatur antea officio mystici,
Itala gente ortus, ornatus litteris.

schismati. Multo autem deterius idem loquitur de
Michele Cerulario, Græci schismatis instaura-
tore.

Hunc spoliavit honore Leo Sapiens
 quartas vetantem celebrari nuptias,
 syncellamque Euthymium pro eo constituit.
 Verum hoc ipso dignitate exuto
 iterum Nicolaus recepit sedem.
 Sed hoc defuncto, Stephanus Amasenus
 eunuchus frugi, sacerdos ordinatus,
 pontificatum novæ Romæ obtinuit.
 Stephano communis fati extincto viribus,
 fit patriarcha Constantinopoleos
 monachus Tryphon, religiosus senex :
 quem postquam sede depulerunt dolo,
 Romani imperatoris eunuchum filium
 nomine Theophylactum pedo donant :
 qui neque sancte vixit neque pastoraliter,
 sed venationi semper absurde deditus,
 equis nutriendis et cursim exercendis.
 Hoc vitæ et dignitatis faciente finem,
 promotus est ut esset Dei pontifex
 dignus sacrorum apice Polyuctus,
 egregius sane vir cunctisque amabilis,
 gloria monachorum, virtutum typus,
 doctrinæ luce clarus sed magis moribus.
 Hoc etiam relinquente caducam vitam,
 insedit cathedram Basilius monachus
 diotus a patria vulgo Scamandrenus.
 Huic abrogato posthinc pontificatu,
 pius Antonius de Stadii cœnobio
 fit patriarcha Byzantinæ urbis.
 Exin honorem abdicante Antonio,
 Nicolaus cognomine Chrysoberges
 evectus est ad sedem famosissimam,
 Quo transeunte ad Domini conspectum
 magister cathedram insedit Sisinnius,
 litteris doctus, medicina, et legibus,
 qui affinitatum scripsit justos gradus.
 Postquam vitalem lucem hic deseruit,
 sacram excepit dignitatem Sergius
 cœnobii alumnus Manuelis dicti.
 Post cujus obitum præsul constituitur
 Eustathius princeps presbyterorum
 qui in æde palatina rem sacram curant.
 Hoc quoque vitæ terminum attingente,
 potitus est honore Alexis monachus,
 ecclesiarcha in Studii cœnobio,
 vir liberalis, splendidus sacerdos.
 Quo sancto concludente vitam obitu,
 Michael cognomento Cerularius
 nobilis vir professione monachus
 episcoporum præsul constituitur :
 turbulentus homo, contemptor legum ;
 quem Isaaci Cæsar detractum sede
 non sine dolo misit in exsilium.
 Cujus post obitum cathedra potitur
 et patriarcha magnus constituitur
 Lichudes eviratus Constantinus,
 qui dignitate erat protovestiarius :
 probatus homo, pius, et Deo dilectus,
 in negotiorum publicorum cura

- A** Ὅν ἐξελάσας τοῦ θρόνου σοφὸς Λέων
 Τετραγαμίας ἄγιος οὐ δεδεγμένον,
 Εὐθύμιον σύγκελλον ἐγκαθηδύρει.
 10040 Τοῦτου διωχθέντος δὲ τῆς προεδρίας,
 Πάλιν ὁ Νικόλαος ἔσχε τὸν θρόνον.
 Τοῦτου θανόντος, Στέφανος Ἀμασειᾶς
 Σπουδαῖος εὐνοῦχος τις, ἱερὸς θύτης,
 Ῥώμης νέας εἴληψε τὴν προεδρίαν.
 10045 Τοῦτου τὸ βιοῦν καταλύσαντος μέρψ,
 Ἀρχιερεὺς δέδεικτο τῆς Κωνσταντινίου
 Τρύφων μοναστής, εὐλαθὴς τε καὶ γέμων ·
 Τοῦδ' ἀπελαθέντος δὲ τοῦ θρόνου δόλψ,
 Εὐνοῦχος υἱὸς Ῥωμανοῦ βασιλέως
 10050 Κλήθει θεοφύλακτος αὐχεὶ τὸν θρόνον,
 Οὐχ εὐαγῶς ζῶν οὐδὲ κατὰ ποιμένας,
B Κυνηγεσίους προσετιχῶς δ' ἐκτόπως,
 Ταῖς ἵππομανίαις τε καὶ τούτων δρόμοις.
 Τοῦτου καταστρέψαντος ἐν θρόνῳ βίον,
 10055 Ἀντικατέστη ποιμενάρχης Κυρίου
 Πολύευκτος ἄξιος ἱεραρχίας,
 Βύκταιον ὄντως γρήμα καὶ πᾶσι φίλον,
 Κλέος μοναστῶν, ἀρετῶν πασῶν τύπος,
 Διαπρίπτων λόγῳ καὶ τρόπῳ πλείον.
 10060 Τοῦδ' ἐκλειοπίτος δὲ τὸν φθαρτὸν βίον,
 Μοναχὸς Βασίλειος ἔσχε τὸν θρόνον
 Ἐκ τῆς πατρίδος Σκαμανδρηνὸς τὴν θέσιν ·
 Καθαίρεθέντος τοῦδε τῆς προεδρίας,
 Ἀντώνιος τις εὐλαθὴς ὁ στουδίτης
 10065 Ἀρχιθύτης πέφηνε τῆς Βυζαντίδος.
 Τοῦ δ' Ἀντωνίου θῶκον ἀπειπαμένου,
C Ὁ Νικόλαος Χρυσοβέργης τοῦπίκλιν
 Εἰς τὸνδ' ἀνήχθη τὸν περίπυστον θρόνον.
 Τοῦτου μεταστάντος δὲ πρὸς τὸν Δεσπότην,
 10070 Κατέσχε Σισίνιος μάγιστρος θρόνον,
 Παιδείας ἴδρις ἱατρικῆς καὶ νόμων,
 Βαθμοῦς ὁ συνθεὶς συγγενικοῦς ἐννόμους.
 Τοῦτου θανόντος καὶ λειοπίτος φάος,
 Μονῆς προεστὼς Μανουὴλ κεκλημένῃς
 10075 Σέργιος ἀνήρ παραλαμβάνει θρόνον.
 Τοῦτου θανόντος ἐγκαθίσταται θρόνον
 Πρωτῶς τις Εὐστάθιος ἐν πρεσβυτέρους
 Τῶν ἐν βασιλείοις γε κατελιγεμένων.
 Καὶ τοῦδε τὸ ζῆν ἐκμετρήσαντος μέρψ,
 10080 Ἐκκλησιάρχης τῆς μονῆς τοῦ Στουδίου
 Μοναχὸς Ἀλέξιος εἴληψε θρόνον ·
 Ἀνὴρ μεγαλόδωρος, ὀλιθιος θύτης.
D Οὐπερ μεταλλάξαντος εὐαγῶς βίον,
 Κλήσειν Μιχαὴλ Κηρουλάριος θέσιν
 10085 Εὐπατριδῶν εἰς καὶ μονοτρόπων ἅμα
 Καθίσταται πρόεδρος ἀρχιποιμένων ·
 Θερμοουργὸς ἀνήρ, ὑπερόπτης τῶν νόμων.
 Ὅν καταγαγὼν Ἰσαάκιος θρόνου,
 Εἰς ἐξορίαν παρέπεμψε σὺν δόλψ.
 10090 Ἐνθα θανόντος, ἐγκαθηδύρυνται θρόνον
 Καὶ ποιμενάρχης ἀναδείκνυται μέγας
 Κωνσταντίνος τις ἐκτομίας Λειχοῦδης,
 Πρωτοθεσιτάριος ὢν τὴν ἀξίαν,
 Σπουδαῖος ὄντως, εὐλαθὴς, θεῶ φίλος,
 10095 Ἐν δημοσίαις πραγμάτων λειτουργίας

- Φανείς ἀμεμφής ἀνεπίληπτος πάνυ,
Πολλῶν δὲ μᾶλλον ἐν καλῶν ἐργασίαις.
Ὁ δὲ τὸν παρόντα καταλύσαντος βίον,
Ὁ Ξεφιλίνος χαρίεις Ἰωάννης
- 10100 Ἐκκλησίας ἰθύνει τὴν προεδρίαν,
Βίῳ, λόγῳ γένοι τε λαμπρῶς ἐμπρέπων·
Ὅς πρόσθεν ὧν εἰς εὐγενῶν τῶν ἐν τέλει,
Κόσμον λελοίπως, τὰ μοναχῶν ὑπέδου,
Καὶ ποιμενάρχης ἐκρίθη Βυζαντίδος
- 10105 Τοῦτου τὸν ἀνθρώπινον ἐκβάντος βίον,
Κοσμάς μοναχὸς Ἱεροσολυμίτης,
Ἄνθρ ἀγαθὸς, ἀρετῶν θεῖος δόμος
Χειρίζεται δὴ τὴν λεῶ προστασίαν.
Ὅς δυσχεραίνων πραγμάτων τῇ συγχύσει
- 10110 Ἐκὼν ἀπηγόρευσεν ἱεροσύνην,
Καλῶς ὑπεκτάς καὶ θρόνου καὶ ποιμνίου,
Ἐἶτ' ἐγκατέστη τῷ πανυψηλῷ θρόνῳ
Μοναχὸς Εὐστράτιος Γαριδάς θέσιν,
Πρὸς πᾶν ὀτιοῦν μὴ πεφυκῶς κριττόνων,
- 10115 Παιδεύσεως ἄμοιρος ἄμα καὶ λόγων,
Ἦσυχία τε, γυνία, μᾶλλον πρέπων
Ἦ προστασία καὶ λεῶ προεδρία.
Τεῦδ' ἀπελαθέντος γε τῆς προεδρίας,
Ὅστις ἀνθρ, εὐλαθῆς, πρῶς φύσει,
- 10120 Θεῶν προβληθεὶς Νικόλαος ἀξίως,
Μοναχὸς ἑλλόγιμος, ἄξιος θρόνου,
Ἐκκλησίας ἴθυεν ὡς Θεῶν φίλον.
Τούτου μεταστάντος δὲ πρὸς θεοῦ νόας,
Ἄνθρ χαριτώνυμος ἐμπρέπων λόγοις
- 10125 Ἱερομνήμων λευίτης Ἐκκλησίας,
Τῷ τῆνικαῦτα ποιμένι Χαλκηδόνας
Ἄγγου καθ' αἶμα καὶ γένος συνημάνος,
Τὸ δ' ἀγαπητὸς ὡς ἐκόνυμον φέρων,
Ἀνάγεται δὴ πρὸς θρόνον Βυζαντίδος.
- 10130 Ὁ δὲ τὸν παρόντα καταλείψαντος βίον,
Στυππῆς Κέων εἴληφε τὴν προεδρίαν,
Ὀικονόμος ὧν, λευίτης Ἐκκλησίας.
Καὶ τοῦδε τὸ ζῆν ἐν θρόνῳ λελοικότος,
Πρόεδρος ὡσθη ποιμενάρχης αὐτῷ μέγας
- 10135 Σεμνὸς Μιχαὴλ ἀρεταῖς λάμπων, λόγοις,
Μονῆς προσετώς εὐαγούς τῆς Ὁξείας
Ὅστις ἐκὼν λέλοιπεν ἱεραρχίαν·
Πρὸς νησίδα δὲ καὶ μονὴν τῆς Ὁξείας
Ἐπαναδραμῶν, ὑποθεὶς τὸν ἀγένα
- 10140 Ναοῦ πύλη δόχμιον, ὡ πρᾶου τρόπου ἰ
Πατεῖν πατεῖχεν εἰσιούσι τὸν δόμον·
Ἐφ' οἷς ἀποστὰς τῆς μονῆς τῆς ἰδίας
Ἀξυμφόρως εἴληφε τὴν προεδρίαν.
Ὁὕτω μεταστάντος δὲ Μιχαὴλ θρόνου,
- 10145 Κοσμάς Ἀττικὸς κόσμος ἱεραρχίας,
Τῶν ἀρετῶν ὄχημα, καλῶν ἐστίς,
Προφητικὸς τις καὶ τὸ μέλλον προβλέπων,
Ἀρχιθῆτης δίδεικτο τῆς Κωνσταντινίου,
Ποιμὴν ἀγαθὸς καὶ νομεύς ψυχοτρόφος·
- 10150 Ὅνπερ καθεῖλε Μανουὴλ ἄναξ θρόνου,
Ψευδεῖς προφάσεις αἰτίας τε συμπλάσας.
Ὅθεν προαχθεὶς ποιμενάρχης ὁ βλέπων
Ἦ μὴν μενεῖν ἀκαρπὸν ἀβέβενος τύχου
Μήτραν προηγόρευσε υἱῆς Βασιλίδος.

- A** sine quærela inventus et inculpabilis,
nedum in rei sanctioris ministerio.
atque hoc etiam dimittente vitam,
vir gratosus Xiphilinus Joannes
Ecclesiæ cœpit regere principatum,
stirpe, vita, litteris apprime clarus,
nobilis quondam inter senatores ;
deinde omisso mundo se fecit monachum,
Byzanti demum evasit patriarcha.
Jamvero hoc humanis exempto rebus
monachus Cosmas Hierosolymites,
vir bonus et virtutum thesaurus mirus,
populi accepit sacrum principatum.
Sed enim is turbatas res fastidians,
sponte abdicavit sacrum ministerium,
- B** sede et ovili secedens laudabiliter.
Exin statuitur in sublimi cathedra
Eustratius monachus cognomento Garidas
ad nullam rem præclaram natura idoneus,
egens doctrinæ omnis litterarum,
angulis et silentio longe aptior
quam dignitati et populi primatui.
Ergo post hunc ejectum ministerio,
vir sanctus, religiosus, miti ingenio,
Deo volente electus Nicolaus,
monachus eruditus, sede dignus,
Ecclesiæ rem direxit ut Deo placet.
Nicolao transunte ad cœtus superos.
Joannes laude litterarum florens,
hieromnemon, et levita Ecclesiæ,
Chalcedonensi præsulī conjunctus
sanguinis jure ac necessitudine,
dilectus dici cœu cognomento solitus,
ad Byzantinam cathedram evehitur.
Quo derelinquente caducam vitam,
pontificatum adiit Styppes Leo,
Ecclesiæ jam œconomus et levita.
Hoc etiam vitam in sede dimittente,
magnus processit pontifex et primas
litteris Michael clarus et virtutibus
sancti cœnobii præces Oxitani :
qui tamen sponte honorem abdicavit,
atque ad Oxie monasterium insulæ
reversus, collum præbuit protentum
in templi foribus, prob mausuetudinem !
ingredientium omnium calcandum pedibus,
D propterea quod cœnobio relicto suo
inutilem honorem recepisset.
Sic Michaelē deserente sedem,
Atticus Cosmas sacerdotii decus,
cinnus virtutum, honestatis apex,
spiritu quoque præditus prophético,
processit præsul Constantinopoleos,
nutritor animarum, pastor bonus :
quem tamen exauctoravit Manuel Cæsar
falsi conficto criminis obtentu :
quare in judicium patriarcha adductus,
ait prophetans uterum reginæ
mascula prole sterilem futurum.

Posterum tempus dictum confirmavit.
 Jam magno duci imperatoris genero
 ob id minanti graviter Contostephano,
 et dirum aliquid facere volenti,
 prædixit ipsum periturum lapide.
 Utrumque dictum exitu non caruit.
 Post Cosmam autem Muzalo Nicolaus
 Cypro translatus Ecclesiam gubernavit,
 ipsius Ecclesiæ alumnus et levita,
 sacrarum Pauli interpres litterarum,
 Cypri deinde factus archipræsul :
 quam tamen sedem abdicavit postea
 perosus humanarum colluviem rerum.
 Cum vero otiosus esset Constantinopoli
 cœnobiique præses ad Cosmidium,
 tunc quidem Byzantinam excepit sedem,
 hac tamen ipsa sponte dein recessit.
 Theodotusque monachus et sacerdos
 præses cœnobii Christi resurgentis,
 quod nunc concluditur mœniis metropoleos,
 donatus est Byzantinis infulis.
 Cujus demortui Chliarenus sedem
 excepit Constantinus, in Dei Ecclesia
 præpositus sacello et levita,
 Atque hoc etiam moriente, Lucas
 religiosus Chrysoberges monachus,
 egregie functus haecenus vita ascetica,
 pro suis meritis ad infulas devenit.
 Post Lucam Michael levita sacellarius
 philosophorum hypatus Anchiali
 tiaram Byzantinam egregie ornavit.
 Atque hoc translato ad cœrula superna,
 Eugeniota monachus sacerdos
 cœnobio Manganorum tunc præpositus,
 nomine Chariton, sedem occupavit.
 Hoc deserente terrenum incolatum,
 Theodosius qui in Boradli cœnobio vixerat,
 vir sane honus et decus monachorum,
 Ecclesiam Christi rexit laudabiliter.
 Is tamen sacrum honorem abdicavit.
 Cui sedem vacuum sponte relinquenti,
 venerandarum hæres infularum
 successit Basilius Camaterus,
 vir eruditus, chartophylax, levita ;
 quem Isaacius imperator Angelus
 pontificatus exiit honore
 falsis omnino circumventum criminibus.
 Pro quo levitam Ecclesiæ sacellarium
 nomine Nicetam cognomine Muntanem
 Tithono Thucritoque annosiorē
 creavit præsulem Constantinopoleos :
 quem cæteroqui paulo post deposuit
 tanquam effætæ ætatis ac delirum :
 substituitque professione monachum
 asceticumque hominem Leontium mitam,
 e collibus Auxentii in urbem pertrahens.
 Atque hunc sibi a Virgine Deipara,

- A** 40155 Καὶ ταῦτα συμβέβηκεν ὑστέρῳ χρόνῳ·
 Δουκὶ μεγάλῳ καὶ κρατοῦντος νομφίῳ
 Κοντοστεφάνῳ πρὸς τὸδ' ἠπειληκότη,
 Ἀρᾶσαι δ' ἐστικὸς τόνδ' ἐπιδεδληκότη,
 Ἔχειν προσέπει τὸν διὰ λίθου μόρον.
 10160 Ἐλήθη δ' ἄμφω τὰ προλεχθέντα τέλος.
 Μεθ' ὃν Μουζάλων Νικόλαος Κυπρόθεν
 Μεταταθεὶς ἔθυνε τὴν Ἐκκλησίαν,
 Ἄνῆρ τροφίμος, λευίτης Ἐκκλησίας,
 Διδάσκαλος τ' αὐτῶν Παύλου λόγων (94),
 10165 Ἐτ' ἀρχιθύτης ἀνεδείχθη Κυπρίων.
 Καὶ δυσχεραίνας πραγμάτων τῇ συγχύσει
 Θρόνον παρητήσατο καὶ προεδρίαν.
 Βακάντιος δ' ὢν ἐν βασιλίῳ πόλει
 Καὶ Κόσμιδίου τῆς μονῆς ἐπιστάτης.
B 10170 Ἐλήθη ὄψων τῆς Βυζαντιδοῦς τότε. ¶
 Αὐθαιρέτως τοῦτου δὲ λιπόντος θρόνον,
 Θεόδοτος τις καὶ μοναχὸς καὶ θύτης
 Μονῆς προεστὼς ἀναστάσεως Λόγου
 Τῆς ἐν πόλει νῦν κειμένης βασιλίῳ
 10175 Πρόεδρος ὤφθη τῆς Κωνσταντινοῦ θρόνου,
 Οὐπὲρ θανόντος, Κωνσταντίνος λευίτης
 Καὶ σακελλίου τῆς Θεοῦ γ' Ἐκκλησίας
 Ὁ Χλιαρηνὸς παραλαμβάνει θρόνον·
 Καὶ τοῦδε βίον ἐκμετρήσαντος μόρον·
 10180 Λουκάς μοναχὸς εὐσεβὴς Χρυσοβέργης.,
 Ἀσκητικὸν κάλλιστον ἀνύων βίον,
 Ἐπαξίως ἔσχηκε τὴν προεδρίαν.
 Μεθ' ὃν Μιχαὴλ λευίτης σακελλίου
 Φιλοσόφων ὑπατος τοῦ Ἀγγιᾶλου
C 10185 Κοσμεῖ θρόνον κάλλιστα τῆς Κωνσταντινοῦ.
 Τοῦτου μεταστάντος δὲ πρὸς πόλου πλάτος.
 Εὐγενειώτης ἐν μονοτρόποις θύτης
 Μονῆς προεστὼς χρηματίας Μαγγάνων,
 Κλησιν Χαρίτων, παραλαμβάνει θρόνον.
 10190 Τοῦτου λιπόντος τὴν κάτω παροικίαν,
 Θεοδόσιος ἐκ μονῆς Βοραδίου,
 Ἄνῆρ ἀγαθὸς καὶ μονοτρόπων κλέος,
 Χριστοῦ καλῶς ἔθυνε τὴν Ἐκκλησίαν.
 Τοῦτου λιπόντος ἱεραρχίας θρόνον,
 10195 Ἐκουσίως τε τὸν θρόνον λελοιπότος,
 Βασίλειός τις Καματηρὸς τοῦπικλην,
 Λόγιος ἀνῆρ, χαρτοφύλαξ, λείτης,
 Ἀντικατέστη τῷ σεβασμίῳ θρόνῳ·
 Ὅν Ἀγγελος σχῶν Ἰσακίος κράτος
 10200 Κατήγαγε θρόνου τε καὶ προεδρίας,
 Συνθεὶς προφάσεις παντάπην ἀνευλόγους.
 Σακελλάριον λευίτην δ' Ἐκκλησίας
 Κλησιν Νικήταν, Μουντάνην δὲ τοῦπικλην,
 Παλαιτέρῳ γε Τιθωνοῦ καὶ Θουκρίτου,
 10205 Ἀρχιθύτην δείκνυσι τῆς Κωνσταντινοῦ·
 Μετὰ μικρὸν δὲ τοῦ θρόνου κατασπάσας
 Ὡς ἀφελῆ τε καὶ χρόνῳ παρεμμένον,
 Ἄνδρα μοναχὸν ἀρετῆς ὄντ' ἐργάτην,
 Τὸν πρᾶον Λεόντιον ἐρχαθιδρύει,
 10210 Λόφων ἀπ' αὐτῶν ἀγαγὼν Αὐξεντίου·
 Ὅν τῷδε δεῖξαι τὴν ἀπειρανδρον Κόρην

(94) Recole quæ dixi ad Vers. 4747.

- Ἐφασκε νυκτὸς συλλόγων ἡθροισμένων,
 Ἐτῶς τε, κλήσιν, ἀρετὴν τοῦδ' εὐστόχως
 Καλῶς διαγράψασαν ὡς ἐν εἰκόνι,
 10215 Ἄλλὰ γε καὶ τόνδ' ἀπελαύνει τοῦ θρόνου,
 Πάντα παριδῶν τὰ προηγορευμένα·
 Μετάθεσιν δὲ δραματουργεῖ ποιμένος·
 Ἀρχιθύτην γὰρ τῆς Σιών τῆς ἀγίας
 Κλήσιν θεοδόσιον (95) φῦντα Λατίνων,
 10220 Ἐθάδα (96) τῷδε καὶ προήγορον κράτους,
 Εἰς θῶκον ἀνήγαγε τῆς Κωνσταντινίου.
 Ἄλλ' οὐδὲν ἀπάνωτο τῆς κακουργίας·
 Ἄμφοῖν γὰρ ἐκπέπτωκεν ἱεραρχίαν
 Καὶ τῶνδ' ἀτίμως ὁ προβλήθεις ἀκρίτως.
 10225 Ἐπειτα Γεώργιος ὁ Ξιφιλίνος
 Σκευορύλαξ ὢν τῆς Θεοῦ γ' Ἐκκλησίας
 Ποιμαντικὴν εἴληφε καὶ προεδρίαν (97).
 Τοῦτου θανόντος ἐγκαθίσταται θρόνῳ (98)
 Ὁ Καματηρὸς εὐεπῆς Ἰωάννης,
 10230 Ἴδρις σοφίας παντοδαπῆς καὶ λόγων,
 Ἐπήβολός τε δογμάτων τῶν ἐνθῶν,
 Ἐκκλησίας ὢν λευίτης, χαρτοφύλαξ·
 Ἐφ' οὗ παρεστήσαντο Λατίνοι πόλιν·
 Ὅς ἐξελθεὶς δυστυχῶς πρὸς Λατίνων
 10235 θρόνου πατρίδος τῆς σεμνῆς (99) Βυζαντιδος,
 Οἰκῆ διδυμότειχον εἰς ἄστὺ φθάσας,
 Ἐνθα θανῶν ἔλιπεν ἡλίου φάος.
 Μετὰ δὲ τοῦτον ποιμένες βυζαντιδος
 Οὗτοι προβλήθησαν ἐν Νικαίων·
 10240 Πρῶτος Μιχαὴλ Αὐτωρειανὸς θέσιν
 Βακελλάριος, λευίτης Ἐκκλησίας,
 Ἴδρις σοφίας κοσμικῆς ἑταίρα ἄμα.
 Οἷπερ μεταλλάξαντες ἐν θρόνῳ βίον,
 Θεόδωρος εἴληφε τὴν προεδρίαν
 10245 Ἐκκλησίας ὢν λευίτης, χαρτοφύλαξ,
 Τοῦπῶνυμον σχῶν Εἰρηνικὸς πατρόθεν,
 Φιλοσόφων ὑπατον ἀξίαν, λόγους.
 Καὶ τοῦδε θανόντος δὲ, τὴν προεδρίαν
 Μάξιμος ἀρχεὶ καὶ μοναχός, καὶ θύτης
 10250 Μονῆς προεστὼς εὐαγοῦς ἀκοιμητῶν.
 Μεθ' οὗ Μανουὴλ Φιλόσοφος τὸν λόγον,
 Φύλαξ ἀκριβῆς καὶ νόμων καὶ κανόνων.
 Τοῦτου λειπόντος τὴν κάτω παροικίαν,
 Πολὺς Γερμανὸς τὸν βίον καὶ τὸν λόγον
 10255 Ἀρχιθύτης δὲδεικται τῆς Κωνσταντινίου,
 Ἄνθρωπος μοναστῆς, καὶ Θεοῦ θυηπόλος,
 Αὐγῶν Ἀνάπθου πατρίδα Προποντιδος,
 Ἐκκλησίας τρόφιμος ὢν τῆς ἐν πόλει·
 Εἶτα μονάσας, καὶ φανείς Θεοῦ λάτρης,
 10260 Γεωργίῳ μάρτυρι καὶ περιλμένος,
 Ἐλαχε πόλιν ἰθύνειν Βυζαντιδος.

(95) Sic etiam v. 6030. Atqui hunc passim appellant alii *Dosilheum*, quos inter Methodius infra a nobis edendus. Sed enim *Dosilheus* nihil aliud est nisi metathesis τῶ *Theodosius*. Sic in coll. Vat. t. II, p. 441, quem Polybius appellaverat *Theotinum*, Diodorus cum anagrammate dicit *Timotheum*.

(96) Allatius de Cons. p. 702, legebat ἐνθάδε, quæ mihi melior lectio videtur. Codex tamen noster tum hic tum v. 6031 habet ἰθάδα.

(97) Recitat tres hos de Xiphilino versiculos

A dicebat Isaacius astanti turbæ,
 noctu monstratum, et affabre descriptam
 corporis speciem cum virtute ac nomine.
 Nihilo tamen minus hunc sede depulit
 postea dictorum negligens suorum.
 Namque transferre voluit episcopum.
 Sanctæ nempe Sionis patriarcham
 stirpe Latinum, Theodosium nomine,
 cognitum sibi, atque imperii vatem,
 ad Byzantinas infulus provexit.
 Sed homini nil profuit facti novitas,
 ambobus enim sacerdotiis exoidit
 cum ignominia, nequiter electus.
 Secutus est Georgius Xiphilinus
 e scevophylace in Ecclesia Dei

B ad pastoralet cathedram subvectus.
 Hoc vita funoto, stationem occupavit
 oris facundi Joannes Camaterus
 omnigena cumulatus sapientia ac litteris
 et divinorum dogmatum callentissimus,
 antea levita Ecclesiæ et chartophylax.
 Sub eo metropolim Latini expugnaverunt.
 Quamobrem infeliceiter ab his expulsus
 sede atque alma patria Constantinopoli,
 Didymotichum transtulit stationem,
 ibique clausit oculos vitali luci.
 Post hunc pastores urbis Byzantiinæ
 hi creabantur in oppido Nicæa.

C mundanis litteris divinisque abundans.
 Post quem in sede extinctum, Theodorus
 sacri primatus adiit honorem,
 antea levita Ecclesiæ et chartophylax,
 Ireniei cognomen a patre trahens,
 in studiis philosophicis gradu hypatus.
 Quo moriente, sacræ rei primatum
 Maximus tulit monachus sacerdos,
 Acœmetarum præpositus cœnobio.
 Post hunc philosophus oratione Manuel,
 legum defensor canonumque sedulus.
 Quo deserente terrenum incolatum,
 clarus doctrina et moribus Germanus
 creatur præsul Constantinopoleos,
 vir monachatum profitens, Dei sacerdos,
 oppido oriundus Anaplo in Propontide,
 in urbe a pueritia Ecclesiæ alumnus,
 deinde factus monachus et Dei minister,
 carus præcipue martyri Georgio;
 postremo Byzantinus evasit pastor.

Allatius de Georgiis p. 664, ed. Fabric.

(98) Ex hoc versiculo usque ad v. 10310 habes patriarchas Constantinopolitanos, qui in exilio electi fuerunt, apud Allatium de Consensione lib. II, cap. 14, p. 725. Item partim in adn. ad Acropolitam cap. 6.

(99) Allatius in utroque citato loco pro σεμνῆς, *almæ*, legit ἐμῆς, *mæ*. Num ergo hinc orta est Allatio opinio quod Ephræmii patria Byzantium fuerit; quandoquidem eum appellat *Byzantinam*?

Sed hoc per obitum transeunte ad Dominum et patriarchis sanctis connumerato, Methodius item monachus et Dei sacerdos, tunc Hyacinthi præsidentis cœnobio, tempore sedem tenuit brevissimo. Quo moribunda deserente membra, pedum corripuit Manuel archipresbyter cleri, qui sacram œdem palatii curat; senex benignus, mansuetis moribus. Atque hoc etiam concludente vitam, Arsenius inter monachos pietate fulgens, virtutum eximia atque animata sedes, electus est Byzantii patriarcha. Is natus quidem erat in urbe regia; sed in Nicœnis monasteriis postea totonderat capillum, et abbas fuerat : nunc solitarius uni Deo vacabat In Apolloniadis urbis asceteriis; quo tempore Nicæam fuit accitus a Theodoro Cæsare Romano : ubi expletis cunctis Ecclesiæ gradibus ad summum hierarchie pervenit apicem. Cum autem sponte dimisisset pedum, monasticam quietem pie repetens, ad Byzantinum transiit patriarchatum, Ephesiorum Nicephorus archiepiscopus qui olim palatii fuerat archipresbyter, Innocens vir, perpetuus Parthenius. Atque hoc sedem cum vita deserente, Arsenius primus liberatæ urbis sacrum recuperavit principatum. Sed idem postea depositus sententia episcoporum aliorumque iudicum, Ecclesiæque abscedere coactus, in Præconnesum insulam deportatur. Germanusque præsul Hadrianoi translatus est ad urbem Constantini. Verum Germano abdicante honorem, Josephus rectæ religionis columen, presbyterorum decus et monachorum sancto cœnobio præpositus Galesii, mitis, benignus, divinæ legis reverens, nutritor egenorum, natura clemens, patriarcharum celebrem insedit thronum digne et canonicis regulis electus. Is regio in clero presbyter olim fuerat, sanctisque nuptiis filiam procreaverat : postea vero viduatus conjuge, monasticam professus libenter vitam cœlestium virtutum arca apparuit : exin cœnobii Galesini abbas, episcopus postremo et magnus pontifex. Cum autem Italarum dogma invasit Ecclesiam nostram haud laudabiliter,

(1) Allatius habet παρθένος.

(2) Imo schismatis tenacissimus, atque idcirco a Michaeli Palæologo imp. sede ejectus, quia concordie cum Ecclesia Romana, quam predictus imperator conciliaverat, subscribere noluit.

- A Τούτου μεταστάτης δὲ πρὸς τὸν Δεσπότην Καὶ συναφθέντος πατριαρχῶν ἀγίοις, Μεθόδιός τις καὶ μοναχὸς καὶ θύτης, 10265 Μονῆς προσετώς τῆς Ἰακίνθου τότε, Ἐπὶ βράχιστον ἀπολαύει τοῦ θρόνου· Οὐπὲρ θανόντος, καὶ λιπόντος τὸν βίον, Ὁ πρωτοθύτης Μανουὴλ ἔσχε θρόνον Τῶν ἐν βασιλείαις γε κατελιγμένων, 10270 Γέρων προστηνῆς, μειλίχιος τὸν τρόπον. Χρησαμένου τέλει δὲ τοῦδε τοῦ βίου, Ἀρσένιος τις εὐλαβῆς μονοτρόπων, Τῶν ἀρετῶν κάλλιστος, ἔμψυχος θρόνος Εἰς ποιμανάρχην ἠρέθη Βυζαντίδος, 10275 Σειρὰν γένους Ἑλλων μὲν ἐκ Βυζαντίου Κόμην δὲ κρείς ἐν μοναίς τῆς Νικαίας, Καὶ τῆδε δειγθεὶς καὶ ἑμῶν ἐπιστάτης· Εἶθ' ἰσοχάζων καὶ ἑμῶν προσανέχων Ἐν Ἀπολλωνιάδος ἀσκητηρίοις 10280 Ἀφίκο κληθεὶς εἰς πόλιν Νικαίων Πρὸς τοῦ κρατοῦντος Αὐσόνων Θεοδώρου· Καὶ πάντα βαθμὸν ἀνύσας Ἐκκλησίας Εἰς ὕψος ἔρθη ποιμαναρχίας μέγα. Αὐθαίρετως τούτου δὲ λιπόντος θρόνον, 10285 Μονῆ, δὲ αὐτὸν εὐαγῶν δεδοκός Ν. κηφόρος πρόεδρος ὢν Ἐφεσίων Προεδρίαν εἴληψε τῆς Κωνσταντίνου, Ὁς ἀρχιλευτήης πρὶν ἦν παλατίου, Ἀντὶρ ἀμειψῆς, παρθένιος (1) διὰ βίου. 10290 Τούτου τελευτήσαντος ἐν προεδρίᾳ Ἀρσένιος πρῶτιστος ἀπολαμβάνει Τῆς βασιλείδος ἱερὰν προεδρίαν· Καθαίρει τούτου δὲ καθυπηγμένου Πρὸς ποιμαναρχῶν καὶ δικαστῶν τῶν τότε, 10295 Εἶτ' ἀπελαθέντος τε τῆς Ἐκκλησίας, Εἰς Προικόνησον δ' ἀπαχθέντος νησίδα, Τῆς Ἀδριανοῦ Γερμανὸς ἀρχιθύτης, Μεταθέσει δέδεικτο καὶ Βυζαντίδος. Τούτου παρατήσει δὲ λιπόντος θρόνον, 10300 Ἀντὶρ Ἰωσήρ ὀρθοδόξιας σῶλος (2), Κλέος μοναστῶν ἅμα καὶ πρεσβυτέρων, Μονῆς προσετώς εὐαγοῦς Γαλησίου, Πρῶτος, χαρίεις καὶ Θεοῦ τρέμων νόμους, Πτωχοτρόφος, φίλοικτος, εὐσπλαγχνος φύσει, 10305 Εἰς πατριαρχῶν τὸν περιπυστον θρόνον Ἀνάγει· δὲ κανονικῶς ἀξίως, Κλήρου πέλων εἰς τοῦ βασιλείου πάλαι, Γήμας τε σεμνῶς καὶ τεκῶν θυγατέρα· Εἶτ' ἀποβαλὼν θανάτῳ συνευένειν, 10310 Καὶ τὰ μοναχῶν ὑπόδυσ ὀμοψύχως, Ὡφθη δοχεῖον ἀρετῶν τῶν ἐνθίων· Ἐπειτα ποιμὴν τῆς μονῆς Γαλησίου, Καὶ ποιμανάρχης ἀρχιθύτης τ' αὐτὸς μέγας. Ἐπει δ' Ἰταλῶν δόγμα παρεισφθάρη 10315 Ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς οὐ καλῶς Ἐκκλησίᾳ (3)

(3) Ephræmium animum prorsus gerere schismaticum, alibi, quoque cognovimus; et nunc his factiosis in Josephum laudibus rursus demonstratur. Non est autem hic locus refutandi Græcorum errores et schisma; id quod jam doctissimi catho-

- Τούτου διιθύνοντος εὐσεβῶς θρόνον,
Καὶ τῷδ' ἐπῆκτο τὰδ' ἐπαινεῖν τις βίᾳ,
Ὅ δ' ἀκλινῶς ἤδραστο δογμάτων βάσει·
Ἐκβάλλεται δὴ τοῦ θρόνου μάλ' ἀδίκως,
10320 Ὡς ὑπεραθλῶν δογμάτων ὀρθῶν ἄγαν,
Εἰς δ' ἄλλοδαπὴν ἀπελαύνεται χθόνα,
Καθαιρετικὴν ψῆφον ἀρχιποιμένων
Σχεδιασάντων κατὰ τοῦδ' ἀναίτιως·
Τοῦτ' ἀπελαθέντος δὲ τῆς προστασίας,
10325 Ἰωάννης τις τὴν ἐπίκλησιν Βέκκος
Ἀντικατέστη συμφρονῶν τοῖς Λατίνοις.
Ἐκκλησίας ὧν χαρτοφύλαξ λευίτης,
Ἄνῆρ σοφός τις ἐνθεραμμένος λόγοις.
Τοῦδ' ἐκδιωχθέντος δὲ τῆς Ἐκκλησίας
10330 Νέουσι κρατοῦντος εὐσεβοῦς Ἀνδρονίκου (4)
Ζήλω τε πιστῶν, ὡς προμήχου Λατίνων
Ἡάλιν (5) Ἰωσήφ ἀπολαμβάνει θρόνον·
Ὁῦπερ λιπόντος τὸν βίον καὶ τὸν θρόνον,
Σοφός τις ἀνὴρ Γρηγόριος Κυπρόθεν
10335 Λόγων σοφῶν παιδεύμα, μουσῶν ἐστία,
Εἰς πατριαρχῶν ἀνεπιβάσθαι θρόνον·
Ὅστις πατρίδος καὶ πατρικῆς οἰκίας
Φυγὰς ὑπάρξας παῖς ἔτι πω τυγχάνων,
Παιδεύσεως ἔρωτι καὶ μαθημάτων
10340 Ἐλθὼν κατοικεῖ πρὸς πόλιν Κωνσταντίνου
Αὐτὸν δὲ μαθήμασιν ἐκδούς καὶ πόνοις
Ἄφικτο πρὸς μέγα τι παιδείας βᾶθος·
Ἐῖτα καταστὰς γνῶριμος στεφινόρωφ
Καὶ συνταγείς κλήρω τε τοῦ παλατίου,
10345 Ἀρχιερέτης πέφηνε τῆς Κωνσταντίνου,
Τὰ τῶν μοναχῶν πρὶν τελεσεῖς, ὡς ἔθος
Αὐθαρέτως τούτου δὲ λιπόντος θρόνον,
Ἀθανάσιος ἐκ καλῆς ἡσυχίας
Ἀσκητικὸς τις ἐν μονοτρόποις θύτης,
10350 Γενάδας ἀνὴρ, καρτερικὸς πρὸς πόνοισ,
Ἀντικατέστη τῷ Βυζαντίδος θρόνωφ.
Τούτου παραιτήσῃ δὲ λιπόντος θρόνον,
Ὅστις ἀνὴρ εὐλαβῆς Ἰωάννης,
Γαληνός, εὐέντευκτος, ἀρετῶν θρόνος,
10355 Κλέος μοναχῶν ἅμα καὶ πρεσβυτέρων,
Πλέον δὲ πλουτῶν πραότητα καρδίας,
Ἐπαξίως εἴληφε τὴν προεδρίαν.
Ὁρμημένος μὲν ἐκ μερῶν Μεσημβρίας (6),
Γάμοις ὁμιλήσας δὲ σεμνοῖς ἐν βίῳ,
10360 Καὶ παιδὸς ὀφθαίς ἄρρενος φυτροσπύρος

lici præstiterunt, princeps quidem merito et infi-
nita doctrina Allatius, tum Arcudius, Caryophilus,
Caleca, Papadopulus, Baronius, Natalis Alexander,
Lequinius in dissert, et panopl., aliique plurimi.
De defensoribus quidem Græcis legis Allatium
de synod. Ephes. cap. LVII, p. 371. Ex iis autem,
qui tunc concordiam cum Latinis dogmatibus, id
est cum orthodoxia tuiti sunt, duos memorare sa-
tis est; quorum primus Nicephorus Blemmyda,
ab Ephræmio nostro v. 8939. sqq. eximia laude,
tanquam sapientiæ coryphæus et patriarchatu di-
gnissimus, exornatus; alter Joannes Veccus, cu-
jus item sapientia ab Ephræmio v. 10346 laudatur,
qui lectis Blemmydæ scriptis a schismate ad or-
thodoxiam transiit, ut ait Pachymeres hist. V, 15,
patriarchatum catholice gessit, concordiamque

- A pie Josepho sedem gubernante,
ipse ad consensum vi compellebatur,
sed perstitit immotus in basi dogmatum.
Pellitur ergo sede judicio iniquo,
propterea quod pro recto pugnaret dogmate,
atque in extraneum deportatur solum,
postquam pastores primi contra innocuum
depositionis tulerant sententiam.
Post hunc remotum summo gubernaculo,
Joannes quidam cognomento Veccus
suffectus est, consentiens cum Latinis,
chartophylax Ecclesiæ ac levita,
vir sane sapiens et litteris innutritus.
Sed hunc Ecclesia pepulit fidelium zelus
et pii regnantis nutus Andronici,
B ut Latinarum partium studiosum;
et suam recepit cathedram Josephus.
Quo deponente cum officio vitam,
Gregorius sapiens vir oriundus Cypro
alumnus doctrinarum, musarum ara,
ad patriarchæ dignitatem venit.
Hic patriis laribus patrioque solo
jam inde a teneris exsulans unguiculis,
addiscendarum cupidus disciplinarum
migravit inquilinus Constantinopolim :
ubi se studiis tradens impensissime
magnam sapientiæ congestit thesaurum :
unde regnanti Cæsari fit cognitus,
adscribiturque clero palatino,
et Byzantinus denique creatur præsul,
monachi adacitis antea, ut mos est, vestibus.
C Hoc autem sponte honorem deponente,
sancta Athanasius veniens solitudine
asceticus et presbyter inter monachos,
magnanimus vir, laborum patientissimus,
præsul processit urbis Byzantinæ.
Hoc item sacram abdicante sedem,
vir pius Joannes sanctitate fulgens,
affabilis, tranquillus, virtutum cinnus,
presbyterii decus simul et monachus,
apprime tamen dives mansuetudine,
digne assecutus est honoris apicem.
Hic oriundus partibus Mesembriæ
nuptiis quoque in sæculo contractis
masculi filii edidit progegiem :

D cum Romana Ecclesia scriptis doctissimis defen-
dit, et usque ad carcerem obitumque retinuit. Le-
gesis Vecci testamentum apud Allatium Gr. orth.
T. I, p. 378.

(4) Nimirum Andronicus II, cum regnum adiret,
ad id coactus fuit factione schismaticorum, ut
historia notissima tradit.

(5) Hinc usque ad v. 10363 edidit versiculos
Allatius in op. *De cons.* p. 76, et in dissertatione
de Georgiis, ubi agit de patriarcha Georgio Cy-
prio, qui dicitur etiam Gregorius. Allatius autem
legebat, seu certe edebat, που pro πω, et ἐνδοῦς pro
ἐκδοῦς.

(6) Lequinius dicit oriundum Sozopoli. Verum
ntraque urbs Mesembria et Sozopolis pertinet ad
Hæmimontium, nec valde distant inter se.

sponte dimisso postea conjugio,
 diam asceticorum vitam prætulit :
 in quo vitæ proposito diu persistens,
 denique novæ Romæ fit patriarcha.
 Sed postquam sponte is etiam dimisit pedum,
 iterum Athanasius ad sedem venit :
 quod cum is rursus pondus fastidisset,
 Cyzici Niphon translatus diœcesi
 reginam urbium rexit patriarcha ;
 vir monachalis, rebus agendis sagax,
 communi quidem expers eruditione,
 sed prudens rerum et affluens ingenio,
 Berrhœ natus occiduis in regionibus,
 lauræ præpositus in Athone monte,
 metropolita postea factus Cyzici,
 denique tenuit pontifex Constantinopolim.
 Verum et hic libello honorem abdicat.
 Joannes autem cognomento Glyca
 vir senatorius, et cursus logotheta,
 optimatum de numero et doctissimus,
 populi sacrum præsidatum adiit.
 Quo dignitetem pariter abdicante,
 Gerasimus vir monasticus ac presbyter,
 qui Philadelphi in urbe natus fuerat,
 et Sosandrorum rexerat monasterium,
 pontificatum tenuit Byzantii.
 Cumque hic in sede mortuus fuisset,
 monachus Isaias pietate insignis
 benignus, venerandus, modestus senex,
 natalem habens terram Epirum veterem,
 Athone in monte monachorum gloria,
 patriarchatus attigit summum apicem.

- A** Ἐκὼν τε λιπὼν γαματικῆς συνοικίαν,
 Ἀσκητικὸν προὔκρινεν ἔνθεον βίον·
 Ἐνοστάσεως οὖν συμπροϊούσης βίῳ,
 Ῥώμης εἰδείχθη πατριάρχης τῆς νέας.
 10365 Τοῦτου δ' ἐκόντος ἀπολιπόντος θρόνον,
 Πάλιν Ἀθανάσιος ἔσχε τὸν θρόνον·
 Καὶ τόνδε λοιπὼν αὖθις ἀπειπαμένου,
 Μεταθέσει δίδεικτο Κυζίκου Νίφων
 Τῆς βασιλίδος ἀστέων ἀρχιθύτης·
 10370 Ἀνὴρ μοναχὸς, ἀγγίλους ἐν πρακτικῷ,
 Παιδείσεως μὲν ἀδαῆς ἐγκυκλίῳ,
 Ἐπιβολὸς δὲ καὶ φρενῶν πεπλησμένος,
 Βιβρίοιαν αὐχῶν τῆν δυτικὴν πατρίδα,
 Λαύρας ὑπέβηξας προστάτης, τῆς κατ' Ἀθω·
 10375 Εἶτα κατέστη ποιμενάρχης Κυζίκου
 Καὶ πατριάρχης τῆσδε Κωνσταντινίου.
 Τοῦδ' ἐγγραφῇ δὲ θῶκον ἀπειπαμένου,
 Ἰωάννης τις ὁ Γλυκὸς δὲ τοῦπίκλῃν
 Συγκλητικὸς τε καὶ λογοθέτης δρόμου,
 10380 Εἰς ὧν ἀρίστων καὶ σοφῶν λόγων ἔδρις,
 Χειρίζεται δὴ τὴν λεῶν προστασίαν (7).
 Καὶ τοῦδ' ὁμοίως θῶκον ἀπειπαμένου,
 Γεράσιμὸς τις καὶ μοναχὸς καὶ θύτης,
 Πόλιν Φιλαδέλφειαν αὐχῶν πατρίδα,
 10385 Μονῆς προσεστῶς χρηματίσας Σωσάνδρων,
 Προεδρίαν εἴληψε τῆς Κωνσταντινίου.
 Τοῦτου τὸ βιοῦν ἐν θρόνῳ λειοπέτος,
 Ἀνὴρ μοναχὸς εὐλαβῆς Ἡσαίας
 Πρῶος, γεραρὸς καὶ ταπεινόφρων γέρων,
 10390 Κλέος μοναστῶν τῶν βιούντων κατ' Ἀθω,
 Ἐπειρον αὐχῶν πατρίδα παλαιτέραν,
C Εἰς ὕψος ἀνήνεκτο ποιμεναρχίας.

(7) Habet hos versus de Glyca Allatius in diss. de Georgiis p. 638 (ed. Fabric.) ubi Ephræmium nostrum appellat *monachum*.

ANNO DOMINI MCCXX

THEOLEPTUS

PHILADELPHIENSIS METROPOLITA

NOTITIA

(Φιλοκαλα τῶν ἱερῶν νηπτικῶν. Venetis 1782 fol. p. 855.)

Theoleptus ille magnus et Philadelphiensium lu-
 men, regnante Andronico Palæologorum secundo,
 circa annum millesimum trecentesimum vicesimum
 quintum floruit. Anachoreticam primo vitam duxit
 in Monte Sancto; deinde Philadelphiensium cathe-

θεόληπτος ὁ μέγας ὄντως τῆς Φιλαδέλφειας φω-
 στῆρ, ἤκμασε μὲν ἐπὶ Ἀνδρονίκου τοῦ δευτέρου
 τῶν Παλαιολόγων, περὶ ποῦ τὸ χιλιεστὸν τριακοσιο-
 στὸν εἰκοστὸν πέμπτον ἔτος. Ἐν δὲ τῷ τῆς ἀγιότητος
 δρεῖ τὸν ἀναχωρητικὸν πρῶτον ἀσκήσας βίον, καὶ

θεν ἔπειτα τὴν τῆς Φιλαδελφείας προεδρίαν ἀναδεξάμενος, καθηγεμῶν καὶ μυσταγωγὸς τῶν καλλίστων μαθημάτων τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεσσαλονίκης καθίσταται. Τὴν τε γὰρ ἱερὰν νῆψιν, καὶ τὴν νοερὰν ἐκεῖνον ἐμυσταγωγῆσε προσευχὴν, ἔτι ἐν τοῖς κοσμικοῖς τεταγμένον, ὡς ἐν τῷ βίῳ τοῦ αὐτοῦ Γρηγορίου τῷ ὑπὸ Φιλοθέου πατριάρχου συγγραφέντι ἐμφέρεται.

Ὁ δὲ παρῶν φιλοπονηθεὶς αὐτῷ λόγος, ὑποτύπωσις ὧν ἀρίστη, καὶ κανῶν ἀκριβὴς τῆς ἐν Χριστῷ κερυμμένης μελέτης, μετὰ τῶν συνεπομένων αὐτῷ κεφαλαίων, νοήμασι θείοις καὶ καθαρότητι φράσεως εἰς τὸ ἄριστον συνθεθειμένων, ὧδε μετὰ τῶν λοιπῶν συνηρμόθησαν. Χρήσιμα γὰρ, ἔπειρ τι ἄλλο, καὶ ἀξιόλογα τοῖς ἐν βραχεὶ συλλέξαι ἐσπουδακσί τῆς πνευματικῆς φιλοσοφίας τὸ θεόσοφον μάθημα.

A dram suscepit et præclarissimarum doctrinarum, quas sanctus Gregorius Thessalonicensis postea tradidit, magister fuit atque institutor. Sacrum enim jejunium et spiritualem orationem docuit juvenem adhuc in sæculo degentem, uti in ejusdem Gregorii Vita describitur, quam Philotheus patriarcha exaravit.

Præsens autem ab ipso confectus est tractatus. Peroptime absconditam in Christo vitam describit et regulas tradit exquisitas: subsequuntur capita quædam quæ sanctis præceptis et sermonis asceti optime cum reliquis procedunt. Hæc maxime sunt utilia et pretiosa hominibus, qui spiritualis philosophiæ institutiones quasi in compendio collectas inquirunt.

ΘΕΟΛΗΠΤΟΥ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ

ΤΩΝ ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ ΚΡΥΠΤΗΝ ΕΥΓΑΣΙΑΝ ΔΙΑΣΑΦΩΝ, ΚΑΙ ΔΕΙΚΝΥΩΝ ΕΝ ΒΡΑΧΕΙ ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΙΚΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ ΤΟΜ ΚΟΜΟΝ

THEOLEPTI

PHILADELPHIENSIIUM METROPOLITÆ

TRACTATUS

DE ABSCONDITA OPERATIONE IN CHRISTO ET PROFECTU IN VITA MONASTICA.

Τὸ μοναδικὸν ἐπάγγελμα δένδρον ἐστὶν ὑψικόμῳ B τε καὶ γονιμώτατον, οὐκ ῥίζα μὲν, ἢ τῶν σωματικῶν πάντων ἀλλοτριώσις, κλάδοι δὲ, ἢ ἀπροσπάθεια τῆς ψυχῆς, καὶ τὸ μηδεμίαν σχέσιν πρὸς τὰ πράγματα, ὧν τὴν φυγὴν ἐποίησατο, ἔχειν καρπὸς δὲ τῶν ἀρετῶν ἢ κτῆσις, καὶ ἡ θεοποιὸς ἀγάπη, καὶ ἡ ἐκ τούτων μὴ διακοπτομένη εὐφροσύνη. Ὁ καρπὸς γὰρ, φησὶ, τοῦ Πνεύματος ἐστὶν ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, καὶ τὰ ἕξ. Ἡ τοῦ κόσμου φυγὴ τὴν πρὸς Χριστὸν καταφυγὴν χαρίζεται. Κόσμον δὲ λέγω τὴν φιλίαν τῶν αἰσθητῶν πραγμάτων καὶ σαρκός. Ὁ ἐκ τούτων ἀλλοτριούμενος ἐν ἐπιγνώσει τῆς ἀληθείας, οἰκιοῦται τῷ Χριστῷ, κτώμενος τὴν ἀγάπην αὐτοῦ, δι' ἣν ἅπαντα τὰ τοῦ κόσμου ἀποποιήσμενος, τὸν πολύτιμον μαργαρίτην, Χριστὸν, ἐξωνήσατο. Χριστὸν ἐνδίδουσαι διὰ τοῦ σωτηρίου βαπτίσματος, ἀπεβάλου C τὸν ῥυπον διὰ τοῦ θεοῦ λουτροῦ· τῆς πνευματικῆς χάριτος τὴν λαμπρότητα ἐκομίσω, καὶ τὴν εὐγένειαν τῆς πλάσεως· ἀλλὰ τί γέγονε; μᾶλλον δὲ τί

Monastica institutio, quasi arbor altissima es atque fertilissima; radice sua recedit a corporalibus, ramis autem ab affectibus animæ, et nullo modo rebus adhæret quibus se subtraxit. Fructus vero arboris virtutum acquisitio, divinæ videlicet charitatis et lætitiæ nunquam deficientis. Dicitur enim: Spiritus fruges sunt charitas, gaudium, pax, et reliqua. Qui fugit a sæculo ad Christum confugit; sæculum dico conjunctionem cum rebus sensibilibus et carnis amorem. Si quis veritatis cognitione ab his alienus est, habitat in Christo, ejus amorem sibi comparavit, quo omnia mundi abjecit et pretiosam emit margaritam, Christum Dominum. Per salutarem baptismum Christum induisti et omnem immunditiam abjecisti divina lustratione; spiritualis gratiæ splendorem reportasti et creationis nobilitatem. Ast quid evenit? seu potius quid homo ex inconsiderantia sua passus est? Propter amorem suum ad mundana immutavit in se lineamenta di-

vina et propter affectum carnalem imaginem deperdidit: passionum turbine obscuratus est animæ oculus, quem Christus, sol sapientiæ, illuminaverat. Tu autem divino tremore percussam animam habes: hujus enim mundi vicissitudines considerasti, et mentis distractiones intellexisti vereantis inter perturbationes; quo vanissimo hujus vitæ studio circumagantur homines propius intuendo vulneratos ex jaculo et ad tranquillitatem te convertisti. Mentis et cogitationum quietem desiderasti, verbum enim audieras: « Inquire pacem et persequere eam ¹. » Refrigerium tibi inter vota fuit, cum legisses: « Convertere, anima mea, in requiem tuam ². » Quam igitur in baptisate recepisti nobilitatem intelligis, mentem a sæcularibus desideriis revocas et indesinenter ad sanctas refers cogitationes. Ad mentis opus perficiendum aulam introisti, pretiosas induisti pœnitentiæ vestes, et generose jurasti ad mortem usque in monasterio te perseveraturum esse. Secundum jam adjiciam incitamentum, quod ad finem hujus vitæ tendat; primum enim præsentem vitam respexerat. Initio propter pietatem accessisti ad Christum, nunc autem per sensuum conversionem conjungeris cum Christo; ibi gratiam invenisti, hic obligationem contraxisti; tunc junior eras et susceptam dignitatem ignorasti, etsi postea major evaseris et noveris doni pretium atque ori frenum inposueris; nunc autem in perfecta stas consideratione et vim institutionis perspectam habes. Vide ne statum hunc lædas, et quemadmodum vas omnino perfractum, projiciaris in tenebras exteriores, ubi est luctus et stridor dentium; etenim extra pœnitentiæ viam, nulla datur semita, quæ ad salutem conducat. Audi David dicentem: « In Altissimo pone refugium tuum ³! » deinde si contristatam in Christo vitam assumpseris, ad te nunquam accedent mala, quæ ex sæculari conversatione emergunt. Cum pœnitentiæ viam persequaris, non te insectabunt reru cupidus, nec deliciæ, nec honores, nec formæ cultus neque sensuum incontinentia; tibi obvium non devenient iniquæ spiritus elationes, mentis captivitas, vanarum cogitationum conflictus, nec alia quæcunque voluntaria rationis perversio sive confusio; te parentum, fratrum, conjunctorum, amicorum et coætaneorum amicitia non perturbant; neque defatigant te intempesta et inutilis conjunctio et confabulatio. Quam si amoveris corporis et animæ separationem, neque doloris compunctio accedet ad animam tuam, neque tristitiæ jaculum cortuum confodiet, neque dejectio ohnubilabit faciem tuam. Qui se a jucundis retrahunt consuetudinibus et omnem affectum ad prædicta deponunt, doloris acumina obtundunt; Christus certantibus animabus adstat, gaudiumque ineffabile et spirituale cordi eorum infundit, ita ut nec a rebus hujus mundi pergratis neque affligentibus devinciri possint. Sancta

A πέπονθεν ὁ ἄνθρωπος ἐξ ἀβουλίας; διὰ τῆς πρὸς τὸν κόσμον φιλίας ἠλλοίωσε τοὺς θείους χαρακτῆρας, διὰ τῆς πρὸς τὴν σάρκα συμπαθείας ἠχραίωσε τὴν εἰκόνα. ἡ ἀγλὺς τῶν ἐμπαθῶν λογισμῶν ἤμαύρωσε τὸ τῆς ψυχῆς ἔσοπτρον, δι' οὗ Χριστὸς ὁ νοητὸς ἥλιος ἐμφανίζεται. Σὺ τῷ τοῦ Θεοῦ φόβῳ τὴν ψυχὴν καθήλωσας, ἐπίγνωσ τὸν σκοτασμόν τῆς κοσμικῆς ἀνωμαλίας συνήκας τὸν ἐκ τῶν θορύβων συναγόμενον τῇ διανοίᾳ σκορπισμόν· ἐώρακας τὸν ἐκ τοῦ πολυτεταρξοῦ βίου συναντῶντα τοῖς ἀνθρώποις μάταιον περιεσπασμόν· ὀφρώθησ τῷ βέλαι τοῦ κατὰ τὴν ἡσυχίαν ἔρωτος· ἐζήτησας τὴν εἰρήνην τῶν λογισμῶν· ἔμαθες γὰρ· « Εἰήτησον εἰρήνην, καὶ δώξῃς αὐτήν. » ἐπέθησας τὴν ἐκείθεν ἀνάπαυσιν, ἐπειδὴ ἤκουσας· « Ἐπιστρέψον, ψυχὴ μου, εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου. »

B Διὰ γοῦν ταῦτα καὶ διανοήσω τὴν εὐγένειαν, ἣν ἀπέλαβες ἐν τῷ βαπτίσει· κατὰ χάριν, ἀπεβάλου δὲ κατὰ γνώμην διὰ τῶν παθῶν ἐν τῷ κόσμῳ, ἀνακαλέσασθαι ἀμέλει διὰ τῶν ἀγαθῶν γνώμην· εἰς ἔργον ἐξέβαλες τῷ ἱερῷ φροντιστηρίῳ παραβαλῶν, καὶ τὰ τίμα τῆς μετανοίας ἄμφοτερον περιβαλλόμενος, καὶ τὴν μέχρι θανάτου καταμονὴν ἐν τῷ μοναστηρίῳ ἐμψύχως [ἴσ. εὐψύχως] ἐπαγγελάμενος· δευτέραν γὰρ συνθήκην πρὸς Θεὸν ἐποιήσω, τὴν πρώτην εἰς τὸν παρόντα βίον εἰσερχόμενος, τὴν δευτέραν πρὸς τὸ τέλος τοῦ παρόντος βίου ἐπιειγόμενος. Τότε διὰ τῆς εὐσεβείας τῷ Χριστῷ προσελήθησ, νῦν διὰ μετανοίας τῷ Χριστῷ προσηρμόσθησ· ἐκαὶ χάριν εὖρες, ὧδε χρεῖς συνέθου· τίτε νηπιάζων, τοῦ δοθέντος σοι ἐξιώματος οὐκ ἠσθάνθησ, εἰ καὶ ὕστερον αὐτήθεισ τὸ μέγεθος ἔγνωσ τῆς δωρεᾶς, καὶ χαλινὸν ἐπί στόματος φέρεις· νῦν, ἐν τελείῳ φρονήματι διαπλῶν, τὴν δύναμιν τῆς συνταγῆς ἐπιγινώσκεις. Ὅρα μὴ καὶ ταύτην ἀθετήσας τὴν ὑπόσχεσιν, καθίπτῃς τι σκεῦος συντριβὴν ἄλοκλήρωσ, ἀποβρίφῃς εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον, ἐνθα ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων· δίχα γὰρ τῆς κατὰ τὴν μετένοϊαν ὁδοῦ ἄλλη τρίβος ἐπανάγουσα πρὸς σωτηρίαν οὐ πέφυκεν. Ἄκουσον τί σοι Δαβὶδ ἐπαγγέλλεται· « Τὸν Ὑψίστον ἔθου κατασφυγὴν σου, » καὶ εἰ τὴν κατὰ Χριστὸν προείλου τεθλιμμένην ζωὴν, οὐ προσελεύσεται πρὸς σὲ κατὰ τὰ ἐκ τῆς κοσμικῆς ἀναστροφῆς προσδοθέντα σοι. Οὐχ ἔψεται σοι μετανοεῖν αἰρουμένην ἔρωσ χρημάτων, τρυφῆ, τιμῆ, καλλωπισμὸς, ἀκρασία αἰσθησῶν· οὐ διαμενοῦσι παράνομοι κατέναντί σου μακρῶσοι διανοίας, ἀχμαλωσία νοδῶ, χαίνωσις ἀλλεπαλλήλων λογισμῶν, καὶ ἄλλη πᾶσα ἐκούσιος παρατροπὴ καὶ σύγχυσις· οὐδὲ φιλία γεννητόρων, ἀδελφῶν, συγγενῶν, φίλων, καὶ συνήθων συναντήσει σοι· οὐδὲ ἡ πρὸς τούτους ἄκαιρος καὶ ἀσυντελής συντυχία καὶ ὀμμία παροικίσει ἐν σοί. Εἰ τούτῳ τὴν ἀποταγὴν ἀγαπήσεισ σώματι καὶ ψυχῇ, μάλιστα ὀδύνης οὐκ ἐγγίει ἐν τῇ ψυχῇ σου, καὶ λύπησ βέλος οὐ τρώσει τὴν σὴ καρδίαν, οὐδὲ τὸ σὸν σκυθρωπάσει πρόσωπον. Οἱ γὰρ ἐν ἔθῳ συνθήειασ ἀποδιστάμενοι, καὶ τὴν πρὸς τὰ εἰρημένα πάντα προσπάθειαν ἀπωσάμενοι, τὰς ἀκίδας τῆς λύπησ ἀμβλύθουσιν· ὁ Χριστὸς γὰρ τῇ ἀγω-

¹ I Petr. 1, 2. ² Psal. cxiv, 7. ³ Psal xc, 9.

νιζομένη ψυχῇ ἐμφανίζεται, καὶ χαρὰν ἀνεκλάλητον παρέχει τῇ καρδίᾳ, καὶ τὴν πνευματικὴν χαρὰν οὐδὲν τῶν ἐκ τοῦ κόσμου τερπνῶν, ἢ δεινῶν, ἀφίρειν ποτὲ δύναται· μελέται γὰρ ἀγχιαί, καὶ σωτηριώδεις μνημιαί, καὶ θεία διανοήματα, καὶ λόγοι σοφίας διακονοῦντες τῷ ἀγωνιστῇ, διαφυλάττουσιν αὐτὸν ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς τῶν κατὰ Θεὸν ἔργων αὐτοῦ. Ὁθεν καὶ ἐπιβαίνει ἐπὶ πᾶσαν ἄλογον ἐπιθυμίαν, καὶ θυμὸν προπετῆ, καθάπερ ἐπὶ ἀσπίδα καὶ βασιλίσκον, καὶ καταπάτει ὡς λέοντα τὴν ὀργὴν, καὶ τὴν ἡδονὴν ὡς δράκοντα. Ἡ δὲ αἰτία, ὅτι πᾶσαν τὴν ἐλπίδα αὐτοῦ, ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν εἰρημένων πραγμάτων ἀποστήσας, τῷ Θεῷ προσέδησε, καὶ γινώσιν Θεοῦ πλουτεῖ, καὶ Θεὸν αἰεὶ νοερώς πρὸς τὴν ἑαυτοῦ βοήθειαν ἐκκαλεῖται. « Ὅτι ἐπ' ἐμὲ, φησὶν, ἤλπισεν, καὶ ῥύσομαι αὐτόν· σκεπάσω αὐτόν, ὅτι ἔγνω τὸ ὄνομά μου· κεκράξεται πρὸς με, καὶ ἐπακούσομαι, καὶ οὐ μόνον τῶν θλιβόντων ἀπαλλάξω, ἀλλὰ καὶ δοξάσω αὐτόν. »

Ὁρᾷς τῶν κατὰ Θεὸν ἀσκουμένων τοὺς ἀγῶνας, καὶ τὰ ἐντεῦθεν βραβεῖα; σπουδάσον λοιπὸν τὴν κλησιν πρᾶξιν ποιήσασθαι· καὶ ὡς ἐμονώθης τῷ σώματι, ἀπυθαλλόμενος καὶ τὰ νοήματα τῶν πραγμάτων, μετημφιάσω τὸ σχῆμα, ποιήσον καὶ ξένον, ἀπόθου καὶ τοὺς λόγους, καὶ τοὺς προσήκοντας κατὰ γένος. Εἰ μὴ γὰρ καταπαύσῃς ἀπὸ τῆς τῶν ἔξω περιπληνῆσεως, οὐ διαναστήσῃ πρὸς τοὺς ἔσωθεν ἐνεδρεύοντας. Εἰ μὴ νικήσῃς τοὺς διὰ τῶν φανερῶν πολεμοῦντας, οὐ τροποῦσαι τοὺς ἀφανεῖς ἐπιβούλους.

Ὅταν δὲ τοὺς ἔξω περισπασμούς καταργήσῃς, καὶ τοὺς ἔσω λογισμούς καταλείψῃς, ἐγείρεται τότε ὁ νοῦς ἐν τοῖς ἔργοις καὶ τοῖς λόγοις τοῦ πνεύματος· καὶ ἀντὶ τῆς συνηθείας τῶν συγγενῶν καὶ συνήθων, τοὺς πρόπους τῶν ἀρετῶν ἐκτελεῖς· καὶ ἀντὶ τῶν ματαίων λόγων τῶν ἐκ τῆς κοσμικῆς ὁμιλίας τικτομένων, ἢ μελέτῃ, καὶ ἢ δῆλωσις τῶν θείων λόγων τῶν κατὰ τὴν διάνοιαν κινουμένων, φωτίζει καὶ συνετίζει τὴν ψυχὴν. Ἡ λύσις τῶν αἰσθήσεων δεσμός γίνεται τῆς ψυχῆς, καὶ ὁ δεσμός τῶν αἰσθήσεων ἐλευθερίαν βραβεύει τῇ ψυχῇ· ἡλίου δόσις νύκτα ποιεῖ· καὶ ὁ Χριστὸς ὑποχωρεῖ ἐκ τῆς ψυχῆς, καὶ τῶν παθῶν ὁ σκοτασμός αὐτῆν καταλαμβάνει, καὶ οἱ νοητοὶ θῆρες αὐτῆν διασπαράττουσι. Ἀνέτειλεν ὁ αἰσθητὸς ἥλιος, καὶ θῆρες μὲν συνάγονται εἰς τὰς καταδύσεις αὐτῶν· ἀνατέλλει καὶ ὁ Χριστὸς ἐν τῷ στερεώματι τῆς ἐγχομένου διανοίας, καὶ πᾶσα ἡ τοῦ κόσμου συνήθεια οἰχεται, καὶ ἡ φιλία τῆς σαρκὸς παρέρχεται, καὶ ὁ νοῦς διαπορεύεται ἐπὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ, ἥτοι τῶν θείων τὴν μελέτην, ἕως ἐσπέρας, οὐ καιρικῶ διαστήματι περιορίζων τοῦ πνευματικοῦ νόμου τὴν ἐργασίαν, καὶ ἐν μέτρῳ ταύτην ποιούμενος, ἀλλὰ καὶ μέχρις ἂν τὸ πέρασ τὴν παροῦσαν ζωὴν καταλάβῃ τὴν ἐκ τοῦ σώματος ἔξοδον τῆς ψυχῆς ἀπεργάσεται. Ὁ δὲ καὶ δηλῶν ὁ προφήτης λέγει· « Ὡς ἠγάπησα τὸν νόμον σου, Κύριε! ὅλην τὴν ἡμέραν μελότη μου ἐστίν· » ἡμέραν καλῶν ὄλων τὸν διαυλὸν τῆς παρούσης ζωῆς ἐκάστου. Στήσον τοιγαροῦν

A enim exercitia, salutare recordationes; divini cogitatus et sapientiae verba colluctanti inserviunt; ipsumque in omnibus viis custodiunt ut opera Dei perficiat. Ideo super omne irrationabile desiderium et velocem motum incedit, quemadmodum super aspidem et basiliscum, iram quasi leonem conculat et voluptatem sicut draconem. Causam audisti cur spem ab hominibus retraxerit et a rebus praedictis atque reportaverit ad Deum; Jam divina cognitione ditescit et Deum semper in adjutorium suum invocat. • Quia speravit in me, liberabo eum; protegam eum quod cognoverit nomen meum; clamabit ad me et ego exaudiam; et non a solis tribulationibus liberabo eum, sed et glorificabo illum *.

B

Nonne colluctantium in Deo certamina perspicis et quae ipsis proposita sint premia? Jam propria, qui vocatus es, ut opera perficias! Corpore tuo separatus es a rebus, ast rerum quoque affectus ex anima projicias; totum immutes habitum et fias hospes; sermones deponas patrios et quidquid ex genere habueris. Ni enim ab exterioribus redieris divagationibus, ad interna nunquam devenies. Ni prius eos deviceris, qui te visibiliter oppugnant, quomodo insidias hostium invisibilium superabis?

C Cum autem externas distractiones everteris internasque composueris cogitationes, tunc aggredietur spiritus tuus opera et verba spiritus: necessariorum et conjunctorum usum familiarem in virtutum acquisitionem immutes; pro vanis, ex quotidiana mundana conversatione, oriundis verbis, sancta habes exercitia, divinorum sermonum communicationem, quibus mens movetur, anima vero illuminatur et aedificatur. Sensuum solutio fit in animae vinculum; constrictio autem sensuum evadit in animae liberationem: solis occasus noctem inducit, Christus vero recedit ab anima, et passionum tenebrae incedunt et spirituales bestiae dilacerant mentem. Cum sol ille visibilis oritur ad latebras suas confugiunt ferae: et si Christus assurgit ad confirmandam mentem in oratione, statim diffluit omnis mundana affectio, dilabitur carnalis amicitia, et spiritus exit ad opus suum; atamen laboris divini finem, qui vespere respicit, non ad diuturnam temporis mensuram refert, sed, spiritu legem perficiendo, ad vitae terminum suam operationem extendit, donec anima ex corpore egrediatur. Quod et Propheta his verbis demonstrat: « Quoniam dilexi legem tuam, Domine, tota die meditatio mea est * ». Diem vero uniuscujusque dilabentem vitam nominat. Externas igitur cohibere velis conversationes et te ad internas confabulationes convertas, dum locum purae orationis invenias et domum

D

* Psal. xc, 14, 15. * Psal. cxviii, 97.

in qua Christus habitat: ipse illuminabit te lætitia que perfundet notionem et visitationem suam, efficiet quoque ut tribulationes in amore ejus susceptas ceu gaudium habiturus sis et a mundanis deliciis ceu ab absinthio sis recessurus. Spiritus maris suscitant fluctus, et si ceciderint venti, non desinant fluctus nec ad serenum redeunt maria; spiritus autem malitiæ in anima incauta excitant imagines parentum, fratrum, conjunctorum, consuetorum, convivorum, festorum, theatrorum et omnium voluptatum phantasmata; desiderium inducunt hæc omnia et oculis, et lingua, et corpore sibi comparandi, eo fine ut præsentem horam deperdas in rebus inanibus, et subsequens, cum solus in cellula fueris, in recordatione dictorum et visorum evanescat; ita monachi vita terminatur absque utilitate: mundanæ operationes per memoriam transeunt et indicia sua relinquunt in intelligentia, sicut et pedes hominis per nivem incedentis, ibidem vestigia sua impresserunt. Si feris victum præbeamus, numquid illas destruimus? Si verbis et factis indulgemus insulsis amicitiiis et consuetudinibus, numquid carnis appetitum mortificamus? Quando autem inquisituri sumus vitam quam secundum Christum sumus professi? Quæ ex pedibus in nive supersunt vestigia, vel solis radiis vel imbrum aquis destruentur, quæ vero memoriæ impressæ sunt imagines ex jucundo verborum et factorum habitu ad nihilum redigentur, si Christus in mente per orationem assurgit et si ex corde contrito defluunt rivuli lacrymarum.

Si monachus se non rationali modo gerit, numquid insitas et impressas opiniones evellet ex animo? In corpore tuo perficies virtutes si sæculare commercium deposueris. Bonæ formantur cogitationes et divini in mente habitant sermones, si continuis precibus effusus et corde contrito memoriam priorum actionum deleveris. Fidei illuminatio quæ per recordationem Dei operatur et contritio cordis, novaculæ ad instar, malas cogitationes excidunt. Ad apium exemplar facias. Cum vesparum pullitiam circumvolitantium sentiunt, remanent in alveariis et insidias devitant. Sæculares canventus vesparum loco considera; hos si magno fugeris studio, ad interiorum te recipies monasterii portum, cellulam videlicet, ibique tentabis ut intimam tuam aditurus sis animam, in qua habitat Christus, et cum ipso adest pax, gaudium et tranquillitas firma. Hæc dona sunt Christi, solis spiritualis; sicut radios illa emittit et in mercedem animæ concepit, quæ ipsum cum fide et amore suscipit. Cum in habitaculo tuo fueris, de Deo cogites, animum ab omnibus abstrahas et sine voce referas ad Deum; omnes cordis tui dispositiones ipsi aperias et adhæreas per amorem. Hæc enim Dei recordatio quasi intuitio est: animæ sensus et oculos ad se trahit Deus, qui lumine suo mentem considerantis

Α τὰς ὁμιλίας τῶν ἔξω, καὶ πύκτευσον πρὸς τοὺς ἑσω λογισμοὺς, μέχρις ἂν εὕρῃς τὸν τόπον τῆς καθαρᾶς προσευχῆς, καὶ τὸν οἶκον, ἐν ᾧ Χριστὸς κατοικεῖ, φωτίζων καὶ γλυκαίνων σε τῇ ἐπιγνώσει, καὶ τῇ ἐπισκέψει αὐτοῦ, καὶ παρασκευάζων τὰς μὲν ὑπὲρ αὐτοῦ θλιψίαις ἡγεῖσθαι χαρὰν, τὰς δὲ κοσμικὰς ἡδονὰς καθάπερ τι ἀφύθιον μὴ προσέσθαι. Τὰ πνεύματα τῆς θαλάσσης ἐγείρει τὰ κύματα, καὶ εἰ μὴ παύσονται οἱ ἄνεμοι, οὐ κοπάζει τὰ κύματα, καὶ οὐχ ἡμεροῦται ἡ θάλασσα· καὶ τὰ πνεύματα τῆς πονηρίας ἀνακινοῦσιν ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ἀμαλοῦς μνημὴν γονέων, ἀδελφῶν, συγγενῶν, συνήθων, συμποσίων, πανηγύρεων, θεάτρων, καὶ τῶν ἄλλων πάντων τῆς ἡδονῆς φαντασμάτων, καὶ ὑπαγορεύουσιν ὄψει, καὶ γλώττῃ, καὶ σώματι τὴν ἐντυχίαν ποιεῖσθαι, ἵνα καὶ ἡ ἐνεστῶσα ὥρα ἀναλίσσεται ματαίως, καὶ ἡ ἐπιούσα, ἡνίκα μόνος μένης ἔνδον τοῦ καλλίου, δαπανᾷται ἐν ταῖς μνημιαῖς τῶν θεαθέντων καὶ λαληθέντων· καὶ οὕτω ἀσυντελής ἡ ζωὴ τοῦ μοναχοῦ διανύεται, εἰς κοσμικὰς ἐργασίας τὰς ἐσπερῶν μνημῆας γλύφουσιν ἐν τῇ διανοίᾳ, καθάπερ κόδες ἀνθρώπου τὰ ἴδια ἔχνη ἐν χιόνι βαδίζοντας. Εἰ βρῶμα τοῖς θηρίοις παρέχομεν, πότε θανατώσομεν αὐτά; καὶ εἰ ἐν ἐργοῖς καὶ λογισμοῖς τῆς ἀλόγου φιλίας καὶ συνηθείας ἀδολεσχούμεν, πότε τῆς σαρκὸς νεκρώσομεν τὸ φρόνημα; πότε ἦν ἐκηγγελήματα κατὰ Χριστὸν ζωὴν ζήσομεν; Ὁ ἐν χιόνι τόπος τῶν ποδῶν, ἢ λάμπαντος ἡλίου λύεται, ἢ καταβράχυντος ὕδατος σίχεται· καὶ αἱ κοιλανθῆσαι μνημῆαι ἐν τῇ διανοίᾳ ἐκ φιληθόνου διαθέσεως καὶ τῶν πράξεων, ὑπὸ Χριστοῦ τοῦ ἀνατέλλοντος ἐν τῇ καρδίᾳ

Β

Γ διὰ προσευχῆς, καὶ τῆς εὐκατανύκτου βροχῆς τῶν δακρῶν ἐξαφανίζονται.

Ὁ γοῦν μὴ κατὰ λόγον πράττων μοναχὸς, πότε τὰς ἐν τῇ διανοίᾳ προλήψεις ἀπαλείψει; Τελεῖται πρᾶξις ἀρετῶν ἐν τῷ σώματι, ἐὰν καταλείψῃς τὴν τοῦ κόσμου συνήθειαν. Τυποῦνται μνημῆαι ἀγαθῆ, καὶ θεοὶ λόγοι φιλοχωροῦσιν ἐν τῇ ψυχῇ, ἐὰν συνεχέσιν εὐχαίς, μετὰ θερμῆς κατανύξεως ἀνοομέναις, ἐν τῇ διανοίᾳ τὰς μνημῆας τῶν προτέρων πράξεων ἐξαλείψῃς. Ὁ φωτισμὸς γὰρ τῆς πίστεως τῆς τοῦ Θεοῦ μνήμης, καὶ ἡ συντριβὴ τῆς καρδίας, δίκην ξυρίου τὰς πονηρὰς ἀποξέουσι μνημῆας. Μιμήσθαι τῶν μελισσῶν τὴν σοφίαν. Ἐκεῖναι γὰρ εἰδοῦσαι τὸ σμήνος τῶν σφηκῶν περὶ αὐτὰς τὴν πτῆσιν κωμμένων, ἔνδον τοῦ σίμβλου παραμένουσι, καὶ τὴν ἐκ τῶν ἐπιβούλων βλάβην διαδιδράσκουσιν. Σφημῆας νύει τὰς κοσμικὰς συντυχίας. Ταύτας σπουδῇ κολλῆ φεύγων, παράμενε ἐν τῷ ταμίῳ τοῦ σμυνείου, κἀντεῦθεν πειρῶ πάλιν εἰσέρχῃσαι ἐν τῷ ἐνδοτέρῳ τῆς ψυχῆς φρουρίῳ, ὅπερ οἶκος Χριστοῦ ἐστίν, ἐν ᾧ εἰρήνη, καὶ χαρὰ, καὶ γαλήνη βεβαίως ὄρεται. Τοῦ νοητοῦ ἡλίου Χριστοῦ τὰ δῶρα ταῦτα, καθάπερ τινὰς ἀκτῖνας παρ' ἑαυτοῦ ἐκπέμποντος, καὶ ὡσπερ τινὰ μισθὸν παρεχομένου τῇ ὁποδεχομένῃ αὐτὸν ψυχῇ μετὰ πίστεως καὶ φιλοκαλίας. Καθήμενος γοῦν ἐν τῷ οἴκῳ, μνημόνευε Θεοῦ, ἐπαίρων τὸν νοῦν ἀπὸ πάντων, καὶ πρὸς τὸν Θεὸν ἀφθόγγως ἐπιβρίπτων, καὶ πᾶσαν τῆς καρδίας διάθεσιν ἐκχίνων

ένώπιον αὐτοῦ, καὶ διὰ τῆς ἀγάπης αὐτῷ προσκολ-
λώμενος. Μνήμη γὰρ Θεοῦ θεωρία Θεοῦ ἐστίν,
ἔλκοντος τὴν ὄρασιν καὶ τὴν ἔφεσιν τοῦ νοῦ πρὸς
ἐαυτόν, καὶ τῷ παρ' ἐαυτῷ φωτὶ περιαιγάζοντος αὐ-
τόν. Ἐπιστρέφων γὰρ ὁ νοῦς πρὸς τὸν Θεόν, ἐν τῷ
καταπαύειν πάσας τὰς εἰδοποιούς τῶν ὄντων ἔννοιας,
ἀνειδεῶς ὁρᾷ· καὶ τῇ καθ' ὑπεροχὴν ἀγνωσίᾳ διὰ
τὸ τῆς δόξης ἀπρόσιτον, τὴν ἐαυτοῦ βλέψιν λαμ-
πρύνει· καὶ μὴ γινώσκων διὰ τὴν ἀκαταληψίαν τοῦ
ὄρωμένου, γινώσκει διὰ τὴν ἀλήθειαν τοῦ κυρίως ὄντος,
πλούσιον τῆς ἐλειθῆν ἐκβλυζούσης ἀγαθότητος τρέφων
ἀναπαύσεως ἀλήκτου καὶ μακαρίας καταξιούται.

Ταῦτα μὲν τὰ τῆς ἀκριβοῦς μνήμης γνωρίσματα.
Προσευχὴ δὲ ἐστὶ διαλογὴ διανοίας πρὸς Κύριον,
ῥήματα δεήσεως διανύουσα μετὰ τῆς τοῦ νοῦ πρὸς
Θεὸν ὀλικῆς ἀτενίσεως. Τῆς διανοίας γὰρ συνεχῶς
ὑπαγορευούσης τὸ τοῦ Κυρίου ὄνομα, καὶ τοῦ νοῦ
ἐνεργῶς τῇ ἐπικλήσει τοῦ Θεοῦ ὀνόματος προσ-
έχοντος, τῆς τοῦ Θεοῦ γνώσεως τὸ φῶς καθάπερ φω-
τεινὴν νεφέλην πᾶσαν ἐπισκιάζει τὴν ψυχὴν. Ἐπι-
καίεται δὲ τῇ μὲν ἀκριβοῦς μνήμη τοῦ Θεοῦ ἀγάπη καὶ
χαρὰ· « Ἐμνήσθην γὰρ, φησί, τοῦ Θεοῦ, καὶ ἠὲ-
φράνθην. » Τῇ δὲ καθαρᾷ προσευχῇ, γινώσκει καὶ
κατάνυξις· « Ἐν ἧ ἂν ἡμέρᾳ γὰρ, φησὶν, ἐπικα-
λέσομαι σε, ἰδοὺ ἔγνων ὅτι Θεὸς μου εἶ σύ. » Καὶ
πάλιν· « Θυσία τῷ Θεῷ, πνεῦμα συντετριμμένον. »
Νόος γὰρ καὶ διανοίας παρισταμένω τῷ Θεῷ δι'
ἐνεργούσης ἀτενίσεως καὶ θερμῆς δεήσεως, καὶ τῆς
ψυχῆς ἡ κατάνυξις ἀκολουθεῖ. Νοῦ δὲ, καὶ λόγου, καὶ
πνεύματος προσπιπτόντων τῷ Θεῷ τοῦ μὲν, διὰ
προσοχῆς, τοῦ δὲ, δι' ἐπικλήσεως, τοῦ δὲ, διὰ κατα-
νύξεως καὶ ἀγάπης, ὄλος ὁ ἔνδον ἄνθρωπος λειτουρ-
γεῖ τῷ Κυρίῳ. « Ἀγαπήσεις γὰρ, φησὶ, Κύριον
τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου [ἐν ἄλλ. C
διανοίας σου]. »

Πλὴν εἰδέναι σε καὶ τοῦτο βούλομαι, μήπως
προσεύχεσθαι λογιζόμενος, μακρὰν τῆς προσευχῆς
βαδίτην καὶ ἀκερδῶς κίμων, καὶ διακενῆς τρέχης·
ὅπερ ἐν τῇ τοῦ στόματος ψαλμωδίᾳ τελεῖται, ὃ δὲ
νοῦς ἀλλάχου φέρεται, εἰς πάθη καὶ πράγματα με-
ριζόμενος, ὡς ἐντεῦθεν καὶ τὴν σύνεσιν τῆς ψαλμ-
ωδίας λυμαίνεσθαι· τοῦτο γίνεται καὶ ἐν τῇ διανοίᾳ.
Πολλάκις γὰρ αὐτῆς διερχομένης τὰ ῥήματα τῆς
εὐχῆς, ὁ νοῦς οὐ συνοδεύει, οὐκ ἐνατενίζει τῷ Θεῷ,
πρὸς ὃν καὶ ἡ κατὰ τὴν προσευχὴν διαλογὴ γίνεται·
ἐκτρέπεται δὲ ὑπὸ τινῶν ἐννοιῶν λεληθότως. Καὶ ἡ
μὲν διάνοια λέγει συνήθως τὰ ῥήματα· ὃ δὲ νοῦς τῆς
τοῦ Θεοῦ γνώσεως διολισθαίνει. Ὅθεν καὶ τότε ἡ
ψυγὴ ἀκατανόητος καὶ ἀδιάθετος φαίνεται, ὡς τοῦ
νοῦ σκορπιζομένου εἰς τινὰς φαντασίας, καὶ μετα-
ωριζομένου, ἢ πρὸς ἃ κλέπτεται ἢ βύβλεται. Εὐκτικῆς
γὰρ γνώσεως μὴ παρούσης μηδὲ τοῦ δεομένου παρ-
ισταμένου τῷ δεομένῳ παρακλιεῖν, πῶς γλυκανθή-
σεται ἡ ψυχὴ; πῶς εὐφρανθήσεται καρδία
προσποιομένη εὐχέσθαι, ἀλλ' οὐκ ἀληθινὴν προσ-
ευχὴν περιποιουμένη; Εὐφρανθήσεται καρδία
ζητούντων τὸν Κύριον. Ζητεῖ δὲ τὸν Κύριον ὁ δια-

A illuminat. Qui spiritum suum ad Deum convertit,
retrahit a rerum visibilibus imaginibus et absque fi-
gura contempletur; attamen, propter inaccessibilem
gloriam, Deum in se cognoscere nequit et solos re-
cipit radios; dum videt incomprehensibilem, cogno-
scit supereminentem existentiam illius, qui omnia
superat; ex infinita autem bonitate Dei amorem
suum nutrit, omnem suam adimplet capacitatem,
quietem habet indeficientem et beatam.

ἄνθρωπος, καὶ μόνου τὸ ὑπερβαίνει ἔχοντος· καὶ διὰ τὸ
δύναται τῆς ἐλειθῆν ἐκβλυζούσης ἀγαθότητος τρέφων
ἐαυτοῦ ἔρωτα, καὶ τὴν ἴδιαν ἐντρέχειαν πληροφορῶν,

B Signa autem et characteres perfectæ recorda-
tionis Dei sunt sequentia. Oratio primum est mentis
colloquium cum Deo; verba proferuntur orationis,
dum animus totus ad Deum intendit. Mens suggerit,
modo indesinente, nomen Domini, et animus conti-
nuo invocato nomine divino attendit; exinde sicut ut ani-
ma tota quasi nube lucida obumbretur. Sedulam
recordationem divinam subsequuntur charitas et
gaudium. Scriptum est: « Dei recordatus sum, et sum
gavivus ». Si pura fuerit oratio, adstabit cog-
nitio et contritio cordis. « In qua die invocavero
te, ecce cognovi quia Deus meus es tu ». Et ite-
rum: « Sacrificium Deo spiritus contribulatus ». Cum
spiritus et mens per activam in Deum se
ferunt attentionem atque fervidam orationem, sub-
sequitur animæ contritio. Intellectus, verbum et
spiritus Deo se præsentant: intellectus quidem
attendit, verbum facit orationem, spiritus vero
perficit amorem et contritionem, ita totus homo
internus Deo famulatur. « Diliges Dominum Deum
tuum ex toto corde tuo (in aliis cod., ex tota men-
te tua). »

Ast et unum te monitum volo, ne forsitan te oran-
tem putes, dum in oratione procedas, labores
inutiliter et in vanum curras. Fit quandoque ut in
orali psalmodia intellectus divagetur, dividaturque
inter passiones et negotia sæculi; hoc modo sensum
psalmodiæ deperdit. Illud quoque in mentali ora-
tione evenit. Orationis enim verba procedunt, quæ
intelligentia non comitatur, nec refert ad Deum,
et si per orationem cum ipso colloquium insti-
tuatur; patet animam diverti alienis cogitationi-
bus. Attamen consueta verba producit intellectus,
spiritus autem in cognitione Dei non consistit.
Tum videtur anima esse absque intelligentia atque
ordinatione; mens quibusdam indulget phanta-
smatibus: circumfertur inter negotia et mundanas
varietates. Presentem orationis notionem non ha-
bet, nec petitionis necessitatem et materia sentit:
quo igitur modo delectari posset anima? quomodo
gauderet cor de oratione, cum veram orationem
non producat? Lætabitur cor querentium Domi-
num. Deum inquit, qui mente tota et fervida dis-
positione ante Deum procumbit, omnia sæcularia

⁶ Psal. LXXVI, 4. ⁷ Psal. LV, 10. ⁸ Psal. L, 19. ⁹ Deut. IV, 5.

cogitata repellit per Dei notionem et amorem, quæ ex continua et pura oratione defluunt.

Ut demonstrem qualis sit divina recordatio in spiritus visione et qualis pura oratio in mentis petitione, hujus corporis oculum et linguam modo adducturus sum ad exemplar. Quod pupilla oculo et verbi elocutio linguæ, illud est memoria relate ad intellectum et oratio relate ad mentem. Visionis sensu imaginem percipit oculus de objecto proposito, verbum facit nullum, atamen visionis experientia habet notionem de objecto inspecto; ita intellectus per memoriam effective accedit ad Deum, per experientiam repetitam adhæret ipsi et in silentio simplicissima Dei notione reficitur, quod illuminetur splendore divino et futuræ claritatis pignus reportet. Lingua producit verba elocutionis et audienti invisibilem spiritus voluntatem manifestat: ita mens facit brevis orationis syllabas, quas frequenter emittit et fervide; animæ postulationem notam dat Deo omnia scienti, assidet per vota et perseverantem contritionem cordis, viscera misericordiæ divinæ commovet et salutis gratias recipit superfluentes. « Cor contritum et humiliatum Deus non despiciet ¹⁰. » Quod autem his in terris relate ad reges perficitur, conducat te ad puram orationem. Cum ad regem perveneris, accedis corpore, lingua adprecaris, oculo consideras, ut regalem tibi conciliaturus sis favorem. Hoc quoque perficias, sive in conventu fueris ecclesiæ, sive solus in tua mansione. Si cum fratribus in Domino congregatus fueris, per corporis positionem et linguæ psalmodiam teipsum proferas Deo; sic quoque verbis attendas mente tua et scias te verba ad Deum facere atque orationem. Quæ attente atque devote orationi vacat, illa mens gaudio reficitur sempiterno et pace ineffabili. Si in cella tua absconditus fueris et mentalem habueris orationem cum mente sobria et spiritu contrito, tua procedet consideratio propter sobrietatem, inhabitatque cognitio propter contritionem; destruetur irrationabilis voluptas et divinus amor in te intrabit.

μόνας δὲ αὐθὶς ἐν τῷ οἴκῳ προσεδρεύων, τῆς κατὰ τετραμήνῳ πνεύματι, καὶ θεωρία ἐπισκιάσει σοὶ διὰ κατανόξως, τὴν ἀλογὸν ἡδονὴν ἐξορίζουσα, καὶ τὴν θείαν

Confide mihi verum dicenti: si in omnibus operibus tuis comitem assumpseris bonorum matrem, orationem videlicet, non dormiveris dum sponsum demonstraverit tibi, te introduxerit repleveritque cor tuum gloriæ indicibili et lætitiæ. Omnibus enim impedimentis adeptis, semitam virtutis planam reddit, et quærenti facilem præstat.

Modum quoque orationis mentalis considera. Instituta conversatio tollit passionis diffluentia verba; mentis ad Deum conversio fugit sæculi cogitationes; animæ contritio refellit amicitias car-

Α νοίᾳ ὅλη καὶ διαθέσει θερμῇ προσπίπτων τῷ Θεῷ, καὶ πᾶν νόημα τοῦ κόσμου ἀκροῦόμενος, διὰ τὴν τοῦ Θεοῦ γνώσιν, καὶ ἀγάπην, τὴς ἀναδιδομένης ἐκ τῆς συνεχοῦς καὶ καθαρᾶς προσευχῆς.

Ἐγὼ δὲ σαφηνείας ἕνεκα τοῦ κατὰ τὴν θείαν μνήμην ἐν τῷ νῷ θεωρήματος, καὶ τοῦ κατὰ τὴν καθαρὰν προσευχὴν ἀξιώματος ἐν τῇ διανοίᾳ, τὸν σωματικὸν ὀφθαλμὸν καὶ τὴν γλῶσσαν εἰς εἰκόνας προτίθημι. Ὁ γὰρ ἐστὶ κόρη τῷ ὀφθαλμῷ, καὶ προφορὰ λόγου γλώσση, τοῦτο μνήμη τῷ νῷ, καὶ προσευχὴ τῇ διανοίᾳ. Ὡς γὰρ ὀφθαλμὸς τῇ βλεπτικῇ αἰσθήσει τοῦ προκείμενον ὄρατου ἀπολαβῶν, οὐδαμῶς φωνὴν ποιεῖται, τῇ κείρᾳ δὲ ὄρασεως τὴν γνώσιν τοῦ ὄρωμένου δέχεται· οὕτω καὶ ὁ νοῦς, διὰ τῆς μνήμης ἐρωτικῶς τῷ Θεῷ προσχωρῶν τῇ προσκολλᾷ τῆς διακίρου διαθέσεως καὶ τῇ σικῇ τῆς ἀπλουστάτης νοήσεως, ὑπὸ τῆς θείας ἐλλάμψεως καταγράφεται, ἀρξάδωνα τῆς μελλούσης λαμπρότητος κομιζόμενος. Καὶ ὡσπερ πάλιν ἡ γλῶσση ῥήματα λόγου προφέρουσα, τὴν ἄοτλον θέλησιν τοῦ νοῦ ἐμφανίζει τῷ ἀκούοντι· οὕτω καὶ διάνοια τὰ βραχυσύλλαβα ῥήματα τῆς προσευχῆς πυκνῶς καὶ θερμῶς ἀνγγέλλουσα, τὴν τῆς ψυχῆς ἀτῆσιν ἀνακαλύπτει τῷ πάντα εἰδοτῇ Θεῷ, καὶ τῇ εὐκταῖ προσεδρία καὶ ἐπιμόνῳ συντριβῇ καρδίας, καὶ ἡ συντριβὴ ἀνοίγει τὰ φιλόθρονα σπλάγγνα τοῦ συμπουθῶς, καὶ πλουσίαν τὴν σωτηρίαν εἰσδέχεται. « Καρδίαν γὰρ, φησί, συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην ὁ Θεὸς οὐκ ἐξουδενώσει. » Χειραγωγῆσει σε εἰς καθαρὰν προσευχὴν, καὶ τὸ τελούμενον εἰς τὸν ἐπὶ γῆς βασιλεῖα. Ὅταν γὰρ προσέλθῃς βασιλεῖ, καὶ σώματι παράστασι, καὶ γλώσση καθικεταύεις, καὶ ὀφθαλμῷ πρὸς αὐτὸν ἑνατενίζεις, καὶ οὕτω τὴν βασιλικὴν εὐμένειαν πρὸς αὐτὸν ἐλαίεις. Τοῦτο καὶ σὺ ἐκτέλει κἂν τῇ συνάξει τῆς ἐκκλησίας, κἂν τῇ μονῶσι τῆς οἰκίας. Συναγόμενος γὰρ ἐν Κυρίῳ μετὰ τῶν ἀδελφῶν, ὡσπερ τὴν διὰ σώματος παράστασιν ποιεῖς, καὶ τὴν διὰ γλώττης ψαλμωδίαν προσφέρεις αὐτῷ, οὕτως ἔχει καὶ τὸν νοῦν προσέχοντα τοῖς λόγοις καὶ τῷ Θεῷ, καὶ εἰδοτὰ τίνι διαλέγεται καὶ ἐντυγχάνει. Εὐτόπως γὰρ καὶ καθαρῶς τῆς διανοίας τῇ προσευχῇ σχολαζούσης, χαρᾶς ἀναφαιρέτου καὶ εὐρήνης ἀνεκλαλήτου καταξιοῦται ἡ καρδία. Κατὰ διάνοιαν προσευχῆς ἐξέχου· νήφοντι τῷ νῷ καὶ συννήφωσας, καὶ γνώσις κατασκηνώσει ἐν σοὶ διὰ τῆς ἀγάπην εἰσοικίζουσα.

Πίστευσόν μοι τὴν ἀλήθειαν λέγοντι· εἰ ἐν πάσῃ σου τῇ ἐργασίᾳ ἀχώριστον ἔξεις τὴν μητέρα τῶν καλῶν, τὴν προσευχὴν, οὐ νουστάξει, ἕως ὑποδείξῃ σοὶ τὸν νυμφῶνα, καὶ ἔνδον ἀγάγη σε, καὶ δόξης ἀβύθτου καὶ εὐφροσύνης πληρώσῃ σε, ἐπειδὴ, πάντα τὰ κωλύματα περιαιρούσα, τὴν τρίβον τῆς ἀρετῆς ὁμαλλίζει, καὶ εὐχερῇ τῷ ζητοῦντι καθίστησι.

Καὶ ὅρα τὸν τρέπον τῆς κατὰ διάνοιαν προσευχῆς. Ἡ διαλογὴ ἀναίρει τοὺς ἐμπαθεῖς λογισμοὺς· ἡ τοῦ νοῦ πρὸς τὸν Θεὸν ἀποσκοπὴ φυγαδεύει τὰς ἐννοίας τοῦ κόσμου· ἡ κατάνυξις τῆς ψυχῆς τὴν φιλίαν τῆς

¹⁰ Psal. I, 19.

σαρκὸς ἀποσοβεῖ· καὶ ὁρᾶται ἡ προσευχὴ ἐκ τοῦ ὑπαγορεύειν ἀσιγήτως τὸ θεῖον ὄνομα, συμφωνίῳ καὶ ἔνωσις νοῦ, καὶ λόγου, καὶ ψυχῆς. « Ὅπου γὰρ, φησὶν, εἰσὶ δύο ἢ τρεῖς ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν, » Οὕτως οὖν ἡ προσευχὴ τὰς τῆς ψυχῆς δυνάμεις ἀπὸ τοῦ διαμερισμοῦ τῶν παθῶν ἀνακαλουμένη, καὶ πρὸς ἀλλήλας, καὶ πρὸς αὐτὴν συνδέουσα τὴν τριμερῆ ψυχὴν, τῷ ἐν τρισὶν ὑποστάσει ἐνὶ Θεῷ οἰκείσιν· πρῶτον γὰρ διὰ τῶν τῆς ἀρετῆς τρόπων, τὸ τῆς ἀμαρτίας αἴσχος ἐκ τῆς ψυχῆς ἀποξέσασα, εἶτα τὸ κάλλος τῶν θείων χαρακτηρισῶν διὰ τῆς καθ' ἑαυτὴν ἀγίας γωσσεως ἀναλωγραφῆσασα, παρίστησι τὴν ψυχὴν τῷ Θεῷ. Ἢ δὲ αὐτὰ γινώσκει τὸν ἑαυτῆς Ἥοιητὴν. « Ἐν ἡ γὰρ, φησὶν, ἡμέρᾳ ἐπικαλεσομαί σε, ἰδοὺ ἔγνω ὅτι Θεός μου εἶ σύ. » Καὶ γινώσκειται ὑπ' αὐτοῦ. « Ἐγνω γὰρ, φησὶν, ὁ Κύριος τοὺς ὄντας αὐτοῦ. » Γινώσκει διὰ τὸ, καθαρὸν τῆς εἰκόνοζ· πᾶσα γὰρ εἰκὼν ἐπὶ τὸ πρωτότυπον ἔχει τὴν ἀναφορὰν· γινώσκειται διὰ τὴν κατὰ τὰς ἀρετὰς ὁμοίωσιν, δι' ὧν καὶ γινώσκει ἔχει Οεοῦ, καὶ ὑπὸ Θεοῦ γινώσκειται. Ὁ δεόμενος τυχεῖν βασιλικῆς εὐμενείας, τριπλοῦν μεταχειρίζεται τὸν τρόπον· ἢ φωναῖς ἱκετεῶν, ἢ σιγῶν παρίσταται, ἢ πρὸ ποδῶν τοῦ δυναμένου βοηθεῖν ἑαυτὸν ἐπιβρίπτει. Καὶ ἡ καθαρὰ προσευχὴ, νοῦν, καὶ λόγον, καὶ πνεῦμα πρὸς ἑαυτὴν συνάπτουσα. διὰ μὲν τοῦ λόγου, τὸ ὄνομα, διὰ δὲ τοῦ νοῦ, τῷ παρακαλουμένῳ Θεῷ ἀτενίζει ἀρεμβάστως, διὰ δὲ τοῦ πνεύματος τὴν κατάνοξιν, τὴν ταπεινώσιν, καὶ τὴν ἀγάπην ἐμφανίζει, καὶ οὕτω δυσωπεῖ τὴν ἀναρχον Τριάδα, τὸν Πατέρα, καὶ τὸν Υἱόν, καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, τὸν ἕνα Θεόν.

Ὡσπερ ἡ ποικιλία τῶν ἐδεσμάτων διεγείρει τὴν ὄρεξιν εἰς μετάληψιν αὐτῶν, οὕτως αἱ διαφοροὶ τῶν ἀρετῶν ἰδέαι τὴν ἐντρέχειαν τοῦ νοῦ ἐκφυλίζουσι. Διὰ τοῦτο τὴν ὁδὸν τῆς διανοίας ὁδεῶν, τὰ ῥήματα τῆς εὐλῆς ἀναλέγου· καὶ διαλέγου τῷ Κυρίῳ αἰεὶ βῶων, καὶ μὴ ἐκκακῶν· πυκνὰ δεόμενος, καὶ τὴν ἀναίδειαν μισούμενος τῆς τὸν ἀμειλικτον κριτὴν δυσωπησάσης χήρας. Τότε πνεύματι περιπατεῖς, καὶ σαρκικαῖς ἐπιθυμίαις οὐ προσέχεις, καὶ λογισμοῖς κοσμικοῖς οὐ διατέμνεις τῆς εὐχῆς τὴν συνέχειαν. Ναὸς δὲ Θεοῦ χρηματίζεις, ἀπερισπάστως τὸν Θεὸν ἐξουμῶν. Οὕτω κατὰ διάνοιαν εὐχόμενος, ἀξιούσαι καὶ εἰς μνήμην Θεοῦ διαβαίνειν, καὶ ἐν τοῖς ἀδύτοις τοῦ νοῦ εἰσιέναι, καὶ μυστικαῖς θεωρίαις τὸν ἀύρατον κατοπεύειν, καὶ γνωστικαῖς ἐνιαίως, καὶ ἀγαπητικαῖς ἐκχύσει, μόνος τῷ Θεῷ μόνῳ καταμόνας λειτουργῶν.

Ὅταν οὖν ἴδῃς σεαυτὸν χαυνοῶμενον ἐν τῇ εὐχῇ, βιβλίον μεταχειρίζου, καὶ τῇ ἀγαγῶσαι προσεχῶν, τὴν γνῶσιν εἰσδέχου, μὴ παροδευτικῶς τοὺς λόγους διερχόμενος, διανοητικῶς δὲ τούτους διασκοπούμενος καὶ τὸν νοῦν θησαυρίζων. Εἶτα μελέτην πσιοῦ τῶν ἀναγνωσθέντων ἵνα γλυκαίνηται σου ἡ διάνοια ἐκ τῆς κτανοήσεως, καὶ ἀνεπλήστα διαμένη τὰ ἀναγνωσμάτα, κέντεῦθεν προσανάπηται σου ἡ

nis; oratio indesinenter profert nomen Dei, et exinde quædam fit unio atque concertatio inter mentem, intellectum et spiritum: « Ubi enim, inquit, duo vel tres congregati sunt in nomine meo, ibi sum in medio eorum ¹¹. » Ita ex passionum divagatione facultates animæ revocat oratio, deinde coordinat illas, tripartitamque animam coordunat ad instar trium personarum in uno Deo subsistentium. Et enim per virtutis modos ex anima radit peccati deformitatem, imprimit autem divinos characteres; propter sanctam cogitationem internam et reformatam animam præsentat Deo. Anima vero suum statim agnoscit Factorem, sicuti scriptum est: « In qua die invocavero te, ecce cognovi quia Deus meus es tu ¹². » Deus quoque animam agnoscit: « Suos enim noscit Dominus; » agnoscit quidem propter imaginis puritatem, quia omnis imago lineamenta refert e prototypo; agnoscit quoque propter virtutum similitudinem, per quas et Deum noscit et ab ipso noscitur. Qui regis favorem sibi conciliare intendit, ad tres modos confugere potes: sive verbis apprecatur, sive silens astat, sive ad pedes illius se projicit qui juvandi facultatem possidet. Pura oratio mentem, verbum et spiritum colligit: verbo profert nomen, mente attendit invocato Deo, et spiritu elicit actus contritionis, humilitatis et charitatis: contritionis, humilitatis et charitatis; hoc modo Trinitatem veneratur æternam, Patrem, et Filium et Spiritum sanctum, unum videlicet Deum.

Ciborum varietas ad sumptionem inducit, sic et diversæ virtutum species mentis solertiam excitant. Itaque dum mentalem viam perficis, orationis verba revolvas, ad Dominum clames semper et non deficias, postulationi instes et improbitatem referas viduæ quæ durum adierat iudicem. Tunc ambulas in spiritu, carnalibus desideriis non inservis et profluentem orationem non dissecas cogitationibus sæculi; templum factus es Dei et Deum voce laudas incessabili. Si eo modo oras in mente, adveniet ut ad Dei memoriam conduceris, in spiritus interiora penetres, ad mysticas visiones, ad Deum inaccessibilem; in considerationis et amoris effusionibus tu solus cum solo Deo conjungaris.

Cum te in oratione divagantem deprehenderit, assumpto libello, lectioni attendas, sensui adhæreas, et non transeundo percurras materiam, at illam mente consideres et intelligentiam tuam locupletiores efficias. Postea meditationem instituas circa res perlectas, ita et de materiis mens dulcescat et memoria easdem semper retineat. Exinde tuus exardescet fervor in divinis cogitationibus,

¹¹ Matth. xviii, 20. ¹² Psal. lv, 10.

sicut scriptum est : « In meditatione mea accendetur ignis ¹³. » Qui dentibus tenuatur cibus, gustum delectat, eloquia vero divina, quæ ab anima tenentur, saginant animam et lætitia perfundunt : « Quam dulcia sunt faucibus meis eloquia tua ¹⁴ ! » Evangelica verba et sanctorum Patrum apophthegmata ad cor tuum apponas, ipsorum quoque Vitas perscruteris, ut in noctibus tuis illam meditando materiam insumas.

Remissionem mentem in oratione reflexis lectione et meditatione divinorum Eloquiorum, imo aptiorem comparas ad precandum si ad oralem psalmodiam recurras ; attamen tranquilla cantus voce, cantatis attendas verbis, et nihil prætermittas nisi intellexeris. Si quando aberraverit attentio, verum toties resumas quoties fuerit necessarium ut spiritus sensum verborum subsequatur. Spiritu enim et ore pates psallere et simul Dei recordari ; quod et experientia quotidiana edocet. Si quem ad confabulandum adeas, cum illo loqueris et ad illum convertis oculos : ita et labiis cantare vales et memoria te ad Deum convertere.

Genuum flexiones noli prætermittere. Etenim si genu flexeris, imaginem profers peccati decidentis et allusionem confessionis habes ; eum autem assurgas, mentis conversionem indicas et vitam significas, quæ ad virtutem redeat. Dum genuflexionem perficis, corde tuo invoca Christum Dominum ; quo enim modo anima et corpore procidit ante Deum, ita animarum corporumque factorem tibi comparas benignum atque placibilem. Si quodnam manuale opus absque fragore conjunxeris cum oratione, ita ut somnum fuges remissionem, robur ad asceticam pugnam assumis. Omnes enim externæ operationes, quæ cum oratione pergunt, mentem acerrant, sublevant fatigationem, animam renovant, spiritum comparant sagacitatem et ferviditatem, et omnia ad mentalem operationem disponunt.

Ligno signum perfragante, cella tua exeat, oculis corporis terram aspicias, mente autem et memoria ascendas ad Deum. Cum templum ingressus fueris et perveneris ad chorum, noli cum adstante monacho ineptas linguæ fabulationes attingere, neque spiritu decurrere ad vanas divagationes ; at linguam unice ad psalmodiam convertas et spiritum ad orationem. Cum missa facta fuerit, ad mansionem tuam redeas et vaces rebus regula statutis.

Cum ad mensam accesseris, fratrum portiones noli circumspicere neque animam tuam dividere inter minus honestas suspiciones ; ast quæ tibi proposita sunt aspicias, et tangas Tuncori tuo cibum concedas, auribus autem lectionis auditionem et

θεήμη ἐν τοῖς θεοῖς διανοήματα. « Ἐν τῇ μελέτῃ μου γὰρ, φησὶν, ἐγκαυθήσεται πῦρ. » Ὡς γὰρ τὸ βρῶμα ἰδύνει τὴν γέυσιν ὑπὸ τῶν ὀδόντων λεπτύνόμενον, οὕτω τὰ θεῖα λόγια στρεφόμενα ἐν τῇ ψυχῇ, πιαίνει τὴν διάνοιαν καὶ κατεφραίνει. « Ὡς γλυκία γὰρ, φησὶ, τῷ λάρυγγί μου τὰ λόγια σου ! » Ἀποστήθει καὶ λόγους εὐαγγελικούς, καὶ τῶν μακαρίων Πατέρων ἀποφθέγματα, καὶ τοὺς βίους αὐτῶν ἀνίχνευε, ἵνα ἕλῃς ταῦτα μελέτημα ἐν ταῖς νύξιν.

Ὅπως τὴν διάνοιαν ἐκ τῆς εὐλῆς ἀκηθιάσασαν τῇ ἀναγνώσει καὶ τῇ μελέτῃ τῶν θείων λόγων ἀνακαινίζῃς, καὶ ἐννερχεστέραν παρασκευάζῃς εἰς προσευχὴν, τὴν διὰ στόματος ψαλμωδίαν ἐκτέλει· πλὴν ἡσύχῳ πάνυ φωνῇ, καὶ μετὰ ἐπιστασίας τοῦ νοῦ, μὴ ἀνεχόμενος ἀδιανοητόν τι τῶν λεγομένων καταλιπεῖν. Ἄλλ' εἴ ποτέ τι διαδράσει τὸν νοῦν, ἐπανάλαβε τὸν στίχον, ὅσάκις καὶ γίνεται, μέχρις ἂν τὸν νοῦν ἐπακολουθοῦντα ἕξῃς τοῖς λεγομένοις, Ἰσχύει γὰρ ὁ νοῦς καὶ ψάλλειν τῷ στόματι, καὶ Θεοῦ μνημονεύειν· καὶ τοῦτο καταμάθανε ἐκ τῆς φυσικῆς κείρας. Ὡς γὰρ ὁ συντυγχάνων τινὶ, καὶ διαλεγόμενος, τούτῳ καὶ προσίχει τοῖς ὀφθαλμοῖς, οὕτω καὶ ὁ ψάλων χεῖρα, καὶ Θεῷ ἐνατενίζειν διὰ τῆς μνήμης δύναται.

Κλίσεις γονάτων μὴ παραιοῦ. Ἐκ μὲν γὰρ τοῦ γόνου κλίνειν ἢ πῶσις τῆς ἀμαρτίας εἰκονίζεται, ἔμφασιν ἐξαγορεύσεως παρεχομένη· ἐκ δὲ τοῦ ἐπιστάσθαι, ἢ μετάνοια ὑποσημαίνεται, ἐπαγγελίαν βίου τοῦ κατ' ἀρετὴν αἰνιττομένη. Ἐκαστὴ δὲ γονοκλίσις τελείσθω μετὰ τῆς νεορᾶς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, ἵνα ψυχῇ καὶ σώματι προσπίπτων τῷ Κυρίῳ, τὸν τῶν ψυχῶν καὶ σωμάτων Θεὸν εὐδιάλλακτον ἀπεργάσῃ. Εἰ δὲ καὶ ἔργον ἀθόρυβον ταῖς χερσὶ παρεῖξῃς μετὰ τῆς κατὰ διάνοιαν προσευχῆς, εἰς τὸ ἀποκρούεσθαι ὕπνον καὶ ῥαθυμίαν, καὶ τοῦτο τὸν ἀσκητικὸν ἀγῶνα συγροτεῖ. Πᾶσαι γὰρ αἱ δηλωθεῖσαι ἐργασίαι μετ' εὐχῆς ἀνούμεναι ἀκονοῦσι τὸν νοῦν, ἀκηθίαν ἐξορίζουσιν, νεαρωτέραν τὴν ψυχὴν παρασκευάζουσι, καὶ ὀξύτερον καὶ θερμότερον τὸν νοῦν εἰς τὴν κατὰ διάνοιαν ἐργασίαν ἀασχολεῖσθαι ποιοῦσι.

Κρούσαντος τοῦ ξύλου, προέρχου τῆς κέλλης, τοῖς μὲν ὀφθαλμοῖς τοῦ σώματος τῇ γῆ προσίχου. τὴν δὲ διάνοιαν τῇ τοῦ Θεοῦ μνήμῃ προσερείδων. Ἐπιθεὶν ἐν τῷ νεῦ, καὶ τὸν χρόνον συμπληρῶν, μήτε τῇ γλώσσῃ ἀργολόγει μετὰ τοῦ πλησιάζοντος μοναχοῦ, μήτε τῷ νῦ μετεωρίζου εἰς ματαιότητας· ἀλλὰ τῇ μὲν γλώσσῃ τῇ ψαλμωδίᾳ μόνῃ, τὴν δὲ διάνοιαν ἀσφαλίζου τῇ προσευχῇ. Ἀπολύσεως δεγενημένης ἀπέρχου πρὸς τὸν σὺν οἶκον, καὶ τοῦ τυσοσθέντος σοὶ κανόνος ἐξέρχου.

Εἰς τὴν τράπεζαν ἀπιών, μὴ περισκόπτει τὰς περὶ τῶν ἀδεκῶν, μηδὲ μέριξε τὴν ψυχὴν σου ὑπονοίας οὐ καλαῖς. Τὰ παρακείμενα δὲ ἐνώπιόν σου βλέπων καὶ ἀπέτρεμος, τῷ μὲν στόματι τῆς τροφῆν, τῇ ἀκοῇ δὲ τὴν ἀκράσιν τῶν ἀναγιγνωσκο-

¹³ Psal. xxxviii, 4. ¹⁴ Psal. cxviii, 103.

μένων, τῇ δὲ ψυχῇ τὴν προσευχὴν δίδου, ἵνα σώ- **A**
ματι καὶ πνεύματι τρεφόμενος, ὀλοκλήρως ἐξυμνῆς
τὸν ἐμπιπλῶντα ἐν ἀγαθοῖς τὴν ἐπιθυμίαν σου.
Ἐκεῖθεν ἀναστὰς, μετὰ σεμνότητος καὶ σιγῆς εἰσέρχου
εἰς τὸ κελλῖον σου, καὶ ὡς φιλεργὸς μέλισσα φιλοπόνει
τὰς ἀρετάς.

Ὅταν ἀνύης διακονίαν μετὰ τῶν ἀδελφῶν, αἱ
χεῖρες ἐργαζέσθωσαν, σιωπάτω τὰ χεῖλη, καὶ ὁ νοῦς
μνημονεύτω θεοῦ· καὶ εἴ ποτέ τις κινήσῃ ἀργολο-
γεῖν, εἰς διακοπὴν τῆς ἀταξίας, ἐγειρόμενος ποιεῖ
μετανοίαν. Λογισμοὺς ἀποτρέπου, καὶ μὴ παραχώ-
ρει· τοῦτους διατρέχειν τὴν καρδίαν, καὶ ἐγχνονίζειν·
ὁ χρονισμὸς γὰρ τῶν ἐμπαθῶν λογισμῶν τὰ μὲν
πάθη ζωογονεῖ, τὸν δὲ νοῦν θανατοῖ· ἀλλὰ προσβάλ-
λοντας αὐτοὺς αὐτίκα ἐκ πρωτονοίας ἐπειγού τῷ
βέλει τῆς προσευχῆς ἀναιρεῖν. Εἰ δὲ ἐπιμένωσιν
κρούοντες, καὶ συγχέοντες τὴν διάνοιαν, καὶ ποτὲ
μὲν ὑποχωροῦντες, ποτὲ δὲ ἐπερχόμενοι, ἴσθι· ὅτι ἐκ
προλαβόντος θελήματός εἰσιν ὑχωρωμένοι. Διὰ τοῦτο
δίκαια ἔχοντες εἰς τὴν ψυχὴν διὰ τὴν ἤτταν τῆς
προαιρέσεως, παράττουσι καὶ ἐνοχλοῦσι. Δεῖ οὖν αὐ-
τοὺς στηλιτεύειν διὰ τῆς ἐξαγορεύσεως· θριαμβεύο-
μενοι γὰρ οἱ πονηροὶ λογισμοί, φυγαδεύονται. Ὡς
γὰρ φωτὸς φαίνοντος τὸ σκότος ὑποχωρεῖ, οὕτω καὶ
τὸ φῶς τῆς ἐξαγορεύσεως ἀφανίζει τοὺς λογισμοὺς τῶν
παθῶν. σκότος καὶ αὐτοὺς χρηματίζοντας, ἐπειδὴ
ἡ κενοδοξία, καὶ ἡ ἀνεσις, ἃς εἶχον τόπον οἱ λογι-
σμοί, κατετράφησαν διὰ τῆς κατὰ τὴν ἐξαγόρευσιν
ἀσχύνης, καὶ τῆς κατὰ τὸν κανόνα κακοπαθείας.
Ὅθεν καὶ τὴν διάνοιαν εὐρίσκοντες ἐλευθέραν ἤδη
τῶν παθῶν γεγεννημένην τῇ συνεχείᾳ καὶ εὐκατα-
νύκτω προσευχῇ, μετ' ἀσχύνης δραπέτεύουσιν.
Ὅτε γὰρ πειράται ὁ ἀγωνιστὴς τέμνει τῇ προσευχῇ
τοὺς παράττοντας αὐτὸν λογισμοὺς, τέμνει μὲν πρὸς
βραχὺ καὶ εἴργει τὴν πολυνοίαν αὐτῶν, ὡς παλαιῶν
καὶ ἀμιλλώμενος, οὐ λυτροῦται δὲ εἰς ἅπαν· ἐπειδὴ
τὰς αἰτίας τῶν ἐνοχλούντων λογισμῶν στέργει, τὴν
ἀνάπαισιν τῆς σαρκὸς, καὶ τὴν κοσμικὴν φιλοτιμίαν,
δι' ἃς καὶ πρὸς ἐξαγόρευσιν ὄρμην οὐ κοιεῖται.
Ὅθεν καὶ εἰρήνην οὐκ ἔγει, διότι τὰ τῶν πολεμίων
κατέχει· δίκαια. Τίς δὲ κατέχων ἀλλότρια σκεῦη,
οὐκ ἀπαιτεῖται ταῦτα παρὰ τῶν ἐχόντων; Τίς δὲ
ἀπαιτούμενος, καὶ μὴ ἀπολύων ἃ κατέχει κακῶς,
λυτροῦται ἀπὸ νῶν ἀντιδίκων αὐτοῦ; Ὅτε δὲ ὁ ἀγω-
νιζόμενος τῇ τοῦ θεοῦ μνήμῃ δυναθεῖς τὴν ἐξουδέ-
νωσιν ἀγαπήσει καὶ τὴν κάκωσιν τῆς σαρκὸς,
καὶ τὴν ἐξαγόρευσιν τῶν λογισμῶν ἀνεπαισχύν-
τως ποιήσει, αὐτίκα οἱ μὲν πολέμιοι ἀναχω-
ροῦσιν, ἡ δὲ διάνοια ἐλευθέρη τυγχάνουσα, τὴν
συνέχειαν τῆς προσευχῆς, καὶ τὴν τῶν θείων
μελέτην ἀδιάκοπον ἔχει. Πᾶσαν ὑπόνοιαν κινουμένην
ἐν τῇ καρδίᾳ κατὰ τινος παραιτοῦ παντελῶς, ὡς
καταλύουσαν ἀγάπην καὶ εἰρήνην. Πᾶσαν δὲ συμφο-
ρὰν ἐξωθεν ἐπερχομένην γενναίως καταδέχου, ὡς
τὴν σωτήριον ὑπομονὴν προξενούσαν· ὑπομονὴν, τὴν
μονὴν καὶ ἀίψαισιν χαρίζομένην ἐν τοῖς οὐρανοῖς.
Οὕτω τὰς μέρας ἀνύων, ἐν μὲν τῇ παρούσῃ ζωῇ μετ'
εὐθυμίας βίβεις, ταῖς μακαρίαις ἐλπῖσιν εὐφραίνό-
μενος· ἐν δὲ τῇ ἐξόδῳ μετὰ παύσεως μεταστήσῃ

animæ orationem; ita corpore et spiritu reficieris,
atque ex totis viribus tuis illi gratias rependes, qui
desiderium tuum adimpleverit. Si mensa decesse-
ris, cum modestia et silentio ad cellam redeas et
ad operantium apium exemplar, cum amores instēs
virtutibus.

Cum ministerium tibi una cum fratribus ad-
implendum est, dum manus operantur, sileas
labii et corde tendas ad Deum; si quis ad confa-
bulationem moveatur, illam tollas inordinationem,
eo quod assurgas et facias pœnitentiam. Vanas
mentis disquisitiones avertas et neutiquam concedas
ut cor tuum incurrant et in eo remaneant; si ad
tempus diuturnum permanserint, generant passio-
nes et occidunt animam. Itaque cum appulantes
senseris, statim orationis sagitta confodias. Si de
incurso deflectere noluerint et obsederint animam,
tum illos ex voluntatis inclinatione corroborandos
esse resciveris. Quadam tibi specie allegata, in-
vadunt animam quæ ab incepto declinaverit,
eamque perturbant et implicant. Confessionis sti-
gmata offuscantibus inuras cogitationibus, et malæ
illico aufugiunt bestię. Luce oriente, recedunt te-
nebræ; ita confeseionis lumen dissipat passionum
caligines et obnubilantes umbras. Vanæ gloriæ et
fatigationis speciem habent malæ cogitationes; ast
confessionis humilitate et pœnis regulæ diffugantur.
Etenim, cum ad mentem quæ passionibus libera est,
accedunt malæ bestię, statim terga vertunt propter
continuum orationis defensionem. Qui perturbantes
cogitationes excidere cupierit pugnator, ad oratio-
nem confugit, et quam citissime lalas concidit et
maxime versutas; atque in agone nec ferro par-
cat nec remissioni indulgeat; etenim si insurgentium
cogitationum partes susceperit, videlicet carnis ami-
citiā et mundi amorem, ad nihilum proficiet. Nec
victoriam neque pacem reportabit, quod defendat
hostium causas. Si quis aliena possidet, nonne ad
restitutionem tenetur? At si sua reclamet dominus
et a detentore injusto non obtineat, numquid illum
ab obligatione liberabit? Qui pugnas divinas adierit
in mente sua, amat nesciri, pro nihilo reputari,
carnem mortificare et vanas cogitationes confiteri
absque verecundia; sic recedunt inimici, anima
liberatur et ipse continuum prosequitur orationem
atque rerum divinarum meditationem assiduam.
Omnem in corde surgentem suspicionem quam pri-
mum expellas; perfrangit enim amorem et pacem
cum proximo. Omne malum ab extra illatum virili-
ter suscipias: salutarem tibi inducit patientiam,
per patientiam vero tibi in cœlis tribuit habitacu-
lum et sublevationem. Sic perficias dies tuos, in
vita præsentī magnum habeas animum et de futuris
congaudeas. Cum autem ex peregrinatione tua
redieris, confidenter aditurus sis loca refrigerii,
quæ tibi advenienti paravit Dominus et in merce-
dem laborum his susceptorum retribuet. Regnabis
cum illo, cui omnis convenit gloria, honos et ado-
ratio, unæ cum Patre sine principio, cum spiritu et

vivificante Spiritu, nunc et semper et in sæcula **A** τῶν ὧδε, καὶ εἰς τοὺς τόπους τῆς ἀναπαύσεως, οὗς sæculorum. Amen.

ἡτοιμάσατό σοι Κύριος ἀπελεύση, μισθοὺς τῶν ἐν-
ταυθα πόνων ἀντιδιδούς σοι, συνασιλεύειν αὐτῷ · ᾧ πρέπει πάντα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, ἅμα τῷ ἀρχαίῳ
αὐτοῦ Πατρὶ, καὶ τῷ παναγίῳ, καὶ ἀγαθῷ, καὶ ζωοποιῷ αὐτοῦ Πνεύματι · νῦν, καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
αἰῶνων. Ἀμήν.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΘΕΟΛΗΠΤΟΥ.

EJUSDEM THEOLEPTI.

1. Spiritus, qui exteriora fugit et ad interiora **B**
se convertit, ad seipsum reddit; deinde ad verbum,
quod intelligentiæ congenitum est, accedit; per
verbum autem hoc insitum devenit ad orationem
et per orationem ad Dei notionem ascendit cum
tota sua potestate affectiva atque inclinatione. Tum
carnis desiderium recedit, deficit voluptatis ter-
renæ sensus, et speciosa hujus vitæ absque de-
lectatione apparent. Quæcunque enim ad corpus
attinent, projecit anima propter Christi jucunditatem;
ipsum insequitur cum modestiæ operibus
mentis castitate atque psallit: « Offerentur regi
virgines et prosequantur ¹⁵; » Christum sibi repræ-
sentat, prævidet et dicit: « Prospexi Dominum cor-
ram me omni tempore, quia a dextris est mihi ¹⁶. »
Christo conjungitur per charitatem et clamat: **C**
« Domine, omne desiderium meum est ante te ¹⁷. »
Christum semper intendit dicendo: « Oculi mei
semper ad Dominum ¹⁸. » Per puram orationem
cum Christo loquitur, delectatur et lætificando
canit: « Quam jucundum ipsi eloquium meum? ego
autem gaudebo in Domino ¹⁹. » Qui orationis col-
loquium recipit Deus. amatur, invocatur et in ad-
jutorium requiritur: deprecanti animæ ineffabilem
gratiam concedit. Per orationis colloquium Dei re-
cordatur anima et delectionem habet a Domino;
« Dei recordatus sum et gaudio sum perfusus ²⁰. »

2. Cave a sensibus et rerum sensibilibus jucunditatem innocuam posuisti. Cave a jucundis intelligentiæ phantasiis, et innocuam effecisti idearum adventantium obstinationem. Qui post phantasmata non abiit nec illa captat spiritu, non vanis cogitationum desideriis informatur sed in omni simplicitate se signat et munit, super res sensibiles incedit atque fictiones, ad Deum ascendi per intelligentiam, nec quid aliud profert quam Dei nomen, sicut infantulus patrem suum repetitis invocavit vicibus: « Invocabis me nomine meo, et Dominus

α'. Ὁ νοῦς φεύγων τὰ ἔξω, καὶ συναγόμενος ἐν
τῷ ἔνδον, πρὸς ἑαυτὸν ἐπανάγεται · εἴτουν τῷ φυσικῶς
κατὰ διάνοιαν ἑαυτοῦ λόγῳ συγγίνεται · καὶ διὰ
τοῦ συνόντος αὐτῷ οὐσιωδῶς λόγου, συναίτιαται τῇ
εὐχῇ · καὶ διὰ τῆς εὐχῆς, εἰς γνώσιν τοῦ Θεοῦ ἐκ-
βαίνει μεθ' ὅλης τῆς ἀγαπητικῆς δυνάμεως τε καὶ
διαθέσεως. Τότε σαρκὸς μὲν ἐπιθυμία οὐχέτι, ἀλλ'
δὲ ἡ καθήδονος ἀργεὶ αἰσθησις, καὶ τὰ ὠραία τῆς
γῆς ἀηδῆ καταφαίνεται. Ὅπισω γὰρ ἑαυτῆς ἡ ψυχὴ
πάντα τὰ τοῦ σώματος καὶ τὰ περὶ τὸ σῶμα θεμνί,
ὀπίσω τῆς ὠριότητος τοῦ Χριστοῦ γίνεται, αὐτῷ
κατακολουθοῦσα μετὰ τῶν ἔργων τῆς σεμνότητος
καὶ τῆς κατὰ διάνοιαν ἀγγελίας, καὶ ψάλλουσα ·
« Ἀπενεχθήσονται τῷ βασιλεῖ περθῆνοι ὀπίσω ἐπι-
του » Χριστὸν φαναζομένη, καὶ προορῶσα, καὶ λέ-
γουσα · « Ἡρωρώμην τὸν Κύριον ἐνώπιόν μου ἐπι-
παντός, ὅτι ἐκ δεξιῶν μου ἐστίν · » Χριστῷ προ-
κολλωμένη διὰ τῆς ἀγάπης, καὶ κράζουσα · « Κύριε,
ἐναντίον σου πᾶσα ἡ ἐπιθυμία μου · » Χριστῷ δι-
παντός ἐνατενίζουσα, καὶ βοῶσα · « Οἱ ὀφθαλμοί μου
διὰ παντός πρὸς τὸν Κύριον · Χριστῷ διαλεγόμενη
διὰ τῆς καθαρᾶς προσευχῆς, καὶ ἡδύνουσα ἐφρα-
νομένη · « Ἡουθεῖα αὐτῷ ἡ διαλογὴ μου. Ἐγὼ δὲ
εὐφρανθήσομαι ἐπὶ τῷ Κυρίῳ. » Ἀποδεχόμενος γὰρ ὁ
θεὸς τὴν ἐκ τῆς εὐχῆς διαλογὴν, καὶ ὡς ἀγαπητι-
μος, καὶ ὡς ὀνομαζόμενος, καὶ ὡς ἐπιζητούμενος εἰς
βοήθειαν, τὴν ἀβρῆτον τῇ δεομένῃ ψυχῇ χαρὰν χαρί-
ζεται. Μνημονεύουσα γὰρ Θεοῦ διὰ τῆς κατὰ τὴν
προσευχὴν διαλογῆς, κατευφραίνεται ὑπὸ Κυρίου ·
« Ἐμνήσθην γὰρ, φησί, τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐφράνθη-
σθην. »

D β'. Φεύγε τὰς αἰσθησεις, καὶ ἤρηγσας τὴν τῶν
αἰσθητῶν ἡδονὴν. Φεύγε καὶ τὰς κατὰ διάνοιαν φα-
τασίας τῶν ἡδέων, καὶ ἤρηγσας τὴν ἡδονικὴν τῶν
λογισμῶν. Ἀφάνταστος δὲ μένων ὁ νοῦς, ὡς μὴ ἠ-
ταδεχόμενος, μήτε ὑπὸ τῶν καθ' ἡδονὴν τρώπων, μήτε
ὑπὸ τῶν κατ' ἐπιθυμίαν λογισμῶν τυποῦσθαι καὶ ἐπι-
σφραγίζεσθαι ἐν ἀπλότῃ ἐδρίσκειται · καὶ ἐπισημαίνουσα
πάντων τῶν αἰσθητῶν καὶ τῶν νοητῶν γενόμενος ἐκ
θεοῦ τὴν ἔννοιαν ἀναβιβάζει, μηδὲν ἕτερον, ἢ καὶ
τὸ ὄνομα Κυρίου διὰ τῆς συνεχοῦς μνήμης βάλει
ὑποφωτῶν, ὡς βρέφος τὸν πατέρα αὐτοῦ. « Καλῶς

¹⁵ Psal. xliiv, 15 ¹⁶ Psal. xv, 8. ¹⁷ Psal. xxxvii, 10. ¹⁸ Psal. xxiv, 15. ¹⁹ Psal. ciii, 54.
²⁰ Psal. lxxxii, 20.

γάρ, φησὶ, τῷ ὀνόματι μου, Κύριον ἐναντίον σου. » **A** Καὶ ὡσπερ ὁ Ἀδὰμ χειρὶ Θεοῦ πλασθεὶς ἀπὸ χόδς γέγονεν εἰς ψυχὴν ζῶσαν ἐν φουσηματι θείῳ, οὕτω καὶ ὁ νοῦς ταῖς ἀρεταῖς διαπλασθεὶς, πυκνῆ ἐπικλήσει Κύριον ἐκ καθαρᾶς διανοίας, καὶ θερμῆς διαθέσεως ὑπερδομένη, τὴν θεῖαν ἀλλοίωσιν ἀλλοιοῦται, ζωογονούμενος καὶ θεοποιούμενος ἐκ τοῦ γνῶσκειν καὶ ἀγαπᾶν τὸν Θεόν.

γ' Ἐὰν ἐκστῆς τῆς τῶν γητίνων ἐπιθυμίας τῆ συνεχεῖ καὶ εἰλικρινεῖ προσευχῇ, καὶ ἀντὶ ὕπνου καταπαύσης ἀπὸ πάσης ἐννοίας τῆς μετὰ Θεόν, καὶ στριχθῆς ὀλικῶς εἰς μόνην τὴν τοῦ Θεοῦ μνήμην, ἀνοικοδομηθήσεται ἐν σοὶ καθάπερ ἄλλη βοηθὸς ἡ τοῦ Θεοῦ ἀγάπη. Ἡ γὰρ ἐκ προσευχῆς κατὰ διάθεσιν βοῆ τὴν θεῖαν ἀγάπην ἀναδίδωσι, καὶ ἡ θεῖα ἀγάπη διὑπνίζει τὸν νοῦν, πρὸς φανέρωσιν τῶν ἀποκρύφων. Τότε ὁ νοῦς, τῇ ἀγάπῃ συναρμοσθεὶς, τὴν σοφίαν καρποῦται, καὶ διὰ τῆς σοφίας τὰ ἀπόρρητα καταγγέλλει. Ὁ γὰρ Θεὸς Λόγος, διὰ τῆς κατὰ τὴν προσευχὴν βοῆς κατὰ διαθέσιν ὀνομαζόμενος, λαμβάνει τὴν τοῦ νοῦ νοήσιν, καθάπερ πλευρὰν τὴν γνῶσιν χαρίζεται, καὶ ἀντ' αὐτῆς ἀναπληρῶν τὴν ἀγαθὴν διάθεσιν, δωρεῖται τὴν ἀρετὴν, οἰκοδομεῖ τὴν φωτοποιὸν ἀγάπην καὶ ἄγει παρὰ τὸν ἐξεστηκότα νοῦν, καὶ ὕπνουτα, καὶ ἀναπαυόμενον ἀπὸ πάσης γητίνης ἐπιθυμίας. Ἡ δὲ ἀγάπη ἄλλη βοηθὸς ἐδρῖσκειται τοῦ καταπαύσαντος νοῦ, ἀπὸ τῆς ἀλόγου τῶν αἰσθητῶν προσπαθείας. Ὅθεν καὶ διὑπνίζει τὸν νοῦν ὡς καθαρὸν εἰς τὰ τῆς σοφίας ῥήματα. Τότε πρὸς αὐτὴν ὄρων ὁ νοῦς, καὶ καθηδυνόμενος, τὰς κρυπτὰς τῶν ἀρετῶν διαθέσεις, καὶ τὰς ἀθεάτους ἐνεργείας τῆς γνῶσεως, τοῖς ἄλλοις δημοσιεύει, διὰ τῆς τῶν λόγων ἐκτάσεως.

δ'. Ἐκστηθὶ πάντων τῶν κατ' αἰσθησιν, καὶ κατέλιπε τὸν τῆς σαρκὸς νόμον· καὶ ὁ πνευματικὸς νόμος γραφῆσεται τῇ σῆ διανοίᾳ. Ὡ γὰρ ὁ πνεύματι περιπατῶν, ἐπιθυμίαν σαρκὸς οὐ τελεῖ, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, οὕτω καὶ ὁ ἐξιστάμενος αἰσθησίων καὶ αἰσθητῶν, σαρκὸς δηλαδὴ καὶ κόσμου, εἰς τὸ πνεῦμα περιπατεῖν, καὶ τὰ τοῦ πνεύματος φρονεῖν ἔρχεται. Καὶ τοῦτε διδάχθητι, ἐξ ὧν ὁ Θεὸς εἰς τὸν Ἀδὰμ πρὸ τῆς παρακοῆς κατεργάσατο.

ε'. Τὸν περὶ τὴν φυλακὴν τῶν ἐντολῶν διαγωνιζόμενον, καὶ ἐν τῷ παραδείσῳ τῆς προσευχῆς διακαρτεροῦντα, καὶ τῷ Θεῷ προσεδρεύοντα διὰ τῆς συνεχοῦς μνήμης, ὁ Θεὸς ἐξιστᾷ ἀπὸ τῶν τῆς σαρκὸς φιληδόνων ἐνεργημάτων, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν κατ' αἰσθησιν κινήματων, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν κατὰ διανοίαν σχημάτων, καὶ νεκρὸν τοῖς πάθεσι καὶ τῇ ἀμαρτίᾳ παρασκευάζων, τῆς θείας ζωῆς μέτοχον καθίστησιν. Ὡς γὰρ ὁ ὕπνωττων, καὶ νεκρὸς παρεκάζεται, καὶ ζῶ ὑπάρχει· τὸ μὲν, τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ σώματος, τὸ δὲ, τῇ συνεργείᾳ τῆς ψυχῆς· οὕτω καὶ ὁ πνεύματι παραμένων, σαρκὶ μὲν καὶ κόσμῳ νεκροῦται, ζῆ δὲ τῷ τοῦ πνεύματος φρονήματι.

ς'. Εἰ γνῶσκεις ἃ ψάλλεις, λαμβάνεις ἐπίγνωσιν. Ἐκ τῆς ἐπίγνωσεως κτᾶσαι σύνεσιν. Ἐκ τῆς συν-

ante te ²¹. » Quemadmodum Adamus, manu Dei creatus, et a terra transiit in animam viventem sub afflato divino, sic et spiritus, qui virtutibus informatur, frequenter Deum invocat pura mente et fervore magno, per divinam operationem immutatur, vivificatur et deificatur, quod Deum noscat et amet.

3. Si continuè et purè orationi institeris, et appetitum rerum terrenarum abjeceris et per somnum ipsum omnes cogitationes tuas erexeris ad Deum, si totus in sola Dei recordatione firmatus fueris, amor Dei ceu novus auxiliator in te habitabit. Quod per habitum orationis tibi inest adjutorium, divinam producit charitatem, charitas autem evigilat et excitat spiritum ut abscondita manifestet. Qui charitati conjungitur spiritus, obtinet sapientiam et per sapientiam ineffabilia enarrat. Deus est Verbum, per orationis auxilium et habitum invocatur; Spiritus postulantis sensum comperit et cogitationem concedit abundantem: juxta bonam animæ dispositionem largitur virtutes, illuminantem ibi collocat charitatem; spiritum vero aberrantem, dormitantem et defatigatum ab omnibus sæculi desiderii liberat. Qui ab omni irrationabili et sensibili appetitu liber est spiritus, magnum charitati præstat adjutorium: purus enim a somno ducitur et convertitur ad verba sapientiæ. Dum charitatem aspicit, magnam percipit voluptatem; aliis facultatibus explanat absconditas virtutum formas et invisibles cognitionis operationes verborum significatione communicat.

4. Ab omnibus abstinere sensibilibus et legem carnis derelinque: tunc lex Spiritus inscribetur cordi tuo. Quo ambulat spiritu, desideria carnis non perficit, uti Apostolus dicit; qui sensus et sensibilia, carnem videlicet et mundum fugit in spiritu ambulare incipit et secundum, spiritum sapere. Quod et illis tibi compertum sit quæ Deus ante Adami delictum peregit.

5. Hic de divinorum mandatorum custodia certat in paradiso, instat orationi et Domino astat per orationem assiduam; a Deo liberatur de jucunditate operationum carnis, de motibus sensuum, de mentis phantasmatibus; mortuus est passionibus et illecebris peccati, imo vitæ divinæ factus est particeps. Ita et dormiens, et si vivat, mortuo tamen potest assimilari: cecedit enim corporis operatio, spiritus autem potentia subsistunt: sicut qui spiritu conjunctus remanet in carne, huic sæculo mortuus est, vivit autem sensu spiritus.

6. Si noveris quæ cantas, notionem acquiris; ex cognitione procedis ad sensum; ex sensus intelli-

²¹ Psal. xli, 5.

gentia ad cognitionis fructum, id est, ad operationem devenis. Per operationem vero habitualement percipis cognitionem, qua si usus fueris ad veram considerationem assurgis; exinde, per illuminantia gratiæ verba oritur sapientia, quæ lumine suum mentem adimplet et exterioribus explicat res absconditas.

7. Primum spiritus quærit et invenit; deinde unitur cum objecto invento. Investigatio fit per verbum, unificatio autem per charitatem. Verbi investigatio fundatur in veritate, charitatis autem unificatio fit propter bonum.

8. Qui super fluctuationem rerum presentium ascendit, nec ad prætereuntia habet affectum, hic non despicit ad infima neque speciosa desiderat hujus mundi. Ast oculos sursum tollit, cœlorum pulchritudinem aspicit, et felicitatem intuitur nullis vicissitudinibus obnoxiam. Qui terrenis inhiat et carnis voluptates insequitur, clausos habet cœlos, et spiritus oculos obnubilatos; qui autem terrestria contemnit et projicit, mentem elevat ad superna, æternitatis gloriam aspicit, et reservatam sanctis claritatem intelligit; descendentem recipit charitatem Dei, fit templum Spiritus sancti, requirit mandata divina, Spiritu Dei conducitur, et in filiorum adoptionem transit; complacet Deo et Deum habet complacentem, uti scriptum est: « Quotquot Spiritu Dei aguntur, ipsi sunt filii Dei ».

Nunquam et ne unum quidem diem, dum ducas spiritum, infirmitatis causa prætermittas orationem; dicentem audias: « Cum infirmor, tunc potens sum. » Quod si feceris, magnam percipies utilitatem; oratio enim brevi te sublevabit, divina cooperante gratia; ubi consolatio Spiritus, ibi non permanebit infirmitas nec tœdium.

²² Joan. 1, 12.

σσεως ἡ πρῆξις τῶν ἐγνωσμένων βλαστάνει. Ἐκ τῆς πράξεως τὴν καθ' ἕξιν γνώσιν καρποῦσαι. Ἡ δὲ ἐν πείρᾳ γνώσις τὴν ἀληθῆ θεωρίαν ἀναδίδωσιν. Ἐκ ταύτης ἡ σοφία ἀνατέλλει διὰ τῶν φωτοδόλων λόγων τῆς χάριτος, τὸν ἀέρα τῆς διανοίας πληροῦσα, καὶ τοῖς ἕξω διασαφοῦσα τὰ κεκρυμμένα.

ζ. Πρῶτον ὁ νοῦς ζητεῖ καὶ εὐρίσκει· εἴτα ἐνοῦται τῷ εὐρεθέντι, καὶ τὴν μὲν ζήτησιν κοιεῖται διὰ τοῦ λόγου, τὴν δὲ ἐνωσιν διὰ τῆς ἀγάπης. Καὶ ἡ μὲν διὰ τοῦ λόγου ζήτησις γίνεται διὰ τὴν ἀλήθειαν, ἡ δὲ τῆς ἀγάπης ἐνωσις διὰ τὸ ἀγαθόν.

η'. Ὁ τὴν βούδῃ τῶν παρόντων φύσει διακρίνων, καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τῶν παρερχομένων παρατρέχων, οὐ βλέπει ἐπὶ τὰ κάτω, οὐκ ἐπιποθεῖ τὰ ὠραῖα τῆς γῆς· ἀλλὰ τὰς ἄνω ὁράσεις ἀνοιγομένης ἔχει, καὶ τὰ ἐν οὐρανοῖς, κατοπτεῖται κάλλη, καὶ τὴν τῶν ἀκηράτων κατασκοπεῖ μακαριότητα. Ὡς γὰρ τῷ ἐπιχάσκοντι ταῖς ὑλαὶς τῆς γῆς, καὶ πρὸς τὰς ἡδονὰς τῆς σαρκὸς ἐγκύπτουσι, κεκλεισμένοι εἰσὶν οἱ οὐρανοί, ὡς τοὺς νοερούς ὀφθαλμοὺς ἐσκοτισμένους ἔχοντι· οὕτως ὁ περιφρονῶν τὰ κάτω καὶ ἀποστρεφόμενος, μεταρσίον ἔχει τὸν νοῦν, καὶ τὴν τῶν αἰδίων ὁρᾶ δόξαν, καὶ τὴν ἀποκειμένην τοῖς ἁγίοις κατανοεῖ λαμπρότητα. Οὗτος καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ ἀγάπην ἄνωθεν κατιοῦσαν ἐπ' αὐτὸν δέχεται, καὶ ναὸς τοῦ ἁγίου Πνεύματος γίνεται, καὶ τὰ θεῖα θελήματα ἐπιποθεῖ, καὶ πνεύματι Θεοῦ ἄγεται, καὶ υἱοθεσίας καταξιοῦται, καὶ τὸν Θεὸν ἔχει εὐδοκοῦντα καὶ ἀρσκόμενον αὐτῷ. « Ὅσοι γὰρ Θεοῦ πνεύματι ἄγονται, οὗτοί εἰσιν υἱοὶ Θεοῦ. »

θ. Χάρις ἀσθενείας μὴ ἐάσης τὴν εὐχὴν μίαν καὶ μὴν ἡμέραν ἕως ἐμπνέης, ἀκούων τοῦ λέγοντος· Ὅταν ἀσθενῶ, τότε δυνατὸς εἰμι· τοῦτο γὰρ ποιῶν, μεζίνως ὠφελήθησα, καὶ αὕτη ἐν συντόμῳ σε ἐνεστήσει, συνεργούσης τῆς χάριτος· ὅπου γὰρ παράκλησις πνεύματος, ἀσθένεια ἢ ἀκηδία οὐκ ἐπιμένει.

THEOLEPTI

PHILADELPHIENSIS METROPOLITÆ.

CANTICUM COMPUNCTIONIS

Ex meditatione æterni iudicii.

(Bibl. PP. ed. Lugd. tom. XXII.)

ODE I.

Agedum, anima miserima, seclusis hujus vitæ curis, et vitiorum cogitationibus, carnisque volu-

D ptatibus, futuri status hominum horribilia considera.

Angor ingens et timor plurimus, animam omnem

incesset, quando mortalium ossa omnia concurrant, suas quæque coagmentationes, et juncturas diligenter requirent.

Universa terra, velut mulier prægnans, cum tremore mortuos suos ad annum edet. Tuba quippe horrendum insonante, illico unusquisque de loco redivivus prodibit.

Ad opem tuam, ceu ad petram tutamque anchoram, immaculata Virgo confugio. Ne me repelle, sed toties in peccata lapsam erige.

ODE II.

Flebis affatim, et gemitus dabis altos, anima mea quando omnium sæculorum mortales nudos resurgere, et ante judicem, qui muneribus non corrumpitur, stare videbis.

In novissimo et terrifico illo die, fratres mei, omnes illic sistemur, in ictu oculi. Nam et feræ bestiæ, et volucres, et pisces devoraverint redent.

Rapidus ignis fluvius, colles, montes et opera hominum per terras furenter absumet. Flammæ universa depascentis impetum et minas quis non pehorrescet?

Non est fidelibus portus alius, Virgo sanctissima, præter te quæ Christum, tranquillitatem securitatemque nostram, genuisti. Quæ omnes vexationibus, et injuriis inimici dæmonis ceu tempestate jactatos, quieti ac saluti restituis.

Tria ista timeo, o anima: egressum e corpore. In hora mortis occursum veniente communi omnium judice: et quam idem pronuntiabit justam incorruptam sententiam.

ODE III.

Terra inflammabitur, mare subsidet ac decreset; aer conculietur, et totum cælum involvetur, lumina et astra ejus decident. Quomodo hæc, anima, sustinebis?

Lamentaberis vehementer, anima mea, cum missos festinato angelos, a quatuor terrarum finibus Deos placitos congregare cernes.

En, totum genus humanum attonitum stupebit, cum judicem illum formidandum in duas partes quidquid est hominum discernentem, et actionum trutinæ subjicientem intuebitur.

Dies retributionis veniet sicut fur in nocte, peccatores omnes exterrens. Tum tu casta Mater, miserta mei, a supplicio me vindica.

ODE IV.

Pudor et confusio operiet facies eorum qui sibi verbo et opere commissorum conscii fuerint. Etenim actiones suas omnes vultu ipso inseparabiliter præ se rerens unusquisque resurget.

A rea et flagellante conscientia liberi, fiducia pleni et hilares apparebunt justi omnes. Suorum quippe laborum multorumque certaminum quæ subierunt mercedem expectabunt.

Clarisonus tum clamor dicet: Ecce judex venit, ut populos omnes judicet, et pro dignitate quilibet suorum laborum præmia juste accipiat.

Divina luce tua, a bona, animam meam affectionum malorum tenebris offusam illumina: quo tanquam filius lucis opera lucis faciens, a tenebris exterioribus liberer.

ODE V.

Mens et renes contremiscent, ubi terribilem illiustubæ clangorem clamoremque audierint, Abyssus ingemiscent, et virtutes cælorum commovebuntur.

Invenient quo divertant, qui lugent, quippe pauperes sunt secundum Deum, et castitatem colunt, et qui per viam augustam ambulant, atque Eden hæreditatem habent, in mansionibus intemeratis permanentes.

Divites ardebunt igne humanitatis, et pauperes in tabernaculis, atque in sinu Abrahæ conspicientes, guttam aquæ rogabunt, nec erit qui illis tribuat. Formidemus omnes.

Da mihi, Virgo, pedicæ et laqueos vitæ hujus vanæ, ac perituræ effugere, et vires sufficere, quibus ad vitam futuram curram, et a stridore dentium me libera.

ODE VI.

Judex est incorruptus, judicium imprimis formidabile, ira intolerabilis, et tribunal hoc nulla potest calliditate versutiaque circumveniri. Angeli cum timore et tremore ministrant; libri occulta mortaliū produnt. De cætero deponere mores improbos, anima, et amaras funde lacrymas.

Cum hinc emigravero, ne, Tirgo, me deseras. Tunc enim nequam spiritus animam meam captabunt. Heu mel qua ratione effugiam illos, aut quid faciam? Heu mel quomodo horribiles locos pertransibo? Tu spes mea, tu portus meus, et ante te ego famulus tuus me prosterno.

ODE VII.

Quis erit sensus animæ, cum positi fuerint throni, et ad judicandum Judex ille integerrimus consederit, et libri exhibebunt hominum actiones, cogitationes et consilia? Væ tibi tum, o vilis anima et miserrima!

Oratorum ad persuasionem accomodatæ argumentationes, et orationis ornamenta, artificia, verborum strophæ ac fallaciæ desinent; sapientes omnes obmutescunt, libri operum loquentur, hominibus angelisque simul audientibus.

Innumerabilium angelorum exercitus astitit ac thronum circumdabit. Homines autem universi stabunt tristes, necessitatem horrifera videntes, et sententiam justissimam metuentes.

Aspersione roris tui, intacta Virgo, ardorem libidinis meæ restingue. Nam in te Verbum Dei sicut pluvia in vellus descendit, fidelibus, gehennæ rogum exstinguens.

ODE VIII.

Tunc ordines fidelium examinantur, episcopi quoque, sacerdotes, levitæ, monachi: nam in ordine suo quisque resurget, ut quisque actorum suorum rationem reddat.

Trepidabunt omnes principes, opulenti, reges et

dynastæ, consules ac præsidēs. Ab omni Christiano quæretur quomodo pacta conventa in baptismo inita servaverit.

Patefactis et manifestis omnibus omnium actionibus, tremendam iudex proferet sententiam, et justos a dextris constituet, peccatores in supplicium dimittet.

A flamma gehennæ, a tenebris et verme, a stridore dentium et tartaro, a lacu ignis et omnigenum pœnarum libera, Virgo, te in fide collaudantes.

ODE IX.

Mortalis omnis rebus caducis deditus, tunc voluptatos irridens atque contemnens, et acerbè plorans dicit: Ubi pater, ubi mater, ubi liberi, ubi noti, ubi amici, ubi cognati, ubi honoris imaginatio? Omnia evanuerunt.

Ibi animæ lamentabuntur et frondebunt, a cognatis et amicis separationem perpetuentes. Fratres enim devellentur, pater a filio, amicus ab amico, conjuges a conjugibus locis tormentorum sæviter discernentur ac disjungentur.

Reges instar infantium flebunt, et expellentur principes ab Eden, projicienturque in gehennæ ignem: hinc illinc videntes angelos, a quibus eo compellentur, illisque supplicantes, verum nihil proficientes.

En amici, diei horribilis necessitatem audivistis omnes. Præoccupemus Christi faciem in psalmis, et precibus. Ora pro nobis, Virgo; orent angeli, Præcursor, sanctorum apostolorum duodecimarius, omnes demum sancti. Amen.

ANNO DOMINI MCCCLXXX

GEORGIUS PACHYMERES

NOTITIA

(Ex Leone Allatio *De Georgiis*, ap. Fabric. *Bibl. Gr. tom. X.*)

Georgius Pachymeres, Constantinopoli oriundus, sed Nicææ ortus atque educatus, in sacerdotum numerum cooptatus, hieromonemonis, protectici (a) et dicæophylacis honore auctus est claruitque sub Michaele et Andronicis Palæologis (b). Ipse de se in principio Historiæ. Γεώργιος Κωνσταντινουπόλιτις μὲν τὸ ἀνάκθην, ἐν Νικαίᾳ δὲ καὶ γεννηθεὶς, καὶ τραφεὶς, ἐν Κωνσταντίνου δὲ καταστὰς αὐθις, ὅτε Θεοῦ νεύματι ὑπὸ Ῥωμαίων ἐγένετο, εἴκοσιν ἐνὸς δέοντος τριηκᾶδε, καὶ κλήρω δοθεὶς θείῳ, καὶ ἀξιωμασθὲν ἐν ἐκκλησιαστικοῖς διαπρέψας, καὶ ἐς πρωτεκδικίου φθᾶσας τιμῆν, ἔτι δὲ καὶ ἐν ἀνακτόροις εἰς δικαιοφύλακα τιμηθεὶς, τὰδε ξυνέγραψεν. *Georgius Constantinopoli oriundus, Nicææ tamen ortus et enutrius Constantinopolimque rursus restitutus, cum Dei nutu in potestatem rediit Romanorum, decem et novem tunc annos natus et clero divino ascriptus, et dignitatibus ecclesiasticis condecoratus, et ad dignitatem usque protectici promotus, dimo et in aula dicæophylacis officio insignitus hæc conscripsit. Protectitus male et epitome Casneriana in protectidium, et in supplemento epitomes Antonii Verderii protectitum mutatus est; quod nihil est.*

1. Scripsit in universam fere *Aristotelis philosophiam epitomem* (c) quæ a Philippo Bechio philosopho ac medico in Latinum sermonem conversa edita Basileæ 1569, apud Frobenium in fol. cum Synesii orationibus. Hoc quippe compendio Pachymeres obscuriora Aristotelis loca non tantum de suo, sed aliorum etiam sententiis atque expositionibus prolatis, nec ineleganter explanat; ita ab ipsa Porphyrii Isagoge opus exorsus, et per omnes suas partes philosophiam percurrens, in ipsius metaphysicæ compendiosa epitome finem facit. Bechius scribit hoc opus accepisse se ex Basiliensi admodum lacunosæ, mendosæ, et quasi indistincto; altero Fuggerano multis in locis corrupto, fuisseque adjutum in locis difficilioribus a Joanne Hospiniano et Gulielmo Xylandro; ut omnino in spem bonam venerit, auctorem hunc non pessime a se rursus in lucem prodire. *In reliquis, ubi Pachymeres, ait Bechius, vel eas, vel aliorum meditationes affert, majori etiam difficultate propter obscuritatem sum versatus. Nam verbis interdum utitur non adeo tristis ac usitatis, interdum sententias inchoat, et vix tandem interjectis bene læp̄ parenthesisibus, absolvit.* Unum et integrum opus ob sui molem raro uno volumine clauditur, ideoque in partes scissum sub diversis titulis, tanquam diversi tractatus proponuntur. Ejus partes editas et manuscriptas, ut variæ alio atque alio dispersæ in bibliothecis inveniuntur, hic referam. Ex hoc itaque com-

(a) Ἰπομνηματγράφος dicitur Pachymeres in ms. apud Lambecium VIII, p. 385.

(b) Andronicus Palæologus Michaeli patri in imperio successit A. C. 1282.

(c) Græce superest ms. in variis bibliothecis, et in Coislinia, testes Montfaucon, p. 222. Versus quos Pachymeres ipse epitomæ huic suæ præfixit, exhibet Allatius infra.

pendio edita sunt, Γεωργίου διακόνου, καὶ δικαιοφύλακος, τοῦ Παχυμέρου, περὶ τῶν ἕξ τῆς φιλοσοφίας ὀρισμῶν, καὶ τῶν πέντε φωνῶν καὶ τῶν δέκα κατηγοριῶν. *Georgii diaconi et diaconophylactis, Pachymeræ, de sex philosophiæ definitionibus, et de quinque vocibus et de decem prædicamentis.* A Jacobo Foscareno translatum Græcæ et Latine Venetiis per Stephanum, et fratres de Sabio 1532, cum Psellii et Nicephori Blemmidæ compendiis in Logicam Aristotelis; et postea Parisiis, anno 1548, 8. Græcæ auctiora apud Vascosanum, et una cum illis compendium in reliquos Organi Aristotelici libros, *De interpretatione nempe, Priores, et Posteriores Analyticos, Topicos, oc Sophisticos Elenchos (d)*; quæ antea Latine ex interpretatione Joannis Baptistæ Rasarii ediderat idem] Vascosanus ibidem, anno 1557, 8. De hoc opere Michael Vascosanus: *Aristotelis universa opera Georgius Pachymeres, Græcæ facundix auctor gravissimus ac magister, ob nimium ejus protestatem, ac disserendi subtilitatem ab usu remotam, in epitomem contraxit, ita tamen singulas ejus partes complectens, ut quæ ad optimarum rerum cognitionem, atque in iis exercitationem pertinerent, nihil eorum omiserit, quæ res divinitus ad nos delapsa videtur hoc maxime tempore, quo omnes de prolixitate studiorum in philosophia conqueruntur.* Et Rasarius scribit codicis illius copiam sibi factam fuisse a Joanne Baptista Speciano; in quo licet omnia Aristotelis opera brevi quadam via contracta, et in augustum redacta continerentur, ipse tamen, qui prius omnes Aristotelis libros, qui ad disserendi rationem pertinent, perlegerat, illam epitomem perlegit, et illam partem, quæ artem eloquendi pettractabat, convertit, et edidit. Præterea, *De sex philosophiæ definitionibus, de divisione philosophiæ, de quinque vocibus, de decem prædicamentis*, Latine impressa sunt Basileæ per Joannem Oporinum, cum Porphyrii quinque vocibus, et Aristotelis prædicamentis, etc., a Joachimo Peronio versis. Epitome Generiana. *Et de sex definitionibus et divisione philosophiæ* Græcæ cum Archytæ Categoriis. Lipsiæ in 8° (e). Antocius Verderius in supplemento, nulla tamen cum re dubitavit, an auctor hujus epitomes idem sit cum Georgio Pachymeræ. *Georgius diaconus protecdicus scripsit Græcæ epitomem Logices Aristotelis, Parisiis. in 8°, apud Vascosanum 1346. Nescio an is auctor sit idem, qui et Georgius Pachymeres, cujus opera Græca in epitome Biblioth. Gesner. continentur.* Idem enim et unus est Georgius, epitomes Logices auctor, et aliorum operum quæ Pachymerio a Generianis epitomatoribus tribuuntur.

2. Ejusdem, *De lineis insecabilibus*, Paraphrasis inter Aristotelis opera sub Aristotelis nomine edita est Basileæ 1531, in lof., et alibi postmodum ex interpretatione Jacobi Schenchi (f). Georgio restituta Græcæ et Latine in editione Casauboniana, anno 1597, in 8°, et 1946, in fol. Colonisæ Allobrogum, ubi additur ex nonnullorum opinione Paraphrasim illam Georgio tribui: cujuscunque tamen illa est, digna est et Georgio, et quæ inter Aristotelis opera conseatur, indigna tamen, quæ Aristoteli tribuatur. Vidit id Henricus Stephanus epistola ad Petrum Victorium, quam Aristotelis et Theophrasti scriptis quibusdam præfixit (g), plus tamen nimio scriptioni detrahens: *Mirum est vero existisse ullos homines tam παχεῖς, ut cum Παχυμέρου paraphrasim in librum Aristotelis περὶ ἀτόμων γραμμῶν haberent, ipsum se Aristotelis librum habere sibi persuaderent. Quam multa enim vel in ipso limine reperiuntur, ex quibus id a lectore etiam dormitante deprehendi facile poterat? quæ certe apud homines adeo παχεῖς, uti dixi λεπτομερῶς explicare me pudeat.*

3. Paraphrasis porro in universam Aristotelis Philosophiam (h) Græcæ manuscripta visebatur in bibliotheca Antonii Augustini cod. 206. *Georgii Pachymeræ libri XI de Philosophia. Primus respondet Organo Aristotelis, secundus libris Physicorum, tertius libris de cælo, quartus libris de ortu et interitu, quintus Meteoris, sextus libros de partibus animalium, septimus libris de motu et incessu animalium, octavus libro de sensu et sensili, nonus libris de Generatione animalium, decimus libris Metaphysicorum, undecimus Ethicis ad Nicomachum.* In bibliotheca regis Gallorum, *Georgii Pachymeræ Synopsis philosophiæ Aristotelis. Philosophica, lib. 12. De somno et vigilia, de alimento, de insomniis, de divinatione per insomnia, de motu animalium, de juventute et senectute, de respiratione.* In bibliotheca Bavarica cod. 170, et eod. 171, *Georgii Pachymeræ, epitome in metaphisicam Aristotelis. Liber philosophicas D. Georgii Pachymeræ, qui est Epitome in Metaphisic. Aristotelis, cap. 43.* In catalogo exhibitio a Grammatico apud Verderium, in supplemento; qui et apud Joannem Suzium, eodem referente, reperiebatur. Epitomatores Gesneriani: *Georgii Protectii (i) in universum Aristotelis Organum Commentarii cum schmatibus et figuris, in 4° ms. Biblioth. Imper. Viennæ: et, Georgius Pachymerius, qui Hieromnemnon cognominatur, scripsit philosophiæ compendium quod*

(d) Compendium hoc Organi Aristoteli Græcæ et Latine recudi curavit Eduardus Bernardus Oxoniæ 1666, 8.

(e) Sine anni nota, edente Joachimo Camerario, qui adjunxit Nicephori Illemidæ scriptum breve de quinque vocibus, quod incipit: Ἡ φωνὴ ἢ ἔναρθρός ἐστιν ἢ ἀναρθρὸς. Et Anonymi διάληψιν περὶ τῆς καλουμένης λογικῆς τί τε καὶ ποῖόν τι ἐστίν. Incipit: τῆς φιλοσοφίας τῶ τῆς γνώσεως γίνεαι. Nec non Anonymi μέθοδον εἰς τοὺς τρόπους τῆς φιλοσοφίας, qua sex definitiones philosophiæ a Pythagora, Platone et Aristotele traditæ, philosophiæ

idem divisio in theoreticam practicamque et quatuor methodi dialecticæ per divisionem, definitionem, resolutionem et demonstrationem explicantur.

(f) Scheghii. Confer si placet quæ de hæc Pachymeris paraphrasi, et de libro Aristotelis ipso, quem II. Stephanus primus restituit, dixi, lib. III, c. 6, § 28.

(g) A. 1557, 8.

(h) Hæc Paraphrasis ab Epitoma philosophiæ Aristotelis, de qua supra, neutiquam diversa.

(i) Protecdici.

exstat in biblioth. Medicum. Ejusdem epitome totius physice tractationis, fortassis idem liber cum superiori, Romæ exstat in Vaticana bibliotheca, et expositio in Logica, Historia. Commentaria in libros de Auscultatione naturali ibidem servantur, et apud Diegum Hurtadum Venetiis; qui etiam habet Paraphrasim hujus auctoris in Mechanica Aristotelis. Ejusdem Commentarii, aut Paraphrasis in libros Ethicorum exstat Græce apud Hurtadum Mendosam. Fertur autem in omnia fere Aristotelis opera Paraphrasim scripsisse. Pachymerii in Organum Aristotelis copiosæ expositiones Græce manuscriptæ in bibliotheca Sambuci. Ejusdem, libri 12 Græce manuscripti, Paraphrasis totius philosophiæ Aristotelicæ in bibliotheca Augustana. In catalogo bibliothecæ Thergius (j) nominatur. Ejusdem historia et logica problemata Græce in bibliotheca regis Gallorum servantur. Item de anima, de sensu, memoria, somno, vigilia, insomniis, etc., *ibidem*. E in alio indice manuscripto Græco, Γεωργίου Παχυμερίου σύνοψις τῆς πάσης Ἀριστοτέλους φυσικῆς φιλοσοφίας. Georgii Pachymerii Synopsis universæ Aristotelis naturalis philosophiæ. Et Mediolani in Ambrosiana, et in Indice bibliothecæ regis Catholici, quæ Scoriaci est, notantur. Γεωργίου τοῦ Παχυμερίου εἰς τὴν Λογικὴν, καὶ ἐπιτομὴ αὐτῆς. Ἐξήγησις εἰς τὴν φυσικὴν Ἀριστοτέλους ἀκρόασιν. Ὡς δὲ τινες, τοῦ βασιλέως Ἰωάννου τοῦ Καντακουζηνοῦ v. ζ'. 7, παράφρασις εἰς τὴν Ἰθικήν Ἀριστοτέλους Νικομάχειον. 11. λ'. 2. Georgii Pachymeræ in Logicam, et Epitome ipsius. Enarratio in Physicam Aristotelis Auscultationem, sed ut alii volunt, Imperatoris Joannis Cantacuzeni. Paraphrasis in Ethica Aristotelis ad Nicomachum. Ex his plerosque in bibliotheca regis Galliæ, Joannes Schenchius (k) in Bibliotheca Medica, et Israel Spachius in Nomenclatore philosophico asservari retulerunt. Et index præterea Augustanus, Blemmidæ et Georgii Pachymeræ Epitome philosophiæ complectens logicam, ethicam, physicam. Compendium hoc philosophiæ quod contineat, adnotavit nescio quis: Ἰστέον οὖν, ὡς περιέχει ἡ παρούσα πραγματεία βιβλία δώδεκα, φέροντα μὲν τίτλους μζ', κεφάλαια δὲ οὗτ' ἐπὶ τῆς Ἀριστοτελικῆς φιλοσοφίας ἀπάσης ὡς ἐν τούτῳ παρέχοντα θεωρήματα. Advertendum est præsens opus continere libros duodecim, libros titulis quadraginta septem finiri, in capita 235 divisos; quæ Aristotelicæ universæ philosophiæ speculationes brevissime complectuntur.

4. Ejusdem in omnia Dionysii Areopagitæ opera quæ exstant Paraphrasis edita est Græce Parisiis apud Guilielmum Morellum 1561, in 8°, cum Dionysii operibus, et rursus apud Claudium Morellum 1615, in folio. Nunc demum Græce et Latine ex interpretatione Baltassaris Corderii in officia Plantiniana Baltassaris Moreti 1634, in-fol. Opus inscripsit Athanasio Alexandrino patriarchæ (l) cujus ille hortatu labore aggressus fuerat, cum Constantinopolim advenisset. Nec ullam causam video cur inscriptio præfixa Paraphrasi delenda sit, qua dicitur, auctorem illum manus operi admovisse hortatu Athanasii patriarchæ Alexandrini tunc viventis, ut vult Possevinus, et ante Possevinum Baronius in prætermisissis ad tomum secundum, cum scribit: *Quamobrem rejiciendus est commentitius ille titulus, qui affixus est ejusdem Paraphrasi in ejusdem Dionysii epistolas, quo dicitur, auctorem opus illud egressum esse hortatu S. Athanasii patriarchæ Alexandrini, tum agentis Constantinopoli. Miratus sum equidem utrum eruditum Godefridum Tilmannum qui eandem Paraphrasim Latinis edidit, et longam disputationem pro iisdem scriptis elaboravit, hæc adeo manifesta non cognovisse, nec etiam correxisse. Quoniam pacto, rogo, potuit ea scripsisse Georgius tempore S. Athanasii, si in illis Commentariis meminisset auctor hæresum Nestorii et Eutychetis, quæ post multos annos ab Athanasii obitu emergere? Nec est quod de secundo Athanasio eisdem episcopo Alexandrino ea poluissent intelligi, qui sedere cepit anno Domini 489, longe ante etiam quam viveret Pachymerius, fuitque ille non sanctus, sed hæreticus, et Arephalorum patronus. Et qui Baronium exscripsit Vincentius Riccardus Comment. ad orat. 6 Procli archiepiscopi CPolitani: *Et ibi Georgius Pachymerius, qui quidem minime floruit S. Athanasii Magni Alexandrini episcopi tempore, ut perperam in ejus Commentariis prænotatur. Nam in comment. ad Epist. 3 et 1, ad Caium, contra Nestorium et Nestorianos invehitur, et in epist. 6, contra Nestorium, Apollinarium, Eutychetem et Dioscorum, qui sane multo post S. Athanasium fuere. Eutyches et Dioscorus in iv universali concilio Chalcedonensi damnati fuere, S. Athanasius tempore concilii i Nicæni floruit.* His enim iisdem temporibus, quibus Pachymerius floruit, Athanasius patriarcha Alexandrinus vivebat, qui eum ad divini operis interpretationem exstimularat. An quia semel patriarcha in eo throno sederat Athanasius nomine, non potuit alius, subsecutis temporibus eodem nomine Ecclesiæ illi præesse? At sciunt præter hunc Pachymerem εὐχρονον, alios etiam a Magno illo Athanasio diversos (m), ut ex catalogo illorum patriarcharum colligitur, quod nec Baronius negat, rexisse. Et eo ipso tempore rexisse constat aperte ex ejusdem Pachymeris Historia, pluribus locis. Nec obstat Sancti nomen præfixum. In ea etenim Ecclesia etiam scelestissimi, sanctitatis nomen tributum adnotabam in Eustachio Antiocheno de Eusebio Cæsariensi (n), et alibi; quod postea et apud Occidentales observavi. Haberi hanc Paraphrasim manuscriptam in bibliothecæ*

(j) Pro Georgio.

(k) Schegkii.

(l) Hic fuit ab anno 1251 ad 1262 Vide Eusebium Renaudotum in Historia patriarcharum Alexandrinorum. Paris, 1715, 4, pag. 600.

(m) Athanasius, Petri Moggi successor ejusque defensor hæreseos, cognomento Celetes sive herniosus, ab A. 490 ad 497. Vide Renaudotum, p. 125,

et Laur. Zaccagnii præfet. ad Collectanea monumentorum veterum, p. LXIV.

(n) Eustathio Antiocheno in Hexæm, statim sub initium Eusebii τῶν ἁγίων τις. Sed ex hoc ipso rectius colligas id scriptum non esse Eustathii veteris illius Antiocheni, cui Eusebius non erat sanctus, sed hæreticus.

Vaticana tradit Gesnerus; et Medicæ Possevinus in Indice: et Gallica, indices manuscripti. Vincentius Marinerius Valentinus epist. ad Franciscum Dazam anno 1536 edita, scribit se Commentarios Pachymeræ in Dionysium Areopagitam in linguam Latinam vertisse.

5. Scripsit præter jam dicta Historiam sui temporis, quam orditur a temporibus Michaelis Palæologi sub quo vixit. Illa, sed mutila asservatur in bibliotheca Augustana cod. 19, plutei 5, ex cujus codice carie confecto ac mutilo excerpta quædam exhibuit Wolfius post Nicephorum Gregoram. Partem illorum, quæ in Augnstano codice manuscripto deesse Wolfius admonuerat in synopsi libri quinti, cum Nicephori patriarchæ Constantinopoli Breviario historico ab obitu Mauritii usque ad Constantinum Copronymum, Græce nuper edidit Dionysius Petavicus. Parisiis 1616, in 8. Integra tamen ea ex Lolliana bibliotheca in Vaticanam transvecta est, quæ emendatior, et characterè uti antiquiori, ita et elegantiori in Barberina conservatur, suntque ιστορίας συγγραφικῆς λόγοι γ'. Cod. 14 et 164. Inter Vaticanum et Barberinum codices, ne id quoque nescius sis, lector, maximum non tantum in verbis. ac modo dicendi, sed rerum narratarum etiam quandoque ordine inesse descrimen, ipse non singula percurrrens, neque enim licuit, adnotabam: adeo ut mihi facile persuaserim, Pachymerium, quemadmodum supra diximus de Acropolita, et infra quoque de Phrantza dicemus, duas suæ Historiæ editiones temporis ac genio inservientem conscripsisse, ideoque ex utrisque multa errata corrigi, obscura illustrari, mutila suppleri, ac demum historiæ corpus unum perfectum, in integrum absolvi posse existimo. Stylus est accuratus, ad antiquum succum ac sanguinem efformatus, et præter historiæ captum tumidior, et perplexa nominum connexionè ambiguus et obscurus; pro illo tamen ævo, quo debacchari capere erat, mollis ac prudens. Auctor dum veritatis sectator videri cupit, in ecclesiasticos, et præcipue Latini nominis fautores, Græcis suis nimis propensior, linguam acuit. Imperatorum etiam ac principum res gestas assiduus in pejorem partem rapit. Fidem tamen ita suæ Historiæ astruit: Τὰ δὲ συνέγραψεν οὐ λόγους λαβὼν ἄνωθεν ἀμαρτύρους, οὐγ' ἀκοῆ πιστεύων μόνον, ἣν τις λέγει ἑωρακῶ, ἢ καὶ ἀκούσας αὐτὸς, πιστοῦς δ' ἀξιοῖ τούτους λόγους, εἰ μόνον λέγει, λογιζέσθαι, ὡς αὐτόπτης τὰ πλείστα, οὕτω ξυμβάν γεγονῶς, εἰ καὶ μαθὼν ἀκριβῶς, παρ' ὧν τὸ πρῶτον ὠράθη πραχθέντα, πλὴν δ' οὐκ ἀμάρτυρα, ἀλλὰ καὶ πολλοῖς ἄλλοις συνηγαρούμενα, ὡς ἂν μὴ ὁ ξύμπας χρόνος, φύσιν ἔχων τὰ πολλὰ κρύπτειν συχναῖς κυκλικαῖς περιόδους, καὶ τὰδ' ἀφανίσῃ κατὰ μικρὸν ἐξίτηλα τῇ παραδρομῇ γενόμενα· διὰ τὸ φανέντα κρύπτεσθαι πάντα ἠνάγκη εἶναι, ὡς πού τις τῶν σοφῶν ἔφη, καὶ ἀληθῶς ἐγνωμάτευσεν. *Hæc composuit non rumores olim sparsos. absque testimonio congerens, nec tantum auditui fidens, si quis se vidisse, aut audisse dicat. Eos porro sermones fide dignos esse sentit, quorum ipse, ut plurimum, si ita fieri contigit, oculatus spectator fuit, aut ab illis accurate didicit, qui ea, cum primum gesta sunt, conspexere: neque ea temere proferam, sed multorum aliorum etiam testimonio comprobata; ne tempus futurum natura sua Pleraque occultans, frequentis suo circuitu, hæc quoque pavulatim transcursum continuo evanescentia delet. Quodcumque enim semel apparuit, contegi atque abdi necesse est, quemadmodum nescio qui e sapientibus dixit, vereque enuntiavit.* Hæc eadem Historia Pachymeræ licet sine mutila habetur in bibliotheca Veneta S. Marci, Scamno 21, num. 12, et Scoriaci in biblioth. Regis Catholici, Possevinus in Indice bibliothecæ Patmi insulæ: *Historia conscripta a Gregorio quodam genere Constantinopolitano, et Nicææ enutrito: conscripta sunt autem acta Palæologorum regum usque ad Joannem Palæologum.* Mendum est in nomine auctoris, est enim Georgius Pachymeres. In bibliotheca etiam regis Gallorum, *Georgii Pachymeræ Historiæ Constantinopolitanæ lib. XIII. Est et apud me integra, et optimæ notæ.*

6. Ejusdem *Epistolas Græcas* alicubi in Italiæ bibliothecis exstare, tradit Gesnerus, quas licet anxius perquisierim ad hunc diem, nullas inveni. *Eas tamen elegantissimas futuras, et dicendi antiquo nectare, præterquam quod eo ævo scriptores sœverant, plenas suspicor; eum minus aliis in eloquendo Pachymerius, quod ex Historia et aliis ejusdem tractionibus colligi potest, ineptiat.*

7. Plura etiam in Rhetoricis ingenii experimenta non omnibus obvia edidit, digna tamen, quæ diu non lateant, sed bono publico, et adolescentium potissimum ad eloquentiam viam sibi parantium publicentur: eorum Indicem, ut ab humanissimis, et bono litterarum natis Puteanis accipi ex cod 883 Bibliotheca Regiæ Gallorum hic interponam.

7. Γεωργίου δικαιοφύλακος καὶ πρωτεκδικίου τοῦ Παχυμέρους μελέται εἰς τὰ προγυμνάσματα, καὶ εἰς τὰς στάσεις. α) Μῦθος. *Georgii Diczophylacis. et Protecdici Pachymeræ in Progymnasmata, et status exercitamenta. Fabula.* P. Ἀρότου καιρὸς ἦν, καὶ γεωργοί.

β) Διήγημα τὸ κατὰ τὴν Ὀδυσσεά. *Narratio de Ulyssæ.* P. σονέθη ποτὲ καὶ ἡ ἐπὶ τὴν Ἰλιον.

γ) Διήγημα τὸ κατὰ τὴν κεκαυμένην ζώνην, *Narratio de zona torrida.* P. Ὁ τῆς οὐρανῶτι ζώνης περὶ θέλων.

δ) Χρεῖα λογικῆ. *Chria quæ tantum sententia constat.* P. Χαιρήμων ἔφη· Πάντα τὰ ἀγαθὰ ἐν μόνῃ τῷ φρονεῖν ἐστίν.

ε) Γνώμη Δημοσθένους. Δεῖ δὴ χρημάτων, καὶ ἄνευ τούτων οὐδὲν ἔστι γενέσθαι τῶν δεόντων. *Sententia Demosthenis. Opus est pecuniis, et sine his nihil quod opus factu sit, fieri nequit.* P. Οὕτως ἔρα τῷ Δημοσθένει ὁ αἶνος ἦν ἱκανός.

ς) Ἀνασκευή τοῦ περὶ τοῦ βόδου διηγήματος. *Destructio Narrationem de rosa nullo modo verosimilem esse.* P. Ἐἴπερ ἀληθείας οὐδὲν ἀσφαλέστερον.

ζ) Κατασκευή ἐκ τοῦ ἐναντίου τοῦ διηγήματος τοῦ κατὰ τὸ ῥόδον. *Assertio: Narrationem illam verisimilem esse.* P. Ἐγώ γε μὲν φιλεῖν.

η) Κοινὸς τόπος κατὰ Λοιδόρου. *Locus communis contra Maledicum.* P. Ἄνδρες δικασταί, λόγων ὀλίγων πεπαιδευμένων.

θ) Ἐγκώμιον Ἀΐαντος τοῦ Τελαμωνίου. *Laudatio Ajacis Telamonii,* P. Εἰ μὲν ἔν τὸν ἅπαντα βίον.

ι) Ψόγος τοῦ Πάριδος Ἀλεξάνδρου, *Vituperatio Paradis Alexandri.* P. Οἴδ' ἐτις καὶ κέρδος ἀπὸ κακίας.

ια) Σύγκρισις ἐλαίας καὶ ἀμπέλου. *Comparatio oliuae, et vitis.* P. Καὶ τὰ φυτὰ παροικίαι ἀλλήλοις.

ιβ) Πηθοποιία. Τίνας λόγους εἶπε φειδωλὸς ἀναγκαζόμενος ἐστιῶν ἑτέρους καλέσαντας πρότερον. *Ethopoeia. Quae dixerit auarus, cum cogereetur eos in convivium vocare, qui eundem prius convivio exceperant.* P. Φεῖ ὡς λαμπρὸς ἐπιτάτωρ ἐγώ, καὶ πρὸς τὰ δεῖπνα.

ιγ) Ἐκφρασις τοῦ Αὐγουτεῶνος. *Descriptio Augusteonis.* (ο) P. Τὸ τοῦ Θεοῦ τίμνος ἡ σοφίη πολλὰς μὲν, καὶ παντοδαπαῖς.

ιδ) Θέσις, εἰ πλευστίον. *Propositum, an navigandum.* P. Καλὰ μὲν καὶ τὰ αὐθιγενῆ δῶρα τῶν πόντων τοῖς ἱπποκόις.

ιε) Κατηγορία νόμου τοῦ κελεύοντος τοὺς ἀπὸ ναυαγίου καταίροντάς που σκυλεύεσθαι παρὰ τῶν ἑκαί. *Accusatio legis praecipientis, naufragium passos, et appellentes in aliquem locum, ab iis, qui inibi non spoliandos esse.* P. Ἐγὼ δὲ ἄλλὰ καὶ νόμον σανιστάντα πολιτείας ἀσπάζομαι.

ις) Εἰς τὸ ἐναντίον, περὶ τοῦ τοιούτου νόμου, καὶ τῆς τοιαύτης συνθέσεως. *Oppositum de eadem lege et compositione.*

ιζ) Σκηπτῷ κατενεχθέντος εὐρηται χιλίαι πανοπλῖαι ἐν τῇ τοῦ Περικλέους οἰκίᾳ, καὶ κρίνεται τυραννίδος ἐπιθέσεως. Μελετῶμεν τὸν φεύγοντα, ὅς καὶ ὡς στρατηγὸς λέγει, καὶ ὡς ῥήτωρ διισχυρίζεται. Ἦ στάσις στοχασμός. *Ictu fulminis in Periclis domo mille armaturae adinventae sunt, et in iudicium vocatur de tentata tyrannide. Declamat reus, qui ut exercituum dux sermonem concipit, et ut orator contentionem in iudicium est conjecturalis.* P. Οὐδὲν ὡς ἔοικεν ἐστὶν ἄνδρὸς συκοφάντου βαρύτερον.

ιη) Φιλόσοφος ἐπεισε τύραννον καταθέσθαι τὴν τυραννίδα, καὶ αἰτεῖ τὸ γέρας τῶν τυρανοκτόνων. Ἄντιλέγεται δὲ παρὰ τινῶν. Καὶ μελετῶμεν τὸν φιλόσοφον. *Philosophus suavitur tyranno tyrannidem deponere. Et praemium postulat tyrannicidarum: denegatur illi ab aliquibus. Declamat philosophus.*

ιθ) Ζωγράφος ναυάγια γράφας καὶ περὶ τοῖς λιμῖσι στήσας, μὴ καταίροντων ναυτῶν κρίνεται δημοσίων ἀδικημάτων. *Pictor naufragii a se depictas tabulas in portibus appinxerat, cum nauitae non appellerent publicorum criminum reus fit.* P. Ἐδει ποτὲ καὶ ζωγράφον δημοσίων ἐγκληκλήμενον παρελθεῖν ἐνθάδε.

κ) Στρατηγὸς πυρπολήσας τὰς ναῦς, ὡς ἔξω χρείας δοξάσας, καὶ διὰ ταῦτα νικήσας, κρίνεται δημοσίων ἀδικημάτων. Μελετῶμεν τὸν φεύγοντα. *Dux exercitus concrematis navibus tum inutilibus, et hostibus postmodum debellatis, publicorum criminum reus fit. Declamat reus.* P. Ἐγὼ μὲν καὶ γέρας ὑπελάμβανον, ἄνδρες, ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις κομίζεσθαι.

κα) Ἐν τρισὶν ἡμέραις νομος ἐκέλευε περὶ πολέμου βουλευέσθαι. Ἐλάτιαν κατασχόντος Φιλίππου, συνέβουλε Δημοσθένης ἀθημερὸν ἐξίεγαι, καὶ μάχεσθαι. Σύστασις πραγματικῆ. *Tribus diebus ex praecipio legis de bello faciendo consulendum erat. Cum Philippus Etatium occupasset, Demosthenes hortatur eodem die urbe exire, et pugnam experiri. Status negotialis.* P. Περὶ πολλῶν ἂν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νομίζω προσήκειν ὁμῖν τοῦ πρὸς Φιλίππον ἀγωνίζεσθαι.

κβ) Ἀριστεύσας τις ἤτησεν εἰς τὸ γέρας πολίτου φόνον. Δίδωκεν ἡ πόλις. Εὐρηται προαπακτονὸς αὐτὸν, καὶ κρίνεται φόνου. Μελετῶμεν τὸν κατηγοροῦν. *Cum in bello quispiam optime se gessisset, praemium sibi dari postulavit, civis caput. Urbs concessit. Cum ante impetratum praemium occidisset, de homicidio postulat. Declamat accusator.* P. Τῆς μὲν ἀριστείας, ὧ νεανίσκε, πολλοῦ δεῖ καὶ τοῦ παντὸς ἐμψέσθαι:

κγ) Πόλεμος ὄντος, καὶ πολιορκίας ἀνελθῶν τις ξένος ἐπὶ τὸ τεῖχος ἤρπτευσεν νόμου κελεύοντος μὴ ἀνίεσαι ξένον ἐν τοιούτῳ καιρῷ, καὶ ὑπάγεται τῷ νόμῳ. *Premente bello atque obsidione, adversa quidam ascenso muro prima praemia meretur. Verumtamen cum lex prohiberet, ne quis adversa tempore belli murum ascenderet, de violatione legis postulat.* P. Ἐγὼ μὲν, ὧ ἄνδρες, καὶ πρὶν εἰς ἀπολογίαν καταστῆσαι.

κδ) Νόμος τὸν ἀποκώρυκτον μὴ μετέχειν τῶν πατρῶν, καὶ πάλιν ἄλλος, τὸν ἐπιμείναντα χειμαζομένην νητὴν δεσπότην εἶναι τῆς νεώς. Ἀποκώρυκτος ἐπέμεινε πατρίδα νητὴν χειμαζομένην, καὶ εἰργεται ἀδελφῆ ἐκ πατρῶας. Μελετῶμεν τὸν ἀποκώρυκτον. *Lex est, abdicatus in paternis partem non habeat. Et alius qui in navi tempestate jactata perstiterit, dominus navis est. Abdicatus in paterna navi procellis obruta post-*

(a) Haec Augustalis in templo Sophiae Capitolano descriptio Graece edita a clarissimo Boivino ad Gregoriam p. 764, e codice 3119 Regis Christianissimi.

De Augusteone vide Goarum, in notis ad Codicum p. 130.

veravit; ab ejus tamen possessione, quod paterna sit, abigitur. Declamet abdicatus. P. Εἰ καὶ ὁ ἐμὸς σφώτερον θέλων ἴσα πράττειν τῶν ἄλλων.

κε) Νόμος τὸν ἐκ πόρνης γεγονότα μὴ λέγειν ἐπὶ τοῦ βήματος. Ἐκ πόρνου τις γεγονῶς κωλύεται λέγειν. Μελετῶμεν τὸ ἐκ πόρνης * γεγονότα. *Lex ait, ex meritoria muliere satius, ne ex suggestu concionetur ad populum; ex meritorio viro quidam natus a concione abigitur. Declamet qui ex meritorio natus est.* P. Εἰ καὶ λέγειν ἐπ' ἐκκλησίας κωλύομαι παρὰ τοῦ θαυμαστοῦ τούτου καὶ πιθανοῦ ῥήτορος.

κς) Ἐταίρα χρυσία εἰ φορεῖται, δημοσία ἔστω. Περὶ αὐτῆς τις ἑταίρα φοροῦσα χρυσία, καὶ δημοσίαν τίς φησὶν ἀπὸ νόμων εἶναι. Ὁ δὲ παρῶν οὗτος, ὃν μελετῶμεν, οὐκ αὐτὴν εἶναι δημοσίαν φησὶν, ἀλλὰ τὰ χρυσία, προπαροξυτόνως ἀναγινώσκων [*nempe* δημοσία]. *Meretrix aurea si gestaverit, publica sit: deprehensam meretricem aurea gestantem ex legibus contenditur publicam esse. At qui declamat, non eam publicam esse, sed aurea, immutato accentu asserit.* P. Μισθοῦ μὲν, οὐδὲ δώρων ἕνεκα ταύτην τὴν γραφὴν ἐνεστησάμην ὅπερ τῆς τέως δοκούσης ἀτίμου.

κζ) Αἱ ἐπιλοιοπαρὰ τὴν ἀντίστασιν τῶν ἀντιθετικῶν τρεῖς, τὸ ἀντέγκλημα, καὶ μετὰστασις, καὶ ἡ συγγνώμη. Καὶ πρῶτον ζητήμα τὸ ἀντέγκλημα ἀριστεὺς πορνεύοντα τὸν υἱὸν ἀπέκτεινε, καὶ φόνου φεύγει. Μελετῶμεν τὸν ἀριστεύα. *Præ comparationis, sive compensationis, tres alii sunt assumptivorum status, recriminationis, translationis criminis, et deprecationis. Et prima quaestio recriminatio. Victor et de patria bene meritus scortantem filium interemit, et in jus vocatur. Declamet de patria bene meritus.* P. Τῆς μὲν ἡμῆς ἀριστείας πολλὰ καὶ μεγάλα τὰ δείγματα.

κη) Τριακόσιοι κύκτωρ τῶν πολεμίων ἀποδράντες, καὶ πρὸς ταῖς πόλεις τῆς πόλεως γενόμενοι ἰκέτευον τὸν στρατηγὸν ἀνοῖξαι τὰς πόλεις τῆς πόλεως εἰς τὸ εἰσελθεῖν καὶ σωθῆναι· νόμου ὄντος μὴ κύκτωρ τὰς πόλεις ἀνοίγῃσθαι, οὐκ ἤνοιξεν ὁ στρατηγός. Φθάσαντες οἱ καταδιώκοντες ἀνεῖλον αὐτούς. Καὶ κρίνεται ὁ στρατηγός τῶν δημοσίων ἀδικημάτων. Μελετῶμεν τὸν κατήγερον *Noctu tercentum ex hostibus profugit, cum ad fores urbis pervenissent, ducem deprecabantur ut illis foribus apertis pro incolumitate ingressus in urbem pateret; cum lex prohiberet noctu fores reserari, dux non aperuit. Deprehensi interim a persequentibus internecione deleti sunt: et dux publicorum criminum reus fit. Declamet accusator.* P. Μηδεὶς, ὡ παρόντες, νομίστη βροχαίνοντά με τῆς δόξης τῷ στρατηγῷ.

κς) Στρατηγός ἀλόους παρὰ τοῖς ἐχθροῖς ἐπὶ πολὺ βασανιζόμενος εἰπεῖν τὰ τῆς πόλεως ἀπόβῆτας, εἴτ' ἀναγκασθεὶς, καὶ ἐξειπῶν ἀπολύεται καὶ τῶν βασάνων, καὶ τῆς αἰχμαλωσίας, καὶ ἐπανελθὼν παρὰ τῶν ἰδίων κρίνεται δημοσίων ἀδικημάτων. Μελετῶμεν τὸν στρατηγόν. *Cum diuinitis tormentis secreta urbis hostes a duce deprehensos deposcerent, vi tandem excusculunt, ideoque ille et servitute, et tormentis liberatur. Reversus in patriam a suis publicorum criminum reus fit. Declamet dux.* P. Ἐδεῖ θανεῖν παρὰ τοῖς ἐχθροῖς ἐπὶ τῶν βασάνων ἐκείνων, ἄνδρες, πρὶν ἢ δοῦναι λόγους πλημμελείας παρ' ὑμῖν ἀναγκάζεσθαι.

8. Scripsit praeterea carmina de vita sua, cujus ipse meminit in Historiis libro x, cap. 14.

Καὶ τότε ἀστὴρ κομήτης ἀφ' ἐσπέρας ἐξέλαμπε, περὶ οὗ καὶ ἐν τοῖς κατ' ἐμάχτων δι' ἐπὶ ὀπίμνησα οὕτω γράφων.

Ἦδη μὲν φθινοπωρὶς ἰσημερίῃ ἐπέλαυνεν,
Ἡέλιος δ' ἔχε παρθενικῆς ἑταρεινὰ πρόσωπα,
Καὶ τότε λαμπρὸς λάμπε θρηϊκῆς κομήτης,
Ἐκτεταδίην τε κόμην ἔχων ἀντολίην τε ῥέπουσαν,
Ἐσπέριος δ' ἤμαζεν ἐπὶ τόσον νυκτὸς ἰούσης
Αἰὲν ἀπανύμενος τὸ πλεόν νῦν ἢ τὸ πάροιθεν
Ὅσσον ἀνωτέρω, διαλλάξεσιν ἔφασκεν.
Οὐ γὰρ ἐν ἀπλανέων κατὰ μοῖραν χῶρον ἔτετμεν,
'Αλλ' ἄγ' ἐκάστης νυκτὸς ἀνώτερα εἶχε κέλευθα
Μέσφα ὑπερπῶδις ἀνώτερος ἀμφαναβαίνων,
Ἐνθα εἰ ἄκρας τὰ πρῶτα τρόχους ἐμπεφύασιν,
Ἦκα μαραινόμενος μείουρος, καὶ τότε λῆξε.

Et tunc stella cometa ab occidente resplenduit; de qua in iis, quae de me carminibus composui, mentionem feci, sic scribens: Jam vero autumnale æquinoctium finiebat, et sol habebat Virginis desiderabilem faciem, et tunc splendidus illuxit ex Thracia cometes provezam comam habens in orientem vergentem; vespertinus splendebat in quantum nox procederet, semper vindicans magis decursu temporis, quam antea, quantum superioribus immutationibus lucebat: neque enim in fixarum regione locum invenerat; sed qualibet nocte sublimiora itinera occupabat, quousque transgressus est semper sublimior ascendens. Ubi illi in summitate primum comæ innatæ fuerant: paulatim marcescens, mutilus, et decurtatus tunc desiit. Et cap. 15. Εἰ καὶ ἡμεῖς ἐν τοῖς κατ' αὐτοὺς ἐποποιούοντες τῇ ἐκείνων ἠκολουθήκαμεν ἐξηγήσει. Et infra, καὶ ἡμεῖς οὕτω πῶς ἐν τοῖς ἡμετέροις γεγράφαμεν·

Μῆνα δὲ Ἀθηναῶν πρώτη βῆσις ἴστατο μῆνης·
Ἡ διχόμηνης ἔην, καὶ δὴ φθίνε καλὰ πρόσωπα·
Καὶ τότε νυκτὸς ἐνὶ τριτάτῃ σχεδὸν ἐσπερήθηεν
Λάμπετ' ἐπιδίφριος, αἴφνης δὲ σκοτόεσσα τέτυκτο

* Leg. ἐκ πόρνου.

'Αρξάμενη τὰ πρῶτ' ἐκλείπειν ἀντολίθην
 Μέσφ' ὕλην ἐξαπόλωλεν, ἐφ' ὥρην μηδὲν εἰῶσα.
 Ὁρῆς δὲ τρίτον ἐσθῆ, ἀτὰρ ἀπὸρχετο φώσκειν.
 Καὶ πάλιν ἀντολίθην ἐς ὥρην ἐμπλεος ὥπτο.
 Ταβρὰ καὶ ἐς μετέωρα εἰειδῶς τις εἶπε.
 Καὶ γ' εἰδῶν θήσαστο, ὅς γε προμάνθην ἀκούσας.

Licet nos in iis, quæ de nobismet ipsis carmine explicavimus, in eorum expositionem vivimus. Et infra. Et nos hoc modo in nostris scripsimus. Carmina non verti; neque enim operæ videbatur. Ut autem securius de itiusmodi Pachymere carminibus iudicium feras, en alios duodecim versus, quos ille suæ de philosophia epitomæ præfixit, adhuc ineditos.

Δέγνυσο ἡμετέροιο πόνου ἐριούνιον ἕρος
 Εὐμὸρ' ἐμῶν προπόλων πολέων κудиστάτε πασῶν
 Πλὴν εὐχρίον ἐκ Σταγειρήσ νήματ' ἐνεικε,
 Ταβρὰ καὶ εὐφύτως ζυγαρκίσει ἤθελον αὐτὸν
 Ὡς κεν εὐπλοκίης, μηδ' ὄσσον τυτθὰ λίκαιτο.
 Καὶ κεν ἀεικαλῆς μεταμῶλια νήματ' ὄλωνται,
 Ἐμπησ δ' αὐτε καθ' ἡμέτερον νόον οὔτι γ' ἔλειψεν,
 Ἔργον ὅπως πυκνάσαιμι ὑπέρτερον ἀσχολίης ταῦ.
 Ἐντὸς ἀπάστοσύνης ἱερῶν τετελεσμένων εἰδῶν
 Πρῶτη τῆδε μεταγραφίης μάλαι νήϊδι δέλτω.
 Τῷ καὶ ὄσον τύχε συντελίης δόμα ὑψόθεν ἔστω.
 Ὅσσον δ' αὐτ' ἀπέκυρσεν ἀμαρτάδος ἦεν ἐμοῖο.

Ferreo ipse sum, si quid est hiee carminibus in tota antiquitate durius. Chalybs ipse, et incus, et s quid est in rerum natura asperum, ac perversum præ his carminibus mollius est, et tractabilius. Ben factum, quod ea amisimus, nam in eorum lectione, non nisi ferrea addisceremus; jam fateor posteriorum Græcorum musas, nullas gratias, nullas videres habuisse, et omnia præter humanum sermonem sæpe locutas. Hæc postrema carmina ita vertit Philippus Bechius:

*Eumore, et affines inter sacrosque ministros,
 Maxima cura mihi, nostrorum carpe laborum
 Exim a telam non utilitate carentem,
 Rite quidem textam, complexam haud cuncta Stagiræ
 Fila tamen; volui ingenti, quæ texere et ipse
 Pro ratione mei, ne de tam stamine claro
 Fors quid omittatur, pereant si marcida flæ
 Dissimilis telæ. Tamen ut sententia nobis
 Firma stat, haud quidquam linquetur, sive peribit.
 Nempe tuis ut opus studiis insigne pararent,
 Per pia confectum sacri jejunia luci
 Quod fragili inscriptum huic tabulæ transcribere primum
 Deinde errata mihi quoque jam dignare notare.
 Perfectum quoad ut fuerit tibi cælica dentur
 Dona, quoad iudicis, mihi crimen id omne putetur.*

9. Eiusdem, de quatuor mathematicis scientiis. In biblioth. regis Gallorum. An opus idem (p) cum Pseliano edito, vel diversum?

10. Servatur præterea penes me eiusdem opusculum Græcum Περὶ κατάσκευασίας καὶ ἐξεργασίας τῶν ἐπιχειρημάτων. De apparatus et constructione argumentorum P. πᾶν κατασκευάζεται δι' ἕξ. Breve illud quidem, sed succo plenum.

11. Nec non eiusdem Ἡρὸς τοὺς λέγοντας, ὅτι διὰ τοῦτο λέγεται Πνεῦμα Υἱοῦ διὰ τὸ ὁμοούσιον, ἧ διὰ τὸ χορηγεῖσθαι ὑπ' αὐτοῦ τοῖς ἄλλοις. Ad eos, qui dicunt, propterea dici Spiritum Filii, quod eiusdem cum eo substantiæ sit, vel quod ab eo dignis exhibeatur. Leges illud Græce et Latine a me conversum in meo syntagmate (q) de utriusque Ecclesiæ occidentalis, atque orientalis perpetua consensione.

An recte de fide senserit? Possevinus erga Romanam Ecclesiam non bene affectum fuisse tradit, ideoque circumspicere legendum, idque ex capitibus Latinis, ex ejus Historia adjunctis Gregoræ deprehendit, Petrus Halloix quæst. 2 de scriptis Dionysii Areopagitæ, vere catholicum vocat; falso utique elogio. Non potuit enim esse catholicus, qui schisma propugnavit (r), et contra Romanam Ecclesiam scripto etiam defenderit, et in eam sæpius oblatrarit, ut ex ejus Historia liquido constat. Pachymere obitum Manuæ Phile in carminibus non ineleganter deploravit:

* Versus ratio aliud requirit vocabulum. Sensus est: Si quid peccatum fuerit.

(p) Ut diversum memorat Labbens p. 117 Bibl. novæ mss.

(q) Lib. II, cap. 2, § 13, p. 516-522, et in Allatii Græca Orthodoxa t. I, p. 390-395.

(r) Passim eo nomine in Pachymerem Allatius invehitur, ut de consensu lib. II, c. 15, § 15, p. 784, et lib. II, cap. 2, § 11, p. 509. Favet utique schismaticis, causam eorum ubique etiam vecte sen-

tientium sermone labefactam, quamvis nulla esset, nec obscure tustur. Idem tamen simon accuratissimusque rerum ævi sui Byzantinæ scriptor dicitur a Stephano de Allimura sive Michacle le Quien in ponopia contra schisma Græcorum p. 369. Georgii Pachymeris responsionem ad calumnias Georgii Cyprii allegat Nic. Comnenus p. 257 Prænot mystagog; eiusdem suggestionem de officio diaconi patriarchalis, p. 398.

Ἄλλον μὲν ἄνδρα ζωγραφῆν ἴσως θέλων
 Καὶ τῷ θεατῇ γεινῶντι δεικνύειν
 Ἐκείνον αὐτὸν ἐν σοφῷ κεχυμμένον,
 Συνηγόρους ἂν εἶχον εὐθὺς τοὺς λόγους,
 Ὡς καὶ πνοὴν κινῶντας ἰσχύον τοῖς τύποις.
 Ἐπεὶ δὲ σου θανόντος, ὦ διδάσκαλε,
 Δοκοῦσι νεκραὶ τῶν λόγων αἱ χάριτες,
 Δέδοικα μὴ δύσφραστον εἰσοῖσα κρότον
 Ἄνδρ' ἰσοφιστῆ, καὶ παθῶν ἐλευθέρῳ.
 Πλὴν εἰ περιῶν ἐξ ἀτύφου καρδίας
 Καὶ τῶν ἀμαθῶν ταῖς γραφαῖς ἐπεκρότεις,
 Ὡς ἂν ἔχει πρόθυμον ἢ φυσικὸν δρόμον.
 Νῦν τάφον οἰκῶν, καὶ σιγῆς λίθον στέγων
 Καὶ βιβλίῳ ἔρημον εὐρὺν πυθμένα,
 Ἦώς ἂν παρ' οὐδὲν τοὺς ἐμοὺς ἀγεις λόγους,
 Καὶ ταῦτα μικροῦ συντελεστῶντας χάριν ;
 Ἄλλ' ὦν πόλεις πενθεῖτε κοινῇ τοὺς νόμους.
 Ὁ γὰρ παρ' ὑμῖν εὐσεβῆς Δημοσθένης
 Τῆς ῥητορικῆς οὐ σκαλεῖται τὴν φλόγα,
 Μὴ χέρσος ἀφθεῖς τῶν δικαστῶν ὁ θρόνος
 Ἐγκεντροῦ, ἐνδίδῶσι λημμάτων βάτον.
 Ὅμηρε, πῶς τοσοῦτον ἡμεῖς χρόνον ;
 Ἰλιάδα γράφειν σε δευτέραν δέον,
 Καὶ τῆν παλαιὰν δυσπραγοῦσαν διακρύβειν.
 Εἰ μὴ γὰρ ἦν ἐκείνος ἐν διδασκαλίῳ
 Ὁ νῦν σιωπῶν, καὶ καθεύδων ἐν τάφῳ.
 Τίς ἂν τὸ βαθὺ τῆς πλοκῆς λύσας γέρος
 Ἄνῃκε λαμπρὰν τῆς γραφῆς τὴν αἰθρᾶν ;
 Νῦν καὶ σὺ νῦν τίθησκας, ὦ γέρον Πλάτων.
 Οὐ γὰρ μετεψύχασαι, οὐδὲ Σωκράτης.
 Γλώττης δὲ ταυτότης σε, καὶ τέχνης κράτος
 Ἐμπνουν καθαρῶς ὠργάνουν τῷ κειμένῳ,
 Ἀριστοτέλες. ἕρα κομπάζεις ἔτι ;
 Καὶ μὴν κροθῆναι δεῖ σε, καὶ σιγῆν ἀγειν,
 Κλύσαντα σαυτοῦ δυσπραγῶν τὰ βιβλία.
 Ὁ γὰρ κατα σε τεχνικὸς διδάσκαλος
 Ἄριστον ἐκτίσαστο, καὶ φίλον τέλος
 Αναλυτικῶς ἐκδοθεῖς τοῖς Πατρᾶσιν.
 Ῥώμη νέα, στένοζε, καὶ θρήνους πλέκε.
 Τῶν γὰρ λόγων ἡ κόσμος εἰς γῆν ἐκρύβη.
 Πλὴν εἰ πάλιν αἰσθησὶν εἰς λόγους ἔχους,
 Παχυμέρη, πρόελθε, καὶ λογογράφει,
 Καὶ τοὺς τὰ μαθήματα συνθέντας νίκα
 Καίνας ἐπ' αὐτοῖς ἐκδιδάσκων εὐρέσειας.
 Ἴνα δὲ τὰ πρόποντα συλλήβδην φράσω,
 Ὁ συλλογὸς πᾶς τῶν σόφων κώπετοςθέ μοι.
 Ἡ γὰρ κίβωτος τῶν καθ' ἡμᾶς βιβλίων
 Εἰς τὴν κίβωτος τῆς φθορᾶς ἀνετρέπη.
 Δικαιοφύλαξ, εἰ μέτεστί σοι πάλιν,
 Θεσμων φυλακῆ, καὶ βραβεύεις ταῖς δίκαις.

A Θέσπιζε, δογματίζε, τὰς στάσεις λύε
 Τὴν ἀπροσωπώληπτον ἐξάγων κρίσιν.
 Ζῆλος γὰρ ὁ πρὶν οὐ συναπέθανέ σοι.
 Ἄρ' οὐχὶ καὶ ζῶν τὴν τελευτῆν ἐσκόπεις,
 Καὶ τόνος καλῶς ἐτραγῶδεις τὸν βίον.
 Ὡ κύνει λευκὴ τῷ πρέπυδει τοῦ χρόνου,
 Ἐκείνο οὗτος καὶ τοσοῦτων φεῦ ! πόνων
 Τὸν τοῦ τέλους τρίπηχυν ἀνθείλον τάφον.
 Ὡ γλώσσα δεινῆ, καὶ Γραφῶν θεῖον στόμα,
 Καὶ νοῦ καθαροῦ. ποῦ ποτ' ἐκρύβης ; λέγε.
 Ἰδὼν ἔγωγε, φησί, τὸν θνητὸν βίον
 Ὡς ἔστιν οὐδὲν ἢ σκιάς Ἰθαλάμα τι
 Καὶ φάσμα βευστὸν ἐν μεταρσεί Εὐρίπου,
 Καὶ πομφόλυξ, καὶ τέφρα καὶ καπνοῦ χύσις
 Ἡ παικτὸς ἀστράγαλος ἐν μειρακίῳ,
 Ἡ κύβος ἐστῶς εἰς ἀσύστατον βάσιν
 Παρῆλλον εἰς τὸν δεῦρο τῆς ταφῆς τόπον,
 Ἄναμένων σάλπιγγος ἐσλάτης κτύπον,
 Ἰφ' ἧς ἐπαρθεῖς εἰς συνάντησιν φθάσω.
B Τοῦ τὴν κτίσιν κρινούοντος ἐνδικῶ λόγῳ.
 Τὸ γοῦν ἀφιλόκομπον ἐνθάδε γράψω,
 Σιγᾶ τὰ σεμνὰ τοῦ γένους ἀθύρματα.
 Π γὰρ ταπεινῆ, καὶ πατουμένη κόνις,
 Κἄλ ἐκτριπτοῦ, καὶ πρὸς αἰθέρα δρόμη,
 Ἄλλ' οὖν πάλιν κάτεισιν οἰάπερ κόνις,
 Ὅταν ὁ κλωστήρ τῆς ζωῆς παραδράμη.
 Βίβλοι δὲ πᾶσαι, καὶ λόγοι, καὶ σχήματα.
 Καὶ συλλογισμοί, προτάσεις, καὶ στάσεις,
 Εἰς οὐδὲν ἐρέτωσαν, οἷς ὄναρ μόνον.
 Ἡ δὰρ τελευτῆ συμπεραίνει τὸν βίον
 Εἰς τὴν ἀναπόδεικτον εὐτηρίαν.
 Σὺ δ' ἄλλὰ μὴ θαύμαζε τῶν ἄλλων πλεόν
 Αὐθαίρετον πενίαν, ἦθος μέτριον,
 Βίου τε παντὸς ἐμμελεῖ μουσουργίαν,
 Καὶ τῆς ψυχῆς τὸν φθόγγον, εἰ βούλει, ξένη,
 Δι' οὗ τὰ δεινα τῶν παθῶν ἔγχε θράση
 Αὔρας μουσικῆς ἐκμιμούμενος τόνους.
 Ὡς εὐγε σοι γένοιτο, καὶ τῶν νῦν λόγων,
C Τῷ μυσταγωγῷ τῶν συρῶν παιδευμάτων.
 Οὐ γὰρ σιωπᾶ, ἀλλὰ κινταῦθα πλεόν
 Τῆς ἀρετῆς τὸ χρῆμα δεικνύεις ὄσον.
 Ὡστε σχεδὸν ζῆς, καὶ δοκεῖς τι συγγράφειν,
 Οἰκῶν, σοφιστᾶ, τὴν σοῶν τὴν ἐσγάτην
 Καὶ τὴν περισπούδαστον ἀποδημίαν
 Ἡ τὴν πρὶν Ἀθήνησιν ἀκαδημίαν.
 Ἐγωγε δὲ μάλιστα νῦν μαθῶν ἔχω
 Ὅτι οἰκαιοῖς, ἂν τελευτῆσαι φθάσῃ
 Ἐσται πρὸς ἀνάπαυσιν, ὁ Γραφῆ λέγει,
 Καὶ ζῆ καθαρόν, καὶ παθῶν ξένον βίον,
 Εἰς φως μετελθὼν εὐτυχῶς ἐς ἐσπέρας.

NOTITIA ALTERA

(Fabric. Bibliotheca Græca ed. Harles, tom. VII)

Georgius Pachymeres, Constantinopolitano patre exule, Nicææ circa A. C. 1242 natus ibique educatus, et postea undeviginti annorum juvenis (a) Constantinopolim, a Mich. Camnemo Palæologo a 1261 cuperatum delatus, animum omni genere doctrinæ imbuît, muneribusque insignibus in Ecclesia et aula CPolitana functus, diaconum, patriarchæ Iερομνήμονα et πρωτεύδικον et imperatoris δικαιοφύλακα gessit. Manuelis Phile præceptor fuit, qui sumus ejus carmine Græco iambico deploravit, quod exhibit Allatius (in *Diatriba supra*). A Petro Halloisio *verè catholicis* elogio mactatur, que 2, de scriptis Dinnyssii Areopagitæ: quod Allatius (b) ipsi invidens: *Non potuit*, inquit, *esse catholicus qui schisma* (Græcæ puta Ecclesiæ) *propugnavit et contra Romanam Ecclesiam scripto etiam defendit*. Certe Δατινόφων non fuit, et patriarchis, Latinae fautoribus Ecclesiæ, Josepho, Joanni Vecco et Gregorio Cypiro strenue sese opposuit. Vitam non diu videtur produxisse ultra A. C. 1310 (quanquam Lambecius tom. III,

(a) Pachymeres ipse sub inum Hist. Allatius *De Georgiis*, p. 365; Hanckius *De scriptoribus Hist. Byz.*, lib. I, cap. 31: (FABR.) — Jac. Bruker *Hist. crit. phil.* tom. III, p. 545. Hambero. Z. N. IV,

p. 839 sqq; Saxius in *Onom.* II, p. 327 (HARL.)

(b) Allatius *De Georgiis* p. 373, et *De consensu utriusque ecclesiæ* II, 15, 15, p. 781.

pag. 237 (c), et tom. VII, p. 71 (d), eumque secutus Neselius ait, eum anno 4340 obiisse). Neque enim post illud temporis in Historia CPol. memoratur, et Historiam suam continuasset saltem ad finem imperii, Andronici, a. 1332 denati, neque in anno ejus xxvi, a. 1308, subtilisset, si tam diu ntra ejus non modo ætatem, sed junioris quoque Andronici annum undecimum imperii annos suos proximus centenariorum produxisset.

Exstant ejus *Historiæ Byzantinæ libri XIII* de rebus per annos xlix gestis, a tempore nati Michaelis Palæologo, A. C. 1258, Andronici Palæologi (senioris) usque ad a. 1508, qui fuit annus ætatis ejusdem, Andronici xlix, imperii xxvi. Est autem opus bipartitum; nam priores sex libri res Michaelis Palæologi ante imperium et ipso imperatore gestas complectuntur; posteriores libri septem tradunt quæ Andronico imperitante acciderunt per annos sex et viginti. Pachymeris et imperatarum, Michaelis atque Andronici quemadmodum et Theodori Lascaris junioris (cujus et ipsius res in priore parte *Historiæ Pachymeris* attingit) icones, e ms. codice expressas, Hieronymus Wolfus præmissit (e) suo Nicephoro Gregoræ, Basil. 1502 fol., recuso Paris. 1567 fol., Francol. 1568 fol. Idem ad voluminis calcem argumenta capitula *Historiæ Pachymerianæ*, ex eodem codice ms. bibl. Augustanæ versæ a se Latine exhibet. *Fragments* quædam, quæ in Augustano codice ms. deesse Wolfus admonuerat in Synopsi libri v Græcæ vulgavit Dionysius Petavius, ad calcem Breviarii historici Nicephori, patriarchæ, Paris. 1616, 8. Plura Pachymeris *Historiæ*, tum adhuc ineditæ, loca Græcæ produxit Allatius in euis scriptis præcipue in notis ad Acropolitam a. 1651 Lutetiæ excusis. Primus totum opus e bibl. Barberina cod. 163, 164 in Incem protulit Petrus Possinus, S. J., vertitque Latine, et cum versione sua ac tribus observationum libris vulgavit Rem. 1666 et 1669, fol., duobus voluminibus, quæ rarius, quam cæteri scriptores Byzantini, Parisiis excusi, occurrunt, et centum amplius marci Lubecensibus venduntur. Priore volumine libri sex de Michaelis Palæologo, posteriore septem de Andronico continentur. Ex observationum vero Possinianarum libris tribus primus glossarium verborum obscuriorum exhibet, secundus notas et castigationes, tertius chronologiam, cui jungendæ rarissime itidem obviæ Mauritiæ Davidis, presbyteri Divionensis, animadvertiones Chronologicæ in Pachymeris Michaelis Palæologum, quas in Bovinii notis ad Gregoram laudari vidi, in ipsas necdum incidi. (Rec. Venetiis in corp. Byzant. script. vol. XIII et XIV, v. supra, p. 524) dem Boivinus p. 760 monet, operæ pretium fore, si quis editionem Romanam Pachymeris conferat cum codice ms. regio 2548 scripto A. C. 1448 (f) quem possimus haud vidit, uti nec mutilum Augustanum, ex quo Hieron. Wolfus argumenta, de quibus supra dixit, protulit. Nescio, an de hoc Pachymere accipiendum sit, quod Latinus tom. II, epist. pag. 102: *Sirletus*, inquit *allatum esse etiam recens Georgium quemdam variarum rerum scriptorem, qui, cum multa de primæ notæ philosophis tanquam censor pronuntiavit, plurima etiam Aristotelis loca obscura illustravit*. Quandoquidem Latinis haud favet, itaque parum æquus historicus appellatur Allatio lib. De consensu pag. 759, qui tamen alibi (g) stylum Pachymeræ laudat; cæterum notat, inter Lollianum codicem in bibl. Vaticana, et Barberinum, quum emendatorem et caractere antiquiore atque elegantiore descriptum testatur, maximum non tantum in verbis ac modo dicenti, sed rerum narratarum etiam quandoque ordine inesse discrimen, ut verisimile sit, Pachymerium duas suæ *Historiæ* editiones temporis ac genio inservientem conscripsisse, ideoque et triusque multa errata corrigi, obscura illustrari, mutila suppleri, ac demum *historiæ* corpus unum perfectum ac integrum posse absolvi. Cum, idem ms. codices ejus lem *Historiæ*, mutilum Venetum in bibl. S. Marci, et Scoriacensem, et ex Possevimo (qui male male Gregorium pro Georgio appellat), tertium bibliotheca Patmi insulæ, quartumque regis Christianissimi commemorasset, *Est et apud me*, inquit, *integra et optimæ notæ* (FABR.). — In cod. Escorialensi (teste Pluero in Itin. per Hispan. pag. 170), in

(c) In indice rd vol. III, p. 611, de codice X, qui continet Psalterium totum cum catena ex operibus variorum vel, scriptorum ecclesiast., in his Pachymeris, contexta, quem recenset Lambec. in vol. cit., p. 53 sqq. (HARL.)

(d) Seu pag. 153 ed. Kollarii, cujus notam conferes. Ibi cod. recensetur 33 qui comprehendit *Georgii Pachymeris expositionem totius Organi Aristotelis*, s. omnium ejus librorum, qui ad logicam pertinent, Lambecius itidem in nota A, p. 455: Protecdicus, ait, suscipiebat captivos de clero in causis criminabilibus, et de iis judicabat, providebatque ne quis iis injuriam faceret. (HARL.)

(e) Imagines Pachym. nec non imperatorum, Michaelis Palæologi sen. et Andronici Palæologi sen. incisas exhibet quoque Lambec. ad p. 455. vol. comm. VII. De cod. Hugust. Vind. v. Reiseri cal, p. 68. (HARL.)

(f) Montfauconus Palæograph. Græca, p. 79, Fabr. In catal. codd. Paris., bibl. publ. II, p. 393, numeratur cod. 1724, Georgii Pachymeris *Historiæ Byzantinæ* libri tredecim: præfixus sex priorum

index: exaratus vero dicitur a. 1443, Lambecius quoque in Comm., VIII, p. 1087 Kollarii dolet Possino de fuisse cod. *Cæsar*. 67 (quem Lamb. a pag. 1066 copiose recenset), in quo sunt Gregorii Cypri epistolæ, ex quibus multa necessaria potius haurici, et *Historiæ Georg. Pachymeris, operis* difficilis, obscuritatem magis illustrari. Ex eodem cod. publicavit, p. 1689 sq. ad supplendam *Historiam Georgii Pachym.*, lib. II, cap. 9, *formulam solemnem*, qua patriarchæ, Gregorio Cyprio adversariis promiserunt, ipsum publice declaratum iri orthodoxum et prorsus liberum ab omni labe et opinione prævæ doctrinæ, si is prius scripto pollicitur, se, posit acceptum illud innocem iæ sus monium publicum, sine mora dignitate patriarchæ se abdicaturum esse — In cod. 39, vol. VIII, p. 80 est fragmentum Georgii Pachym. philosophum, *περί ὕλης καὶ εἶδους. κεβ β', in cujus initio Georg. dicitur σιλόσοφος καὶ διάκονος κληρικὸς ὁ κομνηνετογράφος καὶ πρωτεύδικος τῆς καυσαλικῆς μετῆς τοῦ Χριστοῦ Ἑκκλησίας*. (HARL.)

(g) Allatius de Georgiis. p. 368, 369 (supra col 415).

cod. Venet. Marc. 404 (secundum cat. Gr. codd. p. 196, postremus tamen liber mutilus est), Pachym Romanæ Historiæ libri duodecim priores. — Secund. Montfauc. B. bibl. mss. Romæ in B. Vaticana Georgii Pachym. Chronicon. (I, p. 10. A.) — Paris. in bibl. Coislin. codd. 138 — 143, qui sex olim uno tenore CII inscripti erant, libri XIII. In primo cod. sunt tres priores libri: usque ad finem cap. 16, in adversa pagina habetur versio Latina, diversa ab ea, quam adornavit et edidit Petrus Possinus; aliquot item in margine scholia, quæ in edito non comparent. Quomodo differant librorum numeri ab editione, docet Montfauc. in bibl. Coislin. pag. 209 sq. — Georgii Pach. Historiam editurus erat cum versione Lat. notisque Matias Berneggerus, atque maximam laboris partem profligarat; at vano Tarini, novam quoque edit, molientis, strepitu, auctoritate Rigaltii, denique morbi vehementia motus abiecit suum consilium: qua de re plura scripsit ad varios amicos in epistolis, ab Heumanto publicatis in Pœcile, tom. II, p. 219, sqq. imprimis p. 240 sq (HARL.)

De Sapientia Indorum, quam Latine a se versam e Græco Possinus Pachymeræ priori volumini, sive Michaeli Palæologo subiecit.

Specimen sapientiæ Indorum, sive dialogus inter Absalonem, Indorum regem, et gymnosophistam quemdam, per fabulas scite conflictas, animi sui sensa ei pandentem moresque instituentem, quem Possinus, utpote a Mich. Palæologo, apud Pachymerem singulariter commendatum, priori Pachymeris tomo Latine subjunxit, ab eodem versus est e Græco codice Allatiano Simeonis Sethi (h), qui in Græcum ex Arabico transtulit circa a. C. 1100, in gratiam Alexii Comneni imp., postea Græce ex codice Holsteniano, qui exstat Hamburgi in bibl. Johannea, hunc eundem librum, sed passim a Possiniano differentem, Græce cum nova versione sua Latina vulgavit Sebastianus Godfridus Starckius (i), Berolin. 1697, 8. Titulus in Arabico est *Calila et Dimna*, (j) cujus editionem promisit Tho. Hyde præf. ad lib. *De ludis Orientalium*. In Græco Στεφανίτης καὶ Ἰχνηλάτης, quasi *coronatum et investigatorem* dicas. Liber jucundus et utilis lectu, refertusque fabulis lepide et ingeniose excogitatis, quibus malitia, fraudes et stultitia hominum, in vita communi et in aulis frequens, ad vivum depingitur. Dicitur scriptus ante duo amplius annorum millia, Indorum lingua (k), et deinde in gratiam Chosrois, Persarum regis (vero nomine Nouechiruan sive (l) Nuschi-ranan, Justiniano imp. cœvi). Persice (m) versus a Peroze, sive Perzoe, medico (alii Stephanum Edessenum appellant). Nec minus Syriace (n), atque etiam Arabice (o), et iterum Persice (p) ex Arabico, tum ex Arabico Turcice (q), atque, ut dixi, Græce, quæ interpretatio in codice

(h) Claruit hic Simeon Sethus, imperitantibus Michaele Duca, Nicephoro Bolaniata et Alexio Comneno et in ms. regis Galliæ 1261, vocatur πρωτο-βερδάρης τῶν Ἀντιόχειου, h. e. *Protovestiarus in palatio Antiochi* CPolitano, de quo Cangius in *CPolit Christiana*, lib. II, sect. 16, n. 5, et ad Zonaram, pag. 46. Male inde ab Allatio de Simeonum scriptis, p. 181, vocatur Simeon *Vestus et magister Antiochenus*. De aliis hujus scriptis post eundem Allatium accuratius dicam infra libro VI, ubi ad Medicos pervenero. (FABR.) — Add. Fr. X, vol. X, p. 324 sq. et quæ ego adnotavi ad vol. I, p. 650 sq., in not. (HARL.)

(i) Obiit Berolini a. 1712, nec sine merito laudatur a B. D. Abrahamo Hinckelmanno præfat. ad Alcoranum, Arabice primum Hamburgi editum, in quo edendo Hinckelmannum juvit, Arabica prius ab eo edoctus. Debemus huic Starckio præterea, ut orationes quasdam et præf. ad Andream Mulleri Greifenbagii Alphabetam omittam, catalogum mss. maximam partem orientalium, laudati Hinckelmanni: specimen versionis Coranicæ, et versionem Germanicam libri Io. Lockii de liberorum educatione, nec non biblia Hebraica forma minima et typis minutissimis excusa Berolini, quibus immortalis est. Nam Photio contra Manichæos, historiæ Alexandri Magni Hebraicæ, quam Ptolemæo Lagi codex ms. tribuit, et aliis, quæ moliebatur, fata viri docti intercesserunt. (FABR.) V. acta erud. 1697, pag. 379 sqq. et Heumanni *Acta philos.*, tom. II, p. 187 sqq. (HARL.)

(j) Nomina hæc duo *Thoum*, quæ sect. I et II loquentes inducuntur. Θῶς genus animalis vulpi simile et in Asia atque Africa non infrequens, de quo Bochartus III, 8 et 12, Hieroz., pag. 694, 801 sq. 804. (FABR.) Θῶς est Persarum *Schakal*; *canis aureus* ap. Lineum. V. meam et cel. Schreb. eri not. ad Theocriti idyll. I, v. 71, et in Indice ad voc. Θῶς, *Ælian. De nat. anim. 1*, cap. 7, ibique Schneider. et Hardum. ad Plin. H. N. VIII, cap. 34. (HARL.)

PATROL. GR. CXLIII.

(k) Saphadius commentario ad carmen Tograi apud Hydeum prolegom. ad lib. *De ludis Oriental.*, d. 3: *Tria sunt, quibus excellant Indi, quibusque reliquos homines prævertant, Liber Culcila et Dimna, ludus Shatrangi, et novem figuræ numerariæ.*

(l) Vide Herbeloti *Bibl. oriental. in Nouchi-van.*

(m) Simeon Sethi præf. Confer B. Tenzelii *monatll. Unterredungen*, anno 1695, pag. 710, et a. 1697, p. 572; Possinum ad Pachymerem, tom. II, p. 482 seq.

(n) Ebed Jesu in catalogo, cap. 161, auctorem Syriacæ versionis libri Calalæg et Damag, ex Indico factæ, laudans Bud Peridotam.

(o) Arabicam versionem ms. in bibl. Mazariniana memorat Abraham Echellensis notis ad catalogum Ebed Jesu, p. 87, atque ex Ismaelis Schiabinsciab Historia gentium narrat librum Clilah et Damnah compositum esse ab Isamo, quinto Indorum rege: Arabice autem redditum ex Indico trecentis ante Alexandrum Macedonem annis. Habuit etiam Arabice, sed ex recentiori longe versione B. Hinckelmannus noster et Hydeus. Verisimile enim est hisce codicibus, quemadmodum et in Mazariniano extare versionem Arabicam factam e Persico, jussu chalfæ Abiafari Almanzoris.

(p) Hanc fortasse ex Oriente secum attulit Christianus.

(q) Persicæ et Turcicæ interpretationis bina sibi exempla mss. ad manus fuisse testatur præf. ad Lexicon suum Franciscus a Mesgnien Meninski, illa scilicet, quæ in bibl. Vindobonensi asservantur. Turcicam sub titulo *Humatun Name* sive Speculum principum habuit etiam Golius et notis illustravit, ut in catalogo ejus mss. adnotatur. Catalogum codicum orientalium bibl. Vindobonensis idem Meinskius concinnavit, ubi num. 145 versio illa a singulari elegantia commendatur.

bibl. Vindobonensis refertur ad Secundum (*), philosophum, quam alii codices, ut Augustanus, Florentinus, Bodleianus, Leidensis, Holstenianus, Allatianus [Paris. n. 2231, bibl. publ.] aliique referunt, ut jam dixi, ad Simeonum Sethum (s). Hebraicam versionem (t) Rabbi Joelis memorat Germanica et Italica: et nescio quis Starckio spem ejus fecerat, membrana eleganter ante aliquot sæcula descriptæ et multis imaginum ornamentis conspicuæ. Latinam ex Hebraica vidi apud Jo. Philippum Palthenium, Gryphiswaldensis academia, cum viveret, decuset a multis annis mihi junctum amicitia, qui editionem ejus parabat, et dedisset haud dubie, nisi morte ab hoc et majoris momenti aliis præclaris conatibus exclusus, vel potius tot et tantis, quæ patriam ejus ab eo tempore vexarunt, calamitatibus præreptus fuisset. Vidi autem excusam sine anni nota in forma folii, hoc titulo: *Directorium humanæ, vitæ, interprete Joanne de Capua* (u) Vidi etiam duplicem Italicam (v) versionem, diverso tempore excusam, et tum inter se, tum a Græco mire differentem. Differt itidem a Græco plurimum, licet fabulas et apologos multos eosdem habeat Gallica versio Gilberti Gaulmini, ex Persico Nasrallæ Ben Muhammed a. 1644 composita et Paris. 1698, 12, atque in Belgio reeusa sub titulo *Les fables de Pilpay* (x), *philosophe indien*, atque inde in hac urbe

stianus Ravius, in cujus spolio Orientis Centur. I, num. 20, *Liber Eticus et politicus titulo Clitæ et Dimnæ Persicæ*. Ravii codicem extare in bibl. Berolinensi, testatur Starckius præf. ad Sapientiam Indorum, qui præterea notat, occurrere Persicæ ms. Vindoboræ in bibl. Cæsarea n. 137, et Vratislaviæ et Lugduni Batavorum, fuisse quo inter libros Golianos. Alterius etiam meminit interpretationis Persicæ Huctius De fabulis Romanensibus, pag. 22. *Califam Abiafarum Almanzorem deinde aiunt hunc librum ex iniomate Persico Arabice reddi jussisse: alium ex Arabico in Persicum denuo vertisse, postque has interpretatione Persicæ aliam elaboratam esse, a superioribus diversam, ad quam tamen Gallica (Gaulmini, sub titulo fabularum Pilpæi) interpretatio sit exacta*. Herbelotus Bibl. orientali, p. 118, *Anvar Sohaili*, les lumières de Canopus. *C'est le titre d'un livre fort fameux dans tout l'Orient, que Hassan ben Sohail, Vizir du khalife Almamon traduisit du persien en arabe; c'est pourquoi il lui donna son nom: car Sohail, en arabe, signifie l'étoile de Canopus. Cet ouvrage est originalement écrit en indien, et a porté premièrement le nom de Testament de Houschenk, ancien roi de Perse de la première dynastie, et celui de Glavidan Kird, c'est-à-dire la sagesse de tous les siècles. Il fut premièrement traduit de la langue indienne en la langue pehelevienne, qui est celle des anciens Persans, par Buzrovieh, médecin du roi Cosroës, surnommé Nouschirvan, que ce prince avait envoyé exprès aux Indes pour recouvrer ce livre. Cette traduction porta le nom persien de Humaioun Nameh. livre auguste, Aboul Mauli mit cette traduction en langue persienne moderne: mais son travail fut retouché et enrichi par Haussain Kuschchi, et porta depuis le titre de Calilah u Damna, aussi bien que celle qui été faite en langue turque pour le sultan Soliman. Car c'est un dialogue entre deux animaux, auxquels on a donné ces deux noms propres. Ces animaux s'appellent du nom de leur espèce schacal, et nous n'avons rien dans ces pays-cy, qui en approche plus que le renard, soit pour la figure, soit pour l'instinct*. Idem, p. 245: *Kodlemir dit, que le livre Calilah u Damna fut composé en faveur de Baharam Schah penultime sultan de la dynastie des Gaznevides, prince d'un très-grand mérite, et qui favorisait beaucoup les gens de lettres. L'auteur du Lebtarikh (confer Schickardi Tarich, p. 144 seq.) écrit dans la Vie de ce même prince qu'il aimait extrêmement les lettres et ceux qui en faisaient profession: que l'on lui dédia plusieurs beaux ouvrages, et entre autres celui de Kalilah et Damnah, composé par Nasvallah, fils d'Abelhamid, en l'état que nous le voyons aujourd'hui dans la langue persienne en prose, et que ce fut le poète Rondeki qui le mit depuis en vers. C'est ce même livre, lequel a été traduit en langue turque, et qui porte le titre d'Anvar Sohaili, les lumières de Sohail, ou de l'astre qui porte le nom Canopus*.

(r) Vide Lambecium, lib. VI, pag. 119 [pag. 272 sq. Kollar.]

(s) Id. Lambecius, lib. v, p. 241 [p. 495.— edit. Kollar.] Starckius præf. § 23. Possinus in præf. ad Sapientiam Indorum et glossario, tom. I Pachymeris, voce *Ἰνδαίτης*, Allatius de Simeonibus, p. 183 seq. et de Georgiis, p. 345, ubi Georgii Cæramei jambica in Simeonis Sethi Stephanitis et Ichnelaten commemorat. (Fabr.) Kollarus, l. c., pag. 495, notitiæ Fabric. ea, quæ sequuntur, addidit: « Turcicæ versionis, *Humajum Nabe* inscriptæ, auctor est *Aali Tschelabi*, Philippopolitanus, Turcarum disertissimus. In Hispanicum idioma Turcicæ versionis caput primum convertit Vincentius Bratuti, Ragusinus, atque in lucem protulit Madriti hac sub epigraphæ: *Especjo politico y moral, para principes, y ministros, y todo genero de personas*. Traducido de la lengua turca en la castellana. Por Vicente Braluti Raguseo, interprete de la lengua turca do Felipe Quarto el grande rey de las Espanas, etc. Parte primera, en Madrid, por Domingo Garcia y Morras, anno 1654, in 4. Est, ut jam monui, solummodo caput primum celeberrimi hujus operi, ex quatuordecim cann. constanti. Utrum cætera a Bratuto typis edita, vel saltem conversa fuerint, mihi quidem non liquet. Latram bene longam Persicæ, Turcicæ et Hispanicæ versionis, tironum gratia, protulit Meninskius, grammaticæ suæ Turcicæ, a. 1680 Viennæ editæ, adjectam. Nos in eadem Meninskiana grammaticæ, excitationibus analyticis aucta, atque a. 1756 sub prelum revocata, versionis Turcicæ apospasmatum quoddam una cum analysi et versione nostra vulgavimus tom. altero, p. 243. » Hactenus Kollarus (HARL.)

(t) De hac confer Wolfii bibl. Hebraicam, tom. I, pag. 468.

(u) Titulus unius est: *La moral philosophia del Doni tratta da gli antichi Scrittori, o vero la philosophia de sapienti antichi scritta da Sendebar morlissimo philosopho Indiano et tradotta nella lingua Toscana da gli academici Peregrini*; Venet. 1552, 5, additis figuris sive iconibus, quæ in editione Ferrat. 1610 8, desiderantur. Altera versio illa ipsa, quam Allitius inspexit, lucem vidit Ferratis a. 1582, 8. *Lelo Demno* (ita male, pro Calilah u Damnah) *del Govereo de regni, sotto morati a sempjati animali ragionanti tra loro, tratti prin di lingua Italiana*.

(v) De hac versione et editione, de auctore variisque versionibus etc. copiose agit *Fragm. Appar. litter.* III, p. 106—148 (HARL.)

(x) In catalogo bibl. Leidensis pag. 301, in Herbeloti bibl. orientali pag. 206 et 455 vocatur *Bidpai*, quod nomen interpretantur medicum misericordem. Sed Herbeloti verba a scribenda sunt: *Humaioun Nameh, ou Humaioun, Nameli*, le livre Royal, ou Auguste. *C'est la traduction persienne du livre intitulé Kalilah ve Damnah. Ce livre, qui n'est qu'un tissu d'apologues et de fables tirées des propriétés des animaux, fut composé par un philosophe indien, nommé Bidpai, pour un roi des Indes, qui portait le*

quoque Hamburgi a. 1707, 42. cum Æsopi fabulis subjecta prelo. In his recentioribus editionibus iudicio viri eruditissimi, dum Gallica elegantiora dare voluerunt, de veteris præstantia non parum detrivere: *on a gâté l'ancienne version en le mettant en meilleur françois.* Cæterum jampridem Antonius Gallandius spem fecit plenioris longæ Gallicæ editionis videndæ, siquidem is nactus est Turcicam versionem, editis Pilpæi fabulis quarto tanto ampliorem atque adeo integram ejusdem libri factam e Persico, cui titulus *Humatoun Nameh*, hoc est *liber imperialis sive regius*, quoniam artem imperandi libro illo contineri Orientales sunt persuasi. Castellana sive Hispanica versio in præfatione ad Italicam memoratur; Germanica vero, quæ ex Latina Joannis a Capua composita esse traditur auspiciis Eberhardi I, ducis Wirtembergici, sæpius lucem vidit, atque a Starkio memorantur editiones Ulm. 1483, fol. (y). *Beyspiel der alten Weisen von Geschlecht zu Geschlecht*, et Argent. 1525, fol. *das Buch Weisheit darin ertenet wird der Welt Lauff*, et sine loci notatione 1547, *4 der alien Weisen Exempcl, Spruche und Uterweisungen*: et Francof. 1565. 8, *das Buch der Weisheit der alten Weisen von Anbeginn der Welt von Geschlecht. zu Geschlecht.* Belgica denique Zaohariæ Heins, Zwollvæ, 1623, 8, *woorbelsels deoude wysenuyt d'Iudisebe spraake in d'Arabische*, etc. [Ad omnem hunc locum ef. præfatio ad libellum inscriptum *Σεφαντης και Ιχνηλάτης* e cod. ms. bibl. Acad. Upsal. edita et Latine sersa, dissertatione acad. quem. — præsidio Jo. Flodoro, Prof. etc. publ. examini submittit. *Petr. Fabian Aurivilius*, — Ups. 1780, 4 Beck.

Alia Pachymeræ scripta edita.

Præter Historiam Byz. de qua dixi, et de cujus editione Possiniaua consuli etiam potest Jo. Gallæsius in Ephemeridibus eruditorum, Paris. 6. Dec. 1666 et 2 Martii 1671, exstant non minus typis exscripta, eodem Georgio Pachymeræ auctore:

1. *Paraphrasim Dionysii Areopogitæ*. ad Athanasium patriarcham tum Alexandrinum, in qua Maximum fere semper secutus est, ita ut Pachymerem non magnis Dionysii, quam Maximi fidissimum

nom de Dabschelim. Il est rempli de préceptes moraux et politiques. Nouschirvan, roi de Perse, envoya son médecin nommé Buzroieh. (hic in Græca versione vocatur Περζοιέ.) exprès pour recouvrer ce livre, qui étoit gardé soigneusement dans la bibliothèque des rois des Indes, et l'ayant entre les mains, il le fit traduire de l'indien en langue pehelevienne, qui est l'ancien persien, et lui donna le nom de Humaionn Nameh. Abougtafar Almansor, second kalife des Abbassides, le fit ensuite traduire de l'ancien persien en arabe par l'imâm Abulhassan Abulal'ab ben Mocanna sous le titre de Kaldah et Damuah. Quelque temps après le sultan Nasser ben Ahmed de la dynastie des Samanides, le fit encore traduire de la langue arabe en persien plus moderne par un docteur inconnu, et cette version fut mise aussitôt en vers par le célèbre poète persien nommé Roudechi. Baharam schach fils de Massoud, sultan de la dynastie de Gizevèlies, non content de cette version, fit travailler Nasrallah Aboulmâala, le plus éloquent homme de son temps, sur le texte arabe de Mocanna, et c'est cette version persienne que nous avons aujourd'hui sous le titre de Kalilah ve Damnach. Ce livre a acquis une si grande estime dans l'Orient, que dans la fin du neuvième siècle de l'hégire l'émir Sohaili, généralissime des armes de Housain ben Mansour, ben Baicurah ou Baicru, sultan de Khorassan, qui étoit de la postérité de Tamerlan, entreprit d'en faire faire une nouvelle version (en langue arabe sur l'ancien texte persien,) par le docteur Hussain Væz dit al Kuschefi, laquelle surpasse toutes les autres en élégance et en clarté. Cette nouvelle version porte le nom d'Anvar Sohaili, les splendeurs, ou les lumières de Canopus, à cause qu'elle fut faite à l'instance de l'émir. qui portait le nom de cette constellation; et a été traduite en langue turquesque en prose et vers. Gemali Pa mise en vers pour Bajazeth second du nom sultan de la race des Ottomans. Idem pag. 399: *Giavidan Kird*, la sagesse de tous les temps, c'est un livre de philosophie morale, composé de Huschenk, ancien roy de Perse, lequel a été traduit plusieurs fois, et en plusieurs langues — Une partie de ce livre a été traduite en françois par David Saïd d'Ispahan et imprimé à Paris 1644. sous le titre de livre de lumière de la conduite des roys. Le traducteur dit dans sa préface, que ce livre fut traduit de persien en arabe par Abulhassan bdalla, par ordre d'Abougtafar Almansor, un des

khalifes Abbassides, mais il se trompe: car ce fut Hassan vizir d'Almamon, qui en fit la traduction. Idem pag. 206: Bidpai et Pilpai, philosophe indien vizir de Dabschelim, ancien roy des Indes, est l'auteur du Testament de Auschemek, second roi de Perse de la première dynastie. Ce livre, qui a changé plusieurs fois de nom, est le même que Giavidam Khird, Homaionn Namé. Kalilah ve Damnah. et Anvar Sohaili. Idem pag. 465: *Il est encore aussi peu vraisemblable que ce prince (Huschemek, roi de Perse,) soit l'auteur d'un livre intitulé Giavidam Khird, la sagesse éternelle ou de tous temps, auquel on a donné aussi le nom de Testament de Huschenk: mais l'ancienneté et la réputation de ce monarque ont fait emprunter son nom pour donner plus d'autorité à cet ouvrage, qui est d'ailleurs fort estimable et lequel est parvenu jusqu'à nous sous le titre de Humaion Nameh.*

(y) Hanc editionem uberius descripsit Kastuer in vermischten Schriften, part. 1, p. 219 sqq. Inscriptio autem hæc est: *Hie endet sich das buch der weisheit der alten weisen von ambeginne per welt von geschlecht zu geschlecht. Gedruckt und vollendet durch lieuhart hollen zu Ulm nach eristi 1485, fol. add. el. Zapfi alteste Buchdruckergeschichte Schwebens, p. 86, sq. imprimis clar. Panzer in Annalen der alteren deutschen Litteratur, p. 143, sq. qui ex Freytagii notitia citata memoratu digniora excoerpsit. Idem N. D. ibid. descripsit p. 152, edit. alteram Ulmensem ap. Hollen 1484, fol. et pag. 135 ex Gerkenii itinerar. part. 1. p. 308. Das Buch der weisheit oder der alten weissen, etc. Augustæ Vindelice per Hans Schonfperger. 1484. fol. — p. 158. Das Buch der bienspiel der alten weisen, etc. Ulmæ per Conr. Dinckmut. 1485, fol. — pag. 256. Das Buch der weisheit etc. Argentor per Hans Gruninger. 1001, fol. — Freytag l. c. p. 117, longiorem editionis alius a Starkio omissæ, dedit notitiam: *Der alten weisen exempel, spruch mit vil schoenen Beyspicien und figuren erieuchtet, etc. Argentor. ap. Jac. Froelich. 1530. fol. Denique jam laudavit Brueker Histor. criticam philosoph. libr. II, cap. 4, § 8, tom. 1, pag. 210 sqq. — Italicæ versiones, Venetiis. 1552. 4 — 1567, 8, — Trident. 1594, 8. — Vicentiæ, 1597, 8, — Venet. 1605. 4 — Ferrariæ. 1503, 8, et 1610, 8, uberius recenset Pailoni in bibl. degli Autori — volgarizzati tom. IV, p. 52 58. (HARL.)**

paraphrasten vocet Combesisius tom. I Auciar. noviss. pag. 496. Et quando τοὺς παλαιούς laudat, Maximus præcipue intelligit, qui τῶν παλαιῶν τις a Pachymere appellatur, tom. II, edit. Dionysii Corderienæ p. 64. Prodiit primum Græce apud Guil. Morellium Paris. 1551, 8, hoc titulo: Τοῦ λογιωτάτου καὶ σοφωτάτου ἱερομνήμονος τῆς ἀγιωτάτης τοῦ θεοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας ΓΕΩΡΓΙΟΥ τοῦ ΠΑΧΥΜΕΡΗ παράφρασις εἰς τὸν ἅγιον ἱερομάρτυρα Διονύσιον τὸν Ἀρεοπαγίτην ἐκ προτροπῆς τοῦ ἀγιωτάτου πάππα καὶ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας κυροῦ ἈΘΑΝΑΣΙΟΥ, ἐπιδημοῦντος τῇ Κωνσταντινῶν, πρὸς ὃν καὶ τὸ προοίμιον. Præter illam editionem (non cum Dionysii operibus, ut ex Simlero scribit Allatius, p. 367, de Georgiis, sed separatim excusam), prodiit hæc paraphrasis etiam Græce, juncta scriptis S. Dionysii in editione Græco Latina operum hujus Lansseliana Paris. 1615, fol., nisi quod paraphrasi in epistolas Dionysii, versionem suam Petrus Danssellus S. J. addidit. totam Latine vertit Græceque et Latine cum Dionysii operibus et Maximi scholiis edi curavit Baltasar Corderius S. J. Antw. 1634, fol. Godfridi quoque Tilmani (z), Carthusiani, versionem Possevinus merorat, et aliam Vincentii Marinerii Allatius, sed typis non exscriptam. (FABR.) Confer supra, in hoc volumine p. 9, 12 et 13, et de codd. p. 14, 45 (ubi quoque citata est edit. Dionysii Areopagitæ, cum paraphrasi Georgii Pachym. Venet. 1755, fol. tom. I. p. 6-152), et p. 16 conf. Jo. Fabricii Hist. bibl. Fabric., part. 1, p. 112-116. — Item Dionysii Areopagitæ cælestis Hierarchiæ fragment. cum paraphrasi Pachym. in cod. Barocc. in bibl. Bodlei. nr. 65 -- paraphrasis, etc., in cod. Escorial. teste Pluero in itiner. per Hispan. p. 170. — Opera Dionysii Areopag. cum paraphrasi Georgii Pachym. in cod. Coisl. 86, texte Montfaucon in bibl. Coisl. p. 140, add. Bandinii catal. codd. Gr. Laurent. Medic. vol. I, p. 209 (HARL.)

2. De processione Spiritus sancti, πρὸς τοὺς λέγοντας, ὅτι διὰ τοῦτο λέγεται Πνεῦμα Ἰησοῦ διὰ τὸ ὁμοῦσιον, ἢ διὰ τὸ χρῆσθαι ὑπ' αὐτοῦ τοῖς ἄξιαις, *adversus eos qui dicunt propterea dici Spiritum Filii, quod ejusdem cum eo substantiæ sit, vel quod ab eo dignis suppedatur*, Græce et Latine exstat in tomo I Græciæ orthodoxæ, una cum editoris, Allatii, interpretatione, Rom. 1652, 4, p. 390-399. Adde eundem *De Consensu utriusque Ecclesiæ* p. 517, seq. (FABR.) Add. in vol. X, p. 384. (HARL.)

3. Ἐκφρασις τοῦ Ἀγουστικῶνος, *Augustatis in templo Sophiæ CPolitano descriptio*, Græce edita a Boivinio ad Gregoram, p. 764 tom. II, e codice regio 3119, De Augusteone Codinus Origg. CPol, n. 3, Goarus ad Codinum p. 130.

4. Ex paraphrasi in totam Aristotelis philosophiam, quæ lib. XII titulis 47, et capitibus 435 (vel potius 258, v. Buhle in edit. opp. Aristot. tom. I, p. 466, et Lamb. VII, p. 234, Bandin. II, p. 285, not.) comprehensa in Bibliothecis quibusdam integra adhuc Græce asservatur, prodiit (a), (b) *Epitome Logices Aristotelis*: Γεωργίου διακόνου πρωτεκδίκου καὶ δικαιοφύλακος τοῦ Παχυμεροῦς ἐπιτομὴ τῆς Ἀριστοτέλους λογικῆς, Latine, interprete Jo. Baptista Rasario, Paris. apud Vascosan, 1347, 8, Græce ibid. 1548, 8, et Græce atque Latine, Ed. Bernharo curante, Oxon. 1606, 8. In hac epitome sub initium statim leguntur, quæ *De sex definitionibus et divisione philosophiæ* ediderat Græce Joach. Camerarius Lipsiæ in sine 8, anni nota (b), una cum Archytæ libello De decem categoriis et cum aliis

(z) Reprehendit Possevinus Tilmanum, quod Pachymerem Athanasii σύγγραφον scripsit. Ac sane non fuit æqualis Athanasii illius antiqui Arianorum sæculo IV mallei; attamen non minus certum est, etiam Pachymeræ ætate fuisse patriarcham Alexandrinum nomine Athanasium cujus plus simplici vice ille in Historia sua Byz. meminit, et cui paraphrasim suam Dionysianam, suadente ipso compositam, inscripsit. (FABR.) In codd. 996 bibl. publ. Paris. exstat Ge. Pachym. epistola ad Athanasium, patriarcham Alexandriæ, Libyæ, Pentæcoleos, totiusque Ægypti et Æthiopiæ. (HARL.)

(a) Vide Allatium supra.

(b) Mabricius tamen infra in vol. XII, p. 523, in indice scriptorum Jo. Camerii non solum pleniorē dedit hanc inscriptionem: *Archytæ* decem prædicamenta: anonymi de logica: quid et quale quid quomodo definiendum esse videatur: alterius methodus εἰς τοὺς τρόπους τῆς φιλοσοφίας Georgii Pachymerii de sex definitionibus philosophiæ: omnia Græce: cum præliminari epistola Græca Joachimi Camerarii ad Michaelē Sophianum. Lipsiæ typis Mrnesti Voegolini, 8, sed etiam anno 1684 editionem asserit, — adde seq., notam. De plurimis codd. jam supra in vol. III, in cap. de *Aristotele* sermo fuit p. 209, not. oo, Ge. Pachym. expositio totius Organi Aristotelis et epitome universæ Aristot. philosophiæ; — p. 210, Pachym. libri xi de philosophia in cod. Bavar. 170 (quorum quidam, e. g. De cælo, in Aristot. Ethica, etc., separatim in codd. aliis seperiuntur): in cod.

Bavar. 171 est Pachym. epitome in *Metaphysicam* Aristotelis — tum alia p. 216, 220, 227, 229, 258, et sæpius. — In bibl. Escorial. sunt in aliquot codd. Pachym. 1) in universam Aristot. Logicam et utramque philosophiam epitome; 2) *Logica et philosophia*; 3) paraphrasis in libros *Ethnicorum* ad Nicomachum, 4) De mechanica, cap. 20. — 5 in quedam Aristotelis, teste Aluero l. c. pag. 170. — Florentiæ in cod. Laur. Medic. II, pl. 86, Ge. Pachym. compendium philosophiæ ex mente Aristot. libris constans XII, titulis 47, cap. 258. Plura vide in Bandinii cat. codd. Gr. III, p. 288 sq. Adde not. seq. — Paris in bibl. publ. codd. 1930, 1931 et 1935, exstat Pachym. paraphrasis in universam Arist. philosophiam; in cod. 2136 opusc. De anima — Vindobonæ in cod. Cæsar. 67, nr. 1, Pachym. fragmenta nonnulla de cælo; — in cod. 32, nr. 1, et codd. 44 nr. 2, et cod. 95 nr. 2. Pachym. prædicamenta in Aristot. libris octo naturalis annotationis; et nr. 18, cod. 44, excerpta ex Ge. Pachym. de cælo, sole, eclipsi solis, diebus et noctibus de quator anni temporibus; — in cod. 43 Pachym. expositio in Arist. naturalis auscultat. libros octo, V. Lambec. comm VII, p. 237, 397, 473, 477, 478, 481, 482. — Taurini in bibl. Regia, cod. 365. Ge. Pachym. librorum Aristotel. De physica auscultatione synopsis et compendiaria expositio, nondum edita; — in cod. 262 prolegg. in octo libros physicorum Aristot. V. cat. codd. Taur. Gr. p. 485 et 372. — Venetiis in bibl. Marc. cod 203 index philosophiæ Pachymeræ; — in cod. 212 Arist.

quibusdam, quæ supra lib II, cap. 13, (vol. I, p. 834), in Arehyta recensui: Latine vero Oporimus Basil. 8, cum Porphyrii quinque vocibus (c) et Aristotelis prædicamentis a Joach. Perionio versis. Et quæ Græce atque Latine cum Jacobi Foscareni versione prodierunt Pachymæ *De philosophiæ definitionibus et quinque vocibus ac decem prædicamentis*, Venet. 1532, 8, addita Pselli et Nicephori Blemmidæ compendiis in Logicam Aristotelis. β) περὶ ἀτόμων γραμμῶν, *de lineis insecabilibus* libellus sæpe utraque lingua in Aristotelis operibus editus et Aristoteli ipsi a multis, antequam errorem notarent. Camotius et H. Stephanus, perperam adscriptus. Latine vertit Jac. Schekius. Vide, si placet, quæ dixi lib. III, cap. 5, § 28 (Sol. III, p. 261.) γ) *Epitome* denique ipsa *philosophiæ* Latine ex interpretatione Philippi Bechii, philosophi ac medici, Basil. 1560, fol cum Synesii orationibus (d). Hanc epitomen Eumoro cuidam auctor dicavit, ut patet ex Pachymæ ad eum versibus (*surrn col. 419 editis*).

In Casaubonianis p. 21, laudatur Georgii Pachymeris *vita Chrysostomi*, de qua nihil usquam legere me memini. Quam enim habemus scriptam a Georgio Chrysostomi Vitam, quod Casaubonus ignorare minime potuit longe antiquioris est, et Photio jam laudati Georgii Alexandrini episcopi, de quo prolixè Hanckius, de scriptoribus Byz. part. 1, cap. 10. Sed Casauboni verba adscribam: *Georgii Pachymeris de Vita Chrysostomi liber est eximus et propter argumentum et nonnihil etiam propter scriptorem ipsum: pura est hujus oratio (at in Georgio Alex. stylum reprehendit Photius) neque omni artificio nudata, et cura dictionis: ἐπιστάσις αἰτιατικαὶ quales in historicis observabamus frequentissimæ.*

Pachymeræ scripta inedita.

Præter *Paraphrasim in universam Aristotelis philosophiam*, de qua jam dixi, et cujus major pars Græce adhuc bibliothecis atque integra in Vindobonensi (e) delitescit, servantur in bibl. regis Galliæ cod. 3149 (f) Pachymeris μελέται εἰς τὰ προγυμνάσματα καὶ εἰς τὰς στάσεις. *Exercitamenta rhetorica in progymnasmata et status*. Singulorum titulos et initia exhibet Allatius de Georgiis p. 369, 370, 471 (*supra col. 413*) in quibus est etiam ἔκφρασις τοῦ Ἀδγουστεῶνος, quam Boivini beneficio habere nos jam monui. *Epistolæ*, quas in bibliothecis Italiæ latere scripsit Gæssnerus, nunquam reperire se potuisse, licet anxie perquisitas, testatur idem Allatius et dolet: *Eas enim, inquit, elegantissimas futuras, et dicendi antiquo neclare, præterquam quod eo ævo scriptores suserant plenas suspicor; cum minus aliis in eloquendo*

Ethio. Nicomach. libri X, cum Georgii Pachym. paraphrasi marginali nondum edita V. catal. codd. Gr. p. 412 et 114, et supra vol. III, p. 264. — In cod. Coisl. 164 Georgii Pachym. philosophia, libri XII; v. Montfauc. bibl. Coisl. p. 222. (HARL.) (c) V. supra. vol. V. p. 738. (HARL.)

(d) Vide not. antec. — add. in cod. August. Vindel. Nicephori Blemidæ et Georgii Pachym. epitome philosophica complectens Logicam, Ethicam et Physiæ: teste Reiserio in cat. p. 77. — Vindobonæ in cod. cæsar. 67. Ge. Pachym. epitome universæ Aristotelis philosophiæ, divisa in libros XII, titulos 37, et cap. 238. V. Lambec, comm. VII. pag. 234 sqq., ubi inter alia, « quæ, ait, epitome primum quidem a Phil. Bechio, philosopho, medico, atque academiæ Basileensis professore dialectico ex aliis duobus mss. codd. et iis quidem, ut ipse testatur, valde lacunosis, mendosis et corruptis, in Latinum sermonem translata, et a. 1560 Basil. typis Froben. in fol. Latine tantum edita est; beneficio autem tertii hujus codicis msti cæsarei Græce simul et Lat. longe melius et accuratius denuo edit poterit. » Indicat hoc ibidem Ipse Sambucius hac suæ manus inscriptione: *Philippus Bechius, medicus Basileensis, convertit Basileæ, et excudit Episcopus cum Frobenio, a. 1560 Verum hic codex longe duobus, quibus uti interpreti tunc licuit, integrior et probior est, Bechius sæpe nec verba apprehendit, nec sensus reddidit. Sambucus hunc emit octo coronatis, missum ex Italia, a 1583. In illo cod. præfationem excipit index totius operis, quem quidem Leo Allatius in diatriba de Georgiis p. 367, perperam existimabat ab alio quodam compositum; contra Lambecius, ab ipso Georgio Pachym. esse confectum, ex connexione cum præfatione manifeste apparere contendit. — Quod Lambec. et Sambuc. de eod. Vindob. prædicarunt, id etiam de cod. Florent. Medic. XXII, plut. 86, in quo est Pachym. compendium philosophiæ (uti in cod. 2. in superiore nota laudato), Bandin. III, p. 365 sq. affirmat, ope illius codicis Medic. optimi atque integerrimi Græce simul est*

Lat. longe meliorem et accuratiorẽ editionem posse adornari. Ille tamen cod. præterea ab initio habet διαρρῆσιν, etc.; divisionem locorum dialecticorum, quemadmodum ipsos divisit Itolorum quidam, dictus Boetius, qui quidem in Gr. linguam translati sunt. Tum in fine adduntur Man. Phile versus iambici centum sepulcrales in Pachymerem, quibus ille sui præceptoris obitum deplorat. — In cod. 1, nr. 3, plut. 86, excerpta tria ex Ge. Pach. paraphrasi in universam Aristot. philosophiam. V. Bandin. III, p. 284 sq. — In cod. Cæsareo 95, nr. 4, in Arsenii, Monembasiæ in Peloponneso archiepiscopi, *syntagmate logico* insunt Michaelis Pselli, Nic. Blemmidæ et Georgii Pachymeris opuscula varia ad logicam pertinentia, et quidem Pachym. libell. de sex philosophiæ definitionibus; ejusdem divisio philosophiæ, ejusdem libellus de quinque vocibus et libell. de decem prædicamentis. V. Lamb. VII, p. 380 sqq. qui quoque adnotavit, idem Arsenii syntagma logicum editum esse Græce Paris. 1550, 42, et Latine, Jacobo Foscareno interprete, ibid., 1541, 12. — In cod. 39, nr. 6, est fragment. περὶ ὕλης, etc., ut jam supra adnotavimus. — In bibl. acad. Leidensi sunt Hermias Ammonius in Isagogen Porphyrii, Magentinus in libr. Aristot. De interpretatione et in priora analytica; Nili De ratiocinationibus libellus. Item Georgii Pachymerii in universam Aristotelis disserendi artem epitome, ex interpretatione Jo. Baptistæ Rasarii. Lugduni 1547, fol. — Pselli introductio in sex philosophiæ modos, etc. — Nicephorus Blemmidos de quinque vocibus, Georgius Pachymerius *De sex philosophiæ definitionibus*, etc. Græce. Venetiis (ut videtur), aliqua sunt adscripta Græce: in catal. B. Leid. p. 155, 163 et 165. — Georgii Pachym. in universam Aristotelis disserendi artem epitome, Latine, Jo. Baptista Rasario interprete. Paris. ap. Michael. Vascosanum 1545, 8. (Maittaire A. T. III, p. 379). HARL.

(e) V. notas antecod. (HARL.)

(f) In cat. codd. Paris. tom. II, p. 584, numeratus 2983.

Pachymerius, quod ex historia et aliis ejusdem tractationibus colligi potest, ineptat (g) Refert autem nactum se Pachymeræ opusculum Περὶ κατασκευασίας καὶ ἐργασίας τῶν ἐπιχειρημάτων, *De apparatus et constructione argumentorum*, cujus initium : Πᾶν κατασκευάζεται δι' ἕξ. Ait etiam, Pachymeræ libellum *De quatuor mathematicis* scientiis exstare ms. in bibl. regis Galliæ, sed dubitat, idemne sit, qui sub Pselli nomine editus est, et de quo Allatius libro de Psellis cap. 37. Sane idem scriptum Arsenius, cum primum Romæ edidit, dubitavit. Enthymiumne an Peellun haberet auctorem, licet Pselle a pluribus tribuatur : Labbeus vero in Bibliotheca nova ms., pag. 147, tanquam diversa memorat Georgii Pachymeræ *De quatuor mathematicis, arithmetica, musica, geometria et astronomia* (quo ipso ordine etiam disciplinæ illæ in Pselliano libello pertrahatur), in codice regio 859, et de iisdem *Euthymii Pselli codice* 891. *De iisdem incerti codice* 481. (FABR.) — Secundum codd. catal. . Paris. vol. II, in cod. 2338, 2339 et 2340, Georgii Pachym. vel Mich, Pselli arithmetiçæ, musiciçæ, geometriçæ et astronomiçæ institutiones ; in cod. 2341, Georgii Pachym. arithmetica (ubi primum caput desideratur), geometria et stereometria. — In cod. 2438 (e cod. Vaticano a. 1594 descripto), nr. 3, Pachym. arithmeticiçæ quater inchoata descriptio duorum librariorum manu diversa ; nr. 4, ejusdem *harmoniçæ* inchoata descriptio — in cod. 2536 *opusculum de Musica*. e veterum et recentiorum scriptis a Georgio Pachymera in illorum gratiam, qui rei musiciçæ operam dant, collectus, opus ineditum, quod incipit δευτέρων ἔχει τῶν. — In cod. Naniano 255 Venetiis, ἡ τετραβιβλος τοῦ Παχυμέρη — tum τοῦ σοφωτάτου κυροῦ Γεωργίου πρωτευδίκου — τοῦ Παχυμέρη, σύνταγμα τῶν τεσσάρων, μαθημάτων, ἀριθμητικῆς, μουσικῆς, γεωμετρίας καὶ ἀπτρονομίας. Sequuntur triginta versus iambi senarii : post hos incipit opus. Plura ex illo cod. dedit auctor cat. codd. Naniian. pag. 448. — Leidæ inter codd. Vossianos ἀρμονικὴ μουσικὴ Παχυμερίου. V. cat. bibl. Leid. 394. nr. 62. — An etiam Pachymerem pertineant, quæ sunt in cod. Augustano Vindel (*Reiser. cat. p. 87*). epitome logica, initio mutila, reliquis etiam paginis magnam partem exesis ; alia epitome arithmetices, etc, aliaque epitome musices, geometriçæ, astronomiçæ, etc., collatione cum aliis codd. certius erit definiendum. (HARL.)

Tὰ καθ' ἑαυτὸν, *Carmina de vita sua* memorat Pachymeres et ex illis versus quosdam hexametros adducit lib. x Historiæ Byz., cap. 14 et 15. (FABR) Florentiæ in cod. Laurent. Medic. V, plut. 87, qui continet Aristot. physiçæ ausculiat. libros VIII, cum expositione marginali Georgii Pachymeris : in fiai leguntur versus quidam heroici in laudem libri, ascripto nomine τοῦ Παχυμέρη, quos publici juris fecit Bandin. in cat. Gr. III, p. 385 sq. — In cod. Veneth Marc., qui continet Macarii Chrysocephali Ροδωνιᾶν, fol 231 adducuntur excerpta ex carminibus, quæ Georgius Pachymeres de vita sua conscripsit, ἐκ τῶν ἡρωϊκῶν ἐπιῶν τοῦ Παχυμέρη κυροῦ Γεωργίου, δι' ὧν τὰ καθ' ἑαυτὸν διηγείται ἐν τμήματι ἑνεία, et fol. 233 rect. τοῦ αὐτοῦ (Παχυμέρη) στίχοι ὕφαντοί· ἔστι δὲ ὁ ὕφαινόμενος στίχος, ἀπὸ κάτω καὶ κάτωθεν ἄνω. V. cel. Villosion anecdot. gr. tom. II, pag. 7, imprimis pag. 76 sqq. ἢ στίχος, istos quamvis barbaros ineptosque. Græce vulgavit. In versibus autem heroicis laudatis Pachymeres indice Villosionio, veteres poetas, præcipue homerum et Gregorium Nazianzenum, non intelciter imitando expressit. (HARL.)

(g) Add. supra, vol. I, p. 703. (HARL.)

GEORGII PACHYMERÆ

DE

MICHAELE ET ANDRONICO PALÆOLOGIS

LIBRI XIII.

PETRI POSSIMI DEDICATIO

SANCTÆ MEMORIÆ URBANI VIII SUMMI PONTIFICIS

GEORGIUS PACHYMERES. EJUS BENEFICIO REDIVIVUS, IMMORTALES GRATIAS.

Synagogæ veteris pontificibus sacræ litteræ memorant singulari privilegio tributum, ut morte sua panderent reditum exsulis, Plus posse novæ legis et Christi Ecclesiæ pontificis feliciter experior hodie a te, cujus gratia dudum mortui jam pridem et ipse mortuus lucet

aspicio. Propagasse me putaram vitam brevem in posthumæ immortalitatis peremitatem, scribenda dum viverem historia mei temporis, et actis non indignis cognitu principatum duorum, quibus et nos aliquod nomenque decusque gesteramus, ex oculata metitia duplici volumine vulgantis: sed quam sint incertæ spes et providentiæ humanæ sero deprehendi, post cineres demum sentiens ista duo a me longis elucubrata vigiliis, at parum faustis auspiciis opera pro arce Minervæ quam eis desponderam, nihil nisi carcerem Latonæ reperisse, ubi tenebrosis constricta vinculis famam secum meam oblivionis quodam tumulo conditam premerent. Nempe illa Othomanica tempestas, quæ deletio imperio Orientali, subjugata Constantinopoli, opes litteratæ Græciæ funesto naufragio submersit, meæ quoque historiæ exempla barbaricis stuctibus absorpsit pleraque, tabulis aurtaxat truncis, et reliquiis exilibus in quædam velut littora ac partus bibliothecarum ejectis. Harum in Augustana congestum cumulum vidit olim Wolfius, sed velut ille evangelicus Levita in occursum Hierichuntini viatoris latronum injuria saucii, cum esset secus locum et videret, pertransiit, quid enim aliud fuit, omisso edendi vertendique officio, lemmatum ac titulorum exscriptione facili defungi? Aliquanto plus sacerdos fecit, eruditissimus Petavius, qui qua via veterum monumentorum scrutandorum descendebat, forte nactus narrationem mearum fragmenta nonnulla, qualia invenerat edidit Parsiensibus typis. Verum et ipse præterivit, merito detrectans interpretandi operam, in tam corrupto, quale nactus erat, exemplari utique perdendam. Equidem (fatendum enim est) pejori longe loco eram quam vulneratus ab Hierichuntinum iter obsidentibus sicariis viator, ille siquidem utcumque confosus spirabat adhuc tamen ego animam exhalaveram sensu plane cassus ac spiritu, non minus quam ille memoratus in libris Regum, quem qui humaturi exierant, instantium intruncolorum metu festinantes in sepulcrum Elisæi conjecerent, casu ipsi fortunato: etenim contactu ossium prophetæ revixit mortuus. Par mihi felicitas ex te contigit. Os tuum et caro tua, Eminentissimus Franciecus cardinalis Barberinus, me clamatum, depositum, examinem colligens, tollens, amplectens, tandem ut viverem effecit, tuis scilicet obsecutus votis et mandatis: tu enim exemplum mei operis integrum accersitum et quodam angulo Græciæ illius fidei vivens commiseras, hortans intansque ut edendum aliquando curaret. In hoc ille nulli openæ, contentioni, sumptui perpeccit, Misit, egit, movit multa longo tempore quoad longanimitate atque efficaci perseverantia obstaculis perruptis optati compos, mihi derelicto atque objecto verus beneficus Samaritanus sospitator exstitit. Ille humo me sublatum ac pulvere isti a quo sum Latinitate donatus interpreti velut stabulario commendatum, denariis multo ultra quam duobus descriptionis et executionis ab amanuensibus ac chalcographis necessaria mihi vulgando opera redempta, tum cæteris omnibus in lucem emergendi subsidiis non munifice solum, sed magnifice etiam instructum, in hunc litterariæ celebritatis meridiem protulit, ubi mea Historia, tanquam illa Memnonis statua insueti sibi solis percussa nunc primum radiis, erumpat in voces immortale tuum ac tuorum, sanctissime Pontifex, in me ac rem litterariam meritum orbe late toto prædicaturus.

PETRUS POSSINUS LECTORI.

I. Quod nunc primum e Græciæ naufragiis emergit Georgius Pachymeres, historicus non minus alioqui luce dignus Latina quam multi ejus æquales ac posteris jam pridem typis et litteris evulgati nostralibus, non sola infelicitas, sed culpa ejus quædam fecit. Retrusus et antiquarius scriptor, quem loqui cum vulgo quidquam piget, præterea perplexus et hiantis sententiæ compositor, tot tenebris suas vigilias obvolvitur, ut eruditissimorum, quibus innotuit, interpretum a sui editione tentanda curas conatusque deterruerit; idem passus quod sepias aiunt atque torpedines, qui pisces quod rarius mensarum honore dignentur, caligini quam offundunt, torpori quem afflant, imputent, illa oculos, hoc manus et brachia piscantium a nisu eos e nativo gurgite tollendi soliti repellere.

II. Erat tamen haud dubium operæ pretium in ejus publicatione historiæ, quæ res magnas ac memorabiles per annos fere octoginta sæculi obscuri ac testium inopis gestas, si minus semper diserta, saltem prudenti, diligenti, morata et plerumque fideli narratione prosequatur; quæ postremæ quasi scenæ Orientalis imperii sub domo Palæologa ita principia exhibet, ut in iis causas tragicæ catastrophes, qua Turcis et Muhammedi Constantini regia succubuit, advertere prudens lector manifestas queat; quæ plurima docet nusquam alibi notata; quæ a Niceta et Acropolita ad Cantacuzenum, hiatum quemdam explens publicæ memoriæ, viam quasi regiam insternit albis velut quadrigis historicæ veritatis, qua nostra usque ad tempora nusquam hærente aut abrupta triumpho pompa invehatur; quæ denique negotium omnis ævi maximum et celeberrimum, conciliationis ecclesiarum Græcæ cum Latina, sic a primis originibus evoluit, sic a deliberationum arcanis verisque rationibus, per anfractus inde fucosarum artium hinc fidei sinceræ, ad suos exitus perducit, ut asserere non dubitem id argumentum ingens a nullo prius Græco scriptore lucis accipere.

III. Non me fugit intercedi adversus hæc speciosa et plausibili exceptione posse a merito querentibus Pachymerianam hanc historiam non raro Græcorum schismati favere, Latinorum res et jura deterere narrando, auctoris primum in partem sequiorem multis modis studium ostendere. Non nego, non excuso; et ita factum, et large in hoc peccatum a Nostro confiteor. Tamen contendo utilem publico et ipsi quin etiam in his læsæ veritati atque orthodoxæ fidei optabilem talis libri evulgationem esse. Neque ad hoc evincendum utar præjudiciis Ecclesiæ, historias Eusebii Cæsariensis, Ariani a multis habiti; Socratis et Sozomeni, palam Novatianorum; Nicephori Callisti e face licet interdum haurientis hæresum, et alias suspectorum pariter scriptorum, legi sinentis et probantis, Aio, vel si omnes quos nominavi exterminarentur, peculiari nomine interesse apostolicæ sedis et Romanæ communionis universæ, subjici oculis et teri manibus cunctorum hoc Pachymeris opus, in eo sanitas doctrinæ de processione Spiritus sancti ex Patre Filioque, de primatu papæ et jure provocationis ad Romanam sedem ex quocunque patriarchatu; sincera charitas et vera sanctimonia Gregorii X aliorumque Romanorum per ea tempora pontificum; Joannis Vecchi Constantinopolitani patriarchæ, partes Latinorum studiosissime amplexi, constantissime tuiti, eruditio maxima, liberrimum idemque perspicacissimum ingenium, veracitas *intrepida*, vita inculpa mores sancti, divinis etiam illustrationibus probati, palam magnificèque prædicantur, idque ab oculato teste, et quod caput est, domo adversantium productis, ipsoque haud dissimulanter adversariis studente, ut quod dicit nobis favens, expressum evidentia veritatis, quod contrarium immiscet, edurationis vitio inolitum, subornatum adulatione, ambitiosis spebus, obnoxiiis a vi tyrannica timoribus contra officii conscientiam extortum, merito debeat intelligi. Ausim dicere: si totus orthodoxus esset Pachymeres, minus juvaret. Sunt veneno carentes et prorsus inodori serpentes: Sed ii theriacam non faciunt. Viperis opus est exitiali succo turgidis, lethali dente infestis, unde salutare alexipharmacum possit existere; adeo malis interdum etiam et pestibus sua inest utilitas! Habes cur non tolerabilis solum, sed etiam expetibilis schismatici scriptoris editio sit. Cæterum etsi non magis periculum esse video ne Catholicus e Pachymeris lectione schisma discat, quam ne Christianus, deorum falsorum passim occurrente in libris veterum Græcis Latinisque vulgo tritis mentione, in idolatriam pertrahatur, dedi tamen diligentem operam in notis ad singula loca maculosa, ne calumniæ ac mendacia impune auctori, fraudi lectori forent.

IV. Quod superest, editionis hujus consilia, causas, facultates totamque rationem edisserenti operam mihi ne, quæso, gravere, lector, brevem commodare. Sanctæ memoriæ Urbanus pontifex, ejus nominis octavus, duo historica Pachymeris opera, totidem distinctis transmarinæ ac perantiquæ manus exarata voluminibus, in suo thesauro librario servabat, integra et haud paulo saniora quam quæ Augustanus Wolfio visus codex habuit. Prior tomus, in libros tributus sex, Michaelis Palæologi res gestas ante imperium et in imperio enarrat; alter libris septem magnam partem actorum longi principatus Andronici Senioris exhibet. Utrumque illum a se perlectum commentarium, pro ea qua valebat Græcæ linguæ peritia doctissimus is pontifex, dignum qui Latine legeretur judicabat; idque ut procuraret familiarissimo et fidissimo sibi capiti, eminentissimo cardinali Francisco Barberino, fratris, filio, ~~scpe~~ impenseque commendavit. Quam ad hoc ille per hos annos viginti, et quod excurrit, diligentiam adhibuerit, infinitum sit minute persequi Satis fuerit dixisse nihil in hoc genere quod utcumque tentari posset, ab eo unquam uspiam prætermisum. Obtulit, invitavit, rogavit, promisit, voce coram scriptis litteris, per amicos conventis viris doctis: nihil denique non egit, quo Pachymeri Latini alicunde interpretis suppelleret copia, missis etiam procul extra Italiam ipsis codicibus archetypis, quasi ut suam per se ipsi causam agerent et miserationem præsentis ac supplices moverent: quos tali occasione multis annis in viri doctissimi jacuisse scrimis multi sciunt. Successus fuit, qualem comitorum de regno arborum sacer apologus memorat, ut nimirum vite, oliva, ficu, cunctis pro se quaque plantis felicibus recusantibus, ad rhamnum res devolveretur. Licet eram mihi conscius suppelletilis curtæ, minoris facultatis, temporis diversissimis occupationibus addictissimi, tamen cognitius desiderii viri summi de me optime meriti, verecundiæ meæ vim facientibus et imperiorum occupantibus partes, audere supra vires non dubitavi, ejusque onus negotii subire, in quo sustinendo defungendoque vice otii ingeniique omnis studium mihi esse deberet atque obsequium

V. Sic ad eum laborem aggrediens, in recensendo vertendoque fundum habui Barberinum codicem, eum de quo multa dixi, omnium, opinor, qui exstant uspiam integerrimum et optimum, in charta transmarina, vetustatis auctori Pachymeri æqualis ~~mss~~ non speciosissimæ quidem aut lectu facillimæ, cæterum eruditæ et exactæ. Duos ~~cons~~ consului alios in dubiis, Vaticanum et Allatianum. Priori a bibliotheca pontificia, ubi ~~asserv~~ asservitur nomen feci. Fuit is quondam V. C. Aloysii Lollini, episcopi Bellunensis, qui eum moriens cum aliis mss. quæ multa collegerat, Vaticanæ bibliothecæ legavit Hunc ut inde domum auferrem, ibique ad continuum et liberiore usum multis mensibus tenerem S. D. N. Alexandri VII præstans benignitas concessit. Tertium humanissime suppeditavit e privato peculio librario illustrissimus Leo Allatius, præfectus bibliothecæ Vaticanæ. Præfert is antiquitatem quadragentorum facile annorum chartæ et scripturæ specie ac $\pi\iota\eta\phi$, sed est ἀκέραιος καὶ ἀτελής, decem circiter capitibus primis mutilus, finem item lacu-

nis interpolatum et injuriis ævi ac tempestatum corruptum habens. Vaticanus longe recentioris est manus. In Barberino codice pertusis casu quodam foliis duobus, in capitibus 5 et 6 libri 1, hiatus totidem fuere, quos explere non potui ex Allatiano, qui primis, ut dixi, capitibus decem caret, nec ex Vaticano, qui non tam apographum historiæ Pachymeris quam compendium est, diversis pleraque verbis exprimens, non paucis prætermisissis. Recurri ergo ad exemplar asservatum in bibliotheca regis Christianissimi Parisiensi, unde meo rogatu R. P. Philippus Labbe, quod opus erat ambabus lacunis coæquandis, diligenter excerpit et misit.

VI. Interpretationis non anxie addictæ, sed et in paraphrasim aliquando redundantis hæc peculiaris excusatio est in hoc omnium, qui Græce historias ediderunt, obscurissimo scriptore. Lectorum alii Græce sciunt, alii (quæ major turba est) non item. Neutorum accommodatam rationibus putabam versionem scrupulose sedulam, balbutientum et illautam, quæ jejuna squalidis, intricata perplexis, ambigua confusioribus mutaret. Nam Græce quidem docti, si quis cupido insit indolem noscendi Pachymerianæ dictionis, longe id assequuntur facilius Græco ipso contextu protinus visendo, quam male terro intuendo vel quodam speculo interpretamenti sesquibarbari, latinitatem invitissimam per omnia Græcismi vestigia lutulento tramite reptantis. Cæterorum qui una freti Latinæ linguæ peritia historiam hanc in manus sument, manifestum est non id votum aut destinatum esse, noctium et labyrinthorum ambagiosi scripti experimentum præsens capere, potius quam absconditæ defossæque illic fidei gestarum vere rerum liquido lucidoque testimonio doceri. Studui ergo, quo his obsecundarem, indagatum magno plerumque labore meo hujus scriptoris sensum quam clarissime proponere, adeoque, ubi res posceret, distincta e confusis, ex horridis nitida, plana e pravis, aperta ex ænigmaticis reddere.

VII. Erunt tamen (scio) quibus nec facti defensio probabitur. Hi vero vel ostracismo me, licet, exterminent, modo testæ causam ascribant *Proscriptum te volumus, quod tenebricossimum scriptorem primo aspectu intelligibilem feceris*. Sed meliora Venusinus auguretur, e diverso responsans:

Solventur risu tabulæ, tu missus abibis.

Enimvero si mentem scripti non assequitur, si affingit aliena, si non repræsentat quidquid subest, jure vapulet interpres; donec quidem latentia produci, involuta exerit, obruta eruit, dum nucleum, succum intimum, meram medullam sententiæ abstrusæ fracto extractam cortici, velut cibi cocti et conditi paratum legenti ferculum apponit, sinant isti morosi serviri suis commodis, et vereantur id damnare unde, nisi dissimulant, se quoque ipsos juvari sentiunt. Nec eo tamen hæc trahi velim quasi nuspiam offendisse me arroganter asseverem, aut ubi meruerim culpari abnuam. Unum deprecor, ne judicium præcipitetur, neve ad primam nævi speciem veru ac nigrum theta plagosus censor expediat. Cognoscere prius ne gravetur in glossario et notis, quæ me ad sic interpretandum causæ impulerint. Vel absolvet vel ignoscet, vel mitius forte castigabit perspecto quid in re sit. Typographi menda ne imputentur mihi cur postulem, quod ipsa ultro æquitas largitur? ne multa graviaque intervenirent, cura est non mediocri certatum: ne ulla vel levia irreperent vitare ultra humanam facultatem fuit. Index præcipuorum appensus ad calcem observationum est, cujus admonitu manu adjuvet qui adverterit, et benefacti locum occupet. Chronologicas controversias (nam erant et hic nodi ejus generit digni vindice) in librum proprium seposuimus, cui ἐπίμετρον superjectum est *Specimen sapientiæ Indorum veterum* liber tertio succedentium invicem translationum gradu ex Indico, Persico, Arabico Græcus factus, et velut tunc notissimus Constantinopoli, ab imperatore ibi apud hunc nostrum concionante laudatus, quærendi sui necessitatem imposuit haud aliter intellecturis locum in quo memoratur. Inventus in locuplete talium penu, museo illustrissimi Allatii, ejus benigna gratia visus a me Latineque redditus, ejusdem judicio et hortatu editus hic integer est, non invenusta, ni fallor, peregrinitate placiturus. Vale.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΧΥΜΕΡΗ ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ

GEORGII PACHYMERÆ MICHAEL PALÆOLOGUS

SIVE

HISTORIA RERUM A MICHAELE PALÆOLOGO ANTE IMPERIUM ET IN IMPERIO
GESTARUM.

INTERPRE PETRO POSSINO S. J.

A.

α'. Προοίμιον τοῦ συγγραφέως, καὶ περὶ τῆς ἀληθείας **A** καὶ μαθῶν ἀκριβῶς παρ' ὧν τὸ πρῶτον ἐωράθη πρᾶχθέντα, πλὴν δ' οὐκ ἀμάρτυρα ἀλλὰ καὶ πολλοῖς ἄλλοις συνηγορούμενα, ὡς ἂν μὴ ὁ ξύμπακας χρόνος φύσιν ἔχων τὰ πολλὰ κρύπτειν συχναῖς κυκλικαῖς περιόδοις καὶ τὰ δὲ ἀφανίσῃ κατὰ μικρὸν ἐξίτηλα τῇ παραδρομῇ γιγνόμενα διὰ τὸ φανέντα κρύπτειν πάντα ἀνάγκη εἶναι, ὡς πού τις τῶν σοφῶν ἦ καὶ ἀληθῶς ἐγνωμάτευσεν. Οὐ μὴν ὥστε καὶ τὸ ἀληθὲς περὶ ἀλάττονος τοῦ ψεύδους ποιήσασθαι πρὶ τοιούτων λέγοντα· ιστορίας γὰρ, ὡς ἂν τις εἴποι, ψυχὴ ἢ ἀλήθεια, καὶ τὸ τῆς ἀληθείας χρῆμα ἐπιναγκῆς ἱερὸν, ὃ δὲ πρὸ ταύτης τὸ ψεῦδος ἔχων ἐντίκρυς ἱερόσυλος. Ἄλλως τε καὶ ἡμῖν ἤκιστα πρόθεσις τοῖς πρᾶχθεῖσι μέγεθος ἐντιθεῖναι ὡσανείπερ κινουμένοις ἐκ μίσους ἢ μὴν εὐνοίας, ὡς ἂν κλέον

I.

4. *Proœmium, de auctore hujus historię, et qua fide* **B** *unius testimonio crediderit, sed multorum affirmati-*
is scripserit. *onum concordati. Scripsit autem, ne tempus suapte*
enutritus Nicęę, Constantinopolim rursus trans- *natura involvens ac legens multa, crebrisque suis*
latus, quando ea, sic Deo annuente, sub Romano- *circuitionibus obruens, hæc quoque deleat fugientia*
rum dominium rediit, annos tunc natus undevigi- *ipso decursu. Necesse quippe est, quę aliquando*
nti, clero ascriptus ac primis Ecclesię dignita- *visa sunt, contegi tandem, ut doctus quidam asse-*
tibus ornatus, adeo ut usque ad protectdici honorem *rui ab vere pronuntiavit. Sed neque par est de his*
eveheretur, in palatinis quoque officiis dicęophyla- *rebus dicentem mendacio minoris facere veritatem.*
cis magistratu honoratus, hæc litteris tradidit, non *Historię namque, uti quis dixerit, anima veritas;*
rumores longe petitos nulloque testimonio probatos *et veritas ipsa revera res sacra est. Is igitur qui*
excipiens, neque solum famę fidens, ut sæpe 1-12 *pluris facit mendacium, aperte sacrilegus est. At*
scribenti usuvenit, dum nimis facile creditur omni *neque propositum nobis est gestis aliorum ponder*
qui dicat se audisse aut vidisse, verum qui per me *addere, quasi vel odio vel benevolentia moveremus,*
ipse pleraque viderim sic contigisse ut refero vel *ut et quod male accidit, plus æquo laceretur, et*
si ab aliis accęperim, diligenter excusserim a quibus *quod belle cecidit, impensius celebretur, historia*
bus primum ea sint visa dum fierent, ac nec sic *legentibus imponente. Quandoquidem enim que-*
C *cunque, ubivis terrarum gesta sunt, licet quidem*

ἢ εἰκὸς ἢ τὸ κακῶς ξυμβάν διασυρεῖται ἢ τὸ εὖ ξυμ-
 πεσὸν ὑμνηθεῖται, τοῦ λόγου τὰς ἀκοὰς γοητεύοντος.
 Ἐπειδὴ γὰρ τὰ ὀπουδήπου πραχθέντα ἔστι μὲν καὶ
 διεξιάναι, οἷς δὴ καὶ λέγειν βούλομένοις ἔστιν, ἔστι
 δὲ καὶ ἔπιν ἀρότητα, μὴ ἀνάγκης ὑπόσεως, νικᾷ κατ'
 ἐμὴν γνώμην τὸ σιωπᾶν ἢ τὸ λέγειν ἄλλως ἢ ὡς
 ἐπράχθησαν, καὶ κρεῖττον δὴπου τοῖς ἀκούουσι τὸ μὴ
 μαυθάνειν ὄλως ἢ τὸ μαυθάνειν ἄλλως ἢ ὡς ἡ ὄντως
 ἱστορία βούλεται, ὡς ἐκεῖθεν μὲν τῆς ἀπλῆς εἰσα-
 γομένης ἐκείνης ἀγνοίας, ἐξ ἧς οὐ μῶμος προσπί-
 βεται, ἐντεῦθεν δὲ τῆς διπλῆς, ὡς τὸ μὴ εἰδέναι
 συμβαίνει τὸν εἰδέναι οἰόμενον, οὐ δὴ καὶ χεῖρον
 οὐδέν. Οὐ μὴν ἀλλ' οὐδ' αὐτὸς ἐγκεχεῖρηκα ἂν τῆ
 γραφῆ, ἦν μοι μὴ ἐπήει: ἐλπίζειν προϊόντος τοῦ χρό-
 νου [P. 5] τὰ χεῖρω καὶ ἔτι ξυμβαίνειν, ἐκ τῶν πα-
 ρόντων καὶ τὰ ἐσθῆτις στοχαζομένῳ, ἢ μᾶλλον ἐκ
 τῶν συμβάντων λογιζομένῳ τὰ συμβησόμενα. Πολλῶν
 γὰρ δόξου εἰς ἀκοὴν ὧτιου θαυμασιώτερον ἐκ τοιαύ-
 τῆς, ἦν δὴ καὶ γεγεύμεθα, ἡσυχίας καὶ καταστά-
 σεως εἰς τὰδε ξυμφορᾶς τὰ πράγματα προελθεῖν, ἢ
 τοιαῦτα φανέντα καὶ οὕτω τῆς προτέρας εὐθαλείας
 δεινοῦ χειμῶνος ἐπισηφρήσαντος καταβρέυσαντα εἰς
 τὸ ἀκμάζον καταυανθῆναι, ὥστε μὴ ὀπώραν εὐθα-
 λείν, ἀλλ' οὐδὲ ζωτικῆς τὸ πνεῦμα παράπαν μετέχειν
 κινήσεως.

β'. Διὰ τί τὰ τῶν πρότερον βασιλευσάντων ἐνθάδε οὐ
 μνημονεύεται.

Τὸ γοῦν ἀνατρέχειν ἐπὶ τοὺς πρότερον ἢ καθ' ἡμᾶς

ἄρξαντας, κἀντεῦθεν ἀρχεσθαι τὰ ἐκείνων ἐπιόντας,
 ὅπως ἀσφαλῶς καὶ μεθ' ὅτι πλείστης τῆς εὐθυλίας,
 ἧς οὐδὲν ἄμεινον, διψοῦν τὰ πράγματα, τὴν ἀρχὴν
 ἐντεῦθεν κατοχυροῦντες, καὶ ταῦτα περιγραφείσης
 εἰς μικρὸν ταύτης αὐτοῖς ἐπὶ τρισὶ καὶ μόναις ἐπι-
 πολαζούσαις ἀρχῆθεν ταῖς πόλεσι, Νικαία, Προύση
 τε καὶ τρίτη Φιλαδελφεία, τῆς πατρίδος ἐκπεσοῦσιν
 ἐξ ὧν αἰτιῶν ἴδμεν μαθόντες, οὐ μοι δοκεῖ, κἀν λέ-
 γειν θέλωμεν, ἀνυστὰ τῷ τε πολλὰ καὶ μεγάλα ξυμ-
 βῆναι μεταξύ κρατούντων ἐκείνων καὶ πολλῆς εἰπεῖν
 μάλιστα δεόμενα ἀσχολίας, καὶ τῷ μὴδ' ἡμᾶς ἐς
 τὰκριβῆς εἰδέναι τί καὶ ἐφ' οἷαις ταῖς αἰτίας ξυνέ-
 πεσον ἕκαστα, ἄλλως τε ὅτι καὶ ἄλλοις εἰπεῖν ἐπήλθε
 περὶ ἐκείνων, οὐ πεπλανημένους, οἶμαι, καὶ ὥστε
 μὲν σφᾶς ἑαυτοῖς ἀσφαλῶς πιστεύειν ἐπεξίοντας
 καθ' ἕκαστον, ἀλλ' ἀκριβῶς καὶ ὡς εἰδόμενα ἐξ ὧν
 ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἦσαν καὶ περιῆσαν ἔτι εἰς τέλος
 πραχθέντων καὶ τὸ τοῦ χρόνου μηχανήματα ἄπρακτον
 ἦν, ἅμα πραττομένων καὶ ἄλλα γραφῆ δεδομένων,
 ἀντιμαχομένου καὶ ἀντισκοποῦντος οἷον τοῦ Ἑρμοῦ
 τῆ Λητοῖ, ἢ καὶ μᾶλλον τὴν ἐκείνης πρόσοδον ἀνακό-
 πτοντος. Ταῦτ' ἔρα καὶ τὰ κατ' ἐκεῖνο συμβάντα
 τοῦ χρόνου ἐαζέον ἡμῖν ὡς οὐκ ἀνυστὰ καὶ ἄλλως
 τοῦ προκειμένου σκοποῦ ἐξαγώνια. Ἐν δὲ καὶ μόνον
 τέως λεκτέον ἐστὶ, καὶ ἴσως οὐ περιττὸν, ὅτι καὶ
 μόνον ἐκεῖνό τινες αἰτιῶνται καὶ τῆς τότε τῶν
 πραγμάτων ἀσφαλείας καὶ καταστάσεως καὶ τῆς νῦν
 ἀνατροπῆς καὶ συγχύσεως, [P. 6] πλὴν οὐ κατὰ ταύ-

narrare argumenta dicendi quærentibus, licet et
 omittere indicta, nulla necessitate scribere cogente,
 satius profecto sit, ut ego quidem arbitror, silen-
 tio præterire quam secus ac gesta sunt tradere.
 Præstat enim legentibus nihil eorum scire quam
 contra ac vere acta sunt doceri. Illinc enim ins-
 cientia quædam, et simplex illa quidem, innascitur,
 nullam inurens turpitudinem 13: hinc duplex
 oboritur ignoratio, homine scire ac putante quod
 omnino nescit; quo sane nihil pejus. Verumenim-
 vero nec ipse scribendi provinciam aggrederet, nisi
 futura ex præteritis æstimans, magno opere timerem
 difficiliora asperioraque imminere in posterum.
 Multo enim videlicet auditu mirabilius est ex tanta,
 quam degustavimus, tranquillitate in hanc ultimam
 calamitatem decidisse res nostras, quam hæc nunc
 ita composita quæ cernimus, procella quadam nova
 ingruente, ex hac prosperitate deturbari in pertur-
 bationem adeo miseram, ut ex specie ac flore omni
 prioris felicitatis tempestas atrox ingruens vix tan-
 tum satis agrisque modo virentibus reliqui faciat,
 quanto esset opus, nondicam perducendis ad ma-
 turitatem fructibus, sed vel ad vitam intus vege-
 tabilem, cum spe proditorum iterum quandoque
 germinum, ægre ac misere tundam.

2. Cur omissa priorum principum acta.

Cæterum non facile, opinor, fuerit, vel si maxime
 cuperemus recurrere ad propria tempora, et ab eo-
 rum qui ante nostram ætatem rebus præfuerunt

principatibus actisque repetendis hujusquam modo
 meditatur initium historiæ ducere, exponendo ut
 secure consultissimæque, qua nec nihil præstantius,
 prudentia rempublicam gubernaverint, imperium
 ea maxime cura munientes, utcunque angustis il-
 lud ipsum circumclusum finibus, trium videlicet dun-
 taxat relinquantur tum ipsis civitatibus, Nicææ, Prusæ
 et tertiæ Philadelphix, in quas exolusi patria, iis
 quas didicimus causis, confugere ibique se conti-
 nere coacti fuerant. Mahna, sane ac scriptione nec
 brevi digna imperantibus illis evenerunt: verum,
 14 ut duxi, nobis perdifficilia narratu, tum quia
 rerum illius temporis haudquaquam exacta certa-
 que ad nos est memoria perlata, consiliorum præ-
 sertim ac causarum, ex quibus quidque tunc ges-
 torum contigit suscipi; tum quod istud argumen-
 tum præoccupatum ab aliis jam est, non mala, ut
 equidem arbitror, fide in eo versatis, sed ex præ-
 senti notitia eventus in ipsorum oculis tum viven-
 tium patratos fidei prosecutis historia, quæ res,
 prout gerebantur, ex visu et experientia statim in
 litteras mitteret, sic machinationes eludens tempo-
 ris, conantis semper obumbrare veritatem, et suo-
 rum flexibus lapsuum involutam, quasi ne exstet,
 obruere, commisis invicem videlicet ac jacula
 contra infesta minantibus, ut Græci aiunt, Mercurio
 et Latona, aut illo potius hujus artes ac vim
 prævertente, ac quasi machinam rumpente. Quare
 acta ejus temporis indicta intentaque nobis relin-
 quantur, utique ad rem quam agimus non perti-

τὸν οὕτως ἔχον, ἀλλὰ παρὸν μὲν καὶ ὡς ἔχρην τελοῦ-
μενον ἀσφαλείας, ἀπὸν δὲ καὶ ὡς οὐκ ἔχρην παροριώ-
μενον τῆς παρούσης συγχύσεως.

γ'. Ὅπως οἱ παλαιοὶ κατοχύρουν τὰς ἄκρας.

Ἐκείνοι τοίνυν δυοῖν μέσον ἔχουσι ἐναπειλημ-
μένοι, ἐξ ἑω μὲν Ἡερσῶν, ἐκ δύσεως δ' Ἰταλῶν οὐ
μόνον τὸ πρὸς τῇ θαλάσῃ ἀλλὰ καὶ τὸ ἀνώτατον
κατασχόντων, καὶ εἰς στενὸν κομιδῇ ἀμφοτέρωθεν
καταστάντες ὡς μηδ' ἐλευθέρως ἀναπνεῖν ἔξοθαι,
τῇ μὲν Ἰταλικὸν ἔχοντες συμμαχικὸν ἐπέσαν Πέρ-
σαις, τῇ δὲ Σκυθικὸν προσλαβόμενοι ἄρτι τότε φανέν-
τε καὶ προσληφθὲν ἀνώθουν τοὺς Ἰταλοὺς. Σκοπὸς
δ' ἦν ἐκείνοις ἀσφαλεῖ τὸ μέσον κατοχυροῦν. Καὶ
τὸ μὲν πρὸς θάλασσαν οὐκ εἶχον ὀχυρώματι ἄλλῃ ἢ
θαλάσῃ κατασφαλλίζεσθαι· οὐδὲ γὰρ ἦν, θαλασσο-
κρατούντων τῶν Ἰταλῶν καὶ προσκατεχόντων τὰ
πρόσω, ἀσφαλῶς τὸ λοιπὸν διάξειν· τὸ δὲ πρὸς ἑω
ὀχυροῦν εἶχον ἐρυμοῖς τε καὶ δυσβάτοις ὄρεων, εἰ
προλάβοιεν. Καὶ διὰ ταῦτα ἐπεὶ οὐκ εἶχον ἅμα πρὸς
ἐκότερα μάχεσθαι, καὶ ὅτι τὰ μὲν πρὸς ἑω ὄρη μέχρι
πολλοῦ ἀνέχοντα καὶ τὸ ἀσφαλὲς κατεγγυῶντα Ῥω-
μαίοις, Πέρσαις δὲ, ὡς εἰπεῖν, ἀμελοῦμενα, προσδο-
κίαν παρῆχον αὐτοῖς κατασχεῖν κἀντεῦθεν ἀσφάλειαν

A κατακτῆσθαι, τῷ δὲ τῆς θαλάττης μέρει οὐχ οἷοί
τ' ἦσαν γρησασθαι ὀχυρώματι πρότερον ἢ τοὺς Ἰτα-
λοὺς ἐκβαλεῖν, διὰ τοῦτο πλεον μὲν ἐσπίνδοντο Πέρ-
σαις καὶ ἀνακωχὴν εἶδον τῷ πολέμῳ τῷ πρὸς
ἐκείνους, ἐτήσιον τέλος τάξαντες, ὃ δὲ καὶ εἶδον
οὐχὶ μικρὸν, τοῖς δ' Ἰταλοῖς ὄλαις ἐπέιχον ὄρμαϊς.
Συχοῖς δὲ πόνοις καὶ ἀκαταγωνίστοις πολέμοις ἐνι-
δρῶντες ἐκείνους μὲν ἐξώσαν, καὶ ναυσὶν οἰκείαις
πᾶραπλέειν παρεσχικότες τὴν θάλασσαν ἰκανῆν τοῖς
ἐκείσε τῶν Ῥωμαίων οἰκοῦσιν εἶδον ἀσφάλειαν,
εἶτα νῶτα στρέψαντες ἐκόντων ἀκόντων Ἡερσῶν τοῖς
ὄρεσιν ἐπεβάλλοντο, συχοῖς δὲ τοῖς πανταχόθεν ἐπι-
κοῖς καὶ ἰσχυροῖς κατασφαλλισάμενοι ἐρυμνὰ τεῖχη καὶ
οἶον δυσπεπιχειρήτους θριγκοῦς τῇ Ῥωμαῖοι ταῦτα
κατέστησαν.

B δ'. Ὅπως τῶν ἐν ταῖς ἄκραις ἐπεμελοῦντο ἀνδρῶν καὶ
πραγμάτων.

Οὐ μὴν δὲ καὶ [P. 7] ἀτημελήτους τοὺς πρὸς τοῖς
ὄρεσιν οἰκοῦντας εἶναι, ὡς ἐτοίμους μεταναστάντας,
εἴ που ἀμηγέπη ὡς ἐναντίοι προσβάλοιεν, μηδὲν
ἔχοντας τὸ πεῖθον μένειν καὶ παρὰ δύναμιν, εἴ ποί
παρεῖκοι, πρὸς ἐκεῖνα ἀνδρίζεσθαι· ἀλλ' ἀτελείαις
μὲν τοὺς πάντας, προνοίας δ' ἐκ τούτων τοὺς ἐπιδο-
ξοτέρους, καὶ οἷς τολμῆεν τὸ φρόνημα, γράμμασιν

sentia. Unum ex illa tantum præterita memoria
resumendum hic nobis non inutiliter, ni fallor, est,
propterea quod ille tale est, cui soli quidam ad-
scribendam putant et securitatem tranquillitatemque
quæ tunc fuit rerum, et perversionem ac confusio-
nem quæ nunc cernitur, una causa contrarios effectus
non eodem statu ac modo producente, sed tranqui-
litate quidem operante quoad præsto fuit et præ-
sens adhibita est, postquam vero (quod minime
oportuit) neglecta eadem ommissaque est, perturba-
tionem inducente qua nunc laboratur.

3. Ut arces a veteribus munitæ fuerint.

Illi ergo duplici utrinque obsessi genere hostium,
Persis quidem ab Oriente, ab Occasu Italis, non
oram modo maritimam, sed et superiora 15 occu-
pantibus, et valde in angustum undecunq̄e con-
trusi, vix ut libere respirare sinerentur, aliquando
quidem usi auxiliariibus Italis Persas incursabant,
aliquando Scythicis adjuti armis, quæ non ita pri-
dem apparere in his partibus et societate nobis
jungi cœpere, repellebant Italos. Hoc autem in istis
difficultatibus potissimum spectabant, ut quod hinc
atque inde medium inter ipsos et hostes ipsorum
erat, munitis et valido præsidio inessis arcibus
firmaretur. Ac maritimis quidem locis non aliud
adjicere munimentum potuerunt quam ipsum mare:
non enim licebat, dominantibus mari Italis et par-
tem continentis præsidio tenentibus, ita illum mu-
nere limitem, ut nihil inde timeretur. Confinium
Orientalium alia natura erat. Præsentis enim ab ea
parte altis et præruptis montibus, magna spes erat
intercluendi hostibus transitus, si juga et angustæ
fauces subjacentium vallium præoccuparentur.

Quare cum pares non essent binis e diversa parte
sustinendis hostibus, ut saltem interim pax a Per-
sis esset, arcibus eos inde præsidiiisque objectis
summovere decreverunt. Nec nimis difficile id
fuit, quod et longus ibi tractus erat asperorum
montium, et custodia vallium, per quas arctus, et
transitus, ferme ab Orientalibus alio intentis negi-
gebatur. Dilato ergo consilio muniendi oppida ma-
ritima in id tempus quo Italos continenti ejectos
longe submovissent, in quo tunc potissimum labo-
rabatur, quietem interea redemerunt a Persis pac-
tione tributis annui, quod ipsis non modicum pen-
debant: sicque toto Italos impetu ruerunt, cre-
brisque laboribus ac bellis difficillimis insudantes
eos tandem expulsos propriis 10 navibus trans
mare deportarunt, magna sic stabilita tranquillitate
Romanis illic degentibus. Inde a Persis, vallent
nollent deficientes, muniendorum montium cura
resumpta, multis et robustis undique convocatis
advenis, sedes in iis stabiles assignarunt, iisdem-
que custodiendas commiserunt munitissimas, quas
D extruxerant opere solidissimo, ac fere inexpu-
gnabiles arces. Quo modo Romanorum res optimo
sane loco posuerunt.

4. Ut curaverint præsidarios arcium et res ipsorum.

Cæterum istos sic objectos hostibus et ad præ-
sens, si Persæ ingruerent, defectionis et transu-
periculum expositos, utpotenihil habentes quod
fide ac statione constantiam suaderet, haudquaquam
imperatores necessaria in tali periculo destituerunt
providentia, sed tales effecerunt ut ipsi expediret,
et omnino vellent, etiam supra vires Persis ob-
sistere. Id censebantur plena immunitate tribu-

ἔσωροῦντο βασιλικοῖς. Καὶ δὴ τοῦ χρόνου προϊόντος Α οἰκοῦντων βρενθουμένων, καὶ οὐδὲν ὅτι μὴ πλοῦτου σημεῖον ἔχόντων, κίντεῦθεν καὶ ἀββαθμότερον μὲν φυλασσόντων, θαρραλεώτερον δ' εἰσβαλλόντων καὶ ἀντισχόντων τοῖς, εἴ πη ἰσχύσειαν, κανοποιοῦσι τὰ ἡμέτερα.

ε'. Ὅπως ἀλουσῆς πάλαι τῆς πόλεως παρ' Ἰταλῶν ἐξησθένησε τὰ κατὰ τὴν Ἀνατολήν· καὶ περὶ τοῦ Χαδηνοῦ.

[P. 8] Ἐξ ἴτου δ' ἡ Κωνσταντίνου πόλις Ῥωμαίοις ἐζώ, καὶ ἦν μεταναστρέφειν ἀνάγκη τῇ πατρίδι τὰ τέκνα, καὶ πρότερον τῶν ἄλλων οἷς ἦν τὸ κρατεῖν, ξυνέβαινε μὲν ἔνθεν ἐξασθενεῖν ἐκείνους τῇ διαστάσει τῶν βασιλέων, ἔδει δ' ἐκείνοις πάντως προνοίας, καὶ μᾶλλον ἐφ' ᾧ καὶ ἑαυτοὺς οὐδὲν ἤττον θαρρόειν, εἰ μὴδ' ἄλλοθεν, ἀλλ' οὖν νεῦρα πολέμου τὸν σφῶν πλοῦτον ἔχουσιν. Ἀλλὰ χρόνῳ ὕστερον τῆς βασιλείας μεταπεσοῦσης Χαδηνός τις, ᾧ δὴ καὶ τὸ τῆς ἐπαρχίας ἀξίωμα ἐσαῦθις ἐπέθηκεν ὁ κρατῶν, τὰ πολλὰ παρ' ἐκείνῳ δυνάμενος ἐξ αἰτιῶν ὅσον οὐκέτι βηθησομένων (ἐκεῖθεν γὰρ καὶ ὁ παρῶν λόγος εἰς κατάστασιν τὴν πρέπουσαν ἀναχθῆσεται), ἐκεῖνος τοίνυν συμφέρον δοκεῖν ἐθελῶν συμβουλεύειν τῷ βασιλεῖ (Παλαιολόγος δ' οὗτος ἦν Μιχαῆλ) βουλὴν εἰσάγει τήνδε καὶ λίαν ἐπισφαλῆ, ὡς τὸ πρᾶγμα ἔδειξεν

torum ac vectigalium limitem hunc incolentibus indulgenda, annuis quoque ex fisco pensionibus illustriores ipsorum honorando. Unde procedente tempore aucta isti plurimum re familiari, magnas plerique opes congesserunt. Porro quo meliori ac commodiori loco res domesticæ ipsorum ac fortunæ erant eo fortius alacriusque in hostes irruebant, illecti ad hoc ipsum frequentandum audaciusque tentandum gustu prædæ non semel nocturnis insidiis abactæ, assiduisque inde incursionibus hostem vexantes, ejusque sic infringentes impetum, vastantes quin etiam agros ac terras lateque populantes, manusque obvias cædentes, ac ipsa interiora Persidis latrocinii et excursionibus infesta sollicitaque reddentes, eademque opera Romanis 17 læta domi et opulenta otia præbentes, secure deinceps ac sine hostili ullo metu familiaria curantibus. Indidem ducibus quoque Romanæ militiæ, quippe quos jam nihil retro vereri ac respicere cogere, securitas et facultas aderat vim alio vertendi, ultroque, cum operæ pretium erat, lacessendi hostes alios, prævertendique bella imminetia, consiliaque suspectarum gentium mature præoccupandi, saluberrimo auxilii genere, non expectante malorum exortum, et præcavere damno publica satius habente quam ulcisci aut sæve grassantia depellere. Hi fructus erant incessarum validis istiusmodi præsiidiis arcium. Quæ ne unquam desererentur retrocedentibus præsiidiis ob vim majorem urgentium eos interdum acris Persarum, satis providebatur collocatis opportune non procul ab illo limite Romanis castris, unde auxiliorum quantum esset opus, in tempore submitti laborantibus posset. Hic status tum illic rerum fuit, imperatoribus, qui ea tem-

pestate reipublicæ præerant, utilissimam istam limitaneorum militum alacritatem in hostes foventibus non modo immunitatibus et pensionibus quas dixi præstandis, sed et quotidianis extra ordinem largitionibus operam insigniorem et clariora quæ ferentur arces obtinentium facinora regie remunerando. Unde passim præsiidiariorum istorum tantum animi creverant, ut minima par ipsis officii videretur tueri commissas arces, quod ludibunde ac nullo negotio præstabant, nisi audacissime longissimeque incursarent hostiles terras, apparatusque Persarum, si procederent ad perfectum, rebus nostris perniciosos futuros, in exorsu protinus ipso primaque molitione disjicerent.

5. *Ut recepta olim ex Italis urbe, debilitatæ res Orientales fuerint; et de Chadeno,*

Ex quo autem recepta Constantinopolis a Romanis est, et reducere quemque filios in patriam oportuit, principes maxime, contigit præsidia finium Persicorum debilitari ob imperatorum in urbem reversorum distantiam; ex qua fiebat ut pensiones ad diem prius reddi solitæ nequaquam 18 ea fide solverentur, qua tunc opus vel maxime fuerat ad excitandos militares animos, ut vellent atque auderant quantum iis locis et temporibus publicæ necessitates poscebant. Tamen aliquatenus huic incommodo medebatur, quod illis abundabant opes propriæ, quæ belli nervos subministrarent, donec posteriori tempore, in deteriore statu imperio prolapsa, Chadenus quidam, cui et præfecturæ dignitatem deinde imperator contulit, multum in aula pollens ex causis paulo post memorandis (ab hujus enim mentione nostra in suum finem historia procedet consilium suggestit impe-

ὑστερον. Καὶ δεχθεὶς ὡς δῆθεν συμφερόντως λέγων, πέμπεται καταπρᾶξι ἢ φθίσας βεοούλευται. Καὶ δὴ ἐπιστάς ταχέως τοῖς τόποι (οὐ γὰρ ἦν πρὸς τὰ ἔπισταλμένα βραδύνειν ὄλως αὐτὸν κατορξάμενον), ἀνδρας βαθυπλούτους εὐρῶν καὶ κτήμασι καὶ θρέμμασι βριθόντας, στρατεύει τούτους ἐκ τῶν σφετέρων ἐκείνων καὶ οἷς ὁ ἐκάστου βίος συνεκεκρότητο, καὶ εἰς τεσσαράκοντα νομίματα τῶ ἐνὶ συμποσώσας, καὶ τούτων τὸ πλείστον ἐκ τῶν αὐτοῦ, τὸ λοιπὸν τοῦ τεθέντος τέλους, οὐκ ὀλίγον ὄν, τῶ βασιλικῶ ταμείῳ εἰσκομίζεσθαι ἔταξεν. Ὁ καὶ πρᾶχθὲν, πρῶτως παθόντων τῶν ἀνδρῶν ἢ οὐκ ἤλπισαν πώποτε, ἐπέκλασε τε τὴν προθυμίαν βουλομένοις, καὶ καθυφείκεσαν τῆς δυνάμεως.

ς Ὅπως οἱ Πέρσαι κατέσχον τὰ Ῥωμαίων ὄρη.

Ἐντεῦθεν καὶ τοῖς τῶν Περσῶν μαχίμοις καὶ οἷς ἐν μαχαίρᾳ τὸ ζῆν, τῶν ἄλλων ὑποκλιθέντων τοῖς Τοχάρσι ἄρτι κατασχούσι τὴν τῆς Περσίδος ἀρχὴν, συμφῆρον ἐδόκει ἀφηγιάζουσι καταφεύγειν πρὸς τὰ τῶν ὄρων ὀχυρώτερα καὶ τὰ πλησίον κατατρέχοντας νόμῳ ληστῶν ἀποζῆν [P. 9]. Ὁ καὶ γεγονὸς συνέστησαν κατ' αὐτοῦς πλείστοι, καὶ συχνάκις ἰσχυροὶ ἐπέτιθεντο ἀσθενέσι γενομένοις τοῖς ἡμετέροις, καὶ περιόντες κατ' ὀλίγον ἀδυνατούντων ὑπέκειν ἐποιοῦν. Καὶ τάχα ἂν ἐσχωροῦντες ὁσημέραι τοῖς ἐναντίοις τῶν θριγκῶν παρεχώρησαν, εἰ μὴ γε ταχέως βόγαις (τὰ γὰρ σφίτερα οὐκ εἶχον κατ-

Α ἔχειν) μόγις ὑπέκειον προσοικουότες ἀντίχειν. Καὶ ἀντίχον τέως, τὰ πλείστα μὲν καὶ ἐξ ἑαυτῶν, ἦν δ' αὖ καὶ πολλῶν ἐπεισφροῦντων τῶν ἐναντίων δῆλα τιθέντας τῶ ἡμετέρῳ στρατεύματι καὶ ἀπρακτον πολ- λάκις τῶν ἐκείνων ἐπισύστασιν καθιστώντας. Καὶ ταῦτ' ἦσαν ἕως ἐδίδοντο ἴσχυι κειροῖς ὠρισμένοις κατὰ τὸ συνήθες. Πλὴν φυλάσσεσθαι μόνον ἦν τὸ κκεκὸν ἐπιόν, καὶ μὴ προσχωρεῖν σφᾶς ἔτι μηδὲ περιγιγεσθαι, μηδ' αὐτοῦς ζητεῖν κκεκὸν τῶν ἐκείνων καταστρέψαντας, ἀλλ' ἑαυτοῦς συντηρεῖν ἐπὶ τῆς οικείας μένοντας, ὡς μαχουμένοις μὲν, ὅτε ἐκείνοι ἐπὶ μέσῳ τῆς ἡμετέρας τὸν πόλεμον ἐξενέγκαιεν, μὴ μαχουμένων δὲ, εἰ μὴ ἐκείνοι θέλοισιν πολεμαῖν. Ἐπει δὲ καὶ περὶ ταύτας οἱ ἀρχόντες ἐγλάσχευόντο, καὶ μόλις καὶ ὑπερήμερον καὶ παρὰ τὴ ἀρχαίᾳ μείον ἦν αὐτὸν διδόμενον, ἐφ' ὅπερ καὶ οἱ κατὰ κκεκὸν τῶν στρατευμάτων ἡγεμόνες μερίτας ἐκ κκεκὸν ἐπιόντων εἰσῆγον, ἀπώλετο μὲν ἡ πληθὺς ἐκείνων, τῶν μὲν ἔργον μαχαίρας γεγονόντων, τῶν δὲ καὶ προσχωρησάντων τοῖς ἐναντίοις, ἄλλων δὲ καὶ ἀλλαγῶν που, ἐπει οὐκ ἦν ἐκεῖσε προσμένουσι φευκτὰ τὰ δεινὰ, μετοικησάντων καὶ ὡς εἶχον διαγυγόντων τὸν βίον. κατὰ πολλὴν δὲ τοῦ κκεκὸν ἐρημίαν κατέσχον οἱ ἐναντίοι τὰ ὀχυρώματα, ἐξ ὧν καὶ κατατρέχειν οἷς τ' ἦσαν, ὁσάκις ἦν αὐτοῖς βουλομένοις, καὶ κκεκὸν ποιεῖν οὐκ ὅπως τοὺς προσχώρους (τοῦτο γὰρ εἶχον αὐτῶν), ἀλλὰ καὶ ὧν ἐς μακρὰν ἀπέχον. Τοῖς δὲ τῶν Ῥωμαίων στρατεύμασιν ἀσχολίην παρεῖχον οὐ τὴν

ratori (fuit is Michael Palæologus) valde perniciosum eventu deprehensum, cum ipse utile putaret ; eoque probato, exsecutor ipse missus est qui suaserat. Quare is celeriter in illas Orientalis limitis profectus arces, cum degentes in iis reperisset prædivites homines latifundiis agrorum, gregumque atque armentorum provenitus opulantos, militari censu habito initaque pecuniæ cujusque summa, stipendium singulis nummorum quadraginta constituit, quod reliquum erat, prelii non parvi, ex annuis illorum tractuum vectigalibus, fisco deinceps præcepit reddi. Hinc eventi primum ut præsidarii, quæ minime timuerant passi, frangerentur animo et antiquam alacritatem bellandi perderent, moxque, ut fit, minutis copiis multo infirmiores redderentur.

6. Ut Persæ occuparint Romani limitis montes.

Posthæc viris fortibus inter Persas, quibus omnis vivendi spes et conditio in armis erat, cæteris inclinatis ad Tocharos, qui nuper imperium Persarum occuparant, rebellantibus, visum opportunum est refugere 19 ad claustra castellaque montium, et inde vicina incursando raptu ac prædis victum quærere. Id consilium quo executioni mandarent, convenerunt plurimi, vilidaque identidem conflata manu infirmiores jam nostros sunt adorti, et paulatim circumveniando tenues opibus et prioris parte haud modica potentiæ destitutos facile coegerunt sibi cedere. Et arces quidem ipsas quo minus

quotidianis valentiorum insultibus fracti desererent hostibusque dederent, sola prohibuit stipendiorum ab imperatore solutio, eatenus satis certa fide facta. Cum enim propria jam non haberent quæ defenderent, solo illo recte numerati stipendii vinculo utcumque in officio continebantur, eatenus tantum ut contra oppugnantes e vicino Persas propugnacula castellaque tuerentur; ac si quando majori ea vi Persæ coeuntes adorirentur, necessaria e nostrorum castris auxilia evocarent, quibus sæpe in tempore adjuti conatus hostium reddiderunt irritos. Res eo loco fuerunt, quamdiu processerunt ex imperatoris fisco statis pensionibus repræsentata stipendia de more. Toto enim illo tempore præsidarii non quidem ut quondam longe submovebant Persas et damna ipsis reponabant, excurrentes in terras eorum, et illorum agros regionesque vastantes: tamen, ut dixi, loca obtinebant ipsis credita castrisque ac vallo clausi fortiter obstabant oppugnantis, cessantibus et negotium non facessentibus de cætero non molesti. At postquam parcius deinde ac malignius cæperunt stipendia persolveri, et neque ad diem neque 20 pari ac prius summa pecuniæ militibus numerabatur, quin etiam missi eo eorum intervallis duces exercituum prædæ ex hoste partem divisores se constituerunt, parte videlicet majori sibi ipsis excepta, Romanorum illum limitem tantum multitudo varie dilapsa consumptaque est, plerisque cæsis, multis qua vi qua coacta deditiose hosti subjectis. Sic demum arces in Persarum

τυχοῦσαν, πρὸς ἐκείνους ἐφ' ᾧπερ ἐπισχεῖν ἐς αἰετὸν ἔχοντα τοῦτο ἅπαν τὸ ἐξ Ἰταλῶν στρατιωτικὸν καὶ ὑπήκοον) ὑποπτος μὲν εἰς βασιλείαν αἰετὸν ἦν καὶ δῆλος, ἐξ ὧν ὑποκαθημένων εὐχε, νεωτερίσων, εἰ καιροῦ λάβηται, τὰ πιστὰ δὲ δοῦς τῷ τοῦ κρατοῦντος πατρὶ ἀσφαλῆσιν ὄρκιοις, καὶ δὴ καὶ ἀρχιερατικαῖς ἐμπεδωθεὶς ἀφοριζούσας τῶν πιστῶν ἐκείνων ἀραῖς, εἴ που καὶ ἀποστατεῖν προαιροῖτο καὶ δυσνοεῖν ὅλως τοῖς βασιλεύουσιν. Καὶ ταῦτ' ἐπράττετο, ὅτε τὴν τῶν δυτικῶν ἐμπεπιστευμένον παρὰ τοῦ βασιλέως ἀρχὴν αἰτίαν ἔσχε τοῦ συνθήκας ποιεῖν δι' ἀποβρήτων πρὸς τὸν δεσπότην τῶν δυτικῶν Μιχαὴλ τὸν Ἄγγελον, ἐφ' ᾧ κατεγγυῆσαι τὸν δεσπότην ἐκείνῳ τὴν ἰδίαν παῖδα πρὸς γάμον, αὐτὸν δὲ παραδοῦναι τὴν τοῦ βασιλέως χώραν, καὶ ὑπ' ἐκείνῳ γενόμενον συμπράττειν ὡς εἰκόσ τὴν ἀρχὴν τῷ δεσπότη καὶ πενθερῷ. Προσαγγελλεὶς δ' ἐπὶ τούτῳ πρὸς βασιλέα πρὸς οἰκίτην, ᾧ δὲ καὶ τὰ τῆς βουλῆς, ὡς ἐκείνος κατηγορῶν ἔλεγε, προσαντιθέτο, ἀνῆρπαστό τε τὴν ταχίστην παραλυθεὶς τῆς ἀρχῆς, καὶ τῆ φυλακῆ σιδηρόδετος ἐβρίπτετο. Μὴ δῆλου δὲ γενέσθαι δυναμένου τοῦ κατηγορήματος, ἄδηλον ὂν εἶτ' ἀληθείοι ὁ προσαγγέλλων, ὡς ἐκείνος ἰσχυρίζετο, εἶτε συκοφαντοῖα, ὡς ὁ Παλαιολόγος ἀντεπιφέρων ἔτοιμος ἦν ὑπὲρ ἀληθείας μονομαχεῖν

ζ. Ὅπως ἐπὶ βασιλέως τοῦ Ἰωάννου ἐπὶ τῇ εἰς βασιλείας πίστει ὁ Παλαιολόγος Μιχαὴλ κατηγοραλλίζετο.

Ἡδὴ μὲν αὐτοκρατοῦντος μετὰ πατέρα τοῦ Λάσκαρη Θεοδώρου, ὁ ἐπὶ θυγατρὶ αὐτῆς ἐκείνου γαμβρὸς ὁ Παλαιολόγος Μιχαὴλ τῷ τοῦ μεγάλου κωνοσταύλου διαπρέπων ἀξιώματι (τὸ δ' ἀξίωμα

venerunt potestatem ; ex quibus erumpentes agerent ferrentque Romanum limitem quoties liberet, Romanisque exercitiis molestissimum negotium præberent, alia, præsertim in occiduis partibus, quantumvis urgentia et ope vel maxime indigentia, ut his obsisterent, omittere coactis. Quæ erat misera et reipublicæ damnosa jactatio copiarum nostrarum, nunc a Persis, cum eos minuto numero citra magnam periculum instantes cernerent, ad Romanos se convertentium, rursus cum redire iidem fortiores formidolosioresque nuntiarentur, co respectantium totaque vi occurrentium, ista quadam incertitudine consiliorum ac desultoria vicissitudine bellandi magnam securim infligente successibus ac tranquillitati publicæ. Hoc statu Orientalem rerum, et in hunc modum ingruentibus adversis, quo tandem res nostras fortuna destruserit, deinceps narrabitur expositis eventuum causis. Adeoque hinc sumpto exordio historiam auspicabimur.

7. Ut imperante Joanne, Michaelis Palæologi fides erga imperatores firmata fuerit.

Imperante jam Theodoro Lascari post patrem qui filiam nepotis ejus ex fratre matrimonio sibi junxerat, Michael Palæologus, magni conostauli dignitate conspicuus, et istius magistratus veteri jure ac privilegio Italicas omnes copias in potestate habens, semper obnoxius suspicionibus affectati regni, vota ejus generis mente clam intima subsidentia frustra ipso celante, cum ultro indicibus erumperent, manifestum argumentum præbuisse visus est ambitionis inhiantis novitatibus, et ad aliquid audendum prorupturæ, si se ulla rei

cum spe aliqua tentandæ opportuna occasio præberet. Fidem ille tamen parenti imperatoris firmissimo jurejurando astrinxerat : et se ultro, subiciens pontificalium anathematum diris quam maxime horrendis, si unquam aut desicere aut omnino dissidere ab impecatoribus in animum induceret persuasisse videbatur se constantem in officio futurum ; cum Occidentis procuratione sibi ab imperatore credita, initarum occulte pactionum cum Occidentis despota Michael Angelo in simulatus est. Nimirum inter eos convenisse ferebatur, ut despota filiam desponderet Palæologo, ille vicissim, pro ea qua polleret apud imperatori subjectas gentes et apud exercitum auctoritate, ambitu et suffragatione suo viam ad imperium socero muniret. Hæc de re apud imperatorem per familiarem delatus (quem totius consilii, ut ipse accusando siebat, participem fecerat) actutum comprehensus et reductus in ordinem catenisque contractus carceri traditur. Ac quanquam nullo satis evidenti existente tanti criminis indicis, merito dubitaretur verane delator ferret, ut ipse contendebat, an calumniatur, uti contra pertendebat Palæologus, paratum se exhibens ad suam innocentiam singularis certaminis experimento comprobendam, quæ dubiarum accusationum purgandarum ratio antiquo imperatorem comprobato usu invaluit, tamen nec sic amoleri suspicionem aut plene diluere cogitate defectionis crimen valens, longo tempore vinculus detinebatur. Cumque diu nullus esset qui pro tam suspecto reo imperatorem alloqui auderet, extitit tandem tunc patriarchatus honore præfulgens Manuel, qui cum jam plures menses in Lydia una

κατά τι κρατήσαν ἐπὶ τοῖς ἀθέλοις τῶν προσαγγε-
 λιῶν ἀρχαῖον ἔθος τοῖς βασιλεῦσιν, ὁμοῦ τὴν ὑπο-
 ψίαν οὐκ εἶχε διολισθαίνειν καὶ τὸ τῆς ἀπιστίας ἔγ-
 κλημα εἰς τέλος διαδιδράσκειν, ἀλλ' ἐφ' ἱκανὸν
 χρόνον τῇ φυλακῇ κατείχετο δέσμιος, καὶ ἡ ὑποψία
 προσῆν. Ὡς δ' οὐκ ἦν ὑπὲρ ἐκείνου ἄλλον τολμῆν
 καὶ πρεσβεῖν [P. 11] τῷ βασιλεῖ, ὁ τριηκᾶδε πα-
 τριαρχεῶν Μανουὴλ ἐπὶ μησί πλείστοις συνδιάγων
 κατὰ Λυδίαν τῷ βασιλεῖ, ἐπεὶ πρὸς ἔδοξον ἦν καὶ
 δῆλος ἦν ὁ κρατῶν πρὸς χάριν τελεῖν τι τῷ ἱερεῖ
 προθυμούμενος, αὐτὸν ἐκείνος ἀφείλε τᾶλλα τὴν
 ὑπὲρ τοῦ σιδηροδέτου πρεσβεῖαν εἰσῆγε, καὶ ὡς
 συκοφαντούμενον ἰκίτευε κατοικτεῖρειν « Ἐὶ δ'
 οὖν, ἀλλὰ μὴ παρὰ σοὶ καθαρῶς, ἔφη, τῆς ὑποψίας
 ἀρεῖται, ὦ βασιλεῦ, ἀλλ' ἐκεῖνος τὸ πιστὸν δώσει
 πρὸς τοῦτιόν, τὰς τῆς Ἐκκλησίας ἐφ' ἑαυτὸν ἐπιτι-
 μῆσεις καταδεξάμενος, αἷς καὶ μάλα κατεμπεδού-
 μενος καὶ αὐτὸ δὴ τὸ ἀκατέργαστον τοῦ νοῦς περὶ
 ἀποστασίας ἐνθύμιον οὐ προσήσεται, ἀλλὰ γε Χρι-
 στιανὸς ὢν τὴν τοῦ Θεοῦ δίκην φυλάσσεται, καὶ ἀδόλως
 ἐμμενεῖ τοῖς ὄρκοις εἰς τὴν πρὸς σὲ πίστιν καὶ τὸ
 γένος τὸ σόν. » Οὕτως εἰπόντα δυσωπεῖ τὴν δέξιν
 ὁ κρατῶν, καὶ ἐπινοεῖ πρὸς τὴν τοῦ κατακρίτου
 συμπάθειαν, εὐμενῆ συνόλωσ ἐκείνῳ τὴν ἰδίαν
 γενέσθαι ψυχὴν κατεγγυησάμενος, εἰ κάκεῖνος τὰ
 τῆς εἰσπέπειτα πρὸς αὐτὸν εὐνοίας, ὡς ὁ ἱερεὺς
 ὑπέσχετο, πιστὰ καταστήσει. Καὶ δὴ περὶ πού
 τὴν Ἀχυράου ὁ ἱερεὺς γεγονώς, σύνμα καὶ πλεί-

cum imperatore fuisset atque in procinctu esset ad
 reditum, appareretque imperatorem ita in eum ad-
 fectum ut non gravate concederet, si quid gratiæ C
 loco posceret; omnibus aliis omnes preces obtulit
 pro Palæologo, et ut ejus tanquam calumniam passi
 miseretur oravit. « Quod si, o imperator, aie-
 bat, suspicionem de illo non plene deponis, at
 ille quidem in posterum qualicumque ac quanto-
 cunquo voles fidei pignore tibi cavebit, seque cen-
 suris Ecclesiæ subiciet, quarum aversendarum met
 vel ipsam defectionis umbram aversaturus omnino
 sit. Homo enim Christianus judicium utique Dei
 pertimescet, et ejus comminatione sancitis firme
 stabit promissis; nec obligatam tali cæremonia tibi
 ac tuo generi fidem unquam in animum inducet
 fallere. » Hæc loquentem illum imperator reveritus
 damnati carcere liberationem 23 annuit polli-
 cens insuper animo se in illum plane benevolo
 futurum, si is quoque pro se, uti patriarcha spon-
 debat, suum erga principem studium fidemque
 præstaret. Hinc cum apud Achyraum patriarcha
 cum plurimus simul præsulibus aliis adesset, mittit
 ad imperatorem, prout ipse discedenti præscripseret,
 e familiaribus unum sacerdotio præditum, quo
 imperator excepto auditoque solvit continuo Palæo-
 logum vinculis et ad ipsum patriarcham perlibenter
 mittit cum comitibus pariter liberatis. Eo cum per-
 venisset, postquam audivit graves in synodo et ac-
 commodatas causæ ac temporis adminitiones et com-
 minationes Patrum, obnoxius professus nihil recusare
 se canonicæ animadversionis ac pœnarum si deinceps

στοις ἀρχιερεῦσι, στέλλει πρὸς τὸν κρατοῦντα,
 οὕτως ἐκείνου πρὸς τὸν ἀρχιερέτην συνταξαμένου
 καὶ οὕτω τάξαντος, τινὰ τῶν αὐτοῦ οἰκετῶν καὶ
 ἱερωσὸν κοσμούμενον, ὃν ὁ κρατῶν δεξάμενος ἀνίσι-
 μὲν παραυτίκα τὸν κατεχόμενον τῶν δεσμῶν, ἀπο-
 λύει δ' ἁμένωτος πρὸς τὸν ἱεράρχην, ὁπαδοὺς αὐτῷ
 συνεξαγαγών. Ἄμα γοῦν ἐπίστη καὶ ἅμα παρὰ τῆς
 συνόδου τὰ εἰκότα ἐνωτισάμενος τὴν ἐκείνων ἐπιτι-
 μῆσιν εἰς ἀσφακῆ τῶν πρὸς βασιλέα ἰδίων ὄρων
 βεβαίωσιν δέχεται. Καὶ πρὸς τὸν κρατοῦντα αὐθι-
 ἐπανίων πολλῆς τῆς παρ' ἐκείνου εὐμενείας ἐτίγ-
 χανεν. Οὕτω τοιγαροῦν ἐγὼν καὶ οὕτω σκεῦδον
 ἑαυτὸν φυλάττειν πάσης καχυποψίας ἀνώτερον, καὶ
 μᾶλλον ὅτι καὶ ἀξιώματος ἐπέβη μεγίστου, πολλῶν
 πλέον πρὸς τὸν μετ' αὐτὸν τὸ κράτος ἔχοντα ἁλῶνα
 τῆς ὑποψίας διεφυλάττετο.

B ἦ. Ὅπως ὁ δεύτερος Λάσκαρις πολλοὺς τῶν ἐν ἀξιώ-
 μασιν ὑπεραρῶν ἐτέρους ἀντικαθίστησι.

Ἄλλ' ἐπειδὴ θερμὸς ἦν ἐκεῖνος πρὸς πάντα, ἐτι δὲ
 καὶ τὴν τοῦ [P. 12] καταφρονῆσαι ὄδξαν (ἡ γὰρ νόσος
 ἐπισπεσοῦσα καὶ μᾶλλον τρύχουσα ἐπιθεῖται δεινὰ
 ὑπιδέσθαι), παραλύει μὲν τοῦ ἀξιώματος εἰς πρωτο-
 βεστιαρίου τεταγμένον τιμὴν τὸν Ῥαοῦλ Ἀλέξιο.
 ἀντιστάγει δ' εἰς ταύτην τὸν ἐξ Ἀτραμυτίου Γεω-
 γιον τὸν Μουζάλωνα, συνοικίας αὐτῷ καὶ τὴν ἐκ
 Καντακουζηνῶν Θεοδώραν, τοῦ Παλαιολόγου οὖσαν
 ἀδελφιδῆν, τὸν δὲ μετ' ἐκείνον Ἀνδρόνικον μέγα
 δομέστικον, Κλοιστῆ τὴν τοῦ Ῥαοῦλ θυγατέρα οἱ

peccaret, novum fidelitatis inviolatæ juramentum
 proprie sibi dictata ab iis formula concepit; sicque
 ad principem reversus, magna est ejus benevo-
 lentia et significatione gratiæ dignatus. Hoc ulla
 suarum statu rerum invigilabat sibi acriter, undique
 que circumspiciens ac sollicitissime observans, quo
 se omni superiorem prava suspitione servaret. In
 eaque cura custodiaque perseverabat eo intentius,
 quo se in maxime apice dignitatis magis expo-
 situm invidiæ imperantiumque offensionibus cernebat,
 præsertim junioris ipsorum et successoris in prin-
 cipatu designati, a cujus præsertim suspicaci
 animo sibi et timebat et quantum poterat cavebat.

8. *Ut junior Lascaris plures e magistratibus con-
 temptim amaverit, aliis successit.*

At quoniam hic ingenio ardenti cum præceps in
 alia cuncta ferebatur, tum facillimus erat ad opi-
 nandum sese contemnere (morbis enim quo tene-
 batur et multum urgebatur, opportunum eum pa-
 ratumque talibus credendis rebusque quas audiret
 aut cernebat in partem sequiorem interpretandis
 faciebat), Raulem Alexium protovestiarii dignitate
 ornatum privat magistratu, et ejus in locum pro-
 movet Georgium Muzalodem Atramyttinum, cui
 et Theodoram e Cantuacenorum gente, Pa-
 læologi neptem ex sorore, dedit conjugem. Hujus
 quoque fratrem minorem Andronicum magistrum
 domesticum creat, collocata ipsi in matrimonio
 Cloista Raulis filia. Tertium denique horum fra-
 trem prothieracarium sive summum accipitarius

συναρμόσας, τὸν δὲ τρίτον τῶν ἀδελφῶν προβάλλεται πρωθιερακᾶριν, ἄνδρας οὐκ εὐγενείας μὲν μετέχοντας τὸ παράπαν, εἰς παιδοπούλους δὲ αὐθεντοπούλευομένῳ τεταγμένους αὐτῷ. Δύο μὲντοι γε τῶν μεγιστάνων τῶν ὀμμάτων στερεῖ, ὧν ὁ μὲν εἰς υἱὸς ἦν τοῦ Στρατηγοπούλου Ἀλεξίου, ὁ Κωνσταντῖνος, ὃς ἤξιοῦτο καὶ κήδους (τὴν γὰρ ἀδελφιδῆν τοῦ βασιλέως Ἰωάννου ἐκείνου διδόντος εἶχε) περιφανοῦς καὶ μᾶλα λαμπροῦ, ἄτερος ὁ Φιλῆς ἦν Θεόδωρος. Καὶ πόλλ' ἄττα ἐκαινοτόμει, τὴν ὄφρὸν τῶν πρὸς αἵματος καθαίρων, καὶ τὸ ἀσφαλὲς ἐντεῦθεν ἑαυτῷ, ὡς ᾤετο, προμηθεύμενος· οὐ γὰρ ἀναπνεῖν εἶα ἐκείνον ἢ νόσος. νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν τὰ μὴ καλὰ φανταζόμενον.

θ'. Ὅπως ὁ Κότυς τὸν Παλαιολόγον παρασκευάζει αὐτομολῆσαι πρὸς Πέρσας.

Τότε δὴ καὶ τοῦ Παλαιολόγου εἰς κεφαλὴν τεταγμένου Μεσοθυρίας καὶ αὐτῶν ὀπτιμάτων ἐκείνου προστάξαντος, καὶ τὰ πολλὰ κατ' Ἰταλῶν πράττοντος, προσῆν τις τοῦ παλατίου. Κότυς ἐπώνυμον τῷ ἀνδρὶ, καὶ εἰς τὰ μάλιστα οἱ τῶν φίλων ὦν. Καὶ δῆλος ἦν περὶ τούτῳ ἀγωνίων ἐξ ὧν πρὸς αὐτὸν διεξῆει, καὶ, « Εἴ μὴ φυγαδεῖα χρήσαιο, » ἔλεγεν, « ἡμερῶν ὀλίγων εἰς μέγα συμφορᾶς τὰ κατὰ σὲ προδήσεται. Ἄλλ' οὐδ' ἐμοὶ τούντεῦθεν ἀκίνδυνον μένειν, ἀλλ' αὐτομολητέον πρὸς Ἡέρας καὶ ἀμφοτέροις, εἴ σοι μέλει τῶν ὀφθαλμῶν. » Ταῦτα λέγει, καὶ πειθεὶ πληροφορῶν φίλος ὧν τὸν ἀεὶ περὶ ἑαυτῷ

venationis et regii aucupii præfectum nominat, homines patriciæ nobilitatis prorsus expertes, sibi vero puerili familiaritate notos ac commendatos, quod ipsi ab infantia inter honorarios ephēbos apparuisseut. Duos quin etiam ex optimatibus oculis privavit; quorum alter filius fuit Alexii Strategopuli, viri perillusttris ac in primis splendididi, Constantinus nomine dignatus ab ipso affinitate regia, siquidem neptam imperatoris Joannis illo tradente uxorem habuit. Alter Theodorus Philus erat. Hæc ille et alia multa nova exempla edebat, in dies, intentus deprimendo supercilio principum regii sanguinis, inde securitatem sibi prudenti, ut quidem arbitratur, consilio parans. Non enim respirare illum sinebat morbus diu noctuque prava imaginantem.

9. *Ut Cotys Palæologo persuaserit fugam ad Persas.*

Tum enimvero Palæologo Mesothyniæ præfecto, præpositoque ipsis optimatibus jussu imperatoris, ac strenue contra Italos rem gerenti, adfuit e palatio quidam cognomento Cotys, ex intimis ejus, vultu qui significaret eum non parem angustis quæ dicturus veniebat; quibus expositis: « Ac nisi te fuga proripis, » adjunxit, « paucis diebus in magnam calamitatem res tuæ prolabantur. Sed neque mihi tuta hic deinceps 25 mora est, verum transfugiendum ad Persas pariter utrique nostrum, si oculorum cura tibi est. » Hæc ille; quæ facile persuasit amicis, sibi semper timentis propter

A δεδιότα διὰ τὴν ὑποτρέχουσαν τῆς ἀρχῆς ὑποψίαν. Οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τὸν θεῖον τούτου εἰς μέγαν χαρτουλάριον τεταγμένον, Παλαιολόγον Μιχαὴλ καὶ αὐτὸν ἀκούοντα, ἀκίνδυνον εἶα ἢ ὑποψία, ἀλλὰ περὶ τῆς ἀρχῆς ἐρωτηθέντα ἀπλοϊκῶς φάναι λέγεται ὡς, εἰ κεχρεώστηται τῷ πρὸς θεοῦ τὸ ἄρξαι [P 13] ἀνυπαίτιος ὁ καλούμενος· οὐ δὴ χάριν καὶ νεμσηθεῖς οἶον παρὰ τοῦ κρατοῦντος, εἰ τοιοῦτος ὧν τοιοῦτοις μετεωρίζει τὸν νοῦν, τῇ φυλακῇ δίδεται δέσμιος. Τότε τοῖνον μαθῶν καὶ ὡς εἰκὸς δέισας, εἰ μὲν μὲν κινδυνεῖοι, δεινὸν ἡγήτο καὶ λίαν ἐλεεινὸν, τὸ δ' αὐτομολεῖν αὐθις πρὸς ἀλλοτρίους σωτήριον μὲν, ἀλλ' ἐπίμωμον ἔκρινε. Τέως δὲ δυοῖν νομιζομένοι κακοῖν, τοῦ φόβου προστεθέντος, αἰρεῖται τούλαττον. Καὶ δὴ ἐκ πολλῶν, ὡς εἶχε, προμηθευσάμενος τὸ ἀφώρατον, παραλαβὼν καὶ τινὰς τῶν οἰκείων καὶ τὸν ποταμὸν περαιωθεὶς Σάγγαριν, τὴν εὐθὺ Περσίδος ἀνα κράτος ἵεται καὶ τῷ σουλτάν προσχωρεῖ. Ὁ δ' ἀσμένως δέχεται τοῦτον καὶ τιμᾷ τοῖς προσηκουσι. Τέως δὲ γε κὰν τῇ ἀλλοδαπῇ σημαίαις βασιλικαῖς παραταξάμενος σὺν ἐκείνοις κατὰ τῶν ἐχθρῶν τοῦ σουλτάν ἀριστεύει, τὸν βασιλέα, εἴ που ἀκούσοι, ἐντεῦθεν ἐκμειλίσσόμενος. Εἶτα μεταμεληθεὶς, οἶον καὶ παλινδρομεῖν προαιρούμενος, τῷ τηνικᾶδε Ἰκονίου προσέρχεται, καὶ οἱ μεσίτη χράται πρὸς βσιλέα, εἴ πως τὰ πιστὰ γράμμασι δόντος ἐκείνου, ἢ μὴν τὴν ὄργην καθαρῶς ἀνασχεῖν, αὐτῷ καὶ πάλιν ἐπανελεθεῖν γένοιτο. Τοῦ δὲ ἱεράρχου

B

C clam grassantem de se suspicionem affectati imperii. Nam ne patrum quidem ejus in magnum chartularium cooptatum, qui et ipsæ Michael Palæologus vocabatur, sine periculo esse patiebatur suspicio. Cum enim is interrogatus de imperio candide respondisse diceretur, si cui divinitus deberetur, illum impune capessere qui vocaretur, ep dicto relato invisus exosusque imperatori, rem indignam nec ferendam arbitrato talem virum in ejusmodi cogitationes mentem attollere, custodiæ victus traditur. Quibus ille auditis, sibi que non immerito metuons, hic quidem grave et perquam miserandum putabat cum tanto periculo remanere, inde vero ad externos transfugere salutare quidem, at probrosum judicabat. Quare cum utrumque malum videretur urgente ad eligendum alterum periculo præsentis, quod minus e duobus est visum optavit. Itaque multa adhibita ad latendum attentione ac diligentia, aescitisque quibusdam e familiaribus, transmisso flumine Sangari recta in Persidem magnis contendit itineribus, sultanumque convenit, qui hominem cum gaudio et quibus par erat honoribus excipit. Hoc interim spetio apud externos sub regis vexillis cum hostibus sultani congressus fortissime se gerit, imperatorem inde, si forte audiret, sibi consiliandum aut saltem delinendum sperans. Inde palam pœnitens transfugii, ac 26 recurrere ad suos certus, ei qui tunc Iconiensi Ecclesiæ præerat consilium communicat, illoque deprecatore utitur apud imperatorem, et

D

γράμμασι σχεδιάσαντος τὴν προεσίαν ὁ κρατῶν A κατένευσε τὴν συμπάθειαν, καὶ βασιλικαῖς συλλαβαῖς ἐπ' ἀσφαλείῃ τοῦ μὴ τι παθεῖν ἀνήκεστον ἐξ ὀργῆς ἐπάνεισιν. Ὁ δὲ καὶ δέχεται τοῦτον πρόφρων ταπεινωθέντα, καὶ ἀγκαλίζεται προσίοντα, καὶ ὁμολογοῦντι ὡς ἑαυτῷ σύνοιδε πταίσας ἀσύγγνωστα συμπαθεῖ, καὶ ἐπὶ τῆς προτέρας ἔχων τιμῆς.

ι'. Ὅπως ὁ Παλαιολόγος ἐπανελθὼν καὶ δεχθεὶς στέλλεται στρατηγὸς ἐν τοῖς κατὰ τὴν Δύσειν.

Ἐπεὶ δὲ τῆς κατὰ δύσειν Ἐπιδάμου κατελιημμένης πρὸς τῶν ἡμετέρων ἠγγέλλετο τὸ συμβᾶν, καὶ τοῖς ἐκεῖσε ἔδει μὲν ἀρχιερέως, ἔδει δ' ἡγεμόνος καὶ στρατιωτῆδος τάξεως, ἀρχιερέως ἐπικτηρυχθέντος τοῦ Χαλκούτζη, ὃς καὶ τὴν τοῦ μεγάλου σκευοφύλακος ἐπὶ τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας εἶχε τιμῆν, τούτῳ συνεκπέμπει κάκεινον ἡγεμονεύοντα τῶν ἐκεῖ, προστάξας συμπράττειν τὸ δόξαν καὶ ἄλλοις μὲν ἀρχηγοῖς τοῖς ἐκεῖ, μάλιστα δὲ γε τῷ ἱερεῖ. Ὡς Θεσσαλίᾳ διὰ ταχέων ἐπέδυσαν καὶ ἤδη πρὸς τὸ πραιοῦσθαι τὸν ποταμὸν Βαρδάριον ἦσαν, [P 14] πραιοῦται μὲν ὁ ἡγεμὼν σὺν ταῖς τάξεσι πρότερον, εὕρισκει δὲ τὰ τῆδε συγκεχυμένα καὶ πρὸς ἀπιστίαν κλίναντα, ὃ τε καὶ ὁ τοῦ δεσπότης Μιχαὴλ ἐκ νοθείας σκόπιος παῖς Μανουὴλ τυχὼν ἐκεῖσε σὺν ἱκανῷ στρατεύματι, καὶ συμπλακείας τῷ πολέμῳ, τὰ πρῶτα μὲν ὁμόσε χωρήσας τῷ ἡγεμόνι τῷ κοντῷ συνωθεῖ καὶ ῥίπτει, ἔπειτα δὲ συστάντος καὶ ἐπι-

forte impetrare posset regias litteras, quibus sibi fides certa fieret iræ imperatoris plane sedatæ, sicque tutus ipsi et securus contingeret reditus. At præsulē negotium urgente missis sine mora litteris imperator annuit veniamque concessit, chirographo cavens homini, nihil asperum ab ira aut grave passurum. Reversum benigne excipit, demittentem se et accedentem amplectitur, et fatenti nullam se mereri veniam parcat, eumque pristina restituit dignitati.

10. *Ut reversus et bene exceptus Palæologus missus fuerit dux in Occidentem.*

Quoniam vero de Epidamno in Occidente capta sermone et litteræ nostrorum proferebantur, ibique desiderabantur et præsul et dux et militaris acies, renuntiato præsule Chalcutze, qui Magnæ Constantinopolitanæ ecclesiæ præerat sacrario cum hoc missus unus Palæologus est ut ducis ibi munere fungeretur, cui mandatū nominatim in in decernendis rebus cum cæterorum qui isthic essent ducum, tum in primis præsulis consilio uteretur. Hoc itinere celeriter transgressi Thessaliam, cum jam Bardarium flumen transmissuri essent, trajicit primum dux cum copiis, ubi omnia perturbata et ad defectionem inclinata reperit, quando et Michaelis despotæ nothus et obscurus filius Manuel cum haud sane contemnendo exercitu forte eo veniens, conserto prælio, primum quidem aggressus duces lancea propellit 27 et projicit, deinde cum is surrexisset et equo insedisset, vulnus ab eo lethale accepit, nec par reposuit.

καθεσθέντος τῷ ἴππῳ παρ' ἐκείνου καιρίαν βάλλεται μὴ λαβῶν ἴσθη.

ια'. Ὅπως ἀποστέλλεται Χαθηνὸς ἀγαγεῖν αὐτὸν σιδηρόδετον.

Ἄλλὰ τοῦ Δυρράχίου πρὸς Οεσσαλονίκην ὑποστραφέντος διὰ τὴν σύγχυσιν, κάκεινου ὡς εἰκὸς διαπονουμένου ἐφ' ᾧ συσταλείη τὸ ἀνθιστάμενον, φήμη προτρέχει τὸν τῶν βασιλικῶν ἴππων κόμην Χαθηνὸν ὅσον οὐκ ἔδη καταλαμβάνειν Θεσσαλονικίαν ἀγγέλλουσα, οὐκ ἄλλου χάριν ἢ τὸν Παλαιολόγον καθίζοντα ὡς βασιλεῖα δέσμιον ἐνεγαγεῖν. Καὶ ὅς (ἐφῆσαι γὰρ διατρέβων ἐν Θεσσαλονίκῃ τῷ τριταεῖ) ἀκούσας τὸ φημιζόμενον δεινὰ ἐποίησεν, καὶ στρέφων ἦν ἐπὶ λογισμῶν τί ποτε ἄρα τῷ βασιλεῖ δόξαν ὡς ἑαυτὸν οὐχ ὡς ἐπεμψεν ἐπανάγει, ἀλλὰ τιμῆ προπέμψας ἐπανελθεῖν ἀναγκάζειν θέλει μετ' ἀτιμίας, καὶ ὃν συμπαθείας ἡξίου διὰ γραμματέων καὶ οὕτω καρτερῶς ἀμνημονεῖν ἐψέκει τῶν πεπραγμένων ὡς καὶ ἡγεμονίας ἀξιοῦν μεγίστης, τοῦτον, τὰς συνθήκας ἀναλαμβάνων, ὡς ἐφ' ὁμολογουμέναις καθοσιώσσει κατακρίνει. Ὅμως οὐκ ἔχων ὅποι τῶν λογισμῶν καὶ τῶν ὁδῶν τράποιο, ἐπὶ Θεῶν καταφεύγειν ἔγω. Κοινοῦται τε τῷ Δυρράχῳ τὰ κατὰ γνώμην, καὶ ἡ τῆς πρὸς τὸ Θεῖον ἰκετείας συνάρασθαι δέεται. Εὐφροσύνῃ (ἔδοκει γὰρ αὐτόθεν καὶ τὸ πρᾶγμα θεοφιλὲς) ἐπὶ τῆς τοῦ Ἀκατονίου μονῆς ὁμολογεῖται παράκλησις νυκτὸς ἀφ' ἑσπέρας, τῆς ἐπιγεννησομένης:

11. *Mittitur Chadenus ducturus Palæologum cæsum vincitum.*

Verum Dyrrachi præsulē Thessalonicam obsurbas reverso, eodemque, prout res posebat, stlagente ut mitterentur qui tumultuantibus obsisterent, rumor præcurrit imperatorii equitatus comitem Chadenum quamprimum perventurum Thessalonicam, non aliam ob causam quam ut Palæologum comprehensum vincitumque ad imperatorem duceret. At ille (versabatur enim et ipse tunc Thessalonicæ) audito quod ferebatur, sane quam ægre ferebat, secumque ipse animo multa versabat, desquiritur quæ causa tam inopinati consilii fuisset imperatori, ut tam diverso modo de se statueret, et quem tam honorifice modo miserat. statim tam ignominiosè revocaret, cuique regis litteris venia paulo ante securitateque stabilita cum plena oblivione veterum delictorum gratiæ non vulgaris locum apud se tribuerat, dignatus ipsum honore maximo, eum nunc pactis conventis momento rescissis, velut criminis detestabilis compertum, repente damnaret. Cæsurum cum quid consilii caperet quove se valeretur haberet, ad divinam petendam opem sibi confidendum esse duxit; communicataque cum imperatoris chiensi cura, eum ut sibi adessee divina pro se imploranda ne gravetur rogat. Quo facile ansuente (res enim per se pia Deoque grata videbatur potè) in Acatonii monasterio a vespera nocturnæ decantatæ sunt preces: postera quippe die sacrum factum præsul decreverat. 28 Ut igitur illucescente die statas ac solemnes horas percurrere, divinam facta-

ἡμέρας ἐν νῆ θέντος τοῦ ἀρχιερέως τὴν ἱερὰν τελέ-
σαι μυσταγωγίαν. Ὡς γοῦν ἐπέφωσκεν ἡ ἡμέρα κα-
τὰς νομιζομένας ὥρας διελθεῖν ἔμελλεν ὁ ἀρχιερεὺς
ἐφ' ᾧ λειτουργήσῃ, σιγὴν μὲν ἐπισκήπτει τοῖς ἔξω-
θεν, αὐτὸς δὲ κατὰ μόνας ὠμίλει Θεῶν, καὶ τὰς συν-
ήθεις καὶ προτελεστικὰς εὐχὰς μεθ' ὅτι πλείστης
ἀπεδίδου τῆς ἡσυχίας. Τότε δὴ τότε λέγεται ἀκοῦ-
σαι φωνῆς τῆς αὐτῆς ἐκείνων ἐκ τρίτου, οὐχ ἅμα
ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ καιροῦ διαλείποντος. [P. 15] Καί
ἡ φωνὴ λέξεως οὐ συνήθους, οὔτε μὴν οὐχ ὅπως Ἑλ-
ληνική, ἀλλ' οὐδὲ τινι ἐτέρᾳ γλώσσῃ προσήκειν δο-
κούσα. Μάρπου γὰρ ἔλέγετο, καὶ πλέον οὐκ ἦν. Ἐφ'
ᾧ δὴ θαυμάσαντα τὸν ἀρχιερέα εὐθὺς προσελεθεῖν τῷ
Θεσσαλονίκῃ (ὁ διστάτος ἦν Μανουήλ) καὶ ἀπαγ-
γεῖλαι ὅπως τε σταθεῖ εἰς τὴν μετὰ ψαλμῶδίας ἐν-
τοχίαν Θεοῦ, καὶ ὅπως ἀπροόπτως ἀφίκοιτο ἡ φωνή,
λογιζομένῃ περὶ ὧν λογίζεσθαι ἔφη. Καὶ ἐφ' ἱκανὸν
τὴν λέξιν σκεψάμενον, τὸ συμβᾶν ἐπὶ τὸ πάλαι Βέ-
κλας λαβεῖν ἐπὶ λογισμῶν, καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς λέ-
ξεως ἀναπτύξαντα ἀριθμητικῶς φάναι τὴν βασιλείαν
Ῥωμαίων τῷ Παλαιολόγῳ μνηστεύεσθαι. Μιχαὴλ
γὰρ Ἄναξ Ῥωμαίων Παλαιολόγος Ὁξέως Ὑμνηθῆ-
σεται, ὡς ἔλεγε, τὴν λέξιν δηλοῦν. Εἰσι δ' ὅτινες
λέγουσι μῆτε τὸν Δυρράχιου τοιαῦτα ἀκοῦσαι μῆτε
τὸν Θεσσαλονίκῃ τοιαῦτα φοιβάσασθαι, ἀλλὰ σοφὸν
ἐκείνων ὄντα, καὶ περὶ τοιαύτας βίβλους αἱ δὴ καὶ
βασιλείας ἐς τοῦτιδον διατυποῦσιν ἐπτοημένον, φιλο-

πονώτερον ἐρευνῶντα περὶ τοιούτων ἐγνωκέναι. Καὶ
δὴ γνωρίσαι θέλοντα ταῦτα ᾧ γε καὶ ἡ τῆς βασιλείας
κατηγγυᾶτο περιωπῆ, καὶ ἀναφέρειν οἶον ἐκείνων
τῆς λύπης, ἐπεὶ καὶ περὶ αὐτῆ τῆ ζωῆ ἐδοδοίκει, τὸ
μὲν ἐκ βίβλων εἰδέναι λέγειν μὴ ἔχειν ἐκείνῃ πι-
στεύειν (οὐδὲ γὰρ ἀραρότως εἶχε ταῖς βίβλοις ἐπ'
ἀδήλοις ταῖς ἀποβάσεσι), τὸ δ' ἐκ Θεοῦ φανερώς
ἀκοῦσαι, μὴ καὶ πολλάκις τὸν λόγον πιστεύειν δια-
πεσεῖν δεδοικέναι, καὶ διὰ ταῦτα τῷ Δυρράχιου περὶ
τῶν τοιούτων κοινολογησάμενον αὐτῷ μὲν ὑποθέσθαι
λέγειν τῆς φωνῆς ἀκοῦσαι, ἐκείνων δ' ἀναπτύσσειν
προσκοιεῖσθαι πρὸς ὅπερ καὶ βούλοιο τὴν παρ' αὐ-
τοῦ συνθεῖσαν λέξιν. Ἄ δὴ τῷ Παλαιολόγῳ πι-
στεύοντες καὶ ἀμφοτέροι ἐκείνων μὲν ἐπ' ἀγαθαῖς
ἐλπίσιν εἶχον μετεωρίζειν, ἑαυτοῖς δὲ, εἰ μὴ οὕτως
ἀποβαίη, παραίτησιν ὑπελείποντο ὡς ἀμαρτοῦσι τῆς
ἐξηγήσεως, ἄλλο τι τῆς φωνῆς τάχα δηλούσης ἢ ὡς
ἐκείνοις ἐξήγητο. Πλὴν ἀλλ' ἐν τοσοῦτῳ φθάνει καὶ
ὁ τῶν βασιλικῶν ἴππων κόμης ὁ δηλωθεὶς Χαδηνός,
καὶ ἐπιθαίνει ἀπτέρῳ τάχει Θεσσαλονίκῃ, καὶ αὐ-
τίκα τὸ πιστὸν τῆς φήμης ἔδειξε πράξας, τὸν Πα-
λαιολόγον ἐν ἀσφαλεῖ κατασχών. Σιδήροις μέντοι οὐκ
ἔγνω δεσμεύειν τὴν πόδα, ὡς δὴ οἱ καὶ προσεταγμέ-
νον ἦν, οὐκ οἶδ' εἶτε τὸ τοῦ ἀνδρὸς αἰδούμενος εὐ-
γενὲς, εἶτε τι καὶ φιλίας πρὸς ἐκείνον. τὸ γὰρ ὑπο-
νοεῖν τι περὶ ἐκείνου τῶν ἀγαθῶν τὰ τῆς ὀργῆς οὐκ
ἐδίδουν. Τέως δ' ἀφοσιωσάμενος ἐκείνῳ τὰ τῆς τιμῆς

rus rem cœpit, silentium indicit populo. solusque
secum ipse Deum intentissime alloquens, quæ ante
sacrificium rite fundi consueverunt preces summa
tranquillitate recitabat. Tum enim vero vocem inau-
disse tertio eamdem intermisso tempore dicitur.
Erat autem vox insueta plane, nullius affinis notæ
linguæ, nedum Græcæ. *Μάρπου* nimirum pronun-
tiari audiebat, et nihil aliud. Quod præsul admira-
tus, statim Thessalonicensem convenit (is erat
Disypatus Manuel), eique nuntiat agenti sibi cum
Deo per sacram psalmodiam, et ea mente versanti
quæ se cogitasse refererat, missam et clare prola-
tam quam retulimus vocem. Eam cum ille diu
attenteque considerasset, aliquid in ea simile su-
spicatus est ac deprehensum fuisset alias in voca-
bulo divinitus pariter edito *Beclas*; unde singulas
ejus ignoti nominis excutiens litteras, planissime
asseruit Romanorum imperium Palæologo præmitti.
Has enim hisce litteris designari voces: **Michael** D
Augustus Romanorum Palæologi **Ocyus** Vocabitur.
Sunt tamen qui dicant hæc neque a Dyrrhachiensi
audita neque a Thessalonicensi fuisse dicta, sed
hunc ingenio atque arte rem totam commentum.
Erat nimirum Thessalonicensis mire deditus lectioni
ac meditationi librorum qui artem profitentur divi-
nandi futuras quorumdam evectiones ad imperia,
totoque in isto qualicumque artificio prædicatorum
eventura plurimum 29 exercitatus. Ergo cum res
istius generis curiosissime investigans nescio quid
de imperato Palæologo comperisse sibi esset visus,
aiunt ista eum notitia opportune uti voluisse ad

exhilarandum Palæologum eumdem tanto tunc op-
pressum animi mœore, ut de vita ejus metuere-
tur. Non sperasse autem se ipsi persuasurum quod
volebat, si ex libris id se hausisse affirmaret, quo-
niam ob multas prædictiones tales eventu frustratas
haut erat verisimile huic eum tranquille ac secure
acquiesceret. Propterea finxisse manifeste sibi au-
ditam missam a Deo vocem, cui signo utpote raro
et miro facilius crediturum Palæologum putabat.
Inde re cum Dyrrhachii præsule communicata, illi
penitus suasisse ut is vocem inaudisse diceret: se
prout liberet eamdem a se confictam explicare si-
mulaturum. Quibus Palæologo veluti ad aurem ab
utrisque creditis, in magnam spem hominem erexe-
runt, sibi que, si eventus ad extremum falleret,
excusationem probabilem reliquerunt, quasi quos
conjectura induxisset in errorem, non satis feliciter
interpretatos vocem aliquid revera indicantem, prout
eventa monstrarent, quam quod ipsi suspicati tum
fuissent. Interea dum hæc geruntur, imperatorii
equitatus dictus jam comes supervenit Chadenus,
Thessalonicamque ingreditur perceleriter, statim-
que quod communi fama atque omnium sermonibus
vulgatum fuerat, re ipsa ostensa confirmavit. Nam
Palæologum secure custodia tenuit, parcens tamen
eum ferrea stringere compede, quamvis id haberet
in mandatis. Quod ille utrum tantæ nobilitatis ve-
recundia, an amicitia quodam instinctu fecerit, haud
affirmaverim. Vereor enim ut satis verisimiliter 30
susplicari liceat ministrum iræ tam atrocis tum hu-
manos sensus atque affectus, dum sævum imperium

ὡς εἶδόν τε [P. 16] ἀσφαλῶς, μὴ καὶ ἐπὶ πολλῶν ἐν-
 τὸς ἀτιμῶτο τῆς πόλεως τοῖς σιδήροις πεδούμενος,
 νυκτὸς ἔξεισιν. Ἐπει δ' ἰκανῶς τῆς πόλεως ἀπηλ-
 λαττέτην, ὁ μὲν γνωρίζει τὰ ὀρισθέντα, καὶ ὡς αὐ-
 τὸς ἐν προνοίᾳ τινὶ τῆς ἐκείνου χάριν τιμῆς καταπε-
 φρονήκει τῶν ὀρισθέντων, οὐκ ἔς πλέον δὲ τὰ τῆς
 τόλμης (οὐ γὰρ ἀσφαλῶς ἀμφοτέροις) προβαίνει,
 εἰδοῦλετο · ὁ δ' αὖθις καὶ χάριν ὑπὲρ τούτου πολλὴν
 εἰκωκῶς εἰδῶτι, ἔτοιμον παρῆχεν ἑαυτὸν ἐκείνῳ τοῦ
 τὸ προσταττόμενον ἐκτελεῖν. Καὶ δὴ σιδήροις περι-
 βαλὼν, ὡστ' ἐκείνον καὶ ἐπὶ θάτερα τῶν πλευρῶν
 ἴκπη ἐπικαθίσταται, οὕτω σὺν ἐκείνῳ τὴν ὁδὸν
 ἔνυον καὶ ἀμφοτέροι. Συνέβαινε δὲ καὶ τις τότε τὴν
 ὁδὸν ἀνυόντων, ὡς λέγεται, ἀγαθὸς ὄρνις καὶ οἷον
 προφοῖθασμα τοῖς μικρὸν γενησομένοις ὕστερον. Τὸ
 δ' ἦν διήρχοντο μὲν, ὡς εἶδος, ὁ μὲν πρὸς τὸ μέλλον
 ἀλῶν, ὁ δ' ἀναφέρων ὡς εἶχε τῆς λύπης ἐκείνον καὶ
 μεταβάλλειν πειρώμενος πρὸς τὸ εὐθυμότερον · ἐπει
 δὲ ποτε τῆς πολλῆς ἀναπνεύσας ἐκείνος λύπης προσ-
 ἔταττε ψάλλειν καὶ ὁ παρασταίη κατὰ νοῦν ἐκείνῳ
 καλλιφωνεῖν (ἦν γὰρ, ὡς εἰκον, εἶδ' ἔστιν καὶ ὁ φέρων
 ἔχων πρὸς ταῦτα), ὡς ἂν, φησὶν, ἐντεῦθεν καὶ μι-
 κρὸν ἀνεβείημεν, τηνικὰδ' ἐπ' αἶψα ἐκείνῳ παρατυπῶ
 ἐμμελῶς ψάλλειν « Νῦν προφητικὴ πρόβησις πλη-
 ρωθῆναι ἐπιέγεται, » οὐκ ἀνεμίνεως ἄλλως καὶ ἀνα-
 βεβλημένως, ἀλλ' ἐνθουσιαστικῶς οἷον μάλα ὑπερ-

exsequitur, animo versare potuisset. Tamen ille qua-
 licunque ex causa sic ejus dignitatis rationem
 habuit, non permittendo talem virum intra civita-
 tem in oculis civium ferreis vincum compedibus
 ignominiose traduci, ut simul satis provideret ne
 qua posset elabi. Quare illum magno suorum am-
 biens comitatu nocte educit; ac ubi jam ambo ali-
 quantum extra urbem processissent, mandata, quæ
 acceperit quæque honoris ejus gratia omiserit, in-
 dicat, simul admonens non audere se amplius
 iadulgere suo in eum affectui: id enim utriusque
 periculosum fore. Ad quæ ille iis verbis respondit
 quæ multum se ipsi eo nomine debere significarent,
 gratiasque agens plurimas, paratumque se continuo
 exhibuit ad subeundam omnem acerbitatem impe-
 ratorii mandati. Quare mox volens ferreas induit
 compedes, inseditque equo pendentibus in latus
 alterum ambobus cruribus ferro devinctis. In hunc
 modum cum cœpto uterque itinere pergerent, aliud
 quoque ipsis euntibus, ut fertur, oblatum est au-
 gurium prosperum et velut omen eorum quæ paulo
 post erant eventura. Tale autem id fuit. Ibat Palæo-
 logus præsentis, ut par erat, mali sensum frontis
 mœstitia præferens, consolari eum, prout poterat,
 et avocare a tristitia dolentem animum ad quamdam
 hilaritatem conante Chadeno. Cujus officiosis ejus
 generis hortatibus quasi ut cedere se Palæologus
 monstraret, composito vultu ad quamdam speciem
 respirantis ab ægitudine animi: « Quin tu, » inquit
 (nam belle illum 31 psallere aiebant), « aures et
 mentem mihi demulces modulando aliquo cujus-
 cunque argumenti cantico, quod tibi cumque pri-
 mum in buccam venerit? » Tunc ille quamdam

Α φωνοῦντι καὶ ὑπὲρ δύναμιν. Ἐφ' ᾧ δὴ καὶ τὸν δε-
 σμῶτην τότε μεταβαλεῖν πρὸς τὸ εὐθυμότερον καὶ
 ἡσθῆναι δόξει, ὡς μὲν ἦν δοκεῖν καὶ τῷ φαινομένῳ,
 τῇ μελωδίᾳ, τῇ δ' ἀληθείᾳ καὶ ὡς οὐκ ἦν τὸν μελω-
 δοῦντα ὑπονοεῖν, τῷ ἐπὶ τοῖς παροῦσι δόξαντι οἱ
 χρηστῶ ὄρνιθι. Ἄλλ' οὕτω μὲν ἐφ' ἡμέραις τὴν ὁδὸν
 ἐξανυσάντων καὶ ὡς βασιλεῖα φρασάντων, ἐμφανίζε-
 ται μὲν ὅσον τάχος ὁ πεμφθεὶς τῷ κρατοῦντι καὶ
 ἀπαγγέλλει τὴν ἀφίξιν, τὴν δὲ μηδὲ τὸ παράπαν
 εἰσαχθέντα ἢ εἰρκετὴ ὡς κατάκριτον δέχεται. Ἦν δ'
 ἄλλως ὑπονοούμενον τοῦ ἐνευκαιρήσαντος τοῦ κρα-
 τοῦντος ἐξετάσει τάκινου δοθήσεσθαι μείζονι ἢ κατὰ
 τὸν τότε καιρὸν. Ἄλλὰ χρόνος ἐπιβέτο μεταξὺ νο-
 σοῦντος τοῦ αὐτοκράτορος, κίκεινον εἶχε δεσμῶτην
 ἢ φυλακῇ, πλὴν οὐχ ὡς ἐφ' ὁμολογουμένης κρη-
 σιωπασειν. Οὐ γὰρ ἦν ἐγγλημὴ τὸ παράπαν, εἰ μὴ γε
 τὴν ὑπόψιν καὶ τὸ πολλοὺς ἐν ἀποβόητοις ἐπιφέρειν,
 πρὸς οὓς ἦν πιστεύειν ὑποφωνοῦντας τὸ μόρσιμον,
 ἐγκλημα θεῖη τις τῷ κατεχομένῳ. Ἐδόκει δὲ τίως
 καὶ ἡ πρόφασις ἐγκλημα · ἢ δ' ἦν . . . ἀλλ' ἀνακτίον
 τὸν λόγον. [P. 17] Ἦν εὐμαθέστερον τῶν προκειμῆ-
 νων ἔχοιμεν.

ιβ'. Ὅπως νοσῶν ὁ βασιλεὺς πάντας ἐπὶ μαγείᾳ
 ὑπόπτεις · καὶ τὰ κατὰ τὴν Μάρθαν.

Νόσος ἦν ἐνσκήψασα τῷ κρατοῦντι, καὶ ἡ νόσος
 δεινὴ · ἐπέληπτο γὰρ καταπίπτων συχνάκις. Τὸ δ'

subito cantilenam exorsus est, cujus hoc erat
 initium: « Nunc prophetica predictio impleri fes-
 tinat. » Exorsus est autem non quidem remisso ac
 leniter, sed impetu pene fanatico vocem ultra
 omnem modum ac prope supra vires attollens, con-
 tentione summa; unde contingit recreari vincum
 atque hilarescere, non tantum (quod solum videri
 cupiebat) suavi vocis sono, sed potissimum recor-
 datione per id carmen ingesta vaticinii sibi regnum
 olim polliciti, cujus fidem hoc casu inopinati canus
 velut novo quodam divinæ significationis auspicio
 confirmare tacite sibi blandiens gratulabatur. Inter
 diebus aliquot confecto itinere, imperatorem
 primo statim accessu adit comes, nuntiatque ad-
 ventum Palæologi; quem admissione minime digna-
 tum carcer excipit uti jam damnatum, quanquam
 ipse, ut diximus, arcaea ex divinis ostensis fiducia
 de se prosperiora mente versabat. Dilata est autem
 ejus causæ accurata cognitio in tempus quo impe-
 ratori per valetudinem liceret ei rei attendere. Diur-
 turna hæc fuit mora, pertinacius durante principis
 morbo, et vincito tamdiu in custodia perstante, non
 illo quidem veluti convicto criminis majoris: solis
 enim fere suspitionibus laborabat antiquis illis, sed
 de novo ventilatis afflatu maligno delatorum, ab-
 inde clam insusurrantium imperii præσάγιον
 de Palæologo jactatas. Ea erat vera detentionis
 causa, cui obtendebatur crimen affectati regi.
 Verum altius repetenda narratio est, ut propo-
 sita res ad captum lectoris accommodatius tractetur.

12. Ut imperator ægrotans omnes veneficiorum ac
 præστίγιων suspectos habuerit; et de Martha.

32 Invaserat imperatorem morbus, et is quidem

ἦν, ὡς ἔοικεν, ἐκ ζέσεως φυσικῆς ἐγκαρδίου. Ὅθεν, οἶμαι, καὶ τὸ εὐφυὲς ἐκείνῳ καὶ ὑπὲρ τὸ προσῆκον ἦν, οὐ στέγοντος τοῦ μορίου τὸ πάθος κἀντεῦθεν ἐκτρεπομένου τοῦ εἰκότος, ὡς μὴδὲ χρησίμους πολ-
 λὰς ἀναπέμπειν τῷ ἐγκεφάλῳ τὰ ἀναπνεύσεις, ὅθεν καὶ τὸ λογίζεσθαι. Ἐν τούτῳ γὰρ καὶ φιλοσό-
 φων ἔριν περὶ τοῦ φρονεῖν συμβιβάζειν τις ἔχοι·
 πηγὴ γὰρ λογισμῶν ἡ καρδία, πλὴν ἀναγομένων
 πρὸς τὸν ἐγκέφαλον, ὡς ἐκεῖνος συμμετρίας ἢ μὴν
 ἀσυμμετρίας ἔχοι, οὕτως εἰδοποιεῖσθαι συμβαίνει τὸ
 ἀναγόμενον. Τότε τοίνυν ἐπιπιπτούσης συχνάκις τῆς
 νόσου, οὐκ οἷδ' ὀπόθεν, μῆνιμα εἶναι τὸ πάθος ὁ
 πάσχων ἐκ μαγγανείας δαιμόνιον ὑπελάμβανε. Καὶ
 οἱ μὲν πολλοὶ τῶν ἔξω, οἷς ἦν τὰ τοιαῦτα πιστεύειν,
 τὸ ἔγκλημα προσέτριβον τοῖς Μουζάλωσι, παρὰ
 λόγον, καὶ ὡς οὐκ ἂν προσεδόκησαν, τῶν ἀξιο-
 μάτων τυχοῦσι· τῷ μόντῳ γε πάσχοντι πᾶς ὑπο-
 πτος ἦν, εἰ μόνον τις ἐπὶ μαγγανείας κατηγο-
 ροίῃ. Ὅθεν καὶ πλεῖστοι καὶ τῶν τυχόντων συν-
 ελαμβάνοντο, εἴ ποῦ τις γρούξειεν ἐγκαλῶν. Καὶ ὁ
 μὲν διώκων μαγγανείας ἄλλον ὑπὲρ ἑαυτοῦ πολλὰ
 κίς ἢ τοῦ πλησίον προὔβαλλε τοῦ ἔγκλημα, ὡς δι-
 κας ληψόμενος ἀποδείξας· ἀναγόμενον δὲ πρὸς
 βασιλεῖα τὸ ἔγκλημα ἐκ τοῦ παραπίκα (οὐ γὰρ ἦν
 σιωπῆν ἀκούσαντα), ὁ δὲ οὐχ ὑπὲρ ἄλλου τοῦ ἄλλ'
 αὐτὸς ἑαυτοῦ συνόλωσ ἀγωνιῶν προσέταττεν ἐξετά-
 ζεσθαι. Παράστασις δὲ τοῦ μὴ ψήφοις ἀπάσαις τὸν
 κρινόμενον αἰρεῖσθαι οὐ μαρτύρων παραγωγῆι, οὐ

προτεινόμενοι ἄρκοι, οὐ βίων τῶν πρὸ τοῦ ἐξετάσει,
 οὐκ ἄλλ' ἅττα οἷς τὸ ψεῦδος ἐλέγχεται· ἀλλ' ἐν καὶ
 μόνον ἦν τὸ σῶζον τοὺς ἠλωκότας, [P. 18] εἰ μύ-
 δρον ἐκ πυρὸς ἤδη ζέοντα, ὁ δὲ καὶ ἅγιον ἐπεφήμι-
 ζον, τολμῶντῃ χειρὶ κύφαντες ἀναλάβοιεν καὶ τρεῖς
 βηματίσειαν ἔχοντες, πρότερον τρισὶν ἡμέραις τοῦ
 ταῦτα γίνεσθαι νηστεία καθηγγισμένοι καὶ προσευχῆ,
 ἐπισεσημασμένοι καὶ τὴν χεῖρα κρυφάλῳ καὶ βουλ-
 λῇ ὡς μή τις ἐπιχειροίη ἀλείφω τισὶν ἐφ' ᾧ μὴ
 ψαῦσαι μὴδὲ καῦσαι τὸ πῦρ. Καὶ εἶδεν ὁ γράφων,
 ἡδῶν τῷ τότε, ὑποστάντας τινὰς τοιαῦτα, πλὴν ἀλω-
 βήτως ἀπαλλάξαντας, τὸ θαυμάσιον. Τότε τοίνυν ὄρι-
 στο μὲν καὶ ἄλλοις παρὰ τοῦ κρατοῦντος λαμβάνειν
 εἰς γάμον εὐ τοῦ γένους ἐχούσας, κἀν ἐκεῖνοι πολ-
 λάκις ἐκ σπερμάτων ἦσαν οὐκ εὐγενῶν· πλὴν τὸ
 εὐγενὲς ἐκείνοις πρὸς τοῦ κρατοῦντος ἔβρεπε, καὶ
 ὡς σφᾶς ἔδει σεμνύνεσθαι ἀξιώμασιν, ἐν εὐεργεσίαις
 μέρει καὶ ἀμφοτέροις τὸ κῆδος ὁ κρατῶν ἐτίθει,
 ὥστ' ἐκείνους μὲν ταῖς ματρῶναις, ὡς ὁ Ῥωμαῖος
 εἴποι, ὡς εἰκὸς μεγαλύνεσθαι, ἐκείνας δ' αὖτις συμ-
 μετέχειν τῶν ἀξιομάτων τοῖς ἀγομένοις. Προστά-
 τει τοίνυν σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ τινι τῶν εἰς παιδοπού-
 λους ταχθέντων ἐκείνῳ τοῦ πατρὸς ζώντος, Βαλανει-
 διώτῃ τοῦ πικλήν, τὴν τῆς αὐταδέλφης τοῦ Παλαιολό-
 γου Μαρίας, εἶτε καὶ Μάρθας, κόρην Θεοδώραν, ἦν
 τῷ Ταρχανειώτῃ μεγάλῳ δομestικῶ ἐκείνη γεγέννη-
 κεν, εἰς γάμον νόμιμον ἀγαγεῖσθαι. Καὶ ἦν ὁ λόγος
 τοῦ βασιλέως αὐτοῖς βεβαία τις κατεγγύησις, κἀν-

gravis, epilepsia, qua subinde apprehensus concid-
 obat. Origo ejus versimiliter imputabatur naturali
 effervescentiæ cordis (quam et causam ei fuisse C
 reor ruboris in vultu flagrantis (1), haud sese videli-
 cet capiente ardore principis illius membri, quin
 foras usque in os et genas erumpente interni æstus
 indicio se proderet. Sed et fuligines ex isto incendio
 sursum in cerebrum perlatae rationis usum pertur-
 babant. Quod quemadmodum fiat, quantumvis phi-
 losophi rixentur inter sese, certum tamen experien-
 tiæ suffragio est fontem recti iudicii cor esse, et
 prout exhalantur ex eo accommodati ad sanum
 temperamentum capitis aut ei adversarii vapores,
 ita delirare hominem aut sapere. Tunc igitur istius.
 modi caliginum incommodo in cerebrum appulsu
 subinde percussus æger, laborare se vi sæva mali
 dæmonis magorum artibus immissa iudicabat. A
 vulgus quidem ad talia credulum crimen ejus ma-
 leficii impingebat Muzalonibus, quasi qui non con-
 tenti dignitatibus concessis, ad majores, quibus
 inhiabant, viam sibi eo scelere sternerent. Ægro
 autem suspectus quiviserat, quem quomocumque
 insimulari præstigiæ audiret. Quare statim ad
 primos susurros vel temere deferentium obvii pas-
 sim quique comprehendebantur. Quo animadverso
 qui aliquem oderant, certam eam inibant ru-
 tionem ejus male multandi, ut jam delatio ma-
 giæ indicium esset iræ injustæ pœnas per
 33 calumniæ de inimico repentis. Perlata autem

ad imperatorem accusatione (non erat enim libe-
 rum ei dissimulare quod ejus generis auditum
 fuerat), statim is turbatus et æstuans, tanquam non
 in alium quam in sese qui deferebatur noxias artes
 intendisset, disquiri de re jubebat. Elabendi autem
 e iudicio atque innocentiae probandæ una erat
 ratio, non in calculis iudicium aut laudibus testium
 aut jurejurando dato aut vitæ prius inculpatae actæ
 suffragio sita, sed in innoxia pertractatione ferri
 candentis, quod sanotum vocabant. Hujus purga-
 tionis hic ritus erat. Qui se ad illam offerret, triduo
 prius jejunio et oratione se parabat, custoditus in-
 terim et manu velo involuta, cui sigillum esset re-
 gium impressum, ne quis eam unctionibus adver-
 sus ignis sensum roborantibus muniret. Tum pro-
 ductus in medium audacter arripiebat ignitum glo-
 bum nuda manu, et eum per tria conolavis spatia
 portabat. Vidit qui hæc scribit in ætatem jam tum
 puberem adultus quosdam isti examini subjectos
 citra ullam defunctos noxam candentis metalli
 tactu, mirantibus qui aderant, illæsos integrosque
 recedere. Cum autem per id tempus non raro sole-
 ret imperator viris haud nobilibus præmii loco vel
 gratiæ nobilissimarum virginum conjugia decer-
 nere, inter alia ejus generis exempla cuidam ado-
 lescenti e regis ephēbis, Balanidiolæ nomine,
 Theodoram 34 Marthæ filiam sororis Palæologi, o
 magno domestico Tarchaniotæ genitam, desponderi
 jussit. Celebrata consensu partium mandato prin-

(1) Cf. Possin. Glossar. v. Εὐφυῆς

τεῦθεν, ἐπεὶ καὶ πρὸς τὸν γάμον τὰ μέρη ἦσαν συγ-
κάταινα, ὡς γαμβρὸς ἀνέδην τὴν τῆς κόρης οἰκίαν
εἰσῆρχετο. Ἄλλὰ παραβῆναι χρόνος ὀλίγος ὁ τὴν μνη-
στείαν ἐκείνην ἐπιμετρῶν, καὶ οὐκ οἶδ' ὅ τι παθῶν
ὁ κρατῶν, πλὴν ἀλλ' ἡ ἐξουσία κρατῶν δικαίου, τῆ
τοῦ Καβαλλάρου υἱῶν Βασιλείῳ εὐγενεῖ τε ὄντι ἐξ-
εδίδου εὐ γένους ἔχουσαν τὴν βῆθειαν. Ὁ δ' ἐν εὐερ-
γασίας μέρει δέχεται ἀσμένως τὸ δωρηθῆναι καὶ κατ-
επίγει τοὺς γάμους. Ταῖς μέντοι γε γυναιξὶ πρὸς τὴ
πρῶτον βεπούσαις συνάλλαγμα, προκατειλημμένας
ἄξιμον ἐχούσαις τὸ μεταβαίνειν, ἀπόστοργος ὁ νομ-
φίλος ἦν. Τέως δὲ (ὁ γὰρ κρατῶν προσέτασεν) ἐκου-
σῶν ἀκουσῶν ἐκείνων τὰ νομιζόμενα ἐτελεῖτο καὶ
περιφανῶς οἱ ὑμῆναισι ἤγοντο. Ἄλλ' ὁ νομφίλος ἐφ'
ἡμέραις οὐκ ἐπλήρου τῆς κόρης τὰ τῶν ἀνδρῶν. Καὶ
πυθάνομένου τοῦ βασιλέως ὅπως τοῦτο γένοιτο, ὁ
δὲ πρῶτον μὲν ὑπεσκέλαζε τὸν ἀπόλογον ὡς μὴ θέ-
λων ἀνακαλύπτειν ὄψιν, εἶθ' ὡς καὶ δραστηκώτερον
ἀνεκρίνετο, μαγγανείαν τὸ ἐμποδῶν ἔλεγε. Καὶ εὐ-
θὺς ὑποψία περὶ ἑαυτῶν τοῦ κρατοῦντος καὶ θυμὸς
[P. 19] πολλὰ δεινός, καὶ οὐδὲν ὑφείναι δοκῶν εἰ μὴ
ὁμολογοῖτο ἡ μαγγανεία. Εὐθὺς οὖν σάκος ἀχυρ-
μιᾶς, καὶ γυμνὴ σύναμα γαλαΐς ἡ εὐγενῆς γραῦς
ἐντὸς συναπειλήπητο, ὧν λόγους ἐξῶθεν μυωπιζόμε-
νων ταῖς τῶν δούχων ἀμακίαις ἐπερονᾶτο ἡ πάσχουσα,
ἐφ' ᾗ ἀναγκαζομένην καὶ ἄκουσαν ἐξείπειν τὸ ἀπόβ-
ῆτον. Ἄλλ' οὐκ ἦν πλέον παρ' ἐκείνης ἀκούειν ἢ
τὸ μὴ συνειδέσθαι τι τοιοῦτον ἑαυτῆς πραξάσῃ, καὶ

oipis rite sponsalia sunt, et aliquanto indespatio is
juvenis sponsi fiducia aedes puellæ frequentaverat,
cum ecce nescio qua repentina mutatione impe-
rator, jure ac pactis absoluta potestate susque de-
que habere jussis, inopinatissime imperat Tarcha-
nolus magni domestici filiam viro nobili Basilio
Caballarii filio nubere. In magnæ loco gratiæ id
Basilius habuit, et pro se rem urgebat. Feminis,
matri filiaque, charitate sponsi prioris illigatis, et
indecorum arbitrantibus resilire a conventis ac
fidem fallere, negotium omnino non placebat; quare
apud illas gratia carebat intrusus procus. Tamen
incumbente iteratis jussis in idem principe, volen-
tibus nolentibus matre filiaque nuptiæ palam ac
splendide celebratæ sunt. At multis inde diebus
nuptialis conjugum congressum haudquaquam se-
quebatur. Cujus rei forte cognitæ percontatus ex-
Basilio causam imperator, ab eo primum eludeba-
tur ambiguis responsis: tandem instans efficacius
audivit nodum Veneris magico maleficio novis
sponsis iniectum. Hac mentione præstigiariam in
familiares suspiciones revolutus princeps, et se
quoque ipsum infernis artibus appetitum autumans
ab eodem indicati fascini auctore, vehementer ex-
canduit, extrema experiri quæque certus ad arifi-
cam veneficii noscendum. Saccus expeditur illico
stramentitius, et in eum anus misera nobilissima
matrona unda conjicitur cum felibus, qui videlicet
acubus immissis per textum legetis compuncti
unguibus 35 vetulam discerpent. Ea immani

ὡς οὐκ οἶδ' εἰ ὁ νομφίλος μεμίσθηται τῆς παιδὶ ἀλλο-
τῆς πρότερον κατηγγυημένη. Ὁ μόντοι γε βασιλεὺς
εἴτε πρὸς τὴν ὑποψίαν καὶ εἴτε ἀμετάθετον ἔχων ὡς
ἐκείνην μαγγανείας εἰθισμένῃν εἰκὸς καὶ κατ' αὐτοῦ
τολμήσαι τοιοῦτοις χρήσασθαι, συνυποπτευομένου καὶ
τάδελοφῶ ὑπ' αὐτῆς τραπέντος καὶ στεργομένου, εἴτε
μὴν καὶ εἰς ἔνοϊαν ἔλθῶν μὴ πως τῶν πραχθέντων
ὡς εἰκὸς ἀκουσθέντων ὁ Παλαιολόγος ὄβρισησθῆναι
ὡς ἀδελφὸς πρὸς νεωτερισμὸν ἀποκλίνειται, οὕτως
ἔχων πέμψας καὶ τῆς ἡγεμονίας ἐκείνων παραλύσας
ἀνάγει δέσμιον, τῆ μὲν δοκεῖν περὶ τοῦ τῆς μαγγ-
νείας ἐγκλήματος ἀπολογησόμενον, τῆ δ' ἀληθείᾳ
πρόσχημα ἦν τὸ πραχθῆναι δειλίαν, τοῦ μὴ τι νεωτε-
ρίσαι ἐκούσαντα. Τὸ δ' ἦν δῆλον ἐκ τοῦ μὴ ὅπως
μετ' ὀλίγον τῆς εἰρκῆς ἐκείνων ἐσώθῃς ἀνακλιεῖ-
σθαι: καὶ συμπαθεῖν, ἀλλὰ καὶ περὶ ἑαυτῶν καὶ τοῖς
αὐτοῦ πράγμασι δεδοκῶτα διὰ τὴν νόσον ἐνάδοχον
ἀξιοῦν εἶναι τῆς γίνεσθαι, καὶ ἀπομνημονεύειν τὴν χεῖρα
αὐτῆς ἐν τούτοις, ὅτι παθεῖν κακῶς ἄξιον ὄντα διὰ
τὰ φθάσαντα οὐδὲν ἐκείνων ἐκ συμπαθείας ἀνήκιστον
ἔδρασε.

ἰγ'. Θάνατος τοῦ βασιλέως Θεοδώρου, καὶ τὰ ἐπ'
ζῶντος αὐτοῦ κατορθώματα.

Τοῦ δ' αὐτοῦ χρόνου πρὸς τὸ φθινοπωρινὸν ἀπ-
κλίνοντος ἐπὶ τέτραισι πασι μεταλλάττει τὸ βιοῦν ἰ-
κρατῶν, τρισὶ μὲν θηλυτέραις, ἐνὶ δ' ἐνναεταῖς ἄρ-
βενι παπωνουμοῦντι τῆς Ἰωάννης. Αἱ γὰρ πρῶται
τῶν θυγατέρων, ἡ μὲν τῆς Βουλγαρίας ἄρχοντι Κων-

questione sperabatur elicienda mulieri vera con-
fessio. Nihil tamen aliud expressum nisi se hasi
consciam talis sceleris: cæterum virginem spon-
sioris necessitudine devinctam a secundo abba-
rere. Hæc audiens non ultra sævire imperator
voluit, sibi metuens ab exercitata, ut suspicabatur,
diris incantationibus anu, ne vim maleficam in
ipsum verteret, si amplius irritaretur; seu veritas
ne Palæologus tam atrocem sororis injuriam defe-
ctione ulcisceretur. Atque hoc quidem ut præverte-
ret, misso, ut diximus, Chaldæno redactum in ordi-
nem Palæologum et vincium ad sese curavit ad-
duci, specie quidem ut veneficii causam diceret,
revera, quod indicavi, ne is audita contumelia ger-
manæ ad rebellandum induceretur. Id enim patuit
ex eo quod imperatore paulo post eductum carce-
re non solum venia donavit et in integrum restituit,
sed et suis rebus, ob morbum ex quo periclitaba-
tur, metuens, proprios ei liberos commendavit, gra-
tiam in eum suam memorans ea indulgentia testa-
tam, qua ipsum ob vetera utique crimina pœnadi-
gnum: benigno affectu miserans, nulli atroci et
immedicabili supplicio subjecisset.

13. *Mors Theodori Augusti, et ipsius dum viveret
præclare gestæ.*

Eodem porro anno in autumnum vergente nati-
tur imperator, pupillos relinquens quatuor liberos,
tres feminas et novennem unum marem avo cognom-
inem Joannem. Nam filia prioris collocata
dudum 36 fuerant in matrimonium, una quidem

σταντίνω τῷ Τείχῳ, ἡ δὲ τῷ τοῦ δουτικοῦ δεσπότης **A** Μιχαὴλ παιδί Νικηφόρῳ πρὸς γάμον ἔφθασαν ἐκδοθῆναι. Ὁ δὲ καὶ προσήμηνέ τι σημεῖον· ἥλιος γὰρ ἐκλελοίπει ἐφ' ὥραν τρίτην τῆς ἕκτης ἡμέρας, καὶ βαθὺ σκότος τὸ πᾶν κατελήφει, ὥστε καὶ ἄστρα φανῆναι κατ' οὐρανοῦ. Καὶ δὴ ἀρπάζεται καὶ πρὸ ὥρας ἀνὴρ βασιλικῶς μὲν καὶ γεννηθεὶς καὶ τραφεὶς βασιλικῶς δ' ἀναχθεὶς καὶ παιδευθεὶς, κἂν εἰ τῷ πατρὶ οὐ προσεφίκει τὸ βαθὺ τε καὶ συνετὸν πρὸς δ' τὴν λέξιν καὶ πρᾶξιν καὶ τὸ τῆς γνώμης στεβρόν τε καὶ ἀματάβητον, ἀλλ' οὖν ἐκ πάππου μὲν ἔχων τὸ [P. 20] ἐς πάντ' ὀξὺ καὶ μεγαλόφρον καὶ ἀρεϊκόν, ἔκ δὲ μητρὸς τὸ φιλοδωρότατον, ὡς δ' ἴσται χερσὶ τοῖς θεηκόοις τὰ χρήματα ἐξαντλεῖν καὶ ἐξαντλοῦντα οὐχ ὅπως ἀνίστασθαι ἀλλὰ καὶ χαίρειν, φιλολογώτατος δ' ἐς τὰ μάλιστα ὢν, καὶ πᾶσι μὲν λογικῶς εὐεργετικῶς προσφερόμενος, οὐχ ἤττον δὲ καὶ αὐτὸς λογικῇ παιδείᾳ προσεσχηκῶς, οὐ μᾶλλον ἐκ μαθήσεως ἢ φύσεως τὴν περὶ τὸ γράφειν δύναμιν ἔχων, ὡς καὶ πολλὰ ἐπιβρόδων ἐκτιθέσθαι, εἰ μόνον ὀρμήσειεν· ἔδει γὰρ, καὶ σιωπῶ τὰ πλεῖστα, ἡ περιφανῆς ἀγίου ἐφεισθηκαὶ μνήμη, οὐδὲν προσθέντα, ἢ ὅπως μακρὸν τῶν πραγμάτων ἀνεθέντα, ἐνὸς τῶν τοῦ κληροῦ σχολιαστέρον τὸ προκαταρκτικὸν τοῦ ὄρθρου μονολογοῦντος ἐξάψαλον κανόνα πλακῆναι τῷ μνημονευομένῳ ἐς

ὅτι μάλιστα ἄριστον, ὥστε καὶ παμπληθὲς ἐκινδύνευεν εὐεργετῆσθαι μὴ ὅτι τοὺς ψάλλοντας, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τῶν ὕμων ἀκρωμένους, κἂν τῶν προκοιτούντων ἦν τις κἂν τῶν ὀπλοφόρων καὶ σωματοφυλακούντων τῷ βασιλεῖ, κἂν ἄλλως ὑπηρετοῖσι τοῖς βασιλείοις, κἂν ἄλλως ἄλλοθεν ἐπελεθῶν. Πᾶσι γὰρ ἐξ ἴσου τὸ βασιλικὸν ἀνεξαντλήτως ἔχευεν ἔλεος, στρατιώταις δὲ μᾶλλον καὶ οἷς ὁ λόγος τὸ σπούδασμα ἦν. Οὐ γὰρ ἦν ἡμέρα, οὐ νύξ, οὐ καιρὸς δυσθυμίας, οὐχ ὥρα χαρᾶς, οὐκ ἀνατέλλων ἥλιος, οὐ δύομενος, ὅτε τις εὐεργεσίας δίχα τὸν ἄνακτα, ἢ εὐ ἐκείνος πάσχων ἢ ἄλλων τὰ ἴσα πασχόντων, ὄρῃν ἢ καὶ ἀκούειν εἶχε. Τοιοῦτος δὲ ὢν βαρὺς ἔδοξε τοῖς ἐν τέλει, ὅτι οὐ κατ' εὐγένειαν καὶ κῆδος βασιλικόν, ἀλλὰ ἀριστίνδην τοὺς ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἐκλεγόμενος τοῖς προσήκουσιν ἐσέμνυνεν ἀξιώμασιν. Οἷς δὲ συνέβαινε προσγενέσιν εἶναι καὶ οἱ πρὸς αἵματος, ἀρκεῖν ἔκρινε τὸ τοιοῦτον καὶ ἱκανὸν εἰς λόγον σεμνώματος. Τὸ δὲ ἦν, εἰ σκοποῖται τις, ἀρετὴν ὀφείλλοντος ἄρχοντος καὶ παρακλιούντος πρὸς εὐδοκίμησιν τὸ ὑπῆκρον. Οὐ γὰρ βλακείας χάριν, ἀλλ' ἀριστείας καὶ τοῦ καλῶς ἄγεσθαι τε πρὸς ἐκείνου καὶ ἄγειν ἄλλους τὰς βασιλικὰς φιλοτησίας ἔκρινεν διανεμέσθαι. Καὶ τὸ φοβερόν προσῆν, ὡς ἐτοίμων καὶ τὸν ἄλλως ἢ ὡς ἔδει ποιοῦντα κολάζεσθαι καὶ τὸν κατορθοῦντα εὐερ-

Constantino Techo Bulgarorum principi, altera vero Nicephoro Michaelis despotæ Occidentis filio. Nec plane improvisus accidit hic casus, quippe prænuntatus cælesti portento. Etenim sol defecerat ad horam tertiam sextæ diei, et densæ tenebræ cuncta comprehenderant, adeo ut apparerent stellæ per cælum. Ita præripitur acerba morte vir regie natus et nutritus, regie quoque educatus et edoctus, patri non ille quidem similis in profunda consummataque prudentia dictorum pariter et actorum, neque in immutabili constantia semel recte decretorum, cætorum ex avo habens celerem ad omnia, excelsum ac magnum belloque acrem animum; ex matre vero beneficentissimam naturam, quæ ambabus manibus dona in subditos effunderet, nullo mærore largissime, imo effundere gauderet. Studiosissimus in primis litterarum, et litteratos amplecti beneficiis solitus, mediationi quin etiam optimarum artium intentus et non magis institutione quam indole magnam eleganter scribendi facultatem assecutus, ut multa diserte componeret quoties tanti duceret in id incumbere Cujus rei documentum (multa similia reticens) unicum proferam, ubi solemnius sancti cujuspiam festum illuxerat non alia adhibita præparatione quam avocatione mentis a negotiis, uno modo clericorum sedatius distinctiusque pronuntiante senarium psalmodum qui premissi consueverunt matutino cantui, elogium beati, quod vocant canonem, ex tempore pangebatur, **37** ei cujus memoria celebrabatur laudes quam scitissime contextens ornatissimo præconio; quod tam liberali largitione cumulabat ut spargere passim in quosvis ac pene projicere

dona videretur. Adeo non psallentes, non dantos operam canentibus, indonatos relinquebat. Seu qui in excubitorum ordine, seu in satellitum et corporis custodum numero, seu alio quopiam aulico ministerio imperatori appareret, sive etiam aliunde aliqui eo forte veniens tunc occurreret, in omnes ex æquo regiam beneficentiam extendebat. milites præsertim et litterarum studiosos. Non enim nox, non dies, non tempus mæstum, non hora lætior, non oriens sol non occidens ipsum vacantem a beneficiendo reperiret. Videres audiresque circa eum semper aut qui munus acciperent, aut qui accepto recederent, qui non frustra peterent, qui nacti quod voluerant gratias agerent. Atque hic tamen talis cum esset imperator, gravis erat primoribus procerum, idcirco quod in demandandis præfecturis non patricii generis aut necessitudinis cum principali domo rationem haberet; sed quemque viritum ex propria præstantia verisque dotibus æstimans, admovebat rei gerendæ ad quam aptus erat, ac meritis dignitatibus ornabat. Cognatis vero ac consanguineis suis censebat sufficere debere istum natalium honorem, suam sortem ac claritudinem prosapiæ abunde magnæ dignitatis loco ducere. Id autem et judicium et factum erat, si quis recte consideraret principis virtutem promoventis, et provocantis subditos ad studium omnis veræ laudis. Non enim auctoramenta inertis, sed vel stadia vel præmia heroicæ virtutis illustres esse magistratus; quos ita et illis demum debere committi decernebat qui et se **38** præclare ipsos in iis genere et alios commode salubriterque posse gubernare judicatur. Inerat ejus moribus et terrificum

γατεῖσθαι. Οὐ γὰρ μικρὸν τὸ τοῦ μεγιστάνου σφάλμα ἢ μὴν ἔμπαλιν τὸ κατόρθωμα, ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν ἐκτομίου πάθει προσέοικεν ὡς τῆ τοῦ μορίου ἀφαιρέσει μέγαν ἔχοντος λόγον τῆ φύσει πάντα συμπαρασπᾶσθαι καὶ παρατρέπεσθαι, τὸ δὲ κατόρθωμα τῷ τοῦ κύκλου κέντρῳ, παμπόλλην ἀσφάλειν τῆ περιφερείᾳ προσενόμενι, εἴ κατὰ χώραν ἐκεῖνο μένει. Καὶ πῶς γὰρ οὐκ ἔμελλεν τὴν ἀρχὴν [P. 21] διοικεῖν κατὰ τὸ προσῆκον, ὅστις ὑπὸ τοιῷδε πατρὶ, μηδ' ὄνομα βασιλείας ἔχων, ὦν ἐξ ἐκείνου καὶ μόνος, ὁμῶς ἀγελατεῖν ἀσφαλῶς προὔδιδάσκετο;

ιδ'. Ὅπως ἐπαιδεύετο ὁ Ἀάσκαρις παρὰ τοῦ πατρὸς Ἰωάννου εἰς βασιλείαν ἀναγόμενος.

Ὅς ἐπεὶ ποτε καὶ χρυσοφορῶν ἐξῆι εἰς κυνήγιον, ὑπέστρεφε μὲν ἐκεῖνος ἐκείθεν, συνήντα δὲ κατὰ τὸ προστυχόν τῷ πατρὶ. Καὶ δὴ προσκυνήσαντι οἱ μὴ βλέπειν ἐκεῖνος μὴδὲ προσέχειν προσποιεῖτο, καὶ προσιόντος ἡμέλει. Ὁ δὲ καὶ συμβαῖνον ὀργῆς πρὸς αὐτὸν πατρόςθεν σημεῖον, ὅπερ καὶ ἀληθὲς ἦν, ἔδοξεν. Ὅθεν ἀλύων καὶ ὅτι ἀμάρτοιο διανοούμενος καὶ ζητῶν πρόσσειν οὐ μάλα θαρβρόντως τῷ πατρὶ κατ' ἰδίαν. Ὁ δ' ἰδὼν εὐθέως καὶ ἀλαστήσας πρὸς ἐκεῖ-

quid, vultu sermoneque declarantibus haud impune laturos qui aliter ac oporteret agerent, uti et e contrario, qui prout par erat officio fungerentur, nequaquam mercede carituros. Ingentis enim utramvis in partem omnino momenti est hominis in civitate primarii recte aut secus factum, prava siquidem vita et mala facinora nobilium par vitium reipublicæ important ac virilium exsectio humano corpori, quod inde universum debilitatur nerveque fit ac flaccidum. Contra virtus et actio laudabilis principum virorum similis est centro circuli, quo recte constante ac situm immobiliter obtinente proprium status orbis ac circumferentiæ totius fixus ac firmus permanet. Enimvero quidni sperari debuit tanta consiliorum sapientia usurum moderatebue ac utiliter præfuturum rebus illum principem, qui rudimentum imperandi sub tali tantoque iusti regiminis magistro, patre optimo, posuerit, a quo unicus licet et adultus filius in privata sortis humilitate relictus, exclususque consortio ac nomine imperii, accurate otioseque præexercitatus est in omnibus meditamentis artis spissæ ac multiplicis homines rogendi?

14. *Ut Lascaris a patre Joanne ad imperium eruditus fuerit.*

Huic aliquando venatum egresso cum veste auro texta, indeque domum redeunti, occurrit forte pater, et eum se dimississime venerantem nec aspectu dignatus velut inobservatum præterit, moxque ab adeunte contemptum se avertit. Capuit id frigus, nec male ratiocinatus, prudens filius in argumentum haud dubium paternæ in se iræ. Unde postquam æstuasset aliquandiu et severe secum inquirens causam offensionis frustra in sua conscientia quasiisset, privatim patrem convenit sane sollicitus nec sibi vacuus. Quem ille statim iis intuens oculis

νον οἶον τὴν τῆς ἀμπεχόνης ἑκαίριαν ἀνειδίξει, καὶ « Τί καλὸν συνειδῶς ἐκυτῶ δράττης Ῥωμαίους, » ἔφη, « τὰ ἐκείνων ἐκχέεις ἐν διατριβαῖς μηδὲν τὸ ἀναγκαῖον ἔχούσας; ἢ γὰρ οὐκ οἶδας, » φησὶν, « αἵματα εἶναι Ῥωμαίων τὰ χρυσοῦσμα ταῦτα καὶ Σηρικὰ, οἷς ὑπὲρ ἐκείνων ἔδει χρῆσθαι ἐκείνων γε οὔσι; Ζητεῖς δὲ μαθεῖν καὶ ὑπὲρ ἐκείνων πότε; Ὅτε δηλαδὴ ἐπιστάσι πρέσβεισιν ἐξ ἀλλοδαπῆς τὸν ἐκείνων πλοῦτον λαμπρειμονούντας ὀγλοῦν ἔχοιμεν. Ὁ γὰρ βασιλεὺς πλοῦτος πλοῦτος τῶν ὑπάρχων λογίζεται, κατ' ἑν αἰτίαν καὶ τὸ εἰς δουλείαν καθουκείκειν ἑτέροις σῖσιν οὕτως ἔχουσι καὶ λίαν ἀνάμοτον. Οἷς σὸ διαμνησ χρώμενος οὐ λογίζῃ τὸ πλημμελεῖς ὀκῶσον. » Ὅπως καὶ ἐπὶ τοιούτοις ὁ εἰς βασιλείαν ἀναθησόμενος ἐπαιδεύετο.

Ιε'. Ὅπως ὁ πρωτοβεστιαριος Μουζάλων τοῦ μειρακίσκου βασιλέως Ἰωάννου ἐπετρόπων.

[P. 22] Τότε δὲ θανόντος ἐκείνου, ἐπεὶ καὶ ὁ πρωτοβεστιαριος Μουζάλων τὴν ἐπιτροπὴν τοῦ ἀφίλικος βασιλέως ἔχειν ἠγγέλλετο παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ βασιλέως τὸν μοναχὸν ὑπελθόντος, τῷ μὲν μειρακίῳ ἐκείνῳ ἄνακτι Ἰωάννῃ οὐχ οἷψ τ' ὅτι διὰ τὴν ἡλι-

qui quidam indignationem præ se ferrent, comprobavit illi cultus istius ac vestitus insolentiam tali occasione 39 intempestivi: « Nam quid, » ait, « tibi conscius es perfecisse te in Romanorum commodum, ut inde tibi licentiam partam putes abotendi opibus illorum in tuas remissiones ad privatam duntaxat tui animi fructum, non vero ad ullam pertinentes utilitatem publicam? An nescis istas auro insignes et sericas vestes sanguinem esse Romanorum; quibus idcirco in eorum tantum commoda utendum est, cum res ipsorum sint? Quæres fortasse quando et quomodo illæ in ipsorum bonum usurpentur? Tunc videlicet quando admissa exterarum gentium legatione Romani populi opes ostentari in cultu et ornatu principis publici honoris interest. divitiæ siquidem regum divitiæ subditorum reputantur. Extra quam causam publica insignia majesticis ad privatas etiam relaxationes adhibere, id vero sit dominum se monstrare non principem, et quasi servitutum indicere civibus, qui cum liberos se putent et haberi velint, ista vestium odiosa superbia esse velut in mancipiorum ordinem redigi detestantes indignantesque conquerentur. Num jam igitur intelligis, ista levitate traducti ad venatorium usum regii ornatus quantum flagitii consciveris? Istiusmodi monitis, hac institutione tam severa hæres imperii a patre optimo ad moderatam et popularem principatus administrationem informaberis.

15. *Ut provestiaris Muzalon pueri principis lænis tutelam suscepit.*

Hoc porro nunc mortuo, palam vulgatum est provestiarium tutorem pueri principis a patre imperatoris declaratum eo tempore quo morti proximus monachi habitum induit. Sane succedenti in imperium huic puerulo Joanni ea ætate, cui nec ad providendum sibi ratio, neque ad se tuendum vires

κίαν τὸ ἀσφαλὲς περιποιεῖν ἑαυτῷ προνοίας ἔδει πάν- A
 τως τοῦ μή τι παθεῖν ἀπροόπτως, πολλῶν ὄντων τῶν
 ἐπιβουλεύοντων, κἂν τι μικρὸν κινηθεῖη, εὐθὺς δρα-
 σειόντων τὰ μέγιστα. Διὸ καὶ τῷ κατὰ τὸν Ἑρμῶν
 τῆς Μαγνησίας φρουρίῳ ἐκείνον φέροντες ἐγκατ-
 ἔστησαν, συχνοὺς τοὺς ὀπτηῖρας ἐπὶ βασιλικαῖς ὑπη-
 ρεσίαις τάξαντες. Οἱ δὲ μεγιστᾶνες, οἱ μὲν ἐν ταῖς
 τιμαῖς ἔτι μένοντες, οἱ δὲ καὶ τῶν ὅπῃ ποτὲ γῆς ἀκη-
 δέες ἔμενον ἐξ ὀργῆς γωνιῶν ἐξάλμενοι, τῶν μὲν
 πραγμάτων ἐλευθέρως εἶχον, τῆς δὲ γλώσσης οὕτω
 θαρσύνοντες (οἱ γὰρ Μουζάλωνες ἐφειστήκεισαν) ἐβου-
 σοδόμειον τὰς ὀργὰς, καὶ πάντες προσεποιούντο
 πρὸς ἐκείνους τὸ εὐπειθὲς ὡς ὑπὸ βασιλεῖ ὄθῃεν τε-
 λούντες τῷ μεираκίσκῳ, εἰ καὶ ὁδᾶξ οἱ παθόντες
 παρὰ τοῦ πατρὸς, φαγόντος τοὺς τῆς ὀργῆς ὄμφα-
 κας καὶ κόνδου πικρίας ἐκείνους ποτίσαντος, αἰμωδιῶν
 ὠρέγοντο τὸν υἷόν. Πλὴν καὶ οὕτως ἔχοντες δυσμε-
 νείας οἱ μὲν τῷ ἐπιτροπευμένῳ καὶ νέμῳ, οἱ δὲ τοῖς
 ἐφεστηκόσι, παθόντες μὲν τι καὶ ἐξ ἐνείνων τὸ πρῖν,
 οὐ μὴν δ' ἄλλ' οὐδ' ἠ νήμεσις ἤρεμειν εἶα οὕτω παρὰ
 τὸ εἰκὸς τιμηθέντων μὴ δυσμεναίνοντας κακουργεῖν,
 τῷ πρὸς ἐκείνους τῶς φόβῳ συγκατεκλίνοντο. Τότε

suppeterent, opus omnino erat idoneo præsidio, ne
 quid improvisum pateretur. Multorum quippe ipsi
 clam insidiantium infesta odia imminebant in oc-
 casionem ei nocendi; quos sane, si quis motus re-
 rum vel levissimus exsisteret quo aliqua modo
 quidpiam novandi opportunitas daretur, avidè illam
 captaturos et vel extremæ quæque 40 strenue ausu-
 rous apparebat. Quare illum in munitissimam
 arcem ad Hermum Magnesiæ submovendum cen-
 suerunt, addito idoneo comitatu et solita regiæ
 familiæ ac palatini ministerii frequentia, studiosè
 delecta ex fidis viris et ad invigilandum salutis pu-
 pilli principis gnavis et acribus. Cæterum optimates,
 sive qui in usu honorum et functione magistratum
 perstabant, sive qui varie dispersi, indeque male
 animati erga exsiliū auctores hac conversione re-
 rum prosilierant ex angulis, libere jam agere illi
 quidem audebant, continebant tamen linguas, et
 metu invigilantium acriter et quasi e specula su-
 surros omnes aure anxia captantium Muzalonum
 taciti ringebantur, ira odioque penitus conditis et
 simulatione obsequii velatis. Præ se ferebant enim
 parere se ipsi velle ut vicem gerentibus imperato-
 ris parvuli, cui etiam per ministros et vicarios
 imperantilibenter obtemperarent. Hæc in speciem
 ostentabantur, interim dum ii præsertim qui nu-
 pero principatu passi adversa fuerant, mordicus in
 proposito contrario hærebant, ulciscendi videlicet
 in filii caput acceptas a patre injurias, ac vehemen-
 ter optabant efflicere ut Joanni filio dentes obstupe-
 scerent ex eo quod Theodoros pater ejus uvam
 acerbam iræ immitis et ipse mandisset et expres-
 sum ex ea succi amari poculum ipsis propinasset.
 Hujus generis infestis sensibus atque affectibus
 arcano passim gliscentibus partim in adolescentu-
 lum principem paternalaborantem invidia, partim
 in potentes rerum, ut quisque ab iis alias se aliud

δ' ὁ πρῶτος τῶν Μουζάλωνων, ὃς καὶ τῷ τοῦ πρω-
 τοβεστιαρίου τετίμητο ἀξιώματι, ὄρων τὸν φθόνον
 πολλῶν καὶ δεινὸν ὑφέρποντα, καὶ ὡς βασιλεῖα παρὰ
 πολλῶν ὑποπεύοιτο, κἀντεῦθεν τὸν μέγαν κίνδυνον
 ὑφορώμενος, ἔγνω συνετὸς ὦν πείρα τὸ στράτευμα
 δοκιμάσαι, ἅμα δὲ καὶ τοὺς μεγιστᾶνας γνωρῆσαι
 ὅπως ἔχοιεν ἐκείνῳ διαθέσεως, πολλὰ πρότερον ὑπο-
 ταγῆς καὶ δουλείας σύμβολα πρὸς τὸν ἀφῆλικά δε-
 σπότην σπουδάζων οἷς λέγοι καὶ πράττοι ἐνδείκνυ-
 σθαι. Τότε τοίνυν συγκαλεσάμενος ὅσον ἦν τὸ τῆς
 γερουσίας καὶ ὅσον τοῦ βασιλείου γένους ὅσον τε
 τῶν ἀρχόντων καὶ ὅσον τῆς στρατιωτικῆς τάξεως,
 παρόντων ἐκείσε καὶ τῶν τοῦ προπάππου [P. 23]
 τοῦ βασιλέως Λάσκαρι αὐταδέλφων, ὃς δὴ καὶ οὗτος
 τὸ πάλαι βασιλείας διέπρεπε διαδήματι καὶ τὰ τῆς
 Ῥωμαϊδος πράγματα συγχυθέντα ὡς εἶχεν ἀνεκαλεῖ-
 το, οὐδὲ τυφλῶν ἐκείθεν ἀπόντων (ὁ Στρατηγόπουλος
 δ' οὗτοι ἦσαν καὶ ὁ Φιλῆς), καὶ παντὸς ἄλλου μεγα-
 στᾶνος συμπληροῦντος τὸν σύλλογον, ἐφ' ὑψηλοῦ στά-
 ῳς ἂν ἅμα οἱ τε πρῶτοι ἀκούοιεν καὶ οἱ ὕστατοι,
 ἔλεγε τάδε·

quam quod optasset passum meminerat, pronum
 iudicatu est haudquaquam temperaturam a conatu
 lædendi nocendique capitibus exosis multitudinem
 iratam, nisi metus potentie armatæ consciū sibi
 exiguarum virium furorem privatum coerceret. Ne-
 que hic tamsuspectus et minax tumor rerum quor-
 ous tandem erumperet non verebatur Muzalonum
 natu maximus, protovestiarii eminens dignitate.
 Ergo is homo nec hebes nec incautus, perspecta
 non dubiis signis invidia contra se ingenti, cognito-
 que 41 tacitis suspicionibus multorum designari
 se ac reum agi affectati per scelus imperii, indeque
 quantum suo capiti periculum impenderet, pruden-
 ter æstimans, sapienti consilio decrevit experimen-
 tum capere voluntatis studiique militum erga se,
 explorareque que madmodum in se affecti optimates
 essent. Igitur multis prius documentis palam exqui-
 siti affectus fidei ac venerationis erga impuberem
 Augustum editis dicto factoque, ex quibus omnes
 intelligerent se ab omni cogitatione insidiantis capiti
 aut majestati ejus esse quam allenissimum, convo-
 cavit quotquot aderant senatores principesque uni-
 versos regii sanguinis, quantumque magistratum
 quantum ex militari ordine cogi ex propinquo po-
 tuit. Convenerunt quoque in eum cœtum fratres
 proavi imperatoris, Lascaris, qui et ipse olim
 magnam sibi laudem peperit imperii præclare admi-
 nistrati, rem Romanam ex afflictæ et retro lapsa in
 multo meliorem revocans statum. Ne cæci quidem
 abfuere Strategopolus et Philes, concurrentibus
 pro se quoque magnatibus similiter cæteris. Quibus
 cunctis consessu specioso ac venerabili conventum
 ornantibus apparuit stans in loco superiori proto-
 vestiarius, unde conspici pariter ob omnibus et a
 primis non minus quam ab ultimis audiri posset,
 statimque in hunc modum loqui cœpit :

ις'. Δημηγορία τοῦ πρωτοβεστιαρίου Μουζάλωνος.

« Τὸ μὲν τὰ ἡμέτερα ἀρχῆθεν πρὸς ὑμᾶς ἀρτίως συντάττειν, εὐγενεῖς ἄνδρες καὶ σύντροφοι, περιττὸν, οἶμαι, δοκεῖ καὶ τοῦ παρόντος ἔξω καιροῦ· ἀνάγκη γὰρ ἐπείγει ταῦτα παρέντας τοῦ κατὰ πόδας διαξίεσθαι. Τέως δ' οὖν μόνον οὐ γεννηθέντες ἐν τοῖς βασιλείοις ὑπὸ πατρὶ ὑπηρετοῦντι κάκεινῳ τοῖς βασιλεύουσιν ἐτρέφημεν, καὶ προσληφθέντες ἀνήχθημεν παιδεύομενοι ὑπὸ τοῦ μακαρίτου βασιλέως ἡμῶν ὑψηλομενούοντος τῷ πατρὶ. Καὶ ὡς πιστῶς ὑπηρετοῖμεν προσκείμενοι, ἐφ' οἷς ἂν καὶ προστάσοι, ἀγάπην φόβῳ μιγνύντες, πάντες ἂν μαρτυρήσοιτε. Οὐ γὰρ ἦν ἡμᾶς ἄλλο τι τρέπεσθαι ἢ καθυπουργεῖν ἀδύλως τῷ κυριεύοντι, κἂν ἴσως τὸ εὐδοκίμειν οὐκ ἦν ἐφ' οἷς προῦθυμούμεθα· πίστιν δὲ μετὰ προθυμίας, κἂν μὴ ἀνὴρ τις, καὶ δύσθουν νινῶν εὐδοκίμησιν οἴδαμεν. Τὸ δὲ καὶ τιμᾶς λαθεῖν ἡμᾶς καὶ τῶν ἀξιωματῶν παρ' ὃ προσεδοκῶμεν τὰ μέγιστα βασιλεύσαντος τοῦ δεσπότη, ἐκείνου θέλοντος ἦν. Τί γὰρ ὑμῖν καὶ ἦν εἰς τὸ θαυμαστόν, ὥστε καὶ τιμηθῆναι τοσαῦτα; ὁμοῦ ἐδόκει τῷ βασιλεύοντι, καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τῶν ἀξιωματῶν ἦμεν, οὐ μὴν δὲ ὥστε καὶ κακεντρεχῶς

16. *Concio protovestiarii Muzalonis.*

« Res nostras a principio apud vos hodierna oratione repeterē, viri nobiles æquales et sodales mei, superfluum opinor videretur et alienum ab hoc tempore, quo aliud nobis objicitur necessarium dicendi argumentum, isti utique prævertendum. Obiter solum innuam nos tantum non in palatio genitos a patre, ministro et ipso imperatorum, in aula **42** educatos esse, et in palatinum pædagogium adscitos sub imperatore, quem modo mortuum lugemus, rudimenta puerilis institutionis prima posuisse. In ejus obsequio sub patre dominantis adolevimus; et qua ei fide servierimus incumbentes impetu affectuque toto in ea quæ jubebat, amorem cum metu miscentes, testari potestis universi vos. Nunquam enim vel tantillum defleximus a recta fidelis obsequii via, nec aliquid studuimus quam sine fraude ac furo sincere obedire domino, etiam in his ubi forte, quod studio summo conabamur, ad finem illi placendi non pertingeret. Sic enim statuebamus, fidem cum officiosa voluntate, licet successu destitutam, præferri debere obsequio quod non studiose nec benevolo suscipitur affectu, licet prospere ac cum agentis laude perpetretur. Quod autem honores admisimus et dignitates expectatione nostra majores, atque adeo maximas, imperante domino nostro, voluntati ejus imputandum est. Quid enim nos egimus tam egregium tantum honorari mereremur? Tamen ita imperanti visum. Et nos in dignitatibus sumus, non tamen ut astuta malignitate immineamus occasionibus nocendi, et in cujusquam damnum potestate abutamur. Testem in id damus conscientiam nostram. Neque enim aut ejusmodi damnatæ artes viam nobis ad crescendum munierunt, aut conducere putamus ad firmandam

ἂν ὑπέρχουσαι τὸν καιρὸν καὶ τὰ ἐς βλάβην τισὶ πραγματούμεσθαι. [P. 24] Οἶδεν εἰς τοῦτο τὸ ἡμέτερον συνειδός. Οὔτε γὰρ τὸ τοιοῦτον ἤρξεν ἡμῖν τῆς τιμῆς, καὶ τὸ μετὰ ταῦτα κρατύνειν οὕτως αὐτῆν λίαν ἐγούμεθα τῶν αἰσχίστων· ἀνδρὶ γὰρ δυναμένῳ μέγα παρ' ἄρχοντι, εἰ τοὺς ἄλλους περνίξοι ὑποβάλλων τὰ μὴ καθήκοντα, οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ δικαίως ἂν νεμεσήσειεν. Ἄλλὰ καὶ τὸ μὴ θωπείαις ἀγενεῖσι καὶ ἀνελευθέροις ὑποποιήσεσιν ὑποτρέχειν τὸν ἄρχοντα, καὶ πρὸς ἑαυτοὺς ἐφέλκεσθαι τὰς θύρας τῆς ἐκείνου εὐμενείας τοῖς ἑτέροις ἐκίχλυοῦντας, ἔδειξαν αἱ πολλὰ τῶν ἐκείνου πληγῶν ἐπιφοραὶ, ὥστε πολέμους ἡμᾶς ἐγγίξεν τῷ θανάτῳ μαστιγοῦμένους. Ὅπως δὲ καὶ πρὸς ὑμῶν ἕκαστον ἀγάπης εἶχοντων· καὶ ὡς τῆν ὑμετέραν παρ' ἐκείνῳ ἀποδοχὴν τοῦ παντὸς ἐτιμώμεθα, πολλοὺς οἶμαι γινώσκοντας ἔξειπεν. Εἰ δὲ ποι καὶ μὴ ἀνείομεν ἱκετεύοντες, οὐ πρὸς ἡμᾶς οἶδα τοῦτο. Ἠλθὲν τὸ δύσκολον τοῦ καιροῦ περιβάλλειν μεγίσταις ὑποψίαις καὶ τοὺς μηδὲν δικαίως ἂν ἐγκληθῆσομένους, εἰ ὀρθῶς τις κρίνοι, οὐδὲν ἀπικὸς ἴσως. Ἡ γὰρ τοῦ καιροῦ δυσκαλία ἀφαιμένη καὶ τῶν μεγίστων, καὶ οἷς οὐκ ἦν παθεῖν ἐκ δικαίου, ἐκείνοις μὲν συμφορὰν, ἡμῖν δὲ ὑποψίαν (οὐ γὰρ κ-

nobis possessionem honorum turpissimum istud genus astutiæ. Homini quippe apud principem potenti, si conetur supplantare alios, suggerens quod irritare adversus innoxios regnantem possit, nemo est qui non juste succenseat et dira imprecatur. Sed neque nos adulationibus vilibus et libero indignis assentationibus circumvenisse facilitatem principis, et ita in ejus irrepsisse gratiam ut fore ejus benevolentiae supra nos attraheremus **43** excludendis aliis, satis indicant inflictae nobis ab ipso liberis dictis offensa multæ nec leves plagæ, ita ut ad mortis sæpe viciniam flagella nos ejus admove-rint. Charos autem nobis vos omnes esse, et ut vestram cujusque introductionem in ejus gratiam commodorum etiam nostrorum ac fortunæ damno procuraverimus, multos putō dicturos, qui præclare norint. Quod si quid ex cujuspiam vero impetrare supplicando nequivimus, non id impudentum nobis, utique consciis sincerissimi in ejusmodi officiis studii, sed tribuendum difficultatibus temporum, suggerentibus menti principis acres suspiciones in quosdam omnino inculpatis, si recte judicaretur. Quis enim moris humani sciens non ita evenire solere novit? Temporum, inquam, certis momentis confusa quædam maligne perplexitas summis etiam viris suspiciones iniquissimas aspergit, importat que calamitates iis qui multari ex merito non poterant; nobis autem familiaribus principis suspicionem verisimilem, non veri tamen criminis imponit, quasi causis et auctoribus malorum prævertere nequivimus. Cæterum hujusmodi omnium iudex si divinus oculus, qui scit malitia punire; nec ei fraus cujusquam valet obrepere. Itaque si quæ contigerunt talia, nobis invitis et plane innoxiiis contigerunt. Et quæ pœnæ innocentibus

κίαν εἴποιμεν) ἐκ τοῦ εἰκότος προσῆψε. Πλήν ἐκά- A
 στου κριτῆς τὸ θεῖον ὄμμα, ὅς οἶδε κακίαν κολάζειν
 μηδὲν ἐχόντων παραλογίζεσθαι. Οὕτως ἡμεῖς ἐλεύ-
 θεροι τῶν τοιούτων, ἂν τισι συνέβη καὶ τὰ ἀνήκεστα.
 Τὸ γὰρ ἐκείνου θέλημα περιτῆν παντὸς ἐμποδῶν ἰστα-
 μένου, ᾧ δὴ προσίστασθαι μὴ καὶ κίνδυνος ἦν ἐξ
 ἀνάγκης, καὶ ἡ ἀκαίρια προσῆν· κρείσσων γὰρ βα-
 σιλεὺς, δὲ ὀργίζοιτο χεῖροσι. Καὶ ταῦτα μὲν ὥστε
 δεῖξαι μῆτε τὰ ἀξιώματα σπουδάσαντας σχεῖν, μῆτε
 τῆς ἐπὶ τινος τῶν μεγιστάτων τοῦ βασιλέως ὀργῆς
 δικαίως ἔχειν ἡμᾶς αἰτιάσθαι τινος. Ἄλλ' ἦν μὲν
 ἴσως καὶ πταῖσμά τι, ἦν δ' ἄλλοις καὶ οὐκ ἐν ἀγα-
 θοῖς ὑποψία, ἦν δὲ καὶ βασιλέως ἐπὶ τισὶ θέλημα
 θυμῷ συγκροτούμενον. Καὶ ἄλλος ἀγαθὸς ὢν ἀδίκι-
 μος ἔδοξε καὶ παρώραται, ἦκιστ' ἀξίος ὢν. Ἦν οὖν
 ἐκείνων καιρὸς, οὕτω δόξαν τῷ κρείττονι. Ἄλλὰ B
 νῦν, οἴμαι, ἔστι καὶ τῆς ἀνέσεως, ἴδου γὰρ ὁ κρα-
 τῶν ἐκποδῶν, καὶ ὁ ἐξ ἐκείνου ἄξιος ἄρχειν μετράξ
 ἔστιν, ὡς ὁρᾶτε, καὶ διὰ τοῦτο πολλῆς μὲν πιστοῖς
 οὖσα τῆς ἐπ' αὐτῷ δεῖ φροντίδος, συγχῆς δὲ τῆς ἐπι-
 μελείας, ὡς ἂν καὶ πρὸς τοὺς ἐντὸς καὶ πρὸς τοὺς
 ἐκτὸς ἀγρυπνεῖν ὀφείλουσι, μὴ πως λαθόν τι τῶν
 ἀνηκέστων γένηται. Ὅπως δὲ καὶ καλῶς ἔχει καὶ
 δίκαιον πιστοτέραν τῆν ὑπηρεσίαν νῦν ἢ τὸ πρότερον
 συντηρεῖν τῷ δεσπόζοντι, οὐδὲν ὑποστειλάμενος λέξω.

deinde irreparabiles si inflictæ sunt, sine con-
 sensu, sine culpa sunt nostra inflictæ, sola et nobis
 ineluctabili regnantis voluntate. Dicit aliquis : Po-
 tuit talibus præsens objicere se medium et injuriæ
 obstare. Potuit, sed patientibus inutiliter, sibi noxiæ C
 suam enim sic fortunam perderet, alienæ non pro-
 deesset. Vis contra major et invicta necessitas rue-
 bat, obstantia quæque perruptura. Prævalet enim
 rex, cum imbecillo irascitur. Hæc dicta sint, ut
 demonstraretur neque quod dignitates, non studio
 quæsitæ, acceperimus, neque si quæ iratus prin-
 ceptæ sæve in quosdam optimalum infestæque decre-
 verit, crimini nobis justæ a quoquam verti posse.
 Sed vel his causam præbuerit quis 44 lapsu quo-
 dam suo ; alios tanquam non bonos falsa suspicio
 traduxerit ; excesserit denique in aliquos ira con-
 sultrice non fideli usa voluntas principis. Perque
 similes his causas evenerit ut qui bonus erat pro
 suspecto rejiceretur, præteriretur non minus dignus
 assumpto. Sic tum erant tempora. Sic tunc visum D
 summam habenti potestatem. At præterito illi jam
 tempore aliud successit plane diversum, tempus re-
 missionis et securitatis. Ecce qui tunc regnabat
 sublatus e medio est : ei successit ex illo genitus
 dignus imperio. Puer est, ut videtis. Propter hoc
 fidorum plurimum eget cura, frequenti etiam et solli-
 cita diligentia. Custodibus tam chari capitis inten-
 denda vigilia est, tam in eos qui intus quam in eos
 qui foris sunt, ne quod ei alicunde malum im-
 medicabile clam obrepit. Causas porro, cur fas
 et æquum juri et officio consentaneum sit fidelius
 ministerium obsequiumque constantius pariter et
 alacrius nunc quam antea unquam exhibere nos ac

[P. 25] Πρῶτον μὲν τὸ νέαις τῆς ἡλικίας φροντίσιν
 ἀτάλλειν καὶ μηδὲν ὑπορύττειν τὸν βασιλεύοντα πρὸς
 τὰ παρὰ τῶν ἀρχομένων πραττόμενα ἐφέλοντός
 ἔστιν ἐφ' ἑαυτὸν εὖνοιαν, μηδὲν ὑπονοούντων πεῖσε-
 σθαι, καὶ τοῦ φόβου ἀπόντος μὴ δειλιῶντι καὶ περὶ
 ἑαυτῷ ἔτοιμος ἔσειται τὰ τῆς ἀγάπης ἐνδείκνυ-
 σθαι. Τὸ γὰρ σπουδαῖον, ἐφ' ᾧ τις ὑπηρετοίη, ἢ φό-
 βου ἢ μὴν ἀγάπης συνιστώντων, καὶ ἡμῖν ἀνάγκης
 πάντως οὖσης ὑπηρετεῖν, ἀπόντος τοῦ φόβου τῇ
 ἀγάπῃ τὸ πᾶν περιστήσεται· παρουσίας δὲ καθαρᾶς
 τῆς ἀγάπης καὶ ἀβολώτου οὐς ἔστιν ὅστις καθυψή-
 σει τοῦ πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν ἐπιβάλλοντος ὥστε καὶ
 ἀμελεῖν. Καὶ πρῶτον μὲν τοῦτο, δεύτερον δὲ καὶ
 δεῖ ὑπὸ νέῳ καθισταμένῳ δεσπότῃ βασιλεύομε-
 νει, ὅτι καὶ μὴ ἀναγκαίαν οὖσαν τὴν εὐεργεσίαν
 τὴν ἀπ' ἐκείνου πρὸς τὸ ὑπῆκοον ὁ καιρὸς ἀναγκαίαν
 ποιεῖ, οὐχ ὅπως ἐκφύγοιμεν κακίως παθεῖν μέλλον-
 τες ζητήσαιμεν, ἀλλ' ὅπως εὖ παθεῖν ἡμῖν γένοιτο
 ἐλπίζοιμεν προσδοκῶντες. Ἐτοίμως δὲ καὶ ὦνπερ
 ἕκαστος θέλει, εἰ μόνον ἀξίος κρίνοιτο, τυχεῖν ἔστι,
 καὶ τὸ θαψιλὲς τῆς εὐεργεσίας προσέσται. Νέος γὰρ
 ὢν ὁ κρατῶν καὶ ὑπὸ κηδεμόσι τελῶν τῇ μὲν σφετέρῃ
 βουλήσει, ὅθεν πολλάκις καὶ τὸ σφάλεσθαι πρὸς τὸ
 πρέπον ἔστιν, ἀρχοντικῷ τύφῳ τοὺς λογισμοὺς
 υπερβαίνοντος, οὐχ ἔξει χῶραν διδόναι. Τοῖς δὲ κη-

navare communi domino, nihil dissimulans dicam.
 Primum illa simplicitas domini, puerili sinceritate,
 sine arte fucis quidvis agentis, nihil occultando,
 nihil clanculum aut arcane machinando, nihil sus-
 piciose cogitando de iis quæ subditi faciunt, C
 quid aliud quam trahit et ineluctabili quadam pel-
 lacia rapit ad sese omnium benevolentiam, studia,
 tenerrimos affectus, utique erga omni jam ex parte
 amabilem principem, a quo nemo quidquam quod
 nolit passurum sese vel cogitando possit fingere? Ex-
 oluso autem metu omni restat pura charitas et libera,
 cujus solius generoso ac laudabili impulsu pronum
 est 45 ut studium quisque ostendat in principem,
 unde quod sibi metuat plane nihil est. Sane obse-
 quia civium in reges harum fere altera causarum
 movet, timor aut charitas. Quare cum nunc consti-
 terit timori nullum locum esse, sequitur id totum
 imputandum charitati. Ubi autem adest vera et sin-
 cere charitas, fieri non potest ut quidquam quisquam
 recuset, quidquam negligat eorum quæ ad illius
 quem vere diligit obsequium pertinent. Altera quæ
 quod proposui suadet ratio, hæc est. Recens insti-
 tuto principi beneficentia in subditos, alio tempore
 libera, tali rerum articulo necessaria fit. Non modo
 igitur metu vacamus, sed in spes optimas vocamur;
 nec tota nostra in securitate a malo felicitas sita
 est, quibus præterea ostentatur expectanda copia
 bonorum. In promptu est quod quivis optat. Velit
 modo, accedat : accipiet, si dignus judicetur ; votis
 quamvis avidis occurret largitas minime avari,
 quippe juvenis, principis, ejusdemque non proprio
 arbitrio res dispensantis. Quod si esset, timeri ma-
 gis posset ne illi sua per se tractanti obreperet

δεμόσιν ἔστι καὶ προσελθεῖν ἐκ τοῦ παραχρῆμα, καὶ νύξαι λέγοντα συνεχέστερον. Τῶν νῦν ἐλπίζειν ἐντεῦθεν βραδίως τυχεῖν ὧν ἔραταί τις, πῶς οὐ μετὰ βραπτῶνης ἀπάσης δουλευτέον τῷ βασιλεῖ; χωρὶς δὲ τούτων, καὶ σιωπῶ τὰ πλείστα, τότε μὲν γὰρ καὶ θεὸς ἦν μὴ κατορθώσας παρακρουσθῆ τις, ἄλλων τὴν βασιλικὴν ὑποποιουμένων ὁρμῆν τρόποις οἷς ἐκεῖνη πέφυκε κλέπτεσθαι, καὶ διὰ τοῦτο οὐτ' ἦν σπουδάζειν ἐπὶ τὸ μείζον ἢ κατὰ τοὺς ἄλλους πράττειν πειρᾶσθαι, τοῦ δυνάμενου λέγειν πρὸς βασιλέα καὶ μαρτυρεῖν καθαρῶς οὐκ ἔντος, καὶ μάταιος ἦν ἡ σπουδὴ τῷ σπουδάζοντι παραλογιζομένῳ πολλὰ καὶ ζημιουμένην τὴν ἐφ' οἷς ἔπραξεν εὐδοκίμησιν. Νῦν δ' ἄλλ' ἐπὶ τῶν κηδεμόνων τῶν πραγμάτων τελουμένων καλῶς ἂν ἔχοι τὴν ἐκάστου σπουδὴν φανερὰν εἶναι καὶ τοῖς ἀμείνοισιν ἀνταμείβεσθαι. Διὸ καὶ σπουδαστέον ἡμῖν, ἐπεὶ οὐκ ἔστι τὸ τὸν βασιλέα δεδιέναι, τὸ ὑπὲρ τοῦ βασιλέως φοβεῖσθαι, ὡς ἐνεῦθεν ἢ εἰ σῶζοιτ' ἐκεῖνος, ἢ κακῶς, εἰ μὴ σώζοιτο, ἡμῖν ἐλπίζειν συμβαίνειν. Καὶ ταῦτα μὲν πρὸς τοὺς ἐμούς συστρατιώτας ὑμᾶς καὶ συντρόφους [P. 26] πρὸς δὲ τοὺς οἷς ὑπερέχει τὸ γένος καὶ διακρίπει τὰ ἀξιώματα, ὑπέρχεται μοι μετὰ

consuetus regum fastus ad spernendos subditos minusque curandas necessitates eorum; metueretur etiam ne non adiri posset, ne non illi vacaret attendere. Nunc nihil oberit. Habetis expositos ad vestros usus curatores ejus; convenire licet quando et quoties libebit, instare quin etiam, iterare petitiones, quam crebro et quam assidue opus fuerit urgere. Annon igitur justa causa est facile ac prompta voluntate obsequenti principi, spes certa et fundata impetrandi et consequendi ab eo quæ quiscumque concupierit? Hæc non essent, si res non gubernarentur per fidos et accessu facili cunctis expositos ministros. Nam cogitate nupera, et conferte cum præsentibus. Plurimas reticebo differentias, has tantum indicans. Tunc metus erat ne qui etiam rectissime egisset, offenderet gratiaque excideret, aliis in eum principis iram concitantibus, iis modis 46 eaque arte quam ex observata natura ejus atque indole fore intelligebant ad scopum intentum efficacem. Hinc erat inutile contendere studium et conari plura quam alios, cum nemo esset qui posset hoc ipsum imperatori significare ac debitum virtuti testimonium reddere. Vanus, inquam, erat labor impendere se publico et magna in rem principis moliri, cum sæpe contingeret delusum et circumventum, qui sic egerat, pro laude ac gratia damna et contumeliam referre. Nunc rebus ministrorum fidelium curæ commissis, nullum recte factum latebit, cujusque virtus agnoscelur, studium palam erit, labor compensabitur condignis præmiis. Quare augendum studium est, contendenda industria in obsequium principis, et a quo nihil timemus, ei cuncta timeamus. Felices orimus si salvus sit, si quid illi acciderit, perierimus nos quoque. Bona et mala nostra ex fortuna

A παρβήσας καὶ τῆς προσηκούσης ἐλευθερίας εἰσιν ὡς ἀληθῆ λέγοντι. Ἐγὼ οὐτ' ἰδίας καὶ αὐτοδοῦλοις προκίρεταιν οὔτε μὴν σκοπῶ τινι καὶ μελέτῃ ταῖς τοῦ βασιλέως προσανέχειν ἐπιτροπαῖς ἤρημαι, ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἐπιστολὰς πληρῶν βασιλέως, ἔπειτα δὲ. Ἄλλ' οὐ βούλομαι λέγειν. Πλὴν καὶ ὁμῶν θελότων, οὕτω καὶ μόνον προσανέχειν καὶ ἔτι ταῖς ἐπιτροπαῖς βούλομαι. Εἰ δ' οὖν, ἄλλ' ὁμῶν μὲν τὸν ἐπιτροπεύοντα ἐπιστάτε, ἐμοὶ δ' ἀρκέσει τὸ ἐπ' ἐσχάτοις τάττεσθαι. Κἂν τις τὴν βασιλικὴν σωτηρίαν περπόντως πολυωροῖη καὶ ἰδιωτεύσας ἀγαπήσῃ, καὶ προσλιπαρήσῃ μὴ ὀργίζεσθαι τὸν δεσπότην, εἰ λυπεῖν τινὰς ὑμῶν δοκοῖη τὸ ἐμὸν ἀξίωμα. Κρείσσον γὰρ ὡς εἶνα τῶν στρατιωτῶν ἐκυπηρετοῦντα ἀσφαλῶς διάγειν ἢ φόβῳ καὶ ὑπονοίαις μετ' ἀξιώματος ζῆν. Ἴδοὺ τοίνυν κατ' ἀγαθὴν πάντως πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ ὑπήκουον εὐπειθεῖ καὶ τὸ στρατιωτικὸν εὐτακτεῖ καὶ τὰ τῶν ἐχθρῶν ἤριμεῖ. Καὶ κολλοὶ τινες ὁμῶν καὶ μεγάλοι, οἱ μὲν πρὸς ἀμματος τῷ κρατοῦντι, οἱ δὲ καὶ τοῖς ἀξιώμασι διακρίποντες καὶ καθ' ὃ τι ἂν τις εἴποι καλὸν καὶ γενναῖον ὑπερβρῶντες. Καὶ ἀνάγκης οὖσης νεοκομῆσθαι τὸν βασιλέα, ἐκλεγέσθω μὲν ὁ μὴ ἀπρόδων, ἔψομαι δὲ κίω

et prosperitate illius pendent. Hæc hæcenus à commilitones et sodales meos dixi; deinceps ad eos quorum eminent genus, quorum dignitates in republica præfulgent, hæc dicenda judicavi, cum ea libertate ac fiducia quam inspirat loquenti conscientia veritatis. Ego non propria inclinatione privatisque consiliis ad tutelam principis accessi nec arte aut ambitu incubui ut ab ejus patre tam arduo negotio præficerer, sed primum eo proxiis supremis mandatis imperatoris obsequens, deinde — Sed revoco me, neque isto genere orationis uti volo. Id solum apud vos profiteor, ita me velle perseverare in hoc munere, si vos jubeatis. Decernite igitur quod placet. Præfícite isti curæ, si videtur, alium: cedam libenter, redigique me patiar in ordinem, loco 47 vel infimo contentus; vidensque a vobis delectum alium idoneum qui pupilli principis salutem, ut par est, invigilet, æquissimo animo privatæ quietis sortem amplectar. Agam quin etiam infimis precibus cum principe, ne moleste ferat recedere me ab ejus cura, quod ea tanta tamque honorifica præfectura ornatum esse me quibusdam vestrum non probetur. Præstabilis enim longe est in militis vel gregarii conditione ac fortuna reipublicæ servire, quam metu et suspicionibus anxium in dignitate vivere. En igitur per beneficam providentiam Numinis et subditi dociles ad parendum sunt, et disciplinam milites servat et quiescunt quiescereque nos sinunt hostes iste vester ordo amplissimorum principum abest numero, quorum quidam imperatoris consanguinei, quidam primis sunt dignitatibus illustres, doctique omnis generis præclaris, quæ quemque commendare vel maxime possint, summe conspicui. Ex his eligatur qui, quod res poscit et necesse est,

καὶ τῷ κοινῷ ψηφίσματι θήσομαι. Οὐ γὰρ ἰδίας **A** [P. 27] Ταῦτ' εἰπόντος τοῦ πρωτοβουστιαρίου ἄθρου
 συστάσεις, ἀλλὰ τὴν τοῦ βασιλέως προὔργου παντὸς
 ποιούμεθα. Κἂν οὐ θέλοι τις ἄλλων ψηφίζομένων,
 οὐδὲν ἀνύσειεν ἂν μὴ θέλων ἐκεῖνος· ἡ γὰρ ὑμετέρα
 ὑπερτερῆσει βούλησις. Οὕτως ἐγὼ δημοτικῶς ἔχω
 ὥστε καὶ μηδὲν ἐπὶ μηδενὶ ἀξιούμενος μείζονι ἀγα-
 πῶν, καὶ θελόντων μὲν προφρόνων ὑμῶν ἐπὶ τῶν
 πραγμάτων μένειν αἰρεῖσθαι, μὴ θελόντων δὲ πάντ'
 ἔῃν καὶ μηδὲν πολυπραγμονεῖν ἐθέλειν, κἂν ζημιού-
 μαι τὰ ἔσχατα. Παρακαλῶ τοίνυν μηδὲν ὑποκρυ-
 πτομένους καὶ ὑμᾶς ἀτάκτους εἶναι. Τίς γὰρ ἡ τῆς
 δειλίας ἀνάγκη τοῦ μὴ παριστάμενον λέγειν; ὁ γὰρ
 ἀντιλέξων οὐκ ἔστι, καὶ φόβος οὐδεὶς, ἦν τις τὸ δο-
 κοῦν λέγειν αἰρεῖται. Αὐτόθεν τουργοῦν καὶ βου-
 λεύετω τις καὶ πραττέτω σὺν ἄλλοις τὸ χρήσιμον,
 καὶ τό τινα παραστᾶν εἰς γνώμην εἰπεῖν ἀσφαλές,
 ὡς εὐμενῶς ἀκουσομένων κἂν ὁ τι λέξειε. Δεσπότη
 γὰρ προσκρούειν ἴσως οὐκ ἀσφαλές, ἐξ ἴσου δὲ
 προσφερομένῃ τῷ λέγοντι τὰ τῆς παρῆρησίας ἔχοι
 καιρὸν, ὡς μείζονος ὄν ἢ κατ' ἐκείνους τὸ κρίνειν.
 Ἄλλὰ καὶ τοῦτου νῦν οὐχ ὑπόντος, ὁ λέξων ὁ τι καὶ
 βούλεται ἐκατέρωθεν ἔχει τὸ εἰς αὐτὸν ἀκίνδυνον. »

tutelam pueri principis exerceat. Assentiar, acce-
 dam, et communibus calculis meum adjungam :
 non enim privatas rationes status fortunæque no-
 stræ, sed principis utilitatem ac salutem ante om-
 nia quærinus et cunctis præferimus. Qui electus a
 vobis fuerit, si deprecabitur honorem, frustra erit :
 vincet enim consensus vester ejus modestiam, nec
 sua cum verecundia judicii omnium vestrum ad
 extremum obniti patietur. Me quod attinet, ita
 comparatus sum, ut nec si vos jusseritis pergere
 in suscepto munere detrectem, etiam nullo addito
 honore vel auctoramento majori ; et si alio nutus
 vestri propenderint, statim sim acquieturus et tran-
 quillo securoque animo recessurus domum, nihil
 inquirens de causis quæ vos ad sic de me statuend-
 um impulerint, etiamsi damna fortunarum et
 status in me **48** inde gravissime redundarent.
 Oro igitur obsecroque vos ut et ipsi sine ullo fuco
 quod vere sententis efferatis. Quæ enim est timendi
 causa ? Aut quæ obtendi posset exonsatio idonea
 ignavæ dissimulationis ab eo qui sententiam de
 republica rogetur in hoc amplissimo et gravissimo
 concilio ? Promatur libere quidquid in animo est.
 Excipietur æquis auribus, nec erit qui mētra con-
 tradicendi libidine oppugnet. Nullus denique metus
 impendet, quo revocari aut retardari quivis possit
 ab eo qualicumque proferendo, quod aut mentis
 judicio senserit aut voluntatis arbitrio elegerit.
 Agedum, statim ex nunc eatur in sententias, con-
 sultat quisque, in medium, agatque quod vult, quod
 putat utile. Securum et tutum est promere quid-
 quid demum in mentem venerit. Attentos, faciles,
 ad quivis audiendum paratos en nos omnes. Ubi
 princeps in senatu est, causa esse potest circum-
 spiciendi quid quis dicat : prona enim est dicenti
 apud dominum offensio, nec ea si quæ contigerit

μὲν τὸ πλῆθος ξυμμειγῆ τὴν φωνὴν ἀφήκαν, καὶ
 ὑπεραποδεχομένοις ἐπέκεισαν τῷ ὑπ' ἐκείνῃ μετὰ
 τὸν βασιλέα τετάχθαι, ἐμφανεῖς τε ἦσαν ἐνασμενί-
 ζοντες μὲν τῷ κρατοῦντι, παρενείροντες δὲ κάκει-
 νῷ πλείστους καὶ παρὰ τὸ εἰκὸς ἐπαίνους ὡς ἀξίῃ
 μετ' ἐκείνον σφῶν ἄρχειν ἐθεράπευον τὴν καιρὸν οὐχ
 ἤττον, τὴν παρακινδύνουσαι δεδιότες, ἢ τὰ κατὰ νοῦν
 ἔλεγον. Τῶν δὲ γε μεγιστάνων ἄλλος ἄλλο τι πρὸς τὸ
 παρὸν ὑποφωνοῦντες δῆλοι ἦσαν τῷ καιρῷ χαρίζομε-
 νοι, σεμνολογοῦντες οἶον καὶ ἑαυτῶν ἐκείνον ὑπερι-
 θέμενοι. Τῶν δὲ συμβάντων τοσοῦτον ἀπειχόν ἐκείνον
 δοκεῖν αἰτιᾶσθαι, ὥστε καὶ τῷ βασιλεῖ μόνῃ τὰς
 αἰτίας προσῆπτον, καὶ ὠμολόγουν οὐκ ἔξω τοῦ δι-
 κάλου παθεῖν, εἰ μὴ δι' ἓν ἄλλο ἢ τὸ ὑπὸ δεσπότην
 τελοῦντας τὴν σφῶν εἰς χεῖρας ζωὴν ἔχοντα, ἐκείνῃ
 καὶ μόνον δοκοῦν ὑπευθύνους εἶναι καὶ τιμωρεῖσθαι.
 ις'. Ἀπολογία πρὸς τὴν δημηγορίαν τοῦ Παλαιολό-
 γου.

Ὁ δὲ γε Παλαιολόγος Μιχαὴλ καὶ μέγας κονοσταύλος
 τὸ τηνικαῦτα, ἢ καὶ ταῖς ἀληθείαις ὧν θεῖος ἐκ
 γυναικὸς ἐκείνου καὶ συμμετέχειν ὥσπερ τοῦ γένους

vacans periculo. Quali non est expositus qui loqui-
 tur ad sibi pares. Nullus hic principali eminens
 fastigio astat dicendorum arbiter : similis condi-
 tio est omnium et commune judicium. Quare hic
 liberæ orationi et nihil metu reticenti, quamcum-
 que in partem incubuerit sententia, hic profecto,
 si usquam, locus est. » Hæc protovestiario locuto
 conferta quidem multitudine nescio quid mistum
 confusis acclamavit vocibus, quæ declarare vide-
 rentur libenter se illi post imperatorem subjici, ap-
 parebat ea dici studio assentandi principi. Congere-
 bant et in protovestiarium liberaliter laudes, etiam
 invidiosas, dignum videlicet eum qui ipsis impera-
 ret prædicantes. Quæ magis servientium tempori
 et liberæ orationis pericula caventium voces erant,
 quam quæ veros animorum sensus exprimerent.
 Optimatum vero **49** alius aliud pro re præsentī
 submissæ ac perfunctorie dixerunt, ita ut gratifi-
 cari eos potentibus tunc rerum palam esset. Lau-
 dabant protovestiarium, et sibi ipsis præferebant :
 eorum vero quæ gravia quibusdam et publice invisā
 contigerant, tantum aberant ab eo criminando, ut
 causas omnium in imperatorem diserte conferrent,
 addentes quod quasi eum excusarent, talia sese
 non plane injuria passos, si non ob aliud, certe
 quia impositum cervicibus tulerant dominum vitæ
 ipsorum arbitrium habentem, cui quod tantum ita
 videretur, reos se fuisse ac juste punitos.

17. Responsio Palæologi ad concionem protove- stiarii.

At Michael Palæologus, magnus tunc conostaulus
 vel vere favens illi cujus uxoris avunculum se me-
 minerat, et communione generis in participationem
 quoque ipsius gloriæ se vezturum putans, vel quod
 et ipse adulationis haud expertus captandam duceret

ἐκείνῳ ὅτῳ καὶ τῆς δόξης οἰόμενος, ἢ μὴν καὶ θω-
 κευτικῶς πρὸς τὸν καιρὸν ὑπερχόμενος, μετὰ τῆν
 τῶν ἄλλων ἀπολογία καὶ τῆν ἐμφαινομένην ὑπόπτω-
 σιν παρῥησιαστικώτερον πρὸς τοὺς λόγους ἀπελο-
 γεῖτο· [P. 28] « Καὶ τί ποτε ἄρα τοιαῦτα λέγει·
 παρῥηστὴ σοὶ πρὸς ἡμᾶς ἀρτίως, ὁ ταῖς ἀξίαις ὑπερ-
 ἔχων καὶ τῶν ἄλλων κρείττε· βασιλείῃ ὑπερφερόμενος ;
 τί δέ σοι καὶ περὶ ἡμῶν ἴκονσαι ὡς ἐγκοτεῖν δῆθεν
 δοκούντων διοικοῦντι τὰ βασιλείως ; τίς δέ σε καὶ
 αἰτιάσασατο δικαίως ὧν ὑργισθέντος τοῦ βασιλέως
 ξυνέβη οἱ παθεῖν ; οὐδεὶς εἰς τόσον προελθύσθαι
 ἀγνοίας ὥστε καὶ βασιλέως ὄργην ἀγνοεῖν καὶ τὴν τοῦ
 καιροῦ μὴ εἰδέναι μικρίαν, ὁπόση ἦν καὶ ὅπως
 ἐφῆπται πᾶσι, καὶ μᾶλλον τοῖς πλησιάζουσι. Κα-
 τίς γὰρ, εἰ μὴ πόρρω τῶν ἡμετέρων ἔτυγεν ὧν κά-
 γίνους ἀλλοδαπός ; Πλὴν ἐπεὶ ξυμβαίνει δολοῦσθαι
 ἄρκους καὶ συνθήκαις ἐπὶ πίστει συνισχημένους, οὐ-
 δὲν ἀπεικός καὶ πάσχειν ἀνήκεστα δοκοῦν ἐκείνῳ
 καὶ μηδεὶς ἐποτρύνῃ ἐπιηράζων τῷ πεισομένῳ·
 Ὅπου τοίνυν τῆς αἰτίας καὶ ὁ δράσας ἀφαιτεῖ τοῖς
 τὰ τῆς μοναρχίας ἐπισταμένοις ἴδια, σχολῇ γ' ἂν
 ἄλλων ἄλλοι συκοφαντεῖν ὑπονοούμενοι καὶ ἐξάπτειν
 τὰ τῆς ὄργης. Γέγονε ταῦτα καὶ παρῆλθε, καὶ τὸ
 περὶ τοιούτων ἀρτίως διεξίεναι ὁμοιον ὡς περ ἂν εἰ
 περὶ νεκρῶν ὅπως ἐντεῦθεν ἀπῆλθον ἐπολυπραγμο-

occasionem insinuandi se in gratiam tunc præpol-
 lentium, post eas quas indicavimus responsiones
 aliorum et significatam submissionem, altius et
 quasi liberius vocem tollens, sic ad concionem re-
 spondit : « Qui tibi tandem, » inquit, « in mentem
 venit hanc quam modo explicuisti ad nos oratio-
 nem habere ? Quasi non meritis et dignitate præ-
 emineas iudicio imperatoris præpositus cunctis.
 Quæ porro nos apud te falsa infamavit delatio,
 tanquam qui videremur ei esse infensi qui vices
 imperatoris gereret ? Quis autem tibi juste culpam
 imputet eorum quæ ab ira forte mortui principis
 ipsi pati contigerit ? Nemo tam ignarus rerum est,
 cui nota non sit natura ejus qui prius imperavit
 iracundior. Quis etiam ignoret quanta fuerit acer-
 bitas temporis illius, quæ in omnes grassata est,
 et magis in propinquiores ? 50 Plano hujus expers
 fuit ferè nemo, nisi forte remotissimus a nobis et
 ortu exterus. Verum ab eo cui fidem sacramento et
 pactis conventis obligatam ut principi habemus,
 etiam intolerabilia ferenda sunt, si ei liberit, D
 ut cunque nemo eum impellat aut malignis delationibus
 irriter in miserum, cui est infensus. Ubi ergo ipse
 qui nocuit injuriæ absolvitur, jure proprio regni
 cunctis noto, otiosum sane fuerit incessere alios
 suspicionibus calumniosarum suggestionum, quibus
 iram videlicet quasi non per se satis ardentem
 accenderint. Fuerunt hæc, et transierunt et in his
 modo sermone retractandis immorari simile fuerit
 ac si de mortuis cur decesserint anxia institueretur
 inquisitio. Ut enim ibi fatalis necessitas, sive morbus
 ingruerit soticus sive non, causam absolvit, ita et hæc nos pati fatum fuit,

νοῦμεν· ὡς γὰρ ἐκεῖ τὸ γρεῶν ἀναγκαῖον καὶ νόσος
 ἐνσκήψῃ καὶ μὴ, οὕτως ἐνταῦθα τὸ παθεῖν ἐγγὺς
 τοῦ γρεῶν, καὶ εἴεν οἱ λόγους ὑποβαλλόμενοι καὶ
 μὴ εἴεν. Καὶ τὸ τετραγμένον ὑπ' ἄλλῃ καὶ δούλον
 ὄντα ὅσον εἰς λύπην παθεῖν δικαίως, τοσοῦτον εἰς
 παραμυθίαν τὸ ἀδίκως καὶ τὰ μέγιστα πάσχοι πα-
 θεῖν. Ποῦ τοίνυν καιρὸς τῶν τοιούτων ἡμῖν οὕτως
 ἔχουσι τῶν πραγμάτων μεμνησθαι, καὶ μηδὲν
 προσῆκον ὑμῖν ἐγκλιμα περιάπτειν ; τὸ δ' ὑμᾶς
 παρὰ τοῦ βασιλέως τιμᾶσθαι τοῖς μεῖζονσι ἀξιώμα-
 σιν οὐ θέλημα μόνον ἦν βασιλέως καὶ σχέσις παρὶ
 ὑμᾶς ἄκαιρος καὶ ὀρμητὶς ἀλογός τε καὶ περιττή
 (μαίνοντο ἂν τις εἰ οὕτως ὑπονοοῖτο)· ἀλλὰ τὰ ὑμῖν
 προσόντα πλεονεκτήματα, καὶ τὸ ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς
 εἰδέναι καὶ λέγειν καὶ πράττειν, καὶ ἢ πρὸς ἐκείνους
 ἄδολος πίστις καὶ καθαρὰ, καὶ τὸ τῶν βασιλείων
 πραγμάτων ὑπερπονεῖν, καὶ τὰλλα οἷς ἂν ὀλιγῶς
 ἀνὴρ σεμνόνοντο τοιαύτην ἔχον κατάστασιν, ταῦτα
 τῆν βασιλείως ἐπειθε γνώμην καλῶς ἔχειν ὑμῖν καὶ
 τιμᾶν τοῖς προσήκουσι. Τί δὲ παρὰ τοῦτο καὶ τις
 ἴδικηται ; ὡς περ ἂν οὐκ ἄλλως ἦν τοὺς ἄλλους τι-
 μᾶσθαι, εἰ μὴ ἐν ἐσχάτῃ τάξει ὑμεῖς τέττοισθε· εἰ
 μὲν γὰρ οὕτως ἦν τὸ τοὺς ἄλλους τιμᾶσθαι ἡμῶν
 ὑμᾶς παρορᾶσθαι, καλῶς ἂν εἶχεν ὑμᾶς ἐν αἰσ-
 εῖναι· ἐπεὶ δὲ ἦν ἡμᾶς καὶ ὑμᾶς τιμᾶσθαι καὶ τοῖς

sive adferent sive deforent maligni suggestores.
 Cæterum homini sub aliena potestate constituto et
 suæ conditione fortunæ mancipato servituti supremi
 domini, quantum dolorem augit inflicti mali culpe
 conscientia, qua se id juste promeritum agnoscit
 tantum ad consolationem valet etiam pessime mō-
 latis innocentia, cujus ipsi teste sibi sunt, et certa
 inde nata persuasio sese injuste pati quæ perferunt.
 Quid ergo utique nobis vacat hoc reipublicæ statu
 ejusmodi transactarum jam rerum et obliiteranda-
 rum meminisse, crimenque vobis affingere a quæ
 estis alienissimum ? Nam quod ab imperatore digni-
 tatis estis amplissimis ornati, non id imputandum
 solum gratiæ et benevolentiæ in vos studio faventis Augu-
 sti, quasi is intempestivo in vos indulgens affectu et
 impetum ratione carentem nimium sequens id fecerit.
 51 Insaniat profecto quis sic sentiat. Sed quæ
 insunt vobis eximiæ, quibus supra cæteris excellentis
 dotes, facultas intelligendi, loquendi et agendi melius
 quam plerique, sincera in illum ac luci expers fi-
 des, labores in administratione reipublicæ assidui et
 magni, cæteraque, quæ summum ejus ordinis virum
 vel maxime commendunt, imperatorem in istam vos
 promovendi et ut par erat honorandi sententiam
 traxerunt. Quid autem hoc, quæso, cuiquam nocuit
 Quasi vero non aliter potuerint alii honorari, nisi
 vos in sortem ultimam detruderemini. Nam si
 si ita res haberet ut aliis speratus optatus vos
 ex vestri despectu et depressione penderet, potest
 cum aliqua specie imputare vobis neglectum pro-
 prium, qui se præteritos queruntur. Cum vero nihil
 prohibuerit quominus et vos ornaremini, et aliis
 contingerint meritis aut concupitis dignitates, cum

ἄλλοις οὐδὲν ἤττον τὰ τῶν ἀξιωματικῶν ὡς εἰκὸς προσ-
νέμεσθαι, καὶ τοὺς μὲν τὰ οἰκεῖα ἔχειν, [P. 29] τοὺς
δὲ καὶ λαμβάνειν παρὰ βασιλέως τὰ σφίσι προσ-
ήκοντα, ποῦ δίκαιον, εἰ μὴ ἦν ἄμφω καὶ ἐνεχώρει,
οὕτω δοκοῦν βασιλεῖ, ὅμως ὑμᾶς, δεξιᾶς πειρωμέ-
νους τῆς τύχης, αἰτίους τῆς ἐκεῖνων δυσπραγίας
κρίνεσθαι; παῦσαι τοίνυν τοιοῦτους λογισμοὺς στρέ-
φω ἐν τῇ ψυχῇ, ἐξ ὧν συμβαίνει οὐκ ὀλίγα λυπεῖ-
σθαι καὶ τοὺς ἀκούοντας, ὡς ἔγωγε πολλὰ ἂν εἴπειν,
ἔχων περὶ τοιούτων ἐν γὰρ μόνον ἔρω, ὡς εἴπερ ἐπὶ
ἀλλοδαπῆς ἦτε τοιοῦτοι ὄντες, πολλὰ ἂν εὐχαίμην ἂν
ἐν ἀκραιῖ, εἴπερ οἶόν τε, τοῖς ἡμετέροις, οὕτω καὶ
μᾶλλον ἔχουσιν, ἐπιστῆναι, ἢ ἀλλ' ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ
χρήμασι καὶ τρόποις ἐτέροις ζητεῖν τὴν ὑμέτεραν,
πρὸς ἡμᾶς ἄφιξιν, καὶ ἀξιῶν ἐπιστάντας τῶν ἡμετέ-
ρων ἀντιλαμβάνεσθαι. Σὺ δὲ, ὡς περ ἂν ἀξιώτερος
ἄλλος ἦν εἰς κηδεμονίαν βασιλικὴν, τὴν ἡμετέραν
βούλησιν ἀναμένεις, τίς τοίνυν ἱκανὸς ἀναλύειν ψῆ-
φον βασιλείου; τίς δὲ παρὰ σὲ τὸ ἐχέγγυον ἔχων
φανεῖσθαι ἐπὶ μεγίστῃ τοιαύτῃ προσεδρεύει καὶ βα-
σιλικῶν πράγμασι; σὺ γὰρ καὶ ταῖς ἀξίαις προέχεις
καὶ συνέσει ὡς οὐδὲν ἑλλείπων ὑπερτερεῖς. Ἄρχε
τοίνυν. καὶ προνοεῖ μὲν βασιλέως, προνοεῖ δὲ καὶ
τῆς τῶν Ῥωμαίων ἡγεμονίας πραγμάτων. Καὶ ἡμεῖς
εὐπειθοῦντες ἐψόμεθα· οὐ γὰρ πάντες ἄρξομεν, οὐ-

δὲ πάντες ἐπιτάττειν ἔχομεν· ἀναρχον γὰρ τὸ πο-
λύαρχον. Ἐπεὶ δ' ἓνα προέχειν μετὰ βασιλέα τῶν
ἀναρχαίων ἐστὶ, τίς ἄλλος καὶ προάρχειν ἀξίος εἰ μὴ
ὁ ταῖς ἀξίαις ὑπερφερόμενος; Τὸ γοῦν ἐμὴν ὅσον
ἦν εἴπειν, εἴρηται· ὅτι δ' ἐτέρως δοκεῖ, καλὸν ἔχει,
πεῖν τέως· οὐ γὰρ θεὸς κωλύσει, καὶ ἀκονομέθεα,
ἂν ἄλλως τέως ἔχει τις λέγειν. Ἄλλὰ μηδέ τις; τῶν
πάντων, ὡς ἐκ τῶν πραγμάτων ἐστὶ μαθάνειν, μᾶλ-
λον δὲ καὶ ἐξ ὧν ἀκούω λεγόντων, ἀμφιγνωμονήσοι
πρὸς τὰ λεγόμενα. » Ταῦτα τοῦ μεγάλου κοντοσταύλου
διεξεληθόντος, οἱ ἐν τέλει πάντες ὡς ἀπὸ μιᾶς ὡς περ
ὄρμης καὶ προθέσεως, ὡς δῆθεν μὴ πλέον ἔχοντες
λέγειν, ἐμφανεῖς ἦσαν συντιθέμενοι τοῖς ῥηθεῖσι,
μᾶλλον μὲν οὖν ὠχθησάν τε καὶ βαρυνομένους ἐψέ-
σαν παραχρῆμα, εἰ ἄλλο τι παρὰ τὰ λεχθέντα λέγειν
ὄπνοοῖτό τις ἐκεῖσε παρών. Ὅθεν καὶ προὔλαμβα-
νεν ἄλλος ἄλλου λεξὼν τὰ πρὸς χάριν, καὶ δείξων ὡς
τὸ ὑπ' ἐκείνῳ τάττεσθαι τῷ ἄρχειν αὐτὸν ἐκεῖνον
περὶ πλείονος ἄγοι. Τὰ δ' ἦσαν σκῆψις καὶ κόμπος
ἄλλως, ὡς εἶδειξε. Τότε γοῦν τοῦ συλλόγου διαλυ-
θέντος, τὰ πιστὰ λαθὼν ἐντεῦθεν ὁ πρωτοβεστιά-
ριος τοῦ καὶ ἐκόντων δῆθεν τῶν μεγιστάων βασι-
λέως [P. 30] καὶ τῶν πραγμάτων αὐτῶν καὶ μόνον
ἐκεῖνον εἶναι διαφερόντως τὸν φροντιστήν, ἀναλαθὼν
τὴν πᾶσαν δύναμιν ἐπὶ Μαγνησίας ἐχώρει. Καὶ δὴ

simul fieri potuerit, ut et ii qui jam erant in honori-
bus posse sua conservarent, et qui digni erant nihilo-
minus apta ipsis ab imperatore acciperent, quomodo
justum sit contraria et se invicem excludentia fingere
quæ simul esse potuerunt? Et quo jure aliqui repul-
sas si quas sunt passi, et si quæ ipsis dolent
exclusiones ab honoribus, favori imperatoris pro-
penso in vos et vestræ propriæ fortunæ assignandas
ut veræ causæ arbitrantur? Desine igitur tales suspi-
ciones animo versare, quibus, cum eas verbis ex-
primis, auditores non modice contristas. Atque ego,
cum de his habeam multa quæ possem dicere,
unum modo addam: si vos, cum tales sitis, peregre
in aliqua externa regione degeretis, votis optarem
ardentibus transferri huc vos divinitus **52** momento
temporis et gubernationi rerum nostrarum, quo statu
sunt hodie, præponi, nedum ut moles ferrem vos
ipsos impensis modisque aliis vestrum huc adventum
procurare et dignari curam difficilem reipublicæ hoc
tempore nostræ suscipere. Tu vero jam scilicet,
quasi dignior te alius sit cui rerum administratio
tradatur, nutum, ut ais, ad id nostrum et voluntatis
significationem opperiris. Quis autem nostrum sibi
tantum arroget ut iudicium de te imperatoris irri-
tum faciat? Quem autem præter te inveniemus ad
recte sustinendam istius supremi loci dignitatem
resque imperiæ, ut dignum est, gerendas idoneis, et
quibus confidi non temere possit, instructum opibus
et dotibus; qui et meritis ac dignitate, idemque
nihilominus prudentia et sapientia præcellit? Perge
igitur et gubernare imperium et consulere atque
invigilare principi Romanæque rei ac negotiis publi-
cis. Nos obedienter obsequemur. Non enim imperare

omnes possumus. Non omnes, inquam, regere ac
præcipere convenit aut fas est: ubi enim omnes
præsunt, nullus præest. Quoniam ergo sub principe
unum imperare necessarium est, quis alius isto loco
dignior quam qui meritis et dignitate præeminet?
Aperui sensum meum, et effudi quantum in animo
habebam. Dicat, si cui aliud videtur. Nullus obstat
metus, secure licet. Omnes libenter audiemus, quis-
quis erit, cui quod præferendum putet in mentem
veniat. Verum nullus est omnium, prout res ipsæ
monstrant, et quas audio multorum voces, qui non
eadem nobiscum iudicet et plane assentiatur his
quæ jam dicta sunt. » Hæc cum magus conostaulus
perorasset, qui aderant in concilio viri primarii, uno
velut omnes studio ac proposito præ se tulerunt,
53 quasi scilicet nihil haberent quod auditis adde-
rent, sese dictis assentiri. Quin potius significarunt
grave sibi ac molestum fore, si quis illis præsen-
tium suspicaretur diversum ipsos quidquam a modo
propositis sentire aut dicturos fore. Unde et præoc-
cupabant se invicem affectatis ad gratiam sermoni-
bus passim assentabundi, ac pro se quisque certa-
tim ostentantes longe pluris esse ac multo malle
protovestiario subjici quam ipsos imperare. Hæc
autem nihil aliud quam fucus et mendax ostentatio
erant, ut eventus demonstravit. Tunc igitur soluto
conventu plane persuasum protovestiario quod vole-
bat est, velle nimirum et gratum habere optimaes
et res imperii et tutelam principis suæ unius curæ
arbitrioque permitti. Quare securus jam et certa
confirmatus fiducia universis secum copiis assum-
ptis Magnesium proficiscitur; ibique ad custodiam
imperatoris certa fidissimorum sibi militum cohorte

τάς φυλακάς τὴν μὲν βασιλέως ἀνδράσι πιστοῖς ἐγχειρίσας, τὴν δὲ τοῦ βασιλικοῦ ταμείου ἐτέροις ὁμοίως πιστοῖς καὶ ἀξίοις, ἀπὸ πολλῶν τὸ ἐγγυον ἔχουσιν, ὧν δὴ ὁ λογοθέτης τότε τῶν ἀγγελῶν ὁ Ἁγιοθεοδωρίτης ἐξηγεῖτο αὐτὸς ἐπὶ ταῖς τῶν κοινῶν διοικήσεσι μετὰ τῶν λοιπῶν ἐπουδαιστρίβει. Συνετάττοντο τοῖνον προστάγματα πανταχοῦ πόλεων τῆς Ῥωμαίων γῆς ἀποσταλησόμενα, καὶ κατ' ἄλλας μὲν χρείας ἐτέρας, τὸ δὲ πλείστον καὶ μέγιστον κατὰ τε δήλωσιν τοῦ θανάτου τοῦ βασιλέως, ἕμια δὲ καὶ τῆς τοῦ νέου βασιλέως ἀναρρήσεως, καὶ τοῦ εἰς ἐκεῖνον προστιθεσθαι χάριν συνθήκαις ὄρκων κατὰ τὸ σύνθηρος. Καὶ ἐξετίθεντο μὲν τὰ προσταπτόμενα παμπληθεῖ, τὰς δὲ δι' ἐρυθρῶν βασιλικῆς ὑποσημάνσεις, ἐπεὶ οὐκ ἦν τὸν νέον βασιλέα χεῖρα κινεῖν καὶ ὑποσημαίνεσθαι, τῷ δηλωθέντι λογοθέτῃ τῶν ἀγγελῶν ποιεῖν ἐνεδίδοσαν. Ὁ μὲν οὖν πρωτοβεστιάριος πρὸς ταῖς περὶ τῶν ἄλλων φροντίσιν ἦν, καὶ ἀσχόλως εἴχεν, ἐλευθέρῳ χρώματι ὡς μηδὲν ὑπειδόμενος τῷ φρονήματι ἐφ' οἷς ἔπραττεν.

ιη'. Ἐπίθεσις τοῦ στρατοῦ κατὰ τῶν Μουζαλώνων.

Ἦν δὲ ἄρα ὁ πρὸς ἐκεῖνον φθόνος οἰδαίνων βαρῦς, καὶ δεινὸς ὑφεῖρπεν ἐκεῖνῳ μὴ τὸ σύνολον ἐπιόντι. Καὶ ἡ σκῆψις τῶν ἀπορρήτων κατ' ἐκεῖνου τοῖς ὀργιζομένοις ὡς πιθανή· ἐδόκουν γὰρ καὶ ὑπὲρ βασι-

præposita, similiter ærarium regium servandum aliis concedidit æque probatis ac multis variisque experimentis compertissimæ sibi fidei viris, quorum dux erat agelarus sive gregum tunc logotheta Hagiotheodorites; quibus illa provisio, ipse cum reliquis cæteræ gubernationi reipublicæ attente ac studiose vacabat. Scribebantur ergo edicta in omnes Romanæ ditionis urbes mittenda, cum ad alia quæ præsens poscebat usus, tum in primis, quod universe omnes spectans maximi momenti erat, ut significaretur mors imperatoris, et pueri filii ejus in locum ejus successio; mandaretur ut omnes stude- rent a novo principe gratiam inire, obligandu ei fide consueto tali occasioæ sacramento. In eam sententiam conficiebantur magno simul labore 54 plurium scribarum diplomata numero quam maximo, quorum rubras subscriptiones, quæ manu imperatoris fieri debebant, quoniam manum adhuc per ætatem puer imperator movere ad id nequibat, modo memorata logothetæ agelarus faciendæ tradebantur. Interim protovestiarium curandis aliis quæ usus poscebat præsens secure ac libere vacabat, nullas suspicatus insidias in se comparari negotiis publicis intentum.

18. Seditio exercitus in Muzalones.

Tumescere autem gravis atque atrox in eum invidia, clamque serpens eadem periculose gliscerebat, ipso nihil plane sentiente. Et erat arcane in ipsum iræ causa infensis illi probabilis. Videbantur enim ipsis, se zelo fideli agi erga imperatores patrem ac filium, quorum illum quidem putabant procurato-

λέων ζηλοῦν, τοῦ μὲν διὰ μαγανείαις ταῖς παρ' ἐκείνων συσκευασθείσαις νοσοῖν, καὶ ὡς κακῶς ἀκαλλάξαιε πρὸς αὐτόν, τοῦ δὲ ὅτι βασιλεῖ καὶ ὑπαρκαῖεν τὴν ἀρχὴν μελετᾷ καὶ μείζον ἢ καθ' αὐτὸν φρονεῖ, περιφρονῶν τοῦ βασιλέως καὶ τὴν βασιλείαν ἐδπροσωπῶς ὑποποιούμενος. Τοῖς δὲ τῶν ξενικῶν Ἴταλοῖς, οὓς δὴ καὶ ὑπὸ χεῖρα εἶχεν ὁ μέγας κοινοσταυλός, καὶ ἄλλα ἴδι' ἄττα ἦσαν τῆς κατ' ἐκείνων ὀρμῆς αἰτιάματα, ὡς παρὰ Μουζαλώνων, καὶ μᾶλλον [P. 31] ἐνὸς τοῦ πρώτου, στεροῖντο ζῶντος βασιλέως τῶν εἰς βόγας αὐτοῖς ἀποτεταγμένων, ὡς καταφρονοῖντο ἐφ' οἷς ἐδικαίουν ἐαυτοὺς τιμηθῆσθαι, ὡς τῆς πρὸς βασιλέα ἀποκλείοντο παρβήσιας εἰσηγήσεσι ταῖς ἐκείνου, ὡς ἀτιμοῖντο τοῦ πρωτοβεστιάριου προστάσσοντος. Τούτοις καὶ τοῖς τοιοῦτοις τὸ ξανθὸν τε καὶ ἀραιμάνιον γένος ἐπιτιμώμενοι ἐτοιμοὶ ἦσαν κατασφάττειν ἐκείνους, εἰ μόνον τις παρορμηθῆ. Αἰτίην δὲ ἔσχεν εἰς τοῦτο, ὡς ὁ τῶν πολλῶν λόγος ἔχει, ὁ τούτων τῆς φαλαγγος ἐξηγούμενος, ὅς καὶ πάλαι μὲν ὀρμηθέντες αὐτοὺς τότε δ' ἐξαφθέντας πλέον ἀνεθέντας τοῦ φόβου καὶ ὀρμαίνοντας τὰ ἀνέκιστα ἐξ ἐτοίμου ἠρέθισε τὸν φρόνον ἐπιτολμησαι κερὶν ἔχοντας. Καὶ ὁ λόγος ἐκ τῶν ὕστερον φέρει τὸ ἐκείνον οὐδὲ γὰρ ἂν ἐτόλμων, εἰ μὴ τινὰς προβιόματι εἶχόν, ἀλλοεθνεῖς ὄντες καὶ τὸ πλέον ἐπιγλυθεῖς. Καὶ εἰ οὕτως εἶχον καὶ μόνος θαρσύνειν, ἀνάγκη παντὶ μᾶλλον τὸν ἄγοντα ὑποπτέεσθαι.

hujus magicis maleficiis morboconsumptum et dira immature morte sublatum, hunc vero miserabantur mox privandum imperio injusta istius vi effrentis se improbe supra privatum modum, et haud dubie regno inhiantis, contemptaque Augusti pueri ætate imperium sibi honestis prætextibus parantis. Auxiliariis porro Italis, peculiari magni conostaulisubjectis præfecturæ, præter alias quasdam, hæ vebementiores proprie erant odii in eum et meditati impetus causæ, quod se a Muzalonibus, et præsertim ab hoc inter eos natu maximo, privatos meminerant donativis et stipendiis ipsis ab adhuc vivente imperatore decretis, quod contempnerent in iis quibus juste se honorari debere contendebant, quod aditu et gratia imperatoris suggestionibus hujus excluderentur, 55 quod protovestiarium jussu ignominia et contumeliis afficerentur. His et similibus rufum et bellicosum genus irritati, parati erant ad eos trucidandos, si quis vel paululum impelleret. Jactatum etiam est sermone multorum ducem istius Italice phalangis partem istius culpæ conscivisse non parvam, quippe qui suos olim in hanc cædem pronos, tunc autem occasione accensos nova, metu solutos et gestientes dirum facinus patrare, reparata intavertit ut erumpere quo destinaverant audent. Qui quidem rumor ex iis quæ consecuta sunt similibus fit: neque enim ausi tantum essent, nisi freti auctoribus et instinctu persuasionibus idoneis, alienigenæ et plerique advenæ: quo statu homines si vel cogitent vim inferre, prorsus necesse est suspicari agi utique ad id ipsos impulsore quoque.

10'. "Ὅπως παρὰ τοῦ στρατοῦ ἐτολμήθη ὁ φόνος ἅ
τοῖς Μουζάλωσιν.

Τέως δ' οὖν ἡ ἐπὶ τῷ ἀποικομένῳ ἑννατῇ κειμένῳ
παρῆν, καὶ ἔδει τὴν μνήμην ἀγειν ἐκείνῳ κατὰ τὸ
σύνθηθε. Ἄνερκονται τοῖνον εἰς τὴν τῶν Σωσάν-
δρων μονῆν, ὅπου καὶ ὁ νεκρὸς τοῦ βασιλέως
ἐχόμενα τοῦ πατρὸς τεθαπτο, τῶν ἱερωμένων ὅσοι
πρῆσαν ἐκεῖσε. Ἄνερκονται δὲ καὶ οἱ ἐν τέλει
πάντες, χωρὶς δ' ἐκείνων καὶ τῶν γυναικῶν αἱ
προύχουσαι ματρῶναι, καὶ πᾶν ὅσον ἦν ὑπηρετικὸν
τοῖς κρατοῦσι. Τὸ μέντοι γε στρατιωτικὸν ἐκ προ-
νοίας καὶ μᾶλλον κάτω περὶ τὸν βασιλέα ἐγκαταλέ-
λειπτο. Ὡς γοῦν πανοικὶ καὶ οἱ Μουζάλωνες ἤσαν,
ἰδίαν περὰ τοὺς ἄλλους στεργῆν πρὸς τὸν θανάτου
ἐπιδοκνύμενοι, τότε τὸ στρατιωτικὸν, διαφερόντως
δὲ τὸ Ἰταλικὸν τε καὶ ξενικὸν, ἀρπάσαντες τὸν
καίρῳ, οἱ μὲν ἀμύνεσθαι τοὺς λυπήσαντας ὀρεγό-
μενοι, οἱ δ' ἐφηδόμενοι τοῖς, εἰ δυναθεῖεν ἐκεῖνοι,
τολμηθησομένοι (ταῖς γὰρ καινοτομίαις ἀεὶ ποτε
χαίρουσιν ἄνθρωποι, καὶ βῆδόν τις ἰδῶν καινὸν
κακὸν τελεσθὲν ἐφῆσθη τοῖς παθοῦσιν ἢ ἀγαθὸν
συνησθεῖν τοῖς ἀπολαύσασσι), συμμιγεῖς [P 32] τῷ
πλῆθει γενόμενοι φωνὸς ἠφίλου δεινὰς κάτωθεν ἄνω

19. Ut Muzalones ab exercitu interfecti sint.

Tunc commodum nonus illuxerat a morte impe-
ratoris dies, quo ejus memoria consuetis honorari
ritibus debebat. Conveniunt igitur in Sosandrorum
monasterium, ubi corpus imperatoris juxta patrem
sepultum fuerat, quantum erat ibi sacrorum homi-
num; conveniunt et magistratus omnes, mulieres
quoque primæ dignitatis ac matronæ, tum quidquid
in obsequio principum erat. At militares copię de
industria infra, quasi ad custodiam circa principem,
sunt relictæ. Ut autem ipsi quoque Muzalones cum
universis ipsorum familiis eodem ascenderant osten-
tandæ studio quasi præcipuæ cujusdam ipsorum in
defunctum charitatis, tunc exercitus, præsertim vero
Italicæ et auxiliares exteræ copię, captata occa-
sione, partim ultionis ab iis quilibet expetendæ
desiderio instinctæ, partim conniventes audentibus
quadam 56 dulcedine novitatis et curiositate spei
mista mox videndi quis responderet successus an-
cipitibus aliorum cœptis, et an non forte aliquid ipsis
utile privatim e statim perturbandarum confusione
rerum oriretur (inopinatis enim mutationibus fore
semper delectantur homines; et facilius quis videns
novum quoddam in aliquos malum ingruere, mali-
gnum de aliena calamitate sentiat gaudium quam
bono fruentibus collætetur), tunc, inquam, militares
utriusque generis copię, partim furentes, partim
faventes furentibus, plebi nihilo mitius animatæ
passim mistæ, insanos atollebant clamores ex imo
et atriis palatii sursum et fenestras versus, ubi im-
peratorem, qui non apparebat, esse putabant, depo-
scentes ad penam perfidos, quo nomine Muzalones
innuebant, zelum in Augustum et genus ejus osten-
tantes et egregie simulantes ardentem, ac signifi-
cantes metu se malorum Augusto imminentium

PATR. GR. CXLIII.

καὶ μὴ φαινομένῳ τῷ βασιλεῖ, καὶ ἐπενεχάλου κατὰ
τῶν δῆθεν ἀπίστων, τοὺς Μουζάλωνας αἰνιτιτόμενοι,
ζῆλον ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ τοῦ γένους ἐνδεικνυμένους
ἐοικότες θερμόν. Καὶ ἵνα μὴ φθάσειαν ἐκεῖνοι πρὸ
τοῦ παθεῖν δράσαντες, δεδιότες δῆθεν ἐπίσπενδον
τὴν ἐπ' ἐκείνους τοῦ βασιλέως ἐγγύρησιν, καὶ ἄμ'
ἐδήλουν ὡς εἴπερ ὁ βασιλεύων ἐφήσει· εἰ δ' οὖν,
ἀλλ' ἐκεῖνοι καὶ οὕτως ἐπιδραμοῦνται καὶ καταπρά-
ζονται. Ταῦτα λεγόντων ἅμα καὶ θυμοῦσιν, οἱ
τὴν βασιλικὴν φυλακὴν ἐπιτετραμμένοι, δηλωθὲν
κάκεινους τὸ τὸλμημα, ἢ καὶ παρὰ τοῦτο πρότερον,
ἢ μὴν ἅμα τῷ θυροῦσιν ἐκείνους δείσαντες δῆθεν,
ἐξάγουσιν εὐθὺς τὸ παιδίον, κατὰ δυσωπίαν ἐλπίζο-
μένην ὡς ἐκείνους ἐμφαίνειν ποιούντας ἐμφανῆ τὸν
κρατοῦντα. Ὡς δὲ φανέντος τοῦ νέου καὶ μείζων
ἤρετο ἡ φωνὴ καὶ ἀτακτότερον ἐθορύβου, χειρὶ
κατανεύειν οἱ ἅμψ' ἐκείνον διδάσκουσι. Τὸ δ' ἦν
ἅμα κροῦον καὶ πρὸς ἀμφοτέρω, ὅτε τε ἀναστελλοῖ
τὸν θόρυβον καὶ ὅτι ἐκχωροῖ διδοῦς. Καὶ τοῖς μὲν
περὶ τὸν νέον ἄρχοντα ἱκανὸν εἰς ἀπολογίαν ἐς ὕστε-
ρον πρὸς τοὺς ἄρχοντας ἢ τῆς χειρὸς κατάνευσιν
ὑπολέλειπτο, ὡς δῆθεν ἐπισχεῖν οἰκονομοῦσι τὸν
θόρυβον, τοῖς δὲ καὶ λίαν ὀροῦν ἐνομιζέτο πρὸς

impelli, nihilque studere aliud nisi præoccupare
destinata jam ab istis dira in principem facinora,
dareque operam ut nefarii latrones prius juxta
patientur ea quibus digni sunt, quam immaniter
exsequantur quæ in principis et reipublicæ pernici-
em cogitant. Hac benevola de salute imperatoria
solicitudine monstranda id agebant, ut assensum
ejus in vim quam parabant elicerent, quasi cupien-
tes cum bona ejus venia quod decreverant perfici-
cere, simul subindicantes, si princeps remissior in
indulgentia perstaret, se tamen procururos quo
intenderent, et destinata perpetratos. Talia illis
vociferantibus, simul et tumultuantibus, ii quibus
commissa principis custodia fuerat, sive a quopiam
de re quæ agebatur prius edicti, sive sibi ipsis in
tanto tumultu metuentes, educunt puerum Augu-
stum, præ se ferentes id se agere spe placandæ se-
ditionis aspectu et reverentiæ principis, componendi-
que nutu ejus in modestiam inquietos furores plebis
57 effrænis. Ut autem objecto publicis conspectibus
adolescentulo major sublatus est clamor et impo-
tentius bacchabantur, suggerunt ei qui circa ipsum
erant ut manu innumeret. Erat autem id signum anceps
et contraria pariter ambiguum, cum et videri
posset comprimere tumultum eo gestu voluisse, et
interpretatione non inverisimili trahi posset idem
in indicium concessæ a principe in parum ipsi fides
sæviendi facultatis. Neque id ignorasse videbantur
qui principi aderant: sed sibi, si hoc periculo in-
noxie defungerentur qui rebus præerant, receptum
in excusatione parabant tanquam ab ipsis eo tan-
tum animo suasa illa protentione manus, ut seditio
per eam comprimeretur. At tumultuantes satis
clare sibi concessam eo gestu quod vellent agendi
licentiam crediderunt. Statim igitur sublata vox est

18

ἐκχώρησιν. Εὐθὺς οὖν βοή ἤρθη ὡς ἐκχωροῦντος τοῦ βασιλέως, καὶ ἅμα ἐχέοντο παμπληθεῖ, καὶ ὡς τιμωρὸς τῆς βασιλικῆς σωτηρίας συνέθεεν ἕκαστος ὡς καὶ προσκινδυνεύουσι, εἰ δεοί. Καὶ ἀλλήλους τῷ θορυβῷ παρακρατοῦντες ἐπὶ τῆς μονῆς ἠπειγόντο τῶν Σωσάνδρων, τὰ ἔσχατα κακὰ τοὺς, ὡς αὐτοὶ ἔλεγον, δύσους τῷ βασιλείῳ κράτει πραξέοντες. Εἰσι δ' οἱ καὶ ἔμενον μὴ συναπιόντες, προμυθέστερον ποιοῦντες ἢ τολμηρότερον, καὶ ἅμα εἰ ἐκποδῶν γενομένων τοὺς καθ' ὧν συνέθεον μάθοιεν, αὐθαδέστερον δρασεῖοντες ἐπὶ ταῖς σκηναῖς πρὸς τὸ ἐκφορεῖν τὰ κειμήλια· μὴ γὰρ εἶναι τὸν κωλύσοντα οὕτω τῶν κεκτημένων ἀπολωλότων. Ὡς γοῦν οἱ μὲν σύναμα καὶ τισι τῶν ἐν τέλει τῆς ὑμνωδίας τελουμένης ἐντὸς εἰσῆκεισαν τοῦ ναοῦ, οἱ δὲ συνέθεον πανδημῆι θορυβοῦντες παρὰ τὸ σύνθηρες καὶ ἤδη τοῖς ἐντὸς ἐμφανεῖς ἦσαν εὐθὺς τῆς μονῆς ἰόντες, τινὲς τῶν ἐκτὸς ὄντων ὑπηρετῶν τὸν ἐκείνων ὑποτοκάσαντες θόρυβον, μὴ τί που καὶ τῶν ἀπειρημένων δράσαιεν σγεδὸν αὐτόνομοι ὄντες, ἅμα δὲ καὶ τὸν νεωτερισμὸν ὑποπεύοντες, δηλοῦσι σὺν ὠχρῷ τῷ προσώπῳ τοῖς ἔνδον. Οἱ δὲ σπουδῆ [P 33] τοῖς κυρίοις τὸ δηλωθὲν ἀπαγγέλλουσι, καὶ ἐπιζυγῶσαι τὰς τῆς μονῆς πύλας τοῖς ἐρχομένοις συμ-

assentiri Augustum et auctorem fieri. Tum vero pro se quisque procurrere, singulis viritim sese ultores injuriarum et vindices salutis principis opinantibus, et valut in studio rei præclaræ prævertere invicem festinatione mira certantibus, ac periculum præoccupare quasi heroici facinoris perturbatissimo discursu et mutua extrusione ruentium impetu maximo versus monasterium Sosandrorum, ferocibus extremorum malorum minis iis inferendorum, quos invidiosis vocabulis infidorum Augustæ potestati principisque hostium designabant. Non tamen defuere qui subsisterent, continentes sese in illo effuso aliorum cursu, vel quod cautius quam audacius agere consultum ducerent, vel quod simul etiam sperarent, post negotium a currentibus confectum sublatosque potentes rerum, quæstuosiore sibi relinquentem operam irrumpendi in aedes ipsorum et pretiosissima inde quæque exportandi; quas in optimas prædas utilius expromerent totam vim audacissimæ rapacitatis, nemine tum prohibitu, quippe jam mortuis possessoribus operæ eorum quos in id præcurrere sinebant. Cum ergo dum hymnodia celebraretur, Muzalones cum primoribus optimatum intra templum starent, **SS** ruens, ut dictum est, tumultu insolito multitudine adventabat. Et jam qui intus erant intelligere cœperant eam turbam recta in monasterium ferri, cum quidam e ministris Muzalonum foris opperientibus, veriti quo tempestas suspectæ novitatis incumberet, et non sine causa metuentes ne armata et legum secunda seditio in sædum aliquod desineret facinus, pallido vultu periculum nuntiarunt iis qui ex interiori comitatu Muzalonum intra templum versabantur. Hi rem statim ad dominos detulerunt et stu-

φέρει, μάλα θερμῶς εἰσηγοῦνται. Οἱ δ' ἡμέλων ἀκούοντες, (μηδὲ γὰρ ἔχειν συμβαλεῖν ὀπόθεν ἐπισφειτέρῳ κακῷ ἴοιεν οἱ συνέθεοντες), ἔρχεσθαι δὲ κακείνους εἰς τὰς κοινὰς ἐκείνας τελεστὰς ὑπελάμβανον. Ὡς δὲ καὶ αὐθις ἐξελθόντες ἐκείνοι πλησιάζωνται καὶ μᾶλλον τὸ θορυβῶδες καὶ ἄτακτον ἐκ ἐνόου, ἔτι μᾶλλον καταβρώδουν καὶ μετὰ σπουδῆς εἰσῆγγελλον τὰ γιγνόμενα, καὶ ἐπ' ἐκείνοις ἄλλοι ταχυδρομοῦντες, καὶ αὐθις ἄλλοι· οὐδὲ γὰρ ἦν ὅστις τότε βλέπων μὴ ἐπὶ κακῷ μεγίστῳ τῆν ἐκείνων ἄφξιν ὑπενόει. Ὅθεν καὶ πολλοὶ μὲν περὶ ἐαυτοῖς διεδίστες ἐκ τῶν οὐ καλῶν ἐκείνων ὑποφειῶν ἄλλοι ἄλλαχού καταδύοντο. οἷς δ' ἔμελε τῶν Μουζαλωνίων πλείον τῶν ἄλλων, προσίοντες καὶ αὐθις ἀτάκτῳ ἦθει καὶ προσώπῳ τῆν εἰσβολῆν τῶν ἐνδρῶν ὑπεμίμνησκον, καὶ ἔφεκτόν τὸ τάχος ἔλεγον προκαταλαβοῦσι τῆν ἐκείνων ὁρμῆν διὰ τῆς τῶν πυλῶν ἐπιθέσεως, μὴ πως καὶ φθάρωσιν εἰσελθόντες· μηδὲ γὰρ ἐπὶ κακῷ τινὶ τὸν τοσοῦτον θόρυβον εἶναι, ἀλλ' εἰς τι λήξειν κακόν. Οἱ δὲ τῶν φόβους λεγόντων οὐκ ἤκουσαν ὄλως· ἦγε γὰρ, οἱ μαι, τοῦτους τὸ μόρσιμον, καὶ τὸ λεγόμενον ἀληθές, ὡς ἀφαιρεῖται τὰς φρένας ὡς ἀπολέσει μέλλει τὸ θεῖον. Οὐ μὴν δὲ ἀλλ' οὐδ' ὡς παροῦσι τῶν μεγιστάνων ἔμελε τὸ δρώμενον ἐπι-

diose suggererunt e re videri templi valvas occludi venientibus; idque ardore maximo urgebant ut statim curaretur. At illi audientes negligebant, nulla idonea conjectura fieri verisimile causati ad illum ipsorum periculum istum cursum pertinere: nimirum opinabantur agi religione aut studio cohonestatæ principis turbam illam, et nihil aliud quam spectant aut frequentiore reddere funebrem Augusti mortui panegyrim cupere. Ut autem qui hæc sustulerant rursus egressi propius jam appulsæ multitudinis furentis fremitur e vicino terribiliorem habere sensibus, eo, plus cohorrescentes iterant indicium crescentis mali, nuntiantes, ut prius, quæ recentius cognorant. Quod mox confirmarunt cursu anhele festinantés alii super alios. Neque enim jam ulli, qui uteretur modo sensibus, dubium erat quin in tragicum exitum fanaticus iste accerserumperet. Quare multi sibi privatim metuentes admonitu indiciorum ingruentis mali alius alibi abscondebant sese. Quibus autem major quam cæteris Muzalonum cura erat, denuo trepido cursu vultuque turbato ipsos adibant, impetum armatorum irrumentium indicantes, et magnopere suadebant jubentem opponi furentibus portarum obices **SS** templum statim claudi jam jam intro irrapturam pateret: nam tantum tumultum nihil boni portendere. Narrabantur ea surdis. Perstabant in periculo temere securi. Agebat quippe illos **SS** puto cæcitas in decretum ipsis infortunium. **SS** scilicet est quod dici solet, quos perdere vult **SS** iis ante omnia mentem eripere. Sed nec qui erant proceres, multum curare videbantur quorum spectarent quæ audiebant fieri, vel quadam prævisione gerendorum, vel ad ipsos haud rati pertinere

ουσιν, εἴτε κατά τινα πρόγνωσιν τῶν μελλόντων, ἄ τῆν μουσικὴν τράπεζαν ὑπελθὼν ἐκείθεν ᾤετο σώ-
 εἴτε μὴν καὶ αὐτοῖς οὐ μέλον κἄν ὅ τι καὶ δράσειαν
 συναχθέντες. Ἄλλ' ἐν τοσοῦτῃ τὰς εἰσόδους προκα-
 ταλαμβάνουσι καὶ κρατοῦσιν οἱ ἐπιόντες, καὶ ἄμ'
 εἰσχεομένων ἐντὸς κακοὶ θόρυβοι ἦσαν, καὶ οἷς
 ἔδρων τε καὶ ἠπείλουν πρότερον ἢ τὸν ναὸν εἰσελθεῖν
 δῆλοι ἦσαν φωνῶντες. Ἦν οὖν τῷ πρωτοβεστιαρίῳ
 γραμματικὸς οἰκείος, Θεοφύλακτος τοῦνομα καὶ
 ἐμὸς συγγενῆς, προσόμοιος τῷ κυρίῳ τὰ πάντα.
 Ἐξελεθόντος γοῦν ἐπὶ τῷ μαθεῖν ἐκείνου σφάλλαι
 τοὺς ἐπιόντας ἡ ὁμοιότης, συναιρομένης καὶ τῆς
 ἀμπεχόνης πενθίμου οὔσης ἐπ' ἴσης καὶ μικροῖς
 καὶ μεγάλοις διὰ τὸν βασιλέως θάνατον. κάκεινον
 ὑποπάσαντες τὸν ζητούμενον εἶναι εὐθύς ἀναι-
 ροῦσι κοπίσι μυρίας· οὐ γὰρ ἦν ὅστις καὶ τεθνη-
 κότη τὸ ἔγχος οὐκ ἔθαπτεν ἐπ' ἐκείνῳ. Ὡς δὲ ἐγώ
 τινος ἤκουσα, ἀπερβόρουν ἐκ τῆς δεινῆς μανίας
 τοῦ αἵματος. Πλὴν ἄλλ' εὐθύς οὐκ ἠγνόουν σφαλέν-
 τες· τὸ γὰρ πῆδιλον ὑποφάνεν τοῦ ποδὸς μέλαν
 ὄν [P 34] τῶν δεδρακόντων φανεράν ἄγνοιαν κατ-
 ηγόρει. Καὶ παραυτίκα μεθ' ὅτι πλείστης μανίας
 καὶ ταραχῆς ξιφήρεις ἐμπίπτουσι τῷ ναῷ, καὶ
 παραχρημα φανέντων τῶν φωνῶντων ἐκείνων ὁ μὲν
 ἱερὸς ὕμνος κατασιλάζεται, ἄλλων ἀλλαχοῦ τῶν
 ψαλλόντων σκεδαννυμένων καὶ παραδουμένων γω-
 νίαις καὶ τόποις οἷς ἤλιζον σώζεσθαι. Οἱ δὲ Μου-
 ζάλωνες, ὁ μὲν τοῖς ἀδύτοις προστρέχει καὶ ὑπὸ

quod acturi erant qui concurrebant. Interim aditus
 præoccupant et præsidio muniunt qui jam pervene-
 rant seditiosi: quorum infundentes sæva undique vi
 tota passim æde sacra tumultus ingens fuit. Ex his
 quæ et fecerant et minati erant priusquam tem-
 plum ingrederentur, palam erat cædem ipsos spi-
 rare. Erat protovestiario grammaticus familiaris
 Theophylactus nomine, meus consanguineus,
 domino per omnia similis. Hunc prodeuntem ut
 videret quid rei geretur, conspicati seditiosi pro-
 tovestiarium esse ipsum credidere, fallente ipsos
 oris et staturæ similitudine, et errorem confir-
 mante pæri tum genere vestitus; quod ut in
 luctu et exsequiis principis, atrati omnes parvi
 æque ac magni, pulla similis admodum formæ
 veste utebantur. Ergo hunc ipsum rati quem quæ-
 rebant, conficiunt innumerabilibus plagis: nemo
 enim erat qui in jam mortui corpore ferrum non
 tingeret. Atque ut ego ex quodam ibi præsentium
 audiui, etiam sanguinem occisi vesana rabie suxe-
 runt. Cæterum statim agnoverunt se deceptos:
 nam cum pedis calcæum in mortuo nigrum obser-
 vassent, per errorem se in illo sævisse intellexerunt.
 Ac 60 confestim rabie ac strepitu quam maximis,
 armata strictis gladiis manu, in templum irrum-
 punt, ubi homicidis apparentibus statim sacer-
 cantus conticuit, cantoribus aliis alio dispersis et
 varie in angulos, aut ubicunque posse latere spe-
 raverant, se abdentibus. At Muzalonum hic quidem
 in adyta confugit, et sub mysticam se condens
 mensam ibi putabat sæ salvum fore: alter insinuans
 se retro portam templi, eam super se maximo

τῆν μουσικὴν τράπεζαν ὑπελθὼν ἐκείθεν ᾤετο σώ-
 ζεσθαι, ὁ δ' ὀπίσθε τῆς τοῦ ναοῦ πύλης ἑαυτὸν
 συνωθήσας ἐφ' αὐτῷ ἐφείλκε στεβρῶς καὶ ὡς εἶχεν
 ὡς συνιζάνειν ἐν ἐπιπέδῳ οἱ τὴν θύραν, ὡς καὶ
 προσκολλᾶσθαι δοκεῖν ἠνεμωμένην τῷ ἀντιθύρῳ μη-
 δενὸς ἐμποδῶν ὄντος. Ὁ δ' ἐκείνων γαμβρὸς (καὶ
 οὗτος γὰρ ὡσπερ τῆς εὐπραγίας τοῖς συγγενέσι
 μετεῖχεν, οὕτω καὶ κοινωνὸς ἐμελλε γενέσθαι τῆς
 δυσπραγίας) ἀλλαχοῦ περὶ που τὸ τῶν βασιλέων
 ἠρῶνον ὡς εἶχε παραδουμένος λαθεῖν ἔσπευδεν. Ὁ
 μέντοι γε πρωτοβεστιάριος ἐν τοῖς ἀδύτοις καὶ αὐτὸς
 εἰσελθὼν τοῦ ναοῦ, καὶ πρὸς τῇ κόγχῃ γενόμενος
 τῆς προθέσεως, ἐπὶ τι κιονῶδες ἰστάμενον ὑπανέρ-
 χεται, καὶ τῷ ἐκείσε σκοτώδει σὺν τοῖς ἀδύτοις
 θαρβῆει. Ἄλλ' οὐκ ἦν οἰστίσιν οὖν ἐκείνων διαδρᾶναι
 τὸν κίνδυνον. Πλείστοι γὰρ ὄντες οἱ ἐφορμῶντες
 τοὺς μὲν ἄλλους ἐποιοῦν φεύγειν, περὶ τῇ σφετέρῃ
 ζωῇ θέοντος ἐκάστου, ἀπενεοῦσθαι δὲ καὶ τοὺς ἐν
 τέλει συνέβαινε μηδὲν εχοντας πράττειν. Ἐκείνοι
 δὲ ἐκ πολλοῦ τοῦ πρὸς τὸ θαρβῆειν περιόντος πα-
 ράβαχθόν τι καὶ μανικὸν ἐφαλλόμενον ἀκριβῶς ἠρεῦ-
 νων, μηδὲν τῶν τοῦ ναοῦ καταλιπόντες ἀνεξερεύνη-
 τον. Ὅθεν καὶ ἄλλος ἄλλον εὐρών τε καὶ κατασχὼν
 ἀπηνῶς καὶ ὡς αὐτῷ δοκοῦν διεγῆρατο. Οὐ μὴν δὲ οἱ
 ἄλλοι κατεβρῆθῦμον, ἀλλ' ἐφ' ἐνὶ πολλοὶ τινες πε-
 ριστάντες ἔβαλλον, ἐπληττον, ἠκίζοντο καὶ νεκρὸν
 τὸν ἄθλιον, ὡς καὶ εἰς πολλὰ τὸν ἕνα κατακκό-

atiraxit nisu et quam potuit valide adduxit, appli-
 cuitque muro adverso tam arcte ut plane cohæren-
 tibus sine obice lateri valvis suspicio excluderetnr
 latebræ illie humani corporis capacis. Illorum
 vero gener (et hic enim, ut prosperitatis affini-
 bus particeps fuerat, ita ei consors calamitatis fu-
 turus erat) irrepens qua potuit in tenebrosas an-
 gustias circa monumentum Augustorum latere
 studuit. Cæterum protovestiarius in adyta ingres-
 sus templi, cum observasset prope mensam altari
 collateralem vicinum conchæ intercolumnium
 obscurum, in id se abstrusit, experturus an ibi
 posset vel loci religione vel tenebrarum benefi-
 cio servari. Sed nihil horum ipsis ad vitandum pe-
 riculum profuit. Irrumpentibus enim in sacram
 ædem affluxu continuo plurimisque, et inde late vul-
 gato terrore passim aliis studio vitæ tuendæ fugam
 captantibus, abire a templo magistratus quoque
 ipsos contigit, nihil esse quod ibi agerent ratos.
 Porro seditiosi, crescente usu et successus scele-
 ris audacia, furiosum plane in 61 modum bac-
 chabundi cursabant scrutantes attentissime cuncta,
 nullamque templi partem non inspectam et
 exploratam curiosissime linquentes. Unde factum
 ut alii alium repertum et correptum crudeliter quo
 velleat modo interficerent, aliis interim haud ces-
 santibus: nam nnumquemque comprehensorum
 multi circumstantes pulsabant, cædebant, excarnifi-
 cabant, etiam in ipsum sævire pergentes cadaver
 exanime, ita ut unum in multa dissectum fragmenta
 late spargeretur corpus. Tanta istos vesania urge-
 bat, eo provector amentis iræ, ut supra humanam

φθαι· οὕτως ὠπλιζεν αὐτοὺς ἡ κακία, καὶ ὁ θυμὸς μεμνηνότες θήρας ἐδείκνυ. Τὸν μίντοι γε πρωτοβε-
 στιάριον Κάρουλος τις τῶν ἀδύτων κατατολήσας καὶ τὰ πολλὰ διερευνησάμενος, ἔπει· οὐχ εὔρισκεν, ἀπειπὼν ἔμελλεν ὑποστρέφειν. Ἄλλ' ἡ μοῖρα οὐδ' ἐκείνον εἶα τοῦ πάθους ἔκτος· τὴν γὰρ πρόθεσιν εἰσελθὼν καὶ τῆδε κάκεισε περιβλεψάμενος ἐπι-
 γόνασι συνιζάνοντα κάτωθεν εἶδε τὸν οὐκίστον, καὶ ἰδὼν ὀρμηθῆ καθαιρεῖν ἀπτηῶς. Καὶ ὅς δυσωπεῖ τὸ οικεῖον αἷμα πολλοῦ τινος ἐξωνούμενος. Ὁ δὲ οὔτε πρὸς τὸ σχῆμα τῆς ἰκετείας ἀπειδεν οὔτε μὴν ὑπεκλάσθη τοῖς ἐπηγγελμένοις, ἀλλ' εὐθὺς ἀτασχῶν ἀναιρεῖ ξιφιδίῳ. [P 35] Καὶ δῆλον γεγονός τὸ πραχθὲν οὐκ ἦν ὅστις ἀπῆν, ἐκείθεν, ἀλλ' ἕκαστος ἐπιστάς ὡς εἶχεν οὐτάωζων καὶ μεθ' ὕβρειων ἤκλιζε, καὶ ἐς τοσοῦτον μελεῖστί κατεδάσαντο ὥστε καὶ τοὺς ἐν-
 ταφιαστάς ὕστερον σάκκῃ τὰ μέλη καταθέντας οὕτως ἐκφορῆσαι καὶ τάφῳ δοῦναι. Ἐπει δ' εἰς τέλος τοῖς ἀντιμέροις ἐκείνοις ἐπράχθη τὸ τόλμημα, σὺς τρῶπον θήξαντες τοὺς δδόντας ὡς μὴδὲ καὶ τοὺς ἐν τέλει κατωπαδῖς ἐκείνων ἔχειν ἴσασθαι καὶ ἐλέγχειν ἢ μὴν ἐρωτᾶν τί παθόντες καὶ τίνας ὀρμήσαντος τοιαῦτα πράττοιεν, ἐπὶ τὰς σκηνὰς εὐθὺς ὤρμων τῶν φονευθέντων, καὶ ᾧ προστετεύχε ἕκαστος μεθ' ὅτι γενναίου τοῦ παράστηματος, ὡς οὐδενὸς καινοῦ γεγονότος, ἐξεφόρου ἐπεγγελῶντες, καὶ τὸ ἐπὶ γλώσσης ἔγκλημα συχνάκις λεγόμενον ἦν, « Οἱ ἔχθροὶ καὶ modum farina prorsus rabie ruerent. Quærens denique protovestiarium Carolus quidam penetrare ausus in adyta, et ibi multa nequidquam scrutatus, desperata inventione recedere parabat. Sed fatum non sivit illum evadere immunem damni : nam resumpta repente Carolus scrutandi cura sacram mensam subiens, et huc illucque versans oculos, depressum subtus in genua miserrimum deprehendit, neo distulit in eum trucidaturus irruere, frustra illo deprecante, et quantum vellet sui sanguinis offerente pretium, siquidem latro nec habitu supplicis flexus, nec rigore animi magnitudine promissorum vel tantillum infracto, statim apprehensum pugione confecit. Quod cum mox esset publicatum, nullus fuit qui eo non accederet ac suprastans cæderet cumque contumelia conscinderet mortuum. Adeoque illum menbratim conciderunt, ut qui deinde sepelire voluerunt, necesse habuerunt laceros et abinvicem discissos artus in saccum colligere quo ad sepulturam efferre possent. Postquam vero immanes sanguinarii voti se compotes perpetrato audacissimo scelere viderunt, tum vero stridere dentibus instar aprorum frendentium, ut nemo etiam optimatum aut magistratum 62 prope ipsis astare sustineret, multo minus reprehendere, aut quid passi quove instigante talia facerent rogare. Subito deinde ædes irruerunt interfectorum, ibique quidquid cuique quod placeret, occurrerat, tam secura ludibundi ac ridentes efferebant audacia ac si nihil novi contigisset, iu ore habentes ac crebro iterantes mortuorum crimen his expressum verbis: « Hostes et proditores imperatorum, principatum

δύσνοι τοῖς βασιλεῦσιν. οἱ βασιλειῶντες, οἱ παντὶ τρόπῳ, εἰ μὴ κεκώλυντο, οἷοί τ' ἄρξαι, οἱ τοῦ στρατιωτικοῦ ἀλιτήριοι, οἱ μαγγανείαις μὲν τὸν πατέρα μεθ' ὑπουλότῃτος ὑπελθόντες, φυλακῆς δὲ δόξη καὶ ἀσφαλείας τῷ υἱῷ ἐφεδρεύοντες, ὡς δεδώκασι ἀξίας καὶ ὡς ἔδει τὰς δίκας, ὡς εἰκότως διαπεπραχάται, καὶ ὡς εὐνοϊκῶς τοῦ λοιποῦ δουλεύσομεν τῷ δεσπότη τῶν ἐκείθεν ἀπαλλαγέντες κακῶν. » Ταῦτ' ἔλεγον, καὶ λείαν Μυσῶν τάκελων ἐποίουν, ἀμφοτέροις ἐξαντλοῦντες τὸν πλοῦτον ἐκ τῶν σκηνῶν. Τούτων οὖν οὕτω τελεσθέντων, μὴδενὸς οἴου τι δοκῶντος μαργῶντι πληθῆι καὶ ἀναρχίῳ ἐμποδῶν ἴσασθαι, τῶν μὲν ταῖς ἀληθείαις δεδιότων, τῶν δὲ καὶ κατὰ προσποίησιν (σημεῖον δὲ · καὶ γὰρ τῆς τοῦ πρωτοβεστιαρίου συζύγου ἐκεῖ παρούσης καὶ δεινὰ ποιούσης καὶ λεγούσης ἐπὶ τοῖς τολμηθεῖσιν, ἐμβριθέστερον ὁ μέγας κοινοσταῦλος καὶ θεῖος αὐτόθεν ἐπεῖχεν, ἐπιτάττων σιγῆν φοβουμένη μὴ καὶ αὐτὴ πάθοι, εἴ μὴ σιγῆν, τὰ δμοια), — ὡς γοῦν συνεχύθησαν ἅπαντες, καὶ κύριοι καὶ ὑπηρέται ἐπίσης εἶχον τῶν φοβερῶν, ἐκάστου ζητοῦντος τὸ σώζεσθαι, ἀπαίρουσιν ἐκείθεν εὐθὺς, ἐφ' ὃ τι καὶ παραγνῶντο μὴ φροντίσαντες, καὶ σὺν οὐδενὶ κόσῳ φεύγοντες. Τῷ μὲν βασιλεῖ ἀσφαλῆ πλέον ἢ προτιρον τὰ τῆς φυλακῆς ἐπιστῶσι, μήτι καὶ νεωτεριστῆ πλέον. Οὕτω συγχυθέντων ἀπάντων, ἕκαστος τὰ καθ' ἑαυτὸν, ὡς εἶχε, κατησφαλίετο.

affectantes, et quovis modo, nisi sic prohiberentur ad tyrannidem perventuri, militaris ordinis oppressores detestabiles, magicarum artium clandestino maleficio in patrem Augustum grassati, filio pro-pillo specie custodiae et prestandæ securitatis insidiantes, ut pœnas dederunt prout oportuit digna! ut jure ac merito quod decuit factum est | ut fideli ac devoto alacres animo, dira scelestorum liberati tyrannide, Domino deinceps serviemus! » Hæc simul loquebantur, simul impune velut e Mysis prædam congregabant, agentes ferentesque res opimas e plena Muzalonum domo. Hæc in hunc modum sunt acta, nemine sibi tantum auctoritatis aut virium inesse putante, quanto esset opus ad reprimendum furorem effrenatæ multitudinis, obstandique contumaciæ legum et imperii victricis, aliis revera timentibus, aliis simulantibus timorem. Argumento sit quod protovestiarium uxorem illic præsentem, et quæ par erat videntem talia deplorantem ac loquentem, magnus conostaulus ejus patris graviter increpitam corripuit et silere jassit, metu ne pateretur viro similia, si verbis irritare furentes pergeret. Ergo cohibitis in directa domo pari timore 63 cunctis æque dominis et famulis, unoquoque in lucro ponente si salvus evaderet, abscedunt inde tandem. nihil pensi habentes quo ferrentur, ac quasi fugientes nullo ordine, principi quidem validiorem quam prius custodiam apponunt, ne quid ex eo novæ rei posset exsurgere. Sic confusis cunctis, unusquisque securitati ac salutis propriæ quam poterat diligentissime cavebat.

κ'. Ὅπως τῶν μεγιστάνων διὰ ταῦτ' αἱ τινες ὑπάρχουσι καὶ οἱ δὲ διεφυλάττοντο.

[P 36] Καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Καρυανίτην πρωτοβουσιάρτην τότε τυγχάνοντα, ἄνδρα γεραρὸν καὶ πολλοῦ τινοῦ ἀξίον, φυγῆ ἐχρῶντο πρὸς Πέρσας αὐτομολοῦντες: οὐ βρασιλεῖ ἐγκοτοῦντες, ἀλλὰ περὶ ἑαυτοῖς δεδοικότες δεῖ τῶν πραγμάτων σύγχευσι. Ἐῖτε γὰρ αὐτοβούλως ὄρμων οἱ ἐπιθέμενοι μὴ τινος παρορμῶντος, ἔχειν καὶ πάλιν οὕτως ὄρμῃν μὴδ' ὀτιοῦν κολασθέντας· εἴτε καὶ ἄλλοι σφᾶς ὄρμῶντας παρώτρυναν, ἐκείνους καὶ κατ' αὐτῶν παροτρύνειν ἔχειν, κἀνταῦθεν κινδυνεύειν μὴ προσδοκῶντας πολλοὺς, καὶ μᾶλλον τοὺς ἐπ' ἐξουσίας ὄντας, οἷς ὁ φόβος ὑφεῖρπε πολλὸς καὶ δεινός. Οἱ μὲν οὖν διὰ ταῦτα αὐτονοχεῖ εὐθὺς Περσίδος ἀνά κράτος ἤλαυνον, ἄλλοι δ' ἀλλαχῶ ἀνεχώρουν, κινδύνους ὑφορώμενοι τοὺς μεγίστους, ἄλλοι δὲ καὶ ὡς βίῳ τ' ἦσαν διεφυλάττοντο ὅ μόντοι γε μέγας κονσταυλὸς τοὺς ἀδελφοὺς ἐπιστήσας, νέους ὄντας καὶ συνετοὺς, ὧν ἄτερος μὲν Ἰωάννης, ὁ δὲ δεύτερος μετ' ἐκείνων Κωνσταντῖνος ἐλέγοντο, ὀφθαλμοῖς οὕτω σεμνομένων, τὰς προπεσοῦσας ἑαυτῶν φυλακὰς καθίστη. Ἐντεῦθεν μὲν καὶ συνεχέστερον ἐφοίτων πρὸς βασιλέα, καὶ διημέρευον σὺν ἐκείνῳ, οἱ πλείους δὲ καὶ διενουκτέρευον. Τὰ δὲ τῆς πρὸς ἐκείνον εὐνοίας καὶ πίστεως καὶ μᾶλλον φιλοτιμούμενοι πρὸς ἀλλήλους ἐνεδεικνύοντο [P 37] ἐμφανῆ καὶ ὡς οὐκ ἄλλως γε μίξοντα.

20. *Ut quidam magnatum propter hæc recesserint, alii aliter sibi caverint*

At Caryanites quidem tunc protovestiarites, vir ætate jam matura venerabilis meritique maximi, cum necessariis et familiaribus ipsa nocte recessit transfugiens ad Persas, non quod imperatori succenseret, sed quod sibi metueret ob perturbationem rerum. Sive enim id per se nemine instigante seditiosi ausi erant, jure timeri paria rursus eosdem attentaturos impune, summo discrimine gerentium magistratus, in quos gravis incumberebat invidia: sive ipsos alii impulerant, etiam iterum concitandam vim militarem ab iisdem in minime opinantes multos jure formidari. Alii similiter alio se receperunt, maxima quæque rati domi manentibus impendere pericula. Porro alii in attenta sui ipsorum custodia perstabant. At magnus conostaulus fratribus (quorum natu major Joannes, minor Constantinus vocabatur) ad communem tutelam adhibitis idoneam cuique subiecit præsidiorum manum. Adolescentes 64 hi prudentes erant, nondum ad officiorum promoti honorem, eoque, utpote alia vacui cura, apud imperatorem magis assidui, ac cum eo soliti non dies solum totos exigere, sed etiam non raro pernoctare, de fide in illum ac charitate certantes inter se, nullamque occasionem prætermittentes declarandi quam maxime poterant sui erga principem studii præstantis.

21. *Contentio inter principes de tutela principis pueri.*

Verum omnes qui remanserant principes acris

οἱ ἐπιλονεῖσκον οἱ ἄρχοντες περὶ τὴν τοῦ βασιλέως κηδεμονίαν.

Ὅμως καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐπιλονεῖσκον καὶ ἐρίζειν ἀπρηχοντο. Ἡ δὲ φιλονεικία ἐκ φιλοτιμίας σφίσι ἐτύγχανεν· ἡμφισβήτου γὰρ ἀλλήλοις τῆς περὶ τὸν βασιλέα φροντίδος, ἐκάστου τῶν ἐν ἀξιώματι ὄντων μὴ φέροντος τοῖς ὁμοίοις ὑποτετάχθαι. Ἦσαν γὰρ ἔνθεν μὲν οἱ ἐκ Λασκαρίων Τζαμάντουροι, γήρ' αὖτε καὶ συνέσει κεκοσμημένοι, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ τὸ πρὸς τὸν νέον βασιλέα συγγενῶς ἔχειν καὶ παπρικῶς πολλὴν ἐνεποίει τὴν τοῦ ταῦτα ζητεῖν παρῶσσαν· ἔνθεν δὲ οἱ ἐκ Τορνικίων τὸ γένος ἔλκοντες, ὧν ὁ πρῶτος καὶ μέγας πριμικήριος ἦν. Ἐῖχον γοῦν καὶ οὗτοι τὸ πρὸς τὸ ἀμοιβαλλόμενον ἰσχυρὸν τὸ ἀπὸ πατρὸς οἰκείου καὶ ἀδελφικὸν ἐν γράμματι πρὸς τὸν τοῦ νέου πάππον καὶ βασιλέα Ἰωάννην τὸν Δούκαν. Ἐκείθεν οἱ Στρατηγόπουλοι, ὧν τοῦ γένους ἐπίδοξος ὁ Ἀλέξιος, πολλὴν φέρων τὴν αἰδῶ ὡς εὐγενῶς ἀπὸ πάντων καὶ πλείιστα προσέτι κατωρθωκῶς. Οὐ καὶ ὁ παῖς Κωνσταντῖνος γαμβρὸς ἐπ' ἀδελφιδῆ τοῦ βασιλέως Ἰωάννου ἐξ ἀριστείας φανεῖς ὑστερον στερεῖται τῶν ὀφθαλμῶν, ἄρτι Θεοδώρου τοῦ Λάσκαρι μοναρχήσαντος. Αἰτίαν δ' ἔσχεν ὡς καθυπερηφανέοις τοῦ κρατοῦντος, ὑπεροπτικῶς πρὸς ἐκείνον ἔχων νεωστὶ μετὰ τὸν πατέρα τῶν σκήπτρων ἐπειληγμένον. Καὶ οἱ ἐκ τοῦ Ῥαοὺ εὐγενεῖς ἄλλοι, μετὰ πατέρα τὸν τοῦ ἀξιώματος ἐκπεσόντα, ὡς φθάσαντες εἶπομεν, ἔτι

habebat æmulatio sollicitos invicemque commissos unoque sibi ambiente nec ulli alii cedere parato curam peculiarem ac tutelam imperatoris adhuc pueri. Erat ea singulorum nobilitas ac dignitas, et ex harum conscientia sui opinio, ut subjici cuiquam eorum quibus se pares existimabant nemo unus æquo animo passurus videretur. Hinc se offerebant e Lascaridum gente Tzamanturi, qui gravi senectute venerabiles et fama prudentiæ conspicui, efficaciter sibi suffragari confidebant ad impetrandam procurationem pupilli principis et communionem cum eo intimam sanguinis et auctoritatem quasi paternam a natura ipsis datam in natu minorem suæ familiæ alumnum. E diverso se ostentabant orti e Torniciorum genere, quorum primus magnus erat primicerius. His fiduciam auferendi præ omnibus ambitu cæteris honoris dabat patris ipsorum apud avum imperatoris Joannem Ducam Augustum summa gratia familiaritate intima conjuncta. Occurrebant aliunde Strategopuli, in quibus genere illustris Alexius, cujus omnes in canitie decora magnis rebus gestis virtutem ac famam reverebantur. Hujus filius Constantinus Gregorius, affinis imperatoris Joannis ducta ejus nepte ac claris factis inclutus, postea privatus 65 oculis fuerat Theodoro Lascari regnante, gravi arrogantis pœna qua superciliose de spexisse imperatorem visus erat, cum is post patris mortem rerum habenas in manus sumere cœpisset. Accedebant et filii Raulis, alii patricii, qui post obitum Joannis Augusti dignitatibus exciderant; alteri præterea Palæologi, et cum his

νεάζοντες, καὶ Παλαιολόγοι. Σὺν οἷς καὶ Βατάτζα: καὶ οἱ τοῦ Φιλῆ, ὧν ὁ πατὴρ Θεόδωρος τετόφλωτο καὶ αὐτὸς σὺν τῷ Στρατηγοπούλῳ τῆς αὐτῆς ἐκείνῃ χάριν αἰτίας, σὺν Καβαλλάριους τε οἱ Νοστόγγοι καὶ οἱ Καμύτζαι, σὺν τε καὶ Ἄπρηνοῖς καὶ Ἀγγέλοις οἱ Αἰθαδάριοι, Ταρχανειῶται Φιλανθρωπηνοὶ καὶ οἱ εὐγενεῖς Καντακουζηνοὶ, καὶ ὅσοι ἄλλοι οἷς ἡ μεγαλογενὴς σειρά καὶ χρυσὴ συγκεκρότητο. Ὁ μόντοι γε Νοστόγγος Γεώργιος καὶ προσεφιλότημείτο· ἐκυδροῦτο γὰρ τῶν ἄλλων εἰς κῆδος βασιλικῶν προτιμώμενος. Καὶ γὰρ ἔτι ζῶν ὁ κρατῶν ἀρμόζειν εἰς γάμον αὐτῷ τὴν παῖδα διὰ βουλῆς ἔχων πολλοῖς καὶ ἄλλοις ἐπίστευε τὴν βουλὴν, κἂν ἐπλήρωσεν καὶ τὸ συνάλλαγμα, εἰ μὴ γε [P 38] θάνατος τῷ βασιλεῖ ἐπελθὼν ἐμποδῶν ἔστη τῇ πράξει. Τότε δ' αὖθις ἐπιθαρόντα τοῖς ἔγνωσμένοις ὡς καὶ πάλιν τυχεῖν ἔσται οἱ τοῦ κῆδος μέγα φρονεῖν ἢ ἐλπίς ἐποίει, καὶ κατηλαζονέτο πρὸς τοὺς ἄλλους, καὶ μᾶλλον τὸν αὐτανέψιον, ὃς ἦν ὁ μέγας κονοσταύλος, διαφιλοτιμούμενος. Ὅθεν κἂν τοῖς βασιλικοῖς προαυλοῖς ἀνέδην ἐσκήνει, καὶ καθ' ἡδονὴν διατριβῆς ἱππαζομένοις τοῖς ἄρχουσιν ἐπὶ κοντῶν συντριβῆ ἢ καὶ κατὰ παίρνιον σύνθεσι σφίσι τῆς σφαίρας ἐκ μεγάλου τοῦ θάρρους συνιπάζετο καὶ συνέπαιζεν, ἐγγὺς ἱσταμένηαις καὶ ὀρώσαις ταῖς βασιλίαις ἐπιδεικνύμενος.

Batalzæ et Philis filii, quorum parens Theodorus cum Strategopulo eamdem ob causam excæcatus est, et cum Caballariis Nostongi ac Camytzæ, et cum Aprenis atque Angelis Libadarii, Tarchaniotæ, Philanthropeni et nobiles Cantacuzeni; tum si qui alii, quibus illa magnifica series et quasi aurea nobilissimorum procerum corona constabat. Nostongus inter eos Georgius æmulationis communis modum peculiari ambitionis arrogantia superabat, eo maxime in superbiam elatus quod imperator adhuc vivens filiam illi collocare in matrimonio decreverat, et multos istius sui consilii participes lecerat, et omnino mandaturus executioni rem eam fuerat, nisi morte fuisset præoccupatus. Porro tunc adhuc Georgius in ea perstans fiducia perficiendæ hujus affinitatis jam ante destinata, ista ipsa spe in tumorem non modicum inflabatur, cum alios superbe despiciens, tum ipsum maxime nepotem ex sorore magnum conostaulum impotentius æmulans. Quare in atriis imperatorii palatii vane ac impudenter sese jactabat, adeo ut non dubitaret puerilibus Augusti ludis se immiscere, collusorem se principi obtundens, et cum eo simul equitans in arundine, pariterque, ut solitum illis, pila ludens, et in similes ejus ætatis remissiones sese ingerens familiaritate nimis audaci, sicque sese reginis sororibus imperatoris coram e propinquo spectantibus venditans vano gloriolæ pruritu.

22. Ut prælatus cæteris Palæologus fuerit, demandata ei tutela imperatoris.

Verumenimvero cum diutius non posset parvulus imperator in tam imbecilla ac tenera ætate certi

αβ'. Ὅπως προτιμήθη εἰς τοῦτο τῶν ἄλλων ὁ Παλαιολόγος.

Τέως γε μὴν, ἐπεὶ οὐκ ἦν ἀνεπιτρόπευτον μένειν τὸν βασιλέα, ἐν ἀφῆλιξί γνωριζόμενον καὶ ἀκαλὸν ἦτορ φέροντα, συνελθόντες ἅμα οἱ ἐν τέλει καὶ βουλευσάμενοι ὡς οὐκ ἀσφαλὲς δίχα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ταύτης προσετώτος (Ἀρσένιος δ' οὗτος ἦν) καθιστῆν τὰ τριαῦτα, πρὸς μὲν τὸν ἐξ Αὐτωρειανῶν πατριάρχην πέμπουσι τὴν ταχίστην μετακαλούμενοι Νικαίηθεν τοῦτον, αὐτῶν δὲ καθ' ἐαυτοὺς ἐφ' ἡμέραις διασκεπτομένων, ἄλλον ἄλλου εἰς κηδεμονίαν τοῦ βασιλέως προκρίνοντες, τέλος ἐπὶ τῷ ρηθέντι Παλαιολόγῳ ἢ κοινῇ βουλή κατανατῆ ὡς αὐτοῦ γε καὶ μόνου παρὰ τοὺς ἄλλους ἱκανοῦ πρὸς τοῦτο φανέντος· εἴπερ γὰρ ἄλλον, στρατηγικώτατον εἶναι τὸν ἄνδρα, καὶ οἱ ἐκ παλαιῶ ἀυταρχεῖς εἶναι τὸ εὐγενές, καὶ τρίτον τὸ πρὸς τὸν κρατοῦντα συγγενὲς ἅμα μὲν αὐτόθεν, ἅμα δὲ καὶ ἐκ τῆς συζύγου (τῆς μὲν γὰρ δευτέρου αὐτανέψιος ἦν, τοῦ δὲ δευτέρου αὐτανέψιου υἱὸς) πολλὴν ἐμποκτεῖν αὐτῷ τὴν εἰς τὸ κηδεμονικὸν τοῦ βασιλέως παρὰ τοὺς ἄλλους ἐκχώρησιν. Ἀλλὰ τὰ μὲν ἐκείνου πρὸς τὴν προτιμῆσθαι τῶν ἄλλων δίκαια ταῦτ' ἦσαν, εἰ ὑπὲρ ἐκείνου λέγων ταῦτα προὔβαλλετο παρρησιᾶ δὲ καὶ τὸ εἰκὸς ἐννοεῖν ὡς κάκεῖνος τὸ πρῶτον

tutoris providentia destitutus relinqui, ad electionem apti ad id munus coeuntes magno numero præcipui quippe magistratus atque aulæ proceres ante omnia decreverunt haudquaquam tutum videri tanta de re statuere sine cleri et Ecclesiæ consensu ejusque consilio ac nutu qui rebus ecclesiasticis tunc præerat (is erat Arsenius). Itaque per Excelsiorum patriarcham illum ex urbe Nicææ cumulo accersunt. Ipsi vero interim serio in deliberationem ingressi post multam et attentam disquisitionem disceptationesque varias, alio alium præferente, tandem in eam sententiam majori ex parte conveniunt quæ curam imperatoris ac tutelam sæpius memorato magno conostaulo Palæologo committendam censebat: videri enim illum unum præ cunctis reliquis ad eam rem idoneum maxime, utpote virum fortem et rei militaris experientissimum, cuique affatim suppeteret antiquæ nobilitatis. Accedebat tertio loco domestica sanguinis necessitudo cum imperatoribus avo et patre principis regnantis, ex utraque stirpe paterna maternaque. Nam Augustæ quidem pronepos, ex imperatoris vero pronepos natus erat. His vere firmamenti nitebatur Palæologi spes, eaque allegabat potissimum qui electionem suadebat orator. Verisimile tamen et hæc quæ palam agebantur dicebanturque, ad prævisse clanculum arcanas artes corrogandis variis industria suffragiis studiisque velificari ejus ambitioni valentium, qualium multos putatur amplius sibi promissionibus adjunxisse, præsertim ex illis qui nuperis aulæ tempestatibus jacturam dignitatum fecerant. Et suberat causa cur occasionem non

ποικίλως μετεχειρίζετο, οὐκ ὀλίγους κλέπτων ταῖς ἀγαθαῖς ὑποσχέσεσι, καὶ μᾶλλον οἷς ἐκπεσεῖν τῶν ἀξιώματων συνέβη ἐκ τῆς τοῦ καιροῦ δυσκολίας τὸ πρότερον. [P 39]. Ὁ δὲ ὑπελθεῖν μὲν τὴν φροντίδα μηδὲν μελλήσας κατένευε, πένησ ὦν καὶ μηδὲν ἔχων κατὰ τὸ μέτρον τοῦ ἀξιώματος φιλοτιμότερον διαζῆν· ὡς ἂν δὲ μὴ δοκοῖη τῷ ἐξ ἐτοίμου λαμβάνειν χάριν τοῖς παρέχουσιν ἔχειν, μηδ' ὡς φορτίον ἐπιμιζόμενος παραιτεῖσθαι, ἐζήτει μὲν καὶ τὴν τοῦ πατριάρχου ὅσον οὕτω ἐπιστησομένου συναίνεσιν, οὐ κατὰ χρεῖαν μᾶλλον, ἀλλ' ἴν' ἀσφαλέστερον τὸ γινόμενον καθιστῆτο. Πλὴν ἀλλ' ἀντιδοθῆναι οἱ καὶ τῆς ἐπὶ τῷ βασιλεῖ κηδεμονίας τὰ ὑψηλότερα τῶν ἀξιμάτων προσαπατεῖ.

κγ'. Ὅπως Παλαιολόγος ἐτιμήθη εἰς μέγαν δούκα.

Οἱ δὲ τῶν μὲν ἐκείνων βουλευμάτων τὸ κύρος οὐχ ἔττον καὶ ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἤθελον εἶναι, οὐ μὴν δὲ ὥστε καὶ σφᾶς ἀναγκάζεσθαι ἐφ' οἷς ἐδέδοκτο σφίσι μεταβουλεύεσθαι· τὸ δὲ προβιβασθῆναι τὸν τοῦ βασιλέως ἐπίτροπον εἰς βαθμὸν τοῦ ἀξιώματος μείζονα εἰκόσ γε εἶναι διωμολόγουν, καὶ πως καὶ ἀμηγέπη διὰ ταῦτα καπὶ τούτῳ συνεφώνουν οἱ πλεῖστοι. Καὶ εἰς μέγαν δούκα ὁ τῶν βασιλικῶν πραγμάτων ἐπίτροπος μετατίθεται, βασιλέως δῆθεν

διδόντος, καὶ τὸ λοιπὸν ὁ Παλαιολόγος μέγας δούξ καὶ τοῦ βασιλέως ἐπίτροπος φημιζόμενος πρὸς ταῖς φρεντίσι τῶν κοινῶν ἦν, καὶ ἐξ ἐπιτάγματος ἀπαιτήτου συμπραττόντων καὶ τῶν ἐν τέλει διψκεί ταῦτα. Καὶ πως ἀμηγέπη διὰ ταῦτα κατ' ἀναγκαίας χρεῖας τῶν βοσιλικῶν ταμείων προσήπτετο. Ἦν γὰρ χρημάτων πλῆθος ἐναποτεθησαυρισμένον ἐν Μαγνησίῳ, οὐ βραδίως ἀριθμητὸν, συλλεγὲν καὶ ἀποτεθὲν παρ' Ἰωάννου τοῦ Δούκα καὶ βασιλέως. Τὸ γὰρ παρὰ τοῦ παιδὸς ἐκείνου Θεοδώρου τοῦ Ἀάσκαρι συναγθμενον ἰδίως ἄλλο [P 40] τι χρῆμα, εἰς βασιλείας αὐταρκες ὄγκον, ἐν τῷ κατὰ ἄνω Σκαμάνδρου φρουρίῳ τῷ οὕτω πως Ἀστυτζίῳ ὑποκοριζομένῳ ἀσφαλῶς ἐναπέκειτο. Πλὴν οὐκ ἐκλογαὶ ταῦτα ἢ εἰσπραξις ἄδικος, οὐδ' ἀνθρώπων βλος καὶ πενήτων οὐχ ἔττον ἢ χρυσὸς αἱματα, ἀλλὰ πλούτος ἔκ τε τῆς περὶ τὰ ἴδια προμηθείας καὶ ἐκ τῆς τῶν ἀλλοτρῶν κατὰ προσένεξιν εἰσφορᾶς συλλεγείσ τε καὶ αὐξήσεως· τὸν μὲν γὰρ ἐκ γεωπονίας συνῆγον, τὸν δ' ἐξ ἀλλοδαπῆς συνέλεγον. Πλὴν οὐχ ὥστε καὶ ἀποτεθησαυρίσθαι τὸν πάντα μηδενὸς μετέχοντος, ἀλλ' ἐξαιρουμένων τῶν ἀναγκαίων εἰς δόσεις καὶ ῥόγας καὶ δαπανήματα, καὶ μᾶλλον εἰς ἐπιφανῶν μὲν ἀνδρῶν φιλοτιμίας, πενήτων δὲ χορηγίας, ὡς ἐκχεῖσθαι κατ' ἀενάων ποταμῶν πλημ-

negligeret, sed curam intenderet omni cunctatione omissa in rem sibi unice necessariam in statu præsenti fortunæ, exhaustæ atque inopis, egestate siquidem pecuniæ summa laborabat, non habens omnino unde dignitatem tueretur, multo autem minus unde, quod naturaliter amabat, munifice ac splendide viveret. Porro ne hinc quidem visus accipere nimis cupide oblatum honorem, obnoxium se ac gratiæ debitorem deferentibus constitueret, inde vero formidare onus impositi officii quasi conscientia infirmitatis videretur, mediam inter illa extrema viam tenens, primum petiit patriarcham auctorem fieri decretæ sibi dignitatis, ideoque conclusionem deliberationis ultimam in ejus proximum, ut putabatur, adventum differri, non quod hujus assensum omnino necessariam, sed quod eo accedente securius transigendam firmitusque constituendam rem putaret. Deinde rogavit ut sibi boni publici studio difficilis et gravis procurationis subeunti pondus, in pretium operæ ac sollicitudinis regenda imperatoris pueritia exantlandæ, annuere vellent excelsiores aulæ dignitates.

23. *Ut Palæologus magni ducis honore auctus fuerit.*

Quibus auditis congregati proceres morem illi gerendum in utroque quæsito censuerunt: nam et ad auctoritatem immutabilitatemque rerum a se decretarum conducere putabant ratas eas ab Ecclesia haberi, absque eo tamen ut iterum in dubium ac deliberationem vocarentur; et æquum plerisque consentaneumque visum est tutorem gubernandæ teneræ principis ætati præpositum in sublimiorem, quam in quo hactenus stetit, dignitatis gradum

attolli. Quare id pluribus suffragiis **SS** jusserunt. Magno igitur procerum consensu curator electus reipublicæ per teneram regnantis ætatem, concedente imperatore, magni ducis appellatione insignitur. Itaque mox Palæologus simul dux magnus, simul tutor principis acclamatus, de publici consilii sententia rem administrare publicam cœpit, eaque occasione regum atligit ærarium. Erat autem vis pecuniæ condita in urbe Magnesia non facile numerabilis, collecta et ibi deposita a Joanne Duca imperatore: nam quæ alia proprie a Theodoro Lascari ejus filio congregata pecunia fuerat tanta numero, ut ad quasvis imperii expensas posset sufficere, secure custodiebatur in arce ad Scamandrum sita, quæ diminuto vocabulo Astytzium, hoc est urbecula, vocatur. Cæterum non ex corrationibus et extorsionibus iniquis hæ summæ conflata fuerant. neque ejus generis erant hi thesauri quos raptim congestas in unum hominum vitas et pauperum sanguinem non immerito quis dixerit, sed ex temperanti parcimonia natæ copiæ, fructus œconomicæ prudentiæ perceptus ex proventibus agrorum aut justa commutatione commercii e terris exteris, innoxio redituum genere, nihil admistum habens odiosæ corrogationis ex alieno censu. Nec porro ibi detinebatur avara custodia necessarios invidente usus egentibus, sed non parce profunde batur, cum erat opus, in donativa, stipendia similesque sumptus, maxime in munificas largitiones, quibus vel insignibus viris magnorum laborum egregiorumque facinorum merces numerabatur, vel inopi turbæ suppeditabatur unde viveret, ut ex his quasi fontibus regiæ misericordiæ in felicitatem publicam perea-

μύρας τὸ βασιλικὸν ἔλεος, τὸ λοιπὸν τῶν χρημάτων τοῖς ταμείοις ἐντεθησαύριστο. Τὸ γὰρ ἐπὶ Κύρου καὶ Δαρείου τὸ πάλαι λεγόμενον ἐπ' ἐκείνοις ἀντικρὺς ἦν, καὶ ὁ μὲν Ἰωάννης πατὴρ Ῥωμαίων, ὁ δ' αὖ Θεόδωρος δεσπότης ἐπωνομάζοντο. Εἰς τόνον καὶ γὰρ ὁ μὲν Ἰωάννης προμηθευτικῶς τοῖς ἅπασιν εἶχεν, ὥστε καὶ ἰδίαν πρόνοιαν τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας τὰ λεγόμενα ζευγελαιεὶα ἠδούμενος παρ' ἑκάστον κάστρον καὶ φρούριον κώμας ἐπὶ τούτοις καθίστη, ἐφ' ᾧπερ ἐκ τῆς ἐκείνων ἐπικαρίας καὶ εἰσφορᾶς σιταρκῶτο μὲν καὶ τὸ παρακαίμενον φρούριον, ἔχοι δέ γε καὶ ὁ κρατῶν ἐντεῦθεν πολλοῖς ἢ καὶ πᾶσιν ἐξαντλεῖν τὰς τῆς εὐεργεσίας ἀμάρσας. Ὁ δέ γε Θεόδωρος εἰ καὶ δραστηκώτερον ἔχρυσολογεῖ ἐκ κοινῶν συνδόσεων, ἀλλ' εἰς τὸ πολλαπλάσιον ἐξείκνου γνώμης ἀπλόττη, ἐξ ὧν ἀμπώτιδές τινες καὶ χαρύδεις ὡς ἐκεῖ τῆς θαλάσσης ἐνταῦθα τῶν χρημάτων ἐδείκνυτο· τὸ γὰρ ἀφαιρούμενον ἐπληροῦτο πάλιν ἐκ τοῦ ῥαδίου, καὶ ἦν ἡ τοῦ ὄντος ἀφαιρέσεις τοῦ προσγινομένου τοῖς ἀφαιρεθεῖσι πρόσθεσις πλείων, ἐκάστου μείον μὲν συνδιδόντος διὰ τὴν κοινήν εἰσπραξίν, πλείον δ' ἔχοντος οὐπερ ἀφῆρηται ἐκ τοῦ πάντας ἐκ βασιλείας ἔχειν, κἀντεῦθεν καὶ ἐπιχόρηγεῖν ὅτου δέοιτό τις ἐκ τοῦ προχείρου, κἀν τῷ διδόναι μᾶλλον χαίρειν ἢ τῷ λαμβάνειν. Καὶ

nia flumina redundarent. Quod 69 vero istis supererat sumptibus, sedulo conservabatur. Quod enim de Cyro Darioque dicebatur, hisce quoque omnino conveniebat principibus. Ac Joannes quidem Romanorum pater, Theodorus vero dominus vocabatur. C Tam provida namque cura Joannes quidem cuncta gubernabat, ut nec indignum fastigio duceret ad procuracionem humilem descendere instrumenti etiam rustici ac jumentorum ad agriculturæ ministeria, vel aratra vel sarraca trahentium; cujus generis provisores ac præfectos per castra singula constituerat, attributis cuique arci ejusque præsidio certis pagis, unde sufficientis annonæ copia non solum militibus suppeteret, sed ex abundanti etiam inde princeps haberet quod larga in multos beneficentia profunderet. Theodorus porro etsi efficacior in auro ex communi collatione congregando, tamen idem erat præ simplicitate mentis haud satis cautus in eodem prodige dispergendo profusior, ut quod in maritimis æstibus Euriporum ac Charybdum, hic quoque quadam alterna reciprocatione effluentis refluentisque pecuniæ carneretur, exhausti per largitiones ærarii damnis facili mox corrogatione repositis, imo quod expensum erat abundantius redeunte per modicas licet singulis, cæterum propter multitudinem conferentium in summas vel maximas excedentes contributiones subditorum; nec inde exhausta privata quorumcunque facultate, utique quam late ad omnes promanantes et varie in domum ac fortunam quamque perenni quodam cursu profluentes principalis beneficentiæ alerent rivuli. Prompta quippe præsto aderat omnium necessitatibus larga benignitas principis libentius tribuentis

τί γὰρ ὁ τοῦ Χριστοῦ νόμος ἄλλο βούλεται ὁ διδόναι πᾶσιν ἐπιτάττων αἰτούσιν ἢ ὥστε πάντας ἔχειν καὶ ἐξαπορεῖσθαι μηδένα, κοινῶς προκειμένου τοῦ νόμου, ὡς ἄλλου παρέχοντος ἐτοίμου, εἴγε ἄλλος ἀπορήσει διδοῦς. Τοῖς δέ γε μικροψύχοις καὶ τὸ κατ' ἐγγύτην Χρέος εἰς πολλαπλάσιον πρόσεστι, καὶ ἐγγυητῆς Θεός, τὸ θαυμάσιον.

κδ'. Ὅπως νοστήτας ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης πολλὰ τοῖς πένησιν ἐχορήγησεν.

[P 41]. Βούλομαι τοίνυν καὶ ἄλλο τι διηγήσασθαι περὶ τούτων, παραιτούμαι δὲ, ὅτι καὶ ὁ λόγος ἐπὶ τὸ γρησίμον παραπέδασται. Νόσος ἐνίσκηψε τῷ βασιλεῖ Ἰωάννῃ ποτὲ ἀφαιρεθεῖν τὴν ἐκ' ἀγαθοῦ βοηθὸν σύζυγον, τὴν οὐκ οἶδ' ὅτι καὶ φῶ τῶν θαυμασιῶν ὀνομάτων Εἰρήνην. καὶ ἡ νόσος ὡς χαλεπὴ ἐπέληπτο γὰρ διὰ τὸ γῆρας, οἶμαι. Τῶν γούν ἱατρῶν ἀπορούτων ἐφ' ὅτι καὶ τράποντο, αὐτὸς ἐπὶ Θεὸν κατατρέγει, καὶ τὸ ἐκείνου πρὸς πάντας ἔλεος κατὰ τὸ δυνατόν ἐκμιμεῖται. Ὄριστο τοίνυν, καὶ σακκοῖς ὁ χρυσὸς ἐξαντλεῖται, καὶ ἀνὰ ἕξ καὶ τριάντα τῶν ἀκιδόγλων νομισμάτων ἐκίστη τῶν ὀπουδήποτε ἀούρων δίδονται, χωρὶς τῶν εἰς θεῖαν ναοὺς καὶ μονὰς καὶ θεοφιλεῖς ἀνδρας ἐξαντλεῖται, ἐπιμετρούμενου τοῦ ἔλεους πλείστοις ἡμεῶν σάγμασιν. Ἄλλ' ἐπιμετρεῖται τῷ ἔλαει τὸ τοῦ Θεοῦ

quam acciperet: quin enim 70 aliud Christi lex præscribit, dare cuivis petenti præcipiente? cuius beati fructus est abundare universos, egere neminem, compensante vicissitudine communiter utili mutuos defectus, dum præsto est qui refundat et publico quantum ex privato quilibet contulit. A que ne abhorreant commercio animi pusilli, fide jussorem, quod mirum est, se Deus offert, pollicens se repensurum multiplicato sænore quod datum fuerit.

24. Ut ægrotans imperator Joannes multa pauperibus erogaverit.

Nolo et aliud hujus generis narrare, petoque veniam, si argumenti utilitate tractatus digressionibus indulgeo. Morbo correptus aliquando est imperator Joannes recens viduatus præclara in rebus bonis adjutrice conjuge, illa, inquam, admirabilis Irene, cui pro merito laudandæ verba desunt. Erat autem morbus sane santicus et gravis, quippe casus inducebat epilepticis accessionibus similes, etsi forte hi debilitati ætatis jam provectæ justius imputari potuissent. Incertis medicis quæ se venterent, æger ad Deum confugit, et ejus largam in omnes misericordiam prout poterat imitatur. Ex ejus mandato hauritur et thesauris aurum plenus saccis, et ad sex et triginta probæ monetæ auri egenorum cuilibet ubicunque degentium dividuntur, præter ea quæ in sacra Dei templa, in monasteriis et viros Deo devotos sunt expensa, liberalitate et per multos onustos mulos quo oportuit missa. Hæc Augusti misericordia divinam in eum attraxit. Ergo is ægritudine primum facta leviori, deinde plane convaluit, gaudio ejus et fructu animi, quan-

ἔλεος, καὶ ῥαίζει τῆς νόσου ὁ ἄσθενων, καὶ ἐπιγάν-
 νυτάι, ὡς εἰκός, τῷ ἔλει. Καὶ Ῥωμαίοις ἀπολε-
 γεῖσθαι θέλων ὡς ἀμείωτα τὰ κοινὰ τοῦ τοσοῦτου
 προδάντιος ἔλεου, αὐτὸν ἐκείνον τὸν ἐλεήσαντα τῶν
 λεγομένων ἔφερε μάρτυρα πρὸς τὸν πατριάρχην
 Μανουῆλ λέγων ὡς οὐδὲν ἐξήντηται τῶν κοινῶν,
 ἀλλ' ἐκ προμηθείας κτήσαιο ταῦτα καὶ μελέτης
 ἰδίας, ἐξ ὧν γεωπονῶν οὐκ ἀνίει δι' εἰδημόνων ἀν-
 δρῶν, ἔτι δὲ καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς δὴ τοῖς κτήμασι
 θρεμμάτων διαφόρων ἐπιμελόμενος. Οὕτως ἦν αὐτοῖς
 τὸ θεοφιλές, καὶ οὕτω τὸ φιλοβρῶμαιον ἔγνωστο.

κε'. Ὅπως ἐπιπολαιῶς ὁ μέγας δούξ τῶν βασι-
 λικῶν χρημάτων ἀπτόμενος περιεποιεῖ αὐτῷ
 τὴν εὐνοίαν.

Τότε δὲ πολλοῦ τινος ἐν Μαγνησίᾳ τεθησαυρισμέ-
 νου χρήματος, οὐκ ἐξὸν ἦν τῷ μεγάλῳ δουκί τε καὶ
 ἐπιτρόπῳ ῥᾶστα λαμβάνειν καὶ χρρηγεῖν ὅπου ἦν
 βουλομένῳ οἱ ἐφειστήκει γὰρ τὸ Κελτικὸν καὶ πελε-
 κυφόρον, ἐφέρον ἦν τις ἐπιχειροῖη, καὶ φυλακὴ ἦν
 τοῖς ταμείοις [P 42], ὡς γνωστῶς διδασθαι ὅπου τὸ
 ἀναγκαῖον τῆς χρείας ἀπῆτει. Ἐδίδοντο δὲ πολλάκις
 καὶ τισιν ἐπιτάττοντος προφάσεται χρείας οὐκ οὔσης.
 Κάντεῦθεν ἀρχὰς αὐτοῦ εὐμενείας προκατεβάλλετο,
 οἷς οὐκ ἦν τῆς εὐεργεσίας ὑπικελῆσθαι, καὶ δικαίως
 ἂν ἀπολογησόμενος, εἰ μὴ τινι παρεῖχεν αὐτὸς διὰ
 τὴν ἐνοῦσαν πενίαν, ὅμοις ἀφορμὰς ἐδίδου λαμβάνειν

tum fas erat ex tam evidenti experimento divinæ
 misericordiæ capere. Tum purgare se apud Ro-
 manos volens, si forte quererentur effusa in pauperes
 liberalitate publicum 71 ærarium exhaustum,
 illum ipsum cujus gratia sanatus fuerat Deum
 testem allegavit, patriarchæ Manuelli sancte affir-
 mans nihil prorsus ex iis quæ data fuerant, e the-
 sauris reipublicæ depromptum, sed ex privata penu
 et ex partis ac collectis propria industria ac pro-
 videntia, exerceoda scilicet per gnavos et expe-
 rientes colonos agrorum cultura, gregibusque atque
 armentis per idoneos homines curandis. Sic illi
 Dei amantes, sic pariter rei Romanæ studiosos se
 monstrabant.

25. *Ut magnus dux levi deliberatione regiæ pecuniæ
 hominum sibi benevolentiam conciliaverit.*

Hoc porro de quo scribimus tempore cum magnus
 apud Magnesium publicæ pecuniæ numerus esset
 depositus, non erat facile magno duce et tutore
 principis inde aliquid sumere erogandum in quos
 vellet: obstabat enim Celtarum securigerorum
 enexorabilis ei thesauro imposita custodia, haud
 sinens inde aliter quam cunctis præsentibus et
 eorum intuentibus dispensari quidquam. Jubebat
 tamen non raro quibusdam inde donari haud
 necessariis de causis; quæ benignitas illi quasi fun-
 damentum fuit popularis in eum benevolentiæ.
 Cæterum si quis eo nomine de ipso quereretur
 quasi non satis seверо publicæ pecuniæ custode, ei se
 purgabat negans in proprios se usus quidquam inde
 sumere; in cujus rei fidem suam domesticam osten-
 debat paupertatem. Tamen quæsitis occasionibus
 identidem procurabat ut quidam inde acciperent,

τινάς, οὐ μᾶλλον κατὰ φιλοτιμίαν ἢ κατὰ πρόνοιαν.
 τῶν μελλόντων, ὡς ἔδειξε. Τὴν δ' ἐκείνου πενίαν εἰ-
 πόντος ἐκείνου ποτὲ παρῶν καὶ ἀκούσας ὁ γράφων εἰ
 μαρτυροῖη, ψεύδους ἀλῶναι οὐ δέδοικεν, ἐπεὶ κά-
 κεινῶ εἰς καύχημα δόξη ἦν ἡ πενία τότε λέγοντι.
 Τρισὶ γὰρ μόνοις νομίματι κατὰ τὰς κατ' οἶκον
 χρείας τὸ ποσὸν αὐτῶ, ὅτε βασιλεῦσι, ὡς ἔλαγε, πε-
 ρίστατο. Καὶ τὸν Ἄγγελον ἀδελφὸν ὄντα τῆς αὐτοῦ
 πενθερᾶς, ὃν μέγον πριμικήριον αὐτὸς βασιλεύσας
 ἀπέδειξεν, ἐκάλει παρόντα, ὅπως αὐτὸς λαγχάνοι παρ'
 αὐτοῦ δίκας ὅπερ τῆς τῆς ἀδελφιδῆς προικὸς μαρ-
 τυρήσοντα. Κάκεινος ἐγγὺς παραστάς ἐμαρτύρει,
 καὶ ἡμεῖς ἠκούομεν λέγοντος καὶ ὄρκον προστιθέν-
 τος τοῖς λεγομένοις. Τότε τοιγαροῦν τοὺς πολλοὺς,
 καὶ μᾶλλον οἷς εὐγενὲς τὸ γένος, ὑποποιούμενος παρ-
 εῖχεν ἐξ εὐλόγου δῆθεν προφάσεως τῶν βασιλικῶν
 χρημάτων ἀπόνασθαι, αὐτὸ τέως ὡς εἶχε συντηρῶν
 αὐτὸν τῶν λημμάτων ἀνώτερον.

κς'. Ὅπως ἐλθόντος τοῦ πατριάρχου πολλὴν ὁ
 μέγας δούξ ἐπεδείξατο τὴν ὑπόπτωσιν.

Ἐν τοσοῦτῳ δὲ λαὶ ὁ πατράρχης σὺν τε τοῖς ἐκ-
 κρίτοις τοῦ κλήρου καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσι παρῆναι
 ἠκούετο καὶ ὅς αὐτίκα μαθὼν πρὸ τῶν ἄλλων αὐτὸς
 ὑπαντᾷ μακρόθεν, τιμὴν τὴν μεγίστην ἀφοσιούμενος
 τῷ πατριάρχῃ καὶ παντὶ τῷ ἱερῷ πληρώματι, πεζῇ

non magis id agens ambitionis instinctu quam sa-
 pienti prævisione futurorum, prout relexitus mon-
 stravit. De illius porro modo memorata paupertate,
 si quæ audivit ex ipso quondam præsens hujus
 historiæ scriptor, hic pro testimonio dixerit, non
 sane veretur ne coarguatur mendax, neve hoc illi
 cedat in dedecus quod Palæologus gloriæ sibi
 fore autumans de se jactabat, ostentans pauper-
 tatem suam sane tantam ut affirmaret etiam jam
 72 imperans domesticæ sibi quot diebus usus
 omnes expensas tribus solis nummis constare. Et
 hoc jurejurando confirmavit, cura in quadam lite
 fratris suæ socrus Angeli, quem ipse imperans
 magnum primicerium creavit, de dote suæ neptis
 judicio certantis, rogatus in testimonium adesse
 gravatus non fuisset, ea quæ diximus proferre Deo
 in testem vocato. Tunc igitur multos, præsertim
 genere nobiles, variis ad id quæsitis prætextibus,
 et plausibiles in speciem prætendens causas dona-
 tivis, e publico curavit honorari, ipse interim in
 egestate familiari permanens superior cupiditate
 purasque omni avaro contactu manus servans.

26. *Ut venientem ad se patriarcham dux magnus
 summa demissione exceperit.*

Interim patriarcha cum electis ex clero et ar-
 chiepiscopis adventare audiebatur; quod simul
 Palæologus cognovit, ante omnes ipse longissime
 processit obviam, nihil ad summam tum erga pa-
 triarcham tum erga sacrum collegium veneratio-
 nem sibi reliqui faciens, quippe qui pedibus inco-
 dens, cerreptis manu muli quo patriarcha vehe-
 batur habenis, cum usque intro palatium regium

τε βαδίζων καὶ τῶν τῆς ἡμιόμου τοῦ ἱερῶς χαλινούς A κατέχων, ἕως καὶ αὐτῶν ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων προηγούμενος καθιστᾶ. Καὶ δὴ σκηνὴν μὲν βασιλικὴν ἐκείνου χάριν ὑποστῆναι κελεύει, ἅμα μὲν καὶ κατὰ τὴν εἰς ἐκεῖνον τιμὴν, ὑποτρέχων ἐν πᾶσι καὶ θερπούμενος, ἅμα δὲ καὶ ἐς πρόφασιν ἀναγκοῖαν τοῦ ἔχειν ἐκ τοῦ βῆστος πλυσίζεῖν τῷ βασιλεῖ τοῦ καιροῦ διδόντος αὐτὸν ἐκεῖνον [P 45] τὸν πατριάρχην μετὰ μῆρας ὥρως τοῦ κρατοῦντος ἀπολιμπάνεσθαι. Σωγκωχῶρῆκε δὲ οἱ ἀσμένως πάντα ὡς οὐκ ἄλλως ἐπιτροπέουσιν, εἰ μὴ αὐτὸς γε κελεύοι καὶ ἐπινοοῖ ἢ σύνοδος. Ὅθεν καὶ φέρων μὲν τὸν νέον εἰς χεῖρας τῷ πατριάρχῃ ποιεῖται οὕτω καὶ τοῖς ἄλλοις μέσον, τῆς βουλῆς δ' ἐκείνου ἐξαρτᾶ τὰ παρόντα, καὶ πολλὰκις ἔχει καὶ δείκνυσι τὰ κειμήλια, σιωπηλῶς τὴν ἐξουσίαν ἐμφαίνων ἐξημένην ἐκείνου καὶ μόνου, κἂν αὐτὸς κελεύοι, ἐκείθεν τοὺς ἄλλους ἐξόντας. Ἦν δὲ ἄρα οἱ τὸ σοφὸν ἐκείνῳ μὲν ἐνδιδόναι τῶν ὄλων ἀρχεῖν, αὐτὸν δ' ὑποποιούμενον τὸν ἐξάρχοντα λαμβάνειν ὅλον τ' εἶναι ὡς ἐπ' ἀναγκαίους παρέξοντα· καὶ ἐπεὶ ἀνάγκη ἦν ἐκ τῶν κοινῶν τοῖς περὶ τὸν πατριάρχην οἰκονομεῖσθαι, καὶ μᾶλλον τοῖς ἀρχιερεῦσι, τὰ ἐπιτήδεια, αὐτὸς λαμβάνων ἐδίδου, καὶ προσεπιφιλοτιμεῖτο τὰ πλεονα, τὸ μὲν πρόδηλον ἐπ' ἀναγκαίαις ταῖς προφάσεσι, τὸ δὲ γε σπουδαζόμενον παρ' ἐκείνου σοφῶν ὀφθαλμοῦς ἐκτυφλώττειν ὁῦροις καὶ

τὴν ἐκείνων ὑποποιεῖσθαι εὐνοίαν. Ὅ καὶ γινόμενον καθ' ἐκάστην βροχὴν εὐμενείας ἐνεποῖαι μεγίστην παρ' ἐκείνων αὐτῷ διδόντι, καὶ τὰ τῆς πρὸς ἕκαστον ἐκείνων τιμῆς τε καὶ ὑροπιώσεως ἦσαν ὡς ὀλίγον τὸ μεταξὺ διελεῖν καὶ πάντας ἔχειν ἐκείνους ἐκ τῶν βινῶν καὶ ἄγειν δύνασθαι ὑπὲρ βούλοιοτο. Οὐδὲ γὰρ ἦν, οὐκ ἦν ἐκείνων ὅστις οὐ δι' εὐφῆμου μνημῆς ἐκείνον μὴ παρόντα ἐπὶ τοῦ κοινῷ συνεδρίου ἐποίαι, καὶ ὅς οὐκ ἔξῃου ὑπὲρ τοὺς ἄλλους τὸν Παλαιολόγον ἐπὶ τῷ κοινῶν εἶναι κατασταθέντα, πλὴν καὶ ἐπὶ μεγίσταις ἀξίαις καὶ βασιλευπάτορα φημιζόμενον. Ταῦτα δ' ἦσαν αἱ νυκτεριναὶ πρὸς ἐκείνους κίψεις καὶ σκέψεις καὶ πρὸς τὸ μέλλον ὑποσέσεις μεγίσταις συγκροτήσεις.

κζ. Ὅπως κατεδύμαγώγουν τοὺς πλείστους οἱ περὶ τοῦ μεγάλου δουκὸς λέγοντες, καὶ δεσπότης γέγονε.

Τῷ γὰρ ὑπόλῳ τῆς γνώμης καὶ τῷ τῶν τρώπων θεραπευτικῷ οὕτως ἐλώσαν πάντες, ὡς ἐκκλησίας γενομένης ἐφ' ἣ τοὺς ἱεράρχας σύναμα τοῖς ἐν τέλει : ἐρὶ τῆς ἀρχῆς σκέπτεσθαι [P 44], καὶ ὁ καιρὸς ἐζήτει τὸν τῶν πραγμάτων ἀρηγγυσίμην. τοὺς τοῦ ἱεροῦ καταλόγου πάντας ὑπὲρ ἐκείνῳ ἵγειν καὶ μὴ λαλοῦντος, ὡς οὐ χρὴ τὸπ τῆς βασιλείας ἐπιτροπον, καὶ ταῦτα τοιοῦτον ὄντα, κατὰ τοὺς ἄλλους εἶναι, ἀλλ' ἐξηρημένον τῶν πολλῶν μεγίστην

præiens duxerit, tum ibi Augustalis fastigium in ejus gratiam dimitti jusserit, simul discursu per sese in omnem partem sollicito satagens in omnibus quæ ad honorem faciebant antistitiis præsentis, C simul etiam necessario fungens obsequio turbæ submovendæ, ne quid obstaret quominus facile ad Augustum accederet patriarcha in ipso momento admissionis ac nullo deinde tempore ab eo 73 disjungeretur. Jam præ se ferebat permittere se prorsus arbitrio patriarchæ electionem suam, neque aliter quam ipso jubente et annuente synodo tutoris officium subiturum. Quod ut significaret, productum puerum principem tradit in manus patriarchæ, medium inter ecclesiasticos proceres circumdantes undique, quasi ex ejus et sacri collegii sententia et nutu pendere unice negotium promotionis suæ volens. Quam eandem in speciem sæpe producebat ostentabatque insignia delatæ sibi potestatis, sic tacite indicans agnoscere se provocationem sui in eam dignitatem ex solo patriarchæ nutu judicioque suspensam, ita ut, si juberet, alii eum haberent. Id vero ille sapienter omnino sic agebat, totum rei arbitrium patriarchæ deferens, nec sibi alias quam obtemperandi patres relinquens, si e re publica censeret præficere se tutelæ principis, et in eum locum conscendere jussis suis cogeret. Et quoniam suppeditari victus e publico debebat patriarchæ ac familiaribus ejus, præsertim archiepiscopis, id manu ipse sua faciebat large ac plane munifice, in speciem quidem rem ex more debitam reddens, arcana vero destinatione animi occasionem eam captans excæcandi sapientum

oculos ingestis donis et eorum sibi conciliandi amoris. Iteratum enim quotidie id officium suggerendæ annonæ singulis erogationibus momentum addebat novum benevolentiam ipsorum erga tam liberalem præbitorem. Itaque tantum profecit illa diligentia honoris et demissa professione reverentiæ erga sacras illas personas, ut paucis diebus postquam ita cum illis agere cœperat, omnes illos sibi obnoxios haberet, possetque quasi naso tractos quocumque vellet circumducere. Nec sane jam erat illorum quisquam qui non per sese, nullius admonitu, ipsum absentem in Patrum concessu loquens laudibus in 74 cælum ferret, et unum omnium dignissimum prædicaret Palæologum qui præesset rebus potestate quam amplissima, cuique præter exquisitissimos quoque cæteros honores etiam appellatio patris principis merito tribueretur. Hic ei constabat fructus nocturnarum adiposissimationum et artificiosarum significationum obsequii, adjunctis amplissimis in posterum promissis.

27. Ut magnus dux ingenti amicorum ambitu deserta renuntiatus fuerit.

Nam ista callida utilium ad occultos ambitionis fines blanditiarum arte et pellacissima commensurate morum ita omnes capti sunt, ut cum cæcatus haberetur quo sacrorum præsides una cum reipublicæ proceribus de imperio deliberarent, universi sacri præsules velut ex composito eum de se silentem certatim extollerent studiosissimis orationibus hujus ferme sententiæ: haud decere imperii tutorem, præsertim iis moribus, ac dotibus

σεμνόμεσθαι καὶ βασιλικῶν ἀξιώματι. Ἐπι τί γὰρ Α καὶ φροντίζων ὁσημέραι πονοίη καὶ φόβον ἐν ἑαυτῷ τὸν μέγιστον ἔλκοι, εἰ μὴ τι καὶ καρδαίνειν ἔχοι ὁ τόσον δυχλον ἀναδεξάμενος; καὶ ἄλλως οὕτως αὐτῷ καὶ τὸ τῆς ἐπιταγῆς ἀνυστὸν, εἴπερ ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ὦν ἐπιτάττει. Καλὸν σεμνόμεσθαι δεσποτεῖα τὸν τοῦ βασιλέως ἐπίτροπον· οὕτω καὶ γὰρ αὐτὸς τηρήσει τὰ τῆς εὐνοίας ἀθλόωτα, πρὸς τὸν ἐκ γένους βασιλεύοντα ἀξίαν νομίζων ἀμοιβὴν τὸ ἀξίωμα. Τί δὲ καὶ ξένον κεκληῖσθαι δεσπότη, ᾧ δὴ καὶ ὁ πρὸς μητρὸς πάππος δεσπότης ὦν κατ' Ἱταλῶν κατάρθου τὰ μέγιστα; Ἡ γὰρ οὐκ οἶδαμεν τοῦτον ὡς θεοφιλῆ, ὡς ζῆλον ἔχοντα τοῦ καλοῦ, ὡς φιλομόναχον καὶ τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐκτόπως σέβοντα; μαρτυρεῖ τὸ προσὸν αὐτῷ τπεινὸν καὶ δημοτικὸν καὶ ἰλαρὸν πρὸς ἅπαντας, τὸ δὲ γε φιλόδορὸν τε καὶ μεταδοτικὸν τὸ τῆς περιουσίας πενέστατον παραστήσει, ὡστε καλῶς ἂν ἔχοι καὶ συμπεφροντῶς τοῖς πραγμασιν, εἰ πρὸς τῇ βασιλεωπατορίᾳ καὶ ἀξίως τιμῶτο ὁ ἐπιτροπεύων τοῦ βασιλεύοντος. Ταῦτά τινων προτεινόντων, πολλοὶ μὲν τῶν ἀρχιερέων ὡς δικαίως δοκοῦσι τοῖς λόγοις συνήρουν, καὶ τῶν ἐν τέλει τισὶ συνεδέδοκτο· οἱ ἄλλοι δὲ διεφιλωνεῖσκον καὶ τὰς γνώμας ἀλλήλοις οὐ-

μενοῦν οὐ συνέβαινον. Οἱ μὲν γὰρ, καὶ μᾶλλον οἱ ἐκ τῶν Λασκαρίων Τζαμάντουροι, σὺν οἷς καὶ ὁ Νοστόγγος Γεώργιος, τὸ μὲν βασιλεοπάτορα καὶ εἶναι καὶ ὀνομάζεσθαι μόλις μὲν ἄλλ' ὅμως καὶ μὴ θέλοντες ἐνεδίδουν, ἱκανὸν δ' εἶναι τῷ ἐπιτρόπῳ τὸ τῆς δουρικῆς μεγαλειῶν ἀξίας διιχυρίζοντο. Ὁφφικίῳ δὲ βασιλείας φέροντι ὄνομα σεμνόμεσθαι τοῦτον καὶ τοιαύταις ἀξίαις τιμᾶσθαι κρείττοσιν ἢ κατ' αὐτὸν, μὴ καὶ ἐπὶ τοῖς μεγίστοις τε καὶ τιμίαις παράβασις εἴη. Εἶναι γὰρ βασιλίδας ὠραίας γάμων, ἅς ἀνάγκη γαμεῖσθαι τοῖς προέχειν δοκοῦσιν· εἰ δ' οὖν, ἀλλ' αὐταῖς ἐξ αὐτῶν μέγα τὸ δίκαιον ἔχειν τοιοῦτοις μετὰ τῶν συζύγων σεμνόμεσθαι ἀξιώμασιν, αὐτοδέλφαις βασιλέως οὔσαις καὶ βασιλίσιν ἐκ τριγωνίας ἢ καὶ τετραγωνίας μᾶλλον βασιλικῆς. Οἱ ἀμφὶ τὸν Στρατηγόπουλον δὲ Ἀλέξιον καὶ οἱ τοῦ Φιλῆ, καὶ σὺν αὐτοῖς οἱ Τορνίκιοι καὶ οἱ τυφλοὶ μᾶλλον, οἳ δὴ καὶ παθόντες ἀμύνειν ἤθελον, [P 45] σὺν δ' αὐτοῖς καὶ ὅσοι κατὰ συγγένειαν ἢ αὐτῶν ἢ ἐπιτιμωμένην τοῖς Χαλαιο-λόγοις προσέκειντο, ἰσχυρῶς ἀντέσπων, δίκαιον εἶναι λέγοντες καὶ ἄλλως συμφέρον τὸν ἐγγὺς βασιλέως ὄντα καὶ πατρὸς ὄνομα φέροντα τιμᾶσθαι καὶ δεσποτεῖα. Οὕτω γὰρ εἶναι τὸ συγκεχωρηκὸς αὐτῷ παρὰ

præditum, eadem teneri conditione qua vulgus hominum, sed eximium et eminentem supra plerosque maximam et regia venerationis publicæ commendari dignitate. Cur enim tot se quotidie curis attereret, tantum angorem ex metu assidue periculorum impendentium subiret, si nullum ipsi lucrum rediret ex tam tumultuosa procuratione in publicum suscepta commodum, præserti meum ista quam ei optamus supra cæteros excellentia efficacitatem reipublicæ utilem adjunctura sit mandatis imperiisque salubribus, absque majori quam quæ nunc est jumentis auctoritate facile impuneque negligendis? Dignum prorsus æquumque est ornari domini appellatione tutorem imperatoris: sic enim ipse sincerum affectum paternæ charitatis erga eum, cui sors nascendi jus imperii contulit, turbetur, eam vicem officii mutuam debere se sentiens ei cujus causa et assensu isto se viderit honore auctum. Quid 75 porro extraordinarium et novum est eum dici despotam, cujus maternus avus eadem ista despote insignis potestate præclaris se facinoribus permultis bello contra Italos inclitum fecerit? an nescimus quanta insit ei charitas in Deum, quam ardens studium rerum honestarum, quantus amor in monasticum ordinem, res denique omnes et personas ecclesiasticas quam impense veneretur? testis quæ inest ipsi modestissima demissio, popularitas hilaris ad omnes. Benignitatis porro ejus et profusionis in donando indicium idem effectusque est, summa paupertas rerum supra usum redundantium, quam sciens volensque in se ambit ac procurat liberalissima largitione honorum talium. Quocirca et justum et reipublicæ utile fuerit, si præter appellationem patris principis aliis insuper congruis tali dignitati titulis honoretur tutor impe-

ratoris. Hæc proferentibus quibusdam multi e Patribus ecclesiastici concessus præsidibus sacrorum applaudebant, ut justis et rationi consentaneis, prout ipsis videbatur: nonnulli quin etiam sententiores et ex gerentibus primos magistratus sentiebant. Alii contra tendebant, sententiis tamen inter sese discordibus. Nam hi quidem, maxime Lasca-ridæ Tzamanturi, cum quibus et Nostongus Georgius, vocari et esse Palæologum patrem principis ægre licet ac subinviti concedebant; tamen illud tenebant mordicus præfracteque contendebant sufficere debere tutori imperatoris præstantissimam dignitatem ducis magni: officio vero regni et supremi domini nomen habente insignire ipsum et istiusmodi honoribus privatum modum excedentibus efferre, quid minus, aiebant, quam in maximis et summi momenti rebus prævaricari fuerit? esse enim regias virgines, sorores imperatoris, etate jam nubili, quæ honeste ac consentanee natalibus earum collocari 76 non possent nisi viris excellenti dignitate conspicuis, quam dignitatem vel ex se jam habeant vel in talis matrimonii favorem accipiant. Quare hisce servandos titulos istos, quos quidam cumulandos in unum jam abunde ornatum contenderent, ne occupatis cunctis gradibus sublimioris honoris regiæ virgines, non ex patre solum, sed avo etiam, proavo et abavo regnantibus genitæ, deprimi nutiis nimis imparibus et misere in ordinem ex augusto fastigio redigi necesse habeant. E contrario Strategopulus Alexius et Philæ filii, cunque his Tornicii, et maxime qui excæcati fuerant, utpoteque injuriam passi, vindictæ cupidi, pariterque cum istis quinque cognatione atque affinitate præsentī aut sperata ad Palæologos propendebant, magno nisu aliorum rem trahebant.

πάντων, καὶ οὕτω τὰ πράγματα διιθύνεσθαι. Παιδί γὰρ μὴ οἶψ τε φρονεῖν τίς ἂν καὶ προσέξει; Ἐὶ δὲ καὶ ὁ ἀντ' ἐκείνου προστάσεων ἰδιώτης εἴη, οὐδὲν τὸ πρὸς ἀνάγκην πείθον ἐρεῖται. Μιμητέον τοίνυν τοὺς ἐπὶ τῶν νεῶν. Ἐκεῖνοι γὰρ κα' αὐτοὺς τὸ ἐλεύθερον ἔχοντες καὶ αὐτόγνωμον, κατὰ πλοῦν ἀναγκαῖον ἐμβάντες ἐπίτροπον ἐκλεξάμενοι ἐφίστασι τοῖς σφῶν πράγμασιν, ᾧ δὴ καὶ πείθονται δουλωθέντες ἐκόντες, εἴ τι λέγοι· ὁ δὲ γ' ἀπειθῶν δίδωσι τὰς δίκας ἀξίας ὡς εἰς δεσπότην τὰ μέγιστα ἀμαρτῶν. Πλὴν οὐ καθ' αὐτοὺς καὶ ὡς ἕνα μετασχηματίζουσι, καὶ τῆς καταστάσεως μεγαλειοτέρῳ τὸ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀπ' αὐτοῦ φοβερόν σχεδιάζουσιν. Οὕτω καὶ πόλις καὶ ἀρχὴ συσταθήσεται πᾶσα τοῦ ἐφεστῶτος ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς ὄντος. Οἱ δὲ γε τυφλοὶ καὶ ἡλευθεροστόμου καὶ παρῆραστικώτερον. « Μὴ διὰ βρέφος ἐν. » Ἐλεγον, « ἀρχὴ τοσαύτη καὶ τόσα πράγματα κινδυνεύσειαν, ἀλλὰ καταστατέον εἰς ἀρχὴν τὰ παρόντα, εἰ μέλλο μεν σώζεσθαι. » Ἦ οὐκ οὐδαμὲν ἐς ὅπουσιν δυστυχίας ἢ τῶν Ῥωμαίων προῆλθεν ἀρχὴ, ὥστε καὶ ἀπελαθῆναι τῆς πατρίδος καὶ τὸ πᾶν ἀπολέσαι μικροῖς περιγραφομένην ὀρίοις, βασιλέων ὄντων καὶ

ταῦτα; Ἄλλ' ὅμως τῆ μὴ κατὰ τρόπον ἄρχεσθαι ἐξ εὐπλοίας ὅτι θαυμαστῆς ἐναυάγησαν. Εἰ γοῦν τῆ μὴ καλῶς ἐς τὸ ἀκριβὲς ἄρχεσθαι τόσα συνέβη τὰ δυσχερῆ, τὸ μὴ ὅλως ἄρχεσθαι πόσον εἰς κίνδυνον; Ἡμῖν μὲν οὖν καλὸν μὲν καὶ τὸ πρὸς τὴν βασιλείαν πιστὸν ἤγηται, καλὸν δὲ καὶ τὸ τοῖς ὄρκοις ἐμμένοντα σώζεσθαι· κἂν ἀπῆ τὸ σώζεσθαι. μάταιον τὸ πιστόν. Κατὰ τί δὲ καὶ λυμανεῖται τῇ βασιλείᾳ, εἰ προσέται τῆ φροντιστῆ τὸ ἀξίωμα; μᾶλλον μὲν οὖν καὶ συνοῖσι τὰ πλεῖστα. Ὄνομα γὰρ τίμιον περιθέμενος ἐπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων κρατνεῖ μᾶλλον τὴν ἀρχὴν τῆ κρατοῦντι· ἐκ γὰρ πολλοῦ τοῦ περιόντος πρέσβεισι μὲν χρηματίσοι, λαοῖς δ' ὀμυλῆσοι, ἐπιτάξει δὲ στρατιώταις καὶ ἄρχουσι, καὶ οὐδὲν ὁ τι μὴ ὡς εἰκὸς καταστήσοι, δυσωπουμένων τὸ ἀξίωμα πάντων. Εἰ δὲ τις τοῖς ἐξ ἴσου κἂν ἀρχοὶ προσφέροιτο. οὐ πείσει βράδιως ὁ τι προστάσοι, μηδὲν ἐξ ὑπετέρας χειρὸς ἐπιτιμῶν τοῖς ἀνῶσταμένοις. [P 46] Ῥωμαίων δὲ πολιτεία εἰ ἄλλως ἢ κατὰ μοναρχίαν διοικεῖν ἐθέλοι τις, θαυμάζοιμεν ἂν. Ἀμίλει τοι καὶ προηγείσθω μὲν, κἂν ἀτελής ὁ κρατῶν εἴη, τὸ μοναρχεῖν· μενεῖ γὰρ καὶ οὕτω, κἂν δοκοῖη, τὸ σύνθηρος. Ἀρισταρχήσεται δὲ κατ' ἀνάγκην τὸ καθ' ἡμᾶς με-

æquum esse aientes et alioqui utile, virum proxime admotum imperatori. et patris erga eum et necessitudinem gerentem et nomen, honorari titulo despotæ. Cedi enim huic ab omnibus convenire, quæ omnium præter principem uni subjectio isto despotæ signetur vocabulo. Sic cursum publicæ rei prosperum fore. Puero enim ratione adhuc præstatem uti non valenti quis obaudiendum putet? Si vero qui ejus vice imperat privatus sit nemo erit qui non putet plane arbitrarium parere, nulla vi majoris auctoritatis obsequendi necessitatem imponente. Imitandos igitur esse vectores in navi: illi enim utcunque singillatim liberi et sui quique juris, quod omnibus expedire communiter sentiant ad finem cunctis æque propositum fortunandi cursus in cujus aleam se dederunt, gubernatorem eligunt sibi quæ præficiunt, cujus et jussis et nutibus obtemperant servitute voluntaria; qui vero contra ejus præscripta fecerit, dignas dat pœnas, ut qui maxime in dominum peccaverit. Cæterum non eum sic instituunt, ut eo proventus similis nihilominus deinceps cum cæteris sortis sit sed ad venerationem quæ quodam illum habitu induunt insignioris auctoritatis; et ut eum universi vereantur, quodam ipsi velut impresso minaci caractere majestatis assequuntur. Sic et urbs, et imperium totum recte ordinabitur, si qui præest vere supra multitudinem emineat. Fortior liberiorque, erat cæcorum oratio, « Ne propter puerulum » aientium « tantum imperium totque res periclitentur. Sed constituendus in veri formam imperii præsens rerum status, si salvi esse volumus. An ignoramus in quantum infelicitatem Romanum imperium prolapsus sit, adeo ut patria ipsa exterminaretur et rerum summam perderet augustis sinibus circum-

scriptum? Et hæc acciderunt imperatoribus ibi dominantibus. Sed quod ii recte non gubernarent, ex summa felicitate navigationis in miserum naufragium decidimus. Si ergo tanta in nos calamitas incubuit ex eo quod non bene regebamur, quid non timendum nobis malorum fuerit, si omnino non regimur? Honestæ sine dubio et laudanda res habetur fides in principatu: sed tum demum honesta cum salus in jura fide perstantium inde consequitur. At si fructus fidei salus abfuerit, stulta fides est. Quid autem noceret principatui, si ejus curatori accesserit dignitas? Quin potius inde juvabitur plurimum. Nomine quippe venerabili assumpto ejus administrator magis firmabit imperium principi. Sic enim incomparabiliter convenientius et efficacius legatos audiet, tractabit cum populis, militibus ac magistratibus prescribet quod e re fuerit, nihil non denique recte constituet, verentibus dignitatem cunctis. Si vero quis simul impetret, simul in patricum subditis consistat gradu, ne is haud assequetur facile ut mandetur executioni quod jusserit; quippe cujus manus principali auctoritate nuda et quodammodo inermis vindicare contumaciam mandata spernentium nequeat. Mirum autem si quis speraverit Romanam rempublicam alio quam monarchico gubernationis genere regi posse. Igitur ante omnia sua summa conservetur auctoritas monarchiæ, etsi qui eam interim administratio privatus sit: illo enim dum principali fungitur munere, convenienter ornato, manebit regni consueta sua species. Populus autem obediens parebit, uni obsequi solitus, uno præfecto cæteris, qui simul potestate prævaleat, simul præcellat dignitate. Qui quidem eo quod unus sit monarchiæ imaginem præfert: quod autem ex privata

θὸν μοναρχεῖσθαι, ἄρξει δ' εἰς τῶν λοιπῶν δυνάμει A
 προὔχων καὶ ἀξιώματι, ὡς ἂν τῷ μὲν εἰς εἶναι τὸ
 μόναρχον εἰκονίζοιτο, τῷ δὲ σὺν πολλοῖς πράττειν
 ἀδυνατεῖν κινδυνεύων τοῦ μονήρους χάριν νικήσῃ τῷ
 ἀξιώματι. Οὕτως ἐστὶν ἐπάναγκες τὸν ἐκλελεγμένον
 εἰς ἐπιτροπεῖαν τῷ βασιλεῖ μέγα φέρειν καὶ τὸ
 ἀξίωμα. Κἂν ὁ ταχθεὶς ἐξ ἡμῶν εἴη, αὐτῷ προσέσται
 καὶ τοῦτο. Εἰ δ' οὖν, ἀλλ' ἄλλος ζητεῖσθω, ὅτι μηδ'
 αὐτὸς ἀκλεῶς τὰς ἐπὶ τούτῳ φροντίδας εὐμαρῶς
 ὑπέρχεται. Κἂν ἐκεῖνος καὶ δίχα σεμνώματος κατα-
 δέχοιτο τὴν ἐπὶ τοῖς πράγμασι προσεδραῖαν, ἀλλ'
 οὖν ὁ τῆς ἀνάγκης λόγος οὕτως ἀπαιτεῖ, καθὼς καὶ
 λέλεκται, τὴν ἐπιτροπεῖαν γίνεσθαι. »

κη'. Ὅπως ὁ πατριάρχης συνήνει τοῖς ὑπὲρ τοῦ
 Παλαιολόγου λέγουσι.

Τούτων ῥηθέντων τῶν λόγων, ἐπεὶ καὶ ὁ πρωτο-
 θύτης τὴν πλειεστην ῥοπὴν ἐδίδου τοῖς ὑπὲρ τοῦ Πα-
 λαιολόγου λέγουσι, = προκατελιηπτο γὰρ καὶ αὐτὸς
 ἐπὶ τούτῳ ὡς καλῶς ἄρξοντι, προσπαθῶν ἐκ πολλοῦ,
 ἔτι δὲ καὶ τὸ μεῖζόν τι πράξει ἐκ πολλῶν συνηπά-
 ζετο. Καὶ δῆλον ἐξ ὧν ἀγγελοῦν αὐτῷ ἐν Νικαίᾳ ὡς
 τεθνήκει ὁ βασιλεὺς, οὕτω μαθόντων τῶν ἄλλων,
 ἐπίστευε μὲν τὸν λόγον τινὶ τῶν αὐτοῦ καὶ οἰκείων
 (ὁ Γεμιστὸς δ' οὕτος ἦν, ὃς καὶ μέχρι τοῦ μεγαλο-

κονομάτου κατηντήκει κατὰ τὴν πόλιν ἐς ὕστερον),
 [P. 47] ἐπεὶ δὲ καὶ περὶ τῆς τῶν πραγμάτων διοι-
 κήσεως ὁ λόγος ἐκείνοις ἦν, τὸν Παλαιολόγον ἐκεῖ-
 νος προὔτιθει πάντων. Ἐπὶ τούτοις οὖν ὁ πατριάρ-
 χης προκατελιημμένος ὦν εὐθὺς συγκατάινος ἦν τοῖς
 ὑπὲρ τοῦ Παλαιολόγου λεγομένοις, καὶ τὴν δεσπο-
 τεῖαν αὐτῷ ἐψήφίζετο. Καὶ δὴ ὁ μὲν Παλαιολόγος
 τὸν μέγαν δοῦκα εἰς τὸν δεσπότην μετεσκευάζετο, ὁ
 δὲ βασιλεὺς παρεῖχε συναιρούμενον καὶ τοῦ πατρι-
 ἀρχου τὰ τῆς δεσποτείας καὶ σύμβολα. Ἀμέλει ὡς
 δεσπότης ἐπὶβάλλετο μὲν ἀνέδην τοῖς πᾶσιν, ὑπε-
 ποιεῖτο δὲ τοὺς ἐν τέλει φιλοτιμίαις ἀπάσαις καὶ
 τοῖς ἐκ τῶν κοινῶν χαρίσμασι. Βεβαίως δὲ καὶ τὰς
 πρὸς ἐκείνους ὑποσχέσεις παρεῖχε δοκεῖν ἐς ὕστερον
 ἐξ ὧν ἐποίει τῷ τότε, καὶ φιλοτιμότερον προσεφέρετο.
 Τοῖς δὲ γε τοῦ ἱεροῦ καταλόγου καὶ ἐκ φιλοτιμότερας
 χειρὸς ἐχορήγει, καὶ κρύφα καὶ φανερώς, τὸ μὲν ὡς
 ἀνάγκης οὐσῆς ἐφ' ᾧ διαζῆν ἐκείνους, τὸ δὲ κρύβδην
 νουκτὸς πεμπομένων, καὶ τὸ μεῖζον ὑπορύττοντος καὶ
 ζητοῦντος, ὡς οὕτω αὐταρκες ὦν ἐκείνῳ, εἰ συμβα-
 σιλεύει τῷ βασιλεῖ. Προὔβάλλετο γὰρ κινδύνους
 καὶ φόβους ἐπηρητημένους αὐτῷ, καὶ τὰ τῶν Μουζα-
 λῶνων εἰσηγεν ὡς κακείνων οὕτως ἀπολωκότων ἐκ
 φθόνου, καὶ τὸ τῆς ὑποφίας δεινὸν ὑπεδείκνυ ὡς αὐ-

conditione sortis illi deest auctoritatis et efficacitatis ad flectendos in sui obsequium plurimos, suppleatur accumulanda ei dignitate, cujus vi cuncta vincat obstantia. Quæ cum ita sint, prorsus necesse est electum in tutelam principis eminere subnixum excellentis titulo dignitatis ; atque adeo etiamsi qui ad id munus adhibitus fuerit ex nostro sit ordine, debet omnino sic ornari ut fiat idoneus officio recte gerendo. Dicet aliquis : Ergo alius quæritur, si reperiri forte possit, qui curis et laboribus tutelæ principis se parem existimet etiam sine istius adjunctione dignitatis. Ad id respondemus nos in hoc non personæ consulere, sed præfecturam ipsam armare instrumento navandæ operæ necessario. Quare non nos, sed res ipsa et natura negotii exigit quod diximus, nempe ut cum tutela principis summa dignitas jungatur. »

28. Ut patriarcha juvenium Palæologo studia com-
 probarit.

79 Cum hæc utrinque dicta essent, iis quæ allegata pro Palæologo fuerant magnum ab auctoritate patriarchæ momentum accessit. Præoccupatus D
 is dudum fuerat affectu in ipsum, nato ex opinione qua eum iis dotibus et artibus ducebat præditum quæ ad bene imperandum sunt necessariæ. Quin et ad majus aliquid pro eo tentandum multis causis incitabatur. Apparuit id ex sermone quodam ejus arcano, qui nobis innotuit, Perlato ad eum Nicææ degentem nuntio de morte imperatoris, priusquam res in populum vulgaretur, communicavit eam cuidam e familiaribus suis Gemisto, qui postea usque ad magnum œconomatum in urbe pervenit. Cum ergo inter eos illa occasione de administratione reipublicæ sermo esset exortus, patriarcha non

dubitavit Palæologum omnium ad eam rem aptissimum dicere. Isto igitur antiquo in Palæologum favore præoccupatus patriarcha suffragio statim suo comprobavit quæ in ejus gratiam dicta fuerant, et despotæ dignitatem ipsi tribuendam censuit. Quare Palæologus ex magno duce factus est despota. Et imperator, adjuvante patriarcha, ei dignitatis ejus insignia contulit. Despotamque exinde cum palam ipse se ferebat, tum vulgo universi agnoscebant. Demerebatur autem optimates omni genere indulgentiæ ac largitionibus e publico, simul præsentia beneficia promissis in posterum amplissimis cumulans ; sicque arte ambitionis magna studia eorum sibi parabat. Eamdem quoque liberalitatis prælargæ machinam ad ecclesiasticos proceres sibi adjungendos adhibebat, prodiga in eos manu profundens 80 multa, tum palam tum occulte. Nam præterquam quæ dari eis e publico solebant, publice ac large conferebat, etiam noctu ad eosdem dona missitabat, insusurrans interim ac blande insinuans nondum satis cautum securitatis suæ, neque prius in tuto se futurum quam imperii particeps et Augusti collega declaratus esset. Hoc ut persuaderet, allegabat metum periculorum impendentium, et casum Muzalonum memorabat. Se porro aiebat non minori quam cui illi succubuissent invidiæ objectum, ideoque anxium in acri sollicitudine vivere perniciem in momenta singula, si vel minimum de summa custodia remiserit, timentem. Neque porro tot distentum suspicionibus satis posse commissæ sibi cura custodiendi principis defungi, utique cum magnam attentionis ac vigiliæ partem in sui necessariam cautionem derivare necesse habeat. Miserum nimis esse æstare assidue in teâ diversas offi-

τίκα κινδυνεύων εἰ μὴ προσέχοι. Ὁ δὲ φυλάττειν, ἄλλον ἐπιτραπέις, αὐτὸς πολλοὺς φυλαττόμενος, οὐκ ἔμμονον ἔξει τῷ φυλαττομένῳ τὴν ἀσχολίαν, περὶ ἑαυτοῦ δεδοικώς τὰ πλεῖστα. Παντὶ δ' ἐγγωρεῖν μᾶλλον ἢ φύλακι δεῖσθαι φύλακος.

κθ'. Ὅπως ὑποποιούμενος ὁ Παλαιολόγος τοὺς πολλοὺς ἀπῆγει δ' αὐτῶν καὶ τὸ μέγιστον.

Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα προτείνων πολὺς ἦν καὶ τὸ μείζον προσαπατιῶν. Ἀμέλει τοι καὶ ὄθιοις ὑπόπτως εἶχε καὶ πρὸς τὸ παρὸν δυσχεραίνοντας καὶ πρὸς τὸ μέλλον προσησομένους, ἰσχυρὸν ἐντεύθεν λαθῶν καὶ κράτος ἔχων τὸ μέγιστον ἐμποδῶν ἐποίει, τοὺς μὲν ἐκρυσίους ὑποχωροῦντας [P. 48] καὶ κθ' ἑαυτοὺς διάγοντας, τοὺς δὲ καὶ αὐτὸς καθειργνύς, καὶ ἄλλους μὲν ἀλλαχοῦ, τὸν δὲ Τζαμάντουρον εἰς Προῦσαν ἐξαποστείλας καὶ οἱ φυλακὴν ὡς κατακρίτω ἐγκαταστήσας. Οἱ δὲ γε προσκείμενοι τούτῳ καὶ λίαν ἐν ἐλλείψει ἦσαν χρησταῖς καὶ ἀνέδην συνήργουν ἐς ὅτι μάλιστα, θάτερον δὲ τῶν ἀδελφῶν Ἰωάννην τῷ τοῦ μεγάλου δομεστικῷ ἀξιώματι, τοῦ βασιλέως διδόντος δῆθεν, περιφραμῆ κατιστῆ καὶ ἐπὶ τῶν πραγμάτων μέγα δυνάμενον. Τότε τοῖνον καὶ μείζοσι θερμανθέντες ἐλπίσι, παρὰ τὸν πατριάρχην γενόμενοι καὶ τὴν σύνοδον οὐκ ἀνήσειν ἐρασκού, εἰ μὴ γ' ὁ

δεσπότης καὶ τοῦ μείζονος ἐπιλήψαιτο. Αὐτὸν γὰρ εἶναι καὶ μόνον τὸ μετὰ τὸν ἐκ γένους βασιλέα ἀξίον ἄρχειν καὶ σὺν ἐκείνῳ, καὶ δεῖν οὕτως ἔχουσι βασιλέως ἐντελοῦς ἐς ὅ τι καὶ πράξοι. Τὸ μὲν οὖν ἀναμένειν τὴν τοῦ ἀφῆλικος ἡλικίαν, μὴ καὶ φθάσει τις κηδεμονίας δεόμενος ἐμποδῶν γεγονώς πρὶν ἢ ὁ εὔ πράξων ἐκείνον τελείαν λάβῃ τὴν ἡλικίαν· τὸ δ' ἐπὶ τῶν πραγμάτων ὄντα τὸν κηδεμόνα μὴ ὡς βασιλέα πράττειν, μὴ καὶ ἀδέβαιος ἢ χάρις καὶ ἄστατος ἦ. Ταῦτ' ἔλεγον οἱ ἐν τέλει, καὶ τὸν πατριάρχην μαλακίζόμενον ἐπειθον· οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἐκείνος ἡμέλει τῶν καθηκόντων καὶ οἷς ὁ ἱερὸς μαλάσσειτο σύλλογος. Ὡριστο μὲν οὖν ἡ ἡμέρα τῆς ἀναβήσεως, ἡ δὲ ἦν ἡ τοῦ Ἐκατομβαιῶνος νομηνία, τῆς τότε τρεχοῦσης ἑσπέρας ἐπινομήσεως.

λ'. Ὅπως ὁ ἐν τῇ δύσει δεσπότης Μιχαὴλ κατεπῆρθη τῶν πραγμάτων.

Ἐν τοσοῦτῳ δὲ καὶ ὁ ἐν τῇ δύσει δεσπότης Μιχαὴλ, ὁ τοῦ προβασιλευκότος Θεοδώρου ἀνεψιός, ἀκούσας τὰ κατ' ἀνατολὴν ὡς εἶχον, καὶ ὅτι ἐκποδῶν γεγονότος τοῦ Αἰσκαρι ἐν μειρακυλλίοις μὲν ὁ ἐξ ἐκείνου Ἰωάννης τελεῖ, εἰς προνομὴν δὲ ἡ τῶν Ῥωμαίων βασιλεία κείται τῷ βουλομένῳ, ἀνάγει τὸν νοῦν πρὸς τὸν θεῖον Θεόδωρον, ὅπως κάκεινος ὠνήτης

cii publici et privatorum discriminum curas ; unde illum qui electus ad hoc sit ut salutem tueatur principis omnium undique telis et innumerabilibus insidiis expositum vel maxime ipsum praesidio et excubiis egere. Quare praestabilius videri locum cedere cuilibet volenti quam in eo angore ac tormento vivere.

29. *Ut delinitis Palæologus plerisque e principum summum honorem oblanditus sit.*

Hæc et ejus generis multa proferens vehementer incumbere in petitionem supremi honoris. Porro interim quos suspectos habebat, quibusque intelligebat displicere praesentia, cordi esse nova, in spes futurorum inquietas imminentes, eossane summa quam obtinebat potestate strenue utens amovit e medio, partim injecto terrore efficiens ut sponte ad sua se reciperent et domi se tenerent, partim vi publica coercens. Quo in genere cum alios alio amandavit, tum Tzamanurum relegatum Prusam ibi custodia teneri velut reum jussit. Interim alacres in spebus optimis florentesque **S**1 volitabant qui fortunam sequebantur Palæologi, clientes, **D** amici ac quocunque nomine necessarii, parati semper ad nutum, impigreque curantes qui quid ad communes rationes expedire videretur. In his alterum fratrem Joannem magni domestici amplissima dignitate ornari per imperatorem despota curavit, sic eum et illustri honore et maxima gerendarum rerum potestate instruens. Quo facto jam majoribus incensi spebus Palæologi fautores patriarcham et sacram synodum ambire, ac dicere nullam quietem rebus fore aut securitatem imperio, quoad despota in unum adhuc gradum provehatur altius. Ipsum solum esse omnium qui, post princi-

pem prerogativa nascendi jus adeptum, dignissimum imperio sit: ideoque collegam ei adjungendum. Egere profecto rempublicam maturo jam principe et ad per se agendum quod sit opus apto, nec expectari posse dum puerulus in virum adoleverit, ne Romana res praesenti vigentis imperatoris ope indigens ael maxime, tot cincta periculis, per tantam moram prius pereat corruatque funditus, quam qui eam vindicaturus ab interitu sit, in florentem adoleverit ætatem. Impositum autem curatorem negotiis non ut principem agere, sed precaria quadam et auctoritatis principalis egena functione, et infirmum et instabile reipublicæ solatium esse. Talia cum optimates dicerent, persuaserunt patriarchæ per se. ut diximus, emollito in Palæologum. Sed nec ipse cujus res agebatur cessabat Palæologus: quin satagebat in cunctis ad spei affectum facientibus, in primis ad sibi deliniendos clerici ac sacrorum antistitum animos. Denique his artibus impetratum ut dies diceretur proclamando in collegam imperatoris Palæologo. Ea fuit neomenia Hecatombæonis seu Kalendæ Januariæ, indictione tunc currente secunda.

30. *Ut in Occidente despota Michael elatus in spem majorem novu molitus sit.*

Dum hæc geruntur, despota Occidentis Michael, Theodori, **S**2 qui ibi imperaverat, fratris filius, audito rerum orientalium statu, sublato videlicet e medio Lascari Joannem ejus filium esse adhuc infantulum, Romanum vero imperium cuivis rapere volenti in prædam expositum jacere, mentem in spes amplas extulit, proposito sibi exemplo Theodori patris. Is nobilis atque adeo ex prima nobilitate, a priore illa Romanarum perturbatione rerum sumptis

ὄν καὶ τὰ πρῶτα [P 49] τῶν εὐγενῶν τῆς πρώτης Ἀ
 ἐκείνης συγχύσεως συμπεσοῦσης Ῥωμαίοις ἑαυτὸν
 ἀναλαμβάνει, καὶ πλείστοις ὄσοις τοῖς κατ' Ἰταλῶν
 πολέμους ἐνανδραγοῦσας τῆς βασιλείας ἐπέληπτο,
 στεφθεὶς παρὰ τοῦ Ἀχριδῶν Ἰακώβου, καὶ τὰ κατὰ
 δύσιν τοὺς Ἰταλοὺς ἀφελόμενος προσεκτέησαστο, μέγρι
 ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἀναφανείς, μέλρι καὶ μοίρη
 λαίῳ προσκρούσας καὶ κατασχεθεὶς τῷ Ἀσᾶν ἀφῆρέ-
 θη τῶν ὀφθαλμῶν. Ταῦτα τοίνυν ὁ Μιχαήλ ἐν νῶ
 θέμενος, καὶ καταλαζονευθεὶς τῶν πραγμάτων ἀρρώ-
 στως ἐχόντων, ἐπεὶ καὶ τὸ κατὰ πόλιν Ἰταλικὸν
 ἡσθένει τοῖς καθ' αὐτὸ πρᾶγμασι, βουλὴν βουλεύ-
 εται ὡς λίαν νεανικὴν καὶ τῆς αὐτοῦ εὐγενείας ἀξίαν.
 Ἡ δὲ βουλή, πλείστας ὄσας συναθροίσας δυνάμεις
 καὶ τῇ πόλει προσῶν περικαθίσει καὶ πειραθῆναι
 κατασχεῖν, καὶ οὕτω βασιλεὺς ἀναγορευθῆναι Ῥω-
 μαίων. μὴ γὰρ εἶναι πρὸς αὐτὸν μηδὲν μήτε Λάσκα-
 ριν μήτ' ἄλλον ὄντιν κοῦν αὐτάρχει πρὸς βασιλείαν,
 εὐγενῆ τε ὄντα καὶ τῶν Ἀγγέλων καὶ ὁ ἐπεὶ γαι-
 βροῦς ἐπὶ θυγατράσιν εἶχε τὸν τε ῥήγα Πουλλίας Μα-
 φρῆ, τὸν καὶ τῆς δεσποίνης τῶν Ῥωμαίων Ἄννης
 αὐτάδελφον, ἢ πρὸς τῷ γήρῳ ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης
 ἡρόσαστο. Εἶχε μὲν οὖν ἐκείνους ἐπὶ τῇ θυγατρὶ
 Ἐλένη γαιβρὸν ὁ δεσπότης, εἶχε δὲ ἄλλον ἐπὶ τῇ
 Ἄνῃ τὸν πρίγκιπα τῆς Ἀχαΐας Γουλιέλμον. Πέμ-

φας παρὰ μὴν τοῦ Μαφρῆ τρισχιλίους οὓς αὐτοὶ λέ-
 γουσι καβαλλήριους λαμβάνει, ἀνδρείους ἐκ Γερμα-
 νῶν, τὸν δὲ γε πρίγκιπα ὄλον εἶχε σὺν τοῖς στρατεύ-
 μασιν. Εἶχε δὲ καὶ τὸν ἐκ νοθείας υἱὸν Ἰωάννην μετὰ
 τοῦ οἰκείου λαοῦ τὰ μέγιστα συναϊρόμενον. Ἐκείνος
 καὶ γὰρ ἤδη καθ' αὐτὸν τῇ τοῦ Ταρωνᾶ θυγατρὶ
 συνῶν, λαὸν ἐξάρητον ἔχων, δυνατὸς ἦν καὶ μόνος
 στρατηγεῖν καὶ προσκτεῖσθαι τοὺς γὰρ τὸ παλαιὸν
 Ἕλληνας, οὓς Ἀγίλλεὺς ἦγε, Μεγαλοβλαχίτας κα-
 λῶν ἐπεφέρειτο, ὥστε μὴδ' ἔξω προβαίνειν εἰς Βεβ-
 ρόϊας τὸν Παλαιολόγον μέγαν δομέστινον Ἰωάννην,
 τὸν Στρατηγόπουλον Ἀλέξιον καὶ τρίτον τὸν Ροῦλ
 Ἰωάννην, συχνάς δυνάμεις περὶ αὐτοὺς ἔχοντας.
 Τότε τοίνυν συναγαγὼν ὁ δεσπότης τοὺς εἰρημένους,
 ἔχων καὶ τοὺς ἑαυτοῦ ἐς ὅτι πλείστους, προσκρού-
 σαι μὲν τὰ πρῶτα τοῖς στρατηγοῖς καὶ συβρῆξας.
 ὡς ᾤετο, προσβαλεῖν Θεσσαλονικῆ καὶ τὰ κατὰ δύ-
 σιν καταδραμεῖν καὶ αὐτῆς δὴ πειραθῆναι Κωνσταν-
 τινουπόλεως ἐπὶ νοῦν ἔστρεφεν· εὐκαιρον γὰρ καὶ
 τοῦτο οἱ ξυνέπιπτεν ἐξ αἰτίας τῆς ὅτι καὶ ὁ Μαφρῆ
 παρὰ πατρός Φερδερύχου ὡς κληρὸν τινα εἶχε τὸ τῆς
 Ἐκκλησίας ἀποστατεῖν, [P 50] ὥστε μὴ ξένον εἶναι
 τὸ Γερμανοῦς τοῖς ἐν πόλει Ἰταλοῖς μάχεσθαι. Καὶ γε
 ὁ πρίγκιψ κατ' ἑαυτὸν ἦν τὰ περὶ τὴν Ἀχαΐαν
 πᾶσαν καὶ τὸν Μορέαν προσκεκληρωμένος. Ἐπεὶ οὖν

opportune animis, multis præclaris editis facino-
 ribus in plurimis contra italos bellis, imperium
 arripuit, coronatus ab Achridensi Jacobo, et occi-
 duas provincias Italis ablatas imperio restituit,
 magnam iis rebus gestis famam adeptus, quoad
 adversa prolapsus sorte et comprehensus ab Asane
 privatus est oculis. Talia Michael mente agitans, et
 in magna suarum virium fiducia contemnens infir-
 mitatem quæ tunc esse videbatur Romanarum re-
 rum, cum ipsos Italos, qui urbem regiam tenebant,
 idoneis destitutos copiis animadverteret, rem aggre-
 ditur valde arduam et ipsius notabilitate dignam.
 Constituit videlicet contractas quam posset pluri-
 mas copias ipsi protinus admovere Constantinopoli,
 eamque obsidere et occupare conari, tum si nego-
 tium succederet, efficere ut ibi Romanorum impe-
 rator ipse proclamaretur. Neninem enim esse pu-
 tabat qui plus ad id haberet vel meriti vel verisimilis
 spei, non Lascarin, non alium quemlibet, utique
 quorum nulli vires sustinendo imperio idoneæ ad-
 esent. Quippe se et nobilem et ex Angelorum gente,
 affinitatibus quin etiam potentissimis subnixum. Ge-
 neros enim habebat ex Hælena quiesem filia Manfre-
 dum Apuliæ regem, fratrem Annæ SS Augustæ,
 quam Joannes imperator jam senior uxorem duxe-
 rat, ex Anna vero altera filia principem Achaïæ
 Gulielmum. Et a Manfredo quidem per missos ad
 eum certos homines impetraverat tria millia lecto-
 rum ex Germanis militum, virum fortium, quos
 ipsi caballarios vocant; principem vero cum uni-
 versis ejus copiis socium expeditionis ad se traxerat.
 Habebat et nothum filium Joannem cum auxiliis non
 contemnendis populi cui præerat. Hic ducta Tarone

filia dynasta gentis populosæ, egregias sub signis
 habens copias et militaris artis eximie peritus, vel
 per se solum idoneus erat cuivis rei magnæ bello
 tentandæ adjungendisque ditioni suæ terris ab alio
 possessis. Ex ea quippe gente sibi subjecta confla-
 tum exercitum ductabat, quæ Græci olim generis et
 nominis Achille imperatore militavit: nunc Megalo-
 blacuitæ vocabantur. Et ejus generis copiis succin-
 ctus tantum poterat, ut unus sufficeret coercendis,
 ne ultra Berœam progredereentur, tribus adversario-
 rum ducibus, Joanni Palæologo magno domestico,
 Strategopulo Alexio et Joanni Rauli, quorum quem-
 que numerosæ stipabant copię. His igitur tunc
 congregatis in unum omnibus despota, et iisdem
 adjectis quot ex suis ipse terris potuerat cogere,
 cogitabat primum quidem acie discernere cum
 adversariis ducibus, tum iis, ut sperabat, victis
 aggredi Thessalonicam et occiduas regiones incur-
 sionibus vastare, ipsamque adeo tentare Constanti-
 nopolim. Cujus rei majorem habebat ex eo faculta-
 tem, quod cum Manfredus velut hæreditariam a
 Friderico patre accepisset contumaciam et rebello-
 nem in Ecclesiam, Germani, quos despota auxilia-
 rios miserat S4 bellis prius Italicis exercitatos,
 nihil sane turbabantur ad propositionem oppugna-
 tionis urbis, quippe ab Italis defensæ, cui dudum
 generi hostium assuevissent. Nec invitus eodem
 concurrebat princeps, ejus ditioni subjectæ regio-
 nes, Achaia nimirum universa et Morea, viciniam
 Italorum in urbe dominantium formidabant. Ubi
 ergo unum in locum tot simul copię convenerunt,
 jamque sese ad prælium parabant (nam et ipsi pro
 se duces adversi, audito Italicarum tot copiarum

ἐς ταυτὸν αἱ δυνάμεις συνήσαν καὶ ἤδη πρὸς πόλεμον ἠτοιμάζοντο (οὐδὲ γὰρ οὐδ' οἱ στρατηγοὶ ηρεμεῖν εἶχον, τόσον συνηθροῖσθαι τὸ Ἰταλικὸν πυνθανόμενοι, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἐτέρωθεν εὐτρεπίζοντο), ὡς γοῦν ὅσον οὐπω ὁμαιχμήσαντες οἱ τοῦ δεσπότητος ἐμελλον προσβαλεῖν, ἡ μυθευομένη Ἔρις ἐκείνη ἡ μεταξὺ τῶν τριῶν Θερινῶν τὸ μῆλον ῥίψασα πρὸς φιλονεικίαν τὴν περὶ κάλλους, ἐκείνη καὶ τούτοις ἐμπίπτει. Καὶ ἡ αἰτία παρὰ μικρῶν ἐμφορῆς.

λα'. "Ὅπως τῆς Ἀχαΐας ὁ Πρίγκιψ Ῥωμαίοις ἐζώ.

Αἴγεται γὰρ τοὺς περὶ τὸν Πρίγκιπα μεγαίστανες, οὓς ἐκεῖνοι καταλλαροὺς λέγουσι, τούτων τινὰς ἐποφθαλμίζειν κατ' ἔρωτας τῆ τοῦ Δούκα Ἰωάννου συζύγῃ, ἣν καὶ τοῦ Ταρωνᾶ θυγατέρα ὁ λόγος ἐδείκνυ. Τοῦτο δ' ἦν ἄρα τῷ ἐκείνης ἀνδρὶ εἰς προφανῆ τινα ὕβριν καὶ καταφρόνησιν, καὶ δὴ ὕβριος ἐκείνος ἐν τούτοις δεινῶς ἐποίει καὶ τοῖς ὕβρισσιν ἀνταμύνεσθαι κατηπέλει. Καὶ ἔρις ἦν ἀμφοτέρωθεν ἰσχυρὰ καὶ εἰς πόλεμον ἐκορύσσετο, καὶ οἱ εἰς ὁμαιχμίαν κληθέντες κατ' ἀλλήλων συνίσταντο. Τότε λέγεται καὶ αὐτὸν τὸν Πρίγκιπα ὄρωντα τὴν μάχην ἀγανακτεῖν, καὶ τοῖς μὲν σφετέροις μὴ ἔχειν ἐπιπλήττειν, τῷ δὲ γε Δούκα καὶ λίαν ἐπιμωχῆσάμενον χλευάσαι, καὶ τὰ εἰς γένος, ὡς νόθος, λίαν λαμπρῶς ὄνειδίσαι. Καὶ ὡς οὕτως

Α εἶη φάναι, τὸν Νικηφόρον δεῖξας, ὁ ἐμὸς ἀδελφός, σὺ δὲ σκότιος, μὴ οὐχ ὅπως ἐλεύθερος ἀλλὰ καὶ δούλος αὐτοῦ. Ταῦτα μετ' ἐμβριθείας εἰπόντος τοῦ Πρίγκιπος Ἀχιλλεὺς ἦν ἄλλος ὁ Ἰωάννης μηνίσας. Τότε θέλων δεῖξαι αὐτὸς ὡν τὸ πᾶν τοῦ στρατοῦ, καὶ οἷς ἂν προσέκοιτο, ἐκείνους νικῶντας, πέμψας δι' ἀποβόρῃτων νυκτὸς τοῖς στρατηγοῖς διαμηνύεται ὡς αὐτὸς μετ' αὐτῶν ἔσται καὶ ὡς ἐπιθήσοιτο τοῖς μετ' αὐτοῦ Ἰταλοῖς, [P. 51] βλαξὶ καὶ τρυφεροῖς οὖσιν, εἰ μόνον ἐκείνον ὀφθαλμῶν. Πλὴν καθιστῶν πρὸς ἐκείνους τοὺς ὄρκους, τὰ πιστὰ ἐτήρει τοῖς περὶ τὸν πατέρα καὶ τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν Νικηφόρον, ὥστε ἀλωδῆτους αὐτοὺς διατηρήσαντας, τοῖς λοιποῖς Ἰταλοῖς οὖσι, καὶ διαφερόντως τοῖς, τοῦ Πρίγκιπος, ὁμοσε χωρεῖν. Ταῦτα συνθεμένων ἐκείνων, καὶ ἀνταλλαζάντων εἰς τοὺς ἄρκους τὰ ἱερὰ περιήματα, συβόρῃνται μάχῃ μεγίστῃ ἔνθεν μὲν Ῥωμαίοις σὺν Πέρσαις καὶ Σκυθικῇ πλειστοῦ, ἐκείθεν δὲ τοῖς τοῦ Πρίγκιπος Ἰταλοῖς τὸν γὰρ πατέρα καὶ ἀδελφὸν σὺν τοῖς περὶ ἐκείνους σφίσι τὰ δεινὰ ἐπισείσας ἀποναρκᾶν πρὸς τὴν μάχην ἐποίει, καὶ οὐχ ὅπως τὸν πόλεμον ἀναβάλλεσθαι, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ πόδα ἀναχωρεῖν, αὐτὸς δὲ κατὰ νότου τοῖς Ἰταλοῖς προσεπιτιθέμενος δεινὰ ἐποίει. Καὶ τότε ἔγνωσαν Ἰταλοὶ παραδεδομένοι, καὶ ἀπεδίδρασκον. Οὐ μὴν δὲ καὶ τὸν κίνδυνον ὑπεξέφυγον, ἀλλὰ πολλοὶ τῷ Σκυθικῷ στρατεύματι συγκαταλαμβανόμενοι, συ-

conventu haud cessandum rati, ad pugnam ipsi quoque procincti e regione stabant), tali inquam, articulo rerum ac temporis, cum tantum non acoe instructi despotæ milites signum conflictus expectarent, medium intervenit simile quiddam illi notæ ex fabulis discordiæ, quæ inter deas tres malum præstantis formæ præmium jaciens tragica eas emulacione commisit. Sic enim et nunc fœderati principes rixa, hic quoque non dissimili ex causa nata, distraeti ab invicem sunt discidio funesto.

31. *Ut Achaiæ princeps captus a Romanis sit.*

Aiunt enim quosdam e comitatu Principis proceres, quos caballarios illi vocant, cupiditatis adjecisse oculos in ducis Joannis conjugem, quam Taronæ fuisse filiam diximus, in manifestam viri ejus contumeliam et præsentis contemptum; cujus ille haud dissimulans hanc gravissimam questus est, minatus etiam gravem ultionem auctoribus injuriæ, quibus ad ea superbe responsantibus certamen accensum est utrumque vehemens, iræque ignescentes in bellum internecivum inflammabantur, mira brevis commutatione momenti, ut qui paulo ante socii communem aciem contra hostes ex adverso intructos conflabant, se invicem infesti peterent. Tunc principem hæc cernentem ferunt indignatum graviter suos quidem objurgare non sustinuisse, sed duci autem ut tumultus auctori succentem, eum contumeliose appellasse, exprobrato etiam luculenter ac palam dedecore natalium. Cum enim is Nicephorum ostendens « frater meus » dixisset, — « Page, »

ait Princeps voce sublata, oculo eum comtemptore figens: « Tu enim spurius nec liber tenebrius, vix eo jure aspires ut servus sis. » His verbis haud mitius quam ille vetus Agamemnonis conviciis novus Achilles Joannes concitatus, in iram non minus memorem et exitu noxiam excanduit. Moxque ut demonstraret præcipuam se partem harum copiarum esse, ac quocumque inclinasset secum victoriam tracturum, missis arcanis noctu litteris ad duces hostium significat se cum ipsis fore, et impetum eum suis facturum in altiorum multitudinem mollium imbelliumque, si eos illi adorirentur. Cavit tamen, exacto in id ab eis jurejurando, patri suo despotæ ac fratri Nicephoro, ut salvi uterque innoxii que dimitterentur. In reliquos Italos, maximeque in milites Principis, omni vi belli sæviretur. His inter eos conventis, et firmata utrinque jurejurando fide per commutationem sacrorum amuletorum, atrox pugna committitur, hinc quidem Romanis cum Persis et Scytharum manu magna irruentibus, stantibus contra Italos, qui sub Principe merebant. Nam patri et fratri Joannes persuaserat, grave ni facerent periculum intensions, ut non tantum abstinerent pugna, sed pedem etiam referrent atque in tutum se recipere. Ipse porro a tergo Italos adortus magnam eorum stragem dedit. Tum demum sese Itali proditos senserunt; sparsi que in fugam passim nec sic periculum fugerunt circumventi a Scythicis maxime copiis, quarum creberrimis confixi jaculis cadebant, alii a Persis capiebantur. Ipse ad extremum Princeps

νοῖς τοῖς ὀϊστοῖς τιτρωσκόμενοι ἐπιπτον, ἄλλοι δὲ τοῖς Πέρσαις ἠλίσκοντο. Καὶ τέλος αὐτὸς ὁ πρίγκιψ θάμνην τινὶ παρεισδύς ἐκεῖθεν ἐθάφρει λαθεῖν, ἀλλ' οὐκ ἤνυε τὸ παράπαν· ἐπιστάντες γὰρ καὶ αὐτὸν ἀκλεῶς ἤρουν. Καὶ μέγα τι ἀκονιτὶ ἐν στενῇ κατορθωμα τὸτ' ἐπράττετο, ἐν ὀλίγῳ πόνῳ κέρδος νεανικόν. Τότε τοῖνον τὰ θαυμαστὰ καὶ μεγάλα οἱ στρατηγοὶ ἀπενεγκάμενοι λάφυρα, ἐφ' οἷς καὶ αὐτὸν δὴ τὸν τῆς Ἀχαΐας πρίγκιπα, ἐπ' ἀνατολὴν σύνμα καὶ τῷ περὶ αὐτοὺς στρατεύματι ἤλαυνον, κατοχυρώσαντες ὡς οἶόν τε πρότερον καὶ τοὺς κατὰ δύσιν τόπους, ὡς ἐπὶ πλείστον φυλάττειντο. Ὡς γοῦν ἐπανῆκον μετὰ λαμπρῶν τῶν τροπαίων, κατεilhφει μὲν καὶ ἐτι ὁ Στρατηγόπουλος ἐν ἀκαταστασίᾳ τὰ πράγματα, οὐκ ὀλίγα δὲ καὶ αὐτὸς τῷ Παλαιολόγῳ συναίρεται τῆς ὀρέξεως. Τὸν μένοι γε πριγκιπα κατὰ τὸ παρεστὼς μὲν τότε τῇ φυλακῇ ἐδίδουσαν· μετέπειτα δὲ ἀλούσης τῆς πόλεως (ὡς ἂν καθ' εἰρμόν καὶ ταῦτα ῥηθεῖη καὶ μὴ τὸ τῆς διηγῆσεως συνεχὲς διακόπτοιο, εἰ καὶ ξυνέπεσεν ὕστερον) τῆς γοῦν πόλεως ἀλούσης, ἐτοῖν παραδραμόντοιιν δυοῖν, ὁ μὲν πρίγκιψ τὸν σοβαρὸν ἀγένα κλίνας τῷ βασιλεῖ καὶ ἄρτι πρῶτον-βλέπειν ἐκεῖνον ἄνακτα Ῥωμανίας ἔλεγεν ἐπιλημμένον ὡς ἐχρῆν τοῦ θρόνου, καὶ γε ἐαυτὸν πείθειν καθυποκλίνεσθαι καὶ εἰς πό-

δας πίπτειν βασιλεῖ γε ὄντι τελείῳ. Εἰ δὲ βούλοιο, καὶ λύτρα δίδουαι ὑπὲρ αὐτοῦ ὧν ἔχει τὰ κάλλιστα, ἂ εἰ μὴ γε ἀνὰ χεῖρας ἡ πόλις ἔκειτο, οὐκ ἂν ἤξιῳντο τοῖς Ῥωμαίοις τοῦ μηδενός· [P. 52] οὖν δὲ καὶ λαθεῖν ἀσμένως πιστεῖν καὶ ἔχοντας ἱκανῶς μεγαλύνεσθαι. Ὁ μὲν πρίγκιψ ταῦτα, ἀξίων καὶ δοῦλος ἐς αἰεὶ κεκλήσθαι καὶ τι σημεῖον ἔχειν ἐκ βασιλείας τῆς δουλείας σύμβολον· ὁ δὲ γε βασιλεὺς ἀκούσας μὲν καὶ τὰ λύτρα καὶ διαγνοὺς ἱκανὰ (πόλεις γὰρ ἐδίδου καὶ χώρας ἀπόμοιραν ἑαυτοῦ ἐν Πελοποννήσῳ ἱκανὰς εἰς δεσποτείας σέμνωμα μέγαν, ἀποβλέψας δὲ καὶ πρὸς τὴν εἰσέπειτα τοῦ Λατίνου δουλείαν, ὡς ἐντεῦθεν καὶ μεγαλύνεσθαι τοὺς Ῥωμαίους καὶ γε κερδαίνειν, ἔγνω σπείσασθαι τὰ πρὸς τοῦτον. Ἐπὶ ῥητοῖς γοῦν ἐκβάλλει τοῦτόν τε τῆς φυλακῆς καὶ τῶν ἀμφ' αὐτὸν ὄσοι περιῆσαν ἐν φυλακαῖς προσταλαίπωροῦμενοι, τιμᾷ δὲ καὶ δεξιούται τοῖς πρέπουσι, καὶ οὕτως ἑαυτῷ οἰκείουται ὥστ καὶ ἀνᾶδοχον αὐτὸν καταστῆσαι παιδὸς ἰδίου ἐκ τοῦ ἀγίου βαπτίσματος κατὰ τινα πληροφορίαν μεγίστην. Συνέθεντό τε μετὰ ταῦτα τοὺς ἄρκους φρικτούς, ὡς λέγουσί τινες, ὥστε καὶ φρόντωρα ἀνᾶψαντας ἅμα τοῖς λεγοθεῖσιν εἰς ἄρκους καὶ ἄρας τὰς παλαμναιοτάτας σθῆναι ποιῆσαι, ὁ δὲ καὶ εἰς ἀσφαλῆς τοῖς Ἰταλοῖς τῶν παρ' ἐκείνοις ἀφορισμῶν

saltum ingressus arbustis densum ibi tutas se inventurum latebras sperabat frustra : ram detectus inglorie captus et ipse est. Magna tunc res brevi momento ac facile peracta, exiguique laboris ingens nec prudentibus sperabile pretium constitit. Sub hæc Romani duces incredibili spoliorem vi ditati, captivum Achaïæ principem ducentes cum exercitu in Orientem reverterunt, munitis prius quantum fas fuit et necesse visum est, ut quam diutissime secure tenerentur, Occidui limitis locis. Redux autem post illa splendida tropæa Strategopulus cum sociis res haudquaquam adhuc in aula quietas reperit, ac perstudiose Palæologo favens multum ad ejus votorum effectum contulit. At principem custodiae tum quidem tradiderunt. Postea vero capta civitate (hic enim juvat res principis Achaïæ una simul serie dicere, ne si suis quidque posterius gestum temporibus servetur, incommode abrupta hiet narratio) quando, inquam, urbs a Romanis recepta est, annis post hæc duobus, flexit tandem superbam cervicem ea suorum Latinorum clade fractus animus principis, et tunc primum agnoscere sibi visus in Michaele veram speciem ac majestatem imperatoris, cum Romanicæ principem dixit, eundem professus est rite ac legitime thronum occupasse. Denique affirmavit se jam minime dubitaturum procidere ad pedes ejus, eique se subjicere ut justo imperatori, in quo Augusti fastigii tolum instar esset. §7 Præterea si tractari de sua liberatione vellet, pretia libertatis ei soluturum quæ haberet optima. Hæc utcumque Romani, antequam urbem in manibus haberent contemnere forte potuissent, nunc tamen confidere se et illos

ea libenter accipuros, et cum habuerint, non parum inde crevisse suam magnitudinem sensuros. Addebat non recusare se, quin etiam ultro cupere, subjici imperatori, et clientelæ nexu perpetuæ se suumque principatum ei obligare ; velleque hujus subjectionis signum ac symbolum sumere titulum officii ab eo impositi. His imperator auditis, et probat: pretio rerum in redemptionem libertatis oblatarum a principe (erant hæc urbes et regiones, pars non modica principatus ejus in Peloponneso, quantum qui possideret merito ferre titulum ac sustinere dignitatem despotæ posset), simul etiam considerato quem amplum illi esset tantum inter Latinos dynastam clientem in posterum ac subditum habere, unde et decus Romanæ rei et lucrum accresceret, optimum factu judicavit accipere quæ offerebantur, et fœdus ostensis conditionibus icere. Pactis igitur secundum dicta initis, educit principem e carcere, et quotquot ex ejus familiaribus susperstites sunt reperti : nam aliquos diuturnæ custodiae miseræ absumpserant. Honoravitque illum et splendide tractavit, ut decebat : tantumque sibi admovit, ut suscipi ab eo ex sacro baptismate proprium Filium vellet in signum et pignus certissimum reconciliatæ fide optima gratiæ. Celebrata deinde conventio est mutuo jurejurando, horrificis etiam, ut aiunt, utrinque sancito ritibus : nam funale accensum præferentes, ubi suum quisque caput, si a pacto resiliret, diris quam maxime formidolosis devovit, illud exstinxerunt ; cujusmodi cæremonia putant Itali exsecrationibus seu excommunicationibus more ipsorum §§ in quospiam intortis efficacitatem et firmitatem adjungi maximam. Porro

τελείται. Ἦσαν δὲ σφισιν αἱ συνθησαίαι, ἧ μὴν τὸν Ἀ μετέπειτα συναχεῖς καὶ μεγάλοι σφίσι καὶ ἀμφοτέρωθεν ἀνερρώγασι πόλεμοι. Καὶ ταῦτα μὲν ἐπράττετο τὸ λβ'. Ὅπως ὁ Μιχαὴλ δεσπότης νικᾷ Ῥωμαίους καὶ αἰρεὶ Κεῖσαρα.

Ὁ μὲντοι δεσπότης Μιχαὴλ νῦν μὲν καὶ ἀπὸ τῶν κολουθεῖς τῆς δυνάμεως (πλείστη γὰρ ἐγὼ καὶ παρὰ τοῦ τῆς Ἀχαΐας πρίγκιπος τῆ συμμάχου ἐτι δὲ καὶ παρὰ τῶν ἀμφὶ τὸν τότε σεβαστοκράτη Ἰωάννην τὸν Παλαιολόγον μεθ' ὕστερον τὰ κακωθεῖς, ὡς καὶ ἐν στενῷ καταστῆναι κάμπν τε χωρῶν καὶ ταύτης τῆς στρατιωτικῆς δυνάμει πέμψας πρὸς Μαργᾶ τὸν τῆς Πουλίας βῆγα καὶ ἐπὶ θυγατρὶ γαμβρὸν ἐξουτοῦ, καὶ πλείστην σὺν Νικηφόρῳ συμπράττοντι κακείνῳ, ὅς καὶ συμβαίνει περὶ τὴν Τρικύρφου τοῖς ἀμφὶ τὸν Κεῖσαρα, καὶ μετὰ τὸν σὺν βῆγα δεινῶν, πλείστους τε πεσῖν τῶν Νικαίων ἐσκύασε, πλείστους τε καὶ ἄλλους οὐς μὲν φωνεῖ οὐς δὲ περισχῶν καὶ αὐτὸν αἰρεὶ Κεῖσαρα. Ὅς δ' οὐκ ἐπὶ σπονδῶν γενομένων ἐλύετο, τότε μὲν τὰ κατὰ πόλιν συμπράττει, περὶ ὧν αὐτίκα βῆθησται. Ὁ δ' αὖθις τοῖς δουτικοῖς καὶ προσβάλλων αὐτὸν πάλιν καὶ τότε παρὰ τοῦ δεσπότη Μιχαὴλ, καὶ ἐπὶ στέλλεται πρὸς τὸν βῆγα Πουλίας τὸν Μαργᾶ τῆ παρ' ἐκείνῳ δίδοται φυλακῆ, χρόνῳ δ' ὕστερον δεσποίνης Ἄννης ἀδελφῆς οὐσης Μαργᾶ ἀπέπεσε. Ἄλλὰ ταῦτα μὲν ἐσαυθὶς ἐροῦμεν.

conventionum inter eos istarum capita hæc erant, principem cedere Romanis et imperatori, jure C quam optimo possidenda et in perpetuum ejus dominium ex nunc transitura, hæc in Peloponneso sita, Monembasiam, Mainam, Hieracium, Myzethram. Anaplium vero et Argos ut controversa et juris dubii relicta in mediosunt, utiet tractus universus circa Cinsternam valde in longum patens et multis scatens bonis. Principem autem ipsum perpetuum fore Romanorum et imperatoris clientem, et in subjectionis signum officium inde sumpturum. Vicissim ab imperatore principem ornatum dignitate magni domestici honorifice dimittendum liberum, cum iis suorum qui tunc superstites reperirentur. In hæc fœdere facto dimisit principem imperator eo quo par erat honore, missis simul cum illo qui pretia libertatis, de quibus convenerat, reciperent. Rediit igitur domum princeps, D Achæiæ principis et magni domestici Romanicæ titulos referens, nec quidquam cunctatus post reditum cuncta quæ promiserat. redemptionis pretia exsolvit. Mansissetque perpetuo in fide pactorum, quippe auctoratus Romanis memorato magni domestici officio, nisi papa re audita, cum per se indignatus, tum in id ipsum impulsus precibus regis Apuliæ, quorum neutrius rationibus accommodatum videbatur tantum suarum hactenus partium principem stipendiarium Romanis permanere, pactum illud dissolvisset, juramenta que irrita declarasset quasi extorta ineluctabili vi necessitatis ab homine diris

vinculis constricto, ac per hoc non sui juris, ejus libertatis ac proprii arbitrii. Sed com quæ requirebantur ad hoc ut conventio rata daque esset, unde consecutis inde temporibus tinua et magna inter utrosque arserunt bellæ ea quidem sic se habuerunt.

32. Ut Michael despota Romanos vicerit. et Cæsar accepit.

At despota Michael in præsens quidem ob enarrata minutus copiis, quæ illi pleræque accerant societate principis Achæiæ, præterea a stocatore Joanne Palæologo plurimus postea dnis affectus, adeo ut multum iu arcto ipsi resent cum provinciarum tum exercitus, missis ere legatis ad regem Apuliæ Manfredum suum gerum, et magnas ab eo auxiliares copias adeptas tradidit suo filio Nicophoro, suas strenue idem propositum et opes et operam conferens. At cum Cæsare circa Tricoryphum acri prælo gressus maximam stragem Nicænsium dedidit plurimos partim occidit, partim cepit, ipsum de que captivum abduxit Cæsarem; qui post facta liber dimissus ea quæ mox referemus urbem gessit, et rursus cum Occidentalibus gna inita captus iterum est a Michael despota, ad regem Apuliæ Manfredum missus ab eo custoditus traditus est, insecuto deinde tempore cum dom Anna sorore Manfredi permutatus. Sed hæc s locis deinde referemus.

B'.

α "Ὅπως ὁ πατριάρχης Ἀρσένιος ἐν φροντίσιν ἦν περὶ τῆς ἀρχῆς.

[P. 57] Ἀρσενίῳ δὲ τῷ πατριάρχῃ νέων ἤρξε φροντίζων ἢ τῆς ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ καταστάσεως τοῦ Παλαιολόγου ἀνάγκῃ, μεγάλη τις οὔσα καὶ ἀπαράτητος. Πλὴν γὰρ ὀλίγων, καὶ τοῦτο, καιρὸν οὐκ ἔχοντων διὰ τὴν τῶν ἄλλων πολλῶν καὶ μεγάλων ὄντων βούλησιν ἐφ' ᾧ ἐπίσχοιεν, φανερώς οἱ ἄλλοι πάντες μιᾶς βουλῆς ἦσαν καὶ γνώμης, ἀγαπητῶς ἔχοντες εἰ βασιλεύοντο ὑπ' ἐκείνῳ. Ἀρίστην γὰρ βασιλείαν εἶναι οὐ τὴν κληρωτὴν, ἦν ὀλισθαίη τύχης· τινὶ ἔστι λαγχανεῖν καὶ τὸν ἀνάξιον, οὐδέ τι γέ- νους, εἰς τὴν παρεισφραθέντες πολλάκις λανθάνουσι καὶ οἱ κάκιστοι, οὓς δὴ καὶ ἀποδοκιμάσειεν ἂν ὁ ἀγαθὸς ἄρχων καὶ ἐν ὑπηκόων ἐξετάζεσθαι μοίρα, ἀλλὰ τὴν ἐξ ἀρετῆς καὶ δοκιμασίας ἀρίστην ὡν ἄρχειν μέλλει. Αὕτη γὰρ καὶ λυσίτελής τοῖς πλήθεσιν, εἰδότεων τῶν εἰς ἀρχὴν καταστάντων ἐπὶ τίνι καὶ προσεκλήθησαν. Ἰατρὸν γὰρ οὔτε τὸν ἐκ τύχης οὔτε τὸν ἐκ γένους εἰς τὸ ποιεῖν ὑγίαν τοῖς νοσοῦσιν ἀξιό- χρεων εἴποιμεν· καὶ εἰ ἐκ γένους τὸν κυβερνήσαντα ἐγκρινοῦμεν, καταποντιστὴν μᾶλλον ἢ κυβερνήτην

ἐπιστήσομεν τῇ νηϊ. Κινδυνεύειν δ' οὕτω καὶ τὸν μᾶλλον καθάρσεως εἶτ' οὖν παιδεύσεως εἰς τὸ καλῶς βασιλεύειν δεόμενον ἀκάθαρτον εἶναι μάλιστα, ἅμα γεννηθέντα καὶ ἅμα τρυφαῖς καὶ σπατάλαις παρά- ληφθέντα βασιλικαῖς, ὑφεδρευούσης μὲν κολακείας, ἐκποδῶν δ' οὔσης ἀληθείας, καὶ τῶν κακίστων ὡς καλλίστων ἠποκοριζομένων, ὡς ὁ παλαιὸς λόγος ἔχει, ὅτε καὶ τὸ ἐμμελὲς βῆττειν ἀκούειν ἦν ἐκ κολά- κων τῷ ἅμα μὲν ἄρχοντι ἅμα δὲ πάσχοντι, κἂν τις νοουθετῶν ὑπογρύξη, ὡς δόσους καὶ κάκιστος δι- εβάλλετο, ὡς τὴν παραίνεσιν πρόσταξιν ἔχόντων. Οἱ δὲ καὶ τὰ γινόμενα δυσχεραίνοντες οὐδὲν ἤττον κολα- κεύουσι, ἀποσεμνύνοντες πλέον τοῦ μετρίου τὸν ἄρχοντα, καὶ τὸν τύφον συναύξουσιν. Ἐκείνοι δὲ ὡς περ ἐπὶ σκηνῆς διάφορα προσωπεῖα περιτιθέ- μενοι, πρὸς τὸ ἀρίστως βασιλεύειν τὸ γένος ἐχέγγυον οἴονται, ὡς περ ἐν ταῖς πρώταις τῶν σπερμάτων καταβολαῖς βασιλικῶν τινων δυνάμεων εἰς ἀρίστην ἡγεμονίαν ἐνοσῶν. Ταῦτα λέγοντες ἐπίκειντο πλέον ἰδεῖν τὸν δεσπότην καὶ στεφηνφόρον, καὶ ἦνυτον προσ- αναγκάζοντες συνεχῶς. [P. 58] Ἦν γὰρ καὶ ὁ Πα- λαιολόγος ἐντεῦθεν συγκροτηθεὶς τὰ αὐτὰ λέγων, καὶ

II.

1. Ut Arsenius patriarcha in sollicitudine fuerit ob res imperii.

●● At Arsenio patriarchæ novarum sollicitudinum initium attulit magna et ineluctabilis necessitas imminens evahendi Palæologum ad imperium. Nam præter paucos momentum non habentes, quod eorum suffragia multitudine contrariorum obrue- rentur, concordiam omnes studio in unam sententiam desideriumque conspirabant Palæologo ut imperatori serviendi. Vulgo ut optimam laudabant eam demum principatus formam, quæ principis delectum non prærogativæ generis addiceret, ac sic permitteret arbitrio sortis, cuius temerario iudicio velut cæco alexæ casu non solum indignus interdum præficeretur, sed in summum sæpe locum irreperent pessimi homines, et omnino tales quos si satis exploraret gravis et accurata censura, vix in infimum subditorum gradum admitteret. Tutissimum esse illum igitur eligendi modum, quo vita ejus et mores qui promovendus est, ipso- rum quibus est præfutura subiciuntur examini: ista enim rationem et populis æque utilem et ipsis principibus, utique per eam intelligentibus cur et ad quid officii vocentur. Sane nunquam dixerimus aptissimum fore illum ægro curando medium, quem genus aut fortuna commendavit; et si ex genere gubernatorem navigantes adsciverimus, demersorem potius quam utilem rectorem imponemus navi. Periculum porro esse ne qui sunt in regno nati omnium sint ineptissimi ad percipiendam institutionem ●● disciplinam atque artem recte administrandæ reipublicæ, quippe quos et delicæ in quarum sinu nutriuntur, et assidua im-

perantium pestes, adulatorum greges, ita depravant ut nec sensum habere veritatis assentationibus exclusæ, nec iudicium recti et æqui, aut formam capere moderati regiminis valeant, utique cum qui eorum et latera obsident et auribus insidiantur individui comites, ad gratiam loqui omnia parati, pessima quæque, ut vetus verbum habet, pulcherrimarum rerum appellatione cohonestent, usu subactis principum animis ad ista et toleranda et credenda, adeo ut etiam libenter audiant viles istius sæcis hominum voces, quibus modulatam etiam sibi videri ægrotantis principis tussim putidissime gariunt. Quibus si audeat intervenire quispiam sapiens, et quæ vera et justa sunt hiscere, continuo ut defectionem meditans et homo nequissimus traducitur, iis siquidem qui sic imperant omnis admonitionis loco absoluta et liberrima quidvis imperandi licentia est, cum interim ipsi quoque qui ea moleste ferunt, accinere assentantibus cogantur, et ultra omnem modum qualicumque principi encomia vel maxima dicere, quibus scilicet magis magisquetumidus ejus animus inflatur. Atque hoc genus principis. diversas sibi larvas velut in scena imponentes, ad optime imperandum abunde putant sufficere generis regii claritatem, quasi nascentium in purpura primigenia ipsa semina vin quamdam arcanam secum ferrent, dotium ad præclare imperandum necessarium præbitricem. Hæc dicentes exardescabant in impatientem instantiam videndi præpositum rebus verum dominum et corona dignum, seque compotes votorum, utpote subjectos principi ejus formæ quam descriperant. Is quoque ipse quem istis vocibus designabant, Palæologus

ὡς εἰ μὴ ἀξίος τῆς ἡγεμονίας κριθείη καὶ ὁ ἐξ αὐτοῦ, αὐτὸς ἐντεῦθεν ἐκείνον ἀποψηφίζεται. Πλὴν καὶ πολλὰ τινα κατορθοῦν ὑπισχεῖτο, τὴν μὲν Ἐκκλησίαν ἀνυψοῦν ὅσον, τοὺς δ' ἱερωμένους καὶ πλεόν τοῦ μετρίου τιμῶν, ἀξίαις τε μεγίσταις καὶ τοὺς ἀξίους τῶν ἐν τάλει προβιδάξιν, καὶ κρίσεις ὑπεραποδέχασθαι δικαίας, καὶ τοὺς ἀβέβητους κρινούσας ἐγκαθίσθην, ὧν καὶ μάλιστα καὶ πρῶτιστον τὸν Κακὸν Μιχαήλ καὶ Συναχρεῖμ ἐπικεκλημένον, εὖ τῶν λόγων καὶ τῶν νόμων ἔχοντα, ἐν τῷ δοῦναι οἱ καὶ πρωτοασκηρῆτις πάλαι σεσθὲν ἀξίωμα, καὶ οἱ θέλειν ἀσηκρῆτις ὑποτάξαι, ἐφ' ᾧ ἀδεκάτως καὶ ἀνεριθύτως κρίνοιν. Ἔτι τε λόγον τιμῆσαι καὶ τοὺς ἐν λόγῳ περὶ πλείστου τῶν ἄλλων ποιεῖν. Τὸ δὲ γε στρατιωτικὸν ὑπεραγαθῶν, καὶ τὰς ἐκείνων προνοίας, καὶ ἐν πολέμῳ πίπτειν καὶ ἀποθνήσκουσιν, γονικὰς ἐγκαθίστην τοῖς πασι, καὶ τισιν αἱ γυναῖκες κατὰ γαστρὸς ἔχοισιν τὸ κυοφορούμενον. Εἰσπράξεων δ' ἀδικῶν μὴ δ' ὄνομα εἶναι, μὴδὲ χώραν διδόναι διαβολαῖς, ἀργούντος μὲν τοῦ ἐπὶ ταῦταις μονομαχίῳ,

ἀργούντος δὲ καὶ τοῦ σιδήρου, ὡς ἐπηρημένον καὶ κινδύνου μεγίστου, εἴ τις τολμῆ τῶν δυναμένων καὶ ἐν ἀρχαῖς ὑπέχειν τὸν μόδρον καταναγκάζειν. Τὰ δὲ τῆς πολιτείας οὕτως ἀφόδως ἐν εἰρήνῃ διατηρεῖσθαι, ὥστε καὶ τοὺς ἀπορούστας καὶ ἱκανῶς τῆς περιουσίας ἔχοντας ἐπιδεικνυμένους τὰ ὑπάρχοντα κυδρῶσθαι καὶ τὸ παράπαν μὴ δεδίεναί. Ἐπὶ πάντων ὑπακούειν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ μητέρα ταύτην ὡς εἰκὸς ἡγεῖσθαι, καὶ πᾶν τὸ εἰς κατάστασιν αὐτῆς πραγματεύεσθαι. Ταῦτα δὲ προσετίθει, ὅτι καὶ ἐν ὑπονοίαις ὁ προβασιλεύων ἦν τοῦ καταφρονεῖν τῶν ἐκείνης προνομίων καὶ βασιλικῶς καταπαίρεισθαι, ὥστε καὶ ἐπὶ πολλοῖς τὸν πατριάρχην λυπεῖσθαι ἐπὶ τὴν τοῦ λαοῦ προστασίαν ἀποπροσκοπεῖσθαι, μάλιστα καὶ δικαίως ὑπὲρ τινων λέγοι εἰσκουόμενον. Ἦν οὖν τότε τῷ πατριάρχῃ, καὶ οἷς τῶν ἀρχιερίων τὸ εἰς τὸ μέλλον προμηθεῖς ἦν, διττοὶ τινες λογισμοὶ πρὸς ἀμφοτέρω κρούοντες καὶ ἐκπέτρων ἰσχυροί. Ὅτε γὰρ πρὸς τὴν τῆς βασιλείας ἐντέλειαν ἀποδίδειν, καὶ τὸ παρ' ἀμφοῖν βασιλείῳ, τοῦ μὲν νομο-

eadem illa loquebatur, addens etiam se, si forte imperaret et filium haberet non præditum dotibus artibusque ad bene regendum aptis, ultro abdicaturum redacturumque in ordinem. His insercbat promissiones magnificas perficiendarum, si declararetur **Q** imperator, laudatarum et cunctis expotitarum rerum Ecclesiam quidem sese in altissimum fastigium evecturum, sacros vero ministros honoraturum exquisitissime. Præterea magistratus et præfecturas non nisi dignis ex primo ordine tributurum. Judiciorum curam suscepturum, ut juste ac sine calumnia fierent, æquique tenaces et inflexibiles ad gratiam eirei viros præfecturum. Cujus rei jam nunc specimen et quasi pignus dedit in quopam notissimo tunc et omnium primo iudice, perdocto illo quidem et consultissimo juris, sed injustitia infami, unde illum Malum Michaelem et Sonacheribum vulgo vocitabant. Quem specie honoris in posterum coercuit: extinclam enim prius dignitatem primi a secretis resuscitans ei tradidit, subjiciens sic illi assessores multos probos viros a secretis, hoc est arcanis suffragiis judicatos, et sic citra personarum acceptionem sine ullius respectu ac verecundia, quod justum esset decreturos. Pollicebatur etiam sese litteratos eximie culturum prælaturumque cunctis. Ad hæc eximiam erga militarem ordinem caritatem promittebat, stipendiis ad diem numerandis donativis representandis, eorum vero qui in bello cecidissent et in obsequio reipublicæ vitam profudissent liberis, si quos reliquissent, debita patri præmia reddendo: in eoque tam diligentem fore, ut si cuius occisi militis uxor prægnans superesset, fetus in ea concepti providentiam gereret eique servari mortui parentis honoraria curaret. Injustarum porro exactionum ne nomen quidem audiri passurum. Nec locum daturum calumniis; unde jam nemo ad earum depulsionem singulari certamine

decertaret, nemo contactu ferri candentis innocentiam probaret satis gnaro unoquoque **magistratum** magnum mali gravissimi sibi periculum impendere, si vel tantum conmineret, ut quis delatus ad experimentum massæ candentis adigeretur. Spondebat quin etiam summam securitatem pacis publicæ, per quam etiam tenues et prius **egentes** jam tantum abundarent, ut nec ipsis deferet facultas ostentandarum opum et se familiamque domestica copia honestandi, omni prorsus metu vacuis. Super omnia obedientissimum sese, ut patet, Ecclesiæ præbiturum, et matris illam locuducturum, nihilque non moliturum quod ad eius statum pacemque servandam videretur conducibile. In quo ut abundantius religionem ostentaret, incitabatur spe comparationis a populo instituende faetorum suorum ejus generis cum contrariis exemplis imperatoris nuper defuncti, de quo sciebat invaluisse suspicionem haud magni eum facere Ecclesiæ auctoritatem, effereque se in eam fastu regio. Unde et contigerat eo regnante multas offensiones et dolendi causas patriarchæ offerri adeo ut jam non auderet suscipere patrociniū populi, nec deprecatorum se ingerere in periculis miserum, quoniam non speraret se auditum iri, quantumvis æqua diceret. Tunc porro patriarcha et iis antistitibus qui futuri providentiam habebant, cogitationibus invicem adversis et valide utrinque in contraria incurrentibus distrahebantur. Quando enim bonum imperii statum reputabant, præsestrari republicam nomine atque auctoritatem simul junctis principum duorum; alterius pupillam et in perfectam ætatem debita cura educandi; alterius per se valentis resque opera consilioque propriis gerentis. Rursus cum extendebant animum in provisionem rerum futurarum, hinc quidem occurrebat quantum expectari boni posset ex imperio

μουμένου τοῦ δ' ἐνιργούντος, ἄρχεσθαι ὡς καλὸν ἄμου καὶ τῷ ὑπηκόῳ σωτήριον κατενόουν. [P 29] Πρὸς δὲ καὶ τὰ μέλλοντα προσγενήσεσθαι, ἅμα μὲν ἐξ ὧν τὴν ἱκανὴν πληροφορίαν ἐπὶ τάνδρῳ εἶχον ἐκ πλείστου, ἅμα δὲ καὶ ἐξ ὧν τότε ὑπισχνουμένου κατήκουον, ὑπεραποδεχομένοις ἐψέκσαν τὰ κατὰ βουλήν πραχθησόμενα. Ὅτε δ' αὖ πάλιν πρὸς τε τὸ τοῦ ἐνὸς ἀφιλονέκτητόν τε καὶ ἀνερίθρευτον καὶ τὸ ἐπὶ δυσὶ στασιαστικόν τε καὶ μάχιμον ἐνοήσαιεν, τὰς θ' ἐκατέρωθεν ἐπιβουλὰς καὶ τὰς ὑποψίας ἐνὸς ἐπὶ θάτερον καὶ τέλος τὸν ἐφ' ἐνὶ κίνδυνον παρὰ τοῦ κρατήσαντος, διεφώνουν καὶ ἀπηγόρευον. Εἶναι γὰρ τὴν βασιλείαν καὶ ἄλλως χρῆμα μὲν ὄρακτόν καὶ τοῦ παντός ἄξιον, ὑποπτικὸν δ' ἄλλως, ὥστε καὶ μὴ οὔσαν κακίαν εἰδωλοποιήσαι διὰ τὴν ὑποψίαν καὶ οὔσαν, μετιέναι παρασκευάζειν τὸν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς, ὡς οὕτω μόνος ἀσφαλῶς βασιλεύσοντα, ἂν καὶ τὰ μὴ ὄντα μετή. Ὡς δὲ τις πρὸς ταῦτα καὶ ὑποστέλλοιτ' ἂν, τῷ μὴ τισὶν ἄδικος δόξα τῇ μοναρχίᾳ ἐπιθέμενος. σοφὸν τινα λόγον καὶ παλαιὸν ἐκ τραγωδίας εἶναι τὸν ἐξαιρούντα τὸν ἐπὶ τῇ δόξῃ τῆς ἀγικίας μῦμον, λέγοντα, εἴπερ ἀδικεῖν θέοι, ὑπὲρ τυραννίδος κάλ-

λιστον ἀδικεῖν. Ταῦτ' ἐκείνοις λογιζόμενοις θεός ἐπῆει· καὶ παρὰ ταῦτα μὲν πλησίον ἦσαν τοῦ πράττειν. τούτων δὲ προσκρουόντων τοὺς λογισμοὺς ἀργοὶ πρὸς τὸ δρᾶν ἦσαν, κἂν ὅσοι καὶ ὤρων λέγειν. Νικᾶ δ' ὅμως τὸ μόρσιμον. Καὶ τοῦ μὲν τὴν ἀρχὴν ἐγχειρίζειν ἐκείνῳ οἱ πλείστοι γίνονται, καὶ σχεδὸν πάντες· ὅμως δ' ἐμπεδοῦν τοῖς φρικώδεσιν ὄρκοις, ἀραῖον ἔχειν ὑπὲρ θατέρου θάτερον τοῦ μὴ τι δεινὸν βουλεύεσθαι κατ' ἀλλήλων τοὺς βασιλέας, τῶν εἰκότων ἐνόμισαν.

β'. Ὅπως ἀνίσταν τὸν Παλαιολόγον ἀρῶν αἰς ὑπέκειτο.

[P. 60] Ἐτοίμως δ' ἀφῆρουν καὶ τὸ δοκοῦν τοῖς πρατομένοις προσίστασθαι ἐφέσει τοῦ ταῦτα γενέσθαι. Ὡς γὰρ αἱ γεγονυῖαι συνθεσίαι τοῦ Παλαιολόγου πρὸς τὸν πάππον τοῦ βασιλέως καὶ αἱ δι' ἀφορισμῶν ἐμπεδώσεις, ἧ μὴν μὴ τι κατὰ τοῦ γένους τοῦ βασιλείου βουλεύεσθαι, παρὰ τῶν προὔτεινοντο, ὡς ἰσθὸν ἀρχῆς ὁ τῶν ἀρχιερέων συλλογος τὰς συνθήκας ἐκείνας διέλυον. Μὴ γὰρ εἶναι τὸ τοιοῦτον κατὰ τοῦ βασιλευδόντος κάκιστον βούλευμα, ὁλλὰ μᾶλλον συνεργίαν τῆς βασιλείας καὶ συντήρησιν ἀδιάδοχον, κατὰ

Palæologi, de cujus et sapientia et bonitate et fortitudine plene sibi persuasi videbantur; eoque momento haud dubie propendebant in eam partem, quæ tali tamque probato et parato imperatori, tam fausta et optabilia tum promittenti tum idoneo præstare, certam et perpetuam collati jam honoris possessionem optabat. Idem tamen ubi deinde reputabant secum quam tranquilla, concors, a dissidiis et factionibus securâ sejunctaque sit singularitas imperantis; e contrario quam **94** infida, instabilis, ad rixuram, seditionem et civilium tumultuum præsens periculum exposita sit duorum in uno imperio societas, quæ utrinque insidiæ, quæ suspiciones, quæ machinationes uniuscujusque in æmulum, ad extremum quæ clades quamque tragicus exitus maneat imbecilliores, postquam potentiori aut feliciori succubuerit, hæc, inquam, cogitantes revocabant damnabantque vota illa sua et consilia priora, toti videlicet defixi in imagine miseriarum imperii discordis. Existimari quippe vulgo imperium rem in primis expetibilem et quantovis bene pretio parandam, præsertim iis qui ejus gustum experiendo perceperint. Idem porro esse suspici-

subsidium ambitionis contra humanitatem vetus e tragœdia oraculum, quo edicitur, si jus violandum unquam sit, minime vituperabilem et maxime tempestivam ejus violandi causam esse plenam in solidum acquisitionem supream auctoritatis: talia reputantes, et quæ ex istis pronum erat sequi metuentes, ecclesiastici proceres impelli se sentiebant ad fovendum ambitioni Palæologi: rursus vero incurrentibus ex adverso miseratione pupilli principis ac fide in domum Augustam, segnes ad agendum, mutijetiam ad loquendum quæ opus erant reddebantur. Vicit tamen divina prædestinatio quæ imperium Michaeli desponderat: nam ad huic imperium decernendum plerorumque ac ferme omnium sententiæ conspirarunt. Appositum id tamen in mutuam cautelam communi consensu temperamentum **97** est, ut ambo principes juramentis quam maxime horrendis, diris etiam execrabilibus additis, obligarentur ad fidem invicem charitatemque præstandam abstinendumque a vi omni ac fraude, quæ in alterutrius perniciem tenderet.

2. Ut Palæologum antistites solverint juramentis et diris quibus tenebatur.

Sacri porro antistites, hæc fieri valde desiderantes, facile dissolverunt quæ ipsorum executioni obstare videbantur: siquidem ne novum juramentum rite a Palæologo conciperetur, videbatur obstare adhuc vigens religio veteris jurisjurandi, quo ille avo pueri principis dudum sacramento fidem addixerat, non in ipsius tantummodo personam, sed in stirpem ejusdem ac posteros, additis etiam anathematibus, si falleret, incurrendorum devotionibus ac diris. Quæ nunc omnia cætus præsulum ut telas araneorum disrupt ac fecit irrita, magno consensu declarans,

καιρὸν συναιρομένου τῆς ἀρχῆς τῶ νέφ τῆς βοήθειας χρήζοντι. Τὰς. τούντεῦθεν δὲ τῶν ὄρκων συμβάσεις ἐπὶ τοσοῦτον τὸ ἰσχυρὸν ἔχειν καὶ ἀδιάλυτον ὥστε καὶ τὰς προτέρας σκεῖναι παύταις, ὡς καὶ ἀμφοτέραις τὸν Παλαιολόγον ἐπέχεσθαι, εἴ ποί τῶ νέφ ἐπιβουλεύοι. ὁ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ ἀντιστροφῶς ἐζήτει τὴν ἀρὰν τίθεσθαι καὶ τοὺς ὄρκους γίνεσθαι, εἴ ποί καὶ ὁ νέος κατ' αὐτοῦ μελετήσας διαπράξειτο, ὡς ἐξ ἀνάγκης τοῖς αὐτοῖς ἐπέχεσθαι. Προβαίνει ταῦτα, καὶ γραφαῖς οἱ ὄρκοι κατοσφαλλίζονται, Καὶ ὁ γράφων ὁ εἰς πρωτασκηρῆτις τεταγμένος Κακὸς ἦν.

γ. Ὅπως ὤμνουν καὶ ἐπ' ἀμφοτέροις δουλείας ὄρκον Ῥωμαῖοι, καὶ ἐν ποίοις διορισμοῖς.

[P. 61] Τάτεται δὲ καὶ τοὺς ὁπουδῆποτε τῆς Ῥωμαϊδος ὀμνῶν ἐπ' ἀμφοτέροις ὄρκον δουλείας κατὰ τὸ σὺνηθεῖς· πλὴν προσέκειντο τοῖς συνθεθειμένοις ἐπ' ἀσφαλείῃ καὶ ἀμφοτέρων μείζονι. ἢ μὴν ἔτοιμον εἶναι τὸ ὀπῆκσον ἐπ' ἐκείνον ὀρμῆν φωνώση χειρὶ, ὅς ἂν ἐπιβουλεύσοι θατέρῳ. Ἐρκωμότου γὰρ μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τοῦτο, κατὰ φόβον, οἶμαι, ἢ χρεῖαν ἀληθι-

νήν. Εἰ δ' οὖν, ἀλλ' οὐδὲν ἂν καταγοῖη τις μείζον τῶν ταῦτα πραττόντων ἢ τὸ ἐμφυλλοὺς πολέμους τῶ κοινῶ προξενεῖν, εἴ ποτε τοῦτο συμβαίη. Ὅμως ἐδόκει ταῦτα, καὶ εἰς ἔργον τὰ βοαλεύόμενα προῦδαινον. Χεῖρα τοιγαροῦν ἐτίθουν, καὶ ἐπὶ τῶν ἀγίων Εὐαγγελλίων ὤμνουν ἢ μὴν καὶ ἀμφοτέροις δουλεύειν καὶ ταῦτ' ἐκτελεῖν.

δ. Ὅπως ὤμνουν ὁ Παλαιολόγος ἐπὶ τῶ παιδὶ καὶ οἱ μεγιστᾶτες.

τίως δ' ἡ κυρία παρῆν, ἥτις ἦν, ὡς ἐβρῆθη, Ἐκατομβαιῶνος νομηνία. Καὶ πρῶτος αὐτὸς ὁ εἰς βασιλείαν προβιβαζόμενος ὤμνουν ὑπὲρ τοῦ παιδὸς τὰ εἰκότα καὶ Βασιλέως, πλὴν οὐχ ὡς δουλεύσον ἀλλ' ὡς συμβουλεύσον ἐκείνῳ καὶ μὴδὲν ἀνῆκεσσι μελετήσων κατ' ἐπιβουλήν. Ὅμνουν δὲ καὶ οἱ μεγιστᾶνες, καὶ ὡς δουλεύσοντες ἀμφοτέροις, καὶ ὡς ἀμνουῦντεν αὐτίκα, ἦν πού τις ἐβουλεύοι, τῶ ἐπιβουλεύθεντι. Καὶ οὕτω τελεσθέντων τῶν ὄρκων, ἀσπίδι βασιλικῇ ἐνιζάνει ὁ εἰς τὴν βασιλείαν ἐπιμαζόμενος, πρῶτον τὸ πόδε τοῖς βασιλικοῖς συμβόλοις ἐναρμωσθεῖς, καὶ χερσίν ἔνθεν μὲν ἀρχιεπίσκῳ ἔνθεν δὲ μεγιστάνων ἀρθεῖς ἀνακτορικοῖς ἐπι-

quod fieri Palæologum contigerat participem imperii, nequaquam esse nefarium et fidei juratæ contrarium facinus, sed utilem reipublicæ collationem operæ in bonum imperii, et conservationem principatus ei ad quem de jure spectabat, sine ulla spe potestatis istius precariæ in prolem successione transmittendæ : quæ salutaris tum rei Romanæ cooperatio peropportuna et necessaria judicabatur imbecillæ ac tali auxilio egenti pupilli pueritiæ. Itaque nihil obstante prioris sacramenti religione, novum juramentum ratum inviolabilemque firmitatem habiturum, quippe cum neutra conventio quidquam alteri contrarium habeat, quominus ambæ valere simul possunt; unde fore ut duobus deinceps totidem fœderum sacramento sanctorum vinculis constrictus Palæologus teneretur, et si ullas unquam collegæ puero insidias strueret, duplicis perjurii reus foret. Quæ Palæologus admittens vicissim petiit devinciri mutuo quoque juramento ad securitatem suam adolescentulum imperatorem, imprecando et ipsum sibi diras et anathema statim inevitabiliter incurrendum si quidquam unquam adversus Palæologum machinaretur aut ageret. Hæc uti convenerat processerunt, conceptis utrinque juramentis et 96 re tota in publicas rite tabulas relata ad memoriam firmitatemque irrevocabilem, scribente ista et authenticis commentariis mandante Malo illo, quem diximus, antiquato prius et ejus causa reposito primi a secretis officio donatum.

3. Ut fidelitatis juramentum utrique principi de novo præstiterint; et quibus de novo additis cautionibus.

Edictum quoque est ut per omnes Romano imperio subjectas regiones omnes utrique pariter principi sacramento fidem obsequiumque suum de more

obligarent. Sed ad majorem utriusque securitatem consuetæ talium formulæ adjungere tunc visum, Deo similiter teste firmatam, professionem et promissionem universi populi, bello et inexpiabili odio persequendi eum e duobus, cujus essent et in collegæ vita vel nefaria vis vel insidiæ deprehensæ. Tali extraordinario additamento populare juramentum cumulatam metu magis, ut opinior, nimio proclivis in regni societate dissensionis, quam ulla satis magna utilitate remedii ad tantum mali prævertendum ancipitis. Nam si recte quis æstimet, istæ profitentes belli jam tum civilis et internecini signum tollebant, ex prona et vix evitabili suspitione facile ac cito exarsuri. Cæterum qualicumque consilio, ista sic tunc decreta et executioni mandata sunt Romanis ubique viritum universis imposita sacris Evangeliiis manu, jurantibus se et fidem utrique principi concorditer imperanti subjectionemque præstituros, et si quis ipsorum in alterum insurgeret, auctorem injuriæ ulturos.

4. Ut Palæologus et proceres imperatori puero jurando caverint.

Jamque aderat inaugurationi designati Augusti dicta dies, quæ fuit, ut dictum est, kalendæ Januariæ, quando is qui ad imperium evehebatur juramenta, de quibus convenerat, primus conceptis verbis protulit, fidem per ea obligans puero principi non ut ei subditus futurus, sed ut consultatus ac suggesturus opportuna, nihilque in ipsum insidiosè moliturus. Jurarunt post ipsum optimatum utrique subditos futuros, et 97 si quis ipsorum insidiaretur alteri statim ultionem de insidiatore sumpturos. Sic consummata juramentorum ceremonia, designatus princeps scuto regio incedit, utroque prius pede imperatoriis insignibus ornato; et manibus hinc quidem antistitum inde optimatum

καὶ κρότοις παρὰ πάντων ἐμεγαλύνετό τε καὶ ἐφη-
μίζετο.

ε'. "Ὅπως ὁ Παλασιολόγος καταστάς εἰς τὴν βασιλείαν
ἐφιλοτιμεῖτο τὰ μέγιστα.

[P. 62] Τὸ δ' ἐντεῦθεν οἱ μὲν τῆς γερουσίας προσ-
ήκουσιν ὀφφικίοις ἐνεσεμνύνοντο, καὶ ἄλλοις μὲν
ἄλλα τὰ μὲν ἐδίδοντο τὰ δ' ἐν ὑποσχέσεσιν ἦσαν· τὸν
δ' αὐτῷ ἀδελφόν Ἰωάννην, μέγαν δομέστικον ὄντα, τῇ
τοῦ Τορνικίου Κωνσταντίνου θυγατρὶ πρὸς γάμου
κοινωνίαν συνήρμωσε, κἄν ἐν ἀναβολαῖς ἦν τὸ ἀξιώ-
μα. Θάτερον δὲ τῶν ἀδελφῶν Κωνσταντίνον, ἔτι
ἔχοντα ἐν ἰδιώταις, κατὰ καιρὸν τιμῶν αὐτὸς Καί-
σαρα προθυμούμενος, συνήρμωτε δὲ καὶ αὐτῷ πρὸς
γάμον τὴν τοῦ Βρανᾶ πᾶϊδα εὐγενῆ οὖσαν, σοφὸν τι
ποιῶν καὶ τοὺς ἐν τέλει τοῖς κήδεσι προσποιούμε-
νος. Καὶ τοὺς μὲν τῆς γερουσίας οὕτω μεγαλοπρε-
πῶς ἐθεράπευε, προνοίας τούτοις ἐπαύξων καὶ προσ-
τιθεὶς καὶ χαίρειν ἀφίεις τοῖς πᾶσι, τῶν ἀγαθῶν
τὰ μὲν λαμβάνουσι, τὰ δ' ἐλπίζουσι· τὸ δὲ στρατιω-
τικόν τε καὶ τὴν πληθὺν, τοὺς μὲν καθημεριναῖς φι-
λοτιμίαις ὤφελε, καὶ χρυσοβούλλοις τὰ ὑπεσχημένα
τούτοις ἐπλήρου, καὶ πρὸς τὸ μέλλον εὐθυμότερους
καθίστα ὡς ἀθανάτους τὰς τῆς ζωῆς προνοίας καὶ
τὰ διδόμενα σινηρέσεια τοῖς παισὶν ἔχοντας, τοὺς δ'
ἐθεράπευεν, ἀνοιγνύς φυλακὰς καὶ χρεῶν δημοσίων

ἄπολύων τοὺς ὀφληκτάς, ἀπορουμένοις τε τὰ πρὸς
ζωὴν διδοὺς ἀφθονώτερα, καὶ γε τοῖς ἡδικημένοις
ἀμύνων καὶ φιλοτιμότερον προχέων τὸ δαψιλές, ὥστ'
εἶναι ἅμα μὲν ἀνευγαεῖν περὶ τοῦ τινα καὶ ἅμα
προβαίνειν γράμμα βασιλικὸν προστάσσον ἐκείνῳ
τὸ κατὰ βούλησιν, εἰ καὶ δυοὶ χρόνοις ὕστερον ἀγ-
ελάμβανε τὰ προστεταγμένα. Κἄν πού τις ἐφ' οἷς εἴ-
χεν ὀχλούμενος τὸ γράμμα τῆς χάριτος προὔτεινεν,
εὐθὺς φανὲν δευτέρας ἰνδικτιῶνος δν, τὴν δόσιν ἀπε-
ψηφίζετο, ὡς ἐν καιρῷ μηδὲν ἀκριβείας καὶ προσ-
οχῆς ἔχον τὸ γεγονός. Τότε δὲ καὶ πόλλ' ἄττα τοῦ
κοινοῦ ταμείου ἐξεφόρει, καὶ δημηγορῶν τοῖς συνει-
λεγμένοις πρὸς χάριν ἀπασαν, εἴτ' ἀμφοτέραις ἐκεί-
νοις ἐξήντει τὰ χρήματα, χύδην ἐκρίπτων κυνηδὸν
συλλέγουσιν·

β'. "Ὅπως τὰς ἄκρας ὠχύρου καὶ μήπω στεφθεῖς
ὁ Παλασιολόγος.

[P. 63] Ἦν ταῦτα, κάκεινος μὲν καταχυροῦν τὰς
ἄκρας προύργου ποιούμενος, ἅμα δὲ καὶ δηλοποιού-
μενος αὐτῷ προσώπῳ τὴν τῆς βασιλείας ἀνάβησιν,
ἐπὶ Φιλαδελφείας ἔγνω χωρεῖν, λιπῶν τὸν νέον ἐν
Μαγνησίᾳ, βασιλικῶς, ὡς ἔδει, θεραπευόμενον.
Συνείπετο δὲ οἱ καὶ ἅπαν τὸ στρατιωτικὸν προασπί-
ζον τοῦ βασιλέως μεθ' ὅτι πλείστης εὐνοίας καὶ
πρὸς τὸ πονεῖν ὀρμητὴς ἐτοίμων, ὅπου γε καὶ καθ' ὧν

sublatus, acclamationibus et plausu, quibus excipi
novi imperatores solent, ab universis salulatus et
Augustus declaratus est.

5. *Ut Palæologus erectus in imperium regia libera-
litate cunctos demeruerit.*

Inde senatores quidem officiis pro cuiusque me-
ritis honorabantur, et aliis alia partim donaban-
tur, partim promittebantur. Fratrem vero Joannem
tunc adhuc magnum domesticum sebastocratoris
ornare dignitate æquum censuit, et ei Constantini
Tornicii filiam matrimonio conjunxit, destinatam
dignitatem in tempus aliud differens. Alterum vero
fratrum Constantinum in privata tunc quidem adhuc
reliquit sorte, suo tempore creare ipsum Cæsarem
habens in animo. Dedit autem et huic uxorem
Branæ filiam sane prænobilem, sapienti consilio
affinitatibus patricios sibi devinciens. Et senatores
quidem in hunc modum magnifico demeruit, pen-
siones iis adaugens, et donis superadditis cumu-
lans, cunctisque gaudendi materiam offerens hono-
rum vel collatorum præsentii fructu vel certa pro-
mittissorum expectatione. Jam exercitum ac plebem
varie delinivit: nam et plerosque quotidianis do-
nativis juvat et quibus per diplomata bullis aureis
munita promissum aliquid fuerat, cum fide repræsen-
tavit, sic illos in futurum securos et bene animatos
efficiens, utpote jam certos processura ipsis et libe-
ris eorum in omne tempus ad victum decreta subsidia
et frumenti demensa constituta. Plebem vero
præcipue demulsit aperiendis custodiis, et iis qui
fisco quid deberent nec solvendo essent, liberis
dimittendis, præterea largiendo liberaliter alimenta,
et passos injuriam consolando, vexatoribus eorum

condigno supplicio multatis. Et inerat multa popu-
laritas in modo hæc agendi, facilitate et amabilis-
sima benignitate largientis dona per se grata multo
reddente gratiora. Quippe non raro statim ac quis
de sua quapiam necessitate retulerat ad principem,
is sine mora diploma regium ipsi quod postulabat
asserens in manum dabat, unde is lætus abibat, etsi
nonnunquam non nisi post biennium pensio nume-
randa prescriberetur. Quod si quem, ubi scriptum
legerat, tæderet moræ referretque diploma et gra-
tiam repræsentari posceret, placidus ille ac reni-
dens recognoscebat scriptum, et ubi revera dila-
tum in secundam indictionem donum videbat, ul-
tro damnabat scripturam quasi a parum attento
minimeque assecuto mentem suam librario forma-
tam, jubebatque corrigi. His et similibus de cau-
sis profundebat largiter ærario prius regio condi-
tas opes. Et ab concionem passim loquens omnia
ad popularem gratiam composita, utraque mox
manu hauriebat et publico thesauro vim pecuniæ
ingentem, effusissime projiciebat quæ avidissimo
colligebantur.

6. *Ut arces munierit nondum coronatus Palæologus.*

Hæc quidem sic se habebant. Cæterum ille ope-
ræ pretium se facturum ratus, si arces muniret,
simul et præsentii conspectu exhibiturus populis,
qui ejus acclamationi non interfuerant, specimen
sibi creditæ supremæ potestatis, Philadelphiam de-
crevit proficisci, relicto puero collega Magnesiæ
cum regio, uti par erat, satellitio. Secutus cum
est universus exercitus circumdans principem cum
omnibus et veris indicibus benevolentiam

τοί, προθύμως πολεμησάμενοι. Τὸν μὲντοι γε πα-
 τριάρχην εἰς Νίκαιαν ἀποπέμψαι, μετ' ὀλίγον κατα-
 λαβεῖν καὶ αὐτὸς ὑπισχνούμενος σῶμα τῷ νέφ,
 ταινωθησόμενοι καὶ ἀμφοτέροι. Ὁ μὲν οὖν πατριάρ-
 χης σῶμα τῷ κλήρῳ καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσι, συντα-
 ξάμενοι τὰ εἰκότα τοῖς βασιλεῦσι, τῆς ἐπὶ Νίκαιαν
 ἦπτοντο· ὁ δὲ γε βασιλεὺς τὰς δυνάμεις ἀναλαβὼν
 καὶ συντάξας σῶμα καὶ τοῖς ἐν τέλει ἐπὶ Φιλαδελ-
 φειαν ἤλαυνε, καὶ δὴ ἐπιστὰς τῇ πόλει ἐκεῖθεν τὰς
 ἄκρας ὠχύρου, τοὺς μὲν πέμπων, ἄλλους δ' ἐκεῖθεν
 δεχόμενος κατιόντας καὶ δώροισι ὡς οἶόν τε φιλοτι-
 μούμενος, προθύμους εἰς φυλακὴν ποιῶν καὶ θαρ-
 βουλευτέρους ἐλπῖσι χρησταῖς καθιστάς. Προβὰς δ'
 ἐκεῖθεν μικρὸν καὶ τὰ κύκλῳ περιελθὼν, καὶ τοὺς
 μὲν προσλαλιαῖς ἀγαθαῖς, τοὺς δὲ φιλοτιμιαῖς,
 τοὺς δὲ καὶ ὑποσχέσειν, ἔστι δ' οὐ καὶ φόδον
 κινρὰς ἡμερότητι, τὰ παρεπιπτόντα βασιλι-
 κῶς μετερχόμενος, ὡς οἶόν τε κάκει καθίστα
 καὶ ἀσφαλέστερον φρουροῖς κατωχύρου· Εἶχε γὰρ
 τὴν ἐπὶ δύσιν μέριμναν, ὡς ἐτοίμων πρὸς τὸ ἀφ-
 νῆν ὄντων, εἰ εὐκαιρίας τινὸς ἐπιδράττοιτο. Ὅθεν
 καὶ πρέσβεις εἰς Πέρσας ἐξαποστείλας, τοῦτο μὲν
 δηλώσοντες εἰς τὴν ἀρχὴν καταστάνατα ὄν καὶ ἀκρι-
 βῶς ἰδόντες ἤδεισαν, τοῦτο δὲ καὶ τῷ σουλτάν περι-
 τῶν ἐκεῖ πραγμάτων κοινολογησόμενος, οὐδὲ τού-

τῷ ἀγνοοῦντι τὸν βασιλεύσαντα, ἀλλ' ἐς τὰ μάλιστα
 φίλῳ ὄντι, αὐτὸς τὴν ταχίστην ὑποστρέψας καὶ τὸν
 παῖδα παραλαβὼν ὑπὸ πολλῇ τρυφῇ τε καὶ δορυφο-
 ρίᾳ μεγίστη τῆς ἐπὶ τῆς Νικαίας ἦπτετο. Ὡς δ'
 ἐπέστησαν μὴ μελλήσαντες (οὐδὲ γὰρ ἦν ἀμελεῖν
 περὶ τῶν δυτικῶν σκοπουμένων), εὐθὺς εὐτρεπίζοντο
 τὰ τῆς ταινωσεως, ἐλπίζόντων πάντων, ὁ δὲ καὶ
 συγκείμενον ἦν, [P. 64] ταινωθῆναι μὲν τὸν νέον
 βασιλικῶς καὶ πρώτως εὐφημηθῆναι στεφανωθέντα
 καὶ προκατάγειν τὸν θρίαμβον, ἐκείνον δὲ καὶ τὴν
 ἐκείνου σύζυγον ἐν ὑστέρῳ στεφανωθέντας τῷ πρώ-
 τῳ μεθέψεσθαι κατὰ τὴν βασιλικὴν καὶ συνήθη προ-
 ἔλευσιν.

ζ'. Ὅπως παρελογίσαστο τὰς συνθήκας τῆς στεφνοφορίας
 ὁ Χαλιαιολόγος.

Τὸ δ' ἦν ἐκ πρώτης ἀφετηρίας δόλος καὶ παρα-
 σπνδῆσις, εἰς οἶον ἦξον τέλος, οὐδὲν τὸ παραπάν
 ἀγνοηθῆν τοῖς πολλοῖς. Οἱ μὲν οὖν ἐν τέλει προ-
 καταλήφθησαν εὐ παθόντες καὶ εὐ ἔτι τυχεῖν ἐλπῖ-
 ζοντες· ἐπέδθησε γὰρ αὐτῶν τὰς γλώσσας, πλὴν ὀλί-
 γων τινῶν τὰ φιλοτιμήματα, καὶ εἶχον ἡσύχως καθ'
 ὅ τι πραχθεῖη. Τινὲς δὲ τῶν κακῶς παθόντων εἰς
 ἄμνηναν λογιζόμενοι τὴν τοῦ παιδὸς καταφρόνησιν
 καὶ προσέχαιρον. Ὁ μὲντοι γε πατριάρχης ἔτι καὶ
 αὐτὸς ἐν ἐλπίσιν ἦν τοῦ μηδὲν τι παραβαθῆναι τῶν

alacritatem quoque maximam præferens ad quos-
 vis subeundos labores pugnandumque ubicun-
 que et adversus quoscunque duceret. Patriar-
 cham interim Nicæam præmittit, brevi eodem
 secuturum se pollicitus cum puero Augusto, regii
 diadematis una cum illo rite assumendi gratia.
 Quare Arsenius cum clero et præsulibus vale
 dicto Augustis, Nicæam versus iter tenuit. Impera-
 tor vero sumptis secum copiis, salutatis in di-
 gressu optimatibus, Philadelphiam profectus inde
 muniendis arcibus curam impendit, mittens ad eas
 præsidarios, accersitosque qui illic fuerant benig-
 ne accipiens, et donatis pro copia præsentis ina-
 gnificis liberalissimisque promissis bene animatos
 ad perseverandum in fide custodiæ creditæ speque
 plenos optima remittens unde venerant. Hinc pau-
 lum progressus cuncta per circuitum lustravit, et
 hos quidem allocutionibus benignis, alios largitio-
 nibus, quosdam promissis demeruit. Fuit ubi
 et terrorem clementiæ submisceret. Denique ibi
 omnia auctoritate ac sapientia majestatem imperij
 decente constituit, et ad securitatem in posterum
 præsiidiis idoneis firmavit. Imminebat enim in re-
 rum Occiduarum curam, cum non ignoraret in-
 hiare rebus novis qui plurimum illic poterant, et
 ad detrectandum obsequium jugumque palam excu-
 tiendum nihil nisi commodam occasionem expectare.
 Indidem etiam legatos ad Persas misit; partim
 ut illis significaret suam evocationem in imperium,
 quæ grata ipsis fuit ob priorem ejus notitiam et
 amicitiam veterem; partim ut sultani quædam in-
 terius communicarent de modo et causis mutationis
 100 nuper factæ, quem illum averterent a motuendo

inde quidquam sinistram hæredi Theodori prioris
 imperatoris sibi olim non ignoti, quin etiam amicis-
 simi. His peractis celerrime reversus, assumpto
 secum Joanne puero, cum splendido apparatu pompa-
 que magnifica numerosissimi satellitii Nicæam
 iter intendit. Quo ut pervenerunt, nihil cunctati
 (non enim tempus terere sinebat sollicitudo rerum
 Occiduarum) statim se accingere cœperunt ad so-
 lem nem coronationem. In qua eventus ostendit
 frustra speratum ab universis, ut, quemadmodum
 convenerat, prior imperatorio diademate insigni-
 retur et Augustus acclamaretur adolescentulus,
 præiretque cunctis in pompa triumphali, quæ tali
 occasione coronationis imperatorum solet institui,
 Paleologus vero et hujus conjux secundo post il-
 lum ordine procederet.

7. *Ut pacta conventa in coronatione transgressus.*
sit Paleologus.

Hoc vero fuit impingere in limen et a pri-
 mis aberrare carceribus per dolum et fœderis
 D infractionem; ex quo fœdo principio in quem
 finem proclivis esset prolapsio, nemo fere pru-
 dentium non sentiebat. Verum præoccupati be-
 neficiis et suspensi spebus plerique potentiorum
 tacuerunt: linguas enim omnium, per paucis ex-
 ceptis, ambitiosæ largitiones devinxerant, ut quid-
 vis taciti ferrent. Quidam etiam a parte pueri quæ
 non voluerant passi, dulcedinem vindictæ quam-
 dam degustabant in depressione filii ejus a quo
 se affectos injuria putabant. Quare hoc ipsis ju-
 cundum accidebat. Patriarcha totus incumbens ad
 sperandum quod optabat, rata videlicet pacta con-
 venta in summa rei fore, nihil in his magnopere

συγκειμένων, καὶ οὐδὲν τι προσεξηρεύνα. Ἐκεῖνος ἄγε τῆς γερουσίας τινὲς καὶ προσηπεῖλον κακῶς δρῶν δὲ τισι τῶν ἀρχιερέων τὸ στέμμα κοινωσάμενος, καὶ ὡς οὐκ ἄξιον εἶη παιδί ὄντι καὶ τὴν ἡλικίαν ἀτελεῖ τὴν τῆς βασιλείας ταινίωσιν προδεδέχθαι καὶ οἱ προβεβηκότες ἤδη καὶ τὸν βίον κατατετριφότος ἐν πράγμασι προηγείσθαι ἐν θριάμβοις καὶ εὐφημαίαις, ἐθάρβει λαθῶν ὑποσχέσεις, ὡς καὶ αὐτοὺς ἀξιοῦντας ταῦτα καὶ ὡς δικαίως προσκειμένους τοῖς λεγομένοις ἔχειν καὶ τὸν πατριάρχην συμπεῖθειν τὰς ἐπὶ τῷ παιδί ἀναρρήσεις πρὸς τὸ παρὸν ἀναβάλλεσθαι ὡς ἐγκαίρως ταινιωθησομένῳ. Εἶπετο δὲ πάντως ἐντεῦθεν, εἰ μὴ βασιλικῶς στέφοιτο, κὰν ταῖς εὐφημαίαις καὶ πᾶσιν ἐτέροις τοῦ ἤδη ταινιωθέντος καθυστερεῖν. Πλὴν σοφιστέον ἔλεγον τὴν ἐγγεῖρησιν, καὶ ἅμα τελουμένων κινήσειν τὰ περὶ τούτου. ὅπως μὴ καὶ προαισθόμενος τὸ στέφος δώσων τὰς ταινιώσεις ὑπέρθοιτο.

ἦ. Ὅπως ἐστέφθη ὁ Παλαιολόγος καὶ τὸ παιδίον παρεωράθη.

[P. 65] Ἦν ταῦτα, καὶ ἡ κυρία τῶν ἡμερῶν παρῆν, καὶ πᾶντ' εὐτρεπῆ ἦσαν, καὶ ἀρχιερεῖς τὰς στολάς ἐνδύοντες τὰς ἱερὰς πρὸς τὸ τὰ τῆς τελετῆς ἐνεργεῖν ἐτοίμως εἶχον, καὶ τοὺς βασιλεύοντας περιέμενον. Ἄλλ' εὐθέως κινεῖται τὸ σέμμα, καὶ παραχῆ ἦν, τῶν μὲν ταῦτα, τῶν δ' ἐκεῖνα λεγόντων. Τῶν δὲ

τὸ παιδίον καὶ διαχρᾶσθαι, εἰ ἄλλως πράττεις ἢ Ἐκκλησία βούλοιτο. Λόγοι γοῦν ἐγένοντο, καὶ διεφιλονεῖκουν. Ὁ δὲ πατριάρχης ἐν ἀμηχανίᾳ ἦν, καὶ οὐκ εἶχεν οἷς προστεθείη, Παρήρχετο ἡ ἡμέρα, καὶ συμφωνεῖν οὐκ εἶχον. Μόλις οὖν καὶ μετὰ τὴν πολλὴν διαφιλονεικίαν οἱ ἀρχιερεῖς πάντες πλὴν τινων ὑποκλίνουσιν. Ἦσαν δ' οὗτοι Ἀνδρόνικος ὁ τῶν Σάρδεων καὶ Μανουὴλ ὁ Θεσσαλονίκης ὁ τοῦ πικλήν Ψαρᾶς καὶ Δισύπατος. Ἄλλ' ὁ τῶν Σάρδεων ἅμα τῷ τὸν πατριάρχην πεισθῆναι καὶ αὐτὸς συνεπιθετο, τὰ πολλὰ συμβαλομένου τῇ καταθέσει τοῦ τῆς κατὰ τὴν Ὀρυστιάδα Ἀδριανουπόλεως Γερμανοῦ, ἐτι δὲ Γρηγορίου τοῦ Ἀγκύρας καὶ τοῦ Μελαγγίω Κωνσταντίνου. Ὁ δὲ γ' Ἐφέσου Νικηφόρος εὐλαβῆς ὢν ἀνὴρ καὶ τίμιος οὐχ ὑπενόει τὸ ὑπορυττόμενον ὡς ἐν ἀπλότῃ ζῶν, καὶ εὐθὺς συνοπήγετο. Τοῦτ' ἐπασχον καὶ ἄλλοι πολλοί. Ὁ δὲ πατριάρχης ἔγνω μὲν ἄπαθηθεῖς, οὐκ εἶχε δὲ ὅ τι πράττοι πολλῆς τῆς ἀνάγκης περιστάσης. Καὶ δὴ καθυπέγραφον μὲν οὗτοι τὰ ἐγνωσμένα, τῷ δὲ γε Θεσσαλονίκης οὐδ' ἀκουσὰ ταῦτ' ἦσαν, μηδ' ἄκροισ ὡσί δέξασθαι καταδεχομένῳ τὸν γὰρ τῆς βασιλείας κληρονόμον πρῶτον ἡξίου ἐν πᾶσι γίγνεσθαι. Ὡς δὲ τὸ Μάρπου ὑπεμιμνήσκητο, καὶ πέμπων ὁ βασιλεύων κατωει-

scrutari voluit; unde nec nisi sero quid pararetur sensit. Palæologus autem totam jam ante machinam cum quibusdam antistitum 101 sibi magis obnoxiiis composuerat, clam ipsos conveniens, et factu indignum absurdumque affirmans puerulum rationis haud compotem augusti diademate, cæremonia religiosissime, celebritate amplissima decorari, plaususque et acclamationum primas ferre, se vero ætatis perfectæ virum, tota vita gerendis negotiis maximis tritum, assecram larvati ornamento incongruo infanti traduci regia pompa et plane triumphari. Quibus illi se persuasos fassi, sponderunt daturos operam ut patriarcha coronatione pueri in præsens supersederet, specie illius in tempus magis opportunum differendæ. Porro consequens hinc futurum ut, si puer ea die non ornaretur imperatoria corona, in honore acclamationis et cunctus id genus auspicioꝝ ac jurium prærogativis omnino ei subjungeretur cui soli ea celebritate diadema imperii augustis ritibus esset impositum. Cæterum addebant futendum arte ac gubernandum arcano consilio negotium, nec prius de tali re hiscendum quam jam inchoata communis inaugurationis cæremonia, ne præmature quid strueretur sentiens is qui diadema erat impositurus, totam solemnitatem et ex æquo coronationem utriusque differendam in tempus aliud decerneret.

8. Ut Palæologus coronatus, puer vero despectus fuerit.

His in hunc modum constitutis, adfuit dicta coronationi dies, cuncta erant ad cæremoniam parata, sacris induti vestibibus præsules in procinctu religiosæ functionis stabant et Augustos exspectabant,

cum ecce inopinatissime proponitur quid Palæologus æquum censeat. Turbatur statim, et varie murmur gliscit, hæc quorundam aliorum alia loquentium. Auditæ inter hæc minæ nonnullorum e senatu, vim puero inferendam et vitam adimendam, si obfirmarent animum præsules in consilio ejus sic 102 immature coronandi. Miscentur sermones, ardescit contentio, æstuat patriarcha incertus animi quam in partem se adjungant. Præteribat dies, nec finis dissensionum erat. Ægre tandem post multam contentionem antistites ad Palæologi desiderium inclinantur omnes, paucis exceptis. Erant hi Andronicus Sardensis, Manuel Thessalonicensis cognomento Psaras, et Disypatus. Verum Sardensis, simul ac patriarchæ sententia plurium persuasa est, et ipse accessit, multum ad hujus assensum eliciendum conferente Germano Adrianopolis ad Orestiadem episcopo, simul etiam Gregorio Ancyrae et Constantino Melangiorum. At Nicephorus Ephesinus, vir pius et honoratus, præ innata simplicitate non pervidit quid clam molirentur qui hæc movebant, ideoque facile tractus in partes est, quod aliis item multis usuvenit. Patriarcham porro fraudem fieri non latuit: sed facere aliud nequivit, urgente undique insuperabili necessitate. Tamen in omnes subscripserunt decreto communi, solo Thessalonicensi ne mentionem quidem rei, quam iniquissimam putabat, vel primis admittente auribus. Nam imperii hæredi prærogativam principatus servandam in omnibus contendebat. At cum esset ei revocatum in mentem vocabulum *Μαρρον*, quod ipse cælo missum audierat, et per missos Palæologus exprobrasset haud consequenter ipsum agere, qui

διζεν ὡς αὐτὸς εἶη ὁ προαγγέλλων τὴν βασιλείαν ἐν ἰδιώταις ἔτι τελοῦντι ζῶντος τοῦ βασιλέως, ἐκεῖνος καὶ προσωμολόγει, καὶ ἔτοιμον ἑαυτὸν παρεῖχε δέχεσθαι τε καὶ στέργειν, εἶπερ ἐν ἅπασι προηγοῖτο ὁ κατὰ κληρονομίαν βασιλεύς. Ὡς δ' ἐκεῖνῳ παρίστων καὶ τὸ παιδίον διερμηνεύοντες κατανεύειν τὸ ταινωθῆναι μόνον ἐκεῖνον, καὶ αὐτὸν ἀγαπῆν, καὶ δὴ ταῦτα πρὸς τὸν ἀρχιερέα ψελλίζον ἔλεγεν ὡς καταδέχοιτο, εἴ μόνον αὐτὸ ζῆν μηδὲν παθὸν ἐκ τινος [P. 66] (πολλοὶ γὰρ καὶ ἠπέλιον προεξανίστασθαι, εἰ ἀντέχοιτο, καὶ τὸ Κελτικὸν πελευκρόρον περισσῶς ἔτοιμον ἦν καὶ κατὰ φυλακὴν καὶ κατ' ἐπίθεσιν πράττειν, εἴγ' ὀρισθεῖη παρὰ τῶν δυναμένων μάλιστα), ὁ ἀρχιερεὺς ὀλίγα τῶν παρὰ τοῦ παιδὸς λεγόμενων φροντίζων ἐνδὸς ἦν τοῦ ὑπὲρ ἐκεῖνου ἀντέχεσθαι. Ἄλλ' ἀντίσχειν εἰς τέλος οὐκ εἶχε· πολλοὶ γὰρ καὶ προσωνείδιζον καὶ προὔτρεποντο νεμεσῶντες, εἰ μόνος αὐτὸς ὁμοσε τοσοῦτοις χωροῖη. Τότε τοιγαροῦν ὑπογράφει καὶ ἐκεῖνος πεισθεῖς. Πλὴν εἰς πιθανὴν δοκοῦσαν παραίτησιν τὸ ὁμοιοτρόπως προσέθετο· τοῦ ὁμοίου γὰρ ἐπὶ χειρίστοις λαμβανομένου παρὰ τῆ ποιητῆ, ἐξέφηεν ἐκεῖνος ἐκ τούτου τὸ ἀναγκαστικὸν καὶ κακότροπον τῆς ὑπογραφῆς, ὡς οὐκ ἐν κλητῇ πάντως πίστει καὶ χάριτι τὴν πράξιν.

cui alias privato, regnante adhuc hujus pueri patre, imperium prædixisset, nunc tam pertinaciter obsteret necessariam tuendæ dignitati rem petenti, recordari se ille ac probare, dixit, sed sic demum Palæologi honori assentiri, si primas 103 omnium ferret qui hæreditario imperaret jure. Tunc qui agentem hac constantia Thessalonicensem circumstant, admonuerunt ut mentem adverteret ad inuentem ipsi pro quo tam pugnaciter certabat puerum, et gestu indicantem æqui bonique se consulere ut solus Palæologus coronaretur; quo nihil ille motus audivit etiam mox voce balbutiente sibi dicentem Joannem, sufficere sibi tunc quidem si tutus viveret et securus a vi. Multi enim minabantur se ipsum de medio sublaturus, si resisteret; aderamque Coltarum secures gestantium circumstans cohors, ancipiti obsequio ad nutum potentiorum parata, vel tueri puerum vel tollere, ac facere omnino quidquid juberetur. Sed contemnebat istas quoque ut pueri expressas metu voces perstans intrepidus in cœpta intercessione Thessalonicensis, in uno semper fixus eo quod dixerat. Verum persistere ad extremum non valuit: coortus enim est clamor in eum plurimorum certatim qua monentium qua increpantium, ecquid puderet unum tot et talibus viris coram in os obistere adversumque niti? Victus igitur denique subscripsit, sed iis verbis quæ recte intelligentibus exortam manui subscriptionem, non animo sententiam indicarent: adscripsit enim similiter se assentiri, memor apud poetam simile ad pessimi significationem trahi. Quare sic innuebat se coactum extrema necessitate, contra mentem, ut bonum approbasse visum, quod malum judicabat, reclamante persuasionem animi ac vim ineluctabilem

A προσέμενος, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης καὶ βίᾳ τοῦ συνειδότης· Ὁ δὴ τὸ ὁμοῖον ὑπέφηεν· ὁμοῖος γὰρ πόλεμος καὶ ὁμοῖον γῆρας τῆ ποιητῆ λελέχεται.

Ἐπεὶ γοῦν τὰ τῆς βασιλείου τελευτῆς ἤνυσται καὶ ἔδει χωρεῖν τοὺς στεφθέντας πρὸς τὰ ἀνάκτορα, προηγοῦντο μὲν οἱ τὸ στέφος δεξάμενοι, μεθείπετο δὲ τὸ παιδίον εὐκ ἐν στέφει βασιλικῷ, ἀλλ' ἐν μόνῳ κεκρυφάλῳ ἡμιτυμβίῳ, λίθοις καὶ μαργάραις κεκοσμημένῳ. Ἦν δ' ἐκεῖνῳ μέλον οὐδὲν μὴ νοοῦντι, ἕκαστος δὲ τὸ καθ' ἑαυτὸν σκοπῶν οὐ προσεῖχεν. Ἐμελλε δ' αὐτοὺς πάντως ἡ δίκη εἰς τὸ μετέπειτα μετελεθεῖν, ὡς ἐγνώκαμεν.

θ'. Ὅπως στεφθεὶς ὁ Μιχαὴλ ὑπεποιεῖτο τοὺς πολλοὺς καὶ λόγους καὶ πράξειςιν.

Τότε δὲ ἀτημελήτως τὸ παιδίον διάγον πρὸς παιγνίοις, ἦν παιδικοῖς, καὶ ὁ βασιλεύων ἐν δημηγορίαις τῆς ἡμέρας συχνάκις. Εἶθ' ὕστερον καὶ προσφιλοτιμούμενος τοὺς πολλοὺς, κατὰ μέσον σφῶν ἐβρίπτει καὶ ἀμφοτέραις ἀργύρια. Οἱ δὲ προσυλλέγοντες ἀνύμνουν δῆθεν τὸν εὐεργέτην, παιδίον καὶ τὰ καθ' ἐκεῖνο χαίρειν ἐῶντες, μηδ' οἱ κακοῦ εἰδότες γηγόνασιν. Ἦ γὰρ κατὰ θατέρου ἐπιβουλή [P. 67] τοῦ ἐτέρου ἐντεῦθεν ἤρχετο. Τί γοῦν λοιπόν; ἡγῶν δυνάτων ἔτι τῶν γεγραμμένων αὐτοὶ καταμέλουν μὴ ξί-

excusante conscientia; ideoque id similiter se facere dixisse, hoc est pessime, quo sensu simile bellum et simile senium Homerus dixerit.

Ut ergo coronationis cæremonia peracta est, et procedere in palatium Augustos oportuit, præiverunt qui coronati fuerant Palæologus cum 104 conjuge, post ipsos puer sine regia corona, sed simpliciter redimitus vitta simbriata gemmis et margaritis ornata. Nec ille id scilicet curabat, per ætatem nondum sentiens. Et ne ad istud magnopere præsentem adverterent, ea causa erat, quod veriti passim quorsum hæc vergerent, vertebant pro se quisque curas in sese, ac vel in metu vel in spē rerum propriarum habitabant. Omnes porro machinationis hujus insidiosæ participes divina deinde, ut cognovimus, suo tempore ultio excepit.

9. *Ut coronatus Michael multitudinem delinierit verbis et factis.*

Tunc vero securam vitam puer degens totus in ludicris et illius ætatis remissionibus erat. Imperator sæpius in die ad concionem dicebat, subindeque, ut peroraverat, deliniendæ causa multitudinis, argenteos utraque manu in medium conferti populi jactabat. Illi certatim colligentes laudibus videlicet tollebant beneficium largitorem, pueram et res ejus valere jubebant, ignari quidem quo malorum devenissent. Nam initia hæc erant insidiarum alterius Augustorum in alterum. Populus autem oblitus tam cito juratæ in primum insidiarum machinatorem ultionis, adhuc udis ex recenti scriptura tabulis fœderis inter Augustos sacramento firmati, tam longe aberat a stringendo gladio in auctorem injuriæ, ut ipsi effusissime applauderet. In ordine ecclesiastico clerus quidem in pari cum populo

φος κατὰ τὰ ὁμωμοσμένα κινεῖν. Εἰ δὲ τῆς Ἐκκλησίας κλῆρον ὁ κληρὸς ἡμέλει, ἀλλ' οἱ γε τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα φέροντες, τί μὴ ἔχοντες ἀμύνειν, τὸν λαὸν οὕτω κατενεπέδουν φρικώδεσιν ὄρκοις ὥστ' ἐξ ἀνάγκης ἔν τῶν δύο τούτοις ἐπισυμβαίνειν, ἢ ἐμφολλοῖς ἐνδιδόναι πολέμοις καὶ σφάττεσθαι, ἢ μὴν τὰ μέγιστα εἰς Θεὸν ἀμαρτάνειν ἐπιποικύντας. Ἄλλ' ὡς ἔοικε, τὸ παρὰ πολλοῖς ὑμνούμενον ἀληθές, ὡς τὸ μέλλον γενέσθαι ἀντιπράττει καὶ τῷ φρονεῖν. Ἐκεῖνος τοίνυν μεθ' οὗ καὶ δημηγορήσεις, κοντοῖς καὶ σφαίραις τοῖς ἄρχουσι συνειπάζετό τε καὶ συνέπαιξε, καὶ τρυφή ἦν τοῖς βλέπουσι τὰ πραττόμενα. Εἰς τόσον δὲ τὸ πλῆθος δημηγορῶν εἰς ἕνεσιν ἔτρεπε καὶ σπιν χρηστὰς τὰς ἐλπίδας ὑπέτεινεν ὡς καλῶς εἰς τοῦτιδ' βιώσουσιν, ὥστε καὶ χαρίτων ἀρχαίων πολιτικῶν ὑπεμνήσκειν ἐλευθερίας φερουσῶν σύμβολον. Ἦσαν δ' ἐκεῖναι προσκλῶθειν τὰς γενεάδας πέκοντας καὶ χαίρειν ἀνέδην' καὶ τινες προσέκλιυθον δίχα, καὶ σφᾶς ἑώρων ἐγὼ γαννυμένους ὅτι τοῦτο κλεῦσι ὁ βασιλεὺς, τὴν ἐπὶ τῶν πραγμάτων εὐμάρειαν ὑπισχνούμενος. Ἦσαν δὲ τινες οὐκ οἶδ' ὅπως τῶν μελλόντων προφοιδασταί, καὶ κλῶθειν προσέτατον χαίρουσι τοῖς ἐλπίζομένοις, ὡς συροῦσι λυκουμένοις τοῖς πραττομένοις, εἰ πεινῶν ἐσώστερον. Οἱ δ' ὡς εἰκαίως λεγομένοις οὐ προσεῖχον, ἀλλὰ

τῶν ἀγαθῶν ἦσαν ἐλπίδων, κλῆρον φόβους τις λέγοι. Εἰ γοῦν ἀληθῆ τὰ φοιδάσματα, εἰδείξεν ὁ καιρὸς, καὶ ἡμεῖς κατὰ τόπον ἐροῦμεν, μηδὲν προσθέντες εἰς τὴν τῆς ἀληθείας σύστασιν. Τότε τοίνυν ἐφ' ἡμέραις τισὶ διατρίψας κατὰ τὴν Νίκαιάν, ἐπεὶ παλιννοστεῖν ἔδει πρὸς Νύμφαιον, τῷ πατριάρχῃ συνταξάμενος, καὶ τὸ παιδίον παραλαβὼν ὁ κηδεῖν ὑποσχῶν ἑαυτὸν, ἔξιεν ἅμα τοῖς ἐν τέλει καὶ τῷ στρατῷ.

ἰ. Ὅπως ὑποστραφείς εἰς Νύμφαιον μετὰ τοῦ παιδὸς πρέσβεις ἐδέχετο πανταχόθεν.

[P. 68] Καὶ ὁ μὲν καταλαβὼν τὸ Νύμφαιον Περσῶν μὲν ἐδέχετο πρέσβεις καὶ δῶρα, καὶ τῷ σουλτάν καταγιζομένῳ ἐκ παλιόβοιας πραγμάτων ὑπισχεῖτο προσχωρήσαντά οἱ ὑπὸ τῆς δέχεσθαι ταῖς χεραὶ καὶ εἰς καιρὸν πέμπειν αὐθις μετ' ἀσφαλείας τῶν πραγμάτων ἡσυχασθέντων. Ὁ γὰρ Μελῆκ προσκεχωρήκει, καὶ θεός ἦν τῷ σουλτάν μήπως ἐκεῖνος ἐπανήξῃ μεθ' ἰκανῆς, καὶ ὄσῃ οὐκ ἔν ὑποστῆναι, δυνάμεως. Ἐγγύας δ' ἐδίδου τοῦ μὴ φοδεῖσθαι τὴν πάλαι συνήθειαν Ἐπρεσβούοντο δὲ πρὸς ἐκεῖνον καὶ οἱ κατὰ τὴν μεγαλόπολιν Ἴταλοι, καὶ ἀνακωχῆν ἐδίδου τῇ πρὸς ἐκεῖνους μάχῃ, ὡς καὶ μετ' ὀλίγον κραταιότερον σπεισόμενος σφίσι, εἰ προτενοῦντός τινα ἐκπληροῖεν. Πλὴν καὶ τοὺς πρέσβεις Ῥωμαίους καὶ ἐκ Ῥωμαίων ὄντας ὡς εἶχε μετεχειρίζετο, καὶ

dissimulatione ac rerum quæ attentabantur negligentia versabatur : episcopi autem non habentes aliud quo puerum defendere aut ejus violati seculus ulciscerentur, insistebant adigendo populo in nova et diris imprecationibus tremenda juramenta præstandi quod promiserat. Ex quo alterum duorum necessario secuturum erat, nempe ut aut civili bello temere suscepto sese trucidandos armatis obficerent, aut inexplabili se flagitio perjuriæ apud Deum obligarent. Sed verum est vulgare dictum, quod 105 omnino futurum est nulla posse prudentia præverti. Cæterum Palæologus post illas conciones contis et pila colludens cum principibus, ludicra equestria magna spectantium voluptate decurrebat. Porro istis concionibus tantum bonæ spei lætitiæque popularibus animis injecerat, ut quasi certæ duraturæ felicitatis vitam sibi omni prosperitate cumulatam in posterum augurarentur, et passim familiari gratulatione quædam ex antiqua memoria faceret urbanitatis, libertatis omen habentia, dicta retractarent frequentarentque sermonibus. Erant autem ea, licere nunc pilos barbæ mulcere, pectere digitisque torquendo crispare fastidiumque esse, utique profuso gaudentibus. Nec secus vulgo factitabant gestiente quadam alacritate, innatos genis pilos nonnulli bifariam discriminantes. Et memini me videre sic agentes exsultatione ingenti, et addentes sic jubere imperatorem, dum tam beata rebus otia tum præstaret, tum in posterum polliceretur, frustra obstrepente insanis gaudiis morosa tristitia vatum ominosorum, nescio unde hausta divinandi fiducia mala denuntiantium, quorum has inter inauspicatissimas voces : « Vibrare

licet pilos malarum præ gaudio speratæ durationis hujus prosperi rerum status, postea illos vulsurum impatentia sævissimæ, quæ vobis fauces opprimit, famis, illi ludibundi nec attendere dignati tanquam anilia garrientes aspernabantur. Quæ tamen an ex vano jactarentur, eventus declaravit; et nos in loco dicemus, nihil adjungentes veritati. Tunc igitur Palæologus aliquot diebus per hunc modum Nicææ transactis, ubi opportunum visum est redire Nymphæum, salutato patriarcha et assumpto puero, ac renovatis promissis ejus paterne curandi, profectus est prima nobilitate et exercitu comitantibus.

10. Ut Palæologus reversus cum puero Nymphæum undecunque legatos exceperit.

Simul vero 106 Nymphæum pervenit, Persarum legatos audivit et accepit dona; sultanoque rebus retro lapsis periclitanti promisit se illum, si ad sese veniret, obvius ulnis excepturum, et ubi delonisset ejus domestica tempestat, securum ad sua remissurum. Causa timendi sultano fuerat quod audiebat Molecum adventare, verebaturque ne tantas secum ac tales copias duceret, quibus ipse sustinendis haud par esset. Pignus porro fiduciæ erga Palæologum sultano erat amicitia inter eos mutuis officiis contracta cultaque, quo tempore in Perside simul fuerant. Venit eodem ad eundem legatio magna in urbe degentium Italorum, quibus inducias concessit belli quod in eos gerebatur, pollicens firmius se mox et plenius cum ipsis sædus initurum, si quædam in antecessum, quæ propositurum se aiebat, exsequerentur. Cæterum ipsos legatos, utpote Romanos et ex Romanis ortos, quam potuit liberaliter

μηδὲν ἔχων ἐν τῇ πόλει ζητούντων ἐδίδου εἰ ἔξει, καὶ χρυσοβουλλεῖοις λόγοις κατησφαλίζετο τὰ διδόμενα. Κάντευθεν προσεφέρετο ὡς ἰδίους, καὶ πείραν διδοῦς καὶ λαμβάνων ἀνήρτα τὰ τῶν σπονδῶν, προσδοκῶν τι μεῖζον ἐξ ὧν ἐμάνθανε τοῖς πρέσβεσιν ὁμιλῶν. Τοῖς δὲ δυτικοῖς προσετέθηκει. Ὅθεν καὶ τὸν οἰκεῖον ἀδελφὸν Ἰωάννην, μέγαν ἔτι δομέστικον ὄντα, σῶμα πλείσταις δυνάμεσι πέμπει.

ια'. Ὅπως ὁ τοῦ βασιλέως ἀυτάδελφος Ἰωάννης τὰ ἀξιώματα ἐλάμβανε.

Ὅς τοῖς δυτικοῖς ἐπιστὰς φοβερὸν ἔδοξε πνέειν ἐκείνοις, ἅμα μὲν τῷ θερμῷ τῆς νεότητος, ἅμα δὲ καὶ τῷ περὶ ἐκείνον στρατεύματι κουφιζόμενος, καὶ ἀπτέρῳ τάχει αἰρεῖ μὲν τὸ περὶ τὰ Κάνινα φρούριον, αἰρεῖ δὲ καὶ τὸ περὶ τὰ Βελλάγραδα καὶ Πόλογον καὶ Κολώνειαν, χειροῦται δὲ καὶ Καστορίαν καὶ Πελαγονίαν καὶ Δούρας Τζέρνικόν τε καὶ Διάβολιν καὶ Πρίλαπον Βοδεεινά τε καὶ Βόστρον, [P. 69] Ἐλλιμονοῦ νῆσον, Πέτραν Πρέσπαν τε καὶ Στερίδολα καὶ Ἀχρίδαν καὶ τὰ Ἰλλυριῶν ὄχυράματα, καὶ ἕως Δυβράχλου φθάνει τὸ δόρυ κινῶν. Προσβάλλει δὲ καὶ Ἡάτρα καὶ Τρίκκη, καὶ τὰ κύκλω κατὰ συνθήκας κρατήσας, καὶ ἅμα καὶ τὰ πλείστα, εἰς φόβον μέγαν καθίστησι τὸν δεσπότην καὶ ἐν στενῷ κομιδῇ. Τότε καὶ ἔγγιλονος ἀξιώων τύχης αὐτὸν ὁ κρατῶν, πέμψας τὰ σύμβολα, σεβαστοκράτορα καθίστα.

sime tractavit. Et cum adhuc in urbe nihil haberet, tamen quæ in ea sibi ab ipso petierunt jam tum concessit, traditurum se promittens, si unquam urbem recuperaret; idque diplomatibus aurea bulla munitis sanxit. Deincepsque sic cum iis velut cum suis egit, et experimenta mutæ fiduciæ dans vicissim et accipiens suspendit conclusionem fœderis, exspectans aliquid majus ex his quæ legatorum sermone didicerat. Occiduarum porro rerum sollicitudo illum penitus urebat; quare illuc proprium fratrem Joannem, magnum tum adhuc domesticum, cum plerisque copiarum destinat.

11. *Ut imperatoris frater Johannes ad dignitates sit promotus.*

Is ad Occiduum delatus limitem magis ibi spiritibus rem gerens terrorem sui per illos late populos ingentem sparsit. Fiduciam audendi juveni dabat et fervor ætatis, et copiarum 107 quibus erat succinctus optimarum robur et numerus. Cepit ergo mira celeritate arcem ad Canina, arcem alia ad Bellagrada sitas, præterea Pologum et Coloneam; subegit Castoriam, Pelagoniam, Duras, Tzernicum quoque et Diabolina et Prilapum, Bo-deena item et Bostrum insulam in lacu, Petram, Prespam, Steridola, Achridam et Illyriorum munitiones, Dyrrbachium usque armata progressus manu. Aggressus etiam Patram et Triccen, et cunctis per circuitum deditione potitus, plerisque sine admota vi solo terrore debellatis, maximum incussit metum dominantii illic despote, et in arcas illum angustias contrusit. Quibus Palæologus cognitis, tam strenuum fratrem dignum ratus qui suo ipsius principali fastigio propius admo-

ιβ'. Ὅπως Μιχαὴλ ὁ δεσπότης στενοχωρηθεὶς πέμπει τὴν σύζυγον καὶ τὸν υἱὸν παρα τὸν βασιλέα.

Ὁ δὲ γε Μιχαὴλ, μεθὸ συγχρησαμένου ταῖς ὑπὸ τοῦ γαμβροῦ Μαφρὲ συμμαχίαις τὰ κατὰ τὸν Καίσαρα συνέθη περὶ ὧν μοι προανετάχθη νοῦν λαβὼν ἀλούσης τῆς πόλεως πέμπει πρὸς βασιλέα τὴν τε σύζυγον Θεοδώραν καὶ Ἰωάννην τὸν παῖδα, ἐκείνην μὲν τὰς εἰρηνικὰς πρεσβεύσουσαν, τὸν δ' υἱὸν ἐσόμενον δμηρον, πλὴν ἐς διηνεκὲς, ἐφ' ὅσον ζῆται, ἀξίωμενον καὶ τὴν συνοικήσουσαν προσηκόντως, ἣν δὴ καὶ δώσει ὁ βασιλεὺς. Τότε γοῦν ἐκεῖνος διὰ τάχος καταστρεφάμενος τάκαί ἀρείκως ἠγωνισμένος, μᾶλλον δὲ καὶ καταστήσας, φρουροὺς ἐμβαλὼν καὶ φυλακὰς ἐπιστήσας ἐπανεξέυξε μετὰ λαμπρῶν καὶ περιφανῶν τῶν τροπαίων, καὶ λείαν οὐκ ὀλίγην περιβαλλόμενος. Ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς ἐκείνον, σὺν ἐκείνῳ δὲ καὶ πολλοὺς ἄλλους μεγίσταις δωρούμενος ταῖς ἀξίαις.

ιγ'. Ὅπως τοὺς μεγιστᾶνας ἀξιώμασιν ἐτίμα ὁ κρατῶν.

Τὸν μὲν οὖν Ἰωάννην δεσπότην ἐγκαθιστᾷ, αἱ δὲ γε πράξεις ἐκείνου καὶ μέγαν ἐφήμιζον, θάταρον δὲ τῶν ἀδελφῶν Κωνσταντίνου σεβαστοκράτορα μετὰ Καίσαρος [P. 70] ἅμα γὰρ τὸν Ἰωάννην σεβαστοκρά-
veretur, illum sebastocratorem missis ejus præcelsæ dignitatis insignibus creavit.

12. *Ut Michael despota in arcto positus conjugem et filium ad imperatorem miserit.*

Cæterum Michael post ea quæ ipsi uso auxiliariis copiis a Manfredo ejus genero submissis adversus Cæsarem successerant, de quibus antea diximus, ad saniora tandem consilia inclinans animum, ubi deinde audivit urbem imperatoris potestati redditam misit ad ipsum conjugem Theodoram et filium Joannem, illam ut de pace viri cum imperatore conveniret, hunc obsidis loco mansurum in omne deinceps tempus in Augusti comitatu, et uxorem ibi ducturum, quamcunque ipsi dare imperator dignaretur. Sed hæc postea. Tunc porro Joannes Augusti frater domita brevissimo tempore tota illa regione, bello magno fortissime felicissimeque ac simul velocissime confecto, qua victoria rempublicam illis partibus labantem egregie restituit, præsidia ubi opus erat collocans, idoneos virtute numero quæsitis conservandis custodes apponens. Post quæ tropæis erectis illustribus, 108 spoliis et præda dives opima domum reversus est. Ample illum, ut erat meritis, honoravit imperator, et multos alios qui cum eo fuerant, maximis ipsos dignitatibus remunerans.

13. *Ut proceres dignitatibus imperator honoraverit.*

Ipsam quippe Joannem constituit despota, cui titulo res ejus gestæ magni cognomen adjunxerunt. Alterum verum fratrum Constantinum sebastocratorem post Cæsarem creavit: simul enim Joan-

τορα και Καίσαρα ἀπεδείκνυ. Τὸν δὲ γε πενθερὸν τοῦ Α δεσπότη τοῦ Τορνίκιον Κωνσταντίνου ἐκ μεγάλου πριμικηρίου σεβαστοκράτορα και αὐτὸν καθίστησι, πλὴν οὐ κατὰ τὸν πρῶτον και ἀδελφῶν· ἐκεῖνον γὰρ και βασιλικοῖς ἀετοῖς κατὰ τὸ σῶνθηες ἐμεγάλυνε, τοῦτον δὲ δίχα τῶν συμβόλων ἐκαίων ἐν μόνοις τοῖς κυανοῖς σεβαστοκράτορα ἔγραψεν. Ἐξεδίδου δὲ και τὴν αὐτοῦ θυγατέρα τὴν μετὰ τὴν προτέρα, ἣν ὁ δεσπότης εἶχε, τῷ τῷ δεσπότη οὐκ ἐκ δύσεως Ἰωάννη, ὃν και ὡς ἡμιρον πεμφθῆναι τῷ βασιλεῖ παρὰ τοῦ πατρὸς ὁ λόγος προέγραψεν. Ἀλέξιον δὲ τὸν Στρατηγόπουλον γέροντα προῦδάλετο Καίσαρα. Τὸν δὲ γέροντα Λάσκαριν τὸν τοῦ Τζαμαντούρου ἀδελφὸν (αὐτὸς γὰρ ὑπέδου τὸν μοναχὸν) μέγαν δοῦκα ἐφήμιζεν. Ἰωάννην τε τὸν Ῥαοῦλ υἱὸν τοῦ πρωτοβεστιάριου Ῥαοῦλ, και τὸν τοῦ πηρωθέντος Φιλῆ υἱὸν Ἀλέξιον, τὸν μὲν τῆ τοῦ πρωτοβεστιάριου Μουζάλωνος, πρὸ μικροῦ χηρωθείη τρόπον ὃς εἴρηται, Θεοδώρα, ἀδελφιδῆ αὐτοῦ γε οὔτη, Εὐλογίας ἐκ Καντακουζηνου θυγατρὶ τῆς αὐτοῦ ἀταδέλης, εἰς γάμον συναρμόσας πρωτοβεστιάριον ἀποκαθίστησι, τὸν δὲ εἰς ἓν λέχος τῆ ἀταδέλφη ταύτης Μαρία συναγαγὼν μέγαν δομέστικον ἀποδείκνυσι. Τὴν δὲ ἐκ θατέρως τῶν ἀταδέλφων αὐτοῦ Μάρθας γεννηθείσαν Θεοδώραν, ἣν και ὁ Καβαλλάριος Βασιλεὺς εἶχε, διαζεύξας ἐκεῖνον αὐτῆς τῆς ἀταδέλφης δεηθείσης διὰ τὰ συμβάντα οἱ παρὰ τὴν ἑαυτοῦ αἰτίαν, τῷ Βαλανειδιώτῃ ἐκδίδωσιν, ὃν και μέγαν στρατοπεδάρχην τιμῆ. Τοὺς δὲ ταύτης ἀταδέλους, Μάρθας τῆς αὐ-

ταδέλφης υἱοῦς, νέους ὄντας ὑπερηγάπα και ἐντὸς τῶν βασιλείων εἶχεν ἐκτρεφόμενους (Μιχαὴλ δ' ἦσαν και Ἀνδρόνικος και γε Ἰωάννης αὐτοῖς τὰ ὀνόματα), ὡς και πολλῶ ὕστερον και τὸν ἐκ δύσεως Παλαιολόγον Ἀνδρόνικον, ὃν και ἐξᾶδελφον ἔγραψε, συναναθάντα τῷ δεσπότη σύναμα και ἄλλοις πολλοῖς δυτικοῖς ἄρχουσι συνοικίσας τῆ τοῦ Ῥαοῦλ θυγατρὶ, κεχηρωμένη οὔση και ταύτη τοῦ Ἀνδρόνικου Μουζάλωνος, ὃν και μέγαν δομέστικον ἀνεγράφομεν, πρωτοστράτορα ἀποδείκνυσι. Τότε δ' ἐπὶ τῷ ἀξιώματι τούτῳ τὸν Φιλανθρωπητὸν Ἀλέξιον ἐγκαθίστα. Τὸν δὲ τῆς πενθερᾶς αὐτοῦ ἀταδέλφον Ἀγγελον μέγαν ποιεῖ πριμικηρίον, πρωτοσεβαστὸν δὲ τὸν Νοστόγγον Μιχαὴλ και μυστικὸν τὸν Παλαιολόγον Μιχαὴλ, οὓς και αὐτανεψίους ἐλέγομεν εἶναι κατὰ ἄρχόντων τοῖς ὄφθικιοῖς προσανεθίβαζεν, ὡς και τὸν λογοθέτην τῶν ἀγγελῶν Ἀγιοθεοδωρίτην λογοθέτην τῶν οἰκειακῶν ἐπαναθιβάζων ἐκάλει, και Μιχαὴλ τὸν Κακὸν πρωτασηκῆτις ἀναδείξας εὐγενεῖ συνήρομωτε κάρη ἐκ τοῦ τῶν Φιλανθρωπητῶν γένους, και ἀπλῶς πβλὺς ἦν τοὺς ἄρχοντας δεξιούμεος.

δ'. Ὅπως διὰ σπουδῆς εἶχεν ὁ βασιλεὺς τὸ τὴν πόλιν ἐλεῖν, και ὅπως Σηλυβρίαν εἶλεν.

Ἦν οὖν αὐτῷ διὰ σπουδῆς μεγίστης και τὴν πόλιν ἐλεῖν, και προσηνάγκαζε τρόπους ἐφευρίσκων μάχης πρὸς Ἰταλοῦς, και τὰ κύκλω ταύτης προκαταλαβεῖν ἠπειγέτο. Ἐπεὶ δὲ και ἔτι παρ' Ἰταλῶν ἡ

nem sebastocratorem et Cæsarem declaraverat. C Socerum autem despotæ, Tornicium Consttinum ex magno primicerio sebastocratorem fecit, sed cum aliqua a Cæsare differentia : nam fratrem isto officiens honore imperatoris quoque de more aequalis insigniverat, hunc vero sine illis symbolis in solis cæruleis sebastocratorem scripsit. Collocavit autem Tornicii filiam secundogenitam, sororem uxoris despotæ sui fratris, Joanni filio despotæ Occidentis, quem obsidem imperatori a parte missum paulo ante diximus. Senem porro Alexium Strategopulum creavit Cæsarem ; et senem Bascarim Tzamanturi fratrem (hic enim monachi vestem induerat) magnum ducem appellavit. Joannem vero Raulem, protovestiarium Raulis Filium, protovestiarium creavit, conjuncta ei matrimonio vidua protovestiarium Muzalonis nuper occisi quo modo narravimus. Hæc autem vidua, nomine Theodora, neptis erat imperatoris Palæologi, ejus sororis Eulogiæ ex Cantacuzeno filio. Cujus Eulogiæ filiam alteram, germanam Theodoræ, Mariam, nuptiis copulavit 109 Alexio, Philæ qui excæcatus fuerat filio, quem et magnum domesticum declaravit. Aliam præterea Theodoram ex altera sorore sua Martha genitam, quam Basilius Gaballarius duxerat, ab eo adjunctam rogatu germanæ propter ea quæ ipsi Marthæ ejus causa contigerant, uxorem dedit Balanidiotæ, quem magni stratopedarchæ honore decoravit. Hujus Theodoræ fratres quoque, Marthæ sororis suæ

filios, adhuc adolescentulos, caros in primis habuit et apud se regie curavit educari. Nomina horum erant Michael Andronicus et Joannes. Similiter (quamquam hoc multo posterius) Andronicum alium Palæologum ex Occidente, quem et patrelem scripsit, quicum despotæ et aliis multis tractus Occidui principibus ad se ascenderat, collocata ei vidua Andronici Muzalonis, quem magnum domesticum fuisse jam scripsimus, protostratorem creavit, eodem tempore collegam ei simili dignitatis appellatione tribuens Alexium Philanthropenum. Socrus autem ipsius fratrem Angelum, magnum facit primicerium, protosebastum vero Nostongum Michaellem et mysticum Palæologum Michaellem, quos ex genere consobrinos imperatori fuisse diximus. Pari modo multos alios ex principibus ad officia promovit. uti logothetam agelarum Hagiotheodoriten, quem logothetam domesticorum constituit ; et Michaellem cognomento Malum, primum a secretis antea creatum, 110 nobili virgini conjunxit e Philanthropenorum stirpe. Denique multus erat in demerendis ac sibi conciliandis primaris viris familiisque.

14. Ut imperator studium adhibuerit ad recuperandam urbem ; et ut Selybriam ceperit.

Item porro incumberebat omni studio in curam recuperandæ urbis. Itaque invento prætextu belli contra Italos, loca Constantinopoli undecunque per circuitum vicina præoccupare contendebat. Et quoniam Selybria tunc adhuc erat in potestate Italo-

Σηλυβρία κατείχετο, πέμψας αἰρεῖ κατὰ κράτος καὶ τῶν Ῥωμαίων ποιεῖται τὴν πόλιν ἀκονιτὶ. Ἔτι τε προσχώρουν ἐγγύτερον οἱ ἡμέτεροι, καὶ τὰ ἔξω τῆς πόλεως ἐν χερσὶν εἶχον πλὴν Ἀφαμείας ἰσχυροῦ φρουρίου κατεχομένου τοῖς Ἴταλοῖς. Ἦσαν δὲ τινες κατοικοῦντες ἀπὸ Χρυσείας τε καὶ ἐπέκεινα, ἀνέτους τὰς γνώμας ἔχοντες εἴτε πρὸς Ῥωμαίους εἴτε πρὸς Ἴταλοὺς ἐθέλοιν ἀποκλίνειν, τῶν μὲν Ῥωμαίων προσκειμένων αὐτοῖς οὕσι Ῥωμαίοις, τῶν δ' Ἴταλῶν φυλακὴν ἐκ τούτων πιστευόντων ἔχειν διὰ τὸ πρὸς αὐτοὺς σύνηθες · ὁ γὰρ ἦν ἑτέροις πιστεύειν. Τὸ δὲ καὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐκδιώξει, μὴ καὶ κίνδυνος ἐκ τῆς ἐρημίας προσέσται. Ἦσαν γοῦν μεταξὺ Ῥωμαίων καὶ Ἴταλῶν, καὶ διὰ τοῦτο ἐκκληνητο καὶ θεληματάριοι, τὴν ἔξω τῆς πόλεως γῆν καρπιζόμενοι, διαζῶντες ἐκεῖθεν καὶ παρ' ἀμοφτέρων εἰς ἀνεσιν μένοντες, χρηζόντων ἑκατέρων τῆς ἐκείνων ἀγάπης, ὡς ἂν γε μὴ βλάπτοντο. Δῆλοι γὰρ ἦσαν διὰ μίσους τοὺς οὐκ οἰκείους ἔξοντες · ἦν γὰρ καὶ τοὺς Ἴταλοὺς ἐκ τοῦ ἀναχωρεῖν ἐκεῖθεν ἐκείνους βλάπτεσθαι ἐρημωθέντος τοῦ τόπου, καὶ τοὺς Ῥωμαίους, εἰ ἐγγεροῖεν ἐπὶ τι, μὴ ὅπως γε συνεργεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ κατὰ κράτος εἰργεσθαι παρ' αὐτῶν διὰ τὸ πρὸς ἐκείνους μῖσος καθαρῶς προσκειμένων τοῖς Ἴταλοῖς. Μετὰ γοῦν τὴν τῆς Σηλυβρίας ἄλωσιν οὐδὲν ἦν μέσον αὐτῶν τε καὶ τῶν ἡμετέρων, ἀλλ' εἰ που συντόχοιεν ἀλλήλοισι, φιλικῶς εἶχον αὐτοὶ τε

πρὸς ἐκείνους κακῆνοι πρὸς τούτους, καὶ τρόπον μάχης οὐδέτεροι θατέρους ἐσχύλευον. Ἐδόκει γοῦν τῷ βασιλεῖ δι' Ἑλλησπόντου περαιωθέντα τὴν Σηλυβρίαν ἄρτι ἀλοῦσαν καταλαβεῖν, καὶ τὰ περὶ [P. 72] τοῦ πῶς ἂν ἡ πόλις Ῥωμαίοις ἀλψῆ ἐκεῖ καθήμενον-πραγματεύεσθαι. Ἀλλὰ τὸ περὶ τὴν Ἐκκλησίαν συμβάν οὐκ εἶα τοῦτον διαπαρῶν.

ισ'. Ὅπως ὁ πατριάρχης Ἀρσένιος τοῦ πατριαρχείου ὑπεξίσταται.

Ὁ γὰρ πατριάρχης Ἀρσένιος εἶτ' ἐπιλογισάμενος τὸ ἐπὶ τῷ βασιλεῖ παρῆθην, ὡς ἐξηπάτηται μὲν αὐτὸς, ὁ δὲ τῆς βασιλείας ὄρπηξ ἀγέρατος μένει περιφρονούμενος, τῶν πραγμάτων ὄλων ὑπὸ τῷ Παλαιολόγῳ διοικουμένων, εἴτε καὶ ἄλλου νύξαντος ὡς ἐπινυστάξειε μέγιστα πράξας καὶ ἀληθῆ, εἴτε τι καὶ ἄλλο τι τὸ λυποῦν ἦν (οὐδὲ γὰρ ἐκείνος δῆλον ἦν ποιῶν ἐφ' ᾧ ἐξεχώρει, αἰτίας δ' ἐπλάττετο ὡς καταφρονοῖτο καὶ ὡς οὐδὲν παρὰ βασιλεῖ ἀνῶσι λέγων ὑπὲρ τῶν τῆ Ἐκκλησίᾳ καθηκόντων), ἄμ' εἰπὼν πρὸς τὸν κληρὸν καὶ ἄμ' ὀρμήσας τὴν πόλιν τῆς πόλεως Νικαίας καταλαμβάνει περὶ, καὶ ὡς εἶχε τὸν περὶ αὐτὸν ὄχλον ἀποτιναξάμενος ἀμεταστρεπτὶ ἵσται, ὄλιγους ἔχων τοὺς συνεπομένους. Καὶ τῆς πρὸς τῷ τειχεὶ τῆ τοῦ ἀγάλματος προσκαθίσας μονῆ, νυκτὶ τὴν πορείαν πιστεύει, καὶ φέρων ἑαυτὸν τῆ τοῦ Πασχαίου μονῆ δίδωσι, μονῆ πρὸς ἡσυχίαν εὐθέως

rum, missis copiis primo eam incursu cepit et facile adjecit ditioni Romanorum. Propius etiam admoventes sese urbi nostri suburbana occuparunt, excepta Aphamea, munitione valido Itolorum praesidio defensa. Erant autem terrae illius inquilini quidam a Chrysea et locis ulterioribus profecti liberi homines et sui juris, anticipitque in Romanos atque Italos favore, et ad alterutros prout libuerat inclinare soliti, Romanis in ipsos upote Romanos naturalis caritate propendentibus, Italis gentis sibi ad tutelam finium perutilis demereri studia conantibus consuetudine commercii utrinque quaestuosi commodique. Non enim alios habebant quibus fiderent; et si hos expellerent unicos suburbani territorii colonos, desertis ipsis incultisque regiones victum negarent. Cum ergo inter Romanos et Italos neutrarum essent partium, Thelematarii (quasi diceret voluntarii) vocabantur, quod, ut dixi, ad quos volebant impune propenderent, campos urbi vicinis colentes indeque viventes, nec Latinis ipsos nec Romanis infestantibus, quod eorum opera et benevolentia pariter utrique indigerent. Nam utrosvis ob acceptas injurias odissent, afficere damno poterant, Italos quidem recedendo inde, et desolatis incultisque relinquendis, unde victus partem maximam **¶¶¶** habebant, terris, Romanos vero ulciscendo, si irritarentur, et manu armata persequendo; in quam partem erant per sese proniores, usu et instituto vitæ palam incumbentes in favorem Itolorum et a Romanis abhorrentes. Hi postquam capta est Selybria, nihil jam habebant inter ipsos et

nostros medium. Tamen necessariis in illa vicinia occursibus amice pacateque defungebantur, nec Romanis ipsos nec ipsis Romanos incivilliter tractantibus aut vim ullam injuriamve efferentibus. Tunc visum opportunum imperatori est transmissis Hellesponto in nuper captam Selybriam se conferre, ibique ex propinquo consilia capere rationesque infra urbis potiundæ. Sed revocatus ab ea cogitatione transmissioneque est eo quod præter opinionem in Ecclesia tunc contigit.

15. *Ut patriarcha Arsenius patriarchatu cesserit.*

Patriarcha siquidem Arsenius, sive reputans sibi illud interversa coronatione pueri Augusti, indignè ferens hærede imperii contempto pæneque in ordinem redacto ad nutum unius Palæologi cuncta gubernari, sive indormivisse sibi conscius in maximis et publicæ notitiæ indebiliter insculptis quis alius urebat occultus dolor (nam apparebat eum non fateri quid esset quo vere moveretur, et fingere quas allegabat causas, quod nimirum animadvertet sese contemni ab imperatore et, cum ei de rebus Ecclesiæ loqueretur, nihil proficere), talia clero cum dixisset, repente impetu capto pedes ad portam urbis Nicææ progressus est, ibique persequentem effuse turbam a se repellens irrevocabiliter se in viam dedit **¶¶** paucis comitantibus et cum in quodam vicino mœnibus monasterio Agalmatis vocato paulum consedisset, nocturno itinere se contulit ad monasterium Paschasii ad tranquil-

ἔνθεν μὲν ἐχούση τῇ θάλασσαν, ἔνθεν δ' ὑπεράνω ἄ
 κειμένη τοῦ ποταμοῦ Δράκοντος, καὶ ἐφ' ἡσυχίας
 ἔκεισε καθῆστο. Καὶ ὁ μὲν οὕτω τῷ τόπῳ ἐνησυχά-
 ζων οὐδενὸς τῶν καθηκόντων τῇ παριαρχίᾳ ἤπιετο,
 πάντ' ἔασας, ἑαυτῷ δὲ μόνῳ προσλαλῶν καὶ Θεῷ.
 Οἱ δὲ τοῦ κλήρου, καὶ ὅσοι τῶν ἀρχιερέων τῇ Νικαίᾳ
 ἐπεδήμουν, δεινὸν τὸ συμβὰν ἠγούοντο καὶ προσεπέ-
 στελλον ἰκετεύοντες, μὴ που καὶ βασιλεὺς ἀκούσας
 ἐν δεινῷ τὸ πρᾶχθὲν ποιήσοι. Καὶ ἄλλως δίκαιον
 εἶναι, εἴ τις που καὶ λυποῖη, αὐτοῦ που τοῦ πα-
 τριαρχίου καθῆσθαι καὶ γε ἐλέγχειν τὸν κατ' ἐπή-
 ρειαν ἐνοχλοῦντα, προσαφέροντα καὶ τῷ βασιλεῖ,
 εἰ δ' αὐτὸς καὶ μόνος εἴη ἐνοχλῶν, αὐτὸν νοουθετεῖν
 ἐλέγχειν παρκαλεῖν, συλλαμβανόντων καὶ τῶν ἀρ-
 χιερέων καθόσον ἰσχύοιεν. Τὸ δ, ἀναχωρεῖν μὴ προ-
 φανῶς τὰς αἰτίας λέγοντι, μὴ μάταιον νομισθῆ
 τὸ ἐγχειρήμα. Ἦν δὲ ἄρα καὶ ἀμφοτέροις ἀνήνυτα
 τὰ πραττόμενα, τοῖς τ' ἐπιστέλλουσι [P. 73] καὶ τῷ
 ἡσυχάζοντι, δοκῆσι τῶν μὲν τοῦ μὴ ἔχειν ἀποσπᾶν
 ἐκεῖθεν ἐκεῖνον, κἂν ὅ τι λέγοιεν, τοῦ δὲ τοῦ μὴ ἐπὶ
 ῥήτοισι ἰσπᾶν τὰ τῆς ἀναχωρήσεως αἴτια, ἐφ' ᾧ πολ-
 λὰκις καὶ θεραπείᾳ γίνοιτο. Τριδομένου δὲ τοῦ και-
 ροῦ φθάνει καὶ ἐς βασιλεία τὸ δρᾶμα, καὶ βαρὺ αὐ-
 τίκα δοκεῖ ἀκουσθῆναι. Καὶ ὅς τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἀρχιε-

ρεῦσι τὸ πρᾶχθὲν τῷ πατριάρχῃ κοινούντι καὶ τὸ
 ποιητέον ζητεῖ. Τοῖς μὲν οὖν προτροπῇ ἦν ἐπὶ τὸ
 διὰ πλείστου τιθῆναι τὴν ἀνεχώρησιν τό τε τοῦ
 πράγματος ἤθεος καὶ ἡ τῆς εἰρήνης συνήθεια καὶ
 τὸ μὴ ἐξ ἐτοίμου δόξει ἀποπροσποιεῖσθαι τὸν πρῶ-
 τον καὶ ζητεῖν ἕτερον, πρὸ δὲ τούτων ἀπάντων ἡ
 τοῦ βασιλέως παράκλησις Μιχαήλ, λιπαρῶς δεδιότος
 μὴ ἐφ' αὐτῷ τὰ τῆς ἀναχωρήσεως γένοιτο αἴτια· τὸ
 γὰρ συνειδὸς ἀβέβητος κριτήριον ἦν καὶ τὸ λυποῦν
 οὐκ ἠγνόει, κἂν ἐκεῖνος οὐκ ἔλεγε φανερώς, λυπὴν
 μὴν κωρὴν καὶ καταφρόνησιν προβαλλόμενος.
 Ἐκεῖσε γοῦν τῶν ὀπουδήποτε συναχθέντων ἱεραρχῶν
 ζήτησις ἦν περὶ τούτων καὶ σκέψις. Καὶ τέλος
 πέμψουσι τοὺς περὶ τὸν Ἰρακλείας Νικήταν (ἔτυγε
 γὰρ τότε καὶ πατριάρχης τῇ μονῇ, τοῦ ἁγίου Διο-
 μήδους προσμῆνων) ἀγγελοῦντας μὲν πρὸς αὐτὸν
 καὶ τὰ ἀπὸ τῆς συνόδου μετακαλουμένης αὐτὸν καὶ
 βαρεῖαν δοκούσης ἡγεῖσθαι τὴν ἀναχώρησιν, ἐτοίμου
 τ' οὔσης πρὸς τὸ μαθεῖν εἰπόντος τὰ αἴτια, πλὴν δὲ
 καὶ ἐνειδιούντας ὡς οὐ δρόντως διαπρέξοιτο, ἀλλὰ
 συναρπασθεὶς ἴσως ἐξ ὀδύνης τὸ μὴ κατὰ τὸ εἶδος
 ποιήσειεν, ἦν ἔδει συναλθεῖσι δηλοῦν καὶ διορθοῦν
 ἀξιοῦν πατριάρχῃν ὄντα καὶ τοὺς τῶν Πατέρων κανό-
 νας διὰ πλείστου τιθέμενον. Ἰσοῦ γὰρ τὸ ἐλέγχειν, ποῦ

lam quietem opportune situm, hinc quidem mari
 prætentum, illinc Dracone flumine, ad cuius ripam
 constructum erat; ibique in altum se otium condidit,
 nullam deinceps usurpans ex propriis patriarchæ
 functionibus, sed cunctis omissis, sibi uni Deoque
 colloquens. At clerus Nicæensis, et quotquot
 episcopi in ea urbe tum regia negotiorum causa
 diversabantur, moti, ut par erat, tam insueto facto,
 scripserunt ad illum supplices litteras, orantes ut
 rediret, et suggerentes fore ut imperator re tali au-
 dita offenderetur: quod si quid ipsi eorum quæ
 fiebant displiceret, æquum fuisse illum insidentem
 throno suo, patriarchali auctoritate perperam actum
 reprehendere, et si cui per se mederi non posset,
 ad imperatorem referre: quin ipso in imperatore
 si esset quod succenseret, moneret ipsum, objurga-
 ret etiam pro potestate divinitus accepta, hortan-
 doque ac rogando revocaret, cooperaturis in id
 ipsum pro virili cæteris episcopis. Secedere vero
 non allegatis idoneis tantæ novitatis causis, videret
 etiam atque etiam ne parum sanum videri consi-
 lium posset. Hæc et ejus sententiæ alia missa per-
 lataque sunt, labore juxta scribentibus et ei cui
 consultum ibant prorsus inutili. Nam nec illum
 abstraxerunt a suis latebris, nec saltem spem ipsi
 relinquebat proficiendi quidquam in posterum taci-
 turnitas patriarchæ, obfirmate perstantis in non
 prodendo quas ob causas secessisset; quæ si cogno-
 scerentur, 113 ut plerumque contingit curari
 ægritudines quarum origo non latet, iniri nonnulla
 fortasse potuisset utilis ratio remedii. Nunc in cæca
 ignoratione arcanorum senis sensuum, quamlibet
 multa dicerent, verba in irritum jactarent, uti qui
 jaculantur scopo non viso. Consumpto in his frustra

dierum aliquot spatio desperatoque regressu, per-
 fertur ad imperatorem rei fama, quæ gravis ei per-
 molestaque sane accidit. Itaque is communicato
 quod audierat episcopis qui forte adfuerunt, quæ-
 rebat ab ipsis quid faciendum tali occasione cense-
 rent. Perplexa eorum oratio fuit, primum exagger-
 rantium momentum inusitatissimi facti, secessisse
 de medio repente principem sacrorum nulla nota
 causa, in plena cum Ecclesiæ tum reipublicæ pace,
 tum addentium haud in promptu esse rationem aut
 loco movendi primum antistitem, aut alium quæ-
 rendi qui ei sufficeretur. Sed præ his omnibus auge-
 bat æstum eorum qui consulebantur de re tali, ejus
 qui consulebat eminens ex vultu et frustra dissimu-
 lata perturbatio. Ipse quippe Michael dum rogabat
 quid opus facto, male metuebat ne audiret quod sua
 (cujus est inflexibile in gratiam judicium) intus ipsi
 exprobrabat conscientia, causam nimirum dedisse
 ipsum secedendi patriarchæ, quantumvis ille id fa-
 teri recusaret, sed mutum dolorem obtentu nescio
 cujus, de quo solo querebatur, sui contemptus
 occultaret. Continuo ergo episcoporum undecunque
 conquisitio fit. Evocatis deliberatio indicitur de re
 præsentī. Convenitur in id tandem ut Nicetas epi-
 scopus Heracleæ mitteretur ad patriarcham (nam is
 tunc diversari dicebatur in monasterio S. Diomedis)
 perlaturus ad ipsum jussa synodi revocantis ipsum,
 et publice noxiam intempestivamque judicare se
 ipsius secessionem declarantis, seque paratam exhi-
 bentis ad audiendas ex ipso causas 114 ejus ino-
 pinatissimi nec probabilis facti; interim autem
 reprehensurus quod perperam egisset ille quidem
 forte in transversum actus ægritudine quadam
 animi: cæterum illam, qualiscunque demum esset,

τὸ παρακαλεῖν, ποῦ τὸ ἐπιτιμᾶν, εἰ καὶ τούτου δεήσειε
 τῶς δὲ καὶ ὡς θέλοιν πάλιν μαθεῖν τὰς αἰτίας ὡς καὶ
 θεραπεύειν, εἰ δύναιτο, ἔτοιμοι. Καὶ ταῦτα μὲν ἦσαν
 πρὸς ἐκεῖνον· προστέτακτο δὲ τοῖς ἀπαγγελοῦσιν ὡς
 εἰ μὲν πρᾶνυοιτο καὶ ἐπανήξεν ὑπόσχοιτο, εἰ δ' οὖν,
 ἀλλ' αὐτοὺς ἀναγκάζειν δυοῖν θάτερον ἐκτελεῖν, ἢ
 ἐπανελθεῖν πάλιν καὶ τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἀναλαθεῖν,
 ἢ μὴν εἰ μὴ βούλοιτο, διδόναι λίβελλον παραιτή-
 σεως· μηδὲ γὰρ καλὸν εἶναι τὴν Ἐκκλησίαν ἀποίμαν-
 τον. Ταῦτας οἱ ἀμφὶ Νικητῶν δεξάμενοι τὰς ἐπιστο-
 λὰς ἐπὶ Νικαίας ἐχώρουν, σπουδῇ τὰ προστεταγμένα
 ἐπιτελέσοντες. Ὡς δ' ἐξεληθόντες ἐπέστησαν τῇ ἐν ἧ
 κατώκει μογῇ, προσελθόντες τῷ πατριάρχῃ καθὼς
 εἶχον τῆς ἀπὸ τῆς συνόδου κελεύσεως ἔλεγον. Ὁ δὲ
 τὸν μὲν τῆς αἰτίας καιρὸν αὐτοῖς παρῳχηκέαι φή-
 σας, πρέπειν [P. 74] δὲ σιγῇ τῶν πραγμάτων ἐξί-
 στασθαι (μηδὲ γὰρ εἶναι θεραπεύειν τὰ ἀνιάτρευτα)
 ὄλος ἦν πρὸς τὸ παρατεῖσθαι. Οἱ δ' ὡς πολλὰκις
 πρεβαλόντες, ἐφ' ᾧ τῆς ἐκεῖνου γνώμης κρατήσαν, ἐν
 ἀμχανία τοῦ πράττειν τι καὶ ἀνύειν ἐγένοντο,
 ὅπερ εἶχον δι' ἀποβρήτων πράττειν, ἐπὶ τούτοις
 ἐξέφαινον. Καὶ ἐξαιτούντων ἐκεῖνων παραίτησιν εὐ-
 θὺς παρητήτο. Ὡς δ' ἔδει συνάττεσθαι τσῦτην καὶ

συνετάττετο τοῦ Ἡράκλειος ὑπαγορευόντος, τὸ ἀνά-
 ξιον προστεθὲν τῆς ἱερωσύνης εἰς τὸ τῆς παραιτή-
 σεως εὐλογον ἡγρίαινε τε τὸν ἄνδρα, καὶ ταραχῇ
 ἦν. Καὶ « Τί δ' οὐκ ἀρκούμενοι, » ἔλεγε, « τῇ ἐκ λό-
 γων ἢ μὴν καὶ πράξεως παραιτήσει, καὶ αἰτίαις οὐκ
 ἀγαθαῖς συμπλέκειν ἡμᾶς βούλεσθε; Ἐκόντες ἐξιστά-
 μεθα τῶν πραγμάτων, οὐδὲν ἡμῖν μέλον κἄν δ τι
 γένηται. » Οὕτω τοίνυν ἀποκρουσθέντες ἐμβριθῶς
 ἀποπεμπομένους, διὰ ταχέων τὸ μεταξὺ διανύσαντες
 πρὸς τὸν κρατοῦντα καὶ τὴν σύνοδον ἀπαντῶσι, καὶ
 ἀπαγγέλλουσι μὲν τὰ τῷ πατριάρχῃ λεχθέντα, τέ-
 λος δὲ καὶ τὰ τῆς παρενείροντες ἀμετάθετον τὴν
 ἐκεῖνου γνώμην διεδεβαίου· ἀπολήψεσθαι δὲ καὶ
 τὴν πείραν ἀσφαλεστέραν, εἴ τινων σταλέντων τὴν
 βακτηρίαν καὶ τὸ λαμπαδοῦχον ἀναλαθεῖν αὐτὸς
 εὐθὺς παράσχοι. Ὁ δὲ καὶ γέγονε, καὶ παρεχώ-
 ρει λαμβάνειν, εἰ βούλοιτο. Ὁ βασιλεὺς δ' ἐπὶ τού-
 τοις οὐκέτι ἀνεκτὸν ἡγούμενος ἀναμένειν, εἰς ἱκα-
 νὴν ἀπολογίαν τῷ πατριάρχῃ τῶν ἐπιγενησμένων
 καὶ τὴν παρ' ἑαυτοῦ λιπαρὰν νομίσας ἀξίωσιν, ἄλ-
 λως τε δὲ καὶ τοῦ Ἐφέσου Νικηφόρου μὴ κατὰ κα-
 νόνας προβῆναι τὴν χειροτονίαν ἐκεῖνου διαδεδαιούν-
 τος (σπουδῇ γὰρ ἦν τοῦ τότε κρατοῦντος *θεοδώρου*

prius oportuisse significari convocatis ad id ipsum
 Patribus, et perquirendas ipsorum de remedio sen-
 tentias, ac ex eorum consiliis emendanda quæ a
 recto declinantur, auctoritate quæ in ipso resideret
 utpote patriarcha, quem deceret plurimi facere ac
 religiosissime observare canones Patrum, et juxta
 scita eorum modo arguere, modo obsecrare, modo
 increpare, si et hoc opus esset; denique iterato
 denunciaturus ipsi velle omnino congregatos Patres
 exponi sibi causas quæ illum ad secedendum impu-
 lerint, paratos ad adhibendum quam efficacissimum
 possent remedium cognitibus malis. Ea mandata
 synodi ad patriarcham fuerunt. Imperatum autem
 misso est ut nisi obsequentem se præberet ac redi-
 tum polliceretur, omnino ediceret decernere syno-
 dum et citra omnem tergiversationem ab eo exigere
 ut alterum horum faciat quod malit, aut redeat et
 rursus Ecclesiæ curam sumat, aut si id recuset,
 det libellum cessionis throno: non enim bonum
 esse relinqui Ecclesiam sine pastore. His Nicetas
 mandatis et epistolis accepiis, strenuè defuncturus
 commisso negotio Nicæam advolat, et inde quam
 celerrime ad monasterium in quo tunc erat patriar-
 cha perveniens exponit ei quæ synodus mandaret.
 Ad ea ille respondit, quod causam secessionis suæ
 quærerent, nihil jam attinere declarari eam, quippe
 cujus emendandæ tempus præterisset; nec sibi
 reliquum aliud esse quam ut tacitus a negotiis absce-
 dat: non enim incurabilibus adhiberi remedium
 posse. Et apparebat eum inflexibiliter perstiturum
 in tacendo causam: adeo præfracte illam enuntiare
 recusavit, et expiscari 115 ex eo aliquid sapius
 conatum semper Nicetam constantissime repulit.
 Tunc is habito consilio cum suis, postquam frustra
 se contendere nec spem relinqui ullam melioris

successus, si pergerent instare, satis constitit, ad
 ea quæ in arcanis mandata postremo acciperent
 circa optionem offerendam devenerunt. Ea re audita
 patriarcha statim se loco cessurum dixit. Ac quia
 libellum cessionis indicem conscribere oportebat,
 opera in id continuo collata est. Sed cum suggere-
 ret Heracleensis addere patriarcham debere, ut vi-
 deretur idonea cessionis causa, indignum se tali
 sacerdotio fuisse, exasperatus ea mentione Arsenius
 turbavit cuncta, cœptumque abrumpens, « Nempte, »
 inquit, « vobis non sufficit et verbo et facto renun-
 tiare me dignitati, sed causis præterea probrosis
 implicare me quæritis? volentes cedimus admini-
 stratione rerum, nec curamus quidquid inde secu-
 turum sit. » Sic tractatione indignanter abrupta di-
 missus inciviliter Nicetas, summaque celeritate re-
 mensus viam, ad Augustum et synodum rediit,
 retulitque primum quid dixisset patriarcha: deinde
 cessionis negotium quo in nodo stitisset, et quam
 frustra speraretur flecti eum ad quidquam eorum
 quæ recusasset posse docuit. Adjunxit restare viam
 adhuc aliam explorandæ ipsius circa cessionem
 sententiæ, si missis ad eum certis qui pontificium
 lituum et candelabrum ab eo reciperent, utrumque
 præberet. Successu consilium non caruit: potanti-
 bus enim illa respondit patriarcha, sumarent, si
 vellent: se quidem haud prohibere. Quidem imperator
 cognitis nihil ad sui excusationem *spud* omnes
 et apud ipsum patriarcham, si quid ei *minus gratum*
 accideret, amplius expectandum ratus, cum præ-
 sertim Nicephorus Ephesi episcopus affirmaret mi-
 nime 116 canonicam patriarchæ Arsenii ordina-
 tionem fuisse (festinante quippe ad suæ coronatio-
 nis cæremoniam Theodoro tunc imperatore, et ip-
 sum perurgentibus Occidui limitis rebus illo tem

ἐφ' ᾧ ταινιώσασθαι καὶ τεταραγμένοις τοῖς κατὰ ἁκλήσιας καὶ τῶν αὐτῆς νόμων καταφρονουμένων ὄσιν ἐπεισεπεῖν πράγμασι· παρ' ἣν αἰτίαν παρ' οὐδεμίαν μεταξὺ σχεδὸν ἡμέραν, ἀλλὰ συνεχῶς ἀπάσαις τοῖς τῆς ἱερωσύνης βαθμοῖς ἐτελεῖτο πάντα, καὶ οὕτω πρὸς τὴν πρώτην τῆς ἱεραρχίας τάξιν ἀνεπιβάλλετο, διὰ ταῦτα ὁ βασιλεὺς τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἐφήκε πράττειν ὅ τι καὶ βούλοιντο. Καὶ δὴ σκεπτομένων ἐκείνων ἐπὶ πολλαῖς ταῖς ἡμέραις οὐδὲν πλέον ὑπῆρξε τῷ πατριάρχῃ παθεῖν ἀνυπομονησίας καὶ καταγνώσεως, ὡς ἐξὸν λέγειν καὶ ζητεῖν διόρθωσιν μικροφυχοῦντι καὶ τοῦ θρόνου ἐτέροις παραχωροῦντι. Κάκεινοι μὲν οὕτως· ἦν δὲ ἄρα, ὡς εἰδείξεν ὕστερον, τὸ ζητούμενον μὴ ἔτι γε δυσχερῆ θεραπεῖαν προσείμενον, ἀλλὰ καὶ ὅλος ἀνιάτων, διὸ καὶ δίκην τῆς ἀγνοίας ἀντικρυς ἔκουσάν εἰς ἀπολογίαν τὴν πρὸς Θεὸν ἐπιτιθεῖναι ἐβούλετο ἑαυτῷ, μὴ κατ' ἐλπίδας προχωρησάντων [P. 75] αὐτῷ τῶν πραγμάτων. Ἐκεῖνοι δὲ τότε περὶ τοῦ τίς ἂν τὴν Ἐκκλησίαν κατὰ τὸ ἐχέγγυον παραλήψαιτο τὰ πολλὰ ζητήσαντες, καὶ μᾶλλον οἱ δοκοῦντες, ὧν καὶ τὸ λοιπὸν τῶν ἀρχιερέων πλῆθος ἐξήρτηντο, τέλος μίᾳ ἐπὶ τῷ Ἐφέσου γνώμῃς γίνονται, ἀνδρὸς εὐλαβοῦς καὶ κατ' ἀρετὴν ἐπιδόξου καὶ λόγῳ μετρῶς κοσμουμένου, γηρῶντος ἤδη, ᾧ δὲ καὶ ζῆλος ἦν ἱκανὸς ὡς ὑπὲρ τῆς Ἐκ-

κλήσιας καὶ τῶν αὐτῆς νόμων καταφρονουμένων ἔκκαίεσθαι.

ἰς. Ὅπως ὁ τῆς Ἐφέσου Νικηφόρος πατριάρχης ἀπεκατέστη.

Συμβάν δὲ καὶ τι, ὃ δὴ καὶ τὸν ὅλον τῆς ἱεραρχίας χρόνον ἐκείνον ἐπέκνιζεν (ἐψήφιστο γὰρ εἰς πατριαρχεῖον παρὰ τῆς συνόδου ἐπὶ Ἰωάννου τοῦ Δούκα πρὸ τοῦ πατριάρχου Μανουὴλ, καὶ ὁ βασιλεὺς τὰς ψήφους συνέχει, τὸν ζῆλον δεδιττόμενος τοῦ ἀνδρὸς, ψήσας· « Πν σὺ δύναται τις ὑποστῆναι ἀρχιδιάκονον ὄντα, πῶς ἂν πατριαρχοῦντα ὑπομείνει; » διὸ δὴ καὶ τῆς Ἐφέσου προχειρισθεῖς ὁμοῦς ἀδικεῖσθαι παρὰ βασιλείως εἰς τὴν ἴδιαν τιμὴν διεταιρίετο) τοῦτο δὴ μεσολαβῆσαν ἐποίησε τότε τὸν ἀνδρα πειθῆνιον προσκαλούμενον, καὶ τὴν ἐκλογὴν ἀσμένως ἐδέχετο· εἶναι γὰρ ἔκτοτε τεταγμένον εἰς τοῦτο παρὰ τῆς χάριτος, εἰ καὶ κωλυθέντος παρὰ τὴν ῥηθείσαν αἰτίαν, ἱκανῆν [P. 76] γε οὖσαν καὶ ταύτην μᾶλλον εἰς σύστασιν ἑαυτοῦ, τὸν αὐτοῦ τόπον ἐξ ἀνάγκης ἀναπληρῶσαντες εἰσῆχθησαν ἕτεροι. Οὕτως ἐκείνος τὴν ἐκλογὴν θεόθεν κατὰ τὴν δικαίαν ἐκείνου κρίσιν ὑπολογισάμενος, οὐδὲν ἀναβαλλόμενος, ἀναγορεύεται πατριάρχης. Ὅν δὴ καὶ ἐν τιμῇ μεγίστῃ ὁ βασιλεὺς πρὸς Νικαίαν ἀποστείλας, αὐ-

pore turbatis, quo ad spem magni successus, si strenue occurreret, vocabatur, præcipitatum ejus jussu adeo fuisse inaugurationem patriarchæ, ut legitimis interstitiis ordinem non servatis gradus omnes sacerdotii quasi uno saltu, vix interposito dieculæ unius medio spatio pervolaverit, et sic ad throni patriarchalis fastigium transenderit contra manifestas regularum Ecclesiæ veterum sanctiones), his, inquam, simul cunctis Palæologus motus edixit præsulibus congregatis se nihil obstare quominus quod ipsis optimum videretur in re præsentī decernerent agerentque. Tunc Patres aliquot diebus in inquirendo ac deliberando consumptis, nihil aliud quod vitio verterent patriarchæ reppererunt nisi quamdam impatientiam et præmaturam desperationem emendationis rerum quas improbaret; quarum in correctionem prius debuisset incumbere, tum per se agendo, tum exquirendo ab aliis et in commune consulendo, non autem, ut fecit pusillanimitate victus, abjicere clavum periclitantis Ecclesiæ et ejus gubernationem aliis cedere. Ita illis videbatur. Cæterum posterius apparuit insedisse animo patriarchæ altius vulnus, et non solum difficile curatu, sed plane insanabile, penitentiam videlicet seram toleratæ infractionis fœderis prætermittenda coronatione hæredis imperii, cujus culpæ tam acerbis illum urebat sensus, nunc maxime videntem quam contra spem prius conceptam negotia succederent, ut quo istius admisæ licet per ignorantiam conniventis crimem apud Deum expiaret, voluntarium hoc exauctorationis propriæ supplicium sibi ultro consciscendum putaverit. Tunc porro Patres synodi, vel potius eminentes inter ipsos, ex quorum auctoritate ac nutu cæteri pendebant, cum 117

attente circumspexissent diuque quæsisserent quis ipsorum videretur idoneus ad regimen Ecclesiæ capessendum, denique uno consensu in Ephesium convenerunt. Erat is religione ac virtute omni conspicuus, satis doctus, jam senior, cui zelus inerat non mediocris, adeo ut ubi Ecclesiam aut leges ejus despici videret, totus exardesceret.

18. *Ut Ephesi episcopus Nicephorus patriarcha sit factus.*

Contigerat dudum quiddam, unde is toto episcopatus sui tempore doloris et querelarum causam habere justum sibi videretur. Vacans olim patriarchalis sedes destinata prius ipsi quam, qui mox in eam successit, Manuelli fuerat, haud dubio favore synodi: sed qui tunc imperabat Joannes Ducas consensui Patrum obstitit, zelum viri præferendum metuens. Cujus enim, aiebat, spiritus adhuc archidiaconi ferre vix possumus, ei quis suprema patriarchæ armato auctoritate resisteret? Sic ille in tanto inferiorem Ephesinæ submotus Ecclesiæ thronum nec patienter unquam nec tacite interverti sibi supremi honoris injuriam, ut ipse passim quirigans vocabat, et contumeliam tulit. Ea illum animi præparatio facilem tum reddidit ad annuendum desiderii synodi frequentis, et electioni libenter assentiendum suæ, constare siquidem ipsi videbatur jam pridem se ad patriarchatum divini gratia Spiritus electum, etsi hactenus exclusum possessione debiti honoris insuperabili obstaculo humanæ potentis. Ergo ille nihil cunctatus, imo prædicans apparere manifestum Dei numen in sui restitutione, seque non delatum nunc primum suffragiis eligentium, sed justo dudum judicio Providentiæ sibi decretum nata divinitus occasione quæ 118 ad

τὸς ἠπειγέτο πρὸς τὴν Λάμφακον περιαιωθησόμενος πρὸς τὴν ἀντιπέραν Καλλιόπολιν· συνεκρότει γὰρ καὶ δυνάμεις οὐκ ὀλίγας κατ' Ἰταλῶν ἐφ' ᾧ προσκαθίσας πειρῆτο κρατήσῃν τὸ καταντικρὺ τῆς Βυζαντιδος φρούριον, τὸ οὕτω πως λεγόμενον Γαλατῶν.

ιζ'. "Ὅπως ὁ Σάρδεων καὶ ὁ Θεσσαλονίκης ἐπὶ τούτοις οὐ συμφώνουν τοῖς ἄλλοις·

Τότε τοίνυν ὁ Σάρδεων Ἀνδρόνικος καὶ ὁ Θεσσαλονίκης Μανουὴλ (ὁ γὰρ Καλοφόρος Σμύρνης εἰ καὶ παρτεῖτο, ἀλλ' οὖν αἰτίας ἐτέρας προὔβαλλετο δοξάσας ἱκανὰς εἰς παραίτησιν)· οἱ δὲ φανερώς ἀντέτεινον, καὶ τῷ δοκεῖν μὲν ὑπὲρ τοῦ πατριάρχου κακῶς παροφθέντος ἐξήλουν, τῷ δὲ κρυπτομένῳ καὶ ὑπὲρ ὧν ὁ πατριάρχης ζηλῶν ὡς τέως οὐκ ἀνυστῶν ὑπεχώρει. Ὁ μὲντοι γε τότε πατριαρχεῶν Νικηφόρος ὁ ἀπ' Ἐφέσου, συγκροτούμενος μὲν τῇ συνόδῳ, πολλῶν δὲ πλέον καὶ τῇ τοῦ βασιλέως θελήσει, ἔχων καὶ πολλὸν συναχθέντα ἐκ τῆς Ἐφέσου χρυσὸν ἐφίσταται τῇ Νικαίᾳ. Καὶ πρῶτοο μὲν ἐπειρῆτο ποικίλως τῶν σχιζομένων ἀρχιερέων ἐφ' ᾧ συνέλθοιεν τέ οἱ καὶ εἰρηνεύοιεν, καὶ πολλὸς ἦν αὐτοὺς μετερχόμενος ἀπειλαῖς· ἀλλ' οὐκ ἔπειθε, πλέον δὲ παρέθηγε τὸν ζῆλον ἐκείνοις, καὶ κατεγέλων τῶν μηνιμάτων. Ὡς δ' οὐκ ἔπειθε πάντα πράξας, ἀν-

εισάγειν ἄλλους ταῖς ἐκκλησίαις ἐσχέπετο, ὃ δὴ καὶ γέγονεν ὕστερον. Αὐτὸς δὲ τῶν ἄλλων ἐπειρῆτο, καὶ ἡ παραγῆ πολλὴ ἦν, καὶ τὸ κατ' ἐκείνου σκάνδαλον ἤρετο· πλὴν γὰρ τῶν εἰς ἀρχοντας τεταγμένων τῆς Ἐκκλησίας οἱ λοιποὶ τὴν ἐκείνου κοινωνίαν ἀπέστεργον. Ὅμως οἱ μὲν ἐκόντως οἱ δὲ καὶ ἀκόντως πλὴν ὀλίγων καθυπεκλίνοντο, διασευσιμένοι δ' ὄντες τὰς γνώμας πράξει τοὺς μὴ πειθόμενους ὠχύρου. Τὸ δὲ λαϊκὸν πλῆθος τὸν νέον ποιμένα καὶ λίαν ἀποπροσποιούμενοι ἐζήτουν τὸν γνήσιον. [P. 77] Οὕτω γοῦν τετραγμένων τῶν πραγμάτων, ἐπεὶ καὶ τὸν κρατοῦντα ἐμάνθανε μάχην μέλλειν συγκροτεῖν μεγίστην κατὰ φρουρίου τοῦ Γαλατῶν ὡς αἰρήσειν, κἂν εἴ τι καὶ πάθοι (ἐκεῖθεν γὰρ καὶ τὴν τῆς μεγαλοπόλεως ἤλπιζεν ἄλωσιν), ὀλίγον κατὰ Νικαίαν διαμείνας, ὀρμήσας αὐτίκα καὶ κατὰ τὴν πύλην γεγωνῶς τὸν κοινοστὸν τῶν βλαυτῶν ἀποτιναξάμενος ὡς εἰς μαρτύριον ᾗθηεν ἐξῆι, καὶ διὰ τοῦ κατὰ τὴν Ἐλενόπολιν τῆς θαλάσσης πορθμοῦ πρὸς ἐκεῖνον ἠπειγέτο, ἅμα μὲν ἰνασμενίζων ἐκεῖθεν τῇ ἐκ βασιλέως παραμυθίᾳ, ἅμα δὲ καὶ μεγάλα ἤλπιζε, συγκροτουμένην μάχην βλέπων κατὰ τῆς πόλεως, ὡς ἀλώσειν αὐτίκα τῆς Ἐκκλησίας ἐπιθεσόμενος, ἀπαλλαγείς Νικαίας καὶ τῶν ἐκτὸς Ἐν ὄσῳ δὲ τὴν μεταξὺ πορείαν διήνυσεν, ἐν τῇ Σηλυβρίᾳ καὶ

id cogeret, locum accipere, patriarcha renuntiatus est; quem cum summo honore imperator Nicæam dimittens, ipse Lampsacum contendit, trajecturus inde in adversam Calliopolim. Collectis enim copiis in Italos non paucis eo condixerat, animo tentandæ occupationis arcis ex adverso Byzantii sitæ, cui Galata nomen.

17. *Ut Sardensis et Thessalonicensis episcopi non consenserint in subrogationem patriarchæ.*

Tunc igitur Sardensis Andronicus et Manuel Thessalonicensis episcopi palam declararunt se non probare quæ facta fuerant, prætexentes zelum, ac præ se ferentes miserationem se moveri exauctorati non juste patriarchæ. Calophoro quoque Smyrneni displicebat factum: cæterum ille alias, ut ipsi videbatur, idoneas istius sui iudicii causas obtendens, suas sibi separatim res agebat. Alii duo concordēs in iis quæ retuli publice allegandis, aliud quiddam clam coquebant: nam ea ipsa quorum desperatione corrigendorum Arsenius recesserat, impatienter ferre putabantur. At novus ex Ephesi episcopo patriarcha Nicephorus, iudicio synodi quæ ipsum elegerat, et multo magis imperatoris voluntate fretus, auro etiam abundans cujus vim magnam Epheso extulerat, Nicæam pervenit; ibique multa varie conatus ad revocandos in concordiam dissidentes episcopos, ad extremum incubuit in minas, deterreri eos posse denuntiatione malorum magno opere sperans. Sed frustra in hoc quidem fuit: quippe ira illorum sic magis irritata, obfirmati acrius in proposito, etiam adversus quas iste intentabat pœnas se risu contemptuque securos fere-

bant. Itaque cum alia non procederent, de transfereendis eorum ecclesiis in alios cogitare cœpit, quod et postea contigit. Interim alios sibi ad iungere tentabat, 119 multaque erat perturbatio, ac magnum de ipso publice scandalum ortum est. Verum alii fere præsulēs ecclesiarum ejus communionem amplectebantur, sed partim volentes partim invitati, paucis ex animi sententia in ejus partes inclinantibus, Cumque isti arcano dissentientes occulta sua studia non plane dissimularent, palam dissidentes eos quos dixi observata ista fautorum Nicephori titubatio in cœptæ discissionis pertinacia firmabat. At laicum vulgus vehementer abhorrebat a novo patre, veteremque ut legitimum requirebat. Sic turbatis rebus, Nicephorus audiens imperatorem magno belli apparatu imminere Galatæ, certum quoque periculo ejus præsidii potiri, sperareque se non solum ejus voti compotem futurum, sed ipsum quoque magnam urbem præterea capturum, parum Nicææ moratus discessit inde, et ad portam civitatis excusso solearum pulvere, in testimonium scilicet, exivit. Moxque per fretum Helenopoleos ad ipsum ferebatur, simul recreandum se ibi sperans præsentis consolatione imperatoris ipsi propitii, simul amplum sibi et ad rationes cæteræ opportunum ratus adesse illic se præsentem, cum civitas regia, quod brevi futurum augurabatur, oppugnanti nunc eam imperatori redderetur: sic enim fore ut ipse statim in illam ingressus veram patriarchalis sui throni primus possessionem iniret, Nicæa et infensa illic sibi plebe valere deinceps jussa. Dum autem ille in eo itinere est, Selybriæ adhuc Augustus morabatur, quando et Sardensem ibidem adesse

ἔτι τῶν ὀκτατῶν, ὅτε συνέβη καὶ Ἀνδρόνικον τὸν Σάρδεων ἐκεῖσε παρεῖναι. Δοιοὶ γὰρ σχιζομένοι, αὐτοῦ τε καὶ τοῦ Θεσσαλονίκης Μανουῆλ, ἐκεῖνος μὲν ἑαυτὸν εἰς ἔξοριαν ἐδίδου καὶ ἐξωρίζετο.

ιη'. Ὅπως ὁ Σάρδεων κατὰ τὴν Σηλυβρίαν μοναχὸς ἀπεκείρατο.

Ὁ δὲ Σάρδεων σοφὸν τι οἰόμενος πράττειν, εἰ μὴ τῷ βασιλεῖ διαμάχοιτο τοῦ πατριαρχεύοντος ἀφιστάμενος, ἔγνω δι' ἄλλης ὁδοῦ ὑπελθεῖν τὸν κρατοῦντα. Καὶ δὴ, ἐπεὶ ὁ μὲν Φιλαδελφείας Ἰωαννίκιος κατὰ τὴν μονὴν τοῦ Σωτῆρος ἱεροῦργεῖ τοῦ βασιλέως προτρέψαμένον, ὁ δὲ βασιλεὺς παρῆν καὶ ὁ Σάρδεων συμπαρῆν, προσελθὼν αὐτὸς τῷ βασιλεῖ περὶ ἑαυτοῦ ὑπεμίμησεν ὡς τὰ τῶν μοναχῶν ἀναληψόμενος ταῖς τοῦ Φιλαδελφείας χερσὶ. Καὶ ὅς (οὐδὲ γὰρ ἠγνοεῖ τὸ τῆς γνώμης τοῦ λέγοντος ὑποῦλον, ὡς ἐξοτὸς ποτε, εἰ ἀιροῖτο, πρόφασιν τὴν τοῦ ἀνακτος παρουσίαν, ὡς βίβη τῇ ἐκεῖθεν λαθόντος τὸ σχῆμα· μηδὲ γὰρ θέλειν ἐκ προαιρέσεως), ἐκεῖνον μὲν καὶ τί παθῶν διηρώτα μετασχηματίζεσθαι βούλοιο, καὶ εἰς τί βλέπων τὸν ἡσύχιον καὶ ἀπράγμονα βίον αἰροῖτο· Ἠλὴν οὐδαίς, ἔλεγεν, ὁ κωλύσων, εἰ οὕτω βούλεται. Ἐκεῖνου δὲ τὰς αἰτίας συνείροντος [P. 78] καὶ τὴν τοῦ ὑπονοουμένου σκανδάλου δόξαν διὰ πολλῶν ἀναιροῦντος, ὁ βασιλεὺς διακόψας, ἐπεὶ καὶ τὰ τῆς λειτουργίας ἤνυστο, προσέρχεται μὲν τῷ λειτουργήσαντι καὶ σφραγίζεται, λσθῶν εἰς ἀγίασμόν καὶ τὸν ἱερὸν κλάσμα, ἐκεῖνος

δ' ἀφείς παραυτίκα ἐξέρχεται τοῦ νεῶ, ὡς ὁ τι θελοῖεν ἀπόντος ἐκείνου πράξοντας. Ὁ δὲ καὶ οὕτω προσέρχεται καὶ τὸ σχῆμα δέχεται, Ἀθανάσιος ἀντ' Ἀνδρόνικου ὀνομασθεῖς.

ιβ'. Ὅπως πολλοὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν δι' ὀλίγου θνήσκουσιν.

Θαυμάσειε δ' ἂν τις καὶ τὴν δίκην τότε· οὐδὲ γὰρ ἐξ αὐτομάτου γενέσθαι τὸν τόσον ἐκκλησιαστικῶν ἀρχόντων ὑποτοπᾶσαι θάνατον· θνήσκουσι γὰρ ἐγγύς τῶν δέκα ἑνέα μηνῶν ἄνδρες πολὺ τὸ σεμνὸν καὶ αξιοπεπῆδες ἔχοντες. Ἐφ' οἷς ἔλεγεν ὁ τοῦναρ ἰδὼν πρότερον ἢ θανεῖν ἐκεῖν υς' — ὁ Βέικκος δ' ἦν οὗτος Ἰωάννης, ὃς ἐσῦστερον καὶ μετὰ τὸν χαρτοφύλακα πατριαρχεύσας πολλὰ πέπονθε τὰ δεινὰ, ὡς ὁ λόγος κατὰ τὸν καιρὸν ἐρεῖ. — Τὸ γοῦν ὄναρ ἐκεῖνος ἰδὼν ἐξηγγελλεν οὕτως. Ἐδοξε γὰρ ἐπ' ἀγχωμάλου πεδίου διερχομένους ἐπίπλους τοὺς ἀρχοντας, πολλὴν ἐξηυκότας ὁδὸν, κατὰ χεῖλος στήναι μεγίστου καὶ φοβεροῦ ποταμοῦ παραβρέοντος, ἄρξασθαι δ' ἐκεῖνους κατὰ τὴν τάξιν τοῦ σφίσι ἀποθησομένου θανάτου περῶν πρῶτον τόνδε καὶ δεύτερον τόνδε καὶ ἐφεξῆς τοὺς λοιπούς, οὐδὲ γὰρ σύνδυο καὶ σύντρεις ἐπεραιοῦντο, ἀλλ' εἰς ἕκαστος καθ' αὐτόν. Ὡς γοῦν ὁ βλέπων ἰστάμενος καὶ θεωρῶν ἐξεπλήττετο, ἔμφροντις ὦν κάκεινος ὅπως περαιωθήσεται, ἀκούει φωνῆς ἔκποθεν δικνουμένης· « Τί φροντίζεις; οὐ σὺ νῦν διεθήσῃ τὸν ποταμόν· Ἐνὶ γὰρ καιρὸς καθ' ὃν καὶ αὐτὸς ἐξ ἀνάγκης

contigit. Nam duorum schismatis auctorum Andronici Sardensis et Thessalonicensis Manuelle, hic quidem ultro exsilium sibi consciscens extra 120 fines recesserat.

18. Ut Sardensis apud Selebriam in monachum sit detonsus.

Sardensis vero sapienter se facturum ratus, si non palam repugnaret imperatori, patriarcham quem ille probaret rejiciens, aliam in eundam sibi rationem duxit insinuandi sese et callida ipsum simulatione fallendi. Itaque cum Joannicius episcopus Philadelphie rogatu imperatoris et ipso presente apud monasterium Salvatoris sacrum faceret, Sardensis, qui et ipse aderat, accedens ad imperatorem indicavit ipsi esse sibi in animo sacrum monachi habitum ibi sumere manibus Philadelphiensis. Ad quæ imperator non ignarus astuta id dicit ut agi ratione, ut deinde, cum se ipsi daret opportunitas deponendæ larvæ, causari Sardensis posset vi adactum sese minime volentem ab imperatore presente ad vestem monasticam induendam, quæsiuit ex eo quid passus quidve sequens mutatum iret cum habitu vitæ formam ex actuosa in tranquillam otiosamque se transferens. Cæterum, addidit, nemo prohibet quin facias utique quod velis. Hic Sardensis ad hoc se moveri dixit causa tollendi scandali satisfaciendique offensionem multorum falso de se persuasorum, tanquam penes ipsum turbarum quæ tunc erant culpa resideret, tum alias præterea nectebat causas. Eam verbose contextam orationem

abrumpens imperator, ubi missa peracta est, accessit ad celebrantem, et sese cruce signans sacram particulam rite sumpsit, moxque templo excedens ipsos reliquit facturos, se absente quidquid vellent. Processit nihilominus Sardensis ad destinatum, et monachi habitum sumpsit, ex Andronico Athanasius vocatus.

19. Ut multi ecclesiasticorum brevi tempore sint mortui.

¶ Miretur autem quispiam tunc ostensum Dei iudicium. Non enim casu contigisse tot simul ecclesiasticorum principum obitus suspicari verisimiliter licet. Mortui quippe sunt spatio fere novemdecim mensium viri auctoritate dignitateque summa conspicui, quorum obitus prædixerat qui de iis præmonitus per somnium fuerat. Eratis Joannes Veccus, qui postea, postquam chartophylax fuerat, patriarcha factus multa in ea dignitate gravia passus est, ut hæc nostra historia suo loco reddet. Somnium porro istud suum ille narrabat in hunc modum, aïens visum sibi videre principes ecclesiastici ordinis in equis incedentes per æquam planitiem lati campi, longo spatio confecto pervenisse tandem ad ripam maximi et aspectu terribilis amnis præterfluentis, quem statim trajicere cœperint eodem ordine quo sunt postea mortui, primum illum, hunc secundum, et sic reliquos: non enim duo aut tres simul, sed singuli seorsim trajiciebant. Ut autem ipse qui videbat astabat stupens, sollicitus quomodo et ipse trajiceret, audisse vocem alicuius

περαιωθήσῃ. Νῦν δ' ἀπελθὼν σώζου ἐν πραγμάτων ἡμέρη διατηρούμενος. » Οὕτως ἔλεγεν ὁ τοῦναρ ἰδὼν μετὰ χρόνους, καὶ ἡμεῖς ἀκούοντες ἐθαυμάζομεν. Ἐκεῖνος δὲ καὶ ἄλλως φιλαλήθης ὢν εἰς πίστιν τῶν λεγομένων προσετίθει καὶ ὄρκον, θαομάζων ἅμα καὶ τὸ τῆς Προνοίας δραστικόν τε καὶ ἄφυκτον.

κ'. Περὶ τῆς κατὰ τοῦ Γαλατᾶ φρουρίου τοῦ βασιλέως προσβολῆς.

[P. 79] Ὡς γοῦν ὁ κρατῶν τὰς δυνάμεις συναγαγὼν πολλὰς οὐσας καὶ διαφόρους τῆ Γαλατᾶ προσέβαλεν, αὐτὸς μὲν ἐφ' ἱκανὸν μακρόθεν σκηνοποιησάμενος ἐφ' ὕψηλῷ καθῆστο προσορῶν τὰ δρώμενα, ἅμα δὲ καὶ πειρώμενος εὐσύνοπτος εἶναι τοῖς ἐναντιοῖς πρὸς ἔκπληξιν, συνέβρεον δὲ πανταχόθεν δίκην βύακων οἱ πολεμῆν μέλλοντες, καὶ δὴ ὅσον ἐξωτέρω βέλους εἶναι, καὶ αὐτοὶ σκηνοποιησάμενοι ἔτοιμοι προσβαλεῖν ἦσαν. Εὐθέως δὲ προσβολὰς ἐποιούντο μερισθέντες, ἔστι δ' οὐδὲ καὶ τειχομαχικὰ στήσαντες ἐπειρῶντο τοῦ τείχους. Πλήθος δ' ἦν μεῖζον ἢ κατὰ πόλεμον τοιοῦτου φρουρίου πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις πολλοῖς γε οὐσι καὶ ἰσχυροῖς μάχεσθαι καὶ ἄνδρες τζόζται ἐκ τῶν κατὰ Νίκαιαν μερῶν ἐκείσε προστάττοντος τοῦ βασιλέως συνήχθησαν, καὶ εὐσχοπα βάλλοντες οὐδὲ παρακύπτειν τοὺς

ἄντὸς εἶων, ἀλλ' ἀπῆντων συχνῶς τζαζόμενοι κατὰ στόμα. εἴ που φανεῖεν. Ἴταλοι δὲ ἐκ διαδοχῆς καθ' ἡμέραν νέσι ταῖς ἀλίαισι διαπεραιούμενοι, διὰ τῆς πρὸς θαλάσση πύλης διεκπαιόμενοι, ἑαυτοὺς εἰσώθουν, καὶ ξύλοις μεγάλοις τὸ ἐντὸς εἰς περίπατον κρατυνόμενοι καρτερῶς ἀπημόνοντο τοῦ τείχους, ἐξ ὧν συνέβαινε συχνοὺς καταπίπτειν τῶν ἔξω ἐξ ἀφρονῶς βαλλομένους· ποσὶ γὰρ ἀσφαλῆσιν ἐστῶτες ἀκμήτες ἄνδρες ἐκ διαδοχῆς ἄρτι φανέντες ἐντέινόν τε βρόδιως τὰ σφίσι συνήθη γε λοβόλα σκευή, καὶ σκεπόμενοι ταῖς ἐπάλλεσι δι' ὅπων κατηκόντιζον. Οἱ ἔξω δὲ ταῖς τειχομαχίαις περιῆσαν πετροβόλοι βάλλοντες μηχανήμασι, πρὸς ἃ κληματίδας ξυμφορήσαντες ἐξ ἀμπέλων καὶ τὰ πονοῦντα τῶν μερῶν πυκάσαντες ταῖς βολαῖς ἀντεῖχον. Αὐτοὶ δὲ προσκαταβαίνοντες ταῖς στοαῖς τὸ ἀσφαλῆς μὲν κατὰ κεφαλῆς ἐκ τῶν κληματίδων εἶχεν ἐκείθεν δὲ κατὰ διοπτρίαν ταῖς ὀπαῖς χρώμενοι ὡς εἶχον ἡμόνοντο. Καὶ τοὺς μὲν πλῆθος καὶ ἰσχύς μετ' ἐμπειρίας παρεκρῶτει, ἅμα δὲ καὶ τὸ ἐφορῶντος τοῦ βασιλέως μάχεσθαι, Ἴταλοὺς δὲ τὸ σπονδαῖον καὶ εὐσύνετον, ἔτι δὲ καὶ τὸ ἐκ διαδοχῆς εἰς ἡμέραν προκινδυνεύειν, οἴκοθεν ὠρμημένους. Ἐκδρομὰ μὲν οὖν οὐκ ἀσφαλεῖς σφίσι ἦσαν [P. 80] (τῆ γὰρ πλήθει καὶ λίαν ἡτῶντο τῶν ἔξω), τόλμη δὲ τρεφομένη δίδει συγ-

missam: « Quid sollicitus es? Non tu modo trajicies hunc fluvium: erit tempus quo te quoque ipsum transfretare oportebit. Nunc salvus abi in diem negotiorum reservatus.» Sic referebat longe postea ipse qui somnium viderat, audientibus et mirantibus nobis. Ille autem vir alioqui veritatis amans, ad fidem adjungebat juramentum, admirans Providentiæ inevitabilem efficaciam.

20. De oppugnatione arcis Galatæ per imperatorem.

123 Sed ut ad imperatorem redeamus, cum ille copiis multis variisque collectis in unum Galatam aggressus est, ipse quidem idoneo a muris arcis intervallo fixo Augustali sedebat in loco excelso conspicuus, intuens quæ gerebantur, simul etiam ostendens sese hostibus, et experturus ecquid eos sua species et præsentia terreret. Confluebant undique concitatorum ritu torrentium oppugnaturi arsem milites ducesque; et fixis extra teli jactum tabernaculis procincti ad irruptionem signum expectabant. Mox in manus divisi multifariam oppugnationem inchoant. Fuit ubi erectis machinis quarterent murum perrum pereque conarentur. Multitudo erat major quam pro unius oppugnatione arcis: nam præter alios sane multos ac valentes sagittarii e partibus circa Nicæam evocati ab imperatore aderant, qui assueti collimare ad scopum neminem ex arce caput e muro impune sinebant ostentare, ubi-
cunque quivis apparuisset, statim eum in faciem misso jaculo petentes. At Itali novis ex urbe quotidie per piscatorias naviculas juvenibus, qui per vices alii aliis succederent et conferti porta maritima irrumperent, submissis pomærium intus vallo

e lignis alte per gyrum erecto firmaverant, indeque validissime propugnabant murum. Unde contingebat multos exterius oppugnantium cadere telis ex occulto jactis. Nam pedibus in tuto positus viri robusti fessis recentis assidue suffecti vivido semper, qualis est inchoantium, nisu intendebant quas longo usu tractare didicerant catapultas, et noxia pondera varii generis magna hostium pernicie jaculabantur ipsi tuti lorica murorum, per quorum fenestellis hiantium: inobservatas rimas tela exitiata jactabant. Oppugnantibus extra succedebat negotium quatiendorum mœnium quæ saxis ingentibus balista intortis haud innoxie pulsabant; atque ad horum labem scalas admovebant materiæ vitæ, protentis scutis partes ictibus obnoxias tegentes. Qui cum sic ad summas mœnium porticus eniterentur, capita quidem ascendentium in tuto erant, protecta, ut dixi, clypeis sursum obversis: tamen qui intus erant per fenestellas, quibus crebris habebat murus, collimantes tela vare nocebant, defensabantque arcem pro virili. Nostros sua multitudo, tum virtus conscia peritiaeque belli animabat, sed ante omnia imperatoris præsentis aspectus quid quisque præclari faceret coram oculo signantis. Italos suos ardor utique pro aris focusque pugnantium, præsentiaque solertis animi, præsertim vero receptus fessorum facilis, statæque quietis vices successione quotidiana recentium, tum certamen quoddam laudis, verentibus semper qui subibant ne impares dentibus succenturiati viderentur, firmabant, accendebantque in acrem pertinaciam resistendi. Et eruptiones quidem ipsis haud erant securæ, multitudo siquidem obsidentium obruebant-

κροτούμενοι ὁσημέραι διεκαρτέρουν. Ἄγων δ' ἦν ἄμφοτέροις, τοῖς μὲν τοῦ κρατοῦντος ἕλκιν ὡς ἅμα τῷ φρουρίῳ τὴν πόλιν ἔξουσι, τοῖς δ' ἀντέχειν ὡς συναπολλυμένης ἐξ ἀνάγκης τῷ φρουρίῳ τῆς πόλεως. Κατήντα δ' ἡ μάχη σφίσι διαχρονίζουσι μαχομένοις τοῖς μὲν περὶ τὸν βασιλέα εἰς αἰδῶ προφανῆ τοῦ μὴ περιγενέσθαι φρουρίου ἐπὶ τοσοῦτον μαχομένους τόσον πλῆθος οὐδὲν σεμνὸν ἔχοντας καὶ τισιν ὀλίγοις διαφυλαττομένου, τοῖς δ' Ἴταλοῖς εἰς φιλοτιμίαν τοῦ τόσους μὴ περιγενέσθαι παρασκευάσαι αὐτοὺς ὀλίγους ὄντας ὡς μηδὲ τολμᾶν ἐξίέναι, ἅμα δὲ καὶ τοῦ αὐτὸν βασιλέα δόξαι νικᾶν καὶ πᾶσαν τὴν αὐτοῦ δύναμιν ἐπὶ ταυτὸ συναλθούσαν ἅμα. Τότε γοῦν πολλῶν καθ' ἡμέραν ἐκ τοῦ τείχους βαλλομένων τε καὶ πιπτόντων τοσούτοις μαγίστοις μαγγάνοις, ὥστε καὶ οἰκτιζόντο κατειρωνευόμενοι, μὴ θέλοντες βάλλῃν, ἀλλ' ἀποπέμπειν τὸν ἐντὸς τοῦ βέλουσι ἴοντα διὰ τὴν ἐγγύτητα, ὡς τῆ γυναικί, ὡς ἔλεγον, διασώζοιτο, καὶ ἅμα φήμης διαχυθείσης ὡς ἐξ ἀποστολῆς ἐπέστησαν ἄλλοι πλεῖστοι καὶ ἰσχυροί, ὑπερπαθήσας οἶον διὰ τε τὸ τοῦ κόπου κενὸν, καὶ μετὰ τὴν τῶν πεσόντων ἀποβολὴν εἰ καὶ γέλωτα ὤφλει μὴ καταπράξας, ἔγνω καταλύειν τὸν πόλεμον, πλὴν οὐ κατὰ συνθήκας, ἵν' ἑαυτῷ ἀπο-

λογίαν εὐπρεπῆ καταλείψοι ὡς καὶ πάλιν κατ' ἀγαθὰς ἐλπίδας ἐπιθησόμενος.

κα'. Περὶ τοῦ νεκροῦ τοῦ βασιλείου Βουλγαροκτόνου.

Τότε δὲ τινες τῶν οἰκείων τῷ βασιλεῖ κατ' ἄνεσιν διατριβῆς ἐξελθόντες ἐπέστησαν τῇ κατὰ τὸν Ἑβδομον τοῦ θεολόγου μονῇ, ὄνομα μόνον, οὐ σχῆμα σωζούσῃ μονῆς, καὶ τὸν ἐκεῖσε ναὸν εἰσελθόντες, ἠρειμμένον καὶ τοῦτον καὶ εἰς θρεμμάτων [P. 81] ἔπαυλιν ὄντα, καὶ τῆδε κάκεισε περιβλεπόμενοι καὶ τό ποτε τοῦ ναοῦ κάλλος ἐκ τῶν λειψάνων θαυμάζοντες [ἦσαν δ' οὗτοι οἱ περὶ τὸν Ἰατρόπουλον Δημήτριον καὶ λογοθέτην τότε τῶν οικειῶν] ὀρώσιν αἰφνης κατὰ γωνίαν ἰσάμενον ἀνδρὸς πάλαι τεθνεώτος λείψονον ὀλόκληρον καὶ τὸ πᾶν ὀλομελές, γυμνὸν ἐς πόδας ἐκ κεφαλῆς. Ἔρχε δὲ καὶ ἐπὶ στόματος καλὰ μὴν ποιμενικῆς σύριγγος, εἰς χλεύην τινῶν οὕτω ποιησάντων οἷς ἔμελε θρεμμάτων. Ὡς δ' ἰδόντες ἐθαύμαζον μὲν τὴν τοῦ λειψάνου ὀλομελειαν, διηπόρου δὲ οὐτινος ἦν καὶ εἴη ὁ πεπηγὼς ἐκεῖνος καὶ ἔτι εἰς σῶμα συνιστάμενος χοῦς, ὀρώσιν ἐκ δεξιῶν τὸ κενήριον καὶ ἐπ' αὐτῷ γεγραμμένους στίχους δηλοῦντας τὸν κείμενον. Ἦν οὗτος, ὡς ἐδήλου τὰ γράμματα, ὁ Βουλγαροκτόνος Βασιλεὺς. Ὡς

tur. Audacia tamen vigeant quotidianis alta successibus oppugnationis hactenus sine noxa toleratæ obnixa utrimque studia vincendi, spe metuque inflammata contrariis, sperantibus videlicet nostris si arcem expugnarent, urbem statim dedendam, Latinis, quod hoc ipsum timerent, ultimo conatu certantibus ne urbs in arce caperetur. Longissimam vero perseverantiam neutra ex parte remissi prælii in imperatore quidem obstinabat pudor non captæ tanto tempore a tam multis toto impetu oppugnatae haud famosissimæ ejusdemque a paucis defensæ munitionis, in Italibus vero ambitio gloriæque ardor, ingens sibi decus fore 124 cernentibus, se tam paucos ut prodire non auderent, ab ingruente undecunque innumerabili multitudine superari nequiverunt, blandiente præterea, si ad extremum invicti durarent, spe non vane gloriandi præsentem ipsum Augustum cum coactis in unum universis imperii viribus Latinorum parva manu debellatos. Cæterum oppugnantium quotidie plurimis, telis ingentibus catapultarum ex crebris muri fissuris assidue jaculantium, cadentibus, addebatur ludibrium damno, etiam illudentibus ex tuto liberatoribus, et quem intra jactum per fenestellas cernebant, ex propinquo compellatum ironica misericordia timere vetantibus: haud enim sese ipsum utcumque contiguum telo petituros, ne tam bellus vir uxore læ suæ periret. Super hæc sparsa fama est mox affore a sede missas apostolica lectas validasque copias in auxilium obsessis. Tunc demum imperator quasi fractus animo, quod præter irritum laborem et tot strenuorum militum jacturam etiam metueret ne magno suo probro per vim inde re infecta pelleretur, sponte obsidionem solvere et oppugnatione absistere

constituit, sed citra conventionem cum obsessis ullam, id ad qualemcunque valiturum exousationem autumans, quasi non tam omitteret inceptum quam in tempus opportunius differret, cum rei prosperius tentandæ se offerret occasio.

D 21. De cadavere imperatoris Basilii Bulgaroctoni.

Tempore istius obsidii quidam ex familia imperatoris circumquaque, ut fit, evagantes animi gratia devenerunt in theologi monasterium, in suburbio cui nomen Hebdomum situm. Supererat nomen solum monasterii, forma ejus omnis ruinis deleta. Illi templum quod ibi fuerat ingressi, destructum et ipsum et in stabulum armentorum mutatum, huc illucque circumferebant oculos, et miserabili specie reliquiarum, quanta fuisset illius cum adhuc staret ædis sacræ pulchritudo, non sine admiratione 125 quadam æstimantes. Erat in his Iatropulus Demetrius logotheta tunc domesticorum. Ita circumspiciantibus apparuit improviso in quodam angulo stans viri olim mortui cadaver, integrum plane ac membris suis omnibus apte cohærentibus constans, nudum a capite ad pedes. Habebat autem ori affixam cannam pastoritiæ fistulæ, ludibrio quorundam greges istic stabulare solitos curantium. Mirabantur qui hæc videbant integritatem corporis ex longo, ut apparebat, exanimi. Ambigebant autem cujus esset illud sic solide compactum et humanam adhuc formam retinens cadaver. Cernunt a dextris sepulcrum et inscriptas ipsi litteras indicantes quis ibi jacuisset. Erat autem hic, prout litteræ significabant, Basilius Bulgaroctonus. Ut vero reversi, quid vidissent, imperatori retulerunt, miseratione irrita tactus ille, continuo missis sericæ

δ' ὑποστρέψαντες σφίσι τὸ θεαθὲν τῷ βασιλεῖ προσ-
 ἀνέφερον, οἰκτιρίζεται αὐτίκα ὁ βασιλεὺς, καὶ πέμψας
 σηρικὰ χρυσόσημα πέπλα, ἔτι δὲ ἐξαποστείλας τοὺς
 ὕμνοπόλους σὺν οὐκ ὀλίγοις ἄρχουσι, ὑπὸ πολλῇ τιμῇ
 καὶ δορυφορίᾳ, ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις, ἀνακομίζεται ἐν
 θήκῃ τιμᾶ πρὸς τὸν Γαλατᾶν τὸ λείψανον, κακεῖ
 προστάττει τῷ ἀδελφῷ σεβαστοκράτορι ἐνθῆναι τῇ
 σφετέρᾳ σκιρῇ τὴν θήκην, πέπλοις τε χρυσοῖς ὑπ'
 ἀκοιμήτῃ φωτὶ ἐχόμενα τῆς ἐκείνου στρωμνῆς θέντα
 τιμῆν τοῖς προσήκουσιν, ἕως ἐκεῖθεν ἀναχωρούντων
 αὐτῶν εἰς Σηλυβρίαν ἐντίμως καὶ λαμπρῶς μετακο-
 μίσαντες ἐν τῇ τοῦ Σωτῆρος καταθεῖναι μονῆ.
 Ἐκεῖθεν τοίνυν ἐπανακάμπουσι πρὸς τὸ Νύμφαιον
 καθιστῶντο τὰ κατὰ δόξιν, ἄχρι καὶ Ὀρρεσιάδος καὶ
 τὸ ἐπέκεινα προφθασάσης τῆς βασιλείως φήμης καὶ
 καταστελλούσης τὸ ἀνορμοῦν.

κβ'. Ὅπως ὁ πατριαρχεὺς Νικηφόρος σὺν ἅμᾳ
 βασιλεῖ καταλαμβάνει τὸ Νύμφαιον.

Καταλαβόντων δὲ σὺν πολλῇ τάχει τὸ Νύμφαιον,
 ὁ πατριαρχεὺς σὺν τῷ κρατοῦντι, ἐπεὶ ὁ Θεσσα-
 λονικῆς καὶ ὁ τῶν Σάρδεων τοῖς δοξάζουσι σφίειν
 ἀμεταθέτως ἐμμένοντες ἐκποδῶν ἦσαν ἐξωρισμένοι,
 ἀντικαθιστῆ τούτων ἑτέρους. ταῖς Ἐκκλησίαις, καὶ
 τὸν μὲν Κυδωνίην Ἰωαννίκιον τῆς τῶν Σωσάνδρων
 μονῆς [P. 82] ἐξάρχοντα Θεσσαλονικῆς, τὸν δὲ γε
 Χαλαζᾶν Ἰάκωβον ἐκ δύσεως προσχωρήσαντα τῷ
 κρατοῦντι Σάρδεων ἀποδείκνυσιν. Εἶχε δὲ καὶ εἰς
 ψῆφον Σμύρνης τὸν Ἰσαὰκ, ἄνδρα καὶ αὐτὸν γερα-
 auro intextis velis, cantoribus quoque ac princi-
 pum non paucis eodem se conferre jussis, cum
 multo honore ac satellitio, psalmis et hymnis per-
 sonantibus, in theca pretiosa deferri curavit id
 corpus in castra ad Galatam, et ibi fratri suo se-
 bastocratori mandavit ut thecam qua erat condi-
 tum in tabernaculo suo servaret velis aureis oper-
 tam, et facibus circum noctu diuque lucentibus,
 prope suum ipsius stratum, eo quo par est honore,
 haberet. Sicque illic fuit, quoad motis inde castris
 recedentes illi Selybriam honoratis ac splendidis
 exsequiis portarunt, ubi depositum est in Salvato-
 ris monasterio. Hinc flexerunt versus Nymphæum
 iter, utili consilio pacandis tractus Occidui tumul-
 tibus: nam progressa usque Orestiadem et ultra
 propinqui et 126 quasi adventantis imperatoris
 fama n. ultum valuit ad comprimendos inquietos
 motus illarum gentium.

22. *Ut patriarcha Nicephorus simul cum imperatore
 venerit Nymphæum.*

Cum autem magna celeritate Nymphæum perven-
 nissent, patriarcha qui cum imperatore simul erat,
 videns Thessalonicensem et Sardensem in suis pri-
 vatis obtinatos sententiis amotos e medio exsulare,
 substituit ipsis alios in illarum curam Ecclesia-
 rum, et Cydonem quidem Joannicium, monasterio
 Sosandrorum antea præpositum, Thessalonicensi,
 Jacobum vero Chalazam, qui ex Occidente acces-
 serat imperatorem, Sardensi præficit Ecclesiæ.
 Elegerat etiam in Smyrnensem episcopum Isaacum

Α ρὸν, ἐκ τῆς κατὰ τὴν δόξιν τοῦ Ξηροποτάμου μονῆς
 ὀρμώμενον. Ἄλλ' ἐν τοσοῦτῃ τῆς ἐκείνου χειροτονίας
 φθάνει πεσὼν εἰς νόσον ὁ πατριάρχης, καὶ προτρο-
 παῖς ἰδίαις ἢ μὴν καὶ τοῦ ἐξυπηρετοῦντος αὐτῷ (καὶ
 τοῦτο γὰρ λέγεται· ἐκεῖνος γὰρ ἠναίσθηται τὰ λοι-
 σθια πνέων) ὁ ἐκ Θεσσαλονικῆς Νικήτας Δυββάχιου
 χειροτονεῖται. Ἄλλ' ἡ κυρία τότε τοῦ θανάτου ἐπί-
 σταται τῷ πατριαρχεῦντι, καὶ ὁ ἐκ τῆς τοῦ Πέλοπος
 ἐκ πριγκίπων μοναχὸς Θεοδόσιος, ἀνὴρ εὐλαβῆς καὶ
 ἐπὶ πλείστοις χρόνοις ἀσκήσας, ἔτι δὲ καὶ τὴν συν-
 ουσίαν ἠδὺς καὶ χαρίεις καὶ ποικίλος τὴν ὀμιλίαν,
 ὡς μόνον ἐκεῖνον ἰδόντα τινὰ, κἄν τὰ μέγιστα λο-
 ποῖτο, γαρᾶς ἐμπλεων ἀπαλλάττειν, καὶ ὡς εὖ ἔχων
 τοῦ γένους θεῖος τοῦ κρατοῦντος ὀνομαζόμενος, τὴν
 οἰκονομίαν τοῦ ὄσον οὕτω τεθηξομένου παρὰ τοῦ
 ἀνακτος ἐπιτρέπεται, ἐπεὶ τοί γε καὶ χρήμασιν ἐπλού-
 τει ἐκ τῆς Ἐφέσου πολλοῖς. Τότε γοῦν νύξαι τὸν
 κείμενον λέγεται τὸν ἐπίτροπον, εἴ πως αἰροῖτο ἐπεν-
 δυθῆναι τὰ μοναχῶν· ὁ δὲ οὐχ ὅπως ἐπέισθη, ἀλλὰ
 καὶ βεβήως τὴν ὑπόμνησιν ἤνεγκεν ὡς τεθνηξείων
 ἀρχιερέως. Καὶ δὴ ἐξ ἀνθρώπων γεγονότος ὡς τά-
 χος, ὁ νεκρὸς ἐκείνου διακομίζεται πρὸς τὴν Ἐφε-
 σον, κἄν τῇ μητροπόλει τῷ τάφῳ δίδεται, ἀνὴρ τὸν
 βίον μὲν φοβερὸς, ἀκατάπληκτος δὲ τοῖς ἄρχουσι,
 τῶν δὲ γε φοβερῶν ὑπερόπτης, κατὰ ἀρετὴν παι-
 διόθεν συνήθης, δόξας δὲ τότε τοῖς πολλοῖς ἐπαχθῆς,
 οὐ διὰ τὴν μετάθεσιν τόσον ὄσον τὸ ζῶντος πατρι-
 ἄρχου γνησίου κῶτον μετατίθεσθαι.

virum et ipsum honoratum, qui e monasterio Xe-
 ropotami, sito in partibus Occiduis, prodierat.
 Sed cum esset in procinctu ad hunc ordinandum,
 incidit in morbum patriarcha, cuius consilio ac
 voluntate, vel potius ministri ejus (nam et hoc di-
 citur) cum jam ipse destitutus officio sensuum ageret
 animam, Thessalonicensis Nicetas in Dyrrhachien-
 sem promotus est thronum. Cæterum patriarchæ
 constituta morti dies illuxerat, et Peloponnesius
 monachus ex principum ibi dominantium stirpe
 Theodosius, vir pius, quique ex longo jam tempore
 vitam religiosam exercuerat consuetudine vero tam
 oomi ac faceta varietateque jucundi sermonis grata,
 ut quivis quantumvis mæstus eo viso exhilaratus et
 gaudens abiret præterea nobilissimo genere, ita ut
 patruus imperatoris nominaretur administrandis bo-
 nis 127 moribundi patriarchæ prædivitis, ut dictum
 est, pecunia Epheso portata, præpositus ab Augusto
 est. Hic languentem suæ curæ commissum tentavit
 eequid vellet monachi vestem induere. At ille adeo
 non est assensus, ut etiam istam mentionem mo-
 leste tulit, ostendens se omnino velle patriarcham
 mori. Porro hujus, postquam migravit ex humanis,
 corpus celeriter deportatum Ephesum illic apud
 metropolitanum templum sepulture traditur. Vir
 fuit vita severus, intrepidus in obstando principi-
 bus, periculorum minarumque contemptor, virtuti
 a puero assuetus, visus autem tum multis instrusus
 in patriarchalem thronum, non tam quod translat-
 us ex Ephesina sede, quam quod legitimo adhuc
 vivente patriarcha translatus fuisset.

κγ'. "Ὅπως ὁ βασιλεὺς τὸν νέον Ἰωάννην ἀπε-
σκευάσατο.

Ὁ μέντοι γε βασιλεὺς ὅσον εἶχε διὰ γνώμης κατωρ-
θωκῶς, μηδενὸς ἀντιπράττοντος (τὸ γὰρ παιδίον κατ'
ὀλίγον παρέβριπτο καὶ ἡσθένει πρὸς τὴν ἀρχὴν, ὡς
καὶ αὐτὰ δὴ τὰ τῆς βασιλείας σύμβολα ἄχθος φέρειν
κενόν· ὠρίστο γὰρ καὶ ταῦτα ἀποβαλεῖν), διὰ τοῦτο
ἐν ἀνακωχαῖς ἦν καὶ ἐτρόφα, τῆ τῶν γυναικῶν αὐ-
ταδέλων θεραπείᾳ θρυπτόμενος, αἷς καὶ εἰς πάντ'
ἐχρήτο, τῆ μὲν Μάρθα ὡς αὐτῷ φανεῖση κατὰ μη-
τέρα καὶ κατ' οἶκον [P. 83] ἀναγούσῃ, τῷ μεγάλῃ
δομestικῇ εἰς ὁμοζυγον οὖσῃ, πολλοῦ τινοσ τιμωμέ-
νῃ τῷ βασιλεῖ (ὁ περίπτος δ' ἦν ἐκεῖνος Ταρχα-
νειώτης), τῆ δ' Εὐλογία ὡς καὶ αὐτῇ καλῶς ἐχούσῃ
τοῦ ἦθουσ καὶ πλέον ἢ ἐκεῖνη τυρβαζομένη πρὸς βα-
σιλέα, οὐκ οἶδα δὲ εἰ καὶ τὸ ὑποτελεῖν ἐλπιδας χρη-
στὰς ἐπὶ τῇ μεγαλοπόλει τῷ βασιλεῖ ὡς ταύτην αἰ-
ρήσονται ἐκ μορσίμου. Τὸ δὲ μόρσιμον, μεθ' ἧ μὲν ἡ
πόλις ἐάλω, ἐκεῖνη τραπῷ διηγείτο στόματι κα' ἀπε-
θαύμαζε λέγουσα, ἔδει δὲ καὶ τὴν πρὸ τοῦ λέγουσαν
θελγεῖν. Τὸ δὲ ἦν, ὡς κατακοιμίζοιτο μὲν ὁ βασιλεὺς
ὑπὸ τίτθης βρέφος ἐν λίκνῃ ποτὲ, πολλάκις δ'
ἠγρίαινέ τε καὶ ἐκλαυθμύριζε τὸν ὕπνον ἀποδιο-
πομπούμενον, ἐπεὶ δ' ἐκεῖνην ἔδει τινὶ μέλει διὰ τὸ
ἀγρίαινον κατασιγῆν, πολλὰ μὲν ἐκ μελέτης συνείρε

καὶ ἐμελῶδει, οὐδενὶ δ' ἔβελγε τὸ παράπαν. Ἄλλ'
ὅταν μεμυκῶσι χεῖλεσιν ὑποκοριζομένη τὸ περὶ τὴν
πόλιν διεξῆει (ἦν δὲ τὸ λεγόμενον ὡς εὖγε τῷ βα-
σιλεῖ τῆς πόλεως, καὶ ὡς κατὰ χρυσίαν πύλην εἰσ-
ελθεῖν μέλλοι, καὶ ὡς τὸ καὶ τὸ ἐκεῖσε μεγαλυνό-
μενος ἐκτελέσειεν), αὐτίκα τούτοις ὡσπερ Σειρῆσι
τὸ παιδίον θελγόμενον κατσίγα, καὶ πῶς μαλακῶς
καὶ ἡδέως κατεκοιμίζετο. Οὕτως ἦσαν αἱ αὐτάδελφαι
τῷ βασιλεῖ καὶ πάλαι μὲν εἰς προμήθειαν τὴν προσ-
ήκουσαν, καὶ τότε δὲ πολυωροῦσαι τε καὶ κηδεύου-
σαι, ὑφ' αἷς λιπαρούσαι μὲν πολλά τισιν εἰς εὐερ-
γείας ἔπραττε, συμβουλευούσαις δὲ προσεῖχε καὶ
συγκατήνυε. Λέγεται δὲ καὶ ὡς βουλή σφῶν, καὶ
μᾶλλον τῆς Εὐλογίας (θαιτέρα γὰρ περὶ τὰ πλείεστα
μαλακώτερον εἶχαν), ἰδιωτεύειν τὸν Ἰωάννην αἰ-
ροῖτο.

κδ'. Τὰ κατὰ τὸν Χαλυφῶν καὶ τοὺς Πέρσας, ὅπως
Τοχάρους ὑπετάγησαν.

Τηνικαῦτα καὶ τῶν Τοχάρων, οὓς ἡ κοινὴ Ἄτα-
ρίους λέγει συνῆθεια, δίκην σφύρευσάντων χειμάρ-
ρου κατὰ Περσίδος, ὁ μὲν Χαλυφᾶς χρυσίους παρ'
ἐκείνων ψωμιζόμενος ἐτελεύτα, οὐ μᾶλλον κατὰ
χρείαν σφαγῆς ἢ κατὰ χλευήν, ὡς ἔξδν τὸν χρυσὸν
ἐκχέειν καὶ νικῆν τὸν ἐχθρὸν, ὁ δ' ἠγάπα πλέον

23. *Ut imperator puerum Joannem axauctoraverit*

Succedebant porro imperatori negotium trahenti
ad se in solidum imperii, resque nemine jam quid-
quam contra moliente procedebat. Puer enim pau-
latim removebatur principatu, nec jam nisi tenuem et evanidam ejus speciem habebat, insignia
regni gestans ille quidem adhuc, sed tanquam inane
pondus; quæ et ipsa ei auferenda jam decretum erat.
Quare Michael securo jam liberoque animo se in
quietem deliciasque relaxabat, proluxo in his indul-
gentique admittendo ministerio sororum certatim
Augustum fratrem obsequiis favore mollibus mulie-
bri sdulitate satagentium. Porro ille germanarum
opera non in cura solum corporis, sed in aliis
æque cunctis utebatur, plurimum utrique illarum
in omni genere fidens tribuensque, Martham qui-
dem studio fiduciaque filiali solitus amplecti, ex
quo ab ea ut matre educatus amantissime fuerat
habente ipsum secum in viri sui domo magni do-
mestici, ab imperatore tum regnante multo in pre-
tio habiti. Fuerat in inclytus ille Tarchaniota. Altera
erat 128 germana imperatoris Eulogia, suavissimis
et ipsa moribus, frequentiusque solita itare ad prin-
cipem fratrem seseque immiscere negotiis, haud
scio an non ei peculiariter jucunda, quod augurio
ipsi prospere recuperationem magnæ urbis fratri
ominaretur ut fato debitam. Unde autem in eam
spem esset ingressa, sic illa, postquam est deinde
capta civitas, narrare, consueverat, admirans divi-
nam in eo providentiam. Oportebat autem eos qui
hoc audire ex ipsa vellent, delinire ipsam prius et
rogare. Referebat porro in hunc modum: cum im-
perator adhuc infans sub ubere jaceret in cunis,

fuisse illum sæpe rabiosiuscule querulum et somni
difficilis, se vero sororia caritate soporando frater-
culo dantem operam multas et varias solitam ad
eum demulcendum cantillare nœnias, nulla earum
pacante inquietudinem pueruli, donec semiapertis
labris data opera balbutiens modulari cœpisset
cantilenam de urbe hujus fere formæ: «Euge impe-
rator urbis, in eam aurea inveheris porta, resque
has et has isthic magnificas plane perficies.» Ad ea
quippe statim verba puerulum velut Sirenum quo-
dam cantu delinitum siluisse, mollique ac suavi
quievisse somno. Tales et sic in ipsum affectæ im-
peratoris sorores erant; quæ et ipsum olim, cum
ejus vel ætas vel fortuna ipsarum auxilio eguit
studio ac caritate providentissima fovissent et nunc
ejusdem imperantis securitati ac conversationi per-
vigili cura prospicerent; quarum commendatione
ac precibus multa in quoadmodum beneficia contulit,
consilia vero earum et libenter audivit et ple-
rumque secutus est, Dicitur etiam harum sugge-
stione 129 inductus, maxime autem Eulogiæ (in
hanc enim teneriori fere videbatur propendere
affectu), redigere in ordinem et insignibus imperii
exuere Joannem statuisse.

24. *De Chalypha et Persis, ut Tocharis sint sub- jecti.*

129. Tunc Tocharis, quos Atarios vulgus solet
vocare in Persidem torrentis ritu confluentibus,
Chalyphas auro liquefacto in os infuso interemptus
ab illis est, non tam quod non alium expeditiorem
haberent ejus tollendi modum, quam in exprobratio-
tionem cæcæ ipsius avaritiæ, qui cum facile potuis-
set aurum effundendo hostes vincere, maluerat auro

ἐκεῖνο ἢ ἐστυόν, ὡς καὶ χρυσοτραγήσων ἀντικρυς. [P. 84] Καὶ ὁ μὲν οὕτω κατ' οἰκείαν κρίσιν δῆθεν ἐπνίγεται, τὰ δὲ τῆς Περσίδος ἤδη ἐνόσει καὶ κακῶς εἶχεν, ὡς μὴδὲ δίχα φόδου καὶ αὐτὸν τὸν σουλτάν 'Αζατῆν ἐᾶσθαι. Κατωβρώδουν γὰρ τὸ ἔθνος οἱ Πέρσαι καὶ κατημέλουν, ζητοῦντες καθ' αὐτὸν ὡς εἶχεν ἕκαστος τοῦ σώζεσθαι. Καὶ κατὰ τὴν ἀρχὴν δὲ τὰ τῆς Περσίδος ἐκλυδωνίζετο τῶν σατραπῶν ἐπανισταμένων, ὥστε καὶ δύο τῶν μεγιστάνων ἐκεῖθεν προσχωρήσει τῷ βασιλεῖ, τοῦ σουλτάν, ὡς βλακικῶς διήγε καὶ κατ' ἰδιώτην ἀκόλαστον, ἐκ τοῦ προχείρου ὑπεριδόντας. Οἱ Βασιλικοὶ δ' οὗτοι ἦσαν, ἄνδρες ἐκ 'Ρόδου μὲν ἀνέκαθεν ὄντες, ἐκ θυμελικῆς δ' ἐπιτηδεύσεως τῷ σουλτάν προσφκειωμένοι, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ ὡς εὖ ἔχοντες τοῦ φρονεῖν τὰ πρῶτα φέροντες ἐν ἐκείνῳ, βρῦντες δὲ καὶ χρυσῷ πολλῷ, ὅσος ἦν ἐν ἐκπώμασι καὶ ὅσος κατεργασμένος εἰς Χαλυφικὸν νόμισμα. Τὸ δὲ τῶν βήλων, ἐτι δὲ λίθων καὶ μαργάρων αὐταρκες ἦν τοὺς εἰδύτας θαυμάσαι. Παλαιᾶς γοῦν φιλίας τῆς πρὸς τὸν βασιλέα ὑπομνησθέντες, ἱκανοῦ δοκοῦντος σφίσι καὶ τοῦ κρατοῦντος εὖ παρ' ἐκείνων παθόντος πάλαι κατὰ τοῦπιδὸν ἀπομνημονεύειν τὴν χάριν, βασιλέως καταστάτος καὶ δυναμένου, τὰ πιστὰ λαβόντες διὰ γραμμάτων ἐν

ἀπορρήτοις βασιλικῶν, καὶ τὰ κατ' αὐτοὺς εὖ διαθέμενοι, ὄψω ῥυτῆρι πρὸς τὸν βασιλέα χωροῦσιν ἐν αὐτομόλῳ σχήματι. Ὁ δὲ δέχεται τε ἀσμένως καὶ τιμῇ τοῖς προσήκουσι, τὸν μὲν παρακοιμώμενον τοῦ κοιτῶνος καταστησάμενος τὸν Βασιλείον, θάτερον δὲ τὸν Βασιλικὸν μέγαν ἑταιρειάρχην ἀποδείξας. Καὶ ἐχρᾶτο τούτοις δεξιόις ἐς ὅτι μάλιστα εἰς τὰ πράγματα φαινομένοις, καὶ ἡ πρὸς αὐτοὺς φιλία τοῦ βασιλέως προσῆν. Οἱ δὲ πολλὰ μὲν οἴκοθεν ἔχοντες, οὐκ ὀλίγα δὲ καὶ παρὰ τοῦ βασιλέως εἰς οἰκονομίαν λαβόντες, πιστῶς μάλα καὶ εὐνοικῶς κατὰ Ῥωμαίου μετασχηματισθέντες ὑπηρετοῦντο τῷ βασιλεῖ· οὐδὲν γὰρ οὕτω συνίστησι τὰς εἰς τὴν βασιλείαν εὐνοίας ὡς ἡ κατ' ἀξίαν χάρις τοῖς ἀξίως οἰσομένοις ἐξ ἐτοίμου προτεινομένη. Τότε καὶ ὁ σουλτάν ἐτι μᾶλλον τῶν ἀμφ' αὐτὸν κραδαινομένων ἅμα μὲν διὰ τὸ φανερὸν τῶν Τοχάρων ἔθνος ἅμα δὲ καὶ ἰδίων πραγμάτων ἕνεκα, καὶ μὴδὲν ἔχων ὅ τι καὶ δράσειε τῶν ἀπάντων διεγηγεργμένων, ἔγνω ἅμα γυναιξὶ καὶ τέκνοις, πρὸς δὲ καὶ γηραιῇ μητρὶ, Χριστιανῇ εἰς τὰ μάλιστα οὔση, καὶ ἀδελφῇ, καταφύγειν εἰς βασιλέα, ὡς ἐκεῖθεν καὶ μόνως ἔξω βοηθειαν καὶ κατὰ καιρὸν ἐπανήξω αὐθις ἐξ ὑπερτέρας χειρὸς καὶ ἰσχύος. [P. 85] Μηδὲ γὰρ

parcere quam vitæ ac salutis propriæ prospicere, jure ab illo quod adeo perditæ deamaverat metallo tragicum exitum naetus. Et hic quidem in hunc modum statuta ipsi propriæ a divino judicio pœna suffocatus est. Res vero Persidis graviter laborabant malis et periculis magnis urgentibus, quæ nec ipsum sultanum Azatinem metu vacuum sinebant. Horrebant enim Persæ vehementer gentem illam, et quasi desperato resistendi successu negligentes in commune consulere privatam sibi, prout quisque poterat, nundinari salutem satis habebant, etiam aliunde imperio Persidis nutante, insurgentibus passim et res aliis alio trahentibus satrapis, adeo ut ex optimatibus duo illinc ad imperatorem accederent, spreto sultano ut homine inertis desidiæ dedito et omissis principatus curis, tanquam si privatus quispiam nepos esset, luxuriose ac moliter vivente. Hi Basilici vocabantur, oriundi ex Rhodo, lyrics olim ac fidium artificio in sultani gratiam insinuati, deinde quod consilio prudentiaque excellent, ab eo in primis familiarium culti, iidem prædites auro multo vel 130 in scyphos vasaque similia formato, vel cuso in monetam typo Chalyphæ signatam. Velorum vero, gemmarum et margaritarum tantum in recondito habebant, quantum si cui ostenderent jure miraretur. Hi ergo antiquæ recordati amicitia quam cum imperatore, quando is adhuc privatus ad Persas fugit, contraxerant, memores etiam se in eo signa observasse mutua in ipsos benevolentia, non dubitarunt esse illum hominem iis moribus quem non frustra considerent acceptam in privata fortuna gratiam in imperio etiam, postquam ad illud ascendisset, agnitorum, et quo plus jam posset, eo liberalius pensurum.

Quare cum ab illo arcanis prius convento nuntiis regias clam perlatas litteras, quibus ipsis plene cavebatur, accepissent, suis illic otiose convasatis et tuto asportatis rebus, summa celeritate se ad imperatorem conferunt specie transfugarum. Eos ille cum libenter ac perbenevole excepit, tum ut digni erant honoravit, alterum quidem eorum Basilium nomine excubitem cubiculi faciens, alterum vero Basilicum magnum et heteriarcham ereans. Expertusque mox eos ad omnia ad quæ adhibebantur dextros atque industrios, eorum opera frequenter utebatur, pronamque in ipsos suam gratiam haud dubiis declarabat indicis. Porro illi multa ex se habentes, non pauca ipsis ab imperatore administranda commissa summa fide benevolentiaque tractarunt, gratissime semper utilissimeque servientes. Plane transformati in mores habitumque Romanorum fidelissimum obsequium imperatori præstiterunt: nihil enim ita subditis in principem verum amorem sinceramque fidem inspirat ut gratia meritis prompte reddita et beneficium dignis ac referre scientibus ultro representatum. Tunc et sultanus, magis adhuc magisque vacillantibus qui circa ipsum erant, simul ob sese ostentantem terribili specie Tocharorum gentem, simul ob peculiarem rerum suarum 131 statum nesciens quo se verteret cuive consideret, cunctis arrectis in spes metusve rerum imminentium nec satis uspiam consistentibus, decrevit cum uxoribus et filiis cumque matre vetula optima Christiana, præterea cum sorore ad imperatorem confugere, a quo solo tali articulo rerum suarum juvari poterat et in posterum auxilium sperare, quo, si unquam resedisset illa tempestas, tentaret redi-

πιστεύειν ἔχειν ἑτέρῳ τὴν σωτηρίαν, ἐπεὶ καὶ ὁ ἄλλος προῤῥηθεὶς Μελέχῃ πρὸ χρόνων αὐτομολήσας παρὰ βασιλείῳσ καταίγετο, ὃν δὴ καὶ αὐτὸν ὑπώπτευσεν ὁσμημέραι μὴ λυθείς ἐπιστῆ μετὰ πλήθους καὶ οὐ καλῶς ἔχειν τὸ εἰς ἀρχῆς κράτος ἐντεῦθεν γένοιτό οἱ. Ἐπίστευε δὲ καὶ ταῖς εἰς βασιλεία παλαιαῖς ἐκείναις φιλοφρονήσεσι, καὶ ἐθάρρει φανείσθαι ἀνύσαι τὰ πρὸς θυμοῦ. Συμφορήσας τοιγαροῦν πλῆθος χρυσίων οὐ βῆδῶς ἀριθμητὸν, καὶ τὸν Περσῶν πλοῦτον περιβαλόμενος, ἅμα γυναιξὶ καὶ τέκνοις, τοῦ Πισσιδίας προαγωγῶντος ὡς βασιλεία χωρεῖ. Ὁ δὲ, ὡς εἶδος, ἀσμένως δεξάμενος οὐκ εἶχεν ὅ τι χροῖσταιτο τούτῳ, πλὴν μάλα φιλοφρονησάμενος πρὸς ἐκεῖνον, καὶ θάρρειν διδοῦς ὡς κατὰ καιρὸν ἐπανήξοι καὶ τὴν ἀρχὴν ἀναλάβοι αὐτοῦ συνεργῶντος, ἐφῆκε διαγίνειν ὧ, οἱ σύνθητες ἦν αὐτῷ οἴκοι τῆς Περσίδος ἀρχοντι. "Ὅθεν καὶ σέλμασι βασιλικαῖς τῷ βασιλεῖ παρεδράζε, καὶ φοβεροῦς περὶ αὐτὸν εἶχε σώματος φύλακας, καὶ τοῖς τῆς ἀρχῆς συμβόλοις ἐχρηστο ἐρυθροβαφῆς πέδιλον ὑποδούμενος. Τὰ πιστὰ δὲ καὶ πρὸς τὸ εὖ πράξειν εἶχε διὰ τὴν ἐξ ὑπογυίου χάριν,

tum in principatum validis Romanæ potentie subnixus copiis. Cuncta enim circumspiciens, neminem tunc reperiebat cui recte committere salutem suam et fidere satis posset, quandoquidem et prius memoratus Melech, cum aliquanto antea ipse quoque transfugisset, ab imperatore detinebatur; a quo scilicet quotidie metuebatur ne qua noctus exitum e custodia numerosum in se duceret exercitum, et sic in irritum reciderent spes conatusque, quos intendebat in statuendo sibi firmandoque principatu. Magnopere autem nitebatur vetere imperatoris amicitia, magnis sibi officiis, cum esset olim in Perside, testata; confidebatque, simul ejus coram affandi contigisset copia, se quod cuperet ab eo impetraturum. Congesta igitur in capsas quas secum extulit aureorum multitudine non facile numerabili, et ditissimis luxu Persico vestibus indutus, cum conjugibus et liberis, Pisidiæ præside duce itineris, ad imperatorem se confert, qui eum humanissime excepit. Et quanquam non habuit tunc in quo ejus opera uteretur, omni tamen significatione benevolentie consolatus est; spemque ipsi fecit auxiliorum a se subministrandorum in tempore, quorum ope tuto rediret in Persidem, et principatu recuperato florentem ibi ut prius et tranquillam domi suæ vitam in consueta dignitate degeret. Itaque in suggestibus regis imperatori 132 assedit, et minaces ipse quoque circa se corporis custodes habuit, et insignibus imperii utebatur, rubros induens calceos. Hæc autem honoris amorisque signa non vane ostentari, sed ex vere proposito in ipsum ac sincere favente, quæque polliceretur præstituro, imperatoris animo proficisci persuasit ipsi conscia memoria suorum in illum meritorum, quo tempore supplicem eum benevolo exceperat hospitio, cujus gratiæ vicem mutuam a non immemore, et ab eo cui plus contulerat, id

ἦν κατὰ καιρὸν διδοῦς ἤλπιζε παρὰ τοῦ λαβόντος τὰ κρείττω. Τὸ δὲ ἦν ἄρα οὐ σταθερά τις ἐλπίς τοῖς νοοῦσι βαθύτερον. Ἀλλὰ τότε τὸν καιρὸν θεραπεύων ὁ βασιλεὺς τοὺς μὲν περὶ αὐτὸν, καὶ μᾶλλον γυναικας καὶ τέκνα, κατὰ συντήρησιν πρὸς Νίκαιαν πέμπει, τῷ μὲν δοκεῖν τὸ ἀσφαλῆς ἐκείνοις παρέχων ἐφ' ᾧ μὴ βλαβεῖεν ἀφύλακτοι ὄντες· οὐδὲ γὰρ καλὸν ἐδόκει συνεκστρατεύειν τῷ βασιλεῖ ἀθήεις ὄντας καὶ τῆς γυναικωνίτιδος· τὸ δὲ πάλιν σφᾶς διατρέβειν ἐπ' ἀνατολῆς ἀναχωροῦντος τοῦ βασιλέως, μὴ καὶ εἰς κίνδυνον γένοιτο. Τὸν δὲ γε σουλτάν συμπεριάγων αὐτῷ σὺν προστικούσῃ τιμῇ τὴν ἐπὶ τοῖς ἐκείνου συνεσκίαζε πράξιν, ἣν τῷ μὲν δοκεῖν, ὡς εἰρηται, ὑπὲρ ἀσφαλείας ἐκείνων προσέταττε, τῇ δ' ἀληθείᾳ δι' ἐκείνων τὸ ἀσφαλῆς ἐχόντων τὸ ἐν ἀσφαλεῖ τὸν σουλτάν εἶναι καὶ μὴ συνισχημένον πραγματευόμενος. Προκατελάμβανε γὰρ τὴν πρὸς τὸν τῶν Τοχάρων ἀρχοντα Χαλαοῦ εἰρήνην, ὡς ἐνευκαιρήσοντος ἐντεῦθεν ἐκείνου τοῖς τῆς Περσίδος, μηδ' ὀνομαζομένου τοῦ σουλτάν ἐν ταύτῃ. Καὶ διὰ τοῦτο ἡμερῶν ἐφ' ἡμέραις τριβομένων τὰ τῶν Περσῶν ὑπεκκλίνοντο

modicum quo nunc egeret accepturum plane confidebat. Erat autem ea spes non usquequaque certa fundataque, iudicio eorum qui non hærentes in superficialia specie res penitus ipsas introspicerent ac profundiore prudentia examinarent. Cæterum tunc quidem imperator in occasionem imminens familiam sultani, præsertim uxores ac liberos, Nicæam misit, prætextu plausibili necessariæ securitatis, ut in tuto ibi servarentur neve cujusquam injuriæ paterent in loco minus munito depositi, aut militantem imperatorem cum sultane assecutantes itinerum insueto labore parvuli mulieresque vexarentur, rursus ne si relinquerentur in urbe Orientali magis admota limiti, cum ab ea contingeret imperatorem expeditionum occasione distare, non satis remoti essent ab omni discrimine quod inde jure timeretur. Porro sultanum ipsum circumducens secum quocumque iret, ac exquisitis ubique semper afficiens honoribus, ista familiaritatis ac reverentiæ specie id consequabatur imperator, ut ille nihil sinistri latere suspicaretur in illa afflorum et uxorum ejus Nicæensi custodia; quasi in solum ipsius commodum et securitatem ejus familiæ decreta. Revera tamen aliud spectabat astutus princeps, cui erat propositum custodiendis certo sibi et tuto loco tam caris sultano capitibus sultanum ipsum tot pignorum caritate quasi constrictum apud se retinere, ne quo subito forte capto fugæ consilio recederet. Quo ille faciendo demerebatur Tocharorum principem Chalaum, quicum certis jam conditionibus de pace transegerat: hic enim sultano procul alibi detento, et ejus ob absentie diuturnitatem 133 memoria sensim exollescente apud Persas, tanto facilius felicisque universæ potiri Persidis poterat, prout re ipsa fecit. Imperatore quippe sultanum suspensum spebus inanibus tenente, sicque diem ex die ducendo moras assidue necente

τοῖς Τοχάροις, ὡς καὶ τινὰς οὓς ἂν εἴποι τις σκηνί-
 τας καὶ τῆ πολιτεία ἀπηχθημένους, μὴ θέλοντας ὑπο-
 τάττεσθαι. [P. 86] καθ' αὐτοὺς εἶναι, ἐπιλημμένους
 τῶν ἡμετέρων ὄχυρωμάτων, πλὴν καὶ τὸν ἐντεῦθεν
 ὑποτοπάζοντας κίνδυνον, εἰ φανερώς ἐπιτιθοῖντο,
 κατὰ μὲν τὸ κοινὸν καὶ καθόλου ἐνσπόνδους εἶναι τῷ
 βασιλεῖ, καθ' ἕνα δὲ νυκτὸς λοχῶντας τοῖς ἐκ τῶν
 ἡμετέρων κλέμμασι χρῆσθαι. "Α δὴ καὶ τῶν ἡμε-
 τέρων ἐξ ἴσου πρὸς ἐκείνους ποιοῦντων οὐ πόνος ἦν.
 Ἐκ παντὸς δὲ τρόπου τὸ ἔθνος τῶν Τοχάρων δι' ἐν-
 νοίας ἔχων ὁ βασιλεὺς ὡς ἀνυπόστατον τὴν ὁρμὴν
 κατὰ τὸ εἶκός δοκοῦν ἔχειν ἄρτι, κινήσαν, τοὺς μὲν
 κατὰ τὰ ὄχυρώματα Πέρσας καὶ λίαν ὑπεποιεῖτο, ὡς
 θριγγοῖς ἐλπίζων χρᾶσθαι εἰ ἐπιθρίσειαν ἐκεῖνοι,
 ἐκείνοις δ' εἶχε διὰ μελέτης καὶ ἄλλως σπίνδεσθαι
 διὰ κήδους. Ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ φοβερὸν ἰδῶμαι καὶ
 μόνον πρὸς ἐκείνους πόλεμον ἐννοεῖν, ὥστε καὶ ἕως
 ἐκείνων καὶ τοῦνομα μόνον εἰς φόβον ἠγεῖσθαι
 [P. 87] καὶ δεδιέναι.

ne rediret unde venerat, res Persarum omni alio
 destitutæ præsidio tandem ad Tocharos inclina-
 rant, tam universali consensu, ut quidam ibi jam
 antea segreges, quos jure quis scenitas dixerit,
 semper soliti a communibus abhorrere consiliis
 et res sibi suas habere privatim, cum aliis omni-
 bus sponte subeuntibus imperium Tocharorum
 illi uni subjicere se ipsi recusarent, coacti fuerint
 in arces, de quibus diximus, nostri limitis rece-
 dere. Ubi satis intelligentes se haud sine suo pe-
 riculo tali tempore palam inde incursaturos Roma-
 nas terras, callido consilio universam quidem
 ac communiter fœderatos se imperatori profite-
 bantur, singillatim vero grassationibus nocturnis
 res nostrorum deprædabantur, in quo damnum
 nostrum haud magnum erat; nam illi limitanei
 strenue par pari referentes clandestinis et ipsi
 rapinis infidos hospites ulciscabantur et facile
 amissa reponebant. Omni autem ratione sibi con-
 ciliandam statuerat imperator gentem Tocharum
 tunc novo impetu et potentia ineluctabili motam,
 ut cui hostiliter irrumpenti nihil posset obsistere,
 eam beneficiis præoccupatam ab infestis consiliis
 averteret. Putavit etiam prudenter utendum illo,
 quem memoravi, adventu segregum Persarum in
 arces Romani limitis. Et hos enim blandissime
 definivit officiis promissisque, scilicet sperans
 istis se, quasi sope objecta, mediis usurum ad
 ascendam Tocharorum vim, si quando, quod a
 gente bellicosa barbara timeri prudentia jubebat,
 bellum cum Romanis quam pacem mallent. Stude-
 bat autem imperator vehementer quam arctissima
 necessitudine fœderis Tocharos sibi devincire, quo-
 niam armis cum ea gente decernere rem adeo ter-
 ribilem putabat, ut ne cogitatione quidem prima
 tenus belli cum iis suscipiendi mentionem admit-
 tendam duceret. Omninoque adeo id horribile pu-
 tabat, ut vel solo prolato istorum nomine causam
 se habere idoneam duceret metus non ignavi et

Α κεί. "Ὅπως εἶχον οἱ πρὶν βασιλεῖς περὶ Τοχάρους
 ἀκτουμένους.

Πρώτην μὲν γὰρ ὁ Δούκας Ἰωάννης κλέος μόνον
 ἐκείνων ἔκρουε, καὶ κατωχύρου τὰ φρούρια σίτω καὶ
 ἄρμασιν, ὧν τὸν μὲν καὶ εἰς χρόνους προσέταττεν
 ἀποτιθεσθαι, βούλλαις μολυβδίναις τὸν ἐνόντα τοῖς
 ἐποίκοις σφραγίζων, φέροντας δ' ἔξωθεν ἐπιτάττων
 σιτίζεσθαι, τὰ δὲ καὶ ἀναγκαῖα ἐτίθει τοῖς κτησο-
 μένοις, ὡς ἐκείνων πᾶν τὸ εἰς περιουσίαν ἔν ὕστε-
 ρεῖν. Προικοδοτεῦντας γὰρ μετὰ τὴν σεβασμίαν
 εἰκόνα τὰ ὄπλα προσέταττε καταγράφεσθαι· μηδὲ γὰρ
 ἔχειν εἰδέναι τί τὸ ἐξορηγήσαν τῶν σφῶν φωλεῶν ἔθνος,
 καὶ ὁποίοις τοῖς ἔθεσι χρᾶται, κἄν εἰρηνεύειν θέλοι
 κἄν μάχεσθαι. Τόσον ἦν ἄδηλον ἕως τότε τὸ ἔθνος. Παρὰ
 πολλοῖς δ' ἐλέγοντο κυνοκέφαλοι, καὶ γε διαίταις ἀπει-
 ρημέναις ἠκούοντο χρώμενοι, ὥστε καὶ ἀνθρωποφα-
 γεῖν ἐπιστεῦοντο. Θεοδώρῳ δὲ τὴν ἀρχὴν βασιλεύσαν-
 τος, ἐπεὶ ἐλέγοντο διὰ Περσίδος πρὸς ἐκεῖνον πρεσ-
 βεύεσθαι, καὶ ὁ λόγος ἀληθινός, φόβος δὲ καὶ τάρραχος

consternationis non reprehensibilis experiendæ sa-
 tendæque.

134 25. *Ut se habuerint priores imperatores audita
 fama Tocharorum.*

Et antehac quidem Joannes Ducas, audita solum
 illorum fama, munivit arces frumento et armis. Ac
 frumentum quidem ea copia quæ sufficeret in usum
 quam longissimi temporis congeri jussit, obsigna-
 rique singula horrea bullis plumbeis indicantibus
 quantum in quoque conditum servaretur. Atque ut
 certius is numerus constaret, præceperat eos qui
 id frumentum comportabant non inde ad proprium
 victum sumere, sed ipsis aliunde subministrari, quo
 interim, dum ei convectioni navabant operam,
 vescerentur. Armorum vero redundantem etiam
 numerum necessarium putabat, tale id esse genus
 rerum statuens, cujus nunquam affatim utentibus
 sit, quippe quorum etiam dum innumerabilis vide-
 batur affluere copia, sæpe in occasione penuria
 sentiatur. Quare illos quibus incumbebat ex officio
 gratis quædam suppeditare militibus jussit adscri-
 bere catalogis suggerendarum e fisco rerum, post
 sacram iconem, arma cujusque generis et usus.
 Istius tam accuratæ provisionis prudenti huic pri-
 cipi causam præbuit rumor procul auditus parantis
 erumpere gentis barbaræ numerosæ vehementis,
 etiam cum nondum intelligeretur quid esset, quan-
 tum posset, cur suis latibus exiret, quibus uteretur
 moribus, pacemque an bellum præoptatura videretur.
 Tam vulgo enim increbuerat cum horrore ter-
 roreque ad Tocharorum mentionem quasi panico
 istius ejusdem cæca quædam ignoratio populi, ut
 eos plerique caninis deformes capitibus dicerent,
 passimque audiretur de immani eorum genere vic-
 tus, ac crederentur humanis carnibus ingluviem
 explere. Cum vero ad Theodorum in imperio recen-
 tem dicerentur ii ex Perside legatos mittere (nec
 fama mentiebatur), magnum illi ea res metum et
 perturbationem admovit. Decrevit tamen imperator

ἦν. Ἐγὼ δ' ὁμοῦς ὁ βασιλεὺς τὸ φοβερὸν πλασά-
μενος ἐκείνους κατασοφίσασθαι. Καὶ πρῶτον μὲν
προαπέστειλεν ὡς δῆθεν ἀγγελοῦντας ἐπὶ Περσίδος
ὡς ἐπ' αὐτοὺς εὐτρεπίζοιτο, καὶ οἱ ταχυδρομοῦντες
ἐπέμποντο. Μισθὸς δ' ἦν τοῖς ἀγγελοῦσι ταῦτα, εἰ
κινδυνεύοιεν ἐνιστάμενοι καὶ τὴν τῶν Ῥωμαίων
ἀρχὴν ἀνυπόστατον πᾶσιν ὁμολογοῦντες ἔθνεσι, δα-
φιλῆ τέκνοις σφετέροις καὶ γυναῖξί σιτηρέσια. Ἔπειτα
δὲ τοῖς πρέσβεισι προσελάουσαι πέμψας τοὺς ὑπαν-
τήσαντας ὡς δῆθεν καὶ σφίσι τὰς ὁδοὺς ὁδηγήσαι,
δι' ὅτι δυσχώραν ἐξεπίτηδες τόπων ἐκείνους διαβι-
βάξαι προσέτατε, ἂν τις ἀποκναίων ἐρωτῶν τὴν
δυσχωρίαν, οὕτω πᾶσαν ἔχειν τὴν τῆς Ῥωμαίδος
γῆν ἀποκρίνεσθαι, ὡς ἐτοίμως ἔχόντων τῆ μὴ εἰδέ-
ναι πιστεύειν. Ἐπεὶ δὲ καὶ πρὸς βασιλέα πολλὰ
πονείσαντες παραγένοιτος τηνίκα καὶ ἄλλ' ἄττα
φοβερὰ ὑπενόει ὡς αὐτίκα καὶ ἐκ τῆς θέας φοβήσων.
Ἐπέτατε γὰρ τὰς δυνάμεις ἐν ταυτῶ συνελθεῖν;
καὶ ὀπλισθέντας κατὰ φρήτρας καὶ φύλα καὶ τάξεις,
ἐν ποσσὶ τισι των ὁδῶν διαστήμασιν ἱσταμένους
καταφράκτους σιδήρη, φόδον κατὰ παιδιὰς ἐμποιεῖν.

disimulata formidine ipsos fallere. Ac primum
misit certos homines qui nuntiarent in Persidem
Romanorum imperatorem comparare **135** sed ad
movendum in eos infestis signis. Hi alii super alios
varie mittebantur quam velocissime, cum mandatis
magnopere extollendi Romani imperii potentiam, ut
resistere nulla quamvis fera et numerosa gens pos-
sit, in eaque affirmatione quam efficacissime incul-
canda insistendi, quoad fidem facerent. Cujus rei
periculo ne deterrerentur, provisum erat magnitu-
dine promissæ mercedis. Constituebantur quippe his
qui istam operam reipublicæ navabant ampla de-
mensa et publico et statæ perpetuoque duraturæ in
alimenta pensiones, quibus si quid humanitas, ut
in periculoso ministerio, pati contingeret eos qui
meruerant, uxores ipsorum liberique fruerentur.
Alios etiam destinavit in occursum legatorum qui
monstrarent iter : sed his præcepit ut eos de in-
dustria per loca maxime aspera inviaque ducerent,
excusantes soli naturam et difficultatem situs, inde-
que captata occasione commendantes istud ipsum
ipsis exhibitum officium tanquam videlicet impera-
tor audito illorum adventu, et conscius asperitatis
itinerum, multa benignitate obvios deductores viæ-
que indices miserit. Admonueratque ut si quis forte
legatorum inter ægre superanda præcipitia rupium
et sultuum perplexa offensus percontaretur, ecquis
vel longo circuitu quæri posset alibi commodior
transitus, constantes concordæque asseverarent nu-
squm quidquam tolerabilius sperandum : ubique
enim similiter præruptam impeditamque terram
Romanam esse, hoc siquidem facile credituros
audacter indigenis affirmantibus peregre appulso
barbaros ob necessariam ignorationem tam longin-
quæ regionis. Quandoquaque autem post multum
denique laborem ad imperatorem pervenirent, ex-
cogitaverat modum objectandi eis illic scenam

Τὸ δὲ γε τῆς γερουσίας καὶ ὅσον ἦν τῶν ἐν [P. 88]
τέλει καὶ τῆ βασιλεῖ πρὸς αἵματος, πάντας πρὸς τὸ
μεγαλειότερον ἰσκευασμένους καὶ στολαῖς καὶ γεν-
ναίῃ τῆς ψυχῆς παραστήματι, ὡς αὐτίκα τὸν κατὰ
πόδας λαπάζοντας, πολλαῖς διόντας ἐξ ἀφανῶν ἐς
ταυτὸ ξυμπίπτειν, ὡς τοὺς αὐτοὺς μὲν εἶναι ταῖς
ἀληθείαις, δοκεῖν δ' ἄλλους καὶ ἄλλους καὶ μηδέποτε
τοὺς αὐτοὺς, τρόπον δακτυλιδίου σφενδόνην μὴ
ἔχοντος, ἦν τις βούλοιο ἐπ' ἐκείνου τὸ πρότερον καὶ
τὸ ὕστερον θεωρεῖν, ὡς τὸ αὐτὸ μὲν πολλαῖς λαμ-
βανόμενον εἶναι, δοκεῖν δ' ἕτερον τῆ μεταλλαγῆ.
Αὐτὸν δὲ βασιλικῶς ἐσταλμένον, μηδὲν τῶν φοβερῶν
ἐλλείποντα, ἄνω που καθῆσθαι σπάθην φέροντα ταῖς
χερσὶ, βήλοισ τε πολυτελέσι περικεκλεισμένον, ἄλ-
λων καὶ αὐτῶν φοβερῶν περισταμένων, ἱκανῶν ὄν-
των καὶ τούτων καταπλήξει τὸν ὄροντα καθ' ἑαυτοὺς.
οὕτω ποιεῖν χρηματίζεῖν τοῖς πρέσβεισι, μακρὰν μὲν
ἱσταμένους, ὅσον εἰκάξειν τὸν βασιλέα καὶ ὄρῃν τὰ
δρῶμενα, ἐξαίφνης δ' ἐξ ἀδήλου τῶν παραπετασμά-
των διανοιχθέντων οὕτως ἐγγενέσθαι σφίσι βλέπειν
τὸν βασιλέα ἐπὶ τοῦ θρόνου μᾶλα σοβαρευόμενον,

plane terrificam, quæque ipsos quamlibet feros
primo aspectu percelleret. Præceperat enim exerci-
tum convenire universum, omnesque milites arma-
tos per manipulos, cohortes, legiones, structis et
digestis ordinibus, ad certa viarum intervalia sta-
tionibus descriptis, apparere cataphractus et totos
rigentes ferro, insuper monitos ut artem adderent
negotio, efferandaque daia opera contumacia qua-
dam oris ac superciliorum minis quasi per ludum
formidinem auferent. Senatores quoque cunctos ac
quotquot **136** in præcipua dignitate erant præser-
tim imperatori sanguinis principes, jusserat quam
magnifice ac speciosissime vestitos peculiari cura
majestatem ac fastum affectare, imo trucibus oculis
vultuque irato feros spiritus præ se ferre velut mox
obtrituros quemcunque occurrentem, sicque ire
redireque sæpius, ostentare se rursusque occultare,
statimque denovo intrare, ut alii alique viderentur
et numerus in speciem cresceret. Sicut enim annu-
lum pala carentem qui secundo videt facile alterum
credit, quippe non habentem quo discernatur aut
unde judicet spectator eundem unum secundo
tertiove sumi, quare illi facile persuadetur multos
esse plane similes sibi succedentes, ita pronum
erat externos intrantem in aulam offerentemque se
subinde senatorem aut principem eundem pro
diversis sumere. Porro ipse imperatoris vestibus
maxime augustis splendidissime ornatus præcelso
residens solio, minaciter supinus, vultu ac fronte
terrorem spirantibus, ense districtum manu vi-
brans latebat intra septum velis undique pretiosis-
simis oppansis clausum, non statim conspicuus ad-
mittendis in aulam, quæ aliis varie cincta terriculis
haud dubia formidine perfusura erat quantumlibet
constantem audacemque spectatorem. Traductos
per istam terrorum pompam in ipso conspectu veli
thronum regium tegentis mora longiuscula deti-

δλίγα τε εἰπεῖν καὶ ἀκοῦσαι μεταξυλογούντων τινῶν, φοβερὰ δὲ καὶ ταῦτα δοκοῦντα, ὡς μόνον λεγόμενα καταπλήξαι. Καὶ οὕτως ἐπ' ὄλιγον ἀφοσιωσάμενον τὸν χρηματισμὸν, ἀποπέμπει διὰ τῶν αὐτῶν καὶ πάλιν δυσχωριῶν τοῖς ὀδηγοῖς ἐπαναγομένους. Τὰ γοῦν πρότερα ταῦτ' ἦσαν, καὶ οὕτω δεδιότας ξυνέβαινε ἀντιφοβεῖν ἐκ συνέσεως· τότε δ' ὁμαλῶς καὶ ἡπίως πᾶν ἐπεχειροῦν πρεσβεύεσθαι μὲν ἐπ' ἐκείνους, ἐκεῖθεν δὲ πρέσβεις δέχεσθαι, ὡς αὐτίκα καὶ κατὰ κήδη σπένδουσθαι μελετᾶν.

κς'. Περὶ τῶν κατὰ δύσιν· καὶ ὅπως Καῖσαρ προσέβαλεν ἐκ παρόδου τῇ πόλει.

Οὕτω δὲ τῶν τῆς ἀνατολῆς μερῶν κρατυνομένων καὶ κατ' ἐλπίδας ἀγαθὰς, ὄντων, τὰ κατὰ δύσιν καὶ αὔθις ἐκύμαινον. Ὁ γὰρ δεσπότης Μιχαήλ [P. 89] μὴ εὐχερῶς φέρων στερούμενος τῶν φρουριῶν καὶ τῆς χώρας ἀπεληλαμένος, ἦν ὁ θεῖος αὐτοῦ καὶ πατὴρ ὁ Θεόδωρος, ὃς καὶ βασιλικῆς ἀναβρόχσεως κατὰ δύσιν ἠξιώθη τοῦ Ἀρχιδῶν ταινιώσαντος Ἰακώβου, ἰδρῶσι πλείστοι καὶ σπάθῃ ἐκσπᾶσας τῶν Ἰταλῶν τοῖς ἰδίῳις προσποιήσατο, τοῦτων μὴ φέρων ὁ Μιχαήλ στερούμενος ἀνελάμβανε τε τὰς πρὸς τὸν βασιλέα συνθήκας, καὶ τὰ κατὰ δύσιν ὑποποιούμενος εὐχερῶς πρὸς ἑαυτὸν διὰ τὸ καὶ ἄλλως τῶν δυτικῶν εὐρίπιστον ἐπειθεῖν ἀποκλίνειν αὔθις. Διὰ ταῦτα τὸν μὲν δεσπότην ὁ βασιλεὺς Ἰωάννην, σπουδῆ τὰ φωσ-

nuit: tum suspensus expectatione sollicita repente aulæis undique reductis angusta illa et verenda, de qua dixi, majestate perculit; jussos dehinc dicere quæ vellent contemptim aliud agens audivit, cui-dam identidem aliquid in aurem insusurranti partem attentionis commodans. Ubi perorarunt, per-pauca eaque minacia respondit. Ita dimissos impe-rat extra limitem per easdem confragosas 137 et præruptas vias duci. In hunc modum tunc ille sus-pectam arrogantiam gentis barbaræ simulata pru-denter superbia retundere satagit, utili tum consi-lilio. Sed aliud secuta post tempora poposcerunt. Quare non minus sapienter qui postea imperarunt, Tocharos et exceperunt venientes humanius et vicis-sim honorificis legationibus convenerunt, omni eos ratione sibi consiliare satagentes et fœdere quam arctissimo conjungere.

26 *De rebus Occiduis; et ut Cæsar obiter urbem tentaverit.*

Sic Orientalium provinciarum statu qua pace in præsens qua spe bona in posterum firmato, res Occiduorum tractum fluctuare denuo cœpere. Nam Michael despota iniquo animo ferens privatum se arcibus et expulsum regione, quam patruus ejus et pater Theodorus (qui etiam acclamatus in Occidente imperator fuerat, coronante ipsum Jacobo episcopo Achridensi) multo sudore armata manu extortam Italis suæ ditioni adjecerat, his, inquam, se spoliatum Michael non ferens revocavit quæ paulo ante imperatrici promiserat, et Occiduas gentes rursus ad se trahere aggressus facile ad defectionem impulit leves ac faciles populos. Ob ea imperator

Α σίτα λαβόντα, προσέτατε τὸν πόλεμον πρὸς ἐκεῖνον ἐκφέρειν· ἐπεὶ δὲ καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Σικελικῆς ῥηγικῆς ἐξουσίας πολλὰ τῶν Ἰλλυριῶν καὶ τῆς νέας Ἠπειροῦ προσεσφετερίσαντο, πέμπει κάκεισε τοὺς ἀντιτεξομέ-νους. Καὶ δὴ τῷ Καίσαρι Ἀλεξίῳ τὸ Σκυθικὸν παραδοὺς σὺν οὐ πολλοῖς ἄλλοις πρῶτον πρὸς Θράκην ἐξώρμα, τὰ κατὰ τὴν Ὀρεστιάδα καλῶς ὡς εἶχε διαθησόμε-νον, ἐν δευτέρῳ κάκεινα τιθέμενος. Τὸ γὰρ Βουλ-γαρικὸν οὐκ ἤθελεν ἡρεμεῖν, καὶ μᾶλλον κατ' ἐχ-θραν καὶ μῖσος τὸ πρὸς βασιλεία, τῆς πρώτης τῶν θυγατέρων τοῦ Λάσκαρι Θεοδώρου καὶ βασιλέως Εἰρήνης τὸν σύζυγον Κωνσταντῖνον, ὃν καὶ βασιλεῖς Βουλγάρων ὁ λόγος ἰδείκνυ, μᾶλα θερμῶς ἐξοτρο-νούσης κακοῦν τὴν χώραν, ἀντίποινα δῆθεν ὧν ὁ ἀδελφὸς Ἰωάννης ἔπασχε. Τῷ γοῦν Καίσαρι προ-σ-εταγμένον ἦν πρὸς βασιλέως ἐπιστάντι τοῖς τῆς Θράκης μέρεσι καὶ τῇ πόλει προσσχεῖν ἐκ παρόδου, καὶ ἐπισείσαι μὲν ἀπειλούντα τὸ ξίφος τοῖς Ἰταλοῖς, μὴ μὴν δὲ καὶ ὀτιοῦν, πράττειν· οὐ γὰρ ἱκανῶς εἶχε τῶν στρατευμάτων. Ὡς γοῦν τὴν Καλλίου ὁ Καῖσαρ περιαιθεῖς κατέλαβεν, ἔγνω πρότερον ἢ τοῖς κατωτέρω προσσχεῖν, κατὰ Σηλυβριαν γενέσθαι, καὶ τῇ πόλει ἐκ τῶν δυτικῶν μερῶν [P. 90] προσγ-γιῖσας (μηδὲ γὰρ εἶναι κωλύμην ἀπάντων τῶν ἐκτὶ τῷ βασιλεῖ ὑποτεταγμένων) κατοπεύσει μὲν καὶ ταύτην ὡς εἶχε τότε καὶ μαθεῖν τὰ τῶν ἐντὸς πῶς

despotam Joannem jussum statim exercitum edu-cere ad Michaelem bello urgendum misit. Præterea quoniam missæ copiæ a rege Sicilia multa Illyrici et novæ Epiri loca sibi subjecerant, destinavit etiam illuc qui ipsis obstiterent. Alexium insuper Cæsarem, Scythis et auxiliariibus cum aliis non multis copiis traditis, primum in Thraciam immisit, cum mandatis ut invigilaret Orestyadi ejusque securitati quam 138 posset optime prospiceret. In quo tamen aliud præcipue spectabat. Videbat enim Bulgaros in apparatu esse novarum rerum, Irene videlicet Theodori Lascaris, qui nuper impe-raverat, filia Constantino, quem regem Bulgarorum factum superius diximus, nupta, virum instigante in Palæologum nunc imperantem, et ardentem ur-gente ad irrumpendum in terras ditionis ejus, sic-que repetendam ultionem injuriæ quam ab ipso patiebatur Joannes frater ejusdem Irenes contra fas et pacta redactus in ordinem. Mandaverat porro imperator Cæsari ut, cum attigisset partes Thraciæ, urbi ex propinquo minaretur, obiter id quidem et tentandi potius terrendique Italos gratia quam expugnandi spe: non enim habebat idoneum tantæ rei apparatus aut exercitum. Ut igitur trajecto Cæsar freto Calliopolim tenuit, decrevit priusquam inferius descenderet, accedere Solybriam et inde a partibus Occiduis prope se admovere Constantino-poli (nihil enim erat quod id vetaret, cunctis ab illa parte imperatori subjectis), et sic e vicino con-templari quo tunc illic statu res essent explorareque Latinos urbem tenentes, quid animi et virique haberent, voluntarios quoque, de quibus diximus,

ἔχοιεν, ἰδεῖν δὲ καὶ τοὺς θεληματαρῆους, οὓς καὶ ὁ λόγος προέγραφε, καὶ ὁμιλῆσαι τὰ οἱ δοκοῦντα περὶ τῆς πόλεως. Ἐλθόντων οὖν καὶ συγκινησάσας ἐν τοῖς περιπολίοις προσεκαλεῖτο κρυφῶδόν τοὺς δοκοῦντας ἐκείνων, καὶ γε κατεπίστευε σφίσι τὰ κατὰ νοῦν, ὁποσείνων κάκεινοις ἐλπιδας, εἰ συνεργοῖεν, τὰς μείζους. Τῶν δὲ καιρὸν ἔχειν εἰπόντων ὡς ἐγκαίρως ἐπιθησομένων (τὸ γὰρ τῶν Ἰταλῶν πλώμιον ὅσον ἦν ἐν τῇ πόλει ἐπὶ Δαφνουσίας ὡς ἀλώσων τὴν νῆσον χωρεῖν, καὶ γ' ἐπὶ πλείσταις ἡμέραις προσταλαίπωρεῖσθαι καθήμενον, ὅχλον δ' ἄλλως εἶναι τὸ κατὰ πόλιν καὶ πολέμων ἀπείρατον), ταῦτ' εἰπόντων καὶ τὰ πιστὰ διδόντων ὡς συνεργήσουσιν (ὁμονοήσειν γὰρ σφίσι καὶ τοὺς λοιποὺς ἐπὶ τοῦτο), ὁ Καῖσαρ αὐτίκα, ὅτε μὲν πρὸς τοὺς ἀπ' ἐκείνων λόγους ἀπέειδε καὶ τὴν προθυμίαν ἐώρα ὡς ἐτοιμῶς ἐχόντων προσβοηθεῖν, ἐθαύρα τὴν προσβολήν, ὅτε δὲ πρὸς τὸ τῆς ἐγχειρήσεως δυσχερὲς αὐτὸς ἀπέβλεπε καὶ τὸ κινδυνώδες τοῦ πράγματος, εἰ οὕτω μετ' ὀλίγων καὶ ἐκ παρέρρου πόλιν τοιαύτην, ἦν καὶ πολλὰ δυνάμεις οὐχ ἔλειν ἠδυνήθησαν, αὐτὸς ἐν ἀκαρεῖ παραστήσεται, κατώκει καὶ ἀνεβάλλετο. Ὅμως καὶ τοὺς λόγους λαμβάνων ἐν κοινῷ τὸ πρακτικόν ἐτίθει. Κάν-

πειδὴ ὁ ἀνεψιὸς ἐκείνου Ἀλέξιος ἐπέκειτο προσβιαζών, καὶ τις τῶν θεληματαρῶν Κουτριζακῆς τοῦπικλῆν μετὰ θαβῆρους ὅπως πράχθει ἰάγων τὸ ἔργον ὀφίστατο (τὸ γὰρ εἰμαρμένον ἀφυκτον ὡσπερ ἐμφύχοις οὕτω καὶ πόλεσιν), ἀναθαύρα τε κάκεινος, καὶ πρὸς τὸ κρατῆσαι μετέωρος ἦν. Ὅθεν καὶ τῶν ἄλλων μαθόντων τε καὶ συμφωνησάντων ἐτοιμῶς συγκαταπράξαί οἱ τὸν λόγον, αὐτὸς μὲν ἄλλοτε μὲν περιφέρει καὶ τὸν τόπον ὡς εἰκὸς κατεσκεπτετο, τότε δὲ τὴν ὑποψίαν διαφυλαττόμενος ἐκποδῶν ὢν, τοῖς ὑποβαλλομένοις προσέχων, εὐ εἰδῶς τῶν τόπων συνήει, καὶ προσεσκεπτετο ὅπως ἄριστα γένοιτο καὶ μετὰ σπουδῆς τὸ μελετώμενον σφίσι, μὴ πως καὶ ἀντιλαξάντων τινῶν τὸ ἐν κρυπτῷ φωραθεῖη.

κζ' Ὅπως ἔαλω ἡ πόλις τοῖς Ῥωμαίοις.

[P. 91] Ὡς γὰρ ἔστι τὸ πᾶν τῆς βουλῆς, καὶ ὁ καιρὸς ἐτάττετο νυκτὸς γὰρ τὴν ἐπιβουλήν συνόσειν καὶ ἐκ τοῦ ἀφηνιδίου μὴ προσδοκῶντων ἔγνωσαν. Κάκεινοις μὲν μέλον ἦν ἐπαναβιβηκότας τὸ τεῖχος διὰ κλιμάκων ἀφορητὶ τοὺς φυλαττεῖν τε τεταγμένους καταβρίπτειν ἄνωθεν καὶ τὴν τῆς πηγῆς πόλιν ἀνοίγειν σφῆνας ἐμβαλόντας, τὸν ἐκ λίθων μόνων προσαρμόζοντα ταύτη τοῖχον κατερηριφύτας πρότε-

videre, agereque cum illis quæ opportuna videbantur ad spem urbis aliquando recuperandæ. Cum igitur accessisset et in ipsis suburbiis tabernacula fixisset, clam vocavit præcipuos eorum, et ipsis confidenter quid in animo haberet aperuit, ostentans eis spes maximi proventuri ipsis commodi, si conferre operam vellent. Quibus admentibus nunquam opportuniorum quam nunc esset offerri posse occasionem capiendæ urbis, quoniam quantum in ea prius 139 navalium copiarum Itali habuerant totum aberat, procul inde occupatum in oppugnanda insula Daphnusia, quam multis jam diebus multa sua ærumna obsiderent (superesse tantummodo in urbe vulgus imbellis), his ille auditis, et accepta fide cooperaturus pro virili ad expugnationem voluntarios (consentientes enim sibi cæteros habebant qui loquebantur), non mediocriter animatus ad audendum est : faciebat quippe istorum et significata verbis et declarata vultu signisque cæteris alacritas, procinctorumque ad strenue juvandum ardor eminens, ut non usquequaque temerarium id cœptum videretur. Mox tamen cum ad difficultatem negotii mentem adverteret, cumque reputaret secum quanti periculi aleam jaceret, si cum tam paucis, obiter et consilio citra præviam deliberationem in arena capto, urbem tantam aggredieretur, quam paulo ante universæ vires imperii frustra oppugnassent, cunctabatur, et querendum amplius putabat quid tali occasione esset agendum. Cum autem vocatis super ea re in concilium ducibus Alexius ejus patruelis ad persuadendam oppugnationem vehementer incumberet, et quidam ex voluntariis cognomento Cutritzaces fortissime in eam sententiam loquens operis etiam successum in se reciperet (inevitabilis efficacis videlicet sunt decreta

Providentiæ, non solum in interitu aut alio casu singulorum viventium, sed etiam in mutationibus fortunisque civitatum), tandem et ipse adductus ad audendum est, et nihil jam aliud nisi victoriam cogitans totus in negotium incubuit. Itaque cæteris similiter per exercitum cunctis consilium, simul cognoverunt, impense probantibus, expedientibusque pro se quoque impetum ad omnem sive insidiandi sive irruendi necessariam operam, ipse 140 quidem interdum circuibat lustrans exploransque, ut par erat, cuncta, identidem autem, ne suspicionem Latinis urbem tenentibus moveret, recedens removensque se a conspectu, semper iis quæ suggerebantur attendens : ibat enim una cum ipso idem ille Cutritzaces peritissimus locorum, pariter cuncta circumspiciens. Providebant autem ambo simul ut quam optime quamque celerrime quod meditabantur fieret : periculum enim erat in mora, ne aliquid alicunde sentientes custodes mœnium vociferarentur et quod clam parabatur palam proderent.

D

27. Ut urbs capta sit a Romanis.

Ut igitur de omnibus convenit quæ conducibilia ad successum negotii sunt visa, et constitutum tempus est (noctu enim et ex improvise supervenire minime opinantibus decreverant), suis quique partibus strenue defungendis intenti expectabant signum. Aliis enim cura demandata est conscendendi sine strepitu scalis admotis muro, eoque superato quos ibi custodes reperirent superne extra deji-ciendi, ac portam cui a fonte nomen est patefaciendi, cuneis impactis, ubi obductam ostio mœcriciam prius diruissent. Cæsari vero reservatum exci-tatos per noctem et pransos paratos secum trahere

ρον, τῷ δὲ Καίσαρι τοὺς στρατιώτας διὰ νυκτὸς ἐφελκόμενον ἐτοίμως εἰσβάλλειν καὶ κατὰ τὴν ἀνοι-
 λθεῖσαν πύλην εἰσερχέσθαι. Εὐθὺς τῆς ὠρισμένης
 νυκτὸς ἐπιστάσης οἱ μὲν ἦσαν πρὸς τοῦργῳ, καὶ
 τόπον εὐθετον στοχασάμενοι ἐκέῖσε προσῆγον τὴν
 κλίμακα, εὐφυλάκτως τὸ σύμπαν ἔχοντες, μὴ πῶς
 τοῖς φύλαξι φωραθεῖεν καὶ τὴν θήραν ἀνασοθήσασε,
 μᾶλλον μὲν οὖν καὶ μέγιστος αὐτοῖς κίνδυνος ἐπι-
 στῆ, εἰ ἄλῳ ἐπιβουλεύοντες. Καῖσαρ δὲ τῆς νυκτὸς
 ἐκείνης τὸ Σκυθικὸν καὶ ὅσον ἦν ἄλλο λαβῶν ἠπέ-
 γετο πρὸς τὴν πόλιν, καὶ ἐπεὶ πρότερον ἦ τοῦ
 πράττειν ἐκείνους ἔφθασαν καὶ ἡ νύξ ἀργοῦσι πα-
 ρώχετο, περιδεῶς εἶχε πρὸς τὴν ἀργίαν καὶ ἀντεπι-
 βουλὴν ὑπάτειεν. Ἄλλ' ὁ Κουτριτζάκης ἀνελάμα-
 θανέ τε τῆς δειλίας ἐκείνου καὶ ἐλπίζειν εὐθαρσῶς
 παρεῖχεν ὡς ἐκείνων τι πραττόντων ἐντός. Οὐ μὴν
 δὲ καὶ ὑποψίας ὁ Καῖσαρ ὑφίετο· ποῦ γὰρ καὶ ὁ
 πονήθησεν ἀργεῖν ἐκείνους ἐφ' ᾧ κατερείπειν τὸν
 ἐπὶ τῇ πύλῃ τῆς πηγῆς ἐκ λίθων ξηρῶν ἐπιτεριχι-
 σμόν; ὅθεν καὶ ἐμφανεῖς προεξεδέχετο τοὺς κινδύ-
 νους, καὶ δῆλος ἦν χλευασθεὶς ἄλυσιν. Ὁ γὰρ θερα-
 πεύειν ἠλπισμένος ἐπίβουλος ὑπάπτειτο, καὶ συν-
 δέειν ἰδοκίμαζε τὸν ἀναλαμβάνοντα ὡς συνειδὸτα

τοῖς ἐντός τὴν ἐπιβουλὴν. Ὅθεν καὶ συνέδει διδόντος
 ἐκείνου καὶ ἔτοιμον ἐκυτόν παρεχομένου παθεῖν ὅ
 τι βούλοιο, εἰ ἐκείνοι ἐπιβουλεύοιεν. Συγκατῆναι
 δὲ τοῖς λεγομένοις καὶ ὁ Ἀλέξιος ἐπιθαρβύων τὸν
 θεῖον καὶ τὸ δέος ἀποκρούμενος. Καὶ ὁ μὲν περὶ
 τὴν μονὴν τῆς πογῆς προσεκάθητο, τὸν στρατὸν
 κατέχων σιγῇ καὶ μετέωρος ὢν πρὸς τὸ σύμβολον
 (τὸ δ' ἦν ἡ τῶν βασιλέων εὐφημία ἐπὶ τοῦ τείχους
 ὑψηλοφωνεῖσθαι μέλλουσα) [P. 92] οἱ δὲ ἡσύχως
 καθ' ἓνα ὑπαναβάντες τὰς κλίμακας προσπαίουσιν
 εὐθὺς τοῖς φρουροῖς κοιμωμένοις, Ἰταλοῖς γε ὄσι,
 καὶ σφιν οἱ ἐπιόντες ὄναρ ἐπέστησαν φοβερόν·
 εὐθὺς γὰρ τοὺς μὲν μηδ' αἰσθημένους ἐκποδῶν κα-
 τασχόντες ἐβρίπτουν, σφάττοντες πρότερον, τοὺς
 δὲ καὶ τῆς παραγῆς ἐπαύοντες καὶ πρὸς φυγὴν
 τρεπομένους φθάνοντες κατεσπάζον, ὡς μηδ'
 ἄγγελον τῶν δρωμένων ὑπολελειφθαι, ὅπου γε καὶ
 τὸν ἀπὸ τοῦ κωλύσοντος φόβον ἐνίκων αἱ προθυ-
 μίαι, καὶ δῆλοι ἦσαν, ἦν τις ἀνισταίη, μαχούμενοι.
 Ἐλθόντες δὲ πρὸς τὴν τῆς πηγῆς πύλην καὶ ταύ-
 την ἀναπεφραγμένην εὐρόντες λίθοις κατέσπων εὐ-
 θέως, καὶ μέσου ποιοῦντες τοὺς λίθους δίοδον τῇ
 στρατιᾷ ἡτοίμαζον εὐμαρῇ, εἶτα δὲ καὶ σφῆσι χαλ-

milites, quos opportune immitteret et per apertum
 ostium cum ipsis irrumperet. Statim ergo ut condi-
 cta nox adfuit, illi quidem in opere præscripto
 versabantur, clam scalis erectis idoneo ac solerter
 delecto loco, cautionem adhibentes summam, ne
 custodibus indicium sui darent, et quam venatum
 ibant prædam strepitu intempestivo terrenter præ-
 mature moverentque. Ad quam sedulitatem cavendi
 excitabantur magnitudine proprii periculi, utique
 quibus certa perniciēs impendebat, si interciperentur
 in ipsa molitione insidiosi assultus. Cæsar porro
 per eam noctem sumptis secum Scythis et cunctis
 aliis copiis 141 festinabat urbem versus. Et quoniam
 ad viciniam portæ cum suis prius pervenit
 quam alii perfectissent id quod facturos ipsos con-
 venerat, et nox ipsis cessantibus abibat, male cœpit
 metuere ne cuius magni mali aut causa aut effectus
 esset ista cessatio. Contrarias videlicet insidias et
 ancipitem prodicionem suspectabat. Verum Cutritza-
 ces revocabat eum ab illo metu quantum poterat,
 et spem optimam ut conciperet orabat, affirmans
 aliquid omnino facere intus eos qui murum conscen-
 derant. Nec tamen illum audiens a suspicione con-
 quiescebat Cæsar : comminisci enim non poterat
 ubi et quamobrem tam diu feriantur, nec quod
 statim facturos sponderant, adhuc dissipassent
 murum subitarium elapidibus temere congestissime
 cœmento retro portam fontis erectum. Quæ maxime
 res inquietissimum illi terrorem admovebat magni
 a mox erupturis hostibus periculi. Itaque vultu haud
 dissimulabat mœrorem quasi seræ pœnitentiæ, quod
 illi sibi ac fucum fieri seque ac exercitum fraude
 in insidias trahi passus esset. Quem illi errorem qui
 demere consolando conabatur, a deo parum proficiebat,
 ut sese potius ipsum tanquam doli successum

fallaci sermone promoventem ei suspectum redderet.
 Quare statuit eum veluti conscium insidiarum
 constringere custodiendumque suis dare, quod et
 fecit volente ipso ac se paratum exhibente ad quid-
 vis supplicii subeundum, si quidquam insidiarum
 ab iis qui jam urbem intraverant strueretur. Com-
 probabat quæ a Cutritzace fidenter ea occasione dice-
 bantur Alexius, confirmans similiter patruum, et
 ut metum deponeret adhortans. Ergo ille circa mo-
 nasterium ad fontem situm quiescebat, continens
 exercitum silentio, et intentus observando signo de
 quo convenerat. Erat autem id acclamatio, qualis
 fieri imperatoribus solet, supra murum edita voce
 sublata et late intelligibili. Illi porro tranquille ma-
 gnaque 142 vitandi strepitus cura, singillatim consen-
 scensis scalis, offendunt statim custodes dormientes
 (Itali hi erant) et terribile illis somnium portant :
 subito enim eos nec sentientes corripiunt ac detur-
 bant deorsum, jugulatos prius. Socios vero quosdam
 ipsorum, qui tumultu exciti fugam expediebant,
 præoccupantes concidunt gladiis, ut nemo superes-
 set qui nuntiaret quæ gerebantur. Nempe jam me-
 tum, quo mœnia timide subeuntes æstuaverant, ne
 qua vi majore ab incepto prohiberentur, nunc deni-
 que alacritate animorum ac fortitudine successu
 aucta vicerant exstinxerantque, planeque præ se
 ferebant se quemvis, qui adversaturus se objiceret,
 armis ultro adoriri non dubituros. Progressi ad
 portam fontis, et hanc maceria retro obstructam
 reperientes, diruunt eam statim abstractis disjectis-
 que lapidibus raptim congestis ac temere super-
 structis, quibus constabat, ingressum irrupturumox
 exercitui latum et inoffensum ea opera pandentes.
 Deinde autem cuneis æneis cardines valvarum de-
 molientes revellunt. Florde præsens adfuit hoc illis

κίοις τούς θαιρούς τῶν πυλῶν ἐκκρούσαντες κατα-
 σπῶσι. Καί εὐθὺς, ἔτυχε γάρ παρῶν ἐκεῖσε καί
 τῶν ἱερωμένων ὁ Λακερᾶς, ἐκ τῶν θεληματάριων
 ὧν καί αὐτὸς καί συνεργῶν ἀνδρικῶς, ὑπαναβαίνει
 τὸ τεῖχος σύναμα Γλαβάτω τινὶ καί λοιποῖς ἑτέροις.
 Οὐδὲ γὰρ ἔτι ἐτόλμα, καί ἡ φωνὴ συναπεσθῆσθαι
 τῷ δέει ἐγγὺς ἐκινδύνευεν, ὅπου γε καί τὸ τεῖχος
 δοκεῖν ὁ φόβος ἐδίδου κραδαίνεσθαι, ὡς καί κατα-
 πίπτειν τὸν μέγα φωνήσοντα τὴν τῶν κρατούτων
 εὐφημίαν. Ὅμως παρακρατούμενος τοῖς ἑτέροις τρε-
 μούσῃ φωνῇ τὴν βασιλικὴν ὑπεσήμεναι, καί συν-
 ἤχουν οἱ κάτω τοῖς ἄνω, καί ἡ φωνὴ διήρετο καθό-
 σον ἢ ὑψηλότερον. Τότε καί οἱ ἀμφὶ τὸν Καίσαρα
 τὴν φωνὴν παραδοκοῦντες ἀκούσαντες ἐκπηδῶσι τοῦ
 λόχου, καί ἅμα τάχει ἀπτέρῳ ἐπὶ τῆς πόλης ἐχώ-
 ρουν, καί προκαταλαμβάνοντες εἰσρέονται παμπληθεῖ.
 Ἔτι δ' ὑπ' αὐγαῖς ταῖς πρώταις τῆς ἡμέρας οὔσης
 ἐξαίφνης τὴν χώραν κατέθεον καί ἐπόρθουν τὸ προσ-
 τυχὸν σκυλεύοντες. Τὸ δὲ γε Σκυθικὸν εὐσυνέτως μὴ
 σκεδαννύμενον εἶργον τὸ προσγιγνώμενον ἐκ τῆς πό-
 λεως πληθὸς, εἴ που συσταῖεν τινες μαθησειόντες τὸ
 γινόμενον πλάσματι γάρ τὸ πραχθὲν ἐφκει λεγόμε-
 νον. Ὁ μέντοι γε Καίσαρ στρατείαις πολλαῖς ἐσχο-

λακῶς καί εἰδὼς τὰ τῶν ἀλώσεων δυσχερῆ, δεδιὼς
 ὀχολῇ προσέβαλεν, ἕως τῆς ἡμέρας ὑπαυγασάσης
 τέλειον μάθοι τὴν ἐντὸς δύναμιν ἀκριβέστερον. Μετα-
 λαμβάνει δὲ τὴν δειλίαν ταύτην ἕτερος θόρυβος, ἱκα-
 νῶν Ἴταλῶν φανέντων ἐν ὄπλοις καί ἰσχυρῶς φαινο-
 μένων ἔχειν ἀμύνειν. Ἐγγὺς δ' ἔλθειν ἐκινδύνευε
 διὰ ταῦτα πάλιν τραπέσθαι τε καί τὴν πρᾶξιν ἀνα-
 βαλέσθαι· οὐδὲ γὰρ εἰς μάχην οἱ εἰσελθόντες ἀξιό-
 χρεῶ ἐνομίζοντο οἱ, μόλις εἰς πείραν καί λόχον ἀρ-
 κέσοντες. [P. 93] Ἄλλὰ προστίθενται τούτοις καί οἱ
 θεληματάριοι, καί ἄλλως μὲν θαββαλέοι ὄντες, ὅμως
 δὲ καί ὁ περὶ τῶν ὄλων κίνδυνος τότε καί παρὰ τὸ
 εἰκὸς σφᾶς ἐποίει ἀνδρῖζεσθαι, ὡς μὴ περιεσομένους
 ἂν κρατοῖεν οἱ Ἴταλοί. Τῷ τοι καί συσταθέντες ἀν-
 ἑαυτοὺς ἀρτύναντες ἀντείχον καί περιῆσαν, ὄλιγους
 μὲν ἀποβαλόντες, ἐνίκων δὲ καί κατετροποῦντο, καί
 νῶτα διδόντας τῷ εἰς φυγὴν τραπέσθαι ὑποδύναι
 σκότος ἐπόλουν, ἔνθα ἂν καί σωθεῖεν. Τότε τοιγαρ-
 οῦν τὸ μὲν Σκυθικὸν ἀνέδη ταῖς σκυλεύσεσιν ἐπα-
 βάλλοντος, καί ἀποθήκαις τῶν χρειωδῶν προσπαίοντες
 ἐνεφοροῦντο τῶν ἀναγκάων. Ὅμως δὲ γε καί πάλιν
 ἀμφὶ τὸν Καίσαρα συνελέγοντο τῆς ἡμέρας πολλαῖς,
 καί περιτειχιζόμενοι τοῦτον ἐφροῦρουν τε καί ἐφρου-

agentibus sacerdos quidam nomine Laceras, e gente
 et ipse voluntariorum; qui ubi ad portæ demolitio-
 nem viriliter cooperatus ipsis esset, murum con-
 scendit cum quodam Glabato nomine et aliis reli-
 quis. Sed terror cum tantus constrinxerat ut vix
 exire posset vocem; parumque aberat quin ea
 in faucibus metu extinctæ conductæ acclamationis
 signum edere nequiret: nam etiam murus, post-
 quam in eum ascendit, tremere ipsi utique turbato
 videbatur et totus concuti. Quare opportunus ei con-
 firmatio fuit comitatus aliorum, qui misere formi-
 dantem ne, simul vocem attolleret in constitutam
 acclamationem Augustorum, de muro statim præ-
 ceptis caderet, sic adhortationibus undique instantes
 animarunt, sicque amplexando tenendoque a vano
 periculo ruendi ex alto securum fecerunt ut conari
 tandem auderet, ac tremente quidem intermortua-
 que voce, solemnem formulam bene precandi Au-
 gustis utcunque pronuntiaret. Responderunt statim
 qui 143 infra murum erant, et vocem superne ac-
 ceptam multiplicam robustius frequentarunt, quæ
 late jam clareque audita ubi Cæsarem cum suis id
 ipsum expectantes admonuit, exsiliunt ex insidiis
 et volucris celeritate ruentes ad portam per eam oc-
 cupatam densi subeunt. Hora erat dilucescentis pri-
 mulum diei, quando ingressi urbem milites Cæsaris
 incurrare regionem primum obviam ac diripere coe-
 perunt, spoliantes quotquot occurrerent. At Scy-
 thicæ copiæ, prudenti sane consilio, militariter ordi-
 natæ persisterunt, submoventes affluentem et reliqua
 urbe multitudinem, sicubi coeuntes quidam consi-
 sterent cupidus cognoscendi quid gereretur: non
 enim fidem faciebant qui rem ut erat narrabant.
 Cæterum Cæsar longo usu rerum bellicarum edo-
 ctus, sæpeque ac diu versatus in expeditionum et

oppugnationum periculis, indeque reputans quam
 sit anceps et erroribus perniciosior obnoxia res ex-
 gignatio urbium, sapienti cunctabundus metu non-
 nisi caute ac pedetentim procedebat, exspectans
 dum adulta jam die plene ac certo cognosceret
 quantum intus esset copiarum. Quam ejus progredi-
 endi limitatem alius continuo tumultus excepit.
 Italis videlicet sat magno numero apparentibus in
 armis ea specie ut fortissime viderentur pro urbe
 liberanda pugnaturi. Hi cum se admovissent prop-
 rius Cæsari parum abfuit quin ille receptui cane-
 ret opusque relinqueret inceptum: non enim ipsi
 videbantur. quos in urbem induxerat, resistendo
 pares, quippe quos vix ad tentandum ex insidiis in-
 sultum sufficere putabat. Verum iis se adjunxerunt
 voluntarii fortes alioquin et bello boni, tunc autem
 audaciores facti certitudine impendentis ipsis ex-
 tremi periculi, 144 si res eo loci deducta omitte-
 retur: neque enim erat dubium quin, si eo per-
 culo incolumes Itali defungerentur, gentem sibi-
 obnoxiam, quæ ipsos esset perdere conata, pari
 exigenda tam acris injuriæ vindicta funditus perde-
 rent. Coeuntes igitur magno numero instruentesque
 sese in aciem egregie restiterunt, tandemque supe-
 riores, paucis suorum amissis, vicerunt fuderuntque
 hostes, et tergo vertere compulsos in latibula cuique
 nota compulerunt, ubi tenebrarum beneficio vitam
 servarent. Tunc demum secure ac palam Scythæ
 congerendis ex hoste prædis spoliisque operam de-
 derunt, et in apothecas rerum ad vitum paratarum
 incurrentes expleverunt se cibo potuque, sic tamen
 ut rursus circa Cæsarem se subinde congregarent
 ipsumque vallarent, ac vicissim ab ipso copiisque
 quas ducebat protegerentur, ac sic omnes, si qui
 de novo adversariorum apparerent, eos alacriter

ροῦντο, ὡς, εἴ τινας φανεῖεν, εἰσβαλοῦντες προθύμως. Ὁ δὲ γε βασιλεὺς ἐκείνων ὁ Βαλδουῖνος, ἐκπλαγεὶς οἷον ἀκούσας καὶ τῶν φρενῶν ἕξω γενόμενος, οὐδὲν ἀλλ' ἢ πρὸς τῷ φυγεῖν ἦν. Καὶ δὴ καταλιπὼν τὰ τῶν Βλαχερνῶν ἀνάκτορα ὡς οὐ δυνατῆς δοκοῦσης ἀμύνειν τῆς γῆς, δρόμῳ χωρεῖ (ἐπίστευε γὰρ τῇ θαλάσῃ πλέον) πρὸς τὸ μέγα παλάτιον, καὶ ὡς εἶχεν, ἀφείς μὲν καλύπτραν, ἀφείς δὲ καὶ σπάθην, τὰ τῆς αὐτοῦ βασιλείας σύμβολα, νητὶ καταβάς πιστεύει τὴν σωτηρίαν. Τῆς ἡμέρας δὲ ταύτης οἱ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐπιστάντες φάλαγγος ἐφ' ὧπερ εὐρήσειν καὶ καθίξειν τὸν βασιλεύοντα, τῆς φυγῆς ἐχρῶντο συμβόλοις, καὶ ἀπεθάρρουν πλέον ἐντεῦθεν δραπετεύου γεγονότος τοῦ ἐπὶ τῷ φυλάσσειν τεταγμένου, τὴν δὲ γε καλύπτραν καὶ τὸ ξίφος ἀναλαβόντες ἀπαρχὴν αὐτάρχη ταῦτα τῶν κατὰ πόλιν λαφύρων καὶ ἀκροθίνιον ἐποιοῦντο. Καὶ ἅμα σημεῖον ἦν τοῖς ἐπ' ἐκείνῳ θαρρόσιν ὡς οὐδὲν ἐκείθεν ἀγαπήσαντος φεύγειν ἔχουσιν. Ἐπει δ' ἔκπυστον ἐγένετο τῷ πραχθῆν, αὐτῶν γε καὶ ἔτι κατεσκηχότων καὶ μὴ καθαρῶς πιστευόντων ἔχειν τὰ ἐν χερσὶ κρατούμενα, ἀφικνεῖται ταχέως καὶ ἐπὶ τοὺς περὶ τὴν Δαφνουσίαν φήμη γε εὔσα καὶ θεὸς ἢ φήμη, καὶ ἅμ' ἤκουσαν διαπεφωνήμασαν, περὶ ταῖς

σφετέραις γυναῖξί καὶ τέκνοις κατοβρώδησαντες. Ὅμως ἐτάχυναν ἐπιστῆναι καὶ ὡς εἶχον ἀμῦναι. περὶ γὰρ τριάκοντα καὶ πρὸς, λόγος ἔχει, μακραις ναυσὶ μονήρεσί τε καὶ τριήρεσι κατὰ Δαφνουσίας χρῆσασθαι. Ταύταις ἀπάσαις ταχυναυτούσαις ἠπειγόντο πρὸς τὴν πόλιν, ἅμα θαρβρόντες καὶ τῷ ἐκ Σικελίας μεγίστῳ πλοίῳ πολλοὺς ἔχοντι τοὺς ἐπιβάτας, ὡς καὶ αὐτοὺς συναμύνειν τῷ γένει καὶ τοῖς ἐπιούσιν ὁμῶς χωρεῖν. Καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τοιαύτους ἐλπίσιν ἠπειγόντο, [P. 94] ὁ δὲ Καίσαρ προαισθόμενος τούτων τὴν ἔφοδον τοὺς Ῥωμαίζοντας προσκλαθεῖται, οἱ καὶ ὡς Ῥωμαῖοι ἐνόητες ἀκοντῆς τε συνήργουν τοῖς ἡμετέροις. Ἦν οὖν τότε οἰκείος τῷ Βαλδουίνῳ θεράπων ὁ Φύλαξ λεγόμενος Ἰωάννης, ἀνὴρ βραδὺς καὶ τοῦ φρονεῖν εὖ ἤκων εἰς τὸ ἀκρότατον, ὃς καὶ βουλήν εἰσάγει τότε μάλα καιρίαν καὶ τῷ καιρῷ πρόσφορον, ἦν κὰν ἄλλος εἰσάγειν ἀπόκλιθαι πρὸς τὸ τοῦ πράγματος ὀλίθριον ἀποβλέψας. Εἶδὼς γὰρ ἐκείνους μαχομένους ἐξ ἀνάγκης καὶ ὑπὲρ δύναμιν ὑπὲρ τε γυναικῶν καὶ γνησίων οἰκῶν τε καὶ περιουσίας ἀπάσης, καὶ συὸς τρόπον ἐπιτεθησομένους ὑπὲρ αὐτῶν ὥστε ἢ περιγενέσθαι ἢ μὴν πεσεῖν εὐκλειῶς, εὐδόλως μερίζει τὴν χρεῖαν, καὶ πῦρ μὲν ἐμβαλεῖν ὀποτ/θεταί,

adorirentur. Cæterum imperator Latinorum Baldunus consternatus audito urbis captæ casu, et mentis impos factus, nihil nisi fugam meditabatur: et relicta regia Blachernarum, nihilque ad salutem spei amplius in terra constituens, cursu contendit ad magnum palatium: mari enim plus scribebat, et ut erat, amisso capitis tegmine abjectoque ense, ipsius insignibus imperii. navi raptim conscensæ salutem credidit. Ea porro die duces Romanæ phalangis, quo militum studia incenderent ad investigandum capiendumque Latinorum imperatorem, palam ostentarent imperii ejus insignia, quæ quod in hostium manus venissent judicio erant fugisse ipsum. Quæ res etiam valebat ad augendos Romanis animos, utique qui viderent inde non difficile negotium restare absolvendæ expugnationis urbis quam is cui proprie incumbebat ex officio tueri ac propugnare deseruerat. Tegmen ergo regium capitis et ensim imperatoris fugientis tanquam primitias spoliolum urbis captæ et votivum anathema consecrarent palam appendentes, id quoque consequuturi ut isto spectaculo fiducia omnis Byzantinis excuteretur, si quam in Latinorum opibus tanquam idoneis ad ipsos defendendos collocassent: qui enim ab iis jam tale sperare possent cum eorum principem spem suæ ipsius salutis ultro in fuga constitui se cernerent? Accidit autem ea res tam mira, cum vulgata est, ut ipsi Romani victores inopinatissima successus novitate stupefacti vix propriis oculis crederent, ac se quæ manibus tenebant ægre persuaderent possidere. Pervolavit autem celerrime ad Latinos Daphnusiæ oppugnantes captæ urbis fama, vere fama, hoc est divinum nec humano delatum ministerio judicium cum adhuc res fieret divulgatum procul. Illi simul audierunt, simul consternati

fractique animis sunt horrore discriminis extremi, in quo versari carissima pignora liberorum conjugumque sentiebant. Quare omnes uno impetu solvunt, occurrere ad defensionem aut ultionem festinantes. Aiunt classem Latinorum ad Daphnusiæm fuisse navium longarum circiter triginta uniremium aut trirerium. Quibus cunctis toto impetu ad urbem ferebantur, fidentes etiam oneraria quæ ad eam ex Sicilia maxima, plurimis onusta vectoribus, quorum auxiliari opera pro necessitudine generis usuros se non dubitabant in prælio, si discernendum foret. Illis illi spebus animati procedebant. At Cæsar infestum eorum adventum præsentiens Romanos qui sub Italis in urbe constiterant convocat, et admonitos originis volentes nolentes adegit ad nostras pro virili juvandas partes. Erat tunc familiaris Balduini minister Joannes Phylax sive custos dictus, profundi vir ingenii, solertiaque summa præditus. Is consilium suggestit opportunum et tali rerum articulo utilissimum, ejusmodi tamen quod nemo alius propter ejus perniciosam atrocitatem sustinisset proponere. Considerans enim eos qui ex Daphnusia desperati serum urbi jam perditæ auxilium ferebant, caritate utique liberorum ac larium, ultimæ ad actum necessitatis supra viros, aporum instar intra casses frustra freudentium, ferocia nihil nisi in cladis cumulum cum gemitu gentis profectura pugnaturus, quippe irrevocabili rantes proposito aut vincendi, quod fieri non posset, aut honorifice cadendi; videns hoc, inquam, et sapienti consilio discernens necessarii afflictæ improvisa clade reipublicæ usibus illas reliquas servare, subjiciendum per urbem ignem domibus suasit. Cujus miræ propositionis rationes hunc fere in modum subducebat: Flamma in ædes injecta consumet so-

ὡς καυσομένων καὶ οἴκων καὶ περιττῆς καὶ ἀρχῆ- A
 στου ὕλης, γυναικῶν δὲ καὶ παιδῶν ἐξ ἀνάγκης δια-
 φυλαζομένων τῷ ἐκδραμεῖν, ἔστι δ' οὐ καὶ φυλαξόν-
 των καὶ τινα τῆς καθαρᾶς καὶ εἰς πλοῦτον ὕλης,
 ἐκείνους δ' ἐκ νηῶν ἰδόντας πυρὶ μὲν οἴκους ἀμαθυ-
 νομένους, γυναικας δὲ καὶ παῖδας τὰς χεῖρας ἐκτείν-
 οντας εἰς ἀντίληψιν, τῶν μὲν ὑπεριδεῖν ὡς μηκέτ'
 ὄντων, ἐκείνους δ' ἐκζητεῖν καὶ σώζειν, καὶ οὕτω
 χάριν τοὺς διδόντας τιθέναι τοῖς ἐκζητοῦσιν, ἀγαπω-
 σιν εἰ αὐτοὶ καὶ γυναῖκες καὶ τέκνα σώζονται. Εἶναι
 γὰρ ἐξ ἑτοίμου τούτοις καὶ τὰς τριήρεις ὑποδεξιμέ-
 νας τὸ πλῆθος, κἄν ἄλλοι θέλοισιν, καὶ αὐτοῖς ἐπιέ-
 ναι· ἰκανὴ γὰρ ἦ ἐν Σικελίας ναῦς αὐτοὺς ὑποδέχε-
 σθαι. Οὕτω τῆς βουλῆς ῥηθείσης καὶ ἀγαθῆς δοξάσης,
 καὶ μᾶλλον ἀντέχειν μὴ ἔχουσι διὰ τὴν τῶν ἀνδρῶν
 ὀλιγότητα, πῦρ ὑφάπτουσι παραπύλας ἔπου μᾶλλον
 οἴκοι καὶ πράγματα. "Ο δὴ καὶ νεμόμενον, τοὺς οἴ-
 κους ἐσπόμεναι. Ἐξέθειον δ' οἱ ἐν οἴκοις τεθοροδημένοι
 μελισσῶν τρόπον κεννισομένων, καὶ τοὺς λόφους
 τῆς πόλεως καταλαμβάνοντες γυμνοὶ ὡς εἶχον, ἅμα
 δὲ καὶ περιβεβῆσι περὶ τῆς σφῶν σωτηρίας, δακρύοις

παρεκάλουν τοὺς ἔξω θεωμένους τὰ δρώμενα. Τότε
 δὴ καὶ ἐν ἀμνηχανίᾳ τοῦ δρᾶν τι γενόμενοι (εἴτε γὰρ
 ἀνύοιεν, οὐ καλῶς ἔχειν αὐτοὺς γυμνωθέντας, καὶ
 ἅμα κινδύνου τοῖς σφετέροις ἐπικειμένους· εἴτε δὲ
 καὶ μὴ νικῶεν, τελείως αὐταῖς γυναίξιν καὶ τέκνοις
 δλέσθαι) πρὸς ἰκασίαν τρέπονται, καὶ τοὺς οἰκείους
 μᾶλα θερμῶς ἐξαιτοῦνται, εἰ μὲν βούλονται, σῶμα
 καὶ τοῖς περιούσι πράγμασιν, εἰ δ' οὐκ, ἀλλ' αὐταρ-
 κες εἶναι τούτοις τὸ σῶς ἀπολαβεῖν τοὺς γνησίους.
 Τότε τοῖνον δευνά τε καὶ σχέτλια ἔτελοῦντο, μέγιστα
 ὦν ὄψει καὶ ἀκοῇ παρελθῆναι τις [P. 95]· γυναῖκες
 γὰρ ἀνύθριστοι καὶ παρθένοι ὑφ' ἐνὶ χιτῶνι, διεβῶ-
 γότι καὶ τούτῳ, τοῖς τυχοῦσι περιστελλόμεναι, νηλί-
 ποις ποσὶν ὑπὸ πολλῶν ὄψεσιν ἀτίμως πρὸς τοὺς οἰ-
 κείους ἐξέθειον. Καὶ δίκας ἐτίνοον ἀντικρυς Ἴταλοῖ
 ὦν ἐκεῖνοί ποτε πρὸς Ῥωμαίους ἐποίουν. Ἄμα δὲ
 καὶ τὸ παλαιὸν θέσπιον ἐπληροῦτο, « Ἀλέξιος Ἀλε-
 ξόπουλος καὶ ἐπὶ τούτοις Κουτριτζάκης, » Ἐφθασε
 γὰρ καὶ πρὸ τοῦ ταῦτα γενέσθαι ὁ συγγραφέαμος
 ἀκούειν παρὰ πατρὸς ὁμιλοῦντος ἄλλῃ καὶ τὸν τοῦ-
 τον λόγον λέγοντος. Ἰς γὰρ πολῖται ὄντες ἐκεῖνοι

lum materiam migraturis inutilem, hostibus profu-
 turam, et personas avellet salubri necessitate a noxio
 nunc complexu penatium in quibus natæ sunt, quos
 nisi deserant, præda hostibus erunt. Nec uxores so-
 lum liberique nostrorum sic salvi fient, sed pretio-
 sissima, ut sit, conditarum domi rerum secum as-
 portabunt. Classiarii porro nostri huc impulsi ubi
 ex navibus cernent ardentes quidem domus, conju-
 ges vero ac filios manus e litore tendentes obse-
 crantesque ut se in tutum recipiant, tecta quidem
 ut jam perdita negligent, chara vero capita periculo
 subducere contenti; et sic ablata in manifestum
 exitium ruendi causa, temerarium deponent propo-
 situm pugnandi sine spe cum hoste potentiori et
 certo victoriæ, satis habentes dulcissimos affectus
 domesticarum necessitudinum a flamma, gladio, et
 æritute hostili ereptos salvos secum ipsis pariter
 incolumibus et tutos in navibus habere. Adfore au-
 tem triremes et capacia quantævis multitudinis ea
 occasione accursuræ navigia, 147 præsertim maxi-
 mum unum e Sicilia, solum satis amplum cunctis
 fore qui terræ pericula mari fugere vellent recipien-
 dis. Ea Joannes cum exposuisset, suadere utilia est
 visus, ea maxime ratione cunctos in assensum nec-
 cessarii consilii trahente, quod satis pateret ne ex-
 positis quidem in terram navalibus copiis eum se
 numerum habituros militum quo plane opus esset
 ad urbem in tali discrimine tuendam et victores
 inde pellendos. Igitur qua frequentissimæ confer-
 tissimæque ædes erant ignem statim injiciunt, qui
 momento in materiam grassatus, et obvia quæque
 avide correpta momento redigens in cinerem, quam
 par est credere tumultum ac trepidationem habi-
 tantibus objecit. Prodibant apum instar fumo ex
 alveis pulsarum, in editiora urbis concurrentes loca,
 nudi aut eo habitu in quo eis flammæ terror op-
 presserat, trementes, anxii de propria salute, quos

procul extra videbant vicissim intentos in ea quæ
 fierent, cum lacrymis orantes ut succurrerent in
 extremo discrimine miserrima patientibus et me-
 tuentibus pejora. Tali spectaculo reducibus e Daph-
 nusia Latinis objecto, steterunt hi aliquantulum in-
 certi et deliberabundi quid agerent. An, prout
 decreverant, exscenderent, et hostes invaderent? At
 inconsultum videbatur ipsos nudos, ut erant, appa-
 ratu terrestris belli, pro focis et re familiari, qui-
 bus se jam spoliatis populante cuncta incendio vi-
 debant, cæco impetu decertatum ruere, cum certa
 pernicie non sui solum ipsorum, sed conjugum præ-
 terea et liberorum, nisi vincerent (quod sperari vix
 poterat), cum ipsis haud dubie periturorum. Hæc
 reputantes satius putarunt descendere ad preces,
 supplicesque instanter petierunt ut sibi necessarii
 domesticique redderentur, si quidem vellent, cum
 ea quæ superesset familiari suppectili, sin minue,
 vel sola restitutione charorum capitum contentos
 abituros cum iis nudis licet, at incolumibus et sal-
 vis. Tunc vero graviora acerbioraque contigera quam
 quisquam unquam visu audituque perciperit. Hone-
 stæ mulieres ac virgines industriis modo aut tuniculis
 male tectæ singulis, iisque 148 pertusis, quales-
 cunque fugam expedientibus primæ occurrerant,
 nudis pedibus, sub oculis multorum, ad propinquos
 ignominiosissime cursabant. Et pœnas omnino æquas
 Itali dederunt earum injuriarum quibus olim Ro-
 manos affecerant. Simul etiam veteri oraculo sua
 fides constitit. Ejus hæc erant verba: « Alexius, »
 Alexopulus et super hos Cutritzaces. Id ego hujus
 historiæ scriptor, antequam urbs caperetur, memini
 me audire ex patre meo cum alio quodam de his
 agente et vaticinium nondum eventu patratum re-
 citante. Cum enim ambo illi Constantinopolitani
 cives essent et exulare cogentur, patriæ, ut sit,
 desiderio prophetias scrutabantur, si quæ recupe-

τὰ οἴκοι ἐξήτουν καὶ εἴ ποθι ἄλωσις τῆς πατρίδος
 συμβαίη ἐσκόπουν ὑπὸ φωτὶ νυκτός (ἦν δ' ἐγὼ ὁ τὸν
 κηρὸν κατέχειν καὶ φαίνων ἐκείνοισ), τοῦτο ξυνέ-
 θαινε λέγεσθαι παρ' ἐκείνων ὡς εἰδότην ὡς εἰδόσι
 τάχα ὀπόθεν ἀλήθῃ· ἐπὶ γὰρ γενησομένου τινὸς βασι-
 λέως Ἀλεξίου ὑπενόουν τὴν τῆς πόλεως ἄλωσιν, καὶ
 τινων ἄλλων, οὓς ἔλεγεν ὁ χρησμός. Ἦσαν δ' οὗτοι ὁ
 Καῖσαρ Ἀλέξιος ἀντικρυς, ὁ ἀνεψιὸς ἐκείνου Ἀλέξιος
 τὰ πολλὰ συμβαλλόμενος, καὶ ὁ δοκῶν τῶν θελημα-
 τῶν Κουρτιτζάκης, ὅς καὶ τὴν βουλὴν πρῶτος
 ὑπεστήμεινε τῆς ἀλώσεως.

κτ'. Περὶ τοῦ Πρωτασηκρητῆς Σενναχηρείθ, τί ἔπραξε
 διὰ τὴν τῆς πόλεως ἄλωσιν.

Ἄλλα ταῦτα μὲν οὕτω κατὰ τὴν πόλιν ἐπραχθη-
 σαν. Ἐπει δ' ἐχρῆν πανταχοῦ φημιζεσθαι τὰ πρα-
 χθέντα, καὶ μᾶλλον ὅσον τὸ θαυμασιώτερον εἶχον,
 ὡς ἐκ παρόδου ἀλῶναι τοιαύτην πόλιν τοῖς γε μὴ
 ἐπὶ τούτῳ τὴν ἀρχὴν ἀφιγμένοις, τινὲς τῶν ταχυς
 δρομούντων ἐπὶ συγχαρείας ἔθειον πανταχοῦ γῆς,
 ὡς ἀλήθῃ ἀγγελουόντες τὸ μέγα ἄστυ, ἡμέρας ἐπισή-
 μου, ἐφ' ἑορτῇ τῆς Θεομητορος Ἄννης, μηνὸς
 Ἀνθεστηριῶνος, ἀκονεὶ σχεδὸν καὶ ὡς οὐκ ἤλπισάν
 ποτε οἱ ἀλόντες. Σημεῖν δ' ἀληθείας τῶν λεγομένων
 ἐκείνοισ ἦν κοκκοβαφῆς σάρισσα δεικνυμένη. [P. 96]
 Ἐπει δὲ καὶ εἰς Νικομήδειαν ἐφθασεν, ἐνεστώσης
 τῆς πανηγύρεως τοῦ ἐν μάρτυσι μεγίστου Παντελεσί-

rationem urbis regis promitterent. Versabantur
 autem in ea conquisitione per noctem, me ipso, qui
 hæc scribo, facem ipsis ceream, ad cujus lumen
 lucubrabant, præsentente ac sic e propinquo au-
 diente quæ inter sese loquerentur. Significabant
 autem, quantum recordor, compertum sibi, ex isto
 videlicet vaticinio, capiendam aliquando Constanti-
 nopolim sed id faciendum opinabantur a quodam
 deinde regnatura imperatore, nomine Alexio, adju-
 vantibus illis aliis post eum in oraculo expressis.
 Cæterum eventus docuit non imperatorem expugna-
 torem urbis, sed Cæsarem Alexium futurum; Alexo-
 puli autem nomine indicatum ibi Alexium juniorem,
 prioris patruelem, qui multum ad hanc rem contu-
 lit, uti et inter voluntarios existimatione et aucto-
 ritate præstans Cutritzaces primus auctor consilii
 de urbis expugnatione tali tempore tentanda.

23. De primo a secretis Sennacherib, quid is egerit
 audito urbis captæ nuntio.

Ac negotium quidem recuperationis civitatis
 regis transactum hoc modo est. Quoniam vero
 conveniebat divulgari facti famam eo celerius quo
 mirabilior res erat, obiter et ab aliorum missis
 expugnari tantam urbem, quidam velocissimi
 cursores tantæ gratulationis nuntii discurrerunt per
 omnem late terram, ubique promulgantes captam
 fuisse magnam urbem die insigni, sacra S. Annæ
 Deiparæ Virginis matri, mense Julio, facile ac fere
 sine certamine, quo modo ne ipsi quidem qui ce-
 perant unquam sperassent capi posse. Ostentabant
 autem in signum veritatis nuntiatæ rei rarissam
 cocco tinctam. Horum aliqui Nicomediam cum ve-

μονος, ἔτυχε δ' ἐκεῖσε καὶ ὁ κακὸς Σενναχηρείθ ἐν
 πρωτασηκρητῆς ὀφφικίῳ μεγαλυνόμενον καὶ τὸ
 φημιζόμενον ἤκουσε· πρῶτον μὲν θηπίσται καὶ ὡς
 πλάσμα τὸν λόγον ἀπέπεμπεν, ὡς δ' ἐξελθὼν ἤκουσε
 καὶ ἐπίστευεν, εἰσελθὼν ἅμα καὶ τῶν σφετέρων
 γενεῶν ἀπρίξ ταις χερσὶ δραξάμενος, « Ὡ οἶον, »
 εἶπεν, « ἀκούω. Τοῦτο ταῖς ἡμετέραις ἐταμειύετο,
 τί γε ἀμαρτοῦσιν ὡς ἐπιζῆν καὶ βλέπειν τοσαῦτα
 δεινά; τοῦ λοιποῦ καλὸν τις μὴ ἐπιζέτω, καὶ
 Ῥωμαῖοι καὶ αὐθις πατοῦσι τὴν πόλιν. » Ταῦτ'
 ἔλεγεν ἐκείνος, καὶ δῆλος ἦν δυσχεραίνων τὰ παρὰ
 πολλοῖς θαυμαζόμενα. Ὅπου δὲ κατήντησαν ταῦτα, ὁ
 λόγος κατὰ τὸπον ἔρεϊ.

κθ'. Ὅπως ἤκουσται τῷ βασιλεῖ ἢ τῆς πόλεως
 ἄλωσις.

[P. 97] Τότε πολλοὶ καὶ πρὸς βασιλεῖα ἡπειλόντο
 κατὰ τὸ Νύμφαιον διατρίβοντα, καὶ ἀνταφιλονεῖκου
 ἀλλήλοισ, ὅστις ἂν προφθάσας κηρύξοι τὰ εὐαγγέ-
 λια. Προφθάει δὲ τις κατὰ σπουδῆν, μὴ δὲ παρὰ τοῦ
 Καίσαρος γράμματα κομιζόμενος. Καὶ ἐπει μὴ δὲνα
 ἔδει ἀκούειν τῆς ἀγγελίας πρὸς γε βασιλέως αὐτοῦ,
 ἐκείνος μὴ οἶός τε ὦν τῆς πρὸς τὸν βασιλεῖα προσόδου
 τυγχάνειν, ἀπελθὼν ἀπαγγέλλει τῇ ἀδελφῇ τοῦ βα-
 σιλέως Εὐλογίᾳ ὡς ἀλήθῃ καθαρῶς τὸ Βυζάντιον.
 Ἐκείνη δ' εὐθὺς τὸν λόγον δεξαμένη, ἴσθην καὶ
 παρὰ τὸ σύνθησις ἔλθοῦσα πρὸς τὰ ἀνάκτορα ἐπι-

nissent quo die ibi celebrabatur panegyris S. Pan-
 teleemonis in martyribus maximi, fait ibi forte
 malus ille Sennacherib in primis a secretis officio
 magnifice se jactans. Is audito nuntio, primum non
 credit et tanquam figmentum rejecit. Ut autem
 alio abeunti undique occurrerunt tot veri argu-
 menta quæ plane rem persuaderent, domum
 mæstus ingreditur, pilos genarum utraque manu
 vellens, et, « Quid, inquires, audio? Hoc nostris
 diebus servabatur! quid peccavimus ut vita
 produceremus in hanc horam et tam acerba videre-
 mus? de cætero nihil boni speretur, Romanis
 iterum urbem calcantibus. » Sic est locutus ille,
 non dissimulans se molestissime ferre id ipsum
 quod passim populus admirans gratulansque præ-
 dicabat. Quid ex his deinde secutum sit, historia
 nostra in loco memorabit.

29. Ut audita sit ab imperatore urbis expugnatio.

Muli tunc incitato cursu ad imperatorem fere-
 bantur Nymphæi tunc comorantem, contendebantque
 omni conatu se mutuo prævertere, gratiam
 primum allati tam optati nuntii pro se quisque
 affectantes. Prævolavit eo ante omnes celeri-
 tate usus summa quidam; qui cum a Cæsare lit-
 teras non ferret, et satis intelligeret neminem
 prius tam fausto nuntio impertiri oportere quam
 imperatorem ipsum, ad quem tamen ut statim ad-
 mitteretur non poterat impetrare, sororem ejus
 adit Eulogiam, eique plane captum Byzantium as-
 severantissime affirmat. Hæc statim ab hoc audito
 summo mane præter solitum regiam ingressa re-

σταται ὑπνοῦντι τῷ βασιλεῖ. Τὸ γοῦν διυπνίζειν ἄμα **A** τῷ ἤθει ἐμφανῆς ἦν τὰ καθ' ἡδονὴν ἐροῦσα, οὐ μὴν καὶ λέγειν τοιαύτην ἀγγελίαν οὐκ ἔδοκίμαζε, μὴ πως καὶ πάθοι τι ἐξαίφνης καὶ παρὰ προδοκίαν ἀλούσας ἄμα τῷ τὸν ὕπνον διολισθεῖν, σοφόν τι καὶ οὐ κατὰ γυναικῆς ποιούσα. Τοῦ γὰρ ἐμφύτου πνεύματος μετὰ τὴν τροφήν περι τὴν πέψιν ἀσχολουμένου καὶ ἐντὸς εἰσδύοντος ἀνάγκη τὰς αἰσθήσεις ἢ ἀργεῖν ὑπνοῦντων ἢ ἀτονεῖν γρηγορούντων, μὴ σφίσι ἐπιπολάζοντος, εἴτα κἄν τι περὶ τὰ αἰσθητὰ συμβαίη μὴ καταστάτος κατὰ χώραν [ὑπνοῦντων] καὶ τι καὶ πρὸς ἀντίληψιν προσβιάζωνται, εἰ μὲν ὁμαλὸν καὶ τῶν συνήθων ἐστὶ τὸ ἀντιλαμβανόμενον. αἴφνης ἀκούσαντας κατεβράβυθημένους προσείσθαι, εἰ δ' ἀτηρόν ἄλλως ἢ τοῦμπάλιν χαρίεν καὶ τῶν ἀσυνήθων, μὴ ἱκανῶς ἔτι πρὸς ἀντίληψιν ἔχουσας θεορβεῖσθαι καὶ τῇ ψυχῇ εὐθέως τεθοροδημένας προσπαιούσας **B** ἐκπληξιν ἀπεργάζεσθαι. Τότε τοῖνοι ἐκείνη τῆς τοῦ βασιλέως ἀσφαλείας οὐχ ἦττον ἢ τοῦ τὰ ἡδέα λέγειν προύνοει, καὶ κατ' ὀλίγον γρηγόρσιν ἀνελάμβανε. Τῶν γὰρ τοῦ ποδὸς δακτύλων τὸν μέγιστον κατασχούσα μετρίως ἐπίεζε τοῖς δακτύλοις ὡς ὁμαλῶς διυπνίσουσα, καὶ διύπνιζε παραυτικά. Καὶ ὅς τῇ μοναχῇ ἐνιδῶν ἰσταμένῃ, ὃ τι παθοῦσα πράττει τοιαῦτα διεπυθάνετο. Ἡ δὲ γέλωτι μὲν καὶ χαροπῇ

perit dormientem imperatorem; et in tanta licet tam expeditæ rei cito indicandæ prurigne muliebrem cupiditatem sapientia majori in potestate habuit, moderata sibi, ne fratri e somno excitato tantam subito lætitiâ objiceret, qua periclitari valetudo ejus posset, extremi gaudii vehementissimum ex inopinato appulsum tali articulo haud innoxie fortassis excepturo semisomni corpore, si quidem naturali spiritu post cibum sumptum in ejus concoctione occupato, et intus ea causa restracto, necesse est sensus aut plane otiosi dormientium, aut recens excitatorum languere, copia videlicet spirituum, quorum affluxu vigent, tunc adhuc alibi detenta. Quare si, quod in momento quo quis expergiscitur movet sensum, lene fuerit et solitum, percipietur sine noxa, mediocri attentione, et qualis est ludibundorum et aliud agentium, ad id sufficiente. Porro ad hanc satis instructa facultas, est utcumque intro adhuc teneatur pars major spirituum. Sin vero inopinatum quiddam et magnum objiciatur, in utrumvis mali aut boni, doloris aut gaudii extremum excedens, turbat animum vehementius, et eum raptim incitans ad exigendas e sensibus, tunc, ut dictum est spirituum absentia debilitatis, acres operationes, lædit eos et valetudinem corrumpit, 151 corpore intertardum in deliquium et symptoma soticum reducto. Hæc sapienter tunc reputans Eulogia instillare gaudium quam superfundere fratri maluit; nec nuntium felicissimum nisi præparatis idoneæ suspensionis mora expergiscentis auribus commisit Primum vellicato pedis articulo majori sopiti fratris somnum excussit. Cumque is oculis apertis solam eo loco ac tempore sororem vidisset, quæssivit

admiraos, satin'sana et quorsum ibi esset quidve ageret. Illa hilari arridens vultu satis ipsa oris rentientia monstrabat prosperæ se rei adesse indicem. Nondum tamen quid afferret exposuit, otium præbens sensibus excutiendi torporis vigorisque resumendi. Tum ubi satis spatii datum naturæ judicavit restituendam in statum consentaneum intelligendi facultatem, cupide flagitanti Augusto ne diutius taceret quod dulce auditu nuntiatura venisset, tandem exposuit captam teneri urbem et Cæsarem intra eam secure cum Scythicis copiis degere. Id certo sciri ex oculato teste homine inde summa celeritate profecto, constantissimeque affirmante sese interfuisse dum res gereretur et gestam vidisse. Interrogante vero imperatore ecquid ille missus a Cæsare venisset, illa se nescire dixit cæterum adesse hominem et interrogari posse, quippe idoneum reddendæ sui rationi. Prudens imperator reputans quam nova et inopinata narraretur res, de qua nuntius a Cæsare, qui gessisse dicebatur, nullus appareret, memor etiam paucitatis copiarum cum cæsare profectarum talis ut tantam urbem occupasse etiam ultro sine certamine apertam, vel si voluissent maxime, haud potuisset viderent, sustinuit accensum nec fidem adhibuit nuntio, 152 suspicatus quin etiam illudi sibi ab homine fortasse nimium simplici aut plano qui hæc astute aut stulte confinxerit. Decrevit igitu ipse per otium eum interrogare, sperans agniturem ex ejus responsis quid in re esset: nam metu præsentis majestatis simulationem, si quam adhibuisset, ipsi excutiendam, fassurumque ex vero cuncta. Tunc igitur ad imperatorem jussu ipsius introductus cursor est, et ab eo interrogatus

ὡς ἴδοι ἐπιτελεσθεῖσιν τὴν ἄλωσιν ἐδεβαίου. Λέγων οὖν καθ' ἕκαστον πολλοῖς μὲν ἐνεργάζετο πίστιν, πᾶσι δὲ κατάπληξιν. Ὁ μὲντοι βασιλεὺς παρὰ τοὺς πολλοὺς δοκεῖν θέλων εἰδέναι, καὶ μᾶλλον ἐπὶ στρατείαις, καὶ ἅμα ψευδῶν μὲν ὄντων τῶν λεγομένων μὴ ξυναρπαγῆς ἐγκλήμα φέρειν, ἀληθινῶν δὲ τὸ μετὰ δοκούσης ἀσφαλείας τῶν ὡς αὐτὸν ἀναφερομένων κερδαίνειν, προσέταττε φυλάττεσθαι δεδεμένον. Πλὴν ἄσμενοι ἦσαν ἅπαντες, εἰ πιστεύοιντο Ἴταλοὶ οὕτω τῆς πόλεως ἐξισθούμενοι. Ὡς δὲ τῆς αὐτῆς ἡμέρας πλείους οἱ πεμπόμενοι πρὸς Καίσαρος ἦσαν, καὶ ἐπὶ τούτοις ὁ τὴν καλύπτραν καὶ τὴν σπάθην τοῦ Βαλδουίνου ὡς βέβαιον κομίζων τεκμήριον, βασιεῖ δὲ καὶ τὰ γράμματα ὅπως εἴη ἡ πόλις συνειλημμένη ἐδήλου, οὐκέτι ἀμφίβολος ἦν, ἀλλ' ἐπίστευε. Καὶ ἀντεδίδου μὲν τῶν λόγων τὰ μείζω, τὸν μὲντοι γε πρῶτανιν τούτων καὶ παροχέα ὡς δυνατόν ἐμεγάλυνεν· οὐδὲ γὰρ μικρὸν οὕτως ἦτο τῇ ἐκείνου βασιλείᾳ προσεθεῖναι τοιοῦτον κατόρθωμα. Καὶ δὴ μεγίστης ἐορτῆς ἄγων ἡμέραν ἐκείνην, μετημφιάζετο μὲν πρὸς τὸ μεγαλειώτερον, συνεκάλει δὲ τοὺς συνησομένους, καὶ αὐτοὺς ὡς εἰκὸς ἐστολισμένους ποικίλοις, καὶ σφίσι δημηγορῶν συνήδετο, μηδὲ τοὺς πόρρω κενοὺς ἀφιεῖς ἡδονῆς, ἀλλὰ γε καὶ πρὸς

ἐκείνους γράμματα πέμπων συνεκάλει πάντας πρὸς εὐχαριστίαν τοῦ κρείττονος.

λ'. Δημηγορία βασιλέως ἐπὶ τῇ ἀλώσει τῆς πόλεως.

[P. 99] « Οἴδατε, » λέγων πρὸς τοὺς παρόντας, « ἄνδρες βασιλείας ὑπήκοοι τῆς Ῥωμαίων, ὅσοι τε μεγιστᾶνες καὶ ἡμῖν πρὸς ἀίματος καὶ ὄσοι τοῦ πλήθους, ὅπως πάλαι τοῦ Θεοῦ μηνύσαντος ἀνέμοι ἐξώστικι οἶον τοῖς Ἴταλοῖς ἐξώσθησαν τῆς πατρίδος οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι, καὶ ὡς εἰς στενὸν τὰ τῆς ἐκείνων ἀρχῆς κατηντήκεσαν. Καὶ παρεῶν τὰ πάλαι, ὅτε ἡ τῶν Ῥωμαίων ἀρχὴ πρὸς ἕω μὲν Εὐφράτη καὶ Τίγριδι, πρὸς δόσιν δὲ Σικελίᾳ καὶ τοῖς πρόσω Βουλίας ὠρίζετο, Αἰθιοπίας δ' εἶχε πρὸς νότον καὶ πρὸς Βορρᾶν τὰ προσάρκτια. Ἀφίημι ταῦτα. Ἄλλ' οἴδατε πάντως ἀκούοντες ὡς ταύτης δὴ τῆς θαλάσσης ἐντὸς πρὸς ἤπειρον οὐ δυοῖν καὶ τριῶν ἡμερῶν, ἀλλ' ἔστιν ὅπου καὶ δέκα καὶ τούτων πλέον τόπου διάστημα παρὰ τῶν ἡμετέρων τότε κατείχετο, χωρὶς ἀπασῶν νήσων, καὶ τῶν μεγίστων. Ἄλλὰ Θεοῦ θέλοντος, ἢ μᾶλλον παραχωροῦντος κατ' εἰσπραξίν τῶν εἰς ἐκείνον πλημμυλημάτων, αὐτῆς ὡσανεὶ τινος καρδίας τῆς πατρίδος παθούσης συνεκρῶθησαν πάντα, καὶ τὰ μὲν Ἴταλοὶ τὰ δὲ ἡῆροι,

constanter asseveravit spectatum a se coram negotium confectum captæ urbis, simul referens minutim prout contigerint singula, multis quidem fidem fecit, cunctis admirationem ac stuporem movit. At imperator, qui affectabat videri plus quam vulgus sapere in cæteris tum in militaribus negotiis maxime, simul cogitans, si forte ad extremum falsum id deprehenderetur indicium, subitum se notam levis credulitatis, nec deprehenso mendacio decorum sibi fore impunitam dimisisse impostoris audaciam; sin veritas dictorum ejus tempore pateret et consensu aliorum inde mox affuturorum firmaretur, nihil illi fraudi fore moram cautæ suspitionis brevem (representanda quippe ipsi cum fide præmia debita velocitati qua prævenisset omnes in afferendo tam læto nuntio), jussit hominem vinculum custodiri. Tamen isto ipso, cujusque modi tandem foret, indicio jam tum omnes lætabantur; præcipiebantque præ sagis animis triumphale gaudium quo perfundendi essent, ubi plane constitisset sic expulsos urbe Italos. Ut autem eodem die multi advenerunt missi a Cæsare, et super hos qui tegmen capitis ense in certissimum receptæ urbis argumentum imperatori cum laureatis Cæsaris litteris afferret, plane affirmantibus receptam urbem Romano præsidio teneri, non amplius dubitavit **153** imperator, sed omnino jam persuasus plura et majora quam promiserat est primo nuntio largitus. Ac duces quidem facti auctoremque successus gratis et laudibus quam potuit amplissimis prosecutus est: non enim existimabat parvum ornamentum imperio suo additum facinoræ tam illustri. Itaque diem illum festum egit solemnitate summa: quippe sumptis ipse

magnificentissimis vestibus ad proceres celebrandi causa communis gaudii ad se vocatos, splendido et ipsos varioque insignes ornatu, gratulatoriam orationem habuit. Ac ne absentes quidem ejus voluptatis expertes passus, scriptis et quoquo versum missis ejusdem cum oratione sententiæ litteris cunctos ad agendas Deo gratias publiceque lætandum adhortatus est.

30. *Concio imperatoris super expugnatione urbis.*

« Nostis, » inquit ad præsentem, viri Romano imperio subditi, quique optimates nobisque consanguinitate juncti, cæteraque multitudo huc adestis, nostis, inquam, ut olim Deo irato, ab Italis, velut ventis quibusdam vehementibus, majores nostri expulsi patria fuerint et in arctum controrsa ditio eorum. Ac vetera prætereo illa, quando Romanum imperium ab ortu quidem Euphratem ac Tigrim limites habuit, ab occasu vero Siciliam et hac ulteriorem Apuliam, in meridiem processit usque ad Æthiopas, versus septentrionem usque ad admotas polo regiones. Omitto illa, tantum obiter memorans quæ fando audita cognovistis, intra illud mare versus continentem non solum quantum bidui aut tridui cursu emetiri spatium potest, sed quantum decem et eo plus diebus, ~~in~~ nostrum fuisse potestate, præter omnes insulas, in quibus quædam **154** sunt amplissimæ. Cæterum Deo volente, aut potius permittente in ultionem injuriarum ipsi factarum, cum ipsa rerum principe nostra patria, velut corde imperii, clade ultima oppressa, cuncta pariter reipublicæ membra lethali quasi morbo elangerunt, dum eorum quædam Itali, alia Persæ, Bulgari, Triballi cæteræque omnes

Βούλγαροι τε καὶ Τριβαλλοὶ καὶ πάντες ἄλλοι διεμε-
ρίσαντο, ἔστι δ' ἂ καὶ Ῥωμαῖοι τῇ βασιλείᾳ ὑπήκοοι
νοσφισάμενοι καθ' αὐτοὺς ἦσαν δεσπόζοντες. Τὰ δὲ
γ' ἡμέτερα Νικαία καὶ Προύση καὶ τρίτη Φιλαδελ-
φεία καὶ τοῖς περίξ διεγνωνίζοντο. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα
πῶς καὶ αὐθις ἀνεζωώθησαν, καὶ γε ἀναζωοῦνται
κατὰ μικρὸν ἐλεοῦντος πάλιν τοῦ Θεοῦ, τί χρὴ καὶ
λέγειν: πλὴν ἄλλ' οὐδὲν τούτων ἦν ἀσφαλῶς ἔχειν
λειπούσης τῆς βασιλίδος. Ποῖος γὰρ ἡμῖν οὐ προσ-
κρούων ὠνεΐδισεν, εἴ που καὶ διεπρεσβυσάμεθα,
ὡς ἀπόλις καὶ πόρρω τοῦ βασιλείου θρόνου κατ'
ἀνάγκην διάγουσιν; [P. 100] ἄστρασι τοῖνυν τὴν
πατρίδα διασημαινομένου ζητεῖν τὰ λοιπὰ, καὶ ἀνα-
καλεῖσθαι παρὰ τῶν κατεχόντων, μηδ' εἶναι τὴν ἀγω-
γὴν εὐλογον. Καὶ διὰ τοῦτο καὶ τῶν πρὸ ἡμῶν βα-
σιλέων πολλὰ πονεσάντων, οὐκ ὀλίγα δὲ καὶ ἡμῶν
πρότριτα παθόντων οὐδὲν ἠνύσθη. Τὸ γὰρ καὶ φυ-
λαττομένης πόλεως εἰς κενὸν ἀγρυπνεῖν, καὶ εἰς
χεῖρας κειμένης αὐθις γενέσθαι εἰς μάτην τοὺς πει-
ρωμένους πονεῖν, Θεοῦ ἔστι μάλιστα, Θεοῦ, ὃς οἶδε
καὶ τὴν εἰς κίνδυνον νομιζομένην κείσθαι φυλάττειν
ἀφάλακτον οὔσαν, καὶ τὴν ἰσχυροῖς ὀπλίταις ὠχυρω-

Α μένην ἐγκαταλείπειν εἰς χεῖρας πίπτειν τῶν πολε-
μίων. Τὸ γὰρ πολλὰ καὶ ἡμεγάλα πραγματευσαμέ-
νους περὶ αὐτῆς, καὶ διὰ τοσοῦτων περαιωθέντας
δεινῶν, μηδὲν ἐξάνθειν πολλαπλασίους ὄντας τῶν
ἐνοικούντων, δεικνύντος Θεοῦ ἦν ὡς ἔργον ἐκείνου
καὶ μόνου ἐξ ἐλέους ἔσται τὸ δοῦναι, οὐ δὴ καὶ τὸ
λαθεῖν ἐπιστεύετο. Ἐφθασε τοῖνυν ἡ τῆς εὐσπλαγ-
χίας κυρία καὶ ξένον, ἡμῶν βασιλευντων τῶν τίς
ἂν εἴποι ἀγαθὸν ἐχόντων. Καὶ δὴ εὐχαριστεῖν ἔστι
δίκαιον ἀπολαθόντας τὴν πατρίδα, καὶ γε ἐλπίζειν,
ὡσπερ καταπεσοῦσης ταύτης συγκατέπιπτον τὰ
λοιπὰ, οὕτως ἀνακληθείσης αὐτῆς οὐκ ἔστιν ὅπως
οὐκ ἀνακληθῆσθε ταῦτα, ἢ γὰρ παλίμπους
περιστήσεται δίκη, καὶ πολλῶν πρὶν φρακτομένων
αὐχένης (σὺν Θεῷ εἰρησθῶ) καθυποκληθήσονται πρὸς
τὸ ταπεινότερον. Εἰ μὲν οὖν οἱ πατέρες ἡμῶν οὐκ
εἶδον τὸ τοῦ Θεοῦ ἔλεος, ἀλλ' ἡμῖν ἰδεῖν γέγονεν,
Β οἷς ἐκείνων γε οὔσιν. οὐ γὰρ προσώποις, ἀλλὰ
γένεσιν ἐς τὰ μάλιστα καὶ τὴν εὐεργεσίαν καὶ τὴν
τιμωρίαν τοῦ Θεοῦ γενέσθαι. Τοῦτ' ἐπράχθη καὶ
ἐπὶ τῶν πάλαι. Καὶ τοῖς πατράσιν ἐπαγγελάμενος
τὴν ἀγαθὴν γῆν ἐκείνην τὴν πάλαι προαγγελεῖσσαν

gentes barbaræ inter sese partirentur. Fuerunt et
nonnulla quæ ipsi Romano imperio, cui erant
subditi, rebelles avulsa et seorsim tracta domino-
rum nomine tenerent. Nostræ vero res Nicæa,
Prusa tertiatque Philadelphia cum terris adiacen-
tibus desiniebantur. Et alia quidem ut rursus re-
vixerint (nam paulatim Deo miserante revaluerunt)
quid attinet dicere? verum ne hæc quidem vel
servata vel recuperata secunda nobis et certa esse
poterant, quandiu principe ut be carebamus. Quotus
enim quisque legatos nostros, si quos rerum re-
petendarum causa mittebamus, non irrisos con-
vicio repellebat tanquam ab exsulis missos pa-
triam eiectionis et procul imperii sede necessario de-
gentibus? Quare illos qui domesticos lares, hostibus
inseesos, designare ubi tandem essent non nisi geo-
graphico radio ex ratione astrorum quibus essent
suppositi valerent, incongruum absurdumque esse
reliqua tanto minus præcipua imperii membra a
detinentibus resposcere. Qui maxime nodus ne ante
nos imperantium multiet magni labores quidquam
admodum proficerent obstitit, idem nostros quoque
non paucos pro nostræ facultatis modulo his retro
diebus tentatos conatus cassos effectu reddidit.
Quod porro novissime nunc accidit, multos acres-
que custodes amplissimæ opulentissimæque civi-
tatis frustra vigilasse, et hostium reducem exerci-
tum rei tum adhuc gerebatur supervenientem,
recipere illam rursus ejiciendo paucos e nostris qui
in eam penetrarant nequidquam conatus 155 esse,
Dei profecto potissimum opus est, qui novit et
periclitari visam, utcumque destitutam præsidio,
custodire civitatem, et eandem validissimis arma-
torum defensam cohortibus, in manus hostium
tradere cum libet. Nam quod nuper contigit, ut
eamdem nos urbem trajecto tot ærumnis et labori-

bus freto validissimis et omnium ejus incolarum
ingentem licet multitudinem numero longe super-
antibus oppugnantes copiis re infecta recedere
cogeremur, qui aliud fuit quam Dei admonitio
deklarantis suum id solius opus esse suæ miseri-
cordiæ reservatum, dare quando et cui dignabitur
tantum istud decus regiæ recuperandæ civitatis?
Istud ergo diu suspiratæ misericordiæ momentum
ecce nunc beatum et fortunata dies illuxit, nobis,
quod mirum est, imperantibus, qui nihil in nobis
boni agnoscimus quo tantum beneficium merere-
mur. Quare totos nos in gratiarum actiones effun-
dere justum est recepta patria; fas etiam sperare,
sicut ea quondam cadente cætera pari ruina
concederunt, ita eadem in pristinum modo revocata
statum reliqua similiter quæ afflicta fuerant in
fortunam restituenda meliorem. Nam divinum nos
protegens injuriasque nobis factas ulciscens judi-
cium, quod a nostris quasi partibus deficiens nos
deservisse videbatur, iterum ex hoc principio vim
suam in nostrum patrocinium seque favens ac propi-
tium nostræ causæ adjungit. Quare plurimum isto-
rum nos superbe prius descipientiam illæ arduæ
indomitæque cervicis (Dei fretus auxilio sic loquor)
frangentur inflectenturque, velint, nolint, in sub-
jectionem demississimam. Hæc felicitas servabatur
nobis, ut usu visuque experiremur gratiam mise-
rantis Dei: patribus nostris tanti fructus gaudii
negatus est, nobis utique filiis eorum abunde nunc
cumulateque representatus. Non enim personis
singulis, sed generibus statæ vices alternis com-
meantium in vitam hominum beneficiorum et sup-
pliciorum divine providentiæ reddi solent. Hoc ita
factum 156 cernere licet et in antiquis. Nam
promissum patribus felicem terram, dudum præ-
nuntiatam Abrahamo tanquam statim dandan

τῷ Ἀβραάμ, ὡς αὐτίκα τῆς Αἰγύπτου ἀπαλλαγῆσαι ληφόμενοις ἐκείνην, ὃ δὲ ἐκείνων μὲν ἐπὶ τῆς ἐρήμου πεσεῖν τὰ ὄστα παρεσκεύασε, τοῖς δ' οὐδέποτε πληροῖ τὴν ἐπαγγελίαν, καὶ οὐδέποτε διέπεσεν ἡ ὑπόσχεσις. Οὕτω δικαίοις μέτροις καὶ σταθμοῖς αἱ θεῖαι πράξεις οἰκονομοῦνται. Καιρὸς γοῦν μετοικεῖν προστάσσοντος τοῦ Θεοῦ, οὐ σκιαδαίοις ἐκ φύλλων ἐν λαμπύραις (ταῦτα γὰρ ἦσαν τὸ πάλαι), ἀλλὰ σκοπευμένοις χάριτι τοῦ Θεοῦ. Καὶ δὴ ἐξ αὐτῆς ἅμα πεμπέσθω τις τῶν ἀρχόντων, καὶ λαμβανέτω τοὺς οἴκους οἱ πανοικεῖ κατοικήσει. Εἰ μὲν συμβαίνοι τοὺς πατέρους εἶναι καὶ τοὺς τοῦ γένους περιόντας ἔτι, εὖ ἂν σχήσοι· εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ τις ἐκλεγέσθω τοὺς ἀρμόδιους. Ἐχρῆν γὰρ Θεοῦ διδόντος [P. 101] τὴν χάριν κατὰ νόμους ἐκείνου ποιεῖν καὶ προσφιλοτιμεῖσθαι τὸ μέρος ἐκάστῳ. Οὐδὲ γὰρ ἡμῖν μόνοις, ἀλλὰ καὶ ὑμῖν δίκαιον ἡγεῖσθαι τὸ θεῖον χαρίζεσθαι· καὶ ὡσπερ τὸ ἀπερβῆσθαι κοινὸν τὸ τῆς ὀργῆς ἅμα πίνουσι κόνδυ, οὕτω καὶ τὸ ἐπανακαλεῖσθαι καθολικὸν τὴν εὐεργεσίαν λαμβάνουσιν. Ἐψονται δ' ἐφεξῆς ἄλλοι, καὶ οὕτω πάλιν τὸ κενωθῆν ἀναπληρωθῆ-

σεται, πόλιν ἀντὶ πολιχνίων αἰρουμένων, τὴν ὄνομα ἔχουσαν τῶν ἀνωρύμων καὶ εὐτελων. Οὐ μὲν δὲ καὶ καταφρονητέον τῶν τῆδε ἀσφάλεια γὰρ τῶν ἐντὸς μεγίστη, εἰ τὰ κύκλω φεύγοι τὸν σάλον. Ταῦτα δὲ τὸν σάλον φευξοῦνται πολυωρόντων τῶν οἰκητόρων ἅμα τοῖς πεμπομένοις ἄρχουσιν. Ἀλλὰ τὰ μὲν κατὰ καιρὸν καὶ λεχθήσονται καὶπραχθήσονται, Θεοῦ συναιρομένου δι' ἔλεος· νῦν δ' ἀκαίριοις δι' ἂν ἐπεμετρήθη ἡμῖν ἡ χάρις (καὶ γὰρ δίκαιον) γράφοντες τὰ ἐκότα δειξόμεν χάριν σοφίαις εἰδότες μετὰ Θεόν » Τῷ τοι καὶ ἐκ τοῦ παραχρῆμα κελεύει γραφῆναι τὰ χαριστήρια, ἐκλέγεται δὲ καὶ οἷς ἂν περιφείσει τὴν κληροδοτήσιν ἐπιτρέψοι τῶν μεγιστάνων. Τοῖς γὰρ πολλοῖς γε καὶ ἀνεβάλλετο τὸ δίδόναι, καὶ πρόφασις ἐκείνῳ τὸ διὰ σπάθης ἐλόντος μηδένα εἶναι τὸν δίκαιως ἂν τῶν ἰδίων. εἴ ποῦ παρεῖται, ἐπὶ τῆς πόλεως ἀνθεξόμενον. Περιῆσαν γὰρ ἔτι οὐκ ὀλίγα καὶ τῶν τυχόντων, ἐν ὅκτῳ μόνοις πρὸς τοῖς πενήκοντα ἔτεσι κατεχομένης τῆς πόλεως τοῖς ἔχθροῖς. Ἐν οἷς καὶ πάντα ἂν περιῆσαν, εἴγε εἰρήνην εἶχον πρὸς ἐκείνους οἱ βασιλεῖς· εἰ γὰρ μὴ τῶν

liberatis ex Ægypto ipsius posteris, hi quidem non acceperunt in deserto mortui, sed eorum ossibus peregere relictis feliciores illorum filii desponsa non singulis quibusvis capitibus, sed universim Israeliticæ genti hæreditate adeunda fidem vaticiniorum liberarunt, splendideque demonstrarunt haud excidisse ac ad extremum cassa eventu remansisse quæ Deus prædixerat. Sic justis mensuris æquisque ponderibus divinæ semper dispensantur operationes. Tempus igitur nunc est jubente Deo, ut non umbraculis foliorum aut ramorum attegiis protecti pompam curialibus tabernaculis festam traducamus (id erat veteris jam antiquati moris), sed ornati Dei gratia celebremus lætitiā quam ipse fecit, atque adeo jam nunc præmittatur in urbem aliquis principum metator domorum avitarum, in quas sumus migraturi. Et siquidem illas ipsas quas patres incolerunt hæreditario cuique jure debitas idoneas repererit, bene habebit: sin vero, quas-cunque aptas inveniet, paret pro tempore. Decet enim nostriam singulari Dei beneficio affectos legitimas ei in ipsa illa quam liberalissime concessit Ecclesiæ et imperii metropoli gratias agere, ac cum eo, ut divina lex jubet, in sua quemque postliminio reducere. Non enim nobis solis, sed vobis etiam et vestrum viritum et singulis gratificari hoc miro eventu Deum voluisse putandum est. Quin sicut communiter ad omnes imperantes juxta subditosque pertinuit expulsionis e patria calamitas, atque in calice iræ Dei per omnes circumlato partem quisque suam amaræ potionis hausit, ita convenit ut conversæ in melius sortis et exuberantis inde lætitiæ sensu omnes profundantur. Post primos qui illum remigraverint, sequentur eodem suo deinde ordine reliqui. Et sic iterum exhausta replebuntur, unoquoque, 157 ut par est, præoplaturō in urbe quam in municipiis degere, et

regiæ inclytæque splendorem civitatis obscurorum et sine nomine oppidulorum augustiis et sordibus præferre. Nam tamen hæc ubi nunc sumus spernenda aut penitus relinquenda sunt. Nam ut media tuta sint, circumjecta sunt tuenda; nec potest securitas intus esse, si exteriora in tumultu sint. Providebitur autem ut hæc in pace contineantur, tum colonorum hic relictorum et sua curantium fida custodia, tum adjuvante atque invigilante providentiæ magistratum ex urbe mittendorum. Sed hæc suo tempore edicentur agenturque, Deo pro sua misericordia nobis adfuturo; nunc, æge, illis quibus ad tantum nobis largiendum bonum divina beneficentia ministris usa est, grates rependamus, quas per et æquum est iis referri quibus secundum Deum debetur a nobis plurimum. Sub hoc confestim præcepit conscribi authenticō diplomate decreta victoribus præmia: elegit etiam et proceribus quos ad urbem missos ibi præesse juberet distributioni domuum et terrarum, et si qua residua e bonis cæteris erant, optimatum cuique faciendæ rerum ad ipsos ex paterna avitave successione hæreditario jure pertinentium. Optimatibus autem nunc quidem solis in eo genere providit: plebi pariter consulere distulit, in animo habens id prorsus omittere, nullo se ad id astringi justitiæ officio existimans, quod urbem vi et armis receptam ex hoste, jure belli spectare in solidum ad principem et in prædam ac fructum victoriæ cedere æquum esse duceret; quo nomine quantum haud modicum fecit. Supererant enim adhuc e bonis privatorum et hominum e vulgo a dominis antiquis agnoscibilia non pauca, ut in civitate octo et quinquaginta solum annis ab hostibus detenta. In qua plura etiam atque adeo cuncta servanda et in primo statu fuisse relinquenda verisimile est, si principes qui post urbem a Latinis captam Ro-

πιτηδαίων ἐκ τῶν συχνῶν μαχῶν ἐν σπάνει ἐγένοντο, οὐκ ἂν καὶ τῶν θαυμαστῶν ναῶν ἤπτοντο. Πλὴν τὰ ξένα κατέχοντες, καὶ αἰὲν ἐν δειλίᾳ ὄντες τοῦ ἐξωσθῆναι τῶν μὴ σφίσι προσκόντων, ἔσπευδον ἄλλος ἄλλο τι εἰς χεῖρας τὸ ἀλλότριον ἔχων ὑποσπῆν τε καὶ ὑποκλέπτειν, ὡς ἐπὶ πολὺ μὴ ἔξων. Ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς ταῦτ' εἰπὼν τε καὶ πράξας διὰ ταχέων ἀπέστειλε πρὸς τὸν Καίσαρα, οὐθ' ἄπαξ ἓνα οὔτε τοὺς πάντας ἅμα, ἀλλὰ συχνούς καθ' ἡμέραν ἄλλους ἐπ' ἄλλοις, ἅμα μὲν πλειστάκις πρὸς ἐκείνου ζητῶν μανθάνειν περὶ ἐκάστων, ἅμα δ' ἐπιτάττων καὶ καθιστάνας τάκαί, ὡς μετ' οὐ πολὺ κἀκεῖνος σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἐπιδημήσων· εὐτρεπίζεσθαι γὰρ καὶ τὰ τῶν παλατιῶν προσέταττεν. Οἱ δὲ γε μαγιστᾶνες καὶ αὐτοὶ καθ' ἓνα τὸν οἰκτεῖον ἀπέστειλλον ὡς αἰτήσοντάς τε καὶ ληψομένους τὰς εἰκίας· μηδὲ γὰρ καὶ αὐθις εἶναι βραδύνειν βασιλείως κινηθέντος. Ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἐπιστάντες, καθὼς ἕναστος εἶχε, τοῖς προσεταγμένοις [P. 102] προσεῖχον. Ὁ Καῖσάρ τε διένεμε τοὺς οἴκους τοῖς τε προσώποις καὶ ταῖς ἀξίαις προσήκοντως. Ἄμα δὲ καὶ διὰ σπουδῆς συνεχοῦς εἶχε, μηδ' ἀναπνεῖν ἑώμενος ταῖς φροντίσιν, ἡμέρας μὲν

A καθιστῆν τὸ πλῆθος, Ῥωμαίοις μὲν πιστεύων, Ἰταλοὺς δ' ὑποπτεύων. Ἦν γὰρ ἐνσεσωρευμένον πλῆθος, ξύγκλυδες ἄλλως καὶ ἀπόλεμοι ἄνδρες, ταῖς χειρὸς ἐργασίαις προσέχοντες· ὁμοῦ δὲ καὶ τὴν τοῦτων ὁρμὴν ὡς ἐπιθησομένων τὸ [γὰρ] τοῦ γένους ἀλλότριον, τό τ' ἐξ ὑπογυου γυμνωθῆναι τῶν ὄντων, καὶ πρὸς τὸ νεωτερίσειν ἐτοιμῶς ἂν εἶχειν ὡς οὐ πολλῶν τῶν ἀντιστησομένων ὄντων, ἅμα δὲ καὶ μὴ ἀτρεμούντων ἔτι, ἔπειθε δεδιέναι. Ταῦτ' ἐν νῆ βαλλόμενος ἡμέρας μὲν διὰ μελέτης εἶχε καταστέλλειν τὸ πλῆθος, φόβον ἐμποιῶν, νυκτὸς δὲ διατάττων τοὺς διατρέχοντας, καὶ νυκτεπάρχου τρόπον ἀγυῖαν ἐκάστην προσερευνῶν, μὴ κακὸς ἔξω πλυνῆτο· πανταχοῦ γὰρ ἐκέκλαστο καὶ τὸ τεῖχος, ᾧ δὴ τοιαῦτα πράττειν ἦν βουλομένη. Ἀλλὰ καθ' ἡμέραν ἐπισωρευόμενοι πλείους ἔξωθεν ξυνδιέφερον μὲν τὰς φροντίδας ἐκείνῃ, ἐν ἀφοβίᾳ δὲ τοὺς ἡμετέρους καθίστων.

B λα'. Ὅπως ὁ βασιλεὺς εἶρησιν εἰς τὴν πόλιν μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν ἀρχόντων.

[P. 103] Ὁ δὲ βασιλεὺς συνταξάμενος ὅσον ἦν τὸ περὶ αὐτὸν, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὴν Δυόγυσταν, ἔτι δὲ καὶ τὸ νεογιλὸν θάλλος τὸν ἐξ ἐκείνου Ἄνδρό-

manæ rei præfuerunt, pace cum 158 ipsis facta, quietos illos ac securos reliquissent. Nam nisi ex crebris bellis penuria urgeret, continuissent utique a templis sanctissimis rapaces manus. Verum exteri raptores magnæ nec spe securo possessæ incubantes prædæ, utique assidue circumsonantibus minis insultibusque repetentium et ex urbe ipsos pellere conantium, fecerunt quod solent qui rerum alienarum brevem modo furtivamque nacti usuram iis non ut suis ac propriis parcunt, sed mox sibi extorquendas arbitrati, interim dum licet iis abutuntur veluti mox auferendis et profuturis hosti, quod prævertere subtrahendo ac pro se quisque deripiendo prudens consilium putabant. His dictis et actis imperator misit ad Cæsarem quam celeritate non unum semel ut omnes una, sed multos quotidie alios, super alios, simul ut quam sæpissime, mutuis expeditis ab eo nuntiis, certior fieret de singulis quæ ibi erant aut fiebant; simul ista mandatorum frequentia efficacius urgendum Cæsarem ratus ad præparanda in urbe, quod maxime volebat, cuncta proximæ suæ isthuc migrationi cum familia et comitatu imperatorio. Quamobrem peculiariter præscripserat purgari adornarique palatia in quibus veteres imperatores habitassent. Optimates pariter pro se quisque familiarem aliquem mittebant propria ibi cuiusque curaturos, petendo scilicet recipiendoque avitas ipsorum ædes et ad proximam habitationem instruendo, providentes haud sibi fas fore cunotari differreque relictum in urbem, quando imperator, quod mox acturum cernebant, eo iter intendisset. Porro qui publice aut privatim adornandis illic cunctis præfecti erant, strenue atque attente negotium curabant; et Cæsar dividebat domos personis et dignitatibus, prout cuique conveniebat. In quo ur-

gendo, uti et cæteris simul ejus loci ac temporis curis, ita occupabatur 159 ut respirandi vix spatium haberet, per dies quidem intentus continendæ multitudini urbanæ; quæ cum e Romanis Italisque constaret, illis fidebat, hos ut suspectos observabat. Erat autem magna vis confertæ plebis collectitii generis, vulgus plerumque imbelles, parando manu victui variis artificibus attendens. Tamen et ab his cavebat, utpote qui si efferati vim pararent (quo traherentur exteri de statu incerti, ne mox spoliarentur metuentes, pronum erat), vel ipso numero formidabiles erant, cum armati non sat multi ad manum essent qui eis opponerentur; quare utounque acquiescere præsentis sorti videbantur, non tamen de iis securus Cæsar erat, sed eventus incertos reputans, per diem quidem (ut dicere cæpi) sedulam dabat operam compescendis turbis et coitioni disturbandæ plurimorum; quod assequebatur plateas obiens cum idoneo armorum comitatu, ac circumferenda per urbem terrificæ sui specie, metum utilem incutiens: per noctem rursus vigillum cohortes cursare per vicus omnes. fora et angiportus obire cunctos jubens, scrutarique diligenter num quis uspiam domo egressus aut in urbem per hiatus murorum, qui multi undique patebant et facilem dabant aditum, ingressus vagaretur. Cæterum quotidie fugientes conferti. quo quisque posset, ex illa quam dixi collectitia multitudine plurimi parte sollicitudinis Cæsarem levabant, securioresque reddebant nostros.

31. *Ut imperator comitantibus principibus ingressus in urbem sit.*

At imperator satis jam omnibus compositis universum quem secum habebat procerum ac familiarium comitatum ducens, Augustam quoque suam conjugem et regiæ stirpis tenerum surculum ex ea

νικον, οὐ δὴ καὶ τῆ προσηγορίᾳ τὸν πατέρα οὐκέτ' ὄντα ἔτιμα, οὐ τὴν μνήμην ὡς φιλοπάτωρ καὶ ἐνόρκιον ἐφ' ἐκάστῳ ἐτίθει, τὸν μέγαν ἐπὶ γλώττης φέρων δομέτικον, καὶ τὴν τῆς Αὐγούστης μητέρα, ἣν μεγάλην κυρίαν κατὰ τιμὴν ὀνόμαζον οἱ πολλοί, ~~σὺν~~ ~~αὐτῇ~~ τῆ γερούσια πάση καὶ τῆ συγκλήτῳ τὴν ἐπὶ τῆς πόλεως ὠδεε, καὶ δὴ περαιωσάμενος τὸν Ἑλλησπεντον ἐκεῖθεν ἐχώρει πρὸς τὸ Βυζάντιον. Ἐλθὼν δὲ καὶ τὴν Χρυσέαν πόλιν κατειληφώς, ἐκεῖ καθήμενος ἐφ' ἡμέραις τὴν εἰς πόλιν ἐσοδόν, ὅπως θεοφιλῶς ἅμα καὶ μεγαλοπρεπῶς γένοιτο, ἀνεσκόπει τε καὶ συνίστατε. Καὶ δὴ πέμψας ἄγει ἐκ τῆς μονῆς τοῦ Παντοκράτορος τὴν σεβασμῖαν εἰκόνα τῆς ἀγνῆς Θεομήτορος, ἣν λόγος ἔργον μὲν εἶναι τοῦ θεοῦ Λουκᾶ, ἐκεῖσέ που παρούσης κάκεινης καὶ θεωμένης, δῶρον δὲ μετὰ ταῦτα γενέσθαι Πουλχερίᾳ τῆ βασιλίδι παρὰ τῆς νόμφης αὐτῆς Εὐδοκίας τῆς ἐξ Ἀθηνῶν καὶ δεσποίνης, καὶ δῶρον ἀξιόχρεων ὄντως ἐκ Παλαιστίνης ἀποσταλέν. Ἰπὸ δὴ ταύτῃ ὀδηγῶ γε οὖσῃ, δι' ἣς ἐπεπιστεύκει καὶ ἀπολύψασθαι, εἰσελεύων τὴν πόλιν ἀποχωρώντως ἤγειτό οἱ ἔχειν τὴν εἰς ἐκεῖνην ἀπονέμειν χάριν. Ἐταττε δὲ καὶ τῶν ἐκεῖσε ἀρχιερέων ἕνα, τὸν τῆς Κυζίκου Γεώργιον, τὴν στολὴν ὑπενδύοντα τὰ τῆς εὐχῆς ἄγειν καὶ τὴν ὑπὲρ τῶν πραττομένων εὐχαριστίαν ἀποπληροῦν. Ἦνοικτο τοῖνον ἡ Χρυσέα πόλις χρονία, καὶ ἀρχιερεὺς τῆς εὐχῆς

ἄξῃρχεν. Ὁ μέντοι γε βασιλεὺς καὶ πᾶν τὸ περὶ αὐτὸν σχολαίῳ ποδὶ καὶ ἀνακταμένη διανοίᾳ μεθ' ὅτι πλείστης τῆς πρὸς Θεὸν ἀνομολογήσεως τὴν πόλιν ἐσέρχεται, πεζῇ βαδίζων καὶ τὸ τῆς βασιλείας σοδαρὸν ὡς μὴ τοιαύτη τελετῇ πρέπον συνόλωσ ἀποτιθέμενος. Ἦν δὲ τότε καὶ τὸ τῆς ἡμέρας μεσημβρινὸν τοῦ μετρίου πλέον ἔκκαϊον, τοῦ ἡλίου κατὰ κορυφὴν ἰσταμένου, καὶ ἡ τῶν συνειλεγμένων προθυμία πρὸς τὸ πνίγος διεφιλονεῖκει, ὡς εἴ τι καὶ συμβαίη καταληφόμενων σὺν αὐτῇ τῷ βασιλεῖ τὸ μέγα παλάτιον. [P. 104] Τὸ γὰρ τῶν Βλαχερνῶν οὐκ εὐπρεπῶς ἦν ἔχειν πρὸς τὴν τῶν βασιλέων κατοικήσιν. Ἔγμε γὰρ καπνοῦ καὶ λεγνῶος Ἰταλικῆς, ἣν οἱ τοῦ Βαλδουίνου δαιταλευταὶ ἐκ πολλῆς τῆς ἰδιωτείας ἐκείνου τοῖς τῶν ἀνακτόρων τοίχοις προσέπαττον, ὡς ἔργον εἶναι τὴν ἐκείνων κάθαρσιν. Ἄμα δ' ἐτι καὶ εἰς ἀσφάλειαν ἰκανῶς εἶχε βασιλεῦσι πρώτως ἐπιδᾶσι πόλεως τῶν πραγμάτων τετραγαμῆνος ἐχούσης. Τὸ μὲν οὖν ἡσυχία χαίρον τοῦ δήμου, ἄρτι πρώτως βασιλεῖα Ῥωμαίων ἐν τοῖς ἀνακτόροις θεώμενον, μεταβαλὼν τὴν ἐκπλῆξιν εἰς χαρὰν ἐν ἑλλείσιν ἦν τοῦ λοιποῦ εὐπραγεῖν ὑπὸ τοῦτῳ βασιλευόμενον. Δοκοῦσι δὲ μοι πρὸς ἐκείνην τὴν ὄψιν καὶ οἱ κατὰ τὴν πόλιν Ἰταλοὶ μεταβαλέσθαι ἂν καὶ ἀγαπᾶν οὕτωπραχθέντων (μηδὲ γὰρ ἀδοξεῖν τοιοῦτῳ δουλεύοντα), εἰ μὴ γε ἡ κατὰ γένος κόρυζα εἰς ὀλιγορίαν ἐτόφου

susceptum Andronicum, cui tali tribuendo nomine honorare studuerat patris sui Andronici dudum mortui memoriam, per quam etiam quadam ostentatione **160** filialis pietatis vulgo jurare consueverat, cum quid affirmaret, magnum domesticum passim in ore habens, et Augustæ matrem quam magnam dominam plerique honoris causa nominabant, denique cum majoribus natu cunctis et universo senatu in urbem iter arripuit, ac trajecto Hellesponto processit inde versus Byzantium; quo perveniens et ad Auream delatus portam ibi per aliquot dies substitit, sedulo providens et mandatis opportunis curans ut in ea, qua parabat in regiam civitatem invehit triumphali pompa, nihil ad religionis sanctitatem, nihil ad splendorem magnificentiæ posset desiderari. Inter cætera jussit afferri ex monasterio Pantocratoris sacram imaginem intemeratæ Dei Matris, quam aiunt opus esse divi Lucæ, ejus penicillo ac manu e vivente coramque spectata Deipara expressum, missum deinde ad Pulcheriam Augustam ab hujus fratria domina Eudocia Atheniensi ex Palæstina, donum plane mittente et accipiente dignum. Hac duce præeunte ingrediendo civitatem quam ejus beneficio sibi apertam traditamque crederet, putabat se testaturum satis cui tanti successus gratiam deberet, et sic quantum posset officium grati animi patronæ tam liberali repensurum. Jussit præterea unum e præsulibus qui aderant. Georgium Cyzicenum, stola induta solemnem precationem præire ac conveniente præsentī gaudio gratiarum actione rite defungi. Tum denique, postquam diu clausa perman-

serat, subito aperta est porta Aurea, et antistes orationem inchoavit, quando imperator et universus ejus comitatus gravi et tardo incessu, mente vero **161** in Deum penitus intenta, demississima professione summæ gratiæ a se pro tam insperata felicitate Numini debite, civitatem ingressus est pedibus ambulans, omni regiæ majestatis fastu velut tali cæremoniæ non congruente prorsus deposito. Erat tunc hora meridiana et summus diei fervor, sole supra verticem altissimo ignitos radios vibrante. Tamen devota pompam celebrantium alacritas cum æstu incommodo certabat, unoquoque ipsorum, et Augusto præ cæteris, subire libenter parato si quid detrimenti valetudo pateretur ex ardentissimo cæli verticem insidentis meridie solis vapore tolerato, dum sic lento gressu ad magnum palatium feruntur, nondum apta ad imperatorem excipiendum regia Blachenarum propterea quod hæc sordebat adhuc fumo plena nidoremque olens Italicum, parietibus illic passim fuligine inquinatis per Balduini coquos illita (ipso id haud digna principis negligentia fieri sinente), quæ purgari nisi longiori tempore et laboriosiori opera requireret. Præterea illa tragni palatii visa est sedior interim sedes futura principibus in urbem nondum plene pacatam ex tam diuturna hostili oppressionē tunc primum ingressis. Plebs porro quiete gaudens, visum primum in urbano palatio Romano imperatore, stupore in gaudium verso bene de cætero sperabat, proventura ex talis principis præsentī regimine læta sibi cuncta confidens. Mihi quoque videntur ipsi qui supererant in urbe Itali ad hanc

καὶ ἄλλως ἐξ ὑπογούου τὰ δεινὰ παθόντας. Ἠλὴν τε-
λεσθείσης τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐπὶ κρότοις ἐπινικίους
καὶ θεοὺς ἔσκασι, τὴν μὲν νύκτα φρουραῖς ἀσφαλῆσι
διεληπτο τὸ παλάτιον.

λβ'. Ὅπως προσηνέγκατο βασιλεὺς ταῖς τῶν Λατίνων
φυλαῖς εἰσελθών.

Πρωτὰς δὲ ὄλος ἦν πρὸς βουλαῖς, ὅπως τε τὰ κατὰ
τὴν πόλιν καταστήσας ὀχυρώσει φρουροὺς τὸ ἄστυ,
καὶ ὅπως ἂν τοῖς δοκοῦσι τῶν Ἰταλικῶν γενῶν (οὔτοι
δ' ἦσαν Γεννουῖται τε καὶ Βενετικοὶ καὶ τρίτοι Ἱσ-
σαῖοι) σοφῶς προσενεγκάμενος καὶ ὑφ' αὐτῶ ποιή-
σοι· οὕτω γὰρ ἂν αὐτῶν ὑποποιηθέντων, ὧν τ'
ὄντων τὰ μέγιστα συγκροτεῖν ἐς ὃ τι καὶ βέψοιεν,
τοὺς ἄλλους καὶ μὴ θέλοντας ἡρεμεῖν. Ὅθεν καὶ
τροσκαλούμενος ἡμέρας ὅλης ἐχρημάτιζε τὰ εἰκότα,
καὶ ταῖς τῶν ἐλπίδων ἀμείνοσιν ὑπέσπα τε τῆς πρὸς
τοὺς ὁμογενεῖς οἰκειότητος καὶ κατ' ὀλίγον προσπει-
εῖτο, καὶ γε τὰς ὁρμὰς σφίσι σοφῶς ταῖς χάρισιν ὑπετέ-
μνετο. Αἱ δ' ἦσαν ἐν καλῶν τε τῆς πόλεως κατοικεῖν
ἀνέδην, τήσον τοῦ τόπου λαβόντας, καὶ τὴν σφίσι
συνήθη τάξιν ὅπ' ἄρχοντι πεμπομένῃ [P. 105] παρὰ
τοῦ κοινοῦ συνεδρίου τοῦ γένους αὐτῶν, ὃν καὶ ποτε-

speciem multo augustioris majestatis aliquantum
deliniri potuisse, ac non longe futuri fuisse ab
acquiescendo præsenti fortunæ, haud ignominio-
sum sibi ducentes tali prinicipi subesse, nisi rancor
ingenuitas in contemptum potestatis homini non
sui generis commissæ traheret, præsertim 162 me-
mores calamitatum recentis cladis, et pejora ex
proclivi metuentes, alioqui superbos animos. Cæ-
terum consumpta tota ea die plausibus triumphali-
bus et festis canticis, per noctem sequentem va-
lido præsidio palatium septum est.

32. *Ut se gesserit imperator cum diversis Latinorum
post ingressum in urbem.*

Mane consecuto totum se imperator impendit
consiliis et deliberationibus de optima ratione con-
stituendæ ac præsidii firmandæ civitatis, deque via
ac modo conciliandi atque in partes suas, quoad
posset fieri, trahendi præcipuos quosque Italici ge-
neris (hi erant Genuenses, Veneti et tertii Pisani):
nam si hos sibi devinxisset, spes erat vel pariter
assensuros et quasi vi quadam, vellent nollent, at-
trahendos reliquos, vel si contumacia invicta in odio
perstarent, exarmatos eorum discessione minus
deinceps ad nocendum valituros et quieturos neces-
sario cæteros. Quare his ad se vocatis alloquendis
solidum sumpsit diem, idonea commemorans deli-
niendis ipsi, et spe commodorum cuique privatim
oblatorum abducendis a communi universo Latino-
rum generi conspiratione in odium Græcorum. Nec
nihil proficiebat ieta opera: sensim enim circura-
bat ferros, et sæviorum impetus beneficiis emol-
liendo frangebat. Ipsi quippe indulgebat ut in bo-
no urbis loco habitare secure possent, tantum loci
occupantes quantum sibi sufficere putarent, sua
ipsorum propria utentes disciplina, sub cura præ-

στάτος ἐξουσιαστὴν εἶποι ἂν ἡ Ἑλλήνων γλῶσσα,
νόμοις ἰδίοις προσέχοντας πολιτεύεσθαι, ἀτέλειαν δ'
ἔχειν καὶ ἐλευθερίαν ἐφ' ἅπασιν ναυσὶ χρωμένους καὶ
μεταχειρίζοντας κατ' ἐμπειρίαν τὰ πράγματα. Καὶ
ταῦτα μὲν Γεννουῖταις τὰ ἐπαγγέλματα, Βενετικοῖς
δὲ καὶ Ἱσσαίοις τὰ ὅμοια προσεφιλοτιμείτο, τοῖς
μὲν ὑπὸ παῖούλφ, ὃν Ἕλληνας ἂν εἶποι ἐπίτροπον, τοῖς
δὲ Πισσαίοις κονσουλφ, ἐφόρφ νόμοις τοῖς αὐτῶν
χρωμένοις, πράττειν τε τὰ αὐτῶν ἀκωλυτως, ἐλευ-
θέρως διαβιῶντας. Πλὴν τοῖς μὲν Γεννουῖταις οὐκ
εἶχε πιστεύειν ἐντὸς περιεκεκλεισμένοις τοῦ ἄσπεος.
πολλοῖς γε οὔσι καὶ οὐ κατ' ἐκείνους ἐμφοτέρους
σύναμαι, ἐκείνους δ' ἠλαττωμένους τῶν πλῆθει ἐντὸς
κατέχων οὐκ ἤλγει. Τὸ δ' οὖν διαιρεῖν τὰ γένη, καὶ
τοῖς μὲν παροῦσι φιλικῶς ἔχειν, τοῖς δὲ καὶ ἀποῦσι
πόβρωθεν δώροισι ὑποχαλῆν τὰς ὁρμὰς, δεικνύντος
ἦν ὡς δεδίδε: τὴν ὁμαχιμίαν, καὶ μᾶλλον ὅτι Βαλ-
δουῖνος φυγαῖς χρησάμενος καὶ Καρούλφ συμμέξας,
ἀνδρὶ σοδαφῶ καὶ ὑπὲρ τὸ μέτρον φρονούντι, συνήλ-
λαττε λαμβάνων ἐφ' οὐκ τὴν ἐκείνου θυγατέρα καὶ οἱ
ὡς ἔδνα τὴν πόλιν ἦν οὐκ εἶχε διδοῦς. Ὁ δ' ἐλάμβανε
καὶ μὴ ἔχοντος παρ' ἐκείνου, ἐλπίζων ὡς καταλήψαιτο
στόλον ἐξαργύσας.

fecti a concilio gentis publico missi, quem Pote-
statem ipsi vocant, nomine significante prætorem
aut magistratum rerum judicandarum et admini-
strandarum, auctoritate præditum, propriis item
obtemperantes legibus; præterea ut essent immu-
nes 163 ac prorsus liberi in omni ratione navi-
gationis ac commercii, negotia solita ipsis industria
gerentes. Hæc Genuensibus promissa, Venetis au-
tem et Pisanis paria similiter ostentata sunt, nempe
ut illi quidem sub bajulo (vocabulo, si in Græ-
cum interpreteris, præpositum sonante), Pisani au-
tem sub consule, quasi dicas ephoro aut ædile,
legibus ipsorum quisque propriis uterentur suas-
que res agerent prohibente nemine, libere per om-
nia viventes; cæterum Genuensibus satis fidere non
poterat intra urbem degentibus, quod multiessent
nec cum Pisanis et Venetis communiter viverent,
sed suas sibi separatim res haberent; quos alla-
trari, cum apparerent, et plebis proscindi conviciis
haud moleste ferebat, sic illos (quod sibi utile pu-
tabat) cohiberi ne facile prodirent, et intus detineri
gaudens. Ea porro industria tractandi separatim cum
unaquaque gente, et presentibus quidem benevo-
lentiam exhibendi, procul vero absentium iras exar-
mandi donis missis et privilegiis indultis, ejus erat
qui ostenderet formidare se rationum harum con-
sensum et conspirationem in communem expedi-
tionem bellicam; quem illi magis admovebat in-
tendebatque metum acceptus de Balduino nuntius
istum referens fuga eelatum ad Carolum, præferocem
et magnorum spirituum virum, affinitatem cum
eo contraxisset jungenda suo Caroli filia, imputata
in patrimonium et maritalem dotem urbe Constan-
tinopoli, quam licet qui assignabat non haberet, ad-
misit nihilominus Carolus libenter, sperans se illam
recepturum classe, quam ad id armabat, immissa.

λγ'. Ὅπως ἐτάχθησαν τὰ κατὰ τὴν πόλιν παρὰ βασιλέως.

Πρῶτον γοῦν τῶν ἐκείνου ἔργων ἐντὸς τοῦ πολιέ-
 σματος τοὺς ἐποίκους εἰσάγειν τε καὶ οἰκίζειν, πρὸς
 τῇ θαλάσῃ καταφικισμένους τὸ πρότερον, δεύτερον
 κληροδοτεῖν τοῖς ἐν τέλει ἐκτός τε καὶ ἐντὸς πόλεως
 τόπους εἰς γεωργίαν, ἐξηρημένους τῆς εἰς χάριν γονι-
 κευθείας τοῖς θεληματάρχοις, τῆς ἐκείνων σπουδῆς
 καὶ εὐνοίας ἕνεκα γῆς ἀγαθῆς εἰς καρπογονίαν καὶ
 ἀρετώσως εἰς πᾶν τὸ καταβαλλόμενον. Ἔτι τ' ἀφο-
 σοῦν ταῖς μοναῖς ἐτέρως μάλα πείρας. Ἦν γὰρ
 αὐτῶν τὸ σπούδασμα καὶ ταύταις προσαρμόττειν τὰς
 ἔξω, [P. 106] αἱ δὴ ὑπὸ πολλῶν πλοῦτῶν κατ' ἀνατο-
 λὴν πεμπληθῆς αὐτάρκως ἔγρουται τῶν ἐπιτηδείων
 συνίσταντο· οὕτω γὰρ ἐκείθεν καὶ τούτων συνιστῆν
 ἐγκώμει. Τρίτον τοῖς συνειλεγμένοις ἐκδιδοῦναι τόπον
 ἐφ' ᾧ κτίζοιεν ἐπὶ τέλει. Τὸ δὲ πρὸ τούτων καὶ μεί-
 ζον ἀρῆγειν ἐπανηκούσας πρὸ τὸ πρῶτον τὸ δο-
 κεῖν μοναῖς εἶναι, ἀνακτίζειν τε καὶ τὸ πόλισμα
 πᾶν σπουδαίως τοὺς ἀπὸ στρατιωτῶν ἐλαφροὺς
 εἰσάγοντα. Μηδὲ γὰρ ἡρεμήσειν οὕτως ἐξελαθέντας
 τοὺς πρὶν κατέχοντας, ἀλλὰ στόλῳ συνεπιθήσεσθαι.
 Τῷ τοι καὶ στόλον ἐξήρτυε καὶ ἐναυπηγεῖτο, καὶ

33. *Ut res urbis ordinatæ sint ab imperatore.*

Primum imperatoris urbem ingressi opus fuit
 suburbiorum in quillos in urbem inducere, ad mare
 prius habitantes: secundum distribuere 164 opti-
 matibus hæreditaria bona intra et extra civitatem,
 domos et agros ad culturam, segregata tamen ea
 parte quam in gratiæ loco eximie voluntariis reser-
 vaverat, præmium debitum studio et benevolentia
 ipsorum: erat autem illa portio terræ optimæ et
 in omni fructuum genere feracis. Excepit et partes
 alias monasteriis valde pingues. Erat autem ei in
 animo monasteria urbanais quæ multa extra urbem
 variis per Orientem locis visebantur ditia, et magnæ
 multitudini alendæ quod sufficeret habentia, con-
 jungere, sic fore autumans ut ex alterorum copia
 alterorum inopiæ subveniretur; quam optimam pu-
 tabat monasteriorum urbis recte constituendorum
 rationem. Statuit quoque ut evocatis ad urbem
 frequentandam assignarentur loca in quibus ædifi-
 carent, certo indicto vectigali quod fisco penderent.
 Ante hæc et aliud instituit majus memoratuque
 dignius, decernens videlicet ut ope ac favore regio
 juvantur conatus eorum qui antiqua monasteria
 desolata vel destructa restituere in pristinum splen-
 dorem curarent. Incubuit etiam studio ingenti
 mœnibus urbis instaurandis resciscendisque, qua
 hiarent aut labem facerent, imponendisque turribus
 ac propugnaculis ad custodiam manu promptis
 expeditisque militibus. Satis enim intelligebat mi-
 nime quieturos pulsos inde Italos, sed classe quam
 primum armata venturos ad recuperationem ten-
 tandam sic amissæ urbis. Quare et ipse classi
 apparandæ ædificandisque navibus operam impendit.
 Et in navale ministerium e multitudine quæ
 in urbem, ex quo erat recepta, concurrerat e

Α τοὺς προσελῶντας ἐκ τῶν χωρῶν καὶ εἰς χιλιῶδας
 ἔταττε πλείους. Ἄλλα τε πολλὰ κατέπραττε, τὰ μὲν
 κατὰ χρεῖων τὰ δὲ κατ' ἐκπληξίν, προανασιτῶν
 τὰς ἐπιθέσεις.

λδ'. Ὅποια ἦσαν αἱ περὶ τοῦ πατριάρχου Ἀρσενίου
 τῶν ἀρχιέρων βουλαί.

Ἦν δὲ ἄρα μέλον ἐκείνῳ καὶ τῆς Ἐκκλησίας
 οὕτω καχηρωμέντης ποιμένος. Συνῆγε τοίνυν τοὺς
 ἱεράρχας καὶ βουλαῖς σὺν αὐτοῖς ἐχρήματο, τὸ πα-
 τριῶν θέλων μανθάνειν. Τοῖς μὲν οὖν ἐδόκει ἀνα-
 λείσθαι ἐπὶ περιόντα τὸν πατριάρχην Ἀρσένιον
 μηδὲ γὰρ κανονικῶς προβῆναι τὰ κατ' ἐκείνον· ἐκ
 γὰρ ἐπιμένειν παρακαλοῦντας, καὶ μὴ ἔφην παρα-
 θῆναι ἀνίγκλητον ὄντα. Τοῖς δὲ τοῦ μπαλιν αὐτὸν μὴ
 μείνειν ἐφ' οἷς κατέγνωστο· ἱκανῆν γὰρ εἶναι καὶ
 εἰς παραίτησιν τὴν ἐκχώρησιν, καὶ τὸ ἀξιοῦμενον μὴ
 καταδέχεσθαι, ἀλλ' ἀποπέμπειν τοὺς καταλύοντας ἐπι-
 λούοντας ἦν ὡς ἀπολέγοι τὴν προστασίαν. Τούτων
 οὕτω κινουμένων καὶ λεγομένων, ὁ βασιλεὺς καὶ ἀμ-
 φοτέροις τιθεμένων ἐψέκει προμηθείας τῆς κατ' ἐ-
 τὸν ἕνεκα. Τό τε γὰρ ἐκείνον μετακαλεῖσθαι καὶ
 ἐπιστῆν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς πράγμασιν εὐ ἔχειν
 ἐδόκει, εἰ ὑπ' ἐκείνῳ πατριάρχου ὄντι αἱ κατὰ γὰρ

cunctis undique regionibus, ad multa remigum
 millia centuriavit. Plura quoque ejus generis alia
 fecit, partim ad usum verum imminentis belli,
 partim ad speciem, sperans terrore ipso varii appar-
 atus et ostentata inde confidentia se repressurum
 spes audaces inhiantium urbi Latinorum et
 novam in eam expeditionem parantium.

34. *Deliberatio antistitum de patriarcha Arsenio.*

165 Curæ quoque imperatori fuit status Eccle-
 siæ tunc viduatæ pastore. Congregavit ergo episco-
 pos, et sententias eorum exquisivit, quid opus esset
 facto discere cupiens. Erant in iis quibus Arsenius
 revocandus ad sedem patriarchalem videretur.
 Negabant enim canonicè factam ejus exauctorati-
 onem: quippe aiebant oportuisse amplius expectare
 postquam ille invitatus ad reditum fuerat, nec tam
 cupide procedere ad ejus nec accusati nec damna-
 tionem. Alii contra dicebant satis constitit
 de fixo ejus et irrevocabili abdicandæ dignitatē
 proposito, ne aliam expressiorem recusationem
 expectari debuisset quam ipsum secessum, ex quo
 nullis precibus missorum a sacra synodo retrahi
 potuerit. Inter hæc ultro citroque mota dictaque
 alternans imperator, et modo his modo illis
 tiri visus, nunquam expediebat in ultra potius con-
 trariarum sententiarum acquiesceret quia nesciebat
 utrum consilium esset utilius ad finem ipsi propo-
 situm confirmandi et in majus promovendi res
 suas. Nam hinc quidem hominem expertæ facilitatis,
 auctoritatis magnæ, rebus iterum ecclesiasticis
 imponi honestum, amplius et vulgo placiturum ap-
 parebat: et idem erat imperatori percommo-
 dum, si quo modo senem potuisset inducere ad ea quæ
 habebat in animo, quæque agere jam cœperat,

μην προβαίη, ὥστε καὶ ὅτι αἰροῖτο πράττειν καὶ μὴδὲν μηδέσιν ὑπολειφθεὶς εἰς σκανδάλου πρόφασιν. [P. 107] Ἐδεδίει δ' αὖθις μὴ πως ἐκκρουσθεὶς ἀμάρτη τῶν κατὰ γνώμην, καὶ οἱ ἐντεῦθεν βυθὸς πραγμάτων ἀναρῶσαι. Τὸ δ' ὑπερφρονεῖν καὶ ἀντικαθιστῆν ἕτερον προβαίνειν μὲν ἀκωλύτως ταῖς πράξεσιν οὐκ ἀμύχανον ἐλογίζετο, ταραχὴν δ' ἄλλως εἶναι, δι' ἣν οὐδὲ τὰ γενόμενα προσήσσεσθαι τινας, δεινὰ, καὶ ἄλλως ὄντα, τῶν εἰκότων ἔγρινε. Μέσος οὖν ἐναπειλημμένος ἀμφοτέρων τῶν λογισμῶν ἐν ἀπορίᾳ καθειστήκει τοῦ τισι τίθεσθαι. Ὅμως ἐκχωρῶν τῷ καιρῷ προϊόντι ὡς κρείττον τι ἐπάξοντι, ἀφίει κατὰ σφᾶς τοὺς ἱεράρχας περὶ τούτου βουλευέσθαι ὥστε καὶ ὁμολογεῖν ἀλλήλοισι μὴ διαφωνούνας, αὐτὸς ἐπὶ τὰς τῶν κοινῶν ἐτρέπετο διοικήσεις, οὐ μὴν δὲ ὥστε καὶ ὄφροντίστως ἐκείνων ἔξειν.

λέ'. Ὅπως ὁ βασιλεὺς ἐκ πωδῶν τὸν νέον Ἰωάννην ἔποιει. Καὶ ὅπως κατοικίζοντο Ἴταλοί.

Τὸ γὰρ κατὰ νοῦν βυσσοδομευόμενον οὐχ ἡσυχάζειν ἔποιει τοὺς λογισμούς. Οὐκ ἀφανὴς γὰρ ἦν ἐξ ὧν τοῖς ὑπονοουμένοις τῷ Ἰωάννῃ προσκείσθαι ἔγκλημα

δυσνοίας πρὸς αὐτὸν ἐπήγε καὶ ὑπεβλέπετο, ἔστι δ' οὐ καὶ αἰτίας πλαττόμενος ἀπηνῶς ἐκόλαζε, μὴδὲ μέχρις ὀνόματος κοινωνὸν ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ θέλων ἔχειν τὸν Ἰωάννην καὶ τὸ ἐκποδῶν τῶν ὄλων καταστήσαι διὰ πλείστου ποιούμενος. Ἦν δὲ τὸ μὲν ἐρεθίζον εἰς ταῦτα τῶν μὲν ἀνθρώπων οἱ περὶ τὴν ἀδελφὴν Εὐλογίαν, τῶν δὲ πραγμάτων τὸ τὸν υἱὸν Ἀνδρόνικον τῇ ἡλικίᾳ προκόπτειν, ὃν μὴ κατὰ βασιλέως ἀνάγειν δεινὸν ἐποιεῖτο καὶ οἱ οὐ φορητὸν ἐνομίζετο, τὸ δὲ πλεόν ἢ μεγίστη φιλοτιμία καὶ τὸ ἄκαιρον ὑπερήφανον μένειν ἐπὶ μετροῖς οὐκ ἀρκουμένου. Ἡ δὲ τοῦ δοκεῖν οὐκ ἀλογίως ταῦτα βούλεσθαι πρόθεσις ἢ τῆς πόλεως ἄλωσις, [P. 108] εἰς θρόνον βασιλείας λογιζομένης αὐτάρκη τῷ κατασχόντι αὐτὸν δ' εἶναι καὶ μόνον τὸν εἰς αὐτὴν κληθέντα προτείνων, αὐτὸν καὶ μόνον βασιλεύειν συνελογίζετο. Ἐτι δ' ὅμως ὑποῦλον ἦν τὸ δεινὸν καὶ τοῖς πολλοῖς οὐκ εὐσύνοπτον, εἰ καὶ πως οἱ βαθύτερον ἐπιθάλλοντες ἐκ τε πολλῶν ἄλλων καὶ τοῦ μὴ συνεισελθεῖν τὴν πόλιν ἐκείνῃ τὸν Ἰωάννην οὐ δυσχερῶς εἶχον ὑπιδέσθαι τὸ μελετώμενον, ὃ δὴ τρε-

patriarchalis auctoritatis nutu et suffragatione roboranda, Sic enim et quod decreverat perficeret, et simul omnem omnibus offensionis ac querelarum occasionem demeret. Sed rursus verebatur ne spe ista excidens securim suis rebus magnam infligeret, ac quasi quadam mota Camarina novarum indetemptatum periculosissimas excitaret nubes; e contrario si persisteret in Arsenio procul habendo aliumque patriarcham eligi curaret, occurrebat fieri quidem tunc posse ac facile sperari ut consilia de amovendo a spe imperii pupillo exitum haberent: cæterum **156** orituras inde turbas providebat, cupidis rerum novarum speciosum adversum sese conjurandi prætextum non neglecturis; quorum utique seditiosi conatus favorem apud vulgus haud dubium inde traherent, quod justitiæ ac religionis in vindicanda sacri capitis injuria, jam plurimum invidiosus, colore honestissimo commendarentur. His suspensus curis atque utramvis in partem ambiguus optimum judicavit permittere negotium quasi sortis arbitrio, ipsos qui conveniant episcopos sinendo libere decernere quod vellet, autumans, allaturum ut solet, aliquid forte in rem non incommodum tempus ipsum ac moram; quæ ut longior contingeret, antistes inter se commissos admonuit, darent operum mature considerandis cunctis, nec deliberationi finem imponerent quoad omnes ad unum in concordem sententiam convenirent. Ipse alio curas veritatis instantium administrationem, haud tamen attentione penitus aversa ab iis quæ in synodo a Patribus agerentur. quos quasi furtivus obtulibus, aliud licet agere simulans, perrexit observare.

35. *Ut imperator puerum Joannem amoverit; ut Italii domicilium attributum fuerit.*

Nam quod machinabatur animo, acquiescere ipsum in re tali et nimis fiducia indormire non

sinebat. Multorum in imperatorem gliscebant non obscuris excitatæ indicia suspiciones, parum eum benevole in pupillum Joannem affici atque adeo in ejus circumventionem incumbere, unde crimen perfidiæ in se ipsum attrahens obliquis plerorumque indignitatem rei non ferentium oculis designabatur. Constabat eum fictis causis graviter multasse quosdam, quorum culpa non erat alia quam Joannem imperatorem libera voce prædicasse; quem ne nomine quidem tenuis sibi adjungi collegam supremæ potestatis ferre poterat. Nec dissimulabat redigere plane se puerum in ordinem et ab omni funditus excludere participatione imperii omni studio cupere, ac in eo verti fortunam salutemque propriam ducere. Eo illum incitabant partim homines, partim ipsæ res. Eulogia videlicet ejus soror nullum faciebat finem ejus iniquitatis suadentæ. Andronicus autem puer, filius imperatoris Palæologi, crescens in die spe indoleque bona, tacito sui aspectu partem assidue **167** stimulabat, quasi deprecans ne se privatum adolescere permitteret. Quo tantum commovebatur, ut videre charissimum filium expertem summi honoris rem plane intolerandam arbitraretur. Vehementissimum porro machinationis injustissimæ incontinentem erat ingens ambitio et intempèstiva superbia moderari sibi atque infra fines, æquæ mediocritatis se tenere dedignantis; cui prætextum coloremque cupiditati fucandæ suggerebat aliquem recuperatio urbis, quæ sedes esset imperii præcipua, quasi ea capienda proprie in imperii thronum ascendisset, ac ut in eam solus, suis utique expugnatam auspiciis, evocatus esset, sic imperare solus in ea et ex ea deberet. Porro id propositum habebat in arcano indeprehearsibile primis obtulibus occurrentium. Si qui tamen penitus intro piscerent, cum ex aliis signis, tum ex eo quod secum Joannem in urbem

φόμενον ὑπ' ἀγρίας πλεονεξίας, εἰς Θεὸν πειθούσης ἀμαρτάνειν τὰ μέγιστα διὰ τῆς τῶν ὄρκων παραοήσεως, μείζον ἤρετο ἦν ὡστε παρορᾶσθαι τῷ μελετώντι. Τὸ δ' ἦν ἄρα τὸ τοῖς Ῥωμαίοις μεγάλων ἀρξῶν κακῶν καὶ ταραχῆς ἀνυποίστου ῥεχθέν. Τότε δὲ τὰ τῆς πόλεως ὡς οἶόν τε καθιστάς πρὸς τὸ ἀσφαλέςτερον, Γεννουίτας μὲν τοὺς τ' ὄντας τοὺς τε προσδοκωμένους προσγενέσθαι πλείστους ἐνιδῶν, καὶ δυσχερεῖς ἢ ὡστε καὶ ὑποκλίνεσθαι ἐφθίως Ῥωμαίοις, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ταῖς τυχούσαις προφάσεσιν ὑποκινηθσομένους ἂν ὡς ὑπερόφρους καὶ συδαροὺς, ἐντὸς μένειν τῆς πόλεως οὐκ ἐγνώκει συμφέρον, ἰδίᾳ δὲ προσκαθῆσθαι, καὶ πρότερον μὲν κατὰ τὴν Ἡράκλειον τῆς Θράκης φέρων κατέφικιζεν, ὕστερον δὲ καταντικρὺ τῆς περαιᾶς παρὰ μόνον τὸ τοῦ Γαλατᾶ φρούριον ἀσφαλῆς ἐδοκίμαζε κατοικίζειν. Βενετικούς δὲ καὶ Πισσαίους, τὸ κατὰ πλῆθος ὀλίγον, μένειν ἐντὸς ἐδικαίου, ἀποκεκριμένους καὶ τούτους τῶν ἄλλων. Ὅθεν καὶ ἐν ἀκινδύνῳ τῷ κατ' αὐτὸν ἐκέλευε μὲν ἀπίκα τό τ' ἐντὸς ἀνοικοδομηθῆν πρὸς τῷ κατὰ θάλασσαν μέρει τῆς ἀγορᾶς φρούριον τό τ' ἐκτὸς τὸ τοῦ Γαλατᾶ ἀμφοτέρα κατερεῖψαι, καὶ οὕτω Γεννουίτας μὲν κατὰ τὴν πρὸς δύσιν περαιᾶν πρὸς τῷ Γαλατᾶ σφᾶς αὐτοὺς ἐπιμηκίστου παρεκτείνοντας κατοικεῖν, τοῖς δὲ λοιποῖς ἀποταχθῆναι

ἰδίους τόπους πρὸς οἴκησιν. Ἐχειν δ' ἕκαστον γένος τοὺς ἰδίους φόρους ἀκωκύτως προσέταττε.

λς'. Τὰ κατὰ τοὺς εἰς τὸν πάπαν καὶ τοὺς Ἰταλοὺς πρέσβεις τοῦ βασιλέως.

[P. 109] Διεπρεσβεύετο δὲ καὶ πρὸς τὸν παππαν διὰ ταχέων ἐκμειλισσων δώροις. Δύο δ' ἦσαν οἱ πρέσβεις, εἰς μὲν ὁ Νικηφορίτης λεγόμενος, ἄτερος δὲ δ' Αλουδάρδης, ἄνδρες εἰς ὑπογραμματίας τελοῦντες πρὶν τῷ τῶν Ἰταλῶν βασιλεῖ τῷ Βαλδουίνῳ, αἰτίαν ἔκ προδοσίας πρὸς Ῥωμαίους σχόντες. Οἷς δὲ καὶ τὴν Ἰταλίαν καταλαβοῦσι κίνδυνος ἐπιπίπτει βαρὺς, ἐν οὗδ' αὐτὸ τὸ σχῆμα τῶν πρέσβειων μὴ παθεῖν τὰ χεῖριστα παρητήετο. Βάλλ' εἰ καὶ τὰ τῆς προδοσίας ὄνειδη ταῖς τιμαῖς συνεχάλυπτεν ὁ κρατῶν εἰς αὐτὸν παραπρεσβεούτων ἐκ πόλεως, ἀλλ' ἐκείνοι χηλεποί γε ὄντες καὶ ἄλλως, παρακινεζόμενοι δὲ καὶ τῇ στερήσει τῆς πόλεως εἰς μανίαν μείζονα, κατὰ τῶν πεμφθέντων ἐπ' αἰτίας τῆς προδοσίας, ὡς ἐπιστάντας ἐωρῶντο, τιμωρεῖν ὤρμηγτο, Ὅθεν καὶ τὸν μὲν Νικηφορίτην κατασχόντες ἐκ ποδῶν ἐς κεφαλὴν ζῶντα ἀνηλεῶς ἐξέδερον, τιμωροῦντας αἰτιαθέντα, ἅμα δὲ καὶ ἐπ' ἀτιμίᾳ τοῦ πέμψαντος ὁ δ' Ἀλουδάρδης προγνοὺς τὴν ἐπιβουλὴν ἀνὰ κράτος φεύγει. Καὶ ταῦτα μὲν τόνδε τὸν τρόπον συνέβη τοῖς παρ' Ἰταλίαν πεμφθεῖσι πρέσβευσιν.

non duxisset, subodorabantur quid pararet. Cogitatum profecto nefarium et ortu primo exstinguendum. Nunc illud sinu gignentis factum et lacte quodam feræ cupiditatis edoctum usque ad audaciam Deum ipsum fœdifrago perjurio violandi, erupit denique magnam in perturbationem perniciemque Romanorum. Sed hæc postea: hoc vero tempore cœpto imperator insistens operi res urbis in statum quam maxime securum componendi, Genuenses quidem, quique jam aderant quique mox venturi expectabantur, plures et contumaciores cernens quam ut spes esset subijci bona fide Romanis posse, providensque fore ut levibus quibusque subinde causis aut prætextibus ad arma et rebellionem concitarentur, utpote homines arrogantes et feroces, eos intra ipsam habitare civitatem haud putavit tutum; eponendos igitur duxit in proprie ipsis assignatum locum. Ac primo quidem Heracleam Thraciæ ipsos translulerat. Deinde tamen securum existimavit collocare illos e regione Perææ, et sua intra solam arcem Galatæ habere domicilia jubere. Venetos autem et Pisanos, quorum erat non ita magna multitudo, manere intra urbem permisit, sed separatos ab invicem et ab aliis, Inde ad omne periculum certius, quantum in ipso erat, prævertendum dirui et solo funditus æquari jussit munitiones tum intra urbem arcis exstructæ ad maritimam fori partem, tum extra suburbii Galatæ. In quo sic propugnaculis nudato habitare Genuenses ex adverso oppositæ ipsi ab occasu Perææ, extensa quam maxime in longum domorum serie, præcepit, aliis quoque decer-

nens præscribi locos ad habitandum, et cuique genti suos census et vectigalia, nullo prohibente provenire.

36. De legatis ad papam et Italos ab imperatore missis.

Misit et quamprimum legatos imperator ad papam, donis eum deliniens. Duo autem legati erant, quorum unus Nicephoritzes, alter Alubardes vocabatur. Uterque scriba Balduini fuerat nuper imperatoris Italorum; unde quod ad partes Romanorum transissent, proditionis accusabantur a Latinis. Hos in Italiam appulso grave periculum excepit, in quo ne nomen quidem sacrosanctum legatorum extrema ipsis mala deprecari potuit, quanquam alias imperator proditionis in se reos ex urbe tum a Latinis detenta subdole missos benigne accepisset, crimen honore legationis occultatum se videre dissimulans. Itali enim cum alias irritabiles ac vehementes, tum incommode recenti amissæ Constantinopoleos efferati adversus hos tali tempore sese ipsi offerentes in rabiem solito majorum, ulcisci supplicio prorsus atroci crimen ipsis impactum proditionis aggressi repente sunt. Captum videlicet Nicephoritzen a pedibus ad caput vivum crudeliter excoriarunt, non magis in penam sceleris ipsius quam in imperatoris ipsum mittentis ignominiam ac contemptum. At Alubardes, comperito quid sibi pararetur, prævertit infortunium fuga matura. Hic successus missæ in Italiam legationis fuit.

Γ'.

α'. Ὅπως ἐσκόπει ὁ βασιλεὺς τὰ κατὰ τὸν πατριάρχην Ἀρσένιον.

[P. 113] Ὁ δὲ βασιλεὺς στοιχιζόμενος ταῖς ἐννοίαις, ὡς ἄλλως οὐκ ὄν πατριάρχου διχα τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἰθύνεσθαι, ἐσκόπει καθ' ἑαυτὸν πῶς ἂν καὶ τὰ κατὰ τὸν πατριάρχην κατασταίη καὶ τὰ κατὰ γνώμην ἐκδαίη, θητέρου δ' εὐοδήσαντος εἰ θάτερον ἀπολείποιτο, τὸ πᾶν ἂν χωλεῖν ἀναγκαῖον ἦγαίτο. Εἴτε γὰρ καταστάντος τοῦ πατριάρχου αὐτὸς ἐμποδίζοιτο ταῖς βουλήσεις, ἐπὶ μεγίστοις ἀτυχεῖν εἴτε ἀπόντος ἐκείνου αὐτὸς τὰ κατὰ βούλησιν πράττοι, τῶν πρὸς αὐτοῦ μὲν ἦκιστα ἀμαρτάνειν, πολλοὺς δὲ συμπλέκοντας ταῦτα τῇ περὶ τὸν πατριάρχην συμβάντι ὡς οὐκ ἐνδικῶς ἀπρακτοῦντος μεγίστην αἶρειν τὴν ταραχὴν, καὶ προσεῖναι τὸ εὐλογον, ὡς εἰ παρῆν πάντως, ἐμποδῶν ἂν ἐκείνον στήναι ταῖς ἐπινοίαις. Νῦν δὲ προαιρουμένου τοῦ βασιλέως παρανομεῖν, παρανόμοις ἄλλαις ἀρχαῖς συμπέρασμα παράνομον ἐπισηχθαι, ὡς καὶ τὸν πατριάρχην παραλογισκῆσθαι καὶ τὸν βασιλέα πτερνίσαι ταῖς οὐ καλαῖς περὶ τὸ θεῖον ὑπολήψειςιν, ὡς ἐκείνου ἢ μὴ ἐφορῶντος

ἢ μὴ μετελευσομένου τὸν ἀμαρτήσαντα. Τὰ δ' εἰς μεγάλτην εἶναι οἱ τὴν ταραχὴν, ὡς καὶ κίνδυνον ὑπονοεῖσθαι. Ταῦθ' ὁ κρατῶν λογιζόμενος συνάπτειν ἤθελε τὰ ἀσύναπτα, τὴν τε τοῦ πατριάρχου ἀποκατάστασιν καὶ τὴν τοῦ γνησίου βασιλείως ἀπραξίαν· τὰ δ' ἦσαν λίνον μὴ λίνῳ συγκλώθοντα πράττειν. Ἔγνω γοῦν πειρᾶσθαι τοῦ πατριάρχου, εἰ οὕτω τῶν κατὰ τὸν Ἰωάννην ἐχόντων ἀπηρητημένως πάντη καὶ ἀναιμένως αὐτὸς κατανεύει τὴν εἰς τὴν πόλιν εἴσοδον, πρὸς δὲ καὶ τὴν προστασίαν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ στέφειν αὐθις ἐκείνον βασιλικῶς κατὰ τὸ δεῦτερον προαιροῖτο ἐπὶ τῆς πόλεως (εἶναι γὰρ καὶ ἄλλως δίκαιον πρῶτως εἰσαχθέντα καὶ πρῶτον τῶν βασιλέων στέφεσθαι), ὡς εἰ διδοίη ταῦτα καὶ τὰπὶ τούτοις ἐλπίζειν, ὡς ἐφ' ἑσυχάσοι προχθέντων. Τρισὶ δ' ἦτο πείσειν τοιαῦτα λέγοντα, τῇ τε μεμαλακίσθαι τοῦτον τῇ χρόνῳ ἐν ὑπεροραῖς διάγοντα, τῇ τε δεδιέναι μὴ καὶ αὐθις ἀντικαταστή ἄλλος, γεγονὸς καὶ ἐπ' ἄλλῃ ἤδη, καὶ τρίτῳ τῇ ἀνάγκῃ εἶναι καὶ αὐτὸν ἐρῆν τῆς πατρίδος, ἧς ἀδύνατον ἐπιβῆναι, καὶ ταῦτα μεθ' ὑπερτάτης τιμῆς τε καὶ δόξης [P. 114]

III.

1. *Quid consilii cepit imperator circa patriarcham Arsenium.*

At imperator multis undique cogitationibus occurrentibus tandem intelligens fieri non posse ut res Ecclesiæ sine patriarcha componerentur, deliberabat secum quo pacto consequeretur ut et sedi vacanti daretur patriarcha et simul sibi ex sententia destinata procederent. Nam horum alterum si succederet, altero deficiente, claudicaturum necessario statum suum providebat. Quippe si restituto patriarcha ipse prohiberetur exsequi quod decreverat, e maximis se spebus im par lapsurum infortunium exhorrescens cogitabat: sin relicto illo ubi erat, ipse per sese quæ vellet efficeret, 170 ingentem se subiturum invidiam et eruptionis inde assultibus vix parem futurum reputabat, siquidem habituros parum sibi æquos plurimos, rebus imminentes novis, speciosum prætextum validæ conflandæ factionis, obtendendo videlicet arcanis odiorum causis, livori et ambitioni, publice plausibili et in speciem religioso zelo vindicandi ab injuria et repnendi in thronum ereptum exsulantibus sine causa patriarchæ, ac verisimiliter jactando voluisse imperatorem eo procul habendo amovere a se molestum arbitrum, quem satis nosset haud unquam acquieturum ingratis ejus et injustis molitionibus, et quoniam præoptasset illegitimam monarchiam legitimo collegio supremæ potestatis, ecclesiasticum quoque supremum magistratum illegitimum maluisse, quoniam ex eo, cum talis esset, suffragationem in suum ipsi similem sperasset; ac duplici utraque scelestissima injuria consciscenda in patrem sacrorum, quem circumvenisset, in pupillum principem, quem supplantasset, male se de Deo sentire

declararet, quippe quem videretur opinari aut non videre quæ in ipsum peccantur, aut connivere ad scelera, pœnis eorum nunquam repetendis. Quibus ex rebus vel propria probabilitate vel artificii adversantium populo persuasis maximam orituram perturbationem palam erat, tamque atrox excitandum discordiæ civilis incendium, quo periculum esset ne caput ac familia ipsius simul cum ipsa republica conflagraret. Talis reputans formidansque imperator connectere insociabilia voluit, patriarchæ videlicet restitutionem et exauctorationem legitimi principis. Hoc autem erat telam texere lino linum nonjungendo, sed diversas nec natura cohærentes in unum stamen intricare materias. Hoc proposito aggressus ante omnia est tentare patriarchæ animum, acquid persuaderi seni posset ut relictis in suspenso et in incerto, uti tunc erant, Joannis pupilli rebus, venire ipse in urbem annueret, ac throno patriarchali in sua vera metropoli conscenso emoliri se pateretur ad sese coronandum ibi denuo pompa et cæremonia solemnissima. Nec desperabat rem ipsi probari posse, quidquid 171 alias in coronatione repugnasset, quoniam causa nunc erat idonea, ut qui prior imperatorum in urbem suis unius auspiciis captam intraverat, prior quoque ibi coronaretur. Quæ si ab Arsenio impetrarentur, spes erat in aliis quoque assensuram, ac cum forent perpetrata quæ imperator destinaret, factis acquieturum. Tres autem secum reputans reperiebat causas, quæ ipsi sperandum suaderent fore nunc exorabiliorem in his quam antea Arsenium. Prima erat, quod esset verisimile lædere ipsum exsilii tam longi, eoque tædio emollitum ad libenter paciscendum de reditu. Altera, quod vix esset dubium quin

μη ταῦθ' ὑπισχνόμενον ἐκτελεῖν. Εἰ δέ γε μη πείθοιτο, αὐταρχεὶς πρὸς ἐκείνον εἶναι οἱ τὸ ἀξιῶσαι. Τοιοῦτοις τοιγαροῦν ὁ βασιλεύων συγκροτηθεὶς, ἐπὶ τῶν ἀρχιερέων διαφωνούντων, προστίθεται καὶ αὐτὸς τοῖς ἐκείνων ψυφιζομένοις, καὶ ἀμφιβόρει τὰ τῆδε προστιθέντος τοῦ βασιλέως. Θάτερον δὲ μέρος ὡς ἀσθενῆσαν ἐντεῦθεν συγκατακλίεται, καὶ μᾶλλον ὅτε ἐπὶ ῥητοῖς πρὸς βασιλέως καὶ τῆς συνόδου καλοῖτο. Ἦν γὰρ καὶ αὐτοῖς ἰδίως προσαπατούμενον ἀμνημονεῖν μὲν σφισι τῆς εἴτε προπετείας εἴτ' ἀδικίας χρῆθ' λέγειν, καὶ παραυτίκα κοινωνεῖν ἐκείνοις τῶν ἱερῶν καὶ τοὺς παρὰ τοῦ Νικηφόρου χειροτονηθέντας δέχεσθαι, καὶ μὴ σχίζειν τὴν Ἐκκλησίαν ἐκ τίνος μικροψυχίας μηδένα ἐχούσης καιρὸν. Ταῦτα συνθέντες ἀποστέλλουσι τοὺς ἀπαγγελοῦντας. Ὁ δ' ὡς ἤκουσε τῶν διαμνηυμάτων, πρῶτον μὲν ἐσχετικιάζεν εἰ καλοῖτο προσαπατούμενος καὶ μὴ παρακαλοῖτο συγγνώμην τῶν ἡμαρτημένων παρασχεῖν· τὸ μὲν γὰρ δίκαιον ἐχόντων ἐφ' οἷς ἐπραξάν εἶναι, τὸ δ' ἁμαρτόντων. Ὅμως παρακαλούμενος ἐπραύνετο, καὶ ἔτοιμος ἦν πρὸς τὸ προσχωρεῖν. Πλὴν περὶ τὴν πορείαν ἐκείθεν διηγουκῶς ἐν τοῖς Ῥουφίνου γίνεται,

Α ὡς τοῦτο μὲν προσαναπυσόμενος, τοῦτο δὲ καὶ τὰς ἀποκρίσεις ἐντελέστερον ἐκ τοῦ παρασχεδὸν δώσων ἐπ' οἷς ἀπήτητο.

β'. Ὅπως μετακληθεὶς ὁ πατριάρχης εἰς τὴν πόλιν εἰσάγεται, καὶ στέφει αὐθις τὸν βασιλέα,

[P. 115] Ἐκεῖσε τοιγαροῦν πεμπομένων πρὸς τε τοῦ βασιλέως καὶ τῆς συνόδου, καὶ κινουμένων τῶν ζητημάτων, ὁ δὲ τὰ μὲν διδοὺς τὰ δὲ καὶ προσυποσχόμενος περαιούται τε τὴν ταχίστην, καὶ τῆς πόλεως ἐπιβίβη ψήφῳ κοινῇ καὶ γνώμῃ τὴν Ἐκκλησίαν καταλαμβάνει. Πρῶτος οὖν ὁ βασιλεὺς ἀπολογοῦμενος ἐκείνῳ περὶ τῶν πραχθέντων μεγάλας ἤγαλλε ταῖς τιμαῖς, καὶ ταῖς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν προσόδοις ἐτίμα. Καὶ τὸ μὲν ἱερὸν ἅπαν μετεποιεῖ πρὸς τὴν προτέραν κατάστασιν, ἐκτραπὲν ἐπὶ πολλοῖς παρὰ τῶν Ἰταλῶν. Καὶ δὴ ἐπιστήσας τὸν μοναχὸν Ῥουχᾶν, ἄνδρα δραστήριον ἐπὶ τοῖς τοιοῦτοις, τὸ τε βῆμα καὶ ἄμβωνας καὶ σωλέαν καὶ ἄλλ' ἄττα βασιλικαῖς ἐξόδοις ἀνακαδόμει. Ἔτα πέπλοις καὶ σκεύεσιν ἱεροῖς τὸ θεῖον τέμενος καθίστα πρὸς τὸ εὐπρεπέστερον. Ἔτα καὶ χώρας προσετίθει τῇ ἐκκλησίᾳ, φθάσας προσθεῖναι καὶ ἑλάσας εἰς τὴν τῶν ὁμοπόλων οἰκονομίαν, ὡς μὴ ἐν-

metueret ne alius in patriarcham iterum se vivo eligeretur. prout jam semel erat factum, et id malum prævertendi oblata occasione feret gavisurus. Tertia erat patriæ charitas, qua eum sollicitari ad desiderandum in urbem jam receptam adventum suum necesse erat: uti et verisimile, sic affectum minime recusaturum oblata conditionem regrediendi cum summo splendore in patriam charissimam, præscriptum cum intelligeret ea rejecta sibi spem nullam restare patriæ urbis unquam revisendæ. Si autem ille sic invitatus admittere oblata et petita polliceri non induceret in animum, ipsam tamen istam supplicem invitationem idoneæ ad populum excusationis loco fore ad avertendam ab Augusto culpam omnem officii neglecti, et totam invidiam in eum qui compellatus renuisset exonerandam. In hunc ferme modum subducta secum imperator consiliorum summa ingressus synodum bifariam scissam contrariis sententiis. horum revocantium, illorum excludentium Arsenium, ipse ad revocantes se adjungit et sui accessione suffragii quasi momento alteri lanci addito eatenus ambigæ deliberationis æquilibrium depressit, accedentibus mox quoque qui Arsenium excluderant, præsertim ubi per synodum, satagente imperatore, ipsorum et securitati et honorum cautum est abunde decreta oblivione nuper actorum, et sancito ne cuiquam fraudi foret illa, eive injustitia eive temeritas dicenda esset, qua fuerat vel exauctoratus Arsenius vel Nicephorus electus. Communio 172 quoque subito excommunicatis eo nomine reddita. Statutum etiam ut ordinali a Nicephoro reciperentur, ne intempestiva morositate Ecclesia scinderetur. His constitutis synodi Patres mitunt ad Arsenium qui ipsum ad reditum invitent. Quos ille ut audivit, primum graviter ferre visus est, quod tantum invitaretur, non etiam rogaretur ve-

niam dare ob ea quæ in se peccata fuerant, causando invitationem merame eorum esse qui se nullius peccati conscios profiterentur: nam si agnoscerent culpam, utique deprecarentur. Tamen cum hac ejus exceptione admoniti legati preces etiam adhibuissent, mitigatus senex exhibuit se promptum ad eundem quo vocabatur. Reque ipsa partim terrestri partim maritimo itinere ad Rufini prædia se contulit, vel paululum illic acquiescendi causa, vel inde clarior ex propinquo certiusque respondendi, cognitius distinctius quæ peterentur.

2. *Ut revocatus patriarcha invecus in urbem sit, et illic rursus coronaverit imperatorem.*

Igitur conventus illic patriarcha legationibus cum ab imperatore tum a synodo missis, postque disceptationem ultro citroque cunctorum accuratam, partim largitus partim pollicitus quæ postulabantur, celeriter transtretavit, et invecus in urbem, consentientibus jam omnium votis ac calculis, patriarchalem rursus insedit thronum. Ibi eum primus imperator, postquam diligenter excusasset quæ acta fuerant, demisse veneratus exquisitis affectis honoribus, et in liberaliter a se collatorum Ecclesiæ munerum proventuumque possessionem misit. Ac sacrorum quidem apparatus et ecclesiasticam suppellectilem, imminutam multis aversis per Italos, reposuit atque in pristinum reformavit statum, præposito ei rei curandæ monacho Rucha, viro industrio. 173 Ornavit de novo altare; ambonem et soleam, tum alia quædam, refecit regila impensis; velis præterea et vasis sacris Dei ædem instravit ad convenientem speciem elegantię. Adjunxit etiam nova Ecclesiæ prædia præter ea quæ prius attribuerat ad alimenta et stipendia cantorum sacrorumque ministrorum, necii necessariorum patientes penuriam officia sua negligentius obirent. Omnia ea

δεῶς τὰ τῶν ἐπιτηδίων ἔχοντες ἀμελοῖεν. Ὁ δ' ἀρχιερεὺς καὶ ὡς εἰς τιμὴν μὲν τοῦ Θεοῦ ταῦτα γινόμενα συνόλως προσπαδέχετο, εἰδέναι δὲ καὶ χάριν ἰδίως, ὡς χάριν αὐτοῦ γίνοντο, τῶν εἰκότων ἐνόμιζεν. Ὅθεν καὶ στέφειν ἤθελε τὸν διδόντα, καὶ ἀμνημονεῖν τῶν πραχθέντων τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἐβούλετο, τοῖς δὲ γε παρὰ τοῦ Νικηφόρου χειροθετηθεῖσιν ἐχωρήσας τὰ τῆς ἀρχιερωσύνης ἅπαντα, παρὰ μόνον τὸ συλλειτουργεῖν, ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἐχρῆτο· εἶναι γὰρ νομίζεσθαι δίκαια τὰ εἰς ἐκείνον πραχθέντα, καὶ αὐτῷ συνδοκεῖν, εἰ τὴν ἐπὶ τοῦ βήματος ἐκείνων κοινωνίαν καταδέχοιτο. Ἐπει δ' ἔδει καὶ περὶ τοῦ ἐκ δευτέρου στέφειν τὸν βασιλέα κοινολογεῖσθαι, ἐτοίμως καὶ ταῦτ' ἐδίδου. Καὶ μὲν δὴ καὶ ἡ τῶν ἡμερῶν κυρία παρῆν, καὶ ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ τεμένουσιν μεγαλοπρεπῶς ἔσπεφε. Μνήμη δ' οὐκ ἦν τὸ σύνολον Ἰωάννου, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ τῷ Καστρι: Ἀλεξίῳ προσεκεφιλοτίμητο, ὡς δι' αὐτοῦ ἀλούσης τῆς πόλεως, τὸ μετὰ τε τοὺς βασιλεῖς καὶ τὸν πατριάρχην ἐν ταῖς συναπταῖς μνημονεύεσθαι.

γ'. Ὅπως ὁ βασιλεὺς διεπροσβέβητο πρὸς Τοχάρους κήδη ποιῶν, καὶ πρὸς Αἰθίοπας.

[P. 116] Τότε δὴ τῷ βασιλεῖ τῶν πραγμάτων καλῶς καὶ ὡς ἤθελε καταστάντων, ἐξήγοντο καὶ πρὸς τοὺς μακρὰν πρεσβεῖαι, τοῦτο μὲν πρὸς τὸν ἄρχοντα τῶν

Α Τοχάρων Χαλαοῦ, τοῦτο δὲ καὶ πρὸς τὸν τῶν Αἰθίοπων σουλτάν. Τὸν γὰρ τῶν Ἑρσῶν μεθ' αὐτοῦ εἶχε τὸν Ἀζατίνην, ἐπὶ τῆς πόλεως βλακικῶς διάγοντα, κώμοις καὶ μέθαις ἀνὰ πᾶσαν διημερεύοντα ἀμφοδον· κενῆς γὰρ οὐσης ἀνθρώπων ἔτι τῆς πόλεως συνέβαινε τὰς ἀμφοδούς ὡς ἐρημίας εἶναι, ἐφ' αἷς ἐκείνος ἀνέδην καθήμενος σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν πολλοῖς καὶ μεγάλοις οὖσιν ὠργιαζέ τε τῷ Διονύσιῳ καὶ ἐμεθύσκετο. Πρὸς γοῦν ἐκείνους εἶχε διαπροσβέβησθαι καὶ αὐθις λαμβάνειν ἐκείθεν πρέσβεις. Τῷ μὲν Χαλαοῦ μετὰ τοῦ μοναχοῦ καὶ ἱερέως Πρίγκιπος ἐξεδίδου τὴν ἐκ τῆς Διπλοβατατζίνης ἐκ νοθείας παῖδα Μαρίαν. Καὶ Πρίγκιψ, ἀρχιμανδρίτης ὡν τότε τῆς τοῦ Παντοκράτορος μονῆς, ὑπὸ μεγάλαις φαντασίαις τε καὶ ἀθρόοις σῶμα καὶ πλούτῳ παντοδαπῷ τὴν κόρην ἐκόμιζεν, ἐπιφερόμενος καὶ σκηνακτὴν νεῶ ἐκ πέπλων στιβαρῶν μετέξῃς, τὰς δὲ γε τῶν ἀγίων μορφὰς χρυσῷ πεποιτημένας ἔγοντα, σταυροῖς καὶ σχοίνοις ἐρηρυσμένας, καὶ ἅγια σκεύη πολύτιμα κατὰ χρεῖαν τῆς ἱερᾶς θυσίας. Καὶ οὕτω μὲν πρὸς τὸ μεγαλειότερον τὸ συνάλλαγμα ἐξηρτύετο, κἂν τοῦ Χαλαοῦ ἐξ ἀνθρώπων γεγονότος πρὶν ἐκείνους φθάσαι ἡ κόρη τῷ υἱῷ ἐκείνου Ἀπαγᾷ, διαδόχῳ γε τῆς ἀρχῆς καταλειφθέντι, ἐν ὑστέρω φθάσασα ἐνηρμόζετο. Τὸν δὲ γε τῶν Αἰθίοπων σουλτάν ἄλλη τις χρεῖα τῷ βα-

patriarcha et ut in Dei honorem facta donataque religiose ac liberaliter jucundissime admisit, et ut in sui quoque gratiam studiosius impensa grate agnoscere imputareque in beneficii proprie accepti partem ac locum prae se tulit. Eoque maxime inductus est ad coronandum muniticum largitore, obliviscendumque priorum, omni deponendo injuriarum nupera depositione sibi factarum sensu. Ordinatis quin etiam a Nicephoro omnem functionem sacerdotii permisit, excepto solum secum una pariter, ubi sacris solemniter operaretur, ministrandi usu. In caeteris promiscue pari jure ac reliquos adhibuit. Causam autem exceptionis hujus allegabat hanc, quod videri posset ut justa et rite acta comprobare quae gesta contra se fuissent, si ordinatos ab instruo in suum locum in consortium faciendi secum ad aram sacri communis admitteret. Simul autem est ei propositum videri convenire ut imperator iterum ritu solemniter coronaretur, libenter ad id quoque annuit. Quare dies isti caeremoniae dicta est Dominica proxima, qua patriarcha imperatorem magnifico apparatu coronavit, nulla prorsus facta mentione aut significata memoria Joannis, sed potius eodem tacite rejecto per id quod honorarii muneris loco concessum ea occasione Alexio Caesari est in praemium captae urbis, ut videlicet staliim post imperantes (hoc est 174 Augustum cum conjugem) et patriarcham memoraretur in precibus publicis, quas synaptas vocant.

3. *Ut imperator legationem miserit ad Tocharos affinitatem cum iis contrahens, et ad Aethiopas.*

Hac vice rerum imperator succedentibus sibi ad votum negotiis, et pace domi constituta, tempus

aptum putavit mittendis ad gentes longinquas legationibus, ad principem videlicet Tocharorum Chalau et ad Aethiopas. Nam sultanum Persarum secum habebat Azatinem, in urbe vitam degentem ignavissimam ac totos etiam in triviis comessando comptandoque consumentem dies, quippe exhausta tum adhuc et raris incolis pro sui magnitudine habitata civitate, vacare plateas frequentia civium et quasi desertas cernens, libera illa solitudine fruebatur, et sic tanquam rure degeret procul ab arbitris, securus cum familiaribus et magnis suae gentis ac comitatus viris, mensis in propatulo positus assidens bacchanalia quotidiana celebrabat, vino sese barbara impudentia palam ingurgitans. Ad eos igitur quos dixi solos destinandas legationes habuit, et mutuas inde vicissim accipiendas. Atque ad Chalau quidem, principem monachum et sacerdotem misit, qui filiam ipsius notham nomine Mariam, quam ex Diplobatzina susceperat, desponsam ipsi conjugem comitaretur. Et princeps cum tunc esset archimandrita monasterii Pantocratoris, splendidissima specie mollissimi simul ditissimique apparatus ista sponsae deductione functus est, circumferens inter caetera templum solutile tabernaculi ritu crassis e serico velis circum et superne tectum, sanctorum formas auro elaboratas habens, crucibus et funibus firmatas, praeterea vasa sancta pretiosissima ad usum divini sacrificii. 175 Tali magnificentia nuptialis ista conventio celebrabatur. Verum Chalau mortuo antequam ad eum princeps cum sponsa pervenisset, puella sero licet adveniens re infecta non rediit: nupsit enim filio et successori Chalau in principatu, vocato Apaga. Sultanum porro

σιλεῖ σπένδασθαι κατηνάγκαζε). Ἐκ Κομάνων γὰρ ὧν ἐκεῖνος, εἰς τῶν εἰς δουλείαν ἀποδεδομένων, τὸ γένος ἐζήτει κατ' αἰτίαν συνετὴν ὅτι καὶ ἐπαίνων ἐγγύς. Τὰ γὰρ ἀντικρὺ ἀλλήλων κλίματα τῆς γῆς, τὸ τε βόρειον καὶ τὸ νότιον, ἐμφύτοις τισὶ δυνάμεσιν ἐπὶ τε σωματικῇ καὶ ψυχικῇ διαθέσει ἀντιπεπόνθασιν, ὡσπερ δῆτα καὶ κράσεσιν, ἐν αἷς οὐ μόνον ζώων ἀλόγων πρὸς ὅμοια ζῶα διαφορὰς εὔροι τις ἐμφανεῖς, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀνθρώπους ἀνθρώπων. Βορειοὶς γὰρ τὰ ζῶα λελεύκωται, νοτίοις δὲ μεμελαίνωται. [P. 117] Ἄνθρωποι δὲ ἐν μὲν βορείοις ἀσύνετοι ἄλλως καὶ μόλις λογικοὶ καταλαμβάνομενοι, ἐν οἷς οὐ λογικὰ ἐπιστῆμαι, οὐ μαθήματα φυσικὰ, οὐ γνῶσις, οὐ φρόνησις, οὐ περὶ τὸν βίον οἰκονομίαι καὶ τεχνῶν ἐργασίαι καὶ τᾶλλα οἷς τῶν ἀλόγων ἄνθρωποι διζυτέλλονται, ὄρμας μέντοι παραδόλους καὶ πρὸς μάχην ἐτοίμους ἔχοντες, καὶ ἐτοιμῶς ὀρμήσοντες ἦν τις ἐποτρύνῃ, παράβαλόν τι καὶ βακχικὸν ἔχοντες ἐπ' ἀλλήλοισι, καὶ τῷ Ἄρει σπένδοντες· ἐν δὲ νοτίοις τούναντιον ἄπαν. Ἐκεῖνοι γὰρ εὐφρῆεις μὲν ἄλλως καὶ ἄγαν συνετοὶ καὶ ἄριστοι τὰ ἐς πολιτείαν καὶ τέχνας καὶ λογικὰ μαθήματα καὶ βουλὰς

ἂν ἐφ' ἑκάστῳ, νωθροὶ δὲ τὰ ἐς ὄρμας καὶ μαλακοὶ πρὸς μάχας καὶ ἀπραγμοσύνη μᾶλλον συζῶντες ὀλίγα ἔχουσιν ἢ πολλὰ πολυπραγμονοῦντες αἰρούμενοι. Τούτων δὲ τὸν ἥλιον αἰτιάσασθαι ἂν τις φυσικῶς ὁμιλοῦντος, τῷ μὲν ὁμιλεῖν ὀλίγα καὶ πρὸς ὀλίγον οὐ μετρίως θερμαίνοντα τὸν ἐγκέφαλον, ὅθεν καὶ ἡ εὐφροσύνη προσγίνεσθαι πέφυκε, τὸ δὲρμα δὲ συμπιλοῦντα ἀπεργαζόμενον τοῖς μέλεσι τὴν στεβρότητα, ἐπὶ δὲ θάτερα τῶν μερῶν τῷ ἐπὶ πλέον ὁμιλεῖν θερμαίνοντο μὲν εἰς εὐφροσύνην, ἔκλυτον δ' εἰς ἀνδρίαν ἀπεργαζόμενον τὴν ὀλομέλειαν τῶν σωματίων· συμμετατίθεσθαι γὰρ τοῖς σώμασι τὰς ψυχὰς ὁ φυσικὸς λόγος δίδωσι. Διὰ τοιαῦτα καὶ πρότερον μὲν πολλοῦ ἐτίμων τὸ Σκυθικὸν Αἰθίοπες, κατὰ δουλείαν μὲν κτώμενοι, ἄλλως δὲ στρατιώταις ὑπὲρ αὐτῶν χρώμενοι. Τότε δὲ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἀρχὴν καταστάτος Σκύθου τὸ Σκυθικὸν ἀνεζητεῖτο ὡς στρατεύματος σφίσις ἐκεῖθεν συστήσομένου, ὅπερ οὐκ ἄλλως ἦν αὐτοῖς ὠνούμενοις μετακομίζεσθαι, εἰ μὴ διὰ τοῦ στενοῦ τῆς Βυζεῖνως προσβάλλοι θαλάσσης. Τοῦτο δὲ ποιεῖν μὴ ἀξιοῦντας τὸν βασιλεῖα ἀμήχανον. Διὸ καὶ πολλὰς ἐδωρεῖτο τοῦτον ἀποστολαῖς, ἐφ' ᾧ τὰς

Æthiopum aliæ utilitates impulerunt ad fœdus cum imperatore faciendum. Erat is genere Comanus, venditus olim in servitutem, qua in regnum mutata satagebat prudenti laudabilique consilio ut comæatus esset facilis popularibus suis ad eos quibus imperabat, indigere ipsos sentiens tali auxilio. Sunt enimvero non magis situ quam indole naturalique qualitate inter se adversæ atque e diametro oppositæ arctosæ austrinæque nationes, commissis invicem penitusque dissidentibus qua corporum qua etiam animorum affectionibus, pro differentia videlicet temperamenti ac cœli, quæ inter utrumque tractum intercedit; cujus etiam vestigia cernuntur in brutis animantibus, quarum sub Septentrionibus natæ alitæque a generis ejusdem genitis educatisque in regionibus meridianis haud modicis diversitatibus differunt, color siquidem etiam ipse corporum discrepat, in Borealibus fere candidus, in Australibus ater. Sed animorum in hominibus majoris momenti discrimen est, stolidorum et vix ratione utentium in septentrionalibus, apud quos frustra requiras logicas physicasve disciplinas, scientiam aut prudentiam, cum ne ratio quidem parandi necessarii victus aut conventionis cultus, non artes, non opificia, non cætera quibus homines a belluis differunt, in iis reperiantur. Vividi e contrario acresque, projecti ad contemptum periculorum cupidique præliorum Boreales sunt, tum irritabiles, et si quis lacessierit, fanatico ruentes impetu in cædes mutuas, 176 martiale prorsus genus et cruento pugnax. Quorum cuncta in Australibus contraria, solertibus, mansuetis, eximie callidis, politicæ rationis consultis, industrii ad artes, rationalis disciplinæ capacibus, fecundis consiliorum, et in omni occasione quid optimum factu sit momento videntibus, vicissim ad labores pigris, ad pugnas molli-

bus, otio gaudentibus, egere feriendo quam satagendo abundare malentibus. Cujus tantæ discrepantiæ si quis soli causam imputaverit haud a vero, ni fallor, aberrabit. Quia enim ejus radii Arctosæ et exiguo tempore et raro et oblique illuminant, non eam cerebris humanis vitalis caloris mensuram afflant, quæ ad expediendas operationes mentium, sensusque communis acrimoniam requireretur. Frigus porro illius cœli naturale, solaris teporis admixtione liberum, addensat duratque cutem corporum, crassitiemque et soliditatem inducit membræ. Sub meridiano contra circulo aut in accedentibus ad illum terris frequentius imminens constantiusque immorans ac superne incoquens subjecta vapor ardentis solis eliquat corpora, et ad omnem motuum alacritatem audaciamque certaminum fluxos languidosque artus efficit. Afficit autem alterarique animos consensu quodam qualitatibus et temperamento corporum, naturalis tradit ratio, experientia sane suffragante. His de causis et olim Æthiopes valde gaudebant affluente ad ipsos copia mancipiorum Scythici generis quippe quorum opera cum ad omne laboriosum ministerium tum ad contentiones impetusque præliorum in usu necessariæ tuendis finibus militiæ percommode uterentur; quos minus mirum imperitatnem jam ipsis hominem ortu et natalibus exterum, cum proprio, tum populi cui præerat genio, suæ gentis consortium consuetudinemque affectasse, militari utique, qua egēbat, manu non aliunde ipsi quam ex emptâ evocataque inde juventute suggerenda. Quia vero Scythas ad se tuto deportare nisi missis ad Euxinum navibus nequibat, cujus maris fauces cum haud dubie forent in 177 potestate imminentis illis Constantinopolitanæ civitatis, facile vivebat prudens barbarus nequaquam sibi, quod optabat, aliter quam gratia

ἐκεῖθεν διαπλοῦζομένας νῆας ῥάδιως. Εὐξείνῃ προσ-
βάλλειν, καὶ τοὺς ἐν αὐταῖς πολλὰ διδόντας μείρακας
Σκυθικοὺς ἐξωνεῖσθαι καὶ πρὸς τὰ ἴδια ἐπανήκοντας
φέρειν, ὃ δὴ καὶ πολλακίς γεγονὸς ἔγνωμεν, ἐκεῖθεν
μὲν τῶν χαρισμάτων πρὸς βασιλεῖα διαπεμπομένων,
ἐντεῦθεν δ' ἀνοιγομένης σφίσι τῆς πρὸς ἐκεῖνον κε-
λεύθου.

δ'. Περὶ καμηλοπαρδάλειος, ὁποῖόν ἐστι.

[P. 118] Ἐν δὲ τοῖς χαρίσμασιν ἦν καὶ καμηλο-
παρδάλειος, ζῶον θαυμάσιον καὶ ἀσύνηθες, περὶ οὗ
ὀλίγα βόλομαι λέγειν, τοῖς μὲν ἰδοῦσιν ὑπόμνησιν,
τοῖς δὲ πρὸς θεασαμένοις διδασκαλίαν. Σῶμα τούτῃ
μέτριον κατ' ὄνου οὗς κίνθυνας ὀνομάζομεν δέρ-
μα κατὰ παρδάλεις, λευκὸν καὶ πυρρῆαις φολίσι κατὰ-
στικτον, θήσις σώματος κατὰ τὰς καμηλοῦς ἐξ ὀπί-
σθίων βουδῶνων ἐς ὤμους ἀνωφερῆς, τῶν ἐμπροσθίων
ποδῶν ὑπερκειμένων αὐτάρκως τῶν ὀπισθεν' Τρά-
χλος κατὰ γεράνου ἐπὶ μήκιστον ἐκτεινόμενος καὶ
ἐς κεφαλὴν ἀναγόμενος, ὡς ἀγέρωχον τὸ ζῶον ἐγκα-
θιστῆν. Κεφαλὴ δὲ βραχὺ καὶ καμηλοειδῆς τῷ σχή-
ματι. Λευκὸν τὴν κοιλίαν, καὶ ἀπὸ τραχήλου διὰ
ράχως πάσης καὶ ἕως οὐράς μετρίως γραμμὴν ἐπὶ
στάθμην μέλαιναν ἰθύντατα περικείμενον. Πόδες
λεπτοὶ κατ' ἐλάφους καὶ διχηλοῦντες. Ἡμέρον δ'

ἄλλως, ὡς καὶ παισὶ παίζεσθαι ἀγόμενον ἐκ βίνος,
καὶ πειθήνιον ἐς ὄπου βέλοισι ὀρμῆν, πομφάγον, καὶ
ἄρτυ καὶ κριθῆ κατὰ τὸ πρόβατον ψωμιζόμενον. Τὸ
δ' ἦθος χειρόθες, ἢ δ' ἄμυνα τούτῃ πρὸς τὸ λυ-
ποῦν (τῷ μεγίστῃ γὰρ μέρει καὶ τοῦτο φιλοτιμεῖται
τοῖς ζώοις ἢ φύσις, ὡς εἴ τις ἐπιτίθειτο προσαμυ-
νεῖσθαι) οὐχ ὀπλῆ κατὰ τοὺς ἵππους, ἢ κέραι κατὰ
βοῦς (οὐδὲ γὰρ κέρασιν ἔστυπται), οὐκ ὀδόντι κατὰ
τοὺς κάρους, οὐκ ὄνυξι κατὰ τὰς γαλαῶς, μόνοις δὲ
τοῖς ὀδοῦσιν, ὄμαι, διὰ δηγμάτων μετρίων, ὅσον
καὶ ἀποσοθεῖν τὸ λυποῦν μὴ βλάπτον· οὐδὲ γὰρ τις
ἰδὸς τοῖς ὀδοῦσιν ἐντέθηται κατ' ἐκείνα ἢ δὴ τοῖς
τοιοῦτοις ἢ φύσις ὀπλίζει. Τοῦτο ὡς εἴ τι τέρας
ἐκεῖθεν πρὸς βασιλεῖα διακομισθὲν ἐκάστης θέαμα ἦν
καὶ τρυφῇ τοῖς ὀρώσι δι' ἀγορᾶς ἐλκόμενον.

ε'. Ὅπως αὐξηθέντες Ἀἰθίοπες τὰ κατὰ Συρίαν διεπρά-
ξαντο. Καὶ τὰ κατὰ τὸν Νόγαν.

[P. 119] Ἀλλὰ ταῦτα μὲν τῷ κρατοῦντι πεπράχα-
ται δοκῆσει τοῦ συνοῖσειν τοῖς ἡμετέροις. Καὶ ὅσον
μὲν εἰς εἰρήνην ἀνυστὸν ἦν τὸ πραγματευόμενον,
ἄλλως δὲ καὶ ἐς μέγιστον ἐλυμήναντο· ταῖς γὰρ
συνεχέσι μετακομίσεσι τῶν βορέαθεν μειρακίσκων
πληθὸς ἐν καιρῷ συστάν στρατιωτικὸν ἠὔρησέ τε
τὴν τῶν Αἰθίοπων ὀρμὴν, καὶ ὑπὲρ τὰ ἔσκαμμένα
ἐπήδων, ὡς πολλακίς τῷ κατὰ σφᾶς ἀσφαλεῖ θαρ-

et beneficio imperantis illic posse contingere. Quare
isto ut placato benevoloe uteretur, multis lega-
tionum et missorum cum illis munerum conabatur
officis assequi. Nec votis excidit: augusto quippe
annuenteliberè commeabant in Euxinum misit cum
auro multo ab Æthiopum principe, qui Scytharum
adolescentulorum maximum magna pecunia coem-
ptum numerum ipsi perducerent; quod sæpe facti-
tatum novimus, ex quo blanditiis donorum delini-
tus imperator eam aperiri et tuto frequentari per-
misit viam.

4. De camelopardali, quale animal sit.

Cæterum in donis hac de causa missis camelo-
pardalis fuit animal rarum et mirabile, de quo
pluscula hic sujicere decrevi, ut qui viderunt
recordentur qui non viderunt discant. Moles ei
corporis non magna, qualis ferme magnorum asi-
norum, quos canthones vocamus. Pelle obducitur
pardalibus simili, rubris in albo sparsim com-
puncta maculis, magnitudinis ac figuræ squam-
marum. Forma corporis camelos imitatur, a tergo
et femore ad armos sursum eminens, anterioribus
cruribus longitudine non modice superantibus pos-
teriora. Collum ut in gruibus longissime protensum
alte in verticem assurgit fastidiose circumquaque
despectantem quodam quasi supercilio ferinæ super-
biæ. Caput exiguum a camelis figura non discre-
pans. Venter albus, a capite per dorsi spinam
usque ad caudam, quæ modica est, linea nigra
velut ad normam rectissime producta signatur. Pe-
des tenues in similitudinem cervinorum, fissis
et ipsi unguibus. Ipsum alioqui animal mansuetum
ac cicur, ut etiam ludendum se pueris præbeat

et naso tractum non invitum sequatur quocunque
duxeris. Herba vescitur: sed et panem et hordeum
non minus quam oves libenter gustat. Indoles tra-
ctabilis nec iracunda. Si quid offendat (nam ferme
animantibus natura quibus injurias propulserit arma
non negavit), si quid, inquam, infestum ingruerit,
non id calce ut equi, non ut boves cornu, quo ca-
ret, non dente sanguinario et terribili, ut apri, non
unguibus ut feles, sed solis, puto, non acutis den-
tibus ulciscitur per morsus non rabiosos, sed mo-
deratos, ut intelligas nolle ipsum aliis nocere, satis
habens ab sese quomodocunque propulsare noxam.
Neque vis ulla veneni dentibus subest in perniciem
dentes natura pro armis dedit. Talo peregrinæ
formæ animal ex Æthiopia ad imperatorem missum
spectaculum diu quotidianum et jucundum Byzan-
tinis præbuit, per fora et plateas ductum.

5. Ut aucti viribus Æthiopes in Syria rem gesserint,
et de Noga.

Quæ imperator ostentabat eo consilio, ut populus
delectatus fructu isto longinqui commercii paræm
et societatem initam cum Æthiopo ut nostris rebus
utilem probaret. Et erat in ea forte conducibile
quidpiam si quis in præsentis usu tranquillitatis
acquiesceret: sed qui longe consuleret in poste-
rum, magnam summæ rerum et nomini Christiano
parari perniciem ista in barbaros indulgentia sen-
tiret. Experientia certe docuit auctos et corroboratos
Æthiopus isto libere concessu comæatu puerorum
e borealibus tractibus, qui deinde in cælo mitiori
affluente victus copia in acres bellatores adolescerent
formidabiles evasisse, conscriptis exercitibus invi-

ροῦντας ὑπερρούς ἐκφέρειν πολέμους καὶ κατὰ Χριστιανῶν ἀνδρίζεσθαι. Τῶν γὰρ Ἰταλῶν τὴν τῆς Συρίας ἀπάσης παραλίαν κατεχόντων καὶ Φοινίκης ἀρχόντων καὶ αὐτῆς Ἀντιοχείας τὸ κράτος ἐχόντων, διαμψιθιτούντων δ' ἐξ ὑπερτέρας ἰσχύος καὶ τῶν τῆς Παλαιστίνης τόπων ὡς ἀγιότῃτος δόξαν ἐχόντων, καὶ μάλ' αἰκότως διὰ τὰς ἐκείσε τοῦ Σωτῆρος διατριβὰς καὶ τὰ τῆς οἰκονομίας τεραστικά, αὐτοὶ γε θαρσήσαντες ταῖς ἐκ τῶν Σκυθῶν συστάσαι δυνάμειν, ἐξελοθέντες πᾶσαν ἐκείνην τὴν γῆν Μυσῶν τὸ λεγόμενον λείαν ἐπίρου, ἕως οὖν κατ' ὀλίγον (οὐδὲ γὰρ ἦν τοῖς Ἰταλοῖς πρὸς αὐτοὺς σπένδουσαι) ἐχθροὺς γε ὄντας καὶ λεγομένους τοῦ τιμίου σταυροῦ) καὶ αὐτῶν δὴ τῶν μεγίστων πόλεων ἐξώσαντες αὐτὰς εἰς ἔδος καθήρειψαν. Καὶ νῦν κεῖται μὲν ἡ περιφανὴς Ἀντιόχεια, καὶ τὴν δὲ ἡ Ἀπάμεια, κατέσκαπται τε Τύρος καὶ Βηρυτὸς, καὶ Σιδῶν τὰ ὅμοια πάσχει. Ἐτέρωθεν δὲ θρηγεῖ Λαοδίκεια. Τρίπολις τε καὶ Πτολεμαῖς, τὰ μεγάλα τῶν Ἰταλῶν ἄσπετα, ὡς οὐδ' ἂν ἦσαν λογιζόμενα. Καὶ δὴ Δαμασκὸς ἡ καλλίστη, τὰ ποτὲ τῆς Ῥωμαϊδοῦ ἕρια καθ' ἑἴψαν, ἠφάνισται παντελῶς, καὶ ὅλως πλὴν τῶν εἰς Ἀρμενίους τελοῦντων οὐδὲν ἔτι συνίσταται. Ὁ δὲ παμπληθὴς ἐκείνω λαὸς πανταχοῦ γῆς διεσπάρη ἀνευ τῶν

πεσόντων, τῶν μὲν πολέμου νόμῳ, τῶν δὲ καὶ ἄλλων νόμῳ μαρτυρικῶ, μὴ καταδεχομένων τὴν ἄρνησιν. Καὶ ταῦτα μὲν Λιβύων τὸ Χριστιανικὸν ἀπάναντο ταῖς ἡμετέρας ἀδουλαῖς ἢ κακονομαῖς ἢ αὐτονόμοις ἕρμαῖς καὶ ὀρέξεσι. Τοχάρων δὲ τοῦ θράτους καὶ ἐπι ἀνέχομεν, οὐ δυνάμειν οὐκ ἔχοντες [P. 120] θαρσαλέαις, ἀλλὰ φιλικαῖς εἶτ' οὖν δουλικαῖς ὑπακούουσι, κήδη ποιῶντες καὶ δωροφοροῦντες συχνάκις τὰ κάλλιστά τε καὶ μέγιστα, ὡς καὶ δευτέρον εἰς μετὰ ταῦτα καὶ χρόνοις ὑπέροις συνέστη πρὸς οὐ δυτικούς Τοχάρους, ἐκ ποθεν ἀφανῶν ἐπιστάντες πρὸς τὰ βόρει κατασχόντας μεθ' ὅτι πλείστου δυνάμει, συνάλλαγμα τῶν ἀρχόντων τούτων Νογῶν, ἐνδόντες τῷ βασιλεῶς ἐτέραν παῖδά οἱ ἐκ σκοτίων σπερμαίων γεγεννημένην, Εὐφροσύνην τοῦνομα, ἐξ ἧν συνιδάμε μετὰ φίλως ἐκείνους ἔχον ἃ δὴ προστραταίωποιοντες πολέμῳ μόλις ἂν ἐκτῶντο.

ς. Ὅπως αἱ τρεῖς βασιλίδες ἀνδράσιν ἡρμόσθησαν καὶ ὀποιοῖς.

Τῶν μὲν οὖν βασιλῆων μετὰ ταῦτα διεγνωστο ἀπζλαγγῆναι καὶ τῶν βασιλίδων τῶν καὶ αὐταδέλων τοῦ πατρός Ἰωάννου, δοκουσῶν ἔχειν καὶ τούτων τὸ μέρος βασιλείας κληρὸν ἀπὸ πατρός. Καὶ διὰ τοῦτο βαθὺ τι σκοπῶν ἐκείνος Ῥωμαίους αὐταῖς οὐ συνήρ-

ctis ; nec jam virium conscios suarum sese intra cancellos 170 olim fixos tenuisse aut secreta possessione priorum contentos domi acquievissent, verum ausos erumpere ac sæpe bella finitimis inferre, sicque magno rei Christianæ damno famam sibi parasse bellicæ virtutis. Italis enim oram Syriæ maritimam universam obtinentibus, imperantibus etiam Phœniciæ et ipsi urbium olim principi Antiochiæ dominantibus, et ductis inde validis copiis prospere subinde certare solitis de possessione locorum Palæstinæ antiqua sanctitatis fama merito inclytorum, quod in iis versatus, passus et mira operatus fuerit Deus factus homo, illi, de quibus agimus, Æthiopes freti exercitibus ex juventute, ut diximus, Scythica conflatis, erumpentes e suis latebris istas regiones universas latrociniarum et prædatorum campum habuerunt, ferentes illic agentesque cuncta, et tanquam de Mysis, quod dici solet, impune spolia raptantes, donec paulatim (Italis abhorrentibus a fœdere cum ipsis icendo utpote venerandæ crucis notissimis et implacabilibus hostibus), quoad, inquam, paulatim post ejectos Christianos e maximis urbibus ipsas solo æquarunt. Et nunc jacet quidem illustris illa Antiochia, jacet et Apamea. Destruata est Tyrus et Berytus. Sidon quoque similia patitur. Alia ex parte luget Laodicea. Tripolis et Ptolemais, magnæ Italarum urbes, ac si nunquam fuissent, reputantur. Pulcherrima etiam Damascus, terminus olim Romanæ ad Orientalem ditionis, funditus eversa est. Et omnino præter vectigales Armeniis regiones nihil ibi subsistit. Numerosissima vero provincias illas opimas incolentium multitudo per omnes dispersa terras in miserimo gemit exsilio, præter eos qui aut

bello ceciderunt aut tyrannicis tormentis 180 Christianæ causa fidei, quod eam abnegare jussi renuerent consumpti sunt. En quid Christiana respublica profecerit ex auctis Æthiopum viribus imprudentia vel potius malitia nostra, consiliisque ambitiosis et privatis utilitates bene quantovis emptas dispendio arbitratis cupiditatibus ! Tocharorum vero in clades Christianorum ferocia adhuc quidem utcumque coercemus non armorum utique metu aut viribus nostris, quibus quam parum fidamus ipsi norunt, sed precario emendicata gratia illorum, sive, ut vero vocabulo rem ut est exprimamus servilibus obsequiis, affinitatibus illos honorantes, et ditantes donis creberrime missatis, quam in rem optima et pretiosissima nostrorum impendimus. Huc pertinet quod aliquanto post hæc tempora fœdus inivit imperator cum Tocharis Occidentibus, ex prius ignotis prodere se ac proferre in lucem incipientibus, et quæ nostris finibus a septentrione objacent vi maxima occupantibus. Quorum principi Noga dicto imperator aliam suam filiam, et ipsam ex pellice genitam, dedit uxorem, Euphrosynem nomine. Unde contigit ipsam a nobis amicitia nomine condonata auctate quæ ancipiti et laborioso bello vix unquam acquirere potuissent.

6. Ut tres reginæ traditæ viris, et quibus fœderis.

Post hæc decrevit imperato amovere a se tres reginas pueri Joannis sorores germanas, quæ videri poterant partem aliquam juris ad imperium a patre trahere. Quare cavendum etiam atque etiam putavit ne iis Romani conjuges darentur, ne quæ inde cuiquam offerri rerum novarum molientiarum

μοττε. Τὴν μὲν γὰρ τῷ ἀπὸ τοῦ Μορίου εὐγενεῖ Λα-
τίνῳ Ματῖν Διβελικούρτῳ λεγομένῳ συνῆγεν εἰς λέχος
ἐντεῦθεν ἐνδημήσαντι, τὴν δὲ δευτέραν Λατίνῳ με-
γιστᾶνι, ὃν ἂν ἐκεῖνοι φαίεν σεμνύοντες κόντον,
ὄνομα Βιντιμίλια, ἀπὸ Γεννοῦας τότε προσελθόντι
κατὰ φήμην τῷ βασιλεῖ, εἰς γάμον ἐκδοῦς καὶ δώ-
ροις τὰ εἰκότα φιλοφρονησάμενος ἀποπέμπει σῶμα
ἐκείνη συζύγῳ, τὴν δὲ τρίτην Βουλγάρῳ τῷ Σφεντισ-
θλάδῳ κατὰ Μυσίαν τῶν κατὰ τὸν Αἴμον ὄρεινῶν
ἄρχοντι διδώσι. Καὶ οὕτως ἐκείνων ἀπαλλαγείς καὶ
τῶν φροντῖδων τῶν ἐπὶ ταύταις βράσις ἐτέραις πρά-
ξις ἐπιβάλλεται.

ξ. Τὰ κατὰ τὴν δέσποιναν Ἀλαμάναν Ἄνναν.

[P. 121] Φθάει μὲν οὖν τῷ πρὸς Ἀλαμάναν
Ἄνναν, ἣν συνοικοῦσαν ἐπ' ὀλίγον εἶχεν ὁ τοῦ Λά-
σκαρι πατὴρ Ἰωάννης ἐν ἐσχάτῳ γήρῳ, Φρεδερίχου
τοῦ τῆς Σικελίας ἀρχόντος πικίδα, τοῦ Μαφρὲ δ'
ἀδελφῆν, ἣν δὴ καὶ ἐκ πρεσβείας ἐλθοῦσαν ταινιῶ-
σας ὁ δηλωθεὶς βασιλεὺς Ἰωάννης Αὐγούσαν δεικνύς
σύνοικον εἶχε καὶ ἕστεργε, — τῷ γοῦν πρὸς αὐτὴν
ἔρωτι ὁ βασιλεὺς Μιχαὴλ ἀλοὺς ἐν ἀσφαλεῖ μὲν εἶ-
χεν ἐφ' ᾧ τάχα μὴ ἀποδρᾶναι πρὸς τοὺς οἰκεῖους,
δμως δ' ἐκείνη προνοῶν τῶν ἐπιτηδείων βασι-

λικῶς πάντα τροπὸν ἐπέπρα τῆς σωφροσύνης περι-
γενέσθαι. Ὡς δ' οὐκ ἔπειθε πολλὰ πράττων καὶ
δεξιούμενος (μηδὲ γὰρ ἂν καλὸν εἶναι ἢ εὐπρε-
πὲς βασιλείως ἀκούσασαν δάμαρτα · οὕτω μεγί-
στου καὶ φοβεροῦ ἐν ὑστέρῳ τὸ λέχος αἰσχῦναι
καὶ τῷ δούλῳ, εἰ καὶ βασιλεῖος νῦν, παλλακεύε-
σθαι μεγίστην οὔσαν ἐκ μεγίστων), ἄλλον τινὰ
τρόπον ἔγνω θεραπεύειν τὸν τυραννοῦντα μανικὸν
ἔρωτα. Καὶ δὴ αὐτῇ μὲν ὑπέσχετο ἑαυτῷ συνοικί-
ζειν εἰς γάμον ἀφέντα τὴν ἑαυτοῦ, πλὴν ἐπὶ δοκού-
σας εὐλόγοις προφάσεσιν, ἃς καὶ προὔτεινεν ἐπὶ
πολλῶν, καλὴν μὲν εἶναι τὴν Θεοδώραν (οὕτω γὰρ
ὠνομάζετο ἡ Αὐγούστα) καὶ γένους ἀξίου τούτου βα-
σιλικοῦ, καὶ μηδὲν ἔχεις ἐπαιτῆσθαι ἢ γένους ἢ
σωφροσύνης τρόπων παραβεβασμένων ἢ τοῦ μὴ φι-
λανδρον εἶναι καὶ οἱ ἀξίαν συμβασιλεύειν. Ἄλλ'
ἀναγκαῖον εἶναι πάντως εὐφυλακτότερον καὶ πρὸς
τοὺς ἐχθρούς ἔχειν ἐπὶ τῆς πόλεως ὄντας, ἥς πολις
μὲν ὁ ζῆλος ἀναγκαῖος δ' ὁ κίνδυνος, οὐκ ὀλίγων
ἐπισφραεῖν ἐχόντων, καὶ ταῦτ' Ἰταλῶν τῶν ἐχόντων
πρότερον, παρακεκνισμένων καὶ ἄλλως εἰς μῆνιν,
ὅτι ἔχοντες ἀφῆρέθησαν. Καὶ νῦν παρακινήθοντας
στόλον ἀκούεσθαι φοβερὸν ἐξαρτύεσθαι, αὐτοὺς δ'
ἀντωπεῖν ὄρματις τοιαύταις μὴ ἔχειν · οὔτε γὰρ

posset occasio et oriri perturbatio sibi familiæque
suræ periculosa. Igitur unam quidem ipsarum nobili
Latino Maio de Bellicurto 181 nuncupato, qui ex
Moreo, unde ortus erat, Constantinopolim advena-
rat, matrimonio conjunxit; alteram Latino item
megistani, quem sui perhonorifico apud ipsos voca-
bulo contum appellabant, nomine Vintimilia, qui
tunc famam secutus ex urbe Genua ad imperatoris
comitatum accesserat, uxorem dedit, et donis cum
magnificis honoratum in patriam cum nova remisit
conjugem. Tertiam collocavit Bulgaro Sphentisthlabo,
montanæ circa Hæmum regionis in Mysia principi.
Sicque his imperatorii generis mulieribus procul
amandatis, solutus ea parte curarum, aliis pro ar-
bitrio gerendis jam securiorem applicuit animum.

7. De domina Anna Alamanna.

Ante omnia memorandum est quid de Anna Ala-
manna tentaverit. Fuerat hæc ex quo tempore conjux
Joannis Augusti, patris Theodori Lascaris, ab eo
ducta in extremo senio, Friderici Siciliæ regis filia,
Manfredi soror, quam a legatis ad eam accersendam
missis deductam et solemnî, coronationis ritu
Augustam declaratam memoratus imperator Joannes
uxorem, eamque percaram, habuerat. Hujus amore
captus imperator Michael custodivit eam diligenter
ne rediret ad suos, magnifice tamen ipsi ac
regie quæ opus ipsi erant ad victum cultumque
suppeditans, at nullam non interim admovens ma-
chinam ad ejus, si qua ratione posset pudicitiam
expugnandam. In quo frustra fuit, artes ejus omnes
indiosasque blanditias matrona repellente, quippe
quæ sapienter reputaret quam probrosum foret setali
ortam domo, vita in summa dignitate per inoffen-

sam hactenus famam transacta, viduam maximi et
potentissimi 182 imperatoris, contaminare lectum
ejus et augustale decus cum illustri memoria tanti
conjugis fædissimo pellicatu profligare, subjungendo
sese turpi libidini servi olim ejus ac subditi, licet
hodie ad imperium evecti. Cujus honestissimi certa
proposita cum tamen prudenter vereretur quorsum
amor impotens desperati successus furiis incensus
in tyrannica licentia posset erumpere, optimum
factu putavit hanc deliniendæ flagrantis cupidita-
tis inire rationem. Dixit imperatori haudquadam
se abhorrere ab ejus conjugio, si quis modus reperiret
ejus legitime sancteque committendi. Quare
videret equid eo quo nunc esset implicatus matri-
monio sese rite posset exsolvere. Tali nexu libero
so, ut honeste, ita non illibenter postea nupturam.
Arrexit aures ad eo Michael, et excitatum oblatæ
spe animum cupide advertit ad comminissæfidas et
quibus opus erat artificiosæ insinuandas speciosas
causas repudiandæ, quam habebat in contubernio,
conjugis. Aiebat haud se hire inficias talem esse
Theodoram (id erat Augustæ nomen) in qua nihil
ad regii generis claritatem, ad pudicitiam decus, ad
morum sanctitatem aut caritatem in virum posset
requirere, quominus dignissimam fateretur quæ
secum imperaret. Considerandum tamen esse ne-
cessitatem gravem, immineti nunc rebus Romanis
atroci periculo impositam, sollicite præcavendi
Latinorum iras, erepta nuper Constantinopoli
furentium. Opibus ipsis et numero valere, causa
quoque irritari communiter plausibili, pulsos ex
possessione diuturna et multis spoliatos, quæ pro-
pria dudum carissimaque habuerant. Concitatum
audiri totum Italarum nomen, et armari conspi-

ναυαί τοσούταις εἶναι πρὸς ἐκείνους ἀντίχειν, οὔτε μὴν οἴους τ' εἶναι στρατεύμασι πολεμεῖν κατὰ γῆν. Τοὺς δὲ Βουλγάρους καὶ αὐτοὺς ἐτέρωθεν ἀπειλεῖν εἰσβάλλειν διὰ Θράκης, καὶ μᾶλλον τῆς τῶν Βουλγάρων, ἄρχοντι: Κωνσταντίνῳ συνοικούσης Βιρήνης μὴ ἡρεμεῖν ἐώσης τὸν σύζυγον τῆ πρὸς τὸν βασιλεύοντα ἀπεχθεῖα. Κύκλω [P. 122] γοῦν τῶν ἐχθρῶν παρακινουμένων γρῆναι φυλάσσεσθαι τὰς ἐπιθέσεις εἰς ὅσον δυνατόν, ἰδίως δὲ δεδιέναι καὶ τοὺς τῆς βασιλίδος Ἄννης οικείους ὡς ἐτοίμως διὰ ταύτην κἀκείνους τοῖς ἄλλοις σύνεξορμήσοντας. Εἰ δὲ τι προμηθευσίμεθα, κρεῖττον κἀρὸν ἔχοντες, μὴ μόνον ἐχθροὺς ἐκείνους, ἀλλὰ καὶ φίλους γενέσθαι, αἰδομένους τὸ κῆδος, καὶ κατ' ἀγχιστείαν, εἰ συνοιζόμεν ἐαυτοῖς τὴν ἐκείνων, οικείως πρὸς ἡμᾶς ἔχοντας. Ταῦτα τοῦ βασιλέως βουλευομένου καὶ σοφιστικῶς λέγοντος (ἔπειθε γὰρ ὁ ἐκκαίων ἔρωσ, καὶ μᾶλλον παρὰ τῆς δεσποίνης Ἄννης περιφρονούμενος) ἡ βασιλὶς Θεοδώρα πυθομένη χαλεπῶς εἶχεν ἐνέγκαι, εἰ δέσποινα ἐστεμμένη οὔσα καὶ γνησία γυνή, ὑπ' ἀνδρὶ τε τῶ βασιλεῖ τεκοῦσα παῖδας, καὶ πρῶτον μὲν ἀποιχόμενον ἄλλον

τὸν Μανουήλ, εἶτα δὲ καὶ τὸν περιόντα Ἀνδρόνικον ὃν βασιλικῶς ὁ πατὴρ τρέφοι, καὶ τρίτον τὸν ἐπὶ τῆς πόλεως γεννηθέντα τὸν Πορφυρογέννητον Κωνσταντίνον, τοιαῦτα πάθοι ἀπολειφθεῖσα, στερηθεῖσα μὲν τοῦ ἀνδρός, στερηθεῖσα δὲ καὶ τῆς βασιλείας, καὶ πάσης ἀπεβύμενη τιμῆς, τὴν δ' ἀντίζηλον ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς βασιλείας ὄρωσα συμβασιλεύουσαν τῶ ἀνδρὶ. Ὅθεν καὶ πρὸς τὸν πατριάρχην κίψατα ἱκετεύει τοιαύτην συμφορὰν ἀμῦναι ταύτη, καὶ νόμων θεῶν ὑπερμυχεῖν ἀξιοῖ. Ὅς δὲ μὲν καὶ ἀγάμενος, εἰ τοιοῦτος ἐπιχειροῖ ὁ βασιλεὺς καὶ ἀνέδην τῶν ἀθίκτων ἀπτεταί, ὡς καὶ τοὺς κειμένους νόμους ἐθέλειν καταπατεῖν, αὐτὸς τοιοῦτος μὴ νομιζόμενος πρότερον, δεῖν ἰσχυρῶς καὶ διεμῆναι, τὸ μὲν ὀνειδίζων, τὸ δ' ἐπισείων ἐκείνῳ καὶ τὴν ἐκ Θεοῦ ἀγανάκτησιν. Τὰς δὲ γε προφάσεις ὡς ἰσὸν ἀρχῆς διέλυε· τὸ γὰρ φόβον θεῶν παρ' οὐδὲν τίθεσθαι κικῶς κρίνειν εἰδότες εἶναι τὸ φοβερόν, τὸ μέντοι γε τοὺς θεοὺς νόμους φοβεῖσθαι ἀφοβίαν εἶναι μεγίστην τῆ φοβομένη, κῆν δ' τι προτείνει τις ἐπὶ τῶ φοβεῖν. Ταῦτα τοῦ πατριάρχου καὶ λέγοντος καὶ μνησόντος, εἶτι δ' ἐτοίμου ὄντος ἀποκόπτειν

rante sententia potentiaque ferocissimarum gentium potentissimam classem, cui vix habeat Romanum, quo nunc statu est, imperium quid satis validum opponat. Neque maritimo apparatu haud dubie impares, terrestribus saltem copiis fidere possumus, quibus satis negotii facessent exurgentes e Bulgaria 133 motus, unde Constantinum principem assidue in nos stimulatam ardentissimis instigationibus Irenes conjugis nobis perinfensæ minari audimus irruptionem in terras nostras per Thraciam. In tanta multitudo et rabie coorientium in nos ex omni circum parte ferocissimorum hostium, quis non videt consulturum utique circumventæ undique reipublicæ, qui dederit operam numero eorum minuendo quibusdam aut ad nostram societatem atrahendis aut a communi certe aliorum conspiratione abducendis? jam illud satis constat, in primis Latinorum ditione ac vi bellica imperatricis Annæ cognatos numerari. Porro istos communionem nominis ac generis satis per se pronos in partes hostium nostrorum propriæ in nos sævius commovebunt causæ, repetendæ reducendæque domum consanguinæ matronæ quasi detentæ a nobis indigna custodia, nisi mature precavemus et ex ipsa mali causa remedium quærimus, tempestiva si unquam affinitate contrahenda, qua propinquorum dominæ Annæ non solum exarmentur iræ sublatis incentivis odiorum sed etiam amores auxiliæque concilientur, tanquam utique propinquis et necessitudine connubii cum sorore Manfredi filiaque Friderici jam quasi domesticis ipsorum. Talia versare animo ac sophisticis honestare conari rationibus imperatorem (prout adigebat illum exurens intime væsanus amor, irrideri esse a a domina Anna et vana objecta imagine nunquam successuri conjugii deludi non sentientem) audiens Augusta Theo-

dora graviter, ut erat consentaneum, talit. Quam enim intolerandum contumeliæ genus fore se legitimam conjugem, quæ viro imperatori tres ueros peperisset, primum Manuelem fato præreptum, alterum Andronicum superstitem, regie a patre educatum, tertium, ex quo Constantinopolim migraverant, ibi natum in purpura, Constantinum, inde Porphyrogenitum, post tanta merita nullius compertam culpæ repudiari, exauctorari, viro imperio, honore omni privatam abjici, et æmula in locum suum intrusam 134 cernere. Hoc metu anxia mittit ad patriarcham qui eum suo nomine suppliciter rogarent ut tam atrocem a se injuriam arceret, dignareturque pro sua auctoritate delerere imperatorem, ne tam proterve uxores prohibito commutando divinis legibus illudere auderet. Miratus plurimum hoc audiens patriarcha est cogitari attentarique res tales ab imperatore, palam in concessis inhiante, nec verente per conculcatas leges in cupiditatum obsequium ruere, quantæ illum nequitæ capacem non ante credidisset. Quare hæc molliter castigandam ratus erumpentem in tantum recundos ausus insaniam, gravissime illum reprobrando qua objurgando increpuit, minis etiam intentatis iræ divinæ. Simul allegatos in obtentum protervæ lasciviæ prætextus ut telas aranearum amovitis difflavitque, sapienter monens formidare vim hominum et Dei numen ac vigilem in scelera vindictam audaci licentia spernere non nisi ejus esse qui de vere terribilibus pessime judicet, hinc quidem stulte trepidus, inde præpostere securus. Quærensque sibi demum terrorum spectra prave formidolosi confingant, divinas vereri leges veram demum securitatem esse. Desineret igitur vana comminisci et trepidationem inanem justo et saneto Deo metu comprimeret. Hæc et his consentanea gra-

ἐκείνον, εἰ ἄλλο τι πράττει, τῆς τοῦ Χριστοῦ ὀλομείας ὡς μέλος σεσηπὸς ἤδη καὶ θεραπείαν μὴ προσεῖμενον, ἐπεὶ ἔγνω προσκρούσας ὁ βασιλεὺς ἰσχυρότερῳ τῶν αὐτοῦ δυνάμεων καὶ ὡς πρὸς Κρήτα κητίζει δῆθεν τὸν ἤδη μαθόντα τὰς ἐκείνου ὑπηρετήσεις (οὐδὲ γὰρ ἐπὶ μικρὸν οὐδ' ἐκείνου ἡρεμεῖν εἶα τοὺς λογισμοὺς ἢ τοῦ παιδὸς Ἰωάννου ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ παρόρασις), πρύμναν τε κρούεται, τὸ τοῦ Λόγου, καὶ ὡς εἶχεν ἐφοδιάσας τὴν δέσποιναν Ἄνναν ἐπὶ τὰ οἰκεία πέμπειν αἰρεῖται, [P. 123] πλὴν ἐπ' ἀνταμοιβῇ τοῦ παρὰ τὰδελφῶν ταύτης Μαφρὸν κατεχομένου Καλαχρος· ἐκεῖ γὰρ οἱ ὁ πενθερός ἐκείνου Μιχαὴλ ὁ δεσπότης τοῦτον κρατήσας ἐξέπεμψεν, ὡς προεῖρηται. Ὅτι δὲ σκῆψις ἦν ἐκείνῳ τὸ προβαλλόμενον, καὶ μόνον ἔρωτος θεραπείαι καὶ οὐ τοῦ κοινοῦ προμήθεια, ὁ τῶν πραγμάτων εἰδὼς ἀκριβῶς τὴν μελέτην συνελογίζετο.

ἦ. Τὰ κατὰ τὸν ἀδελφὸν Ἄννης τῆς δεσποίνης Μαφρὸν καὶ τὸν Κάρουλον.

Ἡ γὰρ Ἄννα Φρεδερίχου μὲν ἦν θυγάτηρ, Μαφρὸν δ' αὐταδέλφη, ὡς ὁ λόγος φθάσας ἐδήλωσεν, ἀποστατῶν

vitate tali persona digna monentem patriarcham, claroque insuper minantem sese illum, si porro cogitata promoveret, e Christi corpore velut membrum putridum et curationem respiciens abscissurum, reveritus imperator, aut potius confusus deprehensa torpis voti conscientia, eventumque desperans cœpti facultate (quod sero sentiebat) et viribus superioris, insuper metuens ne veteres patriarchæ in se offensiones ob amotum ab imperii collegio Joannem retricaret, ac clare tandem intellegens frustra se fucum perspicacibus **185** facere conatum erumpente in notitiam male tecta fraude, remigium, ut sic loquar, inhibuit, et quasi a cursu temere initio se reprimens incubuit, quod dicitur, in porram, retro cessim nitendo, novo videlicet ex re capto consilio, dimittendi ad sua copioso instructam viatico dominam Annam, cæterum postulans cum ea permutari et vicissim liberum dimitti Cæsarem apud Manfredum Annæ fratrem detentum eo quippe illum a se bello captum ejus socer despota Michael ducendum curaverat, ut dictum est. Porro istam ab imperatore ostentatam sollicitudinem præcavendi ne cognati Annæ Augustæ eum cæteris Latinis conspirarent, nihil nisi vanum et inverisimilem prætextum fuisse vafra simulatione obtentum vitioso amoris quo flagrabat, palam apparuit statum rerum tunc Italicarum ex vero scientibus.

8. De fratre dominæ Annæ Manfredo, et de Carolo.

Federicus enim et Manfredus, quorum illum quidem Annæ patrem, hunc fratrem fuisse diximus, ambo a papa et papæ partibus defecerant, et ut ibi loquebantur, excommunicati ab Ecclesia ipsorum suas sibi seorsim res habebant. Non enim sicut cæteri obtemperare ac se morigeros præbere jussis

Α τοῦ πάππα καὶ τῶν τοῦ πάππα, καὶ ὡς αὐτοῖ φαῖεν ἄν, τῆς αὐτῶν Ἐκκλησίας. Οὐδὲ γὰρ ἐβούλοντο κατὰ τοὺς ἄλλους καὶ αὐτοὶ εὐπειθεῖν τε καὶ ὑποκατακλίνεσθαι καθ' ὃ τι λέξοι καὶ πράξοι ὁ τῆς Ἐκκλησίας ἐπιλημμένος, ἀλλ' αὐτονόμοις χαίρειν ὀρμαῖς καὶ οὕτως ἐπὶ Σικελίας καὶ τῶν ἐκτὸς τὴν ἀρχὴν διοικεῖν. Ἰθριοπαθῶν δ' ὁ πάππας πρὸς ταῦτα, εὐρῶν δραστήριον ἄνδρα, ἀδελφὸν ῥήγος τῶν Φραντζίσκων ὄντα καὶ εἰς κόντους τεταγμένον τὸν Κάρουλον, τὸν κατ' ἐκείνων ὡς δῆθεν ἀποστατῶν ἐγχειρίζει πόλεμον, τάξας ἐκείνον, εἰς τὴν αὐτῶν βῆγα, καὶ πόλεμον ἐμβαλὼν ἐκείνοις ἐντεῦθεν ἀκήρυκτον [P. 124] Πῶς οὖν οἱ τόσον διαφερόμενοι πρὸς τὸν Κάρουλον ὀρμαχουεῖν μετὰ τοῦ βασιλέως ἐμελλον πρόποσε; Ὅμως τὸ μελετώμενον ἀπεκρούσθη, καὶ ὁ βασιλεὺς ἔμεινεν ἐπὶ τρόπου καὶ τὰ αὐτοῦ ἐπραττε. Τὰ δ' ἦσαν τὸ βουλάς ὑφαίνειν σὺν ἄρχουσιν, ὅπως ἀνακτιζοίτο μὲν ἡ πόλις διὰ ταχέων ἐπ' ἀδήληψ τῷ τί Ἴταλοι φρονοῖεν περὶ αὐτῆς (δύος γὰρ μὴ ἀφανῶς ἐπιθοῖντο), ὅπως δὲ φυλαχθεῖη Ῥωμαῖοις ἐπιστάντων ἐκείνων, καὶ μὴ φανέντες λαφύξαιεν ὡς ἐξ ἀνάγκης κραταιότερον ἐπιθέμενοι. Οὐδὲ γὰρ ἡρεμεῖν οὐδὲ μικρὸν

ac placitis moderantis Ecclesiam volebant, sed affectabant usurpabantque nemini obnoxiam licentiam agendi et statuendi prout liberet, ac sic tan in Sicilia quam extrema, pleno et nullum agnoscente superiore dominio, regnare. Quarum intolerabilium injuriarum nactus papa idoneum ultorem Carolum fratrem regis Francorum, ex contorum sive comitum ordine, virum strenuum, bello eum præfecit illis veluti rebellibus et apostatis indicto, regnum ipsis creptum illi tribuens quam optimo jure possidendum, si eos vi et armis inde pelleret; id quod summa ope tunc cum maxime ille ardens nihilque non movens conabatur. Quodnam ergo, quæso, periculum erat, ne isti **186** cum Carolo communis in nos expeditionis societatem inirent, quicum capitalibus commissi odiis internefino bello de statu et salute dimicabant? In hunc modum illæ de novo conjugio imperatoris cogitationes evanuerunt, ipso in officio permanente ac de cætero intento rebus suis. Inter quas quæ tunc urgebant, erant deliberationes crebro ab illo habitæ cum primissuorum de restauranda quamprimum urbe, sicque omni præsidiorum genere et intentæ vigilæ custodia firmanda, ut quæ arcano comparari forebantur ad eam recuperandam insidiosæ molitiones Latioorum, quandocumque in vim erupissent, successu frustrarentur. Timebantur enim occultæ artes et proditorum fraudes. Copiarum quoque ac cæterorum apparatus belli curabatur, ut tantum esset ad manum quantum opus erat ad prohibendum, ne statim atque in conspectum urbis venisset formidabilis ille, quem fama e erat adornari, exercitus Itolorum, eam abhorberet, sed ab illorum quantumvis vehementibus defenderetur insultibus et Romano imperio servaretur. Frequentes porro memorabant nuntii haud cessare ulla in parte Italos, sed in expeditionis apparatu duplici

ἠκούοντο, ἀλλὰ στόλον μέγιστον ἀπὸ γῆς καὶ θαλάσσης κατὰ τῆς πόλεως ἐξαρτύεσθαι.

θ. Ὅπως σανίσιν ἀνυψοῦντο τὰ πρὸς τῇ θαλάσῃ τείχῃ, καὶ διὰ τί. Καὶ περὶ ἐτοιμασίας τοῦ βασιλέως.

Ἐδόκει γοῦν πρὸς τὰ παραστάνα διὰ ταχέων ἀνυψοῦν τὰ τείχη τῆς πόλεως, καὶ μᾶλλον τὰ πρὸς τῇ θαλάσῃ, ἃ δὴ καὶ χθαμαλὰ ἦσαν· εἰκότως θάλασσοκρατοῦντος τότε τοῦ πρώτως ἀνεγείραντος Κωνσταντίνου τοῦ οὐχ ἕττον τὸ σέβας ἢ τὰς πράξεις μεγίστου, κατεπείγοντος δὲ τοῦ καιροῦ, ἕπει οὐκ ἔχοιεν πέτραις σὺν τιτάνῃ τὴν ἀνοικοδόμησιν ἐκτελεῖν, μόσσοι, σανίσι πλατεῖαις καὶ ἐπιμήκει· σὺν τῷ καὶ στιβαρὰς πρὸς τὸ ταῖς ἐπιφοραῖς ἀντέχειν εἶναι, τοὺς τε πύργους καὶ τὰ τείχη προσανυψοῦν, πρὸς δὲ γε τὸ αὐτάρκως ἔχειν τῶν ἀνθεξόντων ἐντὸς πλῆθος στρατιωτῶν ἔξωθεν ἐτοιμαζέμεν, πλὴν ἑλαφρῶν ὡς ἐντὸς μενόντων ἐπὶ τοῦ τῆς μάχης καιροῦ, ἦν δὲ τε δάοι καὶ ἀπὸ γῆς ἐκφέρειν πόλεμον, εἶναι τοὺς ὑποστηρομένους ἐκ στρατευμάτων μεγάλων βασιλικῶν. Τὰ δὲ γε τῆς τροφῆς αὐτοῖς, εἰ ἐπὶ μήκιστον παραμένοιεν προσκαθημένοι, ἐτοιμῶς ἀπὸ τῆς πόλεως ἐτοιμαζέσθαι· ἐισαχθέντων γὰρ βοῶν

ἰκνῶν εἰς γεωργίαν τῶν ἀρουρῶν, ὅπου ἂν εἴησαν αὐταὶ καὶ παρ' ὧν κατέχοιντο, τῶν ἐντὸς λέγω τῆς πόλεως, αὐτοὺς γεωργεῖν ἔχειν νεοῦντας καὶ σκαίροντας καὶ θερρίζοντας, ὡς εἶναι καὶ τοῖς ἀνθρώποις αὐτάρκη τροφῆν, [P. 125] πρὸς τῷ καὶ ταρίχῃ προεισαχθῆναι τοῦτο μὲν ἐξ ὑείων κρεῶν τοῦτο δὲ γε καὶ ἐκ τοῦ τῶν προβάτων γάλακτος, καὶ χιλῶν τοῖς ἵπποις προσαπομένειν, εἶναι δὲ καὶ γεωργοῦσιν ἐντὸς τὰ ἐς τροφὴν ἀνθρωπίνην τῶν ζώων ἐξ ἀνάγκης περιγιγνόμενα, ὡς τρέφειν ἰκνῶς ἔχουσι. Περιβλήματα δὲ ἐκ βοείων δερμάτων ταῖς σανίσιν ἐπιτεθεῖσθαι, μὴ καὶ πῦρ ἐναύσαντες ἐκκαλοῖεν οἱ πολέμιοι. Τὰ μὲν οὖν τῶν σανίδων εἰς ἔργον ἐξέβη, καὶ πύργοι μὲν ὡς ἐπὶ τρεῖς ἀνυψοῦντο πύργους, τείχη δὲ ἀναλόγως τοῖς πύργοις τὴν αὔξην ἐλάμβανον· τὰ δὲ λοιπὰ ὑπερετίθεντο ὡς ἐπὶ καιροῦ πράξοντες. Τὸ δ' ἑλαφροῖς τῶν στρατιωτῶν οἰκίζεῖν τὴν πόλιν καὶ λίαν ἐπ' ἀνάγκης εἶχεν, ὅπου γε καὶ Ἀλέκωσι πλείστοις ὕστερον ἐκ τοῦ Μορέου ἀφιγμένοις ἐπιμερίσας τόπους ἐπὶ τῆς πόλεως παρεῖχε κατοικεῖν ὡς αὐτόχθουσι, καὶ ῥόγαις ἐτησίαις δωρούμενος καὶ πλείστοις ἄλλοις φιλοτιμημασιν ἐπὶ πολλοῖς καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς ἐχρήτο, ὡς ἀξίαν τριθὴν ἐν πολέμοις ἔχουσι.

nam et classem instruebant maximam, quæ mari rem gereret, et terrestrem exercitum prævalidum armabant, quo urbs undecunque oppugnaretur.

9. Ut mœnia urbis quæ mare spectant suggestu tabularum aucta sint, et quam ob causam. Tum de cætero imperatoris apparatu.

Visum igitur est necessarium ad occurrendum instantibus ante omnia summa celeritate mœnia urbis attollere, præsertim quæ mare spectabant, quippe quæ humiliora erant, eo qui condidit, quod mari dominaretur, munire illa diligentius ea parte superfluum rato. Is fuit Constantinus, non religione minus quam civilibus et bellicis actis maxime inclytus. Quia vero angustiis temporis urgebantur nec petrae et calx ad manum erant, tabulis latis et prælongis usi trabibus, quas ubi deficiebat summitas depressioris muri, validis nexibus ædificio 187 priori committebant, suggestum coronæ mœnium et surgentibus per intervalla turribus adstruxerunt, quantum sufficeret ad tegendos intus defensores; quorum ne deesset copia, foris accivit et intra urbem collocavit, domiciliis pomærio vicinis, magnum numerum militum levis armaturæ: non enim loriceis cæteroque gravi apparatu opus erat pugnaturis ex tuto, pinnis murorum protegentibus. Nam ad eruptiones, si quas usus belli posceret, et apertas in campo dimicationes cum obsessoribus, præsto adfuturos cataphractos et castris majoribus imperatores. Providit autem ne præsidariis hisce urbanis alimenta unquam deforent, quantumcunque duraret obsidio, sed esset semper affatim unde ipsis ex urbe suppeditarentur ad victum necessaria; quam ad rem introduxit in urbem boum numerum, quantum sufficeret culturæ camporum suburbanorum, quorum opera industrii agricolæ arando, serendome

tendoque conficerent frumenti quod esset opus ad annonam in urbe degentium, addita quam pariter intro congeri curabat copia magna duratorum sale ac fumo ad diurnam conservationem ciborum, partim ex suillis carnibus, partim ex ovino lacte. Feni quoque vim ingentem in pabulum equorum reposuit, non defutura ipsis agricolis intra urbem degentibus et ex ea in culturam ruris undique vicini quotidie prodituris etiam obsidionis tempore quadam copia carniū etiam recentium, nonnullo utique numero animalium suburbanis pascuis alendo; unde non solum soboles succresceret apta laboribus aratri ac plaustris, sed quæ in macelli quoque ac mensarum usum urbanum abundaret. Porro coria boum sic in cibos absumptorum imponi agglutinarique jubebat exterius iis tabulis, quas dixi maris additas fuisse, quo illæ protegerentur ab igne hostili, si forte injiceretur. Ac suggestus quidem ille murorum ex materia, uti destinatus fuerat, paratus est, turres altollens supra molem priorem ad cubitos, et mœnia similiter, debita proportionem turres. Cætera ejus, generis ut minus urgentis præsens 188 suo tempore curanda dilata sunt. Illud quippe jam nunc necessarium mature ac cum sollicitudine curatum, ut expediti leviterque armati milites ad urbis præsidium idoneo numero, ad motus circum undique pomærio domiciliis, collocarentur. Quo in genere Laconibus plurimis e Moreo post receptam Constantinopolim profectis assignatis locis ædes attribuit, pensionibus illos, tanquam si essent indigenæ, annuis donans, cæteraque plurima liberalitate sibi deviciens. Unde illos promptos habebat ad quævis obsequia, libentesque libenter adhibebat ad multa intus et extra urbem, quippe usu idoneo præditos rei bellicæ. Gasmulico quin etiam Hybrida-

Τῷ δὲ γε Γασμουλικῷ, οὗς δὴ συμμίκτους ἢ τῶν Ἰταλῶν εἶπαιε γλῶσσα (ἦσαν γὰρ ἔκ τε Ῥωμαίων καὶ Λατίνων γεγεννημένοι), προσανεπαύετο ἐκπέμπων ἐπὶ νηῶν ἦσαν γὰρ τὸ μὲν προμηθεὺς εἰς πολέμους καὶ συνετὸν ἔκ Ῥωμαίων, τὸ δ' ἑρμητικόν τε καὶ αὐθαδεῖς ἔκ Λατίνων ἔχοντες. Καὶ στόλον μέτριον ἐξηρτῆετο, καὶ προσεκτᾶτο τὰ τῶν νηῶν ἐγγύτερα, βόγας μὲν ἀποτάττων αὐτοῖς ἔκ τοῦ κοινοῦ ταμείου καὶ φιλοτιμίαις αὖξιν τὰς προθυμίας, ἀντιλαμβάνων δ' ἔκ τῆς ἐκείνων σπουδῆς καὶ ἐργασίας πλεονα. Ἔβλεπε γὰρ ταῖς ἀληθείαις καὶ τὸ εὐεργετικὸν πρὸς ἅπαντας, καὶ ἀμφοτέραις ἐξήντλει πολλῶν προσποκειμένων, οὐκ οἶδα εἴτε τις τὴν φύσιν τοιοῦτος ὢν, ἢ προσποκούμενος δι' ἄλλα μέγιστα τὸ φιλότιμον, ἀναγκαστικὰς τὰς εὐνοίας ὑποποιούμενος, ὡς δῆθεν οὐκ ἐκδίκως ἔβλεπε, ἢ τὸ γε

τρίτον, πρὸς τὰς τῶν προτέρων βασιλέων εὐεργεσίας ἀντιβαλλόμενος, κἂν μὴ τόσον εὐηργέτει μὴδ' οὕτως. Τέως δὲ γε κατὰ βασιλεῖς ἠναγκάζετο χρῆσθαι τοῖς πράγμασι, μὴ καὶ δόξοι σκηνηκῶς τὴν ἔργον ἐπιτηδεύων. Οὕτε γὰρ ἤλιος ποθεινὸς μὴ τὰς ἀκτίνας παρίσχωεν τοῦτο μὲν γῆ τοῦτο δ' ἀνθρώποις καὶ ζῴοις ἅπασιν, οὕτε βασιλεὺς τὸ ἀληθι-

νὸν πρὸς ἄρχειν ἔξει μὴ τοὺς ὑπηκόους εὐεργετῶν. Ὅστις δὲ βασιλεύων γλίσχος ἐστὶ πρὸς τὸ δίδόναι, ἐκεῖνος σκηνην βασιλείας, οὐ βασιλείαν μεταχειρίζει. [P. 126] Τεκμήριον δὲ ὁ ἐπὶ σκηνης Ἀγαμέμνων καὶ Οἰνόμαος, Οἰδίπους τε καὶ οἱ ἐξ αὐτοῦ καὶ Ἀδραστός βασιλεὺς Ἀργούς καὶ οἱ λοιποὶ, ἵνα μὴ καθ' ἕκαστον λέγω τῶν ἐπὶ σκηνης βασιλέων. Πότε γὰρ ἐξ ἐκείνων τις εὖ πάθοι, πότε δὲ καὶ εὐεργετηθεῖη, ὑποκρινόμενων τὰ τῶν βασιλέων πρόσωπα; Ἄλλ' ἐκεῖνοις μὲν ἐστὶ καὶ ἀπολογεῖσθαι καὶ τὴν μέμψιν διαφεύγειν τὴν τῶν πολλῶν σχήματα γὰρ προσώπων καὶ οὐ πρόσωπα ὄντας ἀνάγκη καὶ σχήμασι μόνοις εὐεργετεῖν· τούτοις δὲ γε τίς ἀπολογία καὶ ὑπολείπεται μὴ διδοῦσιν; Εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ σχηματίζονται καὶ οὗτοι τὸν βασιλεῖα, βασιλεῖς μὴ ὄντες μὴδ' ὑπώσων. Τοιοῦτοι δ' ὄντες τί ἀξιούσι τιμᾶσθαι, μὴ ἀληθινῶς βασιλεύοντες; ἢ γὰρ τιμῆ βασιλεῖ μετὸν καὶ οὐ σκηνηκῶς βασιλεύοντι. Ταῦθ' ὄρων ἐκεῖνος, καὶ μᾶλλον ἐξ ὑπογούου βλέπων τοὺς παρὰ τῶν ἀπελθόντων βασιλέων εὐεργετουμένους, σινειδὸς ἔχων ἠλέγχετο, καὶ εὐηργέτει μὲν, πλὴν οὐχ ὅσον ἐκεῖνοι, τὸ μὲν διὰ τὴν ἀνάγκην καὶ τοὺς ἐλέγχους δεδιὼς ὡς κατ' ὀφθαλμοὺς ὄντας, τὸ δὲ φύσει χρώ-

rum genere, quos Itolorum lingua commisto diceret, confidit, partem tuiibus republicæ committens, navalem videlicet militiam, inquam eorum plerisque conscripsit, aptos ei functioni utpote prudentiam solertiamque ex Romanis, impetum vero et audaciam ex Latinis haustam simul habentes. Itaque ex his maxime classem instruxit satis magnam, qua vicinas insulas recuperavit et obtinuit, stipendia et donativa ipsis ex ærario communi constituens, ac cum fide repræsentans, aliisque præmiis ultro subinde datis alacritatem ipsorum excitans augensque, vicissimque ab iis utilem operam studiumque in obsequia etiam periculosa promptum recipiens. Habuit enim hic imperator vere liberalitatem in omne hominum genus effusam, utraque hauriens macu ex parata copia conditarum longa parcimoniam opum, quæ late spargeret in usus egentium, haud equidem scio an instinctu indoleque naturæ, an iudicio animi ob præsentem ejus rei utilitatem benefici nomen effectantis, eo scilicet adigente necessitate parandæ sic vulgi benivolentiæ, qua in primis opus 189 erat ei qui sibi esset conscius usurpatæ fraude nec juste possessi principatus. Potest et tertia excogitari causa, quæ Michaellem Palæologum ad large plurimis beneficiendum potuerit impellere, æmulatio laudis in isto genere præclaræ illarum qui ante ipsum imperaverant; quorum effusum studium bene merendi tribuendique ex priori memoria cum repeteret, nunquam se putaret, quantumvis large passim donando conaretur, decus hoc ipsorum ac famam æquare imitando aut assequi. Mihi quidem sic videtur, illum ex quo imperatoris nomen assumpserat, indixisse sibi ineluctabilem necessitatem imperatorio more agendi, ne non vere imperare sed velut in scena simulare

imperatorem videretur. Ut enim amabilis sol non esset nisi radios spargeret, per quos juvat terras, homines et cunctas animantes, ita ille verum instar principis non habet, qui cumulare beneficiis non studet eos quibus imperat. Mea, inquam, sententia, qui regis habens nomen parvus et tardus ad donandum est, simulacrum et larvam gestat regni, minime autem veram ejus tituli majestatem obtinet. Argumento sint illi tralatitii scenarum reges, Agamemnon, Oenomanus, Oedipus et hujus posterii, Adrastus quoque Argorum rex, et ne singulos numerem, ejus formæ cæteri; a quibus qui unquam spectantium patientem ipsis operam inhianti silentio dantium, dum se magnifice ostentant in purpura non sua, mutus quidquam accipit gratiæ? Quem unum juverunt reulla? Cui commodi quidquam aut doni tribuerunt? Atque hi quidem excusationem habent purgandæ quæ populum illiberalitatis suæ plausibilem, quod personati tantummodo sunt principes; quare ipsis ad utrunque defungendum precario isto quodam officio simulatæ ad horam potestatis abunde sit simulata item et vano expressa gestu beneficentia. At istis qui veros se reges putant, quid ad defensionem relinquunt; nisi largiantur, quo minus in larvatorum quoque regum numerum ac gregem compingendi sint? Præterea vero exturbandi longeque submovendi a censu 190 ac concessu verorum principum, quorum qui ergo sibi honorem arrogant, cum tales non sint? Nam honor regis veri propria res est, non mimi diademate larvati. Hæc Michael clare perspicuens, ac beneficia quæ magna in multis exstant priorum imperatorum, suis comparata præcellere sentiens; simulque, quod ipse convincente intime conscientia tacitus fatebatur, ne alii monstrante

μενος, ἴσως μὴ παρακατέχειν αἰρούμενος ζωὴν ται
λαιπῶρων ἀνθρώπων, τῶν προὔργου παντὸς ἀνγ
καίου πορίζειν ἔχοντας τὴν τροφὴν ἐπὶ θεραπείαν
ἐκείνων ἰόντων κατὰ τι ἀρχαῖον νόμιμον. Ἄλλὰ
ταῦτα μὲν ἴσως καὶ παρακάρια, ἐφ' ἣ μόνον δεῖξαι
φύσει προσὸν τῇ βασιλείᾳ τὸ εὐεργετικόν. Οὐ ἐκεί
νο αὐτάρκως μετεῖχεν, οὐ τὰ πολλά γε μικρολογού
μενος. Ἀπέστειλε δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἐπιδόξους τῆς
Ἰταλίας, καὶ μᾶλλον τοὺς τῆς Ἐκκλησίας, φίλους
ἐκείνους καὶ μακρόθεν κτώμενος.

ι'. Ὅπως τὸν Ἰωάννην ὁ βασιλεὺς ἐκποδῶν ποιῶν
ἔξετύφλου.

[P. 127] Τότε δ' ἐνευκαιρήσας ἐκ τῶν ἄλλων τὴν
τῆς καρδίας ἔμμονον λογισμὸν ἔγνω καταστῆλαι
κακίστοις ἐπιχειρήμασιν. Ὁ μὲν οὖν λογισμὸς τὸ
καὶ εἰσπίπειτ' αἱ συνάρχειν τὸν Ἰωάννην καὶ δυοῖν
κεφαλῶν (τὸ τοῦ λόγου) μίαν ἐπικεισθαι καλύπτραν
καὶ λίαν ἀπᾶδον εἶχε, χωρὶς καὶ τοῦ μὴ ἐν ἀσφαλεῖ
καθίστασθαι τὸν μὲν γὰρ οὕτως τὸν δ' ἐκείνος
στέρξοι, ἀνὰ μέρος ἀποστέρων τὸν ἕτερον, καὶ οὕ
τως ἄτακτον τὸ πολὺ ἀρχον. Χρῆναι γοῦν σβεννύειν
τὸ εἰς ἐκείνον τῶν πολλῶν θάρσος, καὶ δὴ καταρξά
μενον τελειοῦν. Ἡμισυ γὰρ τοῦ παντὸς τὴν ἀρχὴν

rerum evidētia cernerent et in se invidiose loque
rentur, metuens, cum hujus præcavendæ ignominie
necessitate, tum indele bonæ naturæ haud susti
nente vitam miserorum hominum inverteſtenda
operariis mercede injustis detinere manibus, quod
antiquissima lex vetat, stimulis ultro additis haud
mollibus innatam ad bene mereſdum propensionem
incitavit. Sed hæc otiosius et forte intermpestive
disputamus. Sufficiat igitur hactenus demonstrasse
natura conjunctum cum suprēma potestate benefa
ciendī studium esse. Quo ille, quantum sat esset,
præditus etiam ad illustres per Italiam vires, præ
sertim ecclesiastici ordinis, pretii non exigui dona
misit, longe aucupans sibi utilem gratiam eorum
ad arcanas opportunitates consiliorum votorum
que, quæ mente versabat.

10. *Ut amotum ab imperii consortio Joannem impe
rator excæcaverit.*

Horum unum erat, et profunde quidem animo
fixum olimque versatum, expunctio pupilli, cujus
cogitationis ex hactenus utcunque dissimulata in
opus apertum aliquando proferendæ commodam
nunc sibi videbatur opportunitatem temporis nac
tus. Absurdum et perincommodum putabat adhæ
rere istum sibi puerum imperii collegam, nec mag
is tolerabile aut facile quam duo (quod aiunt) capita
uno tegi pileo. Nam præterquam quod sic nutare ac
minime sibi certum existimabat fore principatum
191 suum, votis videlicet hominum divisus, et
quibusdam quidem uni duorum Augustorum, aliis
alteri studentibus, etiam perturbatio reipublicæ to
tius et quæ sequuntur ex regimine plurium incom
moda inde jure timebantur. Omnino igitur expedire
semina novitatum in multorum jam animis, pueri
fiducia, periculosos ausus designantium elidere in

A φασί τινες, ἀρχὴν δ' εἶναι τὸ οἶον κατασιγασθῆναι
τὴν ἐκείνου μνήμην, ὡς μὴδὲ συνάρχειν ὑπολαμβά
νεσθαι· τὸ γὰρ καὶ δεῦτερον στεφομένου μὴ κἀκί
νον συντιμᾶσθαι καὶ συνευφημῆσθαι τοῦ πατριάρχου
στέφοντος ἕρμα πως ὑποβρῆειν ἀνάγκη, καὶ γ' εὐ
χερὲς ἂν εἶναι καὶ τὸ πλεον ἐπιτεθῆναι, ὡς μὴδ'
ἐλπίδα ὑπολελείφθαι. Τούτοις καταστρατηγηθέντος
τοῖς λογισμοῖς τοῦ βασιλέως (ὅπτιαι γὰρ αὐτὸν ἰ
τῆς μοναρχίας ἔρωσ, καὶ τὴν παρρηχομένην ὄψε
περὶ πλείονος ἐτίθει τοῦ θείου φόβου διὰ τὴν π
πλείονος ὄρεξιν) βουλῆν βουλεύεται μάλα μὲν αἰτη
στην, μάλα δὲ καὶ θεοῦ πόρρω βάλλουςαν, καὶ
πέμψας ἐκτυφλοῦν τὸν παῖδα προσέταται, παιδίον
ἀπαλὸν καὶ μηδὲν ἐτι σχεδὸν τελῶς ἢ τὸ χαίρειν
ἢ τὸ λυπεῖσθαι μαθὼν, καὶ κ' ἐν ἴσῳ τιθέμενον τὸ τ' ἀρ
χῆν καὶ τὸ ἀρχεσθαι, μόνῃ δὲ τῇ πατριάρχη πιστεύον
καὶ τοῖς οὕτω τὰ κατ' αὐτὸν διοικοῦσι, καὶ μὴδὲ οὐκ εἰ
ἔστιν ὄρκος εἰδὸς, ἐξ οὗ καὶ θάρσῆεν εἶχε μὲν οὐκ αὐτὸς,
ἀλλ' οἱ περὶ ἐκείνον, ἐκείνον σώζεσθαι. Γίνεται γοῦν
ὡς τὴν ἀρχὴν προσετέχθη, καὶ τοῦ βρέφους μακρὴν
ὑπερβεθηκὸς παιδίον στερεῖται τοῦ βλέπειν, τοῦ
μόνον φιλανθρωπευσσάμενων τῶν ἐξυπηρευομένων
τῷ μιᾶρῳ τολμήματι, τὸ μὴ σιδήροις ἐκπυρωθεῖσι

capite, matureque exstinguere mox eraptoram e
scintilla flammam; nec cessare in consummando
quod inchoatum, imo promotum sit: dimidium
enim totius recte dici cœpisse, cœptum autem du
dum et quidem feliciter, id negotium, abolita pene
pueri memoria ac nemine jam fere imperare illum
opinante, utique Michaele semel ac bis, sine ulla
ipsius ut imperii collegæ acclamatione aut omni
mentionē, coronato per solemnem a patriarcha
cæremoniam; unde sensim diffuere ac evanescere
huno illius honorem necesse sit, ut facile jam sit
quod deest addere, ac fastigium alte jam extructis
ultimamque velut manum operi provecto imponere
demanda in posterum omni spe. Hujusmodi in
Michaelis animo, calcata juris et æqui reverentia,
prævalebant impiæ cogitationes, ambitione vesana
et cæco amore principatus posthabere fluxus gloriæ
Doi metum suadentibus. Itaque his impulsoribus
expeditur impetus in immane quem atrox Deoque
exosum facinus, mittente imperatore qui suo jus
excæcarent puerum adhuc tenellum, et necdum
quid sit gaudium aut dolor scientem per statum,
cuique idem aut perinde esset imperare vel subesse,
infantia, quæ vixdum excesserat, talium rem
ignorante discrimen, acquiescentem autem unice
fidei providentiæque patriarchæ, nescientem vero
quid juramentum sit quæque vis religionis istius,
quam non ipse, sed ii quibus erat curæ profuturam
ei ad tutelam securitatemque frustra speraverant.
192 Ergo privatur oculis parvulus paulum super
gressus infantiam, hoc solum humane indulgentibus
ministris barbari mandati, ut non ferreis clavis e
fornace candentibus ocellos tenellulos fodereſt, sed
crepitaculo quodam ignito aciei luminum objecto
videndi facultatem absumerent et sensim arefectam

τοὺς ὀφθαλμοὺς λυμῆνασθαι, ἀλλ' ἤχειψ τινὶ πυρ-
θέντι ἐπὶ τῶν ὄψεων φερόμενῳ ἐξοπτῆσαι τῷ νεα-
νίσκῳ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπομαρνανθέντας τῇ ἐκπυ-
ρώσει καὶ ἡρέμα σθεσθέντας τὸ ὀπτικόν. Μεθὸ δὲ
ταῦτ' ἐτολμήθη κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς τοῦ
Σωτῆρος, καθ' ἣν ἄρα καὶ ἐγεννήθη [P. 128] χειρὶ
μὲν παρανήμῳ, προστάξει δὲ παρανομητέρῳ, φέ-
ροντες φόρτον ἐλεινὸν καὶ οἶον ἄψυχον τῷ πρὸς
θάλασσαν τῶν Νικητιάτων τῆς Δακιδύζης φρουρίῳ
ἐν ἀσφαλεῖ κατακλείουσι, καὶ οἱ φρουροὶ ἐγκαθί-
στανται, ἀποτρυφέντος αὐτάρκους σιτηροῦ τῷ
ἐγκεκλεισμένῳ. Ὅρκοι δ' ἐκείνοι καὶ συνθεσῖαι καὶ
ἐμπεδώσει φρικταὶ ὡς λάχανα κατεδήδοτο βασιλεῖ
δοκοῦντι θεοφίλειαν ἔχειν, δι' ἣν καὶ προὔτιμῳ παρὰ
τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν ἀρχὴν. Ἀλλ' ἦν ἄρα τὸ λεγόμε-
νον ἀληθές, ὡς Ἀρχὴ δεῖξει ἄνδρα· ἔδειξε γὰρ ἡ
ἀρχὴ κάκεινον, ὅπως ἔμελλε οἱ τοῦ δικαίου καὶ τῆς
περὶ τὸν Θεὸν εὐλαβείας. Πλὴν τυφλώτων κάκεινος
τῇ τῆς δόξης ματαιότητι τὴν ψυχὴν ἐκτυφλοῦν ἐκέ-
λευε σωματικῶς τὸν ἀναίτιον.

ια'. Τὰ περὶ τοῦ Ὀλοδώλου Μανουῆλ, καὶ τῆς τῶν
λοιπῶν ὑποβλήψεως διὰ τὸν Ἰωάννην.

Τότε δὲ καὶ αἰτίας πλασάμενος τῷ Ὀλοδώλῳ
Μανουῆλ, παιδίῳ γε ὄντι καὶ εἰς τοὺς οἰκίους τότε

depasserentur. Id facinus supra omnem modum
crudele die omnium sanctissima et maxime festiva,
Christi Salvatoris nostri natali, perpetratum est,
manibus scelestissimis, mandato multo etiam dete-
stabiliori. Quo statim facto harpyæ immanes iisdem
unguibus, quibus prædam ianoxiam excarnificave-
rant, onus miserabile corpusculi luce cassi et velut
exanimi tollentes in arcem illud maritimam Nice-
tiatarum, Daciabyssæ dictam, importarunt, tuta illio
et impenetrabili custodia tenendum fidiissimi præsi-
dii, annona in alimenta inclusi, quantum sat foret,
provisæ. Juramenta porro illa et pacta exquisitæque
ad firmandam fidem cautiones, horrendæ quinetiam
dirarum imprecationes in fallentem, ut olera deglu-
tita sunt ab imperatore religionem habere viso, et
ut tali eximie ab Ecclesia honorato præque cunctis
ad imperium promoti. Verum nempè est quod dicitur,
Magistratus ostendet virum. Nam hunc qualis
esset, palam ostendit magistratus: quam illi curæ
jus fasque esset, qualis esset in Deum pietate,
demonstravit imperium. Cæterum excacatus et ille
animo, et caliginosis nebulis gloriæ caducæ veræ
mentium lucis intuitu amisso, nefarie præcepit in-
nocentem visu corporis privari.

14. De Holobolo Manuele, et de suspicionibus odiis-
que in reliquos Joannis causa.

Neque hoc contentus, conflictis tunc causis Ma-
nuelem Holobolum, puerum teneræ ætatis et in
domesticorum grammaticorum tunc ordine 193
merentem, quod is graviter ferre visus esset quæ in
Joannem tam crudeliter acta viderat, quam injuste
(testor jus et æquum), quam ultra omnem modum
immaniter, mutilari sæde jussit absciso cum labris
naso. Ille autem miser ita deformatus centunculo
indutus in monasterium Precureōris ingressus est.

Α τελοῦντι γραμματικούς, ὑπὲρπαθοντι δ' ἄλλοις τοῦ
Ἰωάννου τοιαῦτα παθόντος ἀδίκως, ὡ δίκη | καὶ παρὰ
τὸ εἶδος, ἀφαιρεῖται βίνδος αὐτῆς μετὰ τῶν χειλέων.
Ἐκεῖνος δὲ παρατυτὶκα βρακενδυτήσας τὴν μονὴν τοῦ
Προδρόμου εἰσέρχεται. Καὶ δὴ ἄλλους πλείστους διὰ
ταῦτα ὑποβλεπόμενος τοὺς μὲν ἐν οὐδεμιᾷ ἔταττε
μοίρῃ, τοὺς δὲ καὶ ἐκόλαζε. Τοιοῦτον γὰρ τὸ μὴ εὐ-
νόμως ἄρχειν ἀλλὰ τυραννικῶς· οἷς γὰρ ἀμαρτάν-
ειν συμβαίνει τὸν ἄρχοντα τούτοις ὑπειδόμενον
τοὺς τῶν ἀνθρώπων εὐσυνειδήτους ἄχθεσθαι, ἐπεὶ
οὐκ ἔστιν ἐκεῖνον μετανοεῖν ἐφ' οἷς ἐπραχθη καὶ
συγγνώμην ζητεῖν παραιτούμενον, ἀνάγκη δικαίως
πιστεύοντα ἀπεχθάνεσθαι μισεῖν ἐντεῦθεν τοὺς ὑπο-
νοουμένους καὶ τιμωρεῖν. Ἦν οὖν τότε κατὰ τὸ
ἀρχεῖον ταραχὴ λογισμῶν φόβῳ σύμμικτος, τῶν μὲν
λογισμῶν [P. 129] μηδὲ τὸν ἀναλγητον φύσει ἡρεμεῖν
ἑώντων, τοῦ δὲ φόβου, ὡς μὴ τις μαθῶν προσαγγεῖλοι
καὶ οὐ φικτὰ οἱ τὰ τῆς κολάσεως γένοιτο, παρευθὺς
συστέλλοντος· δεινὴ γὰρ ἐν προσαγγελίαις διαφερόν-
τως ἦν ἡ τοῦ τινα δοκεῖν προσκεῖσθαι τῷ παιδί Ἰωάν-
νῃ καὶ συμπαθεῖν.

ιβ'. Τὰ κατὰ τοὺς Ζυγηνοὺς, ὅπως ἀπεστάτησαν
βασιλέως διὰ τὸν Ἰωάννην.

Παρ' ἣν αἰτίαν καὶ ὀλίγον ὑστερον οἱ κατὰ τῆς

Alios item plurimos similem ob causam sibi suspec-
tos in visosque partim ultus contumelioso neglectu
est, nullam eorum in distributione honorum ac
munerum rationem habens, partim quæsitis pretexti-
bus male multavit. En fructus imperii non juxta
leges tyrannice parti gestique. Quippe princeps
istiusmodi, quæ large peccaverit; cum a probris et
bonæ conscientiæ hominibus aut animadvertentibus aut
suspiciatus fuerit vituperari, exardescat in furias
necesse est; et qui pœnitentiam prosteri perperam
actorum aut veniam poscere alienum a sua dignitate
ac morte pejus vitandum censeat, toto incumbit
animo ad existimandum præ seque ferendum justa
esse quæ fecit. Unde quid est consequens nisi ut
odisse cogatur et pro viribus ulcisci secus de se
censentes? Erat ergo tunc in aula confusio cogita-
tionum metu perplexa. Nam hinc quidem nemo
quamvis ferus et ad sensum humanitatis gelidus
informare animo poterat tragicam speciem exercitæ
in puerulo ejus loci prorsus innoxio crudelitatis tam
immanis, quin commoveretur intus et ad vindicandum
incitaretur: inde pariter omnes constringebat
metus et sollicitudo cujusque de se ipso, ne si
quod emanaret istorum sensuum indicium, cupide
collectum a paratis delatoribus ad tyranni aures
perveniret, secutura statim inevitabili eaque atroci
pœna, siquidem ex omni genere delationum illæ
impotentissime celerrimeque concitabant in sævis-
simos furores Michaelis animum, quæ de quopiam
forte nuntiarent condolere illum Joanni puero et
casum ejus ægre ferre.

12. De Zygenis sive montanis, ut in imperatorem
rebellarint Joannis causa.

Propter quam causam etiam paulo post agrestes
qui vicinos Nicææ montes incolunt, aratores homi-

Νικαίας τᾶκρα χωρῖται, ἀγρόται μὲν ὄντες καὶ γεωργίᾳ προσέχοντες, θαρβᾶλέοι δ' ἄλλως, πίσυνοι τόξοις, ἅμα δὲ καὶ ταῖς κατὰ σφᾶς δυσχωρίαις τὸ πιστὸν ἔχοντες ὡς οὐ βῆθίως πεισόμενοι κἄν τι πράττοιεν, εὐσόντες ἤκοντά ποθεν νεανίσκον νόσφ λευμασμένον τοὺς ὀφθαλμοὺς, φήμης προδουούσης ἐκείνου παρὰ τῶν συσκευασμένων τὸ ὄραμα ὡς αὐτὸς εἶη τὸ παιδίον δ' Ἰωάννης, ἀπρὶξ συναχθέντες ἔχονται τούτου, ἅμα μὲν ὡς δευπτότου ὑπονοουμένου σφίσι, ἐφ' ᾧπερ καὶ ὄρκιοις τοῖς πρὸς τὸν πατέρα πεδούμενοι ταῖς ὑπὲρ ἐκείνου προθυμίαις ἐσφάδαζον, ἅμα δὲ καὶ ὡς ἡδονημένῳ προσαμύνοντες. Καὶ ἀποστατεῖν ἤρξαντο, οἴλοιο ὄντες ἐξ ὧν ἐποίησαν τοῖς ἐπιθησομένοις πολεμησιόνας. Καὶ δὴ περιστειλαντες τοῖς εἰκόσι ἐκείνων καὶ δουλικῶς προσφερόμενοι προίστων εἰς βασιλέα καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ κινδυνεύειν ὄρμων. Ὁ μὲντοι γε βασιλεὺς μαθὼν τὰ περὶ τούτου, ἀνέζει τε τῷ θυμῷ καὶ καθεκτός οὐκ ἦν, εἰ ἄραι τοιαῦται παρασπᾶσθαι τῆς ἐντρεχούσης φήμης ἕνα κινδυνεύουσιν, ἐξ ὧν εἰκόσ ἐναι καὶ ἄλλους παρακινεῖσθαι πλείστους ἀποστατεῖν. Ὅθεν καὶ πά-

σαι ταῖς κατ' ἐκείνον προθυμίαις ἐνεδίδου, καὶ ἄπαν τὸ στρατιωτικὸν ἐν ταυτῷ συλλέξας ἀπέστειλε πολέμους πολεμήσοντας ἐμφυλίου. Καὶ γε πολλοὶ τῆς κατὰ σφᾶς ἰσχῦος κρείττονες ὄρμων δοκῆσαι τῆς πρὸς βασιλέα εὐνοίας, καὶ ἔρις ἦν ἦν τις προκινδυνεύσας χαρίσαστο. [P. 13v] Οἱ δὲ μαθόντες οὕτω πολλοὺς καθ' αὐτῶν ὄρμωντας ὡς ἀποστατῶν ἀντικρυς, τὴν μὲν ἀποστασίαν πολλοῦ τινος συγκαλύπτειν ἐδέησαν, ὥστε καὶ ὠμολόγουν καὶ μέγα τι ἐδόκει πράττειν εἰς δεῖγμα τῆς κατὰ σφᾶς εὐσεβείας, εἰ γε καὶ ὑπὲρ βασιλείας καὶ ἡδονημένου κινδυνεύουσα. Καὶ σύνθημα ἦν ἐκείνοις ἔν, ἡ νικᾶν ἢ πάντας κίπτειν. Ὅθεν περισχόντες τὰ ὄχυράματα, ἀπ' αὐτῶν τε τὰ διὰ τόξων βέλη ἐνέεισαν καθ' ὅστις ἔν καὶ ἔργος πρόσβαλλοι, καὶ προπηδῶντες γυμνῆται προσέβαλλον, τόλμη τε προσπίπτοντες μείζονι κατηκόντιζον μὴ καταθάρσύνοντας ἐκείνων τοὺς στρατιώτας. Οἱ δὲ καὶ πονοῦντες ὑφίσταντο καὶ δεῖνόν ποιοῦντες, εἰ πλείους ὀλίγων καὶ ἄγροικοὶ ἀστικῶν περιγένοιτο προσεδοχέου τε ἀλλήλοισ, καὶ ἐπέπιπτον κραταιότερον, καὶ πολλοὺς μὲν ἐφθειρον, οὐ μὴν δὲ ὡστ

nes et 194 agriculturæ attendentes, fortes alioquin et audaces, arcibus freti, simul autem, propter asperitatem inaccessorum saluum etcacuminum in quibus sedes habent, confisi se non facile damni quidquam passuros quantumvis quid agerent quo imperatorem irritarent, cum invenissent profectum nescio unde adolescentulum morbo excæcatum, de quo fama præverat opera quorumdam istius fabulæ artificum esse illum puerum Joannem, congregati magno numero irrevocabiliter ei adhæserunt ut suo domino, quem videlicet ipsum esse opinabantur Theodori nuper imperantis filium, cui se obstrictos existimabant religione sacramenti dudum ab ipsis rite concepti in verba Theodori patris et decessoris ejus, studioque ingenti ad quidvis pro hujus salute ac dignitate audendum subeundumque incubuerunt, ultores injuriæ atrocis ipsi factæ se ferentes. Ergo palam ab imperatore defecerunt, si qui ab eo contra venirent, acriter se restituros ac quaecunque discrimen pugnæ libentissime adituros demonstrantes. Primum omnium vestitu ornatuque Augustæ majestati congruo indutum circumdatumque comitatum eum ut imperatorem agnoverunt colueruntque, ac se pro illo cujusvis periculi aleam jacere paratos professi sunt. Quibus imperator cognitis incredibiliter exarsit, mistis ira metuque indignationem vehementissimam incenditibus. Extra enim sese ferebatur cum cogitabat illa famæ late vagantis vanitate periclitari sese, ne illi montes et arces tanti momenti a suo imperio avellerentur; simulque reputabat verisimiliter inde secuturam plurimorum quoque aliorum defectionem. Quocirca totum, quo tunc motu primo ardens flagrabat, impetum iræ continuo admisit ad severe quamprimum vindicandam horum rebellionem. Itaque subito immisit in istud civile bellum raptim undique coactas imperii copias, in quibus plerique alacritate ruebant viribus majori,

cupidi pro se quisque ostentandæ præcipuæ cujusdam erga imperatorem benevolentiam, certatim sese mutuo prævertore studentes periculis ultro deponendis adeundisque. Illi porro quos iste apparatus petebat, cum audissent tantum in se numeram oppugnantium immitti tanquam in vere rebelles et hostes imperii, rebellionis quidem probrum atque invidiam enixe depellebant: quin contra profitebantur et ultro jaclabant magno se utique documento monstrare fidem ac pietatem suam, qui pro imperatore a gravissima injuria vindicando capita fortunæ suas ipsorum sub extremum discrimen mitterent. Quare hac animati conscientia pie belli causæ, hoc quasi pro tessera in ore ac mutuis sermonibus assidue habebant forte atque irrevocabile propositum vincendi aut omnino moriendi. Ergo incessis magna multitudo arcibus ac editis situ locis, inde ingentem telorum vim ejaculabantur arcibus tuebanturque spatium intra jactum, ne quis eo se impune admoveret: sed et auctis mox animis prosilientes inde, sine loricis et galeis, irruere audebant manu facta, et ultro aggressores lacessere crebro jaculorum missu. Quibus milites imperatoris, haud ausi descendere in certamen cominus vel æquo se campo credere, tuta procul jaculatione respondebant, magna pernicie ipsorum, cum in confertos nullum telum iret irritum. Illi indignantes tantum inferri sibi damni non ab exercitu ac instructo sed a præsidiariis stationum sparsim positarum, in quarum viciniam irruerent, ingensque ralisuum dedecus si plures a paucis et durati frigore montano ac rustico labore ab innutritis otio urbano deliciisque vincerentur, concurrebant majori numero atque impetu, mutuo se hortantes adjuvantesque; unde et plures ipsorum contigit cadere stragemque non parvam edi. Nec tamen id ad minuedam audaciam eorum remittendosque ardentes im-

καὶ ὑποχαλῶν ἦν τὰς ὁρμὰς σφίσι. Μᾶλλον μὲν οὖν
κακουμένοις καὶ παρὰ τὴν αὐτῶν ὑπόληψιν ἐπέη
ἀνδρίζεσθαι, καὶ ἀπτόρω τάχει τὰς δυσχωρίας κατα-
λαμβάνοντες ἀπ' αὐτῶν ἠμύοντο βάλλοντες. Τοῖς
δὲ οὔτε κατὰ τὰς φάραγγας προσιτὸν ἦν, καὶ τὸ
μακρόθεν βάλλειν μάταιον ἐνομίζετο· ἐπενδύμενοι
γὰρ ἐκεῖνοι τὰ δένδρα βάλλειν μὲν εἶχον καὶ εὐστο-
χεῖν καθ' οὐ τις τὸ βέλος ἐντείνας τὸ τόξον ἀνίη,
βάλλεσθαι δὲ οὐδὲ τὸ παράπαν ἦν. Ἀπορουμένων δὲ
πάντοθεν τῶν ἐκτὸς μηδὲν ἐχόντων ἢ προσβάλλοιεν,
ἐδόκει πῦρ ἐνίεναι· ταύτη καὶ γὰρ καὶ μόνως ἀπο-
χωρησάντων αὐτοὺς ἔχειν ἐγγίζοντας τοῖς οἰκείοις
αὐτῶν ἐπιπέπτειν. Ἄλλ' ἢ δυσχωρία οὐχ ὑπήκουε
τῆ πυρὶ· ἐφ' ἧσον γὰρ τὸ πῦρ ἤπτετο, ἐπὶ τοσοῦτον
ὑποχωροῦντες ἐκεῖνοι κατὰ θάτερα παρατάττομενοι
ἐκίκοντο τοὺς ἐνιέντας καὶ ἀπεκώλυον. Ἐκεῖνοις δ'
ἦσαν οὕτω καὶ τὰ κατ' οἶκον ἐν ἀσφαλεῖ, ὡς γυναῖκας
μὲν καὶ παιδάρια ταῖς ὁσωτέραις παραδύεσθαι δυσ-
χωρίαι, καὶ σταυροῖς δὲ ἐπιμήκεισι καὶ ἀμάξαις
διειληφθαι τὸν κύκλω τόπον, ὡς μηδ' εἰσβαλόντας

Α τολμῶν εἰσελθεῖν. Ἐπιπτον τοίνυν καθ' ἡμέραν οἱ
δοκιμώτατοι τῆ τοῦ θυμοῦ παραθηγόμενοι ζῆσει, καὶ
οὐκ ἐπ' ὀλίγον ἐκαίνοντομοῦντο στρατεύματα οἷα τε
δοκοῦντα καὶ μεγάλων δυνάμεων κατευμεγεθεῖν, οὐς
ὀλίγοι τινὲς πρὸς ἐκείνους πλείους ὄντας καὶ ἀγρόται
ἐπὶ πλείστον τοῦ καιροῦ κακουμένους τῆ πολέμῃ
κατηγωνίζοντο. Πρὸς τούτοις τε αὐτοὶ μὲν ἦσαν ἐν
ἀσφαλεῖ, κἂν ὅ τι ποιοῖεν οἱ ἐξω μὴ ἐπαίοντες, τῆ
τοῖς τόποις κατωχυρῶσθαι, κἂν πλείους ἔτι προσβάλ-
λοιν· οὐδὲ γὰρ ἦν ἢ αὐτοὺς προσπίπτοντας ἀλλή-
λοις [P. 131] τῆ βύμη τῶν τόξων μηδ' ἀντιχεῖν
ἔχοντας παραπόλλυσθαι. Ἐκείνους δὲ, εἴ ποῦ ποτε
καὶ μερισθεῖεν κατὰ χρεῖας ἀνάγκην, ἀπολελειμμέ-
νους ὀλίγους ἐκασταχθῶ κινδυνεύειν συνέβαιεν ἐξ
αἰτίας τοῦ τοῦς μὲν τὴν χώραν πρὸς αὐτῶν ἔχοντας
καὶ μηδὲν εἰς κίνδυνον κατὰ νώτου προσδοκῶντας
ἔχοιεν, τετραμμένους πρὸς τοὺς πρόσθεν, ἐπηλυλα-
ζομένους καὶ τούτους ἐκ φόβων δένδρεσι, κατολιγω-
ρεῖν, τοὺς δὲ προσδοκῶντας ἐφ' ἅπασι καὶ κύκλω
τὸν κίνδυνον ἐκδεχομένους πολυωρεῖν, καὶ οὕτω

petus valuit: quin potius inopinatæ sensu cladis
velut stimulo ad contendendum enixius viriliisque
pugnandum incitari visi sunt. Itaque suis redditis
rupibus ac jugis iniviis, quo summa celeritate se
recepserunt, innetantam quoquoversum telorum vim
assidue 196 spargebant, ut plane jam nulli securus
esset aditus subjectarum vallium. Jaculis vero
procul impetere jaculantes ex alto vanum experien-
tia deprehensum est: nam qui ad id se accingerent
in ipso conatu tendendi arcus præoccupabantur et
sternebantur sagittis montanorum, e densis ramis
arborum quas inscenderant otiose ac secure in ex-
posita undique collimantiam, nemine illos vicissim
contingere jaculis valente, quippe non conspicuos
sed plane tectos obtentu frondium. In quibus diffi-
cultatibus melioris inopes consilii milites imperato-
ris optimum factu judicarunt ignem injicere obviis
saltibus: silvis enim flamma populatis sperabant
recessuros haud dubie rusticos, et iter apertum iri
ad intimas latebras eorum, ubi familias absconderent.
Cæterum ne id quidem successum habuit, ipsa
eadem obstante difficultate locorum, siquidem cum
in unam partem incumbebatur immittenda flamma,
inde fugientes rustici alio coibant, unde commodo
in incendiarios jactu telis eos configebant, prohibe-
bantque ne perficerent quod cæperant. Porro ipsis
tuta erant domi omnia: mulieres enim et parvulos
in sinus intimos maxime abruptorum submoverant
montium, septoque ibi valido decussim innexarum
per circuitum trabium vallaverant, ut neque si quis
nostrorum militum eoque penetraret, tentare intra
id vallum aditum foret ausurus. Ducebatur hoc modo
bellum, et telis montanorum multi quotidie Romani,
fique ex præstantissimis, cadebant. Tum enim veru
ardere ira exercitus et successu inopinatisimo fre-
mire, quasi qui hactenus se idoneos arbitrati vel
fortissimis et exercitatissimis pari numero proflig-
andis copiis, nunc experimento deprehenderentur

ne tanto quidem paucioribus quam ipsi essent, iis-
demque ab aratro ac sarculo semiermibus rusticu-
lis debellandis pares, cum quibus utique ne æquo
quidem Marte, sed longe pejori sua sorte, plurimis
suorum 197 inultis cadentibus, tandiu pugnarent.
Inter hæc montanorum optimo loco res erant. In
tuto ipsi laresque ac pignora ipsorum, non modo
citra telijactum, sed etiam, quidquid intus agerent,
extra notitiam et sensum frustra dudum obsiden-
tium stabant, naturali situ et asperitate locorum
abunde muniti. Contra quam si vel insanire oppu-
gnatoribus liberet palam contra nitendo acie instruc-
ta, quid aliud quam ignominiam damno cumulerent
sua capita pro scopis ostendentes exercitatissimis
arquitis, ex alto et tuto in densam turbam nunquam
jactu irriti vibraturis spicula? Quod si non univer-
sis simul copiis sed per manipulos segregatos et
seorsum immisos tentaretur assultus, id quoque
cum frustra tum perniciose factum iri experientia
monstrabat. Nam qui hactenus ob locorum multos
simul non capientium angustias necessario divisi a
cæteris aggredi montanos voluerant, aut in conatu
cecidérant, aut male multati coacti fuerant rece-
dere. Cujus rei causa erat, quod nostri conscientia
castrorum late cuncta quæ a tergo erant obsiden-
tium circumveniri non timentes, et in solos ex ad-
verso positos intenti hostes, quorum plerique non
aspectabiles latebant inter ramos arborum et late-
bras familiarium silvarum, falsa securitate provehe-
bantur in loca unde receptus non esset, propterea
quod observantes eorum incautum progressum ex
oculto rustici eruptionibus illos opportunis a latere
aut a tergo, unde minime timebatur, coorti cæde-
bant. Porro ille ipse metus et sollicitudo montano-
rum, reputantium se paucos a plurimis, loco uno
clausos ab universam late circum regionem obtinen-
tibus impeti, acuebat eorum vigiliam in excubiis,
ne opprimi a nostris ulla in parte improvise pos-

συχαιῆς ὅπου παρείκοι χρωμένους ταῖς ἐκδρομαῖς ἅ
ἐπισπίπτειν καὶ βράχαις (οὐ γὰρ εἶχον ἅπαντες
σπάθας) καταγωνίζεσθαι. Οὕτω γοῦν ἐπὶ πολὺ τοῦ
πολέμου συνισταμένου καὶ τῶν πραγμάτων τριβομέ-
νων, ἐπὶ οὐκ ἦν σφίσι μαχομένοις περιγίνεσθαι
τῶν ἀνθισταμένων, ἔγνωσαν εὐσυνέτως ὑπέρχεσθαι
μετ' εἰρήνης, οὐ πάντας ἅμα ἀδύνατα γὰρ οὕτως
ἦν ὑποκλίνεσθαι σπενδομένους· τοῖς γὰρ ἐξ ἀρχῆς
ἐγνωσμένοις ἐμμένοντες μεταβάλλειν ἠδοῦντο τὸν
πλησίον ἕκαστος, καὶ τὸ δόσελπι σφίσι προσῆν ὡς
ἀπολουμένοις εἰ ἔνδοϊεν. Τῷ τοι καὶ καθ' ἓνα πέμ-
ποντες τῶν μὲν συμβάντων ἀμνησίαν ἔχειν καὶ βα-
σιλέα καὶ αὐτοὺς ὑπισχνούοντο, ἐκείνοις δὲ μὴ διηνεκῆ
τῆν ἐπὶ κακίστοις ὁμῶναιαν πρὸς τοὺς ἄλλους ἔχειν
ὡς οἷόν τε συνεδούλευον, καὶ σφᾶς, εἰ θέλοιεν,
πρῆγον εἰς τόπους σεσημασμένους ὄντας, πλὴν μεθ'
ὁμήρων (οὐ γὰρ ἀπκτῆν ὀρέγεσθαι), ἐντυγχάνειν,
ἐξ ὧν εἶναι μανθάνειν ὅποσα πρὸς βασιλείας εὐερ-
γετηθήσονται ἐνδόντες μὲν τὰς ἐνστάσεις τῷ σπέν-
δεσθαι, προδόντες δὲ καὶ τὸν εἰς βασιλέα φημιζόμε-
νον πλάνον. Μηδὲ γὰρ εἶναι τοῦτον τὸν Λάτκαριν

sent. Ab quaquam illorum plerique carentes ensi-
bus clavas solum et ramalia nodosa pro armis habebant,
tamen adjuvante iniquitate locorum nostros utcunque
optime armatos, per nota ipsis diverticula deprehensos,
facile opprimebant vincebantque. Hoc conditione tam
nobis damnosa belli cum longo jam esset tempore pugnatum
nec res exitum haberet, versi ad artes nostri, quod vis non
succederet, tantandum sibi putarunt, si paucos saltem hostium ac
per vicem 198 singulos, abducere ac conspiratione communi
et ad pacis tractationem inclinare possent. Ratio hæc erat
consolii prudentis. Haud sperandum videbatur posse
admitti ac vel audiri patienter a communi consilio gentis,
et ira flagrantis et successu belli elatæ, compositionis
mentionem: fixi quippe omnes erant in proposito vindicandi
tuenique, quem se habere putabant, legitimi sui principis;
ad hæc insidias in conventionibus suspectantes, et non
sine causa metuentes ne dolose inducti specie pacis
irritatissimis hostibus ad pœnas atroces dederent,
primum ad unum et alterum, mox sensim succedente
negotio ad alium aliumque mittuntur certi nec ingrati
privatim homines, qui oblivionem utrinque transactorum
proponerent, pollicentes optima fide ab imperatore
sancendam, si et ipsi paria spondere de se vellent.
Sub hæc insinuabant sese illis, amice suggerendo
consulerent rebus suis privatim, nec cæco se multorum
impetu in certum exitum abripi præcipites sinerent.
Non se postulare ut verbis crederent: capere licere præsens
experimentum rerum ipsarum. Venire modo ne gravarentur,
obsidibus in tutum reditum acceptis, ad loca designata,
ubi distinctius explicandum illis foret quantis essent
ab imperatore cumulandi præmiis, se redire cum eo
in gratiam vellent impostore illo, pro quo pugnassent,
abdicando. Non enim esse illum Joannem Lascarim,
quidquid ipsis fuisset

Ἰωάννην, μηγ' ἂν πάντες λέγοιεν αὐτὸν γὰρ ἀπο-
κεκλεισθαι τῷ τῶν Νικηταίων φρουρίῳ καὶ ἀσφα-
λῶν ἐγκαθεύρυσσθαι. Ἦν δὲ τις καὶ βούλεται βλέ-
πειν ἐφ' ὅρκους λαθῶν τὰ πιστὰ φρικώδασι, προσεῖναι
τοῦτον εἶναι καὶ βλέπειν. Τούτοις καὶ πλείοσιν ἐκεί-
νους ὑπεξέγοντες καθ' ἡμέραν, ἄμα δὲ καὶ προσ-
πίμποντες ἱκανὰ, μόλις ἔπειθον καὶ ἐδοῦλον τὰ
γνώμας χρυσίῳ μερίζοντες. Καὶ νῦν μὲν τοῦτον, νῦν
δὲ ἐκείνον ὑπερχόμενοι τοῖς μτηύμασι, τοῦτο μὲν
θεραπεύοντες, τοῦτο δὲ γε καὶ ὑπισχνούμενοι πέ-
πειθον τοὺς πολλοὺς, καὶ μᾶλλον τοὺς ἐπιδηλοῦς
Οἱ δὲ ὁσημέραι πλέον μαλακίζόμενοι ὑποψίαν τῷ
προβιδόντι παρείχον τοῖς ἄλλοις. Πλὴν καὶ τῆς μετα-
βολῆς αἰσθανόμενοι οὐχ εἶχον ὁ τι καὶ πράξειαν
μόνους γὰρ τοὺς σπενδομένους ὑπελάμβανον σὺ-
ζεσθαι, [P. 13^v] κακείνοις ὁσημέραι πολλοὶ προσ-
τίθεντο δέει τοῦ κινδυνεύειν. Ἦσαν δὲ καὶ τινες οἱ
πολὺ κρείττονα τὸν ἐν τῷ πολέμῳ ἡγοῦντο θίνε-
τον τῆς προσδοκωμένης, εἰ καθυφαίντο καὶ προδύ-
θεῖν, κολάπτως, καὶ ἀνέχειν διὰ ταῦτα διὰ τείνε
ἕθελον.

universi persuasum, sed agyrtam et planum, falso
se venditantem nomine ipsisque illudentem: et
manifestam imposturæ convictionem offerebant,
servari verum Joannem affirmantes tutissima cus-
todia in arce Nicetiarum, quo spectatum se con-
ferre sine ullo periculo possent: præsumptores enim
quantascunque vellent juramentorum aut pignorum
cautiones, sicque istuc æquo ac securo intratores
animo, cum pleno arbitrio liberi reditus, citra
ullam suspicionis umbram. Ejusmodi 199 blas-
phemiae plausibilium sermonum aliquantulum in
labefacta duritie quorundam et montanis, ac-
cedente vero larga missatione munerum vehementer
impulsi, vix tandem loco cessati, placida doc-
cilitate succedente ac plena promissione veri in im-
peratoris obsequia studii, auro, ut solet, distrahent
concordes et studia invicem vota que committente
prius unanimiter conspirantium. Ea ratione tra-
serunt in partes multos, et in iis capita ipsa nationis,
auctoritate illic et existimatione principes. Quibus-
cum utcunque isthæc arcano tractabantur, et ipsi
sedulo celabant, tamen cum in deliberationibus de
bello et in omni occasione similium sermonum
molliores in dies se præberent, suspicionem
moverunt quasi prodicionem meditarentur. Moxque
suspicio in opinionem transit, idoneis exstantibus
mutationis signis. Unde non parum conturbati con-
tigit plerosque, videlicet existimantes sibi cavere soli
ac salutem duntaxat proprium pacisci eos qui cum
imperatore tractarent: cæteros omnes iræ hostium
expositos relinqui. Eo valuit hujus periculi metus,
ut multi quotidie ad eos qui tractabant se aggrega-
rent. Erant tamen qui mortem in bello minus acer-
bam ducerent malis suppliciisque, quibus se subji-
ciendos expectabant, si aut ultro cederent aut alio-
rum dolo procederentur. Quare obfirmabant se in
sententia resistendi bellandique, quoad vincerent
aut caderent.

ιγ'. Ἀπολογία τῶν Ζυγηνῶν πρὸς ἀλλήλους ὑνὲρ ἄ
τοῦ ὄν ὡς Ἰωάννην ὑπεδέξαντο.

[P. 133] Ἐπλεονέκτων δὲ μάλλον οἱ καὶ τὰ ὑπὲρ
τοῦ τυφλώτοντος προβαλλόμενοι. Καί, « Τί γάρ, »
ἔλεγον, « δίκαιον ἡμῖν πέπρακται ἐπὶ τῷ ἀλλοδαπῷ
τῆδε, εἰ κἀκεῖνος εἴη, εἰ ἄλλος ; ἐσιδὴ δεξάμενοι
ἐτίθεμεν ὑπὲρ αὐτοῦ τὰς ψυχὰς, γυναῖκας καὶ αὐτὰ
τὰ γνήσια προβαλλόμενοι, ἐς ὅς σιωθεῖ ὁ εἰς χεῖρας
ἡμετέρας καταφυγών, νῦν μεταβαλόντες καταπροώ-
μεθα ; τί δ' ἡμῖν εἰς ἀπολογίαν πρὸς τοὺς μεμφομέ-
νους ἐτεῖται προδοῦσιν ; ὅτι παρώτρυνε μὴ θέλοντας ;
'Ἄλλ' ἡμῖν γλιχομένοις ὑπὲρ δεσπότου πάσχειν ἐπέστη.
'Ἄλλ' ὅτι τὰ καθ' ἡμᾶς ἐν ταραχῇ κατέστησεν ; ἀλλ'
ἡμῖν γε προθυμουμένοις μάλλον ἢ τοῦτῃ μὲμφοιτό-
τις. Ἄλλ' ὅτι ὑπεκρίθη τὸν βασιλέα καὶ προσικέ-
τευσε ; καὶ πρῶτον μὲν τίς οἶδεν ἂν ἀληθῆ ταῦτα ;
ῤῥῶν αὐτοῖς ἄλλον ἀντὶ τοῦ ἀληθοῦς ἐμφανίζειν καὶ
ἀπατῆν, εἰ ἐπισταίμεν, ἢ τοῦτον ἄλλον ὄντα ἐκείνον
ὑποκρινεῖσθαι. Εἴτα ἔστω καὶ τοῦτο. Πλὴν πᾶσι μὲν
ἢ τοῦ πλείονος ἔφεσις, καὶ ἀγαπητὸν μὲν αὐτὸν ἕκα-
στον ὄντα τὸν σπουδαζόμενον τῶν καλῶν τυγχάνειν,
εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ καὶ τὸ δοκοῦντα μεγαλόνεσθαι μοῖραν
οὐ τὴν τυχοῦσαν φιλοτιμίας ἔχει. Τί οὖν ἐαυτοῖς

ἄφεμενοι μέμφεσθαι, συναρπασθεῖσιν οὗτος καὶ κίν-
δυνων ἐπληρημένοις, μῶμον ἐκείνῳ προστρίβομεν,
καὶ ἀντὶ τοῦ σώζειν μεγίστῃ κινδύνῳ περιβάλλομεν,
ἄλλως τε, εἰ καὶ οἱ τὰ παγγάλεπα πέπρακται, τὸ
γούν σχῆμα τῆς ἰκετείας ἱκανὸν καὶ τὸν κάκιστον
σώζειν. Οὐδὲ γὰρ ἂν τί παθεῖν ἐκείνον, ἀλλὰ τί
ποιεῖν ἄξιον ἡμᾶς προσκαπεῖν. » Ταῦτα τινῶν λε-
γόντων ἐδόκει τισὶν ἀδοξεῖν τὰ μεγάλα, εἰ κατα-
προσῖντο τὸν ἰκίτην. Καὶ τὸ μὲν διηνεκῶς πολεμεῖν
(καὶ γὰρ ἂν ἀνάγκη τοῦτ' εἶναι μὴ περιγενομένου
τῶν πάντων, τοῦτο δ' ἦν ἀδύνατον) ὡς κινδυνώδες
καὶ ἄλλως ὄν ἀρεπῆς ἀπέλεγον, τὸ δ' αὖθις κατα-
προεμένους τὸν ξένον σπένδεσθαι ἐπίμωμον ἔχοινον
καὶ ἄδικον πάντῃ πρὸς τὸν ἦγοντα, εἰ πιστεύσας
ἐκείνοισι σφάζοιτο. Τῷ τοι καὶ τὴν μέσῃ χωροῦντες,
αὐτὸν μὲν ἀπείπον μὴ προδιδόναι, αὐτοὺς δὲ σπέν-
δεσθαι οὕτως, εἰ θέλοιν· εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ διὰ τέλους
μάχεσθαι συνετίθετο. Ἐν τοσοῦτῳ οὖν τοῦ καιροῦ
τριβομένου καὶ τῶν μὲν μηδὲν ἐχόντων [P. 134]
ποιεῖν, τῶν δὲ μὴ τι ἀποκρινεῖσθαι, ὁ μὲν ξένος
ἀνεῖτο φεύγειν πρὸς Ἡέρας, οἷς δ' ἦσαν ὑποσχέσεις
παρὰ τῶν τῆδε καὶ συνθεαῖαι, ἐσπίνδοντο τὰ πιστὰ
λαβόντες τοῦ μὴ παθεῖν. Οἱ δὲ ταῖς σπονδαῖς πρὸς

13. *Allegata montianorum inter sese pro eo quem
ut Joannem acceptum apud se habebant.*

Maxima horum pars erat miserantium cæcum
quem apud se habebant, et factu indignum conten-
dentium illum, quicumque esset, prodere. Quo
enim, aiebant, jure alienum hunc, sive Joannes est
Lascaris sive non est hostibus ejus ad cruciatus et
necem acerbam dederemus? Postquam enim pro
illius ad nos confugientis salute capita nostra, uxores
et charissima quæque in discrimen misimus, si
hunc modo mutata repente sententia destituimus,
quid nobis ad defensionem faciemus reliqui, quomi-
nus ab omnibus proditionis perfidiosissimæ damne-
mur? An dicemus nos ab ipso nolentes impulsos
coactosque? A nobis jam antea paratis et 200
gestientibus pro domino injusta passo vindicando
pugnare supervenit. An illud causabimur, ejus gra-
tia perturbatas res nostras esse? Atqui nostræ verius
præcipiti ad novandum audaciæ quam huic culpa
istius tumultus imputabitur. An quod se imperato-
rem esse simulavit, et ut tali sibi succurreremus ora-
vit? Primum quis scit simulasse illum, et non esse
verum qualem se nominat Joannem? Et cui certo
poterit constare illum alium, quem ostendere nobis
se paratos aiunt, custoditum apud ipsos cæcum
adolescentulum revera Joannem esse Lascarim? Deinde esto ita, sit: tamen isti culpæ, ne a nobis
tam atrociter vindicanda videatur, magnam partem
detrahit invidiæ innata omnibus et late communis
cupiditas augendi fortunam suam, præsertim inge-
rente se crescendi occasione et studiis hominum
ultro ad majora vocantibus; quo tempore quis non
venia dignam existimet ambitionem ejus qui regnum
a volentibus delatum non recusaverit? Quid igitur
attinet nobis culpa solutis illi crimen impingere?

Quem utique absentem desideratum, occurrentem
evectum, ac si quid in eo deliquit, peccare a nobis
coactum tueri potius et servare deberemus quam,
quod sine justa vituperatione nequimus facere, gra-
vissimo illum periculo exponere, sitientissimis cruo-
ris ejus ipsum hostibus condonando. Atqui vel atro-
cissimi compertum convictumque flagitii pessimum-
que palam caput habitus supplicis fas ac verecundia
confugientis in fidem atque asylum protectionis
nostræ, præstare intactum immunemque communi
humanitatis officio deberet: neque enim tunc tam
spectare oporteret quid eum pati justum esset,
quam quid nos facere diceret. Talia quidam disse-
rentes persuadebant aliquibus non posse sine summa
sua gentis infamia prodi ab ipsis dedique hostibus
supplicem. Idem tamen anxii secum inquirebant:
quid igitur agendum? Utrum pugnandum semper?
Id quippe necessario consequi ex proposito perseve-
randi ad extremum 201 in defensione pueri. Nisi,
quod sperari non poterat una ipsi nec magna gens
universum in se conjuratam imperium vincerent,
ac ne si quidem posset succedere, tamen tentari
conveniret. Hic vere cum ad unicam oblatam com-
ponendæ pacis rationem referrebant animum, ad de-
ditionem nempe pueri hospitis, abhorrebant atque
aversabantur, potiusque propendebant in anceps
damnosumque consilium bellandi ad extremum pe-
riculo quocunque. Inter hos multorum æstus, cum
longa perplexarum deliberationum mora certi consi-
lii nihil expediretur, cæcus ad vena, causa tantorum
motuum, dimissus ad Persas fugit. Qui porro ex
montanis pacisci cum nostris et arcano tractare
dudum cœperant, ii sædus jam palam icerunt, rece-
ptique in gratiam, cum essent, ut dixi, et multi et
præcipui montanorum, reliquos infirmiores illius

ἐκείνους ἡμερωθέντες τοῖς ἄλλοις κακῶς καὶ ἀπηνῶς προσεφέροντο, καὶ προσετίμων ζημίαις οὐ φορηταῖς καὶ μαίρουν ἢ ὡστ' ἐνεγκεῖν ἐκείνους. Τὸ δ' ἐλπύνειν ἐκείθεν ἐξορρίζοντας, ἄσμενοι ἂν εἰς τιμωρίαν μεγίστην πράζοντες, ὁμῶς ἐκωλύοντο πράττειν, μὴ καὶ τὰς ἀκρας ἐρημοῦν ἀνδρῶν τὰς ὀρέμας τῶν Περσῶν ἀνέχειν δυναμένων. Ταῦτα ἔρι τοὺς Τρικοκκιώτας καὶ τοὺς τοῦ ζυγοῦ διαπραξάμενοι ἀνεχώρουν ἐπ' οἴκων.

ιδ'. Ὅπως γιετίθη ὁ πατριάρχης μαθὼν τὰ συμβάντα, καὶ ὅπως τὸν βασιλεῖα ἀφώρισεν.

Τὸ μέντοι περὶ τὸν παῖδα Ἰωάννην συμβᾶν, μέγιστον ἂν ἦ ὡστε κρυβῆναι, ἐκπυστον γέγονε καὶ τῷ πατριάρχῃ. Ὁ δ' ἀκούσας ἐν δεινῷ ἐτίθει τὴν ἀγγελίαν, καὶ οὐκ εἶχεν ὅ τι καὶ πράξοι, οὐδὲ καθεκτὸς ἦν ἀλύων. Ἐἶτα μὴ κρίνας ἀσφαλῶς ἑαυτῷ ἐπὶ τοιαύταις πράξεσι σιωπῆν καὶ μὴ ἐπεξίνααι ἐπιτιμῶντα, προσκαλεσάμενος τοὺς περὶ αὐτοῦ ἱεράρχας, καὶ δεινὰ σχετλιάσας τὸ πρῶτον ὡς χλευασθεῖς, καὶ ὅτι νόμοι καταφρονοῖντο Θεοῦ διὰ τῆς τῶν ὄρκων παραβασίας ὑπερανακτήσας, τέλος τί δεῖ ποιεῖν κατασκέπτετο, ὡς μὴ ψεῦδος ἀληθείας κατακαυχῆσαιο

καὶ ὁ ἀδικήσας καρδαίνειν δόξοι ἀνεχομένης τῆς δίκης. « Τὸ γοῦν ἐξ ἡμῶν, » ἔφη, ἂν ἐκείνη περιαργοίη, δίκκιον γίνεσθαι, ὡς ἂν τῷ περὶ τούτων ἀγανακτεῖν μισοπόνηροι δόξωμεν. » Ταῦτα [P 135] τοῦ πατριάρχου λέγοντος ἀπήχθοντο μὲν οἱ περὶ ἐκείνον ἐκτόπως καὶ ἀπεστόγουν τὰ παπραγμένα, τὸ δὲ πᾶν ἐπ' ἐκείνῳ κείσθαι διωμολόγουν, ὡς καὶ αὐτῶν ἐφομένων, εἴ τι ἂν ἐκείνῳ καὶ δόξοι. Ὁ ἂν ὄρκων ἐκείνων καταστενάζας, καὶ μνησθεῖς ὅπως ἐμπεδοῖντο καὶ ἄλλοι μὴ οἱοί τε πράττειν τὰ ἡμισμένα, αὐτὸς τὸ εἰς ἐκείνον ἦκον ποιεῖν ἀνεδέημα μόνος. Πλὴν οὐ σωματικῶς σφάττειν ἤρεϊτο (οὐδὲ γὰρ ἄξιον) ὅσον δ' ἦκα κατὰ ψυχὴν πράττειν, οἷον ἐβλάθῃμει. Τὸ δ' ἦν πάντως ὅπερ διὰ τῆς μαχαίρας τοῦ πνεύματος γίνεται, ὃ ἐστὶ βῆμα Θεοῦ· ὡς διαμείν τὸν ἄξιον καὶ τὸν ἀνάξιον, καὶ τὸν μὲν εὐλογεῖν, τὸν δ' ἐκπέμπειν τῆς ὀλομελείας τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ. Ταῦτα στήσας καθ' ἑαυτὸν, τῶν ἄλλων τῷ μὲν δικαίῳ δυσωπουμένων τῷ δὲ φοβερῷ συσταλλομένων, μὴ καὶ ἀνεδέετρον ἀπειργάσαιντο, πῶς ἐκείνος ἅμα τε ἐλέγχει ἀσεβήσαντα καὶ ἅμ' ἐπέριεπ τὴν τοῦ πνεύματος τομῆν τὸν ἀφορισμὸν. Ἐνταῦθα

gentis iræ ministrorum imperatoris objecerunt; qui eos acerbe crudeliterque vexarunt, spoliantes intolerabiliter miseros, et multæ nomine summas ab iis pecuniæ majores extorquentes quam quas, ne venditis quidem quæ habebant universis, possent conficere. Nec ulla imperatoris misericordia tenuit ab iis exterminandis et exturbandis sede patria in ultionem rebellionis : sed ab eo consilio illa eos cura revocavit, quod providebant fore ut his inde pulsus nemo jam esset qui juga illa, propugnacula Romani limitis, a Persarum assidue illis partibus insidiantium crebroque irrupentium incursionibus tuta præstaret. His circa Tricocciotas et montanos gestis Romanæ copiæ domum reverterunt.

14. *Ut affectus sucril patriarcha audita excoacatione Joannis, et ut imperatorem excommunicaverit.*

Cæterum quod puero Joanni evenerat, majus utique atque atrocius quam ut taceri posset, ad aures patriarchæ quoque perlatum 202 est. Is porro acerbo consternatus nuntio æstuabat animo, quid ageret incertus; nec teneri poterat quin se in cuncta palam luctuosissimi doloris indicia effunderet. Deinde ratus haud securum esse sibi super tali facinore silere nec justæ id animadversionis ulcisci vindicta, convocatis qui ad manum erant præsulibus, graviter conquerens primum se delusum irrisumque tum sæde contemptas Dei leges nefaria violatione juramentorum, indignitatem horrendi flagitii exaggeravit; ac denique deliberandum proposuit quid tali occasione se facere deceret, ne mendax perfidia de conculcata veritate impune gloriaretur, neve grassator iniquissimus opimo, quod immantissime rapuerit, spolio gauderet, connivente justitia divina; quæ si suis, ut plerumque solet, incomperitis humano ingenio consiliis cunctetur, tamen nostris esse officii non negligere quod possu-

mus, sed saltem demonstratione aliqua insigni mundo et posteris testari non sane probantibus aut tolerantibus nobis at vehementer indignantibus et detestantibus, tam atrox scelus fuisse perpetratum. Talia loquente patriarcha exhorruerunt ad mentionem fanaticæ crudelitatis qui aderant antistites, nulloque non signo declararunt abominari sese totis animis facinus adeo execrabile. Adjunxerunt, decerneret quod tali occasione fas et æquum pectus putaret : comprobaturus esse ac pro virili sceleratos. Ad ea ille gravi ex alto pectore ducto gemit, recordari se testatus qua religione jurisjurandi esse omnes astrinxerint ad statim vindicandam videt manu perfidiam, in utro Augustorum existeret alteri contra pacta conventa insidiari ac grassari in alterum audente, addidit, quoniam appareret decess facultatem cæteris jurata exsequendi, se quidem quod esset in se facturum. Non stricturum autem sensibilem gladium in corpus ac jugulum sacrilegi (haud enim id sibi convenire), sed quod sua potestatis foret, minime cunctaturum exæqui, *sensu* gladio spiritus, quod est verbum 203 Dei, ad dividendum justum ab impio, et illi quidem bene precandum hunc vero abscondendum a Christi corpore. Hæc se plane facere decrevisse cum ille significasset, aliis ob manifestam rei æquitatem improbare non audentibus, et terrore tamen haud dubio concussis, ne diris omnes suppliciis, satellitibus ab irritato anathematis ignominia Imperatore immissis, conciderentur, patriarcha pronuntiato palam et merita severitate objurgato Michaeli Augusti scelere, ipsum, legitima prolata talis iudicii formula, spirituali sectione a communionem Christo credentium rite resecat. Fuit in modo ac circumstantia quadam hujus facti quod jure quis reprehenderet: sed nec defuit quod ad excusationem

τις καὶ μέμφαιτο τοῖς γεγονόσιν ὡς οὐ κατὰ τρόπον ἄσυν ὁ κρατῶν, καὶ πόπον διδοῦς τῷ δικαίῳ θυμῷ ἡσύχαζεν, οὔτε μεμφόμενος (οὐ γὰρ οἱ ἀξίον), καὶ τὰ τῆς πράξεως ὡς εἶχεν ἀπελογοῖτο. Ὅμως ἐν ἀφύκτοις οὐκ ἀγνοῶν κατεχόμενος ἡρέμα διέφερε τὴν ὀργήν, καὶ καιρὸν μεταβολῆς ἐζήτει ἐφ' ᾧ τὴν συγχώρησιν δέξασθαι. Ἠλπίζε γὰρ ὡς εἰ μικρὸν ἡσυχάσας, εἴτα μεταγνώωναι δόξας τὴν λύσιν ζητοῖη, ἔφεταί οἱ παραυτίκα καὶ ἡ συγχώρησις.

τις καὶ μέμφαιτο τοῖς γεγονόσιν ὡς οὐ κατὰ τρόπον ἄσυν ὁ κρατῶν, καὶ πόπον διδοῦς τῷ δικαίῳ θυμῷ ἡσύχαζεν, οὔτε μεμφόμενος (οὐ γὰρ οἱ ἀξίον), καὶ τὰ τῆς πράξεως ὡς εἶχεν ἀπελογοῖτο. Ὅμως ἐν ἀφύκτοις οὐκ ἀγνοῶν κατεχόμενος ἡρέμα διέφερε τὴν ὀργήν, καὶ καιρὸν μεταβολῆς ἐζήτει ἐφ' ᾧ τὴν συγχώρησιν δέξασθαι. Ἠλπίζε γὰρ ὡς εἰ μικρὸν ἡσυχάσας, εἴτα μεταγνώωναι δόξας τὴν λύσιν ζητοῖη, ἔφεταί οἱ παραυτίκα καὶ ἡ συγχώρησις.

τις καὶ μέμφαιτο τοῖς γεγονόσιν ὡς οὐ κατὰ τρόπον ἄσυν ὁ κρατῶν, καὶ πόπον διδοῦς τῷ δικαίῳ θυμῷ ἡσύχαζεν, οὔτε μεμφόμενος (οὐ γὰρ οἱ ἀξίον), καὶ τὰ τῆς πράξεως ὡς εἶχεν ἀπελογοῖτο. Ὅμως ἐν ἀφύκτοις οὐκ ἀγνοῶν κατεχόμενος ἡρέμα διέφερε τὴν ὀργήν, καὶ καιρὸν μεταβολῆς ἐζήτει ἐφ' ᾧ τὴν συγχώρησιν δέξασθαι. Ἠλπίζε γὰρ ὡς εἰ μικρὸν ἡσυχάσας, εἴτα μεταγνώωναι δόξας τὴν λύσιν ζητοῖη, ἔφεταί οἱ παραυτίκα καὶ ἡ συγχώρησις.

ι. Ὅπως διὰ τῶν τριήρων ἠνδραγάθουν ὁ τοῦ στόλου τῆς Ῥωμαίων λαός.

[P 136] Ἀμέλει τοι καὶ μικρὸν ἐπισχῶν τὰ αὐτοῦ ἔπραττεν. Ὁ δ' οὖν σὴς τοῦ συνειδότος ὡς ὀστῆον τὴν καρδίαν ἐβόσκειτο, καὶ ταπεινὸς ἐδόκει, κἄν τῷ σοδαρῷ τῆς βασιλείας ἀρεσθαι προνοοῖτο, ἐφ' ᾧ μὴ καταφρονούμενος καὶ τῶν ἀναγκαίων ἀποτυγχάνοι. Τὸ γοῦν ναυτικὸν ἔπλει, καὶ αἱ τριήρεις ταῖς νήσιν προσίσχουσαι οὐκ ὀλίγαι ἐκεῖνων ἦρουν, καὶ παραυτίκα αἱ ἀλοῦσαι φρουροῖς ἡσφαλλίζοντο, καὶ Ῥωμαίοις προσεκτῶντο αἱ Λατίνους δουλεύουσαι. Ἐξ ὧν ἀλισκομένη μὲν ἔγνωστο Νάξος, αἰρουμένη δὲ Πάρος ἠκούετο, καὶ Κέως καὶ Κάρυστος Ὀρεῖ

contra vicissim allegaretur pro sic agentibus, quod aliter vix possent. Inconsequens videri potuit patriarcham, excommunicato nominatim imperatore permittere, quemadmodum fecit, clericis ut consuetas pro eo preces palam in choro pronuntiarent (nam hoc erat ipso cum eo in sacris communicare qui a communionem abscissus fuerat), tum præterea patriarcham ipsum per se operari rei divinæ, in qua sciebat honorifice memorandum eum quem diri anathematis vinculis irretisset. Verum ad hæc dici potest merito visum sufficere debere in tali persona severitatem animadversionis, quæ aliquid e summo rigore remitteret: periculum enim fuisse, ne si vel paucillum plus acerbitalis admisceretur negotio per se odioso, cuncta statim modico momento in perniciem præcipitata confunderentur, quemadmodum in Empedocleo contingebat globo, quem ventis compressis et sopitis sætum si quis imprudentius contrectaret, ex eo repente procellæ immanes cuncta late conquassantes erumpbant. Nam quo non erat verisimile prodire immanitatis posse efferatum nimis acri contumelia, irritabilem alioqui, ad hæc summæ potestatis sibi conscium imperatoris animum, cui tenendo dum vehementi cupiditate raperetur, infirmos esse verecundiæ cancellos atque officii satis erat experientia compertum. Sane si non fere patientius domus magna parvum infortunium quam domus parva cladem maximam 204 tolerat, quis neget prudenter factum ut de maxima in familiam potentissime regnantem necessario immitienda calamitate, quantum posset, detraheretur et adjungerentur delinimenta quibus amarities temperaretur, ne stimulis justo acutioribus ira concitata efferretur in desperatum impetum universa secum pessum in exitium trahendi? Testes hujus rei Œdipodes, cœnæ Thyostis et Ulyseï errores, extrema omnia consilia, in quæ priscos heroas nimis acri-

bus præcipitatos injuriis tota queritur antiquitas, respondeantibus hodieque tragicis scenis. Itaque patriarchæ nunc quoque istius sæ moderationis hic fructus constitit, ut imperator suum facinum anathemate diro vindicatum aut tulerit aut ferre simulaverit patienter, ac volens nolens submissa ferientis cervice, dans locum justæ iræ, quieverit, non murmurans de pœna, sed factum ut poterat excusans: cum enim non ignoraret talis se compertum criminis quod nulla satis posset defensione dilui, si quam intus in animo adversus ulciscentem iram concepit, prodere saltem distulit, in præsens contentus leni responso, spatium ad pœnitentiam pascere, qua promereri veniam posset, sic secum subducta spei ac rationum summa, post brevem obnoxii quietis moram, si velut jam datis satis illustribus pœnitentiæ sæ signis reconciliationem peteret, voti statim se compotem futurum, quippe mox ab exoratis præsidibus sacrorum libenter redintegrandum in statum pristinum.

15. *Ut navales Romanorum copiarum triemitibus bene rem gesserint.*

Hoc consilio se ipse cōhibens aliquandiu suas sibi privatim res habuit, lucti indulgens, vero fortasse dolore, quem utique vermis conscientiæ, tederinis instar ossa intime rodentis, cor depascens animo penitus infligeret. Inde habitu tristi demissoque majestatis imperatoris deprimebat fastum, cum eo tamen ut simul caveret ne in contemptum perniciozum rebus suis ista humilitate caderet. Quæ igitur opus erant non omnittens vel tali tempore curare, jussit prodire navales copias; et 205 triremes ad insulas appulsæ non paucas earum Latinis antea subditas recuperarunt, captasque statim præsidii impositis in Romanorum possessione firmarunt. Horum nuntii successum alii super alios advolantes merita gratulatione excipiebantur, dum

κατὰ καιροῦς ἰδίους συναλαμβάνοντο, καὶ σὺν ἄλλοις ἄκρα Πελοποννήσου ἀμφὶ Μονεμβασίαν σὺν Σπάρτῃ καὶ Λακεδαιμόνι ὑπὸ Ῥωμαίοις ἐγένοντο.

ις'. Ὅπως οἱ ἀδελφοὶ τοῦ βασιλέως τὰς τῶν δυτικῶν ἐνεχειρίσθησαν διοικήσεις.

[P. 137] Τότε τοίνυν τοῖς ἀδελφοῖς ἐγχειρίσας τὰ δυτικά, τῷ μὲν δεσπότη Ἰωάννῃ τὰς ἀνατολικὰς παραδοὺς δυνάμεις σύναμα τῷ Σκυθικῷ τὰ κατὰ γῆν προσέταττε μετιέναι, καὶ τὰ τῶν Ἰλλυριῶν μεθέπειν καὶ Τριβαλλῶν, καὶ τὰ τοῦ Πηγνείου πέραν, τὴν ἰδίαν Ἑλλάδα λεγομένην, κατατρέχειν, τῷ δεσπότη Μιχαὴλ πολεμοῦντα· οὐδὲ γὰρ ἦν αὐτῷ προφασίζεσθαι ὅτι ἔξω πρὸς τῆς πατρίδος ὄντος τοῦ βασιλέως δικαιοῦτ' ἢν κἀκείνος τὰ μέρη κατέχειν. Τὸν δὲ γε σεβαστοκράτορα Κωνσταντῖνον ναυσὶν ἐμβιβάσας ἐπὶ Μονεμβασίας ἐκπέμπει, παραδοὺς κἀκείνῳ ὅσον ἦν ἐκ Μαγεδώνος Ῥωμαίων, καὶ τὸ Περσικὸν ἅπαν· τὸ γὰρ Ἰταλικὸν μὴ ἀρμόζον πρὸς μάχην Ἰταλικὴν ὁ δεσπότης συναπεφέρετο. Συνῆσαν δὲ τῷ μὲν δεσπότη πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι τῶν μεγιστάνων καὶ ὁ Καντακουζηνὸς Μιχαὴλ ὁ καὶ μέγας ἐν ὑστέρῳ κονοσταύλος, οἱ ἀνεψιοὶ ἐκείνου Τρχανειῶται, καὶ ἄλλοι συγγνοὶ ἐκ τῆς δύσεως τῷ βασιλεῖ προσχωρήσαντες, τῷ δὲ γε σεβαστοκράτορι· ἄλλοι τε πλείστοι καὶ ὁ μέγας δομέστικος ὁ Φιλῆς Ἀλέξιος, σὺν αὐτῷ δὲ καὶ ὁ Μακρῆνος, ὃν πρᾶκοιμῶμενον ὁ κρατῶν

εἶχε. Τὸ δὲ γε ναυτικὸν ἔπειε ἐξ ἤρος ἐς Ἀρκετοῦρον, κἀν πολλοῖς εὐστόχει. Ἦγε δὲ τοῦτο ὁ Φιλανθρωπηνὸς ὁ πρωτοστράτωρ Ἀλέξιος, ἀνὴρ γεραρὸς καὶ γυναικίος, παρὰ τοσοῦτον εἰργόμενος τῷ μεγαλοδοκᾶτῳ σεμνόμεσθαι ἀξιώματι παρ' ὅσον ἦν ἄλλος ἐπὶ τοῦ ἀξιώματος, ὁ τοῦ παλαιοῦ Λάσκαρι τοῦ βασιλέως ἀυτάδελφος, ἔξωρος ἤδη καὶ παρηθηκῶς ἐπὶ τῆς Κωνσταντίνου καθήμενος, βουλαῖς καθ' ἡσυχίαν τῷ βασιλεῖ τῆς τῶν κοινῶν φροντίδος ὡς ἐνὸν συναερίμενος, ὁ μέντοι γε Φιλανθρωπηνὸς ἀγχιστεύων τῷ βασιλεῖ· τὸν γὰρ ἀνεψιὸν ἐκείνου τὸν τῆς Μάρτις υἱὸν Μιχαὴλ γαμβρὸν εἶχεν ἐπὶ θυγατρὶ. Ὁ τοῦ τοιοῦτος κατέειχε τὸ πλόγιμον, καὶ ἤρος ἐξαρτουόμενος στόλον ἀπέπλεεν, ὅμως δ' ἐϊσύτερον θανάτος τοῦ Λάσκαρι τὴν τοῦ μεγάλου δουκὸς ἀξίαν παρὰ βασιλέως εἰς ἀμοιβὴν τῶν κόπων ἐλάμβανεν, ὡς βῆθησται. Ἄλλ' οὗτοι μὲν τριγῆ κοσμούμενοι ἀνὰ μέρος τὰ κατὰ δύσιν μεθεῖπον. Καὶ ὁ μὲν δεσπότης τῷ Μιχαὴλ δεσπότη ἐπέειχε, καὶ ἀνεκαλείτο [P. 138] τὴν ἐκείνου χώραν ὡς πάλαι τῇ βασιλείᾳ προσήκουσα. Ὁ δὲ εἶχε μὲν πρότερον προφασίζεσθαι, καὶ ἐπροφασίζετο πιθανολογούμενος, ὡς οὐκ ἀνάγκη αὐτοῦ τοῦ βασιλέως τὸν τῆς βασιλείας θρόνον (ὁ δ' ἦν ἡ Κωνσταντινούπολις) μὴ κατέχοντος αὐτὸν ἀπαιτῆσθαι τὸ λείπον· ἀπαιτῆται γὰρ εἶναι μᾶλλον τὸν θρόνον τοὺς Ἰταλοὺς ἢ ἐκείνον τὰ κατὰ δύσιν, οὕτως

referrent modo Naxum occupatam, alias expugnatam Paron, Ceon ac Carystum quoque cum Oreo subinde capta; et ut cætera omitam, montana Peloponnesi circa Manembasiam cum Sparta et Lacedæmone Romanis ea expeditione subjecta sunt.

46. Ut fratribus imperatoris Occiduz provinciz commissæ fuerint.

Porro tunc imperator suis fratribus Occiduas provincias commendavit. Ac Joannem quidem despotam copiis Orientalibus et Scytharum auxiliis instructum terra gerere rem jussit per Illyrios et Triballos, atque ultra Peneum regionem proprie Græciam vocatam incursare, bellando adversus Michaelem despotam. Cui jam dempta erat illa excusatio, qua prius, cum provincias illas repeteretur excipere solebat, parum convenire imperatorem, qui urbe sua patria et imperii capite careret, membra illa et partes ejusdem quasi corporis extremas requirere ac longo persequi. Sebastocratorem autem Constantium impositum navibus adversus Monembasiam mittit, tradens illi quantum Romanorum prius in Magedonum regione militaverat, et universam præterea militiam Persicam. Nam Italicum exercitum, hauri aptum visum bello adversus Italos gerendo, Joannes despotam secum abduxerat. Cum eodem porro despotam comites expeditionis iverunt alii quoque multi optimatum, inter quos Cantacuzenus Michael, qui postea magnus conostaulus fuit, illiusque patruus Tarchaniotes; insuper alii, qui frequentes ex Occiduis tractibus ad partes imperatoris transierant. Sebastocratorem vero seque-

bantur cum alii plurimi 206 tum magnus domesticus Philes Alexius; cum ipso Macrenus et quem imperator cubiculi præfectum habuit Classis navigavit a vere ad Arcturum, et multa cum successu tentavit. Ductabat illam Alexius Philanthropus protostrator, honoratus vir et strenuus, designatus jam dux magnus, et dignitatis istius titulo atque usu in tantum abstinens, quod vivebat adhuc alius illo magistratu insignitus frater germanus Lascaris senioris Augusti, effetus jam senio et fere decrepitis, in quiete quam ætas extrema poscebat, consillis imperatori opportunis ad commune regimen cooperans. Affinitate porro Philanthropenus imperatori arcta conjunctus erat, quippe qui Michaellem Martham imperatoris sorore natam, collocata ipsi filia, generum haberet. Talis igitur vir navalibus præfectus copiis classe primo vere instructa navigavit, et Lascari paulo post mortuo magnis ducis dignitatem ab imperatore in præmium laborum accepit, ut dicebat. Hunc in modum trifariam instructi fratres et necessarii imperatoris in totidem Occiduarum partium tractus moverunt. Ac despotam quidem Michaelem despotam adortus repetebat occupatas ab eo provincias ut olim ad imperium pertinentes. Ex cum antea reposcebantur; solebat ille plausibiliter causari haud tempestivam repetitionem istam esse; nam quid attineret imperatorem sede ipsa imperii urbe Constantinopoli, exclusum de rebus tanto minoris momenti recuperandis esse sollicitum? Reciperet primum ab Italis solum regni, tum sane de regiunculis istis Occiduis 207 ab se reposcendis cogitaret. Nec porro istam rem, quam dixisse

ἀνηρτημένους πάμπαν καὶ μόλις ὀριζομένους Θεσσαλονίκη. Τοιαῦτα γοῦν ἀπελογεῖτο πρότερον. Τότε δὲ ἀλλὰ χώραν ἦν οἱ γονεῖς ἐκείνου πόνοις καὶ ἰδρώσι καὶ μόνον οὐχ αἵμασι στάζοντες προσεκτήσαντο καὶ κληρὸν κατέλιπον τοῖς παισὶ, πῶς ἂν καὶ δικαίως ἀπαιτούμενος ἀποδῶ; Ἴταλους γὰρ ἀφαιρουμένους, καὶ μὴ Ῥωμαίους, κατὰ τὸ δίκαιον καὶ τοῖς ἐξ ἐκείνων εἰς διαδοχὴν καταλείπειν ὡς σφέτερον κληρὸν ἐξ ἀρετῆς· εὐ γὰρ καὶ λελέχθαι ὡς οὐδὲν οὐδενὸς πλὴν τοῦ σπουδάζοντος κατὰ πόλεμον. Καὶ οὕτω μὲν διαμφισθητούτων τὰ Ῥωμαίων τῷ δεσπότη στρατεύματα κατετρίβοντο· ὁ δὲ γὰρ σεβαστοκράτωρ τῇ Μονεμβασίᾳ καὶ τοῖς πέριξ προσκαθήμενος καθημερινὸς πολέμου, πρὸς τὸν Πρίντζην ἐξῆγε· μηδὲ γὰρ ἀρκεῖσθαι τῷ μέρει τῆς νήσου, πᾶσαν δὲ κρατῆσαι θέλων, ὑπάρχους ἔχων τότε μέγαν δομῆστικὸν τὸν Φιλῆν καὶ τὸν παρακοιμώμενον Μακρηνὸν, ὡς ἐνὸν ἡγωνίζετο.

ιζ'. Τὰ κατὰ τὸν παρακοιμώμενον Μακρηνὸν Ἰωάννην.

Ἦν δ' εὐδοκίμων ὁ παρακοιμώμενος, καὶ παρ' ἐχθροῖς ὄνομα ἔχων ἐπὶ στρατείᾳ καὶ τὸ φοβερὸν ἐνδεικνύμενος, ὥστε καὶ τοῦ σεβαστοκράτορος ἐκεῖ-

omnino prævertendam, facilem aut brevi transigendam apparere : Italos enim tam procul esse a reddenda Romanis imperii metropoli, ut etiam spe non prorsus vana majoribus inhiant, et adeo non contemnendis sint viribus ut eorum ditio ægre Thessalonica finiatur. Hac, inquam, ejus omni, qua prius se jactaverat, oratione nunc sublata, illud modo pro se allegabat, regionem se obtinere quam patres sui laboribus, sudoribus ac tantum non fuso stillatim proprio sanguine parassent. Hanc hæreditatem ab ipsis ad filios transmissam possidere sese jure quam optimo : quorsum ergo ipse illam inique repetentibus relaxaret? Sane si reddenda esset, iis potius reddi oporteret quibus erepta sit. Non autem Romanis, sed Italis prius jure belli obtinentibus terras illas vi extorsisse majores suos, quorum se posteros ac sobolem frui, quam legitime crevissent, hæreditate ac patrimonio virtutis, quis non fas et æquum esse fateatur? Vere siquidem dictum illud ferri, nihil cujusdam meliori jure proprium censeretur quam quod satagens quisque ac periclitans manu sibi ac Marte quæsierit. Inter has utrinque in longum procedentes sua jura hinc atque inde allegantium altercationes copiam Joannis despotæ ductu militantes tempus rem regendi contriverunt. At sebastocrator Monembasiam et circumposita obsidens loqua quotidie cum principe pugnat : non enim ea quam Romani jam occupaverant Peleponnesi parte contentus, universam subjugare affectabat, ad id ipsi pro virili cooperantibus quos sub se habebat duces, Phile præsertim magno domestico et Macreno sacri cubiculi præfecto.

17. De Joanne Macreno Augusti cubiculi præfecto.

In his sacri cubiculi præfecti præcipua erat glo-

ria, jam apud hostes celebris fama peritiæ rerum bellicarum et eo nomine ipsis formidati. Unde sebastocratore illinc postea recedente, is ibi cum Phile est relictus, ut exercitui præessent. Qua in præfectura cum sæpe prospere pugnassent, 208 semel offenderunt, ita ut prælio infausto ambo capti hostium custodia detinerentur, in qua magnus domesticus est mortuus. Hujus socrus Eulogia cum istum nuntium dolore suo maximo auditum imperatori referret, proditum ab sacri cubiculi præfecto suum generum quæstus est, asserens volentem Macrenum bello victum, fuisse, et ex composito inductum ab ipso in provisas insidias magnum domesticum. Et revera quædam increbuerat non prorsus inverisimilis talis perfidiæ opinio, multis ex suspitione affirmantibus egisse clam et convenisse cum principe Macrenum, promissa huic ab illo Theodori Lascaris imperatoris nuperi filia : hæc enim ibi nupta, ut diximus viro deinde mortuo apud principem vidua perstabat. Pollicitum autem tali mercede Macrenum aiebant traditurum sese principi que Romani in Peloponneso ceperant, et imperatori quantum posset obstuturum. Hæc Eulogia fratri dicens verisimilia loqui visa est, eo quod jamdudum talia de Macreno imperator audisset. Addebant autem accusationi fidem fortia viri facta, ex quibus credibile apparebat conatum fuisse principem delinire tam inclytum bello ducem et in suas eum partes attrahere. Quod porro addebatur de conjuge ipsi destinata filia imperatoris Theodori, id et efficacissimum incentivum quidvis audendi Macreno futurum videbat, utique summe expetibiles tales nuptias sibi credituro propter affinitatem quam per eas cum maximis iniret domibus. Et quia idem matrimonium periculis

ἐκνιζεν εἰς ὄργην διὰ τὴν τοῦ μίσους τῆς γυναικὸς ὑποψίαν. Ὅθεν καὶ ὡς ἀληθινὰ τὰ πιθανὰ δεξάμενος, τιμωρεῖν παραυτίκα ἤθελε καὶ παρὰ τοῖς ἐχθροῖς ἐν τῇ φυλακῇ συνισχημένον τὸν ἄνδρα. Καὶ πέμψας αὐτὸν ἀνταλλάττει μεγίστων προσώπων Ἰταλικῶν, καὶ παρασχεδὸν τῶν ὀφθαλμῶν ἀφαιρεῖται, ἀξίας ἀντιδόσεις διδοὺς τῶν ἀνδραγαθημάτων ὧν ἐκεῖνος εἰργάζετο κατὰ πόλεμον, τοῖς ἐχθροῖς γενναίως καὶ ἀνδρικῶς ἀνθιστάμενος. Ἄλλ' οὕτω μὲν καὶ ταῦτα συνέβη· ὁ δὲ γε πρωτοστράτωρ Φιλανθρωπηνὸς Ἀλέξιος ταῖς νήσοις προσίσχων τὰς ναῦς (τὸ γὰρ Γασημουλικὸν θαρβρόντως εἶχε πρὸς τὰς μάχας, ὡς αὐτοὺς μὲν πρὸς μάχην, τοὺς δὲ γε λεγομένους προσελῶντας εἰς ἑλασίαν καὶ μόνην τάττεσθαι), προσέτι δὲ καὶ Λακωνικὸν ἔχων οὖς δὴ ἀπὸ Πελοποννήσου μεταφίξεν ὁ κρατῶν, τούτους πάντας ἐπὶ νηῶν φέρων ἐκάκου τὰς νήσους καὶ τὸν τῶν ἐχθρῶν πλοῦτον προσῆγε τῷ βασιλεῖ.

ἠ'. Προσβίαι πρὸς πᾶπαν, καὶ ὅπως ὁ βασιλεὺς τὰ περὶ τὸν Αἴμιον διαταθείη, αὐτὸς ἐπιτάττων τοῖς στρατηγοῖς τῶν δυνάμεων οἴκοι καθήμενος,

[P. 140] Οὐ μὴν ἄλλ' οὐδ' ὁ βασιλεὺς οἴκοι καθήμενος ἠπράττει καὶ τῶν πραγμάτων καταβρόθύμει, πόθεν; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. Ἐἶχε γὰρ τοῖς ἀληθείαις

simum rebus suis futurum intelligebat, ideo quod eam mulierem utpote sororem exœcati a se Joannis sibi esse infensam suspicabatur, concitatus in vehementem iram, et quæ tantum verisimilititer narabantur, pro veris et omnino certis habens atrociter ulcisci vel primam istius invisī sibi connubii cogitationem in 209 Macreno constituit. Ergo eum ostium adhuc custodia detentum, permutatum cum maximis personis Italici generis ad se jussit adduci, et appulsum confestim exœcavit, hanc ei dignam scilicet mercedem rependens tot heroicorum facinorum ab illo editorum, dum contra hostes Romani nominis toties tam generose ac fortiter pugnaret. Et hæc quidem sic se habuerunt. Cæterum protostrator Alexius Philanthropenus, egressus cum classe, quam habebat egregie instructam militibus Gasmulici generis, quibus maxime in præliis fidebat (iis solum ad bellicas res utens, aliis vero, quos Proselontes vocant, ad remigium duntaxat), præterea Lacones secum habens, quos e Peloponneso imperator transtulerat, cum his omnibus bellum per insulas circumtulit, iisque vastatis opulentam ex hostibus prædam imperatori rediens obtulit.

18 Legationes ad papam; et ut imperator rem ad Hæmum absens et domi residens bene gesserit.

Haud porro interim otiosus domi desidebat imperator, aut indormiebat rebus, negotiorum occasiones prætermittens. Unde autem posset hoc quisquam de illo autumare, qui a talis suspitione negligentis longiesime omnium abfuit? Verissime quippe dici potest fuisse viro huic animum et spiritus plane regio; neque is se sane contemni sustinebat, unde

καὶ βασιλικὸν φρόνημα ὁ ἀνὴρ, καὶ οὐ κατεδέχετο περιφρονούμενος. Ὅθεν καὶ συχνάκις μὲν πρὸς τὸν πᾶπαν πρέσβεις ἐξῆγε καὶ δώροις ὑπέβριχετο· αἶψα γὰρ ἐκείθεν τὸν κίνδυνον καθυώπτευσεν, ὡς μηδ' ὄπωσόν ἡρεμισόντων τῶν Ἰταλῶν. Δι' ὧν καὶ τῆς κείθι ὡς ἐνὸν κατασφαλιζόμενος ἐπεχειρεῖ τοῖς ἀλλοῖς θαρβρόντως. Συχνάκις γοῦν πρεσβείαις καὶ δεξιόσσει μὴ μόνον τὸν πᾶπαν, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς τῶν καρδναλίων καὶ τῶν παρ' ἐκείνῳ δυναμένων ἐξεμίσσεται. Πρὸς δὲ γε τοὺς Βουλγάρους, οὐδ' ἐκείνῳ ἡρμεῖν εἶα, ἀλλ' ἐκ τοῦ σύγγυς παρεκίνη. Ἦν γὰρ καὶ ἄλλως προφανὲς τὸ πρὸς ἐκεῖνον ἔχθος τοῦ ἑσταπίνου, ἕξοτρυνόμενου παρὰ τῆς γυναικὸς Βιζάνης τοῦ παιδὸς γάβρι Ἰωάννου ἀδελφοῦ γε δυνος, καὶ ὧν ἐξ ὑπογούου οὐκ ἐνδίκως, ὡ δίκῃ, πίπτονεν. Ἄνάγκη δ' ἦν ἔχθος ἔχοντα παρ' ἐκείνων τὸν βασιλέα καὶ αὐτὸν ἐχθραίνειν καὶ ἀντιξέειν τὸν ξόντα. Μέχρις οὖν Ὀρεσιᾶδος ὀριζομένης τῆς Ῥωμανίας καὶ μόλις πρότερον, ὡς τῶν ἐκείθεν ὑπὸ Βουλγάρων ὄντων, πέμπων αὐτὸς συχνὰς ἀποστολάς στρατιωμάτων, αὐτὸς ἐντεῦθεν διαταττόμενος, τὸ θαυμάσιον (καὶ γὰρ ἂ μὲν ξυνέβη ἰδεῖν, τούτοις γινώσκων τοὺς πεμπομένους ἐπίταττε, καὶ ὅπου προσκαθίσαιντ' ἦ καὶ ὅπως ξυμβαλοῖεν καὶ ὅθεν ὀρμήσαιντ' ἦν, ἢ ἐκ λόγων ἢ φανεροῖ, ἡμέρας ἢ καὶ νυκτὸς, τάττων ἐν-

et crebro ad papam legatos misit, et donis eum delinivit: nam inde assidue periculum suspectabat, nunquam quieturis, ut apparebat, Italis. Verum optimum factu putabat officis et propositionibus pacis, quoad fieri poterat, res ab ea parte firmare, quo posset ipse securiorem jam cæteris mentibus advertere. Igitur frequentibus hisce missationibus legatorum et largitionibus magnificis non papam solum, sed multos etiam 210 cardinalium aut alioqui apud ipsum potentium studebat demereri. Quod Bulgaros attinet, neque illos quiescere patiebatur, sed e vicino lacescebat. Erat enim publice notum adversus imperatorem odium Constantini Bulgari, continuo stimulatus ad id ab uxore Irene propter puerum Joannem fratrem utique mulieris istius, tam injuste, o jus fasque! immania passum occulte ex insidiis grassatione crudelitatis. Cujus sibi facinoris imperator conscius, cum non posset quin invisus et capitaliter exosus tam propinquis appropinquante pupillo personis esset, sequebatur ex more ut vitio malitiæ ut vicissim illos ipse odisset ac mutua collisione detereret obtententes se. Cum igitur Romam ditio finiretur Orestidae, vixque ultra eam ante porrigeretur Bulgaris videlicet ulteriora obtinentibus, crebras eo immisit militarum copiarum manus, præscribens ipsis sigillatim quid vellet fieri. In quo erant solertiæ ipsius et peritiæ bellicæ artis experimenta prorsus mira. Nam si quos eorum locorum ipse antea vidisset, edicebat absens missis litteris quo locostativa figere, ubi et quomodo pugnare oporteret, unde impetum facere, vel ex insidiis vel luce palam, aut etiam per noctem, ex memori visorum imagine apte cuncta ordinans, velut si coram in-

τεῦθεν τὰ πάντα· εἰ δ' οὐκ εἶδε τὸν τόπον, κελεύων A διαγράφειν τοὺς εἰδότες αὐτὸς καθίστα προστάτων, καὶ ἦν ἐπιτηρημένη κρίσις τῶ παρακούσαντι), αὐτὸς τοίνυν πέμπων τὰς δυνάμεις τῶ τότε συχνὰ τῶν ἐκεῖ ὑπ' αὐτῶ ἐπολεῖ, καὶ ἠλίσκετο μὲν Φιλιππούπολις, ἐκρατεῖτο δὲ Σθενίμαχον φρούριον, καὶ ἅπας ὁ ἔξω τοῦ Αἴμου ζυγὸς συγκατείχετο. Ἐάλω δὲ τοῦ Μυλτζῆ διδόντος, ὡς λεχθήσεται, καὶ Μεσέμβρεια μεγάλη πόλις, καὶ Ἀγχιάλος συνηλίσκετο. Καὶ γὰρ τὰ περίεξ ἐκείνων, ἀπαξ γευσάμενα τῆς μεταβολῆς, ἠγάπων ὑπὸ βασιλεῖ διοικούμενα [P 141] Κωνσταντίνῳ δὲ διὰ ταῦτα ἐκπληξίς ἐμπίπτει, καὶ ἀμύνεσθαι μὲν οὐκ εἶχε τὸ *τηνεκάθε*, ὅμως δ' ἐνεκότει τοῖς πεπραγμένοις, καὶ καιρὸν ἐξήτει, ὃν δὴ καὶ τῶν πραγμάτων ψυχῆν λέγουσιν, ἀξίως ἀμυνεῖσθαι.

10'. Ὅπως ὑπερχόμενος ὁ βασιλεὺς τὸν πατριάρχην B τὴν τοῦ ἀφορισμοῦ λύσιν ἐξήτει.

Τῶ μέντοι γὰρ βασιλεῖ καὶ ταῦτα πράττοντι οἱ λογισμοὶ ὁσημέρην διαταράσσοντο. Οὐ γὰρ ἡρεμεῖν ἐκείνον εἶα συνειδῶς· τὸ γὰρ τοιοῦτοῖς δεσμοῖς συνδεθεῖσθαι ἴσα καὶ τὸ μηδὲν εἶναι ἐτίθει. Τῶ τοι καὶ μήτε τόπον ὀπολογίας ἔχων μήτ' ἐπίνοιαν τοῦ τῆν

tueretur. Quodsi locum in quo bellari contingebat nunquam præsens spectasset, descriptionem ejus in tabula figuratam ab illo versatis habens præs oculis, minutè omnia mandabat quæcunque geri agique e re foret; et sanciebat disciplinam metus, certo impendente non obtemperantibus periculo judicii, supplicio mox damnationem secuturo. In hunc modum missis tunc copiis pleraque illorum tractuum sibi subjecit. Nam capta est Philippopolis, occupatum Stenimachum castellum, jugum universum extra Hæmum Romanæ adjunctum ditioni est. **Recepta 211** est Myltza, ut dicitur, dedente Mesembrea, magna civitas, cum qua et Anchialus in potestatem nostrorum venit. Porro quæ circum has urbes oppida pagique erant, gustu semel mutationis accepto malentes imperatori subesse, certatim a Bulgaro deficiebant. Urabant hæc intime Constantinum imparem tunc resistendo et jacturis ac cladibus toties repetitis attonitum. Ringens ergo ac fremens (nam aliud in præsentia non poterat) exspectabat, et inbianter captabat ultionis opportunitatem, quam animam negotiorum quidam non immerito dixerunt.

19. *Ut patriarcha convento et suppliciter rogato imperator excommunicationis absolutionem petierit.*

Hæc agentis imperatoris cura ingens agebat ferebatque anxiiis cogitationibus perturbatum animum. Non enim illum quietis partem ullam capere sinebat morsus intimus conscientiæ; adeoque fructum nullum præsentis felicitatis sentiebat, dum se diri anathematis constrictum vinculis meminerat, ut tali statu esse ac nihil esse paria putaret. Itaque cum nec probabilem ullam criminis depulsionem nec viam aut rationem excutiendæ justæ pœnæ,

ὀλίγη ἀποθέσθαι, ὑπ' ἀμηχανίας τοῖ μεσίτας πνεύματι ζώντας καὶ συνήθεις τῶ πατριάρχῃ ἐτρέπετο, καὶ κατηντιβόλει θερμῶς τοῦ δεσμοῦ τὸν ἰκέτην ἀνεῖναι, καὶ μετεγνωκότε τὴν θεραπείαν ἐπάγειν, ἦν ἐκεῖνος βούλεται εἶναι γὰρ ἔτοιμον πράττειν ὅ τι προστάσσοι, τὸ μέντοι γὰρ γεγονός ἀπολήτον θεῖναι μὴ δυνατὸν ὄλως εἶναι. Οἱ δὲ παρὰ τὸν πατριάρχην ἐρχόμενοι ἀπήγγελλον μὲν καὶ τὰ τοῦ βασιλέως, καὶ ἀφ' αὐτῶν δὲ πλείστα προσετίθουν τῶ βασιλεῖ χαριζόμενοι. Ὁ δ' ὑπερώρα τὴν δέησιν καὶ οὐδ' ὄλως προσεῖχε. Περιστερὰν γὰρ βαλεῖν εἰς τὸν κόλπον ἔφη, κἀκείνην μετασχηματισθεῖσαν εἰς ὄφιν δῆξι πρὸς θάνατον ὑπεδήλου δὲ δι' ἀμφοῖν τῶν ἐναντιωτάτων ζώων τὸν αὐτὸν βασιλεῖα καὶ ἕνα, οὐ φύσιν, ἀλλὰ γνώμην σφίσι παρεικαζόμενον. Κπὶ ταῦτα μὲν ὁ πατριάρχης καὶ πλείω τούτων, καὶ ὡς οὐδ' ἂν εἴ τι καὶ γένοιτο τὸν ἀσορισμὸν λύσειε, κἂν προσαιπείλῃ τὰ κοκὰ, κἂν αὐτὸν θάνατον. Οἱ δ' ὑπονοστοῦντες καὶ τὰ τοῦ πατριάρχου δηλοῦντες εἰς ἀμηχανίαν πλείστην ἐνέβαλον τὸν κρατοῦντα. Καὶ ὅς, ἐπειδὴ καὶ τὸ αὐτοπρόσωπον ἀντιφάρμακον λέγουσι (τοῦτο γὰρ εἶναι ταῖς ὑπονοίαις καὶ τὴν Γοργῶ), αὐτὸς ἔγνω προσερχόμενος ἐντυγχάνειν καὶ τὴν

multum licet cogitans, comminisci posset, inops expeditioris consilii vertit sese ad interpretes ac conciliatores pacis pro se ad patriarcham allegandos. Quam ad rem ratus idoneos quosdam vitæ sanctioris professores, assiduos et familiares patriarchæ, per hos preces suas ad illum detulit, vehementer orans ut se supplicem nodo quo stringebatur solveret, ac pœnitenti satisfactionem quam vellet imperaret: se quippe promptum paratum ad exsequendum quodcunque præciperet. Hoc restare unum: nam quod factum sit infectum reddi arte aut conatu ullo non posse. Ea illi patriarcham adeunte copiose accurateque imperatoris nomine egerunt, multa que adjunxerunt studio proprio, magnopere satagentes persuadendo ac placando patriarcha imperatori gratificari. At patriarcha talia precantes repulit, et ne audire quidem sustinens columbam **212** dixit se in sinum admittens, illam autem ibi mutatam in serpentem morsum sibi letalem infixisse, unam eundemque hominem, videlicet imperatorem, duabus istis maxime contrariarum animantium designans symbolis, ad indicandum non naturæ in illo, sed morum mutationem factam. Post hæc et alia in eam sententiam multa intulit, eo vultu ac spiritu qui satis declararent nunquam ipsum, quidquid fieret, inducendum ad excommunicationis absolutionem indulgendam, ne si quidem mala quantavis imperator mortemque ipsam minaretur. Quare deprecatores mœsti repules, quæ audierant imperatori referentes, in angustias eum æstusque multo majores conjecerunt. Ille autem memor vulgaris dicti quo significantur vim inesse præcipuam præsentī faceri coram affantis medenti offensionibus et gratiæ demerendæ (id enim indicatum fabulosa Gorgone, oris objectu immutante

λύσιν ἔξομολογούμενος ἐκζητεῖν, [P 142] Ἐπίστατο τοῖνον πολλάκις, καὶ ὁ μὲν ἐζήτει τὴν θεραπείαν τοῦ τραύματος, ὁ γὰρ τὰ τῆς θεραπείας πράττειν προσέτατε, πλὴν οὐλ ἐπὶ ῥητοῖς, ἀλλ' ἀορίστως καὶ ἀφανῶς. Καὶ ὁ μὲν ῥητικῶς ἐζήτει μαθεῖν ἐπὶ τὸ ποιεῖν προθυμῶς ὅ τι καὶ λέγοι, ὁ δὲ καὶ πάλιν ἀορίσταινῶν ἔλεγε, « Ποιεῖ τὴν θεραπείαν, καὶ δέξομαι. » Ὡς δὲ πολλάκις ἐκεῖνος μὲν ἐζήτει τὰ φάρμακα ὁ δὲ οὐ φανερώς ἔλεγε, εἰπεῖν τὸν βασιλέα, « Καὶ τίς οἶδεν εἴ καὶ πλείω ποιοῦντα οὐ προσθήσῃ τοῦ δέξασθαι; » καὶ τὸν ἀποκρίνασθαι ὡς μεγάλων ἀμαρτημάτων μεγάλην εἶναι δεῖ καὶ τὴν ἀντίποινον θεραπείαν. Καὶ τὸν βασιλέα πρὸς τὸ βαθύτερον βαψαντα, « Τί δαί, » εἰπεῖν, « μὴ τῆς βασιλείας ἐκστήναι κελεύεις; » καὶ οὕτω λέγοντα τὴν σπάθην ἀποζώνυσθαι καὶ δίδοναι, τῆς ἐκείνου διανπίας ἀποπειρώμενον. Ἐκείνου δὲ τὴν χεῖρα κατα σπουδῆν προτεινάντος ἐσ' ᾧ λαμβάνειν τὸ δῆθεν διδόμενον μή πως τελῶς καὶ τῆς ὀσφύος ἀπολυθὲν, πκλινωδίαν τε ᾗδειν τὸν βασιλέα, καὶ ὡς ἐπιβούλω οἱ τῆς σφετέρως ζωῆς ὄνειδιζεν εἰ οὕτω βούλεται. Πλὴν καὶ τῆς κεφαλῆς καλύπτραν ἀποτιθέμενος ἐς πόδας ἐκείνῳ ἑαυτὸν ἐβρίπτει, καὶ πολλῶν βλεπόντων οὐ κατηδεῖτο. Ὁ δ' ἀπέπεμπεν ἐμβριθῶς καὶ ὑπερέωρα

A ἀπρίξ τῶν γονάτων ἔχομενον. Οὕτως ἡ ἀμαρτία περιδέξ, οὕτως ἡ ἀρετὴ τίμιον. Ὡς δὲ πολλάκις παρακαλῶν ἠκολούθει καὶ κατηνάγκαζεν, ἐκεῖνος εὐθὺς τὴν κέλλαν ὑποδυόμενος, ἀπεζύγου τὰς θύρας αὐτῷ κατὰ πρόσωπον καὶ ἀργὸν ἤφει. Ταῦτα πολλάκις προσίων καὶ δράσας τε καὶ παθῶν καὶ μὴδὲν ἀνῶν ἐξηγραινέ τε αὐτίκα, καὶ σκληρότητα τοῦ πατριάρχου ἐπὶ πολλῶν κατηγορεῖ, καὶ ὡς τὰ κοινὰ κελεύοι καταπροεῖσθαι διελοιδόρει, καὶ μῆτε φόρος ἐκλέγειν μῆτε τέλη πράττειν μῆτε μεταχειρίζειν πράγματα μῆτε μὴν διοικεῖν τὴν ἀρχὴν ὄλως πρεσβεύων, οὕτω θεραπεύειν αἰρεῖται ὁ τῶν ἡμετέρων θεραπευτῆς. Καὶ τέλος ἐπιτίθει πολλὰς ὡς ἐπὶ καὶ κανόνων ὑπερφρονεῖ δριζόντων μετάνοιαν, προπίπτει τῷ τῆς Ῥώμης πάππαι καιρὸς καὶ ἀντιβολεῖν σώζεσθαι. Οὕτως ἔχων, ἐγκοτων ἐντεῦθεν καὶ B βαρυνόμενος ἐπὶ τὴν τῶν κοινῶν διοίκησιν πάλιν ἐτρέπετο, ἀπειπάμενος μὲν προσπίπτειν καὶ αὐθις (ἥδει γὰρ οὐκ ἀνυσων), ἐγκαίρως γὰρ τὴν ἄμυναν διαθεῖσθαι τῶν δεόντων ἠγεῖτο.

κ'. Ὅπως συνῆλθον ἐν ταυτῷ κατὰ συνθεσίας οἱ δεσπότες Ἰωάννης τε καὶ Μιχαὴλ ὁ τῆς δύσεως.

[P 143] Τότε τοῖνον καὶ πάλιν ἀπεπειράτο τῶν

homines) decrevit per se adire patriarcham et crimen ei proprium confessus veniam coram rogare. [vit prociditque ipsi supplex sæpius; et detecto animi vulnere curationem petiit. Ad quæ ille facere ipsum ea quibus curari tantum mali posset iussit. Cæterum quæ ista essent non expressit, indefinite sic atque obscure præcipere contentus. Imperator vero rogabat indicare nominatim ne gravaretur quid fieri a se vellet, se exhibens ad cuncta obsequi paratum quæcunque dixisset, patriarcha nihilominus in illis indefinitis præscriptionibus perstante, ac tantum illud dicente: « Exhibe satisfactionem culpæ respondentem, et accipiam. » Cum autem ille sæpius distincte præscribi sibi remedia petiisset, nec clare patriarcha responderet, dixisse imperatorem aiunt: « Et quis scit an, cum ego plurima fecero, tu satis accepturus sis? » Cui graviter respondisse patriarcham ingentium criminum ingentia esse pericula debere. ¶ Tum imperatorem, ut penitus viri animum tentaret, « Quid porro? » intulisse: « Num me etiam imperio jubes cedere? » Atque hoc dicentem ensem balthco solvere cœpisse ipsique porrigere, causa experiundi quid tandem vellet. Patriarcha vero cupide manum protendentem quasi ad accipiendum quod dabatur, revocasse Augustum sese, ac nondum a femore expeditum retinuisse gladium, exprobrasseque insuper velut insidiantem vitæ suæ, qui se sic exarmatum iret; et tamen tegmine capitis deposito abjicere se ad pedes ejus, multis videntibus, non dubitasse: patriarcham vero ipsum acerbe repulisse, nihilque inflexum despexisse arcto sibi complexu genua stringentem, adeo formidolosa conscientia sceleris est. Adeo virtus venerabilis | Cum autem sæpius idem rogans et

vehementer instans etiam abeuntem sequeretur. quasi expugnandæ vi pia severitatis certus, ferunt patriarcham cellam ingressum fores in os arcte clausas obdidisse assectanti, sicque illum vacuum et precis irritum crude dimisisse. Nec semel talia expertus imperator, sed eadem hæc sæpius et locutus et operatus et passus, nequidquam semper, efferatus ad extremum est, et de duritia patriarchæ apud multos est questus, invidiose exaggerans, velle jubere illum abjici a se curam communium rerum, nec sinere se amplius aut e terris tributa aut e mercimoniis vectigalia exigere; denique tractatione omni publicorum negotiorum interdicens, ac ne ullam deinceps reipublicæ partem administrare aut omnino attingere imperator audeat, vetare. Hunc sui curandi modum excogitasse patriarcham, cui ex officio incumbat quærere optimam rationem adjuvandorum et in statum pristinum reparandorum eorum qui humanitus lapsi sunt. Post hæc declamata ¶ 4 adjungebat, sæpius iterans, quoniam patriarcha palam contemneret sacros canones dari lapsis penitentiam jubentes, tempus esse recurrendi ad papam Romæ sedentem, et ab eo suppliciter petendi salutare peccati remedium. Sic indignans exasperatum tam sævis repulsis animum ita deinceps ad reipublicæ administrationem retulit, ut amplius non curaret convenire patriarcham, satis gnarus se nihil profecturum, præterea judicans omnino convenire, ac curandum sibi esse opportuno tempore, ut istius atrocis inclementiæ culpam congruis aliquando poenis patriarcha lueret.

20 *Ut de pace convenerint inter se ambò despotez Jaannes et Michael in Occidente dominans.*

Quod nunc instabat, nulli prævertendam rei

δυτικῶν. Οὐδὲ γὰρ ἦν, οὐκ ἦν ἐπὶ ταυτοῦ μένειν ἐκείνους, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἦν ἡρεμεῖν καὶ τὸν δεσπότην Ἰωάννην οὐδὲ πρὸς ὄλιγον, ἅμα μὲν καθέδρα, ἅμα δὲ καὶ ὀρητητρίψ Θεσσαλονίκη χρώμενον. Ἐνθεν τοι καὶ αὖθις, καίτοι τῶν κατ' ἀνατολὴν πονούντων, ἅμα δυνάμει πλείσταις τὸν δεσπότην ἐκπέμπει. Καὶ δὴ τὴν ταχίστην ἐπιθάς ἐκείνος Θεσσαλονίκης συνέταττε τε τὰς δυνάμεις καὶ πόλεμον ἐξάγειν κατὰ Μιχαὴλ εὐτρεπίζετο. Καὶ μὴδὲ τελῶς ἀκουσθεὶς ἐπιστάς ἅμ' ἤκούετο καὶ ἅμα ταῖς χώραις προσέβηλε, λείαν τε πλείστην περιβαλόμενος ὑποστρέφει. Καὶ ὁ μὲν τὰς δυνάμεις κατεῖχε διαχειρισσοῦσας περὶ τὸν Βαρδάριον, ὡς ἅμα ἦρι προσβαλῶν αὐθις· ὁ δὲ Μιχαὴλ φόβῳ ληφθεὶς οὐ μετρίψ (τὸν γὰρ δεσπότην καὶ ἐξ ἀκοῆς ἐδεδίττετο τὰ πολλὰ πρὸ τοῦ τῷ Ἰταλικῷ στρατεύματι φρουαττόμενος· διὰ γὰρ τὸ πρὸς τὸν τοῦ Φρειδερίχου παῖδα τὸν Μαφρὲ κῆδος ἐπὶ τῇ θυγατρὶ ἔτοιμον βοθηῆσον εἶχε τὸ ἐκείθεν στρατιωτικόν) ἀφείς τὸ ἐπ' ἐκείνοις θαρβρῆν ἐπὶ σπονδὰς καταφεύγει, καὶ πέμψας ἱκετεύει τὸν Ἰωάννην μεταχλαιόμενός τε τὰς προτέρας παλιμβολίας, καὶ πρὶ τῶν μελλόντων ἐγγύουον ἀσφαλῆς τοὺς ὅρκους ἐδίδου. Ἐζήτει τε καὶ συναλεθῆν ἅμ'

ἐκείνῳ, καὶ πίστιν γενέσθαι βεβαίαν ἐκ τῆς πρὸς ἀλλήλους θέας ἐβούλετο. Ὁ γοῦν δεσπότης τὴν προσβείαν δεξάμενος, ὡς λαβῶν παρὰ βασιλέως ἐκχωρησιν, ἐκέλευε τοὺς ὅρκους γενέσθαι. Καὶ δὴ συναλεθῶν αὐτῷ ἐφ' ὀρισθείσης ἡμέρας, καὶ κατασπασάμενος ἀπλάστω ἦθει, εἰ κἀκεῖνος καὶ πάλιν τὸν δόλον ἐκρυπτε, πρὸς τὰ οἰκεία ἐκπέμπει.

κα'. Ὅπως ὁ δεσπότης Ἰωάννης ἀπαλλαγείς τῶν Δυτικῶν τοῖς κατ' Ἀνατολὴν ἐχθροῖς προσβάλλει. Καὶ μερικὸς ἔπαινος τούτου.

[P 144] Τὸν μέντοι γε δεσπότην Ἰωάννην μεταχλαιόμενος ἐκ Θεσσαλονίκης ὁ βασιλεὺς, μικρὸν ὅσον διατρίψαντά οἱ, ἅμα ταῖς δυνάμει πρὸς ἀνατολὴν ἐκπέμπει, τοῖς Πέρσαις ὡς ἦν συμμίζοντα. Ἦν δὲ κἀκεῖνῳ τρυφῇ τὸ ἐκείνοις ἐφεστάναι, καὶ τι τῆς αὐτοῦ δόξης ἀξίον διαπράξεσθαι. Ἦν γὰρ ὁ ἀνὴρ ταῖς ἀληθείαις δέξυτατος, ὡς νῦν μὲν ἐνταῦθ' ἀκούεσθαι, νῦν δὲ παρεῖναι ὅπου τις μὴδὲ προσεδόκησεν ἀν πώποτε. Σκευὰς δ' ἐκείνας καὶ ταγματῶν πλήθη καὶ θεραικίας ἀφείας. Ἐσπέρας σκευαζόμενος ἵπποις ἐχρήτο ταχυδρομοῦσι, καὶ τοῖς μὴδ' εἰς νοῦν τὴν ἐκείνου ἔχουσι παρουσίαν ἐφίστατο. Καὶ ἵνα μὴ καταχαλῶτο τὸ σῶμα κινούμενον ἐφ' ἵππων καὶ ἀνα-

putavit expeditionem in Occiduos tractus alteram ; non enim, non utique aut sperandum erat, aut omnino fieri poterat ut praesentibus acquiescerent aut secure quiescere nos sinerent inquietissimae gentes. Quare cessandum, ac ne ounctandum quidem vel minimum, ab eis ultro invadendis et malo donandis Joanni despotae non erat, magnam ejus belli habente facultatem secure possessione Thessalonicensis urbis, ubi et stationem certam et ad impetus incursionum in omnem circumquaque sitas terras Michaeli subjectas despotae habebat opportunam, cum parato receptu. His de causis eo rursus imperator Joannem despotam misit cum maxima parte copiarum, licet iis laborantes et ipsae Orientales provinciae non parum indigerent. Is porro cito perfectus Thessalonicam exercitum in Michaellem adeo celeriter immisit, ut famam opinionemque praeverrens vix prius auditus cerneretur et sentiretur agere ferreque Michaelis ditionem omni clade belli. Praeda dehinc omnis generis onustas in tutum copias recepit, et circa Bardarium amnem hiematuras locis commodis disposuit, ut videlicet ex 215 propinquo, vere primum illucescente, hostiles iterum regiones invaderent. At Michael, dolore damnorum quae jam senserat imminentium metu cumulado, vehementer afflictus ad Joannis vel solam mentionem consternabatur, remissa non parum illa ferocia priori, qua solitus antea erat insolescere, fiducia utique Italicorum auxiliorum a Manfredi genero, Friderici filio, ipsi paratorum. Sed tunc ista spe opeque damnata quasi malis urgentibus reperta impari, ad tractationem pacis confugit ; et legatis ad Joannem supplicibus missis, serio jam poenitere sese fraudum et inquietudinum praeteritarum obnoxio ac lamentabiliter professus, fidei constantiaeque in posteram

immutabilis pignus atque obsidem obtulit jurisjurandi religionem, qua praesenti se obstringeret, colloqui copiam ad id postulans, et sperare se aiens mutuo conspectu sincerae suae voluntatis in aeternam concordiam fidem, quantumlibet dubitanti se facturum. Haud aspernatus legationem despotae Joannes, qui se plena ad tractandum potestate instructum ab imperatore meminerat, diem locumque juramentorum caeremoniae constituit; eoque ad conditum occurrens, ut erat naturali facilitate et recti conscientia credulus, sincera ipse mente non pari candore jurantem ac dolos tunc quoque verborum fallacia celantem audivit Michaellem, eumque foedere icto remisit ad propria.

21. Ut despotas Joannes perfunctus expeditione in Occiduos, cum hostibus in oriente sit congressus ; et laudum ejus distinctior praedicatio.

At imperator despotam Joannem Thessalonica revocatum post modicam apud se moram cum copiis in orientem mittit, adversus Persas illic pugnatum. Delectabatur hic vir isto expeditionum labore, et summæ illi voluptatis loco erat aliquid laude dignum gerere. Vera ejus gloria erat velocissimum ducum omnium in belligerando esse, ita ut cum alicubi versari audiretur, mox illic adesset quo nemo unquam existimasset 216 tam brevi tempore pervolare potuisse. Nempe impedimenta suppellectilis castrensium et illas ambitiosas ducum sarcinas ministeriaque famulorum et longas clivelliariorum mulorum mandras, apparatus tarde mobilem, ubicunque oppressisset vesper, omittens, pernicious in equis expeditus vasta noctibus emetiens spatia, ibi repente apparebat quo perlatum tam volucritate celeritate fidem omnem ac cogitationem excederet ; et ne rapiditate incitatissimi motus corpus in equis effu-

βρασσόμενον· συνεχῶς, κειρίαις τὸ σῶμα διειληπτό τε καὶ συνεσφιγγέτο. Διὰ ταῦτα καὶ ἤνδρα γάθει τὰ μέγιστα, φοβερὸς ἅπασιν ὢν, ἅμ' ἀκούμενος καὶ ἅμ' ἐφιστάμενος. Τὸ μέντοι γε στρατιωτικὸν καὶ λόγους ἔθαλπε καὶ δῶροις ἐθεράπευε, καὶ τὸ μέγιστον, οὐ δεσποτικῶς ἐκείνοις, ἀλλ' ἀδελφικῶς προσεφέρετο, ἀνὴρ θεοφιλῆς καὶ πρῶος καὶ χρηστός, ἀνυπόκριτος. Εἰς δὲ φιλοδωρίαν καὶ πάντας ἐνέκκ. Ἐπήνθει δὲ καὶ τὸ σῶφρον ἐκείνω, ὡς μηδὲν παρὰ μίαν ἀκουσθῆναι ὑποταγεῖσθαι αὐτῷ πλὴν τῆν σύζυγον εἰς ἡδονῆς νόθου κλωπέαν. Ἐκείνη δ' ἐκ νοθείας καὶ μόνῃ τούτῳ θυγάτριον φυσικόν, ἀλλ' οὐ νόμιμον ἀπεγέννησεν, ὃ καὶ τῷ Μέπε Ἰθρίας Δαυὶδ εἰς γάμον ἐδίδοτο. Τὰ δ' ἄλλα μέτριος ἦν καὶ καρτερικὸς ἐφ' ἅπασιν, εἰς δ' οἰκειακῆν τάξιν καὶ λίαν φιλότιμος, καὶ τὸ σύμπαν περιφανῆς. Καὶ ἀκριθῆ σημεῖα τῆς μὲν φιλαγαθίας αὐτοῦ καὶ φιλοκαλίας περὶ τοὺς οἰκείους, [145] ἐξ ὧν ἐκείνους παιδεύεσθαι συνέβαιναν ἐς τὸ ἀκριθῆς καὶ εἰς ἀληθινούς ὑπηρίτας ἀποβαίνειν, τὸ θανόντος ἐκείνου τοὺς ἐκείνου θεραπευτὰς ἐπ' ἀξιώματι μεγίστοις ἀξίους λογισθῆναι· δουλεύειν τῷ βασιλεῖ. Τῆς

ἀδὲ γ' ἀφιλοχρηματίας ἢ μᾶλλον μισοχρηματίας, εἰπεῖν οἰκειότερον, καὶ τοῦ πάντα στρατιωτικαῖς προέσθαι, τὸ ἐξὸν πιθανὰς ἔχειν χρημάτων καὶ ὑπερπλουτεῖν ὡς πολλοὺς καὶ μεγάλους διενεγκόντα πολέμους καὶ χώρας πάσας ταῖς στρατιωτικαῖς ἐμπειρίας παραστησάμενον, ἐτι δὲ καὶ τῶν ἐνότων εἰς ἕως οἰκονομίας προσκτᾶσθαι πλείονα, τὸ μετρίως, ὅτι καὶ πολλοῖς δοκεῖ ἀρετῆς ἄκρας σημεῖον εἶναι οἰκεία καρπίζεσθαι μηδὲν ἐξῶθεν προσκτωμένα, ἢ δὲ τοιαύτας εἰς τὸ πλουτεῖν ἀφορμὰς προβαλλόμεναι τῆς τύχης τὸ οὔτω πλουτεῖν ἐκ πλεονεξίας ἐπίστα ἀπίστου καὶ ἐμίσει, μόνῃ τῇ δόξῃ ἐνασμενίζων, ἢ οὐδὲν εἶχε προσιμῆν ἄλλο. Μόνῃ γὰρ τῶν κατὰ βίην πραγμάτων δόξα τοῖς ἀπελτούσι παρέπεσθαι πέριξ. Καὶ ὁ μὲν νόμος τοῦ τῶν Χριστιανῶν νομοθετήσαντος Χριστοῦ, οὐ Σόλωνος οὐδὲ Λυκούργου, ἀλλ' αὐτοῦ τοῦ πλάστου καὶ ποιητοῦ καὶ θεοῦ, ἐκ τῶν προσηγορευμένων διδόναι καὶ ἀντιλαχθᾶναι τὰ μείζω. Ὁ δὲ πιστευτὸν ἐπάναγκες, εἰ πιστεύοι τις τῷ Χριστῷ μὴ μόνον καθότι βαπτίζοιτο. ἀλλὰ καθότι καὶ ἀληθινὸν ἐκείνον ἔχοι ἐφ' οἷς ἐπαγγέλλεται. Βαπτισθέντα

missime currentibus æstuans relaxaretur, devinctum illud semper habebat fasciis, arto undique amplexu stringentibus. Ea præclarorum in bello successuum causa illi magna erat, imperatos plerumque sic deprehendenti hostes haud facile aliter superabiles, simul longe auditus, simul conspectus præsens et vim inferens ineluctabilem; unde terror ejus late in hostes manaverat, cunctis ad ejus mentionem trepidantibus. Militarem multitudinem et verborum benignitate consolabatur et donorum largitate demulcebat; et quod caput est, non domini supercilium, sed affectum fratris cum iis agens demonstrabat. Erat idem religiosissimus Dei cultor et amator, mitis, benignus, simulationis expertus; munificentia vero et ad donandum pronitate omnibus antecelluit. Efflorescebat in eo castimonie quoque decus, adeo ut ne fando quidem aliquando sit auditum furtivis eum indulsisse amoribus aut aliam unquam voluptatis causa mulierem attigisse quam propriam conjugem. At hæc multum illi dissimilis, filiam ex alio peperit, naturalem sed illegitimam prolem, quæ ei postea Mepe Iberiæ Davidi data in uxorem est. De cætero moderatus erat et fortis in omnibus. Disciplina domesticos exacta continuit. Mirus in familia semper ordo, in compositum nihil; cuncta ad splendorem dignitatemque illustri quadam et digna principe ambitione comparata. Quo in genere insigne deinde argumentum exstitit diligentis 217 et elegantis ipsius in familiaribus curandis, quod qui ei ministraverant, sic in omni laude istius officii eruditi et exercitati evaserunt ut eos post ipsius obitum omnes requirerent, utpote qui callere ad unquam omnes artes aulici ministerii, et veram ideam perfectorum famulorum cunctis representare viderentur; quare digni habiti sunt qui promoverentur ad maxima quæque et honoratissima officia domus Augustæ. Verum hic idem vir quam non

amaverit pecuniam, aut potius quantum eam contempserit, memorare convenientius fuerit. Erat ei, si vellet, facillimum doliis, ut aiunt, plenis congregere opes et numerum omnisque generis pretiosorum rerum acervos struere immensos, utique qui bello semper felix quascunque hostiles invasit regiones (invasit autem plurimas easque ditissimas) jure victoriæ diripuerit. Ille vero prædam semper erat solitus, ne minima quidem ejus parte sibi criminie servata, militi condonare universam; ac se patrimonium quidem aut rem familiarem suam augere consuetis et licitis artibus, et in modum splendidis expensis abunde sibi hæredibusque profecturum attente colligendo formare magnopere unquam studuit, licet id in parte laudabilis providentiæ boni etiam et moderati numeris plerique. Alia ejus secta fuit planeque diversa ratio, qui totum sibi sinum pendentis fortunæ, utroque congerendis undique occasionibus lucrandi sibi injuste ad innocenter ditescendum invitantis, munera magno semper animo rejecerit, avaritiæ speciem in sedula congestione quantumvis legitime partorum quamdam suæ virtuti exosam abominans. Amores ejus omnes in gloriam ferebantur: unam spectabat, una illa delectabatur, nihil unquam admiratus aut complexus quod illi præferret, nihil quod pro illa promerenda parandaque non pacisceretur ac profligaret libentissime, quippe quam inter omnes res humanas sciebat unam esse que duraret post hanc vitam et funeri superstes morte hinc migrantes coronatura sequeretur. In elemosynas profusus, hanc ejus 218 studii rationem disserēbat, legem esse non Solonis aut Lycurgi, sed legislatoris Christianorum Christi, creatoris ejusdem conservatorisque rerum omnium Dei, que nos jubeat quod possumus ex presenti copia largiri, spe certa recipiendi majora. Huic promissioni

δὲ καὶ πιστεύσαντα μὴ τοῖς λόγοις πιστεύειν ἐκείνου, ἄσθαι παρασκευάσοι, ὡς ἐντεῦθεν μηδένα διδόναι τῶν μὴδὲ τὸ πρῶτως πιστεύειν ἔχειν, γὰρ ὅτι λέγοι. Καὶ ὁ μὲν Χριστοῦ νόμος οὗτος ἀνταμειβεσθαι κατὰ τὸ ἑκατονταπλάσιον ἐπαγγέλλεται· χωρὶς δὲ καὶ τοῦ προσδοκῆν ταῦτα ἀπόχρη καὶ μόνῃ ἢ παραμένουσα δόξα, ἴν' εἴποι τις καὶ κατ' ἀνθρώπων, πείθειν τὸν συνετὸν οὐχ ὅπως πλεονεκτικῶς χρηματίζεσθαι, ἀλλὰ καὶ τὰ προσόντα τοῖς τυχοῦσι προτίθεσθαι. Ἐξαίρω δὲ γε τοῦ λόγου τοὺς ἐπ' ἀναγκαίαις δοκούσαις χρεῖαις τινὰ τῶν ὄντων παρακατέχοντας, εἰ μὴ γε καὶ αὐθις ἔχοιεν ἐκπορίζεσθαι. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὁ δεσπότης Ἰωάννης καὶ λίαν ἔγω, καὶ γνοὺς τὰ οἱ συνοίσοντα ἔπραττεν. Ἐπει δὲ οἱ ἀμφὶ τὸν μοναχὸν Νεῖλον, ὃς ἐκ Σικελίας μὲν ὄρμητο, ἐπὶ κακῶ δὲ τῆς τῶν Ῥωμαίων πολιτείας ἐπέστη, διδάσκων γλίσχρῆυσθαι καὶ προμηθεῖς εἶναι τοὺς ἀνθρώπους περὶ τὴν δόσιν, μήπως λαθῶν τις μετρίως τῶν πραγμάτων ἔχων λαθῶν τῶ μὲν διδόντι τὴν τοῦ κακῶς οἰκονομεῖν τὰ οἱ προσόντα προστρέψοι μέμψιν, τὴν δὲ χάριν ἐκείνην οὐκ ἐπὶ μισθῶ, ἀλλ' ἐν κενοῖς γενέ-

necessario credendum ab eo utique est qui fidem in Christum profitetur, non solum quatenus baptismum suscepit, sed quatenus etiam quamdam acquiescit assentiens sacræ doctrinæ passim in ecclesia propositæ. Porro baptizatum quempiam, et assentiri se irrevocabiliter Christianis dogmatibus professum, Christi deinde verbis fructum uberem eleemosynæ pullicentibus non credere argumento est ipsum neque antea vere credidisse, quantumcunque se credere simulaverit et affirmaverit. Nec vulgaris remuneratio est quam lex Christi largitori misericordia promittit, sed quæ centum pro uno referat. Me vero, et quemvis, ut arbitror, prudentem hominem, etiam humano duntaxat usu sensuque de rebus judicantem, vel si nihil tale jubermur exspectare, moveret abunde ad benefaciendum egentibus ipse splendor efflorescentis inde gloriæ, in ævum omne permansuræ; cujus spe invitante non modo avorter ab avare congerendis superfluis opibus, verum etiam facile inducor ad subtrahendum usibus etiam ipsis meis quæ in obvios pauperes effundam, non tamen aut in aliis damnans aut mihi vetans reservare quæ opportuna videbuntur vel jam urgentibus vel in posterum impendentibus necessitatibus vitæ, præsertim ubi occasio præsens largiendi non occurrit. Tales despota Joannes et alte impressos pleneque persuasos versabat animo sensus, et iis consentaneos operans ad propositum ipsi finem gloriæ tendebat. Istud tamen ejus incensum large donandi studium paululum refrigerarunt sectatores Nili pseudomonachi e Sicilia hoc magno malo Romanæ reipublicæ profecti, docentes parcimoniam attendere, suadentesque hominibus magna circumspectione in dando uti **¶** ne forte quis clam, alioqui habens quod satis ipsi sit, et callide simulata egestate, pecunia emungens parum cautum misericordem, labem illi allinat multum facilis et sua inconsulte dilapidantis; prætereaque

illum fraudet frustra sperata mercede talis operis, quippe quod non jam ipsi ad præmium imputandum, sed inter vana et otiosa numerandum sit. Ex hujusmodi doctrina credita receptaque necessario sequebatur ut nemo aliquid habentium quidquam alteri donaret, sicque omnis ex eleemosynis proventus, quo spes ratioque victus ac status plerorumque tenuium continetur, hac istorum prava disciplina funditus exterminaretur e consuetudine usuque hominum, illo plausibili prætextu inquirendi anxie ante largitionem, verene an simulate egerent qui petebant, nullum jam erogationi beneficæ locum relinquire; atque adeo hac arguta cavillatione tota lex eleemosynarum abrogaretur. O quis hujus perniciem dogmatis satis explicet! ad quod utique proprio ejus argumenti commentario esset opus. Igitur despota, cui laudes inter cæteras inerat amor nullus veneratioque monachorum, quosdam e Nili sectariis eam vitam profitentes et se insinuantem in ejus domum facile in consuetudinem recepit, viros bonos e veste existimans. Unde contigit longe deinceps manare parcius, præter istius doctrinæ quodam obice prohibitum, fontem beneficentiæ greges inopum ex illo haurire solitorum antea tam benigne irrigantem. Talis erat despota indoles vitæque ratio, viri utique ad omne decus alacri impetu ruentis, nati que, ut apparebat ac divinitus facti ad restituendam in decus pristinum Romanam rem. Tunc ergo rebus Orientalis limitis male habentibus, summa is celeritate in regiones Mæandro circumscitas se contulit, maximam inter cætera bono dudum exstructorum in illis terris magnorum atque illustrium monasteriorum, quæ providentia custodiaque ipsius a clade ruinaque ultima servata sunt Horum quædam jam Persæ præoccupata detinebant, plerisque oppidis ac pagis in ea vicinia positis **¶** in Persarum ditione simul aut vi ractis, aut ne traherentur ultro

Στρόβιλον λέγω καὶ τὴν Σταδιοτραχίαν, ὡς ἀδύνατα ἄντα ἐπανακεκληῖσθαι, οὐδ' ἐπεχειρεῖ κατὰ πείραν κατασχεῖν ὅσον δ' ἦν τὸ κατὰ Μαϊάνδρον καὶ Τράλλεις καὶ Κῦστρον, τὰ τῆς Ἀσίας βαθύτατα, ἐκράτουνε τε προπολεμῶν καὶ τῆς κατὰ σφᾶς ἀσφαλείας μετέχειν ἐδίδου. Τοὺς δὲ γε Μαγεδωνίτας (ἐκίκου γὰρ αὐτοὺς τὸ πολλῶν ἔθνην εἰς τὰς κατὰ δύσιν δουλείας μεταγομῶν καταρῆν τῶν λειψιμῶν τοὺς Πέρσας) καὶ λίαν συνίστα καὶ ἠσφαλλίζετο ἦν γὰρ τὸ ἐκείνων πλῆθος πύσων τοξοῖς καὶ περὶ τὸ ἀντιμαχεῖν δεξιώτατον, καὶ γε τὰς προθυμίας ἐβρώνου χρυσίῳ, καὶ σφᾶς ἐδωρεῖτο φιλοτιμίαις. Οἱ μὲντοι γε Πέρσαι τὸ τάχος τῆς ἐπιστάσεως μαθόντες καταρῆδου τε, καὶ αὐθις παλινοσποῦντες ταῖς δυσχωρίαις ἐνεδύοντο, ἀπογόντες δὲ τοῦ θαρῆν αὐτίκα διεπρασθεύοντο ἀπέλυον τε τοὺς αἰχμαλώτους καὶ ἠγάπων σωζόμενοι. Ὁ δὲ τὸ μὲν ἡσυχίαν σχήσιν ἐκείνους εἰσαῦθις καὶ μάλα θαρῆν ἐπίστευεν, οὐκ ἐξ ὧν ἐκείνοι διωμολόγουν, ἀλλ' ἐξ ὧν αὐτὸς οἶδεν ἐπιθροσόμενος καὶ νικῆσων, εἴ που καὶ παρακινηθεῖν τὸ δὲ μὴ παθεῖν ὧν ἔδρασαν τοὺς προσ-

χώρους ἀντίποινα οὐκ ἐδικαίου τὸ σύνολον. Πλὴν ἵκετεύοντας προσεδέχετο, καὶ σφίσι δρους ἐτίθει, εἰς ὄψον ἦν καὶ κινηθεῖν προσκαταβαίνοντες ταῖς σκηναῖς, ὡς τὰς μεγίστας δώσοντες δίκας, εἰ παρσπονδοῖεν. Καὶ οὕτω μὲν ὁ δεσπότης τὰ κατὰ τὴν ἔω καθιστῶν τῆς προτέρας δυσκληρίας ἀνελάμβανε τοὺς ἐκεῖ, καὶ θαρῆν παρῆεν ἀνίδην τὰς αὐτῶν γεωργοῦντας καρπίζεσθαι.

κβ'. Ὅπως ἐνόσει ἀπολλύμενα τὰ κατὰ Μαγδωνῶν, τὰ Βουκελλάριά τε καὶ τὴ Παφλαγονία.

[P. 147] Ἐνόσει δὲ τὰ τῶν Βουκελαρίων Μαγδωνῶν τε καὶ Παφλαγονῶν καὶ λίαν οὐκ ἐκτρωῖς. Τὸ ἔαίτιον δτι τοῦ κρατοῦντος τὰ τεθησαυρισμένα σκωπρίσαντος κατὰ τε κχθὴ καὶ βαρείας φιλοτιμίας πρὸς τὰ ἔθνη, συχναῖς ἀποστολαῖς χρωμέου. - [P. 148] οὐκ οἶδα δὲ εἰ καὶ σκῆψις ἦν τὸ προβαλλόμενον, τὸ ἐνδεὲς δηλαδὴ πρὸς τὰς χρεῖας ἢ καὶ μᾶλλον ἦν τὸ ὑπ' ὀδύνα λεγόμενον, ὡς τὸ ὑπὸ κρου ὑποπεύων διὰ τὰ συμβάντα τῷ ἀλαῖ κακοῦν ζιμίας συμμῆρον ἔγνω, μὴ καὶ κατεξανασταῖεν ἐντρο-

cedentibus. Unde et alia illa tractus ejus jam imperatoribus parere desiderant: ea dico quæ Strobilo et Stadiotrachiam adjacent loca, ita validis inaccessa præsidiiis hostium, ut eorum recuperationem desperatam ne tentandam quidem aut tunc cogitandam Joannes putaverit. Quantum autem erat circa Mæandrum, Tralles ac Caystrum et Asiæ intima, confirmavit propugnans, atque ut secure propriis indigenæ fruerentur, proferendo ultra bello effecit. Magedonum quoque gentem Romano asseruit imperio, in extremo tunc positam discrimine desiciendi ad Persas aut ipsis succumbendi. Laborabant enim illorum res, plerisque illorum evocatis ab imperatore et militatum missis contra hostes Occidui limitis, ibique præsidio relictis, idcirco quod ejus generis, utpote arcubus peritissime utentis, opera in velitationibus et præliis laudaretur. Inde porro factum ut vicini Persæ, qui alioqui numerosam nationem sagittandi exercitatione formidabilem non temere lacerarent, nunc eam delectibus exhaustam imparem ob paucitatem juventutis suis insultibus rati audacter invaderent, haud dubie subacturi, despondentibus jam animos exiguis illis reliquiis, ni a Joanne despota confirmarentur, auro ipsos et munificis largitionibus deliniente, sicque ad fidei erga imperium constantiam et resistendi hostibus alacritatem excitante. Persæ porro incurrentis in ipsos tanta celeritate despota improvisis consternati nuntiis, terrore ac desperatione successus aversi retro sunt, sequæ statim in suorum, unde prodierant, inaccessa latibula montium recondiderunt. Ac velut ne illic quidem se tutos rati, legatis missis captivis redditis, pacem fecerunt, in lucro ponentes quod salvi superessent. Joannes autem quieturos ipsos in posterum certo confidebat, non quoniam promissis ipsorum multum fidei tribueret, sed quia sibi conscius et virum et animi ad eos

si quid amplius moverent, ita male multandos ut præteritarum injuriarum cumulas persoluturi pœnas forent, isto metu continentes illos in officio speravit. Pacem autem dedit iis petentibus, quos se bello superaturum, si conaretur, minime dubitabat, miseratione gentium vicinos ipsis incolentium tractus, ne victi illi malorum ac cladum quas passi bello essent ultionem a debilitatis vexationi opportunis, tempore deinde capta erigerent. Cæterum quo minus causæ haberent pacis resiliendi, sine iis præscripsit satis laxam, intra quos abunde pascuorum suis armentis et gregibus haberent, serio edicens, si ultra erumperent, violati fœderis piaculum maxima ipsorum calamitate luendum. In hunc modum per Orientis provincias despota, deleta ignominia prius acceptarum illis cladum et rerum statu emendato, fiduciam illis gentibus fecit, otio ac pace ubique restitutis, libere deinceps attendendi culturæ agrorum et secure legendi fructus uberes terrarum in quibus habitarent.

22. Ut pessimo in statu fuerint plane perditæ Maryandorum Bucellariorumque regiones et Paphlagonia.

Laborabant autem et miserum in modum afflicta jacebant Bucellariorum et Maryandorum regiones, itemque Paphlagonia; cujus rei causa hæc erat. Imperator iis quæ superiorum principum parcimonia congesserat consumptis in tot largitiones ac donativa ambitosa prætereaque in pretiosa munera principibus aut exteris gentibus missa, quibus illi ad federa et societates allicerentur, exhaustum ærarium supplere crebro missis per omnes provincias qui pecunias colligerent, curabat. Haud porro scio an vera illa fuerit exinanitio publici thesauri, an non potius, quod quidam introsipientes penitius submurmurabant, imperator eo falso prætextu obtento, vere metuens ne propter invidiam

φῶντες. Ταύτης γοῦν τῆς αἰτίας ἢ οὐσης ἢ καὶ δοκούσης ἕνεκα συχναῖς ἀναγραφαῖς τὰς χῶρας ἐκαλαμάτο. Ἐνεπίστευε δὲ τὰς τοιαύτας οἰκονομίας καὶ ἐξιώσεις ἀνδράσιν οὐδέσι, μεγάλων ἐπὶ τούτοις τεταγμένων τὸ πρότερον. Καίσπρ γὰρ Ῥωμανὸς καὶ μέγας δομέστικος ὁ τοῦ βασιλέως πατὴρ ἐξισώταί κατὰ Σκάμανδρον ἦσαν. Πλὴν ἐχρυσολόγου ἐντεῦθεν καὶ τῷ κοινῷ ταμειῷ προσῆγον τὰ χρήματα. Τοῦτο συμβᾶν καὶ τοῖς Παφλαγόσι καὶ τοῖς προσωτέρω, ἡργυρολογούντο τῷ χρόνῳ κάμνοντες. Τῶν μὲν χρεῖωδῶν καὶ γε λίαν εἶχον εὐπόρως διδούσης τῆς γῆς, νομισμάτων δὲ πενιχρῶς εἶχον ὡς πάντων γεωργούτων τὰ ἀναγκαῖα. Κεφαλαίουμένων γοῦν τῶν τελῶν ἐπὶ νομίμασι χρυσοῦ καὶ ἀργυροῦ, διδόντες τὸ τεθὲν ἐξ ἀνάγκης ἐξηποροῦντο. Ἦσαν δ' ἄλλως καὶ στρατείας οὐδὲν εἰδότες. Ὅμως ἔθνους φιλοκεροῦς πονηρίαν πολλὰ ἦν κάμοι τις διορθοῦν θέλων, εἰ καὶ μὴ πύσχοι. εἰ δὲ πύσχει, οὐκ ἔστιν ὅπως μὴ ἀπρακτεῖν πᾶσαν ἐπίνοιαν. Ἐκεῖνοι τοίνυν, καὶ μᾶλλον

excæcati Joannis et inde secutam a patriarcha excommunicationem provinciæ rebellarent, rebus tunc suis utile putaverit spoliare subditos et facultatibus privare, ne ad contra se insurgendum vires haberent. Ut cunq̄ue sit, ea tunc vel vera vel ficta causa egestatis ærarii, crebris imperator censibus ac descriptionibus per ministros quoquoersum dimissos avare ac rapaciter exercitis **222** spicilegia regionum factitabat, utens ad id opera hominum nibili, cum antea hujuscemodi lustris condendis collationibusque exigendis populorum nobilissimi quique præfici soliti essent : nam Cæsar Romanus et magnus domesticus imperatoris pater censuras istius generis per regiones circa Scamandrum sitas gesserant. Hi porro vilissimi ministri aurum immisericorditer extortum undique in ærarium congregabant. Qui cum obirent Paphlagoniam et ulteriores regiones pecuniis acerbè corradendis, eo magis offendebant illos populos, quod vexationem per se odiosam intempestivitas tunc quædam aggravabat. Agriculturæ gentes illæ plusquam mercimoniis deditæ, rebus ad victum quas terra gignit abundabant, signatæ pecuniæ parum habebant. Quare ipsis erat perdidicile aureos argenteosque nummos, qui singula in capita indicebantur, numerare ; et se ad quod non possent damnis ac prehensionibus cogi indignissime scilicet ferebant, præsertim quoniam inde sequebatur toto ipsos deinceps anno necessariis egere, postquam messes et vindemias, ut summas indictas quoquomodo conficerent, alieno tempore vili prelio distrahere totas exactorum inclementia compulsi fuerant. Nullum quidem fere plerique illorum rei bellicæ usum habebant, ut rebellio minus timenda videretur. Tamen gentis lucri cupidæ, etiamsi nulla extorsione irritatæ, per se pronam ad quæstuosum perjurium indolem cum semper magnus labor sit ab utili visa defectione cohibere, tum

οἱ ταῖς ἄκραις προσκαθήμενοι, τῷ τε πάσχειν ἐνθὲνδε καὶ τῷ ἐλπίζειν ἐκεῖθεν τὰ λήφονα, εἰ μόνον προσχωροῖεν ἐκόντες, προσχωρεῖν ἔγνωσαν καὶ ὁσημέραι προσετίθεντο Ἡέρσαις. Τοῦτο γοῦν ἐπ' οὐκ ὀλίγον γενόμενον, σῶναμ' ἐκεῖνοις οἱ Πέρσαι ὁδηγοῖς ἅμα καὶ συμμάχοις χρώμενοι καταθάρβειν εἶχον τῶν λελειμμένων. Καὶ πρῶτον μὲν ἐκδρομὰς ποιούντες κατέθεον τὴν γῆν ἐκεῖνων, καὶ σκυλεύοντες (οὐδὲ γὰρ ἐθάβρουν μένειν) ὑπεστρεφον· εἶτα τῶν μὲν ὑποκλινομένων, τῶν δὲ καὶ ἀποικιζομένων δέει τῷ περὶ τοῦ ζῆν, εὐχερεῖν ἐκ τοῦ βῆστα τοῖς ἐναντίοις ἦν, καὶ κατασχόντες τὴν χώραν κακὸν ἦσαν γειτόνημα τοῖς πλησίον. Τῷ μέντοι γε βασιλεῖ δόξαν ἀνακλητέον ἐκείνθον εἶναι, ὅτε δὴ καὶ θελήσοι, ὡς ἐπὶ θύρας οἴσταν, οὐ μέλλον ἦν, ἀλλὰ πρὸς τοῖς δυτικοῖς πᾶσαν εἶχε τὴν ἀγγολίαν, τὰ ἐν ποσὶ καταπροϊέμενος. Εἴθε γὰρ αἰεὶ τὸ μὲν ἀνὰ χεῖρας καταπροϊέσθαι διὰ τὸ σύνθεος, ζητεῖσθαι δὲ γε τὸ μὴ κρατούμενον ὡς θέλξον ἢ δὴ ἐξ ἀσυνήθους προσγεγονός.

certe quando exacerbata damnis acribusque injuriis ad desperationem efferata fuerit, frustra quantavis adhibebitur industria ad illam in fide officioque continendam. Igitur illi, præcipue vero quorum arcibus Persico presidio inessis viciniore sedes erant, quod a nostris quidem atrociam paterentur, ab hostibus vero commodiora sperarent, pollicentibus videlicet illis et, si ultro se dederent, mite imperium spondentibus, deficere ad Persas decreverunt, siebantque aliorum post alios quotidianæ transitiones ad benigniores, ut putabant, **223** dominos. Quod primo a singulis tentatum, et ubi successus impune fieri probavit, crebrioribus exemplis frequentatum, irreparabili jacturæ provinciæ totius occasionem dedit, siquidem Persæ his qui ad partes ipsorum transierant d'rcibus et adjutoribus usi, paucitatem eorum qui constantes in fide imperatori jurata perstabant contemnentem, terras eorum crebris infestare incursionibus cœperant ; e quibus onusti præda, spoliatis subinde miseris, redibant domum, nondum ibi ausi considerare, quoad multis istorum experientia malorum inclinantibus ad Persas, multis quotidiana vitæ pericula fuga et voluntario exsilio redimentibus, subactu jam faciles Persæ regiones suæ ditioni subjungere, fixisque ibi domiciliis malam finitimis viciniam præstabant, infestantes eos latrocinis. Hæc audiens imperator eo accurere neglexit, existimans se istas provincias, quippe in propinquo sitas, recuperaturum quancumque foret libitum, et tunc in res Occidui tractus spe ac cupiditate totus imminens, in eaque una defixas cura cogitationes habens, more ingonii humani, plerumque, dum inhiat longinquis, amittentis coram posita, et voluptatem ex absentium acquisitione eperatam, quod insolita sit potiore arbitrantis fructu propter quamdam assuetudinis nauseam minus jucundo, qui ex præsentium olim possessorum consueto amplexu percipitur.

κγ'. Τὰ περὶ τοῦ φανέντος κομήτου ἐκ βορρᾶ ἐπὶ
μησὶ τοῖς θέρους, καὶ τῆς ἐπὶ δύσιν ἐποτρα-
τείας τοῦ βασιλέως. Καὶ περὶ τοῦ πατριάρχου
Ἀρσενίου.

[P 149] Οὕτω τοίνυν ἐκείνων κακουμένων, ἀστὴρ
κομήτης ἐκ δώσεως κατὰ τὸ ἐωθινὸν ἐξέλαμπαν ἐξ
ἤρος ἐς φθινόπωρον, ἐφόθει δὲ τοὺς ὄρωντας περὶ
καπνὸν σύμμικτον ἀποπάλλων, ὥς τι κακὸν προση-
μαίνων. Ἦν γὰρ, οὐκ ἦν, φαινόμενων τοιούτων ἐξαι-
σίων κατ' οὐρανὸν οὕτω, μὴ καὶ τινα κατὰ γῆν καὶ
ἔθνη παρὰ τὸ συνηθεῖς γίνεσθαι. Εἰ δὲ καὶ τῶν κο-
μητῶν εἶεν οἱ φοβερώτατοι, ὡς ἐλείνος ἦν τότε τὸ
κακὸν πρόδηλον ἐλευσόμενον. Μαρτύριον δὲ τοῦ λό-
γου καὶ τὸ λεγόμενον, « Οὐδεὶς κομήτης ὅστις οὐ. »
προσθεῖται γὰρ καὶ τὸ λοιπὸν οἱ εὐ εἰδότες τῶν
τοιούτων, τὸ « φύσει κακός, » ὡς γίνεσθαι τὸ σύμπα
λαμβόν.

Τότε τοίνυν δόξαν τῷ βασιλεῖ τῶν δυτικῶν καὶ
ἀσθὲς κινουμένων, ὡς καὶ παρασπᾶσθαι παρ' ἐκείνων
τὰ τούτων, οὐκ ὀλίγας δυνάμεις συναγαγὼν τῆς ἐπὶ
τῆς Θεσσαλονίκης ἤπειτο, ὡς ἐκεῖθεν συναρτύσων
τὰ τοῦ πολέμου. Ἐἰς Ξάνθειαν οὖν κατακινήσας ἐκείσε
κατασεῖν ἔγνω διαχειμεριούσας τὰς συντάξεις. Τοῦ
καιροῦ γοῦν τριδομένου, — συνήχθησαν γὰρ ἀμφ'
ἐκείνων καὶ τῶν ἱεραρχῶν οὐκ ὀλίγοι, καὶ ἦν σκέψις

23. De cometa ex parte boreali apparente mensibus
æstivis, et expeditione imperatoris in Occidentem;
denique de Arsenio patriarcha.

Illis in hunc modum male habentibus, cometa ex
occidente in ortum effulsit a vere usque ad autu-
mnum : terrebat autem intuentes, ignem fumo
mistum evibrans; illa ipsa horribili specie cunctis
suadente aliquod malum isto signo portendi. Vix
enim in memoria omni reperias post talia ostenta
per cælum hoc modo visa non aliquas per terram
ac gentes præter solitum mutationes secutas.
Quodsi apparentes cometæ de genere peculiariter
terrificorum sint, qualis omnino hic fuit, manife-
stum augurium est infortunii aut cladis imminen-
tis, astipulante vulgari 224 dicto. « Nullus co-
meta quin sit, » cui inchoatæ sententiæ nemo pe-
ritus audiens non continuo subijciat illud ad ab-
solvendum Græce senarium iambicum desitioens :
« Natura malus. »

Tunc porro visum imperatori, Occidui tractus
incolis rursus turbantibus ita ut ab illis res nos-
trorum raperentur, Thessalonicam proficisci du-
ctis secum copiis non paucis, ut illic e propinquo
commodius bellum adornaret; sed cum Xantheam
eo itinere venisset, ibi detinere decrevit in hiber-
nis exercitum. Quare dum tempus expeditioni ap-
tum exspectatur, per illud ibi otium, cum ad eum
episcopi non pauci confluisissent, agi de patriar-
cha cœptum est quibusdam non dubitantibus
reum ipsum pronuntiare irreligiøsæ contumaciæ
in neganda contra sacros canones pœnitentiæ.
Quare ex istorum sententia citatus is rite est, ac

περὶ τοῦ πατριάρχου. Ἐκτὶ γὰρ καὶ τισιν ἐκινουῦντο
λόγοι πρὸς ἐκεῖνον ἀναφερόμενοι, ἔγκλημα ὡς δῆθεν
καθοσιώσεως, καὶ διὰ ταῦτα διεμνηόετο καὶ ὁ πα-
τριάρχης κατὰ Ξάνθειαν ἀπαντᾶν, πεμφοθέντων δυοῖν
ἀρχιερέων εἰς τοῦτο. Κάκεινος οὐχ ὑπακούων, ὁμο-
τὸν καιρὸν [P 150] θεραπεύων, καὶ ἀπαξ καὶ ἐξ ἄ-
τῶν τοῦ κλήρου ὡς βασιλεὺς ἀπέστελλε, τοῦ μὴ
καὶ εἰρηνικῶς περὶ τῶν βασιλικῶν ὑγείων μισθ-
μένος τοῦτο δὲ καὶ ἀνὰ μέρος ἀπολογούμενος ἃ
προστείνειν αἰτίαν δολοῦσαν εὐλογον τοῦ μὴ παρη-
νεσθαι. Ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς ἐκὼν ἄκων τὰς ἀπολο-
γίας ἐδέχετο καὶ προσηγορεύετο τὰς εἰρηνικὰς, καὶ
πρὸς μὲν τὸν πατριάρχην ἀντιπέμψων τὰ φιλικὰ
ὑπεκρίνετο, καὶ οἱ εὐμενῶς ἔχειν ἐδόκει. Τοῖς μὲν
οὖν ἀρχιερεῦσιν, ὡς ἐνοοεῖν ἦν, οὐδὲ γὰρ ἠφίει-
B ἔγκλημα κατὰ τὸ λεληθὸς τὰ περὶ τούτου ζήτη-
σιν οὐδὲ γὰρ ἔχρην, δημογορῶν τις ἔλεγε, τὴν τοῦ πα-
τρός καρδίαν τὸν βασιλεῖα μὴ παρὰ τῆς ἐκκλησίας τῆ
θάλψιν ἔχειν, ἀλλ' ἐκεῖθεν ὡς τινα φθοροποιὸν αἰ-
τὴν δύσνοιαν εἰσδεχόμενον κινδυνεύειν. Καὶ τὰ
μὲν ὁ κρατῶν καὶ ἄλλα προὔτεινε πλείεστα, ἀποπει-
ποιοῦμενος μὲν τὴν πρὸς τὸν πατριάρχην δοκοῦσαν
δυσμένειαν, ἐκείνοις δὲ προανατιθεῖς ἐρευνᾶν ὡς
ἄξιον ὄν ζητεῖσθαι κατὰ σχολὴν τὰ κινούμενα.

jussus ad Xantheam se sistere, duobus ad illam
anilibus ea causa missis. Non paruit ille qui-
dem, tamen aliquantulum de duritie remittens et
tempori serviret, semel iterumque certos de-
clero ad imperatorem misit officiose illum se
saluturos, et percontaturos ex usu inter
consuetudinis humanæ ut Augustus cum conjure
ac liberis valeret, simulque excusaturos, velut ne-
cessariam ob causas alias dicendas, eo nunc oc-
currendi moram. His officiois quandoque non plene
satisflebat imperatori, tamen ipse quoque in præ-
sens animi vulnere dissimulato et salutationem et
excusationem placido excepit vultu, vicissimque
per quosdam e comitatu allegatos patriarcham
amicè salutavit, placido se in illum esse animo si-
gnificans. Cæterum inter episcopos causa crimis
que patriarchæ occulta 225 inquisitione tra-
ctabatur. Qua de re auditus ex illis nonnemo
hæc concionabundus declamaret, nec consenti-
neum nec ferendum videri principem, cor utique
reipublicæ, non ab Ecclesia foveri ut id ex quo sa-
lus unice pendeat publica. Quale igitur fuerit, si
non modo inde non foveatur, sed maligno et per-
tilenti dissensionis spiritu afflato in discrimen ma-
nifestum inducatur? Ea etsi clam procurante im-
peratore agebantur, tamen is istis quæ retulimus
et aliis plurimis benevolentis significationibus in
illum editis, diligenter simulabat æquum organa pa-
triarcham et offensione omni vacuum animam,
sic libere sinens congregatos Patres per otium
considerare quid tali statu rerum optimum ipsis
factu videri ac discernere par esset.

κδ'. Τὰ περὶ τοῦ Βέκκου καὶ Ξιφιλίνου τῶν τῆς Ἀ
'Ἐκκλησίας ἀρχόντων.

Συμβαίνει δὲ τι κατὰ τὴν πόλιν ὃ δὴ καὶ τὸν βασι-
λέα εἰς ἀμυναν ἐξήρεθισεν. Ἦπτετο δὲ τὸ δεινὸν καὶ
τοῦ πατριάρχου, κἄν πλαγίως ὡς ἄλλων πασχόντων.
Τοῦ γὰρ Βέκκου τὸ χαρτοφυλακικὸν ἀξίωμα ἔχοντος
(προνόμιον δ' ἔστι τὸ προτροπαίς ἐκείνου τὰς ἱερο-
λογίας γίνεσθαι) τῶν τις ἱερέων ἐκδουλεύων καὶ ἐν
τῷ κατὰ τὸν Φάρον ναῦ τῶν μεγάλων ἀνακτόρων
νυμφίους ἱερολόγει διχα τῆς τοῦ χαρτοφύλακος προ-
τροπῆς. Καὶ εὐθὺς ἀκουσθὲν, ὡς πρόστιμον ἐκείνῳ
ἢ τῆς Ἱερωσύνης ἐπίσχεσις ἦν. Τοῦτο γοῦν οὐκ ἔδοξε
τοιοῦτον ἢ τι ἄλλο μέτριον τῷ βασιλεῖ ἀγγελοῦν, ἀλλ'
ἀφορισμὸς ἀντικρυς τοῦ βασιλικοῦ κληρικοῦ. Καὶ
εὐθὺς (συνυπενόει γὰρ καὶ τὸν πατριάρχην ὡς δῆθεν
συμπράξαντα) ὑβριοπαθῶν οὖν οἶον ὡς ὑπεροπτικῶς
ἔχοντος θυμῷ ἦν χίτοχος, [P. 151] καὶ ὀργῇ ἦν κατὰ
τῶν τῆς Ἐκκλησίας κοινῇ, καὶ ὡς Ὁ πατριάρχης,
κεκραγῶς ἐπῆγε, τεβέληκε διὰ ταῦτα τὸ τῆς βασι-
λείας κράτος ἐξοθνεῖσθαι καὶ τὰ ἱερὰ ἀνάκτορα
ἀφορίζεσθαι. Ἦν γὰρ καὶ τοῦτο λῆμμα πρὸς τὸ παρ-
ιστάμενον, ὅτι ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων ἔτυγεν ὁ πρε-
σβύτερος, ὅτε οἱ τοῦ χαρτοφύλακος πέμψαντος δι-
μηγνύετο ἢ ἐπίσχεσις. Καὶ δὴ τὸν μὲν πατριάρχην
οὐκ εἶχεν ὅπως ἀμύνοιτο, ἄλλον δὲ τρόπον βαθύτερον
καὶ τὸν καταφρονήσαντα ἀμυνεῖσθαι, εἰ καὶ τὸν πα-

τριάρχην πλέον δύναιτο λυπήσειν, ἢ μὴ δόξειν ὡς
ἀμυνεῖσθαι καὶ πλέον δύναιτο προύνοει. Καὶ πέμψας
διὰ ταχέων τῷ σεβαστοκράτορι Τορνικίῳ προσέτατ-
τεν (αὐτῷ γὰρ τότε τὰ τῆς πόλεως ἐπετέτραπτο)
καταχαλᾶν μὲν τὰς οἰκίας τοῦ τε χαρτοφύλακος καὶ
τοῦ μεγάλου οἰκονόμου (οὗτος δ' ἦν ὁ Ξιφιλίνος Θεό-
δωρος), ἐκρίζουν δὲ τὰς ἀμπέλους, καὶ αὐτοὺς δε-
σμίους ὡς ἐκείνον ἐκπέμπειν. Ἐβούλετο δὲ τὸ προσ-
ταττόμενον κυνὶ λέοντα ἐκδεδίττεσθαι, καὶ γε τού-
των ἀποκλινάντων πρὸς βασιλέα διὰ τῆς ἐπὶ τῇ
τιμωρίᾳ προσπαθείας μηδὲν οἶον τε εἶναι τὸν πα-
τριάρχην καθ' αὐτὸν ὄντα πράττειν, καὶ οὕτω κά-
κεινον ὑποχαλᾶν ἀνγκάζεσθαι. Ὁ γοῦν σεβαστο-
κράτωρ ἐπιστάς ἔτοιμος ἦν κατὰ τὰ ἐπιτεταγμένα
πράττειν. Ἄλλ' ἐκείνοι τὴν ἔφοδον προαισθόμενοι
ἄμα γυναίξι καὶ παισὶ τὸ ἱερὸν προφεύγουσιν, ὡς
ἐκείθεν τὴν ἀσυλίαν ἔξοντες. Ὡς δ' ἐκεῖνος ἐπιστάς
τῷ ναῦ ἐκσπᾶν ἐπειράτο (ἦδει γὰρ βλαβησόμενος μὴ
ἀνύσας), λέων ἦν μετὰ ξίφους. Ὁ δὲ πατριάρχης
αὐτίκα προσυπαντῶν καὶ ἐμβριθῶς ἀπέπεμπε τὸν
ἐπιόντα, καὶ, « Τί παθόντες, » ἔλεγεν, « ὀφθαλμοὺς
καὶ χεῖρας καὶ ἀκοὰς ἡμετέρας, τοὺς μὲν ἐκτυφλοῦν,
τὰς δ' ἐκκόπτειν πειρᾶσθε; » ἐπεβοᾶτο δὲ καὶ Θεὸν
καὶ ἀνθρώπους ὡς ἀδικοῦτο πλεονεκτούμενος· μήδὲ
γὰρ δίκαιον εἶναι Θεῷ καθιερωμένους ἄνδρας εὐθύ-
νεσθαι κοσμικοῖς. Ὡς δ' ἀπεπάγη πρὸς ταῦτα ὁ πρὸ

24. De Vecco et Xiphilino primarias praefecturas in Ecclesia gerentibus.

Contigit poro quiddam in urbe quo magis exas-
peraretur imperator et ad ultionem irritaretur, ex
qua quod secutum malum est ipsum patriarcham
oblique perstrinxit, resiliente in ipsum ignominia
quæ aliis irrogabatur. Vecco chartophylacis digni-
tatem oblinente, cui magistratui juxta usum ac leges
id juris competit ut sine illius nutu et assensu
nuptiales benedictiones non administrarentur, sacer-
dos quidam ministrans in templo Magni Palatii ad
Pharum sito sponsis benedixit non requisito charto-
phylacis assensu. Ea re statim audita is in pœnam a
sacerdotii functione suspensus est. Id sibi nuntiatum
imperator atrociter accepit, quasi ea non mediocris
aliqua censura, sed vera et suprema excommunicatio
fuisset regii clerici; ac statim suspicatus id factum
conscio et cooperante patriarcha, gravissime offen-
sus est, contemni se ratus, ira communiter 226 in
universum ecclesiasticum ordinem exardescente
vehementi; unde in clamores erumpere vociferans:
« Nempe hoc patriarcha sic voluit consentaneæ ad
prius in nos contumeliosissime gesta, ut nullam
occasionem prætermitteret vilipendendæ et contem-
ptu extremo conculcandæ imperatoria majestatis,
regia etiam imperiali sacris prohibenda interdico-
quo supponenda. » Hoc dicebat, quoniam intra impe-
ratorium palatium forte repertus est sacerdos ille,
quando ei missi a chartophylace sententiam suspen-
sionis intimarunt. Totus porro defixus in cogita-
tione vindictæ, patriarcham tunc quidem ipsum
recta in propria ulcisci persona non valens, modum

astute commentus est eam pœnam ab sui contem-
ptore repetendi, quæ simul patriarchæ dolorem
inureret; sic se cumulate injuriam utriusque ultu-
rum ratus, curriculo mittit ad sebastocratorem
Tornicium tunc præfectum urbi, qui a se juberet
diruere continuo illum ædes chartophylacis et mag-
ni œcomonii (erat hic Xiphilinus Theodorus),
evellere stirpitibus vineas amborum, ipsosque vinc-
tos ad se mittere. Volebat nimirum ista ratione terrere
(quod aiunt) leonem exemplo male multati canis.
Futurum autem sperabat ut hi supplicii metu ad
obsequendum imperatori quodcumque vellet inclina-
rentur; quod si contigisset, non modo nihil ausu-
rum patriarcham solum et virorum talium in partes
principis traductorum auxilio destitutum contra se
agere, sed etiam coactum iri cedere et de duritia
remittere in causa excommunicationis. Igitur seba-
stocrator præsto aderat stans in procinctu exsequen-
di mandata. Cæterum de ejus infesto adventu præ-
monitio ambo illi cum uxoribus et liberis ad 227
templum confugiunt, jure illic asyli tuti futuri. Quo
sebastocrator cognito, reputans magnum sibi ab
imperatore malum affore nisi quæ is jubebat effecta
redderet, in templum ense stricto ut leo irruens
extrahere illos inde conabatur. At occurrens patriar-
cha eum graviter increpitum repulit, « Quid vobis, »
inquiens, « volentes oculos et manus et aures no-
stras, illos quidem eruere, istas autem abscondere
postremo has obstruere conamini? » testabaturque
vociferans Deum et homines, vix sibi per sacrile-
gam injuriam fieri; neque enim fas esse Deo sacros
homines a sæcularibus corripi. Obstupuit ad ea

μικροῦ ὑπέροφρου ὡς ἐκσπάσων κἄν εἴ τι γένοιτο, ἅμενον συμπαθείας ἀνάγκην ἔχειν, κἄν γοῦν πρὸς τοῖς μὲν ἀνδράσι τὸ ἱερὸν πατοῦσιν αἱ ὄρμαι ἀνεῖντο μὴ δεδιόσιν, ἐκεῖνος δὲ πρὸς τὰς οἰκίας τρέπεται. Ἄμπέλοις δ' ἐπιθέσθαι οὐκ ἔην, ὅτι οὐδ' ἔσαν ἐκεῖνοις ἄμπέλοι τῆδε. Ἀλλὰ καὶ τῶν οἰκιῶν ἀποτρέπεται ὡς μὴ σφίσι ἀληθῶς οὐσῶν, ἀλλὰ μᾶλλον τῆς Ἐκκλησίας λογιζομένων. Ἐκκρουσθεὶς οὖν τοῖς ὄλοις ὁ ἐπιτιμητὴς ἐκεῖνος πέμπει Νικαίαζε, καὶ τὰ προστεταγμένα ἐπὶ τοῖς σφῶν κτήμασι διαπράττεται. Κωλυθεὶς δὲ ἀποπέμπειν δεσμίους, ὡς ἡ πρόσταξις εἶχε, συνεβούλευε σφίσι αὐτοὺς ἀνέτους ὡς βασιλέα χωρεῖν, [P 152] τοῦ ἀληθῶς φρουρίου ἀποσπασθέντα, ὡς ἔην ὁ ναὸς ἄντικρυς. Ἀπολογίαν γὰρ ἐκεῖνον ἔχειν πρὸς βασιλέα τὴν ἀσυλλαν τοῦ ἱεροῦ καὶ τὴν τοῦ πατριάρχου κώλυσιν, καὶ ὡς αὐτοὺς εὐθὺ τοῦ βασιλέως ὀρμῶντα δεσμεύειν οὐκ ἔην, ὡς παρ' αὐτοῖς μενούσης τῆς προσφυγῆς τοῦτο μὲν τῷ ἐκόντα ἀποφοιτῆν, τοῦτο δὲ καὶ τὸν πατριάρχην ἐπιτιμῶντα ἀμφέπειν πανταχοῦ διᾶγοντας. Προσέτι δὲ καὶ τὸ τῆς εἰς βασιλέα προσόδου σχῆμα τὸ ἀνέτους σφᾶς διατηρεῖσθαι δίδωσι· πρόσωπον γὰρ βασιλέως θεώ-

μενον συμπαθείας ἀνάγκην ἔχειν, κἄν γοῦν πρὸς ὄραν, τοῖς κατακρίτοις. Ταῦτα καὶ τὰ τούτοις δημοῖα λέγων ἐπειθέ τε τοὺς ἀνδρας ἀποφοιτῆν τε τοῦ ναοῦ καὶ πρὸς βασιλέα χωρεῖν. Καὶ δὴ παρὰ τοῦ πατριάρχου ἐκχωρηθέντες δόξαν συνοῖσον σφίσι τὸ ἀπελθεῖν (τὰ γὰρ συμβάντα τούτοις πικρὰ, καὶ ὡς εἰ ἐπὶ καθοσιώσει· εὐθὺς ταῖς τοῦ ἱερέως ἐφοδιασθέντες εὐχαίς τε καὶ εὐλογίαις τῆς πρὸς τὴν Θεσσαλονικὴν φερούσης ἄπτονται. Ἄ μὲν οὖν ἐπιμίξασιν ἐκεῖνοις Θεσσαλονικὴ καὶ βασιλεῖ προσελθοῦ· συνέβη, οὐ τοῦ παρόντος λέγειν καιροῦ. Πλὴν εἰσαίται' ἂν τις ὡς οὐκ ἂν εὐ ἐκεῖθεν ἔπαθον, εἰ μὴ πθεραπεύουσι τὸν καιρὸν συνέβη ταῦτα παθεῖν. Τοῦτο δ' ἔην μεμονώσθαι τὸν πατριάρχην ὑποκλιθέντων, ὡς καὶ τῶν ἄλλων, ἐκεῖνων.

B α'. Τὰ περὶ τοῦ σουλτᾶν Ἀζατίνου, καὶ τὰ περὶ τῶν Τοχάρων.

[P 153] Ἀναληπτέον καὶ τὸ τοῦ σουλτᾶν Ἀζατίνου, ὅς μοιρὰ τις γέγονε δυστυχῆς Μακεδόσιν, εἶπε δὲ καὶ Θραξί, καὶ τὸ τοῦ κομήτου προάγγελμα εἰς

perculusque a cæpto destitit qui tanto prius fastu extracturum se supplices, quidquid quivis contra moliretur, ostenderat; eoque sese domum recipiente re infecta, Veccus et Xiphilinus intra septa ædis sacræ tuti securique versabantur; sed nec vineas excindere potuit, cum neuter illorum vineta circa Constantinopolim haberet; ab ædium quoque quibus utebantur demolitione prohibitus est, denunciatio ipsi haud esse illas juris ipsorum, sed Ecclesiæ, quæ usum duntaxat habitandi suis illio ministris precarium concederet. Ergo hic tam scer ultor undique rejectus, et cunctis exclusus quæ tentarat, ne nihil ageret, Nicæam certos misit qui in prædiis istorum in illo territorio sitis vastationem ab imperatore præscriptam exercerent. Cum autem nequiret mittere illos vinctos, ut fuerat jussus, suadere ipsis institit ut ultro ad imperatorem proficiisci vellent, id communiter tam ipsis quam sibi consilium esse utile dissorens, quoniam si volentes ipsi sacro asylo absisterent adeundi principis causa, idonea ipsi apud imperatorem futura esset excusatio omissæ comprehensionis et constrictionis ipsorum sibi ab eo imperatæ. Nam ne illos intra templum caperet, sanctitatem loci et 228 occurrentis ac repellentis patriarchæ auctoritatem prohibuisse, plausibiliter causaturum sese. Porro ipsos sponte abdicantes tutelam sacrarum adytorum ut communi domino se sisterent, fas haud fuisse absæ corripì darique in vincula, facile quemvis videre, nec imperatorem dubitaturum. Plenam igitur ab se quidem fore ipsis securitatem inviolatæ libertatis, si quod suadebat facerent. Nullum autem ab alio quovis metuendum ipsis esse tale periculum demonstrabat, vel quod recta tendentibus ad principem nemo facessere molestiam auderet, vel quia declarato in ipsos patriarchæ palam protegentis patro-

cinio tuti ubique inviolatique futuri essent, tantæ illius ac tam venerabilis respectu potestatis. Denique postquam eo pervenissent, ipso vultu ac conspectu principis certissimum aciebat accepturos ipsos salutis et securitatis pignus; nam faciem imperatoris coram vel ad momentum oculis objectam gratiæ ac veniæ erga intuentes, etiam prædamnatos reos, necessariam causam existimari. Hæc et hujus sententiæ alia cum allegaret, persuasit quod volebat, siquidem illi conducibile id futurum rati, patriarchæ in id iter assensu imperato, templi refugium relinquere adque imperatorem se conferre decreverunt, etiam inde allucente successus in tali consilio spe, quod satis intelligerent ea quæ in ipsos tam acerbè acta essent, decreta esse ab imperatore arbitrato utilia illa esse emolliendæ duritiei patriarchæ et impetrandæ ab eo suæ ipsius reconciliatonis cum Ecclesia. Statim igitur, bene precante ipsis in digressu patriarcha et viam votis prosequente, Thessalonica versus profectionem susceperunt. Quid porro ipsis, postquam eo pervenerunt et imperatorem adierunt, contigerit, non hujus est temporis referre. Cæterum facilis prudentibus conjectura suggeret haudquaquam illos quidquam gratiæ aut beneficii fuisse ab imperatore accepturos, nisi quantum promereri obsequendo potuerunt servientes temporì; unde contigit (quod in primis avebat imperator tanto magis solum relinqui patriarcham) 229 his quoque, sicuti jam alii fecerant, ad partes imperatoris transeuntibus.

25. De sultane Azatino et de Tocharis.

Resumenda nunc est narratio rerum sultanis Azatini, qui fatum triste atque infaustum quoddam Macedonibus exstitit aio etiam Thracibus; et quæ læva sævaquo minax cometa portenderat eventu

ἐκβασιν ἔθετο προφανῆ. Ἐκεῖνος γὰρ ἐπὶ πλείστον ἅ τῆ Κωνσταντίνου προστετηκώς, καὶ ὁσημέραι προσδοκῶν ἐπανήξειν μεθ' ὅτι πλείστης ἰσχύος, ἐπεὶ τὸ ἐν ἐλπίσιν ἀπέγνωστο (ἦδει γὰρ ἄλλα τὸν βασιλέα πραγματευόμενον, καὶ τὸ κῆδος ἐπειθε τὸ πρὸς τὸν Ἀπαγᾶν ὡς οὐκέθ' ὑποστρέψειεν), εὐρῶν τῶν τότε κειρὸν ὃν ἡ τοῦ βασιλέως ἀπουσί δέοντά οἱ παρεῖχεν, διαμηνύεται τῶν τινι συγγενῶν, ἐπιδόξῃ γε οντι κατὰ τὰ πρὸς ἄρκτον μέρη τοῦ Βυζεῖνου πόντου, δυσωπῶν ἐπαμῦναί οἱ ἀσιδήρῃ πεφυλαγμένῃ παρὰ φίλῃ τῶν βασιλεῖ, οὐδὲν ἐχθροῦ διαφέροντι. Εἶναι γὰρ ἐκείνῃ, εἰ βούλοιοτο βοηθεῖν, συναλθεῖν Κωνσταντίνῃ καὶ σπεύδοντα παροτρῦναι πρὸς τὴν τοῦ βασιλέως ἐπίθεσιν. Καὶ αὐτὸν οἰκονομεῖν παρ' ἐκεῖνον ἴσται, καὶ οὕτως ἐκείνῃ συνόντα ῥῆρον καθ' ὁδὸν ἐκπεσεῖν εἰς χεῖρας ἐκεῖνοισ. εἰ μόνον Τοχάρους συνεξίτοι ἅμα Κωνσταντίνῃ μετὰ Βουλγάρων. Καὶ εἰ μὲν ἀλῶ καὶ αὐτὸς βασιλεὺς, εἰ εἶναι τοῖς ἐπιθησομένοις· εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ λείαν περιβαλομένους πλείστην ὄσσην, ἔτι δὲ καὶ τῶν τοῦ βασιλέως πολλὰ λαβόντας ἐπαναξου-

γνέειν, τὸ κρεῖττον τῆς λείας καὶ αὐτὸν διαφερόντως ἀγομένους. Μενῆσθαι τε συγγενείας προτέρας καὶ δόξης. Καὶ εἰ μὴ δι' ἄμφω καὶ ὡς συγγενῆ σπεύδειν καὶ ὡς ἐλπίζοντα μεταλαμβάνειν πάλιν τὰ μεῖζω θερρεῖν, ἀλλ' οὖν δι' ἕν τούτων ἄξιον συμπράττειν οἴεσθαι, ἢ ὡς συγγενεῖ βοηθοῦντα ἢ ὡς εἰδότα κατελεούντα. Ταῦτα δηλώσας τῶν θείῃ δ' ἀπορρήτων, τὰ πιστὰ λαβὼν ἐκεῖθεν διὰ γραμμάτων προσποιεῖτο ἐφετῆν εἶναι οἱ τῆν βασιλέως θέαν, καὶ γράμμασιν ἐδήλου τῶν βασιλεῖ, καὶ ἰκέτευεν ἐφεῖναι παρ' ἐκεῖνον γενέσθαι· οὐδὲ γὰρ ἀνεκτὰ οἱ εἶναι ἐπὶ τοσοῦτον ἐστερηθῆαι τῆς βασιλικῆς ὄψεως. Εἰ γοῦν προστάσοι· εἰ δ' οὖν, ἀλλ' αὐτὸν ἤξει καὶ οὕτως, ἐπεὶ πάθος ἐπέγει καὶ τυραννεῖ. Ταῦτα μαθὼν ὁ βασιλεὺς, (καὶ ποῦ γὰρ τὸν δόλον εἶχεν ὑπονοεῖν;) διὰ γραμμάτων [P. 154] ἐφίτησιν ἀφικέσθαι παρ' ἐκεῖνον· ἰδεῖν γὰρ καὶ δυτικὸς τόπος ἐγγενέσθαι οἱ, οὐς οὐκ ἦν ὄρῃν κατ' ἀνατολὰς διάγοντα. Ὅ μὲν οὖν σουλτᾶν ἐκχωρηθεὶς τὴν ἔξοδον ἐπετάχυνε, καὶ πλῆθος χρημάτων ἀφεῖς, ἔτι δὲ καὶ γυναῖκας

manifesto, perniciose publica patravit. Hic postquam diu apud Constantinopolim tædiosa contabuisset mora, in dies exspectans reduci se cum magno exeroitu in Persidem, ubi spes ejus rei omnis extincta ipsi funditus est, tum longa infinitarum frustrationum experientia, tum maxime quod non ignoraret qui cum suis hostibus clam tractaret imperator, et fœdus ab eo ictum cum Apagane compertum haberet, unde satis intellexit nullam sibi redeundi unquam amplius ad amissum principatum reliquam esse fiduciam debere, nactus accommodatam suis rationibus occasionem, absentiam imperatoris, allegat fidem sibi hominem ad quemdam cognatis in septentrionali Euxini Ponti tractu præpotentem, orans ut sibi subveniret citra ferrum et vincula custodia detento ab imperatore amico in speciem, revera nihil ab hoste differente. Posse enim illum facile, si vellet, auxiliari sibi opes cum Constantino conjungendo, et hunc sponte currentem incitando ad irruendum improvise in imperatorem. Sese ipsum jam id agere, ac consequenturum sperare, ut adire imperatorem sibi liceat, eo consilio ut præsens eum dissimulante in paratas per viam insidias præcipitet. Venire tantum et eductos secum Tochoros cum Constantino Bulgarisque in communem expeditionem traheret; ac si quidem, quod pronum speratu videbatur, caperetur imperator, facile apparere quantum inde honorum in ipsos redundaturum esset: sin id non succederet, certe non posse dubitari quin quæstuosissima ipsi foret ista militia, utique reducturo ex ea copias onustas opima præda, cum aliarum omnis generis rerum, tum apparatus ac suppellectilis imperatoris, ex quibus excipere sibi præstantissimum quidque posset, et ipsum consanguineum supplicem indigna custodia ereptum incolumen ac liberum cum pretiosis spoliis domum recipere. Meminisset prioris suæ gloriæ, ex qua

felicitate in quam miseriam tam arta ipsi cognitionis necessitudine devinctus princeps decidisset, reputans miseretur. Quodsi hæc parum moverent ad audendum quod suadebatur, ac fructum cogitaret inde ipsi proventurum uberem vel successu belli lucroso præmiisque victoriæ, vel a propria gratitudine sui ipsius, postquam sese in statum fortunæ pristinum reposuerit, omnia liberatori debitori. Hæc si viderentur infirma singula, simul tamen conjuncta omnia vim habere maximam apud ejus animum par esse. Ageret igitur, et vel consanguinitatis respectu auxilio veniret, vel suæ infelicitatis, quam ipsi aperiret, notitia indigna ferentem miseraretur. His arcano expositis patruo, litterisque ipsius mutuis assensu ipsius fideque accepta, simulavit desiderare se majorem in modum conspectum imperatoris, in eamque sententiam ad imperatorem scripsit, orans etiam atque etiam ut sibi permitteret ipsum adire. Neque enim sibi tolerabile videri tanto jam tempore usu ac visu privari charissimi atque honoratissimi sibi principis: jubere igitur quamprimum dignaretur se venire; sin gratificari hoc sibi differret, sciret tanta esse uri ejus coram intuendi cupiditate, ut vix sibi temperare posset a protectione istius injussu tentanda; quod si faceret ignosci æquum fore, tyrannicam esse vim desiderii, et erumpere plerumque ultra rationis atque humani arbitrii præscripta frenum eluctatos ejus impetus. His imperator acceptis, necquidquam de occultis quas diximus machinationibus suspicatus, rescripsit humaniter indulgens sultani quod petebat, ultro quin etiam invitans ad occasionem usurpandam visendi provincias et urbes Occidui tractus, quarum nunquam hactenus, quippe semper moralus in Oriente, coram et usu præsentis cognoscendarum copia ipsi contigisset. Non distulit sultan concessa uti facultate, sed statim, pecuniæ magna vi opumque cæterarum, uxoribus

καὶ τέκνα καὶ ἀδελφὴν καὶ μητέρα, τὸ μὲν ἐπιλύων τὴν ὑποψίαν, τὸ δὲ καὶ τὰ ἐμποδῶν ὑποτεμεῖν ἄριστον γνούς, ἔξεισι σὺν τοῖς οἰκείοις τῆς πόλεως, καὶ καταλαβεῖν τὸν βασιλέα ἠπέειπετο. Ὁ δὲ γε ῥηθεὶς θεῖος ἐκείνου παρὰ τὸν βασιλέα Βουλγάρων Κωνσταντίνου γεγωνῶς, ἢ μᾶλλον τὴν ἐκείνου σύζυγον, τὰς κατὰ βασιλείας ὑποθήκας προτείνων καὶ πάλαι παρασκευασμένους ἔπειθε. Καὶ δὴ πέμψας μετακαλεῖται πλῆθος Τοχάρων ὡς κερδανούοντας αὐτίκα, εἰ ἐπέξιοιεν ἅμ' αὐτῶν καὶ Βουλγάρους. Οἱ δὲ καὶ ἄλλως πλῆθος ὄντες αὐτόνομον ἔτι (οὐπω γὰρ τελῶς τῷ Νογᾷ καθ' ὑπήκοους ὑποτετάχτο· ὁ γὰρ Νογᾶς τότε πρῶτως ἀποστατεῖν τῶν δεσποτῶν ἤρχετο καὶ φίλος ἦν κατ' αὐτοὺς ἐν ἴσῳ διάγων, ὅτι καὶ μετ' αὐτῶν ἀποσταλεῖς παρ' ἐκείνων οὐ τῷ Κάνῃ, ὡς αὐτοὶ φαίεν, τὰς χώρας ἐκτάτο, ἀλλ' ἀρετώσας ἰδὼν ἑαυτῶν σὺν ἐκείνοις ἐσφρατζίζετο) ἅμ' ἀκούοντες τότε ἔσπευδον, δίκην κυνῶν ἀγαθῆς χώρας κατατρωξέοντες. Ἐτι δὲ καὶ τὸ κῆδος τὸ πρὸς Νογᾶν οὐπω ἦν συνειστώς, ὅπερ μετὰ ταῦτα ἐπὶ νόθῳ θυγατρὶ τῇ Εὐφροσύνῃ ὁ κρατῶν πρὸς ἐκείνον ἔμελλε συνιστῆν.

A Ταῦτ' ἄρα καὶ ἅμα μὲν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὴν πόλιν τὰ κατὰ δύσιν περιελθὼν ἐνέτεινε τὰς ὁδοὺς, ἅμα δ' ἐκείνοι ἐξείφνης καταδραμόντες σὺν Κωνσταντίνῳ τὰς δυσχωρίας τοῦ Αἵμου διεκπαίοντες παμπληθεῖ φανερώς ἐστρατοπεδεύοντο. Οὐκ ἦν δὲ τοῦτοις ἢ σύνταξις μία καὶ ἐφ' ἐνὶ τόπῳ κυρούσα, ἀλλ' ἀγέληδόν κατ' εὐλαμούς ἐσπεδάνοντο, καὶ κατὰ λόγους ἅμα τοῖς ἄλλοις προσέβαλλον, καὶ δεινὰ ἐποίησαν, ἀκλεύοντες, σφάττοντες, ἀπαγόμενοι, οὐδὲν ὅ τι μὴ πράττοντες τῶν κακῶν. Ὁ μέντοι γε βασιλεὺς καὶ κατ' αὐτοὺς ὡς εἰκὸς ἀκούσας (οὐδὲ γὰρ λάθρα καὶ πεφυλαγμένως τὰς εἰσβολὰς ἐποιοῦντο, ἀλλὰ δίκην πυρὸς ἀγρίου διὰ ταχέων τὸν χώρον ἅπαντα διελαμβάνον), τὰς φρένας κατασεισθεὶς ἀθρόον ἐπιεισοσύσης τῆς φήμης, ἐν ἀμηχανίᾳ παντοῖα τοῦ ἐπὶ τράποιτο ἦν. Οὔτε γὰρ ἦν μάχεσθαι συνταξάμενοι αἱ γὰρ δυνάμεις προδιελύθησαν εἰς τὰ ἴδια, καὶ μετ' ὀλίγων ἐκείνος καὶ τῶν τῆς αὐλαίας αὐτοῦ ἐπανεξείγνυ, καὶ ἄλλως δὲ ἀμάχητα πρὸς Ῥωμαίους τὰ τῶν Τοχάρων. Οὔτε μὴν φεύγειν εὐώδει· κύκλῳ γὰρ [P. 155] διεληφότες καὶ περισχόντες τὰ ὀχυρώματα

præterea liberisque cum sorore ac matre Constantinopoli relictis, itineri se dedit. Tantorum pignorum ibi dimittendorum causa illi fuit partim cura celandi quæ coquebat animo, et omnem a se suspicionem amoliendi, partim prudens metus ne non satis expeditus esset ad ea quæ meditabatur, si tantis charorum caputum affectibus et pretiosarum sarcinarum impedimentis implicaretur. Ita ille cum familiari comitatu egressus urbe ad imperatorem festinabat. Interim autem ejus patrum profectus ad Constantinum Bulgarorum regem, cum eorum potissimum ejus conjugii consilia sibi suggesta imperatoris invadendi communicavit; et facile, olim videlicet eo propendentes, quo volebat perpulit. Ipse statim certis hominibus submissis magnum ad se Tocharum numerum evocavit. Nec difficile fuit pellicere spe ostentanda ingentis ac parati lucri, si conjuncti Bulgari prædatum in Romanorum terras exirent. Tocharum numerosa gens tunc adhuc sui juris erat: nondum enim eam sibi plene Noga subjecerat. Hic videlicet Noga rebellare tunc primum et dominorum jugum excutere incipiebat, amici familiaritate cum militibus suis Tocharis et æqualitate civili vivens, socios tunc illos defectionis habere contentus: nam cum ipsis missus, opera illorum subactas bello regiones non Cani (principem illic sic vocant) acquirebat, sed uberes atque optimas illas esse terras animadvertens suo proprio atque illorum obtinebat nomine. Hi tunc audita, quam diximus, invitatione ad prædam accurrerunt quali canes ad saginam ruunt impetu, fertiles et opulentas devoraturi regiones. Nondum fœdus affinitatis vinculo astrictum Noga imperatori conjunxerat, quod ille filia notha Euphonyne Noga in uxorem danda deinde contraxit. Tunc porro eodem prorsus articulo temporis et *** imperator urbem versus, rebus in Occidente

compositis, iter capessivit; et illi de quibus diximus, junctis cum Constantino copiis, repente per invias asperasque Hæmi saltuum ac faucium angustias ingenti multitudine populabundi erumpentes, palam se hostes declararunt, castris in Romana terra positis. Non erat autem una eorum manus, neque uni pariter omnes imminabant loco. sed gregatim per cohortes aut manipulos dispergebantur, et insidiis multis simul locis varie positissimis omnia tempore infestabant, spoliantes, mactantes abducentes obvios, nullum non passim barbaræ pacitatis ac crudelitatis edentes exemplum. Non potuit non statim hæc audire imperator, utique cum isti non dissimulante aut clanculum has gratias exercerent, sed libere ac palam more ignis luculenter emicantis et cunctis quæ vi sua comprehenderit arentis silvæ partibus exsuperantem alte flammam ostentantis procul. Ardentis igitur improviso isto incendio universæ late regionis raptim ad imperatorem evolans fama percussit vehementer ejus animum, et in magnos eorum agitationum æstu angustiasque conjecit. Nesciebat qui consilii caperet quoque se verteret. Non erat instructus ad gerendum bellum; copiis enim paulo ante confecta paulo ante sacramento solutis, domum militum quemque demiserat; et cum paucis ipse, domestico duntaxat comitatu, quippe per pacatas, uti crederat, provincias, in urbem revertebatur. Et nec si haberet exercitum auderet committere cum Tocharis, terribili tunc Romanis gente, nec bello a nostris superabili credita. Restabat fugæ consilium: sed eam intercludebant validæ hostium manus, quorum præsiidiis loca edita universa faucesque, denique aditus exitusque omnes tenebantur. Probabantque ubique se adesse unquam non stragibus edendis, et solutissima metu omni quoquoversum incursandi licen-

σὺν οὐδενὶ φόβῳ διέθεον πανταχοῦ, οὓς μὲν σφάττον-
 τες παμπληθεὶ, οὓς δὲ ἀπάγοντες ἐλπεινὰ τοῖς βαρ-
 βάροις σκῦλα, ὡς μηδὲν εἶναι ὅπου προσβάς τις ἤθελε
 σώζεσθαι ἐπεικῶς ἐλεύθερον. Καὶ δὴ κύκλῳ περι-
 στάντες ὅσον οὕτω προσμύξιν τῷ κρατοῦντι. Οὐδὲ
 γὰρ ὅσον καὶ ἡμισεῖς ἡμέρας ἰππηλατοῦντι διαστημα-
 ῖν τῆς ὁδοῦ, ἐφ' ὅσον παρ' ἐκάτερα οἱ πολέμιοι διηγ-
 γέλλοντο τὰ δεινὰ πράττειν, ὡς ἐκείνους ἐσπέρας
 κατασκηνεῖν ὅθεν πρωΐας ἐξώρμα ὁ βασιλεὺς, καὶ
 ἄλλους ἐκεῖθεν ἐξορμῶν τῆμερον ὅπου χθὲς ἐκεῖνος
 κατέμεινε. Τόση τις ἦν σύγχυσις τῶν ἐπιόντων ὡς
 μὴδ' αὐτοὺς κατὰ φάλαγγας μένειν, ἀλλὰ πανταχοῦ
 ἐθέλειν λημμάτων ἐλπίδι ὑπὲρ δέος τοῦ παθεῖν ἅπαν.
 Ἦν δ' ἀνὰ μέρος καὶ ὁ Κωνσταντῖνος ἐφ' ἀμάξης
 φερόμενος (τὸ γὰρ σκέλος κατεαχῶς ποτε οὐκ εἶχε
 κατὰ τρόπον τοῖς ποσίν εἰς ὁδὸν τότε χρῆσθαι οὔτε
 πεζῇ, οὐχ ἦττον δὲ καὶ μεθ' ἰππων), τοὺς Βουλγάρους
 ἀμφ' αὐτὸν ἔχων, καὶ πλεονεχίαν σκηνοῖη ἐπέχων
 ὡς καταληψόμενος μονωθέντα. Οἱ γὰρ περὶ τὸν βα-
 σιλέα πάντες, ὅσον ἦν θεραπευτικὸν καὶ οἰκίδιον,
 ἀμφ' αὐτοῖς ἕκαστος δεισάντες, ἄλλος ἄλλοσέ πη
 ὁρμῇ πάσῃ φεύγοντες παρεδύοντο, ἀφέντες καὶ βα-

σιλέα περὶ αὐτοῦ φροντίζειν ὅπως σωθῆιη. Σπουδῆν
 γὰρ ἕκαστος ἐποιεῖτο τοῦ μόνον σωθῆναι, καὶ ἀμελεῖν
 παρεσκεύαζον τοῦ πλησίον οὓς μὲν οἱ προμηθεῖς φό-
 βοι οὓς δὲ καὶ δειλῖαι ἄκαιροι, τοὺς μὲν ὡς ἐξ ἀνάγκης,
 εἰ μὴ σπουδάσαιεν, ἀλώσεσθαι προσδοκῶντας,
 τοὺς δὲ μὴδ' εἰδότες οἱ κακοῦ γεγονόσιν, τῷ βλέπειν
 ἄλλους εἰς ἔννοιαν ἐρχομένους καὶ διὰ ταῦτ' ἀποχω-
 ροῦντας ὅπη τις ἤλπιζε σωθῆσεσθαι. Οὐ γὰρ ἦν
 συνησπικώτας κατὰ συντάξεις ἐπιόντας δέχεσθαι
 τοὺς ἐχθρούς· ὁ γὰρ ἄγων ἐκείνους καὶ αὐτοὺς συνε-
 τάρακτό τε τῷ αἰφνιδίῳ, καὶ ὅπη φύγοι ἐσκέπτετο.
 Ὀλίγους γοῦν περὶ αὐτὸν ἔχων, καὶ μάλιστα τοὺς οἰ-
 κειοτάτους καὶ οἷς ἐπίστευε πλέον, σὺν ἐκείνοις ἅμα
 μὲν τὰς ὑποχωρήσεις τῶν φοβερῶν ἐποιεῖτο καὶ ἅμ'
 ἐτέροις φοβεροῖς προσέκρουεν, ὡς τοὺς μὲν ἀποδι-
 δράσκων τοῖς δ' ἐμπίπτειν, καὶ τῶν προτέρων μὴ
 φθάνειν ἀνεῖσθαι φόβον καὶ δευτέρους ἐκδέχεσθαι
 μείζους. Καὶ γὰρ καὶ αὐτὰ τὰ τῶν ὁρῶν ἀναστῆ-
 ματα φαντασίαν παρεῖχον πολεμίων, ἐπισπεσούσης
 δειλίας ἀφάτου. Ὅμως δὲ καὶ ἄλλως ἠγγέλλετο τὸ
 δεινόν· οὐ γὰρ ἦν ὅστις καὶ προσίων ἦ καὶ φανεί-
 ἐξ ἐτοίμου οὐ φόβον ἠγγέλλε. Ἐὰν που καὶ παρεσκευ-

tia, cunctis pariter locis partim trucidatorum
 acervatim cumulos struentes, partim raptantes
 223 libera corpora omnis ætatis in cervitum ad
 barbaros miserabilem, ita ut omnino quocunque
 quis prodire cogitaret, nullam viam a præsentī exi-
 tio non dico plane tutam, sed ne talem quidem cui
 verisimiliter aliquatenus posset fidere et caput sa-
 lute[m]que suam cum nonnulla vel dubia spe com-
 mittere, ullam usquam reperiret. Cæterum ii om-
 nia per circuitum in hunc, quem dixi, modum
 velut indagine amplexi, ita ex omni parte prope-
 rabant, ut tantum non contigui telis ac mribus
 in momenta singula cominus, adorituri timerentur,
 vix tanto ab illis pone instantibus spatio quantum
 itinere dimidiæ diei facile possent emetiri, impe-
 ratore cum familiaribus paucis equitante eodem-
 que assidue turbato accurrentibus ab utroque latere
 trepidis nuntiis direptionum ac cædium, quæ
 nusquam non circumstantium locorum exerceban-
 tur. Admovebatque metum quod fere contingebat,
 unde mane discessisset imperator, ibi hostes ta-
 bernacula vespere figere, et in quo pago aut oppi-
 do ipse heri pernoctasset, ex eo prodire hodie in-
 festas ita licenter ac secure latrocinantium ma-
 nus, ut manipulatim palare dispersi et quocunque
 alliceret præda inordinati accurrere non dubita-
 rent: eo fiducia ac contemptum nostrorum armorum
 impune hæctenus ausorum experientia devenerant.
 Ductabat in propinquo sejunctum a Tocharis suo-
 rum agmen Constantinus curru vehens: fracto enim
 quondam crure ita nunc adhuc utebatur debili, ut
 nec pedes incedere nec equitare potis esset. Te-
 nebat circa se Bulgaros plurimos expeditos in
 equis, evagari eos ut Tocharos non sinens, sed in-
 tenta cura semper inquirens ubinam diversaretur
 imperator, proposito scilicet ac cupiditate eo con-

festim irruendi capiendique ipsum pene jam solum
 relictum. Nam quæ turba illum familiæ ac mini-
 sterii domestici comitari cœperat hoc iter ingre-
 dientem, difflebat in horas, metu fidem ac reve-
 rentiam vincente, unoquoque pro se sollicito, mo-
 do suam ipsius veloci fuga et penetratis latibulis
 ignotis hosti salutem in tuto possuisset parum
 pensi 234 habente quid sociis, quid ipsi contin-
 geret principi. In quo erat mira et misera varietas
 incondite quoquoversum ruentium, cum alios pru-
 dens timor, alios panica consternatio, alios rumor
 falsus, quosdam, ignaros alioqui quid ageretur,
 ipse tumultus anxie circumspectantium et cursan-
 tium contagione inquietudinis quadam abriperet
 quo salvum se quisque sperabat fore, hoc jam
 effusius et verecundia minori, quod nec si quid
 cuiquam præsentis ad resistendum esset animi, fa-
 cultas ejus rei adesse ulla, utique ipso ductore no-
 vitate mali subiti perculso, spem palam repugnan-
 di damnante omnem, et nihil aliud quam fugam et
 latebras quærente. Hic ergo cum paucis quos habe-
 bat secum reliquos ex maxime intimis ac fidissi-
 mis, prorsum retrorsum, læva dextra, in partem
 omnem se circumagebat vitabundus et incurrens,
 hinc repulsus terrore conspecti mali, pejus illic quæ
 refugerat reperiens, tum a quæsitō alibi perfugio
 specie tetrioris inde se ostentantis exitii exclusus,
 anxius semper et æstuans, perturbatæ, ut sit, menti
 errore occalorum formidinem addente, ac juga
 montium aliaque obiter apparentia in hostes arma-
 tos irruentesque deformante. Imaginabant subinde
 miseriam desperantis jam principis obviorum un-
 decunque atroces nuntii, vera, dubia, ficta, tristis-
 sima omnia horrendaque referentium. Id sæpe co-
 mites experti submovebant deinde venientes, nec
 affari principem sinebant, unde etiam utilium indi-

άζετο συγκατείναι [P. 156] πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ἐπὶ τῷ μαθεῖν ὅποσοι καὶ ὅπως ἴοιεν, οἱ περὶ ἐκεῖνον διὰ τὸ μέγεθος τοῦ κινδύνου κατεῖχον, ὡς ἐπὶ μόνον ὄρῃν τὸ σῶζεσθαι. Μόλις γοῦν νυξὶ καὶ παροδίας βοηθούμενος προσδαίνει τῷ Γάνῳ, ἀπολιπὼν τοὺς λοιποὺς ζητεῖν ὅπη σῶζονται. Τῶν γὰρ κατόπιν ἰόντων καὶ μάλ' ἀπεγίνωσκεν ὡς ἀλωτομένων. Ἦσαν δ' οὗτοι οἱ δὴ τὸ βασιλικὸν ταμειῶν διεκόμεζον, καὶ οἱ ἀμφὶ τὸν σουλτάν Ἀζατίνην Ἐκεῖνος μὲν οὖν ὑποδύς τὸ ὄρος, ταχυδρόμους πέμπων, ἔνθεν μὲν ἐσκέπτετο τοὺς ἐχθροὺς ἐπιόντας λαμβάνων ἐκφεύγειν, ἔνθεν δὲ καὶ ταχυναυτοῦσαν τριτήρη προσχεῖν διὰ ταχέων τὸς ὄρεισι παρεσκευάζε. Καὶ δὴ τοὺς μὲν ἐκ τόπου τόπου ἀμείβων συνετῶς ἐμφανεῖς ὄντας κατὰ τὸ λεληθὸς διεδίδρασκε· τὴν δὲ μαθὼν εὐτρεπισθεῖσαν παρῆναι, συγκαταθὰς τοῖς λοιποῖς τοῦ ὄρους ἐπέβαινε τε καὶ ἐς Κωνσταντινούπολιν διεσώζετο. Οἱ δ' ἄλλοι διασκεδανόμενοι πανταχοῦ τῆς θράκης οἱ μὲν ἠλίσκοντο, οἱ δὲ ἐκ τοῦ παρὰ ὄρεαν καὶ διεσώζοντο. Οἱ μέντοι γε τῶν οἰκείων, οἷς τε τὸ κοινὸν ταμειῶν ἐπετέτραπτο, σὺν τούτοις δὲ καὶ οἱ ἀμφὶ τὸν σουλτάν, τὰς τῶν ἐχθρῶν μόλις διαδράντες

A χεῖρας τὸ τῆς Αἴνου φρούριον ὑπεισδόντες τῶν δεινῶν ἀναπνέουσιν. Οὐ μὴν δὲ καὶ εἰς πολὺ σφίσιν ἦν ἡ τῶν πόνων ἄνεσις, ἀλλ' ἐκεῖνοι μαθόντες τὰ περὶ τὸν σουλτάν, καὶ ὅτι τῇ Αἴνῳ προσμένει, ἀμα δὲ καὶ περὶ τῶν ἄλλων, ἐκεῖσε πανόημελὶ σύναμτα καὶ τῷ Κωνσταντίνῳ συναθηροισθέντες τὴν πόλιν περιεκάθηγον καὶ δεινὰ ἐποιοῦν, ὄηλοι ὄντες ὡς ἀνάστητον ποιήσοντες. Ἰκροβολίζοντο γοῦν καθ' ἡμέραν περικυκλῶντες τὸ φρούριον, καὶ ἠπειλοῦν τοῖς ἐντὸς ἐμὴ προδοίην, τὰ χεῖριστα. Οἱ δὲ ὄρωντες μὲν κατὰ δεινὰ ἐν χρῆσιν σφίσιν ὄντα, καὶ ὡς οὐ φοκτὰ τὰ περὶ σφᾶς, εἰ ἐπιβρίσειαν πλῆθος ὄντες οὐδ' ἐπὶ μικρῇ λογιζόμενοι, ὄρωντες δὲ καὶ τὸ φρούριον ὡς κρημνισμένον καὶ ἐνδῶσον αὐτίκα εἰ μὴ χανήμασι προκρουσθῆ, ἐν δεινοῖς ἦσαν. Πλὴν οὐδ' οἱ γε κατεπύθμου μὴ καὶ προνοεῖν ἑαυτοῖς τὰ εἰς σωτηρίαν. B Ἐν μέρει δὲ καὶ οἱ περὶ τὸ κοινὸν ταμειῶν ἐνονοίαις μείζουσιν ἢ φέρειν ἦσαν, πῶς ἂν διασωθῆι τόσος σωρὸς χρημάτων, ὅσος ἐν νομίσμασι καὶ ὅσοι ἐν διαφόροις θεωρούμενος εἶδει. Καὶ γε καὶ περὶ πλείονος τῆς σφῶν σωτηρίας ποιῶντες, δαιμόνιοι καὶ πεσόντων ἐκείνων εἰ τόσων τὸ κοινὸν σπι-

ces qui de hostibus quo loco essent et quid agerent, necessaria scitu suggesturi advolarant, inauditos repelli contingebat, imprudentia sine dubio excludentium magna: sed sua eos excœcaverat consternatio, nimio, ut fit 235 exitii metu in exitium ruentes. Tandem ægerrime, faventibus noctium tenebris, juvante ad latendum solitudine callium inviorum, Ganum montem conscendit imperator, relictis comitibus, et sibi prout quisque posset jussis consuere. Nam eos suorum qui pone asseclabantur magis magisque desperabat effugere posse manus hostium. Erant autem hi qui penum et pecuniam imperatoriam portabant, et sultan Azatinus cum suis. Porro imperator ubi montem subiit, celeres in diversa mittens, hic quidem adventantes speculabatur, attentione summa satagens latere ipsos et effugere; in aliam vero partem missos curare diligenter jussit ut triremis quam primum occurreret, monti qua mare tangit confestim se admovens; et hostes quidem mox apparentes locum ex loco mutans solerter elusit, nunquam iis etsi acerrime indagantibus conspectus. Triremem autem cum cognovisset instructam præsto esse ad designatum littus, eo cum exiguis comitatus dilapsi reliquiis descendens e monte conscendit in paratam navim, et sic Constantinopolim salvus tenuit. Alii passim dispersi per Thraciam partim capti sunt, partim præter opinionem incolumes evaserunt. At illi domesticorum quibus erat imperatoris suppelletilis et pecuniæ deferendæ cura commissa, quibuscum, ut est dictum, sultan ibat, ægre manibus hostium elapsi Æni arcem subeuntes paululum a gravissimis ærumnis respirarunt. Sed non longa illis contingit remissio laborum. Nam hostes cognita de sultane ubi esset, et eum cum aliis in Æni arce versari, statim congregati cum Constantino universi urbem

obsederunt, oppugnantes quam poterant ferocissime, ac plane præ se ferentes destructuros se oppidum cum arce. Corona igitur cinctam munitionem sagittis undique 236 ac jaculis per diem continue petebant, et atrocissima quæque præsiariis, nisi dederint minabantur. Qui autem intus erant in arce se deprehensos, admota cominus et jam culeis exorsa urere ineluctabilis vi mali, sentientes, et tuabant anxii et tantum non despondebant æmulo haudquaquam sese pares repellendis assultibus hostium, si, quod mox futurum apparebat totis viribus irruerent, quippe qui se tanto ipsis inferiores numero viderent, ad hæc arce inclusos se infirma et semidiruta, cujus quæ restabant integra haud essentiam solidi operis ut possent machinarum mox undique admovendarum sustinere impetum. Tamen in tantis malis memores virtutis nullam diligentie providentiæque partem omittebant, omni ratione satagentes et se ipsos et sibi commissam servare arcem. Peculiaris inter hæc sollicitudo erat custodiam imperatoris suppelletilis ac pecuniæ publicæ, quo ferrent et ubi salvum in tuto deponerent tantam acervum rerum pretiosissimarum, quantum in arce conditum numerum ferebant partim aureæ argenteæque monetæ, partim vasorum ac vestium conspiciæ artis ac pretiis. Tandem rei momento et sui ipsorum officii debito perpenso, suarum esse partium statuerunt vitam potius profunderem quam tanto thesauro in manus hostium tradendo irreparabili damno et publicam affigere. Certi ergo conatu omni atque industria contendere in custodiendo tanti pretii deposito primum pretiosissima gemmas et margaritas velis quibus erant in textæ detrahentes, una cum ornamentis imperatoriis et eo quod in tota penu erat exquisitioris pretii, abstruissimis infodientes sub terra commendarunt late-

ροῖτο, πρόνοιαν φυλακῆς ἐποίουν. Καὶ δὴ λίθους μὲν **A** καὶ χρήμασι, καὶ τούτεῦθεν καθυπισχοῦντο σφίσι ἐκείνους καὶ μαργάρους τῶν πέπλων ἄπιστων καὶ ἐν ἀφανεί κατέκρυπτον ἅμα καὶ τοῖς βασιλείοις φορέμασι, [P. 157] καὶ πᾶν εἴ τι λαμπρὸν καὶ τίμιον παραβουῶντες ἐτέρουν, αὐτοὶ εἰς πρὸς τῷ πολεμῆν ἦσαν σὺν τοῖς λοιποῖς, καὶ ἐφ' ὅσον ἴσχυον παρεσκευάζοντο, ἐνδόθεν βάλλοντες τόξοις τε καὶ σφενδόναις. Ἄλλ' οὐκ ἦνυτον τὸ παράπαν· τῷ γὰρ πλήθει οἱ ἐχθροὶ περιῆσαν, καὶ κλίμακας εὐτρεπίσαντες ἐπιθεῖναι τοῖς τείχεσιν ἐπειρώντο· παρῶτρυνε γὰρ ἐκείνους πλέον καὶ ἢ τῶν χρημάτων εἰς χεῖρας ὅσον οὐκω γενησομένων ἐλπίς, καὶ ἐπέδριθον ὡς λαφύζοντες. Ἄλλὰ τῶτα μὲν τὸ πολὺ πλῆθος, οἷς οὐκ ἦν ἄλλο ἢ τὸ κερδαίνειν προὔργου παντός· οἱ δὲ γε προεστῶτες καὶ οἷς ἦν ἡ σκέψις, τὸ μὲν κερδαίνειν τοὺς ἐκείνων καὶ ἐξωθεν ἐκ τῆς χώρας εἶχον ἔτοιμον **B** ὄν καὶ πλέον ἢ τὴν σφῶν ἐμπιπλῶν ἐπιθυμίαν, αὐτοὺς δ' εἰ ἀστοχοῖεν τῶν ἐξ ἀρχῆς προκειμένων γέλωτα ὄφλειν ἐνόμιζον. Ὅθεν καὶ πέμψαντες μετὰ τὴν παράτασιν τῶν δεινῶν καὶ τὸ δεῖξαι ὡς ἱκανοὶ εἶσι περιγενέσθαι καὶ πᾶντ' ἔχειν, ἐφ' ἐνὶ τῷ σουλτᾶν τὸ πᾶν ἐτίθου, καὶ ἀπήτουν ἐκείνον ἅμα λαφῶ τε

bris. Ipsi sic expediti accinxerunt se cum caeteris ad quam fortissime pugnandum, jaculantes simul omnes e muris in oppugnatores arcibus et fundis; quanquam in hoc quidem proficiebant parum, obruente multitudine **C** hostium, qui etiam præparatis scalis in muros inellire conabantur. Addebat enim ruentibus calor odor subemanans tantæ in propinquo ac quasi sub manum pecuniæ jacentis, cujus optimæ objectæ faucibus ac quasi famem afflato ex vicina nidore proripantis confestim abliguriendæ admotæ prædæ spes immane quantum rapacissimæ gentis, toto dudum nisu incumbentiæ ad perripendum quidvis obstans, novis cumulis furoris inflammabat impetus. Eæ tamen cogitationes erant vulgi duntaxat minoris ac militaris sæcis, lucrum intuentis unum, eo cuncta referentis, extra id nihil magnopere curantis. Alia sentiebant optimates ac duces, quorum arbitrio deliberationes concludebantur et regimen vertebatur universum. Hos cupiditas inhians etavaræ spes in hujus arceis oppugnatione non tenebant, facile utique yidentes affatim extra prostare per regionem universam spoliiorum ac prædæ, quæ raptu congestaque facilior ad exsaturandam quantamvis aviditatem satis **D** esset. Sed eo movebantur quod providebant se, nisi destinata perficerent, risum debituros impuneque fore ludibrio. Quare ad finem propositum rectam hanc esse viam reti, terribos, ut par erat credere, apparatus atque insultibus primis Romanos custodes arcis per certos homines tentarunt, admonentes haud esse ipsos resistendo, et satis pro sua prudentia videre posse Constantinum et Tocharos facile perficere quod erant aggressi, et arcem unam istam a fundo diruere. Consularent igitur sibi et cladem ultimam matura nec indecora pactione præverterent. Has leges compositionis fore: Sulta-

nem cum populo et pecunia dederent, ipsi salvi abirent quo liberet, omnis ab se molestiæ securi. His Romani auditis in duas se contrarias sententias sciderunt. Quibusdam videbatur præstabilius dari ultro matura quod mox extorquendum vi erat, et beneficio exitum redimere cum sibi tum iis pariter impendens, quæ stulta supra vires obstinatione tueri contenderent. Ab his alii dissentiebant, contra disserentes ista quæ ab hostibus exita metuerentur, justius ab imperatore formidanda; qui utique ipsos, si juratam fidem terrore abjecerint, meritis legum supplicio mactaturus **E** sit. Quare aiebant obfirmandum animum in resistendi constantia, et patienter expectandas copias imperatoris ipsis sine dubio non ita multo post auxilio venturas; non enim neglecturum prudentem principem tantam suam pecuniam servare, missa strenue classe quæ patente mari auxilia portaret obsidioni solvendæ suffactura: id vel si deforet, censere seque abscissum sultanis caput ad hostes e muro superne jactandum: aut enim quos ibi detinuisset eatenus cupida expectatio recipiendæ sultanis, desperato jam ejus voti effectu recessuri confestim erant, aut ipsis irritatis amici cæde et sævius in nos ad ultionem expetendam ruentibus, optabilem nobis occasionem datum iri vel fidei erga imperatorem nostræ obita pro eo pugnando morte obsignandæ, vel gloriosæ, si Deus adjuverit, victoriæ. Talia ubi altercantes utrinque aliquandiu jactarunt, media tandem sententia prevaluit, discernens perseverandum adhuc et expectandum auxilium imperatoris, nec tamen plane præcidendam hosti deditiois spem, quin eam potius alendam industria et simulatione, quo ipsi suspendantur animis, et extreniis temperantes conatibus re in longum tracta otium auxiliis nostrorum huc se admovendi præbeant: rebus iacta-

πειν· παραβόλων γὰρ ἀνδρῶν καὶ θανατῶντων τὸ
τόλμημα εἶναι, τὸ δ' ἐν σπονδαῖς ἀποδιδόναι τοῦ σώ-
ζεσθαι τὰ λοιπὰ εὐβούλου ἐγγὺς προνοίας. Τούτοις
συγκροτηθέντες τοῖς λόγοις πέμπουσι τὴν ταχίστην
καὶ ὑπισχνούνται βουλευσαμένους [P 158] ἐφ' ἱκανὸν
ἐξανύειν ὃ τι ζητοῖεν. Καὶ ἦν μὲν αὐθημερόν ἡ ἀνα-
κωχή, οὐ μὲν δὲ καὶ ἐς πλεον ἤφιλον, ἀλλ' ἐπολιόρκου
κυκλοῦντες καὶ μάχην καρτεραν συνίστων, πρὸς ἦν
οἱ ἐντὸς ἀντέχειν κατηναγκάζοντο. Καὶ πολὺς ἦν ἡ
ἐξ ἀμφοτέρων ἔρις. Ὡς δ' οἱ ἐντὸς ἤδη ἠσθένου
καὶ ὁ κίνδυνος ἦν κατὰ κεφαλῆς, πρεσβεύονται παρ-
ἐκείνους ἢ μὴν ἐκδιδόναι, πλὴν ὑφ' ὄρκους τοῖς κατὰ
θεοῦ καὶ θείων (καὶ γὰρ πρὸς τὸν Κωνσταντῖνον διε-
μηνύοντο) ἀσφαλῶς γενομένοις. Οὕτω διαπρεσβευ-
σάμενοι, κατανευσάντων κακείνων, ἐπὶ πᾶσι χρω-
νται τῷ ἐκεῖτε ἀρχιερεῖ, Ὁ δὲ τὴν ἱερατικὴν στολὴν
ἐνδὸς λαθὼν τὰς θείας εἰκόνας, σὺν παντὶ τε ἔξεισι
κλήρω καὶ παρὰ τὸν Κωνσταντῖνον γίνεται. Καὶ δὴ
τελεσθέντων τῶν ὄρκων ὑπὸ θεῶ καὶ τῷ ἱεράρχῃ
εἴσεις μὲν ὁ ἀρχιερεὺς, ἐκείνοι δ' εὐθὺς καὶ σουλτάν
καὶ πάντα τὰ ἐκείνου σὺν τοῖς ἀμφοῖν αὐτὸν ἐκδιδούσι,
καὶ αὐτίκα ἀνεχώρουν λαθόντες, μηδὲν ἄλλο, προση-
πιθέντες ἦσαν γὰρ τὰ τῶν ὄρκων ἢ μὴν τὸν σουλ-
τάν λαθόντας ἀρκεσθῆναι, μηδὲν πράξοντας πλεον.
'Ἄλλ' ὡς ἔοικε, τὸ μοιρίδιον ἰσχυρὸν, κἄν ὃ τι βου-
λεύσαιτό τις ἀντιπεριστῆν τὸ μόρσιμον. Τῆς γὰρ

ἐπιγενομένης ἡμέρας καὶ δευτέρας μετὰ τὴν πρῆ-
φαίνονται κατὰ θάλασσαν καὶ αἱ τοῦ βασιλέως τρι-
ήρεις. Καὶ αἱ μὲν ὄσον οὕτω ἐνώρμου πρὸς τοῖς
λιμέσι, τοῖς δὲ μετέμελε τῶν συμβάντων. Ἄλλ' οὐκ
εἶχόν τι πράττειν οὕτω γενομένων. τὸ γὰρ ἐπιμεθεῖ
μεταμέλειν ἦν, ἀλλ' οὐκ ἐξανύει τὸ σύνολον. Ὅθεν
καὶ ἐπεὶ οὐκ εἶχον μεταμελόμενοι τὸ γεγονὸς ἀπί-
τον θεῖναι, ἐπὶ τοῖς χρήμασι τοῦ ἀσφαλοῦς προ-
νόου, μὴ καὶ ἐπὶ τοῖς σφαλείην. Ἐπεκλήμα
γὰρ καὶ ἐπὶ ὁ τόπος ἐχθρῶν διασκεπαννυμένων πῶ
πλήθους. Τῷ τοι καταντικρὺ μὲν τῆς πόλεως πῶ
τριήρεις ἔστησαν φέροντες, στίφος δ' ὄκλιτων ὡς
τείχος ἐφ' ἑκάτερα στήσαντες οὕτως ἐξῆγον τὰ τῶν
βασιλείων χρημάτων, καὶ φέροντες ταῖς τριήρεσι
ἐναπετίθουν. Τέλος δὲ καὶ αὐτοὶ ἐμβάσαν ἐπι-
πλεον. Ἐπει δὲ κατέλαβον τὴν Κωνσταντινῶν
καὶ τῷ βασιλεῖ ἠγγέλλοντο τὰ πραχθέντα, ἐπὶ
ἐκείνος πρὸς τὴν ἀγγελίαν παροξυνθεὶς ἄσχετος ἦν
τῷ θυμῷ καὶ δεινὰ ἐποίησεν. Καὶ δὴ τὸν μὲν ἀρχιερεῖ
εἰς τὴν παρὰ τῆς Ἐκκλησίας κρίσιν καθίστα, καὶ
ἐκρίνετο, καὶ ἐγγὺς ἦλθε τοῦ κινδυνεύειν εἰς τὴν
ἰδίαν ἐπιτιμίαν ὡς τοῖς πραχθεῖσι μεσολαβήσαν
ἐκείνος· τοὺς μὲντοι γ' οἰκείους ὁ βασιλεὺς ματι-
ξας καὶ ὡς ἦν γυναικείαις ἀτιμώσας στολαῖς ἐπὶ
προσώπου [P 159] ἐποίησεν. Καὶ πέμψας τὰς μὲν πῶ
σουλτάν εἰς γυναικῶν καὶ θυγατέρα, ἔτι δὲ καὶ με-

rim nostris quam fieri poterit optime providendum,
ut quam diutissime resistemus, tardante quantum-
libet auxilio; ac si vis interea major ingruerit,
nunquam eo tamen deveniendum ut aut abscinda-
mus aut projiciamus sultanis caput: nam id facinus
esset temere furentium et insana desperatione mor-
tem sibi vituperabilem accersentium. Quæ porro
quoad vires suppetierint adferens fortiter, ea, vel
potius reliquias eorum semiconsumptorum, defen-
sione ipsa extremos jam discrimine urgente pro
salute ac capite pacisci, sapientis affine providentiæ
censetur. In hæc decreta ubi omnes consensissent,
mittunt statim qui hostibus promittant facturos se
quod 239 juberent, postquam aliquam, cessatione
oppugnandi, liberam ipsis indulissent ad consulta-
ndum moram. Concessæ in unum illum diem indu-
ciæ, quas cum produci postulassent, nihil ultra
impetrare valuerunt: quin potius die statim sequente
omni ex parte vehementissime oppugnati summa vi
resistendo contendere sunt coacti. Certatum utrin-
que totis viribus, quoad jam fatiscences obsessi,
et futurum clare cernentes ut mox opprimerentur
prævalente multitudine, mittunt tandem qui deditionem
pollicerentur, ea tamen conditione, si prius
in pacta conventa jusjurandum solemne per Deum
et divina rite ab oppugnantibus daretur. Ea legatio
directa ad Constantinum est, quicum securius tra-
ctari posse videbatur; quo assentiente oblatis,
etiam de consilii et ducum exercitus sententia,
adhibitus ad juramenti cærimoniam loci antistes
pontificalem indutus stolam, sacras imagines manu
gestans, cum suo universo clero prodiit ad Constan-

tinum. Nullam die moram fecit promissorum a se
fidem Deo teste sancienti conceptis rite verbis, sed
auctoritate ac nutu episcopi præsentis. Qui cum
suos rediisset, statim qui arcem tenebant sul-
tanis dimiserunt cum suis rebus cunctis universis
ipsius comitatu. Eo recepto confestim hostes
cesserunt, nihil amplius facessentes molestiæ: calidum
enim sacramenti formula diserte fuerat ut sul-
tanis tradito contenti nihil ultra requirerent. Hoc
eventu apparuit ineluctabilis divini secreti potentia
cui frustra obsistere conetur vis ac prudentia quar-
tavis. Die sequenti, secunda ab ea qua deditus
sultan est, apparent in mari triremes imperatoris:
quarum appulsu vicino tantum non jam subeuntium
portum 240 sera festinatæ deditionis poenitentia
imperatorios invasit. Sed quæ facta erant infecta
fieri nequibant. Cum ergo aliud non possent, se
supellectilem et pecuniam imperatoris e tantis tam
ægre hactenus periculis servatas in aliquo adhuc
discrimine relinquerent, utique in regione hostibus
iisque rapacissimis redundante, ordinatis utrinque
in binam seriem ab arce in portum militibus armatis
regias illas gazas eduxerunt imposueruntque
triremibus; tum super et ipsi conscendentes solve-
runt. Inde ubi appulerunt Constantinopolim, cognitis
imperator quæ contigerant immane quantum
excanduit. Ac antistitem quidem ad tribunal eccle-
siasticum reum fecit; parumque abfuit quin is
acerbo supplicio lueret functionem recepti iurandi.
Domesticos quidem suos ab arce reduces,
prius flagellatos, inde muliebribus ad expro-
bationem ignaviæ dehonestatos stolis, a conspectu

τέρα καὶ ἀδελφὴν ταπτομένας, καὶ τοὺς ἐκείνου παῖ-
δας σὺν τοῖς περὶ ἐκείνους ἀπασιν εἰρκταῖς ἀσφαλέσιν
ἐδίδου. "Ὅσον δ' ἦν ἐκείνῃ πλῆθος ἰχθυήτων ἐν
ἀργύρῳ τε καὶ χρυσῷ καὶ πέπλοις ἐξάλλοις, ἔτι δὲ
καὶ στολαῖς καὶ ζώναις, ἀλλὰ καὶ μαργάρους καὶ
λίθοις, πάμπλου ὄν, ὡς φασί, καὶ ἱκανὸν εἰς τρυφὴν
Περσικὴν, τῷ κοινῷ ταμιεῖω προσανατίθησι.

κς'. "Ὅπως ὑπεδέξατο ὁ πατριάρχης ἐλθόντα τὸν
βασιλέα, καὶ μεθ' ἑσού ἐλέγχου καὶ ζήλου.

[P 160] Τέως δὲ, πρότερον ἢ ταῦτα γεγενῆσθαι,
ἐπεὶ πολλὸς ὁ πατριάρχης κωλύων ἦν τὸν βασιλέα
κατὰ Χριστιανῶν ἐκστρατεύειν ὡς οὐκ εὐδοκίμωντα
πάντως ἐμφυλίου κινουῦντα πολέμους, τότε μὴ κατὰ
τρόπον βασιλικὸν τῆ Κωνσταντίνου ἐπιδημήσαντι,
τῷ μεγάλῳ νεῷ ἐπιστάντι ἐφ' ᾧ προσκυνῆσαι καὶ
ἀποδοῦναι τὰ τῆς εὐχαριστίας βύσια, καταλθὼν ὁ
πατριάρχης ὠνειδίξέ τε αὐθὺς, προσεπιτιθεὶς καὶ
τὰς εἰς Θεὸν τῆς σωτηρίας ἐκείνου εὐχαριστίας,
καὶ, « τῷ Θεῷ χάρις, » ἔλεγε, « ὅτι σέσωσαι, καὶ
χερσὶν οὐ παραδέδοσαι τῶν τῆν σὴν ψυχὴν ζητούντων
ἐχθρῶν. Τί δαί τὰ παρ' ἐμοῦ σοι τότε λεγόμενα; ἢ
οὐ μέμνησαι ὡς τῆν ἐκστρατείαν ἐκώλυον ὡς οὐ
συνόισουσαν ἄντικρυς; οὐ τοὺς ἐμφυλίους πολέμους

ἀπέλεγον μὴ ζητεῖν; καὶ τί γε ἄλλο ἦ σὲ καὶ τὰς
σὰς δυνάμεις εἰς μάχην τῷ δεσπότῃ Μιχαὴλ ἵεναι
καὶ τοῖς ἐκείνου στρατεύμασιν; οὐχ ἅμα σὺ μὲν τῷ
Χριστοῦ ἐνεσημάνθης ὀνόματι κάκεινος λάτρης
Χριστοῦ; τῶν εὐκτέον, ἔλεγον τότε, ποιῶντας τὰς
εἰς Θεὸν ἰκεσίας, καὶ κατὰ τίνων ὀμιλητέον Θεῷ ὡς
ἐκσπόνδων ἐχθρῶν; αἱ ὑπὲρ ἡμῶν εὐχαὶ καὶ ὑπὲρ
ἐκείνων πάντως, ἐπειδὴ περ καὶ μιᾶς μάνθρας ἐστὲ
τοῦ Χριστοῦ. Νῦν δὲ, ἀλλ' εὐλογητὸς Κύριος ὁ ῥυ-
σάμενός σε ἐξ ἐχθρῶν ἀνόμων. Ἐπέσειε γάρ σοι
σφῆας ἐφ' ᾧ περ [P 161] ἀναιμνησαὶ ὡς οὐκ μὲν ὡς
ἐχθροὺς ἐζήτεις, οὐκ ἐχθραντέοι πάντως δικαίως.
"Ὅρα δὲ τοὺς ἐχθροὺς, εἰ βούλει, οἷς οὐκ ἂν ὁμόσε
χωρήσεις, ἦν μὴ ἐγὼ θέλοιμι. Ἐδειξε τοίνυν καὶ τοὺς
ἐχθροὺς, καὶ φοβήσας μόνον μεταβαλὼν ἐβύστατο.
Ὅτως οἶδε Κύριος κρίματα ποιῶν. » Ταῦτα τοῦ πα-
τριάρχου λέγοντος εὐμενῶς ὁ κρατῶν ἐδέχετο τὰς
ἐλέγξεις καὶ προσεπήγει· ἀντιλέγειν γὰρ ὡς δικαίως
οὐκ εἶχεν, ἀλλ' ἐπήγεν ὡς δῆθεν ἀπολογούμενος ὡς
καὶ εἰρήνην μᾶλλον τὰ τῆς ὁδοῦ κατηντήκεσαν καὶ
ὡς κῆδος μεσολαβῆσαν τὰς εἰσαυθίς σπονδὰς ἐβε-
βαίωσεν. Ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς οὕτως εἰπὼν (οὐ γὰρ
ὁ καιρὸς ἐδίδου καὶ πλεῖον λέγειν) ἀποπεμφθεὶς

imperator removit suo, palatinis officiis privatos.
Tum missa militum manu sultanis uxorem et filiam,
matrem præterea et sororem filiosque ejusdem cum
domesticis et cuncta familia omnium eorum securæ
custodiæ mandavit. Quantum porro eidem sultani
divitiarum ibi fuit in auro argenteoque signato aut
facto velisque insignibus, stolis ac zonis, unionibus
quin etiam et varii generis exquisiti pretii gemmis,
quod ex usu luxuriæ Persicæ plurimum omnino
fuisse aiunt, totum corrasit et in publico ærario
deposuit.

26. *Ut exceperit patriarcha redeuntem imperatorem,
quam acri reprehensione ac zelo.*

241 Cæterum priusquam hæc fierent, oppor-
tune occasionem arripuerat imperatoris objurgandi
patriarcha. Multus is dudum fuerat in dehortando
imperatore ab expeditionibus adversus Christianos
suscipiendis, non successuras feliciter eas ipsi den-
untians: neque enim civili contra ejusdem reli-
gionis professores bello Deum adiutorem fore.
Talia frustra sæpe a se monitum videns tunc; non
ut imperatore dignum fuerat, sed indecorâ fuga
vix saluum sese recipientem Constantinopolim, ubi
primum is a reditu magnum in templum se contulit
Dei adorandi et pro evitato summo discrimine
gratias agendi causa, cominus accedens increpavit
palam verbis haud mollibus, id tantum intermis-
cens delinimenti, ut gratulari se simul ipsi salutem
insperato servatam, reddendis Deo pro ea gratiis,
significaret: « Deo gratias, » inquit, « quod
salvus evasisti, et non es traditus manibus hos-
tium quaerentium animam tuam. Ecquid autem
eorum meministi quæ sæpe apud te egi, expeditione-
nes istiusmodi dissuadens ut prorsus noxias? Non

dixi et serio denuntiavi tibi ne bella civilia sus-
ciperes? Cur ergo te tuasque copias Michaeli
despotæ exercituique ejus in aciem progressus ob-
jecisti? nonne et tu nomine Christi signatus es et
ille Christum agnoscit. Dominum? Inter tales, aie-
bam, prælio commisso pro quibus orabimus? Utris
victoriam, utris cladem impetrare conabimur a
Deo, dum sacris operamur? Neutros hostium
habere numero possumus, utrisque astricti com-
muni fœdere religionis. Quas pro vobis preces of-
ferimus, eadem pro illis valent, quandoquidem ad
unum æque ambo pertinetis ovile pastoris Christi.
Nunc autem benedictus Dominus, qui liberavit te
ab hostibus a lege Christi alienis, quos immisit in
te ut 242 admoneret non juste a te illos hostili-
ter impeli quos hostes tibi quaesisti, exhiberet au-
tem et tuis objiceret oculis veros hostes, quasi
diceret: En in quos fas piùmque sit, si pugnare
libet, omnem belli vim effundere; quos ipsos tamen
frustra debellare prælio adortus conaberis, nisi
ego volens et propitius adfuero. Ostendit igitur
tibi hostes, et terruisse contentus eorum a te vim
arcuit, e periculis insidiarum in tutum incolumem
transferens. Sic agere novit Dominus judicia faciens.»
Hæc loquentem patriarcham placide audivit impe-
rator, reprehensionique acquievit obnoxie, ultro
comprobans et meruisse confitens: quid enim
contra opponeret veris et palam justis, non habe-
bat. Illud tantum ad quamdam excusationem sub-
jecit: « Atqui ad pacem, » inquit, « cum Chri-
stianis sancendam ista qua sum periclitatus
via properabam: huc enim ferebar ut fœdus
jam ictum cum illis, quos me habere hostes
vetas, etiam affinitatis necessitudine astringerem,
firmitate in posterum certiori. » Tantum impera-

ταῖς εὐχαῖς ἐχώρει πρὸς τὸ παλάτιον, τὰ δὲ περὶ τοῦ κήδους οὕτως ἦσαν.

κζ'. Κῆδος ἐπὶ τε τῇ θυγατρὶ τῆς Εὐλογίας Ἄννη καὶ Νικηφόρῳ δεσπότη υἱῷ τοῦ δεσπότη Μιχαήλ.

Ἐπειδὴ γὰρ πολλαῖς ἀποστείλας ὁ βασιλεὺς καὶ τὰς δυνάμεις προσβαλὼν ἀπεκρούετο (ἐχρήτο γὰρ καὶ ὁ Μιχαήλ τῷ Ἰταλικῷ εἰς βοήθειαν, καὶ καρτερῶς κρατυνάμενος τὰς δυνάμεις ἀντείχε, καὶ οὐδὲν ὁ ἐπιὼν ἤνυεν, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ προσεζημιούτο ταῖς ἐν κενοῖς ἀσχολιαῖς), μόλις κατὰ τὴν πολλὴν πείραν, ἰκετεύσαντος τοῦ δεσπότη καὶ πρεσβείαις συγκαῖς ἐκμειλιξαμένου τὸν αὐτοκράτορα, πρὸς εἰρήνην καὶ οὕτως ἀπέκλινε. Καὶ ἐπεὶ παῖδες ἦσαν τῷ Μιχαήλ τρεῖς μὲν γνήσιοι, ὧν ὁ μὲν Ἰωάννης ἀνά χειρας ἦν τοῦ κρατοῦντος, πεμφθεὶς μὲν πρὸς πατρός, δοθεὶς δὲ καὶ παρὰ μητρός ἠκούσης εἰς ἤμηρον, ὃν καὶ γαμβρὸν τοῦ σεβαστοράτορος Τορνικίου ὁ λόγος προῦπεδείκνυ, δύο δὲ παρὰ τῷ πατρὶ, Νικηφόρος τε καὶ Δημήτριος, ἕτερος δ' ἐκ νοθείας ὁ Ἰωάννης, καὶ ὁ μὲν Δημήτριος ἀντίπαις ἦν ἔτι καὶ ἐν ἀπραγμοσύνῃ ζῶν διατέλει, ὁ δὲ γε Νικηφόρος κε-

tor locutus (non enim tempus id erat plura disse-
rendi) recessit in palatium, bene precante in di-
gressu patriarcha. Affinitas porro cujus modo facta
est mentio, sic se habuit.

27. *Affinitas inter imperatorem et despotam Michaelē contracta, Anna Eulogiæ filia sororis Augusti Nicephorō despotæ Michaelis filio in uxorem data.*

Cum sæpe imperator vel aliorum vel proprio ductu immissis in tractum Occiduum copiis, illicque cum hostibus congressus, semper repulsus esset, propterea quod ibi dominans Michael auxiliis Italicis utebatur et horum vi confirmatus resistebat validissime, adeo non proficientibus contra quidquam Romanis ut etiam male multati plerumque redirent, longa experientia militiæ damnosæ tandem persuasus otium ibi et operam in nullius frugis, nullius spei negotio male consumi, induxit in animum non jam aspernari amplius crebras despotæ preces, nec se, ut hactenus, inexorabilem præbere delinimentis ejusdem et supplicibus officiis, sed ad pacem cum ipso inclinare. Quoniam autem Michaelis erant despotæ filii tres legitimi, quorum Joannes quidem in manibus ac potestate imperatoris erat, missus quidem a patre, traditus autem in obsidem a matre præsentē, ad conciliandam conventionem ultro Constantinopolim profecta, quem et generum factum sebastocratoris Tornicii superius docuimus; duo autem debebant apud patrem, Nicephorus et Demetrius, cum tertio ex pellice genito Joanne; ac Demetrius quidem primum tunc pubescens immaturus negotiis nihil nisi puerilibus remissionibus vacabat. Nicephorus

χρήρωτο γυναικὸς (ἡ γὰρ θυγάτηρ τοῦ βασιλέως [P 162] Λάσκαρι ἐτεθνήκει), τούτῳ ἐγνώκεσαν καὶ ἀμφοτέροις τὴν τρίτην τῶν τῆς Εὐλογίας θυγατέρων Ἄνναν ἐκδοθῆναι πρὸς γάμον, δεσπότη γε ὄντι, ἐκ τοῦ προτέρου κήδους παρὰ τοῦ προβεδασαιλευκτός Ἰωάννου ἔχοντι τὸ ἀξίωμα. Καὶ δὴ μετὰ πολλῆς δορυφορίας ἀποστείλας τὴν Ἄνναν τοὺς γάμους ἐτέλει, εἶτα καὶ τὸν Νικηφόρον εἰς ἑαυτὸν συγκαλέσας κατὰ τὴν Κωνσταντίνου κρατύνει μὲν τὸ ἀξίωμα, καὶ τιμαῖς μεγάλυνας καὶ δώροις ἀγέλας πρὸς τὰ οἰκίαις ἐκπέμπει. Καὶ οὕτω τὰ κατὰ δύσιν καταστάσας τὰ τῆς ἀνατροπῆς πονοῦντα προσανεκτᾶτο, καὶ ἄλλους μὲν πλείστους προσαποστέλλων, ἐξαιρέτως δὲ τὸν δεσπότην Ἰωάννην, ᾧ δὴ ἐπεθάρβει αὐτάρκη τὴν τῶν κακουμένων ἐπικουρίαν· ταῖς γὰρ ἀληθείαις ἀσχολουμένου τοῦ βασιλέως τοῖς δυτικοῖς ὡς δῆθεν ἀνακαλουμένου τῇ βασιλείᾳ τὸ λείπον, ἡσθῆναι τὰ καθ' ἑω διχόθεν, τῷ τε τὰς ἐκεῖ δυνάμεις πρὸς τὴν δύσιν ἐνπέμπεσθαι καὶ τῷ καταμελεῖσθαι μακρόθεν. Ἄλλὰ ταῦτα μὲν, τῶν δυτικῶν ἡσυχάζόντων, πέμπων ὁ βασιλεὺς καθ' ὅσον οἶόν τε ἀνεκτᾶτο καὶ πρὸς τὸ πρότερον ἐπανῆγεν. Οὐ γὰρ ἦν, οὐκ ἦν τοῦ δεσπότη φανέντος ἐκέισε τοὺς Πέρσας μὴ ἡρμεῖν, ἢ μᾶλλον καὶ μὴ σὺν φόβῳ πλείονι ἀναστῆλθεσθαι.

vero viduus erat nuper mortua ipsius conjuge, filia Lascaris Augusti, huic decreverunt communiter tertiam Eulogiæ natarum Annam copulare nuptiis, titulum ac dignitatem despotæ jam ex priore habenti a socero imperatore Joanne acceptam. Itaque cum multo satellitio splendidoque comitatu Anna missa nuptias imperator istas peregit; tum vocato ad se Constantinopolim Nicephoro, præterquam ei dignitatem confirmavit, honoribus etiam illum auctum majoribus donisque dignitatum domum remisit. Sicque constitutis in Occidente rebus, Orienti jamdudum laboranti recuperando attendebat, cum aliis eo missis plurimis tum præsertim Joanne despotæ, quo maxime innitebatur, abunde illum idoneum confidens emendandis sarciendisque cunctis per illum tractum detrimentis reipublicæ, et illis periclitantibus populis, quanto esset opus ad illos imperio servandos, auxilio juvandis tegendisque. Revera enim intento imperatore Occiduis rebus, et omni cura satagente illa divulsa membra imperii corpori conjungere iterum ac restituere, infirmari ac debilitari contigit provincias ad Orientalem limitem sitas duplici ex causa, primum quod quæ illas prius defendebant copiæ inde in Occidentem abstraherentur, deinde quod in necessitatibus urgentium et remedio præsentium egentium casuum propter longinquitatem negligerentur. Cæterum ubi, ut dixi, pacatus fuit Occidens, missis ad illas partes imperator copiis quantam potuit maximam iis recuperandis curam impendit, fereque in statum pristinum reduxit. Nam despotæ Joannis ea virtus, ea fama erat, ut eo apparente fieri non posset quin Persæ quiescerent, aut potius cum metu et terrore majori reprimerentur.

κη'. Περὶ τοῦ φημισθέντος ψεύδους διὰ Τοχάρων Ἀσαν, Τοχάρων ἔθνος τῶ πλήθει θαροῆσαν, τοὺς τῶν πυλῶν κρεουργῆσαν φύλαξας, εἰσελθεῖν τὴν πόλιν μεθ' ὅτι πλείστων καὶ δεινῶν ὀρμημάτων, ὥστ' ἐν ἀκαρεῖ τοὺς ἐμπύπτοντας σφίσι ἀπροσδοκῆτως ἀπηνῶς κατασφάττειν. Καὶ ὁ λόγος ἅμα μὲν ἐβρόθη, ἅμα δὲ καὶ τὴν πόλιν περιελάμβανεν. Ἐκπηδήσαντες τοιγαροῦν τῶν οἰκιῶν, καθὼς ἕκαστος ἔχων εὐρέθη, ἐξέθεον ἀσυντάκτως κατὰ τὰς ἀμφόδους, καὶ οἱ μὲν ἔνθεν, οἱ δ' ἐκεῖθεν φερόμενοι ἀλλήλοισι προσέπιπτον. Ἦν δὲ καὶ τούτοις κακείνοις εἰς καὶ ὁ αὐτὸς πόνος. Καὶ ὡσπερ κατὰ νύκτου καὶ ἀμφοτέροις ἐπείγοντος τοῦ κακοῦ συγκρούοντες ἀλλήλοισι, ἄτεροι ἐξ ἐτέρων μανθάνειν ἤθελον τίς ἢ φήμη, καὶ εἰ ἀληθῆ τὰ λεγόμενα. Οὔτε δ' οὔτοι οὔτ' ἐκεῖνοι ἀσφαλῶς εἶχον φράζων, πλὴν τοῦ ἀληθῆ εἶναι ταῦτα συμφῶνως ἀπάντων ἰσχυρίζομένων εἰς τοῦτο. Καὶ ἕκαστος περὶ ἑαυτῶ ἀμφιβόλως ἔχων τὸ σῶζεσθαι, ἀναμφιβόλως εἶχε περὶ τὴν φήμην. Ἐν ὅσῃ δὲ ταῦτ' ἐκείνοις ἦσαν, κατόπιν ἄλλοι ἐκτρέχοντες ἐτραγῆδου τὰς συμφορὰς, καὶ οἰκείοις ἔλαγον ὀφθαλμοῖς τεθεῶσθαι τοὺς ἐπιόντας τὸν ἐντυγχάνοντα σφίσι μεληθὸν κατασφάττοντας, ὡς εἶναι τὴν ἐκείνων θῆαν ἅμα καὶ θάνατον οἴκτιστον, τῶν φόβων, οἶμαι, εἰδωλοποιούντων τὰ πᾶθη καὶ γρηγοροῦσι καὶ τὰ μὴ ὄντα πλατύνοντων ὀφθαλμοῖς τὸ ὀπτικὸν πλανωμένοις καὶ τῆς ἀληθείας

Τοῦ δ' αὐτοῦ ἔτους, μηνὸς Κρονίου, τῶν θείων ἡμερῶν τῆς νηστείας τελουμένης, ἡμέρα τῆς δευτέρας ἐβδομάδος δευτέρᾳ συνέθη τῇ Νικαίᾳ ἐκ παραδόξου τε καὶ ἐξαίφνης πρᾶγμα πραχθὲν μὲν φοβερὸν καὶ μηδενὶ ἄλλῳ εἰς λόγον ὑπερβολῆς παραχωροῦν τῶν πρωτείων, γὰρ ὅτι καὶ ὅπως συμβαίη, ὅσον τῇ προσβολῇ καὶ μονῇ καὶ τῇ τῶν δεινῶν προσδοκίᾳ, ὡς ἦδη μεγίστοις κακοῖς περιβεβλησθαι ἀναγκαῖον εἶναι τοῖς δεχομένοις καὶ μηδὲν [P. 163] τῶν εἰς σωτηρίαν ἐλπίζειν, λεγόμενον δὲ μὴ τόσον ἔχον εἰς φόβον καὶ σσοτολήν. Ἐῴθε γὰρ ὁ λόγος τοῖς μετρίοις μέγεθος ἐπιφέρειν ὡς οἷός τ' ἐκείνων περιεῖναι, τοῖς δὲ μεγίστοις ἐξακτων ὑστερος σφῶν φαίνεσθαι. Πλὴν καλὸν ἐν τοῖς τοιοῦτοις μὴ τοῖς λεγομένοις ἐμμένειν τοῖς λόγοις προσέχοντας, ἀλλὰ καὶ ἐς μάλα τὸν νοῦν ἐπανάγειν καὶ ὡς ἐπ' αὐτῶν ὄντας τῶν πραγμάτων ἀναπολεῖν τὰ λεγόμενα. Πρώτη τοίνυν φυλακῇ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὑπεραναβεδηκότος τὸν ὀρίζοντα τοῦ ἡλίου ὅσον καὶ ἐπὶ μοίρας ζωδίου τριάκοντα, ἐπ' ἔργοις ὄντων τῶν ἀνθρώπων τῶν μὲν πνευματικῶς τῶν δὲ καὶ σωματικῶς, ἐξαίφνης φημίζεται λόγος οὐκ ἐν τῷδε μὲν τῷ μέρει τῆς πόλεως ἐν τῷδε δ' οὐ, ἀλλὰ κύκλῳ περὶ τῆς πόλιν ἄπα-

28. De Vulgata Nicææ falso nuntio invadentium eam urbem Tocharorum.

Ejusdem autem anni mense Martio, cum sacri dies jejunii celebrarentur, die secunda hebdomadis secundæ, contigit Nicææ ex inopinato et subito quiddam adeo terrificum, ut si cum maxime turbulentis et tumultuosis eventibus, qui maximam afferre consternationem solent, conferatur, nulli omnium diritate commotionis ac popularis formidinis insana concitatione concedat. Unde ac quomodo acciderit tam vehementer ingruens, tam longum durans, tam anxia exspectatione mali gravissimi crucians terror, tam inevitabiliter in summæ calamitatis sensum quasi præsentem cum extrema desperatione salutis quos comprehendebat miseros conjiciens, conandum est dicere, utcumque sit difficile narratione rem exprimere uti se habuit, quippe quæ sit necessario minus atrox apparitura legentibus quam eam experti senserunt. Nam quæ mediocribus quidem affingere magnitudinem ars atque amplificatio sermonis potest, eadem infra maximarum per se rerum subsidere fastigium impar assequendo solet. Quare sapientis lectoris est sublevare iudicio in talibus infirmitatem scriptionis cui cognoscendæ dat operam, et quasi supplere imaginando quod dictio minus exprimit, evolante animo in ipsam præsentiam periculi, sensusque induente quales fuisse consentaneum sit eorum quibus contigit in 245 re, dum gereretur ipsa versari. Primo igitur trihorio diei illius, eminente supra horizontem sole quasi partibus signi triginta, cum operibus homines vacarent alii spiritualibus, corporeis alii, confestim fama dissipatur, non in

hac quidem urbis parte, in illa vero non, sed late per urbem totam uno circum undique tenore, gentem Tocharorum multitudine fretam trucidatis portæ custodibus in civitatem irrupisse rapidissimo et sævissimo simul impetu, ita ut passim ipsis inopinato ubivis occurrentes momento ab iis immanissime omnes conciderentur. Et rumor hic simul prolatus, simul universam pariter complevit comprehenditque civitatem. Exilientes igitur extra domos eo quisque habitu quo illo rerum articulo repertus est, discurrebant confusissime per vias et angiportus, ruentes ille huc, hic illuc, alter in alterum accedentes mutuo collisu, labore utrinque contrario, sed pari; in quem illos trudebat opinio cuique instantis a tergo mali. Ac sese pulsantes percontabantur quæ hæc esset fama, et ecquid vera narrarentur. Porro neque hi neque illi certum quidquam expedire poterant. Cæterum omnes voce consona verissima dioi affirmabant; nam quam quisque incertus erat consilii de via modoque propriæ salutis in tuto collocandæ, tam certum se ferebat de veritate gliscentis famæ. In his dum isti erant, ecce a tergo alii currentes miserabiliter deplorabant infandam cladem, propriis modo se vidisse oculis memorantes, 246 dum hostes quemplam sibi obvium membratim concerpserint, difficili iudici immaniorne illa crudelitas cædis an tristius et miserabilius spectaculum fuerit. Credidero in terrorem, partes invadentem Morphei, somnia vigilantibus tetra quædam objectasse, atque ut per noctem imaginationi solet sopor, ita oculis luce palam illuisse, visa ostentando falsa. Vis nempe illa est insanæ formidinis, ubi mentem

ἀποτυγχάνουσι. Τὸ γὰρ κατὰ νοῦν φοβερὸν λαμβάνον τὸ ὀπτικόν, ὡς τοῖς ἔξω σκοτασθῆν διὰ τὸ περιὸν τῆς δειλίας, καὶ κατὰ τρόπον βλέπον, προσεῖχεν ὡς ἀληθεῖ εἰδωλοπλαστομένῃ τῇ φαντασίᾳ, καὶ ὁ ὑπενόει μόνον ὡς ὄν ὑπετόπαζε. Τί γὰρ ἐκείνοις [P. 163] ἠβούλετο τὸ τὰ ἀνύπαρκτα ὡς ἐν ὑποστάσει ὄντα πιστοῦσθαι, οἱ δ' ἀκούοντες τῶν πρόσθεν μὲν ἐξεκρούοντο, παλινδρομοῦντες δ' ἐς οἴκους οἱ μὲν ταῖς γυνίαις ἐξήχουν παραδύεσθαι κατὰ τὸ σφίσιν αὐτοῖς εἰς σωτηρίαν ἱκανὸν νομιζόμενον, καὶ οἱ μὲν τάφους πάλαι καταθεθνεύτων ἀνοιγνύοντες εἰσέδουν, οἱ δ' ἀσφαλῆσι τόποις ἐκυτοῦς ἐνεπίστευον· ἄλλοι δὲ ἀνδρωδέε τι καὶ θαρβύχλεον ἠγούμενοι πράττειν ἔπλα τε περιετιθου καὶ λόγγαις σὺν ἀσπίσιν ἐχρῶντο καὶ τὸν ἠγροσόμενον ἐξεζήτουν. Ἦσαν δὲ τότε ὁ μὲν εἰς προστασίαν τῆς πόλεως τεταγμένος οὐκ εὖ εἰδὼς πολέμων, ἀλλὰ λημμάτων ὁ Μανουηλίτης Νικόλαος, τιμὴν ἔχων τὸ προκαθῆσθαι τῆς πόλεως, ἄλλοι δὲ πλεῖστοι πολεμικαῖς ἐμπειρίαις ἐντεθραμμένοι, οἷς οὐδεμία τις ἐνῆν τὸ τηνικάδε ἔννοια τοῦ πολλακίς καὶ ψεύδους εἶναι τὸ φημιζόμενον, ἀλλὰ πᾶσι κοινὸς προσπεπαικίει φόβος. Καὶ μὴ μόνον τὸ κατὰ σφᾶς ἤθελον, ἀλλὰ καὶ τὸ κατὰ πᾶσαν τὴν πόλιν σώζεσθαι. Ὀπλισθέντες τοιγαροῦν διέθεον πᾶσαν τὴν πόλιν,

consternaverit, furorem inde oculis offundere, ut sibi coram cernere mœsta tetraque simulacra videantur, quæ nusquam sint alibi quam in errore delirantis animi, unici artificis illorum, persuasione quamvis vana stultaque in certo affirmandi fiduciam abundante. Talia qui a contra venientibus audierant, referebant retro pedem domos versus; pars angulos scrutabantur, sicubi cavum invenirent quo se compingerent : alii aliud salutis spem offerens latibulum captabant ; nec deerant qui sepulcris dudum mortuorum sese insinuantibus ibi musearent ; locis quidam munitis et firmi operis caput vitamque commendabant. Ab his diversi nonnulli digno viris, et ut ipsis videbatur, generoso consilio, armis indutis, arrepta lancea scutoque, qui duceret adversus hostem quærebant. Homo erat urbi præpositus prædarum quam præliorum scientior, Manelites Nicolaus. Hic honor obtigerat præsidendi tunc Nicææ. Erant et alii plurimi, militiæ usu nonnullo, multorum annorum stipendiis imbuti. Horum nulli tum venit in mentem cogitare vanos plerumque ferri ejusmodi rumores, ideoque serio 247 disquerire quid in re esset ; sed pariter omnes una communi percussi formidine, satagebant non se solos, verum et cives tecta que servare. Armati ergo discurrebant per totam civitatem, velut quidam ultro citroque continue commeabundi celeres nuntii. Ac dum hi hanc, alii aliam in partem impetu feruntur, nihil quidem eorum quæ dicebantur videbant : solum ejulatus undique planctusque audiebant, velut capta civitate lamentantium ; erantque voces acclamores plane quales hominum, quos cum maxime præsens pungit ac penitus vulnerat atrocis ingruentis mali sensus ; ni-

οἱά τινες διέττοντες συνεχεῖς, καὶ οἱ μὲν ἔνθεν, οἱ δὲ ἐκεῖθεν μεθ' ὀρμῆς ἐξαλλόμενοι οὐδὲν ἑώρων τῶν λεγομένων, μόνων δὲ ὀδυσμῶν καὶ στεναγμάτων ἤκουον ὡς ἀλόγως τοῦ ἄστεος καὶ ὡς τοῦ δεινοῦ σφίσιν ἐν χρῶ γεγονότος, καὶ σχῆμα ἦν ἀντικρυς ἀλούσης πόλεως τὰ πραττόμενα, πλὴν οὐκ ἐκ τῶν δρώντων εἰκονιζομένων τῶν χαλεπῶν, ἀλλ' ἐκ τῶν πασχόντων τὰ τῆς ἀλώσεως. Οὐ γὰρ κενὸς ἐκάλει κενὸν ὡς ἀψόφωμος τὸν ἀργὸν πρὸς τὸ λήψεσθαι, οὐδὲ πλήρης ὢν ἄλλος παρώτρυνεν ἕτερον, ἀλλ' οἷον ἐκσπασθέντες τῇ φοβόληπτοι γεγονέναι, καὶ τοῖς οἰκείοις ὡς ἀλλοτρίοις προσπαίοντες, ὀπώπτειον καὶ τοῦτε συνήθεις ὡς πολεμίους, παρὰ τσοσῶταν οὐ σφάττοντες παρ' ἑσόν καὶ τὸ πρὸς ἐκείνων παθεῖν ἐβουλόταντο, δύσμοροι τῆς ὀμαιγμίας καὶ ἄθλιοι τῆς κατὰ σφᾶς προθυμίας ἕκαστος. Τότε καὶ οἱ ἐν εἰρηκαῖς σιδήροις πεδούμενοι (πολλοὶ γὰρ τῶν πολεμίων κρατηθέντες ὡς εἰρηκτὴν λήθης τὴν ἐν Νικαίᾳ φυλακὴν κατεκρίνοντο, ὡς οὐ ῥαδίως ἂν ἀποδράντες) ἐκείνοι τοῖνον τὴν κοινὴν θεώμενοι ταραχὴν ἐπίστευον τοὺς ἐχθροὺς εἰσεῖναι καὶ κρατῆσαι τὸ ἄστυ, οὐκ ἐξ ὧν ἐκείνους ἔβλεπον, ἀλλ' ἐξ ὧν τὸν τῶν ἐποικῶν θόρυβον ἔθεῶντο. Καὶ δὴ τῶν πεδῶν ἐκλυθέντες οὐραγοὶ τινες ἦσαν προεκθεούσης τῆς φάλαγγος,

hilique deerat ad scenam tragicam extrema calamitatis, qualis in direptione urbis expugnata cernitur, nisi quod solæ quæ patiebantur personæ partes illic, et quidem perfectissime, agebant suas, vim inferentes comparebant nusquam. Non enim, ut sit in deprædationibus captarum civitatum, vacuum vacuum exhortabatur ad secum rapiendum, et in hoc segnem increpabat. Non rursus plenus prædæ alius ostentabat socio spolia exposita, incitans ut strenue auferret. Nihil, inquam, spectabatur tale, sed tantum turba tumultuans avulsorum domibus et temere cursantium metu lymphatorum : qui ubi in domesticos procurso offenderant, cohortescebant tanquam in hostes incidissent, terrore panico, quo erant fascinati, familiares deformante in barbaros, quos ne occidere conarentur sola tuendi se ipsos ab eorum scilicet infesta vi et armis cura retardabat. Infelices diracacitate, qui non discernent cives et socios ab hostibus ; nec minus miserer fortitudine intempestiva, qua in amicos atque adeo in se ipsos mucroem impetumque unusquisque vertebat. Tunc hi quoque quos custodiæ ferro vinctos tenebant (multi enim bello capti perpetuo carcere. Nicææ detinendi damnati erant, ad id ista delecta civitate, quod inde difficilium vias fugiendi reperire posse viderentur, isti, inquam, communi animadversa perturbatione, persuasi revera ingressos hostes 248 et in urbe prævalere, non quod ipsos viderent, sed ex trepidatione quam cernebant civium ducta conjectura, soluti vinculis se comites addiderunt iis de quibus dixi armatis, et extremo velut agmine cohortem auxerunt obeuntem, ut est memoratum, vias urbis, et præcurrentes sequebantur,

πλὴν οὐ κατ' ἄμυναν, ἀλλὰ κατὰ προθυμίαν του φυλάσσεσθαι. Ἦν δὲ τὸ τῆς ἐκδρομῆς τέλος ἐπὶ τὰς πύλας ἵεναι τῆς πόλεως. Καὶ ὁ λαὸς [P. 165] εἶπετο χύδην, καὶ ἐν ἀλογίστῳ τῇ καθ' αὐτὸν ἀσθενείᾳ ὠβριώδουν ἕκαστος, ὡς ἢ τεθνηξόμενος τῶν πρώτων πεσόντων, εἰ οἱ πολέμιοι ἔξωθεν διεκπαίοιεν, ἢ τούτων ἀνωθούντων τοὺς εἰσχεομένους καὶ ἀναστελλόντων ἐνδοθεν αὐτοὺς οὐραγῶν συνελευσόμενός τε καὶ ἐκφευξόμενος. Τὸ δὲ ἦν ἄρα ὄνειδος αὐτοῖς. Ἰπροσπεσόντες γὰρ ταῖς πύλαις οὐ μετὰ τῆς αὐτῆς καὶ μιᾶς προθέσεως ἐπήρχοντό τε καὶ ἀνεχώρουν, ἀλλ' ἐν ταραχῇ καὶ σὺν οὐδενὶ κόσμῳ ἐπιπίπτοντες μεθ' ἡσυχίας καὶ σὺν καταστάσει τῇ προσηκούσῃ ἀνεξεύγνου. Εὕρισκον γὰρ καθ' ἡσυχίαν καθημένους τοὺς φύλακας καὶ μηδὲν ἐπαύουτας τῶν ἀπὸ τῆς πόλιν γενομένων. Ὅθεν καὶ μᾶλλον ἤλγουν ὡς τόσον ἠπατημένοι, ἢ ὠβριώδουν ἐν ἄλλαις πύλαις ἐλπίζόμενον τὸ κακόν. Ὁ δὲ καὶ πλείω παρεῖχεν ἐκείνοις τὴν ταραχὴν, εἰ οὕτω βραδυνάντων τῆς πρὸς τὰς μηδένα φόβον ἔχούσας πύλας ἀπτομένων οἱ ἔχθροὶ καθ' ἑτέρας πύλας μετ' εὐχερείας πάσης εἰσελθόντες. Καὶ δὲ ἐκεῖθεν διασκιδνόμενοι, οἱ μὲν ἔθεν,

οἱ δ' ἐκεῖθεν φρόντες, ἅμα καθ' ἡμίσεις ταῖς καθ' ἑκάτερον πύλαις ἐφίσταντο. ἀπογνόντες ὡς μὴ ποινούσης τῆς καθ' ἑω. Ὡς δὲ τὰ ἴσα καὶ ἐν ἐκείναις εὖρον (τὴν γὰρ πρὸς αἰγιαλὸν οὐδεὶς ὡς προδιώσουσαν καθυπώπτειν), εἰς ἕν συναχθέντες καθίσταντό τε τὰς ψυχὰς καὶ ἐν ἀμηχανίᾳ τοῦ τί πράττειν ἦσαν· μὴ γὰρ ἂν κατ' ἀέρος πεσεῖν τοὺς ἐχθροὺς πτέρυγας περιθέντας. Ὡς δὲ καὶ τὴν ἐς αἰγιαλὸν φέρουσαν ἐπιστάντες ἐλευθέραν καὶ ταύτην δέους εὖρον παντός, τῶν φυλάκων καὶ εἰς χλεύην τιθεμένων σφίσι τὴν ἀπάτην, ἀνέπνευσάν τε εὐθὺς τοῦ δέους καὶ τὴν αἰτίαν τῆς φήμης ἠρέυνων· μὴ γὰρ ἂν αὐτόθεν γῆς μακρησαμένης ἐξενεχθῆναι, εἰ μὴ τις πρῶτος τὸν φόβον ἐψευδολόγησεν. Ἐπὶ πολλὰς γοῶν τραπόμενοι τὰς ὁδοὺς, μηδὲ τὸ τυχεῖν παριδόντες, ἦν τις προβάλλοιοτο, οὐδὲν πλέον εἶγον εὐρέσθαι τοῦ ἐξ ἀφανοῦς ἅμα γε γενηθῆναι καὶ ἅμα τραφέντα συνδιελθφέναι τὰς τῶν πολλῶν ἀκοάς. Τὸ δ' ἐκ προχείρου καὶ πιθανὸν εἰς αἰτίαν τὸ τῆς εἰκόνας τῆς θεομητορος καθ' ἰκσίαν ἐκφερομένης πληθους ἔπασθαι γυναικῶν, ἃς δὴ καὶ ἐκφωρεῖν ἀναγκαῖον τὴν δεῖσιν κατόπιν ἠκούσας. Τούτων οὖν ὀλοφυρτικῶς κατὰ Περσῶν καὶ Τοχάρων θεοκλυτου-

non illi quidem animo aut impetu pugnandi ultionisve ab hoste sumendæ, sed tædio carceris occasio nem, ut sit quomodocunque oblatam usurpandæ libertatis libenter amplexi. Ista porro cunctorum sic euntium procursio ad portas civitatis ferebatur. Sequebatur autem multitudo confusa populi, exhorrescente pro se unoquoque, dum reputat quam infirmus per se sit ad propulsandum malum ingruens, et ita se pluribus applicante, sic fere subducta errantium cogitationum summa, aut se statim morituros, si hostium ferro per portam patentem extrinsecus irruentium primi armatorum, quos sequebantur, cecidissent; aut si hi fortuna usi meliori repellerent ingredientes barbaros et majore impetu incumbendo reprimerent vim ipsorum, non desperabant singuli eorum, quos diximus custodiis elapsos, invenire in communi trepidatione viam sibi privatim consulendi, erumpendo per aperta ostia simul cum referentibus pedem hostibus, et ita effugium alicubi captandi. In fine autem hujus vitæ ludibriam sui risumque repperunt. Cum enim ad portam, quo iter intenderant, pervenisent, non eodem æstu et anxietate animi qua venerant redierunt, sed tumultuose inordinataque eo progressi tranquilli securique recedebant, **cuatodes** siquidem portæ quiete desidentes sine ullo adhuc rerum quæ per urbem gerebantur sensu inveniunt. Unde una re dolebant, quo illud sibi esset, non tamen omni adhuc sollicitudine vacabant, reputantes potuisse fieri ut per alias portas hostes in urbem penetrassent. Imo cum attentius cogitaverant, illa ipsa, quam videbant, **249** nimia securitas custodum curam ipsis admovebat augebatque, reputantibus pari forte negligentia solutos aliarum portarum præsiarios, facile oppressos subito incursu hostium, aditum Tocharis in urbem præbuisse.

Quare rursus anxii partiuntur sese bifariam; et ad duas quæ restabant (præter Orientalem, quam vacare incommodo videbant, et maritimam, quam nemo suspicabatur venire hostes potuisse) duas, inquam, eodem tempore reliquas portas adierunt; ut autem ne in bis quidem reppererunt damni aut suspicionis quidquam, respirarunt videlicet mentesque a gravi perturbatione receperunt. Tamen adhuc incerti quo se verterent, ubi delitescerent, unde, qua irruissent hostes, omnia circumspectando quærebant, Quid enim? dictitantes: an illos putabimus alis per aerem invecos superne intra urbem involasse? Cum autem postremo illam ipsam quæ littus maris spectabat, portam lustrantes similiter liberam omni metu deprehendissent, et custodem ibi quoque errorem ipsis et credulitatem exprobrantium ludibrio irrisi essent, respirarunt ab omni formidine tunc plane, et solutis jam animis investigabant quæ origo falsæ opinionis quisve auctor mendacis indicii fuisset: non enim videlicet terræ quodam mugitu extitisse vocem quæ ingressos denuntiasset hostes, sed omnino primum aliquem fuisse vani nuntium metus. Postquam vero diu et diligenter in ista sunt inquisitione versati, explorantes circum omnia nihil aliud reperire potuerunt nisi mendacem famam multis eodem momento locis simul natam, simul increbrescentem, simul vulgi complexæ aures, simul animos inani terrore perfudisse. Una tantum quæ aliqua verisimilitudine niteretur publici erroris causa memorabatur, supplicatio tunc forte per urbem ducta, circumdata de more in thensa per solemnem ea dic pompam imagine Deiparæ, turba mulierum sequente quod solet in supplicationibus acclamari ab mala deprecantibus carmen pone frequentantium: **250** ac videlicet quæ tunc maxime timebant, distincte

σῶν, εἰκόσ τὰ τῆς φωνῆς διελοεῖν, καὶ συμβῆναι τὰς μὲν κατ' ἐκείνων μεγαλοφωνούσας ποτινῖσθαι, τοὺς δὲ περίξ καὶ ἐξωθεν τὴν φωνὴν δεχομένους τὰ κατ' ἐκείνων [P. 166] ὡς περὶ ἐκείνων ἐρχομένων ὑποτοπάζειν, καὶ οὕτω διαδοθῆναι σύναμα φόβῳ τὸν λόγον, καὶ τὰς τῶν πολλῶν ἀκοὰς πληροῦντα παραθῆξαι τὸν θόρυβον. Ἄλλ' ἐκείνοι μὲν οὕτως, ὁ δὲ γε βασιλεὺς μετὰ ταῦτα μαθὼν ὅπως γένοιτο, ὑπερεπέθησέ τε καὶ πέμψας διὰ γραμμάτων τὰ πολλὰ κατεμύψατο. Μηδὲ γὰρ ἀνδρῶν εἶναι φρονίμων καὶ νοῦν

ἔχόντων πρὸς τὸ παρεμπέπτον τῆς φήμης θορυβουμένους εὐθὺς θορυβεῖν· δεῖν γὰρ ἐννοεῖν τὸ τοῦ πράγματος ἀνυπόστατον, καὶ ὅπως ἔχθροὶ μὴ περικαθήμενοι πόλιν μηδ' ἐν χρω τῶν πύργων ὄντες, ἀλλὰ μόλις καὶ ἀκούεμενοι διάγοντες ἐν Περσίδι, εἰτίκα παμπληθὲς ἀπέχοντες πετασθέντες ἐμβαλεῖν δίχα πολέμου καὶ προσβολῆς. Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα πρὸς τὸ εὐφλακτότερον τὸν λαόν.

postcenda eorum liberatione nominatim experientium, nec sine ejulata ingeminantium: « Defende nos, Deus, a Persis, a Tocharis erue, a barbaris nos, Deus, protege, » talia cum meticulorum genus muliercularum et in iis consternatiores aniculae quaedam vociferarentur acutius, credibile est voces illas Persarum et Tocharorum percussisse aures quorundam aliud agentium, et novitate ipsa ac tono formidinem ciente, multos, indiscusso statim indicio gliacente, in absurdam ingressorum urbem istorum, quos appellari audierant nominum, opinionem ac fidem fuisse ridicule pertractos. Nam ne cito deprehenderetur primus error, perturbationem ex dira mentione statim natam obstitisse, et persuasionem cum metu late disseminasse; ita tumultum urbis et illam insanam trepidationem ortam auctamque, sicilli conjectantes disserebant. Cæterum imperator ubi ea post cognovit, cum humaniter compassus errori est.

tum litteris scriptis haud perfunctorie duces præsertim primoresque reprehendit, negans vitæ prudentium ac ne sensu quidem communi satis expedite utentium fuisse, statim usque ad barbari fama temere illata, primum siquidem prætere oportuisse quo fundamento rumor nātus, præsertim male cohærentia nuntians: quomodo enim hostes intra urbem et in civium jugulis, de quibus auditum nondum esset foris approximasse, circumscindere muros, turribus se admovisse? Quomodo qui paulo ante dicti essent hæerere in Perside, subito alis sumptis volucris exercitus supra staret imminentes desuper cervicibus, tantum intervallum, ubi et arces et præsidia Romana sint, victoriis momento emensos? Hæc et his similia merito exprobrans per epistolam Nicæensibus imperator id agebat ut in posterum cautiores illos redderet in occursum similibus casuum.

Δ'.

α'. Δημηγορία βασιλέως πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς περὶ τῶν κατ' αὐτόν.

[P. 170] Ἄρχεται δ' ἐνθένδε τὰ κατὰ τὸν πατριάρχην Ἀρσένιον. Ὁ γὰρ βασιλεὺς πᾶς γιγνόμενος πρὸς τὸ πείσαι αὐτῷ τε ἠπίως προσενέγκασθαι καὶ τὸν δεσμὸν λύειν, ἐπεὶ ἀπέγνωστέ οἱ τὰ τοῦ σκοποῦ, πολὺς ἦν ὀριγνόμενος ἐκ παντὸς τρόπου ἐκείνον ἀποσκευάσθαι. Ὅθεν καὶ πολλὰκις τοὺς ἀρχιερεῖς συγκαλῶν ἐμαρτύρετο τὴν ἀνάγκην, ὡς « Δέον ὄν ἄγοντα τῶν ἄλλων σχολὴν τὰ τῆς ἀρχῆς πολλὰ ὄντα καὶ δυσεξάνυστα προσκοπεῖν, ὁ δὲ κάκεινους ἐνειλού-

μενος ἐξ ἀνάγκης ἀπαραιτήτου, ὡς μέγα τι καὶ τὸν ἀπὸ τοῦ πατριάρχου δεσμὸν ἐφόκιον ἐπισκοπᾶ. Ἐχρῆν δ' οὐχ οὕτως, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τῷ πράγματι νεμεσῆν, εἰ πλημμελήματος μὴ ὅσου τ' ὄντος τῆς τοῦ ἀρχαίου τῶν πραγμάτων ἐπανακάμψαι ἐξαλιφθεῖ ὁ πρὸς τὸ θεραπεύειν ταττόμενος δυοῖν θάτεροι πρᾶττοι, ἢ τὰ πρότερον ὡς εἶχεν ἀνταπαιτῶν, ἢ τὴν θεραπείαν ἀναβαλλόμενος. Τὸ μὲν γὰρ ἀδύνατον, τὸ δὲ πάντως ἀνοικονόμητον. Καὶ δεῖον ὄν παραινεῖν καὶ τὴν τοῦ μεταγνῶναι δεικνύειν ὁδὸν καὶ τῷ μηδὲν τοῦ πλημμελήματος αἰσθομένῳ ἢ καὶ καταβρόχθυμῶντι

IV.

1. Oratio imperatoris ad episcopos de rebus suis.

251 Hinc incipiunt res adversus patriarcham Arsenium gestæ. Cum enim imperator totus hactenus fuisset in deliniendo patriarcha, omnibusque officiis eblandiendo ut mitius agere secum vellet et anathematis injecti vinculum solvere, postquam animadvertit se nihil proficere desperavitque plane meliorem in posterum successum petitionis istius suæ, conversa velificatione vehementer in consilium incubuit ejus omni ratione amovendi. Ei rei præmuniendæ, sæpius convocatis sacrorum præsidibus, contestans exponebat angustias quibus conflictaretur, inter hinc quidem urgentes ineluctabili

necessitate curas imperii, tales omnino quæ solutum a cæteris animum requirerent, ac vel sic vix sat agente connitenteque prout oportebat expedirentur, inde autem obstantem duritiam patriarchæ impediens se ac quasi constrictum trahentis diris vinculis anathematis infandi. Considerarent hæc, et viderent an non esset æquius venire ipsos secum in partem sollicitudinis publicæ, improbanda ista intempestiva pertinacia. Patriarcham, cujus essent partes adhibere curationem lapsis, obfirmasse inflexibiliter animum in prosecutione alterius harum duarum rerum, aut ut repocatur in priorem statum id quod meo peccato mutatum est; aut ni hoc fiat,

ἐκ προαιρέσεως, ὁ δὲ καὶ τὸν ἐξ αὐτοῦ νυττόμενον τῷ γνησίως μεταγῶναι, καὶ τὴν θεραπείαν ἐκτόπως θέλοντα δέχεσθαι, καὶ καυστήρσιν οἰκονομοῖτο, ἐκεῖνος ἀπωθεῖται, καὶ τῷ μεταγῶναι τὸ ἀπογῶναι συνείρει, ὡς κρεῖττον ὄν μὴ μεταγῶναι ἢ ἀπογῶναι μεταγῶντα · τὸ μὲν γὰρ ἀναλγησίαν κατηγορεῖ, τὸ δ' ἀπόλειαν αἰωνίζουσαν. Αὐτὸν μὲν οὖν καὶ πολλάκις προσελθόντα ἀποπέμπεσθαι, καὶ ζητοῦντα τοὺς τρόπους τῆς ἰατρείας οὐχ ὅπως λαμβάνειν, ἀλλὰ καὶ προσονειδίζεσθαι, καὶ τέλος οὐδὲν ἄλλο πυνθάνεσθαι πλὴν τὸ ἀνάγκην εἶναι τὸ τραῦμα ἰᾶσθαι, ὅπως δ' ἴψο μὴ μανθάνειν, ἀλλὰ πρὸς τὸ πράττειν προτρέπεσθαι μὴδὲν εἰδότες τῶν πράττειν ὀφειλομένων, εἶναι δ' ὑποπτεύειν τὸ πᾶν χλεύην. Ὡρα γοῦν δεδοικέναι μὴ τι καὶ πράττοντος ἐκεῖνος ἀναλαμβάνων τὸ ἔγκλημα, ὡς μηδενὸς αὐτάρκους γενομένου, μὴ καταδέχοιτο, καὶ οὕτω πονέσας ἀνήνυτα γνώσομαι. Ὁ δ' οὖν καὶ ἐμφαίνει πλαγίως, ἀκούσαντες δὲ διαγνώτε ἦν ὅπως συμφέροι. [P. 171] Ἀποθέσει γὰρ

βασιλείας καὶ ἰδιωτισμῷ μετιέναι τὸ ἔγκλημα βούλεται. Τῷ δὲ, ὅ ἂν καὶ συνενέγκοι σκοπῶν, οὐδ' ὅπως εὐρίσκω. Ἐπὶ μὲν οὖν τοῖς κοινοῖς, αὐτόθεν δῆλον, καὶ οὐδὲν δεῖ ἐρωτῶντας μανθάνειν · τὸ γὰρ μήτ' ἐκεῖνου οἴου τ' ὄντος τὰ πράγματα διοικεῖν, καὶ μηδὲ συμβάντος ἐκστήναι, ὡς μέγα τι τὴν ἐρημίαν λογίζεσθαι, οὐδὲν ἄλλ' ἢ ζητοῦντος οἶμαι κοινὸν ἔλεθρον καὶ Τελχίνος τρόπον ἐνδεικνυμένου. Ὁ δὲ καὶ μᾶλλον διαφερόντως τῶν ἄλλων ἀπτεταί τῶν ἐμῶν, μακρὰν ἂν τὴν δημηγορίαν κατέτεινα ἂν, ἦν μήγε καὶ ἀφ' ἐνὸς μόνου οἴος τ' ἦν παριστῆν τὴν βλάβην. Τί γάρ μοι καὶ ἐχέγγυον τοῦ δὲ αὐθις ἀπραγμόνως βιώσει καταθεμένῃ τὴν ἐξουσίαν; Τί δὲ γυναίκε καὶ παισὶ μᾶλλον; οἷς ἂν παρευθὺς μοῖραν ἐφεδρεῦειν ἀνάγκη ἦς ὁ τυχὼν οὐ γηθήσειεν. Ἐμοὶ μὲν οὖν οὐκ ἔστιν ἀμφισθητεῖν ἐκεῖνῃ τῆς πνευματικῆς ἰδμοσύνης, καὶ ὁ τι κελύοι · τίως δ' ἐν τούτοις πολλοῦ γε δεῦ προσεπαίνειν. Πῶ γὰρ καὶ τίνοι ποτ' ἔθνη τὸ τοιοῦτον ἔβλαστε; καὶ εἰς τί παράδειγμα βλέπων ὁ

mibi omnes spes redeundi unquam ad communionem Ecclesiae inexorabili severitate praecidatur. Atqui, ut vos pro vestra prudentia videtis, alterum quidem istorum fieri non potest; alterum perquam inhumanum est et ab Ecclesia materna in suos indulgentia **252** maxime abhorrens. Veri pastoris et providi patris munus fuerat hortari ad poenitentiam, et viam ostendere aberranti, calcarque addere, ut ad Deum frugemque rediret, etiam suam miseriam non sentienti, negligentique ac respicienti obstinata contumacia remedium. Ille autem me ultro damnantem detestantemque scelus meum, memnia veræ poenitentiae signa exhibentem, me etiam atque etiam poscentem poenas mihi imponi salutaris me patientia obnoxia profitentem sectionis quoque et ustionis austeris subeundis curationibus paratum, rejicit atque aspernatur tamen, et culpæ utcunque a resipiente damnatæ conscientiam æquum censet extrema desperatione constringere. Mibi vero minus malum minusque noxium videtur non agnoscere culpam propriam, quam ejus improbatæ revocatæque veniam desperare. Prius enim illud duritiam solum arguit alias emendabilem impoententis in praesens animi: hoc posterius in aeternæ utique damnationis exitium inevitabile destrudit peccatorem. Expertus omnia hæc queror. **D** Nihil non tentavi. Adivi supplex patriarcham sæpius; toties rejectus sum. Rogavi ut mihi satisfactionis modus præscriberetur: non modo non impetravi, sed acriter increpitus, sed contumeliose objurgatus sum, a non aliud extremi responsi loco ad finem adjiciente, nisi necesse esse curari vulnus, quæ autem ei possit fieri medicina, se nescire. Verumenimvero an non irrideri se superbo ludibrio ille jure suspicaretur, cui suadeatur et tanquam necessarium præscribatur efficere aliquid, et tamen quo id modo quave ratione queat suscipi ac perducere ad exitum, ipse qui jubet ignorare se testetur? Nonne hinc justa causa mihi relinquitur timendi ne,

si ultro aggrediar satisfacere pro crimine, ubi multa impendero, multa tentavero multum sudans nitensque in sceleris expiationem mei peregero, haud ea tamen ille satis accipiat, sicque contentiones me illas ærumnasque perdidisse spretus ad extremum ac repulsus sentiam? Audite autem et pro vestra sapientia aestimate quale sit et ecquid expediat reipublicæ, quod per istas ambages oblique **253** innuit. Videtur jelle me depositione principatus et reditu ad vitam privatam expiare scelus quod conscivi. In hoc ille quid spectet, et in quem transferre cogitet principatum mihi ereptum, comminisci equidem nequeo. Quanta porro quamque perniciosa inde foret oritura perturbatio, subjicere sibi quisque circumspicendo cuncta potest, ut alium consulat neminem. Cum enim ille cui intersusum imperium patriarcha jure queritur, nec per aetatem aut experientiam par sit moli ferendæ publicarum rerum, prætereaque in calamitatem incidere cum immedicabilem tum omnimo talem, quæ ut abunde cuncta cætera suppeterent, omnem ei prorsus facultatem ac vim adimat principatus unquam quomodocunque fungendi, satis patet quam perniciosa consulat reipublicæ, qui me amoto reductoque in ordinem solum istum et destitutum ope collegæ universo rerum omnium regimini præficiat. Hoc enim quid esset aliud quam in exitium certissimum cuncta projicere, ac mali dæmonis invidentis rebus bene constitutis indolem præferre? Idem hoc porro consilium quam meis privatis rationibus status, famæ, salutis capitale atque immaniter infestum sit, distinctius exsequerer longa oratione singula enumerando, nisi totam latissime patentis injuriæ perciciem brevi possem compendio oculis, in uno veluti specimine, subjicere. Quem enim idoneum mihi vadem dabunt tranquille me ac secure deinceps victurum, postquam imperium abdicavero? Quid tunc fiet uxori, quid meis liberis? quos utique principali delapsos fastigio illa exspe-

ἱεράρχης ἀνεμεσήτως ἀξιούν ἔχει τοῦτο καὶ ἐν ἡμῖν; ἢ οὐκ οἶδε τὸν τοιαύτης γευσάμενον καθάπαξ μεταβολῆς μὴ τρόπον εἶναι μετεγκλίναντα τελευτῆν; πόσοις γὰρ ἐπεδρεύεται βασιλεία; ὁπόσοις δὲ καὶ ἡ πίστις ἐψυκταὶ ἐπὶ τοῦ σχήματος, σωζομένου καὶ ἐπὶ τοῦ βασιλείως, οὓς καὶ καθυφεύκτος ὤρμημένους πάλαι θαρβύν ἀνάγκη. Κἂν αὐτοὶ μὴ δρῶνεν ἰάπωντες ἄλλως, ἀλλὰ τῷ γ' ἐπὶ τῆς ἀρχῆς καταστάντι, ὡσπερ ἀντιζηλοῦν εἶκος, οὕτω καὶ δρῶν τὰ χειρίστα βᾶδιον. Τί δὲ καὶ ἀνάγειν εἰς τὴν ἀρχὴν ἔδει, ὃν μετ' οὐ πολὺ κατὰγειν ἐβούλετο, ὡς γεύσαντα μόνον ἀποστρεφῆν; χωρὶς δὲ τούτων καὶ Θεὸν, εἴπερ τινὶ ἄλλῳ μεγίστῳ, καὶ καταστᾶσει βασιλείας συνιέναι πιστεύομεν. Θεοῦ δὲ βουλὴν διασκεδῶν ἐθέλειν ὡς δ' αὐθάδες, ὡς δὲ καὶ μέγαν ἔχον τοῖς τολμῶσι τὸν κίνδυνον. Ταῦτα τοίνυν ἐνθυμομένους δεῖ καὶ ὑμᾶς τῷ δίκαιῳ τῆς βασιλείας συμπράττειν, καὶ μὴ οὕτω καταμελεῖν ἡμῶν ἐπὶ τοσοῦτον ἀπυρχομένων τοῖς λογι-

σμοῖς. Τί δαί, οὐ τῇ Ἐκκλησίᾳ μετάνοια ὤριστα; οὐ νόμοι ταύτης θεῖοι προβέβληνται; οὐχ ὑμεῖς κατ' ἐκείνους τοὺς πολλοὺς θεραπεύετε; ἢ τοῖς βασιλείας διαφερόντως πρὸς τοὺς πολλοὺς οἱ τῆς Ἐκκλησίας πρόκεινται; νόμοι; εἰ δ' οὕο, ἀλλ' εἰ μὴ παρ' ὑμῖν μετάνοιας θεσμοὶ, ἀλλαγῶ τῶν ἐκκλησιῶν, εἰσὶ, καὶ προσδραμοῦμαι ταύταις, καὶ παρ' ἐκείνων θεραπευθήσομαι. Ἡμῖν μὲν οὖν τὰ κατὰ γνώμην εἴρηται, ὑμῖν δὲ σκεπτέον τὸ ποιητικόν βουλευομένους σύναμ' ἐκείνῳ. [P 172] Οὐδὲ γὰρ καὶ εἰσὶ ἀνέξομαι πύσχειν ἀνάτα. Καλὸν γὰρ ἢ παρ' ὑμῖν ἰᾶσθαι, ἢ γρητῆν τὸν τρόπον τῆς θεραπείας ἐτέρωθεν. » Ταῦτα τοῦ βασιλείως διαλαλήσαντος τοῖς ἀρχιερεῦσι, καὶ οἷον πρὸς τὰ τῆς μάχης ἀκροβολισαμένους, ἐκείνῳ ἐφ' ἐκάστῳ τῶν λεγομένων τοῖς ἀχθομένοις προσοικότες δῆλοι ἦσαν τὰ πρὸς βασιλεῖα τοῦ παπάρχου συνόλωσ οὐκ ἀποδεχόμενοι, καὶ διὰ τοῦτο κατὰ αὐτοὶ προτιθέντες καὶ ἅμα συνείροντες θεραπείαν

ctat, illa statim excipiet vitæ sors, qua vix homo de vulgo contentus degeret. Quæ ego dum reputo, etsi haud præfracte iverim inficias inesse fortasse spirituales patriarchæ prudentiam in aliis plerumque quæ præscribit, tamen adduci unquam nequeam ut credam posse illum mihi iuste ac sapienter tantum detrimentorum ac calamitatum, quantum ista perniciosissima fortunæ capitique meo ac meorum exauctoratio continet, pœnæ nomine medicinalis aut pœnitentiæ salutaris specie injungere. Ubi enim locorum, qua in gente, tale quidquam existisse fando unquam audivimus? et cuius tandem, quod veluti 254 exemplar fuerit intuitus, auctoritate probati alias facti tantam istam se putavit excusare posse, aut etiam commendare, novitatem? An nescit ei qui ex vita privata in imperium evectus principatum semel degustaverit, non aliam quam cum præsentissimo conjunctam mortis periculo conditionem ostendi fortunæ prioris resumendæ? plurimorum etenim semper insidiis principatus obsidetur: plerorumque vero subditorum fides et amor in principem vana duntaxat superficie ostentati exterior obsequii totus exprimitur, intus nihil habens solidi. Quare necesse est eum a quo violando sola reverentia potestatis odia malevolorum coercebat, cum primum nudatus præsidio imperii telis invidiæ fuerit objectus, iis insulsius impeti vel palam oppugnantium vel clam faventium oppugnantibus, quibus salvus haud possit obsistere. Quæ cum æquos et sapientes omnes æstimatores rerum reputare apud sese par fuerat, tum eum maxime qui me suo ipse in primis suffragio ad imperium extulerit, hoc est invidiose et offensionibus exposito implicuerit negotio. Unde ipsius est tueri quod fecit, non autem id agere, mea exauctoratio procuranda et per eam in me armanda invidia emulorum, ut quem detulit superemus honor, in extremum mihi vertatur exitium. Quid enim attingebat in summum fastigium evehere quem paulo post in perniciem ultimam detrahere inde ac præ-

cipitem dejicere conaretur, tanto miserius senturum calamitatem, quanto eam experientio prius degustatæ in suprema potestate felicitatis acerbiorum intolerabilioremque reddiderit? Præter hæc, si quod humanum majoris momenti negotium Deus peculiari cura dignatur, evectioem alicujus in imperium rem esse, utique cui semper interveniat studiosior aliqua Numinis providentia, vulgo et merito existimamus. Quod igitur divino consilio decretum effectumque sit revocare ac rescindere hominem conari, quis non videt quam temerarium, quam insolenter arrogans, quam denique audentibus periculosum censerit debeat? Hæc vobiscum 255 reputantes, æquum est, Patres, dare vobis operam ut imperialis dignitatis, prout fas pinguet est, ratio habeatur, neque negligere nos tantam tempore misere suspensos atque æstuantem inopia consilii. Quid enimvero? an non ab Ecclesia pœnitentiam dari poscentibus definitum est? nonne hoc olim ejus leges divinæ sanxerunt? non juxta eas quotidie quisque vestrum quoscunque opus est (plurimi autem offeruntur tales) præscribendis satisfactionibus curatis? an pejori conditione principum sunt? an illos unos Ecclesia ab universali sua id filios indulgentia exceptos exclusosque vult, nec legum omnibus latarum frui beneficio patitur? Respondete num ita sit; declarate, inquam, non esse apud vos pœnitentiæ locum, nec excipi a vobis resipiscentem qui pœnas sibi sceleri purgando injungi salubres petat: tum meæ partes erunt mihi consulere, et alibi quærere rem necessariam, cujus hic copia non suppetit. Aliæ aliis in locis ecclesiæ sunt: eas adibo, ab iis pœnitentiam petam et consequar. Exposui vobis sensus intimos animi mei: considerandum vobis relinquo, et cum ipso patriarcha consultandum, quid fieri conveniat. Non enim amplius patiar pro deposito me abjici. Jam, inquam, mihi plane decretum est aut accipere curationis modum a vobis aut alibi quærere. » Talia episcopis locuto imperatore, ac per hæc quasi prima

ἤθελον τὸν κρατοῦντα. Οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ καθ- A
 υπισχυνοῦντο μόνον καὶ αὐτοῦ βασιλέως προσπέμψαν-
 τος αὐτοὶ τὰ μεγάλα συλλήψεσθαι.

β'. Ὅπως τὸν τοῦ Γαλησίου Ἰωσήφ πρὸς τὸν
 πατριάρχην ἀπέστειλεν ὁ κρατῶν, ζητῶν λύσιν τοῦ
 ἀφορισμοῦ.

[P 175] Ὁ γοῦν βασιλεὺς καὶ ἄλλους μὲν καθ' ἓνα
 πλείστους ἀπέστειλεν ἀξίων τὸν ἱεράρχην λύσαι οἱ
 τὴν ἀθυμίαν, ἐτόλμψοντι, ὡς ἐκεῖνος ὑπισχνεῖτο,
 τὸ κλεινόμενον ἐκπληροῦν· τέλος δὲ καὶ τὸν τῆς
 μονῆς τοῦ Γαλησίου προϊστάμενον Ἰωσήφ, ὃς δὴ καὶ
 Γαλησίου φανερώτερον ἐκκαλεῖτο, ἀνδρα πνευματικὸν
 καὶ εἰς πατέρα τεταγμένον τῷ βασιλεῖ, ἀποστέλλων
 κατηντιβόλει δέχεσθαι τὴν πρεσβείαν καὶ συγκατα-
 νεύειν τῇ ἀξιώσει. Ἄλλ' ὁ πατριάρχης πολλὰ μὲν
 παρὰ τῶν ἀρχιερέων ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως ἱκετευόμε-
 νος, ὡς οὐκ ἄξιον λεγόντων οὕτως ἐπὶ τοσοῦτον τῷ
 ἐπιτιμῆν συνίσχεσθαι, πολλὰ δὲ καὶ παρὰ τοῦ πνευ-
 ματικοῦ ἐκείνου καὶ θελοῦ ἀνδρὸς ἀξιούμενος ἐφ' ᾧ
 τὴν παιδείαν ἄλλως οἰκονομοῖ τὸν δεσμὸν λύσας καὶ
 προστιμῆν τῷ βασιλεῖ τῶν εἰκότων, ὁ δὲ καὶ μάλλον

ἤγγραϊνε καὶ ἀμταθέτως εἶχε τῆς γνώμης, ὡς καὶ
 τοῖς πρεσβεύουσιν ἐπιπλήττειν καὶ αὐτῷ δὴ τῷ Ἰω-
 σήφ γενναίως ἐπέχειν, τολμῶντι ὡς δῆθεν τὰ τῆς
 βασιλέως ἀναδοχῆς παρὰ τὴν ἐκείνου θέλησιν. Αἰρεῖ
 δὲ καὶ λόγος παρὰ πολλοῖς ὡς καὶ ἐπιτιμῆσειεν ἐφ'
 ᾧ μὴδὲ πνευματικὸς ἀναδέχοιτο· ὁ δὲ κἂν γεγονὸς ἦ
 ἐφυλάχθη ἦ καὶ παραδεδωκένον ἐλύθη ἦ καὶ ἄλυτον
 ἔμεινε, κἂν μὴ γεγονὸς ἐφημίσθη, ὡς καὶ ὁ Ἰωσήφ
 πατριαρχεύσας ὕστερον ἀπολογούμενος ὑπὲρ τούτου
 διισχυρίζετο, ὁμῶς πολὺς ἐντεῦθεν ἀνεβράβη κλύδων
 τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὡς ἰσχυρὸν προτεινόντων τῶν Ἀρ-
 σενιατῶν κατ' ἐκείνου ἐγκλημα πατριαρχεύσαντος
 σχιζομένων.

γ'. Ὅπως λίβελλος κατηγορίας κατὰ τοῦ πατριάρχου
 ἐδόθη τῷ βασιλεῖ.

[P. 174] Τότε τοίνυν Βοηδρομιῶνος ἰσταμένου καὶ
 τῶν συνήθων νηστειῶν τελουμένων, ἑορτῆς ἀγομένης
 τῆν Ἀκάθιστον σύνηθες ὀνομάζειν, τῶν τις τοῦ κλή-
 ρου ἐν νοταρίοις τῷ πατριάρχῃ τελῶν μετὰ τὸν σφῶν
 περιμικτήριον, ὃν καὶ Μεσίτην εἰώθασιν οἱ πολλοὶ
 σεμνύνοντες λέγειν, τοῦπίκλην Ἐψητόπουλος, λίβε-

velitatione auspicato praelium, illi ad singula quæ
 dicta fuerant dolore significato, declararunt, quæ
 severe ac dure patriarcha erga imperatorem ageret,
 sibi minime probari: ac propterea post multa invicem
 collata disceptataque paratos se ostenderunt
 ad offerendam Augusto pœnitenti reconciliationis
 viam. Non tamen tunc adhuc ulterius processerunt
 quam ut promitterent se intercessuros apud pa-
 triarcham quam efficacissime possent, suadentes ut
 pro se ipse de novo allegaret ad eum oratores
 supplices, quibus ad impetrandum quod rogarent
 ipsi se pro virili cooperaturos recipiebant.

2. *Ut præpositum Galesii Josephum ad patriarcham
 allegaverit imperator, petens absolutionem ab ex-
 communicatione.*

Igitur imperator cum alios singillatim allegavit
 256 plurimos, suppliciter orans patriarcham ut
 se cura mœstitiæ liberare dignaretur, offerens
 se paratum ad quidvis exsequendum quod iuberet.
 Tandem et Josephum ad id misit monasterio Gale-
 sii præpositum, cœnobii quod regebat nomine quam
 suo ipsius vulgo notiores, virum spirituales et qui
 imperatori patris loco esset, quippe audiendis ejus
 confessionibus præfectus. Hunc ergo pro se suppli-
 cem allegans, obsecrare obtestarique patriarcham
 institit ut tandem inflexus induceret in animum non
 amplius aspernari precessus suos. Vehementer id ipsum
 ab eodem episcopi contenderunt orantes, argumen-
 tis etiam adhibitis, et indignum videri contestantes
 principem tanto tempore isto quasi ergastulo diri
 anathematis constrictum detineri. Urgebat pro se
 quoque ardentem rem eandem spiritualis Pater
 supplicis, ille, quem dixi, vir reverendus, demis-
 sissimo deprecans suscepti sui nomine ut castiga-
 tionem quam æquam judicasset præscriberet, et ea
 perfunctum miseratus anathematis vinculo solveret.
 Surdo hæc canebantur. Obduruit, quin etiam exa-

speratus efferatusque magis est audiens ista pa-
 triarcha. Adeoque inflexibiliter hæsit in proposito,
 ut etiam ea rogantes objurgaret, et ipsum Josæ-
 phum acriter coerceret, eo scilicet nomine quasi is
 imperatorem absolvere ausus esset contra patriar-
 chæ voluntatem. Fama certe increbuit per multos
 vulgata, prohibitum interdicto Josepho a patriar-
 cha fuisse ne deinceps ipse confessiones, ut sole-
 bat, ejus privatas acciperet eumque absolveret:
 Quod interdictum, si vere contigit, an observatum
 sit, an id transgressus Josephus transgressionis
 istius venia impetrata restitutus in integrum fuerit,
 an postremo crimen istud contumaciæ contra in-
 terdictum et revera consciverit Josephus et inex-
 platum id manserit, in medio relinquam. Fama
 quippe illi priori contraria sparsa quoque est, as-
 serens nunquam perlatum a patriarcha tale inter-
 dictum. Et hac defensione Josephus ipse, factus
 257 postea patriarcha, utebatur, asseverantis-
 sime affirmans nequaquam id sibi prohibitum un-
 quam a patriarcha, contradicentibus nihilominus
 et in asserto perseverantibus auctoribus oppositi
 rumoris, qui in satis magnam inde celebritatem
 abiit. Adeoque id unum et potissimum erat in
 criminibus, quæ Arseniani objectabant Josepho, ab
 eo schismate discissi.

3. *Ut libellus accusationis contra patriarcham datus
 sit imperatori.*

Tunc igitur sub initium Aprilis, solemnibus jeju-
 nii tempore, dum festum ageretur quod Acathistum
 vulgo nominant, quidam ex clero Epsetopulus co-
 gnomento, in ordine notariorum patriarchæ inser-
 viens, post ipsorum primicerium, quem Mesiten
 sive mediatorem plerique solent amplo nomine vo-
 care, libellum a se digestum accusationibus plenum
 sponte imperatori tradidit, noctu post finem hym-

λον κατηγορημάτων πλήρη συνθέμενος ἀσμένῳ ἐγγει-
ρίζει τῷ βασιλεῖ, νυκτὸς τότε οὔσης μετὰ τὴν τῆς
ὕμνων ἐκπλήρωσιν. Ὁ δὲ τοὺς παρατυχόντας ἐκ
τῶν τοῦ κλήρου συγκαλέσας ἅμα ἡρώτα εἰ καὶ αὐ-
τοὶ συνοίδοιαι τῷ Ἐψητοτοούλῳ τὰ οἱ πραχθέντα. Ὡς
δ' οὐκ ἦν κατανεῦσαι ἀκούοντας πλὴν ἐνὸς ἧ καὶ
δευτέρου, περὶ τε τῶν κεφαλαίων διεπυθάνετο, καὶ
ὁποίας εἶη τῆς ὑπολήψεως ὁ τὸν λίβελλον ἐγγειρίσας.
Ὡς δ' ἐμαρτύρουν μὲν τῷ διδόντι τὰ μέτρια, περὶ
δὲ τῶν κεφαλαίων ἀπελογοῦντο, ἀνάγκη τὸν εἰς
τοιούτους ἀγῶνας ἀποδυσάμενον καὶ τούτῳ συνειδόμενον
ἔχειν ὁ βασιλεὺς εὐθὺς οἰηθεῖς, καὶ εἰς χεῖρας ἔχειν
τὸν λέοντα, ἀπρίξ εἶχeto τῶν γραμμμάτων καὶ καιρὸν
ἐτίθει τῆς περὶ τούτων σκέψεως. Οἷς δὲ κεφαλαίοις
ὁ λίβελλος συγκεκρότητο, τὰ δ' ἦσαν, ὡς εἰπεῖν καθ'
ἕκαστον· πρῶτον τὸ ἐν ἀρχῇ τῆς ὀρθρινῆς ὕμνων
τὸν ὑπὲρ τοῦ βασιλέως ψαλμὸν ἐγκόψαι, μόνῳ δὲ τῷ
τρισαγίῳ καὶ τῷ ἐπ' αὐτῷ μνημοσύνῳ κελεύσει προ-
οιμάζεσθαι· δεύτερον τὸ προσκείσθαι τοῖς τοῦ Σουλ-
τᾶν εὐμενῶς, ὡς καὶ σφιν ἐφείναι τῷ λουτρῷ τῆς
ἐκκλησίας συχναίως ἐλλοῦεσθαι, τιμίων χαρακτῆρων
σταυροῦ ἐκεῖσε τοῖς μαρμάροις ἐγκεχαραγμένον,
Ἄγαρηνοῖς οὔσι καὶ ἀμυήτοις· τρίτον ὡς καὶ τοῖς
υἱέσιν ἐκείνου τῷ ἰδίῳ μοναχῷ μεταδιδόναι τῶν ἀγια-
σμάτων κελεύσειεν, ἄδηλον ὅν εἰ τῷ θεῖῳ λουτρῷ
ἐτελέσθησαν, καὶ τὸ ἐπὶ τούτοις, ὡς ὁ αὐτὸς Σουλτᾶν

σὺν τοῖς σατράπαις αὐτοῦ κατὰ τὸ ὀρθρινὸν τῆς
λαμπρᾶς καὶ μεγάλης Κυριακῆς τῷ πατριάρχῃ λιτα-
νεύοντι συνέλθοι τε καὶ συλλιτανεύσειε. Καὶ ἂ μὲν
τῷ λίβελλῳ διειλήφατο, ταῦτά τε καὶ τοιαῦθ' ἕτερα·
τῷ μέντοι γε πατριάρχῃ τὸ παράπαν ἀγνοεῖν οὐκ
ἦν, ὅμως δὲ θεῶ τὸ πᾶν ἐπιτρέπων ἡσύχαζεν. Ὁ δὲ
γε βασιλεὺς τῶν γραμμμάτων ἄπαξ ἐπιλημμένος τοὺς
ἐπιδημοῦντας [P. 175] τῇ Κωνσταντίνου τῶν ἀρχι-
ρέων ἐπισυνῆγε, καὶ δὴ προὔτεινε μὲν ἐκείνοις εἰς
γνώσιν τὰ γράμματα, ἐκοινοῦτο δὲ σφίσι τὴν σκέψιν
ὅπως ποιοίη. Οὐ γὰρ ἦν ὑπερθεσθαι πρᾶγμα δοκοῦν
συμβάλλεσθαι τῷ σκοπῷ, κἂν οὐκ ἔδοκει ἀποχρῶν
πρὸς τὸ τὸν πατριάρχῃν δεδιζεσθαι. Ἐκεῖνος γὰρ καὶ
μὴ πρὸς ἀπολογίαν ἐτι καλούμενος ἀπελογεῖτο, τὴν
μὲν τοῦ ψαλμοῦ, ὡς αὐτὸς εἶη ὁ τάξας τοῦτο τὴν
τελεῖσθαι, καὶ αὐτὸς ἀθετοῖη κάλιν ὡς αὐτῶν
δοκοῦντος τοῦ τρισαγίου σὺν τῷ μνημοσύνῳ εἰς ἐ-
χθρῆς ἐκπλήρωσιν· καὶ δικαίως ἂν ἀπολογησόμενος εἰ
καὶ τοῦτο τελοῖη οὕτω τοῦ βασιλέως ἔχοντος, πῶς
ἂν δικαίως ἐγκαλοῖτο καθυφεῖς τοῦ παντός; τὸ δὲ
τοῦς τοῦ Σουλτᾶν ἐπὶ τῷ λουτρῷ λούεσθαι αὐτὸν μὲν
μῆτ' εἰδέναι μῆτε κελεύειν. « Τέως δικαίως ἂν ἐκ-
κλεινοῖτο πάντων ἐκείνοις τῶν λουτρῶν, οὐχ ἦττον ἢ
τοῦ τῆς ἐκκλησίας, ὡς τῶν ἄλλων πρὸς τοῖς χαρᾶν
μασι τοῦ σταυροῦ καὶ εἰκόνων εὐμοιρῶντων ἁγίων.

nodia. Imperator convocatis qui forte praesentes
adfuerunt e clero, simul omnes interrogabat ecquid
consensu et conscientia ipsorum Epsetopus id
egisset. Cum autem nemo annueret audientium
praeter unum aut alterum, de capitulis percontabatur,
simulque cujus esset existimationis qui libellum
obtulerat. Ad ea clericis datori quidem libelli
mediocre testimonium reddentibus, crimina
vero excusantibus, opinatus statim fieri non posse
quin haberet conscios qui tantum se in certamen
daret cupide scriptum oblatum tenuit, occasionem
inde sibi nascituram augurans leonis, cujus tantam
experiretur nascitiam, in potestate habendi. Mox
diem praescripsit examini. Capitula libello com-
prehensa haec ferme erant, primum, ex principio ma-
tutinae 258 hymnodiae psalmum pro imperatore
recisum a patriarcha, jubente solo Trisagio et super
eo commemoratione procaemium absolvi. Secun-
dum, nimium se propensum et familiarem Sultani
praebuisse, adeo ut ei et comitibus permiserit saepius
lavari in lavacro ecclesiae, ubi sunt signa ven-
nerandae crucis marmoribus insculpta, cum isti
essent Agareni et Christi mysteriorum expertes.
Tertium, quod filiis ejus communicari per suum
monachum sacras Eucharistiae reliquias jussisset,
cum non constaret an sacro baptismo initiati fuissent.
Praetereaque ipse sultan cum suis satrapis
per matulinum splendide magnaeque Dominicae
patriarchae litanias celebranti adfuisse et simul
Litanias recitasset. Haec et id genus alia libello in-
erant. Porro patriarchae haud usquequaque ignotum
erat quid gereretur: tamen is totum Deo permit-

tens quiescebat. At imperator admissa semel delatione
scriptisque accusatoris receptis, congregavit
episcopos aliarum urbium qui tunc Constantinopoli
sunt reperti, eisque ad notitiam scripta sibi
tradita protulit, et ut communiter secum considera-
rent quid sibi esset faciendum petiit. Non enim
erat cur differretur negotium quo dudum aspirabat
viam pandens, etsi non videbatur sufficiens ad ter-
rendum patriarcham. Ille quippe, utcumque non-
dum citatus ad pro se dicendum, respondebat ob-
jectis, ad primum quidem de psalmo, aiens se au-
ctorem fuisse istius psalmi tali tempore cantandi,
et cum antea solis a monachis id fieri consuevis-
set, primum se in Ecclesiae usum induxisse. 259
Verum eundem se id postea improbasse revocas-
seque, quod sufficere videretur Trisagium cum
commemoratione ad orationis expletionem. Prae-
terea si alia facti hujus defensio deesset, illa se uti
justa potuisse quam suggereret praesens status im-
peratoris; qui quo jure queri posset exclusum se
particula quadam ecclesiasticarum precum, post-
quam patienter et demisse acquievisset excommu-
nicationi, qua omnium sacrorum participatione
arceretur? Ad sultanis comites quod attineret,
lotos eos ecclesiae balneo nescire se, neque id jus-
sisset. Caeterum si allegata ratio valeret, excluden-
dos eos esse cunctis pariter urbis balneis, non mi-
nus quam illo quod ad ecclesiam pertineret, cum
aliam quoque thermam, praeterquam signis crucis
insculptae sint, sacris etiam imaginibus ornentur.
Si autem id non obstat quominus iis, quantumvis
verae religionis expertibus, usus permittatur alio-

Εἰ δὲ τᾶλλα σφίσι ἀνεῖται καὶ ἀσεβείσιν οὖσιν, εἰς ἅ τὸ τοῦ τῆς ἐκκλησίας λουτρῶνος ἐκδιωχθήσονται; Τὸ δὲ τῷ Σουλτάν καὶ τοῖς υἱαῖσιν ὡς Χριστιανοῖς προσφέρεσθαι ἀρχιερέως μὲν μαρτυροῦντος τοῦ Πισσιδίας ἀνεύθυνον οἶμαι· εἰ δ' ἄλλως ἐλέγχοιντο ἔχοντες, ἐκείνου καὶ μόνου, ἀλλ' οὐκ ἐμὸν τὸ πλημμέλημα. « Ἄλλ' οὐχ ἰαυὰ ταῦτα τοῖς ἀμφὶ τὸν βασιλέα ἐδόκουν τὰς ἐθῆνας ἐξελέσθαι τῷ πατριάρχῃ, ἀλλὰ σύνδοον ἤθελε συγκροτεῖν ἐξ ἀπάντων τῶν ἀρχιερέων, παρόντων ἐνταῦθα καὶ πατριαρχῶν δύο, τοῦ τε Ἀλεξανδρείας Νικολάου καὶ τοῦ Ἀντιοχείας Βύθυμιου. Ὅθεν καὶ βασιλικαῖς συλλαβαῖς μετεπέμπετο τοὺς ἀρχιερεῖς πανταχόθεν, ὥστε παρῳχηκυίας τῆς ἐορτῆς ἀνυπερθέτως ἀπαντῆν πάντας, μηδεμίαν προφάσεως ἀποχρησούσης πρὸς παραίτησιν. Ἄμα γοῦν τελείψῃ ἤρι συνήγοντο, καὶ τὰ κατὰ τὸν πατριάρχην συναχθεῖσιν ἐπιμελέστερον ἐκινεῖτο.

δ'. Ὅπως καὶ ἔπου ἐζήτητοῦντο τὰ κατὰ τὸν πατριάρχην Ἀρσένιον.

Τόπος δὲ τῆς αὐτῶν συνόδου ὁ βασιλικὸς Ἀλεξιακὸς τρίκλινος ἦν, ἵνα καὶ προὔκλῃτο μὲν ὁ κρατῶν, συγκαθέζοντο δὲ καὶ οἱ μεγιστᾶνες καὶ ὅσων ἐν ἀξιώμασιν ἦν, συνεδρίαζον [P. 176] δ' οἱ ἀρχιερεῖς, καὶ πᾶν τὸ τῆς συγκλήτου παρίσταντο. Συνῆσαν δὲ καὶ ἀπὸ πασῶν τῶν μονῶν οἱ προὔχοντες μονήρεις συνάμα τοῖς σφῶν προσετώσιν. Ἄλλ' οὐδὲ τὸ τῆς πολιτείας ὅσον ἦν περιφανὲς καὶ δῆλον ἀπῆν. Καὶ ὁ μὲν κατηγορῶν

ἰς μέσον παρῶν τὸν λίβαλλον προὔτεινε, ὁ δ' ἀνεγνώσκει ἐπὶ πάντων. Καὶ ἐπεὶ ἐδόκει προκαλεῖσθαι καὶ τὸν πατριάρχην, πέμποντες τρεῖς μὲν τῶν ἀρχιερέων, τρεῖς δὲ τῶν κληρικῶν προσεκάλου ἀπαντήσοντα πρὸς ἀπόλογον. Ὁ δ' ἀνένευε πάμπαν, καὶ γε κρίσιν μὲν μὴ παραιτεῖσθαι, τρόπον δὲ κρίσεως καὶ τόπον καὶ πρόσωπα φεῦγειν ἔλεγε, καὶ δικαίως, ὡς οἶεσθαι· πατριάρχην μὲν γὰρ κρίνεσθαι παρόντος μὲν βασιλέως, παρόντων δὲ μεγιστάνων καὶ κοσμητικῶν, καὶ ἐν ἀνακτόροις, καὶ ταῦτα καὶ βασιλέως οὕτως ἔχοντος καὶ εἰς ἄμυναν προειλημμένου, οὐκ ἄξιον οὐδὲ τῶν δικαίων εἶναι τὸ σύμπαν. Ταῦτα πρὸς τοὺς ἀπεσταλμένους τοῦ πατριάρχου λέγοντος, γραφῇ ἐδίδοτο τὰ λεγόμενα, ὡς μὴ τι συκοφαντηθεῖ. Οἱ δ' ὑποστρέφοντες ἐδήλουν πάντα μετ' ἀσφαλείας τοῖς ἀποστείλασι, καὶ σύλλογος διελύετο. Τοῦτο δις εἶτα καὶ τρεῖς γενοὺς ἕκ τινων καιριακῶν διαλειμμάτων (ἔμελε γὰρ καὶ κανόνων ἐκείνοις τοιαῦτα πράττουσιν) οὐδ' ἐν ἦν πλέον ἐκ τούτων ὅτι μὴ τὸν πατριάρχην παραιτεῖσθαι τὸν τρόπον τῆς κρίσεως, τοὺς δ' ἀντεπιστέλλειν ἐκείνῳ, ὡς ἐπιστημονάρχου τοῦ βασιλέως εἶναι δικαιουμένου ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς πράγμασι, μὴ δίκαιον εἶναι μηδ' εὐλόγον τὰ τοιαῦτα μέγιστ' ὄντα δίχα βασιλικῆς ἐπιστασίας κινεῖσθαι.

ε'. Ὅπως ὁ πατριάρχης πρὸς βασιλέα ἀφίκοιτο καὶ ὅπως παρὰ μικρὸν παραλογοῖσθαι.

Ἐν ὅσῳ δὲ ταῦτ' ἐπράττετο, ἐννοήσας ὁ πατριάρχ-

rum lavacrorum, quid est cur repellantur ab ecclesis balneo? Denique cum sultane et ejus filiis tanquam cum Christianis egisse irreprehensibile videri, quoniam id auctore idoneo fecerit, episcopo videlicet Pisidiæ tales illos esse testante. Quod si jam ostendatur nequaquam ipsos fuisse Christianos, illi soli ascribenda, non mihi ejus facti culpa fuerit. Sed hæ defensiones imperatori non videbantur sufficientes ad purgandum patriarcham: verum decrevit congregare synodum omnium antistitum, cui interessent duo patriarchæ, Alexandrinus Nicolaus et Antiochenus Euthymius. Itaque regiis litteris convocavit undique præsules ut post festum sine mora convenirent, nullo prætextu ad recusationem suffecturo. Pleno igitur vere convenerunt, et causa patriarchæ ventilari a congregatis est cœpta.

4. Quando et ubi quæsitum de patriarcha Arsenio sit.

Locus synodi regium Alexiaoum triclinium tuit, ad id delectus ut præsidere posset imperator. Assidebant et aulæ magnates, ac quotquot in dignitatibus erant, simul cum episcopis. Aderat et senatus universus, et ex cunctis monasteriis præcipui monachorum cum suis quique præpositis; nec aberant clariores illustrioresque civium. Et accusator quidem in medium prodiens libellum obtulit. Is cunctis audientibus recitatus est. Tunc cum esset visum citari debere patriarcham, mittentes tres episcopos et tres clericos ipsum vocarunt ad

causam dicendam. Ille autem omnino venire renuit, cum diceret iudicium quidem haud se recusare, modum autem et locum iudicii personasque fugere, a qua exceptione juris species non aberat. Nam iudicari patriarcham præsentem imperatore, præsentibus optimatibus et sæcularibus personis, idque in palatio, præsertim imperatore sic constituto et palam occasionem vindictæ captante, indignum videbatur, et tota res inique comparata. Ea porro loquente patriarcha missis a synodo, excepta sunt scripto verba ejus, ne quid calumniæ interveniret. Inde qui missi fuerant redeuntes ad synodum cuncta ex fide retulerunt ad eos qui miserant, et cætus solutus est. Idem iterum et tertio est factum, certis intervallis temporis interpositis: studebant enim qui hæc agebant, nihil omittere eorum quæ canones in eo genere præscribunt. Cæterum nihil aliud ex iis missitationibus et responsis elici potuit nisi displicere patriarchæ iudicii modum, et ob id comparere recusare. At quæ hoc erat Patrum responsionum patriarchæ per remissos ad ipsum vocatores redditum, cum sit olim existimatum æquum imperatori tribui precipuum locum in cognitione rerum ecclesiasticarum, nec justum nec rationi consentaneum esse, quæ ex eo genere negotia nunc agerentur, maximi utique momenti alibi aut aliter quam præsentem ac præsentem principe moveri.

5. Ut patriarcha ad imperatorem accesserit; et ut parum abfuerit quin deciperetur.

Dum autem hæc ita gererentur, intelligens pa-

χτης, ὁ καὶ ἀληθὲς ἦν, ὡς οὐδὲν ἔστιν ἄλλο τὸ κινουὺν τοιαῦτα ἢ τὸ τοῦ κρατοῦντος πρὸς αὐτὸν ἀμυντικόν, ὅτε καὶ κινδυνεῦοι κατὰ τὸ κακὸν ἰᾶσθαι, τῇ τοῦ πατριάρχου καταδίκη τὸ πρὸς ἐκείνου ἀπεχθὲς καὶ ὀχλῶδες, ὥστε καὶ ἀπεσκευασθαι ταῦτα βούλεσθαι, παριδῶν πᾶσαν μικροψυχίαν, ἵππου τε ἐπιβάς, μὴ πρότερον εἰωθῶς ἐξ οὗ τὴν Κωνσταντινίου κατέλαβε, καὶ βασιλεῖ πρόσεισιν. Ἡμέρα δ' ἦν καθ' [P. 177] ἦν ταῦτ' ἐπράττετο κυριώνυμος. Ὁ γοῦν βασιλεὺς καιρὸν ἐκείνον οἰηθεὶς ἐπιστῆναι ὄν καὶ ἐξήτει πά- λαι, τὸν τῆς ἀνείσεως (ἔπειθε γὰρ ἔννοεῖν τοιαῦτ' ἐκείνον τὸ τ' ἐπιβῆναι ἵππου τὸν πατριάρχην καὶ παρὰ τὸ σύνθημα πρᾶξαι, τὰ τε κινούμενα ὡς ἐν χρωσ καταδίκης καὶ αὐτὸν γεγενῆσθαι), καὶ ὡς ἐκμειλιξασθαι παραγένοιτο, φιλοφρόνως ὑποδέχεται προσόντα, καὶ πλείστον ὅσον ὁμιλεῖ τὰ χαρίεντα. Ὡς γοῦν καιρὸς τῆς ἱερᾶς λειτουργίας ἐπέστη καὶ ἤδη ἦν ὁ κρατῶν πρὸς τὸ τῷ ναῦ ἐπιστῆναι, πέμψας ἐκείνός τινα τῶν αὐτοῦ τοὺς ἐπὶ τῆς λειτουργίας κα- τασφαλίζετο, καὶ ἐκέλευεν ἅμα θεασασμένους αὐτὸν μῆτε περιμένειν τὴν πρὸς τὰς ἀγίας εἰκόνας προσέ- λειυσιν αὐτοῦ προσκυνήσοντος μῆτ' ἄλλο τι περιαρ- γοῦντας πράττειν, ἀλλ' εὐθὺς ἐκφωνεῖν μὲν τὸν διάκονον τὸ Εὐλόγησον, εὐλογεῖν δὲ τὸν Θεὸν με-

triarcha, quod verum erat, non esse aliam horum motuum causam quam iram in se imperatoris ul- tionem expetentis, in qua prosecutione periculum erat ne is malo aliud malum pro remedio appone- ret, suo videlicet in patriarcham odio et rancori patriarchæ ipsius damnatione procuranda mederi aut potius obsequi satagens, speravit uno sui cum infenso imperatore congressu istud præverti dis- crimem posse. Quare pusillanimitate posthabita equum inscendit, desuetus id facere jam ex quo Constantinopolim advenerat, et imperatorem adit. Dies qua hæc gesta sunt Dominica erat. Igitur im- perator ratus optatam diu sibi remissionem anathe- matis ad se ultro deferri (suadebat hoc enim equi- tatio illa insolita patriarchæ adventusque inopinatus, et verisimilis conjectura, impulsus illum metu intentati iudicii et periculo damnationis imminentis ad hunc conatum sui delinendi), perhumaniter occurrit venienti, et eum benevole accedentem atque hilariter excipit, tum blandis per diu sermonibus detinet. Ut ergo sacræ liturgiæ 262 tempus adfuit, imperator jam in prociectu adeundi templi misit certum e suis qui præmuni- ret, prout oportebat, sacrificii ministros, jubens eos, simul imperatorem ingredientem viderent, statim, non exspectato dum ille ad sacras imagines adoraturus accederet, nullaque omnino alia qua- cunque ex causa mora interposita, protinus in- choare functionem sacram, diacono versiculum *Benedic* pronuntiante, et Dei benedictionem solem- nem sacerdote pariter proferente voce contenta. Ac consilium in his imperatoris hoc erat: se una simul cum patriarcha intra templum stante missæ sacrum rite peragi, tañta quædam futura ipsi videbatur sui

A γαλοφώνως τὸν ἱερέα κατὰ τὸ σύνθημα, καὶ τῆς λει- τουργίας ἀπάρχεσθαι. Τοῦτο δ' ἦν πάντως πρὸς ὁ ταῦτ' ἐκείνος παρεσκευάζετο, τὸ τὸν ἱεράρχην ἀμ' αὐτῷ ἐπ' ἐκκλησίας συναγαγεῖν, κἀντεῦθεν σιωπη- λῶς τὴν τοῦ δεσμοῦ λύσιν πραγματευσάμενον ἔχειν. Καὶ εἰς ἡντὲρπисто μὲν τὰ τῆς ἱερᾶς λειτουργίας, ὁ κληρὸς δ' ἅπας μετασκευασάμενος τοῖς εἰκόσι κα- ραδοκοῦντες τὸν βασιλέα ὅσον οὕτω ἀφιξόμενον πα- ριέμενον. Ὁ δὲ βασιλεὺς τοῦ ἱεροῦ μανδύου τὸν πατριάρχην κατέχων, κατὰ τινα ποσὰ διαστῆματα, ἅμα μὲν ἰστάμενος ὁμιλεῖ, ἅμα δὲ καὶ ὡς ἐπὶ τὸν ναὸν προσήγετο. Ὡς δὲ ποτε τοῦ οὐδοῦ ἐπέστη καὶ ὁ διάκονος τὸ Εὐλόγησον ἐξεβόα καὶ εὐθὺς ἦ ἐν τῷ ἱερέως εὐλόγησις, ἐκπαταί τῷ παραδόξῳ ὁ πατρι- ἀρχης, καὶ τὸν δόλον συνείσ αὐτίκα ἀντέστη καὶ ἡ χειρὸς τοῦ κρατοῦντος ἐξώλισθε, καὶ, « Τί, λίγη οὕτω δολερῶς κλέπτεις τὴν εὐλογίαν, καὶ παραλο- γίζῃ τὸ Θεῖον ἄνθρωπος ὢν, οὐ δέον ὄν οὐδὲ συμψι- ρον; » Ἐτι δὲ καὶ, « Καλὰ γε ταῦτα, » προσονοιδί- ζων, « καὶ γε βασιλεῖ ἔννομως ἄρχειν προαιρουμένην πρέποντα, καὶ δυσφόρητα τοῖς ἄλλοις ἀκούσαι, ὥστε καὶ ἐπαινεῖν, » εὐθὺς ἀετός ἦν λιπῶν ἐκείνον κα- ταιδεσθέντα καὶ ἀφιπτάμενος, καὶ διὰ τῆς σιδηρᾶς τοῦ τρικλίνου πύλης ὡς τάχος περὶ διαθέτων, ἢ πο-

a dudum injecto anathematis vinculo solutio. Atque ita compendio quodam opportunæ occasionis con- secuturum se sperabat quod tanto jam pridem circuitu captatum iverat. Succedebatque illi hac- tenus dolus egregie. Nam clerus universus præ- monitus, ut dixi, ad inchoandum missæ sacrificiæ proxime instructus omni convenienti apparatu et ornatu, exspectabat dum appareret adventum imperator. Qui astute ad quod intendebat sacram penulam comitantis secum patriarchæ tenebat manu incedens una, et per intervalla urbane interposita consistens, confabulansque plane familiariter, do- nec eum intra templum simul ingrediens induxit. Supergresso autem ipso limen, statim diaconus *Benedic* inclamavit; quam vocem secuta continuo est sacerdotis benedictio. Percussus inopinato facto patriarcha, et dolum subito intelligens, proripuit se, ac manui tenentis imperatoris elapsus est: « Cur, inquit, dolose furaris benedictionem, et decipere Deum conaris, homo cum sis? quod nec oportebat nec expediebat a te tentari. » Addidit præterea haud molliter exprobrans: « Pulchrane hæc putas et convenientia imperatori magnifice professo se juxta leges 263 imperare velle? quid homines dicent ubi audierint? an laudare ista, ad saltem vel tolerabilia censere poterunt? » Et his repente dictis avolvit instar aquilæ, pudore con- fusum imperatorem relinquens; ac per portam triclinii ferream, pedes quanta maxima posuit per- nicitate currens, pervenit ad mare, ibique nave conscensa domum se retulit. At imperator plenus licet contumeliæ, ac tam probrosæ repulsæ sensu intimo doloreque æstuans, tamen magnanimitate simulata sacrificio perrexit attendere, quoad missæ

δῶν εἶχεν ἐχώρει πρὸς θάλασσαν, καὶ νεῶς ἐπιβας Ἀ ς'. Ὅπως συναχθέντων τῶν ἀρχιερέων τὸ τέλειον κατελάμβανε τὰ οἴκετα. Ὁ μέντοι γε βασιλεὺς ὕβριοπαθῆσας οἶον καὶ αἰδεσθεὶς προσποιεῖται οὖν δμως τὸ μεγαλόψυχον. Καὶ ἐπεὶ τέλος τὴν ἱεραν λειτουργίαν ἐλάμβανε, ἐξεληθὼν, σταθεὶς ἐν τῷ Ἀλεξιακῷ τρικλίνῳ, τοὺς τε τῶν ἱεραρχῶν παρατκχόντας καὶ τοὺς τοῦ κλήρου μεταστειλάμενος, [P. 178] ἐπενεκάλει τῷ πατριάρχει σκληρότητα, καὶ, « Ἴδετε, λέγων, ὅπως ἀμαθῶς οὕτω τῶν ἡμετέρων χειρῶν ἀπεδίδρασκε. Καὶ εἰ λυπήσων ἐφάνη, κατὰ τί γε καὶ παρ' ἡμᾶς ἀφίεται; ἀλλ' ὡς ἔοικε, τοὺς ἐλέγχους διαφυγγάνειν πραγματευόμενος, ἔλαθεν ἑαυτὸν συνωθήσας μάλιστα πρὸς τὴν δίκην. Μὴ γοῦν ἐπὶ πλέον φυγοδικῶν κερδαίνετω, Ἄλλ' ἐπεὶ τὸ τρίτον ἐναπολείπεται μῆνυμα, συναχθέντων γενέσθω καὶ τοῦτο, καὶ εἰ μὲν ἀπαντήσῃ, κρινέσθω, εἰ δ' οὖν, Ἄλλ' αὐμῖν γε μελήσει πῶς ἂν φυγοδικούντα μελεῦσεσθε. Τὸ δ' ἐμὸν ἀναθετόν Θεῷ ὅπως ἂν ὡς ἐκείνῳ βουλῆτὸν οἰκονομηθῆι. » Ταῦτ' εἰπὼν καὶ προσθεὶς κατὰ τινα πρόληψιν κάκεινα εὐμεθόδως, ὅτι καὶ τὸ τούτους πολλὰκις ἀναφέροντας περὶ τῶν κατὰ σφᾶς ἐκκλησιῶν μὴ εἰσακούεσθαι αἰτίαν μίαν εἶναι τὴν τοῦ πατριάρχου πρὸς αὐτὸν ἀπέχθειαν, καὶ ὡς εἰ ἐκποδῶν τὸ σκάνδαλον γεννηται, αὐτοὺς τὰ μεγάλα παρ' αὐτῷ δύνασθαι, καταπαύει τὸν λόγον.

peracta regressus stansque in Alexiaco triclinio, apud eos quos ibi forte reperit episcopos, et alios ex clero quos vocaverat, questus est de patriarchæ duritia : « Videte, inquit, quam inurbane nostris se manibus proripuerit. Si offensurus prodierat, quid attinebat etiam ad nos accedere? Verum, ut apparet, effugere iudicium moliens induit se magis, intricavitque illis ipsis quos declinare cupit laqueis quæstionis de ipso cœptæ; quam censeo sine mora urgendam, nec committendum ut cavillationum, quibus eludere leges nititur, fructum optatum secure auferat, quæsitam impunitatem. Quoniam igitur tertia tantum citatio superest, ea, velim, congregatis statim vobis decernatur et fiat; et si vadimonium citatus stiterit, continuo iudicetur: sin minus, vestrum erit videre quid de contumaci recusatore iudicii æquum sit statuere. Id equidem in vestro arbitrio relinquens, Deo permitto ut prout illi placuerit gubernetur. » Ea cum dixisset, illud præterea per quamdam utilem intento præoccupationem adjunxit, quod plerumque contingeret ipsos de negotiis 264 suarum ecclesiarum audiri postulantes non admitti, unam causam esse odium in se patriarchæ; tolleretur istud modo scandalum: visuros eos statim quam multum apud se possint preces omnes et significationes voluntatis ipsorum. In ea verba loqui desiit.

6. *Ut congregatis Patribus ultima citatio et post eam damnatio contigerit.*

Postridie congregatus rursus cœtus est. Ibi post multa varie dicta, postque aliquam imperatoris ad specimen modestiæ affectatam recusationem inter-

venienti synodo, si per vincula Ecclesiæ, quibus constringeretur, id minime liceret, tantum is, velut consensu coactus invitantium Patrum, ingressus assedit. Ad ultimam inde, quæ sola supererat, patriarchæ citationem rite perendam episcopi, ut antea, et ex clero aliqui missi sunt. Cum autem more solito patriarcha se venturum negasset, addidit: « Me utique absente, quod vobis videbitur, fiat: nunquam enim omnino, quidquid ad id moveatur, adducar ut illic me sistam. » Tunc post multam deliberationem et considerationem attentam Patres, maxime studentes inniti canonibus, reperiabant in primis accomodatum ad rem præsentem canonem apostolorum de recusatione iudicii. Quamquam autem is sufficere ipsis videbatur ad sententiam jure ferendam, tamen quia in oculis universæ, ut sic dicam, civitatis, prout imperator ordinaverat, hæc gerebantur, per quam erat vulgatissima opinio ac notitia simultatis, qua is a patriarcha sibi vicissim infenso dissidebat, ne per eam causam infirmandi iudicii tanquam ex odio ad imperatoris gratiam lati occasio quæpiam et ex ea prætextus schismatis nasceretur iis qui forte rem uti nunc gerebatur narrari postea audirent, statuerunt iterum in medio Epsetopolium; et libellum sigillatim expensis capitulis relectus 265 est, et an testes haberet quibus confirmaret quæ accusabat, interrogatus est delator. Ille vero respondit rerum palam manifestarum hunc aut illum adduci testem non debere, sed simul universos, quod æque omnes conscii factorum a se allegatorum sint. Ut autem selecti quidam ex clero interrogati præsertim de sultane, utrum ille simul lita-

Τῆς δὲ μετ' αὐτὴν ἡμέρας ἅμα συναχθέντων καὶ πάλιν μετὰ πολλὰ τὰ λαληθέντα καὶ τὴν τοῦ βασιλέως οἶον παραίτησιν, ὡς μὴδὲ αὐτὸν θέλειν παρῆναι, εἰ μὴ γε τῆς Ἐκκλησίας δεσμοὶ ἐξεχώρουν καὶ προσκατηνάγκαζον, καὶ τὸ λοιπὸν πέμπεται μῆνυμα, ἀρχιερέων κὰν τούτῳ μεσολαθησάντων καὶ κληρικῶν. Ὡς δὲ καὶ αὖθις ὁ πατριάρχης ἀπέπε τὴν ἀφίξιν, προστιθεὶς ὡς « Τὸ δοκοῦν ὑμῖν ἀπόντος γενέσθω· οὐδὲ γὰρ ἀπαντησαιμι κὰν ὅ τι γένοιτο, » τότε μετὰ τὴν πολλὴν σκέψιν οἱ ἱεράρχαι κανόνσιν οἶον ἐπερείδεσθαι θέλοντες εἶχον μὲν καὶ τὸν τῆς φυγοδικίας κανόνα τῶν ἀποστόλων τὰ πολλὰ σφῖσι πρὸς τὸ τὰ δοκοῦντα ἀποφαίνεσθαι συμβαλλόμενον, ὁμῶς δὲ γε ἐν ἀσφαλεὶ βουλόμενοι πράττειν, ἐθεὶ καὶ ἐπὶ πάσης ὡς εἰπεῖν τῆς πόλεως ταῦτ' ἔπραττον [P. 179] τοῦ βασιλέως οἰκονομοῦντος διὰ τὴν τῆς ἀπεχθείας ὑποτρέχουσαν ὑποψίαν, καὶ ἵνα μὴ καὶ αὖθις σχίζοιτο μαθόντες τὰ γεγονότα, παρίστων καὶ αὖθις ἐπὶ μέσου τὸν Ἐψητόπουλον. Ὁ λίβελλος καθ' ἑν κεφάλαιον ὑπανειγνίσκετο, καὶ εἰ ἔχοι τοὺς μαρτυρήσοντας ἡρωτάτο. Ὁ δὲ γε, « Πραγμάτων φανερῶν, » εἶπεν, « οὐ τόνδε ἢ τόνδε ἀνάγκη εἶναι τὸν μάρτυρα, ἀλλ' ἅμα σύμπαντας, ὅτι καὶ πάντες συνοίδασι γε-

νομένοις. «Ὡς γοῦν ἐκλεγέντες τινὲς ἤρωτήθησαν τῶν τοῦ κλήρου, καὶ μᾶλλον περὶ τοῦ σουλτάν, καὶ εἰ συλλιτανεύσας τῇ πατριάρχῃ συδκαθήσειεν ἀντι- νωσκομένου τοῦ θεολογικοῦ λόγου κατὰ τὸ σύνθετος, εὐθὺς ὡμολόγουν οὕτω γενέσθαι, τὸν δὲ σουλτάν εἰ Χριστιανός ἐστιν εἶτε καὶ μὴ μὴ εἰδέναι ἔφρασκον, τῶς δ' ἐκείνον τότε Χριστιανὸν νομίζειν ἀντικρυς. Οἱ γοῦν κρίνοντες τοῦτο μόνον λαμβάνειν ἤθελον τὸ συλλιτανεύσαντα καθεσθῆναι, τὸ δ' εἶτε Χριστιανός εἶτε καὶ μὴ, ὡς τοῖς ἔφρασκον ζητητέον εἶναι, καὶ ἐπὶ τούτοις πολλοὶ παρήγοντο μαρτυρήσαντες τὸ σίβας ἐκείνῃ μὴ κατὰ Χριστιανούς εἶναι, οὐκ οἶδα δ' εἴτ' ἀληθές, εἶτε μὴν θεραπεύοντες τὸν κρατοῦντα. Τῶς δὲ γε, ὡς ὑπερον ἡμᾶς πυνθάνεσθαι τῶν τοιούτων τέλος λαβόντων, ὁ σουλτάν ἀποστείλας πρὸς τὸν κρα- τοῦντα, ἐπὶ παρὰ τὴν αὐτοῦ αἰτίαν μεμαθήκει τὸν πατριάρχῃν ἐξελαθέντα, σὺν ἄλλοις οἷς ἐμήνυσ, καὶ τοῦτο χαρίεντως ἢ μᾶλλον καὶ βαθίως ἀπτόμενος προσεμήνυσεν, ἀξίων σταίλαι οἱ τῶν ἐκείνου διαφερόν- τως τὰ ἱερὰ περιάμματα, ἃ δὴ καὶ ἐγκόλπια ὁ κοι- νὸς ὀνομάζει λόγος, καὶ εἰ βούλοιο, καὶ χοίρου τα- ριχευθέντα μηρὸν ὡς ὀρεγόμενος φάγοι. Καὶ τοῦτ' ἦν τότε τῇ βασιλεῖ περὶ τοῦ πατριάρχου ἐλεγχὸς ἀντικρυς, τῇ μὲν εἶναι τῶν θείων ἐκτυπωμάτων κροσκηνητῆν τὸ σίβας αὐτοῦ παριστάντος, τῇ δὲ

καὶ κρεῖων ὑείων ὀρέγεσθαι τὴν κατὰ Χριστιανούς πολιτείαν ἐμπαίνοντας. Τότε δὲ ὡς ἀταλέστου περὶ τοῦ σουλτάν βουλευομένων ἐκείνων ἐδόκει κίνδυνος ἐξῆρθαι τῇ πατριάρχῃ. Ἦσαν δ' ἄλλοι οἱ καὶ γλα- φρωτέρου ἐπιχειροῦν δῆθεν προσεπιτιθέμενοι ταῖς κατηγορίας, ὡς εἶπερ κἀκεῖνος εἰς Χριστιανούς ἀλ- θῶς ἐτέλει, τὸ γοῦν περὶ ἐλεῖνον Περσικὸν κλιῶν ἦν ἐκτόπως τὸν πατριάρχῃν φυλάττεσθαι· μὴδὲ γὰρ κἀκεῖνους πάντας Χριστιανούς εἶναι ἢ καὶ λογίζε- σθαι. Ὡς γοῦν πρὸς τὸ τὰ δοκοῦντα ἀποφαινεσθαι ἦσαν, οἱ μὲν πλείους, ἢ καὶ πάντες παρὰ τινὰς ἰ Μονοτηρακλείας Θεόδωρος οὗτος ἦν, ὁ Εὐχαρίων Ἀλίθιος, ὁ Βρύστως Ἰωάννης, καὶ μετ' αὐτῶν ἄλλοι· ὁ γὰρ [P. 180] Μιτυληνῆς Γρηγόριος τὰ πάλαι τῇ πατριάρχῃ προσέχων, ἐπεὶ τὴν δίκην ἀπειρημένην ἔώρα οἱ, νόσον σκηψάμενος ἀπῆν, ἣ δὲ καὶ ἐμδριθείας ὁ κρατῶν ἐμὲ ὡς νοταριον ἀποστῆναι ἢ ἀπαντῆν ἢ διδόναι τὴν γνώμην ἐκέλευε, καὶ μὴ τὴν οἰκίαν γνώμην τῇ τε Λαρίσσης Θωμᾷ, τῇ Να- πάκτου Ἰωάννῃ καὶ τῇ Ἀδριανουπόλεως Γερμανῷ προσανειθετο), οἱ γοῦν παρὰ τοῦς εἰρημένους ἐκ τῶ παραχρηῆμα καθάρεισιν τοῦ πατριάρχου καταψηφι- ζοντο, πλὴν ὡς φυγοδικοῦντος τὸ πλέον· τὸ γὰρ σουλτάν εἶτε Χριστιανός εἶν εἶτε καὶ μὴ, ἐπ' ἀμφι- βόλοις ἐτίθουν, ὀποχρίων δὲ πρὸς καταδίκην τῇ κ-

nias recitasset cum patriarcha, et dum legeretur divinus sermo de more, assedisset una, statim responderunt ita factum fuisse, sultan vero Christianus necne sit se nescire; ac tum quidem se putasse illum Christianum. Velle autem se aiebant, iudices hoc solum pro testimonio accipere, simul orasse et assedisse sultane: qualis autem fuerit, Christianus an paganus, quærendum ex se non esse. Præter hos ergo producti alii multi sunt qui testifica- rentur non esse illum religionis Christianæ cultorem. Quod utrum illi ex vero affirmarent an obsequentes imperatori fingerent, haud habeo compertum. Cognovimus tamen postea, perlato jam et executioni mandato iudicio, sultane ubi audisset sua causa depositum patriarcham, misisse ad imperato- rem (sive id joco sive serio aut quocunque demum consilio fecerit) qui eum rogarent ad se mittere ne gravaretur quædam ex suis sacris amuletis, quæ vulgaris sermo vocat encolpia, icunculas videlicet gestari de collo pendentes ad sinum religionis causa solitas, et jussisse ut adderent se, si vellet imperator religionis suæ specimen capere, vel porci salitum femur avide comesturum. Quo testimonio plane 266 confirmabatur imperatori culpa in hoc vacare patriarcham, cum revera Christianum sultan se probaret tum exhibendo se sacrarum imaginum veneratorem, tum se gustare libenter carnes suillas declarando. Cæterum tunc cum in illis de pa- triarcha disquisitionibus quasi pro fundamento poneretur minime illum fuisse Christianis mysteriis initiatum, utique videbatur inte impendere peri- culum patriarchæ. Erant qui callidius et ad finem intentæ damnationis assequendum efficacius argu-

mentarentur, allegantes parum ad summam crimi- nis referre sultanis ipsius statum quoad religionem. Ut enim ille revera Christianus fuerit, certe a Persis ejus comitibus pariter et prosmicis simul cunctis admittendis cavere debuisset patriarchæ, cum satis constaret nequaquam illos universos fuisse aut habitos esse Christianos. Ut autem ad dicendas sententias ventum est, plerique aut potius omnes præter quosdam (hi fuerunt Theodorus Heracleæ Ponti, Alexius Euchaitarum, Joannes Brysis, et cum his alii: nam Gregorius Mitylenæ, patriarchæ multum deditus, ubi prospexit ei dam- nationem imminere, simulato morbo abfuit, ad quem impetu ardenti imperator me, pro eo quo tunc fungebat notarii munere, ire confestim jussit denuntiaturum ut omnino aut veniret aut senten- tiam suam mihi ad synodum relatuero ederet; ad quæ is ægre tandem responsum expediens, dixit se, quod Thomas Larissæ, Joannes Naupacti, Ger- manus Adrianopoleos episcopi censerent, etiam ipsum sentire, ac velle tribus ipsorum suffragiis suum quartum plane consentiens adjungi), exceptis, inquam, his quos modo nominavi, reliqui omnes præsentem exauctorationem patriarchæ concordibus calculis decreverunt, sed majori ex parte ob con- tumaciam 267 non sistendi se iudicio: nam crimen de sultane longam nec necessariam aiebant poscere disquisitionem de religione ejus, qua de- fungi liceret, in ambiguo relinquendo Christianus necne fuerit, nitendo autem ad damnationem ac- cusati eo quod et certo constaret et secundum leges sufficeret, recusatione videlicet comparandi ante legitimum tribunal, quo rite citatus fuerit.

τηγορουμένῃ τὸ τῆς φυγοδικίας καὶ μόνον ἐνέμιζον ἅ
ἐγκλημα, ὡς ἐπ' ἐγκλήμασι τῶν φυγοδικούντι συμ-
βαίνον. Οἱ δὲ καὶ ἄριστον ἀντέδαινον ἱκανῶς, ὡς εἰ
μὲν ὡς κοινωνήσας ἀλλοσεβείῃν ὁ πατριάρχης εὐθύ-
νοιτο, πρῶτον μὲν, ἀλλ' ἄδελφον ὄν εἰ ἀσεβεῖς ἐκεί-
νοι, τὸ ἐγκλημα συμβαίνειν ἐξασθενεῖν. Εἰ δὲ καὶ
ταῖς ἀληθείαις ἔξω τῆς αὐτῆς τοῦ Χριστοῦ ὁ σουλ-
τάν, τὸν μὲν πατριάρχην καὶ οὕτως ἀνεύθυνον εἶναι,
τοῦ παντός ἐπὶ τῆ μαρτυροῦντι κειμένου· ὁ δ' ἦν
ὁ Πισσιδίας Μακάριος. Εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ συνευθύνεσθαι
καὶ τοὺς ἄλλους τῶ πατριάρχῃ, Χριστιανούς γε ὄν-
τας καὶ προσκεκληρωμένους τῶ θεῷ, καθ' ὄνηπο-
τὸν εὐρισκομένους βαθμὸν, οἷς δὴ καὶ ὠφέλιτο ἐξ
ἀνάγκης ὑπομιμνήσκειν τῶ πατριάρχῃ καὶ ἀναστέλ-
λειν τὴν ἐκεῖθεν βεβήλωσιν. Τὸ δὲ τούτους παρα-
δραμόντας ἐπὶ μόνῃ τῶ πατριάρχῃ δίκην ἰστῶν μὴ
εἶναι δίκαιον τὸ παράπαν μὴδ' ἐπιεικῶς εὐλογον. Ὁ
δ' οὖν Πισσιδίας πρὸς τὸ ἀποθησόμενον ἀφορῶν (τὸ
γὰρ ἐγκλημα μερτέριον ἦν τοῦ καὶ τοῦτον τῆ κατα-
δίκη συνυπάγεσθαι· οὐ γὰρ ἂν δόξαιεν πάντως τὸν
πατριάρχῃν δικαίως καταδεκάζειν, εἰ μὴ καὶ αὐτὸν
εὐθύνοισιν) ἐφ' ἡσυχίαν καθήμενος ἦν. Τόσον δ' ἐκεί-
νοις ἔμελε τούτου ὥστε οὐδὲ τὸ πρῶτον συνεκάλε-
σαντο μαθεῖν ἐξ ἐκείνου τὰ περὶ τοῦ σουλτάν. Τέως
δ' ὁμοῦ οὐκ ἦν αὐτὸν δέχεσθαι τοὺς δι' αὐτὸν ἐπε-

νεγκόντας τὴν τῆς δίκης ψῆφον τῶ πατριάρχῃ. Ὁ δὲ
καὶ συνέθη, ἐξορισθέντος ἅμα τῶ καθαιρεθῆναι, ἢ
μᾶλλον καὶ ἐρήμην ἀλῶναι, κάκεινου. Ὡς δὲ πολλῶν
τότε κατατεινομένων λόγων τέλος καὶ οὗτοι συνήλ-
θον τοῖς ἄλλοις ἐκόντες ἄκοντες, κυροῦται ἡ ψῆφος
καὶ ὁ πατριάρχης ἐπὶ καθαιρέσει καταδικάζεται.
Λύσαν δ' αἰψηρὰν ἀγορῆν, ποιητικῶς φάναι, τῶν
βασιλέων εὐφημηθέντων κατὰ τὸ σύνθηρος. Ἡλθὲν καὶ
δύο τάττονται παρὰ [P. 181] τῶν ἱεραρχῶν ἱεράρχαι
ἀπελθόντες τὰ παρὰ τῆς συνόδου πραχθέντα σημῆναι
τῶ καταδίκῃ.

ζ'. Ὅπως ἀπελθόντες τρεῖς ἀρχιερεῖς ἐξ ἀποστολῆς
τῶν ἄλλων τῶ πατριάρχῃ τὰ τῆς καθαιρέσεως
παρεδήλωσαν.

Ὁψίας γοῦν δεῖλης πρὸς ἐκείνον ἀπνητηχότες,
παρόντος καὶ τοῦ κλήρου παντός, ἐδήλουν τε τὴν
ἀπόφασιν καὶ ὡς ἐξελεῖν ἑτοιμασθεῖν διεκλεύοντο.
Ὁ δὲ πρῶτον μὲν εὐχαριστήσας Θεῷ ἑτοιμον ἑαυτὸν
παρεῖχεν ἀπέρχεσθαι, ὅπῃ καὶ βούλοιντο. Ἐπειτα
δὲ καὶ πρὸς τὸν κλῆρον στραφεῖς· « Τὰ μὲν κατ'
ἐμὲ ὅπως συνέθη παραχωροῦντος Θεοῦ, οἴδατε,
τέκνα· δεῖ δ' ὁμοῦ εὐπειθεῖν τῶ θεῷ βεβήλωματι, καὶ
ὅπως οἰκονομοῖ τὰ κατ' ἡμᾶς. Ἡμεῖς μὲν οὖν ποι-
μένες ταχθέντες κρῖμασιν οἷς οἶδε τὸ Πνεῦμα τὸ
ἅγιον τὸ καλέσαν, εἰ καὶ ἀναξίους, ἡμᾶς, ὅπως κατὰ

His, quatenus in ambiguo relinquebant crimen de
sultane, obsistebant alii satis verisimili ratione,
contententes plane purgatum de eo videri debere
patriarcham. Nam eum quidem quo pacto æquum
sit damnari, quia profanos in rerum sacrarum
communione admisserit, si profanos istos quos
admisit fuisse non constet? Et utcumque se res
habuerit, idoneum eos pro Christianis habendi
patriarcha habuerit auctorem Macarium episcopum
Pisidiæ, penes quem in solidum ejus, si qua est,
acti culpa resideat? præterea non patriarcha so-
lus eo nomine damnandus venerit, sed et alii
multi qui simul tunc cum eo in templo fuere, non
Christiani solum, sed etiam clero ascripti, quorum
singulos pro ratione gradus cujusque stringebat sua
pars officii ad excludendos adytis profanos et non
communicandum in mystica functione cum non
initiatibus. Quis enim possit dubitare quin saltem ii
debuerint admonere patriarcham, et cum non fece-
rint, quin ejus, si quod est, piaculi contagionem in
se traxerint, ob quam et ipsi sint pœnæ obnoxii? Præteritis porro tot aliis participibus culpæ, in uno
puniendo severitatem hærens patriarcha neque
æquum neque tolerabile omnino videri posse. Hæc
videns Pisidiæ antistes, et vim præjudicii ad se
quoque in eandem cum patriarcha damnationem
involvendum pertinentis secum reputans, tacitus
sedebat. Nocuit illi nimis favor Patrum.
Nam ut ei parcerent, abstinuerant ab eo juridice
interrogando tum cum discuteretur patriarchæ
circa sultanem factum, cujus ipse pars fuerat.
Nunc serum erat illum vocare, manifesto utique
præjudicio damnatum. Nec poterat locum amplius

habere qualiscunque ipsius defensio, jam prolatis
multorum sententiis in eos qui cum profanis com-
municassent, quæ suffragia nihilo minus Pisidien-
sem quam ipsum patriarcham affligebant. Itaque
damnato patriarcha, aut potius indicta causa propter
neglectum vadimonium depositum, Pisidiensis quoque
in exsilium pulsus est. Post multa in ista concerta-
tionē ultro citroque allegata, tandem et hi volentes
nolentes cum aliis convenerunt, et concordī jam
synodi judicio depositio patriarchæ sancita est.
Solverunt autem, ut poetice dicam, subitum con-
ventum, et acclamationibus in honorem imperan-
tium editis de more, prætereaque duobus præsul-
ibus electis qui nomine synodi exactionem
patriarchæ denuntiarent suam, finis impositus ne-
gotio est.

7. *Ut missi a synodo ad patriarcham duo episcopi
suam ei damnationem significaverunt.*

Inde sub vesperam conveniunt patriarcham ii
quos diximus ad id a synodo electos, et clero præ-
sente univere, postquam suam illi depositionem
juridice declararunt, eadem ipsum auctoritate jus-
serunt expedire sese ac comparare ad proximum
discessum. At ille gratiis primum Deo actis, promp-
tum paratumque se exhibuit ad eundem quo vellent.
Tum ad clerum conversus, « Res, inquit, uti se
meæ habeant Deo permittente, nostis, filii: oportet
tamen acquiescere divinæ voluntati, et boni consu-
lere quidquid de nobis Providentia decrevit. Nos
cum fuissemus pastores præfecti judiciis notis Spi-
ritui sancto, qui vocavit nos quamvis indignos, tamen prout potuimus gregem pavimus et vos Es-

τὸ δυνατόν ἡμῖν ἐποιμάναμεν καὶ τὰ καθ' ἡμᾶς διεξήγομεν, οὐ καλῶς μὲν ἴσως, ἱκανῶς δὲ κατὰ τὴν ἡμετέραν δύναμιν, οἴδατε· τί τὰ δῆλα καὶ λέγω; ὁμῶς πολλοὺς μὲν ἴσως καὶ ἐλυπήσαμεν, παρὰ πολλῶν δὲ καὶ ἐλυπήθημεν, συνδιαφέροντες ἀλλήλοις τὰς παρ' ἀλλήλων ἀπεχθείας. Τοιαῦτα γὰρ τὰ τῆς Ἐκκλησίας σπλάγγνα. ὡς καὶ βαρυνομένων ἡμῶν ὡς πατέρων ὑμᾶς ὡς τέκνα ἀνέχισθαι, καὶ ἀπεχθανομένων τινῶν ὑμᾶς αὐθις ἀλογοῦντας τῆς ἀπεχθείας ὡς μέλη γνήσια περιέπειν τοὺς ἀπεχθανομένους. Νῦν οὖν καιρὸς ἀλλήλοις ἀφείναι τὰ ὀφειλήματα. Καὶ δὴ τὸ μὲν ἀπ' ἑαυτοῦ ἐκπληρῶ, καὶ συγχωρῶ πᾶσι, καὶ ὅπη τῷ Θεῷ βουλητὸν προθύμως ἀπέροχομαι. Ὑμεῖς δὲ ἀλλὰ τὰ τῶν σευῶν τὰ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὅσα ἐν πέπλοις τιμίοις καὶ λειψάνοις ἀγίων καὶ βίβλοις, ἀπελθόντες [P. 182] καὶ καθ' ἑν

clesiamque gubernavimus, forsitan non bene, verumtamen, quantum virium facultatisque nostræ tenuitas tulit, fideliter. Testes vos habemus omnium: quid attinet nota proloqui? Inter hæc fieri potest ut nos molestiam multis facessiverimus, uti et vicissim perpeSSI sumus molestias plurimorum. Ignoscamus. condonemusque nobis invicem mutuas offensiones in visceribus ecclesiasticæ charitatis. Nam inter nos comparatæ necessitudinis poscit officium, ut et nos patres libenter feramus quæ gravia perpeti a filiis contingit, et vos filii quod a paterna gubernatione minus gratum interdum accipit toleretis; itemque quæ forte a fratribus offensiones existunt, non mutuis ulcisci odiis, sed ut membra ejusdem corporis vera illos ipsos graves vobis et infestos amplectamini. Tempus nunc est dimittendi invicem debita. Equidem, quæ in hoc meæ partes sunt, quam plenissime possum exsequor, indulgens condonansque cunctis cuncta; et quo Deo placitum est, alacris pergo. Vos ite, censum facite ecclesias vasorum; et quidquid velorum cæteræque pretiosæ vestis, quidquid sanctarum reliquiarum et librorum ecclesiasticæ habent capsæ, recognoscite, probate, numerate, accipite, ne quis deinde nos sacrilegæ rapinæ possit accusare. De cætero gaudete in Domino, filii, et salvete. Nos palliolo, pugillaribus et tribus nummis, mercede operæ libraræ describendo psalterio locatæ, quæ omnia juxta monasticam regulam prius possedimus quam patriarchales ædes ingrederemur, ut propriis resumptis, eximus.» Hæc et alia ejusmodi quædam effatus ad clerum, et tanquam mox discessurus pro-

στραφεὶς πρὸς τοὺς πεμφθέντας, « Ἀδελφοί, » εἶπεν, « ἰδοὺ ἠτοιμάσθην, καὶ οὐ παραχθῆσομαι, κἂν ὅ τι καὶ ἐπ' ἐμοὶ βούλοισθε. Τὸ οὖν ὑμέτερον, ὡς φατὶ, κτεπράχθη Πραττέτω καὶ τὸ λεῖπον ὁ Βασιλεὺς, καὶ ὅπου ἴτεον ἡμῖν ἐξ αὐτῆς κελαιέτω, ἢ μᾶλλον κτεπρέτω καὶ τοὺς ἀπάζοντας. Οὐδὲ γὰρ ἐρίσομεν τὸ κτεράπαν, κἂν ξίφος προστοιμάζοι κἂν θάνατον. Ταῦτ' εἰπὼν ἀπέπεμπε μετ' εἰρήνης πάντας, αὐτὸς δὲ τοῖς ὄλοις ἐξαμελήσας ἐκάθητο, τὸ ἀπὸ τοῦ κτετοῦντος ἀναμένων πρῶσταγμα.

ἦ. Ὅπως πέμψας ὁ βασιλεὺς ἐξάγει τὸν πατριάρχην τὸν πατριάρχην, καὶ τὰ τότε σφραγίσαντα.

Νῦν ἦν, περὶ τοῦ τὰ τελευταῖα Πυαντιῶνος ἐκ καὶ πρὸς τὸ αἰθριώτερον καθίσταται ὁ ἀπὸ τῶν τοῦ χειμῶνος ἀπαλλαγῆς δυσχερῶν, τὸ πολὺ ἐνοτιδὸς ἀποβαλῶν. Καὶ δὴ τὴν πρώτην φυλακὴν ἐν νυκτὸς ἐκείνης οἱ τοῦ βασιλέως πέμποντες ἐπ' ἔπει τὸν καταδικασθέντα καταγαγόντες ἀπαγαγεῖν ἔπει καὶ προσετάχθησαν. Ὡς γοῦν αὐτίκα κατήγετο, ἐκβάς τοῦ μεγίστου ναοῦ, στάς πρὸς τὰς μεγίστας πύλας, ἀφωσίω τῷ Δεσπότη Χριστῷ τὰ εὐχαριστήρια προσκυνῶν τε καὶ συνταττόμενος. Ὡς δ' ἔμελλε διὰ τῆς κτε' ἀνατολᾶς πύλης ἐξέρχασθαι ἐπ' ἢ καταλαβεῖν τὸ ἐν τῇ Βαρβάρᾳ κελλύδριον τοῦ θαυματουργοῦ Νικολάου, ὃ δὴ καὶ συνίστατο τότε πρὸς τῆ

perarejussis quibusdam epræsentibus, quorum unus fui, ad sacram, 270 ut dixerat, supellectilem numerato recipendam, conversus ad missos a synodo: « Fratres, inquit, en paratus sum, et non turbab' quidquid de me volueritis. Quod vestrarum, nisi est, erat partium, fecistis. Faciat et imperator quod reliquum est, et quo eundum nobis sit extemplo præscribat, aut potius qui eo deducant mittat; nam enim resistemus, aut quidquam omnino recusabimus, sive is gladium sive mortem etiam parat. » His dictis dimisit in pace omnes. Ipse placide omnium securus assedit, ab imperatore mandatum exspectans.

8. Ut mittens imperator eduxerit patriarchali domo patriarcham; et quæ tunc contigerint.

Mox erat circiter extrema Maii mensis, cum in serenitatem exhilaratus aer ex hiberno rigore et humoris per vernos tepores exuberantis parte magna resoluta, liquido liberius cælo ridet, quando circa prima vigiliam adfuerunt quos imperator miserat ad condemnatum abducendum que jussu erant. Is cum abduceretur, superatis gradibus templi maximi stans ad portam majorem gratias egit venerabundus Christo Domino, adorans et ut in digressu valedicens. Mox cum exiturus esset per obversam orienti portam, ut ad cellulam in Barbara sitam mirifici Nicolai se conferret (ea tunc domuncula mari admota, et ad Oxeensis monasterii jus dominiumque pertinens, ideo parata fuerat apud Oxeam, opportunitatem quamdam loci secu-

θαλάσση καὶ ὡς μετόχιον τῆ Ὁξείᾳ ἠρμόζετο (ἐκεῖ γὰρ προχαίρων κατεδικάζετο ἀπελθεῖν, καὶ τοῦτο κατ' οἰκονομίαν οἶμαι Θεοῦ, ὅτι καὶ τὸ βῆκο ἐκεῖνος ἐν τῆ Ὁξείᾳ πρῶτως ὑπέδου τὸν μοναχὸν μεταμφιεννύμενος) — ὡς τοῖνον πρὸς τῆ ἐξόδῳ τῆς ἐκκλησίας ἦν, [P. 183] αἰθρίας ἐς τότε οὔσης κατ' οὐρανὸν ἐξαίφνης νέφος σκοτέον ἐπλήρου τὸ πᾶν, καὶ βραδαῖος σύναμα χαλάζῃ κατεφέρετο ὑετός, χρῆμά τε ἐξάσιον ἀστραπῶν τὸν ἀέρα πυρεκβολοῦν ἐξέκαιε, καὶ κτύποι βροντῶν συνεχεῖς τὰ τῶν ἀκουόντων συνετάρασσον ὧτα. Κἀκεῖνος ἐν τόσσις δεινοῖς τοῖς ἀπίγουσιν ἐλλικετο, ἕως καὶ ἐς τὴν μονὴν κατηντήκεσαν. Ἐκεῖσε γοῶν διαγαγόντος τὴν ἡμέραν, τῆ ἐπιγενομένη νυκτὶ νηὶ ἀλιᾶδι ἐνθέμενοι περιώριζον ἀνὰ τὴν Προικόννησον, τῇ ἐκεῖσε μονοδρίῳ τῷ ἄνω τῆς ἐγγχωρῶς λιγομένης Σούδας κειμένῳ ἐγκατακλείσαντες, τάξαντες καὶ ὀπητήρας ἐκ τῶν βασιλικῶν, ὡς μὴ θεῶτο τοῖς βουλομένοις.

θ'. Ὅπως οἱ τῆς ἀνατολῆς πατριάρχαι, ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀντιοχείας, περὶ τὴν καθαίρεσιν τυῦ πατριάρχου διετέθησαν.

Οὕτω μὲν οὖν τὰ κατ' ἐκεῖνον διαταξάμενοι, ἐπεὶ καὶ τοὺς πατριάρχας ἐπ' ἐκεῖνῳ γνωμοδοτεῖν τῶν ἀναγκαιῶν ἐνόμιζον, ἀξιουμένων ἐκείνων ὁ μὲν Ἀντιοχείας Εὐθύμιος ὠρημημένος καὶ πάλαι εἰς τὴν κατ'

ἐκεῖνου ἀπέχθειαν ὡς μὴ παρ' ἐκεῖνου εἰς κοινω- νίαν δεχόμενος, αἰτίαν φέρων, εἰ ἀληθῆ ἄδηλον ὄν, ὅμως δὲ φέρων ἐκ φήμης ὡς συγκοινωνοῖη κατὰ τι τοῖς Ἀρμενίοις, τότε διὰ ταῦτα καὶ προσαπεδέχετο τὸ ἐκποδῶν ἐκεῖνον γενέσθαι καὶ συνήγει γωμοδο- τῶν. Ὁ δ' Ἀλεξανδρείας Νικόλαος τοσοῦτου συναι- νεῖν ἐδέησεν ὥστε καὶ καθάπαξ τῶν καταψηφισμένων ἐσχίζετο, καὶ ἔμεινεν ἕως τέλους ἐν τούτῳ, μὴδὲν με- ταλλάζας τῶν ἐγνωσμένων.

ι'. Ὅπως ἤθελεν ὁ πατριάρχης ἐπὶ τῆς τιμῆς ὧν ἀνακαλεῖσθαι ὡς ἀρχιερεῖα τὸν Σάρδεων.

Τῶν δ' ἀρχιερέων, πλὴν τῶν προτέρων ἐκείνων, Μανουὴλ τε τοῦ Θεσσαλονίκης καὶ τοῦ Σάρδεων Ἀνδρονίκου, [P. 184] οὐδεὶς ἄλλος ἦν ὁ σχιζόμενος. Τὸν Ἀνδρόνικον, ὡς καὶ κατὰ μοναχοὺς ἀποκρεῖναι, φθά- σαντες εἴπομεν. Ὅν καὶ ἐπὶ τῆς αὐτοῦ πατριαρχίας Ἀρσένιος, εὐ εἰδὼς ὡς δι' ἐκεῖνον τὸ πρῶτον ἐξορι- σθέντα ὑπέδου τὰ μοναχῶν ἐξεπίτηδες, ἤθελεν ἀνορθοῦν ἀποθέμενον εὐθέως τὰ βῆκη. Ἄλλ' οὐκ ἐξεγένετό οἱ εἰς τοῦτο καὶ τοὺς ἱεράρχας συμπεῖθειν. Ἐπειδὴ γὰρ ἐκεῖνος τότε τῷ πατριάρχῃ κατ' ἰδίαν κοινολογησάμε- νος εὔρεν, εἰ μόνον θελήσοι καὶ ἡ σύνοδος, κατανεύοντα, ἐξελεθῶν ἐκεῖθεν ἔγνω πείρα διδόναι τὸ πρᾶγμα. Καὶ δὴ κατὰ μίαν τῶν συνοδικῶν ἡμερῶν, συνεγνωκότος καὶ τοῦ πατριάρχου, μανδύαν τε ἀρχιερατικὸν πε-

tus, imperator decreverat, id quod equidem non sine numine factum arbitror, dum animo reputo sacram monachi vestem ac professionem primum 271 ab Arsenio susceptam apud Oxeam, cum inquam, in eo esset ut templo egrederetur et sudum purumque cœlum esset, cœda repente nubes tetra cuncta caligine complevit, vehemensque simul imber mista grandine decidit, fulguribus horrendis late aerem incenditibus. Per has ille ærumnas ab abducentibus trahabatur, quoad in illam, de qua dixi, domunculam pervenerunt; ubi cum diem posterum transegissent, nocte insecuta navi Arsenium piscatoris imponentes, deportatum ultra Proconnesum incluserunt mansiunculæ illic sitæ supra locum, quem vulgo incolæ Sudam vocant, appositis custodibus et satellitio imperatoris, ne adiri exsul a quibusvis invisere volentibus possêt.

9. *Ut Orientales patriarchæ Alexandrinus et Antiochenus circa patriarchæ depositionem affecti fuerint.*

Horum in hunc modum contra patriarcham Arse- nium actorum magni referre, quin imo necessarium esse, qui egerant putabant, ut cæteri patriarchæ auctores fierent concordibus in ea suffragiis dandis. Cum igitur illi ut id annuerent rogarentur, Antiochenus quidem Euthymius facile assensus est: erat enim haud obscure jam olim Arsenio infensus, quod ab ipso in communionem non reciperetur. Causa ferebatur (haud equidem definierim an vera, sed hanc tamen vulgus sermone celebrabat) quod Antiochenus communicasset quadam in re cum Armeniis. Quare idem occasione ultionis cupide arrepta exauctorationem adversarii libenter amplexus

est, et suæ illam sententiæ auctoritate adjuncta confirmavit. At Alexandrinus Nicolaus tantum ab- fuit a comprobando facto, ut semel ea causa illos qui Arsenium damnaverant a sua communione abscissos 272 nunquam amplius admiserit, neque eorum quæ tali occasione decreverat mutare quid- quam ad finem usque voluerit.

10. *Ut Arsenius in patriarchæ dignitate adhuc constitutus restituere in integrum voluerit episcopum Sardensem.*

Episcopum vero, præter priores illos Manuelem Thessalonicensem et Andronicum Sardensem, nullus alius schisma faciebat. Andronicum detonsum in monachum superius diximus. Hunc Arsenius, postquam restitutus patriarchali throno fuit, sciens sua causa expulsus, ut exsilium lucrifaceret, monasticam vestem induisse, reponere in statum pristinum voluit sed non valuit aliorum in id antistitum elicere consensum. Res in hunc transacta modum est. Egit secreto Andronicus cum Arsenio iterum patriarcha, et ex eo intellexit per ipsum non stare quominus continuo deposito monachico centone episcopales iterum infulas sumeret: addi modo ad suam curaret Patrum quoque ac synodi voluntatem. His Andronicus cognitissis experiri negotium decrevit; et quadam die, qua congregati antistites erant cum patriarcha rei conscio, episcopalem humeris mandyam, capiti cidarim imponit, et sic ad fores sedens postulat admitti. Nuntiatum Patribus quis, quo ornatu, quid peteret. Displicuit plerisque ausum esse in- jussu monachum episcopalem resumere ornatum. Ergo hominem consensu rejecerunt; et cum aliquis quamdam ejus epistolam protulisset, cui εἰς τὴν

ριβάλλεται καὶ ἐπὶ κεφαλῆς τὴν ἱερὰν ἐπιτίθεται κίδαριν, καὶ καθεσθεις ἐξω καιρὸν ἐζήτει συνελθεῖν τῇ συνόδῳ τῷ πατριάρχῃ συνεδρευούσῃ. Ὡς δ' ἤγγελλετο τῇ συνόδῳ τὰ περὶ τοῦτου περιμένοντος καὶ ἀρχιερατικῶς ἐστολισθαι ἐμάνθανον, δεινὰ ἐποιοῦν καὶ οὐκ ἤθελον δεχέσθαι. Ὡς δὲ τις ἐκείνων καὶ τὴν ἐπιστολὴν ἐνεφάνιζε τὴν ἐκείνου, ἐν ἣ ἐπέγραφον ἑαυτὸν οὐκείαις χερσίν Ἀθανάσιον, αὐτίκα τῷ μὲν πατριάρχῃ τὴν τοῦ βοηθεῖν ὁρμὴν ἠμδύσθαι καὶ τὸ ὑπὲρ ἐκείνου θερμὸν ἐψύχθαι συνέδαινε, τῷ δ' ἀνακοπέντι καθυφεῖναι τῆς πείρας καὶ ἀπραγμῶνως ἐντεῦθεν διάγειν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν πρότερον τότε δὲ πολλοὶ τῶν τε μοναχῶν καὶ τῆς λαώδους μόιρας ἀποσχισθέντες κατ' αὐτοὺς συνελέγοντο, « Μὴ ἄψφ μηδὲ θίγη τὸ παράπαν, » λέγοντες, « ὅς ἂν συναίνοι τῇ καθαιρέσει τοῦ πατριάρχου ἢ μὴν κοινωοίη τοῖς συναινοῦσιν. » Ἄλλ' ὁ βασιλεὺς, ἐπεὶ οὐκ ἦν τὴν Ἐκκλησίαν ἀποίμαντον διαμένειν, τοῖς μὲν ἀρχιερεῦσιν ἐφήκε ψηφίζεσθαι τὸν σφίσι δοκοῦντα, αὐτὸς δὲ βαθὺ τι συνορῶν, καὶ ἀναστέλλειν θέλων τὰ σχίσματα, σὺναξίν τε κοινήν παραγγέλλει, καὶ πάντων ἐν ταυτῷ συλλεγέντων ἐκ τοῦ παραθύρου τῆς αὐτοῦ κέλλης, ὃ δὴ καὶ σιδηροῖς τοῦτο μὲν ὀρθοῖς, τοῦτο δ' ἐγκάρσις περιεδρυφακτοῦτο τοῖς κάμαξι, λόγων ἤπειτο πρὸς αὐτοὺς τοιῶνδε.

ια'. Δημηγορία τοῦ βασιλέως περὶ τῶν σχιζομένων.

[P. 185] « Ἐγὼ νομίζω, ὦ τῆς ἐμῆς βασιλείας

manu propria Athanasium inscripserat, contigit patriarchæ quoque ipsi juvandi ejus hebetari impetu et studii erga eum refrigescere ardorem, ipsum vero percussam infelici successu ad quietem vitæ, quam frustra excutere 273 tentaverat, constantius deinceps amplectendam domitum repulsa convertere animum. Sed hæc prius evenerant. Tunc autem multi monachi et laici e plebe, abscindentes sese a communione eorum qui damnaverant Arsenium, seorsim convenerunt, et vulgare carmen aversantium usum commerciumque profanorum adhibendum sibi nunc ad excludendos a se reliquos sanxerunt: « Ne tractes, a dicentes, » ne tangas, ne omnino ad ullam consuetudinis partem admittas ullum eorum qui vel patriarchæ exauctorationem probaverint vel probantibus communicaverint. » Cæterum imperator intelligens non posse relinqui Ecclesiam sine pastore, electionem patriarchæ liberis antistitum suffragiis permisit. Ipse altius reputans perniciem schismatum, si ruere qui errare cæperint sinantur, concione omnis generis hominum vocata, e fenestra cubiculi clathrata ferro, rectas transversis decussatim nectentibus virgis invicem quæ in oratis formam implexis, hunc ferme in modum disseerere orsus est.

14. Oratio imperatoris de schismate avulsis.

« Equidem existimo, o meo imperio subjecti, neminem omnium vestrum eo stultitiæ processisse, ut non suo ipsius, sed alterius solum uti possit

Ἀπήκοοι, μηδένα τῶν ἀπάντων ὁμῶν ἐπὶ τοσοῦτον ἦκειν φρενοδραβείας ὥστε μὴ ἑαυτῷ δύνασθαι χρῆσθαι συμβούλῃ, ἀλλὰ τῷ πέλας. Εἰ γὰρ καὶ ἡ παρὰ τῶν ἄλλων βουλὴ συλλαμβάνειν τὰ πλεῖστα πέφυκε τοῖς βουλευομένοις (ταύτη γὰρ καὶ συμβουλὴ λέγεται εἰς ταυτὸ συναγομένων ἀμφοῖν τῶν βουλῶν), ἀλλ' ἀναγκαῖον τοῦτο ἐφ' ὅσοις ἐπ' ἀμφιβόλῃ καίτοι τὸ βουλευόμενον, ὡς ἀμφοτέρωθεν λογισμοὺς ἰσοῦσθαι κινεῖσθαι, κἂν ὅποιας τις ἄψηται. Ἐφ' ὅσοις δὲ ἑτεροβρέπη τὰ τῆς δόξης, ὡς ἐντεῦθεν μὲν μετὰ τοῦ καλοῦ καὶ τὸ πάγιον ἀναφαίνεσθαι, ἐκεῖθεν δὲ δῆλον εἶναι τὸ βλάπτειν, ἐκαίον ὄντως καὶ ἀλυσιτελεῖς λογισμῶν συντρόφον ὑπερορῶντα ἀλλοτριῶς χρῆσθαι, οἷς ἐνὶ μὲν ἀβουλίᾳ, ἐνὶ δ' ὀρεξίς πρὸς τοῦτο καὶ τὸ ξένον αἰεὶ ποτ' ἀνάληγτον, ὡς παντὸς τοῦ οἰκείου πεφυκότος πιέζειν. Δεῖ τοίνυν γε καὶ ὁμᾶς τοῖς ἐφ' ἑαυτῶν λογισμοῖς προηγουμένως χρῆσθαι, καὶ οὕτω δοκιμάζειν τοὺς ἐξωθεν. Ὅς δὲ τῶν οἰκείων ὑπερρφρονῶν ἑαυτὸν τοῖς ἐξωθεν λογιζομένοις παρέχει ὡς εἴ τι ἂν φέροιεν ἐκείνοι προσέξων, ὃ τοιοῦτος ὁμολογῶν ἴστω ὡς ἄφρων ἐστὶ τὸ καθ' αὐτόν. Ἄφρονος δὲ πάντως τὸ μήτ' ἀφ' ἑαυτοῦ συνίεναι, καὶ τὸ καὶ τις καὶ τῶν ἐξωθεν λέγοι, μὴ διακρίνειν εἰδέναι τὸ κρεῖττον τε καὶ τὸ χεῖρον· καὶ λοιπὸν οὐδὲ τῆς θυραίας ἐκείνῃ συμβουλῆς ὄφελος. Τὰ οὖν ξυμπεσόντα οἴδατε πάντως, καὶ οὐδὲν ἐξ ἡμῶν τῶν γνομένων κέκρυπται· ἐπὶ τούτῳ γὰρ καὶ ψκονομεῖτο ἡ ἐφ' ἑκάστῳ ὁμῶν ἐνταυθοῖ συνδρομῇ, οὕτω

consilio. Etsi enim aliorum sententiam exquirere ac cum sua conferre deliberantes solent, unde Græcum consilio nomen ortum est, ut συμβουλή diceretur quasi sententiarum in unum collatio duarum, tamen id tantum locum habet in rebus quarum in ambigno pendet iudicium, paribus utrimque argumentis aiendi negandique incertum eligendi arbitrium librantibus. Ubi autem haud dubiis in lancem alteram momentis 274 fas et æquum vergit, adeo ut hinc quidem manifeste honestum et tutum appareat quod proponitur, illinc quod ostenditur evidenter noxium cernatur, tum enim vero vanum inconsultumque sit quempiam innato intimoque naturæ ac menti propriæ sensu abdicato alienis uti consiliis, quibus inest quidem imprudentia, inest et cupiditas, prætereaque prurigo novitatis et quædam malesuada dulcedo inexperitorum, inquieto conjuncta tædio solitarum et quotidianarum rerum. Faciendum igitur vobis est ut ante omnia vestris ipsorum mentibus ac iudiciis auctoribus utamini, et ad horum examen vocetis. quæ vobis aliunde suggeruntur. Nam qui suis ipsius ratiocinationibus rejectis, aliunde oblatis advertit animum et inhæret obnoxie, is sane habendus pro fatente se stultum et iudicii expertem. Stulti quippe ac iudicio destituti omnino est nihil ex se intelligere, sed quidquid aliunde offertur cæca credulitate recipere, melius id sit an pejus nihil discernendo. Tali autem non video quid prosit suggestum ab alio consilium. Quæ nuper contigerunt scitiis

τοῦ ἡμετέρου κελεύσαντος κράτους. Τοῦτο γὰρ καὶ ἄλλοτε ξυνέβη. Πλὴν τὸ ἐπὶ ταῖς αἰτίαις διαλλάττον ἀμφισθητεῖν παρέξει τισί. Τότε μὲν οὖν ἐβελίμου παραιτουμένου τοῦ ἐπὶ τῆς πατριαρχίας ὄντος ἄλλος ἀντικαθίστατο· νῦν δὲ καὶ ἐπὶ κεφαλαίοις καθαιρεθέντος, ὡς οἴδατε, ἄλλον ἐγκαταστήναι τὸ εἰκὸς δίδωσιν. Ὁ γοῦν ἐκ τοῦ παρελθόντος ἐσφάλη, τοῦτο πρὸς τὸ μέλλον βέλτιστον προοικονομεῖν. Τότε τοῖνον τινὲς τῶν τῆς ὀχλώδους μοιραῶ καὶ ἀπαιδεύτων οἷς ἡ ταρχὴ τῆς Ἐκκλησίας ἀσμένισις, παραιοδύμενοι ταῖς τῶν ἀνθρώπων οἰκίαις πορισμεν εἶχον ἐντεῦθεν τὸ σχίσμα. [P. 186] Κἂν μετῆμεν ἐκείνους, εἰ μῆτε τὸ βραχὺ τοῦ καιροῦ ἐκείνοις τε τῆς ἀταξίας καὶ ἡμῖν τῆς ἐπεξελεύσεως ἐμποδῶν ὠρημένους ἔσται. Τοιοῦτόν τι καὶ τὰ τῶν ὑποπεύεται γίνεσθαι· οὐ γὰρ ἀπόλωλεν ἡ ἀταξία, ὡς τινὰς ἐπειλημένους αἰτίας πάλιν ἀνασοβῆν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ σχίσειν πειράσθαι. Τὸ γοῦν ἐκείνους ζητεῖν, φύσιν ἔχοντας ἄντικρως ἐξ ἐθισμού συνεχροῦς ταῖς γωνίαις ἐπηλυγάζεσθαι καὶ κρυφθδὸν τὸ αὐτῶν πράττειν ἔργον, ἄλλως δὲ γε καὶ περιττόν· τοῖς δ' ὑπαγομένοις οὕτως ἀβούλως τοῖς ἐκείνων ὀρισμοῖς προστιμῆν τῶν χειρίστων οὐ κατονήσομεν. Εἰς τί

A γὰρ καὶ τις σκανδαλισθεῖ; δεῖ μεταλλάττεται τι τῆς δόξης αὐτῶ; Ἄλλ' οὐδὲν τῶν ἡμετέρων παραβέδασται, μὴ δὴ τι καὶ παραβαθεῖ τὸ σύνολον. Ἄλλ' ὅτι τοῦ συνήθους ἐξέστραπται; Ἄλλ' οὐδὲν ἔχοι ἂν τις εἰπεῖν, κἂν πολλὰ κάμοι. Ἄλλ' ὅτι ὑπὸ ροιμένα τελοῦντες, ἐκείνου παρακινηθέντος αἰτίας ἱκαναῖς, ἄλλου τὸ παρᾶπαν οὐκ εὐμοιρήσετε; Ἄλλὰ μὴν καὶ εὐμοιρήσετε καὶ κρειττόνως ὑπ' ἐκείνῳ διάζετε ποιμαινόμενοι. Τίτι γὰρ ἂπ' ἐκείνου τῶν πάντων εὐ ἐξεγένετο πράξειν καὶ τὰ τῆς ἡμετέρας εὐμενείας ἔξειν, ἦν που ἀβουλήτοις καὶ περιπέσοι; διὰ τί; καὶ πάντως οὐς νῦν εἰς ταύτην ὑμᾶς συνῆξα σκοπῶν ὅπως ἂν αὐτὸς τοῦ ἡμετέρου κράτους κατηγοροῖην. Ἄλλὰ τὴν αἰτίαν λέγω, καὶ οὐκ ἐπικρόπτομαι, τοῦ μὴ τι τυγχάνειν τῶν προσηκόντων ἐκ βασιλικῆς νεύσεως τὸν ἐλέους χρῆζοντα. Οὔτε γὰρ ἐκείνῳ τὰ πρὸς ἡμᾶς εὐοδα, κωλοῦσης τῆς ἀπεχθείας, οὐθ' ἡμῖν μὴ παρ' ἐκείνου ἀξιοῦμένοις τὰ τῆς εὐμενείας ἀνυστὰ πρὸς τὸν χρῆζοντα, ὅπου γε καὶ εἰ ἡξίου, οὐκ ἂν ἐτύγγανε τῶν δεόντων, καὶ, τί γὰρ δεῖ ἐπικρύπτειν; οὐχ ἡμῶν πρὸς τὸ εὐ πράττειν ἀποπεφυκότων, Ἄλλ' ἐκείνου μὴ οἰκονομοῦντος τῇ ἀξιώσει τὸ εὐχάρι. Τίττεσθαι γὰρ χάριν χάριτι μεμαθήκαμεν, καὶ οὐκ ἦν ἀξάνειν τὸν

omnes : nihil eorum quemquam vestrum latet. Idcirco huc concurristis, vocante ac iubente me. Quod factum modo est, contigerat et alias. Verum similitudinem eventuum duorum diversæ causæ ambiguitatem objicere quibusdam possent. Tunc quidem ei qui voluntarie dignitatem patriarchalem abdicaverat, subrogatus est successor : nunc cum ob crimina depositi, ut scitis, locum alteri tribuere oporteat par et æquum est præcavere, ne quod priore illa simili occasione perperam actum est, iterum hoc tempore attentetur. Tunc 275 quidam et turbulento genere indoctorum hominum, quos delectat Ecclesiæ tumultus, insinuantēs se domibus fructum inde ipsis optatum schisma retulerunt. Describerem informaremque plenius quinam illi fuerunt, nisi quam mihi præscripsi brevitās, illos honore mentionis nostræ, nos labore de iis fuisse dicendi, licet ad id promptos inclinatosque prohiberet. Iteranda nunc fore quæ tunc acta sint, prona prudensque suspicio est : non enim perversitas extincta est funditus. Facile, inquam, est quosdam arripientes occasionem nocendi, conturbare iterum et Dei Ecclesiam scindere conari. Quid hoc genus

D hominum spectet, quid venentur et captent isti, ex usu assiduo quasi naturam habentes delitescendi in angulis et suum opus clanculum actitandi, supervacaneum sit dicere : illud non cunctalobore facere, quod putō necessarium, increpare videlicet pro rei perniciæ acriter stoliditatem inconsultam illorum qui abduci se sinunt susurrationibus istorum. Quid est enim cur quis hinc scandalizetur? an quod immutatum ipsi quidquam sit de Christiano quod tenebat dogmate? Verum nec hactenus quidquam e sacræ doctrinæ placitis motum est, ac ne quidquam in posterum moveatur, et vota facimus et operam

pro virili dabimus. Quid igitur? An quia verbi aliquid contigit eorum quibus insueveramus? At id quidem ne interdum accidit vitari nulla contentione possit; quare vanum sit hoc de re queri. An denique quod pastorem vobis præpositum sortiti, eo deinde justis et necessariis amoto causis, desperatis fieri posse ut alium unquam æque commodum nanciscamini? Atqui ne dubitate : nanciscemini etiam commodiorem, a quo indulgentius curemini, sub quo feliciter vivatis. Nam ab isto quidem ejecuto cui uni tandem vestrum 276 omnium juvari unquam et beneficio affici contigit? quem etiam dolens indignansque recolo fructum nostræ in vos pronæ ac paratæ in necessitatibus quæ incidere liberalitatis intervertisse. Pœnitens hoc, inquam, et me reprehendens reputo : quin idcirco vos huc convocavi, ut me ipse accusarem apud vos benignitatis rarius ac parcus exercitæ. Simul tamen clare dicam ejus errati causam, nec dissimulabo amplius impedimento fuisse patriarcham ne qui ex vobis egerent a nostra liberalitate quo opus habebant consequerentur. Rtenim cum nec ille ventitaret ad nos, prohibente odio quo a nobis immaniter abhorret, nec nos ad illum accedere possemus, quippe qui sciremus haud admissum iri, nulla restabat nobis via cognoscendo legitimo et consueto Patris communis indicio necessitates pauperum, iisque providendi. Quanquam (fatebor enim) neque si maxime indicaret ille rogaretque, idoneus interveniret deprecator nobis a misericordiam flectendis aut quidquam impetraret, non quod natura duri simus et a dando aversi, sed quod in summa illa dignitate ingratiissimum erga nos se præbens, indignum se reddiderit, cui gratiudari tanti duceremue. Gratia quippe, ut sæpe dici audivimus, gignit gra-

ἔρωτα γεννηθέντα. μὴ ἐπιγεννηθέντος καὶ τοῦ ἀντέ-
ρωτος, Τάχα ἂν μυθολόγον με οἴηθείητε. Ἀλλὰ τὸ
τοῦ μύθου ὡς ἀληθεῖα προσπαῖον ἐπαινετόν. Ἐφῆσε
γὰρ καὶ τις τῶν ἔξω ἐρημίας γείτονα τὴν ἀσθάδειν
τῆ γὰρ ἀσθάδει οὐδεὶς προσέξει προσβάλλων, κἀν-
τεῦθεν ἐρημωθέντι τῶν ἄλλων καθ' αὐτὸν αὐτὸν διά-
γειν ξυμβαίνει. Τί γοῦν τὸ εἰσέπειτα; Εἰδότες πάν-
τως καὶ εὐμενείας ὑμῖν προσβαλλούσας ἀκτίνας, τοῦ
ποιμένουσιν κινουόντος τὴν ἡμετέραν γνώμην ὑπερτά-
τοις μεσετέαις τρόποις. Μόνον μὴ τις ἐνδῶ πρὸς τὸ
χεῖρον, μηδὲ τις τὸ καθ' αὐτὸν σκοπιῶν [P. 187] καὶ
μόνον ἐν οὐ παικτοῖς παιζέτω, μηδ' οὐκ ἐπὶ ἀνυ-
στοῖς σπουδαζέτω. Τὰ γὰρ καθ' ἕκαστον ὀλισθήματα
ἐμπικιλῶσι πραγμάτων τὰς πόλεις, καὶ ἐνός ἀμαρ-
τάνοντος πολλοὶ τῶν κακῶν ἀπηύρων. Φεύγετε τοί-
ων τὰς παρασυνάξεις, καὶ τοῖς σχίσμασιν ἀπαχθά-
νεσθε. Παλλοὶ σακκοφόροι ταῖς οἰκίαις ὑμῶν παρσι-
δύσσονται, οὐχ ὅπως ὑμῖν εὐ γένηται προθυμούμενοι,
ἀλλ' ὅπως ἂν αὐτοῖς περ' ὑμῶν πορισθεῖη τὰ κατὰ
χρεῖας σκοποῦντες. Εἶτα κατηγορήσουσι μὲν βασι-
λέων, καινὰ δὲ τοῖς παλαιοῖς μίξαντες μὴ καλῶς
ἔχειν τὰ τῆς Ἑκκλησίας ἐποίησιν, καὶ διὰ τοῦτο
καὶ αὐτοὺς τάχα πλανᾶσθαι τὴν διόρθωσιν (οὕτω γὰρ

ἄκτινοὶ ἴσως ἦν καὶ λίξειαν διαβάλλοντες) ἀποκα-
δοκοῦντας. Τί γοῦν ποιητίον ὑμῖν ἔστι; Τὸ μὲν με-
ταδιδόναι καὶ τοῖς ἄλλοις τῶν ὄντων οὐ φθόνος
πραττεύει τις ὡς βούλεται τοῦτο. Τὸ δὲ τοῖς λόγοις
αὐτῶν καθυπάγεσθαι καὶ σὺν ἐκείνοις πλανᾶσθαι
οὐ μοι δοκεῖ οὐτ' ἐμοὶ ἀνεκτὸν οὐδ' ὁμῖν ἀσφαλές.
Διὸ προσθάνει τῆς τιμωρίας ἢ ἀπειλή, μὴ πως ἐπὶ
τῶν ἔργων γεγονώς τις πῶθων εἴσεται. Ἀνάγει
γὰρ τοῖς ὀλίγοις συνδιαστρέφεσθαι τοὺς πολλοὺς
καὶ τούντεῦθεν τις οὕτω νυστάζων ὡς μὴ ἱεπὶ
φθῆσαι τὴν βύβλην; ἐγὼ μὲν οὖν διακελεύομαι καὶ
ἀνδρὶ καὶ γυναικί, καὶ πρεσβύτῃ καὶ νέῃ, ἀπα-
τε αὐ καὶ ἀγροίκῃ, δοκιμάζειν πρῶτον τοὺς ἐπι-
σιάζοντας, καὶ οὕτω χρῆσθαι. Τὸ γὰρ πᾶσι ἅ-
τῶν ὀρεινόντων ἔχει τὰς βοήθειας· εἰ δ' ἐπι-
γνώμας νοσοῖεν, τί ἂν τοῖς ἄλλοις παράσχηται
θόν; ἀλλὰ τὰ μὲν ἐκείνων ὁ καιρὸς ἴσως ἔξ
ὑμῖν δὲ τὴν ἐκείνων κακίαν ἀπομοργνομένοις καὶ
τοῦ ὀρθοῦ ἐκκλίνουσιν οὐ συνοίσει. Κἂν ἐκείνοι ἐ-
διδράσκουσιν, ὑμῖν τὸ ἔγκλημα περιστέλλεται. Μῆτι
μὲν ἔρω οἶδα, ὅμως δὲ καὶ ὑμῖν δοκοῦν, ὅτι τὸ πᾶ-
σχίσματος ἔγκλημα ἐν ἴσῃ καὶ ἀπιστίας σαθῆσται,
καὶ ὁ ἔγκληθεις ἐπὶ τούτῳ κολάσεις ὑφέξει καθοσι-

nec potest amor natus adolescere, quin paribus
assurgat incrementis alius post priorem genitus,
mutuus amor, Anteros, vocatus. Hæc ne loquentem
parum aberit quin fabulatorem opinemini. Cæterum
fabula, ut in scopum veritatis recta collineans non
raro utilis et laudabilis habetur. Non male quidam
externorum dixit solitudini finitimam superbiam
esse, idcirco quod superbum nemo curat, nemo
adit, unde necesse fit eum semotam a consuetudine
hominum et solitariam vitam degere. Quid autem
in posterum? Aio et confirmo vobis: mutationem
in melius magnam experiemini. Pervenient ad vos
benigni radii nobis innatæ beneficentiæ, nulla jam
intercepti nube patriarchalis offensionis: 277
quin imo grato nobis in locum retrusi et implaca-
bilis istius successuro pastore, commoditates apud
nos vestras decentibus illam personam efficacibus
intercessionibus procurante, large in vos effundi
sentietis bona quæ desideratis omnis generis. Tan-
tum ne quis vestrum agi se in transversum sinat;
nec sua unius spectans commoda ludat in rebus
quæ ludum non admittunt, aut ea quæ perfici non
possunt serio conetur. Nam singulorum perperam
offendentium civium lapsus universas tricies implent
turbisque civitates, natura rerum ita ferente ut ex
une peccante pœna in multos propagatur. Fugite
igitur conventicula, aversamini schismata. Multi
saccis induti domos in vestras se insinuant, non
ut vobis prosint, sed ut sibi eblandiantur aut quo-
modo conficiant ex vobis quæ cupiunt, quibus in-
digent. Inde imperatores quidem accusabunt:
tum nova veteribus miscentes, haud bene habere
res Ecclesiæ subinferent, et propterea videlicet lar-
giter erratum in vis correctionis incundis, nullo
inter ecclesiasticos in loco reperto emendandis ma-

lis quibus respublica pessum iret. Sic enim illi for-
sitan garrigent, criminantes eos qui sapienter can-
cantur circumspicientes omnia, et in occasiones
imminent oportune procurandæ publicæ salutis.
Quid igitur agendum vobis est? Quin e vestra o-
pia largiamini quibus videbitur, nulla invidia est.
Faciatur in eo genere quisque ut volet. Abduci autem
persuasionibus istorum, et cum errantibus vobis
riterrare, nec probarim equidem nec possi-
dit. Propterea præcedit ecce ultionem comminatio.
ne quis sero sapiat, ubi deprehensus quæ meriti
patietur. Cum enim necessario ex tolerantia privi-
tate paucorum multi pervertantur, quis tam dormi-
tans custodiendæ reipublicæ præpositus non ratio-
nes ineat et conatum adhibeat, quo, si possit, sis-
tat impetum ruentis in præceptis 278 multitudinis
incautæ? Ego igitur disertè denuntians præcipio
viro cuius et mulieri, seni juxta juvenique, urbano
pariter et rustico, ut exploret prius quales sint qui
ad se accedunt, tum si honos reperit, ulatur.
Nam æger a sanis juvetur: si autem animo, labo-
rantem mente corrupti adierint, quid ex iis ex-
spectare boni queat? sed istorum quidem nequitiam
dies forsitan deteget. Vobis autem eorum mali-
tiam imitantibus et a recto declinantibus, vos ac
clare prædico, non abibit stulta facilitas impune. Ac
illi forte pœnam fuga lucrifacient: vos deprehende-
mini; hærebit in vobis luendum crimen. Magnum
scio esse quod edico comminans, sed tamen tale
quod vobis attente considerantibus æquum con-
fido visum iri, schismatis crimen pari cum apostasia
pœna multandum. Et qui convictus ejus fuerit,
debita sacrilegæ defectioni supplicia perferet. Vos
ergo circumspecto rerum presentium statu, quid

σεως. Ἵμεῖς γοῦν οἴδατε ὅπως ἔχετε πρὸς τὰ παρ-
όντα, ὡς ἡ τῷ ἡσυχάζειν ἐπ' ἀγαθοῖς ἐσόμενοι, ἢ
τῷ τοιαῦτα ζητεῖν μηδὲν ὄλως ὑμῖν προσήκοντα τι-
μωρηθῆσόμενοι. »

ιβ'. Ὅπως ψηφίζεται ὁ τῆς Ἀδριανοῦ Γερμανὸς εἰς τὸ
πατριαρχεῖον, καὶ ὁποῖος οὗτος.

Ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς τούτοις τε καὶ ἄλλοις τοιού-
τοις τὰς προαναφωνήσεις δοὺς τῷ λαῷ, ἀπολύει ἐπ'
οἴκων πορεύεσθαι τῶν οἰκείων [P. 188] ἕκαστον· οἱ
ἀρχιερεῖς δὲ τὸ ἐνδόσιμον λαθόντες ψηφίζεσθαι τὸν
δοκοῦντα σφίσι ἐπὶ τῇ μεγίστῃ προστασίᾳ τὸν ἐπιτη-
δειον, ἐν ταυτῷ συνίασι πάντες κατὰ τὸ ἱερὸν καὶ
μέγα τῶν Βλαχερνῶν τέμενος, καὶ ἄλλον ἄλλου προ-
βαλλομένου τέλος ἐφ' ἐνὶ πάντες συμφωνοῦσι, τῷ
Ἀδριανουπόλεως Γερμανῷ, ἀνδρὶ ἐλευθέρῳ τὸν τρό-
πον καὶ ἱεραῖς διεξαγωγαῖς πρέποντι, ἔτι δὲ καὶ τὴν
ἐκ βασιλέως ἐκ παλαιῶν πλουτοῦντι διαθέσειν. Ὡν
γὰρ ὁ ἀνὴρ ταῖς ἀληθεῖαις φιλόκαλος μὲν καὶ φιλο-
λόγος ἐς ἄκρον, καλὸν δ' ἄπαν εἰδὼς ὃ ἂν καὶ εἰς τὰ
πράγματα χρησιμεύοι, μὴ μόνον εἰς ἀρετὴν, ἐν προ-
τιμῆσει πολλάκις τῶν ἐπαίων ἐπίθει τὸν μετ' ἐν-
τρεχειᾶς καὶ τὸ ἐς ψυχὴν ἀσφαλὲς ἔχοντα τοῦ ὄλως
ἀρετῇ συζῶντος γυμνῇ, εἰ κατὰ βίον καὶ μὴ ἐπ'
ἐρημίας διάγοι. Ὅθεν λόγιος μὲν οὐκ ἦν, λογιῶς δὲ

μετ' αἰδοῦς καὶ τοῦ πρέποντος προσεφέρετο, καὶ λό-
γου ἀκούων ἡγάπα, καὶ φίλος ἦν ἐς τὰ μάλιστα τῶν
τοιούτων, ὡς καὶ αὐτὸς τοῦ καλοῦ μετέχοι ὡς ἄρι-
στα. Ἀρετῆς δὲ μετῆν τῷ ἀνδρὶ οὐχ ἦν ἂν οἱ παρ-
όντες αἰνοῖεν, ἢ μᾶλλον οἱ παρ' ἑαυτοῖς προὔχειν
δοκοῦντες τῶν ἄλλων, βρώματα καὶ πόσεις φιλοκρι-
νοῦντες καὶ ἡμέρας τούτων ἐκάστω πρεπούσας καὶ
παρὰ τὸ εἶκος προσνέμοντες, πεζῇ τε καὶ βάδην αἰ-
ρούμενοι διέρχεσθαι τὰς ὁδοὺς, ἀνιπτόποδες καὶ χα-
μαιεῦνα καὶ μονοχίτωνες, ἐν δευτέρῳ δὲ τούτων τὸν
οἶκτον καὶ τὴν ἀγάπην τιθέμενοι, ἔτι δὲ καὶ τὴν φι-
λανθρωπίαν καὶ τὴν συμπάθειαν καὶ τὸ ὄλον εἰπεῖν
τὴν διάκρισιν, σκληροὶ τινες ὄντες καὶ τοῖς ἄλλοις
μωμητικοὶ καὶ μεμψιμοιροὶ, ὡς ἑαυτοῖς σφίσι καὶ
μόνοις τὴν ἀρετὴν περιποιεῖν αἰρούμενοι, κἂν ὃ τι
ἐκείνοι καὶ πράττειεν, ἀλλ' ἀρετῆς τῆς κατ' ἄνθρω-
ποι ὄντως, καθ' ἦν ἂν καὶ ὁ ἀληθινὸς χαρακτηρί-
ζοιτο ἄνθρωπος, καὶ μᾶλλον ὁ ἐπ' ἐξουσίας, ᾧ δὲ καὶ
τὸ μετριοπαθὲς τοῦ ἀπαθοῦς μᾶλλον ὀφείλεται· οὐ
δὲ βίου [A. 189] εἰ ἐξαρεῖς τὴν διάκρισιν, τὸ πᾶν
ἀπώλεσας ἐξ ἑνός. Τοιαύτη τοίνυν κοσμοῦμενος
ἀρετῇ, ἦν δὲ καὶ πολιτικὴν τινες λέγουσι καὶ τὸν
κατ' αὐτὴν βίον πολιτικόν, μέσον ὄντα θεωρητικοῦ
τε καὶ ἀπολαυστικοῦ, ὁ δὲ λωθεῖς τῆς Ὁρεσιᾶδος
ἀρχιερεὺς προκριθεὶς τῶν ἄλλων (καὶ γὰρ ἐλέγετο

vestrum unicuique conducat, decernite. Videte, in-
quam, an non sit melius quiete vivendo bonis frui
quam intrincando se rebus an vos nihil attinentibus
in pœnas incidere gravissimas. »

12. Ut suffragiis electus sit in patriarcham Adriano- poleos episcopus Germanus; et qualis hic fuerit.

Hæc imperator et ejusmodi alia locutus conticuit,
locum dans acclamationibus populi solitis, concio-
neque soluta remisit domum unumquemque. At
episcopi facultate accepta eligendi liberis suffragiis
quem omnium aptissimum judicarent ad supremam
Ecclesiæ præfecturam coeunt omnes in sacrum ac
magnum templum Blachernarum, et postquam alius
alium proposuisset, ad extremum universi convēne-
runt in Germano 279 Adrianopleos episcopo,
viro liberæ indolis et sacris functionibus decore pera-
gendis idoneo, ad hæc gratioso plurimum jam olim
apud imperatorem. Erat enim revera homo elegans et
eruditus ut qui maxime, ac cum in nullo non exer-
citus laudabilium genere artium, tum illas ex iis
quæ non ad solam virtutem sed ad res bene ac cum
successu gerendas essent utiles, præferre plerum-
que judicio ac commendatione cæteris solitus, et ex
hominibus eum qui cum dexteritate agendi versan-
dique in rebus salutis animæ rationes in tuto habe-
ret, illo existimare potioem in se totum nudæ ac
mere virtuti dederet si ei non in solitudine sed in
societate acusu hominum vivendum esse. Unde cum
non esset ipse quidem eloquens, disertos tamen
scita et reverenti consuetudine demerebatur, bene-
volus auditor perorantium, amorisque in id homi-
num genus eximii professor; quibus rebus asseque-

batur, ut doctrinæ ac sapientiæ, quam in aliis
amabat, vel plurimum in se habere videretur.
Virtus vero quam in vita exprimebat, non erat illa
quidem qualem hodierna laudarent tetrioi, aut po-
tius qui arcano conscientiæ fastu præstare se reli-
quis existimant, magnopere sibi placentes in moroso
quodam ciborum ac potionum delectu, suis unico-
que, voluntaria religione, ultra præscriptum com-
muniter ordinem diebus assignandis, affectantes
itinera conficere pedibus, quos etiam semper illotos
ostentare amant, humi cubantes, una tunica con-
tenti, cæterum misericordiam hæc charitatemque
post habentes prætereaque benignitatem et huma-
num condolendi mœrentibus officium, denique ut
uno verbo cuncta complectar, discretionem, asperi-
quidam et superciliosos censores, nullam carpendi ac
vellicandi cuncta obvia modum 280 finemve fa-
cientes, sua mirantes, se unos rectam vitæ sequi
sectam, unos sapere, penes unos vim decusque
laudis ac religionis residere omnis, in cunctis quæ
agunt se opinari præferentes. Non talis, inquam,
hujus viri virtus erat, sed longe diversi generis, ac-
commodata omnino ad humanum captum, quali
eum insigniri fas sit qui verum hominem vera hu-
manitate sese præstet, prout præsertim eum deoet
qui contsitutus in præfectura sit, a quo non exigitur
ut perturbationum funditus expers sit, sed ut eas
mediocritate quadam temperatas habeat in potesta-
te; a quo vitæ generesi discretionem tollas, omnia ex
uno perdidisti. Hujusmodi ergo ornatus virtute,
quam civilem quidam vocant, ut et vitæ secundum
eam ductæ civilis appellationem tribuunt, mediæ
cuipiam inter contemplativam et voluptariam, ille

νάν τῷ κατ' ἀνατολήν ὄρει τῷ μέλανι καὶ τῇ κατ' ἄκρην ἑκείνου μονῇ ἐγγροίνοντας ἀσκήσαι τὸ πάλαι τὰ μέγιστα) παρὰ τῶν λοιπῶν ἡξιοῦτο τὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως προστασίαν ἀναδέξασθαι. Σὺν οἷς καὶ ὁ βασιλεὺς τὴν ψῆφον ἀποδεξάμενος κατηντιβόλει τὸν ἄνδρα, καὶ ἐφ' ἡμέραις προσιῶν ὄλιγας ὀρμαῖς παρώτρυνε καὶ ἡξίου μὴ ἀποπέμψασθαι τὰ τῆς κλήσεως. ἢ γ', Ὅπως ἀνάγεται Γερμανὸς εἰς τὸ πατριαρχεῖον, καὶ τί διαπράττεται.

Καὶ δὴ παρακληθεὶς εἶξε. Καὶ μὲν δὲ Μαιμακτηριῶνος ἐν τῇ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἑορτῇ ὑπὸ τόμῳ κοιῶν γεγονότι πατριάρχῃς ἐπισηρῶσεται, καὶ σφίσιν ἅμα συλλειτουργήσας τῷ ἱερῷ ἐπιζῆνει θρόνῳ καὶ τῶν ἄλλων προΐσταται. Ἄμα δὲ τῷ προσβῆναι τῷ θρόνῳ ἔργον ἐκείνῳ ἀσχολλίας πάσης ὑπέρτερον τιμῶν τε τοῖς προσήκουσι τοὺς ἀρετῇ δοκοῦντας ἢ καὶ λόγῳ προΐχειν τῶν ἄλλων, τοὺς μὲν ἀξιῶμασι, τοὺς δὲ φιλοτησίαις ἀπάσαις καὶ δώροις παντοίοις. Ἦν γὰρ καὶ περιφρονητὴς χροσίου τὰ μάλιστα, ὡς μὴδὲ κεκτῆσθαι βαλάντιον, ἀλλὰ τὸ προσαγόμενον ἔκποθεν ἐπὶ τῆς σιδήδος ἐκείνου κελεύειν τίθεσθαι, ὡς ἔτοιμον εἶναι ταῖς χρεαῖς τῆς εὐπορίας ὅπου ἂν ἐκείνος κελεύσειε. Τοιοῦτῳ δ' ὄντι ἐκείνῳ τὸ τῆς

Ἄ μὲν ἀπλότῃτος πλεονέκτημα εἰς κατηγορίαν ἀδιοφορότῃτος περιστάτο, τὸ δὲ τῆς εἰς βασιλεία αἰδοῦς τε καὶ κυβερνήσεως εἰς ἔγκλημα κολακαίας καὶ ψεύδους πρὸς τοὺς πολλοὺς ἄντικρυς. Τῷ γὰρ ἀπλῶ τοῦ τρόπου καὶ ἀνοπούλῳ καὶ ἐλευθερίῳ πρὸς τὴν τοῖς παροῦσι χρήσασθαι μὲν καὶ αὐτὸν, ἐφεῖναι δὲ καὶ τοῖς ἰδίοις χρήσθαι, τὴν τοῦ καταχρῆσθαι προειλήσει δόξαν. [P. 190] Τῷ δὲ κυβερνῶν τὸν κρατοῦντα, καὶ μᾶλλον ἐφ' ἑκαταίαις, ὅτε ἐκείνος μὲν προσαναφέρων ἡξίου, ὁ δὲ κρατῶν οὐ βραδίως κένεσε, κέντεῦθεν κατὰ τὸ δοκοῦν φρονόμοι τῷ ἑμῶν τὸν ἐλπισμόν, ὡς μὴ ἀπογνοίῃ ἀποκαρπείε, ἐλπίζων ἴσως ἀνείν ἐσώστερον, κἂν λέγων κολακαί: οὐκ ἦνε, τὴν τοῦ ψεύδους ὑποψίαν προσαίμακα κατακρίνετο. Τὰ δὲ ἐγκλήματα ταῦτα κατὰ τὴν τῶν πολλῶν ψυχῶν ἐνίζήσαντα ἐξῆπτε τὸ ἐπὶ τῶν πολλῶν μῖσος, ὅτι τε ἀντίζηλος εἶη τῷ πατρὶ τῆν ἐκείνου κατασχῶν Ἐκκλησίαν, καὶ ὅτι ἐπὶ τῆν τῆς θυγατρὸς τῷ θρόνῳ τῆς μητρὸς (οὕτω τὴν τῆς ἐκκλησίας ἐκάλου) ἀνέστην οὕτω καὶ ἀφαιεῖ εἰσπηδήσειεν, ὅθεν καὶ δυσὶν ἐνισχυομένου ἐγκλήμασιν οὐκ ἦν ὅστις ἀγαθὸν ἐλάλει περὶ ἐκείνου, τῶν μὲν προσκειμένων τῷ πατριάρχῃ, τῶν δὲ καὶ ἐκμο-

supra memoratus Orestiadis episcopus, prelatus aliis etiam commendatione vite quoniam asceticæ summa laude diu exercitatus in monasterio Nigri Montis ad Orientem siti, a reliquis orabatur ut præfecturam ecclesiasticam Constantinopolitanæ urbis capesseret: cum quibus et imperator electionem comprobans, magnopere incumbebat ad idem ab eo impetrandum, quolidie adiens et omni persuasionum et obsecrationum impetu adurgens, ne respueret vocationem.

13. Ut evectus Germanus in patriarchalem sedem fuerit; et prima ejus acta.

His ille precibus moveri se tandem passus, mense Junio in festo sancti Spiritus concordibus suffragiis decreto communi perlato patriarcha declaratus est, et sacro cum illis celebrato, sacræ impositus sedi præsidere cunctis cœpit. Simul autem thronum attingit, opus omni actione superius ratus afficere meritis honorum præmiis virtute aut doctrina præcellentibus aliis, qui 281 tales essent partim dignitatibus partim donativis et largitionibus omnis generis liberalissime ornare ac cumulare orsus est. Erat enim auri contemptor ut qui maxime, ne crumenam quidem habere dignatus: sed quidquid undecunque offerretur, supra lectum a portantibus deponi jubens, quo ibi expositum in promptu esset ad usus beneficentiæ, erogandum ejus mandato quocunque rationes egentium poscerent. Tali autem huic viro abundantia simplicitatis solutioris in vita licentiæ accusationem comparavit: pudor vero erga imperatorem, et in agendo cum eo cura vitandæ offensionis adhibita, labem ipse apud multos adulationis et mendacii aspersit. Cum enim is sinceræ ab omni furo indoli obsequens, candida ac segura su-

spiciozum libertate quoslibet promiscue obvios affari excipereque consuisset, cumque suis domesticis liberiores istiusmodi pariter cum quibusvis conversationem permitteret, usus ille utrorumque securus apud suspiciosum vulgus in abusu oculorum opinionem incurrit. Tractatio autem obsequiosa et verecunda cum principe, ex qua ille fiduciam suscebat suspendenti affectum supplicationum patriarchæ, id agens isto ambizioso artificio differre gratiæ, cujus spem non auferebat, ut eum quam diutissime sibi supplicem et sic obnoxium teneret, in causa erat ut cum quæ patriarcha impetratam se receperat, ad diem non provenirent, qui frustra exspectabant, verba sibi ab eo data quererentur; si vero nossent aditum ab eo revera principem, frigide id ac timide nimium ab eo, videlicet assentante, actum rati, auctoritatem et robur dignitati patriarchæ consentaneum in eo desiderarent, ac propterea tali loco minus idoneum ducerent. Hæc sinistra de Germano judicia multorum semel animis infixa subjectis invidiæ facibus exardescabant in offensionem 282 publicam, multis jam illum intuentibus ut intrusum pro vero patriarcha, ereptam injuste innoxio Ecclesiam tenentem, et e throno filie in thronum matris (sic enim ecclesias vocabant) impudenter ac temere insilire ausum. Quibus sensibus sensibus, evenit tandem adeo illum maculosum apparere duplicis istius labe criminis, ut non esset qui de eo boni quidquam jam loqui sustineret, conspirantibus in unum odiis ambarum factionum, tam ejus videlicet quæ Arsenio favebat, quam alterius quæ suas privatas secuta rationes a Germano abhorrebat. Nec deerant maleferiati blaterones in maledicentiam faciles, qui per scomma cum Marmutzan nominarent, vocabulum ipsi Per-

νων ἴσως ταῖς γνώμαις ἐκείνων. Ἦσαν δὲ καὶ τῶν A περιττῶν καὶ εἰς κατηγορίας εὐκόλων, οἳ καὶ προσονοιδίζοντες Μαρμουτζιᾶν προσωνόμαζον, προσάπτοντες ὄνομα Περσικὸν ἐξ αἰτίας τῆς ὅτι ἐκεῖνος τὸ γένος τὸ σύνεγγος Ἀζῆος ἦν, τὸ δ' ἀνέκαθεν καὶ Γαβρᾶς. Τέως τὸν τρόπον μεμφομένοι τὸν ἐκείνου δῆθεν τοῦτο μὲν ὡς ἀπερίσκεπτον καὶ θρασὺν μὴ εἰδότες ἦς οὐ μετὸν ἐπιβαίνει τιμῆς, τοῦτο δὲ καὶ ὡς ἐπὶ κολακείᾳ διαβαλλόμενον τῇ πρὸς βασιλείᾳ, προσεμωκῶντο τὸ γένος ὡς ἐκείθεν ὄν ὀπόθεν καὶ τὸ Περσικὸν εἶναι διωμολογεῖτο. Ὅμως γέρων ὢν καὶ παίδευσιν ἀρχαίαν ἔχων ἐκκλησιαστικῆν Γερμανοῦ τοῦ μακκαρίτου, πολλὰ τῶν τῆς τάξεως τῆς Ἐκκλησίας καθίστα πρὸς τὸ ἀρχαιότερον παρηρημένα καὶ χρόνῳ [P. 191] καὶ ἀμελείας.

ιδ'. Ὅπως τὸν Ὀλοβῶλον μεταγαγὼν ὁ πατριαρχεύων εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν ὀφικτικῶ βήτορος εἴμα καὶ διδάσκαλον καθίστα.

Τὸ δὲ μεῖζον ὅτι καὶ φιλόλογος ὢν τὰ μάλιστα τῷ Ὀλοβῶλῳ εὐφρεῖ γὰρ ὄντι καὶ πλήρει λόγων καὶ προσετιτῆται, ὡστ' ἀποχρῶν κινὰ τὸ παρεστὸς ἡγούμενος, τοῦτο μὲν εἰς τὴν ἐκείνου παραμυθίαν παθόντος οἶα πεπόνθει, τοῦτο δὲ καὶ εἰς τὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν

ἀγωγὴν εἰς παιδείαν λογικὴν, τὸ ἐκείνον ἐκ τῆς τοῦ Προδρόμου μονῆς ἐξελεῖν καὶ προσοκεῖλαι τῇ ἐκκλησίᾳ, ἔργον πάσης ἀσχολίας ἐπέκειν τίθεται τὸ ὑπὲρ τούτου πρεσβεῦσαι τῷ βασιλεῖ καὶ τὸ τῆς πρεσβείας ἐπαγωγὸν προβαλέσθαι, ὡς « Ἦδη μὲν ὁ Ἀκροπολίτης καὶ μέγας λογοθέτης Γεώργιος, ἐφ' ἱκανὸν ἐκ προστάξεως σῆς, βασιλεῦ, ἐνιδρώσας παραδιδούς τὰ μαθήματα, ἤδη καὶ ἀποκεκαμήκει, καὶ χρεῖα ἐστὶν ἄλλους ἀνάγεσθαι, καὶ τῶν ἄλλων οὐχ ἦττον τοὺς τῆς ἐκκλησίας, παρ' ὅσον καὶ ἀνάγκη προβαίνειν τούτους τῷ λόγῳ ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς χρεῖαις ὡς μάλιστα χρησιμεύσοντας. Κατάνευε τοίνυν ἡμῖν ἀξιούσιν ὡς ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας πρεσβεύουσι, καὶ ἐξευμενίζου τῷ Ὀλοβῶλῳ, καὶ δέγῃ καὶ τοῦτον καὶ κατὰ τὸ εἶκος τιμῆσαι καὶ εἰς διδάσκαλον καταστῆσαι τοῖς προσφοιτῶσι τῆς λογικῆς παιδείας. » Καὶ ταῦτα μὲν τὸν πατριάρχην ἐκείνον εἶπεῖν, καὶ ἐπόντος εὐθὺς κατανεῦσαι τὸν βασιλέα καὶ τῇ ἀξιώσει καθυποκλίνειν. Ἦν γὰρ ταῖς ἀληθείαις κάκεινος πρὸς τὰ παλαιὰ τῆς Κωνσταντινου παρακινιζόμενος, ὡς καταστῆσαι μὲν κλήρους, ἕνα μὲν ἐπὶ τῷ περιωρύμῳ τῶν ἀποστόλων ναῦ, θάτερον δὲ ἐπὶ τῷ τῶν Βλαχερνῶν, καὶ ὁμοπόλους ἐβ-

sicium aptantes, quod genus suum proximum a Lazis, remotius a Gabra urbe Persidis duceret, simul eadem dicti contumelia lacerantes ejus mores, quasi hominis inconsiderati et barbare audacis, qui caeca sui proventus ignorantia inconcessum non dubitasset sacri honoris fastigium invadere, non sine admista amara irrisione adulationis ejus erga imperatorem infamia late manante dissipatae, velut C innuentes familiare id illi et domo allatum inesse vitium, utpote homini qui suos majores ex ea urbe oriundos fateretur, quam omnes scirent esse Persicam. Tamen is qui ad multam aetatem veteris ecclesiasticæ eruditionis plurimum adjunxisset exemplo et auctoritate Germani alterius sibi cognominis patriarchæ, qui Patrum memoria laudabiliter eandem Ecclesiam rexisset, multa ex ejus tempore in deterius per incuriam prolapsa ad veterem exactamque revocare disciplinam castigando est aggressus, eo successu ut non pauca in melius restitueret.

14. *Ut Holobolus patriarcha Germanus translatus in Dei ecclesiam officio rhetoris honoraverit et magistrum constituerit.*

In his palmare fuit quod suo ingenti, de quo dixi, D et cognoscendarum et promovendarum doctrinarum obsequens studio, complexus est favore ac patrocinio Holobolus ingenii præstantis hominem et litterarum 283 plenum; de quo cum judicaret idoneum ac sufficiens, si præficeretur studiis, instrumentum eum fore provehendæ ad celebritatem litteraturæ ac reponendæ in florem pristinum, sua sane illum opinio non fellit; quanquam ad hunc ornandum non sola utilitatis publicæ ratione motus est, sed misericordia præterea infesti casus, quo ille infeliciter afflictus fuerat, curaque debita conso-

landi ejus in tam acerba calamitate. Moliendum ergo sibi putavit ut cum bona gratia imperatoris, illum e monasterio. Præcursoris eductum ecclesiæ applicaret, ibique scholæ ecclesiasticæ præficeret, erudientes ipsi committens juvenes clericos. Idque negotium cunctis prævertendum ratus, confestim adiit imperatorem, cum eoque, nihil non adhibens quod velere ad impetrandum arbitraretur posse, hunc ferme in modum egit: « Acropolita et magnus logotheta Georgius tuo dudum, Augusto, jussu versatus in tradendis disciplinis, postquam multis jam annis insudavit ei operæ, fractis demum viribus fatiscit, et ut ei emerito alii succedant opus omnino est. Id cum universim juventutis gratia me suggerere teque curare dignum est, tum præsertim mihi convenit ecclesiasticis in eo genere adolescentibus prospicere, quos ita educare ut quam aptissimi evadant ad omnes functiones ordinis nostri, quarum pleræque litteris et exquisita doctrina indigent, ad nostram in primis providentiam pertinet. Annue igitur orantibus nobis et universæ Ecclesiæ nomine petentibus veniam gratiamque erga Holobolus tuam permittens ut transferam illum accipiamque in collegium cleri nostri et cum debito honore magistrum præficiam nostræ juventuti, disciplinis liberalibus in ludo litterario operam daturæ. » Hæc locuto patriarchæ concessit statim prolixè quod volebat imperator; erat enim et ipse proprio genio non parum inclinatus ad revocandum in omni gloriæ parte antiquum 284 sulendorem urbis; quam ad rem duo cleri corpora constituerat, unum collocans in celebri apostolorum templo, alterum in templo Blachernarum, cantoresque annuis stipendiis utrique addiderat ex sacerdotibus urbis. Præterea apud sacram sedem magni Pauli in antiquis orphanotrophiis gram-

βόγους τάξει τοῖς κλήροις τοὺς ἐκ τῆς πόλεως ἱερεῖς, **A** συντησασθαι δὲ καὶ κατὰ τὸν τοῦ μεγάλου Παύλου νεῶν ἐν τοῖς ἀρχαίοις ὄφρανοτροφεῖσι γραμματικουμένων σχολῆν, καὶ βόγαις ἐτρητοῖς ἐπιβρῶν- νύειν τὸν τε διδάσκαλον καὶ τοὺς παῖδας, ὡς ἐπιστάνειν ἐνίοτε τῇ σχολῇ, καὶ ὁποῖος ἕκαστος καὶ ὕπη λόγων προκόπτοι, ἐστὶ δ' οὐ καὶ τὰ εἰκότα φιλοτι- μεῖσθαι, εἰ δ' οὐν ἄλλ' ἄνεσιν τοῖς παισὶ διδόναι τῆς ἀσχολίας κατὰ τι πάτριον σύνηθες. Τότε δ' οὐν ὑπο- κλιθέντα ταῖς τοῦ ἱεράρχου αἰτήσεσι προσπαθῆσαι τε αὐτίκα τῷ καταδικῆ καὶ ἐξελεῖν κελύσαι. Ὅν δὲ κάκεινος δεξάμενος πολλοῖς [P. 192] ἦν ἀγάλλων τοῖς ἀγαθοῖς, προσεπισφραγίσας καὶ ῥήτορα, καὶ ὑπ' αὐτῷ διδάσκοντι πᾶσιν ἐξηνοίγην τὸ τῶν μαθημά- των διδασκαλεῖον.

ιε' Ὅπως ἐγκληθέντες τινὲς τῶν τοῦ παλατίου **B** καθοσιώσεως, καὶ τὸν πατριάρχην εἰσῆγον Ἀρ- σένιον.

Τοῦ ἔτους ἐκείνου καὶ καθοσιώσεως ἐγκλημα τοῖς **B** περὶ τὸν Φραγγόπουλον, οἰκεῖον βασιλεῖ γε ὄντα, κάκεινοις ἀριθμουμένοις εἰς δώδεκα προσετριβέτο, ὧν δὴ καὶ κατὰ τοῦ βασιλέως μελετησάντων ὡς κτενοόντων εἰ εὐοδοῖεν αὐτίκα, Κάρουλος τις, ᾧ δὴ καὶ τὴν πρωτοβεστιαρίου Μουζάλωνος σφαγὴν ὁ λό- γος ἐξεργασθεῖσαν δδείκνυ τὸ πάλαι, εἰς κάκεινος εἰς

νοινωνίαν τῆς τε βουλῆς καὶ τῆς πράξεως προσκλη- **A** θεῖς, ὁ δὲ μὴ ἀναμείνας γενέσθαι τῷ κρατοῦντι κηκὸς ἐκ πράξεως, ἐκ προσαγγελίας ἐφάνη, κηκὸς τοῖς καλέσασι, καὶ εὐθὺς προσήγγελλε, καὶ ἤλθοντο. Οἱ δὲ καὶ ἐταζόμενοι ταῖς βασάνοις ἐφ' ᾧπερ τοῖς συνειδότες εἰπεῖν, καὶ μᾶλλον εἰ καὶ ὁ πατριάρχης συνήδει πραξέουσιν, οἱ δὲ ἄλλους μὲν οὐκ εἶχον ὁμολογεῖν, τὸν δὲ γε πατριάρχην κἂν ἀληθῶς κἂν ἐκ βίας τῆς ἐκ βασάνων τῇ εἰδήσει ἔλεγον συνηγε- σθαι αὐτὸν προσαναγγειλάντων. Κάκεινοις μὲ ἀπήντων αἱ δίκαι βαρεῖαι, ποινὰς διαφόρους καὶ τὸν τῶν ἀμαρτημάτων λόγον ἐπάγουσαι. Ἄλλ' ὡς ὁ πατριάρχης ἀνεῖτο τοῦ προστριβέντος ἐμίξα- τος, ἀλλ' ἐπέγων καὶ μᾶλλον ἐπεμβαίνωνων **B** οἱ ὁ βασιλεὺς ἐπενεκέλει τὸ ἐγκλημα πρὸς τῆς οὐδὸν καὶ δεινὰ ἐποίησε, εἰ μὴ ἐκοικοῖτο μὴ ἀνή- νος. Αὐτοὺς μὲν γὰρ ἐπ' ἐγκλημασιν ἐκακίστα- κοῖς τὴν δίκην ἐπαγαγεῖν, αὐτὸν δὲ, εἰ μὴ καὶ ἐ τῷ πρὸς βασιλέα ἐγκληματι ὑπόσχοι ἐτέραν δίκην τὴν πρέπουσαν ὁ προδήλως κατηγορούμενος, μὴ ἀνεκτῶς τὸ σύνολον ἔχειν, κἂν ὁ τι πεπόνθει πρότε- ρον· μὴ δὲ γὰρ εἶναι καλὸν μὴ δὲ δίκαιον τὸν ὅτι τοῦ βασιλέως πολυωρεῖν ὀφείλοντα τοῖς ἐχθροῖς βα- σιλέως καταπροῖεσθαι, [P. 913] Ὡς γοῦν σκεπτομέ- νων τὰ περὶ τούτου ἰδοῦναι καλὸν ἀποστέλλειν καὶ

maticæ scholam instituerat, et pensionibus annuis **C** tum magistri tum puerorum sustentationi provide- rat, adeoque rem curabat ut non dedignaretur in- visere per se interdum ludum illum et coram pro- bando cognoscere quantum auditorum quisque proficeret, datis etiam, ubi res posceret, præmiis ingenio ac profectui merentium, necnon et more patrio feriae pueris indulgens. Tunc igitur inflexus patriarchæ precibus remisit subito pœnam olim damnato, et ut monasterio educeretur præcepit. Porro hunc patriarcha paterno sinu exceptum quamplurimis potuit amoris significationibus do- nisque recreavit, rhetoricamque diplomaterites sigil- lato declaravit; ac ludum omnibus aperuit, ubi ab hoc præceptore disciplinæ traderentur.

15. *Ut accusati palatinorum quidam læsæ majes- **C** tatis patriarcham Arsenium in eamdem secum criminationem involverint.*

Illo porro anno crimen læsæ sacræ majestatis **D** impactum est Phrangopullo cuidam, quo imperator intime familiari utebatur, et aliis, ipsi consciis nu- mero duodecim. Conspirasse dicebantur in impera- torem, quem etiam interficere quamprimum de- creverant, si quam invenire rationem commodam possent rei conficiendæ. Vocatus a conjuratis in partem et consilii et facti fuerat Carolus quidam, a quo trucidatum protovestiarium Muzalonem super- rius docuimus; verum is non sustinens malefacere **285** imperatori cooperando cædi ejus, totam per- niciem avertit in capita machinatorum tanti sceleris a quibus erat in ejus communionem ascitus. Eos enim detulit in id atque patefecit; unde subito com- prehensi omnes sunt. Tum dira quæstione toti ut

conscios proderent et nominatim de patriarcha inter- **C** rogati alium quidem nominarum neminem, patri- archam autem, seu ex vero seu vi tormentorum ma- tiri cogente, participasse ipsis in meditati facinoræ conscientia deolararunt. Ac illi quidem meritis ob- jecti supplicis sunt, unoquoque ipsorum pro **286** culpæ congrua pœna multato. Sed nec de patriarchæ neglectum indicium est. Quin arripuit crimen impe- rator vehementi erumpens impetu in prosecutionem ultionis; causamque ardentem ad synodum de tulit pro rei atrocitate conquerens, et præ se ferens neutiquam acquieturum se, quoad tantum scelus, prout parerat vindicaretur: « Enimvero, aiebat, indigna nimium et minime ferenda iniquitas esset, episcopus quidem cum ipsis nos videmur in ecclesiasticum aliquod in- currisse crimen, statim pœnam imponere, me vero in horrendo scelere contra vitam ac caput imperatoris deprehenso, tamen præ modestia iudicium tanti me doloris ac periculi per me attingere verentem, sed **D** obnoxie confugientem ad tribunal ecclesiasticum, pa- ti repulsam aut frustrationibus eludi.» Multa quidem se hactenus gravia tulisse: tamen huic injuriæ tole- randæ imparem ultro fateri suam esse patientiam; et quidquid antea dissimulaverit, in posterum profecto neutiquam passurum adeo nihili pendere majestatem imperatoriam, ut vitam et sanguinem captis reipu- blicæ nefariis perduellibus proderem impune liceat ei ipsi cui ex officio potissimum incumberebat salutis ejus invigilare. His tam acerbis expostulationibus impera- toris coacti Patres negotium **286** capessere, con- cordibus suffragiis decreverunt mittendos qui reum interrogaurent, et sive fateretur crimen, sive quantum- vis infitians idoneis tamen iudiciis teneri facti con-

ἔρωτῶν, κἄν εἰ ὁμολογοῖη ἢ καὶ μὴ ὁμολογῶν ἀλί-
σκοιτο, ἐπιφέρειν, τὴν δίκην, εἰ δ' οὖν, καὶ ἐσαυθί-
σκίπτεσθαι, ὁ βασιλεὺς αὐτόθεν ἡξίου σχεδίασθῆναι
τὸν τῆς συνόδου ἀφορισμὸν, καὶ οὕτως ἀπελθόντας
οὓς ἂν καὶ τῶν ἔρεσθαι, καὶ εἰ ὁμολογοῖη, ἐπε-
νηγῆσθαι τὸ πρόστιμον δίκαιον ὃν ὑπὲρ βασιλείως τῆ
κατὰ βασιλείως τοῖς ἐπιτησομένοις συμπράττοντι, εἰ
δ' οὖν, καὶ μὴ ὁμολογοῦντος, τὸν δεσμὸν κείσθαι καὶ
ἐπαναρτῶσθαι οἱ πρὸς δ' τι καὶ σύνοιδε περὶ τούτων,
ὥσπερ ἐνέχεσθαι μὲν, εἰ τῶς ἀλίσκοιτο κακουργῶν,
εἰ δ' οὖν, ἐλεύθερον εἶναι τοῦ βάρους ὡς ἀδίκως δια-
βαλλόμενον. Ταῦτα τοῦ βασιλείως προσαπατήσαντος
καὶ ἡ τῶν ἀρχιερέων πληθὺς συγκάτενευον.

ἰς. Ὅπως ὁ συγγραφεὺς σὺν ἅμ' ἀρχιερεῦσιν εἰς ἐκεῖ-
νον πέμπεται, καὶ περὶ ὧν αὐτοῖς συνέβη.

Καὶ δὴ σχεδιάζεται μὲν τὸ τῆς δίκης γράμμα,
ἐκλέγονται δὲ τὴν ταχίστην ἐκ μὲν σφῶν αὐτῶν δύο,
ὁ τε Νεοκαισαρείας Μονοκωνσταντίνος, φίλος ὧν καὶ
μᾶλλον ἐκεῖνῳ, καὶ ὁ Μωκησοῦ, προεδρεύων τότε
τῆς Ἐκκλησίας Ἡεροικωννήσου κατὰ λόγον ἐπιδόσεως,
ἐκ δὲ γε τῶν κληρικῶν ὁ τὸ τηλικαῦδε ἐπὶ τῶν σεκρέ-
των Γαληνός, καὶ σὺν αὐτοῖς ἐγὼ τέταρτος, βίβ' μὲν
συνυπαχθεῖς καὶ κελεύσει βασιλικῇ, τῶς δ' ὅτι
παρ' ἐκείνων ἰκοίμην, καὶ τὸ μέρος προσαποδεχόμε-

scientia convinceretur, continuo aliceretur condignis
pœnis: si veronec propria confessione nec sufficien-
tibus ad plenam probationem argumentis reus sceleris
delati peragi posset, deliberaturam iterum de
causa synodum. Hoc satis imperatori non est visum
sed petiit jam nunc absolute excommunicationis
sententiam in Arsenium a synodo rite ferri reo coram
intimandam a mittendis ad ipsum; ac si quidem ille
fateretur scelus, supplicium ei statim inferretur,
quod pati æquum est qui sicariis parricidis cædem
imperatoris machinari ausis assenserit conscius; sin
is negaret, tamen ut ex delatione de ipso a consociis
morituris clare facta plus nimio suspectus excommu-
nicationi subjaceret, quoad aut plene convictus puniretur,
aut si forte contingeret sufficienter purgari,
noxa omni liberaretur tanquam injuste calumniam
passus. Eam petitionem imperatoris Patres synodi
plerique arbitrati æquam, ut ita fieret annue-
runt.

16 *Ut auctor hujus historiæ una cum episcopis ad
Arsenium missus sit, et quid iis contigerit.*

Perscriptum igitur festinato criminationis instru-
mentum est, et electi celeriter qui reum convenirent,
et Patribus quidem duo, prior episcopus Neocæsareæ
Monoconstantinus, multum amicus Arsenio, alter
Mocæssenus, tunc ecclesiæ Proconnesi specialis con-
cessionis privilegio præsidentis, et clericis vero, cui
tunc secreta commissa erant, Galenus, et cum his
ego quartus, vi quidem in id adactus utique jubente
imperatore, tamen quod illum cui studebam quomo-
docunque revisum irem, ex parte perlibenter. Quinta
et vicesima die Julii mensis navem conscendimus

Α νος. Πέμπτην μὲν τότε καὶ εἰκοστὴν εἶχεν ὁ Ἄνθε-
στηριῶν, καὶ ἡμεῖς τῆς νηὸς ἐπιβάντες, δυσὶν ἡμέ-
ραις ὕστερον προσσχόντες τῇ νήσῳ τῆ πατριάρχῃ
ἐμφανιζόμεθα, καὶ περὶ τῶν προκειμένων πρὸς
ἐκείνον γίνονται λόγοι. Ὁ δὲ ἡγγραίνε τε παραυτίκα
μηδὲ τὴν ἀρχὴν ἐνεγκῶν, καὶ « Τί μοι κακὸν πρὸς
τὸν βασιλέα πέπρακται, [P. 194] μετ' ὀδύνης πλεί-
στης καὶ συνοχῆς ἔλεγεν, « εἰ αὐτὸν μὲν ἐγὼ ἰδιώ-
την ὄντα τῆς βασιλείας ἐπέβησα, ἐμὲ δ' ἐκεῖνος
πατριάρχην εὐρῶν οὐ καλαῖς αἰτίαις ἠτίμωσι; καὶ
νῦν γε κάθημαι ἐπ' ἀκρωρείας ταυτησὶν ὡσεὶ τις
ἀτίμητος μετανάστης, τὸν παρὰ τῶν Χριστιανῶν
καθ' ἐλάχιστην ἐπεκδεχόμενος ἔλεον. Ὅμως καλὰ τὰ
συμβάντα, καλὰ ταῦτα, καὶ ὁ πατριάρχης αὐτοῦ εὐ-
λογεῖτω σὺν τῇ Εὐλογίᾳ τάκεινῳ πραττόμενα. »
Ἐδήλου δ' ὁ λόγος τὴν αὐταδέλφην σου βασιλείως, ἥ
δὴ κακῶς εἶχεν ἐκεῖνος ὡς τὰ κατὰ τοῦ παιδὸς
Ἰωάννου συμβουλεύσασθαι τῆ βασιλείᾳ. Ὡς δ' ἀνε-
πίστῃσθε καὶ τὸ γράμμα ὑπαναγνωσθησόμενον,
ἐκεῖνος γνοὺς ἔκποθεν τὸ ἐκεῖ ἐμφορόμενον ποκὺς τῶν
ἀντιβαλίων καὶ ἀνεισπῶν μὴ ἀκούειν ὄλως, καὶ
προσαπεχώρει ταχέως ὑπαναγνωσκομένου ὡς μὴ
ἀκούσειε. Κάκεινῳ ἐπικαταλαβανόντων ἀποδιδρά-
σκοντα παρὰ τὸ καθῆκον κινουμένοις καὶ ταχέσι
ποσὶν, ἐπέβουε τὰ ὧτα τοῖς παρηρητημένοις τῆς κα-

solventem: biduo post ad insulam appulsi patriar-
cham adiimus, et 287 quorum causa venerimus
agere cum eo cœpimus. Ad primam rei mentionem
ille vehementer exacerbatu8 ne audire quidem ultra-
rius sustinuit, sed cum immenso dolore et angustia
in has querimonias prorupit: « Quid imperatori male
feci? ego ipsum ex privato in imperii solium extuli;
ille vero me cum patriarcham reperisset non hone-
stis ex causis honore privavit. Et nunc desideo in
hoc jugo deserti montis, ubi velut infamis exsul
Christianorum quotidie misericordiam exspecto.
Tamen bene habent quæ contigerunt; pulchra
hæc, inquam, per me sunt: suus ei patriarcha
bene precetur, et cum benedictione comprobet quæ
ab illo sunt. » In his Græco benedictionis vocabulo,
quod ipsum nomen erat Eulogiæ sororis imperatoris
illa ipsa mulier designabatur, cui erat Arsenius
peculiariter infensus, quod ipsam maxime sciret
fuisse fratri auctorem eorum quæ crudeliter et
impie in puerum Joannem attentaverat. Ut autem
explicatæ litteræ sunt velut mox ipsi legendæ, Ar-
senius cum alicunde præsensisset quid in iis esset
scriptum, vehementi nisu sese contorquens ac re-
trahens auditionem aversatus omnino est; et cum
legi nihilominus cœptum esset celerrime recessit,
ne audiret. Sed qui aderant cursu insecuti fugien-
tem, vix tandem comprehensum (currebat enim ve-
locius quam ab illa ætate gravitateque exspectari
potuisset) retraxerunt invitissimum ad auscultanda
quæ ex scripto clara voce proferebantur. At ille
appendicibus galeri ad aures ambas utraque manu
valide appressis sonum lectionis frustra pronuntiatæ
non accepit. Denique gravissimum significans animi

λύπτρας ἐκατέρωθεν τῶν ὤτων ὠτίοις, ὡς μὴδ' ἀπαίειν ἀναγινωσκόμενου τοῦ γράμματος. Τέλος δυσθυμίας οὐρανόν τε καὶ γῆν ἐπεμαρτύρετο μεγίστη φωνῇ ὧν δὴ καὶ πάτχοι, καὶ μὴ μό-ον οἷς εἶπον οἱ κατεπίπτοντες ἤξιον προσέχειν, ἀλλὰ καὶ ἀντήκουον ἂν παρ' αὐτοῦ εἴπερ ἀνέφερον ὅλως προσηξίου σκαπίειν, εἰ μὴ ἐπέιχοντο ἐμβριθῶς, εἰ μὴ καὶ μεγάλως ἠπειλοῦντο κολάζεσθαι πρὸς Θεοῦ, ἐπιχειροῦντες ὅλως. Καὶ ὡς « Καλῶς ἂν, » ἔλεγεν, « ἤρχιερατεύσαμεν, φόνον τῆ βασιλεῖ συνυφαίνοντος, οἱ δὴ καὶ ἐν ἰσχυρισμῶν ταύτῃ παραβρίφθεντες Θεὸν εἰς καλὸν ἐπέιληφθαί τῆς ἐκείνου ψυχῆς ἰκετεύομεν, καὶ ἐκείνος λιμῶν καὶ δίψῃ ἐπ' ἐρημίας ὡς καταδικυὸς ἀπόλυσι. » Ταῦτα καὶ τοιαῦθ' ἕτερα ἐν ὁδῷ ψυχῆς καὶ πικρίας ἐξενεγκῶν, τὰ μὲν αὐτῷ βασιλεῖ, τὰ δὲ καὶ τῷ ἐς τὸν θρόνον καταστάντι προσενειδίσας, ἡ καὶ ἐποικιστάμενος μᾶλλον, ἀπέπεμπεν. Ἡμεῖς δὲ καὶ αὐθις τῆς ἐπελθούσης ἡμέρας προσελθόντες, καὶ ὅσον ἦν τὰ προανακείμενα ἐκτελέσαντες, ἀφωρμῶμεν τοῦ λιμένος αὐτίκα, καὶ τοῦ βορέου λαμπροῦ καταβαίνοντος διὰ τῶν κατὰ δύσιν τῆς νήσου μερῶν ἀνεκτότερον ἡγρούμεθα πλείον ἐπισκεπτομένους τοῖς ὄρεσιν. Ἀλλὰ μᾶλλον ὁ κλύδων μέγιστος ἐπηγέρετο, καὶ ὠδινεν ἡ θάλασσα πλέον, καὶ τῷ Γαληνολιμένῃ μόλις προσσχόντες τὴν ναῦν, ὃ δὴ καὶ Γαλη-

νολιμὴν ἰδιωτικῶς οἱ ἐπιχώριδι παραφθερόντες λέγουσι, μεγάλοις ἐκεῖσε φοβεροῖς ἐνετύχονεν, κατ' εἴσπραξιν οἶμαι τοῦ μὴ [P. 195] μετ' εὐλογίας ἀπολυθῆναι τοῦ πατριάρχου. Ὁ δὲ καὶ ἤθελε μὲν ἕκαστος ἀνὰ μέρος, ὡς ὕστερον ὠμολόγουν πρὸς ἀλλήλους μεταμελόμενοι. Ὅμως δὲ τὴν ἐντεῦθεν κατηγορίαν ὑφορώμενοι κατημέλουν. Νυκτὸς γὰρ μίσθης σεισμός ἐπεισπίπτει βαρὺς, καὶ τὸ ὄρος θραυσθὲν καὶ πεσὼν εἰς θάλασσαν τὸν ἐκεῖσε τόπον κατέκλυσε, δόκησιν τε καὶ ἡμᾶς κατακλυσθῆναι παρέσχε κατ' αἰγιαλὸν μένοντας. Ἀλλὰ μόλις πολλὰ τῇ θαλάσῃ προσταλαιπωρήσαντες τῆς Κωνσταντινου ἐπέβημεν, μὴνὸς ἐξκαιδεκάτη Ποσειδεῶνος, καὶ τῷ πατριαρχοῦντι πρότερον προσελθόντες καὶ τὸ πᾶν ἀναγγελλαντες θερμῆν ἀξίωσιν οἶον ἡξιούμεθα παρ' ἐκείνου, πᾶν λυπηρὸν τῆς ἀπαγγελίας ὑπεξείλεσθαι πρὸς βασιλέα λέγοντας, καὶ εἰ τι λείκεται. Οὕτω δ' ἕκαστος μνηστὴς τὰ τότε πρὸς βασιλέα, ὥστ' ἀκούσαντα διαγνῶναι μὲν τὴν ἀπολογίαν, ὅτι καὶ εἰκὸς ἀκούσαντα ἐπισχεῖν ἐκείνους, μὴ βέλοντα δὲ τοὺς καθ' ἡμῶν ἐμφανίζεῖν σιγῶν, δεινὸν δὲ καὶ τὸ κακοπαθεῖν ἐκείνον ἡγήσασθαι, ὥστ' αὐτίκ' ἐπιτάξει τριακοσίοις ἐτησίοις νομίσμασιν ἐκείνῳ τε καὶ τούτῃ περὶ ἐκείνον καθικανούν, ὑπεραπολογούμενον καὶ μεθ' ὄρκου ὡς καὶ πρότερον ἐπιτάξει οὕτως καὶ ὡς παρ' ἐκείνου μὴ

angorem, cælum terramque voce maxima testes adhibuit eorum **¶¶** quæ pateretur. Et non solum ad ea quæ ipsi denuntiabantur non attendit: sed neque qui eum alloquebantur audivissent omnino ab eo quidquam de negotio proposito, quod ad synodum referrent, nisi eum expedire se ab ipsis summopere conantem vi majori utique tenerent, et graves intontarent a Deo minas, si persisteret in contumacia. Tandem summis conatibus responsum exprimere qualecunque satagentium visus cedere: « En, inquit, ut bene patriarchatum gessimus, nocem imperatori machinantes! cui videlicet etiam projecti e rebus humanis in hoc extremum desertæ insulæ Deum propitiare non cessamus, obsecrantes ut ejus animæ bene consulens miseretur, utcunque ille fame ac siti nos velut marte damnatos in hac solitudine interficiat. » Pæc et ejusmodi alia summo dolore atque amanitudine animi profatus, multa simul imperatori, simul in thronum intruso exprobrans aut potius imprecans, dimisit ad se missos. Nos autem illo iterum postridie convento, et omni **D** eo quod sperari potuit effectu, e portu confestim solvimus, et valido ingruente Borea in Occiduum insulæ oram, satius duximus navigare protegentibus montibus. At vehemens coorta procella est, intumuitque commotum amplius mare. Quare navim ægre applicuimus ad locum Galenolimena nuncupatum, quasi portum serenum diceres. Accolæ lingua vulgari, corrupto veteri vocabulo, Galilolimen appellant. Magnis ibi periculis sumus exerciti, in pœnam, opinor, non petitæ et acceptæ a patriarcha in digressu benedictionis. Quod facere unusquisque sigillatim voluerat, ut postea, in mali sensu sero **¶¶**

pœnitentes invicem fatebantur; sed verente pro se quoque ne id sibi crimini verteretur, pariter id omnes neglexerant facere. Nam nocte media terre motus incidit gravis, et abruptus mons *immixtus* ac superne præcipitatus in mare illud *coegit in terram* late vicinam inundare, tanto æstu ac tumultu ut qui stabamus in littore nos continuo demergendos crederemus. Cæterum ærumnosissimo inde cursu transfretantes ægre Constantinopolim tenuimus sexta decima die mensis Augusti, et primum adito patriarcha, ubi quæ contigerant retulimus, quam potuimus ardentissime illum oravimus ut pro ea qua valeret apud imperatorem auctoritate gratiaque nobis adesset quæ acta erant renuntiantibus, ac si quid necessario diceremus quod Augusti animum pungeret, deliniret ipse præsens qua valebat arte, atque ut cuncta boni consuleret daret operam. Fecit cumulate quod petimus; eoque mox successu cum imperatore egimus, ut ille placatus Arsenio acceptaque defensione ipsius ultro significaret credere se, si quid de conjuratione in vitam suam facta cognovisset Arsenius, conaturum eum fuisse conjuratos a nefario coopto avertere; siluisseque, si quid horum novit, ab iis indicandis religione cohibitum quadam, quod suam forte personam decere non putaret irritare principem in subditos horum in ipsum machinationibus illi manifestandis. Præterea simul audivit a nobis egestatem miseriamque qua ille in exsilio conflictabatur, adeo motus in misericordiam est ut statim juberet trecentos ei nummos annuos ad sui suorumque victum assignari affirmaretque in excusationem suam, juramento etiam interposito, se prius decreturum ipsi eam

θέλοντα δέχεσθαι τὸ μὴ δεδῶσθαι ἦν, τέως δὲ καὶ αὐθις δεδιότα μὴ ὄπως δέχοιτο, προσανατιθέμεναι τῇ δεσποίνῃ τὴν χορηγίαν, ἐφ' ᾧ αὐτὸν μὲν ἀποστεῖλαι καὶ αὐθις φίλους ἐκείνῳ νομιζομένους κατὰ τινα τὴν ἀπ' αὐτοῦ παραμυθίαν τε καὶ εὐμένειαν, τὴν δὲ δεσποινίαν μετ' ἐκείνων πέμπειν ὡς ἀφ' ἐκυτῆς τὰ νομίσματα. Ὁ δὲ καὶ μετ' οὐ πολὺ πέπρακται, καὶ ἀποστέλλονται ὁ τῆς Ἐκκλησίας ὑπομνηματογράφος Γεμιστός, ὁ τοῦ βασιλικοῦ κλήρου λαμπαδάριος ὁ Οὐναιώτης, καὶ τρίτος ὁ τῆς Ἱερᾶς ἱερομόναχος Μάρκος, ἄνδρες ἐκ παλαιοῦ φίλοι ἐκείνῳ τὰ μάλιστα, οἱ δὲ καὶ παρὰ τῆς δεσποίνης τὰ εἰς χρεῖαν συναπεστέλλοντο. Τῷ μὲν οὖν βασιλεῖ οὐκ ἦν ἐς τοσοῦτον τὰ τῆς σπουδῆς, ἀλλὰ καὶ τὸ πλέον προσεζήτει, μᾶλλον δὲ καὶ οὐ χάριν ταῦτ' ἐπράττετο. Τὸ δ' ἦν ἄρα ὅσον ἐν σπουδῇ ἐκείνου τοῦ ἀνυσθῆναι, τὸσον ἐν ἀπορίᾳ τοῦ πῶς ἂν ἀνυσθῆιη καὶ παρὰ τίνος.

ἴζ. Ὅπως ὁ βασιλεὺς ἐβουλεύετο τὰ περὶ τῆς ἑαυτοῦ λύσεως, καὶ πρὸς τίνος.

Ἦθελε [P. 196] μὲν οὖν τὴν τοῦ δεσμοῦ λύσιν

summam fuisse, si sperasset induci eum posse ad istam a se pensionem acceptandam; sed cum superstitione ipsum quadam abhorrere a communione quacunque secum 390 intelligeret, ingerere quod scrupulosum senem offenderet non ausum. Ac ne nunc quidem velle molestiam facessere infirmæ hominis conscientiæ, ideoque metuentem ne recusaret necessarium subaidium si suo ipsi nomine offerretur, consentire se ut id Augustæ imputetur. Denique velle se mitti ad eum aliquos ex amicis ejus ad quamdam calamitosi senis consolationem et recreationem, et iis deferendos ad ipsum tradi trecentos illos nummos tanquam donatos ab Augusta, cum certa promissione redituræ quotannis ab eadem manu paris summæ. Id quod non multo post ita factum est. Delegati enim ad Arsenium sunt Ecclesiæ Commentariensis Gemistus, cumque hoc regii cleri lampadarius OEnæota et tertia monasterii Hieræ dicti monachus Marcus, viri omnes ipsi olim charissimi; qui et memoratum ipsi ab Augusta subsidium apportarunt. Quæ cum altius reputo, suspicor equidem non hoc tantum in senem parum sibi æquum studium ex solutum miseratione imperatori natum esse, homini utique minime simplici aut unum et cuivis obvium spectare in iis quæ ageret solito; quare puto illum plus in eo vidisse, atque hoc facto studuisse munire ac complanare sibi viam ad antiquum, quo dudum tendebat, scopum absolutionis impetrandæ; quam rem quanto vehementius cupiebat, tanto solertius cogitabat quam optime ratione et a quo facilius honestiusque consequeretur.

17. *Ut modos quæsierit imperator suæ absolutionis impetrandæ, et a quo.*

Cogitationum porro ejus summa in id conferebatur, ut curandum existimaret solvi sese ab anathematis vinculo per patriarcham et per syno-

γενέσθαι παρὰ τε τοῦ πατριάρχου καὶ πάσης τῆς συνόδου, τὸν δὲ λύσαντα ὑφειρώατο μὴ καὶ δόξοι ἄλυτα λύων ἐκ τοῦ πρὸς ἐκείνον τὸν λαὸν ὀλιγώρως εἶναι τοῦτο μὲν διὰ τὸ μὴ ἐπ' ἐκείνῳ πληροφορεῖσθαι, τοῦτο δὲ καὶ διὰ τὴν ἐμφαινομένην τοῦ θρόνου μετάθεσιν. Ὁ δ' ἐννοίας τοιαύτας ὑποβάλλων τῷ βασιλεῖ ὁ δὲ γλωθεὶς Γαλησίου ἦν Ἰωσήφ, ὃς οὐ τόσον ὑπερπεπάθει τοῦ Ἀρσενίου ὅσον τῷ Γερμανῷ ἀπηχθάνετο διὰ τὴν ἐκ θρόνου ταπεινοῦ εἰς τὸν ὑπέρτατον ἐπιπέδησιν. Τῷ τοι καὶ ἐσχίζετο μὲν ἐκείνος, ὑπέτεινε δὲ καὶ τῷ βασιλεῖ οὐ καλὰς ἐννοίας περὶ ἐκείνου ὡς οὐ λύσοντος, ἂν γε καὶ λύοι. οὔτε γὰρ ἱκανὸν εἶναι τοῦτο παρὰ θεῶν καὶ αὐταρκες, οὔτ' ἀκατάγνωστον τῷ βασιλεῖ. Ὡς γοῦν ταῦτ' ἔλεγεν ὡς ἐν ἀνθρώποις εἰς πατέρα ταταγμένος αὐτῷ, καὶ πείθειν ἦν ἐκείνον ἐκ τοῦ προχείρου καὶ δι' ἄλλα μὲν πρὸς τὸ δοκεῖν ἱκανὰ, μάλιστα δὲ καὶ ὅτι ἐπ' ἐκείνῳ πεπληροφόρητο τὰ πολλὰ πατρὶ γε νομιζομένην, ἐν ἐννοίαις ὁ κρατῶν ἦρ, καὶ μᾶλλον ὅτι καὶ τὸ σχίσμα πλέον ἐγένετο διὰ τὴν μετάθεσιν, καὶ ἐκείνος κατωλιγώρει τῆς εἰς αὐτὸν ὕβρεως καὶ γε

dum. De patriarcha verebatur ne parum eo exorando proficeret, ipso libenter quidem assensuro; sed quoniam exigua ejus apud populum et gratis erat et auctoritas, timendum videretur ne invidia auctoris actum infirmaret et talem absolutionem pro nulla plerique irritaque haberent, tanquam latam ab homine cujus auctoritati parum fiderent, et de quo an legitime promotus esset, propter vitam canonibus de throno in thonum translationem abigeretur. Auctor et 391 suggestor hujusmodi sollicitudinum Augusto fuit supra memoratus Joseph Galesii prefectus, non tam ille quidem in hoc miseratione in Arsenium quadam motus quam indulgens minime dissimulato adversus Germanum edio, quem palam culpabat quasi e sede humilliori in supremam saltu ambitioso nec per sacras leges concessio transcendisset. Unde cum se ipse ab ejus communione segregavit, tum istas quas dixi adversas Germano cogitationes atque formidines imperatoris animo subjecit, metuendum denuntians ne non idoneam ille haberet solvendi potestatem, ac quod erat inde consequens, si a tali absolutus fuisset imperator, nec apud Deum nec apud homines vere liber a diro vinculo censeretur. Quæ Augustus audiens ab eo quem patris habebat loco, cui et ut conscientiæ suæ arbitro et ut omnium quæ ad procuracionem spectarent animarum consultissimo passim habito fidei plurimam venerationisque tribuebat, anxietate constrictus est maxima, quam subinde magis magisque intendebat augescens in dies schisma multorum ob invidiam translationis Germani communionem aversantium, ipso secure nimis indormiente injuriæ suæ tantæ, nec purgare aut delinire omnino gliscentem invidiam ulla re conante. Nam tametsi omnes illi nuntiarent quæ contra illum dicebantur et fiebant, nemini succensuit, nullum compecscuit, nullum vel minimum,

οὐδὲν οὐδενὶ ἤνώχλει, κἄν πάντες προσηγγέλλον. Μεταβαλὼν γοῦν τῆς γνώμης ὁ βασιλεὺς πολὺς ἦν ὀριγνώμενος διὰ ταῦτα ἔκαστῶν τοῦ θρόνου τὸν Γερμανόν, κἄν μὴ ἐξ ἑαυτοῦ μαθὼν ὑπεκσταίη, ἀλλ' οὖν ἄλλον ἐπιθάρρῃσαι συμβουλεύειν ἐκείνῳ τὴν ὑποχώρησιν. "Ἐτοιμος δ' ἦν εἰς τοῦτο τὸ παραυτίκα ὁ Ἰωσήφ, πλὴν ἀνεμφάτως, καὶ ὡς ἦν οἰθηθεῖ τις ἀγνοοῦντος τοῦ βασιλέως· ἐκείνος γὰρ καὶ ἐς τέλος τὴν ὑποψίαν ταύτην [P. 197] διεφυλάττετο.

ἡ'. Ὅπως ὁ Ἰωσήφ τῷ Γερμανῷ συνεβούλευεν ἀποθέσθαι τὴν πατριαρχίαν.

Καὶ δὴ τοῦ βασιλέως ἐνδόντος, ἐν ἀπορήτοις ὁ Ἰωσήφ τῷ Γερμανῷ προσιῶν ἐν σχήματι συμβούλου χρηστοῦ τὴν πατριαρχίαν συνεβούλευεν ἀποθέσθαι. Πολὺν γὰρ εἶναι τὸν τάρaxon, καὶ οὐχ οἶόν τ' ἔσθαι ἐς μακρὰν ἀντισχεῖν ἐκείνου, κἄν ἕσον παρὰ τοῦ βασιλέως συνέχοιτο· ἀπαυδέσειν γὰρ τότε καὶ αὐτὸν βασιλεία μαθόντα τὸ σχίσμα. « Ἢ οὐχ ὄρεται ἀπόσοι τε ἀμφὶ τὸν Ἰάκινθον ὅποσοι τ' αὖθις ἀμφὶ τὴν Θεοδοσίαν καὶ τὸν αὐτᾶδελφον αὐτῆς Ἰωάννην τὸν τῆς Μάρθας καὶ τὴν ἑτεροθαλῆ ἀδελφὴν αὐτῶν

τὴν Νοστογογόνισσαν συνίστησαν; οὐ βλέπεις τοὺς μοναχοὺς ἀποφοιτῆσαντας τῶν μονῶν, αἷς ἐνίδρωσιν ἐγγράσαντες τοῖς ἀσκητικοῖς πόνοις; εἰ δ' ἐπὶ τῇ Εὐλογία θαρρῆεις, ἀλλ' ἴδε τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς Μάρθαν, ἴδε τὰς αὐτῆς θυγατέρας, ὅπως τῷ Ἀρσένῳ προστετήκασι καὶ σοῦ ὀλιγωροῦσιν ὡς μηδενός. Οὐ δὲ κοσμικοί, ἀλλ' οὐκ ἔχω σοὶ λέγειν ὅπως τῷ Ἰακίνθῳ πρόσκεινται καὶ τῇ Νοστογογόνισσῃ μοναχῇ, ἣν ἀδελφὴν οἶδας οὖσαν Θεοδοσίας καὶ Ἰωάννου τῶν εἰρημίνων. Τί γοῦν σοὶ λοιπὸν ἐναπολειφθήσεται, εἴ γε καὶ βασιλεὺς ἀπειπὼν ἀπολείψῃ σε; σπῆσαι μετὰ τιμῆς ἐξελθεῖν, ὡς καιρὸν ἔχεις τοῦ ἀφ' ἑσέως πρᾶττειν, μὴ πως ἐπιστάντος σοὶ τοῦ καρῶνος ὃν ἀβουλήτως πρᾶττειν ἀναγκασθήσῃ, καὶ πᾶσι ὄφλοισ, ἀποχωρῶν τῆς ἐκκλησίας καὶ ἄκων. Ἢ μὲν οὖν ἐκείνος ἐν ὑποθήκῃς τρόπῳ πρὸς τῷ τοῦ πατριαρχείου συνεῖπεν· ἀλλ' ἡ ὄρεσις πρῶτα τοῦ ἀκούοντος, καὶ ὁ λέγων οὐκ ἔπειθε. Ἢ γὰρ καὶ εἰς νοῦν ἐκείνῳ, ὡς καὶ βασιλεὺς ἐπιπέτα ταῦτα καὶ τὰ τῆς συμβουλῆς Ἰωσήφ ἐκαίθεν κωνάκρουσται; Ἐμείνε γοῦν καὶ ἔτι καὶ ἐπιστοίβη κληρικούς τε καὶ ἱεράρχας χειροτονῶν, ἀφορῶν τῆς

ut oportuit, nascenti et augescenti malo remedium objecit. Mutata igitur sententia imperator multus jam erat in disquirendo secum qua maxima ratione posset consequi ut e throno Germanus amoveretur. Cupiebat consilium ultro inde recedendi per se illum capere. Quod cum ei suggerere pudor suus non sineret, optabat alicunde aliquem exsistere liberum monitorem, qui suadere homini auderet ut quod omnes desiderarent occuparet volens facere ac vim arbitrio præverteret. Commodum adfuit in id officii paratus ipse primus tricarum artifex talium Josephus, monitus tamen, et instinctu pronus in idem, periculo velut proprio tentandum id sumere, nec **292** præ se ferre consensum in hoc ullum aut conscientiam Augusti; quam ille cautionem ad finem usque negotii fideliter adhibuit, suspicionem talis molitionis ab imperatore avertens, et videlicet affectans proprio nomine ac iudicio id agere.

48. Ut Josephus Germano suaserit abdicationem patriarchatus.

Igitur clam concedende imperatore Josephus arcano Germanum adiens, specie ac persona benevoli consiliarii suggestit optime facturum illum si ultro patriarchatu cederet: intumescere quippe vulgarem offensionem in molem invidiæ tam validam, cui mox, ubi paulo plus se corroboraverit, perumpendæ par non sit fururus. Nec faventi sibi Augusto nimium fideret: et ipsum enim pro sua sapientia, simul invaluisse schisma viderit, niti contra torrentem frustra et pernicie certa desitutum. « An enim, addebat, non vides quam multi cum Hyacintho, quam multi rursus cum Theodosia fratreque ipsius Joanne Marthæ filio et sorore horum ex alio parente Nostongonissa conspira-

verint in exaurationem tui? Non cernis monachos turmatim ad eadem urgendam erumpentes claustris, quibus insenuerant asceticis insudante laboribus? Contra quæ si Eulogiæ potentia te satis munitum putas, at reputare te oportet opes ferre pares in contrariam non dubie additæ factionem sororis ejus Marthæ. Considera quippe filias hujus ut studeant Arsenio, ut in ejus favorem vehementer incumbant, ut te pro nullo et aposititio palam spernant. Qui sæculares? dicere tibi vereor quam indivulse adhæreant Hyacintho et Nostongonissæ monachæ quam Theodosiæ ac Joannis modo memoratorum sororem nosti. Quid igitur tibi fiet nesci, si Augustus metu schismatis adigatur ad deserendum? Præverte, si mihi credis, ignominiam, et festina cum honore inde exire, unde mox cum **293** dedecore extrudendus es. Breve restat spatium arbitrio, brevis est occasio voluntarie ac laudate defungendi. Si negligis, statim tempus aderit quo jam coactus et cum risu æmulorum ecclesiæ invitus excedere compellaris. » Hæc illo, sidi se consilii benevolum auctorem ferens, patriarchalem dignitatem gerenti suggestit. Sed non reperit auditum in audientis animo aviditate in gustu præsentis boni defixa preoccupato qualis ista cunque suggestio: quomodo enim id persuaderi sibi Germanus sineret, ignorans quo inclinaret imperator, ac ne suspicari quidem valens talia sibi nutu ejusdem ac impulsu proponi? Perstitit igitur adhuc in proposito tuendæ possessionis throni seque in ea firmandi, ad hoc affectans tunc cum maxime usum ostentare labantis potestatis, quasi eam sibi multo illius exercitio magis assereret. Frequentes ego clericorum et episcoporum ordinationes celebravit, fretus scilicet ostentato principis favore, qui tamen ludibrium merum et

τῆν τοῦ κρατοῦντος εὐμένειαν. Τὸ δ' ἄρ' ἦν χλεῖν ἄ
καὶ γέλωσ, καὶ τὸ εἰς ἐκείνον ἐλπίζειν ὅσον καὶ τῷ
ἐν μνίοις θαλάσσης, ἐπεὶ τῆς νεῖος ἀποπέσοι, [P.
198] θαρρόντι σώζεσθαι. Ἄλλ' ὁ κρατῶν τὴν ὑπο-
ψίαν ἐκκλίβειν ἐθέλων καὶ συνέχειν προσεποιεῖτο
καὶ εὐμενῶς προσεφέρετο, καὶ παρεῖχεν ἐκείνῳ
πλεῖστα, ἐφ' ᾧ διδοίη καὶ τὰς τῶν πολλῶν ἐξωνοῖτο
γνώμας, ὥστε καὶ τῆς τῶν βατῶν ἐορτῆς ἐπιστάσης,
ὅτε καὶ ἡ συνήθης ἐξ ὄρθρου λιτανεῖα τελεῖται, αὐ-
τὸς πῆμψας πλεῖστα ἐξ ἀργύρου καὶ χιλκοῦ νομί-
σματα πρὸς τοῦ κρατοῦντος ἐλάμβανε, καὶ ἀρπεδό-
σιν ἐνδεῖσθαι παρασκευάσας τὰ συνήθως λέγόμενα
ἐπικόμπια καὶ αὐτὸς, μέχρι καὶ των τεσσαράκοντα
μαρτύρων τὴν λιτὴν κατατείνων, ρίπτειν ἐκέλευε
τῷ λαῷ. Καὶ τοιαῦτ' ἦσαν τὰ πρὸς ἐκείνον τοῦ βα-
σιλέως ἐπικαλύμματα, ἐφ' ᾧ μὴ γνωσθεῖη μὴδ'
ἀμηγέπη τὴν ἐκείνου θέλων ἐξέλευσιν.

ἰθ'. Περὶ Ἰακίνθου, ὅστις καὶ ὄθεν, καὶ τῶν περὶ
αὐτόν.

Οὐ χειρὸν δὲ λέγειν καὶ τὰ περὶ Ἰακίνθου καὶ
αὐτῆς δὴ Θεοδοσίας καὶ Ἰωάννου καὶ τῆς αὐτῶν
ἑτεροθαλοῦς τῆς Νοστογγονίσσης. Ὁ μὲν οὖν Ἰα-

κίνθος μοναχὸς ἦν ἐκ δύσεως, καὶ γε Νικαίαθι γε-
νῶς ἐν τινὶ τοῦ ἀρχιστρατήγου ναῦ, ἐγγὺς τοῦ ἐκείσε
πατριαρχείου προσκοθίσας ξένος τε καὶ ἀγνῶς τὰ
πλεῖστα, παιδῶς τε ἐπισυνάγει, καὶ τούτους ἀνάγων
τὰ εἰς προπαιδείαν ἐπορίζετο τὰς τροφάς. Ἄλλὰ τῷ
πατριάρχῃ προσαγγέλλεται ὡς δῆθεν ἀτακτῶν μο-
ναχὸς παῖδας ἐκδιδάσκων· καὶ ὅς προσεκαλεῖτο καὶ
ἀνηρώτα, καὶ ἐπεὶ δεξιὸν εὐώρα τὸν ἄνδρα καὶ ἄλλως
ἀδεῖ τε καὶ ἐς παρρησίαν ἑτοίμον, ἦν δ' ὡς ἔλεγε
καὶ τῶν ἱερωμένων, προσλαμβάνει τε τοῦτον καὶ ὡς
οἰκείῳ ἐχρῆτο. Ἐἶτα συμβάντων τῶν κατὰ πατριάρ-
χην, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς δόκιμος ἐφάνη ὑπὲρ τῶν ἐκείνου
ζηλῶν, ἐτι μᾶλλον τὰ εἰς φίλαν ἐκείνῳ συνήπτετο.
Καὶ ἐπεὶ [P. 199] ἐν τῇ Κωνσταντίνου πάλιν ὁ πα-
τριαρχῆς ἀνήγετο, συνῆν ἐκείνῳ πιστότατος τῶν
οἰκείων, συνάμα καὶ Ἰγνατίῳ Ῥοδίῳ, ἀνδρὶ καὶ
αὐτῷ εὐλαθεῖας πλήρει καὶ μοναχικῆς καταστά-
σεως. Συνήτην οὖν ἄμφω τῷ πατριάρχῃ κοινωνοὶ
καὶ τῶν θλίψεων καὶ τῶν βουλευμάτων, καὶ μᾶλλον
ἐδεικνύτην ζηλοῦντε ὑπὲρ ὧν καὶ ὁ πατριάρχῆς
ζηλῶν ἠγωνίζετο. Ἐπεὶ δ' ἐκεῖνος ἐξεβέβλητο τῆς
πατριαρχίας, κάκεινοι ὡς εἶχον παρειαδόντες γω-

irrisio erat; cui vanæ simulationi benevolentia
niti eum magnopere simile nimirum fuit quiddam
ac si quis navigans spumosa superficiei undantis
maris, crusta quadam fluxa innatantium sordium,
muscosi cespitis aut ingestæ arenis algæ solidita-
tem mentientis, sustineri se speraret posse, atque
ad extremum a demensione servari, ubi e navi
excidisset. Ceterum imperator suas quasdam C
secutus rationes, ob quas vitandam putabat
suspicionem aversæ a Germano voluntatis, egregie
perstitit in simulatione fovendi protegendique
ipsum, non solum vultu sermoneque in congressi-
bus, cunctis veræ benevolentia indicis monstran-
dis, verum etiam pecuniis large donandis, quibus
ille videlicet adversas sibi reconciliaret voluntates,
Quo in genere contigit instante Palmarum festo,
quo solemniter duci per urbem supplicatio precibus
decantandis consuevit; ut cum missis ad impera-
torem suis patriarcha ei confidenter indicasset indi-
gere se lineis hamo esca induto instructis, quibus ad
se homines traheret, intelligens ille petere ipsum
nummos, quibus imminente pompa spargendis in
plebem studia parum sibi faventium emerentur,
continuo 294 misit magnam copiam æræ argen-
tæque monetæ qua ille quæ vulgo vocant epicompia
concinnari curans ea jactari iussit in populum
toto spatio quo pompa supplicantium processit,
ad sanctorum quadraginta martyrum templum
usque producta. Tali callidus imperator astutæ
dissimulationis artificio fucum faciebat nimium
credulo antistiti, ne subolere ipsi quidquam posset
arcanae voluntatis, qua cupiebat amoveri eum a
sede patriarchali.

19. De Hyacintho, quis et unde esset; ac de ipsi
adhærentibus.

Non intempestivum, opinor, fuerit quædam hic

dicere de Hyacintho deque ipsa Theodosia et Joanne
sororeque horum ex patre Nostongonissa. Hyacin-
thus monachus fuit ex Occidente, qui Nicæam
profectus, in quodam sancti cælestis militiæ prin-
cipis templo, vicino palatio patriarchali quod in ea
urbe est, degens, homo peregrinus et plerisque
ignotus pueros in contubernium congregavit, qui-
bus non tantum litterarum elementa et liberales
artes per se traderet, sed etiam alimenta suppeditaret.
Id dum agit delatus ad patriarcham, quasi
contra ordinem disciplinæ quam profiteretur mo-
nachus pueros doceret, ideoque citatus ab eo et
præsens interrogatus, gnavus industriusque vir est
visus, prætereaque intrepidus, et ad quod opus
esset libere agendum et loquendum expeditus.
Quare cum is præterea se sacerdotio initiatum di-
ceret, assumpsit ad se illum et in familiarium nu-
mero habuit. Deinde cum incidissent ea patriarchæ
tempora de quibus diximus, cum in iis Hyacinthus
fidem constantem et studium patrono ardens probasset,
arctiori ei amicitia necessitudine junctus est.
Ac ubi Constantinopoli rursus patriarcha re-
positus in thronum est, adfuit illi familiarium in-
timus, et cui plurimum sideret, 295 una cum
Ignatio Rhodio, viro et ipso pietatis et monachum
decentis gravitatis pleno. His maxime duobus in
illis augustiis rerum suarum participibus malorum
et consiliorum auctoribus usus; est; quorum ex-
stabant amorum studia sensibus affectibusque
patriarchæ consentientia per omnia. Illo demum
ejecto e patriarchali sede abdiderunt hi sese amo-
veruntque a conspectu: non enim est iis permis-
sum exsulatum eunti se comites addere, clademque
illam ac calamitatem rati propriam, in luclu ac
dolore malum ineluctabile ferebant, Non diu post
hæc Ignatius vitam cum morte commutavit: καὶ

νιῶν ἀφανείῃ (οὐ γὰρ εἰῶντο τῷ πατριάρχῃ συνοπαδεῖν) τὰ τῆς ἀνάγκης ἀλγεινῶς μὲν, ἀλλ' ἀναγκάως δειφερον. Καὶ ὁ μὲν φθάνει τὸν βίον ἐκ τοῦ πλησίον ὑπεξελθὼν, Ὑακίνθος δὲ σὺν τοῖς ἀμφ' ἐκεῖνον τὸν βασιλικὸν ὑπερῶμενος φόβον, ἐπεὶ καὶ τὴν ἀδελφὴν ἐκείνου Μάρθαν ἐώρα τῷ πατριάρχῃ προσκειμένην τὰ μάλιστα, ἐκείνη δὲ προσφοιτῆ, καὶ που παριστῶς τὰ ἐς τροφὴν ἐκεῖθεν εἶχε, μηδὲν τοῦ βασιλέως εἰδότες. Ἦν οὖν τῇ μοναχῇ Μάρθᾳ καὶ ὁ Ἰωάννης υἱός. Τριῶν γὰρ αὐτῇ τῶν ἀββέων ὄντων, ὁ μὲν Μιχαὴλ τε καὶ Ἀνδρόνικος συνῆσαν τῷ βασιλεῖ, καὶ μετ' οὐ πολὺ τούτων ὁ μὲν τὸ τοῦ μεγάλου πριμικηρίου ἀξίωμα ὁ Μιχαὴλ, ὕστερον δὲ ὢν τοῦ Ἀνδρόνικου, παρὰ τὸν κρατοῦντος ἐλάμβανεν, ἄτερος δὲ ὁ Ἀνδρόνικος μὲγας κονοσταύλος προεχειρίζετο· παρ' ἦν αἰτίαν καὶ ἐπὶ ταῖς τιμαῖς ζηλοῦντος τοῦ πρώτου πλεῖστα ξυμβεθῆκει, ὡς νατὰ τόπον ἱκανῶς ἐροῦμεν. Καὶ οἱ μὲν δύο οὕτω συνήτην τῷ βασιλεῖ, μηδὲν πυλωπραγμονοῦντες· ὁ δ' Ἰωάννης ὕστερος ὢν τίως μὲν πρὸς τοῦ θεοῦ καὶ δεσπότη τοῦ Ἰωάννου ἐκείνου καθωπηρετούμενος ἐπαιδεύετο, τὴν δὲ μητέρα προσκειμένην βλέπων τῷ πατριάρχῃ καὶ αὐτὸς ἐκτόπως ἐζήλου, « Μὴ ἄψη, μὴ θίγης » μέχρι καὶ τῶν εὐτελεστάτων ὑποφωῶν καὶ διατρέφόμενος. Σὺν ἐκείνῃ ἦν καὶ ἡ ἀδελφὴ Θεοδοσία τοῖς αὐτοῖς προσέχουσα, ἥδη κεχρωμένη τοῦ ἀνδρός Βαλανεϊδιώτου

cinthus autem cum suis et defuncti superstibus amicis iram imperatoris metuens, praesidium adversus eam sibi quaerendum apud Martham putavit ejus sororem, quam compdum perspexerat favere plurimum et condolere expulso patriarchae. Ergo ad eam ventitane adeo se insinuavit in ejus gratiam, ut etiam victum inde haberet, horum ignaro funditus principe. Erat porro Marthae monachae Joannes filius. Tres enim illa cum mares genuisset, eorum Michael et Andronicus apud imperatorem erant, quos etiam ille non multo post haec honoribus ornavit: nam Michael minor Andronicus magni primicerii dignitate ab Augusto accepit, Andronicus magnus constaulus declaratus est; per quam ambitionem honorum, ambulante primo alterum, multa inter fratres contigerunt a nobis memoranda quantum erit opus suo loco. In hunc modum hi quidem duo in imperatoris comitatu versabantur, nihil his se immiscentes. At Joannes ambobus minor natu hactenus in familia et obsequio aulico 296 avunculi despotae Joannis educabatur. Hic matrem observans benevole affectam patriarchae in hanc se partem, vehementer etiam incumbens aemulansque supra modum, addiderat, adeo ut nemo eo frequentius, nemo pugnacius tritam illam formulam aversantium communionem adversae tanquam profanae factionis verbis factisque usurparet, ad omnem occursum partes tuentium Germani: « Cave contingas, » inclamans, superstitione usque ad minimi quoque ac levissimi usus fastidiosissimam declinationem abundante. Cum eo in his erat Theodosia soror iisdem praedita

καὶ πρὸς τὸ μοναχικὸν ἀποκλίνουσα. Συνῆν δὲ τοῦτοισι τὰ αὐτὰ φρονούσα ἡ Νηστογγόνισσα μοναχῇ, ἣν ἑτεροθαλῆ ὁ λόγος εἰδείκνυ, ὅτι ἐκ πρπτέρας γυναικὸς τῷ Ταρχανειώτῃ γεγέννητο. Ἦσαν οὖν οὗτοι πάντες τῷ Ὑακίνθῳ συνόντες, καὶ ζηλοῦντες ἐκτόπως ὑπὲρ τοῦ πατριάρχου κακῶς, ὡ νόμοι θεῖοι καὶ δίκη, ἐξορισθέντος. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἰς τοσοῦτον.

κ'. Ὅπως καὶ διὰ τοῦ Σάρδεων Χαλαζᾶ ἐπιχειρεῖ ὁ βασιλεὺς τῷ πατριάρχῳ τὴν Γερμανῶν.

[P. 200] Ὁ δὲ γε βασιλεὺς καὶ ἄλλην πεῖραν τῷ πατριάρχῳ τὴν ἀρτίαι. Τοῦ γὰρ Χαλαζᾶ Σάρδεων ἐφ' ἱκανὸν τῇ Κωνσταντινίου προσδιατριψάντος, ἐπεὶ εἶδει πρὸς τὴν λαχοῦσαν ἐκεῖνον ἀποδημεῖν, εἰς τοῦτο παρασκευαζομένου, ὑποθήκας ἐμπιστεύει οἱ δι' ἀπορρήτων ὁ βασιλεὺς ἐφ' ᾧ ἡ αὐτοπροσώπως ἐντυχεῖν τῷ πατριάρχῃ καὶ τὰ αὐτὰ τῷ Ἰωσήφ εἰπεῖν πρὸς ἐκεῖνον, ἥ καὶ γράψαι καὶ ἐπιστεῖλαι μᾶλλον ἐκ Χαλκηδόνος ἐξορμῶντα πρὸς τὴν ἀνατολήν. Καὶ τὸ σκέμμα ὡς βαθὺ τε καὶ εὐπρεπές. Τό τε γὰρ ὑψίηρον παρὰ τοὺς ἄλλους λέγειον πρὸς ἐκεῖνον τὰ αὐτὰ εἰδίδου, καὶ τὸ χειροτονίας ὄντα τὸν Σάρδεων ἦν ὁ Ἀρσένιος οὐκ ἐδέχετο, τοιαῦτα τῷ πατριάρχῃ παραίνεῖν, δέον παρ' αὐτοῦ δεχθεῖς ἀγαπᾶν, δεικνύντος ἂν εἴη ὡς ἄλλο τι βαθύτερον ὑπορύσσωσιν τοιούτα λέ-

studiis, quae vidua relicta morte Balanidiote conjugis ad monasticam se vitam receperat. His adhærebat concordii sententia Nostongoniense etiam monacha, quam horum ex patre sororem supra memoravi, quoniam ex priori conjugis a Tarchaniota genita fuerat. Horum erat omnium arcta consuetudinis et consiliorum cum Hyacintho necessitudo, ardenti pariter affectu condolentibus cunctis misero Arsenio, injuste (o jus fasque! o divinae leges!) e sede patriarchali in exsilium ejecto. Sed hæc hactenus.

20. Ut per Sardinensem Chalazam iterum imperator Germanum patriarcham tentaverit.

At imperator patriarchae novam alteram tentationem adornavit. Cum enim Sardinum episcopus Chalaza sat diu Constantinopoli moratus differre non posset suum in propriam ecclesiam reditum, atque adeo in procinctu ejus protectionis esset, egit clam cum eo imperator ut aut verbo coram, antequam abiret, aut scriptis Chalcedone in digressu versus Orientem litteris eadem patriarchae suggereret quae frustra Josephus suaserat. Callide id excogitatum, utpote ad spem successus non parum accommodatum, consilium fuit; nam et auctoritatis habitura plurimum suasio 297 videbatur ab eminentis throni antistite profecta, et maxime purgatam ab omni suspitione partium futuram eandem erat consentaneum, idcirco quod cum Arsenius Sardinensis ordinationem admittere pro legitime renuisset, palam hic ab Arseniana factione alienissimus putabatur. Quin hac ipsa ex causa insinuebatur

γοι τε καὶ συμβουλευοὶ οἱ ἀφεῖναι τὸν θρόνον. Εἰ μὴ ἄλλο γὰρ, ἀλλ' οὖν τὸ τῆς μεταθέσεως ἂν καὶ παρ' ἄλλοις ὡς ἔγκλημα τῷ μετατιθεμένῳ ἰσχυρὸν ἐδόκει, ὥστε καὶ ἐκχωρεῖν ἀναγκάζεσθαι· ἀλλ' οὖν ἐκείνῳ παρὰ τοιοῦτου τοῦ ἀπ' Ἐφέσου Νικηφόρου τὴν ἀρχιερωσύνην λαβόντι προσίστατο ἂν τὰ μεγάλα, ὡς οὐ μᾶλλον ἐκεῖνον καταδικάζειν ἢ ἑαυτὸν, τοιαῦτα λέγοντι. Ἄ δὴ καὶ τὸν πατριάρχοντα τότε λαβόντα τὰ παρ' ἐκείνου γράμματα, ἐπειδὴ τὸν Θρακικὸν ἐκείνῳ περαιωθεὶς Βόσπορον ἄμ' ἐπέβαινε τῆς νεῶς καὶ ἅμα τοιαῦτ' ἄττα κινητικὰ πρὸς παραίτησιν ἔγραφεν, εἰς οὐκ ἀγαθὰς ὑπονοίας ἐνήγε, καὶ ὡς οὐκ ἂν ἐκεῖνος τολμῶη τοιαῦτα γράφειν καὶ τὸν πρῶτον καθυβρίζειν, εἰ μὴ γ' ἄλλοθεν εἶχε τὸ ἐγκωροῦν. Τίως δὲ πείρῃ τὸ πρᾶγμα διδοῦς παραυτὰ πρὸς τὸν βασιλέα πέμπειν ὡς εἶχεν ἔγνω τὸ γράμμα, μαρτύριον τὸν ἐκεῖθεν ἐκθροσόμενον τῶν παρόντων θέμενος ἀψευδέστατον, ὡς εἰ μὲν ἐπαλήθεσι τοῖς γραφεῖσιν ὁ βασιλεὺς κἀν δεινῶ θήσει τὸ πρᾶγμα, ὥστε καὶ ἀποστέλλειν καὶ ὑποστρέφειν [P. 201] καταναγκάζειν

τὸν γράψαντα ἐφ' ᾧ περ κριθεῖη τοιαῦτα πρὸς τὸν πρῶτον ἐκθέμενος, δῆλον εἶναι ὡς οὐκ εἰδότες τοῦ βασιλέως προέβη ταῦτα, καὶ ἀσφαλῶς ἔχειν ἐντεῦθεν εἶναι τῆς καταστάσεως· εἰ δὲ μαθὼν παρ' οὐδὲν θήσει τὰ γεγραμμένα, ἀλλὰ προφάσειν ἐπειλύει καὶ ἀναρτᾷ ὡς κατὰ καιρὸν ἴσως ζητήσων, ἢ καὶ ἄλλως πῶς ἐπιστείλειεν ὡς δέξθεν καταπαύων καὶ ἡμερῶν, τοῦντεῦθεν μὴ εἶναι πλέον εἰς τὸ μαθεῖν ὡς ὁ βασιλεὺς περὶ αὐτὸν ἠψικόρησε καὶ βουλήν τούτου τὰ τοιαῦτα γέγραπται. Ταῦτ' ἐν νῶ θέμενος, προσθεὶς ἐκ μηνυμάτων καὶ ἀλεγείνῃ ὡς λυποῖτο τὰ πλείστα, ἐκπέμπει τὸν τὲ γράμμα διακομίσοντα. Ὁ δὲ λαβὼν τε καὶ ἀναγνοὺς οὐχ ὅπως τοῖς γεγραμμένοις ἐπήγγησεν, ἀλλ' οἷον ἑαυτὸν ἐπαλαστήσας εἰ οὕτω ταῖς τῶν κοινῶν σειραῖς συσφιγγόμενος καὶ περὶ τοῦ πατριάρχου φροντίζειν ἐπαναγκάζετο, αὐτίκα μηδὲν μελλήσας μηνύει ὡς « Ἐν χερσὶν αὐτὸς ἔχεις τὸν ἄνδρα, οὕτω τῶν κανόνων διδόντων, καὶ οἱ περὶ σὲ πολλοὶ τῶν τοιοῦτων κριταί, καὶ σοὶ τὰ περὶ τούτων ζητεῖν ἐφειμένον ποιεῖ ὡς βούλει· βασιλεῖ γὰρ οὐ

commendabaturque Germano velut sincerum et ex vero studio profectum consilium talis auctoris, cui privatim utile appareret perstare in patriarchatu Germanum, a quo utique pro vero episcopo agnosceretur. Quare ut is tamen ipse contra proprias utilitates secessum inde consuleret, prona erat conjectura occultioribus eum quibusdam et diversis ab iis quæ vulgo allegarentur rationibus moveri. Nam quod ab aliis excipi solet rationibus Germanum de translatione sedis, apud Sardensem momentum habere nullum manifestum erat, cum hunc constaret ab eo patriarcha suam ipsius, quam pro legitima tuebatur, ordinationem accepisse, quem omnes scirent ab Ephesina sede in Constantinopolitanam fuisse translatum. Quomodo enim is ex ista translationis ex Adrianopolitano throno causa Germani promotionem posset irritam ducere videri, qui Nicephori transitum ex Ephesina in patriarchalem urbis sedem non solum pro canonico agnoverat, sed etiam a tali accepta sua ipsius inauguratione in Sardensem sedem, cujus se verum justumque profiteretur possessorem, rejicere nequiret quin se ipse damnaret. Quare aliud quidpiam idemque magnum par erat existimari vidisse Sardensem, quo ad tam inopinatum suggestionem impelleretur. Talis ergo epistolam sententiæ quæ abdicationem patriarchatus consuleret, scriptam ad se trajecto Bosporo a navem ad discessum conscendente Sardensi, Germanus accipiens, in perplexam ingressus suspicionem est, merito reputans nunquam fuisse futurum ut ille auderet ista scribere ac primum se auctorem ferre consilii contumeliosi patriarchæ, quem palam probaret imperator, nisi huic haud ingratum id esse perspexisset. Ergo experimentum dubiæ rei capere certum volens, epistolam eam statim ad imperatorem mittit, 298 testimonium ex eventu veracissimum omnium quæ tunc haberi possent eliciturum sese ratus, quo

clare intelligeret quid arcana his de rebus sententiæ imperatoris animo subesset. Si enim visis litteris dolorem significaret et displicere sibi factum ostenderet, mitteretque post epistolæ auctorem qui eum ex itinere retractum Constantinopoli sisterent, repetendum utique rationem in iudicio legitimo irreverentis ausi, quo ad principem sacrorum tale scriptum suo nomine non dubitasset dare tunc sane fore manifestum ignaro imperatore contigisse ista, et securum sibi statum ea ex parte esse. Si autem re cognita totum illud scriptarum temere litterarum crimen videretur nihili ducere, sed prætextus ei excusando quæreret aut iudicium suspenderet tanquam videlicet in tempore de facto inquisiturus, vel si etiam non ignoto ipsi artificio rescriberet humaniter quasi demulcendi ac mitigandi officio, tum sane non fore sibi expectandum indicium certius ad plane intelligendum imperatoris satietate jam sui capti consilio et voluntate talia fuisse scripta. Hoc animo consilioque Germanus acceptam a Sardensi, adjuncta alia a se scripta, qua significaret vehementer ea se re offensum in suo gravissimo dolore ad notum expertumque imperatoriæ gratiæ præsidium confugere, per fidem hominem ad imperatorem mittit. Ille autem acceptis lectisque litteris adeo non indoluit amici causa, ut sua potius ægre ferens quereretur inique secum agi, cui curis reipublicæ gravissimis oppresso etiam alienarum de patriarcha sollicitudinum nulla misericordia onus injiceretur. Hisque indignanter dictis statim conversus ad nuntium responsum ei quod referret patriarchæ in hanc sententiam reddidit, habere ipsum hominem in manu, potestati utique juxta præscriptum sacrorum canonum subjectum suæ. 299 Adesse ipsi antistites multos, legitimos talium iudices. Iret, quæstionem institueret, ageret quod vellet: imperatorem enim in ejusmodi negotia non se ingerere,

μετὸν τούτων, ἀλλὰ πραγμάτων καὶ θορύβων τῶν κατ' αὐτὸν, πολλῶν ὄντων καὶ ταῦτα καὶ ἀναγκαίῳ. » Ταῦτ' ἀντιμαθῶν ἀκούσας ὁ πατριάρχης ἔγνω τὴν σκῆψιν, καὶ ἀντιλέγειν ὄλωσ οὐκ ἔχων (μηδὲ γὰρ ἔριστὰ τὰ πρὸς βασιλέα εἶναι ἐκεῖνω) ἐξίστασθαι τοῦ πατριαρχείου παρεσκευάζετο.

κα'. Ὅπως ἐξῆλθε τοῦ πατριαρχείου ὁ Γερμανός.

[P. 202] Μὴν μὲν ἐφειστήκει τότε Γαμηλιῶν, ἦγγο δὲ ἡ τοῦ τιμίλου σταυροῦ ἑορτῆ, ἦν καὶ Ὑψωσιν ὀνομάζομεν. Ἐν ταύτῃ γοῦν τὰ ὕστατα στολισάμενος, καὶ τελέσας ἅμα μὲν τὴν ὕψωσιν τοῦ σταυροῦ, ἅμα δὲ καὶ τὴν θείαν ἱερουργίαν, τῆς αὐτῆς ἡμέρας ὀψίας δειλῆς ἀποχωρεῖ, καὶ πρὸς τὰ ἐν ταῖς Μαγγάνοις αὐτοῦ κελλία τὰ πρὸς θάλασσαν ψυχοδομημένα ἐλθὼν ἡσύχως διάγειν ἐκεῖ τοῦ βίου ἤρειτο. Ἄλλ' ἅμα ἔφωσκώσῃ καὶ ὁ βασιλεὺς ἀκούσας εὐθὺς ἐπίσταται ἅμα μὲν συγκλήσῃ, ἅμα δ' ἀρχιερεῦσι καὶ παντὶ τῷ τῆς ἐκκλησίας πληρώματι, καὶ τὸν λυπούμενον προσποιεῖται, καὶ ἀξιοῖ, καὶ ἀπειλεῖ

satis habentem alibi quod curet, plurimisque tumultuosius quam necessariis publicæ administrationis officiis districtum. His renuntiatis patriarcha agnovit tandem quid princeps, quantumlibet dissimulans, cuperet. Ac certus non reluctari (vanam enim et stultam contra intellectam imperatoris voluntatem contentionem fore) ad cedendum patriarchatu se accinxit.

21. Ut Germanus patriarchatu cesserit.

Mensis inierat September, et agebatur venerandæ crucis festum, quod Exaltationem appellamus. In ea sacris ultimum vestibus indutus, sicque celebrata crucis exaltatione, sacraque diei ejus liturgia rite functus, vespere sub crepusculum recedit, et in suas, quas sibi ad mare in Manganis extruxerat, cellulas sese recipiens quiete illic deinceps vivere constituit. At diluulo posteræ diei audita re imperator statim adfuit, una cum senatu et episcopis universoque cleri corpore, ac dolere se simulans orat ut revertatur, et coactum se minatur, nisi precibus annuat; denique nihil ad omnem veri studii voluntatisque significationem sibi facit reliqui, quominus ex animo cupere procurareque velle putaretur reditum ejus ad thronum. Ad ea Germanus, cum Cretensi, ut dicitur, cretizans, et in simulatione ignorandi mentem intimam principis gnaviter persistens, plurimas se benignitati ejus tantæ et egere jam et deinceps semper habitum referreque haud cunctatum, ubi posset, gratias respondit: 300 cæterum senio se et infirmitate fractum, indeque impari oneri tantæ administrationis, ad libentissime dandam rite conceptam cessionem Constantinopolitanæ sedis promptum paratumque esse, eamque ut acciperent rogare imperatorem et præsentem episcopos. Simul ea dicens scriptam cessionis formulam porrexit, graviter edicens ne sperarent acquieturum se

προσβιάζεσθαι, εἰ μή γε ἀκούοι, καὶ οὐδὲν ἐλλείπει προθυμίας τε καὶ θελήσεως τοῦ μὴ ἀνάγειν καὶ πάλιν αὐτόν. Πρὸς Κρήτα δ' ἐκρήτιζε πάντως. Ταῦτ' ἄρα κάκεινος τὸν μὲν ἀγνοοῦντα προσποιεῖτο, καὶ χάριν τῆς εὐμενεῖας λέγειν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς εἰδήσειν οὐκ ὤκνει, αὐτὸν δ' εἶναι γήρῃ κατειργασμένον καὶ ἀσθενεῖα, καὶ πρὸς τὸ δίδῶναι καὶ παραίτησιν τοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνου καὶ λίαν ἡσμένως ἔχοντα, ἦν καὶ δέχεσθαι ἀντηξίου καὶ βασιλέα καὶ τοὺς παρόντας ἀρχιερεῖς, ἅμ' ἐκβαλὼν καὶ δεικνὺς τὸ γράμμα· μηδὲ γὰρ ἂν τοῦ λοιποῦ, κἂν εἴ τι συμβαίῃ, τὴν προστασίαν λαμβάνειν, κἂν αὐτὸς ἀναγκάζοι ὁ βασιλεὺς. Τότε τοιγαροῦν ὁ κρατῶν ἔχων ἐν χερσὶ φανερώς ὁ ἐν ἀδήλῳ ἐβούλετο, τοῦ μὲν αὐτόν καὶ πάλιν προσαναγκάζειν ἀνῆκε, σχῆμα δεικνὺς ἀπειπόντος, τὸ δ' ἀγάλλειν ἄλλως καὶ τιμᾶν ἤρειτο. Καὶ τὰ πρῶτα μὲν τὰ δοκοῦντ' αἰ ἐπεὶ πατριάρχου ἐκεῖνον ἠρώτα, τῷ σύμβουλῳ ἀξιοῦσθαι ἐπ' ἄλλῃ προστησομένῳ ἐξημερῶν τὰ τῆς αὐτοῦ παραίτησεως· εἶτα καὶ τὸ πατέρα ἔχειν αὐτόν καὶ γράφειν προσεφιλοτιμεῖτο, ὃν ἐκεῖνος, ὡς λέγεται, πρῶτος

omnino, aut quidquid contingeret, remissurum de proposito, aut iterum admissurum patriarchalis ecclesie regimen, vel si Augustus sese ad id adigere conaretur. Tunc imperator habens jam in manibus quod votis tacitis optarat, partes tamen semel susceptas agere perseveravit, contendens, citra tamen imperium ac vim, ne in recusandi consilio perstaret, cunctisque gestibus ac modis personam ægre ferentis exprimens, accum diu nihil proficeret, quasi victus, ad propositum certe profitendum verissimum descendens semper ejus eximie impenseque honorandi. Quod exsequi cepit ante omnia benevolentissime roganda Germani sententia circa electionem successoris ejus, plane præ se ferendo (et eo videlicet ipso delinere satagendo, si qua ei superesset in ipsum offensio penetrata forsitan Augusti arcanavoluntate, cujus esset respectu ad abdicationem coactus) plane, inquam, declarando se omnino velle plenum ei arbitrium servari circa delectum novi patriarchæ. Addidit quin etiam se patris deinceps loco ipsum habere decrevisse, celebravitque istum honorem scriptis ei ambitione litteris tali titulo, quem splendidiorem faciebat attributum, ut ferebatur, a Germano primo omnium imperatori gloriosum cognomen novi Constantini: quid enim majus videri poterat quam in patris affectum et auctoritatem a novo Constantino suscipi? Nec omittam qualicunque occasione de ista nomenclatione explicare aliquid distinctius. Ejus inventor quidem et primus artifex Germanus fuit, sua quadam in id excogitandum provecus innata indole obsequiosissime gratificandi regnantibus. Excepit autem imperator non ut elogium temere delatum, sed ut 301 id in quo perspicui gauderet quam sibi non vanum omen fuisset domestici veteris cujusdam augurii, quo se, ut aiebat, recordabatur Constantinum a parentibus vocitari puerulum solitum. Sunt tamen qui non

τῶν ἄλλων νέον Κωνσταντῖνον προσεπευρήμει. Τί δὲ αὖ μείζον εἶναι τοῦ εἰς πατέρα τετάχθαι τῷ νέῳ Κωνσταντῖνῳ καὶ βασιλεῖ; Τὰ γὰρ περὶ τούτου πλατυκῶς εἰπεῖν, ἔταξε μὲν Γερμανὸς πρῶτος τῷ βασιλεῖ χαριζόμενος, οἷος ἐκεῖνος τὴν πρὸς τοὺς ἄρχοντας θεραπείαν, ὑπεραπεδέξατο δὲ καὶ βασιλεὺς ὡς [P. 203] οὐχ ἄπλως συμβάντος, ἀλλ' ὅτι ποτὲ νηπιόθεν Κωνσταντῖνος παρὰ πατέρων, ὡς ἔλεγεν, ἤκουε. Οἱ δὲ Μανουὴλ λέγουσιν· ὁ καὶ ἀληθικώτερον εἶμαι διὰ τὸ παρ' αὐτὸ προφορίδασμα Ἰσαριθμῆσον τὰ μέτρα τὰ τοῦ βίου, τῆς ἀλήσεως τέ φημι καὶ τοῦ πωνώμου. Ὁ δὲ καὶ τινὰς ἐσφαλλεν ἰστώντας τοὺς γρόνους, ἐς δεκαεπτὰ. Τὴ γὰρ Παλαιολόγος Μιχαὴλ στοιχεῖα ζ' φέρει. Προσείμενον δὲ τὸ Μανουὴλ τὸν εἰκοσιτέταρτον τῆς βασιλείας γρόνον ἐδήλωσεν ἀντικρυς. Τότε γοῦν καὶ περὶ τῆς κατ' ἐκείνον προσκοποῦντος προνοίας καὶ γε οὐκ ὀλίγα προσεπαγγελλομένου, « Ὁψεται Θεὸς τὸν εἰς τὸ ποιμαίνειν αὐτάρκην, πρὸς δὲ καὶ συνεπιλήψεται οἱ τῶν ἱερῶν μεριμνῶν. Τὸ δ' εἰς πατέρα τετάχθαι τῷ βασιλεῖ μέγα μὲν καὶ ἄλλως σεμνόν· πλὴν ὅν καὶ Θεὸς εἰς υἱοθεσίαν προσεπελάβετο, τίς ἱκανὸς εἰς πατέρα κεκληθῆναι τούτῳ, εἰ μὴ ὅν ἐκεῖνος μὲν μόνος ἄξιον εἰς τὴν ἐπιτροπείαν κρινεῖ; τὸ μὲντοι γε τῶν ἀναγκαίων προμηθεύεσθαι τι καὶ

προνοεῖν περιττὸν ἄλλως καὶ οὐκ ἀναγκαῖον τοῖς καὶ τὸν τοὺς νεοσσούς τῶν κοράκων τρέφοντα ἔχουσι. Πλὴν ἀλλὰ καὶ ἡ ἐμὴ ἐκκλησία » (ἐδήλου δὲ τὴν Ἀδριανούπολιν) « τὸν ἐμὸν ἄρχιερέα πλουτοῦσα, ἔχει τρέφειν καὶ ἄμφω, σύναμα καὶ Θεῷ χορηγοῦντι. » Ταῦτα μὲν οὖν τότε ὁ Γερμανὸς ἐπὶ πᾶσι τοῖς προβληθεῖσι παραιτούμενος ἔλεγεν. Ἦν δ' ὅν ἔλεγεν ἑαυτοῦ τῇ Ἀδριανουπόλει ἐπικηρυχθέντα μετ' αὐτὸν παρ' αὐτοῦ ὁ ἀνεψιὸς ἐκεῖνου Βαρλαάμ εἴτ' οὖν Βασίλειος, ὃς πρὸς μὲν τὰ εἰς πνευματικὴν πολιτείαν καὶ λίαν ἀμελῶς εἶχεν.

κβ'. Περὶ τοῦ Ἀδριανουπόλεως Βασιλείου εἴτ' οὖν Βαρλαάμ.

[A. 204] Ἄλλως δὲ φιλόκοσμος ὢν ἴπποις ἐχρήτο, ἔστι δ' ὅτε καὶ ὄπλοις, καὶ προσεφιλοτιμεῖτο δόμοις τοῖς πολεμίοις χωρῶν. Ταῦτ' ἄρα καὶ ζῶντος μὲν τοῦ θείου ἐν καταγνώσει ταῦτα πράττων συνεγινώσκειτο. Ὑστερον δὲ καὶ ἄλλων προστρίβέντων αὐτῷ κατηγορημάτων, τοῦ γέροντος μεταλλάξαντος, ἐπεὶ εἰς κρίσιν καλούμενος ἐπὶ πολλαῖς ἡμέραις τὸν ἐπὶληπτον ὑπεκρίνετο ὡς προσποιεῖσθαι μηδὲν τῶν καθ' αὐτὸν εἰδέναι, τέλος ὑφίστατο τὴν ἀπὸ τῆς συνόδου καθαρεῖν. Καὶ εὐθὺς μεθ' ἡμέρας ὁ ἐκστὰς δῆθεν ἔμψρων,

Constantinum, sed Manuelem appellatum In infantia Michaellem Palæologum prodiderint. Id quod equidem puto verius, quod sic eventu perpetratum appareat auspiciū e numero litterarum ejus nominis ductum ad prædestinatū ipsius imperio temporis spatium indicandum. Nam is numerus tunc tantum cum numero annorum quibus imperavit convenit, cum non sola veri ejus nominis, sed præterea cognominis istius elementa in unam conflata summam fuerint. Nam inde deceptos quosdam novimus, qui regnaturum hunc principem annis duntaxat septemdecim autumaverant, eo quod nomen hoc Michael Palæologus totidem constat litteris, non animadvertentes adjungendum huic fuisse cognomentum Manuelis, cujus elementis ad priora septemdecim additis numerus absolvetur quatuor et viginti, quot annis fuisse illum imperaturum eventa demonstrarunt. Tunc igitur cum præterea imperator effunderetur in omnem significationem liberalis benevolentiae, ultro pollicendo census annuos, proventusque copiosos, ad ea simul omnia Germanus respondit in hunc modum: Quod primum defers ut successorem meum nominem, minime id opus, est; providebit Ecclesiae suae Deus idoneum pastorem et ei propitius adjutor auctorque aderit in sacris ejus arduae functionis curis. Eligi deinde assumique me in Patrem imperatoris magnam equidem rem et summam dignationis honorem esse judico: verum ejus quem Deus adoptare in filium est dignatus, quis homo se talem ferat ut recte vocari pater possit, nisi quem ipse Deus, et quidem solus nec humani præventus prærogativa suffragii, dignum judicaverit cui gubernandam committat Ecclesiam? Quod jam attinet ad obblatam mihi necessarii pro-

visionem victus, minus eam duco necessariam, eum utique nutritium habentibus qui pascit pullos corvorum. Cæterum et mea 302 ecclesia (Adrianopolitanam designabat) illi quem ei domestica mihi necessitudine obnoxium antistitem præfeci, eas copias suppeditat quæ ad nos æque ambos alendos abunde sint. Talis tunc Germani fuit oratio, quæ ipsi obtulerat imperator generose recusantis. Fuit autem is quem dixit a se sui loco præpositum Ecclesiae Adrianopolitanæ, ipsius ex fratre vel sorore Barlaam, alio nomine Basilii dictus, eorum quæ ad religionem et sacram disciplinam pertinebant admodum negligens.

22. De episcopo Adrianopoleos Basilio sive Barlaam.

Cæterum decori cultus studiosus equis utebatur interdum et armis, in quo etiam ambitiose generositatem ostentare amabat, cominus congregiens cum hostibus. Et hæc quidem jam tum patruo vivente, parvipendens ejus utcunque contrarium vel judicium vel exemplum, pulam actitare cum cerneretur impune tulit, veniam juvenili levitati gravis et gratiosi senis conciliante verecundia. Postea tamen, cum aliorum quoque impactorum ipsi criminum invidiosis accusationibus premeretur, sene jam defuncto citatus ad dicendam causam, multis diebus simulata insania et per eam secunda ignorantia molitionum quæ in ipsam struebantur, judicium eludere conatus nequidquam est, synodo nihilominus depositionem ejus rite decernente; quæ res illi simulationem excusit. Nam ille prius scilicet impos mentis. nec aut sciens quid in se pararetur aut quid ageret quidve pateretur, ut videri volebat, pensi habens, cæpit repente sapere, et imperatorem adiens oravit, sineret se obsequi naturæ propria

καὶ ὁ μὴδὲ περὶ ἑαυτοῦ εἰδὼς ὅ τι ποιῶν καὶ ὅ τι πάτχοι, περὶ ὧν ἐκείνῳ λόγος οὐδεὶς διατείνετο, καὶ τὸν βασιλέα λιπαρῶς ἤξιον ἐφεῖναι οἱ χρῆσθαι τῇ ἔξει καὶ στρατηγεῖν ὡς οἴω τ' ὄντι ὁμοίως τοῖς ἔχθροῖς ἰέναι καὶ συχνὰ τὰ ἐκείνων ἰσῆν τρόποια. Τὸ δ' ἄρ' ἦν τοῦ βασιλέως ἀκούσαντος εἰς ὑποψίαν ἐκείνῃ κακίστην, εἶτα καὶ κίνδυνον. Συνοήσας γὰρ ὁ κρατῶν ὡς ὁ ταῦτα λέγων θνατὸς ἐσεῖται καὶ πρᾶξαι (ἢ τε γὰρ ἡλικία καὶ τὸ τοῦ σώματος ἰσχυρὸν καὶ τρίτον ἢ περὶ ταῦτα πείρα πιστὴν ἡγεῖσθαι τὴν ὑποψίαν ἐδήλου) καὶ γ' ἐπειλημμένος ἀνέσσω οὐχ ὑπὲρ ἡμῶν μᾶλλον κατ' ἐκείνων, ἀλλὰ καθ' ἡμῶν μετ' ἐκείνων τῷ ἀποδρᾶναι καὶ μελετήσει ἴσως καὶ διαπράξεται, ἐν φυλακαῖς δέσμιον κατασχὼν ἐτήρει, μὴ δὲ φθάσας, φησὶ, καθ' ἡμῶν ἐκτελέσας ἢ κατὰ τῶν ἔχθρων ἐπηγγέλατο. Ἐἶτα τῆς περὶ ἐκείνον φροντίδος ἀνεῖσθαι θέλων, προστάσσει τῷ Τζουκανδύλῃ, ὄτρυνῶν γε ὄντι πρὸς ταῦτα, ἀπαγαγόντι πρὸς Νίκαιαν αὐτόν τε καὶ σὺν αὐτῷ Βούλγαρον καὶ αὐτὸν ὄντα ἐν ὑποψίᾳ τοῦ ἀποδρᾶναι, Τζουίλαν, πρὸ τοῦ εἰς τὸ κάστρον εἰσαγαγεῖν ἄμφω στερησαὶ τῶν ὀφθαλμῶν, ὁ δὲ καὶ γέγονε μετὰ ταῦτα.

κγ'. Ὅπως εἰς πατριάρχην ψηφίζεται παρὰ τῶν ἀρχιερέων Ἰωσήφ.

[P. 205] Ὁ μέντοι βασιλεὺς τὸν Γερμανὸν ἀπο-

ipsum indole in rem bellicam trahenti ; auctoraret ergo sese aliqua militari præfectura, qua ipsi prædito, ut dudum optaverat, liceret lacessere manu hostes et de iis fuis cæsisque crebra statuere tropæa. Id quod imperatori audienti gravem et ad extremum supplicanti exitiosam suspicionem movit. Nam reputans Augustus hæc loquentem facile quæ **303** minabatur acturum, utique cui nec flos ætatis nec robur lacertorum nec, quod caput erat, usus jam aliquis ausorum istiusmodi deesset, in eam ex suspicione fixam opinionem transiit, timendum omnino ne, si ei quod vellet agendi liberum ostium daretur, aut transfugiens ad hostes aut in factionem aliquam reipublicæ infensam sese addens istum inquietum animum et gladiatorias vires ad patriæ perniciem conferret, machinareturque et attentaret periculose multa contra quietem publicam. Constringendum igitur præcipitis ingenii hominem putavit, et illo carceri mandando prævertendum, ut aiebat, **D** ne nostro damno perficeret quod in hostium exitium esse dixisset meditari. Postea vero defungi semel cupiens ancipiti cura in tuto detinendi reum difficilis custodiæ, Tzycandylæ cuidam, impigro et talibus obsequiis is idoneo ministro, mandavit ut hunc simul cum Tzuila Bulgaro, et ipso transfugui suspecto, Nicæam abductum, ambos priusquam illic in castrum conderet, oculis privaret : id quod postea est factum.

23. Ut suffragiis episcoporum in patriarcham electus fuerit Josephus.

Hoc porro tempore imperator, amoto e sede Germano, idoneum qui patriarchali throno impone-

σκευασάμενος περὶ πατριάρχου συνεσκόπει τοῖς ἱερεῦσιν, ὡς μὴδὲν εἰδὼς δῆθεν, οὐδ' ἔτοιμον ἔχων ὄν καὶ ἐν καρδίᾳ προῦκατεβάλετο. Οἱς γοῦν οὐκ ἐν ἐπιστάσει τὰ τούτων, τούτοις ἐπιπολαίως λογιζομένοις ἔνθεν μὲν τούτον, ἔνθεν δ' ἐκείνον οἱ τῆς καρδίας ὑπέγραφον λογισμοί. Ὅσοι δὲ καὶ εἰς νοῦν ἔβαπτον τοῦ κρατοῦντος καὶ κατηυστόχουν τῶν ἐννοιῶν, ἐκείνοις εἰς καὶ μόνος ἐδόκει ὁ εἰς τὴν προστασίαν ἐπιτήδειος ὁ καὶ θυμῆρης τῷ βασιλεῖ. Κοινῶς γοῦν συνδιασκεψάμενοι τὸν Γαλησίου Ἰωσήφ ἐψηφίζοντο ἄνδρα πνευματικὸν τε καὶ ἀγαθὸν, ἀπλοῦκὸν καὶ εὐχῆς τοὺς τρόπους, φέροντα δὲ τινα καὶ ἐκ τῶν ἀνακτόρων, ἐπεὶ γυναικί συζῶν τῷ τῆς μικκαρίτιδος δεσποίνης Εἰρήνης συνετάττετο κλήρω καὶ κατ' ἀναγνώστας ἐξυπηρέτει, καὶ ἐλευθερίας ἰκανὰ δέγματα. Ἡγάπα δὲ καὶ τὸ τῶν εἰς χεῖρας πεσόντων μεταδίδοναι τοῖς ἄλλοις, ὅσα καὶ ἀσφαλῶς ἀποφύνασθαι, ὡς ἄλλοι δὲ οἱ καθ' ἡμᾶς τὸ γλισχευέσθαι. Τὸ δὲ ξῖνον ὄτι καὶ τῇ μοναχικῇ πολιτείᾳ ἐνζαμενίζων ἐν ψαλμῳδίαις, ἐν ἀγρυπνίαις, ἐν νηστείαις, ἐν ὑδροποσίαις, δτ' ἔδει, ἐν προσότῃ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἤθει χρηστῷ καὶ ἀπλότῃ καὶ συνόλως ἀκαταγνώστῳ διαγωγῇ, οὐδὲ τῆς κατ' ἄνθρωπον ἀρετῆς ἡμέλει, τοῦ καὶ προεντυχεῖν τινα καὶ προσπεύξασθαι καὶ τὰ φιλικὰ συλλαλῆσαι καὶ μειδιᾶσαι καὶ διαχυθῆναι πρὸς γέλωτα, εἴ που ἐλέχθη παρὰ τινος κατ' ἄνεσιν ἢ καὶ

retur inquirebat una cum episcopis, egregie dissimulans quid in votis haberet, nec ulla significatione prodens paratum sibi designatumque unum menti obversari, quem prælatum omnibus impense cuperet. Quotquot ergo antistitum simplicioribus arcanus erat sensus principis ignotus, ab iis sane, utpote rem æstimantibus e superficie, et quam relinqueret ipsis integram evehendi quem mallent libertatem vere se habere arbitrantibus, alius aliusque pro ejuisque animo tacitis cogitationibus ad eum honorem designabatur. At perspicacioribus aliis quos **304** non laterent imperatoris intimi affectus, unus et solus ad istam præfecturam aptus scilicet videbatur, quem prærogativa gratiæ principis tacitorumque in id votorum commendaret. Consilio igitur inter se habito concordibus calculis Josephum Galesii præfectum elegerunt, virum spirituales et bonum, simplicem natura facilemque moribus, non nihil in usu vitæ et palatina elegantia trahentem. Nam uxorem habens in familia principis feminæ vixerat, ascriptus olim clero domestico dominæ Irenes piæ memoriæ, ibi ministrans in ordine lectorum ; unde liberalis fiducia, qualis esse in aulis educatorum solet, multa in ejus sermone ac conservandi forma vestigia exstabant. Communicare quin etiam largiendo aliis ex in ejus manus incidentibus, quæcunque secure ostenderentur, sic amabat, ut fere aliis quod novimus, talia reconduunt et sibi avaro servant. His ejus moribus inopinatum admiscebatur quiddam, quod videlicet homo ex animo amplecti præ se ferens sanctimoniam monasticam in psalmodiis, in vigiliis, in jejuniis frequenter, in potu abste-

ἐπράχθη εὐχαρι, καὶ ὑπελθεῖν ἄρχουσι δυναμένοις, καὶ ζητεῖν ὑπερ ἄλλων, καὶ ἀβραῖς τραπέζαις σὺν διαφόροις οἷοις τε καὶ τραγήμασι τοὺς πολλοὺς ἐστιᾶν, καὶ μᾶλλον ὅσοις ὁ βίος ἄπορος καὶ ἀπαλαμνος καὶ τῆς κατ' αὐτοὺς ἀναδοχῆς ἔχρηζον. Τοῦ γοῦν τοιοῦτου καταδεξαμένου τὴν ψῆφον, ὁ βασιλεὺς εἰς πατριάρχην τοῦτον προβάλλεται, μηνὸς Σκιροφοριῶνος εἰκοστῇ ὀγδόῃ τῆς δεκάτης ἐπινημέσεως τοῦ 'ρῆφος' ἔτους, Ἐκατομβαιῶνος δὲ νομηγνίᾳ χειροτονηθεὶς εἰς ἀρχιερέας τελέσται. Ἡεὶ δὲ γε τὴν χειροτονίαν καὶ τοιοῦτόν τι γίνεται.

κδ'. Ὅπως παραδοκιμηθέντος τοῦ Ἡρακλείας Πιναχᾶ, ὄντος τῆς χειροτονίας τοῦ Γερμανοῦ, ὁ Μιτυλήνης Γρηγόριος χειροτονεῖ τὸν Ἰωσήφ.

[P. 206] Ὁ γὰρ Πιναχᾶς μοναχὸς παρὰ Γερμανοῦ τὴν χειροτονίαν δεξάμενος Ἡρακλείας τῆς κατὰ Θράκης ἦν ἀρχιεπίσκοπος, ᾧ δὲ καὶ προνόμιόν ἐστιν ἐκ παλαιοῦ δικαιομένω ἐκ Βυζαντίου, ὡς ἀνεκάσθη τελοῦντος ὑπὸ τὴν Ἡρακλείαν, τὸν πατριάρχην χειροτονεῖν. Ἀπεπροποιεῖτο γοῦν τὴν ἀπ' ἐκείνου χειροτονίαν ὁ Ἰωσήφ. Καὶ ὁ κρατῶν σοφὸν τι ποιῶν ἐκεῖνον τότε προσκαλεῖται πρὸς τὰ ἀνάκτορα, ἐν τῷ κατ' ἐκεῖνα ναῶ λειτουργήσονται. Καὶ δὴν ἐκεῖνος μὲν ὑπὸ πολλῶ μισθῷ τὴν λειτουργίαν ἐπλήρου, ὁ

δὲ γε Μιτυλήνης Γρηγόριος ἐκ παλαιοῦ φέρων τὴν χειροτονίαν χειροτονεῖ τὸν πατριάρχην ἐκλέγεται. Ὅλου γοῦν τοῦ μηνὸς ἐκείνου ὁ βασιλεὺς, ἐπεὶ οὐκ ἦν ἐκεῖνῳ τῆς τοῦ ἀφορισμοῦ λύσεως προῦργιατερον, ἐδίδου τῷ πατριάρχῃ καιρὸν σὺν τοῖς ἀρχιερεῦσι σκέπτεσθαι πῶς ἂν καὶ κατὰ τρόπον γένηται, προλαμβάνων αὐτὸς ἐκάστης διὰ τοῦ πάντ' ἐκκληροῦν ῥαδίως, περὶ ὧν ὁ πατριάρχης ἐκεῖνον ἤξλου, εὐοδα ποιεῖν τὰ τῆς λύσεως. Ἐς τοσοῦτον γὰρ ἠδῶκε αὐτοῦ λέγοντος ἔχουεν, ὥστε καὶ δὴ ὀρισμῶν πεμπομένων ἐκασταχοῦ τῆς τῶν Ῥωμαίων ἐπικρατείας προσέταπεν αὐτὰς δὴ τὰς τοῦ πατριάρχου γραφὰς ἀντὶ προσταγμάτων ἰδίων δέχεσθαι τοὺς ἐπ' ἐξουσίας, προσπειλουμένων καὶ κολάσεων τοῖς μὴ κατὰ τὰ ἐπιτεταγμένα, ὑπερ ὅτου ἂν καὶ γράφοι, τελέσουσιν. Ἦνοιξε μέντοι καὶ φυλακὰς καὶ πολλοὺς τῶν ἐγκεκλεισμένων ἐξείλετο τῶν δεσμῶν, καταδίκους συμπαθείας ἠξίωσεν, ἐξωρισμένους ἀνεκαλέαστο, καὶ οἱς ἀπεχθῶς εἶχε κἀκεῖνοις ἐξίλειουτο, τοῦ πατριάρχου μεσιτεύοντος,

κε'. Ὅπως ἐλύθη τοῦ ἀφορισμοῦ ὁ βασιλεὺς παρὰ τοῦ Ἰωσήφ,

[P. 207] Ἐπέστη γοῦν ἡ μηνὸς Ληναῖωνος δευ-

mio, quando erat opus, in mansuetudine, in justitia, in benigno animo et simplicitate, uno verbo in irreprehensibili conversatione, non tamen negligebat humanitatem consuetudinis urbanæ, frontem lætam exhibens occursibus, obvios complotens, blandos sermone detinens, non renidens modo, sed et in risum se effundens, si quid faceret a quoquam forte diceretur aut lepide fieret ad gratiam. Idem non ignorare artem insinuandi se ad principes, ab his 305 proliis petendi, non refugere ad delicatas mensas, cum vinis varii generis et bellariis, multos etiam vulgaris sortis adhibere, præsertim quibus ratio victus in arto esset, nec per se hobantibus nec parare aliunde gnaris, ideoque indigentibus hospitali benignitate amicorum. Hunc talem justo suffragiorum comprobatum numero ad patriarchatum imperator evexit, mensis Decembris die octava supra vigesimam, Indictionis decimæ, anni 6775. Mox kalendis Januariis ordinationem idem episcopalem rite accepit; crica quam cæremoniam tale quiddam contigit.

24. Ut posthabito Heracleota Pinacha, quod is ordinatus fuisset a Germano, Mitylenensis Gregorius Josephum ordinaverit.

Pinachas monachus, qui ordinationem a Germano acceperat, Heracleæ Thraciæ archiepiscopus erat, et ei ut tali competebat ex antiquo jus consecrandi Constantinopolitani patriarchæ, inde ducta ratione privilegii, quod urbs Byzantina primis Ecclesiæ temporibus sedi Heracleensi fuisset subdita. Nolebat autem Josephus impositionem manuum ab isto accipere. Hujus expediendi nodi rationem opportunam excogitavit imperator. Pinacham videlicet in ædes imperatorias accitum palatinis sacris præficit, missæ illic sacrificium solemniter peracturum;

quem ille honorem quæstu ingenti conjunctum propter ditissima stipendia ejusmodi fungenti officio decreta dum libenter accipiens ibi celebrat, Mitylenensis Gregorius, adversus cujus ordinationem utpote antiquam nulla erat exceptio, eligitur ad ordinandum patriarcham. Totum porro reliquum Januarium mensem imperator, cui nihil erat magis optatum quam solutionem anathematis, cui subiacebat, rite ac modo nulli calumniæ obnoxio consequi, concessit novo patriarchæ ut per otium cum cæteris episcopis consideraret quam illa posset ratione optima confici, interim, quod ad se attineret, nulla die omittens studiosissimè 306 cuncta exsequi, quæ vel necessaria vel opportuna præparando negotio suggereret patriarcha, cujus preces omnes ac signa voluntatis promptissima quidvis largiendi facilitate statim explebat, adeo libenter illum, quidquid ad se referret, audiens continuoque indulgens, ut etiam missis quoquo versum edictis per omnes imperii terras sanxerit, ut litteræ patriarchæ præscriptæque voluntates quocunque missæ a cunctis locorum magistratibus sic exciperentur et executioni mandarentur, tanquam si quæ iis indicabantur, qualiacunque forent, ipse imperator jussisset, minis etiam pœnarum gravium ascriptis in eos qui secus fecissent. Aperuit quin etiam custodias publicas, et multos illic detentorum vinculis solvit; damnatis quoque gratiam indulguit supplicii decreti, exsules revocavit, et quibus erat iratus condonavit offensas, intercedente patriarcha

25. Ut solutus anathemate imperator fuerit a Josepho.

Aduit tandem decreta imperatoris absolutiōis.

τέρα. καθ' ἣν καὶ ἡ Ἐκκλησία ἀγει τὴν τῆς Ὑπαπαν-
 τῆς ἑορτὴν. Καὶ ὁ πατριάρχης σύναμα πᾶσιν ἀρ-
 χιερεῦσιν ὑπὸ πολλῶ τῶ τῶν λαμπάδων φωτὶ καὶ
 ὕμνοις τῇ ἑορτῇ πρέπουσιν, ἔτι δὲ καὶ ταῖς ὑπὲρ
 βασιλέως πρὸς Θεὸν ἱκεταῖαις, ὡς ἔδει καὶ περιφαν-
 ῶς παννυχέσας, τὴν ἱερὰν λειτουργίαν ἐπιτελεῖ.
 Καὶ ἤδη ὡς ἤνυστο πᾶσα, τοῦ βασιλέως ἐν βασιλι-
 καῖς ἱσταμένου δορυφορίας σύναμα συγκλήτω πάση
 καὶ πολιτείᾳ, τοῖς ἀγίοις προσεγγίζει θυρίοις, τῶν
 ἀρχιερέων ἔνδον τοῦ βήματος ἱσταμένων. Ἀποθέ-
 μενος οὖν τὴν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καλύπτραν, ἀκαλύφω
 τῇ κεφαλῇ προσπίπτει Θεῷ καὶ ποσὶ προηγουμένως
 τοῦ πατριάρχου, καὶ μεθ' ὅτι θερμῆς τῆς προθέσεως
 τὴν συγχώρησιν ἐξαιτεῖ, ὁμολογῶν μεγαλοφῶνως τὸ
 τόλμημα. Καὶ δὴ ἐπ' ἐδάσους κειμένου τοῦ βασι-
 λέως, ὁ πατριάρχης χάρτην ἀνὰ χεῖρας ἔχων ὦπερ
 ἡ συγχώρησις ἐνεγέγραπτο, διεξιὼν καὶ ῥητῶς τὸ
 πλημῆλημα λέγων τὸ ἐπὶ τῶ τοῦ βασιλέως παιδί
 δηλαδὴ Ἰωάννη. συνεχώρει τραπῆ τῶ στόματι, καὶ
 ἐπ' αὐτὸν ἄλλος καὶ μετ' ἐκείνου ἕτερος καὶ κοθεξῆς
 οἱ πάντες, φ' ἐφ' ἐκάστῳ προσπίπτοντος καὶ τὴν
 συγχώρησιν αἰτουμένου, ἐκείνοι καθ' ἓνα τὸν χάρτην
 ἔχοντες ἀνὰ χεῖρας, τὸν αὐτὸν τῶ πατριάρχῃ συν-
 εχώρουσαν τρόπον, πῶλλων χρομένων διακρύβων, καὶ
 μᾶλλον τῶν ἐκ τῆς συγκλήτου, πρὸς ἐξίλεωσιν. Καὶ
 τέλος ἀναστὰς καὶ τρόφου ἱεροῦ μετασχῶν, καὶ ὡς

Α εἰλὸς προσκυνήσας καὶ συνταξάμενος, ἐχώρει πρὸς
 τὰ ἀνάκτορα. Ἐπέταξε δὲ καὶ τῶ ἐγκεκλεισμένῳ
 κατὰ τὸ τῶν Νικητῆταιῶν τῆς Δακιδύζης φρουρίον
 Ἰωάννη εἰς τροφῆς οἰκονομίαν καὶ ἐνδυμάτων τὰ
 ἱκανὰ, πολυωρῶν ἐκείνον συχνάκις καὶ τοῖς ἀναγ-
 καίοις καθ' ἕκαστην σχεδὸν φιλοφρονούμενος. Ἐν-
 τεῦθεν καὶ πρὸς τὴν διεξαγωγὴν τῶν κοινῶν σπου-
 δαιότερον τρέπεται.

πς'. Περὶ τοῦ κήδους τοῦ τε Ταρχανειώτου Ἀν-
 δρονίκου νιοῦ τῆς τοῦ βασιλέως ἀδελφῆς
 Μάρθας, καὶ τῆς θυγατρὸς τοῦ δυτικοῦ Ἰωάν-
 νου.

[P. 208] Καὶ ἐπεὶ πάλιν ἀνοιδάειν ὄρμωσαν τὰ
 δυτικά, τοῦ δεσπότη Μιχαὴλ ἐξ ἀνθρώπων γεγονό-
 τος, καὶ τὸν μὲν Νικηφόρον ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ ἀρχῇ κατα-
 λείψαντος, τῶ δὲ γε νόθῳ Ἰωάννη χώραν οὐκ ὀλίγην
 διανεμηκότος ἰδίαν, καὶ ὁ μὲν Νικηφόρος ἡγήσατο
 κατέχων τὰ ἑαυτοῦ, ὁ δὲ Ἰωάννης καὶ ὑπὲρ τὰ
 ἔσκαμμένα πηδῶν ὠρέγετο καὶ τῶν τοῦ ἀδελφοῦ ἀπο-
 σχόμενος τῶν ἡμετέρων προσήπτετο, σκυλεύων τὸ
 προστυχόν, πολέμῳ μὲν ἐκείνου ὁ βασιλεὺς μετιέναι
 οὐκ ἐδοκίμαζε θερμουργῶν ὄντα καὶ νέον ἀρχῆς ἀψά-
 μενον, δι' εἰρήνης δ' ὑπελθεῖν καὶ κατὰ κτῆδος σπέν-
 δεσθαι πολλῶν κρεῖττον ἤγετο τοῦ πολεμεῖν. Ὅθεν
 καὶ πρεσβείαις μὲν τὸ σκληρὸν ἐκείνου μαλάσσει καὶ
 αὔθαδες, ἐπεὶ δ' ἐκείνος καὶ ὠραίαν γάμου ἔτρεφε

dies, secunda mensis Februarii, qua Ecclesia cele-
 brat festum Hypapantes; et patriarcha cum omnibus
 episcopis ad multam lampadum lucem hymnis de-
 cantandis solemnitati consentaneis, imperatore quo-
 que suas Deo preces suppliciter offerente, splen-
 dide, ut ritus et mos legitimus poscebat, nocte
 pervigilata, sacram liturgiam celebravit; quæ ut
 peracta tota est, imperator, qui eatenus seorsum
 steterat, stipante regio satellitio, una cum universo
 senatu et civium corpore, procedens admovit se
 sacris valvis, episcopis intra septem altaris stanti-
 bus. Ibi ille abjecto capitis tegmine, nudo vertice,
 coram **307** Deo prociens, ad pedes ante omnia se
 ab jecit patriarchæ et quam ardentissima supplica-
 tione veniam poscit, confitens magna voce scelus
 suum. Tunc patriarcha, humi sic prostratus, impera-
 tore, obartans quam in manibus habebat et in ea
 scriptam formulam absolutiois legens, et distincte
 pronuntians facinus iniquum in filium imperatoris,
 videlicet Joannem, attentatum, illud imperatori
 clara voce condonavit. Post hunc eandem pariter
 formulam recitavit alius episcopus, inde alius, et
 sic ordine universi legentes e scripto, coram uno-
 quoque ipsorum vicissim se prosternente Augusto
 et veniam enixe postulante, cunctis, sicut patriar-
 cha fecerat, coadonantibus: nullis inter hæc lacry-
 mantibus, præsertim e senatu, ac Dei pacem
 exorantibus. Tandem surgens princeps sacro im-
 pertitus epulo est, sub quod debita rite adoratione
 perfunctus, salutato denique cœtu, in palatium
 recessit. Decrevit autem incluso apud Nicetias in
 arce Dacibyze Joanni pensiones in victum vesti-

tumque copiosas, sollicitè deinceps eum curans,
 multis subinde, qui eum necessariis large suppe-
 ditandis consolarentur, et sibi carum esse verbis
 C rebusque quam officiosissime testarentur, missita-
 tis. Hinc jam solutiorem animum ad reipublicæ
 procuracionem studiosius vertit.

26. De nuptiali fœdere inter Tarchaniotam Androni-
 cum filium Marthæ sororis imperatoris, et filiam
 Joannis in Occidente dominantis.

Tumere deinde rursus et tumultum minari Occi-
 dui tractus res cœperunt, despota Michaele mortuo.
 Is principatum quidem suum legitimo transmisit
 successori Nicephoro filio, fratri autem ejus notho
 Joanni non parvam regionem propriam excepit,
 qua is sibi peculiari frueretur; **308** ac Nicephorus
 quidem contentus sua sorte quiete agebat, Joannes
 vero inquieti vir ingenii, æstuans intra limites
 angustos et erumpere gestiens, fratris tan-ens di-
 tionem abstinere, nostras sibi finitimas incursabat
 D terras, agens ferensque quidquid occurreret. Ea
 injuria imperator cognita bello tamen adoriendum
 non putavit juvenem præfervidum et novitate
 principatus projectum ad audendum quidvis, tutius
 arbitratus insinuare se ipsi pacatis artibus, et affi-
 nitatis cum necessitudine conciliare sibi. Quare
 ferocem ejus animum legatione blande supplicii
 deliniens, hominem ad pacem invitavit nuptiali
 fœdere firmandam, filia, quam is habebat nubilem,
 cuidam ex imperatoris consanguineis jungenda.
 Erat hic Joannes indole strenuus, manu promptus,
 ingenio præceps, et quocunque incumberet, vehe-
 niens, ad hæc usu præditus rei militaris tanto, ut

θυγατέρα, ἐβούλετο διὰ κήδους βεβαιώσασθαι τὴν εἰρήνην. Ἦν γὰρ καὶ ἄλλως ὁ Ἰωάννης δραστήριος, ὡς καὶ τῆ τῶν ἐπιτηδευμάτων ταχύτητι σὺν τῇ περὶ τὰς μάχας συνέσει καὶ λίαν ἀριστουργεῖν, καὶ εἰς θεός τὸν δεσπότην πολλὰκις ἐτίθει, μὴ πως καὶ αὐτὸν ἐπιτηδεύμενος παρακρούσαιτο καὶ τῇ τῆς νίκης ἀδοξία περιβαλεῖν δυνηθείη. Διὰ ταῦτα καὶ σπεύσας ὁ βασιλεὺς λίαν σοφῶς τε καὶ ἀσφαλῶς τὴν ἐκείνου προκατελάμβανεν εὖνοιαν, καὶ τὴν θυγατέρα τοῦ Ἰωάννου τῷ ἀνεψιῷ αὐτοῦ καὶ υἱῷ τῷ τῆς Μάρθας Ἀνδρονίκῳ, πέμψας καὶ σὺν οὐκ ὀλίγῃ τιμῇ ἀγαγῶν, εἰς γάμον ἐδίδου, ὀνομάζων ἐξ ἀξιωμάτων τὸν γαμβρὸν μέγαν κονοσταύλον, τὸν δὲ πενθερὸν Ἰωάννην σεβαστοκράτορα. Καὶ τῷ μὲν Ἰωάννῃ ἐσπένδετο διὰ ταῦτα, καὶ ὅσον τὸ μέρος ἐκείνου, ἀνακωχᾶς οὐ τὰς μικρὰς εἶχον τὰ τῶν Ῥωμαίων στρατεύματα. Οὐ μὴν δὲ καὶ τῶν λοιπῶν ἀποπεφροντίκει, ἀλλὰ πολὺς ἦν ἔνθεν μὲν ἐκ θλασῆς τῷ νηυτικῷ χρωμένως, ἐκεῖθεν δὲ κατὰ γῆν Τριβαλλοῖς τε καὶ Ἰλλυριοῖς προσεπέχων. Καὶ τὸ ναυτικὸν ἦγεν ἀνὴρ γενναῖος ὁ Φιλανθρωπηνός, πρωτοστράτωρ μὲν ἐξ ἀξίας, τοῦ δὲ μεγάλου δουκὸς Λάσκαρι ἐξώρου ὄντος ἤδη καὶ μὴ οἷου τε πολέμοις ἐνασχολεῖσθαι καὶ μάχαις τὸ γῆρας ἀνέχων [P. 209] καὶ τὴν ἐκείνου τάξιν ἀναπληρῶν. Καὶ ὁ μὲν Φιλανθρωπηνός ἐπεφέρετο τὰ πρωτεῖα καὶ τοῖς ὄλοις ἐπεστά-

τει, οἱ δ' ὑπ' ἐκείνῳ πολλοὶ τε ὄντες καὶ μέγιστοι εἰς λοχαγοὺς καὶ ταγματάρχας καὶ κόμητας καὶ ναυάρχους ἐτάττοντο. Ὁ γὰρ στόλος πολὺς καὶ πολλαῖς ναυσὶν ἐξηρτώετο, τὰς μέντοι γε ναῦς ἄνδρες ἐπλήρουν νεανικοί, τὰς ὁρμὰς καὶ τὰς προθυμίας λαφυρτικοί, οἱ ἀνὰ τὴν πόλιν Γασμούλοι (οὓς ἂν ὁ Ῥωμαῖος διγενεῖς εἴποι) ἐκ Ῥωμαίων γυναικῶν γεννηθέντες τοῖς Ἰταλοῖς, ἄλλοι τε πλεῖστοι ἐκ τῶν Λακωνῶν, οὓς καὶ Τζάκωνας παραφθείροντες ἔλεγον, οὓς ἐκ τε Μορέου καὶ τῶν δυτικῶν μερῶν, ἅμα μὲν πολλοὺς ἅμα δὲ καὶ μαχίμους, ἅμα γυναιξὶ καὶ τέκνοις εἰς Κωνσταντινούπολιν μετέκικεν ὁ κρατῶν. Ἦσαν δ' αὐτοῖς καὶ εἰς ὑπηρετῶν τάξιν οἱ πανταχόθεν προσελθόντες, ὡς εἴ τις εἴποι νηῶν εἰς τὸ πρόσθεν ἐλάται, οὓς πανταχοῦ τῶν κατ' αἰγιαλοὺς χωρῶν καλοῦς τε καὶ πλεῖστους ἀπέταξεν ὁ κρατῶν· οὐ γὰρ ἦν ἀσφαλῶς κατέχειν τὴν πόλιν τοὺς Ῥωμαίους, ὡς αὐτὸς ἔλεγε, μὴ τὸ πᾶν θαλασσοκρατοῦντας.

κζ'. Ὅπως καὶ ὀπόσις δυνάμεσι στρατηγούντος τοῦ δεσπότη, καὶ ἐπὶ τοῖς δυτικοῖς συχνάκις ἐπιχωριάζοντος, τὰ ἀνατολικά ἀπόλωντο.

Τῶν γὰρ κατὰ γῆν δεσπότης Ἰωάννης ἐξηγούμενος πολλοὺς καὶ μεγάλους εἶχεν ὑφ' αὐτῷ στρατηγούς, τὸ δὲ στρατιωτικὸν ἐν ἀλλαγίαις, ὡς αὐτοὶ φαῖεν ἂν οἱ ἐπὶ τῶν ταγμάτων κοινολογούμενοι, πλεῖστοις συνίσταντο. Ἦν γὰρ τὸ Παφλαγονικὸν

ne fratrem quidem suum tot successibus bellicis clarum despotam Joannem tuto cum eo committi posse imperator duceret, metuens Martem communem anticipitesque præliorum casus, nec satis fidens, si bellarent invicem, nunquam eventurum ut aut vi aperta superatus aut fraude circumventus despotæ præteritarum decora palmarum pudenda clade corrumpere. Hæc pro sua prudentia imperator reputans, provido securoque consilio præoccupare ac devincire sibi periculosum adversarium decrevit, et consecutus quod optaret videbatur, filia Joannis istius, de qua dixi, splendido a se misso comitatu e paterna domo Constantinopolim deducta, collocanda Tarchaniotæ Andronico Augusti nepoti e sorore Martha, quando generum pariter socerumque novis amplissimis imperatoris aulæ dignitatibus honestavit, nepotem quidem suum magnum conostaulum, Joannem autem Sebastocratorem creans. In hunc modum pax cum Joanne constituta, et quies ab hac quidem parte securitasque non exigua firmata Romanis est exercitibus. Sed me reliqua curare imperator negligebat, hinc quidem in mari strenue classe rem gerens, inde in continente non segnius terrestribus copiis Triballus Illyriosque observans et admoto mali metu in officio continens. Classi præerat Philantropenus, vir fortis, dignitate interim protostrator, cæterum magni ducis Lascaris, ævo jam effeti nec per ætatem fere decrepita amplius apti curis laboribusque bellicis, in illo maximi honoris titulo successionem expectans, intereaque locum ejus ac vices obiens. Ac Philantropenus quidem suprema erat pote-

state cunctis navalibus copiis præfectus, sub se autem habebat multos et maximos titulis præfecturarum inferioribus insignes, tribunos, ordinum ductores, comites, navarchos. Classis quippe magna erat, ingenti constans numero navium plenanum flore pugnacis et avidæ prædarum juventutis. Pars hujus ex urbe Gasmuli, quos Romanus digenes, hoc est duplici misto genere diceret, e Romanis mulieribus et viris Italis natos, alii plerique ex Laconibus (hos vulgus corrupte Tzaconas vocat), quos uti ex Moreo, sic alios ex Occiduis partibus, multos bellicososque cum uxoribus et liberis Constantinopolim ad urbem frequentandam imperator transtulerat. Aderant his abunde qui servirent ministeriis nauticis undecunque coacti, quos Proselontas vulgo vocant, quasi dicere navium in anteriora propulsores, valentissimi remiges, quos e cuncta circum ora maritima robustissimos et plurimos congregari curaverat Augustus, intelligens, quod et dicere solebat, nunquam in urbe securos Romanos fore, nisi toto late mari classe invicta dominarentur.

27. Ut Romanis maximis copiis, duce despotæ Joanne, crebro in Occiduos tractus aversis, Orientales precierint.

Nam terra in tuto res videbantur, Joanne ibi despotæ multis maximisque suo se ducibus numerosas et bonas copias regente. Conflabatur hic exercitus ex differentibus corporibus et velut collegis militum, quæ Allagio solent appellare qui militarium vocabula ordinum lingua efferunt vulgari. Unum erat Paphlagonicum, numerosum et maximum, aliud cum et ipsum multitudine tuam

πολύ τε καὶ μέγιστον, ἦν δ' ἐξ Ἀλιζώνων πλείστον A τὴν τῶν ἠθνῶν ἐπιθεσιν, ἅπας δὲ ζυγὸς ἐκεῖνος τῶν Νεοκάστρων, Ἀβαλά τε καὶ Καύστρου χῶραι καὶ Μαγεδῶν καὶ ἡ περίπυτος Καρία πᾶσα τοῖς ἔχθροῖς κατετρέχοντο· Ἐὼ λέγειν Τραχίαν καὶ Στάδια Στρόβιλόν τε καὶ τὰ ἀντιπέραν Ῥόδου, ἃ χθῆς καὶ πρώτῃν ὑπὸ Ῥωμαίου τελοῦντα ἔχθρῶν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἐγένοντο ὀρητήρια. Τὰ δὲ πρὸς θατέρῃ θαλάσῃ φύλα, ἵνα μὴ τὰ μέσα λέγω, ὅσα τε ἐν Μαρουανδηοῖς τε καὶ Μόσυσιν καὶ ὅσα ἐν τοῖς μεγαθύμοις Ἐνετοῖς ὄντα τῇ Ῥωμαίων ὑπήκουον, σὺν οἷς καὶ ἔτι τὰ ἔνδον μέχρι Σαγγάρεως, ἐπὶ τοσοῦτον ἠφάνιστο ὥστε καὶ Μαρουανδηοῦ θρηνητῆρος χρῆζειν ἀξίως τάκει θρηνησοντος. Τῶν γὰρ δυνάμεων, πολλῶν τε καὶ θαυμαστῶν οὐσῶν, συγκατατριβομένων τοῖς δυτικοῖς καὶ κατ' ὀλίγον δαπανωμένων, τοῖς κατ' ἀνατολὴν τοσοῦτος ὁ κίνδυνος περιέστη, ὥστε B μῆδ' εἰς αὐτὴν Ἡράκλειαν τὴν τοῦ Πόντου βαδίζειν εἶναι περὶ τοὺς ὀρμημένους ἐκ πόλειως, τῶν ἐκείσε ὀρίων τῷ Σαγγάρι περικλεισθέντων, καὶ τῶν πέραν πάντων λείαν γεγονότων οὐ Μουσῶν, ἀλλὰ γε Περσῶν Μόνα δὲ τὰ πρὸς θάλασσαν φρούρια κατελείφθησαν, τὰ περὶ τε Κρώμναν καὶ Ἀμαστριν καὶ Τίον καὶ Ἡράκλειαν, τόπων ὀνόματα μόνον σώζοντα· ἃ δὲ εἰ μὴ τῇ θαλάσῃ προσεχρῶντο, καὶ

et arte præstans bollica ex Halizonibus, quos Mesothinitas vulgare dicat idioma. Erant item hinc quidem Thraces, inde autem Phryges, illinc Macedones, isthinc Mysi, aliunde Cares, et hi numerosi. Tum qui ex Magedone venerant. Super his Scythicæ copiæ et exteræ Italicæ, plurimæque aliæ, ex quibus membris unum, vere dicam, valentissimum et ineluctabilis potentia coalescebat corpus; cujus quasi animus despota, dum illud movet et quocunque circumfert, terribilis ubique apparebat præsertim in Occiduis tractibus, ubi frequentius militabat; quæ causa fuit cur limes Orientalis debilitaretur. Persis absentia præsidiorum ejus vexandi fiduciam sumentibus, incursantibus a latrocinio vastantibus miseras illas regiones, nullo plane prohibente. Itaque Mæander domo, ut sic dicam, cedere coactus plane desolatus est, non aliis solum incolis plurimarum illarum amplissimarumque regionum, sed ipsis etiam inde passim migrantibus monachis, alia siquidem Palæstina terra illa undecunque Meandro amni præsentia videri ac dici potuit, quippe non solum læta pascuis et gregum armentorumque opima genitrix alitrixque, non solum hominum quoque multorum et egregiorum ferax, sed præterea 311 monachorum, hoc est cæli civium in terris peregrinantium, condendis et concursu lectissimorum conventuque frequentandis aptissima coloniis, tanto in cæteris Palæstina superior, quanto in uno ei, eodemque maximo, sine controversia cedit, quod hæc nimirum vita et conversatione Domini mei et Dei Christi honorata præ cunctis fuerit. Talem ob causam Mæander, ut dixi, paulatim desertus et in solitudine redactus est, recedentibus in interiore qui prius illic habi-

taverant propter incursiones barbararum gentium. Universum autem jugum illud arcibus nuper conditis antea insessum. Abuta quoque et assistæ Caystro regiones et Magedon et incluta Caria, impune hostium grassationibus conculcabantur. Mitto dicere Tracheam et Stadia, Strobitem et sitas e regione Rhodi terras, quæ loca paulo antea Romanorum subiecta ditioni exiguo tempore latronum receptacula barbarorumque stativa facta sunt. Obversæ autem ex parte altera mari nationes, ut nihil de mediis dicam, ac quantum in Maryandenis, in Mossynibus, in magnanimis Enetis gentium locorumque censebatur, cuncta Romano subiecta imperio, simulque his interiora usque ad amnem Sangarim, ita universa vastata destructaque sunt, ut Maryandenum lugubricantus artificem adhibere debeat qui hæc volet pro dignitate deplorare. Nam copiis Romanis, quæ multæ mirificæque erant, morantibus in Occiduo tractu, et iis paucis quæ relictæ Orientalium præsidio fuerant sensim absumptis, in tantum infestantis itinera latrocinii periculum increvit, ut ne Heracleam quidem usque Ponticam via terrestri liceret ex urbe proficisci, finibus illinc imperii Sangari 312 circumscriptis, ulterioribusque plane cunctis in prædam non Mysorum, sed Persarum eondonatis. Maritimæ tantum arces retentæ utcunque sunt circa Cromnam et Amastrin et Tium et Heracleam, sola locorum nomina servantes; quæ nisi prompto maris ad auxilia opportune accipienda commercio uterentur, dudum utique fortunam eandem urbium ac locorum quibus adjacent experirentur, cumque istis ditioni Persicæ adjunctis Romano imperio periissent. Quod autem in exitum harum provinciarum cooperatum

ταῦτα, τῶν χωρῶν κατεχομένων τοῖς Πέρσαις. πάλαι ἔν ταῖς χώραις καὶ αὐτὰ συναπώλοντο. Ἐν δὲ τὸ συντελέσαν τῇ τούτων ἀπωλείᾳ καὶ τῶν ἄλλων μέγιστον, ὡς αὐτὸς ὁ βασιλεὺς ὕστερον ἔλεγεν, ὅτε μικρὸν πρὸ θανάτου πατῶν τὸν τόπον ἑώρα σὺν οὐκ ὀλίγῳ καὶ ταῦτα στρατῶ, καὶ τὰ πλεῖστα κατακτίζετο, ἢ τῶν πεμπομένων ἐκεῖσε ταξιαρχῶν γλισχρότης τε καὶ φειδωλία [P. 211] καὶ ἢ ἐπὶ τῷ λαμβάνειν σπουδῇ πύ περιοριζομένη μέτρῳ καὶ κόρῳ, καὶ ἢ ἐκεῖθεν πρὸς τὸν κρατοῦντα ψευδολογία μηδὲν ἐκστρατεύοντα, ὡς ὀλίγιστόν τι ἀπώλετο, ὡς ἐπὶ μικροῖς ἢ ζημία, ὡς τὸ πᾶν ἐπὶ κεφαλαίοις ἴσταται καὶ τὸ ἀφαιρηθὲν σπουδῆς ὀλίγης ἀνακαλεῖσθαι, καὶ τᾶλλα οἷς συναχθεὶς ποτίμος μὲν τῷ φαινομένῳ, ἀλμυροῖς δὲ τῇ ἀληθείᾳ τὰς βασιλικὰς ἀκοὰς περιήν- τλουν καὶ γράφοντές το καὶ διαμηνυόμενοι. Τὸ δὲ τῆς στρατείας ἀτίον, ὡς ταὶ τοῦτο αὐτὸς ὁ βασιλεὺς ὠμολόγη, τὸ συβράγην σχίσμα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸ πολὺ τῶν ἀνωποτάκτων βρακενδυτῶν τε καὶ σακκοφόρων πλῆθος, καὶ ὁ πολὺς ἐκείνων φορτὸς τῶν εἰς αὐτὸν κατηγορημάτων, καὶ ἢ πρὸς ταῦτα τοῦ βασιλέως δειλία τὴν ἀποστασίαν ὑποπεύοντος. Οὐ

vel maxime est, hoc fuit, prout ipse sero agnoscens confessus imperator est, quando paulo ante mortem ea loca cum exercitu non modico perambulans oculis omnia fidelibus subiecit et clare perspecta miseratus plurimum est praefectorum qui illuc mittebantur tenacitas et avara parcimonia cum ardenti immensa inexplebili undique capiendi ac congerendi aviditate conjuncta. Quibus accedebat indidem nata circumventio principis mandacissimis decepti relationibus vaferrimorum hominum, qui privatis suis rationibus pernicie publica non dubitantes consulere imperatorem ab expeditione in eas partes, ut erat necesse, suscipienda, deprehendi, si res coram paterent, et multari metuentes, avertabant, elevando fallacissime jacturas factas, et ut quæque arces aut urbes captæ a Persis erant, minimum id quiddam et momenti nullius esse dicendo: capita enim ipsa rerum et quasi claves limitis adhuc teneri, minuta ista nunc ablata quoties volemus exiguo conatu recuperanda. Ejusmodi vanissimis commentis tum scripto procul missis, tum voce coram inculcatis, lactatum imperantis animum indormire malis facile initio curabilibus cogebant, nihil pensi habentes, dum res agerent suas, insidari credulis principum auribus, et eis infundere quasi plenis poculis exitialia quidem venena, sed arte assentandi sic diluta conditaque ut virus eorum non sentiretur. Porro istam, de qua dixi, seram perditis rebus in ista loca expeditionem imperatoris ipse fatebatur a se metu erumpentis jam in apertam perniciem Ecclesie schismatis susceptam. Cum enim timeret in tanta colluvies claustris egressarum excusso jugo disciplinæ vagantiumque quoquo versum pannosorum quorundam et saccis cilicinis horrentium, insinuentium se obviis, domuum intima penetrantium, cuncta implentium murmurationibus in

A γὰρ ἦν ἡσυχάζειν αὐτοὺς, ἀλλ' εἰσδυομένοις τὰς τῶν ἀνθρώπων οἰκίας σφίσι ἦν ἐκ προχείρου συν- εῖρειν τὰ πολλὰ κατὰ βασιλέως, ὡς τὸν κληρονόμον ἀδικήσειεν, ὡς ἐξελάσειε τοῦ θρόνου τὸν πατριάρ- χην. Ἄλλ' οἱ ὄρκοι, ἀλλ' αἱ συνθήκαι, ἀλλὰ τὸ καὶ τὸ, οἷς ἐκεῖνοι μὲν πορίζεσθαι εἶχον, πλεῖστα τῶν ἀκούοντων ἀπολαμβάνοντες, ἐμὲ δὲ, φησί, οἱ φόβοι καὶ αἱ δειλῖαι περίσταντο, μὴ καὶ τι τῶν ἀδουλή- των νεωτερισθεῖη. Ἐξ ὧν συνέδαινον ὑποψία, ἅς ἀνάγκη φυλαττόμενον ἀποκεκλεῖσθαι καὶ ἡρεμεῖν, τὸ καθ' αὐτὸν πολυωροῦντα καὶ τὰ τῶν πραγμάτων τοῖς τυχοῦσιν ἐπιτρέποντα. Ταῦτ' ἔλεγε μὲν ὕστερον ὁ κρατῶν πρὸς τὸν Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιον, ὡς αὐτὸς ἡμῖν ἀπήγγειλεν, ὅτε συνὼν κάκεινος ἐπὶ τῆς ἐκστρατείας κατὰ παραμυθίαν τῷ βασιλεῖ ἑώρα μὲν τὰς τῶν χωρῶν οὐραν τοῦ Σαγγάρεως ἐρημώ- σεις, κατήκουε δὲ τῶν τοιοῦτων ἐποικτιζομένου τοῦ κρατοῦντος ταῖς ἐρημώσεσιν. Ἄλλὰ ταῦτα μὲν καὶ ἡμεῖς κατὰ τόπον ἐροῦμεν πλατύτερον.

B κη. Περὶ τοῦ κατ' Ἐκκλησίαν σχίσματος, καὶ περὶ τῶν Παντεποπιτῶν μοναχῶν.

[P. 212] Τότε δὲ καὶ ταῖς ἀληθείαις τὸ σχίσμα

principem, passimque invidiosissime criminan- tium ab illo tutore circumscriptum oppressumque nefarie pupillum, ab eodem avitam patriamque hereditatem imperii legitimo successori et posses- sori Augusti filio intersersam iniquissime, his ad- ditam ejectionem in exilium deturbati de throno patriarchæ, cunctaque ista perjurio perfidiaque cumulata ab eo qui nullo jurisjurandi quo se ob- strinxisset, fœderum quæ sanxisset respectu hæc et illa (plurima sigillatim exaggerabant) attentasset, atque his vulgo plausibilibus populariter buccinan- dis emungentium pecunia credulam plebem et lar- gas corradentium prædas, quo minus illos abstituros tam utili privatim cœpto erat verisimile, -- cum, inquam, hæc intelligens Augustus formidaret ne tam vehementibus seditiois flabris aperta re- bellionis et belli civilis incendium, ægerrime postea restinguendum, inflammaretur, ad necessariam præ- cautionem mali tanti, atque ad explorandam inspe- ctione præsentis eorum fidem quibus non satis sibi perspectis arces et provincias commiserat, istam se protectionem suscepisse deinde declaravit ipsemet familiari sermone Athanasio Alexandrino patriar- chæ, illius tum ipsi viæ comiti, confidenter viro tali suas animi ægritudines et non vanos metus suspi- cionesque aperiens, quæ ille audiens non omittebat qua poterat consolatione delinire. Porro ex isto ipso nos hæc eadem Athanasio, audita tum sibi postea referente, cognovimus. Addebatque ista occasione se oculis usurpasse miserimum plane ac meritissimo præsentis imperatori deploratum statum regio- num ultra Sangarim, extrema vasitate desolataram. Verum ista nos quoque fusius exsequemur suo loco.

28. De Ecclesie schismate, et Pantepopienis monachis.

Hoc porro tempore in quo enarrando versamur,

τῆς Ἐκκλησίας ἠὲ φάνετο, ὡς λαὶ κατ' οἰκίαν τοὺς ἐντος διηρῆσθαι. καὶ ἄλλως μὲν πατέρα διάγειν, ἄλλως δ' υἱὸν, καὶ μητέρα καὶ θυγατέρα, καὶ νύμφην καὶ πενθεράν. Ἦσαν δὲ πλείους καὶ οἱ περὶ τὸν Γάκινθον μοναχοὶ, ἄστατοι τινες καὶ εἰς τόπους ἐκ τόπων τλανώμενοι, ὑπὲρ τοῦ πατριάρχου ζηλοῦντες ἔφορισθέντος. Ἄλλοι δὲ γε καὶ εἰς ἀρετὴν διαβεβοημένοι ἐκ τε τοῦ Γαλησίου καὶ ἐτέρων μονῶν, ὡς οἱ τότε τῆ τοῦ Παντεπόπτου μονῆ προσκαθήμενοι, ἀποβράχυντες τῆς ποιμνῆς ἕκαστος τῆς ἰδίας καθ' ἑαυτοὺς διέζων μὲν δ' ὀπωστιοῦν τὸν Ἰωσήφ εἰς κοινωλίαν δεχόμενοι, τοῦτο μὲν ὡς καὶ αὐτοῦ ἐπιβάντος δῆθεν τοῦ θρόνου ἐπὶ τῷ περνίσει τὸν Γερμανόν, τοῦτο δὲ καὶ ὡς αὐτοῦ τὸ πρῶτον ὑπὲρ τοῦ πατριάρχου ζηλοῦντος καὶ τὴν τοῦ Γερμανοῦ κοινωλίαν ἀποτρεπομένου καὶ τοῖς ἄλλοις προτρέποντος, Ἐγκλημα δ' εἶχε καὶ οὗτος ἴδιον μείζον τοῦ προλαβόντος. ἐκεῖνος μὲν γὰρ τῆ μεταβέσει προσέκρουεν, ὁ δ' Ἰωσήφ

minime jam dubiis iisdemque magnis incrementis schisma Ecclesie augescens quotidie gliscebatur, utique jam in domuum intima receptum funestis conjunctionissimorum dissidiis. Fervere ibi iurgis cuncta, patre cum filio, filia cum matre, nuru cum socru commissis, declaratis in partes contrarias pertinacique contentione propugnatis iudiciis et studiis. Valentissima erat Hyacinthi factio, ingenti promoti numero vagorum quorumdam et hinc inde, rursus illinc huc, inquietissime cantsantium monachorum. His intoleranda declamabatur Arsenii patriarche injusta in exsilium ejectio, omnibusque modis ejusdem procuranda restitutio pro unico videbatur propositis scopo. Exsurgebant aliunde prodibantque, alia quædam vociferantes emendanda fama virtutis inclyti sodales Galesii cænobii necnon quorumdam aliorum, uti qui in ea tempestate in monasterio Pantepoptæ dicto morabantur, a suo singuli avulsi grege et viritim consulentes, dux auctorque sibi quisque. Commune his cunctis Josephi recentis patriarche plane communionem aversari, nec eum rite promotum agnoscere, tum quod et ipse invasisset scilicet alienum thronum, supplantato indeque detruso Germano; tum ob inconstantiam, qua miserari antea solitus Arsenii fortunam et eum restituendum patriarchæ dicere, ex eoque aversari communionem cum Germano et aliis aversandam suadere, adeo jam contraria prioribus illis dictis actisque facta ostenderat, in partem se inserens agnitæ sibi quoque damnatæque palam injuriæ, et locum insidens unde inique depulsum questus esset viventem adhuc patriarcham legitimum. Verum hoc cum esset illi commune cum alio crimine, alia erat peculiaris quæ illum vehementer gravabat invidia. Ut enim Germanus supra injuriam exclusi Arsenii propria laborabat infamia mutata contra canones sedis et Constantinopolitani ex Adrianopolitano transcensu throni, sic et offendebat in 315 Josepho probum illi uni conveniens idemque late d. ffamatum, quod illum aiebant in excommunicationem incurrisse, sub cuius interminatione

τῷ ἀπὸ τοῦ πατριάρχου ἀφορισμῷ, ὃν ἀφωρίσθαι ἐπὶ τῷ μὴ τὸν βασιλέα εἰς πνευματικὴν υἰότητα δέχασθαι. Οἱ δ' ἐπὶ τῆς τοῦ Παντεπόπτου μονῆς μοναχοὶ καὶ ἀπεθάρρουν καὶ παρβήσιαστικώτερον ἔβαλλον, ἅμα μὲν ὡς ἐπιθήτορι, ἅμα δὲ καὶ ὡς ἀφωρισμένῳ τῷ πατριαρχοῦντι ἐπέχοντες. Ἐντεῦθεν γὰρ καὶ μέγα τι συνελογίζοντο, τὸ καὶ λύειν ἅλυστα, καὶ μάλλον εἰς κρίμα καὶ εἰς ἐπίτασιν, οὐχ ὅπως ἀμετόχως, ἀλλὰ καὶ τοῖς αὐτοῖς ἐνεχόμενον τὸν λύοντα. Πολλὴν δὲ καὶ τὴν ἐκ λήγων ἐπιφέρειν πιθανότητα ἅμα μὲν τῷ τῶν προσώπων σφῶν σεβασμῷ, ἅμα δὲ καὶ τῷ συζηλοῦν ἐκείνοις ὑπὲρ τοῦ πατριάρχου τὸν Ἰωσήφ, ὃν καὶ ὡς ὀστράκου μεταπεσόντος ἐπὶ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου ἤκουον ἐφιζάνοντα. Τούτους περὶ πλείστου ποιούμενος ἢ πείθειν ἢ ποιεῖν ἐκποδῶν (ὄξειται γὰρ ἀκίδες κοτὰ ψυχὴν εὐσυνειδητοῦσιν οἱ ἔλεγχτοι) εὐπροσώπως χρῆται τῷ βασιλεῖ, [P. 213] καὶ ἐπειδὴ τὸ πείθειν οὐκ ἦν (ποῦ γὰρ;) ἄνδρας

vetitum ei olim a patriarcha fuisset habere deinceps imperatorem loco spiritualis filii et illius confessiones, ut antea consueverat, in posterum accipere, quod facere tamen perexisset. Atque hoc utroque nomine :um in vasoris in veri antistitis viventis locum, contra fas intrusi, tum excommunicati propter concitiam culpam cujus prohibitioni fuerat anathematis ipso facto incurrendi denuntiatio annexa. Pantepopteni præsertim monachi liberrime audacissimeque omnium Josephum exagitabant, alteram in primis criminationem vehementer exaggerantes, ejusque indignitatem argumentis e jure ac disciplina ecclesiastica speciose collectis demonstrantes, quod non tantum absolvi absolute absolutionis incapacem, privatus ipse nominatim jurisdictionis potestate, attentasset; sed præterquam expertus auctoritatis solvendi alterius, etiam anathematis ipse quoque et contracti consensitque anathematis vinculo constrictus, istud ipsum præsumpsisset: in quo non oratione tantum, loco utique vecti plausible, ad persuadendum valebant, verum etiam auctoritate propter speciem sanctimonie personæque ac oris commendabilem reverentiamque vulgo gravitatem, persuadere semper quidvis idoneam, tum autem efficacia ineluctabili trahentem, quando, ut tunc usu veniebat, eodem impellebant quo studia sponte plerorumque incurrebant, jam per se incredibiliter infensorum Josepho ut subessori Arsenii, proque illo solo vero legitimoque, cujus oppressam innocentiam vindicare optabant, patriarcha momentanea conversione, velut temerario tegulæ lapsu, repente supposito subintrusoque pseudoantistiti. Quæ Josephus initia tumultus animadvertens, et minime contemnenda recte censens, talem eorum sopiendorum rationem iniit, quæ multo vehementiorem in ipsum invidiæ flammam accenderet. Cum enim adhibito in consilium dolore contumeliæ propriæ, cujus acerrimi sunt stimuli erga sibi recte conscias mentes, omnino sibi faciendum statuisset ut auctores injuriæ qua conflictabatur, aut de sententia deduceret aut de medio tolleret

ἀμειλίκτους τὴν ἔνστασιν, κολάζειν ἤροῦντο. Ἀνατί-
θεται τούτων τὰ περὶ τούτων τῷ Ἀκροπολίτῃ Γεωρ-
γίῳ καὶ εἰς λογοθέτας μεγάλῳ καὶ σοφῷ τὰ μάλιστα,
πλὴν κατημελημένως τῶν εἰς συνείδησιν ἔχοντι, Καὶ
δὴ ἐπὶ οἰκίας ἐπγαγῶν χαλεπῶς ἤκρίζετο, δαίρων,
κρεμαννῶν, μαστίζων, τοὺς δὲ γε κρεῖττους ἐκεί-
νων καὶ ἀτιμῶν τῷ δι' ἀγορᾶς θριαμβεύειν ἀτίμως
ἐπ' αἰτίαις κακίσταις καὶ πεπλασμέναις, ἄνδρας
πολὺ τὸ ἀξιοπρεπὲς ἔχοντας ἐκ τοῦ βίου καὶ τῆς
σφῶν καταστάσεως, οὓς καὶ μετὰ τὸ πικρῶς ὡς οἶόν
τε μεταλθεῖν ἐξορίας ἐδίδου, τοὺς καθάπαξ τῆς γῆς
καὶ τῶν γῆτῶν ἐξωρισμένους. Καὶ τότε πρώτως
πολλοῖς ἐπέκλασε τὰς συνειδήσεις ὁ Ἰωσήφ, καὶ τῇ
τούτων παραθέσει ὁ προλαβὼν τὸ κρεῖττον ἐφέρετο
ὡς μὴδὲν μηδενὶ ἐνοχλήσας καθότι καὶ λέγοιεν. Ὁ
δὴ καὶ ὁ κρατῶν καὶ αὐθις ἐχορῆτο, καὶ πατέρᾳ ὠνό-
μαζε, καὶ εἰς βουλήν εἶχε, καὶ εἰς πολλὰ ἐχορῆτο
συλλήπτορι, καὶ ἡδέως ἤκουε μεσιτευόντος. Ἦν γὰρ
ὁ ἄνθρωπος καὶ τῷ κόσμῳ σύντροφος, καὶ δεινὸς
ὑπελθεῖν ἄρχουσι, καὶ πεῖσαι ὅτε καιρὸς, καὶ θυμὸν
μαλάζει καὶ ἀγριάνει. Ἐἶχε δὲ σὺν τῇ γνώμῃ καὶ

τῷ σώματος ἰσχυρῶς, ὡς πολλάκις τοῦ μηνὸς ἦ καὶ
τῆς ἑβδομάδος ἐνότιε πρόσδοτον ποιεῖσθαι πρὸς βασι-
λέα, τοῦτο μὲν καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ, τοῦτο δὲ καὶ καλοῦ-
μενος.

κθ'. Ὅπως ἀποστέλλεται εἰς Παιονίαν μετὰ τοῦ μεγά-
λου δουκὸς τοῦ Λάσκαρι ἡ προπατριαρχεῦσας Γερ-
μανός, κάκειθεν ἤγαγε νύμφην τῇ τοῦ βασιλέως
υἱῷ, καὶ προσεστέφθησαν.

[P. 214] Ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ υἱὸς τῷ βασιλεῖ ἤνδρωτο
Ἀνδρόνικος, ὃν καὶ εἰς βασιλείαν διάδοχον ὡς καὶ
τῶν ἄλλων πρότερον προητοίμαζε, καὶ ἔδει συναρ-
μόττειν αὐτὸν τῇ κρεπούσῃ συζύγῃ, τὸ μὲν πρὸς
τοὺς Ἴταλοὺς πρεσβεύεσθαι εὐδῶδες οὐκ εἶχε, τοῦ
Καρούλου μεταξὺ κειμένου κατὰ τὴν Πούλλαν, ὃν
καὶ ἐχθρὸν ἀκήρυκτον ἑαυτοῦ καὶ Ῥωμαίων ἐγίνω-
σκε διὰ τὴν πόλιν καὶ τὸ μετὰ τοῦ Βαλδουίνου ἐπὶ
τοῖς παισὶν αὐτῶν κῆδος· ἤδη γὰρ τὸν Μαφρὲ κατα-
λύσας ἐμεγαλύνετο ῥῆξ ὁ πρότερον κόντος, ὡς τοῦ
ῤηγὸς Φραγγίλιας αὐτάδελφος· τοῦτο γὰρ οἱ καὶ συμ-
πεφωνημένοι μισθὸς ἦν παρὰ τῆς Ἐκκλησίας τῆς ἐπὶ
τῷ Μαφρὲ ἀποστατοῦντι ὀρμῆς, ἂν εἰς τέλος νικήσῃ.

primo non succedente (quomodo enim homines
capto communiter impetu **316** irrevocabiliter ru-
entes blande ac tranquille dedocendo placaret ac
sisteret?) potentia imperatoris, pro gratia qua apud
illum præcipua valebat, ad alterum efficiendum vi
sæva incubuit. Demandavit autem negotium Georgio
Acropolitæ inter logothetas magno, et in primis eru-
dito callidoque, sed conscientiæ parum temeræ, mi-
nimisque pensi habere in rebus gerendis credito
quid fas et officium moneret. Ille igitur domos ob-
iens patriarchæ obtretractores prehensos abducebat,
vexans, cædens, proscindens, suspendens, flagel-
lans, qui vero inter illos eminent dignitate, probris
dehonestans ac per fora ignominiose traducens,
prætentis veræ, quam celabat, causæ odiosissimis
iisque confictis criminibus, intolerabili utique ty-
rannide viris ante conspicuis et inoffenso cursu hono-
ris eatenus in vita usis; quos etiam postquam
tali acerbitate deformasset, exilio multabat, nihil
sanctam reveritus professionem religiosorum, qui
semel abdicato mundo exsules se terræ ad coelestem
ultra conversationem transtulissent. Fructum consi-
lii talis hunc Josephus tulit, ut multorum qui ei
hactenus studuerant hac violentia conscientias offen-
deret abs seque alienaret voluntates. Apparuitque
inde quanto saniori consilio decessor ejus Germanus
in incommodo simili fuisset usus, contumeliam dis-
simulans, et nemini molestiam eo nomine facessens
quod in se quidvis aliter quam vellet comperisset
dictum. Ergo hic etiam post casum; et redactus in
ordinem, existimatione gratiaque floruit, gratus
ipsi principi. Pater ab eo vocatus, in consilium ad-
hibitus, procuratione demandata negotio: um hono-
ratus, et libenter ac effectu impetrationis sequente
auditus cum pro amicis intercederet. Erat enim
homo innutritus mundo, multo usu vitæ civilis,
insinuere se principibus soiens, persuadereque qua-

opus esset; tum eosdem placare concitareque prout
res poscerent. Accedebat his animi bonis et corpo-
ris robur palatinæ militiæ laboribus par: nec enim
317 huic, ut multis aliis, obstabat valetudo quo-
minus sæpius in mense, interdum plus semel in
hebdomade, adiret imperatorem, partim ultro par-
tim accersitus.

C 29. *Ut missus in Pannoniam cum magno duce Las-
cari expatriarcha Germanus inde sponsam impe-
ratoris filio duxeret, utque novi sponsi coronati sunt.*

Quoniam vero jam in virum adoleverat filius im-
peratoris Andronicus, quem is ut primogenitum
sibi principatus successorem destinabat, eique
propterea idoneam jam nunc conjugem expediebat
jungere, circumspiciebat Augustus ubi ad id aptam
inveniret. Ac ne talem in Italia quaerere prohibebat
præsens ibi status rerum. Regnabat in Apulia, hoc
est in parte Italiæ Orientali obversa imperio, Carolus,
palam et irrevocabiliter Constantinopolitanis infen-
sus ob ereptam Latinis urbem ejectionemque inde Bal-
duinum, quicum ipsi affinitatis arcta necessitudo in-
tercedebat, liberis amborum connubio fœderatis.
Quare manifestum erat legatis Romanis, si forte in
ulteriorem mitterentur Italiam siliæ cujusdam ille
impertantium Augusto filio poscendæ, per irreconcili-
abiter infestos Romano nomini terrarum marium-
que tractus iter, ut necessarium, ita minime tutum
fore. Jam enim Manfredo æmulo perculso abjectoque
victor Carolus, frater regis Franciæ, ex conto sive
comite, qualis prius vocabatur, regium magnifice
nomen assumpserat, ampla ea mercede ab ecclesia
remuneratus ob navatam ei fidelem et felicem
operam in Manfredi defectione ulciscenda ipsoque
rebelli profligando. Hæc reputans imperator ani-
mum et spes vertit in Pannoniam, eoque legatos
decrevit mittere. Rex ibi dominabatur partem Ro-

Ἐπει ταῦτα, ἔγνω πρὸς Παίονας τὴν πρεσβείαν στείλαι· ὁ γὰρ ῥῆξ ἐκείνων υἱὸς ἦν Ῥωμογενῆς ἐκ μητρὸς τῆ ῤηγί γεννηθεὶς τῆς τοῦ παλαιοῦ Λάσκαρι θυγατρὸς. Τρεῖς γὰρ ἐκείνῃ βασιλεύοντι τηλικάδε θυγατέρες ἦσαν, αὕτη μία, καὶ θραυμαστὴ Εἰρήνη δευτέρα, ἦν ὁ Ἰωάννης σχῶν ἐβασίλευσε τὸν πενθερὸν διαδεξάμενος, καὶ τρίτη ἡ τῆ μεγάλῃ κυρίῳ κατὰ τὴν πόλιν ἐκδοθεῖσα Εὐδοκία. Ἐξ ἐκείνης γοῦν τῆς προτέρας ὁ τῆς Πιονίας ῥῆξ τῆ ῤηγί καὶ πατρὶ γεννηθεὶς γυναῖκα πάνυ ὠραίαν ἐκ Κομάνων καὶ αἰχμάλωτον, ὡς λέγουσιν, ἑαυτῷ διὰ τὸ κάλλος ἀρμυσάμενος θυγατέρα γεννᾷ. Ταύτην ὡς εὐγενῆ καὶ ἐκ τῶν Λασκαρίων καταγομένην συναρμόττειν ὁ βασιλεὺς ἐβούλετο τῷ υἱῷ. Καὶ δὴ εἰς πρεσβείαν ἐκλέγεται περὶ τούτων τὸν ἀπὸ πατριαρχῶν τοῦτον Γερμανὸν καὶ τὸν μέγαν δοῦκα τὸν Λάσκαριν, ἔξωρον ἤδη ὄντα, διὰ τὸ πρὸς ἐκείνον αὐτοῦ συγγενέας· τοῦ γὰρ πάππου τὸν τόπον τῆ ῤηγί ἐπλήρου ὄσα καὶ ἀδελφὸς τοῦ Λάσκαρι βασιλέως. Οἱ δὴ καὶ ἀπελθόντες περὶ τὰ τῆς πρεσβείας ἐπλήρουν, καὶ τὴν τοῦ ῤηγὸς θυγατέρα τῷ υἱῷ τοῦ [P. 215] βασιλέως καὶ βασιλεῖ νόμιφην φέρουσιν, ἥ δὴ καὶ Ἄνναν ὄνομα τῆσιν ὁ κρατῶν, καὶ περιφανεῖς τοὺς γάμους τελεῖ αὐτῇ τε καὶ τῷ υἱῷ ἐπὶ τοῦ θεοῦ καὶ μεγάλου

Α τεμένους τῆς τοῦ θεοῦ Λόγου σοφίας, τοῦ πατριαρχου Ἰωσήφ εὐλογησαντος. Καὶ αὐθις τοῦ ἐπιόντος ἔτους μηνὸς Μουνυχιῶνος ὀγδόῃ βασιλικῶς αὐτοὺς σὺν τῷ πατριαρχοῦντι ὁ βασιλεὺς καὶ πατὴρ ταινοῖ, καὶ οἱ ὡς βασιλεῖ τὰ τῆς θεραπείας πρὸς τὸ μεγαλύτερον ἀποτάττει. Τάττει δὲ τούτῳ καὶ τρία τῶν ὀφθικίων ἰδίως ὡς ἀναγκαῖα, καὶ τὸν μὲν Λιβαδάριον πιγκέρνην ἀποκαθίστασι, τὸν δὲ γε Βρουέννιον ἐπὶ τῆς τραπέζης τιμᾷ, καὶ τρίτον τὸν ἐκ Χριστοῦ πόλεως Τζαμπλάκωνα τατᾶν τῆς αὐλῆς αὐτοῦ ἐγκαθίστασιν. Εὐτρέπιστο μέντοι τούτῳ καὶ βακτηρία βασιλικὴ χρυσοῦ ὑπόξυλος, ἐς δὲ κρατεῖν ταύτην ἐπὶ τῶν θείων ὕμνων, ὡς ἔθος, σὺν τῷ πατρὶ. Καὶ ἐπράχθη, καὶ τότε, ἀπαξ ἡ καὶ δεύτερον ἡ καὶ πλέον ἡμῶν ἰδόντων κρατοῦντα. Ἐπειτα δόξαν τῷ βασιλεῖ (μίαν γὰρ εἶναι τὴν ἀρχὴν, βακτηρία δὲ τῆς ἀρχῆς σύμβολον, χρῆται νὲ καὶ ταύτην μίαν εἶναι) διὰ ταῦτα ἡθέτητο τοῦτο. Ἐδόθη δὲ καὶ προστάσσειν καὶ ὑπογράφειν βασιλικῶς, πλὴν οὐ μυνηλογεῖν, ὡς ἔθος, τοῖς βασιλεῦσιν, ἀλλὰ γράφειν δ' ἐρυθρῶν οἰκείῃ χειρὶ, « Ἀνδρόνικος Χριστοῦ χάριτι βασιλεὺς Ῥωμαίων. » Οἱ δὲ πρὸς τὸν πατέρα οἱ ὄρκοι καὶ βασιλεῖα μετὰ τὴν εἰς θεὸν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ἐγγράφως ἀσφάλειαν, ὡς μὴ ἐπιβουλεύοι, ἀλλ' ὑποτάττειτο, καὶ λίαν ἀσφα-

mani generis ex matre trahens senioris Lascaris filia. Huic enim apud nos imperantis tres tantummodo filiae fuerunt, quarum una regi nuptia Pannoniae ipsius filii nunc regnantis genitrix exstitit. Altera Joanni viro imperium a socero transmissum secum attulit; tertia denique Eudocia magno apud urbem domino elocata est. **318** Ex prima ortus qui nunc regnabat in Pannonia, filius et haeres regis patris, uxorem e Comanis captivam olim, sed insignis, ut aiunt, formae merito e servitute in regnum evectam habuit; ex eaque genuit filiam, quam ut Romano Lascariae gentis praenobilem sanguine dignam imperator duxit quam filio et designato successori desponderet suo. Legatos igitur ad illam postulandam illum destinans, idoneos ad tale negotium putavit ex patriarcham Germanum simulque magnum duces Lascarim, emeritae jam licet ac parum aptae gerendis rebus aetatis virum: sed illum eximie ad hanc quidem tractationem commendavit nomen et consanguinitas, quae in regem virginis poscendae patrem auctoritatem ei quasi avi tribuebat, utpote Germano Augusti Lascaris genitoris ejus matris. Hi terrestri itinere quo destinabantur perlati, negotio e sententia confecto, brevi reduces filiam memorati regis sponsam adducunt filio imperatoris, jam ipsi imperii participi. Virgini Augustus senior Annae nomen imposuit. Tum illustri pompa et magnificentia praecipua nuptias ejus cum suo filio celebravit apud magnum templum Sanctae divini Verbi Sapientiae, bene precantae novae sponsis Josepho patriarcha. Anno inde secuto, die octavae mensis Novembris, regie ambos ipse pater, praesente ac sacris operante patriarcha coronavit, deincepsque Andronico ut jam imperatori familiam et ministerium auxit in

modum supremae dignitati convenientem, tres praeficiens palatinis Augustae majestati necessariis officiis. Nam Libadarii imperatoris novi pincernam constituit, Bryennium autem honoravit **319** praefecturae mensae regiae; tertium denique ex Christopoli Tzamplaconem Tatam aulae ipsius declaravit. Paratus Augusto juniori quoque est baculus regius auro exterius obductus, intime ligneus, quem teneret de more cum patre, quoties divinis hymnis interesset. Idque factum est semel, iterum aut etiam saepius, nobis videntibus. Aliud postea visum Augusto seniori. Nam cum reputaret unum esse principatum, utcunque communicatum principibus duobus, sceptrum imperii symbolum unum tantum ostendi deinceps oportere censuit. Concessa etiam Andronico est facultas edicta condendi, subscribendique chartis regis ut imperatores solent, excepta tamen appositione mensis, quam sibi reservatam uni voluit senior Augustus, ita ut filio in imperio collegae liceret solum extense ac citra compendium scribere rubrica manu propria in hunc modum. Andronicus Christi gratia imperator Romanorum. Juramenta deinde a novo Augusto, post cautionem scripto datam de sua in Deum et Ecclesiam fide obsequioque, exacta sunt talia, quae clare pietatem et obedientiam ejus erga patrem Augustum plenam inviolatamque praestarent, distincte ipso, Deo teste pollicente se non insidiaturum, se in subjectione obnoxia perstiturum. Sub haec a populo et ecclesiasticis juratum in verba novi Augusti. Decretum quoque pontifices rite pertulere, quo excommunicationi subiciebant eum quisquis foret, qui in novum imperatorem insurgeret. Id actum est curante seniore, fratrum priorum ambitionem suspectante

λαῖς προέβαινον. Ἐφ' οἷς οἱ τοῦ λαοῦ πρὸς αὐτὸν ἄρκοι καὶ οἱ τῆς Ἐκκλησίας ἐγίνοντο. Ἐτομογράφου δὲ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, ὑπ' ἀφορισμὸν ποιοῦντες τὸν θεὸν καὶ ἐπανασταίῃ τῷ βασιλεῖ. Ἐἶχε γὰρ εἰς ὑποψίαν τοὺς ἀδελφούς ἔτι, καὶ μᾶλλον τὸν δεσπότην Ἰωάννην. πολὺ τὸ θερμὸν παρ' ἐκείνων βλέπων εἰς μάχας, καὶ τὴν πρὸς ἐκεῖνον παρὰ ἀπάντων διὰ τὸ εὐεργετικὸν καὶ πρὸς τὰς δόσεις πρόχειρον τοῖς αἰτούσιν ἀγαθοθέλειαν. Οὐδὲν γὰρ οὕτω δουλοῖ τὰς ψυχὰς τοῖς ἀνθρώποις ὡς ἡ μετὰ χάριτος εὐποιία. Κἂν ἀφιλόιο τὸ εὐεργετικὸν τῶν ἀρχόντων, εὐρήσεις ἐκεῖνους ἀλαλάζοντα τύμπανα, ἃ κτύπον ἔχουσιν ἐν τῷ μᾶλλον εἶναι κενά. Οὕτω καὶ λόγος παρ' ἄρχουσιν ἄπρακτος, κρεῖττον ὂν τὸν δυνάμενον εὖ ποιεῖν πράξιν ἔχειν τὸν λόγον ἢ λέγοντα μόνον τὸν ἄρχοντα ψεύδεσθαι. Καὶ μαρτύριον ἄψευδες αἱ ὠφελούσαι βοτάναι καὶ τῷ βίῳ τῶν ἀνθρώπων χρήσιμοι, αἱ δὲ σιγηλῶς τὸ ὠφελοῦν [P. 216] προσχονται. Εἰ δὲ τινὰς μικρολόγως ἢ τῶν χρημάτων ἀπουσία λυπεῖ, δεῖξάτωσαν ἐκεῖνοι τὴν παρουσίαν, τί πρὸς ἡδονὴν συμβάλλεται. Καὶ εἰ ἡδονὴν ζητοῖεν, πολλῷ κάλλιον τὴν ἐνεστώσαν ἔχειν καὶ τὴν μέλλουσαν ἐλπίζειν. ἀπάν-

των μὲν εὐφημούντων τὸν εὐεργέτην, Θεοῦ δ' ὑπισχυμένου τὸ μέλλον. Ἰστῶσαν δ' ὅτι Πτολεμαίου μὲν καὶ Ἀλεξάνδρου καὶ τοῦ τὴν βασιλείαν τῇ εὐεργεσίᾳ ὀρίζοντος (οὐ γὰρ ἔχω λέγειν τοῦνομα, οἶμαι δὲ, Τίτος ἦν) ταῦτα τὰ χρήματα, δι' ὧν ἑαυτοῖς προσοιήσαντες τὴν ἀθάνατον εὐκλείαν ἡμῖν καὶ αὐθις ἀφῆκαν μηδὲν δαπανήσαντες. Καὶ οὗτός ἐστιν ἀδαπάνητος πλοῦτος, ἡ εὐποιία, ἣν ἐκεῖνος ἔχων πρὸς πάντας καὶ ὑπὲρ βασιλεῖς ἐκλείετο. Ταῦτ' ἄρα καὶ ὑποπτεύμενος πολλὰ παρητεῖτο τῶν ὄντων. Τὴν γὰρ ἀρχὴν ἐνεχωρεῖτο τούτῳ μὴ ὅτι βαρβαριώτας καὶ κορτιναρίους μόνον καὶ τοὺς ἐπὶ τοῦ κοιτῶνος ἔχειν, καὶ γε τοὺς ἐπὶ τῆς εἰσαγωγῆς, οὓς δὴ καὶ ἑταιρείάρχους λέγουσιν, ἀλλὰ τι καὶ πλεόν τῶν τῆς βασιλικῆς θεραπείας συνεπιφέρεσθαι. Ἄλλ' εἰς τὸ πρόσθεν ἰὼν ἐξησθῆναι, τὰ μὲν ἐκὼν, τὰ δ' ἄκων προσαφαιρούμενος· καὶ γὰρ καὶ τὸ πολὺ τῆς οἰκονομίας ἀφήρητο. Νῆσοι γὰρ πᾶσαι τὸ πρότερον, Μιτυλήνη λέγω καὶ Ῥόδος, καὶ κατὰ γῆν πλεῖστά τε καὶ μέγιστά οἱ εἰς αὐτάρκη πρόνοιαν ἤσαν. Τότε δὲ καὶ τὴν δουλείαν ἐμφανῶν πρὸς τὸν νεωστὶ βασιλεύοντα, εἴ ποῦ τι καὶ εἰς φιλοτιμίας λόγον χλαμύδα

maximeque despote Joannis, quem ad quidvis sperandum magnis videbat praesidiis instructum, fortitudinis bellicae tot praeriorum successibus spectatae, studiique erga eum praecipui omnium propter ejus benevolentissimam 320 in donando et quidquid a quovis rogaretur prolixè gratificando largitatem. Nam nihil sic animos mortalium hominibus subjicit ut beneficentia grate ac liberaliter exercita; quam C si principibus abstuleris, invenias illos aliud nihil nisi tympana resonantia, quae eo plus strepunt quo magis sunt vacua. Horum enim inani sono similia sunt promissa principum effectu sequente destituta, eum melius longe sit, eum qui potest re ipsa dare, nihil dicendo, sed vice verborum opera exhibendo, quam pollicentem quae minime deinde praestet, principem mentiri. Hujus rei manifestum exemplum videre est in herbis utilibus vitae humanae, quae juvant et non loquuntur succosque salubres tacitae ministrant suos, eo gratiores quo simplicius et ab ambitione disjunctius prosunt. Quodsi quibus D avare sordidis dolet abjungere a se donando pecuniam, cujus a conspectu remotae desiderium scilicet non ferunt. si quae, dicant quam veram et non imaginariam voluptatem nummorum ipsis sub oculis et in manu positorum afferat praesentia. Si gaudere quaerunt, quod gaudium eo majus, quod vel praesens largiendo percipitur vel certo inde secuturum speratur? Homines jam nunc beneficiis affecti benefactores acclamationibus faustis laudibusque dulcissimis cumulant: Deus autem etiam in futurum ingentia se repensurum beneficiis praemia confirmat. Sciant autem ejusmodi angusti animi principes unum istum ipsis proprium et semper mansurum divitiarum constitutum fructum, gloriam quae ex distributione ipsarum in eorum nomen redundat. Nam alioqui Ptolemaeus Alexander et ille

alius (nomen nunc non occurrit), qui utilitatem principatus sola definiebat facultate bene merendi de hominibus (Titus opinor, is fuit), eas ipsas pecunias, quibus largiendis immortale consecuti sunt decus, inconsumptas poteris moriendo transmissurunt, unum ex ipsis lucrati bonum inamissibile, beneficiorum famam aeternam. Qua Joannes despota late clarus 321 apud omnes, plus etiam quam imperatores ipsi, praedicabatur. Hinc videlicet in suspiciones incurrebat regnantium; quibus illi solliciti acri cura incumbebant ad detrahendum de opibus ejus caeteraque gloria, quantum citra declarati odii publicam professionem possent. Cum ergo principio concessum ei fuisset non Bardareotas et cortinarios solum ac praefectos cubiculi habere in ministerio domestico, sed et admissionales, quos haeriarchas dicunt, et si quid his amplius in regio fere satellitio censetur, quocumque iret circumducere libere permissum, deinceps ista contrahi sensim ac restringi caepa sunt, modo hoc modo alio ex illis privatim excedentis modum honoris insignibus ablatis, nunc ipso, quod ita expedire sentiret invidiae placandae, sponte abdicante, nunc dominis vel ab invito auferentibus. Quin etiam splendorem ejus obscurare domesticum non contenti, plerasque attributae olim potestatis partes paulatim carpendo resumebant, simul dignitatem, simul ejus sustinenda fundamenta, proventus pecuniae annuos, malignitatis jam male dissimulatae minime obscura grassatione minuentes. Datae illi prius insulae fuerant pleraeque nec parum uberes, Mitylene, inquam, et Rhodus aliaeque, tum in continenti plurima maximaque territoria, unde illi mercedes ad victum sumptumque caeterum amplissimae redirent. Cunctis hisce demptis, non modo in ordinem, sed et in tam miserum servitutis re-

παρὰ βασιλέως ἐλάμβανε, μέγας ὢν μικροῖς ἡμα-
 τίοις καὶ εἰς γόνου μόλις περιστέλλετο, καὶ ὁ ἕρως
 ἐκεῖνος ἐπὶ τῶν ἀνακτόρων πολὺ πλέον τὰς παιδι-
 καῖς ἀμπεχόνας ἐνηγλαίζετο ἢ τοῖς ἰδίοις καὶ κατὰ
 τὸν τρόπον τοῦ σώματος ἔχουσιν. Οὕτως ἐκεῖνος ἐκ τῶν
 ἔξω καὶ οἷς ἐποίει, τὴν ἔνδον διάθεσιν καὶ ἃ ἐλογίζετο
 παρενέφαινε, ὅπου καὶ αὐτὴν δι' τὴν διὰ μαργάρων
 καλύπτραν καὶ τὰ βεβύλευκα παράστημα ἀπεβάλετο,
 κατὰ τὸν τρόπον ὅς καὶ μετ' οὐ πολὺ βήθησεται, τὸ
 ταπεινὸν ἑαυτῷ προνοῶν διὰ τὸ ἐκείθεν ἀσφαλὲς καὶ
 πάσης καχυποψίας ἀνώτερον.

λ'. Τοῦ μεγάλου κονοσταύλου τοῦ Ταρχανειώτου
 πρὸς τὸν πενθερὸν αὐτοῦ Ἰωάννην αὐτομό-
 λησις.

[P. 217] Ἀλλὰ πρότερον ἢ τοῦτο βήθηται, τὸ κατὰ
 τὸν μέγαν κονοσταῦλον τὸν Ταρχανειώτην Ἀνδρόνι-
 κων καὶ ἀνεψιὸν τοῦ κρατοῦντος λεγέσθω. Ἐφθασε
 μὲν ὁ λόγος καὶ γαμβρὸν ἀπέδειξε τοῦτον τοῦ Δούκα
 Ἰωάννου καὶ ἐξ ἀξιωματῶν σεβαστοκράτορος. Τούτῳ
 τοῖνον τὰ κατὰ τὴν Ὀρεστιάδα τε καὶ τὰ ἐνδότερα
 τοῦ Αἴμου ἐπιτετράφητο, καὶ ἦν αὐτῷ σύναμα τῆ
 γυναικὶ κάθισμα ἢ Ἀδριανούπολις. Ὡς γοῦν ἐκεῖσε

daetus est gradum, ut palam jam cerneretur am-
 bire aulica sedulitate Augustum juniorem, ac si
 quando is ipsi, velut in præmium obsequii, ali-
 quam e suis chlamydem donaret, reverenter acci-
 peret indueretque, etsi ea, quippe ad formam
 nondum plene adulti adæquata corporis, viro, qualis
 erat ipse, perfectæ ætatis staturæque altioris
 parum conveniret. Ergo videres heroa illum tan-
 tum per regiam fratris aulam curtis et paulum
 modo excedentibus puerilium mensuram tunica-
 rum ægreque ad genua promissis sese multo
 majus ac libentius ostentare vestibus quam pro-
 priis e suo domestico depromptis, suoque vide-
 licet ipsius adaptatis modo corporis. Sic ille,
 qua ~~322~~ penitus esset in animo affectus, modes-
 tam fastuque superiorem omni demissionem ha-
 bitu factisque gaudebat exterius proferre. Quo in
 genere tegmen quoque capitis margaritis distinc-
 tum et ex roseo candentia deposuit insignia ultro
 ac volens, ut paulo post diceretur, obsequiosæ mo-
 destiæ instinctu, humilem in se speciem affectans
 propter speratam ex ea securitatem et malarum
 de se suspicionum abolitionem plenam.

30. Magni conostauli Tarchaniotæ ad Joannem
 ipsius socerum transfugium.

Sed ista priusquam referimus, de magno cono-
 staulo Andronico Tarchaniota sororis Augusti filio
 dicatur. Hunc paulo superius narravimus generum
 fuisse factum ducis Joannis, dignitate Sebastocra-
 toris: porro eidem post istas nuptias credita fue-
 rat gubernatio provinciæ, quæ præter Orestiadem
 et adjacentes huic terras atiam interiora Hæmi
 complectitur; qua cura ut commodius ex propin-
 quo fungeretur, domicilii sedem Adrianopoli fixe-
 rat, ubi cum uxore morabatur. Ibi longo jam

ἄντι χρόνος ἐτρίβετο πλείστος, οὐκ οἶδ' ὅ τι παθὼν
 ὡς δ' ὁ τῶν πολλῶν λόγος ἔχει, τῷ ἀδελφῷ Μιχαῖ
 ὑπέρῳ γε ὄντι αὐτοῦ εἰς μέγαν δομῆστικον κατα-
 στάντι ἐγκοτῶν ἐκτόπως, δι' αὐτὸν δὲ καὶ τῷ τιμῶ-
 σαντι, βουλὴν βουλευέσθαι λίαν αἰσχροὺς καὶ τοῦ γένου
 ἀναξίαν. Εἰς νοῦν γὰρ βαλλόμενος αὐτομολεῖν πρὸ
 τὸν πενθερὸν, ἐπεὶ ἐν καταστάσει τῶν ἐκεῖ πραγ-
 μῶν ὄντων οὐκ ἀνυστά οἱ τὰ τῆς αὐτομολίας διέγκ-
 γίνεσθαι, τὴν ἐπὶ τῆς πέτρας σηκίην μιμήται.
 Ἐκεῖνη γὰρ (καὶ σιωπῶ τὸν φυσικὸν λόγον οὐχ ὡς
 ἐξέρασμα τὸ μέλαν δοχόμενον, ἀλλ' ἀκούσθαι διαγ-
 ρημα ρυθὲν ἐξαίφνης τῷ φόβῳ συσταλλομένης πρῶ-
 τεκτικῆς δυνάμεως, ἧ δὴ καὶ συμβεβηκότες τὸ ζῶν
 εἰς βοήθειαν χρῆται καὶ ἀποφυγῆν τῶν δεσπῶν, ἀπὸ
 τοῖνον θέλουσα φεύγειν τοὺς θηρατὰς ἐκπῆ τὸ μέ-
 λαν καὶ τὸν πόντων συγγεί, καὶ οὕτω μὲν ἢ
 [P. 218] φυγαδεῖα χρῆται. Κτεκεῖνος συγγείων
 τὰ πράγματα ὡς βοθητὸς πρὸς τὴν φησὶ ἢ
 συγγύσει. Τοχάρων ἐξελεθὲν γένος παρασκευῆς ἢ
 καὶ φανέντες τὴν γῆν πᾶσαν ἐκεῖνην ἐπίθεον ὡς ἐπὶ
 κάρδει συγκληθέντες. Ἄ τοῖνον ἐκεῖνοι τὸ τριπλῶν
 τοὺς ἀνθρώπους ἔδρασαν, ἰδιαν ἀπαιτεῖ σχολὴν πρὸ

tempore versatus, repente nescio quid passus, ut
 vero plerique aiunt, audita promotione Michaelis
 fratris sui minoris in dignitatem magni domesticæ,
 incredibiliter offensus tam ipsi quam ei a quo is
 fuerat in istum evectus gradum, ad cogitationem
 valde vituperabilem et genere indignam suo appa-
 rat animum, consilium iniens transfugium in
 socerum. Quia vero tranquillo, ut tunc erant, e-
 rum statu tuto atque impune id se facere posse
 desperabat, quo ei ex sententia negotium succederet,
 sepiam hærentem petræ sibi putavit imitari
 dam. De hujus aquaticæ animantis natura hæret
 dicere non omitto, quod qui observarunt quæ-
 tibus, tradunt non esse illi atramentum in potestatis
 quasi id sponte cum vult evomat, sed atrum ista
 liquorem piscis hujus visceribus conceptum excre-
 mentum ipsi ~~323~~ esse, quod ex contractis mem-
 bris infirmi et formidolosi animalculi membris neces-
 sario effundatur. Astutiæ porro quasi cuidam ejus
 tribuitur, quod ipsam necessitatem velut vertens
 in consilium, ista suffusione liquoris atris salutaris
 plerumque sibi conficit, manus sic effugiens pre-
 santium. Cum enim piscatorem imminere sibi
 captantem sentit, evomit atramentum, et aquam
 in qua est, prius pellucidam, turbat obfuscatque:
 atque in illis tenebris effugii viam invenit. Sic
 Andronicus Tarchaniota, ut secure ac sine impedi-
 mento deliberatum exsequeretur transfugium,
 turbare prius ac miscere omnia constituit, accitum
 in Romanas terras Tocharis, qui statim ad osten-
 sam accurrentes prædam, magno numero intrin-
 sines imperii sunt visi. Quantum autem illi tun-
 cladis, et omnis generis injuriarum miseris illorum
 tractuum hominibus intulerint, proprii nec parvi
 operis argumentum esset, pro magnitudine atro-
 cium malorum non litteris, sed lacrymis scribendi

τὴν τῶν δεινῶν ἐξαγγελίαν, οὐ γράμμασιν, ἀλλὰ δά-
 κρουσι γνωριζόμενα. πλὴν ὡς ἂν ὀσφαλῶς εἴποι τις,
 οὐχ ἦττω ταῦτα τῶν μετὰ τοῦ Κωνσταντίνου προτέ-
 ωων σφαγῶν. Αὐτὸς δὲ τῇ τούτου συγχύσει προσδο-
 θούμενος ἅμα γυναίκα αὐτομολεῖ πρὸς τὸν πενθερόν·
 Ὅποιος γοῦν τῆς ἀναδοχῆς ἐκαίθειν εὐμοίρησε, πε-
 ριττὸν ἕως καὶ λέγειν, ὅμως δὲ ὕλην ἐδίδου τὴν
 μάχην ἀνάπτεσθαι. Καὶ γὰρ τέως ὁ Δούκας τίς ἰδίους
 ἀρκούμενος ἠσύχαζεν ἀναμένων, ἔστι δ' οὐ καὶ τὸν
 ἴδιον τρόπον κατασκευάζων ἐπὶ τὰ τοῦ βασιλέως ἐπι-
 τείγματα καὶ τὰ περὶ τὰ Ἰωάννινα παρασπῶν.
 Ἡρεμεῖν δ' οὐκ ἦν ὄλωσ ἐκείνῳ ἀνδρὶ μάχαις χαί-
 ροντι καὶ πολέμοις, ἐξ ὧν κερδαίνει δαί ποτ' ἤλιπι-
 ζεν. Ἡ γὰρ τοῦ εὐεργοῦ σχολή καὶ ὑπὲρ τοῦ ἀργοῦ
 ἀσχελίαν τὰ μέγιστα κατεργάζεται· ὡς γὰρ ἀργῆς
 ψυχῆς καὶ καταβράθυμηνής τὸ ἐνεκαίρειν ἐν
 κenoῖς, οὕτω θερμῆς καὶ σπουδαίας τὸ χωρεῖν ὁμοσε
 τοῖς πράγμασιν. Οὕτως ἦν ἐκείνος τῷ τότε τῆς αὐ-
 τῆς πείρας καὶ στρατηγίας ὕλη τοῖς παραπέμπουσι
 χρώμενος, οὐ πολεμῶν ὅτε δόξοι τοῖς ἐναντίοις,
 ἀλλὰ μᾶλλον τῷ ἐνεργεῖν διεγείρων καὶ τὸν ἀπᾶλα-
 μνον.

Α λ'. Ἐκστρατεία τοῦ δεσπότη τοῦ Ἰωάννου σὺναμα
 χιλιάσι στρωτῶν πρὸς τὸν Ἰωάννην, καὶ τὰ τῆς
 ἀνδραγαθίας τοῦ Ἰωάννου.

[P. 219] Ταῦτ' ἄρα καὶ βασιλεὺς δεινοπαθῶν ἐπὶ
 τούτοις δυνάμει παρασκευάζεται πλείους, πλῆθος
 ὡσεὶ τεσσαράκοντα σὺν τῷ ναυτικῷ χιλιάδων, ὡς
 λέγεται, καὶ παραδοῦς τῷ δεσπότη πέμπει διὰ τα-
 χέων ἐπὶ τὸν Ἰωάννην. Συνεκπέμπει δ' ἐκείνῳ καὶ
 ἄλλους πλείους τῶν λοχαγῶν καὶ ἐκ μεγιστάνων,
 ὧν εἷς ἦν καὶ ὃν εἶχε δομέστικον τῆς τραπέζης. Ὁ
 δ' ἦν ὁ Καθαλλᾶριος Ἀλέξιος. ἀνὴρ γεννάδας καὶ
 ἀνδρικός, θεὸς καὶ παραπήλαυσεν ὕστερον τοῦ πολέμου
 τοξευθεὶς ἐν τῇ μάχῃ παρά του, κάκεινῳ μὲν κλέος,
 ἐαυτῷ δὲ πεσεῖν εὐκλεῶς παρέσχεν οὐ κάλλιστον
 τοῖς νέοις πιπτειν πεσῶν Ὅς γοῦν τὰς δυνάμεις πα-
 ραλαβῶν ὁ δεσπότης πρὸς δύσιν ἤλαυνε βαρῶν ταῖς
 παρασκευαῖς ὡς καὶ αὐτὸ κινήσων τὸ ἔδαφος, ὁ βα-
 σιλεὺς καὶ λαὸν διὰ θαλάσσης ὀπλιζει, καὶ στόλον
 ἐξαρτυσάμενος ἱκανὸν ἐκ πόλεως καὶ τῶν ὀπουδή-
 ποτε χωρῶν τε καὶ νηωρίων, ὡς εἶναι τὰς πάσας
 ναῦς μακρὰς τε ἅμα καὶ ταχυναντούσας τρεῖς πρὸς
 ταῖς ἑβδομήκοντα, παραδοῦς ταύτας τῷ πρωτοστρά-

Cæterum id dici sine mentiendi periculo breviter
 potest : calamitatem vastitatemque ista occasione
 huic importatam regioni nihilo mitiorem, minusve
 acerbam crudelitatem cædium, avaritiæque rapinarum
 ea fuisse, quæ aliquanto ante iisdem populis
 irruptione Constantini Bulgari Tocharos secum
 ducentis fuerat illata. Per hanc ille sibi ad finem
 destinatum utilem confusionem rerum, ad socerum
 una cum conjuge profugit. Ut autem exceptus ab
 eo fuerit, et quis ipsi novi fractus hospitii consti-
 terit, superfluum opinor nobis sit exsequi : illud
 constat, quod ad nostram rem facit, submini-
 stratum inde prætextum Joanni duci belli in nos
 movendi. Eatenus enim ille suis contentus utcum-
 que quiescebat occasionem exspectans : et quan-
 quam erumpebat nonnunquam impatiens sæderum
 animus, tentandis, cum aderat opportunitas, muni-
 tionibus imperatoris : quo in genere quæ circa
 Joannina sunt ad se attraxerat : tamen larvam
 adhuc haud plane abjecerat : non ille quidem na-
 tura talis ut in illa diu 324 simulatione teneri
 posse speraretur. Quippe vasti pugnacisque vir
 animi, nihil nisi vim et bella spirans, ex quibus
 aucturum sese fortunas, et lucris ingentibus di-
 tandum confidebat. Porro viri strenui vel ipsum
 otium, negotio remissi ac languidi, rebus peragen-
 dis maximis efficacius est. Nam ut animæ desidis
 ac negligentis est in vanis sibi placere, ac felicem
 se putare complexu exsilium bonorum : sic acris
 e contrario atque arrectæ ardentisque majoribus
 usque inhiabundæ proprium est, prorumpere in
 opus quavis occasione, ac nullam frustra offerri
 movendarum rerum ansam sinere. Talis tunc erat
 dux Joannes ; ipsis illis quas furtim primum atten-
 taret grassatiunculis et successibus modicis pro
 fundamento ulteriorum utens : nec exspectans

tunc bellare cum hosti videretur ; sed ex sua spe
 ac commodo articulos occasionum captans ; et non
 minis admonens, sed agendo expergefaciens ad-
 versarium indormientem rebus.

31. *Expediit Joannis despotæ cum multorum millium
 exercitu adversus Joannem ducem ; et de hujus fac-
 cinore insigni.*

Hæc ita erant : quibus cognitis indignatus impe-
 rator, exercitum comparat ingentem ; numero, ut
 fertur, quasi quadraginta millium, navalibus in
 eam summam comprehensis copiis. Et hoc tanto
 apparatu tradito Joanni despotæ, vadere illum
 festim infestis signis in Joannem jubet. Misit
 etiam cum eo plures alios tribunorum et magna-
 tum, quorum unus erat, quem domesticum mensæ
 habuit, Caballarius Alexius, vir generosus et fortis.
 Hunc Mars hoc bello pignorat est, sagitta in
 prælio sublatum a quopiam ignoto, qui sibi gloriam,
 hosti honestum funus peperit. Sic enim decus illi
 contigit gloriosæ mortis ibi oppetitæ, ubi cadere
 juvenibus est honestissimum. Eum igitur succin-
 ctus magnis hisce terrestribus copiis despotæ Joan-
 nes tantis animis in Occidentem movit, ut 325 ter-
 ram haud dubie se concussurum confidere videretur,
 destinavit imperator eodem quoque classem onera-
 tamque superbissimo delectu, cum ex urbe tum ex
 cunctis provinciis ac navalibus diligentissime habito,
 ita ut numerus navium partim longarum partim
 celerum ad tres et septuaginta ascenderet ; quas
 commendans protostrator Philanthropo, jussit
 eum cum ea classe oras legere Latinicarum regio-
 num, infestasque habere, ac sicubi res ferret ex-
 scendere incursionibusque urere, sic arbitratum
 certius faciliusque processuras ad spem plenæ vic-
 toriæ belli universi rationes, si proprio impliciti
 periculo Latini cogitare de mittendis Joanni auxi-

τορι Φιλανθρωπωνῶ καὶ αὐτὸν ἐκπέμπει, ταῖς Λατινικαῖς χώραις προστάττων, εἴ ποί παρείκοι, προσβάλλειν· οὕτω γὰρ μᾶλλον εὐδοεῖν τὸν κατὰ γῆν πόλεμον ᾤετο, εἰ ἔχοντες καθ' αὐτοὺς οἱ Λατίνοι τὸν περὶ σφίσι φόβον τῆς πρὸς τὸν Ἰωάννην βοήθειας ἀπόσχονται. Καὶ δὴ τὴν ταχίστην τῆς τόπῳ τῶν νέων Πατρῶν ἐπιστάντος τοῦ δεσπότης ἐκκληξίς κατεῖχε πάντας καὶ ταραχῆ. ὡς προσχωρεῖ, μὲν ἐντεῦθεν ἐκείνῳ τὰς χώρας, γνωσιμαχεῖν δὲ τὰ φρούρια ὡς μικρὸν ἀντιστόντα, ὅσον ἀφοσιώσασθαι τῆν πίστιν τῆς Ἰωάννη, προδοῦναι μὴ ἐνεγκόντα τὴν ἐφοδὸν· ποῦ γὰρ ἂν τις καὶ ἤλπισεν ἐξ ἄλλου τινὸς τρόπου καὶ μηχανῆς σώζεσθαι; ὁ μὲντοι γε Ἰωάννης τοὺς περὶ αὐτὸν καὶ μόνους ἔχων, τῆς πλήθους κατὰ πολὺ λαιπόμενος, ταῖς ἐπινοίαις ἐπεχειρεῖ σώζεσθαι. Ὅθεν καὶ νῦν μὲν ἔνθα, νῦν δ' ἐκεῖσε προβαίνων, ὡς οἶόν τε ἦν, κατησφαλίζετο τὰ αὐτοῦ· τὸ γὰρ χωρεῖν εἰς μάχην ἔν τι τῶν ἀδυνάτων ἰδοῦμαι. Ἄλλ' οἱ τοῦ δεσπότης ἰχνηλατοῦντες οἷον ἐκείνον ἐπέτρεχον συνεχέστερον, προκαταλαμβάνοντες [P. 220] τόπους οἷς αὐτὸν ᾔφροντο σώζεσθαι, ὅθεν καὶ τῆς ἀποχωρεῖν μὲν προσήγεν ἐκείνους, τῆς δὲ γε δειλίαν ἐμφαίνειν θαρβύλαυτέρους ἐποίησε προσβάλλειν· τῆς γὰρ πλήθους περιῆσαν, καὶ κατημέλουν διώκοντες. Ὡς δὲ κόρον

Ἰωάννης ἐλάμβανε τῆς ἀποφυγῆς ἀπὸ τῶν ἐξω προσηλυπίων ἔδωκε τῶν ἀπάντων καταληφθέντων, ἔγνω φρουρίῳ ἐκτὸν πιστεῦσαι, καὶ φέρων ἐκτὸν ταῖς Πάτραις ὄχυρᾶ πόλει καὶ ἐκ νέου συστάσῃ διδοῦσαι καὶ πιστεῖσαι φυλαχθῆσόμενος. Καὶ ὁ μὲν καταφυγὴν ὄχραν εὖρε τὰς Πάτρας, οἱ δ' ἀμφὶ τὸν δεσπότην μεθόντες τὴν πόλιν κύκλῳ περικαθίζουσιν. Καὶ συχὰ πρὸς τοὺς ἐντὸς διαμνησείας ἐδέοντο τοῦ δεσπότη, ἑαυτοῖς μὲν προνοεῖν τῶν βελτιστῶν, ἐκείνους δὲ παραδόντας σώζεσθαι· μὴ γὰρ ἀποχωρεῖν ἐκείνους, μὴ ἄλλοθι ποῦ τραπίσθαι, μὴ φροντίσαι τὰ ἐπιρριπύοντα καὶ ἀγροῦς κατασκάπτοντα καὶ ἀρκεῖναι· τέμνοντα, καὶ τέλος καὶ αὐτοῖς ὡς πελαγίαις ἡμιμον τέλειον ἀφανίζεω, κἄν ὄπη καὶ ὁ γὰρ ἐπιβαλῆ. Ταῦτα τοῦ δεσπότης διαμνησόντων ἐκείνους, ταῖς ἀληθείαις ἢ παρ' ἐκείνου προβιβαζόμενοι ὄντος, ἤπιως, τε ἀπελογοῦντο καὶ προνοεῖν σφᾶς τῶν ὁρμῶν ἀνεῖναι, μετ' οὐ πολὺ πρὸς καὶ τὸν Ἰωάννην καθυπισχνοῦμενοι. Ὡς γὰρ πρὸς χρόνος ἐτρέβετο, καὶ οἱ μὲν ἀναβολαῖς ἐναιώσαντες προδοσίαν, οἱ δὲ ὅσον οὐπω ἀνύσαι τὸ πᾶν ἔλατῃ ἐπιχειρεῖν τι τῶν συνήθων ἔγνω ὁ Ἰωάννης. Ἐσκοπητέον ὡς ἄριστα. Νυκτὸς γὰρ ἐκτὸν ἑαυτοῦ στήθος διὰ τοῦ τείχους καταχαλάσας, ὡς μὴ φωραχθεῖ ἐκ

illis prohiberentur. Cum ergo velocissime despota Joannes in locum esset pervectus novarum Patrarum, ingens ibi cunctos terror et consternatio turbavit, adeo ut ei passim pagi et oppida se dederent, aroium vero praesidia inter ancipites sententias fluctuarent. Exigua nec longum, ut apparebat, valitura fidei Joanni datae reverentia cohibente ab ipso ad primam statim irruptionem prodendo; nam ad extremum vitare se posse deditiois necessitatem desperaverant, utique cum circumspicientibus cuncta, salutis alia via expediendae ratio humanitus appareret nulla. Inter haec Joannes ipse passim desertus a plerisque, nec alio jam fere quam familiarium domesticorum septus comitatu, arte atque ingenio supplere defectum opum et capili ac summæ rerum suarum quam posset optime consulere nitebatur, loca ex locis mutans, nusquam diu consistens, nunc hic, mox illic improviso apparendo, conatus insequentium, quoad poterat, frustrans. Nam manum conserere, et aleam jacere praelii, destitutum copiis, ultra omnem ut facultatem, ita cogitationem erat. Porro duces ac milites despote late per regionem sparsi ducem hostium ubi lateret omnibus vestigiis indagabant, scrutantes assidue loca cuncta quibus eum abscondi vel exigua suspicio esse posset. Unde cum ille latebras subinde mutuans continue fugeret, trahebat post se hostes, ulterius sic semper in ejus ditionis sese promoventes intima: quos ille ipse manifestis deprehensus indicibus ducis fugientis timor audaciores scilicet in eo invehendo faciebat, fretos utique qua clare praevalebant multitudinem, nec magnopere formidandum quidquam arbitrantem ab eo qui viribus palam diffidens, spes

salutis omnes in fuga reponeret. Ut autem mis denique illum desultorii erroris et fugae infinis taedium cepit, simulque cunctantium ab externis auxiliorum suspicatus conjectura causam, ab universis jam se sociis derelictum intellexit, arcipiam munitæ caput salutarumque confidere decrevit. Ergo se Patras conferens (prævalida hæc erant propugnaculis recens structis munitissima civitas eo se inclusit, idoneum id praesidium ratus ei summam rerum et reliquias fortunæ in externis discrimine custodiendas recte crederet. At despota Joannes qui tanquam indagine clausam ferentem nator undique vestigans nullum finem quaerens Joannis ducis inque suam potestatem redigere conandi faciebat, ubi cito cognovit Patris eum inclusum, eo confestim exercitum rapiens corona urbem circumdedit, prono ad id usus studio ducum ac militum, quos et ipsos belli uno in capite patrandi percupidos alacritate pelliciebat ad contendendum mira ipsa non dubia vicinia praedæ, cui dudum inhiaverant, quam suis utique jam manibus elabi negabant posse. Crebris ante omnia colloquiis et promissionibus tentati obsessorum ab obsidentibus animi sunt. Proponebatur ipsis per subinde missos pellax et quaestiosa conditio, paciscendi sibi præter incolumitatem securam, amplissima certissimaque præmia, quæ promereri statim possent facili deditioe unius hominis, causæ tot malorum vel in praesens urgentium vel in futurum imminentiæ. Sic enim certo haberent, nunquam inde abecessuros, aut alio quovis respectu avertendos Romanos nisi confecta re; nec interim parcituros, aut ulla misericordia revocandos ab urendis tota regione frugibus ac tectis, agris ac satis conculcanda cor-

στρατοπέδου βαδίζων, εὐθὺς τε μετασχηματίζεται ἅλιπαρὲ βοηθεῖν, εἰς πίστιν δὲ τῶν σπονδῶν ἑαυτοῖς καὶ κῆδος ἐτίθει γενέσθαι, ὡς λαβεῖν ἐκείνον γαμβρὸν ἐπὶ θυγατρὶ. Ὁ δὲ μέγας κύριος Ἰωάννης τα καθ' αὐτὸν μὲν παρητεῖτο, ὡς μὴδ' εἶναι οἱ δυνατὸν ἐπὶ συζυγίᾳ καταληφθῆναι ἀσθενεῖ γὰρ ὄντι καὶ ποδάγρα δεινῇ προσπαλαίοντι, ἀδελφὸν δὲ οἱ εἶναι τὸν παῖδα Γουλιέλμον, ὃν καὶ εἰς κῆδος οἶον ἐκείνος προϋτενε καὶ λίαν χρήσιμον παρεδείκνυ. Ἄλλὰ τὰ μὲν τοῦ κῆδους καὶ ὕστερον ἔλεγε τελεσθῆσθαι τῶν συναλλαγμάτων κειμένων, ὃ δὴ καὶ γέγονε· τότε δὲ τριακισίους καθάλλαρους δούς αὐτῶ, ἧ καὶ πλείους, ὡς λέγεται, ἐξ αὐτῆς ἀποπέμπει, ἀνδρας ἀρείκους καὶ πολλῶν τινων καθυπερτερουῦντας. Οὓς λαθὼν καὶ τοῖς αὐτοῦ προσμίξας διὰ ταχέων, ὡς μὴδενὶ φωραθεῖη, καιρὸν ἐπιτηρήσας ἐμπίπτει τῶν πραχθέντων μὴ αἰσθημένοις μὴδὲ τι προσδοκῶσιν, ἀλλ' ἐν ἀνέσει παντοῖα διάγουσι λογισμῶν, ὡς ἔνδον ἐγκεκλεισμένον. Τέως δὲ ὡς εἰσο-

στρατοπέδου βαδίζων, εὐθὺς τε μετασχηματίζεται ἅλιπαρὲ βοηθεῖν, εἰς πίστιν δὲ τῶν σπονδῶν ἑαυτοῖς καὶ κῆδος ἐτίθει γενέσθαι, ὡς λαβεῖν ἐκείνον γαμβρὸν ἐπὶ θυγατρὶ. Ὁ δὲ μέγας κύριος Ἰωάννης τα καθ' αὐτὸν μὲν παρητεῖτο, ὡς μὴδ' εἶναι οἱ δυνατὸν ἐπὶ συζυγίᾳ καταληφθῆναι ἀσθενεῖ γὰρ ὄντι καὶ ποδάγρα δεινῇ προσπαλαίοντι, ἀδελφὸν δὲ οἱ εἶναι τὸν παῖδα Γουλιέλμον, ὃν καὶ εἰς κῆδος οἶον ἐκείνος προϋτενε καὶ λίαν χρήσιμον παρεδείκνυ. Ἄλλὰ τὰ μὲν τοῦ κῆδους καὶ ὕστερον ἔλεγε τελεσθῆσθαι τῶν συναλλαγμάτων κειμένων, ὃ δὴ καὶ γέγονε· τότε δὲ τριακισίους καθάλλαρους δούς αὐτῶ, ἧ καὶ πλείους, ὡς λέγεται, ἐξ αὐτῆς ἀποπέμπει, ἀνδρας ἀρείκους καὶ πολλῶν τινων καθυπερτερουῦντας. Οὓς λαθὼν καὶ τοῖς αὐτοῦ προσμίξας διὰ ταχέων, ὡς μὴδενὶ φωραθεῖη, καιρὸν ἐπιτηρήσας ἐμπίπτει τῶν πραχθέντων μὴ αἰσθημένοις μὴδὲ τι προσδοκῶσιν, ἀλλ' ἐν ἀνέσει παντοῖα διάγουσι λογισμῶν, ὡς ἔνδον ἐγκεκλεισμένον. Τέως δὲ ὡς εἰσο-

rumpendis, excidendis vineis, denique ipsis, si accipere oblata recusarent, tanquam hostibus inexcusablem infensis, omni belli clade per dendis, quantacunque 327 ad id perficiendum patientia opus esset. Nam sibi abundare otium, et unice vacare soluto curis aliis, quantumlibet spatium in ea obsidione consumere. Talia denuntianti despotæ Patrenses sive vere sinceraque mentis propriæ sententia, sive ita faciendum suggerente, quem intus secum habebant, Joanne duce, mansuete modesteque respondebant; excusantes, maturam in præsentem rem non esse; suppliciter orantes remitti tantisper oppugnationis impetus; magnum brevis moræ pretium fore; nam se interim confirmatis viribus, ubi præsidio, quod impositum cervicibus perferrent, eluctando satis possent, omnia quæ poscerentur effecturos et Joannem in suam redactum potestatem tradituros. Auditæ preces sunt. Vis suspenditur; fides exspectatur promissorum. Longum in his tempus abit, hinc Patrensis in artificio quod prodesse cõperat, gnæviter perstantibus, inde Romanis spes sibi vana victoriæ proximæ blandientibus. Hoc articulo rerum tentandum aliquid magnum dux Joannes constituit, adhibita in consilium, præter ipsi familiarem innatamque audaciam, extrema necessitate rerum suarum ultimo jam in discrimine pendentium: noctu per fidos paucos, juratos arcano factum habituros, demitti se curavit funibus per murum, veste antea mutata, ne posset agnosci. Tum ut erat sago nigro in famuli speciem larvatus, equi habenas manu tenens, nocte concubia dormentibus cunctis, per media transit castra, identidem inquirens supplicii clamore, si qui sciret quo abiisset sibi elapsus equus domini, monstrare ne gravaretur: magnam indicii mercedem fore. Sic euntem si qui vigiles videbant, procedere sinebant, nihil suspicati: alii abditi tabernaculis quos somnus ab audiendo non arceret, negligenter reddita intus voce respondebant negantes equum sibi visum. In hunc modum

impune trajectis quam late patebant castris Romanis universis, sub auroram per vias occultas contendit Thebas versus, quo paucis diebus inexpectatissimus pervenit. Qui enim ibi quidquam præmoneri de 328 ejus adventu potuisset, quem ne Patrenses quidem Patris excessisse adhuc noverant, paucis illis domesticorum factum, cujus soli erant conscii, silentii quod sancte promiserant fide summa celantibus. et prout convenerat Joannis absentiam tegentibus artificio facile avertente curiosas suspiciones sollicitæ præsertim et alio attentæ tali statu civitatis. At Joannes magnum Thebis dominum invenit sibi cognominem: Syriocannes quippe lingua illic usitata vocabatur. Hunc 'adiens infimis precibus orat ut sibi auxilietur, oblata in pignus fœderis propria filia ipsi nuptura. Ad ea magnus dominus Joannes negabat se aptum nuptiis, quippe cum malis desperati remedii aliis, tum incurabili præsertim conflictatum podagra. Sed fratrem sibi esse adolescentem Gulielmum, quem in istam affinitatem sibi valde probatam et utrimque judicatam utilem offerret. « Verum hæc, » inquit, « jam nunc inter nos conventa suo videlicet curabuntur tempore, » prout est revera factum, istis deinde rite celebratis nuptiis: « nunc ut quod instat prævertamus, accipe a me auxilia quæ postulas. » Datisque illi caballariis trecentis, aut, ut quidam asserunt, pluribus, eum continuo dimisit. Erant hi bellatores lectissimi omnes, plurimumque instar singuli. Hos suis admistos summa celeritate parique silentio, ne ullo sensu rei quæ parabatur hostes admonerentur, castris ad Patras positis admovens, in ea opportuno captato tempore totis viribus irrumpit. Omnium horum prorsus ignari Romani erant nihil tum minus quam tale quidpiam expectantes. Quin, ut in supina securitatem fieri amat, in omnis se generis remissiones relaxaverant, curas solvente cunctas opinione, cui ut certissimæ acquiescentes persuasissimum habebant Joannem utique ducem a quo uno metuere

βάλλει ποτὲ στρατὸς ἀκούσαντες σχεδὸν ἐταράχθησαν, ἀγνοοῦντες τὸ δρᾶμα. Τότε τοίνυν συμμίζαντες ἔνθεν μὲν οἱ περὶ τὸν Ῥιμψᾶν Ἡέρσαι, πολὺ δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν καὶ οἱ περὶ τὸν δεσπότην κράτιστοι, ἐκείθεν δὲ οἱ περὶ τὸν Ἰωάννην Ἰταλοὶ καὶ οἱ αὐτοῦ πολλοὶ γὰρ ὄντες καὶ μάχιμοι συνεβρέθηγυντο. Καὶ συμπεσόντες ὀλίγοι πλείους ἐνίκων. Οἱ μὲν γὰρ τῇ κατ' αὐτοὺς συντάξει θαρβρῶντες ἀμῆντες ὄντες καὶ ἐξ αὐτῆς ἔτοιμοι προσβλεῖν κατὰ τρόπον ἐνέπιπτον· οἱ δὲ τοῦτο μὲν τῷ ἀπροσδοκῆται καταμλαγόντες, τοῦτο δὲ καὶ πλῆθος σύμικτον ὄντες, ἐν οἷς ἀνάγκη καὶ τινὰ καὶ παρὰ τὸ χρεῶν ὀβρώδειν, ἀτάκτως καὶ ὡς οὐ σφίσι θαρβρῶντες ἐμάχοντο. Καὶ τέλος τῆς πρώτης φάλαγγος ἐκλυθείσης αἱ κατόπιν ἐν οὐ προσηκούσαις δειλίαις ἦσαν, καὶ συνεταράσσοντο καθ' αὐτοὺς θοροβούμενοι, καὶ μικρὸν ὀπισθοποδοῦντες τέλος εἰς φυγὴν ἔβλεψαν, καὶ τὸν πρότερον ὁ ἐπιὼν κατηπόδει, κάκεινθ' ἄλλος προσέπαιε, καὶ οὕτω συγχυθέντες ἀπεδύοντο μὲν τὰ ὄπλα, ἀπέλυον δὲ τοὺς ἵππους, καὶ μόνους ποσὶν ἐθαβρῶν τὸ σώζεσθαι, πολλὰ τοῦ δεσπότη τοῦ μὲν συνισῶντος εἰς θάβρος, τὸ δ' ἀπειλούντος, ἔστι δ' οὐ γὰρ καὶ παροτρύνοντος.

aliquid poterant, conclusum teneri arce, quam arctissima 329 ipsi undique obsidione circumcingerent. Ad primam igitur impressionem re videlicet inopinatissima percussi turbatique nostri omnes sunt: steterunt tamen in armis Persæ sub Rimpiane, magna pars Romani exercitus, in primis vero Joannes despota cum fortissimis suorum. In hos invectus dux Joannes cum suis Italis, plurimis et ipsis manuque promptissimis, prælium commisit acre ac cruentum, quo Romani ab Italis plures a paucioribus plane victi sunt. Nam hi confirmatis animis, ordine servato, fortes ipsi exercitatie congressibus bellicis, parati re provisa, disciplinæ industriæque vim admicentes ineluctabilem ruebant in adversos. Illi primum casus novitate attoniti, deinde ut vulgus e vario mistum genere male cohærentes, nec ita lecti omnes ut non inter fortes ignavi quidam horrore periculi trementes in composite pugnant et diffisi præsentibus tutiora circumspicerent, succubuerunt ad extremum. Porro ista phalange priore dissipata fractaque, qui retro in subsidiis stabant, pudendo correpti metu, confusam et tumultuabundam utcunque objicientes aciem, statim pedes retulerunt, initio cum quadam ordinis cura, mox effuso temere quoquo versus impetu trudentes invicem incurrentesque in sese mutuo, dum prævertere præcedentem posterior studet. Denique jam confusione prævalente pro se quisque arma exuere, equos dimittere, pedibus salutem quærere, despota quidem revocante ad officium, hortante, increpante, minas ubi cætera non profuerant addente, postremo corripiente manu quosdam et in hostem vertente. Frustra omnia: inclinata semel, ut poetice quis dixerit, pugna, metu videlicet lymphati ne sentire quidem voces despote, nedum curare videbantur, ad sibi privatim 330 consulendum sollici-

Ἐκλίθη δ' ἡ μάχη, εἶπεν ἂν τις ποιητικῶς, καὶ τοῦ δεσπότη φωνῶν ἠλόγουν, παρὶ ἐαυτοῦ τετραμῆων ἕκαστος, ἄλλοντο γὰρ μὴ τριακοσίου ἢ καὶ ἑπτὰ δισπασίου ἢ καὶ πλείονος εἶναι· ἀλλὰ τῷ κατ' σφᾶς πλῆθει τὸ πλῆθος τῶν ἀντιπέλων [P. 222] ὤριζον, ὡς οὐκ ἂν θαρβρῶντων, εἰ μὴ γὰρ καὶ αὐτοὶ πλείους ὄντες τοῖς τόσοις ἐπήλασαν. Τότε καὶ ὁ ἐσπότης ἀποκαταδοκῆσας τρέπει τε χαλινούς καὶ τῷ ἵππον ἀνίει κατὰ κράτος φεύγει. Κἀντίθεν ἴν βλέπειν ἄλλους μὲν πίπτοντας, ἄλλους δὲ φεύγοντας, τοὺς δὲ θάμνοις κρυπτομένους καὶ πρὸς τὸν ἕζεσθαι ἱκετεύειν ἑτοιμούς ὄντας, ἄλλους δ' ἐπιμάχων καὶ πέτρας καταμλαγόντας, ἄλλους δ' ἐπιμαγαγομένους, ὀπίσσω ἢ λίχνη χεῖρ ἐκπορεύει· τὸ σφάττειν ἀπότομος τῷ μεταβόλῳ τῆς ὑπερλασσομένη παρὰ τὸ δόξαν σφίσι ἐφαίκα· ἢ ἡ μοῖρα ἦν ὄλεθρος, σώμασι, χρήμασι, ἑταίροις, αὐτοῖς ἐνδύμασι· τὸ γὰρ ὁμογενεῖς μὴ ἐπιθεῖ σφάττειν, τὸ δὲ γυμνοῦν τὸν ἀλόγων δυνάτων πᾶσιν ἐπ' ἴσης ἦν. Τέλος φευγόντων αὐτοῦ φορηταῖς οἰκταῖς ἐπιθέμενοι τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ γὰρ τοῦ δεσπότη πολλὸν ἐξεφόρον τὸν αὐ-

tudine unice omnium versa. Putabant enim nos trecentos aut duplo triploque plures, sed plane pari saltem, forte superiore ipsis numero hostes instare victores: quomodo enim nisi multitudinis sibi conscii majoristalem exercitum invaderent? Intenus sustinuerat despota belli sortem expectans tunc tandem desperatis haud dubie rebus, equi habentis in fugam se quam effusissimam fecit. Hinc jam miserabilis facies campi. Videmus alios cadentes, alios fugientes, quosdam se abscondere inter ramos arbustorum, paratos tendere supplicum manus; tutiores alios latebras in præruptis montium fissuris quærere; non paucos in arboribus trahi, quibus videlicet præter spem parcerentur, deiles licet illæ ac in cædes promptæ manus, in tate sæviendi, aut emolliente quodam misericordiam humanæ sensu in tam subita conversione. Fatale autem ingruerat exitium cunctis partibus rebus, corporibus, pecuniis, armis, equis, vestibus ipsis miserorum, quibus si forte commendatis communione generis condonaret vitam misericordiam avaritiam tempus suum nactam avertabat. Itaque passim congestarum avida spoliatione vestium magni et invicem fere pares unicuique Italorum acervi constabant. His in campo gestis, rapacitas in stativa desolata fuga exercitus incubat. Tabernacula portatilesque domos illic proceræ Romani militantes, despotaque in primis, pro copia cujusque magnifice instructas habuerant. In his prædatorum versi multum inde divitiarum expertarant. Poena enim illa, qualibus principes utantur, exquisitam supellectilem, arma, equos, alia instrumenta usus familiaris, totumque illum speciose delicatum apparatus superbæ regis luxuriæ converrentes exhausserant, avara usque ad pulvisculum diligentia,

τον ἐκπώματα γὰρ ἐκεῖνα καὶ ἔπιπλα καὶ ὄπλα καὶ ἵππους καὶ θεραπείαν ἄλλην χλιδῶσαν τρυφῆς ἐξέκινουν, μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν ἐπιπόδων μυώπων, πλείστα παρακερδαίνοντες· καὶ τηνικάδε οἱ τότε ἔδειξαν προφανῶς τὸ τοῦ Ἀντισθέuous ἀληθινόν· φησὶ γὰρ ἐκεῖνος πάντ' εὐγεσθαι τὰ καλὰ τοῖς ἐχθροῖς πλὴν συνέσεως, ὡς πάνθ' οἶά τε παρὰ τούτοις γενέσθαι, ἣν σύνεσιν ἔχουσιν. Ἐδηλωσαν δὲ καὶ τὸ τῆς εὐβουλίας χρῆμα τοῖς ἀντιξοοῦσι καὶ μᾶλλον χρησίμον· χιλιήδατ γὰρ τόσας ὡς καὶ εἰς μυριάδας ποσοῦσθαι ἔν παρυστήσατο βούλευμα, καὶ οἱ χθὲς πλουτοῦντες καὶ τρυφῶντες τοῖς πηθήσει σήμερον ταπεινοὶ τε καὶ πενιχροὶ, ἀνταγωνισαμένης τῆς ἀβουλίας. Ἀρχοντα γὰρ χρῆ πειραῖσθαι καὶ κινδυνεύοντα ὡς ἡ νικήσονται ἢ εὐκλεῶς πεσοῦμενον. Κατὰ τί γὰρ καὶ ἄρχοι, εἰ μὴ γε προμηθοῖτο τῶν ἄλλων, ὧν ἄρχειν ἐτάχθη; Καὶ σκοπὸς μὲν οὐκ ἀνεύθυνος, εἰ μὴ προεῖποι καὶ προυλάξῃται, ἄρχων δ' ἀνεύθυνον πάντως, εἰ μὴ προκινδυνεύοι ὧν ἐτάχθη σκοπός; Οὐ μὲν οὖν, οὐ· πολλοῦ γε καὶ δεῖ.

Οὕτω μὴν οὐ παραλόγου τῆς τύχης συμβάσεως καὶ τῶν ὑπολειμμένων κατεπτηχότων, ἀνεῖσα τὸ πτερόν ἢ φήμη θεὸς οὔσα, ὡς λέγεται, περιαιγέλλει τὸ δυ-

σχερὲς ἐκεῖνο καὶ ἀπροσδόκητον σύμβαμα, πολλοῖς μὲν εἰς λύπην ἄλλοις δὲ καὶ εἰς ἔκπληξιν, τοῖς δ' εἰς κατάγελων, οὓς δὴ κναφρονεῖν ἔπειθε τῶν μηκέτ' ὄντων καὶ τοῖς λειπομένοις προσεπιτίθεσθαι. Ἀκούσαντες γὰρ τὸ περὶ τὸν Εὐριπον ναυτικόν, οἳς δὴ καὶ εἰς τριάκοντα [225] ναῦς ὁ στόλος ὀλίγου δέοντος ἐξηρτύετο, κατεθάβρουν τῶν ἐπὶ δις καὶ τρις πλείστων. Καὶ δὴ ἐξ αὐτῆς γε ναυστηλησάμενοι κατὰ τοῦ βασιλείου στόλου ἐξώρμων ναυλοχοῦντος περὶ πούτην Δημητριάδα, ὡς αὐτίκα φανέντες αἰρήσοντες. Καὶ ἄμ' ὀρμήσαντες ἔφθασαν, τῇ παραυτίκα τόλμη καὶ μόνῃ ἀραρότως ἐπιτίζοντες καταπλήξει τοῖς πρὸ τοῦ κατεπτηχότας σφάλμασιν. Ἐφῆπται δ' ἄρα καὶ τούτοις παρὰ μικρόν οὐ μικρὸς κίνδυνος. Τοῦτ' ἀγγελοῦν τῷ δεσπότη διαγόνοι κατὰ τὴν Δριμῖανιν, ἣ καὶ μᾶλλον τὸ ἀληθὲς εἰπεῖν καὶ ἀλύοντι τοσοῦτου συμβάντος πράγματος, ἀνέξεσέ τε τὰς τῆς ψυχῆς ὀρμὰς καὶ ὑπερεπάθησε δεισας περὶ τῷ στόλῳ, εἰ τοσοῦτου γεγονότος μὴ ἐμπλησθῆ τὸ μοιρίδιον, ἀλλὰ καὶ πέρα τῶν γεγονότων προέλθοι. Καὶ δὴ ἐξ αὐτῆς δυοῖν ἡμερῶν διάστημα ὄλης καὶ μόνῃς μιᾶς ποιεῖται νυκτὸς, καὶ τὰ τοῦ περὶ στρατοῦ συναθροίσας ἐγκαταλείμματα, παραλαβὼν σὺν αὐτῷ, τῇ Δημη-

siquidem ipsos quoque aculeos calcarium sedulo **331** colligentes apponebant lucro, tali successu demonstrante manifeste quam prudens votum fuerit Antisthenis omnia hostibus optantis bona præter mentem : nam cui consilium defuerit, ejus thesauri quantivis in pradam sapientiori cedent. In millia bellatorum toties multiplicata ut myriadem **C** non unam conflarent, ita evertit affixitque momento consilium hominis unius, et tot illi ac tanti ex heri opulentis et copia rerum usque ad luxum et delicias circumfluentibus hodie humiles, egentes, vagi palmas porrigerent, non mendicitate magis quam professione dedecoris proprii, quos sua ipsorum socordia debellasset. Nimirum duces exercitus fortem quidem et vitam quoque ac sanguinem pro gloria victoriæ pacisci certum, sed præterea vigilem ac futuri providum esse oportet, semperque acri solertia intentum, ne quis inopinatus ingruat casus. Id enim officii omnis præfectura, maxime autem militaris, sustinet. Ad hoc, inquam, tales in summo collocantur, ut longe prospiciant. An enim speculator in culpa est qui non prævidit, non præindiacverit perniciem ingruentem **D** cujus observando appulsui constitutus in specula fuerit : dux habebitur innocens, qui non præscierit, non præcaverit insidias, furtivosque impetus sagacitate præoccupans, mature obvians averterit, quod potissimum ut faciat in id evectus fastigium est? Non profecto. Minime id, inquam; nec de hoc quisquam qui sapiat dubitaverit.

Cæterum ut hunc inopinatissimum casum strenue, ut solet, in omnes late partes fama vulgavit, varios in variis repens nuntius excitavit animorum motus. Multos gravi dolore affecit; non paucos usque ad stuporem percolit; quibusdam lætus accidit, et

risum nostro ludibrio movit. Denique non defuerunt qui ex metu, quo prius tenebantur Romanæ potentie, in contemptum transirent, et præcipuum copiarum imperii robur **332** excisum dilapsamque gratulantes, delendarum quoque reliquiarum impetum caperent. Nam Latina classis quæ ad Euripum stabat, navium paulo minus triginta, sic animis aucta est audita nostri terrestris exercitus clade, ut non dubitaret triplo numerosiorem imperatoris navalem exercitum, stationem tunc circa Demetriadem habentem, incursu repentino aggredi. Inspirabat alacritatem in audax consilium certa fiducia pari fortuna utendi maritimo quoque prælio. Persuaserantque sibi, si percussis incommodo terrestri et recenti clade territis infesti supervenirent, specie ipsa sui præsentique occursum debellaturos, potiturosque mox navibus, portu præsertim inclusis et per angustias explicare sese in navalem aciem non valentibus. Et parum abfuit quin spei compotes fierent, momentoque ingens periculum summæ illic rerum fuit. Cujus cum esset raptim indicium perlatum ad Joannem despotam in locum cui nomen Drimianis fuga receptum, in quanquam plenus cladis et pudore mæroreque confusus, excitavit sese tamen, haud molles admovente stimulos justo metu, ne si novus iste quoque succederet ad votum hostium conatus, non solum accepto jam incommodo fatalis cumulus adderetur, sed ulterius quoque usque in irreparabilem imperii ruinam damni perniciis excederet. Quid enim timeri mitius poterat, si classis, sola tunc pars virium Romanis salva, deleretur? Hac sollicitudine instinctus ex effugio illo ac latebris erupit suis; et quod Drimianim ac Demetriadem intererat iter bidui una nocte pervolans, raptis secum, quas

τριάδι ἐφίσταται, καὶ τὸν στόλον ἐν γαῖᾳ κινδύνου καταλαμβάνει. Ἦδη γὰρ καὶ αἱ τῶν ἔχθρῶν νῆες ἐμφανεῖς ἦσαν προσβαλοῦσαι τὸ τηνικᾶδε. Ὡς γοῦν κατὰ στιχὰς ἴστησαν, κακείναι μὲν ἅμα προσέβαλον, αἱ δὲ τῶν Ῥωμαίων στιχηθὸν κατὰ δεκάδας ἐπήσαν, αἱ μὲν τῆς πρώτης δεκάδος τὴν πρώτην ἰδέοντο μάχην, καὶ τῆς δεκάδος ἡ πρώτη προῶρμα, ὅπου καὶ ὁ Φιλανθρωπηὸς πρωτοστράτωρ ἦν καὶ τὸ βασιλικὸν ἀνεγέγερτο σκῆπτρον, ὡς σύνηθες, καὶ δὴ συμπεσοῦσαι μάχην ἤγειραν κρατερὰν. Ἀλλ' οὐκ ἦν μίαν ἐπισφρησάντων πολλῶν ἐνεγκεῖν ὄθον καὶ περιῆσαν ἐπιθέμενοι μαχομένοις, σφάττοντες ἀνταχθόμενοι, καταβάλλοντες ἀθισταμένους. Τότο μὲν πολλοὶ καὶ μαχαίρας ἔργον ἐγένοντο, πολλοὶ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ὕδατων ὀλισθαίνοντες ἐναπέθνησκον, ἄλλοι δ' αὖ τραυματικαί γεγονότες εἰς τέλος ἀντείχον. Τὸν δὲ γε πρωτοστράτορα καὶ πολλαῖς ἔβαλλον ταῖς ἀκίσαι, κνὶ ἐπεὶ καθικέσθαι οὐκ ἦν ὀπλισμένου πεσόντος, τὰς μαχαίρας ἐμβάλλοντες τῶν ὀπλων ἐντὸς ἤκλιζοντο. Τοῦτο ταῖς λοιπαῖς ναυσὶ δίχα καὶ τοῦ κατ' αὐτὰς κινδύνου εἰς δειλίαν ἀνήκιστον περιέστατο. Ὁ δὲ γε δεσπότης τοῖς αἰγιαλοῖς ἐπιστάμενος ὤρεγε χεῖρας, καὶ κατηντιβόλει τὰ μέγιστα

colligere potuerat, reliquiis exercitus terrestri, extremo jam discrimine periclitantem Romanam ibi reperit classem. Apparebant ab alto expeditæ ad invadendum prælium hostiles naves ordinatæ seriatim. Stabant ex adverso Romanæ productis in decadas **333** versibus, acie per multiplices ordines profunda; cujus quæ frons erat decas prima committere jam cœperat, excipiens primum impetum irruentium vi summa Latinorum. In his decem nostris princeps erat ipsa prætoria, qua vehebatur Philanthropenus protostrator, unde erectum prominebat de more alte conspicuum sceptrum imperii. Ea expedito ante omnes prokursu miscuerat se hostibus strenueque dimicabat, imitantibus pro virili novem cæteris. Verum cum in unam illam extra ordinem evectam undique Latini coorientes conatibus pro se quisque vehementissimis irrumperent, non sustinuit vim atrocem ad extremum, admisitque victores, qui eluctati constantiam resistentium fortissimæ nostrorum, trucidantes adversos, deficientes obvios, miserabilem ediderunt stragem. Tunc multos absumpsit confossos gladius, multos hausit in aquam delapsos mare. Alii tamen adhuc, licet semineces vulneribus, ad finem usque resistebant. Protostratorem ipsum multis petierunt telis, quæ quoniam perferre ictum in corpus nequibant valida ubique protectum armatura, gladiis per rimas et commissuras armorum insinuatissæve illum excarnificabant per intima fodientes. Id vero animadversum ab aliarum militibus navium, acerrimis et ipsarum insultibus laborantium, fregit denique pertinacem in id loci constantiam, tristi et immedicabili injecta ex desperatione formidine, quando apparuit e littore despota manus tendens, ac supplicii clamore vociferans, sta-

φωνῶν τε καὶ ποτινώμενος, καὶ ὡς αὐτὸς ὁ δεσπότης εἶη καὶ προσβοηθεῖν ἔχοι, καὶ ὁ καιρὸς ἀναθῆναι σφίσι σφάλμα, εἰ μόνον προσίχουεν. Ὡς τε χεῖρας ἔξωθεν τοῖς ἐντὸς, καὶ προθυμίας παρὰ σύμβολα, [P. 224] ὡς ἐντεῦθεν πέμψων βοήθειαν. Οἱ δὲ καὶ παρὰ τὸ εἶκος ἠνδρίζοντο, καὶ δίχην ἔργου κατεσφάττοντο. Ὁ δὲ ταῖς παρατυχοῦσιν ἐπιστὰς ἀμῆτα λαὸν προσέπεμπε καὶ προσεβόηε καὶ φωναῖς καὶ σχήμασι πρὸς ἄμυναν παρακίλει ἐφ' ᾧ μὴ σφαλεῖη καὶ τὰ ἐκαῖ. Ὡς δ' ἐπὶ ἔργῳ ἐκείνοις ὁ κίνδυνος ἴστατο, ἄλλως ἔγνω παρακίλει καὶ θερμῶς ἱκετεύειν αὐτῷ δὴ τῷ ταπεινῷ σχήματι γὰρ τῆς δεινῆς ἐκατέρωθεν ἀντιστάσεως καὶ τῶν πιπτόντων [P. 225] ἦσαν, καὶ ἄλλοι μὲν αἶματι.

B λβ. Ὅπως κατὰ θάλασσαν ὁ πρωτοστράτωρ ἀνθρωπηὸς νικᾷ τοὺς Ἴταλοὺς κατὰ τὴν συνεργούντος ἔξωθεν καὶ τοῦ δεσπότη ἄννου. [P. 225] Ἦδη δὲ καὶ ἡ πρωτοτακτοῦσα πλοῦς ζετο ναῦς καὶ ἤδη τοῖς ἔχθροῖς ἀπήγγελε, ἡ δὲ τῶν νηῶν ἑξαρχὸς ἦν καὶ αἱ βασιλικαὶ σημαὶ καὶ οἱ τῶν μαχίμων ἀνδρῶν πρόκριτοι. Ἐπὶ τῇ

rent adhuc animis : en adesse sese despotæ auxilia ferentem ; occasionem adesse reponende hostibus cladis nuperæ, si paulum modo committeretur. Hoc loquens vultu, oculis, manuum protestatione commonebat, e terra intuens in navibus pugnantium nutu, gestu, omni præterea significatione indicans adducere se auxilium prævalidum mox moriturum. Id enim vero plurimum valuit. Milites a nota **334** facie ac voce novis repleti animis, instar aprorum, qui circumventi in ipsa morte dirum frendent, haud inermes stabant. Interim iis subsidio despota, prætorie forte naviculis repertis, lectos bellatorum milites submittere ; vocibus pariter et signis provocare, ut cœperat, animare ; concitare in ultionem, adhibere ultimum id tempus fore servandæ Romanæ rei, haud dubie perituræ, si offensionem terræ clades maritima superveniat. Hæc ardentissime agens licet, parum proficiebat : intendebatur enim periculum, et parum a conclamata perniciosa aberat. Ille conspicatus magis magisque Romanos cadere, congeminari cædes, coacervari cadavera suorum, decoloratum cruore pontum, ineluctabili vi ruere victores, aliunde jam rates auxiliium quærendum, Dei opem veniamque ardentem invocant quam demississimo habitu supplex, non frustra, ut mox videbitur.

32. *Ut mari protostrator Philanthropenus Italos vocerit, adjuvante a terra despota Joanne.*

Jam prætoria nostra expugnata vi hostium in ipsis abducebatur, et in ea universæ classis prefectus, imperatoria insignia, ipsumque adeo robore nostræ militiæ navalis, lectissimi fortissimique bellatores, quando, ut dictum est, novam addentem

τὰς προθυμίας ἐκείνων ἐπαύξων βίπτει κατὰ γῆς A τὴν καλύπτραν τῆς κεφαλῆς, καὶ κόνιν πάττειται, καὶ δάκρυσιν ἱκετεύει λίαν ἐλευσίνως μὴ καταπροέσθαι τῶν συμβόλων ἀπαγομένων. Οὕτω τὰ πολλὰ καταλιτανεύων καὶ λόγοις καὶ σχήμασι καὶ τῷ τοῦ τρόπου ταπεινῷ, πολλοὺς τε προσεπιβάλλων τοῖς ἔξωθεν ὡς ἀναπληροῦσθαι τοὺς λείποντας, ἀνήγειρέ τε τοὺς μαχομένους καὶ παρεθάρβυνε, καὶ ἀναισθήτουν πίπτοντες, καρτεριοὶ τινες καὶ παρὰ τὸ δέον φαινόμενοι. Καὶ τέλος περιγίνονται τῶν ἐχθρῶν σὺν πόνῃ πολλῇ καὶ μόχθῳ· καὶ δὴ δυοῖν ἢ καὶ τριῶν ἀποδρασασῶν αἱ λοιπαὶ κατὰ κράτος ἀλλίσκονται· καὶ οἱ μὲν σφαγέντες πεσόντες εἰς θάλασσαν ἀπεπνίγοντο, ἰχθύσι μᾶλλον ἢ ἀλόχοις καὶ τέκνοις ἦσαν φίλτατοι· οἱ δ' ἄλλοι συγκλεισθέντες γαστέρι νηὶς ἰδίας ἕκαστοι πρὸς τὴν πόλιν ἀνήγοντο δέιλαιοι, μικρὰν ὄσσην παραμυθίαν ἐπὶ τοῖς προλαβοῦσι δεινοῖς τοῖς σφαλεῖσι θέμενοι. Ὁ δὲ δεσπότης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ γυμνοὶ τῶν ἀπάντων ὄντες, προσβαλόντες τῷ

Ἀχρῖδῶν Κεραμέα, θεία ὄντως ἐλευσινή καὶ δακρύων ἀξία, περιστέλλονταί τε ὡς εἰκὸς παρ' ἐκείνου τοῖς ὑβρεῖσι, καὶ ὡς οἶόν τε θεραπεύονται. Τότε δ' ὑπερπαθήσας καὶ ὁ δεσπότης καὶ περιαλγήσας τῇ συμφορᾷ, δεσπόσυνον τρόπον φεύγων ἦσον ἐκ τῶν συμβόλων ὁ δουλείας ἐντὸς παρὰ μικρὸν κινδυνεύσας ἐλθεῖν ἢ καὶ ἐλθὼν τὸ γε μέρος τῶν ἄλλων καὶ τῆς συνόλης δυνάμει, σύμβολά τε τῆς δεσποτείας ἐκείνη, [P. 226] ὄσα ἐν καλύπτρᾳ καὶ ὑποδήμασι καὶ γε ἐν ἐφραστρίσιν ἵππων καὶ χαλινοῖς καὶ τῇ ἐκ πορφύρας ὀπογραφῇ, ἀποτίθεται, οὕτω δικαίως δαφνῆσαι τῷ βασιλεῖ, οὐκ οἶδα κατὰ λύπην σφετέραν ἢ καὶ τὴν ἐκείνου ἐκμελιξίν· ἄλλοις δὲ κοινοῖς καὶ καλύπτρᾳ ἐξ ἐρίων καταστολισθεῖς, οὕτως ἦσαν εἰς τὸ πρόσω τῷ βασιλεῖ ἐμφανισθησόμενος. Καὶ γ' ἐμφανισθεῖς τὸ πολὺ τῆς ὀργῆς καταπαύει τῇ τῶν συμβόλων ἀπαμφιάσει, καὶ μόνῃς τῆς θείας δόξας ἐλευσίνως τῷ πρὸ τοῦ ὀργισμένῳ τὰ μέγιστα.

victis animi rationem ineundam ratus despota tegmen capitis in terram abjicit, pulvere se aspergit; et quo habitu numinis opem imploraverat, in eodem perseverans vehementissime cum miserabilibus lacrymis milites orabat, ultimum prohiberent ab imperio dedecus, Augusta signa ne impune abduci, ne triumphari ab hostibus sinerent. Talia diu lamentabiliter ingeminans, demissionaque ac supplicii gestu obtutuque vocem adjunxit, nec segnius continuo submittens recentes laborantibus, quæ opportune subvenirent, fortium virorum manus, unde cæsorum damna supplerentur, robur audaciamque pugnantibus immisit excitavitque animos, ut jam supra vires conniterentur, projicerentque se in tela hostilia cæco quidam impetu. Ardor erat in mortem ruentium, quem amentum ac rationis impotem diceret. Nec minori opus erat tali articulo desperatarum rerum. Sic pene 335 victores a jam perculeis superati tandem sunt, sudore quidem multo cruoreque: sed tanti decus fuit conversæ e discrimine ultimo publicæ fortunæ in successum tantum, ut duabus tribusve tantummodo elapsis reliquæ omnes expugnatæ Latinorum naves a Romanis caperentur, plerisque veotorum lapsis aut projectis in mare, ubi gaudium epulo saginaque sui maximum piscibus dederunt, quantum scilicet allaturos sese conjugibus et liberis triumphali domum reditu speraverant. Alii Latini

superstitēs intra naves quique suas diligenti custodia servati deductique in urbem sua miseria gratum infensis spectaculum fuerunt, qualicumque solatio præcedentis cladis. At despota cum suis spoliati omnibus quæ habuerant, ad Achridensem Cerameam pervenerunt, miserabili prorsus et digna lacrymis specie. Ille nudos et omnium egenos vestivit recreavitque, quantum pro præsentī copia humanissime potuit. Hinc jam sensu pudoreque offensionis tantæ ac tam insolito ictu adversæ fortunæ fractus animo despota insignia istius tituli abjecit indignum iis sese reputans, qui modo in tam propinquo servitutis periculo fuisset, a qua non suæ illum opes aut virtus, sed casus et fuga liberassent. Quare, iis quæ usurpare prius erat solitus in capitis tegmine, in calceis, in phaleris et frenis equestribus, in rubra subscriptione, symbola despoticæ potestatis, deinceps abstinens, sic imperatori se sistit, haud scio an magis testando proprio dolori, an iræ illius deliniendæ. Et hoc quidem ipsi ex voto contigit. Videns enim eum Augustus in communi vestitu, privatoque ex lana pileo, multum de indignatione, quam audita exercitus clades in ejus 336 animo excitaverat maximam, remisit; commovente vicissim ista humili specie misericordiam in fratre, viri tanti, subita conversione sortis et tanta gloria dejecti.

E'.

α'. Ὅπως μεταξὺ λύπης καὶ ἡδονῆς ἐγένετο ὁ κρατῶν διὰ τὰ συμβάντα ἐν τῇ δύσει.

[P. 230] Οὕτω μὲν οὖν τῶν κατὰ δύσιν ξυμπεσόν-

των, καὶ τοῦ κατὰ γῆν σφάλματος ἀντιστηκωθέντος τῷ κατὰ θάλασσαν εὐτυχίματι, λύπης ὁ βασιλεὺς μεταξὺ καὶ ἡδονῆς ἦν. Ὅμως δὲ τοῖς λογισμοῖς ἐπι-

V.

1. *Ut medius inter mærorem et gaudium imperator fuerit ob ea quæ in Occidente evenerant,*

Rebus in hunc modum in Occidente gestis, et offensione terrestri successu navali compensata,

cum medius aliquandiu inter luctum et lætitiā quasi pependisset imperator, tandem cætera liberis hominum judiciis utriusque facti æstimatione permissa, magis ipse incumbens in auspiciatorem par-

τρέπων τὰ πράγματα, τὸ μὲν δυστύχημα κλαπείσιν ἄπειθε, τὸ δ' εὐτύχημα περιφανῶς ἀριστεύσασσι, καὶ τὸ μὲν χλεῦν οἷον ἤγειτο τοῦ ἀποστάτου ἐργολαβοῦντος τὰ παρὰ δύναμιν, τὸ δὲ πολέμου κατόρθωμα καὶ τρόπαιον ἄντικρυς. Ὅθεν καὶ τὰ τῆς ἄδοντος ἐνίκαι, νῆας ἐκείνας ἐννοοῦντος τῶν πολεμίων καὶ ἄνδρας ἐν αὐταῖς πλείστους, τὰς μὲν καταχθείσας τῷ νεωρίῳ, τοὺς δὲ ταῖς εἰρκτικαῖς ἐκδοθέντας σιδηροδέτους καὶ μόνῃ θῆα τὸ κατ' αὐτῶν δεικνύσας τρόπαιον. Ἐλύπει δὲ γε τὸν βασιλέα καὶ ὁ ταῖς κοπίσι κατάκοπος στρατηγός, ὡς ἐγγὺς δοκεῖν εἶναι διὰ τὰς πληγὰς τοῦ θανάτου· πρὸς γὰρ ταῖς ἄλλαις καὶ μίαν τὴν κατὰ νεφρῶν εἶχε καιρίαν ἀπειλοῦσαν θάνατον. Ὅθεν καὶ λατροῖς ἐπιμεληθεὶς καὶ μόλις πρὸς τὸ ὑγιεινότερον κλίνας τὸ περὶ αὐτοῦ δεδοικέναι τοὺς πολλοὺς ἀφροεῖτο. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἀγάλλιν ἔδει τοῦτον τὸν βασιλέα ἀντίποινα τῶν δεινῶν ὧν ἑκαρτέρει, τῷ τοῦ μεγάλου δουκὸς τιμᾷ ἀξιώματι. Ὁ μόντοι γε ἀδελφὸς τοῦ κρατοῦντος ὁ Ἰωάννης τὴν αἰτίαν ἀπατηθεὶς παρ' ἦν καὶ τὰ τῆς δεσποτείας ἀπέβαλε σύμβολα, καὶ γ' ἀποκριθεὶς τὰ ἐς χάριν, ὡς υἱῶν ἐκείνου ἀνδρωθέντων ἤδη μὴ ἂν δίκαιον

εἶναι δεσποτείας ὄνομα φέρειν τοὺς ἔξωθεν, καὶ προαπεδέχθη. Ὅθεν καὶ κοινὴν ἄλλως ἐκ χρυσοῦματος καλύπτραν ἐνθέμενος, μελαμβασίαι δὲ πάλαι καὶ τοῖς καθ' ἵππον στολισμοῖς χρώμενος, μὴ τὸ δεσπότης κεκλιῆσθαι ἀναφαίρετον εἶχε.

β'. Ὅπως σχιζομένων τῶν κατ' ἀνατολὴν ὁ πατριάρχης διὰ ταῦτα τοῖς ἐκαὶ ἐπισημαῖ.

[P. 231] Τὰ μόντοι τῆς Ἐκκλησίας ὄνομα προφανῶς, καὶ τὸ σχίσμα εἰς μέγα ἤρετο, τῶν Ἀρμενίων ἐπὶ πλέον προσηθεμένων, ὡς μὴ μόνον ἐκείνους οἱ δὴ τῷ πατριάρχῃ Ἀρσενίῳ Ἰσχυρῶν εἶδον σχιζοῦν τε καὶ ζηλοῦν ὑπὲρ ἑαυτῶν, αἱ καὶ τοὺς μὴδ' ὅλους ἰδόντας καθυπερφύσας τοῖς ἄλλοις. Ποτὲ δὲ καὶ τὸ περὶ τοῦ Ἰωσήφ ἡγεμόνου, ὡς ἀφωρισμένος εἶη, αἰρόμενον τὰς τῶν αὐτοῦ ψυχὰς ἐκτόπως ἐκύμαινε, καὶ ἐκείνους ἐπὶ τῶν θάνατον παρὰ βασιλέως χρήματα τὸ φιλοῦντες προσκειμένοις ἐπηύξανε. Οὐ γὰρ ἦν ὁ ζητήσας παρευθὺς ἐλάμβανε, ὡς λέγειν πολλὰς τῶν βασιλέων, τοῦ ἱερατικοῦ μανδύου τὸν πατριάρχῃ κληροῦντα, ὡς αὐτὸς εἶη ὁ τὰς τῆς Ἐδῆς πόλεως ἐκείνου

tem, infortunium furtivæ grassationi hostium, victoriam generositati heroicæ suorum, cunctas sortis iniquitates fortitudine splendide prævalente palam vi aperta perrumpentium, æquum censebat imputari. Atque illud quidem contemni debere contendebat velut quoddam jocularè ludibrium fœdissimi nebulonis ausi majora suis viribus, hoc magni fieri ut arduum et gloriæ solidæ plenum experimentum veræ bellicæ virtutis, cui honos tropæi jure quam optimo deberetur. Facile igitur vincebat in ejus animo gaudium mœrorem, recurrente præsertim memoria tot hostilium navium navalibus additarum suis, tot hostium in iis captorum indeque detrusorum in custodias, ubi ferro vinciti tacito sui spectaculo tropæum quasi quoddam exetarent Romanæ felicitatis. Hic tamen ne plane purus Augusto esset fructus animi, periculum Philanthropeni temperabat. 337 ita decumbentis ex vulneribus navali prælio acceptis ut ejus vitæ timeretur. Horum erat vulnèrum unum præsertim in renibus gravius, ex quo secururam mortem plerique omninabantur. Evanuit tamen triste augurium, medicis enixe ad curandum ægrum nec sine successu contententibus, ita ut brevi post tempore non dubiis redituræ valetudinis indicibus exstantibus, qui ejus causa solliciti fuerant, cura solverentur, quando imperator suarum esse partium ratus consolari passum et periclitatum sua causa talem virum, pretium ei ærumnarum ac plagarum rependit amplum, magni ducis dignitate ipsum honorando. Frater autem imperantis Joannes, cum esset ex eo quæsitum cur despota insignia deposuisset, obnoxie ad gratiam respondit, postquam jam filii ex Augusto nati in viros adolevisent, haud æquum esse despoticæ potestatis nomen in extraneis hære. Accepta responsio est, libenterque uti deinceps sua

ista modestia Joannem imperantes permisissent. Ergo is pro aureo fimbriato, quem prius gestaverat, vulgarem promiscui usus capiti pileum imposuit; nigris quoque induit pedes calceis, nigros equos proprios ephippiis instravit. Vocitari tamen in posterum quoque despota, ut ante, non desit populo ex consuetudine deferente, nec Augustis invidentibus, merum et re significatæ nomen.

2. Ut schismate per Orientem inualescente, a patriarcha contulerit pacis conciliandæ gratiam

2. Interim ecclesiasticæ res manifestis incrementis ingentibus augebatur, plurimis et dies ad Arsenitarum factionem addentibus. Non enim ii solum qui Arsenium patriarcham videri eique studuerant, abscondere se jam a communione adversariorum ejus et pro ipsius restitutione certare palam cernebantur, sed et alii passim nulli illius peculiari notitia, nullo in eum proprio affectu præoccupati unquam antea, tamen in eas partem Vulgo in primis illud omnium 338 ore celebratum de Josepho, esse illum sibi conscius excommunicationis contractæ, vehementer perturbabat plerorumque animos. Et quantum vis iste acceptis a id a principe pecuniis large profundendis extingueret invidiam, quæsito per beneficentiam favor conaretur, in eamque indulgentiam favor pronincumberet, ut nemo ab eo quidvis posceret quod statim assequeretur, tamen nec sic efficiebat quod magna et tristis circa eum solitudo cerneretur. Quo facete alludens imperator, manu sæpe prehensio patriarchæ præsentis pallio, dicere solit erat aperuisse illum sibi paradisi januas, quo ipse

ἀνογιγύς, ὡς ἄμ' ἐκείνῳ καὶ αὐτὸν εἰσελθεῖν πι-
στεύειν κατόπιν, μηδενὸς ἐμποδίζοντος. Τοὺς μὲν
οὖν ἄλλους, οἳ κατὰ πόλιν διατρίβοντες ἠνώχλου
ἀνέδην ἐκτρεπόμενοι τοῦτον, οὐδὲν ἔχων δρᾶν ἄλλο
ἢ τὸ μηδὲν φροντίζειν ἐκείνων εἰς τιμῆς λόγον καὶ
προστασίας, οὐχ ὅπως ἤξιου, ἀλλὰ καὶ ἡλόγει λε-
γόντων τὰ μάλιστα. Ἄνδρας δὲ πνευματικῶς εἰδῶς
κατ' Ἀνατολὴν ἐνιδροῦντας καὶ Θεῷ μόνῳ ζῶντας,
ἀκούων καὶ περὶ ἐκείνων ὡς σκανδαλίζοντο, ἔσπευδε
κἀκείνων τὰς γνώμας προκατασχεῖν, αὐτοῖς ὄμμασι
θεαθεῖς τοῖς ἐκείνων. Καὶ δὴ περὶ τούτων τῷ βασι-
λεῖ κοινολογησάμενος, ὑπὸ πολλῇ αἷ σπατάλῃ ἐν-
σκευασθεὶς ἐπ' Ἀνατολῆς ἤλαυνε, καὶ τοῖς ἀνδράσιν
ἐπιστάς, ὧν δὴ καὶ εἰς τὰ μάλιστα ὁ θαυμαστός ἄμ'
ἀρετὴν καὶ λόγον Βλεμίδης ἦν, πολὺς ἦν τοὺς ἄν-
δρας ὑποποιούμενος. Καὶ προσέπειθε λέγων προ-
σεῖσθαι μὲν καὶ αὐτὸς Ἀρσενίῳ καὶ πατριάρχῃ
ἡγεῖσθαι, τῶν κατ' ἐκείνου συσκευασθέντων διακε-
νῆς μηδὲ τὸ βραχὺ φροντίζων· ὅμως δ' ἀνάγκης
οὔσης τὴν Ἐκκλησίαν ποιμαίνεσθαι, ἀνάγκην εἶναι
τινὰ τὸν ἐκείνου τόπον ἀποπληροῦν, ἐκείνου μὴ ὄν-

τος. Αὐτὸς δ' εἶναι παρὰ τοὺς ἄλλους δοκιμάσαι τὸν
χρησιμεύοντα· αὐτῷ γὰρ προσκεῖσθαι καὶ βασιλεῖα
πληροφορούμενον, ὥστε μὴ ὅπως ξυμβαίνειν τισὶ
χαλεπὰ καὶ ἀνήκεστα προσκεκίμενοις ἐκείνῳ; ἀλλὰ
καὶ πολλοῖς ἄλλοις [P. 232] εὖ γίγνεσθαι διὰ τὴν
πρὸς αὐτὸν βασιλέως ἀγαθοβέλειαν. Τοῦτο καὶ πρὸς
ἄλλους τῶν πνευματικῶν ἀνδρῶν ἔλεγε, τοῦτο καὶ
πρὸς αὐτὸν Βλεμίδην, καὶ παρεούλα τὰς ἀπ' ἐκεί-
νων εὐνοίας φιλοφρονούμενος. Τῷ δὲ γε Βλεμίδῃ
καὶ ἄλλο κατὰ σκοπὸν ἦν τὸ πείθον ἐκείνον δέχεσθαι.
Ἐπειδὴ γὰρ ἐκεῖνος φιλόσοφον διαζῶν βίον ὄλος
τῶν ὧδε ἐξήρητο καὶ ἀπαθῶς εἶχε πρὸς τὰ γινόμενα,
οὔτε τι προσπαθῶν οὔτε μὴν ἐμπαθῶν, ἀλλ' ἦν ὁ
νοῦς ἐκείνῳ ὡς εἰ μὴ σώματι ὄλως κατεῖχετο, ἐν
ἐλογίζετο καὶ Ἀρσένιον εἶναι καὶ Ἰωσήφ, οὐ γυμνοῖς
αὐτοῖς προσέχων τοῖς γιγνομένοις, ὡς τὸν μὲν κρι-
νεῖν ἀδικηθέντα, τὸν δ' ἐπιθήτορα· ταῦτα γὰρ χα-
μερποῦς τινος διανοίας καὶ μηδὲν ἐχούσης τῶν πα-
ρόντων πᾶρον εἰς θεωρίαν ἡγεῖτο, ἀλλ' εἰδῶς Θεοῦ
μὲν τὸ εὐσταθὲς καὶ ἀκίνητον, ἀνθρώπων δὲ τὸ μη-
δὲν ἐν μηδενὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ κἂν βραχὺ μένειν (εὖ

post eum, nullo turbæ obstantis impedimento,
facile ingressurus videretur. Ac eos quidem qui
palam in urbe adversus Josephum declamantes popu-
lum ab eo avertabant, cum is jam omnia fru-
stra expertus nihil haberet aliud quod ageret, con-
temnere optimum putavit negligereque, nulla eo-
rum in distributione præfecturarum et honorum
ratione habenda, rejiciendisque petitionibus talium,
ac si qua forte urgente necessitate studiosius cum
eo quidpiam cogerentur agere, auribus superbe
avertendis, duritia quam facile sentirent in contu-
maciæ ipsorum ultionem affectari. Cæterum idem
audiens viros spirituales per Orientem insudantes
virtutibus. Deo viventes soli, etiam ipsos in sese
scandalizari, prævertendum inde ingruens malum
omni studio putavit, dignamque rem eam statuit
cui præsens procurandæ nulli parcens operæ va-
caret, spe videlicet invitante fore ut apud eos au-
ditarum in se absentem criminationum calumniam
conspectu ultro oblatum blandisque coram sermo
refelleret. Consilio igitur imperatori communicato
probatoque, comitatu multo splendidoque usque
ad luxum apparatu, in Orientem profectus est;
ibique cum alios viros celebres repertos, tum illum
in primis admirandum religione ac doctrina Blem-
midam, ut suis partibus adjungeret, **339** enixe
nec plane frustra laboravit. Persuasit enim eis fere
quod volebat, cum diceret studuisse se quoque
ipsam Arsenio, et pro vero illum habere patriar-
cha, existimareque vanas inique structas contra
eum hactenus et artificiose compositas machina-
tiones omnes, actaque ista cuncta ducere pro irri-
tis nec nauci facere. Sed cum iis obsistere nequi-
ret, videret autem destitutam Ecclesiam gravissimis
esse periculis expositam, ad eam sublevandam
et certissimo exitio subtrahendam accessisse, sup-
plendo utounque laco pastoris veri, aliena nec a

se revocabili injuria ejecti. Secutum autem in hoc
judicia multorum, aptum se ad id necessarium Ec-
clesiæ in necessitate tanta exhibendum officium
consentium, ob eum maxime vel auctoritatis vel
gratiæ locum quem apud imperatorem obtineret, a
quo audiretur, qui suis consiliis deferret, suis pre-
cibus annueret, prout esset utilitate probatum pu-
blica. Non modo enim opera fuisse sua mitigatam
imperatoris iram in Arsenii fautores, effectumque
ne iis ulciscendis maleque multandis summa prin-
ceps potentia uteretur, sed procuratum etiam cum
successu, multis ut aliis bene esset, pensata in
se privatim imperatoris benevolentia in cunctorum,
quoad potuisset, egentium commune beneficium
derivanda. Talia cum religiosis illis ascetis, cum
ipsi Blemmidæ, sigillatim quemque conveniens,
omni ea adhibita, quam habebat plurimam, concili-
andorum quibuscum ageret suavi efficacia, me-
morasset, vertit nimirum in sese studia eorum
affectusque rapuit, cooperante in id ipsum non pa-
rum liberali largitione, quo cunctos opportune de-
linivit, non illibenter admittentes; quanquam hæc
quidem res parum ad emolliendum ipsi Blemmi-
dam valuit. Longe aliæ viro illi, pro genio pecu-
liari ac secta disciplinæ cujusdam propriæ, Jose-
phum rationes commendarunt. Inerat Blemmidæ
animus alta quadam et aspernatrice vulgo specta-
tarum rerum philosophia subnixus, abstracta mens
quædam a concretionem corporis, et procul abjuncta
contagione humilium curarum. Nil magnopere mi-
rari; ne tangi quidem tenerrimis affectibus naturæ,
non indolere tristibus, non exultare lætis, non ef-
ferri speciosis, omnia unum esse ac perinde haberi om-
nium securo; nullo discrimine odii gratiæve de **340**
personis, nullo respectu privatarum rationum de
quibuscunque judicanti. Ergo huic tali Arsenius aut
Josephus nomina erant mera, quibus auditis nihil ille

γὰρ καὶ Ἡρακλείῳ εἰρῆσθαι τὸ μὴ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ εἶναι δις βῆπτειν, καὶ Κρατύλῳ μᾶλλον ὡς μὴ δὲ ἅπαξ, τῶν πραγμάτων δίκην αἰθέρου βέουματος παρatreχόντων), μὴ καινὸν εἶναι μηδ' ἄλλως ξένον, εἰ καὶ Ἀρσένιος ἀδικοῖτο. Τὸ γὰρ ἀναγκαῖον ἔν εἶναι καὶ μόνον τὸ εὐσεβὲς, τούτου δὲ τηρουμένου τὰλλ ἀπεβίβθαι ἀνάγκη τοῖς αἰρουμένοις ζῆν κατὰ τρόπον. Ταῦτ' ἄρα καὶ Ἰωσήφ ἐδέχετο, καίτοι πρὸς ἐκεῖνον οὕτως ἔχων ὡς μὴδὲ τῆς κέλλης ἐξελθῶν προῦπαντῆσαι, ἀλλὰ μὴδὲ προσόντι προξαναστῆναι μακρόθεν, μὴδ' ἄλλο τι τῶν εἰς θωπεῖαν καὶ σμικροπρέπειαν εἰς χάριν αὐτῷ διαπράξασθαι. Τὸ γὰρ πρὸς φιλοσοφίαν ἐπικλινὲς καὶ τὸ πρὸς τὰ εἶδη καὶ μόνια τῶν πραγμάτων ἐπιβλητικὸν ἀμειλικτον ἐκεῖνον ἐτίθει τὰ πρὸς ὕλην, καὶ τὸ ἐφετὸν κατὰ νοῦν ἔχων παρεώρα τὸ ἐφιέμενον. Ὅθεν οὐκ ἀνθρώποις, ἀλλὰ πράγμασιν ἐπιβάλλων, ἐκεῖνοις μὲν ἐτήρει τὸ θαῦμα καὶ ὑπερξεπλήττετο καὶ ἄλλως τιμῶν ἤρειτο

A ἢ τὴν κατ' ἀνθρώπους τιμὴν, ἢ δὴ δεξιώσεις ἔχει καὶ προῦπαντῆσεις καὶ δουλοπρεπεῖς καταστάσεις καὶ ἄλλ' ἄττα, οἷς δὴ χαίρομεν ἄνθρωποι. Καὶ ταῖς μὲν ἔξῃσι ἐκείναις οὕτω δὴ τιμητικῶς εἶχε καὶ ὑπερβαύμαζε, δῶρα Θεοῦ ταύτας ἡγούμενος· τοῖς δ' ἔχουσι, καθὼς ἂν καὶ κατελάμβανεν, εἶχεν, ὡς οὐ παντὸς γινομένου τοῦ γινομένου κατὰ Θεὸν καὶ ἀξίως, ἀλλ' ἐνίοτε καὶ κατ' ἀνθρώπον, παραχωροῦντος Θεοῦ. Τὴν γοῦν τοιαύτην δεισιδαιμονίαν ἀεὶ ποτ' ἀποτρεπόμενος εἰδείξε καὶ τῷ Ἰωσήφ τότε τὴν ἔξιν, οὐ προθέμενος αὐτὸν ἀτιμοῦν, ἀλλ' ἐπ' Ἰσων κᾶσιν ἔχειν τὴν κρίσιν αἰρούμενος. [P. 233] Οὕτω γὰρ καὶ τὸ φιλόσοφον φιλοσόφως ἐπλήρου τῷ μὴ λαμβάνειν πρόσωπα εἰς τὴν τοιαύτην κρίσιν, ἦν καὶ καθ' αὐτὸν κέρρικε. Πλὴν κἀκεῖνος εἰδὼς ἀνθρωπικῶν ὦν καὶ τὸ χρεῶν λειτουργήσεων, ἐπεὶ τὰ καθ' αὐτὸν διαθίμικα χάρταις ἐδίδου τὸ βούλημα, — τὸ δ' ἦν καθ' αὐτὴν τὴν μονὴν ἀεὶ ποτε διαμένειν, μὴδὲν κατὰ μὴδένα

sane ad favorem invidiamve moveretur. Unum interesse putabat sua, justum amplecti, nocentem aversari. Tum de causis protinus ipsis sine præjudicio a personis ducto statuenti Arsenius quidem injuste dejectus, Josephus illegitime intrusus videbatur. Trahi enim in censendo iudicium a studio, et pendens arbitrium liberæ mentis inclinari momentis aut obsequii obnoxii aut quæstuosarum rationum, vitio imputabat animæ humi reptantis, nec attollere se aptæ supra massam hanc vilem crassæ concretionis in contemplationem sibi congenerum et se dignarum idearum superioris spheræ. Cætorum ut in rivo profluente tam momentaneus est transitus succedentium invicem irrequieto cursu partium æquæ, ut nemo bis in eandem, quod recte dicebat Heraclitus, digitum immersum possit tingere, imo ne semel quidem, si Cratylo creditur, existimanti unicam quoque tinctionem pluribus viciesim respondere particulis semper labentis undæ, nihil novum aut inopinatum videri debere, si rebus humanis instabili sese vertigine volventibus, nullaque vel ad breve spatium inmotæ permanentes, Arsenius quoque vice sua passus esset injuriam. Porro necessarium in vita unum esse, tenere officium religiosæ Deoque subjectæ mentis; in quo qui perstare volet et ex præscripto virtutis vivere, abjicere hunc oporteat curas mortalium eventuum, et anxiiis studiis sapienti casuum occurrentium neglectu semel defungi. Hæc cum peculiariter familiaria sibi dogmata tum Blemmidas Josepho coram ipsi disseruisset, comprobavit ille laudavitque; nec mutam ab illo tamen assentationis ullius expressit vicem. Adeo enim ab huic adulando abfuit Blemmidas, ut neque ad se invisentem patriarcham obviam e cella prodire dignaretur, ac ne ingresso quidem et ad sedentem ipsum pergenti ex intervallo assurgeret aut ullam omnino tralatitiæ istius urbanitatis venerationem curaret adhibere, pusilli esse atque ad servitutem abjecti animi reputans ad hujusmodi sese aucupia gratiæ demittere. Mens

nimirum ejus exaggeratæ cujusdam et modum supergressæ vulgarem philosophiæ 341 theorematis irretorto defixa suspectu, adeoque ex altissimis duntaxat assueta rationibus æstimare res humanas, rigidum sustinebat illud et inflexibiliter erectum ab ista humilitate officiorum aulicorum omninoque a quovis respectu materiæ, quippe qui abstracte intuens quod optandum erat, quod passim optabatur negligeret. Unde non hominibus sed rebus intentus, his quidem servabat admirationem, his attentissime considerantis instupescibat, alia eas veneratione prosequendas statuens quam ista superstitione sedula commercii humani, quæ constat exceptionibus ad blanditiam compositis, affectata renidentia vultuum, occursibus officiosis cæteraque servilis obsequii professione simulata, quales nos illusiunculas invicem commutare in consuetudine vitæ urbanæ homines gaudemus. Ille autem habitus quidem istos a concretionem materiæ sejunctos (nam hos sic nude spectabat) et veneratione prosequeretur magna et supra modum admirabatur, dona Dei illos reputans. Eos porro in quibus cernerentur, pro modo quo eos ab ipsis arbitrabatur participari tractabat, sic apud se statuens, non æque omnes, quibus inessent, illos secundum Deum digne possidere, sed quosdam interdum secundum hominem, Deo permittente. Usus porro istum suum et morem libere omitteudi superstitionem istam quædam personarum anxia ædultate venerandarum etiam tunc in Josepho tenuit, non eum præcipue contemnens, sed exceptionem a suo universali iudicio et modo sibi præfixo cum omnibus agendi in hujus unius gratiam sibi non faciendam censens. Ita enim se philosophice obsequi putabat præscripto illi suæ philosophiæ jubenti non admittere ullum respectum singularium personarum in iudicio de rebus, nude ac mere ut sunt ab eo, ut dictum est, spectari æstimarique solitis. Cæterum vir hic talis reputans se hominem, et commune naturæ debitum

τρόπον ὑποπεσοῦσαν ἑτέρα, καὶ ἄπειρ εἶχεν ἐκ βασιλέων φιλοφρονήματα, ὡς συμποσοῦσθαι τὸ πᾶν τῶν νομισμάτων εἰς ἑκατὸν λιτρῶν ἀριθμὸν, καὶ αὐτὰ τῇ μονῇ τοῦ ὄντος Θεοῦ (τῷ γὰρ ὄντι κυρίως καὶ προσανέκειτο) ἀναφαίρετα διατηρηθέντα εἰς περιποίησιν τε καὶ τὴν τῶν ἐλλειμμάτων ἀποπλήρωσιν εἶναι. Τὸν δὲ τοιοῦτον τῶν ἀποτεταγμένων χάρτην καὶ αὐτὸν ἤξειον τὸν πατριάρχην ὑποσημαίνεσθαι, καὶ γε βασιλέα ἐπικυροῦν λιπαρῶς ἀξιώσει πρὸς τὴν πόλιν ἐπανελθόντα. Καὶ γέγονεν οὕτω, κἄν ἀποθανόντος ἐκείνου, ὁστράκου φασὶ μεταπεσόντος, ἀνελάμβανόν τε τὰς ἐπικυρώσεις καὶ τὰ διατεταγμένα διέλυσεν, ὡς τὰ μὲν νομίσματα τῇ Μεγάλῃ ταυτῇ ἐκκλησίᾳ προσανατεθῆναι εἰς περιποίησιν, τὴν δὲ μονὴν ἐκείνην τῇ τοῦ Γαλησίου μονῇ ὑποτεθῆναι εἰς μετόχιον. Ὁ γοῦν ἱεράρχης Ἰωσήφ τῇ ἀνατολῇ ἐφ' ἱκανὸν διατρέψας ὑπέστρεφεν εἰς Βυζάντιον.

γ. Ὅπως τῷ Βουλγάρων βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ ἡ τῆς Εὐλογίας θυγάτηρ εἰς γάμον ἐξεδόθη.

[P. 234] Καὶ μετὰ μικρὸν τῆς τοῦ βασιλέως Βουλγάρων Κωνσταντίνου συζύγου Εἰρήνης μεταλλαξάσης, εἰς σπονδὰς ὁ κρατῶν ἐκείνων θέλων συνᾶξει ἐς ὃ τοῖς κατὰ τὸν Αἴμον καὶ αὐτῇ γε Μακεδονίᾳ καὶ

Ἀθρᾶκη ἀνακωχὴν γενέσθαι, ἐπὶ πολὺ δαπανωμένων τῶν στρατευμάτων τοῖς συνεχέσι πολέμοις, πέμψας διαπρεσβεύεται, ὑπισχνούμενος εἰς κῆδος ἐκείνῳ δοῦναι καὶ τὴν ἀδελφιδτῆν ἑαυτοῦ Μαρίαν τὴν τῶν θυγατέρων τῆς Εὐλογίας δευτέραν, ἧ δὴ συνψέκει τὸ πρότερον ὁ Φιλῆς Ἀλέξιος καὶ μέγας δομέστικος. Καὶ δὴ τῶν ὄρκων προδάντων ὡς συλλαμβάνεσθαι τοῦτοις καὶ Μεσέμβρειαν καὶ Ἀγχιάλον (ἐκείνου γὰρ οὐσας κατασχέειν βασιλέα, καὶ αὐθις ἄξιον εἶναι τὸν πρὶν ἔχοντα λαμβάνειν αὐτὰς ἐπὶ τῷ γεννησομένῳ ὡς προῖκα κῆδει) ὁ μὲν βασιλεὺς τὰ μὲν τοῦ κῆδους ἐπλήρου ὡς λίαν φιλοτίμως καὶ βασιλικῶς. Συνεξήει γὰρ τῇ νυμφευθησομένῃ αὐτὸς βασιλεὺς καὶ ὁ πατριάρχης, κἄν Στγλυβρίᾳ γενόμενοι, ἐκέισε δεσποινικῶς μετασκευασάμενοι τὴν εἰς γάμον πεμπομένην τῷ Κωνσταντίνῳ, ἐκείνην μὲν ὑπὸ πλειστή δουροφρίᾳ πρὸς ἐκείνον ἀπέλυον, αὐτοὶ δ' ὑπέστρεφον. Καὶ τὰ μὲν τοῦ κῆδους οὕτως ὁ βασιλεὺς ἐξέπληρου, τὰ δὲ περὶ τὰς πόλεις ἀνεδᾶλλετο, ταῖς μὲν ἀληθείαις εἰδὼς ἐντεῦθεν παραιρηθησομένην τὴν Ῥωμαίδα τὰ κράτιστα, τῷ δὲ Κωνσταντίνῳ προφάσις ἐπλάττετο πειθανὰς, ἄλλας τε καὶ τὸ μὴ ἔχειν ἐνθῆως δοῦναι, μὴ τῶν ἐποικῶν καταδεχομένων τῶν πόλεων. Ῥωμανίας γὰρ εἶναι μέρος ἐκείνας καὶ

se soluturum sciens, testamento condito de suis rebus statuit in hunc modum. Monasterium, 342 in quo degebat et perseverare semper decreverat, sic ut tunc erat, manere semper liberum, nulli unquam subjiciendum alteri, jubebat. Quod autem pecuniæ possidebat largitione imperatorum, centum librarum summam conficiens, hoc totum monasterio eidem Deo qui est sacro (nam hæc erat peculiaris ejus domus nuncupatio) proprium servari perpetuumque attribui mandabat in fundationis augmentum aut supplementum amissorum vel quovis modo casuve deficientium. Iis porro tabulis supremæ suæ testibus voluntatis, quibus ista commendarat, subscribere patriarcham voluit; impetravitque ab eodem ut cum reversus in urbem esset, curaret easdem ratas haberi ab imperatore, et ipsius auctoritate ad quantam possent maximam firmitatem roborari. Quod et factum est, exiguo quidem operæ pretio. Nam Blemmida deinde mortuo, cunctis illis promissis et spebus, velut tegulæ, quod aiunt, inter!apsu, in irritum evanescentibus, rescissum id revocata confirmatione et cassum effectu testamentum fuit. Ac pecunia quidem magnæ huic ecclesiæ in dotis auctarium attributa est, monasterium vero, cui tam sollicitè Blemmidas caverat, Galesii monasterii dominio suppositum, ex eo pendere eique inservire jussum est. Cæterum Josephus per hunc modum, aliquanto tempore moratus in Oriente, Constantinopolim revertit.

3. Ut regi Bulgarorum Constantino filia Eulogizæ Maria in uxorem data sit.

Non multo post regis Bulgarorum Constantini conjuge Irene mortua, studens istum regem impe-

rator devincire sibi firmiori aliquo vinculo, et sic regionibus Hæmo subjectis, uti etiam Macedonia ac Thraciæ, pacem ac quietem asserere, quod eo tunc magis factu necessarium putabat, quia tot continue expeditionibus ac bellis magna jam pars Romanæ militiæ absumpta fuerat, missis eum legatis ad fœdus invitavit, pollicens 343 in sponsam se illi daturum propriam neptem, Eulogizæ suæ sororis filiam secundo genitam Mariam, quam prius in matrimonio habuerat Philes Alexius magnus domesticus. Processit, Constantino annuente tractatus usque ad conventionem fœderis sanciti juramentis, quæ distincte comprehenderent Mesembream et Anchialum, ad Constantini utique ditionem pertinentes urbes, sed hactenus occupatas ab imperatore, quas utriusque tum visum est æquum esse bona fide reddi antiquo possessori et imputari in partem dotis novæ sponsæ. His hinc promissis, illinc stipulatis, imperator deductionem sponsæ ambitiose ac regia plane pompa celebravit, ipse proficiscentem mulierem cum patriarcha comitatus Selybriam usque, indeque illam ad Constantinum frequenti ac superbo satellitio perducendam curans, ac sic Constantinopolim reversus eatenus fidem pactorum imperator præstitit. Nam quod promissarum attinebat restitutionem urbium, in ea non festinandum ratus varios ejus differendæ prætextus quæsitivè revera periculum diræ vastationis ex ea imminens terris imperio subjectis præcavendum censens. Cæterum interim Constantinum lactabat speciosis obtentibus multis colorem aliquem habentibus, quorum hic verisimilitudine inductus nonnulla videbatur. Aiebat videlicet istarum incolæ urbium recusare Bulgari subjici, cum ipsi Romani

Ῥωμαίους αὐτοὺς, μὴ εἶναι δ' εὐλογον Ῥωμαίων [P. 235] ὑπὸ Βουλγάρῳ τελεῖν. Οὐ μὲν δ' ἐς τέλος ἀπέλεγε τὴν δόξιν ὁ βασιλεὺς, ἀλλὰ προσανήρτα καιρὸν τὸν τῆς τεκνογονίας δῆθεν, ὡς ἂν καὶ κληρονομοῦ τούτῳ φανεῖντος ἐκ γένους Ῥωμαϊκοῦ εὐπροσωποῖτο καὶ ἡ ἀπόδοσις. Τὰ δ' ἦσαν γέλωσ ἀντικρυς καὶ συνειρόμενον ψεῦδος τῷ χρόνῳ συγκρύπτοντος. Ὅμως δὲ γε καὶ ἄκων ὁ Κωνσταντῖνος ὑπέμνε καὶ ἐσπένδετο, εἰ καὶ ἡ δοθεῖσά οἱ οὐ τοσοῦτον βοηθὸς ἐκείνῳ ὅσον τῇ Ῥωμαϊδί ἐπέμπετο. Ἐπὶ δ' ἐξ ἐκείνου παιδίον ἐώρα τὸν Μιχαήλ ἑαυτῆ, δευὰ ἔποιε, καὶ τὸν σύζυγον κατηγάκαζε τὰς σκονδὰς γε λύειν καὶ πολεμεῖν τὰς πόλεις προσ απαιτοῦντα. Κάντεῦθεν καὶ δευὰ οὐκ ὀλίγα ξονέβαινε, καὶ ξυμδεθῆκει ἂν πλείστα, εἰ μὴ γε ὁ βασιλεὺς κῆδος πρὸς τὸν Νογᾶν ἐπὶ νόθῳ τῇ Εὐφροσύνη φθάσας ποιῆσαι ἀνεῖχε τὰς ὀρμὰς ἐκείνου τῇ πρὸς τὸν Νογᾶν δεξιῶσαι καὶ δίδουε τὰ βουλευμάτα, ὡς αὐτίκα κατόπιν ἐπιδραμουμένων τῶν Τοχάρων, ἦν αὐτὸς ἐπὶ τῶν τοῖς βασιλείως.

δ'. Τὰ περὶ τοῦ Νογᾶ καὶ Τοχάρων, ὅπως εἶχον τὸ πρῶν. Καὶ περὶ τοῦ πρώτου βασιλείως καὶ νομοθέτου αὐτῶν.

Ὁ δὲ Νογᾶς αὐτὸς κράτιστος ἦν ἀνὴρ τῶν Τοχάρων,

εἰς στρατηγίαν τε ξυνετὸς καὶ τρίβων τῶν πράγμασιν, ὃς ἅμα πλείσταις δυνάμειν ἐξ ὀμηγῶν Τοχάρων, οὓς αὐτοὶ Μουγουλλοὺς λέγουσιν, ἐξ αποσταλείς ἐκ τῶν κατὰ τὰς Κασπίας ἀρχόντων τοῦ γένους, οὓς Κανιδὰς ὀνομάζουσιν, εἰσβάλλει τοῖς ἀνὰ τὸν Εὐξείνιον βορείοις ἔθνεσιν, ἃ δὴ τὸ κλίμα τοῖς Ῥωμαίοις ὀπῆκουε, τῆς πόλεως δ' ἀλούσας καὶ τῶν πραγμάτων εἰς στενὸν καταστάντων Ῥωμαίοις, τῶν κυρίων ἀπολειφθέντα, αὐτόνομα ἦν. Ταῦτ' ἄρα καὶ ἀκοντιῖ φανείς προσαλάμβανε καὶ καταδουλοῦτο. Ἰδῶν δὲ χώρας ἀρετώσας καὶ ἔρη εἰς ἀρχὴν κατὰ σφᾶς αὐτάρκη, ἀφηνιάζει μὴ τῶν πεμφθέντων καὶ ἑαυτῶν τὰ ἔθνη προσκτάτα ἢ ἂν χρόνου τριδουμένου, ἐπιμιγνόντας σφίσιν ἐκείνῳ μετόγαιον κατακτημένοι, Ἄλανοὶ λέγω, ἢ Ζίχοι καὶ Γόθοι, Ῥῶσοι καὶ τὰ προσηπῶν τούτοις διάφορα γένη, ἔθη τε τὰ ἐκείνων μάλιστα καὶ γλώσσαν τῷ ἔθει μεταλαμβάνουσι καὶ πᾶσι, καὶ εἰς συμμάχους αὐτοῖς γίνονται. Καὶ μετὰ τὸ πολὺ εἰς πληθὸς ἀριθμοῦ κρείττον ὁ ἐπιλήθων τῶν Τοχάρων λαὸς ἀνδίδωσι, καὶ ἀνυπόστατοι ὄκτου ἔτη γίνονται τῆς δυνάμειν, ὡς καὶ τινὰς τῶν ἂν κερίων πολέμου νόμῳ ἐπ' αὐτοῦς ἀποστάτας ἵστα οὐχ ὅπως περιγενέσθαι, ἀλλὰ καὶ σφαλῆναι τὰ κλί-

essent, nec se adhuc, quantum vis conaretur, potuisse hinc eorum aversioni mederi. Ut res fiat suaviter, exspectandum videri, dum natus Constantino filius foret ex nova conjuge: tunc enim fore omnia propiora, rege tum scilicet 344 Bulgarorum hæredem habente Romani sanguinis, cui sacramento dicere Romanos non dedeceret. Hæc allegabantur, quæ, ut vere loquamur, mera erant elusio et mendacium promissione tempus obducente inumbratum, nec plane fallens Constantinum, quanquam is volens nolens dissimulare cogebatur, et tacite dolere fucum sibi factum obtrudenda conjuge, quæ non tam ipsi adjutrix quam terræ Romanæ data esset. Maria vero postquam Constantino pepererat Michaellem filium omnijam excusatione cunctationi dempti ipsa quoque transire palam in viri sensus et utriusque factam injuriam accusare indignanter cœpit, maritum assidue sollicitans ad repetendas bello injuste negatas urbes. Unde multa mala orta sunt; et plura gravioraque prodissent, nisi Augustus mature sibi præoccupasset novo fœdere Nogam, data in uxorem ei filia sua notha Euphrosyne. Qua necessitudine devinctus imperatori Nogas palam ostendit irrupturum se cum Tocharis, quibus præerat, in Bulgarorum fines, statim atque Constantinus regiones incursare Romanas cœpisset. Suspendit hic metus consilia Bulgari, et malorum inducias Romanis fecit.

4. De Noga et Tocharis, originibusque gentis, deque primo eorum rege ac legumlatore.

Hic porro Nogas potentissimus Tocharorum erat, bellicæ artis longis experimentis multam peritiam adeptus, usu rerum in tractatione nego-

tiorum tritus. Is cum magnis copiis e genere, cujus erat et ipse, Tocharorum, qui se ipsi Muglios nominant, missus a principibus ejus gentis (Canidas appellant) circa portas Caspicas degentibus, irruerat in boreales Euxino gentes Romanis quodam subditas, sed quæ post captam a Latinis urbem, et res imperii redactas in artum, necessario neglectu 345 a dominis sui tunc juris erant. Has facile sine magno certamine prima statim ostensione cepit sibi queque subjecit. Et animadvertens ubera terras ac populos ad constituendum per se regnum idoneos, frenum excussit imperii eorum a quo erat missus, et res agere suas instituit, proprio principatu constituto. Processu deinde temporis miscentes se ipsis qui mediterranea illic incolunt, Alani videlicet, Zicchi, Gotthi et Rhossi, quique finitimas hisce habitant terras diversorum generum populi, mores paulatim ipsorum didicerunt, et cum vitæ usu linguam etiam ac vestitum eorum usurpantes, in militiæ quoque consortium assumpti, non ita multo post exercitus confecerunt innumerales, quarum conscientia usaque virium in potentiam immane quantum Tocharorum gens proficit, adeo ut quocumque se verterent, ineluctabiliter cuncta prosternerent, et cum e superioribus dominis quidam ad ipsorum defectionem ulciscendam eosque sub jugum revocandos bellicas in eos expeditiones suscepissent, non modo ipsos non vincerent, sed magnis acceptis cladibus in lucro ponerent quod plerisque suorum bello cadentibus pauci salvum reditum haberent. Gaudet hæc gens vita simplici; hærent invicem mutuo nexu civilis charitatis; tolerantés sunt laborum, in bella promptissimi; paucis ad victum cultumque indigent,

στα πεπόντας. Ἔστι τὸ ἔθνος ἀπλότητι μὲν χαίρον A καὶ φιλαλληλία, καὶ ὀξύ τε πρὸς πολέμους καὶ πο- νηρὸν, καὶ τὴν ζωὴν αὐταρκίς, καὶ γε τὰ κατὰ βίον ἀνεπινόητόν τε καὶ ἀπρομήθευτον. Ἐχρησάντο γὰρ ἀνάκαθεν νομοθέτη οὐ Σόλωνι ἢ Λυκούργῳ ἢ Δρά- κοντι (οὗτοι γὰρ Ἀθηναίους καὶ Λακεδαιμονίους καὶ τισιν ἄλλοις οἱ νομοθέται σοφοὶ σοφῶς καὶ συνετοῖς τὰ ἐς λόγον λόγοι), ἀλλ' ἀνδρὶ ἀγνώτῳ καὶ τὸ πᾶν πονηρῷ, χαλκαί μὲν τὸ πρῶτον. εἶτα δὲ καὶ εἰς Κάνιν (ἄρχοντά τις εἴποι) καταστάντι, ὅς καὶ ἐκ Κασπίων πυλώνων ἀνιστῶν τὸ ἔθνος ἐξελεθεῖν θάρ- ῤῃσαν, καὶ σφίσι ἀεὶ τὸ νικᾶν ὑπετίθει, εἰ τοῖς ἰδίοις νόμοις προσέχοιεν. Οἱ δ' ἦσαν τοῖς ἀβροῖς ἀπέχεσθαι, τοῖς τυχοῦσιν ἀρκεῖσθαι, τὸ φιλάλληλον ἔχειν, τὸ αὐτόνομον ἀποστρέφασθαι, τὸ κοινωνικὸν ἀσπάσασθαι, τὸ μηδὲν περὶ βίου σπεύδειν, τὸ πά- B σαι χρῆσθαι τροφαῖς, μηδὲν τῶν βεδήλων ἔχοντας, τὸ γυναιξὶ συνοικεῖν πλείσταις, καὶ ταύταις προσα- νατιθέναί τὸν τῶν ἀναγκαίων πορισμὸν, ὡς ἅμα μὲν τὸ γένος πληθύνεσθαι ἅμα δ' ἔχειν καὶ ὧν δέοιντο, τὸ μηδὲν τῶν καθ' ὑπόστασιν προσκτάσθαι κτημάτων, μηδ' ἐμμένειν κδίσμασιν οἴκων, ἀλλὰ μεταβαίνειν καὶ μεταφοίτην πρὸς τὸ χρῆσιμον, καὶ χρεῖα τροφῆς εἶη τῷ, οἷσι τῷ χρωμένους θηρῶν ἢ καὶ

καὶ στεγανωτέρας προσδέοι τροφῆς, ἐγκάτω οἶδς τὸ αἷμα συγκλείοντας ὑπὸ τὴν ἐφαστρίδα τιθέναί, ὡς ἐντεῦθεν μικρὸν συσταθὲν ἐκ τῆς ἐκείθεν θερμότη- τος δεῖπνον τίθεσθαι, καὶν τί που ῥάκος ἐντυχῶν τις εὔροι, ἐπιβράπτειν τῇ ἀμπεχόνῃ, καὶν οἶον ἐκεῖνο καὶ ἦ, λὰν ἡ ἀμπεχόνῃ μὴ δέοιτο (ὁ γὰρ σκοπὸς, ὡς ἂν καὶ ἄνευ χρεῖας τοῦτο ποιοῦντες, ἐπὶ τῆς χρεῖας ποιεῖν ἀναγκαζόμενοι μὴ ἀσχόνοιντο, τοῖς παλαιοῖς τὰ νέα προσπεμβάλλοντες), καὶ οὕτως αὐτοὺς μὲν ἐν ἀν- ἔσει παντοῖα ζῆν, σάριτταν καὶ ἐφαστρίδα καὶ ἐνδυμα καὶ αὐτὴν ζωὴν παρὰ τῶν τῆς γυναικωνίτιδος ἔχον- τας, αὐτοὺς δὲ πολεμοῦντας τὰ τῶν ἄλλων ἔχειν, μηδὲν πολυπραγμονοῦντας. [P. 237] Ταῦτα τοῦ νο- μοθέτου Τζιγκίσκανι (νῦν γὰρ ἀνεμνήσθη τούνομα Τζιγκίς γὰρ τὸ ὄνομα, ὁ δὲ Κανίς βασιλεὺς) τὰ παραγγέλματα ἐν ἀσφαλεῖ ἔχοντας ἀλήθειάν τε ἐν λόγοις ἀσκοῦσι καὶ δικαιοσύνην ἐν πράξει, τὸ μὲν ἐλευθερῆ προσήκον ψυχῆς, τὸ δ' εὐθύτητι γνώμης, ὡς ἀνεπατάτητον μὲν εἶναι οἷς ἂν ἀκούοι τις ἑτέρου λέγοντος, ἀνεπιθούλευτον δὲ οἷς πρᾶττοι ἂν πρὸς ἐκεῖνον ἕτερος. Ἀλλὰ Νογᾶν μὲν κηδεύσας ὁ βασι- λεὺς τῆνικᾶδε, τὸν ἐκείνων ἀρχοντα, πέμπων οὐκ ἀνίει πλείστα, ὅσα τε πρὸς ἐνδυμάτων χρῆσιν καὶ

nec sollicitè congeruunt aut consulunt in futurum avara providentia. Ad hanc scilicet formavit eos disciplinam priscus ipsorum legislator quidam, non sane Solon aut Lyourgus aut Dracon (hi enim Atheniensibus, Lacedæmoniis, et quibusdam aliis sapientes sapientibus, eruditi doctis, ad rationem exactas condiderunt leges), sed idiotia ignobilis, villis opificii labore tritus, prius faber 346 ferrarius, ex officinæ ac fornacis fuligine in imperium productus et Canis declaratus : sic illi principem appellant. Hic gentem excitavit istam ut e Caspiis portis prodire non dubitaret, polliceri ausus, quocumque bellum inferrent, nunquam victoria fraudandos, si legibus a se propositis accurate observandis attentam diligentiam impenderent. Summa legum hæc erat : Delicias aversantur. Obvii contenti sunt. Mutuæ societatis charitatem servant. Privatim sibi pro arbitrio consulere vitant. Nihil in vita victuque exquisitum affectant. Cibis quibuscumque sine mundi immundie discrimine utuntur. Uxores simul plurimas habent; et his curam parandarum rerum ad victum vestitumque utilium mandant : inde multiplicationem gentis, indidem necessariorum abundantiam nacturos. Prædiorum ac soli possessiones aspernantur. Fabricandis domibus non immorantur : vitam desultoriam hinc illuc, quocumque utilitas vocaverit, assidue migrabundam adamant. Ubi oibus defuerit, aut sagitta et venatu parant, aut secta equi vena sanguinem sugunt. Si solidiori opus alimento sit, intestinum ovis sanguine oppletum sub ephippium ponunt. Sic mora concretum et illo calore coctum sanguinem, cum vescendi desiderium fuerit, vorant. Ubicumque cuivis panni aut pellis

laeræ segmentum forte abjectum occurrerit, sublato statim vesti, qua tegitur, assuit, etiamsi bona sit nec sarto egeat. Nimirum hoc citra necessitatem fieri iubens id agebat, ut, cum opus foret, neminem puderet indumentum manu sua proprium sarcire et consarcinatis per veteramenta novis assuta pannis vestiri centonibus. Porro his præscriptionibus sperabat asculturum se ut sui summa vitæ securitate fruerentur, expeditosque ad nutum 347 haberet semper omnes, nulla uspiam sollicitudine affixos, quippe quibus sarissa, ephippium, vestis et alimenta, quibus unis egebant, muliebri ministerio cuncta e gynæceo suppedirentur, ipsi rei bellicæ uni vacarent spoliandisque alienis, nihil præterea negotii habentes, aut curiose inquirentes quid futurum esset. Talium auctor legum Tzinciscanis fuit. Nam cum proprio nomine Tzincis hic vir vocaretur, Canis vocabulum, quod regem sonat, ejus privata adjunctum appellationi Tzinciscanis nomen efficit, nunc memoria commo-um occurrens : nam cum agere de hoc cœpi, nondum venerat in mentem. Cæterum his ejus præscriptis acquiescentes contingebat istos populos veracitatem in loquendo, æquitatem in agendo tenere, quorum illud libertati animi convenit, hoc rectitudini morum illud rursus tutum præstat audientem a circumventionem fraudulenta mentientis socii : hoc a cunctis quemque insidiosè grassantium dolis liberat. Hujus gentis principem tunc Vogam sibi fœdere conciliatum imperator cum missis affatim luxuriæ nostratis instrumentis ad delicias Romani usus invitaret, minimum profecit, quod ad mollitiem quidem vestium ei suadendam spectat. Nam cum ciborum ei exquisiti gustus offerri curasset vacis

δσα πρὸς τροφῶν ποικιλίαν, πρὸς δὲ καὶ ἀνοσομιῶν οἴνων ὄλας πιθάνους φιλοτιμούμενος. Ὁ δὲ τὰ μὲν εἰς βρῶτιν καὶ πάσιν μαθῶν ἡγάπα λαμβάνων, καὶ χρυσὸν δὲ καὶ ἄργυρον ἐν ἐκπώμασι προσεδέχετο· τὰ δὲ ποικίλα ἢ πρὸς καλύπτρας ἢ πρὸς ἐνδύματα (ἐφιλοτιμεῖτο γὰρ καὶ ταῦτα προσπαστέλλων ὁ βασιλεὺς) ἀφώμενος ταῖς γερσίν ἀνηρώτα τὸν διακομισάμενον, εἰ χρησιμεῖοι πρὸς κεφαλῆν ἐπὶ τῷ ἄπνον εἶναι καὶ ἀνάλλητον ἢ καλύπτρα, εἰ ὁ ἐπανεσπαρμένονος μάργαρος ἀμύνειν ἔχοι ταῦτη τὰς ἀστραπὰς εἰ εἰς βροντῶν κτύπους, ὥστε μὴ ἐμβρόντητον γίνεσθαι τὸν φοροῦντα, ὁ λίθος συναίροτο, εἰ τὰ πολυτελεῖ αὔθις ἐνδύματα εἰς ἀπνοίαν μελῶν συλλαμβάνοι· εἰ μὲν οὐκ ἔλεγον, παρεβρίπτει, εἰ καὶ ἐνδυθεὶς ἐπ' ὀλίγον ὕσον τὰς φιλίας ἀφοσιώσασθαι, ἀπεκδυόμενος παραυτίκα μετελάμβανε κυνῶν ἢ προβατῶν τὴν συνήθη, καὶ φορῶν ἐκυδρῶτο πλέον ἢ ὅσοι ταῖς πολυτελεῖσι στολαῖς. Ὡσαύτως καὶ ἐπὶ ταῖς καλύπτραις ἐποίησε, τὴν πρὸς χρῆσιν ἀναγκαίαν τῶν περιττῶν, κἄν ἦν τῶν πολυτελεῶν, ἀνθαιρούμενος. Εἰ δ' ἐκεῖνος πλαττέμενος ὄνησιν φέρειν ἔλεγε τῷ φοροῦντι τὸ κέρας τὴν οἰανοῦν τε καὶ ὀπουδήποτε, εὐθὺς πιστευῶν ἔφορει, οὐ λίθοις οὐδὲ μαργάραις, ἀλλ' ὤφε-

λεῖα προσέχων. Τοῦτον τοιγαροῦν ἔχων ὁ βασιλεὺς ἔτοιμον τοῦ Κωνσταντίνου καταγραμῆσθαι καὶ τὴν ἐκεῖνου σκυλεύειν χώραν, εἰ τοῖς τοῦ βασιλέως ἐκείνου ἐπίοι, οὐ Μεσεμβρείας μόνον στερέβως ἀντειχετο καὶ τῆς Ἀγχιάλου, ἀλλὰ καὶ Σωζόπολιν καὶ Ἀγαθιούπολιν καὶ Κανστρίτζιν καὶ ἄλλ' ἅττα φρούρια, ἅπερ οἱ τοῦ βασιλέως ἐπισκευασάμενοι προσεκτῶντο τῷ βασιλεῖ, καὶ λίαν ἐν χεροῖν εἶχε, μηδὲ φρουρίου σκίαν προΐεμενος. Μεσεμβρείαν γὰρ καὶ ἐκ δεκτικῆς πάλαι ποτ' εἶχε, λαβὼν παρὰ τοῦ Μυτζῆ.

ε'. Τὰ περὶ τοῦ τοῦ Σέβου κήδους τοῦ βασιλέως καὶ διὰ ταῦτα τῆς τοῦ πατριάρχου ἐπιδημίας ἐκείσε.

Ὁ δὲ Μυτζῆς οὗτος, [P. 238] ἴν' ἐπαναθῶν ἐμαθέστερον διηγῆσθαι, γαμβρὸς μὲν ἦν ἐκ τῆς τῷ Ἀσῶν, σύγγαμβρος δὲ Θεοδώρου τοῦ Ἰσπρι. Ἀσῶν δ' οὗτος ἦν ὁν λόγος καὶ Ἰωάννη πατρὸς τῷ Δούκα καὶ βασιλεῖ, καὶ γε σὺν ἐκείνῳ κατὰ δύσιν ἐπίδραμεῖν, φιλοκαλίας πάσης ἔχοντα δειγμάτα. Ὡς γοῦν ἐκεῖνος ἐτελεύτα καὶ οὗτος τὴν ἀρχὴν ἐδέχετο τῶν βουλγάρων βούλγαρος ὄν, σπιθαίνειν οἱ μὲν προσκρόβειν καὶ βασιλεῖ, ὡς καὶ πολιτικῆς δι' ἔχθρας καὶ πολέμων τοῖς τῶν Ῥωμαίων

copiam vinique odorati tota dolia, his quidem non illibenter est usus. Aurum item et argentum in vasis poculisque dono datis probans admisit. At versicoloria varii generis tum capitis tegmina tum membrorum indumenta cæterorum, quarum item rerum vim magnam regia eidem munificentia imperator miserat, hæc, inquam, aspernabundus **348** in manus sumens percontabatur ab offereute an id certo præstaret bellus iste pileus capiti quod tegetet, ut nullo deinceps mali impulsu læderetur, nullum dolorem sentiret; an inspersi huic uniones cæteræque insertæ gemmæ vim haberent arcanam quampiam fulgura fulminaque avertendi a gestante; vestes item illæ speciosæ ac molles num membra quæ ambirent lassitudine in labore prohiberent. Tum illo scilicet negante, Nogas quidquid horum interrogans attigerat fastidiose rejectabat. Ac quanquam amicitie mutue contestandæ causa unam e missis ab Augusto vestibus sibi circumdare sustinuit, brevissimo eam tulit spatio, familiare statim e canina vel ovina pelle vestimentum resumens, eo se magnifice ostentans, nec minus, ut apparebat, in illo sibi quam quovis regio paludamento placens. Sic et in operimentis capitis fecit, opportuna et sibi assueta præ speciosis pretiosisque eligens. Quod si qui hæc ipsi attulerat forte fingens respondisset inesse iis quam requirebat vim doloris ac fatigationis malive omnis arcendi, tunc sane ille statim credens cuncta induisset perseveranterque gestasset, non gemmas aut margaritas videlicet, verum promissam utilitatem curans. Istum igitur tam potentem principem habens paratum imperator ad irrumpendum in Bulgariam, quoties inde se commovisset Constantinus ad deprædandas aut quoquo-

modo infestandas regiones imperio subjectas, non Mesembream solum et Anchialum securus factorum mordicus tenebat, sed præterea Sozopolim, Agathiopolum, Canstritzim et alias quasdam arces, a ducibus ejus oblata usis occasione captas; que ille omnia sic arripuerat, ut certus videretur non amittere de manibus, ac ne umbram quidem ullius ex his nuper acquisitis vel minutæ munitiunculæ unquam **349** reddere. Nam Mesembream olim possessam jure jam suo se putabat obtinere, quippe sibi donatam a legitimo tunc ejus domo Mytze.

5. De Mytze, et ut is imperatori Mesembream dederit.

Hic porro Mytzes, ut altius repetens distinctius rem exponam, gener erat Asanis ducta ejus filia, cujus sororem in matrimonio habuit Theodorus Lascaris, pari Asani affinitatis gradu admotus. Asan autem hic est, quem historia docet Joanni Duce imperatori socium fuisse, junctisque cum eo copiis incursasse communi expeditione Occiduas regiones, magna omnis elegantie indicia præbentem. Ut autem Joanne jam mortuo Asan regnum Bulgarorum Bulgarus ortu accepit, contigit eum apud imperatorem offendere, simultatibus in bellum quoque apertum prorumpentibus, Asane non semel suas copias Romanis opponente. Sed et item contigit parum gratum suis ipsum evadere Bulgariis, multis et præcipuis ipsorum ei graviter offensis infensisque. Unde is in perturbationes haud parvas incidit, proceribus, quos ab eo alienaverat invidia, inclinantibus ad Constantinum, dimidium generis trahentem ex Serbis; cui nulla cum Asane cognatione juncto quantum ad suffragium principatus decrat

ἴεσαι στρατεύμασι, συνέβαινε δὲ προσκρούειν καὶ πολλοῖς ἅμα καὶ μεγιστάσι τῶν Βουλγάρων καὶ ταραχαῖς οὐ προσηκούσαις ἐμπίπτειν. Ταῦτ' ἄρα καὶ τούτῳ διαφθονούμενοι πρὸς τὸν Κωνσταντῖνον ἐκ Σέρβων ἐξ ἡμισείας τὸ γένος ἔχοντα ἀποκλίνουσι. Ὅσιν οὖν ἐνέλιπεν οἱ πρὸς τὴν ἀρχὴν ἐκ σφετέρου γένους, μηδὲν τῷ Ἀσάν προσήκων, τὴν ἐκείνου ἐγγόνην λαβὼν εἰς γυναῖκα τοῦ Ἰωάννου πέμψαντος, ἐπ' ἴσων εἶχε τὸ πρὸς τὴν τοῦ Ἀσάν βασιλείαν δίκαιον Μυτζῆ· κάκεινος μὲν τὴν Τέργονον εἶχε, καὶ τὰ τῆς βασιλείας κλήθ' ἐπεφέρετο μεγαλοπρεπῶς· ὁ δὲ Μυτζῆς τὰ κύκλω περικρατῶν ποτὲ μὲν ἤρκειτο τούτοις καὶ καθησύχαζε, ποτὲ δ' αὖθις καὶ ἀντεφιλονεῖκει πρὸς Κωνσταντῖνον, ὃν καὶ ποτε διώκων ἀπέκλεισεν εἰς Σθενίμαχον ἡμέτερον ὄν. Καὶ εἰ μὴ ταῖς τῶν Ῥωμαίων δυνάμεσιν ἐχρήσατο πρὸς βοήθειαν, τάχ' ἂν καὶ ἀλοὺς ἀπώλετο. Ἄλλ' ἡ τύχη βέπει τὰς πλάστιγγας, καὶ δυναμωθεὶς αὖθις ὁ Κωνσταντῖνος τὸν Μυτζῆν διώκει θαρβύλωτερον. Ὁ δὲ ἅμα τέκνοις καταλαβὼν τὴν Μεσέμβρειαν, ἐκεῖθεν ἰκετεύει [P. 239] τὸν βασιλέα δέχεσθαι τοῦτον καὶ λύτρα λαμβάνειν τὴν πόλιν. Στέλλει γοῦν ὁ βασιλεὺς ἐξ αὐτῆς τὸν Γλαβᾶν κουροπαλάτην καὶ μέγαν παπίαν ἐσύστερον, καὶ ὁς ἄλλοις σύνμαχα μετὰ καὶ αὐτάρκους στρατοῦ, καταλαβὼν τὴν Μεσέμβρειαν, ἐκείνην μὲν

Α περιποιεῖ τοῖς Ῥωμαίοις, τὸν δὲ γὰρ Μυτζῆν διὰ τοῦ Αἴμου πεζῆ ἄγει πρὸς βασιλέα. Τὸν δὲ καὶ δέχεται πρόφρων καὶ παρηγορεῖ εὐμενῶς, καὶ πρὸς τῷ Σκαμάνδρῳ ἀποχωρῶντως προμηθευσάμενος ἐκεῖσε ποῦ σὺν τοῖς τέκνοις κατασκηνοῖ, συνθήκας πρὸς αὐτὸν ποιησάμενος ὥστε καὶ τὸν πρῶτιστον υἱὸν Ἰωάννην συναρμόσαι τῇ θυγατρὶ.

Ζ. Τὰ περὶ τὸ Δυβιάχιον, καὶ τοῦ σεισμοῦ τοῦ ἐκεῖ ἐνσκήψαντος.

Ἄλλὰ τῇ μὲν πρωτίστῃ τῶν θυγατέρων Εἰρήνη οὕτω προῦνδνει τῶν γάμων, τὴν δὲ γὰρ δευτέραν Ἄνναν ἤρειτο πέμπειν τῷ υἱῷ Μηλωτίνῳ (ὁ γὰρ ὁμωνυμῶν τῷ πατρὶ καὶ πρῶτος τῷ βῆγι Παιονίας εἰς θυγατέρα γεγάμδρευτο) εἰς γάμον συνάπτειν. Καὶ δὴ τῶν πρὸς ἀλλήλους συνθεσιῶν στέλλει μὲν εἰς πρεσβείαν τὸν ἱεράρχην, συνεκπέμπει δὲ καὶ τὴν κόρην ὑπὸ θεραπείᾳ μεγίστη βασιλικῇ. Καὶ γὰρ καταλαβοῦσι τὴν Βάρβροϊαν σφίσι τὰ τῆς βουλῆς ἔσθη πεμφθῆναι πρὸς τὸν Οὐρσειν Στέφανον τὸν χαρτοφύλακα Βέκκον, ἅμα δὲ σὺν ἐκείνῳ καὶ τὸν Τραϊανουπόλειως Κουδουμηνῆν. Ἦν δὲ καὶ πρὸς τῆς δεσποίνης ἐντεταγμένον τῷ χαρτοφύλακι αὐτὸν προαπελθεῖν καὶ γνωρίσαι τὰ κατὰ τοὺς Σέρβους τρανότερον, ὅπως μὲν σφίσι ἐστὶν ἡ διαίτα, ὅπως δὲ ἡ τάξις τῆς ἐκείνων ἀρχῆς διιθύνεται· ἐκείνη γὰρ καὶ μεγίστην τὴν

ex genere, supplevit affinitas, quæ illum ducta in uxorem Irene filia Theodori et Asanis nepte, a patre Theodori Joanne Augusto in Bulgariam ad has nuptias missa, in pari jam juris ad Asanis successio-nem gradu cum Mytze constituit. Et Constantinus quidem urbem Bulgariæ regiam Tenobum tenens, cæteris etiam cunctis ejus principatus ornatus insignibus, pro haud dubio Bulgarorum rege sese palam magnifice ferebat. At Mytzes circumcumsitis regionibus imperitans interdum quidem his contentus acquiescebat, interdum 350 contendebat cum Constantino, ac fuit cum eum bello persequens includere sese cogeret in arcem quamdam nostram cui Sthenimachum nomen est, ubi quominus caperetur et periret, opportune allatum a Romanis copiis auxilium prohibuit. Sed fortuna deinde vicēs alternante successuum, auctus rursus animi et viribus Constantinus tanto tamque valido impetu incubuit in Mytzen, ut his impar resistendo Mesembream cum liberis confugiens, inde legatis ad imperatorem supplicibus missis pactus cum eo deditionem sit cum sui tum ejus civitatis, qua in sui servati pretium offerret. Nec recusavit imperator, sed statim Glabam curopalatam, qui postea magnus papias fuit, cum aliis et idonea manu militum misit. Is ingressus Mesembream ejus rite possessionem iniiit imperii Romani nomine; tum Mytzen per Hæmum itinere terrestri perduxit ad imperatorem, qui ei perhumaniter excepto omnique amoris significatione recreato uberes fundos apud Scamandrum assignavit, quorum annui proventus ad victum ei cultumque splendidum abunde sufficerent. Ubi et ipse deinceps cum filiis diversatus est, pacto prius

cum imperatore inito, quo inter ipsos mutuo convenit ut Mytze primogenito Joanni primogenita item imperatoris filia desponderetur.

C 6. De fœdere imperatoris cum Serbis, deque profec-tione patriarchæ in Serbiam ea de causa.

Sic Irenæ maxime natarum Augusti provisum conjugium est. Ab hac vero secundam Annam de-crevit pater mittere ad craleum Serbiæ Stephanum Uresim, secundo ejus filio Melotino nupturam : nam primogenitus patri cognonomis jam uxorem habebat regis Pannoniæ filiam. 351 Cum igitur de omnibus ante conventum esset, ad executionem pactorum mittit imperator legatum patriarcham et cum eo sponsam virginem regio magnifice sti-patam comitatu. Illis simul cunctis ubi Berrhœam pervenerunt, expedire communitur visus est præ-mittendos ad Stephanum Uresim chartophylacem Veccum et cum eo Traianapoleos episcopum Cudumenen. Fuerat autem ab Augusta peculiariter commendatum chartophylaci ut præcederet spon-sam, priorque in Serbiam adveniens exploraret ad liquidum quodnam id esset hominum genus, quæ ibi forma vitæ cultusque, quæ ratio consuetudinis civilis, quis ordo publicæ rei, ac jus ususque prin-cipatus. Nam cum illa proficiscenti filix appa-ratum et pompam quam potuerat maxime regiam, et cum specie ac pretio ad magnificentiam, tum usu, et copia ad mollitiem deliciasque compara-tam, ambitiose attribuisset, muliebri scilicet cu-riositate nosse avebat equid paria illis, aut qua istis proportione respondentia, repertura esset sua filia. Ea de causa jusserat priorem eo proficisci Veccum, et sibi per nuntios significare quæ com-

νίου γὰρ ἐνστάτος μηνὸς ἀσυνήθεις ψόφοι τὴν γῆν ἐτάραττον συνεχῶς, οὓς δὴ βοασμοὺς κοινολογῶν εἴποι τις, καὶ ὄφρα ἦσαν σημαίνοντες ἐπιὸν ἐγγύθεν κακόν. Μιᾶς γοῦν ἡμέρας καὶ συνεχέστερον ἐπήχουν οἱ κρότοι καὶ μεῖζον ἢ πρότερον. Τοῖς μὲν οὖν ἐμπεισοῦσα δειλία ἔξω πρὸς κατοικεῖν τοῦ ἄπτεος ἐπειθεν, ὡς εἰ πλεόν γένεται ἀλυξείουσιν. Ἄλλὰ νῦν ἦν ἐπιγινομένη τοῖς ἡμερινοῖς ἐκείνοις θορύβοις, καὶ σεισμὸς ἐμπίπτει βαρὺς καὶ τῶν μνημονευομένων μεζών. Ἦν δ' ἐκεῖνος οὐ τρόμος, ὡς ἂν τις εἴποι, γῆς κατὰ τὸ λέχριον κινουμένης, ἀλλὰ κατὰ σφυγμοὺς ἀνατιναγμὸς, ὡς ἐν ἀκαρεῖ πᾶσαν τὴν πόλιν ἐκείνην ἐκ θεμελίων ἀνατραπῆναι καὶ πεσεῖν εἰς τοῦδαφος. Οἴκοι δ' ἐκεῖνοι καὶ ἀναστασεις κτισμάτων μηδὲ τὸ βραχὺ ἀντισχόντες ἐνεδίδωσαν καὶ κατέπιπτον, ἀναπολαμβανομένων ἐντὸς τῶν ἀνθρώπων, μηδενὸς ἔχοντος ὅπῃ φύγοι. Τὸ γὰρ τῶν οἰκοδομημάτων συνεχὲς τῇ ἐκείνων φυγῇ προσίστατο, καὶ πολλῶν ἦν βῆρον ἐντὸς οἰκιῶν ἢ ἐξίόντας σῶζεσθαι, πλὴν κάκεινων σωθεισῶν ἐκ μέρους· οὐδὲ γὰρ ἦν ἕτις καὶ κατὰ τὸ ἀκέραιον διεγένετο. Ἄλλη γὰρ ἐπ' ἄλλη συνέπιπτε, καὶ ὁ ταύτης πεσοῦσης τὸν κίνδυνον ἀποδράς

κατὰ τινὰ τύχην ἐπιπεσοῦσης ἄλλης συναλαμβάνετο. Καὶ ἦν ἀβρόχον μὲν τὸ δεινόν, εὐσχαρὲς δὲ ἢ ὡπτινὰ φυγόντα σῶζεσθαι. Πολλοῖς δὲ καὶ ὄναρ ἐπέπτε, οἱ καὶ πρὶν μαθεῖν τὸ συμβῆν οὐκ ἔσθαι ἀπολλύμενοι. Παιδάρια δὲ καὶ βρέφη μὴδ' ἔχοντ' εἰδέναι· τι χαλεπὸν τοῖς ἐρειπίοις συγκατακνίγοντο. Τοσοῦτος δ' ἦν ὁ ἐξαίφνης κτύπος καὶ θόρυβος, ὥστε καὶ τῆς θαλάσσης ἀναβρασσάμενης ἔξωθεν τοὺς περιγενοτάς ὑπονοεῖν, οὐχ ὅπως ἀρχτὴν ὠδίνων [P. 243] αἰεῖνα, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τοῦ κόσμου ἐπιστῆναι συντελεῖν· τῷ γὰρ παραθαλασσίαν μὲν τὴν πόλιν ἐκείνην εἶπε, δεινὸν δὲ καὶ τιναγμὸν ἐμπεισεῖν ἐξαίφνης, τόσου μὴ θορύβου γεγονότος ἀνθρώπων, τόσου δὲ πρὸς ἐπικαταπιπτόντων ἀλλήλοισι τῶν οἰκημάτων, εἰ ἔσθαι εὐρεθέντες μεζόνως κατασεισθέντες τὰς οἰκίας οὐδὲν εἶχον ὑπονοεῖν ἕτερον ἢ τοῦ κόσμου πᾶσιν ἀφάνειν. Ἐπ' οὐκ ὀλίγον οὖν τοῦ σεισμικοῦ σάντος, ὡς μηδὲν ἐστὼς ἐγκαταλειφθῆναι, ἀλλὰ τὸ ἐντὸς καταπεσεῖν καὶ τοὺς ἀνθρώπους σπαραχῶσαι, παρὰ μόνην αὐτὴν τὴν ἀκρόπολιν (καὶ τῆς καὶ ἀντέσχε καὶ οὐχ ὑπήκουε τῷ σεισμῷ), ἡμέρας ἡφανίστης συντρέχουσιν οἱ περίοικοι ἅμα μετὰ

continuum; quales boasmos sive boatus cum vulgo loquens quis dixerit. Hi nimirum clare denuntiabant immixtens malum. Cum sic aliquandiu inferne tonisset, repente die quadam acutius et continenti insonuere cœpta tonitrua, quo eorum augmento moti quidam in formidinem acriorem tectis excesserunt, diversorio extra urbem quæsito, ut si quid inde funestius ingrueret, salutem in tuto haberent. Nocte porro superveniente diurnis huiusmodi tumultibus terræ motus incidit gravis et omnibus de quibus est fando auditum vehementior. Non enim is erat tremor quasi quis dixerit terræ in obliquum nutantis, sed reciprocos validissimus impulsus, nunc velut contrahentis sese, nunc impetu contrario se dilatantis et ejicientis soli. Quo ex alterno succussu contigit universam illam momento a fundamentis everti concidereque civitatem. Domus enim, quæ, illam conflabant, et illa quantavis exstructa firmitudine exaggerataque ædificia, haud paria resistendo prostrata sunt, deprehensis intus hominibus misere oppressis, nemine quo aut qua effugeret habente. Nam erumpentibus e proprio domicilio domuum undique aliarum ruinæ occurrebant, ut sperabilior **356** salus sub tecto manentibus quam prodeuntibus videretur. Sed et si qua pars domuum terræ assultibus obsisteret (nulla autem fuit domus quæ non saltem ex parte iis dejiceretur), si cujus, inquam, ædificii membrum firmiter non labefactaretur concussu terræ, superne tamen obtinebatur altiorum in vicinia murorum casu. Alia quippe super aliam cadendo cumulabatur domus, ita ut si quem in prima succussione fortuna servasset quædam, non longum id beneficium esset: alia enim mox superincedens domus exitium frustra servato representabat. Quam ergo subitum ac vehemens, tam ineluctabile ulla vi, ulla fuga vitabile malum erat, ut commo-

dissima sors plerorumque videri potuerit, quos dormientes, velut triste somnium, mors invasit: luciferunt enim angustias præcessuri, si vigilantes, fatum extremum metus et desperationis severissimos horrores, qui calamitate improvisa citra sensum hausti sese perire nescierunt. Quæ præcipua felicitas lactentium aut nondum per statem rationis compotum puerulorum fuit. Tales enim obruti s' focative unam experiebantur miseriam corporis nullo prævio exacerbata angore animorum. Iste hæc cum ad sonitum ruentium tectorum, ad clamores et gemitus pereuntium hominum accedens horribilis fremitus insolito quoque simul effervescentis maris, qui adhuc supererant tam atrocium initia dolorum non uni quantovis usitato infortunio rerum humanarum, sed ultimæ consummationi nature ac mundi universi præludens putabant. Cum enim ad mare tumultuosius tum quam antea unquam intumescens sita Dyrrachensis urbs esset, cumque ex urbis universæ varia ruina, ex collisione caducarum molium, ex ejulatibus consternatorum aut morientium concentus horrifice mistus immanium sonorum fragorumque aerem completeret, qui extra Dyrrhachium illa nocte fuerunt, accipientes attonitis auribus tumultuosissimam istam confusionem vocum et strepituum horribilissimorum, nihil sane suspicari mitius poterant quam advenisse finem **357** extremum rerum humanarum et fatalem cœli ac terre destructioni diem. Hac violentia per spatium temporis non exiguum grassatus in urbe terræ motus nihil ibi jam in quod pergere salvare reliquum fecerat; præter arcem, quæ una illæsa stetit, omnia ædificia collapsa omnes in iis repertos homines communi sepulcro tumulaverant. Eam tragicam ubi late ostendit oculis speciem ortus diei, quæ tam diram exi-

τε καὶ δικέλλαις καὶ παντὶ τῷ προστυχόντι ὄργανῳ ἄλλοις ἢ καὶ πλείστοις ὄργανοις, καὶ προσπυκνότες ὄρυττον, ἵνα γοῦν καὶ τισὶ ταλαιπώροις ἔτι ζῶσιν ἀπαμύναεν τοῦ κινδύνου, τὸ δὲ πλεόν ὡς ἂν καὶ πλοῦτον παντοδαπὸν ἐκφορήσαντες τοῖς ἐρείπιοις κατασπασθέντα λαβόντες ἔχοιεν· τότε γὰρ τοῖς πράγμασι τῶν πασόντων καὶ οἱ κληρονόμοι συγκατεδύοντο, καὶ ὁ λαγχανέιν τὰς ἐξούλης δίκας ἐκείνοις οὐκ ἦν. Ἐφ' ἡμέραις οὖν ἅπαν τὸ γεγονός εἰς ἕδαφος κατασκάψαντες καὶ χρυσοῦν ἀμήσαντες θέρους Ἀλβανοὶ τε καὶ οἱ περίοικοι, ὡς ἄμεις χρώμενοι ταῖς δικέλλαις, τέλος ἔρημον ἀφίαισι τὴν ποτὴν πόλιν ἐκείνην, γνωρίζομένην σημεῖοις τισὶν ἀμυδροῖς, ἐν οὔσι καταλεγομένην οὐ τῷ εἶναι, ἀλλὰ μόνῳ τῷ ὀνομάζεσθαι. Ὁ δ' ἐκείνης ἀρχιερεὺς Νικήτας εὐρεθείς κἀκείνος τῷ τότε, καὶ φυλαχθεὶς μὲν, ἀλλ' ἐν πολλοῖς τῶν μελῶν τὰ σύμβολα τοῦ κινδύνου φέρων, πικρὰν ἰδὼν συμφορὰν καὶ ἦν ἤκιστ' ἂν τις καὶ προσεδόκησε πώποτε, κατὰ φθορὰν φεύγει, ἀπειρὸς ἔρημον οὐχ ἑαυτοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ταύτης ἐποίκων καὶ κάλλους κτισμάτων καὶ πραγμάτων αὐτῶν τὴν μητρόπολιν.

ἦ. Τὰ κατὰ τὸν ῥῆγα Κάρουλον, καὶ ὅπως στόλον ἐξηρτύετο.

[P. 244] Τότε τοίνυν καὶ ὁ ῥῆξ Πουλίας Κάρου-

λος, ἔκαλοι τὸν Μαφρὸν καταγωνισάμενος, ἐν ἀκμῇ ἦν τῶν καθ' αὐτὸν πραγμάτων, καὶ νεῶν παρασκευαῖς πλείστον ἐμεγαλύνετο, ἔκσπονδος ὢν βασιλεῖ τὰ πλείστα ἐπ' αἰτίαις τῶν Βαλδουίνου συναλλαγμάτων, ὡς ἐντεῦθεν ἐπὶ τῇ πόλει οὔεσθαι δικαιοῦσθαι. Περσεύεσκε μὲν καὶ τὸ ναυτικὸν πλείστον ὄσον, καὶ σώμασι καὶ ὄπλοις καὶ χρήμασι συνεκρότει· οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τὸν πάμπαν προσελίπερει· καὶ θερμῶς ἐδέετο ἐφεῖναι οἱ τὴν κατὰ τῆς πόλεως ἔκστρατείαν, ὡς καὶ ἄλλως δίκαιον ὄν ζητεῖν τὰ τῶν περὶ αὐτοῦ, ἐφ' οἷς σφίσι συμφωνοῦσι καὶ ἡ Ἐκκλησία συνῆνει καὶ συνεργεῖν τὰ μέγιστα ὑπισχεῖτο. Καὶ ὁ μὲν ἐν τοῦτοις ἦν, ἐκ πολλοῦ παρασκευαζόμενος· ὁ δὲ βασιλεὺς ἀνέριστα τὰ πρὸς ἐκείνον διαγωνίσκων καὶ τὸ πᾶν ἀδήριτα, ὅτι καὶ πλείστοις μὲν ταῖς ναυσὶν ἐξηρτύετο, πολλῶν δὲ καὶ τῶν κατὰ γῆν περικῶν διὰ Βρεντησίου περαιωθησόμενος εἰς τὸ τοῦ Δυβράχίου ἐπίνειον, ἐρήμου ὄντος ἡ καὶ μᾶλλον παρ' ἐκείνου κατεχομένου, εἰς τὸ ἀνακτισθῆναι χρησόμενος, ὡς ἐλίγετο, δυνατὸς ἦν, κἀντεῦθεν διττὸν ὑπὸνόμεναι τὸ στράτευμα, ἄλλως ἔγνω τὴν πρὸς ἐκείνον μάχην μεταχειρίσασθαι. Καὶ δὴ πολλάκις μὲν οὐκ ἰδίους πέμπων παρὰ τὸν πάμπαν (οὐ γὰρ ἐδύνατο ἐκείνου κατὰ θύρας ἀπαντῶν-

cepit noctem, concurrerunt ex agris undique quam maximo numero, sumptis in manibus ligonibus et marris omnique terræ movendæ apto instrumento, quod cuique in manum quærenti venerat. Cum his acervum illum immanem ruinarum, qui pridie urbs fuerat, undique aggressi fodere cœperunt, sive urgente charitate, si quem forte miserum adhuc spirantem inter ruta et cæsadirutarum ædium vindicare ab interitu possent, sive, quæ maxima pars erat, instinctu avaræ cupiditatis, ut tot divitias ibi cum possessoribus sepultas nec alium jam habentes legitimum hæredem, dominis cum sobole et cognatione universa pariter occumbentibus, in suos ipsi usus auferrent, securi forensium tricarum nec metuentes interdictum unde vi. Hic aliquot dierum labor fuit, quo illa versando scrutandoque evoluta congeries et in unam utcunque æquatam complanata superficiem est. Ex eo multi campo messuere segetem auream, ligonibus usi vice falcium, Albanitæ cæterique circum habitantes, demumque cum præda recedentes plane desertam reliquerunt illam olim urbem, ubi fuerit signis nunc tantum exilibus monstrantem, in urbibus numeratam dicis tantum causa, et nomine tenus, cum modo urbs non sit. At ejus antistes Nicetas unus repertorum inter ruinas, et servatus superstes ille quidam, cæterum in multis cicatricibus reliquis ex plagis quas illapsu saxorum tignorūque acceperat, luculenta vestigia mirabiliter vitati periculi circumferens, memoria ipsa cladis, quam viderat et senserat atrociorē 358 opinione omni, percussus adeo est ut locum fugerit nec sustinerit insistere sepulcro suæ metropolis, quam orbata civibus, corona mœnium et ædificiorum elegantium omni ornatu, opibus quoque spoliata,

PATROL. GR. CXLIII.

hæc ad extremum sui pastoris accessio reliquit plane desolatam.

8. De rege Carolo, ut is classem armaverit.

Hac tempestate fortuna regis Apuliæ Caroli, qui jam pridem Manfredum debellaverat, in flore atque apice felicitatis erat. In primis apparatu ingenti navali potens et formidandus habetur. Palam autem se ferebat infensum imperatori ob societatem affinitate firmatam quæ ipsi cum Balduino intercodebat. Cui velut jus vindicaturus pristinum, expeditionem in urbem Constantinopolim adornabat, navesque ad id et prævalidas et plurimas et tum corporibus tum armis tum cæteris utilibus ad scopum rebus copiosissimè instructas comparavit et congregaverat. Neque his contentus a Papa etiam petebat et ardentibus instabat precibus, ut Constantinopolitanæ hujusmodi expeditionis auctor ipse fieret seque isti negotio præficeret: dignum enim esse id bellum, quo videlicet repetenda filiorum ejus esset hæreditas, quod Patris communis nomine auspiciisque generetur. In quæ illis consentientibus, Ecclesia quoque consilium probavit, et cooperaturam se ad effectum votorum quam posset maxime promisit. His tunc agitandis consiciendisque intentus Carolus erat. Imperator vero prorsus imparē se sentiens isti sustinendo bello, nec quidquam dubitans quin succumberet Romana res, si contra eam Carolus duceret tum illam, de qua dixi, instructissimam classem, tum simul fortissimum, quem item paraverat, terrestrem exercitum, Brundisio in Dyrrhachii navale jam vacuum et occupanti expositum mox, prout destinaverat, 359 deportandum. Bifariam enim isto modo partiri copias Carolus de

26

τος), ἄλλως δὲ γραμματοφόρους κρυφθόν, καὶ διὰ καὶ Ἴταλῶν ἐπιδόξους ὅσους ᾔδει φιλοῦντας καὶ τῆς ἐκείνων συμμορίας γινωσκομένους, ἔστι δ' ἐνίοτε καὶ οὗς φρερίους αὐτοὶ λέγουσιν, ἀδελφοὺς δῆθεν, ὑπερχόμενος καὶ θωπεύων, πολλὸς ἦν ὀπισθεῶν τὸν Ῥώμης ἀρχιερέα καὶ καταποτινῶμενος μὴ ἐφείναι Καρούλῳ τὰ κατὰ νοῦν πράττειν, μηδὲ συγχωρεῖν Χριστιανοῖς ἐπὶ Χριστιανούς στρατεύεσθαι· εἶναι γὰρ καὶ Ῥωμαίους, οὗς αὐτοὶ Γραικοὺς ὀνομάζουσι, τοῦ αὐτοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς αὐτῆς Ἐκκλησίας τοῖς Ἴταλοῖς, ἔχειν δὲ καὶ αὐτὸν τοῦτον πατέρα πνευματικὸν καὶ λογίζεσθαι ἀρχιερέων ὄντα τὸν πρῶτιστον. Ἦδη δὲ καὶ ὑπισχνεῖτό οἱ τὰ χρηστότερα· [P. 215] τὰ δ' ἦν τὸ μίαν μάνδρην γενέσθαι τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ, καὶ ἀρθῆναι τὸ μέσον σκάνδαλον, ἀνόνητα ἐπισφραγίσαν ἐκ παλαιότητος ταῖς Ἐκκλησίαις· μηδὲ γὰρ εἶναι λοιπὸν ἐμποδῶν τοῦ ταῦτα γίνεσθαι ἀποκατασταθείσης τοῖς ἐξορίστοις τῆς πόλεως. Ταῦτά τε συχνάκις διεμήνυε, καὶ χρυσὸν πέμπων Καδδηνσλοῖς (στρόφιγγιν ἡ Ἑλλην εἴπει, ὡς Θύρας οὐσης τοῦ πάππα κατὰ τὴν Χριστοῦ μίμησιν) καὶ οἷς ἄλ-

λοῖς ἐπίστευε φίλοις, εὔδοα τὰ τῆς πρὸς τὸν κίπικετλας καθίστα, καὶ ὁ Κάρολος ἐκαλύετο. Αὐτὸ δὲ καὶ πλέον ὁ βασιλεὺς τῆν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν εἰρήνην ἐπισυνδίων, τοὺς μὲν ἐκαίθεν ἐρχομένους καὶ μᾶλλον εἰ τῆς Ἐκκλησίας ἐκείνης εἶεν, φιλοφρονῶς προσέτετο, ὡς καὶ ποτε τὸν Κροτωνῆς ἐκπέπον, ἄνδρα λόγιον ὄντα καὶ διγλωσσοῦντα καὶ ἐκστήμην τὴν θείαν, ὃν καὶ τῷ πατριάρχῳ κίμωνι κυβερνῶν μετὰ καιρὸν μετμεφίαζε πρὸς τὸ Ἑλλήκώτερον, καὶ ἔκκλησίαν διδόναι οἱ τῷ λόγῳ τῆς ἐκδόσεως, ὡς σχολάζοντι τῆς λαχοῦσης, ἡμεῖς καὶ φκονόμαί· κἂν ἐγένετο, εἰ μὴ γε φερθεῖς ἐκείνους εἰς δύσνοιαν καὶ τῶν ἡμετέρων βλάβῃ σίμειναι Ἑλληνας ἐστολισθαί καὶ πάλιν εἶχε, ἡ ἑκείνη κίμων εὐμένειαν ἀπολωλεκῶς περὶ που ἐκείνη κλειαν ἐξωρίζετο. Τέως δ' οὖν τῆ Ἐκκλησίᾳ ἐμποδῶν κατὰ πᾶν ἐκείνην συγχρῆσθαι ἐκέλευε. Ἄλλους δὲ πολλοὺς πλείστους φερθεῖς καὶ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἐπεμπεν ἀρχιερέα καὶ πατριάρχη, ἐκ τῆς προσφορᾶς αὐτῶν κοινῶν ψαλμοῖς, ἐν ταῖς ἐπὶ τῶν ἀδύτων εἰσπραγίας καὶ

creverat; et jam misisse Dyrrhachium dicebatur qui solum præoccuparent ubi steterat illa civitas, quam etiam, ut ferebatur, rescire cogitabat. Cum, inquam, hæc secum reputaret imperator, alia omnino ratione quam vi aperta instantibus occurrendum malis censuit. Missitabat igitur frequenter preces et litteras supplices ad papam, non per legatos aut homines agnitos pro suis (frustra enim tales mittere conaretur, tenente citiores Roma provincias et quasi portas ipsas aulæ pontificiæ Carolo, haud dubie prohibitorio ne transirent), sed per alios fidos et non suspectos ob dissimulatum habitum tabellarios, et per quosdam Italos illustres, quorum sibi amicitiam paraverat quosque a Carolo partibus alienis norat. Utebatur et ad id interdum ejus generis hominum ministerio, quos Latini Frerios vocant, quasi diceret fratres, quos ad id sibi officii præstandum artificio blanditiarum attraxerat. Horum interventu omnium multus erat in obsecrando obtestandoque Pontifice Romano, ne sineret Carolum exsequi quæ destinaverat, neve permitteret Christianis Christianis bellum inferre: esse enim nos quoque Romanos, quos Latini Græcos appellarent, uni eidemque subjectos Christo, unum unius Ecclesiæ corpus cum Italis conflantes; se quoque papam habere atque agnoscere spiritualem Patrem, episcoporum omnium principem. Huic professioni promissiones in posterum plausibiliores addebat, daturum se ei videlicet efficacem operam quo in unum ovile redigeretur Ecclesia Dei, nationum discrimine sublato, et scandalo damonosi discidii, quo dudum perniciose communis concordia dirimebatur, de medio amoto: nihil enim jam obstiturum quominus id fieret, restitutis in patriam antiquam suam Constantinopolim illis qui ex ea 300 dudum pulsati per Latinos fuerant. Talia simul subinde inculcabat, simul aurum trans-

mittebat ad cardinales, quæ vox Latina Græce respondet significanti cardines, studens hæc arte papam, qui et ipse, quod de Christo dicitur, quasi ostium est, his quasi cardinibus ei affixis in qua ipsi esset utile partem invertere, quod non frustra tentavit, impetrato tum a papa quod petebat a Carolo ne sibi bellum inferret prohibito. Ipse interim imperator magis magisque attendens paci Ecclesiæ procurandæ arctiusque stringens homines Italiæ ditionis, maxime si ecclesiæ essent et Latini ritus, forte Constantinopoli pergrinantes aut degentes benevolentissime adhibens adhībentesque. Id quod observare licuit in episcopo quondam Crotonæ, viro litteris divitiis pererato et lingua juxta utraque diserto, quem in patriæ comitatu collocatum eique commendatum postea quod tempus sacris Græci ritus vestibus indolis volens procuransque ut ecclesia hic ei gubernaretur per delegationem, ut solet dici, traderetur; cuius delegationis capax erat, quippe qui ejus, quam primum fuerat sortitus, cura et gubernatione liber esset. Quod effectum haud dubie fuisset, nisi eo hæc ille deprehensus moliri nescio quid inimico animo in nostrum damnum, in vestitu quidem Græco perseverare permissus etiam postea fuisset, tamen amissa deinde imperatoris gratia exhereditata circa Heracleam Ponti missus esset ob nescio quam civilem causam. In qua ipsa eam adhibuit moderationem, ut declararet non obstare se quominus eo licet exulante suo jussu, Ecclesia ad quodcumque utilem putaret uleretur. Alios vero Latinos plures et in iis sæpissime Frerios, humaniter excepit et in ecclesiam misit, ut ibi ab episcopis et patriæ archa in omnem libere sacrorum communione admittentur, oblationis, psalmodiæ, ingressus adytorum, stationum, participationis 301 divitiarum, quem antidorum vocant, cunctis hiis com-

στάσειν, ἐν μεταλήψει τοῦ θείου ἄρτου, ὃν ἀντιδω-
ρον λέγουσιν, ἐκ πάντων ἄλλων πλὴν μεταλήψεως
(οὐ γὰρ ἔχρηζον) τὴν εἰς ἐγγύας κειμένην τῶν Ἐκ-
κλησιῶν εἰρήνην κατεμπεδῶν τε καὶ προασφαλιζό-
μενος,

θ'. Ὅπως πρέσβεις ὁ βροικεὺς πρὸς τὸν ῥῆγα
Φραγγίας ἀπέστειλεν.

[P. 246] Ἐπεμπε δὲ καὶ ἄνδρας ἐκκλησιαστικούς
πολὺ τὸ ἀξιοπρεπὲς ἐκ τε τρόπου καὶ ὀφικίων ἔχον-
τας πρὸς τὸν ῥῆγα Φραγγίας, αὐτάδελφον μὲν τοῦ
Καρούλου τὸ γένος ὄντα, τοὺς τρόπους δὲ ἤκιστα
ἀδελφίζοντα. Οἱ δ' ἦσαν ὁ τε τῆς Ἐκκλησίας χαρτο-
φύλαξ ὁ Βεκκος καὶ ὁ τοῦ βασιλικοῦ ἀρχιδιάκονος
κλήρου Μελιττινιώτης. Οἷς δὴ καὶ οὐκ ἐκχωροῦν εἰς
βρεντήσιον διαπεραιούσθαι καὶ γῆ χρωμένους βαδί-
ζειν, τὴν μὲν μέχρι καὶ Αὐλώνος ὁδὸν ἵπποις χρω-
μένους ὁδεύειν παρεῖχεν, ἐκείθεν δὲ νηὸς ἐπιβάντας
καὶ θάλασσαν τέμνοντας τὴν ἐς τὸν ῥῆγα, ὅπου ποτ'
ἂν εὐρεθῆι διάγων, ποιεῖσθαι διαπεραιωσιν. Ἦν δὲ
οἱ ὁ τῆς πρεσβείας σκοπὸς κάκεινον δώροισ καὶ λό-
γοις ὡς δυνατὸν ἐκμειλίσσεσθαι, καὶ παρασκευάζειν
εἰρηνικὸν ὄντα ταῖς φήμασι γράφειν μὲν καὶ πρὸς
τὸν ἀδελφὸν τὰ εἰκότα καὶ τὸ θράσος ἐκμαλάττειν
καὶ τὰς ὀρμάς ἐκείνου ἀνέχειν. Ῥᾶον γὰρ, ὡς καὶ
τινα οἶσθαι, πρῶτον ὄντα καὶ ῥῆγα τιμημένον ἀρ-

χῆθεν καὶ ἐπὶ μεγαλειότητι ἐξουσίας τιμώμενον,
πρὸς δὲ καὶ τοὺς τρόπους εὐθὺν, τὸν δεῦτερον καὶ
χθὲς εἰς ῥῆγα τιμημένον, πρὸς δὲ καὶ τῆ ἐξουσίᾳ
λειπόμενον καὶ δε σκολιὸν πείθειν· μηδὲ γὰρ ἀπευ-
θύνεσθαι ποτε τὸ ὄρθον πρὸς τὸ σκολιόν, εἰ δ' οὖν,
μηδ' ἀποσκολιούσθαι, ἀλλὰ τὸ σκολιὸν πρὸς τὸ εὐθὺ,
παρ' ὃ καὶ ἡ προσήγορία τῆς ποιότητος εἰληπται.
Εἰ μὲν οὖν πείθοι, ἀλλ' οὖν ἐντυγχάνειν τῷ πάππῳ
ὑπὲρ Γραικῶν, ἀδελφῶν καὶ αὐτῶν ἄντων καὶ τοῦ
κύτου ἤξιωμένων ὀνόματος, καὶ οὕτως ἐκκόπτειν
πειράσθαι τὰ κατὰ τῶν Ῥωμαίων τοῦ ἀδελφοῦ μη-
χανήματα. Ταῦτα τῷ βασιλέως ὀναθεμένου τοῖς
πρεσβευσιν, ὑπὸ μεγάλῃ θεραπειᾷ λαοῦ τε καὶ βα-
σιλικῶν εἰκότων καὶ ἐκπωμάτων καὶ βαρείας ἐξόδου.
ὡς καὶ φανέντας μόνον ἐκκλήξαι, ἐξήσαν. Ὡς δ'
Αὐλῶνα φθάσαντες καὶ νηὸς ἐπιβάντες Παχύνῳ ἄκρῳ
Σικελίας προσέσχεον, μανθάνουσι πέραν πρὸς Καρχη-
δόνα, ἣν Τούνισιν λέγουσιν, ἀπελθόντα τὸν ῥῆγα
τοῖς κατὰ Λιβύην Διόλοφι πολεμεῖν. Καὶ δὴ ἐφ'
ἡμέραις ἐκείσιν ναυλοχησάμενοι ἀπαυτόθεν εὐθὺς
Τουσίσεως ἤλανον, τὸ Σικελικὸν καταμετρούμενοι
πέλαγος, [P. 247] ἐφ' οὖν δὴ καὶ ναυαγίῳ χρησάμε-
νοι παρ' ἄλγιον ἤλθον τοῦ βυθισθῆναι. Ὡς δὲ μόλις
πολλὰ παθόντες ὀπέβαινον, τῷ μὲν ῥῆγὶ ἐν ἀβύρωσι
ὄντι χαλεπῆ προσελθόντες τὰ βασιλικά ἐνεχειρίζον
γράμματα. Ὡ δὲ ῥῆξ μὴ ἔνων ὁ τι καὶ δρῶν, τοῦτο

municationibus (excepta interim sola perceptione
sacri calicis : non enim hanc illi quærebant), quam
serio procuraturum sponderat et perpetraturum
reecerat, Ecclesiarum pacem jam nunc auspicans
et sensim usurpando obstaculaque amolindo præ-
muniens.

9. Ut Legatos imperator ad regem Franciæ miserit.

Misit autem et viros ecclesiasticos multæ digni-
tatis, tum merito virtutum tum officiorum auctori-
tate quæ gerebant, ad regem Franciæ, Caroli genere
fratrem, quanquam utriusque mores minimum
inter se germanitatis præferabant. Hi autem fuere
chatophylax ecclesiæ Veccus et regii archidiaconus
cleri Meliteniotes. His cum non licet recta Brun-
dusium trajicere propter ibi dominantis Caroli
metum, prescriptum ut via terrestri Aulonem
equitando se transferrent, indeque nave conscensa
per altum in Franciam tenderent, illic regem con-
venturi ubicunque versari eum contigisset. Scopus
legationis erat regem donis et verbis quantum fieri
posset delinire, conarique adducere ipsum, quem
fama ferebat pacis esse studiosum, ad suadendum
fratri scriptis litteris ne bello inquietaret Orientem
Erat autem verisimile magnum pondus habituram
auctoritatem majoris natu germani, qui rex a
principio fuisset tantumque ipsi potentia præstaret,
ad hæc qui vita rectus et moribus inculpatus
haberetur, ad emolliendum animum et feroces
impetus frenandos Caroli minoris natu fratris, qui
nuper tantum vocari rex cœpisset, angustiusque
ac opibus ~~333~~ fraterno inferius regnum haberet,

denique obliquorum et a recto inflexorum morum
homo, quibus dirigendis aptissima esset amussis
domestici exempli et late celebrata rectitudo sancti
ejus regis tam arto illi sanguinis vinculo conjuncti:
non enim rectum ad obliqui normam exigendum
est (enimvero depravatio hæc quidem, non correctio
esset), verum obliquitas detorti exæquanda ad rec-
tum, ut sic sua constet regulæ ratio ac vis origine
indicata vocis a regendo et dirigendo ductæ. Quod
si persuadere fratri non posset, certe ageret apud
papam pro Græcis, fratribus et ipsis et eodem
Christianorum nomine dignatis, sicque conaretur
infringere fratris machinationes in Romanos. His
ab imperatore mandatis acceptis, dant se in viam
legati comitatu ac satellitio stipati numero pariter
et ornato, regio ipsi cultu instructaque suppeltilis
splendidæ, imperatoriarum imaginum ac vasorum,
ut longo ista portantium tractu cæteraque magnifi-
centia illustris pompæ mirificam egredientes urbe
attonitis visu populis speciem fecerint. Aulonem
pervecti, ubi nave illic conscensa Pachynum Si-
ciliæ tenuerunt, audiunt transgressum regem in
adversum littus prope Carthaginem, quam nunc
vocant Tuniesim, cum Æthiopiibus Africam tenen-
tibus bellare. Ergo ibi morati paucis diebus, sol-
ventes ad Siculum emetiendum fretum Tunissim
versus, navem illo cursu fregerunt, et parum abfuit
quin mergerentur. Ut autem vix tandem multa
perpessi exscenderunt, regi ex gravi morbo decum-
benti litteras imperatoris reddiderunt. Rex incertus
quid ageret, hinc quidem morbo urgente, inde
belli districtus curis, supersedebat expeditione ne-

μὲν ἀβρωστών, τούτο δὲ καὶ πολέμοις ἐνατχολούμενος, ἀνήρτα τε τούτοις τὰ πράγματα καὶ πρὸς τὸ νοσοκομείσθαι ἦν. Οἱ δὲ καθ' ἡμέραν θάσμα ἑώρων ἔλεινόν Ἀγρηνῶν μεταξὺ καὶ Λατίνων. Ἐξω γὰρ θαλάσσης ἐπιταρρευτάμενοι Ἴταλοι ὄχυρώματι ἐχρῶντο τῇ τάφρῳ, τὸ μεταξὺ κατέγοντες. Αἰθίο ες δὲ Καρχηδόνι φρουρίῳ τε καὶ ὀρητηρίῳ χρώμενοι εἶχον μὲν ἐν ἀσφαλεῖ καθῆσθαι, εἶχον δὲ καὶ ὅτῃ παρείκοι θαβρόντως ὀρμηῖν. Καὶ συνεχῶς καθ' ἡμέραν διεπολέμουν πρὸς ἀλλήλους, ὡς πλείστους ἀφοτέρωθεν πίπτειν. Ἐπέκειτο δὲ λοιμὸς ἰσχυρὸς, ἔθνησκον δὲ ἐκαστέρω, καὶ ὁ θάπτων οὐκ ἦν, πυροὶ δὲ νεκρῶν οὐ καλοντο κατατεθνηῶτων. Ἡ τάφρος δ' ἐκείνη εὐρείᾳ τε καὶ βάθει οὕσα οὖς ζῶντας ἐτρεῖ, τούτους καὶ θανόντας ἐδέχετο, καὶ οὕτω πλείστους ὥστε καὶ ἀναχωματοῦσθαι κατὰ μέρη κινδυνεύειν ἀγχωμαλοῦσαν. οὕτω συχοὶ ἔνθεν μὲν τῷ πολέμῳ, ἐκείθεν δὲ τῷ λοιμῷ ἐπιπτον. Ὀρμηὶ δ' ἐκείνοις ἀνέξει ὡς ὑπὲρ σταυροῦ κινδυνεύουσι. Τότε καὶ ὁ ῥήξ, ἐπεὶ χεῖρον εἶχε καὶ οἱ τὰ τῆς σωτηρίας ἀπέγνωστο, ὅσων ἦν χρηματίσας ἐκείνοις, καὶ δεῖξας ῥοπήν πρὸς εἰρήνην ἔχων καὶ γ' εἰ περίσται καὶ συγκροτήσων εἰς δύναμιν, ἐκέλευεν ἀναμείνοντας ἡσυχάζειν. Ἐπει δ' τῆς ἐπιούσης ἐπίστη οἱ τὸ χριῶν καὶ ἕδη ὁ ῥήξ ἐτελεύτα, οἱ μὲν ἀμφ' ἐκείνον

Α εὐθὺς ἐσκευασάμενοι τὸν νεκρὸν ἐκείνου ὡς ἐν ροφορίᾳ φκειωμένου θεῶν, μύροις ἀλείφοντα βράσμασι λεβήτων ἐνέψοντες, τιμίους χηλοὶς ἐν τήσων τὰ λείψανα ὡς τῇ πατρίδι ἀνακομίσοντα. δὲ γε πρίσθαις κεναῖς, ὃ λέγεται, τῶν ὑπὸ χηρῶν ὑπέστρεφον ταῖς χερσίν. Ἄλλ' ὁ βασιλεὺς οἰκτῶ προσμηχανᾶσθαι ἀμαρτῶν τῶν ἐκ τοῦ ῥήξ, ἢ πολλοὶς ἑτέροις μετολαβοῦσι πρὸς κίπκην (ἢ γὰρ Καρούλου ἐπίθεσις ἐπειθε) τὰ τοῦ νεκροῦ ἐκείνου ἐξ ἀπαντος ἐπειράτο.

Γ. Ὅπως ἀκουομένου τοῦ στόλου ἐκείνου ὁ βασιλεὺς παρεσκευάζετο.

Οὐ μὴν δὲ καὶ τῶν εἰς παρασκευασθέντων ἐκείνου εἶχε καὶ ἀμελλῶς, ὡς ἐκείθεν ἀποχωρῶντων ἀποχωρῶντως γενήσεσθαι, [P. 285. 11] αὐτὸς ὡς εἶχε παρεσκευάζετο. Εἰσαγαγὼν τὸν ῥήξ ἔθεν σίτον ὥστε πύργους πληρῶσαι τῷ κίπκῳ, λοιπὸν τοῖς πολίταις παρεῖχεν εἰς φυλάξιν ἐκείνου καιρὸν πύργους ἀντιπαρέξουσι, καὶ χοίρων ἄλλων ἄλλων, καὶ αὐτοὺς ἐπεμέριζε τοῖς πολίταις πλείονα καὶ πλέον ἢ καὶ ἄλλοιπον ἐκάστῳ διδοῦς ὡς ἐπείκειν καὶ αὐτοὺς ἀποκερδαίνοντας τὰ ἐκείνου ἐκείνου τῷ κοινῷ φυλάττειν, ὅπλα τε καὶ ἐκείνου ἐκείνου καὶ ὄργανα πετροδόλα, ὀπλοτήνας καὶ

gotiorum, intentus valetudini 363 curandæ. Per has moras feriebantur oculi quotidie nostrorum spectaculo luctuosos atrocium et cruentorum Latinos inter Agarenosque certaminum. Aliquantum a littore fossam Itali longam duxerant, et quod eam inter ac mare patebat spatii tenebant. Æthiopes Carthagine pro arce usi ad receptaculum tuta, ejus fiducia erumpebant audacius in hostes. Hinc quotidianæ velitationes et pugnæ conserebantur, plurimis utrinque cadentibus. Grassabatur interim perniciose pestis, densabanturque mortes, adeo ut funeribus Libitina deesset, superstitionibus ad cadaverum sepulturam non sufficientibus. Unum scilicet illud ad tragicam Iliacorum malorum faciem deerat, quod pyræ mortuorum non arderent, sed fossa eadem illa profunda et lata, quæ vivos tuebatur, defunctos hauriret, tanto jam numero, ut brevi complenda videretur et ad æqualitatem attollenda campi; tam in eam multi quotidie partim hostili cæsi ferro, partim lue pestifera extincti devolvebantur. Vigebant tamen animis reliqui; et sibi consilii pro crucis gloria periclitari sese, ardorem audaciamque a causa belli trahentes, fortissime adversus quantamvis fortunæ iniquitatem nitebantur. Rex interim morbo invalescente in eum redactus statum ut de vita ejus desperaretur, allocutus tamen legatos est, magnam ostendens propensionem ad pacem inter imperatorem fratremque procurandam. Eamque conciliationem pro viribus se promoturum, si vita suppeteret, promisit, expectare interea ipsos et quiescere jubens. Ab his dictis postera ei dies suprema illuxit. Rege mortuo, qui ei astabant, defuncti cadaver, pro

merito animæ, quam Deo esse charissimam suasissimum habebant, unguentis delibata alienis ferventibus incoctum pretiosis condimentis 364 loculis, venerandas illas secum in reliquias relaturi. Legati vero nihil nisi quod dicitur, manus ex tantis promissis runt domum. Cæterum imperator per regis spe frustratus sua, non tamen destitit aliis natum via grassari, sed multis aliis apud intercessoribus adhibitis (nam ingens a metu omnia experiri suadebat) impetrare Caroli expeditionem impediret conabatur.

10. Ut ad famam venturæ infestæ classis imperator præparaverit quæ necessaria patibatur ei tuendæ.

Nec porro idem his conatibus arte Martem tendi adeo confidendum putavit tanquam hinc dubie successum optatum habiturus, ut apparat negligere, bellicos: simul enim providentia nem eventum quæ ad vim arcendam opus esse diligentem impendit operam. Primum omnium frumentum inivit in urbem tanta copia, et quod ab horreis publicis et turribus expletis multum adhuc supererat, deponeret apud civem signato numero, representandum ab ipsis pari numero quando repeterentur. Induxit et numerosissimum suum greges, quos item ovibus distribuit, decuique plus minusve porcis assignatis. Hos accipiebant, occidere festim jubebantur, et iustina quidem sibi habere, membra solida sal publico servare. Immensam ad hæc comportur curavit armorum omnis formæ copiam, jaculorum præsertim, sagittarum ac telorum cufjuvnis generi

χανικοῖς τὸ ἱκανὸν παρέχων, ἤτοιμαζε. Καὶ τὸ ναυτικὸν ἐξήρτηεν ἅπαν. Οἰκοδόμους τ' ἐπιστήσας πλείονας καὶ ἐπιστάτας ἐδιδύμου τὸ τεῖχος τῆς πόλεως τὸ πρὸς θάλασσαν· τὸ γὰρ πρὸς τὴν τῆν δεδίπλωτο πάντως. Καὶ λαὸν πλείστον καὶ μάχιμον, ὅσον ἀποχρῶντα τοιαύτη παρασκευῇ πολέμου ὤφειτο, ἐξ αὐτῆς διέταττεν, ὡς εἰς καιρὸν εἰσαχθησομένους ἅμ' ὅπλοις καὶ δαπανήμασι. Πέμπων τε τοὺς μὲν τῶν κατ' αἰγιαλοῦς κατωγύρου καὶ νήσους, τοὺς δ' ἀνέστελλε. Καὶ τὸ ἐν Βλαχέρναις νεώριον οὐκ ἀποδεχόμενος ὡς κατὰ πρόσωπον παρέχον ταῖς ναυσὶ πρὸς τὰς τῶν ἐχθρῶν τὴν μάχην, τὸ δὲ κατὰ πρόσωπον δυσχερὲς εἶναι ὡς ἀντιστατούσας ἰσχυρῶς μάχεσθαι, τὸν ὁμοιον τρόπον καὶ τῷ παλαιῷ νεωρίῳ προσήχθητο (λέγω δὲ παλαιὸν οὐχ ᾧ χθὲς καὶ πρώην Λατίνοι ἐχρῶντο, τῷ πρὸς τῇ μονῇ τοῦ εὐεργέτου Χριστοῦ. ἀλλὰ τὸ πρὸς τῇ πύλῃ τοῦ νεωρίου ἐκείθεν ὀνομασμένην) ὡς πάντως τοῦ κατὰ θάλασσαν κέρτατος λιμένος ὄντος καὶ ταυτὸν τοῖς Ῥωμαίων ναυσὶν ὅσον καὶ ταῖς τῶν ἐχθρῶν διδόντος. Ἄλλ' εἰδὼς τὸ κατὰ νώτου γινομένης μάχεσθαι ὅσον θαρβραλέωτερον μὲν

ἄνδράσιν, ἀσφαλέστερον δὲ πράγμασι, τὸ πρὸς τὸν Βλάχα Κοντοσκέλιον ἀνοικοδομῆν ἤθελεν, ὥστε γυρῶσαι μὲν μεγίστας πέτρας τὸν κύκλῳ τόπον, ἐμβαθῦναι δὲ τὴν ἐντὸς θάλασσαν, ἄργυρον ὑγρὸν χυτὸν ἐμβαλόντα, ἐποικοδομησαί τε καὶ στέγη ταῖς ναυσὶν ἀποχρῶντα, πύλας δ' ἐπιθεῖναι ἀραρυίας [P. 240] ἐκ σιδήρου τῆ ἐν ταῖς πέτραις εἰσίθμη ἐξωθεν, ὥσθ' ἅμα μὲν ἀσφαλῶς ἔχειν τὸν στόλον, ἅμα δὲ καὶ ταῖς τῶν ἐχθρῶν ἀναγομέναις (μὴ γὰρ εἶναι διὰ τὸ βροῦδες τῆς θαλάσσης Ἰστασθαι) κατόπιν ἐμπιπτεῖν τὰς ἡμετέρας. Ἐσφαλίζετο δὲ καὶ τοὺς ἐπὶ τῆς περὶ τὰς Γενουίτας, ὡς μὴ συνεπιτιθῶνται στήργοντες τὰς σπονδὰς, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ ἄλλως φυλάττοντο τὴν πρὸς τοὺς ἐπελευσομένους κοινωνίαν, καὶ ἀπόσχοιντο τοῦ πρὸς ἐκείνους πολέμου διὰ τὸ γένος, ἄλλως δὲ καὶ παρίσπα καὶ ἰδίους ἐποίει (λοζίους εἶπεν ἂν τις ἐκείνων) ταῖς εὐμενεῖαις. Καὶ ταῦτα πράττων καὶ κατασκευαζόμενος πρεσβείας αἰθῆρας συχνὰς ἀποστέλλειν οὐκ ἀπόκνειε παρὰ τὸν πάπαν διὰ θαλάσσης, καὶ μᾶλλον ὅτι καὶ συνεχῶς οἱ πάπαι ἀπηλλάττοντο, τῷ θανάτῳ. Καὶ τὸ τῶν πρεσβειῶν

Ballistas præterea et machinas ejaculandis saxis fieri plurimas jussit, fabris earum artificibus justa mercede numerata. Classem in primis expedivit suam, cunctisque necessariis instruxit. Architectis item et structoribus uno tempore adhibitis pluribus, murum urbis qua mare spectat geminavit alio astructo : nam qui partibus civitatis ad terram versis prætendebatur duplicatus ubique dudum fuerat. **365** Multitudinem quoque quam maximam fortium et exercitatorum bellis hominum, quam abunde suffecturam rebatur cunctis simul locis vastæ urbis defensandis, jam nunc congregatam certis extra urbem stationibus disposuit, introducendam in tempore cum armis et comæatu, quæ foris habuisset. Misit etiam per littora et insulas qui maritimos aditus munitionibus præoccuparent; in quo delectum et judicium adhibuit, non portuum ex æquo cunctorum, suspiciendam defensionem censens, navale siquidem Blachernarum non probabat, quod naves, si quæ ibi relinquerentur, hostili contra appulsuræ classi adversas objiceret; id quod ad pugnam successum plurimum vi summa ex alto invehentium contra pauciores terræ admotas, periculosum existimabat. Vetus pariter navale ipsi non placebat. Vetus navale voco non illud, quo nuper Latini urbem tementes utebantur, quod est prope monasterium Christi benefactoris, sed aliud portæ vicinum, quæ ab illo portæ navalis nomen accepit. Causa cur hoc displiceret erat, quia totum illud cornu mari prætentum late portuosum est, et parem commoditatem ibi standi hostilibus juxta Romanisque præbebat navibus. Sed intelligens fore utile Romanis navibus posse Latinas a tergo adoriri (sic enim et audacius pugnatos viros, et rebus securius consultum iri), Contoskelium quod Blancæ adjacet reedificare voluit. Itaque locum ambivit muro lapidibus maximis astructo, et comprehensum eo gyro mare profundius effecit, deprimi jubens

fundum immisso argento vivo. Moli quoque illi muri circularis inædificavit loricam idoneæ altitudinis ad naves intus positas tegendas; tum ostio claustris ejus catenam ferream imposuit exterius arte commissam foras in ad eam inserendam in saxis vi cavato. Hæc consecuturum se putabat isto munimento, ut tutas a vi omni ea statione haberet naves, et ut illæ inde **366** opportune in hostiles aversas possent erumpere : providebat enim fore ut invehentes sese ad ostium ejus portus Latinæ naves, adituque prohibita obice catenæ, ibi diu propter maris fluxum consistere nequirent, sicque in eas, simul proras vertissent, nostræ a puppi facile ac tulo possent impetum facere. Præoccupavit quoque renovato fœdere ac præmunivit Genuenses habitantes in Peræa, ne Latinis se adjungerent ad urbem simul oppugnandam, sed volentes in fide pactorum perstarent quiescerentque. Quin etiam ad quantum posset prævertendum ne libido eos caperet cum popularibus ipsorum Italis, ubi armati advenissent, aliquam saltem communicationem usurpandi, quo utique impulsura erateos necessitudo cognitionis et generis ac patriæ communis, et peculiariter invitatura hostium ab ipsis verisimiliter vim belli temperaturæ moderatio, pellexit blanditiis beneficiis quæ præcipuos eorum ut clientes sibi et (quod eorum vocabulum est) ligii fierent, hoc singulari professæ subjectionis officio ad fidem inconcussam devincti. Inter hæc varie providenda parandaque non cessabat variis subinde missitatis via maritima instare apud Papam, urgendo quod cœperat; et quia contingebat frequenti pontificum morte alios ex aliis papas fieri, ut quemque de novo creatum noverat, statim delinendam per suos sibi que ut poterat conciliandum curabat. In capite harum omnium cum papa tractationum ponebatur speciosa illic ei optata res, concii-

κεφάλαιον ἢ τῶν Ἐκκλησιῶν ἕνωσις καὶ τοῦ παλαίου A
σκανδάλου ἀναίρεσις. Συγκρίνων γὰρ τὸ ἐπὶ τοῦ
Δούκα Ἰωάννου συνοδικῶς γεγονὸς παρ' αἰτίαν τοῦ
ἀποστέλλειν ἐκεῖθεν καὶ συμμαχεῖν τοῖς ἐν τῇ πόλει
ἀποσχέσθαι, ὡς ἐτοίμων τῶν ἡμετέρων ὄντων λει-
τουργεῖν ἐκείσε καὶ μνημονεύειν τοῦ πάππα ταῦτα
ὑποσχνομένου (καὶ ἀπεστέλλοντο δ' τε Σάρδεων Ἀν-
δρονικός καὶ ὁ Κυζίκου Γεώργιος, καὶ τάχ' ἂν ἐγε-
γόνει, οἱ ἐκεῖνοι κατεδέχοντο) — συγκρίνων οὖν
ἐκεῖνο πρὸς τοῦτο, καὶ ἀνγκαστικώτερον εὐρίσκων
τὸ νῦν ἢ τὸ πρότερον, ὅσῃ τότε μὲν προσλαβεῖν ἠπιέ-
γοντο τὸ μὴ παρ' αὐτοῖς ὄν, νῦν δ' ἀποβαλεῖν τὰ ἐν
χερσὶ κινδυνεύουσι, τὰ αὐτὰ προὔτεινε καὶ οὕτω
τοῖς πάπαι. Μῆδὲ γὰρ ἄλλως ἔχειν πείθειν τὸν πάππαν
ὑπερμαχεῖν τῶν Γραικῶν, εἰ μὴ ταῦτα λέγοι καὶ
πράττοι· προσίστατο γὰρ τὸ σκάνδαλον, καὶ τὸ λευ-
κοὺς Ἀγαρηνοὺς εἶναι Γραικοὺς παρ' ἐκεῖνοις μετ-
ῖεν ἦρτο. Ταῦτ' ἄρα καὶ φκονόμεν διὰ μὲν τῶν

τοιούτων εἰρηνικῶν σπονδῶν τὸ σκάνδαλον λύεσθαι,
διὰ δὲ τῆς τοῦ σκανδάλου λύσεως ἐπισχεθῆναι τῷ
Καρούλφ τὸν στίλον, διὰ δὲ τοῦ πάλιν ἀσφαλῶς τοῦς
Ῥωμαίους ἔχειν καὶ μὴ χθῆς καὶ πρὸ τρίτης μόγις
ιδόντας τὴν πατρίδα καὶ δυσχερῶς ἐπανασωθέντας
πάλιν ἀφέντας ἐπανακάμπτειν, πρὸς τῷ καὶ ἄλλως
ἐξῆφθαι τοῖς πλείτοις κίνδυνον. Ταῦτα διανοοῦμε-
νος πολὺς ἦν καὶ πατριάρχην πείθων καὶ σύνοδον.
Οἱ δ' ἀφωσιωμένως οὕτω καὶ ἐπιπολαίως ἀκούοντες
πετερῷ, τὸ τοῦ λόγου, τὰ ὤτα κνωμένοις ἐφύκεσαν.
Οὐ γὰρ ἦν αὐτοῖς ἀντιστῆναι τὸ πρῶτον καὶ ἀπολέ-
γειν τέλειον, ἀλλὰ μένειν καὶ αὐθὶς ἐν τῇ κυρίᾳ τῇ
Ἐκκλησίᾳ ἡγούμενοι. [P. 250] καθὼς καὶ ἀρχῆθεν
εἶχε, καὶ μὴ παρὰ καπήλων κινδυνεύειν κρίνεσθαι
καὶ βαναύσων, πρῶτον μὲν οὐκ εἶχον εἰς νοῦν οὐ-
τῶς ἐν ἀκραιῖ τελεσθῆναι τὸ παρὰ τοῦ βασιλέως
κινούμενον, ἀλλ' ὡς καὶ πολλάκις κινήσαντων βασι-
λέων ἄλλων τὰ περὶ τούτων ἀνακυπτουσῶν αἰτίων

liatio Ecclesiarum et antiqui scandali amotio. Ad
hoc ille sic agendum movebatur exemplo e Joannis
Ducæ principatu repetito. Memoria quippe non
ita vetus exstabat, Joanne Duca imperante synodi
consensu decretam missamque legationem ad pa-
pam, qua nostri profitebantur separatos obsequi
pontifici Romano ejusque in sacra liturgia men-
tionem rite facere, si is societatem abrumperet
cum Latinis urbem Constantinopolim tenentibus, et
se illis auxilia non missurum polliceretur. Ea le-
gatione functi sunt episcopi duo, 367 Sardensis
Andronicus et Cyzicenus Georgius. Fecissentque
nostri quod offerebant, si illi propositam conditio-
nem acceptare voluissent. In hac recordatione
Celebris facti comparans imperator ambo tempora,
reperiebat magis nunc necessarium id consilium
videri, siquidem tunc, ista majores nostri pacisce-
bantur ad recuperandum quod non tenebant: mo-
do autem agi de non amittendo quod in manu es-
set. Solet autem majus putari malum perdere
quod possideas, quam non acquirere quod tibi de-
bitum existimes. Si ergo recte ac prudenter tunc
nostri pro spe recuperandi urbem talia promittere
potuerunt, quidni nos eandem sine justa vitupera-
tione paciscamur in præsentī metu ejusdem urbis
amittendæ; cujus nempe jacturam vitare aliter
non possumus? Manifestum autem esse non posse
ulla ratione agi cum papa spe inducendi eum ad
favendum Græcis, nisi prima in fronte tractationis
talium rerum promissio certa collocetur: quandiu
enim conciliatio Ecclesiarum non ostenditur, per-
stat scandalum vetus, et conventionis omnis viam
obstruit lapis quidam antiquæ offensionis, invetera-
taque Latinis consuetudo Græcos existimandi vocan-
dique Sarracenos alios; qui sensus quoad in ipso-
rum vigerit animis, frustra speretur ullam unquam
processuram cujusvis cum iis concordie ineundæ
rationem. Quare suo serviens tempori omnino con-
stituit hoc æternorum dissidiorum semen et ne-
cessariæ conciliationis unicum obicem tollere, pace

conditionibus memoratis paciscenda: scandalo
porro amoto, pronum deinde speratu erat non
ægre impetrandum ut expeditio maritima Caroli,
quæ præsertim timebatur, inde impediretur. Qua ex
re Romanis præsens idemque quantivis pretii fructus
exsisteret, nempe ut firmarentur in segura posses-
sione nuper tanto vix labore recuperatæ patriæ,
neu cogerentur, quod miserrimum idemque non
vitabile aliter esset, quam ab heri aut nudius fore
tertius revisere cõpissent ex tam diuturam tamque
dira servitute summa vi receptam dulcissimam
patriam, relinquere iterum et in longinqua exsilia
redire. Talia imperator assidue secum reputans,
et apud familiares disserens cum continua inculca-
tione periculi extremi æque 368 cunctis impen-
dentis, cujus hæc una prævertendi offerretur via,
multus item erat in suadendo ista tum patriarchæ
tum synodo. Illi autem etsi obiter hæc potius ac
perfunctorie quam libenter audiebant, per se tamen
tunc tulerunt gratam eam sibi jucundamque inferri
mentionem, velut ea ipsorum demulceretur au-
res; quod falso simulabatur, longe ab arcanis dis-
crepans sensibus. Verum illis ut non placebat ne-
gotium, ita nec suppetebat præsens animus ad ob-
standum coram in os principi contra nitenti, cujus
gratia et verecundia obnoxie constructi acquiescentium
speciem præbebant. Utcunque illis certum
D erat perstare deinceps quoque in semel adita pos-
sessione auctoritatis independentis, qua Ecclesiam,
ut prius, ab omni absolutam alieni primatus sub-
jectione se fixum habebant tuituros, ne cauponum
illiberalis sortis homuncionum subjici unquam
ipso (quod abominabantur) iudicio contingeret.
Dissimulare autem in istis initiis tuto se putarunt
posse, primum quia nunquam ipsis in mentem
venit uno sic momento consummandam rem, quam
movere incipiebat imperator, verum eventurum
nunc quoque confidebant quod sæpe aliis alias im-
peratoribus idem aggressis usu venerat, nempe ut
disturbaretur per sese negotium, sponte natū, ut

ἐκωλύετο, οὕτω γενέσθαι καὶ τότε, δεύτερον δὲ ὡς εἰ καὶ μὴ γένοιτο, μὴ ἂν οὕτως ἀρθῆναι μέγα τὸ καθ' ἡμᾶς σκάνδαλον. Ἐν τούτοις μὲν οὖν τὰ ἐκείνων. Καὶ φρεῖοις μὲν καὶ λοιποῖς Ἰταλοῖς ἀγαπτικῶς προσεφέροντο, καὶ ὅσον ἦν τὸ κατὰ Χριστιανούς οὐ δίσταντο, ἐπὶ δὲ τῷ πλείονι οὐδ' ἐγνωσιμάχουν, μαμάκουθοὶ τινες ὄντες (ἢ τί ἂν εἴποιμι;) ἀναισθητῶς τῶν πραττομένων ἔχοντες. Ἐδεῖ γὰρ ἀρχῆθεν ἐπέχειν καὶ ἀντιστῆν μὴ καταδεχομένους, κἂν ὃ τι γένοιτο, εἴπερ τῶν ἀπηγορευμένων ἐνόμιζον τὸ τελοῦμενον. Ἄλλ' ἐκεῖνοι τὴν Ἐκκλησίαν ἔχουν ἐν ἀσφαλεῖ οἴομενοι, ὡς προειρηται, καθ' ὃ τι καὶ πράξει νομισθὲν συμφέρον, ἡσύχαζον, καὶ κινουμένων παρὰ βασιλέως τῶν τοιούτων (ἐπὶ πολὺ γὰρ ἐτριβέτο τὸ κινούμενον) κατημίλουν καὶ ὡς οὐδὲν ἐνόμιζον.

ια. Ὅπως σταθέντος πάππα τοῦ Γρηγορίου, ὁ βασιλεὺς πρὸς τὴν μετ' ἐκείνου εἰρήνην ἔκνομεῖτο.

[P. 251] Τέλος τοῦ κατὰ Συρίαν Γρηγορίου, ἀνδρὸς

Α διαβεβοημένου εἰς ἀρετὴν καὶ ζηλωτοῦ τῆς ἀρχαίας τῶν Ἐκκλησιῶν εἰρήνης καὶ ὁμοιοῖας, εἰς τὸ παπρικὸν προσκληθέντος ἀξίωμα καὶ ἤδη τὴν ἐπὶ Ῥώμης ἐκ Συρίας ἀνύοντος, γίνεται οἱ ἐνθύμιον (ἔκουστο γὰρ ἐκείνῳ καὶ τῶν τοῦ βασιλέως μηνυμάτων πρὸς πάππαν ὡς τὴν εἰρήνην τῶν Ἐκκλησιῶν αἰροῖτο) πέμψαι πρὸς βασιλέα, καὶ φιλικῶς μὲν τὰ πρῶτα ἐκείνον ἀσπίσασθαι, αἶμα δὲ καὶ δαλῶσαι τὴν κλησιν, καὶ ὡς τῆς εἰρήνης ἐκτόπως τῶν Ἐκκλησιῶν ὀρέγοιτο κἂν βούλοιο τοῦτο καὶ ὁ βασιλεὺς, οὐκ ἂν ἐν ἄλλῳ γενέσθαι κάλλιον ἢ αὐτοῦ γε τὴν παπρικὴν ἀξίαν κατέχοντος. Ταῦτα τοῦ Γρηγορίου διὰ φρεῖων διαμηνυσσάμενον, δῆλον ἦν ὡς ὁ μὲν κρατῶν κατὰ δειλίαν τὴν πρὸς τὸν Κάρουλον τὴν εἰρήνην ἐζήτει, ὡς αὐτῆς γε μὴ οὔτης μηδ' εἰς νοῦν φέρειν ἐκείνῳ πώποτε, οἱ δὲ περὶ τὸν Γρηγόριον δι' αὐτὸ τοῦτο τὸ τῆς εἰρήνης καλὸν καὶ τὴν τῶν Ἐκκλησιῶν ἔνωσιν. Μηδὲ γὰρ δίκαιον μηδ' ὄλωσ εὐλογον ἔθνη τοιαῦτα ἐπὶ μικροῖς τισὶ διαφέρεσθαι, ἀλλ' ἢ ἀποδοῦμενον τὰς αἰτίας τὸν αἰτιώμενον εἰρηνεύειν παρέχειν τοῖς

fit, in ipso tractationis decursu offensionibus collidentium sese volorum studiorumque inter partes longe diversis utrinque præoccupatas affectibus et sensibus; unde in plenum effectum sinceræ concordie perducere tractatio nunquam posset. Deinde quia vel si forte conventio partium assensu coalesceret in pacta utrinque stipulata, fraud secuturam tamen unquam opinabantur ex parte Græcorum executionem propter alte impressam animis nationis illius universæ aversionem a ritibus moribusque, ac præsertim imperio spirituali auctoritateque in rebus ecclesiasticis superiori agnoscenda Latinorum; ex qua iras odiaque in tantum exarsisse dissidorum æternorum incendium videbant, cui bona fide restinguendo nullam suffecturam appareret qualiscunque conciliationis inter capita partium, quantavis sancitæ religione, reverentiam. Ei fiducia Ecclesie tunc nostræ principes indormientes, præterquam, ut dixi, placide admitterunt primam illatam ab imperatore mentionem subjectionis papæ profundæ, ultro etiam, quasi auspiciantes concordiam, Frerios et reliquos Italos, qui tunc Constantinopoli versabantur, benevolentia non vulgari amplecti deinceps affectarunt communionem sine discrimine admittentes eorum in omnibus quæ Christianam religionem attinebant; et si 369 quid plus exigeretur, haud se præfacte repugnatos præ se ferebant, nimium simplices quidam ac stulti (quid enim dicam lenius?) qui non sentirent quid ageretur, et quem in exitum ab his principiis pronus lapsus esset, præ mentis hebetudine non prospexerint. Oportuerat enim a primis jam initiis obstittisse acriter ac clare reclamasse, denunciando neutiquam se accepturos aut ratam unquam habituros conventionem ullam, qua dudum apud ipsos sancita de prærogativa suæ sedis deque aliis dogmatibus ac ritibus, ab usu sensuque Latinorum ab horrentibus, rescindi vel infirmari quoquomodo

viderentur. Illi autem in tuto mansuram salvis suis privilegiis ac juribus Ecclesiam, quidquid imperatoristis molitionibus utilitatis intuitu præsentis efficeret, arbitrari, ut dictum est, quieverunt, vel ipsos illo quodam tacito silentii suffragio comprobare visi quæ imperator movere de talibus inceptabat. Nec processu ipsos negotii per lentas tracti moras excitati sunt, stolidè securi per opinionem falsam, qua cœpta ejusmodi nunquam ad finem provehenda persuasum habebant.

C 41. Ut constituto papa Gregorio imperator cum eo tractari pacem procuraverit.

Dum hæc agitantur, Gregorio qui erat in Syria, virolate celebrato fama virtutis et insigniter studioso antiquæ Ecclesiarum pacis atque concordie, tandem in papalem dignitatem vocato et a Syria Romam jam ad hoc proficiscenti, venit in mentem mittere ad imperatorem certos homines cum litteris, qui eum primum a se benevolentissime salutarerent, indicarentque sui vocationem ad papatum, denique declararent ingenti se ardere desiderio procurandæ pacis Ecclesiarum et firmæ inter eas conciliandæ concordie. Quocirca significarent, si pari studio teneretur imperator (audierat enim Gregorius quid ab ipso moveri cœptum de hoc genere fuisset, quidque jam super ea re decessori suo papæ Clementi nuntiandum a se curasset), nunquam ei fore commodius tempus ejus negotii 370 tractandi quam se papalem obtinente dignitatem. Talia cum Gregorius imperatori per Frerios denunciasset, manifestum fuit imperatorem quidem per pusillanimitatem solum, metu consternatum apparatus Caroli, ad istud procurandæ pacis Ecclesiarum consilium appulisse animum, nullam unquam absque hoc foret rei talis cogitationem susceperunt: Gregorium vero in idem studium incumbere sola captum ejus rei honestate, quod videret quantum

ἀδελφοῖς, ἢ μὴν ἐν τοῖς ἰδίοις ὀφειλοῖς εἶτ' οὖν προ-
 νομίοις ὄνθ' ἑκάτερον [P. 252] μὴ οὕτω διαφόρως
 ἔχειν καὶ ἀκηρύκτως ἀλλήλοισ ἀπεχθάνεσθαι· ἀρ-
 κείν γὰρ ἀμφοτέροις τοὺς ἐχθροὺς τοῦ σταυροῦ, ὧν
 τὸ τέλος ἀπώλεια, καὶ ἀγαπητὸν ἀποχωρῶντως φέρον-
 τας ὄνομα τοῦ Χριστοῦ πρὸς ἐκείνους μάχεσθαι,
 ὅπου καὶ τὸ νικᾶν ἐπαινετὸν καὶ τὸ ἀποτυγχάνειν
 σωτήριον, ἔργῳ τὴν προθυμίαν δεῖξασιν. Οὕτω μὲν
 οὖν πρὸς ἀλλήλους ἔχοντες βασιλεὺς καὶ Γρηγόριος,
 ὁ μὲν ἦεν εἰς τὸ πρόσω τὴν χειροτονίαν δεξόμενος,
 βασιλεὺς δὲ πολὺς ἦν ἐντεῦθεν τῆ συνόδῳ ἐπέχων
 καὶ τὸν πατριάρχην θύπευτικῶς ὑπερχόμενος ὑπο-
 κλίνειν καὶ ἀνύειν τὸ σπουδαζόμενον· εἶναι γὰρ καὶ
 ἄνδρα τῆς εἰρήνης τὸν πάππαν καὶ ἐπιθυμίας τῆς
 κρείττονος. Μετ' οὗ πολὺ δὲ καταστάνας τοῦ Γρη-
 γορίου πρέσβεις ἐκέθην καταλαμβάνουσι τὸ Βυζάν-
 τιον, καὶ οἱ πρέσβεις φέριοι, ὧν εἰς τὴν Ἰωάννης
 Παράστρων ὠνομασμένος, πολίτης ἀρχῆθεν καὶ ξυ-
 ετός τὰ ἐς γλώσσαν Ἐλλαῖνα, ᾧ δὴ καὶ ζῆλος ἦν
 ὑπὲρ τῆς τῶν Ἐκκλησιῶν ἐνώσεως, ὡς ἐκεῖνος λέ-
 γων παρίστα, ὥστε καὶ πολλὰς κατεύχεσθαι ἐαυ-
 τοῦ αὐτίκα θάνατον, ἣν μόνον προβαίη τὰ τῆς εἰ-

ρήνης, ὃ δὴ καὶ γίνεται ὕστερον. Ταῦτ' ἔλεγε, καὶ
 ταῖς ἀληθείαις σπουδαστῆς ἦν τῆς εἰρήνης θερμό-
 τας, ὥστε πολλὰς καὶ παραβάλλων πατριάρχη
 τε καὶ τῆ συνόδῳ κατελιπάει καὶ ταύτην ἐπέσπευ-
 δε, τὰ μὲν καθ' ἡμᾶς ἐκθειάζων, ὡστ' ἐνόστο καὶ
 δε ὁ πατριάρχης λειτουργοίη, αὐτὸν ἀποτιθέμενον
 τὴν καλύπτραν, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ
 συλλαμβάνοντα, εἰσέρχεσθαι τὰ ἄδύτα, καὶ παρὰ τὸν
 τυχόντα ἀρχιερεᾶ ἰστάμενον τὰς μυστικὰς συνανα-
 γινώσκειν εὐχὰς μετὰ πάσης ἐνθουσιότητος. Τοῖς μὲν
 οὖν ἡμέτεροις οὕτω κοσμίως καὶ εὐλαβῶς προσεφί-
 ρετο, πρὸς δ' Ἰταλοῦς ἀφορῶν καλὸν εἶναι καὶ ἀσφα-
 λὲς ἔλεγεν ἀφεμένους τῆς προσθήκης εἰς σκάνδαλον
 προειμένης τοῖς ἀδελφοῖς οὕτως εἰρηναίειν. Εἰ δ'
 οὖν, καὶ αὐτοὺς ἀπολογουμένους ἐπὶ τῆ προσθήκῃ
 δίκαιον δεχέσθαι, ὥστε καὶ τοὺς μὲν λέγοντας ἐκ
 Πατρὸς Υἱοῦ τε, ὑμᾶς ἐκ Πατρὸς δι' Υἱοῦ τὸ Πνεῦμα
 τὸ ἅγιον ἐκπορεύεσθαι, παραπληκτικῶς καὶ ἄμω
 εἰς Θεοῦ μυστήρια παρακύπτοντας. Ἐκεῖνος μὲν
 ταῦτ' ἔλεγε καὶ συσκιάζων τὸ ἐπὶ τῷ Συμβόλῳ τόλ-
 μημα, πρέσβεις ὧν καὶ προὔργου μᾶλλον παντὸς τὸ
 πρεσβεύομενον θέλων ἀνύτειν· οἱ δὲ τῆς Ἐκκλησίας

boni ex ea conciliatione redundaturum in publicam
 felicitatem foret, reputaretque nec justum nec
 conveniens esse tales ac tantas gentes exiguis
 causis in æternas implicari simultates, quantoque
 conducibilis futurum esset, quæcunque ipsarum
 in culpa deprehenderetur, eam bona fide emendare
 ac purgare crimen suum, sublataque offensione
 præbere fratribus pacem, vicissimque acceptam
 sincera mente colere; aut certe si post disquisitionem
 constaret nihil in utraque esse quod jure cul-
 paretur, perseverare tranquille ambas in propriis
 unamquamque officii ac ritibus usu legitimo
 statutis, nihil alteri succensentem, nec internecinis,
 ut hactenus, invicem odiis contentionibusque com-
 missas implacabilium et exitiosarum utriusque discor-
 diarum funem ducere; sufficere quippe utrisque
 hostes crucis, quorum finis interitus. Abunde, in-
 quam, ac multo plus quam sit satis suppetere gen-
 tium infensarum, in quibus oppugnandis qui Chri-
 sti nomine consentur virtutem suam bellicam ex-
 perirentur, quibus bellis et vincere gloriosum et
 vinci salutare est propter ingentem mercedem illis
 qui suum studium, opera etiam successu cassa,
 ostenderint a Deo fidelissime repræsentandam. Sic
 invicem affecti animis imperator et Gregorius, hic
 quidem cœpta via progrediebatur, ordinationem
 percepturus suam; ille autem multus erat in am-
 bienda synodo eblandiendoque patriarchæ consensu
 in ea quæ cogitabat, passim commemorans et cun-
 ctis subinde inculcans, esse Gregorium perstudio-
 sum **371** hominem pacis, et vero instinctum
 desiderio boni publici ac splendoris rei Christianæ
 universæ. Paulo post a jam inaugurato et in sede
 apostolica rite constituto Gregorio eodem adfuerunt
 Constantinopoli legati Frerilii, quorum unus erat
 Joannes Parastron nominatus, origine civis noster,

prudensque ac disertus Græca lingua. Hic et ver-
 bo affirmabat et factis præ se ferebat ingenti se
 studio flagrare conciliandæ inter discordes Eccle-
 sias pacis, adeo ut sæpe audiretur optare atque im-
 precari sibi mortem tanquam nihil consenti sibi
 restare amplius quod in vita cuperet, si modo
 contigisset procedere feliciter ad desideratum finem
 negotium quod tractaretur pacis; *cujus et compos*
 voti deinde factus est. Hæc ille loquebatur, et re-
 vera promotor erat ardentissimus ecclesiasticæ
 concordie, adeo ut sæpe de negotio tractans cum
 patriarcha et synodo Patres illos vehementissime
 oraret, ut quæ suarum essent cujusque partium
 in rem studio communi conferre ne gravarentur,
 res interim nostras magni faciens, usus, inquam,
 cæremoniasque nostri ritus dilaudans et venera-
 tionem palam prosequens summa, ita ut interdum
 sacrum faciente patriarcha, nudato ipse capite
 cæteraque adhibita significatione infimæ reveren-
 tiæ suis secum comitibus assumptis ingrederetur
 adyta, et coram quocumque illic reperto astans
 præsule mysticas simul cum eo legeret preces cum
 omni fervore religionis. Et ille quidem erga homi-
 nes nostri ritus ita pie decoreque se gerebat:
 Italos autem præsentem intuens, æquum et *tutam*
 aiebat esse dimisso eos amotoque additionis ad
 symbolum scandalo cum fratribus, quos viderent
 coram, Græcis conciliari; vera ita demum coalitura
 pace. Simul tamen admonebat nostros, par esse
 ipsos quoque quas Latini allegarent additamenti
 symbolo inserti excusationes non aspernari, sed
 potius ut idoneas accipere. Qui autem omni **372**
 rejecta compositione, invicta utrinque pertinacia,
 in contentione peristere vellent, vociferantes hinc
 quidem ex Patre Filioque, illinc autem ex Patre per
 Filium procedere Spiritum sanotum, nullo jurgiorum

καλὸν μὲν ἔλεγον τὴν εἰρήνην εἶναι, καὶ πῶς γὰρ οὐ; καὶ μᾶλλον Ἐκκλησίας τοιαύταις, κεφαλῆς λόγον ἐχούσαις τοῖς [P. 233] ὀπουδήποτε τοῦ εἰρηναρχοῦ Χριστοῦ μαθηταῖς, πλὴν μετ' ἀσφαλείας καὶ οὐχ ὡς ἔτυχεν· εἶναι γὰρ τὸν κίνδυνον μέγαν τοῖς τοῦ ὀρθοῦ ὄπισθεν ἀμαρτάνουσι. « Καὶ τοῦτο οὐχ ἡμῖν ἄρτι ξυνέβη πεπραῆχθαι, ὡς καὶ αἰτίαν ἔχειν τοῦ τε κιννοτομεῖν ἃ οὐδεὶς πρότερον, καὶ τοῦ μὴ θέλειν μεταβάλλειν πάλιν εἰς ὃ καὶ πρὶν ἤμεν· ἀλλ' ἄνδρες μεγάλοι τὴν ἀρετῆν καὶ σοφοὶ τὴν γνῶσιν περὶ τούτων λαλήσαντες διηγάθησαν, καὶ δόξαν ἐκείνοις διέστησαν. Τὸ δὲ καὶ εἰς πλεόν τὴν ἔριν ἐκτείνεσθαι τοῦ μετροῦ οὐτ' ἐκείνοις ἦν θελητόν, καὶ τοῖς πλεονάζουσι ἀμαθῆς ἄλλως καὶ τολμηρόν ὁ πλεονασμός. Ἰλὴν τὸ καὶ ἡμᾶς τὴν προσθήκην προσφέρειν ἡμῖν τότε ἂν χώραν εἶχε καὶ δικαίως ὀνειδιζόμεθα, εἰ δυσσεβείας ὑμᾶς ἢ ἀσεβείας, τὸ χεῖριστον, διὰ τὴν πρόσθεσιν ἐγραφόμεθα, ὡς ὁμοίως καὶ ἡμῶν ἀσεβούντων διὰ τὴν προσθήκην τὰ ὅμοια. Ἐπεὶ δὲ τὴν ἐπὶ τῷ Συμβόλῳ προσθήκην ἀποτρε-

ἄπομαθα, ὡς μὴ καλὸν ἄλλως ὄν μὴδ' ἀσφαλῆς τὸ σύνολον κατασφαλισμένοις ἐπεχειρεῖν, κἂν ἐντὸς λέγοιεν τοῦ ὀρθοῦ, πῶς δίκαιον ἡμῖν προτείνειν τὰ ὅμοια; Τίς γὰρ ἡμῶν ἐτόλμησε πώποτε οὕτως ὡς λέγεις μετὰ προσθήκης ὁμολογεῖν: Καλὸν οὖν καὶ συμφέρον τὴν εἰρήνην σε σπεύδοντα τῶν Ἐκκλησιῶν οὕτω πειρᾶσθαι συνιστᾶν ταύτην, σοφῶς οἰκονομοῦντα παρ' Ἱταλοῖς τὴν τοῦ σκανδάλου ἀφαίρεσιν, κἂν ἡμεῖς ὤμεν οἱ αἰτιώμενοι τοῦ σκανδάλου, δικαίως ἡμῖν ἐπιπλήττοντα ὡς ἐτοίμοις οὖσι δέχσθαι τὴν ἐπίπληξιν. Εἰ δὲ παρ' ἐκείνοις τὸ σκάνδαλον ἐδόλασταν, ἀνάγκη πνευματικῶν ὄντα καὶ προσθευτὴν τῆς εἰρήνης ἐκείνοις ὡθεῖν πειρᾶσθαι τὸ ἐπὶ τῇ κιννοτομίᾳ τοῦ Συμβόλου ἀμάρτημα. » Οὕτως ἔλεγον οἱ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ οὕτως εἶχον ὡς οὐδὲν ἀκουσόμενοι βασιλεῦς, εἰ προσταῖσσι ἐν τούτοις, καὶ εἴ γε τὰ μέγιστα ἀπειλεῖ.

ιβ'. Ὅπως ὁ βασιλεὺς τοὺς τῆς Ἐκκλησίας κατηγάκαζε διὰ τὴν εἰρήνην.

Ἄλλ' ὁ βασιλεὺς ἄπαξ τοῦ τοιοῦδε σκοποῦ γενόμε-

sine, eos, quicumque essent, insanire pariter aiebat, et invencundos scrutatores mysteriorum Dei, ultra quam fas esset humanæ infirmitati, curiosos in profunda Divinitatis immittere oculos. Hac ille ancipiti ambas in partes oratione, minuere obumbrando tegereque conabatur invidiam temere attentatæ additionis ad Symbolum, pro suo videlicet legati, hoc est sequestri mediatorisque inter invicem adversos, officio ac munere; in quo sane fungendo fide optima diligentiaque summa versabatur, nihil non experiens, nihil tanti ducens, quo pro spe assequendi legationis suæ scopi libenter pacisci recusaret. Ad ea porro Ecclesiæ nostræ proceres in hunc modum respondebant: « Honestam sane ac expetibilem pacem esse, quis hoc quidem neget? præsertim inter Ecclesias a deo conspicuas, quæque haud dubie capitum instar habent æstimatione universorum, qui ubi vis terrarum degunt, discipulorum Christi principis pacis. Verum pacem istam secure ac tuto, non autem quomodocumque conciliandam. Magnum enim impendere periculum a recto in utramvis partem aberrantibus. Quod ad hanc conventionem mutari a nobis vultis, non recens aut nunc primum institui contigit a nobis, quibus ideo jure impingatur crimen aut usurpatæ audaci novitate rei quam nemo prius attentaverit, aut obstinatæ recusationis eo redeundi ubi antea eramus: sed viri magni virtute, doctrina sapientes, ista multum inter se tractata constituerunt in hunc modum, et dogmatis summa constantia tenendi eis auctoritatem indiderunt. Quod autem inde secutum est, ut contentio in rixas immodicas erumperet, nec ipsi voluerunt, et culpa ejus omnis imperitis et audacibus ultra fas hæc **373** in parte excedentibus imputanda est. Cæterum quod querimini culpari vos a nobis ob additamentum symboli. tunc querela hæc locum haberet, et juste id nobis exprobraretur, si aliæ aut, quod pessimum, fal-

sæ impiæque doctrinæ vos propter istam additionem accusaremus. Tunc enim jure causaremini nos dogmate per additionem indicato rejiciendo istud, quod vobis falso impingeremus, impietatis crimen vere consciscere. Cum autem non dogma in additione reprehendamus, sed contendamus tantum universim nec probabilis nec securi exempli rem esse, immutari prælicenter aliquid aut adjungi scriptis prius editis et cum summa consideratione tum æterna firmitate stabilitis, quantumcunque quod mutatur aut additur intra recti fines sistat, eoque duntaxat nomine vestram istam additionem reprobemus, quo jure in hoc quidem causari potestis paria nos in hoc genere peccare, cum a nemine, quod sciatur, nostrum fando unquam sit auditum professionem fidei cum ulla tali adjectione recitatam. Bonum igitur conveniensque fuerit te conciliare pacem Ecclesiarum sincero, quemadmodum præ te fers, studio conantem eam potissimum eo perveniendi viam insistere quæ rectissima ad scopum istum est, nempe ut Italos pro tua et sapientia et auctoritate gratiaque apud ipsos satagas adducere ad scandalum amovendum, positum utique ab ipsis, utcunque id factum a nobis falso crimi- nentur. Nam si penes nos scandali objecti vere culpa resideret, merito nos objurgares et patienter reprehensionem exciperemus, quod sumus parati facere quoties erimus nobis conscii meruisse reprehendi. Si vero scandalum ab illis ortum est oportet te, cum spiritualis sis et tractator pacis, amovere ab illis conari crimen temere præsumptæ novitatis in immutatione Symboli. » Sic loquebantur Ecclesiæ proceres; et sic comparati erant, ut imperatorem audituri non essent, quidquid circa hæc juberet, etiamsi gravissima quæque minaretur.

12. *Ut imperator ecclesiasticos urserit ad pacem.*

374 Perstabat ille tamen fixus irrevocabiliter in

νος, οὐκ οἶδα εἰ θέλων ἦ καὶ προσβιαζόμενος, ὃ δὴ καὶ κείνοις μὲν ὑπεκρύπτετο, ἡμῖν δ' ἐνεφάνιζε, φόβους παραπλέκων καὶ πολέμους καὶ χυθησόμενα αἵματα, ἀμεταθέτως εἶχε κἄν ἅ τί τις ἔλεγε. [P. 254] Μιᾶς γοῦν συνόντων περὶ τὸν βασιλέα τοῦ τε πατριάρχου καὶ τῶν ἀρχιερέων καὶ τινῶν ἐκ τοῦ κλήρου, ἐμβριθέστερον σφίσι περὶ τῶν προκειμένων ὁ κρατῶν διελέγετο, συνείρων μὲν καὶ τοὺς φόβους συνήθως, οὐ μὴν δὲ ἀλλ' οὐδὲ πάμπαν ἐπισφαλῆς ἐδείκνυτο τὸ γενησόμενον. Εἶχε γὰρ καὶ τοὺς ὑποβαλλοντας, τοὺς ἀμφὶ τὸν ἀρχιδιάκονον λέγω Μελιτηνιώτην, τοὺς ἀμφὶ τὸν πρωταποστολάριον Γεώργιον τὸν Κύπριον, καὶ τρίτον, εἰ καὶ μὴ οὕτως ὡς τούτους, ἀλλ' οὖν ἀφωτισμένως καὶ ἐπιπολαίως, τὸν βήτορα τῆς ἐκκλησίας Ὀλόβωλον. Καὶ γε λαμβάνων καὶ ἅπ' ἐκείνων τὰς τῶν ἱστοριῶν συνάψεις, προὔδαλλετο μὲν τὸν Δούκαν Ἰωάννην καὶ βασιλέα καὶ τοὺς ἀμφ' ἐκείνων ἀρχιερεῖς καὶ τὸν πατριάρχην σφῶν Μανουήλ, ὅπως ἐνεδίδου ἀπελθόντας ἀρχιερεῖς λειτουργεῖν τε καὶ μνημονεύειν, εἰ μόνον ὁ πάππας τῆς πρὸς τοὺς ἐν τῇ πόλει βοηθείας ἀπόσχοιτο. Καὶ ἄμα μὲν τὸ κωδίκιον τῆς Ἐκκλησίας εἰς πίστιν προσκομιζέτο, ἄμα δὲ καὶ τῷ βασιλεῖ τὸ τότε καὶ

prosecutione istius cœpti, haud scio an volens an coactus; quod illis quidem abscondebatur, nobis autem indicabat, sermone perplexo præferens sollicitudinem anxiam bellorum impendentium plurimique sanguinis fundendi; quibus malis prævertendis, immutabiliter hærebat. fixus in proposito negotii quod cœperat urgendi, quidquid contra quisvis allegaret. C Quadam igitur die cum convenissent apud imperatorem patriarcha, antistites et ex clero quidam, instantius iis efficaciusque imperator de pacis negotio disseruit, intexens, ut solebat, orationi suæ formidines atrocium malorum, quæ vitandi ratio hæc una offerretur. Adjungebat nihil esse periculi in assentiendo Latinis quod cuperent, multis id rationibus demonstrans: habebat enim qui talium ei argumentorum copiam suggererent, auctores studiosos ejus pacis, archidiaconum Melitenioteum, protapostolarium Georgium Cyprium, et tertium (quanquam minus ardentem, sed fere dicis causa et superficialiter rem ejusmodi amplectentem) rhetorem ecclesiæ Holoboum. Proferebat ergo e penu ab iis historiæ deprompta memoris veteris exempla, maxime illud imperatoris Joannis Ducæ et antistitum qui tunc erant simul cum patriarcha Manuele; ut consenserint, promiserintque, missis etiam episcopis qui in hæc paciscerentur, communicaturos se Latinis in sacra liturgia et papæ mentionem in ea facturos, si modo ille abstineret ab auxilio juvandis Latinis qui urbem obtinebant. Ad cujus rei fidem codex ecclesiæ, in quo ea prescripta erant, prolatus in medium est. Circa id vero factum dissererat imperator, comparans statum rerum qui tunc erat cum 375 præsentis. Proferebat etiam præscriptas et chirographo munitas de hoc sententias præsulum illius temporis, quas ratas haberi

Α νῦν πράγματα συνεκρίνετο. Προὔδαλλετο δὲ καὶ τὰς κατ' ἐκείνων ὡς δῆθεν σφῶν γραφὰς, πῶς μὴ καταγοροῦντες ὅλως ἀσεβείας τοὺς Ἱταλοὺς ἤξιον παραιροῦντας τὴν προσθήκην τοῦ Συμβόλου, ἐν ταῖς λοιπαῖς γραφαῖς ἀνάγραφτον ἔχοντας, συνδιέναι τοῖς πεφρασμένοις ἀναγινώσκοντας. Προὔτεινε δὲ καὶ ἐφ' ὅσοις τῶν μεγίστων μυστηρίων οὐ διαστέλλοντα Γραικοὶ κοινωνεῖν Ἱταλοῖς οὐδ' ὀπωστιοῦν, [P. 255] ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκείνων πρὸς τοὺς ἡμέτερους μετάβασην ὁμοίαν εἶναι εἰ γλώσσαν γλώσσης ἡμεῖον, Ἐλληνικὴν τῆς σφετέρας. Τίνα δ' ἔχει ἀντικανονίαν ἢ ἐπ' ἐκκλησίας ἀναφορά τοῦ ὀνόματος, ὅπου γε καὶ μὴ πάππας ὄντας τοὺς ἄλλους ἀνάγκη μετέχειν τοιαῦδε τῆς κοινωνίας τοῖς ἐκκλησιαζούσιν συνιστάμενους, λειτουργοῦντος τοῦ ἱερέως καὶ τὴν τῆς Τριάδος χάριν πᾶσι διδόντος κοινῶς; Ἄδελφὸν δὲ καλεῖν B καὶ πρῶτον ἐκείνων μείων αἰτία, ὅπου καὶ πᾶσι τὸν Ἀβραάμ ἐκάλει ὃ ἐν τῇ φλογὶ πλούσιος, τῶσιν ἀπέχων τοὺς τρόπους ὅσων καὶ τὸ μέσον ἐκείνων χάσμα τῆς ἐκείνωτ διαστάσεως ἦν μαρτύριον. Εἰ δὲ διδοίμεν καὶ ἐκκλητικὸν σχολῆν τινα τὴν τῶσιν ἐκείνων θάλασσαν τῶν δικαίων ἀμφισβητεῖν. Ταῦτα καὶ τοιαῦτα τοῦ βασιλέως λέγοντος, ὁ πατριάρχης παρῶν

et ut proprias censeri ab ipsis, qui nunc eodem essent loco, debere contendebat, in iis considerari jubens ut Patres illi omnino abstinerent ab arguendis Italis impietatis aut hæreseos propter additionem in Symbolo attentatam; quam tolli solum a Symbolo petebant, indulgentes ut in cæteris et haberetur et quemadmodum cætera legeretur. C commemorabat deinde distincte persequens maxima quæque mysteria, in quibus Græci communicare Latinis non dubitarent aut vel minimum cunctarentur, iidemque præ se ferrent transitionem ipsorum ad nostros ritus simile quidpiam esse ac si quis linguam cum lingua commutet et Græce prius locutus Latino deinceps uti sermone malit, ut e converso. Quid porro habet canonibus adversum prolato nominis Papæ publice in ecclesia pronuntiali? utique cum multos, qui papæ non sunt, mos obtinuerit et ex usu inducta necessitas imperiendi tali genere communionis, nominatim exprimens illos dum præsentibus in ecclesiæ conventu adsunt celebrante sacerdote ac Trinitatis gratiam omnibus dante communiter. Fratrem autem illum et primum vocare minus habet offensionis, cum patrem Abraham vocet in flamma dives, tantum ab illo distans moribus quantum chaos illud magnum inter ipsos interpositum demonstrabat. Si autem et provocationem demus, periculum scilicet est ne quis tam vasto et infesto mari litem illuc secuturus naviget? Hæc et ejus generis alia disserente imperatore, patriarcha præsens, ubi aliquandiu frustra exspectavit ut chartophylax, cui ut erudito et in id argumentum parato fidebat, pro Latinis dicta exemplo 376 refelleret, intelligens eum, ne quod promiserat facere auderet, imperatoris contrarium palam sensum studiumque demonstrantis verecundia con-

ἤκεισε καὶ τὰ πιστὰ φέρων τῷ χαρτοφύλακι ὡς αὐ-
 τῆκα ἐλέγχοντι ἐκ τῆς ἀπ' ἐκείνου βίας καὶ ἀκουσίως
 ἀφορισμὸν ἐπιτίθησιν ἰσταμένῳ, ἔφ' ᾧ κατ' ἀνάγκην
 εἴποι τὰ εἰς κρίσιν ἰδίαν περὶ τῶν Ἱταλῶν. Ὁ δ'
 ἐνσχεθεὶς ἀυφοτέρωθεν, ἐνθεν μὲν τῷ τοῦ βασιλέως
 φόβῳ, ἐκείθεν δὲ τῇ τοῦ ἀφορισμοῦ εὐλαβείᾳ, μέσος
 ἐναπολείπεται, καὶ γε ὡμολόγει τὸ πάθος, ὡς δυοῖν
 κρήματα ἀυφοτέρων φόβου καὶ εὐλαβείας, καὶ ὅτι
 τὰ τοῦ πνεύματος προτιμητέα ἢ τὰ τοῦ σώματος.
 Τότε διαιρῶν ἔλεγεν ὡς, « Οἱ μὲν ἐπὶ τινι καὶ εἰσὶ
 καὶ λέγονται, οἱ δὲ οὐτ' εἰσὶν οὔτε λέγονται, οἱ δὲ
 λέγονται μὲν, οὐκ εἰσὶ δὲ, οἱ δ' ἀνάπαλιν εἰσὶ μὲν, οὐ
 λέγονται δὲ· ἐν τούτοις τακτέον καὶ Ἱταλοῦς, μὴ
 λεγομένους μὲν, ἀλλ' ὄντας ἐνόχουσα ἱρέσει. » Τοῦτο
 τὸν μὲν πατριάρχην ἐθάρρυνε πλέον, βασιλεῖ δὲ δε-
 νὸν ἔδοξε καὶ βαρῷ. Λύσε δὲ λαίψηρην ἀγορὴν αὐτί-
 κα, μὴ οἷός θ' ὑπενεγκεῖν τοὺς λόγους· ἀνασεύδεται
 γὰρ ἐντεῦθεν ἡ θήρα τῷ βασιλεῖ, καὶ οὐκ εἶχεν ὅ τι
 καὶ λίξει, ὡς ὑπ' ἀνάγκης ἀληθεύειν δοκοῦντος. Ἄλλ'
 οἱ ἀμφὶ τὸν ἀρχιδιάκονόν τε καὶ τὸν πρωταποστο-
 λάριον δίκην σφικῶν ὀρμήσαντες ἐνοδίων ἐπεῖχον
 στεβρῶς τῷ Βέκκῳ ὡς κακῶς κρίνονται, λογίῳ καὶ
 ταῦτά γε ὄντι καὶ ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς δοκοῦντι φρο-
 νεῖν.

stringi, tandem invitus licet in necessarium con-
 silium trahitur imperandi ei sub anathematis, si
 recuset, incurrendi pœna, ut quid iudicaret de
 Italis proferret. Hoc imperio perturbatus Veccum
 est, inter hinc quidem haud molliter urgentem
 præsentis Augusti metum, inde autem contra stim-
 ulantem consciscendi anathematis scrupulum
 medius in arcto deprehensus. Itaque hujus ipsius
 confessione angustiam orationem ingressus, ei exor-
 dio subiecit sese, cum hinc a sæculari potestate,
 cujus vis in corpus est, inde a spiritali, quæ in
 animam valet, in diversa propellatur, potius ani-
 mæ consulere velle quam corpori. Tum usus par-
 titione sic dixit: « Quidam et sunt et dicuntur
 hæretici; nonnulli neque sunt neque dicuntur;
 alii dicuntur quidem, sed non sunt; postremo ali-
 qui vice versa sunt, licet non dicantur, tales. In
 hanc ultimam classem redigendos puto Italos,
 quippe qui cum hæreses non dicantur rei, revera
 tamen eo crimine tenentur. » Ea libera vox ma-
 gnâ adjecit patriarchæ confidentiam, perculitque
 eadem imperatorem, qui non leviter indignans sic
 obductum consiliis suis ostium, conventum subito
 abruptit, cum non haberet in promptu quid repo-
 neret inopinato dicto, cui necessitas ipsa illa, qua
 fuerat expressum, veracitatis auctoritatem adjun-
 geret. Verum archidiaconus et protapostolarius
 inetar irritatorum in trivio crabonum coorti acriter
 in Veccum in os illi vehementer obsistebant
 ut male iniqueque judicanti, quamvis cætera sapi-
 ens easset et præstare multis doctrina videretur.

Α ἰγ' Ὅπως ὁ Χοῦμνος Ἰωάννης κυτηγόρει τοῦ
 χαρτοφύλακος Βέκκον.

[P. 256] Ἡμέρα παρῆλθεν ἐκείνη, καὶ ὁ χαρτο-
 θύλαξ τῷ βασιλεῖ ἀπηχάνετο, αἰτίας ἐργολαβοῦντι
 τοῦ βλάψαι. Καὶ οἱ ὑπερβολὴν ὀργῆς τὸν χοῦμνον
 προστησάμενος Ἰωάννην ὡς παραπρεσβευτὴν ἐκεί-
 νου διώκοντος ἔκριεν. Εἰσάγει τε τὴν κατηγορίαν ὁ
 Χοῦμνος ἐπὶ συνόδου, καὶ ὁ κατηγορούμενος τὴν ὑπό-
 θεσιν παρεγράφετο καὶ τὴν κατηγορίαν ὡς ὑπερήμε-
 ρον παρεκρούετο, κατηγορίαν λέγων ταύτην καὶ μό-
 νου τοῦ βασιλέως, αὐτὸν δ' οὐχ οἶόν τε εἶναι μετὰ
 δεσπότητος κρίνεσθαι. Ταῦτ' ἔλεγεν ἐπὶ συνόδου στα-
 θεὶς ἐπ' αὐτοῦ τοῦ τόπου οὐ τὸ πρότερον ἐκαθέζετο,
 τοῦ Χεῦμνου μέσον ἰσταμένου καὶ κατηγοροῦντος,
 τῶν δὲ συγκλητικῶν ἀρχόντων, τοῦ μεγάλου λογοθέ-
 του τοῦ Ἀκροπολίτου, τοῦ λογοθέτου τῶν οικειῶν
 του Ἱατροπούλου καὶ ἄλλων, συνεδριαζόντων τῇ
 συνόδῳ καὶ θελόντων κρίνειν ὡς ἐκ προσώπου τοῦ
 βασιλέως πεμφθέντων. Τότε τοίνυν οἱ μὲν ἀρχιερεῖς
 παρητούντο τὴν κρίσιν, μὴ ἔχειν κρίνειν λέγοντες
 κληρικὸν πατριάρχου, εἰ μὴ αὐτὸς ἐπιτρέψειεν. Ὁ
 δὲ πατριάρχης οὐδ' ὄλωσ' ἐδίδου, ἀλλ' ἀπαξ εὐρῶν
 συνερῶν ὑπερμαχεῖς ἤθελεν. Ἀπραξία δ' ἐντεῦθεν
 κατηκολούθει καὶ συνόδῳ καὶ ἀρχουσιν, ὡς εἰπεῖν

13. Ut Joannes Chumnus accusaverit chartophylacem Veccum.

In hunc modum transacta eo die res infixum
 imperatoris animo reliquit gravis in Veccum indi-
 gnationis aculeum, quo ille stimulante causas
 nocendi quærens eo iræ vehementia elatus est, ut
 apposito ei accusatore Joanne Chumno dicam
 male obitæ legationis impigerit. Detulit autem
 Chumnus ad synodum id crimen. Contra quod
 Veccus præscribens exceptione falsi etiam delatio-
 nem ipsam ut seram et intempestivam rejiciendam
 contendebat, addens satie apparere non Chumni
 accusationem istam, sed imperatoris esse: sibi
 autem haud tantum suppetere virium opumve, ut
 litigare cum domino auderet. Hæc apud synodum
 locutus est, persistens in ipso loco ubi prius
 sederat, Chumno, qui accusabat, in medio stante.
 Intererant synodo ab imperatore missi senatorii
 magistratus, Acropolis magnus logotheta et Iatro-
 polus logotheta domesticorum, aliique nonnulli
 considentes una cum Patribus. Hi porro impera-
 toris causa magnopere nitebantur, ut delatio acci-
 peretur et iudicium fieret. Verum id episcopi re-
 cusabant, nefas esse dicentes clericum patriarchæ
 judicari nisi ipso permittente. Patriarcha vero id
 sese permissurum palam negabat: nactus enim
 semel ad quod optabat adiutorem, eum omni sibi
 ope ac contentione tueri decreverat. Hic nodus ne-
 gotio injectus cum Patres synodi, tum quos dixi
 magistratus, ignaros quid agerent tenebat. Ut tan-
 dem exurgens synodoque excedens magnus logo-
 theta diceret: « Chartophylax synodum sibi ob-
 noxiam naso quo vult trahit; unde cum hic nobis
 non satis constet quid facere oporteat, id quæsituri,

τὸν μέγαν λογοθέτην τότε καταφερόμενον τῆς συνόδου, ὡς ἀπὸ ρίνος ἔλκει ὁ χαρτοσύλαξ τὴν σύνοδον, καὶ τί ποιητέον οὐκ οἶδα. Οὕτως ἀποκρουσθέντες ὑπέστρεψόν τε πρὸς βασιλέα, καὶ ἅ συμβεβήκει ἀπήγγελλον. Ἐπεὶ μέντοι τοῦ καθ' αὐτὸν ὁ χαρτοφύλαξ ὑποστελλόμενος, ὡς μὴ δοκοίη προσκρούειν τῷ βασιλεῖ, ἀπεληθὼν ἠντιβόλει μὴ ἀκαταιτιάτω μηνύειν. Αὐτὸς γὰρ ἔτοιμος εἶναι καὶ ὀφείκειον ἀποθέσθαι καὶ πᾶσαν ἀφείναι τὴν πρὸς αὐτὸν πρόσδοον, κοινωνικὸς δὲ εἶναι τῇ Ἐκκλησίᾳ, κἄν ὅ τι πράξει, μὴ παραιτεῖσθαι τὴν βασιλέως χάριν καὶ τοῦτο, ὡς μὴ σχίζειν τὴν Ἐκκλησίαν δοκοίη. Εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ καὶ εἰς ἐξορίαν πέμπεσθαι, εἰ θελητὸν [P. 257] τῷ κρατοῦντι, καὶ τοῦτ' εἶναι πρόβλημα. Ὁ μέντοι γε βασιλεὺς τὴν τῆς ὀργῆς ἀδοξίαν τῷ δῆθεν πρὸς αὐτὸν φιλανθρώπων συγκρούπων, ἀπέπεμπε πρὸς τὰ οἴκοι μηδὲν εἰπών. Ὁ δὲ καὶ εἰς ἐξορίαν κροητοιμάζετο, καὶ τὰ αὐτοῦ τῷ σκευοφυλακίῳ τῆς ἐκκλησίας ἀνατιθεὶς ἱματίων πενιχρῶν ἑαυτῷ προδύοι, καὶ γε τοὺς ἰδίους φέρων καὶ ἑαυτὸν τῷ μεγάλῳ ναῦ καταπίστευεν. Ὡς γοῦν οὐκ ἀνυστὰ ἐδόκει τὰ πρὸς ἐκεῖνον τῷ βασιλεῖ τῷ ναῦ προσφυγόντα, πέμψας βασιλικὰς συλλαβὰς ἐν-συσσημασμένας τῷ ἔρρυθρῳ μεθ' ἀπάσης ἐκείνον μετακαλεῖτο τιμῆς. Καὶ δε καθυπήκουε, καὶ ἐξελθὼν

alibi recedimus.» Ita repulsi redierunt ad imperatorem, et quæ contigerant narrarunt. At chartophylax apud se considerans quo statu res essent suæ, contrahi animo cœpit; et ne temere lacessivisse imperatorem atque in ejus offensionem ultro incurrere videretur, eum adiens rogat se sibi innocenti irascatur. Nam se paratum esse vel ad officium abdicandum, renuntiandumque emolumentis et proventibus quæ inde perciperet. Se quidem esse de clerici corpore: tamen quocunque statu sit, non recusare imperatoris gratiam, quin magni facere ac sibi ambire ipsius Ecclesiæ causa, ne scindere ipsam videri posset. Quodsi gratia se indignum imperator sua judicans amandare in exilium vellet, etiam ad tantum mali subeundum se promptum exhibere. Hæc imperator audiens iram penitus animo conceptam sibi dedecori futuram, si proderetur, ratus, fucata benevolentiam in Veccum specie occultans, remisit hominem domum nullo verbo addito. At ille in exilium se comparabat. Et sua familiari supellectile, excepto quem inde sibi ad presentem providit usum paupertino vestitu, in apothecis ecclesiæ deposita, ipse obsoleta veste cum suis asylo magni templi se commisit. Quo imperator comperto, haud se jam videns perficere posse quæ cogitabat propter religionem loci sacri quo Veccus confugerat, missis regiis litteris rubrica insignibus, omni eum honoris significatione ad se vocavit. Nec ille recusavit, sed statim exiens ad vocantem recta pergebat. Verum priusquam admitteretur, comprehensus est et in carcerem turris Anemæ conclusus, Celtis satellitibus custodiendus traditur. Et hic quidem in his erat.

Αὐτίκα εὐθὺ ἀπεισι τοῦ καλοῦντος, καὶ πρὶν ἐμφανισθῆναι κατέχεται, καὶ εἰς φυλακὴν τὴν τοῦ Ἀνεμᾶ πύργου τοῖς Κελτοῖς σωματοφύλαξι δίδεται. Ὁ μὲν ἐν τούτοις ἦν.

ιδ'. Τὰ περὶ τοῦ τόμου ὃν ἀπέστειλε πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ὁ βασιλεὺς.

Ὁ δὲ βασιλεὺς τοῖς περὶ αὐτὸν λογίοις χρησάμενος, ὧν πρῶτοι καὶ κράτιστοι ὁ ἀρχιδιάκονος καὶ ὁ πρωταποστολάρχος ἦσαν, συνεβίησι τόμῳ καὶ ἀπὸ διαφόρων ἱστοριῶν τε καὶ χρήσεων ἀκαταιτίαια τὰ κατὰ τοὺς Ἰταλοὺς παριστᾶ, καὶ πέμψας πρὸς τὸν πατριάρχην τὸν Ἀκαπνίου Ἀρσένιον, ἄνδρα γεναρὸν μὲν καὶ τίμιον, τὰ δὲ γε κατ' ἐκεῖνα τὰ πράγματα ἐπ' ἀμφοτέροις χωλεύοντα ταῖς ἰγνύαις, ἐξέσθαι μηνύει τόνδε τὸν τόμον καὶ κοινὸν πρὸς τὰ πρὸν ἀπόλογον σχεδιάσαι, πλὴν ἐξ ἱστοριῶν καὶ γραφικῶν χρήσεων. « Τὸ γὰρ ἀπὸ κοιλάς φωνεῖν ἀσθενὲς μὲν ἄλλως καὶ μάταιον· πλὴν δ' ἄλλ' οὐδ' αὐτὸς δέξομαι. » Ἐκεῖνος μὲν οὕτω ταῦτα, ἀβρῶν ὡς οὐκ ἀποδύσεται τις πρὸς τὰ γραφέντα· τὸν γὰρ χαρτοφύλακα ἐν ἀφυλάκτοις εἶχεν, ἐν ᾧ σαλεύειν εἶχε τὰ πάντα, νικήσειν ἐκ λόγων ὤετο. Ἄλλ' ὁ πατριάρχης σὺν τῇ συνόδῳ περὶ τοῦ τόμου διασκεψάμενοι, πέμ-

14. De scripto quod misit ad Ecclesiam imperator.

At imperator eruditione usus doctorum hominum, quos circa se auctores adjutoresque hujus negotii habebat, quorum primi valentissimique erant prius memorati archidiaconus et protapostolaris, scriptum composuit ex variis contextum historiis et testimoniis, quibus demonstrare conabatur nullam inesse Latinis hæreseos labem. Hoc deferri a se curavit ad patriarcham manu Arsenii filii Acapnii, viri gravis et honorati, sed circa istas controversias in utramque, quod aiunt, tibiam claudicantis. Hic patriarchæ volumem reddens addidit mandare imperatorem ut illud legat, et si quid deinde haberet quod his opponeret ad suæ sententiæ defensionem, contrario id apologetico scripto complecteretur. Cæterum videret ut in eo nihil allegaret nisi ex probatis et fidei non dubiæ historiis sententiisque idoneorum auctorum: nam auctoritate propria et quasi Pythonissæ instar ex ventre loqui infirmum ad fidem et vanum fore; et diserte jam nunc profteri Augustum se, si quid tale offeratur, haud accepturum. Hæc ita mandabat imperator magnopere fretus invicta, ut putabat, soliditate scripti; nec putans fore unquam ut aliquid plausibiliter excipi contra illud posset, maxim, cum securus jam esset a chartophylace, in quo utique partis contrariæ spes universa penderet, et a quo videlicet uno jure timeri aliquid in hoc genere potuisse videbatur. Itaque eibi cæto persuaserat se rationibus et auctoritatibus illo scripto allegatis plane causam evicturum. Patriarcha vero consilio habito cum synodo de eo quod circa id scriptum agi oporteret, congregandos putavit eos quos suarum esse partium credebatur. Erant hi

φαντες συνῆγον τοὺς μετ' αὐτὸν εἶναι δοκοῦντας. Ἦσαν οὖν καὶ ὅσον τὸ τῆς Ἐκκλησίας ἔκκριτοι. Ἦσαν δὲ καὶ οἱ περὶ τὸν Τερνικικόπουλον Ἰωαννίκιον, σχιζόμενοι μὲν τοῦ πατριάρχου περιφανῶς, ὁμῶς δὲ τῆς χρείας καλοῦσης [P. 258] τὰ τῆς μικροφυχίας ἐκείνης χώραν οὐκ εἶχον. Σὺν τούτοις δὲ]παρῆν καὶ ἡ τοῦ βασιλέως ἀταδέλφη Εὐλογία, καὶ πᾶν ὅσον ἦν μετ' αὐτοῖς ἐν μοναχοῖς καὶ λόγοις ἐξεταζόμενον. Οἷς σκοπὸν εἰς ἦν πρὸς τὸν τόμον ἀπολογεῖσθαι τῷ βασιλεῖ. Καὶ δὴ ἀνεγινώσκτο μὲν ὁ τόμος, ἄλλος δ' ἄλλο τι πρὸς τὸ παρεστῶς τοῖς προκειμένοις ἀντέλεγεν. Ἐπεὶ δὲ καὶ χρεῖα ἦν συμφρασθῆναι τοὺς λόγους καὶ εἰς ἓνα συντεθῆσθαι τόμον, καὶ ἐζηταῖτο ὁ συνθησόμενος, ἀνεδέχτο μὲν τὸ ἔργον ὁ Ἰασίτης Ἰῶβ, εἶχε δὲ καὶ ἄλλους καὶ μᾶλλον τὸν συγγραφεὰ τῶν τοιοῦτων ἐμὲ τῶν ἐννοιῶν συλλήπτορας. Καὶ μετ' οὐ πολὺ ὁ τόμος ἐξείργαστο, ὃν δὴ καὶ κοινῶς ἀναγνώσθηντα πάλιν τοῖς ὄλοις, καὶ ὅσον ἦν πρὸς τὸ εὐσχημότερον μεταπλασθῆντα, ὡς μὴ λυποῖν σκληρῶς ἐν τισιν ἔχων τὸν ἄνακτα, μετ' αὐτοῦ δὲ τοῦ Ἀρσενίου πέμπουσιν. Ὁ μέντοι γε βασι-

λεὺς δεξάμενος τὸν ἀπόλογον καὶ ἀκριβῶς διελεθὼν ἐπεὶ ἔγνω πολλῶν λειψιμῶν τοῖς λόγοις, καὶ εἴπερ ἐμφανισθεῖν, αἰτίος αἰσχρῆς ἐαυτῷ γενησόμενος, τῷ δοκεῖν ὑπὸ περιφρονήσεως καὶ οὐ κατὰ δειλίαν. ὡς ἦν ἀληθὲς, ἐπεριορᾶν, ὑπερηφάνει, καὶ ἀνεβάλλετο τὴν ἀνάγνωσιν.

ιε'. Ὅπως ὁ Βέκκος εἰς φυλακὴν εἰργόμενος, ὁμῶς βιαζόμενος κατετίθετο.

Οὕτως οὖν ἐκκρουσθέντες οἱ περὶ τὸν βασιλεῖα τῆς ἐγχειρήσεως ἄλλως ἔγνωσαν ὑπελθεῖν τὸν Βέκκον ἐν φυλακαῖς. Τεμᾶχια γὰρ ἐκ βίβλων συλλέγοντες ἱερῶν, ἐπεὶ καὶ λογίῳ ἀντικαθίσταντο καὶ λόγοις ἦν ἀνάγκη πείθειν, λόγους γοῦν ἀγίων, ὅσοι καὶ ὑπὲρ Ἰταλῶν ἐδόκουν εἶναι, προὔτεινον ἐκεῖνῳ κατὰ φυλακὴν καθημένῳ. Ὁ δὲ λαμβάνων καὶ διερχόμενος [P. 259] ἡμέρα πῶς εἰς εἰρήνην συγκατεκλίετο. Καί γ' ἀπλοῦς ὢν καὶ φιλαλήθης εἰς ἅπαν τῷ μὲν ἀπλῶ ταῖς γραφαῖς καθυπήγετο, ταυτὸ γὰρ πάσῃ τοῖς ἀποροῦσιν, εἰ μετρίως ἀποροῖεν, ἀπροσδοκῆτως τὸ πᾶν οἰομένους

lectissimi quique ac flos delibatus Ecclesiæ. Neo abfuit ab eo numero Ternicopolus Joannicius cum suis, utcumque illi palam se a patriarcha separaverant. Tamen nunc communi utilitate vacante minutas illas offensiones animorum, causas ejus similitatis, seponendas tantisper putaverunt. Cum his adfuit et soror imperatoris Eulogia, simulque quidquid in monachis et aliorum ordinum doctis laudatisque hominibus eximium et spectatæ claritatis fuit. 380 Horum unus erat animus, et conspirans in id ardor incumbabat, ut scriptum concinnaretur volumini ab imperatore misso contrarium. Ad eam rem visum opportunum recitare cunctis audientibus imperatoriam scripturam; et ut quodcunque ex illa caput auditum esset, continuo quemque proferre quæ forte occurrerent utiliter in contrarium alleganda. Negotium deinde colligendi cuncta et in unum diversa digerendi suscepit ad id delectus Iasites Job; qui et alios habuit adjutores ejusque participes laboris, in primis hujus historiæ auctorem. Omnes hi collata diligentia in ordinandis collocandisque variorum sensibus, brevi tempore volumen confecerunt, idque conscriptum in communi costu cunctis audientibus legerunt, unoquoque admonente si quid mutandum aut temperandum censeret, in id maxime universis intentis, ne quidquam in eo relinqueretur aculeatum aut durum, quo imperator offenderetur. Denique opus elimatum quantum satis est visum, per eumdem Arsenium ad imperatorem mittunt. Is eo accepto et attente lecto multum se opinione illa falsum agnovit, qua negotium scriptione sua illa mittenda statim conficiendum existimaverat. Tamen hunc ipsum præsentem sensum animi dissimulavit, erubescendi, si is enotesceret, necessitatem sic prævertendam putans. Publicam vero scripti oblatis lectionem differebat contemptu

quodam, ut videri volebat: sed vera causa erat ejus moræ convictionis metus, superciliosi obtentu fastidii velatus.

15. *Ut Veccus carcere detentus, et ibi nihilominus sollicitatus, attractus in partes fuerit.*

Tali consiliorum successu repulsus ab optatis imperator et qui cum eo sentiebat, alia sibi grassandum via statuerunt, Vecco ipso intra carcerem tontando. Animadvertentes enim hominem, qualis erat Veccus, sapientem ac doctum non alia certius expugnandum videri machina quam argumentis et testimoniis ex ecclesiastica eruditione petitis, 381 ei custodia detento considerandas obtulerunt excerptas ab ipsis sacrorum librorum sententias quæ Latinorum causæ faverent. Eas ille in manus sumptas attente perlegens sensim ad pacem inclinabatur, duabus ad id ei suffragantibus dotibus, candore quodam animi fuci expertis et innato amore veritatis. Quarum a priori assebat ut, cum simpliciter ac citra præjudicium suspicionemve fraudis ad cognoscenda quæ proponerentur accederet, facile induceretur similitudine veri, passus idem quod mediocriter dubitantes solent, qui levi momento in partem inclinantur alteram, et ubi vel paululum imminutas conspiciantur ambigendi rationes, quibus antea in suspensio tenebantur, continuo causas se nactos idoneas rati dubitationis deponendæ, tenere se rem ipsam et liquere jam sibi negotium prius obscurum existimant. At altero illo sincero studio profitendæ veritatis prohibitus affirmare quod non erat, cum nondum omnem sibi abstersam caliginem sentiret, haud sane simulare sustinuit sibi plane esse perspectum id quod apparere ipsi duntaxat et prima blandiri specie cœperat: verum nullo tardatus malo pudore ingenue fatebatur se non adhuc clarissime videre quid penitus in re

ἔχειν. Τῷ αὖ φιλαλήθει οὐκ ἠδόξει δολογεῖν μὴ εἰδέναι μήτε μὴν ἐντυχεῖν. Καὶ ἡ ἀΐτια τὸ ἐφ' Ἑλληνικαῖς σχολάζοντι μὴ θείαις γραφαῖς ἐγγενέσθαι οἱ ἐμμελετήσαι. Θέλαιν μέντοι καὶ ἰδεῖν τὰς βίβλους καὶ ἀναγνῶναι ἐπιμελέστερον, ἐφ' ᾧ τῷ νῦν τῶν γραφῶν προσέξειν, καὶ οὕτως ἡ πεισθέντα ἀνάγειν ἔχειν ἐκ' ἐκείναις τὸ θάρβρον καὶ παγίως ἵστασθαι ἐς ὃ τι καὶ κλίνοι, ἡ μὴ πεισθέντα τὰς αἰτίας ἐμφανεῖς παριστῆναι δι' ἧς μὴ πείθοιτο. Ταῦτ' ἔλεγε, καὶ ὁ βασιλεὺς κατένευεν, ἐξαγκών τε τῆς φυλακῆς τὰς βίβλους εἰς ἀνάγνωσιν παρεῖχεν ἐπὶ σχολῆς. Τῷ μέντοι γε πατριάρχῃ μέλον ἦν ἐφ' ἐκάστην τῶν πρὸς βασιλεία ἀποκρίσεων, μερίζοντας ἕδη ἐπιτιθεμένον καὶ γ' ἡρμεῖν μὴ ἔωντα.

ἰς. Ὅπως δὲ πατριάρχης γνωματευῶν ἐγγράφως ὤμνυε μὴ καταδέχεσθαι τὴν εἰρήνην.

Ταῦθ' ὄρων ὁ μοναχὸς Ἰὼβ Ἰασίτης, καὶ περὶ τὴν γνώμην ὀβριώδησας τοῦ πατριάρχου, μὴ καθυφεῖν τῆς ἐνστάσεως ἀπειῶν, μηχανᾶται τι τοιοῦτον ἐπὶ τῷ τὴν γνώμην τοῦ πατριάρχου στηρίζει. Ὑποτίθεται γὰρ γνώμην γράφειν καὶ πέμπειν τοῖς ὀπουδή- ποτε εὐλαδέσιν ἀνδράσιν εἰς πληροφορίαν δῆθεν, προστιθέντα καὶ ὄρον ἐφ' ᾧ μὴ κλονοῖντο, ἀλλ' ἀρα-

Α ῥότως ἔχειν, ὡς οὐ καθυφεῖν πιστεύοντας, καὶ οὕτως ἔλξειν ἐκείνους πρὸς τὸ εὐμενέστερον, ὥστε καὶ συζητούμενους τὸ πρῶτον δέχεσθαι. [P. 260] Τοῦτοις ταῖς λόγοις ὁ ἱεραρχὴς πεισθεὶς ἐγχεῖται οἱ ἐκπιθῆναι τῇ γνώμην, καὶ ἐξετίθετο τὴν ταχίστην. Πρὶν δὲ παρῆναι, ἔδοξε τῶν ἀρχιερίων ἀποπειρᾶσθαι, ὡς μὴ εἰ εἰς τέλος ἀντίσχοιεν Συναχθέντων τοῖνον ὑπεργινώσκοντο μὲν ἡ γνώμη τοῦ πατριάρχου, ἡρωτικῶν δὲ εἴ γε καὶ αὐτοὶ ἐμμένειν ἔχοιεν κατὰ ταῦτα. Καὶ ὠμολόγουν αὐτίκα, καὶ τὴν γνώμην ἑκαπὸς ἡμῶν ὑπογραφεῖ, πλὴν τῶν προνοεστέρων, ἔδοξεν αὐτῶν κατησφαλίξαι. Ὡς γοῦν ἐπέμψθη μὲν ἡ γνώμη, ὁ ἀπόκτοισ δ' ἦν ὁ πατριάρχης τοῦ μηδ' εἰς ἀπὸ γίνοντο μεταβάλλειν (τοῖς γὰρ ὄροις συναχθέντων) ἔτελος ἦν καὶ πρὸς βασιλεία λέγων ὡς οὐ πᾶσι μὴ καταπραξάμενος τὴν ἐγγείρησιν. Ὁ μὲν τῶν

Β σιλεύς ἀπογνοῦς οἷον ἐντεῦθεν τῆς ἐκείνου πείσεως (δεινοὶ γὰρ οἱ ὄροι κωλύειν) ἐν δεινῷ μὴ συμβῆναι ἡγείται (ἐπ' ἴσης γὰρ ἦν αὐτῷ βουλήσιν ἢ προβῆναι τὴν πράξιν εἰς τέλος τῶν μετὰ τοῦ πατριάρχου προβῆναι), ὁ μὲν δ' ἀποκρουσθεὶς ἐκείνου τὰς ἀρχιερεῖς προσήρχετο ἐμβριθέστερον. Ἐν τῷ μὲν καὶ ὁ Βέκκος ἐνσχολάσας ταῖς βίβλοις, καὶ συναχθὼν πολλῶν ἐντεῦθεν ἐπὶ τῇ πράξει βοήθειαν, ὡς μὲν

esset, negabatque satis convictam sibi mentem ad ultimum expediendum de controversia tanta iudicium. Et causam ejus cunctationis ex eo repetebat, quod hactenus sæcularibus plurimum intentus litteris minus otii studiiq̄e tribuisset sacræ scriptorum divina tractantium eruditioni meditandæ. Quare cupere sese attentius ieta cognoscere, librosque ipsos perlegere diligentius, quo ipsa jam penitus introspecta sententia oraculorum aut certo eo stitueret nihil exceptionis idoneæ superesse, quo minus plane consideret irrevocabili amplectendum assensu ad ipsum in quod inclinari jam cœperat, aut si non persuaderetur, causas explicaret ob quas hæreret. Eam viri orationem probavit imperator, et ei continuo e custodia educto libros per otium expendendos præbuit. Patriarcha interim in acri erat meditatione defixus, disquirens apud sese quid probabilis responsi opponeret argumentis imperatoris, quem pro suscepta palam causa nunc jam vehementer instantem utique nec in posterum **332** quieturum satis apparebat.

16. *Ut patriarcha suu palam scripto edita sententia juraverit se in pacem non consensurum.*

In ea conflictantem meditatione patriarcham conspicatus monachus Jobus Iasita, et non sine causa veritus ut par ad extremam foret eluctandæ contrariarum rationum et molitionum instantiæ, tale quidpiam machinatus est ad firmandum in resistendi constantia patriarchæ animum. Suggestit illi consilium scribendæ mittendæque pastoralis ad universos curæ suæ subditos fideles epistolæ, qua et illos admoneret quid tenendum in his esset, et quo efficacius iis persuaderet in com-

mendatis constantiam, juramento palam interposito sponderet nunquam se de fluxurum a rigore semel fixæ sententiæ, aut eo descensurum, quantumvis a quovis traheretur, ut a quibus jure suosque abscissos hactenus putasset, eos in communionem acciperet. His Jobi suggestionibus quiescens patriarcha ei commisit ipsi negotium formandæ in eam sententiam circularis epistolæ. Qua statim composita, priusquam emitteretur patriarchæ est experimentum capiendum iudicii de his rebus episcoporum, ut inde perspiceret ecquid sic animati apparerent, ut recte confidii posset eos usque ad finem inflexibiliter in recusandi constantia mansuros. Congregatis ergo ipsis lecta est prescripta, ut dixi, a Jobo monacho patriarchæ sententia. Moxque interrogati singuli sunt an idem et ipsi sentirent, et num certo decrevissent in eo perseverare. Omnes statim assenserunt, et cunctorum præter providentiores paucos propriis firmata subscriptionibus epistola missa quoquo versum est. Evulgata, constrictoque patriarcha insolubili nexu, ne in ullam circa hæc mutationem sese posset relaxare, quippe cui jam non esset integrum sententia tam publica professione declarata resistere, iurijurandi utique, religione devincto, is sane præ se ferebat se negaturum imperatori **333** quod petebat, et nunquam consensurum in concordiam Ecclesiarum quæ tractabatur. Quare desperato imperator assensu patriarchæ propter juramenti obstaculum ineluctabile, æstuabat animo, difficilem inde fore negotii exitum providens. Nam utrumque ex æquo imperator optabat, et iniri concordiam et in eam consentire patriarcham. Tamen inde repulsus ad urgendos episcopos vehementius incubuit. Inter

πλέον τοιμησάντων τῶν Ἰταλῶν Ἰσως ἢ τὸ ἐπὶ τῇ A
 Συμβόλῃ προσθεῖναι, καὶ τὴν τοῦ θαυμαστοῦ Κυρίλλου λέξιν παρῆγεν, ἡμᾶς τε κάκεινους κατὰ τὸ ἐγχωροῦν συμβιδιάζουσαν, τὴν « Τὸ ἐξ ἄμφοιν οὐσιωδῶς ὑπάρχον, τουτέστιν ἐκ Πατρὸς δι' Ἰου, » ὡς ἐκείνων μὲν ἐχόντων τὴν ἐκ, ἡμῶν δὲ τὴν διὰ, καὶ ἄμφοιν τούτων ἐκείνον συμβιδιαστὴν γίνεσθαι. Ταῦτα καὶ πολλὰ τῶν τοιούτων ἰδὼν, καὶ πρὸς τούτοις τὸν μέγαν Μάξιμον εὐρῶν μαρτυροῦντα, ἐν μιᾷ τῶν ἐπιστολῶν πρὸς Ῥουφῖνον μετὰ πολλὰ οὕτω λέγοντα· « Ἐξ ὧν οὐκ αἰτίαν σφᾶς τὸν Μονογενῆ τοῦ Πνεύματος ἀπέδειξεν λέγειν, ἄλλ' ἵνα τὸ δι' αὐτοῦ προίεται δηλώσῃ καὶ ταύτῃ τὸ συναφεῖς καὶ ἀπαράλλακτον τῆς οὐσίας παραστήσῃ. » ἀδύνατον δ' εἶναι καὶ τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου κατήκουεν, ἐν τῇ τῆς Τριᾶδος τάξει τὸ Πνεῦμα γινώσκεσθαι μὴ προοδικῶς δ' ἐκ Θεοῦ δι' Ἰου, ἀλλὰ ποιητικῶς, ὡς λέγουσι. Τούτοις τε καὶ τοῖς τοιούτοις συγκροτηθεῖς οἶον ὁ Βέκκος ἐφ' ᾧ τὴν ἰδίαν θεραπεῦσαι συνείδησιν, ὑπεκλίνετο πρὸς εἰρήνην. Καὶ ὁ βασιλεὺς πολλὴν ἐντεῦθεν ἐλάμβανε τὴν ῥοπήν, πολέμου δὲ τοῦ ἐφροστώτας καὶ αἵματα ἐκχυθησόμενα προβαλλόμενος, ὅμως δὲ ἐν ἀσφαλεῖ μένειν πράξαντα παρὰ τῶν

ἄμφ' αὐτὸν λογίων λαμβάνων. Ὅθεν καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσι [P. 261] πολὺς τὴν ἐμπίπτων καὶ καταναγκάζων τὴν πράξιν, ἐγγρηνιζόντων καὶ μᾶλλον τῶν πρέσβειων.

ἰζ. Περὶ τῶν ἀποκρισιῶν τοῦ βασιλέως, καὶ τῆς τοῦ πατριάρχου ἀποχωρήσεως.

Ὡς γοῦν καὶ ἔτι ἀνήρτητο τὰ τοῦ πράγματος, καὶ ἦν ἀνάγκη πρέσβεις πέμπεσθαι ἐφ' ᾧ παρ' ἐκείνων τὸ ἀσφαλὲς γενέσθαι, ὡς ἐντεῦθεν μὴ ὑποπεύειν τὸν κίνδυνον ὑποταγέντας τῇ τῶν Ἐκκλησιῶν πρωτίστῃ καὶ ἤδη γνησίους ἐκείνης νομιζομένους, ἐξελέγοντο μὲν οἱ πρέσβεις, οἱ δ' ἦσαν ὁ προπατριάρχης Γερμανὸς καὶ ὁ Νικαίας Θεοφάνης, καὶ τῶν συγκλητικῶν ὁ μέγας λογοθέτης Ἀκροπολίτης, ὁ προκαθήμενος τοῦ βεσιταρίου Πανάρετος, καὶ ὁ μέγας διερμηνευτὴς Βεβρόπιώτης. Οἱ δὲ καὶ ἀνὰ μίαν τριήρη, ἐντεῦθεν λέν οἱ τῆς Ἐκκλησίας, ἐκείθεν δὲ πλὴν τοῦ μεγάλου λογοθέτου οἱ ἐκ τοῦ βασιλέως, λαβόντες ἀνήγοντο, ἐπιφερόμενοι καὶ πολλὰ τῶν ἑρῶν δώρων, στολὰς λέγω καὶ κατάχρυσά εἰκονίσματα καὶ σύνθετα πολύτιμα θυμιάματα, πρὸς δὲ καὶ τὴν τῆς ἐκκλησίας ἐνδυτὴν ἐκ χρυσοπάστου

hæc Veccus lectis libris, cum in iis observasset multa quæ conventionem Ecclesiarum multo quam putarat expeditiorem ostenderent, quippe cum inde constaret summam demum peccati Latinorum in additamento verbi unius ad Symbolum consistere, et quod dogma ipsum attinebat, exstaret sancti Cyrilli testimonium, quod nos et illos in hoc quidem capite conciliabat, illud nimirum quo sanctus ille doctor ait Spiritum sanctum substantialiter ex duobus exsistere, hoc est ex Patre per Filium: ut jam C
 tota controversia in præpositiunculam redigeretur, nempe ambobus æque agnoscentibus Filii cum Patre in spiratione consortium, cum hoc solo discrimine quod Latini ex Filio, Græci per Filium procedere Spiritum dicerent; quæ parva erat et nullius momenti differentia, nihil prohibens quominus in summa dogmatis consentire Ecclesiæ viderentur. His, inquam, et multis ejusmodi consideratis Veccus insuper invenit aliud ad eam rem palmare testimonium sancti Maximi in epistola ad Rufinum, ubi post multa sic scribit: « Ex quibus non principium se Unigenitum Spiritus ostenderent dicere, sed ut per ipsum procedere significarent, et e ratione cohesionem inseparabilis substantiæ constituerent. » Suadebat idem auctoritas magni Athanasii diserte D
 affirmantis fieri non posse ut in Trinitatis ordine Spiritus agnosceretur, 384 quin ex Deo per Filium non progressive, sed efficienter, ut loquuntur, existeret. His tandem et horum similibus attente perpensis Veccus omni jam exempto conscientiæ scrupulo, totus ad pacem propendebat. Quæ res magno incitamento imperatori fuit ad inceptum urgendum. Ergo eo jam fidentius illas sibi solitas formidines allegabat, bellorum videlicet, nisi concordia iniretur, impendentium cruorisque funden-

di, addens nullam esse causam tam necessariæ præcautionis omittendæ, cum quod ad prævertenda tanta mala petebatur, securum innoxiumque quiddam esset iudicio præstantium theologorum, et ab omni erroris aut culpæ periculo remotum. Quare multus erat in instando episcopis, iisque omni conatu perurgendis ad negotium conficiendum, expectantibus ad ipsum qui aderant a Romano pontifice legatis, et reditum differentium spe tandem obtinendi quod petebant.

17. De legatis imperatoris et secessu patriarchæ.

Hic erat tunc status negotii pendens. Quo articulo rerum jam maturum atque adeo necessarium visum est legatos ad Papam mutuos mittere, quo videlicet tanto securius formidata Latinorum expeditio suspenderetur, prætextu jam dempto Carolo Græcos oppugnandi ut schismaticos, quorum esset in Italia legatio Romanam Ecclesiam principem ecclesiarum agnoscentium, et obsequium profitentium, ac ut suam rite venerantium dominam et matrem. Electi ergo in legatos hi sunt, Germanus qui patriarcha fuerat, et episcopus Nicææ Theophanes, præterea ex sonatoriis magnus logotheta Acropolita, præses vestiarii Panaretus, et magnus interpres Berrhæota. His triremes ab imperatore datæ sunt duæ: unam qui ex Ecclesia erant simul conscenderunt, altera regii vehabantur excepto magno logotheta. Extulerunt autem secum multa et pretiosa 385 suppellectilis sacræ dona, stolas, inquam, et aureas effigies, tum composita ex variis speciebus aromatum ingentis pretii thymiamata. Ad hæc et majoris ecclesiæ endyten sive tapetem altaris, rosei coloris, auro illusum, unionibus insertis. Hunc imperator, quando est anathemate solutus, divino templo sacraverat, donum revera tali persona et tali

δξείας διὰ μαργάρων, ἦν ὁ βασιλεὺς προσενηκῶν τῷ θεῷ τεμένει δῶρον ὄντως ἐπάξιον, συγχωρούμενος, ἐπεὶ οὐκ ἐφθασεν ἑτέραν εὐτρεπισθῆναι τῷ μεγάλῳ τῶν Κορυφαίων ναυῶ, ἀνταλλαγῆν τῷ γινεμένου πρὸς τὸ ὄν οἶον ποιούμενος, λαβὼν ἀπέστειλε καὶ αὐτήν. Οἱ μὲν οὖν οὕτως ἀναθρόντες ἀπέπλεον· ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπεὶ οὐκ εἶχε ῥᾶον ἀποσχέσθαι τοῦ πατριάρχου (αντείχετο γὰρ ὡς λεπὰς πέτρας ἐκείνου διὰ τὴν ἀπ' ἐκείνου συγχώρησιν καὶ τὴν πρὸς ἐκεῖνον πληροφορίαν. ὡς ὑπ' αὐτῷ σωθησόμενος), συνθήκας ποιῆται μετὰ τοῦ πανριάρχου [P. 262] (οἱ γὰρ ἀρχιερεῖς καὶ μόγις καθυπεκλίθησαν) οὕτως ἐχούσας, αὐτὸν μὲν ἐξελθόντα τοῦ πατριαρχείου ἐν τῇ τῆς Περιβλήπτου καθῆσθαι μονῇ, σωζομένων τῶν προνομίων αὐτῷ καὶ γε μνημονευομένου κατὰ τὰ τὸ σύνθηες, ἀπελθόντων δὲ τῶν πρέσβειων εἰ μὲν ἢ πρᾶξις ὅπως δῆποτε διακωλυθείη, αὐτὸν καὶ πάλιν εἶναι τὸν πατριάρχην εἰς τὸ πατριαρχεῖον ἀνελθόντα, καὶ γε μετὰ τῶν ἀρχιερέων εἰρηνεύειν, μηδὲν τῶν συμβάντων ὑπολογιζόμενον· εἰ δὲ προβαίη καὶ εὐδοίη εἰς τέλος τὸ προτεθὲν, αὐτὸν μὲν ἐντεῦθεν ἀργῆσαι πάμπαν, ἄλλον δὲ ἄντ' αὐτοῦ ἐπιστῆσαι τῇ Ἐκκλησίᾳ ὡς μὴ χωροῦν ἐκεῖνον εἶναι, τοῖς ὄρκοις προκατεληγμένον. Ταῦτα πρὸς ἀλλήλους συνθεμένων ὁ μὲν πατριάρχης κατελθὼν εἰς τὴν τῆς Περιβλήπτου μονὴν προσκαθίζει, ἐνδεκάτη μηνὸς Ἐκατομβαιῶνος, δευ-

τῆρας ἐπινημεσεως τοῦ, ςψβ' ἔτους, κατέχων καὶ τὰ αὐτοῦ προνόμια ἀναφαίρετα. Τὰ δὲ τῆς Ἐκκλησίας ἔτι ἐν γαλήνῃ ἦσαν πλὴν τῶν τῆς Ἐκκλησίας τεταγμένων εἰς ἄρχοντας.

17. Περὶ τῆς τοῦ βασιλέως πρὸς τοὺς κληρικούς ἀνάγκης.

Ἐκείνοις γὰρ καὶ λίαν ὑπόπτως ὁ κρατῶν εἶχεν ὡς οὐ συνθησομένους ῥαδίως, καὶ μᾶλλον πολλαῖς αὐτοῖς τοῦ Βέικκου διαλεγόμενου καὶ προβαλλομένου τὰ τῶν ἀγίων ῥήτᾳ μὴ πειθομένοις πάμπαν, ἀλλὰ δήλοισι οὖσι μὴ καταδεξομένοις, εἰ προβαίη, τὴν πρᾶξιν Ὅθεν καὶ αἰτίας σφίσι δὲ κρατῶν ἐκλάττετο ὡς πρὸς αὐτὸν τὴν πρὸς δουλείαν ἀφηνιάζουσι καὶ ὡς ὀνειδίζουσι μὲν ἀρχιερεῦσιν ὑποκλιθεῖσι, καταρωμένοις δὲ βασιλεῖ τριακ' ἀναγκάζοντι γίνεσθαι. Ἀμέλει τοι καὶ πρῶτον σφᾶς θωπειαῖς ὑπελθεῖν ἔγωγε, καὶ προσεκαλεῖτο, καὶ τιμητικῶς προσεφέρετο κύβηθ καθίσας καὶ τὰ συνίθη προβαλλόμενος. Μηδε γὰρ χάριν ἄλλου πραγματεύεσθαι τὴν εἰρήνην ἢ τοῦ δεινούς πολέμου ἀνακοπῆναι καὶ Ῥωμαίων αἵματα περιποιηθῆναι ἐκχυθῆσθαι κινδυνεύοντα. Μένειν δὲ καὶ πάλιν τὴν Ἐκκλησίαν ἀκαινοτόμητον, μηδὲ τοῦ τυχόντος [P. 263] παροφθησομένου. Τρισὶ δὲ κεφαλαίοις καὶ μόνοις τὸ πρὸς τὴν τῶν Ῥωμαίων Ἐκκλησίαν πραττόμενον περιστή-

cæremonia dignum. Receperat autem illum apud se, animo curandi ut similis formæ alius fieret, a se magno principum apostolorum templo dicandus. Occasione porro invitatus hac proficiscensium Romanam legatorum eum ipsis tradidit, compensaturum se abunde recipiens quicquid ecclesiæ, subtracto isto ei dudum parto donario, deperire videretur. Et illi quidem in hunc modum solverunt Italiam versus. At imperator avelli se a patriarcha haud facile ferēbat: ei enim hærebat ut lepus petræ, vel sensu beneficii, quod ab eo se meminisset anathemate solutum, vel antiquo usu et ex eo nata fiducia salutis per eum assequendæ. Quare illum quoquomodo segregare a causa schismatis studens (alios enim episcopos in suam tandem sententiam pertraxerat) convenit in hæc cum illo, ut patriarchali palatio egressus diversaretur in Periblepti monasterio, salvus ei proventibus et honore consueto commemorationis in sacro. Quod si quæ res obstaret ne profecti Romam legati negotium conficerent, rediret ille in patriarchales ædes et suæ ut prius dignitatis usurparet munia, tumque in communionem reciperet episcopos, nihil illis succensens quod in pacem cum Latinis consensissent. Sin cœpta ex voto peragerentur, fixo ipso manente in rejecticne pacis, quippe cui acquiescere fas sibi non putaret ob juramentum, tum sane absisteret honore, locumque alteri Ecclesiæ vice 386 ipsius præficiendo concederet. His inter ipsos conventis patriarcha in Periblepti monasterium migravit die 14 Januarii secundæ indictionis anni 6782, fruens ibi redditibus suis annuis sine diminutione. Sic Eccle-

siæ quidem corpus in quadam tranquillitate erat, non item qui ei præerant.

18. Ut imperator quam potuit vehementissime clericos urserit.

Hos enim valde suspectos habebat imperator, haud facile assensuros autumans, utique cum disserenti plerumque apud eos Vecco, et testimonia sanctorum Patrum, quibus fuerat ipse convictus, proponenti, non acquieverant, sed in sententia perstabant, præ se ferentes non accepturos omnino concordiam, si conventum de illa foret. Hinc irritatus princeps comminiscetur quæ ipsis impingeret crimina; quasi subjectionem ipsi debitam detrectarent, exprobrarentque episcopis pacem probantibus, imperatorique maledicerent, quod eos in suam sententiam traxisset. Prius tamen quam hæc persequeretur infestius, blandis eos experiundos suasionibus putavit, si posset delinitos adducere. Convocatis igitur iis et exceptis perhonorifice medius considens solita illa sibi et sæpius ante allegata memoravit, non alia se moveri causa ad tractandam pacem proficiens quam necessaria precautionem imminentium inevitabiliter, nisi de illa conveniret, bellorum atrocium, et pia parcimonia Romani sanguinis, quem aliter immanissime fundendum periculorum præsens esset. Ne porro dubitarent quia post istam quoque pacem mansura in statu pristino, citra ullam momenti majoris immutationem, foret Ecclesia. Cordi hoc sibi fore; nec quidquam in ea cura neglecturum sese certo confiderent. Tribus demum solis capitalis totum hoc concor-

σθαι, πρωτεῖα ἐκκλήτω καὶ μνημοσύνη, ὧν ἕκαστον ἄ τις ἀκριβῶς σκοποῖται, κενὸν εἶναι ἀνάγκη. « Πότε γὰρ καὶ παρουσιάσας ὁ πάππας προκλιθεὶς τῶν ἄλλων; Πότε δὲ τισι καὶ ἐπέλθοι δίκην ἔχουσι θάλασσαν τοσαύτην ταμέσθαι καὶ τόσον ἀναμετρησάμεν πύλας, ἐφ' ἧ τῶν νομιζομένων πρωτείων τυχεῖν; τὸ δ' ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ καὶ μόνῃ ἐκκλησίᾳ, καὶ δευτέρᾳ τῇ καθ' ἡμᾶς καὶ μεγάλῃ, τὸν πάππαν μνημονεύεσθαι τοῦ πατριάρχου λειτουργούντος, τί ἂν τῷ ὀρθῷ προστάτῃ; πόσαις οἰκονομίαις οἱ Πατέρες πρὸς ὅτι γενέσθαι συμφέρον ἐχρήσαντο; καὶ αὐτὸ δὲ τὸ τὸν Θεὸν γενέσθαι ἄνθρωπον καὶ σταυρὸν ὑπομεῖναι καὶ θάνατον καταδέξασθαι, ἄλλως ὄντα Θεῷ ἀπρεπῆ, εἰ μὴν καὶ Θεῷ συνειλημμένῳ σώματι, ἀλλ' οὖν κατ' οἰκονομίαν τὴν ἀνωτάτω γέγονε, καὶ τῶν μὴ προπόντων Θεῷ σαρκοφόρῳ γενομένων πάντων ἡ οἰκουμένη σέσωσται. Οὕτω χρῆμα θαυμαστὸν ἡ οἰκονομία. Καὶ γ' ἡμεῖς εἴπερ οἰκονομικῶς τὸν ἐπιρρητὴν κίνδυνον φύγοιμεν, οὐχ ὅπως εἰς ἀμαρτίαν λογισθῆσεται, ἀλλὰ καὶ προσαποδέξονται οἱ γνώσεως ἀρίστης ἐπήβολοι. Ἰμεῖς δὲ, ἀλλ' ὡς ἀκούω, καὶ ἀρχιερεῖς εἰς τοῦτο συγκατανεύσαντας ἀποστρέφεσθε, καὶ τὴν Ἐκκλησίαν πειρᾶσθε σχίζειν, καὶ ἡμῖν, ὡς ἤκουσται, καταρᾶσθε. Τὰ μὲν οὖν

περὶ τούτων ἔστι καιρὸς εἰθετεῖν καὶ πληροφορεῖν καὶ ἀνὰ μέρος πληροφορεῖσθαι· οὔτε γὰρ ἡμῖν εὐπρεπὲς τοιαῦτ' ἀκούειν, οὔθ' ἡμῖν ἀσφαλὲς τοιαῦτα λέγειν καὶ φόβον ἐμβάλλειν πολλοῖς ὡς οὐ στησόμεθα ἡμεῖς ἐπὶ τούτοις, ἀλλὰ προσδιασόμεθα ἐφ' ἧ καὶ ἤθη ἀλλάττειν καὶ ὁμολογεῖν ὡς ἐκεῖνοι λέγουσι. Ταῦτα πληροφορεῖν ἔστι καιρὸς, καὶ πληροφορησόμεν. Τὸ δὲ νῦν καὶ βουλῆς τῆς ἐξ ἡμῶν χρῆζομεν, καὶ λεγέτω ἕκαστος ὁ οἱ δοκῶν· μόνον μὴ τῷ οἰκείῳ στοιχείῳ θελήματι αὐταρεσκῶν ἀντικρυς, ἀλλ' ἐκκλησιαστικῶς ὧν ἐκκλησιαστικῶς καὶ λεγέτω. Τὸ γὰρ κτεπεῖγον ἔν ἐστι, τὸ φυγεῖν κίνδυνον ἀναγκαῖον εἰ ταῦτα πράττοιμεν. Ὅσον δὲ τοῦτο, καθ' αὐτὸν ἕκαστος ἐνοῶν οὕτω προφερέτω τὴν γνώμην, ὡς ἄνευ ἐκείνου οὔθ' ἡμῖν κινήτεια ταῦτα καὶ ἡμῖν τὸ περὶ τούτων ὅλως σκοπεῖν ἀνόνητον. » Τοῖτοις καὶ τοιοῦτοις ἑτέροις τοῦ βασιλέως καταδημαγωγούντος τοὺς τῆς Ἐκκλησίας προέχοντας, ἐκεῖνοι καὶ ἀπρεπὲς σφίσι καταρᾶσθαι τῷ βασιλεῖ καὶ ἄλλως κινδυνώδεις ἡγούοντο, καὶ πάνπαν ἐξ αὐτῆς ἀπηρνούοντο, [P. 264] καὶ γε σφᾶς πρὸς τιμωρίας ἐτοιμῶς ἐδίδοσαν, εἰ ἀληθῶς ἐλέγχοντο. Τὸ δὲ πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς διαφέρεισθαι μὴ εἶναι τῶν ἀπεικόντων ἔλεγον· δισταμένους γὰρ ταῖς πράξεσι τοὺς λόγους ἠναντίους ποιεῖσθαι τῶν

diæ cum Ecclesia Romana negotium **387** contineri, primatu, appellatione, commemoratione. Quorum unumquodque, si quis recte consideret, in vano abiturum appareat. Quando enim venturus Constantinopolim papa primatus istius sui ac præsidentis præsens sit possessionem aditurus? Quem autem putarent causam hic dicentem provocaturum Romam, et tanto intervallo vasti maris, lite illuc sequenda ius ex provocatione cognoscendi assensurum Romano Pontifici? Mumorari autem Papam in nostro primario et patriarchali templo, in altero item illo vestro magno, sacris operante patriarcha, quid utique a recto exorbitans videri sapienter æstimantibus queat? An latet prudentes rerum quam obsequiosis accommodationibus consueverint Patres libenter redimere publicas utilitates? Exemplo utique ipsius Dei, non indignum majestate sua rati accommodare sese nobis usque ad suspensionem humanæ naturæ, et in eo ipso nostrorum simili assumpto corpore perpersionem crucis et mortis. Qua benignissima supremæ Divinitatis carne indutæ ad nostras miseras demissione orbi universo parata salus est. Nobis igitur adeo non imputabitur ad culpam, si periculum impendens simili accommodatione declinaverimus, ut potius eo nomine peritis rerum et perspicacibus commendandi simus. Vos vero etiam episcopos, qui tam justis adducti causis nobiscum sentiunt, aversamini, ut audio, et Ecclesiam conamini scindere: imo nobis, ut fertur, male peccamini. His providendi nunc tempus est, et ante omnia explorandi ad liquidum quid vere in re sit, ut et vobis quid nos velimus, et nobis quid vos aut cogitetis aut egeritis, mutuo perspectum plenaque sigillatim ex-

plicatum notitia constet. Neque enim talia vel nobis audire decorum est **388** vel vobis securum loqui, et falsum incutere populo metum, quasi nos ulterius quam præferimus, simus in hoc pacis negotio processuri, et in animo habeamus mores etiam et ritus nostros commutare cum Latinis ac per omnia idem cum illis profiteri. Hæc ac liquidum, uti dixi, explorandi nunc tempus est; dabimusque operam ut de iis plane constet. In præsens consilio vestro egemus; quare dicat unusquisque quod ei videbitur. Tantum ne nimis indulgeat proprio affectui, sibi unice placens, sed cum sit ecclesiasticus, ecclesiasticus loquatur; quod enim nos urget, unum est, effugere periculum, inevitabile nisi hæc facimus. Quantum autem id periculum sit, quisque apud se cogitans æstimet prudenter prius, et sic quid opus facto iudicet dicat. Certe nos, absque isto periculo foret, ista non moveremus. Inutile autem fuerit vestrum quempiam tota ista de re deliberandi, quasi jam integra, iudicium sumere. His aut hujus sententiæ verbis cum delinere satagisset imperator præcellentes in Ecclesia, illi ante omnia crimen diluere curarunt quo erant insimulati maledixisse principi: id enim valde ipsis indecorum, nec minus aliunde periculosum arbitrabantur. Quare id confestim infiliati sunt, et se ad quævis subeunda paratos supplicia obtulerunt, ei vere de hoc convincerentur. Dissidere autem sese ab episcopis, qui contrariam amplexi sententiam essent, ultro sunt fassi: sed id non esse inconveniens dixerunt, cum valde esset consequens contrarios eorum esse sensus et sermones, quorum essent facta contraria. Cæterum in hoc dissidio versatos citra maledicentiam in adversarios, quid-

λίαν ἀκολούθων εἶναι. Πλὴν οὐ κακολογοῦντας, ὡς αὐτοὶ φασί, καὶ τὴν κατάνευσιν ἐνειδίζοντας σφίσι. Γνώμης γὰρ ἰδίᾳς ἕκαστον εἶναι κύριον, καὶ ὁ σήμερον οὐ δοκεῖ τινι, αὔριον ἴσως στέργειν, καὶ ἀγαπήσειν οὐ παλίμβολόν τινα ὄντα καὶ κατὰ τὸ τυχόν ἐκτρεπόμενον, ἀλλὰ λογισμοῖς δουλεύοντα, ἐκείνων μετακλινομένων ἐς ὃ τι καὶ δόξῃ συμφέρον καὶ αὐτοὺς πράττειν. Καὶ τοῦτο εἶναι τὸ μὴ παρὰ συνείδησιν, ὡς πιστεύομεν. Τὸ δὲ περὶ τῶν προκειμένων ἡμᾶς ἐρωτάσθαι, πρῶτον μὲν ὡς οὐ μετὸν ἡμῶν τῆς περὶ τούτων σκέψεως ἐκ κανόνων, ὑπ' ἀρχιερεῖ τελοῦσι καὶ ὀφείλουσιν ἔπασθαι, τί χρῆ καὶ λέγειν; πλὴν ἀλλ' ἕκαστος ἰδίᾳ καθ' αὐτὸν ἐρωτάσθω, καὶ ἴσως φόβος οὐδεὶς τῆς σῆς βασιλείας εἰς βουλήν προτιθείσης τὸ προκειμένον, λέγειν τὸ παριστάμενον. Τότε τοῖον ἐρωτούμενων ὁ μὲν ἀπέλεγε καὶ τὰ τρία: μὴδὲ γὰρ τούτων καταλαθεῖν ὄλωσ τὴν Ἐκκλησίαν ἐνὶ γρησχίμην καὶ μόνω, χρῆναι δὲ διατηρεῖν καὶ τοῖς ὀψὲ γεννησομένοις ὁ δὲ ὀρεῖς ἐκ τῶν προτέρων παρέλαθον. Εἰ δ' ἐπισείεται κίνδυνος, αὐτοὺς μὲν μὴ χρεῖον φροντίζειν πλὴν μὴν τοῦ εὐχεσθαι, τὸν δὲ γε κρατοῦντα μὴ ἀνίηαι μὴδὲν τῶν εἰς μέριμναν ἔχόντων. Ἐφ' ἧ

ἀκινδύνως τὸν κίνδυνον ἄλλως ἐκφεύγομεν. Ἦσαν οἱ καὶ πρωτεῖον μόνον εἰδίδουν καὶ ἐκκλητον, ὡς τῶν γε καὶ μόνων οἶων τ' ὄντων ὑποκρηθήσῃ καὶ σχῆμα ἔξιν καὶ ὄνομα πλὴν τοῦ πράττειν, μηδὲ μόνον δὲ μετεῖναι τῶν πάππῃ δοκοῦντι ἐκπερῆσαι, ἐπὶ Συμβόλῃ καὶ ταῦτα εἰστωσ, μὴ τῶν λίαν ἀπειρημένων ἤ. Ὁ δὲ Ξιφίλιος μέγα ἐκονόμος ὢν τῶ τότε, τῶ γῆρα τε καὶ τῆ ἐκ τῆ βασιλέα συνθεῖξ πιστεύων, καὶ προσελάμει τῶν καὶ γε τῶν γονάτων τοῦ βασιλέως ἰπτόμακ, τζητῶν ἀναχατίζειν ἀλλότριον πόλεμον, ἰδὼν καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς προσεπιννοεῖν: μὴ δὲ γὰρ εἰρηναῖον π-τας, κἂν ἡμεῖς, φησὶν, εἰρηναῖοι σαιμεν.

10. Ὅπως εἰς δόξοιαν διαβλάσθηαί κείνου: ἠνοχλοῦντο.
 B [P. 265] Ἐν τούτοις τῆς ἡμέρας ἀπέ- ἐκείνης, ἐπιτρίβον ἐφ' ἡμέραις ὁ βασιλέα, π-φῶ ὡς ἐν κινδύνῳ τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ κ-εῖν ἕνα οὐ παραδέχεται ὁ δὲ θεῶν ἀνένδοτος τῶ ἰπτο- θῆντα, πρῶτον μὲν σχεδιάστας τόμον σκοπῶν τῶ βασιλέα εὐνοίαν ἔχοντα ἐκέλευεν ὑπογράσειν, κα-

quid ipsi falso quererentur, et citra exprobatorem ullam mutatæ sententiæ. Iudicii enim proprii quemque arbitrum esse; et 389 quod quis hodie non probaverit, cras forte præferet atque amplectetur, non inconstantia vel forluita levitate sese versans, sed momenta rationum sequens. Credere sese illos antistites, qui sententiam mutassent, aliquid vidisse quo moverentur ad propendendum in partem alteram, fecisseque in eo ipsos quod sibi expedire iudicassent; neque censere ista in re ab ipsis contra conscientiam peccatum. Quod vero imperator ipsorum de his sententiam rogaret, ad id sic responderunt, primum sibi per sacros canones non licere deliberare de talibus, qui patriarchæ subessent, ejusque sequi iudicium et præceptis obtemperare deberent. Quare non habere se quod in commune dicerent. Posse autem quemque privatim interrogari. Sic enim metus scilicet nullus tardabit sigillatim interrogatos a majestate sua, ne, quid ipsis in mentem venerit, proferant super iis quæ proponuntur. Fecit hoc statim imperator; et eorum quos privatim audivit, alius tria ex æquo cuncta capitula rejecit, nullum eorum accipi ab Ecclesia posse contendens, quæ uni supremo capiti patriarchæ suo parere didicisset; oportere autem tenere et transmittere ad posterum, quod a Patribus accepissent. Pericula porro quæ impendere dicerentur, sui privati muneris non esse alio modo prævertere quam orationibus pro eorum amolitione Deo fundendis. Principis vero id solum postulare officium, ut is nihil politicæ bellicæque sollicitudinis omittat, quæ præcavendis malis et reipublicæ ab iis incolumi servandæ profutura videatur. Erant nonnulli qui duo priora capita, primatum et provocationem, sine magno damno relaxari posse dicerent, quippe quorum neutrum ultra nomen et speciem ad factum

procederet, sed sub obtentu vano subjectæ ostentatæ, non exhibitæ reipsa, integram ac non interruptam usu Græcis servaret juris hæc usurpationem. Longe ab his diversum dederi 390 abire tertium de commemoratione hæc in sacro. Per id enim induci jus in usum, et factu sanciri: tum enimvero id concedi quæ obnixis hæc studiis recusatum a nostris per est, ut scilicet palam in nostram committentur admittantur ii quos constat in scriptis publicam, et eam quidem ipsam qua fidei traditur, nempe in Symbolum, ausu intolerabilem peccasse. At Niphilinus magni tunc œconomi cium exercens, ea fiducia quam ei auctoritate connectitis et multa cum imperatore familiaritate dabat, eum orare stans aggressus, mox etiam cecidit coram ad pedes, et genua principis amplectens his eum obtestabatur: « Vide etiam atque etiam domine, ne satagens nimis anxie avertere a nobis externum bellum intestino difficiliore nos implicet, cum eoque pacem pariter utramque, ecclesiasticam et civilem, perdas. Neque enim vel si nos in hac pacem convenerimus, in pace illi scilicet cunctis perstabunt. »

19. Ut calumniam passi clerici quasi parum fidei imperatori essent, vexati eo nomine fuerunt
 In his illa consumpta die, per aliquot inde consecutus nihil novi Augustus movit. Tandem videns tumultum in Ecclesia increbrescere factionibus commissis, dum unus alium in communionem non recipit, et qui fixus in antiquo sensu perstat, eum qui novis propositionibus assensit ut profanum aversatur, gliscenti obviam ire malo decrevit in hunc modum. Ante omnia scriptum concinnavi quo solum id agere videbatur ut fidem et obsequium imperatori a subditis debitum sibi firmaret. Sub-

οἱ δ' ἐπὶ πόλιν χρεῖαν πλὴν τοῦ δόξαι σχεῖν τῶν τῆς Ἀ Ἐκκλησίας ὑποσημάνσεις, κἄν αἱ ὑποθέσεις τὸ διάφορον εἶχον. Κάκεινοι προθύμως ὑπέγραφον τὸ πρὸς τὸν Ἀβραάμ τοῦ Θεοῦ, « Οἱ εὐλογοῦντές σε εὐλογημένοι, καὶ οἱ καταρῶμενοι σε κατατῆρανται. » Ἐπειτα πέμψας τοὺς ἰδίους οἰκίαν ἐκάστου καταψηλάφη, ὅς τ' αἴτιος ὅς τε καὶ οὐχί. Καὶ ἡ πρόφασις, ὡς αὐτὸν μὲν εἶναι τὸν κατασχόντα τὴν πόλιν, καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ καὶ μόνου καὶ τὰς οἰκίας εἶναι, ἀποχαρῖζεσθαι δὲ ταύτας τοῖς εὐνοοῦσι, τοῖς δὲ κατὰ τι ἀφηγιάζουσι καὶ τὴν χάριν ἀνατρέπειν, δίκαιον δ' εἶναι καὶ τὰ τῶν ὀπισθεν χρόνων ἀναζητεῖν τοὺς ἐνοικῶντας ἐποικία. Ἀνεκφαλαιοῦντο παραυτίκα κόσμιά τε παντοῖα καὶ ἐπιπλα καὶ πᾶν ὅ τι τις εἶχε, καὶ τὸ μεῖζον ἐκρίνοντο καὶ εἰς καθοσίωνιν. Ἦτοιμάζοντο δὲ καὶ φορτίδες τοῦ ἐξορῖζεσθαι τοὺς ἤδη κα- B τακρίτους δοκοῦντας. Οὐ μὴν δὲ καὶ μέχρις ἐλπισμῶν τὰ δεινὰ ἦσαν, ἀλλὰ καὶ πείρα τινὲς τῶν δεινῶν μετεῖχον, ὡς τοὺς μὲν εἰς Λῆμνον, τοὺς δ' ἐς Σκυῖρον, ἄλλους δ' ἐς Κέω καὶ ἄλλους ἐς Νικκίας πόλιν περιορίζεσθαι, ἄλλοις δ' αὐτοῖς τῆς πόλεως τοὺς μὲν ἀκουσίως, τοὺς δ' ἐκόντας ἐξορῖζεσθαι, [P. 266] ἄλλους

δὲ μέχρι Σηλυβρίας καὶ Ῥαιδεστοῦ, τινὰς δὲ καὶ ἐντὸς τοῦ κατὰ τὸν Φάρον λιμένος γνωσιμαχῆσαντας ὑποκλίναί τε καὶ ὑποστρέψαι.

κ'. Τὸ κατὰ τὸν ῥήτορα τῆς ἐκκλησίας διήγημα, καὶ τοῦ συγγραφέως σχετλίσις.

Γούτοις προσκείσθω καὶ τὸ κατὰ τὸν ῥήτορα διή- γημα, φοβερὸν ὄν ἰδεῖν, φοβερὸν δὲ καὶ παθεῖν, πλὴν οὐκ ἐπὶ τούτου τοῦ καιροῦ γεγονός, ἀλλὰ πρότερον. Συναίπτομεν δὲ τοῖς δεινοῖς τὰ δεινὰ εἰς τὴν τῆς τότε βίας παράστασιν. Αἱ αἱ ὅτι καὶ τοσαῦτα παθόντες τοῖς ὑστερον ἔλθοῦσι μηδὲ φανεῖσι, μὴ λήξαι, μὴ παθοῦσι, μόνον δ' ἀφανεία κρυβεῖσι καὶ τοῦ μηδεμίας ἀξιοῦσθαι φροντίδος χάριν, ἀπηνῶς ἐκρινόμεθα, εἴπω δὲ καὶ κρινόμεθα. Ὑμεῖς, ὦ οὔτοι, τοὺς τῆς Ἐκκλησίας· ποῦ στάντες ἢ ποῦ βάντες ἢ τί καὶ χρῆσιμιον ἐνδειξάμενοι; ἀλλ' οὐχ ὅμιν, τοῖς δὲ δεξι- μένοις ἢ μέμψις, καὶ μάλλον ὅτι κάκεινοις ἐπιτιθε- μένοις ἐχρώμεθα. Ἀλλὰ τὰ μὲν περὶ τούτων ἄλις ἡμῖν δὲ καιρὸς τὸ καινὸν διηγῆσθαι διήγημα. Ἡμέρα ἦν ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀνακτόροις συνζέως, καὶ ἡ σύναξις ἱερὰ, καὶ ὅσον ἐν ἱερομονάχοις καὶ ἄλλως ἱερωμένοις

scribere illi jussit unumquemque, haud scio quem ad usum, nisi forte ut subscriptiones ecclesiasticorum expressisse tandem ipsum fama vulgante, multi putarent ipsos ad omnia assensus, qui scilicet ignorarent nihil ecclesiasticum eo scripto contineri. Promptos se passim ad isti subscribendum formulæ ecclesiastici præbebant, prolixè imperatori bene precantes, verbis illis Dei ad Abrahamum : « Qui benedixerint tibi, sint ipsi benedicti : 391 qui maledixerint tibi, maledictioni subjaceant. » Post hæc immisit satellitium suum passim in domos scrutatum et contractatum odiose intima, sine discrimine innocentis aut culpæ. Allegabat, ex quo ipse urbem ex hoste ceperit, in suum proprium jus transisse domos ejus universas. Harum porro usum citra pretium indulgere se fidis sibi : suspectis autem et quadam in re sibi parere abnuentibus istam nolle gratiam facere, sed et ex his jure se utentem suo pretium locationis respondens concessæ habitationi tot retro anorum repetere. In summam ergo conferebatur pecunia debita pro usu ædium ab annis jam ante multis; et ejus præsens solutio exigebatur, idque peracerbe pignoribus statim captis et eo nomine ablata familiari supellectile. Ita corradebatur quidquid ornamenti aut pretiosæ rei civis in ædibus habebant. Naves etiam parabantur, quæ illos, qui jam satis ejus criminis comperti damnatique viderentur, in varia exsilia deportarent. Nec jam in minis aut sola exspectatione mala hærebant, sed in præsens illorum experimentum miseri trahebantur; quorum aliqui in Lemnum, alii in Scyrum, nonnulli in Ceum, quidam denique in urbem Nicæam relegabantur. Alii passim exterminabantur urbe, vel jussi excedere nominatim vel sponte necessitatem prævertentes, quibusdam, quoad adhuc deliberarent, usque ad Selybriam et

Rhædestum exsilio præfinito, nonnullis citra portum qui ad Pharum est; quorum multi malo ad assensum tracti, professique se paci acquiescere, postliminio revocati redibant domum.

20. Narratio supplicii atrocis irrogati rhetori, et de eo lamentatio historici.

His addatur narratio de rhetore, atrox quædam et terribilis etiam spectantibus, multo magis patienti. Quanquam hæc quidem res non hoc tempore contigit, sed paulo ante. Referemus autem hoc loco, 392 conjungentes similia similibus, gravia gravibus, in specimen exercitiæ tunc violentiæ. Heu! heu miseros nos! quod tanta passi ab his qui posterius venerunt, quorum in hoc toto negotio nec facies visa nec audita vox est; qui quod nihil passi sunt, obscuritati suæ vilitatique debuerunt, utique non tanti habiti, ut curare de ipsis aut omnino cogitare dignarentur qui hæc movebant. Ab his, inquam, non judicabamur; et quid dico judicabamur? nunc quoque judicamur. Vos alloquor, o ecclesiastici, ubi stantes, aut quo progressi, aut quid omnino in communem utilitatem operati? sed vestra hæc culpa non est. Illi sunt reprehendendi qui ista acceperunt; quanquam est aliud majus quod iis succenseamus. Non enim tolerasse vel approbasse contenti quod alii agebant, in partem ipsi injuriæ venerunt; ipsi in nos infesti ruerunt, ipsorum auxiliarem operam nostris oppressoribus navantium experti vim sumus. Sed querelarum satis. Id potius quod suscepimus agamus: nam rei novæ inopinatæque referendæ hoc tempus elegimus. Dies erat ecclesiastici conventus in sacro palatio. In sacrum eum cætum collectum fuerat quantum erat tum in urbe sacerdotum et monachorum. Aderat et patriarcha cum universa synodo. Deliberationis argu-

καὶ μοναχοῖς πίνδημος. Παρῆν δὲ καὶ πετριάρχης καὶ ἅπαντα σύνοδος. Ἦ δὲ σκέψις περὶ τῆς κινουμένης εἰρηνης ἐκείνης. Τότε γοῦν καθεσθέντων, τιμηθέντων δ' ἐπὶ καθέδρα καὶ ἀμφοῖν τούτοις ὡς συναγωνιζομένοις τῷ βασιλεῖ, τοῦ τε ἀρχidiaκόνου Μελιτηνιώτου καὶ τοῦ πρωταποστολαρίου Κυπρίου, ὁ ῥήτωρ Ὀλόδωλος ἴστατο, προσδοκῶν τὴν ἀπὸ βασιλείως ἐκχώρησιν. Ὡς δ' οὐχ ὠρίζετο ἐπὶ καθέδρα καὶ αὐτὸν ἐξεσθαι, ἐξελεθῶν καθέστο. Ἐπει δὲ λόγων κινουμένων καὶ ὁ ῥήτωρ ἐζητεῖτο καὶ χρῆσιμος ἐδόκει [P. 267] ἡ παρουσία ἐκείνου, ἀνεζητεῖτο καὶ παρίστατο, οὐ μὴν δὲ ὥστε δοκεῖν εὐμενῆς τὰ πρὸς βασιλῆα διὰ τὸ ὡς δῆθεν τῆς ἀτιμίας ἐκείνης ὑπόγυον. Ὅθεν καὶ ἐρωτώμενος οὐκ ἀπεκρίνετο, καὶ ἐλπίζόμενος τὰ πρὸς χάριν λέγειν, ἐκείνος πάλιν φέδιν οἷον πρὸς τὰ πρότερον ποιησάμενος, τὴν ἐναντίαν τῷ βασιλεῖ δῆλος ἦν βαδίζων ὡς μὴ συνοίσοντος οὐδαμοῦ τοῦ εἰς ζήτησιν προκειμένου. Καὶ εὐθὺς σφραγιστὴν μὲν τῷ βασιλεῖ ὁ θυμὸς, καὶ βοῆ ἦν, καὶ ὡς δύσους αἰεὶ καὶ τῷ φρονήματι ἀλλοπρόσαλλος, καὶ ὅτι οὐ παρ' ἄλλην αἰτίαν ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο τὸ αἰεὶ δυσνοεῖν καὶ τὸ ἐπὶ τῆς βίης πέπονθεν, αἰνιττομένης τῆς ποινῆς ἐντεῦθεν. Ὁ δὲ ἀκράτῃ πάθει φιλοτιμίας καὶ δόξῃ καταφρονήσεως θυμὸν ἀκαιρον μίξας τὴν τῆς ποινῆς αἰτίαν ἐπαρ-

βησίζεν· ἡ δ' ἦν, ὡς ἐκείνον λέγειν, ἡ ἐκ παῖδα Ἰωάννην καὶ βασιλῆα εὐνοία. Καὶ ὁ μὲν πεν, οἱ δὲ περὶ τὸν βασιλῆα ὡς δῆθεν εὐνοούντι χάριν ἄλλος ἄλλοθεν πόθεν ἐκπηδέστας διαώρων. Ἄλλ' ὁ βασιλεὺς ὡς δῆθεν φιλοφρονήσας διεκόλυε, καιρὸν εἰς ἐκδίχτησιν θεῖς, ὡς ἐπὶ ὕστερον. Ὁ μὲν οὖν ῥήτωρ τὴν τοῦ κρατούντος ἡ ὑποπεύων τῇ ἐκκλησίᾳ προστρέχει, καὶ παρ' αὐτῆς ἤλπιζε σώζεσθαι. Ὁ δὲ λαβὼν ἐπιφάνειαν εἰς Νίκαιαν, ὡς ἐπ' εὐμενείᾳ δῆθεν εἰς τὸν Ἰακίνθου ἀποστέλλων μνησίν. Οὕτω χρόνος πελάσται, καὶ κινουμένων τότε τῶν ἡμετέρων, ἐκ ἐκείνου ἤκουε τῶν δεδογμένων ἀποσταθῶν, ἐξ ἑμῶν καὶ κατηγορίας μὴ προσηκασίας ἀντιμειδωμένων, ἀλλοθεν καιρὸν νομίσεια ἡμῶν μὴ πωμωρῆσαι, ἡμῶν δὲ δεδιζέσθαι. ἐκείνου ἐκ τῶν ἐπιποντα, πέμπων ὑπὸ δεσμοῖς ἄγει, καὶ τῶν ἀπηνῶς προστάσει καὶ ἀπανθρώπων ἐπιφάνειαν. Ἐπειτα δὲ τὸν καιρὸν ἐκείνον θρίαμβον ἐπιφάνειαν γὰρ μακρῶν τῶν τραχηλῶν κλητικῶν ἐκείνου τε πρώτον καὶ τὸν Ἰασίτην Μελίτην καὶ ἐξῆς ἄλλον, ἕως καὶ εἰς δέκα τοῦ ἐπιφάνειαν ἀνδρῶν προσωθέντος, ὕστατον δὲ καὶ τὸν ἀνεψιὸν εἰς τὴν τῶν μαγειῶν δῆθεν ἐκείνου.

mentum erat propositum, pax Ecclesiarum illa de qua instituta tractatio fuerat. Considerantibus jam cunctis, et dignatis honore cathedræ a presentī Augusto duobus illis, quibus ad id negotium adiutoribus fides utebatur, archidiacono Meliteniote et protoapostolarario Cyprio, rhetor Holobolus stabat expectans ut imperator ipsum quoque juberet assidere; sed cum id diu frustra expectasset, exiens is in proximo consedit. Disputatione mox inchoata requisitus est rhetor, cuius opera presentis profutura videbatur. Ille accitus adstitit, sed implicato in principem animo, a quo se spretum omiſsa delatione sessionis penitus indignabatur. Ergo interrogatus primo præter opinionem siluit. Urgente vero imperatore, qui eum confidebat, in suam, ut antea, sententiam locuturum, ille non dissimulans pœnitere se prius actorum, et contrarias imperatori partes deinceps secutorum præ se ferens, libere affirmavit negotium quod proponebatur haudquaquam fore utile videri. Perculsus inopinatissimo dicto imperator excanduit, increpavitque hominem magnis clamoribus: nempe illum vociferans exprobrabat non nunc primum sibi infensum, ambiguum jamdudum et in contraria versatilem, non alia magis causa per opposita circummagi quam malevola libidine sibi obstandi, quem pessime odisset. Ferre illum istius suæ malignitatis stigmata in naso, illi videlicet olim abscisso in pœnam aversi animi a principe. Ea rhetor audiens elatus inconsulta ira, quam ambitio impotens opinione contemptus irritata ultra fas propulit, veram istius quæ sibi nunc exprobraretur pœnæ causam est liberrime professus, clare dicens se naso multatum, quod Joanni puero, legitimo imperatori, fidem et bene-

volentiam debitam præstaret. Hæc eum locutus qui circa imperatorem erant, alii aliunde expectantes, quod sic ei gratificari se putarent, quasi intercepturi petierunt. Verum eos imperator moderacionis specie prohibuit, pœnam non volens, sed in aliud tempus differens, ut postea tenuit. Rhetor autem iram imperatoris ecclesiam confugit, sacro se asylo ad salutem sperans. At imperator blandis inde illationibus extractum perpulit ut quasi animam in monasterium Hyacinthi se conferret, commodum videlicet diversorium; quo facto hominem mane consulendi specie relegavit Nicæam, ubi id monasterium situm. Nondum annus effluxerat cum inter hæc nostras de concordia Ecclesiarum motas ardentius controversias, certis percepto nuntiis imperator Holobolum e priori alias ostenderat iudicio pacis istius consilium probante palam jam resiliisse, perindigne id leuiores facile præbuit calumniatoribus indignam et a tali viro aliena de Holobolo deferentibus. Quare occasionem eam commodam ratus simili visu capitis ulciscendi, simul deducendi opinione, quam de ejus ut viri præstantis doctrinaque præclaram habebamus, adduci eum vinctum in urbem jubet. Hic primum illum crudeliter immaniterque concidi flagris imperat, dein novi hujus spectaculi per civium ora pompam ducit. Longum de collo trahentes suæ primæ Holobolus, secundo loco Jasites Melias, tum continua serie virorum decadem explentes, adjuncta undecima muliere, Holoboli ejusdem ne ostentui tracta velut usaga, per universam urbem et peculiariter circa ecclesiam fœdo triumpho ducit.

μὲν δύο τοὺς πρώτους ὡς καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει μὴ κατανεύοντας καὶ ἐγκάτοις προβάτων ἐπιφορτίζει σὺν αὐτοῖς τοῖς ἐκείνων διαχωρήμασι, τὸν ῥήτορα δὲ διαφερόντως καὶ ἤπασε προβάτων κατὰ στόμα κελυεῖ τύπτεσθαι συνεχέστερον, καὶ οὕτως ἀνὰ τὴν πόλιν ἅπασαν θριαμβουομένους κύκλῳ τῆς ἐκκλησίας περιαγαγεῖν, ἀτιμούντας ἐκεῖσε πλέον εἰς φόβου καὶ ἀπειλῆς τοῖς κληρικοῖς ἔνδειξιν, [P. 268] Ἐπράττετο μὲν οὖν ταῦτα Ἐλαφθολιῶνος ἕκτη μηνὸς τοῦ ἐπιόντος ἔτους, τοῦ πατριάρχου Ἀρσενίου πρότερον ἢ ταῦτα γίνεσθαι ἡμερῶν ἕξ κατὰ τὴν νῆσον μεταλλάξαντος, εἴτ' οὖν τριακοστῇ Γαμηλιῶνος μηνός. Οἱ δὲ τοῦ κλήρου τὸν κίνδυνον σφίσι ἀιωρούμενον βλέποντες καθικέτευον τὸν κρατοῦντα ἀνεῖναι αὐτοῦς τῆς ὀργῆς ἐφ' ᾧ ἠδύχως καθῆσθαι, μέχρι ἂν οἱ πρέσβεις ἐκ Ῥώμης ἐπαναζεύζωσιν ἄλλ' οὐκ ἔπειθον πολλὰ λιπαροῦντες, ἀλλ' ἀντικρυς ἐκρίνοντο τῆς πρὸς βασιλέα καθουσίσεως, ἣν μὴ γὰρ τὰ τῆς ὑπογραφῆς τελοῖεν. Ὡς δὲ τινες εἰς φόβον κατέφευγον τοῦ μὴ τι καὶ πλέον προσβιασθῆναι, ὁ βασιλεὺς αὐτίκα προστάσσει, καὶ λόγος ἐκτίθεται χρυσοβούλειος, πλήρης μὲν φρικωδεστάτων ἄρων, πλήρης δὲ καὶ ὄρκων παλαμνιοτάτων, ἧ μὴν μὴ ἐκδιδάσασθαι πλέον, μὴ διαπράξασθαι, μὴ παρεγχειρῆσαι μηδ'

Α εἰς νοῦν βαλεῖν μέχοι καὶ ἐς κεφαλαὶν μίαν καὶ ἰῶτα τοῦ συμβόλου παραγαγεῖν, μὴ πλέον τῶν τριῶν κεφαλαίων, πρωτείου καὶ ἐκκλητίου καὶ μνημοσύνου, καὶ τούτων ἐπὶ ψιλοῖς ὀνόμασι κατ' οἰκονομίαν, ζητῆσαι, εἰ δ' οὖν, ἐξώλη τε καὶ προώλη γενέσθαι καὶ τὰ φοβερώτερα ὑποσχεῖν. Ταῦτα γράψας καὶ ὑπογράφας, προσέτι δὲ καὶ βούλλη χρυσῇ κατασφαισάμενος, πέμπει τῇ Ἐκκλησίᾳ διὰ τοῦ πρωτασηκρητίου Νεοκαισαρείωτου Μιχαήλ. Ὡ δὲ καὶ βεβαιωθέντες ὑπογράφουσιν, ἄνευ καὶ τότε τινῶν, οἱ δὲ καὶ ἐξορισθέντες, μετὰ καιρὸν συγκαταθέμενοι, καταγονται καὶ ἐνοῦνται τῇ Ἐκκλησίᾳ, οὐδενὸς τῶν τοῦ κλήρου ἐλλείψαντος.

κα'. Ἦπως οἱ πρέσβεις τοῦ βασιλέως κατὰ θαλάσσαν ἐκινδύνευσαν.

Β [P. 269] Ἄλλὰ ῥητέον καὶ τὰ τῶν πρέσβεων. Ἐκεῖνοι γὰρ παρὰ καιρὸν πλεύσαντες (Κρονίου γὰρ ἀρχομένου μηνὸς ταῖς ναυσὶν ἐμβάντες ἀπέπλεον) πρὸς αὐτῷ τῷ Μιχαῆλ, ὃν καὶ ξυλοφάγον καλεῖν εἰώθασιν, λήγοντος τοῦ μηνός γίνονται, καὶ τῇ ἐνισταμένη τότε μεγάλῃ πέμπτη ἑσπέρας νυκτὶ χρῶνται δεῖνῳ. Αὐτίκα γὰρ ὠδινε μὲν ἡ θάλασσα, καὶ κατέβαινε Ἐλλησποντίας λαμπρὸς, σὺν δὲ νεφέσι γαῖαν

sunt. Et duo quidem priores, quasi videlicet objecta sibi et satis probata crimina pertinaciter negarent, intestinis ovium ipso adhuc fimo refertis impliciti onustique procedebant, addito in singularem Holoboli dehonestationem, ut per totam viam jecinoribus earumdem ovium e ventre recens extractis in facie continentem cæderetur. Quæ sic acta sunt non magis ad ignominiam infelicis illius quam ad deterrendos perstantes adhuc in pacis rejectione clericos, quibus hoc exemplo luculenter ostentabatur quantum ipsis in tali proposito perstantibus impenderet mali. Hæc gesta sunt incunte anno die sexta Octobris, patriarcha Arsenio 395 sex prius diebus quam ea fierent in insula mortuo: suprema enim illi dies fuit tricesima mensis septembris. Porro clerici tali edito specimine iræ imperatoris, proprii haud vana imagine periculi territi, rogarunt imperatorem breves inducias, et ne in ipsos aut decerneret aliquid gravius aut omnino urgeret, quoad qui Romam missi fuerant inde legati redissent. Sed nihil impetrarunt, quantumvis ardentem orarent. Quine eis severe denuntiatum est inexorablem damnandum læsæ majestatis, quicunque ipsorum non statim subscriberet capitulis concordie quæ tractabatur. Quarum terror minarum cum quosdam in fugam egisset, veritos ne vi majori cogerentur facere quod aver-sabantur, jussu imperatoris vulgatum statim ejus diploma est, aurea munitum bulla, quo sub imprecationibus dirissimis et juramentis horrificis contestabatur haud in animo sibi esse, ac ne prima quidem cogitatione tenus venisse in mentem, adigere ulterius quemquam aut urgere indocere ad admittendam vel unius iota minutissimæ apicis adjectionem ad symbolum. Contentum se omnino fore

assensu cunctorum in tria duntaxat capitula primatus, provocationis et commemorationis, quæ et ipsa nomine solum tenus, necessaria quieti ac securitati publicæ accommodatione, concedi cuperet. In hæc ni obtemperarent, perniciosissima sibi quæque ac prorsus exitialia mox a se ipsius eventura certum haberent. Quas minas quam exaggeratissime atque asseverantissime inculcans intentabat in illo diplomate, quod scriptum et subscriptum, et aurea prælerea munitum bulla, mittit Ecclesiæ per primum a secretis Neocæsariensem Michaelem. Eo plerique persuasi securique effecti subscribere, quibusdam tamen adhuc tunc quoque id facere recusantibus; qui propterea in exsilium missi, post aliquod tempus resipiscentes, 396 assensu dato revocati sunt et Ecclesiæ conjuncti, nemine jam ex clero residuo, qui non consentiret in pacem Ecclesiarum ad votum imperatoris.

21. Ut legati imperatoris in mari periclitati fuerint.

Sed dicendum de legatis. Illi enim alieno navigare orsi tempore, sub initium videlicet Martii nave conscensa, ad Maleam, quein vulgo lignivorum ob crebras illic navium submersiones vocant, extrema mensis ejus decade pervenerunt. Ibi quinta die majoris hebdomadæ sub vesperam naufragium miserabile fecere. Subito enim æquor intumuit, et validus ab Hellesponto ventus ingruens terram pariter et pontum aterrimis obduxit nubibus. Nondum quidem prorsus dondito in occasum sole commissa nox erat: verum opacabat late cuncta nox alia quædam nihilo tetra minus quam illa naturalis, ex umbra terre globi solita induci, eo etiam tristior, quod nullus eam lunæ astrorumve temperabate

δμοῦ καὶ πόντον κάλυψε. Καὶ νύξ μὲν οὐκ οὐρανό-
θεν ἀρώρει, ἀλλ' ἦν ταῖς ἀληθείαις νύξ ἢ σκιά γῆς
καὶ συνήθης, πλὴν ἀσέλγητος τε καὶ ἀλαμπῆς ἐξ ἀστέ-
ρων. Ἡ δὲ τοῦ ἀέρος ἀκαστασία καὶ σύγχυσις τὸ
δεινὸν ἐπηύξανε τῆς θαλάσσης, καὶ δεινὸς ἐφῆπται
τοῖς πλέουσι κίνδυνος. Πρῶτον μὲν οὖν διέσχεν ὁ
κλύδων τὰς νῆας ἀπ' ἀλλήλων, καὶ οἱ ἐν αὐταῖς οὐκ
εἶχον εἰδέναι ποῦ προΐασιν ἅμα ἑκάτεροι· ἐνέδοσαν
γὰρ τῷ κύματι σφοδρῶς πλημμυροῦντι ὅπου προσ-
αράσσω ἀγρίως καὶ φέροι. "Ὅθεν καὶ οἱ περὶ τὸν
Γερμανὸν καὶ τὸν μέγαν λογοθέτην ἀνώθουον τε πρὸς
πέλαγος τὴν τριήρη καὶ ἐξουρίαζον, τῷ πελάγει
πιστεύσαντες οὐκ ἄλλοτερον ἢ κατὰ τοὺς λοιπούς. Ἐκεῖ-
νοι γὰρ μικροψυχῆσαντες διὰ τὸν κίνδυνον, καὶ τῇ
ξηρᾷ ἐγγὺς οὖση ἐλπίζοντες σωθῆσθαι εἰ λιμένι
ἐντύχοιεν, τὴν γῆν μὲν ὀφυλάσσοντο τὸν ἀπὸ ταύτης
δεδιότες κίνδυνον, πλὴν δ' ἀλλ' οὐδὲ πάλιν τῷ πελά-
γει ἐπίστευον. "Ὅθεν καὶ κατὰ μικρὸν τῆς φορᾶς
τῶν κυμάτων ἡττωμένου τοῦ κυβερνήτου ἀφανῶς
ταῖς ἀκταῖς προσπαύουσι, καὶ οὕτως αὐτόνευ κατα-
δύονται, δῶρα ἐκεῖνα βασιλικά καὶ τὴν τῆς ἐκκλη-
σίας πολῦτιμον ἐνδυτὴν αὐτοῖς ἀνδράσι συγκαταδύ-
σαντες, ἐνὸς καὶ μόνου διασωθέντος, ὃς δὴ καὶ ἄγγε-
λος ἐγεγόνει τῆς συμφορᾶς. Καὶ οὕτω μὲν οἱ ἀμφὶ
τοὺς ἄρχοντας ἐξαπολωλότες ἠγγέλλοντο· οἱ δὲ περὶ
τοὺς τῆς ἐκκλησίας καὶ τὸν μέγαν λογοθέτην τὴν

νύκτα πᾶσαν πρὸς τε κύμα πρὸς τε θάλασσαν δια-
ναυμαχοῦντες, καὶ πολλάκις ἐγγὺς ἐλθόντες τοῦ κα-
ταδύνασι, μόλις καὶ σὺν πολλῇ βίᾳ ὑπαυγαζούσας
ἡμέρας πρὸς Μεθώνην γίνονται, μόλις ἀποδράντες
παρ' ἐλπίδα πᾶσαν τὸν ἐφεστῶτα κίνδυνον. Ἐκεῖσε
δ' ἀνέσαντες ἡμέρας πλείους ἐφ' ᾧ μαθεῖν τὰ τῆς
ἄλλης τριήρεως [P. 270] εἶ' που τοῦ κλύδωνος δια-
γένεοιτο, ἐν εἰδήσει γίνονται τῆς πικρᾶς ἀγγελίας
μετ' οὐ πολὺ. Οἱ δὲ καὶ μόνου λειφθέντες, ἐπεὶ οὐκ
ἦν ὑποστρέφειν, τοῖς πρόσω ἐπιβαλλόμενοι πρὸς τὴν
Ῥωμὴν ἀπέπλεον. Καὶ δι' ὀλίγων ἡμερῶν καταλα-
βόντες τὸν πάππαν τὰ τῆς πρεσβείας ἐπλήρου,
ἀσμένως ὑποδεχόμενοι τοῦ πάππα τοὺς πρέσβεις,
ὥστε καὶ τιμῆσαι σφᾶς τίαις τε καὶ μίτραις καὶ
δακτυλοῖς, ὡς ἡ ἐκείνων ἔχει ἐπ' ἀρχιερεῦσι συνή-
θεια. Ἐὰρ οὖν καὶ θέρος ἐκεῖσε διαγαγόντες, καὶ τὰ
εἰκότα φιλφρονηθέντες παρὰ τοῦ πάππα, τὰ τῆς
πρεσβείας διευθετοῦσι. Καὶ φθινοπώρου λήγοντος
σύναμα πρέσβεσι τὴν πόλιν κατακαμβάνουσιν.

κβ'. Ὅπως ὁ πάππας ἐμνημονεύετο ἀργήσαντος
τοῦ πατριάρχου.

Ἦν οὖν ἀπεντευθεὶν ἀργῆσαι μὲν τὸν πατριάρχην
κατὰ τὰ συγκείμενα τέλειον, μνημονεύσθαι δὲ τὸν
πάππαν, καὶ εἴθ' οὕτως καὶ τὸν εἰς πατριάρχην
ἀνάγεσσαι μέλλοντα ψηφίζεσθαι τε καὶ καθιστῆναι.

cælo splendor. Violentissimi vero motus procellosi
aeris conflictusque collidentium sese ventorum
horribili fragore tumultum vehementer magis au-
gebant, gravissimo inde imminente navigantibus
periculo. Ac primum vis tempestatis distrahit ab
invicem, tamque longe abduxit triremes duas, ut
neutrius harum vectores scirent quid sociis actum,
quove aliam navem vis cæli salique propelleret,
hoc tantum æque utrisque sentientibus, cedere se
necessario ineluctabili vi æstantis vehementissime
pelagi, nec quo impetu tanto impingerentur explo-
ratum habitibus. In hoc incerto tamen rectores
triremis qua Germanus cum collegis et magno lo-
gotheta ferebantur, sapientius consuluerunt, tru-
dentes in altum navim et totis accipientes velis abi-
gentem a terra ventum, quod tali tempore plus a
littore quam a lato æquore metuendum recte duce-
rent. In quo alios ratio fefellit 397 stulta pusilla-
nimitate pelagus vitantes, terræ viciniam affectan-
tes, quasi spes inde salutis ostenderetur, portu, si
legeris oram pergerent, facile inveniando, quo tulus
receptus foret. At quanquam interim illi quidem
satis, ut sibi videbantur, ab impingendo in procur-
rentia littora cavebant, navē sustinenda ne propius
æquo terræ admoveretur, ad extremum tamen arte
ipsorum omni conatuque victis, validissimo impulsu
ruentium in litus fluctuum impacti ripæ navem
fregerunt, demersique cum illa perierunt omnes
uno excepto, qui nuntius calamitatis natavit, e quo
casus ille tristis ut evenerit est postea cognitum.
Eo naufragio præter homines mare absorpsit regia
illa, de quibus diximus, dona, et in his insignem

illam ac pretiosissimam endyten sive pallium altaris
ecclesiæ Majoris. At episcopi cum magno logotheta
noctem totam cum fluctu marique omni nautarum
industria luctati, ac sæpe in extremum demersionis
admoti discrimen, ægre summa vi sub auroram
Methonem tenuerunt, elapsi præter omnem spem
periculo præsentissimo. Ibi quieverunt diebus ali-
quot, expectantes indicium de eo quod comitibus
evenisset, si quo forte tempestas similiter salvam
appulisset sociam triremim. Verum non multo post
tristis eos ejus naufragii nuntius perculit. Unde
intellecto sibi jam solis haud amplius collegas ex-
spectandos, nec causam esse cur re infecta rever-
terentur, versus Romam solverunt, et paucis diebus
pervenientes ad Papam legatione functi sua sunt,
perhumaniter 398 illos excipiente Papa, adeo ut
eos honoraverit tiariis, mitris et annulis, quibus in-
signibus episcopos ornari mos illic obtinet. Vere
igitur et insequenti æstate ibi exactis, omnibus culti
a Papa benevolentis indicis, transegerunt quæ in
mandatis habebant. Tum extremo autumno mutuos
ipsis adjunctos a Papa legatos Constantinopolim
perdlexerunt.

22. Ut Papæ commemoratio facta in sacro sil,
exauctorato patriarcha.

Ex hoc legatorum adventu pacem factam referen-
tium duo consecuta sunt, vi prius conventorum,
exauctoratio patriarchæ, et papæ in sacro com-
memoratio publica; quin etiam ad electionem succes-
suri in patriarchatum palam vocati quibus in id jus
est suffragii. Ac quod primum quidem horum atti-

Τὸ μὲν οὖν τὸν πατριάρχην παρακινεῖσθαι ἐργῶδες ἦν, ἐπεὶ οὐκ αὐτόθεν ἐκείνος παρητεῖτο τὴν προστασίαν. Ὡς γοῦν οὐκ ἦν παραιτεῖσθαι, μάρτυρας τῶν πρὸς βασιλέα λόγων ἐκείνου ὡς ἦν παραστήσαντες (οἱ δ' ἦσαν οἱ περὶ τὸν δικαιοφύλακα Σκουταριώτην) ὡς ὑπισχνουμένου δῆθεν τοῦ πατριάρχου τὴν ἐκουσίαν ἐκχώρησιν εἰ εὐδοίτο τὸ ἔργον, ταύτην τὴν φωνὴν ὡς παραίτησιν τελείαν, προσέτι δὲ καὶ τὸν ὄρκον ἔκρινον οἱ ἀρχιερεῖς, τὴν μὲν ὡς ὑπόσχεσιν, τὸν δὲ ὡς κωλύμην ἀντιχρῶς. Τὸ γὰρ ἔνθεν μὲν μὴ καταδέχεσθαι τὴν πρᾶξιν ὀμνύοντα, ἐκείθεν δὲ γεγονυίας ἐκχωρεῖν ὑπισχνούμενον, δηλοῦντος ἦν πάντως προχωρούσης τῆς πράξεως τὴν ἰδίαν παραίτησιν ἐπὶ τί γὰρ καὶ ἐπὶ τῶν τῆς Ἐκκλησίας πραγμάτων εἶναι τῆς πράξεως ἀποδάτης, ἧς χάριν καὶ ὄρκους ἐτίθει τοῦ μὴ δέξασθαι καὶ ὑποσχέσεις τοῦ ἐκχωρεῖν αὐτίκα προδάτης; Διὰ τοιαῦτα καὶ ἀργίαν ἐκείνου καταψηφίζονται, καὶ γε μνηδὸς Ἐξατομβαιῶνος ἐνάτη πάυεται τὸ τούτου μνημόσυνον, [P. 271] καὶ πρὸς τὴν κατὰ τὸν Ἀνάπλου Λαύραν ἐκ τῆς περιβλέπτου μεταφοιτῆ. Τοῦ δ' αὐτοῦ μνηδὸς ἕκτη καὶ δεκάτη, τοῦ Χαλκηδόνος Νικολάου ἱεροουργούτου κατὰ τὰ ἀνάκτορα, ἀναγινώσκεται μὲν διττῶς, τῶν πρῶτων σὺν ἄλλοις τῶν

βασιλεῖ ἐκείσε παρόντων, ὁ ἀπόστολος εἶπ' οὖν ἡ περικοπὴ τῆς τῶν Πράξεων βίβλου (Πέτρου γὰρ τοῦ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων ἤγετο ἑορτῇ, ἦν ἑορτάζει ἡ Ἐκκλησία ἐπὶ τῇ Καταθέσει τῶν Θεῶν ἀλύσεων), ἀναγινώσκεται δὲ ὡσαύτως καὶ τὸ θεῖον Εὐαγγέλιον Γραικικῶς τε ὁμοῦ καὶ Ῥωμαϊκῶς, καὶ οὕτω κατὰ τὸν οἶον καὶ ὁ πάππας παρὰ τοῦ διακόνου ἐμνημονεύετο. Ὁ δ' ἦν ὁ Γρηγόριος ἄρκος ἀρχιερεὺς τῆς ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας καὶ οἰκουμηνικὸς πάππας μνημονεύμενος.

γ'. Περὶ τοῦ σχίσματος καθόλου τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐντεῦθεν τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐνόησε, καὶ διεστῆλοντο ἀπ' ἀλλήλων ἄνθρωποι, καὶ ὁ μὲν ἐκοινωνεῖ τῶνθε τῶν Θεῶν συνάξεων, οἱ δὲ « Μὴ ἄψη, μὴ θίγη » μέχρι καὶ ἐκπωμάτων αὐτῶν καὶ προσφωνημάτων ἀπακριβοῦμενοι. Ἥρετο δὲ μεῖζον τὸ σχίσμα, καὶ ὁ χθὲς ἐπὶ τῶνδε πληροφορούμενος σήμερον ἀπεστρέφεν. Καὶ ὡσπερ εἴ τις κακοσπλάγγωνος ἔχων ἐπισυμβάντος καὶ ἄλλου νοσήματος διπλοῦν ἔχει τὸ ἄλγος, καὶ τὸ πρότερον αὖξεται τῇ τοῦ ἐπιγενομένου προσκρούσει, ἐκεῖνα δ' αὖθις πρὸς ἄλληλα διαφέρουν ὥστε τὸ εἰς Θεραπείαν τούτου καὶ συστολῆν εἰς αὐτὴν θατέρου γίνεσθαι καὶ ἀπαγορεύειν τὸν κα-

net, nonnullius nogotii res fuit deponi e sede patriarcham, ipso dignitatem eam ultro non abdicante, nec sperari sinente abdicaturum. Interrogare autem eum an paratus esset sponte cedere, et rem aleæ committere non explorati responsi, haud tutum est visum. Expeditus iudicatum est interpretari voluntariam ejus abdicationem velut jam factam ex iis quæ pactus cum imperatore fuerat. Auditi ergo testes sunt idonei, princepsque in iis Dicæo phylax Scutariores; qui confirmarent promississe Josephum, si legati Romæ negotium concordiæ transigerent, patriarchatu se cessurum; eundemque juratum asseverasse consensus nunquam in istam pacem. His compertis congregati super hoc episcopi concordibus votis statuerunt videri hoc ipso patriarchum a Josepho jam nunc ultro depositum, utique conditione, ex qua ille suam liberam abdicationem suspenderat, jam clare impleta, ipsoque manifeste deinceps inhabili, propter jusjurandum quo se obstrinxerat, ad eam gerendam dignitatem. Nec istam longe quæsitam interpretationem censi posse, sed veram expressionem certæ voluntatis, quæ ex conditionata in absolutam eventu ipso rei per conditionem expressæ transierit, præsertim cum qui fidem ad id suam etiam religione irrevocabili juramenti 399 obligaverit, omnem sibi ad inde resiliendum occluserit exitum, nec integrum sibi amplius reliquerit, conclusa jam Ecclesiarum concordia, in ea sede perstare, in qua se non perstiturum, si de ista pace convinerentur, Deo palam teste pollicitus sit. His de causis concordii suffragio Patrum vacare sedes Constantinopolitana judicata est. Itaque mensis Januarii undecima die primum sacra fieri cæpta sunt sine con-

suetu Josephi ut patriarchæ mentione; et ipse ad Lauram prope Anapium sitam ex Periblepti monasterio migravit. Ejusdem porro mensis die sexta decima, Nicolao Chalcedonensi sacris operante in palatii sacra æde, duplici lingua pronuntiata est, quam vocant, epistola; fuit ea sectio ex libro Actorum: Petri enim principis apostolorum festum ea die agebatur illud, quod consuevit Ecclesia celebrare titulo Depositionis sacrorum vinculorum. Sacrum quoque Evangelium simili differentia linguarum Græcæ pariter et Latine recitatum est. Et sic loco proprio Papæ etiam per diaconum sollemnis mentio est facta, et Gregorius summus pontifex apostolicæ Ecclesiæ ac œcumenicæ papa proclamatus.

23. De schismate universam Ecclesiam turbante.

Hinc res Ecclesiæ laborabant, et disjungebantur ab invicem homines, dum alterius alter communionem admittit, alii odiosas illas divortii formulas usurpant: « Cave adire, cave tangere, » superstitionem istam contaminationis ex promiseo usu formidinem usque ad vitandum poculum etiam contactum, usque ad compellationes allocutionesque omittendas 400 extendentes: augebatque in dies schisma, ita ut qui heri non dubitasset consuetudine uli cujuscumque, eundem hodie aversaretur. Ac veluti si cui jam male interius affecto novus aliunde insuper morbus accesserit, duplicatur misero dolor, et prius malum a superveniente languore gravitatis ac molestiæ augmentum accipit, quin etiam ipsi ambo morbi pugnant inter sese in perniciem ægroti, cujus ad incommodum miseriamque redundat quod quæ remedia levando forte lan-

μνοντα, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τότε τῆ τοῦ Θεοῦ Ἐκ-
κλησίᾳ συνέβαινε. Προδόντος γὰρ ἀποχρώντως τοῦ
κατὰ τὸν Ἀρσένιον σχίσματος, ἐπισυμπίπτει καὶ
δεύτερον τόδε, ὡστ' εἶναι μὲν καὶ ἄμφω τὰ μέγιστα
ἀβρῶσθήματα καὶ τὴ μέγα τῆς Ἐκκλησίας σῶμα
καὶ ἀστασίαστον οἶά τε διαλυμαίνεσθαι, καθ' αὐτὰ
δὲ καὶ λίαν ἀξύμβατα, αὐτοῦς δ' αὐθις τοὺς ἑκατέρας
μερίδος πρὸς ἀλλήλους διαφωνεῖν, καὶ τοὺς μὲν
[P. 272] οὕτως, τοὺς δ' ἄλλως καὶ τοὺς μὲν ἀπλῶς,
τοὺς δ' ἀκριβέστερον διακείσθαι ἐπὶ τῷ σχίσματι.
Τίς ἂν τὰ τότε ἀξίως θρηνησοί, ὅπου γε καὶ πᾶν
καὶ τῶν ἀπειρημένων πλημμέλημα οὐδὲν ἐδόκει καὶ
εἰς συγκρίσεως λόγον τοῦ κοινωνεῖν ἀνεκτότερον;
οὐδὲ γὰρ ὅσον καὶ πέπρακτο ἐπὶ τοῖς ἔξω διεφημί-
ζετο, ἀλλὰ προσετίθου πλείω καὶ χεῖριστα. Ἐπιδα-
ψιλεύομενοι τοῖς κακίστοις, ὡς ἂν ὑπαγάγοιεν καὶ
τὸν ποσῶς ἡσχάζοντα. Τό γε γὰρ τῶν λεγόντων κα-
κουργῶν καὶ τῶν ἀκουόντων ἰδιωτικόν τε καὶ ἀγροῖ-
κον ἐπέγχε πίστιν τοῖς λεγομένοις. Σῶφρον μὲν οὖν
τὸν ἀγροῖκον μὴ πολυπραγμανεῖν, ἀλλ' ἀπραγμόνως
ἔασθαι σῶζεσθαι. Ἦν δὲ τις κινολῆ καὶ διεγείροι
πρὸς τὸ δῆθεν ἀσφαλίζεσθαι τὰ εἰς πίστιν, φεῦ τῆς

gnorum alteri utilia admoventur, eadem simul alteri
vires accumulunt, sic Dei Ecclesie tunc contigit,
cui cum jam antea abunde malorum esset ex Arse-
niano schismate, alterum hoc supervenit, grave
utrumque per sese vulnus, sed quodvis eorum ex
mutua societate importunius ac tetrius, magno Ec-
clesie corpore utcumque tum ab hæresium seditio-
nibus libero per hos quosdam infestos invicem
assultus compugnantium intra ejus viscera pestium
duarum varie discerpto misereque lacerato. In quo
illud etiam inopinatum cernebatur, ut qui unæ in
partem conscensisse videbantur, rursus inter se
contenderent, ea de quibus convenerant, quibusdam
hoc, nonnullis alio modo interpretantibus, his caput
controversie simpliciter accipere contentis, illis
subtilius enucleantibus velut arcanos ejus sensus;
et dum obnixè in sua quique placita incumbunt,
scissuram propagantibus. Quis hæc pro dignitate
deploraverit? ubi lotum demum scelus assentiri re-
nuntium, si quis ex vero censeret, nihil esse de-
prehenderetur, ac certe comparatum cum incommo-
dis ex promiscua cum prius abscisis communione
orientibus tolerabilius reperiretur. Neque enim
quantum intus in eo est actum, fidei famæ indicio
foris enotuit. Addebant scilicet palam ostensis abs-
trusa plura, eademque pessima, liberales isti ex-
trusores mercium pestilentissimarum, quibus scili-
cet addictius sibi adjungerent, quos natura vel usu
401 remissiores non satis habebant utcumque
acquiescere videri, quando hinc fraus artificiosa
dicentium, inde audientium incaute simplex rustice-
que indocta simplicitas, conspirabant in conci-
lianda dictis fide. Atqui sobriæ moderationis officium
fuerat temperare ab inquietando curiosis allegatio-
nibus crasso captu idiotarum; et si quid quisquam
ipsorum dubii moveret, ac prætextu scilicet firm-
mandi se in fide recta questionis interponeret, non

Α κορυζης ὀπόση! Ὅ τι δ' ἂν τις ἔκεινον καὶ πείσει
λέγων. μετριάξειν πρὸς ταῦτα ὡς μηδὲν πλέον εἶδόντα
μακέλλης τε καὶ σκαπάνης καὶ βιοτῆς ἀπράγμονος.
Τοιοῦτους πολλοὶ τοὺς πολλοὺς εὐρόντες (οὐδὲ γὰρ
πάντων ὁ λόγος ἀπτεται) οἷς δὴ καὶ λόγος τῆς δια-
φορᾶς προεστῆκει καὶ ἱστορίας μέλμα ἦν καὶ γρα-
φαῖς προσεῖχον καὶ τὸ τῆς αἰτίας αἰτίας ὀπόσον ἦν ἐγί-
νωσκον, καὶ οὐχ ἤττον μετρίως ἢ ἀσφαλῶς ἐχρῶντο
τοῖς πράγμασι, μεῖζον ἐπόλουν ἢ ὅσον ἔδει τὸ σχίσμα.
Ἐχρῆν γὰρ ἴσως ὀπόσον ἦν χθὲς τὸ πρὸς τοὺς Ἰτα-
λοὺς ἐκείνοις διάφορον, τοσοῦτον καὶ πρὸς τοὺς ἰδίους
ἔχειν, ὅπου γέ τινας καὶ αὐτοῖς δὴ τότε κατὰ χρεῖαν
κοινωνοῦντες καθ' ὅ τι τις εἴπειε, τῶν ἰδίων ἀδεί-
φῶν ὡς ἐναγεστώτων διίσταντο. Ἀλλὰ τὰ μὲν ἐκεῖ-
νων οὕτω, καὶ ὁ λόγος παρενήνεκται τοῦ εἰκότος, τοῦ
πάθους κινήσαντος. Οὐδὲ γὰρ ἐγκαλεῖν ἀλλ' ἱστο-
ρεῖν προσθέμεθα. Ὅθεν καὶ ὁ μὲν λόγος φιλὰ τὰ
πραχθέντα τίθησιν, ἐξίσταται δὲ κρίνειν τῷ βουλο-
μένῳ.

Β κδ'. Ἐπεὶ τῆς ἐκλογῆς τοῦ Χαρτοφύλακος Βέκκου
εἰς τὸ πατριαρχεῖον.

[P. 273] Τότε τείνου τοῦ μὲν Ἰωσήφ ἀργήσαν-

uti isti, hen quam pulide! faoiebant, effundendæ
eruditionis intempestivæ occasionem sumere ob-
ruendis oblimandisque non intelligendorum inge-
stione rudium mentibus, sed monere ipsos ut in
mediocritate isti statui accomodata se tenerent,
neu ultra merram et lignonem vitamque tranquillam
affectarent de his sapere. Verum haud sic agebant
qui multi multos tales repperunt. Non enim omnes
hæc mea reprehendit oratio, sed solos eos qui
perspectum et propositum oculis habentes discrim-
minis articulum et controversiæ tunc agitatæ verum
statum, quippe qui nec in historia peregrini essent,
et Scripturis attenderent, et quantum in se invicem
dissidentes Ecclesie culparent plane cognoscerent,
eo tamen quod eam in hoc negotio haud adhibuere
moderationem, quæ a l pacem publicam securita-
temque optanda fuerat, majus longe quam oport-
tueret schisma fecerunt. Satis enim et plusquam
satis, opinor, fuerat non abhorreere nos fastidiosius
a nostris qui modo conciliati Latinis sint, quam
Græci Latinique prius a se invicem abhorruissent:
nunc quosdam Græcos vidimus, qui cum antea ne
ipsos quidem ita essent Latinos aversati ut non
aliqua saltem eos humani usus ac civilis commercii
D communionē dignarentur, quos postea intelligerent
pacem Ecclesiarum amplexos, fratres licet suos
abominarentur ut detestabiles. Sed de his hactenus:
jam enim sentio exire me fluxu sermonis ultra
officii cancellos, dum efferor affectu, immemor non
accusandi, sed narrandi suscepisse me provinciam.
Quare in 402 orbem jam nunc redeat oratio, res
nude ut gestæ sint proponens judicataris pro arbi-
trio lectoribus.

24. De electione chartophylacis Vecci in patriarcha-
lem dignitatem.

Tunc igitur, vacante, ut dictum est, per deposi-
tionem Josephi patriarchali sede, et ei qui succe-

τον, ὡς προλέλεκται, τῆς δ' Ἐκκλησίας ζητούσης ἅ τὸν προστησόμενον, πολλοὶ ἐνεκρίνοντο τῶν δοκούντων ἀπὸ τε τῶν μοναχῶν καὶ τῶν ἄλλως ἱερωμένων, ἔβριπε δὲ πλεόν ἢ ψῆφος τῷ Πρίγκιπι, ἀνδρὶ εὐγενεῖ μὲν τα εἰς γένος, ἐκ Πριγκίπων δὲ τῶν κατὰ Ἡλοπόννησον κατὰγοντι τὸ ἀνέκαθεν, ὁπόθεν νέος ξενιτεύσας κατ' ἀρετῆς λόγους καὶ πολιτείας ἀκριβεστάτης ἔν τινι τῶν κατὰ τὴν ἀνατολὴν μονῶν τοῦ Μέλανος ὄρους, ὅπου γε καὶ τὸν ἀπὸ πατριαρχῶν Γερμανῶν ἀσκεῖν ἐλέγομεν, φέρων ἐαυτὸν ἐγκλείει. Ἐκείθεν δὲ μετὰ χρόνους τῷ βασιλεῖ προσχωρεῖ, καὶ τὴν τοῦ Παντοκράτορος μονὴν πιστευθεὶς, καταστάς εἰς ἀρχιμανδρίτην, εἶτα καὶ τὰ πρὸς τοὺς ἀνατολικούς Τοχάρους διαπρεσβεύσας, τὴν νόθον Μαρίαν τοῦ βασιλέως εἰς νόμφην ἀγαθῶν ἐκείσε τῷ Ἀπαγῆ, πρὸς τινι κελλιῷ τῆς τῶν Ὀδηγῶν μονῆς ἐπανελθὼν ἡσύχαζεν. Ὑστερον δὲ κἀν τῇ τῆς Ἀντιοχείας Ἐκκλησίᾳ εἰς πατριάρχην καθίσταται. Τότε δὲ καθ' αὐτὸν ὄντι καὶ ἡσυχάζοντι ἡ ψῆφος ἔβριπε τῶν λοιπῶν πλεόν εἰς ὃ τῆς κατὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν Ἐκκλησίας προστήσεται. Κἔν ἐγγόνει τοῦτο, ἦν μὴ γέ τινας τῶν ἀρχιερέων εὐδόκουν ἐπὶ τῷ Βέκκῳ, ἅμα μὲν χαρτοφύλακι ὄντι, ἅμα δὲ καὶ μεγάλῳ σκευοφύλακι, καὶ κλέος ἔχοντι μέγιστον. Ἀνατεθέντων δ' ἐπὶ τῷ βασιλεῖ τῶν κατὰ τὰς ψῆφους, ὁ Βέκ-

κος ἐδέδεκτο ἀξιώτερος τὰ τε ἄλλα καὶ ὅτι λόγιος ὁ ἀνὴρ καὶ καταστέλλειν ἔχει τὸ σχίσμα τῆ ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας πολυχρονίῳ πείρᾳ καὶ λογιότητι. Ὅθεν καὶ συναχθῆτες οἱ ἀρχιερεῖς ἐν ταυτῷ ἐπὶ τοῦ θεοῦ καὶ μεγάλου τεμένους ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν καὶ πρῶτον καὶ δεῦτερον ψηφίζονται τε καὶ τρίτον. Καὶ ὁ Βέκκος εἰκοστῇ μὲν καὶ ἕκτη Πυανεψῶνος μηνὸς κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν ἁγίων Πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ πατριάρχης προβέβληται, δευτέρᾳ δὲ Ματμακτηριῶνος, τῇ ἐπιούσῃ Κυριακῇ, ἐν ἐπισήμῳ ἡμέρᾳ τοῦ Πνεύματος, τὰ τοῦ Πνεύματος δέχεται καὶ τελειοῦται ἀρχιερεὺς. Ὁ μέντοι γε βασιλεὺς ἐπ' ἐκείνῳ μικρὸν σχολάσας τὸν νοῦν, ὡς ἂν γε κατασταλῆ πρὸς τὴν [P. 274] πνευματικὴν ἐκείνην ἀρχὴν, τὸ λοιπὸν κοσμικαῖς ἐδίδου φροντίσιν, εἰδὼς ἱκανὸν ἐκείνον ὄντα τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἰθύνειν μετ' αὐτάρκους πείρας καὶ τῆς περὶ ταῦτα παμπόλλης συνέσεως. Παρεῖχε δὲ οἱ ἔτοιμον ἐαυτὸν συλλήψεσθαι ἐς ὃ τι καὶ δέειτο, ἐλπίζων παρ' ἐκείνου καὶ αὐτὸς τὰ ὁμοῖα πάσχειν. Ἐδίδου δὲ οἱ καὶ παρῆρησίας χώραν ἐντυγχάνειν ὑπὲρ ἀνθρώπων τὰ πρόποντα, καὶ γε ἀνύτειν, ὡς οὐ παρὰ τὸ δέον ἐντευξόμενον. Διένεμε γὰρ ἐαυτὸν δίχα τοῖς τε δεομένοις ἐξ ἑλέους εὐ πάσχειν τοῖς τε φερομένοις καὶ τι πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ἐγκλημάτων δικαίωμα. Καὶ τοῖς μὲν τὰς ἐφ' ἑαυτοῦ προσωποποιῶν λι-

deret in sui curam Ecclesia poscente, multi quidem idonei ad hoc visi designabantur, qua ex monachis, qua ex alterius instituti sacerdotibus. Plurimum tamen in Principem suffragia propendebant. Erat is genere nobilissimus, e veteri prosapia Principum Peloponneso imperitantium; unde juvenis profectus vitæ perfectioris profitendæ gratia in quodam Orientalis tractus monasterium Montis nigri, ubi et expatriarcham Germanum monasticam exercuisse vitam diximus, eo sese inclusit. Inde multo post tempore ad imperatorem accedens, commisso sibi Pantocratoris monasterio archimandritæ potestate præfuit. Deinde legatione functus ad orientales Tocharos, et Maria imperatoris filia notha in sponsam eo ducta conjunctaque Apagæ, reversus in quadam cellula monasterii Hodegorum tranquillæ vitæ ac contemplationi se reddidit. Insecutis temporibus vacanti pastore Antiochenæ Ecclesiæ patriarcha est præpositus. Hunc tum apud se agentem tranquilleque religioni operantem plurimum, ut dixi, calculi ad Constantinopolitanæ sedis regimen vocabant. Pervicissentque quod volebant, nisi non parvo antistitem numero potior ad eam rem Veccus fuisset visus, qui et in officiis momenti maximi, chartophylacis supremique custodis suppellectilis sacræ, fidem atque industriam nunc cum maxime probaret, et summa in existimatione 403 apud omnes esset. Ea suffragiorum differentia cum delata ad Augustum esset et ejus voluntat compromisso permissa, ille haud cunctatus Veccum prætulit cum aliis præstante n dotibus tum maxime doctrina, postremo quod is vir tam longo usu ecclesiasticarum rerum, tanta fama sapientiæ auc-

toritateque præditus unus utique omnium aptissimus videretur ad comprimendum schisma, negotiumque concordiæ eatenus promotum sine optato coronandum. Ergo rite congregati apud templum majus episcopi, prærogativam imperatoris sequentes, magno consensu studioque primis, secundis tertisque suffragiis Veccum eundem unum patriarcham declararunt. Veccus igitur sexta et vicesima mensis Maii, festo sanctorum Nicæensium Patrum, patriarcha creatus est: secunda vero Junii, dominica proxime secuta, illustri de Spiritus sancti Spiritus ejusdem per sacram ordinationem particeps factus, rite inauguratus in patriarcham est. Imperator sub hæc initia per tempus non longum studio sollicitudine immoratus in stabiliendo tali homini isto spirituali principatu, securam deinde mentem imperii negotiis advertit, solutus omni metu de Ecclesia, utique cujus regimen et commendatum sciret, qui et experientiæ satis et prudentiæ plurimum habens nullo deficeret eorum quæ ad res ecclesiasticas recte salubriterque regendas possent desiderari. Exhibuit autem se novo patriarchæ paratum ad eum adjuvandam quacun- que in re opus haberet, sperans vicissim ab illo in occasione similia. Dedit eidem et fiduciæ locum, quo auderet suscipere agereque secum causas hominum egentium gratia principis, non frustra se id facturum sperans: confidebat enim nihil eum nisi quod fas esset concedi petiturum. Porro Veccus has interveniendi pro miseris partes toto animo capessens, partitos habebat in duo genera quos isto misericordiæ officio juvaret: prius erat carentium 404 necessariis, quorum esset egestati

τὰς τε ῥυσσὰς τε παραβλῶπὰς τ' ὀφθαλμῶ, ἐθήρα τὸν ἐκ τοῦ βασιλείου ἔλεον, ὁμολογῶν μὲν αὐτὸς ὑπὲρ ἐκείνου τὸ πταίσμα, δεόμενος δὲ ἀφεθῆναι τοῦ προστιμωμένου τῷ πταίσματι· τῶν δὲ καὶ θαρσύναι ὑπερμαχῶν τῷ κρατοῦντι ὡς ἀδικουμένων ἐζήτει τὴν λύσιν. Οὐ γὰρ ἐρμηνέως ἔχρηξεν ἐς ὅ τι μάθοι τὰ τοῦ δεομένου πῶς ἂν ἔχοιεν, ἀλλ' αὐτὸς ἀκούων, μόνον ἀξίων ἀληθεύειν τὸν λέγοντα ὡς ἀνυσθησομένων τῶν λόγων, τῷ βασιλεῖ αὐτὸς διακρίνων τὰς ἀναδοχὰς ἐποίητο κατὰ τὰς κρίσεις. Ἔπιποντο δὲ καὶ οἱ πρὸς τὸν κρατοῦντα λόγοι κατὰ τὰς ἀναδοχὰς. Προφρονόμευ γὰρ πρὸς τὸ χρήσιμον καὶ τὰς περὶ ἐκάστου ἀναφορὰς, ὡς τὴν μὲν προτάττεσθαι, τὴν δ' ὑποτάττεσθαι, καὶ τὴν μὲν πρωτολογησομένην, τὴν δ' ὑστερήσασαν, ὥστε καὶ πολλάκις μετεγγράφεσθαι τὸ τῆς ἀναφορᾶς γραμματίον συμβεθῆκει, ὡς δευτέρου ἢ καὶ τρίτου ἢ καὶ ὑστάτου τεθησομένου τοῦ παραξυσμὸν ἐκ τῶν εἰκότων κινῆσαι βασιλέως ὑφωρωμένου, πρῶτον δὲ γε τοῦ ἢ ἐξῆς ἀνυσθησομένου ἢ καὶ εἰς χαριεντιμὸν τινα δόξοντος. Ἐπ' αὐτῷ γὰρ καὶ τῶν πολλῶν ἐθάρσουν αἱ τόλμαι ὡς μέχρι

βασιλέως ἀναγθησόμεναι, καὶ ἔνδοξος ἦν ὁ τοιμῶν αὐτίκα περὶ τῶν σφετέρων δικαίων λέγειν, ὡς ἀληθῶς δόξαν λέγειν δι' ἐκείνου πρὸς τὸν κρατοῦντα. Οὕτως ἦν πρὸς τὰς ἀναδοχὰς τῶν ἀνθρώπων ὁ ἀνῆρ δοκιμώτατος, ὥστε καὶ προλαβεῖν οὐ χειρόν τινα τῶν αὐτοῦ εἰς δεῖγμα' ἀκριβοῦς παρῆρσις καὶ τῆς περὶ τὸ δίκαιον ἀντιλήψεως. Θέρους ἦν ἀκμῆ, καὶ ὁ κρατῶν περὶ τὸ τῆς μεσημβρίας σταθερώτατον, μετὰ τὸν μετ' ἄριστον ὕπνον, κατὰ τὰ ὠάτου μέσα καθήμενος ἐναίθριαζε. Συνεδριάζων δ' ἦν ἐκείνῳ καὶ πατριάρχης ἐγγύθεν ἐκ τῆς χώρας ἔχων, τηνίκα καὶ βασιλεὺς ἐξ ὕπνου ἀνέγροτο, ἐκ τοῦ ῥάστου παραγίνεσθαι. Ἐνετύγχανε τοίνυν, καὶ ἡ ἐντυχία [P. 275] ἀξίως ὑπὲρ ἀνθρώπου ἦν ὃν ἡδικῆσθα: μὲν ὁ ἱερεὺς διεγίνωσκεν, οὐ καλῶς δ' ἔχων ὁ βασιλεὺς περὶ ἐκείνου οὐ κατένευε σώζεσθαι. Καὶ ἡ ἐνστασις ἀμφοτέρωθεν ἰκανῆ ἦν ἰσορροπία: καὶ τὸν ἀκούοντα. Τοῖς δ' οὐκ ἔληγεν ἔτι, ἀλλὰ τῷ μὲν ὡς ὑπὲρ δικαίου λέγοντι ὁ ζῆλος ἀνέζει καὶ παρῆρσις στικώτερον ἐπληττε, βασιλεῖ δὲ τὸ ἐπὶ τῷ διαπρεσβευομένῳ ἔχθος πρὸς τὴν κατὰ τοῦ πρεσβεύοντος

largitione consulendum, alterum delatis criminibus periclitantium, quibus vel ad depulsionem obsectorum falso patroni efficacis opera vel ad delicti convicti veniam impetrandam auctoritas deprecatoris optaretur. Ac horum quidem eo studio causas amplectebatur ut officiosas illas hominum generi noxæ medicatrices Litas, quas Homerus claudas, rugosas, distortis oculis inducit, ipso corporis habitu agens representaret, tali captans specie miserationem principis susceptis suis necessariam, confitens quidem ipse eorum nomine peccatum, remitti autem pœnitentibus pœnam rogans. Pro alio miserorum genere culpa vacantium interveniebat confidentius, obnixè contendens et principem urgens, ut penuria laborantibus opem jure quodam ipsorum debitam ne indulgere cunctaretur, velocissimus ad intelligendas necessitates indigentium, ut eis exponendi eas fusius seu laborem seu verecundiam lucrificiens, perspicacitate benigni animi auditu statim primo cuncta comprehendendis, sine mora operate diligentioris interpretis. Abundantique patroni charitas ad omnem falsi suspicionem abolendam plenamque conciliandam clientulis fidem, dum suas angustias narrabant. Occurrebat quin etiam diffidentiae supplicum, et impetrabilia petere ipsos asserens ultro addebat timide agentibus animos audendi, suggerebatque ad persuadendum aptas, pro genere ac statu causæ, postulati evincendi rationes; eademque digerebat accommodato ad finem optatum ordine, perite dijudicans quæ illarum proponi prior, quæ subjici alteri, quæ postremo subjungi loco deberet. Unde contingebat sæpe refingi rescribique libellum supplicem, etiam jam oblatum principi, usque interdum ad principis ejusdem 405 offensionem cui et stomachum et suspiciones nonnunquam movebat, quod iterum et tertio interpolatus una de re ipsi libellus inculca-

retur, ut jam qui primam propositionem acceperat placidus vultuque benigno spem fecerat, ad toties relicatas instantias corrugaret frontem, metuens ne jam suæ facilitati illuderetur, præsertim increbrescente confidentia multorum, qui freti conciliatore admissionis et eodem supplicationis suffragatore patriarcha, audientibus sine fine captandis producendisque aures imperatoris obtundebant et videlicet irritabilis natura fortunaque hominis fatigabant patientiam, eo ipso gratiam ad populum patriarchæ cumulante, quod eum, ut consuleret miseris, videret ne favoris quidem apud principem proprii cavere desiderium. Tam effusum efficacique in novo patriarcha eminebat sublevandorum inopum studium. Cujus hic singulare aliquod exemplum haud inutile fuerit referre, unde specimen prudens lector capiat liberæ fiduciæ viri istius fortisque in justitia propugnanda constantiæ. Æstas erat summa, et imperator altissimo stante sub medium diem sole recens a pomeridiano somno in medio cœnaculo frigus captabat. Obsidebat autem fores audientiam expectans patriarcha e vicino ad hoc profectus et ibi considens, ut ad primam ab expectato imperatore paratus admissionem staret. Admissus tandem causam agere cœpit hominis, ut ei compertum erat, injuste damnati. Cæterum odio quodam in hunc hominem præoccupatus imperator, salutem miseri quam petebat patriarcha non annuit. Hinc præsule ad instantius deprecandum incumbente, principe vero in negandi proposito instantante, certamen ortum est utrinque sic accensum ut audientes conturbarentur, cum finem patriarcha urgendi, Augustus renuendi non faceret. Ad extremum conscius patriarcha se pro justitia pugnare, in zelum exarsit, et liberioribus imperatorem pupugit verbis. Ille odio quo flagrabat in reum, in nimis vehementem, 406 ut putabat, ejus pa-

βρῦτητα τρέψαντα συνέβαινε παροξύνεσθαι. Καὶ ὁ μὲν ἐδέετο, ὁ δ' ἀνένευεν. Ὁ μὲν καὶ δραστηριώτερον ἠντιβόλει, ὁ δ' ἠγρίαινε. Τέλος ἄλλ' ἀδικεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον ἔλεγεν, ὁ δ' οὐκ ἐφρόντιζεν. Ὡς δὲ καὶ δῆλος ἦν πράξων παραβολώτερον, ἦν μὴ γ' ἀκούοι, ὁ δ' ἄλλ' οὐκ ἐδίδου τὸ παράπαν τὴν λύσιν, κἄν δ' τι καὶ πράξοι. Καὶ εὐθὺς ζῆλος εἰσέδου τὸν ἱερέα, καί, « Τί δέ, » φησὶ, « καὶ ἀπὸ τίνων ἀρχιερεῖς εἶναι ἄξιον ἢ μαγείρους καὶ στρατῶνας, οὓς ὑποκλίνευ ἀνάγκη κἄν δ' τι θέλοιτε; » Ταῦτά τε εἰπεῖν καὶ ἀθρόον τὸ τῆς πατριαρχίας σύμβολον ρίψαι τὴν βακτηρίαν, τὴν δ' ἐπιβροῦζῆσαι πρὸ ποδῶν τῷ βασιλεῖ πεσοῦσαν, τὸν δ' ἅμ' ἀναστάντα, ἧ ποδῶν εἶχεν, ἔξω χωρεῖν. Καὶ τὸν μὲν βασιλέα ἐν αἰσχύνῃ ποιοῦντα τὸ πρᾶγμα ἐνεὸν ἀνίστασθαι, ἐκεῖτον δὲ, πολλῶν ἐπεχόντων καὶ γε τῶν ἐκ βασιλείως συχῶν πεμπομένων καὶ ὑποστρέφαι παρακαλούντων ὡς εἰς λύπην τῷ βασιλεῖ γενησομένης τῆς ἐκχωρήσεως, τὸν δὲ μὴδ' ὄλωσ ἀκούσαι, ἀλλὰ πεζῇ διελθεῖν καὶ τὴν μονὴν τῆς χώρας καταλαβεῖν, ἔργῳ δεξιάντα τὴν τοῦ ζῆλου φύσιν ὁποῖα, καὶ ὡς οὐ λαμβάνει πρόσωπον ἄν κατὰ Θεὸν γίνηται. Ἄλλοτε δὲ πάλιν (προτρέχει γὰρ καὶ τοῦτο βῆθηνα) ὑπὲρ ἀνθρώπου δέησις ἦν

δοκῶντος ἔχειν τὸ δίκαιον ἐφ' οἷς καὶ βασιλέως δέεται. Ἀλλὰ πολλάκις εἰπὼν οὐκ ἠκούσθη, καὶ ὑπερήμερος ἐφαίτετο ἡ βοήθεια. Δράττεται τοίνυν ὁ προσβέβωτον καιροῦ, καὶ ὁ καιρὸς ἑορτῆ ἦν τοῦ ἐν μάρτυσι περιφανοῦς Γεωργίου καὶ σύναξις ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγων ἀνὰ τὴν τῶν Μαγγίνων μονήν. Καὶ ὁ μὲν ἱερεὺς τὴν ἀναίμακτον ἐτέλει θυσίαν, ὁ δὲ βασιλεὺς ἰστάμενος ἐτελεῖτο. Ἐπεὶ δ' ἐτελεύτα ἡ τῶν δώρων ἀναφορὰ καὶ ἔδει τὸν βασιλέα νιψάμενον προεισελθεῖν ἐφ' ᾧ τε μετασχεῖν ἀντιδώρου καὶ εὐλογίαν παρὰ τοῦ λειτουργήσαντος δεῖξασθαι, ἀνοίγνυνται τὰ πρόσθεν τῶν ἀδύτων θύρια, ἐμφανίζεται ὁ τὴν εὐχὴν τελέσων τῷ βασιλεῖ. πρόσσει: βασιλεὺς ἐκτείνει τὰς χεῖρας τοῦ θεοῦ ἄρτου ληψόμενος, ἐπέχει τὴν δεξιάν ὁ ἱερεὺς τὸ τοῦ ἱεροῦ ἄρτου κλάσμα κατέχουσαν. [P. 276] Καὶ οὕτω τῶν μὲν χειρῶν ἐκτεταμένων τῷ βασιλεῖ, τῆς δὲ δεξιᾶς τῷ ἱερεῖ ἀτρεμούσης, ἡ γλῶσσα θέρει τὴν ἱεσίαν καὶ τῷ λυπούμενῳ ζητεῖ τὴν λύσιν. Εἶδες ἂν τότε γενναῖον παράστημα ψυχῆς, τοῦ μὲν ἱκετεύοντος δοῦναι τὴν λύσιν, καὶ τοῦ μὲν εἰς καιρὸν ἀναρτῶντος ὡς μὴ ὄντος ἐκείνου καιροῦ λύσεως, τοῦ δὲ καὶ μᾶλλον ὡς ὄντος ἐξανακράζοντος ἅμα μὲν ἁγιασμοῦ ἐκ Θεοῦ, ἅμα δὲ καὶ συμπαθείας

tronum vertens, asperius et ipse responsavit. Proccesserat pene in iurgium his, poscente hoc, abnuente illo, efficacius hoc deprecante, contra illo exandescente. Tandem contestante præsule injuriam homini fieri, principe nihil id se curare ostendente, præsule se adhuc fortius acturum, ni audiretur, præs se ferente, principe contra ostendente, quidquid faceret aut diceret, nihil impetraturum, ne tum quidem patriarcha victus abscessit aut susceptum suum deserere sustinuit, sed æstu elatus effervescentis intus zeli: « Quid igitur? inquit; an censes æquum episcopus apud vos nihilo pluris esse quam coquos aut stratores, quibus omnia vobis obsequi et ad nutum servire necesse est? » Simul hæc dicens pastoralem baculum, patriarchalis insigne dignitatis, ante imperatoris pedes abjicit: ipse impetu exurgens velocissimo passu se foras eiecit. Id videns imperator et ad ignominiam pertinere suam reputans, sollicitus assurgit, multis digredientem tenere patriarcham conantibus, et aliis super alios ab imperatore missis ejus nomine rogantibus ut rediret ad vocantem Augustum et discessum hunc ejus molestissime ferentem. Ille ad omnia surdus cursum tenuit, quoad in vicinum, ubi diversabatur, monasterium pedes pervenit, reipsa ostendens quæ indoles zeli sit, quamque ille, cum Deum habet auctorem, reverentia quantævis etiam præsentis personæ non retardaretur. Alias rursus (nam et huc impetu semel digrediendi capto prono lapsu procurrat oratio) alias, inquam rursus orabat patriarcha pro homine, cui justum censebat ab imperatore id indulgeri quo egebat, sed replicata sæpius nihil proficiebat oratio; et 407 jam longa adeoque infinita videbatur sæpe frustra rogati auxilii mora.

Arripit agitur occasionem intercessor, quam a religione fore putavit efficacem. Festum agebatur perillustre inter martyres Georgii, et conventus erat non modicæ multitudinis apud ædem sacram monasterii Manganorum, incruentum ibi sacrificium offerente patriarcha. Imperator sacris astabat. Ubi vero perfecta oblatione donorum tempus adfuit quo ex more lotus imperator accedere debebat ad perceptionem panis benedicti, quem antidorum vocant, et eulogiam a celebrante accipere, recluduntur anteriores adytorum fores, et prodit qui bene precaturus imperatori juxta morem erat. Præsto est Augustus: et manus porrigit sacrum sumpturus panem. Cohibet dexteram sacerdos, qua fragmentum sacri panis tenebat, Et sic extensis imperatoris palmis, manu vero patriarchæ rigide suspensa, lingua ejus toties antea rejectam supplicationem iteravit, et homini ægre habenti, ut ab imperatore quod optabat, contingeret precata est. Videres hic utrinque obnixam in proposito constantiam duorum invicti rigoris animorum. Nihil enim de sententia dimotus imperator fragmentum petebat, patriarcha vicissim veniam orabat pauperi. Atque imperatori excusanti non esse id aptum veniæ isti concedendæ tempus, et differri negotium poscenti, patriarcha contra reponere optime conjungi cum perceptione gratiæ ex Deo indulgentiam in hominem veniæ; tum asseverabat nunquam se tributurum sacrum panem, nisi quo petebatur largiretur imperator. Finem certamen non habebat, quoad tandem intentiori supplicatione institit Augustus ut sibi panis daretur, non tam ad usum fructumve, ut aiebat, proprium quam ad offensionem spectantis populi vitandam, apud quem existimationis jacturam subiret, si vacuus et sacri

πρὸς ἄνθρωπον. Τέλος ἀντιβολεῖ βασιλεὺς τὸ κλάσμα λαμβάνειν, οὐ κατὰ χρεῖαν μᾶλλον, ὡς ἔδειξεν, ἢ εἴγε κενὸς ἀποστρέψει τὸν λαὸν αἰσχυρόμενος. Ὡς δ' οὐκ ἐδίδου, εἰς κρῖμα λέγων λαμβάνειν, εἰ μὴ λάβει τῷ διακενῆς λυπούμενος τὴν λύπην, μεταβαλεῖν τε τὸν βασιλεὺς τὸ ἴλαρὸν εἰς ὄργην, καὶ μηδὲν προσθῆντα τοῦ, « Ἀνέορτα, » εἰπεῖν, « ἔνορτάσαμεν, » χωρῆσαι πρὸς τὸ καλῆτιον.

καὶ Ὅπως μὴ φέρων ὁ βασιλεὺς τὴν παρά τοῦ πατριάρχου ἐνόηλθαι τὴν τρίτην ἑταρτεν.

[P. 277] Ἐπὶ τοῦτοις ὁ βασιλεὺς αἰδέσθεις τὸν ἄνδρα, ὠρέγετο μὲν ἐκποθεῖν αἰτίαν σχεδίασθῆναι τοῦ ὅπως ταπεινωθεῖ τὸ τοῦ ἀνδρός ἀκατάπληκτον, τῷ δὲ γε τῶς τοῖς περὶ αὐτὸν ἀπολογούμενος ὅπως πολυλάκις ἀντιβαίνει καὶ οὐ πείθεται μειτεῦντος, τὴν συνεχῆ προσεδρίαν ἤτιπτο τῆς ἀπειθείας, καὶ ὡς συνεχῶς ἐνοχλούμενος ταυτὸν τι πάσχει τοῖς ἀψύχοις πολλῶν παρατιθεμένων βρωμάτων ὀργίζεσθαι γὰρ ἐκείνους, ἦν μὴ τις ἀποσκευάζηται τὰ τεθέντα, καὶ αὐτὸν πολλῶν καθ' ἑκάστην ἐπαντλούμενων τῶν ὑποθέσεων, καὶ ταῦτ' οὐκ ἐκ μηχανμάτων, ἀλλ' αὐτοπροσώπως, ὅποτε καὶ ἡ ἀντιλογία κείρον ἔχει

πρὸς ἕκαστον, διὰ τὸ ἐξίωμα ἀγανακτεῖν καὶ δουλαίνειν πρὸς τὴν κατάνευσιν, πολλῶν ἐπιπερόντων ἀλλοθεν ἄλων καὶ μεθελκόντων ἐκάστου πρὸς ἐκ τὸν νοῦν τὸν βασιλεῖον. Καὶ τὸν μαθεῖν καὶ ζητῆσαι καιρὸν ἐντυχίας Ἰδίου, μιᾶς ἡμέρας εἰς τοῦτο ἐπὶ ἐκλεγείσης. Καὶ ἐκλεγῆναι τὴν τρίτην, ὡς εἶναι μόνην ταύτην τῆς ἑβδομάδος ἀπίσης καιρὸν ἐτυχίας ὑπὲρ ἀνθρώπων τοῦ πατριάρχου πρὸς βασιλεῖα, ταχθῆναι τε καὶ γραμματικὸν ἴδιον τὸν Σιελίνον Μιχαήλ, ἐφ' ᾧ τὰς λύσεις τῶν ἀναρῶν ἀναδεχόμενον γράφειν. Οὕτως ἦν ἡ τρίτη ἄρα σήμενι θεῶ ἐλέους καὶ παρακλήσεως. Ὡς ἂν ἐμῆ ἀφαιροῖτο ἡ ἡμέρα τοῦ προνομίου, ἀσχοληθῆναι ἐπὶ ἄλλοις κατ' ἀνάγκην τοῦ ἄνακτος, ἵνα ἀσπίσειας τοῖς περὶ τὸν πατριάρχον ἡ τῆς ἡμέρας ἐπιπέμονῃ, εἰς ἣν καὶ ὑποστρέφων ἐνίστα, ἡτιπώθεν μὴ ἀνύσειεν ἐξ ἀναγκαίας ἀσχολίας ἐπαπαικῆσαι τῷ βασιλεῖ, ἡ δέλιγ, ὅψια μέχρι καὶ ἐς ὅψια τῶν κτῶν ἀνεπλήρου τὸ ἔλλειφθῆν. Καὶ πολλῶν κτῶν ἐκ τῆς περὶ ταῦτα τοῦ πατριάρχου σκουδερῆς ἐναντο ἄνθρωποι. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον, ἐπὶ καὶ καθ' εἰρμὸν προσλαβῶν ὁ λόγος ὑπέμνησιν.

408 *expers ferculi ab ara revertetur. Verum ex adverso patriarcha magis timendum cavendamque studiosius indicans Dei offensionem : Acciperes in iudicium, Auguste, inquit, hunc sacrum cibum, quoad certum fixumque tibi erit homini iniuste vexato solatium negare.* » Tunc vero caperata fronte imperator, et priori placiditate vultus in manifesta iræ indicia mutata, cum surgens dixisset : « Ergo festum infestum egimus, » nullo præter ea verba addito in palatium recessit.

25. *Ut non ferens imperator molestiam, quam ei nimis crebræ patriarchæ pro egentibus supplicationes faciebant, tertiam ipsi feriam ad admissionem assignavit.*

His experimentis veritus imperator tam acrem in urgendo virum, cupiebat alicunde aliquam expediri rationem commodam intrepidæ ejus et inflexibilis retundendæ vehementiæ. De qua cum apud suos familiares sese purgans ageret, accusare contumacis pertinaciæ solebat irrevocabilem illam patriarchæ perseverantiam in usque et usque instando ad impetrandum id quod iterum, et sæpius petitum, idoneis causis negatum fuisset. Addebat fatigatum esse molestias hisce obtrusionibus petitionum frequenter rejectarum, idem pati quod nauseantes solent ingestis cibis magna copia, quibus iram commovet importunitas reponere non desistentium fastiditam cramben. Multa quoditæ sibi negotia ejus generis ingeri assiduitate ineatisabili, neque id per litteras aut nuntios, sed coram ab ipso astante per seque agente patriarcha ; unde fieret ut quoties quod concedi non expediret peteretur, grave sibi et permolestum esset renuere propter verecundiam viri tantæ auctoritatis præ-

sentia incussam. Id per se incommodum intolerabilius reddi concursu et gravitate principaliæ curarum et occupationum, undecunque ingruentium principis in diversa trahentium. His ut molestius adhereret, constituit certam præscribendam patriarchæ congressibus 408 diem, unam e septem orbem heddamodarium conflantibus, extra quæ ab audiendo patriarcha, patrocinio reorum egentium fungente, vacatio principi certa constitueret. Idonea ad id visa feria tertia patriarchæ ad missionem tales causas acturi assignata propria ordinatusque notarius in id officii proprius Xiphilinus Michael, qui et causas tali audientia relatas et responsa imperatoris ad singulas in commentarium referret. Sic Deo et solatiis afflictorum consecrata dies hebdomadis tertia est. Ne vero intervencisset in id temporis usuram, superveniente forte principi alio necessario negotio, unquam contingeret, diversorium in eam diem patriarchæ provensum est in monasterio viciniæ ; in quod is subinde recedens, si qua inevitabili avocatione imperatoris averteretur attentio, immineret e propinquo in occasionem resumendæ opportune tractationis, ita ut quod mane perfici non potuisset absolveretur vespere, excurrente nonnunquam in aliquot commissæ jam noctis horas et antistitis diligentia et patientia imperatoris. Non facile dixerim quam multa commoda ex hoc tam assiduo benevoloque patriarchæ studio in homines solatio egentium redundare contigerit. Sed de his hæcenus, quæ variis transacta temporibus unam in seriem, ordinis et memoriæ compendio, oratio nostra complexa est.

κς. Ὅπως καὶ αὐθις πρὸς τὸν πάππαν πρέσβεις Α κς. Ὅπως Ἰκάριος προσχωρήσας τῷ βασιλεῖ καθίσταται ἐπὶ τοῦ στόλου

[P. 278] Ὁ μέντοι γε βασιλεὺς πρέσβεις εὐτρεπίας ἀποστέλλει πρὸς πάππαν, ἅμα μὲν δηλώσοντας τὸν τῆς πράξεως ἐπιτελεσμὸν, ἅμα δὲ καὶ τὰ κατὰ τὸν Κάρουλον μαθησιόντας, εἰ κάθυφθηκε τῆς ὀρμῆς ἐκείνης καὶ πρὸς τὸ ταπεινότερον ὑπεκλίθη. Οἱ δὲ παραγενόμενοι τὰ μὲν τῆς εἰρήνης δηλώσαντες ἀπεδέχθησαν, καταλαμβάνουσι δ' ἐκείσε τὸν Κάρουλον θυμοῦ πνέοντα καὶ λιπαρῶς τῷ πάππᾳ προσκείμενον καὶ προσλιπαροῦντα ἐφείναι τοῦτω τὴν ἐπὶ τὴν πόλιν ἐπέλευσιν. Ἐύρων οὖν ἐκείνον ὅσημέραι τῶν ποδῶν τοῦ πάππα προκυλινδούμενον, καὶ ἐς τοσοῦτον ταῖς μανίας συνισχημένον ὥστε καὶ τὸ ἀνὰ χεῖρας σκῆπτρον, ὃ σύνηθες κρατεῖν τοῖς τῶν Ἰταλῶν μεγιστᾶσιν, ὁδοῦσιν ἐκ μανίας καταφαγεῖν, ἐπειδὴ λιτανεύων καὶ τὴν πρὸς ἀπαρτισμὸν ἐξοδὸν προδολόμενος καὶ προτεινὼν τὰ αὐτοῦ δίκαια οὐδ' ὄλων τὸν πάππαν ἐπειθεν ἀπολύειν, ἀλλ' ἦν παρὰ κωφῶ λέγων. Ἄντεπῆγε γὰρ καὶ ὁ πάππας τὴν ὑπὲρ τῶν Γραικῶν δίκαια, ὡς ἐκείνων οὔσα ἡ μεγαλόπολις ἐκείνοις πάλιν καὶ προσεγένετο, καὶ ὅτι νόμος ἀνθρώποις ταῦτα, καὶ δῶρα πολέμου καὶ πόλεις καὶ χρήματα, τὸ δὲ μεῖζον τῆς Ἐκκλησίας υἱοὶ καὶ Χριστιανοί. Χριστιανοῖς δὲ κατὰ Χριστιανῶν ἐφείναι, μὴ καὶ εἰς παροργισμὸν τοῦ Θεοῦ πράττοιμεν.

26. Ut iterum ad Papam legati sint missi.

Cæterum imperator expeditos instructosque legatos mittit ad Papam, simul significaturos perpetratum jam negotium et executioni conventa mandata, simul clam sciscitatuos quid rerum moliretur Carolus, et ecquid adhuc demisisset animum, fero illo quo in Græcos antea incitabatur **410** impetu remisso. Legati appulsi nuntiarunt consummatam pacem, et excepti perbenevole sunt. Invenerunt autem ibi Carolum minas spirantem, et omni contentione precum incumbentem ad exorandum Papam ut sibi permitteret expeditionem in urbem Constantinopolim. Videbant igitur quotidie advolventem se Papæ pedibus, et eo subinde furoris inquietissimi prorumpentem, ut quod manibus more Italicorum principum gestabat scriptum, commorderet rabiose admotis dentibus, indignans sibi negari, quam instantissime petebat, facultatem exsequendi quod constituerat, paratum scilicet exercitum adversus imperatorem educendi : **D** juribus ad id frustra commemoratis suis, haud persuaso ut id bellum approbaret et surdo ad preces omnes tales persistente Papa. Qui vicissim allegabat Carolo Græcorum jura, placide admonens possessam ab illis dudum Constantinopolim, iterum ad antiquos dominos fortuna revolutam. Eas esse rerum humanarum vices, et urbes et opes demum cæteras præmia esse belli, eique legi acquiescendum, præsertim cum Græci quoque Ecclesiæ filii Christianique essent : « Neque, aiebat, possumus Christianos cum Christianis committere, ne iram in nos Dei provocemus. »

Ὅτως ἀναχαιτιζομένου τοῦ Καρούλου, ὁ βασιλεὺς τῶν ἐξ ἐκείνου φροντίδων ἀπολυθεὶς ἐπεδύλλετο τοῖς ἐγγύς κραταιότερον. Καὶ Ἰκάριον προσχωρήσαντα δέχεται, ἄνδρα πολλὴν μὲν τὴν ἐς μάχας πύραν ἔχοντα, κατάρχοντα δὲ καὶ νήσου μεγίστης, [P. 279] ἦν Ἀνεμοπόδας ἔθος τοῖς ἐκεῖ λέγειν, συμβάματι δὲ τύχης ἐκεῖθεν φυγόντα. Τὴν γοῦν νῆσον προσκυροῖ βασιλεῖ, καὶ αὐτὸς τοῖς τοῦ βασιλέως οἰκείοις ἐγράφεται. Βασιλεὺς δ' ἀποβαλὼν μὲν πρὸ ὀλίγου σεβαστοκράτορα, ἀποβαλὼν δὲ καὶ δεσπότην, τοὺς αὐταδέλφους, ἔτι δὲ πρὸ τούτων καὶ ἄλλον σεβαστοκράτορα καὶ Καίσαρα καὶ πρωτοβεστιάριον καὶ μέγαν δοῦκα καὶ ἀπλῶς τοὺς ἐν τοῖς μεγίστοις ἀξιώμασιν, ἄλλους ἀνάγκην εἶχεν ἰσθάνει. Καὶ δὴ τοῦτον μὲν τὸν Ἰκάριον καὶ ἔτι ἐν ἰδιόφταις εἶχε, καὶ ἅμα **B** δυνάμει πεζικᾶς ἐμβόβαστας ναυσὶν ἐκείνων ἐπ' Εὐρώπου πέμπει τῷ μεγάλῳ κυρίῳ Ἰωάννῃ συμμίζοντα. Καὶ δὴ ἐπὶ στρατὸς τῶν νεῶν ἀπέβαινε περὶ που τοὺς Σωρεοὺς, ὁ Ἰωάννης πυθόμενος τὴν ἐκείνων ἀπόδασιν, καὶ γ' ὡς εἶχε ποδαλγὸς ὢν τῆς πρὸς ἐκείνους οὐκ ἀπέσχετο μάχης, ἀλλ' αὐτόθεν συνταξάμενος καὶ τὸ Λατινικὸν εὐτρεπίας εὐθὺ τῶν ἀκουσθέντων ἦτε. Καὶ μάχην κρατερὰν συμμίζας ἀκοντισθεὶς πίπτει· τὸ γὰρ τῶν ποδῶν ἄλγημα οὐ

27. Ut Icarius ad imperatorem transfugiens classi præpositus fuerit.

Sic represso impetu Caroli, imperator ista cura levatus eo animosius incubuit in res suas quam optime constituendas ex præsentī usu, quando ad se confugientem benigne Icarium excipit, virum multa præliorum experientia militarem scientiam adeptum. Princeps is fuerat insulæ maximæ, quam qui illic degunt Anemopylas, hoc est ventorum portas, **411** vocare consueverunt. Inde autem casu ut conversione quadam sortis ad imperatorem fugere compulsus jus in eam insulam suum ei cessit, ipse in domesticorum Augusti censum ascriptus. Imperator autem amisso paulo ante Sebastocratore, amisso item despota fratribus suis, et ante hos morte pariter sublatis alio Sebastocratore, præterea Cæsare, tum protovestiario ac magno duce, et ut verbo complectar uno, plerisque illorum qui dignitatum maximarum titulos gerebant, cum deberet sufficere alios in eorum loca, hunc quidem Icarium adhuc in privatorum ordine tenuit : cæterum eundem cum pedestribus copiis impositum navibus in Euripum mittit, cum magno domino Joanne dimicaturum. Expositis hisce in terram copiis et usque circa Soreos progressis, audito earum excensu Joannes, et si æger podagra, prælium non detrectavit, sed subito instructam Latinorum aciem eo recta ducens ubi versari hostes audierat, acri commissa pugna telo ictus concidit. Pedum enim dolor haud passus eum librare se firmiter in equo et sculis equestribus utrinque pendentibus robuste insistere, vim ademit susti-

παραίτη στεβρῶς ἀντιβαίνειν τοῖς ἐφ' ἑκάτερα τῆς ἄρεστρίδος κλίμαξιν, ἀλλ' ἅμ' ἤκοντιζετο καὶ παρευθὺς ἐπίπτε καὶ ἤλίσκετο. Καὶ σὺν αὐτῷ ἄλλοι τε πολλοὶ συμποδίζονται, καὶ δὴ καὶ ὁ τοῦ Ἰκαρίου ἀδελφός. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ στρατὸς ἀπὸ ξηρᾶς εἰσβάλλει, οὗς ἦγεν ὁ μέγας στρατοπεδάρχης Συναδηνὸς Ἰωάννης καὶ ὁ μέγας κονοσταύλος ὁ Καβαλλάριος Μιχαήλ. Καὶ δὴ ὁρμήσαντες ἐπὶ Φάρσαλα φρουρίον, ὃ Φθίαν ὁ παλαιὸς ἔχει λόγος, ἐφ' ᾧ σιταροκίον τοὺς ἐν τῷ φρουρίῳ, προσπίπτουσι τῷ ἐκ νοθείας Ἰωάννῃ, ὃς δὴ καὶ σφίσι συβρᾶξας πόλεμον γενναῖον καὶ ἀνδρικὸν αἰρεῖ μὲν καὶ τὸν Συναδηνὸν καὶ μέγαν στρατοπεδάρχην, τὸν μέντοι γε μέγαν κονοσταύλον ὃ ὑπ' ἐκείνῳ λαὸς Ἰταλὸς διώκων καταλαβεῖν οὐκ ἔβουλεν, ἀλλ' ὄλας ἤνιαις ἐκείνος ἐνδύει εἰς φυγὴν ἤλαυνε, καὶ τοὺς μὲν διώοντας πολὺ προθίων ἐξήλυθε, τὸ δὲ γε μοιριδίον ἀλύξει οὐκ ἦν ἐκείνῳ, κἄν πάντ' ἔπραττεν. Ἀτακτότερον γὰρ ἐλαύνων τὸν ἵππον, τοὺς ὑπισθεν οὐόμενος φθάνει καὶ πρὸς ἐκείνοις μόνους ἔχων τὸν νοῦν ὅπως ἐκφύγοι, προσπαταίε δένδρῳ μεθ' ὄλης τῆς τοῦ ἵππου φορᾶς, καὶ κατὰ στήθος συνθλάται. Μόλις δὲ τινες τὸν ἵππον στήσαντες (οὐ γὰρ ἦν ἐκείνῳ μέλον τοῦ ἵππου, ἀλλὰ γε τῆς πληγῆς τε καὶ τοῦ θανάτου) ἤμιθνητα καταβιάζουσι, καὶ ὡς εἶχον πρὸς Θεσσαλονίκην ἀπαγόντες ἐκεῖ θάπτουσι τελευτήσαντα. [P. 280] Τοῖς

δὲ περὶ τὸν Ἰωάννην ἀνίδην ἦν κτείνειν τὸν προτιχόντα καὶ πολέμου γέρα σκυλεύειν. Ἐργασθὲν δὲ καὶ τότε Ῥωμαῖοι λειφθέντες μάχῃ τοῦ Ἰωάννου· οὐ γὰρ ἐξ ἐμφανοῦς ὄρμα παραταξίμενοι, ἀλλ' ἐκ λόγου προσβιζών, οἷος ἐκείνος τὰ τοιαῦτα, κατέπληξε θεαθεῖς, καὶ λαὸν ἐκκριτον καὶ ἐκτελεῖς μαχῶν ἐμπειρον τῷ παρ' ἐλπίδα πταίσματι ἀδρικῶς καταγωνισάμενος δόξαν εὐκλείας ἀπορίσσει τῆς μεγίστης. Τὸ δὲ γε ναυτικὸν καὶ ὅσον ἐν αὐτῷ ναυσὶν ἦν ἀχρήμιοι διατηρηθέντες, ἦ μᾶλλον καὶ γε μίχης ἐπενεγκάμενοι τοὺς περὶ τὸν μέγαν κῆρον Ἰωάννην, εὐθύμῳ καρδίᾳ πρὸς τὸν κρασσὸν γίνονται. Καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν μέγαν κῆρον ὑπὸ ἔσμοις φρουρᾶ δίδονται, τιμᾶται δὲ ὁ Ἰκαρίου ἀποινά τῶν ἀγώνων τῷ τοῦ μεγάλου κωνσταντίνου ἀξιώματι. Ὁ μέντοι γε τῶν Θεβῶν λατρεῖς φὸν Ἰωάννου Γουλιέλμον μέγαν κῆρον κτείνουσι. Ἐκείνον δ' ἀγγέλλας ὁ βασιλεὺς κατέπρασας λαμβάνειν γαμβρὸν ὑπ' ὄρκους ἀσφαλίσαι ἐλάου. Μετέωρο δ' ἦσαν οἱ γάμοι καθ' ὑποσχίματα μόνως. Ἀλλ' ἐκείνος ἅμ' ἐπίσας τῆς πατριδος, κτεπερπεσὼν τελευτᾷ. Λιαδέχεται δὲ ὁ ἀδελφὸς ἐκείνου Γουλιέλμος, ὃν καὶ γαμβρὸν Ἰωάννην ὁ λόγος παρίστα, ὀλοτελῶς τὴν τοῦ τεθνηκότος κτεροῖται. Καὶ ἦν πρὸς Ῥωμαίους ἀντιφερόμενος, εἰ καὶ κτεῖτος ὁ στόλος ἐκείσε προσβάλλων ἐκείνου τῶν

nendi se post ictum, effecitque ut primo statim teliqua percussus est impulsu sella excussus corruerit captusque subito fuerit, et cum eo alii multi casu eodem implicati, quippe necessaria subveniendi duci laboranti cura a fuga maturanda prohibiti, comprehensi pariter in custodiam sint dati. In his fuit ipsius Icarii frater. Interim et exercitus a terra irrupit, quem ducebat magnus stratopedarcha Synadenus Joannes et magnus conostaulus Caballarius Michael. Hi cum 412 Pharsala tenderent (arx ea est, cui nomen antiquum Phthia fuit) animo commentum importandi presidii, incidunt in Joannem nothum, qui statim eos acriter praelio adortus non minus fortiter quam feliciter rem gessit captis cum aliis plurimis, tum ipso Synadeno magno stratopedarcha. Magnum conostaulum Itali milites Joannis diu persecuti assequi nequiverunt. Ille quippe totis habenis effusus in fugam longum insequentibus praeceperat spatium, ut jam periculo defunctus videretur. Sed fatalem horam ne ista quidem contentione conatuque summo frustrari aut differre infelix potuit: dum enim incautius equum impellit securus anteriorum, a tergo solum ingruere periculum existimans eoque sollicitè respectans, in obviam arborem toto equi currentis impetu impactus disrupto pectore concidit, equo libero abeunte: neque enim equiti, diro casu et letali vulnere afflicto, vacabat de equo cogitare. Hunc tamen aegre aliqui morati, seminecem ei caballarium impositum Thessalonicam cum deportassent, mox ibi mortuum sepelierunt. Joannes interim cum suis multa impune facta nostrorum

caede, spolia plurima pretiosamque praedam victoris premium tulerunt. Hoc altero jam eventu Romanis tristis experientia docuit quis et quantus bello Joannes hic nothus, vir omnium callidissimus et insidias struendas, tum ubi ex iis in plures paucis erumperet, imperterriti dux animi roboreque perrupturi quidvis oppositum. Ergo is quoque non palam occurrens ex adverso, sed ex latibus improvise irruens, inopinatissime illi specie copias alioqui bonas et satis exercitatus 413 primo percudit, mox impressione vehementi disjecit stravitque, gloriam suo nomini maximam tali facinore adeptus. At navalis exercitus universus incolumis, quippe incruenta victoria potius, insuper spoliis dives, Joannem cum suis bello captum ducens, gaudio et gratulatione ingenti ad imperatorem rediit. At Joannes quidem cum sociis victi custodiae traduntur: Icario vero mercede opere bello feliciter navatae representata est magni conostauli attributa dignitate. Sub hac populi Thebarum fratrem Joannem Gulielmum magni imperator honorifice tractatum, propria ei sua in conjugem promissa, post firmatum jurejurando solum liberum dimisit, nutante adhuc conjugii spe, quippe non ultra pacta et sponsalia progressi. Caeterum destinatus sponsus simul patriam attigit, morbo correptus obiit, successorem principatus in solidum universi relinquens Gulielmum fratrem quem superius diximus Joannis nothi filium duxisse, quique ideo soceri partibus addictus infensus Romanis mansit: quare classis in ejus

καὶ οὐδὲν εἶα ἀνύειν, περιζωσαμένου τὴν τοῦ μεγάλου δουκὸς ἀξίαν τοῦ Ἰκαρίου καὶ τὸν στόλον ἄγοντος.

κη'. Ἐτι τὰ κατὰ τὸν πατριαρχεύσαντα Ἰωσήφ καὶ τὸν Βέκκον.

Τοῦ Ἰωσήφ δὲ καθημένου ἐν τῇ κατὰ τὸν Ἀνάπλου μονῇ, νόσος ἐπεισιπίπτει τῷ Ἰωάννῃ πατριαρχοῦντι δεινῇ· ἦν δ' αὐτὸς ὁ Βέκκος ὁ καὶ πρότερον χαρτοφύλαξ. Καὶ δὴ πολλὰ παθὼν καὶ βράσας, τοῖς ἱατροῖς δόξαν ἐν σχολῇς τόπῳ μεταθεθέντα τὸν ἀρρώστου ὄντα κατ' ἰδίαν θεραπεύεσθαι, μὴ καὶ ἡ ἀσχυλία τριθὴν ἐμποῖῃ τῇ νόσῳ, ἐπεὶ καὶ βράσας πρὸς τῷ καὶ πόμα [P. 281] καθαρικὸν προσφέρεσθαι ἦν, ὁ τῆς Λαύρας πρὸς ταῦτα τόπος ἐκρίνετο χρήσιμος. Καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς διὰ ταῦτα μεταθεῖναι τὸν Ἰωσήφ ἐβούλετο, ὡς οὐκ εὐπρεπὲς ἄλλως ὄν ἐν μιᾷ μονῇ διατρέχειν τὸν τε ἀργὸν ἐκ πατριαρχίας καὶ τὸν ἥδη πατριαρχεύοντα. Ἄλλ' ὁ Ἰωάννης ἅμα μὲν εἰδὼς τὸ τοῦ Ἰωσήφ ἱλαρὸν, καὶ ὡς αὐτοῦ σχεδὸν ψηφισταμένου ἐκείνους τὰ πηδάλια τῆς Ἐκκλησίας ἐλάμβανε (καὶ γὰρ τῆν ἀπ' ἐκείνου βουλήν θέλων ὁ κρατῶν λαμβάνειν περὶ προσώπου διεπυθόαντο, καὶ ἐκείνος τοῦτον παρὰ τοὺς πολλοὺς ἐξελέγετο ὡς

ἄλλως λόγιον καὶ ἐπὶ τοῖς πράγμασι τριβωνα,) ἅμα μὲν οὖν διὰ ταῦτα, ἅμα δὲ καὶ τῷ τῆς σφετέρας γνώμης πιστεύων εἰρηνικῶ, διεκώλυσε μὲν τὸν Ἰωσήφ μετατίθεσθαι, οὕτω δ' ὄντος ἐκείσε καὶ αὐτὸς τῇ μονῇ ἐνδημεῖ, καὶ ἦν τὸ ἀπὸ τοῦδε καὶ προσποστελλῶν πρὸς Ἰωσήφ, καὶ τὰς ἀπ' ἐκείνου ἀποκρίσεις φιλοφρόνως καὶ μετὰ προστηνείας πάσης δεχόμενος. Ἦν γὰρ ὁ ἀνὴρ ἐκείνος εἰρηνικός τε καὶ ἱλαρὸς, καὶ τοσοῦτον τῇ τῆς Ἐκκλησίας πράξει ἀπήχθετο ὥστε μηδ' αἰσχύνεσθαι πολλάκις ὁμολοεῖν τὸν ὄρκον γενέσθαι κωλύμεν τοῦ καὶ αὐτὸν ἐν τούτοις εἶναι, ἐπεὶ πλέον οὐκ ἦν γενέσθαι τῶν πραχθέντων, ὡς ὑπελάμβανε. Ἐν τούτοις διάγων ὁ Ἰωάννης πολλὰ μὲν γραμμᾶτα εἰς Χεῖρας εἶχε λαμβάνων, ἃ δὴ καὶ οἱ σμιζόμενοι ἐξετίθουν, δεικνύντες τὴν πρᾶξιν ὡς σφαλερὰν καὶ θεοῦ πρόβῳ βάλλουσαν, ἅμα δὲ καὶ τοὺς Ἰταλοὺς ἐνέχουσ ἀίρετεςιν οὐ συνεσκιαισμέναις ἄλλως καὶ ἀμφοβόλοις, ἀλλ' ἐμφανέσι καὶ λαμπραῖς. Εἶχον δὲ καὶ ἀπὸ Γραφῶν ὡς δῆθεν τὰς ὑποδείξεις, ἃς καὶ κατετρώνυον συνεγέστερον, κἄν πού τι καὶ ἀγίοις ἐβῆθη θεληματικόν, εἴποι τις, καὶ τὸ κατὰ σφᾶς παριστᾶν ἰδίως, ὡς περὶ εἰρήνης οἶον ὡς εἰρηνευτέον μὲν ὅπου μὴ θεὸν ζημιούμεθα, καὶ πολεμητέον αὖθις ὅπου ζημιούσθαι θεὸν κινδύ-

terram. quotannis invecta eam vastabat, damnis afficiens ingentibus; nec Gulielmo spatium prospere quidquam agendi ac ne respirandi quidem dabat hostis ei oppositus impiger Icarus, magni jam ducis potestate classem ductans.

28. Rursus de expatriarcha Josepho et de Vecco.

Diversante porro, ut dictum est, Josepho in monasterio ad Anaplum sito, morbo corripitur gravi Joannes patriarcha, Veccus nimirum, idem qui chartophylax prius fuerat. Per eum languorem cum multa vel **414** a malo ipso vel a remediis passus meliuscule jam habere videretur, medicis visum transferri ægrum oportere in seductum a turba negotiorum locum, ubi curari per otium posset, nulla interpellante molestia quotidianarum occupationum. Decreverant autem in ista ei quiete propinare purgantia quædam pharmaca, morbi videlicet reliquias et noxios humores ejus causas funditus exhaustura. Secessus porro ad eam rem aptissimus Laura putabatur eadem illa ubi degebat qui patriarcha fuerat Josephus, quem ideo imperator alibi collocare statuerat, haud consentaneum existimans eodem hospitari domicilio decessorem successoremque patriarchatus. Verum Joannes simul comperitam habens comem hilaremque Josephi indolem, simul conscius ipso tantum non clare palamque suffragante sese nuper ad Ecclesiæ fuisse gubernacula promotum (etenim Josephi sententiam de successore volens imperator explorare, consuluerat eum de persona quam ei muneri aptam judicaret; et Josephus Veccum præ multis ad id elegerat ut et alioqui disertum ac doctum, præterea negotiorum administratione tritum, etnque præter cætera,

quod ejus tranquillo et studioso pacis ingenio confideret), hæc, inquam, Joannes reputans obstitit quominus inde Josephus amoveretur. Illo igitur ibidem permanente, eodem et ipse divertit, missitans subinde officiosas ad eum salutationes, et mutuas ab ipso comitatis humanissimæ significationes recipiens. Erat enim Josephus adeo pacificæ placidæque naturæ, ut eo quod hactenus Ecclesia egerat ad pacem oblatam disturbandam offenderetur, nec veritus fuisset fateri sæpius se, nisi præoccupatus juramenti a se palam editi religione fuisset, ad omnia fuisse assensurum: nec enim **415** jam suspicabatur quod antea timuerat, rem ulterius processuram quam quo esset hactenus promotus. Eo igitur hospitio Joannes utens, multos in manus sumpsit legitque libellos ab iis compositos qui perseverabant in schismate; quorum erat scopus ostendere suspectum hoc totum pacis negotium esse, longeque a Deo ac vera religione nos abducens; præterea Italos hæreseon teneri reos, earumque non occultarum aut ullo modo dubiarum, sed evidentium et meridiana claritate compertarum. Taliū assertorum documenta se habere scilicet aiebant manifesta planeque convincentia testimonia scriptorum authenticorum, quæ et ambitiose contextentes proferebant. Ac si quod sanctorum assertum in contrarium opponeretur, primum excipiebant arbitrarium, ut quis dixerit, id esse, hoc est pro sola voluntate paci studentium ad concordiæ oblatæ comprobationem accommodari. Deinde concedebant faciendam sane pacem, sed tunc tantum, quando non exigeretur consensus in id quo Deum offendi constaret: neque enim Dei jactura bene tranquillitatem emi; satiusque multo esse

νεύομεν, ταῦτ' ἐκείνοι: πρὸς τὸ καθολικώτερον μετα-
 φέροντες, καὶ ἄλλα πλεῖστα τοιαῦτα παρενείροντες
 ταῖς σφῶν συγγραφαῖς, περίστων τὴν πρᾶξιν ὡς
 στραλειάν. Ἦν δὲ τὸ ἐπόμενον ἐξ ἀνάγκης γράφειν
 κάκεινον καὶ ἀπολογεῖσθαι ἐφ' ἑκάστην τῶν λεγομέ-
 νων. Ἄλλ' εἰδῶς αἰρόμενα σκάνδαλα ὡς λόγων λόγους
 μαχομένων, ἐξ ὧν οὐκ ἔστι διαδοῦναι τὴν οὐσαν τῆ
 δοκοῦσαν κατηγορίαν ἐπὶ παραβάσει τῶν μειζόνων τὸν
 γράφοντα, ἔμενον ἤρεμων. Καὶ γὰρ τῷ *Ξιφιλίνῳ*, ἀνδρὶ
 γεραρῷ καὶ μεγάλῳ οἰκονόμῳ τῆς Ἐκκλησίας ὄντι, [P.
 282] καθυπισχνεῖτο μὴ ἂν καὶ γράψαι ποτὲ εἰς ἀντίβ-
 ῆξιν δεῖθαι, « Μὴ δόξωμεν, φησὶ, τοῖς κειμένους
 παρεγγειροῦντες κἄν ὃ τι λέγομεν. Ἐκείνους μὲν
 δοκοῦσι νεωτερισμῷ τινι ἐπὶ τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς
 ὁμῶς χωρεῖν καὶ ἀνεχεῖν περιᾶσθαι, κἄν εἴ τι φαῖν,
 κἄν φανερώς καὶ τοῖς κειμένοις προσκρούοιεν δόγ-
 ματιν, αὐτίκως ἀποφυγῆ, τὸ ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας
 δεῖθαι ἴστασθαι, καὶ τὴν τῆς ἐργολαβίας πείραν ὅσον
 ἐκκλίνουεν ἂν. ἤμῖν δὲ, κἄν τὰ φανότατα λέγομεν,
 ἀγπητὸν εἰ μὴ προσελοίμεθα μῖνον, ἀλλὰ μὴ καὶ
 περὶ τροπῆς τῶν κειμένων φερόμεν. » Ταῦτ' ἐλε-

γεν ἐκείνος τότε, τὰς τῶν σχιζομένων λαμβάνων
 ἀνὰ χεῖρας γραφὰς, αἷς πολὺ τὸ καθρὸν ἔχουσαι:
 ἐπὶ πολὺ οἷς ἔλεγον ἐβούλετο μὲν ἀντιλέγειν, ἐπι-
 χεστο δὲ, κἄν τέλος τὴν πείραν οὐ διεῖρα, ὅθεν
 καὶ πολλοῖς περιπεπιτώκει τοῖς χυλικοῖς. Τότε
 ἐφ' ἡμέραις τῇ *Λαύρᾳ* προσκαρτερήσας καὶ καθαρῶς
 ὑγιάνας εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐκπύστηρε, τὸ
 Ἰωσήφ μεθ' ἰλαρότητος συνταξάμενος.

κθ'. Ἐπι τὰ κατὰ τὸν πατριάρχην Ἰωσήφ.

Οὐκ ἦν δὲ τινος ἤρεμῖν ἐντεῦθεν, ὥστε καὶ τὸν *Ιω-
 σήφ* ἐκείσε καθήμενον ἀνταπεύεσθαι, ἀλλ' ὅσῳ μῆτι
 προσποιτῶντες ἠνώγλου τὸν ἄνδρα καὶ σπυγαῖς πε-
 ριέβαλλον ἀγρολίαις, τὸν αὐτοῦ ζῆλον (καὶ γὰρ καὶ
 ὀλίγον κατέφυκτο τῆ τῶν τροπῶν ἀπλότητι) ἀναζυ-
 ροῦντες οἷον καὶ πρὸς [P. 283] τὸν θερμότερον ἐ-
 γείροντες. Ἦν γὰρ ὁ ἀνὴρ ἐπὶ τοσοῦτον ἰακίμου
 μέτριας, ὥστε καὶ εἴπερ χρεῖα γένοιτο τοῖς
 τῇ Ἐκκλησίᾳ κοινωνοῦντων προσποιτῶν ἰακί-
 μῳ δ' ἴθελον εὐλογεῖσθαι, μόνον ἦν ἐκείνου ἐπι-
 πτεῖν καὶ τὴν εὐλογίαν ἐπιζητεῖν, καὶ ἐπιπέσει

decertare, ubi ne a Deo veraque religione excidamus
 præsens periculum sit. Talia illi in maxime
 catholicam conformantes speciem scribebant dis-
 crebantque, multa in eam sententiam accuratis lu-
 cubrationibus plausibiliter congerentes, quibus
 appareret anceps istud totum ac periculi plenum
 videri debere negotium. Ea ille legens, necessita-
 tem subire videbatur manifestam scriptis ista contrariis
 refellendi respondendique sigillatim ad singula. Sed
 idem providens ex isto aientium et negantium
 conflictu scriptorum eruptura scandala, raris lectoribus
 ea luce animi vigentibus, ut blandientem utrinque
 in commissis invicem argumentis altercantium verisimilitudinis
 speciem sano iudicio discernerent, nec facile scriptori
 quamvis cauto fore eam in tali tractando argumento
 moderationem tenere, ut satis sese subtraheret
 plerorumque reprehensionibus, 416 verum ei aut
 apparenis prævaricationis in rebus maximis crimen
 impacturis, suslinebat se a scribendo quietusque
 perstabat. Quin et Xiphilino viro gravi, magno tunc
 œconomoe ecclesiæ, confirmavit se haud quaquam
 commentariis ejus generis elucubrandis operam unquam
 daturum: Ne videamur, inquiebat, semel constituta
 rursus in dubium vocare, quasi quæ semel fixa
 tenere decrevimus, eo ipso in concertationis aleam
 de novo jaciamus, quod cum iis qui contraria
 palam sentiunt quosque pro novatoribus in rebus
 ecclesiasticis habemus, ultro descendamus in certamen
 audire cognoscereque sustinentes quid illi pro se
 allegent. Cum enim manifestum sit eos semel
 statuta rataque habita consari convellere dogmata,
 unum nobis idemque sufficiens adversus instantias
 eorum omnes, in contrario palamque pro nobis stante
 Ecclesiæ consensu, patet effugium, quo abunde
 securis, nullo sine miscendarum litium ac jurgiorum,
 licet nobis compendium facere dis-

ceptatione declinanda, qua utcumque pro nostra
 parte clarissima argumenta proferamus, vis sperari
 possumus assecuturos nos ut quæ allegaverimus
 attente cognoscantur; multo autem verisimiliter
 timere possumus ne nobis imputetur reflectio
 et ratioque in dubium semel omni firmitate consti-
 tucum dogmatum; quod odiosius et nobis fugi-
 dum vel maxime crimen est. Ea tunc ille dies
 quoties in manus sumeret hærentium adbr-
 smati commentarios auctorum; quos tamen
 deinde legeret, animadvertens in multa eorum
 fraudemque, impetum interdum capiebat referre
 splendide quæ mendaciter affirmabantur, et
 rationationibus detrahendi larvam. Sed tenebatur
 ne id faceret, ea quam dixi ratione; qua tamen
 excussus ad extremum est, venire coactus ad
 experimentum scripto disputandi adversus contra-
 sentientes; unde in multas et graves contigit
 angustias incidere. Tunc autem sat multis diebus
 diversatus apud Lauram, et jam plene resuscitatus
 valetudini, Constantinopolim revertit, salutato
 digressu humanissime Josepho.

29. Adhuc de Josepho quondam patriarcha.

417 De reliquo haud poterant quidam vel
 quiescere vel quiescere sinere fruentem isto
 Josephum, sed quotidianis hominem turbabant
 gressibus, multum ei negotii facessentes, dum
 quæ languescens, ut querebantur, nimis morum
 simplicitate zelum excitare ac quasi subjectis
 facibus accendere tentabant. Erat autem
 tam remissa ac comis naturæ vir, ut si cui eorum
 quæ Ecclesia communicabant causa incidisset
 adeundi ejus, et qui accedebat, vellet benedictionis
 ipsius participare fieri, non opus alio haberet
 quam procidere et benedictionem petere: statim
 enim quomcumque ad communionem admissum
 prolixè impertiebat

κοινωνεῖν ἐκεῖνοις τῶν χαρισμάτων τοῦ Πνευματος· ὅ καὶ τοῖς περὶ ἐκεῖνον καὶ λοιποῖς ἄλλοις οὐκ οἰστών ἦν. Λιὰ τοῦτο καὶ ὁσημέραι προσφοιτῶντες ἀνεθάρβυνον πλέον πρὸς τὸ τελῶς σχίζεσθαι. Τοῦτ' ἀκουσθὲν τῶ κρατοῦντι, ὁ δὲ πληροφορίαν τὴν εἰς ἐκεῖνον ἐκείνην ἀφείδ, καὶ τὸ ἐπὶ πολλοῖς συγκεχωρηκὸς ἐκ προθέσεως οὐ πᾶν μετρίας, ὡς οὐ δίκαια πάσγων κατεμέμφετο, εἰ αὐτὸς μὲν συνήδεταί οἱ ταῖς ἀναποῦσσαι ὡς εἰκὸς προσπαροδεχόμενος, ἐκεῖνος δ' ἀνδράσι προσφέρεται εὐμενῶς καὶ οικειῶς πᾶν πολὺ τὸ πρὸς αὐτὸν διεστηκὸς ἔχουσι, ὥστε καὶ τὸ σῶμα κατατέμεναι τῆς Ἐκκλησίας. Χρῆναι δ' ἐκεῖνους αὐτῶ, καὶ μὴ αὐτὸν σφίσι ἐπεσθαι, ἐχθροῖς ἀριδῆλως οὔσι καὶ ἐπὶ τοῖς μεγίστοις διαφορομένοις. Προὔπεμπε τοίνυν τοὺς ἀπεροῦντας μὴ δέχεσθαι σφᾶς, ἣν μέλοι οἱ τοῦ καθ' ἡσυχίαν καθῆσθαι. Ἰωσήφ δ' ἀπεκρίνατο, ἦν αὐτὸν τε περιορίζειν θέλοι καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν, οὕτω καὶ ἀναγκαίως τοὺς προσιόντας μὴ δέχεσθαι, πρότερον δ' οὐ καλῶς ἔχειν κατηγορεῖσθαι, ἦν τινὰς προσιόντας καὶ δέχοιτο· ἀνάγκη γὰρ εἶναι προσφοιτῶν σφίσι καὶ τῶν ἀγνώ-

των, μὴ ὅτι γε τῶν γνωρίμων συγνοῦς εἰς παράλλησιν. Ἦ γοῦν περιορίζειν, εἰ θέλοι, ἢ ἄνετον ἀφέντα ἀκαταίτατον μὴ μέμφεσθαι. Ταῦτα μὲν Ἰωσήφ ἀπεκρίνατο, οὐ τῶ πλέον εἰς κακουχίαν τῶν παρόντων ἐθέλειν, ἀλλὰ πιστεύων τῇ διαθέσει, ἅμα κινῶς τοῖς λόγοις καὶ τῆς βαρύτητος οὐκ ὀλίγον, εἰ τῆς τιμῆς ἐξοστρακίσας ποιεῖν ἐθέλει καὶ τῆς ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων παρακλήσεως ἔρημον. Ὁ δὲ βασιλεὺς οἶον ἐκ τῶν λόγων λαθῶν τό οἱ συνοῖσον, καὶ ὅτι κατῆρξεν ὁ πεισόμενος λέγων οὐ αὐτὸς βουλόμενος ἴσως ποιεῖν κατὰ τὴν πρὸς ἐκεῖνον δυσωπίαν ἀπέσχετο, εὐπροσωπον οἶον ἐντεῦθεν τὸν περιορισμὸν ἐκείνου θέμενος ὡς ἐκείνου πρώτως μνησθέντος, πέμψας ἐξάγει τε τῆς Λαύρας, καὶ τῇ Χηλῇ (φρούριον δ' αὕτη ἐπινησίδιον πρὸς τοῖς ἄκροις τῆς Εὐξείνου θαλάσσης) περιορίζει, εὐχερεῖ μὲν ἐνεαρίζειν, δυσχερεῖ δὲ πᾶμπαν διαχειμάζειν, ὡς κατὰ στόμ' ἀπαντῶντος τῇ νήσῳ βορέου καὶ τὴν πικρίαν ἐκπνέοντος τῆς ψυχρότητος. Τινὰς δὲ καὶ τῶν μοναχῶν, οἱ δὲ κακείνῳ προσέκειντο, [P. 284] ἄλλον μὲν ἀλλαχοῦ ἐξορίζει καὶ νήσοις τοῖς κατ' Αἰγαίον περιορίζει, τὸν

gratia sancti Spiritus; quod et iis qui circa ipsum erant et reliquis aliis videbatur intolerabile. Quare ipsum quotidie adeuntes etiam atque etiam urgebant, ut plane se ac palam abscinderet ab omni consuetudine partem contrariam sectantium. Id vero sibi nuntiatum imperator gravius accepit quam pro cætera sua in eum haecenus demonstrata benevolentia et fide, culpans in eo quod nimis se facilem præberet studiis factiosorum; in quo ejus cum prudentiam constantiamque requirebat, tum præterea querebatur injuste ab eo secum agi, quæ tam liberam tranquillamque, quod ea ipsum gaudere arbitraretur, quietem ac securritatem daret: ipse autem non dubitaret nec cessaret in intimam etiam familiaritatem admittere homines, a quibus longe alia sentientibus et in contrariam toto nisu factionem incumbentibus corpus Ecclesiæ laceraretur, cum potius oportuisset ipsum pro auctoritate sua dare operam ut illi sese ipsi accommodarent acquiescendo publice decretis et tranquille vivendo, non autem committere ut exemplo eorum turbulentisque consiliis abripi ipsum et partes **418** palam sequi hostium manifestorum, in rebus maximis ab Ecclesia reque publica irrevocabiliter dissidentium, apparet. Misit ergo ad Josephum imperator certos homines, qui suo nomine veterant ne talium deinceps hominum convictum congressumque admitteret, si quietis, qua gauderet, certam sibi vellet constare possessionem. Respondit Josephus unam rei quam juberet exsequendæ rationem esse, si se ac eos qui secum essent in exsilium amandaret imperator: re legatis enim facultatem defore istos quorum familiaritate interdiceretur alloquendi. Quandiu vero eo loco degeret, haud se jure culpari quod adeuntes ad se aliquos non excluderet: nam nisi humano solatio carere omni in isto secessu vellet, necesse sibi esse officia non aspernari ultro ad se venti-

tantium etiam ignotorum, multo autem magis admittere notissimos sibi olim et familiares plurimos. Aut igitur exsilio me multet imperator, aut libere me frui sinat hoc quod indulget otio; nec colloquiis, sine quibus vita hic quidem vitalis non sit, criminis quo carent notam appingat. Hæc fuit ad missos ab imperatore oratio Josephi non illius quidem ejici volentis, aut a suburbani secessus, quo libenter utebatur, quiete divelli, sed magnopere fidentis olim in se prospecto affectu imperatoris; quem nunquam eo venturum sperans ut tam charum sibi caput amandare sustineret, de industria in eam fecit exsilii mentione verbis est usus acerbitatis non parum sono ipso præferentibus, cum sic exaggerans diceret: Exterminet sane nos, postquam honore dejecit; et si omni humano privatos solatio vult, in feram aliquam ejiciat solitudinem, tali scilicet commemoratione confidens commoturum se aliquam in animo principis sibi devinctissimi aut misericordiam au verecundiam sui. At longe opinione falsus est sua; quippe imperator, cujus in animo tener ille vetus ac filialis in Josephum amor refrixerat non parum, hoc illius responso plausiblem nec sibi negligendam offerri excusationem apud vulgum sceditur sententiæ durioris, magnam invidiæ partem detractum iri recte ratus decreto in Josephum exsilio, si, quod egit, studiose divulgaret id ultro sibi conscivisse poposcisseque ipsum; se in eo tantum voluntati ejus apertis verbis indicatæ **219** annuisse. Ergo illum educit Laura, et deportari curat Chelam. Arx ea est insularis in extremo Euxino mari, habitatio jucunda verno tempore, hieme aspera nec fere tolerabilis, quippe illam Septentrioni obversam insulam sævo totis faucibus Borea perflante et frigus inhalante rigidissimum. Quosdam vero monachorum, qui ei ad hærebant, alium alio exsulatum misit, varie in Ægæi relegans insulas

δέ γε μοναχὸν Ἰασίτην Ἰὼβ ἐν Καβαίᾳ (φρούριον δ' αὐτῆ πρὸς τῷ Σαγγάρῳ κείμενον ποταμῷ) ὑπὸ ἀσφαλείαις πεμφθᾶς περιορίζει.

λ'. Ὅπως τοὺς κατὰ τὴν πόλιν Γενουίτας ἐταπεινῶν ὁ βασιλεὺς.

Τότε μὲν οὖν καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκστρατεύειν ἐπ' Ὀρειτιάδος παρασκευαζόμενος, τοὺς Γενουίτας παρακινουμένους ἐξ ἀναιδεῖας ταπεινοῦν ἐβούλετο. Πρώτερον μὲν γὰρ πολλῶν προεῖχον σφῶν Βενετικῶν καὶ τὸ κατὰ σφᾶς συνέδριον πλοῦτῳ τε καὶ ἄρματι καὶ παρασκευαῖς ἀπάσαις, ἅτε καὶ τῇ θαλάσῃ προσχωρμήνους πλέον ἐκείνων, καὶ μακρᾶς ναυσὶ τὰ πλάσῃ διαπεραιουμένους, καὶ προσκεῖσθαι πλείονα κέρδη συνέβαινεν ὧν οἱ Γενουίται προσεκτῶντο πραγματειῶν μετακομίσει καὶ κινήσει. Ἐξ ὅτου δὲ τοῦ Εὐξείνου πελάγους ἐγκρατεῖς ἐγένοντο Γενουίται βασιλέως διδόντος καὶ ἐν ἐλευθερίᾳ πάσῃ καὶ ἀτελείᾳ, καὶ κατετόλμων αὐτοῦ καὶ μέσου χειμῶνος ἐν συσπυρρομέναις κατὰ μῆκος ναυσὶν, ἃς ἐκαίνοι ταρίτας λέγουσι, πλείοντες, μὴ μόνον Ῥωμαίοις ἀπέκλεισαν τὰς κατὰ θάλασσαν κελεύθους καὶ

πραγματείας, ἀλλὰ καὶ τῶν Βενετικῶν πλοῦτῳ καὶ παρασκευαῖς ὑπερέσχον. Διὰ τοῦτο ἐνέβουλε σφίσι καὶ καταλαζονεῦσθαι μὴ μόνον τῶν τούτων ἐκείνων, ἀλλὰ καὶ Ῥωμαίων αὐτῶν. Προφιλοτιμητῆται μὲν οὖν βασιλεὺς ἰδίως καὶ τινὲς ἐν Γενουίτῃ, Μανουὴλ λεγομένην τοῦ Ζαχαρίου, καὶ κατ' ἀνατολὴν Φωκαίας [P. 285] ὄρεινάν, μεταστάφειον ἔχοντα, ἐφ' ὧν δὴ κατοικήσας πύργον ἰδίῳ λαῶ ἐργάζετο. Καὶ πολλὰ τῆς ἐργασίας ἐνάμενος καὶ πλέον ἔθελεν ἔχειν ἐκ τῆς τοῦ κράτους πρὸς ἐκείνον εὐμενείας καὶ διαθέσεως. Ἐργῶν μὴ ἀνεῖσθαι Γενουίταις ἐκ τῶν ἑσπερίων θαλάσσης Εὐξείνου κατέγειν στυπτηρίας μεταλλῶν ἐπεὶ πολλῶν τινὲν χρώματα τὰς τῆς ἐξ ἑσπερίων ὑψίματαιν χρωμάτων διαφόροις, ὡς ὄρεον ἔστι. Ἐὐὸ βασιλεὺς κατανεύων ἐπέταττεν. Οἱ μὲν οὖν ἐν πόλει Γενουίται ἅμα μὲν αἰδοῦμενοι τὴν βασιλικὴν πρόσταξιν, ἅμα δὲ καὶ ὡς τὴν πόλιν τὴν ἐπιπέδωσιν ἔχοντες, ἔμενον ἐπὶ τρόπου τοῦ πύργου σταλμένα πληροῦν. Ἄλλοι δὲ τινες ἐκ τῶν πύργου οὐδὲν τὴν πρόσταξιν θέμενοι, ναυπηγησάμενοι μικρὰ φορτίδα στρογγύλην τῶν βαρυφορτηγῶν ἔκτισαν

At monachum Jasiten Jobum Chabæam, quæ arx est ad Sangarem amnem sita, fida ibi custodia tenendum misit.

30. *Ut Genuensium in propria ipsorum urbe degentium fastum depresserit imperator.*

Circa hoc tempus imperator expeditionem in Oretiadem adornans, Genuensium sese insolenter afferentium fastum deprimere constituit. His antea quidem Veneti haud dubie præcelluerant opibus cæteroque splendore, ita ut horum proceres, unde concilium publicum et gentis senatus constat, divitiis, armis et reliquo apparatu omnis generis Genuensibus longe copiosiores apparerent. Causa erat differentiæ, quod Veneti plus mari uterentur, et navibus longis assidue ultro citroque commeantes quæstuosissimis commerciis vim pecuniæ congregarent, haud paulo majorem quam quantam lucrari contingeret Genuensibus intra fines angustiores et quasi timidius negotiantibus. Ex quo autem Euxini potentes maris, concedente imperatore, fuere Genuenses cum plena libertate atque immunitate portorum et vectigalium quorumvis, tanta et attentione et assiduitate in rem incubuere, ut ne media quidem hieme dubitarem Pontum transfretare, utentes ad id non penitus rotundis, sed contractæ longitudinis navibus, quas ipsi Taritas vocant. Hac illi strenuitate ac diligentia non modo Romanis maritimæ negotiationis vias omnes interclusere, fructumque ac lucrum ad se traxere navalis universi commercii: verum etiam id consecuti sunt, ut numero pecuniæ, et quod inde plerumque consequitur, cultu ac luxu ornatus varii pompæ domesticæ speciosæ pretiosæque suppellectilis Venetos jam ipsos post se relinquerent. Hinc more ingenij humani contigit ipsis efferre sese arrogantius et

insollescere, non aliis modo Latinis pro se spernentis, sed Romanis etiam in Oriente dominantibus. Attribuerat autem liberali privilegio imperator cuidam Genuensi nobili, cui Manuelli nomen erat Zachariæ filio, Phocææ monachæ quæ Orientem spectant, quibus insunt aluminis fodinæ. In Phocæa habitans cum sibi subjecta operarum multitudine indefesse laborabat eruenda distrahendaque merce; ac cum inde plurimum congersisset in gustu, ut sit, quæstus in amplius ditescendi accensus voti se hujus fore compotem speravit. Benevolentia imperatoris, quem sibi faventem expertus, ulterius uti pergeret. Cum igitur expressisset prono ad illi gratificandum Augusto modatis simum ad sui compendii rationes fore, si negaret deinceps aliis Genuensibus facultatem importandi alumen a superioribus per Pontum Euxinum partibus, inde siquidem vim inferre magnam illi consueverant istius mercis vendibilis in primis quoniam plurimus, prout hodieque cernitur, ejus usus est in pannis lana texta colore vario fucandis impetravit quod voluit; et edicto Augusti rite Augusto interdictum ea negotiatione Genuensibus. Isti decreto, ubi enotuit, ea quidem Genuensium pars, quæ domicilium Constantinopoli habebat et sede fortunarum jam illic constituta non aliam alibi uspiam receptum se habere sentiebat, refragari auctoritati principis, in cujus dictione vivere, non ausa, talis deinceps invectione mercimonij abstinuit obnoxie, mandatis imperatoris obtemperans. Verum alii quidam ex ea gente domicilia Genuæ habentes, præscripto imperatoris nihili habito fabricati navem ingentem rotundæ formæ onerariam e proprio solventes portu et in Thracium evehit Bosporum per Ponti fauces in Euxinum penetrarunt, nulla cura aut ratione habita vel imperatoris

τῆς σφετέρας, καὶ δὴ τῶν Θρακικῶν προσοικεῖλαντες Ἀβασπὸρφ διέπλεον τὰ στενὰ τοῦ Ἠόντου, ἀφροντίστως ἔχοντες καὶ βασιλέως καὶ τοῦ κατὰ σφᾶς συνήθους· μηδὲ γὰρ εἶναι τὸν προσέσχοντα τοῖς ἐνταυθοῖ ἐκ Γενούας, πρὶν ἂν πρὸς ταῖς Βλαχέρναις γενόμενον βασιλέα τε εὐφημεῖν τὰ εἰκότα καὶ προσκυνεῖν, ἐτέρωθι τρέπεσθαι. Τότε τοῖνον ἐκεῖνοι καὶ αὐτῶν συνθεσιῶν τῶν κατὰ σφᾶς ἀμελήσαντες, οὐρίφ χρησάμενοι τῶν ἐκ νότου πνεύματι ἀνήγοντο ἀφροντίστως, καὶ τὸ σῶμα διεκδάντες τοῦ Πόντου πρὸς τοῖς βαρεῖοις τῆς θαλάσσης λιμένιν ἐνώρμων. Κάκεινοι μὲν τὰ πολλὰ ἐπὶ χρόνον περπατεῦοντες διετέλουν. Ὑστερον καὶ φορταγωγοῦσαν ληϊσάμενοι ναῦν, οὐκ ὀλίγον μέρος τοῦ φόρτου καὶ στυπτηρίαν ἔχουσαν, ἐν ταύτῃ τὰ πάντα νηυσάμενοι κατ' ἀσφάλειαν θαρβύοντες κατέπλεον. Βασιλεὺς δὲ πυθόμενος τὴν διάβασιν ἐν δεινῶν τὴν καταφρόνησιν ἐποιεῖτο, καὶ ἐπὶ λογισμῶν ἔστρεφε πῶς ἂν ἐγγίνετο ἐν Χερσὶ τοὺς καταφρονήσαντας περισχεῖν. Ἄλλ' οὐδ' ἐκείνοις ἠγνόητο τὸ παράπαν ἢ τοῦ βασιλέως θέλησις. Ἀμέλει τοι καὶ διὰ φροντίδος ἐποιοῦντο τῆς οὐ τυχοῦσης τὸν πλοῦν εὐδοῆσαι σφίσι καὶ αὐτοὺς διαδρᾶναι τὸν κίνδυνον, ὃν ἐπυνοῦντο ἐπηρτηθεῖσθαι τούτοις περὰ βασιλέως. Ὡς γοῦν ἐκείθιν πλέουσι τὰ τῆς ἀνατο-

λῆς καταφαίνοντο ὄρη, καὶ ἦν μὲν αὐτοῖς ποτὲ ἐξ οὐρίων πλέειν, ποτὲ δὲ καὶ λεγρίους πρὸς τὸν ἐμπύπτοντα ἄνεμον, ὅπως ἂν σφίσι ῥέποι τὸ πνεῦμα, ἐν ἄλλοις μὲν αὐταρκες ἦν τὸ τοιοῦτον καὶ σφίσι ἀποχρώντως εἶχε πρὸς εὐπλοίαν, τῇ Φάρφ δὲ προσέσχουσιν ἐν καὶ μόνον ἐδοκιμάζετο πνεῦμα χρησιμεῦσον τὸ τοῦ βοβρᾶ, [P. 286] πλὴν οὐκ ἀνειμένον καὶ καταβρᾶθυμημένως ἄον ὡς καὶ εἰς νημελίαν ἀμφιβάλεσθαι τὸ τοῦ ἀέρος κατάστημα ἐκ τοῦ τὰ λαίφῃ καὶ μόνον ψαίρειν, ἀλλ' ὃν ἄρα καὶ Ταναίτην ὀνομάσσετ' τις τῶν ναυτικῶν· τούτῳ γὰρ καὶ μόνῳ εἶχον ἰσχυρίζεσθαι, ἀηληπικότες τῶν ἄλλων, πρὸς τὸν ἀπὸ τοῦ βασιλέως λόχον ταῖς πορείαις αὐτῶν ἐπιζάνοντα. Καὶ γ' ἐφ' ἡμέραις προσδοκῶσιν ἀσμένιοι σφίσι ἐπέστη καὶ λαμπρὸς ἔπνει, καὶ ἐξ οὐρίων τὸ πνεῦμα ἴστατο τῇ νηϊ. Ὡς δὴ θαρβύσαντες τὰς τόλμας ἐθάβρονον τὰς ἰδίας, καὶ τοὺς φώσσωνας αὐτίκῃ διαπετάσαντες ὄλους κατὰ ῥοῦν ἐφέροντο, πύουσι μὲν καὶ τῇ τοῦ πνεύματος σφοδότητι, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ τὰ πλευρὰ τῆς νηὸς βόαις αὔαις ἐξήρτυον καὶ ὄπλοις κατεκοσμοῦντο, ὡς ἀποχρώντως ἀνθεξούσης μὲν πρὸς πῦρ καὶ πᾶν τὸ βαλλόμενον τῆς νεῶς, πολεμησόντων δὲ καὶ αὐτῶν, εἴ τινες ἐκ βασιλέως ἐπιθόιντο. Τὰ μὲν οὖν περὶ τούτων ὁ βασιλεὺς πυθόμενος ἀπο-

vel antiquæ consuetudinis ipsorum, qua soliti eatenus fuerant, ubi primum comparebant in his partibus, adire recta palatium Blachernarum, nec quidquam antea rerum gerere aut quoquam divertere, quam ibi suum obsequium imperatori professi solemnium acclamatione ac veneratione fuissent. Tunc igitur iis omnibus contemptis, ac cunctis officii modestiæque rationibus susque deque habitis, austro infante vela valido secure trajecerunt per angustias Bospori, et in Septentrionales Ponti portus invecti non sua solum illic per otium negotia tractarunt, sed prædis agendis et piratica toto illo mari facienda non parum temporis triverunt. Tandem in onerariam incurrentes magnam et pretiosam gravem mercibus, quarum pars erat non exigua pondus ingens aluminis, ea expugnata prædaque universa in suam navem condita retro proram in patriam verterunt, transituri denuo securissime præter urbem ac portum Constantinopolis, sine ullo cujusquam metu, per summum Romanæ potentie contemptum. Ejus audaciæ superbiæque certior factus imperator indignissime, ut par erat, injuriam tulit; decrevitque non committere ut se impune tantum ausos gloriari Genuensibus liceret. Disquirebat autem modum quo isto sub manu ac potestate suam redigere contemptores posset. At neque his ignotum erat votum studiumque imperatoris. Itaque curam ac diligentiam non vulgarem adhibebant in expediendo cursu explicandoque sese ab insidiis Romanarum navium, quarum rectoribus sciebant ab imperatore mandatum ut observare ipsos in transitu ac omni ratione comprehendere conarentur. Ut igitur ipsis e Ponto patriam versus cursum tenentibus montes Orientis apparuerunt, fa-

cile usi sunt, ope artis nauticæ, vento, qualiscunque tunc spirabat, non plane adversus, illum nunc recta oppansis velis, nunc obliquatis capientes, prout opus erat ad flectenda promontoria: ad quod sufficiebat aura modica. Ergo sic progressi continenter sunt ad Pharum usque, ubi subductis rationibus instituti cursus et periculum impendentium, statuerunt deinceps non quemcunque sibi a Septentrione ventum satis fore; qui enim tunc flabat lenis erat, molliter solum stringens, non pleno impetu impellens vela, ut malaciæ propriæ cæli status videretur. Egere se autem ad eluctandos quos providebant occursuros obices vehementi Borea; qualis est ille quem Tanaitem nautæ vocant. Huic, inquam, confidere uni se statuerunt posse; qui nisi contineret, plane desperabant insidiis se Romanarum posse navium effugere. Ecce autem postquam aliquot ibi dies substitere, commodum ille ipse optatus ventus spirare ab arcto vehemens cæpit; nec cunctati videlicet illi sunt totos illi libentissime pendere linteorum sinus, audacterque invecti spe optima ferebantur, evoluturos sese rati vi auræ tam prosperæ trans quamlibet infestos insidiantium conatus. Navis latera quin etiam sicis boum coriis munierunt, ut ab igne forte injecto aut alia quavis ab hostibus ejaculata peste tuta forent. Arma ipsi expedierunt, vim repellere parati quæcunque ab imperatoris inferretur. His imperator compertis imperavit Genuensibus Perææ degentibus mittere qui sisterent hos populares suos, et iis suaderent non sic insalutato imperatore præterire. Fecerunt id illi studiose; sed nihil profecerunt, perstantibus aliis in proposito et monita convicio repellentibus. Quare illi, ne sibi fraudi esset aliena contumacia,

στέλλων προέτατε τοῖς κατὰ παραίαν Γενουταῖς πέμπειν τοὺς κωλύοντας, οἱ καὶ συχνοὺς πέμποντες τοὺς ἀπεροῦντας μὴ πλεῖν προσωτέρω οὐκ εἶχον πεῖθεν. Οἱ δ' ἀπεστύγουν μὲν πρὸς τὴν ἔνστασιν, ὁμοῦς τὸ ἐφ' ἐκωτῶν προσηρῶμενοι μόνον εἰς τε τὸ πρὸς βασιλέως εὐνοῦν καὶ εἰς τὴν πρὸς τὸ γένος ἐπιστροφῆν, ἠφίλουν τὸ πᾶν ἐπ' ἐκείνῳ. Ὁ μὲντοι γε βασιλεὺς ἐσχάτην περιφορὴν αἰγιστάμενος, καὶ γ' εἰς ἀτιμίας μείζονος λόγον, εἰ καθυφεικίτος ἐκπλευσῆσαν, ἐπαγγέλλει μὲν τὰς κατὰ τὴν πόλιν εὐρεθείσας ὀλιγάδας, περισυνάγει δὲ καὶ καθὼς τις ἐπακτῆρ κύνας τὸ ἀνὰ τὴν πόλιν Γασμουλικόν, ἐφιστᾷ δὲ τούτοις τὸν βεσιτάριον Ἀλέξιον τὸν Ἀλυάτην. Καθεῖνος ἅμα τοῖς περὶ αὐτὸν τὸν Βόσπορον ὡς εἶχε διαπεραιωθεὶς δευνὰ ἐποίησε προστασῶν· καὶ εἰ μὴ τούτους καταλωνίσονται, ἴσον εἶθιαι καὶ τῷ τῆς ἀρχῆς στέρεσθαι. Συνταξάμενοι τοιγαροῦν οἱ ἐπὶ τῶν νηῶν, οἱ δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ χιγιάλοῦ παραταξάμενοι, τὴν φορτηγὸν κατιούσαν ἐδέχοντο. Καὶ οἱ μὲν προσπίπτοντες καὶ γε κύκλῳ περιπτυσσόμενοι μαχητῶν ἔργον ἐπλήρου, ἀλλ' οὐκ ἦνυον τὸ παράπαν· ἦ τε γὰρ ἐξ οὐρίας ὄρμη καὶ τὸ ὑπερανεστηκὸς τῆς νηὸς ἐκείνοις ἐς ὅτι μάλιστα ἐδοχθεῖ, καὶ μάταιος τοῖς ἀνθισταμένοις ἦν ἡ σπουδῆ· Καὶ οἱ μὲν ἐπεῖχον ὀρμῶντες ἐφέξειν, οἱ δ' ἐπὶ τῶν νηὸς κατημέλουν ὡς μηδὲν ἀνυσσόντων· συχνῶν γὰρ ὀπισθεύοντων τοὺς

Ἀφώστωνα καὶ πολυποδοὺς ποιούντων τὸ στέλλειν ἐνὶ κα τοῦ πνεύματος, καὶ προσεχώρει μείζον ἢ ἐπισηθῆναι τοῖς [P. 287] κάτωθεν ἐμποδίζουσι, κατ' ὀλίγον διολισθαίνουσα διεφύγγανε τοὺς ἐπιπλέμενους κύκλῳ, πολλοὺς πρὸς ὀλίγους ὄντας. Ὁ βασιλεὺς ἐξω που καθήμενος ἐσφύζε τὰς ὀρμῆς ὀρῶν τὰς ἀποφυγὰς, καὶ συχνοὺς ἐπαμπεν, ἀλλ' ἐπεθάρξενεν, ἄλλους κελεύων καὶ προσκαλιόμενος. Αἱ σπουδαὶ δ' ἦσαν ἀνόνητοι, καὶ τῶν σπουδῶν τὰς χεῖρας τῷ οὐρίῳ τοῦ πνεύματος ἦν ἀπεδίδρασκεν. Ὡς γοῦν ἐκείνοι μὲν ἐν ἀπόροις ἦν ὁ βασιλεὺς δ' ἐν ἀθυμίᾳ δεινῇ, χλαῖνι τὸ πρᾶγμ οὐόμενος καὶ ἀντικρυς γέλωτα, εἰσέγει τις τῶν ἀμεινῶν αὐτὸν βουλῆν δοκοῦσαν συνοίσειν. Ἦ δ' ἦν χερσαίμενους παρὰ Καταλίων τῇ σφῶν νῆι, μετὰ τῶν ἄλλων οὔτη, ἐπιβῆναι τοὺς αὐτάρχεις κολεμίστρας καὶ οὕτως ἐπεμβαλόντας τοὺς ἐκείνης φώστου δ' προσαρτίσσαντι πνεύματι ὡς πρώτως μετῆρτοὺς τῶς ὀρμητικῶν ἐπιτειχίσαι, ὥστε μὴ ἀπονεῖν, καὶ οὕτω τῆς ὀρμῆς καθυφείσαν ἐπ' ἀνενην ὀρμῆν τοὺς ἐπὶ θαπέρας ὄντας. Τοῦτο γὰρ βουλευθὲν ἅμα τῷ λόγῳ τὸ ἔργον ἦνυον, καὶ οἱ τὴν ταχίστην ἐμβάντες ἐκ πρῶμνης γίνονται τῆς κπταγομένης· ἔτυχε γὰρ καὶ ἡ ναὺς ἔγγυς, καὶ ἡ χερῆς ἦν μετενεχθῆναι πρὸς τὰ προηγούμενα. Ἐκείνης πεσοῦσης πρόσθεν αἱ τῆς δευτέρας αὐ-

retulerant imperatori se quod suarum erat partium sedulo egisse, dolere autem quod hi sui cives sibi morigeri non fuerint: coerceret eos ipse pro sua potentia, nec peccantium culpam imputaret insonitibus, aut gentis universæ proprium esse duceret paucorum crimen. His imperator auditis summæ sibi fore ignominie reputans tam proterve se contempti sibi que illud sinere, immittit in eos repente quantum expeditarum in navalibus et portibus reportum est navium. Hæ omnes universis et Gasmulica navali militia, qui tum Constantinopoli fuerunt, plenæ, canum instar irritatorum coortæ in transeuntes Genuenses sunt undique, vehementissime instantes. Impositus ad hoc dux ipsis fuerat vestiarius Alexius Alyattes, qui cum suis confestim trajecto Bosporo nihil sibi reliqui ad omnem contentionem faciebat, mandans atque instigans, sicque in animum inducens, si non expugnaret tali loco temerarios piratas, nihilo sibi minus id fore dedecus quam si præfectura ignominiose privaretur. Ordinati ergo hinc quidem in foris navium, hinc et terra in litore milites, pro se quisque ejaculando impetebant onerariam. Sed cum nihil minus quam quantum ab optimis exspectari militibus poterat tali tempore facerent, frustra erant tamen, utique adversus onerariam exstantibus alte, iisque munitis, lateribus protectam, et valido a pupi impulsam vento, sicque prorsum irrevocabili ruentem cursu, si repitus 424 vani circum tumultuantium egregie securam. Ridebant igitur ejus vectores conatus hostium inanes et cum distenta vento carbasa crebris undecunque sagittis perforarentur, iis utcunque pertusis pedem

nihilo secius facere pergebant, abundante viâ propitiæ; qua longius ante a tergo sequentes rebantur, quam ut esset periculum ne a quorundam prope adiri, nedum capi aut teneri possent. Quæ vero naves a lateribus incurrerent, eas ut humiliores et minores ludibunde repellebat mole et plenis velis oneraria pervolans. Cæterum hæc imperator ex edito longe intuens, alios mandans super alios, adhortans, jubens, minans. Sed ipsius jubentis et parentium cunctorum æque inania effectuque cassa studia erant, evolante manus navi beneficio venti prosperi. Cum et milites quidem quo se verterent ignari, imperator autem sui contemptu ludibrioque tanto in irritatus maximam, varie, sed inutiliter æstuaris fuit qui Augusto consilium e re nata non improbabile suggereret. Id erat ut in quamdam, que magna et prævalida forte illic stabat, Catalanorum navem commodato a dominis acceptam, inductis repente quot ea posset capere militibus, jubentem continuo expansis eidem vento totis puppim fugientis invehi, et sic infracta viâ que Boreæ obstructa, velocitatem imminuere ruentis cursumque retardare. Dictum in opus confertur. Memento se ad movet a 425 tergo in umbrans et ventum interceptens oneraria, latitudine vasto patentium alarum obicem opponens vento propellenti Genuensem navem; quæ sic destituta consistit, otiumque admotis hostibus dedit in insiliendi. Adjuvabat id agentes e Catalano paris alitudinis navigio varius et vehemens undique conatus humiliorum undique navium omni ex parte ad orientium. Nec obsist

εμπαύουσι τῇ προτέρῃ, καὶ τὸ πολὺ φύσημα τῶν Α φωσσῶνων τῆς πολεμίας εἰς ὀλίγον περιστὰν αὐτίκα ὀκλήντων τὴν ναῦν ἐνεργάζετο. Ἐμπιστοῦσῶν τοιγαροῦν ἀμφοῖν ἐκ θατέρας ἐκθοροῦντες εἰς ἐκείνην, καὶ τῶν κάτωθεν προσβοηθουσῶν, μεγίσταις προθυμίαις ἔβαλον. Καὶ οὕτως ἐπ' αὐτοῖς ἄλλοι καὶ ἐπ' ἐκείνοις ἕτεροι ἐπειδοῦντες, τοῦ βασιλέως παραθάρύνοντος ἔξωθεν, κρατερῶς μάχῃ ἐπὶ πολὺ τῆς θαλάσσης προελθοῦσαν αἰροῦσι τὴν ναῦν. Καὶ ταύτην μὲν πρὸς τῷ βασιλικῷ νεωρίῳ καταξάντες, αὐτοὺς δὲ ταῖς ὀξείαις δίκαις ὑποβαλόντες ἐτιμώρουν. Πολλοὶ δ' ἐκείνων καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξώρυστον τοῖς προστυχοῦσι πασσάλοις, ἀντίποινα τῆς πρὸς τὸν βασιλέα καταφρονήσεως. Ἡρεσικὸς τούτῳ ξυμπέπει καὶ ἄλλο τι, καὶ τοῖς Γενουταῖς προσσπίβεται ἔγκλημα. Τινὸς γὰρ ἐκείνων ὑπερηφανευταμένου προσελῶντι, καὶ εἰπόντος ὅς « Π πόλις καὶ πάλιν ἔσται τοῖς ἡμετέροις, » ζηλώσας ἐκεῖνος βάλλει κατὰ κόρρης καὶ τὸν ὀφθαλμὸν ἀχραιοῖ τῷ Λατίνῳ, καὶ εὐθὺς τῷ πληξάντι ὁ διὰ μαχαίρας ἐσχεδιάζετο θάνατος. Τοῦτο μαθὼν βασιλεὺς δεινὰ ἔποιε, καὶ τὸν ἴδιον προσερέτην οὐκ ἀνίει ζητῶν. [P. 288] Ὡς δ' οὐκ ἐδίδουν (οὐδὲ γὰρ ἦν,) εὐθὺς θυ-

μὸς αἴρεται κατ' ἐκείνων, καὶ τῷ Μουζάλωνι Μανουήλ αὐτίκα προστάσσει τὸ γένος ἐξαναστατοῦν ἅπαν μὴδὲν μελλήσαντα. Συνήκτο τοῖνον ἐν ἀκαρεῖ τὸ στρατιωτικὸν, ὅσον ἦν ἐν τῇ πόλει καὶ ὅσον ἔξωθεν προσεγένετο. Καὶ ἅμα φοβεροὶ μὲν ἰδεῖν, φοβρωτέροι δ' ἐπιθέσθαι τὰς ἀπάντων οἰκίας κυκλοῦσι, καὶ πρὸς τῷ ἐγχειρεῖν ἦσαν, τὴν ἀπὸ τοῦ βασιλέως ἀναμένοντες κέλευσιν. Οἱ δὲ τῷ φοβερῷ ἐκπλαγέντες, καὶ καθ' ὅσον οἶδν τε συστειλαντες τὸ ἔμφυτον τοῦ θυμοῦ, ἀπινυοῦντο πρὸς τὰ πραττόμενα, καὶ τῆς κατὰ σφᾶς ἰσχύος ἀμείνους τῇ ὑποκλίσει καὶ τῷ ταπεινῷ σχήματι κατεφάνησαν, καὶ δὴ πρὸς ἰκεσίας ἐτρέποντο, καὶ προσελιπάρουν τῶν ἰδίων τραχιῶν ἐκδήσαντες ἑαυτοὺς ἐς ὅ τι καὶ βούλεται ὁ κρατῶν χρῆσασθαι, ὁμολογοῦντες ἥττους εἶναι τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας, καὶ ὅ τι προστάσσει εὐπειθεῖν ὑπισχνούμενοι, μὴδ' ἀναφυγὴν εἶναι σφίσι πλὴν τὴν ἀπὸ τοῦ βασιλέως συμπάθειαν. Οὕτω ταπεινωθέντες τῷ φόβῳ πλῆθος ἄθρουν πρὸς τὸ κελεσόμενον ἐνεδίδουν, καὶ πολλῶν χρυσίῳ προστιμηθέντες τὴν βασιλικὴν ὀργὴν μόλις καταμαλάττουσι, πολλῶν τῆς σφῶν κορύζης ἐκείνην ἀνυσιμωτέραν γνωρίσαντες. Καὶ ταῦτα μὲν ἐν τούτοις.

diutius potuit. Alii super alios irrupentes perruperunt tandem aditum; et post longam atrocemque pugnam, adhortante suos e loco conspicuo præsente imperatore, capta tandem oneraria in urbis navale deducta est, vectores autem ejus meritis subjecli pœnis. Multis enim eorum effossi sunt oculi sudibus forte repertis sub miserorum palpebras infixis, debito, ut exprobrabant, supplicio, despectui habere non veritis Augustam majestatem. Contigit et quiddam alias huic non absimile, unde gravis in eosdem Genuenses et invidia publica et indignatio principis exarsit. Cum enim quidam ipsorum jactabunde Proselonti dixisset: « Iterum a nostris urbs obtinebitur, » indignans ille infregit colaphum tam valide Latino ut oculi ei usum ademerit, non impune: nam statim percussor gladio confossus interiit. Quadam ejus rei fama sparsa commotus imperator hanc certo factum explorandi rationem init. Suum reddi sibi remigem a Genuensibus poscit, graviter id urgens, et ni faciant minans. Ut autem illi non reddebant (nec sane poterant eum repræsentare qui nusquam jam esset), pro convictis hoc ipso patratæ cædis eos habens, nec ferendum id facinus ratus, Manueli Muzaloni subito imperat, 426 exterminet sine mora genus universum Genuensium. Ille momento, quantum erat in urbe, quantum in suburbana vicinia militum, cogit. Adstabat acies visu ipso terribilis, minis et procinctu sæviendi formidolosior multo, iis utique quibus præsens perniciēs intentabatur. Circumeunt extemplo cunctorum domos, ferventes impetu proximo diri adoriendi negotii, ad quod nutum modo imperatoris expecta-

bant. Fregit hæc species quantumvis audaces alias animos, et tumentes licet istus innatæ, offensione nova irritatæ ferociæ compressit spiritus. Cum enim sedatori mente reputarent quam in præcipiti res eorum salusque penderet, facile viderunt non esse id tempus experiendarum virium, quas male comparato certamine succubituras, si cum imperatoris potentia committerentur, haud esset dubium. Ira ergo propria in potestate habita, ad alienam, unde metuerent, exarmandam efficacissimum delinimentum adhibuere supplicis demissionis, siquidem humili provoluti habitu ad pedes principis, et funibus in suas ipsi cervices injectis apparentes, misericordiam implorabant, obnoxios se ferentes, paratosque ad quidvis subeundum quod decerneret Augustus, cujus potestate se inferiores agnoscerent et majestati obsecuturos ad nutum sancte pollicerentur. Unum sibi tutum in clementia ejus a clade imminente videre perfugium: in id se confugere, ac ne illo excludantur etiam atque etiam orare. Sic metu in modestiam subacta conferta illa plebs pertinaciam remisit prius ostensam prompte quod mandabatur exsequens. Indictum enim multæ nomine magnum auri pondus exsolverunt, lucro non parvo imputantes vel sic placare atque a propriis capitibus quantovis fortunarum damno avertere potuisse imperatoris iram, eam jam tandem agnoscentes efficaciorum ad vindicandum scelus quam esset ipsorum ad audendum perpetrandumque projecta temeritas. Et hæc quidem sic se habuere.

Q'.

α'. Ὅπως καὶ ἐκ ποίων τῶν αἰτιῶν τὰ κατὰ τὸν Αἴμον καὶ αὐθις παρεκινουῦντο.

[P. 292] Βασιλεῖ δὲ καὶ αὐθις φροντιδῶν ἤρξε τὰ κατὰ τὸν Αἴμον κινούμενα. Αἱ γὰρ συνθεσίαι τοῦ Κωνσταντίνου καὶ ἐπὶ τῷ κήδει σπονδαὶ συναχέοντο ἤδη, τῆς Μαρίας κινούσης τὸν ἄνδρα πρὸς ἔχθραν ἐφ' οἷς καὶ παιδοποιησαμένον τὸν Μιχαήλ ἐν ἀναβολαῖς τὰ περὶ τὴν Μεσέμβρειαν ἦσαν, καὶ δῆλος ἦν βασιλεὺς ἐκείνοις πλαττόμενος ἀφορμὰς τοῦ μὴ δίδοναι ἅ καὶ καθάπαξ δίδοναι οὐκ ἦν βουλομένην ἐκείνην. Ἀνεβρίπιζε δὲ τὸ μῖσος καὶ ἡ πρὸς βασιλέως τῆς μητρὸς ἐκείνης Εὐλογίας παρόρασις. Τὸ δ' αἰτίον ἡ περὶ τῶν γεγονότων τῇ Ἐκκλησίᾳ διαφορὰ, ὡς εἰς ἔχθραν λογιζομένη τῷ κρατοῦντι μὴ ὅπως αὐτὴν σχιζομένην τῆς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν κοινωνίας, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς τῶν σχιζομένων περιποιούσαν καὶ περιθάλλουσαν. Ταῦθ' ἡ Μαρία πυνθανομένη τῶν ὁσημέραι παρ' αὐτὴν φοιτῶντων (ἦσαν γὰρ καὶ τῶν μοναχῶν οὐκ ὀλίγοι τὴν εἰς ἐκείνην στέρξαντες ἱκετεῖαν) δεινὰ ἐμελέτα κατὰ τοῦ θεοῦ, στυγοῦσα μὲν καὶ τὴν πράξιν, ὡς πρὸς τοὺς ἱκεταύ-

οντας ἔλεγεν, ἐν δεινῷ δὲ ποιουμένη καὶ τὴν μητρὸς πρὸς βασιλέως ἀπέχθειαν. Ὅθεν καὶ τὰ ἴσα δεικνύσα τὸ ἔχθος πειρᾶται πρᾶττειν καὶ μὴ ἢ κατὰ γυναῖκα· τὸν γὰρ Ἰωσήφ εἰν ἄλλοις ἢ καὶ καθαρὸν ὠνόμαζον, πέμπει πρὸς Παλαιστίνῃ ἅμα μὲν τῷ τῆς Αἰτίας πατριάρχῃ τὰ πράγματα διασαφήσοντα, ἅμα δὲ καὶ τὸν σουλτάν κατὰ βασιλέως ὡς ἐνὸν ἐκείνῳ παρακινήσοντα, ὅθ' ἅμα ἐκείνον μὲν ἔνθεν, Βουλγάρους δ' ἐνταῦθεν συναλθόντας τὴν χώραν τοῦ βασιλέως κκοῦν· εἶναι γὰρ κατὰ θεῖον ἀπηχθῆναι τὸν βασιλέα ὡς παραβάτην πρὸς ἐκείνον θρησκείαν, οὐδὲν δ' ἄλλο εἶναι πρὸς θεὸν ἐπ' ἀνθρώπους ἢ τὸ παραβῆναι σάτιαν πρὸς ἐκείνον νομιζομένην δόξαν ἀρχῆθεν, τῶν οὖν πατριάρχῃ οἱ παρὰ τῆς Μαρίας μεμνημένους πιστὰ λέγειν ἐδόκουν, καὶ παρ' ἄλλων μεμνημένων γεγονότα· ὅθεν καὶ παρὰ μόνον τὸ προστιθέντας τὸ πρᾶγμα ἀλθινοὺς πρὸς ἐκείνην καὶ οὐκ ἐπολυπραγμόνη τὸν πέμψαντα. Ἐπίσταται τοὺς περὶ τὸν Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιον καὶ τὸν Ἀντιοχείας Εὐθύμιον ἐκείνο πρᾶττειν δεκ-

VI.

1. *Ut et quibus de causis ad monlem Hæmum turbati pax cœperit.*

427 Cæterum imperatori novarum initium curarum attulerunt res apud Hæmum iterum turbatæ. Nam conventiones Constantini et illa fœdera, nuptiali utcunque necessitudine firmata, jam confundebantur, Maria virum in hostile adversus Romanos odium movente eo efficacius, quo pluris ea esse apud ipsum cœperat edito ei filio, qui Michael est dictus, cessante interim imperialium promissorum fide. Nam cum pactis sponsalibus recepisset imperator Mesembream Constantino se cessurum, nondum eam tradiderat; et satis apparebat deliberatum esse ipsi nullo unquam fine comminisci prætextus non dandi quod amitteret invitissimus. Subjecit jam per se ardentis offensionis flammam nova injuria neglectæ spretæque ab imperatore Eulogiæ, quæ mater erat uxoris Constantini. Causa inter eos dissidii fuit Eulogiæ declarata propensio in eas quæ minus imperatori probabantur factionum ecclesiasticarum partes, quam ille odio sororis in se cuidam imputabat. Sane matronæ hujus in ea re ita eminebat studium, ut non contenta se ipsam a communione consentientium fratri Augusto segregare, plerosque etiam auctores participesque schismatis conciliare demerendo sibi fovereque patrociniò palam affectaret. Hæc Maria quotidianis audiens nuntiis (cursitabant enim inter matrem filiamque nundinandis in causam schismatis mulieribus suffragiis intenti monachi non pauci) gravia in avueculum machinari orsa est, invita ipsa quidem et abhorrens ab impio in speciem facto, ut dicere solebat impiorantibus ejus opem quos dixi monachis, tamen excusans,

sinere inultam se non posse 428 aversionem: matre sua quam præ se ferebat imperatoris proinde parem odii mensuram rependere aggressas plas nocere conata est quam verisimiliter potius a muliere timeri, siquidem Josephum quem cognomento Catharum cum aliis in Palæstina misit, partim ut Eliæ patriarchæ manifestas quæ acta fuerant, partim ut hujus opera, cœstantes eodem et ipsi pro virili, sultanem in dominantem in imperatorem concitarent; quo inde, Bulgaris ex parte alia irrupentibus, imperatori subjectæ provinciæ ancipiti utrinque vexarentur. Nam exosum esse utique Deo imperatorem ob ea quæ contra ritus patrios in religione immutasset: una re autem maxime moveri et concitari Deum adversus homines, si eos videat esse sancita ecclesiasticæ doctrinæ dogmata legitimeque usum sacrarum corrumpere intrusa notitia non vereri. Ac patriarchæ quidem missi a Maria facile persuaserunt quæ narrarunt, utpote ipsa ab aliis audita; itaque cum hi novi cognoscere antea rerum nuntii nihil nisi exaggerarent indicarent tatem fama jam celebrium actorum, pro eis et sincere agentibus legatis habuit, nihil curiose indagans circa mentem ejus a quo mittebantur aut inquirendum suspiciose ducens de toto istius legationis consilio, equid arcani quidpiam artium et politicarum privatarumve rationum speciei zeli pro religione obtentu celaret. Itaque ta studio in negotium incubuit, ut vel si contingeret Alexandrinum Athanasium et Antiochenum Euthymium imperatori assentiri, profiteretur solum non dubitaturum obsistere. Sultanem quod attis inexpectatissima hæc ei accidit legato, qui

νος ἤξιοῦτο [P. 293] ποιεῖν. Τῷ δὲ γε σουλτὰν παρ' ἄλλισμὸν ἦν πάντα ἡ ἐκείνων πρεσβεία ὡς μηδέ ποτ' ἄλλοτε γενομένη τοῖς πρὸ αὐτοῦ τῆς Αἰγύπτου ἄρχουσι· προσέτι δὲ καὶ τὸ ἔθνος τῶν Βουλγάρων μὴ περιφανὲς ὄν ὥστε καὶ εἰς ἀρχὴν ἀνάγεσθαι, ἐν ὑπονοήσασιν τὴν πρεσβείαν ἐποίει, καὶ σιγηλῶς ἀπέπεμπε. Τὸ μέντοι γε δοκοῦν τῷ τῆς Αἰτίας πατρι-
 αρχεύοντι. Γρηγορίῳ καὶ λίαν ἀληθινὸν ἦν. Ὁ γὰρ Ἀντιοχείας καὶ προσηπδήμησε τῇ Κωνσταντινου, ῥυσθεὶς τῶν τοῦ ῥηγὸς Ἀρμενίας χειρῶν. Ἐκεῖνος γὰρ ἔχθος τῷ πατριάρχῃ τηρῶν καὶ θέλων ἐκποδῶν ποιῆσαι, ἐπεὶ ἀνὰ χεῖρας εἶχε τὸν ἄνδρα, ἐκδίδωσι τοῖς ἀπάξουσιν ἢ δὴ καὶ ἀπολλύναι ἐκ τοῦ παραχρη-
 μα ξυμβαίη. Καὶ οἱ λαβόντες ἀμφιᾶλψ καταπίστευον πέτρα, ἐρτήμῳ οὔσῃ καὶ ἀπανθρώπῳ τὰ εἰς παρά-
 κλησιν. Ἄλλ' ἐκεῖνος ῥυσθεὶς, ὡς ἔλεγε, ταῖς τοῦ θουματουργοῦ Νικολάου ἐπιστᾶσις, βασιλεῖ προ-
 τρέχει καταχθεις εἰς πόλιν. Ὁ δὲ γε Ἀλεξανδρείας καὶ αὐτὸς ὕστερος τῶν πραχθέντων γεγονῶς, ἀνα-
 λύειν μὲν οὐκ εἶχε τὸ γεγονός, ὁμῶς δ' εἰρήνευεν, ἐμποδῶν ἔχων τὴν ξενιτείαν τοῦ ταῦτα ζητεῖν. Οὐ γὰρ προσκέκλητο ἐπὶ τούτῳ, ἀλλ' αὐτὸς κατὰ παρα-
 μυθίαν ὧν ἐπασχεν λυπηρῶν ἐν τοῖς ἀθέοις διάγων ὡς ἐπὶ λιμένα τὸν βασιλέα κατέφευγε, καὶ ἐπιτετε-

λεσμένοις ἐπιστᾶς ἔκρινε δεῖν ἡσυχάζειν, τοῦ μὲν συμπαῤῥᾶσαι παντελῶς ἀπέχων, τὸ δ' ἀνακινεῖν καθ-
 εστῶτα ἡγοῦμενος ἄκαιρον.

β'. Ὅπως ἡ Μαρία κατεσοφίσαστο τὸν Σφεντίσ-
 θλαβον.

[P. 294] Ἡ μέντοι γε Μαρία Μιχαὴλ τὸν παῖδα καὶ παρὰ τὴν ἡλικίαν στέψασα βασιλικῶς ἔτρεφε καὶ ἀνῆγε, τὴν εὐφημίαν μετὰ πατέρας τῷ παιδί παρέχουσα. Ὑπόπτως δὲ τῷ Σφεντίσθλάβῳ καὶ λίαν ἔχουσα, δεσπότη γέ ὄντι, ὑποποιεῖται δὲ δολίως ἐκεί-
 νον· τὰ τοῦ Κωνσταντινου ἀσθενῶς ἔχοντος γὰρ ἐποίει τοιαῦτα κατασκευάζειν περὶ τῷ παιδί δειλιῶ-
 σαν. Πέμψασα γοῦν, ὄρκους μὴ ἐπιβουλεύσαι οἱ, πείθει παραγενέσθαι τὸν Σφεντίσθλαβον παρ' αὐτήν. Ὁ δὲ τοῖς ὄρκους θαρρῆσας εἰς Τέρνοβον ἦκε, καὶ ἤδη παρηθηκότα υἱοποιεῖσθαι ἤξλου. Καὶ δὴ ἐπ' ἐκ-
 κλησίας περιφανῶς τῇ Μαρῖᾳ ἐκεῖνος υἱοπεποίητο· μετὰ γὰρ τὰς τοῦ ἱερέως ἐντεύξεις καὶ τὰ ἐπ' αὐ-
 ταῖς φῶτα, διασχούσα τὸν ἐπενδύτην ἄμφω Μιχαὴλ καὶ Σφεντίσθλαβον παρ' ἑκάτερα τῶν αὐτῆς ἀγκα-
 λῶν ἐτίθει, καὶ συνθεσιῶν γενομένων ἀπελύετο ἐπ' οἴκῳ υἱὸς κεκλημένος τῆς τῶν Βουλγάρων δεσπο-
 νης μετὰ Μιχαὴλ ὁ Σφεντίσθλαβος. Οὕτω πολὺς

qualem nullam unquam far do esset auditum deces-
 sores suos Ægypti principes accepisse. Offendebat
 etiam obscuritas Bulgaricæ gentis parum hactenus
 celebris 429 nec multum posse judicatæ; quare
 ab ipso tota res pro suspecta contempta est, lega-
 tique silentio dimissi. Cæterum Eliæ patriarcham
 sua minime fefellerit opinio Gregorium, in iis quæ
 de aliis duobus patriarchis autumaverat. Nam
 Antiochenus quidem jam tum Constantinopolim
 advenerat, liberatus e manibus regis Armeniæ.
 Hic enim rex ei patriarchæ infensus, et amovere
 de medio ipsum cupiens, forte incidentem in suas
 manus tradiderat certis hominibus abducendum eo
 ubi perire illum brevi necesse esset. Et illi ac-
 ceptum rupi desertæ mari circumfluentis commise-
 rant ad certum exitium, omni quippe humani
 subsidii commerciique destitutæ facultate. Verum
 ille liberatus inde, ut aiebat, cœlesti auxilio thau-
 maturgi Nicolai, ad imperatorem confugit, Con-
 stantinopolim se conferens. Alexandrinus autem,
 post ita quæ de religione nuper sancita quidam
 improbant evectus in thronum, retexere prius
 acta non curavit; quare quietus permanebat, eo
 securius quod propter locorum ubi degebat longin-
 quitatem a Constantinopoli minime aspergendum
 sese confideret qualicumque invidia rerum illo
 transactarum, præsertim ad quarum ipse consilia
 vocatus non fuisset. Accedebat quod multis, ubi
 erat inter Barbaros veræ religionis hostes vivens,
 adversis conflictatus, obstruere sibi quem unum
 habeat ad confugium paratum portum gratiæ imper-
 atoris e re sua non putabat. Itaque obnoxium se
 illi a quo solatium exspectaret præbuit, nihil suc-
 censens ab eo constitutis, sed quietem amplectens,

abstinens tamen diserta comprobatione jam aoto-
 rum, verum iis quomodocumque semel statutis
 intempestivum nunc quidem existimans a se con-
 troversiam moveri.

2. Ut Maria Sphentisthlabum deceperit.

Interim Maria Michaellem filium ætate immatura
 coronari curavit, regieque inde alebat educabatque,
 in acclamationibus publicis locum 430 ei post
 parentes tribuens. Sed his illam intentam contur-
 babat a Sphentisthlabo molesta suspicio, jus utique
 non inverisimile ad Bulgariæ principatum habenti,
 nec contemnenda ad id tuendum potentia subnixo,
 quippe qui despota jam esset; quare optimum pu-
 tavit dolis illum aggredi, prætextu fraudis indidem
 sumpto unde causa ipsi pro puero timendi major
 erat, e morbo videlicet regis et viri sui Constantini
 sine spe decumbentis. Mittit ergo certos homines
 ad Sphentisthlabum, qui postquam juramentis ei
 quam religiosissimis sinceræ in ipsum Mariæ bene-
 volentiæ fidem plenissimam fecissent, quam blan-
 dissime rogarent venire ad ipsam ne gravaretur.
 Persuasus ille ac fretus religione jurisjurandi,
 Ternobum se confert. Nec ibi aspernatus senex
 annosus est ridiculam a tanto juniori femina obla-
 tam adoptionem, quæ fratrem illum, et quidem
 minorem, faceret pueruli lactentis. Res palam in
 ecclesia celebrata sic est. Post adhibitos a sacer-
 dote solemnes in talibus occursus benedictiones et
 ritus cæteros, magno allucente funeralibus numero,
 Maria regium diducens pallium ambos hinc atque
 inde ulnis admovit, Michaellem pusionem ac senem
 Sphentisthlabum; e quibus hic in hunc modum
 fœdere sancito, domum retulit novum titulum filii

χρόνος τὴν υἱοποιίαν παρεμέτρει, καὶ δουλευσαμένη κτείνει ἢ δῆθεν μήτηρ τὸν υἱοποιεῖσθαι πιστεύσυντα. Ἄλλ' ἢ δίκη οὐχ ὡσπερ ἔθος αὐτῇ τὰ πολλὰ κατημέλει, ἀλλ' ἀνιστᾷ τὸν ἐκζητήσοντα τὸ αἷμα τοῦ ἀδίκως περνευμένου. Καὶ ὁ λόγος ἄνωθεν βούλεται μεθελεῖν τὰ τῆς διηγήσεως.

γ'. Τὰ κατὰ τὸν Λαχανᾶν ἀρχῆθεν, καὶ ὅπως τὸν Κωνσταντῖνον πεφόνευκεν.

Ἦν ἀγρότης ἐκαίτε μισθοῦ βόσκων χοίρους, Κορδοκούδας κεκλημένος· τὸ δ' ὄνομα ἢ Ἑλληνῶν γλώσσα εἰς λέχων ἐκλαμβάνει, καὶ Λαχανᾶς ἐντεῦθεν φημίζεται. Οὗτος τῶν χοίρων ἐπιμελῶς ἔχων ἑαυτοῦ κατημέλει, οὐτ' ἐπὶ τροφαῖς οὐτ' ἐπ' ἐνόμισμασιν ἀσχολούμενος, [P. 285] μόνῃ δ' ἄρτων ἀποζῶν καὶ ἀγροῖσι λαχάνοις ἀπερίττως εἶχε καὶ ἀφελῶς, καὶ πρὸς τοὺς ἐταίρους καὶ αὐτοὺς κατ' ἐκείνον ὄντας οἷς διεξῆει πολλάκις, δῆλος ἦν μεγάλην περὶ ἑαυτοῦ φανταζόμενος. Οἱ δὲ οὐχ ἤττον κατεγελῶν ἢ μὴν ἐπίσταυον. Ἐντεῦθεν ἐκείνος τοιαύταις οὐκ οἶδ' ὀπόθεν ἐλπίσιν· μεταωρίσας τὸν νοῦν ἑαυτῷ προσεῖχε, καὶ εὐχὰς ἀπεδίδου Θεῷ ὡς ἔχων ἔτυχε· ποῦ γὰρ ἐκαίην μετὸν καὶ θεῶν λογίων κἄν ἐπὶ νοῦν, ἐν τοῖς ἀγροῖσι ἴσα καὶ τοῖς παρ' αὐτοῦ βοσκομένοις

χοίροις τὸ παράπαν ἐκδεδοτημένῳ καὶ ἐπιεῖ ἔχοντι; Σύννοος οὖν τὰ πολλὰ διεψών, καὶ αὐτὸν προύργου τιθέμενος τῆς πρὸς ἀρχὴν τινα κωπίσως, πολλάκις τὰ αὐτὰ διεξῆει τοῖς ἀγροῖσι κωπίοις καὶ συφορβοῖς, ἀγίων τινὰς ἐντυχίας λίγων παρακινήσεις τὰς παρ' ἐκείνων εἰς ὃ κινήθηεν αἱ ἔθνοισ ἀρξαι. Ταῦτα πολλάκις διεψών ἐπισπασαίτο. Καὶ ἤδη ἄλλως προσεῖχον αὐτῷ ἢ ὡς εἶδομαι τῆς προθεσμίας ἐγγὺς ἐδήλου τοῦ κινήθηεναι. Μὰ τὸ τῆς ὁρμῆς σύνθημα λέγων λαβεῖν, αὐτῶν ἔθνοισ ἐφέλκεται πρὸς τὴν ἑαυτοῦ θεραπείαν, κἄν ἔπονται ὡς μέγα τι ἐλπίζοντες κρέβαν. Ἀπίρηται γοῦν εἰς χῶραν, καὶ τὸ τοῦ συφορβοῦ κωπίουσιν ὄνομα, ὡς θεῶν ἤκέ οἱ τοῦ ἀρξαι σύνθημα. Καὶ ἅμα λέγοντες ἐπειθον, καὶ προσεπλάττει πλείους ἐκάστης. Κάκεινος πρὸς τὸ εὐσταθῆς μετεβάλλετο, ἀμπεχόνῃν τ' ἐνεδιδύσκετο καὶ τὴν περιεζώνοντο ἵππου τ' ἐπέβαινε, καὶ ἐπὶ πρὸς ἔργα μεῖζον ἢ κατ' αὐτόν. Τοῦ γοῦν Κωνσταντῖνου ἀσθενῶς τοῦ σώματος ἔχοντος (τὸ γὰρ αὐτοῦ κατεαγὸς ἔχων ἀκίνητος ἦν, κἄν που καὶ ἀπὸ ἐξιδει, ἐφ' ἀμάξης ἐφέρετο φόρτος κενός) πολλοὶ κωπίοι λιγώρουν, καὶ μᾶλλον οἱ πρόσκοι Τόχαρι, ἐκείνους μὰς ἐκάστης ποιοῦντες καὶ Μουσῶν ὄντας κἄν

dominæBulgarorum a Michaële puero secundi. Non multum ab hac adoptione tempus processerat, cum circumventum insidiis, eo facilius quod a sibi cavendo fiducia eum novæ contractæ necessitudinis averterat, egregia mater adoptatum occidit. At divina justitia non qua solet in plerisque patientia sceleris hujus pœnam distulit. Statim excitavit qui sanguinem impie cæsi requireret. Cujus eventus narratio paulo altius repetenda est.

3. Initia Lachanæ, et ut is Constantinum interfecerit.

Erat in iis partibus rusticus quidam meroede porcos pascens, Cordocubas appellatus, cui voci cum quædam inesseet usu popularis illic **431** lingue oleris notio, Græci qui olus lachanum vocant, istum, ubi cœpit innotescere, hominem Lachanæ vocabulo celebraverunt. Hic ita sollicitè suis sibi commendatis attendat ut sese negligeret, non curans quid vestiret aut quo vesceretur, naturali simplicissime defungens victu, solo pane et herbis agrestibus contentus. Familiaribus utebatur indolis et educationis similis homunculis; quibus plerumque magna de se quædam olim futura quasi vaticinans jactabat, sæpe illis irridentibus, nonnunquam etiam non plane detrectantibus credere. His ille nescio unde spebus inflatus, gravitatem affectare cœpit insolitam, componereque se in speciem sanctorum, colligens subinde animum, et Deum invocans quibus uti poterat precibus homo funditus omnis institutionis rudis, quippe in agris semper versatus pascendens intentus porcis. Apparebat igitur fœre cogitandus, verbis sæpe significans volvere se animo nescio quam machinationem novi consti-

tuendi principatus, quem quasi ad scopum talibus ad suos illos sodales rusticos et seriose sæpe sermones, memorans mira etiam et quasdam apparitiones sanctorum, a quibus polli se aiebat ad jugum excutendum et sibi pandum gentis imperium. Ejusmodi tam seruit, ut quantumvis incredibilium fidem Jamque alio ei plerique studio quam prius edebant, maxime cum ediceret fatale tempus sibi divinitus potentis imminere, moxque se pturum in ejus arripiendæ conatum, quem successu fortunandum sciret. Ad hæc arreclis undique subito diem pronuntiavit, qua die preturus esset e latebris et maturo jam præcepto felix auctore Deo auspiciis daturus. Nec dubitavit aut renuit. Conclamantur omnes duce quo vellet; se alacriter in cunctis obsecrantes. Nec facta dictis abfuerunt. **432** Addunt adducunt ipsi se frequentes, magnis elati spebus. Cursum regionem proclamantes subulcum a Deo missum et ad manum jam conflatum ingentem undique accurrentium aggregant numerum. Descebat in dies multitudo, et novus dux ad contumtaneum assumptæ dignitati se fingens habitus abjectis centonibus honestiorem induit vestem enseque succinctus, equo inscens, ad opera jora quam ejus hactenus fortuna caperet palam accinctum ostentare ausus est. *Valetudine* tum dictum est, Constantinus infirma sciebatur: n crure dudum fracto facultatem incensus amiserat et si quopiam esset necesse proficisci, curru ponens iners trahebatur. Ea res contemptum illi conciliis plurimorum. In his Tochari finitimi, fœre gens

Μασῶν τιθέντες. Φάλαγγι γοῦν Τοχάρων προσκρού-
σας ὁ Λαχανᾶς ἐμπίπτει σφίσι μεθ' ὧν ἐπεφέρετο,
καὶ κατὰ κράτος νικᾷ, καὶ αὖθις ἄλλη, καὶ οὕτω
πρὸς τὸ μεγαλειότερον ἐπ' οὐ πολλαῖς ἡμέραις
καθίστατο. Χωραὶ τοίνυν προσετίθεντό οἱ, καὶ ἐπ'
αὐτῷ πολὺν τὸν τοῦ εὐ πράξειν ἐλπισμὸν ἀραρότως
εἶχον. Καὶ ὁ Λαχανᾶς πολὺς ἦν φημιζόμενος παν-
ταχοῦ· οὐδὲ γὰρ ἡμέρα ἐφίστατο καθ' ἣν οὐ πλείους
τῶν προτέρων εἶχε καὶ ἡνδραγάθει προσθάλλων.
Τοῦτο ἐθορύθησα μὲν καὶ τὸν Κωνσταντῖνον τὰ
πλείστα, ἀγγελοῦν δὲ παρὰ δόξαν καὶ αὐτὸν θορυβεῖ
βασιλεῖα· τὸ γὰρ οὕτως ἐπελθὼν παρ' ἀξίαν οὐκ ἂν
ἐπελθεῖν εἰ μὴ ἐπὶ μεγίστοις τισὶν ᾤοντο. [P. 296] Ὁ
μὲν οὖν Κωνσταντῖνος μόνον ταραξάς τὰ κατὰ τὸν
ζυγὸν μετήνεγκε τὸν νοῦν πρὸς τὸ ἀπροσδοκῆτως
φανῆν καὶ ὡς οὐκ ἂν μὴ ὅτι γ' οὗτος, ἀλλ' οὐδ' ἄλ-
λος τις ψῆθη ποτέ· Ὁ δὲ βασιλεὺς τοῦτο μὲν καὶ
τάκει καταστῆσαι θέλων, τοῦτο δὲ καὶ πρὸς τὰ
ἀκουσθέντα διατάραχθεις, προλαθεῖν ἠπέιγετο καὶ
τὰς ἄκρας κατοχυροῦν. Καὶ δὴ ἐξεληθὼν τῆς Κων-
σταντῖνου ἐπ' Ὀρρεσιάδος ἤλαυνεν ὄληφ ρυτῆρι,
Χειμῶνος δ' ἐξεληθὼν καὶ πάγοις ἐπιῶν πάσχει τι
καὶ τῶν ἀνηκέστων· συμποδίζεται γὰρ ὁ ἵππος ἐπὶ

Α πάγων βαίνων τῷ βασιλεῖ, καὶ συμπεσὼν ἐκείνῳ ὁ
ἐποχοῦμενος πτώμα δεινὸν χειρὰς τε καὶ πρόσωπον
δρύπτεται, οὕτω χαλεπῶς ὡς μηδ' ἀρκέσαι τὸν τῆς
ἐκστρατείας ὅλον χρόνον ἀπαλειψαὶ τὰ τραύμα-
τα, ἀλλ' ἔτι λείψανα τῶν πληγῶν ἐμμένειν ἐπανελ-
θόντι τῷ βασιλεῖ. Ἄμα γοῦν ἐπέβη ὁ κρατῶν
τῆς Ἀδριανοῦ, καὶ ἅμα ἡ σφαγὴ τοῦ Κωνσταντῖνου
ἀγγέλλεται. Ὡς γὰρ ἠόξανετο καθ' ἡμέραν ὁ Λαχα-
νᾶς καὶ πολλοὶ προσεχώρουν ἐκείνῳ κατολιγωροῦντες
τοῦ σφῶν βασιλέως, ἐκποδῶν δ' ἦν ἤδη καὶ ὁ Σφεν-
τίσθλαβὸς τῶν δόλων ἀπονάμενος τῆς Μαρίας, οἱ δὲ
γε προσφκειωμένοι τῷ Κωνσταντῖνῳ ἐξ ἀνθρώπων
ἦσαν ταῖς τῆς Μαρίας κακιοστρεχείας κατειργασμέ-
νοι, ὅσοι δὲ καὶ περιῆσαν, οἱ μὲν παρ' ἐκείνων ἐπὶ
δυσνοιαῖς ὑπωπτεύοντο, οἱ δὲ καὶ ταῖς ἀληθείαις
Β ἐδυσνόουν, μόνος ἦ μετ' ὀλίγων ἐγκαταλειφθεὶς Κων-
σταντῖνος ὄρμη μετελθεῖν τὸν ἦδη καὶ αὐτοῦ κατολι-
γωροῦντα. Καὶ δὴ συνταξάμενος τὰς δυνάμεις ἐφέ-
ρετο μὲν ἐφ' ἀμάξης. Οἱ δὲ οἱς ἐκείνος ἐπίστευε τὰς
ὑπὲρ ἐκείνου ὀρμάς κατεκλῶντο. Ὁ δὲ Λαχανᾶς
ὁμόσε χωρήσας ἐκείνῳ, ἅμα φανεὶς ἐπισπίπτει καὶ
κατὰ κράτος αἰρεῖ, κάκεινον μὴδὲν κατὰ πόλεμον
πράξαντα βασιλείας ἄξιον δίκην ἱερῆου κατασφά-

assueta raptō vivere, nihil a claudo principe timentesliberrimis in Mysiam excursionibus agebant ferebantque passim cuncta, et veteri celebratas proverbio prædas Mysorum impune frequentabant. In horum unam manum incurrens cum suis Lachanas eam internecone delet. Alia die deprehensam similiter cohortem istorum alteram ut priorem interfecit. Hinc paucis diebus celebre fit ejus nomen, et videlicet non parvis et populi et regionum accessio-
nibus opes ejus augescunt, cunctis pro se quoque spem in eo summam emendandi publica incommoda collocantibus. Famæ interim ambitioso præconio Lachanas ubique buccinabatur. Nec dies præteribat qua non et ejus numero cresceret exercitus, et qua non ipse aliqua se insigni de hoste victoria commendaret. Conturbant hæc non parumsubindenuntiataConstantinum. Ipsum quoque, ubi fides tandem non **433** creditis primo indicis famæ constantia facta est ipsum, inquam, quoque inopinatissima novitas vehementer commovit imperatorem. Hunc sua suspectare prudentia cogebat, ne subesset his quidpiam incomperiti mali: quomodo enim homo tam vilis tam secure prodiret, nisi productus fiducia opum non apparentium, et multo majorum quam quæ cernerentur, sibi conscius virium? Cæterum in communi admiratione amborum Constantinus solus, quem periculi vis propinquior ureret, trepidis raptim habitis toto jugo delectibus, admovendam strenue putavit manum remedia mali longe ultra quam quisquam imaginari potuisset inopinatissime nascentis crescentisque. Porro imperptor nondum ille quidem expedivit consilium bellandi: tamen sibi proficiscendum versus istum limitem constituit, partim ut ex propinquo cognosceret certius et, si quid ibi labaret, con-

firmaret; partim ut qui ab illa parte patebant in Romanam ditionem aditus, per quos ne Lachanas irrueret audita de illo timere cogebant, præsidii et munitionibus idoneis præoccuparet. Hoc animo dum citatis equis versus Oræstiadem contendit per concretos rigida hieme gelu campos properans, contigit et pati eum et periclitari gravissime. Nam equus quo vehebatur lapsus in glacie, eum sesso-rem efludit, tum supra ipsum tota mola concidens tantum non oppressit, vulneratum in manibus et vultu adeo non leviter, ut vix totius ejus diurnæ expeditionis spatio persanari plagæ potuerint, aut effici quin luculentæ cicatrices reducem ipsum in urbem adhuc deformarent. Cæterum tunc illi eo itinero Adrianopolim adveniēti occurrit certus de cæde Constantini nuntius. Cum enim adolesceret in dies potentia Lachanæ, et Bulgari passim a rege suo ipsis spreto ad subulcum deficerent, nec qui potuisset obsistere Sphenthisthlabus **434** supereset, insidiosus Mariæ delinimentis miser lucratus exitium, procerum vero gentis qui maxime Constantino studuerant, partim sceleratis Mariæ molitionibus interfecti fuissent, qui vero adhuc vivebant partim falso suspectarentur quasi rebellibus faverent, partim revera regnantibus offensi penderent in prævalescentem factionem, Constantinus ferme solus in medio relictus acri necessitate compulsus est tentare cum paucis opum antiquarum reliquiis aleam belli et se Lachanæ jam ipsum contemnenti objicere. Instruat ergo contra inferens aciem ipse in curru vectus, et fidi ei pauci reprimere impetus impune hactenus grassantium sunt adorti. At Lachanas contra se venientibus occurrens, simul vidit, simul admovit, simul vesano irruens impetu cædit exercitum et plene vincit; ac

τει. Τινὰς δὲ τῶν ἐκείνου καταγωνισάμενος τοῖς λοιποῖς ὡς σφετέροις ἐχρῆτο. Καὶ ἤδη βεβαίως ἐπισχῶν τὴν χώραν καὶ πόλειον ἤπτετο, καὶ γ' αὐτὰς αἰρῶν οὐκ ἀνίει ὡς ἄρχων καὶ βασιλεὺς φημιζόμενος. Ἀλλὰ τὰ μὲν κατ' ἐκείνον οὕτω, καὶ οὕτως ὅσημέραι πλέον ἐμεγαλύνετο καὶ εὐοδούμενος ἐπεδίδου.

δ'. Ὅπως ὁ βασιλεὺς τῆ θυγατρὶ Εἰρήνῃ τὴν Ἀσάν εἰς γάμον ἤρμοσεν.

[P. 297] Ὁ δὲ βασιλεὺς τῷ μὲν παρὰ δόξαν συμβάντι ὡς εἰκὸς ἐπαγγέσας, τὰ δὲ καθ' αὐτὸν ὡς ἐνῆν κατασφαλιζόμενος, ὅσον ἀσφαλῶς εἶχεν ἐκ Κωνσταντίνου πεσότος, ἐπαύζειν ἤθελε ταῖς πρὸς τὸν Λαχανᾶν ἀγχιστεῖαις. Καὶ πέμψας μὲν ἐπεπειράτο τοῦ βαρβάρου, ἐφ' ᾧ καὶ γυνῶνα εἰ ἱκανῶς ἔχοι καὶ πρὸς τὸ πρόσω χωρεῖν, οὕτως ἀρξάμενος μὲν ἀπεριττως, τὰ μέγιστα δ' εὐτυχικῶς ἐκ τοῦ ῥῆστα. Καί γε καὶ γαμβρόν ἐπὶ θυγατρὶ διενοεῖτο ποιεῖν, ἐσφίσι δόξειεν ἐνικνωμένους καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν τῶν Βουλγάρων ἀρχήν. Ὅμως δ' ἐνορῶν καὶ τὸ τῆς τύχης ἄστατον, ὡς ἅμα μὲν χαρίζεσθαι καὶ τὰ μέγιστα,

regem ipsum, qui nihil eo prælio fama dignum ac tanti nominis fastigio egisset, miseræ instar victimæ victor obruncat, reliquos suis adjungit. Et jam apertæ plene regionis potens, ad urbes sibi subji-ciendas convertit animum, solito successu : nunc enim hanc, nunc illam capiebat ; nec quieturus videbatur, quoad rex totius haud dubie Bulgariæ ubique acclamaretur. Sic se res Lachanæ habebant, quotidianis proficientes successibus, et ad summam brevi, ut apparebat, potentiam perventuræ

4. Ut imperator filiz Irenæ Asanem conjugem dederit.

Imperator vero indoluit quidem, ut par erat, inopinato casui : cæterum securitati rerum suarum quam fieri optime poterat studens consulere, con-nandam existimavit id quod ex Bulgari ditione olim usurpaverat, cujus possessionem firmatam sibi videbat Constantini morte, sibi certius asserere, quinetiam augere, conciliando ac jungendo sibi per affinitatem Lachana. Misit igitur qui tentarent animum Barbari, et eadem 435 opera dissimulanter explorarent vires opesque ejus, ecquid tantæ, ac cætera ejus omnia tali loco essent, ut expectari jure posset eum qui tam tenuia initia protentose felicitatis multiplicatis hactenus successibus cumu-laverat, pari deinceps quoque profectuum tenore ad culmen fortunæ summum perventurum. Quod si horum relatu cognovisset non esse illum in idoneum regno Bulgariæ, nec imparem ejus nominis sustinendæ utcunque majestati, haudquaquam abhor-rebat a cogitatione generum sibi illum asciscendi propria ipsi collocanda filia. Tamen reputans atten-tius cum inconstantiam fortunæ simul maxima indulgentis, simul subita in inclinatione lancis etiam antiqua eripientis, tum virtutis tanto præstabilio-

ἅμα δὲ καὶ τὰ ἀρχαῖα προσαφαιρεῖσθαι κλίνουσας τὰ ζυγὰ, ἀρετῇ δὲ καὶ τὸ προσγεγόμενον οἰκείον καὶ τὸ ἀπογενόμενον οὐκ ἀνέλπιστον, ὑπώπτει τὰ πολλά τὴν τύχην, μὴ δοῦσα μεγάλα ἐξαίφνης τὸ πᾶν ταχέως ἀφέληται, καὶ ἀρετῆς μὴ οὔσης μηδὲ βραχὺ καὶ τὸ παρ' ἐκείνης διδόμενον ἀμαυρῆτο, ὡς μὴ φθάνειν ἐπιτυγχάνοντα θαυμάζεσθαι καὶ ἔλεισθαι ἀποτυγχάνοντα. Διὰ τοῦτο καὶ ταῦτα στρέφον ἐπὶ λο-γισμῶν, βουλήν συνέλεγε τοὺς ἀμφ' αὐτὸν συγκαλῶν. Ἔβλεπε γὰρ τὴν τῶν Βουλγάρων ἀρχὴν τοῦ προστα-τήσοντος χρῆζουσαν ἐξ ἀνάγκης, παρεῖθει δὲ καὶ τῷ Λαχανᾶ τὸν ἐκ τοῦ Μυτζῆ Ἰωάννην, καὶ τῷ μὲν τύχην καὶ θράσος καὶ τὸ ἐπὶ τῶν πραγμάτων εἶναι εἰς πρόσθεσιν τῆς ἀρχῆς συντελέσοντα ἐγίνωσκε, Ἰωάν-νην δὲ τὸ γένος καὶ τὴν ἀφ' αὐτοῦ συναρσιν κατοχυ-ροῦν εἰς ἀρχὴν οἶα τ' ὄντα καὶ μᾶλλον διεκρίνε. Καὶ πολλοῖς γε ἤρεσκεν ἡ βουλή, τὸν τοῦ Μυτζῆ υἱὸν εἰς γαμβρόν γενέσθαι τῷ βασιλεῖ, καὶ οὕτως ἐπὶ τῇ πρόσθεσι βασιλείᾳ καταστάντα συνεγεροθῆναι καὶ ἀπ' αὐτοῦ [P. 298] βασιλέως, ἅμα μὲν διὰ τὸ πρὸς τῷ Μυτζῆ δίκαιον καὶ τὸ ἀπὸ τῶν πατέρων αὐτοῦ πρὸς σφᾶς ἰλαρὸν, ἅμα δὲ καὶ διὰ τὴν τοῦ βασιλέως πρὸς

rem conditionem ac naturam, cui et quæ insunt bona vere propria inamissibiliter possidentur, et quæ desunt verisimiliter sperantur, vereri magno-pere cœpit ne cuncta hæc sortis beneficia cita ejusdem, mature pœnitere donorum solitæ, muta-tione auferrentur ; et vel si perseveraret, tamen quod virtutis ne modicum quidem subesset, eadem brevi mora obscurata obsolescerent, seroque intel-ligeretur non fuisse properandum in nimium mi-rando consecutum ista, aut eo qui talibus careret misero putando. Quare perpensis istis alio vertens animum, convocavit viros pudentes quos habebat secum, iisque exponens videre se necessario pro-videndum principem Bulgariæ, duos proposuit qui ei præfici posse viderentur, Lachanam et Mytzæ filium Joannem ; et illi quidem fortunam suffragari, inesse animum audendi, magnisque nec im-properis cœptis munitum abunde ipsi videri posse iter ad summam isthic potentiam. Joanni tamen ut non desperandum videatur posse od optatum suc-cedere conatum istuc aspriandi. facere genus ipsius et cætera in ipso sita bona præsidiaque, quibus haud dubie attolleretur ad spem non imprudentem in eo prævalendi, si tentaret. Addidit in hunc magis esse propendere, meliusque collocandam in hoc promovendo arbitrari operam. Idem plerisque pla-cuit, magnoque assensu probatum imperatoris con-silium est asciscendi 436 Joannem in generum, et jus ei genere ac hæreditaria ratione competens ad istum principatum imperii viribus fulciendi. Nec videri dubitandum quin eo magis inclinarent Bul-gari, ac facile præferrent barbaro subulco juvenem nobilissimum, tum patris ejus Mytzæ respectu cui regnum Bulgariæ debitum fuisse meminissent, tum memoria mitis in ipsos lætisque imperii majorum ejus cæterorum, tum denique metu palam ei sæde-

αὐτὸν κηδεμονίαν, ὅσα καὶ πενθεροῦ πρὸς γαμβρόν. **A** Εἰκὸς δὲ καὶ τὸν Λαχανᾶν ἐκ τύχης ἐξαίφνης φουσηθέντα, ὑποχαλάσαντα τὰς ὀρμὰς φανεισῶν Ῥωμαϊκῶν ἐκείσε δυνάμεων ἢ πρὸς δουλείαν ὑποπασεῖν ἢ μὴν καὶ που κρυβῆναι φεύγοντα, μὴ ἔχοντα ὄπη ἄρα καὶ ἰσχυρίζαιτο. Μαρίνν δὲ καὶ παῖδα ταύτης ῥῶν τοὺς Τερνοβίτας προδοῦναι· τὰ γὰρ πρὸς αὐτοὺς ἐκείνης κακὰ οὐ τοσοῦτον μικρὰ ὥστε καὶ λήθη δίδοναι.

ε'. Ὅπως ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τούτῳ πέμψας ἐζητεῖ βουλήν καὶ παρὰ τοῦ πατριάρχου.

Ταῦτ' ὁ βασιλεὺς βουλευσάμενος, καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ πατριάρχου βουλήν πέμψας ἐν ἀποβόρῃ τοῖς ἐζητεῖ. Καὶ ὅς τὰ πολλὰ πρὸς τὸν Μυτζῆν ἔβρεπε, καὶ γράφων τὴν ἐπὶ τῇ βουλῇ ῥοπήν ἐδίδου· τοῦτο καὶ Πρίγκιψ **B** ὁ ἱερομόναχος Θεοδόσιος, ἀξιωθείς καὶ οὗτος πρὸς συμβουλήν τὴν περὶ τούτων, ἔγραψεν, ἥδη εἰς ψῆφον ὦν πατριαρχεῖου· ὁ γὰρ Εὐθύμιος ἐτεθνήκει τῆς Θεουπόλεως. Τὸ δ' ὅπως οὐ χεῖρον εἶπεν. Κεχρήρωτο μὲν οὖν τὸ πατριαρχεῖον, καὶ πολλοὶ τῶν ἀνα-

τολῆς ἐπισκόπων παρῆσαν, οἱ μὲν ἐκαῖθεν ἴοντες, οἱ δὲ καὶ ἐνταῦθα ταῖς ἐκείνου προτροπαῖς γενόμενοι· ἤρρεσκε γὰρ ἐπὶ τούτοις καὶ ἡ τοῦ Ἀναζάρβου Θεοδωρήτου βουλή, εἰς νόσον ἤδη κλιθέντος τοῦ πατριάρχου, τοὺς ἱκανοὺς ἐκ προτροπῆς ἐκείνου γίνεσθαι, ἐφ' ᾧ τὸν μετ' ἐκείνου προσκληθησόμενον ἀνεπιλήπτως ὡς ἱκανῶς ψηφίζοιντο. Ὡς γοῦν ἐζητεῖτο ὁ χρησιμεύσων, [P. 299] καὶ οὐδεὶς τοῦ Πρίγκιπος ἀπεγίνωσκεν, ἦν οὖν εὐθὺς καὶ ψηφίζεσθαι καὶ προσκαλεῖσθαι τὸν ἄνδρα. Ἄλλ' ὁ βασιλεὺς σοφὸν τι συνορῶν ἐπὶ τούτοις ὑπώπτευσ τὴν χλεύην, καὶ τὸν κρεμάρμενον ἐκ τῆς ὑποψίας κατὰ γέλωιν μήπως ὀφλήσῃ προὔνοι. Τὸ γὰρ Πρίγκιπα μὴ δι' ἔλου τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐνούμενον διὰ τὰ συμβάντα οὐδ' ἄλλως ἡγνόμεν, τὸ δὲ συνοποκλίνεσθαι κατὰ τιμὴν ὑπερτάτην προτεινομένην ψέτο μὲν, οὐκ εἶχε δ' ἀραρότως πιστεῦσθαι. **B** Εἰ γοῦν ψηφισθεὶς ἀπερεῖ, εἶναι μὲν ἐκείνῳ τὴν ὄτι καὶ ἀξιούμενος οὐχ ὑπήκουσεν αὐτάρχει τιμῆν, τοὺς δὲ γε καλέσαντας ἐξ ἀνάγκης ἀποφέρεσθαι τὸ ἦτον, ὄτι καὶ ἀξιούντες οὐ προσεδέχθησαν. Γράφει γοῦν καὶ ταῦτα ἐν ἀποβόρῃ τοῖς τῷ πατριάρχῃ, πειρῶν

rati tamque arto et insolubili pietatis domesticæ vinculo irrevocabiliter adstricti imperatoris, quanta inter socerum et generum intercedit necessitudo; ex quo certi essent totis eum imperii viribus adjuvandum; quod videntem Lachanam erat verisimile remissurum statim multum de audacia, et compresso tumore quo aspirantis fortunæ aura levem hactenus hominem inflasset, fuere tam licenter desiturum, atque ubi Romanas acies in suo sibi **C** solo videret oppositas, aut servitutem relapsurum pristinam, aut fuga matura, damnatis prævalendi spebus, latebras alicubi captaturum. Mariam porro filiumque ejus facile prodendos a Ternobitis, in quorum essent uterque potestate, verisimile ex eo esse, quod tantæ ac tam recentes exstarent mulieris ejus in ipsos injuriæ, ut earum ipsos jam plane oblitos credibile non esset.

5. *Ut imperator de affinitate cogitata consilium a patriarcha per missos quæsierit.*

Hæc cum a concilio dicta essent, imperator patriarchæ super ea re sententiam exquirendam putavit, arcanis per viros idoneos missis litteris. Ille in Mytzaam sponte dudum sua propensus, celeri rescripto id consilium proluxe commendavit, et videlicet prærogativa tantæ auctoritatis ultimum in eam partem pendenti deliberationi momentum addidit. Eodem concursu accessit iudicium hieromonachi Theodosii cognomento Principis: nam ad hunc quoque imperator consilium postulans scripserat, utpote **437** justo suffragiorum numero designatum patriarcham in locum Theopolitani Euthymii jam mortui. Quo de toto negotio non abs re fuerit distinctius hic aliquid ponere. Viduata pastore patriarchali Antiochiæ sede aderant multi Orientalium antistitum, quidam ea causa e suis ecclesiis Constantinopolim profecti, nonnulli jam

antea a degente illic Euthymio vocati, huic enim ex morbo quo decessit decumbenti persuaserat ei assistens Theodoritus episcopus Anazarbi, e sui patriarchatus præsulibus idoneum ad sese jam nunc evocare numerum, qui videlicet, si quid ei deinde contigisset humanitus, ejus successorem justis possent suffragiis eligere. Inter hos Euthymio jam mortuo de substituendo ei viro loco isto digno disceptantes satis constabat cunctorum iudicio concordiam neminem Principi videri præferendum. Nec ulla per quemquam ipsorum mora erat quin protinus perferretur decretum evocationis ejus in dignitatem istam, isque in eam rite vocatus inauguraretur, nisi paulisper supersederi deliberationemque suspendi jussisset imperator. Verebatur is, pro ea qua solebat intimum rerum occurrentium profunde perspicere prudentia, ne sibi obrepi illudique in hoc negotio sineret, meritoque sapientibus risum deberet, si hominem circa eam quæ tunc flagraret in Ecclesia controversiam a se diversa sentientem, contra se acquam putaret meliorem causam, tanta repente armari auctoritate permetteret. Cæterum quia eundem illum Principem ita videbat non dissimulasse inclinationem propriam in factionem schismate avulsam, ut tamen non tam in eo fixus irrevocabilisque videretur quin sperari posset transitio ejus in partes eorum qui supremi ejus honorie voluntaria delatione nihil non ab eo meruissent, necessarium esse credidit hujus spei pignus antecapere nec rem tantam nimis periculose aleam committere. Quid si enim aliter ille jam proclamatus et inauguratus patriarcha quam speratum erat saperet; et dignitatis summæ, quam a stulte confidentibus accepisset, toto pondere incumberet in depressionem ipsorum eorundem qui sic ipsum inexplorato **438** promovissent? His de causis

πρότερον, εἴθ' οὕτω καὶ ἐπιέναι ψηφίζεσθαι. Ἡ δὲ πείρα ἦν διὰ τοῦ συγγράφοντος τάδε· οὗτος γὰρ συνήθειαν ἔχων εἰς ἐκείνον τὴν μεγίστην καὶ ἐπὶ τῇ παύρᾳ ταύτῃ τῶν ἄλλων προὔκρινετο. Τότε γοῦν κατὰ τὰ ἐν ἀπορήτοις ἐπεσταλμένα μὲν πρὸς βασιλέα τῷ πατριάρχῃ, ἐπεσταλμένα δὲ παρὰ πατριάρχου τῷ συγγραφεῖ, φοιτῶν ἐκείνῳ συχνάκις καὶ τὰ περὶ τοῦ πατριαρχείου προτεινόμενος, εἰδὼς μὴ εἰδότεί τὸν νοῦν ἐθροώμην καὶ τὴν γνώμην ἐνεχύραζον, καὶ γ' ἐπληροφόρουν πληροφορούμενος ὡς ἀληθεῖς ὑπακούσεις καὶ τὴν εἰς τὸ πατριαρχεῖον κλήσιν προσήσεται. Γέγονε ταῦτα, καὶ ὡς ὑποψήσιον ἐντεῦθεν προσφερόμενος ὁ κρατῶν τὰ φιλικὰ τε ἐπέστελλε καὶ γε τῶν ἀναγκαίων κατὰ βουλὴν κοινωτῶν ἐποίησε. Τότε τοίνυν τὰς αὐτῶν δεξιμένους συμβουλάς, καὶ πρὸ γε τούτων τὴν τῆς δεσποίνης, ἔργῳ τὰ τῆς βουλῆς ἐπλήρου, καὶ πέμψας ἄγει τε εἰς ἑαυτὸν τὸν Ἰωάννην ἐκ τῶν κατὰ Σκιάμηνθρον Τρωϊκῶν (ἐκαὶ γὰρ καὶ τὰς διατριβὰς ἐποιεῖτο, αὐτάρκως τῶν εἰς πρόνοιαν ἔχων) καὶ μετατληματίας γαμβρὸν ἐκάλεσε καὶ βασιλέα Βουλγάρων. Μετατίθει δὲ καὶ τοῦτον εἰς τὸ τοῦ πάππου Ἀσάν ἀνὰ πᾶσαν τὴν περὶ αὐτὸν

scripsit imperator arcano patriarchæ videri e refore, si priusquam destinatæ electionis monachi Principis in patriarcham indicium emanaret, experimentum caperet ejus animi, et sic tantum perferri faventia ipsi suffragia permetteret, si qualia vellent et ad Ecclesiæ pacem expediret, facturum eum certo constitisset. Hoc porro experimentum per scriptorem hujus historiæ captum est: is enim ex longo familiarissimus Principi ad ista exploratione fideliter feliciterque fungendum idoneus præcunctis est judicatus. Huic ergo patriarcha juxta sententiam arcane imperatoris epistolæ arcano scripto ipse quoque mandata cum misisset, ille pro amicitia sæpius adiens Principem monachum, ei subinde, quasi ficta sermonis causa conditione, mentionem patriarchatus, ignaro quid de se cogitaretur, sciens ipse ita intulit, ut certo expiscaretur penitissimum ejus sensum animi; qui cum talis esset qualem imperator et patriarcha Constantinopolitanus optabant, et utrique persuasus prius ego persuasissem illum, si patriarcha declararetur, secuturum non invitum quo ab Augusto et urbis patriarcha consentientibus vocaretur, itum a Patribus nullo jam obstante in suffragia est, et conspirantibus legitimo numero calculis rite est electio perlata. His ita gestis imperator Theodosio uti jam electo et designato patriarchæ honorem habens, et amice scribere et communicare deliberationem de rebus magni ad rempublicam momenti, in qua versabatur, ejusque super iis consilium exquirere bonum factu censuit. Horum tunc porro responsis per omnia congruentibus acceptis, et ipsius in primis, quam item consuluerat, Augustæ, consilium in rem contulit. Accersitum enim e Scamandro et Troicis regionibus Joannem, ubi ille prius morabatur, abundante ipsi e suis ibi

πληθὺν θριαμβεύων τοῦνομα, καὶ δίκας προτιπὴ τὰς ἀξίας τοῖς γε μὴ οὕτως λέγουσι κατὰ τὸν μνημένους χρεῖαν. Καὶ τῶν Βουλγάρων τοὺς μὴ προσχωρεῖν ἐτοιμίως ἐκάλεσε ὡς αὐτίκα εὐεργετῆς τοὺς δὲ τι καὶ προνοοῦντας τοῦ ἀπταλοῦς πῆξ δώροισι μὲν ἤγαλλεν, ἀνεβξώννους δὲ ταῖς ἐλπίσιν εὐπράξοντας εἰ τὸν Ἰωάννην δέξοντο βασιλεῖα στάντες Μαρίας. Ταῦτα μὲν οὖν ἐκ τῆς Ἀδριανόπολις φηκονόμευ, [P. 300], καὶ τινὰς αὐτίκα πρὸς μόνην τὴν φημὴν προσχωροῦντας εὐ ἔδρα, καὶ καπιδηματίας Βουλγάρους ταῖς ὑποσχίσειςιν.

ς'. Ὅπως καὶ τὸν Μιχαὴλ ἐκ δύσεως ἐπιλήθον γαμβρὸν ἐποίησαν.

Ἐπανελθόντι δ' ἐς πόλιν ἤγγελλετο καὶ ἡ τῷ Μιχαὴλ ἐκ τῶν δυτικῶν ἔσον οὐκ ἤδη ἀφίξις. Ὁ δὲ τὸν ὀ τοῦ Μιχαὴλ δεσπότης υἱὸς ὕστατος, Δημήτριος ἢ τὸ κατ' ἀρχὰς λεγόμενος, θανόντος δὲ τοῦ πατρὸς τοῦνομα κατὰ μνήμην ἐκείνου ἀνταλλαξάμενος ὄη καὶ μοῖρα τῶν τοῦ πατρὸς χωρῶν προσκαυμένη οὐκ ἀποχωρῶσα τῷ μεγέθει τῆς κατ' αὐτὸν ἔης παρὰ τοῦ κρατοῦντος ἐτύγχανεν ἤδη γαμβρὸν

prædiis ad victum cultum que splendidum proventu mutato habitu 439 generum simul suum, sed regem Bulgarorum appellavit; cognomentum quoque ipsi addidit ab avo Asane, et universo comitatu, novo isto illum celebrans nomine, signilice ostentavit, pœnis etiam decretis in eos quoque quocunque incidente usu mentionem ejusdem faciendi, aliter quam Asanem et regem Bulgarum vocarent. Bulgaros quoque quotquot in præparati ad accedendum sunt reperti, spe beneficiorum statim a se percipiendorum ovocavit: ad ea qui adhuc deliberarent, idoneos qui allicerentur, donis eos jam nunc delinens, in posterum maxime spebus corroborans quasi consecuturos quæ cuperent ad vitæ florentem statum, si decipientes a Maria Joannem regem accepissent. Ea ex Adrianopoli providit; et quosdam ad primatium famam statim concurrentes beneficiis adicit, cæterosque Bulgaros magnis pollicitationibus trahere in partes populariter satagit.

6. Ut Michaelē etiam ex Occidente ad se profectū imperator generum fecerit.

Reverso post hæc in urbem imperatori natus est appulsus mox futurus adventantis Constantinopolim ex Occiduo tractu Michaelis. Est hic Michaelis despotæ filius natu minimus, Demetrius a principio vocatus, sed patris postea mortuæ nomen ad ejus memoriam omisso proprio usurpavit; cui cum quæ jure contigerat hereditario partem ditionis pars sufficere non videretur magnitudini sustinendæ novæ quam tum primum inib dignitatis generi imperatoris (sic enim esse et appellari jam cœperat, Augusti filia ipsi a patre desponsa), ea relicta se ad imperatorem transtulit confusus litteris ejus jurajurando firmatis. Erat

ὄπισθημένος γενέσθαι, οὐδαμῶς ἐδόκει. Τῷ τοι καὶ ἄ-
 κείνην ἀφείς βασιλεῖ προσχωρεῖ, πιστεῶν γράμ-
 μασι δῆλον κατὰσφαλισμένους. Ἦσαν μὲν οὖν τῷ
 βασιλεῖ ἐκατέρων τῶν θυγατέρων Εἰρήνης ἅμα καὶ
 Ἄννης (ἡ γὰρ Εὐδοκία μικρὰ ἦν καὶ ἔτι) αἱ πρὸς
 τοὺς νυμφίους συναρμόσεις ἐμπρόθεσμοι· ἀλλ' οἱ
 τῆς Εἰρήνης γάμοι τῷ ἤδη βασιλεῖ ψηφισμένῳ
 Βουλγάρων Ἄσαν ἔτελοῦντο περιφανέστερον. Συμ-
 βόλοις γὰρ ἐχρήτο βασιλικοῖς, ἐξ ἐρίων μὲν κατ'
 ἐπεστρίδας, τοῖς δ' ἄλλοις τοῖς αὐτοῖς βασιλεῖ· καὶ
 συνθεσθαί ἦσαν, εἰ μὲν εὐοδοῖντο ἐπιδαίνειν Τερνό-
 δου σῶμα καὶ ταῖς τῶν βασιλέως δυνάμεσιν. [P. 301]
 εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ, καὶ αὐθις εἰς δεσπότης τῆς Ῥωμαϊδος
 σεμνύνεσται. Τοῖς μὲν οὖν τετελεσμένοι ἦσαν οἱ
 γάμοι, καὶ βουλαὶ προὔτιθεντο συνεχεῖς ὅπως ἄν-
 κὴ τὰ πρόσω κατ' εὐμάριαν προχωροῖεν. Τοῖς δὲ
 τοῦ Μιχαῆλ γάμοις καὶ τῆς δευτέρως τῶν βασιλέως
 θυγατέρων Ἄννης προσίστατο τι τῶν τῆς Ἐκκλησίας
 κανόνων, οὓς δὴ Σισίνιος πάλαι θεῖς ἀφορισμοῖς
 ἐκράτουν ἀσφαλῆσιν. Ἦ μὲν οὖν τοῦ δεσπότητος Νι-
 κηφόρου Ἄννα τῆς τοῦ βασιλέως θυγατρὸς Ἄννης
 αὐτανεψία ἦν, Νικηφόρος δὲ καὶ Μιχαῆλ αὐτάδελφοι
 πάντων. Περισταμένου γοῦν τοῦ κατ' αὐτοὺς συνοί-
 κησίου εἰς ἕκτον βαθμὸν τὸν ενθεν μὲν ἐκ τεσσαράων,
 ἐκείθεν δ' ἐκ δύο συγκείμενον, ἔδει συνόδου περὶ

τούτων σκεφομένης καὶ τῆς παρ' αὐτῆς λύσεως.
 Ἐπεὶ δ' ἐσκέπτοντο, καὶ τὰ τῶν βασιλέων συναλ-
 λάγματα ὡς εἰς εἰρήνην γινόμενα ἐδόκουν πλεῖον τὴν
 ἄνεσιν ἔχειν ἢ δὴ τὰ τῶν ἄλλων, ἀντιστηκοῦσθαι τὸ
 ὡς δῆθεν παρὰ κανόνας γινόμενον τῷ πρὸς τοὺς δεο-
 μένους ἔλεει κοινῶς ἐδόκει. Καὶ τόνδε τὸν τρόπον
 τοῦ προσισταμένου λυθέντος ἐτάττετο μὲν εἰς δεσπό-
 τας ὁ Μιχαῆλ, τῇ Ἄννῃ δὲ βασιλίδι οὕτῃ γε συνεζεύ-
 γνυτο. Καὶ ἦν ἐντεῦθεν ὁ μὲν Μιχαῆλ βασιλεῦσι
 δούλος ἐν ὄρκοις, ὁ δ' Ἰωάννης ἔσπονδος δι' ὄλου,
 εἰ βασιλεύσοι Βουλγάρων, Ῥωμαίοις ἐν ὄρκοις, εἰ δι'
 οὖν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὄρκους πιστῶς δουλεύσων τοῖς
 βασιλεῦσιν, ὑπὸ τούτοις δεσπότης ταπτόμενος.

ς. Τὰ κατὰ τὴν Μαρίαν, καὶ ὅπως τῷ Λαχανᾷ
 συνώκησε.

Ἐβούλετο δὲ βασιλεὺς προλαμβάνειν Μαρίαν, μὴ
 καὶ φθάσῃ τὰ καθ' αὐτὴν εὖ θεμένη ἀλιώσῃ τε τὴν
 βασιλέως βουλήν, καὶ κατέσπευδε συγχούς ἐπ' ἐκεί-
 νῃν πέμπων, οὗ τόνον τάχει καταστρέφοντας ἄσπον-
 δον ἡμέρωσ μεταχειριζομένους ἐπ' ᾧ παραδοῖεν Μαρίαν
 καὶ τοὺς τοῦ βασιλέως δέχοιντο παῖδας. Ἦ μὲντοι
 γε Μαρία ἐν ἀφύκτοις ἔγνω γενομένη, καὶ δουρῶν μέ-
 σον ἐναπειλημμένη καλοῦν· [P. 320] ἔθεν μὲν γὰρ
 τὸ φανὲν ἐκ νέου κακὸν ὁ Λαχανᾶς προσκειμένος

igitur Augusto ambarum filiarum Irenes et Annæ
 (nam Eudocia parvula 440 adhuc erat) decretæ
 jam et in procinctu expedito nuptiæ. Cæterum Ire-
 nes cum declarato jam palam rege Bulgarorum
 Asane illustriori celebritate matrimonium perage-
 batur, rex siquidem gener insignibus utebatur, re-
 gis, quod colorem quidem solum in phaleris et
 stratis equestribus, quæ ex lana tantum erant,
 in cæteris autem iisdem plane cum ipso Augusto.
 Conventionum nuptialium hæc erant capita, ex-
 peditio in Ternobum communi junctis Asani
 copiis imperatoris, conari civitatem illam et cum
 ea Bulgariæ regnum novo Augusti genero acquirere:
 si fortuna cæpto non responderet, eidem
 in aula imperatoria despotæ honorem auctorita-
 temque conferri. In hæc pacta peractis nuptiis,
 continuæ jam consultationes erant qua optima
 et facillima ratione possent destinata circa regnum
 Bulgariæ ad votum confici. Michaelis cum altera
 filiarum imperatoris Anna connubio nonnihil ob-
 stabat ecclesiastici impedimenti ex canonibus
 quondam a Sisinios perlatis et excommunicationis
 ad firmitatem omnem comminatione munitis.
 Etenim Nicephori despotæ uxor Anna filia impe-
 ratoris Annæ consobrina erat, quippe nata ex so-
 rore imperatoris ejusdem: Nicephorus autem et
 Michael germani omnino fratres. Intercedebant
 ergo inter ambos designatos conjuges sex gradus
 affinitatis, ex una quidem parte quatuor, duo ex
 altera; et opus erat synodo ad rite de isto im-
 pedimento cognoscendum illudque relaxandum,
 si expedire judicaretur. Sed ubi Patribus consul-
 tantibus visum, propter bonum pacis quæ inde

firmanda speraretur, causam esse justam faciendæ
 regis sponsis gratiæ obstaculi canonici, quo eo-
 rum conjunctio vetabatur, magno consensu itum
 est in sententiam permittendarum nuptiarum, ex
 quibus quod nasciturum apparebat publicæ quietis
 commodum, abunde præponderaret indecentiæ,
 si qua inesset ex canonicis præscriptis in connu-
 bio 441 personarum tali prius invicem necessi-
 tudine innexarum. Quare suffragiis cunctorum in-
 dultum principibus quod petebant est, et titulo
 despotæ Michael honoratus Annæ reginæ, quippe
 imperatoris filia, rite matrimonio junctus est.
 Inde Michael idem sacramento Augusti in clien-
 telam obligavit fidem. Joannes autem Asan juratus
 promisit se fœdus cum Romanis societatis serva-
 turum, si Bulgarici sibi regni secure possessio
 contingeret. Sin id non succederet, clientelari
 nexu subditum permansurum Augustis, gradu sub
 ipsis inferiori despotæ, cujus titulo dignitatis, si
 regni Bulgarici spes non succederent, insigniendus
 esset.

7. De Maria, ut Lachanæ nupsit.

Studebat autem imperator ante omnia capere
 Mariam, ne illa spatium liberum sibi consulendi
 nacta res suas bene constitueret obicemque impe-
 netrabilem opponeret consiliis et spebus imperato-
 ris. Ergo is festinabat alios subinde atque alios
 contra ipsam mittere, non tam hostiliter illic gras-
 saturos aut vastaturos regionem, quam blande
 pellecturos Bulgaros ut Mariam dederet et gene-
 rum filiamque imperatoris in regnum loco ejus
 acciperent. Hæc Maria intelligens redactas in ar-

ἡρήμου τὴν χώραν καὶ προσεκτᾶτο τὰ περίε προσβάλλων μόνον, ἐκέϊθεν δ' αἱ δυνάμεις τοῦ βασιλέως ἐπιούσα: πλείους δὲλαι ἦσαν τὸ μὲν ταπεινὸν καὶ ὄσον ἐκτός ζημιούντας, τὸ δὲ ἐντός καὶ περιφανές ἐκ παντός τρόπου ὑποποιούμενοι. Ὅθεν καὶ περὶ ἐαυτῆ τε καὶ τῶ παιδὶ τετραμανουση δειναὶ φροντίδες ἐτάραττον τὴν ψυχὴν, καὶ πρὸς ἀμφοτέρα μέρη μὴ σθένουσα ἴστασθαι θιτέρον ἐξημεροῦν ἔγνω, πλὴν ὄσον καὶ ταύτην ἀπόνασθαι: τῶν καθ' ἡμέρωσιν πραχθέντων τὰ μείζω. Τὸ μὲν οὖν πρὸς βασιλέα κλίνειν τῶν εἰκότων μὲν ἔκρινε, καὶ ἄλλως εὐπρεπὲς ἐαυτῆ σωζούση μὲν τὰ τῆς σωφροσύνης καὶ τὰ πρὸς τὸν ἀποιχόμενον δίκαια (δίκαια δὲ πάντως μὴ συνοικεῖν τῶ σφαγαί.) ζητούσι, δὲ παρ' ἐκείνου σώζεσθαι παρ' οὐ δὲ καὶ τὴν τιμὴν ἐκτίησαστο. Διὰ ταῦτα γοῦν τὸ πρὸς βασιλέα πέμπειν καὶ ἐκετεύειν τῶν δικαίων ἔκρινε. Ὅσον δὲ τὸ καθ' αὐτὴν συνοῖσον καθ' ὃ ἦν βουλομένη, καὶ λίαν ἀπῆδον ἐγίνωσκεν· αὐτῆ μὲν γὰρ τὴν τιμὴν κατοχυροῦν αὐτῆ τε καὶ παιδὶ Μιχαὴλ διὰ σπουδῆς εἶναι, βασιλέα δὲ μηδ' ἂν ἐν ὑπνοῖς θελήσει ἀφίντα τοὺς παιδας, οὓς δὲ καὶ ἤρξατο καθιστῆν, ἐκείνοις περιποιεῖν τὴν ἀρχὴν. Οὕτω μὲν

tum res suas sentiebat, duobus in se unam hinc atque inde ingruentibus malis. Hinc enim nuper exorta pestis Lachanas victricibus instans copiis regionem desolabat, quocumque intenderat cuncta statim adventu primo capiens, et sic plerorumque circa Ternobum locorum jam dominus effectus. Ex altera vero parte copiae ab imperatore plures supervenientes incresebant, quarum ducibus id apparebat esse propositum, ut extra urbem quiddam infirmum et expositum injuriæ jacebat depraedarentur agentes ferentesque, intra ipsam porro civitatem præcipuos quosque procerum promissis ad defectionem 442 delinrent. Quare illi pro se ac filio sollicitè trepidæ curæ acres animum turbabant. Ac cum ambobus simul hostibus obsistere nequiret, placare si poseet alterum decrevit. In quo festinandum judicabat, ne sibi, dum hæc parat, ab altero interim duorum vehementer utrinque instantium irreparabiliter oppressæ serum deinde talia moliendi consilium et conatus irritus evaderet. In hac illi deliberatione dubium non erat quin ipsam officium et pudor ad imperatorem potius traheret. Quo enim decentius, quo honestius quam ad avunculum neptis, ad amicum viri defuncti vidua confugeret? Potius utique (cum alterum vitari non posset) quam interfectori mariti se dederet, et cum summa injuria defuncti conjugis torum ejus prostitueret subsessori a recenti adhuc illius cæde oruore mananti. Prius igitur, ut par fuit, eo propendit, ut ab illo salutem quaereret a quo dignitatem acceperat, et ad imperatorem, per quem se meminerat in regnum Bulgariae provectam, legatos supplices mittere rectum et conveniens putavit. Sed æquitati honestatique acris adversaria in contrarium incumbens oblectabatur utilitas, alio avertens deditam spebus avaris et

οὖν τῶν ἀπὸ βασιλέως καὶ μᾶλλον ἐκείνου ἐπιούσας, τὸ δὲ πρὸς τὸν βάρβαρον πέμπειν καὶ ἐκείνου σπειδομένην καθ' αὐτὴν διατελεῖν τοῦ ἔθνους ἄρξασαν, οὐτ' ἔχειν λόγον τὴν ἀξίωσιν ἔκρινε· τὸν τῆς ἀρχῆς ταύτης ἀντιποιούμενον σπίνδεσθαι πρὸς τὴν κατέχουσαν ταύτην ἀδύνατον. Καὶ τὰ ἀπὸ βασιλέως συνοῖσον φροντίζειν ἔποιε· μὴδὲ γὰρ ἡρεμῆ βουλή ἀπαξ ὑπὲρ παιδῶν περὶ τῆς ἀρχῆς ἀξίωμα διαφέρεισθαι. Ἐγνω τοίνυν περιδεῖν μὲν τὰ τοῦ ἀποχόμενου δίκαια, περιδεῖν δὲ καὶ ἀνθρώπων νέμειν εἰ τοιαύτη τις οὔσα τοιοῦτον ἐαυτῆν ἔδειξεν, τὰ μόνον δὲ τὸ δοκοῦν συνοῖσον αὐτῆ τε καὶ παιδὶ ἐπέδειξεν. Τὸ δ' ἦν, ὡς ἐδόκει, ὄλην ἐαυτῆν ἐκείνου σφοδρῆ, καὶ ὑπανοῖξαι θύρας αὐτῶ βασιλέως πρὸς ὄληως, αὐτῶ τε συνεῖναι καὶ συνοικεῖν ὡς περὶ δίσποινα. Ταῦτα διανοησαμένη αὐτίκα πέμπειν γὰρ ἡρεμῆ εἶων αἱ τοῦ βασιλέως ἀποστολαὶ διασαφῆσοντας τῶ βαρβάρῳ τὰ τῆς βουλῆς ἀξιώσεως. Καὶ ὁ ἀκούσας πρῶτον μὲν καθυπερβύνητο δῆθεν καὶ τοῖς ἀπεσταλμένοις ἀπειρημένους διαθρυπτόμενος οἶον, εἰ ἀρχὴν ὄσον οὐκ ἔπεισεν αὐτῶ σπάθῃ καὶ δυνάμει [P. 303] κρείττονι ἐκείνη

questuosis rationibus defixam mentem mulieris mordicus sua tenentis, et nihil non agere ac precisci certæ pro statu ac regno sibi filioque sperendis. Ab hoc autem proposito perquam abhorrens consilium erat confugiendi ad imperatorem, cujus menti nullam, ne per somnium quidem, reversaturam unquam cogitationem apparebat. Cuius Bulgariæ Mariæ Michaelique puero servati quippe quod regnum jam spe avara propriis persare addicereque filiis cœperat, in id irrevocabili incumbens; ut genero illud filiaque subjiceret. Quare id quidem miseræ perfrugium præclusit. Spero inde impetrandi quod emptum quæ pretio volebat. Inde autem repulsa quo se vertentem a Lachana per legatos poscere ut secum inquam Bulgariae regina iis conditionibus pacis 443 vellet, quæ integram illi et Michaeli partem certamque relinquerent possessionem principatus, petitio erat tam a spe omni consecutionis procul remota, ut nec proponi dignam Maria ipsa judicaret: quando enim aut quibus in id illecto pactis fretus numero, ferox successibus barbarum regnum quod palam affectaret, cujus partem jam teneret, proprium in solidum iis cederet quibus id summa contentione tum cum maxime conquire conabatur? Unum ergo restabat, tam quidem et probrosum, sed nihil non pro regno precisci paratæ necessarium, vale honori ac fama dicto sprete juribus regis viduitatis, maculata nobilitate imperatorii sanguinis, prostituere se subulvilique ac cruento latrone simul in civitatem simul in totum admittendo pudoris et existimationis quantovis damno ambitioni litare. Tanti ergo arbitrata, ut regina ipsa, ut mater designati Bulgariae regis dici pergeret, Lachanae uxor es vocarique, cupide ac raptim (nam ab imperato-

νοι χαρίζεσθαι. Ὅμως καὶ τὰ τοῦ λέχους προσέτετο, πο-
νηρῶς ἄγαν καὶ βαθείως, οὐχ ὡς τις ἂν εἴποι φιλογύνης
καὶ τῆς γυναικωνίτιδος ἐραστῆς· τὸ γὰρ μαλάττειν τὰ
ῥήθη τῶν δεξομένων καὶ λίαν ὡς καταφρονησόντων
αὐτίκα διεφυλάττετο, ἄλλως δὲ κατ' εἰρήνην καὶ τοῦ
μὴ χέσθαι· ἐμφυλίους πολέμοις αἵματα κατεδέχετο,
ὡς χάριν διδοῦς, οὐ λαμβάνων. Ὅρκων οὖν γενομέ-
νων καὶ συνθηκῶν ἐξ ἑκατέρων ὑπανοίγνυσι τε αὐτῶ
τὰς πύλας, καὶ ἐντὸς δεξαμένη τελεῖ ἑκυτῆ σὺν
ἐκείνῃ τοὺς γάμους, καὶ τὰς ταινιώσεις τῆς βασι-
λείας καὶ αἰθῆς σύναμα δέχονται, καὶ γε παρασκευά-
ζει τῷ βασιλεῖ ἀντίπαλον, ὡς ᾤετο, ἱκανόν. Τοῦτο
συμβάν τε καὶ ἀκουσθὲν τὸν βασιλέα αὐτάρκως καὶ
ὡς ἐνῆν διετάραξεν, ὑπεκρίνετό τε κάκεινος μὴ ἀθυ-
μεῖν σφαλλόμενος τῶν ἐλπίδων, ἀλλὰ στυγεῖν τῷ
παρ' ἀξίαν ἐκείνης πταίσματι, ὥστε καὶ τὸ γένος
καταίχῃναι καὶ τὴν ἀρχὴν προσπολλύναι τῷ μη-
δενὸς ἀξίῃ κανεγχερίσασαν· μηδὲ γὰρ ἀνθέξειν

A ἄλλως καὶ ὑποσχεῖν ἐκείνον ἐπιβρίσασαν ἐκ Τοχάρων
δύμαμιν ἦν εἰκὸς ἐπεισπίπτειν, ἅμα μὲν ὡς ἐχθρὸν
προφανῆ, ἅμα δὲ καὶ παρὰ τῶν οἰκείων καταφρο-
νούμενον. Ταῦτα λέγων οὐκ ἀνείη καὶ αἰθῆς πέμπων
τε δυνάμεις ἀγωνιουμένας καὶ τὰ πρὸς καταβολὴν
Μαρίας κατασκευαζόμενος. Ὁ τοίνυν Λαχανᾶς πρὸς
τὰς τῆς γυναικὸς θρύψεις καὶ ἀπηχθετο καὶ βαρβα-
ρικῶς ἤθελε διαζῆν, τοὺς ἀμφ' αὐτὸν καὶ λίαν ὑπο-
ποιούμενος· ἔγνω γὰρ ἀμφοτέρωθεν ἐξαρτουμένους
πολέμους καὶ τὰς βλακείας μηδὲν οἶας τε οὔσας
κατευνάζειν τοὺς ἐκ τῶν πολέμων κινδύνους, ὥστε
καὶ πολλαίς πρὸς ἐκείνην διαφιλονεικούντα ἐντε-
νειν πλιγᾶς. Αὐτὸς δὲ κρείττω πάσης ἀσχολίας τὰ
κύκλῳ συνανιστάμενα κρίνων ὑποποιεῖτό τε τοὺς
ἄρχοντας τῶν Βουλγάρων, καὶ πρὸς πολέμους ἤτοι-
μάζετο τοὺς κατ' ἄμφω, Οὐδὲ γὰρ ἦν οὔτε Τοχάροις
διὰ τὰ πραχθέντα σπένδεσθαι οὔτε τοὺς τοῦ βασιλέως
ὀπωσοῦν ἀναρτῆν. Διὰ τοῦτο καθ' ὅσον ἴσχυεν ἀντι-

metus cunctari non sinebat) mittit ad Barbarum
qui suas illi nuptias cum dotali offerrent regno.
Ad ea ille primum aspernabundo similis talis in-
terpretes fœderis superciliose repellebat, cavillans
ridicule offerri quod majori ex parte jam teneret,
gratiæque imputari reginæ quæsitum jam sibi
armis victoriisque principatum. Tamen ne durus
nimis ferusque videratur, nuptias talis fœminæ
admisit, astute id ipsum tamen, quasi alienæ indul-
gendo voluntati, non propriæ obsequendo libidini,
annuens, in quo erat profundior ejus quædam quam
ab homine sic nato sperares prudentia. Vitandam
enim recte putavit contemptum ipsi parituram
apud suos opinionem uxorii et in voluptates ex
bellica ferocia emolliri facilis viri. Quin et huma-
nitatis famam aucupans moveri præ se tulit mise-
ratione fundendi civilis, si qua cœperat tenderet,
sanguinis. Ad extremum ea verborum voltusque
gravitate qua non accipere ipsum quidquam gratiæ
sed beneficii loco tribuere se significaret, quæ
offerebantur accepit. Scribuntur mox conventiones,
444 pacta jurejurando utrinque dato muniuntur.
Nec Maria moram fecit aperiendarum Lachanæ
portarum Ternobi, seque ipsi nuptiis jungendi.
Coronationis inde novorum conjugum cæremonia
splendide celebratur, acclamata denuo regina
Bulgaris Maria novo titulo uxoris Lachanæ regis.
Sic illa se comparasse gravem adversarium impe-
ratori avunculo putabat. Quo non parvam ei revera
nec parum molestam adjecit curam. Quanquam
ille quidem audita repente rei fama, dissimula-
tione se solita involvens, diligenter cavuit ne
causam coloris, quo intime urebatur, verio-
rem præcipuamque proderet, quod nimirum excidisse
se votis et interversas sibi spes proxime jam ad
exitum perductas cerneret. Ostentavit autem plau-
sibiliores alias de facto isto dolendi rationes, infamiam
videlicet quam illa infelix istis esset flagitiis
promerita maximam, generi ac familiæ probrum
fœdissimum inurens. Simul autem cum honore

dignitatem ac nomen regium perditum ivisset; quo
ipso mox privanda, sensura esset inutiliter se
peccasse, dum id scelus spe tuto regnandi conscii-
verit. Nam regnum quod homini nulla re nisi
mala digno turpissime tradidisset, ipsi mox extor-
quendum a Tocharis, quorum potentis irruptionem
in Bulgariam parantium nihil posset Lachanas
opponere quod par resistendo foret. Tocharos
autem, ut movere quamprimum in Lachanam non
omitterent, duæ causæ incitabant: etenim quod
eos prior ille lacessiviss. eorum copias cædens,
C ulciscendi hostem apertum necessitate ad eam ex-
peditorem impellebantur; et rei ad id audendum
facilitate incitabantur, quod Lachanam esse scirent
hominem nihili, exosum et spretum etiam suis
Bulgaris. Talia passim apud familiares imperator
disserens, non cessabat interim alias super alias in
Bulgariam copias mittere, omnemque ad movere ma-
chinam ad dejiciendam eo regno Mariam. At Lachanas
cito pertæsus regii luxus et deliciarum uxoris, iis
cum stomacho rejectis, immundam illautamque
barbarici ritus, cui dudum insueverat, vitæ ferinæ
445 rationem usurpabat, hoc ipsum videlicet æs-
timans utile demerendis sibi familiarium suorum
affectibus et studiis, quorum alendæ augendæque
in sese benevolentis cuncta quæ ad id conferre
viderentur sedulo adhibebat. Satis enim intelligen-
D bat quantam indigeret eorum opera, utique cum
sibi duplici ex parte diversa et magna imminere
bella cerneret. Qua ipsa ex causa muliebrem victus
cultusque mollitiem exercitam oblatamque ab uxore
contumaciter adeo reprobabat, noxiam criminans
et enervandæ tunc maxime necessariæ bellicæ vir-
tuti accomodatam, ut eo nomine Mariam non solum
plerumque increparet verbis, sed verberibus etiam
ac plagis miseram contunderet, intentus interea
sane, prout res poscebat, sollicitè cunctis per cir-
cuitum parandis ad excipiendos ingruentium utrin-
que impetus hostium. Quam ad rem arte qua pote-
rat maxima delinire ac conciliare sibi satagebat

παρετάττετο τὸ μὲν ἑκὼν, τὸ δ' ἄκων. Ἀρχὴν γὰρ λαβὼν ἦν οὐκ ἤλπιζεν, ἔσπευδε μὴ μόνον ἔχειν, ἀλλὰ καὶ συνιστῆν. Ἐπιτιθεμένων δ' ἄλλως καὶ τῶν ἔξωθεν ὁπημέραι καὶ ἄκων καταγαγκάζετο μάχεσθαι· ἦδει γὰρ καὶ βάρβαρος ὢν πολεμήσοντα ἐξ ἀνάγκης τὸν μὴ θέλοντα πολεμεῖν. Διὰ ταῦτα γοῦν τὰ κατ' ἐκείνου εὐώδει παραβολώτερον συμπλεκόμενα. Οὔτε γὰρ οἱ ἀνθιστάμενοι ἔργον [P. 304] ὀρμαῖς ἀτακτούσαις ἀντισχεῖν, καὶ τὸ δευτονοῦν κατωφρώδει τὴν ἀπέντευξιν ὡς μὴ καλῶς χρησομένου τοῦ περιγεγονότος. Τὸ γὰρ εἰς χεῖρας γενέσθαι τῷ Δαχαγῆ ἴσα καὶ θάνατος ἦν ἀπηνείας ἔνεκα τῆς ἐσχάτης· βαρβαρα γὰρ ἦθη τὰ ἐκ τύχης ἔλεινὰ μαλάσσειν οὐκ οἶδεν. Ὅθεν καὶ πολλὰς ταῖς τόλμας περιγενομένοι παρατυκὰ τῷ τῶν δεινῶν ἰλιπισμῷ, εἰ ἀλφεν, συστελλόμενοι ἀπηγεύκτουσαν. Πολλὰς μὲν οὖν ταῖς ἀμφὶ τὸν Ἀσάν δυνάμεις περισοιχίζετο· πλὴν οἱ ἐκείθεν ἐντοτε καὶ ἄκοντες ἀλίσκόμενοι ἐν καλοῖς ἦσαν διὰ τὸ προσπίπτειν αὐτίκα, ὡς δῆθεν τυράννου μὲν ἀπαλλαγέν-

τες, βασιλεῖ δὲ προσγινόμενοι. Τοῖς δ' ἐντοτε ἐπιγενομένοις ἐκεῖ οὐκ ἦν ὀκνηθηῖναι τὸ σῶζον, ἀλλ' ἰχθροὶ ἐκολάζοντο.

γ'. Ὅπως Μαρία μὲν παρεδόθη βασιλεῖ, Ἀσάν.

[P. 305] Ἐτριβόντο μὲν οὖν ἐντοτε τὰ πρὸ τα, ἄλλην δ' ἀπαλλαγὴν τῶν κακῶν οὐκ ἦν ἐπιβλεῖν εἰ μὴ τοῦ βαρβάρου ἀπαλλαγῆν. Ἦς καὶ ἡ τύχης ἔξελθόντος ἐπιστάσης (τὸ γὰρ καλίμβολον εἰς τύχης ὅσον οὐπω οὐκ ἦν ἐκφυγεῖν ἐκείνων, καὶ πῶς ἄλλως ἔξελθόντος ἐπιστάσης) ὅθεν καὶ Τοχαρὶς ἠττημένος ἠγγέλλετο ταῖς ἐκείθεν φήμας ἐπιπύκτουσας. Τερνοβίταις καιρὸς ὤρμημένοις πάλαι κατὰ Μαρίαν καὶ ἄμα παιδί προδιδόναι ταύτην ἔγνωσαν ἐπὶ τῷ βασιλεῶς, τὸν Ἀσάν δὲ δεσπότην εἰδόμενον καὶ ἐκ παλαιοῦ προσήκει οἱ τὰ Βουλγάρων πρὸς τὸν Ἰσταν. Ἡ μὲν οὖν Μαρία ἔμφορος οὖσα τῷ ἀπὸ τοῦ βαρβάρου κινήματι, ἄμα παιδί Μιχαήλ πρὸς βασιλέα (ἐπεδήμει γὰρ τῇ Ἀδριανῷ τὸ δεύτερον) ἔπι-

primores principes Bulgarorum, ut eorum ad bellum, quod utrinque atrox expectabat, fida strenuaque uti opera posset. Non enim ei supererat spes salutis aliunde ulla quam ex vi aperta, cum esset manifestum neque cum Tocharis, quos implacabiliter irritatos magnis a se accepit cladibus sciret, neque cum imperatore, quem domesticæ rationes ad irrevocabiliter urgendam generi filiiæque in Bulgariæ regnum evectioem compellebant, tractationem iniri ullam aut vel tentari conventiones fœderis posse. Quocirca quantum valebat maxime ad fortiter resistendum se parabat, vellet nollet eo illum adigente necessitate tuendi regni; quod cum capessere ausus esset, non modo tenere, illud sed etiam sibi firmare atque asserere contendebat. Cum autem assidue modo hac modo illac hostes irumpèrent, Lachanas raptim ad omnia occurrens præliari ferme quotidie cogebatur. Id ipsumque alacritate agebat, quippe quantumvis homo barbarus, satis iudicii habebat ad intelligendum quod est verissimum, pugnaturum eum cum non volet qui non pugnat cum potest. Ac propter istam impigram audaciam ad quævis ultro pericula occurrendi favebat ei plerumque fortuna belli, vehementibus, licet inordinatis, ruenti incursibus; quos sæpe, ineluctabiles experti milites nostri, parum jam fidebant disciplinæ atque ordini quem observare in acie didicerant, ac passim horrebant cum eo congredi, præsertim quod exempla crudelitatis quæ homo ferus et immanis in bello captis edere solebat, late vulgata refrigerarent impetus missorum contra eum militum nostrorum, 446 inde morte pejus horrentium manus cum tali hoste conserere, quem nulla calamitatum humanarum misericordia molliret ad sublevandam indulgentia vel minima eorum sortem, quos in ejus potestatem Mars varius infelici casu redegisset. Huic certe causæ imputabatur, quod majori sæpe commissi potentia Lachanam non vincerent, quia nimirum

totis suis viribus non uterentur, et horrore cavitalis nimio constrikti retardarentur a coniecto quantum possent. In hoc tum nodo hærebatur lum. cito alioqui inhiendum. Nam et plurimæ florentissimæ undecunque conclusum Lachanas Asanis copiæ tenebant; nec tamen debellatum metu percussis Romanis militibus ob nimium eorum sam conditionem utrinque captivorum. Nempe a nostris bello capiebantur, felices dupliciter tum quod sævitie diri tyranni, cui servierant tracti essent, tum quod in lenem atque humanam transissent potestatem clementis principis: trario qui a Lachanæ militibus abducebantur tum habebant nullam superesse salutis spem: statim, ut hostes, inexorabili feritate trucidabantur.

8. *Ut Maria quidem tradita imperatori, Asan intra Ternobum admissus fuerit.*

Extracti per has moras in longius æquo bello Bulgari non aliunde a prudentioribus expectabatur quam a clade Lachanæ; qualem brevissimam aliquam verisimilissimam spes esse, quod is frequentissime periculosissimeque dimicaret, nec semper superaturum appareret propter solitam inconstantiam sortis, præsertim cum in flatus successibus multa temere inconsulteque susciperet. Id non falso provisum haud multo post constitit, fama vera vulgata victi a Tocharis prælio Lachanæ. Quo nuntio exiit Ternobum ad captandam dudum optatam occasionem executionis, cervicibus fœdæ tyrannis Mariæque ultionem in quam antiquis odiis flagrabant, dedere ipsæ decreverunt una 447 cum filio duobus exoritur imperatoris, Asanemque in dominum recipere, cuius vetus competeat ex genere ad successionem regnum Bulgarorum. Maria igitur uterum generi ex barbaro Lachana, simul cum Michaelis per deducta ad imperatorem Adrianopolim est (inea enim urbem imperator secundo advenerat), u-

καὶ φυλακῆς ταῖς προσηκούσαις ἐδίδοτο· Ἀσάν δὲ **A**
καὶ σὺν Εἰρήνῃ, οὐχ ἄμα, ἀλλὰ μετὰ τὸν Ἀσάν
ἐκείνη, βασιλέως πρὸς πόλιν ἐλθόντος ἀνίδην ἐπέ-
βαινον Τερνόβου καὶ βασιλεῖς ἐφημίζοντο. Ἦν δ' ἐν
τοῖς μάλιστα τῶν προύχοντων καὶ Τερτερῆς, ᾧ δὴ
καὶ μεγάλως τὸ Βουλγαρικὸν προσεῖχε καὶ παρ' ἐκεί-
νοις ἐμεγαλλίζετο. Τοῦτον ἐβούλετο μὲν βασιλεὺς τῷ
Ἀσάν κατὰ γένος συνεῖρειν καὶ τιμᾶν ἀξιώμασι· τὸ
γὰρ ὑφ' ἑαυτὸν ἀπ' ἐκείνου πρὸς βασιλείαν πολὺ ἦν,
ἐπεὶ καὶ στρατηγῶν δῆλος ἦν τοῦ μεζονος ἐπιέμε-
νος. Ἐμποδῶν δ' ἦν τοῖς βουλευομένοις ἡ σύζυγος·
τὸ γὰρ ταύτην ἔχοντα λιμᾶσθαι μὴδὲν τῷ Ἀσάν
κατὰ γένος συνάπτουτα λαμβάνοντος μᾶλλον ἦν πρὸς
τὴν τῶν ὑπονοουμένων ἀναψιν πλείστον ὅσον ἐμπό-
ρευμα. Διὰ τοῦτο καὶ Δεσπότην προτείνει ποιεῖν, εἰ
τῆς γυναικὸς ἀποστάς τῇ τοῦ Ἀσάν ἀυταδέλφῃ εἰς **B**
γάμον συνάπτουτο. Γέγονε ταῦτα, καὶ ἡ μὲν τοῦ Τερ-
τερῆ σύζυγος ἀχθεῖσα πρὸς βασιλέα τῇ κατὰ Νίκαιαν
ἐδίδοτο φυλακῇ σὺν υἱῷ Ὁσφεντισθλάβῳ, ἡ δὲ τοῦ
Ἀσάν ἀυταδέλφῃ τῷ Τερτερῆ συνηρμύζετο καὶ τῷ τῆς
δεσποτείας ἀξιωματι ἐστεμνύοντο.

θ'. Ὅπως Ἀσάν ἐκ Τερνόβου ἀπεχώρησεν.
[P. 306] Εἶχεν οὖν ἐνταῦθεν τῷ δοκεῖν τὰ μεγάλα
πρὸς συνεργίαν ὁ Ἀσάν, καὶ χρόνος ὀλίγος αὐτῷ
παρεμέτρει τὴν τῶν Βουλγάρων ἀρχήν. Ἐπεὶ δὲ
ταχέως παρακεκίνητο (πρὸς γὰρ ἀπιστίαν τὸ Βουλ-
γαρικὸν ἔτοιμον, καὶ αὔραις ἔστι πιστεύειν ἀνέμων
μᾶλλον ἢ σφῶν εὐνοίαις), καὶ τὰ τῆς ἀποστασίας
δῆλον ἦσαν ἐκ πολλῶν ὠδίνοντες, ἀνεζωπύρει δὲ τού-
τοις τὰς γνώμας καὶ Τερτερῆς κρυφθδὸν βασιλειῶν
ἤδη, καὶ τᾶλλα φανερὸς ὢν εἰς τὴν ὑποψίαν μόνῃ τῷ
πρὸς τὸν Ἀσάν κῆδει συνεκαλύπτετο, ὡς μὴ προδώ-
σων δῆθεν ᾧ κατὰ γένος συνήπτετο, συνιδῶν τὴν παρα-
κίνησιν ὁ Ἀσάν, καὶ δεῖσας μὴ προλαβόντες ἐκρή-
ξοιεν τὸ δεινὸν καὶ οὐ φευκτὰ ἔσοιτό οἱ τὰ τοῦ κινδύ-
νου, τὴν φυγὴν εὐσχημόνως ποιεῖσθαι προϋνοεῖ καὶ
μετὰ κέρδους. Ὁ δὲ καὶ ἐνεχώρει κερδαίνειν· τὰ
γὰρ τῆς βασιλείας τῶν Βουλγάρων πράγματα, ἃ δὴ
καὶ κάλλιστ' εἶχον ἐκ Ῥωμαίων λαβόντες ἡττημένων
τὸ πάλαι στρατηγούστος τοῦ βασιλέως Ἰσαακίου, καὶ
γ' ἐνέκειντο τεθησαυρισμένα κατ' αὐχῆμα μᾶλλον ἢ
κατὰ χρεῖαν, ταῦτα δὴ καὶ ὅσον ἦν ἄλλο φόρτος

custodiæ convenienti commissæ est. Asan vero non
tunc simul cum Irene (illa enim post Asanem eo
venit, imperatore jam Constantinopolim reverso)
magna celebritate inveci sunt Ternobum et reges
acclamati. Erat porro inter proceres dignitate in
Bulgaria præstante quidam Terteres, maximæ
apud eam gentem existimationis et gratiæ vir,
summisque ab iis efferri et honoribus et laudibus
solitus. Hunc imperator voluit Asani affinitatis
necessitudine jungere et dignitatibus honorare, **C**
præversurum se ratus hoc pacto periculum insi-
diarum imminens novo regi ab homine quem po-
tens facto suorum clam ad regnum promovebat,
et ipsum bellicæ peritiæ fama inclytum, quique ita
militares gessisset præfecturas, ut plus quidpiam
privato fastigio spectare a penitus intuentibus es-
set ammadversus. Cæterum huic imperatoris stu-
dio incommode obstabat uxor quam tum habebat
Terteres; cui si in eo primo conjugio perstanti
honores et beneficia imperator congereret, nihil
Asanem juvaret, sed potius ejus periculum augeret
potentia ejusæmuli novis opum accessionibus cor-
roboranda, et quasi accumulando novo fomite,
quo facilius exardesceret incensium formidatum.
Igitur proponendum Terteri curavit imperator se **D**
despotam eum creaturum, si repudiata, quam ha-
beret, conjugæ vellet in novam sponsam accipere
sororem Asanis. Facta hæc sunt, cito assentiente
Tertere, cujus conjux prior cum filio, Osphentis-
thlabo, dicto, ad imperatorem **448** ducta hujus
jussu custodiæ mandata apud Nicæam est. Asanis
vero germena Terteri, nupsit, et novi sponsi titulo
despotarum cobonestati sunt.

9. Ut Asan Ternobo recesserit.

Hæc Terteris affinitas magnam Asani facultatem
obtinendi secure quod capessere cœperat regni at-

εὐκόμιστος, ἐν ἀφανεί περισχόντες σάκκοις καὶ τῆς πόλεως ἐκβαλόντες νυκτὸς, αὐτοὶ τοὺς εἰς ἀνεσίην καὶ τρυφὴν τῶν ἐξω που τῆς πόλεως ἐξιδόντας σχηματισμένοι ἀνὰ κράτος εὐθὺ τῆς μεγαλοπόλεως ἔφρουρον. Καὶ πρῶτον εἰς Μεσεμβρεῖαν ὑπὸ βασιλικῆ κόμπῃ καὶ τρυφῇ φθάσαντες, ὡς μὴ φωραθεῖεν φεύγοντες, οὕτω θαλάσῃ χρωῶνται καὶ πλῆθὸς πρὸς τὴν πόλιν. Καὶ δὴ καταθέντας τῇ κατὰ τὸν Ἀνάπλου τοῦ ἀρχιστρατήγου μονῇ ἐφ' ἡμέραις ὁ κρατῶν οὐκ ἐδέχτο, ἐν ὀργῇ παντοίῃ τὴν ἀποφυγὴν ποιοῦμενος, καὶ τὸ πᾶν δειλίᾳ καὶ κακανδρίᾳ ἐκείνων κρίνων, πολλῶν πόνων καὶ ἐξόδων ἀπώλειαν ἐν βραχεῖ. Ὡς δ' οὐκ ἦν τὸ γεγονός ἀναλύεσθαι, ἐκείνοις μὲν ἐκχωρεῖται τὴν πόλιν εἰσελθόντας τῷ βασιλεῖ ἐμφανίζεσθαι, [P. 307] ὁ δὲ γε Τερτερῆς ἐρήμης βασιλείας, θελόντων καὶ τῶν Βουλγάρων, ἐπιλαμβάνεται. Καὶ ἐν ὀλίγῃ ἅμ' ἤκοῦτο βασιλείας ἐπιβαίνων, καὶ ἅμα ταινιούμενος κατὰ βασιλείας ἐγκρατῆς τῶν Βουλγάρων ἦν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον, τὰ δ' ἐντεῦθεν ἐσαυθῆς ἐροῦμεν.

ι'. Ὅπως κατηγορία κατασκευάσθησαν κατὰ τοῦ πατριάρχου Βέκκου.

Ἦδη δὲ χρόνων παρφηχρότων τεττάρων Ἰωάννη

tinopolim versus iter arripuit. Ac Mesembream quidem usque regia pompa luxuque speciem securitatis ostentarunt: quæ simulatio necessaria erat ne fuga deprehensa sisterentur. Cæterum ibi nave conscensa mari Byzantium feruntur. Exceptos illic primo excensu sancti Archangeli Michaelis monasterio prope portum sito imperator aliquot diebus admissione exclusit, iratus ipsis vehementer ob fugam quam iudicabat intempestivam; totumque id consilium vanæ ignavæque formidini ascribebat, qua fructus laborum expeditionumque multarum uno momento inconsultæ levitatis jacturam irreparabilem querebatur factam. Denique tamen, cum quod factum quomodocunque fuerat infectum fieri nequirit, permisit iis ingressis civitatem sibi se sistere. Interim Terteres vacuum Asanis fuga regni thronum, magna Bulgarorum voluntate, palam occupavit, unoque nuntio auditus est et occupasse regnum et solemnî ritu coronatus sicque in plena et certa constitutus possessione Bulgarici principatus. Hæc tunc in hunc modum se habuerunt. Quæ secuta sunt, in tempore reddemus.

10. *Ut accusationes adornatæ sint contra patriarcham Veccum.*

Jam autem evolutis annis quatuor ex quo Joannes patriarchatus honor; præcellebat, mense Februario septimæ indictionis, graves in eum accusationes a quibusdam e clero conflantur, mendaces illæ quidem ac plane inanes, non tamen ejusmodi quas ægre imperator admitteret. Studebat enim ille vel maxime nancisci modum hebetandi aciem nimii, 450 que dudum offendebar, zeli patriarchæ. Pupugerant autem eum et exasperaverant non parum illa quæ nuper ausus in ipsum agere ac coram loqui libere atque

τὰ τῆς πατριαρχίας διαφέροντι, κατὰ μῆνα ἰαννουαρίου τῆς ἐβδόμης Ἰνδικτιῶνος δειναὶ κατηγορίαι παρὰ τινων τοῦ κλήρου συββάπτονται, φερόμεναι καὶ διακενῆς τὸ παράπαν, οὐ μὴν δὲ καὶ ἐσθλῶν τῶν κρατοῦντι δέχεσθαι. Ἦν γὰρ ἐκείνῃ διὰ τὴν πλείστης ὑποχαλῶν τὸν τόνον τοῦ ζήλου τῆς ἀρχῆς, καὶ μᾶλλον τὰ οἱ κραχθέντα ἐξ ἑσθλῶν ἔχοντα, περὶ ὧν ἀνωτέρω ἐβρέθη. Ταῦτα γὰρ ἄλλ' ἄττα πλείστα ἐπισυμβαίνοντα ἀντίπερὶ τῆς βασιλείως ὀργῆν, οὐ μὴν δ' εἶχεν ὅπως τῆς ἐπίσχεσθαι τὸν ἀνδρα καὶ ἄλλως ὀρμηθῆσαν ὄντα καὶ μουργόν, πλὴν οὐ τὰ καθ' αὐτὸν (τούτων γὰρ ἀπεριμερ(μνω)ς εἶχεν), ἀλλὰ τὰ καθ' ἑαυτοῦ σπονδῶν. Ζητοῦντι γοῦν τρόπον καθ' ὃν ὑποκλήθῃοντα, χρήσιμ' ἦσαν τὰ κατηγορημένα, ὡς ἀληθῆ δοκοῦντα οὐδ' εὐπαράδεκτα. Ῥοπήν τε πορνεῖαν καὶ Πηλεὺς ὄφλην ἂν ἦ ἐκεῖνος, καὶ δὲ ἐγκλημ' ἂν ἀπηνέγκατο καὶ ὁ ἐπ' αὐτῷ ἀδωρότατος Ἀριστείδης μᾶλλον ἢ ἐκείνῳ προσήπτετο. Τὸ δὲ εἰς βασιλεῖα ὡς καταρῶνθεν τὴν συκοφαντίαν προέσχετο ἀκούομενον. Ἐπεὶ γὰρ πάλαι πρεσβεῶν εἰς βασιλεῖα ὑπὲρ τινος χρηζόντων ἑλέους πολλάκις μὲν κατὰ πᾶσαν τινε τὰ οἱ δοκοῦντα συνοίσαι, τοσαυτάκις ἂν

ardenter patriarcha fuerat, prout superius monstravimus. Ea, inquam, et alia, plurima ejus quæ subinde occurrerant, bilem haud dubie rant non patientissimo principi; cui tamen num non erat frenum aliud ullum quo impetum cohiberet, viri natura vehementis, et cum diendum ardua facilis, tum in urgendo vocabilis ardoris. Verum hæc in quorum tionem sic studio prodibat, haud erant eum ejus rationibus aut quæstu proprio implicandum enim supra vulgarem modum erat. Exardescebat autem in iis accuratius ad aliorum utilitates spectarent. Quærenti Augusto modum hujus quasi cujusdam exarmandi, utiles hæc sese crimitationes bant, quamlibet alioqui destitutæ veri nec dignæ quarum haberetur ratio. Nam indicitiæ verisimilius insimularetur Pelus quille: direptarum vero sacrarum rerum plausible crimen appingeretur Aristici, cujus erat in etiam oblati repudiandis donis abstinentia notissima. Male denique precatum Augusto Veccum qui dicebat, statim calumniæ convincebatur simplici narratione facti, unde occasio criminandi delator sumpserat. Id talefuit. Equando pro more suo Veccus adierat imperatorem cum supplice cui erat imploraturus misericordiam Augusti. Sæpe in conspectum producto illius, frustra sem ei propitiare principem studuit, toties ab eo stomacho rejectis quæ pro suscepto allegabat. Igitur longo tempore suas quisque parte stre agere perseverarunt, reus demissæ supplicandi, patriarcha patrocinandî ardenter urgendo, denique perator, procrastinandi ac differendæ sine fine

βάλλων οὐκ ἦνυτε τὸ παράπαν. Τριῶν οὖν ὁ μὲν A
[P. 308] ἐδέετο συνεχέστερον, ὁ δὲ προσέκειτο καρ-
τερώτερον, βασιλεὺς δὲ τρίτος ὑπερετίθετό τε καὶ ἀνε-
βάλλετο. Καὶ ὁ μὲν ἐδέετο προσαναφέρειν καὶ πάλ-
λιν, ὁ δὲ πείρα γνοὺς οὐκ ἀνύσων (ἤδει γὰρ καὶ
παροργίσων, εἰ αὐθις λέγοι), τὸ καθ' ἑαυτὸν οἶον
πρὸς τὸν ἰκέτην ἀπολογούμενος ὡς οὐ καταβράβυ-
μῆσας τῷ βασιλεῖ προτείνειν τὰ τούτου δίκαια, Θεὸν
παρεῖσθε τῆς σπουδῆς μάρτυρα καὶ, « Θεὸς ὁρᾷ τὰ
περὶ ὧν προβάλλῃ, » ἔλεγεν. Ὁ δ' ἐκείσε παρῶν συ-
κοφανήσας τὸν λόγον συμπλάττει τὸ ψεῦδος, ὡς
Θεὸν δῆθεν κατὰ βασιλέως ἐκλαλούμενου τοῦ ἱερέως
εἰς τὴν τῶν ἀδικουμένων ἐκδίκησιν. Τούτοις ὡσπερ-
εἰ τισιν ἰσχυροὶ κατασεισταις ὑποχαλῶν τὸν πύρ-
γον τῆς ἐκείνου ψυχῆς φῶντο. Ἦν δ' ἡ τὰς ὁμὰς
σφίσις ὑπανάπτων ὁ τῆς Γφέσον Ἰσαάκ, εἰς πα-
τέρω τεταγμένος τῷ βασιλεῖ, οὐδεμίαν δ' ἔχων αἰτίαν B
ἀπεχθείας τῷ πατριάρχῃ παρόσον τὸ τὰ δοκοῦντα
ἐμπράττειν αἰρεῖσθαι τῷ βασιλεῖ, ἢ γοῦν τοῦτο μό-
νον ἢ καὶ δεύτερον τὸ τὰ κατ' ἀνατολῆν πατριαρχικὰ
ὑφ' αὐτῷ θέλειν ποιῆσθαι, μηδὲν ἀξίων πλέον ἔχειν
τὸν πατριάρχην εἰς ἐνορίαν ἢ κατὰ μόντην Κωνσταν-
τινούπολιν περιοριζόμενα, τὰ δ' ἔξω ταύτης ὑπὸ

τοὺς ἐπισκόπους γίνεσθαι, ὧν δήπου καὶ αἱ ἐνορίαι
εἰσὶ. Ταῦτ' ἔσπευδε καὶ κατώρθου οὐκ ἄλλῃ τῷ μη-
χανήματι ἢ τῷ διιστῶν βασιλέως τὸν ἱερέα. ὁ δὲ
καὶ ἐποίει τοὺς κατηγοροῦντας δεχόμενος καὶ γε
κατὰ τὸ δυνατόν ὑποβάλλων.

ια'. Ὅπως βασιλικῆ νεαρὰ προβαίνει ἐπὶ τοῖς
σταυροπηγίοις.

[P. 309] Προβαίνει γὰρ νεαρὰ βασιλείος ἄλλ' ἄττα
πλεῖστα διοριζομένη καὶ τάττουσα, καὶ τὸ τὰ ὀπου-
δητοῦν πατριαρχικὰ, ὅσα ἐν χώραις καὶ μοναῖς,
ὑπὸ τοὺς ἐπισκόπους ὧν αἱ ἐνορίαι τελεῖν. Ἐγκλημα
γὰρ ἐφαίνετο καὶ παρὰ κανόνας τὸ ἐκ πλαιοῦ γινό-
μενον, ὑπερόριον κεκτῆσθαι τὸν Κωνσταντινουπό-
λεως δίκαιον, μηδὲ τοῦτ' εἰδότες τοῦ λέγοντος, ὡς
κολοῦει τῷ πατριάρχῃ τὸ οἰκουμεικὸν, ἐντὸς αὐτὸν
περιορίζων τῆς Κωνσταντινου, μηδ' ἐνορίαν ὅσα καὶ
τοῦ τυχόντος ἐπισκόπου προσνέμων. Ἄλλ' ὁ Ἰσαάκ
τότε τὸν καιρὸν τῆς ἀπεχθείας ἀρπάσας ὡς ἔρμαιον,
μεριεπολεῖ τοῖς ἐπισκόποις αὐτοῦ, ταυτὸν δὲ καὶ
ἐαυτῷ λέγειν, τὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως δίκαια,
τὸν μέντοι γε πατριάρχην οὐκ ἀνίει παρ' ὄλους δῖο
μῆνας ὁ βασιλεὺς ποτε μὲν εἰς κρίσεις ἐγκαθιστῶν,

tiæ. Quadam vice instabat vehementius apud
Veccum cliens, ut pro se iterum imperatorem
451 rogaret. Ille autem experientia jam gnarus
negationi dilationem obtendi, necnon intelligens,
si denuo de hoc compellaret imperatorem, in iram
se illum concitaturum, ut saltem clienti se purga-
ret forte suspectaturo ex eventu remissius egisse C
patronum, Deum testem adhibuit sinceri sui ea in
causa studii, alta voce contestans Deum utique,
quem nil lateat, videre qua fide, quoque effectu eo
patrocinio fungeretur. Ex hac Dei mentione calum-
niæ ansam qui præsens forte tunc adfuit delator
sumens, multo deinde posterius in malignam istam
accusationem processit, criminans scilicet patriar-
cham, dum supplicis causam ageret, diras Augusto
imprecatum in ultionem negatæ supplicii gratiæ.
His quasi quibusdam machinis aut validissimis
arietibus concussuros et dejecturos sese turrim il-
lam invicti animi calumniatores nequissimi puta-
bant. Incitabat autem eos accedens ad rem urgen-
dam Ephesi antistes Isaac, quo spirituali Patre at-
que arbitro conscientiæ tunc Augustus utebatur, D
non quod ullam ipse quidem proprie haberet odii
causam adversus patriarcham, sed ut gratificaretur
imperatori in eam quam ille hac arte procuratum
ibat retusionem confidentiæ Vecci, ne deinceps
tam libere agere secum auderet, efficacem pro virili
conferræ operam. Quanquam non aliena solum
causa, sed proprii etiam respectu quæstus in hoc
motum suspicabantur quidam, opinati studuisse
per hoc ipsum rapta opportune occasione ex pe-
riculo Vecci, suo juri subjungere loca jurisdic-
tioni patriarchæ reservata in cunctis per Orientem
diocesisibus, ita ut ea tantum sacra loca quæ intra
unam urbem Constantinopolim sita essent, ordi-

nariæ potestati patriarchæ subjecta remaneret:
quæ extra urbem essent, eorum auctoritate subja-
cerent præsulum qui dioceses ubi erant illa posita
episcopali auctoritate gubernarent. Id ille olim me-
ditatus tunc perfecit, non alia efficaciori adhibita
machina quam imperatoris a patriarcha vel procu-
rando vel provendo dissidio. Quod fecit hujus ac-
cusatores adjuvans, 452 et lota sua fovens potentia,
11. *Ut perlata promulgataque fuerit imperatoria
novella de stauropugiis sive locis sacris proprie
patriarchæ subjectis.*

Prodiit enim imperatoria Novella, qua cum alia
decernebantur quædam, tum illud in primis, ut
quæ ubicunque vel cujusquemodi loca vel, mona-
stera patriarchæ uni subjecta eatenus censebantur,
ea deinceps episcopis, quorum illæ propriæ dioc-
ceses essent, jure ordinario subjacerent. Addebatur
decreti ratio, per abusum videri et contra sacrorum
canonum auctoritatem attentum id quod ex longo
hactenus tempore factitatum fuerat, ut necesse
patriarchæ Constantinopolitano ultra fines diocesis
propriæ jus competeret. Quod qui dicebat, non in-
telligebat eripere se patriarchæ titulum œcumenici,
quippe quem circumcluderet urbe Constantinopoli,
nec saltem ei concederet diocesium quanta et qualis
cuivis etiam vulgari tribuitur episcopo. Verum id
tum quidem nihil pensi habens Isaac, et in lucri
parte numerans oblatam occasionem gratificandi
quomodo cunque amicissimis episcopis, quos multos
offendebant istæ in propriis diocesisibus exceptiones
locorum subtractorum ordinariæ ipsorum potestati
ac patriarchæ auctoritati subjectorum; et passim
contendebant non plus juris Constantinopolitani in
alienas dioceses quam cuique ipsorum in Constanti-
nopolitanam esse. Cæterum patriarcham imperator

ποτὲ δὲ καὶ ὑπὲρ ἐκείνου ἰστάμενος καὶ τῶν ἐγκλημάτων ἀπολύων ὡς συκοφαντούντων τῶν κατηγορῶν ἀντικρῶς. Ἦν δὲ διττὰ στρέφων, τοῖς μὲν κατηγοροῖς κατὰ πρόσωπον ἐγκαλεῖν ἔφειε· καὶ δῆθεν ἰλέγειν, ἐκείνον δ' αὖθις τὸ μέρος καταψῶν τε καὶ περιποιούμενος τῷ γ' ἐπικρίνειν ὡς πικρῶς συκοφαντοῖεν οἱ λέγοντες, καὶ εἰ ἤθελεν οὗτος λέγειν, οὐκ ἂν συκοφαντίας ἔνοιοῦντο στόματα. Ἦν δ' ἔμφαντος ἐντεῦθεν προσονειδίζων τῷ πατριάρχῃ τὸ πρὸς ἐκείνον φίλερι· ἔριν γὰρ τὸν ζῆλον, καὶ τὸ ὑπὲρ τῶν ἀδικουμένων λέγειν ἐνοχλεῖν ἐκρίεν.

ιβ'. Τὰ συμβάντα τῷ πατριάρχῃ διὰ τὴν τῶν Κολλύβων ἀποστασίην.

[P. 310] Οὐ χεῖρον δὲ καὶ τὸ ἐν ἀρχῇ τῶν κατηγορημάτων συμβῆν, ὡς χάριεν, ἰσθόρησαι, καὶ δεῖξαι ὅποσα πονηρία προσλαβοῦσα καιρὸν ἀνέει. Σύνηθες μὲν οὖν ἦν περιφανῶς τελεῖσθαι τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν τῆς Ἰπαπαντῆς ἑορτήν, ἅτε κατ' ἐκείνην τυχόντος παρ' Ἰωσήφ τοῦ κρατούντος τῆς συγχωρησεως. ἦν δὲ καὶ ἐφθῆ σιτηφ σῶναμα καρποῖς ὅπως ὄν ποικιλλομένας τὰς τῶν ἐκπωμάτων πλατείας εἰς εὐλογίαν προτίθεσθαι, ὧν ὡς ἀπαρχὴ τις ἡ κρεῖτ-

ex suo voto his calumniis egregie exercitum per duos totos menses habuit, nunc sententiis eum iudicum permittens, nunc ei visus suffragari criminibusque ipsum solvere, mentiri accusatores et nihil nisi meras afferre calumnias asserens. Sustinebat autem in hac quasi scena personam duplicem, hinc quidem palam accusatoribus permittens criminari patriarcham et ei dicam in os coram impingere, inde rursus eundem seorsum conventum deliniens, condolare illi simulans quasi per calumniam injustissime vexato. In quo quam male cohærent dictis facta palam erat. Si enim tam erat illi perspecta, quam videri volebat, innocentia delati, cur delatores tam licenter obstrepere tanto tempore sinebat, quos latebat neminem ne hiscere quidem ausuros, si eis vel semel declarasset imperator sibi displicere quod illi agerent? Sed hoc **453** omnes videbant ab austro principe ita fieri, ut per se patriarcha, intelligeret luere se pœnam contentiosæ pertinaciæ qua jurgari cum principe non esset veritus. Jurgium enim ille ac contentiosam pugnacitatem appellabat religiosum zelum patrocinandæ circumventis calumnia vel alia quavis injuria oppressis.

12. Quid contigerit patriarchæ ex missione Colyborum.

Non abs re fuerit et quod initia hujus accusationis accidit jocularè ac dictu lepidum referre, ut ex hoc specimine lector æstimet quantum sibi licere malignitas velit et quid non occasione arrepta perficiat. Ad consuetum ubique ac semper celeberrimum apparatus ritumque augustum anniversario cultu honorandæ solemnitate Hypapantes aliquid hoc tempore cæremonix exquisitoris adhiberi erat solitum in gratiam atque honorem imperatoris, quod

τῶν τῷ βασιλεῖ προσήγατο ἐπιδορκος. Ἐπί τὰς χαλκᾶς ἐκείνας πλατείας ὑποδοκᾶς πλεῖστας ἐξωθεν ἐρηνίζεσθαι, σὺν ταῖς ἄλλαις δοκοῦσα καὶ πρωτεύειν τῷ κάλλει καὶ ἀξία τῷ προσάγεσθαι, ἣ δὲ καὶ γράμμασιν Αἰγυπτιακοῖς λυσιπλοῖσιν ἐνεσκεύαστο. εἰδοῖσι γὰρ ἐλέγετο, Αἰγυπτίοις ἀντ' ἄλλων πνῶν καὶ ἐν τε πέπλοις καὶ φωταγωγοῖς καὶ σκεύεσι τοῖς γράμμασι χρῆσθαι. Ἐτυχον ἔτι τὰ κατὰ τοῦ καταράτου Μαχούμετ, ταυτὸν δ' εἰπεῖν καὶ μεθ, ὄνομα φέρειν εἰς ἔπαινον, τοῦτο καὶ πλατεία ἐγγεγραμμένον τοὺς κατήρουντας ἔλαθε. Καὶ δὲ ἐξω κειμένης ἔτι πρὶν ἢ εἰσεῖναι τῷ βασιλεῖ, οὗτοι πέμψαντες ἀναγγέλλασθαι εἰσὶ τὰ τῆς πλατείας εἰς βασιλείαν ἐξάγιστον ὄνομα, καὶ ὡς ὁ πατριάρχης ἐπέσκενάσαιτο ἐκείνην πεμφθῆναι τῷ βασιλεῖ μόνον οὐκ εὐλογίας μετὸν διὰ τὸ τῆς γραφῆς ὄνομα, ἀλλὰ καὶ μύσους τὰ μέγιστα προσηγορεύοντα. Ταῦτα πυθόμενος ὁ βασιλεὺς, πείρα θείων καὶ τὰ ἀγγελθέντα, ἐξ αὐτῆς πέμπει τὸν τοῦ καταράτου βασιλικὸν Βασιλεῖον ἐκείνην γράμμάτων Ἀγαρηνῶν, καὶ ὅς ἀναγέ-

is, ut dictum est, tali die communioni restitutus et anathemate solutus a Josepho fratre suo. His autem quæ ex abundantia addebantur usitatæ ejus religionis ritus, illud erat ut in ara encaustico opere variegatis, picturæ fere autumnales exprimente, frumentum patriarchæ ad aram facientis benedictione offerretur, tum harum lancium primitiarum ritu quodam, epulanti Augustæ secundis inferretur. Quoniam vero antea in templis plurimos necesse erat, inter illas quæ a rege commodatæ a variis fuerant, una forte spectatori sisteretur, seposita ad hoc ipsum est. Porro, præter cæteram inducti eleganter speciem, Ægyptii quoque inscripti characteribus. Consuetum quippe, ut aiunt, Ægyptiæ velis candelabris vasisque reliquis insignis istam et litteris ipsorum speciose illitis ornamentationem affectare. Forte autem evenit, ut quæ imperatori destinata lancem elementa pingebant, exsecrabilis Machumetis, idem est, Mahometis, honorifice nomen referrent. Non latuit accusatores circumstantibus hujusmodi abominandum id vocabulum inscriptum. Cum ea igitur adhuc in templo seposita, quem modum est dictum, ut ad imperatorem deferretur, misso hi certo homine ei nuntiant hanc ipsi offerendam studiose delectam a patre nata, ut videlicet pro separata Augusta ex sacri apophoreti participatione gratia macula infandi piaculi contagione velut quadam exsuperstitionis allineretur. Hæc audiens impe-

καὶ τὸ ἀληθὲς προσμαρτύρει τοῖς ἀπαγγέλαισιν. Ἀ κλησία ποιμένος κεχρωμένη, μήτ' ἐκείνου παρόν-
 'Η μὲν οὖν πλατεῖα οὐκ εἰσῆγετο διὰ τὴν συνείδη-
 σιν, τὴν ἀποστολικὴν πρᾶξιν τοῦ βασιλέως τη-
 ρήσαντος· τὸ δὲ τῆ ἐξῆς ὡς ἔγκλημα καὶ τοῦτο
 προὔτιθετο μέγιστον.

ιγ'. Ὅπως παρητήσατο τὸν θρόνον ὁ πατριαρ-
 χεύων Ἰωάννης.

[P. 311] Ὡς τοίνυν τὰ κατὰ τὸν πατριάρχην ἐπὶ
 μησὶ δυοῖν ἐτίθετο καὶ οὐδὲν ἤνευτο, μόνον δ' ὕψος
 καὶ λοιδορία καὶ πᾶν ὅ τι κάκιστον ἦν, (καὶ τί γὰρ,
 ὅπου καὶ κλίμακα κατὰ φιᾶλης ἐσκευασθεῖσαν τῷ
 πατριάρχῃ κατὰ τινα ἄνεσιν δένδρων ἐκαῖσε κατα-
 φουθενῶν παντοίων, ὕλην εἶχον καὶ ταύτην τῆς
 κατ' ἐκείνου συκοφαντίας, παρ' ἣν αἰτίαν καὶ μόνον
 ἀκούσας κατὰ πᾶν ἐκέλευε καὶ γ' ἀφανίζειν τέλος;) Ὡς
 γοῦν οὐδὲν ἄλλο ἢ λοιδορία ἤνευτο, σκοπὸς δ' ἦν
 ἐκείνον ἀπειρηκότα πρὸς τὰς ἐπιφορὰς τῶν ὕβρειων
 παραιτεῖσθαι τὸν θρόνον, μὴνδὸς Κρονίου, μεσοῦσης
 νηστείας, λίβελλον γράφειν τῷ συγγραφεῖ παραιτή-
 σεως ἐπιτάττει, καὶ γ' ἐπιδοῦς βασιλεῖ προσποιου-
 μένῃ μὴ δέχεσθαι ἀπαλλάττετο, καὶ φέρων τῆ τῆς
 Ἐκ-
 Ἡαναχράντου μονῆ ἑαυτὸν δίδωσιν. Ἦν οὖν ἡ Ἐκ-

τος, καὶ ἄλλον ἀντεισάγεσθαι οὐκ ἦν ὄλωσ τῷ βασι-
 λεῖ θελητόν· ἐν τῷ μεταξὺ γὰρ πέμπων καὶ αὐτὸν
 δὴ τὸν αὐτοῦ τὸν βασιλέα Ἀνδρόνικον ἐπειρᾶτο
 μαλάττειν·

ιδ'. Τὰ κατὰ τοὺς πρέσβεις τοῦ πάππα καὶ τὸν
 πατριάρχην Ἰωάννην.

Ἐν τοσοῦτῳ δὲ καὶ πρέσβεις ἐκ Ῥώμης παρά τοῦ
 πάππα ἐφίστανται ἔξω που πόλεως τῆς Ἀδριανουῦ
 ἐπανήκοντι βασιλεῖ. Καὶ ἕως θέλων συσκιάζειν σφίσι
 τὰ κατὰ τὸν πατριάρχην, ἐκείνοις μὲν αἰτίας πλατ-
 τόμενος ὡς ἀπειρηκῶς ἔλεγε πρὸς τοὺς πόνους ὁ
 πατριάρχης, καὶ ἀνεθῆναι θέλων ἐπὶ πολὺ, ἐκχωρεῖ
 πρὸς καιρὸν τοῦ πατριαρχείου. [P. 312] καὶ γε μέλλειν
 ἐντυχεῖν σφᾶς ἐκείνῃ παρά τισι τῶν κατὰ τὴν πόλιν
 μονῶν· ἐκείνον δὲ πέμψας ἤξιον ἀποθεῖσθαι μὲν τὰ
 τῆς μικροψυχίας ὡς ὄντος καιροῦ μᾶλλον ἢ βουλή-
 σεως, ἀπελθεῖν δὲ πρὸς τὴν μονὴν τῶν Μαγγάνων,
 κάκε! τοῖς πρέσβεσιν ἐντυχεῖν παραγεγονόσι, μὴδὲν
 τῶν προτέρων σημήναντα. Οὕτως ἔλεγε, καὶ ἅμ
 ἐκείνοις τὴν πόλιν εἰσῆρχετο. Πρὶν δ' ἐντυχεῖν ἐκεί-
 νους συνόδῳ καὶ πατριάρχῃ, ὁ βασιλεὺς γνοὺς τὸ

quo ab liquidum exploraret an ita haberent, cur-
 riculo mittit Augusti cubiculi præfectum Basilium,
 peritum Sarracenicarum litterarum, qui ubi legis-
 set, rem vere fuisse nuntiatam imperatori retulit.
 Prudenti ergo mox Augusto cum esset de more
 lanx allata, non admissa ab eo est, quasi religioso
 metu conscendæ noxæ, et cura obsequendi
 Apostolico mandato jubenti eum qui cognoverit
 cibum ipsi appositum oblatum prius idolo fuisse,
 abstinere illius esu propter conscientiam. Postri-
 die porro ad crimina patriarchæ afficta novum
 isud tanquam omnium maximum invidiosissime
 ad junctum est.

13. Ut patriarcha Joannes throno renuntiaverit.

Cum igitur duobus, ut dixi, mensibus agitata hæc
 patriarchæ accusatio fuisset, nec quidquam profi-
 ceretur, sed ludibrium, contumelia, et quidquid
 dici pessimum potest, in re tota versaretur, (quid
 enim pro bono et æquo facturos speres, qui etiam
 scalæ formam peregrinis litteris, ludo quodam
 pictoris inter anaglypha implexarum arborum
 amœnæ varietatis 455 per phialam conscribilla-
 tæ, in atrocem calumniam traxerint quasi piaculi ne-
 fandî, cujus ad solam mentionem conclamandum
 exterminium esset ultimum ei quicunque insimu-
 laretur tam horrendi videlicet sacrilegii?) cum,
 inquam, judicium id nihil nisi petulans convicium
 et ignominiosa traductio patriarchæ nominis et
 existimationis esset, facileque appareret unum
 illud spectare auctores fautoresve tumultuosæ
 hujus criminationis, ut qui ea licentissime incomi-
 tiabatur, ferendam impar istiusmodi vexationi atque
 infamiae sedem honoremque detrectaret, id Joannes
 intelligens, mense Martio circa medium quadra-

genarii jejunii, me hujus historiæ scriptorem jussit
 libellum abdicationis suæ conscribere; quem cum
 imperatori obtulisset, illo simulante se non acci-
 pere, continuo recedens in Panachrantæ monaste-
 rium se abdidit. Erat ergo Ecclesia pastore viduata,
 hoc quidem non comparente, et alium in ejus
 locum subrogare nolente omnino imperatore. Nam
 inter alios quos ad patriarcham ex isto recessu
 revocandum et ut publico ac suo muneri se redder-
 et orandum per id tempus allegavit, ipsum etiam
 filium proprium et imperii collegam Andronicum
 conferre se ad illum et conari exorare jussit.

14. De legatis papæ et patriarcha Joanne.

Dum hæc geruntur, legati Roma a Papa missi
 occurrunt imperatori revertenti Adrianopolim et
 illam civitatem nondum ingresso. His ille in primis
 studuit quæ circa patriarcham nuper e venerunt in
 speciem quam minimum invidiosam fucare, ac
 quod dissimulari nequibat factum, inumbare com-
 miniscendis causis, cum diceret prægravatum pa-
 triarcham laboribus functionis istius, quo ab his
 respiraret otiosius seque reficeret, e patriarchali
 ad tempus excessisse palatio, futurum tamen ipsis
 præsto cum eo congressuris apud quædam urbis
 monasteria. Ipsum autem Vecum per certos a se
 missos rogavit, deponeret pusillanimitatem omnem;
 456 quæ acta essent imputaret tempori potius
 quam voluntati suæ; conferre se ne gravaretur in
 monasterium Manganorum congressurus cum lega-
 tis illuc occurrentibus, quibus orabat ne significaret
 quidquam eorum quæ nuper contigissent. Sic præ-
 munito patriarcha ingressus urbem est cum legatis
 imperator; et quorsum ea legatio spectaret intel-
 ligens, dedit operam ne illi cum synodo cumque

τῆς πρεσβείας κεφάλαιον, τὸ δ' ἦν μὴ λόγοις εἶναι τὴν τῶν Ἐκκλησιῶν εἰρήνην καὶ μόνοις, ἀλλ' ἔργῳ δεικνύοντων τῷ καὶ σφᾶς κατ' ἐκείνους τὴν πίστιν ὁμολογεῖν, καὶ οὕτω πληροφορεῖν τὴν ἔνωσιν. Παρωτρύνοντο γὰρ καὶ τοῦτο καὶ παρὰ τῶν ἡμετέρων, ὡς ἔλεγον, σχιζομένων, οἳ δὴ καὶ πολλοῖς τῶν ἐν ἐκείνοις φρερίων μιγνύτες χλεύην ἔλεγον τὴν εἰρήνην εἶναι, καὶ δεῖν δοκιμάζειν εἰ καὶ αὐτοὶ τὸ Τύμβολον οὕτω λέγοιεν, οἰομένων ἐντεῦθεν εἰς μερίμνας ἀγειν τὸν βασιλέα, ὡς δυοῖν ἐξ ἀνάγκης γενέσθαι θᾶπτερον, ἢ μὴ καθυποκλιθῆντος τὴν εἰρήνην συγγέσθαι, ἢ καὶ τι τῶν κειμένων παραβάντα μειζρόνως ἀμαρτεῖν, καὶ σφᾶς ἰσχυρίζεσθαι φεύγειν ἔτι δικαίως τὴν ἔνωσιν ὡς ἀντικρούς παραβάντων. Γνοὺς ταῦτα τοῖνον ὁ βασιλεὺς, καὶ εἰδὼς ἐξαπιναιῶς ἀκούσαντος θορυβηθησομένους καὶ τοὺς τῶς εἰρήνην ἄγοντας, πέμψας πετακαλεῖται καὶ ἀρχιερεῖς καὶ κληρὸν ἅπαντα, καὶ σφᾶς κατ' ἰδίαν λαδῶν (κοσμηκοῖς γὰρ ἀπεῖρητο μὴ παρῆναι).

ie. Πληροφορία βασιλέως πρὸς τοὺς τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὰς παραλόγους ἀπαιτήσεις τῶν πρέσβεων.

[P. 313] « Τὰ μὲν τῶν παρόντων, εἶπεν, ὅπως καὶ

patriarcha prius agerent, quam ipse quæ ad rem putabat opportuna prævertisset. Quod præcipuum in mandatis legati habebant hoc erat, serio denuntiare Græcis pacem Ecclesiarum non meris verbis contineri, sed factis. Probare ipsos et præstare rebus ipsis oportere quæ dictis ostentassent, se nimirum in unius ejusdemque confessione fidei convenire cum Latinis. Sic eos demum persuasuros pacem inter Ecclesias concordiamque vere coalitam. Atque in hoc, ut continuo fieret vehementer insistere jussi erant argumento necessitatis ducto a schismate quod aiebant inter nostros esse, aliis aliis aversantibus, prout scilicet admitterent aut rejicerent pacem de qua conventum videbatur. Et revera quidam etiam nostrorum, Freris sese multis iis admiscentibus assensi, paria cum his et ipsi loquebantur, affirmantes pacem quæ velut firmata jactaretur, nihil hactenus nisi ludibrium videri. Unde tanto jam speciosius legati contenderent veniendum ad explorationem, et certum experimentum capiendum fidei ac sententiæ Græcorum. Ejus porro pignus idoneum fore, si et ipsi Symbolum sicut Latini pronuntiarent. His illi postulandis in arctum se coacturos imperatorem arbitrabantur. utique necessario ex his secuturo duorum altero, aut ut eo non annuente quod petebant pax rescinderetur, aut ut eodem transgressionis conventorum palam convicto, ac per hoc criminis majoris manifeste reo, plausibilior jam ipsi causa suppeteret constanter abnuendi communionem cum eo velut adhærente transgressoribus pactorum manifestis. Talia versare animo legatos cum præsensisset imperator, et inde intelligeret Græcos, qui catenus **457** actis utcunque jam acquiescebant, ejusmodi audita oratione legatorum statim tumultuatos,

A κατεπράχθη καὶ μεθ' ὅσης τῆς δυσχεραίας ἠνύσθη, οἴδατε πάντως. ἐπεὶ οὐδ' ἔμοι τόσον ἀναλγήτως ἔχοντι τὰδ' ἐφῆπται. Οἶδα γὰρ καὶ πατριάρχην ἐντεῦθεν παριδῶν, τὸν Ἰωσῆφ. λέγω, ὃν δὴ ἴσα καὶ τὸν γεννησάμενον ἔστειρον, μᾶλλον δὲ καὶ ἔτι πλέον, ἐπεὶ ἐκεῖνος μὲν τῆς εἰς σφᾶς προόδου, οὗτος δὲ τῆς εἰς τὸ κρεῖττον ἐπανελεύσεως αἴτιος γέγονεν. Οἶδα καὶ πολλοὺς βιασάμενος καὶ τοὺς φίλους σκανδαλίσας, πρὸς, δὲ καὶ τοὺς ἡμετέρους λυπησας. Καὶ μαρτυρήσουσιν οἳ ἐν φυλακαῖς, προσγενεῖς, οἳς παρ' οὐδὲν ἄλλο ἢ τὸ πρὸς Ἰταλοὺς πραγματευθῆναι καὶ μόνον ἢ τε πρὸς ἡμᾶς ὀλιγωρία ξυνέβη, καὶ τὰ ἡμῶν αὐθις ὀργὴ σφίσι. Ἐἶχον μὲν οὖν ἐπὶ λογισμῶν ἀνύσαι τὸ πᾶν ἐντεῦθεν, ὡς μηδὲν πλέον ζητησόντων τῶν Ἰταλῶν· οὕτω γὰρ καὶ πρὸς ὑμᾶς ἐποιοῦμην τὰς συνθεσίας, καὶ ὁ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ χρυσοβούλλειος λόγος τοῖς λόγοις που μαρτυρήσει. Ἐπεὶ δὲ τῶν ἡμετέρων τινὲς, ὡς πέπυσμαι, καὶ μᾶλλον οἷς ἀνδάνει τὸ σχιζεσθαι, οὐκ οἶδ' ὅ τι παθόντες, εἰ μὴ τις πείραν θ' ἡμῶν ταῦτ' εἴποι καὶ μερμῶν ἐπανάστασιν, φρερίοις ἐντυχόντες κατὰ τὴν περὶ αὐτῶν χλεύην τὴν εἰρήνην εἶπον καὶ ἀπάτην εἶναι, καὶ προὐδίδασαν ζητεῖν σφᾶς τὸ πλέον κατὰ

missis quoquoersum cortis hominibus ad se convocavit episcopus et clericum universum, illisque seorsum adhibitis (nam sæculares adesse vetuit) in hæc verba locutus est :

15. *Oratio qua imperator certo persuasa ecclesiasticis sua in proposito constantia, præmunivit eos ne turbarentur ad inconvenientes petitiones legatorum.*

« Quæ in statu præsentis Ecclesiæ cernuntur, quemadmodum acta sint et quantacum difficultate perfecta, scitis omnino; neque mihi adeo hebes ad molesta sensus est, ut tam cito memoria evolverint ea quorum eventus acri meo dolore redemptus est. Recolo enim me ne tenerrimis quidem affectibus, ut ea conficerem, pepercisse. Unum, ut scitis, habui cui nihil minus pietatis et amoris, quam genitori tribuerem : imo aliquanto plus ei me debere rebar, quoniam cum pater in hanc me lucem eduxerit, hic mihi exorto sacramentorum religionis usuram et communionem Ecclesiæ restituit, quod beneficium arbitror majus. Josephum tamen charissimum mihi caput hac causa despiciere sustinui. Multis præterea vim feci, securus offensio-nis amicorum. Et vestro quoque corpore non paucos haud leviter vexavi. Testes sint qui e nostris quoque propinquis in custodiis squallent; quibus ista cum Italis conventio causa fuit unica et ob-sistendi nostræ voluntati et iræ vicissim nostræ subeundæ. Sic autem cum illa gererem putabam, constiturum intra hos terminos negotium, nec plus ad ejus perfectionem Italos quæsituros. Ita enim promisi dudum vobis, et exstat in Ecclesia nostræ hujus persuasionis illustre documentum, diploma in hanc sententiam disertum cum appositione bullæ aureæ. Quoniam vero nostrorum quidam, quibus

τινα δοκιμήν, καὶ τοῦτό ἐστι τὸ τῆς ἐπιστάσης πρε-
σβείας κεφάλαιον, βούλομαι προλαβὼν μικρὰ πρὸς
ὑμᾶς εἰπεῖν καὶ πληροφορησαί, ὡς ἂν μὴ ἐξαπιναιῶς
ἀκούσαντες ταραχθεῖητε, μηδὲ τι πάλιν ἡμῶν τὸ
πρὸς σφᾶς κυβερνητικὸν ἰδόντες ὑποψίαις ταῖς οὐ
καλαῖς περὶ ἡμῶν βληθεῖητε. Ἐγὼ γάρ, κἂν συνί-
στωρ εἴη Θεός, ὑπὲρ τοῦ μὴ τι παραλυθῆναι τῶν
ἡμετέρων μέχρι καὶ αὐτῆς κεφαλῆς ἢ μὴν ἴωτα, αὐ-
τὸς ἐγὼ καθυπισχυνοῦμαι αὐτὸ τὸ θεῖον Σύμβολον τῶν
Ἡατέρων ἐνθεῖναι σημαίᾳ, καὶ πολεμῆσαι μὴ ὅτι γε
Ἰταλοῖς, ἀλλὰ καὶ παντὶ ἔθνει ὑπὲρ τούτων ἀμφι-
σθητοῦντι. Καὶ αὕτη μὲν ἐστὶν ἡ πληροφορία, ἣν
δίδωμι πρὸς ὑμᾶς· ἄλλως δὲ κυβερνησαί καὶ μετ'
εἰρήνης ἀποπέμψαι [P. 314] τοὺς πρέσβεις οὔτ' ἐμοὶ
νέμεσις πάντως οὔθ' ὑμῖν ἀδικία τὸ σύνολον. Ἄξιόν
οὖν καὶ προσπεύσασθαι σφᾶς φιλικῶς καὶ ἀσπάζε-
σθαι εὐμενῶς, μήπως καὶ τὴν θῆραν, ἧ δὴ φασιν,
ἀνασοθῆσωμεν, καὶ μᾶλλον πάππα γεγονότος νέου,
καὶ οὐ κατὰ τὸν Γρηγόριον ὄντος εὐμενοῦς οὔτω τοῖς
ἡμετέροις πράγμασι. Τὸ δ' ἐντεῦθεν ἐμοὶ μελήσει,
μηδὲ διωρῖαν λαβόντι βουλῆς, τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀπο-
κρίσεως. » Ταῦτα τοῦ βασιλέως εἰπόντος ὁ μὲν πα-
τριάρχης ἐφίσταται τῇ τῶν Μαγγάνων μονῇ, καὶ

οὕτω τὰ καθ' αὐτὸν διασκευάζεται ὡς μηδὲ τῶν εἰς
αὐτὸν πραχθέντων γινῶσιν τινα παρασχεῖν σφίσι·
τῶν δ' ἀρχιερέων τε καὶ τῶν ἐκκρίτων τοῦ κλήρου
ἀμφ' αὐτὸν συναχθέντων ποραγίνονται καὶ οἱ πρέ-
σβεις. Καὶ τὰ τῆς πρεσβείας κινούντες, δῆλον ἦσαν
ἐκεῖνα προτείνοντες ἃ δὴ φθάσας ὁ βασιλεὺς προε-
δήλου· παρ' ἦν αἰτίαν καὶ προενηχηθέντες εὐμενῶς
ἤκουον, ἃ δὴ μὴ προμαθόντες καὶ λίαν δυσχερῶς ἂν
ἠνωτίζοντο.

ἰς. Ὅπως ἀπεστάλησαν οἱ πρέσβεις ἰδεῖν τοὺς
ἀποκλειστούς ἐν φυλακῇ.

Ταῦτ' ἄρα καὶ βασιλεὺς ὡς οὐ χλεύην εἶναι τὴν
εἰρήνην πληροφορῶν, τὸν Ἐφέσου Ἰσαάκ σὺν πρέ-
σβειν ἀποστείλας καθειργμένους ἐδείκνυ προσγε-
νεῖς ἐν ταῖς φυλακαῖς. Οἱ δ' ἦσαν ὁ πρωτοστράτωρ
Παλαιολόγος Ἀνδρόνικος, ὁ πιγκέρνης Ῥαοὺλ Μανουήλ
ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰσαάκιος, καὶ τέταρτος ὁ τοῦ πρωτο-
στράτορος αὐτανέψιος Παλαιολόγος Ἰωάννης· οἱ δὲ
καὶ τέτραχα κοσμηθέντες, εἴποι τις ποιητῆς, βαρεῖαις
ἀλύσει φυλακῆς τετραγώνου γωνίαν ἐπέιχεν ἕκα-
στος. Τότε καὶ ὁ πιγκέρνης Ῥαοὺλ ἰδὼν τὸν Ἐφέ-
σου, καὶ οἶον ὑπερπαθῆσας εἰ αὐτὸς μὲν ἐν ἀνέσει

nimirum discidium cordi est, nescio qua moti
causa (nisi quis dixerit ad probationem hæc nostram
et angorum cumulum 458 contingere) cum
Freris apud Peræam congressi dixerunt nihil nisi
ludibrium et fraudem banc pacem esse, et hoc
imprudenti dicto Latinis occasionem præbuerunt
exquirendi plus aliquid, ut experimento satis certo
constet serio ac vere rem peractam, unde hæc,
quam audituri mox sumus, legatio nata est, cujus
scopum præcipuum esse comperi hoc quod modo
dixi a nobis exigere, volo paucis præoccupare ac
præmunire vos, ne ubi quæ illi loquentur audietis,
subito conturbemini, neve in vestros animos sus-
picioni de nobis sinistra ulli pateat aditus, utique
postquam clare perspexeritis quam sincera quam-
que constanti ratione in tota hujus cum Latinis
gubernatione negotii versemur. Ego enim sancte
polliceor, et ut conscium habeo Deum, ita testem
invoco eumdem irrevocabilis propositi: profiteor,
inquam, et verissime promitto rigorem inflexibilem
usque ad exclusionem vel iotæ vel apicis unius.
Confirmoque me neutiquam passurum addi Sym-
bolo Patrum vel minimam notulam; et si opus
sit, ea causa bellum suscepturum, non solum cum
Italis, sed cum quavis omnino gente ad id nos adigere
volente. De hoc certi estote, in quod do vobis
fidem plenissimam. Cum eo tamen deprecor ne
placide rem administrare ac pacifice dimittere le-
gatos vel mihi ad reprehensionem imputetur, aut
ad damnum ullum vestrum injuriamve pertinere
omnino censeatur. Volo igitur et amplecti eos
amice et salutare benevole, ne forte, quod dicitur,
feris intempestive terrendis venationis fructum
perdamus. Quæ magis nunc necessaria est cautio,
cum papa novus sit, isque haud pari ac Gregorius

favore in res nostras instinctus. Mæx de cætero
curæ fuerit ita illis respondendo satisfacere, ut a
fixa in statuto jam consilio 459 constantia ne
minimum quidem deflectamus. » Talia locuto im-
peratore, patriarcha quidem in Manganorum mo-
nasterium se contulit, et ita se gessit ut nulla
eorum quæ in eum acta fuerant notitia per eum
ad legatos emanaret. Congregatis porro ibi ad eum
episcopis ac primoribus cleri adfuerunt et legati,
et videlicet palam et libere illa ipsa protulerunt
quæ postulatos ipsos jam imperator præmonuerat.
In quo ejus providentiæ fructus is constitit, ut tantæ
offensionis verba placide ac sine tumultu audierint,
irritabiles alioqui homines, quos, nisi prudenti
fuissent admonitione præparati, certo certius est
in acre jurgium prima illa mentione prorupturos.

16. *Ut deducti sint legati ad custodias publicas,
visuri eos qui illic clausi tenebantur.*

Excogitavit et aliud imperator perëfficax futurum
ad persuadendum legatis non esse ludibrium
pacem jam factam. Misit videlicet Ephesi episcopum
Isaacum cum legatis in custodias publicas, jubens
ipsis illio ostendi cognatos ipsos ac necessarios
suos ibi detentos, quod paci non consensissent.
Illi erant protostrator Palæologus Andronicus, pin-
cerna Raul Manuel, frater hujus Isaacius, et quartus
protostratoris ex fratre nepos Palæologus Joannes;
qui sane in aspero ornatu, ut poeta quispiam dice-
ret, quadrati unius carceris singulos singuli angulos
tenebant, gravibus vincti catenis. Tunc pincerna
Raul Ephesinum videns, et scilicet indignans eum
quidem libere in remissione ac deliciis vivere, se
autem cum sociis conflictari tetri carceris ærumnis
ecclesiasticam ob causam, pro qua ipsum nimirum,

ζῆ, ἐκείνοι δὲ προσταλαιπωροῦνται τῇ φυλακῇ, ὑπὲρ ὧν ἐκείνον μᾶλλον ἢ αὐτοὺς ἔδει μάχεσθαι, συνάγει τε λαληθότως τὴν ἄλυσιν ἣν ἐρόρει, προάγων δσον ἦν ἐγγυτέρω, καὶ σφάκελλον ποιήσας τὸ πύγμα κατ' ἐκείνου ῥίπτει ὡς πλῆξων, κἄν ἀπετύγχανεν εἰς ἑαυτὸν τοῦ τραχήλου τὴν ἄλυσιν ἔλκοντος.

ιζ. Ὅπως ἀνήχθη ὁ Ἰωάννης εἰς τὸ πατριαρχεῖον τὸ δεύτερον.

[P. 315] Ἄλλ' ὁ βασιλεὺς εἰς πίστιν ἐνετύθηεν τοῦ ἀληθοῦς πράττειν τοῖς πρέσβεισιν ἀφοσιωσάμενος, προὔργου παντὸς τίθεται τὸ καὶ αὐθις τὸν πατριάρχην ἀναγαγεῖν. Οὔτε γὰρ ἐν παραδοχῇ τὰ τῆς παραιτήσεως τοῖς ἀρχιερεῦσι, κἄν ὁ βασιλεὺς ἐδέχετο ταύτην ἀλλ' οὖν οὐ πρόσχετο ὅλως αὐτῶν τῶν ἱερῶν πραγμάτων ἀνάξιον, μόνον δὲ θόρυβον παρά τῶν καὶ παραχρῆν ἄλογον, καὶ ὅτι πληχθέντων ἐπὶ τοῦτοις τὰς συνειδήσεις τινῶν οὐκ ἔκρινε δεῖν προσμένειν, μὴ πως, φησί, τισὶ παρά συνειδήσιν ἢ τὸ προσέχεσθαι. Τοῦτο δὲ τί ἂν παραιτήσεως ἔχοι; εἰ μὴ

καὶ μᾶλλον ἐλέγχου τοῖς τὴν κακίαν οἷος ἐκωλύειν. Ὅθεν καὶ κοινῇ σκέψαι δεῖτοσιν ἡγίως τὸν ἄνδρα τὴν προστασίαν δέχεσθαι. Ὁ δ' οὐκ ἔκλυε, ζητῶν τὴν ἐπὶ τοῖς συκοφάνταις ἐκδίκησιν. Ὁ δ' ἦν καὶ ἐν τῶν ἀδυνάτων τῷ βασιλεῖ, προίστερ συνήθειαν ἄλογον τῶν κρατούντων, καθ' ἣν τῶν συκοφαντῶν ἔσθαι καὶ τὸν συκοφαντούμενον ἐπὶ τοῦ κινδύνου, συκοφάντην δὲ μὴδ' ἐκωσοῦν τιμῆσαι, κἄν συκοφαντοῖη τὰ ἔσχατα, τίταται γὰρ εἶναι τὸ ἀληθὲς τῷ βασιλεῖ μανθάνειν, δὲ μὴ ἀποδείξοντι κίνδυνον ἐφ' ἧφθαί ξυμβαίνει. Ἔρα καὶ μὴ ἄνυον, καὶ μᾶλλον ἀφίειναι τὸ παρακαλούμενος, μίμησιν φέροντα τοῦ Χριστοῦ, πρόκλησιν δέχεται, καὶ ἕκτη Ποσειδῶνος λαμπρῆ τῇ δορυφορίᾳ συγκλητικῶν τε ἀμικλησιαστικῶν, τῆς αὐτῆς Ἰνδικτιῶνος, ἡγίως. Τότε συμπλασάμενος γράμμα τῆς πρὸς τὸν ἀπολογίας (Οὐρβανὸς δὲ τότε ἦν) πολλὰς μὴ γραφαῖς μὴτ' ὄντων ἐπισκόπων μὴτ' ἐπισκοπῶν, μίτ' καὶ τῇ αὐτῇ χειρὶ τοῦ γραφέως, ὡς

utpote antistitem, certare ac dura subire fuerat æquius, collegit clam in manum e pendentium, quibus ligabatur, tractu 460 catenarum volumen grave, et observato tempore quo episcopus tam prope ad ipsum accesserat ut contiguus intra jactum videretur, ferream in eum intorsit fascem, ferire studens; etsi aberravit ille quidem, catenis, ipso collum retrahente unde pendebant, ad ipsum intacto antistite redeuntibus.

17. Ut Joannes in patriarchales sedes inductus denuo sit.

Cæterum imperator hoc quasi primo officio defunctus demonstrandi legatis serio rem a se actam, qui non dubitasset tantæ dignitatis viros ea de causa tetra carceri addicere, operæ pretium se prætere facturum existimavit, si patriarcham liberæ suæ potestatis functioni restitueret. Rem eam sui arbitrii putabat esse, quippe non alia corrogatione suffragiorum aut repetitione electionis egentem. Haud enim vere vacasse unquam Constantinopolitanam sedem Vecci abdicatione, quam utcumque imperatori significatam et oblatam episcopi nec admisissent nec probassent. Sed neque is ipse libellus recusationis sedis, quem imperatori a Joanne datum diximus, iis erat formatus verbis, quæ veras canonicasque legitimæ dositionis causas exprimerent. Etenim haud in eo quidquam allegabatur quo appareret Joannem ut indignum eo loco et administrationi Ecclesiæ ineptum aut imparem inde submoveri. Causabatur ibi tantum ipse Veccus tumultuari contra se quosdam, a quibus etsi pateretur injustam vexationem ipse innoxius, tamen vereri sese offensionem infirmorum, qui forte vulgatis in se calumniis moti ad dubitandum ecquid citra noxam et piculi contagionem possent tam diffamati hominis uti consuetudine, oblati deinde occasionibus cum eo agendi æstuant

animo, et forte contra officii præscriptum ex natum operarentur. Ea de causa ducere satis nuntiare dignitati, et eo loco cedere ubi se cum aliquo scandalo aut saltem periculo pusillorum conscientias lædendi hæreere non judicaret. In his autem quæ vola quodquam abdicacionis appareret? Ubi potius querela sugillarentur illi qui cum improborum malitiæ obsistere, auxiliari ventæ innocentie omisissent. His cum ab tore tum a synodo consideratis, communi consensu visum est restituendum Joannem terminis exercitium nunquam abrogare potestatis. 461 Ad quod cum idem vocaretur, renuebat obsequi, postulans pænis meritis, qui se calumniose criminando duxissent. Verum id posse impetrari ab impero sperandum non erat: causabatur enim ille facere nequire. Tenebat videlicet mordicus inratum in aulis morem delationes cujusmodi inter principatus instrumenta censendi, et sic calumnie medendi, cum regnantibus expedit libet, ut eximatur quidem periculo male colpe insons, impune autem omnino ferat iniquus assator quantumvis falsæ atque impudentis criminationis scelus. Cui flagitioso abusu hanc causam obtendere, quod omnis spes ac facili principi eriperetur cognoscendi quidquam de combinationibus occultis, quæ contra ipsum aut publicam iniri contingeret, si gravi periculo darentur ab audenda denuntiatione qualescunque delatores. Ergo imperator certus convictor calumniatores non ulcisci, egit ipse cum Vecco, rogans etiam atque etiam, condonaret iis exemplo Christi. Nec ille ad extremum abnuit; et assensus jam studiis cunctorum die sexta mensis Augusti ejusdem indictionis, splendido deductus comitatu senatorum et Ecclesiæ procerum, in pala-

πολλῶν ἱερῶν ἀνδρῶν καὶ μεγάλων κατησφαλίζοντο, A εἰ μὲν καὶ πατριάρχῃ δοκοῦν, οὐκ οἶδα, τῶς δὲ γε καὶ λίαν τῷ βασιλεῖ, φέρειν πίστεις προνουμένῃ ἐπὶ τῇ τῶν Ἐκκλησιῶν συμβάσει παρὰ δοκούντων πολλῶν καὶ κατ' ἐκείνους ἐπισκόπων. Καὶ γὰρ σφί- σιν οὕτω τὰ τῶν ἐπισκόπων ἐπεπύκνωτο [P. 316] ὡς καὶ εἰς ἑκατοστῶς ἀριθμῆσθαι πλείστας τὴν παρ' ἐκείνοις σύνοδον. Ταῦτ ἄρα καὶ τὰ ἡμέτερα ἐξισάζειν θέλων ἐκείνοις ταῦτ, ἔπραττε. Πολλὰς δ' ἐτέραις γραφαῖς τῶν ἡμετέρων Πατέρων, ταῖς ἐκ τοῦ Ἰησοῦ δηλαδὴ προχεῖσθαι, χορηγεῖσθαι, ὀδοσθαι, ἐκλάμ- πειν, ἐκφανῆσθαι, καὶ ταῖς ὁμοίαις, τὴν τοῦ ἐκπο- ρεύεσθαι λέξιν ἐπέλιπον, δηλοῦντες καὶ τοῦτο, ὡς « Καὶ τοὺς μὴ πειθόμενους εἰρηνεύειν ταῖς ἀξίαις δίκαις καθυποβάλλομεν. » Τὸ δ' ἄρ ἦν ὄνειρος, καὶ ἐπὶ ψεύδεσιν ἐγκληθέντες ἀπολογούμενοι οὐ διαλύειν, B ἀλλὰ συνιστᾶν τὸ ἐγκλημα τοῖς εἰδόσι διεγινώσκοντο. Ἐμελλε δὲ καὶ τοῦτο τοῖς ταλαιπώροις τῆς Ἐκκλη- σίας ἐσύστερον πρόσκομ' εἶναι, ἐγκλωυμένοις ὡς

ἐξεκηρύχθησαν οἱ ὀρθόδοξοι, καὶ αἱ πρὸς τὸν πάπ- παν γραφαί, φασί, μάρτυροι σοφώτατοι. Τὸ δ', ὡς ἐμὲ γοῦν εἰδέναι, ἄλλως εἶχεν, εἴ καὶ πρὸς τὸν πάπ- παν κατὰ τινα θωπειανζούτως ἐγράφετο.

ιη'. Τὰ κατὰ τὸν Ἰγνάτιον καὶ Μελέτιον, ὅπως εἰς τὸν κάππαν ἀπεστάλησαν.

Ὅτι δὲ κακείνοις μάταια ἦσαν τὰ τῆς θωπειας, Μελετίος τε καὶ Ἰγνάτιος ἔδειξαν, [P. 317] σχιζόμε- νοι μὲν τῆς Ἐκκλησίας περιφανῶς, δίκῃ, δὲ πρὸς βασιλέως ὑποσχόντες ἀπαχθῆναι πρὸς κάππαν ὡς τὰ κατ' ἐκείνους. Καὶ παρεδίδοντο πρέσβεισι καὶ ἀπήγοντο. Τῷ δὲ τοσοῦτον κολάζειν ἐμέλησεν, ὥστε καὶ ἐποικτιζέσθαι εἰ Ἐκκλησιῶν μεγάλων εἰρήνη ἐμποδῶν ἴστανται. Καὶ μεθ' ἰλαρότητος πάσης τῷ βασιλεῖ ἀντεπέμποντο, ἀξιοῦντος τοῦ πάππα καὶ βα- σιλέα ἀνθρώποις δοκοῦσι τοῦ ἀσφαλοῦς ἀντέχεσθαι κατ' εὐλαθειαν ἰλαρῶς καὶ αὐτὸν προσφέρεισθαι. Ἦν οὖν ὁμοίως καὶ τὰ τῶν γραμμάτων ἐκείνων θωπευ-

tium patriarchæ iterum solemnî ritu invecus est. Hinc jam data est opera concinnando scripto quo papæ (is tunc erat Urbanus) super mandatis per legatos renuntiatis satisfaceret. Hunc libellum studuerunt ambitiosa subscriptionum pompa commenda- re; in quo multos pro episcopis obtrusere qui nec ordinati unquam fuerant in istum gradum, nec a quibus denominabantur loca, episcopatus titulum aliunde habuerant quam a librarii, qui scriptum hoc formavit, manu; quæ etiam varia peritia chirographos effringendi de suo addidit nomina plerorumque illic subscriptorum tanquam C ab ipsis videlicet pcsita, eum quoque in numerum congerens multos e sacris hominibus fama illustres, ut tanto certius persuaderetur quod optabant. Hæc an conscio patriarcha sic acta sint, haud equidem habeo compertum. Imperatoris æmulationem in hoc quamdam video, ambitiose conati exæquare cum Latinis res Ecclesiæ Græcorum. Cum enim in instrumentis 462 allatis Roma sancitæ illic cum Græcis concordiæ densissima subscribentium iis episcoporum nomina vidisset (crebri enim adeo in illis partibus episcopatus sunt, ut eorum [synodi plurimis sæpe centuriis episcoporum constent), imperator vel ad fidem tanto plenior faciendam, vel, ut dixi, ad ostentationem quasi cuiusdam in hoc quoque æqualitatis Orientalis Ecclesiæ cum Occidua, ietam tum adhibuit multiplicationem speciosam nostratium præsulum. Illud etiam in eodem scripto curatum est, ut in expressione dogmatis de Spiritus sancti processione numero ingenti congererentur variæ undecunque corrassæ Patrum nostrorum locutiones, aientium sanctum Spiritum ex Filio profundi, præberi, dari, explendescere, micare aut ostendi, similesque, quibus accumulandis id clam agebant, ut quasi obtruerent procedendi usitatum Latinis verbum, et cum id aliorum istorum obtentu te- geretur, tacite abrogarent, ejus assertoribus ista pro- latorum a nostris in speciem æquipollentium specie

aversis a requirendo quidquam ulterius a nobis. Ad- debatur in scripto ad extremum: « Si quis huic pacis conventioni non obtemperabunt, eos dignis pœnis afficiendos decernimus. » Quæ vana erant cuncta, nec ultra inanem quasi somnii speciem solida, eo quidem affectata, ut abjectum mendacii ac trans- acti non bona fide hujus negotii crimen diluerent, sed revera, si quis introspiceret penitus et rem ad liquidum pernosceret, talia quæ istius ejusdem criminis reos peragerent eos ipsos qui illud tanta cura depellebant. Cæterum hæc in futurum quon- dam criminationum argumentum et vexationis occa- sionem miseris ecclesiasticis cessura erant, olim accusandis quasi orthodoxis anathema dixissent; cujus rei velut testes certissimi hæc tunc ad papam scriptæ litteræ allegandæ erant. Quanquam illæ meo quidem iudicio non eo revera scriptæ sensu sunt, quem vel in speciem præferebant vel persua- sum tunc Latini habuerunt, fucalæ siquidem per assentationem ad papam fuerant in speciem illic placituram.

18. De Ignatio et Meletio, ut ii ad papam missi fuerint.

Nec vicissim non ipsi Latini assentati nobis in hoc negotio quædam sunt, prout in Meletij et Ignatii causa apparuit. Hi quod 463 plane a pa- lam se abscissos ab Ecclesia ferebant, damnati ab imperatore ac dediti Papæ sunt, gravibus ab eo videlicet multandi pœnis; ad idque revertentibus Romam traditi legati, eo demum perducti. Verum tantum abfuit ut eis pontifex ullum supplicium de- cerneret, ut ultro miseratus ipsos sit, quod invidiosa suspitione gravarentur, quasi obstare vellent ne inter magnas Ecclesias pax stabiliretur. Itaque cum omni significatione benevolentiæ remissi ad imperatorem, etiam commendatitias a papa e reddiderunt, quibus ille rogabatur ut homines sine causa suspectos, et qui viderentur rectam et secu-

τικά, ἄλλως προβάσῃς ὡς πολλοὺς εἰδέναι τῆς ἐκκη-
 ρύξεως. Ἐπειδὴ γὰρ τινες τῶν περιττῶν καὶ εὐκό-
 λων, οἷς οὐδ' ἦν τὸ παράπαν εἰδέναι τὰ τῆς Ἐκκλη-
 σίας τῶν Ἰταλῶν, οὔτε μὴν καὶ ἀξιούσι ξυνιέναι,
 ὡς πάλαι ποτὲ ἦσαν ἐν πρώτοις ἠνωμένοι τῶν ἄλλων
 πλεον, κἀν τι συμπεσὸν παρέλυσεν τὸν δεσμὸν, ὁμοίως
 δὲ πάλιν ἀπαράθραυστα μένουσιν ἡμῖν τε καὶ αἰετοῖς
 τὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ μυστήρια, ὡς μηδὲν παρεγγχει-
 ρεῖν τολμῶν τινος εἶοι τε τελεσμῶν βαπτίσματος καὶ
 ἱερωσύνης καὶ γάμψου καὶ μοναχικῆς καταστάσεως καὶ
 τοῖς λοιποῖς οἷς ἄρα καὶ ἡ καθολικὴ καὶ μία Ἐκκλη-
 σία τοὺς αὐτῆς ἐπιτελεῖ τροφίμους, ἀλλ' ὡς περὶ ἡ
 ἐκ δρυὸς ἢ ἀπὸ πέτρης ἀρχῆθεν ἦσαν, μηδὲν τῶν
 τοῖς Χριστιανοῖς ἀνηκόντων εἰδότες καὶ διὰ ταῦτα
 ἐκείνους ἐκτόπως ἀποστρεφόμενοι, καὶ τὰ παρὰ
 τοῖς ἡμετέροις ἐδεδόξαστο ἅγια καὶ κρημοῖς καὶ
 ποταμοῖς καὶ ὄρεσιν ἐδίδουσαν ὡς μηδὲν ὄντα τίμια,
 κἀντεῦθεν ἐκώλυον τὰ τῆς πίστεως, ἀναλαμβάνει
 ζῆλον ὁ βασιλεὺς, καὶ πάντα ἐπισκόπους προσκα-
 λεῖται καὶ μοναχοὺς, ἔστι δ' οὐ καὶ τινες τῶν σχι-

ζομένων, πλὴν ἐπ' ἀσφαλείᾳ περιφανῆς, ὡς εἰς τὴν
 καὶ ὁ ἐν Φρυγανοῖς Ἀκάκιος καὶ ὁ μαθητὴς αὐ-
 Γερμανός καὶ λοιποὶ πλείστοι, καὶ μέσον ἐπι-
 ἴσταται, καὶ καθικετεύει ἐκ τῶν Ἰχνηλάτου Πα-
 βολικῶν, τοῦ μὴ προλαβεῖν τοὺς ἐπιτιθεμένους
 γούτων, ὡς καὶ πολλοὺς μνημονεύειν, καὶ
 πρόσωπον προσημασάμενος, μὴ περιδεῖν κ-
 νεύουσαν τὴν θρησκείαν, μηδὲ σχήματι εὐσε-
 προδιδόμενα τὰ τίμια παρ' οὐδὲν τίθεσθαι, ἀλλ' ἡ-
 νειν παντὶ τρόπῳ τοῖς τῆς Ἐκκλησίας [P. 3] ἡ-
 θεσμοῖς. Εἶναι γὰρ μεγάλην ἀνάγκην, ἣν διὰ τι κα-
 εισφρήσαν κατ' οἰκονομίαν τῶν μὴ συνήθων, ἀπ-
 κῆς παραπεσοῦσης, αὐτοὶ τῆς Ἐκκλησίας ἀπο-
 τούτες οὐχ ὅπως τὸ μὴ δοκοῦν φυλάττοντο κα-
 καθ' αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ νόμους Ἐκκλησίας πε-
 λύνειν τολμῶν, ὧν τοῖς τολμήμασιν ἐν μόνον π-
 λείπει, τὸ μὴ χριστιανίζειν ὁμολογεῖν. Ὅστις παρ-
 τος τοῦτου ἰσχύει τοὺς ἀναχαιτίσοντας ἔχειν τῆς
 τῆς Ἐκκλησίας δεσμῶν, ἐφ' ᾧ ἢ καὶ αὐτοὶ δεῖται ἀπ-
 τες ἀπόσχονται τοῦ κατὰ τῶν ἰδίων σπλάγγνου

ram religionis viam insistere, blande ipse quo-
 que ac humaniter excoiperet apud seque haberet.
 Ut hæc porro assentatorie agebantur et scribeban-
 tur ex parte Latinorum, sic erant et illæ, quas dixi,
 a nostris ad papam datæ litteræ non expertes adu-
 latorii fuci, proflitentes videlicet nec ullum jam
 agnoscere qui Latinos aut iis adhærentes pro excom-
 municatis haberet, et si quis in posterum id
 audere detegeretur, haud impune laturum, cum
 tamen multis notum esset non deesse qui ita sen-
 tirent et palam anathema dicere amplectentibus
 pacem. Erant hi supervacaneæ morosi quidam et
 delicatis superstitionis fastidiis, qui cum et funditus
 ignorarent et discere non curarent res Ecclesiæ
 Latinorum, ut videlicet cum iis olim in dogmatibus
 mysteriisque præcipuis vel omnium intime conjun-
 cti Græcis fuissent, etsi nescio quid deinde inci-
 dens illud antiquæ concordiæ vinculum paulisper
 relaxasse visum esset, tamen etiam postea inviolata
 permanserit utrinque consensio in fide ac usu
 capitalium Christianismi sacramentorum, ita ut
 nentribi quidquam temere attentatum publico con-
 silio fuerit circa ritum baptismatis, sacerdotium,
 matrimonium, monasticum statum, et reliqua my-
 steria quibus una et catholica Ecclesia suos alu-
 mnos initiare consuevit. Cum, inquam, hi non
 magis horum quidquam quæ in Christianorum jam
 olim 464 republica versabantur notum haberent
 quam si quereis stipites aut lapideæ moles essent,
 ea ipsa ignorantia in superciliosum elati contem-
 ptum cum Latinos ipsos impotentissime aversa-
 bantur, tum nostra ipsorum sacra post sancitam
 pacem, quasi admissione consortioque Latinorum
 profanata pollutaque, non verebantur exsecrari,
 devovere diris, et (quæ erant blasphemæ ipsorum
 voces) præcipitiis ac fluviis præruptorumque tesquis
 iniis montium abjicienda abolendaque, tanquam
 nullum jam præscæ religionis decus servantia, di-

cere. Hæc cum in gravem ac perniciosam Chri-
 stianæ fidei grassari perturbationem imperator
 cerneret, zelo pro indignitate rei assumpto, cum
 ad se cum episcopos tum monachos convocasset
 in his quosdam in parte schismaticorum illas
 data ipsis ad hoc securitate. Horum unus
 Acacius Phryganorum, alter ejus discipulus
 manus, cumque his alii quoque plurimi. In
 in consessu cunctorum medius imperator
 Ichnelatæ Parabolicis, cujus libri et loci
 tempus opportuni plerosque ipsorum recordare
 fidebat, ne potius mallent ruere imitatione præ-
 stinantium impatienter in negotiis, quam adhibere
 cunctatricem cessationem dantium spatium perco-
 quendæ maturitati cœptorum lente proficientium in
 successus seros. Sic sermonem ingressus, observa-
 vit cunctos qui aderant, ne religionem despicerent
 periclitantem, neve otiosi absque auxiliandi cura
 videre sustinerent, dum specie pietatis sanctissimi
 quæque proderentur. Cui enim recte erga Eccle-
 siam affecto non gravem molorem afferat erro-
 rum hominum temeraria protervia, qui non
 potest induci quidpiam in usum præter soliti-
 quanquam ea et summæ rei nihil nocens, necess-
 rii incidentibus causis per prudentem accom-
 dationem facta innovatio fuerit, erumpunt in fer-
 motus, rebellantes in Ecclesiam; et neque isto
 furorem ferre saltem tacitum ac conceptum an-
 citra hominum conscientiam tegere volentes, I-
 lam Ecclesiæ leges effringere non dubitant, quon-
 audaciæ unum 465 modo illud deest, ut se Ch-
 stianos non esse fateantur. Quod cum negare
 audeant nec possint, isto ipso vinculo ecclesiasti-
 conjunctionis, quo se teneri adhuc agnoscunt,
 telligere debemus vim nobis atque auctoritati
 conferri plenam eos pro potestate coercendi,
 vel ipsi metu repressi desinant in propriis mem-
 Ecclesiæ viscera ense velut quemdam factio-

ξίφος ὠθεῖν, ἢ μὴν ἀποναρκᾶν εἶη οὐς μέλλουσι πείθειν πράττειν ἀνόσια. Ταῦτ' ἦν τότε τὰ τῶ βασιλεῖ προβαλλόμενα, μὴ ἀνθρώπους ἐκκηρύττειν ἀσφαλιζομένους, οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ κακίαν ἀναστέλλειν παρὰ τὸ εἶδος προβαίνουσαν, ἐπεὶ πολλοὶ γε τῶν τὴν εἰρήνην ἐκείνην δυσχεραίνόντων παρῆσαν ἐκεῖ καὶ συγκατεψηφίζοντο τὴν κατάραν τοῖς τὰ τίμια καθυβρίζουσι. Μαρτύριον τῶν λεγομένων τὸ πολλῶν καὶ μεγάλων ὄντων καὶ συμπληρούντων ἐκεῖ σύλλογον μηδένα διστάσαι, μὴ ἀντειπεῖν, μὴ ἀποσκιρτῆσαι, μήτε μὴν ἐνδείξασθαι τινα ῥοπὴν ὑπολογισμοῦ. Ἐχρῆν δὲ πάντως, εἰ οὕτως ἀνέδην Χριστιανοὶ ἐκκηρύττειντο. Ἄλλ' ἦν ταῖς ἀληθείαις πρόβλημα εὐλαβείας τὸ πραχθὲν ἐκεῖνο τοῦ μὴ πάντα τολμᾶσθαι ἐκ τοῦ πρώτως παραστάντος τισίν, ἀλλὰ καὶ τὴν κατάραν εἰς ὑπολογισμὸν εἶναι πάντως τοῖς εὐλαβῶς μετιοῦσι τὰ τίμια. Ἄλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον.

ιθ'. Ἡλίην τὰ κατὰ τὸν Λαχανᾶν, καὶ ὅπως παρὰ τοῦ Νογᾶ πεφόνευσται.

[P. 319] Τοῦ δ' αὐτοῦ ἔτους, ἐπεὶ οὐκ ἦν τὸν Λα-

scissionis adigere; aut si fuerit ipsorum immediabilis furor, saltem alli retardentur a pravis horum suasionibus sequendis et imitanda temeritate ausorum imperiorum. Talis quædam tunc fuit imperatoris oratio, fucans innumbransque artificioso obtentu verum statum controversiæ, nec de ipso dogmate præscribens quidquam, sed in genere damnari homines aut pro excommunicatis a quocumque privatim haberi vetans; quo non excluderetur tacita exceptio subintellectæ conditionis, si nempe illi orthodoxe sentirent; unde ista generalis præscriptio reprimendæ in ausa nefaria prorumpentis licentiæ caput ipsorum mali veramque causam tumultuum non tangebatur. Argumentum hujus rei manifestum est, quod cum in eo cœtu multi essent qui ægre ferrent sancitam pacem eamque improbarent, nemo tamen eorum recusavit suffragio comprobare proprio istam universalem definitionem, qua diris in genere devoverentur qui sancta violare contumeliose attentaret, non exprimendo distinctius quinam illi tandem forent. Nullus, inquam, palam infensorum paci, quales et plurimi et magnæ auctoritatis ac potentis viri presentes isto in conventu cernebantur, ad ejus damnationis propositionem resiliuit restitutive; ne dubitavit quidem vel minimum, aut ullum reclamandi vel quidpiam in contrarium excipiendi vel primum impetum significavit. Obstitissent autem sine dubio acriter vehementerque reclamassent, si istam universim editam Christianos quoscunque damnandi et tanquam pravi reos dogmatis aversandi prohibitionem in se quisque ipsos intelligerent latam. Ergo revera obtentus hic merus fuit et superficialis provisio, pro tempore, quantum opus erat ad speciem, retardatura fervidiores quosque, ne quidvis licentius auderent et ad primum prolatam improbatæ ipsis rei mentionem efferati vociferarentur

Αχανᾶν ἡμεῖς ἀφαιρεθέντα καὶ Τερνόβου καὶ συνοικουσίας, λαὸν συναθροίσας τὸν ἱκανὸν τοῖς Τερνοβίταις περιεκάθητο. Καὶ ἔτι μὲν τοῦ Ἀσάν ἐντὸς ὄντος, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ Τζασίμπαξιν πρωτοστράτορα, ὃν καὶ βασιλεὺς ἐτίμα τῶ αὐτῷ ὄφρικιφ Ἀσάν εὐνοοῦντα τὸ πρότερον, τὰς τῶν Ῥωμαίων δυνάμεις ἔδρα τὰ χεῖριστα. Καὶ γὰρ πρῶτον μὲν περὶ δέκα χιλιάδας οὔσας καὶ συμμαχοῦσας ἔξωθεν τοῖς ἐντὸς, ἃς ὁ πρωτοβεστιαρίτης Μουρίνος ἦγεν ἐπὶ τῆ Διαβαινᾶ στρατοπεδευσάμενος, Λαχανᾶς πολλοῖς μὲν μετ' ὀλίγων προσβάλλει, καὶ ἑπτακαίδεκάτῃ μηνὸς Ἀνοθεστηριῶνος σφύρᾶξας πόλεμον σφίσι κατὰ κράτος νικᾷ, καὶ πολλὸν φόνον ἐργάζεται, οὐς μὲν κατὰ πόλεμον, οὐς δὲ καὶ αὐτὸς κατασχῶν, ἀπηνῶς ὕστερον κατασφάξας. Αὐθις δὲ μετ' ὀλίγων Ηοσειδεῶνος πεντεκαίδεκάτῃ τοῖς ἀμφὶ τὸν Ἀπρηνὸν πρωτοβεστιαρίτην ἐπεισεσῶν κατὰ τὸν ἔξω ζυγόν, ὡσεὶ πέντε χιλιάδας μαχίμων ἄγοντα, τοὺς μὲν εἰς τέλος κατηγωνίσαστο, τὸν δ' ἔργον δεικνύει μαχαίρας. Καὶ πολλὰ τότε λυσσομαχῶν κατεργάζετο. Ὑστερον δὲ ἀποχωρήσαντος τοῦ Ἀσάν, τοῦ Τερτερῆ δὲ τὴν βα-

et jurgia miscerent. Hos autem in silentio ac patientia continuit illa videlicet secreta fiducia, qua est eorum sibi quisque tacite blanditus, diris ista sanctione generatim intortis nullum devoveri 400 qui recte sentiret et sancta religiose tractaret, quales cum se putarent esse, nihil hic decerni quod ipsis privatim obsesset pro certo statuentes, secure acquiescebant. Sed de his hactenus.

C 40. Rursus de Lachana, et ut is a Noga interfectus fuerit.

Eodem porro anno Lachanas, quem sperandum non erat erepta ipsi urbe regia Ternobo et uxore regina quieturum, contracto satis magno exercitu Ternobitas circumscedit, cum iis adhuc intra eam urbem hærente Asane, ipse habens secum Tzassimpaxim protostratoris officio sibi servientem, quem prius imperator, tunc Asani benevolum, titulo simili honoraverat. Per eam obsidionem magis a Lachana cladibus attriti Romani sunt. Primum enim circiter decem milia nostrorum militum in obsessorum auxilium venientia duce protovestiarite Murino, cum loco Diabæna dicto se admovissent, ubi castra Lachanas habebat hoc cum paucis erumpente die septima decima mensis Julii fusi victique sunt, cum strage ingenti partim prælio cæsorum, partim captorum a Lachana et ab eodem crudeliter postea interfectorum. Rursus paulo post, die quintadecima mensis Augusti, idem Lachanas circa jugum exterius in Aprenum protovestiariten irruens, quinque circiter bellatorum fortium millia ductantem, hos quidem plane debellavit, illum gladio confecit. Similia idem exempla multa tunc edidit rabiosi ardoris in pugnando. Aliquanto post hæc, egresso jam Asane Ternobo et Tertere illic regnante, decrevit Lachanas confugere ad Nogam et ejus opem implorare. Aliunde

σιλείαν λαβόντος, ἔγνω Νογᾶ προσχωρεῖν, καὶ οἱ ἄμύνειν καθικετεύει. Οὐ μὲν δὲ καὶ βασιλεὺς ἐτέρωθεν κατημέλει, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς πρὸς Νογᾶν τὸν Ἀσᾶν πέμπει σύναμα καὶ δῶροις πλείστοις, ἀξίων μὴ παριδεῖν τὸν ἐκ γίνους Βουλγάρων ἄρχοντα, ἀλλὰ προσεπαμύνειν ἀδελφῶ ὄντι καὶ τῶν καθ' αὐτὸν διακαίων χρῆζοντι. Ὁ μόντοι γε Νογᾶς δέχεται μὲν καὶ Λαχανᾶν ἐλθόντα πρότερον, δέχεται δὲ καὶ Ἀσᾶν εὐμενῶς. Πλὴν δῶρα μὲν δέκτο καὶ ἀμφοτέρων, πόνον δ' ἀμέγαρτον ὕφειλε. Κατέχων γὰρ ἐκείνους ἐπὶ πολὺ, καὶ γε περιφέρων μεθ' ἑαυτοῦ (ἧ γὰρ πρεσβεία μία ἦν ἀμφοτέροις κατὰ τοῦ Τερτερῆ, εἰ καὶ καθ' ἑαυτοῦς ἡμφισβήτησαν πρὸς ἀλλήλους [P. 320] τῆς βασιλείας καὶ πλείστον ὅσον διενηνεγμένοι ἦσαν) οὐδὲν ἐκείνος ἐποίει, ἀλλ' ἔτριβε χρόνον, ποτὲ μὲν τούτῳ, ποτὲ δὲ θατέρῳ προσυπισχνούμενος, Ἐδοῦλευον δ' ἐκείνοι καὶ ἄκοντες ταῖς βόκαις. Τίλος καθίζει συμπόσιον, καὶ ὁ πότος ἐς πολὺ προΐδαινε πίνουσιν. Ἔς δὲ μέθους ἦσαν πλήρεις καὶ ὁ λογισμὸς ἐκείνοις παρήγετο, εὐτὸς ὁ Νογᾶς οἶον ἐξ ὕπνου θορῶν καὶ τῶν ἡμφισβητήσεων ἐκείνων ὡς ἦν τότε μνησάμενος (καὶ γὰρ τὸν μὲν Ἀσᾶν παρ' ἑαυτῶ εἶχε καθήμενον, Λαχανᾶν δὲ καὶ τὸν αὐτοῦ πρωτοστράτορα Τζασίμπαξιν κατωτέρω, πλὴν ἐφ' ἑκάτερα) προστάσσει τοῖς αὐτοῦ ἀπεριμερίμνως οὕτως, ὥσπερ

ἄμην πράττειν μέλλον, κατασχεῖν τὸν Λαχανᾶν εἶχεν ἐκείνος καθήμενος. Καὶ τὸν μὲν εἶπεν, ὁ ἄλλος ἐχθρὸς ἐστὶ τοῦ πατρὸς μου βασιλέως, καὶ ὁ ἄλλος οὐκ ἀξιος, ἀλλὰ τέμνεσθαι, » ἐκείνου τὴν πιναιῶς κατασχόντας τὰς χεῖρας ἐκατέρωθεν μύραν ἐμβαλεῖν τῷ φάρυγγι καὶ φονεῖν ἐκείνους ὄντα. Εἴτ' αὖθις καὶ τὸν Τζασίμπαξιν θεασάμενος προστάζει μὲν κατ' ἐκείνου τὰ χεῖριστα, καὶ διὰ τὸ καίνον εὐθὺς κτείνειν τὸν ὑπηρέτην, ἐμβαλόντα αὐχένι κοπίδα. Τότε καὶ ὁ Ἀσᾶν βλέπων πρός τὸν ἄλλου ἀποπέπηκτο, καὶ περὶ ἑαυτῶ ἔβλεπε τὸν μέγιστον, καὶ τὰ ὅμοια κἀκεῖνος τότε ἐκείνῳ εἰ μὴ γε ἡ Εὐφροσυνὴ περιποιησαμένη ἐπίσταται μετ' ὀλίγον. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον.

κ'. Ὅπως ἐκστρατεύει ὁ βασιλεὺς Ἀνδρόνικος εἰς Ἀντιόχην.

Ὁ δὲ βασιλεὺς καὶ πάλιν τὰ κατὰ τὴν ἀναμνησθῆναι μαθὼν, ἐξ ὅτου περ ὁ δεσπότης Ἰωάννης ἐξ ἀνθρώπων γεγονὼς ἐκεχεῖριζαν παρεῖχεν ἐς τὸν Πέρσιος ὥστε καὶ ἰσχύειν Ῥωμαίους ἐπιβεβαῖναι καὶ κακοῦν (τὰ γὰρ κατὰ Μαλιανδρον καὶ Ἄντιόχειαν ἤδη καὶ τετελευτήθει, καὶ τούτων καὶ [P. 321] ἐστὶ ἐνδοτέρω δεινῶς ἐξήρηται καὶ τοῦ λατρεύσοντος ἐχρήζον, καὶ ἡλίσκοτο

imperator haud negligens res Bulgaricas. Asanem ad Nogam eundem mittit cum 467 donis plurimis majorem in modum rogans ne auxilio destitutum sineret legitimum et jure generis hæreditario nitentem Bulgarorum regem, ipsi Nogæ quasi fraterna necessitudine devinctum, quod uxores Asanis et Nogæ sorores essent; quare hominem tam intima sibi affinitate junctum ope ipsius egentem juvare ne graveretur in recuperando injuste ablato principatu. Nogas jam antea venientem Lachanam humaniter exceperat; Asanem quoque posterior appulsum benigne admisit. Cæterum illo accepit quidem utriusque munera, ærumna vero æque ambos immensa cumulavit, detinens simul utrumque per diu et secum quocumque circumducens. Unus utriusque legationis scopus erat impetrare auxilia contra Tertere communem hostem amborum, a se invicem non levius quam ab ipso Tertere dissidentium. Cum ergo illi pro se quisque assidue contententes juris ad regnum Bulgaricum sui firmamenta proferrent, disceptantes et quasi sub iudice causam perorantes propriam, ille sic audiebat ut sententiam expediret nunquam, infinita eos mora suspenderet, utrique se tamen per vices venditans, et modo huic modo alteri promittens, miseris quantum libet invidis adulantibus, eoque magis se obnoxios præbentibus ad nutus ejus omnes, quo ille alterna ostentatione favoris aut tædii sperandi timendique miscebat causas artificioso intextu, et communium votorum accendebat cupidis pretium. Hunc tandem exitum res habuit post suspensionem diuturnam. Sedebat ad mensam aliquando cum hospite utroque Nogas. Celebratur hilaritate maga

convivium. Pocula eousque frequentatur ut jam cuncti vix mente constarent. Tunc subito e somno expergiscens Nogas, et ancipites strategiones, quibus se usum hactenus tenuerat, decidere aliquando volens in favorem Asanem tunc sibi ad latus assidentis (inferius ante) invicem adversi hinc Lachanas, inde protos hujus Tzasimpaxis conseraderant) imperat tranquille ac quasi nihil acturus, corripias recumbentem, ut erat, Lachanam; idque damnum agunt, dicit: «Hic hostis est imperatoris patris mei et plane indignus qui vivere sinatur;» que illi ascendentes correptis infelicis utrinque manibus cultro in jugulum demittunt, et mox ibidem cadentes enecant. Iteratur mox ferum imperium in Tzaspaxim et adverso spectantem, qui impacta in cervicem manu satellitis securi trucidatur. Tunc spectaculo percussus Asan sibi vehementissimè movet, non sine causa: nam paria et ipse passus esset, ni tunc Euphrosynes interventu ac servatus, paulo post incolumis dimissus esset. que hæc quidem se in hunc modum habuere.

20 Expeditio imperatoris Andronici in Orientem.

At imperator, comperto laborare res Orientale ex quo sublato ex humanis Joanne despota fiduciam tantam Persæ sumpserant, ut non modo non dubitarent ultro Romanos invadere, sed passim fines eorum incursando vastarent. Regiones circum Meandrum et Cariam et Antiochiam jam plane perierant: sed et his adhuc interiora graviter debilitata jacebant medici sospitatoris ope vehementer egentia. Diripiebantur vicina Caastro et Priens loca

κατὰ Κίβιστρον καὶ Πριήνην, ἠλίσκοντο δ' ἤδη καὶ τὸ Α κατὰ Μίλητον, καὶ Μαγεδῶν καὶ τὰ πρόσχωρα κατὰ πολλὴν τοῦ κωλύσαντος ἐρημίαν ἐξηφανίζοντο), δεῖν ἔγνω τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ βασιλέα Ἀνδρόνικον σύναμα καὶ ταῖς κατ' ἀνατολὴν δυνάμεις πέμψειν. Καὶ δὴ παραγεγονῶς ἅμα δεσποίνῃ τάκεῖ καθίστα, ἔχων ἅμφ' αὐτὸν σὺν πολλοῖς ἄλλοις μεγιστᾶσι τὸν τε μέγαν δομέστικον Μιχαῆλ τὸν Ταραχνειώτην, ὃν δὴ καὶ Παλαιολόγον ἔγραφον μητρωνυμικῶς καὶ ἐς πρωτοβουστιαρίου ἀνῆγον τιμὴν ἐσύτερον, καὶ τὸν παρακοιμώμενον τῆς μεγάλης σφενδόνης Νουστόγγον, καὶ σὺν αὐτοῖς ὅτι πλείστους τὰ τῶν δουλειῶν διευθύνοντας. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀνδρόνικος τὸ παρὰ Μαϊάνδρον διερχόμενος εἶδε καὶ πόλιν μεγίστην τὰς Τράλλεις, καὶ δὴ ἐάλω τε ταῖς τοῦ τόπου χάρισι, καὶ οἱ λογισμός ἐπήει ἀνεγείρειν πεσοῦσαν καὶ τοὺς ἐξψηκῆσθαι ἐκεῖθεν σὺν ἄλλοις πλείστοις οἰκίζειν, καὶ καταστάσῃ παρέχειν τὸ ἐξ αὐτοῦ ὄνομα, ὡς μὴ Τράλλεις ἐντεῦθεν, ἀλλ' Ἀνδρονικόπολιν εἴτ' οὖν Παλαιολογόπολιν ὀνομάζεσθαι. Σπουδῆν γοῦν τὴν μεγίστην περὶ ἐκείνην εἰσήγε, καὶ τὸν μέγαν δομέστικον ἐπιστήσας ἀνοικοδομεῖν ἐκέλευε τὴν ταχίστην. Ὡς γοῦν ἔργου

ἤπιοντο καὶ προῦκοπτον ἀνοικοδομοῦντες, τὴν εἰς τὸ πονεῖν προθυμίαν καὶ μᾶλλον ἐπηύξει χρησμός εὐρεθείς ἐκεῖσε ἐγγεγραμμένος μαρμάρῳ ὡς δῆθεν ἀναστήσοντός τινος ταύτην πεσοῦσαν καὶ πρὸς τὸ κρεῖττον ἢ πρότερον ἐπανάζοντος. Ὁς δὴ καὶ παρεμφερῆς ἐψέκει πρὸς τε τὰ πραττόμενα καὶ τὸν ἀναστήσοντα κατὰ πάντα, ὥστ' αὐτὸν λογιζέσθαι βασιλέα καθ' ὃν εὔπράξειν ἐχρησμολογεῖτο τὴν πόλιν. Καὶ διὰ ταῦτα πολλὸς ἦν Ἀνδρόνικος βασιλεὺς ἐπισπεύδων τὴν τῆς πόλεως ἐξανάστασιν· εἰμαρμένους καὶ γὰρ χρόνους ἐδίδου τῷ ἀναστήσοντι ὁ χρησμός. Καὶ ἀνφοκδόμουν μηδὲν μέλλοντες. Χλεύη δ' ἄρ' ἦσαν καὶ ὄνειρος τὰ γραφόμενα· εἰμαρτο γὰρ κἀντεῦθεν καὶ μυριστότας ὄλας ὀλέσθαι τῶν ἐκεῖ κατοικησόντων, ὡς ὁ λόγος ἤδη δηλώσει. Ὡς γὰρ ἀνίσταντο μὲν τὰ τεῖχη καὶ πόλις τῶν μεγίστων τὸ ἐρείπειον ἦν παρὰ γαληνὰ βέοντα Μαϊάνδρον, εἶδει δὲ καὶ τοὺς κατοικῆσοντας πανταχόθεν συλλέγεσθαι, ὡς ἂν μὴ μόνον τείχεσιν, ἀλλὰ καὶ ἀνδράσιν ἐν περιφανείῃ τῶν πόλεων ἀριθμῶτο, ὡς ὑπὲρ τριάκοντα μὲν καὶ ἔξ χιλιάδας τὸν τῶν ἐποικίων ἀριθμῆσθαι λαὸν, μεγᾶλα δ' ἐπέλειν σφᾶς σχῆσειν τῷ οἰκισμῷ

ferebant etiam et agebantur quotidianis incur-
santium prædis Mileisus ager et Magedon, quæque
his affinia, in summa destitutione præsidii omnis
injuriis hostium exposita. Cum hæc, inquam, Au-
gustus reputaret, faciendum sibi statuit ut filium
suum et in imperio collegam Andronicum eo mitte-
ret cum copiis quantæ per Orientales 469 provin-
cias erant. Is igitur eo cum Augusta profectus
lapsus ibi res constituit, habens circa se cum multis
aliis procerem magnum domesticum Michaelem
Tarchaniotam, quem in Palæologam transcriptum
gentem a matre denominabant et in protovestiarium
dignitatem postea evexerunt. Aderat præterea cus-
tos magni sigilli Nostongus, et cum ipsis quam-
plurima aulæ ministeriis fungentes. Porro imperator
Andronicus regiones ad Mæandrum lustrans vidit
civitatem olim maximam, tunc eversam Tralles, et
loci opportunitate grataque amœnitate captus cogi-
tationem suscepit ejus restaurandæ frequentandæ-
que reducendis postliminio qui reperiri uspiam pes-
sent dudum exterminatis hujus civibus, et aliis un-
decunque ad justum urbis magnæ complendum
numerum addendis. Decrevit autem sic restitutæ
civitatis nomen a se novum indere, ut non Tralles
diceretur, sed Andronicopolis aut Palæologopolis
vocaretur. Studio igitur quam maximo in id incu-
buit, præposito isti operi magno domestico, qui
impigre fabricam adorsus moliri tecta ac muros
cœpit. Commodum autem, inole jam ædificii cre-
scente, alacritatem perducendi ad colophonem cœpti
miram injecit forte inventum inter rudera oracu-
lum, insculptum marmoris, litteris quibus significa-
batur exstiturum quemdam qui urbem eam pro-
stratam iterum attolleret in meliorem quam prius
fortunæ ac felicitatis statum excitaret. Iis autem
signis adumbrabatur iste novus instaurator Tral-

lium eversarum, quæ commode in Andronicum
cadere viderentur, ut non putaretur dubium quin
hæc ipsa quæ tunc ferebantur verus eventus istius
essent vaticinii, adeoque qui aderat princeps, ille
plane ipse foret cujus 470 melioribus auspiciis
reponendam in florentiorem quam unquam antea
fortunam propheticæ istæ litteræ spondebant. Hinc
scilicet animatus Andronicus multus erat in opere
urgendo, illectus maxime spe longissimi vitæ ac
regni spatii, quod Trallium instauratori post eas
restitutas divinitus ibi promitti videbatur. Summo
ergo festinatione accuratum opus est, et tantæ urbis
ædificatio brevi perfecta. At ludibrium et somnium
ea fuit inscriptio: id enim vere demum in fatis erat,
prout eventa demonstrarunt, multa mortalium
millia, qui recens isthic domicilia fixissent, male
peritura, prout contigisse mox docebimus. Ut enim
erecta per circuitum mœnia fuerunt, e parietinis
rediviva urbs exstitit maxima, ripæ insistens præ-
terfluentis placide Mæandri. Eam porro ne structuris
conspicua solis in claritatem novo conditori desti-
natam non effloresceret, frequentari nimirum oportuit
convocatis magno numero colonis. Summo id
studio curatum, eo successu ut brevi recens induc-
torum illuc civium sex et triginta millibus capitum
multitudo censeretur. Hi omnes optimis alacres
spebus, quippe auspiciis faustissima spondentibus,
novæ habitationis encœnia celebrabant, ignari se re
maxime necessaria carere. Non enim cisternas pa-
raverant, aut manu effossa circumque structo et
solide inducto tectorio munita conceptacula aquarum
vel excipiendarum e cælo, cum plueret, vel e
fluvio comportandarum in usus domesticos et tem-
porum annonam dubiorum. Hujus rei prævertendæ
causa erat, si advertissent, necessaria, natura soli
illius venarum expers subitus manantis aquæ, ita ut

Ἡγνούον [P. 322] δὲ ἔρα μὴ ἔχοντες τὸ ἀναγκασιό-
 τaton. Οὕτε γὰρ ὑδάτων ἔχον ὑποδοχὰς. ὡς κατὰ
 καιρὸν ὑδρευόμενοι καταφερομένων ὑμῶν, εἴτε
 καὶ τοῦ ποταμοῦ ἀνιμισμένου· τὸ τε κατορύξαντας
 εὐρεῖν ὕδωρ ὑπόγειον τῶν ἀδυνάτων ἐφαίνετο. Αἴ-
 τιον δ' οἶμαι τὸ μὴ στεγανὸν τοῦ πεδίου διὰ τὴν γει-
 τονοῦσαν ἰκμάδα τοῦ ποταμοῦ, ἣν οἶαν τε μὴ οὖσαν
 ἐμμένειν ὁ προσβάλλων ἥλιος θερμὸς ὧν ἀνιμᾶσθαι
 πεφύκοι· πρὸς τὸ ἐπιπολάζον ἀνασυρομένην τῆς γῆς,
 καὶ τὸ ξηρὰν ἤδη καθάπαξ γίνεσθαι· τῆ συγγῶς ἀνι-
 μᾶσθαι τῆ ἥλιω τὴν ἰκμάδα διὰ τὸ τῆς ὑγρότητος
 μᾶσθαι τῆ ἥλιω τὴν ἰκμάδα διὰ τὸ τῆς ὑγρότητος
 ἔκλυτον τῆς συγγῆς ἐκ τοῦ ποταμοῦ καὶ αἰθίς εἰς τὰ
 κενὰ προσρῦσεως μὴ ἐϊώτης, τὸ δ' εἰς βῆθος προσδαί-
 νειν τὰς λιβάδας, ὡς καὶ εἰς διώρυγας εὐπετεῖς εἴ-
 ναι καὶ ἀνοίξεις φρεάτων, τοῦ ἐπιπολαίου τῆς γῆς
 κωλύοντος, οἶμαι, ἅμα δεχομένου τὴν ἐπιεπιούσαν
 νοτίδα καὶ ἅμ' ἐξεμῶντος. Πέφυκε γὰρ καὶ ὕδωρ
 καὶ πνεῦμα τῆ ἀρχῇ συγκινεῖσθαι τὸ πᾶν ἐφεξῆς,
 ὡς ὅπη ποτὲ βῦη τι τούτων λαθὼν ἀρχῆν, ἐκεῖσε καὶ
 τὸ λοιπὸν ἐξ ἀνάγκης συνεχῶς φέρεσθαι. Παρ' ἣν αἰ-
 τίαν καὶ τῆ συνεχῶς μὲν τὸ ὄν ἀπογίνεσθαι, συνεχῶς
 δὲ καὶ τὸ μὴ ὄν προσγίνεσθαι, τῆς ἰκμάδος μὴ ἐπι-

puteus Trallibus viva scaturigine perennis ex iis
 esset rebus quæ sperari non possent, quasque qui
 conaretur operam perderet. Causa, opinor, est paulo
 profundius subsidentis soli ariditas exsucca, nec
 par soliditas liquori continendo præ solubilitate
 cineræ simili, cum tamen superficiem versus ad
 aliquam altitudinem exudet passim humus madore
 lutoso. Id oritur ex prope stagnantis humore flu-
 minis, quem vis 471 solis ibi potentior sustinet
 jugi attractu, nec sublabi sinit, extenuans in vapores
 terræ superne raræ meabilem levitatem imbuentes
 indeque sursum exhalantes, sic in his absumpta
 humiditate tota suffusi laticis, ut ne stilla quidem
 reconditiores influat telluris intimesquallentissinus
 natura siquidem hæc quædam et conditio communis
 aquæ et auræ est, ut in principia refundantur sua,
 eodemque resolvantur desinentes unde nascentes
 prodire, decursu nativis usque effluxibus consen-
 taneo, nec exorbitante fere a limite quem originis
 impetus signavit. Nec aliunde repetendam causam
 duxerim celebratæ felicitatis soli Trallensis in gi-
 gnendis maturandisque omne genus fructibus. Præsto
 nimirum est abundans iis alendis uber
 quoddam soli contigui stirpibus, superficiali exu-
 dantis succo, nec quidquam derivantis suæ copiæ
 in demissiores partes ariditate maceratas intima,
 sed vitalem illum totum effundentis humorem in
 pinguedinem pomorum et baccarum mitissima
 saliva celebrum. Inde (ut ad rem me referam) in-
 telliges excavaturis isthic puteos duo invicem con-
 traria obstitisse. Prius erat paludosa mollities vic-
 cinæ superficiæ terræ, in grave fodientium impedi-
 mentum redundans; quam si quis difficultatem
 patienter egerendo vinceret luto, occurrebat alterum
 impedimentum, soli depressioris strigosa siccitas,
 præter sitim arentis glebæ etiam ob friabilitatem

λειπούσης, τοὺς μὲν καρποὺς τρέφεται ἐκείνη
 ἐς ὅτι μάλιστα, ὑφίστασθαι δ' ὕδωρ εἰς βῆθος προ-
 φυκίται. Τοῦτο τὰ πλείστα τοὺς κατοικήσαν-
 τας ἐσφῆλε. Τέως γὰρ τοῦ ποταμοῦ κίνοντες καὶ τὸ
 ἄλλο μὴ προσρῶμενοι ἀφροντίστως εἶχον. Ἡγνούον
 ἄρα ὅτι ἱερομηθεὺς πολλῶν κρείττον Ἐπιμηθεὺς
 τὸ κατ' ἀνάγκην ξυμβαῖνον διωρίαν οὐκ ἔχει
 λῆς.

κα'. Ὅπως αἱ Τράλλεις ἀνακτισθεῖσι ὑπὸ
 Περσῶν ἐάλωσαν.

[P. 323] Οὕτω τοίνυν ἔχουσι, καὶ οὕτω γρη-
 ἀπηρωρημένος ταῖς ἐλπίσιν ὡς πολίταις δικαιο-
 τως τοῦ βασιλέως διέξουσιν, ἐφίσταται σφίσι τὸ
 Περσῶν πρὸς γὰρ τὸ ἐλπίζόμενον ἀντιπράττειν
 ὑπὲρ τῶν λοιπῶν ἵστασθαι ἢ σπουδῇ τῶν ἀνθρώ-
 πων ἔρπει. Καὶ Σάλπακις μὲν, ὃν ἂν ἡ ἐπι-
 γλώσσα ἀνδρείων εἶποι, Μανταχίας τοῦνομα, πῶ-
 τινι γαυριῶν τῆ πλῆθει τῆ πόλει προσβάλλει
 περικάθηται, ὁ δὲ στρατηγὸς ὁ μέγας χαρτοῦσε
 Λιβαδάριος ἐν ἀμηνανίαις παντοταῖς ἦν, οἱ δ' ἐν
 ἐλίμωτον καὶ πλέοι προσεταλαιπώρουσιν τῆ

fluxi pulveris fundum negans capacem laticis
 nendo, nisi et pavimentum substerneret et hæc
 circumædificares opere solido perduceresque
 summum, unde manu repositam vel celo illuc
 deinde aquam ad usum promeres. Id tum
 novi Trallenses neglexerunt, gravi et graviter
 luendo postmodum errore. In præsens
 abunda ipsis ad potum suppetebat latex
 examine profluente, quo se interclusum iri
 haud tum sane providebant, infelices qui
 quanto Prometheus præstantior sit Epime-
 quanto, inquam, 472 salubrius prævertentis
 impendunt mala sagacis præcautione providentis
 quam nil profuturis ad extremum lamentis ser-
 pœnitentiæ deplorentur: verum quod fatali neces-
 sitate ingruit, nec averti nec differri consilio poterit

21. Ut T alles restauratæ a Persis captæ sint.

Novis enim Trallensibus in illa felicium au-
 ciorum gratulatione sæcula sibi aurea spondentis
 (nam quid non spe præsumerent Junioris Aug-
 longum, ut erat verisimile, ac florens imper-
 inchoantis, peculiare clientes ac cives, inde pro-
 puo semper apud eum in loco gratiæ futuri?)
 pervenit ecce inopinatissimus exercitus Persarum
 quos eadem videlicet ad obstandum initiis huius
 colonie impellebant causa, quæ Andronicum
 condendam eam moverant: ut enim hic fret-
 licentiæ prædandi ac receptaculum copiarum
 clades Persidis imminentium constitutum in
 vicinia voluerat, ita illi ea ipsa metuentes et
 mature incumbendum conatu censebant ad ex-
 tiendum hoc jugum velut impositum cervicibus
 certam perniciem a suo limite removendam. Et
 Mantachias quidam cognomento Salpaciis, quæ
 lingua Persica fortem sonant, innumeris quas duct

δρία, ὡς, ἐκεῖθεν μὲν καὶ τῶν ἀπηγορευμένων ἄπτε-
σθαι, ἐντεῦθεν δὲ ὕδατι πονοῦντας ὄρου τινος μη-
χανὴν ἐκζητεῖν, καὶ συνεχῶς φλέβας τῶν ἵππων
τέμνοντας τοῦ αἵματος ἐκροφᾶν. Ἄλλ' οὐκ ἦν ἐν-
τεῦθεν τὸ πᾶν τῆς δίψης ἰᾶσθαι. καὶ ἔθνησκον ἐπασ-
σύτεροι. Πρὸς γὰρ τὸν λιμὸν καὶ μᾶλλον ἀντεῖχον·
ἐπήρουν δ' ἄρ σφίσι καὶ τὰ τῶν θνησκόντων ἀλόγων
σώματα. καὶ γε αὐτῶν θνησκόντων πολλάκις, οὕτως
ἐνδεῶς εἶχον τῶν ἀναγκαίων ὡς καὶ αὐτῶν ἄπτεσθαι.
Τῆ δὲ γε δίψῃ καὶ μᾶλλον οὕση βιαιοτέρα οὐκ ἦν
ἐπινοῆσαι θεραπείαν, καὶ ταῦτα τὸ μεσημβρινὸν τοῦ
ἡλίου φλέγοντος. Ὅθεν καὶ προσεχώρου ἐκόντες
τοῖς πολεμίοις. ἀνεκτότερον ἡγούμενοι θανάτου τρό-
πον ἅπαντα τοῦ διὰ λιμοῦ τε καὶ δίψης, καὶ καγ-
κάνοις προσλιπαροῦντες τοῖς χεῖλεσιν, ὡς ἐντεῦθεν
ἐλεύος τύχοιεν, ἐκεντούτο καὶ ἐπιπτον ἀκηδεῖς,
μηδὲ ταφῆς ἀξιούμενοι. Πέρσαι δὲ καὶ ἔτι τοῖς ἐντὸς
ἀντίσχοισιν (ἤλαπιζον γὰρ ἀφίξεσθαι ποθεν συμμα-
χίαν ἢ μὴ ἐπικουρίαν τῆς συμφορᾶς) ἐπενόουν τὰ
χαλεπώτατα, καὶ πέλσαις συχοῖ τῶν θυραφόρων
ἐφιζάνοντες ἐκολλῶντο τοῖς τεύχεσιν. Οἱ δὲ καὶ
ὑψόθεν πέτραις βαλλόμενοι τῶν βολῶν ἡλόγου-
πατάγῃ γὰρ καὶ μόνῃ περιῆν ἐκείνοις τὸ φοβερόν,
κάτωθεν ὑπορύσσουσι μοχλοῖς τε καὶ κατασεισταις.
Τοῦτο πολλαχοῦ γεγονός τοῦ τεύχους ὑπεσπῶντο μὲν

θεμέλια, τὸ δὲ γ' ἐπικείμενον τῶν κτισμάτων ξύλοις
ἔτοιμοις εἰς ἀναψιν ὑπηρείδετο, καὶ μόνον ἦν
πῦρ ἐμβαλεῖν ὡς μηδὲ πρὸς ὀλίγον ἀνθέξουσι.
Καὶ δὴ πολλάκις ὁμολογίαις τὴν πόλιν παραστή-
σασθαι βουληθέντες, [P. 324] ὡς καὶ πέμπον-
τες ἤξιουν, καὶ σώζειν τοὺς περιόντας, οἱ δ'
ἀποκρουσθέντες τῶν σφίσε βεβουλευμένων μάχαις
αἰρούσι καὶ κατασκάπτουσι, καὶ τὴν πρὶν ἐν χρη-
σμοῖς κειμένην περιφανέσι καὶ δ' ἐλπίσιν ἀπρωρη-
μένην χρησταῖς εἰς χοῦν καταβάλλουσι, καὶ πλῆθος
ἐκεῖνο πᾶν οὐ βραδίως ἀριθμητὸν ἔργον μαχαίρας
ποιοῦνται. Τοῦτο ξυμβάν κατόρθωμα δεύτερον Πέρ-
σαις μετὰ τὸ πρῶτον τὸ κατὰ Νύσσαν, ᾧ δὴ ὁ πα-
ρακτιμώμενος Νοστόγγος ἐλλειψόμενος μεγίστοις
ἀνιαιοῖς τοὺς ἀμφ' αὐτὸν περιέβαλεν, ὥστε μετὰ
τῆν σφῶν ὦν μὲν σφρχῆν, ὦν δ' ἄλωσιν καὶ αὐτὸν
ἄλῶναι, μεγάλως πρὸς θάβρος ἐπῆρε, καὶ τὰ τῆς
ἀνατολῆς κατέθεον κραταιότερον. Βασιλεὺς δὲ ὁ νέος
πύλλιζετο τέως κατὰ τὸ Νύμφαιον, ἐμπρόθεσμος ὦν
ἅπαντων πρὸς τὸν πατέρα κατὰ μικρὸν.

κβ'. Ὅπως ὁ πορφυρογέννητος Κωνσταντῖνος
εἰς τὰ πατὴρ Δύσιν ἀποστέλλεται.

Βασιλεὺς δὲ καὶ τὸν μετὰ τὸν βασιλέα πορφυρο-
γέννητον Κωνσταντῖνον γυμνάζειν οἶν θέλων πρὸς

bat succinctus copiis urbi Trallium se admovent,
eamque undique obsidione amplectitur. Statim, ut
in improvisa re, magnis conflictatus angustiis est
summus novæ civitatis magistratus, magnus char-
tularius Libadarius. Nam cives famis subito ac sitis
incommoda tam gravia senserunt, ut et cibus im-
mundis infandisque ora polluere, et cum arentes
fauces humor omnis deficeret, sectis equorum venis
eductum sanguinem avidè haurire cogerentur. Ac
cibi quidem desiderium tolerabilius initio falebant
substitutis in locum meliorum carnis morientium
sponte jumentorum et omnis generis animantium
brutorum; quarum non sufficientem copiam multi
non raro supplebant vorandis 473 hominum quo-
que fato absumptorum cadaveribus. Sitis levandæ
difficilior erat ratio, quod illa quam dixi, cruoris
equini potio nec satis ardorem restingueret, et ta-
bem ingenerans mortes frequentaret. Itaque destituti
liquore omni, meridie præsertim sole flagrante,
ultra ad hostes accedebant, quamvis diram necem
minus horribilem rati lento sitis ac famis viscera
depascentium vivicomburio. At miseri siccis labris
aquam suppliciter petentes adeo non flectebant ad
misericordiam barbaros, ut hastilium mucronibus
confossi repellerentur; et qui plerique istis vulne-
ribus occumbebant, sæde inhumati jacerent, nec
pulveris injectione dignati. In his tamen spe auxi-
lii a Cæsare venturi constantiam circumsessi obsti-
nabant, qua Persæ indignati oppugnare hactenus
tantum obsessos omni ope decreverunt. Mœnibus
igitur se densi admovent, illicque perstant scutis
capita protecti, et sub tanta testudine casus omnes
devolutarum ex alto molium excipientes innoxie.

Tum securi experta soliditate tegminis, omne aliud
præterquam strepitus et inanis soni dejectorum
superne ac citra damnum resilientium telorum in-
commodum arcantis, suffossioni muri per otium
vacabant, terebris ferramentisque id genus emolien-
tes locis subinde varii, et egerentes saxa, quoad
fundamenta ipsa subvellerent molemque superiorem
tubicinibus e ligno subditis suspenderent. certa mox
secutura murorum strage, ubi subjicendus in tem-
pore ignisigna consumpsit. Inter hæc crebris
laccessabant invitationibus obsessos ad salutem de-
ditione paciscendam; quas cum illi repellerent, sub-
ruti undique muri ruinam fecerunt, aditus ape-
rientes vastos irruentibus Persis. Sic destructa mox
ab ortu suo est infelix civitas, mendacibus omnibus
vaticiniorum 474 illustrium in spes vanissimas
inflata; et ille non facile numerabilis populus gla-
dii barbarici miserabilis victima concidit. Alter hic
successus fuit armorum Persicorum a priori ad
Nyssam relata victoria, qua præfectus sigilli No-
stongus cum suis circumventus et in maximis sine
auxilio derelictus angustiis, cunctis quos habebat
secum aut morte affectis aut servituti addictis, ipse
quoque captus multum et fiduciæ et facultatis vic-
toribus addidit universum deinceps Orientalem
litem impune incursionibus vastandi. Dum hæc
agebantur, junior Augustus ad Nymphæum diver-
sabat, constitutum propinquo ad patrem occur-
sui opperiens.

22. Ut Porphyrogenitus Constantinus in tractus
Occiduos missus sit.

Imperator autem junioris Augusti fratrem natu
minorem Porphyrogenitum Constantinum imbuere

Μάχας ἀρείκας, ἄλλως τε δὲ καὶ τῶν Τριβαλλῶν κεινημένων, ὡς καὶ τινι Κοτανιτῆ ἀποστατήσαντι βασιλέως τὰ ἐκείνων στρατεύματα ἐγγειρίζεσθαι καὶ μέχρι Σερβῶν δι' αὐτῶν κακοῦσθαι τὴν χώραν, πολλοὺς καὶ μεγάλους ἄρχοντας παραδοὺς πρὸς δύσιν ἐκπέμπει· αὐτὸς δὲ τῶν καθ' ἑω κακῶς ἔχειν ἀγγελλομένων, ὅσον περὶ Σάγγαρον ἦν ἐκ γε στομίου καὶ μέχρι Προύτης, ἐξ αὐτῆς, ὡς εἶχεν ἐνσκευασθεὶς διαπερῆ τὸν Βόσπορον, καὶ πρὸς τοὺς πρόποσι τοῦ ἁγίου Ἀββεντίου βουνοῦ ἐκεῖσε πρὸς κατασκήνω, ἀναμμένων στρατεύμα δουκῶν ἐπὶ ἑξήτοῖς συλλεγόμενον ὥστε παρ' ἐκείνον ἕναι συνεκστρατεύοντα. Καὶ δὲ ἐπεὶ καὶ παρὰ τοῦ Ἰωσήφ, ὃς δὲ εἰς Χηλὴν ἐξώριστο, ἤξιούτο ἐρ' ἦν μετοικίζεσθαι (εἶναι γὰρ τὸν τόπον δυσχερῆ χειμεριούσιν, [P. 325] ὡς καὶ πείρα γνοὺς ἐμνήσανεν ἐκεῖτε τὸν χειμῶνα διενεγκῶν, κἄν εἰ τὸν ἐπιόντα διαγαγεῖν ἀναγκάζοιτο, μὴ ἂν ἀντιστήναι περιεῖναι), πέμψας μετακαλεῖται, καὶ γε παρ' αὐτοῦ κατεῖχεν ἐν ταῖς σκηναῖς. Καὶ ταῦτα μὲν ἐπράττετο μὴνός Μαιμακτηριῶνος, κάκεινον ἔχων παρ' αὐτοῦ καὶ πολλάκις τῆς ἡμέρας βλέπων ὑποποιούμενος περιέβαλpen, ἠδέως ἀκούων καὶ πολλοῖς ἀνώω δι' ἐκείνου μεσιτεύοντος τὰ αἰτήματα. Ἀπένεμε δὲ οἱ καὶ πρὸς τὴν ἐσαυθὶς κατοι-

rudimentie militaris artis et experientia jam tum formare ad fortitudinem bellicam cupiens, ejuo in expeditionem mittendi occasionem sumpsit ex quodam motu Triballorum, eousque progresso ut ii adscito in ducem exercituum suorum quodam Cotanitzo, qui ab imperatore defecerat. regiones imperio subjectas incursare usque ad Serras vexando vastandoque nuntiarentur. Movit ergo Constantinus in Occidentem jussu patris, qui viros ei primariæ dignitatis multos et magnos militiæ comites istius et ministros potestatis assignavit: Ipse autem Augustus denuo comperto certis nuntiis periclitari vexarique Orientalem quam late patet circa Sangarim tractum, ab hujus ostio retro usque ad Prusam, confestim instructus quam optime licuit ex copia præsentis, transfretat Bosporum, et ad radices collis Sancti Auxentii fixis tabernaculis moratur exspectans Occidui limitis exercitum, qui locis interim conductis congregabatur, quo deinde simul junctus imperatori se 475 adjungeret eumque in expeditione sequeretur. Illic diversanti perlatæ preces a Josepho sunt, exsulante, ut dictum est, apud insulam Chelam; unde transferri petebat, causatus inclementiam illius cœli per hiemem, cujus rigorem hibernis jam unis expertus affirmabat constare sibi certo haud se posse aliam illic hiemem vita salva traducere; quare cogi manere illic nihil mitius esse quam occidi. His annuens Augustus statim accersitum senem apud se in tabernaculis habuit, Junio qui tunc currebat mense, gratumque hospitem rursus veteri benevolentia dignatus humanissime fovebat, sæpius in die visens, libenterque quæ rogabat audiens; unde multis tunc contigit ejus interventu impetrare ab imperatore quod optabant.

Α κίν τὴν τοῦ Κοσμιδίου μονήν. Καὶ δὲ τὰ πρὸ γέρων ἠπίως καὶ προσηνῶς προσφέρετό εἰς ἐκείνον καὶ τὸν μὲν βασιλεῖα χαριεντιζόμενον ἐκείνον ἐπὶ πατριαρχεῖον καλεῖν, κάκεινον λέγειν ἔτοιμον εἶναι μόνον ἀναλυθεῖν τὰ γεγονότα. Οὐκ ἔν ἔτι τότε λυεσθαι ταῦτα, ἀλλὰ καὶ αὐθιγένου γὰρ πάππα τοῦ Νικολάου ὁ μὲν κρατῶν καὶ πάλιν παρ' ἐκείνον ἐλευσομένους ἔπεμπεν. Ἀπέστειλε μετὰ ταῦτα καὶ τὸν τῆς Ἐκκλησίας δογματικῆς Μανδᾶν ἢ καὶ Μερκούριον εἰς τὰ περὶ Ἀκουθίου ἐννοια δώσων ἐκείνοισ τὸν πάππαν, εἰ μὴ καὶ τὰ ἐπεσταλμένα εἰς τοῦτο καὶ γὰρ τοῖς ἰσχυροῦστικαῖς χρῆσθαι πρέσβεισιν. Ὅς καὶ περιπέτω τοῦ ἡγῶς Καρούλου ἀλίσκεται καὶ αὐθις ἔτι ὡς πρωτοκέρυξ τῆς Ἐκκλησίας ὁ συσχεθεὶς προσταχθὲν αὐτίκα παρὰ τοῦ πάππα, φυλακιστέος γίνεται. Καὶ ταῦτα μὲν ὁ κρατῶν ἐποίησεν, καὶ τῆς φαινομένης ἐνεῖνης εἰρήνης διανιστήναι καὶ χώραν οὐα εἶχον οἱ τοῦ Ἰωσήφ πρὸς ἀλλήλοισι λόγοι, πλὴν τοῦ φιλικῶς ἔχειν καὶ τὰ εἰς ἀπὸ ἐκείνῃ προσέμειν.

κγ. Ὅπως ὁ Βέκκος γράφων δι' ἦν εἶπε περὶ τῶν δογμάτων ἐκίνει.

Τῷ δὲ πατριαρχεῶντι Ἰωάννη οὐκ ἔν τινος

Assignavit autem ei in habitationem eorum, qua deinceps uteretur, monasterium. His delinitus senior placide amiceque, ob offensionibus, cum Augusto agebat pariter respondente, adeo ut quodam inier eos colloquio quasi jocans imperator seni se illum patriarchali sedi restituere; renidens reposuit Josephus paratum ad modo jam acta revocarentur. At illa in firmitatem coaluerant, ut rescindi tunc nequirent. Quin potius nova tunc nuntiata papæ Nicolai, estringendis fortius pactis intentus legatos ad eum alios destinavit, et deinde domesticum Ecclesiæ Mandam sive curium in partes Apuliæ, confisus inviolatum ob perspectam imperatoris apud pontificem. Et quia intelligebat pontificio favore gendum efficacius ecclesiasticum, tali potius etiam reipublicæ tractandas quam sæculi batur. Nec spes in hoc eum plane sua nam cum Mandam rex 476 Carolus compsum custodiæ dedisset. papa cortior factus qui mancipatus carceri fuerat Ecclesiæ prærem esse, solvi eum confestim et dimitti lib curavit. In hunc modum multus erat imperat ista, fucata licet nec ex vero coalita, pace mentanda. Quare locum apud eum non inven illati contra eam sermones a Josepho, qui gn apud principem antiquam nova reconcilia resarcitam eatenus tenuit, ut ipsi tunc res in familiaritatem pristinam etiam de commo diversorio ad votum provideretur.

23. Ut Veccus scribere aggressus, ea occasione dogmate controversiam moverit.

Cæterum patriarcha Veccus tenere se nos

γίας φυλάττειν, ἅς πρὸς τὸν γεραρὸν ἐκείνον ἀνδρα τὸν μέγαν οἰκονόμον [P. 326] τῆς Ἐκκλησίας τὸν Ξιφιλίνον ἐποιεῖ Θεόδωρον, ὡς οὐ γράφοι, ὡς οὐκ ἀντεῖποι περὶ δογμάτων κἂν ὃ τι λέγοιεν ἄλλοι· ἀλλ' ὁσημέραι δεχόμενον τὰ τῶν ἄλλων, οἳ δὴ καὶ ἐς μέγα ἠϋξάνον τὴν παραθασίαν ἐξ ὧν ἀπὸ Γραφῶν δεικνύειν ᾗοντο οἷς πρὸς τοὺς Ἴταλοὺς εἰρήνευσαν, καὶ τῷ κατὰ σφᾶς ἀσφαλεῖ τὴν τῶν ἄλλων ὀργὴν ἐξέκαιον, εἰ τοιούτοις συνισχημένοι τοῖς χαλεποῖς ἀγνοοῦσι. Διὰ ταῦτα παρῆγον κάκεινον γράφειν, καὶ ἀπὸ Γραφῶν συνιστῆν ὡσαύτως ὡς οὐκ ἔσφαλται σφίσι ἐπὶ τοσοῦτον τὴν τῶν Ἐκκλησιῶν καταπραξάμενοι εἰρήνην, ἀλλὰ καὶ χωρὶς τοῦ εἰς συμφέρον προδῆναι, αὐτὴν καθ' αὐτὴν ἀσφαλῶς ἔχειν ἐκεῖνοις πράξασαι, συγκροτουμένην καὶ ἀπὸ Γραφῶν ἄλλοθεν. Πίπτει γοῦν εἰς χεῖρας ἐκεῖνῳ τὰ τῷ σοφωτάτῳ Βλεμμίδῃ γραφέντα πρὸς τε τὸν βασιλέα Θεόδωρον, ἀρχὴν ἔχοντα τὸ, « Ὁ ζητῶν ἐν βύ καιρῷ καὶ λαμβάνων ἐν καιρῷ, » καὶ τὰ πρὸς τὸν Βουλγαρίας Ἰάκωβον, τὸ, « Ἔστι μοι πάθος ὅπερ ἐξαγγελῶ πρὸς ἀκέρστορα γὰρ ἱερὸν » προσομιον φέροντα. Ἐμπίπτει καὶ βίβλος ἄλλη τοῦ Μαρωονείας Νικήτα, ὃν ἡ μὲν

Μεγάλη ἐκκλησία, ἐν τιμῶσι καὶ εἶχε χαρτοφύλακα, ὕστερον δὲ ἡ μεγαλόπολις Θεσσαλονίκη ἀρχιερεῖα ἐπλούτησεν ἐν δλοῖς πέντε λόγοις τὰ τῶν θείων Γραφῶν ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τῶν Ἐκκλησιῶν ἀνελίτουςα. Καὶ ταύταις οἶονεῖ θεμελίους χρησάμενος συνείρε τὰ πλεῖστα, κατὰ σκοπὸν μὲν τῶν ἐκεῖνοις γεγραμμένων βάλλειν ἐθέλων, ὅμως δὲ καὶ λίχναις ταῖς γραφαῖς ὀρμῶν ἐπιμελέστερον ἀνηρεύνα, καὶ πάντ' ἴθουε πρὸς τὸν πρῶτον σκοπὸν ἐκείνον, ὡς ἐπ' ἀσφαλεῖ πεπραγμάτευται. Πλὴν οὐκ ἐπ' ὀλίγοις ἴστα τοῖς ἀριδύλοις τοὺς λόγους, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῖς μὴ ἀρμόττουσι λιχνευόμενος, οἷς καὶ ἀντιλογία εὐλογος ἐφήπτο, ταυτὸν τ' ἔπασχε τοῖς κακοσίοις, οἳ χρησίμην τροφήν καὶ τῷ στομάκῳ φράδιαν κατασχεῖν προσφερόμενος, ὕστερον καὶ τοῖς μὴ χρησίμοις ἐπιχθίναντες, ἐξέμεσαν σῶναμ' ἐκεῖνοις καὶ τὴν συνοίσουσαν. Τί τὸ ἐντεῦθεν; Μάχη τις ἐπ' οὐ καιροῖς καὶ φιλονεικία συνίσταται. Τὸ δὲ τῆς μάχης κεφάλαιον ὅτι κινουῦνται δόγματα. Μέλειοι, εἴτα ὅμῃν μὲν ἐφεῖτο ἐς ὅτι χρήσασθε δόγμασι, καὶ εἰσιτὰ ἐς οἶκον Κυρίου, ταυτὸν δ' εἰπεῖν καὶ δογμάτων, κἂν ὃ τι λέγοιτε ἄλλοις δ' οὐκ ἦν μεμνησθαι δογμάτων ἀπολογουμέ-

tuit intra fines pactorum quibus ultro se obstrinxerat viro illi præstanti magno œconomo Ecclesiæ Theodoro Xiphilino, pollicens se non scripturum aut contradicturum circa dogmata, quidquid alii dicerent. Cum enim quotidie acciperet nova adversantium scripta, quibus invidiose exaggerabant crimen admissorum in communionem Latinorum, quod nihil minus quam nefariam apostasiam esse contendebant, id demonstrare se putantes certis quæ allegabant Scripturarum testimoniis, adjugebantque ipsos falsa ista et perversa securitate, qua impio facto velut recto et laudabili per errorem delusæ conscientiæ acquiescebant, accendere in se iras odiaque aliorum propter cæcitatē animi, qua non cognitis quibus impliciti hærerent malis in iis sibi placerent, — cum hujus, inquam, sententiæ libellos prodire spargique in vulgus plurimos cerneret, pertractus tandem ad scribendum est, contraque demonstrandum testimoniis pariter scriptorum authenticorum, nihil a se aut a suas partes sequentibus erratum in omnibus quæ hactenus egissent pro pace concilianda Ecclesiarum, sed vel si nulla ratio haberetur utilitatum ingentium quæ ex hac reconciliatione in reipublicam universam redundarent, ipsam per se concordiam honestissimam fuisse remotamque ab omni periculo conscientiæ lædendæ, quippe cujus æquitas et sanctitas auctoritatibus veterum Patrum gravissimisque 477 omnis generis sacræ antiquitatis suffragiis egregie commendata probaretur. Procincto autem Vecco ad hoc tractandum argumentum inciderunt forte in manus quæ sapientissimus Blemmidas ad imperatorem Theodorum scripserat hoc initio : « Qui quærit non in tempore et accipit in tempore ; » et aliud ad Jacobum Bulgariæ ejusdem

viri scriptum, cujus est hoc exordium : « Laboro morbo quem aperiam : cum sacro enim medico sermo mihi est. » Præterea opus aliud Maronensis Nicetæ viri venerabilis, qui ex magnæ ecclesiæ chartophylace magnæ Thessalonicensis Ecclesiæ archiepiscopus fuerat, quo opere libris quinque explicabantur e divinis Scripturis quæ ad pacem ecclesiarum constituendam pertinerent. Hæc igitur Veccus accurate sibi lecta scriptionis quam meditabatur quasi fundamenta habuit ; quibus aliunde colligens astruxit plurima, pro scopo intuens illud ipsum quod istorum commentariorum auctores sibi proposuerant. Contendens autem ad istum finem cupido quodam impetu scribendi, indeque perscrutatus singula diligentius, cuncta direxit ad primum illum scopum demonstrandi recte ac secure in hac concordie tractatione acta esse omnia. Verum capto semel impetu scribendi non in paucis illis constitit quæ demonstrantur evidenter : at prolapsus aviditate quadam alia his attexuit non convenientia, quibusque non sine ratione contradictum est, simile quid passus iis qui crudi, et stomacho infirmo, ubi cibum utilem et facili confectionis perceperunt, alia super ingerunt non salubria, gulæ inhiantis aviditate tracti, unde contracta nausea profuturum, si solum fuisset, alimentum, una cum noxio pariter evomunt. Quid autem 478 inde consecutum est ? Conflatum nempe certamen intempestivum commissumque jurgium, acriter repugnantibus Vecco plurimis ; quorum in ipsum querelarum hoc caput erat quod per eum moverentur dogmata, quod tam ipse quam ei adherentes rixas inanes sererent. Addebant : « Liceat sane privatim istas inter vos de dogmate agitare controversias, sed abetinetate ab

νοις περί δογμάτων, κἄν μεμνῶνται ἀναγκαζόμενοι, ἀδικοῖεν ἄν; Ἐγὼ μὲν οὐκ οἶμαι. Πλὴν μέχρι καὶ αὐτῶν βασιλικῶν ἀκοῶν τιτες ἀνῆγον τὸ ἔγκλημα, καὶ γ' εἰρηνεύειν [P. 327] ὑπισχνοῦντο, εἰ βασιλεὺς ῥητῶς προστάσοι μὴ λαλεῖν τινὰ δόγματα, κἄν οἷα καὶ ὅπως λέγοι. Ὁ μὲντοι γε βασιλεὺς θέλων μὲν καὶ τὴν εἰρήνην ἐκείνων, δυσχεραίνων δὲ καὶ τὴν αἵτησιν, ἐκτίθεται δόγματα γράμμασι, δοκοῦν μὲν ἀσφαλὲς εἶναι ἐφ' ᾧπερ ζητοῖεν, ἀλλως δ' ἔλεγχον προσιχόμενον. Θεοῦ γάρ, ἔλεγε, μνημονεύειον μᾶλλον ἢ ἀναπνεύσειον. Δόγματι ἔρα μνήμη Θεοῦ. Τὸ μὲντοι γε τῶν Γραφῶν παρεκκλίειν κωλύειον εἶναι καθάπαξ προσέτασεν. Οὐ μὲν δὲ καὶ αἰτίας ὁ πατριαρχῶν ἀπολέλυτο, πρῶγμα καιρῶσθην ἕδη χρόνοις πλείστοις ἔλαπιναίως μαλάττειν ἐθέλων, καὶ ταῦτα τιμωρίας μεγίσταις τοῦ βασιλέως τῶς ἀποστατούντας εὐθύνοντος. Σῶφρον οὖν ἦν, εἰ σιγῶν διετέλει καὶ τὴν κατηγορίαν διέφερε πρῶτως ἔττον γὰρ ἦν τὸ

δεινόν. Διθόος δ' αἰὲν ὑπεκαύματα μηδὲν ἀσφαλῆσι πάμπαν ἀντιλογίαις ἐκείνοις μὲν λαβᾶς, ἐκτυῶ δὲ καὶ τοῖς κοινοῦσιν τὴν ἐπιβλάστην προὔβηει. Τότε δὲ τὴν Ἰωσήφ παρὰ ἄφριξιν, ἐτι δὲ καὶ τὴν τοῦ Ἐφέσου πᾶ βασιλεῖ εδρίαν ἐν οὐ καλαῖς ὑποψίαις ποιούμενος, ἐπιλεῖ τῷ Ἐφέσῳ, προστιθεὶς τὸ πᾶ τῷ ἑρμῶ κατὰ θωπρίαν, τῷ γράφειν πανισπῶτατον. Ἐπιέντυγχάνειν ἡξίου, τὴν εἰς ἐκείνον τοῦ πατρῴου ἄφριξιν εὐμενῶς κατατεύειν, εἰ δὲ καὶ ῥητῶς προσίτοι, πρὸς τοῦτο εἰσεθῆαι χάριν οὐ μετρωτῶν ἐργήσαντι. Ἐκείνος μὲν οὖν τὰ τοῦ πατρῴου δεξάμενος γράμματα, θέλων ὀποκρίνεσθαι τὸ λούντα (ἦν γὰρ οἱ καὶ ἐτι τῶν χθιζᾶ κινήσῶσιν παρασπαίρουσα ἡ ἀπέχθεια), βασιλεῖ τὸ γέλλει καὶ οἱ ἀνύει τὴν πρὸς ἐκείνον ἀφριξίν τῆς ἀπέχθειας αἰτία (ἀναγκαῖον γὰρ καὶ πρὸς εἰπεῖν) ἦσαν μὲν τινὰ καὶ ἄλλα, ὧν οὐ κολοῦ

his rixis introducendis in domum Domini, » quasi dicerent: « Sentire vos et loqui privatim de dogmatibus ut vultis, fuerit tolerabile. Illud deprecamur: temperate ab his disceptationibus vulgandis et turbanda simplicitate rudis populi bona fide traditis asquiescentis. » Hæ multorum voces audiebantur occasione scriptorum Vecci, in quibus et illud quidam reprehendebant, quod in iis iniqua conditione certamen cum adversariis capesseret, disceptans ipse de dogmate, qua de re sciebat aliis silentium indictum. In quo si eos lacessere pergeret, et ii pro necessaria propugnacione receptæ doctrinæ mentionem in respondendo facere cogerentur dogmatum, an contra interdictum agerent et jure mulctarentur? equidem haud crediderim. Illud scio, perlatas usque ad aures principis accusationes eo nomine adversus Veccum a nonnullis, pollicentibus acquieturos sese porro jam statutis et in pace tranquille perstituros, modo diserte vetaret imperator ne quisquam in iis quæ deinceps ederentur scriptis dogma ipsum attingeret, pacem tueri ac recte justequè initam quibuscunque aliis vellet ac posset argumentis defendere contentus. His auditis imperator, qui et istos se quomodocunque continere in usu et amplexu pacis magnopere optaret, nec tamen probaret quod petebant, ingratham petitionem elusit vulgando ambiguo edicto, quo cum videretur securus eos quantum opus erat reddere super eo quod proposuerant, callide se tamen subducebat invidiæ querelisque partis contrariæ; qui ei etiam se commendabat arcana submista suggillatione horum ipsorum quos placare tunc velle videbatur. Hæc enim erat edicti sententia: Dei utique mentionem pari cum respiratione frequentia iterari jus fasque esse. Quare dogmatis, quod Dei memoria contineretur, professionem adeo non a se 479 vetari, ultro etiam commendaretur. At pervertere Scripturas aut declinare a vero eorum sensu permitti nulla ratione posse. Itaque se id

quidem omnino prohibere. Sic ille. Neque tamen plane culpa solvabatur patriarcha, quæ induratum inveterata possessione longioris temporis repente mollire aggredideretur; agere, quæ invidiam pœnæ atrocis ab imperatoribus gnantibus inflictæ. Sapientius igitur factum, si taceret accusarique sese moderate ac moderatè sustineret: minus enim id malum erat, si omnes contradictiones exardescens, et semper nova flagranti plus satis persequeretur, contentiones accendit in aliquo extremum perniciosum erupturas: cautè multa disputare poterat, quin adversariis, quas illi quandoque arripere et ejus sequacibus haud levia deinde damna. Tunc porro audito Josephi ad imperatorem accessu, tum præterea cognito Ephesinorum cum eodem imperatore assidue versacionem ingressus non inanem, facile fieri sibi quidpiam adversum se moverent; ejus prævertendi hanc rationem iniit. Scribit ad imperatorem: « Ego, domine, in hac inscripcione non simpliciter ἑρῶτατον sanctissimum, quæ titulus episcopis tribui, sed πανῆρῶτατον sanctissimum in fronte litterarum nuncupata ipsa deinde epistola etiam atque etiam gravetur impetrare sibi ab Augusto facultatem conveniendi, cum ultro ab ipso principe impetratur. Certe ageret efficaciter ut se ad proficisci saltem placide annueret. Ingent gratiæ in omne tempus ei debitorem fore, sibi votum ex sententia conficiat. His Ephesinorum litteris acceptis gnaviter persistendum simulatione amicitie. Etsi ergo multum, nec sus familiaribus obscurum, in ejus penitus flagrabat arcane in Veccum offensionis obgesta, imperatorem tamen adiit, et expositi triarchæ desiderio, ut ei quod cupiebat indupersuasit. Aversionis porro Ephesini a 480

τὸ δὲ χεῖριστον ὅτι οἱ περὶ τὸν Ἐφέσου καὶ πολλοὶ **A** δ' οὐκ ἦν ἀρεστὸν νῦτω, ἀλλ' εἰ ὑὴ δεικνύοι καὶ τινες τῶν ἀρχιερέων, πολλὰ παθόντες πρὸς τὸ καταδέξασθαι τὴν εἰρήνην, οὕτω μάλιστα καθυπεκλήθησαν καὶ τῷ δοκεῖν εἰρήνευον, θεραπεύοντες τὴν συνείδησιν οὐκ ἀπὸ γραφῶν μᾶλλον (οὐ γὰρ ἦν ἐκ τούτων καιρὸς), ἀλλ' ἐκ τοῦ πολλὰ τοιαῦτα πολλὰκις οἰκονομηθῆναι τῇ Ἐκκλησίᾳ χάριν μειζόνων καλῶν, ἀντιστατικῶς εἴποι ἂν τις τῶν ῥητορευόντων, ὅταν, τι τῶν οὐ καλῶν γίνηται καὶ δι' αὐτοῦ τοῦ πεπραγμένου μειζὸν ἀπαντήσῃ καλόν. Οὕτω γὰρ καὶ Παῦλον ξυρῆσασθαι καὶ ἀγνεῦσαι καὶ περιτεμεῖν Τιμόθεον· οὕτω τὸν Μοψουεστίας μὴ ἐκκηρυχθῆναι παρὰ τῆς τρίτης συνόδου Θεόδωρον· οὕτω πρὸ τούτου τὸν μέγαν Βασίλειον [P. 328] τὰ τοῦ Οὐάλεντος δῶρα τῇ ἐκκλησίᾳ προσαχόμενα δεῦσθαι· οὕτω τὰ καὶ τὰ, ἵνα μὴ καθ' ἕκαστον λέγοι τις, δοκιμασάντων τῶν **B** ἐπὶ τῶν πραγμάτων τότε πεπραχθαι. Οὕτω τοίνυν καὶ οὗτοι τὴν εἰρήνην ἐδέχοντο, ὥστε καὶ προσομολογεῖν ἠμαρτηθῆσθαι σφίσι, ἦν τις σκοποῖη πρὸς τὰσφαλῆς, καὶ τοῖς ἀποστατοῦσιν ὁσίως προσφέρεσθαι ὡς ἀπτηκριδωμένοις μᾶλα πρὸς τὸ ὀρθόν. Τῷ

causas exponere hic distinctius operæ pretium judico. Erant quidem et alia incentiva hujus odii non multis nota; cæterum capitale in iis et immedicabile maxime unum eminebat, quod tam Ephesinus ipse quam alii plurimi paria sentientes episcopi, magnis adacti malis ad amplectendam pacem, ea tantum tanus in eam consenserant, ut seposita ratione dogmatis et nulla re in scriptis ac decretis immutata, quorum in dubium vocandorum aut de novo discutierendorum tempus negabant esse exterius duntaxat concordiam cum Latinis tenerent, salvo se fidei ac religionis officio consentire in id posse rati accomodationis necessaria temporibus ratione, cujus exempla multa in Ecclesiæ veteris historiis habebant. Censebant, inquam, sic duntaxat tutâ conscientia Latinorum communionem admitti, ut rem non per se probabilem aut usquequaque ad fidei regulas exactam, verum ut quæ tolerari prudenter posset metu incommodorum graviorum; quodque non absolute, sed comparative, ut magistri artis rhetorices loquuntur, commendaretur et bonum putaretur, non prout in se spectabatur, sed quatenus conferebatur cum majoribus, quæ ex hoc nascebantur bonis. Sic nempe Paulum caput sibi totondisse aliosque usurpasse purificationum Judaicarum ritus; sic ab eodem Timotheum circumcisum; sic abstinuisse tertiam synodum ab excommunicando Theodoro Mopsuestiæ; sic antea magnum Basilium Valentis dona Ecclesiæ illata suscepisse; sic alia et alia in priscis rerum gestarum monumentis ejus generis notata reperimus, ne sigillatim persequamur singula. Hoc igitur hi modo pacem nuper sanctam accipiebant, ut faterentur in eo peccatum a se videri posse ei qui de re ipsa per se censeret, et de officio religionis, quo jubemur abberantium a fide

communione rejicere, severe et rem ad vivum ressecando statueret. Vecco autem ista exceptio non **AS** placebat, sed nisi demonstrare evinceretque ex certis, ut putabat, scriptorum authenticorum testimoniis errasse priores in repudianda communione Latinorum. Vitam sibi vitalem non putabat. Unde et crebras coegit synodos, et convocavit multos externorum quoque, et libros evoluit veteres, ediditque multos novos, omnem lapidem movens ad astruendum posse ac debere cunctos, cum omni securitate conscientiæ, huic paci ut per se probæ justæque adhærere; nec quidquam in hoc sibi ad summam contentionem faciebat reliqui, studio intemperanter indulgens. Cum enim illum oportuisset eo esse contentum quod tradiderat Damascenus et divus Maximus ac super hos divus quoque Tarasius aut, quod idem est dicere, septima synodus universa, cujus Patres omnes prærogativam ejusdem Tarasii secuti confessioni de hoc articulo, quæ Orientales missa fuerat, subscripserunt, siquidem ab his, dum occasione additionis tali professioni insertæ dogma ipsum explicant, dicere docemur Spiritum sanctum ex Patre per Filium procedere, — cum, inquam, oportuisset Veccum eas in hoc explicando mysterio adhibeatem voces quas nostri Patres usurparunt, additamento Latinorum ad eas quoad posset, accommodando, ejus et suam ipsius invidiam purgare aut minuere excusando, contra ille extra terminos susceptæ tractationis declarationum argutiis evagans multa congeesit scriptorum veterum loca; inter quæ cum reperisset magnum Basilium illud *ex*, quod de Filio dicitur, in *per* commutantem, tanquam essent hæ præpositiones invicem æquivalenter mutabiles, prout probatur his Scripturæ auctoritatibus,

θρωπον διὰ τοῦ Θεοῦ, » τούτέστιν, ἐκ τοῦ Θεοῦ, καὶ, « Γενώμενον ἐκ γυναικός, » τούτέστι διὰ γυναικός, ἵνα μὴ τὴν ὡς διὰ σωλῆνος αἵρεσιν, φησί, παρεμφήνη ὁ θεῖος Ἀπόστολος, ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ὁσημέραι συνερανεζόμενος πολλὰ καὶ τὴν ἐκ εἰς τὴν διὰ παρεξήγε, κἀντεῦθεν δῆθεν τὴν ἐκ ἐθεράπευε. Τὴν δὲ τοῦ θείου Δαμασκηνοῦ βῆσιν εὐρών τὴν διὰ λόγου προβολεὺς ἐκφαντορικοῦ Πνεύματος λέγουσαν, καὶ τὸ προβολεὺς εἰς τὸ αἴτιος μεταλαμβάνων, αἴτιον μὲν οὐκ ἔλεγε τὸν Ἰὸν Πνεύματος, αἴτιον δὲ διὰ τοῦ Ἰοῦ τὸν Πατέρα τοῦ Πνεύματος ὡμολόγει, ἐπεὶ καὶ διὰ Λόγου προβολεὺς εἶτ' οὐν αἴτιος λέγεται τοῦ Πνεύματος ὁ Πατήρ. Ταύτην τὴν ῥῆσιν τινὲς μὲν ὡς νόθον γέννημα τοῦ Πατρὸς Δαμασκηνοῦ οὐκ ἐδέχοντο· τινὲς δὲ καὶ δεχόμενοι μετέμειβον τὸ προβολεὺς εἰς τὸ παροχέως, καὶ τὴν ἐκφαντορίαν οὐκ εἰς [P. 329] τὴν ὑπαρξίν ἐξελαμβάνοντο, ἀλλ' εἰς τὴν ἐκ αἰδίου ἔκφανσιν. Μέντοι γε καὶ σκανδάλων μεγάλων ἀφορμὰς τὰ τοιαῦτα παρέσχον τοῖς ὕστερον, ὡς περ δῆτα καὶ τὸ τοῦ Νύσσης Γρηγορίου Πατρὸς ῥητὸν τὸ κατὰ διαίρεσιν προαγόμενον καὶ οὕτω πως λέγον, ὡς τὸ μὲν αἴτιον πιστεύειν τὸ δὲ ἐκ τῆς αἰτίας, τοῦ

δὲ ἐξ αἰτίας ὄντος πάλιν ἄλλην διαφορὰν ἐνοοῦμεν· τὸ μὲν γὰρ προσεχῶς ἐκ τοῦ πρώτου, τὸ δὲ διὰ τοῦ προσεχῶς ἐκ τοῦ πρώτου, τῆς τοῦ Ἰοῦ μεσιτείας καὶ ἐαυτῷ τὸ μονογενὲς φυλαττούσης καὶ τὸ Πνεῦμα τῆς τοῦ Πατρὸς σχέσεως μὴ ἀπειργουσίας. Ταῦτα μὲν ὁ πατριαρχεῦων εἰσήγε, δεικνὺς τὴν μεσιτείαν τοῦ Ἰοῦ ἐξ ἀνάγκης εἰσάγουσαν τὴν διὰ, καὶ διὰ ταύτης τὴν ἐκ τῶν Ἰταλῶν προσιέμενος ὡς ἀντιπραχωρουσῶν τῶν προθέσεων. Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἐφέσου καὶ τὸν Ἀθηνῶν Μελέτιον καὶ ἄλλοι πλείστοι ἐσκανδαλίζοντο, μείζονος κακοῦ τοῦ δοκεῖν παρακινεῖν δόγματα ἔλαττον κακὸν τὸ ἡμαρτηθῆσαι σφίσι ποιησαμένοις εἰ ῥῆσιν μετὰ σφαλόντων ἐν θεοῖς δόγμασιν ἀνθαιρούμενοι. Ἄλλ' ὁ μὲν Μελέτιος καὶ λίαν ἐπαβρησιάζετο, καὶ ὡς μιᾶς πολλὰ ἐν συνόδῳ λαλῆσαι, καὶ τέρος τὸν ἐπενδύτην κελεύσαι τῷ ὀπαδῷ ἀράμενον ἔπεσθαι ὡς καὶ εἰς ἐξορίαν ἔτοιμον, ὡς ὑπὲρ τοιούτων ἀγωνιζόμενος. Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἐφέσου προνοητικῶς μὲν εἶχον διὰ βασιλεῖα, μὴ θέλοντες δοκεῖν εἰσάγειν ἐν καθεστῶσι σκάνδαλα· ὁμοῦς δὲ καὶ βαρέως ἔφερον καὶ ἐκποδῶν ποιεῖν κατὰ τὸ λεληθὸς ἐκείνων, ὡς ἐβούλοντο.

« Possedi hominem per Deum¹, » id est, ex Deo, et, « Factum ex muliere², » hoc est per mulierem, ne **482** illam hæresim insinuassee divinus Apostolus putetur qua Christus quasi per canalem transisse per virginem fingitur : hæc, inquam, similiaque undique conferens quotidie plurima, *ex in per* immittebat, eas particulas conflando in notionem unam; sicque videlicet diluebat crimen additamenti in Symbolum intrusi, quo sanctus spiritus, ut ex Patre, ita ex filio procedere affirmatur. Præterea idem inventa divi Damasceni sententia qua Pater per Verbum προβολεὺς emissor enuntiatorii Spiritus dicitur, et vocem προβολεὺς emissor sive prolator tanquam idem significantem quod αἴτιος causa sive principium usurpans, ubi observasset non dicere quidem Damascenorum simpliciter Filium esse causam sive principium Spiritus sancti, fateri tamen Patrem esse causam Spiritus sancti per Filium, quandoquidem ab eo Pater per Verbum Spiritus sancti προβολεὺς, quod idem sonat ac αἴτιος, esse affirmetur. Hanc sententiam aliqui ut subdititiam et falso attributam Patri Damasceno rejiciunt. Quidam autem eam admittentes, loco vocabuli προβολεὺς substituunt in illa παροχέως præbitor, et quæ illis mentio adjungitur ἐκφαντορίας enuntiatoriæ prolotionis, non ad ὑπαρξίν exstantiam referunt, sed ad αἰδίου ἔκφανσιν æternam exhibitionem. Enimvero scandalorum magnorum occasiones talia præbuerunt posteris, ut videlicet et hoc Nysseni Gregorii Patris dictum, in quo divisim de personis divinis agitur his verbis : « Ut illam quidem causam credamus, hanc autem ex causa rursus aliam diffe-

rentiam intelligimus : hæc enim continue ex prima, ista per mediationem Filii qui continue ex prima est, qua mediatione Filius idem et sibi Unigeniti proprietatem servat et Spiritum a relatione Patris non arcet. » Hæc allegabat patriarcha, ostendens **483** *mediationem* Filii necessario inferre præpositionem *per*, et propter hanc præpositionem *ex*, quam Latini usurparent, admittendam contendens, quoniam promiscue permutabiles inter sese hæc particulas esse apparet. Verum Ephesinus unaque Atheniensis Melesius et alii plurimi scandalizabantur, existimantes movere ac de novo in disceptationem vocare olim constituta dogmata majus esse malum quam ut consciscere id ipsi possent, quamvis gravium malorum prævertendorum causa consentias suas accomodassent ad levius illud peccatum admittendum, quo se obligassent pace cum illis faciendi qui in divinis dogmatibus errarent. Ac Meletius præsertim magna de his libertate disse-rebat, adeo ut die quadam, postquam multa super hoc argumento in synodo declamasset, pedissequum jusserit sublato pallio proinctum ad iter sibi adesse tanquam in exilium tali de causa mox parato proficisci. Moderatius se gerebat Ephesinus imperatoris respectu, apud quem se providebat offensurum, si videretur officiosa et turbarum causas iis objicere qui bona fide conventis acquiescebant. Ringebatur tamen et ipse penitus, ægerrime cum suis ferens quæ a Vecco agebantur; apparebatque non dubitatu-ros ipsos conari, si possent, clandestinis artibus illum a sede patriarchali amovere.

¹ Gen. iv, 1. ² Galat. iv, 4.

κδ'. Ὅπως εἰς τὸ ὕρος τοῦ ἁγίου Αὐξεντίου ἀ-
 ῥήθην ὁ πατριάρχης. Καὶ περὶ τῶν τοῦ βασι-
 λέως ἐκεῖ.

[P. 330] Τότε τοίνυν δωδεκάτῃ Ἀνθεστηριῶνος
 μηνὸς τὸν Βόσπορον διαπεραιωσάμενοι εὐθὺ βασι-
 λέως ἠλαύνομεν, καὶ τῇ τῆς λυγίας μονῇ ξεναγη-
 θέντες ἐκεῖθεν καθ' ἡμέραν τῷ βασιλεῖ συνείσομεν.
 Τὰ δ' ἐκείνῃ τότε πραττόμενα δακρυοῖς μᾶλλον
 ἢ μέλανι γράφειν ἦν ἄξιον. Λογισμοῖς γὰρ ἀγροῖς
 διεκβαχθευεῖς ὁ κρατῶν καὶ πᾶσιν ὑπόπτως ἔχων,
 οὐκ οἶδα καθ' ὃ τι, τέως δὲ γε τοῖς φαινομένοις
 καὶ τῷ δοκεῖν ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῆς αὐτοῦ δη-
 θεν θρησκείας πονῶν, εἰ ὀρθοδοξῶν ἐς τὰ μά-
 λιστα τὰ πρὸς παρατροπὴν πίστεως διαβάλλοιτο,
 δεινὰ ἐποίει. Ὅθεν καὶ πέμψας ἐξάγει τῆς φυλακῆς
 τοὺς εὐγενεῖς ἄνδρας ἐκείνους ὧν καὶ πρώην ἐμνή-
 σθημεν, τοὺς ἐκ Ῥαοῦλ αὐταδέλφους, τὸν Μανουήλ
 τε καὶ τὸν Ἰσαάκιον, καὶ τρίτον τὸν ἐκ Καντακουζην-
 ῶν Ἰωάννην (ὁ γὰρ πρωτοστράτωρ Ἀνδρόνικος
 φθάσας ἐν τῇ φυλακῇ προτετελευτήκει), καὶ σφᾶς
 πρὸς ἑαυτὸν κατακρίτους φέρει. Οὓς δὴ καὶ ἐφ' ἡμέ-
 ραις ἐτάζων λόγοις καὶ ὕβρεσι πλείσταις τε καὶ
 δειναῖς, τέλος ἐπεὶ οὐκ ἦν σφᾶς ὑποκλίνεσθαι τῷ τοῦ
 κρατοῦντος θελήματι, [P. 331] τὸν μὲν Μανουήλ

A πρῶτον, ἐπ' ἐκείνῃ δὲ καὶ τὸν Ἰσαάκιον στερεῖ τῶν
 ὀμμάτων κελεύσας ἄμφω καὶ μόνους· ὁ γὰρ Καν-
 τακουζηνὸς ἀπαγόμενος δειλιάσας ὑπέκλινεν. Ἐπ'
 ἐκείνοις γὰρ μόνοις τὸ παθεῖν καὶ μὴ ἦν, καὶ διὰ
 τοῦτο ἐκείνῃ μὲν ἦν ὑποκλιθέντι σώζεσθαι, οἱ δὲ
 τὴν τοῦ διαπράξασθαι ἢ μηδεὶς ἄλλος ἐτόλμα δόξαν
 ὑπὲρ πατρίων ἐθῶν ἀπηνέγκαντο, πολλὰ πρότερον
 καὶ αὐτὸν πατριάρχην ἐπὶ βασιλείῳ ἐλέγξαντες, ὡς
 ἐκεῖνα πείθονται τούτῳ ἢ δὴ ἐφ' ἑαυτοῦ ὧν ὠμολόγει
 καὶ ἐπιτιμίῳις πεδούμενος, καὶ οὐχ ἢ τέως μετ'
 ἀξιώματος. Καὶ εἶδε μίαν ἡμέραν ἑσπερημένους ὀμμά-
 των οὓς μίαν γαστήρ ὠδινε, καὶ οὓς ἢ τε σχέσις συνῆγε
 καὶ τὸ ὑπὲρ ἐνὸς παθεῖν, τούτους ἀπ' ἀλλήλων διηρη-
 μένους, ὡς τὸν μὲν ἀλλαχοῦ ποῦ, τὸν δὲ Μανουήλ ἐν
 ταῖς κατὰ Σκάμανδρον Κεγχραεῖς ἀπανθρώπων τινὶ
 φρουρίῳ ἐγκατακλεισθῆναι φρουρούμενον. Ἐπ' ἐκεί-
 νοις καὶ τὸν τοῦ δεσπότης Μιχαὴλ υἱὸν Ἰωάννην,
 ὃν ὡς ἄμνηρον ἢ μήτηρ τῶν συνθηκῶν ἀναγαγοῦσα
 ἐκ δύσεως τῷ βασιλεῖ ἐνεχείριζε καὶ γαμβρὸν ὁ
 κρατῶν ἐτίθει τοῦ Τορνικίου σεβαστοκράτορος, κἄν
 ἐκεῖνος τὴν σύζυγον ἀποστέρων καθ' ἑαυτὸν ἐμο-
 νοῦτο, πέμψας ἄγει δέσμιον ἐκ Νικαίας· ἐκεῖσε γὰρ
 στρατηγῶν κατώρθου τροπαλοῖς Περωῶν ἐναγλατίζο-
 μένος, ἐφ' ᾧ καὶ ὑποψίαν ἔσχε βασιλείωντος, οὐκ

24. *Ut ad montem Sancti Auzentii iverit patriarcha ;
 et de actis imperatoris illic.*

Tunc igitur duodecima Julii mensis Bosphorum
 transgressi ad imperatorem recta contendimus; et
 obiter hospitio excepti apud monasterium Lych-
 niæ, qua inde discessimus die imperatori astitti-
 mus. Eo tempore quæ ab illo gesta sunt lacrymis
 potius quam atramento dignum erat scribere. Fe-
 ris enim quibusdam sensibus per acerbas intem-
 peries ægri animi debacchatus princeps est, omnes
 suspectos habens, nescio quamobrem, 484 nisi
 quod, ut apparebat aut videri volebat, de se sua-
 que videlicet religione sollicitus iniquissime se-
 cum agi querebatur, qui etsi nihil studii ac con-
 tentionis omitteret in quærenda tenendaque recta
 divini cultus ac sanæ doctrinæ via, fidem tamen
 pervertere per summam calumniam accusaretur.
 Inde missis satellitibus educit e custodia nobiles
 illos patricii generis viros, uuorum nuper memi-
 nimus, fratres scilicet duos Raulis filios, Manue-
 lem et Isaacium, tertiumque Joannem ex Cantacu-
 zena familia (nam protostrator Andronicus prius
 in carcere obierat), sistique eos sibi non ut judi-
 candos sed ut jam damnatos jubet. Hinc cum eos
 per dies aliquot verbis asperitimis contumeliisque
 plurimis ac gravissimis vexasset, ad extremum
 inflexibiliter recusantes obtemperare voluntati
 principis, Manuelem quidem pridem, deinde
 vero Isaacium quoque oculis privari mandat. In
 solos hos duos atroci hac sævitum pœna, quo-
 niam Cantacuzenus seorsum ab his conventus et
 minis territus manus dedit, idem haud dubie
 quod duo illi passurus, nisi salutem et lucis usu-
 ram obedientia redemisset. Illi ergo ambo soli

gloriam tulerunt constantiæ invictæ in agendo pa-
 tiendoque pro patriis moribus quæ nemo alius au-
 sus esset facere ac subire. Prius autem quam
 excæcarentur, voce liberrima coram ipso impera-
 tore patriarchæ exprobrarunt credere se et ad
 extremum credituros quæ ab ipso didicissent, tunc
 quando ex sensu loquebatur proprio, quando sup-
 plicia et vincula pro illa fide tolerabat: nolle au-
 tem credere quæ jam doceret corruptus ambitione,
 pretium mutatæ sententiæ patriarchatum nactus.
 Sub hæc una dies vidit luminibus orbatos 485
 quæ unus venter pepererat; eosdemque quos ne-
 cessitudo germanitatis et patiendi causa junge-
 bant, longe invicem abductos, Manuele videlicet
 relegato Cenchræas ad Scamandrum, ibique in
 tetri cujusdam et humano destituti cultu castelli
 custodiam incluso, altero alio uspiam abducto.
 Aliud post hoc, et ipsum acerbum visu, spectacu-
 lum datum est. Joannem Michaelis despotæ filium,
 quem sua quondam mater ab Occiduis Constanti-
 nopolim profecta partibus obsidem icti tunc fœde-
 ris imperatori adducens dederat, quemque postea
 ille Tornicii sebastocratoris generum fecerat, quan-
 quam ipse conjugem aversatus seorsum ab illa res
 sibi habebat suas, curavit imperator vinctum ad se
 Nicæa duci. Ibi enim ille copiarum dux, multis
 præliis secundis erectisque ob devictos Persas
 tropæis plurimis late factus inclytus, suspicionem
 incurrebat imperii affectati, non aliis id argumen-
 tis suadentibus quam ejus in bello felicitate et cla-
 ritate apud populum invidiosis efferre ipsum lau-
 dibus solitum. Incendebat istam imperatori suspi-
 cionem, quod audierat Theodorum Cotyn monachum
 crebros et longossemotis arbitris interdiu et de no-

ἄλλῃ τῇ μαρτυρίῃ ἢ τῇ κατορθοῦν καὶ ὑπὸ τοῦ λαοῦ δοξάζεσθαι. Ἦν δὲ καὶ τὸ τὴν ὑποψίαν ἐκκαῖον ὁ Κότυς Θεόδωρος μοναχὸς μόνος μόνῃ κατὰ σχολὴν ἡμέρας πολλὰς καὶ νυκτὸς συγγινόμενος. Οὗτος δὲ ὁ Κότυς ἦν ὅς δὴ πάλαι μὲν τελῶν ἐν τοῖς κοσμικοῖς, τὴν κατὰ τοῦτου δὲ τοῦ τότε μεγάλου κονοσταύλου πεῖραν πυθόμενος, ὡς βασιλεὺς ἐκτυφλοῦν ἐκείνον ἐβούλετο, ἐλθὼν προσαγγέλλει κατὰ φίλλαν καὶ σὺν ἐκείνῃ ἐπὶ Περαιδὸς αὐτομολεῖ. Τῷ γοῦν κάκεινῃ τότε βασιλειῶντι τοιαῦτα, ὡς οἶμαι, λέγειν, καὶ οἱ λόγοι προῦδαινον, τοῦτ' ἦν τὸ καὶ τὴν κατὰ τοῦ Ἰωάννου ὑποψίαν βεβαιοῦν, ὡς εἰδὸτος ἐκείνου καὶ ἔτι πλέον. Πέμψας γοῦν ἄγει κάκεινον. Τὸ γοῦν κινούμενον προφανῶς ἐγκλημα ἦν ὡς κακῆγορήσειε τὸν πορφυρογέννητον, καὶ ὡς ἐπειδὴ βασιλεὺς προστάσων ἐκείνον ἐπὶ Πέρσας ἐφόρμα, ὁ δὲ κατειρωνεύμενος τῶν ἐπεσταλμένων λέξειεν, ὡς Ἐληέτω πορφυρογέννητος ἀποσταλεῖς ἐφ' ᾧ κατορθώσει τὸ προσταττόμενον. Τὸ γοῦν προῦπτον τοῦτ' ἦν, ὃ δὲ νυκτὸς ἐξίτηι, ἐκείνο, τῇ ὑποψίᾳ συνταραττόμενος. Κάπει- δὴ οὐκ ἦν δεῖκνυσθαι, τὸν Κότυν, εἰ μὴ ὁμολογήσῃ, [P. 332] δεῖνὰ ἡπείλει ποιεῖν, καὶ τὴν συχνὴν προσεδρίαν ἐς ὅτι μάλιστα ἀνακρίνων. Ὁ δὲ τοῦ μὲν

συχνῶς προσεδρεύειν συνθήθειαν ἤτιτο καὶ τὸ ἐπὶ ῥήτοισι συμφωνεῖν τὴν τοῦ σφετέρου κτήματος πρᾶσιν (τὸ δ' ἦν ἡ Βρῦσις τῆς Γραίας, ἐκ πατέρων ἐκείνῃ προσκληρωθὲν), τὸ δὲ περὶ διαδοχῆς βασιλείας εἰδέναι ἴσον ἐτίθει καὶ περὶ τῶν ἀντιπῶδων διισχυρίζεσθαι. Τὰ δὲ λέγων οὐκ ἔπειθεν. Ἐβούλετο δ' ἐρευνᾶν καὶ τὰ κατὰ τὸν Ιατρὸν Περδίκκην, ἐφ' ᾧ τι μαθεῖν παρ' ἐκείνου τῶν καθ' ὑποψίαν κατ' Ἰωάννου, ὡς παρ' ἐκείνον σχολάζοντος. Τῷ τοι καὶ αὐτὸ μὲν φυλακαῖς ἐδίδου, τὸν δὲ Κότυν τοῖς Κελτοῖς παραδοὺς κρεμαννύειν καὶ ἐτάζειν ἐκέλευεν. Ὁ δὲ οὐκ ἔφθη θεθεῖς, καὶ τῷ φόβῳ διαπεφώνηκε, καὶ φόρτος ἐλεινὸς ἀρθεῖς πολλῶν βλεπόντων τῇ γῆ παρεδίδοτο. Ἰωάννην δὲ καὶ οὕτως ἀφαιρῶν ἠτίμω τὴν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καλύπτραν μεγιστᾶσιν οὖσαν ἀξίαν, καθ' ἣν ἐτίμα τὸ πρότερον. Ἐἶτα δὲ γε καὶ τῷ παρακσιμωμένῃ βασιλικῷ ἐγχείριστας, προνοίᾳ τοῦ λαθεῖν ἐκείνον παντοία, εἰς Λαματρύα ἐξεληλαχότα ἐκτυφλοῦν κελεύει, πολλὰ πρότερον τοῦ Μιχαήλ δεσπότου καὶ αὐταδέλφου λιτανεύοντος μὲν δέσποιναν, λιτανεύοντος δὲ πατριάρχας τε καὶ οἷς ὁ κρατῶν ἐπληροφορεῖτο πνευματικοῖς ἀνδράσιν, ἐφ' ᾧ τὴν ποιήν ἀργῆσαι. Ἄλλ' οὐκ ἔπειθεν λιτανεύοντες. Ὡς

cte cum Joanne sermones habuisset. Hic Cotys ante monasticam professionem, secularis adhuc, olim huc ipsi nunc Imperanti, tunc magno obstaculo, consilium Imperatoris excœcare ipsum parantis amice indicaverat, auctorque fuerat ut fugeret in Persidem, quo et ipsum erat comitatus. Quia vero sibi tunc imperium optanti forte recordabatur C predictam ab eo, nec falso, ut eventa monstrarunt, felicitatem istam, tale ipsum quoque quidpiam tractasse cum Joanne et hoc arcanarum inter eos argumentum fuisse collocutionum opinabatur. Ergo et Cotyn comprehendi sistique sibi mandat. In Joannem porro quod publice jactabatur crimen erat male illum 486 de Porphyrogenito locutum. Ferebant enim, cum ab imperatore mandatum fuisset Joanni perlatum bellum inferendi Persis, dixisse illum non sine ironico aculeo: « Veniat patris missu Porphyrogenitus, prospere scilicet exsecuturus quidquid injungetur. » Ac de hoc quidem luce palam Joannes interrogabatur. Alia instituebatur de eodem nocturna quæstio, qua curiosissime indagabatur ecquid extundi conjecturæ posset, quæ suspicionem maxime tunc inquietantem principis animi ambita a Joanne imperii roboraret. Quia vero convinci haud aliter ejus criminis Joannes quam Cotys testimonio poterat, hunc imperator gravibus urgebat minis ad fatendum quod res erat, subjecturum se, ni faceret, acerrimis eum tormentis denuntians, et nullum finem faciens instantissime quærendi quid tandem longis illis assiduisque cum Joanne sermonibus egisset. Ad ea Cotys, quod assidue apud Joannem fuisset quodque ipsum frequenter allocutus, causam fuisset dicebat coalitam inter ipsos ex amicitia familiaritatem. Intervenisse quinetiam

negotium: tractatam enim inter ambos fuisse venditionem agri, qui Cotyl hereditate a parentibus obvenerat et Fons vetulæ vocabatur. De successione autem in Imperium, asseverantissime affirmabat hunc magis meminisse aut scire se quidquam tum vel prima mentione motum, quam de rebus Antipodum. His imperator haud persusos explorare præterea voluit medium Perdicosam, experturus ecquid ab eo, quem et ipsum constaret qui apud Joannem commoratum, posset expiscari quo adstrueretur concepta suspicio. Igitur et hunc tradidit custodiæ præcepit. Cotyn autem Celtis tradidit suspendendum et diris adigendum cruciatibus ad prodenda quæ celaret. At ille cum ligaretur ad suspendium, exanimatus metu concidit; et pondus miserabile sublatum 487 multis cernentibus terræ mandatus est. Nec tamen Joanni profuit desperata inde convictio. Jam tunc enim, ad quoddam præjudicium, debonestatus is est ablato capitis tegmine, quod insigne præcipuæ dignitatis viris summatibus concedi solitum ipsi prius tribuerat imperator. Qui et statim inde præfecto Augusti cubiculi Joannem eundem tradidit abducendum Damatrya ibique excœcandum, commendato prius ut quod illic facturus esset, quam cautissime toto itinere dissimularet. Id antequam executioni mandaretur, Michael despota instantissime oravit ut fratri tam diri supplicii gratia fieret. Ambivit ad hoc precibus infimis Augustam, ambivit patriarchas veterem et novum, ac quoscunque intelligere potuit apud principem aliquid in persuadendo valere, sanctitatis opinione commendatos viros. Nec illi aut detrectarunt officium, aut eo segniter functi sunt: Cæterum quancumque agerent studio, nihil plane impetrarunt. Cum

δ' ἡ γῆ μεσημβρίας ἐσειέτο μεθ' ἡμέραν, ὁ Περδικ-
 κας, ὅτι μόνον οὐ τὸ τὴν γῆν σεῖσθαι, ἀλλὰ τὸ μὴ
 καταπίπτειν ἐκείνοις τὸ ἕρος τοιαῦτα πράττουσιν
 ἔλεγε τεθηπέναι, ποινήν ὑπέσχε τὴν ἐκτομὴν τῆς
 βίνος. Καὶ ἄλλος ὅτι μόνον οἰκεῖον ἐκείνῳ παῖδα ἐκ
 παλαιᾶς συνηθείας ἰδὼν τὰ φιλικὰ προσεπτύσσετο,
 σχισμὰς τῶν βωθῶνων τῶν παιδικῶν ἀπώνατο. Τῷ
 δὲ τοῦ Παχωμίου Γεωργίῳ γραμματιστῆ γε ὄντι καὶ
 ἰλλογιμῷ, ἐπειδὴ τῷ Στρατηγιστοῦ Μιχαὴλ συνῶν
 κατὰ τὴν Πόντου Ἑράκλειαν ὠμίλει διὰ τὴν ἡμερι-
 νὴν πρὸς τᾶ.λ' ἀσχαλίαν νυκτὸς τὰ πλείστα, καὶ
 προσηγγέλλοντο, ἐκείνον μὲν τῆς στρατηγίας παρα-
 λύσας ἀγαθῶν ἔκρινεν ὡς βασιλειῶντα, τῷ δὲ τὴν
 τοῦ λέγειν περὶ τούτων ἐκ βιβλίων δῆθεν εἰδότα βασι-
 λειῶν δεινὴν ὑποψίαν ἀνῆπτε. Κάπειδὴ προθέμενος
 ἐκτυφλοῦν ἐκείνον ταῖς τῆς δεσποίνης δυσωπταίαις (ἦν
 γὰρ αὐτανεψία ἐκείνου) καὶ παρὰ γνώμην ἀνεχαιτί-
 ζετο ἐκείνῳ μὲν καὶ ἔτι τὴν ποινήν ἀνήρτα, Πα-
 χωμίῳ δὲ τὸ πᾶν τῆς ὀργῆς προσῆπτε. Τὸ γὰρ ὄνομα
 φρικτὸν ὃν ἀκούειν [P, 333] καὶ μόνον ἐκ τινῶν φρι-
 βασμάτων ἐκποδῶν ποιεῖν τὸν ἔχοντα παρεσκεύαζεν,
 ὡς τί οἱ κακὸν κατὰ μοῖραν περιέχον. Ἐξέκρουε δ'

ἄρα ἡ ὁμωνυμία τὸ μάντευμά· ἐκείνος μὲν γὰρ τὸ
 μύριμον φεύγων ἐξετόφλου τὸν ἄνδρα, τὸ δὲ γε
 κατὰ Μακεδονίαν τοῦ Παχωμίου χωρίον ὅσον ἤδη
 ἐκείνον ἀναμένον τὰς ἐπὶ τῷ θανάτῳ εὐπρέπιζεν οἰ-
 μωγὰς. Κόκτεινος μὲν τυφλὸς ἄλατο, πᾶτον ἀνθρώ-
 πων οὐκ ἀλείνων, ἀλλὰ πλῆρῶν θαυμασμοῦ, εἰ μέ-
 χρι καὶ ἐς τοιούτους ἄνδρας χῶραν ἔσχον αἰ περὶ
 αἴης βασιλείας ὀποψίαι· ὁ δὲ, τὰς τυφλὰς ἐλπίδας,
 ᾤετο μὲν δραπετεύειν, οὐ μὴν δὲ καὶ κατὰ τὸ ἀλη-
 θές ἐδραπέτευεν. Ἐντεῦθεν ὀργῆ κατὰ μοναχῶν ὀχθ
 ὅτι τῆς Ἐκκλησίας ἀποστατοῦσιν, ἀλλ' ὅτι ἡμέρας
 ἀριθμοῦτιν αὐτοῦ καὶ χρόνους περιορίζουσιν, ὡς
 ἀνασεύοντες τῶν κακῶν ἐντεῦθεν. Καὶ δεινὰ μὲν
 ἦσαν αἰ κατ' ἐκείνων ἀπειλαὶ ἐξ ὀργῆς ἀνημμέναι,
 ὅμως δ' ἀνηρτῶντο προνοίᾳ τοῦ μὴ δοκεῖν κολάζειν
 ἀλόγως, εἰ καὶ μικρὸν ὅσον καὶ Γαλακτίωνα μὲν τῶν
 ὀμμάτων στερεῖ, Μελέτιον δὲ ἀφαιρεῖται τῆς γλώσ-
 σης. Αἱ δ' ἐξορίαι καὶ μᾶλλον τοῖς ἀνδράσιν ἐμετρι-
 ἀζοντο, ἐκκλίνουσι τὰς ποινὰς. Αἰζᾶρον μὲν ὄν τὸν
 Γοριπίντην, ἄνδρα σεβάσμιον, ἀποστελεῖται τοὺς ἐκ-
 τυφλώσαντας ταῖς ποιναῖς ὑπῆγε. Πρὸς δὲ καὶ Μα-
 κάριον, τὸν καὶ Περιστέρην παρονομασθέντα τοῦ

autem inter hæc contigisset a meridiana parte per
 diem moverit terram, Perdiccas dixisse delatus nos
 se mirari terram concūti, sed non ruere vicinū
 montem supra talla agentes, pœnam dicti tullit
 truncationem nasi. At alius qui propinquum hu-
 jus adolescentem, veteri familiaritate charum, tunc
 forte obvium amanter amplexus fuerat, narium
 abscissionem ea in puerum amoris significatione
 lucratus est. Dicendum et quod Georgio Pachomii
 contigit, litteratorum in paucis ejus generis præ-
 stanti cæteraque honesto. Is nuper apud Hera-
 cleam Ponti suæ professionis operam navans præ-
 fecto illic Strategopulo Michaeli, cum hujus publi-
 cis occupationibus prohiberet munus istud suum
 de die obire, plerumque noctu scholas suas ha-
 buerat. Hoc auditum imperator interpretatus atro-
 citer, repente Michaelē quidem abrogato magi-
 stratu redactum in ordinem 488 citat ad sese
 dicturum causam affectati regni. Nec morata mi-
 seri damnatio est, pœna excæcationis et ipse de-
 creta, continuoque inferenda, nisi precibus infi-
 mis contentioneque annisa summa, quæ reo erat
 neptis, Augusta ægre tandem supplicii dilationem
 impetrasset. In Pachomium ira effusa omnis sine
 obice pervenit. Ex hujus fama doctrinæ cum no-
 cturnis istis, de quibus erat nuntiatum, comparata
 congressibus in eam suspiciosissimus princeps
 opinionem incubuerat, esse illum unum aliquem
 ex istis aucupibus prænotionum de futuro, qui
 libros scrutari reconditis soliti fata imperiorum
 et successuum in hæc seriem, audacibus explo-
 rata conjecturis, quæstuose curiosis venditant.
 Suberat et alius haud ita multis notus odii fomes,
 horror ex omine vocabuli. Quippe imperator, et
 ipse avidus captator præsagiorum, nescio quid
 submurmuratum inaudierat, quo Pachomii nomen

cum sua ipsius pernicio fatalis hexu necessitatis
 implicaretur. Id ille, quod optimus vaticiniorum
 interpret postmodum eventus explicuit, non clare
 intelligens quo pertineret, et quo vergeret impo-
 tenter exhorrescens, in eam persuasionem rapuit
 ut sibi successurum in imperio hunc Pachomium
 portendi crederet. Id vero ratione omni præver-
 tandum ratus, istum infelicem reddere imperio
 ineptum immani oculorum effossione occupat.
 Nec sic, infelicio ipse cæcis spæbus in crudele
 tractus facinus, instantem vitavit, si non potius
 accessivit, calamitatem, quæ ipsum apud Macedo-
 niam in agro dioto Pachomii, in hujus et aliorum
 ultionem scelere, haud longo post tempore ma-
 nebat. Interim miserimus Pachomius instrumentis
 litterariæ suæ professionis luminibus orbatus,
 adeo non jam providere amplius arcanorum indicio
 librorum futura poterat, ut ne præsentia quidem
 cerneret et vitare ambulando incursum obliorum
 nisi alieno nequiret admonitu, admirantibus, qui
 hæc videbant cunctis etiam usque ad ludimagi-
 stros, alienissimæ homines a regno sortis, ambi-
 tionis atrociter æmulantis armatas furoris suspi-
 ciones non dedignatas esse descendere. Eadem
 hac afflatum atra rabie imperatoris mox in mona-
 chos odium erupit, non ea illis infensi causa
 quod Ecclesiæ rebelles schisma facerent, sed
 quod dies ipsius numerarent et definirent tempora,
 morte scilicet ejus se defuncturos malis 489 quæ
 patiebantur arbitrati. Hos ille acribus et ira fla-
 grantibus parcellebat minis, quas nestatim in rem
 conferret, quædam sustinebat famæ cura, et me-
 tus ne videretur sine causa idonea sævire. Tamen
 et hunc paulo post respectum eluctatus, Galacti-
 onem eruit ocnlos, Meletio vero linguam absci-
 dit. Exsilia decernebat mero, cum remittere se in

ἀπλοῦ καὶ ἀκάκου χάριν, ὑπαγαγὼν δίκην καθοσιώ-
σεως ὡς τοὺς δουτικούς ἄρχοντας κατὰ βασιλείως διε-
γείραντα, ἔξω που τῶν ἡμετέρων ὄρων καθήμενον,
ἐπαγγείλας τῇ Ἰκαρίῳ τὴν τοῦ μεγάλου δουκὸς
περιεζωσμένῳ τιμῇν, εἰς χεῖρας ποιεῖται, καὶ προ-
τείνων τὴν καθοσίωσιν τοῦ ἐγκλήματος ἀνίη, εἰ τὴν
εἰρήνην δέχοιτο, εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ τῇ δίκῃ καθυπά-
γειν. Ὁ δὲ τῇ ἐνστάσει διακατεριῶν τὴν τιμωρίαν
ὕπεχει· Κόκκουσ δὲ μοναχοὺς καὶ τοὺς κατ' ἐκαῖνον
ἐῷ. Ἐς τόσον γὰρ παρωξυσμένος ἦν ὥστε προβάλλειν
ἦν μόνον τινὰ κινήθηντα, καὶ τὴν προβολὴν ἡ
ποινὴ διεδέχεται, ὥστε καὶ πιστὸς ἦν ὁ λέγων μόνον
εἰπῶν, ταῖς πρὸς τοὺς ὑπηκόους ὑπονοίας ὡς ἰκα-
ναῖς μαρτυριαῖς ἰσχυρίζομενος. Καὶ πρὸς τὸ τῆς ὀρ-
γῆς ἀπαραίτητον ἀνδράσιν οἷς ἦν παρβήσιάζεσθαι
πρὸς ἐκεῖνον ἀπολογούμενος βασιλικούς προέτεινε
νόμους, ὡς μὴ καλὸν ὂν οὐδὲ δίκαιον κατὰ μοναστὰς
τοὺς Ῥωμαίους πολιτεύεσθαι, ὡς μετανοίας ἐξῆσθαι
τὰ πταίσματα. Ἐχειν δὲ καὶ τῷ προσαγγέλλοντι
δυσμενῶς, ὅτι λέγοι ἢ ἀκούσας ἢ καὶ πλαττόμενος ἐκ

τῆς περὶ τὸν πλησίον ἀπεχθείας· αὐτὸν δ' ἀκού-
σαντα ἀνάγκην εἶναι μετεῖναι [P. 334] τὸ ἐγκλημα.
Ταῦτα πολλάκις ἀπελογοῖτο, καὶ ὅτι φίλος μοναχῶν
ἀκούων βρεφόμενος εἰς ἀνάγκην ἦλθε μισεῖν μοναχοὺς
διὰ τὴν σφῶν δύσνοιαν. Δύσνοιαν δὲ τὴν ἀποφυγὴν
τῶν πραττομένων ἐκάλει. Ἦμαρ' ἦν αἰτίαν ἴσως καὶ
χρόνους ἡρεῶν ὁπότε μὴ βασιλείως (ἀβασιλεύτοις
γὰρ οὐδὲ ξυνήγαε ζῆν, ὡς σώματι μτ, καρδίαν
ἔχοντι), ἀλλὰ τῶν κατὰ σφᾶς κακῶν ἀπαλλάξουσιν.
Ὅπότε γὰρ τὸ τῆς γνώμης δηλοῦται ἀνθρώποις οὖσι,
πλασθεῖσιν αὐτεξουσίαις, ἐνὶ θελήματι κἂν ὅποι βί-
φοι ἀναγκαζόμενοις ἄγεσθαι, εἰ μὲν εἰς σῶμα τὸ
κινδυνῶδες ὄρᾳ, καὶ τότε παγγαλεπον (ταυτὸν γὰρ
τὸ εἶναι τῷ τ' ἄρχοντι τοῖς τ' ἀρχομένοις, καὶ ἄλλως
οὐκ ἔστι σφίσι σώζεσθαι, εἰ μὴ γε ἐκουσίως καὶ
συμφωνοῖεν), εἰ δὲ καὶ ἐς ψυχὴν, ὡς τῆς ὄψοντό τι-
νες, σωτήριον ἢ ἀπαλλαγὴ πάντως. Ὁ ἀκακίους
ἴσως ζητοῦσι δεῖνὰ παρὰ τοῦ κρατοῦντος ἐφῆπται.
Καὶ δεῖον τὸ σκαμβῶν πρὸς τὸ ὄρθον ἀπευθύεσθαι,
ὡς ἰσάζοιεν, ἢ δὲ τὸ ὄρθον πρὸς τὸ σκαμβῶν ἀπευθύ-

clementiam volebat. Itaque Lazarum Gorianitem,
virum venerabilem, ista moderatio servavit : cum
enim misisset qui eum excæcarent, revocatis iis
exterminare satis habuit. At Macarium nec sua
innocentissima simplicitas, quæ cognomen illi col-
umbæ pepererat, nec locorum ubi degebat dissi-
torum a nostris finibus longinquitas, imperatoris
sævitiæ subtraxit. Hic enim illum postulatam ma-
jestatis, quasi conatum in se conoitare Occiduo-
rum dynastas tractuum, comprehendi curavit per
loarium, titulo et honore magni duois classi præ-
fectum ; captoque conditione lata, ut vel debitas
reo perduellionis pœnas lueret, vel eas redimeret
approbata Ecclesiarum concordia, cui eatenus
acquiescere renuerat in eum se obfirmantem in
rejectione pacis lege actum est. Coccoo vero mo-
nachos prætereo, et eos qui apud illum erant. Ita
enim irritabilis erat in hoc genere, ut quicumque
proferret modo aliquid de controversiis quæ tunc
agitabantur in contrariam ipsi sententiam, statim
prolationem excoiperet præsens pœna. Nec vero
discrimen aut delectum adhibebat in admittendis
de re tali delationibus : sed quisvis quemcunque
accusaret, dicto primo faciebat fidem. Quin etiam
suspicionibus meris in subditos velut testimoniis
innitebatur ; et cum a viris gravibus, quibus lice-
bat libere 490 cum illo agere, nimis in hoc
severitatis argueretur, allegabat ille contra in de-
fensionem sui regias leges usitatumque principibus
agendi modum, addens haudquaquam rectum esse
Romanos ab imperatore gubernari sicut monachos
a suis præpositis, qui delicta suorum cœnobarum
pœnitentiis expiare satis habeant. Facilitatem
autem credendi delatoribus quadam efficaciter
occurrendi nascentibus malis necessitate purga-
bat, cum diceret, quæcumque indicaretur principi
crimen, sive auditum vere a deferente sive fictum
malevole, e bono communi esse accusationem

admitti. Hac ille sui defensione sæpius utebatur,
adjungens in parte infelicitatis numerare se, quod
qui a puero audisset amicus monachorum, nunc
istud genus hominum odisse cogereetur propter
ipsorum malevolum animum ; malevolentia vide-
licet ascribebat, quod illi refugerent approbare
quæ fiebant. Ex hoc porro declarato imperatoris
in monachos odio fiebat ut illi curiose indagant
tempora, præsentiscere divinationibus conantes,
quando non quidem imperatore (nam sine principe
vivere se haud posse, uti nec corpus sine corde,
satis norant), sed malis urgentibus liberarentur.
Enimvero quoties hominibus arbitra sui potestate
Dei conditoris beneficio præditis, ex declarata
voluntate jus habentis ipsis imperandi, necessitas
faciendi quidpiam incutitur, intentata, ni fecerint,
comminatione gravis multæ, si non aliud in obse-
quendo periculum appareat quam incommodi cor-
poris, subeundum illud est, et quantumcunque
malum ejus generis exhauriendum libenter mem-
bris, quo capiti cohæreant, hoc est principi, cujus
indivulsa connexionione cum subditis salus universi
reipublicæ corporis continetur. Sin ne obediat
revocet perniciæ animæ, quod istis tunc quibus-
dam videbatur, tunc sane salutaris et propterea
tacitis 491 saltem votis expetibilis omnino est
mutatio talia jubentis principis ; cui tamen hi ni-
mum forte indulgentes sensui, nec satis caventes
ne in apertum arcana desideria prodirent, dum
præsagiorum mortis Augusti auguria captant im-
prudenter, ejus iram in se ipsos acuentes ingen-
tium sibi fuerunt malorum causæ. Agebat ille in
hoc quidem non recte ; qui, cum oportuisset obli-
quum ad recti normam corrigere sicque ambo
exæquare, contra cogebat detorquere quod per sese
rectum fuerat, contra coformareque ad pravitatem obli-
qui, non emendans id quod erat vitiosum, seu
crimini vertens, si non depravaretur quod bene

νειν ἠνάγκαζεν, οὐκ εὐθύνων τὸ μὴ καλῶς ἔχον, ἄλλ' ἐγκαλῶν, εἰ μὴ στρεβλοῖτο, τῷ καλῶς ἔχοντι. Ὅτι δὲ καὶ τισιν ἐκείνων παρεξήγετο τὰ τοῦ ζήλου καὶ τοῦ μέσου παρολισθαίνον τοῖς ἐναντίοις προσέπαιεν, ἔξεστι τῷ διακρινούντι σκοπεῖν. πλὴν τὰ τῆς τιμωρίας σθεννύειν εἶχε καὶ τὸ ἀμηγέπη ἐπὶ τοῖς πραττομένοις εὐλογον.

Ἐκλεκομένους τοίνυν τῆς παρῆρησίας τοῖς ἐλευθέροις ὑπὸ σκότον φάμουσα ἐβρίπτοῦντο, τὴν τῆς ἀρχῆς παραθασίαν ἐλέγχοντα. Οἱ δὲ τὸν γράφοντα μὴ ἔχοντες τιμωρεῖν (οὐ γὰρ ἦν ἐμφανίζεσθαι) τοῖς εὐρίσκουσι βαρέως ἐπέιχον ὡς αὐτοῖς ὑβρίζουσιν· ὕβριν γὰρ ἐκάλουν τὸν ἔλεγχον. Ἐγγράφως τοιγαροῦν ἐκυροῦτο ἡ τιμωρία τῷ μόνον εὐρήσοντι, εἰ αὐτὸς ἀναγνοίη, εἰ ἄλλω ἐξείποι, εἰ μὴ καὶ παρατίκα. Πρὸς δὲ καὶ τῷ βασιλογραφείου ἐγκαλουμένῳ, ὡς ἔχοι μόνον, ἡ ἀπειλὴ θάνατος ἀντικρυς.

κα'. Περὶ τοῦ Καλοειδᾶ καὶ περὶ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δούκα.

[P. 335] Τεκμηριοῖ δὲ καὶ τὸ περὶ τὸν Καλοειδᾶν

habebat. Neque diffiteor tamen peccatum a monachis, quibusdam eorum inconsulti zeli offervescentia prorumpentibus quo minime conveniret. Verum ne ipsum quidem imperatorem, dum his obsistit, medium laudatæ moderationis tenuisse, sed excedendo impigisse in contrarium extremum, confido judicaturos sapientes, ubi quæ fieri tunc contigit attente perspexerint. Cæterum cum utrinque acta sua quædam coloraret rationis species, valere illa debuit ad extinguendos vel certe temperandos utrorumque insanos ardores, ut nec monachi tam contumaciter Augusto repugnant, pacem Ecclesiarum reipublicæ utilissimam accomodatione multis probata procuranti, et vicissim imperator mitius eos coerceret, quorum æstantium metu peccandi, licet vano, infirmis æquum erat conscientii ignosci. Ut ut porro quisque de his statuatur, inde factum est ut oppressa publice sævis suppliciorum exemplis contradicendi libertas in furtivam maledicendi licentiam erumperet, famosique libelli clam noctibus spargerentur, quibus imperatori exprobrabantur vetera scelera invasi perjurio imperii circumscripto pupillo excæcatoque vero hærede.

His imperator cum suis supra modum irritati, quam in auctores libellorum suis latebris tutos effundere iram nequibant, in eos qui sustulissent inventos apud seque tenerent, pœnarum crudelitate satiabant. Nam et objici talia, utcumque vera, summam contumeliam putabant: et hujus contumeliæ veros auctores eos arbitrantur, qui nefaria et visu primo abolenda scripta cum ipsi legerent, tum legenda cæteris servarent. Fixa igitur in publico lex est hujus sententiæ: « Qui famosum invenerit, si legerit ipse, si alii dixerit, si non statim combusserit, si apud se habere deprehensus fuerit, capitis damnator.» Quæstiones inde acres diraque 492 ju-

Α γεγονός, ἄνδρα εὐλαθείας μὲν εἰς ἄκρον μεταποιούμενον, παρθενία συζῶντα, καὶ ἐλεημοσύνην καὶ τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην ἀσύγκριτον. ἐξυπηρετούμενον δὲ τῇ δεσποίνῃ τῶν ταμιείων, ὄν, ἐπεὶ μόνον ἔχων τοιοῦτον ἐλάω, οὔτε τὸ εὐλαθεὲς ἔσωζεν οὔτε μὴν ἡ ὑπὲρ ἐκείνου τῆς δεσποίνης σπουδῇ περιποιήσατο, ἀλλὰ τῶν ὀμμάτων στερεῖν κελυῶν μόλις τὰ τῆς χολάσεως εἰς τὸ ἀνεκτότερον περιστάσα διὰ τὴν τῆς δεσποίνης συγγῆν ἱκετεῖαν. Προστήσσει γὰρ, [P. 336] καὶ ἄγεται ὁ κατάκριτος παρὰ τὸν τοῦ φόρου κίονα ἐν Κωνσταντιναίῃς. Καὶ τοῖς κληρικοῖς ἀπαντᾶν ἐπιστέλλει τὴν ταχίστην μὴδὲν εἰδῶσι, καὶ τῷ τόπῳ ἐφίστασθαι. Κληρικός δὲ πάντως ἐκάλει, ὑπόπτως αἰεὶ πρὸς αὐτοὺς ἔχων, ὡς ταῖς εἰς ἐκείνον τιμωρίαις δεδιξόμενος. Ὅσοις οὖν οὐκ ἐν εἰδήσει ἦν τὰ πραττόμενα, ἀφικνούντο· οἱ δ' εἰδότες ἐπραγματεύσαντο τὴν ἀποφυγῆν, ὡς εἶχεν ἕκαστος. Ἰστῶσι τοίνυν τὸν ἄνδρα, καὶ πρῶτα μὲν τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς οὐκ ἐν χροῦ κείραντες, ὡς συνεργοῖεν καίοντι τῷ πυρὶ, ἐμβάλλουσι πῦρ τοῖς χάρταις βεβράναις οὔσι καὶ τῇ κεφαλῇ ἐντιθεῖσιν ὡς ἅμα ταύτη

dicia frequentata de hoc crimine, quod basilographium nuncupabatur. Hujus ut reus quis perageretur, satis erat reperiri penes cum aliquem ejus generis libellum. Convicto mors intentabatur.

25. De Caloïda et de Joanne Duca.

Quam autem non vana quamque irrevocabilis ea supplicii extremi comminatio fuerit, abunde demonstravit, quod Caloïde contigit, viro eximie religionis summæque sanctitatis, in virginitate viventi exercentique se assidue in eleemosynis ac cæteris id genus erga proximos, sine differentia delective personarum, misericordis charitatis operibus. Erat autem idem de familia imperatricis, penus ejus curam gerens. Hunc tantummodo habere librum talem deprehensum non sua pietas servavit, non patronæ Augustæ quantum posset pro fido et caroliente ac ministro satagantis suffragatio studiosissima protexit. Illud enim duntaxat ardentissimis et creberrime ingeminatis conjugis suæ pro Caloïda precibus vix tandem Augustus relaxavit, ut pœna mortis in execrationem mutaretur. Jussu ergo ejus damnatus ad fori columnam in Constantianis sistitur. Advocantur eodem et clerici, repentino eoque acri ac minis in cunctantes sancito accito, ignari quam ob causam. Adesse autem eos idcirco princeps voluit, ut genus id hominum sibi dudum contumaciæ suspectum exemplo diri supplicii terreretur. Quicumque igitur ex iis quid spectaturi vocarentur ignorarunt, quo jubebantur sunt profecti; qui rem præsenferant, fugam expedierunt qua quisque potuit tutissime. Perducto ad lucum Caloïde coma delonsa est., non ad cutem, sed pilis a radice ad aliquam adhuc altitudinem relictis exstantibus, ut pabulum igni essent per hos intime gellem ipsam ac calvam ambusti verticis pervasuro. Applicatæ debinc arcteque appressæ miseri capiti

ἐκείνῳ τὰ τῆς τιμωρίας ἐς τόδε, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ προσωποῦ ἐποίει καὶ τῆς τῶν κοινῶν μεσιτείας παρακινεῖν οὐκ ἀπόκνει. Καὶ παρεωραμένος διετέλει μέχρις οὗ οἰκιοχειροῖς ἀσφαλείαις μὴ μόνον ποροσῆκατο τὴν εἰρήνην, ἀλλὰ καὶ πλέον ἦν ἔτοιμος, εἰ καλεῖσθαι, πράττειν. Ὁ δὲ τοῖς μὲν παροῦσιν ἀκούμενος, ἐπὶ δὲ τὸ πλέον ἐκεῖνου μὲν καταγνοῦς δῆθεν ὡς καταψυχθέντος τὸν ζῆλον, ἐκυτὸν δὲ μὴδ' ἀνεχόμενον παριστῶν δλωσ παραβαίνειν πλέον τῶν συγκειμένων, διεξάμενος αὐθις τοῖς πραχθεῖσι μόνοις ἐμμένειν ἐπήγγειλε.

κζ. Ὅπως ἐκ δύσεως ὑπέστρεφεν ὁ Πορφυρογέννητος, καὶ τὰ κατὰ τὸν Κοτανίτζην.

[P. 339] Γοῦ δ' αὐτοῦ ἔτους ὑποστρέφει μὲν ἐξ ἀνατολῆς ὁ βασιλεὺς Ἀνδρόνικος, τὴν δὲ σπουδὴν ἐκείσε καταλιπὼν, ἀνήγετο δὲ πρὸ τούτου καὶ ἐκ δύσεως ὁ Πορφυρογέννητος, οὐδὲν εἰς τρόπαιον φέρων ἢ τὸν Κοτανίτζην ὑπὸ χεῖρα ποιησάμενος ὁμολογίας ἐνόρκους τοῦ μηδὲν τι παθεῖν ἐκ βασιλείως ἀνήκεστον. Καὶ ὁ μὲν ἐμμένων τοῖς ὄρκους ἐς τέλος εὐορκεῖν

ἤθελε, βασιλεὺς δὲ οὐ τὸ ἐφ' ἑαυτοῦ μόνον προορώμενος εἰς τε τὴν ἀπ' ἐκείνου δουλείαν καὶ τὸ ἐξῆς πρὸς εὐνοίαν ἀδολεῦτον, ἀλλὰ καὶ τὰ ὀφεί τῶν κριτῶν σκοπούμενος ἐντυφλοῦν ἐβούλετο· μήτ' ἄρα αὐτὸν ὀμνύειν, ὡς ἐπιορκίας ἀλῶναι, ἀλλὰ τὸν υἱὸν ὑπὲρ αὐτοῦ μὴδὲ συναινοῦντος δλωσ. Τὸν δὲ κατὰ προεώρα κακὸν, οὐ θεσμῶ μαντείας, ἀλλὰ φησὶ γνώσει προορῶν τὸ μέλλον· τὸν γὰρ τοῦ ληστῆος εἰς πείραν ἤκοντα μὴδὲν ὄρματις ἐτέρου δουλεύσει ἀγαπήσαι. Ὡς γοῦν ἀμεταθέτως εἶχεν ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τούτῳ, καὶ τὸν υἱὸν τοὺς ὄρκους προτείνοσα δλωσ ἐπιορκίας ἀπήλλαττε λόγοις (αὐτὸν καὶ γὰρ φυλάττειν τοὺς ὄρκους ὡς μὴδὲ προδιδόντα ἢ συγκαοῦντα τὸ σύμπαν, ἐκείνῳ δ' ὄντι τῶν ὄρκων ἐπιθήρῳ ἀκινδύνως πράττειν ἐξείναι), ἀπειπὼν καὶ τοὺς λόγους καὶ τὴν ὑπὲρ τοῦ ἱκέτου ἱκεσίαν ἀπηνόουσαν ὑρῶν ὁ δεξάμενος βουλῆν εἰσάγει τῷ κινεουούντι καταφυγεῖν πρὸς τὸ Μέλαν καὶ τὰ τῶν μαναχῶν ἀμφίεσασθαι, εἴ πῶς ἐντεῦθεν σωθεῖται· ὁ γὰρ ἄπαξ τὰ τοῦ κόσμου ὁμολογίας ἀποθεμῆναι φρικταῖς μὴ ἂν τινα δυνατὸν εἶναι ὑπόπτως ἔχειν ἐ

instanteque tam inexplebiliter Augusto, ut cum baculus in tudentis manu vehementia ictuum fractus dissiliisset in frusta, nondum ira satiata sumi alterum jusserit plagasque accumulari. Neque hic infelici malorum finis. Eundem et a suo conspectu et ab administratione rerum amovet. In eoque ejus despectu perseveravit, quoad ille victus malis et prioris fortunæ desiderium non ferens ad preces infimas descendit, declarataque perperam actorum pœnitentia, et idoneis quasi vadibus ac pignoribus de se datis, exhibitione contrariorum operum et sensuum, fidem promissi fecit quo se obstringebat non solum ad deinceps acquiescendum paci, sed et si quid ulterius eo in genere Augusto cordi esset, citra ullam exceptionem 497 aut moram obtemperandum cunctis quæ juberet, in hoc quoque nimius, ut imperator ipse judicavit, qui quod efferebatur eatenus duntaxat accipiens ut Muzalonem perstare deinceps in statutis circa pacem Ecclesiarum gauderet, improbavit apud se graviter præparationem animi quam ostendebat ad ulterius, si juberetur, progrediendum, in quo animadvertēbat, non sine tacito contemptu, refriguisse zelum ejus usque ad relaxationem necessariæ constantiæ, quam in rebus religionis invictam exhibere Christiani est officii. Ipse porro imperator et tunc et semper alias oræ se lulit abhorrere omnino se a plus concedendo Latinis quam quantum erant conventionibus stipulati. Muzalonem igitur in locum pristinum recipiens, jussit ea solum inconcussa tenere in quæ utrinque a concordiam tractantibus convenerat.

27. Ut ex Occidente redierit Porphyrogenitus; et de Cotanitzæ.

Eodem anno rediit ex Oriente imperator Andronicus, domina ibi relicta. Redierat ante hunc ex

Occidente Porphyrogenitus, nihil ad tropæum ferens. Non enim bello vicerat, sed ultro subjectum potestati ejus Cotanitzam secum ducens, postquam ei jurejurando caverat nihil illum grave ab imperatore passurum. Ac Porphyrogenitus quidem quantum in ipso erat, præstare juratam fidem ad extremum volebat. Imperator autem turbulentiæ Cotanitzæ ingenium satis perspectum habens et quanquam in præsentia nihil ab eo timeandum videret, in posterum providenter metuens aliquando tempore negotium hæredi faceret, depositaque obsequii larva, quam ei desperatio rerum suarum utiliter modo induisset, ad fraudes perfidiamque solitas revolveretur, prævertere formidatam perniciem suspecti capitis excœcatione cupiebat. Nec enim quo minus id ageret, religione sacramenti se teneri disserebat, utique cum non ipse jurasset, sed absque jussu consensuque suo filius; cui 498 sufficeret ad exsolvendam fidem abstinere ipsum a supplice multando, non ad se præterea pertinere arbitrantem, si quid aliud suo quodam consilio pater decerneret. Mali porro privique hominem animi et esse et fore Cotanitzam pro certo habebat imperator, non edoctus oraculo aut vaticinandi monstrante vi, sed naturali prudentia quod erat eventurum præsagens, nec persuaderi sibi sinens ferocem juvenem gustata semel latrocinii dulcedine, bona fide sub alieno imperio victurum, temperaturumve in occasione novandarum rerum a jugo excutiendo. Ab hoc autem, cui inflexibiliter hærebatur, proposito frustra Porphyrogenitus Augustum dimovere conabatur, datum a se jusjurandum obtendens: respondebat enim pater ipsi ad conscientiam securitatem satis esse, quod nec prodente nec suadente nec assentiente se quidquam in dedititium aliter ac sperasset statueretur: se autem sineret, quate-

στραφήσεται πρὸς τὰ πρότερα' σεβασθῆναι δὲ καὶ τὸ σχῆμα τῆ βασιλεῖ, ὡστε ἀποδέχεσθαι τὸν ἐνδεδικότα μὴ τιμωρεῖν. Ταῦτα λέγων πρὸς ἐκείνον ὁ Πορφυρογέννητος, καὶ βουλὴν εἰσάγων τὴν δοκοῦσαν συνοίσειν, δῆλος ἦν ἀπολύων [P. 340] ἐγκλήματος ἐαυτὸν τὸ μέρος, εἰ μὴ ποιῶν κινδυνεύει· τὸ γὰρ ἐξ αὐτοῦ ὅσον ἦν βοηθεῖν δυνατὸν, πεπρᾶχθαι. Κοτανίτζη μὲν οὖν καὶ τῆ γαμβρῆ Τορνικίου ἐπηρτημένον τὸν κίνδυνον βλέποντι ἀγαθὸν ἐδόκει τὸ βούλευμα, καὶ τῆ βουλευσάντι χρῆται μεσίτη πρὸς βασιλέα ἐφ' ᾧ τὸν μοναχὸν ὑπενδύναι, κόσμον καὶ τὰ κόσμου χαίρειν ἔδασα. Ὡς δ' ἀπήτητο καὶ αὐτὸ τὸ τέλειον σχῆμα λαμβάνειν καὶ κατένευεν αὐτίκα, ἀπολυθεὶς τελεῖται τὰ μοναχῶν, καὶ ὁ χθὲς ληστεύων σῶφρων ἔωρᾶτο καὶ ἀνακκος, πλὴν οὐ τῆ τῆς ψυχῆς προθέσει, ἀλλὰ μόνῃ τῆ φαινομένῃ· ὁ γὰρ μεμεριμημένος σκοπὸς ἐπὶ τούτῳ καὶ λίαν ἀπῆν, ἀνάγκης δὲ ἀρ' ὑπόουσης τὸ γινόμενον ἀσθενές. Ἐς ὅπόσον δὲ κατὰ τούτων προέβη, ἔσαυθις ἐροῦμεν. Ὁ γοῦν Πορφυρογέννητος ἐπὶ τούτοις κατ' ἀνατολὰς γίνεται, καὶ τοῦ

A βασιλέως ἐκεῖθεν ἀπάραντος αὐτὸς ἦν ἀντ' ἐκείνου μεταχειρίζων τάκει.

κη'. Θάνατος τῆς δεσποίνης Ἄννης, καὶ τὰ τότε συμβάντα.

Ἄλλ' ὀλίγον τὸ μεταξύ, καὶ ἡ δεσποῖνα μὲν Ἄννα ἐκεῖ τελευτᾷ τὸν βίον. ἀγγέλλεται δὲ μετ' ὀλίγον τῆ βασιλεῖ. καὶ ὅς προνοία τοῦ μὴ μαθεῖν τὸν υἱὸν τε καὶ βασιλέα, ὡς ἐπ' ἀπορρήτῃ, στέλλει τὸν αὐτοῦ μὲν ἀρχιδιάκονον, τῆς Ἐκκλησίας δὲ χαρτοφύλακα, τὸν Μελιτηνιώτην Κωνσταντῖνον, ἐφ' ᾧ μετακομίζειν τὸν νεκρὸν, ὡς ἐχρῆν, εἰς Νίκαιαν. Ἄμα δὲ καιρὸν λαβὼν εὐπρεπῆ τοῦ τὸν Πορφυρογέννητον, ἀποβαλόντα διὰ τὸ πένθος τὰ ἐρυθρὰ, μὴ φορεῖν ἄλλοτε παρασκευάσαι, εὐτρεπίσας ἀλλόχρσα τὰ σὺν λευκῇ πορφυρᾷ χρυσῇ ποικιλτὰ, καὶ διὰ μαργάρων τὸ βασιλικὸν [P. 341] σημεῖον τοὺς ἀετοὺς περιθεις, καὶ πέμψας ἐκ τούτων πιδιλὰ τε καὶ χαλινὰ, σφίσιν ὡς παρασήμοις τὸν υἱὸν προσέταττεν ἐμπομπεῖσιν, μόνῃ τῶν ἐρυθρῶν ἐκστάντα τῆ βασιλεῖ. Σοφὸν δὲ ἄρα καὶ τὸ τοῦ καιροῦ ἦν, ὡς μὴ δόξαι τὰ ἐπισημα

nus citra perjurii periculum posset, quieti publicæ consulere. Hæc scrupulum non eximebant Porphyrogenito: quî cum ob obfirmato in id quod semel decreverat patris animo impetraturum se quidquam desperaret quantislibet pro suscepto suo precibus, ei ipsi patefacta re suavit ut, quæ una restabat vitandi exitii ratio, confugeret ad montem Nigrum, illicque monastico induto habitu vitam religiosam profiteretur. Ita videri fore ut securus de eo jam Augustus voluntatem ejus oculis privandi deponeret, quippe et venerari eum id instituti genus, et a semel abjuncto a rebus humanis facile inducendum videri ne rebellionem et civiles turbas metueret. Hæc parum quidem ad genium Cotanitæ faciebant: tamen homo solertior quam religiosior ingressus intime in curam rerum suarum sic reputare secum insilit, istud sibi amice suggestum a Porphyrogenito consilium fore illi apud omnes excusationis idoneæ loco, ne perfidiæ culparetur ob excæcationem dediti, cui scilicet avertendæ nihil omisisset in potestate solum sua; sibi autem uni, si parere salutaria momenti renueret, calamitatem imputandam suam. Quare 499 cum summæ rei rationibus subductis non alia certior appareret via declinandæ pestis ejus geminæ quæ Joannem Tornicii generum nuper oppresserat, mentem ad necessarium consilium appelens, ipso Porphyrogenito interprete veniam ab Augusto abstulit sequendi quod ostendebatur. Cumque petitum ab ipso esset ut ipsum habitum professionis vitæ perfectæ indicem sumeret, statim annuit, et mundo vale dicens in sacram se transcripsit militiam, mutatione mira ex hesterno latrone hodiernus monachus, innocentiae ac temperantiae modo studens, longe aliter vivere nuper assuetus. Sed verum intus propositum ad ratam religionem necessarium simulatori deerat animo. Nimirum quem intueri solent qui sponte fiunt monachi, divini cultus et

propriæ æternæ salutis scopum. Cotanitza sane non spectabat, amoliri periculum instans hoc quasi mîmo pœnitentiæ contentus: ex quo quid consecutum denique sit, suo referemus loco. Sub hæc porro Porphyrogenitus in Orientem est profectus, patris, qui paulo ante inde recesserat, vices obiturus, sustentandis prout posset, illic in ruinam pronis rebus imperii.

28. Mors dominæ Annæ: et quæ tunc contigerunt.

C Non longo post hæc intervallo domina Anna vitæ finem invenit illic ubi eam hæsisse diximus, viro ex Oriente reverso in urbem. Perlatus brevi ad imperatorem est ejus acerbi casus nuntius, quem is magnopere haberi studuit arcanum, ne citius quam opus esset perveniret ad notitiam Junioris Augusti, tali morte charissima uxore viduati. Misit ergo confestim in Orientem, celata diligenter mittendi, causa, Meliteniote Constantinum suum quidem, hoc est palatini cleri, archidiaconum, ecclesiæ vero chartophylacem, ut cadaver defunctæ portari de more Nicæam curaret. Simul etiam occasionem se commodum offerentem prudenter 500 arripuit redigendi ad convenientem deinceps ornatum Porphyrogeniti Constantini minoris sui filii; cui quod hætenus indulserat, ut rubris vestibus etiamque calceis similiter atque ipse uteretur, tempestivum amplius non erat, adulto et ad imperatoriam evecto dignitatem primogenito ejus Andronico: poterant enim æmulationes et ambitiosæ spes inde natæ fratres committere, cum perturbatione publicæ tranquillitatis. Ut igitur, quod necessario faciendum erat, quam minime moleste captato apte opportuno tempore fieret, hunc rerum articulum accommodatissimum ad id ratus, quo ipse ultro Consiantinus propter luctum Augustæ mortuæ rubra deposuisset, jussit imperator Meliteniote illi a se offerre quales gestare illum deinceps oport-

μεταλλάττειν καὶ ἄμ' ἀποβαλόντα τὰ ἐρυθρὰ μεταλαμβάνειν τὰ ποικιλτὰ, ἀλλὰ χρόνου ρυέντος διὰ τὸ πένθος ἐπὶ μόνους μέλασιν ἀνακτῆν τὴν μεταβολὴν δεδόχθαι, ὡς ἐξ ἀρχῆς κοσμηθέντος τοῦ φορέσαντος τοῖς μετὰ βασιλέα λαμπροῖς, ὡς ἐπὶ βήτησι γέρας βασιλείας τούπιστημον ἔχοντος. Καὶ δὴ ἤπειγέ τε τὸν αρχιδιάκονον ὁ κρατῶν, καὶ παραυτὰ μηδὲν μελαχθῆσας ἀπέστειλεν, ἐφ' ᾧ μὴ γνοίῃ ὁ βασιλεὺς. Ἄλλ' ἐκεῖνος μὲν καὶ τὸν δοθέντα καιρὸν συντεμῶν ἤλαυνεν ἐφ' ἑψας, βασιλεὺς δὲ πειράσας διαλαθεῖν ὅμως τὸ κατὰ βουλήν οὐκ ἔγνωεν, ἄλλ' εὐφώρατον γέγονε τὸ ἀπόβητον, καὶ τὴν συμφορὰν ὁ παθὼν ὡς εἶχε διέφερεν. Ὁ μόντοι γε πεμφθεὶς ἐπιστάς βαρὺς ἔδοξεν, ἄδωρα δῶρα φέρων τῷ υἱῷ παρὰ βασιλέως. Ὀλίγον δὲ προλιπῶν ὅσον ἐπισκευάσαι τὸν νεκρὸν εὐφώγων καθ' ὁδὸν, σπεύσας εἰς Νίκαιαν φέροι. Καὶ παραυτὰ μὲν στέλλεται τὴν ἐπὶ Νικαίας ὁ πατριάρχης, στέλλονταί δὲ καὶ ἱεράρχαι ὅσοι δὴ κατὰ πόλιν ἦσαν, καὶ τὸ τοῦ κλήρου ἔκκριτον ξύμπαν. Τὰ δὲ γε τῇ δασίᾳ προσήκοντα καὶ λίαν περιφανῆ ὁ κρατῶν ἠὲ ὑπέριξε. Τότε τοίνυν τὰ νενομισμένα τῇ καιμένῃ τελέσας ὁ πατριάρχης, καὶ πολλοὺς τῶν γνωρίμων χρυσίους ἱκανοὺς δωρησάμενος, ἐκ τῆς

teret vestes, versicolores albo mistas et purpura, intextu auri variegatas, superadditis pro Cæsare insigni aquilis opere phrygionico formatis contestatione margaritarum. Ejus generis et formæ tum indumentis crurum pedumque tum ephippiis ac frenis, declaravit imperator per Meliteniotes, velle sese atque æquum censere in posterum uti Constantinum, solius unicoloris et impermistæ purpure usu concedentem fratri majori jam Augusto. Strenue curavit quidquid demandatum fuerat archidiaconus, et celerime clam Andronico parvectus in Orientem ante omnia Constantino Porphyrogenito et mandata et dona, parum licet grata, parentis Augusti reddidit. Cæterum haud sic arcano haberi mors Augustæ diu potuit, ut amentem falleret virum ejus Augustum juniorem; qui cito cognitum sibi luctuosissimum casum tulit ut potuit. Corpus porro dominæ mortuæ simul compositum et curatum ex regio 501 more est, idoneo in id spatio impenso ut jam efferri et in pompa ostendi salvo Augusta majestatis decore posset, splendidis exsequiis eum a Porphyrogenito tum a Meliteniote deportari curatum, magnoque deductum comitatu Nicæam est; quo etiam missu imperatoris patriarcha occurrit cum episcopis, quotquot tunc Constantinopoli fuere, ac flore insuper ipso urbani cleri universi. Magnifice jam ibi ac plane regiæ parentatum defunctæ est, nihil ad splendorem apparatus pompæque quam augustissimam speciem omittente imperatore curæ ac sumptus. Sub hæc perfunctus cæremonia funebri patriarcha sibi olim familiares ac necessarios multos aureis, quos illo funere lucratus plurimos fuerat, liberaliter elargiendis demeruit, tanta id propensi ad dandum animi declarata vultu ipso ac gestu alacritate fa-

Α δασίας τὰ πολλὰ κερδάνας, εἰ καὶ τὴν χεῖρα ἢ γνῶμιν μέμφεσθαι εἶχε τῷ φιλοδώρῳ τῆς προαιρέσεως, τὴν πρὸς τὴν πόλιν καὶ αὐθις ἤλαυνε. Πυθόμενος δὲ τὸν βασιλέα Ἀνδρόνικον πάλιν ἀπτόμενον τῶν καθ' ἑω διαπεραιωθῆναι τὸν Βόσπορον, αὐτίκα παρεγκλίνας ἐν τῷ τοῦ ἀγίου Αὐξεντίου βουνῷ κατὰ που τοῦς πρόποδας σκηνομένῳ συγγίνεται. Κατπειδὴ Μαιμακτηριῶνας λήγοντος ἢ τῶν ἀγίων ἀποστόλων προσήλαυνεν ἑορτῇ, ἐκεῖσε μικρὸν ἐπιμείνας τῷ βασιλεὶ ὁμιλῶν τὰ εἰκότα (ἐφίκει γὰρ καὶ συνδεδέσθαι ταῖς πρὸς αὐτὸν ἀγάπαις ὁ βασιλεὺς), τέλος τὴν θείαν ἐκτελέσας μυσταγωγίαν ἐν τῇ μονῇ τοῦ ἀρχιστρατήγου κατὰ τὴν ἑορτὴν, καὶ ὡς εἰκὸς ἐπευξάμενος ἀκαλλάττεται.

Β κθ'. Εκστρατεία Μιχαὴλ βασιλέως πρὸς Σάγγαριν καὶ τὰ γεγονότα ἐκεῖ.

[P. 342] Βασιλεὺς δὲ καὶ αὐθις ἀγγεληθὲν ἐκείνῳ ὡς τὰ πέραν τοῦ Σαγγάρεως ἔσθηνεϊ, Πέρσαι αὖτε συγκαῖς ἐπιτιθέμενοι πείραις κατὰ πολλὴν ἄδειαν διαπεραιούμενοι κακῶς ποιούσι καὶ τὰ ἐνδοτέρῳ τοῦ ποταμοῦ, δυνάμεις συναθροίσας ὅσας ὁ καιρὸς ἐδίδου καὶ ἐνεχῶρει τότε κατ' αὐτὸν πραγματα, ἀπτερφ

ciens, ut satis appareret non respondere facultatem voluntati, et plus longe profundere paratam mentem beneficam quem quantum manus pro dantis voto exiliter instructa suggereret. His actis Yeccus se in urbem referens, obiter audito Andronicum Augustum trajecto Bosporo versus Orientem iter capessere, de via deolinans eum *comparuit ad radices monti Sancti Auxentii posito Augustali diversantem*. Erat tunc tempus desinentis Junii, festumque imminabat sanctorum Apostolorum, quod Andronicus illic celebrare constituerat. Ea causa patriarcha ibi paulo diutius detento copia præbuit liberiores longiorum colloquiorum cum Augusto, et ut apparebat, bene affecto ac per hoc ipsius consuetudine gaudente. Tandem solæmni sacrificio die sanctorum Petri et Pauli rite apud Sancti Michaelis archangeli monasterium a patriarcha celebrato valedicens is imperatori, ipsique in digressu de more bene precatus, cæpto urbem versus itinere se reddidit.

29. *Expedition Michaelis imperatoris versus Sangarim: et ibi gesta.*

502 At imperator rursus non dubiis nuntiis certior factus ultiores Sangari regiones laborare, Persæ siquidem opum ibi Romanorum infirmitate crebris incursionum experimentis abunde comperta tantum fiduciæ jam sumpserant ut amne securissime trajecto etiam citeriores Sangari tractus agere ferreque rapinis et vastationibus non dubitent, contractis copiis quantas pro tempore proque præsentī copia potuit cogere, summa celeritate illuc contulit, Sangari transmisso. Tunc cernens illic Scythicam quædam (ut vulgo dicunt) solitudinem tam acri doloris urebatur sensu, parum ut abesset

τάχει τάχεισε καταλαμβάνει διαπεραιωθεὶς τὸν Σάγ-
 γαριν. Τότε τοίνυν βλέπων τὴν Σκυθῶν, εἴποι τις,
 ἔρημίαν ἐκεῖ μονοῦ τρίχας ἐτίλλε. Κατωκτιζέτω
 μὲν γὰρ ἐκτόπως τὸν τόπον, καὶ τὴν χλεύην κατω-
 δόμετο τῶν ἰδίων. Πρὸς δὲ γε τὸν Ἀλεξανδρείας πα-
 τριάρχην, ἐκείσε κατὰ παραμυθίαν τῷ βασιλεῖ συν-
 διάγοντα, τὴν τοῦ ταῦτ' ἡρημῶσθαι αἰτίαν καρδίας
 στεναγμοῖς ἰσχυρίζετο, τοῦ τόπου μὲν μεμνημένος
 ὡς εἶχε τὸ πρότερον, ὅτε κατ' ἐπιτροπίαν αὐτὸς
 ἐστρατήγει, ἐς ὅπου δὲ συμφορᾶς κατηντήκει τῷ
 τότε βλέπων, ὡς μηδὲ βατὸν ἀνθρώποις εἶναι, δέν-
 δροισιν ὕψικόμοις κατελημμένον. Τὸ δ' αἴτιον, φη-
 σίν, ἡ τῶν ζηλωτῶν ἐπίθεσις, καὶ τὸ ἐκπολεμοῦν
 βασιλεῖ τὸ ὑπήκοον σπυδεῖν, ὡς τὰ καὶ τὰ πέπρα-
 κται λέγοντας, καὶ ὡς παρανομοῖη ὁ βασιλεὺς, καὶ
 τᾶλλα οἷς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων ἀλλοτριούντες
 τοῦ βασιλεῦστος ἐποιοῦν καὶ βασιλεὺς περὶ ἑαυτοῦ
 ῥηδοικέται, καὶ τὴν κατ' ἑαυτὸν ὀβριότητα πάντως
 καρδίας οὕτως τὰ μέλη συγκρατοῦσθαι ξυνέβαινε.
 Αὐτίκα γὰρ μέλλησις ἤκαλούθει, καὶ τὸ ἐπιτροπαιεῖς
 στρατηγῶν καὶ μόναις διοικεῖσθαι τὰ κατὰ τόπους,

οἱ δὲ γλισχρότητος μὲν ἡττημένοι λημμάτων, δεῖ
 δὲ τοῦ μή τι παρὰ βασιλέως παθεῖν ὡς παρὰ τὸ εἰ-
 κὸς ἔλλειμμένους, τὰ πταίσματα συγκαλύπτοντες,
 τῷ κατὰ σφᾶς ἀδεῖ ψευδῆ γράφοντες, ἡρήμουν τὴν
 χώραν καὶ τέλος ἔρημον τὴν οἰκουμένην ἀπέφηναν.
 Ταῦτα λέγων, τρυφᾶς βασιλικᾶς ἀφεικῶς καὶ θερα-
 πείαν ἄπασαν, ὡς σιτεῖσθαι καὶ τοῖς τυχοῦσι, τῶν
 πρόσθεν ὡς εἶχεν ἐπέβαινε. Πέρσας δὲ, ἄτον ἐκείνος
 προσεχῶρει, ὑπὸ πόδα [P. 343] χωρεῖν ἐκεῖ τοῦ βα-
 σιλέως διημερεύοντος, ὡς καὶ ἐτι θερμᾶς τὰς ἐστίας
 ἐκείνων καταλαμβάνοντος, ὅπου δὲ βασιλεὺς ἐφειστή-
 κει, ἐκεῖθεν πρὸ μιᾶς φθανόντων ἐκείνων ἢ καὶ
 δευτέρας μεταπηροῦν. Πληθος δ' ἦν ὀπωρῶν ἐκκε-
 χυμένων κάτω τῶν δένδρων, ὡς ἐκεῖθεν τὸ πλέον
 τοῦ στρατιωτικοῦ σιτεῖσθαι· τὸ γὰρ εἰσαχθῆναι
 τισι τῶν ἐδωδόμεω ἐκεῖ καὶ λίαν διὰ τὸ θροεῖ ἀπώ-
 μοτον ἦν. Ὅθεν καὶ πολλάκις πέμπων ὁ βασιλεὺς
 τὰ τῆς τραπέζης τρύφη, τὸν σκληρὸν πιτυρίαν καὶ
 μέλινα, γυναικί τε ἄμα καὶ πενθερᾷ καὶ γε πα-
 τριάρχῃ καὶ τοῖς γνωρίμοις παρίστα τὸ δυσπαθεῖς,
 γράφων μὴδ' αὐτοῦ πηγυαίου ὕδατος εὐπορεῖν, τὸ

quin pilos ipse sibi capitis velleret. Miserabatur enim incredibiliter calamitatem locorum illorum; et tam impune ibi suos ludibrio esse barbaris ad propriam ipsius pertinere ignominiam reputabat mœrens. Aderat ei hujus expeditionis ad solatium comes Alexandrinus patriarcha. Apud hunc exonerans animam, non sine albis e corde suspiriis, affirmabat compertam sero sibi veram causam observantis oculis desolationis, quæ quanta quamque miserabilis esset ipse optime omnium nosset, adjunctus ad id memoria florantis quondam ac beati regionum harum status, qualem se spectasse recordabatur, cum antequam in imperium eveheretur, Romanis copiis ibi præset. Comparans ergo animo quam uberes, quam frequentes olim felicibus incolis terræ, in quantam nunc, quæ cerneretur, calamitatem devenissent, ut non exhaustæ civibus colonisque solum, sed ne perviæ quidem jam hominibus essent, nullo passim vestigio viarum, stirpibus atque arbustis densis atque altis enatis ubique temere. Causa, inquiebat, mali tanti hæc demum est, eruptio inconsulti zeli subditos efferens in conatus rebelles impugnandi principem; ubi prodire aliter in rem non possunt, maledicas incitantes linguas ad seditiose murmurandum adversus imperantem, hæc et illa ejus acta percensentes, quæ prava esse contendunt, et reum illum violatarum legum et reipublicæ pessime administratæ licentissime peragunt; 503 per hæc ab eo alienantes animos hominum, et metuere ipsum sibi cogentes: naturale quippe cuique est ad objectum grave vitæ ac status proprii periculum horrere. Hinc capite reipublicæ de se sollicito, et ea necessaria sui cura a consulendo efficaciter subditis averso, membra imperii discerpi contigit. Hinc torpor, addebat, obrepsit nobis; hinc tardi ac segnes fuimus in occurrendo per nos provinciarum

malis; hinc defungi cogebamur perfuocatoriis provisionibus, mittendis hæc in loca præfectis, quo venire ipsos nos orportuerat. Et venissemus, nisi falsis isti nuntiis necessitatem nostri adventus absconderent. Erant hi homines avari, rapinis intenti: prædarum suarum et concussionum hic exercitarum testes habere Augusti præsentis oculos timebant. Ideo litteris fallacibus occultabant offensiones belli ruinasque locorum, ne remedium his, si notæ fuissent, adhibendum a nobis rationibus ipsorum privatis incommoeret. Ergo ut impune ipsis esset, ut violentarum extorsionum pœnas non luerent, mendacibus nos lactantes scriptis regionem hanc vastarunt, et in frequenti olim ac passim habitata terra solitudinem, quam gementes cernimus, fecerunt. Hæc deplorans, omissis deliciis regiis, cultu ac fastu principali neglectis, curandi quin etiam corporis adeo immemor ut obviis quibusque sine detectu aut apparatu vesceretur, ultra quoad potuit tendebat. Coegitque tum Persas, quantum est ipse progressus, retrocedere. Erat autem itineris ea tunc ratio, ut ubi præcedenti vespere Persæ fuerant, posterum ibi diem imperator exigeret, in hospitibus, quibus illi erant usi, focis adhuc ipsorum fumantia succedens. Itaque dieculæ vix unius aut summum bidui intervallo locus idem et Persas dimiserat pedem sua verus referentes et instantem vestigis ipsorum excipiebat Augustum. Apparebant autem tota passim regione strata sais quæque eub arboribus poma decidua fructusque omnis generis maturi, tanta copia ut majori exercitus parti cibis inde sufficeret. Nam alia ratione præberi forum et inferri castris illis commeatum, interdicto dudum vi ac metu hostill per 504 omnem hunc late tractum commercio, sperandum haud erat. Itaque sæpe in specimen miserii quo tunc utebatur victus misit imperator ad Augustam et socrum, ad patriarcham

δέ γε ποταμοῦ τρυγίῳπι διηθούμενον καὶ ξηαιθριαζόμενον μόλις προσιτόν εἶναι οἱ ποτόν. Μὴ γοῦν ἱκανῶς ἔχων τότε διώκειν ἐν δυσχωραῖς τὸ Περσικόν, ἄλλως τε καὶ ἐνδείας ἐπικειμένης τῶν ἀναγκαίων, τὸ τέως ἔγνω τὸν τόπον κατοχυροῦν, καὶ δὴ φρουρίοις μὲν συχοῖς τὰ παρ' ἐκάτερα τοῦ ποταμοῦ διελάμβανε, τὰ μὲν πεπονηκότα τῶν χρόνων ἐπισυμάζων καὶ συνιστῶν, ἄλλα δὲ αὐτὸς ἀνιστῶν ὅπου τοῦ ποταμοῦ λειψυδροῦντος πόρον ἔδει γίνεσθαι, ὡς ἂν ἅμα μὲν τῆ τῶν φρουρίων πυκνότητι, ἅμα δὲ καὶ ταῖς τῶν ἀναγκαίων τόπων προκατοχαῖς ἐν ἀμηχάνοις τὰ τῶν Περσῶν γίνωνται, Συστεῖλαι δὲ θέλων καὶ τὰς ἐφόδους τῶν ἐπιόντων ὡς μὴ ἀνέδην ὁπόθεν βούλοιντο διεκπαλεῖν καὶ ἐπεισπίπτειν ἀδήλως, ἀξινήφορους ἐς πολὺ πλῆθος συναθροισθῆναι κελεύει, καὶ μῆκος μὲν παραμετρήσας τοῦ ποταμοῦ ὅσον ἦν ἀναγκαῖον κατοχυροῦσθαι, πλάτος δὲ τὸ ἱκανὸν λογισάμενος, σπουδῆ τὰ δένδρα κόπτοντας ἐπιτάττει ἐπικαταβάλλειν ἐν ἐφ' ἐνί, καὶ οὕτω καταπυκνώσας τοῖς κλωσὶ τῶν δένδρων τὸν τόπον ὡς μὴ δ' ὄφιν οἶόν τ' εἶναι σχεδὸν διέρχασθαι. Ταῦτα πρὸς τὸ παρὸν ἐπιτάξας τε καὶ κατασκευάσας τῶν ἐπιμειναι ταλαιπωρούμενος, τέλος σιταρχήσας τοῖς ἐν τοῖς φρουρίοις τὸ ἱκανόν, παρὰ τὸν ποταμὸν μέχρι καὶ

τῶν τῆς Προύσης μερῶν ἀνάγεται, τὰ τῆς αὐτῶν ἐπισκέψεως, ὥστε καὶ τῶν ἐχθρῶν τελείως ἐκδιωχθῆναι εἰς καιρὸν εὐθετον ἀναθέμενος.

λ' Τὰ κατὰ τοὺς πρὸς τὸν πάπαν Μαρτίνου ἀποκρισιαροῦς.

[P. 344] Εὐνέβη δὲ τότε ἀνὰ Προῦσαν διάγοντι καὶ τὰ κατὰ τὸν πάππαν μαθεῖν, ὅς δὴ καὶ Μαρτίνος μετὰ Νικόλαον ἦν. Πρὸς γὰρ αὐτὸν ἔφθασε πῖμψαι τὸν τε Ἡρακλείας Ἀτόντα καὶ τὸν Νικαίας Θεοφάνην. Οἱ δὲ καὶ ἐπιστάντες οὐ κατ' ἐλπίδας, ἅς εἶχον ἀποστελλόμενοι, παρ' ἐκείνων ἐδέχοντο, ἀλλὰ τούναντίον ἅπαν. Τὰ γὰρ καθ' ἡμᾶς ὡς εἶχον μαθόντες, καὶ ὅπερ ἦν ὑποτοπάζοντες, χλευσὴν τὸ γεγονός καὶ οὐκ ἀλήθειαν ἀντικρυς (παρὰ μόνον γὰρ βασιλέα καὶ πατριάρχην καὶ τινὰς τῶν περὶ αὐτοὺς πάντας ἐδυσμέναινον τῆ εἰρήνῃ, καὶ μᾶλλον ὅτι καὶ ποιναῖς ἀλλοκότοις ἤθελεν ἀσφαλίζεσθαι ταύτην βασιλεὺς) ἐκείνους μὲν ἐν ἀτίμοις εἶχον, καὶ τιν εἰς τὸν πάππαν πρόσδοον ὀψὲ καὶ μόλις παρεῖχον, τέλος δὲ βασιλέα μὲν καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ὡς χλευστικὰς ἐπιτιμίαις καὶ μὴ ἀληθείαις στοιχοῦντας ἀφορισμοῖς καθυπέβαλον, τοὺς δὲ πρέσβεις μηδενὸς ἀξιώσαντες τῶν εἰκότων ἀπέπεμπον. Ταῦτα γνοὺς

etiam et alios familiares, furfurosum panem durum et atrum, has esse scribens lautitias suæ mensæ; et adjugebat iisdem litteris ne fontanæ quidem sibi aquæ copiam ad potum suppetere, sed et turbido haustum flumine, coli transmissione obiter purgatum refrigeratumque sub dio, quem sitibundæ fauces ægre admitterent, liquorem propinari. Cum autem hostes sic instando contrusissæt in asperos jam nec facile pervios limitis ipsorum saltus, haud se idoneis instructum copiis sentiens ad eos ulterius persequendos, et aliunde rerum necessariorum penuria urgente, cogitare de reditu coactus prius tamen, quoad res sinebat, munire limitem studuit arcibus ad utramque fluminis ripam excitatis et præsidio insessis plurimis. Quarum aliquas vetustate ac temporum injuriis semirutas refecit instructisque, novas ipse aliquas adjungens, ibi præsertim ubi parciore aquæ amnis vado trajici potest, ut sic et crebritate præsidiorum et præoccupatione locorum necessariorum, inopes consilii Persæ redderentur. Quorum etiam incursiones coercere obice opposito studens, ne ut antea prælicenter citra metum illum quo lubebat irrumperent, inobservati ex improviso irruentes, securigeros magno numero congregari præcipit, et longitudinem fluvii dimensus quantam expediebat opere muniri, huicque idonea latitudine juxta congruam proportionem accommodata, festinato cæsas arbores invicem coacervari una uni superposita jussit, colligarique mutuo implicatis ipsarum 505 ramis, densitate tanta ut ne angui quidem fere quædam hæc velut sepes præberet transitum. His in præsens ordinatis et provisus. cum ulteriorem istie moram incommoda gravescentia non permitterent, tandem an-

nona in arces quanta opus erat illata, legens fluminis ripam Prusæ partibus se admovet, diligentiori inspectione locorum eorumdem, uti et plena expulsionem inde hostium, in tempus opportunum dilatis.

30. De apocrisiariis ad papam Martinum missis.

Contigit autem tunc apud Prusam imperatori commoranti afferri nuntium de statu rerum suarum apud papam. Martinus hic erat, qui Nicolao successerat. Ad hunc maturaverat mittere Heracleensem episcopum Leonem et Nicænum Theophanem. Verum hi appulsi quo mittebantur, haud secundum expectationem ipsorum istis sunt excepti, quin omnia potius speratis experti contraria. Nimirum edocti ad verum Romani de rebus nostris, et quod reserat suspicati, istam, quæ magnopere jactabatur, pacem nihil demum aliud nisi fucum et ludibrium esse (præter quippe imperatorem solum et patriarcham quosdamque cum his assiduos, cæteros plane omnes tædere concordiæ), insuper etiam illas ab imperatore ad fidem pacis sincere inite faciendam affectatas pœnarum ab Ecclesiæ mansuetudine alienarum atrocitates improbant, frigide legatos ac contemptim habuere, nec eos nisi sero vix tandem et ægre ad papam introduxerunt, eo demum successu legationis, ut imperator cum suis tanquam illusores, et ostentationibus suppliciorum ad simulandam, quam vere non inierant, concordiam abusi, anathemati subjicerentur. Quo facto legatos nulla dignatos benevolentiam aut honoris significatione dimiserunt. 506 Hæc ubi renuntiata imperatori per Nicænum sunt (nam Heracleota eo itinere obierat) indignissime tulit, adeo ut cum inter sacra de

βασιλεὺς παρὰ τοῦ Νικαίας ἐπανιόντος (ὁ γὰρ Ἑρα- A κλείας ἐτεθνήκει) ἐν δεινῷ ἐποιεῖτο, ὥστε καὶ τοῦ διακόνου μέλλοντος μνημονεύειν τοῦ πάππα κατὰ τὸ σύνθηρος βασιλέως παρόντος ὁ κρατῶν διεκώλυε, καλὰ λέγων τῆς ἀγάπης ἐκείνων ἀπόνασθαι, ὥστ' αὐτὸν μὲν ἐκπολεμῶσαι δι' ἐκείνους ἑαυτῷ τοὺς οἰκείους, ἐκείνους δὲ μὴ ὕπως ἄριν ἔχειν, ἀλλὰ καὶ προσαφορίζειν. Τότε δὲ καὶ διαλύειν ἤθελε τὰς σπονδὰς. Κἄν διελύοντο, εἰ μὴ τι προσίστατο τῇ βουλῇ. Αὐτὸν μὲν γὰρ πολλὰ παθεῖν διὰ ταῦτα καὶ μόλις ἀνύσαι, κἄν ἐξαπιναιῶς λύοι καλινψδῶν, ἐπιστάντος καὶ αὐθις καιροῦ τοῦ ταῦτα ζητήσοντος μὴ [P. 345] ἂν ἀνυστα γενέσθαι τὸ σύνολον. Χωρεῖν δὲ ἄλλως καὶ εἰς μεταβολὴν τὰ τῆς Ἐκκλησίας πράγματα τοῦ Ἰωσήφ ἐπι- καταστάντος. Αὐτὸν μὲν οὖν καὶ εἰρηγικὸν εἰς ἅπαν εἶναι, καὶ μηδὲν ἐξ αὐτοῦ πιστεύειν τῶν ἀνηκέστων γίνεσθαι, οὐ μὲν ἄλλ' ἀνάγκην εἶναι καὶ τοὺς κινήσοντας. Καὶ ταῦτ' οὐχ ἁπλῶς ὑποπτεῦων ἔλεγεν, ἀλλὰ γε τὸ πρὸ τούτων συμβᾶν ἀνὰ τὸν Σάγγαριν διατρίβοντος δειλιᾶν ἐποίει περὶ τῶν ὄλων τὸν βασιλέα, εἰ πως ὡς ἐπισηαλῆ τὰ συγχείμενα διαλύσειεν.

λα'. Περὶ τῶν διαθηκῶν τοῦ πατριάρχου Ἰωσήφ. Ὁ μὲν γὰρ Ἰωσήφ προσδοκῆσιμος ὦν ἐπὶ τῷ θανεῖν τὰς διαθήκας ἐξήνυεν, ἦν δὲ χρεῖα μεινῆσθαι καὶ βασιλέως καὶ τῆς ὕπερ ἐκείνου εὐχῆς. Καὶ ἐμέμνητό γε καὶ τῷ χετο, οὐ μὲν δὲ προσετίθει τὸ ἅγιος, ὁ σύνθηρος ἔχειν ὡς χρισθέντας μύρω τοὺς βασιλεῖς. Ὁ δὲ βασιλεὺς οὕτω πεμφθεῖσας ἐκείνην ἰδὼν ἔχουσαν ἐδυσχέραινε, καὶ γράφει μὲν πατριάρχῃ, γράφει δὲ καὶ τῷ τῆν πόλιν ἐπιτετραμμένῃ, μανθάνει ἐρωτῶντας πῶς τοῦτο πέπρακται οἱ καὶ ἐφ' ὅτι τῆς βασιλείας κολούει τὸ ἅγιος Μή πως ὡς ἀνάξιον, φησι, με κρίνουν τῆς ἀγιστείας οὕτω γράφει; Γέγραπται δ' ὑπὲρ τούτων καὶ τῷ Ἀντιοχείας πατριάρχῃ τῷ Πρίγκιπι. Οἱ καὶ πέμψαντες ἐπισυθάνοντο τὴν αἰτίαν τοῦ οὕτω γράφειν, ὡς θέλοντος γινῶναι καὶ βασιλέως. Καὶ ὅς μετετίθει τὴν τούτων αἰτίαν εἰς τοὺς ἀμφ' αὐτὸν μοναχοὺς, καὶ εἰς πίστιν ἄλλην προῆγεν οὕτως ἔχουσαν ἐπὶ πᾶσι πλὴν προσκειμένης τῆς ἀγιότητος. Ταύτην γοῦν ἐμφανίζων ἔλεγε γράφει τὸ πρότερον· ἐπεὶ δὲ οἱ περὶ αὐτὸν σκανδαλίζοιντο, μετεγγράφειν ἀσαῦθις τὴν ἐς χεῖρας ταύτην γενοῦσαν τῷ βασιλεῖ. Οὕτως ἦν ἐκεῖνος εἰρηγικὸς ἐφ'

more, imperatore præsente, diaconus consuetam papæ commemorationem pronuntiaturus esset, princeps ne faceret prohibuerit. Palam autem ad familiares conquerens, aebat præclarum enimvero sibi fructum constare charitatis in Latinos suæ : se nempe causa eorum necessariis etiam suis certamine suscepto, ne pœnis quidem acerbis dubitas se ipsos comprimere, illos autem pro gratiis suæ tantæ in fide ipsorum constantiæ debitis diras C et execrationes referre. Tunc igitur revocare omnia prius sancita et tutum concordiæ tractatum rescindere voluit. Fecissetque continuo, ni ab hoc eum consilio quædam revocassent R. eputabat videlicet, si quod tam longa et laboriosa molitione vix tandem summis suis ærumnis perfecisset, momento disjiceret, mutationemque ac revocationem tam certo ac palam contestatæ prioris sententiæ ultro profiteretur, inde armanda fortè contra ipsum odia malevolorum, et futurum non inversimiliter tempus quo non esset ipsi utile priora hæc ejus acta suo ipsius videri suffragio damnata. Veritus ergo ne si hanc palinodiam præcipitaret palamque divulgaret, id ageret quod aliquando infectum vellet, satius duxit supersedere, videns præsertim D Ecclesiæ res in notabilem mutationem pronas. Quanquam enim, si Josephus, quod futurum apparebat, denuo in sede patriarchali reponeretur, ab ipso quidem, cujus mite ac pacificum ingenium perspexerat, nihil adversum se sinistrum aut infestum tentatum iri confidebat, tamen quod idem esset facilis ad sequendos impulsus aliorum, nec defuturi viderentur qui eum ad exempla edenda in pacis invisæ auctores instigarent, temperandum judicavit a se ipso ultro prædamnando. Quam autem non vane tale quid metueret ab asseclis et consiliaris Josephi, demonstrabat recens factum,

quod eo apud Sangarim nuper agente contigerat:

31. De testamento patriarchæ Josephi.

Cum enim per id tempus, brevi moriturus, ut tum putabatur, Josephus testes ultimæ voluntatis tabulas rite 507 conficiendas censuisset, in iis ex more mentionem imperatoris, ipsi bene precando faciens, nomini ejus vocabulum ἅγιος, hoc est, sanctus aut sacer, non adjunxit, quo tamen passim imperatores honorari consueverunt, ex quo sacri unctione olei sunt inaugurati. Eas tabulas ad se delatas imperator, legens, miratus in iis omissionem novam, scripsit ad patriarcham ea de re conquerens : scripsit etiam ad præfectum urbis, jubens serio inquirere quo id errore quove consilio factum ita esset : Vide, inquit, quorsum Josephus me in ordinem redegerit et imperii nostri majestatem imminuerit negato titulo sacri : an quod me peculiariter illo indignum putet ? Scripsit etiam in sententiam eamdem Principi Anticheno patriarchæ ; qui cum ambo misissent ad Josephum, quærentes cur hoc fecisset, cupere enim imperatorem id scire, ille utrique respondit, culpam ejus erroris penes monachos ipsi ministrantes residere. Et in fidem dicti sui protulit archetypum exemplar testamenti cætera omnia simile perlato ad Augustum exemplo nisi quod titulus ἅγιος, qui desiderabatur in apographo, clare in autographo legebatur. Se igitur prius ita scripsisse : quoniam vero qui circa ipsum erant scandalizarentur, postea refinxisse in eam formam quæ imperatori esset oblata. Ea ingenua confessione Josephus et suam pacificam indolem et suorum ministerium in Augustum invidiam declaravit ; causamque huic justam præbuit timendi, ne tam male animati in ipsum homines occasionem aliquam arripere ejus accusandi quasi Ecclesiæ

ἅπασιν. [P. 346] Ἄλλὰ τοὺς περὶ αὐτὸν ὑποπιεῶν ὁ βασιλεὺς, ἅμα δὲ καὶ τοῦ μὴ δόξαι συνιστῆν τὴν καθ' αὐτοῦ κατηγορίαν, ὡς κατὰ χλευήν καὶ οὐ πρὸς ἀλήθειαν ποιησάμενος, τὰ περὶ τούτων τοῖς ἐφεξῆς καιροῖς τῷ τῶς ἀνήρτα.

λβ'. Ὅπως συνέθη τὰ κατὰ Βελλάγραδα.

Ἐν τούτοις δ' ὄντος τοῦ βασιλέως καὶ τὰ κατὰ Βελλάγραδα διηγείλλοντο. Ἄλλ' ἀναληπτέον μικρὸν ἄνωθεν. Ἰλλυριοὶ μὲν οὖν βασιλέως ἀποστατήσαντες κατ' αὐτοὺς ἦσαν. Περισχόντες δ' ἐρήμην πόλιν τὴν Δυρράχου ἐκ τοῦ προγεγονότος σεισμοῦ ἀνακτίζουσι τε καὶ τινὰς συναποστάτας σφίσι ἐκεῖ κατοικίζουσι. Τῷ βῆγι δὲ Καρούλφῳ ἐξ ἐγγίονος γειτονήματος τοῦ ἀπὸ τῶν Κανίνων φιλιῶς εἶχον καὶ κατὰ συνθήκας εἰρήνευον. Τὰ μέντοι γε Κάνινα πάλαι μὲν ἦσαν τοῦ Χιλίππου Ἀμυραλῆ, ἀνδρὸς δυναμένου πλείστα, ὃν καὶ Μιχαῆλ δεδιδώς ὁ δεσπότης, καὶ μᾶλλον ἰσχύσαντος κατὰ τοῦ Μαφρῆ τοῦ Καρούλου ὡς καὶ ἀποκτεῖναι καὶ τὴν ἀρχὴν ἐκείνου λαθεῖν συμμαχίᾳ πλείστη τῆς Ἐκκλησίας, κήδει ἵποιεῖτο, καὶ τὴν πάλαι τῷ Ζφαντζῆ συνοικήσασαν, ἀδελφὴν γε οὖσαν τῆς αὐτοῦ γυναικὸς, κεχωρημένην ἐκείνου πέμψας συναρμόζει οἱ, ἐκχωρήσας αὐτῷ καὶ Κανίνων καὶ Κορυ-

Α φουῶς. Ὡς δὲ δόλω κακῶς ἀπεκτόνει, πέμψας τοῦ ἐξ ἀδήλων κατοιστεύοντα, καὶ τὸ δρᾶμα ἤνυστο καὶ ὁ Ἀμυραλῆς ἐτεθνήκει, ἐβούλετο μὲν καταστῆναι Κάνινα ἔχειν, ἐμποδῶν δ' ἦσαν οἱ ἐν ἐκείνοις εὐρυσκόμοιοι Ἴταλοὶ, οἱ καὶ τὸν τῆς ἤττης συνδιεγάρτες καιρὸν αὐθις ἀπέκλιναν πρὸς τὸν Κάρουλον. Κάρουλος δὲ πέμψας κατωχόρου τε τὸ φρούριον, καὶ ὡς ἰδίῳ χρώμενος ἐκείθεν ἐξορμῆν τοὺς αὐτοῦ κατὰ τῆς Ῥωμαίων ἐβούλετο. Τότε τοῖσιν ἐθάρβρυνε μὲν ἐκαῖνον καὶ ἡ τῶν Ἰλλυριῶν ἀποστασία, ἔχων δὲ καὶ τὸν κότον ἀρχῆθεν ὡς ἐκρουσθεῖς ταῖς τοῦ βασιλέως μηχαναῖς τῆς ἐπὶ τὴν πόλιν ἐκπλοίας, λαὸν ἑκαὶ ἐκ Βρεντησίου ἅμα μὲν ἱππότην, ἅμα δὲ καὶ πῆξιν [P. 347] ὡς εἰς τρεῖς χιλιάδας ποσοῦμενον, διαπραῖοι τὸν Ἴόνιον. Οἱ δὲ καὶ καταλαβόντες τὰ Κάνινα καὶ ὡς εἶχον ἐσκευασάμενοι, οὕτως ἐκείθεν ἐβάρβρυνον ὡς τῆ κατὰ σφᾶς τόλμῃ οἴεσθαί τινὰς μέγιστον καὶ πόλεως Θεσσαλονίκης, ἔτι δὲ καὶ πόλεως αὐτῆς περὶ συμβαλεῖν. Ἐπὶ τοσοῦτον δ' ἐθάρβρουν τῆ κατὰ αὐτοὺς δυνάμει ὥστε καὶ κατ' ἐλπισμὸν τὸν κρείττα διαμερίζειν καὶ χώρας καὶ πόλεις ἐκαστῶν ἐκαστῶν προύχοντων. Ἐξῆρχε δὲ τούτων ἀπάντων ὁ κατὰ τῷ φρονήματι τοὺς πάντας ὑπερφερόμενος. Πρὸς Σολυμᾶς, μέγιστος μὲν ἡλικίᾳ, σοβαρὸς δὲ ταῖς τι-

illussisset simulanda pace falsa. Quod crimen quia confirmare potuissent quadam velut confessione ipsius rei, si revocasset imperator ultra quod fecerat, ideo se ille tunc ab eo faciendo continuit, **508** integra ut erant omnia relinquens suspendensque in futurum rerum, ut se habebant, presentem statum.

32. Ut res ad Bellagrada gesta contigerit.

In his imperatori versanti nuntiata sunt quæ ad Bellagrada contigerant. Ea explicaturis hic nobis paulo altius repetendum exordium est. Illyrii quidam dudum excusso imperatoris jugo, sic quasi sui juris essent, res sibi suas habebant. Hi nacti eversam terræ motu Dyrrhachiensem civitatem, eam a se restauratam colonia frequentant e sibi fides et pariter imperatori rebellibus, fœdere icto cum rege Carolo vicinum his præsidium apud Canina obtinente; qui locus quo casu in ejus potestatem venerit, dicam. Canina olim sub ditone fuerant Philippi Ameralæ viri potentissimi, dotali ei conditione attributa a Michaele despota. Hic enim a Philippo sibi metuens, præsertim postquam Carolus adversus Manfredum prævaluit et hujus toccisi regnum obtinuit, auxiliis Ecclesiæ maximis ad eam victoriam adjutus, præoccupare gratia quem formidabat sibi que adjungere affinitate statuit. Obtulit ergo ei in uxorem conjugis propriæ germanam, quæ Sphantez nupsit, et tunc eo mortuo vidua Philippo isti nuptiali fœdere sociata est, conciliante ac mittente despota, qui etiam hac occasione Caninis et Corypho novo affini cessit. Postquam autem idem Michael circumventum insidiis Philippum telis ex occulto jactis per

subornatos ad hoc jaculatores interfecit, conatus ille quidem est sceleris sui fructum carpere Caninis domino jam carentibus recipiendis. Sed se id posset, obstiterunt reperti tunc illic Itali, qui cum Philippo fuerant, quando est occisus. **509** præsidium insidiatoris detestati **509** rursus ad Carolum inclinarunt. Ille autem missis impigre copiis arcem illam opere et præsidio munitam ut propriam deinceps habuit, stationem istam opportunam judicans ad effectum veterum suarum machinationum: inde enim commode se sperabat erupturum in subditas imperatori regiones, quas dudum invadere optabat. Occasionem porro ejus rei prospere tentandæ offerri sibi maturam ratus a rebellione Illyriorum, eoque animosius obsequens iræ, qua pridem in imperatorem ardebat, quod ille artificiosis suis cum papa tractatibus expeditionem ab eo paratam in urbem Constantinopolim effectu cassam reddidisset, multitudinem sat magnam partim equitum partim peditum, tria similia millia militum expletem Brundisium per Ioniam trajecit. Hi perlati Canina, cum ibi se quam potuerunt optime comparassent, eruperunt audacissime vastis inflati spebus, quasi non solum obvia cuncta usque Thessalonicam subacturi, sed ad urbem quin etiam ipsam inoffenso expeditionis terrestri cursu perventuri. Tantum autem confidebant suis opibus ac viribus, ut voluit non dubia spe læti successus jam nuno præcipui duces ipsorum inter se partirentur regiones urbesque, quas quisque post victoriam proprias haberet. Præerat autem universis illis omnium longe ferocissimus Rhos Solymas, vir altissimæ stature, animi superbissimi, superciliosissimi in congres-

ψυχῆς καταστάσεις, ὑπέροφρος δὲ ταῖς ἐντυχλαῖς, **A** ξανθὸς τὴν τρίχα, καὶ ὑπεραύχην ἐκ ψυχικοῦ τινος ἐκθέρμου κινήματος. Οἶμαι δὲ κάντεῦθεν τὴν ὀνομασίαν σχεῖν, παρὰ τὴν πρὸς Ῥῶς ὁμοιότητα. Προαθθέντες τοῖνον ταῖς τόλμαῖς οἱ Ἴταλοι ἐπὶ τὰ Βελλάγραδα πρῶτον ὤρμων ὡς ἐξ αὐτῆς αἰρήσοντες. Τὸ δὲ γε φρούριον ἔθην μὲν τὸν οὕτω πως λεγόμενον ἐπιχωρίως Ἄσούνην ποταμὸν προῖσχύμενον ἐπικείται οἱ κατὰ πλευρὰν, πλὴν οὐκ ἐπ' ἀγχωμάλου, ἀλλ' ἐκκρεμῆς πλημμυροῦντι κάτω γεωλοφούμενον· οὐ δὴ καὶ ἔξωθεν ἐμβόλῳ τινὶ σκουατῶ, ὡς μὴ τοῖς ἐπιτιθημένοις ἐμποδῶν ἰσταμένοις κωλύοιντο, ὑδρεύονται ὅσιν, μέραι τοῦ ποταμοῦ πίνοντες. Τόσον δὲ τῷ φρουρίῳ ὁ ποταμὸς παράκειται ὥστ' ἀπὸ ἐγγίονος θέας τοὺς ἐντὸς σαρπίταις ἀπείργειν τοὺς ἐμποδίζοντας, καὶ γ' ὡς ἐλάταις τῷ σκεπάσματι τοὺς ἐφ' ὕδωρ ἰόντας χρῆσθαι. Ἐπὶ θάτερα δὲ τοῦτου λόφου **B** ἕτερος ὑπερανέχει τῆς πεδιάδος, καταντικρῶ κείμενος, οὗ δὴ καὶ ποταμὸς Βοώσης λεγόμενος ἄλλος πλημμυρῶν κατὰ μέσσην ἀπείργει τὰ Κάνινα. Παμπληθεὶ γοῦν ἐκεῖνον περαιωσάμενοι, κατασχόντες τὸν λόφον μετεώρους ὄντας ἐπὶ τῷ μέλλοντι φόβῳ τοὺς

τοῦ φρουρίου περικαθίζουσι, καὶ δὴ ἐπιστήσαντες μηχανήματα πετροβόλα ἐκείθεν βολαῖς ἰσχυραῖς ἐκάκουν τὸ τεῖχος. Ἡ τούτων γοῦν φήμη ἀπτέρῳ τάχει μέχρι καὶ βασιλικῶν ἀκοῶν φθάνει, καὶ τοὺς λογισμοὺς ταράσσει τῷ βασιλεῖ, καὶ περὶ τῶν ὄλων τετρεμαίνειν ποιεῖται. Θυμῷ γὰρ συγκράτους τόλμας πῦρ ἐλαίῳ μιγνύμενον ἦν τις λέγει, οὐκ ἂν τῆς εἰκόνας ἀμάρτοι. Οὐδὲ γὰρ ἄλλο τις εἶχε τοπάζειν ἐκεῖνο ἢ τὰς ἐπισχεθείσας δυνάμεις ἐκ μηχανῶν τόσων διὰ θαλάσσης μὴδὲν ἰέναι, ταῦτας ἤδη διὰ ξηρᾶς εὐθεῖν, πλεον ἐχούσας ἐκεῖνου τὸ δύνασθαι τῷ ἀπ' αὐτῆς βαλβίδος τῆς μάχης κερδαίνοντας ἀποχῆν. [P. 348] Τῷ τοι καὶ καταφεύγειν μὲν ἐπὶ Θεὸν ἔγνω, ἐτοιμάζειν δὲ καὶ δυνάμεις τὰς ἀποχρώντως ἀνθεξούσας πληθος, ὡς ἅμα τῷ φανῆναι στήναι σφαλέντας κάκ τῆς πρώτης πείρας τὸ πρόσω μαθόντας ἄδατον. Τὰ μὲν οὖν πρὸς Θεὸν οὕτως ἐξητοιμάζετο· παρήγγελτο γὰρ πατριάρχῃ τε καὶ ἀρχιερεῦσι σύναμα παντὶ τῷ κλήρῳ πρῶτον μὲν πάνυ χον ἱκετεῖαν πρὸς Θεὸν κατ' ἐκείνων ποιήσασθαι, εἶτα δὲ ἅμ' ἔφ' πατριάρχῃν τε καὶ σὺν αὐτῷ ἔξ' ἄλλους τῶν προύχοντων ἀρχιερέων, τὰς ἱερὰς στολὰς

sibus despectus, flavus crines, cervice insolenter elata incitatis circumagenda motibus naturalem quemdam ardorem præferens: unde crediderim eum Rhos vocatum ex similitudine capitis ejustum comætum vultus colore rubescentis, cum nota specie phalangii Rhox dicta. Ista igitur confidentia Itali ruentes, admovent se primum Bellagradis: arcis id nomen, quam **510** primo se speraverant **C** impetu capturos. Hujus autem talis quidem est situs. Habet hinc quidem prætentum amnem propria indigenarum lingua vocatum Asunem. Adjacet autem amni arx a latere, non plano æqua campo, sed suggestu quodam eminens nativi colliis, cujus imum solum fluvius alluit. Ex quo ne haurire ad quotidianum usum hostili vi præsidarii prohiberentur, protensum a radicibus clivi ad flumen aggestæ molis brachium tegebat, opus olim ad dubiorum discrimina temporum paratum. Tanta porro amnis ad arcem vicinia est, ut qui ex eo aquari externi obsidentes volunt, si id ubi proximus est conspectus tentent, sarissis intus degentium contigui sint. Quare nonnisi protecti peltis id tuto aggrediantur. Ex adverso autem hujus quem arx insidet colliis, alius eminent supra **D** æquor camporum tumulus, ad quem alter fluvius, Booses appellatus, profluens et planitiem secans mediam fines Caninorum dirimit. Boosem ergo amnem universæ Latinorum copię transgressæ tumulum quem dixi occupant, et sane sollicitos quo apparatus iste desineret Bellagradenses circumsidant; moxque ballistis admotis grandium incussu lapidum labefactare murum aggrediuntur. Perlata, velocitate summa, hujus oppugnationis fama ad aures imperatoris, subito ille haud parum conturbatus est: etiam usque ad anxiam de summa rerum formidinem nuntio tali percussus.

Reputabat videlicet incitari Latinos in hanc irruptionem vi duplici utraque vehementi, ira et audacia, quarum simul mistarum ex mutuo crescit consortio perniciēs, velut cum igni oleum additur. Ergo **511** expertus quanta difficultate tot artificis tractatum, tot objectis apparatus classium ægre hactenus vixque obstetisset, ne mari Latinæ copię in nostram continentem importarentur **C** videns jam eas potiri campo, et expeditum deinceps planumque terrestri progressu in ipsa viscera imperii iter insistere, ultimo sibi conatu contendendum statuebat, quo istum primum retunderet impetum; nam eo si non solum impune defungerentur, sed ex hoc etiam cum fructu operæque pretio redirent, in tantum augendus apparebat feroces ipsorum animos, ut iis obsisti amplius nequiret. Igitur ut in tam ancipiti discrimine summæ rerum faciendum omnino sibi putavit, ut ad Deum ante omnia recurreret: simul tamen deinde tam numerosas tamque validas eo destinaret copias, ut eorum objectu solo repressi retroque trusi re infecta hostes primo experimento discerent, quam non facile perviæ ipsorum armis ulteriores, imperii regiones forent, quarum utique limen ipsum ac limitem viderent ineluctabili potentia vallatum. Porro quæ ad Dei propitiationem attinebant, in hunc modum præparata sunt. Denuntiatum patriarchæ, episcopis, universo clero est, primum quidem ut noctem simul totam implorando contra hostes Dei auxilio pervigilem ducerent, sub auro-ram vero diei insequentis patriarcha, sex aliis e præcipuis episcoporum sæcum assumptis et sacris omnes stolis induti, cunctis interim aliis Deum invocantibus, benedictionem sacri olei solemnem rite peragerent; tum paratos ad id fasciculos segmentorum papyri consecrato tingerent oleo,

ἐνδοθέντας, τῶν λοιπῶν ἐκείσε θεοκλυτούντων, ἐπιτελεῖν εὐχέλαιον, φακέλλους δὲ παπύρων ποιήσαντος τῷ καθιγισθέντι ἑλακῆ βάπτειν, καὶ οὕτω διδόναι τοῖς ταῦτ' ἀπάξουσι πρὸς τὸ στρατεύμα, ὥστ' ἀποχρῶντ' εἶναι τῷ τῶν στρατιωτῶν πληθεῖ, ἐφ' ᾧ ἔν καὶ ἕκαστον τῶν παπύρων ἓνα κρατοῦντα ὁμοσεχωρεῖν τοῖς ἐχθροῖς. Ταῦτ' ἐπετέκτατο καὶ τὴν ταχίστην ἐπέπρακτο, καὶ οἱ θεῖοι φακέλλοι τῶν παπύρων σκεύεσιν ὑελίνοις ἐμβεβλημένοι ἅμα μὲν μετ' εὐχῆς, ἅμα δὲ καὶ μετ' ἀσφαλείας ἐπέμποντο. Βασιλεὺς δὲ τὸν αὐτοῦ γαμβρὸν Μιχαῆλ τὸν δεσπότην καὶ τὸν μέγαν δομέστικον τὸν Ταρχανειώτην καὶ αὐτὸν Μιχαῆλ, ἔτι δὲ τὸν μέγαν στρατοπεδάρχην Συναδητὸν Ἰωάννην, καὶ τέταρτον σὺν τούτοις τὸν ἔκτομίαν Ἀνδρόνικον, ταπᾶν μὲν τῆς αὐλῆς ὄντα τῷ τότε. Ἡνοπολίτην δ' ἐπικακλήμενον, ἐγχειρίσας δυνάμεις ἱκανὰς πρὸς τοῦργον ἐκπέμπει, ὀρθῶδιν μὲν πᾶσαν ἐξ αὐτῶν ἐκβάλλων, θάρβος δ' ἐντιθεὶς πλείστον ταῖς ἀπὸ τῶν εὐχῶν τῶν ἱερῶν συνάρσεις. Οὗτοι μὲν οὖν ἀπελθόντες ἀπικτάτω ὄσον ἦν ἐγγυροῦν ἰστροποδεύσαντο, καὶ προσβαλεῖν μὲν ἐξαπναίως οὐκέτ' ἐτίλμων (ἀλογίστη γὰρ ἀντισχεῖν θράσει ἐδόκουν, καὶ μᾶλλον οἱ περὶ τὸν μέγαν δομέστικον, ᾧ δὴ καὶ τὸ πᾶν ἐπετέτραπτο, αἰετὸν προμηθείας θρόνον τιμῶντα), σιταρκεῖν δὲ ἦδη λιμῶν λελοιπότητας

mox darent expeditis cursoribus, qui hos ad exercitum portaturi in procinctu stabant. Erat autem numerus chartularum oleo tinctarum quantus sufficeret, ut unicuique militi contra hostem ituro sua tribuereetur, quam secum in prælio gestaret. Hæc ut imperata, sicut executioni mandata confestim sunt. Et sacri fasciculi chartarum in vasa vitrea injecti, simul religione congrua, simul velocitate summa mittuntur in castra. Præmiserat enim imperator eo copias quantas ad quod optabat suffecturas putarat, sub ducibus Michaele despota suo genero, magno domestico Tarchaniota, et ipso prænominato Michaele, magno stratopedarcha Joanne Synadeno, et quarto cum his eunucho Andronico tunc aulæ tata, cui Eonopolitæ cognomen erat. Hos mittens omnem abjicere timorem jussit; et certa victoriæ spe niti, magno opere confisos auxilio divino, quod ab exorato præcibus sacerdotum numine haud dubitantes expectarent. Sic illi profecti admoerunt se castris hostilibus quam proxime licuit. Et irruere quidem in hostes primo statim adventu noluerunt. Inconsultæ quippe id fore temeritatis arbitrabantur: quæ fuit præcipue sententia magni domestici, cui cura universa negotii totius et suprema in universum exercitum auctoritas commissa fuerat, ita ut ex ejus providentia ac judicio cuncta ibi penderent. Decreverunt autem mittendos e suis qui commeatum obsessis jam fame laborantibus importarent. Ad hoc videbatur profuturus ipsis fluvius, arcem, ut divi, prælabens: nam et impositis illi noctu navibus facile versus arcem promoturi videbantur necessariam annonam; et si hostes id prohibere

Α τοὺς τοῦ φρουρίου τοὺς πειράσσοντας ἐγνωσαν ἀποστέλλειν. Ἐψέκει γὰρ καὶ ὁ παρὰ τῶν ποταμῶν τὰ πολλὰ ξυλλαμβάνειν σφίσι, ἅμα μὲν δι' αὐτοῦ φορηγυόντων νυκτὸς, ἅμα δὲ καὶ τῷ κτιχρεῖαν ὑδρεύσεως ἐμβόλῃ πρὸς τὴν ἐπὶ τὸ φρούριον ἀναγωγὴν τῶν φορτίων ἐν ἀσφαλεῖ χρησομένων τῶν ἐπὶ τῷ σιταρκεῖν τεταγμένων. Ταῦτα διανοθέντες, τοὺς φορηγυοὺς εὐτρεπίσαντες καὶ ἱκανὰ νηυσάμενοι τῷ ποταμῷ πιστεύοντες ἔπεμπον, καὶ τοὺς περὶ [P. 349] τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ αὐτάρχεις πρὸς μίχην τῶν ἐπιθησομένων τάξαντες. Τοῦτο γινόμενον μὴ λαθὼν ἐκμαίνει τοὺς Ἰταλοὺς, καὶ ἐπισχεῖν ἐπὶ ἂν οἱοί τ' ἦσαν ἐξέθορον. Οἱ μὲν οὖν παρὰ θάλασσαν τοῦ ποταμοῦ Ἀσούνη σταθέντες ἔτοιμοι ἦσαν ἐπινοίας ἀμύνεσθαι τε καὶ κωλύειν τὴν σιταρκίαν, λιμῶν μᾶλλον τὸ φρούριον ἐπιζόντες παραστήσασθαι: δὲ γὰρ Ῥῶς Σολυμάς, σὺνάμα τοῖς περὶ ἐκείνων πλείστοις καὶ ἰσχυροῖς οὔσι, διέγνω τὸν ποταμὸν διαπραυσάμενος τοὺς παρὰ τὸ χεῖλος ἐπὶ φυλακῆν ἵστα καταγωνίζεσθαι. Καὶ δὴ τῷ βεβύματι μεθ' ὅρα ἐμβάλοντες πλείστους ἰστώσι τε τὴν τοῦ ὕδατος ἐξοχὴν καὶ κατὰ θάτερα τὴν ταχίστην γίνονται, φριμαγμοὶ καὶ μόνοις τῶν κατὰ σφᾶς ἀγερώχων ἵππων καταπλῆξιν τὸ ἀνθιστάμενον ἅπαν οἰόμενοι. Ὡς γὰρ τῷ θάρβῳ προπηδῶντες εἰκαίως ἐπὶ τοὺς περὶ

conarentur, beneficio valli ab arce ad fluvium producti aquationis tuto faciendæ causa, suos quoque convectores rei cibariæ commode ad offensum transitum legendos verisimiliter ambulabant. Hoc consilio bajulis expeditis, oneratisque commeatu ratibus, eas secundo immittunt amne, dispositis in ripa idoneo numero militibus ad impetum ob stare conantium arcendos. Non latuit hostes quid pararetur. Erumpunt statim furioso contra impetu Itali. Pars horum in adversa fluvii Asunæ instructi ripa stabant, procincti ad repellendos eos qui alimenta obsessis inferre moliebantur: hos enim se fame compulsuros ad deditionem speraverant. At Rhos Solymas cum magna suarum manu, virorum utique fortium et roboris præcipui, trajiciendum sibi ultro fluvium statuit ad eos debellandos qui ex adversa ripa secundo amne fluentium transitum defensabant. Ergo equitatu denso eluctati torrentem impetum fluminis, ulteriorem oram brevi tenuere, fastu tanto, ut solo fremitu et hinnitibus ferocium equorum quibus insidebant percursuros se aversurosque statim in fugam adversarios omnes confidere viderentur. Cum igitur exsistentes e flumine quasi perfunctorie et contemptim prænimia certi successus fiducia in nostros ibi stantes inveherentur, hi partim prudenti cautione periculi, partim arte quadam stratagematis, ad eliciendos hostes in locum iniquiorem, paululum retro cesserunt. Nacti vero locum aptum, fixis in eo vestigiis insequentes equites armatura impeditos gravi jacutis potere cœperunt. Ac in ipsorum quidem corpora galeis ac loriciis protecta perferre se ietus sagittarum

τας ἐξώρμων, οἱ μὲν πρὸς μὲν τὴν πρώτην ἐμβολὴν τοῦτο μὲν φυλαττόμενοι, τοῦτο δὲ καὶ τεχνιτεύοντες ἐπιεικῶς εἶξαν, ἐπιτηδεῖον δ' εὐρόντες τόπον μετὰ βάρους ὀπλων ἰόντας κατοῖστευον. Κάκεινων μὲν ἐφικέσθαι τῶν ἀδυνάτων ᾤοντο, ἐπειρῶν δὲ βάλλοντες τοὺς ἵππους, εἴ πως κατευστοχήσαντες τοὺς ἐπὶ τῶν ἵππων γαννουμένους πεζοὺς ἀποδείξαιεν. Ἐτρώθησαν γοῦν καὶ ἄλλοι τῶν ἵππων, τιτρώσεται δὲ καὶ ἡ τοῦ Ῥῶς Σολυμᾶ, πλὴν οὐ καιρίως ὥστε καὶ ἐξαπινάως καταπεσεῖν. Ὅμως (τὸ γὰρ βέλος ἤπειγε) καὶ τοῦ πολλοῦ θράσους καθυεῖτο καὶ τὸν ἐπιβάτην εἰκαλῶς ἔφερον, ὥστε καὶ σιτοδοχεῖα κατὰ γῆς προσπαῖσαι ἀνευγῶτι, συμποδισθῆναί τε καὶ τὸν ἐπιβάτην καταβαλεῖν. Οἱ δὲ μὴ δυνάμενοι κινηθῆναι τὸν σοβαρὸν περιστάντες χερσὶν ἀλίσκουσι. Φημίζεται γοῦν παραυτὰ ἔνθεν μὲν τοῖς τοῦ βασιλέως, ἐκείθεν δὲ τοῖς κατὰ τὸ φρούριον ἢ ἐκείνου ἄλωσις. Καὶ οἱ μὲν ἐν χερσὶν εἶχον τὸν τέως μέγα σοβαρευόμενον, οἱ δὲ τοῦ φρουρίου καὶ πρὸ τοῦ τοὺς ἀγγελοῦντας παραγενέσθαι ἐφθόμενοι τοῖς ἐκτὸς τῆν ἄλωσιν ἤγγελλον. Ἄμα γοῦν ἔφ' οἱ ἐντεῦθεν συνησπικότες, κρατοῦντες ἕκαστος καὶ τὸν θεῖον ἐξ ἐλαίου πάπυρον, περαιωθέντες τὸν ποταμὸν τεταραχμένοις ἐμπύπτουσι καὶ ἅμα πρὸς φυγὴν τρέπονται. Οἱ μὲν οὖν

κατὰ στόμα παιόμενοι διεφθείροντο (οὐ γὰρ πρὸς τὸ ἀντισχεῖν, ἀλλὰ πρὸς τὸ μαθεῖν μόνον τί τὸ γινόμενον ἐτρέποντο κατὰ πρόσωπον), οἱ δὲ κατὰ πώτου πληττόμενοι διωλίσθαινον τε τῶν ἵππων καὶ πύπτοντες ἔθνησκον, ἔστι δ' οὗ καὶ ζῶντες συναλαμβάνοντο. Σπουδῆ γὰρ ἦν τοῖς μὲν τὸν ποταμὸν Βούσσην φθάσαι καὶ περαιωθεῖσι σωθήσεσθαι, τοῖς δὲ τοῦ [P. 350] βασιλέως τὰς ἐπὶ τὸν ποταμὸν αὐτῶν ὁρμὰς διακλείειν προφθάνουσι. Μὲν δέει τοῦ μὴ κωλυθῆναι παντάπασιν, αὐταῖς σκευῖς καὶ γυναξίν ἐνειλούμενοι, καὶ ὁ ἐπιὼν τὸν προϊόντα καταπατῶν τε καὶ κατασποδῶν, αὐτοὶ παρ' ἑαυτῶν τὰ πλείστα ἐσφάλλοντο, πολλοὺς δὲ καὶ ὑπετέμοντο οἱ ἱππεῖς πρὶν φθάσαι τὸν ποταμὸν, καὶ ἔργον εὐζώνου πεζοῦ ἱππεὺς ἐγένετο σοβαρὸς, ὡς ἀλίσκεσθαι μὲν πλείστους, ἅμα δ' ἐαλωκότας ἀπάγεσθαι πρὸς τὸ φρούριον, καὶ πάλιν ἄλλους καὶ ἐπ' ἐκείνοις ἄλλους, καὶ οὕτως ἐφεξῆς τοὺς οὐκ ἐνεύεσθαι, τοὺς ὀνομαστοὺς δὲ συλλαμβάνεσθαι, μέχρις οὗ καὶ τὸν ποταμὸν Βούσσην φθάσαντες οἱ μὲν ἔκοντι ἑαυτοὺς ἐβρίπτουν κατὰ τοῦ βέματος, τὸ ἐξαπολωλέναι προτιμῶντες τοῦ μετ' αἰσχύνης πεσεῖν εἰς χεῖρας Ῥωμαίων, οἱ δὲ βίβ' τὸν ποταμὸν διεκπαίοντες ἐκ πολλῶν ὀλίγοι πρὸς τὸ τῶν Κανίνων φρούριον διεσώζοντο φεύγον-

posse desperantes, in equos collimabant, partem se ferociae dempturos superbe se ex equis ostentantibus rati, si pedites ex equitibus facerent et sic eos percussos casu, mole armorum gravatos, facilius obnoxios haberent. Igitur cum alii vulnerati equi sunt, tum equa generosa et præferox, qua Rhos Solymas insultans minaxque **514** ferebatur, percussa telo est; non lethali quidem ictu, quo statim, concideret: tamen sensu qualiscunque satis alte penetrantis vuneris turbata non parum, multum de priori remisit audacia, sessoremque jam segnius et titubanter sustinebat, quoad impingens forte in excavatam illic foveam frumento, ut sit, condendo, implicatam cavo pedem expedire non valens concidit, equitem superciliosum prius illum ferumque dejiciens; quem ob pondus armorum immobilem hærentem nostri undique accurrentes comprehensum adducunt. Divulgata momento est totis imperatoris castris et intra ipsam obsessam arcem ducis hostium comprehensio. Et in castris quidem certa fides erat oculorum, præsentem, quæ manibus teneretur, prædam cernentium ac scilicet illudentium in eam servitutis humilitate jam redacto tam tumide paulo ante gloriatori. Obsessi vero etiam antequam ad eos pervenissent qui hoc nuntiaturi missi erant, nescio quomodo casus ejus facti certiores, signa lætitiæ ediderunt, ex quibus nostri procul intelligerent jam scire ipsos quid contigisset. Ergo sub auroram nostri omnes armis sumptis, correptaque quisque in manum tincta oleo sacro chartula, trajecto anthe in turbatos clade ducis hostes ruunt. Hi statim funduntur fuganturque, paucis qui os obverterant spectandi potius curiositate quam

resistendi animo, subito dejectis. Fugientium autem jam pariter omnium terga insequentibus nostri valide incussis missilibus cædebant. Unde prosternebantur equites, vulnere aut offendiculo equis lapsantibus evoluti. Horum plerique occumbant: vivi nonnulli capiebantur, interclusi eo quod summo studio captabant. Id autem erat pervenire ad Boossem fluvium et eo transito salutem in tuto ponere. At imperatoris **515** cursum istum retardare tum a tergo lacescendo, tum præcurriendo viamque obstruendo, varie certabant. Inter quæ Itali confusi, qua metu ne prohiberentur in tutum evadere, qua mistione inordinatissima sarcinarum et mulierum quas una secum trahebant quibusque impliciti conflictabantur, trudebant deiciebantque sese mutuo, temere invicem incurrentes ac conculcantes, ita ut eorum multicurrentium ad flumen equorum unguis contererentur; et afflicti lapsu superbe cataphracti, equites præda faciliis erant peditum expeditorum. Horum plurimi simul capiebantur, simul ad arcem custodiendi trahebantur, redeuntibus mox qui deduxerant, et aliis alios aliosque similiter, statim ubi corripuerant, in tuta custodia locantibus, eo in his discrimine servato, ut vulgus quidem et gregarii necarentur, insignioribus et primariis reservatis. Per hunc tumultum qui tandem e Latinis ad Boosis ripas pervenire potuerunt, se volentes in flumen præcipitabant, mortem præoptantes ignominiosæ sub Romanis captivitati. Fvere tamen quibus conatus transnandi succederet. Hi perpauci e plurimis in Caninarum tandem arcem tutum ex effusa fuga receptum habuerunt, nudi, inermes, qui paulo ante fastuosi ac minaces universum

τες, γυμνοί τε καὶ ἄοπλοι καὶ πεζοὶ οἱ πρό μικροῦ Α σοβοῦντες καὶ ὡς νοσησὶν τὴν Ῥωμαίδα καταλαβεῖν κατ' ἔλπισμόν ἔχοντες.

λγ'. Θρίαμβος τῶν ἐαλωκότων κατὰ τὰ Βελλάγραδα.

[P. 351] Ἄξιον δὲ μὴδὲ ἐκείνους τὸν θρίαμβον τὸν ἐν τῇ πόλει γεγόνότα παραδραμεῖν. Ἐπειδὴ γὰρ κατὰ κράτος ἐνίκων οἱ βασιλέως, μᾶλλον δὲ καὶ ἀκονίτῃ τὰ θαυμαστά κατὰ τῶν ἀλαζόνων κατώρθουν, τοὺς μὲν πεσόντας ἐσकुλευον, πλοῦτον συλλέγοντες ὄπλων τε καὶ ἐνδυμάτων καὶ ἵππων καὶ σκευῶν παντοίων ἐξησκημένων, τοὺς δὲ γε ζῶντας αὐτοὺς τε καὶ ἵππους αὐτῶν ἐπισυναθροίσαντες, καὶ τοὺς μὲν πίδαις ἀφύκτοις δεσμήσαντες, τοὺς δ' ἀνέντες εἰς ὑποξύγια, σφίσι τὴν στρατιάν ἀναλαβόντες (οὐδὲ γὰρ εἶχον ἐντεῦθεν δεδιέναι πανστρατιᾶ ἐαλωκότων) ἐς βασιλέα μετὰ γε τροπαίων λαμπρῶν ἀνεξείγνυσαν, θέα ὄντως φιλορωμαίοις πανθαύμαστος. Ὁ γοῦν βασιλεὺς δεξάμενος μὲν τοὺς ἰδίους, μαθὼν δ' ἐς τὰ κριθῆς τὰ πραχθέντα, ἔτι δὲ καὶ ἰδὼν ἕκαστον αὐτοῖς ἵππους τε καὶ σκευαῖς, τοῖς μὲν κατεσκληκόσι καὶ μόνους ὀστέοις καὶ δέρμασι τὴν πάλαι δεικνύουσαν εὐκληρίαν, ταῖς δὲ διεβρωγυῖαις οὐκ αὐταῖς ἴσως αἰς καὶ πρώην ἔχρῶντο, ἀλλὰ ταῖς τυχοῦσαις καὶ αἰς ἂν ἐκείνους ἐπολυώρουν οἱ ἔλεοῦντες, καὶ γε

στοιχηδὸν διεληλακότας κατανοήσας· σώματα στυνὰ μὲν τῷ τότε καὶ οἷα μὴδὲ σώματ' ἂν τις εἶπεν, ἀλλὰ σκιάς τῶν πάλαι γιγάντων, ψυχὰς δὲ τῷ μὲν κατὰ σφᾶς πάθει καὶ λίαν καμπτομένας, τῇ δὲ τῶν προσώπων τάσει καὶ τῷ τοῦ φρονήματος ἐμβριθεῖ τὴν πάλαι δγλούσας ἐλευθερίαν, ἐπεκάμφθη μὲν τοῖς κατ' ἄνθρωπον συναντήμασι, χεῖρας δ' αἶρει πρὸς τὸν θεὸν καὶ ὁμολογεῖ τὴν χάριν τρανῶ τῷ στόματι, καὶ γε θέλων ἀνάγραπτα θεῖναι προστάσσει γράφεσθαι τοῖς τῶν ἀνακτόρων τοιχίσμασι, πλὴν οὐκ αὐτὰ καὶ μόνα, ἀλλ' ἃ δὴ καὶ ἀρχῆθεν θεοῦ γέγονεν ἔλεούτος, κἂν ἐκεῖνα μὲν καὶ αὖθις ἐν προστώοις γεγράφτο, τὰ δ' οὐκ ἔφρασε τελεσθῆναι ἐπελθόντος τῷ βασιλεῖ τοῦ θανάτου. Ἐκείνους δὲ, τὴν τοῦ θεοῦ χάριν δεικνύναι θέλων ἐπὶ πάντων, οὐκ αὐτὸς μεγαλίζόμενος τοῖς πρώϊζα τελεσθεῖσιν οἷά τις ἀπειρόκαλος καὶ μικρόψυχος, ἀλλὰ μᾶλλον θεὸν μὲν εἰδὼς αἴτιον θεὸν δὲ καὶ μεγαλύνειν προθέμενος, θρίαμβον προστάσσει καταγαγεῖν. Ὁ δ' ἦν, Ἰσατο [P. 352] μὴ ἄνωθεν ἐξ ἀπόπτου ὁ βασιλεὺς ἐν τοῖς ἀνακτόροις τῶν Βλαχερνῶν, πρὸς κατὰ θάλασσαν δυτικὸν ἀφορῶν, ἐφ' ᾧ ἅμα μὲν θεῶτο, ἅμα δ' εὐσύνοπτος εἶη τοῖς θεωμένοις. Ἦγοντο στοιχηδὸν ἐκεῖνοι καθ' ἕνα, ὡς εἶχον ἕκαστος ἐφ' ἵππον, κατὰ θάτερα τῶν πλευρῶν καθήμενος. Ἐδίδοτο δ' ἐκάστῳ κρατεῖν καὶ κοντὸν ἐκ

se tanquam avicularum nidum implurium impune rapturos, ablaturus ludibunde, speraverant.

33. Triumphus captorum ad Bellagrada.

Dignum porro fuerit nec illum triumphum prætereire, qui hujus gratulatione successus celebratus in urbe est. Postquam enim plenissimam 516 Cæsarei victoriam reportarunt, aut potius facile ac sine pulvere tam mira in arrogantissimos jactatores gesserunt, mortuos quidem spoliarunt, unde divitias congesserunt plurimas ex armis, vestibus, equis, vasis elaboratis omnis generis; superstites autem et equos ipsorum congregantes: illos compedibus victos validis, hos solutos et abactos inter jumenta, copias secum universas quas duxerant resumserunt (neque enim erat cur ibi ad præsidium limitis pars earum ulla relinqueretur, ubique hostibus plane deletis) et redire ad imperatorem instituerunt, splendidis illic prius tropæis positis. Spectaculum sic euntes passim præbebant mirifice jucundum bene affectis erga res Romanas. Imperator ubi qua par erat gratiæ significatione suos excepit, ubi rem ut gesta erat e sigillatim et exacte narrantibus audivit, ubi etiam otiose inspexit unumquemque captivorum cum equis et vestitu, equis strigosis et exsuoicis, tamen in illa macie nihil præter pellem obductam ossibus trahentium signa non obscura monstrantibus pristini vigoris, vestitu obsoleto et lacero, non eo videlicet quo prius domo allato usi fuerant, sed ex forte obviis centunculis ad necessarium tegmen spoliatorum corporum precario ascito aut spectantium misericordia concesso; hos, inquam, in lon-

gam digestos seriem intuens Augustus attente singulos, corpora observabat squallida illa tunc quis dem luridaque, sed quæ non tam corpora quis diceret quam umbras veterum gigantum; quorum animæ tamen, casu licet ac malis fractæ, quadam exporrectione facierum et eminenti in fronte ac superciliis audacia veterem libertatem præ se adhuc ferrent, motus intima est miseratione 517 humanorum casuum, manus autem ad Deum sustulit, clara voce gratias ei referens; et quasi votivis volens tabulis gratitudinem hanc suam extare in posterum testatam, præcepit pingi super parietes palatii totam hujus victoriæ ac pompæ triumphalis seriem, non hoc autem solum, sed et alios præterea prosperos successus, quibus antea quoque suum Deus imperium dignatus erat fortunare. Continuoque inchoatum id opus est in vestibulo porticum regie: sed perduci ad finem, et hujus ultimæ adjunctione victoriæ compleri monumentum id non potuit ante mortem hujus imperatoris Michaelis, quæ paulo post contigit. Porro istos tunc captivos ostentare per urbem triumpho traductos voluit, non ille quidem jactationis suæ causa, quasi sibi laudem glorianter ascribens victoriæ istius nuper partæ, id quod insolenter vani pusillique animi nota non careret, sed eo studio ut et Deo ipse grates debitas profiteretur, et cunctos invitaret ad divinum Numen ob præclarum nobis indultum beneficium laudandum. Pompa igitur ipsa in hunc modum processit. Stabat imperator excelso in loco palatii Blachernarum juxta mare in occasum obverso, ut simul spectaculo frueretur, simul esset ipse late conspicuus multi-

παύρου ἢ τινος ἄλλου εἰκαίου, ὡς τρόπαιον πάντως αὐοῦ κατὰ σφᾶς πταίσματος, Ὀχλος δὲ παρ' ἐκότερα πλεῖστος ἴστατο, οἱ μὲν τὰ τῆς τύχης ἐποικιζόμενοι καὶ γε ἐλευῶντες εἰκαίως ἀγομένους τοὺς μεγιστάνους, οἱ δὲ καὶ ἐπιμωκώμενοι, δεικνύντες οἷον ἐς ὀπίσσω φέρε: μετανοίας ἢ ἀπόνοια, ἢ μικρὰ μὲν σαίνει, μεγάλα δὲ τὰ κακὰ φέρει. Ἄλλοι δὲ καὶ συρίττοντες, οἷα τοῦ πλῆθους, ἐχλεύαζον. Τρυφή δ' ἦν αὐτοῖς ἢ τῶν ἀλωμένων πομπῇ, οὐ τόπον ἐκ τόπου μεταλαμβάνουσιν ὡς δῆθεν μεταφερομένων καὶ κινῶν σφῶν ἀφιέντων τοῦπισθεν· ἀλλ' ὁ μὲν ἤγετο, ὁ δ' ἐπήγετο, καὶ τρυφῆν ἱκανὴν ὁ πρῶτος τοῖς φιλοθεάμοσι παρασχὼν τῷ μόνῳ φανῆναι ἀπὼν οὐκ ἐλύπει, ἐτέρου διαεχομένου τὸν τόπον καὶ τὴν τάξιν τοῦ τέρψαντος. Μᾶλλον μὲν οὖν καὶ αἰεὶ νέον ἐπιόντες τῷ ἄλλοι καὶ ἄλλοι φαίνεσθαι κατὰ τὴν ἐν τῷ κύκλῳ κατατομῆν ἕτερον τῷ καινῷ πλέον τοὺς θεωμένους. Ἦν δ' ἄρα μὴ μόνον αἰοιδῆ νεωτάτῃ ἐπὶ τῷ τοῖς ἀκούουσιν, ἀλλὰ γε καὶ νέα θέα ποικίλῃ τοῖς ὄρωσι τρυφή. Ἀντίπαις γὰρ ἐπὶ νέῳ, καὶ νέος ἐὼι παρηθηκότι, καὶ γε γυμνὸς ἐπ' ἐνδεδυμένῳ, καὶ ἀκαλυφτῆς ἐπὶ καλύπτρῳ φέροντι, καὶ κατηφιῶν ἐπ' ἀγερώχῳ,

καὶ ἀλαπαδὸς ἐπ' εὐσωματοῦντι, καὶ καταπεπτωκῶς τῷ πάθει ἐπὶ τῷ λογισμοῦς ὀρθοῦς φέροντι ἐποικίλλον τὰς τῆς θέας, καὶ ὀφθαλμοῦς εἰστίων τῶν συμμιγῶν ὄψεων. Οὐδὲ γὰρ ἐς ὀλίγον ἢ σχοινοτενῆς ἐκείνη σειρὰ τῶν ἀνδρῶν, ἀλλ' ἐς ὅτι πλεῖστοι συχναῖς ἐκατοστῶσι διείληπτο. Ἐκαστος δ' ἰόντων ἐπὶ τὸ παρ' ἐκότερα τοῦ βασιλέως γινόμενος καὶ ἄκων ἐδίδου, κύπτων ἐξ ἐφεστρίδος, τῷ βασιλεῖ τὴν προσκύνῃσιν, μορφάζων τὸ ταπεινὸν καὶ τὸ τῆς ψυχῆς υἰδαῖνον μετασχηματίζων εἰς ἰλαρότητα. Οὕτω μὲν οὖν εἰσελθόντες τὴν πόλιν, καὶ διὰ μέσης ταύτης ἐξ ἄκρων εἰς ἄκρας τοῖς κατὰ σφᾶς ἀναροῖς ἐμπομπεύοντες, τῇ τῆς Ζευξίππου δίδονται φυλακῇ (*), τοῖς τυχοῦσι μὲν χλεύη, ἐλεεινοὶ δὲ τοῖς ἐπιεικεστέροις γινόμενοι. Ἄλλὰ ταῦτα μὲν ἐπράχθησαν τῆδε.

λδ'. Τὰ κατὰ τὸν ἄρχοντα τῶν Ἀζῶν Ἰωαννῆν, καὶ ὅπως αὐτὸν ὁ κρατῶν ἐπεγάζμδρυσεν.

[P. 353] Βασιλεῖ δὲ οὐ μόνον τῶν αὐτοῦ μετῆν εἰς κόσμον σφᾶς ἄγειν τὰ πρόποντα, ἀλλὰ καὶ τοὺς μηδὲν προσήκοντα κατὰ τινὰ δεσποτίαν ὑπερηρμένους τὰ μέτρα συστῆλλειν διὰ σπουδῆς ἦν. Καὶ τοὺς μὲν

tudini spectantium. Ducebantur continua serie captivi sigillatim, idoneo intervallo invicem discreti. Equo quisque proprio vehebat, non libratu in dorso cruribus hinc inde pendentibus, sed sedens pedes compede vinctos in alterum equi latus demittebat. Inditus erat manū cūjusque contus ex papyro aut vili alia materia, insigne videlicet offensionis belli qua erant in istam redacti sortem. Turba constipabatur utrinque densa, quorumdam miserantium fortunæ casus infestos, præsertim ubi in principes ac primarios viros tali traductos ignomina incurrebant oculi 518 aliorum contra irradientium insultantiumque ultro increpando, meritum eos ferre vesaniæ suæ fructum, seram pœnitentiam, quæ proles esse solet inconsultæ amentię, modicum quidem initio quos abripit mulcentis, ad extremum gravissime multantis. Erant e facie præsertim plebis qui etiam miseros exhiberent. Durabat autem dulcis spectaculi voluptas uno licet in loco hærentibus, nec opus habebant alio migrare, ut viso, quod placuerat, prætereunte fruerentur. Succedebat enim assidue præeunti sequens pari suo dedecore ludibrium exhibens, et oculos abunde pascens, ne præterlapsus sequi aut requirere curarent. Quin potius crescebat dulcedo spectandi, prævertentes satietatem continuæ quadam velut mutatione scenæ, sannis præsertim gregarium multitudinis et petulantis ætatis materiam præbente ridicula tonsura sæde rasorum orbe toto capitum, novitatis apud vulgus specie jucunda. Qua sicut gaudebant oculi, sic et aures demulcebantur confusis impropriis in hostes jactis digna patientes; quæ instar habebant novæ cantilenæ, placere plurimum (ut vetus habet verbum) populo solitæ.

Distinguebatur autem pompa multa varietate, et ipsa delectante, dum adolescentulo succedebat juvenis, intermisciebantur juvenes viris; semper inexpectatum aliquid vices variæ multiformis spectaculi offerebant, dum nudus post vestitum trahebatur, succedebat pileatus intecto verticem, dejectus vultum ferociter contumaci, macer pingui, fortunam abjecte ferens excelsum animum oris constantia monstranti; quæ velut erant ferula varia, et hoc ipso gratissima, exquisiti oculorum epuli, tanto producti spatii temporis per quantum loci 519 protendebatur longissima catena, vinctas innectens intervallis inter singulos justis, plurimas hominum centurias. Porro singuli ut ad locum venerant, unde superne despectabat imperator, venerari eum vel inviti profunda ex equis capitis demissione cogebantur, id tamen se plerisque libenter facere quadam modestiæ affectatione simulantibus, quin etiam quo penitus contabescerent animi mœrorem residentis oris ascititia hilaritate fucantibus. Sic ingressi civitatem, et si per eam quantum patet universam probrosa sui dedecoris traducti pompa, in carcerem Zeuxippi conjecti sunt, vulgarium, ut dixi, hominum intemperanti ludibrio irrisi, elegantius instituti et per hoc humanioribus infelicitati condolentibus ipsorum. Atque hæc quidem acta in hunc modum sunt.

34. De Lazorum principe Joanne, ut eum imperator sibi generum fecerit.

Cæterum imperatori non solum curæ erat, ut qui cum eo et sub eo vivebant, intra fines sese continerent decentis moderationis; sed et istam extendebat providentiam ad alienos quadam interdum intumescens fiducia potentię, quorum effe-

(*) Cf. Glossarium v Ζευξίππου φυλακῆ.

ἄλλους δόρυ κινῶν ἠνάγκαζε τοῖς μετροῖς χρῆσθαι, τὸ μὲν αὐτόνομον ἐκ τύχης ἔχοντας σφᾶς καὶ συμβά-
ματος, τὸ δ' ἄλλως ὑπὲρ τὰ ἔσκαμμένα πηδᾶν καὶ
βασιλείας δικαιοῖς κατωφρωῦσθαι κινδυνῶδες ἔαυ-
τοῖς μαθόντας· τῷ δὲ γε τῆς τῶν Λαζῶν ἄρχοντι
Ἰωάννῃ παρασήμοις βασιλικοῖς ἐμπομπεύοντι, οὐ
μετὸν ὄλωσ βασιλείας ἐκείνῳ, πέμπων πολλακίς
ἐπήγγελλε τῆς μὲν καθ' αὐτὸν ἐξουσίας ἀνέδην ἔχειν
ὡς βούλεται, ὀνομάτων δὲ καὶ παρασήμων βασιλικῶν
φείδεσθαι· μηδὲ γὰρ ἄξιον, αὐτοῦ βασιλέως ὄντος,
ἐπ' αὐτοῦ βασιλείου θάκου καὶ πόλεως, καὶ τινὰς
ἄλλους ἐπὶ τοῦ μεζονός τε καὶ ὑπερτάτου φημίζε-
σθαι ἀξιώματος, ἀλλὰ μέρος ὄντα κάκεινον ἐπισυνα-
πτειν τῷ ὄλῳ, μηδ' οὕτω βασιλικῇ τάξει τὴν σύγχυ-
σιν ἐπιφέρειν. Τοῦτο γοῦν πολλακίς ποιῶν οὐδὲν
πλέον ἤνυτεν ἢ τὸ δοκεῖν μηδὲν ἔχων ἀνύτειν· Ὑπερ-
ηφάνει γὰρ βάρβαρος ὢν καὶ ὑπερεώρα τὴν πρόσ-
ταξιν, καὶ τινὰς προφάσεις τοῦ μὴ αὐτὸς κατάρξει
τῆς ἐπὶ τούτοις παραθασίας, ἀλλ' ἀπὸ πατέρων ἔχειν
ἐπλάττετο· προσέτι δὲ μηδὲ τοὺς περὶ αὐτὸν ἔψ
ἔλεγε κολοῦσιν οὕτως ἀξίωμα πατρικὸν ἐκ πλείστου
καὶ ἐς αὐτὸν κατιόν, μηδ' ἀκλείς καὶ αὐτοῦς εἶναι
τὸ μέρος εὐκλείας στερηθέντος ἐκείνου βασιλικῆς.

A Μείω γὰρ φθόνον πεδίων εἶναι κοκκοβαφῶν καὶ βα-
σιλείας ὀνόματος τῷ]P. 354] τὰ μείζω ἔχοντι· τὰ
δ' ἦν, ὡς ἔλεγεν, ὑπόπτως τε καὶ δουλικῇ ἐντυχί-
καὶ εἰρηνικαὶ σπονδαὶ καὶ πρὸς τὸ συγκεχωρητός
ἐφ' ἅπασιν. Ἐγνων γοῦν ὁ κρατῶν διὰ ταῦτα μετελ-
θεῖν ἄλλως τὸν Ἰωάννην, καὶ μᾶλλον ὅτι καὶ νέον
ἐπὶ τῆς ἀρχῆς καθίστατο. Κήδει γοῦν θέμενος ἐπ-
ποιήσασθαι καὶ τὸ δι' ὑποψίας εἶναι τοῦ κολοῦσιν
ἄλλως θέλειν τὴν ἐξουσίαν καὶ μὴ κατ' αὐτὸ τὸ τῆς
βασιλείας δίκαιον ἐπαγγέλλειν τὴν μεταμφιάσιν ἀνι-
ρεῖν (παισὶ γὰρ οἰκείοις μὴ ἂν ἔχειν χώραν βούλεσθαι
τὸ τῶν δικαίων σφίσι καθυφεϊκός), πρῶτον μὲν ἐκ
πλείστου μεγιστᾶσι καὶ σοφοῖς τὰς πρὸς ἐκείνους
πρεσβείας ἐκπληροῦν ἔγνω, ὡς ἂν ἅμα μὲν τῷ τῶ
προσώπων ἀξιωματικῷ ἱκανοὺς τὰ ἐς πίστιν ἔχῃ τοῖς
λόγους δεικνύειν ὄντας, ἅμα δὲ καὶ τῇ κατ' αὐτοῖς
B ἐπιστήμῃ τῶν λόγων πείθειν οἷς λέγῃ καὶ πᾶσιν γε-
ρίστην ἐκκρούειν ὑπόνοιαν. Διὰ ταῦτα καὶ ὁ μέγ-
λογοθέτης ὁ Ἀκροπολίτης ἔτι ζῶν ἀπεστέλλετο, καὶ
ὁ τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας μέγας οἰκονόμος ὁ Σιφι-
λῖνος, μεσολαβήσοντες μὲν καὶ τὰ τοῦ κήδους (ἦν
γὰρ καὶ τρίτη θυγάτηρ τῷ βασιλεῖ Εὐδοκίᾳ, ἦν δὲ
συναρμόζειν εἰς γάμους τῷ Ἰωάννῃ ἐβούλετο), πει-

rentem sese supra modum arrogantiam temperare
ac comprimere studebat. Quo in genere alios qui-
dem quos fortuna casusve aliquis sui juris et omni
subjectione liberos fecisset, manu armata fastum
demittere coegit, belli offensionibus edoctos quam
periculosum ipsis esset transire cancellos, et su-
pra quam sors et opes ipsorum ferrent, usque ad
usurpationem jurium regiorum assurgere. Lazorum
520 vero principi Joanni, qui regni insignibus
temere ac præter fas assumptis se ostendebat, sæ-
pius denunciavit nihil se quidem obstare quominus
dominio sui principatus prohibito uteretur: illud ma-
gnopere monere, abstinere nomine regio, nec eum
vestitum aut ornatum adhiberet, qui characterem
præferret Cæsareæ potestatis. Meminissetque non
decere ipsum, qui pars esset imperii Romani,
ejus sibi cultum et notas majestatis arrogare, qui
legitime constitutus in throno Augusto imperatri-
cis urbis loci ejus ipsius et summæ dignitatis offi-
cio cogeretur dare operam, ne membrum exæqua-
ret se capiti et discrimina graduum honoris ambi-
tione turbulenta confunderet. Verum ex hisce,
licet sæpius iteratis monitis, non alium Augustus
fructum retulit quam desperationem quidquam
deinceps hac via proficiendi. Superciliosus quippe
barbarus timore se inflabat suo admonitionesque
spernebat, prætextus obtendens vanos, fingensque
se non primum inchoare ista, quorum scilicet
usum a patrum exemplis duceret; ac quando re-
digere se ultro in ordinem vellet, haud passuros id
suos, ad dedecus propriæ reipublicæ pertinere ratos,
si transmissum avita successione principatus decus
dynasta ipsorum degeneri vilitate abjiceret. Haud
enim se tam contemptibilem imperii late clarissimi
partem esse, ut indigni videri deberent qui splen-

dorisillius antiqui res iduis adhuc quibusdam quasi
radiis fulgerent. Nec esse cur invideatur honos
rubrorum calceorum et regni nomen majora utique
habenti. Sic ille, per illa majora, quibus frui se
gloriabatur, innuens prostrationes ipsi a subditis
in occursu venerantibus fieri solitas, et tractatio-
nes pacis ac fœdera æquo jure cum maximis re-
gibus inita. His turgentem magnificis 521 de se
sensibus Joannem, flore præterea viridis ætatis et
principatus novitate ferociorem, facile intellexit
imperator non alia ratione adducendum ad subje-
ctionem erga se aliquam si eum affinitate præ-
occupatum adoptionis modo quorundam in familiam
insereret suam. Sic enim se illi suspicionem, qua
abalienabatur abs se, dempturum, modestiam istam
cultus et titulorum non alio ipsi animo ab impe-
ratore præscribi quam ut exauctoraret ipsum et
jure dititionis patriæ privaret. Ubi enim is sensisset
vocari se ad honorem imperatorii conjugii, haud
amplius formidaturus videbatur talia imperatorem
machinari, cum natura non ferat soceros deterere
dignitatem minueretque opes generorum velle; quos
D contra patria charitate complectantur, et auctos
fortunis ac titulis etiam supra hæreditaria bona
cumulatis cupiant. Hoc animo imperator ac spe,
viris summatibus iisdemque prudentissimis lega-
tiones ad Joannem demandavit, ut et dignitas ipso-
rum conciliaret promissis fidem, et eloquentia
dexteritasque tractandi cunctas eluctata suspicio-
nes quæ obstarent, persuadere quod optabatur tan-
dem posset. Itaque cum Acropolita magnus logo-
theta, dum viveret, tum Xiphilinus Magnæ eccle-
siæ œconomus ad Lazos missi, ut offerrent Joanni
nuptias tertie imperatoris filie Eudocie, nihil
omiserunt industrie atque artis, quo vel ipsum

συντες δὲ αὐτὸν δὴ καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν, ἐκείνους μὲν ἄφρων, αὐτὸν δὲ πιστὸς ἔχοντα τὰς ἐλπίδας ὡς ἐπὶ καλοῖς προσκαλούμενον ἀπαντῶν μετὰ θάρρους. Ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς ταῦτα, τοὺς δὲ μήτ' ἐκείνους ἐφίναί τὸ παράπαν μήτ' αὐτὸν προθυμεῖν ἤκειν· πολλοὶς γὰρ πρότερον χρόνοις τοὺς ἐκ γειτόνων πρὸς τοὺς ἄρχοντας αὐτῶν ἐγκαμίζεσθαι καὶ καθ' αὐτοὺς εἶναι, τὰ βασιλέως ἐν ἄστροις μανθάνοντας, καὶ γε πρὸ τῶν ἀπ' αὐτῆς καλῶν καὶ μεγίστων τὰ κατὰ σφᾶς αἰρουμένους μέτρια. Ὡς γοῦν ποικίλαις συμβουλαῖς οἱ πρόσθετοι οὐκ ἔπειθον λέγοντες πάντα δεύτερα τιθεμένους τῆς σφῶν θελήσεως, πρὸς βασιλέα ὑπεστρεφον μηδὲν τὸ παράπαν ἀνύσαντες. Οὐ μὴν δὲ καὶ ἐς τέλος πειρᾶν διαφῆκεν ὁ βασιλεὺς, ἀλλὰ προσαποστέλλων συχναῖς τὸ μὲν ἠπειλεῖ, τὸ δὲ καὶ τοῖς ἀπ' αὐτοῦ γενησομένοις ἐκείνοις καλοῖς ἐδελέαζεν ἂν μόνον πεισθέντες ἤκειεν. Ἐτέλος στέλλει τὸν λυγοθέτην τῶν οἰκειασίων Ἰατρόπουλον, σὺν αὐτῷ δὲ καὶ τῆς Ἐκκλησίας πρεσβύτερον, τὸν μὲν κατὰ τιμὴν τοῦ προσκαλουμένου καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ βασιλέως καλῶν ἀγ-

γελίαν, τὸν δὲ κατὰ τινα πληροφορίαν καὶ πίστιν τῶν λεγομένων, ὡς ἐπὶ τούτοις καὶ τῆς Ἐκκλησίας πρεσβευούσης, μηδὲν εἰδυίας κατὰ τὸ εἶδος, ὡς ἐκεῖνος ἔπειθε λέγων, ἐφ' οἷς ἂν καὶ [P. 355] συνομολογῶν ψεύδεσθαι, ὥστε παρέντας τὰς ὑποψίας αὐτοῖς τοῖς πραγμασι κρίνειν εἰ παῖδα ἅμα ποιεῖν ἐκείνον καὶ κακὸν βούλοιοτο. Ταῦτα λέγοντες ἔπειθον, καὶ ὄρκους ταμόντες ἢ μὴν καὶ γαμβρὸν γενέσθαι τοῦ βασιλέως τὸν Ἰωάννην καὶ μετὰ πλείστων τῶν ἀγαθῶν ἐπηνήξεν, καλῶς καὶ τῶν περὶ ἐκ εἶνον δεχθησομένων, μακρᾶς νηὸς ἐπιβάντες ἐς πόλιν κατήγοντο. Ἐπεὶ δὲ ὁ βασιλεὺς μὲν ἔτυχεν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀπῶν, διατρίβων ἐν Λοπαδίῳ (ἐκεῖ γὰρ τὰ κατὰ Σάγγαριν διελθὼν καὶ γ' ὡς ἦν κατασφαλισμένος ἔστησε τὴν πορείαν, ὡς ἐκεῖθεν κατοχυρώσων καὶ τὰς κατὰ τὴν Ἀχυρᾶν ἀκρας, ἐκεῖνος δὲ τῶν ὄρων τῆς Ῥωμίων ἐπιβαίνων, βουλὴν καὶ οἱ πρόσθετοι εἰσάγουσι τοῖς ἀμφὶ τὸν Ἰωάννην ἀποθέσθαι τοῦτον τὰ ἐρυθρὰ καὶ πεδίλοις μέλασιν ὑποδήσασθαι, ὡς δὴ παντὸς εὐθύς παρὰ βασιλέως γενησομένου τοῦ κατ' αὐτὸν ἐξιώματος. Ἦν γὰρ συγκαίμενον σφίσι

juvenem Joannem vel ejus familiares ac consiliarios pellicerent, illum quidem ad proficiscendum metu omni deposito Constantinopolim, summis illic honoribus dignandum, hos autem ad id ipsum suadendum suo principi. Successu tamen is conatus tum quidem caruit. Nam nec Lazicæ aulæ proceres auctores fieri Joanni voluerunt itineris talis, nec ipse per se princeps 522 in id propendit, cum concordibus omnes sensibus dicerent exemplis se domesticis doceri non evagari affinitatibus extra dititionis limites patriæ, sed sponsas in gentis ejusdem optimatum domibus quærere : imperatorium vero genus ac stirpem, velut res votis acceptu propriis superiores, sic intueri ut stellas homines ac cæli sidera mirari solent, quæ scilicet ita suspiciunt ut ad contactum eorum a natura negatum non aspirant. Viderent igitur quam non fuisset opus commendari ab imperatore modestiam iis qui nunc oblatores ultro ipsis honorum maximorum splendorum non dubitarent recusare tanquam mediocritatis ipsorum, qua contenti essent, excedentem modum. Ergo legati omnia frustra experti, redire tandem ad imperatorem re infecta sunt coacti. Nec tamen ille adhuc despondit animum, sed aliis eo atque aliis legationibus crebro missitandis, hinc terrere illo minis, inde allicere promissis, et cum universos tum singulos privatim accomnodatis ad cujusque spes ac captum tentare sermonibus non destitit, terribilia intentans ni facerent, montes aureos pollicens, si audirent, quoad tandem misso illuc logotheta domesticorum Iatropulo, cui comitem Ecclesiæ presbyterum adjunxit, sic secum reputans, logothetæ dignitatem valituram ad faciendam fidem sinceri imperatoris animi in promittendis bonis ingentibus quæ tali interprete offerret, cumulum vero persuasionis addituram ecclesiasticam gravitatem elucentem in

ejus socio, nec dubitatos ipsis credere pollicitationibus quarum Ecclesia quæ fallere nesciret, se vadem quodammodo exhiberet, compos effectus votorum Augustus est. Cum enim ambo illi pro se quisque constestarentur optima fide ac voluntate imperatorem vocare Joannem in necessitudinem 523 filii, paterno deinde affectu illum omni bonorum genere aucturum, discussis denique suspicionum umbris Lazi plane assenserunt ; ac jurejurando a legatis accepto, quo nomine imperatoris et sua ipsorum fide sancte spondebant omnino fore ut Joannes Constantinopolim proficiscens ibi filiam imperatoris duceret uxorem, ac mox bonis honoribusque cumulas remitteretur domum, comites quoque suos liberalitate Augusti ditatos reducens secum, nave simul omnes longa consensa versus urbem solverunt. Quoniam vero forte tunc contigit abesse ab urbe imperatorem commorantem ad Lapidium, ibique intentum vel prævertendis damnis vel ruinis reparandis regionum circa Sangarim (hoc enim ut ageret itinere versus illas partes suscepto, Lopadii consistendum sibi putaverat, inde videlicet vicinia sui cæteraque providentia firmaturus adversus vim Persicam arces illius limitis sitas ad Acheraumf, legati Romam) Joannem Lazum deducentes, ea imperatoris absentia okiter cognita, ubi primum fines Romanos attigerunt, occasionem inde opportune sumpserunt suggerendi Joanni eleganter facturum illum, si rubris calceamentis paulisper exutis nigra indueret usque ad imperatoris brevi adfuturi reditum. Et si enim in diecessu conventum inter ipsos fuerat profecturum Joannem cum sibi solitis insignibus potestatis, tamen causam esse idoneam diserebant cur in eo tum quidpiam remitteret cum fœnore gloriæ mox recepturus honorifico Augusti judicio id quod volens ad tempus brevissi-

καὶ τὰ τῆς δεσποτείας ἐκαῖνον ἀμφιβαλλόμενος σύμβολα, ἅμα τῷ παῖδα γενέσθαι, περιφανῶς ἐσταυθῆς κλειζέσθαι. Τὸ δ' ἐπ' ἐρυθροῖς μεταλαμβάνειν τὰ ἐκ πορφύρας δίχροα μὴ καὶ ὄλως ἀπρεπῆς ἦ, πρὸς τῷ καὶ ἄλλως δυσχερὲς φανῆναι τῷ βασιλεῖ. Ταῦτα λέξαντές τε καὶ πράξαντες τῇ πόλει προσίσχουσι, καὶ κατὰ τὸν λιμένα τὸ Κέρας ἀποβάντες νηὶς ξαναγοῦνται πολυτελῶς ἔν τισι τοῖς κατὰ τὴν πόλιν οἰκήμασι. Καὶ γ' ἐφ' ἡμέραις τὸν ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἀποσκευασάμενοι θόρυβον, ἐντολὰς δεξιόμενοι βασιλέως, πρὸς τὸ Λοπάδιον γίνονται. Καὶ δὴ τὰ εἰκότα φιλοφρονηθέντες, ἅμ' αὐτῷ βασιλεῖ πλῆθ' χρησάμενοι, τὴν πόλιν καταλαμβάνουσιν. Ἦπειγον γὰρ αὐτὸν τοῦτο μὲν οἱ γάμοι τῆς θυγατρὸς, τοῦτο δὲ καὶ ἔκ δύσεως Τόχαροι ἀγγελθέντες ἐξέρχασθαι, οὓς αὐτὸς βασιλεὺς, Νογᾶν ἀξιώσας κατὰ τοῦ σεβαστοκράτορος Ἰωάννου, ἐκαῖνον πέμψαντος ἐξεδέχετο. τῷ τῆως γούν μηνὸς Γαμηλιῶνος λήγοντος ἐπιστὰς τοὺς γάμους ἐτέλει τῇ θυγατρὶ. Ὅλον δ' Ἐλαφβολιῶνα διαγαγὼν ἐξήρτους δυνάμεις καὶ πρὸς ἔξοδον ἠτοιμάζετο.

λε'. Ὅπως ὁ βασιλεὺς μετέκατέτατο Τοχάρους κατὰ τοῦ σεβαστοκράτορος Ἰωάννου,

[P. 356] Τῷ γὰρ σεβαστοκράτορι Ἰωάννη οὐκ ἦν

ἠρεμεῖν, ἀλλὰ καὶ αὐθις σκονδᾶς ἐκαῖνας συγγεᾶς ἐπεχείρει τοῖς μὴ προσήκουσιν. Ἄλλως δ' ἐπισχεῖν αὐτὸν τῶν βουλευμάτων βασιλεὺς οὐκ ἔχων (τὸ γὰρ θερμουργὸν ἐκαῖνου καὶ αὐθαδῆς μέχρι καὶ ἐς ἀποκήρυξιν ἐκαῖνον ὡς ἀποστῆτην ἐτίθει), εἰ μὴ γε Τοχάρους ἐπαγαγὼν πᾶσαν μὲν τὴν ἐκαῖνου λιγισπ αὐτὸν δ' ἐν στενῷ καταστήσει πραγμάτων τι πῆ ἐπιβδων, εἰ τῆως διαδράσει τὸν κίνδυνον ταῦτ' ἐνοῦν στρέφων Τοχάρους ἐπῆγεν. Εὐκαιρον δ' εἶη καὶ τὸν ἐφεστῶτα χειμῶνα· χειμῶνος γὰρ καὶ σύνθηες ἐκαῖνοις στρατεύειν· ὃν καὶ προκαταλαβὴν ἠπειγέτο, ὡς ἐξω πόλεως συμβαλεῖν Τοχάρους. Πρὸς δὲ ἄρα τὸ μελετώμενον μέλημα μὲν ἄλλως στρατιωτικῶν ἐπιεικῶς, Χριστιανῶν δὲ καὶ λίαν ἀπρόσεβῆς γὰρ ἐπὶ Χριστιανούς ἐξορμῆν καὶ γ' ἄσχετον ἐφ' ἱερᾶ, μὴ καὶ τῶν σφόδρα θείου φόβου ἀνεπιπρόφρων τὸ τόλμημα ἦ. Ἄλλ' ἐκαῖνους μὲν ἐξήγειρεν ἀπὸ βασιλέως ἀξίως πρὸς Νογᾶν, καὶ τὸ θέλον πάντως ἐκαῖνον ἐξαφανίσαι καὶ χώρας ἐκαῖνας καὶ τὸν ἐχθρόν· οὐκ ἦν δὲ ἄρα καταβρῆσθαι τὴν δίκην, ἀλλὰ παλιμποῦς οὕσα τότε μᾶλλον καὶ προηγεῖτο ὡς μετὰ μικρὸν ὁ λόγος ἐρεῖ. Τηνίκα δὲ Μουνχιῶνος μηνὸς ἐστάντος ἐκαῖνος μὲν πρὸς τὴν ἔξοδον ἠτοιμάζετο, οὐ τὸσον τῷ κατ' αὐτὸν πλήθει καὶ ταῖς δυνά-

mum deposuisset. Imperatori quippe decretum esse Joannem, statim atque id necessitudinem filii admotus is sibi foret desponsa ipsi propria filia, magnifice ornare iis symbolis supremæ dignitatis, quæ despotis in aula imperatoris tribui solebant. Doliturum autem ipsi, si Joannem videret ea per se occupasse, quæ habere illum suo beneficio, et sibi suæque erga illum benevolentiam imputari cuperet. Quin et alioqui parum convenire jam purpura utentem bicolores ex roseo et candido, quæ propriæ despotarum essent, vestes assumere. Itaque ne gravaretur primum occursum imperatori exhibere in eo cultu, qui facultatem ei non præriperet ipsum, quod avebat, insolitis honoris insignibus decorandi. Hæc dicentes 524 persuserunt quod volebant, cumque Lazorum principe eo quem optaverant modo vestito ad urbem appulerunt, excendentisque e navi ad portum Ceras dictum splendide sunt hospitio excepti in suburbanis domiciliis, ubi per aliquot dies reflecti et jactatione navis et maris nauseæ, mandato ad se veniendi ab imperatore accepto Lopadium profecti, quibus decuit benevolentiam significationibus admissi tractatique ab eo sunt, moxque cum ipsos navi vecti rursus urbem tenuerunt. Festinabat enim imperator tum quod filiam nuptias conficere quam primum e re duceret, tum quod nuntiarentur ex Occidens partibus adventare Tochari, quos a Noga impetraverat adversus Joannem Sebastocratore auxilio sibi mitti. Tunc igitur Septembri mense desinente regressus in urbem nuptias filiam celebrat. Octobrem inde totum consumpsit copiis instruendis expeditioneque apparanda.

35. Ut imperator Tocharos accersiverit contra Joannem Sebastocratorem.

Causa hujus expeditionis fuit, quod Joannes, quem suus inquietus animus tranquille vivere non sinebat, rursus fœdere nuper inito violato conabatur invadere non sua. Ea res Augustum movit, feros et audacesque impetus compescere aliter non poterat, ad eum proscribendum ut rebellem, Tocharosque in eum immittendos, qui vastitate terrarum subiectis inferenda spes resque ipsius in artem cogerent. Talia versantem animo urgebat hiems imminens, ineptum rei a suis gerendæ tempus, 525 quamvis opportunum Tocharis, qui libentius et tempestate prodire ad bellum solent. Tamen sua et suorum causa prævertere oportebat, mature occurrendo extra urbem Tocharis, ut illos bene animatos dimitteret ad diripiendas ferroque ac flamma deformandas ditioni Joannis subditas gentes. Cogitatio hæc erat bellatori quidem forte non incongruens, at Christianum dedecens vel maxime. Impios enim in Christianos armare, et atheos sacrilegosque raptores in sacra et templa immittere, facinus fuit immane quantum alienum a timente Deum et Christi cultore principe. Tamen exercitus barbaræ illius gentis a Noga precibus imperatoris flexo missus, jam e finibus egressus suis ad nutum paratus stabat, ut in ditionem Joannis hostiliter irrumperet. Nec hujus sceleris vindicta, quanquam alias cunctari solita, tarde nunc occurrit: verum, ut mox dicetur, quam celerrime representata est, Tunc ergo sub medium Novembrem procinctus imperator in expeditionem imminabat cum paratis copiis, haud tantum harum multitudine confusus quantum robore feritateque Tocharorum. Augusta

μεσιν [P. 357] ὅσον Τοχάρους θαβρῶν ἢ δ' Αὐγούστα A τῆ παρὰ τῆς Αὐγούστης οχλήσει καὶ ταραχῆ, ὡς τούτο μὲν ἀφορῶσα καὶ πρὸς τὸ τῆς ἐκστρατείας παράλογόν τε καὶ παρακαίριον, τοῦτο δὲ καὶ ἀβρω- στίαν ἐπικειμένην κατανοοῦσα τῷ βασιλεῖ ἐκ τῆς κατὰ τὸ θέρος δυσπραγίας ἐπισυμβᾶσαν, καὶ τι τῶν ἀβουλήτων ὑπονοοῦσα, ἐπειγέ τε σθεναρώτερον καὶ ἐξέναι οὐκ εἶα, οὐκ ἀφωσιωμένως, ὡς ἂν τις εἴποι, καὶ ἐκ πλαγίου, ἀλλ' ἐνστατικῶς ἄγαν καὶ φανερώς, ὡς μέγα τι κακὸν ἐξ ἀνάγκης προξενούσης τῆς ἐκστρατείας. Καὶ, « Τί παθὼν, ἔλεγεν, ἀφειδεῖς μὲν σώματος, ἀφειδεῖς δὲ καὶ αὐτῆς ζωῆς; ὄν εἰ μή τί γ' ἄλλο εἰς ὑποψίαν ἂν ἐνῆγεν οὐκ ἀγαθὰς καὶ δει- ματα καιρία, ἀλλ' οὖν ἡ νόσος αὐτῆ καὶ τὸ μὴ εὐ- ρώστως ἔχειν ἱκανὸν κωλύειν ἂν ἐνομιζέτο. » Τῷ δὲ ταῖς ἀληθείαις κατὰ νόον ἦν, περὶ ἑαυτῷ δειλιῶντι κἀκείνῳ, τὴν Θρακίην καταλαβόντα συμμίζει μὲν τοῖς Τοχάρους καὶ γε λόγοις καὶ δεξιῶσσι διεγείρει, B οὐ μὴν δὲ καὶ συνεκστρατεύσαι, ἀλλ' ὅσον ἐγχεωροῦν προίοντα σὺν σφίσι ἐκείνους μὲν τοῖς οἰκείοις πα- ραδοῦναι καὶ τάξει τὸ ποιητέον, αὐτὸν δ' ὑποστρέ- ψαι. Ἐτεκμηρίου δὲ ταῦτα καὶ τὸ συνεξελεθεῖν υἱέσι τε καὶ γαμβροῖς, ἅμα καὶ αὐτῷ δὴ τῷ πρότρυτα γαμβρευσαμένῳ τῷ Ἰωάννῃ. Ἄλλ' ὁμως ὑπὸ πολλῆ

τῆ παρὰ τῆς Αὐγούστης οχλήσει καὶ ταραχῆ, ὡς μηδὲ τοῖς ἐκτὸς ἀγνοεῖσθα τὰ δρῶμενα διοβρωδού- σης τὸ μέλλον, ἢ μᾶλλον προφοιδαζούσης τῆς ψυχῆς ἐκείνης τὸ συμβησόμενον, ἐπιτεταραγμένως οἶον καὶ ἀνειμένως » βασιλεὺς, τὴν τῆς δεσποίνης δόξωδιαν οὐκ ἀγαθὸν οἰωνὸν κρινῶν, τοῖς γνωρίμοις συνταξά- μενος ἐξείσει. Καὶ δὴ μέχρι Στρυβρίας αὐτός τε καὶ παῖδες ἵπποις χρώμενοι ἤσαν· ἐπεὶ δὲ τὰ τῆς νό- σου ἐπεδίδου καὶ οὐκ ἦν βαδίζειν ἐκείνον πεζῆ, ἐκείθεν θαλάσση καὶ νητὶ διεγνώκει μέχρι Ῥαιδεστοῦ χρῆσθαι. Καὶ ἅμ' ἐμβάντων (ἠγγέλλοντο γὰρ ἐγγὺς ὄντες καὶ Τόχαροι, καὶ οὐκ ἦν ἀναβάλλεσθαι ἢ μὴν ἀμελεῖν καὶ διὰ τὴν νόσον ὑπερτίθεσθαι· ἐκακο- σπλάγγνει γὰρ καὶ τῶν ἐγκάτων ἀβρώστως εἶχεν), ἅμα τοῖνον ἐμβάντων αὐτοῦ τε καὶ παιδῶν στοχαστής τις ἂν τότε, καὶ πρὸς τὴν τῶν μελλόντων γνώσιν ἐξ ἀγχινοίας οἰκείως ἔχων, εὐσκόπως ἅμ' ἐξ αὐτῆς τὸ μέλλον ἂν κατετόπασεν.

λς. Ὅπως κινδυνεύων κατὰ θάλασσαν ὁ βασιλεὺς ὕστερον ἐξελεθῶν ἐτελεύτησεν.

[P. 358] Αἴφνης γὰρ εὐδίας οὔσης πρὸς τὸ χειμε- ριώτερον μετέβαλλεν ὁ καιρὸς, θάλασσά τε ἡ τέως

vero reputans quam alieno tempore profectionem talem adornaret imperator, quæ vel benevalenti periculosa foret : quanto ergo magis infirmo certam allatura perniciem videretur (nam confractus ærumnis præteritæ ætatis ab imperatore morbus etsi alios ipso celante latebat, perspectus Augustæ tamen erat), omni ope removevire virum ab hoc itinere suscipiendo conabatur. In quo non artificioso circuitu aut per obliquos anfractus grassabatur, sed palam damnabat consilium eundi, clareque denuntiabat gravissimam nec aliter quam domi permanendo evitabilem 526 perniciem ista ipsi expeditione cudi. Ejusque ad virum hæ sæpius itera- ratæ voces erant : Quæ te, malum, præcipitat in- quietudo inconsultissima ? quin parvis ægro cor- pori ? cur dubiam valetudinem in certum exitum projicis ? quæ tanti demum tibi res aut spes est quam vitæ manifestajactura recte putes emendam ? Hæc ita pulsabant imperatoris aures, ut animum quoque commoverent intime, perterrerentque sinistro etiam omine et auguratione infauta tristissimi successus. Sed et ipse morbi sensus per vitalia grassantis facile conscio monstrabat D haud vires nunc suppetere militiæ præsertim hi- bernæ laboribus ferendis. Igitur utcunque simul- labat aliud, revera non ultra Thraciam decreverat progredi ; destinabatque, visis ibi Tocharis, et ad rem strenue gerendam animatis cum allocutione tum donis, non quidem in hostem eos una secum ducere, sed postquam eos esset comitatus aliquanto ejus vice spatio, commendatos suis, qui porro cum iis, pergerent et vice sui quid fieri vellet præciperent, ipse dimittere ac sic reverti domum. Hujus arcani consilii signum fuit, quod una secum et filios et generos, etiam ipsum Joannem postridie

fere nuptiarum e filiæ thalamo abreptum, secum prodiens duxit; quod nunquam faceret, si hiemare in expeditione cogitasset. Ergo inter illas quas dixi ominosæ reclamaciones Augustæ, quæ non ita tegebantur penenetrabilibus regiæ quin ad notitiam externorum erumperent, turbatus augurio et secreta præsigitione mentis exhorrescens, obfirmatus tamen in proposito, vale necessariis dicto, egreditur urbe; ac Selybriam 527 usque ipse cum filiis equis vectus, cum invalescere morbum sentiret nec itineri terrestri jam esset par, mari et nave decrevit usque ad Rhædestum uti. Conscendentibus supervenit nuntius indicans in proximo esse Tocharos, ut cunctandi jam amplius facultas nulla restaret, sed quantumvis retardaret morbus ingravescens, occasio urgens necessario traheret, Causa languoris, quo in horas magis magisque debilitabatur, in visceribus male affectis erat, eumque intime acri admonens sui sensu turbabat. ne bene sperare posset. Nec illum consternabat solum minax mæror auspicii funesti; nenio in illam cum eo conscendit navem, qui mala solvere illam alite et cursum exitiosum inchoare ominaretur. Quorum facies illo pallore attonitas qui cerneret, non sane oraculis egeret ad præsentendum quod instaret. Suus cuique sagax animus vates erat certus occursuri mox ipsis infortunii, vaticinii fidem statim explere incipientibus eventis.

36. *Ut in mari periclitatus imperator, deinde postquam exscendit, sit mortuus.*

Nam subito ex sereno in turbidum mutatur tem- pus, et mare prius tranquillum efferatur, valido incumbente, borea. Nec placidum tenere cursum poterat navis imperatores vehens, sed feris con-

ἡμερος ἐξηγρίαινε λαμπροῦ πεπόντος τοῦ ἀπαρκτίου, καὶ οὐκ ἦν τὴν τοὺς βασιλεῖς ἄγρουςαν νῶν εὐσταθεῖν, ἀλλ' ὡσπερ ὑπὸ κυμάτιον ἀγρίων ἐνοχλουμένην, τῆδε κάκεῖσε φερομένην ἀνάγων, μηδὲν ὑπείκουσαν τοῖς κελεύσμασιν, αὐτανδρον ὡς εἶχε καταποντίζεσθαι, ὥστε καὶ πολλάκις μὲν καταδύεσθαι οὐκ ἐπαυθίς ἀναδυομένην, τσσαυτάκις δὲ ἀπλεπιζομένην ἀναδύεσθαι πάλιν, καὶ νουτῶν ἀπρουντῶν καὶ κυβερνήτου ὅπως χρῆσονται τῆ θαλάσση. Τότε καὶ τὸν βασιλέα προφανῆ τὸν κίνδυνον βλέποντα, καὶ περὶ ἑαυτῶ τε καὶ πᾶσι τοῖς πασιὸν ὀβριδοῦντα, εἰπεῖτε πρὸς τὸν κυβερνήτην ὡς ἀγωνιστέα καὶ ὑπὲρ δύναμιν· εἰ γὰρ μὴ κόσμον πάντα, ἀλλ' οὖν Ῥωμαῖδα πᾶσαν ἐπὶ ξύλου ἄγειν ὀλίγου, τοὺς βασιλέας ἔχοντα. Καὶ τὸν ἀπειπεῖν μὲν ὀκνεῖν, μὴ καὶ κίνδυνος ἀντικρυς ἐξαγγέλλοι, προτρέπειν δὲ τὸν ἐξ ἑαυτοῦ λόγον τοῖς πράγμασιν, ὡς ἀναγκαῖον ὄν, εἰ μὴ θεὸς ἀρήγοι, χανεῖν πρὸς θάλασσαν πάντας· οὕτω καὶ τέχνη ναυτικῆ πᾶσα τῶν κινδύνων ἤττατο σφίσι ἐκ χροῦ κειμένων. Μόλις γοῦν διαμαχόμενοι πρὸς τε κύμα καὶ θάλασσαν ἀγριαίνουσαν, καὶ πολλάκις ἐγγὺς ἐλθόντες τοῦ καταδῦναι, τῆ Ῥαιδεστῶ ἡμιθνήτες ἐκ φόβου προσίσχουσιν. Ἐκεῖσε γοῦν ἐφ' ἡμέραις τῆς ταραχῆς ἀνέσαντες καὶ τοῖς ἵπποις αὐθις χρησάμενοι ἐξεληλάκότες μέχρι καὶ τῆς Ἀλλαγῆς χώρας κατήντησαν.

Ἄλλαγῆ δ' ἦν ἐκείνη καθ' ἣν καὶ τὸ ζῆν μεταλλάττειν εἶμαρτο τῶ κρατοῦντι· καὶ ὁ μὲν Παχῳμίος

φθάσας τετύφλωτο, ὡς μὴ ἐντελεῖς τὰς ὑποψίας ποιοῖτο, τὸ δὲ γε τοῦ Παχῳμίου χωρίον τὸ μέρσιμον ἐξεπλήρωτο. Ὡς γὰρ ἐκεῖσε που κατεσκήνουν ἅμα βασιλεῖς καὶ στρατὸς, καὶ ἡ νόσος ἐπέκειτο πλέον ἐφθασαν δὲ καὶ οἱ Τόχαροι σπεύσαντες συμβαλεῖν βασιλεῖ, βασιλεῖ μὲν οὐκ ἦν οὐθ' ἵπκαζομένῳ [P. 359] ὄρασθαι οὔτε μὴν ὀμιλεῖν εἰς νόσον κειμένῳ, ὅτε καὶ τὸν Νοέμβριον ὑπογράφοντι συμβᾶν τὰς τοῦ Νοεμβρίου συμμιξίαι, ἐπελθεῖν εἰπεῖν λέγεται ὡς ἰδοῦ συνέκλεισεν ὁ Νοέμβριος. Τὸ δ' ἦν ὕπονοηθὲν ὡς συνέκλεισαν αἱ πράξεις τῶ βασιλεῖ, τῆς ψυχῆς τὸ μέλλον ὑποδηλοῦσης. Ἦν οὖν τῆ τοῦ βραῖσαι τῆ νόσου προσδοκία εἰς ἀναβολὰς τιθεῖς τὸ ἐντυχεῖν ἐπιστάσι τοῖς Τοχάροις· ἐπεὶ δὲ ἡ νόσος ἐκρηταιοῦτο καὶ τῶ ἀπὸ τρυφῆς δεῖε καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ ἔθνους ὀβριδοῦντα συνῆπται (οὐ γὰρ ἦν ἄλλως ἐλπίζειν ἢ κινηθέντας ἀφανίζειν τὸ πρὸς ποσιν, εἰωθῶς ἄλλω ληστειαῖς ἀποζῆν, τοῦ βασιλέως μεταλλάξαντος), ἀναγκασθεῖς δὴ διὰ ταῦτα ὁ βασιλεὺς καὶ ἀπ' αὐτοῦ σκίμποδος τῆς ὀδύνης ὀμιλεῖν σφίσι ἐγγῶ, καὶ τοῖς μὲν πληθεῖσιν ἄλλως ἐς χάριν ποιεῖν, τοὺς δὲ γ' ἄρχοντας σφῶν εἰσαγαγεῖν τε καὶ τὰ προσήκοντα εἰπεῖν τε καὶ ἀκοῦσαι. Τότε τῶν καὶ παρασκευασάμενος ὡς εἰκός, καὶ γε τοὺς οἰκείους ἐφ' ἐκάτερα παραστήσας, αὐτὸς καὶ βίβη καθήμενος ἐπὶ σκίμποδος, ὡς ὁ καιρὸς ἐδίδου καὶ τὰ κατ' αὐτὸν πράγματα ἐνεχώρου, ὀλίγοις τισὶ λόγοις τὴν ἐκείνων ἀφωσιούτο

cussa fluctibus huc subinde atque illuc impingens, planeque an nautarum imperia contumax, nihil certius spondebat quam proximam demersionem sui vectorumque. Nam et sæpe ita deprimebatur ut nunquam speraretur emersura, tam nautis quam ipso gubernatore ignorantibus qua jam vi aut arte maris furorē eluctari possent. Tunc imperatorem ferunt intuentem periculum præsens, et quo loco suæ filiorumque spes salutis essent cum horrore reputantem, navarcho dixisse contendendum ei utique supra vires esse; si minus enim mundum 528 universum. universam certe Romanam rem exiguo illo ligno contineri quo ambo imperatores veherentur. Porro hunc, haud se quidem vel cessasse hactenus vel omissurum quidquam in posterum conatus industriæque profitentem, addidisse, verbis quæ satis appareret nolenti expressa irritis experimentis conatuū summorum, vitari nulla vi posse, nisi Deus adjuvaret, quin pariter omnes hiantē mari absorberentur; adeo palam vinci omnem artem nauticam vehementia ingruentis mali. Tandem extrema diu contentione obluctati fluctibus ac ventis, et sæpe ad ultimum demersionis admoti discrimen, Rhædestum metu semineces appellunt Ibi diebus paucis e jactatione recreati, equis rursus inscensis pervecti Allagen sunt.

Hæc nimirum Allage locus erat, ubi vitæ finem imperatori occursum irrevocabili olim Deus decreto statuerat. Atque ille quidem excæcatus antea Pachomius ostenderat quam vanis suspicionibus

formidata fuisset successio ejus in imperium. Ager porro cui Pachomii nomen a domino adhaerens, vulgati oraculi, cuius ambiguitas suspectum reddiderat Pachomium, fatali eventu fidem explevit. Cum enim ibi fixis tentoriis hærerent imperatores pariter et exercitus, ingravatus seniori Augusto morbus est. Eodem porro brevi accurrerunt festinatis acciti nuntiis Tochari: sed iis frui non licuit optato utrinque conspectu, imperatore decumbere ob morbum coacto, ac ne in equo quidem valente se sociis ostendere, coramque illos, ut cuperet, affari, quando et ei contigit ut nescio cui libello subscriptionem in lecto apponens regiam, in expressione temporis 529 solita, mensem qui tum in cursu erat, Novembrem, litera N designaret, apicibus quibusdam adjunctis qui reliquorum ejus vocabuli elementorum vicem explerent, ac chartam ita signatam reddens diceret: « Ecce conclusus November est. » Quibus altiori quam quo ipse loquens penetraret, significato indicabatur acta imperatori cuncta conclusa, præsagiente id ipsius anima, et istud ipsum augurium iis verbis efferente. Interim expectatione melioris redituræ valetudinis differebatur congressus affatusque Tocharorum. Verum imminuta ejus rei spe propter ingravescentem in dies morbum, et metu majori accedente, ne gens effera, desperata salute principis, regiones, in quos erant ejus accitu ingressi, solita ipsis rapacitate deprædarentur, coactus imperator est admittere ad audientiam duces ac primores Tocharorum, eosque e lectulo alloqui. Ergo vulgus quidem militum, nationis ejus

θεραπείαν, χάριν μὲν ἔχειν ἐκφαίνων καὶ τῷ Νογᾶ **A** ζεται. Εὐθύς γὰρ τὰ τοῦ δεσποτικοῦ θανάτου σύμ-
 τὰ κατ' ἀξίωσιν ἐκτελέσαντι, χάσιν δ' ἔχειν κάκει-
 νοις ὡς προθύμως ἐπὶ βοήθειαν ἀπαντήσασσι, δυσχε-
 ραίνειν δ' ἐπὶ τῇ νόσῳ ὅτι μὴ καθαρῶς ἔφ' τὴν πρὸς
 αὐτοὺς ἐντυχίαν γίνεσθαι, ἐν ἐλπίσι δ' ἔχειν βραῖσαι
 τῆς νόσου καὶ τὰ πρὸς θυμοῦ ἐκτελέσσει, εὖ ἐκείνους
 ποιούνεα ὡς ἄξιον. Ταῦτ' εἰπόντος ἐκείνου τοὺς Το-
 χάρους σχῆμα μὲν ἀλγούντων ἐνδείξασθαι, σχῆμα
 δὲ καὶ ἐλπίζόντων αὐθις ἐμφαίνειν ὡς βραῖσαι τε τὸ
 πάθος μετ' οὐ πολὺ καὶ γε σφίσι ἐσται τὰ ἀπὸ τοῦ
 βασιλέως καλὰ ὑγιαίνοντος. Καὶ οἱ μὲν ταῦτα, ἡ
 νόσος δὲ ἐπεδίδου καὶ τὰ ἐαυτῆς πληροῦν ἔμελλεν.
 Ὡς γοῦν ἡ κυρία ἐνέστη καὶ ἦδη τὰ τοῦ θανάτου,
 καὶ μᾶλλον τοῖς ἰατροῖς, προσδόκιμα ἦν, τῷ μὲν
 ἀκουσίῳ Καθαρίῳ οὐκ ἀσφαλὲς τὸ ὑπομιμνήσκειν
 τὰ τοῦ κινδύνου ἐδόκει (νομίζεται γὰρ τοῖς νοσοῦσι
 καὶ τοῦτο μοῖρα θανάτου, ὡσπερ ἂν εἰ αἴτιον ἦν ἐπὶ
 τούτοις τὸ λέγειν τοῦ γίνεσθαι), ἀφεῖναι δὲ πάλιν
 ἀπελθεῖν ἀνέτοιμον οὐ τῶν καλῶν ἐδοκίμαζε. Τῷ τοι
 προσελθὼν τῷ ἐξ ἐκείνου βασιλεῖ Ἀνδρονίῳ ἐθά-
 ρει τὸν λόγον τῆς ἀποφάσεως ὡς οὐ βιώσωντος ἔτι
 τοῦ βασιλέως. Καὶ ὅς οὐδ' αὐτὸς ὑπομιμνήσκειν τὸ
 ἀπευκταῖον ἐθάβρει, ὁμως δὲ τὴν ἐτοιμασίαν σφί-

βολα εὐτρεπίζεται, ἃ λαβῶν [P. 360] ὁ ἱερεὺς τῶν
 τοῦ κλήρου καὶ ἐλάδων, στολισθεὶς ὡς ἔδει, παρ-
 ἴσταται οἱ ἀνωστως πάμπαν μηδὲν εἰδῶσι. Ἐτυχε
 δὲ πρὸς τὸν τοῖχον ὄρων βασιλεὺς, καὶ τὰ καθ' αὐτὸν
 (ἦν γὰρ καὶ τοὺς λογισμοὺς ἐρῶμενος) ὡς εἶχε
 διανοούμενος. Ἰστατο γοῦν ὁ πρεσβύτερος παρὰ
 θάτερα, τὰ ἅγια δῶρα κρατῶν ἐν χερσὶ, καὶ τὴν
 ἀπ' ἐκείνου καὶ μόνου ἐπιστροφὴν πρὸς αὐτὸν παρα-
 δοκῶν ἐφ' ἱκανὸν σιωπῶν ἴστατο. Ὁ δὲ εἶτε τι τοιοῦ-
 τον ὑπονόησας, εἶάει καὶ ἄλλως ἐπελθὼν αὐτῷ,
 ἐπεγκλίνας πρὸς τὸν πρεσβύτερον, καὶ ἅμ' εἶδε καὶ
 ἅμα συνῆκε, Τὸ δρᾶμα, καὶ, Τί, φησὶ, τοῦτο; Τοῦ
 γοῦν ἱερέως ὡς ὑπὲρ αὐτοῦ εὐξάμενοι φέρουσι εἰς
 βοήθειαν καὶ τὰ δῶρα τὰ εἰς ὑγίαν συνοίσοντα λέ-
 γοντος, αὐτὸς διαλόφας ἀναθάρρει, καὶ τῆς κλίνης
 ἀνέγρεται, καὶ ζητεῖ ζώνην, καὶ τὸ ἅγιον διέξεισι
 σύμβολον, καὶ τὸ, « Κύριε, ῥῦσαι με ἐκ τῆς ὥρας
 ταύτης, » εἰπὼν, καὶ τὰ εἰκότα ποτινασάμενος πρὸς
 τὸν Ἰψιστον, τὴν ἁμίαν μετὰ ληψὶν δέχεται, καὶ πε-
 σῶν αὐθις καὶ καιρὸν ἐπισχῶν τὴν ψυχὴν ἀφήσει.
 Καὶ δὴ τελευτήσας οὐχ ἤττον τοῖς τῶν Τοχάρων ἢ
 τῶν οὐκείων τετίμητα: δάκρυσιν. Οὐ τὸν νεκρὸν τὸ

donativis curavit deliniri: proceres autem in cubi-
 culum, ubi æger decumbebat, accitos audire coram
 affarique constituit. Id quam decentissimo, pro
 statu præsentis rerum, apparatu sic actum est. Cir-
 cumstantibus utrinque necessariis ac familiares imper-
 atoribus. Ipse convisis, quantum debilitas corporis
 ferebat, erectus et lectulo insidens, obsequium bene-
 volentium sociorum ad amicam invitationem studiose
 occurrentium impense commendavit, gratum id sibi et
 memori animo condendum officium profitens. In primis
 se Nogæ gratias agere habereque plurimas contestatus
 est, quod is tam prompte, tam prolixè petenti sibi quod
 optarat annuisset; quo nomine, ut ipsis quos specta-
 batur præsens, qui tam strenue auxilio venissent, sic
 illi qui benigne misisset, æternum se obstrictum fore.
 Perincommodum tali articulo sibi morbum hunc inter-
 venisse, plus ideo molestum quod quibus destinaverat
 officiis indicibus **530** veri amoris excipere generosos
 socios sua causa tam longe profectos interim
 prohiberetur. Cæterum sperare brevi remittendum;
 sibi que valetudine recuperata optatam mox facultatem
 affere gratam suam erga ipsos voluntatem consentaneis
 et merito ipsorum et suo studio beneficium expromendi.
 Hæc eo paucis et ægre locuto, Tocharii præ se tulerunt
 dolere se incommodo principis amici, cupereque ac
 sperare brevi eum restituendum in salubritatem
 pristinam; tuncque se sinceriori percepturos gaudium
 promissa ab ipso bona. Ita illi. Cæterum moribus inde
 augescens vi qua grassabatur sæva, haud obscure Augustum
 in interitum urgebat, adfuitque non multo post
 minime dubiè agnoscenda indicibus suprema ægroto
 dies, quando medicis nihil mitius quam maturum
 decumbentis obitum palam ominantibus, actuario

Cabasilæ haud animus tamen adfuit, prævalente metu
 offensionis, indicandi Augusto periculum suum. Nam
 et hoc fatalis hora ingruens afferre solent in primis
 noxium mortalibus, ut indices quantumvis benevolos
 imminenti obitu, tanquam si ejus causa essent,
 exosos fere habeant. Idem porro Cabasillas igitur
 merito ducebatur sic imparatum ex vita excedere
 Augustum sinere. Quare defunctorum isto se erga
 illum officio putavit, si filio successorique ejus
 Andronico discrimen denuntiaret patris extremum,
 quod et statim fecit. Verum ne Andronicus quidem
 ausus est tam tristem parenti afferre nuntium.
 Tamen aliquid excogitavit quo suum utcumque
 silentium suppleret. Jussu scilicet ejus subito
 promittuntur Dominicæ mortis symbola, quæ
 sacerdos eleri palatini venerabundus, quo par erat
 ornatu accipiens, improviso prorsus ad **531** nihil
 minus cogitantem Augustum accessit. Erat æger
 tunc forte vultu ad parietem averso, curis ut
 apparebat familiaribus intentus: vigeat enim
 animo nec de judicandi ejus aut ratiocinandi
 solerti acrimonia quidquam morbus imminuerat.
 Stabat igitur in contraria parte presbyter sacra
 dona manu sustinens, et dum ille se sponte
 converteret, sat longo tempore silentio exspectans.
 Tandem imperator, sive quo excitatus signo sive
 instinctu propriæ mentis admonitus, ubi faciem
 aliorum retorsisset, viso presbytero statim intel-
 lexit quorsum is venisset. Interrogavit tamen
 quid sibi eo ornatu, eo statu vellet. Illoque
 respondente sese post preces pro ejus salute
 fusas etiam utilia ei juvando offerenda
 sacra dona putavisse, quorum perceptio ad
 morbi quoque valitura exulsione foret,
 non exspectato dum id totum pronuntiasset,
 æger statim excitans se ipsum supra lectum ex-

τάχος οἱ εἰς τοῦτο ταχθέντες συστειλαντες νοκτὸς Ἀ παρὰ τὴν νύκτα μονήν, ἐγγύς που τῶν ἐκεῖ κειμένην, μετακομίζουσι. Καὶ οὕτως ἀπέρχεται βασιλεὺς ζήσας μὲν τὰ σύμπαντα ἔτη πεντήκοντα καὶ ὀκτώ, βασιλεύσας δὲ ἡμερῶν δεουσῶν εἴκοσι τὰ εἴκοσι τίσσασα. ὑποδεῖται μὲν γὰρ τὰ τῆς βασιλείας ἐρυθρὰ Ἑκατομβαιῶνος πρώτη, ὡς λέλεκται, θνήσκει δὲ Σκιροφοριῶνος ἑνδεκάτη, ἡμέρα Παρασκευῆ. Καὶ οὕτω καὶ τὸ ἐπ' αὐτῷ σημεῖον ἐτελειούτο. Ἦν γὰρ

surgit, zonam postulat, sanctum symbolum pronuntiat, addens et illud : « Libera me, Domine, ab hora hac, » tum quibus par erat demissionis signis Altissimum præsentem veneratus sacram communionem accipit, et in lectulum relapsus exiguo superstes intervallo, paulo post animam emittit. B Cujus mox cognita mors non minus Tocharorum quam ipsi subditorum honorata lacrymis est. Ejus cadaver festinato compositum, quibus id negotii datum fuerat, noctu ad novum monasterium in illa vicinia situm deportant. Sic hinc migravit imperator, postquam vixisset omnino annos octo et quinquaginta, imperasset autem quatuor et viginti,

ἐκ πῖ στοιχείου τριγράμμου τὸν ἐπ' ἐκείνῃ σύμβολον. Ἀλλωσις δ' οἶμαι ταῦτα τοῦ τε κατ' ἐπίκλησιν αὐτῷ λεγομένου (Παλαιολόγος γὰρ), τοῦ τόκου καὶ ὃν ἔμελλε τελευτῆν (τοῦ Παχωμίου γὰρ τὸ χωρὶς ἐλέγγο) καὶ τῆς ἐπιτελευτείου ἐπὶ τούτοις ἡμέραις ἡμέρα γὰρ ἦν Παρασκευὴ καθ' ἣν ταῦτ' ἐπράττει ἑνδεκάτη, ὡς εἴρηται, Σκιροφοριῶνος τοῦ ἑβδόμου.

demptis diebus viginti. Nam imperii insigne purpuram induit prima die Januarii, ut dictum 531 est : obiit autem undecima Decembris, die Parasceve. Et sic impletum eventu est quod significasse videri potuit sigillum, quod adhibere ob signari consueverat. Exprimebat autem id characterem formatum ex tribus figuris elementi Græci π, β, δ, dicantem, quantum interpretor, primo cognomen familiæ ipsius, quod erat Palæologus ; deinde locum ubi erat moriturus, qui Pachomii ager dicebatur denique diem obitus quæ Parasceve fuit, undecima ut dictum est, Decembris anni 6791.

PETRI POSSINI S. J. OBSERVATIONUM PACHYMERIANARUM

AD

HISTORIAM RERUM MICHAELIS PALÆOLOGI

LIBRI TRES.

LIBER PRIMUS. — GLOSSARIUM : quo declarantur obscuriora verba usurpata in historia rerum Michaelis Palæologi.

LIBER SECUNDUS. — NOTÆ : quibus loca perplexa aut quomodocunque declarationis vel emendationis egentia qua illustrantur, qua opportunis cautionibus muniuntur.

LIBER TERTIUS. — CHRONOLOGICUS : ubi characteres temporum in hac historia notati considerantur, ordo gestarum rerum exquiritur, extricantur confusa : denique in expansa tabula annorum fere triginta epochæ præcipuorum eventuum a Pachymere memoratorum suis annis affiguntur.

(Revocatur Lector non ad columnas nostras, sed ad numeros typis grandioribus in textu expressos.)

LIBER PRIMUS.

GLOSSARIUM.

533-535 [P. 363] Ἁγιάσματα p. 258. Esse C tiati in corpus et sanguinem Christi Domini, demonstrare suffecerit ex uno et altero loco liturgiæ S. Basilii, ubi inter orationes quæ post consecra-

tionem ante communionem a sacrificante pronuntiantur, una est in qua dicitur : Σὺ ὁ θεὸς ἡμῶν, ὁ προσδεξάμενος τὰ δῶρα ταῦτα, καθάρσον ἡμᾶς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος, καὶ δίδαξον ἀγιοσύνην ἐπιτελεῖν ἐν φόβῳ σου, ἵνα ἐν καθαρῷ τῷ μαρτυρίῳ τῆς συνειδήσεως ἡμῶν ὑποδεχόμενοι τὴν μερίδα τῶν ἀγιασμάτων σου, ἐνωθῶμεν, etc. Hic μέρις ἀγιασμάτων vocatur manifeste particula quam quisque communicantium percipit ex pane ac vino consecratis. Paulo inferius in eadem oratione sacerdos rogans ut detur participaturis Eucharistiam perseverantia in gratia usque ad extremum spiritum, quo ista sacra symbola sint illi pro viatico in vitam æternam, sic loquitur? Ἄδς ἡμῖν μέχρι τῆς ἐσχάτης ἡμῶν ἀναπνοῆς ἀξίως ὑποδέχεσθαι τὴν ἐλπίδα τῶν ἀγιασμάτων σου εἰς ἐφόδιον ζωῆς αἰωνίου, etc. Cum autem ἀγίασματα *Eucharistiæ reliquias* hic verti, nihil diversum ab ipsa Eucharistia significare volui; quippe qui profitear cum catholicis omnibus sub qualibet sacramentum specierum particula totum christi corpus esse, [P. 364] et ut Ecclesia canit inter sacra, *tantum esse sub fragmento quantum toto tegitur*. Unde quælibet mica τῶν ἀγιασμάτων utique ἀγίασμα et vera Eucharistia est. Usus autem sum illa forma loquendi ut morem innuerem antiquum, in quem historicus hoc loco digitum intendit, significans tunc solum in Constantinopolitana Ecclesia fuisse reliquias 536 particularum eucharisticarum pueri baptizatis consumendas dare. hoc idem et Nicephorus Callistus. *Hist. Eccl.* xvii, c. 25, testatur his verbis: Ἐθὸς κεκράτηκεν ἐκ πολλὰ τῇ βασιλίδι τῶν πόλεων, ὡς ἐπειδὴν πολὺ τι τῶν μερίδων τοῦ ἀχράντου καὶ θεοῦ σώματος τοῦ Κυρίου καὶ θεοῦ καὶ Σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐναπολειφθεῖη, μεταστέλλεσθαι τοὺς ἱερέας παῖδας ἀφθόρους ἐκ τῶν ἐξ ἡμιδιδασκάλου φοιτῶντων, καὶ ταύτας νήστεις ἐσθίειν. ὃ δὲ καὶ ἡμεῖς πολλάκις νεωτέρῳ κομιδῇ γε ὄντι ἐπισυνέθη γενεσθαι, etc.; *Consuetudo a multo tempore imperanti urbi fuit, ut cum plusculum de partibus immaculati divinique corporis Domini et Dei et Servatoris nostri Jesu Christi reliquum esset, sacerdotes pueros incorruptos ex iis qui ad præceptorem inferioris ludi eum accerserent, qui jejunii reliquias eas ederent. Quod quidem mihi quoque sapenumero, cum puer admodum essem, contigit*. Hic Callistus; qui cum historiam inscripserit Andronico Palæologo, hujus nostri Michaelis filio et successori, manifestum est quo tempore hæc quæ nunc narrat Pachymeres contigerunt, hunc adhuc morem viguisse. Qui quidem a Dionysio Areopag., Clemente Alexand. et aliis antiquissimis Patribus testimonium habet. Unde ejus honorifice meminit concilium Tridentinum, sess. 21, cap. 4. Cum enim definivisset parvulos ante rationis usum non obligari ad perceptionem Eucharistiæ, hæc addit: *Neque ideo tamen damnanda est antiquitas, si eum morem in quibusdam locis aliquando servavit. Ut enim sanctissimi illi Patres sui facti probabilem*

causam pro illius temporis ratione habuerunt. ita certe eos nulla salutis necessitate id fecisse, sine controversia credendum est. Sic sacra synodus.

Ἄδιαφορότης p. 281. Dudum est cum ecclesiastici, præsertim ascetici, scriptures aliquid innovarunt in notione vocis ἀδιαφορία, pro qua Noster ἀδιαφορότητα hoc loco posuit. Cum enim philosophi veteres Græci de moribus agentes inter bonum et malum medium quiddam ἀδιάφορον vocarent, uti culpæ ita et laudis experts, Christiani, docti forte evangelica Christi sententia, verbum etiam otiosum reddendæ rationi obnoxium esse denuntiant, τὸ ἀδιάφορον vitio accensuerunt. Quod præsertim in S. Basilio et aliis qui ἀσκητικὰ scripserunt cernere est; prout alias memini annotare me ad epist. S. Nili 335. Ex hoc usu Pachymeres hoc solutiorum nec irreprehensibilem agendi libertatem ἀδιαφορότητα vocavit.

Ἄτιος p. 482. Quod theologi Latini frequentius principium appellant in divinis productionibus ad intra, Græcis passim ἀτίον et ἀτίαν dicunt. Neo vocabulum *causa* usquequaque ab eo usu abhorret. S. Hilarius *De Trinit.* lib. xi. Patrem vocat *causam Nativitatis Filii*. lib. xii, agens de generatione Filii, *Et ex causa*, inquit, *perfecta atque indemutabili nascens necesse est ex causa in causæ ipsius proprietate nascatur*. S. Augustinus 537 lib. *Quæst.* lxxxiii, quæst. 16: *Quod autem rerum omnium causa est, etiam sapientiæ suæ causa est. Nec unquam Deus sine sapientia, Igitur sempiternæ suæ sapientiæ causa est sempiterna*. Victorinus Afer, *adversum Arium* lib. i: *Æqualis Patri, sed major Pater, quod ipse dedit ipsi omnia, et causa est ipsi Filio ut sit, ut isto modo sit*. Utitur et S. Anselmus et Richardus Victorinus hoc modo loquendi. Quamvis S. Thomas Opusc. contra Græcos cap. 1, et in Summa 1 p. quæst 33, art. 1, et Eugenius IV, in concil. Florent. (P. 365) in lit. Un. et idem concilium sess. 15, doceant, quod Græci *causam* in Trinitate appellant, a Latinis securius et melius principium dici.

Αἰψηρὴ ἀγορὴ p. 268. Sumptum ex Homero *Iliad.* τ, v. 276: ὦ ἄρ' ἐφώνησεν, ἄσεν δ' ἀγορὴν αἰψηρὴν, qui versus idem repetitur *Odys.* β, priori loco explicat scholiastes vetus αἰψηρὴν τὴν ταχέως ἀποσεισθαι. Ab hoc dissentit Eustathius, dum ad geminum locum *Odys.* β. pag. 1444 ed. Rom. sic adnotat: Αἰψηρὴν δὲ εἶπεν οὐκ ἐπιθετικῶς, οὐ γὰρ αἰψηρὴ ἐστὶν ἀγορὰ πᾶσα, ἐπιβήματικῶς δὲ μᾶλλον ἀντὶ τοῦ ταχύ· καὶ ἐστὶν ὁμοίον τῷ, τότε μοι χάνη εὐρεῖται χρών. Vides hic sentire Eustathium solutam concionem *subitam* dici, eadem sententia quasi scriberetur *solutam subito*, epitheto adverbii munere fungente, ut in illo alio versu, *tunc tellus mihi lata dehiscat, lata* ponitua pro *late*. Quod et imitatur Virgilius, dum de lupo ait, *gregibus nocturnus abambulat*; et de Æneæ: *Se matutinus agebat*. Crediderim equidem Pachymerem magis adhæsisse priori sententiæ quæ αἰψηρὴν verum ἀγορᾶς sive

συνόδου adjunctum agnoscit. Is enim toto hac narratione satis indicat se favere patriarchæ Arsenio, et injuste damnatum putasse. Unde σύνοδον a qua damnatus est αἰψηρὴν vocando, visus est indicare voluisse iudicium istud ejus præfestinatum et cupide perlatum fuisse, in gratiam imperatoris incumbens in ultionem duritiei patriarchæ, potius quam ex culpæ merito. Adhibet et alibi hanc quasi proverbiale formulam Pachymeres, ut lib. v, cap. 42, sub finem; ubi cum ambo codd. B et A haberent λῦσαι δὲ λαίψηρὴν ἀγορὴν, manifesto mendo, manu remedium attulimus rescribentes, ut oportuit, λῦσαι δ' αἰψηρὴν ἀγορὴν, ea verba, ut plerumque solet, in occursu abhorrentium a vulgari usu, secure omittente Vaticano codice.

Ἀκάθιστος p. 257. Celebrabatur hoc festum ἀκάθιστον dictum τῷ Σαββάτῳ τῆς πέμπτης ἑβδομάδος τῆς τεσσαρακοστῆς, sicut Rituale Græcorum: hoc est *Sabbato quintæ hebdomatis Quadragesimæ*. Unde apparet quo pertineat illa mentio τῶν συνήθων νηστειῶν τελουμένων. Origines porro institutionis istius festi fuse disseruntur in eodem Rituali. Hæc summa est. Profecto in Persidem adversus Chosroem Heraclio imperatore, Chaganus Mysorum et Scytharum dux, rupto cum Romanis fœdere, 536 ab Occiduis partibus cum numerosissimo exercitu infestus Constantinopolim se admovet, obvia quæque sæde vastans et multa blaspheme in Deum minans. Eodem tempore Sarbarus missus a Chosroë cum copiis validissimis Orientales provincias late populatus et ipse altera ex parte Constantinopolim aggreditur, ferro flammaque passimævians. Inde ex composito Barbari ambo terra marique urbem simul oppugnant. Sed cum patriarcha Sergius populum ad fidendum in Deiparæ patrocinio ipsamque invocandam non frustra esset adhortatus, tam manifesta ira Dei in utrumque hostilem exercitum incubuit, ut et terrestres copię interneccione delerentur, et classis universa exortu procellæ subitæ, ex sinu Ceratis dicto ab substructione templi Deiparæ in littore ad Blachernas siti, allisa frangeretur. In gratiarum actionem pro tanta victoria populus Constantinopolitanus noctem pervigilavit in laudibus Deiparæ, et anniversaria deinceps religione idem repetens initium dedit huic festo, quod deinde in prennem firmitate restitutum Duplici alio Deiparæ beneficio. Nam cum post annum tricesimum sextum imperii Constantini Pogonati Saracenorum innumerabiles copię Constantinopolim toto septennio circumsedissent, evidenti ope imploratæ a Constantinopolitanis in auxilium Deiparæ primum hiemantes Cyzici multos suorum amisere, mox metu in fugam classe acta ad Syllæum [P. 366] ingruente sævissima tempestatesubmersi cuncti sunt. Postremo sub Leone Isauro iisdem Saraceni victoriis tumidi, quod Persarum regnum evertissent. Ægyptum, Africam, Æthiopiam, ipsam etiam Hispaniam incursionibus vastassent, cum mille octingentis navibus Constantinopolim

oppugnantes, jam jamque ut sperabant capturæ Deiparæ suam urbem tuentis ope contriti sum primum plus quam viginti millibus ipsorum a Bagaris cæsis, deinde lædissimo ad Sosthenium sac fragio classe maxima ex parte deleta: denique sæva fame ipsorum reliquiis usque ad esum horonorum cadaverum, quin et stercoreum, addidum tot mala pauci superstites fungientes cum siduis navigiis per Ægæum currunt, immissa dirinitus grandine ardenti, cujus fervor picem quatabulæ navium agglutinabantur liquofecit, cum suibi omnes classe perierunt, tribus tantum navibus ad cladis iudicium domum reversis: Διὰ τὴν (subjicit idem auctor) τὰ ὑπερφυῖ ὀφρμάτια τῆ πανάγου καὶ θεομήτορος τὴν παρούσαν ἑορτὴν ἐπιτάξομεν. Ἀκάθιστος δὲ εἶρηται, διότι ἀρθοποιεῖ τότε πᾶς ὁ λαὸς κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην τὸν ὕμνον τῆ τοῦ Λόγου μητρὸς ἐμελψάν, καὶ ὅτι ἐν πᾶσι τοῖς ἄλλοις ὄκκοις καθῆσθαι ἐξ ἔθους ἔχοντες, ἐν τῇ παρούσῃ τῆς θεομήτορος ὄρθοῖ πάντες ἀκροώμεθα, hoc est: *Propter hæc omnio tam admiranda castissima Dei Genitrice operu patral præsentis diem festum celebramus. Acathistos vero, quasi currens sessione, dictus est, quod populus tota nocte stando hymnum Deiparæ concinat, quodque est 539 in aliis ædibus ex more sedere liceat, in ista divinæ Matris erecti omnes stantes auscultamus.*

Ἀκτουίριος p. 530. Quare hic Cabasilas pro cæteris intellexerit imminere mortem Augusti, non aliam comminisci verisimilem causam queo, quam quod huic ex officio incederet peculiaris cura τοῦ νοσηλεύειν καὶ θεραπεύειν imperatorem morbo laborantem, in timore, et que tale tempus postulat, febrienti corpori ministeria exhibendi. Cur porro talem ministrum Pachymeres vocet, non facile occurret præcæpatis opinione communi, quam secutus Casaubonus, notis in Trebellium Pollionem, reprehendit Præonium Græcum interpretem Eutropii, quod quæ in lib. ix Brevarii Eutropiani, ubi de Victoria agit, Latine scriptam repererat *actuarius* vocem ipse Græca ὑπομνηματογράφου non reddiderit, se propriam eam viri nomen putaverit, in quo secundo sine dubio Pæonius peccavit. Est enim ille ex auctoris mente *actuarius*, ut ex Aurelio Victore et Trebellio Pollione, quos Eutropius exscribit, clarissime patet non proprium personæ, sed appellativum vocabulum, vitæ genus et conditionem exprimens. De cætero erraturum contendo fuisse Præonium, si ὑπομνηματογράφου pro actuario posuisset, errorem eorum qui speciem pro genere usurpant. Quantum enim ex multis colligens autumo, actuarii universim dicuntur, qui ministeria humiliora usus quotidiani opus his habentibus adhibent, quales servi plerumque veteribus erant, unde non usque adeo imperite idem Pæonius δούλου vocem ἀκτουαρίῳ adjunctit. Sub hac universalitate familiarium administratorum puto comprehensos commentarienses, ὑπομνηματογράφους, sed et

νοσοκόμους infirmorum curatores et chirurgos et horum in quavis vitæ necessitate aut commoditate subadjuvas. Qualium cum plurimam esse oporteret copiam in obsequio castrorum Romanorum, ex iis fuisse non parva ex parte conflatum arbitror actuariorum corpus, quod Aurelius Victor illam ipsam Victorini tyranni per Attititanum quemdam actuarium, cujus ille uxorem stupraverat, procuratam cædem memorans, describit his verbis: *Tantum actuariorum, quorum loco Attititanus habebatur, in exercitui factiones vigent, ut arduum petentibus malitia patretur. Genus hominum, præsertim hac tempestate, nequam, venale, callidum, seditiosum, habendi cupidum atque ad patrandas fraudes velandasque quasi a natura factum, annonæ dominans, eoque utilia curantibus et fortunis aratorum infestum, prudens in tempore* [P 367] *his largiendi quorum væcordia damnoque opes contraxerit.* Hæc Aurelius Victor; quæ cuncta ὁπομηματογράφους, amanuensibus aut exceptoribus eorum quæ dictantur, convenire qui dixerit, næ is milites Romanos fecerit nimis literatos: tum præterea laboravi in expedienda ratione, cur id genus *annonæ dominaretur?* quam verisimillimam 540 reddat, qui panifices, pistores, opsonatores, caupones, coquos, propolas, pincernas, castrorum frumenti menstrui dimensores, et cæteros id genus ad inserviendum militantibus auctoratos, in istum numerum compegerit. Ego vero non parvam talium ministrorum partem fuisse arbitror ægrorum aut morbo aut vulnere corporum curatores, chirurgos, pharmacopæos, valetudinarios; qualium assectari solitam exercitus Romanos numerosissimam multitudinem ex officio et publicis impensis extra omnem dubitationis aleam est. Atque adeo ex hac observatione puto lucem affundi ad intelligendum locum quemdam in Novella Justiniani cxvii, ubi præscribeas imperator qua certitudine debeat mulieri mors viri ejus militatum profecti constare, ut rite possit ad alteras nuptias transire, decernit, *siquidem in scholariorum classe vir ille meruerit, a primis scholæ in quam scriptus fuerat, et insuper ab actuario, hoc est, ut opinor, a chirurgo vel valetudinario ministro, qui videlicet ei morienti astiterit, testimonium jurejurando firmatum reddi de ejus morte.* Verba legis hæc sunt: *Εἰ δὲ σχολάριος εἴη ἐκεῖνος οὗ περὶ τελευταῖς ἡ ἀμφισβήτησις ἐστὶ, παρὰ τῶν πρώτων τῆς σχολῆς καὶ ἀκτουαρίου etc.* Hosce generatim actuarios *militarium* nomine designatos a Trebellio Pollione crediderim equidem, dum in libro *De triginta tyrannis* de Victorino, cujus supra memini, sic scribit: *Solus Victorinus in imperio remansit, qui et ipse, quod matrimoniis militum et *militarium* corrumpendis operam daret, a quodam actuario, cujus uxorem stupraverat, composita factione Agrippinæ percussus, etc.* In his Trebellii verbis alterutram istarum vocum *militum* et *militarium* superfluum esse putavit Casaubonus, jure in hoc a Salmasio repre-

PATROL. GR. CXLIII.

A hensus. Qui ipse Salmasius dum subjicit *militares* dici eos qui missionem a militia acceperant, ut consulares dicuntur qui consules fuerant, mihi quidem non persuadet rem ita semper habuisse, etsi non negem aliquando id usu venisse. Non credo, inquam, quoties apud quemlibet scriptorem *militaris* aliquis dicitur, toties intelligi militem emeritum. Nam sæpe militaria ea vocantur quæ ad milites pertinent, ut arma et vestimenta et equi, et calonum, lixarum, institorum, qui castra frequentant ut militibus inserviant, militaris turba dicitur. Quidni ergo qui militibus quocunque nomine ministrant, quales erant actuarii, ut ostendimus, militares dici potuerint? Sane ita vocem illam usurpatam a Pollione, attentius verba ejus perpendenti patet. Quia enim dicturus erat necis causam Victorino fuisse uxorem actuarii stupratam, præmittere illum oportuit non militum solum sed *militarium* etiam, hominum quovis officio militiam sequentium, ex quo genere *actuarii* erant, matrimoniis corrumpendis eum operam dedisse. Quare *militarium* vox ad paulo post inductam *actuariorum* mentionem digitorum intendit. Hæc mihi fuere suspicandi causæ, Cabasilam 541 cujus hic meminit Pachymeres, νοσοκόμον et valetudinarium curatorem Michaeli Palæologo moribundo adhæsisse; cui cum intima ejus temporis admoveret ministeria, facile signa mortis instantis observare poterit. Tales enim imperatoribus Constantinopolitanis per hæc tempora ministrare consuevisse, qui actuarii nomine in Palatinæ dignitatis honorem evecto in aula versarentur curandæ Augustorum valetudini, docet nos locus Georgii Acropolitæ in *Hist.*, p. 34, ed. Reg.: *Ἀντιλέγει δὲ τοῖς λεγομένοις ὁ ἱατρὸς Νικόλαος, ἀνὴρ ἤκιστα μὲν φιλοσοφίας μετασχὼν, ἄκρος δὲ τὴν οἰκίαν τέχνην, καὶ μάλιστα τὴν διὰ πείρας γινωσκομένην. Πάνυ δὲ οὗτος ἡγαπᾶτο τῆ βασιλίδι, ἀκτουαρίου δὲ εἶχε τιμὴν.* En Nicolaus medicus in arte sua excellens, et præsertim ejus praxi atque usu dexter, in obsequio erat Irenes Augustæ actuarii dignitate: quidni parem operam, pari auctoramento tituli, Michaeli Augusto memoratus hoc loco Cabasilas navaverit?

Ἀλλάγια p. 340. [P 368] Hic vocem ἀλλάγιας Vaticanus interpolator, ut solet quando non intelligit, omitit. Ne quæramus originem hujus vocabuli in Græca lingua, deterret auctor ipse, qui non obscure indicat peregrinum id esse et usu illic vulgari militum plerumque exterorum tritum. Ego donec verisimilius aliquid afferat quispiam, suspicor Gallicum esse aut deformatum ex Gallico. Nam Galli sive Franci, ut notissimum est, permulti ab annis ferme ducentis occasione sacrarum expeditionum in illis partibus militaverant. Hi porro cum soleant sedes ad hibernandum attributas militibus in pagis aut oppidis *allogiamenta* sive *allogia* vocare (hodie dicunt *les logemens de gens de guerre*), ea Pachymeres unius litteræ mutatione allagia vocaverit. Res autem satis suadet ipsa, ista corpora

diversi generis militum contuberniis et hospitibus fuisse divisa, ita ut Paphlagonēs verbi gratia uno in oppido stationem haberent, Thracēs in alio, Phrygēs, Macedonēs, Mysi, Cares et reliqui similiter, atque adeo tot essent corpora quot allogia sive hospitia aut loca hibernis attributa, unde invaluerit ut ipsæ illæ legiones *allogia* sive *allagia* dicerentur. Hæc si minus cuiquam arriserint, remittam equidem ejus causa non gravate de origine ac notatione: de notione quidem vocis vereor ut possim, cum ejus auctorem habeam idoneum. Georgius Acrop. c. 59. *Hist.*, p. 66 ed Reg., de quodam Constantino Margarite, primum dicit fuisse illum ἄρχοντα ἀλλογίου αὐτοῦ. nimirum imp. Theodori; tum pag. sequente id ipsum explicans ait; Ὁ δὲ βασιλεὺς Θεόδωρος ἄρχοντα τῆς αὐτοῦ κατωνόμακε τάξεως. Constantinum Margaritem quem ante dixerat ἀλλογίου βασιλέως ἄρχοντα, nunc vocat ἄρχοντα τῆς τάξεως βασιλικῆς. Igitur idem τάξις et ἀλλόγιον. Τάξις autem et τάγματα legiones aut cohortes Græcis dicitur quis nescit (1)?

542 Ἀλβανίται p. 257, Agit de vicinis Dyrrhachio populis, aut potius suburbanis rusticis. Albanorum regionem in Macedonio Ptolemæus agnoscit. Porro antiqua Macedonia postremis hisce Orientalia imperii senescentis temporibus in quatuor divisa partes priscum nomen in sola mediterranea retinuerat. Pars vero ejus confinis Dalmatiæ et Illyrico Albania jam tunc, uti et hodie, appellabatur; ubi erat Dyrrhachiensis civitas, cujus casus terræ motu eversæ hic memoratur. Ex Albania porro recte gentile nomen formatur Albanitæ.

Ἀμνηράλης p. 508. Videtur usurpare ἀμνηράλη ut proprium viri nomen, quanquam et videri possit appellativum vocabulum dignitatis, præfectum maris indicans; cujus et notionis et vocis usum satis celebrem apud hos scriptores Neogræcos quivis in iis versatus novit, et docet Meursius verbo Ἀμνηράλιος et Ἀμνηράς. Ego sine præjudicio rem integram in medio relinquo, exprimens in versione Latinis litteris eam ipsam vocem, quam lector pro suo arbitrio vel proprie vel appellative sumere poterit.

Ἀναδέχασθαι καὶ ἀναδοχή p. 256. Hoc loco duas [P 369] illas voces ἀναδοχῆς et ἀναδέχοιτο peculiari quadam usurpari ecclesiastica notione, facile attentius omnia circumspicienti patet. Videtur autem prius vocabulum ἀναδοχῆς in eo hic significatu poni, ut indicet absolutionem sacramentalem in tribunali confessionis arcanae impertiri pœnitentibus solitam a sacerdote jurisdictionem ad id ordinariam vel delegatam habente. Similiter verbum ἀναδέχασθαι exprimit actionem ipsam sacerdotis absolventis. Continet autem posterior pars hujus sententiæ rationem prioris: ideo enim scribit auctor increpitum Josephum quasi absolvisset in foro conscientiæ Augustum contra voluntatem patriarchæ; quod postquam excommunicaverat Augustum patriarcha

A vetuisset nominatim ne etiam ejus confessarius Josephus ipsum arcano confitentem deinceps audiret aut absolveret. Id tamen sibi fuisse prohibitum negabat Josephus. Sanè scimus dissimulando permisisse patriarcham ut Augustus, licet a se interdictus sacris, aliqua tamen participatione sacrorum uteretur; ut distincte Pachymeres refert, inconsequentiam ejus facti excusans, l. III, c. 14. Quare fieri potuit ut et in relinquendo illi usu libero confessionis arcanae conniveret, non interdicens Josepho ejus confessario ne ipsi pœnitentiæ sacramentum privatim ministraret. Vide quæ adnotamus verbo πνευματικός.

Ἀναφορά p. 375, Ἀναφορά hic sonat *prolationem*, ut alibi προφορά. Notum enim προφορικὸν λόγον ὀρπονι ἐνδιαθέτω apud Græcos, ut apud Latinos opponitur sermo voce prolatione mente concepto. Videri etiam potest adhibita vox quæ propter compositionem ex præpositione ἀνά, repetitionem aut resumptionem significante, innueret istam pronuntiationem inter 543 sacra publicam nominis papæ non nunc primum institutam, sed cum olim ante schisma fuisse usitata, nunc restitutam.

Ἀνέμα πύργος p. 378. De Joanne Vecco agit. Turris hæc Anemæ, quæ, ubi et unde sic dicta sit, docet Anna Comnena, l. XII *Alexiadis*, p. 364, uni postquam deprehensam Michaelis Anemæ in imperatorem Alexium conjurationem retulit, et se ipsam curasse decretæ ipsi in pœnam excæcationis gratiam damnato fieri, subdit ductum eum fuisse in *turrim* prope palatium ædificatam, et ibi *habitum in custodia*. Ascribit deinde hæc verba, quæ indicant isti

C deinceps loco *turris Anemæ* appellationem adhasisse. Οὐπω δ' οὗτος τῆς εἰρκτῆς ἡλευθεροῦτο, καὶ τὸν Γρηγόριον αὐθις ἢ τοῦ Ἀνέμα εἶχεν εἰρκτῆ. Πύργος δ' ἦν τις τῶν ἀγχοῦ τῶν ἐν Βλαχέρναις διακτόρων διακειμένων τειχῶν τῆς πόλεως, ὃ τοῦ Ἀνεμᾶ καλούμενος, ὥσπερ τι λάχος τὴν ἐπωνυμίαν ταυτηνὴν κληρωσάμενος διὰ τὸ πρῶτως τὸν Ἀνεμᾶν σιδηρόδετον δέξασθαι ἐπὶ πολὺν ἐν αὐτῷ χρόνοντι βήσαντα χρότον. Hæc ibi Anna; quæ sic olim verumus: *Nondum is eo carcere liberatus fuerat, cum alium hospitem Gregorium hæc quæ prius Anemæ fuerat unius custodia exceperit. Turris autem erat una quædam ex iis quæ per mœnium civitatis partem Blachernarum regionem proxime spectantem certis intervallis dispositæ sunt. Ea insignem ex eo quem narramus eventu appellationem in omne tempus propriam nacla est: turris jam passim Anemæ vocata, propterea quod Anemam ferro vincium primum acceperit diuque tenuerit.*

Ἀνεμοπόλαι p. 410. De Icario ait fuisse illum κατάρχοντα νήσου μεγίστης ἦν ἀνεμοπόλας ἔθος τοῖς ἐκεῖ καλεῖν. Non esse hoc nomen illius insulæ vulgare ubique, docet ipse auctor, dum ab incolis id proprie usurpari solitum admonet. An veram et omnibus notum hujus insulæ nomen Lipara fuerit,

(1) Cf. Possin. Glossar. alterum (Andronic.) v. Ἀλλαγή extr.

quæ septem aut, ut alii, decem Æoliarum insularum maxima et unica inter omnes habitata fertur, [P. 370] viderint peritiores. Ego ἐπέχω, quoad indicium occurrerit certius. Si hoc sit, apparet causa cur hanc insulam Pachymeres μεγίστην *maximam* dixerit, licet nec Crætæ nec Siciliæ comparabilem respectu videlicet ad sex aut novem Æolias minores.

Ἄντιδωρον p. 561. Rursus de eodem p. 407. Erathie merus, non consecratus aut in Christi corpus conversus panis, qui cunctis promiscue inter sacra in ecclesia distribuebatur apud Græcos, uti et apud Latinos, ritu hodieque vigente, dictus ἀντίδωρον, quod vice sacri doni Eucharistiæ, dispositione, quam exquisitissimam Christi corpus requirit, non præparatis, ministraretur. De hoc fuse et erudite Jacobus Coar Grd. Præd., Notis ad Euholog., p. 154, quem vide.

Ἀντικανονία p. 561. Hanc vocem a Pachymere P. 373 usurpatam ad significandum illegitimum, irregularem et sacris 544 canonibus contrarium usum, conjectura divinavi, cum codices omnes ibi manifestissime corrupti aliter nec intelligibiliter eum locum exhiberent. Advertam æquum animum prudens lector et iudicet. Isto quod indicavi capite libri v disserens imperator apud patriarcham et synodum de concilianda inter Ecclesias Latinam et Græcam pace, enumerat capita de quibus conveniendum esset, ut pax illa coalesceret; et contendit demonstrare nullum eorum tale esse a quo admittendo abhorre quisquam debeat, metusculpæ consciscende. Primum enim λειτουργεῖν τε καὶ μνημονεύειν, quibus verbis, prout ea suis locis in hoc Glossario enarramus, significavit, priori quidem admittere Latinos in communionem sacræ Liturgiæ, hoc est eam ipsis præsentibus et communiter orantibus non aversari celebrare, altera vero mentionem papæ facere publicam in liturgicis precibus: ea, inquam, ambo esse licita evicisse sibi visus est auctoritate Manuelis patriarchæ cum sua synodo et Joannis ducæ imperatoris, quos missa legatione illa ultro promississe papæ, si abstineret a juvandis Latinis qui Constantinopoli tunc potiebantur, ostendit ex codice Ecclesiæ ad fidem ejus reigestæ faciendam prolato. Demonstrat deinde eorumdem auctoritate Latinos propter additionem in Symbolo non esse habendos hæreticos, cum illi nihil tunc aliud a Latinis exegerint, nisi ut additamentum istud a Symbolo tollerent, nihil prohibentes quominus in cæteris scripturis id retinerent et legerent; quod ostendit doctrinam ipsam ac dogma nequaquam ipsis displicuisse, ac consequenter crimen hic hæresis, iudicio eorum, non fuisse. Hanc puto esse sententiam illorum verborum, alioquin hujus scriptoris more ac peculiari genio sane perplexorum: Πῶς μὴ κατηγοροῦντες ὄλωσ ἀσεβείας (huc vocis Vaticanus substituit ἀρεσιν, non male) τοὺς Ἰταλοὺς, ἡξίουσαν παραιροῦντας τὴν προσθήκην τοῦ συμβόλου, ἐν ταῖς λοιπαῖς ἀνάγραπτον ἔχοντας, συν-

διδίνααι τοῖς πεπρασμένοις (ita clare ambo codices optimi B et A, cum fragmentum a Petavio editum πεπραγμένοις legat) ἀναγινώσκοντας. Hæc sic ad verbum sonat: *Ut omnino non acusantes impietatis sive hærescos Italos, petierint, sublato modo additamento e symbolo, in reliquis scripturis id conscriptum habentes, simul efferre cum aliis quæ ex iis chartis pronuntiando legerent.* Hanc plane sententiam, Paulo claribus duntaxat verbis, interpretatio ejus capitis nostra exprimit. Transit denique ad demonstrandum nihil esse illiciti in admittenda commemoratione nominis papæ in liturgicis precationibus Græcorum. Et de hoc capite sic loquitur in codice Barberino: Τινὰ δ' ἔχειν τὴν κοινωνίαν ἢ ἐπ' ἐκκλησίας ἀναφορὰ τοῦ ὀνόματος, ὅπου γε καὶ μὴ πάμπας ὄντας τοὺς ἄλλους ἀνάγκη μετεἶχειν τοῖς ἐκκλησιαζέουσιν συνισταμένους λειτουργοῦντος τοῦ ἱερέως, καὶ τὴν Ἰριάδος χάριν παραδιδόντος κοινῶς. Allatianus in hoc tantum discrepat 548 quod articulum præpositivum τὴν ante vocem κοινωνίαν non habet; uti neque editio Petaviana. [P. 371] Porro cubare in mendo verba illa ἔχειν κοινωνίαν vel τὴν κοινωνίαν inde manifestum est, quod infinitivus ἔχειν non potest cohærecere, salva syntaxi, cum nominativo ἀναφορὰ, qui sequitur. Unde sine dubio Pachymeres scripserit ἔχει in præsentis indicativi tertia persona. Quid ergo istud v redundans in omnibus exemplaribus, in Barberino vero omnium optimo præterea articulis τὴν; quid hæc, inquam, aliud dixerim quam vestigia in apographis adhuc exstantia archetypæ scripturæ? Auctor videlicet sic initio scripserit, τινὰ δ' ἔχει ἀντικανονίαν: pro quibus exscriptores perferam posuerunt τινὰ δ' ἔχειν κοινωνίαν, securi σολοικισμοῦ et perturbationis inextricabilis in quam tota sententia per istud ipsorum παράγραμμα implicata remanet; ut nihil dicam de tædiosa repetitione ejusdem nominis κοινωνία altero statim post versus, et quidem sensu insulsissimo. Quid enim magis ἀσυλλόγιστον fingi potest quam hoc modo argumentari: *Quam enim habet communionem prolatio nominis, cum alios qui papæ non sunt necesse sit participare communioni?* etc. Non me fallit videri alicui posse vocem κοινωνίαν priori loco positam usurpari in ea notione qua κοινὸν interdum *immundum* sonat, ut significet *labem ac maculam*, sententia jam utcumque tolerabili, sed quæ non tollit verisimilitudinem longe majorem emendationis nostræ, ad quam ideo non dubitavi conformare editionem. Si quis quærat quomodo Vaticanus codex hunc locum expresserit, sciat totum omisse: sic plerumque, cum quid ambigui occurrit, defungi solitus.

Ἀντιλλάξας p. 140. Agit de militibus Cæsaris insidiantibus urbi Constantinopolitanæ, quam improvisio interciperi parabant, summo propterea silentio agentes, ne responsantibus e muro quibusdam proderentur. Codd. B et A cum simplici λ scribunt, Vatic. alterum λ addit. Audio in vulgari Græcis hodie usitata lingua ἀντιλλάξας dici pro ἀντιλλάξας

ab ἀναλλάττω. noto jam vocabulo; quod fortasse noster expresserit more populari. Si minus hoc placet, reponi posset ἀντικλαζάντων ab ἀντικλάζω quasi ἀντικλάγγω.

Ἀντιστατικῶς. p. 480. Habebat, ut apparet, in animo hæc scribens Pachymeres locum Hermogenis περὶ στάσεων, ubi explicans quod sit ἀντίστασις scribit: Γίνεται ἀντίστασις ὅταν ὁμολογῶν ὁ φεύγων πεποιθέναι τι ὡς ἀδίκημα ἀνθιστῆ ἔτε; ὅν τι εὐεργέτημα μεῖζον δι' αὐτοῦ τοῦ ἀδικήματος πεπραγμένον. Hoc est: *Fit ἀντιστατικῶς sive comparatio, quando reus confitens se fecisse aliquid quod maleficium vocetur, opponit ex adverso majus aliquid beneficium cujus auctor fuerit maleficium illud committendo.* Veluti cum peregrinus accusatos quod contra leges murum urbis conscenderit, fatetur id a se factum, sed addit se hoc agendo servasse civitatem, repulsis hostibus, qui tunc 546 nullo civium sentiente murum infesti scalis admotis superaverant. Hinc patet qui velit hoc loco noster, dum ait pacem ab Ephesino et aliis ἀντιστατικῶς duntaxat admissam, confitendo nimirum eam malam esse, sed majorum malorum vitandorum causa recte toleratam arbitrari. In quo detegitur ultimus receptus schismaticæ contumaciæ, et declaratur quam parum sincera fide plerique tunc Græcorum istam cum Latina Ecclesia concordiam sint amplexi.

Ἀποστολή p. 424. Inter causas quæ imperatorem Palæologum moverunt ad absistendum cepta oppugnatione Galatæ obsidionemque solvendam, enumerat sparsam famam auxiliorum a sede apostolica jam submissorum obsessis validorum et jam [P. 372] adventantium: ἀποστολή igitur hoc loco nihil aliud quam sedem apostolicam Romanam sonat

Ἀπόφασις p. 268. Denuntiarunt patriarchæ damnationem ipsius et depositionem iudicio synodi decretam. Unde intelligitur in titulo cap. sexti, qui sic habet: Ὅπως συναχθέντων τῶν ἀρχιερέων τὸ τέλειον μήνυμα καὶ ἐπὶ τούτῳ ἡ ἀπόφασις γέγονε, vocem ἀπόφασις damnationem sonare. Scio non esse hanc vulgarem hujus vocabuli notionem. Tamen aliquid simile significare interdum, ostendunt loca classicorum auctorum, vulgaribus etiam lexicis relata. Mibi sufficit Hesychius, apud quem lego: Ἀπόφασις, κρίσις, ψήφος, δίκη. Et vetus lexicon anonymi editum a Vulcanio: Ἀπόφασις, sententia.

Ἀπροσποιοῦμαι p. 496. Verbum istud alibi non reperi. Et Vaticanus, ut solet in obscuris, et hoc et comma cum eo totum omisit. Cæterum hujus notio ut contraria τῷ προσποιοῦμαι debet, opinor, accipi. Notum autem non quid προσποιοῦσθαι sit, assumere, adjungere, admovere sibi; ut solent principes eos que sua gratia dignos putant. Ergo ἀπροσποιοῦσθαι crit excludere ac rejicere. Quod huc belle quadrat, ut Acropolita favore ac familiaritate imperatoris significetur excidisse.

Ἄρματα In notione vocis ἄρμα qua currum designari sciunt omnes, innovasse recentiores Græ-

cos aliquid, et allini sibi Latinorum usu passos esse ut armaturam et instrumenta inferandiaut propulsandivim ea significarent, docet Thomas Magister id reprehendens his verbis: Ἄρμα ἐν φ' οἱ ἱεροζεύγνυνται. Οἱ δὲ ἐπὶ ὀπλων λαμβάνοντας οὐ καλῶς χρῶνται. Percrebuit id tamen satis, ut adversus ejusmodi censuram tueri se quispiam exemplis queat. Omitto quæ testimonia ejus notionis referunt Meursius, quæque apud scriptores etiam non usquequaque barbaros facile occurrent. Admoneo tantum Pachymerem, utcunque alias antiquarium, hujus εωτερισμοῦ teneri manifeste. Duo ejus annotati loca in quibus vocem ἄρματα si quis currus interpretaretur, ab ejus mente aberraret. P. 434, sic scribit de Joanne duca imperatore: Κατωχῦρου τὴν φρούριον σίτην καὶ ἄρματα. 547 Specie ipsa prima apparet complecti eum duo maxime necessaria presidariis arcium, alimenta et arma. Si quis tamen contentiosior currus etiam in apparatu tuendarum arcium non inutiles interdum aut etiam ad conventionem comeatuum necessarios hinc memoratos velit, næ huic extorquebit pertinaciam quod ibidem mox περὶ ἄρμάτων dicitur, ea esse ex eo genere rerum cujus nunquam affatim utentibus sit: unde mox additur, id reputantem illum imperatorem jussisse addi catalogis gratis suppeditandam et fisco militi rerum arma omnis generis et usus: καὶ ἐν Græco ex vox ὅπλα manifeste ut synonyma τῷ ἄρματος prius memorati posita. Clarissime eadem vox ἄρματα pro ὅπλα usurpata reperitur 419, ubi Pachymeres ait Nenetos aliquando δὴ τῶν splendidioresque Genuensibus fuisse, a quibus, ut rerum humanorum, postea divitiis et cultus magnificentia superati sint. Ergo priorem illam Venetorum magnificentia memorans, ait eorum συνέριον hoc est proceres, patricios, ex quibus in ea urbe senatus constant. πλοῦτῳ καὶ ἄρμασι καὶ παρασκευαῖς ἀπάσαις Genuensibus olim præstitisse. Hic τῷ ἄρματα currus interpretemur, prohibet, si nihil aliud, certe situs urbis Venetæ ad maris æstuaris sic positæ ut cymbis per eam, non rhedis commeteretur. Quare ridiculum faceret Pachymerem, qui eandem dicere juberit senatores olim Venetos in sua urbe specie rhedarum et magnificentia curruum contentos ostentasse. Ut omittam ex aliis hujus historiae locis [P. 375] quod alibi observo, apparere, ne in urbibus quidem in plano et sicco ædificatis, iisque regiis, frequentem ea tempestate curruum, rhedarum aut essedorum, splendide præsertim ornatorum, usum fuisse. Ergo sino dubio πλοῦτῳ καὶ ἄρμασι divitiis et armis vertendum fuit. Nimirum armis pretiose ornatis instructi gaudebant apparere, more a Satyrico laudato, dum adducit ex heroicis temporibus exemplum cujusdam gemmis non ad ornanda pocula, ut Virro quidam faciebat, ut soliti, sed eas in vaginæ fronte ponere, hoc est in capitulo, conspicuo videlicet loco, ostendere: alludit enim illud Virgilii stellatum jaspide fulva enses Ænea tribuentis. Sed hæc ἐν παρίργῳ μίσει. Summa sit, ἄρματα in his

duobus Pachymeris locis pro ἄλλοις positum, et arma Latina notione designare, nec ad currus nisi absurde referi posse (4).

Ἄρπεδών p. 293. Αὐτός πίμψας καὶ ἄρπεδῶσιν ἐνδείσθαι παρασκευάσας. Hæc licet in contextu disjuncta sic aptanda sunt. Significat Germanum patriarcham valida ad ipsum throno dejiciendum conflata factione, persuasum supina credulitate studere sibi imperatorem quam maxime, confidenter indicasse ipsi opus sibi esse donativis, quibus spargendis adversantium reconciliaret animos. Quam ad rem, in dissimulatione persistens 548 Michael Augustus, nummos ei æreos argenteosque misit, quos dum solemnibus litaniarum pompa in festo Palmarum procederet, patriarcha jactaret in confertam plebem. Hæc dona vocat noster ἄρπεδῶνας, quæ vox proprie significat lineas aut funes hamo præfixos, quibus pisces escæ inhiastes infixæ avide voratis capti trahuntur in piscantis manum. Atque haud scio an non propterea lineam divitem hujusmodi gratuitas rapinas in plebem ambitiose sparsas alicubi vocaverit Marialis, quod his velut lineis piscatoriis, sed aureis et amabilioribus, hominum studia et voluntates capiantur. Quanquam nec ignoro nec improbo quæ alia eruditi interpretes in eum locum commentantur.

Ἄρχή p. 17. Sententia loci exigit ἀρχὴν hic vocari aulam sive comitatum imperatoris, aut urbem imperii sedem.

Ἄτηρόν p. 150. Pro ἀτηρόν hoc loco Vaticanus codex scribit λυπηρόν: notius id enim. Noster videlicet veterum scriptorum abstrusiora vocabula libentius usurpat. Hesychius ἀτηρόν exponit βλαβερόν. Inde fit ἀταρτηρός per epenthesis, vox Homero Hesiodoque frequentata. Eustathius ad Iliad. α originem vocis ἀτηρόν ducit a nomine ἀτη noxa, calamitas, damnum. Cave obtemperes Constantino in Lexico jubenti pro ἀτηρός rescribere ἀτειρός. Quæ mihi causa fuit hæc hoc loco admonendi, alioqui tacituro de voce ἀτηρός, ut ex vulgari veteris Hellenismi notitia satis perspecta.

Ἀτάλλειν p. 44. Agit ibi loquens Muzalo de puero Joanne Augusto; quem eo subditis amabiliorum videri debere ait, quod per statem adhuc simplicem, sine fuco, puerili securitate operetur. Est ἀτάλλειν, inquit Eustathius ad Iliad. δ, ἐκ τοῦ ἄττειν καὶ ἄλλασθαι. Quod idem repetit ad Iliad. ε, addens ob euphoniā dempto uno τ scribi ἀτάλλειν, quod tamen Noster hic non est secutus. Sonat autem id verbum movere ac profere se libere in omnem partem, naturæ indulgendo, citra metum aut respectum; quod et bestiarum est et puerorum, quos nondum ratio com-pescit. Vocabulum plane Pachymeriani genii, pris-cum populariter loquentibus musitatum, e scholiastis poetarum in historiam intextum: qualibus hic auctor delectatur.

A [P. 374] Αὐθεντοπουλεύειν. Puer princeps aut regnantis filius parvus, cum procedente in primam pueritiam infantia comitatum natalibus congruum accipit et ministerio ac satellitio circumdatur, αὐθεντοπουλεύειν dicitur Græciæ recenti, cujus usu vox πούλος ὑποκοριστικὴ est. Ut ergo αὐθέντης dominum. ita αὐθεντόπουλος parvum dominum sonat. Hinc intelligitur quod scribit Noster, p. 24, de Muzalonibus tribus fratribus Theodoro imperatori charis, quod ei, cum primum puer familiam principalem habere cœpit, in ephesos honorarios datis fuissent. "Ἀνδρας οὐκ εὐγενείας μὲν μετέχοντας τὸ παράπαν, εἰς παιδοπούλους δὲ αὐθεντοπουλευομένῳ τεταγμένους αὐτῷ.

549 Αὐτοπρόσωπον ἀντιφάρμακον p. 212. Proverbium indicans efficaciam præsentis in tractandis negotiis, præsertim reconciliationum, quæ longe citius et facilius a coram affante et os ac vultum notum exhibente transiguntur quam ab absente per litteras aut internuntios. Hoc adagium in vulgatis collectionibus nondum reperi.

Ἄψικωρέω p. 298. Verbum hoc ab alio usurpatum videre non memini. Tamen ex vulgata notione vocabulorum ἀψικωρός et ἀψικωρία Platoni, Plutarcho et Luciano tritorum, facile intelligo recta analogia formatum verbum ἀψικωρεῖν, quod sonet in satietatem cito venire rei aut personæ alicujus. Perapte ad sententiam loci, quo significatur cito pertæsum imperatori Germani patriarchæ, quem paulo ante tanto studio promoverat.

Barbára p. 270. Res indicat regionem quamdam aut partem Constantinopolitanæ urbis aut suburbiorum ejus Barbaram dictam, forte a vicino templo S. barbaræ martyri dicato. Sane Constantinopoli fuisse templum celebre S. Barbaræ nomine, docet Petrus Gillius, l. II, c. 2 Topographiæ Constantinopol., quod videtur collocare in prima regione. Quia vero hoc κελλύδριον, de quo hic agitur, dicitur fuisse mirifici Nicolai, hoc est ei dicatum et ex eo nuncupatum, suspicari licet proxime illud adhæsisse templo in honorem ejusdem S. Nicolai a Justiniano olim extracto, ut refert Procopius, l. I De ædificiis, c. 6.

Βαρδαριῶται p. 321. Corrigenda forte sit hujus vocis scriptura, mutato εἰ in ι, ex Codino, c. 5, ubi postquam Bardariotarum vestitum et ministerium explicuit, de iis hæc subjungit: Τούτους πάλαι Πέρσας κατὰ γένος ὁ βασιλεὺς μετακίσας ἐκείθεν εἰς τὸν Βαρδάριον ἐκάθισε ποταμὸν, ἀφ' οὗ καὶ Βαρδαριῶται καλοῦνται. Hos genere Persas imperator inde translatos constituit prope Bardarium omnem, ex quo Badariotæ vocantur. Bardarium hunc amnem appellat Anna Comnena, l. I, p. 18, ubi eum describit et in Thessalia collocat, uti et noster eum memorans l. I, c. 10. Eum Nicetas initio l. III videtur Ἄξειον Axium vocare. Verisimile est Pachymerem, cum Βαρδαριῶτας scripsit.

(4) Cf. Glossar. alterum v. Ἄρματοφυλάκιον.

id gentile nomen non ex Bardario Codini, sed ex Bardaro Annæ formasse; unde recta analogia Βαρδαρεύς et Βαρδάρειος fluere possunt. Utut sit de vocabulo, de re ipsa constat, gentem hanc origine Persicam, domicilio Tessalam, ab imperatoribus Bizantinis aut etiam proceribus horum consanguineis adhiberi solitam ad certum genus satellitii propriis insignibus distincti, eo ferme modo quo principes Europæi hodie Helvetiis utuntur.

[P. 275] Βασιλογραφεῖον p. 492. Ita codd. omnes, etiam Vaticanus. Unde intelligendum crimen libelli contra imperatorem scripti, lecti, habiti peculiari vocabulo βασιλογραφεῖον fuisse vocatum, et ei mortis pœnam constitutam.

550 Βεβράναις p. 492. Ita concorditer tres codd. nisi quod Vat. ad βεβράναις addit συμπύση, ommissa voce οὔσι. Voluit, opinor, ponere σύν πύση, ut significaret picem additam membranis urendis supra caput Caloidæ; qui sic capillis flamma applicata correptis excæcatus miser est. Βεβράναις puto dictum pro μεβράναις ex voce Latina *membranæ*: quid enim aliud suspicer? quin nisi me deterreret consensus codicum, crederem errore librarium scriptorum βεβράναις pro μεβράναις, eo deceptorum, quod in primis exemplaribus unde exscripsere, τὸ β ea figura pingeretur quæ parum distat a μ. Hoc fieri plerumque solitum esse, norunt qui in codicum Græcorum manu exaratorum fectione versati sunt, Locum porro hunc, ut in cod. duobus B et A legebatur, mendandum ex Vaticano putavi, restituto in locum verbi οὔσι τῷ σύν πύση, quod ille suggerit satis ad rem faciens.

Βέκλας p. 28. Τὸ συμβάν ἐπὶ τῷ πάλαι Βέκλας. Notissima est impostura Photii, qua sui revocationem ab exsilio eblanditus est a decepto Basilio imperatore fabulosa ejus genealogia supposita, in qua ipsum Basilium propheticè designatum comminiscēbatur vocabulo Βεκλας, formato e primis litteris nominum Basillii ipsius, tum hujus conjugis Eudociæ, filiorum præterea ipsius quatuor. Constantini, Leonis, Alexandri, Stephani. Ea fuscè narrantur a Niceta in Vita S. Ignatii patriarchæ CP. et a Constantino Manasse.

Βλάγκαρ. 365. Τὸ δὲ πρὸς τὸν Βλάγκαρ. Ita cod. Allatianus. Barberinus vero τὸ πρὸς νῦν Βλάγκαρ κοντοσκελίον. Vaticanus sine mentione κοντοσκελίου sic habet: Τὸ δὲ πρὸς τὸν Βλάγκαν, id referens ad vocem νεώριον, *navale*, superius positam. Quid fuerit hic *Blanca* vel *Blancas*, in monumentis aut descriptionibus Constantinopolitanæ urbis reperire nondum potui.

Βοασμούς p. 355. Sic optimus codex Barberinus, cujus auctoritate corrigendum putamus Allatianum qui βοασκούς clare legit. Nam Vaticanus, licet in hoc vocabulo balbutiens, magis ad Barberinum inclinat, dum sic exhibet hunc locum: Οὗς δὲ βοασμούς οἱ κοινοὶ λέγουσιν. Apparet boatus Græca lingua vulgari βοασμούς dictos, et prompta est

A originatio ἀπὸ τοῦ βοῶν et βοῶζειν, unde rectior analogia potius βοασμόν formaverit quam βοασκόν.

Γαβράς p. 282. Invenio Γάβρα nomen civitatis Persicæ apud Ptolemæum; ex qua majores Germani patriarchæ, de quo hic agitur, ortos oportuit. Cæterum ratio ἀντιθέσεως exigeret ut a Graba gentile nomen formaretur, quod responderet τῷ Λάχος; (P 376) nisi noster Γαβράς in recto pro Γαβρεύς aut Γαβραῖος posuerit, norma quadam sua propria, ut amat cum paucis loqui.

Γασμούλοι et Γασμουλικόν p. 309. Vulgus Byzantinum Hybridus ex Latinis patribus, matribus Græcis natos ἑστὶ γασμούλους vocare consueverat, ut docet nos hoc loco Noster. Origo talis appellationis incerta est. Suspiciari tamen licet allusum in ea ad vocem Latinam *mulus* Græcis etiam usitatam. Lego enim in Basilic. Eclog, 19: Καὶ ὁ μουλῶν, ἐὰν δ' ἀπειρίαν καὶ ἀσθένειαν οὐκ ἐκράτησε τῶν μουλῶν: *Et mulio, si ob imperitiam vel infirmitatem mulos aut mulas tenere nequiverit.* Quia ergo mulus dignus est animal, ex commistione duarum specierum natus, ex ejus vocabulo Græci formaverint nomen quo exprimerent istud genus Hybridarum Constantinopoli ortum ex conjugis Græcarum cum Latinis. Universa porro talium natio Γασμουλικόν dicebatur. Pachymer., p. 188: Τῷ δὲ γε Γασμουλικῷ οὗς δὲ συμμίκτους ἢ τῶν Ἰταλῶν εἶπετε γλώσσα. Non dissimulabo Vaticanum codicem in hoc secundo loco (nam prior p. 309, in eo non compareret) vocabulum istud per secundam litteram inchoare: scriptum enim exhibet τῷ γασμουλικῷ. Reperio etiam Nicetam Choniatem lib. iii in Manuele Comneno, describentem idem genus hominum, βασμολοὺς non γασμούλους vocare. Pachymeres tamen in utroque meliori codice constans est in hoc nomine per tertiam litteram auspicando. Utrius prævalere debeat auctoritas, arbitrio relinquo prudentis lectoris.

Γονικεύσις p. 164. Ita cod. uterque, B et A. Vaticanus autem: τρίτον ἔπερ ἦν ἐξηρημένον τῆς γῆς τοῖς θεληματάρτοις. Apparet verbum hoc esse agrimensorum arva dividendum et sua cuique assignantium jugera. Nusquam alibi hoc vocabulum meminisse me legere. Suspicio autem formatam a γόνος significante μέτρον, hoc est filum sive funiculum, quo in designatione prædiorum, quæ cuique in partitione terrarum attribuuntur, uti coloniarum deductores solent. Unde sunt illi in Scripturis tam sæpe usurpati funiculi hæreditatum I Paral. xvi, 18; Josue, xvii, 5 et 14; xix, 9 et 29; Psal. lxxvii, 54; civ, 41 et alibi. Fundus mihi conjecturæ Hesychius est apud quem lego γόνον μέτρον. Posset etiam forte cuiquam videri deductum verbum γονικεύειν a voce γονία focum significante, ut Meursius tradit, quod in ejusmodi assignationibus agrorum singulis focis, hoc est familiaribus, sua terræ arabilis portio tribuatur.

Δαιταλευταί, p. 161 Pro δαιταλευταί, quod in duobus codd. B et A legitur, Vaticanus habet μά-

γαιροι, quod secutus sum in interpretatione vocabuli a me quidem alibi non visi. Reperitur quidem *δαυταλεύς conuiva, sodalis*; sed fuliginis et carbonum, quibus parietes deturpatis ab istis *δαυταλευταῖς* noster queritur, mentio aptius in coquos quadrat.

Διαβαινᾶς p. 466. Addit Vaticanus ἐπὶ τῷ Διαβαινᾷ τόπῳ, quod indicat locum quemdam fuisse circa Ternobum, ita vocatum.

(P 377) Διαφωνεῖν. Duplicem habemus hujus verbi usum aqud Pachymerem, inusitatem aut rarum utrumque ac propterea enarratione 552 indigentem. Prior exstat, p. 145. Non usurpari hoc loco verbum διαφωνεῖν in vulgari discrepandi aut dissentiendi notione, satis attendenti patet. Agit auctor de Latinorum Constantinopolim obtinentium exercitu Daphnusiam oppugnante, tum cum capta est Constantinopolis ab Alexio Cæsare. Cujus rei, dum adhuc fieret, fama quasi divinitus ad Latinos Daphnusiae oppugnatores momento perlata consternavit illos horrore periculi in quo versari apparebat uxores et liberos ipsorum Constantinopoli relictos. Unde statim solverunt, suppelias, si pervenirent in tempore, laturi. Nullum hic indicium dissensionis inter ipsos. Quare verbum διαπεφωνήκεσαν male hoc loco interpretaretur, qui discordibus tumultuatos sententiis ad talem nuntium Latinos diceret. Nec dubito quin auctor, studiosus affectator eruditionis antiquæ, et captare gaudens notiones abstrusas, τὸ διαπεφωνήκεσαν usurpaverit eo sensu quo a LXX positum id verbum est Ezechielis c. xxxvii, 11: Ἀπόλωλεν ἡ ἐλπὶς ἡμῶν, διαπεφωνήκαμεν, quod vulgatus ex Originibus vertit: *Periit spes nostra et abscissi sumus*. Est enim in Hebræo נִגְזַרְנוּ *nigzarenu* a גָּזַר *gazar*, quod est abscindere; et additur נִגְזַרְנוּ *lanu nobis*, quod nisi abundat, ut alibi non raro, videri potest eo pertinere ut significetur divisio animi quasi a se ipso, sive, ut alibi Scriptura loquitur, fractio cordis, qualis contingit subita et magna calamitate comprehensis, cujus depellendæ nulla aut tenuis spes est. Vatablus vertit: *Succisi sumus nobis*. Puto Hesychio hunc ipsum LXX interpretum locum obversatum animo, cum διαπεφωνήκαμεν interpretatur ἀπωλόμεθα *perimus*, quæ est vox desperantium, et in occurso ineluctabilis mali angorem animi, qui verbo διαφωνεῖν significatur, exprimentium. Græci tamen posteriores, ex illo fortasse aut LXX Seniorum aut Hesychii loco, verbo διαφωνεῖν exanimandi aut exspirandi notionem subjecerunt. Auctor anonymus Actorum fuisse scriptorum B. Andreæ cognomento Sali, quæ exstant Græce in cod. Vaticano 1574, p. 5, referens quamdam luctam per somnium ostensam, qua idem B. Andreas commissum secum Æthiopem posttravit occiditque eliso ejus ad petram capite, sic scribit: Ἐτυχεν αὐτοῦ (Æthiopsis) τὸ κρανίον εἰς πέτραν, καὶ κατενεχθεὶς παρανοχᾷ διεφώνησε, hoc est: *Forte ruens incidit capite in petram, ad*

A *quam valido illius impetu interit*. Sane mortem illius nigri pugilis ex illo casu secutam indicari verbo διεφώνησε ostendit plausus ibi statim memoratus favoritorum Andreæ, qui candidati ea visione apparebant, et gratulatio tanquam plena victoria nece adversarii patrata: Κρότος δὲ μέγας ἰνκνιτ, τῶν λευχειμόνων καὶ χαρὰ γλυκυτάτη τότε ἐγένετο. Pæc non commemorassem, nisi necessaria essent ad alium Pachymeris nostri locum declarandum, p. 486. Agit de Cotye quodam, qui jussu imperatoris correptus a tortoribus, cum vinciretur diris suppliciis excrucietus, eorum 553 ipso metu exanimatus conciderit mortuus. Unde statim eundem addit pondus miserabile sublatum et humo mandatam fuisse multis cernentibus. Ut non sit necesse ad intelligendum mortem hujus verbo διαφωνεῖν a Pachymere significari, recurrere ad Vaticanum paraphrastem hunc locum sic exprimentem: Ὁ δὲ πρὶν θεθεὶς κρεμασθῆναι τῷ φόβῳ τὴν ψυχὴν ἀποστρίθησιν. Hoc est: *Is vero priusquam vinculus suspenderetur, metu animam efflavit*.

Διδυμῶ p. 364. Διδυμοῦν pro *geminare* vix apud veteres reperias. Sed origo apparet, et recte constat analogia.

(P 378) δοκῶν p. 148. Ita codd. B et A. Vaticanus autem more suo libere mutans quæ obscuriora putat, δ̄ πρῶτος pro δ̄ δοκῶν ponit, non male sententiam interpretans. Sunt enim Græcis etiam veteribus οἱ δοκοῦντες, qui auctoritate, estimatione, dignitate in aliqua gente aut cætu eminent, antiqua et proba, sed ratiore et ideo hic non frustra declarata notione. Talis autem erat inter hos thelematarios seu voluntarios Cutritzaces, quem superius Noster, p. 138, ubi narravit Cæsarem τοὺς δοκοῦντας θεληματαρίων convocasse, in iis fuisse præcipuum demonstrat, dum illum vice ac nomine omnium locutum refert.

Δόξα p. 275. Vox δόξα hic peculiari notione sumitur pro dogmate sive doctrina sacra, quam inconcussam tenere, pro qua pacisci vitam et sanguinem Christiani cujusvis officium est. Vaticanus sic παραφράζει locum hunc: Εἰς τί γὰρ τις σκανδαλισθεῖ, ὅτι μεταλλαγὴ τις γέγνε τῆς παραδομένης ἡμῶν δόξης; ἀλλ' οὐδὲν, χορηγοῦντος Θεοῦ, παραθέσται, etc. infra lib. vi, c. 1 usurpatur hæc eadem vox eadem notione in his verbis: Τὸ παραθεῖναι σφᾶς τὴν πρὸς ἐκεῖνον (Θεόν) νομιζομένην δόξαν ἀρχῆθεν.

Ἐγκόλπια p. 265. Intelligimus hinc sacras icunculas, quales habemus cereas effigies agni Dei, aut id genus sacra amuleta gestare de collo suspensa Græcos Christianos solitos, et hoc specimen atque indicium fuisse Christianæ religionis, Nam eo nomine sibi talia mitti Sultan postulat, ut sic probaret se Christianum esse, de quo videbat dubitari. Patet unde ejusmodi religiosa gestamina ἐγκόλπια vocentur, quod nimirum e collo apta in sinum penderent. Fuisse autem, quod dixi,

formas aut effigies quasdam sacrae iis impressas, manifeste docet Noster paulo post, dum ait Sultanem petendo res tales se demonstrasse τῶν θεῶν ἔκτυπώματων προσκυνητὴν *divinarum formarum veneratorem*. Ergo illa illa quæ appellavit ἱερὰ περιάμματα et ἐγκόλπια, erant eadem θεῖα ἔκτυπώματα, expressæ rerum sacrarum formæ, Christi nimirum aut sanctorum. Unde per hæc jurare solitos Christianos Orientales ad sancendam pactorum fidem, docet Cantacuzeni locus, l. III, c. 17, p. 403 ed. Reg., Συμβάσεις, inquires, δὲ θήμενοι περὶ τοῦ γάμου, καὶ κατὰ τὸ Ῥωμαίων ἔθος δ' ἐγκόλπων ἐμπεδώσαντες τὴν πράξιν. Video 554 hunc locum parum efficacem visum Iri ad confirmandum id quod dixi, de juramento firmandis pactis per ἐγκόλπια dari solito, si lector de isto Cantacuzeni testimonio iudicet ex versione eruditissimi Jacobi Pontani nostri. Is enim nihil ibi agnoscit sacrum, ad civilem mereque humanam observationem cuncta detorqueus, dum sic verba modo descripta Latine reddit: *Paciscentes nuptias, et more Romano pronubis monilibus de collo gestandis acta confirmantes*. Cum ab omni reprehendendi quemquam supercilio abhorreo natura, tum hujus viri præcipua me dudum veneratio valde alienum facit ab ejus cogitatione sugillandi. Tamen quia veritas cunctis affectibus antistat, non possum abstinere quin hic meum ab ejus sententia diversum judicium proponam, præsertim cum illum videam quæ in interpretatione posuit, etiam in Notis affirmare astruereque diligentius; ea porro sint ejusmodi ut nisi coarguantur, locum tenere suum ac probari nequeant quæ noster Pachymeres hic affirmat. Accenset ibi nimirum Pontanus ἐγκόλπια nuptiali suppellectili, arrhas et pronuba munuscula, ea interpretans, qualibus *vir*, inquit, *sponsam seu uxorem sibi futuram oppignerare quodammodo consuevit*. Et mirum statim in [P. 379] talium rerum numero nominari annulum, manus utique ac digitorum gestamen, non sinus ac pectoris, prout erat necesse, ut ad ἐγκόλπων, rerum e collo in sinum pendentium, classem referretur. Contra ea nos dicimus cum nostro Pachymere vulgaris usus ac promiscui ἐγκόλπια fuisse, plurimumque, a vero aberrare, talia solum a prociis in conjugii pignus data, a solis accepta gestataque nupturientibus fuisse feminis. Præterea contendimus religionis ista insignia, non muliebris tantum aut civilis ornatus monilia fuisse; quippe quæ θεῖα ἔκτυπώματα, *divinas formas* impressas aut insculptas præferrent, et merito idcirco vocarentur ἱερὰ περιάμματα *sacra amuleta*. Putamus autem illum, cujus Cantacuzenus meminit, *Romanorum morem* Ῥωμαίων ἔθος non ad pacta nuptialia proprie restrictum, sed ad omne late pertinuisse conventionum genus, ita ut ex consuetudine Constantinopolitanorum, quicumque quidvis invicem promitterent ac stipularentur, manu ad pectus admota et reverenti attactu pendentium illic sacrorum amuletorum polliciti fidem facerent;

A quod Cantacuzeno dicitur ἐμπεδῶν τὴν πράξιν aut τὰς [συμβάσεις δι' ἐγκόλπων. Et quis scit an non inde apud Occidentales quoque Christianos invaluerit, quod hodie in usu videmus esse, ut manu pectori admota fides verbi aut pacti confirmetur? Tam universalem porro fuisse consuetudinem Orientalium Christianorum gestandi hujusmodi religionis signa, ut necessitatem induceret, apparere potest ex eo quod Noster innuit, l. II, c. 25, distribui gratis solitas militibus σεβασμῆς εἰκόνας *sacras icones*; quas videlicet e collo suspensus in fidei ac religionis tesseram portarent. Dicit forte adversus hactenus statuta argutior quispiam, 555 istam ἐμπεδῶσιν συμβάσεων γάμου δι' ἐγκόλπων, cujus Cantacuzenus meminit, referri ad jusjurandum non posse, quoniam statim post idem auctor juramentorum his adjunctorum distincte meminerit his verbis τοῦ παρακοιμωμένου δὲ καὶ ὄρκους προσθέντος φρικώδεις ἐπὶ τοῦτο. Primum respondeo vocem προσθέντος ad ὄρκους φρικώδεις relatam potius confirmare quod nos diximus: significat enim Apocauchum, qui isthic loquitur, cum vehementi studio incumberet ad persuadendum patriarchæ quod volebat, ad prius illud jusjurandum lenius, gestu tantum et tactu ἐγκόλπων exercitum, alia horribilia φρικώδη adjunctisse, dira sibi nimirum imprecando si falleret, quo certius faceret fidem dictorum. Deinde ait istas horrendas execrationes et capitis devotiones sui, ab Apocaucho tunc factas, non ad pacta nuptialis pertinuisse, sed ad cætera quæ persuadere patriarchæ cupiebat, nempe vera esse quæ de consiliis magni domestici patriarchæ deiecere throno meditantis falso et calumniose ad ipsum patriarcham detulerat; ejusque calumniæ ut fidem faceret, ac se illi intime jugendo fraudis omnis atque insidiarum suspiciones amoliretur, affinitatem obtulerat per nuptias suæ filiæ cum filio patriarchæ; in quam, ut est dictum, jam ambo consenserant, et consensus firmaverant δι' ἐγκόλπων per tactum sacræ iconis, quam uterque ipsorum de more ante pectus pendulam gestaret. Quare recte hæc ultima verba Pontianus in nostram sententiam sic vertit: *Apocaucho insuper caput suum horrendis execrationibus dovovente, ni sincerus sit*. En quo spectarent hi ὄρκοι φρικώδεις adjuncti ἐμπεδῶσει δι' ἐγκόλπων, non jam ad sponsalia firmanda, sed ad delationis sinceram veritatem persuadendam. Deditque observet prudens lector evidentem et irrefragabilem horum, quæ dixi, confirmationem ex ipso loci conspectu palam exstantem. Refertur in illo citato historia Cantacuzeni capite colloquium arcanum Apocauchi cum patriarcha: inter id ille huic filiæ propriæ cum ejus filio nuptias obtulit: patriarcha admittente, pactum ab utroque mutuum δι' ἐγκόλπων firmatum est ad duobus patribus de liberorum conjugio in horum absentia transigentibus jure paterno. Quem hic ergo locum habere post arrharum nuptialium aut pronubi annuli

traditio, quam hic interpres cogitavit? Sed de his A plus satis.

[P 380] Εἰρηκτῆ γήθης p. 247. Non dubito quin hæc scribens habuerit in animo Pachymeres Procopii locum l. 1 *De belle Persico* c. 5, ubi de Persis deliberantibus quid de rege Cabade redacto in ordinem decernerent, auctor ait: Οἱ δὲ κτείναι ἀνδρα βασιλείου ἀμάτος οὐδ' ἔγνωσαν, ἀλλ' ἐν φρουρίῳ καθεῖρξαι, ὅπερ τῆς λήθης καλεῖν νενομίχασιν· ἦν γὰρ τις ἐνταῦθα ἐμβληθεὶς τὸ χυλὸν οὐκ ἔτι νόμος σφίσι γνήμην αὐτοῦ εἶναι, ἀλλὰ θάνατος τῆ ὀνομαστότι ἢ ζημία. Διὸ καὶ τὴν ἐπωνυμίαν ταύτην πρὸς Περσῶν ἔλαχεν. Hoc est ex novissima optima versione: *Abhorruere 556 tamen eorum animi ab effundendo regio sanguine, satisque habuerunt asservere Cabadem in castello oblivionis, ita dicto ex lege, B quæ de eo qui fuerit illuc conjectus mentionem unquam fieri vetat, pœna etiam capitali iis propolita qui ipsius nomen pertulerint. Quæ causa fuit appellationis ejusmodi.* Vides in his, ut rem, sic appellationem εἰρηκτῆς λήθη ex Perside venisse. Et fuisse ibi videtur certa custodia, in quam qui darentur, de iis mentionem deinde inferre ullam capitale foret. Pari exemplo imperator Michal Palæologus, qui, dum esset privatus, in Perside fuerat. ut Noster docet l. 1, videtur imitatione usus quem ibi visum probaverat, instituisse ut quos Nicæensi cuidam carceri mancipasset, in perpetuum ibi tenerentur, nec quisquam orare pro iis aut omnino satagere vel mentione tenus auderet. Hanc imitationem innuit particula similitudinis ὡς, indicans Nicæensem custodiam Palæologo fuisse pro arce aut castello, quam Persæ vocabant nomine æquivalente his Græcis vocibus φρούριον λήθης. Nam non est audiendus Christophorus Persona, dum ibi φρούριον λήθης Latine reddit *custodiam quæ lethe vocabatur*, quasi λήθη *lethe* Persicum, non Græcum vocabulum sit. Haud paulo prudentius ultimus tempore, non merito, interpres Procopii Claudius Maltretus noster φρούριον λήθης *castellum oblivionis* Latine reddidit. In quo videri possit si casu quodam prævisse Pachymeres, dum l. 1v, de isto eodem agens ergastulo, in quod ea conditione subibatur ut nefas esset illuc semel introductorum memisse, illud κάστρον *castrum* sive *castellum ἀντονομαστικῶς*; appellat. Cum enim de Barlaamo quodam, inquieti ac suspecti ingenii homine, retulisset decrevisse imperatorem eximere sibi semel omnem in posterum de illo metum sollicitudinem, quo id assequeretur, ait præcepisse cuidam e sibi fidissimis eum Nicæam abducere, ac ibi πρὸ τοῦ εἰς κάστρον εἰσαγαγεῖν στερεῆσαι, τῶν ὀφθαλμῶν, *priusquam in castellum induceret, oculis privare.*

Εἰσιτά p. 478. Multa toto hac commate ἀνάρτητα et invicem inconnexa ponuntur. Exprimuntur enim carptim, solis initiis sententiarum delibatis, quæ Græci, pacem cum Latinis haud ex animo probantes, in scriptis Vecci reprehendebant. Quid autem hic sonet aut quid si vox εἰσιτά, haud in

expedito est. Forte εἰσιτά dictum ut προσεῖτον a recto προσεῖτα *accessibile*, ut εἰσιτόν significet *introducibile*, ut sic dicam, vel *introduci dignum*, quasi dicere vellent, quæstiones quæ a Vecco moverentur, non esse dignas quæ introducerentur in domum Dei, hoc est ecclesiam. An potius existimabimus εἰσιτά, positum pro εἰσιτέα, eo sensu ut negare velint introducenda hæc fuisse in Ecclesiam, quippe quæ ejus quietem turbarent.

Ἐκκλητον p. 375. Hic manifeste τὸ ἐκκλητον sonat *jus provocationis*. Alioquin inanis esset quæ affertur ratio ad 557 leniendum [P 381] concessionis hujus incommodum. Nempe quod tale jus, licet a Græcis concessum, haudquaquam tamen redigendum in praxim videretur; nemine verisimiliter curaturo conferre se Constantinopoli Romam laborioso et periculoso tot marium trajectu, ad litem suam provocatione illuc translata ibi persequendam. Est ergo sine dubio τὸ ἐκκλητον, jus provocationis a iudicio patriarchæ Constantinopolitani et aliorum Orientalium ad pontificem Romanum; cujus juris agnitio professioque unum erat et tribus præcipuis capitibus quæ ad ecclesiarum consilia-tionem a Græcis exigebantur. Ea capita his tribus verbis designabantur τὸ πρωτεύειν, τὸ μνημόσυνον, τὸ ἐκκλητον. Primatus papæ, ejusdem inter sacra publica commemoratio, postremo jus appellationis ad eundem a sententiis synodorum aut patriarcharum.

Ἐλλησποντίας, p. 396. Venti nomen, ut ἀπαρκτίας. Ventus vehemens flans ab Hellesponio.

Ἐναίθριάζειν p. 405. Non est hic ἐναίθριάζειν *sub dio esse*: summa enim æstate, ut tunc erat, meridiano sole fervente, haud esset illa comoda statio. Intelligendum ergo imperatorem ad auram e septentrionali forte patente fenestra flantem frigus captasse. Aut si frigore aeris cameræ vi a cœli ardore defensi clausis fenestris utebatur, ἐναίθριάζειν pro refrigerari positum fuerit; ex eo quod plerumque fiat, ut quæ sub cœlo aperto jacent refrigerentur, translato eo verbo etiam ad refrigerationem quæ aliter evenit. L. vi, c. 29, mentio fit ὕδατος ἐξαιθριαζομένου *aquæ sub dio refrigeratæ*; quod, et si tunc quoque æstas erat, facilius iutelligitur per noctem factum. At hoc loco diserta fit dici mentio, cum designatione horæ pomeridianæ.

Ἐνδοτή, p. 385. Recte Meursius docet ἐνδοτήν esse supremum sacræ mensæ instratum. Primum enim insternebatur aræ quod dicitur ἀντιμίνσιον, sacra mappa, tunc tantum necessario imponenda altari, quando non constabat an illud fuisset consecratum. Supra illud, aut supra nudam aram certo sacratam, extendebatur in præparatione sacrificii linteum, quod appellabant κατάσαρκα, supra quod videlicet ἀμέσως corpus sive caro Domini in eucharistia post consecrationem præsens reclinabatur. Id velum *corporale* Latini vocamus. Nec plus erat in ipsa functione sacrificii.

At post ipsam ara operiebatur tapete sive ἐνδυτή, textus plerumque magnifici; unde in illos usu pretiosa stragula offerbantur, qualis hæc fuit ἐνδυτή ab imperatore Michaele Palæologo primum magno templo S. Sophiæ donata, deinde etiam ad pontificem Romanum missa. Credibile est ex isto tapete super aram explicato speciose perpendisse in frontem altaris fimbrias, tuborum aut nolarum vel etiam malorum formis distinctas; unde Hesychius ἐνδύταν, si forte idem cum ἐνδυτή sit, ἀλώτων dixerit, quomodo ἀλωτοὺς φημὸς Pollux memorat lib. x, ubi de ornamentis equorum. Ἐκαλοῦντο δὲ τινες, inquit 558 ἀλωτοὶ φημοὶ διὰ τὸ κώδωνας ἔχειν ἐπηρητημένους, οἷς ἐγγραμετίζοντες ἴπποι ἔχον ἑπολοῦν προσόμοιον ἀλώφ. Ita ille, ad sonum referens, quod non inverisimiliter ad speciem quoque pertinuit. Nam alioqui κωδώνων, utonque hinnitibus resonantium sonus non multum ad tibiam cantum accedit. Forma vero tubi aut nolæ in appendicibus ephippiorum, uti et militarium ohlamydum, elegantiam ad aspectum habet. Has appendices calliculas sive galliculas vocabant, quas glossæ veteres τροχάδας Græce interpretantur, ea voce rotundum aliquid et volubile designantes; qualia erant tintinnabula et malogranata ex ora vestis Aaronicæ dependentia, (P 382) Exod. xxxix, 23. Passio S. Perpetuæ describens vestitum Pomponii diaconi in visione apparentis: *Erat vestitus distinctam candidam, habens multiples calliculas.* Hæc candida videri potest fuisse ἐνδύτας ἀλώτος Hesychii. Ad cuius formam ἐνδυτή, operimentum aræ, et ipsa ἀλώτός facile fuerit, multiplici appendice callicularum elegantior ornata, insertis etiam speciose unionibus ut hic Noster memorat. Diversa a superius dictis περὶ ἐνδυτῆς καὶ τοῦ κατασάρκα docet Jacobus Goar ad Euchologium p. 627, Meursium corrigi jubens: sed non persuadet, quoniam quem laudat fundum suæ sententiæ Symeonem Thessalonicensem, postquam consului, haud faventem ipsi reperi. Ait in eo errare Meursium quod κατασάρκα non ἀμέσως aræ nudæ, sed supra ἀντιμύνησιν sterni solitum asserat. Atqui non hoc simpliciter aut universaliter Meursius asserit, sed tantum quando non constabat de consecratione altaris; cujus asserti testem producit Manuelem patriarcham in hæc verba: Τὰ ἀντιμύνησια οὐκ εἰς πάσας ἀνάγκη καίσθαι τὰς ἀγίας τραπέζας, ἀλλ' εἰς ἃς οὐ γινώριμόν ἐστιν εἶτε καθιερωμέναι εἰσὶν εἶτε οὐ. *Antimensia non omnibus imponi sacris mensis necesse est, sed in eas de quibus non est notum, consecratæ sint necne.* Addit statim rationem: Τὰ γὰρ καθιερωμένων ἀγίων τραπέζων τόπον ἐπέχουσι. *Antimensia enim consecratarum sacrarum mensarum locum obtinent.* Unde concludit: Καὶ ἔνθα εἰσὶ γινώριμοι καθιερωμέναι, οὐ χρεια ἀντιμύνησιων ἐκεί. *Et ubi perspectum est aras esse consecratas, opus antimensialis non est ibi.* Addit et aliud testimonium Nicephori Homologetæ sive

A confessoris, qui agens de ἀντιμύνησι, Ἐπιπρως δὲ, inquit, ἐπ' ἐκείναις τῶν τραπέζων τίθενταις καθιέρωσις οὐχ ἤγγασεν. *Proprie vero super eas sacras mensas ponuntur, quas consecrato non sanctificavit.* Non igitur absolute dicit Meursius τὰ κατασάρκα supra ἀντιμύνησιον sterni. Vidi autem accurate perpendi indicatum a Goare contra Meursium Symeonis Thessalonicensis locum, qui et habet, aræ ad sacrificium instructæ apparatus memorans: Κατασάρκα δὲ τὸ λεγόμενον εἶδος, ἐμὲ αὐτὸ τραπεζοφόρον κίκτηται. *Quod vocat catasarca, statim; post illud trapezophorum habet.* Agit de ara utique consecrata. Quæ si talis non esset aut esse non sciretur, non negaret superimpositionem 578 necessariam ἀντιμύνησιου. Hunc cum Symeonis Thessalonicensis Goar sic vertit: *Interulam vero vestem, quæ ad carnem dicitur superne mantile adepta est.* Tria non probo quod τὰ κατασάρκα interulam, quod τραπεζοφόρον mantile, quod κίκτηται reddat *adepta est*: κίκτηται hoc loco est *possidet* aut *habet*. Κατασάρκα nomen proprium veli sacri in quo ἀμέσως ponatur eucharistia sive corpus et caro Domini ecclesiastico vocabulo debuerat exprimi. Denique τραπεζοφόρον velum potius est quo superne conteguntur, quale quod nostro more supra altarem aut sacram pyxidem Christi corpus aut sanguinem continentem supra aram extenditur. Declinat hoc mox Thessalonicensis ibidem Ὅτι, inquit τὰφος ἐστὶ καὶ θρόνος Ἰησοῦ. *Significat: sacra eucharistia super aram isto quem describit apparatu oculis fidelium proposito duos indicari Christi status, juvenis in sepulcro et resurrexissis gloria conspicui tanquam in throno. Pergit idem declarans, Καὶ τὸ μὲν (κατασάρκα) ἐστὶν ὡς σινδὼν ἢ περικλυτήν νεκρός. Ac catasarca quidem, sive corporale sindaaem repræsentat qua mortuus Christus intectus est.* Τὸ δὲ ὡς δόξης περιβολή, ὡς καὶ ἐστὶ τοῦτο ἐν τῷ τίθεσθαι ἐμφαίνει ψαλμὸς. Ἐξέτισε Ἰβασίλευσε, λέγων, εὐπρέπειαν ἐνεδύσατο Illud τὸ (hoc est τραπεζοφόρον) *ut gloria amictus* (partim hic addit de suo interpretes nescio quare), *uti dicitur superponitur* (sanctis velum) cani solet *tenemus demonstrat, dicens: Dominus regnavit, domum induit.* Hactenus Thessalonicensis; ex quibus verbis apparet nihil Meursio Thessalonicensis adversari, sed potius refellere ipsum interpretis Euchologii, in eo quod ad ordinem lotionis sacre mensæ, p. 627 τραπεζοφόρον mantile fuisse dicit, illud præterea confundens cum ἐνδυτή, quod illi nequiquam concesserim, nisi testem laudat.

[P 383] Ἐνορία p. 452. Quas nos hodie vulgo dicitur ceses vocamus, ἐνορίας Græci dicunt, regionis episcopi cujusque ditioni ac potestati ordinari proprie subjectas; nam diæcesis vocabulum latine olim patebat.

Ἐξαυτωρειανοὶ p. 66 Ἡρὸς μὲν τῶν Ἐβραίων πατριάρχην. Hoc est Arsenium patriarcham. Sic duo codd., Vaticano omittente, ut s

let in obscuris. Manifeste hic memoratur patriarcha quidem Exautorianorum distinctus a patriarcha simpliciter et κατ' ἐξοχήν sic dicto. Exautoriani qui dicerentur, suspicari licet ex his quæ tradit Meursius verbo ἐξαυτωρεία, ubi docet ex Suida ἐξαυτωρείαν dici ἐλευθερίαν ἀπὸ στρατείας *missionem a militia*. Quod et innuit Leo in *Tacticis* Const. 20, militares dividens in duo genera. "Ὅσοι τοῦ στρατοῦ εἰσι, αἱ καὶ ὅσοι τῆς λεγομένης ἐξαυτωρείας. Hinc videlicet ἐξαυτωρειανοὶ vocabantur qui meriti aut aliis idoneis causis legitime missi a militia militum privilegiis gaudebant. Inter quæ suspicari licet et hoc fuisse, ut ubivis agerent, non a loci episcopo, sed a patriarcha in 560 spiritualibus penderent. Quare præsto habebant vicarium patriarchæ, ad quem illo absente recurrebant. Quia vero ubi erat imperator, ut tunc Magnesiæ, magnus erat exautorianorum numerus, et cum illis propatriarcha proprius ipsorum, ad hunc eongregati proceres mittunt ut patriarcham, cujus erat vicarius, accerseret Nicæa, quod ejus opera et auctoritate præsentis res de qua tractabatur egeret. Hæc opinabamur in loco perplexo, donec quid certius occurrit, non nesciens tamen post captam a Latinis Constantinopolim et mortem Joannis Camateri, sub quo patriarcha Græci ex ea urbe pulsi per Latinos sunt, electum ab iisdem Græcis imperii sedem Nicææ habentibus patriarcham titulo nihilominus Constantinopolitanum, qui sacris præsideret, Michaelē Auctorianum, quem alii Saurianum vocant; quin etiam Arsenium hoc capite memoratum, qui a Michaelē Auctoriano septimus eandem patriarchalem Nicææ sedem tenuit reperio Auctorianum quoque dictum. Sed quid hæc ad πατριάρχην Ἐξαυτωρειανῶν, de quo hic mentio? quærendum igitur amplius, nisi quis conjecturæ a me prius propositæ acquiescendum puter (a).

Ἐπαλαστήω p. 298. Οἶον ἐαυτὸν ἐπαλαστήσας. Repetiti et l. v, c. 6. Non posui hoc verbum in hoc catalogo ut lectorem decerem quid valeret, (confido enim id ipsum ex Homeri lectione didicisse, apud quem Ὀδυσσ., α, v. 252 legerit. Τὸν δ' ἐπαλαστήσασα προσηύδα Παλλὰς Ἀθήνη. Ubi Didymus exponit, ἐπὶ τοῖς λεγθεῖσιν, ὡς ἀλαστοῖς καὶ δεινοῖς οὔσι, δεινοπαθήσασα), sed ut admoneam de genio Pachymeris, quem delectat verba vel semel poetarum cupiam veterum usurpata in oratione sua ponere; quæ una ex causis est ejus obscuritatis. Sed et hoc præter Homeri auctoritatem novat, ut verbum apud illum neutrum ipse activum faciat, Non enim ἐαυτὴν ἐπαλαστήσασα Homerus posuit ut Noster. Et si qui id refert, simplex quoque hujus, ἀλαστήσας, idem princeps poetarum absolute sine regimine casus posuit *Iliad.* μ, v. 165, ubi ἄσιος Ὑρτακίδης. . . ἀλαστήσας ἔπος ἠῦδα, non autem ἐαυτὸν ἀλαστήσας ut hic Michael Palæologus a Pachymere inducitur.

Ἐπέχειν p. 256. Videtur hoc loco ἐπέχειν nove positum pro *coercere et castigare verbis aspire aliquem*. Vide voces ἀναδέχασθαι et πνευματικός, nam ex ibi dictis patebit ratio interpretationis meæ.

[P 384] Ἐπευκτεῖν p. 288. Lego hic ἐπευκτησάμενος a verbo ἐπευκτεῖν satis inusitato illi quidem, non tamen abhorrente a stylo hujus scriptoris antiquarii, si quis alius, et fastidire obvia, sectari avia palmarium putantis. Forte in legerat apud LXX Jerem. xx, ἐπευκτὴ ἡμέρα, hoc est, ut Hesychius interpretatur, ἐπιθυμητή, ut Suidas, εὐχῆς ἀξία. Satis hoc illi fundamenti fuerit ad verbum ἐπευκτεῖν fabricandum, ut alia passim multa. Nam quid hic aliud, quod ad rem faciat, comminiscemur? Codex 561 Barberinus habet ἐπαικτησάμενος, Allatianus ἐπικτησάμενος, Vaticanus, ut in similibus solet, pro eo quod non intellexit, alia omnia nec sententiæ consentanea subjecit. Manifestum autem est neutram illarum vocum huc quadrare, Nec aliud occurrit quod ad mentem auctoris tolerabiliter se accommodet, quam ἐπευκτησάμενος.

Ἐπίδοσις, p. 286. Κατὰ λόγον ἐπίδοσις. Significat non ordinarium et proprium fuisse hunc Proconnesiæ ecclesiæ pastorem, sed hoc in ea pro tempore officium exercuisse ex commissione aut delegatione, ut loquuntur, precario et concessione, quæ hic ἐπίδοσις vocatur; uti et p. 360, ubi de quodam Latino episcopo quondam Crotonæ scribitur, voluisse imperatorem καὶ ἐκκλησίαν δίδοναι οἱ τῷ λόγῳ τῆς ἐπίδοσις ὡς σχολάζοντι τῆς λαχούσης *commendare ipsi ecclesiam administrandam ex delegatione, non ordinaria potestate, cum is ecclesiæ quam dudum fuerat sortitus, cura jam vacaret.*

Ἐπικόμπια p. 294. Ita cod. Allat., ex quo putavi corrigendum Barber., qui ἐπικόμπια exhibet. Vatic. clare Allatiano consentit. Sunt autem ἐπικόμπια ea quæ ab aliis ἐπικόμβρια vocantur a Meursio laudatis eo verbo, nempe sudariola aut linea segmenta, quæ ligatis intus certo numero nummulis materiæ diversæ in plebem confertam jaciebantur solemnitatibus certis. Jo. Cantacuzenus, l. 1, c. 41, p. 125 ed. Reg. Τῇ ἡμέρᾳ καθ' ἣν ὁ βασιλεὺς χρισθεὶς ἔξεισι τοῦ ναοῦ, παρά τινος τῶν συγκλητικῶν, ὃν ἂν βασιλεὺς ἐθέλοι, εἰς τὸν δῆμον βίπτονται ἢ λέγουσιν ἐπικόμβρια· δύνανται δὲ τοῦτο ἀποδέσμιους τινὰς ἐν ὀθονίων τμήμασι δεδεμένους, ἐνδὸν ἔχοντας νομίσματα χρυσᾶ τῶν βασιλικῶν τρία καὶ ἐξ ἀργύρου τοσαῦτα ἢ καὶ πλείω, καὶ ὀβολοὺς ἀπὸ χαλκοῦ τοσοῦτους. Hoc est ex versione Pontani nostri: *Die quo imperator unctus a templo exit, ab aliquo ejus optimalium, quem ad hoc elegerit, in populum jaciuntur quæ vocant epicombia. Sunt autem fasciculi segmentis linteis illigata habentes numismata aurea imperatoria tria, totidem argentea aut plura. et obolos æreos*

(a) Hic locus citra causam nimis turbavit hominem doctum; nam si ἐξαυτωρειανοὶ dividas, scribasque ἐξ Αὐτωρειανῶν, qui ex Auctorianorum familia erant, omnis evanescot difficultas *COTELERIUS in not ad Testamentum Arsenii*

totidem. Hæc ille. Ex quibus obiter collige cur A auri non fiat in nostro Pachymeriano loco mentio, sed argenteorum duntaxat æreorumque nummularum. Aurei scilicet nummi largitionibus imperatorum causa et nomine factis reservabantur : hæc autem patriarchica erat, non imperatoris episcopiorum sparsio.

'Επιλυγάζειν p. 353. Τὰ ὁμολογημένα ἐπιλυγάζειτο. Duo ultima verba Vatic de more παραφράζων his aliis commutat : τὰ συμπεφωμένα ἐπισκεπάζειτο. Significat auctor hunc legatum cralis Serbiæ dissimulasse in tractando prius conventa et stipulata inter imperatorem et eralem, astuto illa silentio legendo, ne mentione facta illorum ea rata habere videretur. Ἀύγη interpretibus Homeri est ἐν ἔσφ τῷ ἡλύγη, ὅ ἐστι σκέπη, B σκιά. Unde est 562 λυγαίων [P 385] φῶς maligna lux. Hinc ἐπιλυγάζειν valebit *obscurare, caligine offundere*, artifici silentio involvere.

'Επιστημονάρχης p. 261. 'Επιστημονορχης vox est composita ex ἐπιστήμων et ἀρχή. ad significandum principem cognitorem, hoc est, eum cui in primis cognoscendi de re aliqua jus competit. Aptum vocabulum ad explicandam principum aut magistratum sæcularium interventionem in synodis aut cælibus ecclesiasticis. Non enim iis præsidet ut iudices cum jure suffragii decisivi, sed intersunt ut testes, solo cognitionis approbaticis arbitrio decretis auctoritatem conferentes, et ad executionem robur sæculares potestatis adjungentes. Ubi notandum primatum C istum cognitionis, qui competere principibus, non ecclesiasticis hic dicitur, esse respectu cæterorum sui ordinis, hoc est laicorum, inter quos primis ipsis convenit talia nosse. Alludunt igitur hæc nostri auctoris verba ad veterem memoriam historię ecclesiasticę, quę Constantinos. Theodosios, Marcianos aut ab his missos legitime præsedisse conciliis fidem facit, isto nimirum quem exposui modo. Quare vox βασιλῆως hic universim et indefinite sumenda, quatenus non hanc determinatam personam, sed quemcunque ad imperiale fastigium evectum indicat. Participium autem ei adjunctum, δικαιομένου, designat jus talis cognitionis et præsentis arbitrii in ecclesiasticis cælibus, usu antiquo et patrum Ecclesię veterum consensu, principibus competens. Reperio usum hoc vocabulo in D eadem notione Demetrium Chomatenum archiepiscopum Bulgaricę in responsionibus ad Constantinum Cabasilam archiepiscopum Dyrrhachiensem, relatis a Leunclavio l. v Juris Græco Romani, p. 316 et sq. ed. Francofurtensis an. 1640 ; ibi enim hæc leguntur : Ὁ βασιλεὺς γὰρ οἷα κοινὸς τῶν ἐκκλησιῶν ἐπιστημονάρχης καὶ ὢν καὶ ὀνομαζόμενος καὶ συνοδικαῖς γνώμαις ἐπιστατεῖ καὶ τὸ κῦρος ταύταις χαρίζεται. ἐκκλησιαστικὰς τάξεις ῥυθμίζει, καὶ νομοθετεῖ βίῳ καὶ πολιτείᾳ τοῦ βήματος, καὶ μὴν καὶ δικαίαις ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν καὶ πρό, γε χηρευουσῶν ψήφοις ἐκκλησιῶν. Ἐνά-

γαι δὲ καὶ ἀπὸ ἐλάττονος τιμῆς εἰς μεζῶνα, δὲ δὴ ἀπὸ ἐπισκοπῶν εἰς μητροπόλιν, ἢ ἀνδρὸς ἀπὸ ἢ πόλιν τιμῶν, Hæc ibi *aliaque*, in quibus cui forte is auctor videatur potestatem hoc indicatam extendere latius quam ut possit conneri intra terminos sacris canonibus et exempli orthodoxorum principum dudum fixos, præter idonea in contrarium exceptio : nempe homin schismatici, qualem se Demetrius hic eodem scripto palam declarat, auctoritatem nihil legit præscribere contra doctrinam catholicam.

'Επισχεσις p. 225. Agit de sacerdote qui tentaverat benedicere nuptiis sine facultate catophylacis, cui ideo in pœnam suspensio catione sacerdotii irrogata sit. Est ergo B suspensio ecclesiastica notione, quod juris canonici sulti *suspensionem* 563 vocant, speciem ecclesiasticę censurę excommunicatione minor. Quod etiam indicant verba mox sequentia : Τὸ γὰρ οὐκ ἔδοξε τοιοῦτον ἢ τι ἄλλο μέτριον τῷ βίῳ ἀγγελεῖν, ἀλλ' ἀφορισμὸς ἀντικρυς. Quibus significatur imperatorem re sibi nuntiata ita exarsit quasi non suspensio illud, sed excommunicatio major fuisset, confundendo species gradus censurarum canonicarum. Vaticanus solita libertate hunc locum παραφράζει, pro illis verbis πρόστιμον. . . . ἐπισχεσις ἦν, sic scribas : Βχόλαστο τῆς ἱερουσόνης παρὰ τοῦ πατριάρχου καὶ καιρόν. De suo addit mentionem patriarchę.

[H 386] 'Εταιριάρχου p. 321. Τοὺς ἐκ τῆς γωγῆς οὗς ἑταιριάρχους λέγουσιν. Hinc, præter quę de hac voce notat Meursius, *intelligunt* introductores sive admissionales imperatorum *hæteriarchos* dictos, quod nempe tribuni prætorianorum, quibus proprie id nomen convenit, plerumque isto admittenti ad principem officio fagerentur.

'Ετεροθαλής p. 292. Τὴν ἑτεροθαλῆ λέγουσιν αὐτῶν, nempe Joannis et Theodosiæ liberorum Marthę sororis imperatoris. Cap. sequenti de eadem Nostongonissa loquens Noster habet iterum καὶ τῆς αὐτῶν ἑτεροθαλοῦς τῆς Νοστογγονισσῆ. Quid sit hoc loco ἑτεροθαλής, clare docet Euthius ad *Iliad.* χ. p. 1283 ed. Rom. Παῖδας οὐ μὴ ὁμομήτριοι ἑτεροθαλεῖς λέγονται. *Filiis patris ejusdem, sed matris diversę.* Res porro in presenti sic se habuit, ut diserte tradit Pachymerus sub finem c. 19. Tarchaniota, vir Marthę et ex pater Joannis et Theodosiæ, ex priore uxore genuerat antea Nostongonisam, cui videtur ad distinctionem maternum familię nomen adhesionis Hæc eo notavimus quia in vulgaribus lexicis hæc satis disertim exprimitur hæc istius notio vocabulo

Εὐλογία p. 407. Etsi videri potest agere auct de benedictione a patriarcha post perceptione *antidori*, hoc est, ut suo loco demonstravimus *panis benedicti*, accipienda, tamen verisimilius εὐλογία vocabulo panem ipsum benedictum significari, ut ἔν δια δύοῖν historicus expresser

dum et ἀντιδώρου et εὐλογίας distincte meminit quo ejusdem unius rei vocabula continuans. Retinui porro Latine nomen *eulogiæ*, quippe in hac notione Latinis ecclesiastice scribentibus tritum. Unum affero exemplum e plurimis passim occurrentibus, ex decreto Pii papæ ejus nominis primi, quo putatur hunc usum sanxisse benedicti panis in ecclesia distribuendi his qui ad Eucharistiæ perceptionem parati non essent. Id sic habet *Conciliorum* tomo I, p. 234 ed. Reg. *De oblationibus quæ offeruntur a populo, et consecrationibus quæ supersunt, vel de panibus quos deserunt fideles ad ecclesiam, vel certe de suis, presbyter convenienter partes incisas habeat in vase nitido et convenienti, ut post missarum solemnias, qui communicare non fuerint parati, eulogias 564 omni die Dominico et in diebus festis exinde accipiant, quæ cum benedictionis prius faciat.* Hæc Pius papa et martyr. Ex quibus vides cur exclusus participatione eulogiæ in festo S. Georgii Michael Augustus dixerit, ἀνέορτα ἑωρτάσαμεν, *festum infestum celebravimus.* Hoc est: non id ferimus quod fieri festo die ad ejus legitimam celebrationem fas est et usus ecclesiasticus posebat.

Εὐφυής. p. 32. Sic Pachymeres, causam morbi quo gravi et longo laboravit imperator Joannes Lascaris indicans, scripsit: Τὸ δ' ἦν, ὡς εἰοικεν, ἐκ ζέσεως φυσικῆς ἐγκαρδίου. Ὅθεν, οἶμαι, καὶ τὸ εὐφρὲς ἐκείνῳ καὶ ὑπὲρ τὸ προσήκον ἦν. Hæc ego in hunc modum verteram: *Origo ejus versimiliter imputabatur naturali effervescentiæ cordis; quam et causam ei fuisse reor ruboris in vultu flagrantis.* Super his, edita jam priori parte illa Pachymerianæ historiæ, convenit me viret dignitate illustrissimus et ingenio ac eruditiones præstans, idemque humanissimus ac mei longe supra meritum amans: et mirari se dixit quod τὸ εὐφρὲς, quo vulgo ingenium industria, bona indoles; in classicis auctoribus signatur, ego ad vultus ruborem contulerim. Huic ego gratis prolixè habitis, et ex vero significato docilitate mea ad obtemperandum recta momentibus, ostendi quid secutus a nota vocis ejus notione deflexissem. Et ille me audito, innuere non est gravatus sibi satisfactum. Quia vero eruditus quoque aliis lectoribus simile quidpiam occursu ejus loci venturum in mentem est credibile, quæ illi respondit, palam hic exponere operæ pretium putavit. Non me latet εὐφρὲς adaptatum homini plerumque sonare τὸ δέξιόν τοῦ νοῦ καὶ εὐπεφυκὸς πρὸς τὸ μαθεῖν, industriam et facilitatem quamdam acris ingenii. Sed et scio Hesychium εὐφυῆ explicare per ὠραῖον formosum. Formæ autem partem in vultu quis neget ruborem ense? et quid aliud ad formam pertinens ἐκ ζέσεως φυσικῆς ἐγκαρδίου, ex naturali fervore cordis, quam ruborem hic dici existere verisimiliter comminisci potui? Recte Eusthatius ad *Iliad.* ἦ, p. 172 ed. Rom. Πητέον ὡς διττὴ ἡ φυῆ, ἡ μὲν κατὰ τὰ ἐκτός... δεξιότης οὕσα σωματικὴ καὶ εἰς ταυτὸν ἤκουσα τῷ κάλλει... ἀφ' ἧς καὶ πρόσωπον εὐφρὲς.... καὶ αὐτὴ μὲν ἡ

κατὰ σῶμα φυῆ... ἑτέρα δὲ κατὰ νοῦν. Ἔθεν καὶ εὐφυής ὁ εὐ ἔχων εἰς τὸ εἰδέναι. Vides hic clare distingui duplicem vim verbi εὐφυής, quarum ad mentis acrimoniam una, ad corporis ac vultus speciem pertineat altera. Juxta priorem nequaquam hic Pachymerem locutum suadet, quod si inconsequens promptitudinem ingenit nimix ac morbosæ cordis effervescentiæ tanquam proprium effectum assignare, præsertim cum mox addat rem plane contrariam, nempe *fuligines ex isto cordis incendio cursum in cerebrum perlatis rationis in Joanne Augusto usum perturbasse.* Hæc enim est sententia verborum illorum: Οὐστέγοντος τοῦ μορίου τὸ πάθος κάντεῦθεν ἐκτρεπομένου τοῦ εἰκότος, ὡς μηδὲ χρησίμους πολλάκις ἀναπέμπειν τῷ ἐγκεφάλῳ τὰς ἀναπνεύσεις, Quin et dum reputo Pachymerem lectione antiquitatis plenum potius in scribendo respicere quid apud auctores viderit quam curare quid minus ipso tritus in veteri eruditione lector intellecturus statim sit, in animo, cum hæc chartæ illineret, habuisse simul illos Homeri versus *iliad.* δ, Τοῖοι τοὶ Μενέλαο μιάνην αἵματι μηροῖ εὐφρὲς, simul Plutarchi ex libro. Πῶς ἂν τις αἰσθοίτο ἑαυτοῦ προκόπτοντος ἐπ' ἀρετῆ, locum hunc de juvene progressio jam in studio virtutis: Ἄλλὰ καὶ προσαγορευθεὶς ὑπ' ἑτέρου ταύτη τῇ προσηγορίᾳ (φιλοσόφου) φράσειεν ἂν εὐφυής νέος, ὥστ' εἰπεῖν μειδιάσας καὶ ὑποπλησθεὶς ἐρυθρήματος, Οὐ τίς τοι θεὸς εἶμι, cum in primo cruentam rubedinem, in altero verecundum ruborem faciei, conjuncta cum vocabulo εὐφυής videret, illud in sua scriptione posuisse animo indicandi conspicuum ardorem vultus flagrantis, qualem in Joanne Lascari ex cordis inflammatione, ut credebat, ortum observaverat.

Εὐχέλαιον p. 544. Ad vocem εὐχέλαιον hæc annotat Meursius: *Sic dicebatur ἡ ἀκολουθία quæ in consecratione olei psallebatur a septem sacerdotibus.* Eruditus interpres Euchologii notis ad εὐχέλαιον p. 454 sic scribit: *Passim autem rursus εὐχέλαιον vocatur quasi dicas (non olei consecrationem, ut barbare Meursius in Glossario) oleum cum oratione, compositis ad invicem εὐχῆς et ἐλαίου vocibus.* Hæc ille; qui vereor ut tam facile præstet æquitatem suæ censuræ quam Meursius ab interpretatione sua barbarici notam eluat. Nam revera tota cæremonia ac ritus multis orationibus ac benedictionibus constans quo consecrabatur oleum, εὐχέλαιον vocatur. Videtur autem auctor notarum ad Euchologium idem hoc loco passus, quod humanitus [P 387] contigisse refert Gellius l. vii *Noctium Atticarum*, c. 17, grammatico cuidam celebri a se interrogato de notione vocis *obnoxius*. quo sic ibi Gellius scribit: *Qua vero ille grammaticus finitione usus est, ea videtur in verbo tam multiplici unam tantummodo usurpationem ejus notasse.* Sic enim et P. Goar, cum plures εὐχελαιίου species fuerint, omnia ad unam trahit, eam qua oleum ad unctionem infirmorum paratur; a qua tamen ipse alibi diversam memorat p. 441, cujus ἀκο-

λουθίαν sive officium ac consecrationis ritum editum se vidisse ait, etsi suæ collectioni non curaverit inserere propter suspicionem cujusdam in eo θεολογησικῆς et superstitionis. Certe hoc quoque ejus hic Pochymeres meminit εὐχέλαιον, tum ab illo non immerito Goari, suspecto euehelæo pro mortuis, quam Græci vocant τελετήν ἐλαίου ὑπὲρ τῶν κοιμηθέντων, tum a consecratione olei pro infirmis, manifeste diversum est. Quin docuit me eruditissimis Allatius usu obtinuisse apud Græcos ut quidam ritus εὐχέλαια vocentur, in quibus nullus olei usus intervenit, uti exempli gratia aliquando, inquit, florem aut ramulum sancti cujuspiam reliquis aut imagini præcipuæ venerationis admotum ad ægrum deferunt, qui confidens sancti ejus precibus juvari, eo flosculo, ramo aut etiam linteo dolentia sibi membra contingit. Hoc, ut qui vidit fide dignissimus testatur, εὐχέλαιον appellant. Neque hic ἐλαίου mentionem κυρίως ac proprie, sed μυστικῶς et figurate usurpari putant, quatenus olei symbolo Dei, quæ his ritibus imploratur, misericordia designaretur et ἐλαίου ἐντὶ ἐλαίου sumitur.

Zeuxippiου φυλακῆ p. 549. Agit de Latinis captis ad Belidagrama, quos Constantinopolim ductos et illio ostentatos plebi, deinde ait historicus in hunc quem vocant τῆς Zeuxippiου Zeuxippi carcerem fuisse conclusos. Nullum vidi idoneum auctorem qui fuisse Constantinopoli carcerem sic dictum doceat. Procopius, l. 1 *Pe bell. Pers.* p. 70 ed. Reg. et l. item 1 *De adif.* p. 23 βαλανείου *balnei publici* meminit quod ὁ Zeuxippus vocaretur. Nicephorus item Callisti. l. 1x, c. 9, p. 697 ed. Paris. δημόσιον λουτρὸν περιφανές τε καὶ μέγιστον, *publicum lavacrum conspicuum et maximum*, τὸν Zeuxippiον fuisse nominatum tradit. Thermas a Severo conditas has ferunt in templo Διὸς Zeuxippiου Jovis equos jugentis seu curru subjunctis equis tracto vehentis, quod Zeuxippiου vox indicat, fortasse sic dicto qui tali specie Jupiter olim in eo templo effictus videretur. Ex veteri porro illo fano vocabulum recentiori Thermarum ædificio ei adjuncto adhæsisse apparet. Estque id verisimilius quam quod alii suspicantur, a Zeuxis pictoris tabulis, quales illic prostarent, locum nominatum. Statuis enim et signis fuisse videtur insignior quam tabulis: vide quæ ne loci ejus ornatu exquisitissimo collegit e veteribus Petrus Gyllius l. 11 *De pogo. Constan t.*, c. 7, ubi prolivum exhibet catalogum statuarum illic electarum. Frequentari solitum concursu curiosorum indicat Nazianzenus orat. 25, ubi Zeuxippum propterea vocat novam Jerusalem, quod templo a S. Helena in Calvario condita ei nova Jerusalem vocato splendore ac magnificentia non cederet. Quare solus Pachymeres articulo fem. generis τῆς Zeuxippiου φυλακῆν dixerit, non plane comperi. Suspicebam posterioribus temporibus, collapsa ævo parte antiquarum balnearum (nam ante hos centum annos

A nulla restare vestigia Zeuxippi testatur Gyllius. rudera in στοάν *porticum efformata*, juxta quas spatiiis vacuis septo circumdatis multitudo hæc captorum bello Latinorum, quam urbis ordinis carceres minus caperent, conclusa tunc fuerit: hæc a nostro τῆς Zeuxippiου (subaudi στοᾶς) φυλακῆς vocata. Sic hodie apud Algerium, ex veteri *caesaria* deformatum nomen, a piratis capti custodiuntur in balneo, *vel bagno*, prout ab eisdem didicimus.

B Zeυγῆνοι in titulo captis 42, l. 11, (p. 6) τῶν τοῦς Zeυγῆνοῦς, et similiter in titulo c. 13, ἐντὶ γὰ τῶν Zeυγῆνων. Esse hoc nomen non proprie gentis, sed appellativum, ut ἀγρόται 563 ἡ χωρῆται, quibus istos alias vocabulis indicat Noster, manifeste parte ex fine capituli 43, ubi legitur in Allatiano Ταῦτα περὶ τοῦς τοῦς διαπραξάμενοι. En quos Zeυγῆνοῦς dixerat, τοῦς τοῦς ζόγου vocat, hoc est, jugum incole: Barberinus tamen et Vaticanus vocem Zeυγῆνοῦς hic quoque retinent.

Ἡμιάνδριοι p. 351. Quid aliud ἡμιάνδριοι interpretemur in comitatu virginis regis quæ semiviros eunuchos, ministrare in Oriente principibus feminis solitos?

C Θεραπεῖα p. 214. Orat imperator excommunicatus patriarcham τοῦ δεσμοῦ ὄντι ἰκέτην ἐπιπέσει μετεγνωκότι τὴν θεραπεῖαν ἐπάγειν τὴν ἐκείνου λέγεται. Hic θεραπεῖα peculiarem et ecclesiasticam habet notionem, significans opera quæ *satisfactio*, puta jejunia, humiliationes et simili rei magni et publici criminis ad expiationem canonice injungi solita veteri Ecclesie disciplina. Quare θεραπεῖα hic id ipsum est quod Latini ecclesiastici scriptores *pœnitentiam* vocant; ut *pœnitentes*, qui culpas expiant, supplicii, θεραπεῖας Philoni, S. Basilio et aliis Græcis dicuntur. Tale apud Pachymerem esse significatum hujus vocis demonstrat quod infra eodem capite patriarchæ imperatori θεραπεῖαν πράττειν προσέταται. Et post hæc patriarchæ ad imperatorem verba extantur: Θεραπεῖαν ποιεῖ καὶ δέξομαι: ad verum *fac pœnitentiam et accipiam*. Unde mox ἀντίποινος θεραπεῖα, et additur eam quadam gravitate respondere gravitati criminis debere.

D [P. 388] Ἱερολογία p. 225. Quid sit hoc Ἱερολογία et Ἱερολογεῖν merito quæritur. Vir eruditus, editor et illustrator Euchologii sive Ritualis Græcorum, Ἱερολογίας *sacra registra* interpretatur et Ἱερολογεῖν *in registra recensere*. Describens enim in Euchologio p. 268 et sequentibus opusculum cui titulus est Τάξις τῆς ἀγίας Μεγάλης ἐκκλησίας hæc ex eo verba de chariophylace, ἔχων δὲ τὰς Ἱερολογίας τὴν μνηστειῶν, Ἱερολογῶν αὐτᾶς sic Latine reddit: *Sacra insuper registra matrimoniorum pnes se habet, quæ postquam in registra recensuerunt* Huic expositioni meus me vetat auctor acquiescendum hic scribit πρόνομιον fuisse chartophylacis nutu arbitratoque duntaxat ipsius istæ quæcunq

demum sint *Hierologia* fierent. Hesychius *προνόμια* esse docet τὰ ὀφειλόμενα τῷ ἀξιώματι, decora aut privilegia quæ eximie debentur alicui dignitati. Splendidus in primis ac præcellens chartophylacis magistratus est: cui propterea vix est ut credi possit attributum vice *προνομίου* et honorariæ prærogativæ pensum ac laborem non solum penes se habendi *registra matrimoniorum*, sed etiam manu propria conficiendi, nomina nubentium *in registra recensendo*, ut idem interpres loquitur, reddens vocabulum *ἱερολογίων*, quo propriam chartophylacis functionem Græcus scriptor declaravit. Atqui hæc quidem munera **566** nihil honorificum aut tanto fastigio dignum habentia actuarios potius ac vulgares scribas vel ad summum tabularii custodes deceant. Longe aliter Thessalonicensis Symeon quid auctoritatis circa matrimonia chartophylax exerceat indicat his verbis: Καὶ τὰ τῶν γάμων νομίμως φροντίζει γίνεσθαι. *Ut legitime celebrentur matrimonia curat.* Porro institutione Christi, qui matrimonium ex civili contractu in sacramentum evertit, ut id rite perpetretur opus est sacra aliqua ecclesiastici ministri functione, qua, ut Evaristus antiquissimæ pontifex epist. ad episcop. Africanos loquitur, nubentes *suo tempore sacerdotaliter, ut mos est, cum precibus et oblationibus a sacerdote benedicantur.* Hujus benedictionis effectus qui sit, docet Siricius item pontifex, epistola ad Himerium Tarraconensem, c. 4, ubi interrogatus *si desponsatam alii puellam alter in matrimonium possit accipere*, respondet: *Hoc ne fiat modis omnibus inhibemus, quia illa benedictio, quam nupturæ sacerdos imponit apud fideles, sacrilegii instar est, si ulla transgressione violeetur.* Hanc benedictionem presentibus in ecclesia sponsis a sacerdote conferri antiquissimi per omnes ecclesias moris est. Concil. Carthag. iv, can. xiii: *Sponsus et sponsa cum benedicendi sint a sacerdote, a parentibus suis vel paranympis offerantur.* Quia vero episcopi est designare sacerdotem, quem potissimum velit ista sacra circa conjuges cæremonia defungi, patriarchæ Constantinopolitani hanc proprie curam chartophylaci sive cancellario sua demandaverant, ut vel ipse per sese sponsis hoc modo benediceret, vel sacerdotem eligeret qui id faceret, adeo ut citra ejus assensum ac jussum nullus presbyter id rite ac legitime posset agere. Hoc est quod docet hic Noster, dum ait *προνόμιον* esse chartophylacis τὸ *προτροπαῖς ἐκείνου τὰς ἱερολογίας γίνεσθαι, non sine facultate ac mandato ejus adhiberi sponsis a sacerdote ullo nuptiales benedictiones.* Quare ille τὰς τῶν ἱερέων ὅς διέξα τῆς τοῦ χαρτοφύλακος προτροπῆς νυμφίους ἱερολόγει, *sacerdos quidam qui citra mandatum ac nulum chartophylacis sponsis benedixerat*, suspensionis ob id pœna est multatus, ut mox Pachymeres subjungit. Est igitur *ἱερολογία* sacra functio sacerdotis circa sponso, quando in

A ecclesia rite matrimonio junguntur; id quod dudum ante me docuerat Nicephorus Bryennius Cæsar sub finem libri in Commentariorum a me nuper editorum, ubi narrans illegitimas nuptias contra omne fas attentatas a Botaniate invasore imperii cum Maria Augusta conjuge Michaelis Ducæ solio deturbati adhuc viventis, refert, cum jam sponsi ambo in ecclesiam venissent, sacerdotem qui ad eam unionem peragendam paratus fuerat (ὁ μέλλων τὴν μνηστείαν τελέσαι) collegisse se et quantum piaculi conscisceret et reputantem, si bigamum, cuius etiam secunda uxor adhuc viveret, cum muliere cujus item maritus adhuc superstes esset, ecclesiastica benedictione conjungeret, [P 389] cunctatum esse prodire ex altari; tunc autem conciliatorem **567** sacrilegarum nuptiarum Isaacium Cæsarem alium istius loco sacerdotem submitisse, ὅς καὶ τὴν ἱερολογίαν ἐτέλεσεν, *qui nuptialis ritus cæremoniam peregit.* Hæc Briennius Cæsar, qui paulo ante functionem eamdem verba εὐλογεῖν designaverat, de æstu ac scrupulo prioris sacerdotis sic scribens: *Συναγαγὼν ἐαυτὸν καὶ γνοὺς ὅτι κακοῦ φέρεται μοιχείαν ἅμα καὶ τριγαμίαν εὐλογίων*, ubi εὐλογεῖν idem est quod ἱερολογεῖν: utrumque autem significat sacrum illum ritum quo sacerdos illos sponso in matrimonium conjungit; quem benedictionem ab antiquis ecclesiasticis scriptoribus Latine vocatum vidimus, in quo tamen est præterea observandum esse et aliam benedictionem nuptialem, quæ conjungibus per verba, ut loqui solent, de præsentis rato jam matrimonio a sacerdote copulatis solet adhiberi; de qua intelligitur illa quæstio quam theologi movent, *An sit peccatum consummare matrimonium ante Ecclesiæ benedictionem*, etc. Vide Sanchez. l. iii, disp. 12. Cæterum prior illa de qua diximus benedictio est quæ hic *ἱερολογίας* et *ἱερολογεῖν* vocabulis exprimitur. Huc facit Georgii Acropolitæ locus, *Hisi.* n. 33: *Πληροῦσι τὴν τῶν παίδων συνάφειαν. τοῦ πατριάρχου Γερμανοῦ τὰ τῆς ἱερολογίας τελέσαντος.* Agit de nuptiis Theodori Junioris Lascaris cum Helena filia Asanis Bulgaricæ regis. Adde et titulum can. 6 Neocæsariensis recitati a Matthæo Blastare verbo γάμος, qui sic habet: *Περὶ τοῦ μὴ συνεστῆσθαι τῷ διγαμοῦντι τὸν ἱερολογήσαντα.*

Ἰγνηλάτης (1) p. 464. Καθικετεύει ἐκ τῶν Ἰγνηλάτου παραβολικῶν, etc. Ait imperatorem, cum videret quosdam inconsulto zelo improbare concordiam cum Latinis inibat, congregari jussisse episcopos omnes et monachos; tum ipsum in illo consensu medium orationem inchoasse, rogando ex Ichnelatæ Parabolicis, cujus loci ad hoc tempus opportuni plerisque ipsorum recordari confidebat, ne potius mallent imitari avide præfestinantes quam prudenti patientia maturitatem occasionum et rerum exspectare cessando solitos. Multos dies, ne dicam hebdomadas, in hujus sum loci medita-

(1) Cf. Glossar. alter. v. Ἰγνηλάτης.

tione versatus. Cujus cum intelligendi una spes et ratio sita esset in notitia scriptoris in eo laudati, totum me dedi investigationi istorum παραβολικῶν Ἰχνηλάτου hic memoratorum, ignotissimi tum mihi operis, quoad eruditissimus juxta humanissimusque Leo Allatius ὁ πᾶνυ primo indicium, deinde etiam copiam perrari ejus et Latinis prorsus hactenus incogniti commentarii fecit. Totum avide perlegi: quin etiam, quod sic expedire visum est, raptim Latinitate donatum in harum Observationum appendicem conjeci. Ibi videbit, si tanti judicet, studiosus lector quem ejus hic indigitat imperator locum, dissertatione parabolica sexta, qua fabellis ad id aptis sultitia tradacitur eorum quos ipsis statim exordiis longorum negotiorum impatiens 568 abripit aviditas ad fines successusque praevo-randos. Hic agendum mihi puto de nomine Ἰχνηλάτης, quod cum tanquam proprium istius vel auctoris vel operis ponatur, neutri tamen ex origine convenit; quæ mihi fuit causa illud ab ejus titulo in Latina interpretatione removendi. Primus vocabulum Ἰχνηλάτης ac hunc librum appellandum adhibuit Græcus illius interpres Symeon Seth, imitatus, ut ipse ait, sed ex parte duntaxat, Arabem innominatum, qui ex Persica dialecto, in quam has parabolicas dissertationes Perzoes ex Indicis originibus transtulerat, Arabice illas reddens, operi titulum imposuit compositum ex nominibus duarum personarum, quarum dialogus majorem implet partem dissertationis primæ ut ad secundam etiam extenditur. Earum Indica vocabula quæ fuerint, nescimus; quorum tamen ut priorum retineri sonus et aliarum litteris exprimi debuerat linguarum. Ac ne illa quidem memorantur quæ in sua interpretatione Persica posuit medicus Perzoes. Primus Arabs, qui secundus interpres [P. 390] fuisse dicitur; non solum duos istos interlocutores Arabicis ex origine vocibus indigitavit hisce *Cylile* et *Dimne*, verum etiam operi quindecim dissertationum universo eadem pro titulo præposuit. Id constat ex admonitiuncula Allatiano codici præfixa, quam hic describendam duxi: Βιβλίον φυσιολογικὸν μετακομισθὲν ἐκ τῆς Ἰνδίας καὶ δοθὲν τῷ βασιλεῖ Χοσρόῳ ἐν Περσίδι παρὰ τινος Περζῶ ἐ σοφοῦ καὶ λατροῦ τὴν τέχνην, καὶ μετενεχθὲν εἰς τὴν Ἀράβων γλῶσσαν, παρὰ δὲ Συμεῶν μαγίστρου καὶ φιλοσόφου τοῦ Σηθ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν διάλεκτον μεταβλήθην, καλούμενον Ἀραβιστὶ μὲν Κυλίλε καὶ Διμνὲ, Ἑλληνιστὶ δὲ Στεφανίτης καὶ Ἰχνηλάτης. Ἐχει δὲ μύθους παμπόλλους καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ὠφελίμους. Hæc ibi; quæ sic Latine sonant: *Liber physiologicus delatus ex India et datus regi Chosroi in Perside a quodam Perzoe, sapiente et medico, translatus etiam in Arabum linguam, a Symeone vero magistro et philosopho cognominato Seth in Græcorum dialectum conversus, vocatus Arabice quidem Cylile et Dimne, Græce vero Stephanites et Ichnelates. Habet autem fabulas permultas et omnibus hominibus utiles.* Video ex his verbis restare dubium lectori, an

A Persica et Arabica, quas fuisse diversas posimus, non una revera et eadem fuerit versio. Dicitur enim hic tantum librum hunc ex India in Persidem delatum a Perzoe, ita ut quod additur de translatione in linguam Arabicam, tribui eidem Perzoe queat et intelligi versum ab eo Arabice Chosroi oblatum et vulgatum in Perside fuisse, ubi forte lingua Arabica non incognita vulgo fuerit. Verum omnia ambiguitatem tollit quod ad calcem operis subjungitur ab ipso Græco interprete Symeone Seth, postquam decimam Dissertationem ascriptam hæc plane verbis: Ταῦτα τὰ εἴς τμήματα ὁ σοφὸς ἰατρὸς Περζῶ ἐ μετέβαλεν ἐκ τῆς Ἰνδικῆς εἰς τὴν Περσικὴν διάλεκτον, μετακομίσας ἐκ τῆς Ἰνδίας τῷ βασιλεῖ Χοσρόῳ. Ἐκ δὲ τῆς Περσικῆς εἰς τὴν 568 τῶν Ἀράβων μετεβλήθησαν γλῶσσαν, ἐκ δὲ τῆς Ἀραβικῆς ἡμῶν εἰς τὴν Ἑλληνίδαν, καὶ εἰσι καὶ ἕως ἐπιμέχρι τῆς σήμερον εἰς ὠφέλιαν τῶν ἀναγιγνωσκόντων. Hoc est ad verbum: *Has 15 sectiones sapientis medicus Perzoes transtulit ex Indica in Persicam dialectum a se deportatas ex India regi Chosroi. Et Persica vero in Arabicam versæ linguam sunt, et Arabica demum a nobis in Græcam. Et sunt operis usque in hodiernum diem ad utilitatem lecturæ.* Ita ibi. Unde manifestum est Persicam quæ dicitur Arabicamque versionem fuisse plane diversas. Cum autem, ut ex prius descripto ejusdem Symeonis prologo constat, titulus *Cylile Dimne* Arabice versionis proprius fuerit, uti et ipsa et vocabula Arabica ex origine putantur, dicendum est et Indica archetypa et Persicam a Perzoe constinuatam interpretationem vel caruisse titulo vel aliter inscripta apparuisse. Unde *quis equis* concesserit nobis, qui non interpretationem Græcam aut Arabicam, sed opus ipsum ortu primo Indicum Latine reddimus, necesse non fuisse Arabice aut Græcæ nomenclationis habere rationem, præsertim cum ea parti tantum operis, hoc est duabus duntaxat dissertationibus, conveniat, quibus Coronati et Vestigatoris colloquia recitantur. Quæsi vi ex magistris Arabicæ linguæ an *Cylile* et *Dimne* Græcis στεφανίτην καὶ Ἰχνηλάτην, hoc est Latine *constitutum* et *vestigatorem* significarent. Responderet in *Cylile* quidem agnoscere se aliquid quod *aromæ* notionem redoleat, in *Dimne* nihil reperiri quod ad vestigii significatum vergat. Ex quo fortasse suspicari liceat mendam ex scriptoris in ista peregrina voce reddenda, sicut omnino inesse videtur in particula καὶ, prout illa cum Arabicis conjungitur vocibus, cum Græca sit, Credibile est enim Sethum scribentem Græcis characteribus Arabicum titulum Κυλίλε ου Διμνὲ posuisse: illud autem ου, quæ copula est Arabibus. Græcus librarius in καὶ converterit. Refert doctissimus Altatius diatriba de Symeonum scriptis p. 184 prodiisse Ferraria an. 1584 quamdam hujus operis interpretationem Italianam multis locis mutilam, in cujus prologo legatur hunc librum ex Indica id Agarenam linguam a Lelo Demno Saraceno versum fuisse;

ridiculo errore, ex eo nato quod liber idem ab Arabe A interprete *Cytilis* u *Dimne* in scriptus fuerit. Id valere potest ad comprobandum meum consilium alienæ ab originibus nomenclationis removendæ, ne semiliter errandi cuiquam simpliciori daretur occasio [P. 391] existimatur fortasse *ichnelaten* nomen esse auctoris, qui primus hoc opusculum condidit cum id sine certo scriptoris nomine editum in India Symeon Seth innuat, dum scribit initio præfationis suæ: Ἦ παρούσα βιβλος ἐγράφη μὲν παρὰ σοφῶν ἀπὸ τε μύθων καὶ παραλαβῶν, hunc librum compositum fuisse a sapientibus ex fabulis et parabolis; quod indicat nullum ei fuisse in scriptum singularis auctoris nomen, jureque ideo me illud *specimen sapientiæ Indorum veterum* nuncupare 570 potuisse. Sed de hic jam plus satis: alia enim vocant.

Καβαλλάριοι p. 328. Retinui *caballarii* vocabulum in versione, idcirco quod existimavi haud sine causa Pachymerem ista voce hic usum potius quam ipsis notissima et obvia ἱππέων. Nempe *caballarius* consuetudine jam tum illius temporis non quemlibet equitem, sed insignem et primum sonabat eratque (id quod hodieque in Italica lingua inde ductum perseverat) in eo verbo nobilitatis quædam emphasis, minime conveniens equiti gregario. Itaque cum Noster ejusdem hujus initio capitis hunc in modum scribit, Ὁ καβαλλάριος Ἀλέξιος ἀνὴρ γεννάδας καὶ ἀνδρικός, intelligendus est ejus viri nobilitatem claritatemque isto nomine signasse. Nec mihi est incredibile trecentos istos ex eo equitum genere fuisse, qui usu hodie militiæ Gallicæ *maistres* magistri dici solent: quorum videlicet unusquisque alios equites sub se merentes ducit.

Καδοθηναίιοι n. 209. Ita constanter scribitur hoc vocabulum in tribus codd. in hoc et aliis hujus historiæ locis, unde non videtur dubitandum quin vocem nobis usitatam *cardinalis* sic tunc Græci suis litteris exprimerent. Nec id imputandum ignotioni ejus originis ex vocabulo *cardo*. Nam hanc haud ignotam declarat Pachymeres, l. v, c. 8. ubi de imperatore scribit, Καὶ χρυσὸν πέμπων καδοθηναίους, στρόφιγγιν δ' Ἑλλήν εἴποι ὡς θήρας οὐσης τοῦ πάππα. Ubi vides vocem *cardinis* exprimi Græco vocabulo στρόφιγγος.

Καθοσίωσι p. 284. Καθοσίωσεως ἔγκλημα τοῖς περὶ τὸν Φραγγόπουλον. Hi accusati sunt, ut clare docet auctor in consequentibus, conjurationis in imperatorem, quem interficere decreverant, ut ipsi fassi sunt. Hinc intelligitur ἔγκλημα καθοσίωσεως dici crimen læsæ majestatis, et quidem in primo capite, ut solent loqui. Ad hoc indicandum ideo accommodatur καθοσίωσεως vocabulum, quia vitæ personæque principum res sacræ sunt, quas violare sacrilegium immane sit. Unde passim majestati imperatorum copulatur adjunctum sacræ; et eorum

litteræ sacræ sine addito appellantur, vocabulo etiam Græcis usitato. Usurpat et alibi Noster καθοσίωσιν hac notione, l. v, c. 19: Καὶ τὸ μείζον ἐκρίνοντο καὶ εἰς καθοσίωσιν; et c. 20: Ἀλλ' οὐκ ἐπειθον πολλὰ λιπαροῦντες, ἀλλ' ἀντικρυς ἐκρίνοντο τῆς πρὸς βασιλέα καθοσίωσεως. Denique ut alia omittam loca, l. vi, c. 24: Ὑπαγχαῶν (Μακάριον) δίκη καθοσίωσεως ὡς τοὺς δουτικούς ἄρχοντας κατὰ βασιλείας διεγείραντα.

Κάνης (1) p. 241. Non dubium quin hoc loco Κάνης nomen sit principis, a quo Nogas cum Tocharis missus fuerat et a ejus dominio, ut paulo ante dixit historicus, deficere incipiebat, 571 suas res agens et sibi proprie vindicans quæ bello acquirerebat. [P 392] Agitur ergo hic de Tartarorum principe, qui magnus Canes hodieque appellatur; lib. v, c. 5, scribitur hoc vocabulum per ι et inflectitur Κάνις Κάνιδος ι

Κάτρον p. 303. De Barbam et Tzuila Tzycandæ ab imperatore mandatum refert, ambos πρὸς Νικίαν ἀπαγαγών, πρὸ τοῦ εἰς κάτρον εἰσαγαγεῖν, στερεῖσαι τῶν ὀφθαλμῶν. Video hic κάτρον pro ipsa urbe Nicæa posse accipi: nam Justinianus Novella 128, vocem κάτρον synonymam voci πόλις videtur indicare, dum scribit ἐν ταῖς πόλεσιν ἔτοι κάτροις. Quod si recipitur, sensus loci sit jussisse imperatorem excæcari Barlaamum et Tzuilam in itinere priusquam Nicæam intrarent. Et sunt exempla similium excæcationum obiter factarum, ut Basilacii ad locum Clempinam dictum prope fontem ab hoc casu deinde nominatum βρόσις Βασιλακίου, ut fert Anna Comnena, l. i. His tamen apud me obstat primum quod in illo Justiniani loco particula ἔτιο non expositiva, sed disjunctiva videri potest usurpata, et sic contrarium potius ostendet: nempe πόλεις et κάτρα diversas res esse. Deinde quod, utcunque forte minores et mediocres urbes castrorum vocabulo designatæ in terdum fuerint, id tamen non videtur fieri potuisse in Nicæa urbe maxima, et quæ, dum a Latinis Constantinopolis tenebatur, sedes Orientalis Græcorum imperii fuerit. Denique quod cum præcedens participium ἀπαγαγών, indicativum præteriti temporis, significet prius abductos Nicæam duos illos quam excæcarentur, id tantum factum debere videatur intelligi priusquam in arcem sive κάτρον perpetuæ custodiæ ipsorum destinatum includerentur. Docet autem Noster alibi Nicææ fuisse in hunc usum castellum contra vim munitum, quod qui subissent eorum de liberatione vel verbum dicere capitale foret, unde εἰρηκτὴ λήθης *carcer oblivionis* vocabatur, ad quem vocem quæ annotavimus vide, si tanti est (2).

Κέλλα p. 245. Ἐκεῖνος (ὁ πατριάρχης) Ἀρσένιος εὐθὺς τὴν κέλλαν ὑποδύμενος. Cella ergo cubiculum dicitur non monachorum solum, sed et alie

(1) Cf. Glossar. alter. v. Κάνις.

(2) Cf. Glossar. alter. v. Κάτρον

rum : nam patriarcha tunc non videtur in monasterio fuisse.

Κελλόδριον p. 270. *Cellulam* verti. Est κελλόδριον ὑποκοριστικόν in tertio diminutionis gradu. Puto autem significari sacellum cui adjuncta esset domuncula. Id suadet mentio S. Nicolai, cui dicata videlicet esset *ædicula*. Nota est ex vetustissimis scriptoribus *cellæ* usurpatio pro loco religioso cuspisiam cultui dicato.

Κελτοί p. 486. Unde essent hi qui *Celti* vocabantur Constantinopoli, docet Vaticanus paraphrastes hunc locum sic exprimens : 572 Τὸν δὲ Κόττον τοῖς Ἀλαμάνοις δοῦς κρεμαννύειν, etc. Ergo Celti Pachymeri dicuntur Alamanni.

Κέρας p. 524. Κατὰ τὸν λιμένα τὸ Κέρας ἀποδάντες νηός. Agit de Joanne Lazorum principe Constantinopolim appellente ad portum *Ceras* dictum. Κόλπον sinum appellat Procopus, l. 1 *De ædificiis*, c. 5, originem etiam nominis indicans : Ἄμσι τὸν κόλπον, αἰτ, ἕπερ Κέρας οἱ ἐπιχώριοι Κερούση τῇ Βύζαντος μητρὶ τοῦ τῆς πόλεως οἰκιστοῦ ἐπωνύμως κλοῦς. Hoc est ex nova versione Claudii Maltreti : *Circa sinum ab indigenis dictum Ceras, de nomine Ceroessæ matris Byzantis qui urbem condidit.*

(P. 393) Κλέπτειν p. 352. Inter sordes oralis Serbiæ numerat illantum et tumultuarium cibatum, nulla munditie mensarum, nullo ordine ministerii, cunctis pro se quoque aviditate venatoria, quidquid quasi furtim arripuerant, vorantibus. Talem quamdam subesse intelliget notionem verbo κλέπτειν hoc loco posito, si quis mentem sententiæ perspexerit.

Κλίμακας p. 411. Non dubitavi Latine vertere *scalas equestres*, hoc est, ex equorum ephippiis utrinque pendulas, vecentiori equilandis disciplina. Nam heroicis temporibus Græciæ Latiique instrumentum istud quo pedes equitantium sustententur, usu ignotum, nomen non habuit. Postera ætas et rem et vocabulum invenit. Græcis quidem ceterioris ævi id ἀναβολεύς dictum est, Latinis *scala*. Utriusque testis Suidas, Ἀναβολεύς δὲ, inquit, ἡ παρὰ Ῥωμαίοις λέγομένη σκάλα. Ex quo vocabulo suas hic κλίμακας Pachymeres traxit. Res enim clamat ipsa agere illum de stapedibus sive stapedis aut stapiis, quas subices pedaneos Budæus dixit. Ego *scalæ* nomen, testimonio Suidæ ante multa jam sæcula in hac notione Latinis usitatum, κλίμαξιν Pachymerianis rependere debui. Est autem ratio in promptu cur *stapia* *scala* dicta sit, quod videlicet inscendenti equum homini *scalæ* vicem præstet.

Κνώμενοι p. 368. Πτερῶ τὸ τοῦ λόγου, τὰ ὤτα κνώμενοι ἐφύκεσαν. Erant, inquit, patriarcha et ei assistentes episcopi, ad mentionem ipsis reconciliationis cum Latina Ecclesia factam, similes iis quibus auricula pennæ affricu leni stringitur, etsi revera id obiter et perfunctorie, non autem, ut videri volebant, gratificantes imperatori, libenter et

A jucunde audirent. Ad blanditias tūllationem e γαργαλισμὸν referri proverbialiter a veteribus stricturam auricularum affricu pinnulæ, demonstrat accuratius debeo propter causam quam mox referam. Lucianus libro *Ἐπὶ ὀρχήσεως* non longe a principio Cratinum inducit successentem Lyctio quod sederet in Theatro spectans saltantes et cum voluptate audiens tibiarum cantus et mollium lascivorum carminum sonos : Κάθησαι καταλειμένος θηλυδρίαν ἀνθρωπὸν ὄρων ἐσθῆσι μαλακῆσι καὶ φασμασιν ἀνολάστοις ἐναδρυνόμενον, καὶ μιμούμενον ἔρωτικὰ 573 γύναια τῶν κάλαι, τὰς μεγάλαι Φαίδρας καὶ Παρθενόπας καὶ Ῥοδόπας τινὰς, καὶ ταῦτα πάντα ὑπὸ κροῦσμασι καὶ τερπετισμοσὶ καὶ ποδῶν κτύπῳ, etc. Tum paulo post : Κάθησαι τὰ βλαπενονθῶς τοῖς τὰ ὤτα πτερῶ κνώμενοις. Ex quo manifeste patet : audire cum voluptate cantiles et numerosum strepitum saltantium, cæteris aurium deliciis affici, a Luciano dici pati remissilem iis quibus auriculæ penna striguntur. Confirmatur id ipsum evidentius ex alio ejusdem Luciani loco, in libro *Ἐπὶ διαβολῆς De calumniis*, ubi ait : Οἷδα γοῦν τινὰς οὕτως ἡδέως γαργαλισμοσὶ τὰ ὤτα ὑπὸ τῶν διαβολῶν ὥσπερ τοὺς κνώμενοις. Scio igitur quosdam tam suaviter *aurium solitis auditu calumniarum, ut ii quibus aurium penna stringuntur.* Hæc afferenda testimonio ferunt. ut interpretationem hujus Pachymerianæ nostram tueremur adversus contrariam et sententiam paraphrastæ Vaticanani, qui pro his quæ nostrum auctorem in duobus optimis codicibus et A leguntur de patriarcha et Patribus *στραπὶ*, Πτερῶ, τὸ τοῦ λόγου, τὰ ὤτα κνώμενοις ἐφύκεσαν, sic reddit : Οἱ ὕτ οὐδ' ἔκφοις ὡσὶ ἐπὶ τῶν φηλῶντο. Illi autem ne summis quidem auribus audire sustinebant. Perperam omnino, ut sæpe alias, et contra auctoris mentem locique sententiam, que plane exigit hic intelligi patriarcham et episcopos, (P. 394) ut imperatori gratificarentur, cui assistere non poterant, simulasse libenter audire quod is proponebat de ineunda cum Latinis *penna* cum revera intus in animo id aversarentur et nisi perfunctorie audirent, intimum et verum sensum exprimere non audentes, nec adeo necessarium putantes, quod confiderent remissilem successu carituram. His ex occasione *stapiedum* locum II ad Tim. iv, 3, ubi fit mentio hominum κνηθόμενων τὴν ἀκοήν, hoc est, ut vulgus eleganter vertit, *prurientium auribus*, *ισοθεωμεῖν* huic enarrato hoc loco formulæ ex mente Hesychii. Nam is ubi exposuisset κνηθόμενοι τὴν ἀκοήν, per hæc verba : Ζητοῦντές τι ἀκούσαι καὶ ἡδονήν, *querentes aliquid audire ad voluptatem* postea κνώμενοι interpretatur æquivalenti vocabulo κνηθόμενοι.

Κόκκοι p. 489. Quos dicat hic Pachymeres *Coccos* monachos, Vaticanus ipse videtur ignorasse paraphrastes : nam hoc verbum omisit : ut cætera fere que non intelligit transilire consuevit. Ne

proprium id nomen putem, obstat numerus : nam quæ ratio patitur ut multi nomine uno velut proprio sint usi? an peculiaris quædam monachorum soladilas hoc vocabulo designata est, sic forte appellatorum a colore vestis coccineum præferente quippiam? Id quidem suspicabar; et fulciebat conjecturam quod statim subjungitur, fortassis expositive καὶ τοὺς κατ' ἐκείνον, quod licet interpretari et eos qui circa illum, nempe imperatorem, erant. Non paucis hujus historiæ locis, præsertim capitibus 2 et 18 libri vi, video indicari Josephum ante patriarchatum adhuc monachum assiduum fuisse apud imperatorem, adeoque 574 quod hinc sequitur, in palatio diversatum, utique non solum: nam et illi adhæsisse sui instituti comites pronum est creditu, et fratribus aut filiis imperatoris alios monachos similem operam navasse non est inverisimile. Quid si opinemur hos quasi palatinos monachos, etiam ut cæteros domus regis ministros, vestitus aliquando genere aut colore a cæteris discretos, κόκκους μοναχούς vocatos, forsitan quod coccineum aliquid gestarent? Ego tamen ἐπέχω, plus lucis in hac caligine alicunde, si forte affulgeat, opperiens (1).

Κόλυβα. L. vi titulus c. 42 sic habet, Ἐὰν σὺμβάντα πατριάρχῃ διὰ τὴν τῶν κολύβων ἀποστολήν. Vaticanus κολύβων legit; quid quidem hoc loco non describens auctorem, sed more suo liberrime παραφράζων, sic scribit: Ἐν τοῖς ἐκπώμασιν, οἷον τῶν χαλκῶν πινάκων, αἱ τὸν ἐφθὸν σίτον φέρουσι, ὡς (legendum puto ὄν) ἡ συνήθης γλῶττα κόλυβα λέγει. Hinc habemus ἐφθὸν σίτον lingua Græca vulgari κόλυβα dictum. Sed multis experimentis comperta mihi hujus paraphrastæ indiligentia, non satis illi fidere possum, ut auctoris ipsius nostri duobus exemplaribus optimis B et A probatam lectionem hujus vocabuli non proferam, præsertim cum ei palam suffragetur Suidas. Lego igitur κολύβων, non κολύμβων, et voce κόλυβα intelligo, sic docente Suida. σίτον ἕψητόν, *frumentum coctum*. Pachymeres in hoc c. σίτον ἐφθόν vocat, idem, ni fallor, quod antiqui molam vocabant, faris nempe moliti farinam inspergi hostiis solitam. Significat ergo hic locus solitum tunc Constantinopoli fuisse in festo Hypapantes offerri patriarchæ sacris operanti patinas plenas isto farre tosto, quibus cum bene precatus solemniter benedictione fuisset antistes, eæ ut sacra apophoreta distribuebantur præsentibus, et una earum mittebatur ad Augustum, quam mos erat ei præsenti offerri sub secundam mensam inter bellaria. Hoc sonant hæc nostri verba : Ὁν (patinarum nimirum earum quas ἐκπωμάτων πλατείας vocat) ὡς ἀπαρχή τις ἡ κρείττων τῆ βασιλεῖ προσήγετο ἐπιδόρπιος. Vide quæ dicimus verbo πλατεῖαι ἐκπωμάτων.

[P. 395] Ἀπὸ κοιτίας φωνεῖν p. 379. Vocat propria auctoritate sine idoneo testimonio in causa

A sua loqui ἀπὸ κοιτίας φωνεῖν, proverbiali, opinor, formula ex iis ducta sacre Scripturæ locis quæ Pythonissarum mulierum ventiloquarum meminerunt Act. xvi, 16, et I Reg. xxviii, ubi pro eo quod vulgatus habet, v. 3 : *Saul abstulit magos et ariolos de terra*, LXX legunt Ἡερειλο τοὺς ἰγγαστριμόθους, *sustulit ventriquoos*, Et ib. v. 7. *Dixitque Saul servis suis : Quærite mihi mulierem habentem Pythonem*. LXX, Ζητήσατέ μοι γυναῖκα ἰγγαστριμυθον. Spiritus malus qui Phylon vocabatur nomine ducto a Græco verbo πῶθῃσθαι ex πυνθάνεσθαι, quod responsa cederet, Hebræis loco illo, c. xviii libri I Samuelis 575 vocatur *hebres Ob*; quæ vox libri Job c. xxxiii 20, utrem significat quia scilicet dæmon iste insidebat ventrem fanaticarum istarum, ex eoque in modum utris inflato voces emittebat, quas stulti consulentes pro oraculis habebant. Hinc quæ quis proprio sensu sine majorum auctoritate affirmaret. ἀπὸ κοιτίας φωνεῖν Pachymeri dicitur.

Κοινόν p. 280. Ἐπὶ τόμῳ κοινῷ γεγόναι. Cave putes κοινῷ adjunctum hic esse nominis τόμῳ. Est enim κοινόν noutrum substantivum, cœtum communem et corpus universum Constantinopolitani celeri in unum congregatum significans, notione antiquis etiam usitata. Quid sit autem hunc conventum haberi τόμῳ *sub tomo*, dicitur verbo τόμος. Vide etiam verbum ὑποψήφιος.

Κοινωνικός p. 378 Κοινωνικός δὲ εἶναι τῇ Ἐκκλησίᾳ. Sic loquens Veccus non ea communione se conjunctum Ecclesiæ dicit, qua quilibet Christianus, etiam laicus, ei adhæret, sed alia peculiari, ascriptorum clero propria, et proventibus ecclesiasticis eo nomine participantium. Quo pertinent superiora his contigua ejusdem Vecci verba : Αὐτὸς γὰρ ἔτοιμος εἶναι καὶ ὀφεικτὸν ἀποθέσθαι καὶ πᾶσαν ἀφείναι τὴν πρὸς αὐτὸν πρόσοδον. Videtur aliquid hodie simile in usu curiæ Romanæ, ubi notarii quidam apostolici *participantes* dicuntur, quæ vox κοινωνικός respondet, ad differentiam aliorum.

Κονοσταύλος. Sic scribit passim hoc vocabulum Hachymeres, pronuntiationem, ut apparet. Francorum, a quibus id nomen Græci sumpsere, proprius asseclatus. Illi enim *conestable* hanc dignitatem vocant. Et sic, ut es credibile, tunc quoque per Orientem, ubi multi versabantur, proferebant. Hoc admonendum visum, quoniam alii longe aliter id nomen efferunt, et ne quis me in versione conostaulum reddere miretur.

Κόντος p. 181. Vocem comitis, ut dignitatem notat, scriptoribus citimæ velustatis tritam, Pachymeres hic exprimit, prout vulgo pronuntiarum ab Italis solebat, *conto*, aut ut effertur hodie *conts*; quod Græce κόντων reddit et non *contum* expressimus. Rem autem ipsam quod attinet, etsi Pachymeres passim iniquior Latinis *coutum* hunc, de quo

(1) Cf. Glossar. alter. v Κόκκοι.

agit, ambitiose vocatum a suis dicat, quasi ampliori vocabulo quam motus ejus domesticæ dignitatis ferret, tamen cum hunc Genuensem nominatum dicat *Vintimilia*, audiui ex iis qui antiquitates Genuensium perspectas habent, revera comitis nomen isti familiæ ex vetustissimo tempore tribui consuevisse. [P. 395] Verum fortasse nostrum movit, ut istam nimis splendidam civis Genuensis appellationem putaret, quod maximi tunc principes ea honorari satis haberent. Quo pertinet, quod ejusdem libri c. 8, scribit, de Curolo agens rege Siciliæ: ἀδελφὸν βηγῶς τῶν Φραντζίσκων ὄντα καὶ εἰς κόντους τεταγμένον τὸν Κάρουλον. Carolus nimirum, frater S. Ludovici regis Francorum, 576 quando vocatus est ad regnum Neapolitanum et Siculum, comes erat Provinciæ, unde *conte* ab Italis tunc vocatus est ad regnum Neapolitanum et Sioulum, comes erat Provinciæ, unde *conte* ab Italis tunc vocabatur. Quo etiam contentus titulo tunc erat, princeps licet in paucis opulentus et præpotens, dynastia Sabaudia. Cantacuzenus, l. 1, c. 40, p. 120 ed. Reg: Ἐπύθοντο ὡς τοῦ τῆς Σαβωδίας ἀρχόντος, ὃν κόντων ἡ Λατίνων γλώσσα καλεῖ, etc.

Κοντοσκέλιον p. 365. Reperio apud Petrum Gyllium in *Topog. urb. Constant.* l. 1, c. 20, mentionem portæ Condescalæ, quæ Græcæ Κοντόσκαλος dici potuit. Forte illi vicinum et ex ea nomen ducens navale olim istad fuit *Contoscelium* dictum, quod tunc dirutum reædificare voluisse Michael Augustus hic dicitur.

Κορδοκόβας p. 450. Pronum suspicatu est lingua Mysorum cordocubæ vocabulum aliquid ex oleris notione duxisse, propagatum forte ex quadam corruptione Græcæ vocis κόρχορος notissimam designantem oleris speciem, et vulgari olim adagio celebrata: Καὶ κόρχορος ἐν λαχάνοις.

Κορτινῆροι p. 321. Quatuor genera palatinorum ministrorum gradatim dignitate crescentia memorat, Bardariotas ostii custodes instar Helvetiorum, cortinarios, cubicularios et admissionales. Cortinarii fuisse in aulico satellitio ii videntur, quorum erat munus ad cortinam, extra velum intimum, *la Potiera* cubiculi regii, præstolari subitus nutus et fortuita imperia principis, et admissionibus ministrare.

Κορυφῶ p. 508. Est hic Κορυφῶ recentius nomen insulæ Corcyræ, hodie et ex aliquot retro sæculis vulgo *Corfa* dictæ, quod ideo retinere in interpretatione debui, quandoquidem id auctor sciens insurpat, veteri sibi non ignoto præferens, uti etiam in Μορέω vel Μορέτζ, pro Peloponneso, et in similibus fecit.

Κράλις l. v, c. 6. Sæpe nominat Pachymeres Κράλις Σερβίας; quam vocem etsi non ignoro a quibusdam pro appellativa accipi æquivalente vocabulo βασιλεύς, tamen cum et Noster et Cantacuzenus et alii eam retineant, nec verbo βασιλεύς commutent, non est quod nos dubitemus idem

(1) Cf. Glossar. alterum.

A facere: alioqui nec sultanem Persidis nec Canem Tocharorum nec Mepe Iberiæ dicere deberemus, sed regis nomen pro istis vocibus neri, quod nemo probaverit.

Λαμπίνας p. 156. Ἐν λαμπίνας. Ita uter cod. B et A: nam Vat. hæc comittit. Λαμπίνης, si sit, non reperio. Nimirum [P. 397] ex usu forte linguæ vulgaris Pachymeri obrepserit, ut in hoc vocabulo poneret: nam λαμπήνη nota vox est. Hesychius: Λαμπήνη εἶδος ἀμάξης ἐφ' ὀχόνται ἐνιοί, ἀπλήνη, ἢ ἄρμα σκεπαστόν. Hæc congerens multa quæ simul integram vocis quæ explicat absolvunt notionem. Et sane omnia quæ drare videntur in hunc locum et in mente scriptoris 577 fuisse. Illa porro verba: Ταῦτα ἦσαν τὸ πάλαι, videntur respicere festum Scæpægiæ aut Tabernaculorum a Judæis olim celebrari solitum in memoriam vitæ a patribus in tabernaculis transactæ per annos quadraginta deserto. Etsi autem Scriptura ubi hoc festum prescribit, meminerit tantum diserte tabernaculorum erectorum extra domos, satis tamen pronum creditu est adhibita ad hunc usum plaustra ramis et stragulis superne tecta, et cætero splendore et rii ornatus agrestis festivitatis lætitiæ celebrandæ accomodata, quæ hic Noster λαμπίνας vocat.

Λειτουργεῖν p. 374. Hoc loco res ipsa exigens τὸ λειτουργεῖν non simpliciter sonet missam sacram liturgiam celebrare, sed id facere cum Latinis, iis una communicando; in qua sita schismaticis amotio: nam schismatici Græci Latinos ut ex communicatos et hæreticos in consortium sacrorum admittere recusabant.

Λέπας p. 385. Ὡς λέπας πέτρας. Vel proverbium ex Aristophane in Pluto, ubi Chremylus eloquentem facit sub finem:

Ὡς εὐτόνως, ὦ Ζεῦ βασιλεῦ, τὸ γράδιον ὡς περ λέπας τῷ μειρακίῳ προσίχεται.

ad quem locum sic adnotat vetus scholiastes: Κογχύλιον ἐπιζῆνον ταῖς πέτρας, ὅτι αὐταῖς προσίχεται, δυσταποσπάστως ἔχον, ἐπειδὴν τὰς ἐπιβουληθεῖη λαβεῖν. Similia idem docet ad hunc alium ejusdem Aristophanis in *Vespis* longe a principio.

Προκαθεύδει πρὸ πάντων ὡς περ λέπας πρᾶσεχόμενος τῷ κίονι.

Idem alii scriptores tradunt. *Lepadem* hanc vocatam Plautus Latine vocat non semel. Plinius tamen videtur *buccinum* appellare. Ubi enim l. xii c. 36, *buccinum* dixit esse *minorem concham* ad similitudinem ejus *buccini* quo *sonus editu*, unde et *causa* nomini, paulo post addit: *buccinum nonnis petris adhæret, circaque scopulos legitur* (1).

Μακκρίτης p. 282. v. Ἐκ Γερμάνου τοῦ μακκρίτου. Aliquando credidit designari hoc loco S. Germaum P. C. scriptis clarum, qui Christi anno 714

imperanto Anastasio Augusto, ex Cyzicena sede in Constantinopolitanam est translatus. Impellebat ad sic opinandum mentio antiquitatis bis hoc loco repetita, quasi indicans Germanum hunc patriarcham novum ex ultima vetustate exempla et præcepta emendandæ Ecclesiæ inde usque ab actis et scriptis sancti Germani accersere studuisse. Verum re attentius considerata probabilius existimavi agi hoc loco de Germano longe recentioris memoriæ patriarcha, cujus mortem et elogium habes 578 apud Acropolitam in imperio Joannis Ducæ Batalzæ sub quo floruit: Ἐτυχε μὲν πρὸ καιροῦ τὸν πατριάρχην Γερμανὸν τὰ τῆδε καταλιπόντα πρὸς τὰς θείας ἀπᾶραι σκηνας, καλῶς καὶ ὀσίως βιώσαντα καὶ καλῶς τὴν αὐτοῦ ποιμάναντα ποιμνην. Sic Acrop. p. 39 *Hist.* Ut hunc potius indicari hic putem, suadet vox μακαρίτης civilem magis quasi quendam, ex usu Græcorum, quam religiosum, qualis sanctis ab Ecclesia declaratis debetur, honorem designans, [P 398] præterea recentiorem quamdam defunctorum memoriam indicans. Non enim qui ante multa sæcula sunt mortui, cum nominantur, μακαρίται dici solent, sed οἱ προσφάτως τελευτήσαντες, quos qui viderint adhuc vivant. Sic hujus libri c. 23, Irenem Augustam Joannis Ducæ uxorem, quæ commodum eodem eum hoc Germano vixerat tempore et ante virum decesserat, μακαρίτιδα vocat. Nullo agitur modo agit hoc loco Pachymeres de sancto Germano patriarcha illo vetustissimo, quem si nominaret, non μακαρίτην, sed μακάριον diceret, verum de isto altero qui viginti circiter annis prius decesserat, memoriam sui laudabilem relinquens.

Μαμάκουθος (1) p. 369. Vituperat hic Pachymeres patriarcham et antistites, qui ei aderant, quod non acriter obstiterint primæ propositioni reconciliationis Ecclesiæ Græcæ cum Latina, sic suum animum ostendens schismati addictum et aversum a pace, utcunque aliud aliquando simulaverit. Μαμάκούθους autem Græcos illos præsules vocat, stultitiæ illos insimulans, ut ostendit, quod mox adjungit quasi declarandi gratia, ἀναισθητῶς τῶν πραπτομένων ἔχοντες. Id porro vocabuli mutatus videtur a suo Hesychio, quem librum ipsi fuisse familiarem ex aliis locis intelligimus. In Hesychni vero lexico hodie legitur Μαμάκουθος, μωρός. Verum ego non dubito quin in suo meliori exemplari Pachymeres legerit μαμάκουθος: unde hic posuit μαμάκουθοι. Id colligo ex Eustathio, qui (ad v. 562 et 563 Od. x, Ἐλπήνωρ δὲ τις ἔσπε νεώτατος, οὔτε τι λίην ἄλκιμος ἐν πολέμῳ οὔτε φρεσὶν ᾄρηρῶς) multos enumerans stultitiæ infamia celebres, post Sannam, Coræbum, Margiten quorum notissima dementia in proverbium et scomma simili vitio laborantium transierit, hæc adjungit: Ὅμοίως δὲ καὶ τὸν Μαμάκουθον καὶ τὸν Μελιτιδὴν καὶ τὸν Ἀμφιετιδὴν, οἱ διαβόητοι ἐπὶ μωρίᾳ

ἦσαν: *Similiter autem et Mammachutum et Melitidem, necnon Amphictidem, qui celebres insania fuisse.* Ubi significat ista propria fuisse nomina insanorum quorundam, quæ deinde in similibus ipsis appellationem translata fuerint, prout de Sanna nominatim observaverat, sic antea scribens: τὸν μωρὸν οἴδαμεν Σάνναν καλεῖσθαι ὡς ἀπὸ τινος κυρίου ὀνόματος. *Stultum scimus Sannam vocari tanquam a quodam proprio nomine.* Cujus rei testem facit 579 Cratinum comicum, ita continue subjungens: Καὶ παράγεται Κρατίνος κωμῳδῶν τοιοῦτον τὸν Θεοδοσίδην Σάνναν. Quia vero Eustathius constanter hanc vocem cum duplici μ scribit, forte sic ea apud Pachymerem, et si ambo codd. optimi B et A concorditer cum unico μ scribant, emendanda fuerit. Vaticanus solitæ sibi licentiæ in hoc præ cæteris capite indulgens, cum alia passim in eo scripta verbis quibus libuit effert, tum in hac voce quidam καινοτομεῖ. Sui enim habet: Μάκουθοί τινες ὄντες. Videtur autem ex alia origine hanc vocem accersere, nec viri singularis olim fuisse nomen proprium agnoscere, sed propagatam putare ex verbo μακοῦν, quod Hesychius exponit παραφρονεῖν, προσποιεῖσθαι μὴ ἀκούειν, *desipere, simulare se non audire.* Et hanc potissimum secundam dissimulati auditus notionem huic sic a se decurtato vocabulo imputandi occasionem fortasse sumperit ex eo, quod paulo superius legerat apud auctorem, patriarcham cum synodo ab imperatore provocatos ad serio cogitandum de ineunda cum Latina Ecclesia concordia ἐπιπολαῶς ἀγχοῦναι *perfunctorie audisse*, et cum rem aversarentur, non tamen obtulisse, sed quasi dissimulantes se percepisse, quod dictum fuerat, astuto silentio lucrifecisse invidiam aut periculum palam resistendi: Οὐ γὰρ ἦν αὐτοῖς ἀντιστῆναι, *non enim iis inerat resistendi vis.* Eos tamen non se continuisse intra fines meræ dissimulationis aut silentii, sed præterea etiam, ut imperatori gratificarentur, significasse placere sibi mentionem illatam ab eo pacis, manifeste affirmat Noster, ut ostendimus superius verbo κνώμενοι. Quare non illos μαμάκούθους aut μακούθους idcirco vocavit, [P 399] quod simulaverint se non audire, sed quod declaraverint sibi probari quod proponebatur, haud satis providentes quid inde consecuturum esset, in quo ponit stultitiam eorum hoc verbo reprehensam.

Μανδύας p. 262. Hesychn. Μανδύας εἶδος ἱματίου Περσῶν πολεμικόν. Forte πολεμικοῦ. Eustathius ad Od. τ, sub principium; Ἄλιος Διονύσιος λέγει δτι Περσικὸν ὄνομα καὶ ὁ μανδύας. Ἔοικε δὲ, φησὶ, φαινόλη. *Ait Ælius Dionysius Persicum esse nomen mandyam. Similis autem est penulæ.* Veteres glossæ verborum juris, μανδύας ἱμάτιον, τὸ λουρίκιον. Sed hæc ut tiara et alia cum res tum nomina ad usum sacrorum sunt translata. Docet eruditissimus Pater Goar O. P. (notis ad Missam S. Joannis Chrysostomi

(1) Cf. Glossar. alterum sub verbo.

p. sui Euchologii 113), fuisse mandyam inter pontificales vestes id quod cappam sive pluviale Latini Christianorum rituum expositores vocant. A qua nec forma nec notione multum abest penula; quam ad sacrorum usum jam tum ab apostolicis accommodatam temporibus non immerito viri doctissimi suspicantur ex Pauli loco II ad Tim. IV, 13. Fuit præterea mandyas propria monachorum vestis ex humeris ad pedes usque defluens et totum ambiens corpus, a parte sola anteriori aperta; qualem etiam in Ecclesia Græca retinere in pontificatu 580 ii solebant qui erant ex monachis promoti. Ex quo genere cum esset Arsenius ex Apolloniensi monasterio ad thronum patriarchalem olim assumptus, ut tradit Gregoras I. III, non mirum si mandyam etiam extra sacras gestaret functiones. Nam civili et ordinario vestitu fuisse tunc indutum illum, cum privatim et familiariter imperatorem domi suæ inviseret, res ipsa exigit. Nondum me pœnitet μανδύανσacram penulam hoc loco vertisse; et qui perpenderit quæ de penulæ forma et usu a veteribus traduntur, et ea cum traditis de mandya contulerint, haud multum, ut spero repugnabunt. Vide et Codinum sæpius vocem μανδύας usurpantem.

Μαρμούτζας p. 283. Μαρμούτζαν προσωνόμαζον. προσάπτοντες ὄνομα Περσικόν. Erat igitur Μαρμούτζας nomen Persis familiare; quod in ea gente multi proprium haberent. Id autem idcirco a maledicis Germano imponebatur, quod is, ut paulo post dicitur, remotiorem originem generis a Gabra urbe Persidis, propinquiorem a Lazis duceret. Codex Allat. Μαρκουτζάν legit, anonymus vero ms. quem Allatius exscribit in Exercit. contra Creyhtonum, p. 605, Μαλχουτζάν. Et fortasse μαρκουτζας in Barberino legendum fuit, fallente in ms. similitudine characterum μ et x (1).

Μάρπου p. 28 et 102. Dyrrhachiensi episcopo pro Michaele Palæologo adhuc privato et tum periclitante ac sollicito Deum oranti audita vox refertur incognita, nullam ad linguam pertinens, Μάρπου, quam sibi recitatam Manuel Disypatus episcopus Thessalonicensis sic est interpretatus, ut portendi per eam imperium Michaeli diceret: indicari enim isto vocabulo, ex primis sex vocabulorum litteris ἀκροστέχως conflato, hanc sententiam divinitus ostensam: *Michael Augustus Romanorum Palæologus ociosus vocabitur*. Sic Latine expressimus servata elementorum veritate illa Græca: Μιχαήλ ἀναξ Ῥωμαίων Παλαιολόγος δέξτως ὑμνηθήσεται.

[P. 400] Ματρώνα p. 33. Matronæ nomen in veteri usu Romanorum sonat mulierem patriciam et gente nobilem. Clemens in Actis Petri: Ὡς καὶ τῶν εὐγενῶν γυναικῶν τὰς περιφανεστέρας, καὶ ἅς ὁ λόγος ματρώνας οἶδε καλεῖν. Ait ergo Coster solitum Theodorum Augustum viris domo minime nobilem, cæterum apud se gratiosis, conciliare matrimonia

A virginum patriciarum, quibus illi deinceps matronis amplius ac beati forent.

Μεγαλοβλαχίται p. 83. In his apponenda post καλῶν distinctiunculæ, notula fuit, quæ mss. deerrant ne dici videretur Achillem jam tum suo tempore Phthiotas suos Megaloblachitas appellasse. Sed cum participium καλῶν Joanni adjungitur, id intelligendum, ut non solus ita eos vocaret: communiter 581 enim ea tempestate invaluerat in Thessaliæ montana Magna Blachia vocarent: Nicetas in Balduino Frandro, p. 313 ed. Bas. an. 1557: Ἐπὶ δὲ τούτοις καὶ ἄλλος τις τῶν ἑταλίας κατέχων μετέωρα, ἃ νῦν μεγάλη Βλαχικλήσκειται, τοπάρχης ἦν τῶν ἑκατ. Hujus, qui tempore Balduini Megaloblachitis imperitaverat, et successoribus fuit hic Joannes Michaelis despothos, de quo hic Pachymeres. Meminit eius μεγάλης Βλαχίας Georgius Acropol. Hist. sect. I p. 23 ed. Reg. et sect. 38, p. 33.

Μέλειοι p. 478. Τὸ δὲ τῆς μάχης — μὲν ἔπειτα. Hæc valde perplexa sunt, more ac indole auctorum non raro quædam dimidiata congerentis. Videtur autem hic summam et fastagia carpens indicari quæ essent tunc hominum querelæ de scriptis Vecci. Porro vox μέλειοι sic ibi abrupta per punctis clausa in utroque ms B et A: nam facilius hunc locum, ut fere cæteros difficiles, serenus transilit. Μέλειον, ut notum est, significat incassum; unde et nomen μέλειος est, vanum et pervacaneum sonans. Si emendatione curandus locus esset, posset rescribi μέλειον, ut intelligerentur dogmata moveri frustra, incassum, *intempestive*. Sed melius citra uliam in contextu mutationem intelligemus commemorari summarie et pæneכולas tantum sentias, quæ tunc ore vulgi contra Veccum et ei adgærentes jactabantur, hæc nimium, *moveri ab adipsis intempestive dogmata. Vanos esse mines et inania miscentes jurgia*, etc. Expletiva incompleta oratio posset repetendo τὸ ἐπὶ superpositum, in hunc modum, ὅτι κινουῦνται δόγματα μέλειοι εἶσι, etc. Mox recitat verba ipsa reprehendentium Veccum et sequaces ejus: Ἐπὶ τῷ ἐφείτο, etc.

Μεσάζων p. 352. Chronicon Constantinopolitanum μέσάζοντα nomen dignitatis agnoscit, quam magni ducis, magni domestici et protostratoris protovestiarii dignitatibus amplissimis comparat eam tunc tributam memorat cuidam Cantacuzæ quæ erat familia ex primariis. Unde intelligitur magistratus id nomen fuisse in Constantinopoli aulo in primis splendidi, cui proportionem simili apud suos Serbos hic memoratus Georgius gerit Sequestrum Latine dicere poteram: sed cum sibi dixi et Meursius observat, dignitatis propriæ eorum nomen, usitatum ipsis vocabulum retisatus est visum (2).

[P 401] Μεσοθίνια καὶ Μεσοθινίται p. 310. Al

(1) Cf. Glossar. alter. v. Μεσιτεύοντες.

(2) Cf. Glossarium alterum.

nas, sive ut Eustathius scribendum præcipit plerisque non obtemperantibus, Halizonos, memoratos Homero, Herodoto, Straboni, Stephano et aliis, quamcumque cum aliqua scripturæ varietate, Scythiæ Europæe populos, communi Græciæ Byzantinæ recentioris dialecto *Mesothinitas* dictos credendum scilicet Paschymeri est. Ad intelligendam autem ejus appellationis rationem affulgere 582 forte lux nobis a Plinio poterit, qui l. v, c. 30 Halisernem (nisi error in scriptura est) eorum civitatem in ea ora collocat quam idem deinde c 32 a Thynis universam docet habitatam, unde quod in media Thynia essent facile Mesothyni a Græcis dici poterint. A qua etymologia si quis abhorreat ob discrepantem scripturam vocis, Thynia per *y* scripta, a Thinia Pachymeri memorata, quam ille ubique per *i* scribit, accipiat aliud veriloquium in Strabonis testimonio fundatum. Is enim, l. xiii, in Troadis descriptione Allazonium oppidum Halizonum istorum, quos alii, ut indicavi, Allazonas vocant, collocat ad lævam Æsepi amnis: quia enim θίν littus Græcis sonat, Halizones inter littora hinc fluminis Æsepi hinc Propontidis sitam regionem incolentes merito *μεσοθινῆται* dicti fuerint. Nec omittenda ex occasione declaratio loci nostri auctoris, c. 9, l. i, cui quæ hic diximus faciem præferunt. Scribitur ibi sic: Τότε δὴ καὶ τοῦ Παλαιολόγου εἰς κεφαλὴν τεταγμένου Μεσοθινίας καὶ αὐτῶν ὀπτιμάτων ἐκείνου προστάξαντος, καὶ τὰ πολλὰ κατ' Ἰταλῶν πράττοντος, etc. Narratur illic Michaellem Palæologum tum cum maxime ac strenue exerceret præfecturam sibi creditam Romanarum copiarum contra Italos pugnantium, monitum a Coty quodam de consilio imperatoris excæcare ipsam parantis fugisse cum monitore in Persidem. Sed quid sibi vult quod Palæologus εἰς κεφαλὴν τεταγμένος dicitur *μεσοθινίας καὶ αὐτῶν ὀπτιμάτων*? Traditam illi fuisse regendam Mesothiniam provinciam nulla usquam alibi est mentio. Et provinciam hic sive regionem *Μεσοθινίας* vocabulo indicari, vix ferat continue adjuncta mentio *optimatum*, et quidem cum pronomine *ipsorum*, καὶ αὐτῶν ὀπτιμάτων. Quid hic dicemus? Aliud sane, postquam multa disquisivi, non occurrit nisi *μεσοθινίαν* hic poni pro legione quadam aut parte Romanarum copiarum ex iis conflata militibus qui Mesothinitæ vulgari lingua dicebantur. Hoc videtur nos docere noster auctor, dum illo c. 27, l. iv sic loquitur ex versione nostra, de Romanis agens copiis validissimis Joannis despote ductui permissis: *Constabatur hic exercitus ex differentibus corporibus et velut collegii militum . . . unum erat Paphagonicum . . . aliud cum et ipsum multitudine tum vi et arte præstans bellica. ex Halizonibus quos Mesothinitas vulgare dicat idioma.* En quid Mesothina hæc fuerit cui tunc præpositus Michael Palæologus ab imperatore fuerat: non regio, sed legio *μεσοθινία* Pachymeri

A dicta, compendio militariter loquentibus tum forte usitato; quale adhiberi hodieque videre me memini in narrationibus præliorum aut oppugnationum in nostra Gallia, ubi legiones, Navarica exempli causa, vel Nortmannica, Navarra et Nortmannia dici non raro leguntur. Jam satis cohæret quod additur, καὶ αὐτῶν ὀπτιμάτων, in quo modus ipse loquendi gradationem indicat, ut aliquid amplius licet in eodem genere optimates isti fuisse intelligantur. Nempe non solum imperator Michaellem 583 Palæologum legioni Halizonum Mesothiniæ vulgo nuncupatæ εἰς κεφαλὴν ἔταξεν *meit en teste*, ut Galli hodie loquuntur, hoc est, ducem præposuit: sed etiam, quod honorificentius fuit, subesse eidem voluit cohortem ὀπτιμάτων dictam, de qua voce videsis, lector, quæ paulo inferius adnotabimus. Non omittam admonere apud Acropolitam c. 64 *Hist.*. *Μεσοθινίαν*, de qua hic actum. cum *v* scribi. Codices Pachym. cum *Μεσοθινίαν* constanter scribunt. [P 402] Hos nos expressimus, Sic et in Tocharorum et aliis quibusdam vocabulis Acropolita a Nostro differt, nec nostri iudicij est definire uter erraverit. Quare rem integram relinquimus: quod reperimus damus.

Μέπει p. 216 Ait Mepe Iberiæ Davidi datam in uxorem filiam spuriam conjugis despote Joannis. Ubi quid suspicemur aliud quam supremam in Iberia potestatem vocabulo isto designari, ut sicut cralis in Serbia, sultan in Perside tunc dicebatur, qui rebus illic præerat, sic Iberorum Asiasticorum rector *Mepe* vocaretur. De quo tamen amplius pronuntio, quoad certius ejus rei testimonium suppetat (1).

Μετάληψις p. 361. Ait admissos ad omnem communionem sacrorum Latinos a Græcis jussu imperatoris, reconciliationem Ecclesiarum procurantis, excepta *μετάληψι*, quam non quærebant. Et tamen antea dixerat eos communicasse etiam ἐν *μετάληψι* τοῦ θείου ἔργου, ὃν ἀντιδωρον λέγουσιν, *in perceptione sacri panis quem antidorum dicunt.* Qui panis cum repræsentaret Eucharistiam, videntur etiam Latini non recusaturi eam cum Græcis percipere. Nimirum *μετάληψις* ex usu Græcorum proprie significat sumptionem vini consecrati, sive specierum sanguinis Christi, quam ideo in communionem laica Latini *non quærebant*, οὐκ ἔχρηζον, quod ea sibi sciebat interdictum ritu Occidentalis Ecclesiæ. Docuit me hanc proprietatem vocis *μετάληψις* vir pereruditus et in primis sciens Græcorum rituum Jacobus Goar O. P. qui notis ad Liturgiam S. Joannis Chrysost. p. 150 *Eucholog.* refert Græcos ἐν ipsa altaris concha depingere imaginem Christi Domini pontificis vestibus ornati, decussatis manibus panem consecratum dextra, calicem vero sinistra proferentis inscripto ad dexteram et sacrum Christi corpus vocabulo *μετάδοσις*, ad lævam vero et calicem nostra hæc voce *μετάληψις*. Hinc habemus *μετάληψως* vocabulum aliquando proprie ac-

(1) Cf. Glossarium alterum.

commodari ad perceptionem sacri calicis. Dixi **A** *aliquando*, quia præter id quod superius, ut modo admonebam, *μετάληψις* adjungitur τῷ θείῳ ἄρτι, etiam infra, c. 36, l. vi, imperator moribundus dicitur τὴν ἀγίαν μετάληψιν δέχεσθαι. Videtur autem indicare illic historicus voluisse, sumpsisse tunc illum Eucharistiam quo modo solebant sumere morituri apud Græcos, hoc est sub utraque specie. Nam **584** æque, opinor, ad utramque speciem pertinent memorata paulo prius σύμβολα τοῦ Δεσποτικοῦ θανάτου. Nisi forte qui suspicetur extremo languore conflictantibus dari solitam alteram tantum speciem, nempe liquidam, quam commodius transmitterent per fauces catarrha obsessas, et ideo μεταλήψεως solius, hoc est vini consecrati conversique in Christi sanguinem, factam hic mentionem, **B** quod id solum tum Augustus perceperit. Nam solitos jam olim Græcos fuisse ægrotis in eum vi morbi statum redactis ut ægre panis species glutirent, ne sine viatico abirent speciem vini ministrare solam, docet petrus Arcudius. l. iii *De concordia Ecclesiarum Oriental, et Occidental.* etc., p. 335.

Μετόχιον, d. 270. Agit de domuncula cum sacello divi Nicolai ad mare sita, quam dicit fuisse μετόχιον τῆς Ὀξείας *metochium* Oxæ insulæ Propontidis, ad quam deportari iussus expatriarcha Arsenius. In ea ædicula, quippe imminente in rectissimum illuc trajectum, aut forte etiam ad monasterii Oxæensis, cui addicebatur eo relegatus Arsenius, jus dominiumque pertinente, obiter is depositus est. L. v, c. 2, nomen idem iterum a **C** Nostro [P 403] adhibetur in his verbis; Τὴν δὲ μονὴν ἐκείνην (loquitur de monasterio quod fuerat Blemmidæ) τῆ τοῦ Γαλησίου μονῆ ὑποτεθῆναι εἰς μετόχιον. Indicat monasterium quod fuerat Blemmidæ, contributum et subjectum monasterio Gallesii. Aliquæ religiosæ familiæ habet extraordinarias domos, quædam quæ vocant *hispitia*, ubi diversentur illarum ministri aut religiosi, qui negotii causa in locis illis peregrinantur. Videtur qui simile voce μετόχιον hic designari.

Μηνολογεῖν p. 319. Hoc locu *μηνολογεῖν* significat mensem apponere diplomatis aut chartis regiis; quod sibi uni Michael Augustus reservatum voluit, nominatim excipiens ne id Andronicus filius, quem in imperii consortium admittebat, **D** *facere* se vivo posset. Unde idem Noster in Andronico (quod aliud opus. Deo dante, mox edemus) l. i, c. 1, narrat eum post patris Michaelis mortem primum in scripto jussu regio mensem apposuisse ἄρτι πρώτως *μηνολογησάμενος πρόσταγμα*. Quo eodem scripto ad patriarcham perlato ait illum, cum mors Michaelis celaretur, Hachymeri sibi ipsi forte astanti regiam illam chartam dedisse, Ἐρωτῶν εἰ αὐτὸς ἔχοι γνῶναι διαστοχασάμενος οὐ τινοσ ἀν εἴη τὸ *μηνολόγημα*, *Quærens num qua ipse conjectura certo posset dignoscere cujus manu expressus mensis esset*. Si enim Andronici esse constaret, certum foret argumentum obiisse Michaelē. Ne

autem id facile discerneretur in causa erat, quod manus et formalitterarum Andronici sic congruebant cum paterna, ut non nisi ægre etiam a perito distingueretur: Ἐπι τοσοῦτον γὰρ καὶ παρέϊκτο τοῦ πατρὸς ὡς μὴ ἐφάδως διαγνώσκειν ἔχειν καὶ τὸν εἰρημονα. Gregoras (l. iv, p. 52 ed. Basil. an. 1562) nōrens ornatum insignibus imperii a patre Andronicum addit: Ἐπέτρεψε δ' αὐτῷ ὁ πατήρ **585** καὶ ἐρυθρῶν ὑπογράψαι γραμμάτων προστάγματα μέντοι μῆνα καὶ ἰδιόκτον, ἀλλὰ Ἀνδρόνικος Χρῆστος χάριτι βασιλεὸς Ῥωμαίων. *Permisit vero ipsi per edictis subscribere rubris litteris. cæterum sine notis et indictione; sed, Andronicus Christi gratia imperator Romanorum.* Hæc Gregoras; ex quibus intelliges quid sit quod Pachymeres scripsit ὑπογράψαι βασιλικῶς, *subscribere regie*: est enim id ὑπογράψαι ἐρυθρῶν, *subscribere rubris litteris*.

Μνημονεύειν καὶ μνημόσυνον p. 374. Hæc ferebantur a Græcis papæ, si vellet abstinere a vendis Latinis Constantinopolim tunc occupantibus. Verbo *μνημονεύειν* significatur distincta mentio in sacris Græcorum liturgiis publice ac nominatim faciēda. Ipsa porro talis commemoratio τὸ μνημόσυνον absolute autonomasia compendiaris dicitur in hac historia, ut superius diximus verbo ἰδιόκτον. Ab hac Romani postificis inter sacra commemoratione cur tantopere Græci adhorrerent, causam esse sapienter ostendit imperator, his illos verbis: Τίνα δ' ἔχει ἀντικανονίαν ἢ ἐπ' ἐκείνῃ ἀναφορὰ τῷ ὀνόματι (subaudi papæ), ὅτι καὶ μὴ πάμπας ὄντας τοὺς ἄλλους ἀνάγκη μνημονεύειν τῆς κοινωνίας, τοῖς ἐκκλησιαζούσις τῶν μένους τοῦ ἱερέως. Quasi diceret: Quid tantum fugitis a nominando inter *sacrum papæ* multos alios, minoris utique dignitatis, nominatio exprimi usu olim legitimo invaluerit? Verisimilia hæc sunt. Nam in Liturgia sancti Joannis Chrysostomo hæc legimus, p. 78 *Euchologii*: Ἐκείνη ἱερεὺς μνημονεύει ὧν θέλει ζώντων καὶ τεθνεώτων ἵπὲρ ζώντων λέγει. Ἴπὲρ σωτηρίας, ἐπισκοπῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ δούλου τοῦ θεοῦ δέ. *Hic sacerdos meminit quorum vult vivorum et mortuorum, Pro vivis dicit. Pro salute, protectione et missione peccatorum servi Dei N.* En ut nominatio sit in sacro quorumvis ad arbitrium se dotis. P. deinde 79: Ὁ δὲ ἱερεὺς ἐκφωνεῖ πρώτοις μνησθητι, Κύριε, τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου ἡμῶν τοῦ δεῖνος. *Sacerdos vero exlas* [P. 404] *In primis memento, Domine, sacratu metropolitæ nostri N.* Quilibet igitur episcopus sacerdote in diœcesi ejus celebrante nomine presso memoratur. Quin etiam, ut mox addidem honos habetur simplici sacerdoti et imptoribus. Sic enim ascribitur: Καὶ ὁ διάκονος τῆ θύρα στὰς λέγει: Τοῦ δεῖνος πανιερωμητροπολίτου ἢ ἐπισκόπου, ὅστις ἂν ᾖ, καὶ τοῦ προσκομιζόντος τὰ ἄγια δῶρα ταῦτα εὐτάτου ἱερέως τοῦ δεῖνος ὑπὲρ σωτηρίας εὐσεβεστάτων καὶ θεοφυλάκτων βασιλέων ἡμῶν

πάντων καὶ πασῶν. Ὁ χορὸς καὶ πάντων καὶ πασῶν. *Et diaconus ad januam stans dicit:... Et pro offerente sacra munera hæc devotissimo sacerdote. N, pro salute piissimorum et a Deo custoditorum imperatorem nostrorum, et cunctorum et cunctarum. Chorus [repetit]: Et cunctorum et cunctarum. Quia enim imperatorum 586 vocabulo Augustus et Augusta cum liberis eorum significabantur, addebatur ista utriusque sexus expressio.*

Μνία p. 293. Non solum alga et muscus, sed quidquid innatans aquis soliditatem aspectu mentitur quamdam, μνίων vocabulo designatur, quantum ex collatis Hesychnii, Suidæ, Oppiani, Nicandri et aliorum locis datur intelligi.

Μόρεον p. 180. Quæ olim Peloponnesus dicebatur, eam hodie Græci vulgo *Moream* vocant. Videtur autem Pachymeris ætate τὸ Μόρεον dicta; unde et hanc vocem supplevimus in lacuna capitis 9 ejusdem lib. III. Ad quem locum vide notas. Alicubi tamen Pachymeres Μορέαν scribit: sed constantius in neutro id vocabulum usurpat.

Μόσυνες p. 311. Scio alios scriptores Mosynos, non Mosynas hos populos vocare: tamen cum Μόσυσι non possit esse a recto Μόσυνοι, sed a Μόσυνης, plus sapere quam mens auctor nolui.

Μουγούλιοι p. 344. Videtur dicere eos quos Byzantini Tocharos vocarent, ipsorum Tocharorum usu et lingua Mugulios dici consuevisse.

Μυριστός p. 470. Hoc vocabulum μυριστώας sic scribitur in duobus mss., Vaticano omittente. Flectitur videlicet a recto μυριστός. Quo non dubito, etsi alibi exemplum non reperi, quin Pachymeres μυριάδα significet, sicut c. 38, l. vi, ἑκατοστία centuriam appellat, sic scribens: Ἐς ἔτι πλείστον συχναῖς ἑκατοστῶσι διεληπτο. Et ejus æqualis scriptor Georgius Acropolita χιλιοστία chiliadem nominat in hls verbis p. 4 ed. Reg.: Οἱ δὲ αὐτομόλοι πρὸς τοὺς πολέμιους χωροῦσι χιλιοστές πολλαί. Ubi recte doctissimus interpres Leo Allatius χιλιοστώας πολλάς reddit; *multa millia.*

Νοσιά p. 515. Vocabulum νοσιάν sic clare scribitur in codd. Barber. et Vatic. Allatianus autem videtur legere νοεάς: sed ex cæteris quoque vestigiis titubantis illic calami satis apparet errorem esse ac omnino rescribendum ubique νοσιάν. Videtur autem νοσιά positum a Pachymere συγκοπικῶς pro νεοσία., quæ (P. 405) vox significat *nidum cum pullis implumibus*. Perstringitur enim proverbiali similitudine confidentia Latinorum, qui Romaniam, hoc est imperatoris Constantinopolitani ditionem universam, tam facile se comprehensuros sperarent quam ludibunde a forte incurrente tollitur avicularum recens ovis exclusarum tota cum ipso nido familia.

Οικειόχειρος p. 497. de Muzalone malis inflexo ad obsequendum imperatori. Quæ sint istæ οικειόχειροι ἀσφάλεια divinandum: nam illud οικειόχειρον alibi non reperi. Licet opinari voluisse significare auctorem, non solum spondisse Muza-

tonem obedientiam in posterum, sed ea prompti obsequii documenta in præsens exhibuisse, quæ eidem abunde facerent 587 sponsioni et imperatori metum omnem adimerent, ne promissis ille postmodum non staret. Sint ergo οικειόχειροι ἀσφάλεια, cautiones et securitates quasi dato pignore ex propriis in antecessum representatis spondentis officiis acceptæ.

Ὁξεία p. 385. Duo hic sunt adjectiva feminina sine suis substantivis, supplendis videlicet a lectore, ut sit cum frigida simpliciter ponitur pro aqua frigida. Voci χρυσόπατος videretur ex auctoris mente subjungenda ἑσθής aut ξυστίς ex Eubulo comico, cujus Pollux initio libri sexti hæc refert verba: Ταῖς ξυστίσι ταῖς χρυσόπατοις στρώννυνται. Verbum στρώννυνται ἐνδύτη convenit, quæ stragulum aut instratum supremum erat aræ maximæ, ut suo loco declaramus. Vocabulo ὀξεία equidem βαφήν adaptaverim ex Eustathii loco mox describendo verbo ὀξύλευκος: ex quo intelligitur ὀξείαν βαφήν roseam esse tincturam.

Ὁξύλευκα p. 322. Verti e roseo candentia insignia, doctus ab Eustathio ad Od. n, ubi cum ex Chæremone retulisset ὅτι κοινῶς μὲν τὰ ἄνηθ' ἔαρὸς τέκνα ἐκάλεισεν, ἰδίως δὲ τὰ ῥόδα ὀξυφεγγῆ καὶ ἔαρὸς πιθηνήματα, sic continuo admonet: Ἐνθα ὄρα τὸ ὀξυφεγγῆ χρήσιμον ὄν εἰς τὸ νοῆσαι τοῦνομα τῆς ὀξείας βαφῆς. Ubi observa vocem ὀξυφεγγῆ utilem ad intelligendum quænam vere sit tinctura quam ὀξείαν βύφήν trahere aliquid e colore vigentis rosæ, aut potium eundem ipsum esse. Itaque jure, opinor, meo ὀξύλευκον sum interpretatus e roseo candens. Neque tale fuisse imperii gradu inferiori a despota participati insigne novum est, cum et rubens et candicus, ex quibus ὀξύλευκος mistus est, ambo regiæ potestatis characterem usu antiquo præferant utique cum purpura in veste regia, candor in diademate commendaretur. Sed et habemus Pachymeris ipsius testimonium hoc confirmans, l. vi, c. 34, ubi cum retulisset decrevisse imperatorem ornare Joannem principem Sazorum, postquam ei filiam Eudociam despondisset, insignibus quæ tribuerentur despotis usu aulæ Constantinopolitanæ, mox illa ipsa insignia despotæ vocat τὰ ἐκ πορφύρας δίχρῳα, *bicoloria ex purpura*, hoc est, ut hic loquitur, ὀξύλευκα, *ex candido et roseo mista.*

Ὁπτιμάτοι p. 24. Docuit nos pridem eruditissimus Rigaltius in Glossario, quod ipse didicerat ab auctoribus idoneis ibi laudatis, ὀπτιμάτους vocem esse castrensem, certum genus aut ordinem militum signantem. Unde tanto magis confirmantur quæ de vocabulo μεσθυνηία legionem aut cohortem sic nominatam indicante supra suo loco diximus. (P. 406) Omnino illo Pachymeris loco Michaelis Palæologi militaris Italico navata bello indicatur opera. Unde illa verba τὰ πολλὰ κατ' Ἰταλῶν πρᾶττοντος de industria sic verti, ut de bellicis ejus quo de agitur facinoribus sermonem

hic esse lector intelligat. Quænam vero et ex quo genere hominum cohors hæc legiove optimatum dicta in Romano tunc esset exitu, difficile divinatu sit in scriptorem ejus temporis ea de re silentio. Fieri potuit ut nobiles voluntarii et suo sumptu militantes sic appelarentur, qui optimatum vocabulum domo afferrent indicium natalium patriciorum aut census domestici. Forte etiam qui militarem fortitudinem experimentis illustribus probassent, in certam honoris gratia segregati legionem hoc designabantur nomine; quomodo auctor est Olympiodorus in Excerptis Photianis τῶν Ῥοδογαίσου Γόθων τοὺς κεφαλῶτας, capita ipsa et præstantissimos quoque Gothici exercitus quem ducebat Rodogaisus, optimatos sive optimates fuisse vocatos. Habemus etiam ex Mauritio, l. II *Strateg.*, c. 3, unumquemque optimatum militem sibi obsequentem secum duxisse, qui ἀρµάτος *armatus* dicebatur. Quod ipsum argumentum est excellentioris supra vulgus militum dignitatis ὀπτιµάτων, ad quam respicit vox αὐτῶν hic a Pachymere posita, indicans superiorem honoris et dignationis gradum in præfectura optimatum supra præfecturam Mesothiniæ fuisse.

Οὐδέσι p. 222. Videtur hic nove usurpatum adjective vocabulum οὐδέσι in dat. plurali ob οὐδεὶς ad significandum viles homunculos de sæce plebis ac nihili. Nam τοῖς οὐδέσι statim opponit *μεγάλους*, sic subjungens: *μεγάλων ἐπὶ τούτοις τεταγμένων τὸ πρότερον*. L. III, c. 18, Josephus Galæsi Germanum patriarcham alloquens ait: Καὶ σου ὀλιγωροῦσιν ὡς μηδεὶς. Hic quoque positive, ut sic loquar, usurpatur τὸ μηδεὶς: nempe non verus, sed intrusus et supposititius patriarcha Germanus habebatur. Hoc exprimit noster verbo *nullus* μηδεὶς.

Παπίας p. 350. De magno papia sic Codinus, c. 5, n. 34: Ὁ μέγας παπίας (sic enim scribit, cum Noster π simplex ponat) εἶχε μὲν πάλαι ὀπηρεσίαν ἀνεπίγνωστον, νῦν δὲ οὐδεμίαν. *Magnus pappias habuit olim ministerium incognitum, nunc autem nullum*. Tamen Pontanus noster ad Cantacuzenum docet ex Zonara magnum pappiam dictum judicem illum summum ad quem commentarienses de personis reorum et numero, de qualitate delictorum de clausorum ordinibus referre debebant.

Παρακοιμώμενος p. 206. Ὁ παρακοιμώμενος ὁ κρατῶν εἶχε, et paulo post καὶ τὸν παρακοιμώμενον Μακρηόν. Apparet ex his officii aulici id vocabulum esse; unde et mox eo sine proprio nomine vir idem designatur, dum additur ἦν δ' εὐδοκιμῶν ὁ παρακοιμώμενος. Erat nempe hic, ut loquitur Codinus, cubiculariorum et epeborum imperatoris caput. Ὁ παρακοιμώμενος τοῦ κοιτῶνος εὐρίσκειται κεφαλὴ τῶν ἐν τῷ κοιτῶτι παιδοπούλων καὶ τῶν κοιτωνηρίων. Quodcirca equidem præfectum nubiculi Latice dixi, licet viderem Wolfium in excerptis Gregoræ subjunctis cubicularium interpretari. Sed veram ejus vocis notionem magis

videtur Pontanus assecutus initio sui Cantacuzeni ex cujus sententia interpretor, ut dixi, παρακοιμώμενον hoc loco cubiculi præfectum, nempe imperatorii, sive ut interdum dicitur, sacri cubiculi. Quia vero hujus erat officium excubare actu imperatori aut excubiis præesse, παρακοιμώμενος vocatur plus significante vocabulo quæ sonet, haud ad interpretationem suffecturo exhibitoris nomine, (P 407) quod æque cuius cuberæ vigilum gregario conveniret. *Bachymers*, l. I, c. 12: Ἐξ αὐτῆς πέμπει τὸν τοῦ κοιτῶνος παρακοιμώμενον τὸν βασιλικὸν Βασίλειον. En ut singulari nomine effertur hoc nomen personam indicat præstantem; majorisque dignitatis quam quæ capiat excubitoris simplex mentio. Videtur officium simile ejus quod in aula Romana hodie vocatur *maestro di camera*, et in Gallica *premier gentilhomme de la chambre*. Sed et παρακοιμώμενον generatim interdum vocabulum esse, omnes indicans quæ officio in cubiculo imperatorio stationem ordinariam habebant, intelligitur ex iis quæ adnotamus a voce σφενδύνη.

Παραπληκτίζειν p. 372. Ex abunde perspecta notione vocabulorum παραπλήξ et παραπλήκτικος licuit significatum divinare verbi παραπληκτίζειν lexicographis vulgaribus indicti et tamen a sancto Gregorio Nazianzeno usurpati, cujus Joannes Parastron, qui hic loquens inducitur, auctoris nomine recitat. Sanctus enim ille in Oratione de Spiritu sancto ante medium, cum proposuisset interrogationem hæretici Pneumomachi, Τίς οὖν ἡ ἐκπόρευσις; *quæ igitur est processio?* respondet: Εἰπέ οὖ τῶν ἀγγέλων τοῦ Πατρὸς, καὶ γὰρ τὴν γέννησιν τοῦ ἁγίου καὶ τὴν ἐκπόρευσιν τοῦ Πνεύματος. *Edisseru mihi ingenerabilitatem Patris, et ego generationem Filii enarrabo et processionem Spiritus*. Tum subdit: Καὶ παραπληκτισόμεν ἄμφω εἰς Θεοῦ μυστήρια παρακύπτοντες. *Et insaniemus ambo in Dei mysteria mittentes oculos*. Ita scribitur hic locus in editione Græca Basileensi anni 1550, p. 221, longe melius quam in Parisensi Græco-Latini ubi παραπληκτίζομεν legitur quasi ex παραπλήκτω, quod rectum non est.

Παροχέως, p. 155. Τὸν μέντοι γε πρότερον τῶν καὶ παροχέα ὡς δυνατόν ἐμεγάλυνεν. Ita et B et A. Vaticamus pro his habet καὶ τὸν γραμματοκομιστὴν ἐγεγάλυνε. Præterquam error est scriptura θ intruso in locum τ in voce γραμματοκομιστὴν, etiam videtur, ut non raro solet, interpolator potius quam descriptor Pachymere aberrasse a mente auctoris: qui cum dicit πρότερον τούτων καὶ παροχέα μεγαλυθῆναι, auctorem præbitorem horum magnificatum fuisse ab imperatore, non vult significare ipsum præmio affectu tabellarios, qui lætum nuntium attulerant mercede quippe istis liberaliter persoluta dicitur antea: Καὶ ἀντιδίδου μὲν τῶν λόγων με(ζω), sed vel agit de Cesare, qui rem tanti

feliciter fortiterque peregerat, cui propterea se debere profiteretur, imperator successum 500 istum, et ejus virtutum ac meritum eo nomine celebraret: vel per voces πρώτανιν καὶ παροχέα Deum indicavit honorum omnium fontem, cui peculiariter acceptam referens tam insignem felicitatem eum magnificaverit. Hoc confirmari potest ex iis quæ mox subdit: Συνεχάσει πάντας εἰς εὐχαριστήν τοῦ Κραίττονος. *Provocabat cunctos ad gratias Numini agendus.* Et hujus gratulationis occasione habita concio, quæ capite sequenti recitatur, multa habet in hanc sententiam. Quod hic peculiariter notandum venit, est vox παροχέος posita, ut videtur, pro πάροχος *præbilor, largitor.* Cujus formæ exemplum haud passim reperias. Legitur tamen et inferius l. vi c. 23, ubi recitato D. Damasceni loco Patrem æternum προβολέα τοῦ ἐκτορικοῦ Πνεύματος *prolatorem* sive *emissorem enuntiatorii Spiritus* vocantis ait quosdam vel falso afflictum Damasceno hoc dictum rejicisse, quosdam autem id legitimum ejus sancti doctoris testimonium agnoscens in eo vocabulum προβολέος in παροχέος mutasse.

(P 408) Ηηλεύς (1) p. 450. Peleum hic memorari patrem Achilis et in exemplum castimonie proponi apparet, ut statim post Aristidem in specimen abstinentiæ a furto alienissimæ. Non tamen occurrit adhuc mihi testimonium antiqui scriptoris istam eximiam pudicitie laudem Peleo asserentis, cujusmodi quodpiam obversatum animo scribentis hæc Pachymeris suspicor. Neque enim videlicet omnia quæ ille legit in nostras venire manus; ac fortasse ne nunc quidem supersunt. Quam multa enim vetustatis Græcæ monumenta quingentis his fere annis, quot a Pachymeris ætate ad hanc nostram intercedunt, perire funditus contigit. aut certe hactenus ἀνέκδοτα servari. Sed nec cuncta edita vidimus. Adnimadverto tamen Homerum crebra quam infert mentione Pelei frugalitatis ei virtutisque laudem fere tribuere videri; quarum videlicet merito ab Actore Phthiæ regnante, ad quem ex Ægina confugerat, propriis filiis prælatus generque ac regni successor electus fuerit, ut Eustathius refert ad *Iliad.* β p. 321 ed Rom., ad quam forte historiam alluserint fabulæ quæ prælatum diis ipsis iudicio principis deorum in felicitate nuptiarum, concessa ipsi in sponsam Thetide quam Jupiter ipse pro se ambire potuisset, celebrant Peleum: cujus generis illa sunt Catulli:

*Teque adeo, eximie lædis felicibus aucte,
Thessaliæ columem, Peleu, cui Jupiter ipse,
Ipse suos divum genitor concessit amores,*

Nec forte a genio Pachymeris 'multum aberraret qui suspicaretur ita meminisse illum Pelei herois inculpati, ut alluserit ad etymon nominis ejus ἐκ τοῦ πηλοῦ, quod *lutum* significat, formati, velut inuens non magis affinem fuisse Veccum, spectatæ

A sanctimonie hominem, suspicionibus impudicitie quam si fictum ex 501 creta et luto corpus, non autem ex carne concretum habuisset. Invenio allusionis non usquequaque absimilis exemplum apud Eustathium (ad *Iliad.* i p. 772 ed. Rom.) explicantem dictum facetum in cauponem qui venale vinum turbare sæcium admistione solitus audivit a quodam: Μὴ ποίει τὸν Οἰνέα Ηηλέα, *Ne facias Æneum Peleum.* Quod ut εὐτραπέλως *salse* dictum bi auctor laudat, sic enarrans: Μὴ τραγίαν κωκῶν καὶ ᾧ τείρητῆρι παραμιγνὸς, μετάβαλλε τὸν οἶνον ὡς εἰς πηλὸν, ᾧ δοκεῖ παρωνομάσθαι παιγνημόνως ὁ Ηηλεύς. *Ne sæces diluens et crateri admiscens mola vinum velut in lutum: ludicra enim paronomasia videtur verbo Peleus lutum indicasse.* Hæc qui non probarit, condoleat infeliciter conantibus, et meliora, si habet, suggerat grate accepturis.

B Ηλατεῖα ἐκπωμάτων p. 453. Quærebam hic quid essent ἐκπωμάτων πλατεῖα, quas ex æro fuisse mox indicat noster de iisdem iterum agens his verbis: Χαλκᾶς ἐκείνας πλατεῖας ὑποδοχάς. Solus Vaticanus χαλκᾶς πίνακας appellat, sed huic fides apud me quidem dudum est ex quo decoxit, Certe πίναξ nimis generale vocabulum est: neque in tabulis aut laminis æreis commode id *frumentum coctum*, sive jam molitum, mola videlicet farris tosti, ut antiqui loquebantur, sive granis integris naturali forma, commode gestari potuit, Ne multis: mihi attente consideranti hunc locum veniebat in mentem ἐκπωμάτων πλατεῖα πηκταῖα ὑποδοχάς dici hic a Pachymeris vasa mensaria quæ *sottocoppe* Italis hodie dicuntur; quorum est usus in scyphis porrigendis. Habent ea superne latitudinem capacem scyphorum simul multorum (unde πλατεῖα ἐκπωμάτων recte vocentur), labro per circuitum ad aliquam latitudinem recupinato coronatam, innitentem pedi supposito rotundo, qui et manubrii usum præstat ministranti pincernæ. Ejus formæ lances, aut si dicere liceat, capedines, argentæ [P 409] fere hodie visuntur in procerum convivii: tenuiores fictilibus utuntur. Ætate Pachymeris nondum Peruanis ditata metallis æræ increbuerant: sed materiæ vilitas encausto picturæ variæ fructus autumnales assimilantis tegebatur, ut docet hoc loco noster. Negari non potest quin percommoda fuerit istiusmodi vasis forma ad istas *eulogias frumenti cocti* tum decore admovendas aris, tum inde post sacerdotis benedictionem deportandas in domos tuto, latitudine, ex qua πλατεῖα dicuntur, paulisper concava, et coupacis rotunditatis, facile admittente materiam talem, et a lapsu prohibente beneficio editi circum marginis, illius nempe de qua dixi, modice reductæ et alte per circuitum exstantis loriculæ. Voces quoque tum ἐκπωμάτων tum ὑποδοχῆ aptissime in nostram sententiam accidunt. Indicant enim usum istius vasis eo facti ut pocula, ἐκπώματα, imposita exciperet, sic

offerenda convivis manu pocillatoris. Porro πλαταις videntur substantive dici, 502 nisi quis malit, cum sola hæc vox ponitur, subaudiendam et tacite supplendam illam alteram ὑποδοχαί.

Πνευματικός καὶ πνευματίζων p. 256. Josephum monasterio Galesii præpositum vocat Pachymeres ἄνδρα πνευματικό, καὶ εἰς πατέρα τεταγμένον τῷ βασιλεῖ. Primo aspectu vox πνευματικός hoc loco videtur idem sonare cum eo quod, l. III, c. 19, memoratur πνευματιζῶν spiritu vivens, quod ibi dicitur de monachis sanctimonie opinione venerandis, sumpta ex Paulo apostolo formula loquendi, quales imperator pro se adhibuit μεσῖτας πνεύματι ζῶντας καὶ συνήθεις τῷ πατριάρχῃ. Tamen si quis introspiciat, aliud in ea latere deprehendet haud negligendæ notionis. Argumento sit quod paulo post eodem capite scribitur, famam emanasse. interdictum Josepho huic ab Arsenio patriarcha fuisse ne fungeretur officio πνευματικοῦ est Græcis sic habent : ὡς καὶ ἐπιτιμήσειεν ἐφ' ᾧ μὴδὲ πνευματικός ἀναδέχοιτο. Nimirum πνευματικός est Græcis Christianis idem quod Latinis ecclesiasticis *confessarius*, ut etiam recte dudum Meursius observavit. Itaque suspicor τὸ καὶ abundare, ut sæpe alibi apud nostrum, sic in loco descripto ; et cum πνευματικός καὶ εἰς πατέρα τεταγμένον τῷ βασιλεῖ Josephus dicitur, nihil aliud indicari nisi eum patrem spiritualem, hoc est confessarium imperatori fuisse. Ex qua observatione lux affulget posterioribus a me descriptis Pachymeris verbis. Horum enim hinc patet esse sententiam, iratum imperatori patriarcham vetuisse ne Josephus deinceps etiam privatas ejus confessiones exciperet (ἀναδέχοιτο), de quo verbo quæ suo loco notamus, huc confer) aut ipsum in foro, ut loquuntur *conscientiæ absolvet*, hactenus siquidem post anathema imperatori publice dictum in quibusdam quæ antiquus usus vetabat excommunicatis permitti, connivendum putaverat patriarcha, ut Pachymeres superius admonuit. De hoc genere videtur et hoc fuisse, nimirum tolerare ut privatim constiteretur et in foro conscientiæ absolveretur. Id quod nunc tandem offensum instantia Josephi prohibuerit ; et videlicet jurisdictionem abstulerit necessariam ad absolutionem valide impertiendam. Unde cum nihilo secius postea Josephus perrexisset dare, ut prius operam constanti Augusto, et illum videlicet de more absolvisset, ansam Josephi criminandi Arseniani ab eo jam patriarcha schismate discissi sumpserunt, quasi attentasset rem nefariam ferendo sententiam absolutionis sacramentalis sine potestate jurisdictionis, quo modo lata talis sententia sine dubio irrita est, unde id attentasse in sacramento nihil minus sit quam sacrilegium. Est autem id extra dubium, emanare ab episcopis ordine hierarchico jurisdictionem istam. Quare si eam rite patriarcha revocasset, certum erat non potuisse deinde imperatorem a Josepho audiri aut absolvi sacramentaliter. Ad id

A porro quid Josephus responderet, commemorat Pachymeres, quamvis subobscure in cod., Bet A Sed in 503 Vaticano clarius, negatum [P] nempe ab ipso factum : pertendisse, inquam, bar eo devenisse Arsenium patriarcham ut ubi jurisdictionem adimeret et omnino interdiceret absolutione imperatoris. Verba hæc sunt historici et finem ejus capitis : Κἀν μὴ γεγονὸς ἐφημέθη, καὶ ὁ Ἰωσήφ πατριάρχῆσας ὕστερον, ἀπόλομενος ὑπὲρ τοῦτο, δισχυρίζετο. Sic in codd. debus. At Vaticanus sic habet : Ὅμως ὁ Ἰωσήφ πατριάρχῆσας ὕστερον δισχυρίζετο ψεύδης εἶναι τὸν λόγον Joseph postmodum patriarchatum gerens tendebat falsum esse quod a multis jactabatur. Nempe ut paulo superius dixerat, ὡς χωρὶς τῆς πατριάρχου βουλῆς ἀντιποιήσοιτο (Josephus) βασιλέως ἀναδοχῆς, sine nutu et assensu patriarchæ Josephus ingesserit se ad audiendam sacramentaliter confessionem imperatoris. Φέρεται subjungit statim, καὶ λόγος παρὰ πολλοῖς ὡς ἐπιτιμήσειεν ὁ πατριάρχης ἐκαίνον (Josephus) ὥστε μὴ εἶναι τοῦ βασιλέως ἐκπνευματικόν. *scilicet sermone nullorum patriarcham interdicere Josepho ne esset confessarius imperatoris.* Ita et rursus, ut dixi, Vaticanus paraphrastes ; a quem manam auctoris sententiam hic expressam confirmat Pachymeres ipse, prout ejus contextus et optimis codicibus exhibetur, infra, l. IV, c. 28 de Josepho dicens : Ὅν ἀφωρίσθαι ἔλεγον εἶναι μὴ τὸν βασιλέα εἰς πνευματικὴν οὐδέτητα εἶσθαι. Quæ ibi sic vertit : *Quod illum aiebat excommunicationem incurrisse, sub cuius interminatione vetitum ei olim a patriarcha jactari habere deinceps imperatorem loco spiritualis sui, et illas confessiones, ut antea consueverat, in posterum accipere.* Non poterit autem me quisquam, opinor, reprehendere, quod πνευματικόν confessarium interpreter, quin prius arguat vulgatum Florentinæ œcumenicæ synodi interpretem, qui pagina 1 fomi XXXII, ed. Conc. Reg., illa verba τῷ πνευματικὸς κύρις Γρηγόριος sic Latine reddidit : *Honorabilis a confessionibus domnus Gregorius, scilicet confessarius imperatoris Græcorum, concilio [Florentino] interfuit.* Ut omittam ejusdem notionis verbo πνευματικός subjecta testimonia a Meursio, ut dixi, recitata, quæ si quæ omnia consideraverit, næ is haud poterit judicium addidisse me quidquam sensis auctoris mei, dum ab eo memoratam πνευματικὴν οὐδέτητα ad ministracionem privatam sacramenti pœnitentiæ et exceptionis secretarum confessionum retulit.

Ποιότης p. 362. Παρ' ὃ καὶ τῆ προσηγορίας τοῦ ποιότητος εἰληπται. Hoc est si ad verbum reddas *Juxta quod et appellatio qualitatis sumpta est.* Quod autem istud est relativo quod indicatum ? Nempe ut apparet ex præcedentibus, obliquum adaptari et exquiri debere ad rectum, non e converso rectum ad obliquum. Confido vel ex hoc loco, cui multi ali

simili ἀσυστάτῃ et insuspicabili cohæsiōne tenebrosi per hanc historiam occurrunt, assensurum mihi lectorem prudentem si dixerō 504 Oedipum, non Davum esse oportere interpretem Pachymeris, scriptoris, si quisquam ullus, antiquarii, cuique meliori jure quam illi in quem Latinus epigrammarius hoc versu lusit, exprobraveris :

Non lectore tuis opus est, sed Apolline libris.

Sed παρεργῶν ἢ προσιμῶν ἄλλῃς. Opus vocat ipsum; et attentus consessus dici a me causam expectat cur in ποιότητος vocabulo non, ut vulgo consuevit, *qualitatem sed regulam* intellexerim. Vereor enim ut apud plerosque satis sit aliigare, quod verissime possum, manifestum ex inspectione præcedentium verborum, loci sententiam id flagitasse. Non enim deerunt qui exigant etiam aberrationes et deliria scriptorum ab interpretibus exprimi; atque adeo in isto genere quam supersticiosissime ineptire fidem vocent. Aio igitur opinatum esse me vidisse aliquid uspiam Pachymerem quo motus ad existimandum sit, ποιότητα regulam interdum significare, istamque ut solet, quamvis raram, notionem oblata qualicunque occasione usurpare affectasse. Non est inverisimile homini obsoletorum verborum aucupi talium collectorem et enarratorem diligentum familiarem Hesychium fuisse: cujus vocabularii haud paulo correctiora Constantinopoli ante hos quadringentos [P 411] annos, hoc est ætate Pachymeris, exemplaria fuisse quam illud ex quo Aldus Manutius editionem expressit suam, nemo prudens dubitaverit. Suspicio itaque Pachymerem in verbo ποιότης apud Hesychium longe aliud legisse quam hoc ibi hodie apparens nullius pretii: Ποιότης χρώμα ἡδονῆ νότος. Quid quæso νότος, quid ἡδονῆ ad ποιότητα? Quid illum ipsum χρώμα? quam inopinatum et, ut libere dicam, ἀπροσδιόνυσον? ac pro illis quidem ἡδονῆ νότος reponendum putarim, ex iis quæ ad verbum γονικεύειν adnotavi, ἢ γόνος, μέτος. Quod nunc attinet, γρώμα pro χρώμα in Hesychio Pachymeriano suspicor scriptum apparuisse. *Groma* vox est ex qua qui agrorum metiendorum rationem tradidere, in unum collecti corpus, gramatici scriptores, nomen invenerunt. Est enim id instrumenti vocabulum ista in arte præcipui, quo ad dirigendas limitum lineas in terrarum partione aut dimensione utebantur. *Groma* sive *gruma*, ut vulgo explicant, *mensura quædam est qua flexæ viæ ad lineam diriguntur*, aut, ut Nonius habet, *loca media in quæ directæ quatuor congregantur viæ*, quod nimirum in illo centro campi dimittendi agrimensores grumas suas intenderent, et iis adjuti vel lineas ipsi primis rectas designarent vel curvitatatem prius descriptarum deprehensam corrigerent. Istorum hanc actionem expressit Ennius cum *grumam dirigere*, scripsit. In Glossariis veteribus ab Henrico Stephano et Bonaventura Vulcanio editis legitur *gruma* γρώμων. Unde verbum *grumat*, quod ibi explicatur per illa Græca μετρεῖ, ἐξισοῖ. Paulo post ibi ponitur *grumari* καταστρέφαι Δορῶται, pro

A quo Vulcanius legi jubet *grumare* 505 διορθῶς, uti pro eo quod ibidem mox cernitur *gruma* βασιλικῆ γνώμη reponendum contendit *gruma* διόπτρα τεκτονική. Videtur vocabulum istud antiquum *gruma* a priscis Latinis ex Græco γράμμα formatum. Est autem γράμμα, ut aliæ glossæ Græco-Latinæ veteres docent, ὁ σταθμός *scrupulum*. *Scrupulum* autem sive *scripulum*, ut ex Varrone et Columella libris de re rustica viri docti colligunt, mensura est adhiberi solita metiendis agris, nempe *gruma* sive *groma*, quæ erat instrumentum cujus ope dirigebatur oculus ad lineas ducendas exacte rectas, promiscui usus architectis et agrimensoriibus, unde διόπτρα τεκτονική dicta, ut vidimus. Ex his liquet *groma* sive *gruma* idem esse quod γνώμων, σταθμός, διόπτρα τεκτονική, scriptulum sive *scrupulum*, quæ omnia vocabulis Latinis *amussis*, *normæ regulæ* respondent, et instrumenta significant, quibus visus humanus ad dijudicationem recti a curvo aut ad exæquationem obliqui ad exacte directum utitur; ad quod cum esset usus opportunus funiculatorum, etiam γόνος, μέτος hoc instrumentum dici potuit; quæ verba Hesychio funem sonant agrimensorium. Porro cum Hesychius, qui tam multa nobis ignota monumenta vetera viderat, alicubi forte reperisset hoc instrumentum, γρώμαν sive γράμμαν dictum; ποιότην aut ποιότητα vocari, et hoc inter notiones abstrusas vocabulorum, quales innumeras opere illo suo complectitur. exprimendum putasset, fieri facile potuit ut ex eo Pachymeres, captator cupidus verborum inusitati significatus, ποιότητος vocabulum hoc loco pro regula posuerit. Hactenus scripta cum ostenderem illustrissimo D. abbati Octavio Falconerio, ipsius ea limatissimo judicio subjiciens, suggessit ille videri posset antiquum Etruscum vocabulum *piota* e Græco ποιότης expositæ hic notionis ortum, promiscuo tunc usu gentium ambarum, et Latinis sive Italis per multis Constantinopoli et in multis aliis Orientalis imperii insulis et locis peregrinantibus aut degentibus, et vicissim non paucis Græcis Pisas atque Etruriam visentibus, varie commerciorum vice. Constat sane apud Dantem Aligherium, antiquum et maximi nominis poetam Tuscum, vocem *piota* pro pede usurpari. Vide ejus *Infernum* sub finem cantus xix. Vocabuli autem *pes* et æquivalentinum in cunctis linguis usu est frequentissimus ad significandam mensuram sive instrumentum metiendi. Unde ille tritus Horatii versus:

Metiri se quemque suo module ac pede verum est.
Ejusdem generis et nominis erant instrumenta plures simul pedes demetientia, [P 412] quæ pro ratione numeri, retento pedis nomine, distinguebantur. Ex his erat decempeda dimetiendis usitata porticibus ex Horatio eodem:

*Nulla decempedis
Metata privatis opacam
Porticus excipiebat Areton.*

506 Nam, ut supra vidimus, architectis et agrimensuris communia erant hujusmodi instrumenta mensurarum. Quia porro plerumque fit ut mensuræ nomen rei mensuræ tribuatur, et dicatur exempli gratia *pes terræ, palmus* sive *ulna panni*, etc., ita videmus Italicum vocabulum *piota* terræ interdum tribui, forte ex dimensione agrimensoria cujus iustrumentum *piota* vocaretur. *Piota*, aiunt auctores accuratissimi Lexici Etrusci, *diciamo la zolla di terra che abia seco l'erba*. Ad quod citant *Pietro Veteri Trattato vi*, in hæc verba: *Non vengono a star molto fuor della terra per cavarsi del semenzario con essa, cioè in una piota etc.* *Piota* ergo Italice idem quod *pes*, unde et instrumentum agrimensuris dictum sic fuerit, et vox ποιότης Græci ævi sequioris eadem notione usurpata, istum usum Hesychio notante et Pachymere exscribente, prout hactenus diximus, non affirmantes, sed quærentes et quasi micantes in tenebris.

Πράγματα p. 448. Hoc loco vox πράγματα similem notionem habet ejus de qua adnotasse aliquid memini scholiis ad Catenam Græcorum Patrum in Evangelium S. Marci. brevi, nisi litteræ amicorum fallunt, Parasiis edentam. Similem, inquam, non enim pecuziam signatam, sed signa, vasa, gemmas et ejus generis pretiosam et speciosam supellectilem hic eo verbo designari loci sententiam exigit. De re ipsa hic indicata, hoc est de clade Isaacii Augusti, cujus occasione ista venerint in potestatem Bulgarorum, dicimus in notis ad eum locum. Pro voce κάλλιστα in cod. Barberino legebatur μάλλιστα, sed et in ejusdem ora codicis κάλλιστα tanquam verior lectio agnoscebatur; et cum eam solam optimus et ipse codex Allatianus in contextum reciperet, non dubitavi quin præferenda esset. Vaticanus solita securitate utramque omittit. Convenit autem adjunctum κάλλιστα satis apte ad significandam speciem insignem coronæ, sceptri, vasorum aureorum, torquium, monilium, gemmarum vestiumque imperatoriarum, quæ hoc loco designantur verbo πραγμάτων. Galli hodie usu simili vocant *effets* res pretio æstimatas, prout distinguuntur a pretio ipso et nummis.

[P. 413] Πρίγκιψ και Πρίντζης, p. 402. Ait plurium suffragiis destinatum patriarchatui Constantinopolitano fuisse monachum nomine Principem ex familia Principum Peloponnesi. Agit de eodem l. iii, c. 3, Noster, dum hunc ab imperatore missum ait ad Challia Tachorum Orientalium dynastam deduxisse filiam Iotham imperatoris ipsi Chalau desponsam; quæ tamen cum eo pervenisset, reperto mortuo Chalau, ejus filio et successori Apagæ vel Apagani nupserit. Verba Pachymoris sunt: Τῷ μὲν Χαλαοῦ μετὰ τοῦ μοναχοῦ καὶ ἱερέως Πρίγκιπος ἐξεδίδου τὴν ἐκ τῆς διπλοδοξατζίνης καὶ νοθείας παῖδα Μαρίαν καὶ ὁ Πρίγκιψ ἀρχιμανδρίτης ὢν τότε τῆς τοῦ παντοκράτορος μονῆς, etc. Is postea creatus Antiochenus patriarcha ibidem dicitur, et res narratus 507 l. vi, c. 5, ubi hic

A vir Theodosius vocatur, uti et c. 22, l. ii. Ex his habemus ita fuisse *peculare Principis* nomen dynastis Peloponnesi, ut pro vocabulo familiæ adhereret singulis ex ea domo prognatis, usu videlicet Græcorum, verum et gentile nomen illius stirpiscæ Francicæ vulgo nosse minus curantium, quam illud doctiores non nescirent. Nam Georgius Acropolita, *Historiæ* suæ c. 48, Archaicæ et Peloponnesi principem Βιλαρδουίν Villarduinem nomen docet. Gregoras vero l. vii, p. 109, titulum Principis Peloponneso imperitantibus tributum et jam a tempore Constantini Magni, uti et Athensium dynastæ nomen magni ducis et Thebarum Bædorum domino appellationem magni primicerii του πριμικηρου, quæ postea usu vulgi in μικροῦ nuncupationem degeneraverit; obtinuit denique Siciliam regis nomen. Ridicule, quæ situm ætate Constantini Magni Sicilia, Thebæ, Athenæ, Peloponnesus avulsa a corpore Romani imperii dynastis propriis subessent, non modo id tolerantes novæ Romæ conditores, sed etiam, si superis preceperent, istos regulos amplius honorare appellationibus curante. Porro l. iii, c. 16, hanc vocem et Pachymeres scribit in his verbis: Καθ' ἡμέραν πολέμους πρὸς τὸν Πρίντζην ἐξῆγε. Loquitur de sebastocratore frater imperatoris circa Monembasiam quotidianis velitationibus adversus Peloponnesi Principem decernente, quem Πρίντζην Πρίντζην vocat, vocabulo proprius accedente ad Franciscam Prince, quam Francisci tunc incolæ Peloponnesi proprium dominum indigitabant.

C Προβολεύς p. 482. Merito hic *Vecus* vocabulo προβολεύς vim notionemque principii activi ac causæ contendebat. Sic enim plane eandem vocem intellexit et usurpavit Gregorius Nazianzenus, Oratione de Filio, in his verbis: Καὶ τοῦτο ἐστὶν ἡμῖν ὁ Πατήρ καὶ ὁ Υἱὸς καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ὁ μὲν (nimirum Pater) γεννήτωρ καὶ προβολεύς (λέγω δὲ ἀπαθῶς καὶ ἀχρόνως καὶ ἀεσπότης), τῶν δὲ (et Filii et Spiritus sancti) τὸ γέννημα, τὸ δὲ πρόβλημα. Ubi clare Pater γέντωρ Filii æterni, προβολεύς autem sancti Spiritus dicitur, vicissim autem Filius Patris γέννημα, Spiritus autem sanctus ejusdem πρόβλημα. Ex quo patet verbum προβάλλειν non quamcunque emissionem Latine significare, sed eam quæ sit cum influxu activo conjuncta; qualis est emissio ramorum ex vivente trunco. Qualium emissionum est mentio Cant. iv, 45: *Emissiones tuæ paradisi scilicet Punicorum*. Quare mihi videtur satis bene respondere Græco huic verbo προβάλλειν Latinum *producere*, quod et ipsum causæ notionem habet, adeo ut προβολεύς recte explicetur vocabulo *productor*, sicque in testimonio Damascenus Pater æternus productor sancti Spiritus per Filium dicitur. Multa de vocabulis προβολεύς et προβολή eruditissime disputat Pelavius noster c. 8, l. v, *De Trinitate* 508 et alibi in eo opere, quæ videri

apud eum possunt. Hoc enim quod diximus, nobis A pro instituto, et loci quem tractamus intelligentia, sufficit in præsens.

[P. 413.] Προσελῶντες p. 209. Remiges hos fuisse, qui προσελῶντες quasi proprio artis aut ordinis vocabulo dicebantur, et ipsa origo suadet vocis ἀπὸ τοῦ προσελαύνειν sive προσελῶν *prorsum impellere*, et diserte Noster tradi, tum hic tum c. 30, l. v, ubi quem semel προσελῶντα dixerat, postea συνωνύμως vocat προσερέτην. Wolfius in excerptis Pachymerianis Gregoræ subjectis vitiosam hujus vocabuli scripturam exprimit, ex mendoso videlicet codice, dum hanc recitat ex hoc haud dubie loco sententiam: *Gasmulicum ad bella erat animosum, Pyzylontes vero agendis remis strenui*,

Προσπαῶ p. 276. Vix alibi reperies προσπαῖεν, B etal παῖεν, uti alia ex eo composita. frequens sit. Quid aliud putemus quam metaphoram hic esse a sagitta in scopum intenta [P 413] et illum feriente ductam? sic enim ait fabulam incurrere in verum ac illud percutere, ut sagittam scopum. Simile quiddam sacrarum Litterarum interpretes adnotant ad illud S. Pauli ad Rom. x, 4: *Finis legis Christus*. Lex ibi vocatur tota historia vetus sacris libris commendata, quibus et res a patribus gestæ et sacrorum apparatus ac cæremoniæ traduntur, omnia Christum venturum præfigurantia. In quo allusisse Apostolus putatur ad originem vocis Hebraicæ *legem* significante, יהרהרה *thora* enim a radice *iarah* est cuius prima notio est *fecit, projecit*. Unde ejus est usus proprius in ejaculatione. I Regum xx, 36, de Jonathane sagittam ejaculante scribitur יהרהרה יהרהרה *vehu iarah hachetsi: et ipse jecit sagittam*. Quo pertinere putatur multorum Psalmorum inscriptio: *In finem*, hoc est in Christum. In quem procul indicandum et quasi indignandum pleraque ibi scripta dirigebantur. Nec frustra; veritate quippe prophetis exacte respondente, figure in rem incurrerunt. Fabule morale præceptum adumbratis par ratio est. Ut enim figura prophetica, cum res figurata exhibetur, προσπαῖεν ἀληθείᾳ, *in veritatem incidere* dicitur, sic et apologus, cum eo significatum officii monitum declaratur et quasi ad rem ipsam applicatur.

Πρῶτος p. 298. Πρὸς τὸν πρῶτον ἐκθέμενος. Hic πρῶτος absolute et substantive usurpatur pro supremo illic præside sacrorum nempe patriarcha.

Πρωτοκῆρυξ p, 476, Quem antea vocaverat δομέτικον ἐκκλησίας, nunc appellat πρωτοκῆρυκα, synonymam, opinior, ursurpens eam vocem pro πρωτοψάλτης. Nam ut Cordinus habet c. 17, n. 40, Οὗ πρωτοψάλτην ἔχει ἐκκλησία, ἀλλὰ δομέτικον. Quibus significat præcentorem, hoc est, eum cuius officium est cantum inchoare in choro, non πρωτοψάλτην solere dici, ut res exigeret, sed *domesticum Ecclesie*. Hæc mihi causa fuit 599 opponendi in versione πρωτοκῆρυκος vocabulo Latinnm *prætoris* nomen.

Πύλαι καὶ πύλα p. 365. Hic vocem ἀραρυίας emendavimus indicio syntaxis, cum ἀραρυίας, quod in codd. B et A, Vaticano omittente, legebatur, quadrare ad vocem πύλας non potest. Proba in hunc locum est παράφρασις Vaticani codicis his verbis: Καὶ πύλας ἐν ταῖς πέτραις, ἤγουν ἄλυον (lego ἄλυον) σιδηρᾶν καὶ ἰσχυρὰν κατεσκευάσατο. Non ergo portæ aut valvæ ex ferro solidæ intelligendæ hic fuere: neque enim id sinit rei subjectæ natura. Non, inquam, portui, ut domui ut conclavi obduci solidum ostium potest. Qui enim aut quibus molliendi machinis tantæ latitudinis postes essent, quanta explere atque obturare, quam vaste hiat, valerent totum os pertus, quo magnæ ac longæ naves prælongos hinc inde protendentem remos, æaque non singulares sed plures interdum simul, aditum exitumque habere commodum debeant? Ergo hic Noster cum πύλας dixit, intellecturum putavit prudentem tectorem tale ostium quod portui claudendo apponi posset, catenam nimirum ferream. Addam hic satis raram notionem vocabuli πύλη aut πύλα, cujus usum reperi in Græca versione Speciminis Sapientie Indorum, quem librum Latinitate a me donatum huic historiæ imperii Michaelis Palaeologi Augusti, a quo id opus in quadam concione allegatur, horiatu amicorum tanquam παρεμπύρευμα adjuncti. Ibi in prima preventionem quæ historiæ inventionis et deportationis ejus libri ex India in Persidem recitat, pagina codicis quo utebar Græci nona, sic legitur: Πύλην διὰ τὸ σοὶ ἀρεστὸν λήψομαι μίαν πύλαν ἐκ τῶν ὑφασμάτων τῆς κώμης Φουσιτάν, ἵνα ἐν αὐτῇ δοξασθῆσθε καὶ γὰρ δούλος σου ἐν πάσῃ τῇ συγγενείᾳ μου. Λαβὼν δὲ ὁ Περζῶ ἐκ τῶν βασιλικῶν ἱματίων etc. [P. 414] In his verbis primum occurrit querendum quid sit πύλα ἐκ τῶν ὑφασμάτων. Nam *portæ* notio, quæ naturalis est πύλη, quam hic sit intempestiva nemo non videt. Omnino agnoscendum est πύλα hic pro πύλα positum a πύσω *plico involvo*, ut volumen aut scapus panni cuiuspiam hoc vocabulo nunc significetur. Fundum habeo conjecturæ Eustatium, qui ad illum versum 411 *Iliadis*, θ, πρώτῃσι δὲ πύλησι πολυπτύχου οὐλόμποιο, sic annotat p. 721 ed. Rom. Παρηχητικῶς δὲ πως ἢ ἐτυμολογικῶς παράκειται ἡ πύλαι καὶ ὁ πολύπτυχος· παρὰ τὸ πύσσειν γὰρ καὶ ἄμφω, ἵνα ἢ πολύπτυχος ὁ πολύπτυλος. Hæc ille; in quibus vides πύλην a πύσσειν deduci, extrito subjuncto τ. Addam ex occasine de panno hic memorato pagi *Phuistan*, quod in illo videlicet pago texeretur: forte inde natum vulgare nomen hodie in Gallia panni cuiusdam ex gossypio texti, quod *fustaine, sustanium* appellatur. Ex consequentibus porro verbis intelligitur genus hoc panni regis aut regie familie usibus fuisse reservatum, ita ut vestiri eo nemo posset sine concessu peculiari regis. Unde characterem haberet 600 eximii honoris et apud principem gratiæ indumentum tale. Propterea enim addit Perzoes accipere se istam

vestem ob prerogativam honoris ei annexi communi aestimatione: ἴνα, inquit ἐν αὐτῇ δοξασθήσομαι καὶ ὁ δούλος σου ἐν πάσῃ συγγενεῖ μου. In quo etiam significat non sua se solius causa istum admittere honorem, sed familiae accognitionis inde conspicuae futuræ, sic ambitionis invidiam pietatis et charitatis in consanguineos laudabilis ostentatione redimens aut saltem minuens. Confirmant autem quod diximus de reservatione hujusmodi panni ad usus regiois, illa extrema verba: Ἀζῶν δὲ ὁ Περζῶν ἐκ τῶν βασιλικῶν ἱματίων. Cur enim, quæ prius nominaverat ὑφάσματα τῆς κώμης Φουῖστάν, nunc ἱμάτι βασιλικά vocaret, nisi quod iis uti regi soli et familiae ipsius liceret, et si quibus privilegium idem a rege eximii honoris gratia tribueretur?

Ῥῶς p. 509. Ait duce[m] Latinorum, quem descripsit ferum, ardentem et capite rufum, hominem vastæ staturæ, cui erat nomen Rhos Solymas, videri natum apellationem ex similitudine cum eo quod vocat Ῥῶς Rhos. Quid autem est hoc? an scripsit Pachymeres Ῥῶς pro ῥῶς? Ῥῶς sane constanter scribunt duo codd. optimi B. et A. Vaticano hoc comma omittente. Atqui Ῥῶς nihil, quod sciam, huc faciens significat. Ῥῶς autem ex Eustathio Ἡερικβολεῖς ad Od. i. p. 1633 ed. Rom. est φαλαγγίου εἶδος, species animalis noxii dicti phalangii. De hoc Plinius, l. xxix, c. 4: *Phalangium... est plurimum generum, unum simile formicæ, sed multo majus, rufo capite.* Huic comparatum hunc duce[m] a Pachymere crediderim. Dixerat enim antea et rufa eum coma fuisse et vultu rubente, quippe accenso naturali ardore. Unde credibile sit vel ξ in c scienter mutatum ab antiquario scriptore exemplum ejus mutationis alicubi forte scriptorum veterum nacto, vel errore hic librarii ῥῶς pro ῥῶς positum.

Σάλπακις p. 472. Ait *Salpacin*, quod erat cognomen Mantachicæ cujusdam ducis exercitus Persarum, Persica lingua significasse fortem.

Σταυροπήγια. L. vi, titulus est capitis 41: Ὅπως βασιλικῆ νεαρὰ προβαίνει ἐπὶ τοῖς σταυροπήγιοι. Apud Mathæum Blastarem titulus est: Ὅτι μόνῃ τῇ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως δίδεται σταυροπήγια παντοῦ πέμπειν. *Soli patriarchæ Constantinopoleos concessum esse stauropogia quocunque mittere.* Tum rem ipsam sic explicat: Μόνῃ τῇ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως ἐκ συνθεσίας [P. 415] ἐφεῖται μακρὰς σταυροπήγια τε δίδονται καὶ τὴν ἀναφορὰν καὶ μνήμην τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἔχειν, οὐ μόνον ἐν οἷς κέκτεται ἰδίους χωρίους ὅπου δὴποτε κειμένοι καὶ τοῖς ἀκινήτοις κτήμασι τῶν ὑποκειμένων τούτῳ μοναστηρίων, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς τῶν μητροπόλεων αὐτῶν ἐνορίαις, ἐνθα ἂν παρὰ τοῦ τῶν νεῶν ἀνεγείροντος δηλαδὴ προσκληθῆι. *Soli patriarchæ Constantinopolis 601 ex longa consuetudine permittitur stauropogia, sive crucium fixatione, concedere et relationem ac memoriam nominis ibi habere, non solum in prædiis aut terris quæ peculiari jure possidet, ubicunque sila sint, et in*

immobilibus possessionibus subjectorum ipsi monasteriorum, sed etiam in diocessibus metropolem ipsam, ubi videleceat ab aliquo templum ædificante invocatis fuerit. Ex his licebit intelligere σταυροπήγιον nomine hic significari, jus supremum patriarchæ in ecclesias patriarchatus, sui, quo potestatem eximere quæ loca quasve personas vellet a potestate episcopi cujusvis, et intra fines diocessuum suum licet antistitem habentium certa sibi monasteria vel ecclesias valeret, exipere, citra nullo aut assensum proprii locorum illorum metropolitæ. Hanc autem potestatem videtur exercuisse patriarcha frequentius in prædiis et agris sibi vectigilibus et in templis de novo erectis, quorum fundatione ad operis amplitudinem et commendationem sati pertinere, affectabant ut uni ἀμέσως patriarchæ illa subjicerentur, a jurisdictione proprii loci præsulum exempta. Qui vero, cum locum aliquem in aliena diocesi situm, eximere ab auctoritate ordinarii et sibi reservare patriarcha non videtur declarare solebat fixa ibi cruce cum certa descriptione, cujus formulam videre licet apud Meursium, ideo ipsa exemptio et jus illius σταυροπήγιον verbo indicabatur. Id clare patet ex hoc quo versamur loco nostri historici. Is enim cum titulo capitis mentionem potuisset Novellæ imperatoricæ circa σταυροπήγια, ejus Novellæ sententiam in ipso capite sic refert: Ἐροβαίνει ἡ πατριάρχῃ ἀλλ' ἔτι κλειῖστα διοριζομένη καὶ ἐπισημασμένη καὶ τὸ τὰ ὀπουδηροτοῦν πατριαρχικά, ὁμοῦ καὶ μοναίς, ὑπὸ τοῦς ἐπισκόπους ὧν ἀνεῖται τελεῖν, *Prodit imperialia Novella quæ eis decernebantur quædam, tum illud in prædiis et agris ubicunque cujusque modi prædia vel monasteria patriarcho juri reservata censerentur, ea dante episcopis, quorum in propriis diocessibus illa essent sita subjicerentur.* Ita ille; quibus verbis vides declarari quid in titulo voce σταυροπήγιον intellexerit. Plura de his non dico, quod et Meursius verba σταυροπήγιον et post illum vir pereruditus Jacobus Goar O. P. pag. 612. et 615 sui Euchologii copiose ac diligenter hoc vocabulum edisserant, planè sententiam nostri Pachymeris.

Στόψις καὶ στυπηρία, p. 420. Non dicitur quin utroque hoc vocabulo alumen designetur, merx expetita ob usum celebrem in tingendis pannis laneis, ut ait hic Pachymeres noster, ἐκ πολλῆ τινὲ χρωῶνται ταῦτα τὰ ἐξ ἐρίων ὑφάσματα. Quod distinctius Plinius exsequens, docet l. xxxi, c. 15, cum sint aluminis species duæ, candidi et nigri, inficiendis claro colore lanis candidum liquidumque utilissimum esse, contraque fuscum aut obscuro fuco iisdem imbuendis nigrum accommodatum. Mox ibidem Plinius 602 loca percensens ubi alumen provenit, Pontum memorat, unde hic Noster refert solidos illud per Euxinum exportari Genuenses. Phocææ tamen non meminit, ubi fodi nas aluminis ponit Pachymeres, serius videlicet detectas nec Plinii jam tum ætate celebres.

Σύμβολα δεσποτικού θανάτου, p. 350. **A** Mani feste in his sacra Eucharistia designatur illis verbis. Σύμβολα δεσποτικού θανάτου *dominicæ mortis symbola*, quæ statim post ἄγια δῶρα nuncupat. Cujus appellationis rationem nemo requireret, [P 416] qui meminerit illud Apostoli ad I Corinth., xi, 26 : *Quotiescunque manducabitis panem hunc et calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis, donec veniat*. Unum addo de voce Σύμβολον, cum simpliciter dicitur summam Christianorum dogmatum indicare apud hunc nostrum quoque, ut cum is mox addit meribundum imperatorem in procinctu sacri [accipiendi vialici τὸ ἅγιον διεξίνααι Σύμβολον, Symbolum videlicet apostolicum fidei suæ profitendæ recitasse. Alibi sæpe in hac historia, Symbolum Nicænum absolute Symbolum nominat. **B** Intelligebatur enim de quo diceret, ex subjecta materia, cum tractaretur controversia de additione *Filioque* Symbolo Nicæno, vel si exactius loquimur, Constantinopolitano, a Latinis inserta. Vide quæ annotamus a J. v, 11.

Συγχωρῶ καὶ συγχώρησις, p. 385. Aut oblatum ab imperatore sacro templo pretiosissimum altaris velum, cum absolveretur ab excommunicatione, dignum se ac tali gratulatione donum. Ut hic, sic et alibi verbum συγχωρῶ in ista notione sumitur. Uti et συχώρησις pro ipsa absolutione hoc ipso capite : ἀντειχετο ὡς λεπὰς ἐκείνου (Josephi patriarchæ novi, qui eum ab excommunicatione solverat) διὰ τε τὴν ἀπ' ἐκείνου συγχώρησιν, propter absolutionem, quam eum frustra, ab Arsenio petiisset, a Germano accipiendam non potuisset, denique a Josepho tertio ab Arsenio patriarcha impe-
C traverat.

Συναπτή, p. 174. Synaptæ nomen Latine retinui, quia non reperio unum aliud in nostra lingua verbum quo res voci συναπτή subjecta satis exprimat. Multa de ea utiliter docet Meursius. Videtur aliquid simile illi parti litaniarum nostrarum, qua Deo, continua serie multo commendantur, ecclesia pontifex etc., adjuncta cuique acclamatione populi : *Te rogamus, audi nos*, pro quo Græcis est, Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν *Dominum rogamus*.

Συνών, p. 87. Pachomius litterator dicitur τῷ Στρατηγόπουλῳ Μιχαήλ συνών. Hic τοῦ συνείνα verbo non quælibet indicatur præsentia, sed intimus convictus domesticumque in re litteraria ministerium, quale divites olim exihebant ab iis quos apud se habebant, ut eorum eruditione, cum esset opus aut vacaret, juvarentur. Hi haud fere aliter quam συνόντες vocabantur, ut intelligitur ex longo et perefeganti Luciani de his libro, cujus ipse titulus (inscribitur enim Ἐπεὶ ὦν ἐπὶ μισθῷ **603** συνόντων) hanc quam asserimus hujus vocabuli notionem demonstrat.

Συριώαννης, p. 328. Agit de Joanne duce profecto Thebas, et illic reperiente magnum dominum, quem lingua popularium ibi Syrioannem vocitatum ait, et tamen cognominem ipse fuisse

Joanni duci. Unde intelligitur additionem illam primæ syllabæ ad nomen istud non pertinere, sed adjunctam ei consuetudine illarum gentium originis Francicæ, vel ex longa cum Francis consuetudine, nomen *Syre*. quod ex Græco κύριος factum putatur, suo principi accommodantium. Suspicio idem nomen, licet paulum diverse scriptum, fuisse Συριώαννης, quod cuidam nobili Comano in baptismo inditum refert Cantacuzenus, l. i, c. 11.

Σφαῖρος Ἐμπεδοκλείου, p. 203. Primo mihi loci hujus occursum venit in mentem laudari hic sententiam philosophi veteris e discipulis aut sectariis Empedocli. cui nomen Sphæro esset. Quidni enim talis appellationis quispiam dedisse operam Empedocli [P 417] potuisset, cum Sphærus alius e Cleanthis schola, notus auctor multorum operum, Diogeni Laertio memoratus sit ? Animadverti postea obortam opinionem eandem Hieronymo Wolfio hunc locum in sua Excerpta conferenti. Sed consideranti rem attentius brevi patuit σφαῖρος hic pro σφαῖρα positum plane significare follem, orbicularem, quales videmus pilas majores spiritu confertas, quas Itali *balloni*, Galli *ballons* nominant. Excipiat aliquis contra non reperiri nomen istud hac forma, sed femininæ ubique terminationis et generis apud scriptores classicos legi. Concedo. Quid tum postea ? an est adeo alienum a Pachymeris more quiddam in talibus καινομεῖν ? Præterea suspicari licet visum ipsi aliquem librum idonei auctoris ex iis multis qui ad nos non pervenerunt, ubi σφαῖρος pro σφαῖρος poneretur. Sed verbi controversiam profligaverimus, re semel ipsa constituta. Demonstrato, inquam, loci quem tractamus sententiam exigere ut σφαῖρος follem rotundæ formæ significet, simul evicerimus istam hujus vobabulli hoc loco notionem esse minime dubiam. Ergo ad id nos accingamus. Ait hic Pachymeres patriarcham Arsenium, postquam Michaeli Palæologo imperatori ob excecatum pupillam et collegam suum in imperio Joannem puerum sacris interdixerat, dissimulasse tamen, dum quædam fieri videret minime coherentia eum anathemate rite intorto. Nam cum eum qui tali, ut paulo ante loquitur, *gladio spiritus* a communione fidelium plane abscissus fuisset nefas esset juxta sacros canones admittere ad ullam participationem sacrarum, tamen ex eo tempore non destiterunt Constantinopolitani sacerdotes et clerici nominatim memorare in sacro choro atque inter ipsa liturgiæ mysteria imperatorem licet excommunicatum, conivente ad hoc coram se usurpatum patriarcha metu majoris mali. Verebatur **604** eum ne, si et hoc vetuisset, excussa qua utcumque continebatur imperator verecundia quadam sacræ potestatis, omnia in extremam perturbationem impelleret, eveniretque tale aliquid quale in Ulyssis nave, dormiente, ipso, feliciter ad portum aspirante, temeraria cupiditate comitum ejus accidit, qui

Ἄσχὸν μὲν λῦσαν, ἀνεμοὶ δ' ἐκ πάντες ὄρουσαν

Τὸς δ' αἰψ' ἀρπάσσα φέρον πόντονδε θέελλα
Κλαίοντας γαίης ἀπὸ πατρίδος,

ut ipse Ulysses lugens Alcinoō narrat Od. x sub initium :

*Utram quidem solverunt: venti autem omnes erupere:
Ipsos vero subito rapiens tulit in Pontum procella
Flentes a terra patria.*

Ejusmodi quempiam *fratum tempestatibus utrem*, ut alicubi loquitur Horatius, hic σφαίρου vocabulo designavit Pachymeres, ejus figura imperatoris irritabilem animum adumbrans, quem jam æstuantem ira gravi ob anathema inflicto, si rursus patriarcha lacesseret, periculum erat ne is totas habenas furori laxarat. Audio, dicet forte quidam eruditus lector: sed tunc oportuerat hunc σφαίρον Ὀδύσειον, non Ἐμπεδοκλείον dictum a Pachymere. Nam quid utribus Æoliis cum Empedocle? Ad hæc occursurus rogo æquum arbitrum rerum informare secum ne gravetur ideam ingenii Pachymeris supra modum antiquarii, se eruditionis abstrusæ, quod multis ex locis patet, ostentatoris pene putidi. Ergo is non satis habens indicasse notam sibi ventorum in utres coactorum ab Æolo et Ulyssi traditorum fabulam, etiam innuere curavit haud se ignorare quodnam esset ejus fundamentum fabulæ. [P 418] Non enim de nihilo illa Homerus finxit, sed allusit in eo ad magicam vim utrius quorundam, quibus ad ventos sapiendos præstigiatores jam olim uterentur, e quorum postea numero fuit Empedocles. Hic enim inter alia magicæ artis experimenta, qualium edendorum modum ac viam se traditurum jactabat, sedandorum et excitandorum ventorum arbitrariam potestatem numerat, sic in quodam poemate, discipulum alloquens :

Παύσεις δ' ἀκαμάτων ἀνέμων μένος, οἳτ' ἐπὶ γαίαν
Ὅρνυμένοι πνοαῖσι καταφθίνουσιν ἄρουραν,
Καὶ πάλιν ἦν κ' ἐθέλησθα, καλίνεϊτα πνεύματ' ἐπά-
[ξεϊς etc.

*Sedabis indefessorum ventorum, furorem, qua supra
[terram*

Ruentes flatibus devastant sata :

Et rursus, si libuerit, revocata reduces eorum flabra

Quomodo autem hæc præstaret, tradit Timæus Hist. I. 18, sic recitatus a Diogene: Ἐτησίων ποτὲ σφοδρῶς πνευσάντων, ὡς τοὺς καρποὺς λυμῆναι, κελεύσας (Ἐμπεδοκλῆς) ὄνους ἐκδαρῆναι καὶ ἀσκούς ποιῆσαι, πρὸς τοὺς λόφους καὶ τὰς ἀκρωρείας διέτεινε πρὸς τὸ συλλαβεῖν τὸ πνεῦμα. *Elesiis aliquando vehementer flantibus, sic ut fructus corrumpentur, jussis excorriari asinis, utres ex earum pellibus factos expandit hiantes auram versus in jugis collium et montium, quasi ad spiritum comprehendendum.* Innuit autem historicus hinc consecutam tranquillitatem, velut ventis in carcerem compactis. Quod populus admiratus Empedocli κωλυσανέμου ventorem inhibitoris cognomen indiderit. Eustathius quoque Παρεκβολαῖς ad Ὀδ. x meminit Empedoclis tanquam arte præditi ventorum com-

A pingendorum in utres eorum similes quos Eolus Ulyssi donavit. Ejus hæc verba sunt: Ἀνεμοκλαίται γένος ἐν Κορίνθῳ ἀνέμους κοιμίζοντας. εἰς δεξιῶς λέγεται διακαῖσθαι καὶ Ἐμπεδοκλῆς, οὗ εἰς αὐτὸ τέχνη ἰσθόρηται. *Anemoclaiz sectæ hunc nomen est Corinthi ventos sapientiam; quæ fuisse in primis peritia dicitur Empedocles, cui in hoc genere ars ab historicis celebrata est.* Ita etiam locos alludens non solum modo memoratos Timæi et Lasertii, sed aliorum etiam, historicorum, et Porphrii, cujus in Vita Pithagoræ, editionis P. Stenianæ, typis Vaticanis, hæc leguntur p. 8. Ὡν μεταλαβόντας Ἐμπεδοκλέα τε καὶ Ἐπειῶν καὶ Ἀθαριν πολλὰς ἐπιτέτελεξέναι τοιαῦτα καὶ δ' αὐτῶν τὰ ποιήματα ὑπάρχειν. Ἄλλως ἀλεξάμενος μὲν ἦν τὸ ἐπιώνυμον Ἐμπεδοκλείου. Quæ postrema verba eruditissimus Holstenius vertit; *Quin et Empedocli cognomen erat nemi sive averrunci ventorum.* Hanc ex veteri lectione de Empedocle famam observantem etiam Pachymeres habens, dum periculum exitiosis procellæ prudenti conniventia vitatum ab Æolo patriarcha, utrius Æoli Ulyssi traditarum etiam ejus comitibus ingenti pernicie ipsorum ventorum contrectatarum exemplo illustraret non se tantum quin fabulam cum historia commistam eruditissimo lectori, Homericis ventorum folles cum memoratis Timæo memoratis Empedoclis utribus una conjungens σφαίρου Ἐμπεδοκλείου. Sic etiam conjectabar. Recte an secus, æqui lectoris est judicium.

μεγάλῃς p. 469, Καὶ τὸν παρακοιμώμενον τῆς μεγάλης σφενδόνης. Meminit hujus officii Codinus c. 4, ubi tradit τὰ τοῦ παρακοιμώμενου σφενδόνης φορέματα, quibus is vestibus et insignibus potestatis uteretur. Gretserus noster ibi verit: *Prædicti sigilli seu annuli signatorii gestamine*, melius quam Junius, qui παρακοιμώμενον σφενδόνην *accubitorem fundæ* interpretatur, aut etiam quædam interpres Juris Græce-Romani cui παρακοιμώμενος τῆς μεγάλης σφενδόνης *accubitor magnæ* dicitur Σφενδόνη proprie *funda* saxi jaculis usitatissima translatione a formæ quadam similitudine ducta, palam annuli significat, ut simile est; nec minus perspectum obsignatum characteribus aut formis, ceræ chartis appositæ impressa. Hinc σφενδόνη *pala annuli*, sigillum dicitur quod [P 419] cum duplex aut multiplex imperatoribus esset, maximi omnium custos παρακοιμώμενος μεγάλῃς σφενδόνης hoc loco appellatur. Quare autem παρακοιμώμενος? Opinor quia ex iis erat qui ex officio assidue apparere circum imperatorem aut in proximo ad subitas evocationes semper esse debebant, cubiculum principis diu fere noctuque frequentantes. Vide quæ diximus verbo παρακοιμώμενος.

Σχολή, p. 50 et 353. Peculiarem, ni fallor, vim habet vox σχολή hoc loco, emphasim ferens cujus-

dam interrogationis ironia submistæ. Agitur de Serbis populis, quos propria civium et popularium suorum rapere solitos, verisimile non esset ab externis per eorum fines peregrinantis temperatos, hac ferme sententia : Qui suos diripere non dubitant, ab alienis scilicet abstinebunt? Iterum in simili notione usurpatum hoc vocabulum habetur, l. v, c. 12, in his verbis : Εἰ δὲ διδοῖμεν καὶ ἐκκλητον, σχολῆ τινα τόσῃν τέμνοντα θάλασσαν τῶν δικαίων ἀμφισβητεῖν. Si vero et jus provocationis concesserimus, periculum fuerit scilicet ne quis tam vasto mari jus suum persecutus Romam se conferat? Alium habeo hujus idiotismi testem Symeonem Seth in Græca ex Arabico interpretatione libri quem ipse Ἰχνηλάτην vocat. Hunc nos Latine redditum ad calcem harum Observationum mantissæ loco damus. Ejus in secunda dissertatione sic Græce legitur : Εἰ γὰρ μὴ ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπολογησεται τις, σχολῆ γ' ἂν ἑτέρου ὑπερασπιζοίτο. Qui enim ne se quidem ipsum in periculo defenderit, ab eo scilicet exspectetur ut fortiter pro alterius capite decertet? In septima quoque sic regina maritum alloquitur, conquerens non communicari sibi ab eo scitu necessarium arcanum : Εἰ γὰρ ἔμοιγ' ἂν ἀποκρύψης, σχολῆ γ' ἂν ἑτέροις πιστεύσης. Si enim de hoc me celas tuam conjugem, aliis id scilicet fateberis? Ita etiam loquitur Georgius Acropolita in Proœmio Historiæ p. 2 ed. Ceg.

Σωλέας, p. 172. Quid sit σωλέας, magna et perplexa quæstio est. Legi accurate, diu meditatus sum, quæ de hoc argumento viri doctissimi Joannes Meursius, Leo Allatius, Jacobus Goar ord. Præd., Jacobus Gretserus et Ludovicus Collotius societatis nostræ scripsere. In rei deinde inquisitionem ipse attentione longa et acri incubui. Exponam hic, si potero, breviter et clare quid discussis cunctis verisimillimum compererim, luce præsertim nihil affusa ex eruditissima diatriba illustriss. Leonis Allatii ad Fabium Chisium, hodie Alexandrum VII, de hoc proprie argumento novissime et accuratissime scripserat. Incipio a consideratione nominis. Σωλέας sive, ut Simeon Thessalonicensis dialogo de sacramentis emendatus scribit, σωλέας, vel etiam ut apud Euchologium in ordinatione diaconi legitur, σωλέα, non est vocabulum Græcæ originis, ut omnes facile consentiunt; nec fere vidi qui dubitent quin Latinum sit, in Hellenismum, ut alia plurima, usu intrusum. Si ergo disquisierimus, quid Latinis valeat solea, forte non fuerit id inutile ad iudicium statuendum de re ipsa voce hac indicata, quænam tandem sit. Sextus 607 Pompeius Festus, optimus enarrator antiquarum notionum verbis Latinis subjectarum, non sua solius sed Marci præterea Verrii Flacci, antiquioris nec minus accurati grammatici, auctoritate significatum vocabuli solea nobis edisserit his verbis : Solea, ut ait Verrius non est solum ea quæ solo pedis subjicitur, sed etiam pro materia robustea (vel ut habet alia lectio, robusta), super quam paries cratilius extruitur. Paulus hunc

locum exscribens particulam pro negligit. Sic enim habet : Solea vel ea dicitur quæ solo pedis subjicitur... vel materia robustea, super quam paries cratilius extruitur. In margine editionum optimarum, Venetæ anni 1560 ex bibliotheca Antonii Augustini, et Parisiensis Scaligerianæ anni 1584, ἀντὶ τοῦ pro suggeritur alia lectio per, [P. 420] ex qua conjectura forte non vana ducatur, scriptum olim in archetypo fuisse pes e materia robustea, etc. Nam pes dicitur quod aliud sustinet, ut pes mensæ Plinio, l. xii, c. 1 : Eodem eboze numinum ora spectarentur et mensarum pedes; quo sensu stereobaton pes est stylobsti. Vitruvius, l. iii, c. 3 : Supra terram parietes extruantur sub columnis dimidio crassiores quam columnæ sunt futuræ, uti firmitiora sint inferiora superioribus, quæ stereobata appellantur : nam excipiunt onera. Paulo post : Extructis autem fundamentis ad libramentum stylobatæ, sunt collocandæ, supra stylobatas columnæ disponendæ, etc. Materiam porro mentione robusteam non proprie intelligendum hic querceum lignum, sed metonymice corpus quodvis duritiei quantæ opus est moli gravissimæ portandæ. Alluditur enim in similibus origo architecturæ, quæ primum ævo rudiori lignis ædificabat, ex quibus querceum fundando aptum iudicabatur ob dotes quas memorat Vitruvius, l. ii, c. 9, his verbis : Quercus terrenis principiorum satietatibus abundans, parumque habens humoris et aeris et ignis, cum in terrenis operibus obruitur, infinitam habet æternitatem, ex eo quod cum tangitur humore, non habens foraminum cavitates propter spissitatem non potest in corpore recipere liquorem, sed fugiens ab humore resistit. Rotinebantur autem, etiam post substitutos in structuris ligno lapides, vocabula priora. Ut Paulus ex Festo verbo Rubum tradit Robum dictum in carcere locum quo præcipitatur maleficorum genus (puta fastigium propugnaculi in præceps imminens, unde malefici convicti dejiciebantur, ut Manlius ex rupe Tarpeia). Causam appellationis statim tradit, quod ante arces robusteis includebantur, hoc est, quoniam apud veteres mos erat arcium claustra ad summum usque mœnium lignis roboreis extruere, inde postea quoque quam e saxi solli propugnacula consuevere, mansit priscum vocabulum materiæ, ut robusteam tum fastigia aggerum ad pinnæ murorum dicerentur. Quamquam ipsum roboris aut robustei nomen materiæ quercæ proprium non est, sed coloris : unde bos robus sive rubus priscis erat. Paulus ex Festo : Robum rubro colore, et quæ rufo significari, ut bovem quoque rustici appellant, manifestum est. Unde et materia quæ plurimas habet venas ejus coloris, dicta est robur. Hinc et homines volentes et boni coloris robusti. Hæc Festus, quæ demonstrant nihil referre ad rem ipsam quæ solea in ædificiis vocatur, ligneæ sit an saxeæ, marmoreæ vel æræ structura. Hactenus informatam ex originibus Latini sermonis ideam rei quæ solea dicitur, con-

feramus ad usum disquisitionis præsentis, et indagemus in templis Græcorum eorum quod in hanc formam incideret; unde statuere possimus ipsum id ἀπόχρημα fuisse, quod vocabulo σωλῆς indicatur et a nostro hic Pachymere et a Græcis recentioribus passim plurimis. Adyta in Christianis apud Græcos templis inde usque ab originibus religionis septa repagulis fuere, quæ et gressus ab iis profanorum et oculos arcerent. Ac principibus quidem exiguo defungebantur, necessarium secretum majestati sacrorum contenti quomodocunque obduxisse. Aræ gradibus inferne, supra solum obtendebantur e materia cancelli: hi gressus excludebant non initiatorum a sacro septo. Super hos vela tendebantur: hæc conspectum mysteriorum concioni adimebant. Eusebius, l. x, c. 4, de Constantino templi Christiana Græcis exstruente scribit: Τὸ θυσιαστήριον, ὡς ἂν εἴη τοῖς πολλοῖς ἀβυστον, τοῖς ἀπὸ ξύλου περιέφραττε δικτύοις, Ἄλτῆρ, ὡς ἔσσετ ἰνακκῆσσομ ποπολο, λιγνεῖς σεψσίτ κλαθρίς. Sic ille de cancellis memoratis, quos alii κίγκλιδες vocant, ut Symeon Thessalonicensis. Gregorius vero Nazianzenus singulari numero totum cancellorum septum κίγκλιδα vocavit illo versu:

Κίγκλις διεργουσα οὐ βίους, ἀλλ' ὄφρυας.

Quia enim intra septum locus erat sacerdotibus, plerisque tunc ejusmodi ut fastu solum ac superbia, non exercitatione virtutum supra vulgus ominent, elegantur aut cancellos, qui dirimebant sacerdote a populo, non vitas, sed supercilia discrevissent. Similiter loquitur Constantinus Porphyrogenitus infra referendus. Erant hi cancelli pervii pertulis, per quas aditus exitusque presbyteris patebat: [P. 421] Hæ καγκλοθυρίδες Codino dictæ. Sed tam hæ quam intercolumnia, aut spatia oculis pervia cancellorum, velis oppansis protegabantur a populi aspectu. Βηλόθυρα his nomen, quo non tantum Codinus est usus, sed etiam Anastasius Bibliothecarius in Stephano, his verbis: *Fecit et in eadem basilica egregii doctoris gentium velothyra quatuor, ex quibus unum auro textum.* Paulo post velothyrorum usum qualem dicimus distinctius indicans, ait data a pontifice eodem *velothyra serica tria in circuitu altaris*, hoc est, ut apparet, intendenda tegendo ab oculis populi presbyterio, quod et in Latino ritu erat circum altare. Illustrat hæc omnia S. Germani locus in Mystagogia, quem ideò describant: Κιόνια ἦτοι τὰ στήθεα διαχωρίζοντα τὸ βῆμα ἀπὸ λοιποῦ ναοῦ, καὶ κάγκελλά εἰσι τῆς προσευχῆς τόπον 609 δηλοῦντα, ἐν οἷς σημαίνει τὴν μὲν ἐξώθεν τοῦ λαοῦ εἴσοδον, τὴν δὲ ἐσωθεν τὰ Ἅγια τῶν ἀγίων ὑπάρχουσαν καὶ μόνοις τοῖς ἱερέουσιν οὖσαν ἐπιβατόν. *Columellæ sive thoraces separantes altare a reliquo templo, et cancelli locum orationis manifestant et signant quousque extertus ingredi populus possit, ac quod interius est, Sancta sanctorum esse, locum solis servitium sacerdotibus.* In his verbis notari velim voces illas κίονα καὶ

στήθεα, quibus designantur alte exstantia ligna ὄφρυάκτου ἢ δικτύου cancellati septi reticulato operantibus, rimis tamen aut intervallis velorum operantibus, ut diximus. Atque hæc prius fuere. Postquam invenit imperatorum magnificentia rationem ornandi et salvo usu religioni ac necessitate in augustiorem conformandi speciem. Pro cancellato e materia septo pretiosiore e materia aut ære, argento quin etiam et auro, illuminantibus opus gemmis quoque inserti, scenam obtulerunt sacro altari, omni architectonica elegantia visendam, columnis, signis, vasis, floribus, figuris visu pulcherrimis. Constantinus Porphyrogenitus de vita et rebus gestis Basilii Augusti, postquam enarrasset eum munificentia plane regia templum quod exstruxit, parietes dextra lævaque tectum ex argente aureis interstincto floribus et gemmis obduxisse (Οἱ δὲ ἐκ δεξιῶν καὶ εὐωνύμων τῶν ἀργυρον ἄφθονον καὶ αὐτοὶ ἐπιτεκίμενον ἐκ διηριθμισμένου χρυσῶ καὶ τιμίοις πεποικιλμένου καὶ μαργάρων λαμπρότητι), statim addit de septo sive solea: Ἡ δὲ διεργουσα τὰ ἀδυτὰ τοῦ θεοῦ οἴκου τούτου καγκλις, Ἡράκλεις, ὅσην ἐν ἐκυτῇ περιελθῆν, ἥς οἱ στῦλοι μὲν κατὰ κἄτωθεν ἐξ ἀργύρου διολοῦ τὴν σύστασιν ἔχουσι, δὲ ταῖς κεφαλῆσι τούτων ἐπιτεκίμενη δοκὸς ἐκ χρυσοῦ χρυσοῦ πᾶσα συνέστηκε, τὸν πλοῦτον τὸν ἐξ Ἰνδῶν περιεχυμένον πάντοθεν ἔχουσα κατὰ πολλὰ μέρη καὶ ἡ θεανδρική τοῦ κυρίου μεταχυμῆσ εὖς ἐκτετέπωται. *Qui vero et hujusce divini templi separant cancelli, Domus quoniam in se divitibus continent? quousque portasque intus omnes ex argento capitellis earum superincumbens trabibus auro auro constat, universas Indorum divitibus et parte circumfusis habens; in qua nullis locis et theandrica Domi forma opere chymico expressa.* Hæc Constantinus; qui et alibi similia de magnificentissima decoratione templi alterius per eundem Basilium Augustum facta referens, postquam dixit templi parietes et ipsa præsertim interadytorum argento, auro, gemmis et unionibus didissime incrustata, proprie addit de exteriori facie septi altare abscondentis: Καὶ ἐκ τῶν διεργουσαί τὰ θυσιαστήρια κίγκλιδες καὶ αὐταῖς περίστολα, καὶ τὰ ἄνωθεν οἷον βαθμίδες, καὶ αὐτὰ αἱ ἱεραὶ τράπεζαι, ἐξ ἀργύρου πάντα περιεχυμένον ἔχουσι τὸν χρυσόν. *Et qui exteriori templi parte sanctuarium secludunt cancelli, et in ipsis columnarum, quæ super eis hyperbhyra, et intus sellæ, ipsæque sacræ mensæ, omnia ex argento circumfusum habent aurum.* In ille; quibus similia Codinus de templo S. Sophiæ memorat. Res porro ipsa loquitur, et architecturæ ratio exigit, isti moli columnarum et cæteri ornatus substerni basim debuisse e solo exstantem; quam et Conetantinus indicavit illis prioris testimonii verbis οἱ στῦλοι μὲν καὶ τὰ κἄτωθεν, α-

lumnæ partesque imæ omnes quibus exprimit eam substructionem isti scenæ sustinendæ quam ex Vitruvio superius vocavimus stereobata, super quæ stylobata ponuntur columnarum sedes proxima. Hoc autem veteri Latino verbo propriissime *solea* est. [P 422] Id quod ipsi Græci intellexerunt, superpositos isti quasi crepidini ornatus σολίους appellantes, vocabulo a solea cui innituntur ducto. Theodori Studitæ verba hæc recitat Georgius Hamartolus in Leone Armeno : Οἱ τε θεῖοι κίονες καὶ οἱ σόλιοι καλούμενοι, ἃ τὸ σεβάσιμον τοῦ ἱεροῦ διατεχνίζουσι θυσιαστήριον. *Necnon sacræ columnæ, et qui solii vocantur quæ venerandum a templo intersepunt altare.* Parem κυριολογίαν videtur Cedrenus affectasse, dum τοὺς σωλάς verbo plurali vocat multa illa et varia vestibulum et quasi proscenium aræ sacræ componentia ornamenta. Verba ejus hæc sunt : Ἡ τρούλλα τῆς ἀγίας τοῦ Θεοῦ Μεγάλης ἔκκλησίας φουρνικῆ οὐσα ἔπεσε, τὸν τε ἄμβωνα καὶ τοὺς σωλείας ἐξ ὄνουχ(του) λίθου ὄντας συνέτριψε καὶ εἰς χοῦν ἀπέτελεσε. *Trulla sancta Dei Magnæ ecclesiæ comerata in fornem concidit, et ambonem ac soleas. qui erant ex onychite lapide, contrivit ei in pulverem conminuit.* Hæc Cedrenus. Tam erat, opinor, in ea ecclesia unus σωλέας quam unus ἄμβων. Cur igitur historicus ἄμβωνος in singulari σωλείων in plurali meminit? Quid verisimilius dicamus quam idcirco id factum, quia cuncta σωλείων vocabulo intelligit, res erat a fide non abhorrens, quod ista et subtilioris formæ et mollioris materiæ, insuper etiam primo impetus ruentium ex fornice lapidum excepissent. Non infitias iverim tamen alios passim auctores, uti et nostrum hic Pachymerem, dum *soleam* simpliciter nominant, æque stereobata cum superpositis stylobatis, basibus columnis, capitellis, trabe, cymatio, epistyllis, sigillis, vasis ac reliquo ex arte coronamento, una verbi notione comprehendere. Quin etiam pro cerlo, habeo, idque magnopere animadvertendum puto, non solam hanc substructionem cum suis ornamentis τὸ βῆμα ἀπὸ τοῦ ναοῦ, altare ac presbyterium a templo reliquo dirimentem, 611 nuncupatam fuisse *soleam*, sed id nomen præterea extensum ad significandum aliquantum spatii soli ac pavimenti ecclesiæ inter soleam et locum ubi stabat populus interjacens. Quemadmodum etiam βῆμα, quod proprie gradum sonat et altare gradibus videlicet sublatum synecdochice indicat, significabat præterea spatium soli satis latum, quod ab infimo altaris gradu usque ad cancellos aut soleam potebat, intra

A quod spatium statio antistitum et sacerdotum erat, id quod extra omne dubium est, ex sexcentis passim obviis scriptorum optimorum locis manifestum : ita dicendum quoque necessario est soleæ appellationem propagatam ad designandum similiter spatium aliquod soli, quod statim a solea versus populi ac concionis locum tendebatur, quo in spatio subdiaconi, lectores aliique inferiores ecclesiæ ministri stabant, quibus jus non esset in sacro septa in ipso bemate aut presbyterio stare. Docet hoc nos clare Symeon Thessalonicensis libro de Sacr. his verbis : Ὑποδιακόνου καὶ ἀναγνώστας καθῆσθαι χρῆ ἔξωθεν τοῦ βήματος περὶ τὸν σωλέαν, ὅς δὲ καὶ βῆμα καλεῖται ἀναγνώστων. *Subdiaconos et lectores sedere oportet extra bema, circa soleam, qui et bema lectorum nuncupatur.* Bema hic dici locum intra sacra septa ab altari ad cancellos pertinens nullus dubitat; quale vulgo presbyterium Latini nuncupamus. Hinc ait Thessalonicensis exclusos subdiaconos lectoresque legitimum stationem habuisse περὶ σωλέαν *circa soleam*; quem propterea soleam nuncupatum ait βῆμα ἀναγνώστων, quasi dicas *altare lectorum*, idcirco quod, ut, βῆμα ἱερῶν, nempe sacrum altare, locus erat intimus ad quem progredi sacerdotes possent sacris in eo peragendis, ita soleas meta erat ultima ministri subdiaconorum et lectorum, quos penetrare in sacra septa nefas erat. Rursus ut spatium circa aram, intra quod usque ad cancellos aut soleam sacerdotas consistebant, βήματος appellatione comprehendebatur, sic etiam spatium ante soleam, in quo erat subdiaconorum et lectorum statio, [P 423] soleæ quoque vocabulo designabatur, ita ut in hisce duobus soleas fungeretur ipsis vice βήματος et ideo βῆμα ἀναγνώστων *bema lectorum* vocaretur. Hæc sententia est verborum Symeonis, manifeste docentium illam intime adnotam soleam templi partem impertiri solitam nuncupatione soleæ, per extensionem scilicet popularem et minus rigida proprietate. Atque hoc valet ad intelligendum in quod alibi scribit idem Thessalonicensis, libro nimirum contra Hæreses Γίνεται δὲ εἴσοδος εἰς τὸν σωλέαν ἐκ τοῦ βήματος διακόνου καὶ ἱερέως δίχα φώτων. *Fit introitus in soleam e bemate diaconi et sacerdotis sine luminibus.* Describit sacram quamdam functionem, qua mos erat prodire ex presbyterio in templi partem ei prætentam sacerdotem cum diacono. Illam porro templi partem una *solea*, sive cancellis a presbyterio diremptam, *soleam* appellat. Pari notione accipienda necessario vox *solea* eet apud Joannem Cantacuzenum, 612 *Hist.* lib. 1, cap. 41, ubi describit cæremoniam coronationis Andronici Junioris Augusti in magno templo Sanctæ Sophiæ peractam. Ait enim cætera multa supplicationem circa templum ductam a patriarcha, clero, imperatoribus et omni populo. Tum in reditu versus altare, ubi ventum ad soleam esset, alios quidem

omnes foris mansisse, solum imperatorem, qui A coronabatur, ingressum reperisse patriarcham stantem supra sacris cancellis, hoc est in ipso limine portæ soleæ, qua ex presbyterio in reliquum templum prodibatur. Verba Cantacuzeni hæc sunt: Τὸν δὲ ναὸν περιελθόντες κατὰ τὸ ἔθος ἐπιειδὴν γίνοντο ἐν τῷ σωλέῳ, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἑστᾶσιν ἐκτός, αὐτὸς δὲ (βασιλεὺς) μόνος εἰσπερχόμενος τὸν σωλεῖον τὸν πατριαρχὴν ἐπὶ ταῖς ἱεραῖς κίγκλισιν ἑστηκότα εὐρίσκει. Hæc ille; quæ clare indicant spatium aliquod templi sacros cancellos una ex parte contingens soleam vocatum, in quod unus imperator introierit, cæteris abstinentibus ingressu. Locum autem fuisse distinctum a presbyterio manifeste patet ex eo quod progressus per illud spatium imperator patriarcham B invenerit ἐπὶ ταῖς ἱεραῖς κίγκλισιν στηκότα stantem super sacris cancellis, in ipso videlicet sacri septi sive presbyterii aditu. Vides hic eximie concessum imperatorii soli locum intra soleam, hoc est in spatio vicino sacris septis, subdiaconis et lectoribus reservato, unde populus excludebatur. Eo videtur alludere quod Nicetas Paphlago scribit in Vita sancti Ignatii, referens præaugurium somnium Bardæ imperatoris, quo præmonitus fuerat de vi quæ ipsi deinde per Basilium illata est: visus enim fuerat sibi videre ad se stantem in templo venientes albatos quosdam, ὧν ὁ μὲν δέσμιον τὸν βασιλέα ἀναλαβὼν καὶ ἐπὶ τὰ δεξιὰ κατασύρων ἐξωθεῖτο τῆς σωλεῖας, quorum unus vinculum imperatorem arripens et ad dextrum latus C trahens extrudebat solea, proprio videlicet imperatoris intra templum loco, unde pelli omen ferebat expulsionis ab imperio. In ritualibus Græcorum libris distincta quoque reperitur cujusdam spatii ante sacros cancellos solea vocati mentio. in ordinatione diaconi hæc leges: Ἐξελεθόντες δύο διάκονοι ἐκ τοῦ ἁγίου βήματος λαμβάνουσι τὸν μέλλοντα χειροτονεῖσθαι διάκονον, ἑστῶτα ἐν τῇ σωλέῳ. Exeuntes duo diaconi ex sacro bemate accipiunt eum qui ordinandus est diaconus, stantem in solea. In ordinatione vero sacerdotis: Μετὰ δὲ τὸ πληρωθῆναι τὸν χειροδικὸν ὕμνον ἴσταται ἐν σωλέῳ ὁ μέλλων χειροτονεῖσθαι πρεσβύτερος. Postquam completus fuerit Cherubicus hymnus, stat in solea qui ordinandus est sacerdos.

Summa dictorum et sententiæ de solea meæ hæc est, fuisse soleam Latino antiquo verbo proprie dictam substructionem stylobatis, columnis, epistyllis cæteroque architectonicis elegantis specioso apparatu coronatam, quæ in templis Græcorum magnificentius ornatis, vice ligneorum cancellorum ac velorum, 613 aram maximam et presbyterium ab ingressu inspectuque populi tegebat, extensam quoque appellationem soleæ ad spatium quoddam isti substructioni contiguum designandum. Addam hic humanitatis officio instinctus non intempestivam viadicacionem boni scriptoris, dum de solea non in-

scite nec temere disputat, ab alio magiserudito quam humano incomitanti parum civiliter. Conjecturæ de solea suam verecunde atque abnoxie (P. 45) proponit Ludovicus Cellotius noster, l. vi De Hierarcha, c. 6, p. 45, in hunc modum scribens: *Quid si divinet aliquis in ea planitie chori amplius æquabili eductum aut in medio aut ad alterum latius nobilius aliquad solum omni elegantia adornatum etc. sicque soleam a solo dictum et pavimenti, si si mavis ab expensa æquabiliter et fuisse exportata forma, qualis solæ est. Hæc Cellotius; quæ conatæ æquæ omnes assensuros haud adeo esse absens ut a scriptore religioso tam atrociter et invide traducerentur. Gravius, inquit, hallucinatur Cellotius, qui ab expensa et exportata forma, non est soleæ, sic dictum putat, quasi profanis solibus non solutis calceamentis terra sancta calcanda sit. Hic vero merus est succus loliginis. Quid, amant soleæ forma ad sacri loci contaminationem profanet? An omnes soleæ profanæ? etiam illæ quæ pontifices sacris operantes rite utuntur ecclesiasticæ benedictione sacratis? Videat autem qui placidus putat ad explicandam figuram loci sacri uti similitudine soleæ, quid enim statuere sit consequens Innocentio III, pont. max., qui l. i Mysteriorum missæ, c. 35, per calceamentum pedum significat docet sacrosanctum incarnationis Verbum mysterium per quod ait Deum in Judæa notum, et cuius nomen erat magnum nomen, in Idumæam extendit calceamentum suum. At etiam ex modestia Cellotius sor idem, quem honoris causa modo non nactus ex modestia, inquam, laudabi Cellotii occasus, arripit ei acerbissime insultandi, dum sic scribit: *Quid igitur solea? interrogat seipsum Cellotius. Hæret mihi aqua, respondet: turbida est certe, cæno et solo et sordidis ejus soleis profanata. Hæc catholicus atque religiosus sacerdos de catholico et religioso sacerdote scribit; quæ si adversus hereticum aut Mahumetanum scriberentur, vix excusari ab inhumanitate possent. Cæterum prævetum tam stomachoso censori contigit ut e Jesuitæ libenter infligebat haud parcens verbum in eum quem minime vellet resilirent, amicissimum sibi, nobis et cunctis merito suo caput, illusterrimum Allatium, qui doctissima dissertatione de solea, ex una plurimum profecisse me initio professus ejus originem nominis quærens, male, inquit, etiam a solea non ut crepidam male, quanquam ab ea quoque non inconcinne quispiam autumaret. Hæc ille: quibus omnia quæ in Cellotium pariter loqui ausum intus vidimus fulmina, in suum caput attraxisse vid poterat, nisi 614 laureum haculum gestaret per quem est a procellis istiusmodi tutissimus.**

Ταναΐτης, pag. 422. Venti Ταναΐτου dicti in minit Procopius, lib. iv secundæ tetradis cap. p. 573 ed. Reg his verbis: Τάναον δὲ καλοῦσιν ἐπιχώριοι καὶ τὴν ἐκβολὴν ταύτην ἐκ λίμνης ἀρμένην τῆς Μαϊώτιδος ἄχρι ἐς τὸν Εὐξείνιον πόντον

ἀλλὰ καὶ τὸν ἄνεμον, ὃς ἐνθίνδα πνεῖ Ταναίτην προσαγορεύουσιν. Ex quibus intelligimus hujus venti nomen non a vero amne Tanai sumpium, sed ab alveo quodam aut prono fluxu paludis Mæotidis in Pontum Euxinum, qui alveus etiam Tanais nominari consueverit; ab eo autem spirantem ventum, qui, ait noster, inter Boreales solet esse vehementissimus, Tanaitem dici.

Ταρτίτες, prg. 419. Hinc habemus naves quasdam contractæ longitudinis, hoc est minus longas quam triremes, Taritas a Genuensibus iis olim utentibus fuisse vocatas. Verisimile est easdem has esse cum iis quas ταρτίδας Nicetas appellat; qua voce δρόμωνες [P. 425] cum significasse Meursius censet. Unde forte vel hic rescribendum ταρτίδες fuerit, vel apud Nicetam ταρτίτες emendandum. Videndum etiam an non hinc emanaverit Tartanarum, quæ hodie appellantur, nomen. Cæterum si δρόμωνες sint ταρτίτες, iis conveniet descriptio dromonum quæ apud Procopium, lib. 1 *De bello Vandalico*, cap. 44, legitur his verbis: *Πλοῖα μακρὰ ὡς εἰς ναυμαχίαν παρεσκευασμένα, μονήρη μέντοι καὶ ὀροφὰς ὑπερθεὶν ἔχοντα, ὅπως οἱ ταῦτα ἐρέσσοντες πρὸς τῶν πολεμίων ὡς ἥμισυ βάλλοιντο. Δρόμωνας καλοῦσι τὰ πλοῖα ταῦτα οἱ νῦν ἄνθρωποι· πλεῖν γὰρ κατὰ τάχος δύνανται μάλιστ'· Longæ naves ad maritimum prælium instructæ, sed unico actæ remorum ordine, testis desuper munitæ, quo eorum remiges quam minime telis hostilibus paterent. Hoc navium genus hodie dromonas vocant, voce a cursu ducta quo illæ in primis veloci valent.* Hæc Procopius.

Τατάς, pag. 512. Hujus dignitatis cui nomen est *tatas aulæ* sæpe meminit Codinus, in lib. *De effie aul.* cap. 2, ubi hoc officium sextum et tricesimum dignitatis ordine esse ait inter Palatina; cap. 4, ejus habitum explicat, cap. item 5, ubi observat huic officio nullum incumbere ministerium οὐδὲ ἐν ὑπηρετήμα κέκτηται. Nusquam autem tradit rationem nominis, aut quemad finem instituta hæc præfectura sit. *Tata* Latinis jam olim puerile nomen est, quo primum ex infantia in balbutiem prodeuntes parvuli, quos vident viros, *talas*, quas mulieres, *mammas* appellant, ut docent interpretes Martialis ad illum versum epigrammatis ejus 401. lib. 1:

*Mammas atque talas habet Afra: sed ipsa tatarum D
Dici et mammarum maxima mamma potest.*

Susplicari ex hoc forte possumus *talam aulæ* quem hic eunuohum videmus, fuisse præpositum educationi ac curæ liberorum 615 imperatoris adhuc parvulorum; et propterea hujus ὑπηρετήμα nullum exstitisse erga imperatorem, ac ne functionem quidem immediatam ullam erga ipsos parvulos, quod munus ejus esset imperare nutricibus et gerulis, qui eis addicti curandis erant. Neo vana forsitam conjectura fuerit hunc Andronicum eunuohum, quod Andronico nunc Augusto ante patris imperium nato, educando servilibus

ministeriis navasset operam, ab eo jam adulto manumissum patroni nomen more libertorum accepisse, et ejusdem gratia promotum in istam honorificam præfecturam.

Τεθέν, p. 222. Ait, cum regio illa Maryandenorum et ἸPaphlagoniæ rebus ad victum utilibus abundaret, signatæ monetæ parum haberet, quod vectigalia in nummis exigenterentur, coactos earum terrarum incolas fuisse, ad exacte conficiendam tributi summam, vendere scilicet vili universa quæ collegerant messe ac vindemia, et sic deinde toto anno necessariis ad victum eguisse. Videtur ergo hic τὸ τεθέν peculiari notione usurpatum, ad significandum quidquid reponebatur in annonam et victum famitiæ per annum. Quanquam non difsiteor posse referri ad summam impositam percensum, cui semel exsolvendæ universa annona alieno tempore vili distracta profliganda erat culonis miseris, in reliquum annum victu carituris, cui notioni magis accedit quod legitur, l. 1, c. 5, Τὸ λοιπὸν τοῦ τεθέντος τέλους.

[P. 426] Τελχίν, p. 255 Eustathius in *Iliad.* v. p. 941 ed. Rom. Τελχίνες, ait, πλάττουσιν οἱ μῦθοι δαίμονας τινὰς κκοποιοῦς. *Telchinas fingunt fabulæ dæmonas quosdam maleficos.* Similia et idem alibi. Hesychius: Τελχίνες βάσκανοι γόητες, φθονεροί. Etymologicus: Λέγονται δὲ Τελχίνες οἱ φθονεροὶ καὶ πονηροὶ καὶ βασκανοὶ δαίμονες. *Dicuntur autem Telchines invidi, mali et immanes dæmones.* His auctoritatibus fretus *malum et invidium dæmones* interpretatus sum hoc loco Τελχίνα.

Τόμος καὶ τομογραφεῖν, p. 280. Agit de Germano, quem sub finem præcedentis capitis dixerat electum fuisse in patriarcham concordibus plerorumque antistitum suffragiis, quibus et imperatoris calculus accessit comprobantis judicium synodi: Παρὰ τῶν λοιπῶν ἤξιοῦτο τὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως προστασίαν ἀναδέξασθαι, σὺν οἷς καὶ ὁ βασιλεὺς τὴν ψῆφον ἀποδεξάμενος Tunc videtur electionis Germani decretum rite perlatum, quod τόμος hic dicitur usitatissima ejus vocis notione in scriptis Græcorum citimæ vetustatis. præsertim de rebus ecclesiasticis agentium. Cæterum difficile est ad assentiendum electioni sui se præbente Germano res pendebat, quoad exoratus is tandem ab imperatore et reliquis amicis annuit. Et tunc ad promulgandum decretum prius factum congregatus est cætus qui voce κοινὸν hoc loco significatur, ut superius ostendimus. Distulimusque huc statuendum quid hic dicatur οἰνὺν ὑπὸ τόμῳ γεγονός, 616 *cætus sub tomo factus.* Videtur significari cætum hunc vi prius jam perlati de electione Germani decreti coactum. non ut de ea deliberaret, sed ut rem statutam exsequeretur et novum patriarcham quasi in possessionem sedis mitteret. Susplicabar etiam ex facto quadamtenus simili, quod mox referam, Patres qui in tunc cætum convenerunt exemplum scriptum

decreti a se prius editi manu quemque tenuisse. Sic enim actum videtur in alio ecclesiastico conventu, cujus est mentio in Vita Leonis papæ I, recitata tom. VII *Concil.* ed Reg. p. 50. Verba hæc sunt: *Congregati sunt 256 sacerdotes et alii 408 episcopi, quorum chirographus cucurrit. Qui congregati sunt una cum tomo, hoc est fide apostolicæ Ecclesiæ. Vides hic decretum antea de fide apostolicæ Ecclesiæ, hoc est dogmate catholico, perlatum tomum vocari, et hunc tomum quemque congregatorum secum habuisse; unde et hoc κοινὸν ὑπὸ τόμῳ γεγονός dici potuerit. Ac quod hanc τὸμου notionem attinet, actio ipsa decretum condendi alibi a nostro verba τομεγράφειν exprimitur. Nempel. iv, c. 29, ubi agitur de coronatione Andronici, ἔτομογράφουν δὲ, inquit, καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ὑπ' ἀφορισμὸν ποιοῦντας, etc. Decreto videlicet synodali rite condito, antistites sub anathematis interminatione sanxerunt ratam a cunctis agnoscendam habendamque evectionem Andronici in imperium, procurante id scilicet Augusto ejus patres, quippe studiosissime agente ut quam maxime firma et irrevocabilis ista ejus filii esset promotio.*

Τρικοκκίωται, p. 202 Ταῦτα περὶ τοὺς Τρικοκκίωτας. Sic concorditer tres codices. Videtur populi nomen a loco ductum, qui τρικοκκον vel τρικόκκιον diceretur. Reperi apud geographos Strabonem, Ptolemæum, alios, τρικύριον et τρικόριον: sed nusquam alibi τρικοκκον aut τρικόκκιον. Verum ne quidquam immuetur, consensus codicum prohibet.

Ἰποψήφιος, p. 438. Hoc loco ἰποψήφιος vocatur, qui justa ad dignitatem aliquam electivam suffragia electorum tulit, nondum tamen decretum electionis rite perlatum est. Unde iste Theodosius, (P. 427) in quem præponendum throno patriarchali Theopoleos sive Antiochiæ pleræque Patrum sententiæ conspiraverant, erat electus tantum et quasi designatus patriarcha, nondum tamen in possessionem missus et ἀνακρυχθεὶς ὑπὸ κοινῷ τόμῳ, ut l. iv, c. 43, de Germano in Constantinopolitanum patriarcham prius electo scribitur, hoc est palam declaratus patriarcha, perlato et legitimis formulis rite sancito communi totius concilii de ista electione decreto, quod τὸμου vocabulo significatur.

Φάκελλοι, p. 512 Quid φακέλλους hic putemus aliud quam Latiman vocem diminutivam ex *fascis* quasi *fascellos* dicas, quod frequentius scribitur *fasciculus*? Synesius, Epist. 133: Ἄπασι γέγραφα φακέλλον [ἐπιστολῶν Διογένει δού] Hoc 617 est: *Omnibus scripsi, fasciculum litterarum Diogeni commendans.*

Φατριάρχης, p. 287. Verba sunt Arsenii ejecti patriarchatu et in insulam deportati. In his vocabulo πατριάρχης scommatice designat Germanum

in suum locum intrusum; cujus nomen videtur alludere, dum φατριάρχης quasi φατριάρχη vocat. Notum enim Constantinopoli erat quid Latine vox *frater* germano synonyma sonaret, cum esset in ea urbe Latini tam multi, præsertim cum sint ut mox admonet historicus, germanam imperatoris Eulogiam oblique prestringeret. Forte et φατριάρχης infense dictum pro πατριάρχῃ ad Philipp. II, 3 κατατομή pro περιτομή, quæ nescio quid δόσημον trahentibus ex quibus quasi contagione φαύλου et κακοῦ.

Φήμη, p. 145, Ἀφικνεῖται . . . φήμη γὰρ καὶ θεὸς ἡ φήμη. Ita noster recondite suo est in codd. B et A, quæ V suo item more est. Puto Pachymerem hic in mente habuisse maiorem quamdam notionem vocabuli φήμη, quæ cum vulgo significet indicium rei gestæ a mano testimonio in notitiam absentium sparsus aliquando proprie designat nuntium non hucus allatum rei magnæ longinquis in locis actum statim ibi cognitæ quo nulla celeritas cursus tam exiguo spatio pervenire potuerit. Eius veteres historici multa referunt. Vide Livianum l. xlv, et Plutarchum in *Æmilio Paul.* præter eventum mirabilem vulgati Romæ quo in Macedonia quadriduo ante debellatum rat cum Perseo rege, quatuor alia exempla commemorat; similitudinem casuum, et in his unum ipse Plutarchus testis fuit, ætate sua, ut omnibus perspecti, de perlata Romam eadem qua in Germania contigit, cæde Antonii, exercitus clade qui contra Domitianum rebellavit. Similli autem ratione videtur indicare noster pervenisse ad Latinos Daphnusiæ oppugnantes eam captæ a Græcis Constantinopoli quam propterea *jamum divinum* vocat, καὶ θεὸς κτλ. Significat etiam eam esse veram et propriam notionem φήμη notionem, Homerum, opinor, secutus apud quem, ut Fustathius admonet, φήμη ἐστὶ μαντικὴ κληδὼν, τούτῃστιν ὁ μέλλοντος τοῦ δηλωτικὸς λόγος, ἐξ αὐτοματου λεγόμενος: *pheticum amen, hoc est rei futuræ eujuspiam verbum sponte prolatum.* Quia vero ad prophetiam etiam pertinet notitia rerum absentium longinquis ex locis non humana opera delata, jure noster etiam ad hoc Homericam vocabuli notionem transfert.

Φορητὴ οἰκία, p. 330. Non usquequaque fallor, obvia hic usurpatur notio vocis φορητὴ pro eo quod, 718 analogia e solutili, (P. 42) classicis usitata voce, ducta, fortasse Latine dicere possumus *portatilis*. Hac porro circumscriptione vel σκηνὰς *labernacula castrensia* exprimit Pachymeres voluit, vel, quod verius puto, indicat domos e materia solutiles proceribus Romanis urbanum luxum in militia quoad possent usurpantibus, paratas eo artificio ut partes earum

(1) Habuit Hesiocum illud θεὸς νό τις ἔστι καὶ αὐτῆ.

solvi sejungique commissuris et alio delata alibi A rursus compingi possent. Ejus generis videtur fuisse οἰκίδιον, cujus est mentio infra, l. v, c. 6, quo viso refertur obstupuisse cralis Serbiæ Stephanus Uresis : Ἀλλὰ καὶ τὸ θεραπευτικὸν τὸ ἐν κείνοις βλέπων Οὐρέσις καὶ οἰκίδιον . . . ἐπαλαστήσας φησὶν, Αἱ αἶ, τί ταῦτα ; καὶ ἡμῖν οὐ συνήθης αὕτη ἢ δίαιτα, etc. Quæ indicant eum ista specie quasi nimii luxus offensum. Aliquid eliam simile fuerit σκηνακὴ νεὼς ἐκ πέπλων στιβαρῶν μετὰξῃς, quam monachus nomine princeps, deducens ad Chalaū Tocharorum principem sponsam filiam imperatoris ὑπὸ μεγάλας φαντασίας καὶ ἀδρότης σύναμα καὶ πλούτη παντοδαπῆ, circumtulit ad ostentationem magnificentiæ, ut l. iii, c. 3 narratur.

Φρέριοι, p. 360. Οὗς φρεῖορος αὐτοὶ λέγουσιν, ἀδελφούς. Religiosos videlicet quos *fratres* vocare jam tum apud Italos invaluerat. Galli sivo Franci, ex qua gente plurimi Constantinopoli et passim per Orientem degebant, fratres *frères*, ut hodie dicebant ; unde Græci vocem φρερίου formarunt. Usurpat porro noster hoc vocabulum et alibi sæpius. Erant hi plerique e sacris familiis SS. Francisci et Dominici : quanquam et Melitenses equites apud Cantacuzenum frerios videmus dictos.

Φυλακὴ ἡμέρας, p. 245. Ut nox, ita et dies in custodia quatuor dividebatur, trium quamlibet horarum. Hoc secutus φυλακὴν hoc loco verti *trihorium*, quam vocem memini me legere apud auctorem satis antiquum nec indiligentem Latinitatis Ausonium in Mosella. Vaticanus post verba quæ descripsi glossema suum quoddam infercit non valde accuratum, sic exprimens hunc locum : (ανεραβέθηκός τις ἔγγὺς εἶναι τέσσαρας ὥρας τῇ πρῆμῃ-πρῶτῃ τολύων φυλακῇ τῆς ἡμέρας). Quid ita vero ? nonne potuit auctor indicare voluisse initium custodiæ sive trihorii, non autem ultimam ejus partem contiguam horæ diei quartæ ? Imo vero clare significat de principia, non de fine primi diei trihorii, se loqui, dum mox post recitata verba subjungit ὑπεραναιρεθκός τὸν ὀρίζοντα in V non compareant, non videtur tamen dubium quin sint γνήσια. Indicant autem, id quod ibi narratur, contigisse paulo post exortum solis, hoc est hora palma diei L iv, c. 8, nomen hoc idem φυλακὴ nocturno tempore, cui magis convenit, patatur in his verbis : Καὶ δὴ τὴν πρώτην φυλακὴν τῆς νυκτὸς ἐκείνης. Ubi nemo non videt, qui quidem totum locum attente inspexerit, κατὰ 915 pro καὶ fuisse reponendum, ut fecimus ; et si in eo mendo tres odd. convenirent.

Φώσσωνας. L. v, c. ultimo ter usurpatur hoc vocabulum, et tertio loco apponitur adjunctum ὠργυωμένοι, ut non sit dubium quia Pachymeris hæc scribentis obversaretur animo locus ille Lycophonis in Alexandra.

A Ἀφίλαστα καὶ φώσσωνας ὠργυωμένους.

Isaacius Tzetzes, scholiastes ejus obscurissimi poematis, sic ibi enarrat hanc vocem : Φώσσωνας τὰ λαίφη, τὰ ἄρμενα, παρὰ τὸ φῶ τὸ λαμπρύνω· λευκὰ γάρ. Ἡ παρὰ τὸ φουσσᾶσθαι ὑπ' ἀνέμου φουσσῶνες. Ubi vides φουσσῶνας vela navium esse, sic dicta vel quod candent naturali colore lineæ telæ, a verbo φῶ, quod candere significet, vel quod inflante vento tumeant, (P. 429 a verbo φουσσᾶω, quod est inflare. Eodem recidunt quæ in eam vocem annotat Eustathius et Hesychius. Nos Græco poetico vocabulo Latinum item poeticum opposuimus, cum alicubi φώσσωνας *carbasa* vertimus.

Χρόνος, p. 35. Hic manifeste sumitur χρόνος pro ἔτος. Item l. vi, c. 21 : Τὸν εἰκοσιτέταρτον τῆς βασιλείας χρόνον ἐδήλωσεν ἄντικρυς. Ubi agit denumero litterarum nominis Michaelis Palæologi, cui adjungantur litteræ cognominis ejus minus doti Manuelis, fient elementa viginti quatuor totidem ei annos imperii ominantia, ut eventus ostendit. Nam hic imperator, c. ultimo l. vi, 24 annis imperasse traditur his verbis ; Βασιλεύσας δὲ ἡμερῶν δεουσῶν ἔκοσι τὰ εἴκοσι τέσσαρα, νεμρο ἔτη, quod nomen prius posuerat. Quare debet resolvi diphthongus ου in nomine Μανουήλ, et pro duobus distinctis elementis computari, ut numerus ex mente auctoris constet. Non omitam autem monere totum hoc comma de cognomine Manuelis et præragio ex eo ducto annorum imperii Palæologi ad Allatiano et Vaticano codicibus abfuisse, in solo ; commarere Barberino, sæpe alibi Pachymeres χρόνον ponit ἀντὶ ἐνιαυτοῦ αὐτοῦ ἔτους, præsertim hoc loco, c. l. 20, l. v : Οὕτω χρόνος τετέλεσται. et l. v., c. 10 : Ἡδὴ δὲ χρόνον παραφληκόντων τετάρων.

Χρυσόσυρμα, p. 337. De Joanne despota dependente pileum, insigno despoticæ potestatis, et alium ejus loco vulgarem imponente capiti. Codinus Curopalata, *De officiis*, c. 3, p. 12 ed. Paris. anni 1625 : Τὰ σκιάδια τῶν γαμβρῶν τοῦ βασιλέως δισποτῶν ὄντων χρυσοκόκκινα ουρματέιναι· ἔχοντα σταυροὺς μαργαριταρεῖνους καὶ γύρους. *Pilei generorum imperatoris, si sint despotæ, aurei et coccini coloris sunt et fimbriati, habentque cruces ex margaritis et gyros seu circulos.* En pileus despotæ aureus et fimbriatus. Hunc idem poster uno vocabulo χρυσόσυρμα nuncupat hoc loco, dam illum vulgari et privato mutatum ait a Joanne despota. 630 Igitur τὸ ἐκ non materiam hic indicat pilei communis, sed terminum unde transierit ad vulgarem pileum is qui antea uti solitus esset aureo fimbriato. Sic Virg. iii, Æn.

Quos hominum ex facie dea sæva potentibus herbis Induerat Circe in vultus et terga ferarum.

Χωλαί p. 404. Χωλαί τε βυσσάς τε παραβλώπας τ' ὀφθαλμῶ. Sic enim ex Homero correximus, cum in mss. ὀφθαλμῶν legeretur. Non intelliget hæc

scripta de Vecco pro reis sollicito agente, qui locum Homeri obversatum animo Pachymeris scribentis oculis et ipse lector non subjecerit aut memoria revocaverit. Iliadis decima Phoenix inter alia multa quæ allegat Achilli flectendo, proponit deorum exemplum, exorabilem in veniam culpæ, dum precibus conveniuntur.

Νηλεὺς ἦτορ ἔχειν. Στραπτοὶ δὲ τε καὶ θεοὶ αὐ-
[τοὶ.

Καὶ μὲν τοὺς θύεσσι καὶ εὐχολῆς ἀγαθῆσι
Λοιθῆ τε κνίσσῃ τε παρατρῶπῳ ἄνθρωποι
Λισσομένοι, δτε κέν τις ὑπερβῆῃ καὶ ἀμάρτη.

Tum et de Litis filibus Jovis addit :

Καὶ γὰρ τε Λιταὶ εἰσι Διὸς κούραι μεγάλοιο,
Χωλαὶ τε βύσσαί τε παραβλώπεις τ' ὀφθαλμῶ.

Tales deæ ingeniose finguntur ad vim beneficam misericordiæ exprimendam. (P. 430) eximere pœnæ satagentis convictos criminum, et horum angores in se suscipientis : de quibus multa erudite Eustathius disputat ad eum locum. Homerum noster suo genio indulgens hic exscripsit, nihil sollicitus de lectore parum forte versato in Homeri lectione, sic nempe solitus passim intexere orationi suæ crudos ignotasque innominatorum auctorum χρήσεις, quasi præscripsisset in vestibulo sui operis simile aliquid ejus quod in foribus scholæ Platonis legebatur Οὐδεις πάντων ποιημάτων τε καὶ συγγραμμάτων ἀρχαίων ἀμύητος εἴστω. Porro sicut Λιταί, quasi dicas *supplicationes*, Homerus προσωποποιεῖ εἰς σχῆμα ταλαιπωρίας, sic et in speciem obsequii obnoxii abjecteque per adulationem demissii subornat blanditias Martialis, dum scribit epist. 72, lib. x :

*Frustra, blanditiæ, venitis ad me
Atritis miserabiles labellis. . . .
Jam non est locus hac in urbs vobis.
Ad Parthos procul ite pileatos,
Et fientes humilesque supplicesque.
Pictorum sola basiatis regum, etc.*

Ψωμίζεσθαι χρυσοῖς, p. 129. Nimirum invadentes Persidem Tochari Calypham illic dominantem, avarum et divitem, auro liquefacto in os ejus infuso necaverunt ; quod noxer obscure ❷❶ dicit ψωμίζεσθαι ρυσοῖς, quasi diceret

Offis aureis in os ingestis pasci. Sed rem etiam habuit, declarat Vaticanus Paraphrastes hunc locum sic exhibens : Ὁ μὲν Χαλυφῆς γυναικὸς κατὰ λάρυγγος ἐκείνου χυθέντος ἐπέθανε. *Chalypha quidem auro fervente in guttur ejus infuso mortuus est.* Quod ita gestum astipulatur Marinus Sanotus, l. III, partis 13, c. 7 sic scribit *Capti Calyphæ gutturi liquatum aurum in Haolonus) infundi, avaritiam exprobrans, cum immensis afflueret thesauris, cupiditate delectus pro salute sua eos expendere renuit* Hæc Sanotus.

Ὡάτον, p. 405. Non alibi repereram ὠάτον ὀπερῶν, cœnaculo aut aula superiori camera ovali forma. Quid enim hic aliud intelligitur

B Ὀργυωμένοι, p. 424. Ait immissam a navi Genuensi plenis velis elabenti onerata Catalanam, quæ ventum ei a puppi suorum rum orphansu interciperet ac sic sufflammentum impetum ruentis. Ὀργυωμένους Tetztes ad Lycophronem interpretatur ἐκτεταμένους, ἡλικίᾳ *extensa et explicata vela.* Subditque continens μογολίας in hunc modum : Ἡ ἀπὸ τῆς ἐπιπέδου ἦτοι τῆς ἐκτάσεως τῶν χειρῶν. Ἡ καὶ ἐπιπέδου ὄργω τὸ ὄργω. Ὀργῶν δὲ τὸ ἐκ τῆς σφαιροειδούς τε τῶν φυτῶν ἢ τῶν βοτανῶν. Ita illi statim addit scribi debere Ὀργυωμένους ἀπὸ τῆς ad u secundæ syllabæ ; unde nos codicem nostrum, qui Ὀργυωμένους scribebat, corrector Ὀργυωμένους, ait Tzetzes. μετὰ προσγραφήν δὲ γράφειν. Vides hinc obiter familiarem Pachymeri fuisse Lycophronem, genio *videlicet conciliante σκοτεινὸν σκοτεινῶν.* Et illum quidem nostrum, qui omnium scriptorum tenebris in suam opus congere studeret, non temperatam arbitror, si qua occasio daretur. etiam παραφραστὰς καὶ φαλακρῶς κόρας ἀπαρτῆς παραφραστήρος αἰθωνος πνοῆς, quæ Lycophron habet unde Ὀργυωμένους exscriptura est, in scriptura hac sua ponere, quam tum demum elegantius eruditam visum iri credidit, si omnium conciliantium scriptorum griphos et noctes conciliatas ostentaret, parum pensi habens et cruces lectoribus aut interpretibus suis figens

PETRI POSSINI
OBSERVATIONUM PACHYMERIANARUM
LIBER II
COMPLECTENS NOTAS.

In titulo operis.

622 [P. 433], PACHYMERIS. Cum varii varie Græcum nomen Παχυμερης Latine efferant et inflectant, alii Pachymeram, alii Pachymerium, alii aliter vocantes, mihi commodius et expeditius visum est inflexione uti Latina nominum classis tertie. Quin id sit simplicius et ad usum facilius, nemo negaverit. Jure autem fieri, exemplis astruitur. Nam Ulysses, Socrates, Demosthenes similia plurima mere Latine ab omnibus flectantur, nullo respectu ad inflexiones Græcas istorum nominum. Quis enim unquam adumbrare curavit Latino sono genitivum Δημοσθένους aut accusativum Δημοσθένη, balbutiendo *Demosthenus* aut *Demostihene*, Romana Minerva invitissima? Hoc etsi parvum dictu, necesse visum hic profiteri.

MICHAELIS. Quotus hic inter imperatores Constantinopolitanos Michael fuerit, non erit inutile semel statuere. Primus ad imperium hoc nomen pertulit Michael Curopalata, cognomento Rhanganus, laudatissimus princeps, anno Christi 811. Secundus homo scelestissimus Michael Balbus, a carcere ubi ad vivicomburium servabatur, vi ad solium erupit anno Christi 820. Tertius Michael Porphyrogenitus Theophili imperatoris filius cum matre Theodora imperium tenuit, magno rei publicæ et Ecclesiæ malo: fuit enim, ubi adolevit, impissimus. Cæpit dominari anno Christi 842. male periit 867. Anno inde Christi 1034 Michael Phaphlago a patria dictus, adulter Zoes Augustæ, Romano ejus viro strangulato imperium arripuit, et tenui annis fere octo. Moriens successorem habuit Michaelem cognomento Calephatem, ejus nominis quintum, qui post annum a Zoe, quæ illum promoverat, imperio et oculis privatus locum cessit Constantino Monacho anno Christi 1032. Quatuordecim post annis Michael cognomento Stratonicus, sextus ejus nominis, coronatur Augustus: 623 sed mox anno 1057 Isaacio Comneno ultro concedens abdicavit principatum. Anno Christ 1071 Michael cognomento Parapinacens, filius Constantini Ducæ imperatoris, mortuo Romano Diogeni successit, septimus inter Augustos Byzantinos Michael; quem inter et hunc

A nostrum cum nemo sic appellatus imperaverit, Palæologus, cujus hic historiam damus, numerandus erit Michael VIII.

[Pag. 434.] PALÆOLOGI. Natus hic anno Christi 1224 ex Andronicos Palæologo magno domestico, matre Palæologa, Irenes et Alexii Palæologi despote filia. Hæc Irene, Michaelis avia materna, filia fuit Angeli Commeni, quo imperante Constantinopolis capta est a Latinis. Dedit is eam conjugem Alexio Palæologo (ut Phrantzes habet: Acropolita Andronicum appellat), quem et despotam creavit et imperii successorem designavit. Sed is brevi est mortuus, unica ex conjugem filia suscepta quæ Andronici Palæologi magni domestici uxor, Michaelis Palæologi mater fuit. Quare is a patre juxta matremque Palæologie appellationem tulit, Διπλοπαλαιολόγος propterea vocatus, ut Phrantzes habet, c. 1; idem tradit Grægoras, l. III, p. 32, sed et Comnenus a matris avo angelo Comneno imperatore dictus, ut Phrantzes ibidem docet; ac passim ita vocatur ab Acropolita scriptore ipsi faventissimo. Unde crediderim affectasse Michaelem ante imperium dici Comnenum, quod eam rem velificari ambitioni suæ crederet. Sed et hujus posteros ob nobilitatem inclytæ tot Augustis familiæ Comnenum appellatione gloriosos ostendunt inscriptiones Michaelis et Andronici Juniorum a Pontano descriptæ Notis ad Phrantzen. Hunc porro nostrum Michaelem, postquam ad imperium pervenit, haud magnopere curasse Comnenum dici licet intelligere ex Pachymere, qui ei familiaris, et sub ejus filio Andronico Seniore, non sine cura demerendæ regnatricis domus gratiæ, scribens, nunquam eum alio gentili quam Palæologi nomine designat.

HISTORIA RERUM. Duas historias separatim voluminibus et titulis Pachymeres reliquit, ut in codicibus optimis Barberino et Allatiano distinctissimæ leguntur. Licet Vaticanus paraphrastes, qui multa contraxit, quædam abdidit, pleraque mutavit, ambas in opus unum conflaverit; cui forte similis fuerit Augustanus ille codex, unde sua excerpta Wolfius sumpsit nam et is unam ex duabus Pachymeris historiam videtur agnoscere. Nos priorem Michealis VIII Palæologi acta exsequenter modo damus, alias, Deo volente, Andronicum ejus

dem scriptoris, sive de gestis Andronici Senioris A libros VII, in lucem emissuri.

Pag. 11. *Constantinopolitanus genere, ortus et educatus Nicææ.* Pachymeres hujus *Histor.* p. 148 testatur patrem suum Constantinopolitanum civem fuisse, exulare a patria coactum ob Latinos ibi dominante Sane cum idem Pachymeres hic doceat se annum ætatis undevicesimum agente pulsos Constantinopoli 924 Latinos, et libros harum *Observ.* III demonstraturi simul receptam et Latinis urbem recuperasse Græcos et quinquaginta annis postquam amiserant, facile potuit nasci Nicææ Pachymeres patri qui quinquagenario, qui usque ad annum ætatis undecimum in paterna domo Constantinopoli educatus ob exosam Latinorum ibi dominationem Nicæam migraverit. Tradit enim Acropolis *Historiæ* suæ c. 6. Latinos urbe capta liberam Græcis dedisse facultatem vel ibi manendi vel alio migrandi: Τῆς πόλεως κυριεύσαντας οἱ Ἴταλοὶ ἄδειαν δεδώκασι τοῖς ταύτης οἰκήτοσι, τοὺς θέλοντας μένειν τε καὶ ὑπὸ χεῖρας εἶναι αὐτῶν τοὺς δὲ ἀκωλύτως ἀπέρχεσθαι ὅπῃ ἂν βούλωντο. Mox addit plerosque illustriorum clam aut palam abiisse, quorum e numero fuisse Pachymeris patrem verisimile est.

Ibid. *Clero ascriptus.* In Græco legitur apud optimos codd. B et A *θεῖω σωθεῖς κλήρω*, prout expressius. Nemque *σώζεσθαι* aliquando est appellere aut perdenire. Codinus, c. 22, de sponsa imperatoris: Κατὰ τὴν ἡμέραν καθ' ἣν μέλλει ἀποσωθῆναι εἰς τὴν πόλιν. *Quo die perventura in urbem est.* Vaticanus jam hinc incipiens obscuriora clarioribus mutare *θεῖω κλήρω* doctus posuit.

Pag. 12. *Ut doctus quidam asseruit.* Apparet ex illis verba διὰ τὸ φανέντα κρύπτεσθαι etc. (P. 435) doctum hunc Sophoclem esse, cujus in Ajaçe *μαστιγοφόρω* illa exstat celebris de tempore sententia:

Ἄπανθ' ὁ μακρὸς κἀναριθμητὸς χρόνος
Φύει τ' ἄδηλα καὶ φανέντα κρύπτεται.

Pag. 14. *Istius argumentum præoccupatum ab aliis* Videri potest innuere Nicetam Choniatem, qui et urbis expugnationem a Latinis et res aliquot post eam, annorum, prout geri videbat, scripsit Georgium quidem Acropolitam logothetam et Nicephorum Gregoram ne inui hoc loco a Pachymere putem facit, quod Gregoras post Pachymerem scripsit: Acropolis vero, licet aliquando senior Pachymere, junior tamen fuit quam ut res Theodori Lascaris prioris spectare præsens potuerit, quas ex fama et monumentis in historiam digessit. Hoc ex ejus historia clare discimus. Scribit enim ille ibi c. 29, q. 25, ed. Reg.: Τότε καὶ αὐτὸς πρὸς τῶν γονέων ἐκ τῆς Κωνσταντινίου ἀπεστάλην τῷ βασιλεῖ ἑκαδεκάτης (videtur legendum ἑκαδεκάτης ὧν) *Tunc et ipse a parentibus ex urbe Constantinopoli missus sum ad imperatorem sexdecim annos natus.* Apparet doctissimum interpretem legisse ἑκαδεκάτη pro ἑκαδεκάτης vertit enim *undecim annos natus.* Sed quod addit statim auctor ἐγκυκλίου ἀπηλλὰγ-

μένον παιδείσεως, *perfunctum jam tum studere* fuisse humaniorum litterarum, magis, ni fallor, congruit cum ætate annorum sexdecim. Parum est est verisimile undecennem puerum grammaticam rhetoricam, ipsam philosophiam, cum artibus quatuor huic subjectis, 625 arithmetica, musica, geometria et astromania, satis perceptas habere potuisse. Παῖδεις σiquidem ἐγκύκλιος tot illa complectebatur, ut ex Joanne Tzetze intelligitur, sic his scribente *Chilliad.* XI, sect. 367:

Ἐγκύκλια μαθήματα καλοῦνται
Ὁ κύκλος τὸ συμπέρασμα πάντων τῶν μαθημάτων
Γραμματικῆς, ῥητορικῆς, αὐτῆς φιλοσοφίας,
Καὶ τῶν τεσσάρων δὲ τεχνῶν τῶν ὑπ' αὐτῆς
Τῆς ἀριθμοῦσης μουσικῆς καὶ τῆς γεωμετρίας
Καὶ τῆς οὐρανοβασίως αὐτῆς ἀστρονομίας.

Fateor interdum solam grammaticam in παιδείσεως mentione designari κατὰ καταβολὴν οὐ λόγῳ δὲ κυρίῳ, ut idem Tetztes ibidem loquitur nec eo inficias videri posse locutum eo sensu Acropolitam, dum de illa quam percepisse jam testatur ait encyclica doctrina, statim subdit ἦν γεωμετρίας κατονομάζουσιν οἱ πολλοὶ, *quam plerique grammaticam nominant*, præsertim cum paulo post c. 32, idem adjungat se hortatu imperatoris Joannis, ad quem missus fuerat, ὑφ' ἡμεῶν ἐκ τῶν λόγων παιδεύσει καὶ λογικοῖς παιδεύμασι ὅσα δέδισσε, magistro Theodoro Exapterygo.

C hæc non obstant jam positis, cum sit veritas ἡ γραμματικῆς vocabulum non καταγορεύσας ἀλλὰ κυρίως ibi Acropolitam usurpasse, *ut non alienæ generis disciplinas, sed majorem in jam deperditis progressum in schola Exapterygi quæssit*, quippe a quo, ut ipse mox addit, septem annis αὐτῶν ποιημάτων σφάγιεαι καὶ τῆς τῶν λόγων ἐπιπέδου διδασκαλίαν perceperit, quorum neutrum encyclicæ limites excedit. Denique sexdecim natum annos in Joannis aulam admissum satis manifeste demonstrat Acropolis, dum c. 32 primam rem omnium quæ ipsi in comitatu Joannis Augusti contigerunt memorat sui traditionem in disciplinam Theodori Exapterygi, quem se audire cæpisse ait ἐπὶ δέκατον ἔτος ἄγοντα, *decimum septimum annum*: quodsi jam undecimo ætatis ad Joannem venisset, oportuisset eum ibi sex totis annis in illa occupatione desedisse. Pro certo igitur habendum sexto decimo ætatis anno cæpisse Acropolitam Joanni Augusto adhærere. Quo autem in ejusdem Joannis imperii atque adeo Christi aulam contigerit, explorandum nunc est, (P. 436) Advectum in aulam Joannis suum in id tempus incidisse narrat Acropolis, quo tempore Roberto Latino imperatore mortuo Joannes olim Hierosolymorum rex Constantinopolim est evocatus ad res moderandas, quoad Balduinus puer in etate imperio idoneam adolevisset, Robertus autem anno Christi 1228 aut sequenti est mortuus; unde Joannis Brennensis ex Italia, ubi Gregorio No-

militabat, Constantinopolim appulsus ad Chr. 1229 aut 1230 pertinet, quando Joannes Rataza, qui anno Christi 1222 Theodoro Lascari suo socero successerat. 629 Nec res igitur Theodori Lascaris, nec primi decennii Joannis Batatzæ acta, scribi ex oculata notitia ab Acropolita potuere. Quare alios nobis incognitos taliam eventuum αὐτόπτας historicos hic innuere Pachymerem agnoscendum est.

Pag. 14. *Commissis invicem Mercurio et Latona* Alludit ad pugnam deorum ab Homero celebratam *Iliad.* v, ubi eum alii dii adversi comparentur, tum par infestorum invicem numinum Mercurius et Latona, ille Græcis, hæc Trojanis militans producitur.

Αητοῖ δ' ἀντίστη σῶκος ἐριούσιος Ἑρμῆς.

Etsi autem, quomodo scribitur Græce, Αητοῦς sive Latonæ nomen nihil commune cum Αηθῆ oblivione habere videatur, curtum tamen atque adeo vulgare Græcæ litteraturæ non rudibus est Latonam ad noctis et oblivionis significationem allegorice trahi. Ὡς ἡ Αητῶ (ait Eustathius ad *Iliad.* ξ p. 989 ed. Rom.) οὐ μόνον εἰς λήθην ἀλληγορεῖται, ἀλλὰ καὶ εἰς νόκτα τῆν τῷ ἀέρι Διὶ προσήκουσαν ὅτι μὴ φωτὶ καταλάμπεται, οὐκ ἂν εἴη τις τῶν περὶ λόγους ἀγνοῶν. *Latonam symbolice designare non solum oblivionem, sed et noctem aeri Jovi convenientem quando luce non illustratur, nemo cruditorum ignoraverit.* Inde ad verum superius descriptum et *Iliad.* v idem enarrator doctissimus hoc observat (ed Rom. p. 1197) : Αητοῖ δὲ, φησὶν, ἀντίστη σῶκος ἐριούσιος Ἑρμῆς· οἱ περ ἀῖθις ἠθικῶς ἐκλαμβάνονται, ἡ μὲν εἰς λήθην, ὁ δ' εἰς λόγον μεταγόμενοι. Hæc ille, quæ indicant ingeniose adumbratam ab Homero, isto infesto invicem incursu Mercurii et Latonæ, certamen quoddam orationis et litterarum per Mercurium designatarum, adversus ignorantiam transactarum rerum oblivione mortalibus induci solitam, dum *historia*, ut eleganter scribit Anna Comnena in Prefatione ad *Alexandrium*, *Ad Lethæum quemdam torrentem objicitur velut invictæ soliditatis moles, præcipitem quodummodo inhibitura lapsum temporis, certe prohibitura ne quæ in eo gesta sunt omnia irreparabiliter oblitereatur*, etc.; Ἄλλ' ὁ γε λόγος τῆς ἱστορίας ἔρυμα καρτερώτατον γίνεται τῷ τοῦ χρόνου βέβηματι, καὶ ἴσθησι τρόπον τινα τῆν ἀκάθεκτον τούτου βότῃν, καὶ τὸ ἐν αὐτῷ γινόμενα πάντα ὁπῶσα συμπεριελήψε συνέχει καὶ περισφιγγει καὶ οὐκ ἐξ διολισθαίνειν εἰς λήθης βυθοῦς. Hæc ibi Anna : quæ emendatiora quam in editis, ope optimi codicis a me post editionem visi, libenter hic descripsi.

Cap. 3. Quæ hic Pachymeres tradit de angustiis in quibus fuerunt qui præerant reliquiis Græciæ post captam a Latinis urbem, Theodorum potissime Lascarium Joannis Batatzæ decessorum et hujus ipsius Joannis prima principatus respiciunt tempora. Vide de his Acropolitam capite præsertim

tum historiæ suæ tum Chronici compendiarii septimo.

Cap. 5. Quod innuit hoc cap. Pachymeres de Chadeno ab imperante jam Michaelæ Palæologo misso ad censum agendum præsidiariorum montes Persis objectus tuentium, non reperio distinctius 627 alibi explicatum a nostro. Tantum de causis gratiæ Chadeni apud Michaelæm, quas se alibi dicturum hic significat, invenio c. 11 hujus libri Chadenum hunc dum jussu Theodori Augusti suspectum illi Palæologum [P. 437] Thessalonica vinctum adduceret, humane ac clementer, quoad potuit, dirum imperium exercuisse. Unde pronum creditu est, utcumque id noster diserte nusquam alibi expressit, Michaelæm, ubi est ad imperium evectus, eo nomine se gratum Chadeno præbuisse, adhibendo cum familiariter, et ejus opera primis administrationis rei publicæ functionibus utendo. Cum autem referat noster, p. 98, Palæologum statim atque declaratus imperator est, antequam coronaretur, Philadelphiam cum copiis progressum, inde accersivisse præsidiarios confinium Persidi montium ei res illius limitis ordinasse, credibile est ex iis quæ hic scribuntur, usum cum in toto illo negotio et consilio et ministerio Chadeni. Quamquam huic conjecturæ videtur intercedere, quod noster hoc loco indicat istam vexationem custodientium montes Persidi oppositos, a Chadeno persuasam Michæli Palæologo jam imperanti, ad posteriora recuperatæ Constantinopolis pertinere tempora. Quare nisi prolepsis hic quædam agnoscitur, quærendum alibi est quando contigerit quod nunc refertur. Frustra autem tota hæc Michaelis historia quæretur, Pachymeres fortassis obliito promissum exsolvere, aut se deunctum satis rato qualicumque indicatione rei ejus alieno loco præmissa.

Cap. 6. Rem dictu parvam, sed admonitu forte non prosus inutilem brevissime transigam. Pronum est docto Græce lectori, dum in hoc capite μαχομένων his leget, suberiri auspicionem editi mendose loci, cum auctor, prout cæteri solent fortasse. μαχομένων scripserit. Atqui constantissime ac clarissime in codicibus antiquissimis, præsertim Barberino cui potissimum adhæsimus, μαχομένων scribebatur. Nempe Pachymerem hic quoque loqui cum vulgo piguit, recordantem apud Homerum Od. γ, v. 402, se legisse μαχεούμενον, Od. ω, v. 114, μαχεούμενοι, *Iliad.* α. 355, μαχέοντο, et alibi similia.

Pag. 21. *Qui filiam nepotis ejus* (hoc est Joannis patris Theodori) *ex fratre matrimonio sibi junxerat Michael Palæologus.* Hæc distinctius narrantem audire operæ prætium est Georgium Acropolitam oculatum gestorum testem. Ergo in *Historiæ* eius c. 31, pag. 55 ed. Reg. sic scribit : Καὶ ὁ βασιλεὺς (nempe Joannes Augustus Theodori pater) τὸν Κομνηνὸν ἐνεδέξατο Μιχαήλ, καὶ ζεύγυσιν αὐτῷ εἰς γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τοῦ σεβαστοκράτορος

Ἰσακίου τοῦ Δούκα ἑγγόνην τὴν Θεοδώραν, τὴν ἄνδρα μόνην ὁ πατὴρ αὐτῆς καταλελοιπῶς ὁ τοῦ σεβαστοκράτορος υἱὸς Ἰωάννης ἔτι ἐν μαίραξιν ὧν τὸ χροῖον ἐξεμέτρησε. Ita ille. Ex his habemus Joannem Ducam sive Batatzen Augustum purgato satis a criminibus impactis et recepto in gratiam Michaeli Palæologo, quem 628 acropolita Comnenum vocat, de Jisse uxorem fratris sui sebastocratoris Isaacii Ducæ neptim Theodoram, cujus pater Joannes Isaacii filius in adolescentia præreptus acerba morte unicam eam prolem rellequerat uxori suæ Eudociæ Joannis Angeli filix, quæ Eudocia florente licet ætate viro amisso, laudabili religionis exemplo in viduitate Deo serviens permansit; unde haud vane opinatur Acropolita partem præmii divinitus tributi virtuti ejus videri potuisse tam felix conjugium filix per id ad imperium mox evehendæ.

Ibid. *Magni conostauli dignitate.* Videtur hæc dignitas Michaeli Palæologo collata occasione nuptiarum modo memoratarum, ab ipso earum conciliatore Joanne Augusto. Nam Theodorus hujus successor iniquiore fuisse visus in Michaelē semper est animo quam ut in eum ornandum tam profusus esset, alioqui solitus, ut c. seq. Pachymeres observat, dignitates ejusmodi tribuere novis potius hominibus quam principibus regii sanguinis, quorum erat deprimendo supercilio intentus.

[P. 438] *Vota ejus generis mente clam intima subdientia, etc.* His exprimere conatus sum illud subobscurum ἐξ ὧν ὑποκαθημένων εἶχε, sententia, ut spero, ab auctoris sensu non abhorrente. Sed deinceps circa similis perplexitatis loca, qualia passim occurrunt in hoc scriptore, nihil morabor lectorem in his notis; quibus tantum necessaria, idque brevissime, indicare proposita est. Quod rem ipsam atinet, qua de hic agitur, certum est Michaelē Palæologum jam a puero titillatum imaginationibus imperii, conscientia natalium Augustorum et præsaga indicatione auguriorum excitatis. Non semel illi narraverat soror Eulogia lactentem adhuc ipsum non ad aliam facilius obdormiscere neniā solitum, quam ad eam quæ Augustum quondam illum in vectum iri Constantino-polim per portam Auream carneret. Refert id noster, p. 128. Vocem ΜΑΡΩV de cæ'o missam contextam e sex litteris quæ Michaelum Augustum Romano-

A rat, quod prole carens mascula virum ejus ac sollem cernere principatus hæreditatem omnino velle. Nec erat qui non videret talis indolis. tante nobilitatis adolescentem tali rerum statu haud abscedere in magnas assurgere spes posse. Quare Joannem Batatzen, præclaris alioqui Michaelis favoribus 629 abstinuisse ab eo evchendo, metis successibus insolesceret usque ad ambitum præmæ potestatis, narrat Acropolita c. Hist. significans Irenem Theodori Junioris Latæ primogenitam Michaeli fuisse destinam ab conjugem, sed ei timenti, quod dixi, totius de visum non admoveere sibi tam intime susceptionis virum. Denique ista suspicio foris nium quas est imperante Theodoro plurimam aus, miseriarum Palæologo Michaeli fuit, hoc loco, unde ejus incipit historia, merito a Platone indicatus, cum ex eo plerarumque mater ferendarum rerum argumentum processerit.

Pag. 22. *Singularis certaminis experimentum.* Habemus apud Græcos quoque imperatores habuisse usum purgandi dubias delationes per aut etiam præscripto inter accusatorem et delatorem certamine [coram arbitris. Verisimile est hunc morem in Orientem in vectum a Francia, qui occasione sacrarum Expeditionum eo profecti longè illic tempore perstiterunt. In antiquiori enim memoria Græcorum aut Romanorum haud facile quam talia repereris. Inter Francos autem usum similem id olim fuit, ut passim apparet ex veris historiis res eorum tractantibus. Hic ritus, diffuse disserit noster Detrio, *Disquisitio* tom. II, merito deinde abrogatus est ut arguas et immanis, confixus ideo gravissimis decretis Joannis summi pontificis, cujus Bulla extata de re edita mense Aprilis ann. 1508, consilii Tridentini sess. 25 *De reform.*, c. 19, Gregorii XIII constitutione quæ incipit: *Ad tollendum, etc.*, edita 9 Dec. an. 1582. Quibus dudum antea præverat Nicolaus cujus de hoc statuta inserta corpori juris legum 2, q. 4 et 15, q. 6, c. 2.

Ibid. *Cumque diu nullus esset qui pro tam cælo, etc.* Hæc brevis perstringit noster, quæ ad imperium Joannis pertinerent, cum ipse in præcedentis capituli et hujus initio significaverit ab imperio Theodori suæ historiæ principium dicere. Longe autem fusius distinctiusque istam vitam Michaelis accusationem ac periculum expressit ex oculata notitia Georgius Acropolita *Hist.* c. 51. Quem consule.

[P. 439] Pag. 24. *Prothieracarium.* Fuisse hunc locum præcipuæ dignitatis, præterquam hinc patet, cum imperator hominem impense sibi charum illum promoverit, etiam intelligi potest ex numeris ingenti ministrorum ei subjectorum, cujus indicium habemus ex eo quod refert Acropolita, *Hist.* c. 51 his ver: Αὐτίκα γὰρ τοὺς ἐξυπηρετοῦντας τὸ βασιλεῦσιν ἐν θήραις ταῖς τῶν θηρῶν ἔγραις λέοντων τε καὶ χοίρων, καὶ τοὺς δ' ἰερῶν θηρῶν

πάντας ἀπξαπλῶς στρατικοῖς συντάταξε τάγμασι, καὶ ἦν τὸ συνηγμένον πλῆθος πολὺ. Hæc ille, ex quibus prudens quisvis potest cognoscere ingentem fuisse multitudinem servientium imperatori in venationibus cervorum aprorumque, præsertim autem in aucupio per accipitres, quando ex iis ad militiam translatis magnus exercitus momento conflatus exstitit.

630 Cap. 9. De fuga Michaelis Palæologi in Persidem hoc capite narrata plura refert Georgius Acropolita tunc apud imperatorem Theodorum agens, quando is est ad ipsum nuntius allatus. Operæ pretium lectori fuerit videre et cum his nostri conferre quæ ille narrat c. *Hist.* suæ 64, ubi etiam obiter observare poterit, quæ in Glossario verbo Μεσοθυνία notavimus de legione aut cohorte isto nomine appellata, non solum Acropolitæ ipsius, sed et doctissimi ejus interpretis auctoritate confirmata. Nam illa Historici Græca verba, πρὸς τῶν στραταρχούντων ἐν Βιθυνίᾳ καὶ Μεσοθυνίᾳ, sic reddit illustrissimus Allatius: *A cohortium Bithynicæ et Mesothyniæ præfectis.*

Pag. 25. *Cum hostibus sullanis congressus fortissime se gerit.* Longe hæc fusius ac diligentius Acropolita pertracat toto c. 65, qua occasione, quos ducens, quanta prudentia ac fortitudine. quo denique successu adversus Tacharios (sic enim appellat Acropolita quos noster Tocharos) pro sultane rem gesserit Michael Palæologus, exponens.

Pag. 26. *Reversum benigne excipit.* Reditum Michaelis Comneni ad imperatorem Theodorum breviter memorit Acropolita c. 69, uti et Gregoras l. III, neuter interpositorum in eam rem Idoniensis episcopi officiorum mentionem faciens, fortasse quod illa, ut alia multa rerum Michaelis, nostro melius perspectarum, ignoraverint.

Ibid. *Michaelis despote nothus et obscurus filius.* Hæc copiosius distinctiusque referuntur a Georgio Acropolita ex oculata pene notitia; nam is hujus in Occidentem expeditionis Michaeli Palæologo comes fuit, etsi non eodem loco pugnavit, in alia divisarum copiarum parte rem gerens. Quia vero ille quædam aliter ac Pachymeres narrat, equidem Acropolitæ potius hic quidem credendum puto, quippe qui ejus, uti dixi, negotii pars fuerit, quam nostro qui res tunc actas ex fama, nec ea satis explicata, videtur accepisse. Prima discrepantia in nomine ducis hostium est, quem noster Manuelem vocat. Contra Georgius Acropolita, *Hist.* c. 71 Theodorum appellat. Sic enim ibi scribit: Ἦν δὲ ὁ ῥήθεις τοῦ ἀποστάτου Μιχαήλ νόθος υἱὸς Θεόδωρος. *Erat autem is quem dixi defectoris Michaelis nothus filius Theodorus.* Dixerat vero antea ducem copiarum Michaelis despote, rebellis occurrentem Michaeli Palæologo hasta percussus ab eo et equi sella excussus: Ὁ μὲν οὖν Κομνηνὸς Μιχαήλ (nam ut supra monui, Michaeliem Palæologum Acropolita semper Comnenum

vocat) τῷ πρώτῳ ἐρχομένῳ ξυναντήσας βάλλας τῷ δόρατι καὶ ῥίπτει τῆς ἐφεστρίδος. Sed leve id discrimen vocabuli videri potest, præut in re ipsa dissentit ab Acropolita Pachymeres, siquidem hic non Theodorum a Palæologo impulsus hasta et loco motum, sed vice versa Palæologum a Theodoro, ut patet ex his verbis: Ὅτε καὶ ὁ τοῦ δεσπότητος Μιχαήλ ἐκ νοθείας σκότιος παῖς Μονουήλ τυχὼν ἐκεῖσε σὺν ἰκανῷ στρατεύματι, [P. 440] καὶ συμπλακεῖς τῷ πολέμῳ, τὰ πρῶτα μὲν ὁμῶς χωρήσας τῷ ἡγεμόνι τῷ κοντῷ συνωθεῖ καὶ ῥίπτει, etc. Addit a restituto in sellam, unde fuerat dejectus, Palæologo nothum Michaelis despote filium lethali percussus ictu nequivisse parem reponere; quæ significant manu et ferro Palæologi cecidisse Theodorum sive Manuelem istum nothum. Id vero pernegabit qui mecum existimaverit Acropolitæ potius credendum, tantum non his præsentī, quippe hujus socio militiæ. Is enim diserte affirmat excussum sella Theodorum moxque e lapsu sublevatum accurrisse ad Comnenum et suppliciter deprecatum necem. Comnenum autem ignorantem quis hic esset, tradidisse ipsum Turco cuiusdam, qui eum interfecit: Τοῦ πτώματος γοῦν ἀναστὰς οὗτος (Theodorus nothus) προσέδραμε τῷ Κομνηνῷ Μιχαήλ, καὶ ἐδυσώπει μὴ φονεῦσθαι. Ἦγνόει δὲ τοῦτον ὁ Κομνηνός, καὶ ἄστις ἦν οὐκ ἠπίστατο. Παραδίδωσι γοῦν αὐτὸν Τούρκῳ τινί, καὶ ὃς πεφόνευκε τοῦτον. Porro quod σκότιον obscurum hunc Michaelis despote filium noster dicit, ad illegitimorum natalium ignominiam pertinet, quam idem et alibi, ut infra, p. 85, solet ista tenebrarum mentione designare, alludens, opinor, Homeri locum *Hiad.* ζ de Bucolione Laomedontis filio notho:

Βουκόλιων δ' ἦν υἱὸς ἀγανῶ Λαομέδοντος
Πρεσβύτατος γενεῆ· σκότιον δὲ ἐ γέλιντο μῆ-
[τηρ.

ad quem locum vetus scholiastes: Σκότιον ἐκ λαθαλαίας μίξεως τὸν λάθρα γεγεννημένον καὶ οὐκ ἐκ τῆς κατὰ νόμον γαμηθείσης, τὸν ἐξ ἀδελφουχῆτων γάμων. Ubi eleganter causam innuens cur obscuri dicantur illegitimi, id indicat ex eo factum quod non ex conjugio solemnī facum genialium prælatione illustrato, sed furtivo captatis tenebris concubitu nati sint. Istius originationis verbi σκότιος illegitimis aptati, quod ἐξ ἀδελφουχῆτων γάμων orti sint, auctorem Eustathius p. 622 ed. Rom. allegat Apionem veterem magni nominis grammaticum.

Cap. 11. Quæ hoc capite narrantur de capto vinctoque per Chadenum Palæologo, deque præsaigiis imperi ea occasione illi oblatis, eorum nec vola nec vestigium cernitur apud Acropolitam; opinor ideo quod ille per id tempus in expugnatione Prilapi castri captus et longo tempore custodia detentus ab hostibus, ut ipse docet, *Hist.* c. 62, ista non viderit. Gregoras quoque de histacet, multo leviori, ut ex cæteris apparet, tinctus noti-

tia rerum Michaelis Palæologi, quas qui plenius A hoc nostro tradiderit, frustra quæretur.

Cap. 12. De morbo et morte Theodori pauca pene perfunctorie scribit absens tunc ab aula Georgius Acropolis, in his immorari potissimum solitus quæ spectavit præsens. Brevissime item id transigit Gregoras.

Pag. 33. *In innoxia pertractatione ferricandentis.* Id ferrum in Græco vocat Pachymeres *μύδρον* ἐκ πυρός ἤδη ζέοντα. 632 Potuit suffocere vox *μύδρος*, quam vetus scholiastes Sophoclis interpretatur πεπυρακτωμένος σίδηρος, et Hesychius σίδηρος πεπυρωμένος: sic enim rescribendum pro πεπυρωμένος. Fuit hæc prava sine dubio innocentie probandæ ratio, merito in jure canonico prescripta cap. *Consuluisti*, cap. *Mennam* 2, q. 5; et cap. *Delicti*, extrav. *De purgatione vulgari*, cap. *sententiam* extrav., nec eam noster probavit, sed tantum retulit quid fieret, etiam alibi, nempe l. 11, c. 1, gratulans tanquam emendato rei publicæ statu quod ista desiissent fieri. Michael quippe Palæologus ante imperium adhuc despota, cepit abolere usum adigendi homines ad istud periculosum experimentum, quod jam privatus prædamnaverat. Refert enim Acropolita, *Hist.* c. 50. p. 53 ed: Reg., cum Phocas Philadelphiensis metropolita jussu Imperatoris Joannis Batatzæ [P 441] Michaeli Palæologo perduellionis suspecto purgationem per ferrum candens præscripsisset, sic cum alloquens: Δεῖ σε τῷ μύδρῳ τὴν ἀλήθειαν παραστήσασθαι, respondisse Michaelē: Ἐγὼ μὲν ἀμαρτωλὸς εἰμι ἄνθρωπος καὶ τερατουργεῖν τοιαῦτα οὐ δύναμαι. Εἰ δέ μοι συμβουλεύῃ μητροπολίτης ὢν καὶ Θεοῦ ἄνθρωπος τοῦτι διαπραξάσθαι, ἔνδουσαι μὲν αὐτὸς τὴν ἱεράν σου πᾶσαν στολὴν, καθὼς εἴωθας ἐν τῷ θεῷ εἰσερχέσθαι βήματι καὶ ἐντυγχάνειν Θεῷ, εἶτα δὴ ταῖς σάκῃς χερσίν ἐκπύρωσόν μοι τὸν σίδηρον, αἷς τοῦ Θεοῦ ἐφάπτη θύματος... καὶ ταύταις δὴ ταῖς ἱεραῖς σου χερσίν ἐπίθεε τῇ χειρὶ μου τὸν σίδηρον, etc. Petebat nimirum ut antistes prius ipse ignitum ferrum nuda manu otiose tractatum in suam deponeret. Quod metropolita recusans hunc morem esse negat Romani aut ecclesiastici usus, sed barbaricum, excusans ineluctabili se imperatoris auctoritate ad istam illi purgationem indicendam adigi; quam tamen Michael recusavit constantissime. Videri potest ex reliquiis hoc superfuisse ethnica, et quidem perantiquæ, superstitionis. Nam Sophocles heroicis jam temporibus OEdipodarum Thebis regnantium exerceri solitum indicat, dum in Antigona facit unum custodum quos rex Creon apposuerat cadaveri Polynicis ut sepeliri prohiberent, postquam id ab Antigona opertum humo fuerat, factum regi referentem, et magnopere excusantem id citra suam et sociorum conscientiam actum, hæc dicere.

Ἡμεῖς δ' ἔτοιμοι κἀν μύδρους ἀφρῖν χερσίν, Καὶ πῦρ διέρπειν καὶ θεοῦς ὀρκωμοτεῖν,

Τὸ μήτε δρᾶσαι μήτε τῷ ξυνειδέναι Τὸ πρᾶγμα βουλευσάντι μήτ' εἰργασμένῳ.

Offert se et socios ad contrectandum ferrum candens in probationem innocentie: scio et iustissimis ejus loci scholiastis unum hoc quamdam jurisjurandi cæremoniam referre. E enim ibi adnotat: Εἴωθας γὰρ οἱ ἄνθρωποι ταῦτα ποιεῖν. Μύδρους γὰρ ἀφρῖντες ἐκπύρωσεν αὐτοὺς εἰς θάλασσαν. *Solent enim* (inquit) *jura sublata* 633 *ferrum massa et in mare jactata* 633 *stari mansuram ipsis Juratorum fidem, quæ pondus e mari emergerit, quod nunquam futurum sit.* Ita ille; quod ferri posset si non significaret, ut ipse docet, πεπυρακτωμένος σίδηρον. Nam quid ardor hic faceret, ubi solum in massa ferri requirebatur? Quare est altera, quam mox subjicit, *sententia.* Εἰ δὲ ὀμνύοντες καὶ πιστεῖς διδόντες μύδρους εἰσερῖν καὶ πῦρ ὑπερβαίνειν τοὺς γὰρ μὴ ἐνόησαν ἀμαρτήματι φόντο καὶ ἐν τούτοις μὴ ἀλγεῖν. *Sant jurantes et fidem dictorum facere* 634 *ferrum massas ignitas portare et super prunas* 635 *lære, existimantes citra sensum doloris id eos qui nullius sibi conscii fraudis sint.*

Pag. 33. *Quod sanctum vocabant.* Etiam Acropolita loco laudato, p. 53. ferrum candens quæ ejusmodi purgationes utebantur ἀγιον sanctum cari solitum indicat. In Gallia tamen judicium pellabatur, ut intelligimus ex formula quæ purgationis istiusmodi illic usitate, quam Petrus Loyerius ex S. Mauritii Andegavensium lario, et ex eo recitat Defrioto mo II *Ant. Hist.* l. iv. c. 4, q. 4, sect. 3, ubi legitur: *Spate sua judicium portaturum manu sua obrata, et infra: Post judicium portatum Telbaldus ille, ben preciantie, illæsus et sanus omnino apparuit.* *Fidetur autem judicium portari vel manum tertia die de more regardari fere universi homines, etc.*

Ibid. *Triduo prius custoditus et manu tuta, etc.* Hoc ipsum est quod modo innuebat degavensis, illis verbis *manum tertia die de regardari.*

Ibid. *Ignitum globum.* Sic *μύδρον* hic vertitur non solum materiam ignitam, sed figuram orbicalem aut sphericam ea voce indicari quidam veterum significant, ut Anaxagoras apud Laertium l. 11, dum solem vocabat *μύδρον* δίδκρον. Certe crediderim massas istas ubi *μύδροι* vocabantur nempe in Græcia, globosæ formæ fuisse, non scius alibi, ut in Germania, *massas candentes* et terius figuræ ad ejusmodi probationem adhibitas nimirum vomeres: qualium sex candentium [442] arreptu portatque innoxio S. Chunegunden uxorem S. Henrici imperatoris, virginitatem prabasse memorant *Annales Boiorum*, l. ix.

Ibid. *Nuda manu.* Supina scilicet. Quod significans Pachymeres superius posuit *χειρὶ κἀφρῖν*.

Ibid. *in ætatem jam tum puberem adultus*. Pachymeres ubi Constantinopolim venit, statim ab ea e Latinis recuperata, undeviginti annos erat natus, ut ipse ait l. II, c. 1; contigit id anno 1261, ut l. III dicemus. Quatuor aut quinque ante hoc annis imperante Theodoro hæ probationes per ferrum candens Nicææ frequentabantur, ubi eas ille 14 aut 15 jam annorum adolescens spectare potuit.

634 Ibid. *Quosdam citra ullam defunctos noxam candentis metalli tactu*. Hoc fiebat, si tamen magicæ artes aberant, Deo miserante infelicem innocentum necessitatem, non autem approbante perversum usum talia iuventium. Vide, si libet, apud Cantacuzenum, l. III, c. 27, p. 439 ed. Reg., mirum exemplum mulieris adulterii reæ sed pœnitentis, quæ sic se innocentem viro probavit. Et alia quadamtenus similia apud Cæsarium. l. III *Miraculorum*, quæ inde recitat Delrio loco] jam indicato, p. 321 ed. Lugd.

Cap. 13. Ubi legitur in nostris editis οἷς ὁ λόγος ποσόδασμα, cod. Barb. aliam suggerebat lectionem non improbabilem τὸ σπουδαζόμενον.

Cap. 14. Quod duo codd. optimi Barber. et Allat. habent, καὶ ἀλαστήσας πρὸς ἐκεῖνον οἶον, Vatic. reddit καὶ οἶον θυμούμενος. Nempe ἀλαστέω minus usitata vox viâ paraphraste aut interpolatore potius quam exscriptore in tritiorum usu notiorumque mutata est, prout passim deinceps idem solet. Quæ sigillatim notare nimis longum foret.

Cap. 16. Hujus concionis a Muzalone protovestiariorum habitæ sententiam breviter comprehendisse visus est Nicephorus Gregoras, l. III, p. 30, dum sic scribit: Ταῦτα δὲ οὐκ ἐλελήθει. Μουζάλωνα δεινὸς μὲν γὰρ ὁ ἀνὴρ καὶ πρότερον ἦν ἐς τὸ συνεῖναι τοιαῦτα· τότε δὲ καὶ τῶν πραγμάτων ζεόντων καὶ ἀγωνίαν μεγίστην τῇ τούτων ψυχῇ προξενούντων, συνετώτερος αὐτὸς ἐδόκει πολλῶν ἑαυτοῦ. Καὶ δὴ τὴν ταχίστην ἐς βουλευτήριον ἀπαντας μεγιστάνας συνηθροικῶς δεξιάν τε ἐδίδου τοῖς ὄλοις, καὶ ἀπὸ τοῦ ἤττονος προῦφερι τὴν ὀμίλιαν, καὶ δῆλος ἦν παρχωρήσων ἀσμένως τῷ βουλομένῳ τὴν ἐπιτροπὴν τῶν τε κοινῶν πραγμάτων καὶ αὐτοῦ δὴ τοῦ παιδὸς τοῦ βασιλέως. Hæc ibi. Ex quibus patet Georgium Muzalonem protovestiariorum bene intelligentem quanta in eum flagraret invidia, ad principes in senatum convocatos cum submisisset atque obnoxie locutum, tum serio deprecatum nimios honores quibus esset homo novus nobilissimis prælatus, ultro abdicationem administrationis reipublicæ et tutelæ pueri Augusti obtulisse. Unde apparet vel hanc esse ipsam ἀυτόχρομα Muzalonis orationem, cujus exemplum Pachymeres nactus huic loco inseruerit, vel si ab ipso conscripta est Pachymera, apte ab eo ad verum efformata, Acropolis de his silet, ac solitam diligentiam remittere videtur in istis initiis imperii Michaelis, vitans, ut opinor, tanquam scopulum nefariam oppressionem pupilli Joannis, ne imperatorem Michaellem, cujus nunquam sine elogio meminit, vituperare cogere-

tur. Quæ ratio fortasse illum impulit ad metam historiæ suæ figendam in recuperatione urbis, quæ Joannis excæcationem haud longo spatio præcessit ut libro III harum Observationum demonstrabimus. Nec abest aſſerisimili sensisse Acropolitam, [P 443] quippe hominem politicum in paucis, quam esset merito suspectus Michael Palæologus procuratæ clam eversionis oc cædis Muzalonum, cujus ideo catastrophes apparatus ac causas disquirere curiosius omiserit in opere ad gratiam, ut apparet Palæologæ familiæ tunc regnantis edito. Suspicionis ejus (præter Cassianam conjecturam ex successu petitam, quæ si eum onerabat cujus fructu ac bono maximo amoti e medio Muzalones fuerint, neminem magis infamabat quam Michaellem, cui aditus ad imperium hoc facto patuerit) etiam fundamentum aliud Pachymeres suggerit, p. 55 in hunc modum scribens: Αἰτίαν δὲ ἔσχεν εἰς τοῦτο, ὡς ὁ τῶν πολλῶν λόγος ἔχει, ὁ τούτων τῆς φάλαγγος ἐξηγούμενος, ὅς καὶ πάλαι μὲν ὠρμημένους αὐτοὺς, τότε δ' ἐξαφθέντας πλείον ἀνεθόντας τοῦ φόβου, καὶ δρασιόντας τὰ ἀνήκεστα, ἐξ ἐτοίμου ἠρόθησα τὸν φόνον ἐπιτολμῆσαι καιρὸν ἔχοντας. Καὶ ὁ λόγος ἐκ τῶν ὑστερον φέρει τὸ πιθανόν· οὐδὲ γὰρ ἐτόλμων, τί μὴ τινὰς προβιδάσεις εἶχον, ἀλλοσθενεῖς ὄντες καὶ τὸ πλεόν ἐπὶ λυδὸς, etc. Quæ significant jactatum jam tum arcanis susurris plerorumque, cædem Muzalonum ab Italica maxime militia patratam haud sine conscientia et tacito impulsu ducis hujus generis militum videri attentatam. Non ait hic quidem nominatim quis iste dux fuerit; sed superius p. 24 jam dixerat Italicas omnes copias Michaeli Palæologo, ut magno conostaulo, fuisse subjectas. Unde constat hoc loco designatum Michaellem, tacito tamen ejus nomine, ad vitandam scilicet offensionem imperantis domus.

Pag. 49. *Cujus uxoris avunculum se meminerat*. Conjugem protovestiariorum Muzalonis Gregoras, l. III, pag. 29, solum ait ex imperatorio genere fuisse: gentem non exprimit. Diligentius noster jam superius, p. 24, scripserat fuisse illam Cantacuzenam ex patre Michaelis Palæologi sorore genitam, nomine Theodoram. Vere ergo scribit noster et hic et sub finem p. 62, Michaellem Palæologum θέτον, hoc est avunculum fuisse uxoris Muzalonis. Quamquam mihi posteriore locum interpretanti patri vocabulum pro avunculo excidit; quod precor lectorem ne corrigere gravetur.

Pag. 50. *Ibi fatalis necessitas causam absolvit*. Mentio hic fatalis necessitatis ad mortis inevitabilem certitudinem pertinet, non autem, opinor, ad astruendum impium dogma libertatem arbitrii, quam doctrina catholica tueri jubet, exterminans perperam asserta causarum æternarum obvia quæque ineluctabiliter rapientium invicta quadam vi. Si tamen hic aut alibi noster historicus aut ipse affirmat quidpiam aut alios aientes refert, in quo ejus proscripti ab Ecclesia erroris vestigium aliquod deprehendatur, meminerit lector catholi-

cus nihil præjudicare contra orthodoxam veritatem quaslibet schismaticorum opiniones. Nam ut in præfatione præmonuimus, hic scriptor schismaticus est.

636 Cap. 19. Quæ urbs scenam dederit huic tragædiæ, nec noster nec Acropolita nec Gregoras clare, dum eam narrant, exprimunt. Fuisse autem Magnesiam ex duobus argumentis colligimus. Prius est quod c. 15 refert Pachymeres, mortuo Theodoro Augusto ejus filium ab ejus tutore Muzalone deductum in munitissimam arcem ad Herum Magnesiam. Quare cum manifestum sit ex ipsa relatione rei nono die a Theodori obitu gestæ, non longe abfuisse Joannem pupillum a loco ubi Muzalones interfecti sunt, oportet id factum non procul ab urbe Magnesia. Aliud argumentum sumimus ex templo Sosandrorum, ubi piaculum illud patratum est. De quo sic scribit Gregoras, l. II, pag. 21, de Joanne Duca sive Batatze et ejus conjugæ Augusta rene: Ἐδείμαντο δὲ καὶ ναοὺς ἀμφοτέρω ἴσιν περικλαίεις, πλείστοις ἀναλώμασιν μεγίστας καὶ ποικίλας τὰς τούτων οἰκοδομὰς [P. 414] κατασκευάσας, ὃ μὲν βασιλεὺς τὸν τε περὶ τὴν Μαγνησίαν εἰς ὄνομα τῆς Θεομήτορος Σώσανδρα καλούμενον, καὶ τὸν ἐν τῷ τῆς Νικαίας εἰς ὄνομα Ἀντωνίου τοῦ μεγάλου. In templum Sosandrorum dictum ædificatum magnificentissime a Joanne Batatze Augusto περὶ Μαγνησίαν circa Magnesiam, hoc est, ut opinor, in suburbano ejus civitatis extra ejus muros. Nam hoc exigit antithesis cum alio in honorem S. Antonii Magni, ἐν τῷ τῆς Νικαίας intra urbem Nicæum ab eodem structo.

Pag. 6, 2 *Impune velut e Mysis prædam congebant*, etc., sic expressimus Græca illa καὶ λείαν Μυσῶν τάχεινων ἐπόλου. Notum Græcorum adagium est Μυσῶν λεία; in cujus enarratione asensior potius Zenobio et Suidæ passive id de Mysis prædæ sine vindicæ expositis interpretantibus, quam Diogeniano Mysos prædatores vicinorum sine auctore idoneo inducenti.

Pag. 59. *Calceum in mortuo nigrum*. Existimant hunc Theophylactum grammaticum esse protovestiarium Muzaloni. ideoque illum occiderant. Sed cum mortui calceos nigros animadvertissent, orrasse se agnoverunt. Nimirum, ut docet Codinus, *De offic.*, c. 4, p. 16 ed. 1 Paris., τὰ ὑποδήματα αὐτοῦ (πρωτοβεστιαρίου) πράσινα. Hinc intelligitur in cæteris indumentis nihil tum eximium protovestiarium fuisse, quo a privato discerneretur. In quo postea mutatum quidpiam. Ut enim observat idem Codinus c. 2, p. 8, Michael primus e Palæolegis imperator prasina indumenta, quæ insigne prius fuerant protosebasti, ad protovestiarium transtulit: Σημείωσαι ὅτι βασιλεὺς Μιχαὴλ τῶν Παλαιολόγων πρῶτος, ἀπὸ τοῦ πρωτοσεβαστοῦ τὰ πράσινα ἀφελὼν, ἐφόρεσε ταῦτα εἰς τὸν ἀνεψιὸν αὐτοῦ Μιχαὴλ τὸν Ταρχανειώτην, τιμήσας πρωτοβεστιαρίου. Ita ille.

Pag. 81. *Theodori*. De hoc Theodoro videndus Acropolita, multa de illo his quæ hic indicantur

consentanea variis historiis et chronici sui loci referens. Agit et de illo Gregoras, l. II, p. 41 12, ubi, etiam ascivisse ipsum sibi nomen imperatoris tradit his verbis, καὶ βασιλείας ταῦτ' ἐτίθησιν ὄνομα; 637 quorum sententiam nos expressit interpres, dum vertit *sibi regium ascendit*: satis enim ex consequentibus apparet se illum pro imperatore gessisse, et talem consuetis ritibus inaugurari se curasse a Bulgari episcopo, ut mox docet idem Gregoras: cui assensu consentiens paulo inferius, hoc capite, id factum ab Achridensi episcopo, cui Jacobus nomen tradit. Nempe Achris Bulgarie metropolis est.

Cap. 31. Victoria hoc capite narrata, quæ princeps Achiae a Romanis ducibus captus est, condicione Joannis nothi, confuse ab Acropolita et a Gregora l. III, p. 35 memoratur. Clarior omnium eam noster exponit, indicatis ejus circumstantiis, quarum præcipua fuit contumelia Joanni nothi, quam ille prodicione ultus suis foederatis pugnam improviso cladem intulerit. Illud tantum nostro prætermisimus hoc loco, sed positum in ea, c. 13, l. II, opportune suggerit Acropolita tres Romanorum duces, quibus hic successerunt Joannem Michaelis Augusti fratrem, Constantinum Tornicium et Alexium Strategopulum. præmium victoriae fuisse ab imperatore honoribus: Joannem enim prius sebastocratoris despotam creatum, Tornicio vero antea primicerio sebastocratoris titulum collatum, Alexium (per se Acropolita) μέγαν δομέστικον ὁ ἀρχιεπίσκοπος τετιμηκώς, δι' ἀποστολῆς τετιμηκώς Strategopulum Alexium prius a se [P. 45] honoratum magni domestici officio, Cæsarem absente dicitur et istius ipsi dignitatis misit insignia. Hic Cæsar paulo post captus ab hostibus, ut cap. sequenti noster tradit, sed pace facta liber dimissus in urbem Constantinopolim postea recepit e custodia. Post quod iterum captus, et in Italia in custodia, inde permutatione cum domina restitutus est patriæ.

Pag. 91 *Modulatam tussim*, Græce ἐμυκτικῶν. Consuetæ adulatorum voces. Juven. *Laudare paratus si bene ructavit*, etc.

Pag. 91. *Nemo contactu ferri candentis*, etc. tulit adhuc despota, sed inhians imperio iniquum usum adigendi accusatos dubiorum criminum ad innocentiam probandam experimentis monomachiae aut contactus candentis; de quibus nos supra ad pag. 33.

Pag. 94. *Vicini tamen divina prædestinatio*, etc. In evectionibus hominum ad regna peculiariter semper intervenire Dei providentiam, que nullatenus eo perduci patiatur non ante sibi designatum, præ certo et vulgo noto proponit ipse Michael infra p. 154, his verbis: Καὶ Θεὸς, εἴπερ τιμὴν μεγίστην, καὶ καταστάσει βασιλείας συνίναμι στεύομεν, etc.

Pag. 93. Quod hic dicitur, solutum a synodio antiqui religione jurisjurandi Michaellem, quibus exprimitur verbis, non videtur aliud sonare quam declarasse ipsos quid in re esset, et 638 consultos et doctores respondisse non videri vinculum prioris illius sacramenti ad hoc tempus ac rerum articulum extendi. Quanquam si Græci isti et tunc ab Ecclesiæ Romanæ communione discissi antistites aliquam sibi jurisdictionem et potestatem ultra fas et canonum præscriptum attribuerent, minime id mirum esset, cum talia jamdudum impune peccare soliti essent. Ergo et hac, ut alia quæ non pauca in hæc historia occurrent schismatici auctoris vitium redolentia, citra præjudicium et cum cautione debita legantur.

Cap. 8. Loca quæ hic citat Pachymeres ex Homero leguntur in *Iliad.* I, v. 440: Νήπιον, οὐπω εἰδὸθ' ὁμοίου πολέμοιο, et *Iliad.* δ, v. 320: Ἄλλὰ σε γῆρας τέρπει ὁμοίον. Ad quem postremum locum vetus scholiastes, quem Didymum quidam putant, sic adnotat: Ἰστὲν δ' ἔτι ὁ ποιητὴς πανταχοῦ τὸ ὁμοίον ἐπὶ τοῦ φαύλου λαμβάνει. *Sciendum pælam ubique simile pro malo sumere.* Idem tradit et Eustathius ad eum locum p. 476 ed. Rom., addens et hæc: Ἀπίων γοῦν καὶ Ἡρωδιανός φασιν ἔτι οἱ γλωσσογράφοι ὁμοίον κατὰ διαίρεσιν φασὶ τὸ κακόν etc. ibi videnda.

Pag. 104. *Quod omnino futurum est nulla posse prudentia præverti.* Semel superius monui, si hæc ad astruendam pravam de fato humanam libertatem perimente doctrinam cuiquam pertinere videantur, (P 446) erroribus auctoris accensenda, ut nihil contra veri certique dogmatis præscribere auctoritatem queant.

Pag. 113. *Nicetas episcopus Heracleæ mitteretur.* Græca: Πέμπουσι τοὺς περὶ τὸν Ἡρακλείας Νικητᾶν. Hæc sunt ex cod. Allatiano et ei consentiente Vaticano. Nam Barberinus habebat, Πέμπουσι τοὺς περὶ τὸν Νικομηδείας Ἰωάννην. Tamen idem codex lectionem Allatiani annotabat in margine, uti et Allatianus vicissim lectionem Barber. Quare cum illi duo ambigui essent; suffragio Vaticani eis dirempta est; et omnium jam consensu probatam cunctis restitui lectionem, ex ipsius forte auctoris correctione ortam, qui quod prius posuerat, emendans mutaverit. Certo pronuntiarimus de re, si constaret utra in civitate, Heracleæ an Nicomedia, esset monasterium. S. Diomedis, cujus hic mentio.

Pag. 115. Quod candelabrum repetitur ab Arsenio in signum abdicati honoris patriarchalis, inde videtur factum, quod apud Græcos insigne potestatis episcopalis candelabrum haberetur. Nam et in Apocalypsi septem episcopi Asiæ septem candelabrorum symbolo designantur; et ubi ex his uni Ephesino comminatio intentatur eripiendi honoris, ea exprimitur his verbis: *Movebo candelabrum*

tuum de loco suo, nisi penitentiam egeris (Apoc. xi, 5). Ne vero quis ad hodiernam nostratium consuetudinem hæc exigens forte arbitretur candelabrum hic intelligi quale præferri a ministro celebrantibus episcopis solet, argenteo manubrio cereum ardentem portans, quod vulgo in Italia *bugiam* vocant et inter episcopalem supellectilem censetur: ne, inquam, id habere locum possit, obstat, quod candelabrum cujus hic et in locis Apocalypseos laudatis est mentio, non cereum funale prætulit, sed vas olei, sive lampadem intra quam oleo innatans ellychnium flammam conceptam pinguis liquoris succo aleret. Tale quippe fuit candelabrum tabernaculi veteris, Exod. xxv, 31, et quæ ad hujus exemplum candelabra decem aurea fecit Salomon et posuit in templo, II Paral. iv, 7. Itaque et in Apocalypsi candelabra hæc *λυχνία* vocantur, quod cerigeris instrumentis, opinor, non convenit, uti nec quæ hic Græce legitur vox *λαμπάδοῦχος*. Argenteum vero illud cereigestatorium a Græcis recentioribus videtur *μανουάλιον* potius dictum. Nicetas in Isaacio et Alexio Τά τε *μανουάλια* καὶ *κυνδήλας*. Anna Commena l. xv *μανουηλήμ* appellat candelabrum ante imperatorem præferri solitum, cum funali scilicet et cerea candelo. Quod si candelabrum quoque pontificibus prælatum, usu similibus rerum vocabula vulgante, reperiat *μανουάλιον* et ipsum dictum a Philotheo in Diaconico, tamen non illi cereus, sed lampas imponebatur, ut idem ibi observat, Καὶ ὁ διάκονος (inquiens) ἵσταται δεξιόθεν αὐτοῦ κατέχων *μανουάλιον* μετὰ *λαμπάδος* ἡμμένης. Proprium ergo videtur ecclesiastici et episcopalis candelabri lampadem cum oleo gestare. Unde forte apud Zachariam prophetam, c. 4, olivarum cum candelabro mentio jungitur. Huc crediderim allusisse Synesium, dum episcopatum *ἐλαίου* et *ἐλαίας*, *olei* et *olivæ* symbolis adumbravit. Scribens enim ad amicum qui sui rationem absentis haberi comitiis episcopalibus cupiverat, nec compos optati erat factus, serumque nec spei affine jam id votum erat, quod omnibus vacuis sedibus impositi præsidēs episcopi fuissent, id ipsum indicat ænigmatice his verbis: Ὁ γὰρ ἔλαιον σὸ τε ἀξιοῖς, etc. et paulo post: Οὐδ' ἔλεια τις ἐστὶν ἐνοφθαλμισμάτων ἐστέρημένη. . . . ἐφ' ἧπερ ἂν ὁ ἡδὺς φίλος ἐγκεντρίσθῃ. At melius fuerit totam istam Synesiani vere characteris epistolam, quæ inter editas non comparet (a), ex optimo Vaticano codice hic describere, adjuncta nostra interpretatione Latina. Sic igitur habet: Συναεσίου [P. 477] ἐπιστολὴ ργ', πρὸς τινα τῶν ἐταίρων ἐπισκοπὴν ἐκ μακρόθεν αἰτήσαντα μετὰ τὴν τῶν ἐπισκόπων ἀποκατάστασιν. Τὰ σοφώτατον γράμμα, etc.

640-641 Cap. 19. (P. 448) Valde videtur notandum somnium hoc propheticum oblatum Joanni-Vecco et testimonium quod illius fidei ac veracitati

(a) Exstat in nostra editione Operum Synesii. Vide tom. LXVI, col. 1559.

Pachymeres, illi alias, ubi de conciliationis Ecclesiarum negotio agitur, parum æquus, reddit, dum eum φιλαληθῆ εἰς πίστιν τῶν λεγομένων fuisse dicit, hoc est veritatis amentem, et cui tuto quod affirmabat crederetur. Unde intelligimus quæ ille deinde multa magna pro Latinis contra Græcos scripsit et dixit, quam ob omni exceptione fraudis et fuci aliena debeant haberi.

Pag. 124. *In suburbio.* Forte aptius scripsissem *in suburbano.* Nam suburbium videtur locus urbi admotior quam hic indicatus, quippe ad septimum situs lapidem. Nondum tamen me ipse condemno, qui sciam in maximis et regiis urbibus suburbia interdum ad decem et ultra miliaria extendi continua fere serie villarum. Romæ sane longiuscule procurrisse ab urbe suburbia jam tunc ævo Ciceronis, indicio est quod legimus Philipp. XII: *Hic ego me viis committam, qui terminalibus super in suburbium, ut eodem die recerterer, ire non ausus sim?* Ut ut de hoc sit, illud quidem certum est, Hebdomon. de quo noster hoc loco, nomen fuisse suburbani Constantinopoli disjuncti miliaribus septem, prout erudite demonstrat Nicolaus Alamanus Notis ad. c. 45 Historiæ arcanae Procopii, ex Socrate, Sozomeno et Idatio.

Cap 24. Postquam res Persica, quod hic narratur succulit Tocharis, videtur contigisse quod noster p. 18 retulit, ut pugnaces quidam Persæ parere Tocharis dedignati, arces Romani limitis vexare ceperint quas et tandem expugnarunt.

Pag. 134. *Non inde ad proprium victum sumere.* Græcis illis respondentia: Φέροντας δ' ἔξωθεν ἐπιτάττων σιτίζεσθαι. Hæc videntur a paraphraste Vaticano non intellecta: ut non raro alias aberrat. Pro his enim sic ponit: Φέροντας δ' ἔξωθεν τὸ μὲν ἀρκοῦν τοῦ σίτου χρῆσθαι, τὸ δὲ πλεον πάλιν ἀποτίθεσθαι. Atqui τὸ ἔξωθεν ex mente auctoris ad σιτίζεσθαι refertur: ut voluerit 642 Juannes imperator bajulos frumenti reponendi in arcibus nihil inde obiter minuere ad proprium victum, sed iis aliunde assignari unde in tali via ac ministerio vescerentur.

Pag. 140. *Idem ille Cutritzaces.* Mentio Cutritzacis in Græcis editis non comparet: illa enim expressa sunt ex cod. Barber, et Allat. (P. 449) quorum in neutro legitur. Supplevit autem recte Vaticanus: est enim ad sententiam explicandam necessaria. Ille sic habet: Ὅμως αὐτὸς οὗτος ὁ Κουτριτζάκης τὸν τόπον καλῶς ἐπιστάμενος. Ex quos nos totum locum sic restimendum putabamus: Τοῖς ὑποβαλλομένοις προσέχων, ὁμοῦ γὰρ αὐτὸς οὗτος ὁ Κουτριτζάκης εὖ εἰδὼς τῶν τόπων συνήει. Quæ inserere contextui ausi, tamen interpretando expressimus: manifeste quippe manca est codicum aliorum lectio, nec sensum per se commodum efficit.

Pag. 139. Jam quod hic noster *inevitabilis efficacis* esse ait *decreta providentiæ*, si cui videantur ad damnatam fatalis necessitatis doctrinam spectare,

A repudientur et corrigantur a prudente lectori iuxta placita orthodoxi dogmatis.

Pag 141. *Monasterium ad Fontem situm.* Hic fontem et locum describit Procopius l. 1 Περὶ ἑσμάτων, c. 3, dum templi in honore Deiparæ a Justiniano conditi meminit his verbis: Ἐν δὲ ἱερὸν αὐτῆ (τῆ θεάτοκῃ) ἐν χώρῃ κολουμένην ἀνίστηκεν. Ἐνταῦθά ἐστι δάσος κυπαρίσσω, ἐν ἑν ἀπαλαῖς ταῖς ἀρούραις τεθηλῶς ἄνθει, καὶ σος εὐφορῶν τὰ ὠραῖα, πηγῆ ἀφορῆτι βλάστη γαληνὸν τὸ ὕδωρ καὶ πότιμον. Hæc ille: quæ Latinis sonant ex eleganti interpretatione Cas Maltreti nostri: *Eidem (Deiparæ) templum condidit (Justinianus) apud Fontem: sic locum molli solo surgentibus pratium vernat; domibus viridarium; fons tacita scaturigine læt dulcem aquam effundit.* Templum, ut alia plerumque custodiendum est traditum monachis, quibus micilium astructum hic monasterium Fontis situm. Erat autem id situm, ut idem Procopius post docet, prope portam Auream, ἄγχι τῆς Χρυσῶν καλουμένην πολῶν. Hæc est porta facta cuius paulo inferius Pachymeres meminit. Hæc alibi, nempe p. 168, Χρυσῶν πύλην Auream tam appellat. Auctor *Pandectæ Hist. Turc.* Selybrizæ portam dictam quoque ait: *Inde pervenitur ad decimam sextam, videlicet Silybrizæ Selybrizæ portam, quæ a prisca Χρυσῶν Aurea porta nominabatur. Nam extra portam est hodieque Fons, qui χρυσοπηγῆ vel αὐραῖ Græcis antiquo nomine dicitur, celebris in veterum historiis, quæ sæpenumero palatii αἰγῆ: ante fontis mentionem faciunt, et templi ἑσμάτων ἀπὸ πηγῆν sive fontem.* Ita ille.

Pag. 150. In his Græcis verbis κατὰ τὴν κατά χώραν ὑπνοῦντων, etsi ex codd. optimis Barber. et Allat, cum sive expressa 643 vocalibus inest non dubium. Quid enim illic ὑπνοῦντων locum occupans vocabuli, quod videat participio καταστάτος? Recte igitur et meliori, opinor, exemplari pro ὑπνοῦντων Vaticanus ponit πνεύματος, sensu jam plano, quem in interpretatione tenuimus. Quæ sequuntur eodem codd. B et A, desperatam perplexitatem habent auctore, ut solet, tam in delecto quam in collocatione verborum obviam facilitatem ad fugiente. Vaticanus ea compendio et clarius exprimens sic habet: Ἐἴτ' ἐάν τι περὶ τῆς ἐσμάτου συμβαίη, μὴ καταστάτος κατὰ χώραν τοῦ πνεύματος εἰ μὲν ὁμαλὸν ἐστὶ καὶ τῶν συνήθων τιβητιλαμβανόμενον αἴφνης ἀκουσθῆν, οὐ τοσοῦτον γίνεται τὸ βλάβος περὶ τὸ λογιστικόν. Εἰ δὲ λυπηρὴ χάριεν τὸ ἀντιλαμβανόμενον εὐθέως ἀκουσθῆν πᾶσαν προσδοκίαν, τεθοροβημένων τῶν εἰσθητικῶν ἐκπληξιν ἀπεργάζεται. Ita ille mutans et corrigens pro arbitrio. Nos auctorem ipsum exhibemus et quam fidelissime ac clarissime conamur redere.

[P. 450] Pag. 160. *Postquam diu clausat permanserat aperta est porta Aurea.* Sic reddidimus quod in Græco legitur, "Ἦνοικτο ἡ Χρυσία πύλη χρυσία. Ita clare expriment optimi codd. B. et A. Vaticanus autem pro χρυσία ponit μόλις. Unde intelleximus velle auctorem significare post longam denique expectationem patuisse illas diu obseratas fores. More videlicet pomparum solemniorum, quibus, ut Tertullianus de mysteriis scribit initio libri adversus Valentinianos, *cruciantur aditus*; quod referri potest ad moras in vestibulo hærentium. Paulo post idem memorat *suspiria portarum*, juxta lectionem ejusdam codicis non usquequaque fortassis improbabilem, etsi merito viri docti prætulerint *suspiria epoptarum* nam videri potuit velle auctor exprimere suspensam inquietudinem expectantium ad portas et ad optatam earum patefactionem suspirantium. Admonet autem, opportunit ad quod dicimus, noster imperatorem peculiari studio curasse ut quam maxime augusta sanctaque hæc cæremonia sui solemnitas in urbem regiam ingressus evaderet. Quam in rem inter cætera diuturnam istam adhibuit moram portæ Aureæ aperiendæ, ante quam clausam persistentem aliquot dies cum comitatu substitit; et ipso triumphalis introitus non ante meridiem pandi voluit, ut paulo post dicitur. Nec est incredibile tantam a Michaele solemnitas in suo isto per portam Auream ingressu affectatam, quod eam sibi adhuc lactenti prædictam audisset, narrante ipsi Eulogia sorore. Vide rem descriptam supra, p. 128.

Pag. 163. *Quos allatrari cum apparerent.* Sic expressimus quod Græce ἐκείνους δ' ὀλακτουμένους τῷ πλῆθει. Quanquam non dissimulo, ex quo jam hæc sic erant edita, observasse me in conice antiquo ἡλαττουμένους pro ὀλακτουμένους. Est quidem sine dubio mendosum illud vocabulum, ut ibi scriptum vidi cum o parvo in tertia syllaba, cum ab ἐλαττώ ἡλαττουμένους flecti 644 oportuerit. Cæterum si cui magis hæc placet lectio, referendum pronomen ἐκείνους ad Venetos et Pisanos erit, quos, quia minori numero essent quam ut ab iis timeri seditio posset, haud gravate pateretur imperator intra urbis mœnia degere, cum a Genuensibus multitudine metuendis turbas aliquas timens minime tutum existimaret iis domicilia in urbe tribuere. Quare, ut deinde c. 35 scribitur, ipsos primum Heracleam Thraciæ submoverat, sed postea mutata sententia eos in suburbium Galatam transiit. Non pœnitet quidem me prioris jam editæ lectionis, quæ sententiam haud inverisimilem exprimit: tamen si quis erit cui plus arrideat altera, is ad eam conformare interpretationem Latinam in hunc modum poterit: *Cæterum Genuensibus satis fidere non poterat intra urbem degentibus, quod multi essent nec cum aliis communiter viverent (a) Pisanos*

A *et Venetos multo inferiores numero intra mœnium ambitum domos habere haud ægre sinebat.*

Pag. 173. *Χειροτονηθεῖσιν.* Hanc vocem sic emendavimus, necessaria ut putabamus ratione, cum in archetypis clare legeretur *χειροθετηθεῖσιν.*

Cap. 8. Quos hoc capite noster Æthiopus appellat, hi erant Saraceni Ægypto per id tempus imperitantes, cum quibus et sancto Ludovico Francorum (P. 451) regi et aliis principibus Christianis Hierosolymam et alia Palæstinæ loca occupantibus graves dimicationes fuerunt. Aperit autem hic clare Pachymeres originem famosæ militiæ Mammaluchorum, conflatæ ex mancipiis majori ex parte Scythicis, quæ puerili ætate ex Euxino in Ægyptum deportata ibi educarentur et adolescerent in milites fortissimos, magno Christianorum damno, nec minori culpa Christianorum Constantinopoli dominantium, quibus erat facilimum istud exitiosum Hierosolymitano regno commercium interciperi, nisi avaritia, ambitio, avita æmulatio Latinorum plus apud eos quam religionis rationes valuissent; quare merito Pachymeres capitibus 4 et 5 sequentibus hoc factum improbat.

Pag. 180. *Tres reginæ.* Hoc est tres regiæ virgines: nam ex regibus natas reginas nuncupari usus jam olim invaluit, cujus exempla passim occurrunt.

Ibid. Maio de Belicurto. Indicat forma nominis. Francum hunc fuisse, suadetque idem, quod Peloponneso sive Moreæ, unde hic ortus dicitur, Franci tum imperitabant,

C *Pag. 181. Vintimilia.* Nota hæc est appellatio antiquæ ac prænobilis familiæ Genuensis, hodieque, ut opinor, superstitis.

Pag. 183. *In purpura.* Vides hinc non satis fuisse, ut quis Porphyrogenitus diceretur, natum fuisse ex patre jam imperii 645 compote, ut plerique hactenus sunt opinati, purpuræ nomine intelligentes pannum purpureum quo exciperentur partus Augustarum. Requiritur enim præterea nasci intra domum quæ πορφύρα *purpura* vocabatur. Hæc pars erat imperialium ædium Constantinopoli; unde Constantinopolim migrasse prius oportuerat parentes Constantini, ut is Porphyrogenitus nasci posset. Itaque Andronicus, etsi natus esset, ut Pachymeres videtur voluisse, imperii patris anno primo, quod discutiemus l. III, c. 8, non tamen esse vere Porphyrogenitus potuit, quod extra Constantinopolim sit natus, uti nec Theodorum juniorem Lascarim, etsi principio imperii patris Joannis Batatzæ natum, Porphyrogenitum usquam dictum legimus. Nimirum hæc nomenclatio ducebatur ex loco partus, domo cui purpura erat nomen, sita Constantinopoli, in quam partui vicinæ Augustæ immigrare erant solitæ. Anna Comnena, I. VI, p. 166, vocat οἰκημα ἀφωρισμένον πάλαι ταῖς τικτούσαις τῶν βασιλίδων et addit, πορφύραν

(a) *Nec — viverent. Imo et illis utriusque etiam conjunctis numero superiorss.*

δὲ τοῦτο οἱ ἀνέκαθεν ὀνομάζουσι, ἐξ οὗ καὶ τὸ τῶν A πορφυρογεννήτων ὄνομα εἰς τὴν οἰκουμένην διέδραμνεν. Describit eam domum sibi Anna, l. videlicet VII, p. 190, et ei nomen factum ait a colore marmoris ex quo erat structa, quod dicit fuisse Roma portatum ab imperatoribus, quando sedem imperii Byzantium transtulerunt. Hæc verba Constantinum Magnum indignitant. Et memini legere aliquid apud Ælium Lampridium in Alagabalo, quod trahi ad istam translationem adstruendam possit. Verba Lampridii hæc sunt: *Stravit et saxis Lacedæmoniis ac Porphyreticis plateas in palatio quas Antoninianas vocavit, quæ saxa usque ad nostram memoriam menserunt* (scribit hæc auctor sub Constantino, cui hunc ipsam librum dicat), *sed nuper eruta et exacta sunt*. Ita ille. Quidni vero nos suspicemur eruta et Byzantium translata jussu Constantini eo migratis, aut potius credamus Annæ id affirmanti?

Pag. 188. *Quo in genere Laconibus plurimis* Græca hic in codice optimo B, quem, ut sæpe dixi, fundum editionis habuimus, mutila erant. Hunc enim in modum ibi legitur: Ὅπου γε καὶ Λάκωσι πλείστοις ὕστερον ἐκ τοῦ.... ἀφιγμένοις. ubi codex A habet ὕστερον ἐκ τῆς πόλεως ἀφιγμένοις, [P 452] ubi merito quæras ex qua urbe advenisse hi Lacones dicantur. Sane urbis nomine, cum sine addito ponitur apud hos scriptores, Constantinopolim intelligi res ipsa loquitur. Ex urbe autem Constantinopoli quis persuadere sibi possit dici venisse istos, qui potius hic in eam transmigrasse memorent? Itaque recte Vaticanus paraphrastes sic hunc locum effert: Ἐντεῦθεν καὶ Λάκωσι πλείστοις ὕστερον εἰς πόλιν ἀφιγμένοις. Unde fortasse corrigendus sit Allat. codex, reposito εἰς τὴν πόλιν vice ἐκ τῆς πόλεως. Sed hæc non sufficiunt sanando vulnere exemplaris archetypi. Nam in articulus masculinus aut neuter τοῦ indicat, id quod statim deest 646 feminini generis non esse. Ipse igitur se suppleat B codex qui cum p. 180, consentiente sibi Allatiano, scribat ἀπὸ τοῦ Μορέου, suggerit nobis quid post hæc sua verba ἐκ τοῦ.... exscriptor omiserit spatio relicto. Vaticanus loco illo tertium se ad stipulatorem addit, nisi quod Μοραίου scribit pro Μορέου. Profecto ex Moreo sive Morea, hoc est Peloponneso, venisse Laconas oportuit, cum ibi sit Laconica. Translati autem inde tunc videntur, quando, ut infra p. 205 noster scribit. Ἄκρα Πελοποννήσου ἀμφὶ Μονεμβασιάν σὺν Σπάρτη καὶ Λακεδαίμονι ὑπὸ Ῥωμαίοις ἐγένοντο.

Pag. 192 *Dacibyza dictam*. Videtur Pachymeres et hic et inferius, p. 198, prætereaque p. 307, Nicetiarum castrum cum Dacibyza confundere, quæ tamen Acropotita distinguit, sic scribens c. 37 *Hist.*, p. 32: Καὶ παραμείψας τὸν χάρακα ἐπὶ ὁρῆσε τὴν Δακιδύζαν πρὸ καιροῦ καὶ κατέσχε ταύτην, προσέτι καὶ τοῦ Νικητιάτου φρούριον. Forte utriusque arcis commune Νικητιάτου nomen fuerit, alteri autem earum proprium Δακιδύζης, unde Νικητιάτων, plurali numero, noster posuerit.

Pag. 214. Προσπίπτειν τῷ τῆς Ῥώμης πάτριον Verba sunt imperatoris, quibus offensus datus Arsenii patriarchæ, sibi confitenti crimen et obrepenti se paratum ad satisfactionem et penam canoniam, pœnitentiam et spem reconciliationis contra canones negantis, ait tempus esse referendi ad Romanum pontificem, ad quem videlicet agnoscebat antiquum jus esse provocandi ab iis qui iudiciis summorum etiam patriarcharum. Modus loquendi significat viguisse adhuc etiam in Græcia schismate a Latinis diversa opinionem atque sententiam, quippe fundatam in sacro dogmate et in omni memoria ecclesiæ antiquitatis.

Pag. 216. Ἐκείνη δ' ἐκ νοθεύσεως. Res hic tur tam incredibilis ut mendum codicis prolegens suspicarer, nec inducere possem in artem uxorem despotæ Joannis, fratrem imperatoris matronam ejus loci, non solum ex adulterio perisse, sed palam viro tolerante educasse filiam suam, quæ postea, Joannæ scilicet ipso despotæ fratre ipsius Augusto conciliantibus, Iberie principi collocata sit. Tantumne tam impune matris ibi licuit? Verum conferens alios codices ubique constanter in eundem modum expressum reperi. Disertius etiam in Vaticano qui ubi de despotæ castimonia dixisset: Ἐπήνθει δὲ καὶ τῷ φρον ἐκείνῃ, ὡς οὐδέποτε ἀκουσθῆναι αὐτὴν γυναίκα χρήσασθαι τῇ ἰδίᾳ καὶ μὴν, ἄλλ' ἐκείνη οὐκ ἦν ὡς ἐκείνος (vides ut sint illa interpretationis verba, multa in familia), ἀλλὰ καὶ θυγάτριον ἀπεγίννησεν ἐκ τῆς σου στρατείας προσέχοντος. [P. 454] *Id enim non erat sicut ille, sed et filiolum genuit natham ille bellis gerendis attendente.* Cæterum quod allud ad hujus ex adulterio natæ puellæ nuptias ab imperatore conciliatas cum Mepe Iberie principe, agnoscere in hoc licet artem politicam adhiberi solitam a Constantinopolitanis imperatoribus deliniendi barbaros, quibus expugnandis res sentiebant, nuptialibus pactis. Audiamus re Cantacuzenum, l. I, c. 39, ubi agit de affinitate conciliatis Andronico juniori: δὲ αὐτοῦς ἐξημέρου καὶ φιλικῶς διετίθει καὶ μαίους τὸ ἐκ τῶν βασιλικῶν οἴκων γυναῖκας αὐτοῖς. Περιμάχητον γὰρ αὐτοῖς τὸ τοιοῦτον paulo post: Ὁ δὲ καὶ οἱ Ῥωμαίων βασιλεῖς ἐκ παρθένους τὴν ὄψιν διαπρεπεῖς, οὐκ εὖ γινώσκοντες, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἀσήμενων γενῶν, ἐν τοῖς βασιλείοις ἐκτρέφοντες, ὡς θυγατέρας αὐτῶν, ἐκείνοι, τοῖς Σκυθῶν σαυράταις κατηγγύων. *Ipse vero ipsos deliniebat et conciliabat Romanis, enim ipsis in primis expetibile videtur et contentum quantavis emi dignum.* Post aliqua: *Id quod Romanorum imperatores cum intelligerent, virgines præstantes, non modo legitime ex nobilibus nati sed et ex parentibus plebei generis genitas, in palatibus, quas, ubi res posceret, filiarum appellabant*

honestatas Scythorum satrapis desponderent. Hæc ibi. Cujus moris exempla in hac nostra historia plura exstant. Sic enim supra p. 174 ad Chalau principem Tocharorum; Michael Palæologus imperator filiam suam notham Mariam mittit conjugem, quæ Chalau mortuo ejus filio et successori Apagæ nupsit. Et mox p. 180, Nogæ Tocharorum Occiduorum regulo alia ejusdem imperatoris filia notha Euphrosyne vocata collocatur. Sic denique hic dynastæ Iberorum puella adulterio uxoris despotæ Joannis nata conjungitur. Ut alia præteream multa similia.

Pag. 223. Cometa, cujus hic meminit Pachymeres, toto terrarum orbe spectatissimus et scriptorum illius ævi monumentis celebratissimus fuit. De illo enim agunt Theodor. in Vita Urbani IV; Supplementum Parisiense Rigordi c. 175; Villanius, l. vi, c. 7; S. Antonin. tit. 19 in fin.; Bernadus Guido in *Chronic.*; *Magnum Chronicon Belgicum*, in Urbano IV; Palmerius in *Chronic.*, etc, Relatorum ab his summam sic colligit Henricus Spondanus in *Contin. Annalium*, anno 1264 (nam eo annos hic cometa est visus), n. 8: *Cometes visus est, qui ab Oriente surgens usque ad medium hemisphæri versus Occidentem comam protrahabat, et Julio, Augusto ac Septembri mense fere a solstitio æstivali usque ad æquinocinium autumnale) insigni magnitudine fulgens, ac speciem ingentem edens, omnes mortales in sui admirationem adduxit, in Græcia et Syria præsertim, ubi etiam cum horrore mortalium visus dicitur.* Hactenus Spondanus ex prisca auctoribus, quibus contrarium noster Pachymeres affirmat, dum hic scribit *ex occidente in ortum effulsisse a vere usque ad autumnum.* Græca sic habent: Ἀστὴρ κομήτης ἐκ δύσεως 648 κατὰ τὸ ἑωθινὸν ἐξέλαμπεν ἐξ ἤρας εἰς φθινόπωρον. In duobus a relinquentibus quos nominavimus indicio recedit. Prius est, quod ab Occidente versus Orientem motum cometem dicat, alterum a vere usque ad autumnum, cum illi contra testentur ab Oriente in Occasum processisse, et circa solstitium æstivum cœpisse apparere. In hac controversia ut facile astipulemur pluribus contra unum, facit quod etiam aliunde comperimus Pachymerem παχυμέστερον in hujus cometæ observatione versatum. Id enim testificatur quidam eruditus, ut appareret, ejus lector, qui codicem hunc ipsum, quem fundum editionis habuimus, oculis subjectum habens tenere se non potui quin e regione hujus loci ad marginem adscriberet rubrica hæc, ipsa verba: Ὁ δὲ τοῦτο παριστορεῖ. Ὁ γὰρ κομήτης ὡς ἡμεῖς ἀτυπτεύσαμεν, ἐξ ἀνατολῆς τὴν κίνησιν ἐποιεῖτο, περὶ που τὰς Ἰάδας φαινόμενος. Ἦν δὲ καπνώδης, δίχρα διαιρούμενος· οὐδὲ τοῦτο παριστορεῖ. Ἦσως δὲ βορειότερον· ὁ γὰρ βουὴ τῶν βορείων ἀστρῶν, ὅπου καὶ αἱ Ἰάδες Hæc sine Latine sonant: *Aliter hoc ac reversa se habuit refert historicus. Nam cometa quo de agitur, prout nos propriis oculis [P. 451] observavimus, ab Oriente movebatur*

A circa Hyadas apparens. Erat autem fumosus, divisus bifartam. In illo quidem haud aberrare a vero diximus, quod in boreali parte indicat apparuisse: Taurus enim, in quo sunt Hyades, boreale signum est. Hactenus censura marginalis; quæ quod ait indicasse Pachymerem in boreali parte cometem apparuisse, e titulo capitis sumptum est, ubi in Græco legitur περὶ τοῦ φανέντος κομήτου ἐ βορρᾶ quibus congrue c. 25 initio scribit noster, Macedonibus et Thracibus ad Septentrionem Constantinopoli obversis visum esse cometem infausta minari. quas minas postea sultan Azatinus, qui provinciarum illarum vestationi causam dedit, in rem denuxerit; quæ significant in septentrionali cœli parte cometem visum. Porro hac nota obitex colligo codicem hunc quem Barberimum apostetiori possessore dicimus, e Græcia delatum in bibliothecam Urbani VIII τοῦ μακαρίτου, videri ex primis fuisse qui per urbem Constantinopolim vulgati sunt ab ipso auctore suam historiam edente, viventibus adhuc multis qui rerum hac historia narratarum αὐτόπται fuerant; quorum unus lapsum historici in relatione hujus phænomeni ex suo aculato testimonio redarguere potuerit. Qui idem quod verbum in titulo capitis positum nomine auctoris ipsius citat, ut vidimus, argumentum nobis suggerit opinandi titulos capitum ab ipso Pachymere inditos et conscriptos, ut in Barb. codice et inde in hac editione nostra Græca comparent, fuisse, contra quam suspicari forte aliquis posset ex eo quod in Allatiano codice alioqui optimo et perantiquo non legantur. Suadet hæc mentio nobilis cometæ, et tempus quo hæc scribebam mense Aprilis anni 1665, similibus phænomenis suspensum, ut hic aliquid de cometis dicam ab his quinque 649 retro mensibus magna passim hominum admiratione et exsoectatione spectatis. Prior mense Novembris superioris anni 1664 cœpisse apparere dicitur; sed a paucis tunc notatus, mense Decembri celebritatem est adeptus, tota tunc Europa, prout e scriptis undecunque vulgatis intelligitur, observatissimus. Vidimus et nos illum Romæ sæpe otioseque cum his ter ulnarum coma, orbe stellas primæ magnitudinis ad oculi judicium æquante, fulgore subpallido micantem, cursu errantem desultorio, mutatis in dies locis. Scripsere de illo plurimi hujus ævi præstantes astronomi, qui mea nomenclatiæ non indigent, fama sua clari. Duos tamen memorabo instinctu grati animi, quod ii suos mihi ejus argumenti commentarios donarunt, D. Joannem Dominicum Cassinum et R. P. Jacobum Grandamy soc. nostræ, quorum illo Romæ, hic parisiis suas de isto cometa lucubrationes ediderunt. Addam universam ejus observationis historiam pauci comprehensam a nostris mathematicis Ingolstadiensibus, qui ad me miserunt: Anno 1654 cometa exeunte Novembri, ut aliunde nuntiatur, jam exortus. Ingolstadii 18 Decembris 6 mat. primo nobis visus est, infra tropicum Capri-

corni sub rostro Corvi, barba directe a sole versus occasum hiemalem protensa et late qua terminabatur diffusa. 19 nubes. 20 Dec. intra Craterem et Corvum. 21, 22, 23, 24 nubes. 25 Dec. 4 mat. infra ventrem Hydri, qua ei Crater insistit, sub eod. trop. comparuit. Caput hae die apparenti diametro fere par Veneri, barbam albicanti luce splendidam ad 30 gradus evibare visum, 26, 27, 29 nubes. 30 Dec. 9 vesp. in Lepore velut criintus apparuit: nam ob lunæ viciniam cauda videri non potuit. Porro eundem hunc cum priore cometa esse, confirmant observationes Trident. quæ 38 Dec. eum prope Canem majorem, ceteriori quam iritio motu progressum ex matutino vespertinum, ex barbato caudatum evasisse testantur. 31 Decemb. inter Lepprem et Eridanum, jam multum supra Tropicum eectus conspiciebatur. Anno 1665 1 Januarii, 12 noctis, ad australem, et eadem die 9 vespertina ad borealem Eridani ripam constiti. 2 Januarii prope os Celi. 3 Jan. Ceti mandibulam attingit, syrma Orienti obversum trahens. 4 Jan æquatorem superavit. 5 Jan. 6 vesp. in caudæ medio prope nucleum cometæ lucida Ceti, Menkir dicta, elare resplenduit. Quid etiam Leodii, Olumucii, Viennæ, Mantuæ, Pragæ, Lucernæ, Tridenti sub idem tempus observatum est, Unde gollici potest cometam hunc carere parallaxi sensibili adeoque luna inferiorem non esse. [P. 455] Quantum vero supra lunam elevatus sit, ob paralaxium incertitudinem evidenter demonstrari nequit. 6, 7, 8, 9, 10 Januarii per caput Ceti tarde progressus, 11 prope anteriores Arietis pedes comparuit, cauda brevior versus oculum Tauri exprorecta. 12 Jan in genu Arietis. 13 et deinceps usque ad 4 Februarii lentius in dies inter pectus Arietis et Linum

650 Piscium progressus, corpore multum imminuto ac syrmate breviori effulsit. 4 Februarii postremo caudatum licuit instrumentis observare. Visus tamen porro nobis est intar stellæ nebulosæ 5, 7, 10 et 11 Februarii inter cornua Arietis et Linum Piscium. Deinceps vero etiam ab acutissime videntibae deprehendi amplius non potuit. Hinc constat cometam hunc maximam zonæ torridæ partem perlustrasse, adeoque majori Africæ et magnæ Asiæ ac Armeniæ parti, nunquam, tamen Europæ verticalem incessisse. Hactenus astronomi nostri Ingolstadienses de priori cometa. Posterior circa Kal. Aprilis ostentandi sui fecit initium contrario priori exortu et motu, cauda longiori densiorique, de quo videnda quæ cum alii alibi viri doctissimi, tum iidem prius memorati Cassinus Romæ, Grandamy noster Parisiis in lucem ediderunt. Desiit apparere a sole absorptus circiter diem 19 Aprilis, quo die eum S. D. N. Alexander VII hic Romæ in Basilica S. Petri solemnissima cæremonia B. Franciscum de Sales episcopum Genevensen rite sanctorum albo ascripsisset, visa mihi est hæc συγκυρία novi indigeti superum choris inserti et evanescentis cometæ argumentum non illepidum epigrammatis, et remisime libenter e tristitia morosæ occupationis in non

intempestivum [Jusum, his exemplo vericulis pangendis :

Cum superum, Franciscæ, tibi tribuantur honores.
Abscondit letricum sponte cometa judar.
Erigor augurio; nec jam portenta minasque
Tot crinitarum duco timenda facum.
Averruncus adest nozarum, et sancta sacerdos
Qui novus ingreditur monstra luenda pisi.
Sume animos, cæli spactris exterrita tellus:
Stat tibi certa salus, dum tenet astra Sala.

P. 229 Fatum iriste. Græce μοῖρά τις ἔσονται. Fati mentio, si cui hoc loco et aliis hujus generis similibus videatur ullam affinitatem habere cum pravo et hæretico dogmate libertatem humani sui compotem negante, rejiciendum esset ceteris erroribus hujus scriptoris. Vide quæ monimus ad p. 104 et p. 159.

P. 251. Oratio imperatoris hoc capite relata scurissima in Græco est. Vaticanus paraphrasi pro ea quod voluit supposuit. Ego conjecturam auctoris, ut spero, assecutus partim editione, partim, ubi aliter non potui, paraphrasin eam exposui quam potui clarissime.

P. 257. Noctu post finem hymnodicæ. Nam, ut in Glossario verbo ἀκάθιστος inquirimus, tota nocte patriarchæ, clero, imperatori et populo sanctis illo festo pervigilabatur, continua decantatione psalmodum et hymnorum, quæ ut tandem sub luculum desiit, hunc loco et tempore accusator Arsenii libellum delationis obtulit in gusto.

651 P. 259. Vox ἐκκλείοντο emendata est ex conjectura, cum eod. B haberet ἐκκλίνοντο. A vero ἐκκλίνοντο, Vaticanus porro liberato soluta pro eo verbo poneret ἀποστήσοντα. Sententia vero loci manifeste postulat ἐκκλείοντο.

P. 261. Imperatori tribui principem locum in cognitione rerum ecclesiasticarum. Jam monuit in Glossario verbo ἐπιστημονάρχης cognitionem istam conferre testimonii, non jurisdictionis aut decisivæ testatis esse. Sic enim Constantinus Magnus, Marcianus Chalcedomensis, alii aliis imperatoribus synodis intervenerunt, missis etiam, cum inter ipsi non poterant, delegatis a se; quod in conciliis quoque conciliis, puta Tridentino, servavimus, ut in eo legatis imperatoris, regum principum principum sæcularium, locus tribuatur non cum jure ferendi ad decisionem dogmatum suffragii, sed ut testes essent actorum primique cognoscerent vulganda postmodum in populos, interimque auctoritate ac potestate principali libertatem, securitatem, otium decernentibus Patribus concerent. Sic in collatione Carthaginensi, ubi causa Donatistarum tractabatur, cum episcopis ingressus est (verba sunt epitomæ Baroinanæ Spondani ant 411 n. 4) etiam Marcellinus in locum ad collationem paratum, qui quidem non solum tribunus militaris erat, sed et notarius, hoc est a secretis imperatoris, ut constat ex titulo epistolæ catholicorum ipsum ante collationem scriptæ. Nec tamen in i

collatione iudicis simpliciter sed cognitoris nomen præ se tulit. Ita enim nominare consuevit antiquitas iudices sæculares, quorum arbitrio cuncta disponentur, sed ita ut integrum iudicium episcopis relinquere, nec aliquid ipsi sibi usurparent nisi quod ad pacem ac quietum congressum pertineret, utque in omnibus pacta conventa conservarentur, in quibus rite ordinandis eidem interloquendi facultas esset; atque demum cujus alterutrius partis potiora jura essent, ex æquo pronuntiare deberent. Ut de his omnibus constat cum ex ipsis actis præsentis collationis, tum ex aliis diversarum synodorum, ac præsertim œcumenicarum gestis. Ita Baronius apud suum epitomatores. Ex quibus cuius esse planum poterit qualenus se extendat hæc ἐπιστημοναρχία, princeps cognitio rerum ecclesiasticarum laicis principibus concessa per canones et antiquum usum, de qua hic mentio.

P. 272. Cui se ipsum manu propria Athanasium inscripserat. Athanasius nomen erat quod Andronicus iste Sardensis episcopus assumpserat, cum abdicato episcopatu monasticum habitum induerat, prout superius narratum est c. 18 l. 11 Porro is speraverat fieri posse ut, suæ istius monasticæ professionis abolita memoria, in cœtum, ut prius, episcopum admitteretur: nec enim erat facile rem sub paucis actam testibus probare. Verum prolata epistola quam ipsius esse nota manus proderet, cujus 652 in titulo more antiquo suum præscribens nomen Athanasium se ipse pro Andronico vocaverat, argumentum id irrefragabile visum monachatus Andronici, cui nec ipse qui ei favebat patriarcha resistere ausus, conatum remisit iuvandi ejus, qui sua se ipsa scriptura convinceret.

P. 281. Sinistra de Germano iudicia. Hoc loco Pachymeres inter enumerandas odii popularis in Germanum causas unam ex præcipuis omittit, quod paci Ecclesiarum studeret, unde postmodum ab imperatore Romam legatus negotium concordia ibi confecit, prout Noster narrat p. 384. Quare ad hoc totum conciliationis Ecclesiæ Græcæ cum Latina negotium vel plurimum ipse contulit. [P. 457] Nam et in concilio Lugdunensi comparuit, ut in ejus sacra œcumenicæ synodi Actis notatur sess Porro antequam ad hæc adhiberetur, observaverat videlicet imperator propensionem ejus ad Latinos, observaverant et alii, qui addicti schismati ob id ipsum cum pessime oderant et eidem postea imputarunt quidquid in hoc genere contra eorum votum contigit. Anonymus ineditus, cujus exemplum extat apud ill. Allatum in opere *De translationibus episcoporum*, spiritu schismatico æstuans, hæc scribit: Ὁ Ἀδριανουπόλεως Γερμανός, ὁ ἐπικληθεὶς Μαλχουτζᾶς, ὃς καὶ λατινῶν γέγονε καὶ κατὰ τῶν εὐσεβῶν διωγμῶν ἐκίνησε μέγαν. *Adrianopoleos Germanus, cognomento Malchutzas, qui et cum Latinis sensit et contra pios (immo impios schismaticos) persecutionem movit magnam.*

P. 282 Germani allerius. Fuit hic retro quintus

A in serie patriarcharum Græcorum. Eam Germanus Adrianopolitanus successit Arsenio, Arsenius Manueli, Manuel Methodio, Methodius Germano Nauplio. Hunc potius ut hic innui putem quam alium longe antiquiorem, sanctum Germanum scriptis editis motum, qui anno Christi 714 Kal. Augusti Joanni Constantinopolitano patriarchæ successit, suadet adjunctum μακαρίτης, quod de mortuis non vetustissimæ memoriæ a Græcis usurpatur.

P. 296. Μη ἕψη, μη θίγης. Verba sunt ex S. Paulo ad Coloss. c. 11, v. 21, quæ Græci usurpabant in occasionibus aversandæ communionis eorum quos heterodoxos aut schismaticos putabant. Sæpius usurpantur in hac historia; de quo semel admonuisse satis visum est.

B P. 304. Illa Græca verba ὅσα καὶ ἀσφαλῶς ἀποφύνασθαι, quæ secure ostenderentur, utcumque Latina reddens expressi: erant enim in utroque optimo codice, licet ea Vaticanus, ut pleraque non intellecta sibi, transiit. Cæterum fateor me haud satis percipere quid velint. Nisi forte significant Germanum liberaliter largiri solitum egentibus ex iis quæ in manus et potestatem ejus veniebant, nisi talia essent quæ peculiaribus ex causis donasse invidiosum esset. Puta si cum ipse episcopus aut patriarcha fuit, ex oblationibus ad se delatis ea daret consumenda 653 pauperibus, quæ qui offerrent appendi tholis sacris aut in thesauro ecclesiastico servari voluissent, moleste laturo si ea teri manibus et consumi usu egentium viderent.

C P. 314. Μαρυανδηνοῦ θρηνητήριος. Alludunt hæc adagium vetus, cujus mentio fit versu 686 Stromatei proverbiorum antiquorum apud Andream Schottum nostrum in collectione Græcorum Paræmiastarum. Versus illic sic sonat:

Μαρυανδηνῶν μέμνησο θρηνητηρίων.

Origo forte adagii fuit quod apud illam Maryandenorum gentem funera ambitiosius celebrarentur, mœstissimo cantu, tibiis et id genus organis adhibilibus. Unde in proverbium abierint Μαρυανδηνός θρηνητήρ et Μαρυανδηνὰ θρηνητήρια.

D P. 313. Athanasio Audita. Dixerat paulo ante hunc fuisse Alexandrinum patriarcham. Hic videtur successione Nicolao, cujus mentio est libri hujus c. 9. Ex hujus capituli verbis habemus Pachymeri σύγχρονον et familiarem fuisse quemdam Athanasium patriarcham Alexandrinum, qui sine dubio is fuerit cujus hortatu se Pachymeres ipse profitetur, in titulo paraphrasis suæ ad epistolas Dionysii Arcopagitæ. [P. 458], opus illud agressum. Hoc ideo monui, quia video nostrum Antonium Possevinum putasse ibi nominari magnum Athanasium; de quo si ageretur, recte juberet Possevinus deleri illam inscriptionem ut mendacem.

P. 314. Si hoc capite et alibi hoc libro noster historicus parum reverenter loquitur de monachis Græcis, offendere catholicum lectorem non debet, cum ii plerique schismatici fuerint et Romanæ Ec-

clesiæ Latinoque nomini infensissimi, quos potius a Græco et schismatico scriptore ut turbulentos et contumaces traduci, pro testimonio causæ orthodoxæ favente accipiendum est.

P. 316. *Georgio Acropolitæ*. Habemus hujus eruditissimi viri historiam et chronicon; scimus ex aliis multa de ejus vita et rebus gestis, nec tamen uspiam invenimus idoneum fundamentum illum insimulandis laxioris conscientiæ. Quare suspicor ex odio in eum schismaticorum hanc calumniam natam. Cum enim ille homo pereruditus et recti ac liberi judicii ex lectione Patrum veterum, uti et Veccus, agnovisset causam Latinorum, quos sine causa sui Græci aversarentur, justiore esse, uti et fidem circa dogma de sancti Spiritus ex Patre Filioque processione orthodoxum, totus ex animo incubruit in negotium conciliandæ pacis Ecclesiarum, fidelem in eo ac non parum utilem operam imperatori navans. Qui et in solemnibus legationibus ad Gregorium X papam eum inter sæculares principem misit, ut Pachymeres docet, p. 384, et eundem cum ex patriarcha Germano comparere vice sui in Lugdunensi concilio voluit, ut ex Actis ejus concilii sess. 4 constat. Hinc videlicet exorsus hic schismaticis non modo contumelias ab iis, sed vexationes etiam gravissimas est passus, post Michaelis 654 Palæologi mortem prævalentibus apud Andronicum infensis paci. Qui postquam eam ab illo abrogandam abrumpendamque curarunt, etiam ei suaserunt ut Acropolitam, unum ex columinibus catholicæ partis, in carcerem conderet. Istam ille injuriam quam forti animo, quam invicta constantia tulerit, docet epistola Demetrii Raulis Cabacis ad filium Manuelem Græce, sed stylo semibarbaro scripta, ex qua nuper edita ab ill. Allatio, (in doctissimo opere *Exercitationum in Creightonum*, p. 616 et seq.) auctoris verbis, ut ab eodem viro magno Latine redduntur, referam plane heroicum hujus viri factum, quo abunde purgabitur calumnia hic et impacta laxioris conscientiæ. Sic igitur ait: *Post multos elapsos annos, cum adhuc senior (Georgius Acropolita hic noster) in exilio et carcere perduraret causa legationis propter unionem cum catholica Ecclesia, alloquitur imperator D. Andronicus filium illius cæterosque senatus principes, ante eum in consilio assidentes.* « *Principes, videturne vobis bonum ut magnum logothetam huc adductum pertentemus, an nobiscum conveniat? post tot carceris et exilii annos forte nobis obtemperabit, et conjunctis sententiis nobiscum concinet in hoc Ecclesiarum discidio. et vitabit rerum asperitatem et quod ter tanto melius est, libertate perfruetur, et addocentiori cura illius valetudini indulgetur.* » Omnes uno ore responderunt, « *Bonum est, domine, et executioni mandetur. Imo jussa tua nulli noxia sunt.* » Sic itaque cum respondissent, imperator mandavit ut adduceretur; eoque præsentis, ut mitius negotium disponeretur, sic exorsus est orationem imperator: « *Agnosce principem illum, quisnam ille sit? » Et digito monstravit filium*

A *ejus. Respondit ille imperatori, « Non agnosco. Si quis vero argumentari et conjectura persequi datur a loco in quo considet, princeps est tui sancti imperatoris honoribus decoratus. At quisnam ille sit nondum scio. » Respondit imperator, « Filius tuus est, dicitur Theodorus magnus legota. » Abjuncta omni cavillatione filius assurgens nudato capite patrem aggritatur, et salutem ultro citroque pater et filius sibi iterunt. Tum rursus imperator orationem ad eum direxit: « Magne logotheta, res ita ceciderunt cognosce ut tibi hæc tristitia in magnum malum exordatur. Quare [P. 459] modo visum est mihi et hisce gubernatoribus, ut te huc adductum alloquerer de ea re quæ nobis bona atque honesta videtur, tamen tua voluntas non abnuvit nos audire, et mente atque sententia nobiscum convenias circa clesis dissidia. Hoc enim mihi et filio tuo magno logothetæ bonum reputatur et decens, ut nobis peres omnia et vulnera ac tristitia, quæ necessitate temporis in te illa suat, sanabimus. » Hic porro imperatorem ita effatur: « Sancte domine, quæ ad me enuntiasti percepi. Verum nunc responde mihi, ut sciam quod mihi in animo fixum est. Justius est et ut ut sancta 655 regia tua majestas mei domini imperatoris patris tui sententiam subsequatur, et filius meus dominus Theodorus meam, quam nos vestram, nihil ultra retulit. Sed nec qui imperatori mandabant principes, nec ipse imperator verum oppressit, justitia, ratione, generositate et magnitudine in ruborem suffusi, omnia sequidem, dummodo ac decens saluum esset, nihil reputabat. »*

C quæ videat et judicet æquus lector an sine suspitione pensi habentis in rebus gerendis quis fas est et officium moneret quod falso videlicet ei Noster imponit hoc loco. Sed ne cuiquam videamur suspiciosi agere cum Pachymere, qui quod alias fuerat notare potuerit, cum mutabiles sint mores hominum, sumus sane, si negligentior rationum officii viri quam Georgius Acropolita, tum necesse est id esse se quando addictus adhuc schismatici adherentibus Græcorum: postea quidem quem Latine reconciliatus est, tantum profectus apparet ut culmen ipsum apostolicæ perfectionis attigisse videatur.

P. 317. *Eudocia magno apud urbem dominata est* Quis iste magnus dominus in urbe rarius, p. 328, scribitur de Joanne duce, cum sessum in urbe cui nomen Patræ, cum nocte fugisset venisse Thebas, et ibi reperisse magni dominum, τὸν μέγαν κύριον. Sic vocatum apparet Thebarum principem Latini generis. Dici ergo potest Eudociam tertiam filiam Lascaris Augusti magno domino principi Thebarum, hujus forte quem Joannes dux ibi reperit patri aut patrisuisse collocatam, matrimoniumque id celebratum in urbe Constantinopoli, ubi tum is princeps fuerit in camitatu imperatoris Latini rerum illic potentis, ita ut τὸ κατὰ τὴν πόλιν ad locum nuptiarum

rum sit referendum, non ad magni domini potestatem, quasi is eam in urbe Constantinopoli exerceret ei dominando, sed quod ibi degens titulo sui peculiaris domini alibi siti, nempe Thebis, insigniretur. Pari exemplo ipse hic imperator Michael unam e filiabus Theodori Augusti Maio Belicurtio principi Peloponnesio conjunxit, alteram comiti Vintimiliæ Genuensi, ut vidimus l. III, c. 6. Istis porro principatibus per Orientem ex ruinis imperii Romani subnascentibus suæ quædam propriæ appellationes erant, quas ab imperatoribus se accoepisse gloriabantur. In quo affectabant antiquissimos quosque allegare privilegiorum et honorum istiusmodi largitores, more hominum sua semper facere augustiora satagentium. Itaque ad Constantinum usque Magnum quidam retro nitentes in etsi jactatione pertingebant, auctorem illum suis majoribus talium fuisse nominum ferentes; quod etsi ridiculum dictu, cum Constantini Magni ævo nec longe postea istæ adhuc minutæ dynastiæ constitutæ fuissent, haud tamen aspernatus est Gregoras, apud quem hæc legimus l. VII, p. 109: 656 Ὁ δὲ Ῥωσσικὸς τὴν τε στάσιν καὶ τὸ ἀζῶμα τὸ ἐπὶ τῆς τραπέζης παρὰ τοῦ μεγάλου κεκλήρωται Κωνσταντίνου. Ὁ δὲ Πελοποννησιακὸς τὸ τοῦ Πρίγκιπος, ὃ δὲ τῆς Ἀττικῆς τε καὶ Ἀθηῶν ἀρχηγὸς τὸ τοῦ μεγάλου δουκός, ὃ δὲ τῆς Βοιωτίας καὶ τῶν Θηβῶν τὸ τοῦ μεγάλου πριμικηρίου, ὃ δὲ τῆς μεγάλης νήσου Σικελίας τὸ τοῦ ῥηγός, καὶ ἄλλοι ἄλλα. *Rossicus statum et dignitatem præfecti mensæ a magno sortitus est Constantino, Peloponnesiacus vero principis titulum, Atticæ autem et Athenarum dynasta nomen magni ducis* (P. 460). *At qui Bæoticæ et Thebis præest, magni primicerii titulum obtinuit, uti et regis, qui magnam insulam Siciliæ habet in potestate, et alii alia.* Ita ibi Gregoras, qui paulo post addit de Thebano dynasta quæ singulariter ad rem nostram faciunt: Τὸν γὰρ τοῖς τῆς Βοιωτίας καὶ τῶν Θηβῶν ἀρχηγόν, ἀντὶ μεγάλου πριμικηρίου, μέγαν κύριον ὀνομάζουσι νῦν, εἰς τοῦτο παρενεχθέντες ἐκ τοῦ παρενεχθῆναι τὴν πρώτην συλλαβήν. Videtur velle usu et vulgi corruptione tunc invaluisse ut dux Thebarum, qui olim magnus primicerius esset dictus πριμικηρίου, sensim compendio κήριον *cerium* pro primicerio vocitatum, ac denique in voce κήριος secundam litteram mutatam, ut κύριος pro κήριος diceretur, et adjuncta quam semper habuit appellatione magni. μέγας κύριος, *magnus dominus*.

P. 324. Videri potest hæc scribens Pachymeres in animo habuisse illos versus Euripidis:

Φιλεῖ τι πόλεμος οὐ πάντ' εὐτυχεῖν,
Ἐσθλῶν δὲ χαίρει πτώμασιν νεκρῶν,
Κακοῦς δὲ μισεῖ. Τῇ πόλει μὲν οὖν νόσος
Τὸδ' ἔστι, τοῖσι δὲ κατθανοῦσιν εὐχλείς.

P. 334. Ἄλλως ἔγνω παρακαλεῖν καὶ θερμῶς ἱκετεύειν. Fateor hic clare non dioi Deum invocatum a despota, quod tamen in interpretatione posui. Conjecturam tamen non vana est id quoque verbis illis παρακαλεῖν et ἱκετεύειν significare

voluisse μυστηριώδη hunc quemdam et lucifugam scriptorem, sensa sua in suæ mentis penetralibus introspecti potius quam signis expressa intelligibilibus exstare in suis paginis gaudentem, præsertim cum alias Joannem despotam impense a religione commendaverit, et mutatio quæ contigit, divini auxilii non frustra implorati fidem fecerit.

P. 340. Εὖ γὰρ Ἡρακλείτῳ εἰρηθεῖαι. Ad intelligendam hanc Heracliti sententiam, quam Noster suos indulgens σκοτεινῷ genio, Heraclitea prorsus obscuritate hic involvit, fateri debeo lucem mihi oportune prælatam a paraphraste Vaticano, qui hunc locum sic exprimit: Καθὼς γὰρ Ἡράκλειτος ἔλεγε. τὰ πράγματα ἐν ῥοῇ καὶ ἀποβροῇ. Ὅσπερ οὐκ ἔστιν ἐπὶ τοῦ παρβέοντος βέουματος δις βήσαι τὸν δάκτυλον ἐπὶ τοῦ ἀποτοῦ καὶ ἐνδὸς ὕδατος, οὐδὲ στάσιν εὐρεῖν ἔνεστι τῶν πραγμάτων δίκην ἀεὶβροῦ βέουματος παρατρεχόντων. Hæc ille; quorum auxilio confido me 657 verum auctoris sensum interpretando expressisse. Mitto quærere unde istas Diogeni Laertio (quod quidem repererim) ignotas Heracliti et Cratyli gnomas hauserit Pachymeres; qui utique vidisse multa potuit monumenta Græcorum, quæ nos latent: et tuisse diligentem antiquitatis investigatorum satis apparet.

P. 342. *Monasterio Deo, qui est, sacro (nam hæc erat) peculiaris domus ejus nuncupatio*. Græce: Τῇ μονῇ τοῦ ὄντος Θεοῦ (τῷ γὰρ ὄντι κυρίως προσανέκειτο). His, ni fallor, significatur, istud in quo Blemmidas debebat, monasterium peculiariter nuncupatum fuisse Θεῷ τῷ ὄντι. Alluditur ad illud Exodi, III, 14, juxta LXX, Dei ad Moysen Ἐγὼ εἰμι ὃ ὦν. (P. 461) Unde est et Apoc. I, 4: Χάρις ὁμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ τοῦ Ὁ ὦν, etc. Proprius nimirum character naturæ Dei, quatenus comparatur cum creatis, est semper et necessario exsistere. Huic ergo principi quasi Dei attributo singulariter dicatum voluerat Blemmidas suum monasterium.

(P. 483). P. 342. Εἰς περιποίησιν τε. Agit de centum libris auri (nam Vaticanus diserte habet ἑκατὸν λίτρας χρυσοῦ) quas Blemmidas testamento legabat monasterio; in quo degebat, εἰς περιποίησιν quæ tamen summa post ejus mortem, nulla ratione testamenti habita, προσανεβήθη τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ εἰς περιποίησιν, ut paulo inferius dicitur hoc eodem capite. Qua notione usurparet Pachymeres in his duobus locis vocem περιποίησις, quærenti mihi occurrit Hesychius qui σμὸν πλεονασμὸν eam interpretatur. Nam in ejus lexico sic legimus hodie: Περιποίησις, πλεονασμὸς, κτήσις. Forte alias legebatur πλεονασμὸς κτήσεως, abundantia possessionis, novum bonum accedens ad prius parta, et augmentum superveniens possessioni antiquæ, velut adventitium peculium veteri patrimonio superadditum. Id erudite vulgatus interpretes Ephes. I, 14 expressit vocabulo *acquisitionis*. Quod ibi κυρίως, in stricta proprietate, sumendum, ut sonet quidpiam superadjunctum antea quæsitis. Quare frustra argutatur novator interpret

et qui eum laudat Henricus Stephanus in The-
sauro Græcæ linguæ, dum instincti uterque libi-
dine calumniandi veterem usu Ecclesiæ probatam
Novi testamenti versionem, contendunt περιποίη-
σιν illo Apostoli loco sonare *assertionem* sive *vindi-*
cationem, quod quam sit ineptum patebit ex consi-
deratione verborum sancti Pauli. Sunt autem hæc:
"Ὁς ἐστὶν ἀβράβων τῆς κληρονομίας ἡμῶν εἰς ἀπο-
λύτρωσιν τῆς περιποιήσεως. Quæ sic vulgatus
vertit: *Qui (nimirum Spiritus sanctus) est pignus*
hæreditatis nostræ in redemptionem acquisitionis.
Nempe, ut enarrat Chrysostomus hunc locum, his
qui fidem et charitatem habent, jam nunc datur
jus ad hæreditatem, cujus representatur pignus
et arrha: quin et ejus quasi substantia confertur
infusione gratiæ habitualis, qua constituimur filii
Dei. Desunt tamen nobis adhuc multa ut pervenia-
mus ad perfectionem speratæ felicitatis. Gratia
igitur ὁσὸς habitualis κληρονομίας, *hæreditatis* vo-
cabulo signatur: dona autem nondum habita
necessaria perducendis nobis ad finem ultimum con-
summatae beatitudinis, περιποιήσεως, *acquisitionis*
indicantur verbo. Ista dona velut in aliena manu
posita redimenda nobis sunt, hoc est emerenda et
impetranda bonis operibus et precibus. Ne autem
desperemus ea impetrare ac promereri nos posse,
datur nobis (P. 484) eorum præsens pignus san-
ctus Spiritus, idemque effloacissimus adjutor ad
operandum quod a nobis exigitur, ut plenam sa-
lutem assequamur. Juxta hunc sensum quam re-
cte cohærent verba Apostoli videt profecto pru-
dens lector; simulque intelligit quam nullam com-
modam sententiam efficiat Genevensis expositio.
Quæ est enim *redemptio assertionis aut vindictio-*
nis? At *acquisitionis*, hoc est, rei nondum posse-
ssæ adjungendæ ad id quod jam habemus, facile
quivis perspiciet fieri *redemptionem* posse, hoc est,
parari eam et quasi enim persoluto pretio idoneo.
Certe Latinis scriptoribus primæ classis *acquirendi*
verbum hanc ipsam quam exposuimus notionem
habet augmenti et additionis super prius possessa
cumulatæ. Cic. epist. 7, l. III: *Postea vero quam*
ila accepi, ila gessi imperia maxima, ut mihi nihil
neque ad honorem neque ad gloriam acquirendum
putarem. Idem in Catilin. *Nam mihi quidem ipsi*
quid est quod jam ad vitæ fructum possit acquiri.
Ut similia omitam multa passim obvia. Hæc satis
sunt ad evincendum contra cavillationes novatorum,
veterem interpretem vulgatum non potuisse
melius exprimere vim Græcæ vocis περιποίησις
quam ei, ut fecit, opponendo vocabulum *acquistio*;
nec nos quod noster hoc loco historicus sic περι-
ποίησιν attributum dicit, male declarasse verbis
illis *in augmentum foundationis*, etc.

(P. 461) p. 348. *Ne umbram quidem ullius mu-*
nitiunculæ. In Græco μηδὲ φρουρῶν σκιδν. Hæc
alludunt ad vocem *μσημδρείας* mox positam. Quæ
nomen quidem erat notæ urbis, de qua hic agitur.
Sed quod tam prope accederet ad vocem *μσημ-*

δρία ut idem esse videretur. Sonat autem *μσημ-*
δρία meridiem. Ibi latet antithesis ad *σκιδν*
bram. Id etsi dictu parvum, admonuisse oportuit,
ne lectorem hic offenderet intempestiva ἀπροσδιόυσεσ
visa umbræ mentio.

P. 349. Ο δὲ Μύτζης. Ut quæ hoc capite re-
runtur intelligantur, repetendum ex superius scri-
ptis narratis a Pachymere et ex Gregori a
Joannem imperatorem, quem Pachymeres hie
cam vocat, Cantacuzenus, in Præfatione *Historiæ*
Catatzam, cui Theodorus Lascaris prior de
imperium transmiserat, data ei in uxorem hie
filia, filium et successorem imperii habuisse The-
dorum, Lascarim a matre dictum, nepotem The-
dori Lascaris primi. Huic desponsam Helena
Asanis Bulgarorum regis filiam narrat Gregori.
p. 13, cujus soror Mytzam conjux fuit, ut nos de
Pachymeres hoc loco, Mytzam ὁσὸς et Theodorus
Lascarim συγγάμβρουσ vocans. Ex hoc Theodorus
Lascaris secundi matrimonio natam Irenem hie
Joannes Ducas Theodori pater adhuc vivens
Constantino collocavit huic, de quo hic noster
partem generis ex Serbia trahebat. Recte *απὸ*
vocat Constantini conjugem Irenem ἐκ γένουσ
Asanis filia.

P. 360. *Cardinales quæ vox*, etc. Pius II, *ostium*
ad cardinales, quæ exstat comment. l. IV, *ostium*
compellat: *Vos veri mundi cardines, supra ostium*
ostium Ecclesiæ volvendum ac regendum
C *Ostium* autem papa vocatur ut Christi *viceret*
de se ipso dicit Joannis, x, 9: *Ego vici ostium*
Quod de auro huic scribitur ad cardinales *ostium*
papam quo volebat imperator flectere, acceperat
scriptum a schismatico res Latinorum et negotia-
tionem quæ nunc inchoabatur conciliantibus Eccle-
siarum infamare conante suspicionibus calumnia-
sis. Quare is auctoritatem in hoc quidem non
habebat, cui tuto inniti credendo prudens posset
opus orat imperatorem, haud alioqui prodi-
pecunia emere consensum pontificis aut car-
dinalium in reconciliationem Ecclesiarum, quæ
semper, ut etiam noster alibi non dissimulat,
mis votis optaverant, ultro parati pro ea quæ
pacisci. Ad impetrandum vero a pontifice ut
li regis adversum se expeditionem prohiberet
quod facile crediderim præ omnibus voluisse
chaelem, satis ipse intelligebat fore verum su-
in pacem Ecclesiarum procurandam declarasse
dium. Denique hic tantum qualicumque fide
chymeres affirmat oblatum ab imperatore card-
libus aurum, acceptum ab iis non asserit
fuisse scimus aliunde illo ævo cardinales ali-
tam sanctos, qui abstinentiam Fabricii, Sanni
aurum aspernantis, in se desiderari non sine
(P. 462) P. 361. *Regii archidiaconus cleri-*
pius in hac historia Pachymeres indicat fuisse
mesticos clericos principum. Sic superius, c
l. IV, scribit Josephum, antequam monachus

ret, lectoris officium exercuisse in clero domestico dominæ Irenes. Hæc fuit prior uxor Imperatoris Joannis Ducæ sæpius memorati in Historia Georgii Acropolitæ. Sic de Pinaca Heracleota, capite mox 24, ibi narrat, quando ei ereptus honor est, ipsi alioqui debitus, consecrandi patriarchæ Josephi, datum in solatium ut in palatio sacris aperaretur; quæ res, ut ibidem patitur magnis auctoramentis quæstiosa erat. Sic et in aulis Christianorum Occidentalis Ecclesiæ imperatorum ac regum videmus templa ipsorum domestica suos item clericos et omnis ordinis ministros jam olim habere. Ut de aliis sileam, id prolixè docet Historia Sanctæ Cappellæ domus regis Franciæ dudum edita magno volumine.

P. 363. *Defuncti cadaver pro merito animæ, etc.* Satis hæc consentanea iis quæ Franci scriptores tradunt de morte 660 et funere sancti regis Ludovici, ex quibus compendio refert Spondanus anno 1270, num. 4: *Sacra ejus ossa carne denudata lotione mundissima, pannis sericis eum aromatibus involuta, in loculo reservata fuisse, deferenda ad ecclesiam S. Dionysii, etc., Carnem vero et intestina, a suo nepote Philippo rege impetrata, a Carolo ejus fratre honorifice in Siciliam delata, et reposita in ecclesia Montis Regalis, monasterii ordinis S. Benedicti prope Panormum.* Huc respicit mentio a nostro facta *loculorum pretiosorum* in plurali numero: duo enim fuerunt, quorum altero S. Ludovici ossa in Galliam portata sunt, altero intestina et carnes in Siciliam translata.

P. 365. Verti argentum vivum ἄργυρον ὑγρὸν χυτὸν imitatus Aristotelis interpretes, l. 1 *De anima*, qui sic Latine reddunt ἄργυρον χυτὸν. Quod et ὑγρὸν recte a nostro dicitur: est enim humor liquidus, et liquor æternus, ut Plinius loquitur, *Nat. Hist.* l. xxxi. 1, c. 6 et 8, *guttis dividi facilis et lubrico humore confluens.* Hydrargyri, quod vulgare hujus rei nomen scio, vocabulo abstinui propterea quod cum hujus liquoris duplex genus sit ex Plinio ibidem, alterum naturale, alterum factitium, hydrargyri appellatio potius, ut ibidem tradit c. 8, factitio tribuitur. De priori vero hic agere Pachymerem, suadet ex effectu deprimendi fundi maris, quem ei tribuit consentaneæ iis quæ de eodem tradit Plinius loco jam laudato, c. 6, l. xxxiii, ubi sic scribitur: *Est et lapis in his venis (argenti), cujus vomica liquoris æterni argumentum vivum appellatur, venenum rerum omnium. Exest ac per-rumpit universa perreans tæbe dira.* Ita ille; unde facile potest intelligi cur aptum judicatum sit exedendo perrumpendoque et sic altius excavando fundo portus, de quo hic historicus, qui gratiam iniisset a lectoribus, si distinctius modum enarrasset, quo hæc depressio fundi portus per argentum vivum facta est. Credibile quippe est peculiarem quamdam ad id artem et certas forte machinas adhibitas, quæ ignotæ hodie sint, usui futuræ si scientur.

A P. 366. *Quia contingebat frequenti pontificum morte alios ex aliis papas fieri.* Vere hoc dictum. Nam per hæc tempora βραχυβιώτεροι, ut sic loquar, quam fere alias Romani pontifices fuere, siquidem Alexander IV sex tantum annos vixit, Urbanus vero IV tres, nec multo plus Clemens IV, Gregorius X tres cum dimidio, Innocentius V quatuor mensibus, Hadrianus V ses qui mense non toto, Joannes XXI novem mensibus. Nicolaus III non totis tribus annis. Sed et in hoc erat aliquid quo Græci agnoscere possent meliorem Ecclesiæ conditionem ac statum apud Latinos quam apud ipsos. Etenim cum minus fere crebras patriarcharum mutationes Constantinopoli contingeret fieri quam paparum Romæ, discrimen erat tamen, quod papæ mortis necessitate mutabantur, patriarchæ Constantinopolitani arbitrio imperatoris amovebantur et subrogabantur. Itaque paucis hujus principatus annis Arsenias mox hoc relegato Germanus, hoc detruso Josephus, post istum depositum Veccus fuerunt patriarchæ. Ut tere non minus Michaeli Palæologo conveniat, quod Ephræmius in catalogo patriarcharum Constantinopolarum de Isaacio Angelo scripsit:

Ἐκκλησίας ἔθιμα κκινουργῶν, φύρων,
Ὅν μὲν καθιστὰς πατριαρχῶν ἐς θρόνον,
Ὅν δ' ἐξάγων αὐ, καὶ μόνῃ πραιρέσει.

C P. 368. *Verum illis ut non placebat — principi.* Hæc et quæ mox subjicit superbam, ingravam, contumacem Græcorum antistitum in schismate pertinaciam declarant; quos et se cum illis paria sentiens hic historicus traducit, dum obnoxios principi vili assentatione, contra mentem et sensum intimum, significasse ait sibi vel maxime (P 463) placere id ipsum a quo impotenter abhorrebant; quod immane quantum ab evangelica sinceritate ac generositate alienum est.

Ibid. *In semel adita possessione auctoritatis independentis, etc.* Per gradus ad istam usurpationem auctoritatis independentis Græci Constantinopolitani processerunt. Primum pertæsi Bysantinæ humilitatis, qua olim in ecclesiarum ordine infimo metropolitam Heraciæ Thraciæ superiorem agnoverant, ut ipse 661 ultra Pachymeres fatetur, p. 305, facile impetrarunt flagranti apud Constantini Magni gratia, ut in censum majorum ecclesiarum, quæ postea frequetius patriarchales vocatæ sunt, referrentur. Quem nemo ipsis honorem invidit, quoad sibi præscriptos in ejus usu limites perrumpere aut transilire sunt conati. Cum enim sacra Nicæna synodus locum ipsis quartum inter quinque majores assignasset, ipsi æquum censentes novam Romam est imperii sedem alteram etiam in ecclesiastica dignitate ἀμέσως, admoveri Romæ veteri nihil non moverunt quo assequerentur ut Alexandrino et

Antiocheno patriarchis, quorum ille secundus hic tertius a Romano patriarcha ab omni retro antiquitate numerati fuerunt, præponerentur, et secundum prolinus a papa auctoritatis ecclesiasticæ gradum insisterent. Atque hoc ipsum palam primo petere non ausi, tantum expugnarunt, suum nacti tempus quo erat. Constantinopolim anno Christi 381 synodus coacta, ut ab ea decerneretur sedi Constantinopolitanæ τὰ πρεσβεία τῆς τιμῆς. Id universim et ambigue dictum cum longo tempore nemo putasset pertinere ad abrogationem Nicæni canonis, quo erat, ut diximus, secundus et tertius a Romana sede dignitatis locus Alexandrino et Antiocheno thronis rite sancitus, tandem in Calcedonensi magna synodo Anatolius Constantinopolitanus patriarcha magno ambitu obtinuit, frustra reclamantibus sedis apostolicæ legatis, ut statueretur Constantinopolitanæ sedi primum post Romanam locum esse tribuendum. Qua de re factus certior sanctus Leo tunc pontifex Romanus intempestivam ambitionem haud perfunctorie retudit, scriptis ad Anatolium litteris, quibus sic illum increpat: *Post illa itaque ordinationis tuæ non inculpato principia, post consecrationem Antiocheni episcopi, quam libimet contra canonicam regulam vindicasti, doleo etiam in hoc dilectionem tuam esse prolapsam ut sacratissimas Nicænorum canonum constitutiones conareris infringere, tanquam opportune se tibi hoc tempus obtulerit quo secundi honoris privilegium sedes Alexandrina perdidit et Antiochena Ecclesia proprietatem tertie dignitatis amisit, ut his locis juri suo subditis omnes metropolitani episcopi proprio honore priventur. Quibus inauditis et unquam ante tentatis ita præveniris excessibus, ut sanctam synodum, ad extinguendam solum hæresim et ad confirmationem fidei catholicæ studio Christianissimi principis congregatam, in occasionem ambitus trahas, et ut conniventiam suam tibi det impellas, tanquam rasurari nequeat quod illicite voluerit multitudo, et illa Nicænorum canonum per Spiritum vere sanctum ordinata conditio in aliqua unquam sit parte solubilis, etc.* Pergit enim ibi fuse S. pontifex pari gravitate prave attentatam castigare novitatem. Ac quoniam Anatolus sibi faventem Constantinopolitani supra memorati canonis interpretationem ambitio in 662 suæ prætendebat, hunc prætextum sic paulo post submovet: *Persuasioni enim suæ in nullo penitus suffragatur quorundam episcoporum ante sexaginta, ut factas, annos facta subscriptio nunquamque a prædecessoribus tuis ad apostolicæ sedis transmissa notitiam qui ab initio suæ caducæ dudumque collapsæ sera nunc et inutilia subjicere fomenta voluisti, eliciendo a fratribus speciem consensionis, quam tibi in suam injuriam verecundia fatigata præberet.* Post quæ quasi sententiam pronuntians ultimam et litem decretorie finiens, hæc addit: *Non convellantur provincialium jura prima-*

tum, neo privilegiis antiquitus institutis metropolitani fraudentur antistites. Nihil Alexandræ sedi, quam per sanctam Marcum evangelistam beati Petri discipulum meruit, pereat dignitatis, nec decore impietatis suæ pertinacia corrumpente, splendor tantæ Ecclesiæ tenebris obscuretur alienis. (P. 47) *Antiochena quoque Ecclesia, in qua primum prædicante beato apostolo Petro Christianum nomen exortum est, in paternæ constitutionis ordine severet, et in gradu tertio collocata nunquam fiat inferior.* Ne contentus sanctus Leo ipsi Anatolium redarguere, scripsit ad Marcianum Augustum instanter orans ut auctoritatem operæ suam interponeret ad coercendum Anatolium ne sic in illicita prosiliret. Ex ista stola, quas in ad Com. 57 numeratur, quæque synodi Romana sub Bonifacio II ab Holstenio edita pag. 107 et seq. legitur, hæc sunt: *Christianum et vere religiosum vereque orthodoxum principem loquor. Multum Anatolius episcopus proprio detrahit merito, si illicite crescere opus tibi memento. Habeat, sicut optamus, Constantinopolitanæ civitatis gloriam suam, ac protegente decore diuturno clementiæ vestræ fruatur imperii. Tamen ratio est rerum sæcularium, alia dicitur nec præter illam Petram, quam Dominus fundamentum posuit, stabilis erit nulla constructio propria. Perdit qui indebita concupiscit. Sed quod prædicto vestræ pietatis auxilio, et vestris assensu, episcopatum tantæ urbis obtinere dedignetur regiam civitatem, quam apostolus non potest facere sedem: nec ullo speret modo, nisi per aliorum possit offensiones auferri. Privilegia enim Ecclesiarum sanctorum Patrum consuetudine instituta, et venerabilis Nicænæ synodi hæc decreta, nulla possunt improbitate convelli, nulla veritate mutari. In quo odere, auxiliante Christo, fideliter exsequendo, necesse est me perseverantem famulatum, quoniam dispensatio mihi creditur et ad me tendit reatum, si paternarum sanctionum, quæ in synodo Nicæna ad ecclesiæ regimen spiritu Dei instruente sumptæ, me, quod absit, connivente violentur, et si apud me unius fratris voluntas quam meæ domus Domini communis utilitas. Et sciens gloriosam clementiam vestram ecclesiis studere 663 concordiæ, et his quæ pacifice congruunt unitati piissimum præstare commendo precor et sedula suggestionem vos obsecro, ut improbos, unitati Christianæ pacique contrarios omni pietatis vestræ addicetis assensu, et præter mei Anatolii nocituram ipsi, si perstiterit, clementiam salubriter, comprimatis. Annuisse porro sancti Leonis postulata Marcianum Augustum imperator sanctus Leo significat, alia post ad eundem episcopota scripta, quæ inter editas, opinior, 60 et et refertur in Collectione Romana Holstenii a. 1427. Incipit: *Litterarum clementiæ vestræ mæplex gratia debita a me veneratione suscepta et**

et gratulanter agnovi quam piam curam Christianæ religionis, ut consuestis, habeatis, eum inter Domini sacerdotes eam vultis firmare concordiam, quæ et universali Ecclesiæ et divino apta sit cultui. Paulo post: Nam et vestra mansuetudo insinuationem meam tam libenter accepit, ut et semper scribere dignaretur, et hæc ageret, ut quæ nunc correctæ sunt vestræ gloriæ debeantur. Correctum esse jam testatur, cooperato in id Augusto, et revocatum quod temere Anatolius attentaverat perturbando ordinem sedium et Constantinopolitanam secundam a Romana numerando. Ex his apparet sententiam rescripti Marciani, quod non exstat, eam fuisse qualem, qui viderat, expressit Gelasius: *Probari sibi observantiam sancti Leonis de custodia canonum paternorum, et sibi placere ut et fides Nicæna suam obtineat firmitatem et privilegia Ecclesiarum illibata permanerent.* Quare deterritus Anatolius humiliter et obnoxie sancto Leoni scripsit significans se desistere a proposito. Exstat hæc epistola in Collect. Rom. a p. 132, ex qua hic exscribam quæ ad demonstrandum quod dixi pertinent. Primum ibi profitetur universim se, quæcunque imperata ei forent Romani pontificis litteris, paratum esse obedienter exsequi; in quo inest tacita declaratio revocati prioris sui consilii circa desiderium gradus secundi post Romanam sedem, quod id clare improbatur in sancti Leonis scriptis ad se litteris viderat. Ejus hæc verba sunt: *Nam penitus absit ut ego eis, quæcunque mihi fuissent mandata per litteras, adversarer.* Deinde distinctius circa factum, de quo agebatur, excusat in hunc modum: *De his autem quæ Constantinopolitanæ gratia sedis sancita sunt in Chalcedonensi nuper universali synodo, pro certo beatitudo vestra hæc habeat, nullam esse culpam in me, homine qui semper otium et quietem, in humilitate me continens, ab ineunte mea ætate dilexerim: sed Constantinopolitanæ [P 465] Ecclesiæ reverentissimus clericus est, qui hoc habuit studium, et istarum partium religiosissimi sacerdotes, qui in hoc fuere concordēs et sibi pariter adjuvatores.* Mox autem quodcunque tentatum in hoc genere fuerat irritum agnoscit ex quo illud Romanus pontifex improbasset. Sic enim continuo subjungit: *Cum et sic gestorum vis omnis et confirmatio auctoritati vestræ beatitudinis fuerit 664 reservata.* Ita ille satis judicans nihil consecutam novi juris aut loci Constantinopolitanam sedem per Chalcedonensem canonem, qui, ut vim haberet, confirmari debuerit a Romano pontifice, cum eum tamen ille reprobaverit. Ubi est ergo illa possessio independentis auctoritatis, aut quo jure ac quando inita, quam se tueri certos hic Græci schismatici affirmant? Sane illi fundum unicum aut præcipuum ἀπονοµαζας istius, et liberæ ab omni Romanæ sedis jurisdictione potestatis, Chalcedonensem istum canonem prædicant. Audiatur pro

omnibus Anna Comnena, l. I *Alexiadis*, p. 21 ed. Reg.: *Καὶ μάλιστα ἡ ἐν Χαλκηδόνι σύνοδος εἰς περιωπὴν μεγίστην καὶ πρωτίστην τὸν Κωνσταντινουπόλεως θρόνον ἀναθίβασαμένη, τὰς ἀνὰ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν διοικήσεις ὑπὸ τοῦτον ἐποίησε.* Sic Anna ex codice pleniori, cujus mihi post editionem copia contigit. Itaque in tota ista presentatione summi honoris caput ipsum spei ac summa fiduciæ Constantinopolitanis in canone Chalcedonensi repositum fuit. Desperatissima igitur causa ipsorum est et prorsus insana petitio, cum ante omnia de primatu in universum orbem ne per somnium quidem Chalcedonensis canon cogitet; tum id ipsum quod agere voluit, ut sedem Constantinopolitanam ex quarto in secundum promoveret gradum, reclamante Romano pontifice irritum et effectum cassum manserit. Ac licet temporibus Justiniani seri successores Anatolii, quo jure quæve injuria, Alexandrino Antiochenoque patriarchis præpositi legantur in Novellis illius imperatoris, tamen id citra præjudicium primatus Romanæ sedi competentis factum manifeste declarat ipse Justinianus in suo codice L. *Cognoscere*, ubi de Romano pontifice loquitur his verbis: *Nec enim patimur ut quidquam eorum quæ ad ecclesiasticum pertinent statum, non etiam ad ejusdem referatur beatitudinem, cum ea sit caput omnium sanctissimorum Dei sacerdotum.* Hæc ille; ad quæ sic adnotat, alioqui expertus Romanæ communionis, Hugo Grotius, in *Sparsione Florum*, p. 314: *Hæc perpetua fuit piorum principum sententia ad tuendam Ecclesiæ unitatem perquam necessaria. Idem dicunt Valentianus et placidia in Actis ante concilium Chalcedonense, iudices a Martino dati, et ipsa synodus Chalcedonensis IV, act. 16. Adde Novellam 131.* Quare aliam suæ auctoritatis independentis Constantinopolitani confirmationem quærant. Nam hæc quidem qua se uniti fatentur, et canone Chalcedonensi, palam ὀχρεται, ne ipsis quidem (tanta vis veritatis est), etiam postquam Photiano schismate frontem perfriuerunt, dissimulare interdum valentibus. Quid enim aliud indicat id quod superius hoc ipso est capite narratum, congregatam sub Joanne Duca imperatore Græcorum synodum decrevisse legationem ad papam, qua functi re ipsa sint episcopi duo, Sardensis Andronicus, et Cyzicenus Georgius, per quam profiterentur se paratos obsequi pontifici Romana ejusque in sacra 665 liturgia mentionem rite facere, si is societatem abrumperet cum Latinis urbem Constantinopolim tenentibus, etc. Neque enim, dum hoc pollicebantur, novum jus se conferre Romano antistiti putabant, sed vetus et ab ultima firmatum antiquitate agnoscere. Quid aliud demonstrat quod, p. 214, Michael Palæologus Augustus ad synodum Græcorum antistitum perorans, ubi esset questus de duritie canonibus damnata patriarchæ Arsenii negantis sibi penitenti reconciliationem, tanquam ex doctrina

quæ in confesso apud omnes esset, ait *tempus esse proci-
dendi ad pedes papæ Romæ sedentis, et ab eo suppliciter petendi salutare peccati remedium,* nisi certum et nemini dubitabile jus esse, si quando Constantinopolitanus patriarcha a regula disciplinæ veteris deflexerit, provocandi ad pontificem Romanum et ab eo rite petendi sumendique quæ injuste a Constantinopolitano sint negata. Non igitur legitima possessio hæc fuit, sed iniquissima usurpatio *auctoritatis independentis,* [P. 466] quam se temere ad extremum velle hic schismatici testantur. Sed qui ex ipsis aut eorum posteris postea respuerunt, eam abdicarunt, ut professi deinde sunt in concilio Florentino, sess. 25, p. 516 ed. Reg. his verbis: *Περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ πάππα ἡμολογοῦμεν αὐτὸν ἄκρον ἀρχιερεῖα καὶ ἐπίτροπον καὶ τοποτηρῆτην καὶ βικάριον τοῦ Χριστοῦ, ποιμένα τε καὶ διδάσκαλον πάντων Χριστιανῶν, ἰθύνειν τε καὶ κυβερνῆν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ. De primatu papæ confitemur ipsum summum pontificem et dispensatorem, et locum tenentem ac vicarium Christi, pastoremque et doctorem omnium Christianorum, regereque ac gubernare Ecclesiam Dei.* Cum quo ipsis permissum est, dissimulante propter bonum pacis Ecclesia, ut suum Constantinopolitanum patriarcham Alexandrino præponerent, prout ibidem statim addunt: *Σωζο μένων τῶν προνομίων καὶ τῶν δικαίων τῶν πατριαρχῶν τῆς Ἀνατολῆς, τὸν Κωνσταντινουπόλεως δεύτερον, εἶναι μετὰ τὸν πάππαν, εἴτα τὸν Ἀλεξανδρείας, etc. Salvis privilegiis et juribus patriarcharum Orientis, ut Constantinopolitanus secundus sit a papa, deinde Alexandrinus, etc.*

Pag. 368. *Cauponum et illiberalis sortis homuncionum.* Idiotas Latinos et præ se viles superficialissimos et fastu inani turgidi schismatici habebant, ideoque illis quamvis manifesto jure debitam subjectionem negant, immane quantum: a Christiana humilitate abhorrentes, quæ piscatores ab initio philosophis prætulit. Sed istam superbiam justa ultio excepit, ut qui subijci apostolicis Christi vicariis contumaciter spreverint, tyrannis barbaris miserrime nunc serviant.

☉☉ P. 372. *Attemptæ additionis ad symbolum.* Magnopere se ostentant in hac passim historia schismatici Græci ex hoc loco, quasi quidquid de dogmate processionis Spiritu sancti ex Patre pariter ac Filio statuatur, fugere Latini nequeant quin saltem temeritatis manifestæ teneantur, quod Symbolo Constantinopolitano vocem *Filioque* non dubitaverint adjungere. Quare necessarium existimo demonstrare, quod clare me facturum spero, nullam in hoc temeritatem fuisse. Id, ni fallor, assequar duobus captibus tractandis, quorum prius *historiam* et *factum*, alterum *jus facti*, rationes scilicet ob quas Latini id citra ullam justam reprehensionem agere potuerunt, dilucide ac breviter exponet.

[P. 467] Historia ejus additionis sic se habet. Cum exortis post Ariana tempora novis hære-

A sibus Eunomii, Macedonii et aliorum sancti Spiritus divinitatem oppugnantium, quasi ex eadem de Filio solo diserte fuisset in magna synodo Nicæna definitum consubstantialitatem eum Patri, eadem de Spiritu sancto sequeretur, minime a Patre procedere, celebratum est Constantinopolitano concilio generale secundum indictum Damaso papa, convocatum a Theodosio imperatore Augusto, in quod convenerunt centum quingenta episcopi anno Christi 381. Ibi damnata Photomachorum blasphemia, visum est Patri apponendum aliquid Nicæno symbolo, quod indeinceps hæresim perimeret. Hæc igitur ei adjuncta tunc sunt: *Et in Spiritum sanctum Dominum et vivificantem, qui ex Patre procedit cum Patre et Filio simul adoratur et conglorificatur, qui locutus est per prophetas.* Satis hoc visum ad sentem usum. Sed cum insanire nihilominus Eumiani pergerent, sequi ex statuto dogmatum Filii Spiritum ☉☉ sanctum esse cavillari: quod autem satis constaret unicum esse consubstantialitatem Patri Filium, Spiritum sanctum qui Filii filius esset, a divinitatis participatio removendum et ad creaturarum classem adnumerandum omnino esse: quidam ut isti agitati occurrerent, negare cœperunt Spiritum a Filio procedere, sic ut ipsis videbatur, permissibilis rejecturi Eunemianum sophismam, notum a sancto Basilio in opere contra Eusebium his verbis: *Ἀλλὰ λέγεις. Ἐξ Θεοῦ μὲν ὁ Υἱὸς, Υἱὸς δὲ τὸ Πνεῦμα, καὶ ἐκ Θεοῦ μὲν ὁ Υἱὸς, ῥῆμα δὲ Υἱοῦ τὸ Πνεῦμα, εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Πνεῦμα εἴρηταις τοῦτο ἔχοντος πρὸς ἀσίθειαν ἐχρήσω. Ἡ γὰρ αἴτις κτίσις κελεύεις νοεῖν, καὶ ὅτι μὴ υἱὸς ἀσέθεντος, εἰς αὐτοῦ κτίσις εἶναι βλασφημείας. Verum adversus hanc imperitissimam responsionem reclamant præservatim in Occidente, Catholici, utramque orthodoxum canonem ex æquo profitendum et mantes, et procedere sanctum Spiritum ex simul et Filio, et tamen eum nec Patris filium esse. Ac perseverantibus Græcis quibus in negando sanctum Spiritum a Filio procedere et in sui erroris confirmationem symbolum Constantinopolitanum rapientibus, in quo solus diceretur Spiritum ex Patre procedere, thesaurus passim orthodoxi, præsertim Romæ ac per provincias Latini ritus, contestabantur ita dici in Constantinopolitano Symbolo Spiritum a Patre procedere, ut non excludatur consortium Filii, cui præter omnia sua communicet præter esse Patris. ac consequenter spirationem quoque activam conferat, qua ille fiat secum unum Spiritus sancti principium; quare cum sanctus Spiritus a Patre aut quomodocunque, sed per Filium, ut Patres quidem Græci loquerentur, procedat, vere et ad auctorum sensum explicari Constantinopolitanum Symbolum, quo loco ait Spiritum sanctum a Patre procedere adjungendum eum a Filio quoque pro-*

duci. Ferventibus hisce dissidiis per hunc modum, A addi cœpit Symbolo a Latinis verbum *Filioque*, voce tantum tenuis, in disputationibus de isto dogmate. Eoque pertinere arbitror, quod Josephus episcopus Methonensis in libro *contra Marcum Ephesium* testatur, auctorem laudans Aristinum historicum, mox a secunda generali synodo, jam tum tempore Damasi papæ, additamentum vocis *Filioque* non modo a Latinis factum, sed a Græcis quoque orthodoxis fuisse comprobatum; quippe consciis eam veram fuisse Constantinopolitanorum Patrum Symboli auctorem sententiam.

Res in eo statu mansisse videtur per annos fere 400 usque ad tempora secundæ Nicænæ synodi, quæ fuit generalis septima, anno Christi 787 celebrata. Tunc enim primum ex verbis in scripta B promotam est additio, siquidem ejus œcumenicæ sacræ synodi actione 7 recitatum exstat Constantinopolitanum Symbolum his plaus verbis: *Credo in Spiritum sanctum . . . qui ex Patre et ex Filio procedit*. Græce ἐν τοῦ Πατρὸς καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ ἐκπορευόμενον. 668 Scio Græcos in Florentino concilio sess. 6 contra hoc excepisse, codices eorum antiquos continentes acta Nicænæ 2 synodi Symbolum sine additione illorum verborum καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ et *ex Filio* exibere. Sed iis, ut ibidem refertur, tunc Latini responderunt habere se antiquum Græcorum codicem (P 468) in quo additio manifeste compararet, sicut et in interpretationibus Latinis jam olim editis ejus sacræ synodi Verba ipsorum Græcorum hoc quod dico testantium hæc sunt sess. 6 concit. Florent. tom. XXXII ad Reg. p. 84. Τούτου τοῦ ἔθρου ἐβδόμης συνόδου παρ' ἡμῶν ἀναγιγνωσκόμενου, προεκομισθῆ παρὰ Λατίνων βιβλίον ἕτερον παλαιὸν γεγραμμένον, τὸν αὐτὸν ἔθρον τῆς συνόδου ταύτης περιέχον, ἐν ᾧ εὐρέθη προσκειμένον ἐν τῇ θεολογίᾳ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, εἰς τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ. Et addit Græcos illum suæ linguæ codicem cum admiratione spectasse, et probum specie manusque perantiquæ reperisse. Eademque de re p. 86 deinde referuntur Juliani cardinalis verba hæc ad imperatorem Græcorum; Γαληνότητι βασιλεῦ, τὸ προκομισθὲν παρ' ἡμῶν σύμβολον ἐν τῇ ἐβδόμῃ συνόδῳ ἐστὶν ἐν βιβλίῳ παλαιοτάτῳ, καὶ ἀδύνατον ὑπονοῆσαι γενέσθαι τινὰ ἐναλλαγὴν ἐν αὐτῷ. Ἐχομεν δὲ ἱστορικὸν ἄνδρα παλαιὸν καὶ σοφόν, γεγραφότα περὶ πολλῶν ἄλλων, καὶ διὰ καὶ περὶ τούτου διεληφότα ὅτι τὸ σύμβολον οὕτως ἐξετέθη καὶ ἀνεγνώσθη παρὰ τῆς ἐβδόμης συνόδου. Serenissime imperator prolatum a nobis Symbolum in septima synodo est in libro antiquissimo, nec cogitari aut excipi cum fundamento potest alteratum aut corruptum id exemplar fuisse. Habemus autem historicum, priscum hominem et sapientem, qui cum de aliis plurimis scripsit, tum de hoc proprie de quo nunc agitur, affirmavit Symbolum sic expositum et lectum apud septimam fuisse synodum. Ex his habemus satis certo constare Nicænæ

secundum synodum generalem septimam revera disertam professionem processionis sancti Spiritus ex Filio Constantinopolitano symbolo addidisse, utcumque Græci quidam codicibus solum ejus rei famam obruere sint conati. Quare Latini deinceps synodi œcumenicæ auctoritate freti, non solum ut antea voce tenuis, sed scripto jam quoque vocabulum *Filioque* Symbolo inserere potuerunt. Nondum tamen audebant symbolum cum ista additione inter sacra canere; qui restabat tum adhuc in istius additionis progressu gradus tertius. Romani pontifices cum et constare de dogmate processionis sancti Spiritus ex Filio viderent, et Symbolum ipsum haberent diserta ejus rei professione auctum, palam propositum a generali synodo, minus necessarium putabant id addi cantato in ecclesia Symbolo, quod satis aliunde in eo intelligi confidebant. Exstat istius eorum tali de re judicii monumentum illustre in primis, quod hic recitari e re puto. Anno Christi 809 celebrata est Aquisgrani præsentis imperatore Carolo Magno frequens synodus Gallicanorum 669 Patrum; qui accurate disputata contra Græcos controversia de processione Spiritus sancti, cum de re ipsa ut oportuit definiunt, certissime tenendum produci Spiritum sanctum a Filio quoque, tum ut contrarium errorem pertinacia Græcorum late grassantem eliderent, petendum a pontifice censuerunt ut Symbolum cum additione vocis *Filioque* cantari in ecclesia juberet. Pervenerunt ad Leonem tertium legati hoc postulantes a synodo et imperatore missi. Quibus Leo respondit, quod ad dogma quidem attineret: *Ita sentio, ita teneo, ita cum his auctoribus et sacræ Scripturæ auctoritatibus. Si quis aliter de hac re sentire et tenere voluerit, defendo; et nisi conuersus fuerit et secundum hunc sensum tenere voluerit, contraria sentientem funditus abjicio*. Quod autem de jubendo cantari ecclesia Symbolo cum additione *Filioque* rogabatur, negavit sibi videri concedendum. Et instantibus legatis per hæc ipsa verba: *Si sciret paternitas tua quanta sunt hodie millia id scientium quia cantatur, qui nunquam scituri essent nisi cantaretur, fortasse nobiscum teneres, et id tuo etiam consensu ut cantaretur acquiesceres*: respondit Leo: *Interim assentio*. Verum lamen, quæso, responde mihi: num universa hujusmodi fidei mystica sacramenta, quæ Symbolo non continentur, sine quibus quisque, qui ad hoc pertingere potest, catholicus esse non potest, symbolis inserenda, et propter compendium minas intelligentium, ut cuique libuerit, addenda sunt? Aliquanto post legati sic aiunt: *Ergo ut video, illud a vestra paternitate decernitur, ut primo illud de quo quæstio agitur, de sæpe fato Symbolo (quod nempe legitur in ecclesia) tolletur, [P. 469] et tunc demum a quolibet licite et libere, sive cantando sive tradendo discatur et doceatur (extra captum videlicet ecclesiasticum, qui inter sacra fit). Ad quæ pa-*

pa reposuit : *Ita procul dubio a nostra parte decernitur ; ita quoque ut a vestra assentiat, a nobis omnimodis suadetur.* Hæc ex actis illius Aquigranensis concilii, a Sirmondo, tom. II Conciliorum Galliæ editis, descripsimus : In quibus observari operæ pretium sit, usurpari quidem jam tum in Gallia cœptum ut Symbolum cum additione vocabuli *Filioque* in ecclesiis inter sacra caneretur. Id enim innuntiat illa verba legatorum : *Si sciret paternitas tua quanta sunt hodie milia id scientium quia cantatur.* Sed hunc morem a Romano pontifice nondum tunc fuisse approbatum ipsi qui usurpabant norant, dum ejus approbationem petunt. Et quidem hic pontifex Leo III adeo fuit in hoc proposito fixus, ut, quod Petrus Lombardus I. *Sententiarum*, dist. 14 testatur, transcriptum Symboli sine additione *Filioque*, quæ nimirum in missa cantari omnino volebat, reliquerit in tabula argentea post altare beati Pauli.

Perventum tamen aliquando ad istum tertium progressus in additionis negotio gradum fuisse manifestum est, ut nimirum, 670 etiam approbante pontifice Romano, Symbolum cum additamento *Filioque* inter sacra caneretur. A quo autem id primum pontifice fuerit admissum, incertum est. Nicolaum et Adrianum quidam nominant. Sed Andreas Rhodius causam Latinorum agens in consilio Florentino de utroque negat, quoniam neutrum eo nomine Photius accusaverit, neutiquam de tali re, si esset vera, taciturus. Addit idem Andreas, conc. Flor. sess. 7, p. 122 ed. Reg. : Ἡ Ῥωμαϊκὴ Ἐκκλησία ἠναγκάσθη βλέπουσα τὸν ἐπικείμενον μέγαν κίνδυνον ἐψάλλετο γὰρ ἡδὴ ἐν ταῖς Γαλλίαις καὶ Ἰσπανίαις. Ὅστε ἤρεσεν ἐκείνῳ τῶ ἄκρῳ ἀρχιερεῖ, μετὰ συνεδρίου πολλῶν Πατέρων δυτικῶν τῶν γεγονότων οὐ μικροῦ ἀξιώματος ἢ ὀλίγου ἀριθμοῦ, ἀναπτέξαι ἐκεῖνο δ λέγομεν, καὶ ὡς ἐν τῷ Συμβόλῳ ψάλλομεν. *Coacta est Ecclesia Romana* (admittere ut caneretur Symbolum cum additione *Filioque*) *cum magnum videret impendere periculum : jam enim canebatur in Gallis et Hispaniis. Quare placuit summo illi pontifici, cum multorum Occidentalium Patrum concessu, qui nec dignitate tenues nec modici erant numero, illud explicare quod dicimus, et sicut in Symbolo canimus.* Hoc est, decernere ut deinceps vox *Filioque* Symbolo in ecclesia cantato adderetur. Quis fuerit iste summus pontifex non indicatus hic nominatum, adhuc investigandum superest. Baronius ad annum Christi 883 (p. 596 ed. Rom. anni 1602) refert in sua bibliotheca Vallicellana asservari volumen antiquum Græci auctoris anonymi, qui distincte affirmat additionem vocis *Filioque* ad Symbolum quod canitur in ecclesia, primum admissam et decretam a Christophoro papa.

Hic Christophorus, ut idem Baronius alibi docet, Romanam sedem invasit anno Christi 907,

dejecto ex ea et detruso in carcerem Leoneamque per sex menses tenuit. Post quos expulsus et in vincula conjuncto Christophoro Sergio III iterum apostolicum thronum insedit, eoque perstitit usque ad mortem suam, qua contigit triennio post, anno Christi 910. Mibi videtur inverisimile Andream Rhodium Græcum hominem, ejusdem istius Græci commentarii, quod exemplar habuit Baronius, notitiam habuisse ; adeoque memorem quid ibi legisset, ea descripsimus in consilio dixisse, abstinuisse tamen a mentione distinctiori papæ Christophori quod putaret scriptorem illum Græcum in errore esse, confundendo eum cum suo successore, scilicet Sergio ; vel quod utriusque istius tam maculosa vita, tam fœda, memoria esse in concessu tam gravi, cui præsertim, inter ceteros multi parum æqui Romanæ Ecclesiæ, illa gravissimorum ejus temporum probra refricari, morando non duceret opportunum. Recitat Baronius ad annum Christi nongentesimum, qui fuit secundus Sergii III, concilium celebratum in pago sive provincia Suessionensi loco Troslieo dicto, præsidente Herveo archiepiscopo Rhemensi, 671 anno, ut ibi inscribitur, *Dominicæ incarnationis nonagesimo nono indictione duodecima*, (P. 470) *mensis Julii*. In quo præsidentis archiepiscopus post multa quæ proponi tractanda, hoc quoque de controversia Spiritus sancti memorat, his verbis : *quia innotuit nobis sancta sedes apostolica in partibus Orientis, in Spiritum sanctum, quod a Filio, nisi tantum ex Patre procedat, hauriantis, hortamur vestram fraternitatem ut mecum, secundum admonitionem domini Romanæ sedis præsidis, singuli nostrum perpectu catholicorum sententiis, de divinæ Scripturæ aculis proferamus sagittas, potentes faciendam belluam monstri renascentis et ad eundem caput nequissimi serpentis.* Hæc ibi ; et Baronius descripsit ex codice Antonii Augustini cepto ex bibliotheca S. Remigii Rhemensis his locis suspicari, increbrescentibus per Hispaniam et Gallias disputationibus de dogmate processu Spiritus sancti ex Patre simul et Filio, concessam de more sedem apostolicam mandasse institutionem in synodis provincialibus de ista questione fieri ; ac perlatis postea, ut est veritas Patrum votis damnatum hæresim Græcorum, et eam extirpandam, prout Patres etiam Aquenses judicaverant, utile judicantium addidit in Symbolo in ecclesiis cantato vocem *Filioque*, antequam denique Romanum pontificem, *cum magnum videret impendere periculum*, ut loquitur Andreas, multi magnæ auctoritatis Occidentales Patres necessarium judicarent. Et ita deinceps communi decreto per totum Occidentem Symbolum cum

ditione *Filioque* in missa cantatum, aut potius A cum id antea per Galliam et Hispaniam voluntaria ecclesiarum et episcoporum devotione usurparetur, consensu denique Romani pontificis et firmitum.

Dedimus hactenus historiam additionis vocis *Filioque* ad Constantinopolitanum Symbolum, articulis temporum et progressionis gradibus distinctam; ex cujus vel simplici expositione confido apparere innocentiam et æquitatem ejus facti, ut pene potuerim lucrifacere operam secundi ex propositis capituli tractandi, quo sum pollicitus demonstraturum me justis et idoneis de causis istam esse a Latinis additionem factam. Nam primum quidem additionis modum et gradum, quo magistri et theologi catholici allegatum in præsidium B erroris a negantibus sanctum Spiritum a Filio procedere testimonium Constantinopolitani Symboli, Patris solius in productione sancti Spiritus disertam mentionem facientis, sic explicabant ut Filium cum Patre conspirantem intelligi oportere contenderent, ac sic voce tenuis vocem *Filioque* Symbolo adderent, quis jure possit reprehendere, cum ea non tam additio quam expositio fuerit, rem proferens illic absconditam non intrudens aliunde importatam? Andreas episcopi Rhodi C72 hac ipsa de re in concilio Florentino, sess. 6, disputantis probatus ejus sacræ synodi assensus syllogismus huc facit: Οὐδεμία ἐκθεσις, ἀνάπτυξις ἢ σαφήνεια τινος ἐπιστήμης ἢ μαθήματος ῥηθεῖη ἂν προσθήκη. Ἄλλὰ τὸ ἐκ τοῦ Υἱοῦ λεγόμενον ἐν τῷ συμβόλῳ ἐμπεριέχεται τῇ καὶ τοῦ Πατρὸς φωνῇ, ἐξήγησις δὲ αὐτοῦ καὶ ἀνάπτυξις. Οὐκ ἄρα ἐστὶ προσθήκη. *Nulla expositio, explicatio aut declaratio doctrinæ cujuspiam aut dogmatis recte vocetur additio. Atqui vox « Filioque » verbo tenuis adjuncta Symbolo jam prius in eo continebatur, latens et subintellecta in ipsa mentione Patris; cujus abstrusi sensu hæc tantum enarratio et explicatio est. Non est igitur additio.* Soio Græcos schismaticos contra excipere, vetitum esse nominatim apponere quidquam Symbolo etiam expositionis causa. Sed eos submovet idem Andreas Rhodius diserte negans id unquam fuisse prohibitum. Verba ejus hæc sunt concil. Florent. sess. 7, p. 107 tom. XXXII Conciliorum ad. Reg.: Ἄφ' οὗ ἐπιτεταται ὅτι ἡνίκα συμπερανθῆ τὸ σύμβολον, καὶ κωλύεται τὸ προσθεῖναι, νοεῖται ὅσον πρὸς τὸν νοῦν καὶ πρὸς ἐτέραν διάνοιαν ὅσον δὲ πρὸς διασάφηνσιν, οὐδέποτε ἢ Ἐκκλησία τοῦτο κενώλυκε. *Unde sequitur prohibitionem addendi, quæ consummato jam Symbolo est apposita, intelligendam esse de additione novi sensus diversæque sententiæ; nam additionem quæ ad meram declarationem pertinet, nunquam prohibet Ecclesia.*

Secundus additionis gradus, auctoritate synodi Nicænæ secundæ, generalis septimæ, factus, apologia non indiget. Quotus enim quisque non sentit [P. 471] nihil minus juris œumenico concilio Nicæno secundo fuisse declarandi aliquid in Sym-

bolo Constantinopolitani œumenici secundi, quam ipsi Constantinopolitano secundo fuerat apponendi verba quædam Symbolo prius edito a Nicæna prima generali magna synodo? Apposita vero jam symbolo per generalem synodum voce *Filioque*, quin illam cantare quoque inter sacra continuo potuerit citra reprehensionem ullam Ecclesia Romana, dubitare nemo poterit qui reputet nullam fingi probabilem rationem posse, cum Symbolum a Constantinopolitana secunda generali editum synodo recte in cantum ecclesiasticum sit receptum: idem Symbolum auctiori et explicatori editione vulgatum a Nicæna secunda generali septima synodo, nefas fuerit ecclesiasticis aptari modulis, et in choro, dum sacra peraguntur, audiri. Dicant fortasse genus mendacii fuisse Symbolum quasi a Constantinopolitanis secundæ synodi Patribus editum cantare, cum additamento tanto posterius illi a septima generali synodo inserto, ex quo non jam amplius id secundæ synodi Symbolum esset, sed aliud septimæ. Respondeo: si multa verba a secunda generali synodo Symbolo Nicænæ primæ generalis addita non obstiterunt quominus id Symbolum Nicænum vocari perseveraret, cur unius quadrisyllabæ voculæ additio impediet ne vere idem Symbolum Constantinopolitanum ut antea possit dici? Nicæno Symbolo C73 Constantinopolitani centum quinquaginta Patres adjunxerunt, post illa verba: *Credo in Spiritum sanctum hæc Dominum et vivificantem, qui ex patre procedit, qui cum Patre et Filio simul adoratur et conglorificatur, qui locutus est per propheta.* Et tamen Symbolum sic auctum Nicænum nihilominus deinceps catholici dixerunt. Durandus in Rationali divin. offic. l. iv, c. 25, postquam apostolicum et Athanasianum Symbola memorasset, subjungit: *Tertium est Nicænum, quod Damasus papa ex constitutione universalis synodi apud Constantinopolim celebratæ instituit.* Similiter Magister Sententiarum, l. i, dist 11 et Alexander Alensis part. iii, quæst. 69, membro 5, Symbolum quod in missa cantatur Nicænum ac Nicænorum Patrum vocant. Hujus ratio est quod additio Constantinopolitanorum Patrum nihil novum intulit Nicæno Symbolo, sed quædam quæ in eo latebant explicatius protulit. Hoc affirmat sanctus Gregorius Nazianzenus, unus e 150 Constantinopolitanis Patribus, scribens ad Cledonium: Ἡμεῖς, inquit, τῆς κατὰ Νίκαιαν πλίστως τῶν ἁγίων Πατέρων τῶν ἐκεῖσε συνεληθέντων ἐπὶ καθαιρέσει τῆς Ἀρειανικῆς αἵρέσεως οὐδὲν οὔτε προετιμήσαμεν ποτε οὔτε προτιμᾶν δυνάμεθα, ἀλλ' ἐκείνης ἐσμὲν πλίστως σὺν Θεῷ καὶ ἐσόμεθα. Tantum addit se cum suis in illa sacra Synodo collegis articulatus exposuisse, quæ minus sufficienter, habita ratione deinde subortarum hæresum, de sancto Spiritu declarata a Nicænis fuerant, Προσδιαρθροῦντες τὸ ἐλλειπῶς εἰρημένον περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. In quæ Nazianzeni verba scholiastes ejus Elias sic recte commentatur: Τῷ μὲν σώματι

τῶν λέξεων παρελείπειτο, τῇ δὲ ψυχῇ (λέγω δὲ τὰ τῶν νοημάτων) οὐδαμῶς. Αἰὶ καὶ ὁ ἅγιος οὐ τὸ παραλειμμένον, ἀλλὰ τὸ ἑλλειπῶς εἰρημένον τοῦ σώματος λέγει διαρθρῶν ἔτσι; ἐξαρτιοῦν καὶ διαμορφῶν. Hæc ille; quibus significat non sensibus aut quasi animæ symboli Nicæni defuisse aliquid, dicere Gregorium Theologum, sed sono verborum ac veluti corpori, etc. Unde sequitur additionem identitati non obstare. Idem nunc pari jure dicimus. Quam voculam Nicæna secunda synodus, generalis septima, Symbolo a Constantinopolitana generali secunda edito addidit, ea cum extranea non fuerit, sed ex visceribus ipsius Symboli doctrinæ ac Constantinopolitanorum Patrum sententiæ eruta, non facit ut post hujus epenthesim Symbolum aliud diversum id debeat conseri. Nullum ergo fuerit mendacium, id Constantinopolitanum ut antea vocare. Quod vero Ecclesiæ Galliæ et Hispaniæ cantare Symbolum in sacro cum additione *Filioque* per se instituerunt, id nimirum sibi licere credere, postquam ista additio per generalem septimam synodum comprobata et usurpata fuerat. Unde, ut superius vidimus, Leo tertius pontifex id factum non ut nefarium damnavit, sed tantum ut ab eo desisterent suavit propter causam quam ibi commemorat. (P. 472) Sed illa Romani pontificis moderatio, ut tunc fuit laudabilis, sic postea per Græcorum schisma hæresi cumulantium pervicaciam evasit intempestiva. Etenim illi abstinere a cantu Symboli cum additione *Filioque* pro signo profitentium suam de processione Spiritus sancti ex patre solo hæresim habebant. Sic Photius Leonem tertium tanquam sibi consentientem in ista blasphemia laudat, quod nimirum ille nolisset cantari Symbolum cum additamento *Filioque*. Coacti ergo vere sunt, ut loquitur Andreas Rhodius superius relatus, Romani pontifices cantari jubere Symbolum tali additione auctum, justo metu gravis scandali, tum apud Latinos, quorum Ecclesiæ pleraque jam ultro cantum illum usurparant, tum apud Græcos, qui ejus rei emissionem in erroris sui patrocinium trahebant, et tamen vel sic coacti temperarunt Græcos ipsos adigere ad id Sybolum cum pari additione in ecclesia cantandum. Licet non deessent fervidiores, qui id Græcis injungi suaderent. Contra quos videtur Joannes Parastron, missus Constantinopolim a Gregorio X, illa verba a Pachymere hoc capite recitata protulisse; per quæ suadere studet Italis ut dimisso amoque additionis ad Symbolum (a Græcis videlicet exigendæ) scandalo, cum fratribus, quos viderent palam Græcis conciliari, vera ita demum coalitura pace, vellent. Uti et vicissim Græcos mox ipsos hortatur ad admittendas et satis accipiendas excusationes quas Latini allegarent pro additamento ad Symbolum, hoc est pro eo quod Symbolum voce *Filioque* actum in suis ecclesiis cantarent, prout justis et necessariis de causis majores ipsorum id instituissent. Præstitissent mihi videor

A quod promiseram, et satis evicisse nullam additionis vocis *Filioque* ad Constantinopolitanum Symbolum temeritatem Latinorum posse sed summam potius et Romani pontificis et ecclesiarum Occidentis apparere cum fundatissima ratione moderationem ac sapientiam, in necessitate obsistendi grassanti hæresi, temperantium tantum a Græcis exigere, quo illos exasperandos et quæ exprobatore præteriti erroris confundendos diligebant et ista benigna accommodatione student eos ad unanimam ecclesiarum allicere concordiam.

P. 390. Τὸ πρὸς τὸν Ἀβραάμ τοῦ Θεοῦ. Αἰὶ quodammodo simile distum Abraamo a Deo dicitur Genes. xii, 2: *Benedicam benedicientibus* etc. Cæterum verba, ut hic jacent, potius videntur ex Genes. xxvii, 29: *Qui benedixerit ipse benedictus; qui maledixerit tibi, maledictionibus repleatur*. Sed hæc non dicuntur a Deo, sed ab Isaaco Jacobo, ut forte hoc sit μονικὸν σφάλμα Pachymeris.

Cap. 20. Quando contigerit hoc capite incomitatio rhetoris ecclesiæ Holoboli, observamus infra in Chronologicis l. iii harum observationum, c. 5, n. 6; nunc occasionem non demonstrandi Vaticanum paraphrastem neque ipsum 675 fuisse Pachymerem, qui aliam editionem sui operis commutans plurimum fecerit, id quod virum doctissimum suspicatur. Si enim is ipse esset, non ita manifeste dissentisset, ut hic facit. Cum enim optimis B et A codd. Pachymeres hæc ἄλλῃ πλὴν οὐκ ἐπὶ τούτου τοῦ καιροῦ γεγὼς, αὐτῶν τερον, paraphrastes sic hunc locum esse μὲν συμβᾶν μετὰ τὸ ἐξορισθῆναι πατριάρχου νέον. Ita ille, et mox ut sibi contentus est mentio habiti congregatis episcopis patriarcha, imperatore præsentem, (P. 473) Valentinus patriarcham tunc fuisse Germanum tradit contra manifestam Pachymeris sententiam qui nihil omnino de conciliationis Ecclesiarum tractatum, quandiu patriarchatus Germanus, tradit. Nec potest esse dubium patriarcha illic tacito indicatus nomine fuisse; sub quo demum tractatio concordie ecclesiarum moveri cœpta est. Et quidem Josephus patriarchatum gerere incipiente nondum fuisse formatum infami supplicio Holobolo, manifestum patet ex cap. hujus libri 12, quo narratur imperatorem ursisse patriarcham (Josephum videlicet) quosdam ex clero ad assentiendum paci quæ tractabatur cum ecclesia Romana, suffragantibus hoc ipsi archidiacono Meleteniota, Georgio protopostolario, et hoc ipso Holobolo, quem patet nondum male multatum ab imperatore, et etiam in gratia tunc apud eum fuisse, donec illo ipso conventu imprudentia sua perdidit. Alio etiam observari scriptorem hunc a Pachymere quem interpolat, mente aberrare. Sed hoc in scilicet talium abunde sit hic memorasse.

P. 393. *Pœnitere se prius actorum.* Quid viderat Hellobolus de novo ut mutaret sententiam, et ex probante consilium reconciliandarum Ecclesiarum repente in ejus pacis adversarium mutaretur? Nihil sane nisi se minus honorifice quam vellet tractatum ab Augusto; quam ille, ut putabat, contumeliam perseverantia in schismate et perversa ulcisci studuit. En quo spiritu Græcischismatici ferentur. Non eos ratio, non auctoritas, non veritatis cura, sed ambitio et superbia privatæque rationes præcipitabant, ipso iis addicto historico fatente. Non ita Joannis Vecoi ex adversario in fautorem Latinorum mutatio contigit superius c. 25 narrata; ille siquidem quoad putavit causam Græcorum veritate niti, modeste restitit imperatori usque ad perpressionem carceris; ubi vero per otium lectis Patrum libris clare vidit potius esse Latinorum statim agnitam veritatem est professus et constantissime defendit.

P. 394. *Intestinis ovium ipso adhuc fimo refertis impliciti onustique.* Etsi hanc sædam traductionem damnatorum per urbem κινὸν θράμβον Pachymeres vocat, præcesserant tamen ejus exempla Constantinopoli. Vide Annam Comnenam, quid 676 ipsa simile viderit, referentem. I. xii *Alexiadis*, p. 363 ed. Reg., ubi peculiariter in rem nostram notat eos qui hoc modo circumducebantur habuisse capita intestinis boum oviumque quasi ad ridiculum ornatum cincta: Τὰς δὲ κεφαλὰς, inquit, ἐντοσθλοῖς βοῶν καὶ προβάτων ταινίας δίκην κοσμησάντες. In optimo ms. Pugetiano, cum quo editam jam Alexiadem contuli et plus quam mille locis emendavi, legitur κατακοσμήσαντες.

P. 397. Πρὸς Μεθώνην γίνονται. Sic contextus trium simul codicum: sed in Barberino supra Μεθώνην ascriptum in glossæ modum Κορώνην legimus. Hoc ab erudito lectore additum putamus ad prævertendam ambiguitatem, quæ posset objici minus cautis a vocabulo Μεθώνης. Isto enim nomine est urbs Thraciæ apud Suidam et Stephanum item alia Macedoniæ in Magnesia, cujus meminere Thucydides, Strabo, Stephanus, Plinius, etc. Methonen etiam in Thessalis memorat Hesychius, illam forte de qua Seneca choro actus 4 *Troadum* his versibus:

*An frequens ruscis levibus Methone,
Quæ sub Oetæis latebrosa silvis, etc*

Nulla porro harum in hunc locum quadrat: non enim provectos a Malea Laconicæ promontorio Hellespontias ventus plenis velis per totam noctem impellent, quod hic dicitur, appellere retro potuit in Macedoniam aut Thraciam. Est ergo hæc Μεθώνη quam Pausanias Κορώνην scribit, Messeniæ urbs maritima in modico promontorio, cui adversum aliud angusto sinu diremptum Corone insidet. alia urbs, [P. 474] cujus propterea mentionem opportune suggerit glossema non inutile ad determinandum de qua Methone hic agatur: nam in hanc non inverisimilibus cursum a Malea fuit vento qui ab

A Hellesponto vehemens spiraret. Hodie hæ civitates nomen fere antiquum in mappis recentioribus obtinent, signatæ vocabulis *Modon* et *Coron*. Porro qui sinum Modonem inter et Coronem situm intrat, is ut Methonem sic et Coronem tenuisse dici potest, ut nihil glossator auctori contrarium alleverit.

P. 420. *Cui Manuéli nomen erat Zachariæ filio* Puta hæc Manuelis et Zachariæ vocabula prænomena fuisse hominum quibus commune fore *Catanæ* gentis nomen. Hoc enim dicendum necessario videtur, ut Pachymeres cum Gregora eumque Duca Michaelis nepote, cujus historiam vir doctissimus Ismael Bulialdus ante hos annos quindecim primus edidit, conveniat, siquidem illi ambo docent Michaellem Palæologum hunc nostrum concessisse Phocæam Cotaneis. Ac Gregoras quidem sub initium libri xi, p. 239, agens de Catane Phocææ principe, et eum Mitylenem tunc occupasse referens in eamque immigrasse, præsidio tamen valido Phocææ relicto, statim subdit: Κλήρος δ' αὐτῷ περιελθὼν ἦν ἀπὸ προγόνων ἡ Φώκαια πρὸς τοῦ βασιλέως καὶ πάππου τοῦ βασιλέως σφίσι δοθεῖσα ἐπιτροπῆς ἕνεκα καὶ χρημάτων 677 τινὸς πορισμοῦ. Διὸ καὶ κατὰ χρόνους τακτοῦς οἱ ταύτης ἐφορεῖαν διαδεχόμενοι γράμματι βασιλικῷ ἀναεοῦντες ἀεὶ διετέλουν τὴν δόσιν τοῦ κλήρου, etc. Quorum summa est, Catanem, qui sub Andronico juniore princeps Phocææ erat, eum principatum obtinuisse hæreditario jure transmissum a suis majoribus, quibus illum imperator proavus Andronici Junioris (fuit is Michael Palæologus prior) certis legibus in feudum, ut loquuntur concessisset. Quare quoties in eo principatu filii patribus succederent, diploma imperatoris impetrare illos oportebat, quo in istius dynastiæ legitimam possessionem mitterentur. Ita ibi Gregoras. Ducas autem c. 20 *Hist.*, p. 89 ed. Reg. sic habet: Ἐν ταῖς ἡμέραις δὲ τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου, τοῦ πρώτως βασιλεύσαντος ἐν Παλαιολόγοις, ἤλθον τινες Ἴταλοι αἰτοῦντες τὸ ὄρος (agit de monte Phocidis) δοθῆναι αὐτοῖς. καὶ λαμβάνειν κατ' ἔτος τὸ συμφωνηθὲν. *Imperante Michaelle Palæologo, eo qui primus in domum Palæologam imperium intulit, venerunt quidam Itali petentes montem Phocææ sibi dari sub pensatione annui tributi.* Hæc Ducas, qui quantum hio non nominat istos Italos, paulo inferius tamen indicat eos e gente Catanea fuisse, dum scribit: Ἦσαν δὲ οἱ ῥηθέντες τῆς πόλεως (νέας Φωκαίας) κτήτορες ἐκ τῶν Κατανῶν Γενουῖται, Ἀνδρέας καὶ Ἰάκωβος, etc. *Erant autem memorati urbis novæ Phocææ domini e Cataneis Genuenses Andreas et Jacobus,* posteri videlicet illorum aut illius qui cum Michaelle Palæologo priori de montis Phocææ dominio transegerat. Unde intelligitur hunc cujus meminit hoc loco Pachymeres, qui primus montem Phocidis beneficio imperatoris obtinuit, Manuelem Catanæ fuisse vocatum, filium Zachariæ Catanæ sive Catanei. Reperimus et Ca-

telusios vocatos : nam qui multi in historiis ceterioris ætatis Catelusiorum appellatione memorantur, ex eadem cum Cataneis esse familia certo colligitur ex collatione variorum locorum Villanii, Laonici et aliorum historicorum qui res quingentorum retro annorum scripto complexi sunt. Neo nova res est mutari aliquid in nominibus magnarum domuum, cum olim sciamus Cloantos in Cluentios, Lamos in Lamias, Clausos in Claudios et Clodios, Hortensios etiam in Hortalos transisse, nullo id in argumentum trahente familiæ diversæ ; ut omittam similia plurima passim observata in memoria recentiorum adeoque hodie vigentium stirpium. Non enim his immorari locus aut præscriptæ brevitatis sinit modus, quem quidem jam excessisse me paululum sentio, scilicet officio elatum grati animi erga familiam nobilissimam, cujus vetera illustrissimaque exstant erga meam patriam Galliam fidei benevolentiaque non vulgaris monumenta. Rufus quippe, aliis Ruffinus, Cataneus, cognomento [P. 475] de Volta, Philippi Augusti Gallia regis archithalassus fuit, et eum post expugnatam Acconem deportavit in Apuliam, ut Rigordus docet in libro *De gestis Philippi Augusti*, p. 142. Salvator etiam Vitalis in 678 Chronico Corsicæ tradit, in expeditione S. Ludovici qua cepit Pelusium, unum ex eadem stirpe Cataneorum de Volta inter duces exercitus fuisse. Anno item Christi 1396, cum Genuensis res publica in gravi suo periculo necessarium censuisset subjicere se imperio Caroli VI regis Gallia, missus ad illum communi consilio Damianus Cataneus summa prudentia parique felicitate negotium confecit, relato domum ex regia gratia titulo atque honore marschalli Francia. Perseveravitque affectus in posteris non sine mutæ regnum benevolentia signis illustribus ; quale fuit quod Ludovicus XII, solemnibus pompa Genuam invecus, villam Laurentii Catanei ejus invitatu humanissime visit, delectatum se hospitio gratissime præferens. Quare in occasione legationum ad reges Francæi Catanei a Genuensibus plerumque, ut ibi gratiosi, legebantur. Sic anno 1499 Christophorus, anno 1511 Thomas Catanei, anno 1513 alius item Cataneus, legati Genua in Galliam venisse reperiuntur.

Pag. 420, *Alumtnis fodinæ*. Quis hic labor esset et quantum ex eo lucrum, discimus ex Duca, qui domicilium se habuisse in ista nova Phocæa profertens, quæ refert spectasse oculis creditur : 'Εν τῇ Φωκίδι τῇ κατὰ τὴν Ἰωνίαν ὄρας ἦν ἐν ᾧ μέταλλον στυπηρίας ὑπάρχει· καὶ ὁ λίθος ἅπας τῆς ἀκρωρείας πυρὶ προσομιλήσας, εἶτα ὕδατι, ὡς ψάμμος γίνεται. Τὴν δὲ ἀπὸ τοῦ λίθου γενομένην ψάμμον εἰς λέβητα βάλλοντες σὺν ὕδατι, καὶ καχλάζοντες οὐτόσον, ἡ βληθεῖσα ψάμμος διαλύεται· καὶ τὸ μὲν πικρὸν καὶ οὐσιώδες αὐτῆς ἐν τῷ ζυμῶν μένον ὡς γάλα τυρώδες, τὸ ξηρὸν καὶ γεώδες αὐτῆς ἔξω βίπτουσιν ὡς ἀχρηστον· τὸν δὲ ζυμῶν εἰς σκάφας κενώσαντες ἀγρὶς ἡμερῶν τεσσάρων παραδρομῆν, εὐρίσκεται ἐν

Α τοῖς ἀκροῖς τῶν ὑποδόχων ἀγγείων κενώσαντες δὲ ζυμῶς καὶ ὑπεραυγίζων ὁμοίως κενώσαντες. Hoc est ex versione Bullialdi : *In Phocide, in Ionix adjacet, mons erat metalli aluminis fructu cunctique lapides, qui in vertice montis, in igne primum, postmodum in aquam missi in eræ comminuntur. Hæc ex istis lapidibus collecta, cacabum aqua mista demittitur, ac ubi parum injecta serbuit, arena liquefit. Quod deusum esse offæ simile, ad modum lactis in caseam coactum servatur : quod durum et terrestre, ut in igne calcitur. Offa vero illa in vasa diffusa per quatuordecim dies in eis subsidit ; posteaque circa oras summorum concreta splendensque ad instar crystalli ritur, etc.* Satis enim hæc sunt ad indicium istius hie memorati laboris modum. Quæ porro distractionis hujus mercis causam merito memorat, quod alumen tinctoribus verum sit : Ἐστὶ δὲ ἀναγκαῖον χρῆμα βαπτίζουσαν. Quæ confirmant id quod noster paulo inferioribus : *Inde siquidem vim inferre magnam tribuunt nuenses) consuervant istius mercis (aluminis) utilis in primis, quoniam plurimus prodest hinc cernitur ; ejus usus est in pannis e lana textis vario 679 fucandis* His omnibus addo Cataneos imperitantium Phocææ mentionem etiam apud Cantacuzenum, I. II, c. 29, p. 290 ubi eandem, ut apparet, rem narrans superius retulimus e Gregora, Mitylenea occupationem per Cataneos Phocææ regibus in eo videtur a Gregora discrepare, idem id Dominico Catanæi Adrea filii tempore ipsi Andrea et Jacobo ejus fratri Cantacuzeni hæc sunt : Ἡγγέλλετο ἀπὸ τοῦ βασιλέως παραδόντος κατὰ χάριν, τοῦ ἀποθανόντος κληρονόμος τῆς οὐσίας αὐτοῦ οὐσιώδης δὲ ἦν, τοῖς χρήμασι φουστῆσι λίθου βαπτίζουσαν Ἡρωμαίων ἀπελόμενος ἰδίαν αὐτοῦ κατασκευάσαι ἡγεμονίαν, et cætera quæ ibi pergitur quibus egregie confirmantur quæ de Phocææ beneficio imperatorum Palæologorum nobis diximus, necessario ad supplendam loco nostræ historiae [P. 476] ἀποσιώπησιν Maneris, familiæ nomen omittentis in memoria Manuele Zachariæ filio, primo Phocææ imperatoris ex concessione Michaelis Palæologorum imperatoris Augusti.

P. 421. Vocem ἐσκευασάμενοι ex marginis contextum intuli, expuncto νηυσάμενοι, verum illi.

P. 429. Quæ hoc cap. narrantur de Maria Bulgaria in avunculum imperatorem Ecclesiarum ab eo procuratæ, conciliare tantem Syria conante, faciles ostendunt schismaticorum animum : uti et quæ capite sequenti et deinceps narrantur, quam crudelia, facinorosa hæc mulier fuerit demonstrat.

quare illa protectrice schismastici rebelles glorientur licet, digno patella operculo.

P. 436. Quare hic narrat Pachymeres, se adhibuitum ab imperatore ad clam explorandum eequid Theodosius monachus, si Antiochenus patriarcha fieret, obstiturus esset negotio conciliationis Ecclesiarum, rem illam ex Augusti sententia gessisse, ostendunt hunc nostrum, etsi tacito iudicio animi schismati faveret, ut multa demonstrant hujus historiæ loca, tamen imperatoris consiliis ejus generis haud palam adversatur. Imo suspicari forte non immerito possemus eum vivente Michaeli vere et ex animi sui sententia favisse paci, sed eundem historiam deinde hanc scribentem sub Andronico, qui se iterum a Romana Ecclesia abscidit rescissis paternis actis, servisse tempore B revolutum in familiares errores.

P. 440. *Ex canonibus quondam a Sisino perlatis.* Non est hic Sisinius ille antiquus Constantinopolitanus patriarcha, qui anno Christi 426 Attico successit ut narrat Socrates, l. vii, c. 26, sed alius, ut apparet, longe posterior, qui anno christi 995 Nicolao Chrysobergi suffectus est. Nam hunc Joannes Curopolates 680 in Hist, ad ann. mundi 6503 testatur canones de matrimoniis sanxisse.

Ibid. *Gradus affinitatis.* Anna filia Michaelis Augusti, sponsa destinata Michaeli despota, quarto consanguinitatis gradu continebat Annam alteram, filiam sororis patris sui, nuptam Nicephoro despota, Michaelis despota germano; et quia Nicephorus et Anna conjuncti matrimonio pro uno censebantur, etiam Nicephoro et consequenter Michaeli ejus fratri totidem affinitatis gradibus admovebatur. Porro Michaeli Annæ uxori sui fratris affinitatis gradu secundo jungebantur, quia suo germano ejus viro secundo consanguinitatis gradu junctus erat. Affinitatis quippe gradus, ut theologi et juris canonici consulti hæc tractantes docent, pari passu sequuntur gradus consanguinitatis. Ut ergo consanguinitatis primus gradus est qui parentes inter et liberos intercedit, secundus fratrum ad fratres, tertius fratris sororisve filiorum ad patruos, avunculos, amitas et materteras, quartus consobrinorum ad consobrinos, ita et affinitatis numerantur totidem; quales revera in hac filia Michaelis Augusti respectu sponsi ei destinati Michaelis despota numerabantur. Unde ex hac parte, ut ait historicus, quatuor erant *συνοικιστίου* sive affinitatis gradus, ex parte vero sponsi ipsius Michaelis despota respectu fratris ejus Nicephori et ejus conjugis Annæ natæ ex sorore Michaelis Augusti, duo; quia ut (P 477) consanguinitatis gradu secundo connectebatur frater fratri, ita secundo pariter affinitatis gradu conjungebantur levir et fratria. Hæc mens hujus loci est; circa quem notanda venit duplex Græcorum illius temporis a Latinis hodiernis discrepantia. Prior est quod, ut hinc apparet, apud Græcos tunc affinitas affinitatem pariebat, cum in usu jam Ecclesiæ La-

A tinæ nihil prohibeat quominus aliquis ducat uxorem sororem uxoris fratris sui: altera quod in numerandis cognationis et affinitatis gradibus parentes nunc non imputentur, sed primus gradus constituitur in fratribus, cum, ut numerat hoc loco noster, necesse sit primum gradum respectu patris ac matris poni, secundum respectu fratrum ac sororum. Sic enim tantum Nicephorus despota, qui filiam sororis imperatoris in matrimonio habebat, ab ipsius imperatoris filia quarto affinitatis gradu distare poterat, prout hic dicitur.

P. 448. *Quando ducente Isaacio Augusto, etc.* Rem hic indicatam fuse narrans Georgius Acropolita (*Historiæ suæ* c. 11, p. 10, ed. Reg.) in summa docet Isaacium Augustum in Bulgaros, qui auctore rebellionis Asane a se defecerant, expeditione suscepta, Asanem cum præsiidiis arcta obsidione cinxisse intra oppidulum Strinobum dictum, *ἔνδεξ τοῦ πολιχνίου οὗ δὴ τὸ ὄνομα Στρίνοβος.* Videtur amplificata deinde ab Asane victore hæc civitas, quippe quam noster Ternobum vocans, regiam Bulgariæ urbem fuisse non semel indicat. Pergit Acropolita dicere, cum 680 in extremo discrimine res Asanis et Bulgarorum essent, quos ne in Isaacii Augusti potestatem mox venirent nulla res prohibere humanitus poterat, exiisse ab urbe obressa quemdam specie transfugam, qui trepide imperatori nuntiaret mox irrupturos in ejus castra maximo numero Scythas: quo ille indicio percussus nocte repente obsidionem solvens fugit ab oppido postredie dedendo, et ejusdem proditoris etiam in fugæ via consilium fraudulentum sequens se suosque conjecit in angustias, ubi mox plurimi a paucis misere oppressi sunt Bulgari, qui ex composito in circumventos irruentes Romanos plerosque cadunt, imperatore cum non multis ægre se in tutum recipiente, omni apparatu et imperatoria suppellectili hostibus relicta. Oī δὲ, ait Acropolita, *διασωθέντες μετὰ τοῦ βασιλέως γυμνοὶ τε ἦσαν καὶ ὀλίγοι πάνυ.* Ἐντεῦθεν ἐφυσιώθη τὸ τῶν Βουλγάρων φύλον λείαν πολλὴν ἐκ τῶν Ῥωμαίων κερδήσαν· ἀλλὰ δὴ καὶ ἐκ τῶν βασιλικῶν παρασήμων τὰ τιμιώτερα· τὰς τε γὰρ τοῦ βασιλέως πυραμίδας ἀνελάθοντο καὶ φιάλας τῶν ἐπισήμων καὶ χρῆμα εἰς πλῆθος καὶ αὐτὸν δὴ τὸν βασιλικὸν σταυρόν, etc. Hæc sunt quæ noster hic vocat *insignia imperii*. In quibus quod τὰς τοῦ βασιλέως πυραμίδας *imperatoris pyramides* Acropolita numerat, lumen accipit ex alio ejus loco, *Hist.* c. 40, p. 36, ubi de Theodoro Angelo imperii insignia deponente sic scribit: *Τὰ μὲν γὰρ ἐρυθρὰ πέδιλα ἀπέβάλλετο καὶ τὴν περίμαργρον πυραμίδα, εἰς ἣν καὶ λίθος ὑπερκάθηται κόκκινος, βασιλικά ταῦτα σύμβολα.* Hoc est ex versione doctissimi interpretis: *Namque rubri calcei dimissi, et unionibus interstincta pyramis, super quam lapis rubens emicubat, quæ imperatorum insigne sunt.*

Capp. 10 et 11. Quæ hic narrantur de Vecco liberè causam pauperum injuste oppressorum

agente cum Augusto, a quo ea occasione pessime tractabatur, palam ostendunt quam ille vir alienus ab omni adulatione fuerit, et quam certum sit, ea quæ pro ecclesia contra Græcos schismaticos egit, dixit, scripsit, purgata videri debere a suspicione sui ac fraudis. De stauropégiis fuse agimus in Glossario, ubi et vide de Colybis capituli 42.

[P. 478] P. 458. *Me neutiquam passurum addi Symbolo*, etc. Nunquam exegerunt Latini a Græcis ut particulam et ipsi *Filioque* Symbolo Nicæno adderent, modo fidem ipsam processionis sancti Spiritus ex patre et Filio tenerent, et Romanam Ecclesiam faterentur non peccasse cum ad declarandum expressius dogma verbum illud *Filioque* Symbolo addidit. Hæc duo si præsentent, qui e schismate Græcorum redeunt, nihil aliud ab iis requirendum sanxit etiam Clemens VIII, cujus ea de re decretum memini me legere apud Possevinum in Apparatu. Vide quæ superius adnotavimus ad c. 11, l. v. Nihil ergo mirum si Michael imperator gnarus quid vere Latini peterent, et videns spargi a schismaticis in populum vanos metus, quasi jussurus statim papa foret ut in 682 omnibus Græcis ecclesiis Symbolum deinceps cum additione vocum vocabulo *Filioque* æquivalentium cantaretur, præmunit animos, profitens se neutiquam id passurum. Consentaneæ his et Græci loquuntur in concilio Florentino sess. 25, p. 508 ed. Reg: Τὸ τῆς προσθήκης, ἡμεῖς οὐ δεξόμεθα πώποτε ταύτην, ἀλλ' ἐκχωροῦμεν ὁμῶν εἶναι ταύτην ἐν ταῖς ὁμῶν ἐκκλησίαις, οὐ μὴν ἐν ταῖς τῆς ἀνατολῆς. Καὶ λέγομεν ὅτι ἀνάγκης κατεπειγουσῆς ἀνεπιτόστα τὸ Σύμβολον· καὶ οὐ λέγομεν τὴν ἐκ τοῦ Γίου φωνὴν ἢ ἑτέραν πίστιν ἢ προσθήκην τινὰ, ἀλλ' εὐσεβῆ, καὶ σαφῆνειαν τοῦ ἡμετέρου συμβόλου. Καὶ εἰσι τὰ Σύμβολα ἀμφοτέρω εὐσεβῆ, καὶ ὡμολογημένα λέγεσθαι ἐν τῇ τῶν Ῥωμαίων Ἐκκλησίᾳ, καθὼς ὁμεῖς λέγετε, καὶ ἐν τῇ ἀνατολικῇ, καθὼς αὐτοὶ ἡμεῖς λέγομεν. Καὶ οὕτω γενέσθω ἡ ἔνωσις. *De additione: nos illam nunquam admittamus, sed eam vobis in vestris ecclesiis habere permittimus, non autem in Orientalibus; dicimusque Symbolum a vobis explicatum necessitate congente; et vocem illam « ex Filio » non esse aliam fidem aut aliquod additamentum, sed piam et nostri Symboli explanationem; et esse utrumque Symbolum pium et ejusdem sententiæ, ut in Ecclesia Romana recitetur sicut vos dicitis, et Orientali ut nos ipsi dicimus, atque ita faciendum unionem.*

P. 467. Οὐ πρόσχετο ὅπως αὕτη τῶν ἱερῶν πραγμάτων ἀνάξιον. Hinc apparet existimasse Græcos in formula abdicationis aut depositionis alicujus ex episcopali dignitate necessario, ut valida conseretur, exprimi debere, eum qui deponitur indignum eo loco et ineptum officio esse. Quæ causa fuit Nicetæ episcopo Heracleensi misso a synodo ad Arsenium patriarcham, postquam is ab ecclesia fugiens in monasterium recesserat, ut ab eo cessionem patriarchatus exigeret, causa, inquam, hæc ei instandi ut in formula abdicationis

nis, quam Arsenius libenter dabat, exprimeretur indignum eum sacerdotio fuisse, ἀνάξιον τῆς ἐκείνης, idque eis τὸ τῆς παραιτήσεως εὐλογον, *videretur idonea cessionis causa*, prout narratur nostro, p. 445.

P. 461. *Is erat tunc Urbanus*. Demonstrabitur inferius, l. III, c. 10 in Ghronico, ad annum 1272 non Urbanum tunc fuisse papam, sed Nicolaum III, ut memoriæ aut calami lapsu agnoscendus sit, errore tamen in omnia exemplaria diffuso.

P. 467. Δῶρα μὲν δίκυνο. *Sumpta hæc est Homero Iliad. β', v. 420: 'Ἄλλ' ὄγε δίκυρον πόντον δ' ἀμέγαρον ἐφαλλεν*. Unde et correctum quod in ms. vitiose legebatur ὄφελλεν.

[P. 479] P. 469. *Oraculum insculptum mari*, etc. Hoc oraculum Gregoras describit p. 67. Nos hic illud ex margine codicis Barberini representamus cum nomine auctoris a Gregoraciti, etiam paulo auctius. Nam hæc verba τὸ παρ' Ἡρακλείου πολίχηνιον apud Gregoram comparant.

682 Οὗτος ὁ χρησμὸς Πausανίου προεῖπε. Τῆς δὲ πόλεως Τράλλεων τὸ κάλλος γρόντος σθεννόμενον. Τὸ δὲ πολλοστὸν ταύτης κατεστῆκεν ἐν ὑστάτοις ἐμποδοθήσεται (Gregoras λεγόμεν ἰσχυρῶς ἐθνεὶ ἀνάρχῳ, ἀλωθήσεται (Gregoras ἰσχυρῶς ἐθνεὶ) δὲ οὐδαμῶς. Ἔπειτα ἀνακαινισθήσεται δυνατοῦ Νικωνύμου, ὃς ὀκταπαλῆν ἀγλαῖαν (Gregoras ἐνάδα et in margine ἐνάδα) δίσκων, καὶ τρεῖς ἐπτά κύκλων πόλιον λαμπρυνεῖ, καὶ τὸ παρ' Ἡρακλείου κίονον καὶ πόλις ἐσπέρια ὑποκύψουσι, καὶ ἡ πόλις ὑποκλιθήσονται παιδικῶς.

Hoc est oraculum Pausanis præditum.

Urbis vero Trallium decus temporibus erit extititum. Tenuis tamen ejus reliquiæ in ultimis extant buntur a gente sine principatu: at nequam occupantur. Renovabitur autem a potente cui a nobis nomen. Qui octuplex splendide novenarium orbium, et ter septem orbium civitatem Atticam strabit, et quod ab Heraclio oppidulum; cuius Occidux subjacebunt, et feroces subjicientur rilitur.

Vertit, ut in oraculis fieri debet, κατὰ τὸν ἑκάστον verbum singulos exprimens apices. Judicium vero ipso vaticinio, verumne sit an fictum, quod est aspicatos et Pachymerem et Gregoram video, totum verum, quo ejus ἀπόδοσις pertineat, lectorem in hinc linquo integrum.

P. 470. *In fati erat*. Vide quæ notavimus p. 104 et 139, item ad p. 229; quibus hereticæ doctrinam fatalia necessitatis liberum arbitrii experimentis rejecimus, si forte hic illam sententiæ schismaticus indicatam vellet.

P. 478. *Edicti sententia*. Videtur hoc edictum imperator inchoasse ab illis S. Gregorii Nazianzenis verbis quæ sic in oratione contra Eunomianos leguntur p. 495 et 106 ed. Græc. Basileens: Μὴ γὰρ

νευτέον γὰρ Θεοῦ μᾶλλον ἢ ἀναπνευστίον. Quod hic positus potest astrui. Prius est Constantinum deinceps hic historicus culpatur orthodoxum patriarcham Veccum, quia is scriptis refellere schismaticos sit aggressus, schismaticæ loliginis succos est, nullo satis specioso tectorio lividam malignitatem velans. Itaque oblitus quam magnificè antea prædicaverit nobilem et liberam Vecci indolem ab omni adulandi servitute disjunctissimam, nunc, si superis placet eum exhibet Persa quovis abjectiore in assentendo, prodigum titulorum, et nihil sibi facientem reliqui in extollendo honoribus indebitis Ephesinum, cujus opera egeret, antistitem, quo ita sibi eum devinciret. *Scribit*, inquit p. 479, *ad Ephesium, eumque, ut ipsa inscriptione demereretur, non simpliciter ἐρωτάτω, qui solet titulus episcopis tribui, sed πανιερωτάτω, in fronte litterarum nuncupat.* Ita Pachymeres; qui videtur hæc scribens nunquam legisse librum in Græcia notissimum, Liturgiæ Chrysostomi. In qua sacerdos celebrans voce sublata dicit *μνήσθητι, Κύριε, πανιερωτάτου μητροπολίτου 684 ἡμῶν, τοῦ δεῖνος: Memento, Domine, πανιερωτάτου metropolitæ nostri N.* Et iterum mox τοῦ δεῖνος πανιερωτάτου μητροπολίτου ἢ ἐπισκόπου ὅστις ἂν ἦ, *N. πανhierolati metropolitæ aut episcopi, quicumque sit.* Quod si sacerdotem facientem ad aram, et in sacro ornatu Christi personam representantem, non decet πανιερωτάτου deferre titulum cuiilibet episcopo, quis patriarchæ privatas litteras ad Ephesinæ antiquissimæ et honoratissimæ sedis antistitem danti putet vitio vertendum si tali eum titulo [P. 480] compellaverit? Ergo alia quidem schismatici objiciant Vecco, si habent: αὕτη γὰρ ἡ μήρινθος οὐδὲν ἔσπασε.

P. 482. *Enimvero scandalorum, etc.* Satis audacter, ne dicam impudenter et impie schismaticus hic ecriptor sanctos Ecclesiæ Patres *scandalorum magnorum* causas dedisse ait, dum sacrum dogma de processione Spiritus sancti ex Patre per Filium, hoc est simul etiam ex Filio, recte et orthodoxe explicant. Quanto sapientius faceret, si cum Vecco, quem hic immerito culpatur, exserentem se veritatem, quam prius ignoraverat, admitteret, et cum Latinis profiteretur rem a suis ipsis Græcis Patribus, ut fatetur ipse quoque, manifeste traditam.

P. 484. *Illi ergo ambo soli gloriam, etc.* Quod hic vides laudari pertinaces in schismate usque ad perpetiendam effossionem oculorum, imputa vitio historici palam, ut dictum est, schismati addicti. Et pertinere huc puta sapiens effatum sancti Cypriani, hæreticos, qui pro sui erroris defensione dira mortemve paterentur, non gloriam martyrii mereri, sed pœnam luere perfidiæ.

P. 495. Constantinum Acropolitam *a patre magno logotheta acceptum.* Videri poterit cuiquam Georgium Acropolitam magnum logothetam hoc tempore jam fuisse mortuum. Id enim ex duobus

hic positus potest astrui. Prius est Constantinum hunc aversum se a pace Ecclesiarum palam tulisse quod non est verisimile facturum eum, si pater ejus, pacis ejus quasi auctor et studiosissimus, viveret. Alterum, imperatorem Constantino succensentem eo nomine rem ad patrem juvenis non detulisse et ei filium castigandum non commisisse. Sed ad primum dicimus mirum non esse Constantinum a patre dissensisse, cum superius Pachymeres docuerit in singulis ferme tunc familiis paria contigisse. Certe in ipsa imperatoria videmus Eulogiam Michaelis Augusti germanam charissimam palam in ipsum ob pacem factam insurrexisse, et alios consanguineos etiam usque ad carceres, excæcationes et necem ipsam pertinaces in schismate fuisse. Ad secundum respondeo forte abfuisse tunc ab aula Georgium magnum logothetam, legatione aliqua vel provinciali præfectura sibi uspiam detentum. Supervixisse porro illum Michaeli, et ab Andronico propter legationem ad papam et ad concilium Lugdunense 685 pro causa pacis obitam in carcerem conjectum, disertissime tradit idoneus auctor Demetrius Raules Cabaces ex Plethone Gemisto, qui videre potuit quæ dicit, cum Constantinopoli sub Michaeli et post hunc sub Andronico viverit, etiam a Pachymere memoratus. Vide quæ notavimus ad p. 314.

P. 496. *In Acropolita quidem ulciscendo iram in potestate habuit.* Scio visum iri cuiquam Græca illa, καὶ κρείττων τῶν κατ' ἐκείνον τὸν θυμὸν ἦγε, non id quod sonat versio, sed quasi contrarium sonare. Verum adversativa quæ mox sequitur τῷ δὲ Μουζάλωνι καὶ λίαν χολούμενος, hoc intelligi quod expressimus in prioribus verbis indicat, quantumvis illa, huc invita pertrahantur, plane siquidem significare vult auctor diverso ac fere contrario modo se gessisse Augustum cum duobus hisce, Constantino Acropolita et Theodoro Muzalone; quare diserte affirmans effusam in hunc ab eo totam acerbitatem iræ, hoc ipso necessitatem nobis imponit intelligendi mitius egisse cum altero, et in eo multando iracundiæ frænum attraxisse, utcumque id non clare archetypa expriment. Quanquam si quis penitius introspectat, confido deprehensurum etiam ad expresse a nobis sententiam Græca satis posse accommodari (1).

[P. 481] P. 408. *Ad Montem Nigrum.* Supplevi ad illa Græca πρὸς τὸ μέλαν vocabulum ἕρος *montem.* Erant in Monte nigro monachi plurimi, et ad capessendam monasticam professionem accommodatus ille locus. Itaque illic monachus olim vixerat Germanus postea patriarcha, ut noster docet, p. 280; Theodosius item princeps, deinde patriarcha Antiochenus, ut habetur l. v, c. 24. Poterat et ad τὸ μέλαν subintelligi σχῆμα, quod vestis monachorum per Orientem nigra esset: sed verbum καταφυγεῖν commodius refertur ad locum

(1) Cf. Obs. ad Andronic. l. II, c. 1.

quam ad vestem. Nec obstat conjecturæ quod hic dicitur, exactum a Cotanitzæ (haud dubie ab Augusto) ut statim vestem sacram indueret. Nam hinc potius apparet petitam nomine Cotanitzæ ab imperatore facultatem eundi ad Montem Nigrum: sed hunc veritum ne is sic dimissus alio abiret, exegisse ut statim se alligaret monastica professione, sacro habitu induto. Quod ille nil recusans fecit.

P. 505. *Ut imperator cum suis.... anathemati subjicerentur.* Recitatur ab Odorico Raynaldo hæc excommunicationis in Michaelē Palæologum sententia ad annum 1281. Ubi quanquam culpatur Palæologus quod pacta ex fide circa concordiam Ecclesiarum non explesset, haud tamen facile adduor ut credam, quod illie vir ille doctissimus videtur opinari, culpam imperatoris in eo sitam, quod, sicut promiserat, non effecisset **SSC** ut Græci particulam *Filioque* Symbolo adderent. Non enim reperimus id ab eo exactum aut ipsum recepisse; adnotavimusque superius ad c. 16 hujus libri, Ecclesiam Latinam satis habuisse, si Græci dogma ipsum processionis Spiritus sancti etiam ex Filio profiterentur, et Latinos agnoscerent justa ex causa declarationis expressioris verbum illud Symbolo Nicæno addidisse, non præciplendo ut ipsi pariter illud adderent. Fuere autem alia quibus merito suspectus aut etiam convictus fletionis videri potuit Palæologus: puta vexationes Væci orthodoxi patriarchæ, quæ illum ad ultro abdicandam dignitatem coegerunt, narrate a Pachymere hoc libro a c. 10 ad 14, et quod aut nescivit aut dissimulavit noster, conjuratio imperatoris Michaelis cum Siouli e Petro rege Aragonum contra Carolum Apuliæ et Siciliæ regem a sede apostolica probatum, cujus Gregoras meminit et alii temporum illorum scriptores relati in Annalibus ecclesiasticis ab Spondano et Raynaldo ad annum 1280 et sequentem. Quo pertinet quod istam in Michaelē excommunicationis sententiam perlatam instante Carolo rege historici rerum illarum memorant, ut ibi licet videre. Cogitasse autem Palæologum hoc suæ damnationis nuntio periculum cuncta quæ pro concordia Ecclesiarum hætenus egerat rescindere, quod hic noster affirmat, non est prorsus inverisimile in homine quem apparet politici maxime rationibus et metu infensæ sibi potentiæ Caroli regis ad istam tractationem adductum. Tamen id eum non fecisse testatur hic noster. et ipsi Græci schismatici persuasum habuerunt ipsum usque ad mortem in fide concordie perstitisse; quæ causa ipsis fuit eum honore sepulturæ fraudandi.

P. 521. *Acropolita magnus logotheta dum viveret.* Hæc indicant scripsisse ista Pachymere sub Andronico, et quidem multis annis post mortem Michaelis Augusti. Nam Georgius Acropolita mortuus est in carcere, in quem conjectus fuerat ab Andronico sub initium ejus imperii, quod schismaticis assentiri nollet, in eoque constans perseve-

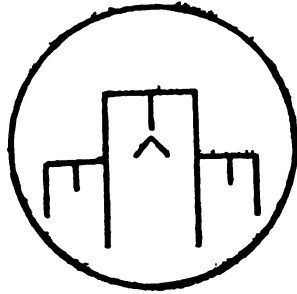
rat per plures annos, repudiata libertate et constitutione in integrum oblata ei ab imperatore dedecere (P. 482) a communsione Romana vita, in qua denique diem obiit confectas ætatis hæc causa toleratis. Vide quæ superius notavimus e. 28, l. iv.

P. 531. Τὴν ψυχὴν ἀφίησιν. Post hæc Væcod. hæc subjungit: Ὁ μὴ δὲν τὸ παράπαν ἀπέτηθησθαι προσδοκῆσας, διὸ καὶ ἔργου καὶ ἔνομα θεοῦ φέροντας εἰς οὐδὲν ἐλογίζετο, καὶ ἐκλάν καὶ φόνους καὶ τιμωρίας ὡς κἀνώπιον ἐτήγειτο ἴσως ἑαυτοῦ νεκρὸς, καὶ δάκρυα τῶν κελῶν ἐβρέχετο. *Qui nunquam se mortiturum credat, ideoque juramenta Dei nomen ferentia duxerat, injurias vero, cædes et supplicia quasi non iis homines sed culices læderentur, curat **SS7** Is tamen facebat mortuus et latrocinio mesticorum rigabatur.* Hæc cum id neutro eorum optulmbrum reperiantur, non putamus esse Pacheris, sed interpolatoris et paraphrasæ esse scimus et alla præter auctoris mentem inserimus. Moderatior est enim noster historicus quam ut atrociter insultasse putandus sit mortuo principis bona malaque libere, sed citra malignitatem in hæc història expressit. Magna et veritas Michaelis Palæologi inter multa, quæ nec historiarum nec probari possunt, perperam facta, concordiam Ecclesiarum indefesso ad studium urssisse. Et merito eum hac præter Joanni Batatzæ præcelluisse Georgius affirmat oratione prima historica. At hæc magna spe generosæ indolis, cum cura ad summam quæque educatum sub Joanne non parvo etiam ipsius principis imitando expressisse, καὶ ἐκμαγεῖον γερῶναι τοῦ αὐτοῦ πλεονεκτημάτων, et ad vitium expressam gnam evasisse decorum illius. Mox addit eum Joannem longe a Michaelē superatum, præter eo quod, quam ille solum cogitaverat et mduntaxat prima infortmaverat Ecclesiarum phleconsilio, conatu, perseverantia denique et factam, quoad in vita perstitit, tenuit. totis habens albas idem Metochita eloquentia quadrigas in ejus laudes velut in campum rum Marathonium admittit, Οὗτος, inquit, ὁ ἄνδρς ἐν αὐτοκράτορι Μιχαήλ, τὸ μέγα τῆς ἐκείνου ἐσπερου λήξεως ὄνομα, μᾶλλον δὲ τῆς οὐρανόθεν κῆς τετραμερείας, τὸ φοβερὸν καὶ ἀγαλλεῖα θρόλλημα, ὁ τὴν εὐσέβειαν ἀρβραγῆς, ὁ θερμὸς πρὸς θεὸν πεποθησὶν καὶ ἀδίστακτος, ὁ παρ' αὐτοῦ τὸ βιώσιμον πρόβλημα τὴν εἰλικρινῆ ποιούμενος καὶ ὅσα τῆς ἀμωμῆτου πίστεως σὺν πρὸ παντὸς ἔργου, πρὸ παντὸς διανοήματος καὶ λεύματος ἐν παντὶ τρόπῳ τε καὶ καιρῷ, ἐν ταύτῃ καθεσθῆναι καὶ ἀναστῆναι καὶ μέχρις αὐτοῦ τὸ χόντος κινήματος ἢ βαδίσματος, ἢ ἀκᾶματος ὁ μεγάλωνος ἄνθρωπος καὶ θύρανος, ὁ μεγάλ

γός καὶ μεγαλεπήβολος, ὁ Κομνηνοφύτης Παλαιολόγων βλαστὸς, καὶ σύμπαν ἀξιοθαύμαστος. *Inclytus in imperatoribus Michael, magnum Orientalium et Occiduorum tractuum nomen, aut potius quatuor mundi cardinum terror et gloria, pietate constantissima, fiducia in Deum ardente pariter et immutabili; qui per totam vitam scopo illustri sibi proposito fidei sinceræ, cuncta quæ ad hanc conducirant, quæ illam quomodocunque referrent, præ omni opère, cogitatione, consilio, omni modo et tempore, sedendo, surgendo in omni motu ac passu spectavit amplexusque est. Indefessa mens, magnorum homo sensuum, celestis, magna operatus, ingentia conatus; Comnena mistus stirpe Palæologorum surculus, plane admiratione dignus. Hæc ibi Georgius Metochita; quæ nos encomia 655 laudati auctoris, orthodoxi quippe confessoris, qui tetrùm a schismaticis carcerem pro fide apostolica Romana multis annis usque ad mortem invicta constantia sustinuit, mortuo Imperatori nostro pro funebri laudatione impendimus, sic prout possumus ἀντιστοιχοῦντες compensantes conviciorum plaustra, quæ passim in eum effundunt Græci schismatici et Latini hæretici, perfectam ab eo Ecclesiarum Orientalis cum Occidua conciliationem livore Satânico indignantes.*

[P. 483] P. 532. *Sigillum quod adhibere obsi-*

gnando consueverat. Codex Barborinus formam effingit hujus characteris in hunc modum.

Præter eam porro quam affert hic Pachymeres hujus Π triplicati rationem, ex divina prænotione exitus Michaelis Palæologi petitam, fuisse aliam oportuit in mente ipsi Michaeli, utique ignaro diei ad loci suæ mortis, cum eam ultro ac libens assumpsit. Putarim equidem eum per istud tertio repetitum Π voluisse indicare id quod initio hujus libri monuimus, esse se Palæologum non ex patre solum, sed etiam ex matre, ac propterea majori littera Π in medio posita se ipsum representasse, aliis duabus a dextra et sinistra parentem utrumque significantibus. Nam Palæologum significare ista Π, indicat littera Λ in ventre medii posita.

PETRI POSSINI S. J.

OBSERVATIONUM PACHYMERIANARUM

LIBER TERTIUS,

CHRONOLOGICUS.

659 [P. 485] CAPUT I.

De nominibus mensium a Pachymere usurpatis.

Quæ noster historicus, præter morem usumque cæterorum, in mensibus appellandis novat, ea etsi videri poterant ad grammaticam pertinere rationem, hic tamen exponenda potius quam in Glossario putavi, quia errorem in chronologia obtrudere lectori poterant nisi de iis præmoneretur. Cum enim quis exempli gratia legeret inauguratum imperatorem Michaelē neomenia Hecatombæonis, vix posset, veris ac vulgatis præoccupatus notionibus, aliud animo subijcere quam Junii aut Julii mensis id Kalendis factum. Atqui erraret ita credens toto cælo, et brumam in solstitium æstivum, Januarium in Quintilem temere transferret. Edis-

seratur hic igitur in limine Pachymeriana nomenclatio mensium, ne qua cuiquam in hoc genere hallucinatio obrepat.

ΕΚΑΤΟΜΒΑΙΩΝ, p. 96, Ἐκατομβαιῶνος νοση-
ντα. In margine utriusque codicis B et A notatur Ἰανουαρίου, quod solum in contextu Vaticanus exprimit. Idemque constanter observatur ubique alias Ἐκατομβαιῶνος nomen ponitur. Ἐκατομβαιῶν vocabulum antiquum est primi mensis in anno Attico, ab hecatombis sive sacrificiis centum boum, quæ auspicandis anni novi Kalendis solemni ritu fiebant, deductum. Verus in cæli ratione situs hujus mensis, ut fuse demonstrat doctissimus Petavius tota descriptione anni Attici, præsertim c. 14, l. 1. *De doctrina temporum*, fuit circa τροπὰς θερινὰς, solstitium æstivum. Unde Græci auctores classici,

qui res Romanas tractarunt, Hecatombæonem cum mense Juliano anni Junio fere comparant, Januario autem Juliano potius Gamellonem opponunt. Recentiores autem **690** expeditius Romana nomina Græcis litteris expriment, Ἰανουάριον, Φεβρουάριον, Μάρτιον, et sic de cæteris scribentes: nam alioqui Græci menses lunares exacte respondere Julianis minime lunaribus nequeunt. Nostro tamen Pachymeri visum est nulli tritam veterum aut juniorum viam insistere. Ac cum fere cæteri Ἐκατομβαιῶνος voce Junium aut Julium designent, ipsi libuit id nomen Januario tribuere. In quo satis apparet quam rationem sit secutus. Quia enim primum anni Attici mensem Ἐκατομβαιῶνα sciebat [P 486] dictum, isto quoque vocabulo fas sibi putavit primum item Romani anni mensem appellare, parum curato discrimine tempestatum. Ac similem in aliorum etiam nomenclatura mensium licentiam usurpans implicuerat lectores suos ambiguitate perincommoda, nisi ejus librarii succurrissent notando fere ubique in ora marginis vero nomine mensis indicati.

ΑΗΝΑΙΩΝ, p. 306. Ἡ μηνὸς Ἀθηναίωνος δευτέρα. In margine amborum optimorum codd. B et A et in contextu V Φεβρουαρίου scribitur. Ac res ipsa loquitur Februarium hic signari, cujus die secunda festum Ἰγκπαντῆς, quod Purificationem beatæ Deiparæ Latini dicimus, celebrari manifestum est. De hoc autem festo hic noster agit nominatim. Unde autem in mentem ipsi venerit Februarium Ἀθηναίωνα vocare, difficilis conjectura est: neque enim ullus Atticorum vulgo memoratorum ac ne Macedonicorum quidem, Bithynicorum, Pythicorum aut omnino ullius Græce locutæ gentis mensium hoc nomen, quod sciam, fuit. Scribit quidem Petavius, I. 1 *De Doct. temp.*, c. 34, Βουκάτιον Βæοτορῶν primum mensem Ἀθηναίωνα vocari ab Hesychio. Verum, quod viri summi pace dixerim, id apud Hesychium non lego, loco quem ipse citavit, verbo scilicet Ἀθηναίων, ubi contra sic scriptum existat: Ἀθηναίων μην. Οὐδένα τῶν μηνῶν Βοιωτοὶ οὕτω καλοῦσιν. Εἰκάζει δὲ Ἡλύταρχος Βουκάτιον καὶ γὰρ ψυχρὸς ἐστίν. Ἐνιοὶ δὲ τὸν Ἑρμαῖον, ὃς μετὰ Βουκάτιόν ἐστιν· καὶ γὰρ Ἀθηναῖοι τὴν τῶν Ἀθηναίων ἑορτὴν ἐν αὐτῷ ἄγουσιν. Hoc est: *Lenæon mensis. Nullum mensium Bæoti sic appellant. Indicat autem Plutarchus Bucatium: nam et frigidus est. Aliqui vero Hermæum, qui post Bucatium est: etenim Athenienses Lenæorum festum in ipso agunt.* Hunc locum Hesychii descripsi, quia ex illo suspicor oblatam occasionem Pachymeri Lenæona Februarium vocandi. Nimirum cum inde noster didicisset secundum Thebæorum mensem qui Bucatium anni Thebani caput statim sequitur et Ἑρμαῖος Hermæus nomen habet, aliquibus videri Lenæonis quoque verbo designatum, idcirco quod circa tempus secundi mensis Bæotorum Athenienses Lenæorum

A festum agerent, putavit erudite se factorum mensam ex eo arriperet secundi Romanorum mensis eodem Lenæonis vocabulo signandi. Hæc scripturam cum incidit in locum Harpocratonis, ubi Diagrammate mensium Atticorum Romanorum Ἀθηναίων ὁ καὶ Ποσειδεῶν **691** e regione opposuit Φεβρουαρίῳ. Id secutum hoc loco nostrum excusabilis est (*).

ΚΡΟΝΙΟΣ. Constante hoc nomine Pachymeri Martium mensem indigitat. Nam p. 244, ubi scriptum est: Τοῦ δ' αὐτοῦ ἔτους μηνὸς Κρονίου, θείων ἡμερῶν τῆς νηστείας τελουμένων, uterque codex B et A e regione vocis Κρονίου in margine annotat Μαρτίου; et jejunii quadragenarii mensis in eum mensem incurrentis plane Martii ceteram habet. Præterea p. 355, ad ea verba Κρονίου μηνὸς ἐνατάντος, uterque codex ad oram libri Μάρτιον clare nominat. Vatic. quoque de Μαρτίου pro Κρονίου in contextu collocat. Uterque item facit p. 396, ubi hæc aliorum codicum Κρονίου ἀρχομένου μηνός, ipse reddit Μαρτίου ἀρχομένου μηνός. Ut dubitandi locus non superest quin Martius mensis in hac historia dicitur Κρονίου. Sed quam manifestum factum, tam oblati facti causa est. Quid enim verisimile commisitur cur primus et unus Pachymeres vocem Κρονίου in ignotissima priscis juxta recentiorum notione usurpaverit? Dum aliud opportunum lector expediet ego suspicabar nostrum, cum vidisset in Harpocratonis Diagrammate superius laudato Hecatombæoni pro Κρονίου Cronium apponi, et aliunde sciret Martium fuisse primum anni Romani mensem (juxta tritissimum Tibulli:

[P 487] *Martis Romani festæ venerabilis: Exorrens nostris hic fuit annus aris,*

sed postea additis decimestri anno duobus mensibus honorem ducendi annum Januario tribuere Pachymerem, inquam, hoc se nosse gentium ostentare, duobus mensibus quasi de primis tantibus in Romano anno, vocabula duo divergentes Attici anni primo mensi convenirentis diagramma illud semel hic describere tantum est.

Ὄνόματα μηνῶν κατὰ Ἀθηναίους.

Ἐκατομβαιῶν ὁ καὶ Κρόνιος	ὁ Σεπτέμβριος
Μεταγειτνεῖω	ὁ Ὀκτώβριος
Πυανειῶν	ὁ Δεκέμβριος
Μαιμακτηριῶν	ὁ Ἰανουάριος
Ἀθηναίων ὁ καὶ Ποσειδεῶν	ὁ Φεβρουάριος
Γαμηλιῶν	ὁ Μάρτιος
Ἀνθεστηριῶν	ὁ Ἀπρίλλιος
Ἐλφηβολιῶν	ὁ Μάιος
Μουνυχιῶν	ὁ Ἰούνιος
Θαργηλιῶν	ὁ Ἰούλιος
Σκιρόφοριῶν	ὁ Αὐγουστος

692 ΒΟΗΡΟΜΙΩΝ. p. 257 Βοηδρομιῶνος ἑορτή. Uterque cod. B et A in ora libri Ἀπρί

(* Cf. Glossar. alterum v. Ἀθηναίων.

λιου, Vatic. τότε τοίνυν Ἀπριλλίου ἀρχομένου. Boe-
dromionem tertium fuisse mensem in anno Attico
demonstrat Petavius, I, 1 *De Doct. temp.* c. 11, te-
stimniis Aristotelis, Theophrasti et Plinii. Sed cum
tertium locum jam occupasset Pachymeris iudicio
Cronius, quartum illi assignavit, aut aliud est
secutus quod non latet. De re ipsa constat, hic
Juliani anni Aprilem intelligi, cum describatur fe-
stum ἀκρίστον dictum, jejunio verno celebrari
solutum, Sabbato videlicet quintæ hebdomædæ
Quadragesimæ, ut ostendimus in Glossario verbo
ἀκρίστος. Quo die Pascha illo anno fuerit, et con-
sequenter in quem Aprilis res hic narrata incide-
rit, dicemus infra, ubi de characteribus chronolo-
gicis hujus historiæ agetur.

ΠΥΑΝΕΨΙΩΝ, p. 403, εἰκοστῇ μὲν καὶ ἕκτῃ B
Πυανεψιώνος. E regione vocis Πυανεψιώνος codd.
B et A habent Μαίου, quod V de more in con-
textum recipit. Neo dubium relinquatur ex cha-
ractere mox expresso festi instantis Pentecostes,
ut inferius demonstrabimus, quin Metus hic men-
sis indicitur. Unde corrigendum videtur quod p.
270 scribitur πυαντιώνος; est enim ibi in margine
vox Μαίου, antiqua manu, cui glossema recentio-
ris manus subjungitur μεταγειταινιώνος Res porro
ipsa et loci sententia, ut l. 3 *Observationum* c. 5,
clare demonstramus, omnino Maium exigit.

ΜΑΙΜΑΚΤΗΡΙΩΝ, p. 430. Δευτέρῃ δὲ Μαίμα-
κτηριώνος. In margine duo codd. Ἰούλιον. Tertius
ut solet id nomen contextui inserit nec festum
Pentecostes in secundum illo anno Junii incidens, C
ut suo loco ducebimus, dubium relinquit quin Ju-
nius Pachymori Μαίμακτηριών. sit. Τὸ δὲ τιθενemus:
τὸ δῖοτι, ut in cæteris, querendum. Davi enim su-
mus, non OEdipi (-).

[P. 488] ΑΝΘΕΣΤΗΡΙΩΝ, (p. 286, ὁ Ἀνθεστηριών.
E regione in margine Ἰούλιος. V id solum in
contextu habet. Antea, p. 149, Ἐορτῇ τῆς θεομή-
τορος Ἀννης μηνός Ἀνθεστηριώνος. Rursus p. 483
Τότε τοίνυν δωδεκάτῃ Ἀνθεστηριώνος μηνός. Utrō-
bique codd. de more Ἰουνίου. adnotant. Augusti
mensis Pachymerianum nomen in hac historia,
quod meminimus, non exstat (-).

ΓΑΜΗΛΙΩΝ, p. 395, Γαμηλιώνος. μηνός. Codd.

B et A e regione adscribunt Σεπτεμβρίου, silente
præter morem V, qui hoc comma transilit. Antea
p. 299. μὴν δὲ ἐφειστήκει τότε Γαμηλιώε ν, ἤγετο D
δὲ ἡ τοῦ τιμίου σταυροῦ ἑορτῇ, festum exalta-
tionis S. Crucis 14 Septembris etiam a Græcis
celebratum. Consuetudo et ibi codd. admonent, sed
satis ex festi mentione intelligitur September.

693 ΕΛΑΦΗΒΟΛΙΩΝ. pag. 394. Ἐλαφηβολιῶ-
νος ἕκτη μηνός. Sugerunt, ut solent, codd. B et
A in margine Latinum mensis nomen Ὀκτώβριον,
Octobrem, quem et ipse locus per se indicat, cum
in eo affirmetur præcedentem ἀμέσως mensem

A fuisse Gamejionem, quem certo vidimus Septem-
brem esse.

ΜΟΡΝΥΧΙΩΝ, pag. 318 Μηνός Μουνοχιώνος.
Codd. B et A Μουνοχιώνος glossema solitum ascri-
bunt, Romanum mensis ejus vocabulum exprimi-
ens, Νοεμβρίου *Novembris*. Quod vero initium
id fuisse anni verba illa ἐκιδόντος ἔτους indicant
referendum ad indictionem, quæ peculiare anni
principium ducebat a Septembri, cum aliqui
civilis anni caput in Kal. Januariis fixum esset.

ΣΧΙΠΡΟΦΟΡΙΩΝ. Nomen hoc apud Pachymerem
ultimi mensis est Decembris, ut intelligitur ex
verbis pag. 305: Ὁ βασιλεὺς τοῦτον προβάλλεται
μηνός Σχιβροφριώνος εἰκοστῇ ὀγδόῃ. Ad margi-
nem e regione in cod. B scribitur Δεκεμβρίου, uti
et pag. 532, ubi de imperatore scribitur θνήσκει
δὲ Σχιβροφριώνος ἑνδεκάτῃ, in margine Δεκεμ-
βρίου. Quod utrobique V in contextum recipit.

CAPUT II

*Initium imperii Theodori Lascaris Junioris, unde
hæc historia procedit, rationibus chronologicis et
caelesti characterē demonstratur.*

I. Non possumus ex opportuniori epocha hujus
historiæ caput ducere quam ex initio principatus
Theodori Lascaris eo nomine secundi, filii et suc-
cessoris in imperio Joannis Ducæ, Batatzæ cogno-
minati. Insigniora enim quæque de Michaelē Pa-
læologo adhuc privato hic narrata hoc Theodoro
imperante contigerunt, cujus præmaturum obitum
statim fere Michaelis ejusdem in imperium evectio
exceptit. Scio sub Joanne quoque nonnihil ejus
generis, cap. 6, lib. 1 memorari: verum et id obi-
ter insinuat duntaxat quasi prætextitur operi:
et illud ipsum jure imputari Theodoro potuit tan-
tum non imperanti et apud parentem seniore e-
gratæ ac potentæ gradu nitenti, qualem per erat
unigenito virilis adepti plenitudinem ætatis, (P. 489)
haud dubio successoris declarato et iam nunc fere
collegæ tribui. Recte igitur noster initio modo
laudati capituli, velut historiam inde suam au-
spicans scribit, imperante Theodoro Lascari post
patrem, Michaelē Palæologum semper obnoxium
affectati regni suspicionibus fuisse, quo ex fonte
malorum omnium, quæ tunc est passus, causæ
fluxerint. Ut ergo limen quasi præstruamus histo-
riæ quam illustratum imus, ante omnia elaboran-
dum nobis est in constituendo præcise tempore,
quo cœpit Theodorus Lascaris Junior habenas im-
perii tractare. Negligentibus in hoc definiendo et
quasi de suo nomine παραχυμαρίστερον 694 vide-
tur noster historicus defunctus. Sed habemus quos
adhibeamus subsidio locupletes auctores duos,
Georgium Acropolitam et Nicephorum Gregoram:
quorum prior accuratissimus et præsens inspector,
quas narrat, rerum c. 52 *Hist.* prioris pag. 56 ed.
Reg. sic scribit: Ἐτεθνήκει βασιλεὺς Ἰωάννης

(*) Cf. Glossar. alter. v. Μαίμακτηριών.

(**) Cf. Glossar. alterum v. Ηροσίδεών.

τῆς υἱῆς αὐτοῦ Θεοδώρου τὴν βασιλείαν καταλειποῦς τριάκοντα καὶ τρία ἔτη διανύοντι. Τοσοῦτος γὰρ ὁ χρόνος αὐτῆς ὅπως τῆς πατρικῆς βασιλείας ἐπέγγαυε· σχεδὸν γὰρ τῆς πατρικῆς ἀναβῆσαι καὶ ἡ γέννησις ἐκείνου ξυνείδραμεν. Hoc est: *Obiit Joannes Augustus, filio suo Theodoro imperium relinquens annua agenti tertium et tricesimum ætatis. Vitæ enim ejus tempora principalis paterni spatium æquabant, quod sermo cum patris acclamatione ortus ipsius concurrisset.* Hæc ille, quæ totidem verbis repetit in secundo opere, cui *Chronicon compendiarum* titulus est, numero item 52 p. 137 ed. Reg. Nicephorus Gregoras, lib. III, p. 24, ed. Basil. de Joannis morte et Theodori successione sic habet: Ἦνυε δὲ ἔτος, ὅποτε ἐτελεύτα, ἐξηκοστὸν, ὅποτε δ' αὐτὸς τὰ τῆς αὐτοκρατορίας ἐνεκαγεῖριστο σκήπτρα, ἑβδομον ἤδη καὶ εἰκοστὸν, ὡς μόνα τὰ τῆς αὐτοκρατορίας αὐτοῦ γίνεσθαι ἔτη τρία καὶ τριάκοντα, ὅποσα δὴ καὶ υἱὸς αὐτοῦ καὶ τῆς βασιλείας διάδοχος ἦνυε Θεόδωρος· ὁμοῦ τε γὰρ αὐτὸς ἐξ ὠδίνων εἰς πῶς προήγατο μηρικῶν, καὶ ὁμοῦ τὰ τῆς αὐτοκρατορίας σκήπτρα ὁ πατὴρ ἄρτι εἰδέσκετο. *Agebat autem annum, quando est mortuus (Joannes) sexagesimum ætatis, quando vero sceptrum imperii in manus sumpsit, septimum jam et vicesimum, ut soli ejus imperii numerentur anni tres et triginta, quot tunc vitæ filias ejus et successor in principatu explebat Theodorus: simul enim hic materno partu in lucem productus est, simul pater ipsius imperii recens accepti moderari sceptrum cæperat.* Ita Gregoras; qui mox adjungit Theodorus haud assumptum in consortium imperii a patre adhuc vivente ob causas quas ibi memorat, consensu procerum et exercitus imperatorem fuisse salutatum.

II. Neuter horum præcise annum expressit in særa Græcis vulgari, quo mors Joannis et Theodori successio contigit. Verum Georgius Acropolita cum initio suæ historiæ expugnationem Constantinopoleos a Latinis insignierit anno mundi 6711 et tempora inde diligenter numeraverit, facultatem offert certo investigandi annum quem quærimus, obitu Joannis, inauguratione Theodori notabilem. Scribit is. c. 4 suæ *Hist.* p. 4 edit Reg. iij hunc modum: Ἐάλω παρὰ τούτων (Λατίνων) ἡ Κωνσταντινού, ἔτους μὲν ὄντος ἀπὸ γενέσεως κόσμου ρψιζ' ἰβ' Ἀπριλίου ἄγοντος. Τῆ γὰρ ἑταί Μαίτου ὄντος τῆ πόλει προσώρησαν· ἐν ἑνδεκα δὲ μηνὶ συνέθη γενέσθαι τὴν πόρθησιν. *Copla ab itz (Latinis) Constantinopolis est anno ab orbe condito 6711, die 12 Aprilis Anno quippe 10 mense Maii admauerunt se civitati, undecim vero post mensibus direptionem ferit contigit.* Anni særæ Græcorum, ut inter 605 peritos convenit, reducuntur ad annos særæ Christi vulgaris subtractione annorum 5508: tot enim præcessisse mundi annos expletos Græci putant ante Kalendas Januarias proxime secutas Christi Domini natalem diem. Ex hac methodo conficitur expugnatam a Latinis Constantinopolim

A anno Christi 1203, duodecima Aprilis. Duo fere annos ἀναρχία et rerum confusio miseranda inter Græcos fuit. Quibus exactis acclamatur imperator Theodorus Lascariος gener Isaacii Anagoræ et a Michaelē Auctoriano patriarcha rite coronatus Georgius Acropolita, c. 6: Δύο γὰρ ἔτη παραρῶντων ἰγιαυτῶν, καὶ ὡς δεσπότης παρὰ πάντων ἡμιζομένου τοῦ Λασκάριος, ἐπεὶ συνδρομῆς κατὰ Νίκαιαν ἀπὸ περιφανῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γάδων τῆς Ἐκκλησίας, ἐπέφικε τούτων ἕνεκα, βασιλεὺς φημισθῆναι [P. 490] ὁ δεσπότης Θεόδωρος. Paulo post: Ψηφίζεσθε οὖν πατριάρχης Μιχαὴλ Αὐτωριανός, ... ὅς καὶ τὸν δεσπότην Θεόδωρον βασιλικῆς διαδήματι ἐταίνωσεν. Hæc ibi. Ceteris oportet electionem et eversionem Theodori anno Christi 1205, circa mensem Aprilis. In fine ejus imperii anni, quos idem Acropolita octodecim numerat p. 17 sic scribens. Ἦν βασιλεὺς Θεόδωρος ὁ Λάσκαρις, ὅποτε τὸ τέλος τοῦ βίου, τῶν μὲν τεσσαράκοντα πάντα ἔτη ἐκείνου ἐλάττων δὲ τῶν πενήτηκοντα, βασιλεὺς τούτων ἔτη η'. Hoc est: *Erat autem imperator Theodorus Lascaris, quando vivendi suæ ætatis quidem annorum supra quadraginta minor tamen quinquagesenario. Ex his annis cum imperando exegerat.* Ita ibi. Nam si mille centis quinque særæ Christianæ annis alio modo decem adjungimus, efficiemus annum 1223, quo currente contigerit mors Theodori Lascaris et generi ejus Joannis Ducæ Batazaris in ejus locum, ita ut idem annus utriusque communis fuerit.

III. De Joannis porro Ducæ principatus et in spatio sic refert idem diligentissimus scriptor Acropolita, *Hist.* p. 56: Καταλαμβάνει τὸ Νικηταίον, καὶ ἐν μὲν τοῖς βασιλικαῖς οὐκ ἐπέλην ὀβριμασίαι, ἐν δὲ τοῖς ἑγγύς που τῆς χώρας βασιλικαῖς κήποις τὰς ἀνακτορικὰς σκηναὶς ἐνδρόσοτο. Ἐκεί καὶ τὸ χρεῶν ἐλιτεύρησε τρίτην Κελάνδων Νεοβρίου, ἐξήκοντα καὶ δύο, ὡς οἱ τὰ παρὰ αὐτοῦ βίαιστρον εἰδότες ἔρασκον, ἔτη βιώσεως, ἐξ ἑπτά καὶ τρία βασιλευσε. Hoc est: *Pet. Nymphazam, nec ibi tamen in ædes imperatoris vertit, sed in suburbanis regis hortis Augustiani. Ubi et naturæ debitum exsolvit, tertio Kalendas Novembria, cum vixisset annos, ut peritiores ejus tradunt, sexaginta duos, ex quibus tres et triginta in imperio transegit.* Sic ibi. Addantur etiam anni Christi 1223; illo ipso annumerato 33 imperii Joannis: conficitur annus Christi 1255, quæ sub finem Octobris idem Joannes diem obiit. De successione porro Theodori materno nomine dicti Lascaris in patris Joannis Ducæ Batazaris imperium, ex Gregora itemque Acropolita 606 habemus, acclamatum eum quidem a proceribus et exercitu imperatorem statim post patris obitum, inauguratum tamen in ecclesia solemniter rite fuisse, propterea quod patriarcha qui ceremoniam perageret nullus tunc erat. Stenim, ut Acro-

polita scribit, p. 57: Πέφθακεν ὁ πατριάρχης Μα- A
 νουήλ μικρόν τι τοῦ βασιλέως Ἰωάννου προτελευ-
 τῆσαι. *Manuel patriarcha paulo ante Joannis Au-*
gusti mortem decesserat. Accesserunt deliberationis
 in quærendo digno moræ, et post designationem
 Nicephori Blemmidæ hujus recusatio, sub hanc
 consultatio nova: et post multos sigillatim expen-
 sos, qui variis de causis non placuerunt novo
 principi, electio monachi Arsenii evocatioque ex
 monasterio sito ad Apolloniadis lacum, inde hujus
 sacrorum ordinum expertis initiatio per gradus a
 diaconatu ad patriarchatum una hebdomade de-
 properata. Hæc facile totum Novembrem partem-
 que decembris tenuerunt, ita ut coronatio solemn-
 is novi Augusti per novum patriarcham rite per-
 petrari vix potuerit ante festa Natalitia, et credi-
 bile est ipso Christi Natali, quo die auspiciatior
 reperiri alius nequiret, sacram istam cæremoniam
 peractam.

IV. His ita positis, quæ partim certissima di-
 serta testificatione Acropolitæ tunc viventis et
 præsentis ac Gregoræ compertissima ex recenti
 memoria scribentis, partim, quod attinet ad cir-
 cumstantiam diei Christi Natalis ad Theodori
 coronationem electi, in silentio scriptorum ex
 serie naturali rerum verisimillima sunt, offert
 nobis quidam alioqui perintricatus et obscurus
 Pachymeris nostri locus occasionem minime sper-
 nendam insigniendi luculento cœlesti caractere
 frontem hanc ipsam et quasi capitalem epocham
 hujus quam edimus historia. Ponit auctor noster, C
 l. i. c. 13, hæc ipsa plane verba de quodam eclipsi
 solis quæ Theodori præmaturum obitum præsa-
 gierit: Ὁ δὲ καὶ προσήμανε τι σημεῖον· ἥλιος
 γὰρ ἐκλειοίπει ἐφ' ὄραν τρίτην τῆς ἕκτης ἡμέρας,
 καὶ βαθὺ σκότος τὸ πᾶν κατελήφει, ὥστε καὶ ἄστρα
 φανῆναι κατ' ὄρανόν. Καὶ δὲ ἀρπάσσεται καὶ πρὸ
 ὄρας ἀνὴρ βασιλικῶς μὲν καὶ γεννηθεὶς καὶ τρα-
 φεῖς, etc. Hæc ad verbum scrupulosissima fide sic
 Latine sonant: (P. 491) *Quod et præsignificavit*
signum quoddam. Sol enim defecerat ad horam
tertiam sextæ diei, et densæ tenebræ cuncta com-
prehenderent, adeo ut apparerent stellæ per cælum.
Itaque præripitur acerba morte vir regie quidem et
natus et educatus, etc. Hæc in excerpta sua Pachy-
 meriana congerens Wolfius sic effert: *Sub obitum*
Theodori Lascaris sexto die sol per horam obscuratus
est, tenebræque operuerunt omnia, adeo ut stellæ in
cælo apparerent Henricus Spondanus in continua-
 tione *Annatum* Baronii ad ann. 1259, num. 15,
 scribit sub obitum Theodori Lascaris Junioris so-
 lem per horam obscuratum esse, ita ut stellæ ap-
 parerent. Sumpsit id nimirum ex Wilfio. Odoricus
 Rainaldus num. 54 ann. 1259, mortem Theodori
 referens, ejusdem meminit eclipsis, quam sexto
 ab ejus obitu die contigisse 697 ait, auctorem
 laudans Pachymerem. At hic, licet dici sextæ me-
 minerit, haud tamen eam numerandam dixit ab
 obitu Theodori, sed potius indicavit contrarium,

eo ipso quod præsignificatam illa eclipsi Theodori
 mortem asserit; ad quod necesse fuit eclipsim
 morte fuisse priorem. Errandi occasionem viris
 hisce magnis Pachymeres præbuit perfunctorie ac
 perplexe deliquitum istud solis memorans, sine
 certa anni, mensis, dici, ut in his assolet, indica-
 tione, quin etiam alieno id loco referens, et ju-
 stam objiciens legenti causam opinandi illud pau-
 cis diebus antequam Theodorus moreretur visum,
 cum aliunde compertum sit nullam toto illo anno
 1259, quo certo constat obiisse Theodorum, solis
 eclipsim Nicææ aut locis finitimis videri potuisse.
 Quare non immerito Sethus Calvisius in Chrono-
 logia Wolfiana anno Christi 1255 Pachymeris ex-
 cerpta falsi arguit, quæ reprehensio etsi, ut modo
 fatebar ipsum amplectitur Pachymerem, tamen ne
 injusti simus, partem ejus ipsi quoque suam de-
 bemus Wolfio aspergere, qui *sub obitum Theodori*
defecisse solem de suo adjecit, eum id Pachyme-
res non scripserit. Nam quod ex occasione obitus
 Theodori meminerit istiusmodi eclipsis, qui non
 videt quam infirmum argumentum sit opinandi
 eam tunc visam?

V. Ego vero dum cæteram indolem lucifugæ eu-
 jusdam, ambagiosæ ac σκοτοδασυκωνότριχος, ut
 Gelliano et Aristophaneo verbis utar. Pachymeria-
 næ dictionis cogito, dumque præterea mente am-
 plexus simul cuncta quæ hic referuntur sigillatim
 expensa colligo, mihi videor animadvertere indi-
 cibus haud vanis voluisse nostrum historicum sal-
 tem obscure innuere, si minus clare prædicare,
 deliquitum solare, quod hoc loco memorat, longe
 ante hoc tempus, in quo narrando versatur, pa-
 tratum et spectatum fuisse. Argumentum sic sen-
 tiendi primum sumo ex plusquamperfecto tempore
 quod in verbo his affectat, non scribens ἐκλειοίπειν
 ἥλιος; sed ἐκλειοίπει, et statim post, σκότος τὸ πᾶν
 κατελήφει, sed κατελήφει. *Defecerat, inquit, sol,*
non autem tunc defecit; et tenebræ universa obdu-
xerant, multo scilicet prius, non autem tunc ob-
duxerunt. Quod si quis quærat quanti temporis in-
 tervallum hæc verbo indicata præcessio postulet,
 reputet quænam eventa præsignata fuisse isto por-
 tento auctor censeat. Satis fuse ac distincte per-
 secutus mala quæ Theodori principatum infesta-
 runt morbum prope continuum, suspiciones acres
 et miseras, aversionem principum ab ipso, brevi-
 tatem spatii educendo in robustam ætatem hæredi
 locum negantem, præter cæteros tumultuosos mo-
 tus rebellionum et bellorum toto illo nec pleno
 quadriennio semper undique coorientium, totum
 id infortuniorum textum relativo ὁ indignavit Pachy-
 meres, dum scribit ὁ δὲ καὶ προσήμανε, quod et
 præsignificavit. Cum vero sit manifestum præsigni-
 ficationem necessario anteriorem esse re præsigni-
 ficata, quis non intelligit oportuisse signum istud
 circa ipsa imperii Theodori 698 principia conspec-
 tum? Quid illa sextæ dici mentio? Nonne eviden-
 ter exigit insignem aliquam unde numeretur epo-

mere describitur vel eo anno vel in morte Theodori vel in autumno facta, auctor alius nullus meminit, et fieri ullam potuisse leges astronomicæ non permittunt. Novilunia enim anni 1259 aut ægyptica nulla fuere, aut non Constantinopoli ac locis vicinis, et auctores chronologi et annalium scriptores, qui solis eclipsim pene totalem referunt ad annum Christi 1259 in morte Theodori, non tabulas astronomicas, sed auctorem Pachymerem sequuntur. Ita enim Odoricus Raynaldus ad annum Christi 1259, narrata Theodori morte in mense Augusto, ait paragrapho 54 : *Sexta ab ejus obitu die tradit Pachymeres insignem solis defectionem fuisse, adeo ut unius horæ spatio densissimæ horrerent tenebræ stellæque in cælo apparerent.* Ita Henricus Spondanus ad eundem annum; ita alii, B qui hujus defectionis meminere, Pachymeris auctoritate se tectos putant sine alio examine, et errant, et alios in errorem inducunt.

Acutior aliis Sethus Clovisius in Chron. an 1255 Pachymeris fragmenta erroris arguit, quod cum solis eclipsim in obitu Theodori indicaverint, quo anno et sequentibus nulla talis inveniatur, et eam putat accidisse in morte Joannis Ducæ, post ejus obitum die 6, 30 Decembris.

Sic Calvisius, ex parte quidem vere, ut ab auctore in rebus astronomicis bene versato, sed ex parte contra historiæ veritatem manifeste pugnantia. Certum enim est jam paulo ante prolatum Pachymerem loqui de obitu Theodori in mense Augusto, anno, ut ipse ait, ad autumnum inclinante; quo non quadrat mors Joannis, quæ in 30 Octobris incurrit, ut etiam paulo superius docuimus. Deinde quid spectaret ad mortem Theodori, quam describit aperte Pachymeres, narratio tam accurata eclipsis solis factæ in morte patris quatuor fere ante annos, nulla alia patris mentione habita aut id exigente causa rationabili? Quomodo denique eclipsis, quæ contigit 30 die Decembris, dici potest accidisse sexto die post mortem Joannis, qui vitæ diem extremum habuit 30 Octobris?

Hæc igitur Calvisii animadversio non tollit aut minuit quæstionis difficultatem, sed auget potius et ita implicat ut insolubilem facere videatur.

Sic igitur Pachymerem intelligendum arbitror, ut revera mortem Theodori describat, factamque vere asserit incligante ad autumnum anno, sed eclipsim solis designet non quæ in obitu ejusdem Theodori [P. 494] facta sit (id enim textus non dicit; et inepta ea esset ad præsignificationem, de qua in eo mentio est), sed quæ initio imperii ejusdem Theodori, quasi prænuntia brevis et infelicitis ejus regni, quod non multo plus triennio stetit, et in continuis 701 belli motibus et morbi molestissimi sæpe repetitis gravissimis tentationibus actum cum vita finitum est anno ætatis 36 nondum completo.

Quæ tamen cum non satis distinguat Pachymeres, et statim post descriptam mortem Theodori de illa

A eclipsi sermonem inferat, nihil de initio imperii significans, justam certe non aliud attendentibus erroris causam dedit. At si quis rem attente consideraverit et cum historia illius temporis contulerit, in iis tenebris lucem inveniet. Sic autem eam explico.

Theodorus vivendi finem fecit anno Christi 1259, mense Augusto. Historiæ totius hæc fides est, de qua dubitare non licet. Pachymeres id asserit, cum ait factum vergente in autumnum anno, nempe intersolstitium æstivum et æquinoctium autumnale. Theodorus initium regnandi fecit anno Christi 1255, patre mortuo sub finem Octobris, non declarato filio successore, qui ideo tardius electus, elevatus in clypeo, unctus et coronatus est, tum propter diversa populi studia, tum ob Manuelis patriarchæ paulo ante mortui desiderium. Nicephori in ejus locum electi modestiam in recusanda dignitate, ac Arsenii tandem vocati ad ungendum et coronandum imperatorem longiorem moram, quæ omnia fuse describunt Nicephorus Gregoras initio l. II, et Georgius Acropolita c. 53. Theodorus statim initio regni infestis bellis contra Bulgaros et Thessalos usque ad vitæ exitum infelicitè occupatus est: difficillimis negotiis, implicatus, suspicionibus et humore melancholico ad quædam sua majestate indigna etiam adversus aulicos dignitate et fide erga cum præstantes perpetranda adductus, vixit miserabiliter. Theodorus longa tandem macie confectus, toto corpore exsanguis, frustra tentatis omnibus humanis remediis, extra regiam, in gravi luctu pœnitentiæ et habitu religioso, dolens quod Christum deseruisset, regno simul et vita privatur in ætatis flore, anno tantum sexto supra tricesimum, imperii quarto. Theodorus, vehementer anxius de fide et amicitia Michaelis Palæologi, filiolo ad imperii gubernacula inepto, sub hominis obscuri et sub patriarchæ tutela, ad invidiam dignitatis, qua brevi dejectus est, relicto, testamentum condidit in gratiam tutoris illius Muzalonis, quem Romanarum rerum dominum constituerebat, quoad filius ad perfectam venisset ætatem, cum gravissima procerum offensione, quam secuta est imperii perturbatio et in Michaelis familiam transito crudelissima. Fuit hic miserrimus Theodori regni et vitæ status eluctuosa mortis conditio, quam brevius Nicephorus, fusius Acropolita describit, qui cum imperii logotheta existeret, frequens imperatori ratione officii aderat, et quæ præsens fieri videbat magna fide et diligentia narrat.

VI. Hæc igitur voluit insinuare Pachymeres, cum scripsit infelicitis regni et luctuosi obitus Theodori prænuntiam exstitisse defectionem solis horribilem, quæ sub initium regni ejus facta est, 702 hora tertia post meridiem, sexto die, videlicet post ejus coronationem et unctionem solemnem.

Etenim, si conjecturæ non improbabili locus datur, videtur facta coronatio Theodori ipsa solemnitate festivitatis Nativitatis Christi Domini, sive ut ex

luce diei celeberrimæ aditus ad imperium clarior existeret, sive ut inde felicitatis augurium sumeret imperator, quod regnandi principium duceret ab eo tempore quo Christus initium vivendi fecisset; quo sane modo et ratione gentes et Ecclesiæ nobilissimæ anni exordium a Christi Natalibus auspiciantur.

Ulut sit de ipsa mente imperatoris, certe ejus consilia non mediocriter turbare visa est defectio solis tam insolens, tam cito post ejus coronationem facta. Visa est enim juxta tabulas astronomicas die 30 Decembris. Visa sereno cælo, prout innuitur ex notata ab historico apparitione stellarum. Visa hora post meridiem tertia, [P. 495] ante solis occasum fere integra luce deficiente, stellis in cælo velut in profunda nocte toto crepusculi tempore in densis terræ tenebris apparentibus. Visa insuper est sexta die post imperatoris coronationem, quo præcique tempore de eo consilia et omina futuri eventus, non sine multo in omnem partem sermone, agitantur.

VII. Et hinc patet quamobrem Pachymeres eam eclipsim ut funestum imperii portentum in ipso aditu, id est sexta die post Theodori coronationem, considerandam dederit, ut quasi ex funerea face præeunte non diuturni imperii male ominosa significatio caperetur; qualis augurationis et exemplum in vetustioribus historicis Pachymeres non unum habuit, et recentiores quoque idem videmus imitatione celebrasse, saltem dum ex officio referunt judicia vulgi hominum in tales fere præ sagitiones proni, quoties istius generis cælestia portenta sub principatum auspicia incurrunt.

Ex hoc sunt genere quæ apud Julium Capitolium in Gordiano tertio leguntur. Ubi enim hunc cœpisse imperare retulit historicus, statim adjungit: *Sed indicium non diu imperatori Gordiani hoc fuit, quod eclipsis solis facta est, ut mox crederetur, neque sine luminibus accensis quidquam agi posset.* Ita ille, solis defectionem innuens quæ anno Christi 237, 12 Aprilis, Romæ viso hodieque ex tabulis deprehenditur. Sextus item Aurelius Victor anno U. C. 1062, cum narrasset pacem inter Augustos Constantinum et Licinium factam, ascitis in consortium imperii Cæsarem nomine utriusque liberis Crispo et Constantino, filiis Constantini, et Liciniano filio Licinii, adjungit: *Quod equidem viz diuturnum neque his qui assumebantur felix fore, defectu solis fœdato iisdem mensibus die patefactum.* Contigit ea eclipsis anno veteri Christi 317, 20 Decembris. Ita etiam non ita veteri patrum nostrorum memoria observant historicæ Gallicæ scriptores anno Christi 1544, quo natus est Franciscus Secundus Valesius, quarto 703 post ejus nativitatem die horribilem solis eclipsim contigisse, eodemque anno tres lunæ insignes defectiones visas, eaque prodigia magnum dedisse astrologis judicandi et scribendi argumentum. Unde natum ejusdem principis emblemata, tribus liliis floribus et terra emergentibus, sole desuper et luna oppo-

sitis, cum hac inscriptione: *Inter eclipses anni Sed jam tempus est demonstrandi positæ arte astronomica calculis quam apte ad id quod indicavimus tempus accidat istud indicatum Pachymeres deliquium solare.*

VIII. *Epilogismus defectioni solis quæ anno Christi 1255, 20 Decembris, juxta tabulas Rudolphinas subsidiarias Kepleri ad meridiem Nicænum in Bithynia revocatas.*

Novilunium medium.

	D.	H.
Decembris	29	15
Tempus proximæ apogæitatis solis		
Junii	13	14
intervallum a novilunio medio	165	23
	S.	G.
motus intervallo respondens	8	13
tollendus a loco apogæi solis	2	29
primus locus solis	9	16
[P. 496] prima distantia luminarium sole longius progresso	0	5
Tempus proximæ apogæitatis lunæ		
	D.	H.
a prima die Januarii, etc.	385	18
intervallum a novilunio medio	4	4
motus intervallo respondens	S.	G.
addendus	4	21
locus apogæi lunæ	7	20
primus locus lunæ	9	11
tempus prosthaphæreticum addendum novilunio		
horæ	11.	41. 55.

Novilunium verum.

	D.	H.
Decembris	30	1
Correctio.		
	S.	G.
secundus locus solis	9	16
secunda distantia luminarium luna longius progressa		
704 tertius locus solis	9	1
secundus locus lunæ	9	1
secundum tempus prosthaphæreticum tollendum		
tertius locus lunæ	9	16
correctio tollit a novilunio vero æquatio vero temporis		

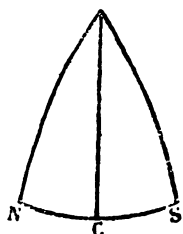
Novilunium verum correctum, et perfectæ æquationis

	D.	H.
Decembris	40	1
Tempus veræ synodi in meridiano tabularum		
	D.	H.
Decembris die	30	1
ad meridianum Nicænum		48
magis Orientalem adde		54
vera synodus Nicææ	30	3
Decembris die		22

Locus veræ synodi.

	S.	G.
	9	16
		228
ejus ascensio recta		
Nicææ post meridiem		H.
		3
quibus respondet in æquatione iisque [P. 497] additis ad ascensionem rectam modo positam pro loco veræ synodi, fit ascensio recta puncti culminantis eclipticæ seu meridiei Nicææ		G.
hujus ascensionis punctum culminans sive meridies in ecliptica	S.	G.
	11	7
hujus puncti declinatio australis addita elevationi poli Nicææ		8
dat distantiam puncti culminantis eclipticæ a vertice angulus eclipticæ et merid.		11
distantia puncti culminantis eclipticæ a vera synodo	S.	G.
	1	20

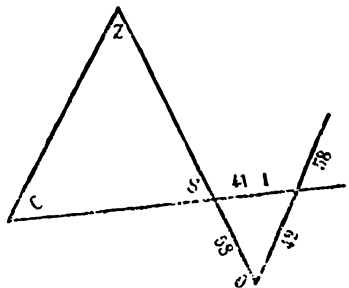
puncto culminante magis Orientali et in semicirculo ascendente. Ideoque nonagesimus gradus eclipticæ, respectu puncti culminantis, ponitur in Oriente: et synodus in Occidentali quadrante eclipticæ 705 fieri dicitur. Ex quibus fiunt et solvuntur trianguli ZNC et ZNS. In quibus

G.			
ang. N	90	0	0
ang. C	68	7	0
latus CZ	50	19	0
CS	50	25	41
NZ	45	34	0
NC	24	11	0
NS	74	37	0
SZ	79	18	0 distantia lunæ a vertice
ang. S	46	37	0 angulus parallacticus.

unde nascuntur tres priores parallaxes in synodo vera Nicææ.

altitudinis	58	0
latitudinis	42	58
longitudinis	41	1

E.			
primum tempus parallacticum	1	25	0
adde ad veram synodum	30	3	22 58
quia fit synodus in quadrante Occidentali eclipticæ			
fit visa synodus minus accurata Nicææ	D.	H.	
	30	4	47 58 P. M.

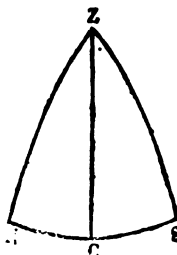
IX. Huc usque ducta eclipsis in horizonte Nicæno caduca invenitur deficiente calculo ea de causa, quod sol et luna tempore visæ synodi minus accuratæ, id est paulo ante quintam pomeridianam, sub horizontem jam descenderant, depressa etiam profundius luna quam debuisset propter parallaxim altitudinis, quæ in quadrante Occidentali eclipticæ sidus dejecit, [P. 498] et tardius in Occidentem toto tempore parallactico apprens reddit. Hæc igitur de causa ultra veram synodum eclipsis observari non potuit 706 Nicææ in Bithynia, ubi Pachymeres sola ejus initia descripsit. Quamobrem ut integra habeatur, et perfectus ejus epilogismus certis suis limitibus tam in quantitate quam in duratione definiatur, mutandus est secundum leges artis loci meridianus et assumendus occidentalior, in quo tota eclipsis eadem observari potuerit eodemque fluxu temporis quo Nicææ ejus initia supra horizontem videbantur. Sic enim fiet ut qualis etiam Nicææ partim visa partim latens reipsa exstiterit, ex observatione alibi facta, ubi tota visa fuerit, tam certo quam facile intelligatur.

Sumo igitur meridianam triginta gradibus, hoc est duabus horis, Nicæno occidentalior, in eodem tamen parallelo seu pari elevatione poli, ad eumque accommodo quæ jam supra de Nicæno

A dixi, additis propriis quæ ad ipsum singulariter pertinebunt.

locus veræ synodi ejus ascensio recta			
S.	G.		
9	16	49	55
	288	16	0
D. H.			
30	3	22	58
30	1	22	58
G.			
tempus veræ synodi Nicææ in dato meridiano			
	20	44	30
respondent in æquatione Grad. quibus additis ad ascensionem rectam synodo veræ convenientem			
	288	16	0
fit ascensio recta puncti culminantis eclipticæ in dato meridiano			
S.	G.		
10	6	36	8
	18	42	0
	41	26	0
	60	8	0
	75	27	0
et punctum culminans ejus puncti declinatio Australis addita elevationi poli Nicææ dat distantiam puncti C a ver. eclipticæ a vera synodo			
	0	19	46 13
B angulus eclipticæ et meridiani distantia puncti culminantis eclipticæ a vera synodo			
	0	19	46 13

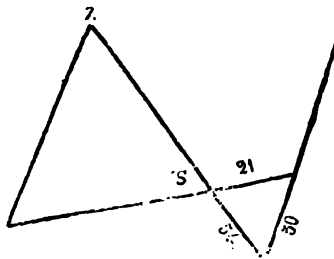
puncto culminante magis orientali quam synodo. Ideoque ut supra. synodo in occidentali parte eclipticæ, et in semicirculo ascendente puncto culminante positus. Unde trianguli ZNC et ZNS. In quibus

G.			
ang. N	90	0	0
ang. C	75	27	0
latus CZ	60	3	0
CS	19	46	13
SZ	66	44	0 distantia lunæ a vertice.
NZ	57	40	0
CN	23	37	0
ang. S	66	1	0 parallacticus.

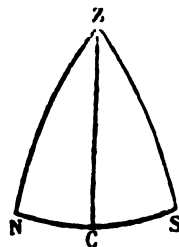
707 Unde nascuntur tres priores parallaxes in synodo vera in dato meridiano

altitudinis	54	0
latitudinis	50	0
longitudinis	21	0

[P. 499] primum tempus parallacticum minus accuratum			
		45	35
adde ad veram synodum mens. Decembris			
D.	H.		
30	1	22	58 P. M.
fit synodus visa minus accurata in dato meridiano Decembris			
		30	2 8
locus lunæ in synodo visa minus accurata in dato meridiano fit ex parallaxi longit.			
			21 0
et motu solis			
			1 49
respondente primo tempore parallactico			
		45	35
additis ad locum veræ synodi			
S.	G.		
9	16	49	55
locus veræ synodi motus lunæ primo tempore parallactico			
			22 49
locus lunæ in synodo visa minus accurata			
		9	17 12 44
primum tempus parallacticum			
			45 35
habet in æquatione respondentem gradus			
		11	23

quibus additis ad ascensionem rectam puncti culminantis eclipticæ in synodo vera 309 0 30
 fit ascensio recta ejusdem puncti culminantis eclipticæ in synodo visa minus accurata S. 320 24 15
 punctum culminans eclipticæ 10 12 4 0
 declinatio australis 17 14 0
 adde elevationem poli Nicææ 41 26 0
 distantia puncti culminantis a vertice 58 40 0
 angulus meridiani et eclipticæ 73 44 0
 distantia puncti culminantis a luna 0 24 51 16
 unde trianguli in semicirculo ascendente et quadrante occidentali eclipticæ in synodo visa minus accurata.

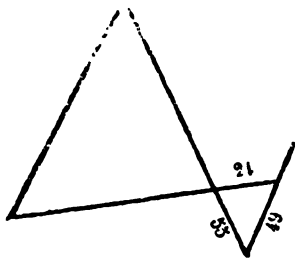

G.

ang. N	90	0	0
ang. C	73	44	0
latus CZ	58	40	0
CS	24	51	0
NZ	55	4	0
CN	23	42	0
SZ	68	11	0
ang. S	62	2	0

distantia lunæ a vertice parallaxicus.

ex quibus tres posteriores parallaxes in synodo visa minus accurata in merid. dato.
 altitudinis 55 0
 latitudinis 49 0
 longitudinis 24 0

comparandæ parallaxes longitudinis.
 prima in synodo vera 21 0
 secunda in synodo visa minus accurata 24 0
 differentia motu crescente 3 0
 ideo tollenda est hæc differentia a prima parallaxi
 restant 18 0
 qui est motus lunæ visus respondens primo tempori parallactico 45 35
 [P. 500] per quem invenitur tempus synodi visæ accuratæ per hanc analogiam.
 ut motus lunæ visus 18 0
 ad primum tempus parallacticum 45 35
 ita prima parallaxis longitudinis 21 0
 ad secundum tempus parallacticum 53 10
 adde ergo pro conditione quadrantis occidentalis, in quo fit synodus, hoc tempus prosthaphæreticum 53 10

ad veram synodum D. H. 30 1 22 58
 fit visa synodus accurata Dec. in meridiano dato post meridiem. Latitudo lunæ. S. G. 30 2 16 8
 Locus lunæ in synodo vera in dase meridiano S. G. 9 16 49 55
 adde pro conditione quadrantis occidentalis eclipticæ verum motum lunæ respondentem secundo tempori parallactico S. G. 26 27
 fit locus lunæ in synodo visa accurata 9 17 16 22
 ex hoc tolle locum nodi Ω corr. 3 25 0 2
 restat verus motus latitudinis 5 22 16 20
 qui demptus a sex signis dat distantiam a proximo γ 7 43 30
 unde vera latitudo bor

A arcus inter centra comparandæ parallaxes latitudines in meridiano prima in synodo vera 42 50
 secunda in synodo visa minus accurata 49 1
 differentia motu decrescente 7
 tertia parallaxis latitudinis habetur per hanc analogiam ut primum tempus parallacticum 45 35
 ad hanc differentiam 1 0
 ita secundum tempus parallacticum 53 10

primæ et tertiæ parallaxis latitudinis hanc differentiam 1 10, quia motus fit decresc. tolle a prima parallaxi latitudinis 50 0
 restat tertia parallaxis latitudinis 48 50
 ab hac tertia parallaxi latitudinis 48 50
 tolle veram latitudinem, minorem videlicet a majore 42 31
 restat visa latitudo 6 19
 ex boreali facta australis propter excessum tertiæ parallaxis latitudinis supra visam latitudinem.

¶ Quantitas eclipsis.

ex summa semidiametrorum 30 4
 tolle visam latitudinem 6 6
 restat quantitas eclipsis in scrupulis 24 2
 quæ multiplicata per habes 1469 6
 quæ [P. 501] divisa per semidiam. solis 58816 7
 dant digitos 9, et ex residuo fiunt 931 36
 quantitas ergo est digiti 9, 36.

Duratio eclipsis.

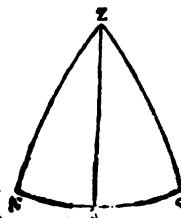
Petitur ex scrupulis mediæ durationis duratio lunæ in incidentia et emersione summa semidiametrorum 30 48
 C arcus inter centra 6 12

summa	36 12
differentia	1469 24
media parvasse	63176

scrupula mediæ durationis 30 9 100
 ad incidentiam ad emersionem
 locus lunæ una hora ante locum lunæ visæ
 visam synodum accuratam. synodum accuratam S. G. 9 17
 S. G. 9 16 44 52
 ascensio recta puncti culminantis eclipt. 306 36 15 336
 (punctum culminans 10 4 15 0 11 4
 eclipticæ. declinatio australis. 19 16 0 9 6

B distantia puncti culminantis a vertice 60 42 0 51 5
 angulus meridiani et eclipticæ 76 14 0 68 3
 distantia puncti culm. a luna 8 17 30 8 1 16 5
 puncto culminante magis orientali quam synodali semicirculo ascendente, et synodo in quadrante occidentali eclipticæ.

¶ Unde trianguli.

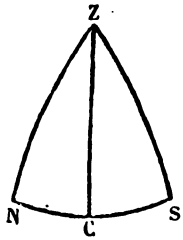

G.

ang. C	76	14	0
latus CZ	60	42	0
CS	17	51	5
NZ	57	58	3
NC	22	59	3
NS	48	29	3

distantia lunæ a vertice	SZ	66	9	0
angulus S. parall.		67	50	0
parallax. longitud.			21	0
[P. 502] (tertia parallax. longitud.				
(posterior tempore motu (decescente in quadrante (occidentali eclipticæ differentia			24	19
(tollenda ab horario (lunæ vero			3	19
restat horarius lunæ apparens			28	57
			24	38

Unde trianguli.

aug. C	G.			
latus CZ	68	30	0	
CS	51	16	0	
NZ	46	56	0	
NC	46	31	0	
NS	16	23	0	
	63	19		

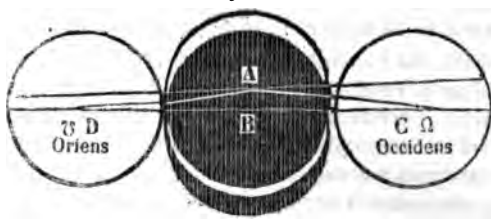
distantia lunæ a vertice	SZ	71	60	0
angulus S. parall.		49	44	0
parallax. longitud.			36	0
(tertia parall. longitud. (prior tempore, motu (crescente in quadrante (occidentali eclipticæ, differentia			24	19
(tollenda ab horario (lunæ vero			11	41
restat horarius lunæ apparens			27	57
			17	16

analogia	analogia
ut 24, 58. ad 3600	ut 17. 16. ad 3600
ita scrupula mediæ durationis 30. 9	ita scrupula mediæ durationis 30. 9
H	H
ad 4451 1 14 11.	ad 6286 1 44 46.
tempus incidentiæ	tempus emersionis

Tota duratio eclipsis H. 2. 58. 57.

in meridiano dato duabus horis ante Nicænum visa synodus accurata sive eclipsis visæ medium.	in meridiano Nicæno duabus horis redditis medium die 30, hora	16 8
Decembris die 30, hora 2 16 8	initium hora 3 1 57	
tolle pro incidentia 1 14 11	finis hora 6 0 54	
initium die 30, hora 1 1 57	post meridiem.	
adde pro emersione 1 44 46		
finis die 30, hora 4 0 54		
post meridiem.		

[P 503] Typus eclipses Septentrio

Meridies

H	H
emersio BD 1 44 46	incidentia BC 1 4 11
Probatio per quadrata.	

AC summa semidd.	30	48	radix quadratum	1848	3415104
AB arcus inter centra	6	19		349	143641
tolle minus quadratum a majori restat			1809	3271463	
			cujus radix est 30. 9		

idem supra probatum per logarithmos in doratione.

A 713 X. Ex epilogismo hujus eclipsis tam accurate et per singula quasi momenta examinatae, manifestum est eam ipsam esse quam Pachymeres designavit, et jam patere omnes illas circumstantias, quæ in ejus descriptione obscuræ adeo et incomprehensibiles videbantur.

In primis enim certum est eam factam anno Christi 1255, mensis Decembris die 30, proindeque non pertinere ad Theodori Lascaris obitum, qui mense Augusto circa autumnum anno Christi 1259 contigit, sed ad ejus solemnem inaugurationem aut coronationem, quæ facta est sub finem anni 1255.

Facta est Nicææ in Bithynia circa horam a meridie tertiam, et apparens ejus initium non duabus integris minutis horam tertiam prætergressum est. Facta est sub finem diei sextæ post coronationem Theodori. Ex conjectura enim probabili supra a nobis exposita Theodorus est coronatus imperator ipso die natali Christi Domini, ut ex gemina celebritate dies magis solemnis ageretur; et post dies sex mensis Decembris 30 facta eclipsis idcirco dicitur ab historico de sexta contigisse: neque enim alius apparet dies, qui sextus haberi possit vel mensis vel hebdomadæ, quandoquidem facta est eclipsis die quinto hebdomadæ, eo anno cyclo solis 4, littera Dominicali C. Adde quod Pachymeres diem Veneris non ἕκτην ἡμέραν, sed παρσκευὴν. appellare solitus est.

C Tenebras autem ita profundas ut sua obscuritate omnia tegerent et stellas in cælo conspicuas redderent, fecit non tam magnitudo eclipsis, quæ digitos decem non attigit, quam tempus serum quo facta est, nempe circa solis occasum: accedente enim ad diurnæ lucis imminutionem sole ad horizontem appropinquante, defectu luminis solaris et lunæ interpositione, circa solis occasum, et toto tempore consueti crepusculi, visa est etiam profunda nox [P. 504] advenisse et obscuritas omnia tegere cum clara stellarum manifestatione, quod ipsum Pachymerius innuit cum ait solem circa horam tertiam diei sextæ per horam obscuratum.

D Unde vulgo existimatum est eclipsim per horam duntaxat durasse, quia non nisi per horam Nicææ visa est, inchoata circa tertiam, et sole occidente paulo ante quartam in horizonte Nicæno, ubi minimus arcus diurnus non multum excedit horas octo circa solstitium brumale, poli altitudine supra horizontem graduum quadraginta unius cum dimidio, eadem prope cum Romana.

Et quamvis alio meridiano quam Nicæno usus sim ad magis integram et exactam eclipsis investigationem, calculus tamen eodem prope redit; nec descrimen illum notabile invehit levis aliqua mutatio latitudinis lunæ, ut neque parallaxis aut refractionis in distantia ab horizonte. Quare satis convenit reductio, quam adhibui dati meridiani

ad Nicænum, ut intelligatur qualis tota Nicææ A partim visa partim latens exstiterit.

714 XI. Cæterum ut nihil merito desideretur ad perfectam eorum quæ ad hanc eclipsim pertinent intelligentiam, restat demonstrandum nullum alium solis defectum circa obitum Theodori contigisse, cui Pachymeris descriptio convenire possit. Et hoc quidem sic demonstratur.

Certum est ex legibus astronomicis anno Christi 1259, quo Theodorus diem clausit, extremum mense Augusto novilunium tam medium quam verum contigisse nocte media inter decimum nonum et vicesimum diem ejusdem mensis; et quamvis interdiu exstitisset, eclipticum tamen non fuisset, quia medius motus latitudinis lunæ sign. 3 G. 17, 36, 51, longissime terminos eclipticos prætergreditur.

Constat quoque juxta easdem leges aliud novilunium eclipticum eodem anno ante mensem Augustum et Theodori mortem nullum exstitisse præterquam in mense Aprili die 23, medio motu latitudinis lunæ S. O. G. 15, 4, 22, intra terminos possibiles. Quod etiam quia Nicææ paulo ante mediam noctem celebratum est, solis defectum visibilem non exhibuit. Quamobrem nullus eo anno solis defectus aptus fuit ad significandam aut nuntiandam Theodori mortem: multo minus, si quis contigerit annis superioribus, nisi is duntaxat qui in aditu ejus imperii a Pachymere assumptus et tam horrendus designatus est, qui et a nobis hic suis certis characteribus insignitus et ad finem anni post Christum 1255 positus.

Ad cujus chronologiæ confirmationem tuto referri possunt aliæ duæ apud Nicephorum Gregoram l. ix *Hist.* c. ultimo observatæ eclipses circa mortem Andronici senioris, altera lunæ eo ipso die quo eum mori contigit, 12 Februarii anno Christi 1332, altera solis, quæ tot diebus mortem imperatoris præcessit, quot ipse annis in vivis fuerat. Ἐπισκότους, inquit, ἡλιακὴ τοσαύτας ἡμέρας προεληφύα τὴν αὐτοῦ τελευτὴν, ὅσα καὶ αὐτὸς ἦν ἔτη τὰ πάντα βεβιωκῶς. Dies agnoscendi sunt 74: totidem enim Andronicus annos vixit, qui 50 fere regnavit. Septuaginta autem et quatuor dies inter illas eclipses intercesserunt: nam solis quidem facta est 30 die Novembris anno Christi 1331 in novilunio, quod tunc exstitit, lunæ vero in plenilunio, quod contigit anno sequente 12 Februarii. Et ita eas tabulæ nostræ repræsentant. Et Calvisius in Chronologia anno Christi 1331 et 1332 priorem observat 30 Novembris die festo S. Andree, et post dies 74 secutam ait Andronici mortem die 12 Februarii, nulla mentione eclipsis lunæ habita, cum tamen Nicephorum auctorem laudet, qui utriusque diserte meminit et utramque ponit inter signa mortem imperatoris divinitus prænuntiantia, cum ait, προσημεῖται πολλὰ προεμήυσαν quo similiter modo Pachymeres voluit defectum solis a se descriptum, et a nobis affixum in aditu imperii Theodori, 715 breve illud et

minime fortunatum portendisse, cum dixit, ἡ προσήμενη τι σημεῖον. Ἥλιος γάρ, etc.

XII. Ex qua duorum auctorum, quorum et pes exposui, de earum significatione sententia [P. 505] ad calcem dissertationis. in qua hæc historicum et astronomicum agere me oportuit, quæ ut mihi liceat tantisper agere theologum, et significationes defectionum utriusque luminis definire breviter, at solide, quid Christianus debet aut possit vel sentire legitime vel in adhibere sine vitio timiditatis aut sine non perditionis, quorum alterum humanæ fortune alterum Christianæ religioni repugnat.

Unum igitur hoc pronuntio, eclipses solis esse defectus naturales, vel luminis luna in umbram terræ incurrente, vel in solis in terra, luna se inter utrumque ipsæ. Tam naturales autem et ordinatæ sunt conjunctiones et oppositiones eclipticæ, quam sunt ipsa luminarium et syzygiæ non eclipticæ, quæ dies et noctes, quam solstitia et æquinoctia, menses et anni: pendent enim hæc omnia modo a prima lege et ordinatione conditoris cælis et sideribus præscriptis ab initio a Deo, quam legem constantem et inviolatam creaturæ conservant; quæ causa est cur prædicantur infallibiliter a peritis constantiis magnitudinis et durationis certissima ratione temporum et locorum illæ contingunt. Accedit quod numerus magnus sit et occursus frequens: quæ dum et plures per singulos annos mundi exordio plus quam vicesies possunt.

Eadem porro Providentia, quæ fecit in mundo hæc luminaria magna, præcessit diei, et luminare minus, ut præcessit ut lucerent super terram et dividerent lucem in orbis (Gen. 1), eadem pariter sua bonitate et sapientia motus eorum et conversiones ordinatæ felicem mundi gubernationem, ad electionem et suam gloriam; nec dubium quæ conjunctiones et oppositiones, solis et lunæ et illuminationes, constituerit in numero et mensura, quam sciebat et volebat ad generi ad salutem et felicitatem profuturam.

XIII. Ex hoc uno pronuntio tollitur a bilis et vulgi quidam stupor, qui eclipses sequitur: oritur enim ex ignorantia cum novitate et raritate apud eos qui nec earum intelligunt nec eas sæpius observant, cum contra sapientes et docti eas suis temporibus expectent, et occasione in commodum effectum bene utantur, et perniciem, si qua tur imminere, totam in hostes derivent.

Ita olim Sulpitiu Gallus, ut referunt L. I. XLIV. et Plut. in Paulo Emilio, de insigni tione lunæ, quam præviderat 746 in Romano, in quo trihonus sub imperatore

Paulo militabat, concione habita suos ad pugnam instruxit docuitque causas eclipsium et certos eventus suis temporibus necessarios, tam felici eventu ut ab eis abstulerit vanum illum timorem qui ex rei novitate et insolentia oriri solet ignorantibus, et eum pugnandi ardorem edoctis et vincendi cupidis iniecit, ex quo plena victoria Romanis evenit, cum contra in castris Macedonum novitas et ignorantia fecerit res ut ea prodigii instar haberetur, et eclipsis visa existimata sit prænuntia fugæ et defectionis Persei, quam Macedoniæ clades est consecuta.

Ita nuper Christophorus Columbus anno Christi 1493, cum alimentorum inopia laboraret, nec posset a Jamaicensibus, apud quos classis Hispana, cui præerat, appulerat, vi et precibus auxilium impetrare, usus est scientia proximæ eclipsis, et barbaris ejus igaaris pestem impendentem, nisi opem ferrent, minatus diem et horam defectionis lunæ edixit, quo illi prodigio percussi et gravius aliquid metuentes ad Columbum quasi sua inhumanitate offensum copioso instructi comœatu supplices venerunt, et veniam facilius quam sperabant sua liberalitate impetrarunt.

[P. 506.] Ita Claudius imperator, ut habet Dio, l. vi, cum vereretur ne solis defectio futura die suo natali anno imperii quinto tumultum Romæ pareret ex ignorantia et novitate juncta vano timori et opinioni vulgi, quod ea signa essent principibus infausta, publico edicto notum voluit ante aliquot dies deliquium illud futurum, insuper et causas ejus, quantitatem et durationem exposuit tam distincte et intelligibiliter, ut eo viso nemo timeret aut minaretur, omnes imperatoris sapientiam venerationentur.

XIV. Tollitur præterea inanis illa opinio, quod eclipses orbi noceant, quod clades, pestes et bella regnis importent, quod vastitatem et subversiones imperiorum ac religionis vel efficiant vel prænuntient. Damnum enim quodcumque creat eclipsis in modica jactura lucis et benefici influxus non admotum diuturna consistit. Plus sæpe unica nox aut dies pluvius mundo lucis amicæ et benignarum influentiarum eripit quam eclipses decem, et sapienter visus est agere Pericles, referente Plutarcho in ejus vita, qui navis imperatoris gubernatorem eclipsi solis territum, in medio victoriæ cursu moras trahentem, chlamyde involvit, et interrogavit an quid ex eo velamine sentiret incommodi, eoque negante ullum se sensisse, docuit nullum majus a sole per lunam interpositam velato timendum esse, et paulo quidem majus esse cœlum ei diuturniores fore tenebras, sed solem non multo post suo splendori sine alio incommodo redditum iri; quod cum factum esset, cursum classis felicem nacta est.

Non ita Nicias aut doctus aut felix, qui vel imperitia vel superstitione ab eclipsi lunæ territus, voritus classem portu educere, 717 sibi suisque

A perniciem creavit, ut Plutarchus narrat in ejus Vita et Thuc. l. vii.

Felicius Agathocles et acutius, dum classem in Africam trajiceret et horrenda solis defectio intercederet, suis metu dejectis, nil timendum a prodigio professus est iis qui jam in cursu essent: si deliquium antequam portu solvissent contigisset, timendum forte videri, sed euntibus et præterea minus fortunatis Siculis nihil adversi metuendum; iis autem ad quos ibatur, et florentibus Carthaginiensibus fortunæ mutationem, si qua ex talibus signis portendebatur, esse pertimescendam.

Non nocent eclipses, nisi quod noceant opinantibus; nihil ex se mali fundunt sol et luna magis in oppositionibus et synodis quam extra illas. Condita sunt hæc sidera a bono Domino et parente universi clementissimo; gubernantur manu sapientissima ad filiorum commoda et salutem. Defectioes quando contingunt, naturales sunt et innoxie. Non pestes generant, non bella cient, non mortes principum annuntiant, non temporum calamitates aut regnorum conversiones minantur.

Ab ipso mundi exordio eclipses, ut modo flunt, eademque lege et ordine et numero fiebant; et si Keplero creditur, sol ipse fons lucis et bonorum omnium, mundi oculus beneficus, conditus est in eclipsi subjecta luna in primo gradu Cancri, in æstivo solstitio multis Africæ regionibus solis aspectum impediens: quis ita sentiens credat eclipses noxias, et solem ipsum in tanta sui et mundi infelicitate ab optimo parente Deo creatum?

XV. Certe ante bella et pestes fiebant eclipses, ante reges natos, ante provinciarum et regnorum divisionem in illa antediluvianorum longævitate, pace et sanitate tam diuturna eclipses fiebant, et tunc erant innocentes. Unde et quando noxiæ esse cœperunt? unde malignos influxus, quos postea tam frequentes afflarunt, accepere?

Prima omnium, quæ in Græca historia describitur eclipsi solis, narrata ab Herodot. l. I, Medos et Lydos pugnantes invenit et conciliavit. Alexandro faustissima fuit eclipsi lunæ, quæ ante postremam ejus de Dario victoriam contigit. Profuit Cæsari solis illa quæ in transitu Rubiconis, alea de imperio retinendo jacta, facta est, [P 507] de qua Dio l. iv, Profuit et illa quæ Pharsalicam pugnam præcessit; quæ si Pompeio funesta dicitur, cur non æque Cæsari fortunata dicenda est?

Non occidit Augustum eclipsi lunæ, quæ quadraginta post ejus mortem diebus visa est; imo ejus occasione Drusus rebellantes in Pannonia Romanas legiones ad fidem et obsequium revocavit. Et si quis advertere velit, plures forte cum eventibus fortunatis quam cum sinistris eclipses conjunctas numerabit.

In fati Romuli prosperis et Urbis felicitate positæ sunt eclipses duæ solares, in conceptu illius una, in hujus fundamentis 718 altera vel invec-

tæ vel afflictæ. Ita videlicet innocentes eclipses et A indifferentes habitatæ sunt, ut aliis faustæ, aliis noxiæ et malorum prænantia viderentur; ita eas quisque ad sua vota convertit.

Multæ luminarium defectiones annotatæ sunt mortibus imperatorum, plures post mortem et in exordiis notari potuerunt; multæ præcesserunt clades regnorum, vastitates populorum, bellorum et morborum perniciem, plures consecutæ sunt: atque ut consequentes causæ non dicantur bonorum quæ sinibus malorum annexa sunt, ita nec præcedentes haberi debent fontes malorum vel indices, si quæ cum illis concurrant. Medii sunt hi luminarium defectus inter bona et mala rerum humanarum; nullos in eas influxus habent; connectuntur quidem cum illis, sed casu, non efficien- B tia, mera contingentia, non necessitate.

Necessariæ sunt omnes eclipses solis et lunæ, et necessariis intervallis distinctæ, ordinatæ inter sese, et ita quodammodo concatenatæ ut sint infallibiles et inevitabiles; humani autem casus, pestes, bella, mortes principum plane contingentes et solutæ coherent accidentibus et circumstantiis, quæ ut ex hominum libera voluntate et fortuito causarum concursu pendent ita mutationi sunt obnoxii, et anteverti vel impediri possunt. Quam ergo incongruum et irrationale facere res necessarias et immutabiles causas effectuum contingentium et mutabilium?

XVI. Tam facile dici posset ortum solis aut occasum lunæ causam esse jurgiorum et contentionum, quæ vel interdiu vel noctu contingunt, quam eclipses morborum et calamitatum, quæ post illas fiunt. Certè æquinoctiis et solstitiis, quæ quater in anno lege certa fiunt ei temporum vices sua diversitate formant et distinguunt, causa posset ascribi cur pestes et bella, cur clades regnorum et seditiones populorum eveniant. Tam innocentes habendæ sunt conjunctiones solis et lunæ defectionibus obnoxii, quam quæ sunt ab eis immunes. Omnia quidem plenilunia et novilunia magnas invehunt in orbem mutationes, sed necessarias et ad felicem mundi statum sapienter a Deo ordinata. Ver, æstas, autumnus, hiems ex solis et lunæ diversis conversionibus oriuntur, et iis necessariis ad temporum commoditatem et hominum felicitatem, quæ D semper eadem lege, quam initio rerum conditor constituit, cursum tenuerunt et tenebunt. Quis sapiens iis ascribat sæculorum calamitates? quis eorum malignitatem in adversa regnorum fortuna accusat? quis prodictionis, quis læsæ majestatis condemnat?

Excusentur igitur synodi luminarum eclipticæ, quæ non minus necessariæ neque minus ad bonum universi a Deo ordinatæ. Absolvantur ab opinione maleficentæ, qua non plus malignitatis habent, quæ non plus virium ad mutationem aeris et humorum sortitæ sunt.

710 Ex dictis intelligitur quæ fides habent sit astrologorum genti circa eclipsium diræ et effectuum ex iis consequentium malignitatem. Sunt qui maleficas earum vires provinciis et tribus specialiter ascribunt, et duodecim signis in quatuor quadrantes distributis volunt eclipses iis præcipue mundi partibus, quæ subjectæ sunt signo cuius in regione eclipsis et effectuum vitia pro eclipsis magnitudine et res menses atque etiam annos extendunt.

Sunt qui in eclipsibus rationem planetarum præcipuam haberi volunt, et iis maxime hinc labem timendam affirmant, quorum in scopo [P. 508] iidem qui eclipsibus dominantur planetæ, præsertim si malignioris nature Mars et Saturnus, et a Jove, Venere et Mercurio vis eorum maleficia non refringatur.

Sunt qui pro variis dominibus celestibus quibus eclipses fiunt, distinguunt malorum genera personarum, quibus ea mala imponunt. In nona domo significationem seditionum et turbationes religionum fieri asserunt: in quinta sterilitates, fames et pestes portendi, in quarta fortunæ ludibria, prægnantibus feminis partum felicitatem nuntiari; in quarta domo Saturni et Martis cum eclipsi convenientibus vastationem orbium et dominorum mutationem significari. hæc quidem, aliæque non meliora, tanta auctoritate quidam pronuntiant, quasi certo certum et tam certæ eorum causæ iis creduntur. C sonas etiam singulares sexu, professione et conditione aliisque propriis conditionibus iis ipsi nominibus appellare, si tuto possunt præteantur.

XVII. In hoc genere prædicationis peccat in primis Cyprianus Leovitius in descriptione et predictione eclipseon quæ ab anno 1554 usque ad 1615 contigerunt, ubi earum significationem plane secundum regulas astrologiæ judicariæ describit et præstant post Ptolemæum Cardanus, Junonius Origanus, et alii ephemeridum scriptores, quos nihil ego modo. Sufficiat quod de his hic pronuntiavi, eas ex necessario et a Deo nato solis et lunæ cursu vel oppositione centi prodire; quarum auctorem accusant hi qui eas tot malorum causas haberi volunt, ipsos impietate artis infamæ et humanis legibus interdicitæ contaminant.

Liceat infidelibus, aut quid sit eclipsium rantibus, lunæ, ut putant, laboribus opitulanteat tintinnabulis et æris sono quam vehementissimo terrere draconem, qui cum congregatur. Liceat mulierculis sagis et maleficis quæ lunæ amores ambiunt aut vendunt favent eam e tenebris emergentem vel salutare redemptem vel proclamare victricem. Christiani Deum timentibus et eruditis nefas accusare in operibus tam prælaris et beneficiis sol

lunæ, existimando temere **720** synodos eorum **A** etiam eclipticas vel efficere vel nuntiare calamitates orbis terrarum, vel omnes vel maxime perniciosas.

Sed negari non potest quin multi defectus solis et lunæ cum calamitatibus publicis et morte principum sæpe concurrant. Sed confitendum quoque longe plures et eclipses sine iis casibus et infelices rerum eventus sine eclipsibus contigisse. Concursus admittitur in aliquibus, in nullis causa probatur, in omnibus contingentia et merus casus agnoscendus est.

XVIII. At quid prohibet Deum ad incutiendum nominibus suæ majestatis salutarem reverentiam eclipses adhibere, easque velut faces funereas ostentare, si non causas, saltem prænuntias cladum generalium, et tubas bellorum, quibus mundum affligere et corrigere constituit? Nil quidem id fieri prohibet, sed et nihil persuadet; et si quando id Deus fecerit, quis audeat ubi, quando et quoties Deus id efficiat profiteri? Cui Deus suum ea de re consilium aperuit? Res plane mira, nec divino consilio vacat, quod in tota sacra Scriptura nullius omnino eclipsis mentio sit, cum tamen in populo Dei nec mortes principum nec bella nec calamitates deessent. Non deerat sensus miseriarum, non deerant oculi ad eclipses videndas cum publicis cladibus conjunctas. Deerat forte Providentia, suæ gentis salutis negligens non admonebat attendere ad signa tam visibilia, quæ tam patenter quam certo suæ iracundiæ et hominum castigationi præmittit? Profuisset id quidem Judæorum genti, et Christianis non obsesset. Sed consilium Dei absconditum a sæculis, et ipsi prophetis non revelatum, ars judiciaria penetravit scilicet, et in cælo scriptum docet, sed duntaxat intellectum legere scientibus? Nugæ meræ! In hoc ergo pietas et sapientia Christiana conquiescit, quod eclipses sint defectus naturales solis et lunæ, quæ nullam habeant [P. 509] non modo certam, sed ne quidem probabilem efficientiæ, vel significationis cum publicis calamitatibus aut morte principum connexionem, multoque minus cum fortuna et eventibus liberis privatorum.

Hoc autem magnum commodum eclipses solis et lunæ in historiam temporum important, quod ex earum tenebris sua ipsa obscuritate manifestis lux magna sæpe rebus gestis accedant. Vix enim melioribus indiciis initia regnorum, natiuitates principum, victoriæ illustres, aliaque scitu et commendatione posteritatis digna probantur, quam eclipsibus. Chronologia regum Persarum, Cyri et Alexandri monarchia, et connexio profanæ historiæ cum sacra maxime illustratur per eclipseon certos eventus. Tota series historiæ Græcorum, et fundatio Romanæ reipublicæ, ut et gestas Julii Cæsaris, Augusti et aliorum imperatorum nihil habent certius quam quod defectionibus solis aut lunæ constituitur.

721 Atque de ipsis eclipsibus, quas gemina dissertatione epilogismis definivi, hoc possum merito profiteri, eas fundare solidissime rationem temporum circa quæ contigerunt, quæ sine illis obscura admodum est et magnis difficultatibus implicata. Unde hoc ipso nomine gratia Patri luminum et immortales habendas reor, quod de tenebris lucem proferat, et ex solis ac lunæ defectionibus historicæ veritatis lumen educat. Ipsi gloria in sæcula sæculorum. Amen. *Hactenus P. Grantami.*

CAPUT IV.

Statuitur tempus mortis Theodori, coronationis Palæologi, receptæ e Latinis Constantinopolis, et excæcationis pupilli Joannis.

I. Erit hoc de quo hactenus tam multis actum est, solare deliquium, insigniens illustri caractere articulum ipsum temporis, unde nostra hæc proficiscitur historia, erit, inquam, nobis instar alte collucentis phari portum unde solvimus monstrantis, quem inter eundem respicientes meliori subinde progressuum spatia queamus et cursus universi numeros exsequi, non contemnendo vel ad solatium fructumque animi vel ad erroris præcautionem usu. Experimentum capere primum libet in Theodori morte et regni spatio, de quibus accuratissimus Acropolis sic scriptum reliquit in *Hist.* p. 85 ed. Reg.: 'Εκεῖνος μὲν οὖν οὕτω βιώσας, καὶ μήπω ὄλους τέτταρας ἐνιαυτοὺς αὐτοκρατορήσας, κατὰ Νοέμβριον γὰρ ἄρξας ἐν Λύγούσση μηνί τὸ τέλος ἔσχηκε τῆς ζωῆς. Vides ibi testimonio viri gravissimi, referentis quæ præsens spectaverat, Theodorum solos quatuor nec plenos annos imperasse. Acclamatum enim Novembri mense, vivendi pariter et imperandi finem Augusto mense fecisse. Igitur cum certo sit certius annum eum Christi 1256 mortuo tertio Kal. Novembres Joanni patri subrogatum, procerum et militum acclamatione subvectioneque in clypeo, deinde sub finem Decembris solemniter a novo patriarcha Arsenio coronatum, manifestum est anno eum Christi 1259 vivere simul et regnare desiisse. Hic enim annus a 1255 quartus est.

II. Quo anni tempore decesserit, satis exprimit Pachymeres, dum id evenisse ait τοῦ χρόνου πρὸς τὸ φθινοπωρινὸν ἀποκλίνοντος, *inclinante in autumnum anno*, hoc est, per æstatem quidem, sed jam senescentem et adventanti autumnum concedentem sensim. Quadrat ea nota temporis apte in Augustum mensem; quo re ipsa extinctum Theodorum Acropolis, ut diximus, affirmat. Id duobus exceptione majoribus et concordibus firmatum testibus pro fixo et indubitato debet haberi. Seditio secu'a exercitus **722** et Muzalonum cædes Magnesiæ in templo Sosandrorum, dum [P. 510] iusta Theodoro eidem funebria persolvuntur, perpetrata, nona post mortem Theodori die contigit. Clare hoc Gregoras et Pachymeres asserunt. Prior

I. III, p. 30 ed. Basil. sic loquitur de ista cæde: **A** Ἐνάτη μὲν γὰρ ἡμέρα παρῶν μετὰ τὴν τελευταίαν τοῦ βασιλέως. Cui consonans noster initio c. 10, l. 1: Τέταρτος δὲ οὖν, inquit, ἡ περὶ τῶν ἀποχομένων ἐνάτη, καί μιν παρῶν, etc. Et hoc ergo pro constanti tenendum, licet Acropolita de die taceat, nono post mortem Theodori die Muzalones furore militum oppressos in templo et obruncatos perisse. Deliberatio inde de tutela pueri principis, electio ad id Michaelis Palæologi, hujus per gradus ad imperium adreptio, dum primum magni ducis titulo insignitur, deinde tanquam ad demandatum munus rite gerendum necessaria potestate despote ornatur. Denique pupillo principi collega in imperio decernitur. Hæc, inquam, et variæ interim a Palæologo et hujus studiosis exercitiæ ambitionis artes istis honoribus a clero et patriarcha, a senatu et populo eblandiendis, facile trium et quod excurrit mensium spatium exigunt, quo sub finem Decembris impetrari omnium ordinum consensu potuerit ut in proximas Kalendas Januarias indiceretur novi imperatoris Michaelis Palæologi acclamatio solemnis. Hoc sic noster exprimit sub finem capituli 29, l. II: Ὀριστο μὲν οὖν ἡ ἡμέρα τῆς ἀναβήσεως ἑκατομβυζιῶνος νομηνία τῆς τότε τραχούσης δευτέρας ἐπινεμήσεως. *Præfinita est dies acclamationis Kalendæ Januariæ currentis tunc secundæ indictionis.* Fuit hic dies primus anni Christi 1260, qui cum sit periodi Julianæ 5973, indictionis numerum habuit tertium, sed a Septembri duntaxat inchoandum. Unde recte convenit quod scripsit noster historicus, indictionem tunc adhuc secundam cucurrisset.

III. Post coronatum Palæologum, qui maxime illustris eventus contigit, fuit recuperatio regniæ urbis dudum occupatæ insessæque a Latinis. Quare digna est res cuius patratæ tempus paulo diligentius exploretur. Narrat illam noster l. II, c. 26—38, præ cunctis aliis in isto argumento versatis copiose ac diiugenter. De tempore hæc solum tradit sub finem c. 27, captam urbem a Cesare Alexio Strategopulo die sanctæ Annæ matris Deiparæ sacra quinta et vicesima mensis Julii; nam eo die Græci S. Annæ memoriam, pridie quam Latini soleant, colunt. Annum exprimit Georgius Acropolita, cujus in hoc eventu finem historiæ suæ defigentis verba hæc leguntur p. 100 ed. Reg.: Καὶ ἡ Κωνσταντινίου προνοία Θεοῦ αὐθις ὑπὸ χεῖρα τοῦ βασιλέως τῶν Ῥωμαίων ἐγένετο κατὰ λόγον δικαίον τε καὶ προσήκοντα Ἰουλλίου εἰκοστὴν καὶ πέμπτην ἄγοντος, οὔσης ἐπινεμήσεως τετάρτης, καὶ ἀπὸ γενέσεως κόσμου ἔτους ὄντος, ςψξθ', ὑπὸ τῶν ἑθέρων κρατουμένη χρόνους πενήτηκοντα καὶ ὀκτώ. *Et Constantinopolis providentia Dei rursus sub manu imperatoris Romanorum fuit, prout 723 justum et conveniens erat, Julii mensis die quinto et vicesimo, indictione quarta, anno ab orbe condito 6769, postquam in potestate hostium fuisset annis quinquaginta octo.* Sic Acropolita, accurato

et ad nostras exacte rationes quadrante cæcæ. Ut annus mundi æræ vulgaris Græcorum Christi annum redigatur, perpetua methodo cæcæ lendi ex summa sunt 5508. Igitur annus ad Acropolita indicatus mundi 6769 idem fuit cum æræ nostræ Christianæ 1261. Est hic periodus Julianæ 5974, quæ summa divisa per quindecim numerum indictionis quartum. Spatium quæ detentæ a Latinis urbis adamussim recte chronologiæ exactum ab Acropolita proditur. Super quippe c. 2 vidimus captam a Latinis Constantinopolim anno Christi 1203; cum autem nos finiamus receptam a Græcis eandem fuisse anno Christi 1261, qui ex 613 subtraxerit, reperiet 58 annos dominii Latinorum in Græcorum civitate.

IV. Restat ultimum ex propositis capitulis cæcæ illigandum excæcatio pueri Joannis noster pro facinoris atrocitate tragice deponit lib. III, c. 10, unicum temporis circumstantiam notat, dum tam immanem carnificinam in innocente, pro imperatore Romanorum jam exercitum horrendo ausu memorat die sanctissimam, anniversaria videlicet Natalis Christi Annum investigare nos oportet. [P. 511] Circa proxime post initium a Michaelis Palæologo factum id opinemur factum, subigit ipse Pachymeres, qui cum modo laudato c. 10, l. 1 scripserit Joannem Theodori imperatoris filium quando excæcatus est, fuisse παιδίον ἡλικίας ἑπτὰ καὶ ἡμίσητος ἔτι σχεδὸν τελείως ἢ τὸ χείρειν ἡλικίας ἑπτὰ καὶ ἡμίσητος, καὶ γ' ἐν ἴσῳ τιθέμενον τὸ ἔσθαι ἀρχισθαι, et paulo inferius τοῦ βολέου ἡλικίας ὀκταεβήκους παιδίου. Jam tamen l. II, c. 33, ut maverat eundem, cum est ejus pater Theodorus mortuus, fuisse novennem. Huic enim etiam tres quatuorve anni accederent, jam is prope libertatem attigisset, quando est excæcatus. Sane dicit posset puerulus paulum modo infans excedens: et imperandi, ac parendi, gaudendique discrimen ignorans. Immo si recte nos ponimus, quantumcunque festinemus in præsentando crudeli regii pueri supplicio, poterimus assequi ut verisimile reddamus quod de tam immatura teneritudine pueruli, quando est excæcatus, affirmatur a nostro. Fingatur enim vel primo ipso sui principatus anno servitum atrociter a Michaelis Palæologo in pupillam insontem. Cum is annus, ut diximus, fuerit Christi 1260, si jam tum, quando Theodorus Joannis pater Augusto mense anni 1259 vivere desisset jam novennis fuerat, ut Pachymeres assentur utique 25 Decembris die anni 1260, sexto decimo ejus ætatis pueri, præsertim educati regie, et solent 724 gaudendi dolendique ignorare discrimen. Hæc mihi causa opinandi est parum exacte proditum a Pachymere Joannis pueri ætatem a patris morte. Potiusque assentior Georgio Acropo-

litæ, qui c. 75 suæ *Historiæ*,relata morte Theodori A de hoc ejus filio scribit; 'Ο μὲν υἱὸς τοῦ βασιλέως Θεοδώρου ὁ Ἰωάννης πάνυ ἀφῆλιξ ἐτόγγα- νεν ὢν ἐν τῷ καιρῷ τῆς τελευταίας τοῦ βασιλέως καὶ πατρός· οὕτω γὰρ τελείων ἐνιαυτῶν ὑπῆρχεν ὀκτώ· *Ac filius quidem imperatoris Theodori Joannes valde immaturæ fuit ætatis, quando imperator ejus pater est mortuus : annum quippe nondum octavum impleverat.* Ita ille.Hoc omnino tenendum. Certum porro est ante receptam Constantinopolim et solemnem Michaelis Palæologi Augusti in eam ingressum, qui die 15 mensis Augusti anno 1261 peractus est, non fuisse puerum Joannem excæcatum. Multa enim quæ Pachymeres a c. 33,lib.ii, ad 9, lib. iii, memorat,omnino post captam urbem et ante Joannem excæcatum contigisse oportuit. Quia vero nec numero nec genere illa talia sunt ut majus quadrimestri spatium exigere videantur, plane censeo hujus ejusdem anni 1261 die octavo Kal. Januariæ, Christi nempe,ut Pachymeres tradit, natali,jussu barbaro tutoris et collegæ Michaelis Palæologi Joannem Augustum puerum paulo majorem novenni fuisse luminibus orbatum et in æternam custodiam arcis Dacobytiæ conditum, sexto anno vertente ab inauguratione patris ejus Theodori, tali, ut vidimus, die sacris in templo cæremonialis peracta.

CAPUT V.

Chronologia patriarcharum, Arsenii, Nicephori, et iterum Arsenii, qui sub Michaelis Palæologo sedem Constantinopolitanam tenuerunt.

I. Multa sunt in tempore ingressus, exitus, in spatii vitæ ac sedis horum patriarcharum ita confusa, ut viris etiã magnis non occasionem modo, sed necessitatem errandi objecerint. Atqui non ut illi, horum quæ primum modo produntur destituti luce monumentorum, citra culpam et reprehensionis justæ meritum in his litubasse potuerunt, nobis item, si quid offenderimus, similis veniæ conditio ac spes ostenditur. Quare, nisi debere volumus [P.512] multam negligentia nomine, annitendum est nobis et pro virili contendendum in isto semel sic purgando loco, ut eum deinceps vel mediocris attentio legentis inoffenso queat vestigio decurrere. Hoc deinceps conabimur. Sedem Constantinopolitanam imperante Michaelis Palæologo quiaque omnino patriarçæ tenuerunt; quorum unus etiam Arsenius illi Ecclesiæ bis præfuit. Priorem hujus patriarchatum ab anno Christi 1255 procedere tam certum est, quam illo ipso anno Theodorum Lascarium Juniorem imperare cœpisse; quod capitibus libri hujus tertio 725 et quarto demonstravimus. Etenim,ut diserte oculatus testis et auctor cujusvis rei locuples Acropolita Georgius tradit, acclamatus imperator Theodorus post patris Joannis mortem,quæ illo Christi anno 1125 tertio Kal. Novembres contigit, curam omnium primam posuit in providendo Ecclesiæ pastore, quam patriarcha Manuel paulo ante Joan-

nem ejus patrem moriens reliquerat viduam. Ac si spatia rebus ea occasione actis congrua dimittimur, certo intelligemus non potuisse Arsenii evectionem ad patriarchatum ante mensem ejus anni ultimum fieri. Nam penultimo Novembri persolutis decessori parenti funeribus justis, deliberatio de patriarcha inita est a Theodoro. Primum que multis circumspectis in Nicephoro Blemmida, quo philosophiæ magistro novus imperator usus fuerat, designatio consedit. Verum illo, postquam longe absens invitatus est per nuntios, honorem detrectante, nova inquisitio digni tali loco viri desit in Arsenio; qui oblatam dignitatem libenter admittens ex monasterio ad lacum Apolloniadis sito, ubi vitam religiosam exercebat, Nicæam profectus, ibi spatio hebdomadis unius (non unius diei, ut perperam ponitur apud Spondanum), unius, inquam, hebdomadis spatio diaconus, sacerdos et patriarcha ordinatus est. Idemque mox ritibus in ecclesia consuetis Theodorum eundem imperatorem coronavit.

II. Nemo non videt in his facile consumi de- luisse intervallum sesquimenstruum, ut vix tandem sub medium Decembrem possessionem adire patriarchatus Arsenius poterit. Quia porro, ut notat Acropolita, Theodorus imperator evocatus Adrianopolim instantibus causis, expedire se Nicææ festinabat necessaria cæremonia inaugurationis suæ, quæ prima ei apta se obtulit dies (fuit ea Christi natalis), in ea sacris primum operante patriarcha solemnem in templo coronationem ac cepit die 25 Decembris, a qua die, quæ sexta est numerata, Decembris 30 horrenda solis eclipsi fuit insignis.Habemus ex his initium sedis Arsenii omni firmitate constitutum in mense Decembri anni 1255 a Christo nato. Perseveravit inde ille in tranquilla fonctione patriarchatus usque ad mortem Theodori imperatoris,quæ mense Augusto anni Christi 1259 evenit, necnon usque ad evectionem in imperium Michaelis Palæologi, quem et coronavit,et quidem solum,contra quam statutum fuerat; quod fuit initium deiciendi ab spe imperii redigendique in ordinem infelicis pueri Joannis jam Augusti. Coronationem istam Palæologi probabiliter conferimus in Februarium anni Christi 1260 Non longo post eam tempore Arsenius sera ductus pœnitentia facilitatis suæ, qua permiserat omitti coronationem pupilli principis ejus potissimum fidei a patre moriente commendati, Nicæa fugiens in monasterium dictum Paschasii secessit, ibique privatam agere vitam instituit. Hoc videtur factum mense Martio dicti anni 1260.Nam ejus rei nuntius perlatus ad imperatorem Michaellem dicitur, quo tempore is 726 trajicere Hellespontum parabat ad visendam Selybriam a suis captam paulo ante. Ita Pachymeres, l. ii, c. 15. Recte hoc quadrat in principium Aprilis, vernam nimirum tempestatem, qua reges solent ad bella procedere, ut Scriptura loquitur. Nam, ut locet

Idem historicus, Constantinopoleos oppugnationem A triarchatum, Alexio Strategopulo Cæsari, qui Mihael animo versabat, quam re ipsa est aggressus insequentem æstate. Tunc autem is itinere cogitato supersedens, dedit operam rebus Ecclesiæ, ibidem ubi tunc erat Nymphæi persistens, congreganda synodo quæ de Arsenii secessu statueret. Synodus Nicetam quemdam [P. 513] ad Arsenium mittit. Is ab Arsenio renuntiat cedere illum patriarchatu. Hic finis fuit prioris Arsenii sedis. Quæ cum desierit Aprili anni 1260 et cœperit Decembri anni 1255, quatuor annorum et præterea totidem fere mensium fuerit oportet.

III. In ejus locum substitutus statim est Nicephorus tunc Ephesi metropolita. Cur statim id factum credam causa est, quia festinabat in prociectu ad expeditionem urgentem imperator; et ipse Nicephorus cupidissime assentiens nullam moram interposuit electioni suæ. Narratur hæc c. 15 et 16. l. II, ubi et dicitur eodem tempore decessisse Nymphæo imperatorem quidem Callipolim versus cum exercitu ad Constantinopolim oppugnandam, novum vero patriarcham Nicephorum Nicæam, quæ cum esset tunc urbs regia, Latinis Constantinopolim tenentibus, in ea solitus erat Græcus Constantinopolitanus patriarcha diversari. Initium patriarchatus Nicephori verisimiliter confertur in finem Aprilis aut initium Maii anni supra memorati 1260. Narrat inde Pachymeres, l. II, c. 20, diurnam et irritam oppugnationem Galatæ, in qua imperator consumpsit ætatem. Eoque ad eum Nicephorus patriarcha, pertæsus Nicæensium, quorum Arsenio addictorum odia in se irasque nulla delinere arte potuerat, se contulit, spe ingrediendi cum ipso Augusto urbem mox, ut credebatur, capiendam. Sed cum obsidionem solvere coactus imperator Nymphæum se recepisset, secutus eum illuc Nicephorus ibi est mortuus sub autumnum, ut apparet, aut hiemis initium ejusdem anni 1268. Quare illius patriarchatus haud fere longior septimestri aut octimestri fuit. Hinc vacavit sedes annum circiter, anxie deliberante imperatore quem ad rationes meditata expunctionis pupilli accommodatum ei præficeret, quoad tandem in Arsenii revocationem consensit, cujus in præteritione coronationis Joannis pueri patientiam expertus speravit etiam eo facili usorum in exactione quam parabat ejusdem. Contigit interim capi urbem, et imperatorem in eam invehit solemnium pompa, ibique fixo jam domicilio. Arsenium denuo electum a synodo missis legatis invitasse ad resumendam melioribus auspiciis addicatam olim potestatem. Quibus ille assentiens in urbem venit et sedis patriarchalis possessionem rursus adiit l. III, c. 2.

727 IV. Arsenii restitutionem non multo post captam urbem contigisse inde argumentum duci potest, quod in secunda coronatione Michaelis ab Arsenio delinito donis et honoribus libenter celebrata, proxima Dominica post resumptum pa-

triarchatum, Alexio Strategopulo Cæsari, qui urbem ceperat, eximius et plane extraordinarius nos est habitus, ut statim post Augustos qui conabantur, hoc est Michaellem Palæologum et Theodoram ejus conjugem, nominaretur in synagoga hoc est in litanis et precibus publicis. Revertitur hoc a Pachymere, l. III, c. 2 sub finem, ubi observat historicus fuisse hanc quandam exactionem pupilli Joannis, astutissimi imperatoris blanditiis et artibus impetratam a simplicitate patriarcha, non providente tum videtur quo hæc pertinerent. In quo ut fucus fieret ut ex cæteris apparet, suspicaci, et cui salus et salutem pupilli Joannis, ejus peculiari curæ commiserat, ut oportuit et res deinde monstrant, B charissima, quis non videt fuisse necesse et flagrans Alexii Cæsaris, in recentissima memoria heroici facinoris quo rem Romanam perii metropoli recuperanda incomparabili periculo sibi devinxisset, rationes pupilli Joannis cui præferebatur, et multas alias tam invidiosas homicidis non imperantis honorem dispendiosas considerations eluctaretur? Igitur cum Alexio captam statuerimus die 25, Julii anni 1261 ingressum vero eam solemnium pompa Michaellem Augustum 18 Kal Septemb. ejusdem anni, de Deiparæ assumptæ doceat Acropolis c. 2, de quo valde verisimiliter possumus resumptam a Joanne senio regimen patriarchalis sedis sub fine mensis et Michaelis coronationem sub fine mensis celebratum. In quo si quis vitiosum lit, tamen idem id in longum differendum. Cum enim certo definierimus superius, c. 111 Joannem (P. 514) Augustum puerum coronatum fuisse, die Christi Natali hujus anni 1261, et manifestum sit inter coronationem Michaelis et coronationem Joannis idoneum quoddam temporis spatium, intercessisse, haud utique multo tempus fixam a nobis inchoatam ab Arsenio patriarchatus epocham licebit quantumvis arguto cunctis evagari.

V. Habemus initium secundi patriarchatus Arsenii. Restat finis ejusdem indagandum. Narratur Pachymeres, l. III, c. 14, Arsenium patriarchatum Joannis exactione anathema in ejus actum Michaellem Augustum intorsisse. Id factum oportuit circa initium anni Christi 1263, cum nunc nempe vulgata fama est facti atrocis. Deinde 19 dicitur Michaellem, postquam videlicet aliquandiu ignominiam meritissimæ pœnæ tacite tulerat, petiisse supplicem ab Arsenio solutionem anathematis, nec tamen, licet diu et vehementer institisset, impetrare potuisse. Multa dehinc narrantur novem reliquis capitibus libri tertii, quæ illo intervallo frustra petite absolutionis ab excommunicatione 728 contigerunt. Hæc prout in synopsi chronologica digessimus, facile trium annorum spatium explent. Quando jam desperans Michael quidquam sua causa facturum Arsenium

episcopus de statu rerum suarum eam orationem habuit, quæ c. 1, l. iv recitatur. In ea quasi fundamenta jacta sunt depositionis Arsenii Ad quam ut processum fuerit docere historicus incipit l. iv, c. 3 ubi accusatio in patriarcham cupide ab imperatore accepta memoratur. Damnatio Arsenii et exauctoratio iudicio synodi decreta refertur c. 6; executio porro sententiæ et ejectio Arsenii e sede et urbe perscribitur c. 8; oratio, de qua diximus, imperatoris habita videtur sub initium anni 1263, cum jam per annos tres excommunicationis, qua fuisset illigatus statim post executionem Joannis pueri, solutionem nequidquam flagitasset. Post orationem illam, quæ velut clarigatio quædam fuit terrendo, si fieri posset, patriarchæ præmissa, secutæ sunt deliberationes episcoporum et officia multorum ex ipsis ad patriarcham pro Augusto supplice, tum ultima hujus Josephi sui confessarii ad Arsenium allegatio. Quæ cum nihil proficerent, tandem sub initium Aprilis Arsenio lis est intentata, oblato contra illum libello. De hac re verba Pachymeris notanda sunt c. illo 3, l. iv, sic scribentis: Τότε τοίνυν βοηδρομιῶνος Ἰσταμένου καὶ συνήθων νηστειῶν τελουμένων ἑορτῆς ἀγομένης ἦν ἀκάθιστος σύνηθες ὀνομάζειν. Tunc igitur sub. initium Aprilis solemnibus jejunii tempore, dum festum ageretur quod Acahistum vulgo nominant. Datum contra patriarcham libellum accusatorum consequenter narat. Diximus in Glossario verbo Ἀκάθιστος, festum illud solitum fuisse celebrari Sabbato quintæ hebdomadæ verni jejunii dierum quadraginta, sexdecim diebus ante Pascha. Cum autem, ut manifestum, non quolibet anno Sabbatum quintæ hebdomadæ quadragesimæ in Aprilis initium incideret, apparet his verbis contineri characterem anni quem quærimus. Ordinerem gestarum in synopsi expansus ducit nos ad annum Christi 1266; nam hic annus fuit periodi Julianæ 5979, cycli solis 15, cycli lunæ 11. Horum cyclorum certissimo indicio habemus Pascha illo anno fuisse Aprilis 18; unde retrocedendo ad Sabbatum quintæ hebdomadæ Quadragesimæ ac festum Acahistum, reperimus id incidisse in tertium Aprilis, qui dies aptissime congruit in illam mentionem Ἰσταμένου βοηδρομιῶνος, incipientis Aprilis.

VI. Mora iudicii totius a prima delatione ad executionem sententiæ et deportationem damnati ad insulam duorum fuit fere mensium siquidem docet Pachymeres, l. iv, c. 8, extrusum per ministros imperatoris patriarchali palatio Arsenium nocte circiter extrema mensis Maii. Νῦξ ἦν περὶ τοῦ τὰ τελευταῖα πρηντιῶνος. Sic scribit hoc loco noster istud nomen, cum alibi constanter πρηντιῶνα Maium vocet. Sed utcumque variet scriptura vocabuli, res est quidem ipsa minime dubia Maium hic indicari. 729 Quare certo ex his licet definire spatium secundi patriarchatus Arsenii, qui a mense Septembri anni Christi 1261 ad finem Maii 1266 per annos quatuor et menses præterea circiter no-

vem duravit. Ut semel absolvamus de Arsenio. [P. 515] mortis ejus diem historicus noster expressit, l. v, c. 20, his verbis: Ἐπράττετο μὲν οὖν ταῦτα ἐλαφροβολιῶνος ἕκτη μηνός τοῦ ἐπιόντος ἔτους, τοῦ πατριάρχου Ἀρσενίου πρότερον ἢ ταῦτα γενέσθαι ἡμερῶν ἕξ κατὰ τὴν νῆσον μεταλλάξαντο εἶπ' οὖν τριακοστῇ γαμηλιῶνος μηνός. Hæc gesta sunt (nempe ignominiosa traductio Holoboli) ineunte anno (ob initium videlicet indictionis a Septembri) die sexta Octobris patriarcha Arsenio sex prius diebus quam hæc fletent in insula mortuo. In his nullus apparet character certi anni. Quare ad illius indignationem alia grassandum est via. Narra- verat ibi Pachymeres causam primam iræ imperatoris in Holobolum extitisse ex hujus præcipiti quadam eruptione indignationis in imperatorem, cui cum inservire cœpisset in negotio conciliationis ecclesiarum, suggerendis ex historia aut lectione Patrum argumentis ad eam suadendam aptis, repente institutum et sententiam mutaverit. offensus quod in quodam cœtu, uti aliis sessionis honorem imperator tribuisset, ipsum solum reliquisset stantem. Unde ille interrogatus de re quæ tractabatur, præterquam speratis et prius ostensis contraria omnia respondit, etiam Augusto exprobravit executionem pueri Joannis. Unde imperatore vehementissimo commoto, Holobolus sibi metuens in asylum ecclesiæ confugerit, sed inde blandis imperatoris suasionibus extractus, relegatus Nicæam fuerit in monasterium Hyacinthi. Scribit autem ibidem Pachymeres, ab ista relegatione nondum anno expleto, vocatum Nicæa Constantinopolim Holobolus ab imperatore ad dirum supplicium fuisse. Igitur si potuerimus definire tempus illius conventus, quo suam gravem in perniciem ruit Holobolus intemperantia iræ et linguæ, statuere licebit de vero tempore cum supplicii de Holobolo sumpti tum mortis Arsenii. Atqui speramus istius quidem voti nos fore compotes. Nam conventus iste videtur ille idem fuisse quem descripsit Pachymeres, c. 12 libri ejusdem v, ubi tradit intentum imperatorem adducendis in suam de pace incunda cum Latina Ecclesia sententiam, aversis ab eo consilio præsulibus Græcis, congregato apud se patriarcha cum episcopis et præcipuis ex clero, instituisse ut in eam conciliationem assensum darent, allegandis rationibus quas ei suggererant docti homines, archidiaconus Meliteniota, Georgius Cyprius protapostolarius et rhetor ecclesiæ Holobolus, qui omnes aderant, pro se quisque negotium juvantes, quamquam, ut ibi submonet historicus, Holobolus quidem non ex animi sui sententia, sed in speciem duntaxat nec studio sincero. Esse hunc cælum eundem suadet personarum identitas et rei tractatæ in utroque: nam Meliteniota, Cyprius et Holobolus utrobique memorantur 730 adhibiti adjuvandum imperatorem in convincendis fautoribus schismatis. Nec obstat quod illo c. 20 posterioris temporis memoriam exsequitur: nam diserte

ibidem admonet, quod ibi narrat, actum superius, sed ibi memorari ob similitudinem rerum. Conventus porro illic c. 12 narratus significatur ibidem habitus, postquam legati Gregorii X pontificis Romani Constantinopolim advenerant. Non potuerunt autem illi eo pervenisse prius quam sub finem anni 1272, siquidem litteræ quas eis perferendas ad Michaelē imperatorem is pontifex dedit, recitatæ a Raynaldo illo anno n. 25, scriptæ sunt 9 Kal. Novemb. ejus quem dixi anni apud urbem veterem, ubi Gregorius tunc erat. Sub initium igitur anni 1273 fuerit habitus is cœtus, quo gratiam apud imperatorem suam Holobolus perdidit. Ex quo tempore nondum anno evoluto, retractus Constantinopolim tam diras ibi (quæ c. 20 describuntur) contumaciæ suæ pœnas dedit sexta die Octobris anni 1273, mortuo ante sex dies in insula Oxa, ubi dudum exulabat. Arsenio, quem inde intelligimus post suam e secundo patriarchatu ejectionem vixisse annis septem, et quator insuper mensibus.

CAPUT VI.

Chronologia patriarcharum Germani, Josephi, et Joannis Vecchi, qui post Arsenium, imperante Michaelē Palæologo, sedem Constantinopolitanam tenuerunt. Tempus missæ legationis ad papam.

[P. 516] I. Post amotum Arsenium Germanus ex Adrianopolitana sede in Constantinopolitanam translatus et patriarcha declaratus est mense Junio die festo sancti Spiritus, ut loquitur Pachymeres, l. iv, c. 13: Μηνὸς μακμακτηριῶνος ἐν τῇ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἑορτῇ. Libenter hoc differrem in annum sequentem. Nam inter exactionem Arsenii et promotionem Germani multa commemorat Paschymeres capitibus 9, 10 et 11, l. iv, quæ in angustias paucissimorum dierum inter extremum Maium et Junium ineuntem intercedentium ægerrime videntur posse compingi. Fuit, ut diximus, hoc anno, quo est exactoratus Arsenius, Pascha 18 Aprilis, et consequenter Pentecoste, quam hic vocat noster ἑορτὴν τοῦ ἁγίου Πνεύματος. 6 Junii. Sententia depositionis perlata in Arsenium et executioni mandata est περί που τὰ τελευταῖα τοῦ πρῶτου μηνός, circiter extrema mensis Maii, ut clare tradit noster c. 8, l. iv. Germanus porro inauguratus patriarcha, ex eodem auctore, est die Pentecostes, hoc est, sexto Junii. Medium spatium non plus octo aut decem dierum fuisse oportuit. Et tamen docet indicatis locis Pachymeres primum electionem successuri Arsenio liberis suffragiis synodi relictam ab imperatore, unde sit 731 consequens moram congregatos Patres maturæ inquisitioni idoneam sumpsisse. Deinde ubi suffragia in Germanum convenissent, recusasse ipsam admittere honorem, nec nisi urgentibus et sæpius iteratis imperatoris eum ad hoc quotidie adeuntis instantiis denique inclinatum assensisse. Præterea meminit ibi auctor factionis valinæ conflatæ Arsenio faventium, quæ tam vehementer invaluerit cum

A manifesto periculo publicæ quietis, ut necessitas fuerit imperator longa eam et accurata curâ compescere conari. Denique narrat datam operam ut reliqui Orientales patriarchæ, Alexandrinus et Antiochenus, ejectionem Arsenii prærent; quam ad rem verisimile sit missum ad rei factæ nuntium, et expectatum videlicet responsum re adhuc integra ante subrogationem novi patriarchæ in locum expulsi. His de causis propenderem equidem ad differendam Germani electionem in annum sequentem; quod per characterem hoc loco memoratum licet. Nam in illo anno Christi 1267, cum cyclus solis fuerit et lunæ 11, qui dant Pascha 17 Aprilis, Pascha pertingit in mensem Junium, quintum diem occupans. Quia tamen, quod statim edemus, certo constat Germanum eundem patriarchatu cessisse die 14 Septembris hujus anni 1267, unde esset consequens non plus tribus mensibus cum dimidio in sede periturus si quem tanta patriarchatus Germani dedit, poterit is per me credere Patres synodi tempore Arsenii causam cognoverunt, disquisitis simul de successore, si forte, quod prope apparerat, ille amoveretur; quare statim assentiam in Arsenium tulerunt, suffragia Germani electionem dare potuerint. De conflictu nianorum schismate quod narratur, inchoante pendente iudicio Arsenii, cæterum factis collaborationem usque ad periculum publicæ post Germani electionem exstiterit, per prolepsin antea a Pachymere extremo missos quidem statim nuntios depositionem Arsenii ad Alexandrinum et Antiochenum patriarchas, sed eorum reditum minime expectatum. Non enim illi patriarchæ habere tabantur in tali negotio jus suffragii: alioquin damnatio quidem ante nutum eorum præcipere debuisset, quod factum tamen constat. Summa in medio reliqui a me cœperitne [P. 517] Germani patriarchatus anno 1266 an sequenti; prope tamen magis in quam maximam sedis ejus habentiam, utique in qua facilius rationem invenire ab eo volente et parato imperator analthe solvi se non curaverit.

II. Finem patriarchatus Germani ejusdem patriarchæ Pachymeres, l. iv, c. 21, die festo exaltationis sanctæ Crucis mense Septembri; quo die ait illum celebrari ut solemnitas posebat, divinis in templo officijs sub vesperam patriarcho cedentem, ad suas quoque 732 habebat in Manganis cellulas se recepisse nec postea ullis se adduci precibus sivisse ad ullum usum abdicatæ dignitatis. Unde ad successoris inquisitionem conversæ cum imperatoris tum antistitis curæ sunt: quo annoid contigerit ex successoris electione brevi post secuta intelligendum est; quæ cum, ut mox demonstrabitur, paracta fuerit die 28 Decembris anni desinentis a Christo nato 1267, pro constanti est habendum perstitisse Germanum

in patriarcham vel a sexto Junii anni 1266 ad quartum decimum Septembris anni 1267 per annum unum et menses præterea quatuor cum dimidio, vel a quinto Junii anni 1267 ad 14 Septembrem ejusdem anni per menses tres et dies novem. Postque ipsius spontaneam abdicationem sedem vacasse tribus mensibus et diebus præterea quatuordecim, usque ad designationem successoris; septemdecim vero usque ad ejusdem inaugurationem, quæ Kalendis Januariis anni 1258 celebrata rite est, prout deinceps ostendemus. Scribit noster, c. 23, l. iv, Josephum monasterii Galesii præfectum confessarium imperatoris legitimo suffragiorum numero electum probante ac studente maxime imperatore, designatum fuisse patriarcham *μηνὸς σκιῶφοριῶνος εἰκοστῆ ὀγδοῆ τῆς δεκάτης ἐπινεμήσεως τοῦ ςψοε' ἔτους, mensis Decembris vicesima octava, decimæ indictionis, anni 6775*; moxque addit fuisse ordinatum Kal. Januariis anni sequentis, *ἐκατομβαιῶνος δὲ νοσημνίᾳ χειροτονηθεὶς εἰς ἀρχιερέας τετέλεσται*. Annus æræ mundi Græcorum reducitur ad vulgarem æræ nostræ Christi detractioe 5508. Fuit ergo is annus Christi 1267, periodi vero Julianæ 5980: qui numerus divisus in quindecim indicat indictionem ejus anni characteristicam, decimam, prout Pachymeres notavit. Unde dubium esse non potest quin patriarchatus Josephi Galesii a Cal. Januarii anni Christi 1268 procedat.

III. Ubi desierit, modo definiam. Refert Pachymeres, l. c. v, 17, Josephum, qui se promulgatis palam litteris jurejurando obstrinxisset ad nunquam assentiendum conciliationi cum Latinis, ab imperatore ægre id ferente persuasum migrare patriarchalibus ædibus, secessisse in monasterium Periblepti, pollicitum se renuntiaturum patriarchatui, si de concordia Ecclesiarum Romæ conveniretur a legatis eo ad hoc missis; interim quasi privatum victurum. Postea cum legati pace composita redissent, judicatum esse videri sedem vacare, cessione conditionata Josephi jam in absolutam transeunte, positione conditionis unde pendebat. Quocirca itum in suffragia novæ electionis. Iste secessus patriarchæ Josephi contigit, ut noster ibi distincte tradit, die 11 Januarii, secundæ indictionis, anni 6782, *ἐνδεκάτῃ μηνὸς ἐκατομβαιῶνος δευτέρᾳ ἐπινεμήσεως τοῦ ςψπβ' ἔτους*. Fuit hic annus Christi 1264, per. Jul. 5987, qui revera numeravit indictionem 733 secundam, qualem nullus ex quatuordecim præcedentibus et totidem secutis habere potuit, ut periculum nullum sit ne annus tam ipsi propria insignitus nota cum alio quopiam confundatur aut mutetur. In ista porro suspensione res fuerunt ferme per annum, quoad legatis pacem a Romano pontifice conventam stipulatamque referentibus, comitia sunt indicta novo creando patriarchæ. Quod non contigit ante sequentem annum, ut docet nos historici nostri locus modo considerandus.

IV. De Joannis Vecci Josepho subrogati electione quam et statim inchoatam post legatorum Roma reditum et celeriter transactam apparet, sic scribit Pachymeres, c. 24, l. v: 'Ο Βέκκος εἰκοστῆ μὲν καὶ ἕκτη Πυανεψιῶνος μηνὸς [P. 518] κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν ἁγίων Πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ πατριάρχης προβέβληται. Δευτέρᾳ δὲ Μαΐμακτηριῶνος τῆ ἐπιούσῃ κυριακῇ, ἐν ἐπισήμεν ἡμέρᾳ τοῦ Πνεύματος, τὰ τοῦ Πνεύματος δέχεται καὶ τελειοῦται ἀρχιερέως. *Veccus sexta et vicesima Maii mensis, in festo sanctorum Patrum Nicænsium patriarcha electus est. Secunda vero Junii Dominica hebdomadis vertentit, insigni die sancti Spiritus gratiam Spiritus percepit, ordinatus rite patriarcha*. Hi characteres unice designant annum Christi 1275, periodi Julianæ 4988, quo cyclos solis numeratus est 24, lit. Dominicalis fuit F, cyclos lunæ currebat 3, quæ notæ festum Paschæ conferunt in 14 Aprilis, Dominicam vero Pentecostes in 2 Junii. Unde patet a prima successione Josephi ad initum a Vecco patriarchatum intercessisse menses solidos sexdecim cum diebus octodecim. Anno præcedenti Christi 1274 si quis suspicari vellet Vecci creationem factam, frustra esset ob characteres diversissimos: nam cyclos is annus habuit solis 23, lunæ 2, qui dant Pascha 1 Aprilis et Pentecosten 20 Maii, et littera Dominicalis ejusdem anni G diem secundum Junii facit Sabbathum cum Dominicam fuisse oportuerit quo anno est Veccus in patriarchalem Constantinopoleos evectus sedem. Hujus finis, quoniam Michaelis Palæologi funere posterior extra hujus historiæ limitem exit, nostræ considerationis nunc quidem non est.

V. Restat ultimum quod proposuimus hic tractandum. Tempus quo missa Romam est a Michaeli Augusto insignis legatio ad absolvendum negotium conciliationis Ecclesiarum, qua Germanus expatriarcha et Georgius Acropolita feliciter functi sunt, caractere non dubio insignitum legitur c. 21, l. v. Ait illic historicus solvisse duabus triremibus legatos paci conficiendæ destinatos, paratis jam ad eam ex parte Græcorum omnibus. Hi fuerunt, ut c. 17 superius dixerat, partim ecclesiastici, partim senatorii. Priores Germanus nuper patriarcha et episcopus Nicææ Theophanes, alii magnus logotheta Acropolita, præses vestiarii Panaretus et magnus interpret Berrhæota. Triremium 734 alteram conscenderunt Panaretus et Berrhæota cum donis imperatoris ad pontificem, in altera duo episcopi cum Acropolita fuerunt, Altum petierunt, ait loco laudato noster c. 21, l. v, *Κρονίου ἀρχομένου μηνός*. Est haud dubie Pachymeri Κρόνιος Martius, prout est hujus l. c. 1 demonstratum. Pergit dicere conflictatos eos parum prospera tempestate pervenisse in sinum Laconicum, ubi est promontorium Maleæ, *λήγοντος τοῦ μηνός*, hoc est eodem mense desinente, ultima ejus decade: notum est enim Græcos partiri menses in tres decadas. Primam vocant ἀρχομένου

sive Ιεραμίνου, secundum μεσοῦντος, tertiam φθίνοντος sive, ut hic noster, λήγοντος μηνός. Ad- dit ibi vehementi jactatas procella triremes ambas primum dissociatas vi venti fuisse, deinde alteram illarum, qua Panaretus et Berrhæota vehebant, misere fractam et submersam, aliam salvam appu- lisse ad Methonæ portum; idque contigisse πέμπτη μεγάλη, hoc est feria quinta hebdomadæ majoris, qua cœna Domini celebratur ab Ecclesia. Ex his oportuit illo anno feriam quintam in cœna Domini mense Martio fuisse, et quidem aliquo die decadis ultimæ mensis istius. Non potuit ille annus esse alius ab anno Christi juxta vulgarem æram 1273. Manifestum hoc est ex serie narratarum hæc histo- ria rerum; nam superiori Christi 1272 cœpit se- dere Gregorius X, qui primus mentionem concor- diæ intulerat, postquam in Syria electum se absen- tem a cardinalibus cognovit. Deinde jam corona- tus legatos Constantinopolim ad id negotium ur- gendum miserat. Hi strenue rem egerunt, pro virili Augusto cooperante; quæ referuntur hoc libro a c. 11 ad 17. Hæc annum facile Gregorii I, Christi 1272, expleverunt. Dispositis utcuque omnibus ex parte Græcorum missi sunt legati, de quibus agimus, circa initium anni, Gregorii ponti- ficatus secundi, Christi 1273; nec tardius potue- runt: alioqui Gregorium non reperissent Romæ, qui hoc anno inde discessit versus Galliam, ut ibi concilium œcumenicum Lugduni celebraret. [P. 519] Hab- itum id concilium est anno sequenti Christi 1274, præsen- te illic pontifice, et legatis Græcorum jam cum Ecclesia Romana conciliatorum ibidem com- parentibus. Quæ conciliatio cum per hanc legatio- nem perpetrata fuerit, evidens est eam prius obi- tam et renuntiatam Constantinopoli fuisse quam sacra synodus Lugduni inchoaretur. Quadrat au- tem unice ad hoc ipsum character hoc loco indi- catus feriæ quintæ majoris hebdomadæ incidentis in postremos dies Martii, siquidem hic annus Christi 1273 fuit periodi Julianæ 5986, cyclum solis habens 22, cyclum vero lunæ sive aureum nu- merum 2, litteram Dominicalem A: quæ notæ Pa- scha illius anni defigunt in 26 Martii. Fuit ergo fe- ria quinta in Cœna Domini die 23 Martii ejusdem. Quare verax et exacta deprehenditur historici narra- tio, et chronologia nostra confirmatur.

735 CAPUT VII.

De eclipsi solis a Gregora memorata, qua stabilita hactenus chronologia firmatur.

I. Hactenus chronologiam nostram indicatis a Pachymere characteribus, quantum licuit, munivi- mus. Non est autem negligenda opportunitas quam nobis benignam offert insignis Nicephori Gregoræ locus ejusdem cœlesti quoque solaris maximi deliquii suffragio roborandæ. Scribit is auctor Histo- riæ suæ l. iv, p. 51 ed. Basil., postquam narravit abdicationem Germani, Josephi subragationem in ejus locum, et ab hoc indultam imperatori Michaeli

A Palæologo solutionem anathematis quo fuerat ab Arsenio devinctus ob excecationem pupillum, scribit, inquam, in hunc modum: Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἐπισκότην ἡμεῖς ἡλίου ἄρτι τὴν τῶν Διδύμων τετάρτην παραλί- τα, περὶ ὥραν πρὸ μεσημβρίας τρίτην τῆς ἐκεί- νης πέμπτης ἡμέρας τοῦ μαΐου, τοῦ εἰσὸς ἔτους ἡμῶν οὐκ ἢ πᾶσα ἐκλειψίς δακτύλων ἔγχετο ὡς δεκα, τοσοῦτον δὲ κατὰ τὸν μέσον τῆς ἐκεί- νου χρόνον ἐγγίνετο τὸ σκότος περὶ τὴν γῆν ὡς καὶ αὐτὸς τῶν ἀστέρων φανῆναι. Sub hoc tempore or- ranit luna solem quartum Geminorum transi- tem gradum, circa horam ante meridiem quintæ et vicesimæ diei Maii, anni 6785. Fai- tota eclipsis digitorum proxime duodecim. B autem sub medium deliquit tempus ledere- terram exstiterunt, ut et multæ stellarum ce- rent. Ita Gregoras describit insignem prom- horrendam solis defectionem Constantino- sam paulo antequam exauctoraretur Germanus Josephus in ejus locum substituendus esse. Quod utrumque illo anno a Gregora indicatur Græcorum 6785, hoc est nostræ 1257, nos quoque ostendimus superius, n. 2, c. 11, si demonstrare potuerimus fide tabularum tioniciis astronomicis tolis deliquium hanc in urbe tam frequenti circa meridiem cum omnibus memoratis circumstantiis vera fuisse commissum anno, nemo no- gnum inde firmamentum accessurum nostris et fidei historicorum quorum nitimur. Hæc me spes impulit ad litteras R. P. Jacobum Grantami socium Lutetiæ Parisiorum degentem, ut dignitate eclipsis calculos ponere. Fecit ille pro- ditione et humanitate præstantibus diligenti- prout ex ejus ad me missa, quam hic aster- exercitatione astronomica patebit.

II. Jacobi Grantami e societate Jesu episcopi novilunii ecliptici anno Christi 1267, 25 Martii tabulas subsidiarias Rudolfinas, ad meridiem Constantinopolitanum revocatas. Annus is est munit, non bissextilis.

736 [P. 520] Novilinium medium.

D		Maii		D.	H.
				24	10
				D.	H.
				14	11
				21	0
				S.	G.
				0	20
				3	0
				2	9
				0	5
				D.	H.
				165	7
				7	6
				S.	G.
				3	0
				11	3
				2	4
					H.
				1	41

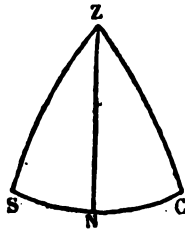
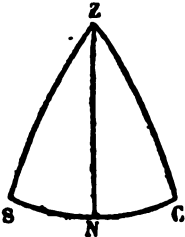
Novilunium verum.

	D.	H.		
Maii	24	21	31	23
Pro correctione.	S.	G.		
ad primum locum solis adde	0	0	25	28
fit secundus locus solis	2	10	11	26
secunda distantia lunarium, luna longius progressa	0	0	3	1
Pro correctione.	S.	G.		
ad primum locum lunæ adden- dum	0	5	56	12
fit secundus locus lunæ ad se- cundum solis locum revocandus	2	10	14	27
tempus correctioni respondens tollendum			5	51
pro æquatione perfecta tempo- ris, addenda				32

Novilunium perfecte correctum et æquatam.

in meridiano tabularum, Maii post meridiem.	24	21	26	4
in meridiano Constantinopoli- tano additis		1	28	0
post in ediam noctem fit dies Maii	25	10	54	4

737 [P. 521] hoc tempore et loco Zodiaci facta est vera synodus: quo autem sit visa, tam minus accurata quam accurata, per triangulos et parallaxes ostenditur in sequentibus.

Tres priores parallaxes.

altitudinis	25	10
latitudinis	23	40
longitudinis	8	33

in synodo vera.

Tres posteriores parallaxes.

altitudinis	28	30
latitudinis	23	52
longitudinis	15	35

in synodo visa minus accurata.

In triangulo ZCN rectangulo in N. Gr. 90 eclipticæ.

ang. C	G.	75	28	ang. C	74	45
latus CZ	24	14	latus CZ	24	29	
NZ	23	24	NZ	23	33	
NC	6	26	NC	6	50	

In triangulo ZSN rectangulo in N.

latus NS	G.	9	18	latus NS	G.	10	58
SZ	25	5	SZ	29	13		
ang. S	31	99	ang. S	54	58		

primo tempore parallactico sublato a vera synodo restat visa synodus minus accurata Maii die	0	9	16	0
secundo tempore parallactico sublato a vera synodo restat visa synodo accurata Maii locus lunæ, qui est solis, in syno- do vera	25	10	54	4
738 tolle motum respondentem tempori parallactico accurato restat locus lunæ in synodo visa accurata	25	10	44	48
ex hoc tolle locum nodi Ω	0	0	52	14
restat versus motus latitudinis unde [P. 522] vera latitudo bo- realis sive arcus inter contra e tertia parallaxi latitudinis tollenda: et restat visa latitudo seu arcus inter centra	25	10	54	4
	2	10	11	26
	29	7		
	S.	G.		
	2	9	42	19
	S.	G.		
	8	14	26	33
	5	25	15	46
	27	10		
	24	48		
	2	22		

Quantitas eclipsis.

Ex summa semidiametrorum tolle visam latitudinem sive ar- cum inter centra	31	41
restat quantitas eclipsis	2	32
	29	19

A in scrupulis, 1759

quæ multiplicata per 6
faciunt 10554
quæ divisa per semidiametrum
solis 900
dant digitos 11
restant 654
quæ faciunt digiti unius partes 40
quantitas ergo eclipsis est digiti undecim cum quadra-
ginta partibus duodecimi.

Duratio eclipsis.

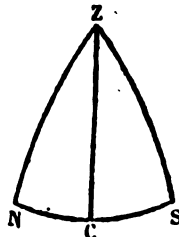
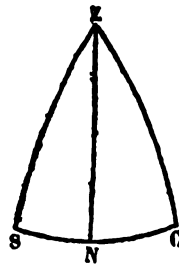
Duratio hujus eclipsis exacte definitur ex scrupulis
mediæ durationis 31 35 per horarium lunæ motum
in incidentia et emersione compositis, ut consequitur.

In incidentia.

locus lunæ una hora ante visam synodum accuratam	S.	G.		
	2	9	8	4
tempus Maii	D.	H.		
	25	9	1	50

In emersione.

B locus lunæ una hora post visam synodum accuratam	S.	G.		
	2	10	16	34
tempus Maii	D.	H.		
	25	11	1	50

739 Tres parallaxes.

altitudinis	25	30
latitudinis	24	0
longitudinis	8	37
ang. C	92	75
latus CZ	24	9
NZ	23	21
NC	6	24
NS	7	49
SZ	24	33
ang. S	72	32
SC	14	13

Tres parallaxes.

altitudinis	25	30
latitudinis	20	30
longitudinis	15	10
ang. C	92	86
latus CZ	19	39
NZ	19	36
NC	1	14
NS	13	56
SZ	23	55
ang. S	12	44
SC	55	52

translato S in Occid.

tertia parallaxis longitudinis 48 11, quæ visæ syno-
do accuratæ respondet, comparanda cum parallaxi lon-
gitudinis inventa.

In incidentia.

Tertia parallaxis longitudinis	48	11
parallaxis longitudinis in inci- dentis prior tempore	8	37
differentia motu crescenti ad- modum celeriter	39	34
hanc differentiam adde horario vero lunæ a sole	29	28
fit motus horarius apparens ve- locissimus	69	

Analogia.

Ut hic motus apparens 69. 2. 442 ad unam hor-
ram 3600, ita scrupula mediæ durationis 31. 35. 1895
ad tempus incidentiæ 1647. 27. 27.

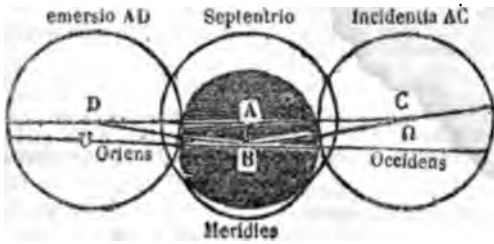
740 In emersione.

Tertia parallaxis longitudinis	48	11
parallaxis longit. in emersione posteriori tempore	15	10
differentia motu valde decre- scente	33	1
hanc differentiam adde horario vero lunæ a sole	29	28
fit motus horarius apparens ve- locissimus	62	29

Analogia.

Ut hic motus apparens 62 29 ad 3600, ita scrup-
ula mediæ durationis 31 35 ad tempus emersionis
30 20.

	Integra duratio	57	39	
	D.	H.	M.	S.
Initium	23	9	34	23
Initium eclipsis Maii	23	10	1	50
Initium	23	10	32	10
Constantinopoli post mediam noctem.				

Typus eclipses

	in triangulo ABC rectangulo in A.		
Ex summa semidiametrorum	31	41	BC
toile arcum inter centra	2	23	AB
habes scrupulos medias durationis	31	53	AC

III. Ex hoc epilogo clarissimum est in eclipsi descripta reperiri characteres a Nicephoro Gregora designatos, annum a mundo condito 6775, id est Christi 1267, Maii diem 25, horam ante meridiem 3, et digitos prope 12, unde tanta obscuritas in terra ut stellæ in cælo apparerent. At deficit una illustris, nota loci solis in Zodiaco: ponit enim Nicephorus gradum 4 Geminorum, noster autem calculus 10. Sed in eo Nicephorus manifeste hallucinatur, secutus non astronomicos leges, sed popularem putandi rationem et communem errorem iungentium æquinoctium vernum, seu primum gradum Arietis, cum 21 Martii: quem admodum jam a concilio Nicæno in usu id erat, non observato, saltem non correcto, vitio antecessionis æquinoctii versus initium Januarii unius diei per centum triginta circiter annos. Qui error postea correctus est anno Christi 1582, sublatis 10 diebus, quibus initium Arietis Martii vicissimum primum præcesserat. Et revera a concilio Nicæno habito anno Christi 325 usque ad tempus hujus eclipsis anno Christi 1267 anni fluxerunt 942, pro quibus Nicephorus sex gradus antecessionis Geminorum usurpavit, cum merito septem integros numerare potuisset. Sethus Calvisius in Chronolog. anno Christi 1267 hanc eclipsim notavit, eodem anno et die quo Nicephorus; eumque circa 4 gradum Geminorum jure corrigit: sed contigisse ait hora 11, 9. 21, post mediam noctem, tardius multo quam velit Nicephorus qui 3 ante meridiem scribit; cum quo belle calculus noster convenit. Numerat autem Calvisius digitos obscurationis 11, 52, fere ut nos et Nicephorus proxime ad totalem; feriam quoque quartam rite designat, et probat cyclum solis 16, littera B. Keplerus in tabulis Rudolphi p. 98 ejusdem eclipseos mentionem facit, et ostendit recte a Calvisio Nicephorum reprehendi, et cum eo ponit grad. 10, 59 Geminorum, paulo liberalior in minutis. Porro de duratione hujus eclipsis neque Nicephorus neque Calvisius aut Keplerus quidquam affirmant.

A Et vero quanta ea fuerit, ad fidem historiarum temporis rationem nihil refert, probatis altissimis notis. Verum ne ea ad integrum exacteque epilogismum desideretur, magna diligenter eam consignavi. Et ne quis brevitalem non exigere horæ in eclipsi prope totali nimiam apprehendat, velocissimum lunæ motum apparatus circa 3 parallaxem longitudinis, tam in incidentia crescendo valde in quadrante Orientali eclipsi quam in emersione multum decrescendo in quadrante Occidentali, quæso ut mecum attendat [P. 525] et desinet mirari. Hæc in gratiam Possini; qui viri amici laborem gratum, si habebit, et eum Deo in suis orationibus et similibus sacrificiis commendatum habebit.

B IV. Hactenus R. P. Jacobus Grantami Jungam quod consultus a me de eclipsi eadem Joannes Baptista Ricciolus, statim humiliter respondit hisce plane verbis.

Era Constantinopolitana supponit esse fuisse mundi annum 5508 ante usitatum æram. Quare annus 6775 æræ Constantinopolitanae est æræ Christianæ 1267.

742 Anno Christi 1267 cyclus lunæ numerus fuit 14, epacta 3, novilunium diebus 25 et 26 Maii. Cyclus solis fuit 16, æram dominicalis B, et dies 25 Maii incidit in horam tam.

C Anno eodem 1267, die 25 Maii, novilunium Constantinopoli fuit sesquihoræ ante diem; sed ob parallaxim longitudinis in gradu 12 Geminorum. Latitudo loci hujus et vera fuit minorum 19, 8; sed ob parallaxim latitudinis fuit australis et minorum 3, 8; summa autem semidiametrorum solis nœ fuit minorum 30, 40; et solis diameter integra minorum 31, 38; ideoque digitus 11, 25. Sed eo quod radii solis oblique incidentes aliorum procul a vertice Constantinopoli reflecterentur, nec multum aerem superstitum illustrarent, visa est eclipsis pene tota stellæ horis propiores aliæque conspiciuntur.

D Ex mea Geographia reformata suppono latitudinem poli Constantinopoli esse grad. 42, 3 longitudinem a Palma insula Fortunatarum 54, 36.

Quid sibi velit Gregoras, aut quibus ex epilogibus hauserit solem fuisse tunc in quarto seu parte Geminorum, penitus ignoro. Licet ex tabulæ astronomicæ insignium mathematicorum paucis aliquot minutis dissidere possint a multis tamen gradibus nullæ. Certe enim anno 1267 sol ingrediebatur in signa Zodiaci diebus aut 10 cilius quam nunc post correctionem Gregorianam Calendarii. Nunc autem ingreditur minus die 22 aut 23 Maii. Ego tunc die 13 ante circiter. Atque adeo die 25 Maii erat jam in 12 gradu Geminorum.

Hæc ille, Habes, lector, eruditissimorum hominum A et præstantium astronomorum circa eclipsim a Nicephoro Gregora memoratam judicia et ratiocinia, quæ tantam ejus notitiam suppeditant quanta optari fere potest, certe quæ abunde sufficia ad usum nostrum insigniendi anni quo Germano abdicante Josephus patriarcha est] creatus, tam luculento caractere, ut in eo a cæteris discernendo labi deinceps aut vel titubare quisquam nequeat.

CAPUT VIII.

Andronici, qui Michaeli Augusto primogenitus, in imperio collega et post ejus obitum successor fuit, ætas conjugii et evectionis in imperium tempus, cæterorumque ejus actorum chronologia.

I. Michaeli Palæologo qui successit in imperio Andronicus, senior ab historicis posterioribus dicitur ex comparatione cum ipsius nepote Andronico juniore, avi in imperio collega, quicum **743** graves et rei Romanæ perniciosissimas inimicitias exercuit, in Cantazeni præsertim historia narratas, [P. 526] Andronicus, inquam, senior Michaelis Palæologi prioris primogenitus, imperii collega et post patris mortem successor, quando natus sit, qua ætate uxorem duxerit quo anno particeps factus fuerit Augustæ potestatis, incertum faciunt variæ ac male inter sese cohærentes cum Pachymeris tum Gregoræ et aliorum qui de illis rebus scripserunt affirmationes. Quare operæ pretium me facturum statui, si evolvendæ ex ambagibus et certo, quoad licebit, digerendæ ordine rerum ipsius hæc historia memoratarum chronologiæ capitis hujus C operam impenderem. Prima omnium statuenda est epocha natalis Andronici hujus, perplexis Pachymeris et Grægoræ assertionibus nutans. Scribit Pachymeres, l. III, c. 7, Theodoram Michaelis Palæologi uxorem, cum comperisset virum suum cogitare de se repudianda asciscendaque loco ejus in conjugem Anna Alamana Joannis Batatzæolim Augusti vidua, graviter, ut par erat, id ferentem expostulasse quod se coronatam jam Augustam sine ulla causa imperator vellet dimittere, postquam et jam Augusto peperisset filios, primum quidem Manuelem] qui cito perierat, deinde vero Andronicum adhuc superstitem, quem pater regie nutrebat, denique tertium postquam in urbem Constantinopolim e Latinis receptam imperator migraverat, illic in purpura natum Constantinum nomine, cognomento Porphyrogenitum : "Η βασιλις Θεοδώρα χαλεπῶς εἶχεν ἐνέγκαι, εἰ δέσποινα ἐστεμμένη οὔσα καὶ γνησία γυνή, ὅπ' ἀνδρὶ τε τῷ βασιλεῖ τεκοῦσα παῖδας, καὶ πρῶτον μὲν ἀποιχόμενον ἄλλον, τὸν Μαθουήλ, εἶτα δὲ καὶ τὸν περιόντα Ἀνδρόνικον, ὃν βασιλικῶς ὁ πατὴρ τρέφοι. Ex his videtur posse colligi sensisse Pachymerem Andronicum, imo et præterea Manuelem prius mortuum, post initum a Michaelo Palæologo imperium natos ut sic illos mater eorum Theodora viro jam imperanti, ἀνδρὶ τῷ βασιλεῖ, pepererit.

II. Atqui hoc quidem repugnat ipsi primum Pachymeri affirmanti Andronicum annos natum

quatuor et viginti patri morienti successisse. Si enim is patre jam imperante, et quidem secundus post Manuelem in infantia mortuum, natus est, cum Michael, ut est demonstratum, imperare cœperit Kal. Januar. anni Christi 1260, venire in lucem non potuit] ante annum Christi 1261, imperii Palæologi secundum ; et consequenter, quando idem Palæologus Michael anno, ut cap. sequenti demonstrabitur, Christi 1284 mortuus est, Andronicus non nisi annorum unius et viginti esse potuisset. Pugnât id etiam cum eo quod Gregoras scribit l. IV, p. 40, Michaelē, cum solemnī pompa Constantinopolim a suis recuperatam ingressus est, Andronicum filium jam tum bimulum duxisse : ἴέναι πρὸς τὴν βασιλῆα τῶν πόλεων ἅμα τῇ συζύγῃ δεσποίνῃ καὶ τῷ υἱῷ Ἀνδρονίκῳ τῷ νέῳ βασιλεῖ δεύτερον ἔτος ἄγοντι τῆς ἡλικίας. Certissimo enim statuimus superius ingressum **744** Michaelē Palæologum urbem paulo prius a suis captam die 15 Augusti anni Christi 1264, quo tempore ut duorum annorum puer Andronicus fuerit, oportuit cum natum saltem initio anni Christi 1260. Quod dici nequit, cum ante illum patri jam imperanti natus fuerit primogenitus ejus, Manuel in cunis mortuus. Necessario igitur agnoscenda πρόκλησις est in illis verbis ὅπ' ἀνδρὶ τῷ βασιλεῖ, ut nequaquam Theodora significare voluerit se viro suo jam imperanti Manuelem et Andronicum peperisse ; sed appellationem imperatoris, quæ suo marito tunc cum illa hæc dicebat conveniret, tribuisse, licet illa non pertineret ad id tempus quo illa Manuelem et Andronicum enixo fuerat.

III. Sed aliquid certius de anno natali Andronici senioris statuere licebit ex tempore ipsius obitus. sicubi ætatis certo id definitum reperire poterimus. Legimus apud Joannem Cantacuzenum (l. II, c. 20, p. 228 ed Reg.) hunc Andronicum, qui abdicato imperio tactus monachus Antonii nomen assumpserat, in monasterio mortuum esse *mense Februario, indictione 15, anno quadragesimo supra sexies millesimum et octingentissimum, natum annos septuaginta duos*. Si ex numero 6840 annorum 72 demas annos, supererit annus æræ Græcorum 6768 quo fuisse natum oportuit eum qui annis duobus major septuagenario anno 6848 diem obierit. (P. 527) Est hic annus 6768 mundi juxta Græcos idem quem nos in æra Christiana numeramus 1260 ; qui fuit, ut vidimus, primus imperii Michaelis. Ejus anni principio si editus in lucem Andronicus est, habere locum utcumque potest quod ex Gregora retulimus, eo bimulo, sive secundum ætatis annum agente, δεύτερον ἔτος ἄγοντι τῆς ἡλικίας, contigisse ingressum triumphalem Michaelis ejus patris in urbem regiam paulo ante de Latinis receptam. Sed non potest cum hoc quadrare quod scribit Pachymeres in *Historia imperii Andronici* l. I, c. 1, cum quando patri successit, annos ætatis numerasse quatuor supra viginti. Verba sunt de illo Pachymeris hæc ipsa : Τῷτοι καὶ νέος ὢν ὁ

ὁπολιφθεῖς βασιλεὺς, ἔτη γεγονώς τέσσαραπρὸς οἷς εἴκοσι τρηκιάδα. Nam cum ab anno Christi 1260 ad 1282, quorum priori cœpisse imperare posteriori obiisse Michaelē Palæologum certo demonstravimus manifestum sit intercedere annos duntaxat duos et viginti, patet promovendum ulterius toto biennio natalam Andronici necessario esse, si vera de ipsius, quando capessivit imperii habenas solus, ætate Pachymeres scripserit. Nam quod idem c. ult. l. vi, hujus quam nunc edimus Historiæ Michaelē Palæologum tradit imperasse annis viginti quatuor, accommodari forte ad veritatem id posset vel ea ratione quam disseremus, c. sq. n. 3, vel intelligendo numeratum illic ejus imperium ab ejus celebri prædicatione quam Thesaloniciæ biennio ante acceperat, voce *Μαρπου* de cœlo missa, ut narratur l. i, c. 11; sed hoc ad ætatem Andronici trahi non potest, nec excusari aliter ab errore Pachymeres, 745 si vere natum cum putavit quo anno cœpit imperare pater ejus

IV. Existimo tamen vera illic Pachymerem et ex certa publica que notitia scripsisse, errasse vero Cantacuzenum in subducendis annis Andronici senioris, qui ætatis non 72, ut ille affirmat, sed 74 vitæ finem invenerit. Hujus ascensionis habemus auctorem eidem Andronico familiarissimum extremis vitæ temporibus Nicephorum Gregoram, apud quem cum legamus c. ult. l. ix, p. 209 ed. Bas. confabulari se quotidie cum Andronico tunc monacho otiosissime solitum atque adeo ipsa nocte qua est mortuus multas horas suavissimi colloquii cum ea duxisse, facile credere possumus rescivisse ex eo ipsum quæ de illius annorum numero notavit in monodia de Andronico obitu, initio l. x, p. 214, his plane verbis Τέταρτον μὲν ἤδη καὶ ἑβδομηκοστὸν ἔτος ἀπὸ γενέσεως αὐτῷ τελευτῶντι ἤνυστο. *Quartus et septuagesimus annus a natiuitate ipsi morienti absoluebatur.* Quæ verba non tantum vixisse illum annis 74, sed etiam illos explevisse significant. Cum autem sit mortuus die 12 Februarii, ut idem Gregoras affirmat sub finem l. ix, vel xiv. ut anonymus adnotavit ad marginem loci Cantacuzeni, quem paulo ante retulimus, cogimur dicere natum fuisse Andronicum sub initium anni Christi 1258. Ac ne quis suspicetur irrepsisse errorem in notas numerales apud Gregoram, qui tamen extense ac sine notarum compendiis annum septuagesimum quartum ætatis Andronici exprimit, etiam aliunde manifestum est ex animi sui certa sententia id affirmasse illum auctorem. Ait is nimirum initio c. ult. l. ix, inter alia signa quæ portenderunt obitum Andronici senioris, visam solis eclipsin, quæ totidem diebus quot ipse anni vixerat ejus mortem præcesserit Commissum spectatumque est id novilunium eclipticum ultimo Novembris anni Christi 1331. Ex quo si numeres unum et triginta Decembris, totidem Januarii, duodecim Februarii dies, exacte conficies summam dierum septuaginta quatuor, parem numero anno-

rum vitæ ipsius, ut scripsit Gregoras, tacite revocans quod alas dixerat, Andronicum, quæ cum Patre primum ingressus est Constantinopolem secundum ætatis annum egisse; cum ex hoc nunc ex certiori testimonio affirmat, manifestum ipsi tunc quartum ætatis ab aliquot jam mensibus currere cœpisse, quippe in lucem edito circiter tertium anni Christi 1258. Id quod non parum præterea confirmatur ex tempore nuptiarum Theodoræ matris Andronici cum ejus patre Michaeli ab Acropolita notato. Hic enim historiæ suæ c. refert Joannem Ducam (P. 528) imperatorem locasse Michaeli Palæologo, in gratiam intervenitu Manuelis patriarchæ, Theodoram suam filiam. Necessè est dicere factum id fuisse finem anni Christi 1254 vel sequentis in quo post multorum mensium languorem Joannes Augustus Octobri mense diem 746 obiit. Quæ autem incredibile secundam alioqui molieris ævi pleni, quippe annorum duodeviginti duxit uxorem juveni, sex totis primis annis nullam prolem edidisse. Quocirca Manuelē primogenitum, qui deinde infans ipsis natum anno Christi 1256, Andronicus biennio post, primis mensibus, ut dixi, obiit 1258. Quo posito prona deinde facilitate cæterorum Andronici actorum in serie historiæ disposito succedit. Nam quod ante eum electi in papam Gregorii X refert Pachymeres, Andronico jam in virum ætate est in puberem et conjugio maturam ætatem, patrem ejus uxorem quærere quadrat in annum Christi 1271, sedis mortem Clementis quarti tertium, quo Andronicus quintum decimum agebat ætatis annum. Nuptias ipsas Andronici cum Annæ Pannoniæ filia, capite eodem memoratas, ad eum sequentem Christi 1272 referimus. Uti assumptio Andronici ejusdem in consortium perii a patre Augusto facta, et solemnis coronatio Andronici et Annæ novorum Augustarum, quæ Pachymeres altero a nuptiis anno celebratam tradit, ad annum Christi 1273 Andronici duodevicesimum pertinet.

CAPUT IX

Statuitur tempus obitus Michaelis Palæologi numerus annorum ejus imperii Appendix anno captæ a Persis Heracleæ Ponti.

I. Utrumque caput ad discussionem hic propositum molesta opinionum varietate perplexum est. Ut enim omittam vulgaria chronica, quorum quibusdam vidi principium imperii Andronici senioris, quod statim a morte Michaelis ejus patri inceptum, consignatum anno Christi 1294, et ipsi Michaeli sex et triginta imperii annos attribuit Spondanus obiisse Michaelē anno Christi 1283 ponit, et principatum tenuisse anni viginti quatuor refert ex Gregora, ut ait; apud quem tamen

loco ab eo laudato id non reperio, sed tantum mortuum Michaelē anno mundi juxta computum Græcorum 6791, ætatis suæ 58. Ὁ μὲν δὲ βασιλεὺς (verba sunt Gregoræ de Michaelē Palæologo scribentis) περὶ οὗς εἰρήκειμεν τόπους παρ' ἐλπίδα τῆς οἰκείας ἔτυχε τελευτῆς κατὰ τὸ ἑξακισχιλιοστὸν ἐπτακισιοστὸν ἐνενηκιστὸν πρῶτον ἔτος, ὁκτώ καὶ πεντήκοντα ἑτῶν τυγχάνων. Hoc est: *Imperator circa illa quæ diximus loca præter spem vitæ suæ finem invenit, anno sexies millesimo septingentesimo nonagesimo primo, agens ætatis annum quinquagesimum octavum.* Ita Gregoras.

II. At noster Pachymeres, l. vi, c. 36 hujus operis, sic scribit de die obitus Michaelis: Ἡμέρα ἦν παρασκευὴ ἐνδεκάτῃ σκιβροφοριῶνος 747 τοῦ 'ςψγ' ἔτους. *Feria erat sexta undecima Decembris anni 6791.* Ac in anno quidem magno consensu Gregoras, ut vidimus, prætereaque Phrantzes cum Pachymere conveniunt, ut dubitari de hoc non debeat, cum sit tamen vehemens causa dubitandi ex circumstantia diei Parasceves sive feriæ sextæ illo anno incurrentis in undecimam Decembris diem. Est annus æræ mundi Græcorum 6791 Christi 1283, hoc est per. Jul. 5096, quo fuit cyclus solis 4, numerus aureus 11, inditio pariter 11, Cyclus porro solis 4 litteram indicat Dominicam C, quæ cum insigniat diem duodecimum Decembris, undecimus necessaris fuerit Sabbatum, non autem Parasceve sive sexta feria, (P. 529) qualem eum tamen illo anno fuisse tradit pro certissimo et vulgo notissimo Pachymeres. Igitur anno Christi 1283 mori Michaelē Palæologum oportuit, quo cyclus solis 3 litteram Dominicæ indicem dedit D: hæc enim littera diem Decembris tertium decimum afficiens, tertium retro undecimum fuisse sextam feriam demonstrat. Quid ergo? dicemus errasse Græcos historicos in anno mortis Michaelis, et pro 6790 sequentem 6791 indicasse? Ne cogatur hoc dicere, duplex hujus explicandæ perplexitatis suppetit ratio. At enim labentis jam anni 6790 et paucos duntaxat extremi Decembris dies reliquos trahentis rationem non habendam populus et historici censentes, obitum ejus ex anno mox sequenti, 6791, quo is videlicet innotuit, insigniendum putaverunt, neglecto discrimine nullius momenti ad civilem æstimationem, quæ fere minutam ἀκριβείαν respuit. Aut, quod verisimilius reor, annorum mundi et æræ suæ principium, item, ut indictionis, a Septembri Græci repetebat. Unde jam tum annus mundi juxta ipsos 5791 cœperat a mense fere tertio, cum anni Christi 1282 mensis ultimus Decemberolvebatur. Ut vere dixerint Pachymeres, Gregoras et Phrantzes obiisse Michaelē anno 6791, nec vere tamen scripserint Spondanus et Rainaldus eum dem anno Christi 1283 factum, cum illo anno dies Decembris undecima, qua efflavit animam, Sabbatum, non sexta feria fuerit.

III. Hoc igitur existinamus pro indubitato tenen-

dum, anno Christi 1282, die 11 Decembris Michaelē Palæologum vivendi et imperandi finem fecisse. Quandiu imperaverit disquirendum restat. Diserte Pachymeres *Hist. c.* ultimo imperasse Michaelē asserit annis viginti quatuor; idque ipsum, ut palam notum, antea posuerat c. 21, l. iv. Atqui hoc quidem ægre conciliatur cum iis quæ jam omni firmitate constituimus, nimirum coronatum eum ritu solemnī Augustum primum fuisse Kalendis Januarii anni Christi 1260, vivere autem desiisse 11 Decembris anni Christi 1282; nam ex his apparet manifestum imperasse illum a die inaugurationis suæ annos omnino viginti tres, minus viginti diebus. Dici tamen potest non usquequaque aberrasse a vero Pachymere quem 748 verisimile est id retulisse quod vulgo ferebatur. Solet autem populus in numerandis annis accuratam et minutam aspernari diligentiam; nec fere dubitat decem, exempli gratia, ei principi annos tribuere, quem constat nonum excessisse. Minime item putat necessarium ab inaugurationis die primum initium regi ducere, ubi supremam potestatem antea illum exercuisse palam est. Itaque imperium Michaelis Palæologi jam ex eo tempore numerari potuit quo is tutor Joannis est declaratus; quod contigit paulo post Muzalonum cædem, qui nono die ab obitu Theodori Augusti sunt interfecti. Mors Theodori ex Acropolita in Augustum mensem incidit, opinor desinentem, cum Pachymeres eam conferat in confinia ætatis et autumnī. A Septembri ergo anni Christi 1259 imperii habenas Michael sumpserit, quas tenuit ducis magni, deinde despotæ titulo, donec sub finem Decembris ad imperii cum pupillo collegium eveheretur. Revera igitur imperavit super annos viginti tres expletos duobus fere mensibus, ut si de annis inchoatis sermo sit, negari nequeat 24 ejus imperii annos numerari potuisse. In hunc modum Pachymerem quidem ab errore vindicamus: Phrantzēm, qui mortem Michaelis conjungit cum indictione 14, ἀλογιστίας absolvere non possumus. Certissimum enim est anno Christi 1282, quo Michaelē constat mortuum, indictionem 10 fuisse numeratam.

IV. Hactenus versati chronologica methodo sumus in epochis hujus historiæ figendis, quæ certo aliquo insigniri caractere potuerunt: cæteras quarum statuendarum in prudenti conjectura tota spes sita est, hic sigillatim exsequi nec otium est nec operæ fuerit pretium. Satis sit eas, uti et acta hoc opere memorata præcipua, verisimili ratione in ordinem digestas, certis in abaco chronologico annis assignare. Quod antequam aggredimur, describendam hic [P.530] duxi adnotatiunculam lectoris, ut apparet, accurati ascriptam in Barberino optimo codice ad oram exteriorem, e regione verborum illorum c, 27, l. iv: Τῶν χωρῶν κατεχομένων τοῖς Πέρσαις, πάλαι ἐν ταῖς χώραις καὶ αὐτὰ συνἄπλώντο. Ad hæc, signo indice apposito, sic ex adverso scriptum manu antiquissima et scripturæ

codicis, quantum judicari aspectu potest, æquali A Hæc sic Latine sonant; *Ut vere dixisti, domine sancte. Etenim incursione Persarum, et negligenti imperantium cooperante Persis, etiam Heracles Pontum sila capta est mense Julio. die 4, indicione 43, anni 6868.*

ὡς ἀληθῶς εἶρηκας
πότα μου ἄγιε
γὰρ τῶν Περσῶν ἐπιθῆσαι . . .
καὶ τῇ ἀμελείᾳ τῶν . . .
τούτων συνελθόντων
τοῖς Πέρσαις, καὶ ἡ κατὰ
τὸν Πόντον Ἡράκλεια ἐάλω
ἐν μηνί Ἰουλίῳ δ. Ν
τοῦ ᾠωξή' ἔτους.

740 Quæ desunt, resecta fuerant cuitro librario. Ea nos in hunc modum restitui posse putabamus

ὡς ἀληθῶς εἶρηκας δι-
σκοτά μου ἄγιε. Καὶ τῇ
γὰρ τῶν Περσῶν ἐπιθῆσαι,
καὶ τῇ ἀμελείᾳ τῶν κρα-
τούντων συνελθούσῃ
τοῖς Πέρσαις, καὶ ἡ κατὰ
τὸν Πόντον Ἡράκλεια ἐάλω
ἐν μηνί Ἰουλίῳ δ. Ν ἰγ'
τοῦ ᾠωξή' ἔτους.

Est hic annus Christi 1360, per Julianum quo numerata est indicio 13. Indictionem in Græci vocant, et nomen istud in Græcis hic notat illa N compendiose indicatur, resecto numero γ', hoc est 13, qualem exigit ille ante. Nondum reperit alibi notatam hanc expugnationem Heracleæ; cujus ideo fortasse non erit qualemcunque istam hinc notitiam sursum. Alloquitur porro, ne hoc lectorem moret, qualemcunque is fuit, auctor adnotatiunculis hinc ipsum Georgium Pachymerem, quem in Græcis τὴν sanctum dominum vocat utpote sacerdotem in ecclesiastica constitutum dignitate.

CAPUT X.

Synopsis chronologica præcipuarum rerum hac historia memoratarum, eas assignans annis

Anni Chr.	Romanorum Pontificum.	Imperatorum Orientis.	Moritur imperator Joannes Ducas Batatza prope Nymphæum Novemb. Georg. Acropol. Hist. c. 52. Vide l. III Observationum, c. 2.
1255	Alexandri IV. 1	Joannis Batatzæ 33	Filius ejus Theodorus, Lascaris a matre dictus, proclamatus est tor consensu procerum et populi. Acrop. Recusante patriarchatu Nicephoro Blemmida, Arsenius e ad lacum Apolloniadis accersitus fit patriarcha. Idem Acrop. Is coronat Theodorum die Christi Natali. Observ. Pach. l. I. Sexto post die, 30 decembris, eclipsis solis horrenda. Nondum hora 3 post meridiem Pachym. l. I, c. 13. Vide superius totum c. 3.
1256	2	Theodori. 1	750 Expeditio Theodori Lascaris in Occidentem contra regem Bulgariae et Michaelem despotam, quem utrumque pacem adigit. Acropol. Hist. n. 56 et sq. Gregoras, l. III, p. 3. Sub autumnum hujus anni Michael Palæologus magnus Nicææ relictus ut rebus per imperatoris absentiam præses, perisset Cotys cujusdam indicio excæcationem sibi parari, indice fugit in Persidem. Pachym. l. I, c. 9, p. 12. Ibi a sultane Romanis quibusdam copiis præfectus contra strenue rem gerit. Gregoras, l. III, p. 27; Pachym. p. 13.
1257	3	2	Michael Palæologus agente Iconiensi præsule ad imperatorem e Perside benigne ab ipso excipitur, et magni constantini dignitatem recipit. Gregoras l. III, p. 28; Pachym. l. I, c. 9, p. 13.
1258	4	3	Michael Palæologus mittitur in Occidentem cum exercitu, et feliciter pugnat. Pachymer. I, 10; fusius Acropolita, Hist. n. 70. Theodorus imperator atra bile laborans Martham Michaelis Patris sororem diro supplicio excruciat, et metuens ne ideo frater ejus laret, per Chadenum in Occidentem missum deduci Palæologum vincit curat. Pachym. I, 11 a p. 15 ad 19. Auguria imperii Michaeli Palæologo, dum caperetur et vinceret, oblata. Pachym. p. 15 et 16. [P. 552] Michael Palæologus educitur e carcere et recipitur in gratiam ab imperatore. Pachymer. p. 17 et 19.
1259	5	4	Imperator Theodorus moritur mense Augusto, anno ad autum vergente; Acropol. n. 74, p. 85; Gregoras, l. III, p. 29; Pachym. p. 20; Phrantzes, I, 3, p. 41; 751 relictis impuberi filio tutoribus patriarcha et Georgio Muzalone protovestiario. Nono die ab imperatoris obitu, dum ei justa funebria in templo Sidororum Magnesiæ redduntur, Georgius Muzalo tutor Joannis principis fratre Theodoro trucidatur ab exercitu in seditionem concitato. Gregoras, p. 30 et 31; Phrantzes, I, 3, p. 42; Pachym. fuisissime a p. 31 ad 38. Michael Palæologus declaratur tutor pueri principis, et fit dux magnus. Pachym. a p. 38. Idem largitione sibi conciliat studia hominum. Ibid. p. 40 et 41. Creatur despota, a p. 43 ad 47. Impetrat denique summum imperii honorem, p. 48.

ani nr.	Romano- rum Pont. Alex. IV.	Imp. Or. Michaelis Palæol.	
260	6	1	<p>Extremo autumnno hujus annis princeps Achaë suppetias profectus ad Michaellem Occidentis despotam rebellantem capitur a ducibus Romanis, prælio victus proditione Joannis Nothi. Pachym. a p. 50. Gregoras p. 35.</p> <p>Kalendis Januarii Michael Palæologus rite acclamatur imperator, collega principis pupilli cujus erat tutor. Pachym. p. 61. Gregoras initio l. iv, p. 36; Acropolita <i>Hist.</i> n. 77, p. 89; Phrantzes, i, 4, p. 43.</p> <p>Michael Occidentis despota, auxiliis a Manfredo genero rege Siciliæ acceptis, Romanos ad Tricoryphum acie vincit et Cæsarem Alexium Strategopolim capit. Pachym. i, 32.</p> <p>Alexius Cæsar brevi liber dimissus ad Palæologum imperatorem redit. Pachym. i, 32.</p> <p>Palæologus nondum coronatus limitem Orientalem visit et arces præsidii firmat, usus ad hoc consilio et opera Chadeni apud ipsum gratiosi, sed in eo quidem negotio parum providi: ex iis enim quæ tunc egit secuta deinde est arcium illius 752 limitus jactura. Pachym. partim ii 6, p. 63; partim i, 5, p. 8.</p> <p>Decreta coronatione solemnii duorum Augustorum inter sacra per patriarcham celebranda, pervicit contra pacta Palæologus arte magna et vehementi ambitu ut ipse solus coronaretur, præterito puero. Pachym. ii, 7 et 8, p. 64 et sq.</p> <p>[P. 533] Arsenius patriarcha Nicæa fugiens patriarchatu cedit. Subrogatus in ejus locum Nicephorus Ephesi episcopus. Pachym. ii, 15 et 16.</p> <p>Capta Selybria imp. Michael Palæologus Galatam oppugnat longo tempore frustra. ii, 20.</p> <p>Soluta obsidione redit Nymphæum, ubi Nicephorus patriarcha moritur, ii, 22. Obs. iii, 5, 3.</p>
261	7 Urb. IV. ann. 1.	2	<p>Alexander IV pontifex max. moritur Viterbii octavo Kal. Junii, postquam sedisset annos 6, menses 5, dies 5. Sedes vacavit post ejus obitum tribus mens. et trib. dieb.</p> <p>Quarto Kal. Septembris creatus est pontifex Jacobus Pantaleo Gallus, et pridie nonas coronatus assumpsit nomen Urbani, ejus appellationis IV.</p> <p>Chalyphas Persidis victus a Tocharis auro in os infuso necatur. Pachym. ii, 24.</p> <p>Sultane ob socordiam contempto duo ex ejus optimatibus, Basilici nomine, ad Michaellem Aug. transfugiunt, <i>ibid.</i></p> <p>Ipse postremo sultan cum liberis ad imperatorem supplex confugit, <i>ibid.</i></p> <p>Alexius Strategopulus Cæsar in Occiduum tractum despota illic rursus rebellare moliente cum exercitu missus, et urbem obiter tentare jussus, eam cepit ope Thelematariorum, Latinis in Duphnesiæ oppugnatione occupatis. Pachym. ii, 26 sqq.</p> <p>Recuperant Constantinopolim Græci die 25 Julii sacra apud ipsos S. Annæ matri Deiparæ, <i>ibid.</i></p> <p>753 Imperator Michael Palæologus ingreditur urbem Constantinopolim die 15 Augusti assumptæ Deiparæ sacra, ipse pedes sequens triumphalem curram quo imago ejusdem Deiparæ a S. Luca depicta portabatur. Pachym. ii, 31; Acrop. c. 88.</p> <p>Arsenius restituitur in patriarchatum et exceptus Constantinopoli Palæologum iterum solemniter coronat. Pachym. iii, 2.</p> <p>Imperator legatos Roman mittit. ii, 36.</p> <p>Cum Tocharis et Æthiopicis fœdera icit. iii, 3.</p> <p>Pupillum Joannem collegam suum novennem excæcat die Christi Natali, et in arcem Dacibyztamperpetuo custodiendum includit, iii, 10.</p> <p>Holobolus improbare ausum excæcationem Joannis dire mutilat, iii, 11.</p>
262	2	3	<p>Arsenius patriarcha imperatorem excommunicat ob excæcatum Joannem, iii, 14.</p> <p>Zygeni sive Montani contra Michaellem imperatorem rebellantes in gratiam cujusdam pueri cæci, quem Joannem Theodori filium esse credebant, ægre tandem domantur. Pachym. iii, 12 et 13.</p>
263	3	4	<p>[P. 554] Triremes imperatoris insulas eripiunt Latinis, c. 15.</p> <p>Imperator legatos ad papam mittit, c. 18.</p>
264	4	5	<p>Expeditio Joannis despotæ fratris imperatoris in Occidentem, qua Michael despota coactus est pacem facere. Pachym. iii, 20.</p> <p>Cometa apparet mensibus æstivis. Pachym. iii, 23.</p> <p>Urbanus papa moritur Perusii 6 Nonas Octobris. Spondan. hoc anno n. 9, ex antiquis auctoribus quos laudat. Absolvit annum tertium sedis, et inchoavit quartum per dies triginta quatuor.</p>
265	Clem. IV. 1	6	<p>754 Cardinales Perusii congregati post quadrimestrem contentionem tandem convenerunt in electionem ad pontificatum Guidonis Grossi Galli cardinalis absentis. Qui postmodum Perusium adveniens, indeque cum cardinalibus Viterbium profectus, ibi consecratus est pontifex octavo Kal. Martii, die cathedræ S. Petri, et Clemens ejus nominis quartus nuncupatus. Spond. ex antiquioribus monumentis, hoc anno n. 1.</p> <p>Sultan Azatinus, qui ex Perside profectus ad Michaellem Augustum ab</p>

Anni Chr.	Romano-rum Pont. Clem. IV.	Imp. Or. Michaelis Palæol.	
1265	1	6	eo parum officiose tractabatur, elapsus et conjungens se Tocharis, non oppressit imperatorem imperatum. Pachym. iii, 25. Patriarcha imperatorem objurgat, quod bella cum Christianis gentes pacem cum infidelibus coleret, <i>ibid.</i> , c. 26. Fœdus inter imperatorem et Michaellem despotam affinitate sancti <i>ibid.</i> , c. 28.
1266	2	7	Imperator cum frustra per triennium petiisset absolutionem excommunicationis a patriarcha Arsenio, de ejus duritie queritur oratione episcopos habita. Pachym. iv, 1. Ultimæ ea de re imperatoris preces ad Arsenium per Josephum confessarium delatæ et rejectæ, <i>ibid.</i> , c. 2. Libellus accusationis in Arsenium datus imperatori et cupide actus, <i>ibid.</i> , c. 3. Damnatio et depositio Arsenii, c. 4, 6 et 7. Ejectio ejus et deportatio in insulam, c. 8. Successeritne statim Germanus in locum Arsenii, an post annum tentem, in ambiguo reliqui superius c. 6, n. 1, magis inclinans in electionem propter causas illic indicatas, distinctius mox exponendas. Arsenianorum factio conflatur et invalescit. Colligitur ex Pachym. 11 et 19, et locis aliis.
1267	3	8	755 Conjuratio deprehensa in Augustum, cujus suspiciōe Arsenius exsul aspergitur: sed ille innocentiam suam probat, <i>ibid.</i> . Imperator Arsenianorum schisma reprimere conatur. Ejus ad ad populum oratio. Pachym. iv, 11. Hoc anno translalum Germanum e sede Adrianopolitana in Constantinopolitanam verisimilius puto. Nam id ne factum existimem anno superiori, fecit primum, quod Arsenii judicium absolutum fuerit sub finem Maii, ut discrete tractatum Germanus affirmat, cum non potuerit esse plus quam octiduum angustius est quam ut capere possit inquisitionem et deliberationem nodi, tum suffragiis in electionem Germani perlatis, longamque per multos dies iteratis imperatoris precibus victam denique reprobavit. Credibile etiam est cunctabundum alioqui et circumspectatissimum imperatorem haud statim ausum substituere alium, quod non nisi rationem facturum. At cum perlato nuntio de assensu Antiocheni archiepiscopi, a quo ut viciniore timeri plus poterat quam ab Arsenio mari diviso, animatus ad audendum fuisset, retardatum tempus factionis Arsenianorum, numero et viribus augescentis, quam in cœcendam variis artibus incubuit. Existimans autem invalescere illi schisma et longa vacatione sedis, populo pastorem amotum ideo traquirente quod præsentem qualemcunque non videret, decreverunt manum promovere, fidem sibi et vulgo, ut apparebat, gratiosum nomen. Quo in patriarchalem evecto thronum, cum nihilo segnius Arsenianorum studia flagrare pergerent, absolutionem ab eo dare licentiam noluerit 756 accipere, clandestinisque egerit artibus ut Germanus tres menses abdicanti Josephus subrogaretur, adversus cujus electionem nihil tale quale Germano objiciebatur excipi posse confideret. Quæ illo denique reconciliari Ecclesie voluerit. Quod minime distulisset Germano impetrare, si jam is a Pentecoste superioris anni patriarcha inauguratus sesquiannum fere integrum in ea dignitate perstitisset. Quinta igitur die Junii, quæ hoc anno 1267 cycli sol. 16, lun. 11, Pentecoste fuit, patriarcha creatus est Germanus; et transactis in eo hinc quatuor fere mensibus cum dimidio, die demum 14 Septemb. abdicavit prout narrat noster iv, 21. Initium patriarchatus Germani funestum quodammodo est tristi augurio deliquit solaris, quod horribile Constantinopoli apparuit 25 Maii, duodecim diebus ante inaugurationem ipsam, ut videri potuerit brevitatem et infelicitatem hujus patriarchatus per significationem ostento ejus simili quo brevitatem pariter et infelicitatem perierit Theodori Lascaris eo nomine secundi præsignatam fuisse creditur est. Memoratur [P. 536] ista eclipsis a Niceph. Gregora l. iv, p. 51 Bas. Vide supra c. 7 hujus libri, ubi epilogismum istius novilunii eclipsos a R. P. Jacobo Grantami astronomica methodo expansum damus. Sub finem hujus anni, die 28 Decembris, Josephus Galesii monasterii præpositus, confessarius imperatoris, justa synodi suffragia ad patriarchatum tulit. Pachym. iv, 23.
1268	4	9	Kal. Januarii Josephus quarto Kalendas rite electus, consecratus patriarcha est. Pachym. iv, 24. Die 2 Februarii festo Hypapantes solvitur anathemate a novo patriarcha Michael imperator, <i>ibid.</i> c. 25. 757 Tarchaniota filius Marthæ sororis imperatoris conjugem et filiam Joannis fratris despote Occidentis, <i>ibid.</i> , c. 26. Die 29 Novembris Clemens IV papa moritur Viterbii. Spond. ex Monumentum hoc anno, n. 12.

Anni Chr.	Romanorum Pont. Sed. Vac.	Imp. Or. Michaelis Palæol.	
1269	1	10	<p>Orientalis provinciæ imperii Persarum incursionibus desolantur. Pachym. iv, 27.</p> <p>Arsenianorum schisma magis magisque inualescit, <i>ibid.</i>, c. 28.</p> <p>Carolus frater S. Ludovici regis Franciæ, acie victo anno superiori Conradino ad lacum Fucinum, pacificam jam possessionem inchoat regni Neapolitani et Siculi, ac Balduini filio Constantinopoli profugi in generum ascito auxilia promittens Michaeli Palæologo curam injicit. Indicat hæc Pachym. variis locis, iii, 8 et 36, iv, 29, et alibi.</p> <p>Hyacinthi factio et Pantepoptenorum monachorum pro Arsenio pugnantium Ecclesiam turbat, iv, 19 et 28.</p> <p>Carolus rex Siciliæ classem armat ad Constantinopolim recuperandam. v, 8. Varii contra istum metum imperatoris apparatus, <i>ibid.</i> et mox, c. 10.</p>
1270	2	11	<p>Per hos annos enituit virtus bellica Joannis despotaë fratris imperatoris, variis successibus expeditionum prosperarum in Orientales et Occiduos tractus probata, iii, 21 et alibi.</p> <p>Tarchaniota magnus Cotostaulus, imperatoris ex Martha sorore nepos, contra avunculum rebellat, ad Joannem socerum despotaë Occidentis fratrem transfugiens, Tocharis prius in regiones imperio subditas evocatis, qui cædibus et rapinis eas vastarunt, iv, 30.</p> <p>Imperator legatos ad S. Ludovicum Francorum regem mittit, qui eum in Africa Tunetum obsidentem inveniunt et ejus morti intersunt.</p>
1271	3	12	<p>758 Joannis Ducæ in arce Patrarum obsessi stratagema insigne, quo Joannis despotaë fratris imperatoris victorem exercitum profligat, ipso ignominiose fugere compulso, iv, 31.</p> <p>Philanthropenus adjuvante Joanne despota classem Latinam vincit, c. 32.</p> <p>Legatio a Michaele imperatore in Pannoniam missa ad petendam regis Pannoniæ filiam in sponsam Andronico suo primogenito, c. 29.</p> <p>Cardinales Viterbii congregati tandem conveniunt in electionem Thealdi archidiaconi Leodiensis in Romanum pontificem.</p>
1272	Greg. X. 1	13	<p>Nuptiæ Andronici filii Michaelis imp. cum Anna filia regis Pannoniæ in templo S. Sophiæ a Iosepho patriarcha celebrantur, iv, 29.</p> <p>Joannes despota frater imperatoris sensim in ordinem redactus insignia despoticæ dignitatis ultro deponit, <i>ibid.</i></p> <p>Patriarchæ Josephi profectio in Orientis provincias ad schisma ibi coerendum frustra suscepta. Ejus ibi cum Nicephoro Blemmida congressus, v, 2.</p> <p>Thealdus in Syria commorans audito nuntio suæ electionis in Romanum pontificem, Michaelem imperatorem ad pacem Ecclesiarum conciliandam invitat. Quod is libenter audit, urgente a Carolo metu, v, 11.</p> <p>Regi Bulgarorum Constantino Maria Eulogiæ filia sororis imp. nubio, v, 3.</p>
1273	2	14	<p>Thealdus Romam appulsus ibi consecratur pontifex vi Kal. April. et nomen assumit Gregori X.</p> <p>Legati a Gregorio X Constantinopolim missi ad negotium conciliandæ pacis inter Ecclesiam Latinam et Græcam magno illic conatu rem promovent, v, 11.</p> <p>Imperator ecclesiasticos Græcos [urget ad pacem, c. 12. Holobolum graviter multat, c. 20.</p> <p>759 Joannem Veccum præcæteris reluctantem condit in carcerem, c. 13.</p> <p>Pertinaces in schismate recusationis suæ causas in libellum conjiciunt, quem imperatori offerunt, c. 14.</p> <p>Arsenius in exilio maritur 30 Septemb., c. 20.</p> <p>Dyrrhachium subito et vehementi terræ motu nocte una destruitur habitatoribus oppressis, v, 7.</p> <p>Affinitas [imperatoris designata cum principe Serbiæ disturbatur, v, 6.</p> <p>Andronicus asciscitur a patre in collegam imperii, et cum Anna uxore coronatur, iv, 19.</p> <p>Imperator affinitatem et fœdus contrahit cum Noga Tocharorum principe, data ipsi in uxorem Euphrosyne sua filia notha, v, 4.</p> <p>Pontifex exoratus a Græcis Carolum Siciliæ regem impedit ab inferendo Constantinopol. bello, v, 26.</p>
1274	3	15	<p>[P. 538] Joannes Veccus lectis diligenter Patrum scriptis et ecclesiasticis monumentis schismaticam sententiam ultro deponit, et in procuranda Ecclesiarum concordia strenue imperatori cooperatur, v, 15.</p> <p>Schismatici Iosepho patriarchæ persuadent ut scripto publico declaret, jurejurando interposito, se nunquam in pacem Ecclesiarum consensusurum, v, 16.</p> <p>Imperator magna ecclesiasticorum parte in suam sententiam attracta, legatos mittit Romam ad pacem Ecclesiarum componendam, cum patriarcha ita interim transigens, ut ipse patriarchali palatio excederet,</p>

Anni Chr.	Romanorum Pont. Greg. X.	Imp. Or. Michaelis Palæol.	politicitus etiam se throno cessurum, si de pace cum papa conveniret, v, 17 et 21.
1274	3	15	<p>Eulogia soror imperatoris enixe favens schismaticis a fratre aversa quod in pacem Ecclesiarum promoveret; ac per filiam Marianam Constantinum Bulgarorum regem in eum concitat, v, 3, et vi, 1.</p> <p>Legati imperatoris mutuos a Gregorio pontifice legatos adducunt autumno Constantinopolim 760 perveniunt, ubi pax Ecclesiarum concluditur, Gregorio inter sacra proclamato summo pontifice apostolice sedis et œcumenico papa, v, 22.</p> <p>Germanus olim patriarcha cum Theophane Nicæno et Georgio polita legati imperatoris ad concilium Lugdunense missi eo perierunt die 24 Junii. Acta concil. Lugdun.</p>
1275	4	16	<p>Acres inter Græcos dissensiones circa pacem cum Latinis, v, 2.</p> <p>Joannes Veccus patriarcha eligitur in locum Josephi, c. 24.</p> <p>Imperator acerbis suppliciis sævit in obstinatos schismaticos et 20.</p> <p>Ioanius ad imperatorem transfugiens et ab eo classis præposituram gerit, c. 27.</p> <p>Joannes Veccus scribere contra schismaticos cogitur, c. 28.</p> <p>Josephus expatriarcha Chelam in exilium deportatur, c. 29.</p> <p>Genuenses invito imperatore transire Hellespontum ausi sunt et male multantur, c. 30.</p>
1276	Innoc. V. Adrian. V. Joan. XXI.	17	<p>Gregorius X Papa moritur Arrethi die 10 Januarii. Spond. et alii <i>Monum.</i></p> <p>Eligitur in ejus locum Petrus de Tarantasia ord. Prædicatorum consecratur pontifex die 22 Febr. nomine assumpto Innocentio appellacionis V.</p> <p>Moritur quarto post mense die 22 Junii.</p> <p>[P. 539] Post 19 dies creatur in ejus locum pontifex Othobonus dictus Adrianus V, sed is electus 13 Julii, obiit die 18 Augusti.</p> <p>Suffectus huic Viterbii est die 13 Septemb. Joannes Petrus cardinalis antea Tusculanus dictus. Is nomen assumpsit Joannes Onuphrius XX, Platina XXII, Spond. et alii quos sequitur merant.</p> <p>Hic legatos ad Michaellem Palæologum ab Innocentio quatuor episcopos 761 Ferentinum et Taurinensem cum duobus Prædicatorum proficisci Constantinopolim jussit, ibique et observationem eorum quæ legati Michaelis imper. in causa legati nensi promiserant exigere. Spondanus ex <i>Antiq.</i> n. 8 hujusmodi.</p> <p>Constantinus rex Bulgarie, instigante uxore, bellum in Italiam movet, vi, 1.</p> <p>Eulogia soror imperatoris schismaticorum princeps et male vehementissima patrona, <i>ibid.</i></p> <p>Maria Bulgarie regina, Eulogiae filia, matris exemplo et horum patriarchas Orientis et sultanem Egypti concitare in imperatorem tur, quod is pacem Ecclesiarum procurasset et tueretur, <i>ibid.</i></p>
1277	Nicol. III. 1	18	<p>Joannes XXI pont. max. Viterbii moritur ex vulneribus acceptis cameræ, quæ illum noctu dormientem oppresserat, die 15, aut tradunt, 20 Maii.</p> <p>Post sex menses sedis vacantis electus est in pontificem Romanus Joannes Cajetanus patria Romanus, gente Ursinus, die 25 Novemb. catus in pontificatu Nicolaus ejus nominis tertius. Spond. et Odor. et alii.</p> <p>Maria Bulgarie regina Sphenthistblabum Mysie principem ad simulationem deceptum proditorie interficit, vi, 2.</p> <p>Lachanas subulcus armata rusticorum manu Tocharos Bulgarie incursantes reprimat, Constantinum Bulgarie regem acie vincit et occidit, vi, 3.</p> <p>Mense Aprili cujus anni Michael imper. et Andronicus ejus imperii collega solemniter fidem et obedientiam Rom. pontifici jurant. Regest. Nicolai 3.</p>
1278	2	19	<p>Michael imperator Asanem in] generum] ascitum regem Bulgaria fieri curat, vi, 4.</p> <p>Michaeli Occidentis despote aliam filiam collocat, c. 5.</p> <p>Maria Constantini Bulgarie regis vidua Lachanæ olim subulcus bit, c. 7.</p> <p>762 Nicolaus pont. legatos episcopum Grossetanum cum tribus religiosi ordinis Minorum ad Michaellem et Andronicum ad consendum negotium pacis Ecclesiarum mittit. Regest. Nicol. III n. 143 ad 153.</p>
1279	3	20	<p>[P. 540] Legati a Michaele imperatore ad pontificem pervenerunt tulantes ei pontificatum et obedientiam profitentem. Attulerunt litteras a Joanne Vecco patriarcha, quibus Nicolaum se agnosce clarabat pastorem pastorem omniumque præsulum supremum</p>

ni r.	Romano- rum Pont. Nicol. III.	Imp. Or. Michaelis Palæol.
79	3	20
30	Mart. IV. 1	21

torum. Addebant legati imperatorem quidem pro viribus conatum omnes Græcos ad pacem Ecclesiarum amplectendam adigere, verum multos e suis propinquis aliisque potentibus acriter obstare, adeo ut in apertam rebellionem schisma erupisset; et congregata pseudosynodo centum monachorum cum aliquot abbatibus et octo episcopis anathema intortum in patriarcham et se. Nec sibi vires ad manum esse quibus tam potentem factionem opprimeret. Quare boni consuleret pontifex, arte se ac moderatione in hoc negotio uti potius quam vi aperta: sic enim videri accessse metu majoris mali. Regest. Nic. III, n. 158 et sq.

His ita præmunitis apud pontificem imperator Joannem Veccum patriarcham, cui sciebat infensissimos esse schismaticos, ut eos sic deliniret, vexare aggreditur accusationibus in eum admittendis. Hunc enim annum designant illa Pachymeris verba vi, 10: *Jam autem evolutis annis quatuor ex quo Joannes patriarchatus honore præcellerat, mense Februario septimæ indictionis, graves in eum accusationes a quibusdam e clero conflantur, mendaces illæ quidem et plane inanes, non tamen ejusmodi quos ægre imperator admitteret.* Numeravit hic annus indictionem septimam; et cum superius, c. 6, n. 4 demonstratum sit Joannem Veccum patriarchatus possessionem adisse die 2 Junii anno 1275, utique is hoc anno 1269 ejus 703 dignitatis quartum explebat. Crediderim Michaellem pro suo more circumspexitissime agendi, jam ab hujus anni principio aut sine præcedentis, cum decrevisset Vecco, cujus libertate offendebatur, negotium facessere, ne id Romanus pontifex sequiorum in partem interpretaretur, hac eum de qua diximus legatione præoccupare studuisse. Sicque jam securum ab ea parte, quæ suis rationibus congruere putabat in patriarcham egisse, narrata a Pachymere VI, 10 et tribus sequentibus. Cæterum videtur, simul accusari ceptus est Veccus et aversus ab eo imperatoris animus palam se prodere (quod noster ait factum mense Februario 7 indictionis, hoc est hujus anni 1279), expeditus Romam celer nuntius, qui ad pontificem pervenerit paulo post quam audita fuerat superior legatio imperatoris. Eo vero accepto nuntio motum pontificem statim ad imperatores legatos expeditisse, jussos festinare quantum possent et subvenire quam primum Vecco laboranti. Hos legatos Pachymeres occurrisse imperatori scribit vi, 14, revertenti Adrianopolim; iisque ut satisfaceret, Veccum, qui pertæsus vexationum patriarchatu cessasse videbatur [P. 541] in eo rursum stabilire decrevisse. Moxque Constantinopolim cum legatis profectum, iis gestis quæ a c. 14 ad 17 narrantur, accommodata ad ita satisfaciendum legatis, ut schismatici tamen non exasperarentur; denique, ut c. 17 dicitur, *die sexta mensis Augusti* ejusdem indictionis (nempe prius memoratæ septimæ, quæ hujus anni 1279 character est) Veccum in palatium patriarchale solemnem pompa reduxisse.

Unum in his reperio perplexitatis inextricabilis, quod statim Pachymeres adjungit *datam fuisse operum concinnando scripto quo papæ (is tunc erat Urbanus) super mandatis per legatos renuntiatis satisfieret.* Itane vero anno 1279 sedebat Romæ Urbanus papa? an non est manifestissimum Nicolaum tertiam jam a 25 704 Novembris anni 1277 creatum fuisse pontificem, sedisseque inde annos integros duos ac menses præterea novem, hoc est usque ad mensem Augustum anni sequentis 1280, quo est mortuus. Suspiciari non licet mendum librarii; nam in mss. codicibus optimis clarissime legitur Οὐρβάνος δὲ τὸτ' ἔν. Existimo ergo errorem esse Pachymeris ipsius, ex eo forte ortum, quod cum Nicolaum tertium pontificem Οὐρβάνον frequentius nomine familiæ clarissimæ ex qua erat ortus appellari audiret, et recordaretur Urbani IV, qui quo tempore ipse in urbem Constantinopolim recens e Latinis recuperatam anni 1261 rediit, Romanæ Ecclesiæ præesse diceretur, Οὐρβάνον cum Οὐρβάνῳ confuderit et Nicolaum appellari putaverit Urbanum.

Idem Nicolaus pontifex hoc anno moritur. Vide Spondanum, Odoricum et alios.

Hoc eodem anno Lachanas acie victus a Tocharis est, Maria vero ejus uxor imperatori tradita. Asan autem gener imperatoris admissus Terno-bum regni Bulgariæ possessionem adiit. Pachym. vi, 8.

Videtur ad hunc annum pertinere quod narrat Pachym. vi, 18 de duobus episcopis Græcis accusatis de pertinacia in schismate et ad papam ab imperatore missis ut punirentur; qui ab eo (videlicet Nicolao tertio) remissi cum honore fuerint in suas ecclesias.

Simon de Bria card. creatus pontifex assumit nomen Martini vulgo quarti numerati, cum revera secundus ejus nominis fuerit, quod duo post primum interjecti Marini, non Martini appellati fuerint. Spond. ex *Antiquioribus.*

Andronicus alter Augustus, expeditione jam anno superiori in Orientales imperii tractus suscepta, hoc anno urbem Tralles antea dirutam instauravit frequentavitque colonia, novo nomine Andronicopoleos. Sed a Persis novam munitionem suo limiti 705 vicinam suspectam habentibus inopinato [P. 542] obsessa siti ad deditionem compulsæ est. Pachym. vi, 20 et 21.

Imperator Michael alterum filium Constantinum Porphyrogenitum

Anni Chr.	Romano- rum Pont. Mart. IV.	Imp. Or. Michaelis Palæol.	cum copiis in Occidentem mittens, ipse cum exercitu Prusam se c. 22. Audita Prusæ creatione Martini IV imperator legatos ad eum c. 30. Bulgari concitante quodam Tertere ab Asane nove rege aversum ab eo defectionem machinantur, ipse rebus suis diffidens Ternobis fugit, vituperatus eo nomine ab Augusto socero. Terteres vacuum solum occupat, c. 9. Lachanas, qui Asane Ternobi dominante magnas Bulgariæ et Bozæ clades intulerat, faventibus illi parum benevolis Bulgarorum in Asanæ studiis, ubi Tertere jam regnante difficiliorem experitur recuperationem ejus regni, ad Nogam Tocharorum principem supplex confugit, ac postulans. Venit eodem Asan simili de causa, barbaro utrumque suscipiente spebus incertis: sed ad extremum Lachanas a Noga intermedium tradidatus est, c. 9 et 19. Imperator supplicibus atrocibus in schismaticos sævit, c. 24 ad 25. Alio præterea sine causa suspectos male multat. In his Pachygrammaticum, quem excæcari jubet ob quoddam vaticinium a nomine vulgatum, c. 24.
1280	1	21	
1281	2	22	Redeunt ad imperatorem missi ab eo prius ad Martinum pontificem, referentes se pessime exceptas a pontifice offenso in Michaelis negotium pacis Ecclesiarum non bona fide promoveret, verba datæ tentus. Fuit et alia causa non memorata Pachymeri, quod Michaelis liante Joanne Procida, foedus inivisset cum rege Aragonum contra eum. Quam ob causam anathemata pontifex in 706 Michaelis constitutione promulgata. Urbe veteri xiv Kalend. Decembris pontificatus primi, hoc est hujus 1281. Quæ exstat apud Odoricum Lect. Antiqu. Canisii, et in Bullario tom. I in Martino IV; Pachymeri. Carolus rex Siciliæ detectis pontificis artificibus Græcorum, hæc impetrat bellum inferendi Michaeli, idque aggreditur infeliciter, et ejus apud Bellagradam profligatis, vi, 32. Anna uxor Andronici Augusti moritur, vi, 28. Imperator indignatus ob ea quæ audierat in se dicta factaque a Martino papa ter sacra commemorationem prohibet. Tamen re melius persistere in iis quæ decreverat pro pace Ecclesiarum statuit.
1282	3	23	[P. 543] Lazorum princeps Joannes studiose invitatus Michaeli, et tandem adductus ad affinitatem cum eo a Michaeli. Michaelis imperatoris ducit uxorem Constantinopoli tembris, vi, 34. Joannes Sebastocrator in imperatorem rebellans terras ejus in nibus vexat, vi, 35. Contra eum imperator Tocharos evocat, <i>ibid.</i> Mense Novembri movet imperator cum exercitu occursurus Tocharos quos evocaverat, et versus Thraciam progreditur, Augusta frustra clamante, c. 35. Consensu nave periclitatus in mari Michael imperator cum Andre filio ægre tandem Rhædestum appellit. Inde Allagen terra propositis ibi castris languore correptus est, ex quo die 11 Decembris sexta decessit, in agro Pachomii dicto, ut fides pateret oraculi, eventum avertere tentaverat Pachomio excæcando, ut superius Pachymeres narraverat.

APPENDIX

AD

OBSERVATIONES PACHYMERIANAS

SPECIMEN SAPIENTIÆ INDORUM ETERUM

LIBER OLIM EX LINGUA INDICA IN PERSICAM A PERZOE MEDICO,
EX PERSICA IN ARABICAMAB ANONYMO, EX ARABICA IN GRÆCAM A SYMEONE SETH, A PETRO POSSINO
SOCIET. JESU E GRÆCA IN LATINAM TRANSLATUS.

Mantissam Historiæ, fabulam non nugacem, et occupationis seriæ non prorsus otiosam remissionem, boni, consulas, rogo te, humane lector. Coactus necessitate declarandi loci quo noster Pachymeres Ichnelatæ Parabolica laudarat, dedi me in perquisitionem ignotissimi operis. Voti me cito compotem illustrissimus Leo Allatius e suo pretiosorum id genus κειμηλιῶν ditissimo museo fecit. Evolvi cupide, curiose indagavi, aliud, ut fit, quærens, aliud reperi. Visus est liber proba morum informatione, antiquitate peregrina, forma dicendi rara nec illepada, crebris argutisque sententiis, non indignus luce publica. Paucis diebus verti, partim rure, quo viribus reficiendis concesseram. Græcum interpretem, etsi ejus facundiam laudo, et beneficium prædico, non necesse duxi sequi, quoties haud contemnendis iudiciis deprehendebam ab archetypo eum exemplari deflectere: veluti eum philosophos apud Indos memorat, quales ab auctoribus optimis habemus illis consuevisse nominari vocabulo tali, cui Græcum gymnosophista respondeat: quod Latini quoque veteres usurparunt, ubi de Indis sapientiam profitentibus incidit mentio; cum e libris canonicis testimonia, et versus Homeri aut Græcorum vatum aliorum citari, et recitari verbatim facit ab auctore nullum Christianismi, aut notitiæ Græcarum litterarum characterem præferente: cum præterea dimidiata quædam exprimit et ita obscure ut Apolline Lector indigeat: cum Parabolæ membra vim significandi præcipuam continentia luceat aut supprimit, quæ omnia nos ex scapo scriptoris toto contextu indicato in sententiam intelligibilem, et proposito congruam supplendo, aut mutando pauca, formavimus. Raro tamen id factum, et tantum ubi summa necessitas compulit. Pleraque ex Græco ut jacent, expressimus. Suspicebamur etiam magnam partem istorum incommodorum, non ipsi Symeoni Seth, sed exscriptoribus interpretationis ejus imputandam: qui licentiam sibi sumperint mutilandi, interpolandi inferciendique sua; qualis ausi non rara exstant in aliis quoque libris exempla. Itaque cum animadvertissem auctorem ipsum in morum censura valde serium: Perzoeum vero primum ejus interpretem in ejus Præfatione observassem rigidum castitatis fuisse cultorem: a qua severitate nec ipse Græcæ interpretationis auctor in sua Præfatione se abhorere demonstrasset, vix me tenebam quin suspicarer, tres obscenissimas et peccare docentes fabulas mala cujusdam nugatoris intrusas manu: præsertim cum dux illarum in diss. 4. ad propositum nihil facerent. Quare illas inde sustuli, uti et tertiam similiter ἀπροσδιόνυσσον et ineptissimam, in Dissertatione vero 12, partem parabolæ, alioqui severæ, subturpiculam, et nonnisi eum offensione ac rubore verecundi Lectoris apparituram, levi mutatione ad frugem transtuli, pari usu significationis et præcepti parabolici retento. Titulum Ichnelatæ in fronte cur omiserim causam dixi in Glossario verbo ἰχνηλάτης. Colloquia Gymnosophistæ cum rege Abessalomo Symeone τιμημάτα, hoc est sectiones vocabat: ego Dissertationes parabolicas dicenda sensui, ad quod me partim movit auctoritas Pachymeris, qui Parabolica hoc opus vocat. Alia sunt quæ præmonere nec inutiliter potueram: sed cum priores hujus Operis interpretes tam proluxæ sint præfati; si ego quoque in Prologo verbis indulgeam, periculum sit ne tot tam longis præmiis, velut quodam acervo Mercurii, miser auctor abruatur. Itaque orationem hic incidam ad vivum resecaus. Vale, Lector, et fave.

AD
SPECIMEN SAPIENTIÆ INDORUM VETERUM
PROLEGOMENA

INTERPRETE PETRO POSSINO, SOCIETATIS JESU.

PROLEGOMENON I.

Historia deportationis ex India in Persidem libri cui titulus est : « Specimen sapientie Indorum veterum.

I. Chosroes, Persarum rex, qui et Anasoranus nominatus est, Davidis filius, cum audisset de quodam libro conscripto in regione Indiæ ab eruditibus et sapientibus illarum gentium, continente fabulas valde utiles omni hominum generi, parvis et magnis, principibus et subditis, qui absconditus servaretur in regio illic tabulario : de hoc, inquam, certior factus, et plane persuasus salubrem sibi ac suis istorum apologorum mores informantium cognitionem fore, jussit inquiri virum aliquem doctum, scientem linguæ Indicæ, cui recte demandari negotium posset ejus operis in regnum et sermonem Persicum transferendi. Haud ita multo post il quibus hanc curam dederat, adduxerunt ipsi virum prudentem, atque omni genere doctrinarum eruditum, arte ac professione medicum, nomine Perzoem. Hic cum in conspectum venisset regis, demississima prostratione corporis cum veneratus, ubi assurrexisset, sic est eum affatus Chosroes : Delatum ad me est de tua prudentia, eruditione ac virtute. Venit porro in meam notitiam fama libri cujusdam in India servati, præcepta morum præclara, gratis intexta narrationibus, utilissime tradentis. Hujus ego videndi communicandique Persis meis ingenti teneo desiderio. Hic cum Perzoem ad omnem operam atque obsequium sese promptum obtulisset, præcepit rex ei numerari tantum pecuniæ quantum in viaticum et commorationem in India necessariam ad rem quæ injungebatur abunde suffecturum videretur. Tum ipsi dixit : Ubi hæc expenderis, aut quomodocunque sumptu alio egueris, fac nos continuo per fidum nuntium certiores. Submittimus statim quidquid posces : nulli enim impendio certum nobis est, quo tam utilis commentarii participes fiamus, parcere.

II. Dat se in viam sub hæc Perzoem, et in Indianam appulsus, ibi frequentare aulam regiam institit, quotidieque apparere in palatinis exhedris, confabulando cum ministris, regni proceribus ac sena-

toribus, viris magnis, prudentiæ ac sapientia facundiæ quoque et eruditionis omnigenæ conspicuis. Quin etiam præcipuorum ex ipsorum meque illustrium limina terebat, domi quoque conveniens ac salutans suæ, et ut ipsorum prout sermone proficiebat, sic et illis vicinis in ingratum comitatis et studii specimen ætatis non parva sua laude. Porro in his conspectibus diligentissime cavebat, ne quid ageret ex quo unde subolere cuiquam posset veniam in scribendi causa libri, quem Indos non nisi communicari gentibus exteris : tantum tenebat ingens desiderium discendi, sed non se ignarum ; et tanta docilitate audiam sibi nota, dum ab exoratis, ut se nos in discipulum peregrinum erudire, gymnasios traderentur, ut ipsos magisterium delectaretur tam acri discentis attentione commendatam hæc sibi consilians amorem et existimationem multorum, curis omnibus, irrequieta instantibus clam, ut opus erat, et citra suspicionem votum prii, mandatum sibi negotium urgebat, exquirens in latebras penetrandi consciis delectatissimi thesauri. Quia vero id cernebat sibi contingere aliter haud posse quam bene cujuscumque ex illic potentibus, multorum sibi ipsis parare amicitiam omnis generis officioque : nec plerumque frustra : nam ut sunt animi hominum ad gratiam teneri, a plurimis demereri obsequio studuerat, qua privatis etiam magistratibus, haud vulgari existimatione benevolentis significatione colebatur. Ipse autem ut nullius aspernabatur studium, ita hoc potissimum agebat, ut litterati, et suppellectili egregie instructi libraria cujuscumque, familiaritati se insereret, quod apud talem demum se optati scripti copiam nancisci posse confideret.

III. Diu erat in talis viri acquisitione versatus cum multis tandem experimentis edoctus, pervenire sibi cœpit, unum quempiam inter pro-

Indorum humanitate, prudentia, eruditione tanta propemodum esse præditum, quanta opus esset, ut ex eo sperari optati officii fructus posset. Hunc ergo institit quotidie visere, cunctis ambire obsequiis, singulari quadam honoris significatione demulcere, postremo epulis excipere; munerari quin etiam, et quæ ipsi grata putaret fore, quantumvis empta pretio donare; quas in res non modicam pecuniæ allatæ Perside partem impendit. His respondebat ille quidem comitate tanta quantum a liberalissimo gratiosissimoque homine sperare Perzoes potuisset: cæterum idem præterea demiratus aliquandiu tam inusitatam ingeniosi et curiosissimi advenæ assiduitatem et diligentiam in se colendo, denique divinavit quod res erat; et deesse non posse iudicavit, quin, se adjuvatore ac sequestro, particeps arcanorum Indicæ sapientiæ monumentorum fieri Perzoes cupiens, in istam demerendæ suæ gratiæ sedulitatem incumberet. Per hunc modum proficiente inter ipsos familiaritate, fiduciaque, ut sit, mutui amoris, frequentatis utrinque benevolentiæ indiciiis, crescente, ausus aliquando Perzoes amico in arcanum seducto conclave aliquid de suo desiderio fateri, cum his ferme verbis affatus est: Eam video charitatem in me, frater, tuam cui male atque ingratis me respondere arbitrarer, si te celarem quidquam intimorum animi mei sensuum. Quare fatebor tibi equidem, id quod ex quo huc veni magna cura omnibus abscondi, quod in te æquitatis ac sapientiæ tantum existere documentis perspexi, quantum in eo desiderari potest, quem arcanorum vel maximi momenti prudens recte quivis adhibeat arbitrum.

IV. Ita exordientem Perzoes interpellans Indus sapiens: Dudum mirabar, inquit, tandiu differre te, quod sero nunc tandem inchoas; atque adeo, si me sinis loqui libere, tibi pene succensebam, quod in aliis cunctis amicitiae officiis diligentissimus, in hoc omnium præcipuo aperiendorum secretorum, illiberali pene quadam cunctatione cessares. Quanquam ne vicissim ego tibi contra leges veri amoris dissimulem quidpiam, frustra eras in hoc studio clam me habendi votum illud, quod ego dudum pellucens in tua intima conscientia perlegi. Diu, inquam, est quod me non fallit, venisse te in Indiam eo consilio, ut nostræ sapientiæ thesauros expilares, arcanorumque inde librorum copiam nactus, ex iis crueres unde patriam redux ditares tuam. In quo etsi, ut dixi, suboffendebat me tua illa non satis familiaris de re tali taciturnitas, necessitudini inter nos coalescenti convicium visa facere, temperavi tamen ab expostulando de ea tecum, contentus observare te interim, et quasi dissimulatione mutua ulcisci; dum tu cæteris virtutibus, et, quæ usu se magis magisque quotidiano exercebant, dotibus tuis præclaris eruditionis et ingenii, labem illam in æstimatione mea qualemcunque compensares, aut

etiam alleganda quandoque idonea istius silentii causa, dilueres. Nunc quonia in ingressus ultro tu ipse in eum sermonem es, qui viam panderet animo meo gestienti effundere se coram te totum, non putavi negligendam occasionem ostendendi tibi sagacitatem meam, quam tantis artificibus arcere nequivisti, quominus in ultimo recessu abditissimorum mentis tuæ penetralium deprehenderet: scopum peregrinationis ad nos tuæ non alium tibi fuisse propositum, quam ut specimen sapientiæ nostratium doctorum areanis apud nos conditum litteris, exscriberes inde, vestraque lingua expositum regi tuo rediens offeres.

V. Ac ne te habeat sollicitum, quod me suboffensum taciturnitate tua dixi, velim ne sis nescius, non solum ignovisse me tibi facile, sed præterea etiam suspexisse moderationem in hoc tuam, in qua magnum sapientiæ instar agnoscebam; gnarus quam pauci resistant prurigini prodendi familiaribus quidquid mente versant, quantaque cautione opus sit, præsertim degentibus peregre sub rege legibusque diversissimis, in recte deligendo, quem consilii ancipitis et offensionibus illic obnoxii, non damnose quis arbitrum faciat. Ergo, ut quod res est fatear, eo te nomine magis amavi, ac multo pluris feci. Sic enim dudum mihi persuasi, octo esse in quibus experimentum indolis magnæ, ingenique laudis eximie capacis, sumi certum possit: primum est mitem esse et comem ad omnes; alterum recta intueri destinatum suum, illique indefesse, sed patienter, urgendo insistere; tertium, subesse obsequique regibus; quartum, arcana probatis duntaxat amicis credere; quintum, in comitibus principum sic apparere sapientem, ut odiosa tristitia philosophiæ non popularis et superciliosæ declinetur; sextum, ita mansuete ac placide cum vitiosis etiam et improbis agere, ut ad eos ne suspicio quidem celari requirentium consiliorum ulla sinatur emanare; septimum, exercere dominium in linguam, frenareque illam in occasionibus ingenii dicacitate commendandi, ab omni dieterio, quod vel oblique perstringat quempiam. Octavum denique, in conventu virorum gravium non temere prodire, ac æstu eruditionis consciæ provehi sermonibus ultra quam poscat propositi ad dicendum aut deliberandum argumenti formula. His octo qui præditus dotibus sit, næ is et tutus erit a periculo damnorum in quæ haud raro incurrunt inconsiderate conversantes; et composere fiet votorum quorumcunque, cunctis ad tali favendum naturali quadam inclinatione propendentibus. Itaque quod has in te omnes virtutes vidi, promptus ecce pronusque sum ad gratificandum tibi, quantum erit in me situm, quodcunque optaveris. Moneo tamen difficile te negotium tractare; ac quo magis sentio haud posse me in eo quantum vellem, eo precor Deum intentius, ut fortunet ceptum, amoliendis sese contra objectantibus obstaculis non parvis; quæ equidem dum reputo,

cohorresco interdum totus; quippe observante menti meæ sæva imagine malorum quæ hac forte deprehensa molitione in tuum mihi longe charissimum redundarent caput. Sed avertet sinistra, ut spero, cuncta propitium innocentiam tuam nostrosque amori Numen; cujus tecti patrocinio (confidendum est enim) adversa infestaque innoxie quælibet elutabimur.

VI. Varie affectu inopinata hæc oratio audientem Perzoem. Miratus primum est solertiam Indi usque eo perspicacem, ut latebras cordis pervaderet. Ejusdem postea humanitatem suspexit, quod in nonnulla expostulandi secum causa, omni verborum asperitate temperasset. Postremo gratulatus sibi est, et probatam irrefragabili jam experimento amici quem hactenus exploraverat, fidem usquequaque sinceram: et certa tum demum firmavit animum fiducia consequendi quod optabat, auxilio utique parato tam fidi ac efficaci cooperatoris. His intento cogitationibus, et vultu quidem fatenti sic se rem habere ut amicus divinaverat, necdum tamen expediendi mutuum sermonem, sic Indus, omni ei timori demendo iterum est orsus: Miraris in isto silentio fortasse qui fieri potuerit ut votum tuum, etsi a te studiose tectum, penetrarim tamen; sic habe, artem callere me insidiandi amicis innocenter, hoc est perducendi eos non modo citra damnum; sed etiam cum commodo ipsorum quo minime volebant. Ut enim aucupes observato gustu avium quas venantur, obijciunt eis escas quas illæ appetunt, et hac illecebra delinitas pertrahunt in laqueos juxta expansos, sic ego intellectu tuo studio, ingentique amore litterarum, de industria mentionem inferebam nostratum monumentorum de moribus scriptorum accurate, qua commemoratione cum salivam tibi moveri tam exquisiti cibi, nulla satis tua dissimulatio celaret, deveni tandem, adhibitis eodem plurimis hinc inde aliis indicibus, in notitiam desiderii quod te huc duxit. Scio temere in talibus judicare multos. Sed si argumentorum opinandi delectus qui debet habeatur, raro erraverit divinatio. Ac sicut ædificium firmis innitens fundamentis stat inconcussum adversus ventos imbresque; sicut navis, carina subtus solida, lateribus validis ex arte affabre compacta resistit iratis fluctibus; sic opinio ex prudenti comparatione maturaque estimatione signorum in unum ex diverso conspirantium plurium, recte ratiocinantis animo innata, coargui non timet; quin verissima plerumque ipsa consociorum confessione comprobatur; nec te porro pœniteat habere me arbitrum ancipitis arcani; tantum absim a deserendo te, ut particeps hujus tui quodcumque est criminis ultro fieri festinem. Sic, inquam, decevi, omnem conferre operam, ne vitæ quidem ac capiti parcendo, quo tibi contingat id quod optas. Verum ad hoc necesse prorsus ante omnia est, ut intendamus uterque diligentiam latendi, sollicitissimeque caveamus ne

A tertius nostræ conscientiam amborum adhibere aut quomodocumque interveniat arbiter. Hæc duos potest utcumque consistere securitas secreti: quod tres sciunt teneri quin emanet ad plures nequit. Si autem enotuerit, cooperari me tibi in exscriptione et deportatione ad externos commentariorum nostratum, actum de me sit; tum reliqua opera, nulla suffragatio caput meum servarent. Hæc gem habemus sævire atrociter ob res nihil ætatum, nec revocabilis, ubi præcipitem ira extorret in mitiora voluntatis.

VII. Hic Perzoes gratias egit tam generoso amico, prout par erat, magnas, ex cunctis circumstantiis beneficii ejus meritum mans, quod ultro priusquam rogaretur, quæ re sibi periculosa, quod homini extorret, taxillæ, tam gratuito faveret. De secreto, quod nuerat, securum omni ex parte jussit esse Deo fide, inquit, non minus potes ac debes quam tua ipsius in hoc quod tegi utriusque interest: cuncto constantia et moderatione confidere; quæ quod ad me attinet, tam tibi certa incolumitas tua est, quam quod in vitæ potest esse certissimum. Condam me paucis diebus, et celestis summa quod cupio exscribam, interim cum aliis præter te unum congregiendi nemine. Perfecit negotio evolabo statim, ut ne si vellem quidem, persem hinc cuiquam in partibus ullam intransactorum indicium effundere. Me hæc profecto tu supereris unus qui rem scias. Tibi ac fida est tua propria conscientia, tum ab omni etiam umbra periculi, hæc quidem facti gratia, te manifestum est fore. Hæc est in eam sententiam alia locuto Perzoi aperuit hæc sapiens arcanum museum suum; ibi ille cum hæc dissertationes quindecim gymnosophista ad regem Abessalomum, tum alia strenue voluit exscripsit istorum Indicæ sapientiarum monumentorum. Interim autem pecunia quam attulerat Perside ferme jam expensa, remisit eo fidum minem, qui regi Anasurano nuntiaret, magnis eodem laboribus se peregrisse quod jusserat: returum ipsi statim quæ optabat, ubi viaticum redditum suppeditari sibi mandasset. Lætus nam rex non solum quod petebatur liberalissime remisit, sed redditis humanissimis litteris quam gratum ac jucundum accideret Perzoi obsequium proluxe declaravit; tum Deo gratias agens, et gratulans, hortabatur ut quoad suo commo-deret, maturaret redditum in patriam, ubi cum fidelis operæ præmia manerent.

VIII. Hac Perzoes lecta epistola, confestim dedit in viam, ac eam feliciter emensus, incolumem se sistit Chosroi; qui quantis ipsum benevolentiam significationibus exceperit, haud facile sit dicendo exsequi. Amplexus charitate sincerissima redidem, commentarios manu tenens quos attulerat Beasti nos, inquit, et voti compotes antiquissimi faciens, æternum tibi devinxisti, macte ista industria, fidelitate, diligentia; dabimus de ca-

tero, quod nos decet, operam, ne minori tuo fructu, quam nostra voluptate, tantum laborum et periculorum exhauseris. Sub hæc diem condicit posterum; cujus diei notata hora eruditi, quos in comitatu habebat plurimos, omnigenæque sapientiæ consultissimi viri convenirent ad se omnes, audituri peregre advectos libros, dum lingua primum Persica ex Perzois interpretatione recitarentur. Congregato cœtu amplissimo, medius in throno rex, sumptis in manus et explicatis Perzois codicibus, jussit ex eis a vocalissimo anagnoste pronuntiari per horas plurimas dissertationes potissimum quindecim gymnosophistæ cum Abessalomo rege; inhiantibus avide cunctis, et veritatem tam aptis expressam fabulis, effataque summæ humanæ sapientiæ bestiarum amœnissime profusa linguis, pulcherrimo intextu peregrini artificii, concordi celebrantibus applausu. In digressu gravissimi quique senatorum manus in cœlum tollebant, gratulantes Numini, quod ista regi mente, isto Perzoi studio successuque cœpti difficilis donando, diem demum illucescere felicissimam concessisset Persidi, tantis exteræ sapientiæ thesauris jure deinceps gloriaturæ. Hinc conversi ad Perzoem, nullum faciebant finem ingenii ejus facundiæque, ac in tantis periculis contemnendis, ferendis laboribus, fortitudinis constantiæque prædicandæ; quo aiebant nomine patriam ipsi suam im mortalis beneficii semper debitricem fore. Rex ipse, haud sese jam capiens, pandi apothecas regiarum opum jussit, ductoque secum intro Perzoi jurejurando confirmavit condonare se ipsi ac jure jam nunc quam optimo proprium tradere quidquid ac quantum inde vellet; eligeret, caperet, nulla verecundia, nulla parcimonia domum auferret, e clarissimis illis gemmis, e pretiosissimis pannis auro textis et blatta, reliquisque regiæ gazæ immensa illic copia congestæ divitiis.

IX. Tunc procidens coram rege demississime Perzoes: Accipio, ait, domine, istum animum, istud de me judicium, eo gratiori animi sensu, eo dejectiori veneratione, quo magis sum conscius nihil egisse, aut potuisse me quo tantis a sacra tua majestate cumulari favoribus mererer. Laus ea mera est humanissimæ dignationis tuæ, quam quia remunerari aliter quam votis nequeo, supremum cœli terræque Dominum impense precor ut te maximum regem et in hac vita pergat omni prosperitate fortunare, et in futuro sæculo sempiterna coronet gloria. Quod ad ista pertinet quæ largissime offers indigno et inutili tuo servo, liceat, quæso, per te mihi, rex illustriissime, libere fateri me tuis non indigere. Abunde quippe atque iustar omnium tuam esse mihi gratiam et splendorem redundantem in me summum ex tam honorifico majestatis de me tuæ testimonio ac sensu. Ne tamen videar regiam istam tuam liberalitatem spernere, aut recusare in ære tuo esse, unum ex suis magnificentissimis admitto donis, volumen

A pannorum Pagi Phuistan, amplum eum vestitum non mihi solum indicatione favoris tui, sed universæ quoque cognationi meæ ratus fore. Inde cum quam dixi accepisset Perzoes vestem regiam, gratiasque iterum exquisitissimis egisset verbis, cuncta ei prospera faustaque a Deo comprecans, demississime significavit, aliud quidpiam desiderare se a majestate ejus, non difficile, nec magnum: quod, si per eum liceret, continuo proponeret. Dicere jussus, subjecit: Cuperem, domine, ut imperare dignareris scriptori tuo regio Pertzetzemchari, filio Paschetices, ut cum librum a me delatum ex India Persiceque versum, mox, prout jam jussisti, edet in lucem publicam, commemoret in fronte operis nominatim qui sim, unde ortus, cujus sectæ ac studii, postremo quantum contentionis in hoc tuo mandato defungendo exhauserim. Eo cognito Perzois voto rex et proceres generosam ejus sapientiam suspexere, qui opibus ac pecunia contemptis, æternum decus immortalis gloriæ unum intueretur. Quare statim ei rex: Dabitur, ne dubita, quod petis: jussoque confestim acciri Pertzetzemchari, Vides, ait, hunc Perzoem, nosti eruditionem, modestiam cæterasque laudes ejus, nec te fugit quantum in nobis gratificando periculorum ærumnarumque animo invicto subierit; præterea ut recusarit amplissima præmia quæ ipsi merentissimo decreveramus. Is quoniam vice omnium unum optat, ut libro quem est interpretatus specimen Indorum sapientiæ præbenti, nomen ipsius cum mentione operæ circa eum navatæ, tum cæteræ ejus disciplinæ ac vitæ instituti præfigeretur, volumus illum æquissimi hujus voti per te prolixè compotem fieri. Itaque quantum arte facundiaque vales, fac in eo argumento, taliqve viro prout est dignus exornando, totum expromas; id consecuturus. ut laudem etiam ipse propriam ex alieno reportes encomio, et tantæ virtutis digne commendatæ splendor in tuam quoque redundet claritatem. Vade age, incumbere in opus sine mora: et simul istum panegyricum elucubraveris, certiores nos fac; placet enim nobis hoc ipso in cœtu, quod scripseris ante editionem recitari, ut eosdem qui Perzois industriam ingeniumque dilaudarunt, gratæ nostræ in eum voluntatis, tuæque ipsius in nobis obsequendo diligentia eloquentiaque testes habeamus.

X. Adorato Pertzetzemchar humillima veneratione rege, facturum se quod præceperat, recepit; ac Perzoe denuo prolapsus ad pedes Chosrois, gratiis iterandis, exindeque venerato senatores ac viros principes cæteros omnes qui aderant, solutus conventus est. At Pertzetzemchar eximio suo ingenio ac facultate scribendi præclara complexus præscriptum argumentum, orationem elucubravit disertissimam, qua Perzois, ab ipsis exorsus primis originibus ac crepundiis, genus, ortum, prima studia, mores, artes, sensa, professionem res gestas, usque ad peregrinationem ipsi manda-

tam, et felicem reditum ex India, plenissime ornatis-
simeque celebravit. Non est apud nos ejus operis copia. Neque enim illum Arabum interpres quem Græce expressimus in versione sua posuit. Possumus tamen ejus desiderium æquiori ferre animo, quod materiam ac fere sententiam ejus commentarii partim in hac quam ex monumentis hausimus Persicis historia deportationis ex India dissertationum harum parabolicarum, partim in præfatione Perzoi ipsius, quam Arabicam nacti Græce mox reddemus, reperiet studiosus Lector, iisque videlicet contentus, haud magnopere, epinor, quidquam ultra requirit. Convocatis deinde rursus a rege proceribus, ipso quoque oculo Perzoe, lectus coram omnibus est Pertzetsemoharis prologus encomiasticus, in quo cum esset cunctis visum laudatoris eloquentiam laudati virtutibus ac meritis æqua proportione respondere, plausibus uterque celebratus miris, magnum tulerunt industriæ suæ fructum. Præ omnibus gavisus et gra-

A tulans sibi rex successu quædam oplaverat mandatarum a se rerum, pandi thesauros regios iterum jussit, eductisque inde magna vi auri ac gemmarum immensi pretii, tum vestis attalicæ speciosissimæ numero ingenti, Pertzetsemoharem pro navata fideliter opera muneratus est Perzoes regis in sese beneficia omni sua etiam prædicandi, nedum rependendi facultate longe superiora gratisime professus, votis ab omnipotente rerum Domino institit religiosissimis pascere, ut vires in suas supplens, non universis solum vitæ mortis ornamentis ac commodis, sed gloria etiam æterna tantam ejus benignitatem largitatemque coronaret. Pertzetsemohari deinde amplissima tam honoris officii precatus item a Deo præmia, concessum et nique totum illum amplissimum obsequiosissimè veneratus, cunctis ei vicissim, dum assurgit, gratulantibus, domum sese suam triumphans prædio, et cumlatus gloria recepit.

PROLEGOMENON II.

Præfatio Symeonis Seth Græci interpretis, qua tradit rationem hujus libri utiliter legendi.

CAP. I. — *Argumentum, forma et scopus descriptionis hujus.*

Compositus hic liber est a sapientibus artificioso contextu fabularum ac parabolicarum, et excogitarum et ordinarum prudenter ad directionem vitæ. Locuti autem hic sunt auctores hujus operis per ora bestiarum et volucrum, ut lectores cordatos in sententiam arcanam penetrantes, erudirent instituerentque ad recte sibi consulendum, stultis autem puerisque risum moverent, ludique ipsis ac remissionis gratia placerent. Oportet autem cupidis doctrinæ omnes, præsertim juvenes, hæc et memoriter ediscere, et crebro efferre recitando, ut postea quam in ætatem consilii capacem adoleverint, possint latentium sub his præceptorum ductu gubernare vitam propriam. Et erit hæc quædam ipsis provisiva moralis scientiæ copia, velut auri argenti-que repertus domi cumulus, quem parentes ipsis reconderint, inveniendum quo tempore opus eo fuerit; quem abscondisse profuit ne diriperetur ab extraneis; nec tamen tam alte defodisse, ut non facile detegeretur in occasione utendi, utique latentem sub involucro non nimis denso, sed pellucido, nec ægre amovibili, signorum, ex operibus et verbis indicantibus quidpiam satis pervium intelligentiæ naturali mentis humanæ. Ea enim arte multiformis hæc scriptio symbolis figurisque omnis generis variegata est a viris sapientissimis ejus auctoribus, ut via radixque officii consilii-que recti in omni vitæ articulo tenendi amœnis ambagibus adumbraretur.

CAP. II. — *Ad lectionem libri adhibendum consilium doctoris, ostenditur parabola inveniendi peregre thesaurum, nec perforandi domum.*

Oportet autem legentem hunc librum intelligere non tantum vim intimam verborum, sed etiam causas cur quidque positum ibi sit: percipereque significationem symbolorum, in singulis meditandis satis hærendo, adhibendoque, ubi opus sit, magistri operam; alioqui enim non modo non erit utilis lectio, sed etiam damnosa laborem infructuosum subeunti: qui sane simile aliquid patitur homini stulto, qui cum peregre conscendisset in quemdam montem, et invenisset ibi arcam maximam plenam auro et gemmis pretiosis, dixit apud se: Absens interrogabo quemdam prudentem virum et perquiram ex ipso rationem tuto deportandi hujus thesauri in domum meam: quod eum agere cœpisset, mox cœpti pœnitens, O me, inquit, stultum! qui aliquem consulam: nam quem hujus arcani participem fecero, is volet thesauri quoque fieri particeps, et pars ejus erit illi concedenda: nonne melius est ut ego mihi totum servem? Ab hoc consilio stultus ille inexplebili cupiditate illusus vocavit bajulos mercenarios e foro, dixitque illis: Adest huc, et locate mihi justa mercede operam ad portandum hæc quo volo. Responderunt illi: Faciemus et ibimus ut jubes. Ipse delectis decem ex ipsis duxit eos ad locum ubi erat thesaurus quem invenerat: et aperiens arcam dixit: Adeste amici, et implentes saccos vestros ite in domum meam, et deponite ipsos in vestibulo, ut ibi ser-

ventur donec veniam. Ea cum ab insano isto bajuli audissent, dixerunt ipsi : Bene habet, libenter exsequemur quod imperas : et cum implevissent saccos, rursus ipsi dixerunt : Audi si lubet consilium nostrum, ne thesaurum quem invenisti perdas. Quin ejus, inquit ille, gratia vocavi vos, ne quid mihi periret ex ipso. Illi dixerunt : Non convenit nos simul ire una omnes, ne quis magistratum tantam onustorum turbam videns, exquirat quid rei sit, et cognito tantas opes in domum privatam ferri, avertat illas, et in fiscum redigat, avatens a nobis : melius ergo est ut singuli separatim proficiscamur, nec tu nobiscum sis, sed hic exspectes donec revertamur ; ibimus enim celerime ; et statim huc redibimus. Probavit stultus consilium bajulorum ; at illi tollentes saccos plenos abierunt unusquisque quo libuit, et in domum insani nemo profectus est. Sub vesperem ille (quantum suboffensus quod non redissent, tamen causam moræ incidisse aliam, nec sibi damnosam ratus) plenus gaudio domum se referens uxori dicebat : Ostende mihi ubi thesaurus est quem tulerunt bajuli, ut videam ne quid forte subtraxerint : illa admirans, Quid ais, mi vir, inquit, quid loqueris ? et ille, Hæc loquor quæ audisti : illa vero respondit, Equidem audivi, sed nihil horum quæ dicis vidi oculis, aut manibus attigi. Hic ille stupefactus, Nonne, inquit, misi tibi hodie per bajulos circumforaneos plusquam mille talenta auri et lapides pretiosos ? Respondit uxor. Nequaquam, domine mi : nullus quidquam attulit. Percussus casu, et sero sapiens male sanus ille, cognovit tandem se deceptum ; habuitque ut prius vacuum domum, hoc solum ex thesauri tanti inventionem lucratus, ut inutiliter eo die se vexasset. Sic eviniet legenti hunc librum, nisi et attentionem propriam, et alienum consilium adhibeat ad penitus pervidendum quid eo doceatur.

CAP. III. — *Necessitas percipiendi sensum parabolarum declaratur similitudine nucum, et sententiarum ignota lingua scripturarum.*

Enimvero quid proderit videre superficie tenus signa scripturamque, non penetrando in intimum eorum sensum ? Non plus sane quam famelico nucis habenti, nec frangenti corticem : hic enim ex ipsis non satiabitur. Idem porro similis erit studioso homine curiose cupienti nosse sententias quas laudari audierit, et eo desiderio pergenti cum charta in manu ad eruditum aliquem, rogantique ipsum ut in ea charta sibi scribat aliquid ex hisce effatis peregrinæ sapientiæ : cui ille obsequens scribat in charta prudens aliquod dictum, Arabica quidem lingua ignota roganti, litteris tamen quas ipse scit legere. Cum hac charta homo abiens ubi domum venit, cupide legit descriptam sententiam, et apud amicos pronuntiat, non intelligens quid dicat, ideoque, quod factu pronum est, in pronuntiando errans. Erant inter amicos, quibus se venditabat, quidam Arabice docti, qui dixerunt

ipsi : Erras, amice, in pronuntiando. Quibus ille respondit. Non erro ego, sed errat charta ista quam habeo. Tantum interest legentem non ignorare, sed plane ac penitus percipere quod legit, ut eruditus lectione proficiat in sapientiam ; duobus enim hisce instructum esse oportet lectorem non inutiliter lecturum, perspicacitate in pervidendo quid in sensu scripti lateat, et providentia in statuendo quo pacto conferre in usum intellecta, occurreris per sequentem vitam occasionibus, debeat ac possit.

CAP. IV. — *Scientiam sine operatione non prodesse variis similitudinibus ostenditur.*

Verum effatum sapientium est, egere homines in hac vita duabus rebus, intelligentia ac disciplina, hoc est morum rectitudine in bona operatione sita : his enim simul duabus purgatur mens ; et sicut in lampade oleum et ellychnium conjuncta opera flammam efficiunt alte surgentem lateque illuminantem, sic operatio et scientia in vita hominis laudem ejus decusque perficiunt : iisque niti debet, ut et salvus sit et fulgeat, si alterutro careat damnum aut dedecus passurus. Hoc declaratur exemplo hominis cujus in domum nocte intempesta subrepsit fur ipso sentiente ; evigilaverat enim ad strepitum et ingressum esse furem intellexerat : tamen se callide acturum ratus, dissimulavit se sensisse, ita secum reputans : Sinam istum corradere et convasare quæ auferre vult, et cum collectis omnibus in procinctu ad exeundum erit, irruam in eum et male mulctabo. Eo consilio perstans in cubili, paulo post iterum obdormit, interimque fur congestis una omnibus aufugit. Experrectus deinde homo, reque cognita, juste seipsum damnavit quod sua notitia non esset usus, ut debuerat. Nimirum cognitio est instar arboris cujus operatio fructus est. Itaque ut arbor propter fructum seritur et colitur : ita propter operationem scientiam quærit qui vere studiosus est, frustra videlicet studendi laborem toleraturus, si ejus ipse fructu esse frustretur. Sane si viatori ad iter expedito indicent amici periculis infestam viam esse quam cogitet, obsessam latronibus et insidiis hostium, nonne is irridebitur ab omnibus si nihilominus ire pergens, spoliatur et male vapulet ? Dicent enim omnes. Quæ meruit patitur, hoc voluit, sciens prudensque in damnum incurrit, stultitiæ suæ imputet. Similiter homo corpore infirmo, cui cum clare notum sit quinam ipsi cibi prosint, quique noceant, tamen gula prævalente noxiis se ingurgitat, nonne si deinde morbus ingravescat, culpabunt eum omnes, et meritas intemperantiæ luere pœnas dicent ? Talis omnino est vir eruditus bonum a malo discernens, et tamen, postposito bono, malum præeligens ; et huic enim imputanda omnino erunt quæ deinde sequentur damna ; nec miseratione, sed reprehensione dignus erit. Si enim duo quidam simul incidant in foveam, quorum alter cæcus antea fuerit, alter oculo utro-

que clare videns, utrum, quæso, eorum miserabuntur, utrum culpabunt homines? Omnino infelicitati cæci compatiuntur, videntis stultitiam irridebunt.

CAP. V. — *Propriam utilitatem et non alienam solum ex scientia captandam, docetur. Maxime autem vitandum ne scientia nostra in damnum aliorum abutatur.*

Qui scientiam acquisivit in utilitatem duntaxat aliorum, nihil ex ea proprii fructus ipse percipiens, similis est terræ quæ damno proprio servit hominibus et bestis, nec quidquam ex iis quæ confert in alios juvatur. Par est igitur studiosum doctrinæ primum quidem seipsum admonere dirigereque ad omnem operationem honestam, deinde autem conferre operam ad alios docendos. Ac in universum consideranti vitæ humanæ statum, tria mihi videntur inesse oportere homini eleganti et honesto, videlicet scientiam, divitias et morum exactam disciplinam. Qui enim quærit pecunias nesciens rectum earum usum, frustra laborat et præcepta quæ in eo traduntur non perceperit atque in usum observando redegerit per socordiam desidiamque, cæcus hic jure vocabitur. Est et illud magnopere vitandum ne sic utatur doctus in suam utilitatem scientia, ut alteri damnum creet in proprium quæstum; alioqui circumvenire amicum isto modo studens, patietur quod sesami venditori contigit. Aiunt enim sesami venditores fuisse duos una uti solitos apotheca, cujus in diversis angulis sui separatim cujusque ipsorum acervi stabant ejus pretiosæ frugis. Erat autem duorum alter homo vafer et subdolos, qui, adjecto cupiditatis oculo in partem socii, decrevit ex ea furari, adornavitque fraudem in hunc modum: venit per diem, quando sine suspitione poterat, in commune horreum, et super acervum sui socii linteum expandit. Id ea causa faciebat, ut isto signo superjectæ telæ, per tenebras internoscere posset alienum cumulum a proprio. Sub hæc re tota cuidam amico communicata, cujus adjutrice opera in furto faciendo uti volebat, procinctus ad scelus cum eo stabat, horam aptam expectans. Interim autem socius ipsius, homo innocens et justus, forte ingressus apothecam, ubi observavit suum acervum sindone coopertum, quam collegæ sui sciebat esse, En, inquit, quam bonum et beneficium socium habeo! contexit meas fruges proprio linteo, ne quid detrimenti acciperent, proprias expositas fortuitis casibus reliquit. Atqui haud equidem committam, ut me ille benignitate superaverit; consulam et ego indemnitati rerum ejus, ultro adito periculo mearum. Hæc dicens e suo sesamo abstractam sesamo sui socii imposuit sindonem, atque ita recessit. Irrepsit deinde fur per noctem in horreum una cum eo, quem sibi paraverat, adjutore; ac manu palpans in tenebris ubi contactavit sindonem, indicio ejus signi credens

A sesamum sindoni suppositum pertinere ad suum socium, ex eo haud parce sumpsit; onus domum se recipit cum suo subadjuva, cui tandem collatæ operæ dimidium ablati sesami nesciens de suo se furatum. Postridie egregie nocturnam fraudem cum nihil spicante socio ingreditur horreum, visoque linteo expanso supra proprium acervum, lectaque ex officiose referente collega multa causa, ingenti percussus dolore est, sero sentiens, se dum improbe quæstum studebat damnum subiisse: quod enim adjutori fuderat, sibi periisse videbat irreparabiliter: sed dem ne ab eo repeteret obstabat metus lesicii vulgandi indeque in pœnas incurrescriptas legibus. Oportet igitur eum qui aggreditur, providere finem illius cepti; negotium incipit cujus finem non prosperatum laborabit et nihil lucrabitur: nemo ditescere potest sine magno labore.

CAP. VI. — *De reliquis duobus quæ requiruntur sunt ad ornandum hominem, divitiis et disciplina. Ostenditur item non esse desperandum in istis, exemplo inopis quando minime opus est id quo agebat nacti.*

Rursus neque oportet desperare de negotii successu rerum, cum magna in iis casuum versetur, et quod non est inopinato possit reparari. Ante omnia vero curare oportet non autem in transitoriis sollicitudinibus. Redeo jam ad duo illa ex tribus homini absolviendo necessaria, et morum disciplinam. Et talia ipsis desit, existere vitæ felicis absolute non possit; sic enim se habent invicem, ut ligna, non valente durare et lucere flamma materia. Hæc qui observaverit, et ad hanc vitam vitam exegerit, multum percipiet. Ideo autem dixi non esse desperandum in istis inopiæ, quia divitias multi nanciscuntur proviso. Exemplo sit casus qui narratur pauperis eo egestatis redacti, ut ne vestem haberet qua nuditatem tegeret. Ivit ille ad subsidium quæsivit extremæ ibi suæ necessitudinis sed frustra id fecit, nemo illi aut voluit aut succurrere. Revertitur ergo nudus, et domum, et ægro animo in suo lectulo. Habebat autem sub lectulo dolium, cui frumentum inerat, quo ad victum utebatur. Nocte ingressus furin ejus domum, cum nihil invenisset quod raperet aliud, et vacuus redire nollet, dolium extraxit quod erat sub lecto dormientis pauperis, ac saccum non habens, vestem eamque frumenti quantum capere potuit tunc dedit se in fugam frumentum auferens. Pauper evigilans in tempore, exsilit e lecto et persequiturque furem; brevique assecutus mulctatum abjecta veste cum frumento fugere cepit. Ita pauper vestem nactus est quo agebat,

frumentum in dolio reposuit in quo erat prius; A didicitque minime desperandum in angustiis, expertus quæ non acceperat ab amicis, se a fure et hoste assecutum : cujus etiam ex casu intellexit, non esse aggrediendum negotium cujus exploratus non sit exitus.

CAP. VII. — *Ostenditur non esse desistendum a labore; et prudentiæ magis innitendum quam fortunæ.*

Hæc tamen non eo pertinent ut fiducia casuum hujusmodi fortuitorum remittere industriam omittereque conatum debeamus; hærendum est enim in eo quod plerumque fit; solet autem invenire qui quærit. Quodcirca etsi aliquando videris aliquem invenisse licet non quæreret, ne tali casui tanquam tibi quoque eventuro confidas, neve recedas a communi usu regulaque, demonstrante sic fere fieri solere ut ii demum inveniant qui quærunt. Naturam explorare rerum et negotiorum perscrutari oportet, explorareque diligenter, comparatis differentiis eventuum; ex eaque comparatione ratiocinando inferre qua via grassari ad quodque assequendum oporteat; ut et ex bonis quæ contingunt industriæ prudenter operanti, intelligamus quid et qua via persequendum sit, et ex malis in quæ delabuntur temerarii aggressores, agnoscamus quid vitari conveniat, ne in similia damna incurramus. Nisi enim ita fecerimus similes erimus columbæ, quæ, licet viderit pullos suos occidi coram se, non deserit locum ubi nidificaverat, sed rursus in eodem ova ponit, iisque incubat, donec et ipsa capta mactetur. Decet igitur hominem intuentem scopum viam ad eum rectam eligere, sibi que terminos præfigere, ultra quos non evagetur, cura que vigili in usu ac tractatu negotiorum excubare, prætereaque scire omnem hominem qui labore atque industria contendens in futurum consulit, comode victurum; qui vero præsentem tantum et labilem utilitatem laboribus suis captat, in miseriam lapsurum; porro qui in utroque contenderit, sic præsentem fructum captans ut futuram quoque utilitatem procurare non desinat, eum et vitæ commodis non cariturum, et laudem gloriamque adepturum.

CAP. VIII. — *Quædam alia monita utilia: et conclusio Præfationis hujus.*

Effatum et hoc sapientum est, tria tenenda D homini esse: primum ut fidem suam custodiat,

deinde ut sibi perquirat necessarium alimentum, denique ut recte cum hominibus conversetur. Dixerunt etiam eidem, hominem desiderem et supine securum, temere credentem rationibus male coherærentibus, quarum connexionem mens ejus ipsa non capiat, similem esse homini voluntate propria duce in rebus quæ agit vice intellectus utenti, persuadentique sibi quæ ipsi placent, etsi a vero aliena ea sint. Minime autem decet prudentem virum obsequi suæ voluntati, præsertim cum offensione aliorum; neque leviter credere sermonibus hominum utcunque veraces ipsi videantur, nisi ratio in dictis eluceat. Quare si qui loquuntur ignavi ac negligentes appareant, diligenter cavendum, ne in æstimatione negotiorum occurrentium, atque in rerum gerendarum notitia informanda, testimoniis talium innitamur. Præter ista sapiens monitum est: Quid studiose satagit in conatu rei quæ fieri non potest, et inconsulto ruit impetu in metam non contiguam humanæ facultati, similis est currenti extra viam, tanto largius aberraturo, quanto velocius contenderit: comparari etiam potest homini cui cum forte festuca intra oculum incidit, pergit eum conficere quoad excæcetur. Illud quoque habere alte infixum menti convenit hominem cordatum, volvi certa lege vices mutas, et verissime passurum eadem unumquemque quæ fecerit; itaque attendere sibi ipsi debere qui lædere alium parat, statuereque omnino futurum ut par ipsi referatur. Unde manifestum est, eum qui amicum contristare non dubitat ingrato facto, sibi nocere ipsi, et in caput proprium pestem accersere. Extremum hujus præfationis præceptum esto: qui accedit ad hujus libri lectionem, non cursim prætervehitor, sed lente ac meditabunde perpendito singula: nam considerando et profunde penetrando, latens sub symbolis eruetur, et in fructum prodibit, utilitas. Hæc habuimus in antecessum suggerenda, quibus velut initiarem jam a vestibulo ingressuros in cognitionem hujus operis, quod cum viderimus tanti habitum a Persis ad illud ex Indico idiomate in suum Persicum transferrent, nos quoque elaborandum putavimus ut nostra opera Græci nostrates illud cognoscerent, hæcque illi velut quædam præludia præteximus, quibus ad facilius percipiendam ex eo utilitatem præparentur lectores.

PROLEGOMENON III.

Præfatio Perzois medici, qui hunc librum ex lingua Indica in Persicam convertit.

CAP. I. — *Pe zois genus, ortus, educatio, studiu: ut ille medicinæ professionem præ cæteris elegerit quoque pacto sit in illa versatus.*

Dixit Perzoes princeps medicorum apud Persas, qui et hunc librum ex Indico idiomate in Persarum linguam transtulit: dixit autem de se ipso quæ sibi a puero contigerint, quibus disciplinis informatus

fuert, quidve boni fecerit in vita, exercens medicam artem post suum ex Indis ad Persas reditum; et ut oratus fuerit a rege Chosroe. Dixit autem sic: Fuit pater meus ex illustribus militibus; mater vero mea ex filiabus magnorum et præstantium satraparum: et gratia Dei nostri fui ab ipsis amatus et honoratus supra omnes fratres meos.

Traditus autem magistris sum ut discerem artem grammaticam, cñjus partes omnes pecourri comprehendique septem annis; et jam existimans percepisse me satis elementa illa prima, dixi ad me ipsum: Quatuor, ut video, res sunt quas omnes homines sequuntur studentes adipisci; eas singillatim considerare me oportet perpendereque ac discernere unamquamque, sicque constituere quæ sit optima, ut illam persequar. Sunt ergo illæ quatuor res: prima opulencia, altera voluptas, tertia potestas, postrema merces sive præmium operæ. Et quidem quod ad mercedem attinet, hujus amplæ et copiosæ magnam spem ostentabat professio artis medicæ; nam illam jam elegeram cæteris præferens, eo quod laudari illam a prudentibus omnibus viderem, et apud cunctos æque omnis sectæ ac religionis homines in honore esse. Reperiebam autem in libris medicinæ scientiam tradentibus, laudabilem in primis esse qui medendi facultatem comparare sibi studeat, propterea quod eam affectet artem cui quotidiana proveniat merces. Eo persuasus, et hac spe illectus, istam professionem cunctis aliis prætuli, non utique propter temporariam mercedem, sed propter æternam; ne forte similis sim mercatori damnoso, qui habens hyacinthum ingentis pretii, quo uno potuerat dives fieri, permutavit illum grano mali punici ad nihil utili. Comperi rursus quærenti per istam professionem mercedem æternam, non defuturum quidquam neque in hoc sæculo neque in futuro; sed eventurum ipsi idem quod agricolæ purganti diligenter agrum suum et strenue colenti, cui cum fenum et triticum inde proveniat, non tamen ille propter fenum laboravit, sed propter triticum. Cœpi ergo statim curare infirmos propter mercedem æternam, et medicabar quosdam quidem chirurgica opera propriis manibus; aliis verbo præscribebam, præberi jubens medicamenta convenientia, nec querebam mercedem aliam a quoquam nisi laudem a similibus mei, aut etiam clarioribus, et magis honoratis, magisque opulentis, nihil exspectans aut captans aliud, nisi ut ab ipsis vir bonus verbo et opere haberer.

CAP. II. — *Perxois admonitio ad animam suam transitoria concupiscentem.*

Concupiscebat autem anima mea res labiles ac fluxas; ego autem in contrarium nitens admoneram ipsam: Non intelligis, inquit, o anima, futura ea esse quæ vere prosunt, non ista præsentia. Quousque non fugis humiles hasce reculas quæ gaudium verum suis possessoribus non afferunt, sed iis potius graves incutiunt dolores, molestiasque ac tribulationes creant, non evitabili subductione sui, ad extremum autem suppliciis eos subjiiciunt æternis? Cur, o anima mea, non recordaris æternorum? Non te pudet communicare cum stultis, in amore vitæ hujus corruptibilis? Nam qui ex hoc vano mundo aliquid habet apud se, tantumdem est ac si habebat omnino

nihil; hæc enim vilia et nihili stulti (quibus sum) persequuntur et amant. Quousque non momentanea? non quæres sempiterna? non peris contenta in necessario alimento? non sperabis tibi in strenua exhibitione honorum contendendo in his quantum poteris? Non porro compositionis tui corporis, et quibus casibus sit obnoxium. Recordare luteum inter conflatum esse ex quatuor humoribus inter pugnantibus, quorum illud ipsum certamen humana est; quæ quidem vita cito præterit quippe similis status compactili ex multibus inter sese commissis per clavos infirmis avulsis solvitur statua; sic se habet humanum corpus temperie coagmentatum quadam, quæ defluxit, ipsum remanet mortuum. Noli ergo imponi tibi sinas, o anima mea quasi vitæ bonum, et pro quo certare ad extremum sit, repositum videri debeat in consuetudine tutelaque gravium et potentium amicorum jucundo contubernio, et confabulatione elegantium adolescentum; nam horum omnium frequens modicum gaudii, multum doloris creat; interitumque in odium et bellum desinit. Quod ita est ubi te ansam experiri eventus docuerit, præterita damno improspere successus, successibus experientia; similiterque facies ut qui nisi cæcibus ad sapes probandos jusculorum aut aculeorum oblatarum, si cujuscumque eorum amara experientia momorderit, everesabundi et offensus etiam instrumentum quo liquor est, iracunde confractum in ignem crucies ac perdas te ipsam sollicita et periculosa corrasione pecuniarum in gratiam cognationis fratrum tuorum quos ditare damnis et amittis studeas; idem passa quod thus aut thymum quæ ut alios odore juvent in igne esse consurgunt in fumos evanescentia. Anima mea, ne te decipias falsus splendor divitiarum et gloria: enim vanitatem nemo intelligit nisi eorum ab iis separatus. Similes quippe sunt capitibus: quandiu hærent capiti cum eo honorantur; avulsi aut resecti fuerint, ut sordes abjectæ ac conculcantur. Attende anima mea cum sollicitate medicandis infirmis: nec dicas, funebrem esse magni laboris gravisque dispendii, quæ non respondeat a gratitudine servati merces idonea, eo quod plerique hominum ut usum artis medicæ non intelligant, casibus aut naturæ imputent ejus effectus. Tu vero imitata heroas qui pretium servati nominis non curant quam gloriam quæ isti facto ipso sic debes statuere, abunde te remuneratum ipso quod calamitate miseros levaveris, quæ ægros mortis faucibus ereptos incolumitati felicitati reddideris. Nam horum quos dixi fortitudinis heroicæ fama celebrium virorum ea optinet: bene quantavis contentione ac æruma cruore quin etiam large per vulnera effuso, e

civis vel unius vitam ab extremo discrimine recepti restituitque patriæ : quanto majus erit decus professionis et functionis hujus tuæ proprium quam non unum aut alterum, sed innumerabiles homines exitio grassantium morborum quotidiano ministerio subtractos, vitæ ac reipublicæ, uxori liberisque representas incolumes. Cui merito cum deesse non possit famæ ac laudis æternæ præconium, nimium avara sis, si mercedem ejus allam quærendam putes. Anima mea, ne adhæreas fugacibus, ne insistas nutantibus, ne præferas parva magnis, ne modico æstimes pretiosissima, similis mercatori qui plenam habens apothecam serici Damasceni, suggerentem sibi desidiam audivit : Heu quantus labor erit tantam istam panni molem minutatim per libras ulnasque distrahere ! moxque citra pondus ac menseuram licitatori massam totam vilissimo addidit pretio ; stultus inde judicatus. Hæc mihi disserenti apud animam meam, non habens illa quod verisimiliter opponeret, cessit tandem, persuasæque transiit in sententiam momentis, absistens a cupiditatibus et vanis spebus : cœpique tranquillus exinde agere meum negotium juvandi languentes, solo intuitu gloriæ æternæ.

CAP. III. — *Æterna quærenti etiam temporaria occurrunt. Medicæ artis defectus deprehensus a Perzoe, ejusdem æstus in delectu religionis.*

Cæterum sic agens, et æterna quærens sola, non tamen temporariis carui ; quin horum quoque benigna mihi sese sponte copia ingressit. Opum, inquam, existimationis, dignitatis et gratia regum tantum nactus sum, quantum ne optare quidem unquam, multo minus sperare, in mentem venerat : ultroque fateor, quæ ejus generis ampla magnificæque, vel ante meam in Indiam peregrinationem, vel post reditum inde sum adeptus, non votorum solum meorum, sed etiam meritorum modum excedere. Cum autem totum adjecissem animum ad comprehendendam pernosendamque penitus medicam artem, illud me in ea offendebat, quod in universa ejus vi nullum reperiebam modum plenæ ac perfectæ sanitatis homini tribuendæ. Cum tota ejus in eo demum facultas expromatur, ut ingruentem depellat morbum ; polliceri autem ac præstare non queat, ut propria perpetuæque curato sit recepta valetudo, ne eam unquam languoris, aut redeuntis postquam abierat, aut de novo suborientis incursum labefactet. In quo mihi diffidens frustra exploravi, ecqui alii professores ejus artis me feliciores essent : sed neminem usquam inveni qui plus quam dixi, posset. Id quod, ne dissimulem verum animi sensum, multum refrigeravit incensum meum studium in istam scientiam, adeo insufficientem deprehensam. Intelligens porro inde, veram hominis salutem ac felicitatem in æternarum potius et semper manentium, quam harum caducarum quæ nobis inter manus effluunt, addeptione rerum sitam esse, tanto impensius incubui in abdicationem fluxorum bonorum.

A Quam exercere diligentius aggressum conturbavit occurrens inquisitio veræ religionis, de qua nihil in mediorum libris legeram. Videbam autem esse istam curam cunctis prævertendam : utique cum ad felicitatem in alia quadam ab hac labili assequendam vita, frustra contendat, nisi cui vera una religio talis sese viæ duce præbuerit. Intento porro in hanc cogitationem mihi multæ se objiciebant quæ humanum genus in partes innumeras distrahant sectæ opinionum de Numinis cultu diversarum ; quas adortus considerare singillatim, sic reperiebam : trahi ac teneri plerosque hominum in religione quam sectantur, partim auctoritate tradentium parentum, et inolita consuetudine longo educationis usu ; partim utilitate ac quæstu, provenientibus ex ritu prævalente illectos commodis ; partim vano splendore terrenæ claritatis, metuque incurrendæ infamiæ, si præjudicatas assensu vulgi rejicere aut in dubium vocare sententias audeant. Inde omnes pro se quemque obniti, magnopereque insistere in astruenda quam ipse veram habet, improbanda quam alii præferunt, religionis secta, in eoque certamine passim ardescunt, mendacii atque imposturæ se invicem accusantes, infinitasque acribus jurgiis miscentes quæstiones de Creatore ac creatura, de principio rerum ac fine ultimo, similibusque argumentis dogmatum gravissimorum. Hæc ergo videns studui consulere privatim magistros seclorum, ac placitorum firmamenta cognoscere, proponendo ipsis dubitationes, ac cum responsis eorum, præjudiciis sepositis, comparando ; eo animo ut ubicunque veritatem deprehendissem, eam et amplecterer et sincera intrepidaque constantia tenerem, rejecta qualicunque falsitate. Sic enim mihi faciendum duxi, ne, ut multi, crederem quod ignorabam : sed potius lumine notitiæ ac rationis præeunte in via tanti momenti duce uterer. Ecce autem in hoc mihi se sedulo versanti, interroganti, inquam, audientique antistites ipsos ac capita factionum circa divina dissidentium, non aliud investigare certius licuit, quam inflexibilem pertinaciam propria quorumque laudantium cum alienorum superbissimo contemptu et irrevocabili odio conjunctam. Offendit ea me res, causamque præbuit universos ex æquo reprobandi.

I) Insedit ergo menti meæ, omnes quotquot adissem audissemque libidini propriæ obsequi, a vero aberrare, sapere prout volunt, nec regulam adhibere rationem voluntatis, sed intellectum affectui subjungere, falso judicare, mendaciter loqui.

CAP. IV. — *Periculum temere credendi in rebus religionis parabola declaratum.*

Itaque sic apud meum animum firmissime constitui, quærendos mihi alios magis æquos idoneosque dogmatum auctores ; ac quoad tales reperissem, nulli horum quos videram acquiescere, nullum sequi, ne mihi contingeret quod cuidam aiunt gravi sua pernicie decepto. Non longa est fabula

quam hic, ut vulgo fertur, recito. Fur noctu non incumtatus irrepit in domum civis opulenti. Is lecto decumbens dormiensque tum forte, expectatus ad strepitum, facile intellexit fures adesse: cubitoque uxorem impellens et ipsam excitavit, insusurravitque excitatæ in auriculam: Quantum intelligo, chara conjux, circumventi latrocinio sumus, nec procul a calamitate, nisi malum prævertimus astutia. Tu vero fac quod jubeo. Inclama ea vocis contentione quam videaris putare necessariam ad excutiendum mihi soporem altiozem, et dic: Rogo te, mi vir, unde aut quomodo parasti divitias hasce tam multas quibus circumfluimus? Ac mihi quasi nondum sentienti, ingemina iterum eadem, ac tertio, voce semper contentius sublata. Fecit extemplo mulier quod vir imperaverat: mussaruntque statim fures, et ne indicium sui jam vigilantibus præberent, immobiles hæserunt, curiositate præterea cognoscendi quid vir responsurus esset, ad silendum auscultandumque invitante. Tum velut ægre tandem solutus somno vir, auditus est dicere: Nacti sumus, o uxor, divino beneficio copias opesque omnis generis plurimas: frueri his vescendo bibendoque, ac lætam vitam agendo, nec curiose percontare unde ista pararam; quod indicare tibi nequeo, metu ne aliquis exaudiat (aiunt enim et muros auritos esse): arcanum autem hoc tanti momenti est, ut ex ejus divulgatione ultima capiti fortunisque nostris pernicies impendeat. Apage, mi vir (mulier reposuit), intempestivam hanc formidinem: nox concubia est, clausa domus, nos hic soli: quem adesse posse tibi fingis qui quod loqueris audiat? Respondit vir: Quandoquidem me cogis, aperiam rem totam; sed vide pro eo quantum salus tibi tua meaque cordi est, ne unquam cuiquam prodas, non cognatis, non fratribus. Nam dico tibi edicoque iterum, si a quoquam resciaur, omnes omnia perdemus, superque ipsi continuo peribimus. Hæc videlicet (fatebor enim hic tibi) furto lucratus universa sum, nihil non mihi congestum ex rapina. Perculsa dicto mulier: Mira, inquit, mi vir, narras; nam et tam multa in possessione nostra sunt, quæ difficillimum sit creditu corradî congregarique furando potuisse; et tua ipsius hanc opinionem refutat fama: vir enim bonus vulgo existimaris. Nempe, ait maritus, carmen magicum adhibui efficacis mirificæ, cujus vi arcanâ ita juvabar in furando, ut quæcunque concupieram quantovis numero, quantivis pretii ac molis essent, attraherem congereremque unde ac quo volebam: idemque tamen, suspicione procul omni, existimationis apud omnes quam optimæ possessionem inconcussam tuerer. Papæ! (exclamat hic mulier) stupenda memoras, ut scire gestio quo id actum modo sit! Et ille: Pax, inquit, sit rebus: si quiescis, totum audies. Prodigam plenio unio per noctem; erant una mecum comites, ascendebamus in fenestras ædium quas deprædari

A constitueram. Ibi pronuntiabam incantamentum meum, in ipsam fenestram insusurrans magis hoc vocabulum: *Semel, semel*; repetebam præter quinque. Statim a replicato septies verbo, prævis carminis! præbebant ecce sese nobis equales radii superne fulgentis orbe pleno luna. Invecti ferebamur intra ades, nemini præter intus degentium conspicui aut observabiles sensu ulli. Tum iterum ego immurmoravi carmen meum; quo dicto quidquid pretiosorum illa erat domo e latebris erumpens suis coactis sponte ad me. Eligebam quæ placebant, portæque dabam sociis. Mox rursus incantatione resuscendebamus radios lunæ, famulantibusque per easdem fenestras evolabamus, nos præter in tutum recipientes. Hæc fures audientes gaudebant, aiebantque gratulantes mutuo, quibus huc venimus; nullis unquam furibus propitiâ Laverna se præbuit. En ubi mactabamus artem didicimus montes aureos præ securitate ab omni metu summa. Quin jam indicato compendio utimur, et armis hæc petimus? Omnes assenserunt: expectatoque vir mulierque iterum obdormiscerent, ubi suspicatarunt, progressus furum princeps ad fenestram per quam lunæ radius subibat, septies præter auditum incantamentum: *Semel, semel, etc.* impetu insiliens quasi ad inequitandum radio, in caput concidit, sonitu magno: et erumpens fuste correpto paterfamilias valide pulsavit, ingeminans ad ictus: quis es? At ille: Cessa, inquit, etiam: Stulte credulus mihi nomen est. Idem ego me contingeret verebar, si somnia narrantis sua formium superstitionum præconibus citra præter idoneum fidem addicerem.

CAP. V. — *Perzoes religionem a parentibus reprobam. Beneficentiæ vacundum statuit. Probationes vehementium affectuum quam sint parabola demonstrat.*

Interim in hac mea varia et anxia inquisitione sectis, illud tenebam, ne in scelera incideremque purum ab omni offensione servarem. Perniciem posset afferre. Pergens autem interrogare illos, qui consulti peritique putabantur dogmatibus quæ pro indubitatis venditabantur, respondebam proponendis argumentis in contrarium responsisque ipsorum eliciendis, satisfacere meo, deprehendereque si qua possem veritate certus ei semel inventæ mordicus hæere. Sed ea quæ superciliosi illi magistri reponabantur, veritatis characterem non præferrent nec omnino quidquam ostenderent satis solidæ ut ei secure possem inniti, æstuabam ut prius incertus sententiæ pendebam. Quare velut peregrinationum anima mea eo inclinabat, ut quiescendum sibi putaret domi: tenendum, inquit in negotio religionis duceret, quidquid demum rentes, et exemplo prævisissent, et verbo doceret

Sed retorsi ego eam ab isto proposito; monique A longe esse melius in priori quærendi consilio per- stare. Infirmam enim excusationem erranti fore, domesticam doctrinam ubi forte ipsius ductum se- cutus in exitum corruerit. Nam quis compertus magicarum artium, impune iudicium evasit alle- gando fuisse sibi eas a patre mago traditas? Non sane magis quam ebrietate ac crapula quotidiana valetudinem corrumpens aut censori vitium objur- ganti satisfaciens, aut curabitur a morbis intempe- rantia contractis, simul ac, etsi vere, dixerit, ea se disciplina educatum in paterna domo, talia genito- rum exempla recordari. Istæ me causæ perpulerunt ad reprobendam parentum meorum de religione sententiam; unde hinc repulsus quasi novo princi- pio in examen explorationemque sedulam sectarum B animum admisi: quo dum diu versor in ne- gotio, animadverti magnam me jam vitæ partem emensum, senio et mortis propinquare. Hac pulsata cogitatione mens in finis qui omnes manet et mi- grationis ex hoc mundo considerationem incubuit per attentam atque acrem eo effectum ut quidquid apparet seque ostendat speciose in hac quadam mundi scena nihil nisi umbram videretur. Statui autem insistendum mihi exercitationi beneficentiæ sperans ea consecuturum me, ut bonis viris et præclara per vitam operatis annumerarer. Decrevi etiam cavendum, ne nimius in illud ipsum quo fe- rebam indagandi veri studium affectus, avocaret me a functione curandorum ægrorum; sicque iners ne- gligendis occasionibus bene merendi, tempus otio C contererem; quoad me suprema dies occuparet de- stitutum suppellectili meritorum, quam parare in opportunitatibus neglexissem: nam magna inest vis perturbationibus animum tenentibus, ad aver- tendam attentionem necessariam gerendis ex præ- senti rebus, prout declaratur brevi fabula quam tanti est narrare. Quidam contraxerat necessitu- dinem illiciti amoris cum muliere nupta; quæ mœ- cho gratificata posticum paraverat per quod ipse, ingruente subito periculo, fugeret. Quadam die cum una essent, pulsavit improvise vir ad januam, pan- dique fores ingressuro poscebat sibi. Turbata mu- lier jubet adulterum proripere se ad ostium prope puteum, cujus clavem e vicino clavo penden- tem ipsi antea monstrasse se aiebat. Currit quo mit- tebatur hinc metu, illic amore ac desiderio tur- batus mœchus, et ut contingit acri cura suspensis, nec locum, quanquam præostensum recognoscere ac nec clavem januamve ipsam reperire valuit. In his aliquandiu tumultuatus, redit ad adulteram, jam magnis proximo viri impulsu sollicitam, procul- que exclamat: Ostium de quo dixisti avanuit; cla- vis non comparet: animus meus apud te est, vacare his quærendis nequit. Cui mulier: Effugium parare potui reo, mentem dare stulto non possum; tu vero, ut lubet, addidit; aderit brevi qui tibi quo dignus es, præbeat. Illi æstuanti cursantique maritus adul- teræ superveniens plagas imponit luculentas: tum

corruptum miserum convicio trahit ad iudicem, ex lege utique acturum. Ergo equidem in animum induxi non committere, ut perturbatione mentis ineptus actioni stam, sed sereno semper tranquillo- que sim animo, expeditus alacritate præsentis ad maxandan ægris operam; juvandosque quosvis ope quomodocunque indigentes mea; nam in commo- danda beneficentia, omnes, in aliis licet dissentien- tes, summa concordia sectæ conveniunt.

CAP. VI. — *Perxoës, pendente adhuc deliberatione de religione innocentie ac benignitati studere decer- nit; ejus qui secus fecerit stultitia per parabolam ostenditur.*

Constitui præterea non solum homicidium cavere, sed a pulsando quodquam, ac vi quavis inferenda ulli omnino temperare; decrevi quoque abstinere verbis maledicis ac turpibus, non furari, non irasci, nulli fraudem moliri. Abdicavi consuetudinem mulierum venerasque voluptates; adamavi et colui temperantiam, custodivi linguam meam a mendacio, ab omni verbo otioso et noxio; studui mitem ac humanum præbere me omnibus ubique. Atque hæc statui licet nondum plane persuasus essem de futura resurrectione, deque præmiis bo- norum pœnisque malorum post illam repræsen- tandis. Longe me abjungi a convicto et familiari- late hominum improborum, affectavi consuetudi- nem cum honestis et justis. Præ omnibus fixum animo tenui, nihil esse præstantius, honestius, ama- bilius beneficentia; eam et amicis potiore, et con- juge chariorem mihi esse debere; hanc Deo vo- lente facile parari; huic porro nihil comparabile, plus enim illam gloriæ afferre possidenti se quam parentum claritatem aut opes amicorum. Docet hæc bene mereri de omnibus, benefacta ubique spar- gere. Eadem, large licet tribuens, dispendia non sentit; sed quo plus donat, plus abundat. Non cor- rumpitur, non veterascit, non circumvenitur a po- tentia, non horret ignem, non timet fures, non formidat bestias, non ullo tristi eventu conturbatur: magis quin etiam in calamitate nitet, et ubi- que perstat intrepida. Reperiebam autem, apud me reputans, eos qui sectam vitæ huic contrariam amplexi, omisa benefaciendi aliis cura, sibi unis omni voluptate saginandis unice intenti essent, sibi pessime consulere, et amaritiei plurimum in- ter luxus ac deliciarum falsas dulcedines gustare; similesque istos esse homini parum sano, qui le- vem dieculæ unius jucunditatem magna pecuniæ jactura gravique rerum suarum detrimento emerit. Fuit nimirum institor gemmis peregrinis dives, qui artificem unionibus forandis diurna centum nummorum mercede conduxit. Præsto ex condi- cto adfuit operarius in locantis domo, ex instru- mentis artis Hic dum expedit se operi, videt forte suspensam e clavo citharam. et eam scire se pul- sare significat. Præcens margaritarum dominus, eo animadverso. Tu vero, inquit, sume sis lyram, li- benter operam canenti dederò. Ille arreptum or-

ganum non inseite tangere aggressus, mire placuit voluptuario patrono, adeo ut is sua seria ludo post habens, totum diem in hianter audierit vibrantem fides tenebratorem unionem. Ad vesperam centum nummos citharædo petenti commotus institor, At qui, mi homo, inquit, non plectri movendi, sed terebri tractandi mercedem istam pronuntiarum. Sane ita est, artifex ait, cæterum mihi parato ad locatam operam, quis alius quam tu ipse ne defungerer obstitit? Mei iudicii non erat quanti æstimares avocamenta tua, mihi fraudi esse non debet tibi obtemperasse: quare ne te oblectaveris mercenarii danino, promissum diurnæ operæ pretium redde. Æquum dicebat, et vel invitus mercator centum nummos persolvit, inelaboratis ipsi manentibus unionibus. Ad hoc exemplum ego veritus ne ludicris seria perderem, remissionibus posui modum, attentusque officii negotio me impendi totum nugis abjectis.

CAP. VII. — *Perzones meditatione ac secessu in resurrectionis notitiam venit. Ejus doctrinæ utilitas. Deliberatio circa professionem vitæ asceticæ.*

Pertæsus inter hæc voluptatnm vitæ, quod, harum instabilitatem et inanitatem noram, collegi me in considerationem attentioem, et ut huic aptum otium nanciscerer, in solitudinem me abdidit. Ibi altius ingressus in contemplationem rerum, permagnam ejus opere fructum retuli. Intellexi enim, naturæ humanæ statum et universi gubernationem mecum reputans, deesse non posse quin sit aliquando futura mortuorum resurrectio, ad quam omnes tendant suis quique vitiis, moribus videlicet actisque, magno discrimine sub finem deprehendendo bonorum malorumque, nunc permistim agentium. Hæc asceticæ disciplinæ in secessu exercitæ doctrina est, quam illa velut bona mater suis cultoribus, uti morigeris filiis, tradit. Quantivis istud pretii momenti que omnium maximi dogma est, unde vitæ recte dirigendæ spes et ratio pendet universa. Turris hæc quædam munitissima est, in quam quise receperit, non modo tutus permanebit ab incursu malorum omni, sed et per eam pandi sibi aditum in paradysum æternæ voluptatis, quo, si velit, securus penetret gratulans experietur. Comperi plane nihil melius intenta ista tranquillaque meditatione rerum ad salutem animæ spectantium: comperi autem id non usu solum meo, sed et exemplis experientiaque aliorum ei se deditum. Hos enim animadverti, apparere pacatos et lætos semper, gratos erga omnes, suo contentos, securos, subnixos generoso contemptu cunctarum mundi vanitatum, supra omnem noxæ aleam in alta quadam arce mentis exstantes. Horum igitur felicitatem æmulatus, livore atque invidentiâ repudiatis, charitati me dedidi; spreteisque fluxis ac caducis, perfectionem affectavi sapientiæ, qua monstrante providens futura, imperterritus ibam, certus nihil se objecturum quod viam intercludere ad scopum, quem intuebar, veræ beatitudinis, meque averteret aut turbaret. Per hunc modum experimento capto

A vitæ ascetarum, gustu illectus tam sancti ac nobilis instituti, magnopere affici me sensi ad hanc professionem capessendam, meque cum his agendum. Retrahebar autem ab hac voluntate metu ne non par essem ferendis illius dispendiis laboribus, propter contrarios longo usu eductis diversissimæ contractos habitus, moresque consuetudine coalitos in naturam; itaque verebar supra vires connisus, non modo non assequi optata, sed et damnum acciperem jacturamque terer jam adeptorum. Illud etiam talia cogitatione conturbabat me, quod videbam, si mundo vivens migrarem in solitudinem, ibique amplius institutum ascetarum, eripiendam mihi facere bene merendi de hominibus, juvandumque beatos inopes, cujus tamen in exercitationem virtutis magnam mihi spem constitutam arbitrarer perire bonorum acquirendorum. Quare metuebam me milis fierem canis frustum carnis ore portans, ejus umbram in flumine vicino majorem vitæ omisso quod tenet, insillit ad captandum quod retinet, ac sic utrumque perdens, vacuus impactus stultitiam sero suam damnat. Sic subductis meditationibus spei metusque, statui sustinere incepto non satis exploratæ utilitatis, perireque interim in ordine ac statu vitæ prioris.

CAP. VIII. — *Æstus Perzonis in deliberatione vitæ asceticæ, et distinctior notitia vanitatis vitæ.*

In hoc tamen sic constituto ne conquisivissimam abripiebat me novus æstus comparationis vitæ ac statum, hinc ascetæ, hinc cuncta mundi, et ea collatione reperientiam, hinc hinc plus voluptatis ac suavitatis contingere in vitam quam solitariis, utcumque hi videantur omnium mortalium fructu destitui, contra illi deliciis abundare. Quæ enim tandem istæ deliciae sunt, quæ penitus introspectis reperiebam plus ad extremum conciliare damni mœstitiæque quam attulerint voluptatis? Est enim mundus instar salsæ, unde quanto plus biberis, tanto plus instar ossis aridi, carnis odore quodam allucinetur canem, qui miser eo redendo nihil nisi dentes terit et fauces convulnerat; instar frustuli carnis raptæ a vulture, in quem convolantes undique rapaces aves, abjicere prædam cogunt, necessarii sui tuendi cura, plagisque contuso ac pugna non alium rapinæ suæ fructum relinquunt quam memorem et mœstam memoriam inanum laborum instar vasis melleæ superficie venenum suppositum tegentis, ex quo qui dulcedine illectus mellis staverit, mox cum cruciatu exanimatur; instar lætum somnium videntis, qui, mox evigilans in mento illuminantis nocturnum viatorem, suis stim tenebris reddendum; instar bombycis, assidendo nihil lucrantis, nisi sterilem continuationem infiniti laboris. Talia reputans rursus resorbendo in desiderium vitæ solitariæ sectandæ, rursus retrahebar in propositum non abdicandi vitæ et

moda, dum ea comparans cum ærumnis, angustiis, laboribus vitæ inopis in solitudine degendæ, haudquaquam mihi faciendum putabam, ut hæc ultro abjicerem, quæ forte postmodum frustra requirerem. Inter hos quasi fluctus ancipites sensuum ac votorum alternis prævalentium ambigue jactatus, similis eram imperito judicii, leviter mutanti calculos, et modo damnanti quem absolverat, mox quem damnaverat rursus absolventi.

CAP. IX. — *Perzoes æterna spectare constituit : vitæ humanæ miseriam describit.*

Aliquid tamen certi fructus ex his altercantis secum mei animi contrariis assultibus collegi. Considerans enim tantam illam in victu cultuque duri-
 tiem ascetarum, tolerabilem ipsis, imo suavem videri, idcirco quod brevis sit, nec ultra vitæ mortalis spatium exeat; vicissim autem excipitur gaudiis æternis : decrevi ego quoque, parvi ducere bona præsentia, spe ac comparatione futurorum. Hinc quasi consolans animam meam, et comprobans inexplabilia illa desideria quibus inhiaverat professioni vitæ cum virtute conjunctæ, dicebam : O quantum in hoc vitæ genere aspero destituitoque laborum arumnarumque sentitur! sed rursus quam brevis et fluxa est voluptas indulgentium genio! quam fallax suavitas momentaneo gustu evanescens! Quis porro tam lævæ mentis, non abunde compensari, non bene condiri putet experientiam brevem parvæ amaritudinis expectatione certa dulcedinis sempiternæ? Quis homo est, cui si conditio feratur subeundæ per tempus non longum arcti carceris angustię, ut mox in æternæ amœnitatis beata spatia laxetur, qui recuset aut dubitet admittere? An non est hæc vita plena doloribus, acerba cladibus, anxia periculis; imo quid hominis in terra conversatio aliud est quam jugis afflictio, textum necessariæ miserię, continuum tormentum uno sævitię tenore a principio ad finem pertinens? Enimvero ipsa hominis prima origo quam vilis? Mucus nempe quidam (ut aiunt medici) delapsus in uterum mulieris, ibique cum ipsius sanguine commistus, inde concrevens dispertitur in membra, moramque ducit longam in illis tenebris et angustiis sine cibo et potu, tum maturo partus tempore, cum nixibus et summis doloribus ejicitur. Natus puer multiplici ministerio gerulorum et nutricum, per fletus fere assiduos ad creberrimum sensum famiss, itis, alboris similibusque malorum, quibus subjacet imbecilla infantia, perducitur ad molestissimam ipsi ablactationem. Inde magistris edocendus, hoc est excrucians, traditur, subigendusque terrore ac plagis ad litteras, aut artes cæteramque disciplinam improbo labore arripiendas. Mitto febres variosque languores, et pejora malis remedia amarissimarum potionum. Sic in robustiorum educto ætate, alius non facilliorum certaminum campus aperitur, latissime patens in curas contentionesque sollicitas diversi generis : in divitiis parandis partisque tuendis, quæ-

renda et curanda conjuge, liberis educandis, promovendis; ambiendis honoribus, commerciorum declinandis, periculis judiciorum, fraudum insidiis anxia providentia cavendis. Senescit inter hæc circumferrens in suis ipse visceribus ac venis hostes nunquam quiescentes quatuor, sanguinem, phlegma, chymum et billem; obsessus exterius infestis semper periculis toxicorum, viperarum, serpentum genere omni, tum leonum ferarumque rabidarum. Prætereo vaporem noxium solis ardentis, frigora hiemum ac nivium, pestilens cælum, luesque aëre tractu atque halitu vulgabiles, inundantiam imbrium, tela nubium et fulminum horrores. Per has minas nusquam non intentas, si quis varie vitabundus pertingat ad decrepitam ætatem, ibi reperit cur, landiu vixisse pœniteat. Super omnia mors ingruit incerta sui expectatione longum vexatis, tristissimamque a mundo, & patria domoque, a complexu charorum, a liberis, consanguineis, amicis, fratribus, a spebus vitæ cunctis migrationem inexorabiliter edicens : multo interim magis crucians, conscia suspitione pœnarum, animæ mox corpore solutæ, luendarum, ob non expiata vitæ scelera. Eritne quisquam sanæ mentis, his perpensis, quem hujus ærumnosæ ac corruptibilis vitæ non tædeat? qui libenter hic sit, qui voluptatum et turpium et fugacium gustu capiatur? qui fluxis et caducis inædificare spes ambitiosas et secure insistere non dubitet? Sit ille licet rex, sit, Dei singulari beneficio, cunctis naturæ dotibus, fortunæ favoribus ornatus; vigeat valetudine, gaudeat opibus, floreat existimatione ac fama; existet alte conspicuus in arce quadam humanæ felicitatis a cunctis vulgarij incommodorum protectus insultibus : feret tamen secum quocumque ascendet rodentem intus tineam lente grassantis exitii, et insidiantium undique calamitatum unum reperiet exitum in clade ultima, animam ipsi ac spiritum extremis angoribus extortura.

CAP. X. — *Infelicitas mortalium tuculento symbolo declaratur.*

Post hæc ingressus ego rursus in altiore considerationem rerum quæ visuntur in hoc orbe, animadverti creaturarum omnium facile præstantissimum esse hominem, verum eundem negligentem sui, ac proprie salutis incuriosum, illam posthabere voluptatibus sensuum. Tum sic apud me dixi : Similis est homo viro cuiquam fugienti a facie feri monocerotis, et cursusu illo delato in præcipitium imminens lacui, ubi reperta ingenti arbore, conscendit in ramos ejus inferiores, iisque suspensus hæsit. Nidulabantur sub cavo cortice ejus arboris angues quatuor, terebrantes ipsam, et per foramina, quæ rodendo fecerant, capita ostentantes. Despiciens inde ad radices arboris, vidit accubantem draconem immanem, vasto diductarum faucium hiantem spatio, ad se, ubi decidisset, absorbendum. Vidit et mures duos, album unum,

nigrum alterum, rodere assidue illos ipsos quibus A insistebat ramos, admordentes eos sine intermissione qua parte committebantur trunco; profecerantque arrosione continua tantum, ut plus media crassitie accisa, tenui tantum segmine ac velut filonutanti, ramalia illa quæ ipsum sustentabant, plantæ stipiti hæerent. In his miser angustiis, prout parerat, æstuabat animo, sollicitus quonam pacto ex tot undique ingruentibus periculis salvus evaderet. Tali cura suspiciens forte observavit, ex cacumine arboris, ubi apes favos fecerant, mel defluens stillare, quod, usus opportunitate, gustare cœpit, tantumque illa dulcedine oblectatus est, ut oblitus circumstantium monstrorum, feri morocerotis, horribilis draconis, hydrorum quatuor, duorum murium, ramos, quibus sustinebatur ne in gulam draconis caderet, stirpitus succidentium, suaviter acquiesceret, avide ac secure captans superne destillantem liquorem melleum. Id dum agit, abruptis tandem ramis, decidens infelix, esca factus draconis inhiantis, interiit. In hac imagine ferus rhinoceros designat mortem pertinacissime instantem homini, et quocunque se contulerit eum persequentem, nullis usquam ei tutis ab ea latebris. Lacus est vita hæc misera, monstris scatens, infesta naufragiis, infamis cladibus, regio infausta lacrymarum. Rami duo suppositi pedibus, arrosi a muribus, temporariæ spes et fluxæ commoditates,

quibus ægra mortalitas innititur. Quatuor arborum sinu ipso clausi arboris, humores quatuor figurarum quorum temperie, mutuis invicem concordantibus brata certaminibus, corpus vivit; perforantibus cum caputque exserunt, quoties unus supra prævalens, morbos creat, interitum minans, vis ejus medicaminibus retusa ad temperantem concentumque redigatur. Draco inferne accubans Orcus est, quo inevitabiliter cuncti tridimur. Durum murium candidus diem, ater noctem significat hæc fulcra vitæ subruunt, indesinenti detractis spatium vivendi minuentes. Fallaces noxiæque voluptates mellis superne affluentis insidiosa actione adumbrantur: hæc enim perniciose morbo oblectat, avocans mentes eorum a salutis affixosque ipsos fluxis gaudiis, ne sempiternam provideant, detinens. His ego perpensis omnibus, decrevi perstare contentus professione mea, magnopereque incubui ad benemerendum indigentibus, et quoquo modo, quave opera sem, inopes juvandos: sic reputans, hanc esse bere, si ulla sit, salutis viam, speransque salutem, cujus innatum homini desiderium est, potissimum assectandam conatu. Ita composuimus prius memoratis fluctuationibus mente missa a rege Chosroe in Indiam: indeque in partem redux edidi multos libros, e quibus hic nuncupatus, *Specimen Sapientiæ Indorum*.

SPECIMEN SAPIENTIÆ INDORUM VETERUM

EXHIBITUM

DISSERTATIONIBUS PARABOLICIS QUINDECIM CUJUSDAM
GYMNOSOPHISTÆ AD ABESSALOMUM REGEM.

DISSERTATIO PARABOLICA I.

Repræsentat in Vestigatore artes ambitionis improbæ, conciliantis et dirimentis inter alios gratiæ ad quæstum proprium eoque per omnia scelera gressantis. Obiter multa inseruntur alia vitæ ac moralis doctrinæ partes informantia.

Abessalomus, Indorum rex, consuluit quemdam e suis familiaribus gymnosophistam, dicens: Volo a te mihi declarari per exempla, quo modo fraudulentus et malignus vir, insinuans sese inter amicos duos, dirimat et in odium commutat contractam prius inter ipsos amicitiam.

I. Ad ea in hunc modum respondit gymnosophista:

Fertur mercator quidam copiosus ac dives, filios habens pigros et per desidia aversos ab addiscenda faciliandaque arte quapiam ex utilibus ad

vitam, hos admonuisse verbis hujusmodi: O filii, qui in hac vita conversatur, tribus inderebus: opum copia sufficiente ad victum et cultum bona fama et existimatione apud homines, deque felici assecutione repositorum in vita justis honorum. Hæc porro tria non aliter ulli tingunt quam per ista quatuor, quorum primum est: possidere divitias juste partas; alterum, administrare ac dispensare sapienter; tertium iis erogare indigentibus, præsertim dum postulat hoc enim opus et in hac vita utile est et in fut

quantum denique, in occasionibus ad peccandum A invitantibus sustinere se a lapsu connitique in hoc vi summa. Horum quatuor si quis vel unum prætermiserit, nihil perficiet; nisi enim erit idonea opum copia instructus, nec vivere ipse honeste, nec bene aliis poterit facere. Quod si divitiarum quidem aliquis affatim habeat, male autem eas administret vitamque gubernet suam, cito egenis annumerabitur: necesse quippe est, si quantum expendit, utcunque id sit modicum, non curet continue reficere, accessione damnum reparante, ut ejus sensim res familiaris atteratur ac tandem evanescat, velut stibium, quod paulatim immixtum in pulverem, consumitur. Porro si et divitiæ in supplementum expensarum acquirantur, et in harum dispensatione ratio constet, inde tamen nihil B tribuatur indigentibus, talium possessor divitiarum pauper reputabitur, et sua illum copia disrumpet, ut contingit in canalibus aut fistulis fontium, quæ, quando non patet exitus aquæ jugiter influenti, crepant.

II. His pueri auditis, persuasi patris auctoritate, obtemperare recta monenti decreverunt. Et primus eorum peregrinatione suscepta mercaturæ gratia, dedit se in viam ducens plaustrum, quod tauri duo trahebant. Eo itinere devenit in paludosum locum, ubi taurorum alter limo haustus procubuit. Puer cum suis eum magno labore ac conatu luto extraxit; cæterum ea contentione, dum trahit et vicissim trahitur a bestia, tantum fatigatus est, ut subsistere cogere, pergere ulterius C non valens. Ipse taurus pro semimortuo relictus, sensim recepto spiritu progrediens, pervenit in campum herbosum beneque irriguum, ubi mansit attendens pastui. Nec multum in medio tempus, cum impinguatus incrassatusque cœpit terram fodere cornibus et mugitus edere acutos. Diversabatur autem non longe hinc leo rex belluarum, numerosum circa se habens satellitium bestiarum omnis generis. Aderant enim ei leones et ursi, lupi et lepores, pardi et vulpes, thoes et lycopantheres, cæteræque brutarum animantium species. Porro leo iste ex servili conditione, fortuna quadam eventus ad regnum, haud dignus erat illo loco; stigmatias et perforatus nares; plane degener quidam expersque consilii. Hic auditis tauri mugitibus, soni minacis vehementia percussus misere cœpit D æstuare frangique animo; dissimulare tamen curavit formidinem pudendam, ne venerationem apud suos detecta ignavia perderet. Stetit igitur uno in loco immobilis.

III. Apparebant autem ei familiari accensorum ministerio thoes duo, quorum alteri Coronato, alteri Vestigatori nomen erat: versuti ambo et solertes; sed Vestigator aliquando astutior pravique animi, naturali flagrans desiderio res omnes usque ad intimum scrutandi. Is tunc Coronato dixit. Quid dicamus, o sodalis, esse causæ cur hic leo noster dominus immobiliter defixus præter morem obtor-

uisse videatur? Huic Coronatus sic respondit: Quid tibi cum hisce inconsultis interrogationibus? Enimvero nihil ulli nostrum impropere contigit, quo dolere debeamus. Sed ad fores nostri regis ex officio apparentes dimensum cum fide quotidianum accipimus; in regum antem arcana curiosos adjicere oculos, et abscondita improbe rimari, præterquam captu ac facultate nostra majus quiddam est, etiam periculo non vacat. Absiste igitur a talibus; nam qui vel agere vel loqui suæ sorti non convenientia audebit, omnino patietur quod simio evenit. Simius enim, ut aiunt, observans aliquando lignatorem dantem operam trunco lindendo successiva adactione duorum cuneorum, quorum semper alterum ex ea parte ubi laxabatur diductus rima, in angustiore et tenuius hiantem ligni fissuram intrudebat; sicque trunco insidens ab uno ejus capite ad alterum sensim procedebat: id, inquam, admirans simius, explorare quid ageretur voluit. Ergo ligno et ipse post fabrum inequitans inspectabat attentissime, quando ecce discedentibus latius segmentis, fragmen quoddam acutissimum curiosuli se genitalibus infixit. Ille exanimatus acri punctu doloris ejulatum dedit maximum. Respectans ad sonum faber, molestum interpellatorem operis plagis egregie contusum, calce procul abjecit. Nihil mitius impendet tibi si curiosus esse pergis.

IV. Ad ea reposuit Vestigator: Jam noveram quæ mones; sed et illud scias velim, esse tamen præclarum attollere aliquando animum ab humilitate status sui, audereque aspirare ad gloriam, cujus qui sunt compotes, et amicis gaudium et invidis mœrorem de se creant: quod quid præstabilius ac majus? Pusillorum porro atque humi repentium animorum est, tenere se angustis finibus, contentum esse modico quod adest, nihil ultra ambire. Nam et canis ossi aridissimo forte occurrenti rodendo secure accubat; verum excelsioris vir spiritus, acquiescere minimis infimisque dedignatus, generosum in se digna persequenda impetum expedit, velut leo sequens leporem, si obiter camelus occurrerit, huic instat, pusilla præda contempta. An nescis canem quidem caudæ adulatricis motu servili, panem cibarium eblandiri, seque putare beatum si nactus forte sit; magnum contra elephantem fastidiose admittere bonos etiam ultro oblatos cibos, nec nisi supplici vix tandem assentatione exoratum ad vescendum adduci? Apage sordidas angustias constrictæ in arcum mentis, nihil ultra necessarium affectantis usum: me juvet adipisci, supra sortem crescendo, unde cum satur domi fuero in alios effundam, aura mulcendus populari. Hoc viri est magnanimi, sublimia tentantis, liberalis: quem etsi casus ante tempus præclara conantem fatalis affligerit, per diu tamen vulgo vixisse censeatur, tantum adjungente fama spatio vivendi quantum calamitas detraxerit. Isti autem quos narras minutuli, circumspecti trepide obnoxii,

ad omnem motum folii paventes, sibi boni unis, vivunt inglorii et cunctis ignorabiles; vel si annorum numerum a læva promoverint ad dexteram, in decrepito licet senio, mori puerili videntur.

V. Occurrit his contra Coronatus. Et ista, inquiens, quæ declamasti, nos quoque, o bone, novamus; cæterum sic habe, suam esse unicuique constitutam mensuram claritatis atque fortunæ: quare qui inter honoratos et ipse honore dignatus fulget, recte sibi ac suæ quieti consuluerit, si pruriginem ambitiosam assurgendi altius compescens, in suo sedebat gradu tranquillus. Quid ergo nos aliud quæramus, qui ambo gratiosi apud principem in amplo ministerio versamur? Cui hoc non est satis, nihil sufficiet. Atqui, ait Vestigator, omnes aulæ ac regni, vitæque adeo ac mundi dignitates in commune proponuntur præmia merentium, fructus audentium. Itaque tanquam ad palmam in medio positam jus arbitriumque cuique est currendi et experiundi quid possit. Ex discrimine porro generosi et ignavi patebit utrius alteri præoptanda conditio sit: generosus semper ascendit, ignavus continue se deprimit. Cum autem, ut palam est, arduum laboriosumque sit in sublime niti, facillimum vero ac proavum deorsum tendere, nemo non videt quando præstantius laudabiliusque sit emergere in altum, ac surgere conari, quam desiderare patienter in infimo. Igitur quis dubitet sequi quemque debere quod esse constat excellentius, nosque adeo vilis inertis damnandos, si modicis indormiamus, ad magna invitati. Equidem arripere constitui occasionem crescendi quam benignam offert ista formido domini leonis, et tam ipsius quam cohortis ac comitatus universi æstus atque incertitudo consilii. Adire illum juvat et percontando elicere quid cogitet. Quis scit enim an non inde mihi nasci opportunitas possit novæ cujuscumque dignitatis impetrandæ.

VI. Unde autem, reposuit Coronatus, dic, amabo, tibi constat, æstuarè, ut ais, et formidare nostrum regem? Nempe, inquit Vestigator, ejus animi sensus intimus mihi pellucet ex habitu et vultu. Solertis quippe ac ratione non frustra præditæ mentis est arcana ex apparentibus intelligere, ultraque superficiem conjecturæ ductu ad introspicendum niti. Ad ea Coronatus. Tu vero, inquit, quo fundamento speras adepturum te gratiam leonis, nihil ei unquam præcipuo studio gratificatus, neque artem callens illam multiplicem ac spissam deliniendi sermone regum animos, amoremque illorum in te vertendi: quippe qui nec iis a puero sis imbutus disciplinis quas cum principes liberali educatione perceperint, in iis etiam requirunt quorum familiari consuetudine se ambiri patiantur, Mitte ista quærere. Vestigator ait, dextri enim et præsentis ingenii vir facile in talibus defectum educationis supplet, perite disserendo naturali iudicio de his quæ non didicit in scholis: qui autem talis non est, is etiam argumenta tractans sui ca-

ptus ac sortis, friget apud audientes et sperat. Sit ita sane, respondit Coronatus, vincas con- ingenio dum disputabis coram rege: an tu posses solere principes amplecti summo favore præmissimum quemque? Atqui vitæ illi sunt similes quæ pampinis suis cingit ac stringit non optima arborum, sed proximas. Favores regis illis servatur, qui intimo ipsi diuturnoque consuetu commendati, præferuntur cunctis, præjudicio quodam antiquæ familiaritatis: a qua tu cum longè hanc abfueris, novus scilicet istis, etiam præserto negligendus apparebis. Ad ea Vestigator. Inaudita mihi, nec falsa, inquit, disseris: verum, et illud novi istos, quos carres regis intimos, primum aliquando ad eum accessisse, nunquam antea visos, et ex humillima dignationem evectos: quidni et ego in ea spem istam, et unus ex iis evadere contentus. quideinceps familiaritate principis honorandus. Novi autem et ego methodum regibus placere præceptis hisce vulgo celebribus contentam: statum abjice, iram doma, contumeliam succedat cunctis cede. Hæc observans insinuabo me gratiam principis. Age sane, Coronatus, respice nunc primum te admitti ad congressum quotidianum domini leonis, quomodo te gerere tibi concilies amerem? Dicam, inquit Vestigator, principio pernoscam indolem ejus ac naturam: si inclinet, unde abhorreat; tum animadvertere pendere ipsum ad aggrediendum aliquid: sed ad dam stimulos currenti, magnopere agendi quod vult, enumerans rei ubi voli compos perceperit, me laudabit, si providum, mihi que assuescet fidere; quando cognovero ipsum aliquid exitu noxium tentare: hortabor, periculum denuntians, sed blande dextreque faciam, ut offensionem vitam. Secutusur videor, ut me leo amet, aliaque præsentia. Quemadmodum enim passim homines pictura lectantur, naturam arte adumbrante, resque ut habente exhibente oculis, ita principes paulo gaudere colloquiis eorum, qui momenta negotiorum ancipitesque cæptorum exitus, ipsis qualia sermone representare, ac quasi figurare, præsentando præmonendoque grate norunt.

VII. Tum Coronatus, Quandoquidem istius, et consilii certus es, unum te admonebo: magna opus vigilia cautionis, utique inchoanti negotio ambiguum multæque obnoxium invidiæ. Adscriptum esse in libris sapientum effata referentibus, tria quædam esse quæ nemo prudens libenter aggrediatur, nemo aggressus innoxie obierit: a) stare intime cum principe, bibere venenum, a) canum credere mulieri. Similis enim princeps e vertici amœno illi quidem uberique montis prærupti protectique undique inviis rupibus, cui apex supremus letus graminibus, abundans pomis sed et feris omnis generis lustra illic habentibus infestus, aditus habet per præcipitia difficiles, cor

morationem periculosissimam. Vera mones, ait Vestigator, sed qui non periclitatur atque audet, votorum compos nunquam fit. Magnanimorum est discrimen pro spe pacisci; circumspectantes autem omnia, nec certaminis ullius jacere aleam audentes, certa manet æternæ miseræ possessio. Et hoc enim ego e dictatis sapientum audivi, tria esse quæ nemo pusillanimis aggreditur: conversari cum principibus, nave maria trajicere, pugna cominus lacessere armatum inimicum. Duas video stationes viro magnanimo propositas, aulas regnantium, aut solitudines ascetarum: sicut elephantibus partim in silvis degunt, partim in palatiis aluntur. Hæc, quæ multa commemoras, ait sermonem abrumpens Coronatus, me quidem de sententia non dimovent; tu abi, et fac ut vis tuo periculo.

VIII. Digressus sub hæc Vestigator, leonem adiens, profundissime primum adorav'it. Cui leo: Heus tu, inquit, ubi latuisti tandiu? Respondit Vestigator: Assidue adstiti ad regias tuas fores, intentus in occasionem navandæ operæ in quopiam obsequio majestatis tuæ. Scio enim vos magnos reges interdum quibusdam egere ministeriis vilium personarum, nec raro quosdam e sæce vulgi utilissime cooperari negotiis maximis; eoque non aspernari summos imperatores humilium quoque clientulorum prompta in servitium ipsorum studia sicut cui prurit auricula, stipulam nonnunquam humo tollens, ea uti non dedignatur in aure scalpenda purgandaque. Papæ! exclamat hæc audiens ad familiares leo, quam probum prudentemque virum hactenus ignoravimus! Credo equidem, multi tales in occulto marcent qui optimo publico in famam extrahantur: nimirum, ut prunis cinere obrutis ventus, aut casus aliquis opus est, per quem, difflata sub qua jacebant favilla, lucem explicant suam, aereque potiantur: ita hunc quædam demum fortuna congressus nostri in notitiam protulit, indignum profecto qui lateret. Ex his ut sensit Vestigator haud se displicere principi, tanto audentius subintulit: Vellem equidem, domine, quod e re tua et publica futurum arbitror, aulicos tuos omnes proferre apud te candide sensus intimos suorum animorum, et præsertim in occasionibus rerum gerendarum, quid convenire, quid expedire judicent edere: nam hinc fiet ut et ab exacta iudicii tui censura unaquæque sententia notam suo merito congruentem accipiat, et de personis, ipsis, quid valeant ex hisce speciminibus solertiæ ac sapientiæ cujusque, notitia cum principum senatui paretur, utrisque utilis ad plurima. Enimvero quoad semina varia terræ commissa in sinu arvi delitescunt, nullo adhuc germine foras misso, nec de qualitate ipsorum nec de soli ubertate iudicium ferri certum potest: idem plane usu venit in ingeniis, quæ qualia sint ignoretur necesse est, donec arconos cogitationum foetus in lucem enuntiando produxerint. Hinc vitabitur

A error imperantium publice perniciosus, dispensandi præpostere præmia, officiaque mandandi, perversione multo ridicula magis ac noxia quam si tiaras pedibus, calceos capibus aptarent. Probe enim perspecto cujusque captu facile tuerit ornamenta dotibus cum proportione accommodare, vitata stultitia inscitissimi gemmarii, quem ferunt hyacinthum longe speciosissimum et pretii maximi palæ annuli plumbei vilissimæ indidisse, eoque facto contumelia quidam indignissima violasse nobilissimam gemmam, plustamen ipsi sibi dederis conscivisse. Tanti refert notos penitus principi subditos, imperatori milites esse: quippe successus negotiorum et bellorum plerumque pendent e certo et prudenti delectu idoneorum adhibitorum ad eas res gerendas, quæ si cuivis forte occurrenti et ignoto temere commendentur, corrumpi fædoque exitu damnari necesse sit. Universim autem promiscua et inexplorata multitudo præolaris inepta facinoribus est. Palmæ illustres operumque immortalium mansura in ævum decora paucorum fere ac prævia notisia in experimenta productorum virtuti atque industriæ debentur. Sic gemmæ parvulæ vastas saxorum aut similis cujusvis materiæ moles usu ac pretio longe superant. Quæ reputantem decet principem, nullius sibi subjectorum quantamvis humilitatem sortisque tenuitatem ita despiciere, ut cognoscere quid intus habeat non curet. Parvum enim cum ad magna conferunt, parva, ut vulgo dicitur, esse desinunt: unde par est reipublicæ præpositum non eos solum sua familiaritate dignari, qui genere aut opibus præfulgent, sed et eos admittere quos animi ac naturæ dotes instrumenta publicorum commodorum apta efflount; ac neque attendere ad eos tantum quos circa se habet, verum explorare longe notosque ac numeratos habere solertes gnavos, ubicunque demum vivant, eisdemque in tempore accersere. Sicut enim, licet nobis propius nihil intimeque admotius quam corpus et membra nostra sit, tamen cum hæc turbari morbo contigerit, medicamenta e longinquo requirimus. per quæ suum iis temperamentum et prior habitudo reponatur: sic pigere dominantem non debet, peregre interdum quærere qui reipublicæ consulant quod sæpe domesticus minus possunt. Mures in palatiis et nascuntur et vivunt adeoque ex eadem plerumque penu cum principibus vescuntur: neminem tamen vidi principum qui contubernales sorices quam procul in silvis ac montibus et ortos et educatos accipitres pluri æstimet. Imo istæ, licet in penetralibus genitæ altæque, sordidæ ac furaces bestiolæ spernuntur; peregrinus ille ex suis agris ac montibus propter utilitatem falco expetitur; per dus regie pascitur, principisque sæpe ipsius brachio gestatur.

IX. Hæc locuto Vestigatore, vehementer admirans leo, conversus ad familiares dixit: Plane jam persuasus sum, debere principem non contemnere

viros industrios et dotibus præditos præclaris, etiam si infima sorte ac sæpe vulgi sint; sed tales et negotiis adhibere et honoribus afficere, prout digni sunt, utcumque cæteri omnes id moleste ferant. Ea verba novum Vestigatori et fortius quam priora argumentum fuerunt ad intelligendum bene affectum erga sese leonem esse, ac non parum propensum ad favendum ipsi; quare tempus id aptum ratus cum illo libere agendi, seorsum ac sine arbitris conventum his verbis alloquitur: Quid est, o domine, quod longo jam tempore immotus manes, nec ex loco isto in alterum transis? Deceverat hæc audiens leo dissimulare, respondendo, formidinem suam: sed cum forte accidisset eo ipso momento ingeminari mugitus tauri, tegere metum non potuit, quo est intime concussus usque ad pallorem tremoremque manifestum. Quare, omisso tamquam inutili conatu celandi id quod sponte se prodebat, Vereor nimirum, ait, ne corpus bestię cuius isti mugitus sunt, magnitudini terrificę huius vocis proportionem respondeat; adeoque tam vastum et validum sit, ut nobis imparibus ad ferum istud animal debellandum, necessitas incumbat ex hoc loco fugiendi. Subjicit Vestigator: Ne consternet te, domine, hoc tonitru, inania enim plerumque terricula ejusmodi deprehenduntur explorantibus ad liquidum. Quam in rem accipe quid vulpi contigerit: Hęc famelica prædam quærens, largam ex voto reperit in quadam silva; sed ne secure vesceretur obstabat terribilis strepitus ex alto ingruens; nempe tympanum quispiam de ramo vicinæ arboris suspenderat; et motę aura frondes ad illud allicię fragorem edebant alte resonantem et formidolose minacem. Eo turbata misera vulpes saginam ante oculos paratam pinguis et copiosę ferinę, pressa licet acri desiderio edendi, attingere non audebat, timide circumspiciens, sese contrahens, et ad omnes impulsus tympani (crebri autem hi erant aspirante vento) totis artibus contremiscens. Durante longius ea miseria, consilio e re capto vulpecula cum observasset erumpere sonum istum horrificum ex arca quadam orbicularis formę alte suspensa, dedit operam, omnem, quod aiunt, funem movens ut eam inde dejiceret: non frustra, concidit enim tandem tympanum et lapsu confractum est. Contingere id tum vulpes ausa propiusque intueri, deprehendit cavum inane pelle tenui contactum, irridensque: Papę, inquit, quam mendax species falsumque indicium tumoris est! ut turgida hæc vocalissimaque corpora inaniis intus exhausta vanissimis, ridicule minantur et risum debent! Simile nos quidpiam, domine, hodie patimur, fremitu quam minaci, tam irrito animalis huius territi. Quin si jubes ad illud accedam, et explorato quid demum sit, ad te curriculo referam.

X. Annuit leo, misitque ipsum. Cæterum statim eo profecto mœstissima ejus facti pœnitentia im-

becillum instabilemque turbavit animom. Egi, aiebat secum tacitus leo, quod versato nunc primum noto me totam effudi? Alqui imperandi una nec postrema est, non fides quos diu superbe contempseris, non ambigam non cupidis, non fraudatis mercede laborum opibus aut dignitate spoliatis. Hic Vestigator genii, ut apparet, astutissimi, diutissime neglexit a me ad meas fores inglorius jacuit; et ego turritatum contumelia primo repente congressu canorum imprudens meorum omnium leonem conscium facere. Quid autem attinuit eundem ad taurum videndum mittere, certissimo festo periculo, ne is ubi meum adversarij jorem ac valentiorum observaverit, deinceps me, quem eatenus tantum honorabat quatenus nondum comparaverat cum potestate. Hęc apud se reputanti anxie leoni superventus Vestigator a tauro convento redux, quem leo conspicatut, sumpto animo dissimulataque sententia, compellavit in hunc modum: Expecta venis; age, refer quid egisti? Vidi, ait Vestigator, ut jussisti, vocalissimum illud animal. Taurus est. Accessi ad eum cominus, allocutusque nec quidquam ex eo damni aut molestie sensit. Quid tum postea? leo inquit; indene colligam cillum ad nocendum taurum esse? An assuetos lentissimos turbines parcere interdum hinc arbustis, eosdemque procerissimas quærens exstirpatas radicibus frangere? Ad ea Vestigator denter arridens, Cave credas, inquit, ejusmodi animal robustissimum: quod si velis, sistam huc illud tibi, obnoxium in manu tua statuum. Delectatus promissio leonis sane quod polliceris, ait, nihil mihi possis sperare facere. Continuoque Vestigator regressus taurum, dicit illi præfidenter: Heus tu, hic taurus ad te missus a leone, qui magnopere mandati continuo venias ad se, denuntians, si obtuleris, gratiam tibi se facturum neglecti officii, nec pœnas repetiturum eo meritis tandiu in tanta vicinia omiseris debitam meę ejus venerationem reddere. Ais an nepras? responsum; nam si dubitas, refero statim ad te quidquid de te comperi: moras enim trahere non vacat. Ecquis autem, respondit taurus, leo horum, auctor mandatorum, et ubinam habet? Ad ea Vestigator, Rex est, inquit, magnus bestiarum, et hic in propinquo castra metatus sua ubi stat in augustali, numeroso circumstante exercituum exercitu, quibus imperat. Territus his taurus secutus, dicentem est, leonique a Vestigatore obsecutus, ei se humillime subiecit. Hunc humaniter excipiens etiam percontatus benigne est de fortuna ac rerum suarum statu. Retulit ex fide tauri cuncta, gratięque non vulgaris apud leonem cum invenit, adeo ut hic ei bona omnia promitteret, eodemque jam nunc ministro summarum rerum utetur. Ac brevi taurus eo pervenit, ut

ctoritate ac potentia longe omnibus leoni subjectis antecelleret.

XI. Hæc cernens Vestigator acri livore ringebatur. Ac eum diu secum reputans volutasset plurima, veterem tandem sodalem Coronatum adiens, erupit in sinu amici stomachum, et apud fidas aures ægritudinem animi arcanaque consilia fateri ausus, Et miraris, et miseraris profecto, inquit, me, quæi tam infeliciter operam locavi in conciliando leoni tauro, ut ipsi miser mihi exitium confecerim ingrattissimis benefaciens. Scis unam dextre ac perite discussi suspiciones, quæ taurum et leonem invicem commissuræ videbantur, gravi utriusque periculo. Inde autem quid evenit? Nempe ut illi per me conciliati felices imperent, rerumque, me excluso, potiantur: rege, cui curam exemi molestissimam, tam sibi utilis mei ministerii oblito, et ipsum illum prius formidatum adversarium, postquam mea industria sibi subjectum habuit, in mei longe submoti locum ad dignitatem promovente. Video, inquit Coronatus, et sentire jam incipio non prorsus vana monuisse me, cum illa quæ dudum audisti, aggredi ad hoc negotium tibi paranti, dissevereram. Quid autem circa ea quæ nunc instant consilii capis, quidve paras agere? Volo, inquit Vestigator, in pristinam reponi gratiam, recuperareque dignitatem intersersam; et spero viam ad id aliquam inventurum me, tria faciendo quæ virum prudentem agere convenit. Hujus enim officium est, primum considerare quæ ipsi evenerunt bona malaque, ac causis utrorumque deprehensis, illa quidem fugere unde certa sibi mala compererit, ea contra sequi ac procurare summo studio quibus se senserit adjutum. Inspicere deinde idem attentè debet perpendere quæ ipsum præsentia circumstant commoda incommodaque, totoque nisu conari illa quidem tenere sibi que asserere, hæc autem quam longissime avertere ac propulsare. Postremo in futurum ipsi consulendum est. In his ego dum animum verso non segniter, sic reperio tandem, subducta consiliorum summa, plane mihi occidendum dolo quodam taurum esse: sic enim et iter aperiens ad recuperationem potentiæ prioris optime mihi consulam, et leonem ipsum novo beneficio devinciam. Hoc postremum quod ais non intelligo, inquit Coronatus; nam ut beneficium leoni esset cædes tauri, oporteret hunc incommodare illi, quod contra est; nam ex quo taurus leoni servit, satis bono, ut videtur, loco res hujus sunt. Falleris, respondit Vestigator, contemptibilem quippe se leo, et per hoc insidiis opportunum apud suos omnes reddidit, isto nimio in taurum studio, quem inconsulte cunctis prætulit. Sex autem errata regum sunt, quibus auctoritatem perdunt et gladios rebellium in se acuunt. Primum est ibi resolvi in lenitatem flaccidam, ubi austera severitate opus fuerat; secundum, in contrarium extremum peccans, ibi se ferocem et implacidum

A præbere, ubi mansuetudinem et speciem clementiæ affectari res poscebat; tertium, non dare ipsos operam, ut eruditorum, prudentorum, fidorum semper apud se consiliariorum copiam habeant; quartum, permittere digladiari inter se subditos ac in factiones scindi; quintum, non moderari affectibus, sed cupiditate, libidine ac præsertim ira efferri se sinere; sextum denique, non invigilare jugiter intentos eos in contingere plerumque solitas mutationes temporum, et adversum casus omnes, quotquot existere quavis conversione possint, non ex longo providisse idonea præsidia, parataque ad manum tenere.

B XII. Quomodo vero poteris, ait Coronatus, taurum circumvenire multo potentiorum te, amicorumque ac clientum validis opibus subnixum? Respondit Vestigator: Ne contemas, heus tu, nimium tenuitatem et imbecillitatem meam. Victoria, si nescis, non est alligata lacertis ac robori, sæpeque vidimus valentiores ab infirmioribus prostratos. Ad ea Coronatus, Vera loqueris, ait, sed vide, ne ubi perpetraveris quod paras, in perniciem laborasse te propriam sero intelligas; multis enim paria machinatis id contigit, et tanti est quædam hic ejus generis exempla memorasse. Ascetæ cuidam solitudinis suæ pertæso accedere libuit ad regiam, et, ut ibi est solitum, opes assentatione nundinari. Nec voto exiit: delinitus enim ejus obsequiis rex magno eum numero donavit conchyliatorum stromatum et vestis attalicæ summi pretii. Rediit onustus opima præda solitarius avarus in suum rusculum, et magno fructu se peccasse contra professionem suam in sinu gratulabatur. Breve gaudium id fuit. Latrunculus, re cognita, senem adit: narrat fessum se mundi tumultuum, appulisse animum ad desiderium vitæ tranquillæ; atque adeo ipso, si dignaretur, magistro cupere ponere tirocinium sanctioris disciplinæ: sic enim, consideratis comparatisque multis, statuisse, haud se posse alibi reperire perfectius exemplar virtutum egregiarum, cuique intuendo exprimendoque imitatione utilius attenderet. Quid multa? admititur; simulat studium, fidem facit sinceræ voluntatis, ac paucis diebus facultatem nactus quam volebat, convasata senis supellectile strenue aufugit. Ictus damno solitarii dat se in viam ut furem quæreret. Apparet eunti primum omen, commissa in agro pugna arietum duorum, magna ira, lateque resonante collinarum sonita frontium incursantium invicem. Tulpecula, sono excita, utrique insidians accurrit, et dum eventum exspectat, sibi, ut sperabat futurum utilem, tanti certaminis, interim sanguis large fluens e vulneribus pugnantium illi salivam movit; quare accedens cœpit lingere, auspicarique quasi promulsidem uberioris mox affluxuræ cœnæ. Verum illi caro constitit sua cupiditas: nam acti furis iræ recrudescentis ambo æmuli, dum infesti se mutuo impetunt, vul-

pem forte incurrentem mediam vehementissimo A caput allisu contriverunt.

XIII. Pergens asceta cepto itinere, vespero incidit in coriarium satis humanum, qui reveritus hospitem, deduxit domum uxorique commendavit, excusans se condixisse amico ad cœnam. Habebat amatorem conjux coriarii, et sequestra flagitiosi commercii vicina utebantur, uxore artificis umbellarum; cui tunc in aurem, secura hospitis. Curro, ait, amico nuntia tempus esse veniendi cum vir abest. Fluxit inde sat multum spatii, morante, nescio quam ob causam, adultero: qui ubi tandem ad fores astitit, ecce jam redix coriarius domum intrabat. Multum is vini cœna illa exhauserat, nec constabat plane sensibus; tamen tali loco et tempore compti juvenis occursum haud tenere suspicionem movit. Temperavit nihilominus facto dictove graviori, et illum modo torve intuitus, ædes subit, portans intus acerbè jurgium ad uxorem; quam, ut primum apparuit, plagis contusam ad lecti fulcrum alligat; ac repente, quod dudum poscebat gravatum mero caput, somno se tradit. Stertente jam viro, vocat susurro mulier prope latentem lenam, et, Anabo, inquit, solve tantisper me, teque vicariam ad breve spatium his commoda vinculis. Admonebo e fenestra paucis verbis amasium, extra ut tute indicasti præstantem, nos hic ejus causa vexari, quamprimum abeat et suspensiones vitet, moxque huc me ligandum iterum reddam. Necesse autem est hic mei loco perstare te, ne ille, forte evigilans, et fugisse me sentiens, erumpat in furias. Dictum, factum. At ecce dum moratur adultera, coriarius expergiscitur, uxorem vocat. Lena ne voce deprehendatur, silet; iterum, tertio, contentiori semper sono nomen inclamat. Surdo canitur. Ad extremum vociferatur exandescens: Quæ hæc, malum! contumacia? simulque arrepto per tenebras cuitello, negantis, ut putabat, contumeliose responsum uxoris nasum abscindit; rursusque prægravante crapula soporem repetit. Redit uxor, adultero dimisso, ejulatumque magno conatu prementis lænæ locum et vincula resumit, ipsa domum cum naso in manu remissa. Ea digressa incipit vafra mulier clara voce invocare deos omnes, testes innocentie scilicet suæ, ac de industria sono tanto qui posset sopitum excitare, vetularum superstitionibus tristas formulas sine fine replicat. Excussos hisce clamoribus somno indignatus vir: Non cessabis, inquit, obstrepere vel malo domita triventrica? Si pergis, post nasum linguam excindam. Non prius quidem, inquit illa, quam ex hac audieris, virtutem meam cœlesti esse testimonio probatam; nam exorati justis meis precibus dei, nasum mihi a te impie truncatum reddiderunt. Percussus dicto vir raptim exurgens lychnum accendit, et nasum uxoris, cujus exsecti cruore manus adhuc habebat infectas, sine cicatricis vestigio sanum videns, sanctam ipsam et diis suo merito charam, se reum et

vita indignum profitetur obnoxie. Tandem ad pectus, in genua procidit, veniam rogat, aliam amorem venerationemque pollicetur.

XIV. Lena interitæ misera dormientem, a ulique concubia, domi virum nacta, assidens mens jacentis lecto, sollicita quam causam aseret deprehendendi mox vulneris. Dum multat herat, et nihil expedit, signo admonitus facit secundi gallicinii umbellarius, strato se pro ac inter sumendas vestes de more uxorem Cedo, inquit, da in manus quamprimum nam ad opus prefecturo instrumenta laboristri. Utuntur umbraculorum e pellibus præter acus et forfices similiæque, brevi præsed lato cultro, semilunaris formæ, cum B a tergo, rotundo nec longo, quo arrepto per tabulam extensas incumbendo, et semilarem cultri ambitum gyrando, secant: non coriariam dixeris. Hanc unam ex omnibus, ti artis organa marito, perrexit in tenebras obrudere, excipiente contra illo, Da cuncta in unam collecta cistam, non hoc instrumensolum peto. Cum autem illa nihilo secundo quartoque cultrum semiro tundum oggeret impetu præceps iræ furentis: Dii te durante in malam rem cum tua ista quam in caput tibi, ut digna es, remissa istum placet ejus, tanquam pilæ, ad me sitandæ, ludum ridiculum ludere. His votum tempore mulier acutissima C Heu nasus! heu nasus! Excita nia cum facibus, vident nasum cisum: tollunt jacentem cultrum tabant, vulneris. Accersitus ædilis rum frustra causantem tenebras immanis carnificinæ compertum abripit, plectendum. Crebescit tumultus toto vicatatur vel maxime coriarii domus; hujus suum magis dedecus teget, admirari se indignarique simulante. At secum solitarius: inquit, in singulis hospitibus tragedias præstat domum reverti, desperareque nem ablatarum furto vestium. Sed prius venire regem placet, ut eum me adhibeam. Ad aulam pervenit, admittitur, principem his verbis: Peccavi, domine, mum urbe regia mutavi; cum eblanditus nera, libens gratulansque domum retuli, pollicitus, quando in hanc sectam nomen Sed peccatum lui circumventus furto domestico ementente asesim, sicut ego vitam aulicam tra institutum affectaveram. Spoliato et raptam, biduo plurima contigerunt quæ me decet invigilare mundo providentiam, id sedulo ut in perniciem auctorum prave acta recidant regi narravit quæ hactenus dicta sunt, sicque tinuo colligens intulit: Avida vulpes ingluvie perii; temulentum et ira præcipitem coriarium error ultus est; lena proprii nasi jacturam nudi

dæ alienæ pudicitiam pretium tulit; denique umbellarum artifex justum sub falso crimine supplicium passus est ob non prohibitam lenocinio uxorem. Vere ita est: male consulta in caput male consulentium recidunt; quisque damno suo peccat; quæ facimus, patimur. Refero me in meum angulum, satis edoctus his successibus: qui cupiat vivere ut vult, ei cavendum serio esse ne agat quod non decet.

XV. His expositis, concludens sermonem Coronatus, familiariter conversus ad Vestigatorem, ait: Vide post hæc exempla quid de te statuas. Ego quidem male metuo, ne quæ in taurum te machinari significas, tibi potissimum ipsi noceant. Illi statim Vestigator reposuit: Non iverim inficias, vera esse quæ dixisti; tamen et ego verum illud commemorasse me autumo, quod iterum affirmo, sæpe potentiores ab infirmioribus vinci. Argumento serpens et cygnus sint; non longa est nec incelebris fabula. Corvus, inquilinus vetustæ arboris in monte, luculentam quotannis injuriam patiebatur a serpente in cavo ejusdem arboris trunco nidulante. Cum enim more avium corvus suos verna tempestate pullos excluderat, eos clam adrepens draco devorabat, captato astute tempore, quo necessariis alio digressus causis, a nido corvus aberat. Hoc iterum et tertio sæpiusque factum corvus, ut par erat, ægerrime ferens, consilii causa thoem quemdam senem, multæ prudentiæ fama inelytum, adiit. Si cum exposuisset quæ passus erat, proponebat quæ cogitarat: Ego, inquiens, quo simul damna ulciscor præterita, et futura prævertam, decrevi, nisi tu secus sentis, observare quando inimicus draco dormiat, tuncque sine strepitu accedens, oculos illi rostro effodere. Ad ea thos vetulus: Non hoc tentabis, inquit, si me audies; magno enim malo tuo tentares. Et vigilantissimus, et facillime, si quando conniveat, exitabilis draco est, habetque semper in promptu arma nimis expedita in cominus accedere ausos, dentes et venenum. Cumulares graviori tua clade facturas priores, si aggredereris quæ dicis. Quare aliam censeo adhibeas machinam, qua hostem queas, citra tuam ipsius perniciem, perdere, ne patiaris quod cyeno contigit. Ferunt enim cyenum quemdam stationem habuisse per commodam prope stagnum plenum piscibus, quorum præda quotidiana vixit ad senectutem usque lautissime; sed tunc debilitate gravis ætatis, non amplius piscationis labori sufficiens, ascendit famelicus in montem, ubi forte obvius cancer: Cur te, inquit, cyene, sollicitum præter morem mæstoque similem video? Quidni, ait ille, sollicitus sim et mæstus, qui cum haecenus fruerer opibus piscosi, cui assidebam, lacus victum suggerentis copiosissimum, audivi hodie piscatores consulentes inter se saginasque comparantes, quibus totum everriculo stagnum exhauriant, nullum ne ad sobolem quidem pisciculum reliquum facturi. Hæc cancer audita piscibus retulit, indicans pro amicitia periculum. Illi sane conturbati cyenum adeuntes affati sunt in hunc modum:

A Etsi te nobis adversarium scimus, tamen qui prudentia præstantem eundem te novimus, non dubitamus ex te quærere consilium, quod tunc etiam ab hoste non stulte petitur, quando in re utilitateque communi consulentium pariter et consulti deliberatio versatur. Age, quid censes optimum factu quo istam nobis communiter exitiosam omnibus piscatorum conspurationem eludamus? Equidem, cyenus inquit postquam ad omnia me verti nihil opportunius reperio quam fugere infestum locum, et migrare vos omnes ex hoc loco in aliam ignotam inviamque hisce prædonibus paludem, ubi cum satis aquæ subsit, ne illi supernatent piscatoriam cymbæ, exstantes prohibent arundines. Novi locum, et eo qui volent vestrum, non gravate transferam. Oramus te, acclamant voce una pisces omnes, exhibe quod offers, nosque hinc amove. Et ille: Vereor quidem ut non serum auxilium sit, ita festinare piscatores video: tamen pro virili contendam. His dictis piscium aliquos majorum certatim se præbentes arripuit, tanquam deportaturus in promissum stagnum; eos autem, simul a conspectu abscessit, in loco seducto devoravit. Tum quasi gestatione perfunctus alios aliosque similiter sumebat, similiter absumebat, subinde rediens. Tunc cancer, multis jam, ut putabat, in tutum subductis, eui quoque, qui causa cæteris beneficii fuisset, rationem haberi, cyenum rogans, petiit. Neo ille abnuit; deportavit autem et illum in macellum suum, ubi piscium perfide ab illo comestorum tristes reliquæ jacebant, ac dissimulatione dimissa, se ad eum quoque vorandum accinxit. Territus cancer et spectaculo et periculo inopinatisimè, tamen constituit non deesse sibi, nec in miserima licet circumventionem inultum se opprimi sinere. Juvitque sors audentem; nihilque aliud nisi mortem non ingloriam isto repugnandi conatu captanti, vitam etiam victoria inelytam concessit: siquidem cancer chelis suis urete complexus robusteque comprimens cyeni collum, ipsum frustra reluctantem strangulavit. Hæc eo pertinent ut intelligas, corve, aliis insidiantem non raro incidere ipsum in foveam quam facit. Quocirca magnopere auctor tibi sum ne propius te admoveas astutissimæ ac nocentissimæ bestiæ; docebo te autem rationem ei certo, et graviter et sine tuo periculo nocendi. Rape qua vales arte, e domibus ac scriniis hominum aliquid ipsis pretiosum, illudque ita in cavum invisum anguis conjice, ut laciniæ similiave indicia exterius prodeant. Fiat inde, ut rei amissæ domini, signis hisce admonitum quærunt anxie, latibulum id pervadant, maleque multent deprehensum in eo subsessorem tuum. Fecit corvus quod suadebatur magno suo lucro; nam sic occiso manu et armis hominum dracone, hospitium deinceps suum nullis infestum injuriis insidiisve habuit.

XVI. Hæc foelias apud te, subjungit perorans Coronato Vestigator, amice, disserui, ut ostenderem pluris esse prudentiam quam robar. At Coronatus

Recte ista, inquit, diceret, si robur taurus solertia et magno circuitu, laboriosisque latebris, hoc eodem ne promissum tibi demensum vel se deforet, quam primum licuit accurri. Turbatus in æmulum vehementissimam superbissimam. Potes, inquit, me ad istum latronem ducere? sum, inquit lepus, nec longe abest. Statim præiens sistit leonem ad os putei, quem in situ observaverat; conversusque, ibi, in habitat, inde ad nos erupit; inspicere sis, videbis, Despectant ambo simul, et aqua super imaginem intuenti leoni propriam reddente. Vides, inquit opportune lepus, contumaciorum? is ipse est contemptor tui, vectigalis versor, devorator ministri publici. Non tantum petum iracundiæ ultricis ea cernens audis leo, sed fremitu statim immani velut in irruens, aquis putei haustus et suffocatus in lepore cum accito e latebris ductore, salvis redeuntibus, ac magnis ipsorum gratulatio exceptis. Ad hoc exemplum confido me persuasurum tauro, quæ illum stulte credit exitium præcipitent.

XVII. Tu vero, ait Coronatus, siquidem dicis potes, providere tamen, priusquam ad diaris, debes ne quam machinaris tam per ea cum leonis regis nostri pernicie autem conjuncta sit; denuntio enim tibi me cetera animantes quæ sacramento leoni duntaxat permissuros (nec enim salva fide possunt ad nos quocunque prætextu te non esse, sed quo loco res modo sunt, tam necessarios leoni regnanti administer publici regimini esse debere non possit sine gravi imperantis damna, verum dum licet rebelles propositum, teque in subiecto officio contine. His Vestigator auditis, adhuc dies aliquot. Post quos leonem adlectata mœstitia cogitabundus, ab eo rem me audivit: Quæ te causa: tristem facit? An tibi nolles aliquid accidit? Et ille: Accidit mihi infandum et funestum tibi juxta mihi que quædam atque illud ejusmodi quod quia tibi fore molestum scio, ab eo indicando deterrebar equo metu offendi aures tuas indicio ingrato: ubi meum flagrantissimum salutis ac prosperitæ studium consulo, potius habendam quam aurium rationem judico; nec dubitatio tuæ imminens vitæ periculum avertere, vel eddendo, cum ita opus sit, fastidio inauspicato tionis. Quare tua, domine, sapientia rem digna feceris, si me patienter audies ea referentem tuis clarissime perpicias, et meam in te sinceram fidem, et eorum perfidiosas molitiones, qui sunt tuis beneficiis malefacta rependere nefaria cogita. Atque ego in procinctu delationis necessaria, ignarus artificiorum simulationis, facile video quantum me discriminem proiciam, periturus persuasero quod dicam. Erumpit tamen jur tibi fidelitatis officium trans minas formidines

omnes, subigitque aleam jacere infortunii quantivis, dum tibi, domine cujus ore venerabili spiritus hic meus trahitur, vel meo exitio consulam, ac quocunque successu aperire audeam, quæ nisi prænoveris, ultimam a te cladem (dii omen averruncent!) frustra conaberis depellere. Erit solatio conscientia tali causa pereunti; nec generositas imprudentiæ culpabitur, utique auctoritatem secuta sapientum, quorum vulgo celebre probatur dictum: Nec a subdito benevolentiam principi, nec ab ægro morbum medico, nec a paupere inopiam diviti a ricco abscondi unquam oportere. Accepi ego a quodam fide digno, taurum proceribus sibi obnoxiiis clam convocatis dixisse: Experimentum cœpi sat longo jam usu fortitudinis et prudentiæ leonis, comperi- que utramque mediocrem, ne modicam ac nullam verius dicam. Ex hoc ejus exordio divinavi statim quid sceleris ac monstri reliqua parturiret oratio. Minime videlicet obscurum est hanc ejus impudentiam eo prorumpere, ut te, qui eum extulisti in ferme parem tibi honorem, nefarie deturbare de solio contendat, tibi que extortum imperium arripere. Oportet autem reges subito ac senserint machinari aliquos regnum ipsorum invadere, præoccupare strenue nefaria consilia, dejicere que mature perfidos, nec committere intempestiva lenitate ut scelestissimæ molitiones ignava nutritæ patientia valentium principiiis obstare, adolescent in vim deinde majorem, quam ut ei apertum in conatum erumpenti queat obsisti. Cujus laudate atque ad probrum in infortunio vitandum prorsus necessariæ cautionis duos quosdam gradus video, provisionis celeritate differentes. Prior multo ante odorata periculum, huic adhuc longe posito securum effugium prævertit; altera cautio, segnius satagens ad indicium insidiarum primum, admoveri se sinit discrimini; cæterum in arcum coacta summo tandem conatu salutem expedit. Ab his tertia est ingloria classis inertæ contemptissimæ, opprimi se per somnolentiam patientium, immiserabili apud omnes conditione, quippe quorum exitium, dedecore socordiæ cumulatum, nemo est qui non ipsis merito evenisse fateatur. Imaginem in exemplo proponam triplicis istius ordinis. Lacuna erat brevis, anni vicino commissa, in qua tres habitabant dissimilis inter se qualitatis pisces. Primus erat prudentissimus, alter non prorsus hebes, tertius stolidissimæ compertus inscitæ. Piscatores ad lacunæ oram auditi ab omnibus sunt cum palam condicerent horam certam qua everriculo piscinam totam scrutarentur. Admonitus illa voce primus piscis, periculosa subito excedens statione, in fluvium se transtulit. Secundus moras adhuc in loco traxit, quamdam voluptatem sequens, quoad jam expeditis retibus adorti negotium piscatores agere ferreque lacunam cœperant. Tunc ille, vel sero sapiens, intercluso jam exitu in flumen, mortuum simulans, resupinus fluitavit, successu stratagematis non infausto; nam extinctum cum unus piscato-

rum putans, manu prehensum projecit in fluvium, ubi confestim ille sociis gratulans narravit mortis se simulatione vitam redemisse. Tertius implicitus reti temere cespitans, ac sursum deorsum cæcis motibus impingens, stultitiæ pœnas suæ captus dedit. Similia patietur quisquis denunciato indormiens periculo, neglexerit vel tempestive prævertere, vel solerter eludere insidias fido indicio præcognitas.

XVIII. Percipio quod dicis, leo ait; sed non puto taurum nihil a me passum mali, dolos contra me moliri. Contra Vestigator: Hoc ipsum, inquit, nihil a te mali passum esse taurum, ipsum impulit ad insidiandum tibi: nam illum supra omnes effrens, id egisti, ut te solum intueretur, quippe quem unum haberet supra se, depositis infra cunctis reliquis. Est autem natura improbarum mentium, præsertim ambitione corruptarum, quidquid oculis objicitur splendidum omni vi prensare, ac toto conatu insequi ut arripiant. Ex hoc genere taurus; etsi per tuam summam indulgentiam solum jam ferme tuum attigit, supræ tuæ auctoritatis particeps in libera rerum administratione factus, non tamen id illi sufficit, sed et te collegam indignatur, solusque imperio potiri studens vias ad id obliquas parat, male sibi consiorum more nunquam recta tendentium, per anfractus semper ac circuitus grassantium. Eo tendunt assentationum artes et affectata simulatio obsequii, nec speres in explebilia desideria talium dando satiare: quo plura congresseris plus appetunt. Ut ignis fit voratior accumulatione materiæ; nec recta hujus flammæ via est, in omnem partem fumosa sese vibrat ac replcat: sic istos pravos astutosque assidue circumagunt caliginosæ ambages malitiæ versutæ: ut caudam canis natura inflexam, si quis filo ligatam in directum extenderit, haud duraturam ei rectitudinem tribuerit; illa enim statim ac se relaxaverit contentio trahentis, obliquitati se reddet innatæ. Sentio quod initio prævideram, haud tibi placere quæ memoro. Cæterum nec pharmaca ægroto placent: tamen nisi ea deglutierit, vita excidet; eatenusque illi benevolus est medicus, quatenus ingrata præcipit, qualia languenti salubria sola sunt. Ac sic habe optimum esse subditum, qui non ad gratiam servit; amicum qui utilia, non blanda consulit; negotium quod felici exitu clauditur; laudem quæ a bonis datur; principem præsentia non turgidum; divitem non nimis attentum rei; sodalem non contentiosum. Dicitur et hoc vulgo ac vere, optabilius esse supra prunas cinera operas, aut super vipersas incedere, quam habere in contubernio insidiantem vitæ suæ.

XIX. Hæc magno ardore disserentem Vestigatorem intuens placide leo Benevolentissime tu quidem, ait, verum cruda quedam et auditu dura ista memoras. Sed demus ita esse de tauro, ut refers tamen herbivora bestia quid nocere mihi carnivoro poterit? Natura illum meæ gulæ vectigalem fecit: ego, nisi lactura fiam aut malva, dentes illius ti-

mere non debeo. Hic Vestigator : Ne erres, inquit, domine, haud solidam habet basim ista fiducia. Ultra fateor taurum per se haud idoneum ad te deturbandum esse verum quod per se non potest, per alios faciet; aut de industria concitans in te populum, aut occasionem rebellionis præbens, odiosum te reddendo. Sicut aliquando pulex acris pungens sopitum hominem causa pereundi pediculo fuit juxta ipsum modestius ex eodem ubere sugenti. Experrecti enim manus eo accurrens quo sensus doloris traxit, pulicem quidem celeri saltu avolantem corripere non potuit, alium illum tardio-rem, nec morsus somnum excutientis auctorem, alinæ injuriæ piculo mactavit. In summa sic colligo : peregrinanti per ignotam regionem certissimis pignoribus debere constare de fide ac sincera benevolentia ejus cui se ductandum tradit. Persuadus his sermonibus leo : Quid igitur, inquit, agendum est? Cui Vestigator : Deus putrefactus non aliter curari quam evulsione potest, et cibus corruptus gravans stomachum, nisi vomitu ejicitur, occidit. Dicam igitur tauro, leo inquit, ut recedat que libitum fuerit. Apage, ait Vestigator (metuens ne congressu tauri cum leone sua malitia detegatur), cave feceris. Ille quippe tali tuo sermone sentiens suboluisse tibi quidpiam de arcanis ejus in te molitionibus, properabit exsequi quod sensim machinabatur : quæ causa prudentissimis regum est, publice quidem puniendi pulam convictos scelerum, compertos autem coitionum occultarum clam de medio tollendi. Atqui, respondit leo, princeps qui ex suspitione supplicium repræsentat, si postea enotuerit sine causa suspectum fuisse quem male maverit, magnam iniustitiæ subibit invidiam. Ne timueris hoc quidem, reponit Vestigator; tam certis enim indicis tauri malitiam perspicies, ut periculum nullum sit ne is circumventus per calumniam videri cuiquam possit. Voca modo illum et observa nutus ejus obtutusque : deprehendes vultu pallidum, trementem totis artibus, incerto læva dextraque circumspectu, motu intenteque cornuum tantum non clare prodentem quid sceleris animo parturiat. Si hæc quæ dicis, ait leo, signa videam, plenam fidem tribuam verbis tuis. Volebat his auditis Vestigator adire taurum ad disponendum eum prout opus erat, injectis suspitionibus et odii seminibus in leonem; sed hoc facere sine conscientia consensuque leonis non audebat, ne forte aliunde innotescens illi clandestinum delatoris cum delato colloquium, fraudis ac collusionis inter ipsos suspitionem moveret, aut aliam aliquam viam panderet technis artificii maligni detegendis. Ait igitur nimis credulo leoni : Quin, domine, si jubes, veniam ego ipse machinatorum fraudum, observaboque, et eliciam forte aliquod indicium abstrusorum ejus sensuum. Age sane, inquit leo, explorataque ad nos refer quæ deprehenderis.

XX. Sub hæc adiit Vestigator taurum, affectatam

A præferens morositudinem vultus et indicia ædificis ingentis. Exceptit illum pro veteri amico sane familiariter, nihil sinistri suspiciens tunc. Hæc tu, inquit, o bone, ubi tantum est morsæculum est ex quo invicem non vidimus; me conolor quod quæstuosam tibi fuisse causam spero. Dic ageis, quid ab ultimo congressu nostro lucratus boni es? Ad ea Vestigator, arris tristitiam temperans : Nam quid, ait, boni contingere arbitrium sui non habenti, domini arrogantis et insidiu otu instabili servitæ ac status misere trahenti rationes? Bonum taurus inquit; an passus es aliquid quod nate quæde quid novæ rei est. Hic Vestigator : Quis queat fatali necessitate ingruens malum, aulicæ servitutis in obsequi principum jugum, non eventit denique, vice præmiilabe ingens calamitas? Nam isti superbi domini unice intenti commodis, alios aliosque subditi experiuntur; eosque ubi ex eis perceperit juvat, miseros obliviscuntur abjectosque nihil pensi habentes, male an bene agator nistris veteribus, dum novi suppetant quæ conficiant voluptates; similes meretricæ pleræque libidinis, quæ alios atque alios, factis per prioribus, amatores appetunt; aut rum operam docendi mercede vendentium, unum votum est plenum videre ludum ad textatorum minerval ferentium, securum proficiant neone pueri, aut omnia ubi recesserint mercedula numerum fidenter tecum fabulor fretus veterum dicere me sinis, consentia benevolentia in leonis gratiam insinuavi, causaque qua emines potentia, quam utinam tibi propriamque dii servent; necis enim quæ periculo verseris, cujus ego conscius celare possum salva necessitudinis fide. Sic igitur compertum mihi ex teste aurito, excidisse apud familiares hanc vocem : Cerno hunc taurum præpinguem jam esse, nunquam temperior ad epulas fuerit : volo eum quamprimum vorare. Horrui auditu, miserans amici sortem currique ad te, ut communiter videamus expediri consilii possit utilis ad cladem præcedam. Conturbatus, ut par erat, tali sermone rus : Quid feci aut quid dixi miser, inquit, talia de me cogitandi ansam aut prætextum præbuerit? nempe hæ sunt artes improborum me falsis apud eum criminibus infamaverint. Scabar jamdudum invidiam malignorum quos felicitas urebat, nec obscura horum livoris indicia notavi. Nunquamne ab insidiis sceleratorum erit innocentia? Tum Vestigator : Erras, inquit dum alios accusas. Tota in leone culpa est. Si enim eum nosces, ut nos qui diutius apud hunc sumus. Crede fidis et expertis, nihil illo instabili perfidiosius, crudelius est. Initio ille quidem oiditate quadam allicit, accedentium sanguine

statim sitit paremque rependit dulcedini admissio-
nis primæ ultimæ catastrophæ amaritiam acerbissimam. Vera, inquit taurus, memoras; et ego infelix degustata illa priori suavitate, nunc eo deveni ut amarissimi exitii feces haurire modo debeam. O me imprudentem qui tam diu hic hæserim! nec reputarim, quod ratio monebat, haud tutam esse comorationem longam herbivoræ animantis apud carnivoram. Modum oportebat me statuere consuetudini suspectæ, maturoque a macello recedere. Fraudi est incautis aviditas sua, dum ægre avelluntur a placentibus, passi quod spiculas imprudentes perdit, quæ dum mordicus inhærent dulcibus flosculis, volucrum rapacium præda fiunt, aut superlappo forte pondere, in complexu intemperant amatæ voluptatis opprimuntur. Decuerat paucis contentum, quæ prima modica bona pereperam procul tuto fruenda deportare, nec periclitari ex inexplata gulositate, muscarum similem, quibus quasi non sufficiat pabulum quod affatim in frondibus, in fructibus, in omni rerum superficie jacet ipsis expositum, etiam sordes leoninarum aurium captant, easque scalpentes importune, irritabilis belluæ unguibus pereunt.

XXI. Mitte ista non hujus temporis, interpellat Vestigator; nunc enim quærendum potius est qua ratione mortem effugias. Atqui, ait taurus, evellere illud mihi, dum quæ vidi cuncta reputo, animo nequeo, innoxium propria indole leonem esse, totamque labem e pravis ejus familiaribus descendere, qui bonum ipsum esse non sinant, proritentque voracitatem nihil per se tale cogitaturi in excarnificationem insontium, quale passam alias camelum memini fraude conspirantium bestiarum trium lupi, corvi et thois. Regnabat leo quidam in silva viæ publicæ flnitima, familiares habens subditos tres quos memoravi, lupum, corvum et thoen, apprimere inter se concordēs. Pertransiit qua dixi via comitatus mercatorum, mandram agens ingentem, ex qua camelus una inobservata se subtrahens, in nemus se abdedit; et jam ab homine domino secura, præoptavit imperium congeneris sibi belluæ, leonemque ibi dominantem conveniens, illi perlibenter admittenti sacramento addixit obsequium. Quid quæris? Videbatur sibi beata: nemo erat qui onus imponeret, viam injungeret, plagas fessæ adderet, et leo quoties occurreret aridens, honore esse animo jubebat, nihil aliud curantem quam jucunde pasci. Verum die quadam egressus venatum leo malis avibus, incurrit in elephantem, quem lacescere ausus, male a fortiori mulctatus, vulneribus debilis ægre se recepit in specum suam. Ibi lenta et parum proficiente curatione decumbere conctus, fame cœpit conflictari, nec viribus, quippe defectis magna copia sanguinis amissa, nec prædarum instrumentis artibus, hinc luxatis, inde contractis, amplius jam valens quotidianam, ut antea erat solitus, saginam sibi parare. Ergo conversus

A ad ipsi officiose apparentes quos dixi aulicos: vos quidem, inquit, me honoratis, at ego tabesco fame, Quo ista mihi sterilia obsequia? ite potius et afferte unde vescar. Ad ea illi: Dudum fecissemus sponte quod jubes, et noster in te amor admonitionem prævertisset tuam, nisi vires deficerent ad conanda quæ vellemus, quibusque nunc indiges. Tenues nos sumus, et pugnæ impares conserendæ cum pinguibus et torosis feris, quales palato tuo sapiunt: quin nobis ipsis vix sufficimus exiliter pascendis hancque ipsam suram studio inputamus tui non alia de causa cupientes vivere, nisi ne desint qui tuæ majestati famulentur. En nos paratos habes ad quidvis tua causa periculi damnique subeundum; verum optimæ, ut diximus, voluntati facultas haud par respondet. De vestra equidem, reponit leo, benevolentia non dubito, eoque vos oro confidentius, ut euntes in consilium, exquisitam viam aliquam succurrendi lapsis rebus. Agite: non deerit fortuna; afferte alicunde cibi quidpiam: brevis est occasio charæ vobis animæ servandæ: si moramini, morior. Sub hæc illi non procul recedentes, capita conferunt. Cuncti jam antea malignis oculis camelum intuebantur. Tum vero, tempus nacti, Quid nobis, inquit, et ignavæ huic bestiæ? quousque ferimus victu, indole, moribus dissimilem animantem, civili nobis societate misceri. Eo ergo conspirabant sententiæ ut decerneretur, suadendam leoni camelum necem, cujus vastum corpus non unas in epulas suffecturum videretur. Thos tamen ea disserentes admonebat, haud se sperare assensurum ei consilio leonem, utique memorem fidei datæ, nec antea solitum supplicee in clientelam admissos prodere. Negotium sibi tamen corvus sumpsit rei tentandæ, continuoque leonem adiens, interrogatus ab eo est, ecquid auxilii expedivissent, et an saltem epei radium affulgeret alicunde. Cui corvus: Spei radium memoras, domine, qualis vel si benignos allucret, videre tamen nequiremus nos quidem, quibus longa inedia sensuum afflicta turbavit. ac visum præsertim eripuit: suppetit tamen ad manum unde spiritus recipere, aciemque defectis jam ferme oculis restituere pristinam possimus. Versatur inter nos pinguis et iners non nostri generis bestia, paratus vel in triduum cibis, si jugulari jubes. Exhorrescens ad mentionem sceleris leo, Apage, inquit, remedium malo pejus. Egone jus hospitii et jurati fœderis religionem polluam, eo interficiendo qui sub mel patrocinii tutelam ultro confugit, fide securitatis accepta? Ad hæc malitiose corvus: Generoso atque ut te dignum est loqueris; tamen, domine, etiam inter religiosissimos quosque in confesso esse audio fas esse unius capitis jactura redimi salutem domus integræ, rursus recte domum unam pro incolumitate urbis totius destrui, civitatem quoque unam servandæ provinciæ juste impendi; denique ubi regni imperiive universi sic rationes poscunt, sine crimine provin-

ciam aliquam prædis hostilibus expeni. Ita nempe est : in summorum discriminum articulis connivent interdum leges ; aut potius, silentibus cæteris, una cunctis prævalens imperat suprema lex invictæ necessitatis ; qualis hæc est quæ nos hodie faucibus arcte constrictis trahit, utique morituros, si a parato famis extremæ solatio superstitionis respectibus arcemur. His dictis revolavit ad socios corvus, et quid respondisset leo retulit. Tunc hi tres hanc communiter fraudem adornarunt, qua camelum nimium simplicem perderent. Decreverunt adire simul cum ea leonem, offerreque se illi singillatim in cibum. Vcrum ita inter eos convenerat, ut talem propositionem uniuscujusque trium, una omnes quæsitis prætextibus refutarent, in unius cameli oblationem sine exceptione consensuri. Sistunt ecce igitur sese omnes ægro et tabescenti fame leoni. Ac corvus prior. Dum domine, et quo loco sis video, et quantum tibi debeam reputo, sic statuo, nihil esse justius quam ut sponte mortem meam vitam sustentem tuam : en igitur, macta me sis et comede. Hic omnes ex composito reclamant, Mitte istas nugas, tu minutum es animal, vix in buccellam unam suffecturum. Inde thos assurgens : Me potius, domine, devores censeo ; nam in unius saltem diei pastum satis mihi habere carniū videor. Ibi corvus vicem reddens, conclamante idem lupo : Desine, inquirunt, et tu delirare ; carnes habes fetentes, nec aptas ad cibum. Me potius, ait lupo conversus ad leonem, domine, comede ; haud paulo plus quam hi idoneus ad id sum, nec minus quam quisquam paratus, qui tuam semper incolumitatem et dignitatem ante omnia posuerim. Hic coorientes simul thos et corvus, Qui, aiunt, strangulari comedendo vult, lupum manducet ; rapax est bellua, cujus etiam sectæ in frustra carnes et guttur glutientis et viscera discerperent. Absit hoc a domine leone ! non patimur ipsi apponi veneno pejorem escam. Omnium tunc oculi convolarunt in camelum, quæ misera ne officio una deesse videretur, confidens tamen et ipsa repugnaturus propositioni cæteros. En me, inquit, domine leo, comede sis, nam carniibus, et iis ni fellor suavibus, abundo. Conclamarunt statim omnes : Optime dicis, camele, ac vix exspectato leonis nutu, jugulatam deartuarunt. Vereor et ego ne si agam molliter, similia patiar. Non ergo me committam insidiis istorum, aut subdolis parasitantium leoni artificii locum tribuam, ignava obnoxiaque patientia. Lentæ fraudes aliquando robur magnum elidunt, prout aiunt, pati petram a stillis jugiter illabentibus. Expediam quarum mihi sum conscius, vires, et me ad palam reluctandum armabo. Nullum laudabilius opus est quam servare semetipsum ; plusque mercedis dii proposuerunt caput proprium ab extremo discrimine tuenti, quam aut dies noctesque orationibus vacanti, aut misericordii large hilariterque donanti, aut asceticam ultro suscipienti constanterque toleranti disciplinam.

XXII. Ad ea sic contra ingressus valerrime stigitor est, implicare miserum taurum suis officiis pergens, et sic eum in exitium trudere vendum equidem censuerim viro prudentem temere se projiciat in aleam ancipitis et exitu ricolosi negotii ; adeoque sapientissimi consuetudinas omnes compositionis vias, priusquam bellumque veniatur, etiam cum adverso infirmo (nam varius Mars ambiguitate succedet) quanto magis si prævalidus is fuerit, et cum bus vallatus præpotentium multorum, tam per sese acer ac solers. Quare si me dignicis cujus consillis deferas quidpiam, propter spectatam fidem in te meam, sinceramque fidetatem, audi, obsecro, me, ne si amici sues utiles rejeceris, idem experiaris quod tui cui non obtemperanti sanis monitis, Nereis pullos est, etsi eos eadem postea, intentat, eo vim verita, restituerit. Habitabat in littore avis nomine alcyon, cum conjuge, quæ partui vicina, viro dixit : Quære sis locum otum ac munitum ubi pullos excludamus : enim ne, intumescente statis æstibus maris, huc Nereis et pullos nostros abripiat. Respondit ei vir : Abi, formidolosa, umbram times ; hic quidem nihil est, excludere pullos, bosam et irriguam habemus stationem : modius, ubi jucundius diversabimus ? Denuntio iterum tibi, obnoxius Nereis locus est ; fugiamus ante damnum : piemus. Reposuit alcyon : Tace, debet Nereis irritare me, vires metuet. O te, inquit uxor, temeraria mortalium cum immortalibus male comparas certamen. Fac igitur quod suasi, domicilium transfer : nam si obfirmas pertinaciam in sequendo momenti recta, eveniet idem testudini. Ferunt quippe in quodam fonte tasse duos anates eum una testitudine. Exscente autem per æstatem fonte, consilium ac ceperunt alibi diversorium quærendi. Ut ergo collectas efferre sarcinas cœperant, stabant migrationis procinctu, dixit illis testudo : quidem vivere sine aqua valentibus, isto remigio fretis, parum affert sollicitudinis exsiccatio ; mihi miseræ non consulitis, cui ratio ac spes omnis in aqua est, et tarde me onerata mole sum, ne alio quo res possit me transferre. Quæso, tollite me vobiscum, luc simul deportate quo migratis. Cui anates juras, inquirunt, nobis, te nihil per viam locuter non te tollimus. Admisit conditionem et jur moxque anates, oblongo tigillo congruæ latitudinis parato, impositam ei medio testudinem, ambo utrinque sublatis tigni capitibus extule avolantes. Viatores, elatis forte oculis, ubi id spectaculum viderunt, Prodigium exclamavide te testudinem inter duos anates volat. Collecta turba curiosorum est auditæque rerum

bitiose celebrantium voces; quibus delectata inflataque testudo, etiam vectores despiciere suos cœpit; ac titiliante gloriola non tenens linguam: En, inquit, etiam vos, o anates, supervolo. Illi hoc audito excutientes pondus, perjuram præcipitarunt, quæ contrita lapsu interiit. Talis ruina manet non morigerum recta monentibus.

XXIII. Respondit alcyon: Auditis quæ dixisti, persto tamen in sententia. Fac quod jubeo: pone ova, exclude pullos, nec timeas Nereidem. Natos porro pullos, adveniens Nereis cum ipso nido secum abstulit; quo facto uxor alcyonis ad virum conversa: Ego quidem, ait, hoc ita ut evenit futurum et prævideram et prædixeram. Sed surdo cecini, te ad non credendum obfirmato; quæ causa nobis tanti hujus damni fuit. Cui alcyon: Et prædixeras et audiveram; sed videris oblita quid tum responderim: nonne dixi tibi, si quid injuriæ nobis Nereis faceret, daturum me operam ut non ferret impune? Hoc quod tunc promisi effectum dabo; mox videbis. Ea locutus cognatos amicosque suos adiens singillatim, quæ passus esset a Nereide narravit; tum ait: Obsecro obtestorque vos ne me deseratis, sed frequentes auxiliamini pugnaturum contra injustam prædatricem, reputantes vestra interesse ut ejus generis ausis cita ultio non desit; nam ad unumquemque vestrum facile perveniet calamitas, si hæc exempla invitante impunitate frequententur. Responderunt omnes: Præsto sumus, en imus, duc quo vis. Sed parum possumus contra Nereidem suo mari tutam: nec nos alcyones tantum ala, rostro aut unguibus valemus, ut persequi eam in suum penitus regnum ibique ulcisci possimus. Mergis, cyonis, aut etiam vulturum, aquilarum et milvorum cæterarumque volucrum auxiliariis, iisdemque numerosis, opus ad hoc esset copiis. Ergo, inquit alcyon, venite mecum omnes, et simul aves rogemus ne graventur adesse nobis, chara pignora inique rapta repetentibus. Una fuit avium omnium responsio: Faciemus quod petitis libenter, modo in id rex noster annuat; nam absque hujus nutu nihil tale nobis licet suscipere. Quid multa? defertur res ad regem volucrum. Is negotium probat, bellum toto cælo in Nereidam indicit ac expeditionem parat. Audiens ista Nereis, et late fervere apparatus ruituri mox in ipsam exercitus videns, diffidere cœpit suis viribus, consilioque secum habito, decrevit periculum pœnitentia prævertere. Rediit ergo ad alcyonem, et suos illi pullos incolumes reddidit. Hæc dixi ut intelligas, taure, quid te statuere conveniat in hoc temerario procinctu belli capessendi adversus leonem, cui totis suis et regni opibus bellanti haud magis te resistendo parem quam Nereidem regi avium, tute, ut arbitrator fateberis. Cedes ergo, si me audias, et pacatioribus intendes animum consiliis. Non acquiesco, inquit ferociter taurus: pacata ista ista consilia lentum in exitium me pertraherent. Præstat, et certum est, semel periclitari, et vel nobilis victoriae, vel mortis

A non ignavæ aleam jacere. Hoc ipsum vaferimus Vestigator agebat, quamvis contrarium simulans, ut taurum insidiosissimis sermonibus in ferocia isthæc ausa propelleret. Ergo cœptum ex voto sibi videns succedere, ut scelerato machinamento committendorum æmulorum manum ultimam inponeret, deciaranda putavit tauro signa quæ in leone, dum ad sæviendum sæ acciugit, notari consueverunt, sicut vicissim antea leoni exposuerat indicia ferociæ in vim exsertæ tauri toto mox conatu pugnaturi; ut cum in mutuum mox conspectum ambo adversarii venissent ex mutua ista observatione signorum prædictorum, ad prælium ac cædem irritarentur. Intuens igitur taurum ficta benevolentia specie. Quando inquit, in vi dissuadenda frustra sum, et experiri vires tuas in leonem irrevocabiliter certus es, quod ultimum tali tempore fidelis amicitia officium ex me tibi esse potest, admoneo te, quibus ex signis certo queas prænoscere ignoscentes in te leonis furias, mox in immanissimos insultus erupturas. Ubi ergo leonis effertus et sanguine suffusus oculos videris, ubi eodem tempore notaveris impatientem tremorem ægre se continentium a rueudo artuum, simul cum crebro et vehementi caudæ terga flagellantis motu, cave tum tibi, et contra expedi quantum habes vim: certo enim certius statim experieris sævissimos impetus hostis immanissimi, totis in te viribus usuri.

XXIV. In hunc modum instigatis in se invicem scelerato Vestigatoris artificio leone atque tauro, hic ad illum ingreditur. Ambobus autem se mutuo intuentibus, ac leone quidem notante in tauro signa effervescentis in vim iræ quæ Vestigator præmonuerat: tauro vicissim paria indicia prurientis in pugnam ferociæ, quæ idem prædixerat, in leone cernente, prior taurus sic loqui orsus est: Præstat assidere speluncæ quantumvis diri draconis, quam aulæ regis tui similis, o leo, hoc est injusti ac sanguinari; et post hanc quasi clarificationem, impetum ad vim expedit. Sed occupat leo, ac violentissime insiliens miserum discerpit et excarnificat. Sic occubuit taurus in oculis Vestigatoris et Coronati (nam et hic forte præsens adfuit), qui sciens quis compositor hujus tragœdiæ fuisset, conversus ad artificem sceleris Vestigatorem, iis illum intuitus est oculis qui satis ostenderent et quam graviter improbare factum, et quantum inde malorum in auctoris caput redundaturum esset prædicere taciti viderentur. Tum eum privatim, quamprimum licuit, ac sine arbitris conveniens, bis est affatus verba: Scis quid egeris; et in sinu gratularis, nactus esse quem optaras successum tuas scelestissimas insidias. Atqui te providere ac præmetuere funestissimum ipsi tibi tui sceleris exitum oportuerat. Maculasti leonis famam, invidiosissimo suadendo facinore; taurum innocentem perdidisti, commisisti prius concordem regni proceres in perniciosissimam discordiam et commilitones in se invicem, jactis seditionum seminibus, armasti. An impune et laturum speras crimina tam atrocita?

Falleris una sententia plurimum, si id credis. Latet forte licet regem malitia tua, at eam penitus pervident sapientes supra vulgarem captum consilii regii praesides, qui conflata a te factionem intelligentes, dabunt strenuam et efficacem operam ad praevertendos conatus impios et infestas quieti publica molitiones in ipsa nefariae conscientiae adhuc innoxia designatione opprimendas: nec dubium quin perficiant quod volunt. Etsi enim multorum tibi studia et auxilia parasti, praevalere tamen solet tranquilla paucorum capitum prudentia quamlibet multarum tumultuosae violentiae manuum. Haec ego providens tuam prorumpentis in tales ausus reprimere confidentiam conabar, praeter tuam ipsius salutem, etiam regis ac regni incolunitatem in hoc spectans. Nihil enim exitiosius principes principatusque pervertit, quam auditio admissioque suggestionum talium, quales tu tuique similes soletis inculcare incautis regnantium auribus. Mihi semper ita visum est: dotes virtutesque, quibus vitae felicitas absolvitur, has esse: doctrinam, eloquentiam, justitiam, liberalitatem hilarem, legitime partas operae, misericordiam beneficam in egenos, longaevitatem, sanitatem, comitatem. His qui nititur, et profecturum eorum ope, et quo promotus merito fuerit, ibi stabiliter permausurum puto; fraudes et doli mali caduca fundamenta sunt beatitudinis mortalium. Ex his dotibus aliquas in te agnosco, solertiam et scientiam, sed eas corrumpis pravo usu. Fructus autem non corruptae sapientiae, moderatio est, et quaedam sobrietas agendi, quam qui non tenent, sua ipsa scientia ebrii non vident quae sunt ante oculos, et invidia nocturnarum ipsi naturam induente, caligant ad multam lucem, virtutum alienarum splendorem non ferentes. Qualis generis aseclis qui circumdatus rex est, similem cum dixerim fluvio, limpido illi quidem et uberi prespicuitate invitanti viatores aestuantes ad usum sui, sed eidem referto crocodilis, quorum terror longe arcet ab accessu crudelis ripae praemonitos periculi hospites, longe satius ducentes quantumlibet urentem sitim pati quam se vorandos praebere immanissimis belluis. Tu vero neminem voluisti praeter te peculiari leonis regis gratia florere; in quo pessime de ipso meruisti. Sicut majestatem maris omnem ac speciem tolleret, quid unicuique id fluctum vellet redigere, cum ex multitudine innumerabili trudentium illic sese ac stipantium fluctuum atque undarum, maris dignatus, et quae ex hao oritur, navigantium quaedam veneratio, nascatur. Insanum vero prorsus est amicitiae foris praeferre simulacrum, foventem intus nihil aliud nisi quaestuosas cupiditates, privatis unice rationibus intentas, sordido avidissime inhiabundas lucro, nihilque pensi habentes, propriam sibi quomodocunque utili tatem conficere, vel dispendio exitioque quorumvis quamlibet insontium.

XXV. Haec ego satis intelligo, pridem expertus, et surdo me cecinisse hactenus, et porro canere,

A adeoque facere me in hoc, meo damno, praescriptum ejusdem sapientis, qui recte praecipit: Noli arguere stultum, ne te odio habet, si potest, perdat; quemadmodum similes perdiderunt reprehendentem ipsos. Aium et simios in quadam silva montana per biemem dissimam degentes, trementes in summo et vidisse forte lapidem carbunculo similem, fulgore prunarum speciem habente, in falsae ducti opinionem, arida circa illum aggeratae certatim congregati circum omnes, in lapidem stabant, flammam, ut putabant, elicitur. Stultum eorum laborem despectans ex alio. Ne, inquit, erretis, o boni, petra haec genus nihil igni habens praeter colorem. Haec dicentem irridebant, intentissime de caelo coeperant agentes. Arbitratus corvus non nisse ad ipsos vocem, descendit in viciniorum ramum, et eadem admonuit, pari successu eum praeteriens quidam viator et frustra tem miserans. Desine, corve, inquit, parum cum iis quos jure vituperas peccare, nihil tibi minus inutiliter laborans. Tam enim nequus sudat, qui naturaliter bardis et mente cassare sapientiam studet, ac qui rem naturae dirigere in lineam contendit; quin periculis si pergis, ne praeterquam quod nihil praeterdamnum tibi accersas, quale illi contigit, quod simum eximii temperamenti enseme probare, illum primo trum futile, diffregit. Non pervasit in animum stulte seduli corvi, quaedam ostentandae sapientiae, quae ad persuasurum, quod distans nequidquam ad simios descendens, ipsisque familiaribus stus: Apage, clamabat, absistite ridiculo an speratis spiritu e petra flammam. Talia illum concionantem coorientes concorie in monitorem intempestivum simii discernunt. Par exitus ne me maneat, equidem. Non cessabo tamen adhuc, charitate provecitui, et hoc denuntiare, si forte tandem vel hoc stremo ex me audiendo exemplo moveri ad strebrem resipiscentiam possis.

XXVI. Aio, te, si consiliis benevolentium astutia et caeco tui amore ruere perges, passurum versuto nebuloni suis ipsis ad circumvento technis. Scholasticus vir simplex et fuci expertus, via aliquando inivitem inivit cum ardellione callidissimo. Bonis iter ingressi, peregre in thesaurum dunt maximum, mille auri talentorum. Postulationem tam fausti casus, scholasticus, versus ad socium, Mihi videtur, inquit, optimum partiri ex aequo inter nos hoc forte donum, et dare deinceps quemque nostram ram comportando in tutum locum quod ipse gerit: nisi si quid tu secus sentis. Huic imper socius, qui parte praedae opimae non conten-

totam avara cupiditate devoraverat : Periculosum inquit, consilium suggeris ; nam dum numeramus, dum elferimus aurum, intervenient molesti et rapaces arbitri. Age potius infodiamus quamprimum sub illa quercu quod reperimus, inde sumpturi subinde quod usus poscet ; sic enim præterquam quod securi erimus a calumniis litium, a fiscalium concussionibus, ab insidiis furum, etiam hoc novo indivisæ possessionis vinculo astringemus fortius initam inter nos amicitiae societatem, cujus initia, qui tanti successus augurio fortunarunt superi, declarare videntur voluisse nihil non felicitatis ex ejus nos sperare perseverantia debere. Quid multa ? Persuasit latro perfidus ignaro fraudum quod volebat : amboque communi opera, sub qua dictum est annosa quercu, in loco avio sita, thesaurum inventum condiderunt, ablata in usum præsentem modica parte ; sicque recesserunt domum quisque suam, omisso consilio peregrinationis, cujus institutæ luci honesti studio, certa jam tantæ pecuniæ adeptio causus abstulerat. Paucos post dies consumptis scholasticus, quos ex thesauro delibaverat, nummis, socium convenit, et, Si tibi videtur, inquit, eamus ad thesaurum ; expendi enim quod extuleram. Sane, ait ille, hoc ipsum cupiebam, vaferime dissimulans noctu se profectum ad quercum eum cistis et bajulis, cuncta convasata præripuisse. Eunt, effodiunt, nihil inveniunt. Mirari scholasticus ; at fur scelestissimus bacchari tragicis intemperis, capillos sibi vellere, caput tundere, insane vociferari, deum hominumque outestari fidem, circumventum sese a scholastico dejerare. Tu, aiebat, ista falsa probitatis specie tantam perfidiam legebas. Tibi soli notus locus erat ; tu me circumscripsisti, rapacissimis istis manibus, noctu, mecum tibi communem, pecuniam unus auferens. Hic miser scholasticus, ubi per omnes juratus deos suæ fidem innocentiae non fecit, ad judicem a sodali nequissimo tractus est. Prætor, non ignarus officii, severum delatori vultum obvertens : Accusas, inquit, negantem, neutri vestrum credimus. Cæterum tibi actori onus incumbit convincendi certis indicis rei. Age igitur, quo teste probas furatum hunc pecuniam sub quercu defossam ? Quo teste, inquit, quæris ? quasi arbitros illic adhibuerit maleficio nocturno ; tamen ut dii scelera latere non sinunt, testem dabo ipsam arborem consciam furti. Cras ne graveris eo nobiscum (nec longa via est) tendere ; audies rem miram, loquentem arborem et facinus improbissimum prodentem. Jam dudum subolebat prudenti judici ex ipsa ejus inquietissima jactatione, et scholastici simplicitate eminente ex ore atque oculis, nebulonis fraus ; ergo suspicans, quod res erat, dolum ab eo quemdam adornatum ; sed prudenter suspicionem dissimulans, conditionem admisit ; edictoque ut postridie hora tertia tam accusator quam reus ad quercum adessent, eodem ipse lictoribus cæteraque forensi familiæ condixit.

A XXVII. Digressus fraudator nefarius, patrem, quem domi habebat vetulum, convenit, et, Quod docuisti me semper, inquit, omni arte ac conatu rem parare, in eo navandæ operæ benigna se nobis præbet occasio, sed quæ tuum exposcit auxilium in re non gravi. Scis quot auri talenta, Laverna favente, domum nuper intulerim : ea cumulare addicendo nobis patrimonio scholastici istius simplicissimi hominis, et animus et spes est, modo non graveris cooperari pro virili cepto nostræ familiæ quæstuosissimo. Exponit inde quid judici promiserit, quid is constutuerit in crastinum. Tum infert : Exploravi diligenter quercum illam, quam affirmavi testimonium pro me dicturam ; cavum intus truncum habet, et in istam specum superne patet aditus facilis neo observabilis intuentibus ex plano. Age, ante lucem occupemus eo ambo nos conferre. Scalis ad ramos evectum te ego percommode demittam in penetralia cavæ arboris ; ibi tuto delitescens, ubi statuta hora, præsentem jam prætor, interrogabitur quercus quis thesaurum abstulerit, memento ex imo respondere, scholasticum præripuisse. Respondit ad ea senex : Faciam equidem, fili, quod vis ; sed te etiam atque etiam considerare cuncta prius ac præcavere cuperem, ne forte tuis ipse implicitus laqueis, patiaris quod cycno contigit, insidiis ad extremum oppresso, quas ille inimico comparaverat. Audi fabulam, non longa narratu est. Ferunt nidificare solitum cycnum non longe a cavo familiari feræ serpentis, quæ malefico indulgens genio, pullos cycni simul exclusi fuerant, jam sæpius devoraverat. Irritatus injuria tam vehementi cycnus, consilia tamen neglecti amicorum, locum infestum, utcumque illi ad cætera commodum, alio tutiori commutare suadentium. Sed totus intentus in ultionem injusti grassatoris, exquirebat secum modos reponendi ei damni. Talia meditantem adivit cancer, et, Cur, ait, cycne, cagitabundus et tristis es ? Justa mihi, cycnus inquit, et sollicitudinis et mæroris causa est vicinia voracissimæ serpentis, meæ sobolis cruore saginari solitæ. Hic cancer, Vides, inquit, hoc cavum ? (ostendebat os patulum cavernulæ oppositum e regione hospitio serpentis) ibi habitat nymphe, nostri cancerorum generis animal vorax et valide armatum, ad hæc inimicissimum serpentibus. Affer e piscibus quibus vescaris, et per intervallum foraminum duorum sparge, ita ut partes ultimus ostio cavernæ serpentis admoveas proxime. Egressa, ut solet, nymphe ad odorem prædæ, ubi saginam sequens, ad specum serpentis pervenerit, isthuc quoque penetrans ipsam occidet. Fecit quod admonebatur cycnus, et factum successit, ultra quidem ipsius votum, ad perniciem ejus ; nam occisa serpente, nymphe, cycnum præterea prope dormientem nacta, confecit, pullis quibus incubabat pariter absumptis. Simili exemplo, fili, vereor ne nos quoque insidiantes alteri, contracta in nos quam struimus machina opprimamur. Filius ad ea : Hono animo esto, pater, inquit, ferricula

isthæc vana sunt; navigamus in portu. Talenta modo et prædam opimam cogita fructum paratissimum non laboriosæ fraudis. Quid multa? Persuasus senex cavam arborem subit. Judex ad conditum adest. Interrogata magna voce quercu, quis furatus thesaurum esset? senis responsum auditur, a scholastico effossam ablatamque pecuniam affirmans. Mirantibus cunctis, sagax prætor intellexit quod res erat, dolo malo conditum intra cavam quercum hominem auditæ vocis auctorem; et sublato in severum supercilio: Mentiris, inquit, arbor improba, innocentia scholastici perspecta mihi est. Tu vero falsi testimonii justam pœnam me iudice non effugies. Mox ad apparitores, Afferte, clamat, ignem ocuis, huc stipulam et faces; conflagret statim mendax truncus, nec diutius mundo fallacibus oraculis illudat. Paretur illico: jam cortex fumat, jam flammæ vis intus penetrat jam sensu excitatus mali et imagine consternatus periculi senex, exclamat: Vivus ardeo, educite me. Extractus semiustulato trunco pater et suum et filii scelus impudentissimum prodit. In ambos lege actum: et thesaurus in solidum adjudicatus scholastico est. Ejusmodi successus solent esse insidiarum malitiosæ structurarum.

XXVIII. Quare (pergit Vestigatori Coronatus dicere) infaustus tibi, et utinam falsus vates, exitium denuntio; deesse siquidem non potest quin male ac mature pereas scelere linguæ istius obtretractricis et rixarum satricis tuæ, quam ut serpentinam horreo, nihilo enim quam hæc minus et illa venenum spargit. Nec magis te vetus nostra mihi necessitudo conciliat, quam morum ac voluntatis irrevocabilis malignitas exosum facit. Novi enim et probo sapientis effatum, sceleratos, utcunque intimi, quantumvis cognatione aut quovis alio vel arctissimo affinitatis vinculo juncti proxime sint, cane pejus et angue fugiendos. Sed tantisper juvat remittere me ex acerbitate tanta, tibi que imminentem detegendarum mox fraudum ignominiam mitiori exemplo proponere. Mercator aliquando navem solvens in profectionem longinquam, laminas ferri probati centum apud amicum deposuit. Redit salvus post menses aliquot, et amicum invisens, ab eo, si videatur, depositum repetit. Ille perfidus, qui ferrum dudum venditum in rem suam verterat, Ignosce, inquit, et condole humanis casibus. Ego tuum depositum apothecæ tutissimæ commiseram, portas et seras validissimas obducens adversus externos fures, ignarus nequiores apud me nasci ac domi nundinari latrunculos mures, qui quam bene dentati sint laborabis, opinor, in credendo; nam ne mihi quidem persuaderi potuisset, nisi vidissem. Narro autem quæ oculis præsens subjeci: Circiter post mensem quam laminas tuas in tuto reposueram, in intimum illud ingressus penetrabile, reperio ecce, miram rem! comesi a soricibus ferri exiguas duntaxat reliquias, et vilia nulli rei utilia ramenta. Verum non ea tanti tota demum jactura est, ut

At nifreditus incolomis interpellare gratulari debeat; obliviscamur ista, et soteria tuæ brevis hilares, una simus hodie ad cæcæ sodes, spernis sodalem, an expectamus ut mercator audiens, etsi penitus indignabatur ciatoris impudentiam admirans, iram tantæ potestate habuit, et suis furem artibus incertus, occasionem exsequendi meditata, ista ad quam invitabatur, offerendam sibi vocanti comiter promisit. Tum paulo autem tutum adveniens, ludentem in ostio peribulum filiolum nactus, familiariter in ulnas suam domum aufert, et suis ibi diligenter vandum mandat pueris. Reversus videnti, paratum se ad diecumbendum offerenter infantis, ejus absentia sollicitus, statim mercatore: Heus! quo inquit, pusionem tasti? nam te abstulisse geruli narrarunt mercator, Ille casum infelicem! exclamavit tim sedatius subjungens: Referendum enim habeo inopinatissimum et tibi vix creandum eventum. Tenebam amplexu suavians percum accipiter impetu devolans ereptum ex altum rapuit, avolavitque nescio quo, de quo quippe ex oculis citissime. Apage, nugas istas, redde sis infantem: accipiter rapiant, scilicet. Quidni rapiant? respondit ironico arrisu; equidem ex quo, ut mures dare mures ferrum cœperunt, eadem vis arcana quæ dentes soricum adhaerentem didit, unguis quoque falconum armavit, ut jam vel elephante: Sic igitur habe, pari ambobus mihi ferrum, tibi filium. Deprehensum in bulo, non nisi abnegati depositi pretio natum denique recepit.

XXIX. Talem et te confusionem expectant tuis tandem fraudibus mendaciisque depre- Sed lavo laterem hæc admonens, aquam ter atque operam in detergenda. Ethiope ne, quæ penitus concreta nullo nitro inolevit, perdo. Sic homo malus, postquam tentaveris, nihil demum aliud quam homo est: ut pomum acerbum, utcunque ipsum sæpius oblinas, acerbum tamen manet: non mutare naturam applicita exterius potest: aut mel in superficie affricatum, amaritiam dare succi maligni, substantiam intimam in te. Quare satius est, desperata curatione improbe recedere ab eorum consuetudine; versarique bonis et innocentibus. Periculum enim est tuis contagione propagetur, et sani superculi in juvandis ægris istiusmodi, nec illis, et sibi noceant; ac si minus languorem contrahant; certe afflati malo ex iis odore, feteant; non enim bene olere possunt latrinis aut cloacis assident, ut e contrariis quam abest quin suaviter spirent qui aromatariorum immorantur. Nec me fugit

nulla spes affulgeat huic vano et mihi noxio labori A meo, gratiæ saltem ineundæ a te, quem scio graviter offendi monitis hisce meis, ac ne ferre quidem libenter conspectum meum. Sic enim comparatum natura est, ut ingrati mutuo sint contrariorum occursus: et stulti sapientium, indocti eruditorum, parci largorum, irritabiles patientum, congressus aversentur, et exhorreant visu ipso quasi avium infausti augurii. Hæc locutus Coronatus recessit domum. Cæterum interfecto tauro, statim leonem facti pœnituit, exstabantque in ejus vultu non obscura indicia mœroris; quæ cum observasset scelestissimus Vestigator, et sibi male conscius metueret ne retractanda tauri causa aliquid detegeretur, quod sua maxime interesset occultum permanere, confidentissime leonem adiens: Quid te, inquit, domine, tristem video cum injuria fortunæ, cui si gratus, ut debes, esse vis, agnoscere et prædicare te oportet summum et recentissimum ejus beneficium, quo a proditione insidiisque tauri servatus es. At tu contra mihi videris, fatuæ cuidam indulgens cordis teneritudini, fallaces insidiatoris vaferri blanditias recordari, adeoque pene desiderare justo supplicio peremptum, quo incolumi ne vivere quidem secu-

rus, nedum regnare felix poteras. Quare refer animum ad constantiam te dignam, et, excussa muliebri mollitie, gratulare tibi et nobis communem felicitatem, pro certo habens, id quod actum est necessarium remedium mali gravissimi fuisse. Ut enim membrum quod vipera momordit, nisi scarificetur, aut etiam præcidatur, venenum propagat in corpus reliquum, quoad in ipso corde vitam exstinguat, sic taurus iste negotiis a te præpositus, et e membris nostræ reipublicæ præcipuum, indulgentia tua factus, postquam viperino quodam ingratiſsimæ invidiæ livore usque ad odium tui et nefarium insidiandi vitæ tuæ consilium extabuit, abscindi mature debuit, ne totum regnum, et te maxime, cor ac caput hujus corporis, male perderet. Ea perfidi veteratoris dicta leoni tunc scrupulum exemerunt, ita ut æquum jam animum, ut ante, negotiis adverteret, persuasus meruisse taurum quæ passus fuerat. His gymnosophista peroratis disputationem concludens regi dixit: In hunc modum, domine, quod quæsieras, homo sceleratus et invidus duos antea inter se concordēs calumniosis artificiis invicem committit, ex aliena et sæpe publica calamitate privatum astutissime quæstum captans.

DISSERTATIO PARABOLICA II.

Exprimit ingenium rei audacis et callidi in eludendo judicio, et demonstrat inutile ad extremum esse totum istud artificium.

Dixit autem rex gymnosophistæ: Cuperem audire quid Vestigatori eveniret post necem tauri.

I. Respondit gymnosophista: Occiso tauro, nocte quadam egressus leopardus, qui olim fuerat magister leonis, et tunc inter ejus consiliarios intimos fide atque auctoritate præcipuus habebatur, applicuit aurem forte transiens ad ostium Vestigatoris, eo commodum tempore quo ea Coronatus ei succesens, loquebatur, quæ retuli paulo superius. Audivit igitur exprobrantem Vestigatori Coronatum malignas artes quibus, invidiæ atque odio indulgens propriis, taurum innocentem circumvenerat, leonem fido et utili ministro privaverat: comminantem etiam iram deorum, et augurantem ei a leone ipso quem deceperat, dignum suo scelere supplicium. Hæc leopardus inopinato cognita statim arcano detulit ad leonis matrem. Interim autem leo quid egisset reputans, revolvebatur in desiderium tauri: nec ultimæ illæ Vestigatoris voces jam tantum apud ejus animum valebant, ut non ipse Vestigator fraudis atque insidiarum suspicione laboraret. Cum ista mentis fluctuantem ægritudine convenit materna familiaritate regem leonem ejus parens; et mœstum illum ea quam dixi causa, conspicata, Vultum habes, inquit, fili, solliciti ac male sibi conscii: quod equidem et miror et ægre fero, satis gnara, nihil magis valetudini adversum quam curam acrem, et præsertim pœnitentiam inutilem, quæ dum animum moleste

C pungit, corpus ipsum exedit et macerat. Præterea quod perniciosum vel maxime regnanti est, caliginem obducit menti, quam ille semper vigilem et tranquille attentam adhibere negotiis debuerat. Sed, quæso te, fatere mihi quid te angat; aut si dicere cunctaris, sine, divinem; non enim temere affirmatura videor, cruciari te sera pœnitentia necis tauri, quasi ejus accusator nimis facile credideris: cum æstimare te potius de ejus in te animo ex tuo in eum affectu par fuisset; fere siquidem ista sibi mutuo respondent: rarumque est non redamari sincere qui vere diligit, adeo ista commercia cordium fucum excludunt. Age igitur, dic mihi quomodo tu affectus erga taurum eras? Ad ea leo: Equidem, mater, inquit, charum eum habebam fidebamque illi maxime; et cum mente repeto quam prompta semper ejus et benevola in me officia exstarent, facere vix possum quin suspicer scelus aliquod artificis Vestigatoris qui eum falsis apud me criminationibus infamaverit, et eo denique me adegerit ut facerem quod meminisse horret animus, et quantovis pretio redemptum vellem non egisse. Tu vero, parens optima, ne quæso, cælaveris si quid ejus forte rei didicisti; fere enim emanant in notitiam quantalibet arte dissimulata scelera, nec cavere dolis omnibus potest, qui saltem timidissusurris proditioes abstrusissimæ prodantur. Ea porro fame licet incertæ ac vulgarium rumororum qualiacunque testimonia, sæpe interio-

ribus iudiciis adjuncta multum conferunt ad convictionem scelestorum. Reposuit ad hæc mater: *Audivi a quodam fide dignissimo Vestigatore invidiæ instinctus mentitum tibi esse cuncta illa quæ de tauro detulit, alloqui alienissime a vero, et sola ejus fraude conflictata. Amabo te, mater, leo inquit, ede, si non grave est, quis iste sit ex quo talia audisti? Ne quære, filii, ait mater, auctorem dicti, qui nominatim se prodi vetuit, cum rem sibi compertissimam mihi arcano committeret, indicandam, si expedire censerem, tibi. Et si autem is talis, ut dixi, est, cui tuto quidvis credi possit, non peto tamen ut aut meæ, aut illius auctoritati acquiescas, ac nostro testimonio præcipites sententiam in reum inauditum, nequid simile patiaris post Vestigatoris pœnam ei quod post tauri supplicium es passus, ac tunc quoque fidei temere habitæ acri morsu conscientiæ pœnas luas. Recte mones, mater, inquit leo. Ergo quamvis tibi tribuo, uti debeo, plurimum fidei, tamen explorare per me negotium decrevi, nec committere iterum ut festinassem me vero pœniteat.*

II. His leo et a matre auditis et ad matrem dictis, suos omnes convocavit, et cum iis Vestigatorem. Qui pro sua solita confidentia leonem videns cogitandum et incesto similem, ultro ad astantes conversus: *Quid causæ, inquit, est cur leonem sollicitum ac tristem cerno? Cui mater leonis, et ipsa præsens, respondit in hunc modum: Tu causa tristitiæ leonis es: hunc enim dolet quod te hac tenus vivere ac libere agere sit passus, te, inquam, qui sibi fraudibus ac mendacis decepto, ut taurum innocentem injuste perimeret, persuasoris. Ad ea minime turbatus Vestigator, Nempe, inquit, hic mos aularum est ut ingratas recte actorum vices, supplicia pro beneficiis expectare verisimilium quam præmia, qui principibus inserviunt, debeant. Quæ justissima est ascetis in solitudines et palatiis atque urbibus secedendi causa, ne non virtutem exercere possint, ubi ei certam intelligunt pœnam esse constitutam. Ista ego lege periclitor hodie, qui quod fidei officio instinctus, benevole indicavi regi paratas a tauro insidias, et conjurationem mox, ni præcaveret, in ipsius ac regni perniciem erupturam, nunc miser in suspitionem calumniarum vocor: in quo cum multa sunt misera, tum illud enimvero jure meo deprecor, ne temere de me talia credantur. Exploretur prius res, inquiretur diligenter de impacto mihi crimine; nunquam tam alte latet scelus animo conceptum quin legitimis indagacionibus eliciatur tandem ac protrahatur in lucem: nam et penitissime abstrusus in venis silicem perito attritu ignis exsculpitur, et quam nemo suspicaretur inesse putridis lignis artifex affricus excitat flammam. Omnino si quid conscientia turpe abscondit, odore se sui prodet, certa methodo in ejus exploratione versantibus: haud aliter ac graveolentes natura sua feces, dum perstat immotus cui subsunt liquor, narium etiam*

A emunctarum sagacitatem fallunt; quædatur agitanturque, mephitim exhalant, et mephitim fœtoris indicio dprehenduntur. Itaque vixquam consequenter accusatores mei eundem quem nimis calliditatis insimulant, tam nesciunt, ut mihi male conscius, ultro examini subiciam. Nunquam profecto inevitabile criminis periculum deposcerem, alea judicii submissi mei me tutum innocentem præstaret: si esset, non me hic utique videretis; jam enim tibi terrarum securum per fugium captare vissem, cujus rei facultatem magnam culvis latissime patens orbis universi vastitas. Ingressu vaferimus Vestigator, repente ad leonem, Oro igitur, ait, obsecroque regiam majestatem tuam, ut inquiri contumaciter accuratissime de me jubeas, per judicium libet severum, dummodo justus idem inter sit, nec veritatem sinat obrui præjudiciis quam mihi magnam intelligo confiatam, et meo maleficio, sed magnis tuis erga me quæ livorem concitarunt iniquorum. Tuus, domine, præcipua in me gratia mea est: quo te est æquus dare operam, ne tua munera patentur, et quem amore fueris amplecti, voluisse perdere videris, si hanc conditionem ferri virtuti sinis, forte benevolentiam promeruerit, ut quin dedatur odiis improborum, terrarum asylum deinde reliquum laboranti innocentiam? Unum restat vitia exercitis, testem invocare pervidentem oculum. Equidem meæ conscientie cernentis, fretum testimonio, mortem ipsam inimicorum paratam audeo contemnere; nec jam quod aliquando necessitati nature prævalentium sceleratorum exsolvere extremum fatum, quippe qui vitam tuæ gloriæ atque obsequio jam tum domine, fidem addixi meam, omnibus paratus fui.

III. Talia magna fiducia Vestigatorem perorantem interpellans e militibus astantibus quidam frange, Vestigator, inquit; non te ad istam contentionem studium quod simul principem, sed cura tegendi tui sceleris et quam es meritis a tuo capite arcenda Salus, inquam, tua propria, non zelus aut reverentia majestatis, te disertum in hac facit. Hunc audacissimo figens obtutu Vestigator. Non te pudet, inquit, stultissime viventium mortalem criminari, quod natura omnibus usuram participantibus lege antiquissima scripsit? Itane tuo judicio sceleratus sum salutem, quo possum præsidio, tutari meam quod si quæ animantium in multo minori digne non faciat, omnibus orba sensibus, et indigna censeatur? Atqui sic habe, mensu

fortitudinis in amicorum et dominorum periculis A ab aliquo sperandæ, ex ejusdem pro suo ipsius capite certamine sumi debere; nec regum quemquam exspectare, si quidem sapiat, militem quemvis suum in acie, sua causa vel publica, pugnacius dimicaturum quam idem soleat in occasionibus salutis propriæ a casibus infestis expediendæ repugnare. Tacuisses ergo consultius quam ista insana professione tuæ contemptissimæ inertix, palam quod fecisti, declarasses, te nec fidelem subditum, nec firmum amicum, nec fortem esse militem, nihilque demum aliud quam vilissimum mancipium injustissimi atque ignavissimi livoris. quo efferri te levissime sis passus in hanc probrosissimam tuæ ipsius confessionem ignominix: post quam spoliari continuo merueras istis armis, B istis insignibus muneris publici, et ab ostii regii custodia, ubi locum melioris indignus occupas, ut infidum atque imbellem pecus abigi. Ictus inopinata reprehensione miles, cunctorum jam oculis ipsum figentibus, plenus dedecore recessit erubescens. Quando exsultantis suæ impudentiæ successu Vestigatoris retundere confidentiam regis mater volens, Miror tuam inquit, o Vestigator, effrontem audaciam, qua totus conflatus ex scelere, non dubitas huic sapientissimo consessui, te pro insonti vanditando, fucum impudentissime facere conari. Ne hoc quidem tam acra tantæ personæ dictum conturbavit argutum nebulonem, ut non statim intrepide reponeret: Altero nimirum, o domina, me etiamnum intueris oculo, qui calumniosa præjudicia grassantis in nostrum exitium invidiæ, C caliginem offuderunt. Tu vero vide, an non dignum potius fuerit ista ætatis et nobilitatis auctoritate. periclitantium causis totam et liberam æquæ mentis aciem advertere, circumspicereque omnem in partem cuncta, ac nullum vestigium negligere indagandæ veritatis: rei, heul hodie omnium exosissimæ, quam ut impune, sic passim, omnes aversantur, omnes libere oppugnant; rege, qui unus posset obsistere, connivente, dum præ nimia facilitate ac benignitatis ostentandæ studio, nullum in malum pronum comminando deterrere, neminem compertum neglecti officii castigare objurgando sustinet. Hac Vestigatoris libertate irritata majorem in modum regis mater. Videte, inquit, hoc nequissimum et sceleratissimum caput, ut omnium flagitorum D deformatus maculis et gravissimorum tantum non convictus criminum, tamen audet istam mendaciorum artificem linguam exserere, nec dubitat argumentorum inanum, aut potius sophismatum vanissimorum, captiosissimis laqueis implicare conari veritatem, eo usque, ut cum injuriæ intolerabili tot sapientum hic præsentium, se his præstigiis speret os sublinere omnibus posse. Non inultus hanc tam amaram increpationem ardellio improbissimus audivit. Per ambages enim quasdam oblique perstringens reginam, generalibus sententiis declamandis, audientix illusit in hunc ferme

modum: Paris flagitii viderentur rei qui mysteria non initiatis vulgat, muliebres mores vir affectans, mulier virum simulans, hospes se pro domino ejus in qua precario diversatur, domus ferens: denique qui regi de his respondet de quibus non interrogatur. Talia garrientem rursum interpellans regis mater: Age, inquit, his tratatitiis nihil ad rem facientibus omissis, dic equid sentias, quantis te sceleribus inquinaveris? Ad ea Vestigator: Qui se istis quæ ais sceleribus inquinat, nemini benevolus est nullam operationis nefariæ, ad quam quævis libido impulerit, labem aversatur. Me rex ipse fatetur sibi benevolum fuisse: innocentix autem meæ cæteræ tot testes habeantur quot sunt qui nihil me agere improbum viderunt. Nondum hæc absolverat, cum regina, Ne speres, ait, scelestissime, te hac impudentia mendacissimæ defensionis veri judicii severitatem elusurum. Ad hoc solita linguæ promptitudine reposuit Vestigator, Qui falsa comminiscuntur, qui scientes ab æquo et jure declinant, quibus ad purgandum innocentem impacto per calumniam crimine nec verba nec opera sufficiunt, paris omnes injustiæ tenentur, Inter hæc prudens regina silere leonem videns, et merito verita ne per frictæ frontis præsentis animi et multæ astutiæ nebulo fucum illi faceret, accedens filio in aurem materna auctoritate suggestit, fieri posse ut qui tam constanter coram rege ac senatu pro se dicere auderet, revera innocens, esset quare videri sumendum spatium examinandis testimoniis. Eo rex audito palam pronuntiavit, jubere se in præsentia Vestigatorem custodiæ tradi, donec accurate tota causa cognoscatur. Conjecto mox reo in carcerem, adiit leonem mater, et ei confessa est se quæ de Vestigatore detulerat, ex leopardo teste aurito cognovisse; hujus probitas quam illi esset perspecta scire sese, posse illum interrogari, cuncta distinctius indicaturum. Ad ea leo, Secura sis, mater, ait; cito videbis iudice me non abire impunita scelera.

IV. Nocte insecuta convenit Vestigatorem Coronatus, et vinctum eum cernens, non sine lacrymis, Evenerunt nempè inquit, quæ tibi prædixeram. Tu autem, cæco tui amore ac præfidentia elatus, contemnebas sana monita, et denuntiationes, quæ quam veræ fuerint sero denique nunc sentis. Respondit Vestigator: Vera exprobras, nihil tibi relictum, o amice, est: admonuisti utilia interminatus es vera. Ego autem non obtemperavi tibi, inexplebilis cupiditatis insania miser dementatus. Passus enim suum idem quod intemperantes ægri, qui licet experti, gravi suo damno, vim maleficam insalubris cibi tamen ejus malesuada victi dulcedine, non se continent ab eo regustando. Me vero nunc in has angustias redactum non mea solum, quam culpa mihi accersivi propria, calamitas angit, sed metus præterea conturbat de te ne innocens involvaris meo crimine. Pronum enim factu est, propter

notam inter nos amicitiam, ut qui me perditum cupiunt, ex te rerum omnium conscio mearum, testimonium conentur extorquere, ac tua fide cupiditati eorum non obsequente, tam diris ex te questionibus quod me gravet eliciant, ut tu cruciatibus tormentorum enectus, ego iudiciis expressis quæstione convictus, pariter ambo pereamus. Respondit Coronatus : Hoc ipsum et ego providi futurum, et metuo non magis mihi quam tibi. Si enim alieno testimonio convictus, contumax et impœnitens morte afficiaris, scis te ad dirius aliud trahi tribunal, a quo inexpiatus deprehensus, sempiternis addiceris suppliciis; quæ cum commutare brevibus hujus temporis, pœnis ultro subeuntis adhuc possis, suggero tibi hoc ultimum et pro statu rerum tuarum unice utile consilium, ut sponte confitearis quæ peccasti; ac si, quod sperare licet e regis benignitate, gratiam supplicii nanciscaris, vitam condonatam lucro imputes; sin lege in te agetur, piaculo voluntarie suscepto pœnæ temporariæ purgatus, æternorum apud manes cruciatuum periculo defungaris. Hæc Vestigator audiens, et solita se obfirmans adversus sana monita duritie, respondit : Nondum ita desperata mea causa est, ut ad istud extremum descendendum mihi consilium judicem. Experiar prius quædam alia, morasque quibus potero artibus obducam, si forte insperatis, ut sit interdum, momentis ac casibus fortuna iudicii prosperiorem in exitum queat vergere. His Coronatus auditis, desperata curatione obstinati animi, recessit acerbissime dolens, et certo amici exitio, et suo ipsius gravissimo periculo : quippe qui perspectissimum haberet, vitari non posse quin perseverante in criminis inficiatione Vestigatore, ipse quem omnes ei familiarissimum scirent, aut quæstioni subiceretur, aut velut conscius et particeps sceleris ejusdem, pari cum illo damnationi succumberet. Hæc ergo mœstissimus reputans, et pertæsus vitæ, hausto ultro veneno efflavit animam.

V. Postridie jussu regis pro tribunali prætor sedit, assidentibus iudicibus delectis. Eodem et leopardus venit. Concussum densa corona circumstabat universæ palatinæ militiæ. Adductus in medium e carcere Vestigator est, causam in vinculis dicturus. Primus, congregatis cunctis, verba fecit leopardus in hunc modum : Rex noster, o commilitones, participem me fecit cujusdam gravis curæ suæ quam etiam communicari vobis voluit. Acris eum pœnitentia incessit interfecti tauri, idcirco quod non contemnendis iudiciis sero cœpit intelligere, innocentem illum, se dolis malis et delationibus falsis in ejus necem instigato, periisse. Jam hoc ejus, per alia quoque experimenta cunctis notæ bonitatis et justitiæ eo laudabilius argumentum est, quo fert ægrius illum sibi cum tanta insontis capitis injuria. Si quid enim mihi creditis intimatorum ejus sensuum conscio, incredibiliter

A ex cruciatur ejus animus, nec quietis capere ullam valet, quoad calumniationem sceleris, cujus artibus nefariis in eam fraudem impetrata est, pœnis meritis subjecerit. Quare agite, in hoc operam et reipublicæ et regi, ut reus peragi legitimo iudicio, veterator nequissimus Vestigator possit. Pernegat enim factum non pervicacia quam quanta ejus fuit in eo perpetua perfidia. Sed impudentia nebulonis perditum moniis convicta consciorum, illudere divitiis publicæ prohibebitur. Promat modo liber quisque vestrum quod de illo novit, res pro se reus præsens quod videbitur. Quæ cunctis utrinque auditis, arbitrabitur, et cium rite atque ordine, quod rex nominatim exercebitur. Leopardi orationem excepit questionis prætor in hæc verba : Convenit juri ac mori majorum et leo præcepit, et leo peroravit. Quod superest, vestrum, quotque stis, unusquisque se accingat ad proferendum, ma fide parique libertate quod de hac causa Vestigatore compertum habet. Cooperabitur agendo vel maxime communi utilitati : quippe interest non impune abire sceleris securi severitatis legum quidlibet improbitatis. Sub hæc dicta silentium aliquandiu crevit, quod primus abrumpens Vestigator, vos, inquit, post tam acria dicendi tacetis? Agite, me quoque invitare, quidquid de me nostis; non recuso, quæ a me gito. Audire cupio quid mihi opponatur, continuo vere objecta fateri, falso meam defensionem tæri testimonium suum qui qui secus fecerit in caput suum peccati, et enim nostris legibus æquissimæ constitutione sunt in falsarios linguæ ac fidei venialis subitutorum me agente, ac prætor, prout et res exiget, decernente, sciat. Atque adeo si qui lingua in obtrectationem prurit, ne patiatur imperito medico qui parum habeat ageret in patria, ubi cognitus negligebatur, progre simplices quæsivit quibus tuto impo- Profectus ergo in civitatem, cujus princeps habebat ex morbo gravi decumbentem, in ejus curationis adhibitus periculo suo est quodam ex causa : erat in ea urbe medicus per- eruditus, sed ætatis vitio, aut calamitatis penitus orbatus luce oculorum. Vocatus ægram, ex tactu pulsus cæterisque quæ intellecta morbi causa remedium ei indubius successus opposuit, præscribenda potione ex herbæ cui capillus Veneris nomen est. Ve quod oculis ipse captus discernere herbam valeret, proficisens in apothecam herbarum comitem optavit peregre appulsum medicum nihil nimis quam quod profitebatur callens imperite in delectu versatus est, ut cicuta capilli Veneris pharmaco admisceret, quo h

filia principis repente est mortua. Cunctis mirantibus, et cæco medico notæ peritiæ ac fidei, perseverante, non potuisse mulierem extinguere potione, nisi erratum esset in compositione pharmaci, herba noxia pro utili supposita. Dynasta pater mortuæ, expressum ex eadem herba quæ filiam occiderat succum ebibere coram se medicum exterum coegit, qui miser continuo extabuit, imperitiæ audaciæque suæ pœnas exsolvens meritisissimas. Sic eveniet, jam hinc denuntio, testimonium contra me falsum aut inconveniens dicenti; strangulabitur, quem male nexerit, laqueo et gladio inscite stricto sese confodiet.

VI. Nihil hac comminatione territus, et irritatus confidentia loquacis rei, assurrexit sub ea dicta primus coquorum regis. Et, Audite me, inquit, **B** qui adestis in consilio: afferam enim quod nosse ad causam prosit, ex quadam longo mihi usu parta peritia mores ex facie noscendi. Certos vultibus ac frontibus arcanorum animi sensuum characteres natura indidit, ex quibus apparet, Vestigatorem nequam ac subdolum nulliusque fidei nebulonem esse, quippe qui oculos oblique distortos, et horum lævum dextro breviorum, eundemque inquietissime mobilem habeat; ad hæc, caput inter incendendum temere inclinet: quæ signa certissima vafri calumniatoris ac proditoris perfidiosissimi, magno consensu physiognomici dudum tradidere. Contra hæc, innuente iudice, dicturus Vestigator, orsus est a laudatione ironica principis coquorum, En, inquiens, omnium qui sub celo sumus longe sapientissimus, cui nemo quantumvis **C** eminens comparari doctrina et iudicii gravitate queat. Miseros vos conditores legum, qui talem non adhibueritis in consilium, lucrificassetis operam inanem statuendi pœnas sceleri ac præmia virtuti. Si enim ineluctabili necessitate trahitur animus ad ea facienda quæ oris lineamenta sine nostro nobis arbitrio a natura tributa significant, quid attinet mulctare suppliciiis qui male agunt, characterum ingenitorum errare, ut hic docet, non valentium, necessario fidem sancientes? Alioquin puniatur ignis quia urit, aquæ tormenta decernantur quia vel excussa e nube viatorem mandefacit vel exundans e torrente sata lædit. Quid tibi videtur, archimagire, de ista tua mirabili physiologia? Utrum mavis, qui præditus istis, quas indicasti, **D** notis in lucem venerit, cavere a malo posse, an inevitabiliter esse improbum? Si prius dicis, inanis est tua collectio: forsitan enim ego quem accusas, aut similiter insignitus quivis, indolis innatæ propensionem conatu virtutis inflexerimus in rectum; si alterum fateris, nonne quam insequenter loquaris vides, qui pœnam apponas ubi culpa non est. Quod si recipitur, quid de te fiet? nam quot eris suppliciiis mactandus, si omnium quæ per vitam necessario vel fecisti vel passus es, causæ nunc tibi dicenda, invidia sustinenda, luenda expiendaque cruciatibus conscientia sit? Ecquid, stulte, jam

sentis te præpostere perspicacem, vidisse festucam in oculo alterius, qui trabem in tuo non attendaris. Similis malesana mulieri e fabula vulgata. Fertur enim, duas aliquando sorores proripiendi sese nudas e custodia, qua dura tenebantur, occasionem nactas, dum una cum patre iisdem elapso vinculis fugiunt, harum alteram forte invento centone vix pudenda contegentem, increpare germanam cœpisse quod nuda incederet. Cui pater, Sannane, inquit, es, quæ sorori exprobres, sine sua culpa patienti, quod et tu pari necessitate passa es et pateris? Hæc audiens princeps coquorum quod reponeret non habuit, universis responsum Vestigatoris haud dubie probantibus. Ipseque leo, ubi rem cognovit, stulte locutum principem coquorum loco movit, ne in culina quidem sua tam nullius iudicii ministros sibi ferendos putans. His eo consessu actis, et per actuarium in commentarium relatis, riteque signatis, hora jam provecta, solutus cœtus est, reo nondum convicto reducto in carcerem.

VII. Redditum custodiæ Vestigatorem convenit alius quidam ex ejus familiaribus, Coronati communis amici mortem mœstissimus nuntians. Consternatus acerbo casu Vestigator lacrymas non tenuit, inter quas hæc voces ejus audiebantur: Me miserum qui vero, experimentis probato, et omnium temporum amico privatus hodie sim! Quid me vivere attinet te mihi, Coronate fidissime, subtracto? Recte aiunt vulgo, catena connexas quadam per orbem commearum calamitates, nec unquam uni singulares occurrere. En mihi capitali iudicio periclitanti, ac diris vinculis constricto, funestum supervenit auctarium irreparabilis jacturæ capitis charissimi, etiam, quod dolorem incendit, causa mea extincti. Hæc ita deplorantem invenerunt, qui postridie jussu prætoris denovo citarunt stiteruntque Vestigatorem ad tribunal. Ibi iudex alte considens: Quid tibi, o Vestigator, ait, consilii nox attulit? num tandem induxisti in animum fateri quod agnoscis? Cunctis jam patent tua scelera, nemoque non miratur confidentiam tuam, perseverantis inficiari manifesta. Nulla tibi jam reliqua excusatio est; ac nisi summa et infinita quædam misericordia regis esset, tu fœdissimorum constrictus conscientia facinorum, omniumque jam præjudiciis damnatus, adhuc utique non viveres. Ad ea Vestigator audacissime, Quantaunque sit, ait, ista quam memoras summa et infinita misericordia regis, tamen eam longe superat inenarrabilis importunitas immanitatis tuæ. Video enim te sanguinarium mancipium inexplētæ crudelitatis, sitire cruorem meum, eoque fera voluntate præoccupare sanæ mentis officium, mea nec convicti nec damnati morte, contra fas omne, decernenda. Nec miror te talem, qui olim pessimum noverim, et ita natura comparatum sciam, ut semper optimos nequissimi pessime oderint. Has contumelias æquus ac moderatus iudex, ut

medici mites ægrorum delirantium intemperias, sapienter ferens, Bona verba, inquit, et frustra et non in tempore, Vestigator, irascere; quæ audisti minus tibi grata, ex officio nostri muneris dicta libere sunt: nam dissimulare nos haud convenit quos ad coercendam improborum audaciam auctoritate ac potestate publica princeps ac populus armavit. Cæterum, si quis apud te consiliis benevolis locus est, auctor magnopere tibi sum, ut necessitate in usum versa, brevibus, quas fugere non potes, hujus temporis pœnis sapienter utaris ad redimenda supplicia æterna quæ gravium conecios scelerum inexpectatos ex hac vita transeuntes manent.

VIII. His contra sic occurrit obfirmatissimus in contumacia nebulo: Novi et ego, quando et quatenus opus est, præhabere sempiterna transitoria. Verum quid hæc ad præsentem causam, ubi non quid agere debeam rite damnatus, sed an damnari jure possim quaritur? Aio ego et persevero, uti debeo, constantissime, innocentem me accusari falso ac circumveniri per calumnias. Tu vero æquum censes, cooperari me iniquitati opprimendum me. Quid enim aliud fuerit mendaci, quod tu hortaris, confessione imponere conscientiæ meæ, et fingere me fecisse quæ non feci? Soelus hoc enimvero foret, istis quæ intentasti futuræ vitæ immensis suppliciis luendum, quo avertat Deus ne me contaminem. An enim levius arbitraris peccare, famæ ac salutis voluntarium proditorem suæ, quam insidiantes alieno capiti ac sanguini? *Æquius ergo vos mea vice moneam, ut etiam atque etiam videatis ne fœde ruatis isto cursu; idque, meam insontis damnationem præcipitando, consciscatis quod sera deinde pœnitentia nequidquam optabitis infectum, tale experientes quidpiam quale olim contigit testanti quæ non viderat. Vir fuit in primis totius Indiæ copiosus et nobilis, qui accipitrum custode utebatur nequam ac libidinoso juvene, natione Persa. Hic oculis cupiditatis adjectis ad uxorem sui domini, matronam formæ pudicitiaque præstantis, eo temeritatis ruit ut furorem ei suam fateri non vereretur, ac rejectus, ut par erat, ab honestissima muliere, totus incubuit in propositum atrociter ulciscendæ repulsæ. Ergo cum familiari exercendo aucupio duas forte venatus picas esset, domum ambas vivas pertulit, mentitus ex Perside advectas, disertas aves illius ubi essent natæ regionis lingua. Inde illas assidue ac laboriosissime institit edocere carmen ad rationes accommodatum destinati sceleris. Alteri namque sæpius quotidie inoulcabat hanc sententiam idiomate Persico: *Vidi dominam cum fantore concumbentem*, alteri hæc verba eadem lingua: *Ego vero licet idem viderim, nihil dico*. Insidiosissimi artificii hæc erat ratio. Sciebat accipitrius Persas quosdam primarios viros, visendum ac discendi causa peregrinantes per Indiam, non ita multo post venturos in urbem regiam, et*

A sui domini, cum quo ipsis intercedere in hospitio usuros. Interim autem pica detrahitur, tidie recitantes oblectationi domesticis emittitur regnum humano similem e rostris emittitur, luerum admirantibus sonum, nemine tamen diligente quid verba significarent: quippe curiosus esset ibi ullus qui sciret Persice, præter ipsum fraudis artificem. Jamque in viciniam emanaverat, et domus frequentabatur curiosorum, audire gestientium humano utentes alites, ac videlicet invidentium felicitatem raram; ipsa quoque interdum deinde matrefamilias, quanti sui periculi minime hoc esset, tum adhuc ignara et ideo sensu vice rerum adveniunt expectati Persæ et cum toto comitatu excipiuntur hospitibus pro domini copia et humanitate, splendide. Prima nocte, triclinio magnifice ornato, summis epulis gratulatio admentus amicorum lætitia celebrabatur: quando rite libatis cundas mensas Jovi xenio poculis, rebus hospites festa hilaritate cœnæ pater: *As* inquit, hospitibus vestralium inistis domus enim vos e Perside primos accipimus. *As* bus auspiciati commercium faustum, hæc vestra patria dudum accersitas hic habetis cres. Tum innuens accipitrario ut *As* Recognoscetis, perrexit dicere, *As* spero, voluptate linguam vestram. *As* expectatione introductæ duæ *As* tidem diversoria, loco emines *As* C silentium, illis edentibus et *As* cantilenam solitam. Hic enim *As* mirari, innuere invicem, mox etiam *As* asseclis ipeorum et ministris ex eadem *As* astabant, aliis furtim arridentibus, *As* ægre cohibentibus cachinnum erumpentem *As* puit hæc observans cœnæ præbitor, et *As* vos, ait, hospites, in cantu familiarium *As* bis peregrinarum offendit avium? *As* sententia hic ignota vobis percipientibus *As* net, forte molestum accidit? *As* Interpretamini grave est, quid tandem id sit. *As* Ad ea *As* ipsis: Non est, inquit, domine, pudoris *As* notionem verborum quæ audimus, lingua *As* miliari, quam et nos hic peregrinando *As* D exprimere; quia tamen res est ejusmodi, *As* plurimum interest nosse, explicet ea in *As* quem circumducimus, interpretes. *As* Tunc *As* sarum accedens interpretes ad patremfamilias *As* dice reddidit, voce submissa quod pica *As* loquebantur. *As* Astabat intentus ad ea *As* sceleratissimus curator accipitrum, qui *As* dum fervebat tundendum ratus, impudentia *As* clamavit Indico sermone, intuens dominum *As* guunt me inofficiosi silentii bestia, dum *As* tæ domus vulgare occupant, quod ego, *As* nus quam ipsi mihi perspectum superstitiosum *As* recundia hætenus tæui. *As* Ut igitur quod omnia

salva, quam tibi debeo, fide non possum, vel sero **A** gravare testimonio paratis, pro ea quæ cuique antiquissima est propriæ incolumitatis cura, reputantes, metuere par est intentam in calumniarum ultionem vigiliam Providentiæ, statuereque vobiscum, non minori vos vestro quam meo periculo in hoc iudicio mentituros.

IX. Hæc a Vestigatore audita silentium excepit astantium, nemine non eorum qui dicturi aliquid venerant, sua causa formidante, tam argutum et loquacem reum temere lacescendo in sese irritare. Quæstionem igitur ampliari coactus iudex, conventum solvit, diem inde septimam instaurando iudicio condicens. Verum eo spatio prudentissima regis mater filium adiens, Quousque, inquit, sustines versutum hunc vitiligatorem tibi et legibus illudere? Excute, quæso te, proculque abige superstitiosum metum errandi, subdendo pœnis manifeste meritis improbissimum caput, cujus ex ore ipso domi suæ sine timore arbitri vera fatentis, leopardus, quantavis auctor fidel, audivit disertissimam confessionem circumventi proditioe nefaria insontis tauri. Quid aliis præterea testibus opus est, aut quorsum inquisitio producitur, ubi crimen tenetur? Non vides hoc supervacaneo legitime quæstionis apparatu scenam adornari artificii callidissimi rabulæ, unde se jactent usque ad plausum imperitorum, et triumphata iudiciorum auctoritas, strophis cavillatoris impudentissimi, ludibrio jam vulgi traducatur. In summa sic habe: si hoc ille diutius ferat impune, futurum omnino ut major deinceps securitate scelera frequententur persuasis istius experientia successus nequissimis quibusque, satis tutum improbitati præsidium in formulis leguleiorum, ac forensibus argutiis adversus vim legum esse constitutum. Hæc reginæ oratio causam absolvit. Victus enim evidenti veritate sapientis moniti leo rex, misit spiculatores in carcerem jussos ibi Vestigatorem interficere. Post quæ narrata colligens disputationis suæ summam gymnosophista, hæc regi Abessalomo dixit: In hunc modum, domine, ubique ac semper serius ocuis eveniet ut qui male agit male patiat, et insidiator, si non statim cadat in foveam quam alteri foderit, brevi saltem similibus laqueis circumventus, calamitate opprimatur ejus pari quam procuraverit insonti.

DISSERTATIO PARABOLICA III.

Officia, praxim et fructus veræ amicitiae declarat.

His auditis dixit rex gymnosophistæ: Satis ista **D** ab urbana juventute, prædas illic quotidianas facere solita. Arborem illie annosam late opacam ramis frondentibus, stato dudum domicilio corvus insederat; cujus e cacumine cum staret in specula prodire vidit venatorem, manu dextera venabulum rete sinistra portantem. Facile intellexit hæc cernens corvus, suo istum et sui similium periculo venire, mussansque ac sibi cavens, constituit tamen observare curiose quo iste avium generi jure

I. Ad ea gymnosophista respondit: Amicitia domine, veræ, qua nihil expetibilius, nihil pretiosius in vita est, imaginem informabo luculentam in his quæ mox referam de columba, corvo, mure, testudine et caprea. Erat prope quamdam civitatem locus aptus aucupio, frequentatus propterea

suspectus apparatus erumperet. Ecce autem statim post, rete auceps aliquanto supra campum spatio tigillis suspensum explicuit, grans frumenti sub- tus sparsis; quibus procul visis columba senior alias aliquot juniores secum ducens, advolavit ad viciniam retis et ipsam seminibus inspersam, quæ obiter columba cum sodalibus legens, sensim ipsa prior subivit rete aliasque eodem traxit. Hæc non longe delitescens in insidiis speculabatur auceps, qui ubi prædam in casses indutam vidit, attractu furtivo funiculi statuminibus subductis, rete devolvit in ei subjectas volucres. Consternatæ illæ subito lapsu sunt, sese captas sentientes: tamen illa senior, cæterarum ductrix, bono esse animo socias jussit, nec tam cito desperare, quin ratio iniri aliqua posset expediendæ ex eo periculo salutis. Moxque circumspectis omnibus in fiducia firmata: Heus vos, inquit ad comites, agite connitimini pro se quæque mecum: multæ sumus, et rete modicum est, evolemus simul in aera, rete sursum evehentes. Factum dictum. Abeunt sublimes auferentes reticulum, quo etiam implicatæ tenebantur. Suspiciebat admirans venator, nec despondens tamen animum; providebat enim tanto labore atque impedimento implexarum cassium haud procul avolaturas. Sequebatur ergo currens in quamcumque illas partem niti alarum remigio cernebat.

II. Variis ea corvus intuens miscebatur affectibus ac sensibus formidinis, miserationis et curiositatis. Vicit hæc ultima ut attenderet, et non solum oculo, sed et cauto volatu sequeretur columbas fugientes, haud sine causa verens ne longa illis et felix ad extremum fuga contingeret. Audivit autem primariam columbarum sic admonentem socias: Videtis hunc aucupem cursu assectantem volatum nostrum; id ille faciet quandiu supra campestria et plana loca volabimus. Flectamus igitur censeo versus montem istum scopulis præruptis inivimus: simul eo nos tendere viderit, desperabit sequi posse ac securas relinquet. Est aliud præterea quo illuc trahor: habitat ibi quidam amicus meus qui nos expedit his laqueis. Assenserunt columbæ. Volatus communiter omnium super montis fastigium intenditur; venator, spe operæ pretii perdita recedit. Corvus, nova curiositate instinctus videndi amici quam columba memoraverat, et quo is pacto liberaturus eam esset, alis et ipse supra montem nititur. Cavum ibi erat muris vetuli: prope descendentes acquieverunt columbæ simul omnes. Prodiens cavo mus columbam principem sibi olim familiarem magno excipiens affectu, Quis te, inquit, charissima, his implicuit vinculis? At illa, Nescis, ait, bona et mala fatali mortalibus necessitate provenire? Fatum me impulit ad grana insidiose sparsa appetenda; quod dum ago cum hisce meis sororibus implicatæ hoc reti sumus, quia id aviditate obcæcatæ non prius vidimus, quam illo constrictas nos sensimus, nec mirus aut mihi novus hic casus est: e gravioribus evasi.

A Quis autem non adversis exercetur defuiti- pore, cum et sol lunæ interposita deficiat. U- umbra terræ immerso obscuretur, piscis in- fundo pelagi hamo evellatur, aves sagitta- dejiciantur ex aere, atque in terram delapsa- piantur, quando sic lex fatalis statuit. Adeo- quisque vitet, nulli satis cautum est, cum sit- cessus conatum ita incerti, ut eadem saepe velis- opera qua stultus optato potitur, sapiens, qua- vis sollicitus et strenue satagens, scopo m-

III. Hæc loquentis columbæ mus officiosus- per se intelligens quid opus facto esset cor- dere dentibus vincula ut eam horum nexa- veret. At illa, magis sollicita pro sociis, et- amice, inquit, gratissimum officium a vincu- sodales constringunt meas mihi me ipsa- Audivit mus, nec destitit agere, quod- omni ratione cupiens ante omnes amica- Sicque surdus ad monitum incumbens- quoad columba major intentius vociferans- si mihi placere studes, inquit, audi et- precor. Vilis mihi mea est salus, prout- gnatis junioribus consultum mature- testor et denuntio nihil agere te quod- putem, si me primam liberaveris; anti- longe cura istarum est meæ fidei- Si venator superveniat, malim me ad- quam illas opprimi. Dum salva eas- deam, casum quemvis ferre possu- Quare, si me amas, sororibus- exsolvendis vaca. Ubi omnes illæ- quoque simili dignabere beneficia- quantumvis lassum cessare- sinet compertissima mihi tua in- quali cum has non amplectare, nondum- vererer ne, liberata me, in harum- canda segnis esses, et illa misera præda- forte vel sero adrepentis aucupis. Quod- nostrum cuiquam fato decretum est- istud infortunium in meum caput longe- ullam dulcissimarum mihi comitum- mus audiens: Quam sancte, ait amicitia- colas, tua hæc demonstrat oratio. Porro- nitas et amorem in te veterem fortius- meum, et sodalium tibi tuarum majorem, et- conciliabit charitatem. Ea loquens sedulo- in rodenda fila quibus columbæ minores- quoad iis plane ruptis illæ omnes in securum- larunt. Has ultima omnium, soluta et ipsa- multas actas servatori gratias, major columba- secuta.

IV. His corvus animadversis continuo sec- ad os cavernæ muris, in eam, statim atque- lumbæ avolarunt, denuo conditi, illumque- natim evocavit. Respondit mus ex tuto m- prodiens: Quis enim tu es qui me vocas? Res- is: Ego sum corvus, qui observata fide- charitate in amicos, majorem in modum- inire tecum amicitiam, et ea gratia huc at

Apoge, mus inquit, intra cavum perstans, quæ A mihi tecum intercedere necessitudo fœderis potest? Desine quæ fieri nequeunt velle conari: non enim sapientius id tentaveris, quam arator qui contendat stiva per fluctus adaacta, dorso squarum acie vomeris sulcum infundere, aut nauta qui serio sagat navem propellere per æquora camporum. Enimvero quæ spes omnino sit, fidere me unquam ut amico tibi posse, quem scio corpora nostri generis, ubicunque se commode offerunt, solere comedere? Ad hoc corvus: Te decet, ait, ea quæ vales perspicacia discernere rationes timendi ac sperandi a me. Porro quam hæ in hac causa potiores sint, intelliges cum reputaveris, securitatem tuam cum mea præstanti utilitate esse conjunctam. Licet adhuc tibi non experto probitatem meam, vereri ne in occasione te vorandi mihi non temperem. Sed si me non stultum putas, debes confidere, me contra rationes proprias, cum magno meo damno non facturum. Facile mihi est alibi reperire quod suavius etiam comedam quam te, amicum ita fidelem, ita industrium, qui si quando in laqueos incidam, et possit et velit eos frangere, nusquam inveniam, te perdito. Sentis profecto quam securus esse debeas periculi cujusvis impendentis a me, cui haud fere minus quam ipsi tibi expediat salvum te ac felicem quam diutissime vivere. Mitte igitur suspiciones istas, et mihi bona fide fac copiam amicitiae tuæ, cujus me dudum cupiditas incessit. Nolo enim existimare te hodierno isto experimento officii a te columbis exhibiti, primam mihi virtutis tuæ notitiam oblatam: jam pridem de tua humanitate cognoveram, odore quodam ejus late se fundente sui que indicium spargente. Similis enim charitas moscho est, aromati suavissime fragranti, cujus sinu licet conditi, aura quædam illecebrosa exspirans, cunctos et afficit et allicit. Adversus hæc mus, nondum plane persuasus, excipere perrexit in hunc modum: Magna vis est naturalis odii, cujus duplicem video speciem: alteram; quæ infensos æmulos in certamina committit, qualis elephantum et leonum inimicitia est; alteram quæ prævalentes cum infirmis, timidos cum audacibus comparans, impetum ac vim sævam fortioribus inspirat, imbecillis nihil suggerens aliud nisi formidinem ac fugam trepidam. Talis nostri murium generis cum felibus simultas est, a qua non multum differt vestra quoque carnivorarum et rapacium volucrum in nos violentia, quæ cum naturam habeat auctorem, vix ulla unquam rationis moderatione mitigatur; ejusdem quippe conditionis est cum dissidiis elementorum prorsus implacabilibus et desperatissimæ pacificationis; quando enim expectetur ut aquæ bona fide cum igne conveniat? Calefit quidem gelidus liquor flammæ vi admotæ, ebullitque ac fumat, sed præterquam sibi relictus, nalive cito frigus recipit, tum etiam cum terret maxime, ignem in quem inciderit exstinguit. Quocirca vereor equi-

dem ut firma et utrinque innoxia ac tuta coalescere inter nos charitas queat. Contra ea corvus: Erras, inquit, per nimiam prudentiam, et vano terreris metu. Spondeo et præsto tibi, non modo fidam ac sinceram, sed constantem ac perennem meam in te benevolentiam; cui si respondere non graveris, nihil amicitiae nostræ deerit, quo minus cum verissimis possit æquari. Novi ego quoque differentias familiaritatum et quasdam vasorum fictilium scio similes, quæ cum cito ac facile franguntur, tum reparari ac refingi ope ac mora queunt nulla; verum alias pretiosiores quasdam lancibus aut poculis aureis amicitias merito comparo, quæ videlicet non temere, aut prona rotæ vertigine, statim nata, sed cauta fornacum exploratione mallearumque artificio tunsione liquata formataque materia elaborata, tum constantius durant; tum si quid detrimenti lapsu aut incursu acceperint, non difficulter restaurantur reponunturque in statum pristinum. Talis erit, ne dubites, amor noster, non fortuito, sed ex certa et matura meritorum atque utilitatum mutuarum æstimatione ortus, qualem nulla unquam longinquitas temporis, nullus casus aut error labefactaverit.

V. Emollitus tam instanti oratione mus, Accipio, inquit, quam offers amicitiam, nec te primum ex omnibus qui me aliquid rogarunt, optati expertem dimittam. Non tamen pœnitet allegasse quæ audisti, pertinentia magis ad excusationem meam quam ad præmunitionem tuam. Volui tam fusa declaratione meorum sensuum præripere tibi omnem ansam insultandi unquam simplicitati meæ, si quando, quod absit! contingeret resilire te a pactis. Non enim tunc gratulari tecum posses, fucum te fecisse tuis fraudibus crasso cuidam et improvido, eumque vana ostentatione promissorum stulte credulum induxisse ad fœdus, ejus olim pernicie sancendum. Testor jam nunc te ipsum an præviderim? an non præmonuerim? Duritiei me posses accusare si non annuerem, fatuæ credulitatis et imprudentiæ damnare ne tu quidem ipse posses, quando (quod non arbitror fore, nec Deus siverit) abnti olim velles amicitiae fiducia ad me incautum opprimendum. His dictis, ad os cavi sui mus accessit, et caput duntaxat foras protulit. Tum corvus, Injuriam mihi facis, ait, qui nondum videre metum mei deponere. Quin tu totus ad me prodis? aut quid times post tam sinceræ expressiones meæ tibi addictæ voluntatis? Ad ea mus hæc reposuit: Amicitiae duplex genus in vita est; nam alii affectu intimo animi se invicem amplexi vere amant, non alium sequentes amoris fructum quam ipsam dignos amandi honestatem; aliorum quæstuosis implicata rationibus et minime gratuita dilectio est, spectantium non personas dotesve amabiles dilectorum, sed opes vicesque mutuas speratorum ex ipsis officiorum ad vitæ opportunitates utilium. Hos ego comparare vestris hostibus aucupibus soleo, dum grana spargunt, escam

expetitam avibus, larga manu circum laqueos, non A
 ulla liberalitate aut benefaciendi studio, sed sordida instincti cupiditate prædandi sequæ ipsos saginandi carnibus deceptarum illecebrosis insidiis volucrum. Procul hæc a meo usu et genio amicitie forma est, quam ne tibi quidem probari confido. Equidem mihi sum conscius, meam in te uno dilectionem acquiescere, nec ulli præterea ex te captando inhiare compendio aut commodo. Quod autem nondum totus prodeco, non ullus a te metus in causa est: satis confido verbis tuis ut me tibi credere non dubitem: verum alii circumvolitant tui similes, a quorum vi nulla mihi adhuc pactione cautum est. Horum unguis et rostra non sine ratione metuenti ignoscere te mihi æquum est; non enim iidem omnium mores ac sensus sunt, quos nature similis jungit communio. Neque hoc formides, ait corvus, nam fœdus ineuntes amicitie pro se suisque paciscuntur; primaque veræ amicitie lex est amicos amare amicorum eorumdemque hostes odio prosequi. Dabitur efficax a me opera, ne dubites, non modo ut ne quid tibi noceant fratres necessarii que mei, verum etiam ut te non minus quam ego ex animo diligant ac pro virili juvent. His denique auditis ausus egredi mihi, solempne amicitie sacramentum corvo dixit, vicissimque accepit æternæ benevolentie firmitatem ab eo, Deo teste, fidem.

VI. Inde in familiaritate fraternæ necessitudinis cum viverent, quadam die corvus muri dixit: Video cavum hoc tuum viæ militari proximum, et veror ne frequentem meum huc appulsum conspicati viatores, advertant animum ad explorandum quorsum hunc in locum tam crebro ventitem, sicque cum damno tuo in notitiam veniant; latebrarum tuarum. Novi autem stationem longe a tali periculo remotam, ubi piceæ multi sunt, et rerum aliarum ad victum opportunarum copia benigna; habeo præterea ibidem testitudinem amicam; quare illuc migrare ibique diversari de cætero decrevi, nisi quid tu secus sentis. Ait mus: Ibo et ego perlibenter tecum, soleo enim non uni receptaculo condidero. Sed me semper juvat duas saltem habere mansiones, quarum in alteram confugiam si altera excludar. His corvus auditis muris caudam rostro tenens evolavit ad oram fontis in quo testudo degebat. Hæc procul intuita venientem corvum cum onere insolito muris e rostro pendentis, visu territa inopinato, demersit se in aquam ibique delitescibat, quoad filiam, mure molliter in fontis margine deposito, nominatim compellavit corvus, cujus statim amicam vocem testudo agnoscebat, excussa formidine ad ipsum prodiit: salutatoque charo capite, et rogato ut valeret, et satin' salvæ res, ad extremum percontata humaniter est ubi taudiu hæsisset, unde tam serus ad se reverteretur? Corvus pari comitate quid sibi, ex quo invicem non viderant, varie contigisset enarravit, haud reticens observatum a se

officium moris in columbas, et contractam tam firmo et fido amico necessitudinem. Amabat delectari sermone testudinem, quæ cum oculis tum laudabilium auctorem facinororum intuebatur, qui facile demonstrarentur ab ipsa quoque jam nunc diligere. Tum corvus familiariter conversus ad murem: Ago, inquit, si videtur, exsolve promissorum, quibus te narum, ubi vocaret, recepisti quedam corvæ longa tibi ætate experiri ac videre contigit: ni fallor, et idoneum longæ confabulationis hic habemus, et tempus a majori cura vacat.

VII. Tunc mus ad ambos inhianter aliter dicere orsus est: Primum ego fixam stationem sui in cella cujusdam solitarii, ubi victum lauto, clam prævorans quæ ille sibi paravit ex his quæ abundabant satiati meæ magnalium meorum numerum pascebat, qui beneficio obstricti, obsequio, ut fit, et hospitium celebrabant. Interim solitarius, quotidianis irritatus, nihil non tentabat quæ a se injurias depelleret. Sed frustra enim ejus omnes, me solerter ac feliciter contramachinante. Itaque, cum inter alia esset esset suspensionem ex paxillo parati jam pro quoad hora juxta disciplinam ascetæ legitimum vescendi tempus rediret, minus arrepsit et sursum nitens in perambulabam, dans sedulam operam ut ex meo demerit reliquis vivere solitarii assueverat. Et murerum divertit ad eum hospes: ab istis solet, sane benevole ac primas salutationes, inter officiosa obsequia, rursus strepitu forte audito, me moliri aliquid in more ratus, exterrendo mihi complexum manu. Idque causa eadem cum iterum et tertio tasset, hospes cur id faceret, quæssivit. Cui infestus dudum, inquit, hæc domus intestino latrocinio astutissimi muris, audente ac gula nihil prorsus eorum quæ hospitibus parco arte adhuc ulla servare quominus libata cuncta ac fœde deformatitidie reperiam. Tum hospes, Estne, ait, hic solus, an comites habet? Et ille, Habet, inquit, minutos, quos cursare non raro video, non paucos, sed exiguæ industriæ, nec ideo formidatos mihi; facile quippe illos Verum adversus primum illum fraudem nullum mihi consilium, nulla opera pro adeo vafer, idemque intrepidus callidissimus opportunitatis captator hic latro est. Consequenarravit aliqua e meis facinoribus, me tacite nam omnia ex altero meo cavo audiebam sans.

VIII. Tum sic exorsus hospes est: Aliquæ ego et mecum amicorum quidam usi sumus gre diversorio cujusdam civis in urbe non igne haud valde locupletis. Hunc ego (nam paries cubiculum ejus a nostro dirimebat) nocte con-

cum uxore fabulantem audiebam in hunc modum : **A** frugem, antea mundatæ admiscuit, hæc secum mus-
 Volo istos quos tecto excepinus, honestos, ut sitans, En quam expediat, quiddid vir meus con-
 apparet, viros convivio etiam adhibere cras; sic tra disputet, repositum servare aliquid in crasti-
 enim urbanitas et officium hospitii præscribit. num : nempe nisi clam illo, ut soleo, providissem
 Recte cogitas, mi vir, uxor ait, modo sit unde partem aliquam sesami purgati, nihil haberem
 mensam instruamus, nos enim in diem, ut scis, quod venturis ad conditum convivis hodiæ appo-
 vivimus; et quæ tua, ne quidquam tam sæpe im- nerem nunc cum saltem pars ad manum aliqua
 probata mihi, dissolutissima vitæ ratio est, cuncta sit sesami mundati, minore incommodo ei adjungi
 ita consumimus quovis vespere ut nihil in crasti- pars alia non purgata poterit; modus est videlicet
 num sit reliqui. (Cui vir, Tace, inquit, cum tuis in rebus, et nimia et nulla providentia pariter in
 istis angustiis animi; crastina dies providebit ipsi vitio sunt. Quæ illa dum et ageret et diceret sa-
 sibi nec ab hodierna degener, suggeret ipsa quo- pienter et morate, vix tamen vitavit temerarium
 que hujus exemplo quod edamus et amleis appo- judicium cujusdam, qui eam videns facere quod
 namus. Porro isti quorum in numerum frustra dixi, Quam, inquit, causam habet ista mulier fru-
 me invitæ, avari respositores affluentium, qui fa- ges mundas impuris admiscendi ?
 mem hodiernam pro crastina pacisci copia solent, **B** IX. His dictis solitarium hospes intuens, Ista,
 male peribunt et venatoris et lupi exemplo quibus inquit, exempla, si dicere me sinis, in te pariter
 quam male sua providentia successerit breviter et subsessorem tuum murem sensuram intentant;
 accipe. Progressus ad venandum vir cum arcu, nam neque tu quotidianis hujus vexareris injuriis,
 occurrentem capream sagitta stravit eamque in nisi supervacanea providentia cibaria tibi multo
 humeros impositam domum pertulit; nec epulari ante quam veraribus præparans spatium illius ma-
 e tanta præda sustinuit, sed inhians majori, Jeju- chinationibus præberes. Iste porro ipse fur do-
 nus iterum exit. Ecce non minus favente fortuna mesticus haud grassaretur tam licenter, nisi con-
 procul aprum conspicatur, et fugit explosa nervo gestæ incubans rei, provisarum sibi opum et in
 tragula; at ferum præpropere mortuum ratus, tuto positarum conscientia insolesceret. Age, per-
 dum cupide vult tollere spirans ille adhuc et do- fodiamus ejus cavum, aut valde fallor, aut inve-
 lore vulneris irritator, sævo dente hominem lace- niemus eubilia ipsa rapinarum caput ac causam
 rat : tum ambo, vi cruoris amissa maxima, eodem confidentiæ. Ab his statim se accingunt operi, ca-
 in loco moriuntur. Supervenit non ita multo post, vernam meam præcipuam, cujus os exstabat, unde
 prædam quærens lupus. Qui visis corporibus duobus, me sæpe prodire solitarius notaverat, aggressi cum
 et arcu venatoris non procul jacentæ, corpora, **C** marris et terrebris pertundere scrutarique usque ad
 inquit secum, hæc duo cras et diebus sequentibus intimum. Tremebam ego totis artibus cuncta hæc
 comedam; hodiernam famem placaresatis erit nervo audiens e secundo meo seductiori foramine, ubi
 arcus quem ibi abjectum cerno. His dictis ad ar- tunc forte, ut dixi, delitescebam, anxio sæstu animi
 cum accedit, et vorare cherdam aggreditur. Erat misserrime metuens, ne bis mille aureos, quos in
 autem intentum in ea et jaculationi paratum telum, imo antri specu sensim furtis variis aggestos condi-
 quo ad primum lupi attackum exploso, miser deram, deprehenderent et tollerent : id quod non
 corde transverberato statim lupus interiit. Similis multo post evenit. Ablato thesauro meo hospes
 avaros pœna manet, ac videlicet te quoque, nisi ille meo damno sapiens, Exarmavimus, inquit, la-
 desinis de crastino esse sollicita. Talibus vel per- tronem : nil audebit, nil poterit in posterum. Ni-
 suasa, vel persuasam se mulier simulans, Bene, mium, hoc dicens, verax fuit, Ex illo momento mea
 inquit, habet : scio ubi sit oryza et sesamum : ea omnis confidentia dejecta est, vis enervata, indu-
 cras tempestive coquam et condiam; voca licet stria evanuit. Mures minores, qui me antea vene-
 quos voles, Postridie mane vidi matremfamilias rabantur, tunc aspernantes irridebant. Conatus
 certam sesami mensuram, quanta convivis a viro ipsi mei successo solito carebant. Cum enim pos-
 vocandis sufficeret, aqua lavare, moxque purga- tridie, quod prius sæpe feceram, cistam edulium
 tam expandere ad solem, tum ad alla se ministerii suspensam insilire tentassem, medio impetu de-
 domestici opera vertere. Occupaverat autem pridie cidi : magisque ac magis in horas debilitabar, et
 demensum sesami viro et sibi suffecturum in se- qui me prius olim obnoxii clientes contemnere
 quentem diem purgare, et lautum siccatumque cœperant, nunc ultro etiam oderant et pulsare mi-
 reposuerat, cui quantum absumpturi erant hospi- nabantur. Mirabar vehementer quanta vis auri sit :
 tes nunc superaddere parabat. Sed casus interve- per illud amleitiæ jura, necessitudo consanguini-
 nit sane incommodus : nam canis præteriens ex- tatis, fides clientelæ constant; ipsa mens, ratio,
 pansum ad solem sesanum comminxit. Quo anim- ingenium, industria, artes dotesque obsolescunt
 adverso femina, pollutum uriaa elbum abomi- sine illo neo voti ullius sui compos fieri spoliatus eo
 nans, abjecit. Excludi autem se tempore sentiens, potest. Ergo illa verissima patrum ad pueros sunt
 ne aliud sesanum ablueret quod quantitate neces- monita : Pecunia opus est sine illa nihil recte fit,
 saria pridie parato adjungeret, et cista depromptam Velis, remis, navibus atque quadrigis fugienda
 mensuram ejus priori parem, immundam, ut erat, paupertas, et vel per scatentem belluis pontum ac

sa-visissimas procellas ad divitias currendum. Inopes æque rivuli tenue illud liquoris filum non perforant ad mare; flumen plenum sit oportet ut ad oceanum pertingat. Ita pauper, nec hujus vitæ commoda nec futuræ felicitatem potis est assequi: sed spretus, afflictus, exosus, etiam sanæ mentis et bonæ famæ dispendium patitur necessitate adactus ad peccandum: nam suæ illi angustiae ærumnæque mature cogitandi ac per hoc sapienter consulendi, spatium et facultatem demunt; exclusus sano consilio, imprudenter operatur, utilia factu omittit, jam quæ in divitiis laudantur eadem offendunt et vituperantur in egeno. Sit pauper bello fortis, audiet temerarius et præceps; sit beneficus, prodigus dicetur; sit mansuetus et comis, vilis adulator reputabitur: doctus pro rancido antiquario, eloquens pro nugivendolo rabula, maturus ac tardus in loquendo, pro hebetæ ac stulto traducitur; ut satius sit vitum abrumpere, accersenda morte, quam, ut ille ait, sole uti dedecoris sui teste, præsertim quando eo deventum miseriam est, ut mendicare a superbissimo nobilium opulenterum genere sit necesse.

X. Ea dum mecum mæstus reputo, progressus in locum unde inobservatus videre poteram quæ flebant, animadverti hospitem auctorem consilii mihi funesti partitum cum solitario meam pecuniam, partem suam in crumenam condidisse, quam cervicali decumbens supposuit. Expectavi dum obdormivisse videretur. Tunc clam accessi sine strepitu, et trahere ad me mordicus apprehensum conatus sacculum, non fefelli attentum rei senem qui paratum in istos usus baculum in caput impigit misero mihi, unde vix salvus me recepi. Post horas aliquot iterum tentavi bursæ ligulas attrahere. At ille, dracone vigilantior, iterato et fortius incusso fustis ictu, tam graviter mihi sinciput contudit, ut magna vi sanguinis excussa naribus deliquium paterer, ægreque tacitus me cavo reconderem, ubi per horas aliquot pene animam agebam. Recepi tandem me paululum, auro maledicta ingeminans tot miseriarum causæ; tantumque in sceleratum id metallum odii concepi, ut deinceps ad mentionem ejus exhorrescerem, nec nominari mihi sustinens omnium vitæ malorum, ut mihi tum fero videbatur, pestiferum fontem. Erumpebam quoque stomachum in avaram cupiditatem, certam mortaliū perniciem, dirisque devovebam primos auctores congregandarum opum atque, ut tunc eram, mihi videbar, nihil non potius præsentissimi periculi terra marique aditurus, quam vel utro se offerentem auri copiam contingere auderem. Tunc illa quæ olim audita contempseram sapientum effata resipiscenti recurrebant animo certoque jam credebam, optimum mortali, paucis contentum esse: vitam avaritiæ expertem, vigere fortitudine, constare patientia, omni genere laudis honestari, e casibus perplexissimis expedire felicem exitum. Enimvero princeps, ut aiunt, virtutum largiendi pro-

A pensio est, e diametro videlicet opposita rapacitate vitiorum ac scelerum, congregandi sit, et incubanti parcimoniæ. Initium est sapienter vivere futuris, negligere præsentia; magnæque apex summus, aggredi quemque se digna quæ sit consequi, conatum ne perdere in ardua spem. Plenus hisce cogitationibus appositum ad consilium vitæ serio mutandæ. Vitæ enim contubernia decrevi; migravi ex urbe litudinem, e magnis ædibus in agreste campum avii. Illic paravi mihi columbam amicam, quæ mihi vetustior quam cum hoc corvo, ut ex te scire potuisti, necessitudo coaluerat. Plena vitæ bonum, voluptas maxima, in moderata mensis desideriis est sita. Felix erit qui parva necessaria quærere satis habuerit: obviam occurrunt volenti cuivis; quippe beatus creator ubique locorum hæc exposuit, cibum et aquam. Finge aliquem totius mundi dominum se tamen cunctis quæ usquam sunt gurgitabit? num flumina et dolia omnia ingluvie exhauriet? Paucis et illi necessatur, qui plurima possident. Quid igitur iusta mensa se extendere, modicorum capacem sub hæc veris opibus, numero amicorum: post columbam contraxi cum corvo societatem ferente huc veni, et tecum, charissima familiaritatem contraho, cumulo non superborum.

XI. His audistis testudo muri est. C libenter quæ narrasti sui varietate, quæque virtutis et prudentiæ indicantur tibi, ac perhonorifica. Gavisa etiam tu contempnens, ex adversis profecisse te, et per horum experientia notitias memoriæ committisse, tenereque adeo præsentibus intelligere quoque. Unum quod restare ad decus video, non omitam admonere te. Fac bene tuis, executionem, sigillum apponas; parum proderit recte providisse vitanda sequenda: prosequenti, nec fugienti quæ ipei expedire nare vel amplecti: nam quid juvat egrotum tui cognitio, abigere illum per eam non valet. Ne te igitur auri olim perditum desiderium sollicitum nam vir exaggeratæ virtutis sine auro venerit et clarus est, ut dormiens leo timetur: non autem dives, ut canis, auro illusa incinctus vulgi ludibrio traducitur. Nec te peregrinanteat: nullus sapiens usquam peregrinatur: quæ urbem invenit cujus civis sit. Nolim nimis recordari te priorum, aut anxie removere animo divitias quas habueris, quas perdidisti. Hæc adeo contemnenda sunt, ut meminisse indignemur quidem. Æstus fervet in mundo: proci mortaliū cunctorum: fluunt, effluunt, oriuntur, occidunt. Orbis hæc universitas dirigit et est, orbis ritu cito subsilit, momento volubili inquietissima vertigine rotatur. Rerum omnium incertissimæ dicuntur, animus adolescentis, et

ciosæ fabulationes improborum, amor mulierum, A falsa laus, divitiæ sine virtute. His neque affluentibus prudens gaudet, nec subtractis aut maligne provenientibus queritur. Talia disserente testudine, delectatus majorem in modum corvus exclamavit: Ohe, ut nihil dulcius in vita est jucunda confabulatione et mutua commonitione amicorum! nam bonos non alii quam boni juvant aut in ambiguo dirigunt, sicut elephantem lapsum nullus nisi elephas valet erigere.

XII. Hæc et his similia loquente corvo, apparuit procul, cursu ad fontem citissimo festinans caprea, cujus strepitu et novitate inopinati adventus trepidi cuncti varie abeunt. Testudo se aquis immersit, mus cavum ibi repertum subiit, corvus evolavit in summum arboris, unde diligentius rem B speculans, explorabat num quæ fera damam a tergo insequens, in istum cursum urgeret. Cum nihil tale attente circumspiciens notasset, delapsus testudinem et murem vocavit, et, Confidite, inquit, pax rebus est; a dama quod timeatur nihil esse scitis, porro eam nec fera nec vis uila alia, quam formidare debeamus, insequitur. Capræ quoque jam impulsæ nuntiavit nihil circumstare periculi, cuncta se late ex alto lustrasse. Illic amersa testudo et fonti innatans, cunctantem verecundia quadam capream sitim extinguere, benigne invitavit ad bibendum, Refice te secura, inquiens, ad amicos venisti, nec quidam circumstat infestum. Tum, nisi grave est, consolaberis nos narrando quorsum venias unde. Dama, C potu recreata, In venatores, ait, hodie incidi plures, et non uno insidiantes loco, quos ut fugerem longa contentione opus fuit. Nam incidit non semel ut locum ubi refugium quærebam, præoccupatum nacta, inde renovato impetu reflectere cursum alio cogerer, quoad huc propitia me quædam fortuna perduxit. Cui testudo: Servavit te sors tua cum huc impulit: avius est locus, nullum hic dudum venatorem vidimus: quare sollicitudine ommissa, læta nobiscum vive. Copiam habes graminis viridis, et aquæ in propinquo frigidæ ac limpida, tum, si non aspernaris, sodales jucundos et fidos. Quis talia recuset, dama inquit, et libenter assentiens consedit, vitam ibi degere deinceps certa. Convivium inde hospitale D celebratur sub densa ilice, singulis casus suos referentibus; siebantque inde quotidiani congressus consuetudine humanissima, aliis alios officiose visentibus. Hinc die quadam cum condixissent testudo, mus et corvus ad cubile propinquum amicæ dorcadis, reppererunt heul illam laqueo mala, manuposito implexam. Primus rem corvus deprehendit antevolans, et curriculo lentius euntibus sociis occurrens, captam damam nuntiavit; abesse tamen venatorem, tantum miseram hæere funiculo constrictam. Consternati ambo acerbissimo casu, gradum quam possunt maxime celerant. Mus prior perveniens, Quis te, infelix, inquit, his induit la-

queis? Prudentiæ tuæ fuerat non nisi explorato incedere. Scis enim, sæpius experta, insidias inhiantium nostros sanguini. Cui caprea, Quam prudentiam, inquit, memoras? inutilis ea est et effectu cassa, quoties fati lege in exitium inevitabile trahimur. Hac vice sermonum testudo supervenit, mure strenue laborante acatis dentibus in fune laqueorum incidendo. Dama, eam conspicata, Malum factum, ait, quod huc venisti, charissima testudo; nam quantum conjicio ex recenti tensione hujus laquei, venator ejus artifex non abest procul. Is cum statim advenerit, corvus volatu, mus liberator meus et ego mox expedita, cursu facile effugium captabimus; tu sola tarditatis innatæ vitio præda illi certa remanebis. Quid agerem, respondit testudo: carere tui conspectu non poteram, et quovis emptum bene periculo puto fructum animi qui percipitur congressu amicorum. Hæc ea loquente strepitus incedentis per silvam hominis auditur primum, ac statim venatore apparente, corvus avolavit, mus cavo illic fortuito se condidit. dama ruptis vinculis exviliens aufugit, testudo deprehensa capitur, et ab aliis intento venatore, fune deligatur ad truncum arboris.

XIII. Paulo post aversa in spes prædarum aliarum venatoris ideo vario per silvam errantis, cura, silentium per inducias illic quasdam fuit. Quo usi tempore mus, caprea et corvus non longe a loco ubi testudo stabat vincta conveniunt. Comploratio hic omnium ex casu acerbo miserabilis fuit. Ac corvus prior, Ex quam jucunda, inquit, pace in quantum infortunium subita conversione devenimus. Quam vere quidam dixit, vitæ conditionem deplorans, mortales felicem unum, si forte contingat, successum, centum offensionibus et infestis casibus luere. I nunc et fide felicitati. Non sufficit hosti meæ fortunæ patria me privasse, orbasse parentibus et consanguineis, nisi etiam me nunc dulcissima testudini amicæ, et leges amicitiae tum calientis apprime, tum tenentis, consuetudine multaret. O spes inanes! vota irrita! Jam pereat hoc corpus, et sub omne periculum mittatur vita hæc tot obnoxia miseriis, ut maxime floreat, caduca ex brevi vigore cito marcescens, astris similis irrequieta vertigine ab ortu ad occasum, hinc rursus in partem contrariam gyrantis. Refricat hoc noxum vulnus cicatrices jam tempore obductas veterum dolorum, et quasi redivivas secum adducens clades omnes præteritas, conspirante simul acerbitate universarum crudelissime me cruciat. Talia conquerentem corvum interpellans caprea, Tu quidem, inquit, tragice rhetoricaris, quasi sophista de schola, interim dum communis amica testudo in dira servitute, imminentis exitii expectatione misera æstuat: quin potius, intempestivi declamator, ei liberandæ dum tempus est, consilii quidpiam celer expedis? Hoc, inquam, age istis omissis, ut viam, si qua est, amici capitis neci eripiendi ineamus: sed raptim ac citra mo-

ram; nam officii occasio brevis est. Militis in acie procinctu fortitudo probatur, æquitas negotiatoris in accepta juste reddendo perspicitur, fides amicitiae unum tempus habet sui prodendæ, calamitatem amicorum. Cunctante ad hæc corvo, cui nihil succurreret ad scopum utile, occupans mus. Mibi videtur; inquit, optimum factu, si se propriam hinc dama, et in campo ex hoc loco conspicuo humi jacens se mortuam simulet, fidem visio corvus astruat superinvolans et insidens, ut cadaveribus solet: hoc venator intuens, omisso arcu et pharetra, velox eo contendet; quomodo enim ne-

gligat paratam prædam? Cum prope accersit tu, dama, surges, et non tota velocitate sensim elicies ad sequendum spe injecta vulneratæ potiundi. Sic eum abducas quæ gissime, ego interim dentibus vincula terens conscindam. Probatur *res cunctis*. Incipit se quisque, quod bene verteret, et negat destinaverant successit, liberatioque testis communi est gratulatione celebrata. Hæc informata est amicorum et amicitia, testis eorum, hujus officia velut in speculo nens.

DISSERTATIO PARABOLICA IV.

Varia demonstrat. Primum: odii profundi et inveterati vim malignam; deinde delectum in periculis Reip.; postea necessitatem arcani ad eorum successum; prorsus fidem veram ac charitatem civis se pro patria devotentis: denique quanta pernicie transfugis.

Sic locuto gymnosophistæ rex Abessalomus hæc verba reddidit: Abunde docuisti me quæ jura quæve munia sint amicitiae sinceræ, nunc ex te, nisi gravaris, audire cuperem quæ optima sit ratio insidias inimicorum præcavendi amicitiam simulantium. Ad hoc regis mandatum novo principio gymnosophista exorsus disserere cœpit in hunc modum:

I. Qui facile inimico credit reconciliatum se ferenti, patietur quod noctuis accidit, proditione ficti transfugæ ultima interneone deletis. Res narratur in hunc modum: Arbor erat in monte avio annosa densorum ramalium, vetus cubile rapacium avium, ubi fixis dudum sedibus corvus senior mille admodum suorum generis capitibus imperitabat. Degebat in caverna rupis proximæ gens numerosa noctuarum, uni et ipsa regi serviens infensissimo generi corvino. Quare ut inter vicinos acribus commissos odiis, invicem nocendi consilia tuebant. Quadam nocte universus exercitus noctuarum, inopinato castris erumpens, sopitos et nihil tale metuentes corvos invasit. Primi custodes cæsi: perrumpunt deinde in arboris intima, multum sanguinis fusum; tandem interfectis plurimis, vulneratis non paucis, nonnullis captis, spoliis divites et ovantes victoria noctuæ sole jam oriente suas sedes repetunt. Archicorax (nomen hoc erat principis corvorum), simul ex trepidatione se recepit prælii nocturni, senatum cogit procerum gentis; quos inter medius hæc ait: Quanta clades uno impetu improvise noctuarum nostris rebus illata sit, docendi mea oratione non estis. In oculis recentissima pernicies est. Multa in vita sum adversa expertus, nunquam tam prope interitum venisse me memini. Vos ipsos adhuc video horrore periculi palientes. Obtruncati vigiles, pervasa castra, robur in his deletum legionum, arx intima et regni avitum solum opportuno vix tandem allucentis dici auxilio retenta.

B Videtis omnem undique civitatis hujus frondentis circuitum quot nostrorum consternant, quanta vis cruoris maculae plumarum late congeries tegat: vestigia nostri dedecoris, et tropæa jactantia nostrorum, qui quo viliores sunt, et pro exosi, eo nostra est intolerabilior. Agite, consulte in medium quid commode præcavendis in posterum libus, opportunum factu judicetis. Quæ capita consilii quinque præ stellarum fama rerum, et parta prudentiæ opinione clari. Horum hæc nos incursio quam parum tutis vicinia speranda. Florentibus rebus nostri exercitui, integris opibus, vix parva insultui nondum spernentium dos, necdum torum debilitatem nostram. Si nocte insequenti successu feroces, aucti animis, majore ingruerint, quid futurum sit, horret animus formare cogitando. Utamur censeo beneficio quæ sola cladem extremam nostri generis interpit; reliquias tenues tantum non deleta in locum munitiorem, remotum ab hoste, fieri potest, ignotum ipsis, transferamus: virtute, una spes salutis in fuga matura est quid sentiam.

II. Hoc ita locuto surgit illi proximus, et sedator, Extremæ, inquit, desperationis interpestivum audivimus consilium; nondum, gratia divum est, eo sunt loci res nostræ redactæ. Furtone uno impressionis nocturnæ et improvise assultu debellatum sit? vili vendimus et patriam famam pro quibus fortes omnes cruorem et quæ extrema paciscuntur. State animis, cives: acie sumus victi, sed velitatione parum prospera tentati. Multas offensiones, etiam

viores, belli, succedens fortuna melior correxit. Instruamus exercitum, prodeamus acie quadrata, provocemus noctuas in prælium. Ibi vera virtute cernetur cui parti victoriam superi annuant, ultra præstet via bellica. Si vincimus, restituemus rempublicam, maculam eluimus dedecoris inusti; si quid secus asciderit, tamen laudi erit apud bonos fortitudo infelix; et quod multis fama inclytis contigit, honore integro marti adverso succumbemus. Mea ergo hæc est sententia; hærendum in loco, obtinenda vestigia majorum, ignominiam exsillii haud besciscendam ultro, summa vi quantocius conandum cladem hosti reponere. Tertii post hos contraria utrique fuit oratio in hæc verba: Ego nec fugam turpem, nec præceps prælium suaserim; prius horum certum habet probrum, ingens incommodum, fructum incertum; alterum temeritati affine sit. Media placet via tentandæ pacis. Mittendos continuo ad hostem cum caduceatore, tractandi peritos iudico. Ferant hi secum munera, quibus et regem et gentis proceres deliniant. Exarmanur iræ plerumque submissis verbis, auro vero expugnari ferociam quantavis exempla in promptu sunt. Quin si pactio annua tributum ad conventionem requiratur, cedendum putarem temporis; multas etiam bellicosas gentes scimus dubiis suis rebus precariam tranquillitatem vegetigalis pensatione redemisse; dandum redeundis patium est fortunæ meliori, summæ interim rerum quoquo modo consulatur. Quartus in hunc modum disseruit: Ego vero a legatione de qua proxime dictum est, decernenda non abhorreo, censeo tamen adhibendum modum et precibus et donis, ut illæ non nimium humiles, hæc modica sint: in quo utroque dexteritas legati requiritur. Gravis ejus sit oratio et fortis, metum dissimulans, confidentiam ostentans: abjecte supplices alta supercilia conculcant, a magna ultro deferentibus majora flagitantur. Pecunia ingenti non tam pax redimitur quam ad oppressionis audaciam hostes instruuntur; exigua sic victores delinit, ut victos non exhauriat. Plus facit interdum dimidium quam totum: ut virgæ ad solemstantis modica inflexio umbram auget, immodica consumit. Summa hæc et meæ sententiæ: nec recusandam tributum conditionem, nec belli apparatus omittendum, librandis prudentia inter utramque necessitatem momentis publicæ fortunæ.

III. Quintus sic exorsus est: Non possumus bellum gerere cum noctuis, opibus hæc siquidem et potentia longe nobis præstant; qui vero, haud recte subducta propriarum ratione virum, temere fortiores lacessit, seipsum jugulat, ne lædens quidem adversarios. Magna pars est prudentiæ non contemnere hostem; nec nullam forte partem habet in causa cladis nocte præterita acceptæ, quod noctuas parum posse credebamus. Timeo equidem et semper timui qualemcunque adversarium, præsertim si prope sit; nec ignavus hic metus; sed generosæ securitatis promus condus

est. Cavet, vigilat, procinctus stat ad vim qui metuit; indormiens supinæ fiduciæ, opprimitur impune. Cæterum princeps sapiens ad bellum tunc tantum appellit animum, quando alia non suppetit ratio reipublicæ tuendæ. Luxu cibi aut vestes consumuntur, ludo alexæ profligantur nummi, Martis damnosissimus mercatus est; impendio animarum ibi omnia emuntur. Tacebat senator post hæc dicta, quasi perorasset, quando illum intuens rex. Si bellum, inquit, geri vetas, quid fieri suades? Et ille, Suadeo tibi, optime rex ait, consilia exquirere sapientissimorum. Omnis publicæ rei, maxime vero militaris, spes et ratio consiliorum sanitate continetur; mentis quam manus efficacior opera in bellis est, plusque ad victoriæ successum consulta prudentium quam numerus militum, vigor corporum, robor legionum conferunt. Consilium ergo, rem summe necessariam hoc articulo negotii perplexi, cum postules, negari a me nefas sit. Quod autem eo nomine suggerendum in mentem occurrit, non est totum ejusmodi, ut proferri coram multis debeat. Quare utar partitione, atque hoc quidem palam aio: quemadmodum ultro assentior ei qui primus dixit non esse nobis conducibile bellare, ita probare nequeo id quod qui tertio et quarto loco dixere suadent, subeundam conditionem tributum annui, saltem moderati, pendendi noctuis. Genus est servitutis tributaria pactio, ad quam ideo gens libera, et ejus princeps, eo dignus fastigio, nunquam nisi necessitate adactus ultima descendat. Beneficio deum nondum eo loco res nostræ sunt, ut excusare apud famæ iudicium possimus abjectionem inflectendæ cervicis sub jugum adeo probrosum. Atque in his duobus, domine, stare te fixum et irrevocabilem cuperem; nam qui fluctuat nihil expedit, contrariarum sententiarum, inter quas incertus conflictatur, damna incurrit nec percipit commoda. Cætera, quæ post hæc habeo proponenda, secessum et secretum exigunt. Efflatum est sapientum veterum reges effici votorum compotes administratione optima: administrationem optimam ex multiplici exsistere consilio; consilium, ut unguentum, eateenus probrum esse, quoad tectum teneatur in arcano: si exspiraverit evanescit. Arcana consilia sex rimis emanare in notitiam possunt: aut ejus enuntiatione qui sententiam rogavit, aut eorum confessione qui responderunt, aut ministrorum executioni præfectorum loquacitate, aut legatorum quibus mens principis necessario creditur, garrula prurigine, aut sagacium conjecturis qui e vestigiis palam actorum clam consulta odorantur, aut denique temerariis iudiciis otiosorum incomperta divinare conantium, dum casu (quod fit interdum) in verum incurrunt. Porro princeps qui suæ mentis arcanum inviolabili secreti religione munitum obtinet; duplicem ex eo utilitatem colligit: nam et non patitur obstacula opponenda per consocios, victorque inde propositi, successu desti-

natorum in sinu gaudet; et si quis casus interverterit effectum, præter quam ne tum quidem debet ludibrium vulgo, irridere tentata non parantes solito, lucrifaciet etiam edia eorum in quos machinas intenderat, qui si nosset quid in ipsis parasset, iras usque in furorem irritarent. Non debet autem pikere principem dare aurem suggerere quidpiam arcano volentibus; nam quaecunque id demum sit, cognoscere quid nocet, quod rejiciat pro arbitrio si bonum non est? Acuitur præterea mens ejus ista dijudicatione variorum sensuum, et auctoritas atque existimatio firmantur isto commercio secretorum apud vulgus, quidquid non intelligit admirans, et quod admiratur facile venerans; quin idem ipsum terribilem hostibus facit. Quatuor enim sunt quæ reges subditis angustos, formidatos exteris reddunt: impenetrabilis arcumorum fides, multa cum sapientissimis colloquia, ministrorum solertium ad negotia delectus, et post navatam operam remuneratio, denique inexorabilis severitas in perfidia proditorum punienda. Hactenus dicere palam potui. Quæ supersunt momenti ad rem quæ urget aliquanto majoris, congressum exigunt privatim, cui duæ linguæ, aures quatuor, nec plus intersint; ubi-cunque hic numerus exceditur, explorator subauscultans locum invenit.

IV. His rex auditis dimisit cœtum, et senatorem qui ultimus dixerat assumptum in intimum secum cubiculum abduxit. Ibi duo ex eo percontatus est: prius, quam causam habuissent noctuæ belli contra corvos indenuntiati tam sæva irruptione inchoandi, alterum quæ ratio ipsi videretur optima earum aut ulciscendarum aut compescendarum. Ad prius senator respondit in hunc modum: Antiquæ, domine, memoriæ res est quam priorem quæris, mihi nota beneficio ætatis, qua sum, ut scis, quam tu provecior. Qui tunc regnat apud noctuas, veterator vaferrimus, olim in comitiis avium, te nondum nato celebratis candidatus regni, tam callido ambitu, coilitionibus, qua valet arte, nocturnis, tribus totas emeruerat, ut justis suffragiis declarandus imperator volucrum certo crederetur. Disjecit perniciosam molitionem patruus tuus, qui obiit te puero, quem tunc habebamus in nostro genere prudentia præstantem. Postulata enim concione sic disseruit: Video, nec enim obscurum est, quo plerique propendeatis. Sed quoniam tanti, quantum profecto intelligitis, momenti negotium agitur, mearum esse partium putavi hoc, quod ante rem actam breve interjacet, spatio admonere vos ut etiam atque etiam cogitetis quam duram acerbamque servitutem vobis et universo ubique locorum volucrum generi paretis injungere. Mitto prænuntiare bella civilia, quæ imminent. An enim existimatis aquilam, vulturem, milvum, gruem, alias generosas aves et pugnaces, spretas se vestris judiciis æquo animo laturas, aut unquam bona fide servituras tristi huic ac sordido

A quem eorum cervicibus imponere sedem domino? Mitto, inquam, hæc, vestra per se advertenda providentiæ permittens: illius cuius vos sensus indicio tam bene affici etiam potueritis, ut ei cœli ac terrarum imperium optaretis? An ejus forma vobis æterna imperio visa placuit? Id suspicarer si si cycno, si columbæ faveretis? Carlu mone ves delinitos arbitrarer, si lusepsittaco studere vos cernerem? Monstrum aspectu horribile, ululatu abominandum, teterrimum, cuius, dicite amabo vos, conditione dotis ostentandum in solio diaderonandum putavistis? An corporis tantæ laudes in eo animi compensant? Quæritur

B An benignitas? dracones ac viperas, tanquidius, malignitate vincit. Utrum denique solitas? omnibus exosa omnes odit, tota ex livore, immanitate ficta conflataque. Cui reipublicæ bene fuit, cuius principem nec subditorum, nemo intueri sustinet? Quid terea contemnatur, si ludibrio vel minime quomodo is ferre pro dignitate majestatis res administrare, publicis prospicere poterit? Elephantem tam forte, ingenuum cordatum inter quadrupedes animalis auctoritate, atque a regni spe submissum, bestiis offensis quadam ejus superbia concundia lunæ noctu fulgentis, ob quam hanc regatam etiam lepusculo debuisset, Eabulam non longam, quia videtur ad nos hactenus, breviter referam.

V. Exclusi aliquando elephantem solis nocte quod forte per æstatem lacus unde exaruerat, et sedes alibi quærere coarctati sunt in vallem sane pinguem et herbosam in declivitate collis emergente, eodemque irriguam. Non ultra perhendum visum. omnibus habitatione uti deinceps deterrere. Sed incederant id solum antea densus populi niculorum, qui dolentes suorum plurimos, cavernis passim suis ad pastum aut potum deunt, a novis hospitibus mole corporum simis elidi conculcatos, in concilium coarctati quo plerorumque ad fugam et migrationem tentiæ propendebant, quando assurgens unedite me, inquit, observavi vastas hæc quæ nobis negotium facessunt, impotenter nocturnam lunam; vidi enim ejus aspectu tenniari, et aqua, velut ei propitiandæ, se lustrare. mihi lux oboritur aliqua, et spes eorum hinc alidorum. Tentabo, si vobis videtur, nocte sequod cogito, cras quid successerit scietis, et re nata decernetis quod apparebit utilius: brevis non leve pretium ostenditur. Omnes a sere. Lepus auctor concilii nocte concubitione lunæ alte jam sublata, innubi tum cœlo, in scopulum evadit imminentem men-

supra fonti. Inde ductorem elephantum magna A compellans voce, Adsum, inquit, ad te missus a domina Luna, cujus in ditione fons quem cernis est, Dianæ dictus ab altero Lunæ nomine. In eo illa consuevit arcano lavari, cui rei vestra frequentia impedimento est, præterquam nitor ipse ac perspicuitas ipsi sacri liquoris vestris vestigiis turbatur. Edicit ergo, Abeatis alio. suum illi vacuum liberumque relinquatis locum; si renueritis aut etiam cunctemini, pestem vobis ac certam perniciem per me denuntiat. Ipsa quin etiam descendit jam in fontem; ibi eam, si dictis meis minus credis, accede sis, licebit cernere. Turbatus inopinatus et minaci mandato elephantum dux, admovet se ad oram vicini fontis, vidensque Lunæ alte fulgentis imaginem ex aquæ superficie percussam, deam illic, quod cuniculus dixerat, præsentem credidit, ac vano consternatus metu, suis edixit vasa colligerent, diluculoque migravit cum armento universo, lætos ac gratulantes tam facili amolitione mali maximi lepusculos in regno patrio relinquens. Hic jam comparate mihi elephantem cum noctua, illius panicam a luna formidinem cum hujus horrore diurnæ lucis. Annon manifestum est infirmam, deformem, fetentem, luridam bestiam, multo magis vel minimis luce gaudentibus et mane canoris aviculis contemptui futuram, ubi eam abhorre a solis radiis, stupere ad meridianam lucem, tenebras et retrusa per totos dies gurgustia captare deprehenderint? Videre jam videor, ut illam exhibebunt, ut visam subito explodent, ut omnibus impune lucifugam tenebrosam contumeliis afficiant. Et hunc regem imponere incolis cæli cogitatis avibus, quem vix sordidissima reptilium servum habere dignarentur? Eat, condat se cæcis antris, vespertilionibus illic, nycticoracibus ac talpis, si vel id potest, domine: lucis filiarum, amicarum solis, imperium avium ne affectet, ne ambiat; de quo noctuam cogitasse, vel per somnium insaniam sit, sperasse autem furor, et vestræ prudentiæ contumeliosissima desperatio. Perorabo ubi unum modo subjunkerò capitalis in hoc negotio momenti. Regum primum officium jurisdictio, adjudicatio litium, arbitrium causarum est, ut constat inter omnes. In eo munere recte fungendo puppim ac proram æquitas facit, sine qua nota et pignoribus experimentorum certa, nulli patientium injuriam querelæ ad tribunal deferendæ fiducia fuerit. Putatis, si quando accipiter columbam vexaverit, si res hirundo rapuerit passeris, si quotidianarum istiusmodi offensioncularum, quibus vita nunquam vacat, inciderit aliquid, quemquam inducturum animum ire ad noctuam juris repetendi sui gratia? Tum putate id futurum, si damnum multo gravius accepto ab ea non timuerit. Flagrat illa in omnes odio semper ardenti, eminent ex vultu, ex oculo furor, acerbitas, immanitas. Quanta injuria vexari agnum oporteret, ut ad lupum expostulatum

ire non recusaret, a quo se devorandum simul apparuerit intelligit? Pingite ita stulias volucrum aliquas ut forum noctuæ nocte refugiant, magno luent amentiam, et remedium expertæ malo pejus, e fumo se in flammam incidisse sero sentient, idem passæ quod sciurum et leporem ferunt, inter quos orta controversia consensu amborum ad felis arbitrium, annosi solitarii specie ac cultu asceticen simulantis, dirimenda delata est. Improbissimus judex præda lætos objecta, cum litigantes ex intervallo ad quid venissent indicarent, Accedit igitur, inquit, ut vos audiam; nam ætatis vitio semisurdus sum, Ambos deinde incaute obtemperantes, unguibus aggressus, ac dentibus egregius arbiter discerpit, ac voravit.

VI. Ita concionantem corvum non passa perorare plebs avium acclamavit denso undique fremitu. Apage hubonem regem! abeat in rem malam monstrum lucifugum, invisum, execrabile! Ergo designatus paulo ante rex avium plenus cladis ac dedecoris vix salvus e comitio aufugit, proximis etiam quibusque trascentibus ultra sibilos, rostroque miserum tundentibus ac plumas vellentibus. Nocte inde secuta convenit noctuarum regulus, e tanta se spe dejectum fremens, ignominia suæ præconem nostrum; et, Quid tibi, inquit, ego privatim aut publicæ vestro corvorum generi unquam incommodavi, ut contra me, alienissimo meo tempore, tam sæva rabie venires? Cæterum sic habe, recisum ferro ramum vivæ arboris iterum renasci, coire medicamentis, et mora vulnus inflictum animantis corpori, atque in cicatricem coalescere: linguæ morsum esse prorsus incurabilem, ac cum aqua exstinguat ignem, vis hausti veneni antidoto retundatur, amor satietate fruitionis elanguescat, memoriam tamen injuriæ sine merito acceptæ vivere æternam ac vigere. Quare ista contumelia scias te semen jecisse, unde arbor exurgat nunquam eradicanda sempiterni corvos inter ac noctuas discidii. Sic locutus, rabie plenus abscessit. Inde cum in specum istam cum suis recessisset, longo tempore vindictæ pariter cupiditatem opesque ac sobolem auxerunt; tum ubi se confirmatos satis sensere, quam supina ipsis nostra et nimis incauta securitas pretiosam offerebat nocendi nobis occasionem arripuerit, nocturne isto tempore ad votum ipsorum tumultu admovendo. Vides ex his, domine, causas odii tales, qua ulla posse pacificatione mitigari, nedum obliterari, sperandum haudquaquam sit. Pravum, inflexibile, memor injuriarum et præ cunctis odiorum tenax genus frustra conciliare curaveris; excindendum est; una nobis salus, unica pacis spes in debellando est sita; non, inquam, vivemus nisi vincamus. Quomodo autem possimus vincere jam quæris. Hæc enim tua secunda interrogatio est, ad quam sic respondeo: a vi aperta, ut res nostræ nunc habent, exspectandum nihil; vincemur sine dubio si confligamus; et quod vere

admonuit, qui suadebat fugam, pares nequaquam sumus sustinendæ sequenti nocte redditorum ad arcem nostram oppugnandam irruptioni hostium. Non tamen desperandum est, quin prælio impares, stratagemate possimus superiores evadere. Artes et machinæ multa officium quæ robur lacertorum contentioque onixæ conantium frustra tentaverit. Rem vidi nuper ad hoc ipsum astruendum non ineptam, quam etiam ludicram, vel ad aliquod avocamentum acris quæ te urit curæ, memorare non pigebit. Solitarius in urbis mercatu hædo empto redibat illum portans in cellam suburbanam. Fures, qui luce palam sub oculis magistratum latrocinium attentare non audebant, hædo hædi extorquendi ascetæ simplici rationem inierunt. Tres quatuorve spargunt se in compita, qua iter erat necessarium redeunti domum solitario; et primus. En, inquit, hic asceta canem, immundum animal, tangit. Assentiebantur ad id ipsum simulandum rogati circumstantes. Contemnens vanum rumorem pergit asceta. Iterum, tertio idem a diversis ex composito ingeminatur. Subvereri cœpit ne vera dicerent. Ad extremum cum extra portam circulus juvenum, serio perseverans canem esse quam portaret bestiam solitarius, et religionem in hoc ejus frustra vestitu indicatam requirens, etiam hominem increparet, quod non vereretur civium oculos personam illam dedecente exemplo offendere, persuasus homo minime malus hædum abjicit, in fonte publico manus eluit ac vestes; excusat fucō sibi facto canem obtrusum pro hædo; ita recedit nebulonibus sublegentibus hædum, unde convivium deinde celebrarunt salsis in eremitæ fatuitatem diciois conditissimum.

VII. Hinc obiter vides rerum difficillimarum expediri astutia facultatem. Ad quod autem nunc instat, machinam excogitavi, successum, nisi plurimum fallor, qualem optamus habituram. Castra censeo hac vespera ex hac arbore in aliam illam non longe a dextris sitam transferas. Me sub discessum, coram omnibus, quasi proditorem et cladis acceptæ causam conviciis proscindas, plagis mulctes, cuentatum, plumis alarum plerisque vulsis, cauda tota abscissa, pro semimortuo ad solum sub arbore allidas. Ibi me relictum invenient noctuæ iterato venturæ citra ullum dubium hac ipsa quam mox inibimus nocte. Me interrogabunt, auditum secum avehent: insuescam inter ipsas, arcana emungam, brevi me exspecta cum certa indicatione modi vincendi. Tantum memento pupilla oculi ac corde ipso diligentius tutari a cujusvis conscientia, imo et suspitione, arcanum nostrum: cætera fortunæ ac mihi per mitte. Fecit rex ut monebatur. Deprehendunt irruentes noctu vi majore quam pridie noctuæ vacuum corvis arborem, istum unum seminecæm ac lacerum humi afflictum. Percunctantur, quo alii concesserint. Tunc ille, Putatis, inquit, quem tam male mulctaverint, arcanorum conscium suorum facere curasse.

A Abierint utinam in malam rem! Invenit qui hæc audierant, corvum deducendum ad regem noctuarum, sperantes etiam eo quidpiam, nam constabat fuisse hunc viribus unum corvini senatoris. Archibubo in rem se adductum corvum supplicem et timor postquam in speciem miseratus confidens rogavit fateri ne gravaretur quam a suis oblatum fuisset tam fœdè laceratus. Hic ille, inquit, ait, libertas mea et incauta simplicitas huius seriis implicuit. Hodie mane trepidi noctuæ incursu corvi gentis consilium coegit cum alii alia inepta et intempestiva tentarent, ego quod res erat vere dixi, fortissimè esse noctuas, ne obfirmarent animos assistendi constantia, nec cladem secundam inirent; herbam mature porrigerent; venerarentur; muneribus ac pactione tantum præscribere dignaremur, placere hæc me, prout mihi meus dictabat animam coorti omnes, rexque in primis, imperiumque proclamantes, rostris et super hanc me deformatum speciem, pro nam statim morituro relinquentes avolarunt.

VIII. Tunc Archibubo, advocatis seniorioribus, quærebat quid hoc corvo ageremus, omnium prudentissimus, Occidite statim: suspectæ sunt artes hostium, periculum animus grandem ab hoc non vero suspitionem. Scio in primis et plurime numeratum; aut valde fallor, machinantis infestis quidpiam summa quid perdimus eo trucidato, ad rem egemus hujus opera suspitione periculoque intestinis frangere ratore versipelli clam instruenda fungimur. Sæpe qui hosti pepercit in hinc, ab eodem mora indulta revalescens phatus, sero gemuit; trucidatus etiam mortem cumulavit, famæ pariter ac vitæ patiens, quippe iudicatus culpa sua stultitiam ruisse. Mitiores alii tres quatuorve sententiarum, et fuse disserere pro se quisque tandem emollitus rex, vivere illum inter sit liberum. Recipientibus ergo se in suam noctuæ immistus corvus, aliquot transigit; per quos multis ærumnis devoratis riculisque ægre vitatis a primi senatoris, corvum censentia, quotidie iteratis archibubonem instantiis; tandem, explorata via forma cavernæ noctuarum, certus jam expeditissimam ad debellandum pandens ad suos, receptis ferme viribus plagisque illatio curatis, revertitur. Adit privatim regem: cœt constipatas habitare noctuas in antro oris gusti, nullum usquam a tergo aut a latere habente. Quid opus sit facto distinctius explorat. Probat omnia rex, et postridie mane, ignavis omnibus, juxta conventa, cum fletu transfuga.

cit: Ramum quisque arboris rostro ferat, sic ad iter expediti omnes adsint. Memento paretur. Accinctis omnibus, rex præiens, consilii auctore comitante, recta ad ostium antri noctuarum tendit, illud oppleri materia præcipit, tum exterius aridis foliis aggestis, ignem accendi; quem eventilantes universi, et ad ramos virides intra speluncæ os congestos vi spiritus pellentes, fumum intra cavernam densissimum fecerunt, quo pleræque sunt noctuarum enecatæ. Paucæ reliquæ horriflo per flammam ululatu in lucem evadentes, partim flammis obiter absumebantur, partim semiustulatæ concidentes facile conficiebantur a corvis. In hunc modum omnes ad unam sunt noctuæ extinctæ. Victor corvorum rex, tropæoposito, cum suis evantibus, in antiquas sedes, arborem videlicet ex qua post cladem recesserant, rediit. Magna inde, merito suo, et existimatio et gratia corvi stratagematis inventoris fuit: qui subinde interrogatus, num quid in noctuarum republica boni ac laudabilis fuisset, dicere solitus erat, nullum ibi

A se observasse qui saperet, præter illum senatorem, qui auctor, ut diximus, Archibuboni fuerat suspecti transfugæ perimendi. Ab eodem cum aliquando quæsisset rex quomodo inter tam invidas et irritabiles bestias duraret tot diebus potuisset, Patientia, inquiebat, et obsequiis quamlibet infensi saltem ad brevem usum deliniuntur. Quid ranis exovius hydro ipsarum prædone? tamen hydram olim vidi decrepitem senio, qui postquam in palude tota vita piraticam fecerat, ranis se ingurgitans, quod jam venari defectis viribus et amissis dentibus nequireret, vectoriam operam ranis iisdem per lacum commeantibus, unde victitaret, vili mercede locabat, intuebarque admirans inequitantes illi tanquam jumento securas ranas dum eas per stagnum quocumque juberent obnoxie portaret. Post hæc exposita, disputationis gymnosophista summam colligens. Qui hosti, ait, reconciliato cito ac leviter crediderit, hunc par manet infortunium ejus quo sunt a corvis, ut est hætenus narratum, noctum maclatæ.

DISSERTATIO PARABOLICA V.

Traducit stultitiam eorum qui assecuti quod optant, id elabi sibi e manibus sinunt: et, qui elapsi gravissimis periculis, denovo se iis offerunt.

Satisfactum sibi rex his auditis significavit condicoque in diem posterum novo colloquio, ab reverso tempestive gymnosophista petit, exponere sibi ne grevaretur, quomodo contingeret voti compotes factos, sinere sibi elabi e complexu rem cupitam, et eam frustra deinde requirere.

I. Ad tale quæsitum sic exorsus gymnosophista novum sermonem est: Simius, regno pulsus ab ingratis subditis, ingravescentem jam ejus contemptibus ætatem, ingloriam exsul obtinebat stationem in vicina cuidam lacui ficulnea, ejus et fructu victitabat. Erat e regione intra stagnum herbosa, sed brevis, insula, nec humanæ habitationis capax, ex qua freto perangusto enatans subinde in continentem testudo ventitabat, sub ipsam simio inseseam ficulneam transiens. Contigit sub momentum ejus transitus ficum maturam sponte in subjectam viam cadere. Eam testudo gustatam obiter, cum suavem probasset, non sobum totam comedit, sed et caput attollens inhiabat pendentibus cæteris. Risit hæc cernens simius, et unam illi atque alteram dejiciens ficum, longo illam sermone sæpe delinebat, lætus se reperisse, quicum tædium solitudinis qualicumque confabulatione solaretur. Dominabatur in ea quam dixi lacus insula conjux testudinis, qui non semel miratus tardius jam solito ad se uxorem reverti, percontatus ex ea ubi tantum moraretur, quæ modo retuli de ficu et simio audivit ab illa, cuncta simplicissime fatente. Ille, seu rem interpretatus sequiorem in partem, seu suspectam viciniam metuens astuti veteratoris, decrevit, si qua posset, simium perdere, istiusque voti sibi conficiendi hanc inivit rationem. Paulo

post hæc audita simulavit morbum, et multa per noctem questus quasi graviter doleret, postridie uxori dixit, alias se pari langore laborantem, gustato, suasu medici corde simii ex eo convaluisse; iret igitur si se amaret, ac quantum posset oraret simium quæsitis aliis prætextibus, transfretare in insuam, se dorso eum trajectory ne gravaretur. Annuit illa, et statim sub ficum rediens simium invitavit ad hospitium sui conjugis, copiosum in insula domicellium habentis. Simius, tristitiam, ut dixi, solitudinis dudum ferens moleste, non illibenter est assensus; moxque secutus testudinem ad littus, ibi ejus natantis testæ insedit. Vix medium fretum trajecerant, cum fluctu commotiori tantum non excussus simius, timere lapsum et demersionem cœpit, testudinemque orabat ut se continenti redderet. Ad quod illa, simplicitate sibi solita, Minime faciam, inquit; nam te vir meus expectat tuo vesci corde cupiens: nempe id morbi, quo laborat, certum fore remedium existimat. Simius, his auditis, aliud jam malum gravius submersione timens ac, quod alunt, naufragium in portu, tanto ardentius regredi optabat. Itaque testudini reposuit: Si hoc quidem est ut dicis, reflectendus necessario cursus est nam cor meum hic non habeo, solitus illud domi relinquere cum aliquo proficiscor animi gratia. Quare, si tibi videtur, refer me continuo ad littus unde solvimus, et ibi me expecta; curriculo enim ad ficum pergami, et corde mecum sumpto statim adero iterum trajectory. Probavit consilium doli nescia testudo, remigiumque inbibens ac proram vertens, ripam unde venerat repetiit, expositumque simium ad-

monuit ut maturaret sumpto secum corde ibidem se sistere, ubi eum opperituram se spondebat.

II. At simius, gravi se defunctum periculo gratulans, ficui se suæ cupidissime reddidit : illicque stultitiam suam damnans, dira sibi imprecabatur, si unquam cujusvis precibus inde se avelli, præsertim inexplorato quo iturus esset loco, sineret.

Porro testudo, postquam longo expectasset tempore, moras increpatura perrexit sub arborem. simioque familiariter vocato. O te, ait, tardum ! dudum trajecisse in insulam oportuerat. Tum simius irridens, O bona, inquit, cor meum, postquam illud hic reperi, navigare me amplius vetat : quare viro tuo conseo nunties ne se maceret expectatione mei : non enim modo vacat ipsum visere, et alioqui ægrotanti medici quam simii expetibilior adventus est. Suggestam etiam tibi narratiunculam qua ejus tædia languentis demulccas : Ægrotans in silva leo vulpe ministra utebatur. Observabam ego eos, inobservatus ex arbore propinqua, et leonem audivi dicentem vulpi : Memini mihi olim ab optimo medico præscribi, ut si iterum eo morbo laborarem quo tunc quoque tentabar, illo me curante, cor et aurem asini vorarem, melius statim, antidoto tali, valiturus. Cur cessas igitur, nec cito mihi alicunde asinum sistis unde mali quo misere discrucior remedium sumam ? Profecta subito ad jussam perquisitionem vulpes, non longe illic pascentem asellum vidit, eumque adiens, Heus, te ipsum, inquit, quærebam. Habes non procul hinc fratrem quemdam tuum, qui te cupit alloqui ; ne, quæso, graveris ad eum te conferre, ducam recta nec longum iter est. Annuit credula bestia, æque in viam dat. Cui obiter comitans vulpes, Ne te conturbet, ait, quod frater hic tuus aliquando a te tuisque cognatis diversæ formæ est : pellem pro tempore induit aliam, nec vestitu omnes eodem uti semper possunt, nec tegmen exterius immutat animum. Hæc illis loquentibus apparuit procul leo, et vulpes eum gestu et oculo designans, Hic est, inquit, ipse ad quem pergimus, qui te desiderat.

A Annuens asinus vastis auribus ad omnia. non dubitavit etiam proxime accedere leonem, qui unguis in cum injitère conatus, arripere quod captabat, morbo gravante, non potuit. Unde asinus impetu illo territus aufugiens, multo cucurrit externatus, ubi etiam hausit auribus feri prædam sibi eripi dolentis iracundum rugitum. Sub hæc leo iterum ad vulpem, Excidimus, inquit, nostra spe, abiitque in irritum primus hic conatus. Sed mille tibi artes suadendi sunt, nec despero quin si velis quæ hebetem istam pecudem iterum fallere. Experia age, nam nisi strenue adjuvas, morior. Provincias mandas difficilem, reposuit vulpes ; tamen ut gemit et volo et debeo tibi obsequi, rem prout poterententabo. Ab his statim redit vulpes ad asinum, et Quid tibi vis, inquit, isto metu, ista fuga ? Quid times ? conatus ille, quo es exterritus, nihil aliud quam fratris erat impetus amplecti te magno amore cupientis. Pluribus opus non fuit ad permovendam stupidum animal, ut continuo ad locum unde modo vix salvus aufugerat, ultro reverteretur. Ivi, admovit sese leoni tam prope, ut ille quamvis infirmus facile illum ungue correptum dente jugularet. Occisum deinde vulpi tradidit, mandans aures sibi ac cor ex cadavere præcidi, seorsumque afferri, ut præscripto medici obtemperaret. Astuta vulpecula mortuo asino extra leonis conspectum, quasi ad exsequendum imperata, tracto, decisas aures et avulsam e pectore cor ipsa prævoravit, eoque facto ad leonem recurrens, Mira res, ait, hæc bestia nec cor nec aures habet : quod quanquam nunc sero deprehendimus, tamen auspiciari jam antea licebat : nunquam enim, si cor et aures habuisset, persuaderetur, eum cujus vim esset expertus, cujus infestum rugitum audisset, fratrem sibi esse benevolum. Ex hac fabella intelliges, o testudo, stultioreme asino futurum si me tibi ad macellum invitanti credorem. Ita, domine, ait regi gymnosophista sermonem absolvens, qui occasionem rei optatæ conficiendæ semel oblatam elabi sibi patiuntur, frustra dein revocanda illa satagunt.

DISSERTATIO PARABOLICA VI.

udibrio exponit præfestinationem otiosam longinqua et incerta præoccupantium præsentibus curis amplecti.

Quam vanum, stultum et interdum noxium sit, præfestinare votis, et inani destinatione imminere successibus longe adhuc in futurum pendentibus. ac eos spe impatienti præcipere, declaravit aliquando his exemplis gymnosophista regi Abessalome, doceri de hoc ipso postulanti, loquens in hunc modum ;

I. Vir quidam puellæ sibi paris ritu legitimo conjugium ambiens, impetrato jam ad id parentum virginis assensu, dum sacra nuptialia parantur, nondum conscriptis matrimonialibus tabulis, cupidus ostentandi futuræ uxori providum exquisito

suum quemdam et vulgari aitius modo sapientem animum, sponsam adiens sic eam fertur allocutus : Ex nostro conjugio qui primus nascetur filius, jam nunc qui vocari velis ex te scire cupio. Quibus pannis et cujus coloris veste uti eum malis, quæso, indica, quamprimum enim parabo ; conducam etiam jam ipsi nutricium : et cum ludi magistro cui committendus est transigam. Huic talia serio nuganti haud paulo cordatior mulier : Mihi videris, sponsæ inquit, nostri cujusdam famuli, egentissimi hominis, similis ista inani provisione nimis remotarum et incerto eventu pendentium rerum. Is, diurni-

mercedibus mellis ac butyri non magna copia A collecta, duobus ista vasis e terra coctili condiderat; mox secum ita ratiocinans nocte quadam dicebat : [Mel ego istud ac butyrum quindecim minimum vendam denariis; ex his decem capras emam; hæc mihi quinto mense totidem alias parient; quinque annis gregem caprarum facile quadringentarum confecero; has commutare tunc placet cum bobus centum, quibus exarabo vim terræ magnam, et numerum tritici maximum congeram. Ex fructibus hæc quinquennio multiplicatis, pecuniæ scilicet tantus existet modus, ut facile in locupletissimis numerer. Accedet dos uxoris quam istis opibus ditissimam nanciscar. Nascetur mihi filius quem jam nunc decerno nominare Pancalum; hunc educabo liberalissime, ut nobilium nulli concedat; qui si, ubi adoleverit, ut juvenus solet, contumacem se mihi præbeat, haud feret impune; baculo enim hoc illum hoc modo feriam. Arreptum inter hæc dicendum lecto vicinum baculum per tenebras jactavit, casuque incurrens in dolia mellis et butyri juxta posita, confregit utrumque, ita ut in ejus etiam os barbamque stillæ liquoris prosilirent, cætera effusa et mista pulveri prorsus corrumperentur, ac fundamentum spei tantæ in-

pem et multa gementem momento destitueret.

II. Post hæc vir ille nuptialia peregit sacra, menseque decimo Lucina favente uxoris partu pater factus est. Die quadam negotio urgente exitura mater ad vicinam, virum rogavit, ut tantisper dum rediret, invigilare ne gravaretur infanti sopito. Ille cura suscepta negligenter functus, dum alia cogitans ante cubiculum inambulabat, serpens ad cunas adrepebat, peremptura puerum, nisi nympa conspicata inscendentem jam lectulum pupuli jacentis sævissimum colubrum irruens occidisset. Audito pater quodam intra cubiculum strepitu, cum fores aperuisset, vidit vitricem nympham hydri quem necaverat perfusam sanguine, temereque judicans nocuisse illam puero, statim accurrens interfecit. Tum conversus ad cunas, ubi proxime ipsas jacentem mortuum conspexit colubrum, sero intellexit mala se mercede remunerasse beneficium nymphæ cui salutem filii debebat : et festinasse se pœnitens, etiam flevit, prævolantem suum, et dum longinquis inhiat, præsentia non cernentem, serio emendandum decernens animum. Hæc locutus gymnosophista, quæsito regis satisfacisse se putavit; illo quoque annuente.

DISSERTATIO PARABOLICA VII.

Pro scopo habet ostendere quantum uxor prudens et fidus ac sapiens consiliarius utiles regi sint ad præcavendas insidias regno ac capiti ejus perniciem struentes.

Vocato deinde die quadam gymnosophista rex C Abessalom, Magnam, inquit, a te hodie rem quero, mihi necessariam in primis, quibus artibus assequatur rex ut domus ejus tranquillitate ac pace fruatur inconcussa? plusne ad id conferat patientia; an recti conscia mens, an denique liberalis largitio?

I. Ad hæc gymnosophista sic respondit : Pacandæ et in pace conservandæ domui efficacissima omnium res est prudentia tolerantiam conjuncta, deinde sapientium opportuna consilia, postremo optima et consideratissima materfamilias. Hæc omnia velut in speculo clare cernere licebit in eo quod cuidam Indorum regi contigit. Id autem est hujusmodi : Vidit ille rex una nocte octo somnia terrifica, et conturbatus valde, ubi evigilasset, quotquot erant in urbe tum regia brachmas convocavit, cunctaque ita sigillatim proposuit insomnia, quid portenderent exquirens. Hi, omnibus attente auditis, responderunt, magna et mira significari visis illis, sed quibus et exacte discernendis et certo enarrandis spatio esset opus ac studio; indulgeret ad meditandum moram dierum septem, post hebdomadem redituros se et ipsi exposituros tum quid malorum et quantum hæc ostenta minarentur, tum quid iis averruncandis necessarium factu judicarent. Assentiente in hæc rege, dimissi brachmanes convenere in arcanum cætum, ubi, ut omnes erant

improbi, facile coierunt in sententiam sceleratissimam. Hæc enim fuit eorum oratio : Rex hic innumeros nostræ sectæ ac nominis paucis retro annis interfecit, ulciscendi ejus en Deus occasionem nobis offert, qua sperare commodiorem nunquam possumus : arripienda ea est, nihilque parcendum quominus ea utamur ad quam maximam in ejus caput accersendam perniciem. Hoc igitur respondebimus concordi judicio : Postquam scrutati scilicet libros arcanos sumus, consideratis accuratissime omnibus, clare providere nos, imensam quandam cladium ac calamitatum vim ira mox deum in regem devolvendam, nisi exiguo quod superest tempore piaculis idoneis prævertat imminentem pestem, eluatque, quibus male perire meruerit, scelera; horrenda quidem dictu esse quæ ab eo dii exigant, sed nunquam nimis magnum vitæ ac salutis videri pretium debere : hac sola conditione incolumem illum regnare deinceps posse, si propriam uxorem, si filium ex ea natum, si privignum, mulieris ejusdem ex prior: viro filium, si cum iis principem regii senatus et protonotarium interfecerit, si præterea sacrificaverit elephantem album quo vehi consuevisset, cumque illo duos alios ex toto regionum numero maximos, simul etiam equum et camelum. Horum omnium tam hominum quam pecudum jugulatorum cruorem phialis inclusum daro in manus regem sibi brach-

audius debere, illas se phialas introducturos in adyta sanctissima, liquique ritibus sacris ac carminibus, quae ad expiationes efficacia ipsi nosset soli, daturus sedulam operam exarmandae deum irae, confidereque effecturos, ut litasse istis victimis, et mias portentorum a se depulsi experientia rex prospera sentiret, inoffenso deinceps, uti antea, teneo privato ac publica felicitatis cursu. Haec brachmanes uti composuerant inter sese, sic postea regi, tanquam ex tripode oraculum, ediderunt.

II. In quo insidiosissima fraudis hanc rationem sequebantur: principem quem pessime oderant nudare potentissimo praesidio duorum ipsi fidissimorum capitum studebant, sic eum obnoxium cunctis fortunae atque invidiae turbinibus rati fore. Habebat rex conjugem, matronam facile omnium quae tum viverent lectissimam, pudicitiae, sapientiae, charitatis in virum quantas maximas optima in dolos et educatio praestinissima inserere muliebri animo potest. Cum haec ad regni regisque commoda et utilitates procurandas arcano conspirabat ille, quem memoravi, senatus princeps regii, principatus consiliariorum regis, summi vir ingenii, excellentissimae doctrinae, fidei vero, industriae, dexteritatis in rebus administrandis, prudentiae, innocuae, tantarum, ut qui de illo incorruptissime concelebant, parem illi usquam terrarum in omni genere laudis deperarent posse reperiri. In hac igitur duo columnina prosperitatis regis invidentes ipsi nefarii proditores machinam praecipue istam intendebant; nam quod alios pariter occidi iussos his miscuerant, artificium sceleris et ultionis cumulus erat, siquidem et adigendo rege ad caedem regionum ipsi charissimorum juvenum, ad immolationem elephantum aliorumque jumentorum, quibus eum sciebant delectari plurimum, tenerimos ejus affectus convulnerare sese atrociter videbant, et famam praeterea exosi principis incendio longe flagrantissimo popularis invidiae objicere. Tum vero ista inopinata conjunctione tot tam diversorum capitum aversuros se sperabant suspiciones cum regis tum ceterorum, ab animadversione praecipui sui odii in rexinam ac principem senatus, quod odium si enotesceret, magnam conatibus et clandestinis molitionibus eorum securim infligendam providebant. Cum igitur, die septimo elapso, admissi magno ambitu ad regem, metu et expectatione anxium, vaferrimi seductores auctoritate religiosa edictum illud suum pronuntiassent, percussus ultra quam credi posset horrore denuntiationis infandae rex, Egone, exclamavit, optimam uxorem, ego dulcissimum filium occidam! Et talia dii jubent? Male me potius ipsum perdunt; quid enim minari saevius possunt? Solatio vel tum mihi fuerit tam charis superstitibus relictis emori, quorum vitam longe libentius mea morte redemerim, quam damno ac clade ipsorum servari sustineam. His auditis scelerati brachmanes affectata gravitate

A regem monebant, componeret animam ad dum deo: cogitaret nihil cuiquam prelute esse propria debere; id cum comess omnes naturae dictatum sit, regum tamen, capite status regni publica fortuna peculiarem esse rationem, ob quam haec impendatur eorum incolumitati contra mine nisi scelerate recusatore impendat pestem ad se attrahere ac vertere. Haec brachmanes recesserunt.

III. Rex vero, aegritudine animi omniter vita sensisset afflictus gravissima, decubus, vigiliaque contabescens, totasque coarctat pariter ac noctes mente perturbatissimam cum terrificis visorum imagines, tum priora quae iis erant procurandis periculis. Percrescente late fama regis mortis vera ejus causa insuspicabilis humanitas, nec somniorum, nec congressus cum tribus ullum omnino suorum rex adhibere voluerat, non fecellit tamen Palarii (sic erat nomen principi senatus) animam corpore laborare regem. Et prima ex conjecturis innixus notitia, institit deprehendere, circumspicere, odorari atque indagare suo acerrime sagacitatis ingenio, quod hoc iudicio concessit, deesse, ut regem non posse quin somnium rex suum habere talium conjectores brachmanes illi, occasione avido arrepta, nec suorum jussas ab illo caedes, interpretatione visi nocentem potius quam ad artis aut dissipationis istius generis, rationes accommodari. statuto clam Paladem convenit (Paladem batur) et ei, Aut valde fallor, inquit, brachmanum gravissime periclitandi veniendi ratio est, resciscere ex ipso egerit: hoc vel tu, vel nemo ex eo mere; nisi autem expresseris, actum fore; nam, ut se dant indicia, capitalem chinam scelestissimi nebulones architecti. Age igitur qua vi, qua arte vales, ultimum tempus puta esse tuae in virum charitatis probandae; cave quidquam ad omnem quam cissimam industriam hujus expiscandi ab cani tibi reliqui feceris. His Palas audito sollicita regis cubiculum ingreditur, assiduo lecto ad languentis caput, sic est virum Cumulat mihi dolorem, quem ex morbo tantum capio, molesta aegritudo ex tuo mei contemptu, quod rem, ut apparet, praeter solitum diligentissime celasti; quae te per deos omnes, istam quaecunque est notitiam invidias. Scis tacere me posse, ac habere arcani capax, nec rima ulla per diutius meae fidei tuo amori facias injuria quod tua causa, opinor, interest non igne

quæ brachmanes tecum egere; nam inde languoris hujus tui causam existere magna indicia suadent. Hæc Paladem loquentem interpellans rex, Ne tu quoque, quæso, inquit, dolorem meum novo dolore cumules, id quærens ex me quod omnium minime tibi expedit nosse. Tum illa, Esto, mihi sit noxium, ait, hoc nosse, tamen quia tibi salutare arbitror futurum, non desinam urgere ut fatearis mihi quodcumque id demum est. Curæ, ut scis animæ amicorum participatione minuentur; neque hæc quæ te tam periculose angit ægritudine levare poteris, nisi causam ejus, istud haud dubie brachmanum colloquium, alicui communices. Cui autem communicabis, si neget uxori? aut quis tibi me, amior? Tum rex, graviter suspirans. Quid me, inquit, conjux optima, de tuo exitio deque omnium mihi charissimorum interitu interrogas? Abi, sine me, ut cœpi, dolore meo consumi, ac mortem præsumere, ne videam quæ cogitare horret animus. Confide, mi vir, respondit Palas, imagine quam subostas mei exitii non terreor; nec ego nec liberorum nostrorum quisquam (bene omnes novi) pro te mori recusabimus. Age, pande audacter quæ sese via det salutis tuæ morte nostra redimendæ. Hoc modo a te petam pretium mortis libenter tua causa obitæ, ne post hæc ulli brachmanum necesse tibi conjunctissimorum suadenti credas, egoque sim ultima quam istorum insidiæ perverterint. Periculosum nimis est inimicis fidere: dubitare autem non debes quin tibi sint inimicissimi brachmanes ex memoria non ita veteri gregalium ipsorum a te meritis affectorum pœnis. Quare causa est justissima, cur si quid a tam perturbatis animis consilii, præsertim ancipitis suggeritur, ad prudentum et notæ moderationis hominum (qualium tibi, deum beneficio, non deest copia) examen censuramque referatur.

IV. Hæc reginæ Paladis verba tandem excusserynt; regis animo pertinaciam obstinatissimam secepti. Exposuit ipsi primum octo sibi per soporem oblata somnia, tum quid de minis ipsorum et modo ea advertendi brachmanes respondiissent. Quibus Palas cognitis. Laudabilis, ait, tua fuit religio cupientis doceri quid dii portenderent aut a te poscerent visis talibus, sed errasti delectu imprudenti consultorum. Minime omnium idonei juvando in hoc tibi brachmanes fuere, primum scelerati atque invisī diis homines, quos ideo haud sit verisimile divinorum arcanorum participatione dignari, deinde ferali tui odio instincti ulciscendique ipsis charissimorum cædem furque immanissimo flagrantes. Quanto ad id accomodatior asceta noster est, quem miror tali quærenti non primum omnium menti tuæ occurrisse. Meministi quoties is responsa nobis divinorum adytorum certa, et eventis deinde probata, pertulerit; exploratum habes etiam quam casti sint ejus mores, quam inculpata vitæ ratio, quam pacatus et ferarum expertus perturbationum animus. Hunc censeo vel sero de

tuis somniis consulas. Rectæ admones, rex inquit, ita statim faciam. Mox equum expediri continuo jussum inscendens, cum familiarissimis paucis ad cellam venerabilis ascetæ aliquot ab urbe remotam passuum millibus, se confert festinatione summa. Auditis senex somniis, placide regi respondit: Est quod tibi gratuler, domine; nihil triste, quin prospera potius pleraque nocturna hæc tibi visa portendunt. Nam duo quos primum vidisti pisces per montana gradientes, significant venturum tibi a quodam dynasta legatum oblaturum elephantas duos mirificæ magnitudinis et formæ. Duæ vero quæ tibi volantes apparuere anates, duos equos generosissimos designant, quos qui sunt dudum in itinere Persæ proceres a rege mox suo tibi munus amicum reddent. Qui porro anguis versus te serpebat, ensis fuit præsagium, brevi tibi donandi, mirabilis, et parem, materiæ præstantiæ vel artis, terrarum nupiam habentis. Jam quod anguem illum cruore infici videbas, designabatur tibi ab eodem legato, qui ensem istum offeret, oblatum iri præterea talarem tunicam purpuream rarissimæ tincturæ, quippe cujus ostrum fulgeat et videri per se possit in tenebris. Quinto somnio videbaris tibi ablui aqua pura mundarique toto corpore: signum id erat dono te accepturum magnam copiam speciosarum vestium, quibus laute ac splendide ornatus, nitide possis apparere in publico, Sextum somnium, quo tibi montis nive conspersi culmini superstare videbaris, nihil portendebat aliud nisi te, quod sæpe soles, albo tuo elephante in pompa vehendum. Septimum erat visum flamma circum caput tuum volitans, illudque ambiens: hæc coronam designabat quam tibi maximus quidam rex pulcherrimam dono destinavit; et est itinere ad te. Octavum duntaxat somnium portendit aliquid adversi quod enarrare disertius necesse non habeo; eventus satis ipse declarabit, et Deus viam expediet qua innoxie ad extremum defungi valeas; dicam tantum breviter per ictum illum superne tibi devolantis in caput volueris et tuum rostro tudentis verticem, significari offensionem tibi molestam, et inde secuturam aversionem a te charissimæ personæ. Ultimum hoc est quod moneo non in longum hæc prædici. Omnia evenient intra septem hos dies; die, inquam, ab hodierno vertente octavo, veracem me rebus patris, quas futuras edixi, plane senties.

V. Rediit ab hoc colloquio rex multo sedatiori animo domum. Ac cum postridie prima ex prænuntiatis advenisset legatio, cæteræque omnes continua intra hebdomadem seriè apparuissent cum donis indicatis, admirans fidem oraculi rex subinde audiebatur exclamare: Vere insanus est qui consilia de rebus suis non a solis sibi fidissimis quærit et accipit. Diè porro ipso septimo cum ultimum donorum prædictorum ipsi esset oblatum, corona videlicet pretiosissima, dimisso rex honorifice le-

gato qui detulerat, lætus et gratulans ad circumstantes suos sibi familiarissimos dixit: Nihil horum volo mihi servare, sed in vos mihi benevolentissimos spargere, dulcissimam præsertim conjugem Palada (ea tunc aberat, de more gynæceo clausa) nostrosque liberos, teque Palari, mihi charissime; nam vos omnes sic in me affectos novi, ut capita vitasque vestras non sitis dubitaturi mea causa sub quantumvis discrimen mittere. Ad ea Palarius respondit: Conjugi quidem tuæ ac liberis, domine, recte ista diviseris, nos vero subditos non decet in rerum talium communionem admisceri. Cui rex, Imo te, inquit, in primis volo honorum omnium meorum esse participem, quorum partem maximam curis pro me tuis et fidelissimæ benevolentiae acceptam fero. His dictis ad partitionem munerum aggressus rex, sibi quidem reservavit elephantem candidum, quo etiam inventus eodem die per urbem regiam se videndum præbuit; filio suo unum equorum dedit, privigno alterum: Palario eximium illum ense donavit; pannos attalicos vestesque peregrinas ingentis pretii ad solitarium somniorum interpretem misit, togam purpuream et coronam Palario commisit in gynæceum deferendas, quo et ipse mox inopinato ire voluit. Ingressis ambobus in cubiculum Paladis reginæ, eodem advocari rex jussit et pellicem, quam deperibat, dissimulante injuriæ tantæ sensum Palade, pro sua cætera {moderatione ac sapientia, qua fretus rex minime curabat de hac sua illam intemperantia celare. Adductis ergo in regis conspectum uxore simul et pellice, rex conversus ad reginam. Elige quod mavias, inquit, ex hac toga purpurea et corona; quod tu reliqueris, hæc tollet. Cunctante in deliberando Palade, Palarius astans, et compertum habens, multo pretiosorem corona vestem esse, nictu oculi furtivo reginæ innuit, ut togam eligeret. Observavit illum nutum rex, et hoc ipsum cum Palarius tum Palas animadvertentes, pari ambo cura æstuarunt. Ita illi ad procuranda regis ac regni commoda ex multo jam tempore conspirabant, ut diligentissime caverent, ne ullam inter eos esse consiliorum communionem suspicari quisquam posset; quare in nutu illo tunc deprehensi, tacite pro se quisque decreverunt dare sedulam operam ne posset rex isto ex signo intelligere quod ignorare illum maxime volebant. Eam ad rem deinceps Palarius affectavit similem oculi nictum frequentissime sine causa edere, quo rex vitium id oculi non artem existimaret; in eoque tam constans fuit, ut quadraginta totis annis, quot deinde permansit apud regem assiduus, nictari subinde oculo similiter, ut tunc fecerat, non destiterit. Regina vero, ne istum nutum vel intellexisse vel secutam se esse suspicari rex posset, de industria contra quam ille monstrabat fecit, coronam eligens præ palla illa purpurea, licet hanc non ignoraret pretiosorem esse.

VI. Eodem die cum rex hilariter pro cætera tam faustæ lucis lætitia cœnaret Palas regina, ut tanto magis formidatam sibi regis ex nutu suspicionem discuteret, prætereaque ostenderet quanti facere coronam dono sibi datam, gynæceo prodiens, cum corona in capite, et cætero quam speciosissimo ornatu, discum aureum, oryza plenum exquisitissime condita, manu ferens, accessit ad mensam discumbentis regis: eodem tempore, incertum sponte an evocata, pellex de qua diximus, cubiculo item egressa suo, gestans pallam cocineam quam a rege acceperat, apparuit in aula; et cum regis tum astantium cunctorum ad se oculos convertit. Movit enim omnes mira res fulgor natus exquisitissimæ illius et nunquam visæ purpuræ, quæ ex ipso limine vastæ aulæ, quo funalium lux non nisi remissa pertingebat, proprio splendens lumine, aciem spectantium suavissime perstrinxit. Rex, dudum forma captus mulieris illius, cum jam illam tam speciose radiantem mistis oris ac togæ fulguribus videret, gestiit hæud dubie in indicia naturaliter ex oculis exstantia tennerrimi amoris, quæ cor Paladis, triumphum æmulæ cernentis, alte convulsenarunt. Exacerbabat plagam dolor conscius sævæ necessitatis, qua cotam se meminerat errare in electione, tanto adversariæ suæ commodo. Hos animi æstus, elidebat morsus acrior arcana zelotypiæ, qua, etsi summo semper dissimulata studio intime tamen dudum muliebri urebatur pectus. Adjecit cumulum tot furoris causis, et quasi oleum flammæ addidit, vox tunc audita compellantis Paladem regis, his admodum verbis: Semper te prudentissimam, mea Palas, adverteram; nunc cogor agnoscere minus hodie sapuisse te cum hanc coronam illi togæ præoptasti; en ut spreto a te munere amica nunc præcellit mea. Hic quasi ultimus arietis impulsus in murum in ruinam pronum, consideratissimæ alias matronæ constantiam evertit. Passa quiddam humanitus, cum etiam insultare ultro sibi regem opinaretur, quam manu gestabat lancem recta in ejus caput impegit, ita ut ejus cidaris ac totum paludamentum effuso ac fœde sparso jure inquinaretur, moxque avertens abiit. Excaudit rex, proceres exhorruerunt. Pellex in sinu gavisæ, et proxime se admotam spei regni tacite gratulans, iis regem oculis aspexit, qui æmulæ interitum quavis efficacius accusatione perorarent. Regis post intentum et varie sollicitum silentium universæ aulæ sententia intonuit: Tollatur e medio quæ tantum ausa est; nefas est vivere tam licenter sprete ream nostræ majestatis. Tum ad Palarium conversus de more astantem: Abi, Palari, rex ait, fide mihi solita et hoc obsequere: cura ut diem crastinum Palas non videat. His dictis perturbatissimus, abrupto convivio, se cubiculo inclusit. Ibi noctem illam plane insomnem et duos tresve insecutos dies miserrime anxios duxit, reciprocantibus intemperis agitalissimæ mentis:

sævissime præsertim cruciabantur recurrente per vices, post evaporatas iræ furias, memoria meritorum ingentium, verissimi amoris et perspectissimæ fidei Paladis.

VII. Interim Palarius abductam statim e regia Paladem, quasi ad jussum regis exsequendum, in intimis gynæcei sui domestici latebris abscondit, multum obiter incusatum quod in istum furorem erupisset. Ad quæ illa : Peccatum, inquit, meum subita statim pœnitentia damnavit. Tu fac quod debes, et regi obsequere; non merentem modo me, sed et volentem his vitæ fluctibus eripies. Cui Palarius, Bona verba, inquit, regem perderem, si ei nunc obtemperarem. Sine me uti meis artibus, alias vidi vicique tempestates; hanc quoque spero, diis huic regno propitiis juvantibus, et ipsam B tranquillitate commutandam. Confide et tace : latuisse salus fuerit, recipiet rex : serva te meliori tempori. Nec plura effatus, proviso ut illa regie haberetur, sed sub impenetrabilis clave arcani, consuetis suis in regis palatio ministeriis se reddidit. Ibi cum rex diu admitteret neminem, tandem ad eum pro jure familiaritatis intimæ, nec vocatus, Palarius penetrans, Quo domine, ait, hic luctus tam pertinax? cur te ac nos omnes tecum occidis? Sera pœnitentia nec laudem nec usum, ne veniam quidem habet: quin et gravissime vituperatur a sapientibus, insaniam ascribere solitis dolorem de casu irrevocabili, quo et animus dejicitur, et corpus maceratur, et malum immedicabile infortunio longe tetriciori cumulatur. Qui huic C indulget affectui homicida sui ipsius est, æmulus stultitiæ columbi qui occisa per imprudentiam compare, mœrore ipse interiit. Fabula non longa sic narratur : Columbus et columba vitæ inita societate, granis humore turgidis satis magna copia congestis in cavum familiare, communi consilio decreverant ex eo cumulo nihil carpere, quoad per æstatem suppeteret pabulum in agris; annum quippe illam in hiemem providerant. Interim ardor cœli solstitialis late omnia excoquens, in horreum quoque istud columbinum penetravit; hujus vi granis, humido in vapores exhalante, detumescens, singulisque jam in molem dimidio minorem extenuatis, contigit acervum quoque ipsum pari proportionem decrescere. Hoc, rediens die D quadam circa æquinoctialem cardinem, columbus in nidum, ubi animadvertisset, temere, ex vana suspitione judicans columbam tum ovis incubantem, contra communiter decreta, vescendo ex horreo hiemalem intempestiva voracitate minuisse commeatum, eam rostro et ungibus iratus appetiit, miseramque tandiu repetitis ictibus contudit quoad mortua concideret. Supervenerunt haud ita multo post imbres autumnales, et humefaciens aer grana, insinuato, ut solet, madore distendens, massam congesti tritici ad magnitudinem ei quam verno tempore prætulera, parem inflavit. Observavit id columbus, primum admirans : deinde cum

attentius reputasset, intellexit innocentem a se conjugem falso crimine oppressam, unde illum tantus invasit dolor ut brevi exspiraverit. Subjungam et alium huic apologum : Simius pugillum lenticularum e sacco viatoris sub sua recubantis arbore furatus, dum e rapina sua vescitur, lentis ipsi granellum forte unum excidit. Hoc ille ut reciperet manum extendens, lenticulas quas ea continebat omnes effudit ac perdidit; nec illam unam ipsam quam avare captabat assecutus. De te narratam hanc, domine, fabulam puta. Mulierem unam perdidisti, quid inconsolabiliter mœres? cur te luctu consumis? En habes pro una innumeras: quam revocare nequis desideras, quas vides affluere fastidis. An constare ratione tibi videtur ista tristitia?

VIII. Hic rex, quem spes hactenus quædam lactaverat dilata a Palario supplicii Paladis, ubi contraria indicantem ipsum verbis modo auditis animadvertit, quo certius aliquid eliceret indicium facti de quo æstuabat, Uno, inquit, excidente mihi per iram flagrantem verbo ingens est piaculum admissum. Ad quod Palarius reposuit : Unum prudentis verbum immutabiliter fixum est. Tunc rex clare jam pœnitentiam profitens, Dolet mihi, Palari, ait, orbato esse fidelissima conjugem; et Palarius, Duos, inquit quosdam dolere oportet : illum qui bene nunquam fecit, et eum qui de sua ultima die cogitat. Tum rex : Si videre iterum Paladem possem, nihil curarem, nihil dolerem amplius. Ad hoc Palarius : Duos homines cura et dolore vacare fas est : eum qui bene multis fecisse sibi conscius est, et illum qui nunquam peccavit. Rex : Urit me desiderium Paladis, quam, heu me! nunquam amplius videbo. Palarius : Duo sunt qui non vident, cæcus et stultus : ut enim cœli lucem cæcus non percipit, nec quæ ante aut circa se sunt cernit, sic stultus non discernit bonum a malo, sequendum a vitando. Rex : Nunquam me satietas Paladis cepit. Palarius Duo sunt qui nunquam satiantur, avarus et luxuriosus. Rex : Revocat mihi tui conspectus memoriam Paladis, quare procul te a me abjungere suadet animus. Palarius : Quatuor hominum genera procul a te abjungi decet : impios, insipientes, non confitentes jadicium et retributionem, non dominantes affectibus et cupiditatibus propriis. Rex : Væ mihi! domus mea privata est Palade. Palarius : Quatuor res sunt necessariis privata, fluvius aqua carens, terra non habens regem, mulier deslituta viri consortio, homo non discernens bonum a malo. Rex : Injuste, o Palari, perempta Palas est; et tu qui peremisti multis cruciatibus dignus es. Palarius : Tres sunt digni cruciatibus : innocentis accusator, non vocatus convivio irruens, et raptor alienorum. Rex : Debueras non representare tam festine supplicium Paladis, sed in tali causa longanimitatem adhibere. Palarius : Tres adhibere longanimitatem debent : qui maximum

retibus venator, et ignara insidiarum ante lucem felis exiens, implicata laqueis est. Vidit eam ita vincam erumpens cavo suo musculus et gavisus est, sed brevem ei lætitiã ingruens duplici ex periculo motus anceps fecit. Suspiciens enim insistentem arbori, et facere in se impetum noctuam parantem, cum refugere in suam cavernam vellet, subeuntem eo nympham animadvertit. Hic enimvero consternatus discrimine, et anxie deliberabundus hærebat. Quid agam? aut quo me vertam? secum aiens. Si cavum meum ingrediar, devorabit me nympa; si autem hic persistam, aut dextra sinistra fugere aggrediar, involabit in me noctua; si feli me admoveam, præda illi flam. Non despondendus tamen est animus: ingenium in angustis, cernitur, excogitabo aliquam salutis viam. Ea circumspèctis cunctis non aliunde quam e fele ostenditur: experiar eam alloquio. Sic accedens quantum tuto potuit ad intricatam reti felim, Satin', inquit, salvæ res sunt tuæ? Et felis, Gaudes scilicet, ait, me deprehensa, ac miserè insultas. Tum mus: Gauderem, ut dicis, si securus essem, nunc propria mihi pericula calamitatis alienæ fructum excutiunt. Vides nympham pervasisse meum cavum, simulque imminentem in mei rapinam superne noctuam. Nunc age, quod communiter expedit, conciliemur invicem, pacemque faciamus, his legibus, ut ego, quibus vinciris, rumpam laqueos, tu nympham occidas prædatricem meam.

II. Probavit impense muris propositionem felis, et magnæ mercedis propositiones adjecit, si ejus beneficio se solvi contingeret. Ergo fœdus inierunt, et mus citra moram cœpit fila retis arrodendo frangere. Unum ex his tamen reliquit quo adhuc felis teneretur; non enim plane fidebat reconciliatæ gratiæ nisi pignore sibi certiori caveretur.

A Incepabat sic cunctantem felis: Quid dubitas, aiens, tam cito redis ad genium? ita brevis est fides amicitiæ juratæ? Sinceræ (mus ait) equidem mihi conscius voluntatis sum in fœdere inter nos inito servando, sed quo tu futura sis animo ubi me in potestate habueris vereor; nam naturalis inclinatio non mutatur, aut si qua ei vis affertur, non perstat; propterea, cum nihil urgeat, tutius censeo relinquere te adhuc uno constrictam vinculo, hoc quoque rupturus cum maturum erit. Sic aliquandiu perstitit mussans quoad sole jam exorto, et venatoris adventantis strepitu cœpto audiri, residuum tempestive confregit flum, proculque statim fugit; feli solutæ, vel si deesset fides, venatoris tamen instantis metus insequendi muris consilium excuteret. Ergo nympa obiter exterrita, et ex antro muris ejecta, saltu conscendit arborem. Mœstus venator fractum rete reconcinaturus abstulit.

B III. Pauci ex hoc dies fluxerant, cum prodeuntem, pastus causa quærendi, e sua caverna murem procul felis intuens. Quo a me, clamat, semper vitabundus digrederis, oblitus amicitiiæ juratæ? Age, aude, accede ad me, amplecti te ac remunerare pro meritis cupio libertatis et salutis vindicem meæ. Cui mus parumper subsistens, intervallo tamen satis magno medio, Nostra, inquit, amicitia complexus non requirit, nec libenter oscularer labra contigua dentibus mandere mei similes solitis. Amemus e longinquo censeo. Nec aliter fecit unquam nos providus, haud minus quam ante sedulo vitans ne se feli committeret, aut experiundæ suo damno perfidiæ occasionem daret hosti reconciliato secum quæstiosa ratione. Fabula docet fluxas esse ac fidei sublestæ amicitias quas utilitas et necessitas conglutinant, genio et natura reluctante.

DISSERTATIO PARABOLICA IX.

Deterret a fœdendo reconciliationi gratiæ oblatæ a principe quem gravissime quis læserit.

Aliquando vacuo curis majoribus Abessalomo regi superveniens, et ipse negotio solutus familiaris gymnosophista, interrogatusque, ut cavere quemque oporteat ab eo qui, magna læsus injuria, reconciliationem offert, respondit in hunc ferme modum.

I. Rex quidam psittactum habuit non minus specie ac plumarum versicolori varietate formosum quam voce disertum, et, quod est potissimum, sensu ac rerum usu prudentem in paucis. Hunc pullum adhuc tenerum alentem versari assidue rex videbat cum principe suo filio paulum supergresso infantiam, oblectandi, ejus gratia. Coaluitque familiaritas, etiam convictu quodam exercita usque ad necessitudinem humanæ prope charitatis; nam ut puer supra modum delectari videbatur psittacis duobus, sic illorum utrique charissimus erat, adeo ut nunquam senior e felicibus silvis ad

quas quotidie volabat, mitia poma pullo suo portaret quin eorum partem vel optimam pusioni regio seponeret. Per annos hæc aliquot durarunt, jamque pullus psittaci plenum ævum attigerat, et regis filius adoleverat in pubertatem, cum die quadam accidit, passerem, delicias adolescentis regii, rixa cum juniore psittoco contracta, male ab illo mulctari, atque ab ultiscente dilecti passeris plagas juvene harum auctorem interfici. Supervenit facta et cædi prolis suæ senior psittacus, proculque, dum peregre revolat, intuens jugulari a regio alumno natum suum, eum sensit animo dolorem quem excitare spectaculo tali affectus patrius potest maximum. Ac secum intime ringens frendensque; O mores, inquit, intolerabiles regum, jus, fas, officium, fidem, necessitudinem, amicitiam infra suam fortunam dignitatemque ducentium! O infelicissimam his ministrantium sortem, quorum

illi sudores et ærumnosissima obsequia neglectu fere contemptuque, non raro etiam exitio remunerantur ! deberi sibi ab omnibus rati omnia, debere se quidquam cuiquam nec cogitare dignantur, nec dici sustinent. Libidine cuncta metiuntur, ex usu ac fructu propriis cuncta æstimant : se unos in teuntur, sibi unis placent ; sui unice suarumque deliciarum rationem haberi, æquum censent. Expectes ab istis gratiam merito misericordiam infortunio, qui nec veniam errato, nec supplicio moram indulgere unquam norunt ; multorum annorum servitus et laboriosissima ministeria uno ipsis momento levis offensusculæ obliterantur.

II. Hæc obiter conquerens admovebat se loco propius : at ubi jam e vicino distinctius hausit oculis diram speciem cruentati abjectique ac crudeliter ab irato ultore calcati charissimi capitis, in eas furias exarsit, ut in regium involans puerum rostro ei atque unguibus offoderit oculos, Habe, inquit, quod te dignum est, dure, immisericors, ingratisime : tanti temporis contubernium, tam familiaris hospitii necessitudinem, tam teneræ amicitiae jura dulcissima non impune infanda immanitate pollueris. Sub hæc audacis conscios facti in summa regii viridarii arbore consedit, fruens inde spectaculo tumultuantis aulæ ad casum acerbissimum pueri principis. Accurrit inter ejulatus nutritiorum et cursationes satagentium frustra satellitum exanimatus rex : et filium amplexus, ablutaque nequidquam patriis lacrymis excæcati pueri proprio fœdata cruore facie, fenestras se admovens, ex ea conspicuum auctorem cladis simulata ignoscendi promissione ad se ut revolaret institit hortari. Cui psittacus, fugere certus inde quam longissime, ubi ex tuto afflictis hostibus insultans, explesset animum sæva satietate vindictæ. Agnosce, rex, ait, justam vim Nemesis ultricis, cujus exemplum in familiari tibi capite habes domesticum. Nullum illa nefas impunitum sinit, veretur neminem, nullius opes reformidat ; ne vestra quidem superbiorum regum superciliosa majestate deterretur supplicia sceleribus adæquet natis etiam in purpura. Serius ocyus suas cuique vices reddit, nec pessima conditio eorum est quos celeriter ulciscitur, e quibus est tuus filius In flagranti perfidia oppressus : dilatione pœnas auget, ac fenore tormentorum toleratæ diu culpæ sortem exaggerat, adeo ut quos inxpiatos vita dimiserit, sempiternis immiserabiliter cruciatibus addicat. Erat unguis in ulcere ardentis dolore regis intempestiva psittaci philosophia, qua ille, ut irrisione sui, quanquam indignabatur vehementius, pressit tamen indicia ignoscentis æstuosissime furoris : et se componens in moderationem, qua posset hostem fallere, pacato, quantum potuit vultu respondit : Minime ambigua tu quidem et me quoque fatente vera loqueris, quo ipsodesiderium auges tui reditus, ne tam sapienti monitore caream. Quare, oro te, ne nos deserat, emendare,

A quoad licuerit, præterita paratus. Nec timendum puta, ne qui offensam tui tanta pœna luimus, quidquam in te deinceps committere audeamus, quo istius, quam vere prædicat, Nemesis graviores in nos concitemus iracundiam. Ad ea psittacus, Non faciam, inquit ; monent enim prudentes, semper ei qui damnus intulit ab adversario incommodæ accepti memore cavendum, eoque magis vitanda ejus accessum quo ille invitaverit instantius. Adivi et illud ab idoneis auctoribus, genitore sapienti amicorum loco habendos, fratres pro comitibus itineris, uxorem pro contubernali, filios pro tabellariis memoriam patris ad posterum perlaturis, filias ut adversarias in lite considerandas, cognatos, ut feneratorum acriter repetentes debita, se ipsum, ut solitarium omni affectuum necessitudine solutum. His ego præscriptis obsequens, recedere in solitudinem statui.

III. Adversus ea rex : Si a te profectum esset rixæ ac noxæ initium, jure nobis fidere metueres ; nunc rum hujus quod incidit incommodi origo et culpa (quod dolens pœnitensque fateor) nostra sit, quid obstat quominus credas invitantibus nobis ? Ad ea psittacus : Memoria damnorum acceptorum alta cordibus insigit vulnera, nec lingue semper veros mentium exprimunt sensus : quocirca verba tua fidem apud me non habent. Reposuit his rex : Male de me opinaris, psittace, qui scias sapientem virum omnem adhibere operam ut acceptæ injuriæ memoriam ex animo stirpitus evellet suo. Contra hæc psittacus. Est omnino, est ita, ut dicis, rex, velimque tua causa credere, te, prout sapientis jubet officium, conari damni quod passus es obliterare imaginem ex mente ; cæterum an quod conaris sis perfecturus dubito, et non sine causa vereor ut possis : quare sine me isto ambiguo mihi consulere. Multi nimis facili alienæ moderationis fiducia perierunt, dum ex sua conscientia æstimant alios, passi quod elephantibus indomitis frequenter accidit, quos cicures, sapere cum ipsis paria crediti, in insidias pertrahentes, servituti hominum mancipant. Contra hæc rex, Vir, ait, ingenuus et liberalis indolis non mutat in pejus mores, nec amicitiae jus violat, nec fidem fallit datam : abjectarum hæc vitia naturarum sunt. Respondit psittacus : Memoria damni accepti acres in quorumvis animis motus ciet, longe acerrimos in regum mentibus. Hi enim in gravissimis malorum numerare solent vivere inultum, gloriæ, cujus sunt avidissimi, partem vel maximam in vindicta reponentes. Ignosces igitur si tutum mihi non putem ad vivas quasdam in corde tuo prunæ iræ admoveere materiam imprudenti usurpatione priusceptæ familiaritatis tecum meæ, quando nec preces irritæ nec seræ obtestationes meæ incendium a me quo consumeret arcerent. Optima, si nescis, ad curandam injuriæ memoriam medicina est absentia injuriæ auctoris. Eam tibi admoveere a te recedendo cupio ; nam coere et cicatricem obducere

istiusmodi vulnera in ejus qui fecit conspectu nequeunt. Atque, utut de te sit, mea mihi causa quid agere debeam non est obscurum. Nam vel si tu tam moderatus quam vis persuadere, futuris sis, tamen ego tecum sollicitus viverem, quippe et animum ignorans tuum, et quantumvis esset is qualem optarem, jure, ne mutaretur, metuens. Desine igitur invitare me ad convictum tecum, necessario mihi suspiciose anxium, et per hoc molestissimum futurum; nihil autem omnium tibi juxta mihi que consulere possum utilius, quam fugere longissimeque a vobis abscedere. Ergo salve mihi æternum, et vale.

IV. Sustine adhuc paululum, rex inquit, et cogita nullam imputari posse a me tibi calamitatis meæ partem aut eo nomine culpam. Scio enim fatali cuncta necessitate contingere. Inevitabiliter ad quidvis horum, quæ fieri videmus, qui agunt rapiuntur efficacia decretorum æternorum. Nexui robustissimo admantinæ catenæ quis tractus mortalis obluetur? Nullum igitur, aut tuum, aut mei filii crimen est. Ministri fuistis ambo non voluntarii factorum, quod multo ante sanxerant exsequentium. Parcarum nempe in tabulario ære incisæ dudum æterno tuæ prolis mors, excæcatio meæ stabant; ignoscamus nobis mutuo alienum crimen. Veni, nec time, amici ut prius erimus. Adversus hæc peitacus: Horribilem, inquit, disseris, nec mihi credibilem philosophiam; ego magistris hæud paulo melioribus assentior: fato superius arbitrium nostrum esse vitæque sortem in sua cujusque manu positam, ut felicitas ac miseria, recte, aut eecus voluntaria motione consultorum reputari fructus debeant. Quod si vel hoc admiserim quod disputas (nam fateor in ea multos sententia hæere), tamen veritus ne in ista quoque fatorum serie fixum sit te mihi perjurum fore, non committam, ut in meam perniciem cooperari fati præbendo tibi mei perdendi opportunitatem coner. Velis potius et remis me in quam diversissima propriam, interpretansque in favorem meum providentiam æternam, fatali ejus lege cautum arbitror, ut ego in locis a tua ditone remotissimis securam incolumis vitam degam. Quanquam equidem (non enim recedam a doctrina veriori) nihil a fati aut spero aut timeo. Quod me deterret a me tibi committendo, odium mei est quod flagrare in corde tuo maximum suspicor; vel potius intelligo ex certa causa talis odii, memoria, quæ in te viget damni a me illati. Nec remissior fortassis in meo pectore fomes aversionis a te vivit, dum recordor interfecti domi tuæ mei pulli a tuo filio, ex mea conscientia de te judico, planeque censeo nec tibi expedire nec mihi nos deinceps una degere.

V. Respondit ad ea rex: Quod de te fateris opinaris de me, probrosum utriusque est. Bonorum enim ac sapientum est in potestate habere cupiditates, nec obsequi affectibus cum ad aliquid impellunt rationi non consentaneum; et ego igitur et tu, quantumvis recurrente memoria cladum, mutuo amare poterimus. Anceps (repositus peitacus) ista experientia fuerit. Magna enim vis est perturbatio, irritante objecti præsentia solitarum exardescere, rationisque frenum in æstu furoris excutientium. Quod si quis vi annitens summa moderari tali tempore iræ aut odio potuerit, molestiam tamen ingentem sentiet, nec pace aut tranquillitate animi, quæ vitæ felicitatem conficit, in conflictu tam vehementi affectuum cum judicio, fruatur. Nam qui vulneratus in pede currit tamen, summo dolore cruciatur, et qui lippus palpebras apertas objecit vento, etsi minime velit et contra satagat, oppletis pulvere oculis plane cæcutiet. Sic sensum gerens intus vivum gravis incommodi accepti, quantumvis imperare animo conetur, dum auctorem sui luctus coram videt, oleum in flammam mittit, cujusque excitat incendium quam cui par extinguendo sit. Quare talibus una conditio pie ac feliciter vivendi restat, amovere a conspectu monumenta cladum suarum etsalutem in solitudine quærere. Ad hanc amplectendam toto deinceps feror impetu studii, suffragantibus in hoc consilium monitis philosophorum, quos audisse memini docentes, quinque rebus perveniri ad famam illustrem: innocentia, doctrina, fuga suspicionum adversarum, suavitate morum, ad nihil tamen inhonoratum descendente, denique perpetrato magnorum operum. Quarum laudum cum facultates solitudo subministret, obstacula removeat, nihil ea videri optabilius sapienti debet, ægre id nomen aut parare aut tueri valituro, nisi a se ipso sibi cavens, et perdendæ animæ occasionem vitans, a cognatis, filiis, divitiis, ipsaque procul a patria sese removerit. Patriam siquidem, filios, cognitionem, opes commutare cum æquivalentibus poterit, animæ jacturam quod resarciat nunquam inveniet. Adjungam et aliud sapientum effatum: pessimum esse percuniam quæ non erogatur, pessimam uxorem cui suus vir exosus est, pessimum filium parentibus contumacem, pessimum regem qui simulat innocentiam, pessimum amicum perfidiosum, pessimum civitatem seditionum apparibus tumentem, cujus cives anxie vivere et in horas extrema formidare necesse sit. Sic et ego apud te manens semper essem anxius. Et his dictis evolavit, relicto cunctis exemplo salubri et prudentissimo consilio, nunquam iis fidendi quos læseris

DISSERTATIO PARABOLICA X.

*Versatur in explicandis fraudibus invidiosissimis invidorum quibus innocentes et fideles
 tros percurrere conantur, indicatis simul rationibus iis occurrendi, et vi veritatis
 omnes malitia conatus ad ex-remum eluctantis.*

Sub hæc loqui cessanti gymnosophistæ, rex Athesalom, Audivi, ait, et probo quæ de nunquam rescimenda graviter offensi familiaritate docuisti; cuperem autem discere abs te an non oporteat interdum dari operam, maxime a regibus, ut reconciliantur ipses, et in priorem gratiæ reponantur locum in quo se errore quodam abalienaverint. Super eo argumento gymnosophista disserere hunc in modum est exorsus :

I. Fuit in quadam silva referta belluis inter alias thos quidam, vitam proposito valde diversus ab iis quibuscumque vitæ ac naturæ communione iungebatur. Mitis enim erat et temperans, præter morem et thorum ceterorum, et cum his aliqua ex parte convenientium vulpinis, quorum omnium grassationes et belluaciones quotidianas innoxii sanguinis detestans intuebatur, consueque non innoxius cupiditatibus gula, ut ulro abstineret omnino carnibus, et naturalis vescendi necessitate herbis ac pomis detungeretur. Hoc vivendi genus in medio tam dissimilium exemplorum, omnium in hunc oculos et multorum invidiam convertit. Irati pariter thoes, vulpes, lupi cæterique plurimi, nunc singillatim conventum, nunc manu facta circumdatum, acerbè increpabant, denuntiantes, haud pati sese posse ipsum unum velle videri sapere plus quam cuncti asperent alii; minantes etiam se illum, si pergeret, congressu prohibitum ipsorum, pro transfuga ritus patrii ac degeneri proditore proscripturos; omitteret igitur peregrinos mores, et vale dicto intempestivæ philosophiæ, eorum instituta sequeretur ex quibus natus esset, cum quibus viveret. Ad ea thos placide respondebat, molestum ipsis esse non debere conspectum sui qui neminem verbo aut facto læderet. Porro istam quam minarentur amandationem sui procul, adeo non ab ipso formidari, ut præoccupaturus ulro fuerit et sponte exsulatum abiturus, si putasset non alia se conditione posse in iis locis vivere, nisi facta ceterorum imitando : se vero, cum plane decrevisset abstinere a latrocinis et cædibus, nihil interesse credidisse peregre an in patria innocentiam coleret; nec enim scelera contagione aut vitio locorum, sed nequitia cordium inolescere. Quanquam, addebat, potiori jam mei partes a vobis absum, animo scilicet et affectibus a vestro usu et instituto longissime disjunctus. Si corpus hoc etiam exterminare vultis, non multum repugnabo, fortassis etiam gaudebo. Talia eum loquentem vel inviti verebantur, fama que de eo late increbrescebat ejusmodi, ut admirantibus etiam qui oderant, toto eo tractu multa esset in veneratione nomen ejus.

II. Pervenit igitur ad leonem, ejus silvæ regem, clara, multorum prædicatione, notitia tam sapientis

A thois. Quare illi ad se vocato dixit vides, et cum subditorum, tum negribus varium regnum hoc regis eius est gubernationem ego fidelis ac prudens ministri : dolui est cum talem quæ in te hodie mihi videor. Cogitavi et summa cum potestate administratio coque me, præter utilitatem, officio reges tenentur virtutum honorarium est principis cum quis ipsi sibus excellens jacet in tenebris ac se istæ tuæ præclaræ plurimis propon debent, adeoque, ut sint vulgo concanda in arce quadam ac castigio estis. Ad ea thos respondit : Reges etibus ministris uti, adigere quibus repugnantes trahere ad functiones quibus abhorrent noxiam negotiis sic ab alio attentis negligenter : Meum porro ingenium immare qua a tumultu vitæ aulicæ. Cum ergo sint, imo abundant, qui non solumpturi sint, sed qui vehementer operantur speciosa ista munia, tales ab meque, quod cæpi nec hactenus per vatim sinas vivere. Minime, aliquid tiori, eaque auctoritate ut sibi ab declararet; quin statim amove me jussis meis te promptum expedire pretum mihi est auctorare te in officiis ministri, et dignitate a me secundationi præficere.

III. Nondum thos persuasus, con hunc modum : In isto, domine, quod ministerio qui tutus durare possit, i alterum horum sit oportet : perca lid ter stultus. Prior enim, abundante itia, qua dissimulando, qua largiendi riis lucum faciendo, hoc consequetur semper infensorum felicibus, minus diis; alter, præ imbecillitate mentis sentiens, et ludibria venerationem sui contemptu invidiam lucrifaciet iras miseratione fatuitatis. Ego, qui rum esse velim aut haberi, citra cert ex hoc ostentari loco nequeo, unde i dique virtutis inimicorum telis arcu guus, nec protectus, apparerem. Nam aliquem in primo sub rege potestati immunem odii popularis, insanum quidem talem utique quotquot clam regi (quæ maxima semper turba a aversabuntur quod exoso sibi principidum videant; qui autem regi studen

instinctu amoliri omni ope conabuntur eum a quo sibi dolent præripi gratiæ locum quem apud impetantem ipsi ambfuit. Ad ea rex : Nihil metuas a rebus subditis ; nam tam ampla ego te potestatis meæ communicatione circummuniam, ut non magis contra te moliri quidquam quam contra me ipsum vel audeant vel possint. Reposuit his thos : Si me amas, ut certe facis, domine, et eo nomine debere me tibi plurimum fateor, quoniam, inquam, mea causa vis, oro obsecroque ut habeas persuasissimum, nullum a te majus mihi posse beneficium contingere quam si me relinquis in hac tranquillitate vitæ innocentis ac privatæ, contentum provictu omni aqua et herba. Nam, quantum possum intelligere, qui vobis regibus inserviunt, plus unico momento curarum illarum et quotidianorum ipsis discriminum angoris miseris patiantur, quam sibi privatum vacans toto experiatur vel longissimæ vitæ spatio ; quare nimis caro emitur illa claritas, ut non incomparabiliter videri expetibilior debeat pax et securitas obscuri atque inglorii otii.

IV. Ad ea leo pene iratus recusationi tam pertinaci, Plus satis verborum, inquit, est : nihil audio ultra, meum erit providere ut tuto apud me sis. Tu, fac quod jubeo teque ad ministerium accinge quod injungo. Cui thos : Faciam, domine, quando sic imperas. Sed ne me amando perdas, et verum in me reperiatur illud adagii vulgaris ; Amicitia intempestiva par odio est, te obtestor per quidquid est tibi venerabile aut charum, dignare jam hinc mihi polliceri, si quando contingat me accusari apud te, non crediturum te delatoribus statim, at interpositurum tempus idoneum discussioni et examini, nec mihi nisi convicto pœnam decreturum. Hoc præterea rogo, ut ista utaris ratione in delectu ministrorum : attende prius quemadmodum illi in re privata se gesserint : ab eo enim qui suæ domui male præfuerit, quomodo sperare liceat rempublicam bene gerendam ? Porro te alloquentium et discernenda conditio, et pro varietate qualitatis agendi forma temperanda. Si te illi usu rerum et sapientia superent, illis obtempera ; si te plus quam ipsos sapere ac in præsentis re videre tibi sis conscius, doce illos et rationibus convince. Sin peritiam in illis ac prudentiam haud tua majorem deprehendes, nec contempnas, nec statim admittas quod asserunt, sed consule in medium ac discute, citra contentionem tamen, nam hæc et majestatem dedecet, et ad veri dijudicationem obstat potius quam confert. Hæc curaturum observaturumque se rege prolixè pollicito, thos administrationem rerum cepessivit. Summi se illum facere leo palam declarabat, nihil clam ipsi habens, ejus consilium in omni negotio audiens, omnes infra illum æstimans. Hoc spectaculo novæ thois apud leonem gratiæ aula oculis proposito, mirari omnes sermonibusque celebrare inopinatum casum ; primores autem comitatus tacite ringi utrique intime, dissimulando haud facile livore ac videlicet inhiabundo occasionebus

noeendi, quales cum innocentia prudentiaque thois. moderate omnia et plausibiliter gerentis, nullas admodum daret, incubuere malitia conspirante pravæ mentes ad novum ministrum quomodocunque comminiscendis calumniis evertendum.

V. Ergo cum diu frustra omnem in thoen lapidem movissent, constanti erga eum leonis benevolentia palam exstante, quadam die conspicati leonem cupide jussisse ut quædam esca ipsigratissima sibi postridie apponeretur, eam ipsi furati per noctem, in absentis forte tunc thois domo absconderunt. Tum tie postera requirenti cibum imperatum regi, et irato quod is non appareret, omnes ex condito præsentis qui dolum instruxerant, nullam artem vaferrimæ calliditatis omiserunt quem fore utilem tali tempore concitandæ regis iræ in thoen absentem nossent. Primum ficto in regem studio dum ille indignatur et furit, quasi territi et solliciti coeuntes in circulum, ita invicem submissè mussitabant, ut exaudiri tamen possent studerentque, Cur celamus ultra quod scimus ? Fides erga principem nos cogit labem illi enuntiare domesticam, licet contra potentes veniendum sit et caput objiciendum certo discrimini. Prævaleat periculo et formidini privatæ charitas regis, et quo ei consulamus alea sane salutis nostræ jaciatur. Illis sussurratis ea leonis vicinia ut ab eo sentirentur, illum consensu adeunt, et ei profunde salutato, Novimus, domine, inquirunt, quis tibi prandium averterit, peccavimusque hactenus quod timore concitandi contra nos ministri præpotentis, silimus : nam vel nostra certa pernicie fuit tibi consulendum ; quidquid ergo demum inde secuturum sit, officio in nostro fungimur, indicantes tibi, ferinæ partem quam tibi heri seposueras in pastum hodiernum, subtractam a thoe fuisse, hoc ex oculari teste comperimus. Sic locuto nomine omnium primario inter ipsos, alius sermonem excipiens : Et si hoc qui vidit retulit, et qui vitam thois arcanam a specie diversissimam intrespexerunt, haud alienum ab ejus vafri simulatoris occulta voracitati factum intelligant, tamen quia tu, domine, longe alia de thoe opinaris, non petimus ut credas, sed ut inquiri de re jubeas. Addebat alter : Si thos convinctur hujus criminis, intelligemus vera etiam fuisse quæ multa de illo ferebantur, non credentibus multis. Exclamabat alius : Vere ita est ; fraudulentum et clam improbi nunquam ad extremum latent. Ego inter illos fui multos qui thoen innocentissimum putarent, et cum a fide dignis sane atrociter peccasse ipsum audirem, renuebam credere ; nunc ultimo hoc experimento larva illi detracta est. Alius quidam dicebat : Cum primum hunc thoen vidi, suboluit mihi ejus nequitia ; testes mihi sunt hic atque ille (nominabat certos) quibus sæpe dixi, quæ in eo vulgus miraretur, nihil nisi præstigiis et fucum esse obductumque tectorium improbitati. Alter quispian sic erumpebat : Hoc enim vero non furtum solum est, sed sacrilegium,

sed intolerabilis licentia violandæ ausu nefario sacræ majestatis. Audiebatur et alterius hæc vox : Mittat rex qui scrutentur domum thoïs; cubilia sceleris deprehendentur, et corpus, quod aiunt, ipsum delicti tenebitur. Verum, adjungebat alius, properandum in hoc esset, nam periculum in mora est; et alius, Male vereor ne thos astutissimus consuetis artificibus fascinet iterum regem, et tam manifesti criminis mendaci defensione notam eluat.

VI. Cum ita omnes insidiosissimo consensu leonem undique urgerent, et ipsum perturbatum dolore prandii subtracti jussit ille thoem subito vocari, et ex præsentis minaciter percontatus est, ubi ferina esset quam ipsi tradidisset pridie servandam? Thos, quod res erat, simpliciter respondit se curatori penus reponendam commisisse. Aderat forte is et præoccupatus a calumniatoribus fuerat, quare palam negavit se a thoe quidquam accepisse. Tunc misit rex qui scrutarentur domum thoïs, ipsos commodum qui fraudem adornarant. Hi statim post ferinam quasi apud thoem in latebris repertam leoni detulerunt. Adfuit inter reliquos lupo senior, simulator vafer, qui famam justitiæ ac sanctitatis ficta modestia collegerat. Is graviter et diligenter vitata omni suspicione iræ aut livoris, suggestit in aurem regi : Si veniam apud te invenit tam atrox et manifestum scelus, nullus erit deinde qui deferre ullum indicium audeat machinationis cujusvis, etiam in caput tuum. Hoc leo audito compingi thoem jussit in carcerem. Dum id fieret, adulator quidam ex astantibus. Dudum, ait mirabar a scelerato isto fucum fieri perspicacissimæ sagacitati domini nostri. Sub hæc misit leo ad thoem quæsitores ex eadem sycophantarum cohorte qui eum interrogarent in custodia. Confinxerunt illi responsa ejus contumacia et contumeliosa in principem, cui et mox eadem exaggerantes invidiosissime retulerunt, adeo ut iis auditis efferatus leo thoem interfici mandaret.

VII. Pervenit interim ad matrem regis totius notitia calumniæ. Hæc primum omnium, quod facile poterat, propter auctoritatem summam, dilationem interposuit supplicio. Tum leonem privatim aggressa, Quam ob causam; ait, filii, capitalem sententiam in thoem pronuntiasti? Retulit leo quæ audierat et viderat; et illa : Festinasti, filii, nimium in re maximi momenti; et quantum in te fuit, sere tibi pœnitentiæ in vitam reliquam triste argumentum comparasti. Sustinere oportuerat et cunctari; nam mulier per virum suum stat, filius per parentes, discipulus per magistrum, exercitus per ducem, populus per regem, rex per legem, lex per prudentiam, prudentia per cunctationem; et initium sapientiæ regi est, nosse sibi subjectos, ac de quoque ipsorum existimare prout mores ejus sunt. Id si faceres, non mirareris probos oppugnari a nequissimis, nec fidem iis tribueres quibus supplicia debebas. Nonne innumeris experimentis per-

A spexisti fidem et probitatem thoïs tam cito propter inverisimillimam tractæ carunculæ, ad delationem scelere flagrantium, ex fraude peritorum, morti addixisti? Nesci regibus, aliis committere quæ gerere debent? Non vides qui vinum et ligenter prius explorent colorem, ne qua ipsis fraus fiat? quanto curiosissime indagare cuncta in nihil minus quam regni salutem agere ac prudens brachium dextrum publicæ firmamentum ac columen oportebat te alii fidere in cogniti præsertim cum, ut dixi, nulla vermen nitatur. Quomodo enim qui tanea (quod omnibus est notissimum) interdixit esu carniæ, credi potest tua subtraxisse? Finge gula victu cella locupletis, deerant munera venatorum, per quæ cupiditati servata domi ejus ferina tua est? Ipsi subtraxerant, ipsi eo intulera derent. An est obscurum omnibus in eum furere? Vident occupem sibi ambiunt; opes ejus, hanc talem, apud te gratiam, propria prætantur, spectare florentem illi duocunt : sic vulturi partem cada cani osse rapto fugienti, multum res et canes alii prædam extorque. In summa sic habe, bellum esse implacabile, natura comparatum inter improbos subditos et bonos eo bello cardo periculi et spes victum qualitate vertitur : vincit proculus tenet consiliarios sapientes et talibus calumnia extortis artes improbos infidosque ministros ob de rege est : seditiosi de illo ac reipublicæ clade, triumphabunt. extremo conatu decertare, sic tanquet et focus, princeps sapiens de compertis nocuentis probos ac stros eripi sibi patitur, et ut in intentas machinas improbitatis digat.

VIII. Hæc maxime regina dissei conjuratis auctoribus calumniæ, se convicium non ferens, procidit. Fateor, inquam, domine, scelus n thos est criminis impacti; ego fer seposueras, e penu tua furatus, detuli. Ego idem ibi eam ubi absce produxi, ut te, quod contigit, ad dum impellerem. Feci hoc et ma suasu instinctuque plerorumque thoem pessime oderunt, quod tibi mium, ut ipsis videtur, felix est.

regi, et tanto plus prono ad obtemperandum mo-
 nitis matris, illa sermone resumpto, Huic quidem
 ultro profitenti pœnitentiam, potes, inquit, igno-
 scere, cæteros illos quorum est scelerata depre-
 hensa coitio, ad unum interfice. Nec contempnas
 imbecillitatem plerorumque, nam etsi feno nihil
 humilius, nihil infirmius, tamen ex eo manipu-
 latim intorto funes nectuntur qui etiam elephan-
 tes alligent; thoem vero statim censeo in priorem
 restituas honoris gradum, tibi que omni ope concil-
 lies. Tunc leo: Faciam quod jubes, mater, etiam
 mea sponte; nam purgata calumnia, revigescit in
 meo animo charitas in thoem, cujus etiam pro-
 videntiam recorder, hæc quæ contigerunt prævi-
 dentis, et mihi suggerentis utilia præcavendo er-
 rori, nisi læva mens fuisset. Rogaverat enim, ut si
 quando aliquod ejus crimen deferretur ad me, sus-
 tinerem judicium usque ab inquisitionem plenam,
 quod, heu me! non feci, sed faciam si alias usus
 incidet: serio enim pœnitet tam damnose festi-
 nasse. His dictis confestim sibi sisti jussit thoem
 liberum, et insignibus ornatum dignitatis pristinae;
 quem amplectens, Erravimus, inquit, sed circum-
 venti dolis malis. Sapienter a te præmonita incon-
 sulte negleximus; verum icti sapiemus, nec de cæ-
 tero ab istiusmodi insidiis periculum tibi est.
 Perge securus ferendis ac partiendis nobiscum cu-
 ris imperii. Cui thos. Ut talem me probes, inquit,
 qualem ista dignatione credere ostendis, hoc est,
 tibi fidum et verissime benevolum, audi meum
 consilium, et sic habe, nihil esse magis salutare
 regibus quam subditorum sincere fidelium admit-
 tere libera monita et eorum suggestionibus deferre.
 Aio, non expedire tibi me amplius intimo mini-
 sterio habere, mihi amplius fidere. Reges enim
 oportet sibi cavere ab iis quos vehementibus in-

A juriis læsere, ab iis quos re familiari spoliarunt,
 ab iis quos sine causa exsilio muletant, ab iis
 quos fraudarunt mercede operæ aut stipendiis,
 præterea ab avaris, ab inexplebilibus, denique ab
 illis qui publicas utilitates propria damna reputan-
 tes, desperant se posse fieri, nisi communi infor-
 tunio, felices. Hos omnes princeps sapiens hostium
 loco habere a seque remove longissime debet.
 Etsi enim culpa vacant priora quatuor genera, ta-
 men magnus dolor ex damno quod sunt passi ve-
 risimiliter, illos stimularet ad non omittendam, si
 unquam occurreret, aut etiam ultro quærendam
 captandamque occasionem ullionis. Sine igitur
 recedere me in dudum optatam solitudinem, præ-
 sertim cum opportunior deinceps quam prius cal-
 umniis sim futurus perseverans in ministerio. Si-
 quidem conflata iterum (quod vitari nequit) pari
 huic in me coitione improborum falsis me testi-
 moniis oppugnantium, accedet tibi nova causa crimi-
 nationis admittendæ credendæque, quod existi-
 mare merito poteris memoria me injuriæ acceptæ
 priori damnatione ad tibi nocendum incitatum.
 Hic rex, iterum amplectens thoem, Vera, inquit, in
 aliis ista sint quæ allegas: tua sincerissima, boni-
 tas mihi perspectior est quam ut quocunque no-
 mine suspectus unquam esse possis aut debeas;
 ne porro ista, unde intentas mihi metum, injuriæ
 memoria in te resideat, efficiam beneficiis mul-
 tiplicandis quibus illam aut obliterem aut obruam;
 tu qua fide cœpisti, perge mihi et reipublicæ na-
 vare operam, majori etiam quam hactenus alacri-
 tate. Restitutus inde thos ost in pristina fastigium
 dignitatis, ingenti et honoris et gratiæ augmento,
 talique exemplo declaratum, posse interdum recte
 reges inniti securos reconciliatæ prius a se vexato-
 rum benevolentia.

DISCERNATIO PARABOLICA XI.

*Quam turpe sit ingrati animi vitium in homine monstrat exemplo bestiarum, et ab eo deterret propo-
 sita ejus pœna.*

Rogavit inde gymnosophistam rex Abessalomus,
 ut indicare sibi ne gravaretur cui potissimum
 generi, et quo maxime merito, et gratificari et fidere
 reges debeant. Super eo argumento, resumpto ser-
 mone, gymnosophista disputavit in hunc modum:

I. Beneficum esse regem convenit in gratos et
 beneficio dignos, neque, ut sæpe fit, effundere sine
 delectu opes publicas in consanguineos et privatim
 sibi charos, utcumque jam hi sint divites, pauperes
 autem contemnere: verum ex his qui observati
 fuerint judicio pollere, præstareque prudentia,
 honorari a principe ditarique muneribus oportet.
 Præ cæteris autem amore ac beneficentia comple-
 ctendi sunt, qui se factis probarint acceptæ gratiæ
 memores et in occasione rependendi meriti fide-
 liter sedulos: a talibus enim tempore suo duplo
 expectare vicem officii poterit (ut enim quidam
 ait sapientum: Homo homini occursum feneratur);

ubi autem ingratum aliquem rex deprehenderit,
 amovebit a se illum omni ratione, si quidem sapiet,
 nec ullam unquam tali partem fidei tribuet. Hoc
 naturæ ipsius esse judicium bestia in hoc exemplo
 docuere. Foderant in agro quodam rustici foveam
 leoni loca illa infestanti capiendæ. Verum in hanc
 incaute illac euntes inciderunt primum aurifex
 quidam, deinde simius, mox draco, postremo et
 serpens. Conspicatus id forte ex vicina loco cel-
 lula, quo diversorio dudum utebatur, solitarius
 aliquis, vir bonus. En, inquit, ille infelix homo,
 præter calamitatem casus, etiam a dracone atque
 angue devolutis eodem periclitatur; non omittam
 occasionem servandæ animæ et mercedis æternæ
 tali operi propositæ lucrandæ. Ita ille secum ac
 mox strenue progressus ad oram foveæ, funem
 demisit, inclamans homini, ut illum arriperet, ejus
 ope extrahendus. Sed præoccupavit saltu simius et

eductus primus est, secundi jactus beneficium draco præripuit, ut serpens tertii: quæ omnes eductæ bestiæ miro affectu gratias eremitæ referabant, addentes et consilium, cujus ille neglecti pœnas tulit: Ne cures, inquebant, hominem, qui superest in fovea, tollere; malignam vicem beneficium reddet: nam nos illum ingratiissimum novimus. Abjecit pro se simius: Ego diversor in suburbano civitatis Zanzur; si qua te illuc unquam peregrinatum causa tulerit, experiere me non immemorem gratiæ. Paria draco et serpens polliciti (hi domicilia habebant in muris ejusdem civitatis), ad sua quique recesserunt. Novissime omnium extractus e lacu aurifex, et ipse gratias liberatori egit, ac se professus in urbe Zanzur domum et familiam habere oblatoque si casus illum istuc ferret, hospitio et obsequio, vale dixit, et eo abiens iter arripuit.

II. Eremitæ deinde causa incidit civitatis Zanzur adeundæ. Prope illam progressum agnovit ex longo simius, et perofficiose occurrens, acquiesceret in umbra paululum rogavit, seque mox rediturum ne gravaretur opperiri. Non multo post adfuit omni generis poena et nuces afferens, quibus jucunde pastus solitarius, ultra pergebat portis se jam urbis admovens. Vidit illum procul draco et statim obviam procurrens, humanissime salutatum, enixe oravit ut se paulisper præstolaretur, dum e cavo suo quidpiam illi portaret. Mox rediit armillas et torquem dono afferens ingentis pretii, quæ illa filia regis a se in horto regio soli repertæ et occisæ erepta in suo cubili servaverat. His acceptis eremita urbem intrat, et aurificis domum inquirit, non dubitans quin tanto humanius excipiendus foret ab homine sibi eo beneficio obstricto quod tam liberaliter rependi a participibus ejusdem videret bellua. Sed spes eum longo decepit sua: nam perfidus aurifex agnito in manu servatoris sui torque filia regis, incluso illo domi suæ, denuntiatum ivit regi se interfectorem ejus filia deprehendisse, mitteret

A in domum suam qui corripere, reperturos in ejus manibus spolia puellæ, monile ac murenuas quas illa vivens gestaverat.

III. Comprehensus fraude hospitis solitarius regis sistitur, qui viso torque et armillis, audire nihil sustinens torqueri cruciatibus acerbissimis miserum jussit, inter plagas et tormenta hoc solum vociferantem: Non hæc paterer si simio, draconi et serpenti credidissem. Nundinabatur inter hæc serpens per hortum et atria palatii omnium ignarus, quando audita agnitaque voce sui liberatoris et plagis immanibus gementis, acri sensu gratiam quærebat secum, qua vi quave ope aut juvare tam bene de se meritum aut ulcisci tam male multiplicatum posset. In ea illi fixo cura, regis filius occurrit, malo suo magno. Nam eum irruens coluber, mordit in manu alto et immedicabili vulnere. Trepidatur ad ejulatum principis pueri tota regia; res mœstissimus, dilata quæstione solitarii, accurrit. Variis satagunt ministri et medici, sed nihil proficiunt, quoad e brevi sopore puer expergiscens, Audivi, ait, per somnium, non alia me ope sanari posse quam precibus eremitæ tuo jussa, pater, injuste torti, innocens enim est. Commotus hoc audito pater, solitarium carcere eductum rogat, ignoscat sibi per errorem lapsæ, et orare pro filio periclitante ne gravetur. Annuentem ad ægrum secum ducit. Magna circum turba erat familiarum regis ac procerum, coram quibus insolentem se contestatus eremita, graviter accipiebat ingratiissimam aurificis prodicionem, ejus turpitudinem exaggerans ex bestiarum pari ope servatarum in se officiis ingentibus. Sub hæc positis genibus precatus, regium adolescentem momento sanavit, et patri lætissimo incolumem reddidit. Rex, omnibus cognitis, aurificem ingratum, ut falsum delatorem morte affici mandavit; eremitam, præter monilia filia, quæ illi donavit, multis insuper munerebus cumulatum honorificentissime dimisit.

DISSERTATIO PARABOLICA XII.

Societatis similitudine fortunæ coalescentis inter homines diversissimæ sortis exemplum proponit. Providentiæ consulentiis hominibus curam beneficam declarat, et eam esse demonstrat et certissimum fundamentum fiduciæ humanæ.

Capio et probo quæ dixisti, ait rex Abessalom D hæc locuto gymnosophistæ; vellem nunc audire ex te, si vacat, nec grave est, quomodo contingat aliquem ex paupere divitem fieri qui miser ex felice prius evaserit. Ad hoc gymnosophista:

I. Rem, inquit domine, postulas non tam explicatu difficilem obscuritate, sui quam variâ quotidianorum eventuum multiplicitate infinitam dictu. Ut enim multis fortuna gravibus et acerbis casibus vitam infestat humanam, evertens felices opibus, et una revolutione rotæ superbissimos tyrannos e fastigio solii in inum pistini redigens, ita hanc renans corrigensque Numinis orbem gubernantis

providentia, plurimas in it eademque inopinatisimas plerumque rationes, egentium ditandorum, et humilium subita orbis vertigine, e luto in lucem ac gloriæ culmen evehendorum, Ac quod magis est mirum, eadem illis plerumque contrariarum eventuum causæ sunt, adeo ut quibus potentia, quibus forma, quibus arc sua atque industria cadendi ex statu offendiculum objecerit, eosdem, ludente ut solet in humanis rebus sapientia divina, sua nobilitas, sua venustas, suus labor peritiaque fortunæ meliori restituant. Harum adeo vicissitudinum speciem accipe in narratiuncula non longa satis inexpectatorum successum, quos homines

quatuor haud diuturno sunt spatio experti. Juvenis A regis filius, patre mortuo, a fratre minore invidente virtutibus ejus, et adjuto manu factiosorum, notam ejus æquitatem formidantium, regno ejectus; vagus errare inopsque cogebatur. Huic peregre occurrit formosissimus et prænobilis adolescens, quem suspicacis principis zelotypia, ex levi conjectu oculorum placere illum suæ uxori criminata, extorem fecerat. Non diu processerant, casus invicem renarrantes suos, cum iis se adjungit mercator qui nave fracta, qua rem universam suam ingentis pretii vehebat, modo vix salvus enataverat, et seminudus quærebat stipem. Denique torosus et durus filius patris agricolæ, extrusus domo, abundantium sobole parentum convicio, dum ei exprobrant, inertiam, ni tanto natu pressam numero familiam levaret, eandem terebat viam, quærens ubi operam locaret. Et hic quartus admissus in consortium trium priorum, vicissimque auditus dum suam et ipse fortunam recitat. Coaluit inter quatuor diversissimæ licet sortis homines, communione conciliata necessitatis, satis arcta et vera charitate conglutinata societas, ut et mutui libertate sermonis famem ac lassitudinem humanissime invicem consolerentur, et quod quisque juvare posset, haud sibi quisquam privatim, sed amanter in commune consulerent. Sic iter agendo devenerunt in viciniam civitatis magnæ, quam priusquam subirent, acquiescentes ad umbram in crepidine via publicæ, disquirere familiaritate solita cœperunt, quam quisque sui ac sociorum sublevandorum spem ac facultatem habere se arbitraretur.

II. Mibi, ait regis filius, conscia quædam fiducia blanditur, eandem quæ regno me privavit Providentiam (nihil enim humanorum sine consilio Numinis geritur) insuspiciabilem meæ prudentiæ modum quemdam inventuram extrahendi me his sordibus; et in copiam unde me ac meos consoler, reponendi. Ego vero, subjecit vice sua formosus nobilis, iis quas in me prædicari memini venustate et claritate natalium magnopere confido. Tum mercator naufragus: Etsi, ait, rem meam mare absorpsit, tamen industria quæ rem fecerat, mecum emersa fluctibus spem in sinu fovet mutandæ iterum inopiæ in conditionem talem qua non mihi soli queam consulere. Quartus rusticus, Vos longinqua, inquit, et incerta vaticinamini. Atqui D urget esuries, cujus ego præsens in hisce lacertis præsidium teneo. Ne multa; præstolamini hic mihi, sultis, usque ad vesperum, affleram unde cœnemus. Assentientibus cunctis, scandit silvosum montem situm in proximo, congestumquo ibi magnum et bene exaggeratum lignorum fascem robustis inponens humeris, venum intulit foro. citoque nummulis paratis, cibos emulos sociis gratulans attulit, in porta civitatis obiter scribens: Unius hominis labor quatuor egentem pavit. Suaviter illa vespera fuerunt, præsertim cum abundaret ex reliquis unde postridie prande-

rent. Quod cum esset factum: Me, inquit formosus adolescens, ordo jam meus vocat ad experiendum quid hæc forma, quidve nobilitas possit efflicere. Ibo intro in urbem, et si quid invenerim ante noctem referam. Laudarunt omnes. Ille per celebris civitatis loca diu vagatus, incidit in senatorem otiose spatiantem in basilica. Is ex adverso gradientis os et staturam diu intuitus. Fieri non potest, secum inquit, quin hæc frontis majestas, hic regius incessus indotem nobilem abscondat; explorare juvat hominem. Sic progressus obviam eunti, Unde te habemus, hospes? ait: aude fateri quis sis, senties in ea loca te venisse ubi pretium nobilitati ac merito sit. Ille, patria et gente memorata, breviterque adjecto de fortuna sua, quantum primo sermone profiteri apud ignotos tutum est visum, mirilice patricio placuit. Quare illum comiter manu prehensum, Tui similes hospitio non carent, inquit, ubi ego domum habeo; sic in ædes eum inducit suas, apponique mensam de via lasso sane lautam imperat. Sub hanc, ejus sermone decoreque ac morum usu comperita elegantia magis captus, Si tibi urbis, ait, hujus placet commoratio, domum habes in qua, ut apud tuos, diversere quandiu lubebit; sin alio urgeris, instructem viatico dimittam. Hoc postremum juvenis recepit, necessarium iter sibi causatus, et accepte viatici nomine satis magno pecuniæ numero, ad socios sub solis occasum lætus venit, scripto et ipse in foribus civitatis successu spei suæ in hæc verba: Unius juvenis C forma peregrinos quatuor instruxit annona.

III. Dies jam aliquot ex formosi nobilis pecunia jucundissime sodales quatuor convixerant, cum illa sensim deficiente mercator qui per eos dies parata sibi veste et portu obito aliquid ibi notaverat, unde præsentis lucri offerri sibi occasionem opinaretur. Nempe, inquit ad socios, me intuemini, et vice meâ promissum industriæ auxilium a me reposcitis. Non interpono moram. Cras mane prodibo, et si Mercurius adjuverit, non vacuum me vespere recipiatis. Nec mendax promissum fuit: sub secum diei postereæ mille nummos ad socios attulit, quos hac arte paraverat: lustrando circa portus crepidinem advenas naves, unam invenerat recentissime appulsam, ex cujus rectore percontando quorsum veniret, elicuerat certæ illum mercis satis raræ desiderio teneri, in quam, si proba et idonea copia reperietur, sex septemve nummorum millia libenter impenderet. Porro ex amicis veteribus (nam horum quosdam in turba forte nactus erat) didicerat, ejus speciei, quam hic peregrinus institor cuperet, copiam expectari, a nauclero adventante inportandam. Hunc præstolatus præoccupat primus omnium, et de merce quam dixi pretio nummorum sex milium transigit, ac dato ex amicis sponsore solutionis intra diem representandæ, navarchum, quocum egerat, cum merce adit; is eam qualitate

ac numero qualem optabat se cito nactum gavisus, septem millia nummum haud gravato paciscitur et statim tradit. His noster acceptis suam et sponsoris fidem liberat, sex millibus ex pacto numerandis cui debebat. Moxque ad socios festinans in porta urbis carbone suæ monumentum operæ signavit, sic scribens: Industria mercatoris mille nummos una die sibi et sodalibus ex nihilo confecit.

IV. Unus supererat regis filius; qui non ita multo post, die capto, non bonis avibus urbem ingredi visus est atratam luctu; nam ea sui regis sine liberis defuncti funus mœsta celebrabat. Proceres qui rempublicam administrabant, tali rerum articulo solliciti, ne quid turbarum oriretur, custodias geminaverant portarum, explorarique subeuntes jusserant. Ab his animadversus peregrinus juvenis speciei, heroicæ, cum interrogatus quis, cujus, unde, cur veniret, responsum haud certum expedisset, suspectus in vincula datus est, valde miserantibus, ubi rem cognovere, tam tristem successum sociis. Triduo post consulentes de regis electione senatores, audierunt a quæstoribus quæ ii captivo adolescente resciverant: esse illum regis noti et potentis primogenitum, factione fratris minoris regni hæreditate dejectum; et forte fama rei tantæ in proximo gestæ eo pervenerat, celebrans etiam viri laudes. His auditis senatus princeps, Nempe, inquit, Patres, regem Deus ultro nobis offert, quo meliorem ne optare quidem possumus. Exstincta, ut scitis, est cum nostro do-

Amino quem extulimus, regia universa familia; quid elegantius facere licet quam nobilissimum, optimum, nec rudem regnandi artium juvenem in vacuum nostri regni evehere solum? Disceptatum aliquandiu de re, certatumque votis ac studiis; tandem euntibus plerisque in sententiam primi senatoris, eductus e custodia rite coronatur adolescens. Subjiciet sibi quisque facile quæ novitæ, quæque admiratio cunctorum fuerit. Trium maxime ejus comitum post anxiam expectationem ingens gaudium et gratulatio Dei laude conjuncta exstitit. Neque horum oblitus in fortuna melioris novus rex, statim eos accersit, ac nobilem quidem formosum illum palatino maximo auctoratum magistratu apud se habuit; naufragum mercatorem ærario præfecit; rustico denique villarum regiarum procuracionem demandavit. Ac quod illos scripsisse in porta compererat elogium suæ quemque sortis, et ipse id imitatus, in fronte propylæi portæ urbis primariæ locari marmor curavit cui litteris quadrantibus aureis insculpi jussit: Certior solidiorque basis fiduciæ humanæ quam labor, forma, industria, divina est providentia, unde omne bonum provenit. Hæc Genxæ (id ei nomen erat) semper fuit opinio, felicissimo eventu comprobata. Sub hæc perorans gymnosophista regi Abessalomo dixit: Vides ex his, domine, opes egentibus contingere opera, specie, genere, arte, at super omnia, providentia et potestate supremi Numinis cuncta sapientissime æquissimeque moderantis.

DISSERTATIO PARABOLICA XIII.

Docet vices æquas rerum æterna lege constitutas; unde conveniat non ægre ferre cum quis quæ fecit, patitur.

Dixit autem rex: Percepi parabolam istam et quid per eam præcipiatur intelligo; nunc doce quo pacto fiat ut facile oblivioni tradat ac parum curet alienas calamitates, qui nullum ipse damnus passus unquam est; ubi autem experiri mala cœperit, aliorum illi clades, admonitiones ac documenta sint quibus ad respiciendum adducatur.

Ad ea resumpto sermone gymnosophista respondit in hunc modum: Qui non dubitat alios lædere ut sibi prosit ipsi, stultus imprudensque est, quippe qui non cogitet omnium esse actorum justas vices, immutabilique ordine successuram aliquando cuicumque injuriæ parem ultionem, certe ut longissime differatur, ultima illa die qua æqua retributio cunctis, prout vixerint, reddetur. Hac porro mente in calamitates incidet immedicabiles, ac nisi vitam emendet in tempore, pœnitentiæ denique seræ atquo inutilis acri tormento cruciabitur. Hujusmodi tamen interdum emendantur experientia malorum propriorum; et si quando sentiant damna ab aliis, illata, intelligere demum in-

ciipiunt abstinendum sibi esse a vexandis per injurias aliis, prout lænæ contigit. Ferunt enim lænæ cuiquam catulos duos fuisse, quos ipsa venatum prodiens, tuto, ut putabat, loco deposuit in silva, ubi eos inventos venator quidam interfecit, et pelle utrique detracta secumque ablata, excoxiatos et misere laceros reliquit. Redux ad locum lænæ, et charissimos fetus extinctos atque ex carnificatos cernens, incredibili confixa dolore est, nullumque finem flendi ac lamentandi faciebat, adeo ut ejulatum ejus ac planctum excita sonitu vicina ursa pro necessitudine accurreret ad amicam consolandam. Ait ergo simul pervenit. Quis te tantus mœror conficit, age quid quereris? quid tibi quod nolles contigit? Enimvero, inquit illa, quomodo non fleam, utulem, non plangam, quæ duos catulos amiserim? Hos reliqueram absconditos in arundinetis. Venator autem quidam illic repertos (heu mihi!) occidit, et nudatarum carnum pelles auferens abiit. Dixit ei ursa: Atqui, amica, ferre te hunc casum eo constantius par est, quod eum conscia tibi es merenti

contigisse, nam eadem quæ fecisti passa es. Quocirca modum ponas luctibus censeo, ac reputans tecum quam multas et ipsa matres orbas feceris, orbitatem justa vice tibi repensam boni consule, aut patienter saltem tolera. Usitata pateris et æqua: æterna quippe sancitum lege, ubique ac semper serius oculus sit, ut quæ male quis dixit audiat; quæ fecit, ferat: quæ seminaverit metat, quaque mensura mensus aliis fuerit, eadem ipsi remetiatur; denique qui foveam, qui laqueum, qui dolum quemvis in damnum alterius paraverit, similibus quandoque circumveniatur insidiis. Ad ea læna vero victa, Recte, inquit, mones. Tum ursa, Dic, amabo te, quot numeras vitæ annos? Sane multos, ait læna; et ursa, Hoc quoque, nisi grave est, memora, quo victus genere tanto tempore sis usa, quid tot istis annis comedere consueveris. Nempe nosti, ait illa, vesci me carnis animantium solere. Sane, ait ursa; rursus illud quæro: Quis tibi carnes istas subministrabat? Venabar, inquit, quotidie in monte, et quas bestias arripere poteram vorabam. Rursus ursa, Quid tibi videtur, inquit: animalia illa tam multa, quæ vorasti, genitores non habuerunt? Habuerunt

A profecto, inquit læna; cui ursa, Quid igitur causæ est, ait, cur nullius patris, nullius matris ex tam multis quos catulis orbasti, ejulatus audiamus? Si ergo illi taciti dolores suos concoquant, utcunque plerique non meritis paribus factis clades suas, vide an non æquum sit te patientius paulo ferre quibus digna es, nec nimis indignanter excipere ab exemplis a te datis in tuum semel caput injuriam reflexam? Quin, puto, si verum vis dicere, fateberis, haudquaquam te tam facilem in vexandis aliis futuram, si persuasum habuisses hinc eventurum ut tu quoque aliquando paria paterere. His auditis læna, reputans apud sese, proprii seipsam sui causam infortunii fuisse, seriam vitæ prioris pœnitentiam concepit, certaque emendationis, deinceps esu carnis abstinit, fructibus arborum vitam tolerans. Post quæ subjunxit, compendio dicta colligens gymnosophista: Sic habe, rex maxime, qui dolore pungitur accepti damni, ubi simul cognoverit, istud ideo se pati quia similiter in alios peccaverit, et malum illatum feret levius, et deterrebitur in posterum ab aliis, reditura in auctorem[quandoque injuria, violandis.

DISSERTATIO PARABOLICA XIV.

Tradit modum discernendi consilia utilia ab inanibus, qualia maxime sunt id suadentia tentare quod fieri nequit.

Optima et te digna, rex ait, nobisque utiliter recolenda disputasti; nunc de consiliariis quos adhibere reges debent, deque illorum delectu et usu perlibenter aliquid audirem.

I. Tum gymnosophista hanc est fabulam exorsus: Erat rex murium Troglodyta nomine, urbem benemunitam in deserta et avia regione summa tranquillitate obtinens, imperitansque ingenti numero suorum. Tres circa se assiduos habebat senatores gentis, quibus deferebat plurimum; et erant lecti omnes expertique: sed cunctis antistabat intervallo maximo, qui Tyrophagus vocabatur, Creoboro et Linorodo (nomina hæc erant duum aliorum) haud paulo prudentior. Hi omnes quadam die circumstantes regem, ei et invicem gratulabantur pacem et prosperitatem rerum, quam unica duntaxat interpellaret sollicitudo ab incursibus felium, quorum esset dudum ipsorum generi et multitudo formidolosa, et vis ac crudelitas intolerabilis. Quare duo postremi tempus esse aiebant, in hoc flore fortunæ publicæ, dispiciendi num quid expediri consilii posset ad semel defungendum tædio et periculo tam diuturnæ tamque importunæ tyrannidis. Ad ea Troglodytes: Post necessariam, ait, curam, ac tutelam mei capitis, cui etiam non meo causa, sed communis salutis respectu, consulo, equidem nihil habeo antiquius quam subjectorum meo imperio securitati ac rationibus prospicere, adeo quidem, ut filiorum et consanguineorum ipsos tenerimos affectus charitate populi curæ meæ commisi

posteriores habere soleam. Quare agite, libere suggerite si quid occurrit vobis opportunum factu. Faxo ne me tardum in admittendo, neve segnem in exsequendo, quod tale proposueritis queri possitis. Ad ea Creoborus, certatim adjunctante Linorodo, generosa ista et dignissima principe inductione animi laudata, incalescebant in suadendo, ut conscriberetur quam numerosissimus exercitus posset ex tunc abundante juventute gentis; duces inde ipsis præponendos quam experientissimos et fortissimos, tum fortunam tentandam, quæ ut dici solet, audentes juvat: non temere videri magnum ex isto conatu operæ pretium sperandum.

II. Talia istis disserentibus, dormire aut aliud agere Tyrophagus videbatur, admirante rege; qui tandem post longum ejus silentium, Miror te hodie, Tyrophage, in consilio tacere præter morem. An dubitas nunc primum tua huic cœtui sensa committere, quæ tam, sæpe suspeximus, quasi periculum sit aut ne talia sint quæ sperni queant, aut, vel si quid afferres quod non probaretur, ad dedecus damnumve pertinere id tuum ullo modo posset utique cum plenum et liberum senatori constet quidvis quod sentiat expromendi jus, et nostræ deliberationes impenetrabilis arcani religione sepiantur. Ad ea Tyrophagus: Nullus talis de te aut de meis hisce collegis metus, hujus mei, quod reprehendis, domine, silentii causa est, verum, ut fatear ingenue, mera inopia verborum, et quasi quedam infantia super argumento inopinato atque

Improviso mihi maxime; de quo, si necesse sit dicere, illud unum mens suggerit, esse istud quod mei collegæ proposuere negotium hujusmodi, de quo nec cogitare amplius nec loqui unquam oporteat. Omnium quippe rerum quæ in deliberatione versantur prima illa uniceque requisita conditio est, ut possint effici; debellare autem ac funditus extinguere gentem felium, extra nostram, quamlibet satagamus, facultatem esse, satis, ut res per se taceret ipsa, docere nos posset memoria majorum, quos potentiores et sapientiores nobis, nunquam tamen fando audivimus in talem spem vel

A per somnium ingressos, abfuisse vero multo longius ab ullo in rem istiusmodi apparatu aut conatu meditando. Contra ea cum Creoborus et Linorodus nihil hiscerent, rex, tacitus admirans Tyrophagi solidam consilii vim, cœtum dimisit. Habes informatam hoc facto ideam, domine, officii boni regis in discernenda consiliariorum et consiliorum qualitate. Quæ sane discretio eatenus est principi necessaria, quatenus experientia demonstrat, a adhibita commoditates maximas, neglecta damnum ingentia rebus publicis inferri.

DISSERTATIO PARABOLICA XV.

Castigat curiosum desiderium longinquarum et inutilium rerum.

Hic rex Abessalomus gymnosophistæ ait: Percepi fructu animi magno quæ docuisti multa et præclara, tibi que jam, ut est verisimile, dicendo fesso, molestus esse desinam, ubi unum adhuc audiero, quid censeas ac præcipias circa curiosam pruriginem quorundam fastidientium parata, consentanea ipsis et abunde sufficientia, inhiantium vero longinquis, arduis, inutilibus.

I Ultimi super ea re sermonis gymnosophista hoc initium fecit: Fuit apud nos asceta religionis et prudentiæ insignis quidam, ad quem hospes haud paræ sapientiæ divertens, sane humaniter exceptus est. Inter cœnam pro præbentis philosophia frugalem, cujus totus apparatus pane, dactylis, aqua constabat, hospes gustatis dactylis, Suavem, inquit, ita me Deus amet, cibum! tædet me jam patriæ, quæ tales non gignit fructus; licet uvarum, ficuum, nucum ac pomorum omnis generis ferax sit, quibus abunde mensæ instruuntur apud nos, tamen mihi videor non posse jam sine his vivere; quare volo referre domum semen aut surculum arboris dactylos ferentis, ex qua viridarium conseram; aut certe quod expeditius forte fuerit, in hanc terram domicilium transferam. Arridens his asceta, Juvat me, inquit, habere nos aliquid non insuave tibi; tamen, si me sinis dicere, magna pars tranquillitatis vitam beatantis in finienda concessis ac parabilibus cupiditate sita est: qui appetit longinqua, vel sequendo fatigatur, vel carendo angitur; utramque molestiam lucrifecerit, qui suis contentus non inhiarit alienis.

II. Castigata leniter hospitis levitas acquievisse præcepto sapienti videbatur, quando iterum erupit in appetitionem intempestivam alterius generis. Allegaverat forte asceta, pro vecto in varia sermone, sententiam ex libro Chaldaico, quam interpretatus disseruerat. Placuit hospiti eruditio; et, Amabo te inquit, iterum repete, quod recitasti, testimonium; me delectat iste sonus non intellectarum licet vocum, ac decerno dare operam addiscendæ isti linguæ, petoque ne graveris hujus jam nunc idiomatis elementa mihi tradere. Cui senex, Atqui

B vereor, ait, ne patriæ prius obliviscaris linguam quam istius peregrinæ usum paraveris. Spissares est, experto crede, nec istius ætatis aut occupationis tuæ: nec contentioni ærumnossissima par responderet fructus. Quocirca metuerem equidem ne tibi eveniret quod corvo aiunt. Is, conspicatus aliquando perdicis incessum, captus quasi præclara specie, statuit omittere naturalem suam, seque laboriose diu exercens in librandis passibus, et circumagendo ad singulos corpore, alternandaque propensione in latus utrumque, hunc stulti conatus eventum habuit, ut nec perdicis grassum, quem æmulabatur, assequeretur, nec corvinum teneret amplius, ludibriumque utrique generi esset ac ex omni ejectus cœtu, risu passim cunctorum traduceretur. Hæc pœna est inquietæ pruriginis in non sibi congrua prosilibundæ. Meministine patrem tuum aut patruorum aliquem, vel fando in tua familia ferri audivisti de avorum quopiam qui linguam unquam Chaldaicam calluerit? Cum hospes negasset, asceta excipiens, Igitur, addidit, magnopere auctor tibi sum non erumpendi extra cancellos familiarium exemplorum, sed coercita inani curiositate, acquiescendi concessis a natura et educationis sorte. Hactenus gymnosophista locutus, et adoratione demississima veneratus regem, Respondi, domine, inquit, ut potui pro mediocritate facultatis meæ, ad tua ista quæsitata multa et varia: in quo, quæso, si eruditionem minus potes, qua me destitutum idonea ut sentio sic ultro fateor, certe voluntatem parendi, et obsequendi alacritatem, etiam ultra vires prolixam, amplecti te velim, et me in numero tibi addictissimorum, favoris interdum tui regii beneficæque gratiæ significationibus aspergere.

Has quindecim dissertationes sapiens medicus Perzoes ex Indica in Persicam linguam a se conversas regi Chosroi obtulit; inde eadem ex Persico in Arabicum translata sermonem sunt; ex Arabico vero idiomate illas ego Symeon magister et philosophus cognomento Seth, communis utilitatis spe illectus, Græce sum interpretatus.

Laus Deo bonorum omnium Auctori.

ELENCHUS CÆSARUM

SECUNDUM EHPRÆMII CHRONOLOGIAM.

1. <i>Julius Cæsar.</i> 2. <i>Octavianus Augustus.</i> 3. <i>Tiberius I (1).</i> 4. <i>Caius.</i> 5. <i>Claudius I.</i> 6. <i>Nero.</i> 7. <i>Galba.</i> 8. <i>Otho.</i> 9. <i>Vitellius.</i> 10. <i>Vespasianus.</i> 11. <i>Titus.</i> 12. <i>Domitianus.</i> 13. <i>Nerva.</i> 14. <i>Trajanus.</i> 15. <i>Hadrianus.</i> 16. <i>Antonius Pius.</i> 17. <i>Marcus Antoninus.</i> 18. <i>Commodus.</i> 19. <i>Pertinax.</i> 20. <i>Julianus.</i> 21. <i>Severus.</i> 22. <i>Antoninus Caracalla.</i> 23. <i>Macrinus.</i> 24. <i>Avitus.</i> 25. <i>Alexander I.</i> 26. <i>Maximinus.</i> 27. <i>Maximus.</i> 28. <i>Albinus.</i> 29. <i>Pupienus.</i> 30. <i>Balbinus.</i> 31. <i>Gordianus.</i> 32. <i>Gordianus alter.</i> 33. <i>Philippus.</i> 34. <i>Decius.</i> 35. <i>Gallus.</i> 36. <i>Æmilianus.</i> 37. <i>Valerianus.</i> 38. <i>Gallienus.</i> 39. <i>Claudius II.</i> 40. <i>Aurelianus.</i> 41. <i>Tacitus.</i> 42. <i>Florus.</i> 43. <i>Probus.</i> 44. <i>Carus.</i> 45. <i>Numerianus.</i> 46. <i>Carinus.</i> 47. <i>Diocletianus.</i> 48. <i>Maximianus herculeus.</i> 49. <i>Constancius I.</i> 50. <i>Galerius Maximinus.</i> 51. <i>Maxentius.</i>	52. <i>Licinius.</i> 53. <i>Constantinus I.</i> 54. <i>Constantinus II.</i> 55. <i>Constans I.</i> 56. <i>Constantinus II.</i> 57. <i>Julianus.</i> 58. <i>Jovianus.</i> 59. <i>Valentinianus I.</i> 60. <i>Valens.</i> 61. <i>Gratianus.</i> 62. <i>Valentinianus II.</i> 63. <i>Theodosius I.</i> 64. <i>Arcadius.</i> 65. <i>Theodosius II.</i> 66. <i>Marcianus.</i> 67. <i>Leo I.</i> 68. <i>Leo II.</i> 69. <i>Zeno.</i> 70. <i>Anastasius.</i> 71. <i>Justinus I.</i> 72. — <i>Justinianus I.</i> 73. <i>Justinus II.</i> 74. <i>Tiberius II.</i> 75. <i>Mauricius.</i> 76. <i>Phocas.</i> 77. <i>Heraclius.</i> 78. <i>Constantinus III.</i> 79. <i>Constans II.</i> 80. <i>Constantinus IV.</i> 81. <i>Justinianus II.</i> 82. <i>Leontius.</i> 83. <i>Apsimarus.</i> 84. <i>Justinianus II, iterum</i> 85. <i>Philippicus.</i> 86. <i>Artemius.</i> 87. <i>Theodosius III.</i> 88. <i>Leo III.</i> 89. <i>Constantinus V.</i> 90. <i>Leo IV.</i> 91. <i>Irene.</i> 92. <i>Constantinus VI.</i> 93. <i>Nicephorus I.</i> 94. <i>Stauracius.</i> 95. <i>Michael I.</i> 96. <i>Leo V.</i> 97. <i>Michael II.</i> 98. <i>Theophilus.</i> 99. <i>Michael III.</i> 100. <i>Basilius I.</i> 101. <i>Leo VI.</i> 102. <i>Alexander II.</i>	103. <i>Romanus I.</i> 104. <i>Constantinus VII.</i> 105. <i>Romanus II.</i> 106. <i>Nicephorus II.</i> 107. <i>Joannes I.</i> 108. <i>Basilius II.</i> 109. <i>Constantinus VIII.</i> 110. <i>Romanus III.</i> 111. <i>Michael IV.</i> 112. <i>Michael V.</i> 113. <i>Zoe.</i> 114. <i>Constantinus IX.</i> 115. <i>Theodora.</i> 116. <i>Michael VI.</i> 117. <i>Isaacus I.</i> 118. <i>Constantinus X.</i> 119. <i>Diogenes.</i> 120. <i>Michael VII.</i> 121. <i>Nicephorus III.</i> 122. <i>Alexius I.</i> 123. <i>Joannes II.</i> 124. <i>Manuel I.</i> 125. <i>Alexius II.</i> 126. <i>Andronicus I.</i> 127. <i>Isaacus II.</i> 128. <i>Alexius III.</i> 129. <i>Alexius IV.</i> 130. <i>Alexius V.</i> CÆSARES LATINI. 131. <i>Balduinus I.</i> 132. <i>Henricus.</i> 133. <i>Petrus.</i> 134. <i>Robertus.</i> 135. <i>Balduinus II.</i> CÆSARES GRÆCI. 136. <i>Theodorus I.</i> 137. <i>Joannes III.</i> 138. <i>Theodorus II.</i> 139. <i>Joannes IV.</i> 140. <i>Michael VIII.</i> 141. <i>Andronicus II (2).</i> 142. <i>Andronicus III.</i> 143. <i>Joannes V.</i> 144. <i>Joannes VI. Cantacuzenus tyrannus.</i> 145. <i>Manuel II.</i> 146. <i>Joannes VII.</i> 147. <i>Constantinus XI, sub quo Turcæ Constantinopoli potiti sunt.</i>

ELENCHUS PATRIARCHARUM CONSTANTINOPOLEOS.

Series fabulosa.

1. <i>Andreas apostolus.</i> 2. <i>Stachys.</i> 3. <i>Onesimus.</i> 4. <i>Polycarpus I.</i> 5. <i>Plutarchus.</i> 6. <i>Sedecion.</i> 7. <i>Diogenes.</i> 8. <i>Eleutherius.</i>	9. <i>Felix.</i> 10. <i>Polycarpus.</i> 11. <i>Athenodorus.</i> 12. <i>Zoilus.</i> 13. <i>Laurentius.</i> 14. <i>Alypius.</i> 15. <i>Pertinax.</i> 16. <i>Olympianus.</i>	17. <i>Marcus.</i> 18. <i>Cyrillianus.</i> 19. <i>Castinus.</i> 20. <i>Titus.</i> 21. <i>Domitianus.</i> 22. <i>Probus.</i> 23. <i>Metrophanes.</i>

Series vera.

1. <i>Philadelphus.</i> 2. <i>Rugenius.</i> 3. <i>Rufinus.</i> 4. <i>Metrophanes I.</i>	5. <i>Alexander.</i> 6. <i>Paulus I.</i> 7. <i>Eusebius.</i> 8. <i>Macedonius I.</i>	9. <i>Eudoxius.</i> 10. <i>Demophilus.</i> 11. <i>Evagrius.</i> 12. <i>Gregorius Theologus.</i>

(1) Treshi Cæsares desunt apud Ephræmum ob amissum primum codicis folium.

(2) Septem consequentes Cæsares vixerunt post Ephræmum.

13. Nectarius.
 14. Joannes Chrysostomus.
 15. Arsacius.
 16. Atticus I.
 17. Sisinnius I.
 18. Nestorius.
 19. Maximianus.
 20. Proclus.
 21. Flavianus.
 22. Anatolius.
 23. Gennadius.
 24. Acacius.
 25. Flavitas.
 26. Euphemius.
 27. Macedonius I.
 28. Timotheus.
 29. Joannes II.
 30. Epiphanius.
 31. Anthimus.
 32. Menas.
 33. Eutychius.
 34. Joannes III.
 35. Joannes IV.
 36. Cyriacus.
 37. Thomas I.
 38. Sergius.
 39. Pyrrhus.
 40. Paulus II.
 41. Petrus.
 42. Thomas II.
 43. Joannes V.
 44. Constantinus I.
 45. Theodorus I.
 46. Georgius I.
 47. Paulus III.
 48. Gallinicus.
 49. Cyrus.
 50. Joannes VI.
 51. Germanus I.
 52. Anastasius I.
 53. Constantinus II.

54. Nicetas.
 55. Paulus IV.
 56. Tarasius.
 57. Nicephorus I.
 58. Theodotus.
 59. Antonius I.
 60. Joannes VII.
 61. Methodius I.
 62. Ignatius.
 63. Photius.
 64. Stephanus I.
 65. Antonius II.
 66. Nicolaus I.
 67. Euthymius I.
 68. Stephanus II.
 69. Tryphon.
 70. Theophylactus.
 71. Polyenctus.
 72. Basilius I.
 73. Antonius III.
 74. Nicolaus II.
 75. Sisinnius II.
 76. Sergius II.
 77. Eustathius.
 78. Alexius.
 79. Michael I.
 80. Constantinus III.
 81. Joannes VIII.
 82. Cosmas I.
 83. Eustrathius.
 84. Nicolaus III.
 85. Joannes IX.
 86. Leo.
 87. Michael II.
 88. Cosmas II.
 89. Nicolaus IV.
 90. Theodotus.
 91. Constantinus II.
 92. Lucas.
 93. Michael III.
 94. Chariton.

95. Theodosius.
 96. Basilius II.
 97. Nicetas II.
 98. Leontius.
 99. Theodosius II, *sive potius Dotheus*.
 100. Georgius II.
 101. Joannes X.
 102. Michael IV.
 103. Theodorus IV.
 104. Maximus.
 105. Manuel.
 106. Germanus II.
 107. Methodius II.
 108. Manuel II.
 109. Arsenius.
 110. Nicephorus II.
 111. Germanus III.
 112. Josephus I.
 113. Joannes XI.
 114. Gregorius II.
 115. Athanasius.
 116. Joannes XII.
 117. Niphon.
 118. Joannes XIII.
 119. Gerasimus.
 120. Isaias (1).
 121. Joannes XIV.
 122. Isidorus.
 123. Callistus I.
 124. Philotheus.
 125. Macarius.
 126. Nilus.
 127. Antonius IV.
 128. Callistus II.
 129. Mattheus.
 130. Euthymius II.
 131. Josephus II.
 132. Metrophanes II.
 133. Gregorius III.

(1) Hactenus Ephræmii catalogus. Reliquos patriarchas usque ad captam a Turcis Constantinopolim subtexere placet.

INDEX

IN

EPHRÆMII CÆSARES.

(Numeri versum significant.)

A
 Abari 1225, 1246, 1823, 1461, 2899.
 Abasgi 2899.
 Acacius 916, 9639, 9735, 9744.
 Achaia 7671, 9392, 9411.
 Achilles 4064, 7922.
 Achrides 8030, 8968.
 Achris 7669, 8091, 8603, 9149.
 Acropolites 9169, 9368.
 Adana 2770, 3905, 4207.
 Ader 6691.
 Æmilianus 203, 207.
 Ænus 8230.
 Æschylus 6641.
 Æthribus 1445.
 Ætius 1970.
 Ætolia 7557, 7636, 8600.
 Africa 405, 938, 1342, 1511, 2989, 3027.
 Agapetus 9776, 10128.

Agar 1414, 3146, 3154, 4667, 5971, 5976, 6913, et al. l.
 Agareni 1069, 1407, 1450, 1587, 2225, 2399, 2961, 2984, 3166.
 Ἄγρος, cœnobium in agris 2133, 2142.
 Aias 4064.
 Alamanni 4100, 4226, 5955, 5974, 6401, 6655, 6740.
 Alamannia 5940, 6405.
 Alanundarus 1070.
 Alani 5721.
 Albani 7674, 7682.
 Albanum 9149.
 Albinus 1173.
 Alhorion 8092.
 Alexander, Mæmmæe f. 165, al 2677.
 Alexander patriarcha 9611, 9619.
 Alexandria 762, 766.
 Alexius Angelus 6270, 6271, 7867, 7310, 7738.

Alexius Branas 5816, 5849, 5854.
 Al. Comnenus 3446, 3450, 3457, 3468, 5177, 5710, 6644.
 Al. Contostephanus 6286.
 Al. in Cilicia rebellis 6256.
 Alexii duo 6041.
 Alexius Isaaci filius 6736, 6771, 6776, 6876.
 Al. Manuelis f. 4846, 4930, 5014, 5054, 5068, 5225.
 Al. Moseles 2380.
 Al. Palæologus 6609.
 Al. Syndites patriarcha 10064, 10081, Strategopulus 8675, 9358, 9440.
 Al. Trapzuntius 5722.
 Altuchus, Chaldæe princeps 4872.
 Alypius 9592.
 Ἀμαθείας κέρως 7900.
 Amanitus 700.
 Amasea 9789.
 Amastris 7535.

Ambrosius 636
 Amorion in Phrygia, 2187, 2398.
 Amphipolis 5692.
 Amphitrite 3410.
 Anaplis 5399, 10257.
 Anastasius 1046, 1051, 1332 1625,
 9755, 9910, 9917.
 Anatolius 766, 822, 833 942. An.
 Alexandrinus 9723.
 Ἀναζαρέτων τῆρος 3770, 3906.
 Anchialus 6071, 6156, 6166, 10184.
 Ancyra in Galatia 487.
 Andragathius 594, 615.
 Andreas monachus 1794. Apostolus
 9565.
 Andronicus Angelus 4915, 4925. Co-
 muenus 4188, 4228, 4853, 4870, 4881,
 4895, 4924, 4940, 4948, 4959, 4971,
 4983, 4997, 5012, 5032, 5033, 5844,
 5035, 5109, 5141. Contostephanus
 4280, 4308, 6443. Ducas 5155. An-
 dronicus Georgii Muzalonis frater
 9061. Nestongus 7985, 7994. Pa-
 laeologus 7425, 7840, 8149, 8260.
 Andr. Sardinum episc. 9472.
 Angelus protostrator 9063.
 Angli 5981, 5987.
 Anus Caesarissa 3730. Alia 6445. La-
 scaris uxor 7832. Theodori filia
 8335. Anna Asanis f. 8390.
 Anthemius 910, 2396.
 Anthimus Trapez, 9773.
 Antiochia 224, 481, 657, 918, 1329,
 2964, 3573, 3585, 3936, 3998, 4005,
 5955, 5969, 7586, 9673.
 Antiochus eunuchus 700.
 Antonius 116. Marcus 129. Caracalla
 156. Cassymatas 9990. Patriarcha
 10026.
 Aphrodite 2681.
 Apollonius 8948, 10279.
 Apollonius Tyanensis 49.
 Apsimarus 1516, 1531.
 Arabes 1479, 1483, 1510, 1667, 1714,
 1737, 3636, 4537.
 Arbitos 160.
 Arcadiopolis 683, 6186, 7380.
 Arcadius 660, 667.
 Archizupanus v. Bacchinius.
 Ἀρχὴν ἐκπεσὶν 1474, 4072.
 Argos 7286.
 Ἀρετωνῶν μανία 527, 9627.
 Ariadne 905, 948, 1032, 1045.
 Arios 369, 422, 510, 537, 551, 601,
 9614.
 Armenia 1319, 2061, 2074, 2381, 3900.
 Armenii 7245.
 Armenocilicia 3903.
 Arsenius 681, 725, 9682.
 Arsenius monachus 8947, 9459, 9494,
 10272, 10291.
 Artavasdus 1733, 1739, 1764.
 Arta 7566, 9417.
 Artemius 1600.
 Asan 5769, 5800, 5814, 5902, 6276,
 6381, 6384, 7341, 7829, 8045, 8059,
 8075, 8578.
 Asclepiadæ 3693, 6426, 8880, 9238.
 Ascledeaus 8617, 9454.
 Asiani pagi 5009.
 Asparis 892 896.
 Aspietes 6372.
 Athanasius 434, 10348, 18366.
 Athenæ 709.
 Athenodorus 181, 9584.
 Athingani 2195.
 Athos 10374, 10390.
 Athyra 6665.
 Atramytiun 1619, 1268, 7513.
 Attalia 3992, 7567.
 Attica 7278, 7376.
 Atticus 726, 731, 9638.
 Aurelianus 219.
 Ausones 1, 66, 149, 463, 750, 1122,
 1339, 2354, 2510, 3026, 3091, 4528,
 4585, 7489, 7503.
 Auxentium 10210.
 Axius 9021.

Axuch 4039.
 Azan Persiæ princeps 3381.

B

Babylas 192.
 Babylonia 3136.
 Baca 3905.
 Bacchius archizupanus 4149.
 Baldwinus, Flandriæ Comes 6712,
 7050, 7186, 7216, 7240, 7337, 7376,
 7388, 7409, 7678.
 — Latinarcha 8158, 8266.
 — Petri Latini f. 7705.
 — Siciliæ princeps 5707.
 Bardas 10014.
 Baris 7511.
 Basilaces 3449, 4750.
 Basilacius 6202.
 Basiliscus 957, 971, 985, 988, 1023.
 Basilius Bulgaricida 2875, 2913, 2914.
 Bas. Camaterus, patriarcha 6002,
 10196.
 Bas. Chotias 6052.
 Bas. Chumnus 6051.
 Bas. Istros 3608.
 Bas. Macedo 2510, 2513, 2546, 2555,
 2630, 2747.
 Bas. Scamandrenus, patriarcha 10061.
 Bela, Ungriæ rex 8178.
 Belesbus 8512.
 Belesus 8513, 8710, 9027, 9137.
 Belisarius 1131.
 Bellegradum 4189, 4195, 7657.
 Bera monasterium 6260.
 Berræa 4040, 6084, 6099, 7234, 7770,
 8592, 8976, 9143, 9646, 10373.
 Bidina 2917.
 Bithyni 1626, 3864, 4675, 4906, 5081,
 7510.
 Bithynia 3843, 3950, 8016, 9119, 9123,
 9567.
 Bizya 7378, 8041, 8624, 9091.
 Blachernæ 770, 819, 928, 1175, 2165,
 3395, 6845, 7065, 9881.
 Blachia 5764, 6068, 6072, 6152, 7371.
 Blachia 8093, 8360, 8599.
 Bodeni 8595, 8682, 8724, 9022, 9197.
 Bœotia 7314, 8137.
 Bogomili 3605.
 Boleros 5354, 5690, 6429, 8088.
 Bonifacius, marchio Montis ferrati
 6411, 6942.
 Boradium 10191.
 Borilas 7826, 8051.
 Boetra 187.
 Branas 5701, 6039, 6125.
 Branitzobe 4189, 4195.
 Bryennius 3774.
 Brysis 8042.
 Budelos tyrannus 8679.
 Bulgari 1524, 2011, 2019, 2059, 2450,
 2481, 2489, 7665, 7763, 7767, 8104,
 8290, 8294, 9000, 9226, 9231, 9233.
 Bulgarophygiun 9090.
 Byzantium 339, 496, 651, 1137, 1437,
 1529, 1603, 2734, 3315, 90272, etc.

C

Cabasitas 9384.
 Cadmea, victoria 5139.
 Cæcis (Κακκίαι) 3411.
 Cæsar (Καίσαρ) 3417.
 Caius Caligula 2, 19.
 Calamos pagus 7155.
 Caledonius 6985.
 Callimachus 8385, 8488, 8756, 9225.
 Callinicus Syrus 1468.
 Calliopolis 7981, 8173, 8196.
 Camaterus Basiliscus v. Basiliscus.
 Cambyzes 5221.
 Cammytes 5845, 6477, 6584, 6663,
 8024.
 Campanus 8531.
 Canini 9158.
 Capitolina Ælia 94.
 Cappadocia 1317.
 Caracalla Antonius 156.
 Carinus 242.
 Carolus M. 1941, coronatus 1962,
 1964, 1971.
 Carus 238.
 Carpha 3922.
 Caryces 3528.
 Castamon 3865, 3890.
 Castinus 9597.
 Castoria 3500, 3503, 8691, 8729, 9148,
 9378.
 Catacalo 3222.
 Catacepe 4691.
 Caucasus 3128.
 Celbium 7530, 7760.
 Celtæ 7134.
 Cephalenus 9427.
 Cerberus 1648, 5548.
 Chabaron 9139, 9157, 9368.
 Chæronæa 4429.
 Chalce 2872.
 Chalcedon 829, 980, 1320, 4928, 9727,
 9754.
 Chalcopytræa 1005.
 Chalcopyntia 9934.
 Chaldæa 4869.
 Chaleb 3922.
 Charioron 7975.
 Chazara 1826.
 Chele 5491.
 Cherson 1503, 1522, 1535, 1542, 1562.
 Chersonneus 8195.
 Chliara 2461, 7760.
 Chones 4401, 4633.
 Choroos 1366, 1387.
 Chrasmus 3856.
 Christopholis 8411.
 Christus 22, 46, 56, 73, 75, 135, 183,
 259, 299, 450, 473, 597, 300, 842,
 1656, 2594, etc.
 Chrysaphius 701, 781, 784.
 Chrysanpolis 9824.
 Chrysostomus 749, 9706.
 Chrysus Blachus 6452, 6454, 6467,
 6586, 6614.
 Cibunabia 9152.
 Cilices 4009, 7718.
 Cilicia 2267, 3370, 3584, 4200.
 Cissus 8484.
 Citzabis 9183.
 Claudopolis 4666, 4687.
 Claudius 11, 215.
 Clemens 145.
 Cœlesyria 1319.
 Colonea 3907.
 Comana 680.
 Comani 6068, 6542, 6552, 9680.
 Commodus 143.
 Comneniadæ 5640.
 Constantinopolis 761, 775, 913, 1788,
 1814, 2470, 2536, 2968, 3461, 3497,
 4113, 4938.
 Constans Chlorus 267, 268, 277, 280,
 293.
 — filius Constantini M. 401. Alius
 1427.
 Constantinus IV. 1839, 1853, 1861,
 1885, 1899, 1960.
 — Aspietes 6066.
 — Basilii f. 2927.
 — Chliareus 10178.
 — Copronymus 1720, 1750, 1768, 1823,
 9919.
 — Ducas 3277, 3285.
 — Leonis fil. 2688, 2705, 2709, 2747.
 — Levites patriarcha 8848, 9969.
 — Magnus 293, 315, 325, 327, 345.
 — Magni f. 401.
 — Michaelis Angeli frater 7638.
 — Monomachus 3096, 3172.
 — Paphlago 2653.
 — Pogonnatus 1441, 8966.
 — Tichi filius 9234, 9239.
 — Torrices 9434, 9439.
 Constantinus, C. M. f. 401.
 Constantreus 8427.
 Contostephanus Ducas 4935, 8436,
 8647, 10157.
 Corcyra arx 4120.
 Corinthus 7279, 7285.
 Corradus 4108, 5830, 5848, 5851.

Cosmas Aëtiens 10145. Hierosolymites 10108.
 Cosmidium 6798, 10169.
 Cotyma arx 5065.
 Creia 1515, 2235, 2527, 2565.
 Crinitas 2281.
 Critianus 8068, 8983.
 Crom 8710.
 Cromna 7535.
 Crybi 8967.
 Cucucos 9621.
 Cuneulatus 8530.
 Cyprianus mons 7732.
 Cyprianus 192.
 Cyprus 3525, 5388, 5391, 5981, 5986, 8991.
 Cypsella 6240, 6947.
 Cyriacus 9808.
 Cyrillianus 9597.
 Cyrillus 742, 6517. Alexandrinus 9700.
 Cyrus 772, 773. Amastridis presbyter 9881.
 Cytorium 7535.
 Cyzicus 747, 1455, 1604, 3536, 9546, 9708, 10175.

D

Dasi 882.
 Dacibyzæ 8313.
 Dalmatia 283, 3491, 7673.
 Damacrania 6664.
 Dandolus 6767, 7179, 7223.
 Daonium 7814.
 Daphnusia 9491, 9512.
 David 1178, 2833, 3715, 4154, 4581, 5020, 5248, 5327.
 David Comnenes 7521, 7533.
 Deabolis 8091, 8696, 8729, 9387.
 Debeltum 6871, 6878, 6937.
 Debora 1887, 3185, 7896.
 Decius 189, 200.
 Demetrius Bulgarus 7696.
 Dem. martyr 5776, 5784, 7824.
 Dem. Theodori f. 8335.
 Dem. Tornices 8433, 8477 8513, 8559.
 Demophilus 9645.
 Dermocaites 7424.
 Deure 9153.
 Dexiocrates, Gerocoomii præf. 9846.
 Dicorus 1112.
 Didymotichum 7225, 7361, 7369, 7846, 8086, 9043, 9075, 10236.
 Didymus 1144, 9790.
 Diocletanus 251, 269.
 Diogenes 3932.
 Diomedes martyr, 2540.
 Dionysus 161.
 Dioscorus 1013, 9720, 9729, 9775, 9893.
 Dioscurus 764, 823, 835, 977.
 Dium 8512.
 Dolioicus, Pleæ comes 6714.
 Domitianus 43.
 — patriarcha 9604.
 Dorylaeum 4379, 4641.
 Dragotas 8491, 9000, 9015.
 Dyrhachium 7687, 8601, 9114.

E

Echetos 1557, 5221, 5984.
 Edessa 2734, 2994, 3033, 3037.
 Eetion 7249.
 Ἐλαία, ἡ κατ' Ἐλ. ἐκκλησία 9691.
 Eleutherius 9580.
 Elias Thesbites 2580.
 Ἐλληνίων γράμματα 2474.
 Epiphanius 9771.
 Ephesu 9462, 9699. τὸ ἐν Ἐφ. ληστικὸν συνέδριον 9721.
 Ephori monast. 5595.
 Ephraemus 8968.
 Epicurus 2.
 Epidamnus 1047.
 Epirus 7559, 7636, 8600, 9432, 10391.
 Ericus Daudolus 6689.
 — S. Pauli comes 6713.

Ericus vel Ernes, v. Erres.
 Erinny 251, 965, 1648, 4982, 5057, 5219.
 Erres (Ericus) 7241, 7244, 7409, 7429, 7678, 7709, 7734, 8729.
 Esaias 1179.
 Evagrius 9649.
 Euchais, 9062.
 Eudocia 9762.
 Eubœa 7316.
 Eudocia 713, 2512, 7297, 9289.
 — Irene soror 8616.
 — Anne f. 7834.
 Eudoxia 671, 9684.
 Eudoxius 9640.
 Evergetas monast. 7064.
 Eugeniotas Chariton 10187.
 Eugenius 619, 623.
 Eulogia 9536.
 Euphemia 849, martyr 9599.
 Euphemius 9717.
 Euphrates 2993.
 Euphrosyne Ducma 6283, 6293, 6882, 7105, 7326, 7565.
 Euripides 6641.
 Eurytheus 1350.
 Eusebius Nicomedensis 9625.
 Eustathius Epidauri præsul 4748.
 — patriarcha 9651, 10077.
 — Thessalonices pr. 4790.
 Eustratius Garidas 10113.
 Eothymius, Sardinie pisc. 2214, 2216.
 — Syncellus patriarcha 10039.
 Eutyches 823, 977, 9730, 9893.
 Eutychius 6518, patriarcha 9782, 9792, 9800.
 Eutza 8516.

F

Felix 9580.
 Flandria v. Balduinus.
 Flavianus 762, 824, 9717.
 Flavitas 9741.
 Florus 229.
 Franci 1741, 1941, 1946, 1958, 3565, 3570, 6909, 7183, 8299.
 Francia 5976.
 Francochorium 3856.

G

Gabala 8147.
 Gabria Trapezunti tyrannus 3964.
 Galatia 1318.
 Galba 23.
 Galerius v. Maxim.
 Galesium 10302, 10312.
 Galienus, Valer. f. 212.
 Galitza 4231, 6449.
 Gallie 523, 593, 8301.
 Gallus 201.
 Gangra 3895.
 Ganus 8196.
 Gedeon 7941.
 Gennadius 944, 9731.
 Genuenses v. Januenses.
 Georgius Acropolites 9140.
 — Cyprius 1787, 10334.
 — martyr 3160, 10260.
 — Muzalon 9058, 9300, 9310.
 — Xiphilinus 6024, 10225.
 Gerasimus 10383.
 Germanicia 9642.
 Germani 1947, 5976, 5987. Germani barbari 1712.
 Germanus 1602, 1630, 1704, 1787.
 — patriarcha 12254.
 — Trinobi pisc. 7180, 8580.
 — Cyzicenus patr. 9696.
 Gizerichus 939.
 Glabas 8690.
 Goleamus 8699.
 Goliath 4125.
 Gordianus 176.
 Græcia 4324.
 Gratianus 524, 553, 555, 557, 560, 884.
 Gregorius 655, 1709, 1956. Phosphorus Nyssen, 6519.
 Γρήγορος νοῦς θαυματουργός 180, 9655.

H

Hadrianus Aëtius 83, 112.
 Hadrianus papa, 1935.
 Hadrianopolis 5878, 6631, 7795, 8055, 8217, 9611, 9612.
 Hæmus 5764, 5794, 602, 23.
 Halmirus 7324.
 Harmala 6047.
 Harmatius 1016, 1019.
 Hebdomus 782.
 Hebræi 9, 102, 1329, 1371, 1372.
 Hebrus 8233, 8485, 8565, 8566.
 Hector 4066.
 Helena, mater C. M. 28, 3.
 Hellas 6591, 7225, 7367.
 Hellespontus 2128, 3482, 3483.
 Heracles 7534, 7813.
 Heraclius 1342, 1346, 168.
 Heraclonas 1422, 1424.
 Hercules 1348, 4053.
 Herculus 256.
 Hermes (Ἐρμού φωνή) 82, 4071.
 Hermogenes rhetor 14.
 Herodes 1557.
 Hieracorphites 3881.
 Hierapolis 2776.
 Hierapolis 4621.
 Hieroboam 2075.
 Hierosolyma 1397.
 Hispania 574.
 Homerus 1015.
 Honorius 659.
 Hunni, Turcarum gens 3862, 4173, 4187.
 Hyacinthus monast. 761.
 Hyaleas 8714.

I

Iatropolis 8530.
 Ibanus Mœsus 638, 639, 640, 650.
 Iberi 5856.
 Iberia 2226.
 Icasia 2318, 2320, 2322.
 Iconium 3984, 4004, 4006, 4008, 4010, 4012, 7576, 8456.
 Ida 7248.
 Ἰερλινοὶ v. Angli.
 Ignatius patriarcha 10004, 10015.
 Ignatius 70.
 Ilias 1014, 1334, 6655.
 Illyrium 2984.
 Incer 2512.
 Indi 3137, 5200, 5511.
 Irene 1853, 1885, 1888, 1920, 1921, 1966, 3770, 6441, 6922, 7432.
 Irene Theodori f. 8335, 9294, 9295, f. 7834, 7892, 8006.
 Isacius Angelus 5374, 5389, 5405, 5429, 5447, 5454, 5471, 5505, 5506.
 — Comnenus 3223, 3227.
 — Cypri tyr. 5397, 5984, 6004.
 — Nestongi fr. Tarchanites 6.
 Isaias 10388.
 Isauri 908, 961. Isauria 1006, 1007.
 Isdigerdes, rex Persarum 78.
 Isea 8024.
 Ismael 2246.
 Ismaelites 6915.
 Ister 1228, 3320, 3847, 3848, 5801, 8226, 8303.
 Italia 405, 1949, 1963, 3071, 6722, 8301.
 Itali 1951, 3558.

J

Jadana 6766.
 Jael 1857.
 Jannes 9993.
 Januenses (Genuenses) 6671.
 Japhreus 8320.
 Jathatines, Persidis princ. 7569, 7570, 8456.
 Joannes Asanis frater 3903.
 — Achuz 3744, 4350, 3751.
 — Beccus 10325.

— Bulgarorum 7393, 7792.
 — Camaterus 6503, 10229.
 — Cappadox, patr. 9768, 10353.
 — Catacuzenus 8634.
 — Chrysostomus 674, 6517.
 — Comnenus 3695, 6557, 6576.
 — Cyprius Spyridonaces 6595, 6608.
 — Damascenus 1789.
 — Ducas 5461. 8714 D. Vatatzes 7852.
 — Gabalas vide Gabalas.
 — Glycis 10378.
 — Hæreticus 1601.
 — Levita 9891.
 — Mæsorum pr. 6388, 6616, 7340.
 — Patriarcha 2415, 2424.
 — Scholasticus 9796.
 — Sionis rex 8138.
 — Theodori f. 8335, 9267.
 — Tzimisches 2818, 2861.
 — Rhodi princ. 8629.
 Joannitza, 6032.
 Jobus 1233.
 Josephus Bringa 2754.
 — Hebræus 9, 2040.
 — patriarcha 10300.
 Jonia 7743.
 Joannus 472.
 Judæus membris fractus sanatus 728.
 Judaica ferocia 36.
 Judas 2205.
 Julianus Didius 150. apost. 438, 506.
 Jupiter 95. Jovis magi 349.
 Justina 601.
 Justinianus 1123, 1469, 1522.
 Justinianus 142. Thrax 108. Junior 1154.
 Juvenalis, episcopus 834.

L

Lacapa 2692.
 Lampetes 8707.
 Lampsacus 8142, 9055, 9072, 9435, 9440.
 Laodicea 3768, 3957.
 Larissa 3500, 7235, 7292, 8363, 8715.
 Lascarius 7417, 7632, 7716, 7739.
 Lascaris 8532.
 Latini 3598, 3974, 4339, 5181, 5573, 5574, 5838, 6783, 6890.
 Laurentius 9592.
 Lazarus pictor 2309. Redivivus 2650.
 Lentiana 7420, 7511, 7974, 8578.
 Leo Armenis 2074, 2153, 9980, 10009.
 — Basilii Filius 2605, 2615, 2632.
 — Isaurus 1644, 1680, 1719, 9907.
 Leo II, 1828. III, 1936, 1961.
 — junior 949, 957.
 — Macelles 876, 951.
 — papa 821, 823.
 — Phocæ frater 2760.
 — Sgurus 7275, 7297.
 — Synesius 5127.
 Leontina 905, 909.
 Leontius philosophus 712, al. 1501, 1509, 1519, 1581. patriarcha 6007, 10209.
 Lesbus 1990, 3522.
 Leucas 9427.
 Levunus 3900.
 Libycus 1827.
 Licudes Constantinus 10092.
 Licinius 287, 306, 342.
 Lobitzo in Mœsia 3252.
 Lobituz 5893.
 Lombardi 7183.
 Longobardi 2386, 7561.
 Lopadium 3954, 3959, 5134, 7251, 7258, 7312.
 Loxias 6206.
 Lucas Chrysoberges 10180.
 Luma 4655.
 Lychnidas 8728.
 Lyria 814, 3991.
 Lydia 4081, 5940.

M

Macedones 5198, 7357.
 Macedonia 408, 591, 2514, 3522, 3539, 7672, 8087.
 Macedonicus 644, 649.
 Macedonius 9632, 9759.
 Macrinus 158. Heteriarcha 7989, 7995, 8649, 9200.
 Macroducas 5155.
 Madyta 8195.
 Mæandrus 3784, 7587.
 Magdalene 2652.
 Magnentius 415, 417.
 Magnesia 7997.
 Mahumetus propheta 4775, 4782, 4820, 4821. Persidis princ. 3135, 3152.
 Maliasenus 8707.
 Mamea 165.
 Mamalus 5230.
 Mana 2349.
 Manasse 2438.
 Mancaphas 5924.
 Manes 244.
 Mangane 5158.
 Mangani 3157, 10188.
 Maniaces 3030, 3111.
 Manichæi 247, 3650.
 Manuel 2367, 4026, 4033, 4041, 4211, 4315.
 — Contopheus 8317.
 — Lachanas 5128.
 — Lascaris 9050, 9134.
 — Michaelis Angeli fr. 7638.
 — patriarcha 7724, 7854, 8859, 8922, 10261, 10268.
 — Theodori frater 8064.
 — Comnenus 4601, 4668, 5366.
 Marcianus 794, 827, 866, 909.
 Marcus 9596, 2670.
 Margarites 9050, 9087.
 Maria Alamanna 7517. Annæ f. 7834, 8062, 8338. Asanis f. 3890, 8062, 8338. βασιλικὸς 4850.
 — Isaaci uxor 7230.
 — Petri Latini f. 7706.
 — χρυσοτόκος 736, 1883, 2384, 2652.
 — Theodori f. 9291.
 Maritza 8199.
 Maronea 7815.
 Martina 1422.
 Martinus 1433.
 Mates 9152.
 Mauritius 1231, 1292, 1266, 9806.
 Maxentius 279, 289, 306, 308.
 Maximianus 251. patr. 745, 9704.
 Maximinus 170, 269, 282.
 Maximus 173, 1432, 603, 613. patriarcha 7855, 10249.
 Mediolanum 636.
 Melangi 6360.
 Melangia 4077.
 Melenicum 8125, 8494, 8757.
 Meludium 5474.
 Mesembria 10358.
 Meteopicum 9534.
 Methodius 2214, 2218, 2307, 2425, 8583, patr. 10000.
 — Hyacinthi cœn. præf. 10264.
 Metrophanes 9605.
 Michael Archangelus 1084, 4694, 7634, 7653, 7918.
 — Asanis f. 3890, 8338, 8826.
 — Autorianus, patr. Nic. 10240.
 Cæularius 10084.
 Calaphates 3064, 3087.
 — Choniates 7289.
 — Comnenus, Palæol. fr. 8572, 9177.
 — Comneniades 8737, 8801.
 — Ephesi episcopus, 3438.
 — Epiri princeps 7558.
 — Illyrii despota 8604, 8653, 9107, 9159, 9219.
 — Ozitani cœnob. præf. 10135.
 — Palæologus 8678, 8868, 9343.
 — parapinaces 3797.
 — patriarcha 7474, 10183.

— Stratiota 3211, 3227.
 — Thessalicensium rhetor 4749.
 Milius 7129.
 Mitatum 6922.
 Mitylene 9257.
 Mocius 2661.
 Mæsi 1098, 1584, 2057, 2467, 2898, 2905, 2910, 5763, 5883, 7369, 8278.
 Moglenes 3556.
 Montiferratum 6710, 6942.
 Mopsucrene 442.
 Mopsuestia 1145, 2771.
 Morotheodorus, Philadelph. pr. 7520.
 Mosaicæ tabulæ 1891.
 Moselus 1900, 1907.
 Moses 3817.
 Mosynopolis 5694, 7816.
 Murtzuphus Ducas 7005, 7101, 9302.
 Musæ 10335.
 Muzalo Nicolaus Cyprius 10161.
 Myriocephalum 4403, 4423.

N

Nacolia 9988.
 Narses 1131.
 Nathan 2833.
 Nauplia 7280.
 Nautzapolis 9033.
 Navatus 194.
 Neapolis 9749, 9836.
 Nectarius 652, 673, 9664.
 Neocæsarea 3962.
 Neocastrum 7756, 7759, 9052.
 Nero, 19, 54.
 Nestogus v. Andronicus.
 Nestor 4064.
 — vestarcha 3417.
 Nestorius 734, 743, 841, 9695.
 Nicæa 1626, 1631, 1873, 3340, 3566, 4906, 5081, 5091, 7465, 7628, 8874, 9616, 9965, 10239.
 Nicephorus 1902, 1907.
 — Blemmydas 8933.
 — Botoniata 3420, 3426, 3441, 3456, 3464.
 — Byrennius 3418.
 — Michaelis despote f. 8655, 9108.
 — Ephesi episc. 9461, 10286.
 — ὁ γενικὸς λογοθέτης 1978.
 — patriarcha 2027, 2041, 2125, 9975.
 — Tarchianotes 8227, 8455, 8672.
 Nicetas Muntanus 6003, 10203.
 — patriarcha 9931, 9970.
 Nicetiata 8314.
 Nicolaus Carabus 7015, 7025.
 — Chrysoberges 10067.
 — Manclabites 8496, 8735.
 — patriarcha 10034, 10120.
 Nicomedia 3843, 4910, 8311, 9629.
 Niphon 10368.
 Nireus 6333.
 Nistrum 3922.
 Nisus 6158, 6175.
 Numerianus 240.
 Nymphæum 7746, 9065, 8609, 8830, 8914.

O

Ochyræ 7421, 7511, 7751, 7991.
 Odrysus 114.
 Odyssea 1014.
 OEnæum 4859, 4877, 4880.
 Olympianus 9596.
 Onesimus 9578.
 Opaitius 1736.
 Orestias 6487, 7389, 7801, 7958.
 Origenes 153, 167, 177, 193, 1144, 9789.
 Ostrohum 8596, 8687.
 Otho 23.
 Oxia 10136, 10138.

P

Pæones 3857, 4144, 4163, 7836, 8302, 9096.
 Palæstina 92, 178, 926, 1321, 1786, 5944.

- Pamphylia** 3796.
Panium 7314.
Pannonia 502, 585.
Pantemus 146.
Paphlagonia 1318, 1329, 1364, 4882, 4916, 4986, 7532, 7537, 9214, 9362.
Pasgusa polus 3954.
Patmos 48.
Patra 9421.
Patroclus 5767.
Patzinacæ 3123.
Paulus, apost. 361, 4759, 5600, 5622.
 — patriarcha 9617, 9829, 9837.
 — *Samoatensis* 221.
Pege 6067, 7250, 8012.
Pelagius 7430, 7458.
Pelagouia 4130, 4141, 3185, 7669, 8602, 9165, 9396.
Peloponnesus 6592, 7236, 7367.
Pentachira 4656.
Pergamus 4261, 7759.
Periclytus 3907.
Peristitia 8967.
Perperacium 8967.
Pernicus 2918.
Perræ 210, 453, 2407, 3899, 3369, 3781, 3931, 4262, 4481, 4643, 4665, 9538, etc.
Persarmenii 2867, 3890.
Persia 244, 430, 1221, 1316, 1356, 1377, 9119, 9122, etc.
Pertinax 147, pontifex 9592.
Petebinus 4221.
Petraliphus 8309, 8437, 8698.
Petrium 6827, 7076, 9800.
Petronas 226, 266, 272.
Petrus apost. 16, 361, 5769, 5796, 5800, 6276, *insarcha* 6386.
 — *vir fortis* 7242. *Latinus* 7676, 7690.
 — patriarcha 9605, 9833. *Cyprius* 9939
Peza 3922.
Phaeton 4842.
Phæaces 4127.
Phalaris 1557, 5222.
Pharsala 8363.
Phereb 3922.
Philadelphia 4636, 5913, 5917, 5956, 8814, 8915, 10384.
Philea 7051.
Phileremus 8637.
Philes Theodorus 9364.
Philippicus 1281. *Bordanes* 1564, 1569, 9888.
Philippopolis 5880, 5951, 6168, 6182, 6398, 6495, 7210, 7810.
Philippus 182. *frater regis Alam.* 6406.
 — *Petri Latini* f. 7705.
Philomelum 3657, 4088, 5958.
Philon Hebræus 9.
Philonidas 154.
Phocas, episc. Philadelph. 8713.
Phocas 1278, 1288, 1294, 1301, 1344.
 — *Nicephorus* 2759, 2765, 2835, 2838.
Phœnices 1321, 1606, 2960, 3370.
Photius 10016, 10021.
Phruxi portus 9828.
Phrygia 2187, 3784, 3991, 4064, 4400, 5975.
Pisani 6903, 6910.
Pitheca 1082.
Platamon 8363, 8597.
Plato, monachus 2039.
Plutarchus 9579.
Poemaneum 7255, 7240, 7511, 7916, 7974.
Polycarpus 142, 9579.
Polyeucus patriarcha 2832, 10056.
Pompianus 174.
Pontus 3961, 9567.
Prespa 8091, 8603.
Preslhabi gemini 2916.
Priamus 4075.
Priapus 161.
Priapus 6589, 7669, 8089, 8602, 9025, 9134, 9166, 9397.
Principis insula 1989, 3080.
Proclus 747, 752, 9707.
Præconnesus 2128, 10296.
Propontis 4934, 5896, 6268, 6649, 6994.
Prosacon 6456, 6461, 6471, 8516.
Prota insula 3392.
Prusa 6081, 5062, 5132, 7260, 7407, 7903.
Publius Balbinus 174.
Pulcheria 704, 779, 791, 817, 860.
Pyrrhus patriarcha 9820.
Python 6225.
- R**
- Raimundus** 3577, 2912.
Raulus 8432.
Raul Joannes 9416.
Regina flumen 9079, 9098.
Rhædestus 6198, 7814.
Rhapsommutus 3526.
Rhentine 8412.
Rhodope 6620, 8030, 8126, 8227, 8963, 8982.
Rhodus 1610, 1611, 3522, 8626.
Ricardus, Siciliae dux 5707.
Robertus Italus 8490, 3498, 3501, 3508, 8135.
 — *Petri* f. 7705, 7720.
Roma 16, 70, 278, 405, 821, 832, 910, 1707, 1961, 1935, 1045, 1952, 6739.
Romaica scepra 55.
Romais 801, 866, 1048, 2083, 2466, 2487, 2781, 7490.
Romanus Argyropulus.
Rom. Constant. f. 2743, 2876.
 — *Diogenes* 3353.
 — *Lacapenus* 2692, 2731.
Rossi 2593.
Rossicus exercitus 2845, 3120, 6548.
Rossus 2770.
Ruselius 3416.
Rusticius 934.
- S**
- Sabellius, scævus** *Afer* 204.
Sabus 7519, 7528.
Saducei 2196.
Salamo 96, 2077.
Samona 2657.
Samos 3522, 6176.
Sampson 7518, 9780.
Samuel, princeps Bulg. 2902.
Santaloreus 2806.
Sardanapalus 160, 162, 2928.
Sardica 2917, 3851, 4178, 4276.
Satan 2, 2299, 3608.
Saturnus 96.
Saul 3020.
Savus flumen 4166, 4285.
Scavi 1472.
Scopia 2916.
Scopii 6172.
Scuterius Xyllas 9135.
Scythæ 541, 548, 563, 3248, 3552, 4395, 5179, 5185, 5817, 7346, 8953.
Συρθική ἕρημία 542, 2897, 3808, 8339.
Sebastiani fratres 5224.
Sedecion 9579.
Selybria 7813.
Semei 4562, 4581.
Senucherimus 7805.
Sergius patr. 9819, 10075.
Serræ 5354, 5691, 7234, 7921, 7958, 8439, 8988, 9035.
Servia 9114, 9147.
Seth 5363.
Severus 151, 1074, 9775.
Sgurus Corinthi tyr. 7555.
Sicidites monachus 6507.
Sicilia 1438, 3031, 6682.
Sicilica classis 4121, 5689.
Siculi 5175.
Silvester 367, 376.
Simon magus 14.
Sion 93, 377, 714, 834, 926, 1369, 1377, 3576, 4001, 4107, 5978, 6016.
Sisinnius 732, 9690. *patr.* 10070.
Sisyphus 4381.
Smoleui 6602.
Smyrna 142, 7760.
- T**
- Smyrnæi** 778.
Solomonteum convium 2.
Sophia 1164, 1212.
Sophocles 6641.
Sosandron monach. 7882, 10335.
Sosius 3395.
Soterichus Panteus 888.
Sezopolis 3796, 5004.
Spartenus 8330.
Stachys 9573.
Stagyræ 6253, 7816.
Stauum 9395.
Staridoli 8595.
Stauracius 2026.
Stenimachus 8966, 8982.
Stephanus Triballorum patr. 10023.
 — *Amasenus* 10042.
 — *Ἀγιοπύ στροφοπύ* 1552, 5612. *martyr* 6. *monach.*
Stilabus 8031.
Strategulus 8989, 9416.
Strumitza 6453, 6614.
Strymon 5691, 8411.
Studium 2038, 3089, 3112.
Stumpium 6158.
Styppes Leo 10131.
Styx 5060.
Subleum 4380.
Sultanus 4372.
Sycæ 9595, 9742.
Sylæi lupus 1779, 9712.
Synadenus 7988.
Synchitici 1066.
Syracusæ 1439.
Syria 1418, 1666, 1797, 2447, 3996.
Syri 2776.
Syri Cilices 2768.
- Tacharii** 8441, 8459, 8467.
Tacitus 228.
Tænarus *Abas* 4429.
Tancredia, Sicilia rex 663.
Tanisenaniam 224.
Tarasius patr. 1977, 992.
Tarchaniotes v. Lascius.
Tarsus 2771, 3964, 4211, 8656.
Tauroschythæ 5222, 5664, 5468.
Taurus 1105, 7311.
Telchin 1264, 1648, 1921, 1922.
Ternobus 7404.
Thamor 8358, 8391, 554.
Thebæ 7290.
Thecla, 3264. martyr. 9741.
Theodora 1147, 2282, 2447, 3093, 8194, 9289.
Theodora Asauis f. 6338, 8194, 9289.
Theodoros Angelus 5119, 8454, 8394, 8658.
 — *Comnenus* 8133.
 — *Calampaces* 9438.
 — *Irenicus* 12246.
 — *Lascaris Ducas* 8967, 92.
 — *Lascaris* 6818, 6856, 7945, 8177.
 — *Latus, Sionis Patr.* 687.
 — *Lydus* 6039.
 — *Magnus* 2850.
 — *Maucaphas* 7265.
 — *Michaelis Ang. fr.* 7631.
 — *monachus* 2039.
 — *Mopsuestie episc.* 1144, 1919.
 — *vδoç* 9196.
 — *patriarcha* 9854.
 — *Phileliphensis* 5909.
 — *Philes* 8590.
Theodosius, Sionis 10219.
Theodosius 574, 590, 606, 621, 768. *patr.* 10191.
Theod. exactor 1920. *Cæsar* 11.
Theod. Atramyttæus 1636.
Theodotus Casiterus 9984. *monach. patr.* 10172.

Theophanes 2132, 2140, 2308.	Trajanopolis 7815.	V
Theophano 2645, 2745.	Trajanus 65.	Valens 510, 526, 552, 562, 9652.
Theophilus 2249, 2311, 2361, 2433, 9691.	Tralles 4654.	Valentinianus 500, 558, 599, 618.
Theophobus 2367.	Triballarcha 6171.	Valerianus 208.
Theophylactus 10050.	Triballi 3835, 4131, 4180, 7666.	Varangi 3452.
Thermopylæ 7276.	Triaditza 5885, 6157.	Varna 6156, 6166, 6624.
Thersites 2346.	Trinobus 8275.	Vatatzes Ducas Joannes 7815, 8144, 8298.
Thessalia 4810, 5738, 6590, 7671, 8033.	Tripolis 3917. ad Mæandrum 8465.	Venetæ 4321, 4336, 4341, 4346.
Thessalonice 627, 2040, 4788, 5172, 5188, 5193, 5352, 5714, 5724, 5785, 7546, 7819, 8562, 9020.	Tripsychus 5232.	Venetæ 6904, 7179, 7189.
Theudas, magus 14.	Tross 7255.	Venetia 6689, 6717.
Thomaïtes 1869.	Tryphon 10047.	Verenicum 7975.
Thomas 2219. parr. 9813, 9839.	Turcæ 3149, 3567, 3656, 3951, 4076, 4078, 4089, 4530, 5124, 5925, 8442, 9037.	Verina 903, 971, 972.
Thracesium thema 4083.	Tzachas Turca 3520.	Vespasianus 26.
Thracia 114, 408, 511, 591, 881, 1246, 1584, 1879, 2037, 3124, 3322.	Tzapæna 8966, 8990, 8510, 8985, 9045, 9003.	Vetranio 417.
Thucritus 10204.	Tzibritza 4421.	Vitellius 23.
Tiberius 1207, 1303.	Tziritho 8532.	X
Tichus 9290.	Tzurulus 7377, 8248, 8307, 8612.	Xanthia 6479, 8088.
Timon 5236.	U	Xenolophus 644.
Timotheus 9763.	Ungri (Pannonii) 3248, 3250, 4282.	Xiphilinus 4940, 4947, 10099.
Tithonus 10204.	Ungria 5757, 8328.	Z
Titus 9602.	Urbicius 1046.	Zeno 906, 948, 961, 990, 996.
Tornices Demetr. 8693, 8740.	Uresis 4142.	Zeugminon 3850, 3858, 4167, 4254, 4286.
Tornicius 3117.	Urus Rossus 9095, 9099, 9227.	Zichni 8486.
Torusa 4204.	Ustra 8966.	Zoe 3003, 3093, 3094.
	Uzi 3319.	Zoilus 9591.

Index ad Pachymeris duplicem Historiam exstat ad calcem tomi sequentis.

ORDO RERUM

QUÆ IN HOC TOMO CONTINENTUR

EPHREMIIUS CHRONOGRAPHUS.

<i>Aug. Maii Præfatio.</i>	9
Ephremii Cæsares.	11
Patriarcharum C. P. catalogus.	319

THEOLEPTUS PHILADFLPHIENSIIUM METROPOLITA.

<i>Notitia.</i>	379
De abcondita operatione in Christo et profectu in vita monastica ex Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν νεπτῶν.	381
Canticum compunctionis ex meditatione æterni iudicii.	403

GEORGIUS PACHYMERFS.

<i>Notitia ex Leone Allatio de Georgiis.</i>	407
<i>Notitia altera ex Fabric. Harles. tom. VII.</i>	402
<i>Petri Possini Soc. Jesu Dedicatio ad Urbanum VIII summum Pontificem, in persona Georgii Pachymeræ.</i>	425
<i>Petrus Possinus Lectori.</i>	437
Georgii Pachymeræ Michael Palæologus, sive historia rerum a Michaele Palæologo ante imperium et in imperio gestarum.	443
<i>Petri Possini S. J. Observationum Pachymerianarum ad historiam rerum Michaelis Palæologi libri tres.</i>	995
<i>Liber primus. — Glossarium.</i>	995
<i>Liber secundus. — Notæ.</i>	1085
<i>Liber tertius. — Chronologicus.</i>	1149
<i>Appendix ad Observationes Pachymerianas. — Specimen Sapientis Indorum veterum.</i>	1217
<i>Prolegomenon I. — Historia deportationis ex India in Persidem libri cui titulus est: Specimen Sapientis Indorum veterum.</i>	1319

Prolegomenon II. — Præfatio Simeonis Seth Græci interpretis, qua tradit rationem hujus libri utiliter legendi. 1227

Prolegomenon III. — Præfatio Pertzois medici qui hunc librum e lingua Indica in Persicam convertit. 1233

Dissertatio parabolica I. — Representat in Vestigatore artes ambitionis improbæ, conciliantis et dirimentis inter alios gratiam ad quæstum proprium eoque per omnia scelera grassantis. Obiter multa inseruntur alia varias vitæ ac moralis doctrinæ partes informantia. 1245

Dissertatio parabolica II. — Exprimit ingenium rei audacis et callidi in eludendo iudicio, et demonstrat inutile ad extremum esse totum istud artificium. 1284

Dissertatio parabolica III. — Officia, praxim et fructus veræ amicitie declarat. 1293

Dissertatio parabolica IV. — Varia demonstrat, Primum: odii profundi et inveterati vim malignam; deinde consiliorum delectum in periculis Reip.; postea necessitatem arcani ad eorum successum; præterea fidem veram ac charitatem civis se pro patria devoventis: denique quanta perniciis credatur transfugis. 1307

Dissertatio parabolica V. — Traducit stultitiam eorum qui assecuti quod optant, id elabi sibi e manibus sinunt: et, qui elapsi gravissimis periculis, denuo se iis offerunt. 1317

Dissertatio parabolica VI. — Ludibrio exponit præfestinationem otiosam longinqua et incerta, præoccupantia presentibus curis amplecti. 1319

Dissertatio parabolica VII. — Pro scopo habet ostendere quantum uxor prudens et fidus ac sapiens consiliarius utiles regi sicut ad præcavendas insidias regno ac capiti ejus perniciem struentes. 1321

Dissertatio parabolica VIII. — Cautiones præscribit tenendas in amicitis quæstuosis, temporis salum et mutui usus causa contractis. 1323

Dissertatio parabolica IX. — Deterret a fidendo reconciliationi gratiæ oblatae a principe quem gravissime quis læserit. 1333

Dissertatio parabolica X. — Versatur in explicandis fraudibus insidiosissimis invidorum quibus innocentes et fidos regibus ministros pervertere conantur, indicatis simul rationibus iis occurrendi, et vi veritatis ac sanctimoniae omnes malitiæ conatus ad extremum eluctantis. 1339

Dissertatio parabolica XI. — Quam turpe sit ingrati animi vitium in homine monstrat exemplo bestiarum, et ab eo deterret proposita ejus poena. 1345

Dissertatio parabolica XII. — Societatis similitudine

fortuna coalescentis inter homines diversissima sortis, exemplum proponit. Providentiæ consentia hominibus curam beneficam declarat, et eam esse demonstrat optimum et certissimum fundamentum fiduciae humanae. 1347

Dissertatio parabolica XIII. — Docet vias aequae rerum aeterna lege constitutas: unde conveniat aequè ferre cum quis quæ fecit, patitur. 1351

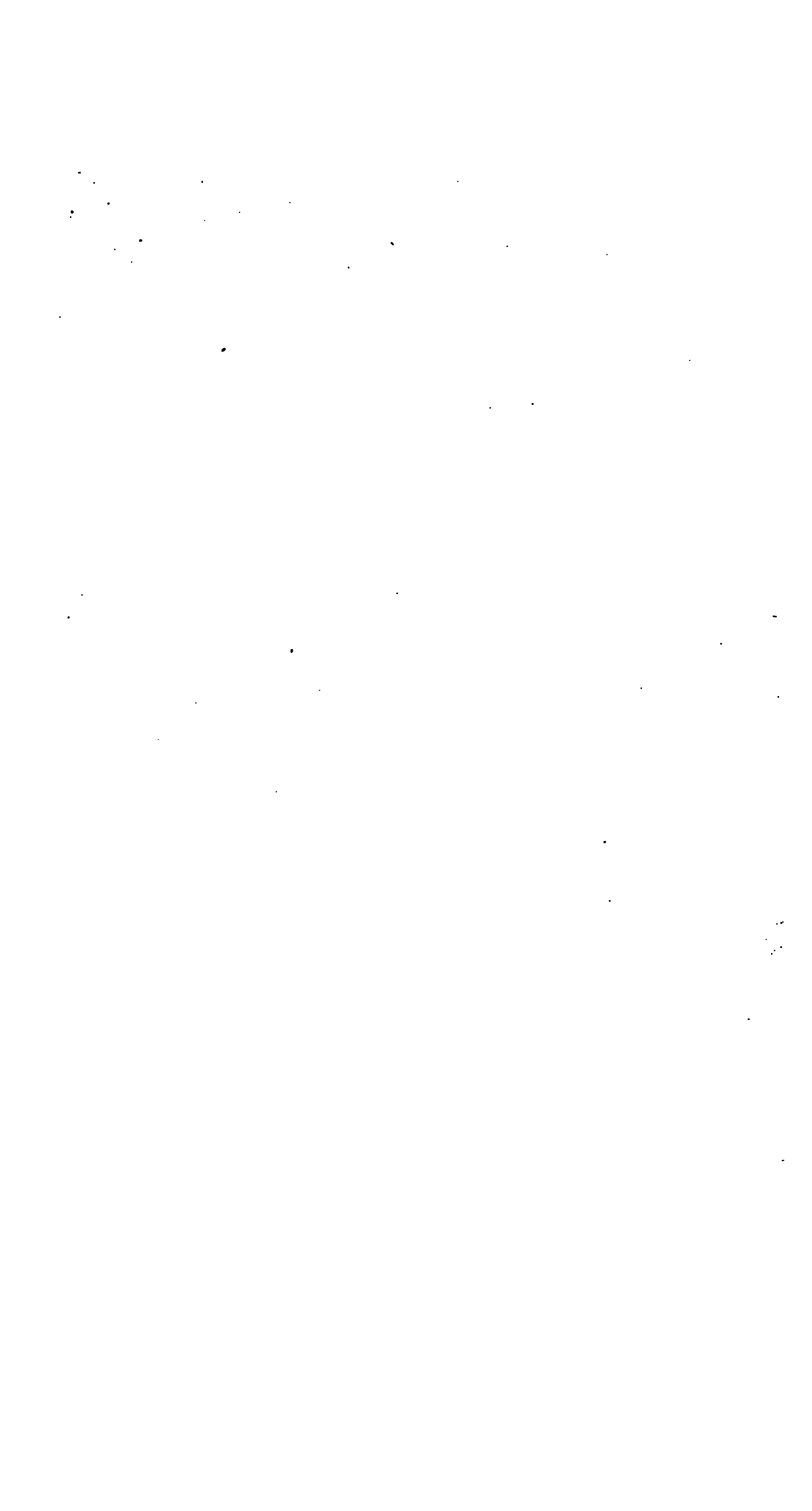
Dissertatio parabolica XIV. — Tradit modum discernendi consilia utilia ab inanibus, qualia maxime ad id suadentia tentare quod fieri nequit. 1353

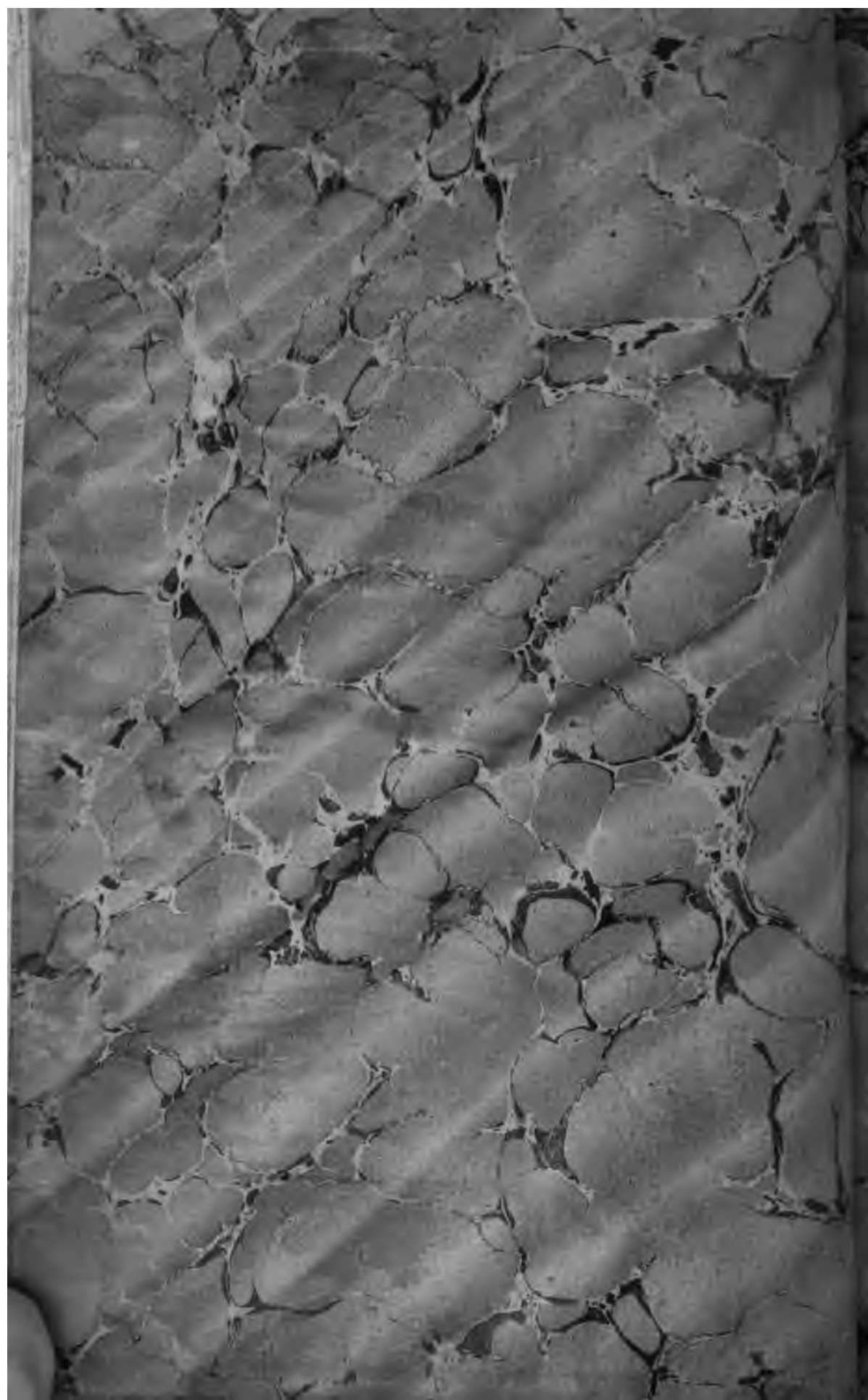
Dissertatio parabolica XV. — Castigat curiosum desiderium longinquarum et inutilium rerum. 1355

FINIS TOMI CENTESIMI QUADRAGESIMI TERTII.

BR60

p4

V.1438

DATE DUE

--	--

**DOES NOT
CIRCULATE**

~~DOES NOT CIRCULATE~~

STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES
STANFORD, CALIFORNIA
94305

